ILLVSTRISSIMI, AC REVERENDISSIMI

D. D. F. PETRI DE GODOY

Ordinis Prædicatorum:

SALMANTICENSIS ACADEMIÆ

IN SACRA THEOLOGIA MAGISTRI:

EIVSDEMQVE VNIVERSITATIS QVONDAM CANCELLARII:

Diù Vespertinæ, & Primariæ Cathedræ Moderatoris:

Concionatoris Regij: & nùnc Episcopi Oxomensis.

DISPVTATIONES THEOLOGICÆ

IN TERTIAM PARTEM DIVI THOMÆ.

Tomus Tertius.

VENETIIS, M. DC. LXXXVI.

Apud Ioannem Iacobum Hertz.

DE SVPERIORVM LICENTIA, & PRIVILEGIO.

ANGELICO DOCTORI
DIVO THOMÆ
AQVINATI,
AQVILÆ MAGNARVM ALARVM,
SOLI ECCLESIÆ FVLGENTISSIMO,

Fr. ***PETRVS DE GODOT***, *clientulus ex Prædicatorum Ordine ad Oxomensem Episcopatum assumptus, se & omnia sua ex animo vouet, & consecrat.*

EN non vereor iterato (Magister Angelice) ad Tuos sacratissimos pedes prouolui, & meas lucubrationes, qualescumque illæ sunt, ex indeficienti tamen Thesauro mirabilis Doctrinæ tuæ extractas fulgentissimi Tui Solis micatibus exponere. Possem quidem, aut temeritatis, aut præsumptionis nota insimulari; nisi ad id Tua me clementia compulisset. Sum etenim pullus è nidulo Tuo. Tu Aquila magnarum alarum: *Et tanquam Aquila prouocas pullos Tuos ad volandum, & super illos volitas.* *Sol etiam es* (vt de Paulo, clamabat Chisostomus Homilia octaua,) *qui totum prorsus orbem fulgentibus doctrinæ Tuæ radijs illuminasti. Aquila, vt aiunt* (verba sunt Chrisostomi) *cum plumescere pullos suos videt, ad Solem conuertit, & illum nutrit, qui irreuerberata acie aspicit radios Solis; & si lumina deflectit, quasi degenerem negligit. Pullosque ad volandum prouocat, & lassos sustentat.* Qua Aquila; me ad volandum prouocas, qua Sol; ad lucis Tuæ pulcherrimos radios, me, velim, nolim, conuertis. Et ne degener inueniar lumina deflectens, fulgido Tuo globo, delectatus oculus (vt cum eodem Chrisostomo loquar) ad spectaculum oppositi è regione luminis, se se violenter intendit, & licet sentiam aciem meam radiorum tuorum imparem esse

Deuterono. y 32.

Chrisost.

certamini; desiderio tamen Tui pulcherrimi luminis intuendi libenter inaccessibili radiantis orbis, reluctor corrusco. Et quamuis videam propriæ mentis oculos, ex radijs splendidæ doctrinæ Tuæ hæbetari: cupio tamen, ac semper concupiui mentem Tuã, miro fulgore radiantem, velut eminus intueri, & contra importabiles Solis micatus contentiosa subire certamina.

Psal. 88. B. Aug.

Quid ergo; potuit nè non dicari tibi, quod tot, tantisque titulis Tuum est; *In generationem, & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo*, canebat Regius vates, Psalm. 88. Quem locum versans præexcelsus Augustinus, sic ait: *Obsequantur, inquit Psalmista, membra mea Domino meo. Si non obsequor, seruus non sum: si à me loquor, mendax sum: ergo vt abs te dicam, & ego dicam, duo quædam sunt; vnum Tuum: vnum meum: veritas Tuã: os meum.* Nihil aliud, in opusculis meis, Sanctissime Thoma, inueniri poterit, nisi veritates Tuæ, proprio ore prolatæ, proprio stylo exaratæ. Accipe ergo Præceptor Angelice, quod Tuum est, dissimulans, & emmendans, quidquid vitij à meo ore, & stylo contraxit.

Pro-

PROLOGVS AD LECTOREM.

IN Lucem prodit Tertius Tomus nostrarum Disputationum in Tertiam Partem D.Thom. Quo (vt arbitror) ingentiores difficultates de Verbo Incarnato agone Scholastico dignę manent expeditæ. Tentauimus enim aliqualem effigiem Seruatoris nostri, instantibus, ne dicam impellentibus amicis, efformare, & ob legentium oculos proponere. Hoc ipsum filiæ Hyerusalem amicæ Sponsæ enixe ab illa efflagitabant, Canticorum quinto, illis verbis: *Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum?* Et illa: *Dilectus meus* (inquit) *Candidus, & Rubicundus, &c.* Quo in loco elegantissimam, & omnino exactam sponsi imaginem deprompsit. Nec mirum, quod illa paucis verbis pulcherrimam, & simillimam: Nos autem multis, deficientem, & absimilem ædiderimos imaginem. Illa enim Spiritu Sancto afflata penicillum mouebat: Nos vero licet fidem Catholicam pro regula, & Angelicum Magistrum D. Thom. Aquinatem pro Duce habuerimus; iuxta exigui tamen captus nostri imbecilitatem necesse est sæpè sæpius cæcutijsse, & à Prototypo deficere. Sed age videamus, quibus coloribus Sponsa, & quibus Nos effigiem Sponsi depinxerimus: *Dilectus meus* (inquit) *Candidus, & Rubicundus*. Vbi Glossa Ordinaria ex Beda: *Condigna* (ait) *quærentibus à parte Sponsæ responsio. Per candidum, amorem diuinitatis, per rubicundum, carnem passam accipit, vt Deum, & hominem notet, & in vtroque electus*. Vbi substantiam Incarnationis, & vnionem duarum naturarum in Christo, diuinæ scilicet, & humanæ, necnon Incarnationis motiuum mirabiliter expressit. Quod & Nos pro modulo nostro præstare connati sumus: dum Primo Tomo Tractatu Primo *de Necessitate, & motiuo Incarnationis*. Secundo, *de modo vnionis Verbi Incarnati*. Tertio, *de extremo assumente*. Ac denique quarto, quod est initium Tomi Secundi. *de extremo assumpto, seu assumptibili à Verbo*, Disputationem instituimus. Quæ omnia ad Incarnationis substantiam, finem, & motiuum, necnon admirabilem vnionem, duarum naturarum in persona Verbi spectant.

Cant. 5.

Gloss. Ordin.

Vel *Candidus, & Rubicundus*, teste eodem Beda ibidem, dicitur, propter plenitudinem gratiæ, & virtutum, quibus ab instanti conceptionis præditus fuit: *Primo mundus, & sanctus venit in mundus* (ait Beda) *post modum passione cruentus exiuit de mundo*. Quare & nos Tractatu quinto *De Gratia personali Christi* sermonem instituimus. *Caput eius aurum optimum*, subdit Sponsa. Vbi Glossa Interlinealis: *Idest, ipse, qui est caput corporis Ecclesiæ diuina sapientia plenum*. Qua propter, & Nos Tractatum sextum *De Gratia capitali Christi*: septimum, *de Scientia Animæ Christi in communi*: Octauum, *de Scientia beata eiusdem*: Et nonum, *de Scientia per se infusa, & Scientia per se acquisibili*, dedimus; vt delineatio nostra, pro captu, imagini, quam Sponsa expressit, similis foret. Quibus Secundo Tomo imposuimus finem.

V. Beda.

Glossa Interlin.

Manus illius tornatiles aureæ plenæ biacynthis. Quibus verbis potentia Christi mirum in modum adumbratur, notante Glossa ibidem: *Manus eius dicuntur tornatiles, quia in promptu habet facere quod vult; sicut tornatura, cæteris est promptior artibus, & quia in se omnem iustitiæ regulam tenet*. In cuius gratiam Tractatum decimum, & primum huius Tertij Tomi *de Potentia Animæ Christi* inscriptum, qua potuimus cura elaboratum in lucem damus. Vel ideo: *Manus tornatiles aureæ*, teste Interlineali, dicuntur, quia in nullo reprehensibiles. Merito ergo, & Nos Tractatum celebrem *De Impeccabilitate Christi*, præcedenti tractatui subnectimus.

Glossa ibidem.

Ven-

Venter eius (addit statim Sponsa) *eburneus distinctus sapphiris*: quibus verbis pulcherrima metaphora vtitur ad describendum Christi meritum. Sicut enim venter, non tam sibi, quam alijs membris cibum capit, concoquit, ac distribuit; ita Christus, non tam sibi, quam nobis, eius membris, sua merita direxit. Neque enim meruit suam Incarnationem, neque gratiam, & virtutes, quas ab initio conceptionis accepit; meruit tamen sui nominis exaltationem. Iure quidem, cum hoc ipsum, quod est propria merita alijs applicare, gloriam, claritatem, & nominis excellentiam inducat. Qua propter duodecimum Tractatum *de Merito Christi subiecimus*.

Glossa Ordin. Qualiter autem tractatus iste, præcedenti tractatui cohæreat, notauit optimè Glossa Ordinaria, ibi: *Eburneus dicitur pro decore: quia ab omni peccato immunis*. Ecce impeccabilitatem: *Distinctus sapphiris, quia non totus eburneus, nec totus sapphirinus, sapphirus sublimitatem cœlestium significat. Distinctus ergo, quia partim humana fragilitas esurie, tentatione, fatigatione, morte: partim diuina celsitudo, miraculis, Resurrectione, & Ascensione monstratur*. En Meritum Christi, quod ex subiecto finito, actibus nimirum humanis à creatis potentijs elicitis, & diuinitate, tanquam forma morali infinitè valorante coalescit.

Electionis, seu prædestinationis Christi semel, & iterum meminit Sponsa: *Candidus*, ait, *& Rubicundus, electus ex millibus*. Et paucis interpositis: *Species eius, vt Lybani, electus, vt Cedri*. Quare morem Sponsæ gerentes, duplicem de hac re tractatum ædimus tertium decimum, scilicet, & quartum decimum, alterum de Adoptione, seu Filiatione Christi, & alterum de eius Prædestinatione: Vnde constat quantum curauerimus, vt delineatio, seu descriptio nostra, pulcherrimæ illi imagini à Sponsa efformatæ conformis euaderet. Faxit Deus, vt intentum assequuti fuerimus, & quod plus appetendum est, vt labor, & studium nostrum, nedum legentium mentes ad speculationem pulchritudinis Sponsi inducat; verum, & nostras voluntates in ardentissimum amorem ipsius inflammet. Est enim vt Sponsa clamat, *Totus desiderabilis, & species eius, vt Lybani*. Vbi Gregorius nomine Sponsæ, ait: *Quod per singula ipsius Redemptoris membra laudo totum breui comprehendam Quomodo Lybanus altitudine, & amplitudine est insignis: ita Dominus inter omnes, qui de terra orti sunt antecellit, & sicut ille mons nobilium ferax est arborum: ita ille omnes Sanctos in se radicatos extollit, & conseruat. Et sicut Cedrus pulchritudine, fortitudine, sublimitate, odore omne decus syluarum antecellit: sic dilectus speciosus forma præ filijs hominum; quia ipse non accepit ad mensuram, & de plenitudine eius omnes accepimus*. O vtinam sic eius effigiem speculemur, vt conformes fieri mereamur imagini eius! Dum hæc perleguntur iam, iam alia parantur, Disputationes, scilicet, in Primam Partem Diui Thomæ. Quæ, Deo iuuante, & vita comite, quantocius in lucem dabimus. Omnia vero dicta, & dicenda Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sapientum correctioni submittimus: si quid vero repertum fuerit, quod vel catholicæ veritati, vel Angelici Doctoris doctrinæ aduersum esse iudicetur, toto zelo retractamus.

D. Greg.

CARTA

CARTA QVE ESCRIVIO

Al Auctor el Iluſtriſſimo Señor, y Reuerendiſs.mo P.M.Fr.Iuan Martinez, Confeſſor de la Mageſtad de Felipe Quarto, y del Principe D.Baltaſar, que gozan de Dios: y de ſu Conſejo en el Supremo de la General Inquiſicion: Arçobiſpo electo de Santiago por la Reyna nueſtra Señora D. Mariana de Auſtria, que Dios guarde.

Eſcriuiola en ocaſion de auer recibido el Segundo Tomo, ſobre la Tercera Parte de Santo Thomas; que ſacò à luz el Autor.

Iluſtriſſimo Señor.

CON las buenas nueuas de la ſalud de V.S.I.he tenido dia muy alegre, y guſtoſo, Nueſtro Señor la continue, como la Igleſia ha meneſter, y le ſuplico.

Y ha ſido ſingular mi gozo, viendo en mis manos el Segundo Tomo de V. Ill. ſobre la Tercera Parte de nueſtro Angelico Doctor Santo Thomas: y recibiendo muy frequentes, y ciertas noticias, de la ſuma prudencia, vigilancia, zelo, y ſanto exemplo, con que V.Ill. gouierna ſu Obiſpado, y viendo que à eſſe miſmo tiempo, ſin faltar en nada à lo primero, ſe ocupa tan bien V.Ill. en ſacar à luz tan felizes partos de ſu ingenio, en grande vtilidad de la Igleſia, y de la enſañança publica, tengo cada dia nueua complacentia en auer tenido parte, en que ſe dieſſe à V.Ill. eſſe pueſto, que tan dignamente ocupa.

Bien veo que me podrà arguir V.Ill.con lo miſmo que ſan Gregorio arguiò à otro Religioſo Monge, amigo ſuio, que tambien ſe llamaua Fr.Iuan; eſte tenia gran conocimiento de las excelentes prendas que tenia ſan Gregorio para ſer Pontifice: y deſeando el acierto en coſa tan importante, lo ſolicito, y procuro con el Emperador tan de veras, que lo conſiguio, y deſpues, paſſados algunos años, le dieron àaquel Religioſo vn Obiſpado, y no quiſo admitir, teniendo por mas ſeguro, y conueniente para ſu quietud el retiro de ſu celda, que ocupar pueſtos mayores de gouierno. Eſcriuiole en eſta ocaſion ſan Gregorio, ya Pontifice, muy apretadamente, diziendole, que pareciano auia cumplido bien con el præcepto de amar al proximo como à ti miſmo, pues à el le auia pueſto en tan grandes ocupaciones, y cuidados, y el no auia querido entrar en ellos: *Si charitatis virtus, in proximi dilectione conſiſtit: ſi ſic diligere proximos, ſicut nos iubemur, quid eſt, quod me Beatitudo veſtra, non ita ſicut ſe diligit? Quo enim ardore, quo ſtudio, Epiſcopatus pondera effugere volueritis, ſcio; & tamen hæc eadem Epiſcopatus pondera, ne mihi deberent imponi, non reſtitiſtis. Conſtat ergo, quia non me, ſicut vos, diligitis, qui illa me voluiſtis onera ſuſcipere, quæ vobis imponi noluiſtis.* S.Greg.

Yo,

Yo, Señor Iluſtriſſimo, procuré, y ſolicité con el Ceſar en diferentes ocaſiones, que ſe dieſſe à V.Ill. algun Pueſto, conueniente à ſus grandes meritos, y en fin ſe conſiguio; y por lo que eſtos dias me ha ſucedido en lo de Santiago, temo no me diga V.Ill. que yo he huido de tomar ſobre mis ombros la carga peſada del gouierno, auiendola pueſto ſobre los de V.Ill. A' eſte argumento ya ſe ve quan à la viſta ſe ofrecen muchas, y grandes ſoluciones, que por manifieſtas las dexo; y ſiempre deuo confeſſar, que el gouernar pueblos, y almas, y las demas ocupaciones del Prelado, *eſt onus etiam Angelicis humeris formidandum*. Pero no es la primiera vez que Dios ha diſpueſto deſcanſo, y alibio entre dos cargas peſadas: y en eſte eſtado veo pueſto à V. Ill. pues por vn lado tiene la carga peſada del gouierno del Obiſpado, y por otro el trabajo de la impreſſion, que tambien ha meneſter enteramente a vn hombre todo; pero como Dios Nueſtro Señor es ſeruido en entrambas ocupaciones, y ſon tantas las almas intereſadas en ambos trabajos, diſpone la Sabiduria diuina, que el vno ſea aliuio del otro, y aſſi no ſe impiden, ni ſe recargan, antes ſe ayudan, pues el canſancio, y moleſtia del gouierno, en los pleytos, y en la Audiencia, ſe diuierte, y ſe aliuia con el eſtudio, con los libros, y la impreſſion. Eſta verdad parece vemos expreſſada en la bendicion de Iſachar, de quien dize la Sagrada Eſcritura: *Suppoſuit humerum ſuum ad portandum accumbans*, ò *requieſcens, inter ſarcinas*. Y deſtas dos cargas, vna era la enſeñança, y magiſterio de la Ley de Dios al pueblo de Iſrael: porque aũque el Doctiſſimo Lyra, negò à Iſachar eſte magiſterio: lo vno, porque, *quod ratione ſtudij vocetur aſinus, quod eſt animal valde ſtolidum, & rude, videtur extraneum: tùm, quia non reperitur in Scriptura, quod de Iſachar fuerint homines excellentes in ſcientia ſuper alios*: eſtas ſon ſus palabras cap. 49. del Geneſis; pero a la verdad, eſta expreſſado en el lib. 1. del Paralipom. cap. 12. que eſte Tribu de Iſachar era de hombres doctos, que tenian por oficio enſeñar al pueblo: y aſſi dize el Eſpiritu Santo: *De filijs quoque Iſachar viri eruditi, qui nouerant ſingula tempora ad præcipiendum, quod facere deberet Iſrael*. Y el miſmo Lyra dize ſobre eſtas palabras: *Erant enim iſti ſtudioſi in lege, & ſciebant optimè conſulere, quid, & quomodo eſſet agendum, & cæteræ Tribus eorum conſilijs acquieſcebant*. Y eſta expreſſa contradicion, eſcuſa graue, y prudentemente el gran Obiſpo Toſtado, pues en vnos eſcritos tan grandes, tan copioſos, y abundantes como los del Doctiſsimo Lyra, no es mucho ſe le oluidaſſe lo que dexaua dicho en el primer lugar del Geneſis.

Lira.

Lira.

La otra ocupacion, ò carga peſada del Tribu de Iſachar, era de Labrador, que es el miſmo que atribuyo Chriſto à ſu Eterno Padre: *Pater meus agricola eſt*. Y S.Pablo dize a los fieles: *Dei agri cultura eſtis*: y por ſi miſmo ſe haze à todos patente, quan parecida es la ocupacion de los Prelados, à la del Labrador, que en todos tiempos ſe ocupa en el trabajo de labrar los campos, y ſe reconoce que es trabajoſo arrancar las maleças, y plantas ſilueſtres; como tambien cueſta trabajo el poner buenas plantas, y arboles que dan fruto: pero entrambas ocupaciones ſe ayudan, y vna con otra ſe hazen guſtoſas, conociendo el conſuelo que cauſa el deſarraigar los vicios de los ſubditos, y el verlas medras, y frutos de las virtudes de ſus almas: y aſsi juntamente dezimos, *accubans*, ò *requieſcens inter ſarcinas*.

Yo deſeo, Señor Iluſtriſsimo, que los Señores Prelados, pues ſiempre ſe procura que ſean los mas doctos, ſe animaſſen à eſcriuir, pues eſta ocupacion la tienen tan aprobada con ſus obras los mayores Obiſpo que tuuo la Igleſia, auiendo eſcrito todos ellos quando eſtauan en eſta ocupacion, y fueron ayudados de Dios, para que con ſu doctrina tuuieſſe la Igleſia armas con que defenderſe, y luz con que gouernarſe: aſsi lo deſeaua, y ſe lo dezia S. Bernardo à Eugenio Pontifice lib. 2. de conſiderat. cap. 9.

Non

Non defuere Romani Pontifices, qui sibi otia, inter maxima negotia inuenirent, para poder escriuir libros; y trae el exemplo de S.Gregorio Magno, que entre las de mas grandes ocupaciones de aquel puesto, escriuio sobre lo mas profundo del Profeta Ezequiel: *Quando obsidio vrbi, & barbaricus ensis ciuium cerbicibus imminebat, numquid istud terruit Beatum Papam Gregorium, quominus sapientiam scriberet in otio?* Lo mismo nos dize san Prospero, hablando de N.P. S.Agustin, que hallandose en la Ciudad de su Obispado Hyponense, la cerco el Exercito de los Vvandalos, y en medio de tantos trabajos, y cuidados, el Sancto Doctor estaua contra los errores de Iuliano: *Libris Iuliani inter impetum obsidentium Vvandalorum in ipso dierum suorum fine respondens, & gloriosè in defensione Christianæ gratiæ perseuerans*. Quien duda que entrambos Santos tomauan este exercicio en aquellas ocasiones, para descanso de los mayores trabajos en que se hallauan; y destos mismos exemplares, y demas sagrados Doctores de la Iglesia, que escriuieron siendo actualmente Obispos, podemos responder a otra escusa quæ algunos podrian alegar, diziendo, que ya se hallan con muchos años para poder entrar en este trabajo, pues todos estos gloriosos Doctores en la misma ocupacion, y en edad muy crecida escriuieron: y segun las leyes de la prudencia, y doctrina mas segura, deuemos todos confessar que la edad, y estado para escriuir mas a proposito, y mas conueniente, es la edad de la vegez. Dizelo admirablemente el Cardenal Paleoto, escriuiendo *de bono senectutis*, y dize, que entre las demas vtilidades que trae la vegez, es muy principal el ser esta edad mas aproposito para imprimir en los libros lo que se obro, y executo quando mas moços, con el exemplo de Caton, que auiendose ocupado toda su vida en la guerra, siempre vencedor, y de ninguno vencido, hallandose ya viejo, se puso a escriuir, diziendo: *Plus se reipublicæ crederet profuturum, si disciplinam militarem conferret in litteras: nam vnius ætatis sunt, quæ fortiter fiunt, quæ verò pro vtilitate reipublicæ scribuntur, æterna sunt*.

S.Bern.

S.Prosp.

Caton.

Toda la vida passada ha empleado V. Ill. en vna guerra continuada de Disputas, Argumentos, Conclusiones, y Presidencias de Actos, y todos los demas exercicios cotidianos de las Escuelas, que aunque no derraman sangre; pero son muy viuos, y muy sensibles, y V. Ill. ha tenido el oficio de Capitan General en esta milicia litteraria, auiendo sido Cathedratico de Prima en la Vniuersidad mayor de la Christiandad, donde ha obrado tantas hazañas con sus escritos, y doctrinas, y con ellas ha criado tanto numero de Discipulos, que ya son Maestros, y ocupan los mayores puestos en Cathedras, Canongias, y Obispados: y aunque esto es beneficio tan grande; pero es temporal, y que passo en aquellos tiempos, y en los presentes justamente deuemos persuadimos, *plus se reipublicæ profuturus, credere, si disciplinam militarem conferret in litteras*, pues lo de aquella edad es ya passado; pero el escriuir aora estos libros, son beneficios eternos: *Vnius ætatis sunt, quæ fortiter fiunt; quæ vero pro vtilitate Reipublicæ scribuntur, æterna sunt*. Esto dize Caton, aun escriuiendo materias tan temporales, y de la tierra, como las de la Guerra. Que podremos dezir nosotros de lo que V. Ill. escriue en sus libros, pues son los sagrados mysterios de la Encarnacion del Hijo de Dios Verbo Vnigenito del Eterno Padre? Si de los libros de Caton se esperaua gran prouecho para la Republica, qual será el fruto, y vtilidad que causaran en la Iglesia las Materias destos libros? Estos si que son verdaderamente eternos, *quæ prò vtilitate Reipublicæ scribuntur, æterna sunt*.

Y poi que en el mar inmenso, y dilatado destos soberanos mysterios, disputados con la altezza de ingenio tan superior, no puode la corte de dad nuestro ingenio llegar à ponderarlo, me bueluo à valer del mismo Autor, reconociendo la gran conueniencia que dize tiene el que se escriuan libros, y se impriman, quando el Autor ha entrado ya en mas crezida edad, sien-

do muy prouechosa la vegez para escriuir; y assi da la razon: *Quia non solum possunt litteris mandare, quæ certius nouerunt, & vsu ipso experti sunt, quod non ita alijs contingit, verum etiam, quia eorum scripta magis ab omni vana assentatione, mendacio, ac mordacitate obfutura esse verisimilius est, quo se propinquiores reddendæ rationi esse nouerunt; præsertim vero, cum eadem à senis ore proueniant, quæ omni debeant maturitate teneri, ita vt aliorum, etiam asperiori censura interdum prouocati, nihil tamen insolens, nihil acre, sed omnia ab illis dicta summa mansuetudine, & moderatione repleta, dignoscantur.*

Y segun este sentir, que ver daderamente es grauissimo, si todo lo grande que V. Ill. tiene de sabiduria, lo huuiera adquirido a solas dentro de su ceida, sin auer passado por los exercitios de las Escuelas que hemos referido, dize este Autor, que essas mismas prendas no fueran tan aproposito para escriuir libros, pues por la experiencia se escriue, *quæ certius nouerunt, & vsu ipso experti sunt*. Señor Illustrissimo, lo contenido en estos grandes libros es materia tan celestial, y diuina, como se ha dicho, y assi nome atreuo tan presto a entrar en la censura de la sustantia de su contenido, porque deseo verlo mas despacio, aunque dirè algo aora; pe ro nome sufre el coraçon el dilatar mas las muchas, y perpetuas gracias que deuo dar a V. Ill. por la modestia, mansedumbre, y cortesia, de que siempre vsa en las Materias, y Disputas destos libros. Y celebrando yo este punto en algunas ocasiones, me han dicho los que se han criado con V. Ill. que este estilo es proprio, y natural, y el que siempre ha guardado toda la vida en los Generales, y en las Cathedras; y aunque en aquellos exercicios, como tambien en los Pulpitos, se deue guardar mucha modestia, y templança; pero si con el ardor del argumento, o con el feruor de lo que se reprehende, se falta en alguna palabra, esso mismo puede ser de escusa para los oyentes, y es negocio que passa luego, y se oluida; pero en lo que se escriue queda perpetuado, y siempre ofende, y en estos tiempos ha habido hartos descuidos, pues en algunos libros hemos visto libelos contra esto, pues escriue Caton las palabras referidas, que por tan graues, y de generoso magisterio, no me atreuo a darlas ajustado romance, y assi las dexo en la fuerça de su proprio estilo. Y porque no se diga que son documentos de Philosophos antiguos, me ha parecido esforçar el mismo intento con lo que tan estrechamente nos enseña en este punto S. Gregorio Nazianzeno en la oracion 26. diziendo, que aun disputando con los Hereges, se ha de guardar modestia, y generosidad: *Cum generositate, imprudentiam, & inscitiam, & qui malus ipsius fœtus est, temeritatem.* Y luego dize a los que no se pueden reprimir en las Disputas: *Si autem tam immodico, & inexplebili studio flagras, nec morbum sistere, ac reprimere potes, hæc meditare, in his esto, ambitionem istam in his rebus, in quibus periculi nihil subest effunde. Quod si hoc repudias, nec linguam fræno coercere, animique impetum frangere, ac comprimere potes, sed tibi furere, atque insanire certum est, ad illud saltim tibi impera, vt fratrem non condemnes, nec timiditati impietatis nomen imponas, nec temerè, ac præcipiti iudicio eum condemnes.*

S. Gregor. Naz.

Siendo, pues, el estilo cortes, y modesto, esso mismo aliuia, y suauiza el trabajo, pues se obra conforme al proprio natural, y se haze mas facil la carga pesada, y molesta de los negocios seculares, de causas, y pleytos que trae la obligacion de Prelado, que demas de ser nueuos, y extraordinarios, que nunca se han exercitado por su misma naturaleza, son de mucho disgusto, y no pueden tener otro mayor aliuio que la ocupacion de la impression. Buen exemplo tenemos en el Santo Obispo N. P. S. Agustin, que hablando con experiencia de si mismo, nos lo dize admirablemente por estas palabras: *Talium negotiorum examiaatores esse voluit, à quibus excusare nos non possumus, etsi velimus. Christum testem inuoco, quoniam malem per singulos dies, certis horis aliquid manibus operari, & cæteras horas habere liberas ad legendum,*

gendum, & orandum, vel ad agendum aliquid de diuinis litteris, quam tumultuosissimas perplexitates causarum pati de negotijs sæcularibus, vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præcedendis.

Confiesso que me he alargado mucho en las circunstancias, y accidentes de la ocupacion que V. Ill. ha tomado en la impression de sus libros; y como dixe arriba, son tales, que no me atreuo a entrar en su ponderacion; pero por lo que he visto hasta aora, bien puedo dezir con gran seguridad lo que dixo Plinio a Maximo: *Quod senserim de singulis libris tuis accipe: est opus pulchrum, validum, acre, sublime, varium, elegans, purum, figuratum, spatiosum etiam, & cum magna tua laude diffusum: in quo tui ingenij simul, dolorisque velis latissimè vectus es, & horum vtrumque inuicem adiumento fuit. Nam doloris sublimitatem, & magnificentiam, ingenio, vim, & amaritudinem dolor addidit.* Plinio.

El Venerable Doctor Iuan Gerson en el primer tomo de sus obras lib. 1. cap. 1. haze vn tratado largo por diferentes capitulos, que intitulo *de laude scriptorum*; y señalando los grandes frutos que causan los que escriuen libros, y el gran bien que hazen a la Iglesia, y las muchas alabanças que por esto merecen, lo cifrò en los versos siguientes. Gerson.

Prædicat, atque studet scriptor, largitur, & orat
Affligitur, sal dat, fontem, lucemque futuris,
Ecclesiam ditat, arma, custodit, honorat.

En lo qual dize, que los que escriuen hazen estas doze buenas obras, de predicar, estudiar, tener, misericordia, dar limosna, tener oracion, hazer penitencia, comunicar la sal de la Sabiduria, y el agua de la gracia, alumbrar a los presentes, y futuros, enriquezer la Iglesia, darle armas con que se defienda, lustre, y honor para su autoridad. De cada vno destos doze titulos haze el Autor vn capitulo en que prueua como todas estas virtu des las causan en la Christiandad los que escriuen libros, lo qual nadie puede negar, y assi todo lo que dizè es vna verdad cierta, segura, y recibida de todos; pero para nuestro intento desto mismo se haze mayor argumento, y de realce mas superior, mas apretado, y estrecho, pues lo que yo escriuo en este papel, es haziendo continua instancia con V. Ill. para que escriua estos libros, y para esse intento me valgo deste exemplar, y doctrina de Gerson, haziendo el argumento de minori ad maximum, pues este graue Autor habla en todo este tratado de los versos, y en los capitulos del libro que intitulo *de laude scriptorum*, en todos habla de los Escritores manuenses, que con la pluma, tinta, y papel los escriuen, y no de los Autores que componen los libros, que los trabajan, estudian, y dictan, con tanto desvelo, y no habla destos Autores que componen los libros, sino de los escritores que los trassadan, y copian de vnos en otros, que era la ocupacion ordinaria que tenian antiguamente aquellos Santos Monges del desierto, quando no auia impression: y por esso dize el Autor en el titulo, que habla con los Monges Celestinos de su Orden, y con los Padres Cartujos, que todos se ocupauan en trassadar libros; y deste principio verda dero hazemos el argumento mayor. Pues si los que escriuian libros, trassadandolos de vnos en otros, siendo todos agenos, y ninguno proprio, si por solo trassladarlos tienen tantos meritos, y hazen tanto seruicio a la Iglesia, y alcançan tanta alabanças: quanto mayores sin comparacion seran los meritos, y los seruicios para la Iglesia, los beneficios paralas almas, y los premios que recibiran de la poderosa mano de Dios los Autores de essos mismos libros, que los componen, y trabajam con tanto cuidado, y desvelo como trae consigo esta ocupacion? A estos tales Autores les vienen massuperiormente las alabanças referidas, y à cada Autor, alegre, y gustosamente podremos dezir con

gran propriedad, y yolo digo desde luego a V. Ill. que con estos libros que compone, y de que es Autor cumple con grandes ventajas las obligaciones de los puestos de Prelado, y de Maestro, haziendole dignissimo de todos los meritos, y gracias que refiere Gerson, aun en grados mas superiores que el lo dize, y se ajusta esta verdad, reconociendo que el principal oficio del Obispo, es predicar, y enseñar al pueblo, como lo dize S.Pablo a los Obispos Thimoteo, y Tito, y repiten tantas vezes los sagrados Canones, y Concilios: pues el que haze, y compone libros, *prædicat, atque studet, scriptor largitur, & orat*; y este trabajo con el del gouierno, es nueua carga, como hemos dicho; pero comunica a los Fieles la sabiduria, y dà luz deverdadera doctrina para los presentes, y venideros: *Affligitur, sal dat, fontem, lucemque futuris*: y con estos mismos libros, que actualmente se estan imprimiendo, se dans a la Iglesia armas, tesoros, defensa, y honor: *Ecclesiam ditat, armat, custodit, honorat*. Con lo qual vemos cumplidas las felizidades, que dezia Plinio en la epistola 6. *Beatos, quibus datum est, aut facere scribenda, aut scribere facienda: Beatissimos verò, quibus vtrumque*. Y pues hablo con tal Prelado como V. Ill. me ha parecido concluir con las palabras de otros dos Prelados tambien muy doctos: el primero es el Arçobispo de Tarantasia libro tercero cap. sexto, que auiendole embiado vn amigo suyo vn libro que auia escritto, y compuesto, le respondio. *Quid in illo desiderari potest? Quo nihil copiosius, nil doctius, nil grauius, præstantius nil, cui nec addi quicquam, nec minui posse videatur; vt nescias vtrum in eo magis eluceat eloquentia, an pietas, sanctitas, an prudentia, doctrina, an religio?* Hallandome, pues, con los libros de V.Ill. tan superiores en todo, me ha sido forçoso valerme de palabras, y calificaciones agenas: y en este mismos sentir digo tambien lo que dixo Saluiano a otro Obispo llamado Eucherio, que le auia embiado los libros que auia compuesto, y le responde en la epistola vltima: *Legi libros, quos transmisisti mihi, stylo breues, doctrina vberes, lectione expeditos, instructione perfectos, menti tuæ, ac pietati pares*. Lo mismos, y mucho mas respondiera yo a V.Ill. si supiera dezirlo, a quien suplico perdone la molestia, y cansancio de papel tan largo, y à N. S. que nos guarde à V.Ill. como la Iglesia ha menester, y todos le pedimos. Deste santo Conuento de Nuestra Señora del Rosario. Madrid, y Setiembre 14. de 1667.

Saluian.

Illustrissimo Señor.

Besa la mano de V.S.Illustrissima, y pide su santa bendicion, su mas afecto seruidor.

Fr. Iuan Martinez.

INDEX

INDEX DISPVTATIONVM

Quæ in hoc Tertio Tomo nostri operis continentur.

Littera. P. designat paginam. Littera. N. numerum marginalem demonstrat.

§. QVARTVS.

Argumentis ab auctoritate occurritur. *Pag.* 22.

§. QVINTVS.

Duplici rationi contrariæ sententiæ occurritur, & explicatur necessitas indistantiæ localis ad operationem physicam. *Pag.* 25.

§. SEXTVS.

Examinantur solutiones Vincentij ad quartam obiectionem, & traditur vera solutio. *Pag.* 27.

§. SEPTIMVS.

Tertium argumentum diluitur, & explicatur, an instrumento correspondeat prædicatum speciale in effectu? *Pag.* 29.

§. OCTAVVS.

Duplici argumento occurritur, & explicatur, an sit dabile instrumentum obedientiale. *Pag.* 30.

§. NONVS.

Occurritur sexto argumento, & explicatur causalitas passionis Christi respectu Antiquorum Patrum. *Pag.* 33.

§. DECIMVS.

Vltimum argumentum proponitur, & prima illius solutio examinatur. *Pag.* 37.

§ VLTIMVS.

TRACTATVS VNDECIMVS.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA PRIMA.

§ PRIMVS.

§. SECVNDVS.

§ TERTIVS.

§. QVARTVS.

§. QVINTVS.

§. SEXTVS.

§. SEPTIMVS.

§. OCTAVVS.

§ NONVS.

§. DECIMVS.

Obiectionibus contra rationem occurritur. *Pag. 70.*

§. VNDECIMVS.

Nec in sensu diuiso potuisse humanitatem Christi peccare, auctoritate, & ratione probatur. *Pag. 75.*

§. DVODECIMVS.

Alia ratio communis sententiae expenditur. *Pag. 79.*

§. DECIMVS TERTIVS.

Probatio ex nostris principijs. *Pag. 80.*

§. QVARTVS DECIMVS.

Argumentis contra primam partem conclusionis occurritur. *Pag. 82.*

§. QVINTVS DECIMVS.

Argumenta contra secundam partem conclusionis diluuntur. *Pag. 86.*

§. DECIMVS SEXTVS.

Cor[illegible]aria praecedentis doctrinae. *Pag. 92.*

§. VLTIMVS.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASECVNDA.

§. PRIMVS.

Fomitis essentia explicatur.

§. SECVNDVS.

§. TERTIVS.

§. TER-

DISPV-

a. TER-

Modus

Probatur tertio ex eo quod forma dans esse filium Dei adoptiuum, prabet effectum sanctitatis, & iustificationis, diuinitas autem Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita non sanctificat formaliter. N.16. & 17.

Quinto probatur conclusio ab inconuenienti, sequitur namque ex contraria sententia, omnes iustos esse sanctos, & Deo gratos infinitè simpliciter. Num. 18.

Tres euasiones proponuntur. Nu. 19

Praecluduntur vero. A. n. 20. vsque ad n. 23.

Aduersus doctrinam traditam instatur dupliciter. Num. 23. & 24.

Respondetur. Num. 25. & 26.

Denique probatur ad hominem contra Lessium docentem, ex gratia habituali, & diuinitate Spiritus Sancti constare vnicam formam praebentem filiationem adoptiuam ingredientem gratia in recto, & diuinitate in obliquo. Cum qua doctrina non stat diuinitatem esse formam à qua principaliter filiatio adoptiua praestatur. Numer. 27. & 28.

§ SECVNDVS.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 274.

PRimo *arguit Lessius ex eo quod homo existens in gratia viuit Spiritu Dei, atque illius diuinitate, quod probat diuersis auctoritatibus sacra scriptura.* Nu. 29. & 30.

Respondetur explicando verum sensum praedictarum auctoritatum. N 31. 32. & 33.

Secundo arguit, ex eo quod filius constituitur per communicationem natura eiusdem cum natura patris, specificè, vel numericè. Nu 34.

Respondetur, id requiri ad filiationem naturalem, secus ad adoptiuam, ad quam sufficit beneuolentia extrinseca, vel communicatio natura secundum conuenientiam analogam. Nu. 34

Obijcitur: nam Angelus ratione sua natura participat naturam diuinam secundum conuenientiam analogam, & tamen non est filius adoptiuus Dei ratione talis participationis: talis ergo participatio non sufficit ad filiationem adoptiuam Nu 35.

Respondetur, & explicatur, quo communicatio natura secundum conuenientiam analogam, & in quibus praedicatis talis conuenientia sufficiat ad filiationem adoptiuam, & in quibus praedicatis non sufficiat. N. 36.

Replica notabilis proponitur. N. 37. *Et soluitur* A nu. 38. vsque ad num. 46.

Denique arguit Lessius, ex eo quod homini in iustificatione praeter gratiam, & caetera dona, donatur etiam diuinitas, qua donatio Spiritui Sancto per appropriationem tribuitur. Deitas autem sic donata, est sufficiens ad fundandam filiationem Dei adoptiuam. Nu. 46 & 47.

Ad argumentum cum suis probationibus respondetur. A nu. 48 vsque in finem. §. *Ibidemque referuntur varij modi explicandi specialem modum quo Deus est in animabus iustorum.*

§ TERTIVS.

De forma praestanti de facto filiationem adoptiuam. *Pag.* 277.

S*Ecunda conclusio.* Nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, vel habitus charitatis praestant de facto formaliter filiationem adoptiuam, sed gratia habitualis filium adoptiuum constituit. N. 57.

Probatur ibidem ex eo quod illa forma prabet de facto filiationem adoptiuam, quo de facto praestat iustificationis effectum, talis autem est gratia habitualis, vt constat ex Trid. [illegible] 6. 17. vnde probantur omnes partes conclusionis N 58. & 59

Secundo probatur conclusio. Nam illa forma prabet formaliter esse filium Dei adoptiuum, qua formaliter terminat spiritualem generationem, spiritualis autem generatio non terminatur formaliter ad extrinsecam acceptationem diuinam, aut ad actum, vel habitum charitatis; sed ad gratiam habitualem. A num. 60 vsque ad nu. 63. *Ibi ostenditur hoc argumentum esse efficax, etiam in sententia Stoti, non distinguentis realiter gratiam à charitate, eo quod necessariò debeat admittere, [illegible] inter illas distinctionem ex natura rei*

Tandem suadetur conclusio quoad secundam, & tertiam partem. N. 64.

§ QVARTVS.

Argumenta contrariorum diluuntur. *Pag.* 278.

PRimum *argumentum procedit à paritate, quia homo constituitur filius adoptiuus alterius per solam acceptationem extrinsecam ad eius hereditatem: ergo per solam acceptationem extrinsecam ad hereditatem diuinam constituitur filius Dei adoptiuus. Respondetur reddendo rationem disparitatis.* N. 65.

Proponitur quadam replica. N. 66.

Et explicatur, an & quo sensu vnus Angelus possit alium adoptare. Ibid.

Secundo principaliter arguitur, ex eo quod licet sit verum, quod Deus homini quem ad suam hereditatem acceptat, infundat donum gratia habitualis: non tamen constituitur filius Dei adoptiuus per donum gratia creatum, sed per suum increatum amorem. Quod probatur primo ex D. Thom qu. 17. de verit. art. 1. Secundo ex eodem Angelico Magistro quaest. 28. de veritate art. 2. Numer. 67. & 68.

Ad primam probationem respondetur. N. 69.

Displicent solutiones quas adhibent Vazquez, & Suarez ad secundam probationem. A n. 70. vsque ad n. 77.

Vera solutio assignatur. N 77.

Consistit in eo quod licet esse dilectum denominatione extrinseca praecedat prioritate natura habitualis gratia infusionem, esse vero dilectum denominatione intrinseca, hoc est, dignum vt diligatur praestatur formaliter à gratia; extrinseca autem denominatio dilecti, nec sufficit ad iustificandum, nec ad constituendum filium. Num. 78.

Tertio arguitur, & instatur contra datam solutionem, & intenditur probare, per donum gratia non constitui hominem acceptum ad vitam aeternam; ac per consequens non praestari ab illa esse filium adoptiuum, sed ab extrinseca denominatione dilecti. N. 79.

Respondetur. Nu. 80. & 81.

Denique contra secundam partem conclusionis arguitur, intendendo probare, charitatem esse formam, qua de facto iustificat; ac per consequens, illam esse, quo constituit filium Dei adoptiuum. Assumptum suadetur primo ex Concilio Trid. Secundo ex D. Thom. Tertio ex D. Augustino N 82. 83. & 84.

Respondetur. A num. 85. vsque ad fin. §.

§. QVINTVS.

De modo quo gratia praestat [illegible]ationem adoptiuam. *Pag.* 280.

T*Ertia conclusio.* Gratia habitualis se ipsa adaequate, nullo extrinseco fauore expectato filium Dei adoptiuum constituit. N. 89.

Probatur in primis auctoritate D. Thom. deinde ratione ex eadem auctoritate desumpta: quia, nimirum, forma constituens spiritualiter genitum, constituit filium adoptiuum Dei: gratia autem habitualis se sola, nullo extrinseco fauore expectato constituit spiritualiter genitum. N 90. 91. & 92.

Solutio quae adhiberi potest huic rationi impugnatur. A nu. 93. vsque ad n. 96

Denique probatur conclusio quia forma se sola de facto iustificans, absque alio fauore extrinseco, filium adoptiuum constituit, gratia autem habitualis se sola est forma de facto iustificans; qua ratio tripliciter confirmatur. A nu. 97. vsque ad num 100.

§. SEXTVS.

Tribus argumentis occurritur. *Pag.* 282.

PRimum *contrariorum argumentum desumitur ex eo quod gratia habitualis ratione entitatis intrinseca, est insufficiens ad excludendum peccatum: quia gratia habitualis est bonitatis, & valoris finiti; peccatum autem est grauitatis infinita simpliciter.* N. 101.

Huic argumento multipliciter respondetur. A n. 102 vsque ad 107. *[illegible] dua replica aduersus doctrinam traditam proponuntur.*

§. SEPTIMVS.

Vera sententia explicatur. *Pag.*334.

Qvarta conclusio: Christus in quantum homo, per gratiā unionis est Filius Dei naturalis formaliter: ly in quantum *determinante in recto, non naturam, sed suppositum, ut in illa subsistens, non reduplicatiuè, sed specificatiuè.*

Et prima pars conclusionis probatur primo: nam Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis, ut multoties asseritur ab Adriano Primo in epistola ad Episcopos Hispaniæ, sub nomine probrij filij: hoc autē verificari nequit in sensu materiali, & identico, quia Christū, in quantum hominem, esse Filium naturalem aliquid addit ad hoc, quod est Christum hominem esse filium naturalem sine particula, in quantum.

Secundo: nam Christus, ut homo, est subiectum prædestinationis ad esse Filij naturalis Dei, de quo Disputatione sequenti.

Tertio: quia per se, & formaliter, petitur ab unione hypostatica, Verbum ut est Filius naturalis Dei: quod tripliciter probatur. Num.123.124.& 125.

Secunda verò pars conclusionis probatur: ex eo quod denominatio filij non conuenit in recto naturæ, sed personæ: vnde infertur, quod Christus, in quantum homo, non est Filius Dei naturalis: ly in quantum *determinante naturam in recto, sed ly* in quantum *determinante in recto suppositū, ut in humanitate subsistens, & in obliquo naturam. Quod autem non sit Filius Dei naturalis, ut subsistens in humanitate, ly* vt *sumpto reduplicatiuè, ex eo patet: quia ut talis propositio reduplicatiuè sumpta, esset vera, requirebatur, Christum esse Filium Dei naturalem, quia in humanitate subsistit; at quamuis sit Filius Dei naturalis, hoc non habet, quia in humanitate subsistit; sed quia subsistit in Deitate, ut communicata Verbo per æternam generationem: ex quo etiam deducitur probatio tertiæ partis conclusionis.* Num.126.& 127.

§. OCTAVVS.

Obiectionibus contra istam conclusionem occurritur. P.335.

Arguitur primo ex auctoritate D.Thomæ, asserentis, quod Christus, in quantum homo, non est Deus, nec persona diuina: ergo nec Filius Dei naturalis. Num.128.

Respondetur, explicando D.Thom. Num.129. & 130.

Secundo arguitur, ex eo quod Christus, ut homo, non procedit à Patre naturali generatione, quod requirebatur, ut esset, in quantum talis, Filius Dei naturalis. N 131.

Respondetur. Num.132.

Et quibusdam replicis valdè notandis occurritur. A num. 133.vsque ad 138.

Alia solutio, quæ assignari poterat argumento secundo, refertur. Num.138.

Sed reijcitur. Num.139.

Tertio arguitur, ex eo quod ut de Christo, in quantum homine, ly in quantum *determinante suppositum, verificaretur esse Filium Dei naturalem formaliter, requiritur, quod hypostasis Verbi sub conceptu filiationis formaliter vniatur humanitati; at hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis: quod multipliciter probatur. Primo: quia filiatio, ut filiatio, est formaliter relatio: hypostasis autem Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis; alias illam constitueret relatam.*

Secundo: quia hypostasis Verbi, ut filiatio non solum relationem importat, sed etiam de connotato naturam diuinam, ut per generationem communicatam; sed humanitati non fuit vnita diuina natura formaliter, nec hypostasis Verbi, quatenus subsistit in illa, sed solum sub conceptu subsistentis absolutè.

Tertio: nam sub ea ratione vnitur humanitati formaliter, sub qua ab humanitate petitur, ut existat; ab humanitate autem non petitur sub conceptu filiationis subsistentis in natura diuina, aut referentis Verbum ad Patrem; sed solum sub munere terminantis naturam creatam.

Quarto: nam hypostasis Verbi, non solum est personalitas, & filiatio formaliter, sed etiam est relatio formaliter, qua Verbum refertur ad Patrem relatione Verbi ad dicentem, & tamen non vnitur humanitati formaliter sub munere ...... Verbum in ratione Verbi: ergo similiter, &c.

Quinto, si Verbum naturam irrationalem assumeret, non vniretur illi sub ratione filij formaliter, quia ut illa subsistens non esset filius naturalis Dei; cum non esset persona.

Sexto: nam si Pater humanitatem assumeret, non vniretur formaliter humanitati assumpta sub conceptu Patris formaliter: alias ut homo esset Pater, quod est falsum, cū ut homo nullum Filium generaret. Deinique: nam cui non vnitur fundamentum filiationis formaliter, nec formaliter vnitur relatio; fundamentum autem relationis hypostasis Verbi sub conceptu relationis, non vniri humanitati: suadetur primo, quia tale fundamentum est natura diuina, ut habita per generationem, natura autem diuina sub conceptu naturæ; cum prout sic sit vitalis, nequit humanitati vniri; aliàs illam constitueret viuentem vita Dei.

Secundo: nam humanitati Christi non vnitur passiua Verbi generatio, quæ est fundamentum proximum filiationis Verbi; aliàs illam genitam constitueret generatione diuina. A num.140.vsque ad n.143.

Respondetur ad argumentum cum suis probationibus, vsque ad quartam inclusiuè. A num.145. vsque ad num.148.

Ad quintum, prima solutio asserit, in casu quo Verbum naturam irrationalem assumeret, non vniretur illi sub ratione filij formaliter, propter incapacitatem naturæ: secus autem quando vnitur naturæ rationali. Num.148.

Secundo respondetur ab alijs, negando antecedens: nam etiā in casu, quo Verbum naturam equinam assumeret, ex vi vnionis traheretur illa natura ad esse Verbi in vnitatem suppositi, quod suppositum est Filius naturalis Dei N.150

Et rationibus in contrarium fit satis Num.151. & 152.

Vt feratur iudicium de his solutionibus tria prænotantur. Num.153.& 154.

Quibus prænotatis asserendum est, casu, quo Verbum naturæ equæ vniretur, fore Filium Dei naturalem per communicationem idiomatum, eo modo, quo homo Filius Dei naturalis dicitur per hanc communicationem, non tamen diceretur, Christum, in quantum equum, Filium Dei naturalem per gratiam vnionis. Num.155.

Solutio Curiel ad vltimam probationem, refertur. Num.157

Sed reijcitur A num.158.vsque ad 162.

Vera solutio vltimæ probationis, traditur. A num.163.vsque in finem §.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ. *Pag.*339.

Ex dictis in hac, & præcedenti Disputatione colligitur primo: quod si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, non esset Filius naturalis, nec Filius adoptiuus Dei; benè tamen esset Filius Dei filiatione fundata, in creatione humanitatis. Probatur quoad omnes partes, & respondetur cuidam obiectioni. A num.166.vsque ad 170.

Secundo colligitur: Christum, ut hominem, non esse Filium naturalem sui, vel Spiritus Sancti; sed filium Patris Æterni. Num.171.& 172.

Denique colligitur, filiationem, qua Christus, ut homo, est Filius Beatissimæ Virginis, non realem, sed rationis esse. Quod docuit D.Tho. pluribus in locis citatis. Num 173.

Et probatur ibidem, ex eo quod filiatio, etsi supra natiuitatem fundetur, non ad naturam, sed ad suppositum immediatè comparatur, ut subiectum immediatum denominationis, & inhæsionis; at suppositum Christi Domini cum sit aliquid increatum capax suscipiendi accidentis realis non est, siuè absoluti, siuè relatiui; aliàs intrinsecè mutaretur realiter.

Contra hoc corollarium obijcitur primo: quia Christus, ut est homo Filius Virginis eiusdem rationis nobiscum; nos autem sumus Filij per relationem realem. Num 174.

Respondetur ibidem: Christum, ut hominem, esse Filium eiusdem rationis nobiscum, sumpto filio fūdamentaliter, & absolutè; secus autem sumpto filio formaliter, & relatiuè.

Replicatur primo, sequi ex solutione falsum esse affirmare absolutè, Christum esse Filium Beatæ Virginis vniuocè nobiscum: nam absoluta rei denominatio sumitur ab eo quod est formale. Num.175.

Replicatur secundo aduersus solutionem: quia Beatissima Virgo est Mater Christi sumpta Matre *relatiuè eiusdem ra-*

rationis vniuocè cum alijs filijs, vt ad proprietates filiationis compareatur: Christus ergo est Filius relatiuè eiusdem rationis nobiscum Num.176.

Respondetur ad primam replicam, in denominationibus relatiuis hoc peculiare inueniri, quod quamuis relatio non existat existente proximo fundamento, absoluta, denominatio consurgat. Num 177.

Duæ solutiones, quæ assignari poterant ad secundam replicam, referuntur, & rejiciuntur. Num.178.& 179.

Vera solutio traditur. Num.180.

Secundo principaliter objicitur aduersus vltimum corollarium: nam posito reali fundamento, & reali termino, realis consurgit relatio: in Christo autem est reale fundamentum relationis proximum, & remotum, nempè, natura humana, & passiua generatio; & vltimus terminus realis existit, scilicet, Beata Virgo Num 181.

Respondetur ex D Thoma A num.182.vsque ad num 186.

Tertio principaliter objicitur: nam iuxta D. Thomam, non solum filiatio, sed etiam generatio passiua, & natiuitas est propriè suppositorum, quorum, & non naturarum est propriè esse, fieri, pati, & agere, & non obstante, quod suppositum Christi sit aliquid increatum, est in illo realis natiuitas, & passiua generatio ex Virgine, vt docet idem D.Thomas. Num.187.

Respondetur. Num 188.

Et replica notanda aduersus solutionem, proponuntur, & soluuntur. A num.189.vsque ad n 192

Denique principaliter objicitur, ex eo quod relatio, qua humanitas Christi refertur ad Beatam Virginem, tamquam effectus ad causam, est relatio realis; at hæc eadem est relatio filiationis ad Virginem: Christus ergo est realis relatiuè *Filius Beatæ Virginis.* Num.193.& 194.

Respondetur. Num 195.& 196

Et pluribus replicis notabilibus aduersus solutionem sit satis. A num.197 vsque ad 203.

TRACTATVS QVARTVSDECIMVS.

De Prædestinatione Christi. *Pag.*344.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

An Christus, vt homo, prædestinatus sit esse Filius naturalis Dei?

§. PRIMVS.

Quibusdam præsuppositis ratio dubitandi, proponitur, *Pag.*345.

Q*Vot modis accipiatur prædestinatio, & quid requiratur ad prædestinationem strictè acceptã, traditur.* N.1 2.& 3.

Christum aliqua ratione esse prædestinatum, de fide est N 4.

Quod in examen vocatur est, an Christus, quatenus homo, aut hic homo sit propriè prædestinatus ad esse Filium Dei naturalem? Et ratio dubitandi satis difficilis est: nam prædestinatio subiecti ad aliquem terminum petit, quod terminus ad quem ordinatur ex vi prædestinationis, non contineatur intrinsecè in subiecto prædestinato, eo quod subiectum ex vi prædestinationis ordinatum ad terminum, debet esse termino priùs, illoque ex gratia conueniens, & quod ad ipsum perueniat ex vi prædestinationis; si autem in se includit terminum, nequit terminum præcedere, nec illum ex vi prædestinationis habere, nec terminus ex gratia conuenire subiecto: cum supponatur iam habitus, & ad subiecti constitutionem pertineat; at Christus, vt homo, vel hic homo (signato Christo) intrinsecè continet filiationem Dei naturalem: quia Christus, vt homo, est compositus ex subsistentia Verbi, & humanitate; subsistentia autem Verbi est ipsa filiatio Dei naturalis, &c. Num.5.

Qua ratione conuictus Durandus, tenuit sententiam negatiuam, & addit, minus propriam esse istam propositionem: Hic homo (*signato Christo*) prædestinatus est esse Filius naturalis Dei; *quam istam:* Filius Dei prædestinatus est esse homo. *Cuius sententiæ adhæsit Lorca, asserens, dictam propositionem admittendam esse vt veram; non tamen vt propriam, pro qua sententia citat Diuum Bonauenturam, & alios.* Num.6.

Secunda, & probabilior sententia affirmat propositionem istam: Christus, in quantum homo, prædestinatus est Filius Dei naturalis, *non solum esse veram, sed propriam; ac per consequens, Christum, in quantum hominem, propriè fuisse prædestinatum esse Filium Dei naturalem. Hanc tenet D. Thomas & eius Discipuli, & plures alij extra Scholam D Thomæ qui citantur.* Num.7.

Quæ sententia statuitur pro conclusione Et probatur celebri illo testimonio D. Pauli ad Romanos cap. primo: Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute. *Quem locum in rigore, & proprietate sermonis intelligit, & explicat D.Thomas.* Ibidem n.8.

Respondere potest prædictum locum varias interpretationes admittere diuersas ab ea, quam assignauit Diuus Thom. sed licet negari non possit has interpretationes, probabiles esse propter authoritatem Patrum, probabiliorem autem esse D.Thom. interpretationem, ostenditur. A n.9 vsq; ad 13.

Secundo respondere potest cum Lorca, expositionem D.Thom. esse omnium probabilissimam quatenus in eo verbum prædestinatus *accipitur in rigore, & quatenus pro termino assignatur filiatio naturalis Dei quoad esse, & non præcisè quoad manifestari, & hominibus declarari; sed ex hoc non sequi hanc propositionem: Christus, in quantum homo, vel iste homo Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis, sit propria, sed tantum, quod sit vera: nam ad eius veritatem sufficit, quod prædestinatum sit ab æterno, hunc hominem (signato Christo) esse Filium naturalem Dei, quod non sufficit ad proprietatem talis propositionis.* Num.14.

Prædictam solutionem aduersari Diuo Thomæ, non solum defendenti veritatem dictæ propositionis, sed etiam eius proprietatem, probatur expendendo plures authoritates Angelici Magistri. A num 15. vsque ad num.18

Deinde impugnatur prædicta solutio ratione. Num.20. 21. & 22.

Secundo probatur conclusio auctoritate D. Augustini, & solutiones, quas adhibent Vazquez, & Lorca, impugnantur. A num.23. vsque ad 28.

Tertio probatur alia auctoritate D. Thom. & rejicitur explicatio Lorcæ tanquam omninò voluntaria Num.29.30. & 31.

Tandem probatur ratione ex locis D Thom. desumpta: nam sicut, quod Christo, vt homini conuenit in tempore ex gratia, prædestinatum est ab æterno; at Christo vt homini conuenit per gratiam vnionis esse in tempore Filium naturalem Dei: Christus ergo, vt homo, vel vt subsistens in humana natura prædestinatus est ab æterno, vt esset Filius Dei naturalis, Num 32.

§. SECVNDVS.

Quatuor solutiones rationis dubitandi excluduntur. P.348.

P*Rima solutio rationis dubitandi est Caietani, asserentis, Christum vt hominem, mediari posse dupliciter. Primo, vt incarnatum abstrahendo à modo verò incarnationis per vnionem personalem, & à modo ab hæreticis confictо per vnionem accidentalem. Secundo, vt incarnatum per vnionem realem personalem: dicit ergo, Christum primo modo conceptum, esse subiectum prædestinationis: secundo autem modo conceptum esse terminum.* Num.33.

Hæc Caietani subtilitas displicet, non solum exteris, verum etiam Thomistis: & rejicitur. A n.34.vsque ad 36.

Secundus modus dicendi, est Cornelij asserentis, subiectum prædestinationis Christi esse Christum, vt hominem, vel hunc hominem (signato Christo) vt concretum essentiale; non verò, vt concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate, fuisseque prædestinatum ad Diuini Verbi subsistentiam, per quam ex vi prædestinationis Filius Dei naturalis constituitur. Num 37.

Hic modus dicendi tanquam à veritate, & à mente Diui Thom. alienus, rejicitur. A n.38.vsque ad 41.

Tertius modus dicendi est Patris Suarez, asserentis, subiectum prædestinationis esse hunc hominem singularem, non tamē constatum ex hac subsistentia determinata, & natura humana vnita, sed ex subsistentia hac, vel illa vagè sumpta, vt abstrahit ab humana, & diuina. Num.42.

Qui modus dicendi tanquam dissonans principijs D. Thom. rejicitur. A num.43.vsque ad 46.

Quartus modus dicendi est Patris Vazquez, asserentis, subiectum prædestinationis esse hunc hominem in concreto importato in recto natura, & connotata in obliquo subsistentia, non determinatè accepta, sed vagè; solent enim concreta substantiua naturarum directè significare, & supponere pro natura. Num 47.

Qui modus dicendi licet falsus, parum tamen efficaciter ab ali-

§. TERTIVS.

Examinantur duo alii modi dicendi. Pag. 352.

§ QVARTVS.

Explicatis subiecto, & termino prædestinationis Christi ratio dubitandi, diluitur. Pag.356.

§. VLTIMVS.

Corollaria præcedentis doctrinæ. Pag.363.

Ne-

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA SEXTA.

An Christus nobis meruerit nostram prædestinationem?

§ PRIMVS.

§. SECVNDVS.

§. TERTIVS.

§. QVARTVS.

prædestinati, secus autem id, quod quamuis ad finem prædestinationis concurrat, gratia tamẽ nõ est propriè respectu prædestinati: merita autem Christi, licet conducant ad finem nostræ prædestinationis non sunt propriè gratia. Displicet, & reijcitur. A num 78 vsque ad 80.

Tertia solutio quorundam Recentiorum asserentium, merita Christi Domini posse esse effectus imperatos ex electione efficaci prædestinatorum ad gloriam, & nihilominus meritoriè illam causare procedendo mutua causalitate in diuerso genere causæ, impugnatur. Num 81. & 82.

Quarta solutio P. Suarez, quam ex parte sequitur noster Albelda, distinguentis duplex genus actionum, scilicet, generalẽ affectum Christi ad gloriam Patris quærendam, & speciales aliquas actiones, orando pro hoc, vel illo, & offerendo aliquam actionem pro beneficio præstando his potius, quam illis. Qua distinctione supposita docet, meritum fundatum in actionibus primi generis, non esse effectum electionis prædestinatorum ad gloriam: bene tamen meritum in alijs actionibus fundatum. Ex quo (inquit) sequitur, Christum non meruisse electionem prædestinatorum ad gloriam per actiones speciales; non autem quod per actiones primi generis illam non meruerit. Num 83. & 84.

Hic modus dicendi impugnatur §. sequenti.

§. QVINTVS.

Rejcitur iste modus dicendi, & explicatur quibus meriti Christi, electionem prædestinatorum meruerit. *Pag.* 375.

T*ertia conclusio.* Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam per actiones non indifferenter oblatas, sed specialiter applicatas pro electis.

Hanc conclusionem ponunt contra Suarez, Vazquez, Herice, Aharon, & alij plures; & probatur ab his Auctoribus, ex eo quod, vt constat ex Luca c. 22. Christus perseuerantiã postulauit pro electis, & consequenter æternam salutem; sed meritum vltimi doni, est etiam meritum, æternæ electionis, & ad illud, &c. Num 85.

Quod argumentum inefficax esse monstratur. Num 86.

Aliter probatur conclusio, ex illis verbis Ioannis 15 Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. *Qui textus ad intentum inducitur iuxta explicationem D. Thom. sumptam ex Augustino.* Num. 87.

Secundo probatur: nam si electio prædestinatorum ad gloriam non esset ex meritis Christi specialiter applicatis pro electis, sed pro omnibus indifferenter oblatis sequeretur prædestinatos non esse Christi affectus specialiter obligatos, consequens est nimis durum. Num. 88.

Solutiones, quæ huic argumento assignantur, & assignari possunt, referuntur, & late impugnantur. A n. 89. vsque ad n. 98.

Denique probatur conclusio, ex eo quod vt electio prædestinatorum sub ratione dilectionis, sit præmium meritorum Christi, debet necessario supponi applicatio meritorum specialiter pro illis: Suarez autem fatetur electionem sub ratione dilectionis fuisse præmium meritorum Christi: tenetur ergo fateri præsupponi ad electionem applicationem specialem meritorum Christi pro electis. Num. 99.

Duæ solutiones, quæ huic argumento assignantur, reijciuntur. Num. 100. & 101.

§. SEXTVS.

Vera solutio vltimi argumenti traditur, & aliis argumentis occurritur. *Pag.* 378.

R*Elictis ergo prædictis solutionibus, ad argumentum factum respondetur, quod licet merita Christi efficaciter conducant ad æternam prædestinationem; non tamen conducunt vt media ex illius amore electo, sed vt causæ.* Num. 102.

Deinde contra tertiam conclusionem arguitur, ex eo quod Ioannis 17 *fatetur, Christus prædestinatos esse sibi a Patre datos; at si Christus speciali applicatione meritorum ex iustitia meruisset eorum electionem, non posse dici datos.* Num. 103.

Respondetur facile. Num. 104.

Secundo arguitur, ex eo quod Christus Antiquis Patribus nõ meruit specialem dilectionem per actiones specialiter applicatas pro illis: nam specialis actio pro Patribus Antiquis, vel esset oratio, qua Christus postulasset gratiam, & hoc non, quia oratio est respectu doni, non dati, sed conferendi; gratia autem supponitur Antiquis Patribus data. Vel esset gratiarum actio pro gratia illis antea collata; & hoc non potest dici, nam actio essentialiter aliud supponit, non potest esse meritoria illius; sed gratiarũ actio pro aliquo beneficio beneficiũ datũ essentialiter supponit. N. 105.

Propter hoc argumentum Vazquez ait, excipiendos esse Antiquos Patres à merito Christi specialiter applicato pro illis Num. 106.

Sed reijcitur. Ibidem, & Num. 107.

Secunda solutio Recentiorum asserentium, quod quãdo prouidetur aliquod beneficium decretorum esse dependenter ab alterius oratione post beneficium factum fundendam; prudenter potest pro tali beneficio tamen si iam facta orari; Christus autem bene nouit decretum voluntatis diuinæ de gratia Antiquis PP. dandæ dependenter ab oratione Christi futura Num 108.

Sed non placet ista solutio, & reijcitur A n 109. vsq; ad 112.

Ad argumentum ergo respondetur, distinctionem illam in eo factam non esse adæquatam, itaque potuit Christus meritum specialiter ad PP. Antiquos dirigere per actus obedientiæ, charitatis, & humilitatis. Num 113.

Et instatur argumentũ manifestè in sẽtẽtia P. Suarez. N 114.

Tertio arguitur ob inconuenienti: nam sequitur ex nostra sententia, voluntatem diuinam in negotio prædestinationis expectasse voluntatem humanam Christi, & illi se conformasse, non è contra, hoc autem maximum inconueniens videtur esse. Num. 115.

Respondetur concedendo sequelam, pro prima, & secunda parte. & negando illam pro tertia parte, nec hoc est vllum inconueniens, nam quod Christus pro his hominibus eligendis sua merita applicuerit, fuit pro voluntate à voluntate diuina inspirante Christo huiusmodi specialem directionem, & ad illam suam voluntatem humanam applicante, & præmouente. Num. 117.

Sed contra hanc solutionem obstat quartum argumentũ: nã iuxta illam ideo Christus sua merita pro his eligendis specialiter applicat, quia Deus vult meritorum Christi specialem applicationem: sed volitio diuina specialis applicationis meritorum Christi pro electis, supponit efficacem electionem illorum, & ex illa imperatur. Quod tripliciter, & satis efficaciter probatur ab his Auctoribus. A n. 118. vsque ad n. 121.

Ad hoc argumentum, quod sanè difficile est, cum pluribus alijs replicis emergentibus, & notatu dignis respondetur. A num. 122 vsque ad 133.

§. SEPTIMVS.

De electione sub conceptu electionis. *Pag.* 381.

Q*Varta conclusio.* Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam, sub conceptu electionis, idest, sub ratione dilectionis prædestinatorum præ reprobis: non tamen meruit reprobationem hominum negatiuam, aut positiuam.

Prima pars conclusionis probatur ex illo loco Pauli ad Ephesios 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. *Ex quo loco iuxta communem explicationem PP. probatur conclusio.* Num. 135.

Euasiones aduersariorum præcluduntur N 136. 137. & 139.

Secunda pars conclusionis probatur primo ex Paulo ad Hebræos 12. *iuxta explicationem D. Thom. quæ communis est apud PP.*

Secundo probatur ex PP. ad illa verba Matthæi 11. Confiteor tibi pater, &c. Num. 140.

Denique probatur: nam Christus in primo aduentu gessit munus defensoris, & mediatoris pro hominibus, aduocati, & redemptoris, cui muneri non conuenit sua merita dirigere ad promerendum, quod hominibus gratia, & beneficium non est, sed potius negatio gratiæ, &c. Num. 141.

§ OCTAVVS.

Opposita argumenta diluuntur. *Pag* 387.

C*Ontra primam partem conclusionis arguit Suarez, si Christus meruisset electionem prædestinatorum pro reprobis, necesse erat quod sua merita applicuisset determinatè prælectis, ante illorum electionem: hoc autem non potuit contingere, &c.* Num. 142.

Respondetur negando minorem: & argumentum instatur in sententia Suarez. Num. 143.

Secundo arguitur, ex eo quod meritum electionis comparatiuæ est meritum dilectionis vnius, & non dilectionis alterius; at Christus non meruit non dilectionem, vel non electionem reproborum, vt in secunda parte conclusionis dictum est, &c. Num. 144.

Solutio Recentiorum asserentium, non esse de essentia electionis comparatiuæ, vnum eligi, & alium non eligi, sed non eli-

eligi ex vi decreti quo alter eligitur, reijcitur. Num. 145.
Vera solutio assignatur. Num. 146 & seq.
Et replicis aduersus illam respondetur. A n. 148. vsq; ad 151.
Deinde contra secundam partem conclusionis arguitur, ex eo quod Christus postulauit à Patre exclusionem reproborum à gloria, quod suadetur à paritate quorundam factorum, quæ postulauerunt, & ex illis verbis Ioannis cap. 17. Nūc autem pro eis rogo, non pro mundo, &c. Num. 153.
Respondetur. Num. 154.
Sed aduersus solutionem tripliciter replicatur. N. 155 & 156.
Sed respondetur. A num. 157. vsque ad 159.
Sed superest contra dicta quædam difficultas: nam in frequentiori Theologorum doctrina, non solum permissio peccati in electis sed etiam permissio peccati in reprobis est effectus prædestinationis electorum: & consequenter meritorum Christi, qui meruit omnes nostræ prædestinationis effectus. Num. 160.
Respondetur. Num. 161. 162. & 163.

§ NONVS.

Explicatur modus quo erga decreta diuina exercuit Christus meritoriam causalitatem. *Pag.* 384.

Q*Vinta conclusio.* Merita Christi non exercent causalitatem meritoriam erga diuina decreta, sub conceptu terminationis actiuæ, formaliter, nec virtualiter, vt in se & ratione sui, sed vt in bonitate diuina eminenter contenta.
Conclusio est communis inter discipulos D. Thom. qui citantur. Num. 164.
Et prima pars illius probatur ex D. Thom. 1. parte quæst. 19. art. 5. Vbi docet, voluntatis diuinæ sumptæ pro actu, nullam posse causam assignari. Num. 164.
Communis responsio est D. Thom. loqui de actibus voluntatis diuinæ secundum intrinsecam perfectionem, & entitatem, non tamen excludere, quod decreta libera Dei sub conceptu libera terminationis actiuæ terminentur ad causalitatem meritoriam operum Christi. Num. 165.
Hæc tamen responsio impugnatur. Num. 166. 167. & 168.
Secundo probatur prima pars conclusionis, ex eo quod decretum sub conceptu terminationis actiuæ est aliquid increatum; increatum autem repugnat ab aliquo dependere, & causari. Num. 169.
Tres solutiones, quæ assignari possunt, proponuntur. N. 170.
Sed refutantur. Num. 171. 172. & 173.
Deinde secunda pars conclusionis probatur, ex eo quod causare virtualiter aliud, dicitur, & est ratio illius; at Deo nil præter Deum potest esse ratio volendi, vt docet D. Thom. Secundo probatur explicando quid sit virtualiter ab alio causari. Num. 174.
Tandem vltima pars probatur: nam merita Christi Domini aliqua ratione mouent voluntatem diuinam, sed non meritorie formaliter, *nec meritoriè virtualiter in suo esse formali, ergo mouent illam, vt eminenter in Dei bonitate contenta. Quod tribus exemplis confirmatur.* N. 176 & 177.

§. VLTIMVS.

Argumentis in contrarium occurritur. *Pag.* 385.

C*Ontrariam sententiam nostræ conclusioni tenent Suarez, Vazquez, & alij citati* Num. 178.
Et contra conclusionem arguitur primo, ex eo quod actum aliquem sub merito cadere, est à merito moueri; sed decretum Dei prædestinantis cadit sub meritis Christi: ab illis ergo motum fuit. Num. 179.
Respondetur solutio insinuata in corprobandam conclusionem. Ibid.
Contra quam solutionem tres obiectiones notandæ opponuntur, & soluuntur. A n. 180. vsq; ad 184.
Sed adhuc aduersus hucusque dicta, insurgunt alia tres obiectiones notatu dignæ, quæ proponuntur, & diluuntur. A n. 185. vsque ad n. 19[illegible].

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

An Christus meruerit prædestinationem Angelorum sub terminatione ad gratiam, & [illegible] etiam

§. PRIMVS.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ. *Pag.* 387.

S*upponitur primo Christum Angelis damnatis non meruisse beatitudinem.*
Secundo supponitur, non redemisse Angelos bonos.
Deinde tamquam communis Theologorum sententia supponitur, Christum pro Angelis meritum non fuisse, & sic examen versatur, an meruerit Angelis beatis gratiam, gloriamque essentialem?
Quia in eo duplex è regione opposita versatur sententia, prima negans, secunda affirmans. A n. 1. vsque ad 5.
Auctores ibidem citantur.

§. SECVNDVS.

Prædicta sententia pro conclusione statuitur. *Pag.* 387.

S*Ententia affirmans pro conclusione statuitur, quæ probatur a Suarez pluribus Sacræ Scripturæ testimonijs, quæ licet non omnino conuincant, tamen satis probabilem reddunt conclusionem.*
Deinde probatur, ex eo quod Christus non solum hominum, sed etiam Angelorum fuit caput: de ratione autem capitis est influere vitam in membra. Num 6.
Solutiones, quæ assignari possunt referuntur. Num. 7.
Impugnantur autem. Ibidem, & n. 8.
Secundo probatur conclusio ex PP. & effugia præcluduntur. Num. 9. 10. & 11.
Tertio probatur testimonijs D. Thom. quæ expenduntur, & euasionibus occurritur A n. 12. vsque ad 15.
Denique probatur ratione, ex eo quod Christo attribui debet quidquid dignitatis est, nisi oppositum sit reuelatum, vel ex reuelatis efficaciter colligatur: Christum autem meruisse Angelis gratiam, & gloriam est dignitas ipsi possibilis, & oppositum nec reuelatum est, nec ex reuelatis colligitur. Num. 16.
Plures solutiones, quæ huic argumento adhiberi solent, referuntur, & latè impugnantur A n. 17. vsque ad n. 26.

§ TERTIVS.

Argumentis ab auctoritate occurritur. *Pag.* 390.

P*Rimum argumentum contrariorum sumitur ex duplici loco Sacræ Scripturæ.* Num. 27. & 28.
Cui fit satis. Num. 29 & 30.
Secundum argumentum sumitur ex pluribus auctoritatibus D. Thom. quæ expenduntur. A n. 31. vsque ad 34.
Respondetur, & explicatur mens D. Tho. A n. 35. vsq; ad 44.

§. VLTIMVS.

Cætera argumenta diluuntur. *Pag.* 392.

T*Ertium argumentum procedit, ex eo quod si Angeli accepissent gratiam iustificantem ex meritis Christi, sanctificati fuissent illius sanguine, & passione: hoc autem falsum esse suadetur, tam ex D. Bernardo, tum ex Augustino, tum denique, quia alias Christus mortuus fuisset pro Angelis* Num. 45. & 46.
Solutio P. Suarez negantis, Christum per suam passionem, mortem meruisse Angelis gratiam, sed per actus charitatis, & aliarum virtutum refertur, & reijcitur. N. 47. & 48.
Vera solutio assignatur, & replicis emergentibus occurritur. A n. 4[illegible] vsque ad n. 53.
Vltimum argumentum procedit, ex eo quod decretum mittendi Christum fuit posterius peccato primi parentis: illiusque præuisionem supponit; peccatum autem primi parentis supposuit Angelorum peccatum, & hoc Angelorum gratiam, decretum ergo mittendi Christum fuit posterius decreto gratiæ iustificantis Angelos. Num. 54.
Solutio distinguentium duplex decretum dandi gratiam Angelis, alterum antecedens Christum, omnino liberale, alterum subsequens Christum, & ex illius meritis, refertur, & impugnatur. A n. [illegible] vsque ad 57.
Vera solutio argumenti distinguit erga Christum duplex decretum, vnum intentiuum, alterum executiuum: primum non supponit præuisionem peccati originalis: secundum fuit posterius præuisione peccati Adami, vt absolute fuit. Ex vi autem primi decreti præuisus fuit Christus venturus in carne passibili, moriens, & merens, & ratione meritorum Christi præuisi in tali decreto fuit Angelis collata gratia. Num. [illegible]8 & 59.
Ex dictis sequitur primo Christum Angelis meruisse, non solum gratiam habitualem, sed etiam auxilia actualia.
Colligitur secundo, meruisse illis prædestinationem sumptam, non solum pro decreto executiuo, sed etiam pro decreto intentiuo gloriæ, & gratiæ iustificantis. Num. 60.

TRACTA-

TRACTATVS DECIMVS.

De Potentia Animæ Christi.

DE Quo D. Thom. in primo dist. 43. art. 1. 2. & 3. In 3. Sentent. dist. 14. q. 1. a. 4. ad Annibaldum in eadem distinctione, & quæst. art. 5. & in hac 3. p. q. 13. quam diuidit in quatuor articulos. Docens in primo: *animam Christi non habuisse omnipotentiam simpliciter*, quod probat in argumento sed contra; *nam illud, quod est proprium Dei, non potest alicui creaturæ conuenire; sed proprium est Dei esse omnipotentem, secundum illud Exodi 15.* Iste Deus meus, & glorificabo eum. *Et postea subditur:* Omnipotens nomen eius: *ergo anima Christi: cum sit creatura, non habet omnipotentiam.* Deinde id probat in corp. art. *nam potentia cuiuslibet rei sequitur formam ipsius, quæ est principium agendi; forma autem, vel est ipsa rei natura, vel naturam constituit: vnde manifestum est, quod potentia cuiuslibet rei, consequitur naturam ipsius; ac proinde omnipotentia consequenter se habet ad naturam diuinam: anima autem Christi est pars humana naturæ: ergo est impossibile, quod habeat omnipotentiam.*

Articulus primus.

In secundo articulo docet: *non habuisse omnipotentiam respectu immutationis creaturarum*, quod probat in argumento, sed contra: *nam eiusdem est transmutare creaturas, cuius est conseruare; sed hoc est solius Dei, secundum illud Hebræorum 1.* Portans omnia Verbo virtutis suæ: *ergo solius Dei est habere omnipotentiam respectu immutationis creaturarum: non ergo conuenit animæ Christi.* In corpore artic. præmittit primo. *Triplicem esse creaturarum transmutationem. Prima est naturalis, quæ fit à principio agente secundum ordinem naturæ. Secunda est miraculosa, quæ fit ab agente supernaturali, supra consuetum ordinem, & cursum naturæ: sicut resuscitatio mortuorum. Tertia est, secundum quod omnis creatura vertibilis est in nihil.*

Articulus secundus.

Secundo præmittit: animam Christi considerari posse dupliciter. Vno modo secundum propriam naturam, & virtutem. Alio modo, prout est instrumentum Verbi Dei sibi personaliter vniti. His præsuppositis docet: *animam Christi secundum propriam naturam, & virtutem, siue naturalem, siue gratuitam, habuisse potentiam ad illos effectus faciendos, qui sunt animæ conuenientes, prout autem est instrumentum Verbi habuisse instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas ordinabiles ad incarnationis finem, non autem ad immutationes creaturarum, secundum quod sunt vertibiles in nihil: nam ista correspondent creationi rerum, prout ex nihilo producuntur, solus autem Deus potest creare; & consequenter solus Deus potest in nihilum redigere.*

In tertio articulo docet: *animam Christi secundum propriam naturam, & virtutem, sicut non poterat immutare exteriora corpora, ita etiam non potuisse, proprium corpus immutare à naturali dispositione; eo quod anima secundum propriam naturam habet determinatam proportionem ad suum corpus, prout vero erat instrumentum Verbi sibi hypostaticè vniti, fuisse illi totaliter subiectam omnem proprij corporis dispositionem, quia tamen virtus actionis, non propriè attribuitur instrumento, sed principali agenti, talis omnipotentia magis attribuitur Verbo Dei, quam animæ Christi.*

Articulus tertius.

In quarto articulo inquirit: *Vtrùm anima Christi habuerit omnipotentiam respectu executionis suæ voluntatis?* Quod idem est, atque inquirere, an potuerit exequi omnia, quæ voluit? Et respondet: *animam Christi potuisse exequi, quidquid voluit, quasi per se implendum*; & rationem reddit: *non enim conueniret sapientiæ eius, vt aliquid vellet per se facere, quod suæ virtuti non subiaceret.* Quæ doctrina intelligenda est de ijs omnibus, quæ per se ipsum facere poterat, vel per virtutem naturalem, vel per virtutem gratuitam, & supernaturalem, qua non vt instrumentum, sed vt causa principalis agebat; *id autem, quod voluit, vt implendum virtute diuina, sicut resuscitationem proprij corporis, & alia huiusmodi miraculosa opera non potuisse exequi propria virtute; sed secundum quod erat diuinitatis instrumentum.*

Articulus quartus.

Contra quam doctrinam non obstat, id, quod dicitur Matth. 1. quod ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere. Ex quo sequi videtur, non potuisse in omnibus exequi suæ voluntatis propositum. Vt enim docet D. Thom. solutione ad 1. ex Parente Augustino. *Quod factum est, hoc voluisse dicendus est Christus: à suis ergo noluit prædicari, requiri autem se voluit, & ita factum est.* Secundo respondet, *voluntatem istam Christi non fuisse de eo, quod per ipsum fiendum erat, sed de eo, quod erat*

Cuidam obiectioni occurritur dupliciter.

fiendum per alios, quod non subiacebat humanæ voluntati ipsius. Ex qua doctrina constat, animam Christi secundum propriam virtutem, non habuisse omnipotentiam respectu eorum, quæ voluit, vt adimplenda per alios; ad ista tamen virtutem habebat, vt instrumentum diuinitatis; poterat enim, vt Verbi instrumentum in actus alienæ voluntatis influere. An autem prædicta voluntas, efficax fuerit. An autem velleitas, seu voluntas inefficax? Non est vna Theologorum sententia, quibusdam primum, alijs secundum docentibus. Certum est non fuisse efficacem efficacia infallibiliter cum effectu connexa; quandoquidem non fuit effectum sortita; non enim fuit occultatus; quod tamen Christus, iuxta secundam solutionem D. Thomæ volebat, nec isto efficaciæ genere, potest vnus homo efficaciter velle id, quod ex alterius pendet voluntate, potest tamen velle vnus homo id, quod ex alterius pendet voluntate, adhibendo omnia media, quæ in illius potestate sunt constituta, vt illum ad volendum inclinet, quæ voluntas dici potest aliquomodo efficax inquantum prædicta media efficaciter causat, & hoc efficaciæ genere inconueniens non est, voluntatem Christi aliquando voluisse id, quod per alios exequendum erat, & huius conditionis fuisse voluntatem illam, qua voluit latere, & non potuit, videtur non obscure colligi ex Agathone Papa relato à D. Tho. solutione ad 1. ex prædicto testimonio inferente humanam voluntatem in Christo, eo quod prædicta voluntas non potuerit assequi intentum: si namque fuisset velleitas, aut inefficax voluntas, non concluderet argumentum; cum etiam voluntas Dei inefficax, non semper impleatur.

DISPVTATIO TRIGESIMAOCTAVA.

An humanitas Christi Domini simpliciter omnipotens fuerit?

§. I.

Omnipotentia simpliciter excluditur ab anima Christi.

Nũ. 1. HVMANITATEM Christi non habuisse, nec potuisse habere omnipotentiam à se, extra controuersiam est, constatque euidenter primo: nam vnius naturæ proprietas, non potest à se alteri naturæ competere; sed omnipotentia est proprietas naturæ diuinæ: ergo non potest conuenire humanitati à se. Deinde: nam potentia operatiua alicui conueniens à se, consequitur eius naturam; sed omnipotentia non potest consequi ad humanitatem: ergo non potest illi competere à se. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam omnipotentia est virtus factiua omnis entis per modum principij proximi: ergo solum potest consequi ad principium radicale effectiuum omnis entis; humanitas autem huius conditionis non est, vtpote limitata, & finita: ergo ad illam non potest dimanatiuè omnipotentia se habere. Secundo probatur: nam omnipotentia est ens increatum, & à se; & consequenter ens omnimode independens; sed quod realiter dimanat ab aliquo, realiter dependet ab illo: ergo nequit dimanare ab humanitate; & consequenter non potest illi conuenire à se. Denique probatur minor: etenim omnipotentia est infinita per essentiam: ergo solum potest contineri in radice per essentiam infinita; & consequenter soli naturæ diuinæ, quæ infinita est per essentiam, potest conuenire à se.

2 *Conclusio statuitur.* Hoc breuiter præsupposito, quod examinamus, est an humanitas ex vi vnionis ad Verbum omnipotens simpliciter fuerit constituta? Conclusio est negatiua, illam docet D. Tho. *in præsenti art.* 1. Cui omnes Theologi consentiunt in eo gradu certitudinis, vt Vazquez *disp.* 57. *cap.* 1. ab omnibus, vt dogma fidei asserat esse receptam, & Suarez *disput.* 31 *sect.* 1. sequi euidenter ex certis fidei principijs, & facili ratione suadetur: nam solus Deus omnipotens esse potest; sed Christi humanitas Verbo hypostaticè vnita, ita distincta à diuinitate permansit, & impermixta cum illa, vt dea effecta non fuerit: ergo ex vi talis vnionis non est constituta omnipotens, nec dici potest esse omnipotentem simpliciter. Consequentia tenet. *Vazquez. Suar.*

Minor est de fide. Maior autem ostenditur primo ratione D. Thom. *in præsenti*: cum enim vnumquodque agat secundum, quod est in actu, & in actu constituatur per formam, quæ, vel est ipsa rei natura, vel rei naturam constituit, & omnipotentia diuina sit virtus, per quam Deus agit ad extra, consequenter est proprietas consequens diuinam naturam; sed proprietas naturam aliquam consequens soli conuenit habenti talem naturam, nec potest enuntiari de aliquo, de quo non prædicatur natura, cuius est talis proprietas: ergo omnipotentia simpliciter solum potest conuenire, cui conuenit esse Deum; & consequenter solus Deus est omnipotens.

3 *Secundo probatur maior.* Secundo probatur maior: nam omnipotentia respicit pro termino omne id, quod contradictionem non implicat, vt docet, & explicat D. Thom. 1. *part. quæst* 25 *art.* 3. cui omnes Theologi consentiunt; sed terminus potentiæ factiuæ debet in illius subiecto contineri eminenter, vel formaliter: ergo solus ille omnipotens esse potest, in quo omne, quod non implicat fieri, continetur aliquo ex prædictis modis. At soli Deo potest huiusmodi continentia competere; quia habet esse illimitatum, infinitum, & vndique incircumscriptum; quidquid autem Deus non est, habet esse finitum, & limitatum; & consequenter non potest omne ens factibile in se ipso eminenter continere: ergo soli Deo conuenit omnipotentia simpliciter.

4 *Tertio probatur maior.* Tertio probatur maior: nam de ratione omnipotētis simpliciter est independentia ab alio agente priori, nullique subordinari in agendo; sed solus Deus potest huiusmodi independentia, & insubordinatione gaudere; nam omne, quod Deus non est, à Deo in agendo, vt à causa prima dependet, sicut etiam in essendo: ergo solus Deus est omnipotens simpliciter. Denique probatur: nam omne ens creatum dependet in fieri, & conseruari ab omnipotente simpliciter; alias simpliciter omnipotens non esset, si aliquod creatum existens sub illius efficientia non cadaret; sed à solo Deo omne ens creatum dependet in fieri, & conseruari; cum nullum sit ens creatum, quod saltem in primo fieri possit dependere à se ipso: ergo soli Deo conueniat, esse omnipotentem simpliciter. *Quarto probatur maior.*

§. II.

Duplici argumento occurritur.

5 *Arguitur 1.* — *S. Hier.*

ARguitur primo ex Matthæi vltimo capite, illis verbis: *Data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra*, quæ accipienda esse de Christo, quatenus homine, docet Hieronymus relatus à Diuo Thoma in Catena, his verbis: *Illi potestas data est, qui paulò ante Crucifixus, qui sepultus in tumulo, qui postea resurrexit*, quæ solum de Christo, vt homine, verificari possunt. Et Seuerianus etiam à D. Thom. relatus illa intelligit de humanitate in abstracto, sic dicens: *Filius quippe Dei, Virginis Filio, Deus, homini, diuinitas, carni contulit, quod semper ipse cum Patre possedit*; sed vt docet D. Tho. explicans, prædicta verba: *Potentia Dei, nihil aliud est, quam omnipotentia*: ergo humanitas verbo vnita habet in se omnipotentiam; & consequenter est omnipotens simpliciter.

Seuerian.

6 *Respond.*

Respondeo cum D. Thom. ad dictum locum Matthæi, & *in 3. distinct. 14. quæst. vnica art. 4. ad 1. & ad Annibaldum in eadem distinctione quæst. vnica art. 5. ad 1.* Verba illa dupliciter posse exponi: primo de Christo secundum diuinitatem, cui data est omnipotentia, sicut data est illi essentia per generationem æternam, per quam Verbo communicata est essentia, & natura Dei; & cum illa omnis diuina perfectio; ex quo non potest colligi, humanitatem esse omnipotentem simpliciter, sed tantum esse vnitam Verbo Dei, quod simpliciter est omnipotens. Secundo possunt exponi de Christo, quatenus homine, non quia humanitati esse omnipotentem conueniat, sumpta humanitate in abstracto; sed illi sumptæ in concreto, non ratione humanitatis, sed ratione suppositi terminantis humanitatem; quia per gratiam vnionis in tempore factum est, vt Verbum; quod in se ipso ab æterno erat omnipotens, cum omnipotentia vniretur, & esse omnipotens prædicaretur de Christo per gratiam factam humanitati.

7 *Verba Seueriani explicantur.*

Nec obstant verba Seueriani, quæ videntur denotare, datam esse omnipotentiam, & omnia, quæ Deus habet humanitati in abstracto; non enim sunt illa data, vt forma, suos effectus, vel quasi effectus formales eidem communicantes; sed data est humanitati potentia, sicut data est illi natura diuinitatis, videlicet, quia est illi vnita in vnitate personæ; vnde sicut ex hoc non infertur, humanitatem esse deam per vnionem, sed esse deitati vnitam, ita nec licet colligere ex vi vnionis factam esse omnipotentiam, sed omnipotentiæ in persona Verbi vnitam. Notat autem D. Thom. ideo dici post resurrectionem datam omnem potestatem Christo, non quia tunc primo fuit data, sed quia fuit perfecte omnipotentia manifestata, quia tunc potuit totum mundum conuertere; in Scriptura autem dicitur aliquid fieri, quando innotescit, iuxta illud: *Ego hodie genui te*, dictum Christo ab inferis resurgenti, quia per resurrectionem manifestata est hominibus æterna generatio Verbi terminantis humanitatem.

Psal. 2.

8 *Secunda explicatio D. T.*

Secundo D. Thom. explicat prædicta verba, ita vt nomine potestatis, non omnipotentia accipiatur, sed quidam honor præsidentiæ, sicut dicimus homines in potestatibus, illos, qui præsident alijs. Tertio ab alijs explicantur de omni potestate spirituali ad salutem hominum ordinata, quæ conuenit Christo secundum humanitatem; non autem omnipotentia simpliciter.

9 *Explicantur verba Ioan. 13.*

Iuxta secundum sensum quo D. Thom prædictum testimonium accepit, explicat etiam verba illa Ioannis. 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus*, idest, inquit D. Thom. *In potestate eius dedit Deus Christo homini ex tempore, quæ tamen fuerunt in potestate Filij ab æterno*, quia scilicet, per vnionem Verbi cum humanitate factum est, vt ea, quæ de Filio Dei ab æterno dicebantur, de illo vt subsistente in humanitate in tempore dicerentur. Qualiter etiam *in præsenti art. 1. ad 1.* explicandum censet Ambrosium super illud Lucæ 1. *Hic erit magnus*, asserentem, *potentiam quam Dei Filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus*. Sicque accipiendi sunt alij Patres, qui in contrarium solent opponi, eo quod asseruerint, omnia posse Christum, vt hominem. Sunt enim intelligendi de Christo, vt homine, non ratione humanitatis, nec secundum humanitatem, sed ratione suppositi terminantis humanitatem. Aliter hæc verba Ioannis explicantur à Chrisostomo, & Theodoreto in Catena D. Thom. relatis, nempè, de salute omnium fidelium, quæ Christo commissa est. Verba Theodoreti sunt: *Quia ergo Pater omnia ei commissit in manus, id est, salutem ei commisit fidelium*.

S. Amb.

Chrisost. Theod.

10 *Secundum argumentum.*

Secundo arguitur: non minus infinita est Dei scientia, quam eius potentia; sed humanitati Christi communicata est scientia omnium, quæ scit Deus: ergo etiam omnium potentia, & consequenter est omnipotens simpliciter. Confirmatur, & explicatur primo: vt enim docet D. Tho. *supra q. 10. art. 2.* anima Christi cognouit omnia, quæ scit Deus scientia visionis, etsi non omnia, quæ Deus cognoscit scientia simplicis intelligentiæ: ergo etiam habuit potentiam ad omnia de facto producta à Deo, esto illam non habuerit ad omnes creaturas possibiles. Patet consequentia: primo à paritate rationis. Secundo: nam licet omnium possibilium cognitio sit simpliciter infinita in doctrina D. Thom. & ideo animæ Christi negetur; cognitio tamen omnium, quæ habitura sunt aliquando existentiam non est infinita simpliciter, ideoque animæ Christi conceditur: ergo pariter, etsi potentia factiua omnium possibilium sit simpliciter infinita, ideoque animæ Christi neganda; potentia autem factiua omnium, quæ aliquando existunt, simpliciter infinita non est; ac proinde non est cur humanitati Christi negetur.

Confirmatur 1.

11 *Confirmatur 2.*

Confirmatur secundo: est enim sententia probabilis, posse animam Christi omnia possibilia, tam in Verbo, quam extra Verbum cognoscere. Imo aliqui secundum Durandum, asserunt de facto animam Christi cognouisse omnes creaturas possibiles; & consequenter vis cognoscitiua omnium possibilium, simpliciter infinita non est; ergo pariter potentia omnium possibilium effectiua, non est infinita simpliciter; ac proinde non est vnde humanitati Christi repugnet. Confirmatur, & vrgetur tertio; vt enim docet D. Thom. *in 3. dist. 14. q. vnica art. 4. ad 2. & ad Annibaldum in eadem dist. q. vnica art. 5. ad 2.* anima Christi habuit scientiam practicam omnium rerum, sed scientia practica est causa rerum ad quas terminatur, per hoc enim à scientia speculatiua distinguitur: ergo fuit potens omnia producere; & consequenter fuit omnipotens simpliciter.

Confirmatur 3. — *S. THO.*

12 *Prima solutio D. Thom. Mat. 18.*

Ad hoc argumentum D Thom. Matthæi 28. c. respondet, negando consequentiam: disparitatem autem constituit in eo quod scientia, vel cognitio fit secundum assimilationem cognoscentis ad cognitum, ad quam non requiritur, quod per essentiam cognoscentis habeatur; sed potest haberi per species, vel inditas, vel à rebus acceptas. Et ideo necessarium non est, quod essentia cognoscentis sit omnium, vel illa in actu contineat, sed sufficit, quod sit capax recipiendi omnium rerum similitudines, quæ est infinitas potentiæ receptiuæ non repugnans entitati creatæ; nam materia prima est in potentia receptiua formarum, sine termino in infinitum. Potentia vero actiua sequitur ad actum; vnumquodque enim agit, in quantum est in actu; & ideo qui habet omnipotentiam actiuam, habet potentiam ad actum omnium, quod esse non potest, nisi habeat infinitam potentiam, quod humanitati Christi non potest conuenire.

13 *S. THO.*

Qua solutione etiam vsus est D. Thom. 3. *ad Annibaldum dist. 14. quæst. vnica art. 5. ad 3.* his verbis: *Quod obijcitur de omniscientia, dicendum, quod non est simile, quia omnipotentia ponit in creatura potentiam actiuam infinitam, sed omnis scientia non; non enim importat rerum causalitatem; sed assimilationem.* Cuius rationem dedcrat in corpore articuli, quia nempè, *Vnumquodque habet pati, secundum quod est in potentia; agere autem secundum quod est in actu; vnde infinitas potentiæ actiuæ ponit infinitum in actu repugnans creaturæ, sed infinitas potentiæ passiuæ, non nisi infinitum in potentia, quod creaturæ non repugnat, vt patet in materia prima.* Cum ergo omnipotentia ponat potentiam actiuam infinitam; omnis autem scientia non ponat potentiam infinitam actiuam, sed tantum passiuam; ideo non potuit humanæ Christi naturæ omnipotentia communicari, sicut omnis scientia.

14 *Illa D. Thom. in præsenti retractat.*

Huius tamen solutionis meminit Angelicus Doctor *in hac quæst. art. 1. ad 2.* etsi non vt à se traditæ, illamque vt insufficientem reiecit. Verba D. Thom. sunt: *Ad secundum dicendum, quod alia ratio est de scientia, & de potentia actiua, sicut quidam dicunt. Nam potentia actiua consequitur ipsam naturam rei; eo quod actio consideratur, vt egrediens ab agente. Scientia autem non semper habetur per ipsam essentiam scientis, sed potest haberi per assimilationem scientis ad res scitas secundum similitudines susceptas.* Quæ solutio eadem est cum illa, quam ex D. Thom. adduximus, illamque reicit D. Thom. his verbis: *Sed hæc ratio non videtur sufficere; quia sicut aliquis potest cognoscere per similitudinem susceptam ab alio; ita etiam potest agere per formam ab alio susceptam; sicut aqua,*

vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne: non ergo per hoc prohibetur, quin sicut anima Christi per similitudines omnium rerum sibi à Deo inditas, potest omnia cognoscere: ita per easdem similitudines possit ea facere.

15 *Respond. aliter cum D. Thom.*

Vnde aliter ad argumentum respondeo cum D. Thom. *in 3. dist. 14. art. 4. ad 3. & 4. argumentum*. Et *in præsenti artic.* 1. *ad* 2. concessa maiori, distinguendo minorem: scientia omnium, quæ scit Deus scientia visionis, concedo minorem: scientia omnium, quæ scit Deus scientia simplicis intelligentiæ, nego minorem, & consequentiam. Rationem autem discriminis assignat D. Tho. loco ex Sententiariis relato: quia nempe, vniuersalitas possibilium commensuratur diuinæ essentiæ; quia secundum hoc infinita potest, quia habet esse illimitatum. Vniuersalitas autem eorum, quæ scit scientia visionis non commensuratur essentiæ diuinæ; cum ad plura facienda extendatur: & ideo, quamuis sit humanitati Christi communicata scientia illorum omnium, quæ Deus cognoscit scientia visionis, non tamen est illi communicata omnipotentia, nec scientia omnium, quæ Deus per simplicem notitiam cognoscit.

16 *Ad 1. confirmationem.*

Ad primam confirmationem, quæ contra istam solutionem procedit, concesso antecedenti nego consequentiam. Ad primam probationem, nego paritatem rationis. Disparitas autem est duplex: prima est: nam omnia, quæ Deus scientia visionis cognoscit, possunt cognosci finito modo; ideoque per cognitionem finitam, vt docet Diuus Thomas *q. 20. de Veritate art. 4. ad 4.* sicut Deus quamuis infinitus sit, cognoscitur a beatis finito modo, & per cognitionem finitam. Quæ autem de facto producta sunt, non omnia possunt modo finito produci; sed sunt aliqua existentia, quæ petunt produci modo infinito, & in producente infinitam virtutem, efficaciamque infinitam, nempe illa, quæ efficiuntur per creationem, vt docet Diuus Thomas *in hac quæstione art. 1. ad 2. & 1. p. quæst. 45. artic. 5.* ideoque potest humanitas Christi omnia existentia cognoscere, non tamen potest omnia existentia producere.

Secunda ratio discriminis.

Secunda disparitas est, quia inter actu existentia continetur Christi humanitas, quæ non potest se ipsam efficienter causare, nec illa, quibus à Deo, vt a causa prima applicari debet ad causandum, vtpote causa secunda, quæ a prima in agendo dependet, & ab illa debet applicari, & moueri. In eo autem, quod se ipsam cognoscat nulla impossibilitas est, quam rationem discriminis, etiam tradit D. Thom. *in præsenti art. 1. ad 2.* quam ita concludit: *Et inter cætera manifestum est, quod non potest creare se ipsam.*

17 *Ad 2. confirmationem.*

Ad secundam confirmationem, quæ doctrinam traditæ solutionis impugnat, respondeo, in sententia Diui Thomæ omnia possibilia in Verbo non posse ab anima Christi cognosci quidditatiuè; eo quod non possunt omnia in Verbo cognosci, ex vi cognitionis illius, nisi Verbum infinito modo cognoscatur. Extra Verbum autem posse omnes creaturas possibiles de potentia absoluta cognosci probabilius, censuimus *tomo præcedenti Disp. 35.* idque ex Angelico Doctore deduximus. Cæterum hoc ideo est; quia omnes creaturæ possibiles, quamuis, numero sint infinitæ, possunt in se ipsis finito modo cognosci: sicut Deus quamuis infinitus sit per essentiam, potest quidditatiuè cognosci per cognitionem finitam ex modo tendendi in ipsum: potentia autem factiua omnium possibilium, non potest omnia finito modo causare; cum inter illa sint creaturæ potentes terminare creationem, quæ infinitatem in modo operandi exposcit.

18 *Respond. secundo.*

Et ex his respondeo secundo, prætermissa vtraque antecedentis parte, negando consequentiam ob rationem assignatam. Qui namque doctor posse omnes creaturas possibiles in Verbo cognosci ab intellectu creato, & de facto fuisse cognitas ab Anima Christi Domini; ideo id asserunt, quia censent, posse omnes creaturas possibiles modo finito, etiam in Verbo cognosci; & consequenter per cognitionem finitam, quæ ratio in potentia productiua omnium possibilium non militat, vt constat ex dictis. Ex quibus etiam habetur alia discriminis ratio, nempè, quia inter possibilia continetur ipsa humanitas, & ea, quibus moueri debet ad operandum a Deo, quæ possunt ab humanitate cognosci, non autem possunt ab humanitate produci: alias se ipsam efficeret, & ea, quibus ad agendum applicaretur, quod implicat.

19 *Ad 3. confirmationē respond. 1.*

Ad tertiam confirmationem, omissa Caietani solutione, asserentis, D. Thom. sententiam, quam ibi tenuit, retractasse *in hac quæstione art. 1. ad 3.* vbi negat, animam Christi habuisse scientiam practicam omnium rerum, quas cognouit: Hoc, inquam, recursu omisso, quia necessarius non est. Respondeo primo, distinguendo maiorem, explicandoque Diuum Thomam: scientiam practicam obiectiuè, idest, attingentem modum, quo a Deo res, quas attingit, procedunt, concedo maiorem: scientiam practicam quoad modum, & quæ sit practica practicè, vt ibi explicat D. Thom. nego maiorem: & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Nam licet scientia, quæ est practica quoad modum, & practicè, sit causatiua sui obiecti; scientia tamen, quæ solum obiectiuè est practica, idest, attingens modum, quo res cognita à sua causa procedit, non est sui obiecti causatiua: & hoc secundo modo asserit D. Thom. scientiam animæ Christi esse practicam *loc. in argumento allegato*, non autem priori modo; cum expressè asserat, non esse practicam practicè, & hoc est, quod in præsenti negamus.

20 *Respond. secundo.*

Respondetur secundo, distinguendo maiorem, explicandoque Diuum Thomam: scientiam practicam actiuè, concedo maiorem, scientiam practicam operatiuè, nego maiorem, & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Nam licet scientia, quæ est operatiuè practica, & aliis terminis, dicitur ars, sit factiua sui obiecti; scientia autem, quæ actiuè solum est practica, non est sui obiecti factiua: sed ideo practica dicitur, quia potest ad operationem rectam dirigere: vnde visio beata est cognitio, non solum speculatiua, sed etiam practica, quia dirigit voluntatem, vt Deum cognitum diligat, quamuis factiua Dei, ad quem terminatur non sit.

21 *Obijcies primo.*

Sed aduersus solutionem primæ, & secundæ confirmationis obijcies aliquis primo: nam etsi verum sit, & a D. Thom. assertum, necessariam esse ad creandum virtutem, efficaciamque simpliciter infinitam, est tamen sententia aliquorum probabilis, negans, esse necessariam: ergo eadem probabilitate poterit quispiam defendere, fuisse animæ Christi concessam virtutem productiuam omnium de facto existentium, imo, & omnium possibilium, quia in sententia D. Thomæ omnia existentia cognouit, & in aliorum sententia cognouit omnes creaturas possibiles. Patet consequentia ex dictis ad primam, & secundam confirmationem; solum enim id negauimus; quia ad creandum, virtus infinita requiritur; ac proinde, si est probabile virtutem infinitam non esse ad creandum necessariam, nulla erit disparitas inter virtutem cognoscitiuam omnium, & virtutem omnium factiuam.

22 *Obijcies secundo.*

Secundo, nam sequitur ex nostræ solutionis doctrina, potuisse ad minus habere, & quod de facto habuerit humanitas Christi virtutem productiuam omnium rerum possibilium ipsa humanitate excepta; consequens non admittimus: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela: inde namque inferebamus discrimen inter scientiam, & potentiam productiuam; vt quamuis omnia cognouerit humanitas Christi, non tamen potuerit omnia producere, quia inter omnia continetur ipsa humanitas; quæ potest se ipsam cognoscere, non autem potest se efficere: at hoc discrimen respectu aliorum ab humanitate non militat: ergo sicut potuit humanitas omnia possibilia cognoscere, ita potuit omnia præter se producere.

23 *Tertio obijcies.*

Tertio obijcies; nam admisso, vt Nos concessimus, posse humanitatem Christi cognoscere omnia possibilia in se ipsis extra Verbum; admittenda est consequenter possibilis vna species creata omnia possibilia continens in esse repræsentatiuo: sed admissa hac specie, vt possibili, non est cur repugnet vna forma limitata continens entitatiuè virtualiter, aut eminenter omnes creaturas possibiles: ergo erit possibilis virtus limitata, & finita causatiua per modum principij quo omnium rerum possibilium. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: sicut enim omnes res possibiles, sunt perfectionis infinitæ in essendo, ita in ratione obiecti cognoscibilis, & repræsentabilis, sunt perfectionis infinitæ; sed prima infinitas non obstat, vt contineri possint repræsentatiuè in forma aliqua creata, & finita, etiam in genere cognoscibili: ergo secunda infinitas obstare non potest, vt contineri possint entitatiuè in aliqua forma creata, & in linea entis finita.

24 *Ad 1. replicam respond.*

Respondeo ad primam replicam, prætermisso antecedenti, & omissa illius sententiæ probabilitate, negando consequentiam, iuxta nostram doctrinam. Nos enim sententiam nostram defendimus, iuxta mentem Angelici Præceptoris, iuxta quam non est probabile, posse virtutem creatiuam communicari creaturæ ob rationem supra assigna-

gnatam, quia nempè, creatio petit in creante virtutem, efficaciamque infinitam. Qui autem oppositam sententiam tenuerint, vti poterunt secunda ratione, nempè, repugnare omnino, quod idem possit se ipsum efficienter causare; & consequenter esse omnino implicatorium, quod alicui enti creato omnipotentia conueniat, quæ est potentia productiua omnis entis producibilis; ac proinde ex eo quod sententia tenens, posse virtutem creatiuam alicuius entis communicari creaturæ admittatur, vt probabilis, non sequitur, posse eadem probabilitate defendi, quod omnipotentia possit communicari creaturæ.

25 *Ad 2. responderi potest 1.*

Ad secundam replicam responderi potest primo, prætermisso consequenti, nihil contra sententiam, quam in præsens defendimus, sequi. Cum enim de ratione omnipotentiæ sit, extendi ad omne ens producibile; esto admittatur, posse creaturæ communicari vim productiuam omnis entis præter ipsam, non sequitur, quod omnipotens sit, quia ad hoc necessarium erat, quod nullum ens creabile, aut producibile virtutem illius effectiuam effugeret, quod tali creaturæ non conueniret; cum ipsa producibilis sit, & non contineatur sub eius virtute effectiua.

26 *Respond. secundo.*

Respondeo secundo, negando sequelam. Ad cuius probationem, distinguo maiorem; inde, vt ex causa, & ratione sufficienti discriminis, concedo maiorem: vt ex causa, & ratione vnica, & adæquata discriminis, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Quia licet impossibilitas conueniendi creaturæ virtutem productiuam omnis entis ab ipsa distincti, non probetur hac ratione, potest aliunde probari, & alia ratione ostendi, nempè, alia, quam ex creatione desumpsimus. Et insuper, quia cum præter humanitatem, & quamuis aliam creaturam in particulari, sint possibiles species entis creati inæqualis perfectionis infinities infinitæ, quas actu in virtute alicuius creaturæ contineri, vt in principio effectiuo implicatorium censetur; fit consequens, vt quamuis ex illa ratione discriminis non probetur repugnantia producendi tantam entis collectionem, ipsa humanitate excepta; perperam exinde inferatur non repugnare humanitati Christi vim productiuam omnis entis præter ipsam.

27 *Ad 3. respondetur.*

Ad tertiam replicam, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis, est, tum, quia minus requiritur ad continentiam repræsentatiuam, quam ad continentiam entitatiuam; vnde forma accidentalis potest formam substantialem in esse repræsentatiuo continere, non tamen in esse entitatiuo, vt constat in specie impressa lapidis, quæ licet accidens sit, continet in esse repræsentatiuo essentiam lapidis, quæ substantialis est, non tamen illam continet, nec continere potest in esse entitatiuo: ac proinde ex eo quod infinitum possit repræsentatiuè contineri in forma limitata, & finita; non sequitur posse infinitum in forma entitatiuè finita contineri entitatiuè, eminenter, vel formaliter.

28 *Ratio à priori assignatur.*

Tum etiam, & est ratio a priori: nam ad continentiam intentionalem, & repræsentatiuam, sufficit conuenientia in gradu immaterialitatis inter speciem, & obiectum, potest tamen aliqua forma creata conuenire in eodem immaterialitatis gradu cum omni creatura possibili; & consequenter potest omnis creatura possibilis contineri repræsentatiuè in forma limitata, & finita. Ad continentiam autem entitatiuam requiritur adæquatio cum perfectione contenta, vel excessus supra illam. Vel enim est continentia formalis, vel continentia eminentialis; prima petit æqualitatem, secunda petit excessum continentis ad contentum. Et quia vnum ens finitum nequit collectionem possibilium excedere in perfectione, vel in perfectione adæquare; fit consequens, vt nullum ens limitatum, & finitum possit continere entitatiuè totam collectionem creaturarum possibilium; ac proinde nulli enti limitato, & finito potest conuenire virtus productiua omnis creaturæ possibilis.

---

§. Vltimus.

Tertium argumentum diluitur.

29 *Tertium argumentum.*

Denique principaliter arguitur: non implicat omnipotentiam diuinam cum humanitate vniri sub conceptu omnipotentiæ, ita vt illi præstet suum effectum, vel quasi effectum formalem, sed omnis perfectio, omnisque possibilis dignitas, est humanitati Christi attribuenda, nisi obstet fini Redemptionis, vel maiorem perfectionem excludat, cuius conditionis vnio omnipotentiæ non est: ergo omnipotentia de facto fuit prædicto modo vnita cum humanitate Christi, illique communicata; & consequenter est simpliciter omnipotens; iste namque est omnipotentiæ effectus, vel quasi effectus formalis. Secunda consequentia colligi videtur ex prima: hæc ex præmissis infertur. Minor supponitur. Et maior probatur à paritate: potest enim diuina essentia vniri cum intellectu creato sub conceptu speciei intelligibilis, nec non sub ratione Verbi; & sic de facto mentibus beatorum vniri, docent Discipuli D. Thom. 1. *p. quæst.* 12. *art.* 2. potest etiam vniri cum natura creata sub munere, & conceptu existentiæ, & de facto sic vniri; est communis Thomistarum sententia *in hac* 3. *p. infra q.* 17. *art.* 1 *&* 2. potest etiam vniri cum natura creata sub conceptu subsistentiæ, & de facto sub hoc conceptu esse vnitam subsistentiam personalem Verbi cum humanitate Christi, est de fide. Ac denique potest vniri cum natura rationali sub conceptu sanctitatis, & sic esse vnitam de facto cum humanitate Christi, docuimus cum frequentiori Theologorum sententia *tomo* 1. *Disput.* 21. ergo pariter potest vniri cum qualibet natura creata sub conceptu, & ratione omnipotentiæ, & sic fuit de facto vnita cum humanitate Christi, & illi communicata; ac proinde humanitas Christi Domini est omnipotens simpliciter.

30 *Respondetur. 1.*

Respondeo primo, negando maiorem, cum communi Thomistarum sententia, asserentium, contradictionem inuoluere, quod omnipotentia sub conceptu omnipotentiæ vniatur cum natura creata, ita vt illam potentem ad operandum constituat. Quæ doctrina etiam aliis extra Scholam D. Tho. est communis. Nec vrgent paritates in probationem maioris inductæ: omnipotentia namque non potest sub conceptu omnipotentiæ vniri cum natura creata, ei præstando suum effectum, vel quasi effectum formalem; etiam inadæquatè, nisi illam physicè informet; eo quod, cum operari sequatur ad esse essentiæ, forma præstans esse operatiuum proximum, vel radicale, debet constituere subiectum in aliquo esse essentiæ substantiali, vel accidentali, quod sine identitate cum illo, vel physica illius informatione præstare non potest; physica autem informatio naturæ creatæ, vel identitas cum illa repugnat omnipotentiæ, & cuiuis perfectioni diuinæ; ideoque omnino repugnat omnipotentiam naturæ creatæ vniri sub conceptu omnipotentiæ, illi etiam inadæquatè præstando suum effectum, vel quasi effectum formalem; & consequenter implicat naturam creatam potentem ad operandum, vel aliquid efficiendum per omnipotentiam constitui.

Omnipotentia sine physica informatione vel identitate non præstat suũ effectum formalem.

31 *Vnio per modũ speciei physicam informationem non petit.*

Vnio autem per modum speciei, Verbi, subsistentiæ existentiæ, & sanctitatis, non petit physicam informationem, sed informatio moralis est ad sanctificandum sufficiens, ad rationem speciei sufficit informatio intelligibilis, idest, obiectiua determinatio, quæ etiam ad rationem Verbi sufficit; ac denique de ratione existentiæ, & subsistentiæ non est informatio physica, sed vnio per modum termini, in quibus modis vnionis nulla imperfectio importatur Dei præfixitatis repugnans: ac proinde paritates in probationem maioris inductæ non vrgent, nec illis probatur, posse omnipotentiam diuinam vniri cum natura creata formaliter sub conceptu omnipotentiæ, illamque constituere potentem ad operandum, vel aliquid efficiendum, consulantur ea, quæ fuse docuimus *supra Disput.* 21. *à num.* 226. *& Disput.* 31. *§.* 5. *sequentibusque tract. de Visione Dei, & Tract. de Charitate*, quibus in locis ea, quæ contra assignatum discrimen obstare possunt, obiecimus, & diluimus.

32 *Respondetur 2.*

Quia tamen non desunt Theologi, asserentes, posse omnipotentiam diuinam vniri cum natura creata sub conceptu omnipotentiæ, illamque potentem constituere ad aliquid efficiendum; ne sententiam, quam in præsenti defendimus cum communi Theologorum, nostris concedentes princi-

pijs: ideo respondeo secundo, distinguendo maiorem: ita vt humanitati præstet suum effectum, vel quasi effectum formalem adæquatum, nego maiorem; inadæquatum, omitto maiorem; & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solum enim sequitur omnipotentiam de facto esse inadæquatè humanitati vnitam, illique præstare suum effectum, vel quasi effectum formalem inadæquatum, constituendo ipsam potentem ad aliquos omnipotentiæ effectus. Non autem sequitur, esse adæquatè vnitam humanitati, illi præstando suum effectum formalem adæquatum, quod requirebatur, vt humanitas per omnipotentiam sibi vnitam constitueretur omnipotens simpliciter. Et quidem de facto essentia diuina, quæ est species comprehensiua Dei, vnitur mentibus beatorum, vt forma in esse intelligibili; & tamen, quia non adæquatè, sed inadæquatè vnitur, non constituit intellectum beati adæquatè cognoscentem Deum, nec ipsum comprehendentem. Pariter ergo in præsenti, quamuis admittatur possibilis, vnio omnipotentiæ sub conceptu omnipotentiæ cum humanitate Christi, & de facto talis vnio concedatur, non secundum adæquatum, sed inadæquatum effectum; vel quasi effectum formalem; non sequitur, humanitatem Christi esse omnipotentem simpliciter; quia ad hoc requirebatur, quod omnipotentia adæquatè vniretur cum illa, quæ vnio impossibilis est; eo quod non potest humanitas ab omnipotentia sibi vnita recipere effectum omnipotentiæ adæquatum; cum non possit se ipsam, etiam ratione omnipotentiæ producere; & consequenter non possit ab omnipotentia constitui omnis entis productiua, qui est effectus, vel quasi effectus formalis adæquatus omnipotentiæ.

33 *Opponens.* Sed opponens: humanitas ab omnipotentia vnita redderetur infinitè potens: ergo omnipotens simpliciter per illam constitueretur. Consequentia videtur bona: nam solus ille, qui est simpliciter omnipotens, est potens infinitè: ergo si humanitas esset infinitè potens, esset simpliciter omnipotens. Antecedens autem ostenditur primo, redderetur enim humanitas per omnipotentiam sibi vnitam potens producere omne ens ab ipsa humanitate distinctum, sub quo infinitæ species continentur inæqualis perfectionis; ergo esset infinitè potens. Secundo probatur: nam à diuinitate sibi vnita in ratione sanctitatis, constituitur sancta infinitè simpliciter, quia diuinitas vnita, infinita est simpliciter in ratione sanctitatis, quamuis humanitati, non per essentiam, sed per gratiosam communicationem conueniat; sed etiam omnipotentia humanitati vnita est infinita simpliciter in ratione potentiæ productiuæ: ergo quamuis humanitati non conueniat per essentiam, & à se, sed per gratiosam communicationem, & ab alio, constituet illam potentem infinitè simpliciter.

34 *Resp. 1.* Respondeo primo, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ad probationem dicitur, quod licet de facto solus ille sit infinitè potens, qui est omnipotens simpliciter; eo quod omnipotentia nulli præter Deum de facto communicatur in ratione principij productiui, vt vera sententia docet; & aliàs non est dabilis forma creata infinitæ perfectionis, in qua, vt in principio quo perfectiones inæquales sine termino contineantur; dato tamen impossibili à Nobis admisso, quod scilicet, possit omnipotentia naturæ creatæ vniri, vt principium quo effectiuum, potentem ratione omnipotentiæ vnitæ continere perfectiones inæquales syncathegorematicè infinitas; ac proinde constitueretur per illam potens infinitè, non tamen constitueretur omnipotens; quia ratione illius non poterit natura habens sibi omnipotentiam vnitam, constitui potens ad producendam se ipsam, quæ etiam continetur sub obiecto omnipotentiæ simpliciter. Nec amplius antecedentes probationes conuincunt.

35 *Instabis.* Instabis à diuinitate vnita in ratione sanctitatis, constituitur humanitas sancta infinitè simpliciter: ergo ab omnipotentia vnita constitueretur potens infinitè simpliciter: Patet consequentia; nam ideo humanitas sanctificatur infinitè simpliciter à diuinitate vnita, quia diuinitas est infinita simpliciter in ratione sanctitatis; sed omnipotentia est in ratione potentiæ productiuæ simpliciter infinita: ergo vnita humanitati constitueret illam potentem infinitè simpliciter. Sed idem est potens infinitè simpliciter, quod simpliciter omnipotens: ergo admissa vnione omnipotentiæ sub conceptu omnipotentiæ cum humanitate Christi, consequenter est asserendum esse omnipotentem simpliciter.

36 *Respond.* Respondeo, concesso antecedenti, & permisso consequenti, distinguendo minorem subsumptam: idem est de facto, & vera sententia supposita, negante possibilitatem vnionis omnipotentiæ cum natura creata, concedo minorem; si opposita sententia admittatur, nego minorem, & consequentiam. Nam licet, iuxta veram sententiam idem sit potens infinitè simpliciter, quod simpliciter omnipotens, eo quod posse infinitum non potest, nisi ab omnipotentia præstari, quæ in vera sententia, non potest communicari creaturæ communicatione formali, sed soli conuenit Deo, quem constituit omnipotentem simpliciter; admisso tamen, quod possit omnipotentia vniri cum natura creata in ratione principij productiui, posset illi vniri inadæquatè, & ita vniri deberet; eo quod implicat in omnium sententia vnio omnipotentiæ adæquata, quia non potest naturæ creatæ præstare vim ad producendum se ipsam. Etsi taliter illi vniretur, quod daret illi vim productiuam omnium entium præter ipsam, vt etiam in solutione argumenti præmisimus, constitueret illam simpliciter infinitè potentem, non in omni linea, sed in linea potentiæ ad extra communicabilis. sicut humanitas est sancta infinitè simpliciter, non in omni linea, nec in linea sanctitatis, vt sic, vtpotè cum à Deo in ratione sancti excedatur; benè tamen in linea sanctitatis ad extra communicabilis: eo quod in ista linea non potest ab alio excedi, nec est dabile magis sanctum. Et sicut ex hoc non sequitur, esse æquè sanctam, ac Deum, nec quod sit sancta omni sanctitatis genere; ita ex eo quod humanitas ab omnipotentia vnita redderetur potens infinitè simpliciter in linea potentiæ ad extra communicabilis, non sequeretur, esse æquè potentem, ac Deum, nec sequeretur, esse omnipotentem simpliciter; quia ad hoc necessarium erat, quod posset producere omne ens, quod humanitati non conueniret, quandoquidem sui productiua non esset.

37 *Secundo respond.* Secundo, ad principalem replicam respondetur, negando antecedens. Ad primam illius probationem, nego antecedens. Quamuis enim admittatur possibilis vnio inadæquata omnipotentiæ cum natura creata, non sequitur, posse illam constituere productiuam omnis entis distincti à tali natura; non enim posset illam constituere productiuam entis creabilis, & potentem terminare creationem; alias posset se ipsam producere; cum terminus creationis sit ens in quantum ens, sub quo omnis entitas creata continetur: ac proinde non posset illam constituere productiuam omnis entis à tali natura distincti; cum sub ente producibili distincto à quauis natura in particulari, contineantur aliqua, quæ non possunt, nisi per creationem fieri.

38 *Ad 2. antecedentis probationem.* Ad secundam antecedentis probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Disparitas autem est, nam forma alicui subiecto vnita non potest illi præstare id ad quod non inuenitur in tali subiecto capacitas, non quidem ex defectu formæ, sed ex defectu capacitatis subiecti; vnde diuina essentia vnita beatorum mentibus, vt forma in esse intelligibili, non dat illis, quod possint comprehendere Deum, quamuis ipsa ex se sit Dei comprehensiua, quia in intellectu creato non inuenitur ad hunc effectum, vel quasi effectum capacitas. Est autem humanitas Christi capax, vt sanctificetur infinitè simpliciter, non verò est capax, vt sit potens simpliciter infinitè; nam ad hoc necessarium erat, quod haberet vim productiuam syncathegorematicè infinitam, & quod esset productiua omnis entis, saltèm ab illa distincti, quod non potest humanitati, nec alteri naturæ creatæ competere, vt proximè dicebamus: & ideo à sanctitate infinita simpliciter, redditur humanitas infinitè simpliciter sancta; ab omnipotentia autem, quamuis sit infinita simpliciter, non constitueretur infinitè simpliciter potens. Et ex his potest claritatis gratia ad secundam antecedentis probationem responderi, distinguendo maiorem: quia forma vnita est infinita in ratione sanctitatis, & quia alias est in humanitate capacitas ad effectum sanctitatis simpliciter infinitum, concedo maiorem: præcisè, quia forma vnita est sanctitas infinita simpliciter, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam ob rationem assignatam.

39 *Replicabis.* Sed dices, non stat capacitas in natura creata, vt illi vniatur omnipotentia formaliter sub conceptu omnipotentiæ, absque capacitate vt ratione omnipotentiæ sibi vnitæ sit productiua omnis entis: ergo admissa prædicta capacitate, admittenda est necessario capacitas in natura creata, vt ab omnipotentia vnita constituatur potens infinitè simpliciter; & consequenter omnipotens. Consequentia est bona. Antecedens ostenditur primo: non enim dari potest in aliquo subiecto capacitas ad recipiendum calorem, absque capacitate, vt à calore recepto, constituatur potens ad omnem effectum à *Antecedens probatur 1.*

calo-

calore producibilem: ergo pariter non stabit capacitas in natura creata, vt illi vniatur omnipotentia in ratione principij *quo* productiui, absque capacitate, vt ratione omnipotentiæ sibi vnitæ possit in omnem effectum ab omni potentia producibilem; & consequenter, vt possit producere omne ens.

41 *Secundo probatur anteceds.* Secundo idem antecedens probatur, non stat prædicta capacitas, in natura creata, absque capacitate vt ratione omnipotentiæ, illius terminum possit attingere; sed eo ipso quod aliqua natura sit capax, vt ratione omnipotentiæ, eius terminum possit attingere, necessario etiam est capax, vt ratione omnipotentiæ sit productiua omnis entis: ergo non stat capacitas in natura creata vnionis formalis omnipotentiæ cum ipsa per modum principij *quo*, sine capacitate, vt ab illa constituatur omnis entis productiua. Consequentia est bona. Minor certa; potens namque attingere aliquam rationem formalem obiectiuam, potest etiam attingere omne id, quod sub illa continetur; vnde, quia intellectus noster est potens cognoscere ens, vt ens, etiam est potens cognoscere omne ens; sed formalis terminus omnipotentiæ est ens producibile, vt sic, sub quo omne ens producibile continetur; ergo eo ipso quod natura creata sit capax attingendi terminum omnipotentiæ, est capax producendi omne ens. Maior autem probatur; nulla *Maior probatur.* enim potentia, nullus habitus, nullaque facultas operatiua potest in actum exire, nisi sub ratione formali propria obiectiua; quo circa intellectus nihil cognoscere potest, nisi sub ratione entis, aut veri, nec voluntas potest aliquid amare, nisi sub ratione boni, quia bonum est ratio formalis obiectiua voluntatis, & ens, aut verum est ratio formalis obiectiua nostri intellectus; sed actus egrediens à natura creata ratione omnipotentiæ sibi vnitæ per modum principij *quo*, esset actus omnipotentiæ, sicut effectus a subiecto calido causatus ratione caloris, est effectus caloris: ergo attingere deberet terminum omnipotentiæ formalem; & consequenter natura creata operans virtute omnipotentiæ sibi vnitæ, illum terminum attingeret.

42 *Respondet. ad primã probationẽ* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam sub vi productiua caloris, nullus continetur effectus, in quo non sit eadem ratio producibilitatis à natura caloris receptiua; & consequenter non stat capacitas receptiua caloris, absque capacitate ad producendum ratione caloris recepti omnem effectum illius. Sub omnipotentia autem continentur plures effectus, in quibus, vt ratione omnipotentiæ producantur à natura creata, nulla repugnantia inuenitur, supposita sententia asserente, posse omnipotentiam naturæ creatæ vniri, vt principium *quo* productiuum; in aliorum autem productione omnimoda repugnantia inuenitur, vt in termino creationis, & in ipsa natura creata, cui omnipotentia vniretur; ideoque ex capacitate vnionis omnipotentiæ per modum principij *quo* conuenientem naturæ creatæ respectu aliquorum effectuum, non infertur capacitas in tali natura, vt illi omnipotentia vniatur, vt est causatiua omnium; & consequenter non sequitur capacitas, vt sit omnis entis productiua.

43 *Ad secundam probationem.* Ad secundam antecedentis probationem respondendum est consequenter ad sententiam admissam, distinguendo maiorem, absque capacitate, vt ratione omnipotentiæ possit attingere terminum formalem illius vt *quod*, nego maiorem; vt *quo*, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, neganda est consequentia. Vt enim ex attingentia termini formalis omnipotentiæ inferatur vis productiua omnis entis contenti sub tali termino, requiritur, vt terminus formalis omnipotentiæ, non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod* attingatur; si autem talis terminus solum attingatur vt *quo*, attingendo vt *quod*, aliquam particularem rationem, in qua inuenitur contactus, ex tali attingentia, non sequitur vis productiua omnis entis sub termino formali omnipotentiæ contenti. Vt autem natura creata ratione omnipotentiæ operetur, non est necessarium, vt ratione illius attingat rationem entis vt *quod*, sed sufficit si illam attingat vt *quo*, attingendo vt *quod*, ens aliquod particulare; vnde non infertur, quod possit ratione omnipotentiæ sibi vnitæ producere omne ens. Quod verò, vt natura creata ratione omnipotentiæ operetur, sufficiat attingere vt *quo* terminum omnipotentiæ formalem: patet primo in actibus à nostro intellectu elicitis, qui non semper vt *quod* rationem entis attingunt; cognitio enim, qua homo à Nostro intellectu cognoscitur, non attingit vt *quod* gradum entis, sed hominem attingit vt *quod*, & rationem entis vt *quo*, & hoc sufficit, vt ab intellectu nostro procedat. Constat secundo in actione, qua forma aliqua, virtute diuina educitur de potentia subiecti, quæ non attingit rationem entis vt *quod*, sed tantum vt *quo*; alias non eductio, sed creatio esset; cum per hoc creatio ab alijs actionibus distinguatur, quod est productio totius entis ex nihilo, & terminus eius formalis est ens in quantum ens; & tamen prædicta actio ab omnipotentia procedit; cum sit à Deo, qui omnia ratione omnipotentiæ operatur: ergo vt actio aliqua ab omnipotentia procedat, non est necessarium attingere illius terminum formalem vt *quod*, sed sufficit illum attingere vt *quo*. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 3. *dist.* 14. § 3. ad illa verba: *Si vero quæritur, quare Deus non ei dederit potentiam faciendi omnia.* *M. Sent.*

DISPVTATIO TRIGESIMANONA.

An Christus, vt homo, fecerit miracula, vt causa principalis moralis?

§. I.

Quibusdam præsuppositis vera sententia defenditur.

Nu. 1 IN HAC Disputatione, vt omnino certum, & indubitatum supponimus, Christum, vt hominem aliqua fecisse miracula. Constat hoc ex *Matth.* 8. *capitulo*, vbi legitur, leprosum à lepra mundasse, filium Centurionis sanasse, ventis, & mari imperasse, Dæmones ab obsessis corporibus expulisse, quæ omnia miracula sunt, & supra communem ordinem rerum. Et *Matthæi cap.* 11. Ioanni per Discipulos interroganti, an esset verus Messias? Christus respondit: *Ite, & renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, Leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt.* His miraculis sui aduentus veritatem Discipulis Ioannis contestans *Ioannis* 4. vbi refertur hominem à Dæmone obsessum, ab opressione Dæmonis illum expellendo liberasse: Socrum Simonis à febre curasse, & infirmis ad eius præsentiam adductis per manuum impositionem sanitatem restituisse 6. *etiam*, & 8. *cap.* Lucæ, & Ioannis 6. & 11. *cap.* passimque alibi plura miracula à Christo, vt homine referuntur patrata, quod Esaiæ 61. *cap.* fuisse de ipso pronuntiatum; constat ex Lucæ *cap.* 4. illis verbis: *Spiritus Domini super me, eo quod vnxerit me, &c.*

Math. 8. cap.

Matt. cap. 11.

2 *Si respondetur,* Nec respondere sufficit hæc, & alia, quæ à Christo referuntur patrata, non fuisse vera miracula, sed phantastica, illusoria, & apparentia, virtute, & arte Dæmonis facta, eo mo-

eo modo quo à magis Pharaonis *Exodi* 7. referuntur miracula effecta, & *Matth.* 26 prædicitur de Anti-Christo facturum signa mendacia, quod de miraculis Christi perfidos Iudæos sensisse, refert Hieronimus *Matthei* 26. *cap.* ad illa verba: *Qui autem tradidit eum, &c.* & de Vigilantio, & Eunomio refert Lindanus *Dialog.* 2. ac de Vvaldensibus testantur Turrecremata *lib.* 4. *summæ cap.* 35. Michael de Medina *lib.* 2. *de recta fide cap.* 7. & Castro de hæresibus verbo *Miraculum*.

Matth. 26 *cap. Turrec. Medi. Castro.*

Non, inquam, sufficit, tum quia omnes Ecclesiæ PP. hæc, & alia à Christo facta, non phantastica, sed vera fuisse miracula docent. Tum etiam; nam ideo teste Chrisostomo *Homil.* 36. *in Ioannem cap.* 5. in miraculo quinque panum, ne suspicio, aut dubitatio oriretur de veritate miraculi, non solum miraculum fecit tot homines saturando, sed voluit, vt multæ fragmentorum reliquiæ superessent. Et mundato leproso, vt imprudentibus silentium imponeret, illum ad Sacerdotem misit *vade*, inquiens *& Ostende te Sacerdoti*, Lucæ 5. *Et in nuptijs vinum Architriclino ferri imperauit.* Et Ioannis 5. cap. *vt ne reretur miraculum, & nomen falsum, & simulatam opinarentur, non solum languentem sanauit, sed vt lectum auferret iussus est.* Et homilia 64. *in Ioannem cap.* 12. *Ideo*, ait Chrisostomus: *Lazarus manducabat cum Christo, vt vera, & non phantastica resurrectionis signum daretur, tempus, quia post tot dies, & viueret, & comederet.* Et homilia 63. in Ioannem cap. 11. *Ideo Lazarum postquam exiuit ligatus à monumento, iussit à vinculis solui, vt eum tangentes, noscerent vere resurrexisse.* Tum denique: nam miracula Christi facta sunt ad contestandam eius diuinitatem, cumque verum esse Messiam, vt constat ex illis verbis Matth. cap. 11. *Ite, & renunciate Ioanni, quæ audistis, & vidistis, cæci vident, claudi ambulant, &c.* His miraculis respondens Ioanni interroganti, an esset verus Messias; sed falsis miraculis veritas ostendi non potest: fuerunt ergo vera miracula, & non phantastica, aut apparentia.

3 *Traditio responsio, vt hæretica reijcitur* 1.

Luca 5. *Ioan.* 5.

Ioann. cap. 12.

Ioan. cap. 11.

Matt. cap. 11.

Et ex his secundo, vt omnino certum, & indubitatum suppono non fuisse virtute, aut arte Dæmonis facta; vt enim 1. *p. q.* 110. *art.* 4. docet, probatque D. Thom. cui omnes Theologi assentiuntur, vera miracula solum possunt effici virtute diuina: cum ergo ea, quæ Christus fecit vera miracula fuerint, non enim ab ipso, Dæmonis virtute facta: quod ipse Christus testatur Ioannis 4. illis verbis: *Pater in me manens ipse facit opera.* Et cap. 9. *Opera enim, quæ dedit mihi Pater, vt perficiam, ea ipsa opera, quæ ego facio testimonium perhibent de me.* Et Lucæ 11. *Si in digito Dei eijcio Dæmonia, &c.* vbi nomine digiti virtus significatur diuina, iuxta illud Exodi 8. *Digitus Dei est hic.* Vbi etiam probat Christus non in Beelzebub Principe Dæmoniorum se eijcere Dæmonia; quia alias Sathanas ageret contra se, & regnum eius esset diuisum.

4 *Non fuerunt virtute Dæmonis facta.*

Ioann. 4.

Luc. 11.

His positis, quod inquirimus, est, an Christus, quatenus homo, influxerit in miracula, vt causa principalis moralis? Conclusio est affirmatiua accipienda, non solum respectu miraculorum subsequentium incarnationem, sed etiam respectu eorum, quæ illam tempore præcesserunt. Prima pars, quæ communis est apud Theologos suadetur, vt enim D. Thom. *supra quæstione* 8. *art.* 2. & *infra quæst.* 19. *art.* 4. docent communiter Theologi, omnia dona gratiæ hominibus concessa à Deo, causauit ex meritis Christi; sed effectus miraculosi sunt dona gratiæ à Deo hominibus concessa; vt enim docet D. Thomas *infra quæst.* 43. *art.* 1. *ad tertium*, ordinantur ad manifestandam hominibus Christi diuinitatem, & doctrinæ ab ipso traditæ veritatem, quod absque dubio gratia est: ergo effectus miraculosi fuerunt ex meritis Christi, Christus, vt homo illos meritorie causauit.

5 *Conclusio statuitur.*

D.THO.

Dices; ex hoc tantum haberi Christum moraliter causasse miracula, non autem concludi, quod illa effecerit, vt causa principalis moralis, vt asserit nostra conclusio. Sed contra primo. nam causa, quæ est prima in aliquo genere, est in tali genere causa principalis; sed Christus, vt homo, est causa miraculorum, prima in genere causæ moralis: ergo causat illa principaliter moraliter. Maior constat; nam causa instrumentalis, causat in virtute alterius, cui in agendo subordinatur; sed causæ primæ, vt tali, repugnat in virtute alterius causare, absque subordinari: ergo in eo genere, in quo causa aliqua est prima, nequit esse instrumentalis. Minor etiam non minus aperta videtur; nam causa, quæ in aliquo genere priorem non præsupponit, est in tali genere prima; sed Christus, vt homo, non supponit causam priorem in genere causæ moralis, nec ab aliqua causa illius generis dependet; cum solum dependeat à Deo, qui causa moralis non est: ergo Christus, vt homo, est causa, licet non prima absolute, prima tamen in genere causæ moralis.

6 *Dices.*

Sed contra 1.

Contra secundo: nam causa, quæ in effectum influit per virtutem sibi propriam, & adæquatam, vel excedentem perfectionem effectus, non est causa instrumentalis, sed principalis illius; sed Christus, vt homo, influit moraliter in effectus miraculosos per virtutem sibi propriam excedentem in genere causæ moralis perfectionem miraculorum: ergo influit in illa moraliter principaliter.

7 *Contra secundo.*

Denique: nam dato, causam impetratoriè, aut meritoriè de congruo influentem, esse causam instrumentalem moralem, quæ tamen influit meritoriè de condigno, causa principalis est in genere causæ moralis; sed Christus, vt homo, meruit de condigno effectus miraculosos: ergo non vt instrumentum morale, sed vt causa principalis in hoc genere, effectus miraculosos causauit.

Contra tertio.

Deinde secunda pars conclusionis suadetur: nam etiam miracula ante Incarnationem patrata, fuerunt dona gratiæ facta hominibus à Deo; cum fuerint ordinata ad illorum spiritualem salutem; sed quod Christum tempore antecesserint, non obstat, vt illa meritoriè de condigno causauerit: ergo sic in illa influxit; & consequenter principaliter moraliter. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; vt enim cum D. Thom. *supra q.* 2. *art.* 11. & cum frequentiori Theologorum sententia *Tom.* 1. *Disp.* 15. *num.* 50. ostendimus: gratia Antiquorum PP. fuit effectus meritorum Christi, non solum in genere causæ finalis, sed etiam in genere causæ efficientis meritoriæ: alias non esset cum proprietate verum, Christum Antiquos PP. à peccato redemisse; & tamen gratia Antiquis PP. data tempore præcessit Christum, & illius merita: ergo antecessio temporis non obstat causalitati meritoriæ, & consequenter miracula ante Incarnationem patrata, fuerunt effectus Christi venturi in genere causæ efficientis moralis principalis.

8 *Secunda pars conclusionis probatur.*

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

§. II.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

CONTRA primam partem conclusionis obstat argumentum difficile; nam idem respectu eiusdem, non potest influxum meritorium, & physicum effectiuum exercere; sed Christus, vt homo, physice causauit miracula post Incarnationem facta; ergo non causauit illa moraliter meritoriè. Consequentia est bona. Minor *Disputatione sequenti constabit.* Maior autem ostenditur primo: nam ille, qui meretur expectat effectum ab alio, videlicet, à premiante; qui autem effectum physice causat, illum continet in se: ergo non stat, quod idem respectu eiusdem, influxum effectiuum, & meritorium exerceat.

9 *Contra primam conclusionis argumentum.*

Secundo probatur maior: vt enim docet D. Thomas 1. 2. q. 62. art. 4. *In ordine ad finem duplex actio consideratur, alia quæ est factiua finis; alia vero, quæ est meritoria finis, quando scilicet, finis excedit facultatem operantis propter finem.* ergo iuxta D. Thom. actio, quæ factiua finis est, nequit esse meritoria illius; alias malè distingueretur inter actionem factiuam finis, & actionem meritoriam illius; ac proinde idem respectu eiusdem effectus, non potest exercere concursum effectiuum, & concursum meritorium; alias actio, qua effectum efficeret, esset meritoria eiusdem, in quo non minor repugnantia inuenitur, quam in eo quod actio factiua finis sit actio meritoria illius.

10 *Secundo probatur maior.*

Huic obiectioni respondere potest primo: veram esse maiorem de influxu effectiuo physico principali, & influxu meritorio; secus autem de influxu effectiuo instrumentali; cum enim merens expectat præmium à causa principali præstandum, si idem esset merens, & causa principalis efficiens, meretur apud se, & præmium sibi à se ipso exhibendum, quod implicare videtur; vt enim docet D. Thom. *infra q.* 46. *art.* 6. *in* 3. *argumento. Ille, qui meretur expectat effectum ab alio*, quam propositionem non negat in solutione argumenti, sed tanquam veram supponit. Et videtur manifesta; nam mereri est inferioris; quo circa Deus capax merendi non est, quia superiorem non habet; idem autem respectu sui inferior esse non potest: ergo nequit apud se mereri, nec à se expectare effectum, vel præmium à se præstandum. Quæ ratio de influxu instrumentali non militat; cum possit causa influens instrumentaliter, effectum ipsum, quem instrumentaliter causat, à causa principali expectare, & apud illam mereri. Ex quibus ad vtramque antecedentis probationem constat solutio.

11 *Respon.* 1.

Hæc tamen doctrina, quæ aliquibus placuit ex nostris, difficul-

12 *Deseritur.*

[Præ]dicta [s]olutio.

difficilis mihi redditur, ex alia Angelici Præceptoris 2. 2. q. 24. art. 10. *in corpore*, vbi expressè docet, peccatum mortale efficienter, & meritoriè corrumpere charitatem: primum, quia est charitati contrarium; secundum, quia, qui peccando mortaliter aliquid contra charitatem agit, dignus est, vt ei Deus subtrahat charitatem, ex quo habetur, vt non esse charitatis, quod per peccatum efficitur, ab eodem peccato demeritoriè causetur. Ex qua doctrina tale argumentum contra prædictam solutionem consurgit, non minus est de ratione pœnæ, quod infligatur ab alio, & vt ab alio infligenda timeatur, quam de ratione præmii, quod ab alio expectetur; sed hoc non obstante potest id, quod in pœnam infligitur, effectiuè principaliter à merente pœnam causari: ergo etiam potest id, quod in præmium confertur, effectiuè principaliter à merente præmium prouenire. Consequentia tenet a paritate rationis. Maior constat; sicut enim præmium est à Iudice per iustitiam remuneratiuam, ita pœna est a Iudice per iustitiam punitiuam, & non minus vna, quam altera iustitia est ad alterum. ergo non minus est de ratione pœnæ, quod ab alio infligatur, quam de ratione præmij: quod vt ab alio conferendum expectetur. Minor autem probatur ex doctrina adducta D. Thomæ; nam peccans peccato mortali, non instrumentaliter, sed principaliter physicè charitatem corrumpit; & consequenter non esse charitatis, est ab illo effectiuè principaliter; & tamen hoc ipsum non esse charitatis, est pœna eiusdem peccati: ergo id, quod in pœnam infligitur, causatur à merente pœnam effectiuè principaliter.

13
Vera solutio traditur.

Quare prætermissa hac solutione, vel in sua probabilitate relicta, respondeo cum D. Thoma *infra quæst.* 48. *art.* 6. vbi idem argumentum proposuit, his verbis: *Non videtur eiusdem esse operari per modum meriti, & per modum efficientiæ; quia ille, qui meretur, expectat effectum ab alio; sed passio Christi operata est nostram salutem per modum meriti: non ergo per modum efficientiæ.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod passio Christi secundum quod comparatur ad diuinitatem eius, agit per modum efficientiæ: in quantum verò comparatur ad voluntatem animæ Christi, agit per modum meriti, &c.* Iuxta quam doctrinam ad argumentum factum respondeo, distinguendo maiorem: idem sub vna, & eadem ratione, concedo maiorem: idem sub diuersis rationibus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam in actu meritorio Christi duplex inuenitur respectus, nempè, ad animam Christi, ipsum liberè elicientem, & ad diuinitatem eleuantem, conferentemque virtutem instrumentaliter effectiuam, vt constat ex doctrina D. Thom. sub priori consideratione miraculosos effectus meretur, sub secunda consideratione, eosdem instrumentaliter operatur.

14
Prima probatio maioris nō obstat.

Contra quam distinctionem non obstat prima probatio maioris: nam causans meritoriè, non continet effectum in se physicè ea ratione, qua meritoriè causat, sed aliàs vnde potest quatenus merens illum expectare ab alio. Nec est necessarium, quod, quia sub alia ratione continet talem effectum, illum expectet à se, & apud se ipsum mereatur; quia cum talis effectus contineatur in duplici causa, potest prout contentus in vna expectari, vt ab illa conferendum, vt præmium; & non expectari, vt ab alia conferendum, maximè, si in tali causa, non principaliter, sed instrumentaliter contineatur, vt in præsenti contingit; nam Christus, vt homo, non principaliter, sed instrumentaliter physicè continet effectus miraculosos; vnde vt causa merens, potest illos expectare à Deo, qui causa principalis est, & non a se ipso prout instrumentaliter physice continente effectus miraculosos.

15
Secunda probatio diluitur.

Ad secundam probationem dicatur, actionem factiuam finis non excedentis facultatem operantis, non posse esse meritoriam finis; quia meritum supernaturale, quod est meritum simpliciter, & de quo ibi loquitur D. Thom. non habet pro termino id, quod non excedit facultatem operantis; meritum enim supernaturale solum respicit per se supernaturale præmium: si autem finis effectus excederet facultatem naturæ, posset esse præmium operantis, quamuis ab ipso merente efficeretur: & quia opera miraculosa facultatem naturalem humanitatis Christi excedebant, potuerunt sub meritis Christi cadere, quamuis à Christo, vt homine instrumentaliter physice causarentur.

16
Probatur hæc explicatio ex cōtextu D. Thom.

Quod autem hæc sit mens D. Tho. patet ex verbis ipsius, loco ex 1. *p. relato*, ibi: *Qualibet res ad vltimum finem per suam operationem pertingit; quæ quidem operatio in finem ducens, vel est factiua finis, quando finis non excedit virtutem eius, quod operatur propter finem; sicut medicatio est factiua sanitatis, vel est meritoria finis, quando finis excedit facultatem operantis propter finem, vnde expectatur finis ex dono alterius. Beatitudo autem vltima excedit, & naturam Angelicam, & humanam: vnde relinquitur, vt tam homo, quam Angelus suam beatitudinem meruerint.* Vbi vt clarè constat, tota ratio, cur finis possit cadere sub merito est, quia excedit facultatem naturæ: & quia beatitudo supernaturalis, de qua ibi loquitur D. Thom. est supra facultatem, non solum naturæ humanæ, sed etiam naturæ Angelicæ, infert D. Thom. tam hominem, quam Angelum suam meruisse beatitudinem.

17
Instabis primo.

Sed instabis primo; nam pro eodem reputat D. Thom. finem excedere facultatem operantis, & non posse effici per actionem illius, sed tantum meritoriè ab ipso causari; & non excedere facultatem operantis, & per illius actionem effici posse, non tamen sub illius merito cadere: ergo sentit D. Thom eo ipso, quod finis efficiatur per actionem operantis propter finem, non posse illi correspondere in præmium, nec ab illo meritoriè causari.

18
Instabis secundo.

Secundo; nam si homo in vi gratiæ, & charitatis, quæ illi infunduntur in via, posset effectiuè physicè gloriam in se ipso causare, non posset gloriam mereri, saltim per illas actiones, quibus gloriam physicè efficeret; & tamen gloria excederet facultatem hominis naturalem: ergo actio effectiua finis, etiam si facultatem operantis excedat, non potest esse meritoria illius. Consequentia tenet. Minor constat; nam actus supernaturalis, ex eo quod ab homine in vi gratiæ efficiatur, non tollitur, quod supernaturalis sit, & quod naturalem hominis facultatem excedat: ergo pariter, quod gloria efficeretur ab homine in vi gratiæ, & charitatis, non tolleret, quod excederet facultatem eius naturalem. Maior autem probatur; non enim potest aliquis mereri, quod in sua continet potestate; cum de ratione præmij sit, quod expectetur ab alio; sed in eo casu homo iustus haberet gloriam in sua potestate: ergo non posset illam mereri.

19
Prima replica diluitur.

Respondeo ad primam replicam, pro eodem à D. Thom. reputari, loquendo de fine vltimo, excedere, & non excedere facultatem operantis, ac posse effici, & non posse effici ab illo, sed tantum meritoriè causari; quia in re ita contingit, vt finis non excedens facultatem naturæ, efficienter obtineatur ab intendente finem, & non meritoriè: cæterum ratio cur sub merito operantis propter finem non possit cadere, non est, quia efficienter ab illo causetur, sed quia facultatem naturæ non excedit, ideoque non potest cadere per se sub merito supernaturali. Nam quamuis efficeretur ab intendente finem, posset etiam moraliter meritoriè ab eodem causari, si excederet facultatem naturæ.

20
Ad 2. respondetur.

Ad secundam replicam, nego maiorem. Ad probationem, distinguo maiorem: si sit potestas in operando, & in efficiendo independens, concedo maiorem: si sit potestas dependens in operando, & subordinata superiori potestati, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam homo iustus, esto in vi auxiliorum gratiæ posset efficienter physicè gloriam causare, posset per modum causæ secundæ Deo, vt causæ primæ, subordinatæ, eiusque influxui indigentis; ac proinde posset a Deo gloriam, vt præmium expectare, illamque apud ipsum mereri. Nam sicut primæ solutionis Authores docent, causam efficientem instrumentalem posse id, quod instrumentaliter physicè efficit expectare à causa principali, & ab illa, vt præmium obtinere, non autem id posse expectare a se; ita nos dicimus de causa efficiente principali secunda, posse effectum à se efficiendum expectare à causa prima, illumque mereri, vt à causa prima obtinendum, nō autem potest illum expectare à se, nec apud seipsam mereri. Nam ratio cur causa instrumentalis potest a causa principali effectum à se efficiendum expectare, nō potest alia esse, nisi quia ab illa in efficiendo dependet, eique subordinatur, quæ ratio pari efficacia militat in causa secunda comparata cum prima; ac proinde idem est asserendum.

21
Replicabis

Sed dices; esto possit per vnam actionem mereri effectum efficiendum ex vi alterius actionis; non tamen potest causa secunda efficiens principalis, per actionem, per quam effectum aliquem principaliter causat, ipsum effectum à prima causa mereri. ergo actio effectiua finis, non potest esse meritoria illius; & consequenter actio, qua Christus vt homo, efficienter physicè causabat miracula, non potuit esse meritum respectu illorum, nec meritorium concursum in miracula exercere. Probatur antecedens, eatenus enim potest dari meritum in homine, vt Deus conferat effectum ab ipso homine efficiendum, quatenus potest mereri concursum Dei in ordine ad talem effectum; sed actio, qua fit effectus à causa secunda supponit concursum diuinum, cum mediante illo actio fiat; & consequenter non potest illum mereri; principium enim meriti non potest sub eodem merito cadere: ergo

nequit

nequit causa secunda mereri à causa prima effectum à se ipsa efficiendum per actionem factiuam effectus.

22
Respond.

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem dicatur, concursum præuium diuinum, per quem causa secunda completur, applicaturque ad agendum, Deoque subordinatur, esse priorem actione, qua causa secunda agit; & consequenter non potest cadere sub merito eiusdem actionis; eo quod principium meriti non potest sub eodem merito cadere. Concursus autem simultaneus diuinus, quo Deus, vt causa prima influit in effectum simul cum causa secunda, non est prior actione, qua causa secunda agit: ac proinde potest cadere sub merito actionis causæ secundæ, si actio libera, & capax merendi sit: & hoc sufficit, vt causa secunda per actionem per quam in effectum influit, effectum ipsum mereatur.

23
Instabis.

Sed instabis: concursus simultaneus diuinus, quo Deus, vt causa prima influit in effectum simul cum causa secunda, est identificatus cum actione causæ secundæ: ergo non potest causa secunda concursum Dei in effectum per suam actionem mereri: idem namque respectu eiusdem non potest esse præmium, & meritum, aut rationem meriti, & rationem præmij sortiri.

24
Respond.

Respondeo, distinguendo antecedens, est identificatus ratione, & identitate essentiali, nego antecedens: est identificatus realiter, & non essentialiter, concedo antecedens: & nego consequentiam. Nam eo ipso, quod concursus Dei in effectum, sit ratione distinctus ab actione causæ secundæ, illique non essentialis, sed ab illa separabilis, potest vno decreto decerni actio, qua causa secunda influit, & alio decreto decerni concursus Dei cum causa secunda in effectum, & hoc secundum decretum ab actione causæ secundæ, vt à Deo præuisa moueri; & consequenter, tam decretum diuinum, quam concursus simultaneus per decretum determinatus, & volitus cadere sub prædictæ actionis merito. Quod si terminus per actionem aliquam causæ secundæ productus, taliter connectatur cum illa, vt inseparabiles sint essentialiter, eodemque decreto diuino necessario decernantur actio, & terminus illius, non potest iste terminus cadere sub merito actionis, per quam producitur, v. g. Verbum mentale, quod est terminus dictionis intellectualis, quia essentialiter cum illa connectitur, & non potest non decerni decreto decernente dictionem, non potest sub illius merito cadere, & idem de impulsu per actionem voluntatis producto est dicendum; nam meritum, & præmium petunt distincta terminare decreta. Habitus tamen, qui etiam per actum intellectus producitur, & actus quia taliter inter se comparantur, quod potest existere actus intellectus, & non subsequi habitus, Deo suspendente concursum, potest esse præmium actus, per quem efficienter causatur: possunt enim distinctis decretis decerni, quorum vnum alterum præsupponat, & actum in executione præuisum, ab illoque, vt præmio moueri: & consequenter poterit decretum executiuum habitus supponens decretum executiuum actus, & ipsum actum præuisum, sub illius merito cadere.

25
Superior doctrina explicat.

Ex quo infero, cum dicimus Christum per actus, quibus efficiebat miracula, meritoriè illa causasse, non esse intelligendum de prædictis actibus, prout erant fieri miraculi ab illis effecti loquendo formaliter: quia cum fieri effectus, & effectus ipse connectantur essentialiter, & eodem decreto necessario decernantur, non potest effectus cadere sub merito sui fieri. Sed intelligendum esse de illis actibus sumptis sub alia ratione v. g. cum Christus orabat, vt aliquod miraculum fieret, ipse actus orationis meritoriè causabat miraculum, & etiam instrumentaliter physicè, quatenus eleuatus à Deo influebat in miraculosum effectum; cæterum egressus miraculi ab isto actu, vt eleuato, in quo fieri miraculi consistebat, non causabat meritoriè effectum miraculosum, sed tantum physicè. & ratio habetur ex dictis, quia nempè, actus orandi, & effectus miraculosus, non connectuntur essentialiter inter se, & diuersis decernuntur decretis, decretumque de effectu miraculoso efficiendo per ipsum orationis actum, decretum de orationis actu supponebat, & ab actu orationis, vt præuiso mouebatur, fieri autem effectus miraculosi essentialiter cum illo connectitur, & necessario eodem decreto decernitur; idemque non potest effectus miraculosus sub merito sui fieri cadere.

26
Secundo arguitur.

Deinde contra secundam partem conclusionis arguitur ex D. Thom. q. 29. *de Veritate art.* 4. *ad* 9. vbi docet, quod sicut Deus dupliciter nos iustificare dicitur, nempè, efficienter, & in quantum est finis à nobis cognitus, & amatus: *ita Christus secundum quod homo, dupliciter dicitur nos iustificare, vno modo secundum suam actionem, In quantum nobis meruit, & pro nobis satisfecit; & quantum ad hoc non potest dici caput Ecclesiæ ante Incarnationem. Alio modo per operationem nostram in ipsum, secundum quod dicimur per fidem eius iustificari; & per hunc modum, etiam poterat dici caput Ecclesiæ ante Incarnationem secundum humanitatem. Vtroque autem modo est caput Ecclesiæ secundum diuinitatem, & ante & post.*

S. THO.

Quam doctrinam repetit solutione *ad* 10. 11 *&* 12. *argumentum*: ergo iuxta D. Thom. Christus, in quantum homo, non est caput Patrum Antiquæ Legis, & illorum, qui ante Incarnationem fuerunt per influxum meritorium, sed tantum per influxum finalem; & consequenter miracula ante Incarnationem facta, non causauit meritoriè, & in genere causæ efficientis moralis, sed solum in genere causæ finalis.

27
Respond.

Respondeo, Christum, eo modo, quo promouerit nobis gratiam, non meruisse Antiquis Patribus, qui ante Incarnationem fuerunt, nempè, merito quoad substantiam, & modum talis eo quod modus connaturalis merito in causando illique connaturaliter debitus, est causare præexistendo præmio in tempore, illudque tempore præcedendo; & quia istum modum habuit respectu nostri, non autem respectu Antiquorum Patrum, sed illorum gratiam causauit per præexistentiam meriti solum in diuina cognitione, qui est modus connaturalis causandi causæ finalis; ideo non eodem modo nobis, & Antiquis Patribus meruit; nobis namque meruit secundum modum connaturalem debitum merito, nempè, cum præexistentia in tempore ad præmium; Antiquis autem Patribus meruit sine tali modo; & ideo non causauit illorum gratiam meritoriè quoad modum; benè tamen meritoriè quoad substantiam cum modo causæ finalis. ex quo tantum sequitur, non causasse miracula ante Incarnationem facta meritoriè quoad substantiam, & modum, non autem, quod illa non causauerit meritoriè quoad substantiam, sicque accipiendam esse Angelici Præceptoris doctrinam, monstrauimus *tomo primo Disput.* 13. *num.* 50. *& num.* 63. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri, *vbi Disputatio præcedens.*

M. Sent.

DISPV-

DISPVTATIO QVADRAGESIMA.

An humanitas Christi Domini instrumentaliter physicè effectus miraculosos causauerit?

§. I.

Aperitur status difficultatis, referuntur sententiæ, veraque eligitur, & auctoritate probatur.

Nu. 1 *Non fuit causa principalis physica miraculorum.* D. Tho.

IN HAC Disputatione supponimus tanquam certum, Christum, vt hominem, non effecisse miracula efficientia physica principali, in quo omnes Theologi consentiunt, nullo, quem viderim dempto, traditurque à D Thom. *infra q. 43. art. 2. & in præsenti q. 13. art. 2.* vbi docet, animam Christi non potuisse efficere miraculosas transmutationes secundum propriam virtutem, naturalem, vel gratuitam, sed tantum vt instrumentum diuinitatis. Id ipsum docuit *q. 6. de potentia art. 3. & 4. in 2. Sententiarum dist. 18. q. 1. art. 3. 3. Contra Gentes cap. 102. 1. p. q. 105. art. 7. & 4. q. 110. art. 4. q. 114. art. 4. 1. 2. q. 113. art. 10.* quibus locis, & passim alibi docet Angelicus Doctor, solum Deum posse propria virtute miracula facere:

2 *Probatur 1. S. Bern.*

Et probatur primo ex Bernardo *lib. de dispensatione, & præcepto,* vbi ait: *Ille solus potest legem immutare, qui legem condidit; sicut patet in legibus humanis, quod solus Imperator potest legem immutare, vel dispensare in lege, qui condidit legem.* Quæ verba refert D. Thom. *q. 6. de potentia art. 4.* sed solus Deus legem cursus naturalis instituit: ergo solus Deus potest cursum naturalem rerum inuertere, vel in illo dispensare. Sed in quolibet miraculo cursus naturalis rerum inuertitur, in illoque dispensatur: ergo solus Deus potest per propriam virtutem, & vt causa principalis miraculosum opus efficere; & consequenter humanitas Christi Domini, vel Christus, quatenus homo, non influxit in effectus miraculosos, vt causa efficiens physica principalis.

3 *Secundo probatur.*

Secundo probatur; est enim de ratione miraculi talis simpliciter, vt fiat præter, aut supra ordinem totius naturæ creatæ; sed nullus præter Deum potest aliquid efficere propria virtute, quod sit supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo nullus præter Deum potest miraculum facere propria virtute, & vt causa principalis. Consequentia est bona. Maior est D. Thom. *locis citatis,* & patet; non enim sufficit ad rationem miraculi, quod sit supra ordinem naturæ particularis; alias motus violentus lapidis sursum esset miraculosus; cum sit præter ordinem naturæ lapidis, imo, & contra lapidis naturam, quod nullus dixit: ergo est de ratione miraculi, quod sit supra ordinem totius naturæ creatæ. Minor autem probatur; quod enim fit principaliter ab aliqua causa creata, non est supra ordinem talis causæ; & consequenter non est supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo nullus præter Deum potest per propriam virtutem, & vt causa principalis efficere id, quod essentialiter petit esse supra ordinem totius naturæ creatæ.

4 *Objicies.*

Obijcies: actus charitatis causatur à voluntate creata, vt à causa efficiente physica principali; & tamen est supra ordinem totius naturæ creatæ: ergo stat effectum à causa creata principaliter causari, & esse supra ordinem omnis naturæ creatæ, quod petit ratio miraculi; & consequenter male ex hoc principio probatur à D. Thom. non posse miraculum tale simpliciter efficienter principaliter causari à causa creata. Maior est communis sententia Thomistarum *2. 2. quæst. 23. art. 2. & 1. p. q. 12. art. 5.* quibus locis fusè ostendimus, actus vitales, esto supernaturales sint, non instrumentaliter, sed principaliter effici à potentijs vitalibus. Minor autem probatur: nam actus charitatis est supernaturalis; sed de ratione entis supernaturalis est, esse supra omnem naturam, non solum creatam, sed etiam creabilem, vt tenet communis Theologorum sententia *1. p. q. 12.* ergo actus charitatis est supra ordinem totius naturæ creatæ.

5 *Responsio.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Nam licet actus charitatis sit supra omnem naturam substantialem, tam creatam, quam creabilem acceptam secundum se, quod sufficit ad rationem entis supernaturalis; non tamen excedit virtutem innatam gratiæ, & habitus charitatis, nec naturam substantialem, vt eleuatam per gratiam, & habitum charitatis, sed illi prout sic connaturalis est, & hoc sufficit, vt à voluntate creata, vt à causa physica principali causetur. Miraculum autem petit esse supra ordinem omnis naturæ, non solum substantialis, sed etiam accidentalis, tam creatæ, quam creabilis; ideoque non potest ab aliqua causa creata principaliter physicè effici. Quod autem hoc sit de ratione miraculi patet; plus enim requiritur in aliquo effectu, vt miraculosus sit, quam, vt sit supernaturalis; aliàs omnis effectus supernaturalis, esset miraculosus simpliciter, quod nullus Theologorum asserit; omnes enim Theologi, etiam intra ordinem gratiæ distinguunt effectus miraculosos ab alijs, qui miraculosi non sunt, sed iuxta illum ordinem connaturales; sed de ratione entis supernaturalis est excessus supra exigentiam omnis naturæ substantialis, tam creatæ, quam creabilis, vt communis tenet sententia *1. p. q. 12. art. 1. & alibi,* inferendo ex hoc principio implicare substantiam supernaturalem creatam: ergo hoc solum non sufficit ad rationem operis miraculosi, sed insuper est necessarium, quod sit supra omnem naturam creatam, & creabilem, nedum substantialem, quæ dicitur natura simpliciter, sed etiam accidentalem, quæ est, & dicitur natura secundum quid. Sed cum hoc excessu non stat, quod ab aliqua causa creata possit principaliter effici; cum ad hoc sit necessarium, quod vel ipsa secundum se habeat virtutem ad efficiendum miraculum, vel quod eleuari possit per virtutem supernaturalem, ratione cuius principaliter illud efficiat, illudque in se præcontineat: ergo cum excessu supra omnem naturam creatam exacto ad rationem operis miraculosi, non stat, quod possit effici principaliter physice ab aliqua causa creata.

6

Hoc igitur ita supposito, quod in examen vertimus, est, an humanitas Christi, vt instrumentum physicum diuinitatis causauerit effectus miraculosos? Qua in re duplex vtraque celebris, & è regione opposita versatur sententia. Prima docet, non causasse Christum, vt hominem miracula, quæ patrauit, vt physicum instrumentum, sed solum, vt instrumentum morale, hanc vt probabiliorem tenet Vazquez *infra disp. 133. cap. 2. & 3. & in hac quæst. disp. 37. cap. 5.* pro illa referens Durandum *in 3. distinct. 14. q. 5. ad 2.* & Ferrariam *3. cont. Gent. cap. 102. §. circa rationem, & §. considerandum*

paulum vlterius, verum ibi Ferrara duplex genus instrumenti distinguit, alterum deferens imperium principalis agentis, alterum propria actione coagens cum principali agente, & hoc secundum instrumenti genus negat respectu effectuu miraculosi, primum concedit; non tamen explicat, an solum sit instrumentum morale, an vero sit physicum, etsi minus propriè rationem instrumenti sortiatur. Referuntur etiam pro hac sententia ex Antiquioribus Alexander Alensis 3. *p. q.* 13. *art.* 3. *memb.* 3. Altisiodorensis *part.* 3. *Tract.* 1. *cap.* 4. *quæst.* 1. D. Bonauentura *in* 3. *dist.* 13. *art.* 2. *q.* 2. Occhamus *ibid. dub.* 3. Scotus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. 4. *&* 5. & ex posterius Petrus de Soto 2. *p. de instructione Sacerdotis*, & Magister Cano *in relectione de Sacramentis*. Eidem sententiæ adhærent ex Recentioribus Societatis Ragusa *disp.* 36. §. 6. *&* *disp.* 106. §. 3. Beccanus *cap.* 10. *q.* 9. Gaspar Hurtado *Disp.* 8. *difficultate* 4. & nonnulli alij Recentiores ex eadem familia.

Alex. Alens. D. Bonau. Occham Scotus. Petrus de Soto. M. Can. Ragus. Beccanus. Gaspar Hurtado.

7 *Secunda sententia S. THO.*

Secunda, per extremum affirmat, humanitatem Christi præter concursum principalem moralem, habuisse concursum physicum instrumentalem in effectus miraculosos. Ita D. Thom. *in* 3. *dist.* 14. *q. vnica art.* 4. *q.* 6. *de potentia art.* 4. *ad* 1. 2. *q.* 112. *art.* 1. *ad* 2. *in hac* 3. *p. q.* 19. *art.* 1. *ad* 2. *q.* 43. *art* 1. *&* 2. *q.* 48. *art.* 6. *q* 32. *art* 1. *&* 2. *q.* 36. *art.* 3. *q.* 62. *art.* 1. *&* 2. *&* *in præsenti q.* 13. *art.* 2. D. Thom. sequuntur Paludanus *in* 4. *dist.* 1. *q.* 1. Capreolus *in eadem distinctione q.* 1. *art.* 3. *in* 3. *Sententiarum distinct.* 15. *q. vnica art.* 3. *ad argumentum Durandi contra primam conclusionem*. Magister Soto *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *art.* 5. §. *Hæc autem responsio*, & *quæst.* 3. *art.* 3. *in principio*. Refertur etiam Ferrar. 4. *contra Gentes cap.* 57. non tamen loquitur de humanitate Christi, sed de Sacramentis Nouæ Legis quibus concedit concursum physicum instrumentalem, non ut gratiam iustificantem, sed in dispositiones ad gratiam. Idem expresse docent Caietanus *in præsenti q.* 13. *art.* 2. vbi Lorca *disp.* 33. Cabrera *disp.* 3. Nazarius *controuers.* 2. Aluarez *disput.* 66. *conclus.* 2. Illustrissimus Araujo *dub.* 2. Magister Sancto Thoma *disp.* 13. *art.* 2. Zipullus *dub.* 2. Vincentius *relect. de Gratia Christi q.* 6. *conclus.* 4. *pag.* 755. & Choquetius *de origine gratiæ lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 1. Tenent etiam ex PP. Societatis Valentia *tom.* 4. *disp.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *&* *disp.* 11. *q.* 3. *punct.* 2. Suarez *in præsenti disput.* 31. *sect.* 3. Albertinus *tom.* 1. *principio* 2. *corollario* 3. *punct.* 3. Puente Hurtado, & Tanerus *disp.* 1. *de Incarnat. q.* 5. *dub.* 7. *dubitatione* 2. & alij ex eadem familia relati a Choquetio *vbi supra*.

Palud. Capreol. Al. Soto Ferrar.

Caiet. Lorca. Cabrer. Nazar. Aluarez. Araujo. Magist. S. Thom. Zippul. Vincent. Suar. Albert. Hurt. Taner.

8 *Conclusio Probant Recentior. ex Scriptura.*

Quæ sententia sit nostra conclusio: pro illa Auctores nostri plura congerunt Scripturæ, & Patrum testimonia, selectiora sunt verba illa Lucæ cap. 6. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Et cap. 8. Christus de se ipso loquens, dixit: *Noui virtutem de me exisse*. Quæ verba plus significare, quam causalitatem moralem; ac proinde physicam causalitatem, probant aliqui Recentiores nam meritum, oratio, & similia, quæ suum causant moraliter, non exeunt à merente, nisi tantum secundum effectum meriti, non autem secundum virtutem, quæ sit illius effectus causa, at Euangelista de Christo, Christusque fatetur, virtutem de se ipso exisse, quæ erat miraculorum causa: ergo intelligi non potest de virtute merito se, aut moraliter causante, sed de virtute efficienter physicè in miracula influente:

9 *Ponderatio ista non vrget 1.*

Huic tamen ponderationi rectè respondet Vazquez *disp. allegata cap.* 6. nomine virtutis, non intelligi in prædictis testimonijs qualitatem aliquam, quæ sit miraculorum principium, sed ipsum miraculosum effectum, quem Christus appellauit virtutem, iuxta phrasim Scripturæ. Matth. 11. & Lucæ 10. vbi dicitur: *Quia si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtutes, quæ factæ sunt in te, &c.* Hoc est, miracula, & signa. Et Marc. cap. 6. *Non poterat ibi virtutes facere*. Et Actorum 19. ibi: *Virtutesque non quaslibet faciebat Deus per manus Pauli*. Quibus locis nomine virtutes intelliguntur ipsi effectus miraculosi. Pariter ergo in testimonijs adductis nomine virtutis, quam Christus a se exisse fatetur, miraculum intelligitur. Et quidem ita esse prædicta verba accipienda, probo ad hominem nam dicti Recentiores docent, Christum loqui de se ipso, non vt Deo, sed vt homine; alias non probarent influxum physicum humanitatis in effectus miraculosos; at virtus, qua humanitas Christi influit, non exijt a Christo, vt homine, sed vt Deo; nam mediante illa virtute eleuatur humanitas, potensque constituitur ad miracula patranda, non autem eleuatur a se, sed a Deo, qui est causa principalis illorum: ergo nomine virtutis non intelligitur forma, quæ est miraculi principium, sed miraculosus effectus, iuxta phrasim Scripturæ relatam.

Mat. 11. Luc. 10. Marc. 7. Actor. 19

Sæpè in Scriptura nomen virtus accipitur pro effectu miraculoso.

10 *Secunda.*

Deinde: nam esto nomine virtutis intelligeretur aliquid, quod esset principium miraculi, non inde colligeretur, non posse accipi prædicta verba de merito causante moraliter: ergo etiam ex hac parte ponderatio Recentiorum non vrget. Probo antecedens: nam meritum exit a merente tanquam à principio suo: ergo etiam virtus meriti à merente dicitur exire; & consequenter quamuis verba *supra* adducta accipiantur non de effectu miraculoso, sed de virtute, quæ est illius principium, non colligitur ex illis virtus physicè effectiua.

11 *Ex illis testimonijs aliter ponderatis probatur conclusio.*

Licet autem nomine virtutis, non forma, quæ sit principium miraculi, sed miraculosus effectus accipiatur; ac proinde verba adducta ex ea ratione non vrgeant, tamen satis efficaciter nostram conclusionem ex alia consideratione suadent; exitus namque effectus ab aliqua causa absolute sumptus, importat exitum physicum, sed in prædictis testimonijs asseritur absolutè virtutem, idest, miraculosum effectum a Christo, vt homine, exisse. ergo inepte de exitu morali explicantur & consequenter attribuendus est Christo, vt homini præter influxum moralem, influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos. Consequentia tenet. Minor ex verbis adductis constat: non enim asseritur in prædictis testimonijs virtutem, idest, miraculum moraliter a Christo, vt homine, exisse, sed absolutè asserunt Euangelista: *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Et Christus de se loquens, ait: *Noui virtutem de me exisse*. Maior autem probatur; effectus namque non exit à causa morali, sed a causa physica, à causa morali inducta; in hoc enim causa moralis a physica causa distinguitur, quod hæc causat influendo in effectum, & illum extra causas ponendo; causa autem moralis non ita, sed mouendo voluntatem alterius, vt aliquid efficiat; intuitu tamen causæ moralis merentis, vel impetrantis, mandantis, vel consilians: ergo exitus effectus a causa absolutè, & sine aliqua limitatione prolatus, denotat exitum physicum.

12 *Explicat. & vrgetur 1.*

Vrgetur, & explicatur; effectum a causa efficiente exire, idem est, quod effici ab illa; sed effectum effici ab aliqua causa absolute, & sine limitatione dictum, importat physicam efficientiam: ergo effectum a causa efficiente exire absolute, & sine limitatione dictum, physicam efficientiam importat. Maior cum consequentia tenet. Minor autem præterquamquod videtur ex ipsis terminis constans, probatur: vt enim docent Siluester, *verbo Excommunicatio vltimo quæst.* 4. *dicto* 3. Caietanus *verbo Excommunicatio paulo post principium*. Armilla *num.* 2. Tabiena *excommunicat.* 5. *casu* 49. Nauarrus *in summa cap.* 27. *num.* 51. Molina *lib.* 1. *summa cap.* 18. §. 2. Enriquez *lib.* 13. *de excommunicatione cap.* 17. *num.* 2. Ledesma *de excommunicatione dub.* 6. & alij, quos lam calamo referunt, & sequuntur Layman *in summa lib.* 1. *tract.* 5 *p.* 2. *cap.* 6. *num.* 6. & Thomas Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 49. *num.* 2. excommunicatio lata contra aliquid facientes, non comprehendit mandantes, vel consulentes, nisi in ipsa exprimantur; idcoque cum Iudex intendit, mandantes, & consiliantes sua excommunicatione ligare; illos expresse nominat, cum tamen mandans, & consilians furtum peccato furti teneantur, vtpotè in furtum moraliter influentes, & causæ morales illius; at si effectum effici ab aliqua causa, absolutè, & sine limitatione dictum, influxum efficientem non portaret, hæc doctrina, quam Sanchez asserit esse communem, vera non esset: ergo effectum effici ab aliqua causa absolutè, & sine limitatione dictum, denotat influxum physicum. Probo minorem: censura contra facientes furtum comprehendit omnes, de quibus absolutè verificatur facere furtum; sed si effectum effici ab aliqua causa dictum absolutè, non importat physicum influxum, sed vel physicum, vel moralem, mandans, & consilians furtum, absolutè dicerentur furantes, & furtum facientes; cum verè sint causæ morales in furtum moraliter influentes: ergo comprehenderentur sub excommunicatione lata contra furantes, vel quod idem est, contra facientes furtum.

Siluest. Caiet. Armill. Tabien. Nauar. Medin. Enriq. Ledesm. Layman. Sanchez.

13 *Confirmat. secundo.*

Vrgetur, & explicatur secundo: nam esto cum proprietate esset verum, effectum exire a causa morali, non tamen est ita proprium, ac exire a causa physica, sicut nec causa morali, ita propriè, ac physica obtinet rationem causæ, vt omnibus debet esse in confesso; sed Scripturæ verba sunt cum maxima proprietate accipienda, cum ex tali acceptione aliquid absurdum non sequitur. ergo testimonia adducta sunt de exitu physico, & non tantum de morali accipienda. Patet consequentia: quia ex illa explicatione nullum inconueniens sequitur, vt ex dicendis constabit. Sicque illa accepit D. Thom. *infra q.* 43. *art.* 4. illis verbis: *Secundo propter modum miracula faciendi, quia scilicet, quasi propria potestate miracula faciebat, non autem orando, sicut alij, vnde dicitur Lucæ 6. Quod virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Vbi D. Thomas dupli-

S. THO.

duplicem modum faciendi miracula agnoscit, nempè, orando, quod est moraliter influere in effectus miraculosos, & propria potestate operando, qui modus patrandi miracula non potest à primo distingui, nisi per influxum physicum, quem probat ex verbis Lucæ 6. cap. *Et virtus de illo exibat, & sanabat omnes*. Sentit ergo Diuus Thomas verba illa non de influxu morali, sed de physico in effectus miraculosos esse explicanda.

14 — *Secundo probatur cõclusio auctoris Conciliorũ, & Patrum.*

Secundo suadetur conclusio ex Concilio Ephesino *canone* 11. vbi asseritur, *Carnem Christi esse viuificatricem*, eo quod facta sit propria Verbi. Et Sophronius in Epistola Synodica, quæ habetur in 6. Synodo *actione* 11. dicit: *Verbum per carnem suam effecisse opera, quæ erant diuinitatis inditia*. Et Cyrillus *lib. 4. in Ioannem*, sic ait: *Hac de causa in excitandis mortuis, non solum Verbo, atque imperio, vt Deus vtebatur, verum etiam carnem suam, quasi cooperatricem, nonnunquam adhibebat, vt re ipsa ostenderet, carnem quoque suam, quoniam sibi coniuncta est, viuificam esse*. Et infra de filia Principis Synagogæ à Christo suscitata, sic ait: *Vt Deus, & Verbo, & carnis suæ contactu eam excitauit, vnam ab vtro se Christo, Deo videlicet, atque homine operationem producens*. Ac denique Euthymius *cap. 19. in Lucam* de Christi carne, sic loquitur: *Quemadmodum ferrum quod in igne aliquo tempore permansit, habet ignis operationes, ita quoque sancta ipsius caro diuinitati vnita, quæ diuinitatis sunt, operabatur*; at hæc non possunt cum proprietate accipi, vt debent, nisi humanitati Christi concursus, & influxus physicus in miracula attribuatur: ergo asserendum est instrumentaliter physicè miraculosos effectus causasse.

15 — *Minor per singulas partes probatur.*

Minor per singulas partes probatur: nam carnem Christi esse viuificatricem, idem est, quod esse effectricem vitæ; sed hoc soli causæ physicæ conuenit propriè, non autem causæ morali, sicut esse homicidam, quod idem est, ac esse causam effectiuam homicidij, soli causæ physicæ in homicidium influenti conuenit propriè, non autem mandanti, vel consulenti homicidium, qui causæ morales sunt, & ideo de homicidio tenentur, vt late probat Thomas Sanchez *lib. 3. de Matrimonio Disp. 49. num. 2.* plures referens, & asserens esse sententiam communem, ergo verba ex Concilio Ephesino relata, quibus asseritur, carnem Christi esse viuificatricem, quod etiam docet Cyrillus, non possunt accipi cum proprietate, nisi humanitati Christi influxus physicus effectiuus in effectus miraculosos concedatur.

Sanch. Verba Concilij Ephes. ponderatur.

16 — *Deinde verba Sophron.*

Deinde: nam causa moraliter solum influens, non dicitur cũ proprietate facere id, quod solum moraliter causat, quo circa mandantem, vel consulentem, non dici cum proprietate facere, pluribus relatis docet Sanchez, vbi *supra*, asserens, communem sententiam esse; cum tamen mandans, & consulens, vt causæ morales influant, vnde mandans, vel consulens homicidium subsecuto effectu homicidij reatu tenentur, vt docent communiter Theologi; sed Sophronius in epistola citata, docet: *Verbum per carnem suam effecisse opera, quæ erant diuinitatis inditia*, idest, opera miraculosa, quibus Christus se Deum esse monstrabat, vt docet D. Thomas *infra q. 43. art. 4*. Et Cyrillus *Carnem suam, vt operatricem talium operum adhibuisse*: ergo vt hæc cum proprietate verificentur, vt debent, concedendus est carni, & humanitati Christi influxus physicus effectiuus.

17 — *Verba Cyrilli.*

Præterea: nam de causa morali non propriè dicitur cooperari cum causa physica; benè tamen quod illam moraliter ad operandum moueat, & excitet: vnde cooperantes ad furtum, à mandante, consulente, & alio quouis modo moraliter concurrente distinguuntur, iuxta communem Theologorum sententiam; & consequenter propriè cooperantes non dicuntur; sed iuxta Cyrillum: *Verbum carnem suam, vt cooperatricem in miraculorum patratione, quandoque adhibebat*: ergo non solum moraliter, sed etiam physice prædictos effectus causabat. Nec obstat Cyrillum vti particula *quasi*, quæ diminutiua est: nam ideò illa particula est vsus, vt excluderet æqualitatem, quæ in cooperando insinuatur, & quia caro Christi, quamuis cooperaretur diuinitati, illi non adæquabatur, dixit, fuisse cooperatricem non absolutè, sed addendo particulam *quasi* diminutionem ab æqualitate in concurrendo, non à concursu physico extrahentem.

Soluitur quadam obiectio.

18 — *Instrumentum physicũ, & causa principalis eadẽ operationẽ producant.*

Vlterius: nam solum de instrumento physico est cum proprietate verum, vnam, & eandem operationem cum causa principali producere; sed vt docet Cyrillus: *Caro Christi, & illius diuinitas vnam, & eandem producebant operationem*: ergo verba Cyrilli non possunt accipi cum proprietate, nisi asseratur, humanitatem Christi fuisse physicum instrumentum in miraculorum patratione. Denique: quod docet Euthymius, nempè, sicut ferrum candens, quæ propria sunt ignis operatur, ita quoque caro Christi propter coniunctionem cum Verbo operari, quæ sunt propria Dei, non potest cum proprietate esse verum, si tantum moraliter in prædicta opera Dei propria influat, & licet vtrumque saluari posset per influxum moralem, aptius tamen, & melius absque dubio saluatur concesso carni Christi influxu physico instrumentali in effectus miraculosos, qui ex mente Euthymij sunt Deo proprij, quia nempè, ab illo solum principaliter possunt causari: ergo iste influxus concedendus est carni Christi, & eius humanitati.

Verba Euthim. expẽduntur.

19 — *Ex his auctoritatibus instauratur argumentum.*

Et ex his vires accipit argumentum hoc ab auctoritate sumptum, & ita explicatur: nam verba Scripturæ, & Patrum, non solum sunt propriè accipienda, sed etiam cum maxima proprietate, quando ex illis sic acceptis, non sequitur contradictio in Scriptura, vel in Patribus, nec aliquod absurdum contra rationem naturalem, in quo nullus potest inficiari; sed dato, quod testimonia adducta possint explicari propriè per causalitatem solum moralem, aptius tamen meliusque, & cum maiori proprietate accipiuntur, concesso carni, & humanitati Christi influxu physico instrumentali, quod saltim probationes factæ videntur manifestè conuincere; & aliàs ex eo quod sic accipiantur, non sequitur contradictio in Scriptura, vel in Patribus; cum nullibi influxus iste in Scriptura negetur, nec à PP. reijciatur, nullumque inconueniens, sequitur contra rationem naturalem, vt ex argumentorum solutione manifestè constabit: ergo attribuendus est carni Christi, & illius humanitati influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos.

20 — *Tert. probat. concl. auctoritat. D. Thomæ.*

Tertiò suadetur conclusio testimonijs Diui Thomæ, quem Nobis in hac parte contrarium frustra Vazquez contendit probare. Et in primis, loquendo de miraculis in speciali, virtutem physicam instrumentalem concessit Diuus Thomas *infra q. 43. art. 4* humanitati Christi, vbi duplicem modum concurrendi ad effectus miraculosos humanitati Christi concedit, nempè, orando, & potestatiuè; concursus autem moralis explicatur per ly *orando*; cum ergo alium modum distinguat, scilicet, *potestatiuè*, necessariò est accipiendus de concursu physico instrumentali. Quem duplicem modum concurrendi in opera miraculosa, etiam distinxit Chrisostomus, *homilia 36 in Ioannem cap. 5. homilia 63. cap. 11 & homilia 64. in Ioannem cap. 12 & D. Tho. q. 6. de potentia art. 4.* Vbi vtrumque modum sanctis aliquando conuenire, concedit, probatque ex Gregorio *lib. 2. dialogorum cap. 30*. Explicansque Angelicus Doctor, virtutem, qua Sancti cooperantur ad miracula, docet, non esse permanentem, sed transeuntem, his verbis: *Sed virtus ad cooperandum Deo in miraculis, in sanctis intelligi potest ad modum formarum imperfectarum, quæ intentiones vocantur, quæ non permanent, nisi per præsentiam agentis principalis, vt lumen in aere, & motus in instrumento, & talis virtus potest intelligi donum gratiæ gratis datæ, quæ est gratia virtutum, vel curationum, vt sic, hæc gratia, quæ datur ad operandum supernaturaliter, sit similis gratiæ prophetiæ, quæ datur ad supernaturaliter cognoscendum.*

Chrisostom.

21 — *Ex hac doctr. D. Th. duplex argumentum deducitur.*

Ex qua doctrina duplex argumentum consurgit. Primum est: potestatiuè miracula efficere, distinguitur ab hoc, quod est illa efficere orando; sed efficere miracula orando, est efficere illa moraliter: ergo potestatiuè miracula efficere, est illa efficere physicè. Secundum est: virtus ad patranda miracula, orando, merendo, vel impetrando, vel quouis alio modo morali, non est cur debeat esse transiens, & non permanens, imo quod sit permanens patet: nam virtus ad orandum, merendum, & impetrandum in hominibus iustis est permanens; at virtus in Sanctis residens ad cooperandum Deo in miraculis, est transiens, vt docet D. Th. & idem in humanitate Christi contingere ex ratione illius infertur: ergo Sancti, & Christi humanitas media prædicta virtute, non moraliter, sed physicè ad effectus miraculosos concurrunt.

22 — *Secunda auctoritas D. Thom.*

Eadem doctrina clarè colligitur ex D. Th. *in præsenti q. 13. art. 2.* vbi docet: *Animam Christi, vt instrumentum Verbi habuisse instrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculosas faciẽdas, ordinabiles ad Incarnationis finem immutatio ne vero creaturarum secundum quod sunt vertibiles in nihil, correspondens creationi rerum, prout scilicet, producuntur ex nihilo, & sic sicut solus Deus potest creare, ita solus Deus potest creaturas in nihilum redigere, &c.* Ex quibus verbis tale argumentum consurgit, D. Tho. illum concursum instrumentalem concedit humanitati Christi in transmutationes miraculosas, quem docet, esse impossibilem in ordine ad rerum creationem, & illarum annihilationem eidẽ humanitati; sed concursus moralis non repugnat in ordine ad istas transmutationes; benè tamen physicus, vt docet Diuus Thomas *1. p. q. 45. art. 5.* ergo concursus quem humanitati

Christi concedit in ordine ad immutationes primi generis, non est tantum moralis, sed physicus.

23 *Respondet Vazquez.* Huic testimonio Angelici Præceptoris respondet Vazquez *disp.* 166. *cap.* 2. doctrinam D. Thom. tam *in hac q. art.* 2. quam 1. *p. q.* 45. *art.* 5. non esse accipiendam de instrumento physico, sed de instrumento morali, eo quod ad rationem instrumenti physici prævia actio necessaria non est; benè tamen ad rationē instrumenti moralis, nec enim morale instrumentum dicitur id, quod solum impetrat aliquid à Deo, sed id, quod impetrat faciendo aliquid circa rem, in qua effectus à Deo derivatur, vt cum quis tangit ægrotum, & tactu suo impetrat à Deo sanitatem, & quia nulla causa creata potest aliquid prævium operari circa rem, quæ creatur, nec circa aliquid illius, ideo nulla causa creata potest dici instrumentum morale creationis, vel annihilationis.

24 *Rejicitur 1.* Hæc tamen interpretatio omnino insufficiens est, & rejicitur primo: nam si impetrans mediante contactu rei, in qua est introducendus effectus à Deo, est instrumentum morale, etiam erit instrumentum morale impetrans sine medio contactu; sed non implicat causam creatam à Deo impetrare creationem, vel annihilationem: ergo non implicat instrumentum morale creationis, vel annihilationis. Consequentia tenet. Minorem fatetur Vazquez: ex eo enim solum negat, posse dari instrumentū morale creationis, quia de ratione instrumenti moralis est medio contactu impetrare; contactus autem circa rem creandam repugnat: ergo impetratio sine contactu non repugnat respectu creationis, & annihilationis. Maior autem probatur, eo ipso, quod impetrans mediante contactu, sit causa instrumentalis moralis, impetrans sine medio contactu non est causa principalis: ergo eo ipso concedendum est, esse causam moralem instrumentalē. Consequentia patet: sicut enim in genere causæ physicæ, non est medium inter causam principalem, & instrumentalem, ita in genere causæ moralis medium non datur: ergo si impetrans absque medio contactu non est causa principalis moralis, est causa moralis, instrumentalis, & consequēter est instrumentū morale.

Antecedens autem probatur: nam causa instrumentalis moralis differt essentialiter à causa principali morali in genere, & linea causæ; sicut causa instrumentalis physica essentialiter distinguitur in ratione causæ à causa physica principali; sed causa impetrans mediante contactu non differt essentialiter in ratione causæ moralis à causa sine contactu impetrante, sicut causa impetrans media oratione vocali, non differt essentialiter in ratione causæ moralis à causa solo actu interiori impetrante: ergo eo ipso quod impetrans mediante contactu sit instrumentum morale, impetrans sine contactu non est causa principalis moralis.

25 *Secundo.* Secundo rejicitur: nam iuxta hanc doctrinam concedendum est, posse humanitatem Christi, vt causam principalem ad annihilationem, & creationem concurrere, non autem, vt causam instrumentalem; at hoc ridiculum est, & contra Diuum Thomam *in præsenti art.* 2. & 1. *p. q.* 45. *art.* 5. vbi vtrumque negat creaturæ, & humanitati Christi, nempè, & principalem, & instrumentalem concursum: ergo interpretatio tradita, exturta est, & omnino insufficiens. Probatur maior: potest humanitas Christi impetrare à Deo creationem, & annihilationem cuiuscumque rei creatæ, imò, & illas condignè mereri, si sua merita applicet, vt Deus aliquid creet, vel vt aliquid in nihilum redigat; sed in eo casu esset causa principalis moralis creationis, & annihilationis; cum sine contactu impetraret: ergo concedendum est, posse humanitatem Christi, vt causam principalem ad creationem, & annihilationē cócurrere, non autem, vt instrumentū.

26 *Tertio.* Tertio nam Diuus Thomas 1. *p. q.* 45. *art.* 5. sententiam de concursu instrumentali possibili creaturæ ad creationem, refert ex Auicenna, & ex Magistro Sententiarum, illamque, vt falsam impugnat, sed Auicenna non loquitur de instrumento morali, sed de physico: ergo hunc concursum censet Diuus Thomas impossibilem creaturæ, & humanitati Christi in creationem, & annihilationem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: vt enim refert D. Thom. sententia Auicennæ erat, quod prima substantia separata creata, creat aliam post se, & substantiam orbis, & animam eius, & quod substantia orbis creat materiam inferiorum corporum; at hoc intelligi nequit de causa instrumentali morali. Tum quia eam Auicenna non cognouit. Tum quia orbes cælestis in inferiores substantias concursum moralem impetratorium mediante contactu nequeunt, exercere: ergo sententia Auicennæ erat de instrumento physico, non autem de instrumento morali: ergo Diuus Thomas illius sententiam rejiciens, censet creaturæ impossibilem concursum physicum instrumentalem in creationem, & annihilationem, & de isto concursu loquitur, cum negat humanitati Christi virtutem ad annihilandum, prout est instrumentum Verbi.

27 *Quarto rejicitur.* Quarto rejicitur ad hominem contra Vazquez: vt enim hic Auctor, *locis allegatis* fatetur, actio prævia, ad instrumentum physicum necessaria non est; sed instrumentum morale dicitur ad modum, & imitationem instrumenti physici: ergo contactus prævius rei, in qua est à Deo inducendus effectus, non exigitur ad rationem moralis instrumenti, & consequenter ex hoc principio non redditur impossibilis creaturæ concursus moralis instrumentalis in creationem, & annihilationem.

28 *Respondebis.* Respondebis ex doctrina istius Auctoris; instrumenta moralia dici ad instar, & modum instrumentorum artis, licet autem instrumenta naturæ actionem præviam non petant, in instrumentis artis exigitur; & ideo necessarius est contactus rei, in qua inducendus est effectus ad rationem instrumenti moralis.

Contra 2. Sed contra: nam iuxta hanc doctrinam intra ordinem naturæ dantur instrumenta physica non petentia actionem præviam, & instrumenta, ad quorum influxum instrumentalem actio prævia est necessaria; sed nulla est ratio assignabilis, cur instrumenta moralia dicantur per analogiam ad vnum instrumentorum genus, & non per analogiam ad aliud: ergo negata actione prævia in instrumentis physicis, vt vniuersaliter requisita, gratis, & absque fundamento exigitur in moralibus.

29 *Quinto rejicitur.* Denique impugnatur istius Auctoris doctrina: nam dato contactum physicum rei, in qua est à Deo introducendus effectus, requiri ad instrumentum morale; et si rectè colligatur, non posse dari instrumentum morale ad creandum, id tamen non colligitur respectu annihilationis; at D. Tho. negat humanitati Christi virtutem instrumentariam, non solum respectu creationis, sed etiam respectu annihilationis: ergo non rectè de instrumento morali explicatur. Minor constat ex littera D. Thom. consequentia rectè deducitur, & maior probatur; etsi causa creata nequeat contactu physico erga terminum creationis versari; eo quod solum nihilum ante creationem supponitur, & consequenter ante illam nequit physicum terminare contactum; res tamen annihilanda ante annihilationem supponitur; ac proinde potest antequam annihiletur contactui physico subjici, illumque præuie ad annihilationem à Deo factam terminare: ergo ratio ista, vt à prædicto Auctore explicatur, etsi probet respectu creationis, in ordine ad annihilationē nō probat.

30 *Respondet Vazquez.* Respondet Vazquez. Annihilationem consistere in suspensione concursus, quo Deus res in esse conseruat, licet autem possit causa creata impetrare prædictam suspensionem concursus tangendo rem annihilandam à Deo, attamen iste contactus non potest præuie ad suspensionem concursus se habere; quia ad illam nihil conducit; cum non sit inductio effectus, sed suspensio concursus rem aliquam conseruantis; & ideo nequit dari instrumentum morale annihilationis; quia ad hoc necessarium erat, quod prævius rei annihilandæ contactus proueniens ab instrumento, ad annihilationem conduceret. Ita Vazquez *loco ex* 1. *p. allegato cap.* 2. *num.* 7.

31 *Rejicitur solutio.* Hæc tamen doctrina omnino insufficiens est, argumentumque in suo robore relinquit, quod probo clarè nisi fallor: nam contactus rei annihilandæ à Deo, esto non conducat physicè ad suspensionem concursus, potest tamen moraliter ad illam conducere; sed conducentia physica contactus antecedentis, necessaria non est ad concursum instrumentalem moralem: ergo ex defectu conducentiæ contactus prævij respectu annihilationis, insufficienter probatur impossibilitas instrumenti moralis ad illam. Consequentia tenet. Minor est certa, maximè, in sententia Auctoris, quem impugnamus: nam Sacramentum Baptismi est morale instrumentum ad gratiam regenerantem; & tamen ablutio corporis, quæ est contactus physicus prævius, non habet physicam conducentiam ad gratiam in sententia asserente Baptismum esse solum morale instrumentum: ergo ad concursum instrumentalem moralem conducentia physica prævij contactus ad effectum inducendum necessaria non est. Maior autem probatur: cum enim Deus ad impetrationem alicuius sancti corpus mortuum contingentis, mortuum resuscitat, contactus ad vitæ restitutionem conducit moraliter, quia vel est conditio, vel impetratione concurrit; sed non repugnat, quod contactus rei annihilandæ à Deo, vt conditio, vel vt impetrans conducat ad suspensionē concursus: ergo potest concurrere ad illam conducentia morali.

32 *Confirm. 1.* Explicatur, & vrgetur primo: ideo contactus corporis resuscitandi, potest ad resurrectionem concurrere concursu morali, quia potest Deus ad preces sancti mortuum reducere ad vitam, expectato, vt conditione contactu; sed potest ad preces crea-

creaturam rem aliquam redigere in nihilum expectatio, vt conditione contactu rei in nihilum redigendæ: ergo potest contactus physicus moraliter ad annihilationem conducere.

33 *Confirm. 2.*

Explicatur, & vrgetur secundo: sicut potest quis impetrare resuscitationem mortui cum contactu, & sine illo, potest etiam impetrare annihilationem interueniente, & non interueniente contactu; sed impetrans interueniente contactu est instrumentum morale: ergo potest dari morale instrumentum annihilationis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: licet impetrans resurrectionem sine contactu corporis resuscitandi morale instrumentum non sit; impetrans tamen cum contactu interueniente, morale instrumentum est respectu suscitationis, vt fatetur Vazquez: ergo pariter quamuis impetrans annihilationem, absque interuentu contactus morale instrumentum non sit, impetrans tamen annihilationem mediante contactu morale instrumentum erit. Patet consequentia. Tum à paritate rationis. Tum etiam; quia vtrobique moralis conducentia in contactu reperitur, & in nullo casu physica: ergo vtrobique est eadem ratio.

34 *Secundo respõdēt alij*

Secunda solutio est: Diuum Thomam, cum negat humanitati Christi virtutem instrumentariam respectu annihilationis, non loqui de potentia absoluta, ita vt hac potentia inspecta, non potuerit ad alicuius rei annihilationem concurrere instrumentaliter, sed tantum de lege ordinaria, quia, nempè, cum non statuerit aliquid annihilare, sed potius oppositum, non statuit, nec decreuit Christo homini, tribuere virtutem, vt instrumentaliter ad annihilationem concurrat, nec paratus est cum illo ad annihilandum concurrere; & ideo attenta lege ordinaria de facto statuta à Deo, non habet Christus, vt homo, virtutem instrumentariam respectu annihilationis.

35 *Reijcitur 1.*

Cæterum nec ista solutio est ad mentem Diui Thomæ, & reijcitur primo: quod namque humanitas Christi, prout est instrumentum Verbi non possit ad alicuius rei annihilationem concurrere, probat Diuus Thomas, quia immutatio creaturarum, prout sunt vertibiles in nihilum, correspondet creationi rerum, prout scilicet, producuntur ex nihilo; & ideo, sicut solus Deus potest creare, ita solus Deus potest creaturas in nihilum redigere, qui etiam solus eas in esse conseruat; sed creare, ita soli Deo conuenit, quod nec de potentia absoluta possit conuenire creaturæ, vt de mente Diui Thomæ docent omnes illius Expositores *prima parte quæst. 45. artic. 5.* ergo cum negat: *in præsenti*, humanitati Christi virtutem instrumentariam respectu annihilationis, non loquitur de lege ordinaria, sed de potentia absoluta, sentitque, etiam inspecta tali potentia, non posse humanitatem Christi instrumentaliter ad annihilandum concurrere.

36 *Confirmas.*

Vrgetur, & explicatur: quod humanitas, vt instrumentum morale, nequeat de lege ordinaria ad annihilationem concurrere, non ideo verum est, quia soli Deo conuenit creare, & annihilare; sed quia Deus statuit non redigere aliquam creaturam in nihilum; ideoque non est paratus cum humanitate Christi ad annihilandum concurrere; at impotentiam instrumentalem respectu annihilationis, non probat Diuus Thomas; eo quod Deus statuerit, nullam annihilare creaturam; sed quia solus Deus est potens annihilare, sicut solus potest creare: ergo non loquitur de impotentia de lege ordinaria, sed secundum absolutam potentiam.

37 *Secundo reijcitur.*

Secundo reijcitur; etenim ex eo quod Deus statuerit intuitu præcum, & impetrationis Christi, nullam rem annihilare, non sequitur, Christum non habuisse virtutem instrumentariam moralem respectu annihilationis; sed Diuus Thomas docet, non habuisse humanitatem virtutem instrumentariam respectu anihilationis: ergo non, quia Deus dictum decretum habuerit, sed quia ab intrinseco repugnat instrumentalis concursus respectu annihilationis, quod cum solum verum sit de concursu physico instrumentali, asserendum est necessario, de illo Diuum Thomam loqui, non autem de concursu instrumentali morali. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; quod Deus de facto statuerit, non annihilare aliquid intuitu præcum, & impetrationis Christi, non sufficit, vt dicatur, Christum non habere virtutem impetratoriam respectu annihilationis; sed virtus instrumentalis moralis in virtute impetratoria consistit: ergo illud decretum non sufficit, vt de humanitate Christi dicatur, non habere virtutem instrumentalem respectu anihilationis. Minor, & consequentia nõ indigent probatione. Maior autem probatur: quod Deus de facto statuerit, quod Christus non mereretur efficaciter Incarnationem Patris, non sufficit, vt dicatur, Christum non habere virtutem ad illam merendam. Insuper, quod Deus statuerit, quod Christus non mereretur efficaciter salutem Angelis qui ceciderunt, & hominibus præscitis non sufficit, vt verè dicatur, Christum non habere virtutem meritoriã salutis hominũ præscitorum, & Angelorum, qui ceciderunt: ergo pariter, quod Deus statuerit de facto, quod Christus, quatenus homo, nõ impetraret de facto creaturæ annihilationem, non sufficit, vt verè dicatur nõ habere virtutẽ impetratoriam respectu ànihilationis.

§. II.

Expenduntur alia testimonia Angelici Præceptoris, & à ratione nostra sententia probatur.

38 *Tertia autor. D. T. est.*

PRæter testimonia adducta, quæ in specie de miraculis loquuntur, extãt plura, quibus Angelicus D. concursũ physicũ instrumentalẽ respectu gratiæ humanitati Christi apertè concessisse videtur; cumq; vt contrarij fatẽtur eodẽ modo quãtũ ad concursum physicum sit respectu miraculorũ ac respectu gratiæ philosophandũ, rectè ex illis cõcursus physicus instrumẽtalis respectu miraculorum in humanitate deducitur. Tertium igitur in ordine testimonium D. Th. habetur *in hac 3. p. infra q. 48. art. 6.* vbi docet, efficiens principale salutis hominum esse Deum, quia verò humanitas Christi est diuinitatis instrumentũ, & ex consequenti omnes actiones, & passiones Christi instrumentaliter operantur in virtute diuinitatis ad salutem humanã: ideo passio Christi efficienter causat nostram salutem: at D. T. in hoc textu nõ loquitur de efficientia morali: ergo sentit Christum, & illius passionem instrumentaliter physicè in gratiã, & salutem nostram influere. Minor, in qua est difficultas, probatur: nã in articulis præcedentibus dedit D. Th. passioni Christi omnem moralem causalitatem, docens *in 1. art.* esse causam nostræ salutis per modum meriti, *in 2.* per modum satisfactionis, *in 3.* per modum sacrificij, *in 4.* per modum redemptionis, in quibus modis causandi continetur omnis causalitas moralis: ergo cum *in 6.* docet, passionem Christi causare salutem hominũ per modũ efficientiæ attribuit illi physicum influxum instrumentalem.

39 *Respondet. Vazquez.*

Huic aperto Diui Thomæ testimonio conatur occurrere Vazquez *3. p. Disp. 133. cap. 4.* asserens, passionem Christi comparari posse ad voluntatem humanam, & ad voluntatem diuinam, & sub prima consideratione esse causam meritoriam; quia in ratione merentis humanitas Christi est prima: Deus namque non meretur, nec capax merendi est; sub secunda autem, rationem efficientis sortiri, non physicè principaliter, aut instrumentaliter, imo nec per modum instrumenti moralis, quia ad hoc requirebatur contactus, quem passio Christi non habet respectu hominum; sed ideo sic inspecta rationem efficientis sortitur, quia per voluntatem diuinam fuit assumpta, vt medium in ordinem ad gratiam hominibus impertiendam, & ad illorum salutem; & quia medium respectu finis se habet, vt causa efficiens, ideo Diuus Thomas asseruit, passionem Christi prout comparatur ad diuinitatem per modum efficientis nostram salutem causare. Quam doctrinam deducere intendit Vazquez ex D. Thoma *art. 6. allegato in solut. 3. argum.* vbi docet passionem Christi secundum, quod comparatur ad diuinitatem eius, agere per modum efficientis, in quantum verò comparatur ad voluntatem animæ Christi agere per modum meriti.

40 *Displicet illius solutio, & reijcitur 1.*

Hæc tamen istius Auctoris doctrina omnino friuola est, & absque vllo fundamento, nihil aliud, quam verba continens. Quod probo primo: nam D. Thom. tribuit passioni Christi efficientiam distinctam ab efficientia meritoria, redemptiua, satisfactoria, & impetratoria; alias cum omnes istos modos causandi in articulis præcedentibus passioni Christi attribuisset, superfluè *in art. 6.* illi attribueret modum concurrendi efficienter; sed efficientia ab his omnibus distincta, non potest non esse physica: ergo sentit physicè efficienter in hominum salutem influere. Secundo: vt enim fatetur *Secundo.* Vazquez, passio Christi comparata ad voluntatem diuinam, efficienter influit in gratiam, sed non efficienter moraliter: ergo physicè efficienter. Probo minorem: efficientia moralis, vel in merito, vel in satisfactione, vel in impetratione consistit; sed prout comparatur ad voluntatem diuinam non concurrit meritoriè, satisfactoriè, vel impetratoriè; cum hæc omnia illi conueniant per comparationem ad voluntatem humanam, vt prædictus Auctor docet: ergo

vt comparatur ad diuinitatem non influit efficienter moraliter.

41 *Tertio.*

Tertio: nam efficientia moralis, vel principalis est, vel instrumentalis, sicut causa efficiens physica adæquatè in principalem, & instrumentalem diuiditur; sed vt comparatur ad voluntatem diuinam non influit in dona gratiæ, vt instrumentum morale, nec vt causa principalis moralis: ergo, vt sic non influit moraliter humanitas Christi; & consequenter sub hac consideratione nullum influxum exercet, vel habet influxum physicum instrumentalem. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte docetur ab hoc Auctore; eo quod de ratione instrumenti moralis est præuius contactus physicus rei, in qua est inducendus effectus; passio autem Christi huiusmodi contactum non habet. Pro secunda autem parte probatur; nam efficientia principalis moralis, est efficientia meritoria; sed passio Christi sub hac consideratione non influit meritoriè in dona gratiæ. Tum, quia influxus per modum meriti conuenit passioni Christi, prout comparatæ ad voluntatem humanam, vt prædictus auctor docet: tum etiam, quia de influxu meritorio non potest Diuus Thomas explicari; cum in art. 1. illum passioni Christi attribuisset: ergo prout sic comparata non influit meritoriè in dona gratiæ.

42 *Quarto.*

Quarto reijcitur: vt enim aliquid rationem medij sortiatur, sufficit meritorius influxus: ergo ex eo quod passio Christi, vt comparata cum voluntate diuina obtineat rationem medij respectu nostræ salutis, non sequitur, quod prout sic comparata aliam efficientiam, quam meritoriam exerceat; at de efficientia meritoria non potest Diuus Thomas explicari, vt *proxime* dicebamus: ergo ineptè explicantur de efficientia passionis per modum medij, nisi ei physica efficientia attribuatur.

43 *Quinto reijcitur.* S. THO.

Denique reijcitur, expendendo solutionem Diui Thomæ *ad 3. argumentum*, quod ita procedebat: *Non videtur eiusdem esse, operari per modum meriti, & per modum efficientiæ: quia ille, qui meretur expectat effectum ab alio; sed passio Christi operata est nostram salutem per modum meriti: non ergo per modum efficientiæ.* Cui argumento respondet: *Ad tertium dicendum, quod passio Christi secundum quod comparatur ad diuinitatem, agit per modum efficientiæ, in quantum vero comparatur ad voluntatem animæ Christi agit per modum meriti, &c.* Ex quibus in hunc modum insurgo, Diuus Thomas hoc argumento contendebat probare, passionem Christi non posse physicam efficientiam in nostram salutem exercere: ergo argumento respondens, physicam efficientiam in passione Christi tuetur. Consequentia est bona; alias superfluè argumento occurreret. Antecedens autem probo. Maior istius argumenti non accipitur de efficientia morali, sed de efficientia physica: ergo argumentum contra physicam efficientiam procedit. Consequentia est euidens, & antecedens probatur, Maior consistit in hoc, quod non videtur eiusdem esse operari per modum efficientiæ, & per modum meriti, quam in aliquo sensu admittit Diuus Thomas, vt veram, nempè, quod idem secundum eandem rationem, non potest per modum meriti, & per modum efficientiæ operari, sed loquendo de efficientia morali, est in omni sensu falsa, imo idem est per modum meriti, & per modum efficientiæ moralis operari: ergo maior argumenti non procedit de efficientia morali, sed de physica efficientia; & consequenter cum D. Th. argumento tertio occurrens, docet, passionem Christi vt comparatam ad voluntatem animæ illius operari per modum meriti; prout verò comparatur ad diuinitatem ipsius efficienter in hominum salutem influere, non potest de efficientia morali explicari. Qualiter autem passioni Christi physica efficientia conueniat, cum physicè non existat, *inferius* examinabitur. Alia plura testimonia D. Thomæ pro influxu physico humanitatis in gratiam iustificantem apud Commentatores videantur.

44 *Tertio probatur conclusio nostra.*

Tertio principaliter probatur nostra conclusio: humanitas Christi vt instrumentum Verbi influit in effectus miraculosos; sed non, vt instrumentum morale: ergo vt instrumentum physicum. Consequentia tenet: non enim datur medium inter instrumentum physicum, & morale; ergo si humanitas Christi est instrumentum respectu miraculorum, & non est instrumentum morale, erit necessario instrumentum physicum. Maiorem concedit Vasquez, saltem respectu aliquorum, quæ Christus, vt homo, efficit mediante contactu physico, estque expressa D. Thomæ *in præsenti art. 2.* & pluribus alijs in locis, & videtur non obscurè colligi ex communi Patrum loquutione, nempè, humanitatem Christi esse organum diuinitatis in ordine ad dona gratiæ, quæ hominibus diuina largitate tribuuntur; esse namque organum diuinitatis, si proprie accipiatur, vt debet, denotat, esse instrumentum in ordine ad illa dona, cumque eadem ratio sit respectu miraculorum, asserendum est, etiam in ordine ad illa fuisse humanitatem Christi instrumentum.

Humanitas Christi est organū diuinitatis.

45 *Maior probat. 1.*

Minor autem ad quam tota difficultas reducitur, ostenditur primo: nam sicut instrumentum physicum dicitur per respectum ad causam physicam principalem, ita instrumentum morale dicitur per comparationem ad causam principalem moralem; sed diuinitas comparatione cuius humanitas est instrumentum, non est causa principalis moralis, sed physica respectu miraculorum: ergo humanitas in ordine ad illa non est instrumentum morale. Secundo probatur: nam instrumentum mediat inter effectum, & causam principalem, in cuius virtute operatur, vt constat, discurrendo per instrumenta, siuè artis, siuè naturæ: calamus namque penicilus, Serra, & alia instrumenta artificialia, mediant inter causas principales artificiales, & artificiosos effectus, calor, frigiditas, & alia instrumenta naturalia mediant inter effectus, & causas principales naturales, quorum instrumenta, aut virtutes instrumentariæ dicuntur, & sic de alijs instrumentis; sed humanitas Christi prout moraliter influens in effectus miraculosos, non mediat inter illos, & Deum, vt illos causantem, influit namque moraliter, orando, impetrando, & merendo, meritum autem non mediat inter effectum, & Deum, sed potius Deus prout causans physicè præmium mediat inter præmium, & meritum: ergo prout moraliter influit in effectus miraculosos, non influit instrumentaliter.

Secundo probatur minor.

46 *Confirmat. 1.*

Confirmatur, & vrgetur primo ad hominem contra Vasquez, qui vt *supra* vidimus, asserit, quod, quia instrumentum morale dicitur ad instar instrumenti artificialis, in quo actio aliqua præuia datur erga rem, in qua inducendus est artificialis effectus, ideo non saluatur ratio instrumenti moralis, nisi physicus interueniat contactus rei, in qua effectus est inducendus; sed non minus est de ratione instrumenti artificialis, quod mediet inter effectum, & causam principalem agentem, quam quod aliquid præuiè operetur: ergo non saluatur ratio instrumenti moralis, nisi mediet inter effectum, & causam principalem cuius comparatione dicitur, & instrumentum; & consequenter cum humanitas Christi, quatenus moraliter influit, non mediet inter Deum, vt physicè patrantem miracula, non erit, vt sic instrumentum respectu Dei, vt physice principaliter operantis; sed non reperitur in Deo alia consideratio causæ, sub qua respectu illius instrumentum dici possit: ergo humanitas, prout moraliter influens instrumentum morale non est.

47 *Confir. 2.*

Confirmatur, & vrgetur secundo: nam instrumentum agit vt motum à causa principali, & in virtute illius, vt constat discurrendo per omnia instrumentorum genera, quo circa Diuus Thomas pluribus in locis docet, causam secundam principalem, esse aliqua ratione instrumentum, causæ primæ comparatam; quia, nempè, ab illa mouetur, applicaturque ad operandum, nec potest sine illius motione operari; sed humanitas prout moraliter influens in effectus miraculosos non mouetur à Deo, vt physicè efficiente miracula, sed potius Deum mouet ad miracula efficienda: ergo humanitas Christi, vt moraliter influens, non est instrumentum Dei, vt physicè efficientis miracula.

48 *Respond. Vazquez.*

Nec sufficit respondere cum Vazquez, mediationem instrumenti inter causam principalem, & effectum, requiri in instrumentis physicis, non autem in instrumentis moralibus. Tum, quia voluntariè asseritur. Tum etiam, quia vt *proximè* arguebamus ad hominem contra Vazquez, quia instrumenta artificialia ad quorum instar dicuntur instrumenta moralia, exposcunt actionem præuiam, infert ipse, non posse aliquid dici instrumentum morale, nisi præuiè operetur in re, in qua inducendus est effectus: ergo si omne physicum instrumentum petit operari motum à principali agente, & in virtute illius, non poterit saluari ratio instrumenti moralis, absque ista conditione.

Contra 1.

Tum denique: nam in genere causæ physicæ non potest saluari distinctio inter instrumentum, & causam principalem, nisi per hoc, quod instrumentum physicum agat in virtute principalis agentis: ergo pariter distinctio instrumenti moralis a causa principali morali non potest subsistere, nisi instrumentum morale influat in virtute agentis principalis, & vt motum ab illo.

Contra 2.

49 *3. Probat. minor argumento.*

Tertiò principaliter minor argumenti probatur: idem secundum eandem rationem non potest esse causa efficiens moralis principalis, & in eodem genere instrumentalis; sed Christus, in quantum homo, est causa efficiens principalis moralis respectu miraculorum: ergo non influit in illa, vt instrumentum morale. Consequentia est bona. Maior videtur certa: non enim minus distinguuntur intra genus causæ

mora-

moralis, causa principalis, & causa instrumentalis, quam intra genus causæ physicæ; sed non potest eadem causa secundum eandem rationem principaliter, & instrumentaliter physicè in vnum, & eundem effectum secundum eandem rationem influere: ergo pariter intra genus causæ moralis non potest ratio instrumenti cum ratione causæ principalis moralis in vna, & eadem causa coincidere. Minor autem loquendo de donis gratiæ, de quibus est eadem ratio, ac de effectibus miraculosis, vt aduersarij fatentur, est expressa Diui Thomæ 4. *Contra Gentes cap. 74. & in 4. dist. 5. q. 2. art. 2. quæstiuncula 2. in corpore*. Et colligitur; *ex solutione ad* 2. vbi docet, quod orans in oratione est sicut principale agens; Christus autem oratione dona gratiæ hominibus meruit; & consequenter, sicut agens principale.

S. THO.

50

Deinde probatur; nam Christus, in quantum homo, meruit nobis merito condigno; imo, & superabundanti omnes miraculosos, effectus vt vidimus *Disputat. 39. num. 5. & sequentibus* nec ab aduersarijs negatur; sed merens, saltem merito condigno, est causa principalis moralis præmij, quod meretur condignè: ergo Christus, vt homo, est causa principalis moralis respectu miraculorum. Probatur minor: intra genus causæ moralis datur causa principalis, vt omnes fatentur; sed huiusmodi principalitas nulli alteri potest melius conuenire, quam merito condigno merenti: ergo merens merito condigno, est causa principalis moralis. Secundo: nam causa physica ratione propriæ virtutis continens sufficienter effectum, est causa principalis in genere physico: ergo causa moralis ratione propriæ virtutis sufficienter continens effectum, quem moraliter causat, est causa principalis moralis; sed merens condignè præmium sufficienter moraliter, illud in se continet ratione propriæ virtutis: ergo est causa principalis moralis præmij, quod condignè meretur.

51
Confir. 1.

Quod amplius vrgetur: ex eo namque Sacramenta sunt instrumenta physica, vel moralia gratiæ nos iustificantis, quia illam ratione propriæ virtutis non continent sufficienter, nec physicè, nec moraliter; sed Christus quatenus homo, ratione propriæ virtutis continet sufficienter moraliter dona gratiæ, & effectus miraculosos: ergo est causa efficiens principalis moralis illorum. Confirmatur, & vrgetur secundo, ex Concilio Tridentino *sessione 6. decreto de iustificatione cap. 7.* vbi enumerans causas nostræ iustificationis, docet, causam efficientem, esse Deum, causam meritoriam, Christum, vt hominem, & instrumentalem, Sacramentum Baptismi: ergo ex mente Concilij causa meritoria, vt talis, causa instrumentalis non est; quando quidem inter causam instrumentalem, & meritoriam distinguens, hanc attribuit Christo vt homini, & illam Sacramento Baptismi: & consequenter Christus de condigno merens miraculosos effectus est causa principalis moralis, non autè in hoc genere instrumentalis.

Confir. 2.

52
Respon. 1. ex doct. Vazquez.

Huic argumento responderi potest ex Doctrina Patris Vazquez *vbi supra*, Christum, vt hominem dupliciter patrasse miracula, nempè, medio contactu physico rei, in qua inducendus erat effectus, & sine tali contactu, & cum priori modo se gessit, fuisse instrumentum morale, cum autem secundo modo, fuisse causam meritoriam. Hæc tamen solutio præclusa, & reiecta manet ex dictis *in hac Disput. num. 24. & sequentibus*. Et insuper impugnatur: nam ex eo quod Christus contingeret infirmum, cui salus, aut vita erat restituenda, non ideo non merebatur condignè effectum miraculosum, nec ratione talis contactus desinebat illum in se continere moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis; sed cum sine contactu sanitatem impetrabat, ideo influebat principaliter moraliter, quia illum in se continebat sufficienter moraliter: ergo etiam effectus illos, quos medio contactu causabat, efficiebat principaliter moraliter; & consequenter ex contactu interueniente, non cadebat à ratione causæ principalis moralis, nec constituebatur illorum instrumentum morale.

53
Confir. 1.

Quod amplius vrgeri potest: si Sacramenta moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis in se continerent gratiam, nos iustificantem, non causarent gratiam, vt instrumenta moralia, sed vt causæ principales morales; & tamen medio contactu corporis gratiam in anima efficerent: ergo quod Christus, vt homo, medio contactu physico aliquos effectus miraculosos patraueris, dummodo illos contineret moraliter sufficienter ratione propriæ virtutis, non probat tales effectus causasse, vt instrumentum morale. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat primo ex communi Theologorum sententia, asserente, ideo Sacramenta instrumentaliter causare gratiam in anima, quia illam non continent sufficienter, ratione propriæ virtutis: ergo si illam sic continerent, quamuis mediante contactu corporis gratiam causarent in anima; non ideo essent instrumenta moralia. Secundo probatur maior: si Sacramenta physicè sufficienter ratione propriæ virtutis gratiam in se continerent, quamuis illam medio contactu causarent, non essent physica instrumenta gratiæ nos iustificantis, sed causæ physicæ principales, vt omnibus est inconfesso: ergo pariter si gratiam in se continerent, sufficienter moraliter ratione propriæ virtutis, quamuis mediante contactu corporis gratiam causarent in anima, non influerent in illam influxu instrumentali morali, sed morali principali.

Maior probat. 1.

Secunda probatur.

54
Confir. 2.

Confirmatur, & vrgetur secundo: quod causa physica medio contactu prærio operetur effectum, non extrahit illam à ratione causæ principalis, nec instrumentum constituit, dummodo effectum in se contineat ratione propriæ virtutis continentia sufficiente: ergo pariter, quod causa moralis in effectum mediante contactu influat, si effectum in se contineat ratione propriæ virtutis continentia sufficiente morali, non extrahit illam à ratione causæ principalis moralis, nec in ratione moralis instrumenti constituit.

55
Respondebis 2.

Secundo responderi potest ex doctrina à Nobis tradita *Disp. 39. num. 13. & sequentibus*, vbi diximus, idem secundum eandem rationem, non posse esse causam meritoriam, & instrumentalem physicam; benè tamen secundum diuersas rationes, quod ex Diuo Thoma *infra quæst. 48. art. 6. solutione ad 3.* deduximus. Ex qua doctrina potest argumentum factum solui asserendo, quod licet causalitas meritoria principalis, & causalitas instrumentalis moralis, non possint vni, & eidem secundum eandem rationem competere; possunt tamen in aliqua causa inueniri secundum diuersas rationes: si namque causalitas meritoria principalis, & causalitas physica instrumentalis, quæ plus distant, possunt eidem causæ secundum diuersas rationes competere, à fortiori videtur idem dicendum de causalitate morali principali, & de causalitate instrumentali morali, nempè, quod licet non possint eidem causæ competere secundum diuersas rationes, possint tamen in eadem causa secundum diuersas considerationes coincidere.

56
Reijcitur.

Sed contra: vt enim operationes Christi sub aliqua consideratione obtinerent rationem instrumenti moralis, necessum erat, quod sub tali consideratione deficerent à perfecta continentia morali effectus per illas causandi; sed sub nulla possunt à perfecta continentia deficere: ergo sub nulla obtinere possunt rationem instrumenti moralis. Consequentia tenet. Maior ex dictis habetur. Minor autem probatur; sub omni consideratione dignificantur à Verbo, ab illoque infinitè valorantur: ergo sub omni consideratione continent perfectè moraliter id, quod moraliter causant; & consequenter sub nulla deficere possunt à perfecta continentia morali, quod tamen necessarium erat, vt rationem moralis instrumenti subirent. Ex quibus patet discrimen inter munus instrumenti physici, quod in nostra sententia actionibus Christi attribuitur simul cum ratione causæ meritoriæ, & principalis moralis, & inter munus causæ moralis instrumentalis: nam cum perfecta continentia morali, ratione cuius sunt causæ principales in hoc genere, stat negatio perfectæ continentiæ physicæ, & in effectus miraculosos, non per propriam virtutem, sed virtute causæ principalis influere, in quo ratione physici instrumenti consistit, negatio tamen continentiæ moralis perfectæ, non potest illis competere, quod necessarium erat ad rationem instrumenti moralis; & ideo potest humanitas Christi esse causa principalis moralis respectu miraculorum, & simul physicè instrumentaliter in miraculosos effectus influere, non autem vt morale instrumentum.

Causa principalis moralis alicuius effectus, potest esse physicum instrumentum illius.

57
Opponetur.

Sed dices: hac ratione non probari mortem Christi in facto esse, sepulturam Christi, & illius Ascensionem in Cælum, & corpus Christi mortuum esse instrumenta physica respectu salutis hominum, & respectu miraculorum, sed de his omnibus docet Diuus Thomas *infra* in nostram salutem influere: ergo hæc, saltem erunt instrumenta physica, sed instrumenta moralia. Probatur maior: mors Christi in facto esse, sepultura Christi, illius Ascensio in Cælum, & corpus Christi iam mortuum, non causant meritoriè moraliter: nam Christi meritum tantum fuit in via; & consequenter non sunt causæ principales morales respectu nostræ salutis; sed hac ratione probauimus, Christum, vt hominem, per actiones, quas in statu viæ eliciuit, non causasse miracula, & dona gratiæ, vt instrumentum morale, quia fuit causa meritoria, & moralis principalis: ergo mors in facto esse, corpus Christi mortuum, & alia, quæ enumerauimus, saltèm in vi huius rationis nō erunt instrumenta physica, sed instrumenta moralia.

58
Respond.

Respondeo, quod licet hac ratione non probetur passiones Christi, & actiones ipsi conuenientes statu viatoris elapso

non esse instrumenta moralia; nec directè ista ratione probetur, quod sint instrumenta physica, indirectè tamen, & per consequentiam mediatam, hoc secundum facta ratione conuincitur; semel namque admisso Christum, vt hominem per actiones, quas exercuit in via physicè in dona gratiæ, & miracula instrumentaliter influxisse, non est, cur negetur influxus physicus instrumentalis actionibus, & passionibus, quas elicuit, & sustinuit statu viatoris transacto: ac proinde cum primum ratione facta probatur, etiam hoc secundum ex consequenti deducitur. An autem simul cum influxu physico, etiam obtinuerint rationem instrumenti moralis? Nec excludimus, nec docemus; & quidem, si causalitas moralis instrumentalis illis adaptari possit, libenter id admittetur a Nobis, vt omnis dignitas possibilis humanitati Christi attribuatur. Est tamen satis difficile moralem influxum instrumentalem corpori Christi, illius sepulturæ, morti in facto esse, resurrectioni, & ascensioni adscribere, & si iste influxus moralis non admittatur validissimum argumentum pro Nostra sententia consurgit: non enim potest negari aliqua ratione in salutem nostram influere, cumque meritoriè non influant, si non causant, vt instrumenta moralia, per euidentē consequentiam infertur, causare instrumentaliter physicè.

§. III.

Vltima conclusionis ratio expenditur.

59 Denique prob. conclusio. DENIQVE probatur conclusio: Christo, vt homini, de facto attribuenda est omnis dignitas, & perfectio nō implicans, aut cum statu redemptoris non pugnans, nisi oppositum sit reuelatum; sed virtus effectiua instrumētaliter physicè miraculorum, est dignitas, & perfectio non implicans, nec statui redēptoris repugnans, nec ab illo per reuelationem exclusa: ergo est Christo, vt homini, de facto attribuenda; & cōsequenter physicè vt homo in miracula influxit, influxu physico instrumentali.

60 Respon. 1. Huic argumento multipliciter potest occurri ex doctrina aduersariorum. Primo, distinguendo maiorem, illamque concedendo, si imperfectione, & dignitate possibili inconnaturalitas non interueniat: secus autem, si inconnaturalitas aliqua intercedat; in concursu autem physico instrumentali respectu miraculorum datur inconnaturalitas, eo quod fit per auxilium extrinsecum nō media virtute intrinseca, vel saltem sine virtute intrinseca permanente; & ideo quamuis sit possibilis, & dignitas, seu perfectio, Christo attribuenda non est. Sicut hac ratione *Tract. de merito Christi*, cum communi sententia docebimus, Christum non meruisse sibi de facto gratiam habitualem, etsi potuerit de potētia absoluta illam sibi promereri, quia ad hoc requirebatur, quod actus supernaturales meritorios per qualitatem fluidam, & non permanentem, nō connaturaliter eliceret. *Respon. 2.* Secundo respoderi potest, concessa maiori, negando minorem. Nam licet concursus instrumentalis physicus in effectus miraculosos, & in alia dona gratiæ implicatorius nō sit, dignitas tamen nō est, cū possit creaturæ irrationali cōpetere, & creaturæ rationali, quāuis sit peccato infecta: ac proinde non est, cur humanitati Christi attribuatur.

61 Respon. 3. Tertio occurri potest, concedendo maiorem, si dignitas magna sit, & in eius defensione magna difficultas non adsit: secus autem cum dignitas parua est, & defensatu difficilis: & quia concursus physicus instrumentalis parum dignitatis habet, & alias difficile potest defendi; ideo attribuendus humanitati Christi non est, maximè, cum ei conueniat tam in dona gratiæ, quam in effectus miraculosos concursus meritorius condignus, qui eximiæ dignitatis, atque perfectionis est. *4. Resp. Vazquez.* Denique respondet Vazquez, & frequentius alij eius sententiæ adhærentes, concedendo maiorem, & negando minorem: quod scilicet non implicet concursus physicus instrumentalis in humanitate Christi respectu miraculorum; eo quod in humanitate non est virtus physicè effectiua illorum, implicat autem concursus, siuè instrumentalis, siuè principalis sit, siue virtute supposita principali, aut instrumentali.

62 Prima solutio impugnatur. Nulla tamen ex his solutionibus argumento facto satisfacit, non prima: dignitas namque, & perfectio positiua propter solā negatiuam imperfectionem, quæ in eius conuenientia inuenitur, humanitati Christi neganda non est; sed physicè instrumentaliter influere in effectus miraculosos, dignitas est, & positiua perfectio, inconnaturaliter autem influere, solum est imperfectio negatiua: ergo excludendus non est ab humanitate Christi physicus in miracula influxus, eo quod in illa inconnaturaliter influat. Consequentia est bona. Minor constat; nam carentia perfectionis repugnantis, solum est negatiua imperfectio; at connaturaliter in miracula influere est perfectio repugnans creaturæ; aliàs non negaretur humanitati Christi: ergo inconnaturalitas influxus in miraculosos effectus est tantum negatiua imperfectio; Maior autem non minus aperta videtur: nam in Christo, vt homine plures admittimus negatiuæ imperfectiones; nam habitus virtutum in ipso, non sunt in summo intensionis gradu possibili de potentia absoluta; & consequenter sunt negatiuè imperfecti, caret etiam comprehensione Dei per intellectum creatum, quæ carentia, etiam est imperfectio negatiua: ergo positiua dignitas, seu positiua perfectio non est ab humanitate Christi excludenda ob solam negatiuam imperfectionem, quæ in eius conuenientia inuenitur.

63 Exempl. in solutione adductum obstat. Et ex his constat disparitas ad exemplum in fauorem solutionis adductum: nam actus supernaturales, vt connaturaliter eliciantur petunt a principio permanente procedere, vt *Tractatu de Gratia Christi Disputatione vigesimatertia* docuimus, & probauimus: ac proinde illos elicere media qualitate fluida est inconnaturalitas; imperfectionem priuatiuam importans ideoque humanitati Christi negandum: influxus autē physicus in effectus miraculosos, non petit à creatura procedere media qualitate permanente, et ut minimo, quod ab illa procedat repugnat; si namque nō repugnaret, sic deberet ab humanitate Christi procedere, & idcirco inconnaturaliter in miracula influere, non est priuatiua, sed tantum negatiua imperfectio ob quam vitandam, non debet positiua dignitas, & perfectio, quæ in tali influxu inuenitur humanitati Christi negari.

64 Instauratur argumentum. Ex quibus argumentum factum in hunc modum vrgetur, & roboratur: si actibus honestis ordinis supernaturalis repugnaret procedere a gratia inhærente, permanente, aut transeunte: non ideo releganda essent ab humanitate Christi; & tamen tali repugnantia supposita, non elicerentur ab illa connaturaliter, sed per auxilium extrinsecum: ergo pariter quamuis effectibus miraculosis repugnet à principio intrinseco permanente procedere, & ideo non possit ab humanitate causari, vt à principio connaturaliter influente, non ideo negandum est, instrumentaliter ab illa causari. Patet consequentia: primum namque ideo contingeret, quia elicere actus supernaturales, perfectio, & dignitas est, illos autem non elicere ratione principij permanentis, esset tantū negatiua imperfectio; sed id ipsum contingit in influxu physico instrumentali respectu miraculorum: ergo est humanitati Christi attribuendus.

65 Explicat. & confir. Explicatur, & vrgetur secundo: etenim Auctores docentes, effectus miraculosos ab humanitate Christi causari per potentiam actiuam obedientialem adiutam auxilio tantum extrinseco, id asserunt, quia censent implicatoriam qualitatem, supernaturalem, etiam transeuntem, quæ sit virtus vt quo, respectu taliū effectuum, & qui docent, ab humanitate causari media motione intrinseca, aut qualitate facilè transeūte, non autem media qualitate supernaturali permanente, id docent, quia censent implicatoriam huiuscemodi qualitatem, quod huiusmodi qualitates implicatoriæ non sint, absque fundamento negabitur, illis humanitatem Christi eleuari; sed inconnaturalitas consistens in negatione concursus per qualitatem repugnantem respectu alicuius effectus, solum est negatiua imperfectio: ergo ratione talis inconnaturalitatis, negandus non est humanitati Christi influxus physicus instrumentalis in effectus miraculosos.

66 Secunda solutio reijcitur 1. Secundo. Nec magis secunda solutio satisfacit; Primo: nam influere physicè in effectus miraculosos aliqua perfectio est: ergo etiam est aliqua dignitas. Secundo: nam subsistentia Verbi potuit cum natura irrationali vniri in communi Theologorum sententia; & tamen quod humanitas Christi effluere vnita dignitas maxima est: ergo ex eo quod influxus physicus instrumentaliter in effectus miraculosos possit naturæ irrationali competere, non probatur dignitatem non esse in humanitate Christi. *Tertio.* Tertio nam ministrum Sacramenti in illius effectum influere, dignitas est, & talis cēsetur ab omnibus; & tamen talis influxus potest à ministro peccato infecto exerceri: ergo quod influxus physicus instrumentalis conueniat, possit creaturæ peccato infectæ, non probat dignitatem non esse. *Quarto.* Quarto nam quod Sacramēta nouæ legis physicè, aut moraliter, vel vtroque modo in gratiā iustificantem influant, dignitas illorum præ Sacramentis antiquis censetur ab omnibus Theologis; & tamen vterque influxus, tam physicus, quam moralis potest creaturæ irrationali competere; & de facto conuenit aquæ in Baptismo, quæ irrationalis est, & vt instrumentum physicum, vel morale, vel vtroque modo influit in gratiam regenerantem: ergo ex eo quod influxus physicus instrumentalis in miraculosos effectus possit conuenire irrationali creaturæ, non probatur dignitatem, non esse.

67. 3. solutio impugnatur. Deinde tertia solutio reijcitur: nam licet prædictus influxus magna dignitas, & perfectio non sit, est tamen aliqua dignitas, & aliqualis perfectio: ergo quamuis difficilis sit, dummodo

non

Quidam obiectioni occurritur.

non possit implicatoria conuinci adscribenda est humanitati Christi. Nec obstat, quod humanitati Christi conueniat influxus meritorius condignus in dona gratiæ, & in effectus miraculosos, qui maioris perfectionis, & dignitatis est, quam influxus physicus instrumentalis; & ideo pro influxu physico adstruendo in humanitate laborandum non sit; nam etiam intellectui Christi conuenit visio beata: quæ perfectior est scientia infusa; & tamen pro hac scientia adstruenda, à Theologis laboratur, & ista scientia supposita, quæ longè acquisitam excedit, scientia acquisita in eodem intellectu adstruitur ab omnibus Theologis, vt intellectus Christi perfectus sit omni perfectione possibili. Pariter ergo in præsenti, quamuis influxus meritorius condignus in dona gratiæ, & in effectus miraculosos perfectior sit, quam influxus instrumentalis, quia tamen in hoc influxu aliqua perfectio inuenitur, est simul cum priori humanitati Christi attribuendus, dato, quod sit ei possibilis, quamtumuis in illo adstruendo, difficultas aliqua imo, & maxima inueniatur.

68

Contra vltimam solutionem opponit Ripalda. Displicet eius doctrina de potentia obedientiali immediatè actiua.

Contra vltimam solutionem plura opponunt Recentiores, præcipuè, Ripalda *tom. 1. de ente supernaturali lib. 2. disp. 40. sect. 2.* probans, dari in omni ente creato potentiam obedientialem actiuam, media qua potest concurrere Deo extrinsecè assistente, & concursu indebito iuuante ad omnem effectum, qui contradictionem non implicat. Hæc tamen doctrina de potentia obedientiali immediatè actiua in supernaturales effectus nobis placere non potest, illamque fusè reiecimus *Tractat. de Visione, & Tractat. de Charitate*, loquendo in simili de actiuitate intellectus, & voluntatis in actus supernaturales vitales. Suarez *disp 31. sect. tertia*, contra solutionem istam sic arguit: non enim est asserendum, nihil posse Deum per creaturam efficere, quod creatura per vires suæ naturæ efficere non possit: ergo non repugnat humanitatem Christi eleuari ad efficienda miracula per concursum physicum instrumentalem; est enim eadem ratio. Antecedens probat primo exemplo Sacramentorum Nouæ Legis, quæ physicè efficiunt gratiam, quam ex se, & propria virtute minimè efficere possunt. Secundo: exemplo intellectus, & voluntatis, quæ potentiæ à Deo eleuantur ad actus, ad quos ex se virtutem naturalem non habent, nempè ad visionem Dei, & amorem supernaturalem eiusdem: ergo verum est, quod natura potest eleuari ad opera, ad quæ ex se, & per proprias vires non potest.

69

Contra istam solutionem arguit Suarez.

70

Si respondeatur.

Si dicatur: ideo intellectum, & voluntatem posse eleuari ad visionem, & amorem supernaturales, quia per proprias vires possunt in actus amandi, & intelligendi in genere; & ideo mirum non est, quod possint virtute diuina eleuari ad actus in eodem genere perfectiores. In contrarium arguit primo: nam licet intellectus, & voluntas possint per proprias vires efficere rationes intellectionis, & amoris, quatenus sumptæ generice possunt in qualibet specie saluari, prout tamen rationes illæ sunt in ipsis contractæ ad actus supernaturales, non possunt ab his potentiis viribus naturæ attingi, sicut ratio qualitatis potest effici à calore, non tamen prout ad esse gratiæ contracta; & tamen dictæ potentiæ eleuantur ad efficiendam rationem illam, contractam ad actus supernaturales: ergo pariter humanitas, quamuis per proprias vires non possit in effectus supernaturales influere, poterit, vt eleuata.

71

Opponit primo.

72

Secundo.

Secundo: nam etiam humanitas Christi potest ratione sui aliquam qualitatem efficere; & consequenter attingere rationem qualitatis, vt sic: ergo si intellectus potest eleuatus efficere visionem beatificam: quia potest per proprias vires attingere intellectionem, vt sic, poterit etiam humanitas eleuata efficere gratiam; quia ratione sui, & per proprias vires potest efficere qualitatem, vt sic, gratiæ, & alijs qualitatibus naturalibus communem. Quo argumento Ripalda, & alij Recentiores vtuntur.

73

Argumentum P. Suarez non vrget.

Assumptum probatur 1.

Hoc tamen argumentum, nisi aliunde iuuetur, non vrget: nam primum exemplum, quo probatur antecedens ab aduersariis negatur, secundum autem, etsi veram contineat doctrinam, & rectè ex illo inferatur, posse naturam eleuari ad aliquid efficiendum, ad quod ex se vires proportionatas non habet, non tamen ex illo deducitur posse humanitatem Christi, & quamuis aliam creaturam eleuari ad efficienda miracula, & cætera dona gratiæ, quod, argumentum intendit: ergo intentum non conuincit. Assumptum probatur primo: nam in intellectu creato estò non sit potentia proportionata ad visionem supernaturalem, est tamen potentia remota ad illam, vt fuse ostendimus *Tractat. de Visione Dei 1. p. q. 12. art. 5. & Tractat. de Charitate, 2. 2. q. 23. art. 1. & 2.* at huiusmodi potentia improportionata, & remota respectu miraculorum; & respectu donorum gratiæ in humanitate Christi ab aduersariis negatur, nec illam probat Suarez: ergo ex eo quod intellectus creatus sit eleuabilis ad visionem supernaturalem, ad quam ex se vires proportionatas non habet, non colligitur efficaciter id ipsum de humanitate Christi in ordine ad miracula, & ad dona gratiæ dicendum.

74

Secundo.

Secundo: nam in visione beatifica est aliquod prædicatum intellectui correspondens, quod sine concursu intellectus non potest causari à Deo, de potentia absoluta, in veriori Theologorum sententia, vel saltim ex natura rei, quod à nemine potest negari; at in gratia, v. g. nullum prædicatum elucet, quod petat in humanitatem Christi reduci, nec exigentia essentiali, nec etiam connaturali: ergo ex eo quod in intellectus creatus possit eleuatus influere in visionem beatificam, non rectè infertur, posse humanitatem Christi, vt à Deo eleuatam, efficienter in habitualem gratiam influere. Consequentia patet: nam assignata sufficiente disparitate, argumentum à paritate sumptum euanescit; sed disparitas ista, quam inter intellectum comparatum cum visione beatifica, & humanitatem comparatam cum gratia, constituit Vazquez *1. p. disput. 176. cap. 5.* est sufficiens, vel saltim insufficiens non ostenditur à Suarez: ergo argumentum à paritate intellectus desumptum, inefficax est. Minor autem discursus facti est certissima, nec indiget probatione, sicut nec maior assumpta; prædicatum namque intellectionis conueniens visioni beatificæ, essentialiter in veriori sententia, vel saltim connaturaliter ab intellectu dependet, in quo nullus dissentire potest: ergo est aliquod prædicatum in visione beata, quod vel essentialiter, vel saltim ex natura rei petit in intellectum reduci, vt in causam propriam sui, saltim proximitate potentiæ.

75

Opponit Suarez 1.

Respond.

Nec obstat, quod Suarez opponit, nempè, intellectum creatum non habere ex se sufficientes vires ad rationem intellectionis, vt contractam per differentiam supernaturalitatis; & tamen, vt eleuatus à Deo, in illam, vt sic contractam influere: ergo quamuis humanitas Christi non habeat ratione sui vires sufficientes ad influendum in gratiam, & in miracula, poterit in illam influere, quatenus à Deo eleuata. Non inquam obstat; nam in sententia Patris Vazquez, non ideo humanitas non potest physicè efficere gratiam ex diuina eleuatione; quia in ordine ad illam sufficientes vires non habeat ratione sui, sed quia nullas vires habet in ordine ad talem effectum, nec proximè, nec remotè; at vero intellectus creatus, etsi respectu visionis, & intellectionis, vt contractæ per differentiam supernaturalitatis, non habeat vires proportionatas, habet tamen aliquas vires, scilicet, potentiam remotam, quam colligit ex prædicato intellectionis, quod quamuis sit contractum, non potest ab alio principio, quam ab intellectu effici: ergo paritas non tenet.

76

Opponit 2.

Nec obstat, quod idem auctor opponit secundo, nempè, in gratia reperiri rationem communem qualitatis, in quam humanitas Christi est potens ratione sui; cum possit per propriam virtutem qualitates naturales efficere, quæ cum gratia in ratione qualitatis conueniunt; sed intellectus est remotè potens in intellectionem supernaturalem, quia est ratione sui potens in gradum communem intellectionis, & hoc ideo, quia potest ratione sui intellectionem naturalem efficere, quæ cum intellectione supernaturali conuenit in ratione communi: ergo humanitas ratione sui erit remotè potens in gratiam; & consequenter à Deo poterit eleuari, vt in illam proximè influat.

77

Respond.

Non inquam obstat: nam intellectus non ideo adstruitur remotè, & improportionatè potens respectu intellectionis supernaturalis, quia ratione sui est potens in actum naturalem intelligendi conuenientem cum actu supernaturali in ratione intellectionis, vt sic; alias voluntas posset, vt eleuata intelligere, cum ratione sui possit efficere actum naturalem volendi conuenientem genericè cum intellectione in ratione actus vitalis, sed quia ratio intellectionis intellectui, vt causæ propriæ respondet, eique tribuit speciem & consequenter est potens in omnem intellectionem, proximè quidem, & proportionatè, cum illa ratio contingitur cum differentia proportionata cum viribus naturalibus, remotè autem, & improportionatè, cum contrahitur per differentiam supernaturalem, viresque naturales intellectus excedentem; at ratio qualitatis, vt sic, communis calori, v. c. & gratiæ, non respondet humanitati, vt affectæ, v. g. calori, tanquam proprius eius effectus, nec humanitati, vt actiuæ per calorem, tribuit speciem; sed actiuitas caloris à gradu caloris inferiori specificatur, & hic gradus, illi, vt proprius effectus respondet: ergo ex eo quod intellectus sit remotè potens ad intellectionem supernaturalem, non rectè, probatur

in

in humanitate Christi potentia remota ad gratiam efficienter causandam, idemque est dicendum respectu miraculorum.

78 *Confirmatur 1.*

Confirmatur, & vrgetur primo: aliter respondet intellectui creato gradus intellectionis, ac humanitati Christi, aut alijs qualitatibus naturalibus ratio qualitatis vt sic: ergo ex eo quod adstruatur in intellectu potentia remota ad visionem, quia contrait rationem intellectionis, perperam infertur in calore, v. c. vel in humanitate Christi, quatenus calore affecta, potentia improportionata, & remota in ordine ad influendum in gratiam habitualem. Consequentia patet: nam ex inæquali, & diuersa comparatione, non potest eadem potentia colligi. Antecedens autem præterquamquod ex *proxime* dictis constat; euidenti ratione probatur: nam gradus intellectionis respondet intellectui, tanquam causæ propriæ sui, & sine cuius concursu non potest effici; vel de potentia absoluta, vt tenet verior sententia, vel saltem connaturaliter, quod nulla potest negare; at ratio communis qualitatis, non sic respondet calori, nec humanitati Christi, vt omnibus est inconfesso, nec ab aliquo potest negari; cum gradus ille communis connaturalissimè possit causari sine vllo caloris, vel humanitatis concursu: ergo aliter comparatur cum intellectu creato ratio intellectionis vt sic, ac ratio qualitatis cum calore, vel cum Christi humanitate.

79 *Confirmatur 2.*

Confirmatur, & vrgetur secundo: ex eo quod calor v. g. possit calorem producere, & rationem qualitatis, quæ contracta est ad calorem; non bene infertur posse ex diuina eleuatione producere visionem beatam: ergo argumentum hoc, quo post Suarez vtuntur Recentiores inefficax est. Antecedens probatur: si namque illa consequentia esset bona, sequeretur, posse voluntatem ex diuina eleuatione efficere visionem beatam, eo modo, quo illam efficit intellectus; consequens absurdum est: ergo consequentia nulla. Minor constat: si namque posset voluntas efficere visionem beatificam, eo modo, quo illam efficit intellectus, sequeretur, posse hominem voluntate intelligere, imo auditu, visu, alijsque potentijs corporeis, de quibus idem argumentum, ac de voluntate militat; consequens absurdum est: ergo, & illud ex quo sequitur. Maior autem probatur: voluntas propria, & innata virtute efficit volitionem naturalem, & vt ab illa contractam, rationem actus vitalis communem visioni beatificæ, & actibus voluntatis: ergo si calor eleuari potest ad producendam gratiam, eo modo, quo intellectus ad producendam visionem, quia causat rationem qualitatis gratiæ, & calori communem, poterit etiam voluntas eleuari ad efficiendam visionem beatificam, eo modo, quo illam efficit intellectus, & idem est de potentia visiua, & auditiua dicendum, quod nempè, eodem modo sint eleuabiles ad visionem beatificam efficiendam; cum idem argumentum possit fieri de illis, vt consideranti facili negotio constabit.

80 *Recentioris cuiusdam solutio.*

Huic obiectioni Recentior quidam respondet, negando sequellam. Et ad probationem ait: intelligere, & videre Deum, esse effectum formalem non solius visionis, aut intellectionis, sed etiam ab intellectu prouenientem: etenim effectus formalis non datur solum a forma, sed etiam ingrediente subiecto, quo circa personalitas Verbi vnita naturæ bruti, personam non constitueret; quia quamuis forma sit eadem cum illa, quæ de facto fuit cum humanitate vnita, natura tamen, quæ est subiectum personalitate terminatum, esset diuersa, & esse personam, est effectus formalis non a sola forma, sed etiam à subiecto dependens: quia ergo voluntas non est intellectus, quamuis eleuata efficeret, & reciperet visionem aut intellectionem, eo modo, quo illam intellectus efficit, & in se recepit, non diceretur videns, nec intelligens per illam.

81 *Reijcitur primo.*

Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primo: nam licet effectus formalis intelligendi sit ab intellectu *effectiue*, & etiam *susceptiue* in genere causæ materialis: quia efficit intellectionem, illam recipit, & sustentat, non tamen est ab illo in genere causæ formalis, sed in hoc genere adæquatè ab intellectione causatur; sed voluntas in hypotesi admissa, intellectionem efficeret, sustentaret, & reciperet; ergo ab intellectione constitueretur intelligens.

Secundo.

Secundo; nam vel intellectio præberet voluntati effectum formalem proprium ratione vltimæ differentiæ, vel non; si primum, non posset non intelligere; nam ille est effectus formalis, quem intellectio præstat ratione suæ vltimæ differentiæ: si vero asseratur secundum, frustra recurritur ad confusionem causarum, & ad asserendum effectum intelligendi, non præstari ab intellectione adæquatè, sed simul cum intellectu. Quod probo: vt enim voluntas non constituatur ab intellectione intelligens, sufficit, quod intellectio non præbeat voluntati proprium effectum formalem, quem præstat ratione vltimæ differentiæ, per quam constituitur in ratione intellectionis: ergo si asseratur intellectionem tum casus non fore voluntati secundum suam vltimam differentiam communicandam, frustra ad aliud recurritur, ad saluandum, non foré constituendam intelligentem ab illa.

82 *Tertio reijcitur.*

Quod autem hoc recursu obiectio non diluatur, probo, & vltimo traditam solutionem reijcio. Voluntas in illo casu per intellectionem viueret; sed non vita vegetatiua, sensitiua, aut appetitiua: ergo viueret vita intellectiua formaliter: ac per consequens ab intellectione reciperet proprium effectum formalem, qui ab illa ratione vltimæ differentiæ præstatur. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex præmissis infertur. Minor probatione non indiget. Et maior probatur: nam viuere est se mouere; sed in hypotesi admissa voluntas intellectionem eliciens, & illam in se recipiens, se per intellectionem moueret: nam aliquid se mouere, in nullo alio consistit, quam in habendo à se motum, voluntas autem à se haberet intellectionem; cum in illam per propriam virtutem influeret: ergo voluntas in data hypotesi per intellectionem viueret.

83 *Denique reijcitur argumentum.*

Denique principaliter reijcitur argumentum: si namque aliquid probaret, conuinceret posse calorem ratione innatæ virtutis, non solum instrumentaliter, verum etiam principaliter gratiam iustificantem efficere: consequens non admittit Suarez, nec Recentiores eius argumento vtentes: ergo nec probat, concursum instrumentalem caloris in gratiam possibilem. Probo sequelam: intellectus lumine gloriæ eleuatus influit in visionem beatam, vt causa principalis partialis, in contrariorum sententia: in Nostra autem, vt pars causæ principalis; quia ex illo, & lumine gloriæ vnica causa principalis integratur; ergo si ex eleuatione intellectus in visionem infertur, posse calorem in efficientiam gratiæ eleuari, probatur, posse calorem in gratiam principaliter physice influere. Scio, Patrem Suarez non concedere intellectui principalem in beatificam visionem influxum, sed tantum instrumentalem: alij tamen, & frequentius concursum principalem tribuunt intellectui in visionem, quod Nos fusè ostendimus *Tract. de Charitate*, & videtur necessario concedendum in sententia asserente intellectum influere in visionem beatificam partialiter partialitate causæ, quia ei correspondet vitalitas, & supernaturalitas lumini.

Intellectus concurrit principaliter ad visionem beatam.

84

Qua doctrina præsupposita, vel asserendus est impossibilis concursus principalis partialis, vel dicendum concurrere intellectus respectu visionis. Quod probo: non enim potest dici concurrere instrumentaliter, eo quod tota visio eius virtutem excedit, & alias non suppetit alia ratio: ergo concedendum est, concurrere principaliter. Probo maiorem: omnis effectus proueniens a duplici causa partiali, adæquatè sumptus excedit quamlibet illarum seorsim: ergo admisso, vt possibili concursu principali partiali, non probatur intellectum instrumentaliter in visionem influere ab excessu visionis supra intellectum. Consequentia est bona. Et antecedens probatur: si effectus non excedit quamlibet causam seorsim, in qualibet adæquate continetur; at eo ipso quod in qualibet seorsim adæquatè contineatur, non est ab illis partialiter: ergo vt a duabus causis aliquis effectus procedat partialiter, partialitate causæ, adæquatè sumptus quamlibet ex illis seorsim sumptam excedit.

85 *Aliter vltima solutio impugnatur.*

Vnde hac impugnationem vltimæ solutionis, vt inefficaci omissa, aliter est impugnanda, & quia præcipua eius impugnatio in argumentorum solutione consistit, quod *infra* præstabimus, breuiter in hunc modum reijcitur. In hoc, quod Christi humanitas instrumentaliter physicè influat in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos, nulla implicatio intercedit; sed quidquid contradictionem non implicat est omnipotentiæ attribuendum, vt possibile: ergo humanitatem Christi physicè instrumentaliter influere in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos, est possibile attenta absoluta potentia. Minor cum consequentia tenet. Maior autem præterquamquod ex argumentorum solutione constabit. Probatur: non enim potest implicationis ratio assignari.

86 *Respondent contrarij.*

Respondent contrarij, implicationem esse, quod influeret, & non influeret: primum supponunt in nostra sententia, & secundum probant: nam est implicatio in terminis causam in effectum influere, & non habere virtutem ad influendum, sicut implicat videre sine virtute ad videndum, & implicat intelligere, quod non habet in se virtutem ad intelligendum: humanitas autem Christi non habet in se virtutem ad influendum in gratiam iustificantem, & in effectus miraculosos & ideo implicat actualis influxus humanitatis in illa.

Sed

87 *Contra.*

Sed contra: vt humanitas Christi influat physicè in gratiam iustificantem, & in effectus miraculosos, non requiritur, quod ratione sui possit influere, sed sufficit, quod possit ab alia virtutem accipere, per quam influat in tales effectus; sed non est vnde assignetur implicatio capacitatis in humanitate Christi recipiendi in se virtutem, media qua reddatur potens ad sic influendum: ergo talis influxus non implicat. Consequentia est bona. Maior constat in aqua de facto calefacta ratione caloris ab extrinseco recepti, quin in se, & ratione sui habeat calefaciendi virtutem, quia potius ratione sui calefactioni repugnat. Minor autem probatur: nam ratio implicationis à contrariis assignata est, quod influat sine virtute, quam ratione sui habeat ad sic influendum; at hæc ratio non probat; quod non possit dictum influxum præstare per virtutem ab extrinseco receptam: ergo ad hunc modum influxus, nulla implicatio assignatur.

88 *Respondebis.*

Dices, quod nisi ratione sui habeat virtutem inchoatam, & remotam, non potest constitui potens per virtutem ab extrinseco: nam hæc virtutem inchoatam, & remotam præsupponit: humanitas autem Christi non habet ratione sui, etiam inchoatam virtutem ad influendum in gratiam, & in effectus miraculosos, eo quod in gratia iustificante (& idem est de aliis effectibus dicendum) nullum prædicatum datur tali virtuti respondens, per cuius in illam reduci, quod tamen necessarium erat, vt ratione sui remotam, & inchoatam virtutem haberet ad influendum in gratiam iustificantem: sicque non potest per virtutem ab extrinseco aduenientem potens proximè constitui ad illum influxum præstandum. Quod patet exemplo intellectus, in quo virtutem remotam, & inchoatam respectu visionis agnoscimus, quia vitalitas visionis tali virtuti respondet, per quam in intellectum reduci, & quia alias est identificata cum supernaturalitate in eadem visione reperta, indiget intellectus virtute illum eleuante per quam reddatur potens proximè ad influendum in illam.

89 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam aqua influit in calorem, ratione caloris ei ab extrinseco aduenientis; & tamen in aqua nulla virtus præsupponitur, etiam inchoata, & remota ad producendum calorem: ergo stat, effectum ab aliqua causa effici ratione virtutis ab extrinseco aduenientis, quin in tali causa supponatur virtus, etiam inchoata, & remota respectu talis effectus; & consequenter ex hoc, quod in Christi humanitate ratione sui inspecta, non detur virtus inchoata, & remota ad influendum physicè in gratiam habitualem, non probatur implicare, quod ratione virtutis illi communicatæ ab extrinseco constituatur potens ad influendum physicè in gratiam.

90 *Secundo.*

Deinde: nam esto huiusmodi virtus inchoata, & remota præsupposita ad virtutem eleuantem, necessaria sit ad influxum principalem: ad influxum tamen instrumentalem, necessaria non est: ergo ex negatione illius in humanitate Christi non probatur implicans, & impossibilis influxus physicus instrumentalis in gratiam habitualem, & in effectus miraculosos. Consequentia patet. Et antecedens probatur: necessitas virtutis inchoatæ, & remotæ probatur à suis Auctoribus, ex eo quod causæ influenti in effectum debet in illa prædicatum aliquod correspondere, per quod in talem causam reduci; at hæc correspondentia prædicati effectus ad causam, solum petitur ad influxum principalem, non vero ad instrumentalem: ergo virtus inchoata, & remota ad eleuationem supposita, solum est necessaria ad principaliter influendum, non vero ad influxum, & concursum instrumentalem. Consequentia tenet. Maior continet aduersariorum doctrinam.

91 *Minor probatur 1.*

Minor autem ostenditur primo ad hominem contra Vazquez: vt enim constat ex ipso 1. *p. disp. 176. cap. 1.* quia in beatifica visione vitalitas intellectui respondet, potens in ipsum reduci, & supernaturalitas lumini, docet intellectum, non instrumentaliter, sed vt causam principalem partialem in visionem influere: ergo illa correspondentia prædicatorum cum causa, & formalitatum in causam reductio, solum petitur ad rationem causæ principaliter influentis, non autem ad rationem causæ physicæ instrumentalis.

92 *Secundo.*

Secundo probatur ex differentia, quæ inter causam principalem, & instrumentalem versatur, quod principalis agit per virtutem suæ formæ, cui assimilatur effectus: causa vero instrumentalis non agit per virtutem suæ formæ, sed solum per motum, quo à principali agente mouetur: vnde effectus non assimilatur instrumento, sed agenti principali, vt docet D. Th. *infra q. 62. art. 1. in corp.* & ratio est: nam causa instrumentalis non propter se agit, sed ministerialiter propter causam principalem: vnde instrumentum non quæritur propter se ipsum, sed vt eo agens principale vtatur, vt docet D. Thom. *3. Contra Gentes cap. 112.* sed si causæ instrumentali deberet correspondere prædicatum in effectu, quod peteret in ipsum reduci, ageret per virtutem suæ formæ, sibique effectum assimilaret, & ageret propter se, nempe, vt in effectu suam causæ similitudinem: ergo illa correspondentia, & prædicatorum in causam reductio, necessaria in causa instrumentali non est, sed solum ad causam principalem totalem, aut partialem exigitur; & consequenter virtus mediate, & remote activa in causa instrumentali necessaria non est: ac proinde ex illius negatione in humanitate Christi per comparationem ad gratiam, perperam à contrariis infertur implicatio influxus physici instrumentalis humanitatis in illam, & in miraculosos effectus.

S. THO. Instrumentum non agit per virtutem suæ formæ, sed per motum principalis agentis.

§. IV.

Argumentis contrariæ sententiæ ab auctoritate occurritur.

93 *Argum. 1. Vazquez ex Concilio Trident.*

CONTRA istam conclusionem opponit Vazquez primo: Concilium Tridentinum *sess. 6. de iustific. cap. 7.* vbi enumerans omnes causas nostræ iustificationis, ait: Deum esse causam efficientem, Christum causam meritoriam, & Sacramentum Baptismi esse causam instrumentalem: at si humanitas Christi esset causa instrumentalis physica gratiæ nos iustificantis formaliter, deberet Concilium illius mentionem facere, & illam enumerare: sicut enim gloriam Dei, & Christi, & vitam æternam, statuit, vt causam nostræ iustificationis finalem: alias diminutè processisset in assignandis causis iustificationis: ergo humanitas Christi non est causa instrumentalis physica nostræ iustificationis; & consequenter nec respectu miraculorum, respectu quorum eandem esse rationem, & eodem modo discurrendum, ac respectu gratiæ iustificantis, sentiunt nostræ sententiæ Auctores.

94 *Respond.*

Hoc tamen argumentum nullius est efficaciæ, docent Recentiores Societatis, oppositæ sententiæ adhærentes, & merito: nam Concilium solum recensuit causas nostræ iustificationis, quas certum est de fide in nostra iustificatione interuenire, non autem illas, quæ in disputatione Theologorum versantur, quod autem humanitas Christi instrumentaliter physicè influat in gratiam iustificantem, catholicum dogma non est, nec veritas fidei, sed tantum sententia probabilis, & nostro iudicio opposita probabilior; & ideo non debuit à Concilio recenseri. Et quidem Concilium non meminit causalitatis moralis instrumentalis in humanitate Christi respectu nostræ iustificationis, quam tamen illi competere, docet Vazquez: ergo ex eo quod causalitatis instrumentalis physicæ non meminerit, perperam omnino infertur, excludendam esse ab humanitate Christi.

Inflatur argumentum.

95 *Euasio P. Vazquez præcluditur.*

Nec refert, quod inquit Vazquez, causalitatem moralem instrumentalem, esse eandem cum causalitate meritoria, quam Concilium in humanitate Christi assignauit; & ideo non oportuit, illius mentionem facere. Non inquam refert: vt enim docet ipse 1. *p. disp. 166. cap. 2.* causalitas instrumentalis diuersa est à causalitate meritoria: vnde respectu creationis, & annihilationis negat esse possibilem concursum instrumentalem moralem: tamen non neget, imo non negare possit possibilem respectu creationis concursum meritorium moralem: ergo sui oblitus Vazquez, causalitatem instrumentalem moralem cum concursu meritorio in præsenti confundit. Et ex his ad argumentum in forma admissa doctrina maioris, nega minorem. Nam Concilium solum debuit recensere causas certas nostræ iustificationis, non autem illas, quas in illa interuenire sub lite Theologorum versatur, & probabiliter asseruntur, & negantur, qualis est causalitas physica instrumentalis humanitatis Christi conueniens respectu nostræ iustificationis.

96 *Opponunt S. Damasc.*

Secundo obiiciunt Damascenum *lib. 3. quomodo ad imaginem Dei factissimus, prope finem,* vbi cum dixisset, virtutem diuinam per tactum corporis sanasse infirmos, & diuinam voluntatem per humanam effecisse miracula, modum efficientiæ explicans, ait: singulas naturas, diuinam, scilicet, & humanam efficere sibi propria, vnam cum consortio alterius duplici actione mediante: sicut quando ferra ignita scindendo vrit, altera est actio scindendi, altera vrendi procedentes à diuersis principiis. Verba Damasceni sunt: *Sic quando diuinæ sanabat carnis tactu infirmos, alia erat propria actio diuinitatis*

Damasc.

diuinitatis, altera humanitatis, & finis humanæ actionis in manus extensione, & tactu positus erat; diuinæ autem naturæ in excitatione puellæ. Eandem ferè doctrinam tradunt Athanasius *serm. 4. contra Arrianos*. Sophronius *in Epistola Synodica, quæ habetur in 6. Synodo actione* 11. Et Leo Papa *epist.* 10. *cap.* 4. Ex quibus verbis sic inferunt Recentiores iuxta Damascenum in suscitatione puellæ (idemque iudicium ferendum est in quouis alio miraculo) finis humanæ actionis in extensione manus, & tactu positus erat; at si humanitas medio contactu in puellæ suscitationem instrumentaliter phisicè influeret, finis humanæ actionis in contactu non esset; cum vlterius talis actio transiret nempè, ad miraculosum effectum, ad quem, vt ad finem ordinaretur: ergo iuxta Damascenum, & alios Patres, illius modum loquendi imitantes, humanitas Christi physicè instrumentaliter in miraculosos effectus non influit.

Athanasius. Leo Papa.

97 *Respond.*

Respondeo, explicando, & distinguendo maiorem: finis humanæ actionis, prout ab humanitate propria virtute, & principaliter operante, in extensione, & contactu positus erat, concedo maiorem: prout ab humanitate diuina virtute eleuata, & instrumentaliter influente, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Solum enim sequitur, humanitatem, vt propria virtute, & principaliter operantem in contactu corporis sistere: nec prout sic effectus miraculosos attingere, quod libenter fatemur: non autem quod prout virtute diuina eleuata instrumentaliter influit, sistat in contactu corporis; sic enim vlterius transit, nempè, in mortui corporis suscitationem, & in alios effectus miraculosos. Quam doctrinam, & distinctionem satis indicat Damascenus, cum ait, in suscitatione puellæ duplicem actionem interuenisse; alteram propriam diuinitatis, & alteram propriam humanitatis, & huius finem in extensione manus, & contactu positum esse. Nam actio propria humanitatis, vt sic, est ab illa, vt per propriam virtutem agente: actio vero, quæ ab humanitate, vt eleuata ab agente principali, instrumentaliter erat, non dicitur, nec est humanitati propria, sed potius principalis agentis: ac proinde cum Damascenus loquatur de actione humanitatis propria, cum docet, sistere, in extensione, & contactu, accipiendus est de actione humanitatis, vt principaliter, & propria virtute operantis.

98 *Damasceni authoritas etiam aduersarios premit.*

Et quidem hoc argumento, etiam aduersarij tenentur: nam licet non tribuant humanitati Christi efficientiam physicam instrumentalem in effectus miraculosos; concedunt tamen efficientiam moralem instrumentalem: ergo non sistit actio humanitatis adequatè in contactu: sed vlterius transit, saltem transitu morali: sicut ergo ipsi interpretari tenentur Damascenum, & explicare, asserendo, quod actio humanitatis sistit physicè in contactu, non autem sistit moraliter: sic Nos dicimus, sistere physice principaliter, non autem physicè instrumentaliter. Quam explicationem verba Damasceni, non tamen permittunt, quam petunt, ob ea, quæ *proximè* dicebamus.

99 *Tertio opponuntur D. Thom. testimonia. Primum est.*

Tertio obijciunt: tria Angelici Doctoris testimonia, in quibus videtur oppositæ sententiæ fauere. Primum habetur *in* 3. *Sentent. dist.* 16. *quest.* 1. *a.* 3. *in corp.* vbi docet, solum Deum, qui naturam instituit, posse legem, & cursum naturæ impositum immutare. *Et ideo nec aliqua virtus corporalis, nec spiritualis, aut animæ, aut Angeli, nec etiam animæ Christi, potuit ad immutationem legis naturæ impositæ diuinitus, nisi per modum orationis, aut intercessionis; & ideo hoc fuit signum deitatis Christi, quod imperando, signa perficiebat, & non orando, sicut alij sancti.* Verba sunt D. Thom. ex quibus sententia opposita dupliciter confirmatur: primo, & in hunc modum: efficere miracula per modum orationis, aut intercessionis, est moraliter illa causare: sed iuxta D. Thom. anima Christi, hoc tantum modo miracula efficit: ergo solum moraliter, & nullatenus physice.

Ponderatio 1.

Secunda.

Secundo; vt enim docet D. Thom. quod Christus imperando signa faciebat, & non orando, fuit in illo diuinitatis signum: ergo, vt homo, non fecit miracula, vel signa imperando, sed solum orando. Patet consequentia: nam si, vt homo, imperando faceret, opus factum, non indicaret diuinitatem; cum posset in humanitatem reduci. Tunc vltra; sed imperando, facere miracula est illa efficere physicè; cum contraponatur à Diuo Thoma modo efficiendi orando, aut intercedendo, in quo est posita efficientia moralis: ergo Christus, vt homo, solum moraliter patrauit miracula; & consequenter non fuit causa physica instrumentalis miraculorum.

Secundum habetur *quest.* 6. *de Potentia art.* 4. *in corp.* vbi duplicem modum faciendi miracula distinguens, nempe, orando, aut impetrando, & potestatiuè cooperando; & vtrumque sanctis Angelis, & hominibus attribuens: secundum modum, qui efficientiam physicam præseferre, videbatur, explicans; ait, consistere in hoc: *Quod imperium Dei deferunt, & præsentant creaturis, in quibus miracula fiunt;* at deferre imperium Dei, & illud præsentare creaturis, est operari, non physicè, sed moraliter: ergo in Angelis, & hominibus sanctis, non agnoscit D. Thomas concursum aliquem physicum in effectus miraculosos; & consequenter nec illum in humanitate Christi concedit. Prima consequentia ex præmissis colligitur. Secunda probatur. Tum; quia nulla ratio cogit ad distinguendum quoad hoc inter sanctos homines, & humanitatem Christi. Tum etiam; quia de sanctis, etiam dicitur, effecisse miracula, vt constat ex illo Actorum 5. *Per manus autem Apostolorum fiebant signa, & prodigia multa in plebe:* ergo si hoc saluatur per efficientiam moralem, id etiam in humanitate Christi sufficiet. Tum denique nam exinde colligebamus *supra* humanitatem Christi fuisse physicum instrumentum respectu miraculorum, quia non solum orando, sed etiam potestatiuè patrauit miracula; at hoc etiam conceditur sanctis: ergo si eo non obstante negatur illis physicus in miracula influxus, sine fundamento humanitati Christi conceditur.

100 *Secundum testimonium.*

Actor. 5.

101 *Tertium testimonium.*

Tertium habetur 2. 2. *q.* 178. *art.* 1. *ad* 1. vbi docet: *Quod sicut prophetia se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter possunt cognosci: ita operatio virtutum, idest, virtus patratiua miraculorum, se extendit ad omnia, quæ supernaturaliter fieri possunt, quorum causa est diuina omnipotentia;* sed inter supernaturaliter factibilia continetur creatio, & annihilatio: ergo virtus miraculorum patratiua potest ad creationem, & annihilationem concurrere; at iuxta D. Thom. 1. *p. q.* 45. *art.* 5. nulla creatura potest concursum physicum principalem, aut instrumentalem respectu creationis, aut annihilationis præstare: ergo concursus, quem præstat virtus patratiua miraculorum in miraculosos effectus, non est physicus, etiam instrumentalis, sed tantum moralis; & consequenter humanitas Christi indigens prædicta virtute, & illa mediante eleuata non physice adhuc instrumentaliter, sed moraliter tantum in miracula influit.

S. THO.

102 *Ad 1. testimonium respond.*

Hæc tamen testimonia non vigent: non primum; vt enim docet D. Thom. in 4 dist. 5. q. 2. art. 2. quæstiuncula 2. ad 2. *Orans in oratione est, sicut principale agens:* vnde cum docet nullam virtutem creatam posse legem naturæ immutare, nisi per modum orationis, loquitur de immutatione principaliter causata à creatura, & sic verum est, quod nulla virtus creata per modum agentis principalis potest miracula facere, nisi orando, aut intercedendo: ex quo non sequitur, quod nulla virtus creata possit physicè instrumentaliter ordinem naturæ immutare, & in miracula influere;

103 *Replicabis.*

Sed dices: orans potest sua oratione effectum postulatum causare, illum condignè merendo; & etiam non condignè, sed congruè, vel solum impetratoriè; sed quamuis orans merens de condigno effectum principaliter concurrat; secus autem cum solum de congruo meretur, aut impetratoriè influit: ergo falsum est, orante in oratione, sicut principale agens se habere; quandoquidem potest etiam orando instrumentaliter concurrere. Probatur minor: nam causa principalis, siuè moralis sit, siuè physica, debet cum effectu in suo ordine adæquari; sed licet oratio condigna adæquetur moraliter cum effectu, oratio autem solum meritoria de congruo, vel solum impetratoria, non adæquat suum effectum in morali æstimatione: ergo oratio, sic concurrens, non est causa principalis moralis, sed tantum instrumentalis effectus, quem impetrat, vel meretur.

104 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, & permissa minori, negando consequentiam. Sufficit enim nobis, quod orans possit principaliter influere in effectum orationis, esto non semper principaliter concurrat in ordine ad illum, vt vera sit doctrina D. Thom. quod nempe, nulla virtus creata potest in genere causæ principalis ordinem naturæ immutare, & miracula efficere, nisi tantum per modum orationis; quandoquidem orando oratione condigna ordinem naturæ immutabit, & miracula patrabit, quidquid sit, an cum oratio non meretur de condigno, sed tantum de congruo, aut impetratoriè concurrit, sit causa principalis, aut instrumentalis per ordinem ad effectum dicenda. Et ex his in forma ad primam illationem ex verbis D. Thom. respondeo, concessa maiori; distinguendo, & explicando minorem: solum hoc modo in genere causæ principalis, concedo minorem: solum in omni genere causæ, nego minorem, & consequentiam.

Ad 1. ponderationem.

105 *Ad secundam.*

Ad secundam illationem ex primo testimonio factam, dicen-

dicatur: dupliciter posse effici miracula imperando. Vno modo, vt propria virtute efficienda: alio modo, vt efficienda, non virtute propria, sed alterius, vt principalis agentis, priori modo illa efficit Christus, vt Deus, & ex tali modo agendi miracula per imperium rectè probatur diuinitas: nulla enim creatura potest per propriam virtutem ordinem naturæ immutare, in quo ratio miraculi est posita. Humanitas autem Christi, vel Christus, quatenus homo, secundo modo imperando ad miracula concurrit. Ex quo non probatur diuinitas in principio quo efficiente. Videatur D. Thom. *infra q. 43. art. 4. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod quando aliquod particulare opus, proprium est alicuius agentis, tunc per illud particulare opus probatur tota virtus agentis, sicut cum ratiocinari sit proprium hominis ostenditur aliquis esse homo ex hoc ipso, quod ratiocinatur circa quodcumque particulare propositum. Et similiter cum propria virtute miracula facere sit filius Dei sufficienter ostensum est, Christum esse Deum, ex quocumque miraculo, quod propria virtute facit.*

106 *Ad 2. testimonium D. Thom.*

Nec magis secundum testimonium vrget, imo *ibi* D. Thom. nostram sententiam expressit; docuit enim sanctos quandoque orando, quandoque potestatiuè cooperando, miracula efficere, & ad hoc virtute non permanente, sed fluida, & per modum transeuntis eleuari, efficere autem miracula cooperando non potest sine physico influxu saluari, & ad influendum moraliter meritoriè, aut impetratoriè; virtus permanens, non repugnat, vt *superius* arguebamus: ergo D. Thomas in secundo testimonio clarè est pro Nostra sententia. Vnde miror Patrem Vazquez, Caietanum reprehendere, eo quod illo testimonio Angelici Preceptoris vtatur pro sua sententia; cum ita expressè illi assistat, vt crediderim, hunc Auctorem, Diuum Thomam non legisse, vel illum intelligere noluisse. Nec ponderatio in oppositum alicuius ponderis est. Nam licet intimatiua imperij delatio, solum moralem influxum dicat, vt cum quis imperium Regis intimat subditis; executiuè tamen imperium diuinum deferre per influxum physicum fit, & hoc modo sancti, cum potestatiuè cooperando, miracula efficiunt, deferunt diuinum imperium, participando physicam virtutem ab illo, & illa mediante physicè influendo in opus miraculosum.

107 *Ad tertium.*

Ad tertium testimonium dicatur, Diuum Thomam intelligendum esse de omnibus, quæ possunt supernaturaliter fieri circa creaturas existentes, non autem de omnibus absolutè, vt ipse clarè docuit *in præsenti art. 2.* vbi ait, potuisse animam Christi, vt instrumentum Verbi in illas miraculosas immutationes, quæ ad finem redemptionis conducunt, non tamen in omnes possibiles: non enim potuit etiam, vt instrumentum Verbi ad annihilationem concurrere. Quod autem etiam *loco in argumento adducto*, de physica virtute loquatur, patet ex *proxime* dictis: docet namque virtutem miraculorum, posse per modum transeuntis, non autem permanenter creaturæ communicari; at virtus moraliter solum concurrens, non est vnde repugnet communicari permanenter creaturæ: ergo non loquitur de virtute moraliter, sed physicè effectiua miraculorum.

108 *Quarto obijciunt Recentiores.*

Quarto arguunt Recentiores ab auctoritate negatiua in hunc modum: nam concursus physicus humanitatis Christi in effectus miraculosos, non est admittendus sine auctoritate Scripturæ Conciliorum, aut Patrum; sed ex nullo ex his sufficienter colligitur: ergo sine fundamento conceditur. Illatio tenet. Maior ex eo constans videtur: nam cum liberum sit Deo humanitati Christi concursum physicum in effectus miraculosos concedere; de his autem, quæ pendent ex libera voluntate Dei, nobis aliter non constet, quam ex reuelatione diuina, quæ innotescit auctoritate Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, non videtur admittendus posse sine hac auctoritate. Minor autem probatur: nam si aliqua esset auctoritas Scripturæ, maxime, illa Luc. 6. *Et virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Ex qua habetur, miracula à Christo, vt homine, effici, quod etiam ex Concilio Ephesino, & ex Patribus colligitur, sed totum hoc potest cum proprietate saluari, absque physica efficientia solum per efficientiam moralem: ergo physicus humanitatis concursus in effectus miraculosos, non habetur ex auctoritate Scripturæ, Conciliorum, aut Patrum. Maior cum consequentia tenet.

109 *Minor probatur 1.*

Minor autem ostenditur primo: nam de Christo, vt homine, cum proprietate dicitur, nos redemisse a peccato, & a Dæmonis potestate; & tamen non fuit causa physica redemptionis, sed tantum causa moralis pro nobis satisfaciens, & merens: ergo vt de Christo, vt homine cum proprietate dicatur, miracula efficere, & ab illo, vt homine virtutem (hoc est effectum miraculosum exire) concursus physicus necessarius non est, sed sufficit concursus moralis.

110 *Secundo.*

Secundo: nam effectum à causa exire, idem est, quod ab illa causari, ab illaque dependere; sed effectus moraliter à Christo causatus, cum proprietate dependet ab illo, & cum proprietate ab illo causatur: ergo vt miraculosus effectus cum proprietate dicatur à Christo, vt homine, exire, ab illoque causari, concursus physicus necessarius non est, sed sufficit concursus meritorius, & moralis. Minor probatur dupliciter. Primo: nam causa meritoria, & moralis est cum proprietate causa; & consequenter ab illa cum proprietate causatur, & dependet effectus: ergo vt cum proprietate dicitur effectus causatus à Christo, sufficit influxus moralis. Secundo: nam à causa finali cum proprietate dicitur, effectum dependere, & causari; & tamen non exit ab illa immediatè, sed mediante causa efficiente ab illa mota, & ad agendum excitata: ergo quamuis effectus causæ moralis, non exeat ab illa immediatè, sed mediante causa physica, vt mota à causa morali, cum proprietate dicetur à causa morali causari.

111 *Confirmatur.*

Quod amplius confirmari potest: nam causa principalis moralis est magis propriè causa, quam causa physica instrumentalis: ergo effectus cum maiori proprietate dicitur a causa morali principali causari, quam à causa physica instrumentali; sed exire effectum à causa, idem est, quod ab illa causari: ergo cum maiori proprietate dicitur, effectum exire à causa principali morali, quam à causa physica instrumentali; & consequenter, vt à Christo, quatenus homine, dicantur, exijsse effectus miraculosi, sufficit causalitas principalis moralis, multo magis, quam influxus physicus instrumentalis, quem humanitati Christi attribuit Nostra sententia.

112 *Respond.*

Huic argumento respondeo, concessa maiori, negando minorem. Licet namque influxus physicus instrumentalis expressè reuelatus non sit, nec ex reuelatis euidenter inferatur; (aliàs sententia opposita catholicè sustineri non posset) colligitur tamen satis probabiliter ex auctoritate Scripturæ, & modo loquendi conciliorum, & Patrum, vt §. 1. vidimus. Ad probationem minoris, concessa maiori, nego minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam: disparitas autem est; nam redemptio a peccato, & a Dæmonis potestate est effectus moralis, vnde vt Christo, vt homini attribuatur absolutè, sufficit, esse ab illo moraliter; at vero effectus miraculosi sunt physici, quare, vt absolutè alicui causæ attribuantur, debent physicè ab illa causari.

113 *Ad secundam.*

Ad secundam minoris probationem, nego maiorem. Nam à causa formali, propriè suus effectus causatur; & tamen non dicitur cum proprietate de effectu causæ formalis, quod exeat à causa formali: ergo vt dicatur cum proprietate, exire a causa efficiente, non sufficit, quod ab illa moraliter solum causetur, sed requiritur, quod physicè ab illa efficiatur. Et ratio est: nam exire effectum a causa idem est, quod effici ab illa, licet autem effectus causæ moralis, propriè causetur a causa, non tamen absolutè dicitur ab illa effici, vt §. 1. arguebamus, vnde consulens, & mandans homicidium, non dicuntur propriè homicidæ; homicida autem idem est, quod efficiens homicidium: ergo non dicuntur propriè efficientes homicidium, nec sub hoc nomine veniunt in excommunicatione, quæ fertur contra homicidas, vel facientes homicidium, vt *supra* ex communi sententia arguebamus. Licet ergo, vt effectus miraculosus dicatur propriè causari à Christo, quatenus homine, sufficiat, quod fit ab illo moraliter meritoriè: hoc tamen non sufficit, vt absolutè dicatur effici ab illo: & consequenter, nec sufficit, vt dicatur exire, vt Scriptura, & Patres loquuntur, nec vt illius caro dicatur viuificatrix, vt loquitur Concilium Ephesinum. Si enim homicida absolutè non dicatur influens in homicidium influxu tantum morali, per mandatum, vel consilium, nec fur absolutè dicitur, consulens, aut mandans furtum. pariter non potest dici absolutè viuificans, quod moraliter solum dat vitam.

114

Et ex his ad ea, quæ in argumento dicuntur, constat solutio, ad illud autem, quod dicitur de causa finali, negandum est, quod effectus ab illa exire dicatur, licet propriè causetur ab illa. Et quidem causa efficiens definitur, quod est a qua primo incidit motus: & tamen causalitas finalis præcedit mouendo efficientem; quia tamen motus non est à causa finali executiuè, non dicitur incipere ab illa. Pariter ergo licet effectus dicatur propriè à causa finali causari: non tamen dicitur ab illa exire, quia hoc denotat egressum executiuum.

115 *Obijcies.*

Sed dices: effectus causæ moralis propriè dicitur effici ab

illa

illa: ergo vt effectus miraculosi dicantur effici cum proprietate à Christo, quatenus homine, sufficit, quod fiat ab illo moraliter. Consequentia patet. Antecedens probatur: dicitur causari ab illa: vt causa efficiente propriè; sed quod ab aliquo est, vt à causa efficiente propriè, propriè efficitur ab illo: ergo effectus causæ moralis propriè effici dicitur ab illa. Consequentia tenet. Minor certa videtur: nam idem est effici quod causari à causa efficiente: ergo idem est, propriè effici, quod causari ab aliquo, vt à causa propriè efficiente. Maior autem probatur: nam causa moralis vniuocè in ratione causæ conuenit cum causa physica: & consequenter est cum proprietate causa. Nam prædicatum, quod vniuocè de aliquibus dicitur, cum proprietate de omnibus prædicatur; sed causa moralis non est propriè causa materialis, nec formalis, nec finalis: ergo est propriè causa efficiens. Patet consequentia: nam de quo propriè dicitur aliquod prædicatum commune propriè debet prædicari aliquod ex membris diuidentibus illam rationem communem. Vnde si de aliquo prædicatur propriè animal, propriè debet esse rationale, vel irrationale; sed causa adæquatè diuiditur in efficientem, materialem, formalem, & finalem: ergo de quo propriè dicitur ratio causæ in communi, debet propriè prædicari aliquod ex his membris; & consequenter si causa moralis est cum proprietate causa, & non finalis, materialis, vel formalis, erit propriè causa efficiens; & consequenter effectus causæ moralis dicetur causari ab illa, vt à causa propriè efficiente.

116 *Respondetur 1.*

Respondeo, distinguendo antecedens: propriè absolutè, nego antecedens, cum addito, concedo antecedens, & nego consequentiam. Licet enim (dato, quod causa efficiens moralis propriè rationem causæ participet) debeat propriè participare rationem causæ efficientis, vt argumentum conuincit: non tamen inde conuincitur nomine causæ efficientis *absolute dictæ* comprehendi, nec nomine efficientiæ *dictæ absolute* efficientiam moralem intelligi: vt constat in exemplis supra adductis. Supposito namque, quod causa efficiens moralis vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa physica efficiente conueniat; & consequenter propriè rationem causæ efficientis sortiatur, mandans, & consulens homicidium, vel furtum propriè sunt causæ efficientes furti, vel homicidij: & tamen non dicuntur absolutè fur, nec absolutè homicida: nec sub nomine efficientis furtum, vel homicidium intelliguntur, consulentes, aut mandantes, sed solum illa exequentes, vel executiuè efficientes, nec consulentes, aut mandantes dicuntur absolute conficientes, vel cooperantes, sed solum illi, qui cum exequente executiuè ad furtum; & homicidium concurrunt: ergo ex eo quod causa moraliter solum ad miracula concurrens, sit cum proprietate causa, non sequitur nomine causæ miraculum efficientis absolute, & sine restrictione prolato causam moralem intelligi. Et huius ratio esse potest: nam primæua impositio huius nominis *causa efficiens* fuit ad significandam causam physicè efficientem. Deinde per extensionem significat causam efficientem moralem, quando autem aliquod nomen isto modo duo significata comprehendit, dictum sine restrictione sumitur pro priori significatu, vt constat in hoc nomine *filius*, quod ex primæua impositione significat naturalem, & per extensionem filium adoptiuum, etiam propriè significat, & tamen sub nomine *filij* absolute, non venit filius adoptiuus, sed naturalis, & vt adoptiuum comprehendat extensio expressa, aut subintellecta ratione alicuius causæ requiritur. Vt quando aliqua lex fauoribus pro filijs statuitur, quia fauores sunt ampliandi, non solum ad naturales, sed etiam ad adoptiuos extenditur. Ideoque sub nomine efficientiæ miraculi, aut causæ efficientis illius, nisi aliquid addatur, intelligenda est causa physicè efficiens miraculum, quamuis demus causam efficientem moralem cum proprietate esse causam, & rationem causæ efficientis cum proprietate sortiri.

117 *Respondetur secundo.*

Secundo responderi potest ex dictis §. 1. Ad primam probationem minoris, distinguendo minorem: cum proprietate absolute, transeat minor: cum æquali proprietate, ac instrumentali physico influxu in miracula, nego minorem, & consequentiam. Verba enim Scripturæ, non solum sunt cum proprietate accipienda, quando ex huiusmodi acceptione nullum inconueniens sequitur, sed etiam cum maiori proprietate possibili, eadem conditione seruata, quod, nempe, nullum inconueniens sequatur. Licet autem influxus effectibus moralis possit dici propriè efficientia: non tamen cum æquali proprietate, ac influxus physicus effectibus, & cum alias ex huiusmodi influxu humanitatis Christi in miracula nullum inconueniens sequatur: fit vt verba Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, quibus humanitati Christi attribuitur efficientia miraculorum, sint de physica efficientia accipienda.

118 *Oppones.*

Sed oppones primo: nam sequitur ex hac solutione, humanitatem Christi principaliter physicè influere in effectus miraculosos; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; esto efficientia physica instrumentalis, sit propria efficientia, non tamen ita propria, ac efficientia physica principalis; sed iuxta solutionis doctrinam, verba Scripturæ attribuentia humanitati Christi efficientiam in miracula accipienda sunt cum maiori proprietate possibili: ergo accipi debent de efficientia physica principali. Secundo: nam esto efficientia physica instrumentalis sit magis propriè efficientia, quam efficientia moralis meritoria, non tamen ita dignitatem ostendit; cum illa possit rebus inanimatis, & homini in peccato existenti competere. Secus autem efficientia moralis meritoria, præcipuè condigna; sed verba Scripturæ melius accipiuntur in sensu maiorem dignitatem demonstrante in humanitate Christi, quam in sensu magis proprio, maximè si alter sensus proprius sit, qualiter in præsenti contingit: ergo accipienda sunt de efficientia morali meritoria, non autem de efficientia physica instrumentali. Tertio: nam esto efficientia physica principalis excedat in proprietate efficientiam meritoriam moralem, non autem eam excedit efficientia physica instrumentalis, sed potius ab illa exceditur: ergo verba Scripturæ accipienda sunt, non de efficientia physica instrumentali, sed de efficientia meritoria. Consequentia tenet ex doctrina solutionis. Antecedens autem probatur primo: nam causa efficiens principalis est causa cum maiori proprietate, quam causa instrumentalis; & consequenter cum maiori proprietate efficit, sed causa meritoria est causa efficiens principalis: ergo in proprietate efficiendi excedit causam physicam instrumentalem. Secundo: nam causa meritoria conuenit vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa efficiente physica principali; causa autem physica instrumentalis non conuenit vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa principali physica; cum dependenter ab illa rationem causæ participet; qua ratione causa principalis secunda, non conuenit vniuocè in ratione causæ cum prima, quia, nempè, dependet ab illa, eique subordinatur; sed vniuocè participans rationem causæ efficientis, cum maiori proprietate efficiens est, quam id, quod solum analogicè rationem illam participat: ergo causa meritoria excedit causam physicam instrumentalem in proprietate efficiendi.

Oppones.

Tertio opponens.

119 *Ad 1. replicam respondetur.*

Respondetur ad primam replicam, negando sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam humanitatem Christi physicè principaliter influere in gratiam, & in alios effectus miraculosos, implicatorium censetur, iuxta frequentiorem, & veriorem sententiam; & ideo hæc maior proprietas illi attribuenda non est. Quod si efficientia principalis physica gratiæ ab intrinseco non repugnaret, de facto foret humanitati Christi attribuenda.

Ad secundam.

Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem: si sensus magis proprius alium maioris dignitatis, & minus proprium excluderet, & cum illo repugnaret, transeat minor: si illum sensum non excludat, nego minorem, & consequentiam. Quia cum efficientia physica instrumentali rectè efficientia moralis meritoria componitur, & compatitur; vnde, vt maior dignitas, quæ in meritoria efficientia inuenitur, saluetur in humanitate Christi, non est cur verba Scripturæ illi efficientiam attribuentia, a maiori proprietate deficiant, & cum minori proprietate accipiantur.

120 *Ad tertiam.*

Ad tertiam, nego antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: intra idem genus causandi, concedo maiorem: in diuerso genere, nego maiorem, & concessa minori nego consequentiam. Nam licet causa physica principalis cum maiori proprietate sit causa, quam physica instrumentalis, quia in eodem genere sunt, nempe, in genere causæ physicæ, & eadem ratione, causa principalis moralis excedat moralem instrumentalem: causa tamen principalis moralis non excedit causam physicam instrumentalem, sed potius ab illa exceditur in proprietate efficiendi. Ad secundam probationem dicatur, vel causam physicam instrumentalem vniuocè conuenire in ratione causæ efficientis cum causa physica principali, vel causam principalem moralem non conuenire vniuocè in ratione causæ efficientis cum causa efficiente physica principali. Vnde ex isto capite non potest maior proprietas in causa meritoria, quam in causa instrumentali physica inferri. Ratio autem doctrinæ traditæ est; nam conuenientia vniuoca inter causam physicam principalem, & instrumentalem, non potest alia ratione negari, nisi propter dependentiam instrumenti a causa principali: hæc autem, etiam conuenit in causa meritoria, esto principalis sit; non enim potest effectum pro-

Ad secundam probationem.

prium

primum causare, nisi dependenter à causa efficiente physica: ergo vel concedenda est vniuoca conuenientia inter causam principalem physicam, & instrumentalem; vel asserendum, causam meritoriam, esto principalis sit, non conuenire vniuocè cum causa physica efficiente principali. Nec ideo solum negatur conuenientia vniuoca inter causam secundam, & primam, quia secunda à prima dependet, sed quia Deo, & creaturis nullum prædicatum vniuocum esse potest. Et quidem, quod ex sola dependentia analogia non inferatur. Patet in causa efficiente comparata cum finali, inter quas vniuoca conuenientia in rationem causæ interuenit; & tamen causa efficiens essentialiter à finali dependet: non ergo ex sola dependentia tollitur vniuocatio, nec infertur analogia.

S. V.

Duplici rationi contrariæ sententiæ occurritur, & explicatur necessitas indistantiæ localis ad operationem physicam.

121 *Primo arguit Vazquez.*

DEINDE arguit Vazquez, ratione ad hominem contra Thomistas: nam de ratione instrumenti physici est, quod ratione propriæ, & innatæ virtutis operetur operatione contingente passum, in quo est inducendus effectus; sed Christus plura patrauit miracula, sine tali coniunctione: ergo in illa non se habuit, vt physicum instrumentum, sed vt instrumentum morale. Consequentia est bona. Maior (inquit Vazquez) est doctrina Thomistarum. Minor autem constat ex cap. 8. Matt. *Vbi seruum Centurionis absentem resuscitauit*. Et Ioannis 4. *Filium reguli distantem sanauit*. Et Ioannis 11. *Sola voce Lazarum in Limbo existentem ad vitam restituit*: at in nullo ex his casibus potuit humanitas Christi propria, & innata virtute præuiam operationem elicere physicè contingentem subiecta, in quibus effectus miraculosi fuerunt inducti: ergo vera est minor argumenti facti.

Matth. cap. 8. Ioann. 4. Ioann. 11.

122 *Respond.*

Respondeo, negando maiorem, quæ falso Thomistis imponitur. Nam licet plures in instrumento physico exigant præuiam operationem, quæ strictè sit operatio, & alij operationem, vel aliquid per modum operationis, idest, quod instrumentum, non omnino otiosum, & quietum sit, sed sub aliquo exercitio, nempè, actionis, vel passionis: nullus tamen docuit operationem ab instrumento propria virtute causatam debere contingere passum, in quo effectus principalis est inducendus; est enim expresè contra Diuum Thom. *in hac 3. p. q. 62. art. 1. ad 2.* vbi docet, aquam propria virtute corpus abluentem, animam abluere virtute diuina: non ergo requiritur ad rationem physici instrumenti contactus physicus subiecti in quo effectus principalis est inducendus per actionem præuiam ab illo elicitam mediante propria virtute, sed sufficit, quod virtute diuina contingat subiectum talis effectus. Vnde quamuis in miraculis adductis Christus per propriam virtutem non contigerit subiecta, potuit in effectus miraculosos influxum physicum exercere, illa contingendo virtute diuinitatis.

S. THO.

123 *Arguitur 2. & replicatur contra solutionem.*

Sed contra hanc solutionem obstat secundum argumentum: vt enim in illa admittimus, vt Christi humanitas physicè in prædicta miracula influeret, debuit physicus contactus adesse, licet non propria virtute, benè tamen virtute diuinitatis; sed nec propria, nec aliena virtute potuit Christi humanitas sub ecta loco distantia physico contactu contingere: ergo in illa physicum non exercuit influxum. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: nam ad contactum physicum, vt constat ex Diuo Thoma 1. *p. quæst. 8. art. 1.* sequitur indistantia localis, ibi enim docet omne agens debere contingere, in quod immediate agit, quod probat ex philosopho 7. physicorum textu 10. dicente, *quod mouens, & motum oportet esse simul* ex quo principio colligit D. Thom. Deum esse in omnibus rebus: quia in omnibus immediatè operatur: ergo Christi humanitas, nec propria, nec aliena virtute potuit subiecta loco distantia physico contactu contingere: ac proinde illa miracula non processerunt ab illa, vt ab instrumento physico, sed tantum vt ab instrumento morali.

124 *Soluit Lorca.*

Hoc argumento conuictus Lorca *disp. 53. conclusione 2.* docuit miracula, quæ Christus operatus est in distantia, non physicè, sed moraliter ab illo fuisse causata. Alia verò in quibus conditiones requisitæ ad physicum influxum adfuerunt, physicè operatum fuisse. Hæc tamen solutio displicet, & reijcitur primo ex D. Thoma in hac *tertia parte q. 48. art. 6. ad 2.* vbi docet, passionem Christi, etsi corporalis sit per spiritualem contactum efficaciam sortiri, *& q. 56. art. 1. ad 3.* id ipsum docet de resurrectione Christi, nempè esse causam efficientem resurrectionis nostræ virtute diuina, *quæ quidem virtus præsentialiter attingit omnia loca, & tempora, & talis contactus virtutis sufficit ad rationem huius efficientiæ*. ergo iuxta D. Thom. humanitas Christi, quæ resurrexit, causa efficiens est nostræ resurrectionis ratione contactus virtualis, quia virtute diuina comparatur absque indistantia locali. Secundo: nam localis indistantia solum est conditio agentis creati ad agendum: ergo potest à Deo suppleri; & consequenter quamuis nullum agens creatum possit virtute propria, & connaturaliter in passum loco distans operari, poterit tamen de potentia absoluta, & virtute diuina. Denique: quia res corporea non minus improportionata est ad agendum circa rem spiritualem, quam circa rem loco distantem; sed quamuis nequeat propria, & connaturali virtute agere circa rem spiritualem, potest virtute diuina: ergo pariter, etsi nulla res creata valeat operari indistans connaturaliter propria virtute, poterit virtute diuina.

Reijcitur 1. *Reijcitur 2.* *Denique reijcitur.*

125 *Secunda solutio Magist. Albelda.*

Secunda solutio est: humanitatem Christi esse instrumentum coniunctum diuinitati; quando autem causæ principali instrumentum realiter coniunctum est, sufficit, quod causa principalis realiter sit præsens passo, vt instrumentum coniunctum, in illud realiter operetur, ideoque humanitas Christi coniuncta diuinitati potest in subiecta à se distantia, quæ diuinitati sunt præsentia operari. Ita Magister Albelda 1. *p. disp. 16 ad 4. argumentum*. Cuius doctrina videtur ab Angelico Doctore insinuata in hac *3. p. q. 56. art. 1. ad 3.* vbi docet resurrectionem Christi, quia causat nostram resurrectionem non propria, sed diuina virtute, quia omni loco præsentialiter adest, posse nos virtualiter contingere, esto à nobis distans sit: & præterea hac ratione probatur: causa namque principalis potest in rem ab ipsa distantem influere medio instrumento indistanti: sicut sol in mineralibus terræ physicè efficienter influit, quia licet distet supposito, non tamen distat virtute, quæ est illius instrumentum: ergo pariter si causa principalis indistans sit à subiecto, in quo est inducendus effectus, poterit illius instrumentum in tale subiectum operari, quamuis loco distet ab illo. Quod amplius confirmari potest: nam phantasia in capite existens, physicè mouet appetitum sensitiuum residentem in corde, tanquam instrumentum animæ, quamuis loco distet ab illo, quia anima cuius est instrumentum præsens est cordi. Appetitus etiam sensitiuus, vt instrumentum animæ mouet physicè pedem, quia licet distet ab illo anima cuius est instrumentum à pede non distat: pariter ergo humanitas, vt est instrumentum coniunctum diuinitati, poterit physicè influere in subiecta loco ab ipsa distantia; quia diuinitas, cuius est instrumentum est illis intimè præsens.

126 *Reijcitur 1.*

Cæterum contra hanc solutionem facit primo: nam D. Thomas, quod resurrectio Christi instrumentaliter operetur nostram resurrectionem, quantumuis sit distans loco, fundat in eo quod diuina virtute operatur, quæ omnibus præsentialiter adest: ergo instrumentum, quantumuis coniunctum sit, non potest virtute causæ principalis creatæ in rem loco distantem operari. Deinde: nam manus est instrumentum coniunctum in ordine ad motum localem; & tamen vna manus non potest aliam mouere localiter, nisi illam immediatè contingat, vel saltem mediante virtute ab vna manu ad aliam diffusa: ergo, vt instrumentum coniunctum physicè operetur, non sufficit sola indistantia localis causæ cuius est instrumentum. Præterea: quia instrumentum non agit per causam principalem, nec mediante illa; benè tamen causa principalis medio instrumento, & in illo operatur: ergo licet possit causa principalis physicè influere in rem loco à se distantem ab ipsa, & indistantem ab instrumento, in quo, & per quod principalis causa operatur, non tamen è contra poterit instrumentum influere in id, quod distat loco quamuis causa principalis ab eo localiter sit indistans. Insuper: nam licet possit causa principalis non existens in se ipsa, sed tantum in virtute à se decisa, quæ est illius instrumentum, efficienter in effectum influere: instrumentum non existens in se ipso formaliter, non potest physicè influere media causa principali existente; at hoc non alia ratione, nisi quia causa principalis medio instrumento operatur, non vero instrumentum in causa prin-

Secundo. *Tertio.* *Quarto.*

principali, & illa mediante: ergo eadem ratione, quamuis causa principalis possit influere physicè in rem, à qua distat loco, non verò distantem ab instrumento, non tamen poterit instrumentum physicè influere in rem à se ipso distantem, quamuis a causa principali non distet. Denique nam iuxta D. Thom. & communem Thomistarum doctrinam, non solum humanitas Christi, sed etiam sancti operati sunt miracula instrumentaliter physicè, & plura operati sunt, absque indistantia locali; & tamen non sunt instrumenta coniuncta diuinitatis: ergo quod humanitas Christi operata sit miracula in rem distantem localiter, ex ratione instrumenti coniuncti non prouenit.

Quinto.

127 *Non fauet D. Thom. huic solutioni.*

Nec doctrina solutionis rectè ex Diuo Thoma deducitur: nam mens, & sensus Angelici Præceptoris est, quod licet causa creata non possit propria virtute in rem localiter distantem physicum influxum habere, potest tamen virtute diuina, & hoc ideo, quia virtus diuina omnibus præsentialiter adest, quare sicut ipsa principaliter influit in omnia, ita potest instrumento ab illa assumpto virtutem communicare, qua possit in quamcumque rem, etsi ab illo distantem operari. Nec iuuatur prima ratione, ob discrimen constitutum; quia nempè, causa principalis operatur medio instrumento, & in illo virtualiter existit; secus autem instrumentum media causa principali. Et sicut ob hanc rationem potest causa principalis non existens influere medio instrumento existente, non autem è contra; ob eandem potest causa principalis influere sine indistantia locali formali, propter virtualem indistantiam, quam in instrumento sortitur: secus vero instrumentum ob indistantiam causæ principalis poterit physicè influere.

Soluitur prima ratio, qua innititur.

128 *Soluitur secunda.*

Nec denique secunda consideratione iuuatur, eo quod ex anima, & appetitu resultat causa adæquata motus, quo membra mouentur, anima ingrediente, vt radice, appetituque vt potentia proxima loco motiua, non autem est necessarium, quod causa adæquata efficiens secundum omnes partes sit indistans localiter a subiecto in quod operatur, sed sufficit si secundum aliquid ex constituentibus causam, talem indistantiam habeat; & ideo quamuis appetitus sit localiter distans a pedibus, potest pedes mouere localiter propter indistantiam animæ: ex qua, & appetitu adæquata causa talis motus conflatur. Humanitas autem quamuis instrumentum coniunctum diuinitati; non tamen cum illa vnicam causam constituit; ideoque non potest in rem loco distantem influere instrumentaliter, ob solam indistantiam localem diuinitatis, cuius est instrumentum. Et quidem non est minus de ratione volitionis, quod feratur in rem cognitam, quam de ratione operationis physicæ, ferri in rem præsentem physicè; & tamen non petitur ad rationem volitionis, quod feratur in obiectum cognitum à voluntate, sed sufficit, quod ab anima cognoscatur; quia ex voluntate, & anima vna volitionis causa resultat: ergo pariter, cum ex duobus vnica causa consurgit, vt ab vtroque egrediatur operatio, sufficit alterius indistantia localis.

129 *Si dicas.*

Si dicas: etiam ex Verbo, & humanitate conflantur vna causa influens in effectus miraculosos, Verbo se habente, vt *quod*, & humanitate, vt *quo*: ergo, vt humanitas operetur instrumentaliter physicè, sufficiet indistantia Verbi supponentis humanitatem, quamuis humanitas non sit indistans localiter. Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ad constituendum principium operatiuum, vel operans, suppositum vt conditio se habet. natura autem in suis potentijs completa ingreditur, vt ratio formalis, & vt principium *quo* constans ex proximo, & radicali. Vnde inuariato hoc principio, quamuis varietur suppositum, remanent operationes specificè inuariatæ. Et ideo potest indistantia physica naturæ, aut principij radicalis, ex quo, & principio proximo, causa, vt *quo* adæquata conflatur, sufficere, vt physicum exerceat influxum, non autem sufficit indistantia sola suppositi, vt influat physicè conflatum ex illo, & natura. Qua doctrina exempla, & instantia adducta fit clara, vt enim voluntas Verbi velit aliquod obiectum, sufficit ab humanitate cognosci, quamuis a voluntate non apprehendatur, non autem sufficit, vt humanitas existens in Verbo appetat; quod Verbum ratione diuinitatis, obiectum volitum apprehendat, vt omnibus est compertum, cuius rei non potest alia ratio esse discriminis, nisi illa, quam assignauimus: pariter ergo in præsenti.

Respondetur.

130 *Aliorum solutio.*

Aliorum solutio est: ad physicam efficientiam, & physicum contactum virtualem, non requiri præsentiam, seu indistantiam suppositi, sed sufficere præsentiam virtutis; licet autem humanitas Christi non sit se ipsa præsens rebus, in quibus operatur miracula; illis tamen præsens est sua virtute, non propria, & connaturali; sed virtute à Deo communicata, vt instrumentaliter effectum miraculosum efficiat, & tangat subiectum, in quo effectus miraculosus recipitur. Ita Coquetius *lib. 2. de gratia disp. 6. cap. 4.* in hoc sensu interpretans Diuum Thomam, & Vincentium aientes humanitatem Christi in efficientia physica miraculorum habuisse contactum physicum virtualem.

Coquet.

131 *Displicet.*

Hæc tamen doctrina, nisi ad eam, quam dabimus reducatur, non placet, licet namque virtus increata Dei, cui subordinatur humanitas, omni loco præsens sit; virtus tamen in humanitate recepta, illam eleuans ad agendum instrumentaliter, non est omni loco præsens, sed distans non minus, quam ipsa humanitas: & aliàs ex hac virtute intrinsecè humanitati inhærente non diffunditur per loca intermedia alia virtus vsque ad subiectum, in quo effectus miraculosus recipitur, vt prædictus Auctor fatetur, & omnibus est inconfesso: ergo humanitas non est præsens subiecto, in quo physicè agit, nec formaliter per se ipsam, nec virtute per quam eleuatur, vt agat, sed instrumentaliter operatur in rem distantem localiter.

132 *Dices.*

Dices: non esse præsentem præsentia virtutis formali, bene tamen virtuali. Cum enim causet physicè instrumentaliter gratiam in anima, illam necessario tangit virtuali contactu. Nam ipsa efficientia physica, contactus est virtualis: ac proinde est anima virtualiter præsens. Sed contra: nam præsentia hæc virtualis, & virtualis contactus, consistens in physica efficientia formæ in anima receptæ, à nullo Theologorum negatur, qui humanitati Christi concedunt influxum physicum in effectus miraculosos, nec potest ab vllo negari: cum eo ipso, quod anima v. g. causet physicè gratiam in illa receptam, ipsam effectiuè tangat; at præsentia virtutis, quam prædictus Auctor humanitati Christi concedit, vt instrumentaliter physicè agat, est contra quosdam Auctores negantes dictam præsentiam: ergo loquitur de præsentia virtutis, non solum effectiua, & virtuali, sed etiam formali, vel in sensum, quem impugnat, coincidit.

Replicatur.

133 *Vera solutio assignatur.*

Vnde ad secundum argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem dicatur, ad contactum formalem necessario localem indistantiam, & præsentiam requiri; ad contactum autem effectiuum, & virtualem, simultatem agentis, & passi, & localem indistantiam esse quidem conditionem ex natura rei petitam; non tamen essentialiter, ita vt à Deo neutiquam possit suppleri, vnde humanitas localiter distans, potuit virtute diuina, quæ legibus naturæ non subest, nec alligatur, in subiecta à se distantia physicè instrumentaliter agere, & physicè operari effectus miraculosos. Et quidem res corporea, propria, & connaturali virtute, non potest agere in spiritum; & tamen potest virtute diuina: ergo pariter, etsi propria, & connaturali virtute non possit agere indistans, poterit virtute diuina. Nec obstat doctrina Philosophi: loquitur namque de agente, & passo, attento modo connaturali agendi, iuxta quem simultas suppositi, aut virtutis est necessaria. Nec contrarium ex doctrina Diui Thomæ colligitur: Deus namque connaturaliter agit, cum influit in res creatas, & immediatè illas tangit contactu formali virtutis; cum ipso identificatæ, quia in omni re creata efficit se ipso aliquid ab illo immediatè dependens. Ex quo rectè à D. Thom. colligitur immediata Dei præsentia in omnibus rebus creatis, de quo consulendi sunt Discipuli D. Thom. *loco ex 1. p.* assignato.

134 *Aduersus solutionem obijcitur 1.*

Sed contra hanc solutionem, quæ communis est apud nostros, obstant aliquæ obiectiones, Prima est: nam ex illa sequitur, posse Deum in rem sibi distantem operari; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Probatur sequela: potest creatura operari virtute Dei in rem sibi distantem; sed quod potest creatura virtute Dei, potest Deus propria, & connaturali virtute: ergo potest Deus operari in rem à se ipso distantem. Secundo: nam vnio formæ cum materia, solum vt conditio concurrit ad effectum formalem formæ: & tamen non potest de potentia Dei absoluta forma suum effectum præstare sine vnione cum materia: ergo quamuis indistantia localis agentis à passo, vel vnio agentis cum illo, solum vt conditio concurrat ad effectum causæ efficientis, non poterit agens, etiam de potentia absoluta, absque tali indistantia operari. Tertio; apprehensio obiecti, solum vt conditio ad actum voluntatis concurrit, in probabiliori sententia, de qua in 2. *Physicorum*; & tamen non potest voluntas, etiam de potentia absoluta, velle obiectum non apprehensum, & media apprehensione ipsi vnitum: ergo idem quod prius. Denique: nam existentia solum est conditio ad agendum ex parte causæ efficientis, & tamen implicat, etiam de potentia absoluta causam

Secundo.

Tertio.

Quarto.

iam

sam agere, nisi praexistat; ergo quamuis coexistentia agentis, & passi in loco, vel indistantia localis, solum sit conditio ad agendum, implicabit actio physica, absque dicta coexistentia, vel indistantia locali.

135 *Confirmatur 1.*

Confirmatur, & vrgetur: non minus est necessaria ad agendum coexistentia in loco, quam coexistentia in tempore, sed haec est indispensabilis de potentia Dei absoluta: ergo & illa; & consequenter nec propria, nec aliena, etsi diuina virtute, poterit humanitas Christi physicè operari effectus miraculosos in subiectis loco distantibus.

Confirmatur 2.

Confirmatur, & vrgetur secundo, si posset humanitas Christi Domini in rem à se distantem operari, maximè, quia influit non propria, sed diuina virtute, quae omnibus localitèr adest; sed haec ratio est nulla: ergo. Maior constat ex doctrina D. Thomae *vbi supra*. Minor autem probatur: nam humanitas operatur virtute diuinitatis, quae coexistit omni tempori; & tamen ex hoc non infertur, posse humanitatem virtute diuinitatis physicè influere in rem distantem tempore ab ipsa: ergo pariter ex eo quod operetur virtute diuinitatis, quae praesens est omni loco, non sequitur posse in rem loco ab humanitate distantem operari.

136 *Respond. ad 1. replicam.*

Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Creatura namque potest connaturaliter, & inconnaturaliter operari: Deus autem non est capax operandi inconnaturaliter; sed quidquid operatur, connaturaliter operatur: cumque ad connaturalem modum operandi physica praesentia exigatur; fit consequens, vt Deus non possit in rem à se ipso distantem operari. Praeterea: nam quod humanitas in rem à se distantem operetur, prouenit ex eo quod agit, non propria, sed Dei virtute, qui omnibus rebus praesentialiter adest, vt ex Diuo Thoma vidimus: Deus autem superiorem se non habet, in cuius virtute operetur, ideoque agere non potest in rem ab ipso distantem. Ad sequelae probationem, concessa maiori, nego minorem: nam quod creatura possit in rem à se distantem operari, prouenit ex eo quod agit non propria, sed alterius virtute à nullo loco distante: Deus autem non potest alterius virtute operari, & ideo non sequitur posse in rem distantem à se ipso operari.

137 *Respondetur 1. ad secundam replicam.*

Ad secundam respondetur primo, negando maiorem. Nam licet vnio formae cum materia non sit ratio formalis informandi in actu primo, est tamen ratio formalis informandi in actu secundo, est enim formae causalitas: ac proinde ratio formalis illam constituens in actu secundo causantem, sicut actio in causa efficiente, & si non sit ratio formalis, illam constituens in actu primo effectiuam, est tamen ratio formalis constituens in actu secundo efficientem, & sicut ob hanc rationem non potest causa efficiens in actu secundo absque propria actione causare, etiam de potentia Dei absoluta: ita nec forma potest, etiam de potentia absoluta, absque vnione cum materia effectum formalem praestare.

138 *Respondetur 2.*

Respondeo secundo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam forma causat suum effectum formalem se ipsam communicando materiae, ad quam communicationem vnio essentialiter requiritur. Vnde etsi conditio tantum sit, est tamen essentialis conditio: ac proinde indispensabilis etiam de potentia absoluta: causa autem efficiens non agit praebendo se ipsam formaliter, sed ex se efficiendo effectum, in quo modo agendi non includitur essentialiter vnio efficientis cum subiecto, in quo causatur effectus: ac proinde talis vnio, seu indistantia non est vnde, vt conditio essentialis exigatur: ac per consequens non est cur indispensabilis de potentia absoluta asseratur. Et quidem forma non potest effectum formalem praebere, media virtute ab ipsa forma distincta, sed necessario illam praestare debet se ipsa, & tamen causa efficiens potest per virtutem diffusam indistantem à passo operari; quamuis ipsa suppositaliter distet, vt constat in Sole influente in mineralibus terrae, a quibus suppositaliter distat, ob indistantiam virtutis a Sole per intermedia diffusae: ergo pariter, quamuis forma non possit, etiam de potentia absoluta, absque intrinseca vnione causare poterit causa efficiens operari absque indistantia locali, absque vnione cum passo.

139 *Ad 3. obiectionem respondetur.*

Et ex his ad tertiam obiectionem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam inter lineam conditionis datur conditio essentialis, & conditio solum connaturalis. Quarum prima est insupplebilis, etiam de potentia absoluta; secus autem illa, quae solum connaturaliter est requisita. Dicimus ergo, apprehensionem finis, vel obiecti appetibilis esse conditionem essentialiter exactam, vt voluntatis actus eliciatur: & ideo non posse de potentia absoluta voluntatem sine illa operari. Approximatio autem agentis ad passum, vel indistantia localis ab ipso: est conditio solum connaturaliter petita ad agendum: & ideo potest de potentia absoluta suppleri. Ratio autem discriminis est: nam voluntas est potentia rationalis participatiuè; ideoque non potest absque praeuia ratione operari. Quae ratio nec alia similis reperitur, vt probetur dependentia essentialis agentis ab indistantia locali, & approximatione ad passum in agendo, & ideo non est cur asseratur, esse conditionem indispensabilem, & essentialem.

140

Deinde: nam omnis appetitus consequitur aliquam formam: appetitus naturalis sequitur formam naturalem, appetitus elicitus formam apprehensam, & sicut in naturali essentialiter forma naturalis requiritur, ita ad elicitum forma apprehensa, & consequenter apprehensio obiecti essentialiter praesupponitur; non autem est ratio assignabilis, cur dependentia agentis naturalis in agendo ab indistantia locali, & approximatione ad passum, essentialis sit: ideoque asserendum est, solum esse conditionem exactam connaturaliter.

§. VI.

Examinantur solutiones Vincentij, & traditur vera solutio.

141 *Tres solutiones M. Vincentij.*

Ad vltimam obiectionem Magister Vincentius *relectione de Gratia Christi qu. 6. pag. 784.* tres adhibet solutiones. Primo respondet, negando argumenti maiorem, quod nempè existentia si solum conditio in causa efficiente ad agendum; sed est ratio formalis ex parte causae efficientis. Sicut namque calefacere praesupponit essentialiter calorem formalem, aut eminentialem in causa efficiente, ita agere, vel facere secundum rationem communem, praesupponit per se, & essentialiter in aggente esse existentiam: eo quod sicut proprius terminus calefactionis est calor: ita proprius terminus actionis, vt actio, est esse, vel substantiale, vel accidentale. Quam solutionem verissimam censet, sibique caeteris gratiorem fatetur: quia tamen non omnes huic doctrinae consentiunt. Respondet secundo: actionem posse considerari dupliciter: primo, vt actio egrediens ab agente: secundo, vt est actualitas operantis. Et quidem, si primo modo consideretur, transeat. Quod existentia sit solum requisita, vt conditio. Secundo autem modo inspecta, praesupponit existentiam, tanquam rationem formalem: eo quod actio non est prima, sed secunda actualitas: existentia autem est actualitas prima, sine qua res nihil sunt. Quam solutionem sufficientissimam censet: quia tamen eam labefactare, quis poterit, asserendo actionem transeuntem non recipi in agente, sed in passo. Respondet tertio: terminum actionis, necessario debere praecontineri in agente, siuè instrumentale, siuè principale sit: implicat autem rem non existentem praecontinere in se actu formali, aut eminentiali actionem, vel actionis terminum: vnde licet existentia, ratione sui tantum considerata, non excedat limites requisitae conditionis ad agendum: prout tamen necessaria est ad hoc, vt causa agens praecontineat in se in actu formali, aut eminentiali terminum actionis, necessario, & essentialiter pertinet ad agendum, vnde sine illa non potest causa efficiens, etiam de potentia Dei absoluta, operari.

142 *Impugnatur 1. solutio. Primo.*

Caeterum contra primam solutionem facit; vt enim Magister Vincentius docet *q. 7. conclusione 2. pag. 911.* humanitas in Christo propriam existentiam non habet, sed per Verbi existentiam existit. Quae doctrina est D. Thom. *infra q. 17. art. 2.* illamque omnes Discipuli D. Thomae sequuntur. Et ex illa manifestè infertur, existentiam non esse rationem formalem in causa efficiente, vt agat. Quod probo. variata namque ratione formali agendi, seu principio *quo* formali, non potest eadem actio consistere; sed actiones humanitatis, inspectae secundum physicum esse, sunt eiusdem speciei cum illis, quas eliceret, existens propria existentia, & propria personalitate subsistens, vt omnibus est inconfesso: ergo existentia non est ratio formalis agendi in humanitate, sed tantum requisita conditio. Patet consequentia: nam existentia Verbi, & propria existentia humanitatis essentialiter distinguuntur, imo distant infinitè: ergo si operationes humanitatis sub vtraque existentia non distinguuntur, existentia non est ratio formalis agendi, nec principium *quo* formale in humanitate operandi.

143 *Secundo.*

Deinde: nam falsum est, existentiam esse terminum actionis, sicut calor est calefactionis terminus: nam calor est terminus formalis *quo* respectu calefactionis, & à quo specificatur; at existentia non est terminus *quo* actionis, sed tantum complementum termini; aliàs actio, qua Virgo Beatissima Christum genuit ab existentia Verbi, vt à termino formali specificationem sumeret, cuius contrarium docet prædictus Magister *pag.* 927. ergo existentia non sic ad actionem se habet, sicut calor ad calefactionem, quandoquidem existentia ingreditur, vt conditio ad terminandam actionem; calor verò terminat calefactionem, vt terminus *quo* formalis.

144 *Impugnatur 2. solutio. Primo.*

Et ex his secunda resolutio reijcitur, primo: nam actio, vt egrediens comparatur ad causam, vt ad principium actiuum; vt vero recepta comparatur ad illam, vt ad subiectum receptiuum; sed non est assignabilis ratio, cur ad efficiendam actionem existentia sit conditio; & ad illam recipiendam, vt ratio formalis concurrat: ergo si in prima consideratione munus conditionis exercet, in secunda ratio formalis non est, sed tantum requisita conditio. Deinde: nam quod existentia necessaria in causa efficiente sit, prouenit ex eo quod agit in quantum est in actu; sed hoc illi conuenit in quantum principio actiuo: ergo si in illa, prout sic, existentia ratio formalis non est, nequit subinduere munus rationis formalis in illa, vt receptiua actionis. Præterea: nam existentia increata, qua sola existit humanitas Christi, in sententia D. Thom. quam sequitur Magister Vincentinus *loco nuper assignato*, non est principium *quo* effectiuum actionum humanitatis, nec principium *quo* receptiuum earundem: ergo existentia non est ratio formalis ad actionem, vt à principio egredientem, nec ad illam, vt in principio receptam. Consequentia est bona: nam idem est, esse principium *quo* receptiuum, & rationem formalem: ergo si existentia, qua humanitas existit in Christo, non est principium *quo* receptiuum actionum humanitatis, non est ratio formalis recipiendi. Antecedens autem probatur primo: nam in sententia communi Thomistarum, de qua D. Thom. 1. *p. quæst.* 12. *art.* 5. respectu actionum vitalium idem est principium *quo* elicitiuum, & receptiuum, ex quo inferunt Discipuli D. Thomæ, vbi *proximè*, lumen gloriæ; quia vt principium *quo* proximè elicitiuum visionis beatificæ concurrit, esse etiam principium *quo*, subiectumque receptiuum eiusdem; sed vt Vincentinus in hac solutione admittit, existentia humanitatis Christi non est principium *quo* effectiuum actionum humanitatis; ergo esse nequit subiectum *quo* susceptiuum earundem.

Secundo. *Tertio.*

145 *Impugnatur 2.*

Secundo: nam inde efficaciter suadetur, existentiam humanitatis Christi non esse principium *quo* agendi; quia aliàs actiones humanitatis Christi physicè consideratæ, eiusdem rationis non essent cum illis, quas in proprio supposito eliceret; sed hæc ratio, etiam conuincit non esse subiectum *quo* receptiuum: nam etiam variato subiecto *quo*, non possunt non variari, saltèm numericè actiones, & accidentia recepta; ex quo inferunt Nostri Thomistæ, non manere eadem accidentia in genito, quæ ante præexistebant in corrupto, eo quod forma variatur: ergo sicut negatur, esse principium *quo* effectiuum actionum humanitatis, negandum pariter est esse subiectum *quo* receptiuum.

146 *Tertio.*

Tertio: nam si existentia increata vt *quo* actiones humanitatis reciperet, intrinsecè mutaretur, non minus, quam si esset subiectum *quod*, vt constat in lumine gloriæ, quod intrinsecè mutatur per receptionem visionis, quam tamen non vt *quod* recipit, sed tantum vt subiectum *quo* illius, sed existentia increata incapax est intrinsecæ mutationis, non minus, quam aliæ perfectiones diuinæ, quas esse immutabiles, Fides Catholica docet: ergo subiectum *quo* actionum humanitatis non est, sed tantum requisita conditio. Tandem præfata solutio reijcitur: vt enim cum communi Thomistarum sententia docuit Vincentinus vbi *supra pag.* 907. existentia non est prima actualitas in entitate creata, sed supponit actualitatem entitatiuam essentiæ, à qua realiter distinguitur, & in qua realiter subiectatur. ergo ex eo quod actio sit non prima, sed secunda actualitas, debeatque primam necessario supponere: perperam infert Vincentinus, existentiam esse rationem formalem in causa secunda creata, vt recipiat actualitatem actionis.

Vltimò reijcitur.

147 *Vltima solutio Vincentini probatur.*

Vnde his omissis solutionibus standum est vltimæ, quam tradit Vincentinus, & iuxta illam occurrendum est vltimæ obiectioni, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. eo quòd existentia est conditio essentialiter requisita ad agendum. Simultas autem, seu approximatio agentis ad passum, est conditio, non essentialiter, sed connaturaliter tantum exacta; indeque prima, non potest suppleri, etiam de potentia absoluta; benè tamen secunda conditio. Et quidem dari conditiones essentialiter exactas intra lineam conditionis; constat primo in paternitate diuina, quam solum, vt conditionem ad generandum se habere, docent probabiliter plures; & tamen essentialiter exigi à nemine potest negari; cum solum ob defectum illius, filius generare non possit. Constat secundo in apprehensione obiecti, quam esse conditionem, & non rationem formalem in obiecto voluntatis, frequentior, & verior sententia tenet; & tamen essentialiter exigi communi consensione docetur. Ac denique, alijs omissis, constat in obscuritate, quæ ad obiectum fidei, non vt ratio formalis, sed vt conditio se habet; & tamen sine illa implicat assensus fidei: non ergo ex eo quod existentia sit solum conditio ad agendum, licet inde argumentari, posset sine illa causam efficientem agere: nec ex eo quod approximatio sit solum conditio ad agendum, illicò inferendum est, non posse diuinitus suppleri, cum conditio intra lineam conditionis manens, abstrahat à requisita essentialiter, & à requisita tantum connaturaliter; & consequenter à dispensabili, & indispensabili, etiam de potentia absoluta. Sed vt rectè argumentemur, aliquid addendum est, nempè, quod vt conditio se habet; & aliàs non est vnde probetur simultatem agentis cum passo esse ex conditionibus essentialiter petitis; ex quo rectè infertur, diuinitus posse suppleri: quia ergo hæc minor subsumpta vera est in approximatione: secus autem in existentia; fit consequens, quod causa creata non possit non existens in se, vel in sua virtute, agere etiam de potentia absoluta, possit tamen sine indistantia locali, & sine simultate agentis cum passo, actio physica agentis creati subsistere.

184 *Existentiam esse conditionem essentialiter requisitã ad agendum; probatur extra Scolam D. Th. communis.*

Ratio autem cur existentia sit conditio essentialiter exacta ad agendum, ea est, quam tradit Vincentinus, quia, nempè, implicat, causam efficientem agere, & influere in effectum, quin actionem, & effectum contineat in actu formali, vel virtuali: hæc autem continentia implicat sine existentia; ideoque implicat, actionem egredi à causa secunda, nisi physicè præexistat. Quod autem sine existentia implicet, causam creatam continere actionem, & terminum continentia in actu formali, vel virtuali, facile probatur in sententia extra Scolam Diui Thomæ communi, asserente, existentiam esse indistinctam ab essentia: cum enim, in hac sententia, essentia rei creatæ sit nihil sine existentia, & per illam à nihilo distinguatur; nihilo autem omnis actualis continentia repugnet; fit consequens, quod existentia essentialiter ad prædictam continentiam exigatur; at verò in sententia Diui Thomæ distinguente realiter existentiam ab essentia, & statuente in re creata duplicem actualitatem, alteram entitatiuam, quæ subiectum est existentiæ, alteram existentialem, quæ in essentia actuali, actualitate essentiæ, recipitur, & per hanc actualitatem à puro nihilo extrahitur, & à nihilo distinguitur, non ita peruia est essentialis necessitas existentiæ. Cur enim prima actualitas ad continentiam effectus sine existentia non sufficiet? Nihilominus, etiam in ista sententia, asserendum est, existentiam esse conditionem essentialem, vt in agente creato præcontineatur effectus. & ratio est manifesta: vt enim Auctores istius sententiæ docent, actualitas essentiæ, ita ab existentia distinguitur, quod illam essentialiter connotat: ita vt implicet contradictionem, dari actualitatem essentiæ sine actualitate existentiæ, quod in præsenti non probandum, sed supponendum est. omnes enim Discipuli D. Tho. in hac doctrina consentiunt: cum ergo implicet, contineri effectum in causa actu formali, vel virtuali sine actualitate essentiæ, quæ actualitas, vt ratio formalis dictam continentiam præstet, & huiusmodi actualitas essentialiter connotet existentiam, & implicet sine illa; fit consequens, quod implicet, causam creatam sine existentia operari, & quod existentia sit conditio essentialis ad agendum.

Probatur in principijs extra Scolam D. Th. communibus.

In sententia D. Th. suadetur.

149 *Contra istã resolutionẽ obijcitur grauis difficultas.*

Sed contra hanc solutionem non leuis scrupulus pungit: vt enim fatentur Nostri Thomistæ, tenetque communis Philosophorum consensus, existentia ad agendum non est conditio concomitans, sed vt præintellecta exigitur in causa efficiente, vt in actu primo actiua; sed sic exigi non infertur ex doctrina assignata: ergo solutio insufficiens est. Probatur minor: actualitas entitatiua connotans essentialiter existentiam, est ratio formalis materiæ, vt recipiat formam, illamque, & compositum causet; & tamen ex hoc non infertur, existentiam esse conditionem in materia præintellectam pro priori ad formam, & compositum, sed tantum concomitantem, conuenientemque materiæ in instanti reali, in quo causat: ergo ex eo quod actualitas entitatiua sit causæ efficientis ratio formalis agendi, connotetque essentialiter existentiam, non sequitur existentiam requiri in causa efficienti, vt conditionem antecedentem, præintellectam; quæ pro priori natura ad agendum, sed tantum concomitantem in instanti reali, in quo causat.

Respon-

150 *Respond.*

Respondeo, nobis ad præsens sufficere, quod existentia sit conditio essentialiter requisita ad agendum, saltèm concomitans, quod illa ratione probatur: nam per hoc subsistit discrimen inter approximationem, & existentiam; cum illa, nec vt conditio concomitans, essentialiter requiratur. Vt autem probetur, esse conditionem antecedentem, requirique, vt præintellectam pro priori naturæ, aliquid addendum est, nempè, causam efficientem agere, vt est in actu completo, actualitate entitatiua se habente, vt ratione formali, & complemento istius actualitatis ingrediente, vt conditione, & quia actualitas entitatiua per existentiam completur, fit consequens, requiri existentiam, vt pro priori actus primi in causa efficiente ad agendum: secus in materia contingit, non enim recipit formam, vt in actu completo, sed potius vt in via ad formam, & existentiam; ideoque licet in eodem instanti reali debeat existentiam habere, non tamen debet, vt existens priori naturæ præintelligi.

151 *Duplex ratio discriminis assignatur. Prima. Secunda.*

Ratio autem huius discriminis est duplex. Prima: quia causa efficiens est perfectior in causando, quam materia, vnde non mirum, quod actualitatem completam petat, pro signo, quod causat: materia autem tale complementum non postulet. Secunda: nam causa efficiens constituit effectum sub existentia, illamque ab effectu non recipit, vnde effectus petit ab illa, vt existente causari; id autem quod effectus exigit in causa efficiente, debet illi pro priori naturæ competere, & in illa pro signo, & priori naturæ intelligi. Cæterum materia prima recipit à forma, & composito existentiam, nec illam suo effectui communicat; ideoque non petit concipi existens pro priori, & signo suæ causalitatis, sed vt tendens, & in via ad existentiam. Cæterum de his plura apud Nostros Thomistas *lib. 1. Pysicorum*, tractantes, an materia prima habeat existentiam partialem, an vero existat per existentiam totius, vbi hoc secundum ab omnibus Discipulis D. Thomæ docetur. Ad confirmationem ex *infra* dicendis, quid dicendum sit, constabit.

Ad confirmationem.

§. VII.

Tertium argumentum diluitur, & explicatur, an instrumento correspondeat prædicatum speciale in effectu?

152 *Tertio arguit Vazquez.*

TERTIO arguit Vazquez ratione: humanitas, verbi causa, de se non habet vim remotam, actiuam, & influxiuam in gratiam, aut in effectus miraculosos: sed quod de se nullatenus est actiuum, non potest eleuari ad agendum: ergo non influit physicè humanitas Christi in gratiam, nec in effectus miraculosos, sed solum influit moraliter. Consequentia est bona, Minor videtur certa: non enim alia ratione nequit potentia auditiua, etiam ex eleuatione videre, nec potentia visiua audire, nec potentia sensitiua intelligere, nisi quia de se non habent actiuitatem remotam in ordine ad prædictos effectus: ergo quod de se actiuitatem, saltem remotam non habet respectu alicuius effectus, non potest in illum, vt eleuatum influere, nec ad influendum eleuari.

Maior autem probatur: omni causæ ratione actiuitatis innatæ influenti in aliquem effectum, debet in effectu respondere aliqua formalitas petens, in talem causam reduci, sed in gratia nulla formalitas inuenitur, respondens humanitati Christi ratione suæ innatæ virtutis, petensque in illam reduci: ergo humanitas de se, & ratione suæ innatæ virtutis, non habet actiuitatem, adhuc remotam in gratiam: idemque, & eadem ratione est dicendum de effectibus miraculosis. Consequentia cum minori tenet. Maiorem autem probat: non enim aliunde infertur, in intellectu nostro actiuitas remota, & mediata in ordine ad visionem beatificam, nisi quia in illa reperitur vitalitas intellectualis correspondens intellectui, petensque in illum reduci: ergo verum est vniuersaliter omni causæ ratione sibi innatæ virtutis, quamuis mediatè, & remotè influenti in aliquem effectum, debere in tali effectu reperiri formalitatem aliquam tali causæ respondentem, & quæ in illam petat reduci.

153 *Respondent aliqui. 1.*

Huic argumento responderi solet primo: in gratia, & in quouis effectu miraculoso dari aliquod prædicatum respondens humanitati Christi, scilicet, rationem entis, aut rationem qualitatis, quæ prædicata possunt ab humanitate ratione suæ innatæ virtutis produci, non quidem, vt contracta ab esse gratiæ, sed prout inueniuntur cum aliis differentiis coniuncta, & per illam contracta, quod sufficeret, vt humanitas eleuata influat physicè in gratiam, & in effectus miraculosos: probant paritate intellectus creati potentis ex eleuatione elicere visionem beatificam: quia potest per proprias vires efficere naturalem intellectionem conuenientem cum visione beatifica in ratione intellectionis.

154 *Secunda aliorum solutio.*

Secundo alij respondent, negando ad influxum physicum, etiam principalem, exigi quod causæ influenti ratione sibi innatæ virtutis respondeat in effectu formalitas petens in talem causam reduci; vnde ex eo quod in gratia, nullum prædicatum humanitati respondeat, non sequitur, quod in illam influxum physicum exercere non possit. Quæ doctrina iuuari potest exemplo aquæ calidæ principaliter causantis calorem: cum tamen in calore producto, nulla inueniatur formalitas, quæ petat in aquam reduci ratione sibi innatæ virtutis.

155 *Prima solutio reiicitur.*

Sed neutra solutio est sufficiens, & prima reiicitur ex dictis §. *tertio*; nam correspondentia prædicatorum effectus ad causas, à quibus pendet, est correspondentia formalis, vt constat in visione beatifica, in qua ratio intellectionis formaliter intellectui respondet, & ratio supernaturalis correspondet formaliter lumini: & quia intellectui per se ratio intellectionis vitalis tribuitur, & per se illam respicit, ab illaque specificatur; ideo habet virtutem innatam remotam in visionem beatificam, quæ vt eleuata, illam principaliter causat, at prædicatum entis, & prædicatum qualitatis, quæ reperiuntur in gratia non respondet humanitati Christi correspondentia formali, nec huiusmodi prædicata petunt in humanitatem reduci: ergo admissa, vt necessaria correspondentia formalitatum effectus ad causas, à quibus physicè exigitur, non potest gratia efficienter physicè ab humanitate causari.

156 *Oppositio Ripaldæ.*

Sed instat contra hanc doctrinam Ripalda *libro secundo de ente supernaturali disputatione* 39. *num.* 9. potest calor eleuari ad influendum physicè in vnionem supernaturalem duorum graduum caloris inter se, & cum subiecto, Sol etiam potest ex eleuatione physicè influere in lucem corporum beatorum, quam supernaturalem esse, docent plures apud Salas 1. 2. *quæstione* 9. *tractatu* 2. *disputatione* 14 *sect.* 16. Similiter potest substantia creata eleuari ad producendam subsistentiam supernaturalem, quam possibilem esse, supponit: ergo poterit humanitas Christi eleuari ad producendam physice gratiam. Patet consequentia: nam ideo potest calor, vt eleuatur, in vnionem supernaturalem physicè influere, quia potest ex se efficere vnionem naturam conuenientem cum supernaturali in ratione communi vnionis, & Sol, ideo potest in lucem supernaturalem eleuatus influere, quia de se potest in lucem naturalem similem cum supernaturali in prædicato lucis vtrique communi, & ideo potest substantia creata eleuari ad subsistentiam supernaturalem, quia de se potest efficere naturalem illi similem; sed potest humanitas ex propriis viribus efficere qualitates naturales conuenientes cum gratia in ratione qualitatis: ergo potest eleuata, efficienter physicè in gratiam habitualem influere. Antecedens autem probat: nam ideo intellectus potest eleuari ad physicè efficiendam visionem beatificam, quia potest ex propriis viribus efficere naturalem intellectionem similem visioni beatificæ; sed calor ex propriis efficere potest vnionem naturalem similem supernaturali, Sol lucem similem luci supernaturali, & substantia creata subsistentiam similem subsistentiæ supernaturali: ergo possunt eleuari ad prædictos supernaturales effectus.

157 *Hæc obiectio Vazquium non premit.*

Hæc tamen obiectio parum, aut nihil potest contrarium Auctorem, cuius est argumentum, vrgere: quia in exemplis adductis eadem difficultas; si non maior inuenitur, atque in influxu physico humanitas in gratiam: vnde idem per idem illis probatur, & omnia negabit Vazquez sua ductus ratione. Nec ideo in intellectu conceditur ab hoc Auctore potentia inchoata, remota, & improportionata in ordine ad visionem beatificam, quia potest ex propriis viribus efficere cognitionem naturalem in ratione cognitionis cum visione beata conuenientem, & illi in hoc prædicato similem, sed quia in visione inuenitur formalitas per se correspondens intellectui, petensque in illum reduci, nec potens sine illo effici, quæ ratio in prædictis exemplis non mi-

liat; ideoque in illis in potentia inchoata, remota, & improportionata non probatur.

158 *Instat Ripald.*

Sed adhuc insistit Ripalda: nam intellectus de se æque insufficiens est, in visionem beatificam, atque est calor ad visionem supernaturalem, Sol ad supernaturalem lucem, substantia naturalis ad supernaturalem subsistentiam, & humanitas ad gratiam: ergo ideo habet inchoatam potentiam elevabilem ad visionem, quia ex proprijs viribus potest efficere cognitionem naturalem conuenientem cum visione beata in ratione cognitionis. Verumnec obiectio ista vrget contrarium Auctorem, qui consequenter ad suæ rationis doctrinam facile antecedens negabit: nam humanitas (idemque est de alijs exemplis dicendum) est insufficiens negatione potentiæ, etiam inchoatæ, improportionatæ, & remotæ; intellectus autem in ordine ad visionem beatificam, solum est insufficiens per negationem potentiæ proportionatæ, proximæ, & incompletæ habens potentiam inchoatam, & remotam, & hoc ob rationem differentiæ assignatam; vnde etsi sit de se insufficiens ad eliciendam proprijs viribus visionem beatam, habet tamen sufficientiam, & actiuitatem remotam, ad illam ex eleuatione eliciendam.

Nec ista obiectio contrarium Auctorem vrget.

159 *Secunda solutio reijcitur.*

Deinde secunda solutio reijcitur: causa namque principalis in hoc ab instrumentali distinguitur, quod illa propter se intendit effectum, vt in illo se diffundat media sui similitudine: causa autem instrumentalis, non sibi, sed causæ principali effectum quærit, & assimilare intendit, vt ex Diuo Tho. §. 3. vidimus; sed nisi aliqua formalitas in effectu, causæ principalis respondeat, non potest hæc doctrina esse vera: prædicatum namque, in quo effectus causæ principali assimilatur, illi per se correspondet: ergo correspondentia ista in effectu causæ principalis necessario requiritur. Nec contrarium huius doctrinæ exemplo adducto conuincitur. aqua namque non causat calorem ratione sibi innatæ virtutis, imo ratione illius productioni caloris resistit, sed causat ratione caloris, cui in calore producto formalitas correspondet, nempè, prædicatum caloris, in quo calor productus calori producenti assimilatur: correspondentia autem formalitatum effectus ad causam, non est ratione illius, quod *subiectiue*, & vt *quod* tantum ad efficientiam concurrit, sed ratione illius, quod vt *quo*, & vt principium formale ad effectum comparatur.

Ad exemplum in confirmationem solutionis adductum respond.

160 *Prima solutio assignatur.*

Vnde his omissis solutionibus ex dictis §. 3. responderi potest primo, concessa maiore, negando minorem; vt enim causa influat in effectum, sufficit, quod vel ratione innatæ virtutis, vel ratione virtutis ab extrinseco aduenientis contineat effectum in se, vt constat in aqua calida influente, & efficienter causante calorem; quem tamen ratione innatæ virtutis non continet, imo illius productioni repugnat, sed tantum ratione caloris aduenientis aquæ ab extrinseco. Quæ doctrina est Diui Thomæ *in hac tertia parte quæstione nona articulo primo ad secundum*, ibi: *Sicut aliquis potest cognoscere per similitudinem susceptam ab alio: ita etiam potest agere per formam ab alio susceptam: sicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem susceptum ab igne*: ergo ex eo quod in humanitate Christi non detur virtus innata, & remota, ratione cuius influat efficienter in gratiam, nec in effectus miraculosos, non sequitur, quod eleuata à Deo per virtutem an se receptam, & à Deo susceptam non influat.

S. THO.

161 *Ad probationem minoris respond.*

Ad minoris probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam exempla in antecedenti adducta procedunt de influxu vitali in operationem. Non enim valet aliqua potentia videre, nisi in visionem vitaliter influat, nec audire, aut intelligere, nisi influat vitaliter in auditionem, & intellectionem. Vnde si auditus eleuaretur à Deo influendum in visionem, aut intellectionem instrumentaliter, vt esse possibile, docent Auctores nostræ sententiæ; non ideo videret, nec intelligeret; quia ad has denominationes exigitur influxus vitalis; nec Deus in nobis causans intellectionem, & visionem, constituitur his actibus intelligens, & videns; quia eos non causat vitaliter, est autem de ratione actionis vitalis, quod ab intrinseco procedat ratione innatæ virtutis, saltem remotè influentis, ideoque, nec auditus videre, nec visus audire potest; quia in ordine ad illos actus virtutem innatam prædictæ potentiæ non habent, ex hoc tamen non colligitur, esse vniuersaliter verum, non posse aliquid eleuari ad agendum, influendumque in effectum in ordine ad quem virtutem innatam, & inchoatam non habet, vt constat in aqua, & ferro, quæ ratione caloris, efficienter calorem efficiunt, ad quem innatam, & inchoatam potentiam non habent.

162

Secundo ex ibidem dictis respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem, ad agendum principaliter, transeat minor: ad agendum instrumentaliter, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris. Solum enim sequitur, humanitatem Christi non posse influere principaliter physicè in gratiam, & in effectus miraculosos; non autem quod physicè instrumentaliter nequeat influere. Quod autem ad influxum instrumentalem non requiratur vis inchoata, & remota, ex principijs contrariorum colligitur: nam illius necessitatem probant, ex eo, quod causæ influenti debet in effectu formalitas respondere potens in illam reduci; at ista correspondentia necessaria non est in causa instrumentali: ergo nec virtus inchoata, & remota. Minorem § 3. probauimus ad hominem contra Vazquez, & ex doctrina Angelici Præceptoris, & discrimine, quod statuit inter causam principalem, & instrumentalem, & præterea constat in calore instrumentaliter ignem causante, vt instrumento connaturali; & tamen in igne producto, nullum datur prædicatum specialiter correspondens, nec prædicatum entis Deo formaliter respondens, nec prædicatum substantiæ, quod calori producenti non conueniat: dicta ergo correspondentia respectu causæ instrumentalis necessaria non est, & consequenter nec vis inchoata, & remota, quæ ex tali correspondentia probatur. Nec obstat probatio minoris: nam videns est causa principalis visionis, & intelligens intellectionis, & vniuersaliter, vt quis videns actione aliqua constituatur influens principalis in actum vitalem exigitur, vt docet communis Thomistarum sententia 1. *p. q.* 12 *art.* 5. & 2. 2. *quæst.* 23. *art.* 1. & 2. & pluribus alijs locis.

Secunda solutio traditur.

163 *An constituenda sit potentia obedientialis remotè actiua.*

An autem in humanitate Christi sit constituenda potentia obedientialis actiua, saltem remotè? Sub lite Theologorum est positum, quibusdam affirmantibus, alijs negantibus. Et quidem ex dictis constat, non dari in illa actiuitatem remotam per se exactam ab effectibus miraculosis: datur etiam in illa potentia obedientialis immediatè receptiua formæ eleuantis, & illa mediante vt *quod* influens in effectus miraculosos: etsi hoc sufficit, vt sit remotè: & mediatè actiue, asserendum est in humanitate dari potentiam obedientialem remotè, & mediatè actiuam. An etiam, vt res aliqua ad agendum supernaturales effectus eleuetur, necessarium sit, quod ratione suæ propriæ, & innatæ virtutis, possit aliquem effectum causare connaturaliter, sub lite etiam Theologorum versatur, quibusdam negantibus, alijs è contra affirmantibus, quibus magis assentior; si namque res, quæ ex se nullius actiuitatis esset, posset ad miracula physicè efficienda eleuari, & causandum physicè gratiam: sequeretur, posse ens rationis instrumentaliter physicè in gratiam, & in effectus miraculosos influere; consequens absurdum est: ergo in entitate eleuabili ad influxum physicum aliqua actiuitas in illis connaturalis supponitur. Probatur sequela: si namque nulla realis actiuitas præexigitur in entitate eleuabili, non est ratio, cur realis entitas in illo prærequiratur: ergo entitas non realis, sed rationis eleuabilis erit ad influendum physicè in gratiam, & in effectus miraculosos, saltem in sententia asserente, formam phisicè inhærentem ad eleuationem necessariam non esse.

§ VIII.

Duplici argumento occurritur, & explicatur, an sit dabile instrumentum obedientiale?

164 *Quinto arguitur.*

QVINTO arguitur: inter effectum, & causam instrumentalem debet dari ordo efficientis, & effecti; sed talis ordo inter humanitatem Christi, & gratiam habitualem non potest dari: ergo gratia habitualis non potest ab humanitate Christi, vt à physico instrumento procedere. Consequentia est bona. Maior constat: nam inter causam principalem, & effectum, ideo prædictus ordo consurgit, quia effectus exit à causa principali, & hæc agit in effectum, sed etiam exit ab instrumento, & instrumentum agit in effectum: ergo inter causam instrumentalem, & effectum datur ordo efficientis, & effecti. Minor autem probatur: extrema de se ad inuicem non relata, non possunt mutuo referri, absque prævia mutatione; sed humanitas, & gratia non correferuntur de se, nec ex efficientia, intrinsece possunt mutari: ergo non possunt referri ordine efficientis, & effecti. Maior à Nobis supponitur, vt

vera

tas in doctrina D. Thom. minor pro prima parte est certa: nam gratia de se non petit effici ab humanitate Christi, alias ab illa, vt ab instrumento non obedientiali, sed connaturali procederet, nec humanitas ex propriis potest in gratiam influere. Quod ab eodem inconuenienti probatur: & insuper; quia entitas naturalis non potest ex propriis in supernaturalem influere: ergo non correferuntur de se. Pro secunda parte probatur primo ex parte humanitatis: si namque humanitas mutaretur, esset ratione alicuius qualitatis, illam efficientis, & eleuantis intrinsecè ad influendum in gratiam: hæc autem omnino repugnat; eo quod prædicta qualitas, vel est ad causandam gratiam sufficiens, & hoc non; alias humanitas prædicta qualitate eleuata esset causa principalis gratiæ, quod Auctores nostræ sententiæ inficiantur: vel est de se insufficiens; quod etiam non potest dici; alias egeret vlteriori eleuante, & sic daretur processus in infinitum: ergo ex parte humanitatis non est dabilis mutatio. Quod autem ex parte gratiæ nulla assignetur mutatio ex influxu humanitatis, probatur: nam eadem est gratia omnino inuariata intrinsecè, quæ a Deo media humanitate causatur, & quæ a Deo se solo illam efficiente procederet: ergo gratia ex influxu humanitatis intrinsecè non mutatur.

165 *Dices.*

Si dicatur: gratiam ex influxu mutari, quia transit de non esse ad esse intrinsecum; contra sic argumentor; si posset gratia primam existentiam ab humanitate recipere, vt ab instrumento physico, posset etiam iam existens ex sola efficientia Dei instrumentaliter physicè ab humanitate conseruari; sed hoc repugnat: ergo, & quod primam existentiam ab humanitate physicè influente recipiat. Sequela est certa. Et minor argumento facto probatur: vt iam existens sine influxu humanitatis, ab illa conseruaretur, deberet ad illam referri; & consequenter mutari; sed non mutaretur intrinsecè; cum nullum intrinsecum prædicatum ex tali influxu conseruatiuo reciperet, quod in illa non daretur, quatenus primo existente: ergo repugnat, quod gratia primo existens ex sola efficientia diuina, conseruetur ab humanitate, vt ab instrumento physico.

166 *Conuincitur Vazq. prædicto argumen.*

Hoc argumento fusè, & confusè satis proposito conuincitur Vazquez, vt asserat, repugnare instrumentum obedientiale assumptum pro libito, & voluntate diuina ad causandos physicè supernaturales effectus. Quod nonnulli Recentiores instant in influxu morali, quem Vazquez humanitati Christi concedit in gratiam habitualem, & effectus miraculosos: sicut enim (inquiunt ipsi) potest gratia moraliter ab humanitate causari pro sola voluntate diuina, quin ab intrinseco dependeat ab illa, & quin ex tali influxu mutetur: ita etiam poterit absque tali mutatione dependere ab humanitate, vt ab instrumento physico. Hæc tamen instantia non videtur satis vrgens: nam causalitas moralis non est immediatè in effectum, sed in voluntatem causæ principaliter effectum causantis, atque adeò, per hoc solum quod voluntas causæ principalis moueatur à causa morali ad producendum effectum, absque vlla mutatione in illo potest moralis causalitas intercedere; cæterum causalitas physica immediatè est in effectum, vnde vt in illo noua dependentia, & nouus ordo consurgat, videtur aliqua mutatio requiri. Et quidem causa physica creata, ordine reali prædicamentali refertur ad suum effectum; & tamen in causa morali non consurgit necessario talis ordo, ex eo quod moraliter causet; cum possit non existens extra causas, moraliter in effectum influere; & tamen non existens, non potest realiter ad effectum referri: dispar ergo est ratio inter causalitatem physicam, & moralem; ac proinde ex vna ad aliam non instatur argumentum.

167 *Obijcies.*

Si obijcies causa moralis existens realiter ad effectum refertur; sed humanitas Christi existens extra causas, plures effectus morali influxu causauit: ergo ad illos realiter referebatur; & tamen absque physica mutatione, alias argumentum Auctoris contrarij corrueret, quod in negatione physicæ mutationis in humanitate fundatur: ergo etiam absque tali mutatione potuit ad gratiam referri ordine efficientis instrumentaliter physicè, & consequenter illius argumentum instatur in causalitate morali. Respondere poterit Vazquez primo, negando maiorem: cum enim, vt *proxime* dicebamus, causa moralis non influat immediatè in effectum, sed mouendo voluntatem causæ principalis efficientis; & meritum, vel impetratio, quæ causæ morales sunt, non referantur ad Deum, qui est causa principalis gratiæ, & aliorum effectuum, quos Christi humanitas meruit, respectu causæ efficientis; fit consequens, vt nec ad ipsos effectus possit ordine efficientis referri.

Resp. Vazquez. 1.

168 *2. Respõs.*

Vel secundo, concessa maiori, & minori, & consequentia, negando minorem subsumptam, verè namque humanitas Christi mutabatur; cum causabat moraliter per actus, quibus merebatur, & impetrabat. Nec sequitur argumentum prædicti Auctoris corruere: non enim loquitur Vazquez de huiusmodi mutatione per actum meritorium, & impetratorium, nec istam negare potest; sed de alia, quæ necessaria est ad influendum physicè in gratiam, & in effectus miraculosos, & quam Discipuli Diui Thomæ esse necessariam fatentur, nempè, ratione formæ eleuantis humanitatem Christi, & illius actus, tam naturales, quam supernaturales, vt instrumentaliter influant physicè in prædictos effectus. Hæc est, quam prædictus Auctor negat, & huius repugnantiam suo argumento conatur suadere.

169 *Vrgetur contra Vazquez.*

Potest tamen adhuc contra illius fundamentum instari, insistendo in causalitate morali, quam Vazquez in humanitate Christi in ordine ad gratiam, & alios effectus supernaturales fatetur. Hoc ipso, quod gratia habitualis ab humanitate Christi causetur moraliter refertur realiter ad illam ordine effectus ad suam causam efficientem; & tamen per hoc, quod causetur moraliter ab humanitate Christi non suscipit mutationem intrinsecam: ergo ex eo quod intrinsecè non mutetur, ex influxu physico instrumentali humanitatis in gratiam, perperam infertur non posse ad humanitatem referri. Consequentia benè infertur. Minor videtur certa: nam in gratia à Christo meritoriè causata nullum est prædicatum intrinsecum, quod in illa non daretur sine influxu meritorio causata: ergo ex influxu meritorio intrinsecè non mutatur. Maior autem constat primo: nam causalitas moralis vera causalitas est: ergo effectus causæ moralis verè, & realiter ab illa dependet; sed in reali dependentia ordo realis effecti ad causam efficientem fundatur: ergo gratia ex meritis Christi causata realiter ad ipsum tali ordine refertur. Deinde: nam esto causa finalis non influat immediatè in effectum, sed in causam efficientem, illam immediatè mouendo, effectus tamen causæ finalis realiter ad illam refertur: ergo licet causa moralis immediatè in effectum non influat, sed tantum mediatè, mouendo causam efficientem, effectus causæ moralis ad illam realiter debet referri ordine effecti ad efficientem, & consequenter gratia ex hoc, quod moraliter ab humanitate Christi efficiatur, realiter ad illam, ordine effecti refertur. Et quidem si Vazquez illum ordinem admittat, difficile ab instantia facta se expediet. Quidquid tamen de illa sit.

170 *Ad argumentum Vazquez respondet.*

Ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori modo proximè explicando, nego secundam partem minoris. Vt enim à Discipulis Diui Thomæ docetur, vt humanitas Christi influat instrumentaliter physicè in gratiam, constitui debet in illa forma aliqua intrinsecè eleuans, siuè motio virtuosa sit, siuè qualitas transiens, aut permanens, ac proinde ex parte humanitatis datur mutatio intrinseca sufficiens, vt in illa ordo efficientis fundetur, nec sequitur, humanitatem forma intrinseca supernaturali eleuatam, esse causam principalem: quia licet prædicta forma sufficiens sit, vt virtus instrumentaria; non tamen est sufficiens, vt principium quo principale: nec ex omni sufficientia causalitas principalis infertur; calor namque, vt ignis proprietas, est in suo ordine sufficiens ad producendum ignem; & tamen causa principalis ignis non est: quia sufficientia caloris est sufficientia virtutis instrumentariæ. Semen etiam à generante decisum, est in suo ordine sufficiens generationis principium; & tamen causa principalis non est, ob rationem assignatam.

171

Deinde etiam ex parte gratiæ datur sufficiens mutatio, vt ordine effecti ad efficiens, ad humanitatem referatur; licet namque, nullum habeat intrinsecum prædicatum receptum ex influxu humanitatis, quod non haberet casu, quo solum in influxu Dei extra causas poneretur; ac proinde non mutetur mutatione entitatiua: quia tamen transit de non esse ad esse terminans distinctum influxum ab illo, quem in prædicto casu terminaret, mutatur mutatione formali, exercendo dictam terminationem. Quod autem huiusmodi mutatio sufficiat, vt ad humanitatem referatur, probo clarè, homo namque ab alio homine genitus, realiter ad illum refertur, relatione geniti, & filij, ad quem nullam relationem diceret, productus a solo Deo: & tamen in tali homine, nullum datur prædicatum intrinsecum, quod eidem non conueniret casu, in quo existentiam acciperet productus sola efficientia diuina, sed prædictum ordinem fundat, quia terminat diuersam actionem habetque diuersum terminandi exercitium: ergo hæc sola mutatio sufficit fundare ordinem effecti ad efficiens.

172 *Ad replicã respon.*

Et ex his ad impugnationem traditæ solutionis constat solutio, & in forma, concessa sequela, nego minorem. Ad

illius

illius probationem, distinguo maiorem: mutatione entitatiua, nego maiorem: mutatione terminatiua, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam, licet enim gratia existens sola efficientia diuina, de nouo terminans influxum conseruatiuum media humanitate Christi maneret entitatiuè inuariata, vtpote nullam entitatem intrinsecam de nouo recipiens; mutaretur tamen mutatione terminatiua, exercendo rationem termini influxus diuersi ab eo, quo primo producta fuerat, quod sufficere; vt ad humanitatem referatur, constat ex dictis.

173 *Instabis.*

Replicabis: mutatio tantum terminatiua, non sufficit relationem realem fundare; ergo solutio tradita est nulla. Probatur anteced.ns: Verbum terminans in tempore humanitatem, mutatur terminatiuè; cum de nouo terminet humanitatem, quam antea non terminabat, in quo mutatio terminatiua videtur consistere; & tamen non refertur ad humanitatem relatione reali prædicamentali, vt omnibus debet esse in confesso; aliàs mutaretur entitatiuè intrinsecè, quod derogat fidei: ergo mutatio tantum terminatiua, non sufficit realem relationem prædicamentalem fundare.

Huic obiectioni responderi potest, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: in subiecto capaci relationis realis, nego consequentiam: in subiecto talis relationis incapaci, concedo consequentiam. Instoque argumentum in generatione passiua sufficiente, in omnium sententia, fundare relationem realem filij, quam tamen iuxta D. Thom. *infra q. 35. art. 9.* non fundat in Christo Domino per ordinem ad Beatissimam Virginem; eo quod Christi suppositum, cui immediatè relatio filiationis inhæret, capax relationis realis non est ratione immutabilitatis. Pariter ergo in præsenti, quamuis mutatio solum terminatiua sit de se sufficiens relationis realis fundamentum, illam in Verbo non fundat; quia est incapax relationis talis.

174 *Respon. 1.*

175 *Respon. 2.*

Vel secundo respondetur, distinguendo primum antecedens: mutatio terminatiua perficiens subiectum *terminatiuè* immutatum, nego antecedens: mutatio non perficiens, concedo antecedens, & nego consequentiam. Contra quam distinctionem non obstat antecedentis probatio: nam ex hoc, quod Verbum de nouo terminet humanitatem, quam antea non terminabat, non accipit perfectionem, sed sola humanitas est, quæ perficitur ex tali terminatione, ideoque ex illa non consurgit relatio realis prædicamentalis in Verbo. Ex hoc autem, quod gratia habitualis, quæ antea solum dependebat à Deo, de nouo ab influxu humanitatis Christi in conseruari dependeat, ab humanitate *effectiuè* perficitur, quatenus ab illa, vt ab instrumento physico recipit continuationem existentiæ: vnde sicut illam relatione reali respiceret, si ab illa primam reciperet existentiam, ita illam respicit, continuationem existentiæ recipiendo. Et quidem humanitas ex vi actionis, qua diuino Verbo vnitur, realiter ad Verbum refertur, vt docet D. Thoma. *in hac 3. p. supra q. 2. art. 7.* & tamen, vt plures volunt, & ex vi illius actionis, nullam recipit entitatem; cum doceant, vnionem humanitatis ad Verbum non esse aliquid realiter ab humanitate distinctum: vnde humanitas ex vi talis actionis non mutatur *entitatiuè*, sed tantum *terminatiuè*, terminans distinctam actionem, ab illa, qua fuit producta; cum tamen Verbum, etsi de nouo dicatur terminans humanitatem, nullam relationem realem suscipiat, cuius discriminis alia ratio esse non potest, nisi ea, quam assignauimus, nempè, Verbum non perfici, ex eo quod terminet: humanitas autem ex eo quod Verbo vnitur perficitur.

176 *Vrgebis.*

Cæterum ex hoc exemplo contra solutionem insurges. Nos enim *Disp. 35. à num. 4.* docuimus, modum vnionis humanitatis ad Verbum, realiter *entitatiuè* ab humanitate distingui, quod ex D. Thoma intulimus, ex eo quod Angelicus Doctor *supra q. 2. art. 7* docet, relationem vniti consequi in humanitate ad mutationem illius: mutatio autem absque nouitate entitatis non potest contingere; at si ad relationem realem prædicamentalem sufficeret mutatio terminatiua perficiens subiectum *terminatiuè* immutatum, illa doctrina corrueret, vt constat ex dictis: ergo inconsequenter ad ea, quæ *loco allegato*, docuimus, discurrimus in præsenti.

177 *Respond.*

Respondeo, admissa doctrina maioris, negando minorem. Nam ex vnione humanitatis ad Verbum resultat noua relatio prædicamentalis nouitate formali terminatiua, idest, relatio ad terminum distinctum formaliter ab illo, quem humanitas ratione suæ actionis productiuæ inspiciebat; ideoque, vt talis relatio resultet, mutatio entitatiua præexigitur. ex eo autem quod gratia, quæ in suo esse dependet à solo Deo, de nouo ab humanitate instrumentaliter conseruetur, non resultat relatio noua nouitate formali, sed tantum nouitate materiali: nam instrumentum, & causa principaliter agens, non sunt termini distincti formaliter; ideoque, vt gratia, quæ antea solum ad Deum referebatur, de nouo respiciat humanitatem, non præexigitur nouitas entitatiua, sed terminatiua sufficit.

178 *5. arguit.*

Quinto arguitur: humanitas Christi Domini non influit physicè in gratiam: ergo nec in effectus miraculosos influxum physicum instrumentalem habet. Consequentia tenet: quoad hoc enim eadem ratio est de miraculis, ac de gratia iustificante. Antecedens autem probatur: id quod de se, & ab intrinseco ab aliquo non dependet, non potest dependere ab illo dependentia stricta, & causali, etiam de potentia absoluta; sed gratia habitualis non dependet de se, & ab intrinseco ab humanitate Christi: ergo non potest dependere ab illa, vt ab instrumento physico; & consequenter humanitas non influit in gratiam iustificantem instrumentaliter physicè. Consequentia est bona: nam dependentia à causa physica instrumentali, est dependentia strictà, & causalis. Minor est certa: nam si gratia iustificans de se ab intrinseco, ab humanitatis influxu dependeret, esset humanitatis instrumentum connaturale gratiæ, quod nullus docuit, nec docere potest.

179 *Maior probat. 1.*

Maior autem ostenditur primo: quia namque materia prima de se non dependet à subiecto, nec de potentia absoluta, potest ab illo dependere, & quia anima rationalis à materia non dependet, non potest fieri dependens ab illa, etiam de potentia absoluta; alias hac potentia inspecta, posset anima rationalis de potentia materiæ educi, quod nemo dixit, & quia humanitas v. g. (& idem est de quauis substantia dicendum) de se non dependet ab aliquo, vt à subiecto inhæsionis, implicat, quod ab illo dependeat; ergo vera est vniuersaliter maior, quod, nempè, id quod de se non dependet ab aliquo dependentia stricta, & causali, non possit dependere ab illo, etiam de potentia absoluta.

180 *Secundo.*

Secundo probatur maior ratione à priori: nam vnum dependere ab alio est illo indigere, vt sit, sed quod de se alio non indiget, non potest de potentia absoluta manens intrinsecè inuariatum, illo de nouo indigere: ergo quod de se ab aliquo non dependet, non potest dependere ab illo de potentia absoluta. Consequentia probatione non indiget. Maior est in sententia Thomistarum communis, ea ratione asserentium, non posse de potentia absoluta vnum effectum à duplici causa adæquata eiusdem ordinis dependere; & constat: non enim alia ratione anima rationalis probatur à materia independens, nisi quia, vt sit, indigentiam materiæ non habet, & è contra, inde probatur, accidens dependere à subiecto, quia illo indiget, vt sit. Minor autem constat primo: inde namque Nostri Thomistæ probant, non posse effectum ab vna causa adæquatè in actu secundo causatum, alterius concursu indigere: quia de se hanc indigentiam non habet; & consequenter non potest talem indigentiam habere: ergo sentiunt id, quod de se, & ab intrinseco, alio ad essendum non indiget, non posse de potentia absoluta, illo indigere ad essendum. Secundo: nam id, quo aliquid indiget ad essendum naturaliter ab eodem exigitur, in illudque indigens, naturaliter inclinatur, sicut naturaliter inclinatur ad esse; sed id, quo res aliqua de se, & ab intrinseco ad essendum non indiget, non exigitur naturaliter ab illo, nec in illud naturaliter inclinatur: ergo eo, quo res aliqua de se, & ab intrinseco ad essendum non indiget, non potest de potentia absoluta indigere. Tertio: nam indigentia alicuius ad essendum est intrinseca indigentia. ergo quod de se aliquo non eget, vt sit, non potest inuariatum manens, illo de nouo indigere; nouitas enim intrinseci prædicati, non potest sine intrinseca mutatione contingere.

181 *Instantia argumen.*

Respondeo, hoc argumentum instari in humanitate Christi, quæ de se, & ab intrinseco non dependet à subsistentia Verbi, nec illa naturaliter indiget, vt omnibus est in confesso: & tamen de facto à subsistentia Verbi dependet; sustentatur enim ab illa non minus, quam sustentaretur à propria personalitate: ergo maior in probationem antecedentis assumpta, non est vniuersaliter vera. Ad argumentum respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem distinguo maiorem: quod de se non dependet ab aliquo, nec in se, nec in alio contento eminenter in illo, aut in cuius virtute operatur, concedo maiorem: quod de se non dependet ab aliquo in se tantum, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet gratia habitualis de se, & ab intrinseco non dependeat ab humanitate Christi sumpta in se ipsa, & ratione sui; dependet tamen ex se, & ab intrinseco à Deo, in

Ad illud Respond.

cuius

cuius virtute humanitas influit in gratiam, & hoc sufficit, vt humanitas in virtute accepta à Deo possit *physice* in gratiam iustificantem influere; cum enim Deus sit Auctor, & causa prima gratiæ habitualis, non naturaliter, sed liberè causans illam, potest dupliciter illam causare, vel per se ipsum immediatè, vel assumendo instrumentum, cui virtutem influxiuam in gratiam communicet, & quod non virtute propria, sed virtute Dei, cuius est instrumentum, *physicè* influat in gratiam habitualem.

182 *Ad primam probationem maioris.*

Contra quam distinctionem non obstat prima maioris probatio: nam materia prima, anima rationalis, & humanitas à nullo subiecto inhæsionis, vel informationis ab intrinseco dependens ideoque non possunt obedientialiter à subiecto dependere: nam ad hoc erat necessarium, quod dependentia connaturalis ab vno, suppleretur per aliud, illud eminenter continens, vel dependeret ab vno in virtute alterius, à quo dependeret ab intrinseco: gratia autem dependet ab intrinseco à Deo, vt à causa libera illius; ideoque potest dependere ab humanitate Christi, à qua ab intrinseco, & connaturaliter non dependet, non quidem, vt virtute propria influente, sed virtute Dei, à quo dependet connaturaliter. Et quidem, quia humanitas ab intrinseco dependet à propria subsistentia, & hæc eminenter continetur in subsistentia Verbi, potest obedientialiter à subsistentia Verbi dependere, vt gerente munus subsistentiæ propriæ creatæ: ergo si obedientialiter non potest à subiecto informationis dependere, est, quia à nullo subiecto informationis dependet connaturaliter.

183 *Ad 2.*

Nec obstat secunda probatio: vt enim vnum ab alio dependeat per potentiam obedientialem, non petitur, quod illo per se, & ab intrinseco indigeat, sed sufficit, quod indigeat ad essendum aliquo, cuius vices gerat, vel in cuius virtute agat. Primum constat in humanitate Christi dependente à subsistentia Verbi, quin illa ab intrinseco egeat: quia eget propria subsistentia, cuius vices gerit subsistentia Verbi illam continens eminenter. Secundum in gratia habituali inuenitur quæ licet ab intrinseco non egeat humanitate Christi ad essendum: quia tamen ab intrinseco eget diuino concursu, in cuius virtute humanitas Christi influit, potest ab illa dependere obedientialiter, non quidem ab humanitate ratione sui, & ratione propriæ virtutis, sed in virtute diuinitatis, cuius instrumentum est, influente. Ex quibus constat, rationem Thomistarum, vt probent, non posse vnum, & eundem effectum à duplici causa adæquata simul actu dependere, subsistere: quia, nempè, vtraque ex illis causis, propria virtute operatur, atque adeò, si dependens adæquatè ab vna, nequit connaturaliter dependere ab alia, nec etiam obedientialiter potest; quia hæc dependentia non foret ab alia causa, vt gerente vices alterius, nec in virtute alterius operante, à qua dependet connaturaliter, sed foret ab illa ratione propriæ virtutis, quod implicat. Cuius doctrinæ veritatem profundius examinare, præsentis instituti non est; consulantur Thomistæ 2. *Physicorum*, vbi hæc difficultas fusè discutitur.

184 *Replicab.*

Sed dices: dependentia vnius ab alio idem est, quod indigentia illius ad existendum; sed gratia hominibus media humanitate Christi collata, non indiget, vt existat concursu humanitatis: nec vt propria virtute operantis, nec vt influentis virtute diuina: ergo non dependet ab illa, etiam vt operante virtute diuina. Consequentia tenet. Maior constat ex dictis, & ex doctrina Thomistarum supponitur: minor autem ostenditur primo: quod enim sine altero, vel sine illius concursu potest existere, non indiget illo, vt sit; sed eadem numero gratia, quam Deus confert media humanitate Christi, posset sine concursu humanitatis conferri; nec enim prædicata specifica gratiæ, nec prædicata indiuidualia ab influxu humanitatis habent dependentiam: ergo vt existat, influxu humanitatis, non eget. Secundo; nam indigentia intrinseca non potest de nouo competere sine variatione intrinseca entitatis; sed ex hoc, quod gratia conferatur à Deo, media humanitate Christi, non variatur gratia entitatiuè: ergo vt existat influxu humanitatis non indiget.

185 *Respondes.*

Respondeo, concessa maiori, distinguo minorem: non indiget concursu humanitatis absolutè, concedo minorem: attento concursu, quo de facto à Deo causatur, nego minorem, & consequentiam. Contra quam distinctionem non vrgent probationes minoris. Non prima: nam licet eadem gratia numero, quæ de facto à Deo confertur mediante influxu humanitatis, possit produci, & existere sine illo; non tamen cōcursu de facto præstito à Deo cum mediante humanitate physicè influente, illam causet: nam casu in quo Deus illam se solo sine instrumento causaret, diuersus esset influxus: ex quo solum sequitur, gratiam, quæ de facto datur, non egere influxu humanitatis, vt existat absolutè, & attento omni concursu possibili: non tamen, quod non egeat humanitatis influxu, vt existat attento concursu, quo Deus influit in gratiam, cum mediante humanitate, tanquam physico instrumento ad gratiæ productionem concurrit. Et hoc sufficiens est, vt gratia ab humanitate dependeat, non quidem dependentia essentiali, nec in facto esse, & in conseruari, sed tantum dependentia in fieri. Et quidem idem homo numero, qui de facto à Deo, & alio homine simul producitur, potest à Deo solo causari,

Instatur.

quin ex hoc inferatur, hunc numero hominem, v. g. Petrum ab homine non produci, quod non alia ratione est verum, nisi quia licet foret idem homo, non tamen foret idem concursus diuinus. Et ex hoc solum infertur, hominem ab homine non dependere essentialiter, nec dependentia in facto esse, & in conseruari; non tamen quod ab homine non dependeat in fieri vnus homo ab alio, cum homo, non solum à Deo producitur, sed etiam ab alio homine generatur. Nec magis secunda probatio vrget: vt enim nouitas indigentiæ in fieri superueniat, non est necessaria nouitas entitatiua in subiecto, sed sufficit nouitas terminatiua, hoc est, quod diuersam terminet actionem, qua fiat, vt *in solutione quarti argumenti* docuimus. Constatque in Petro v. g. à Paulo producto, cui ex vi huius dependentiæ non conuenit entitas aliqua, quæ eidem non conueniret casu, in quo à solo Deo fieret, sed solum nouitas terminatiua, hoc est, terminatio actionis nouæ, & distinctæ. Id ipsum in re nostra contingit: nam licet gratiæ medio influxu humanitatis productæ, non conueniat entitas distincta ab ea, quæ eidem gratiæ conueniret casu, in quo fieret à solo Deo; noua terminatio ei conuenit, cum terminet actionem distinctam, & hoc sufficere, vt noua indigentia ei competat, constat *in exemplo adducto*.

Nec vrget à probatio.

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

S. IX.

Occurritur sexto argumento, & explicatur causalitas Passionis Christi respectu Antiquorum Patrum.

186 *Arguitur 6.*

SEXTO arguitur: humanitas Christi eundem influxum exercuit in gratiam Antiquorum Patrum, quem præstat respectu gratiæ subsequentium Incarnationem; sed gratiam Antiquorum Patrum non causabit per influxum physicum, sed tantum per moralem influxum: ergo nostram gratiam moraliter tantum causat. Consequentia est legitima. Minor videtur certa: nam physica efficientia, necessario physicam existentiam in causa supponit, siuè causa instrumentalis sit, siuè causa principalis, vt communiter docent Philosophi, & ex ipsis terminis patens videtur, quod enim, nec existit, nec existit, quomodo potest physicam actionem efficere? Maior autem ostenditur primo: nam gratia Antiquorum Patrum fuit eiusdem rationis cum nostra quoad physicam entitatem: ergo ab eisdem causis physicis, ac nostra, causata: nam variata causa physica, effectus physicè debet variari; & consequenter eodem modo, ac nostra, ab humanitate Christi processit. Secundo: nullum enim est fundamentum, vt in gratiam eiusdem rationis cum alia quoad physicam entitatem, diuersum influxum humanitati Christi attribuamus: ergo eundem influxum exercuit humanitas Christi in vnam, & in alteram gratiam. Tertio: nam in Scriptura eodem tenore verborum dicitur Christus causa gratiæ omnium hominum, & omnium Redemptor: ergo eodem modo est causa gratiæ omnium hominum præcedentium, subsequentiumque Incarnationem. Præterea: nam verba Scripturæ asserentis, Christum gratiam Antiquorum Patrum causasse, sufficienter explicantur per causalitatem moralem sine physica efficientia: ergo pariter cum Scriptura Sacra dicet, Christum causare nostram gratiam, & miracula efficere, sufficienter explicabitur per causalitatem moralem.

Maior probat. 1.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

187 *Confirm.*

Quod amplius vrgetur: nam esto ad primam existentiam gratiæ Antiquis Patribus datæ, non potuerit humanitas Christi physicum influxum habere ex defectu physicæ existentiæ: respectu tamen continuationis illius à tempore Incarnationis, potuit influxum physicum exercere, si semel in nostram gratiam physicum influxum exercet: & tamen nec in primum esse gratiæ physicè humanitas Christi influxit, nec in eius conseruationem physicè influit, sed tantum moraliter: ergo nostræ gratiæ non physica, sed moralis tantum est causa.

Huic

188 *Prima solutio, quæ potest adhiberi argumento facto.*

Huic argumento respondere potest primò, concessa maiori, negando minorem. Licet namque existentia physica præsens, coexistentiaque cum effectu, necessaria sit in instrumento physico causæ naturalis creatæ ad physicam efficientiam; in instrumentis diuinæ virtutis talis existentia non petitur, vt physicum influxum exerceant, sed sufficit; quod constant existentia præsenti, præterita, vel futura; vnde humanitas Christi per hoc tantum, quod futuram existentiam haberet, potuit influere instrumentaliter physicè in gratiam Antiquorum Patrum, & de facto physicè in illam influxit. Doctrinam illam satis insinuat Capreolus in 4. *Sentent. dist.* 19. *q.* 1. *art.* 4. *pag. mihi* 161. ibi: *Hoc enim non est nouum, nec inconueniens de causa efficiente instrumentali. Quod patet in similis: nam passio Christi per virtutem instrumentalem in se existentem habuit effectum in prædestinatis præcedentibus Christi passionem, & in sequentibus.* Quibus satis insinuat, passionem instrumentaliter physicè gratiam Antiquorum Patrum causasse: nam meritorium influxum, non vt instrumentum, sed vt causa principalis exercuit. *Capreol.* Eidem sententiæ adhæsisse videtur sapientissimus Magister Soto *in* 4. *dist.* 1. *q.* 2. non longè à principio, ibi: *Hæc autem responsio, &c.* Illamque vt probabilem defendit Medina in *præsenti q.* 13. *art.* 2. *pag.* 355. vbi docet, quod sicut imagini Christi potuit communicari virtus, vt qui eam contemplatus fuerit, eius virtute sanetur; potuit etiam præconceptioni Christi futuri, & Cruci affigendi, hæc virtus communicari; cum sit verior Christi imago, quam illius effigies depicta: ergo Christus præconceptus in gratiam Antiquorum efficientem physicum exercuit influxum. *Soto, Medina.* Et in hunc sensum explicat Magister Medina sententiam Capreoli, & Soti, quod, scilicet, sicut plures dicunt obiectum, vt apprehensum, & in sui conceptu repræsentatum, efficientem physicè influere in actum voluntatis: ita Christus, vt apprehensus, & in conceptu repræsentans Antiquorum Patrum mentibus, vt futurus, efficienter physicè gratiam Antiquorum Patrum causauit.

189 *Arguitur in fauorem huius solutionis. Primò.*

Quorum sententia verisimilis sit primò: nam quantum ad physicam efficientiam eadem ratio esse videtur de re physicè præterita, ac de re physicè futura; sed passio Christi præterita physicè influit in gratiam, vt plures docent: ergo etiam passio Christi futura. *Secundò.* Deinde: nam iuxta D. Tho. *infra q.* 56. *art.* 1. *ad* 3. ideo resurrectio Christi potest physicè in rem loco distantem influere; quia operatur virtute diuina, quæ omnibus præsens est locis; sed passio Christi operatur virtute diuina, quæ omni durationi est præsens: ergo poterit efficienter influere physicè in rem tempore distantem; & consequenter absque existentia in tempore physicè efficienter causabit. Patet consequentia: ad agendum enim physicè, non solum coexistentia in tempore exigitur, sed etiam præsentia localis: ergo si instrumenta diuinæ virtutis possunt efficienter physicè influere, absque sui præsentia locali, ratione præsentiæ, quam diuina virtus habet, cuius vi efficienter influunt, poterunt etiam, absque coexistentia in tempore; quia virtus Dei, qua eleuantur, omni durationi est præsens. *Tertiò.* Præterea: nam licet passio in se ipsa non extiterit tempore Antiquorum Patrum, exist tamen in sui apprehensione, & in conceptu, qui est imago intentionalis illius; sed hæc existentia sufficit, vt physicam efficientiam habuerit in gratiam Antiquis Patribus datam: ergo illam de facto habuit. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: vt enim plures Caietanum sequentes, docent, finis per hoc, quod in apprehensione existit, influit efficienter physicè in actum voluntatis: ergo vt passio Christi influat efficienter physicè in gratiam tempore antecedentem, sufficit, quod tunc temporis in sua apprehensione extiterit. Secundò: nam obiectum influit efficienter physicè in actum intellectus, vt docet frequentior Thomistarum sententia; & tamen non existit physicè in se, sed tantum in specie sua: ergo pariter passio Christi, quamuis ante Incarnationem physicè in se non extiterit: quia tamen in sui conceptu existebat, potuit in gratiam influere.

190 *Si respondeatur 1.*

Si forte dicatur: speciem diffundi ab obiecto; ideoque obiectum non existens formaliter, virtualiter existit in specie, quod ad physicum influxum sufficere, constat in generante iam mortuo, efficienter prolem causante: quia existit virtualiter in semine ab ipso decisso. Conceptus autem repræsentans passionem Christi futuram non diffunditur ab illa: ac proinde non existit virtualiter in conceptu: cumque aliunde supponatur carens physica existentia formaliter, nullatenus potest physicam efficientiam habere. *Contra est.* In contrarium arguitur: nam Angelus cognitus influit physicè efficienter in cognitionem sui, esto non supponatur existens in se ipso, quia existit in specie sua; & tamen species Angelicæ non sunt diffusæ ab obiectis effectiuè, sed infusæ à solo Deo, vt cum D. Thoma tenent Theologi communiter contra Scotum: ergo, quod species passionis Christi futuræ, non sit ab ipsa effectiuè non impedit, quod existens in illa sufficiat ad physicam influentiam.

191 *Si respondeatur 2.*

Si dicatur secundo: diuersam esse rationem; nam species infusa à Deo repræsentans naturam Angelicam, influit in actum intellectus ratione propriæ virtutis, & quia aliàs continet naturam obiecti in esse repræsentatiuo, & ad hoc est instituta, vt vices obiecti gerat: fit consequens, vt actus efficienter à specie impressa causatus, effectiuè attribuatur obiecto; apprehensio autem, & conceptus passionis Christi futuræ, si gratiam efficienter causaret, non esset ratione propriæ virtutis, sed vt eleuata à Deo, & virtute Dei, cui vt causæ principali subordinaretur; ideoque licet apprehensio, & conceptus passionis Christi futuræ, effectiuè instrumentaliter in gratiam iustificantem influerent, non inde passioni Christi effectiue debet attribui, nec ab illa effectiuè procederet. *In contrariũ obstat.* In contrarium obstat: nam species deseruientes fidei, cum entitatiuè sint naturales, non possunt in actum fidei supernaturalem influere ratione propriæ virtutis, sed influunt, vt eleuatæ per virtutem supernaturalem, & tamen, quia eleuantur, vt repræsentantes obiecta, actus ab illis procedens effectiuè respondet obiectis: ergo vt passioni Christi futuræ effectiuè gratia respondeat, non requiritur, quod species repræsentatiua illius influat in gratiam ratione propriæ virtutis, sed sufficit, quod ad influendum in gratiam, eleuetur, vt repræsentans passionem Christi futuram, illamque intentionaliter continens; sed potuit ita contingere, quod nempè, imago intentionalis passionis Christi futuræ eleuaretur à Deo, vt repræsentans passionem: ergo potuit passio illo modo instrumentaliter physicè in gratiam Antiquorum Patrum influere; & consequenter asserendum est de facto, ita euenisse.

192 *Ostenditur difficultas quam patitur prædicta solutio. Et contra illam arguitur 1. Secundò.*

Hæc tamen solutio quomodocumque explicetur, difficilis valdè est. Primò: quia res extitura pro tempore futuritionis non existit quamuis extitura sit: ergo pro tali tempore non potest efficienter physicè influere, quamuis pro suo sit effectura. Patet consequentia: nam efficientia physica est actus entis existentis physicè: ergo ea ratione, quod de aliquo physica existentia negatur, debet physica efficientia negari; & consequenter, si futuritionis tempore de re futura physica existentia negatur, non potest de illa pro tali tempore physica efficientia affirmari. Secundò, & explicatur magis ratio præcedens: quia finis mouet intentionaliter, vt existens in apprehensione, non potest pro tempore, pro instanti, vel pro signo aliquo mouere intentionaliter, pro quo in apprehensione non existat; sed efficientia physica conuenit rei, vt existenti physicè: ergo nequit talis efficientia affirmari pro tempore, vel instanti, pro quo, vel in quo physica existentia negatur. *Tertiò.* Deinde: nam si ob aliquam rationem posset passio Christi futura efficienter physicè influere in gratiam Antiquis Patribus datam, maximè, quia agit in virtute Dei, quæ virtus omni tempori est præsens; sed hæc ratio est nulla: ergo physicè in gratiam Antiquorum Patrum non influxit. Maior continet vnicum fundamentum doctrinæ, quam impugnamus. Minorem autem probo primo: nam virtus, quam passio Christi eleuatur ad agendum, non est virtus increata Dei, sed forma accidentalis creata passioni intrinsecè inhærens; sed licet virtus increata Dei omni durationi sit præsens: forma tamen creata accidentalis intrinsecè inhærens passioni, illamque intrinsecè eleuans, præsens omni durationi non est: ergo ex eo quod agat in virtute Dei, quæ omni durationi est præsens, malè infertur, potuisse physicè influere in gratiam tempore antecedentem. Secundo: nam, si hæc ratione aliquid probatur, conuincitur, passionem Christi possibilem potuisse efficienter physicè in gratiam, aliosque effectus influere; consequens falsissimum est, nec ab aliquo assertum: ergo ratio facta insufficiens debet censeri. Minor cum consequentia tenet. Maior autem, vel sequela probatur; vel enim ad physicam efficientiam requiritur existentia virtutis, & existentia subiecti eleuati per talem virtutem, vel sufficit existentia virtutis: si hoc secundum asseratur, sequitur inconueniens illatum, nimirum, potuisse passionem Christi possibilem, efficientiam physicam exercere, quando quidem existentia subiecti agentis supponitur non necessaria ad agendum. Si primum dicatur, sequitur, passionem Christi futuram non potuisse physicè agere, quamuis Dei virtus existat, quandoquidem præter existentiam virtutis, supponitur existentia etiam subiecti necessaria ad physicam efficientiam: ergo vel ratio facta non probat passionem Christi futuram, potuisse efficienter physicè influere, vel conuincit

passi-

passionem Christi possibilem, potuisse talem efficientiam habere.

193 *Respondebis.*

Dices: hoc inconueniens non sequi: nam existentia physica in omnium sententia est necessaria ad agendum: hæc autem non conuenit passioni Christi possibili; benè tamen passioni Christi futuræ: de qua verum est, futuritionis tempore esse aliquando extituram, & ideo potuit in virtute Dei efficienter physicè in gratiam tempore antecedentem influere; secus autem passio Christi tantum possibilis. *Sed contra*: nam existentia, quam omnes necessariam ad physicam efficientiam fatentur, non est existentia futura, sed præsens formalis, aut virtualis, hoc est, in se, vel in effectu ab illa relicto; sed passio Christi futura non est præsens in se, nec in aliquo effectu sui; ergo non potuit physicam exercere efficientiam. *Confirm.* Vel si potuit: quia virtus Dei erat præsens, etiam potuit passio Christi possibilis. Explicatur, & vrgetur: vt passio Christi ageret virtute propria, necessum erat, existere aliquo ex prædictis modis, vt Auctores, quos impugnamus, fatentur, quia tamen non agit virtute propria, sed virtute Dei, quæ est omni tempore præsens, potuit præsentem habere efficientiam, absque existentia præsenti: ergo pariter quamuis passio Christi possibilis, non posset virtute propria physicam efficientiam habere; virtute tamen diuina omni tempori præsente, potuit quamuis esset possibilis physicam efficientiam habere, quod à nemine assertum inuenio: nec mirum; cum mente non sit perceptibile.

194

Et ex his impugnata relinquitur prædicta sententia prout à Mag. Medina explicata: sequitur namque ex illa, passionem Christi possibilem potuisse efficienter in gratiam, & in alios effectus influere; consequens est falsum: ergo, & prædicta solutio. Consequentia tenet. Minor omnibus conspicua. Et probatur: nam passio Christi possibilis non potuit moralem exercere efficientiam; alias, vt redimeremur ex toto rigore iustitiæ existentia Christi Domini necessaria non fuisset: ergo multo minus potuit physicam efficientiam habere. Sequela autem probatur primo: nam Auctores asserentes, finem in apprehensione in actum voluntatis influere, id concedunt, fini tantum possibili: ergo si exemplum quo vtitur M. Medina est ad rem, id ipsum probat de passione Christi possibili. Secundo probatur: nam obiectum media specie influit efficienter physicè in actum intellectus, non solum quando existit, vel extiturum est, sed etiam merè possibile, vt Auctores dictæ sententiæ fatentur: ergo si passio Christi futura influit efficienter in gratia Antiquis Patribus datam; quia conceptus repræsentans passionem Christi futuram, qui est imago intentionalis eius, fuit eleuatus ad physicum influxum in gratiam, potuit etiam passio Christi repræsentata vt possibilis, exercere dictum influxum.

195 *Impugnatur vlterius prædicta sententia.*

Deinde prædicta sententia sic explicata impugnatur: nam fides passionis Christi futuræ non fuit instrumentum physicum influens in gratiam Antiquis Patribus datam: ergo etiam si efficientia physica fidei, vel passionis Christi sufficeret, vt passioni Christi efficientia physica tribueretur, talem efficientiam non habuit. Consequentia est bona. Antecedens autem probo primo: quia ex opposito fieret, solam fidem sufficisse, vt Antiqui Patres iustitiam consequerentur, & gratiam consequens asserendum non est: ergo. Patet sequela. Nam posito instrumento ad causandam gratiam designato, statim consequitur gratia: ergo si fides Antiquorum Patrum fuit instrumentum ad causandam gratiam institutum, fide sola gratiam consecuti fuissent: sicut modo in lege gratiæ attritione posita medio Sacramento Pœnitentiæ, gratia infallibiliter sequitur: ex quo fieret, fuisse Antiquos Patres melioris conditionis, quoad hoc, iustis in lege gratiæ existentibus. Secundo probatur antecedens: nam sine fundamento conceditur fidei passionis Christi futuræ, quod negatur fidei passionis Christi præteritæ; sed fides passionis Christi præteritæ non influit instrumentaliter physicè in gratiam iustificantem, sed tantum remotè ad illam disponit: ergo fundamento caret; & consequenter est falsum, fidem Antiquorum Patrum passionis Christi futuræ physicam efficientiam instrumentalem habuisse.

196 *Primum motiuum dictæ sententiæ. Soluit. 1.*

Nec motiua in oppositum vrgent: non primum: nam res, quæ præterijt, potest relinquere effectum, in quo existat virtualiter. Quam existentiam ad physicum influxum sufficere, constat in viuente iam mortuo, cui effectiuè attribuitur proles, eo quod licet non existat formaliter in se ipso, existit virtualiter in semine à se deciso; res autem futura nec in se, nec in effectu sui potest existentiam habere. Vnde ex eo quod passio Christi, quæ præcessit, modo influat physicè in gratiam, non rectè colligitur id ipsum esse de passione futura asserendum. Quomodo autem passio Christi, quæ præcessit, influat de præsenti in gratiam, in solutione vltimi argumenti explicabimus.

197 *Soluit. 2.*

Ad secundum, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet vtrumque necessarium sit ad agendum, nempè, approximatio localis, & coexistentia in tempore: non tamen vtrumque eodem modo requiritur, sed primum connaturaliter tantum: secundum autem requiritur omnino essentialiter, ideoque virtus diuina potest primum dispensare, non autem secundum supplere. Et ratio est: nam vt agens aliquod influat virtute diuina, debet supponi capax subordinationis, & recipiendi virtutem, qua ad agendum applicetur, virtuosumque constituatur; cum autem existentia sit prima omnium actualitas, nulla entitas sine illa potest Deo, vt agenti subordinari, & eius virtutem recipere, qua potens ad agendum cõstituatur: ideoque sine existentia in tempore, nihil potest physicè efficienter influere. Præsentia autem, vel approximatio localis, non est actualitas prima, essentialiter ab omni alia actualitate supposita, sed est conditio ad connaturaliter agendum exacta. Vnde quamuis nulla entitas creata possit sine approximatione locali, physicè in aliam influere, id potest virtute diuina efficere; quæ quia præsens est omni loco, potest ipsa in omnibus connaturaliter physicè influere, & agens creatum eleuare ad agendum dictam conditionem supplendo. Et quidem si hoc fundamentum vrgeret, probaret, non solum instrumentaliter, sed etiam principaliter physicè, posse rem futuram in aliquem effectum influere, quod prædicti Auctores non dicent. Quod autem sequatur, patet: nam ignis Salmanticæ existens, potest principaliter Romæ comburere, virtute diuina defectum præsentiæ supplente: ergo si paritas à præsentia locali ad coexistentiam in tempore vrget, probat, posse rem futuram, non solum instrumentaliter, sed etiam principaliter physicè effectum tempore antecedentem efficere.

198 *Soluit. 3.*

Ad tertium, concessa maiori, nego minorem. Ad primam probationem dicatur, Caietanum, illiusque sententiam tenentes non fini, sed apprehensioni finis efficientiam in actum voluntatis tribuere, eo quod in actu voluntatis prælucatum aliquod in ditantur, petens in actum intellectus reduci, videlicet, rationalitatis participata conuenienter actui voluntatis, quod in gratia respectu apprehensionis fidei non militat: nullum enim prædicatum in gratia iustificante inuenitur, petens in apprehensionem passionis futuræ reduci: ac proinde hac paritate non probatur efficientia passionis futuræ, nec apprehensionis eius in gratiam.

199

Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam actus intellectus, vtpote intellectualis partus, petit procedere à potentia intellectiua fœcundata per obiectum vel in se, & ratione sui, quando per seipsum potest cum potentia vniri, vel in aliquo vices eius supplente, scilicet, specie impressa, quæ obiecti naturam continet in alio esse, nempè, repræsentatiuo, & ad hoc destinata, à natura est, vt repræsentet, & illud intra potentiam constituat, vt ab vtroque in effectu illis partus procedat: ideoque intellectio attribuitur obiecto effectiuè, non quidem obiecto in se ipso, sed in specie vices eius gerente, eiusque defectum supplente, & illius continente naturam. Quæ ratio etiam militat in actibus intellectus à speciebus, vt virtute supernaturali eleuatis procedentibus. Nam etiam huiusmodi actus petunt ab obiecto, & potentia procedere, quamuis ex eo quod supernaturales sunt, eleuationem, tùm in potentia, tum etiam in speciebus exposcunt: gratia autem habitualis non petit ex se à passione Christi, nec in se, nec in sui specie procedere: vnde si species, repræsentans passionem Christi futuram, eleuata fuisset ad physicè gratiam causandum, non vice passionis Christi; sed vice propria id efficeret: ac proinde non passioni Christi futuræ, sed illius imagini intentionali esset efficientia gratiæ adscribenda. Et quidem, vt *supra* arguebam, si istæ probationes aliquid vrgent, conuincunt, non solum de passione Christi futura, sed etiam mere possibili, potuisse efficienter physicè in gratiam iustificantem influere, quod nullus Theologorum asseruit.

Respond. 2. ad motiua prædictæ sententiæ.

Vel secundo respondeo, dato, quod prædicta existentia in specie repræsentata sufficeret, vt passioni Christi futura attribueretur influxus in gratiam habitualem: inde tamen, non sequitur, ita de facto euenisse: nam ad hoc necessum erat, vt species repræsentans passionem, à Deo eleuata fuisset, & vt instrumentum physicum destinata ad causandam physicè gratiam. Quod omni firmo fundamento caret, *supra* monstrauimus, & amplius ostenditur. Nam Sacramentis Nouæ Legis efficientia gratiæ conceditur, quæ tamen efficientia Sacramentis

mentis Antiquæ Legis negatur. Item contritioni imperfectæ in lege gratiæ conceditur, vt pars est Sacramenti Pœnitentiæ, quod gratiam iustificantem efficiat, & vltimo ad illam disponat, quod tamen attritioni in statu legis Antiquæ non tribuitur, sed necessaria erat contritio, vt homines illius status à peccato personali resurgerent, ab illoque mundarentur per gratiam habitualem, in quo homines in lege gratiæ existentes, præferuntur hominibus legis antiquæ ob nostri Redemptoris aduentum, quem illi futurum meditabantur, nos autem præsentem aspeximus: quo ergo fundamento causalitas, quæ fidei nostræ negatur, scilicet, physica in gratiam; fidei Antiquorum Patrum concederetur? Certè nullo. Si autem fidei causalitas ista non datur, nec conceptui, qui est terminus actus fidei passionem futuram referens, est adscribenda. Prætérquamquod, id etiam eodem argumento conuincitur: nam conceptus terminans actum fidei nostræ passionē Christi præteritam repræsentans, physicè in gratiam iustificantem non influit: ergo conceptus repræsentans passionem Christi futuram, dictam efficientiam non habuit.

201 *O. ij ser.* Sed dices: potuit conceptus repræsentans passionem Christi futuram eleuari ad causandam physicè gratiam Antiquis Patribus datam, & hæc ad dignitatem Christi spectabat: ergo ita de facto euenit. Respondeo, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam. Nō enim omne possibile spectans quomodolibet ad dignitatem Christi necesse est, factum concedi. Nam potuit Christus Incarnationem Patris, & Spiritus Sancti mereri; potuit etiam mereri salutationem omnium hominum, & hæc ad dignitatem Christi spectarent, quæ tamen non conceduntur de facto, potuerunt etiam Antiqua Sacramenta in vi meritorum Christi, ita institui, vt continerent gratiam illamque efficienter causarent, & quod attritio vltimo ad gratiam iustificantem disponeret; & tamen nihil horum de facto euenisse conceditur: ergo ex eo quod fuerit dicta eleuatio possibilis, & aliquo modo ad dignitatem Christi spectaret, non sequitur de facto, ita euenisse. *Respond.*

202 *Instabis.* Instabis: ideo meritum Incarnationis Patris, & salutationis omnium de facto negatur: quia ita reuelatum est, Christo autem debet concedi omne, quod possibile est, & ad eius dignitatem pertinet, nisi oppositum sit reuelatum, vel ex reuelatis inferatur. Causalitas etiam Antiquis Sacramentis negatur ob communem Theologorum consensum, discrimen statuentium inter nostra Sacramenta, & Antiqua, quod nostra, gratiam contineant, & causent, secus antiqua; sed Deus ad illorum præsentiam gratiam causabat; at quod imago intentionalis passionis Christi eleuaretur ad causandam physicè gratiam non est impossibile, & quod eleuata non fuerit reuelatum non est, nec ex relatis colligitur, nec communi Theologorum consensu firmatur: ergo concedendum est, ita contigisse de facto. Respondeo, quod licet dictæ eleuationis negatio, nec reuelata sit, nec ex reuelatis inferatur, nec communi Theologorum habeatur consensu: pauci namque hoc punctum attingunt, inferatur tamen ex his, quæ communi Theologorum consensu statuuntur: omnes enim conformiter docent homines in Lege Gratiæ, ob Christi Domini aduentum, in medijs ad gratiæ consequutionem hominibus ante Legem Gratiæ antecedere: ex quo infertur, vt quæ in lege gratiæ admittuntur, non indè ante legem gratiæ sint concedenda, quæ tamen in lege gratiæ negantur, negari ante legem gratiæ; sed fides passionis Christi præteritæ, & conceptus illam præteritam repræsentans, dicta eleuatione non gaudet, vt omnes fatentur: sola namque contritio intra Sacramentum ad efficientiam gratiæ eleuatur: ergo etiam debet fidei Antiquorum Patrum negari. *Respondet.*

Hoc igitur modo dicendi in sua probabilitate, qualiscumque sit relicto, ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Non enim necessum est, vt variata causa efficiente physicè effectus varietur, vt constat in homine à Deo, & homine producto, qui potuit à Deo solo produci, inuariata physicè entitate: ergo ex eo, quod gratia Antiquorum Patrum sit eadem cum nostra quoad physicam entitatem, non sequitur, debere vtramque gratiam ab eisdem causis procedere; & quidem dicta identitas, non obstat, vt nostra gratia physicè à Sacramentis Nouæ Legis causetur, cum tamen Antiquorum Patrum gratia ab illius temporis Sacramentis physicè causata non fuerit.

203 *Vera solutio principalis arg. assignat.*

204 Ad secundam, nego antecedens: fundamentum autem est: nam physica efficientia Christi futuri in gratiam tempore antecedentem, principijs Philosophiæ, repugnat: secus autem in gratiam post Incarnationem datam, adeoque licet gratia sit eadem entitatiuè cum fundamento respectu vnius conceditur efficientia, quæ respectu alterius negatur. Et quidem si hæc efficientia statueretur, à Nobis ob intrinsecam gratiæ indigentiam fundamento careremus. Nam in eadem entitate inuariata, intrinseca indigentia nequit fundari. Nos autem non sic discurrimus, sed in condecentia ad humanitatem Christi, & facti possibilitate, quæ cum militet respectu gratiæ secutæ post Christi aduentum, non autem respectu gratiæ, quæ tempore Incarnationem Christi præcessit: fit consequens, vt quamuis gratia sit eadem, maximo cum fundamento statuatur efficientia humanitatis in gratiam post Christum natum, quæ in gratiam anteriorem Christo negatur.

205 *Ad tertiā probationē respondet.* Ad tertiam probationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet verba sint eadem, non sequitur in eodem sensu respectu gratiæ in vtroque statu esse accipienda; eo quod de gratia Antiquorum Patrum loquendo non possunt aliter, quam de causalitate morali explicari ob rationem assignatam, in ordine vero ad gratiam post Christi aduentum largitam, possunt explicari de causalitate physica; & consequenter debent in hoc sensu vsurpari; eo quod, vt *supra* arguebamus, efficientia asserta absolutè physicum denotat, & in rigore illum dicit, vel saltèm in præstiori, & magis rigorosa acceptione. Verba autem Scripturæ in rigore sunt accipienda cum possunt sine inconuenienti sic accipi, Et in magis rigorosa acceptione sunt accipienda; cum inconueniens non sequitur in Scriptura, vel ratio non contradicit.

206 *Ad quartam.* Et ex his ad quartam probationem constat solutio. Nam de gratia Priscorum Patrum loquendo, sufficienter explicantur verba Scripturæ exprimentia illius causalitatem de efficientia, & causalitate morali; quia ratio Philosophica acceptionem pro physica efficientia, si non euidenter, vrgentissimè tamen excludit. Quæ ratio respectu gratiæ subsequentis Incarnationem non militat; & ideo verba Scripturæ exprimentia causalitatem in gratiam ab humanitate Christi, loquendo de gratia nostra, non explicantur sufficienter de causalitate morali, quia possunt & consequenter debent de physica efficientia explicari.

207 *Ad confirmationem duplex solutio assignatur. Secunda solutio præfertur.* A confirmationem, posset aliquis respondere, negando minorem. Cum enim respectu conseruationis gratiæ datæ Antiquis Patribus à tempore Incarnationis sit possibilis physicus humanitatis influxus, videtur adstruendum esse; consequenter ad ea, quæ proximè dicebamus, cum respectu primi esse, illius gratiæ ob impossibilitatem negetur. Melius tamen respondetur, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam conseruatio est continuata productio, vnde est eadem cum actione terminata ad primum esse, qua propter negata efficientia physica humanitatis Christi in gratiam quoad primum esse, cogimur, negare illam respectu conseruationis eiusdem rationi naturali innitentes.

208 *Replicabis* Sed dices: stat inuariato effectu quoad physicam entitatem, causam physicè efficientem variari, vt *superius* dicebamus: ergo stabit etiam variari causam efficientem physicam inuariata manente actione, & consequenter ex eo quod eadem actione gratia conseruetur, & fiat: perperam à Nobis infertur, quod si humanitas Christi in primum esse gratiæ Antiquorum Patrum, physicum influxum non habuit, illo, respectu conseruationis eiusdem gratiæ caruisse. Et confirmabis: vt enim *Tract. de Merito Christi* docebimus, stat meritum conseruationis gratiæ sine merito gratiæ quoad primum esse: ergo pariter stare poterit influxus physicus humanitatis in conseruatione gratiæ, etiam si in primum esse gratiæ non influat,

209 *Responsio* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Et ratio discriminis est: nam dependentia effectus à causa efficiente non est essentialis; ideoque inuariata essentia, & entitate effectus, potest causa efficiens variari. Actio autem à principio proximo dependet essentialiter, & ideo hoc variato non potest actio inuariata manere, nisi dependentia sit à duplici principio, non secundum ea, in quibus inter se distinguuntur, sed sub conceptu, & ratione vtrique principio communi. Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem differentiæ est: nam inuariata actione exequenti, potest de potentia absoluta decretum voluntatis diuinæ virtualiter multiplicari, ita vt vno decreto primo decernatur prima existentia, & alio decreto decernatur conseruatio. Et quia causalitas meritoria immediatè erga voluntatem præmiantis exercetur: fit consequens, vt possit exerceri circa decretum conseruationis gratiæ, quin circa decretum primæ existentiæ exerceatur: causalitas autem physica est immediatè in actionem exequentem; & per consequens, hac inuariata, non potest nouitas causæ physicæ efficientis exerceri. *Ad confirmationem,*

[illegible]

Q. XI

§. X.

Vltimum argumentum proponitur, & prima illius solutio examinatur.

210 *Denique arguitur.*

DENIQVE arguitur : eo modo influit humanitas Christi in effectus miraculosos, quo passio Christi influit in gratiam iustificantem ; sed passio Christi non influit physicè, sed moraliter tantum in gratiam : ergo humanitas, non physicè, sed tantum moraliter causat effectus miraculosos. Consequentia tenet. Maior constat exinde namque argumentabamur *supra* ad probandum, humanitatem Christi physicè influere in gratiam, & effectus miraculosos, quia iuxta D.Th. passio Christi physicè influit in gratiam : ergo eo modo influit humanitas in effectus miraculosos, quo passio Christi influit in gratiam. Minor autem probatur. nam ad physicè influendum physica existentia requiritur, iuxta communem Philosophorum sententiam ; sed passio Christi modo non existit physicè : ergo non potest physicè in gratiam influere.

211 *Prima solut. iuxta sentent. Capreoli, & aliorũ.*

Huic argumento respondere potest primo, negando minorem. Vt enim passio Christi, vt physicum instrumentum, modo influat in gratiam iustificantem, sufficit existentia praeterita, & quod aliquando physicè extiterit, etsi modo physicè non existat : ita à fortiori Capreolus, Soto, & Medina, vbi *supra citati*. Cum enim id concedant passioni Christi futurae, necessario idem dicent de passione praeterita. Quod expressè docet Cabrera *in hac 3. p. q. 19 disp. unic. & q. 62. art. 1. disp. 3. §. 12. & 13.* Quod autem existentia praeterita ad physicè causandum sufficiat, suadere videtur primo quia Deus ob supremum dominium vti potest quacumque creatura, vt obedientialiter influat in quoscumque effectus : ergo potest rem praeteritam assumere, vt instrumentaliter physicè influat in gratiam iustificantem, modo existentem.

Primum motiuum solutionis.

Secundũ.

Deinde : nam ob hoc supremum dominium potest vti quacumque creatura, vt influat in effectum loco distantem : ergo etiam vti potest entitate creata, vt influat in effectum tempore distantem. Praeterea : nam dispositiones praeuiae ad formam substantialem influunt physicè in illam, vel in eius vnionem cum materia in instanti generationis ; & tamen in illo instanti physicè non existunt, vt tenet communis sententia Thomistarum *in libris de generatione, & corruptione*, vbi docent, in corruptione fieri resolutionem, vsque ad materiam primam, nullumque accidens praecedens in corrupto, manere idem numero in genito ; eo quod accidentia non subiectantur immediatè in materia prima, sed in toto composito : ergo ad influendum physicè sufficit existentia praeterita.

Tertium.

Denique : nam Sacramenta influunt physicè instrumentaliter in gratiam iustificantem in instanti vltimo terminatiuo, vt communiter docent Thomistae *infra q. 62.* esto in illo instanti non existant physicè ; cum sint entia successiua, de quorum ratione est, vt desinant per *primum non esse* ; & consequenter in illo instanti, verum est dicere, *nunc non est Sacramentum*, v. c. Baptismi, *& immediatè ante hoc instans fuit* : ergo causant physicè in instanti, in quo non sunt, quia antea extiterunt ; & consequenter ad causandum modo physicè sufficit aliquando extitisse.

Quartum.

212 *Impugnatur praedicta solutio*

Haec tamen doctrina difficillima est, & impugnatur ex dictis §. *praecedenti*. nam res praeterita, post se nihil relinquens, de praesenti nihil est, nec existit formaliter, aut virtualiter : ergo non potest physicè efficienter causare, magis, quam si nunquam extitisset. Patet consequentia : nam causalitas physica effectiua est secunda actualitas supponens primam actualitatem, nempè, existentiam : ergo cui existentia non conuenit formalis, aut virtualis, non potest effectiua causalitas conuenire. Confirmatur, & vrgetur : quia namque finis causat, vt existens in apprehensione, non potest causalitas finalis competere rei non apprehensae formaliter, aut virtualiter ; sed causalitas physica effectiua conuenit causae, vt physicè existenti : ergo causa non existens physicè formali, aut virtuali existentia, non potest physicè influere ; sed res praeterita, quae nullum effectum reliquit, non existit physicè in se ipsa formaliter, nec virtualiter in aliquo suo effectu : ergo non potest physicè efficienter influere. Confirmatur, & vrgetur secundo, inter rem praeteritam, & futuram, solum esse potest discrimen, quod praeterita existere potest virtualiter in effectu relicto, secus autem res futura ; sed res futura non potest ante se physicè efficienter influere, vt §. *praecedenti* monstrauimus : ergo res praeterita, quae nullum effectum modo existentem reliquit, non potest modo physicè efficienter, influere ; & consequenter, vt passio Christi Domini, modo influat physicè in gratiam, non sufficit, praeterisse, nisi modo existat in aliquo effectu suo, quod an ita sit ? inferius examinabimus.

Confir. & vrgetur.

Confir. 2.

213 *Soluit. 1. fundamentum dictae solutionis*

Nec motiua in oppositum vrgent : non primum, cui facile occurritur, distinguendo antecedens : quaelibet creatura existente, concedo antecedens non existente nego antecedens, & consequentiam. Nam res praeterita non existens de praesenti, nec formaliter, nec virtualiter, de praesenti nihil est : ac proinde non subditur de praesenti supremo dominio Dei. Ex quo vlterius fit, vt Deus illa vti, ad aliquid efficiendum non possit. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam, ob rationem discriminis §. *praeced.* assignatam : quia nempè, res loco distans, absolutè physicè existit, etsi cum entitate loco distante physicè non coexistat : ac proinde capax est, vt eleuetur, & vt eleuata in rem loco distantem physicè influat : res autem praeterita non existit physicè absolutè : ac proinde eleuari ad physicè efficiendum non potest. Ad tertium, concessa maiori, distinguo minorem : non existunt in illo instanti formaliter, concedo minorem : virtualiter, nego minorem, & consequentiam. Qualiter autem dispositiones praeuiae existant virtualiter in instanti generationis *loco alleg.* fusè a Nostris Thomistis discutitur. Et communis resolutio est, existere in illo instanti in materia, vt sigillata per illas. Quae sigillatio consistit in entitate materiae, vt connotante has, vel illas dispositiones, vt tempore immediato praecedentes. Haec namque est natura materiae, vt actuata antecedenter per calorem citra octo petat formam ignis in instanti generationis. Et vt actuata frigiditate citra octo in tempore immediatè praecedenti ad instans generationis, naturaliter petat formam aquae, & sic de aliis formis dicendum. Vnde dispositiones tempore immediato praecedentes existunt virtualiter in instanti generationis, & ratione huius virtualis existentiae, possunt in illo instanti physicè influere in formam substantialem, vel vnionem illius cum materia prima : ex quo non sequitur, quod entitas omnino praeterita possit physicum influxum praestare. Vel secundo alij respondent, ad physicum influxum praestandum, sufficere rem existere existentia in mensura immediatè praecedenti ; & quia dispositiones illae, etsi non existant in instanti generationis extiterũt tempore immediatè praecedenti : fit consequens, vt possint physicè influere in instanti generationis : ex quo non sequitur, passionem Christi tot saeculis praecedentem, posse modo physicè efficienter influere.

Soluit. 2.

Soluit. 3.

214 *3. aliquorum solutio ad vlt. fundam.*

Ad vltimum responderi potest primo : Sacramenta, etsi in vltimo instanti formaliter non existant ; existere virtualiter, vt autem causa, etiam principalis causet, sufficit virtualiter existere, vt constat in generante iam mortuo physicè influente in prolem in instanti generationis, quia virtualiter existit in semine à se deciso. Passio autem Christi modo, neque existit in se formaliter, nec existit virtualiter, vt in hac sententia supponitur, ideoque non potest physicè influere.

215 *Impugnatur.*

Caeterum contra hanc solutionem facit : nam virtus illa ratione cuius Sacramentum dicitur existere virtualiter in instanti productionis gratiae, aut est virtus increata Dei, aut forma creata eleuans Sacramentum, aut qualitas aliqua virtute Sacramenti causata, & in eo instanti existens : nullum horum potest dici : ergo Sacramentum in instanti, in quo influit in gratiam, non existit virtualiter. Maior est certa a sufficienti enumeratione. Minor pro prima parte constat ex dictis §. *praec.* Et insuper. nam ratione virtutis increatae eleuantis, etiam posset passio Christi modo existere, sufficienter, vt causaret si Sacramentum modo in instanti in quo non existit formaliter, posset virtualiter existere ratione praedictae virtutis. Pro secunda parte probatur : nam forma eleuans Sacramentum est in illo, vt in subiecto inhaesionis, vt omnes Discipuli Diui Thomae fatentur ; sed non existente subiecto non potest accidens illi inhaerens existere, nisi miraculosè conseruaretur à Deo sine subiecto, vt in accidentibus Eucaristiae cõtingit : ergo in instanti, in quo Sacramentum non existit, non potest forma illud eleuans cõnaturaliter, saltem existere. Cumque istius solutionis Auctor non recurrat ad miraculum, nec possit recurrere, cum ad talem recursum nullum adsit fundamentum, non potest Sacramentum existere virtualiter ob existentiam formae ipsum eleuantis intrinsecè. Denique eadem minor pro tertia parte probatur : nam virtus illa non causatur ab instrumento in instanti, in quo desinit esse ; cum in illo instanti Sacramentum non sit, qua ratione non potest causare gratiam in doctrina solutionis, iuxta quam recurritur ad existentiam virtualem in aliquo, virtute Sacramenti causato. Nec in duratione immediatè antecedenti vltimum instans : cum iuxta Auctoris doctrinam, in tali duratione non possit gratiam causare, & eadẽ ratio sit de gratia, ac de qualitate praedicta : ergo Sacramentum

non existens formaliter in vltimo instanti, non potest in tali instanti virtualiter existere ratione alicuius formæ ab ipso Sacramento causatæ, & in illo instanti existentis.

216 *Aliorum solutio.*

Secundo respondetur ab alijs: Sacramentum in instanti productionis gratiæ existere ratione indiuisibilis terminatiui, quod est de ratione Sacramenti, sicut *mutatum esse* indiuisibile est de ratione motus: & hoc sufficere, vt in illo instanti Sacramentum physicè causet. Ita Suarez *disp. 8 de Sacr. sect. 2.* Granados *disp. 4. sect. 3.* & Noster Serra *q. 62. a. 1. dub. 2 ad 3.* Passio autē Christi secundum nil sui existit physicè modò, ideoque non potest physice efficienter causare. Si opponas primo *mutatum esse* terminatiuum motus, si datur, efficienter causatur à partibus motus, & tamen in instanti terminatiuo tales partes non existunt. ergo res non existens physicè efficienter causat. Respondebunt, negando maiorem. Sicut enim indiuisibilia continuatiua motus, non causantur efficienter à partibus motus, ita nec indiuisibile terminatiuum à partibus motus efficitur, sed se ipso agente procedit.

Suarez. Granados. Serra. Si opponas primo. Respond.

217 *Si 2. obijciatur.*

Si opponas secundo: non solum indiuisibile Sacramenti, sed etiam totum Sacramentum efficienter physicè influit in gratiam; sed quamuis indiuisibile tunc existat, Sacramentum tamen non existit, cum non existant partes, ex quibus Sacramentum componitur: ergo res non existens, causat physicè efficienter; ac per consequens, adhuc eadem difficultas subsistit. Respondent, quod sicut globus perfectè sphæricus, dicitur tangere perfectè planum quia indiuisibile globi tangit indiuisibile spacij, quamuis partes globi ratione sui non tangant: ita, vt totum Sacramentum dicatur efficere gratiam, sufficit, quod indiuisibile terminatiuum illam efficiat. Si opponas tertio: Sacramentum est ens successiuum; sed successiua desinunt per primum non esse: ergo in illo instanti Sacramentum non est; & consequenter non existens physice influit. Respondent, entia successiua secundum partes, ex quibus componuntur desinere per *primum non esse*, at secundum esse completum, & terminatiuum incipere per *primum sui esse*, quod nihil aliud est, quam quod indiuisibile terminatiuum, hoc modo incipiat.

Respondebunt. Si 3. obijciatur. Respond.

218 *Tertia solut. Thomisti. communis. Si obijc.*

Tertio respondent alij: Sacramentum cum sit ens successiuum, sicut incipit per *vltimum sui non esse*, ita desinit per *primum non esse*, vnde in instanti terminatiuo Sacramentum non existit intrinsece, quia tamen extrinsecè existit, potest in illo instanti efficienter physicè in gratiam influere. Hæc est frequens Thomistarum doctrina *infra q. 62. art. 1.* Si obijcias existere extrinsecè in illo instanti, est tunc non existere, & immediatè antea extitisse; sed quod immediatè ante hoc instans præcesserit, dummodo in illo instanti non sit, non sufficit ad causandum physicè magis, quam multo tempore præcessisse: ergo vel Sacramentum in illo instanti non influit physice in gratiam, vel si influit, potest etiam Christi passio, etsi tot sæculis præterita, physicè efficienter influere. Respondent, negando minorem. Quod enim multo tempore præcessit, non est duratione contiguum cum his quæ modò de præsenti existunt; id autem quod immediatè præcessit, est contiguum duratione cum existentibus in hoc instanti: sicut autem contiguitas in loco sufficit ad physicè agendum: ita contiguitas in duratione: ac proinde dispar est ratio inter rem adæquatè præteritam, & rem, quæ immediatè extitit, quoad physicum influxum præstandum.

Respōdēt.

219 *Contra præmissa doctrinam obijc. 1.*

Si obijcias contra istam doctrinam, primo. non enim sola pars Sacramenti immediatè ante hoc instans præcedens, sed etiam aliæ partes, ex quibus Sacramentum coalescit, concurrunt physicè ad gratiam; alias non verificaretur de Sacramentu, quod in gratiam influat physice, sed de parte Sacramenti; sed partes non immediatè ad instans, in quo gratia causatur, non existunt in illo instanti, nec intrinsecè, nec extrinsecè; cum non existant intrinsecè in nullo instanti, nec immediate præcesserint: ergo res non existens in vllo modo in prædicto instanti, efficienter physicè causat: & consequenter id ipsum de passione Christi præterita poterit affirmari. Secundo: existere extrinsece formam (hoc est immediate præcessisse) non sufficit, vt in instanti extrinseco præbeat suum effectum formalem, & similiter præextitisse immediatè materiam, non sufficit, vt in instanti extrinseco, in quo intrinsecè non existit physice recipiat formam: ergo pariter existere extrinsecè, non sufficit ad influxum physicum effectiuum.

Secundo.

220 *Tertio.*

Tertio: si contiguitas durationis sufficeret, vt res non existens intrinsece in hoc instanti physicum influxum præstet; sequeretur posse motum successiuum, non solum influere physice in instanti terminatiuo, sed etiam in instanti initiatiuo: consequens est falsum; alias Sacramentum posset physice in gratiam influere, antequam esset in instanti, in quo incipit extrinsece, in quo verum dicere, nunc non est Sacramentum, & immediatè post hoc instans erit: ergo doctrina tradita est falsa. Probatur sequela: sicut entitas, quæ modo non est, & immediatè antea fuit, contiguatur duratione cum entitate modo existente: ita entitas, quæ modo non est, & immediatè erit, est contigua duratione cum re modo existente: ergo si contiguitas durationis sufficit, vt entitas in modo non existens, & immediatè antea existens, physicum influxum modo exerceat, etiam sufficiet, vt entitas modo non existens; immediatè post extitura, in instanti initiatiuo physicum præstet influxum; & consequenter poterit motus, & quoduis ens successiuū efficienter physicè influere in instāti initiatiuo, in quo vltimo non est, & immediatè post erit.

221 *Responsio Auctore solius ad 1. obiectionem.*

Respondebunt huius solutionis Auctores, ad primam obiectionem, distinguendo minorem: formaliter ratione sui, concedo minorem: virtualiter, & ratione alterius, scilicet, partis immediatæ ad instans, nego minorem, & consequentiam. Sicut enim in sententia Patris Suarez, & aliorum, qui secundam solutionem tuentur, vt Sacramentum dicatur physicè gratiam causare, sufficit quod existat physicè in instanti productionis gratiæ indiuisibile terminatiuum, quod est aliquid Sacramenti, & illi detur virtus causatiua gratiæ, quia Sacramentū complet, & attendendo ad partes Sacramenti præteritas: ita in hac tertia solutione, vt totum Sacramentū dicatur influere, sufficit existentia extrinseca partis immediatæ ad instans, in quo gratia producitur, cui datur virtus causatiua gratiæ nō inspectæ ratione sui tantū, sed respectu habito ad alias partes, ex quibus Sacramentum constatur.

222 *Ad 2.*

Ad secundam, concesso antecedente, negabunt consequentiam: ob discrimen, quod inter effectum formalem, & effectum in genere causæ efficientis versatur: nam effectus formalis est ipsa forma communicata subiecto; ideoque intelligi nequit effectus formalis formæ existens intrinsecè, quin eodem modo forma existens concipiatur: at verò effectus causæ efficientis adæquatè ab illa distinguitur, ideoque potest in aliquo instanti causare, in quo instanti non existat intrinsecè causa, sed solum extrinsecè. Per quod ad exemplum subiecti recipientis constat solutio: nam etiam subiectum se ipso recipit formam; ideoque non stat in aliquo instanti recipere, in quo non existat intrinsecè. Et quidem in communi sententia generans, non existens formaliter in instanti generationis, per hoc solum quod virtualiter existat in semine à se deciso, influit efficienter in prolem; & tamen hoc non sufficit, vt relationem paternitatis recipiat, & relatione paternitatis ad filium genitum referatur: ergo ex eo quod existentia extrinseca non sufficiat in subiecto ad recipiendum formam existentem intrinsecè, minus rectè colligitur, non sufficere in causa efficiente ad concursum effectiuum præstandum.

223 *Si dicas.*

Si dicas: non stat Sacramentum physicè influere in instanti productionis gratiæ, quin forma existens solum extrinsecè, det effectum formalem intrinsecè tunc existentem: ergo si in hoc aliqua implicatio inuenitur, etiam implicat influxus physicus Sacramenti extrinsecè tunc existentis. Consequentia tenet, & antecedens probatur: non stat Sacramentum in prædicto instanti influere, quin in eodem instanti sit potens proximè ad influendum; cum ab actu ad potentiam recta argumentatio sit, & consequentia euidens a posteriori, potentia ex actu inferatur; sed non stat Sacramentum esse potens proximè in prædicto instanti influere, quin forma non existens intrinsecè, det effectum formalem intrinsecè tunc existentem: ergo non stat Sacramentum in prædicto instanti influere quin forma non existens intrinsecè, det effectum formalem intrinseca existentia gaudentem. Minor, in qua est difficultas, probatur. Sacramentum esse potens proximè influere, existit intrinsece in instanti productionis gratiæ; sed hoc posse, est effectus formalis formæ non existentis in prædicto instanti intrinsece. ergo non stat Sacramentum esse potens in instanti productionis gratiæ, quin forma non existens intrinsecè præstet effectum formalem intrinsecè tunc existentem. Maior videtur certa: nam influxus actualis infert à posteriori potentiam ad influendum, sed in illo instanti existit actualis influxus intrinsecè: ergo Sacramentum esse potens influere, existit intrinsecè. Minor autem probatur: nam prædictum posse, est effectus formalis formæ supernaturalis eleuantis Sacramentum; sed hæc forma non existit intrinsecè in illo instanti, cum in illo non existat subiectum, videlicet, Sacramentum, & consequenter non possit existere forma, quæ cum accidens sit, non potest sine subiecto existere: ergo illud posse, est effectus formæ non existentis in prædicto instanti intrinsecè.

224 *Respond.*

Huic obiectioni respondebunt Auctores istius doctrinæ, negando antecedens. Ad probationem, distinguendo maiorem. quin in eodem instanti sit potens existentia extrinseca potentiæ, concedo maiorem: existentia intrinseca potentiæ in eodem instanti, nego maiorem, & negando minorem. Cum enim Sacramentum non sit in prædicto instanti potens per existentiam intrinsecam eminentem, sed tantum extrin-

secam

secam in illo instanti ; sit consequens, vt nunquam verificetur formam non existentem intrinsecè, dare effectum formalem intrinsecè existentem. Nec contra hanc distinctionem obstat probatio maioris : cum enim influxus actualis nō dependeat a forma operatiua in genere causæ formalis, sed in genere causæ efficientis, eius concursus non petit continuationem in duratione sed tantum contiguitatem. sit consequens, vt sicut in hac sententia Sacramentum non existens intrinsecè, sed tantum extrinsecè, efficienter influit in gratiam, etiam potentia cum simili modo existendi in eandem gratiam influat.

225 *Ad 3 resp. ponderem debemus.* Ad tertiam principalem obiectionem, vt consequenter loquantur istius solutionis Auctores tenentur meo iudicio respondere: quod sicut in instanti terminatiuo eius successiuū existens solum extrinsecè, & per *primum sui non esse*, potest vt physicum instrumentum assumi quia cum effectu est duratione contiguum, ita, & ob similem causam post assumi in instanti intrinseco, in quo est verum dicere, *nunc non est, & immediatè erit*, quia etiam in illo instanti, & extrinsecè existit, & contiguatur duratione cum effectu in tali instanti existente. Quod autem Sacramenta non sic fuerint assumpta, non oritur ex impli[c]atione, sed ex voluntate diuina, qua statuit, vt Sacramenta non influerent in gratiam, nisi sua significatione perfecta, & completa, quæ datur in instanti terminatiuo ; secus autem in instanti initiatiuo. Hæc, & alia late tractant Comment. D. Th. *infra q.* 60. à quibus pro nunc abstinemus: Nobis enim sufficit a Sacramentis causantibus gratiam, & in illam physicè influentibus, non fieri consequentiam ad passionem Christi præteritam, vt simili modo influat. Omnes namque Auctores, qui causalitatem physicam Sacramentis attribuunt, eis aliquem modum physice existendi adscribunt, qui passioni Christi non conuenit.

§. Vltimus.

Examinantur alij modi dicendi, & soluitur argumentum.

226 *Modus Subtilis Nazarij.* SECVNDA istius argumenti solutio, & secundus modus explicandi causalitatem physicam instrumentalem passionis Christi in gratiam, quæ hominibus post Christum confertur, est Nazarij *in hac 3. p. q.* 48. *art.* 6. *controu. vnica*, vbi docet, gratiam attribui passioni Christi præteritæ, tanquam physico instrumento, non quia passio modo non existens, sit causans formaliter gratiam : cum enim nunc physicè non existat, non potest esse formaliter causans, sed tantum terminatiuè ; sed quia tempore, quo extitit fuit formaliter causans, & influens ; tunc enim Deus passionem Christi, vt instrumentum physicum causatiuum gratiæ assumpsit, & tunc formaliter causalitatem physicam instrumentalem exercuit. Nec sequitur tunc gratiam, quæ ab illa est causanda, extitisse: cum enim passio sit instrumentum diuinæ virtutis participat excellentiam modi, quo diuina virtus causat : modus autem causandi, diuinæ virtutis est, vt non statim ac actio illius existit ; causetur effectus ; sed tempore a Deo statuto, vnde actio, per quam Deus agit ad extra, ab æterno existit in Deo ; & tamen effectus ad extra producti non extiterunt ab æterno, sed in tempore inceperunt, iuxta beneplacitum voluntatis diuinæ. Quia ergo passio Christi participat modum illum agendi, vtpote cum sit diuinæ virtutis instrumentum : fit consequens, vt quamuis in tempore, in quo extitit, fuerit assumpta in ordine ad gratiam causandam, & tunc suam causalitatem instrumentalem formaliter exercuerit, non sequitur gratiam ab illa causandam, pro eo tempore extitisse ; sed quod successiue existat secundum beneplacitum diuinæ voluntatis : ac proinde tunc causauit gratiam, non pro tunc existentem, sed existentem pro tempore a Deo statuto. Ex quo sequitur, nunc causare terminatiue ; quia ponitur eius terminus, non tamen causat formaliter, quia physice non existit.

227 *Reycit. 1.* Hæc tamen doctrina subtilior magis, quam solidè excogitata est, & reiicitur primo ; nam id, quod actioni per quam Deus agit propter eius summam actualitatem, & infinitatem attribuitur, non est ad actionem limitatam, & finitam extendendum ; sed quod actio, per quam Deus agit ad extra ab æterno existens, non contingatur cum effectu ab æterno, illumque ab æterno non inferat, sed in tempore diuina voluntate statuto, conuenit prædictæ actioni ob summam actualitatem: actio autem per quam humanitas Christi instrumentaliter operatur, limitata est, & finita : ergo modus ille operandi ad actionem humanitatis extendendus non est. Maior cum consequentia tenet. Minor pro secunda parte constat : humanitas namque non influit instrumentaliter per actionem Dei increatam, sicut nec causa secunda, quæ agit, vt primæ subordinata, potest per actionem Dei increatam influens in actu secundo constitui : ergo actio, per quam passio, & humanitas Christi instrumentaliter influunt, limitata est, & finita. Pro prima autem parte non minus nota videtur. Quod enim actio, per quam Deus agit ad extra, ab æterno existat quoad omnem actualitatem, & ab æterno non inferat proprium effectum, prouenit ex independentia ab effectu quoad entitatem, & actualitatem : hæc autem omnimoda independentia ab effectu illi conuenit ob summam actualitatem, & infinitatem: ergo modus ille existendi, & influendi conuenit actioni diuinæ ratione summæ actualitatis, & infinitatis.

228 *Reycit. 2.* Deinde prædictus modus dicendi impugnatur : excellentia namque actioni Dei increatæ, in modo agendi conueniens, non consistit in eo : quod influat in effectum, cum physicè non existit, sed in eo, quod existens ab æterno, non inferat existentiam æternam effectus, sed tantum in tempore à diuina voluntate statuto : ergo ex eo quod passio, & humanitas Christi vt instrumentum coniunctum diuinitatis, & ob hanc rationem participet excellentiam modi, quo diuina voluntas causat, non sequitur, gratiam, quæ hominibus modo infunditur, attribui passioni Christi, modo physicè non existenti ratione influxus in gratiam, quem quando extitit, exercuit. Consequentia tenet ex doctrina ipsius Nazarii. Antecedens autem constat : nam actio increata Dei, non solum existit physicè ante existentiam effectuum, sed etiam existit modo, & ab æterno existet, & coexistit omni entitati creatæ : ergo excellentia illi competens, non est, quod physicè non existens, physicè in proprios effectus influat, sed quod ab æterno existens quoad entitatem, & omnem actualitatem non inferat effectum, vt ab æterno existentem, & sibi coexistentem, sed existentem in tempore, a diuina voluntate statuto.

229 *Denique arguitur.* Denique reiicitur : nam passio Christi non exercuit suam causalitatem formaliter, illo tempore, quo extitit, respectu gratiæ, quæ nobis datur, nec modo exercet formaliter prædictam causalitatem, & influxum effectiuum : ergo nunquam illa verificatur, quod formaliter illam causalitatem exerceat. Consequentia tenet. Minor a Nazario conceditur, & constat ex dictis. Maior autem probatur : non enim exercere potest formaliter influxus à causa instrumentali, nisi causa principalis, in cuius virtute causat, summè exerceat formaliter concursum effectiuum principalem, sed causalitas effectiua diuina non exercetur formaliter in gratiam, quæ modo nobis infunditur, tempore passionis Christi, nec antea exercita fuit : ergo passio Christi tunc temporis, non exercuit formaliter influxum instrumentalem. Maior cum consequentia constat. Minor autem probatur : tunc enim efficientia, & causalitas effectiua operationis diuinæ exercetur formaliter cum ad effectum terminatur, Deumque formaliter efficientem denominat ; sed tempore passionis Christi non fuit terminata operatio diuina ad gratiam, quæ modo infunditur, nec Deum denominauit prædictam gratiam formaliter causantem ; alias ab æterno diceretur Deus causans effectus creatos ; & consequenter effectus creati essent causati ab æterno, quod est hæreticum : ergo diuina causalitas non exercetur formaliter tempore passionis Christi in gratiam, quæ modo nobis infunditur, nec tempore, quod passionem Christi præcessit ; & consequenter tunc temporis non potest causalitas effectiua instrumentalis passionis Christi formaliter exerceri.

230 *Tertia solutio ex Caietano.* Tertia solutio sumitur ex Caietano *in hac 3. p. infra q.* 56. *art.* 1. *circa solutionem ad* 3. vbi docet, passionem Christi, ideo dici causam nostræ iustificationis, quia humanitas, quæ est vniuersale instrumentum coniunctum diuinitatis per ipsam determinata est, vt in nostram iustificationem influeret, quia ex hoc quod passa est, intelligimus communicatam sibi virtutem remissiuam peccatorum, & ex hoc, quod resurrexerit, communicata est sibi virtus resuscitatiua mortuorum ; quod magis explicans loquendo de resurrectione, addit : sic enim resurrectio Christi dicitur causa nostræ resurrectionis, quoniam per ipsam Christus homo, instrumentum efficax constitutus est ad resuscitandos homines in vitam æternam.

231 *Contra illā obijcit.* Contra quam solutionem statim difficultas insurgit : vt enim verum sit, humanitatem Christi constitui instrumentum efficax nostræ iustificationis, quia passa est, necessario requiritur, quod passio causalitatem exerceat in formam, per quam humanitas instrumentum nostræ iustificationis constituitur ; sed causalitas moralis non sufficit ; causalitas autem physica non potest passioni præteritæ, nunc non existenti, competere: ergo argumentum factum data solutione non soluitur, sed in suo robore perseuerat. Minor constat a nam *ly quacun-*

ultra-

salutatem imponat: ergo vt humanitas eleuetur ad nostram salutem causandam, quia passa est, debet passio influere in formam eleuantem humanitatem, illamque aliqua ratione causare. Minor pro secunda parte constat ex dictis; nam res non existens physicè, non potest physicè influere; sed passio Christi nunc non existit. ergo non potest physicè influere in formam eleuantem humanitatem. Pro prima autem parte aperta videtur, primo: nam moraliter causare formam physicè causantem non sufficit, vt causans illa moraliter, causet physicè effectum physicè à forma causatum, alias Christi meritum efficiens moraliter gratiam iustificantem, diceretur causans physicè effectum qui physicè à gratia præstatur ergo moralis influxus passionis in formam eleuantem humanitatem, vt sit instrumentum physicum nostræ iustificationis, non sufficit vt passioni Christi physicè attribuatur nostra iustificatio. Secundo eadem minor pro prima parte probatur: causalitas passionis in nostram iustificationem, quam contendit Caietanus saluare, eadem est cum causalitate resurrectionis Christi in nostram resurrectionem, vt constat ex eius verbis, & doctrina Angelici Præceptoris, quam Caietanus explicat, & defendit; sed causalitas resurrectionis Christi in nostram resurrectionem moralis esse non potest: Christus namque post mortem non meruit in communi Theologorum sententia: ergo causalitas moralis passionis Christi in formam eleuantem humanitatē vt sit instrumentum physicum nostræ iustificationis ad intentum præsens, & ad tuendam doctrinam D Thomæ non sufficit.

232 — *prima Vincentij prædictæ doctrinæ explicat.*

Doctissimus Noster Vincentius *relectione de Gratia Christi q 6. pag 818* post varios modos dicendi recensitos, & reiectos, Caietanum sequens dupliciter illius doctrinam explicat. Primo, asserendo, cum docet Caietanus, humanitatem Christi accepisse virtutem remissiuam peccatorum, eo quod passa est, & mortua, in consensu esse accipiendum, in quo diximus communiter causam vniuersalem determinari per causas particulares ad particulares effectus: ita humanitas Christi, quæ est vniuersale instrumentum ad omnes effectus gratiæ per passionem, est determinata ad gratiam remissiuam peccatorum in nobis causandam, & per resurrectionem determinata fuit ad resurrectionem causandam, ad modum, quo ab Astrologis asseritur, Solem qui est in hoc vniuerso visibili causa valde vniuersalis, secundum quod varijs cælestibus Zodiaci signis accommodatur, varios effectus in hæc inferiora operari, pro diuersa signorum qualitate, ac virtute. Ita Christus, vt homo, Sol iustitiæ ad diuersa suæ vitæ, mortis, resurrectionis, & ascensionis signa accomodatus, in diuersos suæ virtutis effectus se explicat, non ex hoc arguatur aliqua in virtute Christi limitatio, sed potius magna in influendo amplitudo, & vniuersalitas.

233 — *Secunda explicatio Vincentij.*

Secundo ex aliorum sententia, quam sibi asserit non displicere aliter Caietani mentem explicat, asserendo, Deum voluisse, & decreuisse, assumere humanitatem ad diuersos effectus, vt immutatam diuersis immutationibus, nempe, vt per passionem immutatam assumpsit illam vt instrumentum ad nostram iustificationem, & vt realiter per resurrectionem immutatam assumpsit humanitatem, vt instrumentum ad nostram resurrectionem, & quia passio præterita manet virtualiter in humanitate, vt per illam immutata, & similiter resurrectio in humanitate, quatenus immutata per illam: fit consequens, vt assumpta humanitate, quatenus sic per passionem immutata, vt instrumento physico nostræ iustificationis, passio ipsa virtualiter ad eundem effectum assumatur, idemque dicendum sit de resurrectione Christi comparatione ad nostram resurrectionem.

234 — *Vtraque explic. est diffic. & contra 1. facit.*

Vtraque tamen explicatio est difficilis, & contra primam facit: id enim quod physice non existit, nec in se, nec in aliquo effectu, non potest physice determinare causam de se vniuersalem ad particulares effectus; sed passio Christi non existit modo physicè formaliter in se ipsa: ergo nisi assignetur aliquis effectus physicè a passione Christi causatus, in quo virtualiter existat, non potest humanitas Christi per illam determinari, vt instrumentaliter physicè causet nostram iustificationem. Idemque de resurrectione Christi dicendum in ordine ad nostram resurrectionem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat primo in exemplis, quibus vtitur Vincentius; nam causa secunda non existens physice in esse, aut saltem virtualiter existens, non potest concursum causæ primæ physice determinare. Astra etiam physice non existentia, non possunt vniuersalem Solis concursum temperare, vt varios effectus inducat in hæc inferiora. Secundo ratione a priori; quod enim physice non existit aliquo ex prædictis modis non potest physice agere: ergo nec potest physice causam vniuersalem determinare.

235 — *Contra 2.*

Deinde contra secundam facit: nam humanitatem Christi esse realiter immutatam per passionem, & resurrectionem nihil intrinsecum ponit in humanitate, sed solum denominationem quasi passam sumptam a passione, & resurrectione præterita: sed concretum resultans ex obiecto, & denominatione extrinsecè desumpta à forma præterita, non potest physicum influxum habere sumptum formaliter, secundum forma, quæ modo non est, esse nequeat actionis principium: & consequenter nec subiectum, vt denominatum ab illa: ergo humanitas, vt passione, & resurrectione præteritis immutata, non potuit assumi à Deo, vt instrumentum physicum nostræ iustificationis, & resurrectionis: ac proinde passio, & resurrectio Christi non possunt nunc virtualiter physicè in prædictos effectus influere, ex eo quod Deus decreuerit humanitatem, vt per passionem, & resurrectionem immutatam eleuare, vt physicum instrumentum ad nostram iustificationem, nostramque resurrectionem, nisi forte doctrina Vincentij accipiatur de immutatione humanitatis per aliquid supernaturale humanitati intrinsecum ex passione, & resurrectione relictum iuxtà proximè à Nobis dicenda.

236 — *Solut. quorundam Recentior. Thomist.*

Denique nonnulli Recentiores discipuli D.T. facili negocio ab argumenti difficultate se expediunt explicando doctrinam Angelici Præceptoris de passione, & resurrectione Christi in concreto, idest, de Christo, qui passus est, & resurrexit, ita vt cum docet, passionem, & resurrectionem Christi causare efficienter nostram iustificationem, sensus sit, Christum, qui passus est, & qui resurrexit, illos effectus causare; Christus autem physicè existit: & consequenter potest physicè efficienter influere. Quibus fauere videtur D.Th. *infra q. 56 art 1. ad 3* vbi de resurrectione loquens, sic ait: *Dicendum, quod resurrectio Christi non est propriè loquendo causa meritoria nostræ resurrectionis, sed est causa efficiens, & exemplaris. Efficiens quidem, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, est quodammodo instrumentum diuinitatis, & operatur in virtute eius, vt supra dictum est.* Quibus verbis aperte indicare videtur; quatenus resurrectionem Christi efficienter in nostram resurrectionem influere, quatenus humanitas, secundum quam resurrexit, instrumentaliter influit in illam. Cum ergo de passione eodem modo, ac de resurrectione loquatur quoad physicam efficientiam: asserendum est consequenter, non passionem ipsam, sed humanitatē Christi secundū quā passus est, efficienter physicè influere in nostrā iustificationē.

S. THO.

237 — *Non est admittenda, & reijcitur 1.*

Hæc tamen explicatio admittenda non est. Primo: quia iuxta illam passio Christi prout ab illius humanitate distincta non exercet effectiuum influxum, sed tantum humanitas Christi; sed hoc ad mentem D Th non est: alias explicata causalitate humanitatis, & influxu illius in nostram iustificationem, *in hac q art. 2 & 3 superflueret art. 6 q 48.* in quo D Th inquirit: *Vtrum passio Christi operata sit nostram salutem per modum efficientiæ?* Et affirmatiuè respondet. Si nam non passio, sed humanitas per modum efficientiæ operatur; vt quid determinato iam in præsenti humanitatem efficienter in nostram iustificationem influere, iterum id ipsum *infrà q 48 art. 6.* in quæstionem vocaret? ergo prædicta explicatio admittenda non est.

238 — *Secundo.*

Secundo: nam si hæc explicatio admittatur, poterit eodem modo explicari D. Th. cum *infra q 58. art. 1 & seq* docet, passionem Christi causasse nostram salutem per modum meriti, satisfactionis, sacrificij, & redemptionis, asserendo loqui, Angelicum Doctorem non de passione, vt ab humanitate distincta, sed de Christo ratione humanitatis secundum quam passus est: sed hoc admitti non potest, alias nulla causalitas passionis Christi, vt ab humanitate distinctæ, ex mente D. Th. haberetur, quod asserendum non est: ergo nec prædicta explicatio admittenda.

239 — *Tertio.*

S. THO.

Denique: nam post verba ex D. Th. relata hæc alia sequuntur: *Et ideo sicut alia, quæ Christus in sua humanitate fecit, vel passus est ex virtute diuinitatis eius sunt nobis salutaria, vt supra dictum est: ita, & resurrectio Christi est causa efficiens nostræ resurrectionis virtute diuina.* Sed alia, quæ Christus in sua humanitate fecit, vel passus est, etiam prout ab humanitate distincta nobis salutaria fuerunt. ergo Christi resurrectio, iuxta mentem Diui Thom. vt ab humanitate distincta, nobis salutaris est, & vt sic sumpta efficienter in nostram resurrectionem influit; vnde cum Angelicus Doctor docet, resurrectionem Christi nostram salutem efficere, in quantum humanitas Christi, secundum quam resurrexit, operatur virtute diuinitatis, non loquitur de humanitate excludendo influxum resurrectionis, sed potius illum includendo, vt constat ex verbis proximè a Nobis adductis, & sensus est, quod quia Christi humanitas secundum quam resurrexit, est diuinitatis instrumentum, ideo Christi resurrectio, sicut, & aliæ actiones, & passiones Christi nobis salutares sunt, influendo in nostram resurrectionem, tanquam actio humanitatis per illam in nos influentis.

240 — *Duplex vera sol. assign. explic & defend. mens Caiet.*

His igitur in sua probabilitate relictis, respondetur argumento dupliciter. Primo, sustinendo solutionem Caietani. Ad cuius impugnationem dicatur, humanitatem Christi, ideo constitui instrumentum efficax nostræ iustificationis per passionem, & per resurrectionem instrumentum efficax nostræ

stræ resurrectionis, quia Deus destinauit humanitatem ad primum effectum causandum, quia passionem subijt, & ad secundum effectum, quia resurrexit; ly *quia* dicente non rationem formalem eleuandi humanitatem, nec constituendi illam in ratione substrati eleuabilis, sed conditionem ad prædictos effectus. Sicut enim in causis naturalibus dantur aliqua solum vt conditiones se habentia: ita in instrumentis obedientialibus, quæ à Deo pro sua voluntate assumuntur ad aliquos effectus causandos, possunt aliqua, vt conditiones se habere. Et ita dicimus de facto se habuisse passionem, & resurrectionem, vt Deus destinaret humanitatem ad causandum instrumentaliter nostram iustificationem, & nostram resurrectionem. Vt autem ad istos effectus tanquam conditiones concurrant, non requiritur, quod physicè illis coexistant, sed sufficit quod aliquando extiterint, & quod Deus decreuerit, humanitatem eleuare ad illos effectus causandos, quia passio, & resurrectio extiterunt. Potest enim ens rationis, vt modus, & conditio ad effectum realem concurrere, vt constat in relatione rationis constituente demonstrationem, quæ vt causet realiter scientiam, à prædicta relatione, quæ est obiectum Logicæ, tanquam à modo, & conditione dependet; & consequenter ens reale, quod aliquando extitit, potest vt conditio concurrere ad effectum realem causandum, etsi physicè non existat, cum talis effectus producitur, & in hoc sensu, etiam potest doctrina Vincentij explicari.

Quod tantum vt conditio comparatur, non requiritur quod coexistat effectui.

242 Secundo respondeo ex dictis *Tom. 1. Disp. 3. num. 59.* vt causa efficiens, siuè instrumentalis, siuè principalis physicè efficienter causet, sufficere, quod existat, quando causat formaliter in se ipsa, aut virtualiter in effectu à se causato; cum in se ipsa existebat, & existente formaliter tempore existentiæ effectus, qui de præsenti à tali causa procedit, & constat in generante iam mortuo, cui proles genita efficienter attribuitur: quia licet non existat formaliter in se ipso, existit tamen in instanti, in quo fœtus animatur virtualiter in semine à se deciso, cuius doctrinæ alia exempla adduximus *ubi proximè*: vt ergo passioni Christi; vt causæ physicè efficienti, gratia nostra iustificans attribuatur, sufficit, quod licet modo non existat in se ipsa formaliter; existat tamen virtualiter in aliquo modo supernaturali ab illa causato physicè, cum formaliter existebat, & nunc in humanitate perseuerante, & in hoc sensu potest accipi doctrina Vincentij asserentis; ideo passioni Christi attribui efficienter nostram iustificationem: quia humanitas Christi eleuatur ad nostram iustificationem causandam, vt realiter immutata mutatione intrinseca præstita à prædicto modo supernaturali formaliter, & à passione Christi efficienter, quia ab illa fuit modus ille efficienter causatus.

Explicatur, qua ratione passio, & resurrectio existant virtualiter in humanitate.

243 Contra quam doctrinam præter illa, quæ *loco allegato* obiecimus, & diluimus, Obijciet aliquis primo: modum illum ex passione Christi in humanitate causatum sine vllo fundamento constitui; & consequenter ad illum recurrendum non esse. Secundo: nam vt gratia nostra iustificans ratione prædicti modi posset, vt causæ efficienti attribui passioni Christi, oportebat, vt humanitas per talem modum affecta efficeret gratiam iustificantem in virtute passionis Christi præteritæ; sed quamuis ille modus supernaturalis à passione Christi causatus, in humanitate admittatur: non tamen potest verificari, humanitatem in virtute passionis Christi influere in gratiam nobis infusam: ergo adhuc admisso prædicto modo, non subsistit physica efficientia passionis Christi in gratiam, quæ modo nobis infunditur. Maior cum consequentia tenet. Minor autem constat: nam vt vna causa dicatur agere in virtute alterius, debet forma, per quam agit, esse virtus illius causæ, in cuius virtute agit, vt constat in exemplo seminis à generante decisi; sed modus ille à passione Christi causatus, non est virtus passionis Christi, sed Dei, in cuius virtute fuit à passione causatus; cum passio solum instrumentaliter prædictum modum causauerit; id autem, quod ab instrumento causatur, non est virtus instrumenti, sed agentis principalis, à quo instrumentum eleuatur ad agendum: ergo quamuis modus ille à passione causatus, in humanitate admittatur, non potest ratione illius dici, quod humanitas Christi influat in gratiam iustificantem in virtute passionis Christi præteritæ.

Obijcies aduersus solutionem. Primo. Secundo.

244 Respondeo ad primam replicam, negando antecedens; vt enim prædictus modus adstruatur, sufficit pro fundamento talis modi possibilitas, & decentia, quæ inuenitur, passioni Christi efficientia gratiæ nos iustificantis attribuatur: adiuncto, quod sine illo non potest efficientia passionis Christi saluari. Ad secundam, concessa maiori, nego minorem: ad probationem, concedo maiorem, & nego minorem: nec conuincitur probatione ibi facta: non enim est contrà rationem instrumenti, quod in virtute illius aliud instrumentum agat, vt constat in Sacramentis influentibus in gratiam, non solum in virtute Dei, vt causæ principalis illius, sed etiam in virtute Christi, vt hominis, vt instrumenti vniuersalis, cui omnia Sacramenta subordinantur, vt instrumento coniuncto diuinitatis. Sicut ergo virtus, per quam eleuantur Sacramenta ad causandam gratiam in nobis, non solum est virtus Dei, vt causa principalis sed etiam humanitas Christi, vt causa instrumentalis: quia talis virtus à Deo causatur principaliter, & ab humanitate Christi instrumentaliter: ità modus ille supernaturalis, quem diximus, fuisse ex passione Christi relictum, est virtus Dei, vt causæ principaliter influentis in gratiam iustificantem, & passionis Christi, vt causæ instrumentalis; & consequenter humanitas influit in gratiam iustificantem, non solum in virtute Dei, sed etiam in virtute passionis, non quidem vt instrumenti ab humanitate condistincti, sed vt vnum idemque instrumentum cum humanitate constituentis. Sicut enim actiones humanitatis, non sunt instrumenta, ab illa ex æquo distincta, sed simul cum humanitate vnum instrumentum constituunt: ità passio, quam humanitas subijt, simul cum ipsa vnum constituit instrumentum, passione determinante mediante illo modo humanitatem, vt instrumentaliter influeret in gratiam iustificantem, sicut per resurrectionem causaret: vnde humanitatem agere in virtute passionis, est agere in virtute sui, vt patientis, & agere in virtute resurrectionis præteritæ, est agere in virtute sui, vt resurgentis. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri, vbi duæ præcedentes.

Ad secundam.

245 Restabat pro complemento Tractatus agere de virtute, per quam humanitas Christi instrumentaliter physicè influit in effectus miraculosos, an scilicet, hoc illi competat ratione potentiæ obedientialis immediatè, & proximè influentis, vt aliqui volunt. An ratione omnipotentiæ illam informantis intrinsecè, & intrinsecè eleuantis, vt alij contendunt. An per extrinsecam subordinationem ad Deum, vt extrinsecè illi assistentem sibique subordinantem, vt nonnulli senserunt. An denique per aliquam formam creatam supernaturalem intrinsecam, vt placet Nostris Thomistis, à quibus supersedemus, quia fusè de illis egimus *Tractatu de Charitate, & Tract. de Visione Dei*, vbi potentiam obedientialem immediatè actiuam exclusimus: & intellectum creatum non posse per omnipotentiam, vt per formam, vt quo operatiuam potentem ad beatificam visionem constitui, monstrauimus, nec extrinsecam subordinationem ad Deum, ad intellectum eleuandum sufficere, sed intrinsecam formam illum eleuantem requiri, vt beatificam visionem eliciat, fusè probauimus, & ex eisdem principijs est in præsenti inferendum; non influere humanitatem in effectus miraculosos ratione potentiæ obedientialis immediatè, & proximè actiuæ, nec posse per omnipotentiam, vt per formam eleuari, nec extrinsecam ad Deum subordinationem, neque extrinsecam assistentiam sufficere, sed formam creatam humanitati intrinsecam, ad hunc finem esse necessariam; vt nempè, virtuosa, potensque constituatur ad influendum physicè in effectus miraculosos, vt asserunt nostri Thomistæ.

Per quid eleuatur humanitas ad influendum in effectus miraculosos.

Forma creata humanitati intrinseca est constituenda.

246 Dissidium autem, quod inter Discipulos D. Thomæ versatur circa huiusmodi formam, per quam eleuatur humanitas ad causandum physicè gratiam, & effectus miraculosos, an scilicet, sit motio, vel qualitas? Quibusdam affirmantibus primum, alijs secundum, hoc inquam dissidium philosophicum est, & omnibus instrumentis commune, ideoque ab illius prolixa discussione obstinemus, Auctoribus secundæ sententiæ adhærendum esse censentes. Primo, quia motio sine termino in subiecto, quod per illam mutatur, repugnat: ac proindè si motio in instrumento recipitur, debet aliquid per illam in instrumento produci: ex quo vlterius fit, vt in hoc termino potiùs, quam in motione, forma instrumentorum eleuans consistat, & cum talis terminus, nec relatio sit, nec vbi, nec quantitas, nec ad aliud prædicatum à qualitate distinctum spectet, necessariò est asserendum ad prædicamentum qualitatis pertinere. Secundo: nam auxilium, quo Deus adiuuat causas secundas, siuè efficax, siuè sufficiens, non in motione, sed in fluida qualitate consistit: ergo idem dicendum est de forma, per quam humanitas Christi eleuatur ad in-

Talis forma non motio, sed qualitas est.

fluxum præstandum in effectus miraculosos? Denique, & à priori: nam principium *quo* operandi non motio, sed qualitas est: forma autem humanitatem eleuans est principium *quo* operandi: ergo non in motione, sed in qualitate per motionem producta consistit.

247 *Talis formæ dat posse per modum actus primi.* Consequenterque est asserendum dari in humanitate Christi formam aliquam supernaturalem, à qua recipiat posse per modum actus primi in effectus miraculosos influere, quod patet: nam omne de facto operans, est potens in actu primo operari; sed humanitas Christi actu influit influxu physico in effectus miraculosos: ergo est potens in actu primo ad influendum in illos; sed non ratione suæ innatæ virtutis, quæ tantùm naturalis est; & consequenter impotens ad effectus supernaturales: ergo datur in illa forma supernaturalis, per quam potens in actu primo proximo, constituatur ad miraculosas operationes.

248 *At a formæ ad operationem applicans debet assignari.* An autem forma dans posse proximum humanitati, distincta sit à forma illam ad operationem applicante? sub lite inter Discipulos D. Thomæ versatur; alij negant, alij affirmant, & his adhærendum existimo: sicut enim implicat potentia identificata cum actu secundo, ita implicat potentia ratione propriæ entitatis connexa essentialiter cum actuali operatione: ergo non solum implicat forma creata dans posse proximum operari identificata cum actu secundo, sed etiam implicat entitas creata dans posse proximum ad operandum, ratione sui essentialiter connexa cum actu secundo; sed qualitas applicans humanitatem Christi ad actum influendum in effectus miraculosos, est essentialiter connexa cum operatione actuali: ergo realiter distinguitur à qualitate, per quam redditur in actu primo potens proximè in prædictam operationem influere. Quo argumento efficaciter suadetur a auxilium efficax physicè applicans, & prædeterminans causas secundas ad operandum, semper realiter ab auxilio sufficienti distingui. Nec sequitur dari simul in eodem subiecto duo accidentia solo numero distincta: nam distinctio huiuscemodi qualitatum, non numerica, sed specifica est, sumpta ex distincto modo tendendi in eandem operationem, scilicet, per modum dantis posse, qualiter ab vna respicitur, & per modum applicantis, qualiter respicitur ab alia. Et hæc de isto Tractatu dicta sufficiant.

TRACTATVS VNDECIMVS.

De impeccabilitate Christi, & illius morali perfectione.

DE Quo D. Thom. in 3. dist. 15. ad Annibaldum in eadem dist. Et in hac tertia parte quæst. 15. Vbi postquam quæst. 14. egerat de defectibus corporis à Christo in humanitate assumptis quæst. 15. tract. de defectibus animæ à Christo susceptis. Quæstionem diuidit in decem Articulos. *Docens in primo: defectum peccati assumere non debuisse; eò quod Christus suscepit nostros defectus, vt pro nobis satisfaceret, & vt veritatem humana natura comprobaret, & vt nobis fieret exemplum virtutis: ad quæ, defectus peccati conducentiam habere non potuit. Et ideò Christus nullo modo assumpsit defectum peccati, nec originalis, nec actualis, secundum illud, quod dicitur Petri secundo*, qui peccatum non fecit.

Articulus primus.

In secundo Articulo docet *non fuisse fomitem peccati in Christo.. Quod probat, primo: nam virtus moralis facit rationalem partem animæ, in qua est, rationi esse subiectam; & tantò magis, quantò perfectior fuerit: ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio sensualis appetitus ad id, quod est contrà rationem; & consequenter quantò virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tantò magis in eo debilitatur virtus fomitis. Cum igitur in Christo fuerit virtus secundum perfectissimum gradum; consequens est, quod in eo fomes peccati non fuerit*. Probat secundo. *Nam defectus iste*, in quo fomitis essentia consistit, *non est ordinabilis ad faciendum; sed potiùs inclinat ad contrarium satisfactioni;* Christus *autem eo fine Incarnatus, vt pro nobis satisfaceret, non debuit defectus assumere inordinabiles ad satisfactionem, & illi contrarios: non ergo assumi debuit à Christo.*

Articulus secundus.

In tertio Articulo docet, *non fuisse in Christo ignorantiam*. Quod intelligendum est de ignorantia priuatiua; negatiua namque, quæ nescientia propriè dicitur, non potest in humanitate assumpta negari: cum enim non cognouerit omnes creaturas possibiles, vt disp. 33. docuimus, aliquas ex illis non sciuit. Quod autem in Christo non fuerit ignorantia priuatiua consistens in carentia scientiæ debitæ, probat Angelicus Doctor. *Sicut enim in Christo fuit plenitudo gratiæ, & virtutis: ità in ipso fuit plenitudo omnis scientiæ, vt constat ex* q. 7. art. 9. *&* q. 9. art. 1. *sicut autem plenitudo gratiæ, & virtutis excludit fomitem peccati: ità plenitudo scientiæ excludit ignorantiam, quæ scientiæ opponitur. Vnde sicut in Christo non fuit fomes peccati: ità non fuit in eo ignorantia.*

Articulus tertius.

In quarto Articulo docet *animam Christi fuisse passibilem passione corporali: eo quod animæ, & corporis vnum est esse; & ideò corpore perturbato per aliquam corpoream passionem, necessè est, quod anima per accidens perturbetur, scilicet, quantum ad esse, quod habet in corpore. Corpus autem Christi passibile fuit, & mortale; ac per consequens necessè fuit, vt etiam anima hoc modo passibilis esset.* Docet etiam, *fuisse passibilem passione animali; eo quod passiones animæ proprissimè dicuntur affectiones appetitus sensitiui, quæ fuerunt in Christo: sicut, & cætera, quæ ad naturam hominis pertinent:* & consequenter illius anima fuit passibilis passione animali; cum triplici tamen discrimine à modo, quo dictæ passiones in nobis existunt. *Primò quoad obiectum, plerùmque enim in nobis ad illicita fe-*

Articulus quartus.

runtur:

tantur: non autem in Christo. Secundo quo ad principium, quia in nobis frequenter indicia rationis preueniunt: in Christo autem omnes motus appetitus sensitiui oriebantur secundum iudicium rationis. Tertio quantum ad effectum, quia in nobis quandoque motus sensitiui impediunt rationem, quod in Christo non accidit: quia motus naturaliter humanæ carni conuenientes, sic ex eius dispositione, in appetitu sensitiuo manebant, quod ratio ex illis nullo modo impediebatur facere, quæ conueniebant.

Articulus quintus. Et discurrendo ad passiones in particulari: *Docet in Art. 5. fuisse in Christo dolorem sensibilem, quod esse de fide constat in illo Isaiæ 53. cap.* Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. *Probatque D. Thom. nam in quo est læsio corporis, & sensus læsionis; est dolor sensibilis; sed vtrumque fuit in Christo, cuius corpus lædi poterat, quia erat passibile, & læsionis subiectum: Nam anima Christi habebat perfectè omnes potentias naturales: ergo fuit in illo verus dolor sensibilis. Notat autem Caietanus:* læsionem corporis, & perceptionem doloris, quæ per sensum tractatus exercetur non esse id, in quo formaliter dolor consistit; sed causas illius. Dolor enim consistit formaliter in passione appetitus consurgente ex læsione corporis sensu tractatus percepta. Non tamen ex hoc ratio D. Thom. infirmatur; cum enim dolor ex prædictis causis naturaliter consurgat: illis in Christo existentibus, dolor etiam existit, & illarum existentia probata, etiam existentia doloris probatur.

Solutione ad 1. & 2. docet D. Thom. explicando doctrinam Hilarij lib. 10. de Trinit. vbi dolorem videtur in Christo negasse: *non negasse existentiam doloris, sed necessitatem illum patiendi per comparationem ad causam primam doloris, & aliorum defectuum naturalium, quæ est peccatum originale: quia in Christo non fuit peccatum. Quantum autem ad causam proximam horum defectuum, quæ est compositio ex contrarijs, fuisse in Christo necessitatem doloris, & aliorum defectuum naturalium, qui consequuntur ad talem compositionem. Fuit enim corpus Christi compositum ex contrarijs, & sine dono impassibilitatis in hac vita mortali.* Si opponas doctrinam D. Thom. supra q. 14. art. 3. ad 2. vbi docet: causam remotam mortis, & aliorum defectuum corporalium in humana natura esse componi ex contrarijs: proximam autem causam esse peccatum, per quod subtracta est originalis iustitia: ergo falsum est, quod in præsenti docet, nempè, causam proximam, quod idem est ac remotam, ac defectuum corporalium esse peccatum; causam autem illorum proximam esse componi ex contrarijs. Respondet Caietanus, & benè, attentis causis secundum se, compositionem ex contrarijs esse remotam, quia præcedit peccatum, & peccatum causam proximam; quia illam præsupponit. Comparatiuè autem ad exequutionem, peccatum esse causam priorem, & ideò remotam; compositio autem ex contrarijs, vt expedita est posterior: priùs enim fuit, quod peccatum subtraheret iustitiam originalem, per quam dolor, & alijcorporales defectus impediebantur in humana natura, & illa sublata, ex compositione ex contrarijs defectus illi sequuntur, & sic vtrumque dictum D.Tho. concordat. Secundo responderi potest, in natura humana nudè considerata sine omni dono gratiæ impediente, causam primam mortis, doloris, & aliorum defectuum corporalium, esse componi ex contrarijs secùs autem in natura iustitia originali ornata, per quam huiusmodi defectus erant impediti. Hac enim suppositione facta, non poterat aliquis ex illis defectibus sequi, nisi mediante peccato iustitiam originalem excludente, illosque causante proximè, non vt illorum causa per se, sed per accidens, nempè remouendo prohibens.

Articulus sextus. In sexto Articulo docet: *fuisse tristitiam in Christo. Quod esse de fide constat ex Matthæi cap. 8.* Tristis est anima mea vsquè ad mortem. *Quod probat D. Thom. supponendo* in principio corporis articuli: *quod sicut dolor sensibilis est in appetitu sensitiuo: ita & tristitia; cum differentia penes motiuum; nam obiectum doloris sensibilis est læsio sensu tactus percepta. Obiectum autem, & motiuum tristitiæ, est nociuum, seù malum interius apprehensum, siuè per immaginationem, siuè per rationem, sicut cum aliquis tristatur de amissione gratiæ, vel pecuniæ.* Quo supposito ita subsumit; *sed potuit anima Christi apprehendere aliquid, vt nociuum, & quantū ad se, sicut passio & mors eius fuit & quantum ad alios, sicut peccatum Discipulorum: ergo potuit in eo esse tristitia, alio modo quam in nobis secundum illa tria, quæ assignata sunt articulo quarto.*

Notat D. Thom. solutione ad secundum contra Stoicos: *in animo sapientum posse esse tristitiam, non de malo opposito bono honesto, quod cum vera sapientia stare non potest, nec accidere verè sapienti; bene tamen de malo opposito bonis secundarijs pertinentibus ad corpus,*

quæ

qua mala sapienti possunt accidere, & de illis quantum ad appetitum sensitiuum tristari hic malis apprehensis: non tamen ità vt illius ratio turbetur. Et secundum hoc intelligitur, quod non contristabit iustum quidquid illi acciderit: quia nempè, ex nullo accidente, illius ratio perturbatur, nec animi tranquilitas perditur. Est autem doctrina D.Thom. accipienda, de malo culpæ grauis præsente; hoc enim cum iustitia, & vera sapientia esse nequit: ac proinde, nec de illo potest sapiens pænitere; ac per consequens tristatur; nam pænitentia est tristitia; de malo etiam culpæ leuis præsenti potest sapiens tristari. Hæc enim cum vera sapientia, & iustitia esse potest. Nam septies in die cadit iustus.

In principio corporis articuli docet D. Thom. quod delectatio diuina contemplationis: ità per dispensationem retinebatur in mente Christi, quod non deriuabatur ad res sensitiuas, vt per hoc dolor sensibilis excluderetur. Quæ doctrina etiam est ad tristitiam extendenda; & ex illa manifestè consequitur Angelicum Doctorem sentire: quod si delectatio diuinæ contemplationis redundaret in vires sensitiuas, non posset in appetitu esse dolor, & tristitia. Sed in contrarium obijcies; cum delectatione diuinæ contemplationis existente in volnntate, componitur in eadem voluntate tristitia; vt constat ex doctrina à nobis tradita tom. 2. Disp. 32. vbi contrà Canum cum communi sententia docuimus, Christum delectatione beatifica nunquam caruisse: & simul cum illa, tristitiam, non solum in appetitu, sed etiam in illius voluntate extitisse ergo pariter cum redundantia beatificæ visionis in appetitum sensitiuum, posset esse in illo dolor sensibilis, & tristitia; & consequenter superfluè D.Th. recurrit ad non redundantiam delectationis beatificæ in vires sensitiuas, vt dolori, & tristitiæ locus relinquatur.

Respondeo D. Thom. in allegatis verbis, non loqui de tristitia, sed de dolore sensibili. Nec est eadem ratio de tristitia, ac de dolore. Et differentia ex vtriusque obiecto sumitur. Nam obiectum doloris sensibilis est læsio corporis, sensu tactus percepta. Eo autem ipso, quod delectatio beatifica redundaret in vires sensitiuas; esset Christus beatus, non solùm beatitudine animæ, sed etiam beatitudine corporis; & consequenter esset incapax læsionis corporalis, quæ est obiectum doloris sensibilis. Cum quo capacitas ad dolorem, qui est actus appetitus sensitiui stare non potest. Obiectum autem tristitiæ est nociuum interius, proprium, vel alienum. Et quia licet nociuum proprium non possit stare cum beatitudine corporis, potest tamen stare cum illa nociuum alterius; fit consequens, vt cum delectatione beatifica redundante in vires sensitiuas, & cum beatitudine corporis, stare possit tristitia in appetitu sensitiuo: non quidem de malo proprio: benè autem de malo alterius. Qua doctrina cessat difficultas obiectionis propositæ. Non enim excluderetur dolor sensibilis per redundantiam delectationis in partem sensitiuam, ex eo quod duo actus contrarij non possent esse simùl in appetitu circà idem obiectum sub diuersis rationibus, sed quia per illam tollitur obiectum doloris sensibilis, vt proximè dicebamus.

In Articulo septimo docet D. Thom. *fuisse in Christo timorem quantùm ad hoc, quod appetitus sensitiuus naturaliter refugit corporis læsionem, & per tristitiam, si sit præsens, & per timorem si sit futura. Non autem quantum ad incertitudinem futuri euentus. In Christo namque talis incertitudo non fuit.* Quam doctrinam explicat Caietanus, de incertitudine positiua, quæ non potuit esse in intellectu, nec in imaginatiua Christi; potuit tamen esse in Christo incertitudo negatiua, Hoc est negatio actualis considerationis, per scientiam infusam futuritionis mali. Et hanc, inquit Caietanus, sufficere vt in Christo fuerit timor mali futuri, à tristitia distinctus. Quod intelligendum est de timore consistente in fuga simplici mali futuri non apprehensi, vt certò futuri. Non autem de timore consistente in fuga efficaci absoluta. Ad hanc enim incertitudo positiua requiritur. Pro quo videatur Nazarius controuersia vnica circà istum articulum.

Articulus septimus.

In octauo docet, *fuisse admirationem in Christo, eo quod admiratio est de aliquo nouo, & insolito; licet autem in Christo non potuerit esse aliquid nouum, & insolitum quantum ad scientiam diuinam, nec quantum ad scientiam beatam, nec quantum ad scientiam inditam: potuit tamèn aliquid esse ipsi nouum, & insolitum quantùm ad scientiam experimentalem: ergo quantùm ad hanc scientiam potuit esse in illo, & de facto fuit admiratio.* Quomodò autem sinè ignorantia priuatiua admiratio in Christo esse potuerit? videbimus *Disp.* 44.

Articulus octauus.

In nono docet: *fuisse in Christo iram, non per vitium, sed per Zelum: eo quod ira est passio composita ex tristitia, & appetitu vindictæ; sed in Christo fuit tristitia; potuit etiam esse in illo*

Articulus nonus.

illo appetitus vindictæ, non contrà ordinem rationis, qua est ira per vitium, sed secundum ordinem iustitiæ, qua est ira per Zelum: ergo ira per Zelum esse potuit in Christo. Notandum est autem compositionem iræ, ex appetitu vindictæ, & tristitia, non esse accipiendam constitutiuè, & formaliter, sed causaliter: quia nempè, vterque affectus concurrit ad iram; tristitia quidem antecedenter, appetitus autem vindictæ constitutiuè.

Articulus decimus.

Tandem in Articulo decimo docet: *Christum fuisse viatorem, & comprehensorem, nam aliquis dicitur viator, ex eo, quod tendit in beatitudinem, & comprehensor, quia illam possidet; sed Christus fuit beatus quantum ad partem animæ superiorem, & caruit in hac vita beatitudine corporis: ergo fuit comprehensor in quantum habebat beatitudinem propriam animæ. Et simul viator in quantum tendebat in beatitudinem secundum id, quod illi de beatitudine deerat, scilicet, beatitudinem corporis.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMA PRIMA.

An Christus de potentia absoluta peccare potuerit, aut esse in peccato?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ.

Nu. 1

Christum de facto nunquam peccasse est fidei veritas 1. Petri cap. 2.

CHRISTVM nunquam de facto peccasse, nec in peccato fuisse, veritas catholica est, & in primis de peccato actuali, constat ex illo Ioannis 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Et 1. Petri cap. 2. illis verbis: *Qui* (scilicet Christus) *peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ex quibus testimonijs habetur, Christum nullum in se admisisse actuale peccatum. Hinc Sponsa Canticorum 6. de Sponso loquens, aiebat: *Dilectus meus candidus, & rubicundus electus ex millibus.*

Cant. 5.

Quæ Verba Richardus Victorinus, & alij, quos refert Illustrissimus Arauxo *vbi infra* interpretantur de Christo, & candidus appellatur, quia innocens, & electus ex millibus, quia solus fuit sinè dolo peccati inuentus, iuxta illud Isaiæ cap. 53. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Quod etiam definitum fuisse à Damaso *epist.* 1. quæ est ad Paulinum in professione fidei refert Vazquez *vbi infrà*.

Isaiæ cap. 53.

2

Peccatum Originale non contraxit. Luc. 1. cap.

Deinde de peccato originali, constat ex illis verbis Lucæ 1. *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei:* quæ verba accipienda esse de natiuitate in vtero, qua primo humanitas fuit formata, & personæ Verbi vnita: patet primò ex alijs verbis Angeli ad Beatum Iosephum: *Quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* Etenim de eadem natiuitate vtrobique fit sermo; hæc autem verba accipiuntur de natiuitate in vtero: ergo etiam verba priora. Secundò; nam Angelus eo tendebat, vt Mariam non ammittendæ virginitatis redderet certam, & Iosephum securum illius integritatis; sed neutrum consequeretur, loquendo de natiuitate ex vtero; nam Baptista ex vtero natus fuit Sanctus, & non ideo illius Mater ipsum sine corruptione concepit: vt ergo Angelus Mariam redderet de Virginitate in Christi conceptione conseruanda securam, & Iosephum de integritate non amissa certiorem, oportuit, vt loqueretur de natiuitate in vtero, & non solum de natiuitate ex vtero.

3

Nullum omnino peccatum commisit.

Et de quouis genere peccati, patet ex Paulo ad Hebræos 4. vbi de Christo loquens, sic habet. *Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato.* Et cap. 7. ibi: *Talis enim decebat, vt nobis esset Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, &c.* Quibus in locis, & passim alibi omne genus peccati remouetur à Christo, quod insuper probatur ratione Diui Thom. *q.* 15 *art.* 1. Christus namque nostros defectus assumpsit, & fine satisfaciendi pro nobis, & vt veritatem humanæ naturæ ostenderet; ac denique vt nobis virtutis exemplum daret, sed ad nihil horum potest peccatum conducere. ergo nullum assumpsit peccatum. Maior cum consequentia tenent. Minor autem per singulas partes probatur: peccatum namque non potest ad satisfaciendum conducere; cum potius satisfactionis virtutem impediat, nec ex illo demonstratur veritas humanæ naturæ; non enim est naturæ humanæ conforme, sed potius contrà eius inclinationem; ac denique esse nequit virtutis exemplum; cum potius virtuti contrarietur: ergo peccatum conducere non potest ad illos fines, propter quos Christus nostros defectus assumpsit.

4

Opponitur 1.

Si opponas primo; posse peccare est prædicatum naturæ humanæ essentiale, & consequenter pertinet ad illius veritatem; sed hoc posse, peccando cognoscitur; cum potentia quælibet per actum manifestetur, sicut causa cognoscitur per effectum: ergo peccatum conducit ad manifestandam naturæ humanæ veritatem; & consequenter potuit ex hoc fine à Christo Domino assumi.

5

Secundo.

Secundo; oportuit enim, vt Christus omnium virtutum nobis exemplum præberet; & consequenter vt se in actibus omnium virtutum exerceret; cum virtutis exemplum per illius exercitium præbeatur; sed sine peccato non potuit actum pœnitentiæ exercere; est enim non de alieno, sed tantum de proprio peccato, vt verior docet sententia; & consequenter sine peccato non potuit pœnitentiæ exemplum dare: ergo ex fine præbendi nobis virtutis exemplum, oportuit, vt peccatum assumeret. Tertiò, vt enim ait Paulus ad Roman. 5. *Omnes in Adam peccauerunt*, & hoc ideo, quia in illo originaliter fuerunt, quia ex illo originem trahunt; sed Christus etiam originaliter fuit in Adam; vt enim docet D. Thom *infrà quæst.* 31. *artic.* 1. de Adamo: *Caro Christi fuit sumpta*: ergo in Adamo peccauit.

Ad Rom. 5.

6

Ad 1. in initio respondetur primo.

Respondeo ad primam obiectionem, distinguendo maiorem: est prædicatum naturæ humanæ essentiale, secundum quod est ex Deo, nego maiorem: secundum quod facta ex nihilo, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris: nec sequitur oportuisse peccatum à Christo assumi, vt veritas humanæ naturæ prout est ex nihilo per illud dignosceretur; sufficiens namque fuit Christo suæ naturæ veritatem ostendere, secundum quod est ex Deo, ipsique subordinatur, non autem fuit necessarium illam etiam ma-

nifestare, prout ex nihilo facta; potest ab ordine diuinæ sapientiæ per peccatum excidere. Vel secundo responderi potest, distinguendo maiorem: est de essentia humanæ naturæ secundum naturalem eius inclinationem, nego maiorem; vt extra, vel contrà naturalem inclinationem, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam: vel distinguo consequens distinctione maioris: solum enim illa oportuit assumere, quæ manifestant veritatem humanæ naturæ secundum eius inclinationem; peccatum autem, etsi indicet naturæ defectibilitatem, illius tamen inclinationem non manifestat; cum sit contrà naturam, hoc est contrà eius inclinationem, vt docet D. Tho. *in præsenti*, & cum illo omnes Theologi 1. 2. q. 71. *art*. 1.

Secundo respond.

7 *Ad 2. respond. ex D. Tho.*

Ad secundam respondent D. Tho. in præsenti art. 1. ad 5. *Quod pœnitens potest laudabile exemplum dare, non ex hoc, quod peccauit, sed in hoc, quod voluntariè pœnam sustinet pro peccato, vnde Christus dedit maximum exemplum pœnitentibus, dum non pro peccato proprio, sed pro peccatis aliorum voluit pœnas subire*. Sed dices; actus, quo Christus aliorum pœnas voluntariè acceptauit, non pertinet ad eandem virtutem, ad quam spectat actus, quo quis voluntariè sustinet pœnam pro peccatis proprijs; cum iste à pœnitentia eliciatur, secus autem actus, quo Christus pœnas voluntarias suscepit; sed oportuit Christum præbere exemplum omnium virtutum: ergo oportuit, quod actum pœnitentiæ exerceret, ad quem peccatum proprium conducit.

Instabit.

8 *Respondetur.*

Respondeo, concessa maiori, & minori, negando consequentiam: potuit enim Christus suo exemplo homines ad pœnitentiam mouere dolendo de aliorum peccatis, & pœnas sustinendo pro illis; atque adeò ad illum finem actus virtutis pœnitentiæ necessarius non fuit, nec conueniens; cum enim peccatum proprium supponat, estò peccatum non repugnaret in humanitate assumpta, non fuisset actus pœnitentiæ virtutis ad exemplum Christi expediens; debebat enim esse exemplar omnium virtutum sine aliquo malo exemplo, qualiter esse non posset, si peccatum commisisset, quod necessariò ad actum pœnitentiæ supponitur.

9 *Ad tertiā. Christus fuit in Adamo secundū corpulentam substātiā, non verò secundū seminalem rationem.*

Ad tertiam respondet D. Thom. in *hac q. art*. 1. *ad* 2. nos fuisse in Adamo contentos secundum seminalem rationem, quia ex illo originem traximus medio semine virili; Christus autem etsi fuerit in Adamo secundum corpulentam substantiam, quia carnem sumpsit ex Virgine, quæ in Adamo fuit contenta, non tamen secundum seminalem rationem, quia non fuit conceptus medio semine virili, sed virtute Spiritus Sancti, Virgine ministrante materiam, ex qua caro Christi fuit sumpta; & ideò nos originale peccatum per generationem contraximus, secus autem Christus, nam originale peccatum, quod Scripturæ testimonijs solum habetur, ab illis solum contrahitur, qui ab Adamo medio semine virili originem trahunt.

10 *Arguitur ex Scriptura testimonijs. Primū est. Secūdum.*

Contra hanc tamen catholicam veritatem opponi solent duo Scripturæ testimonia. Primum est 2. ad Corinthios 5. vbi Paulus de Deo loquens, sic ait: *Eum*, scilicet, Christum, *qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit*; sed illud verè est, quod à Deo factum est: ergo fuit in Christo peccatum. Secundum est illud Psalm 21. *Deus Deus meus respice in me, quare me dereliquisti, longe à salute mea verba delictorum meorum*; sed hæc verba ex persona Christi dicuntur, vt tenet communis Patrum consensus: ergo fuerunt aliqua delicta in illo. His dictis imprudentes quidam hæretici ausi fuere blasphemo spiritu asserere in Christo fuisse peccata, imo desperasse in Cruce; ideoque fuisse damnatum, ita quidam Præmonstratensis Apostata relatus à Castro *lib*. 1. *de hæresibus*, & à Prateolo in Elencho hæreticum, verbo *Anti Christi*, & verbo *Præmonstratensis Apostata*: eundem errorem amplexati sunt alij Caluinianam doctrinam sectantes, quos refert Lindanus *Dialogo* 2. asserentes, Christum in peccatum inobedientiæ incurrisse; cum postularet à Patre, vt ab ipso Calix Passionis transiret.

11 *Retorquetur contra hæreticos 1. testimonium.*

Huius tamen delirij falsitas constat ex dictis, & insuper primo testimonio in contrarium adducto, manifestè probatur; in illo namque asseritur, Christum non nouisse peccatum, ex quo manifestè infertur, peccatum non commisisse: nam si commisisset, nouisset notitia experimentali. Deindè; nam dicitur, Deum, Christum fecisse peccatum; sed Deus nequit peccatum causare: ergo non de peccato intelligitur, sed eatenus asseritur, Christum factum esse peccatum, quia Hostia pro peccatis est factus, vt explicat D. Thomas in *præsenti art*. 1. *ad* 3. iuxta illud Oseæ 4. cap. *Peccata populi mei comedent Sacerdotes*, idest, Hostias pro peccatis oblatas, quas secundum legem Sacerdotes comedebant. Vel secundò potest dici, Christum à Deo factum peccatum, idest, habentem similitudinem carnis peccati propter corpus passibile, & mortale, quod assumpsit.

Explicatur 1. testimonium primo. Secundo.

12 *Secundum testimonium explicatur primo. Secundo. Tertio.*

Secundum testimonium multipliciter explicatur. Primò in sensu negatiuo, idest, longè à salute mea verba delictorum meorum, quandoquidem nulla commisi: ità Euthimius, & Iansenius, quorum explicationem refert, & non reprobat Vazquez *ubi infrà numero* 5. Secundò explicatur de operibus Christi honestis, quæ ab ipso delicta appellantur, non quia in se delicta fuerint, sed quia, vt delicta sunt ab hominibus reputata. Ita Rufinus. Tertiò explicatur quoad pœnam, ita vt delicta hominum, quæ ipsorum fuere quoad culpam, fuerint Christi quoad pœnam: ità vt sensus fiat, salus remota est à verbis, quæ mundo propter delicta mea, idest, quæ mihi causa totius generis humani imputantur; nostra enim peccata, sibi propria, suaque fecit, vt eorum pœnas lueret. Ità Genebrardus ad hæc verba, & Hilarius in Psalmum 68. explicans similia verba: *Domine tu scis insipientiam meam; & delicta mea à te non sunt abscondita*. Illud autem, *quare me dereliquisti?* non est accipiendum de derelictione quoad culpam, sed quo ad pœnas, quas in Cruce sustinuit: ità vt sensus fiat, *quare me dereliquisti?* idest, meæ humanitatis tutelam, meæ carnis defensionem omnemque consolationem suspendens, vt enim Carthusianus inquit *de Orthodoxa fide art*. 56. in Christo passionis tempore nulla fuit redundantia consolationis superiorum virium ad inferiores; est autem querimonia de doloris magnitudine non diffidentiam exprimens, sed Crucis acerbitatem, vt explicat Augustinus *de gratia noui testamenti cap*. 6.

13 *Vltimo explicatur.*

Vltima explicatio est, quod delicta hominum appellet delicta sua, eo quod, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribuuntur, iuxtà regulam Ticonij ab Augustino approbatam *libro de Doctrina Christiana cap*. 31. quia, scilicet, Christi, & Ecclesiæ vna persona æstimatur: vnde delicta membrorum appellat peccata sua, qua phrasi, modoque loquendi sæpè vtitur Scriptura Psalmo 39. *Comprehenderunt me iniquitates meæ*. Et Psalmo 68. *Domine tu scis insipientiam meam & delicta mea à te non sunt abscondita*. Quibus locis, & passim alijs peccata hominum, peccata Christi dicuntur, non quia ab illo commissa fuerint, sed quia à membris eius commissa, illaque Christus in se delenda suscepit.

14 *Cōtra illā obijcit Iansenius. Antecedēs prob. 1.*

Quæ explicatio videtur cum præcedenti coincidere, illam tradit D. Tho. *in præsenti art*. 1. *ad* 1. eaque vsus est Augustinus *Psalmo* 21. *expositione* 1. & 2. displicuit tamen Iansenio, eò quod de peccatis loquendo non possunt, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribui: ergo regula Ticonij in præsenti locum non habet. Antecedens probatur primo; nam quæ membris Ecclesiæ conueniunt, solùm possunt capiti attribui quando ex capitis influxu operantur; at homines non peccant ex influxu Christi, vt capitis: ergo quamuis bona opera, quæ ex influxu Christi eliciunt possint Christo, vt illorum capiti attribui; illorum tamen peccata Christo, vt capiti accommodari non possunt.

15 *Secundo.*

Secundò: nam in Concilio Basiliensi inter alias propositiones Augustini de Roma Archiepiscopi Nazareni, vt scandalosa, & erronea damnatur hæc propositio: *Christus quotidie peccat*, & hæc, *Christus quotidie peccauit*, & addit Concilium quamuis de Capite Ecclesiæ Christo dicat se non intelligere, sed ad membra sua, quæ cum Christo vnum sunt, referantur; at si cum de peccatis agitur ea, quæ Ecclesiæ membris conueniunt, possent Christo capiti attribui, immeritò illa propositio, vt erronea damnaretur: ergo regula Ticonij approbata, expositaque ab Augustino; cum agitur de peccatis, non tenet.

16 *Resp. Quæ membris cōueniunt, Christo capiti attribuuntur, etiam cum de peccatis agitur. Ad 1. antecedentis probationē.*

Hæc tamen obiectio non viget; vt enim ex dictis constat sæpè in Scriptura peccata hominum, sua Christus appellauit; & consequenter etiam cum agitur de peccatis locum habet dicta regula, vnde negandum est antecedens. Ad cuius primam probationem dicatur, quæ membris conueniunt, non solum capiti attribui; cum ex capitis influxu operantur, sed etiam cum à capite aliqua ratione in se ipso suscipiuntur; tunc enim quamuis capitis non sint *influxiue*, aut *effectiue*, sunt tamen capitis *reputatiue*, & vt capitis reputantur, quatenus illa in se suscipit, vt pro illis satisfaciat: & quia Christus omnium hominum peccata in se suscepit delenda; ideo hominum delicta, Christi delicta dicuntur.

17 *Ad secundam.*

Ad secundam probationem admissa censura prædictæ propositionis, non ob Concilij auctoritatem, eo quod schismaticum contrà Eugenium IV. fuisse, docet Vazquez *ubi infrà*, nec quod ad dogmata à Nicolao V. approbatum quamuis aliqua illius acta confirmauerit, sed quia de se scandalosa videtur, nego minorem: quamuis enim peccata hominum possint Christo capiti attribui, & peccata Christi dici, hoc intelligendum est; cum ex modo proferendi, non denotatur influxus, & quia istæ propositiones: *Christus peccat*, & *Christus peccauit*, denotant influxum Christi in peccata, ideò non sunt

amit-

admittendæ, ſed vt ſcandaloſæ vitandæ. Cum autem Chriſtus delicta, aut peccata hominum, ſua dicit; non denotatur influxus Chriſti in peccata, & ideò poſſunt in prædicto ſenſu admitti: non tamen ideo prædictus modus loquendi eſt à nobis vſurpandus, quod rectè aduertunt Recentiores in præſenti; non enim omnibus æqualiter omnia licent, vnde licet Scriptura vtatur prædicto modo loquendi, à nobis vſurpandus non eſt, quod etiam multoties accidit in modo loquendi Patrum, qui non ſemper eſt imitandus, vt de illa propoſitione; *Verbum Dei aſſumpſit hominem*, quæ in Patribus inuenitur, plures Theologi notarunt; quamuis enim illa plures Patres vſi fuerint, à nobis vſurpanda non eſt, ſed piè, & in ſano ſenſu explicanda.

18

Secundo ſupponimus, Chriſtum de lege ordinaria peccare non potuiſſe.

Secundo exploratum eſt apud omnes, non potuiſſe Chriſtum de lege ordinaria peccare. Quod patet primo; id namque eſt de lege ordinaria, vel ordinata poſſibile, quod Deus ſtatuit aliquando efficere, vel permittere; at Deus non ſtatuit aliquando permittere peccatum in Chriſto, ſed potius oppoſitum; aliàs aliquando peccaſſet, quod eſt contra fidem: ergo Chriſtum peccare non eſt de lege ordinaria, vel ordinata poſſibile. Secundò: nam Chriſtus fuit beatus ab inſtanti conceptionis; & carentia beatitudinis non fuit de lege ordinaria poſſibilis; ſed cum beatitudine non poteſt vllum peccatum componi: ergo peccatum non fuit Chriſto de lege ordinaria poſſibile.

Probatur primo.

Secundo.

19

Tertio.

Denique; nam cum gratiæ plenitudine nullum peccatum componitur; ſed Chriſtus fuit gratia plenus ab inſtanti conceptionis, iuxtà illud Ioannis 1. *Plenum gratia, & veritatis*, nec de lege ordinaria potuit plenitudine gratiæ carere; cum illius animæ debita ſit omnis gratiæ plenitudo propter coniunctionem ad Verbum: ergo hac potentia inſpecta, non potuit vllum peccatum admittere.

20

Senſus difficultatis explicatur.

Quod igitur in præſenti inquirimus, eſt, an Chriſtus, etſi non peccauerit de facto, nec de lege ordinaria, vel ordinata, peccare, vel eſſe in peccato potuerit; de potentia tamen abſoluta potuerit eſſe in peccato, vel peccatum committere, non quia Deus vires præbeat ad peccandum, vel ad peccatum ſua potentia ſpeciali inuet concurſu; id enim omnes Theologi impoſſibile cenſent; aliàs Auctor peccati eſſet, quod omninò implicat, ſed quia vtendo ſua abſoluta potentia auferat à Chriſto dona cum peccato repugnantia, v.g. beatitudinem, & gratiam habitualem, ſupernaturaleſque virtutes, vel talia dona humanitati non tribuat, vt potuit de potentia abſoluta in communi Theologorum ſententia; eo quod cum vnione humanitatis ad Verbum eſſentialem connexionem non habent.

21

Vnde ſenſus præſentis difficultatis eſt, an caſu, in quo Verbum humanitatem aſſumeret ſinè aliquo gratiæ dono, præter gratiam ſubſtantialem vnionis, poſſet illius humanitas eſſe in peccato habituali, vel actuale peccatum committere in ſenſu compoſito vnionis, hoc eſt, peccato cum vnione compoſito, vel in ſenſu diuiſo, diuiſione ſumpta *poſitiuè*, hoc eſt, vnione per peccatum deſtructa, vel *præciſiuè*, hoc eſt, à peccato, vt terminante potentiam antecedentem vnione præciſa, ad modum, quo homo iuſtus poteſt peccare, non peccato cum gratia compoſito, ſed gratia per peccatum deſtructa, & homo *phyſicè* præmotus ad actum, habet potentiam antecedentem ad illius negationem, non vt coniungendam cum phyſica præmotione, nec præmotione per actum deſtructa; ſed ad negationem actus ſecundum ſe *præciſiuè* à phyſica præmotione?

22

Prima ſententia.

Qua in re triplex verſatur ſententia. Prima docet, in eo caſu poſſe humanitatem Chriſti eſſe in peccato habituali, & actuale committere in ſenſu compoſito vnionis, non ſolùm cum potentia ad peccandum, ſed etiam cum actuali peccato vnione non diſſoluta, ſed cum peccato retenta. Ità quidam, quos ſine nomine refert Magiſter *in 3. diſt.* 12. §. 4. illam expreſse tenent Scotus in eadem *diſt. q.* 1. Durandus *quæſt.* 2. *num.* 7. Gabriel *q. vnica*, Marſilius *q.* 3. *art.* 2. *in* 4. *p. art. concluſ.* 4. & 5. quos ſequuntur Recentiores Scotiſtæ, Faber *in eadem diſt.* & Caſtillo *diſput.* 16. *de Incarnatione q.* 1. licet autem non explicent, an peccatum in prædicta hypoteſi foret in humanitate poſſibile ex natura rei; an vero de potentia abſoluta; primum tamen ex illorum dictis colligitur; nullam enim oppoſitionem, adhuc ex natura rei, inter peccatum, & vnionem hypoſtaticam agnoſcunt; ac per conſequens tenentur fateri, ſuppoſito, quod humanitas maneret vnita Verbo ſinè gratia habituali, & ſinè viſione beatifica poſſe ex natura rei eſſe in peccato habituali, & actuale committere: in quo nonnullos Recentiores deceptos animaduerto, oppoſitum Scoto attribuentes, nimirum humanitatem Verbo vnitam naturaliter peccare non poſſe. His etiam adiungi poſſunt, Alenſis 3. *p. q.* 14. *membro* 1. & Henricus *quodlibet.* 6. *q.* 6. qui, quamuis aſſerant, humanitatem Verbo vnitam, non poſſe de potentia abſoluta peccare, id tenent eo quod exiſtimant, non potuiſſe, etiam de potentia abſoluta Verbo vniri ſinè gratia habituali, & viſione beata; cum quibus donis peccatum actuale, ac habituale eſſentialiter repugnant: vndè conſequenter tenentur aſſerere caſu, in quo ſinè prædictis donis humanitas Verbo vniretur, poſſe peccare: quia tamen hypoteſim implicatoriam cenſent, ideò docent, humanitatem vnitam, non poſſe de potentia abſoluta peccare.

M. Sent. Scotus. Durand. Gabr. Marſil. Faber. Caſtillo. Alenſis. Henric.

Secunda ſententia.

Secunda ſententia docet, non poſſe etiam de potentia abſoluta vllum peccatum componi cum vnione hypoſtatica, in ſenſu tamen diuiſo humanitatem Verbo vnitam ſinè viſione beatifica poſſe peccare, peccato deſtruente vnionem, non quidem ex natura rei, ſed de potentia abſoluta. Hanc tenet Puente Hurtado *in præſenti diſputatione* 59. & 60.

Hurt.

23

Tertia, & vera ſententia.

Tertia, & vera ſententia defendit, humanitatem Verbo vnitam non poſſe, etiam de potentia Dei abſoluta, eſſe in peccato habituali, nec actuale committere, nedum in ſenſu compoſito, nimirum, vnione cum peccato retenta, ſed nec etiam in ſenſu diuiſo vnione per peccatum deſtructa. Hanc tenent ex Antiquioribus Magiſter Sententiarum *in* 3. *diſt.* 12. D. Thom. *ibi q.* 2. *art.* 1. & 2. Bonauentura *art* 2 *q* 1. & 2. Richardus *art.* 2. *q.* 1. & 2. Paludanus *q.* 2. Capreolus *quæſt. vnica art.* 1. & 3. Almainus *in* 3. *diſt.* 1 *q.* 2. & Dionyſius Ciſtercienſis *in* 3. *q.* 3. *art.* 2. Tenent etiam omnes Diſcipuli D. Thom. *in præſenti quæſt.* 15. *art.* 1. Medina *dubio vnico*, Cabrera *diſput. vnica conc.* 2. Aluarez *diſp.* 68. Nazarius *controuerſ. vnica*, Lorca *diſp.* 57. *memb.* 2. *nu.* 24. Illuſtriſſimus Arauxo *q.* 15. *dub.* 1. Mag. Sancto Thoma *diſput.* 16. *art.* 1. Zipullus *q.* 15. *art.* 1. *dub. vnico*, & Vincentius *de Gratia Chriſti q.* 1. *pag.* 32. eidem ſententiæ adhærent ex Patribus Societatis Suarez *diſp.* 33. Vazquez *diſp.* 61. Beccanus *cap.* 12. *q.* 3. & 4. Granadus *controu.* 1. *de Incarnatione tract.* 1 *n diſp.* 2. Tannerus *diſp.* 1. *q* 5. *dub.* 8. Hurtado Complutenſis *diſp.* 6. *difficul.* 7. Lugo *diſp.* 26. Amicus *diſp.* 24. Bernal *diſp.* 43. *ſect.* 1. & 2. quos frequentes alij Recentiores ſequuntur.

M. Sent. D. Th. Bonau. Richar. Palud. Capreol. Almain. Dioniſ. Medin. Aluar. Nazar. Lorca. Arauxo. S. Tho. Zippul. Vincent. Suarez. Vazq. Beccan. Granad. Tanner. Hurt. Lugo. Amicus. Bernal.

§. II.

De peccato habituali graui.

SIT PRIMA CONCLVSIO. *Peccatum graue habituale pugnat cum vnione hypoſtatica ab omni dono accidentali præciſa, nedum ex natura rei, verùm etiam de potentia abſoluta.* Ita Auctores ſecundæ, & tertiæ ſententiæ. Et pro prima parte breuiter ſuadetur primò: gratia namque habitualis ex natura rei pugnat cum peccato habituali graui, vt tenet vera, & communis ſententia 1. 2. *q.* 113. *art.* 2. aliàs ſanctitas perfecta non eſſet: ergo gratia ſubſtantialis vnionis, quæ multo perfectior eſt in ratione ſanctitatis ex natura rei pugnat cum eodem peccato.

24

Prima concluſio. Prima pars probatur 1.

Deindè: nam eſtò gratia habitualis repugnantiam naturalem cum peccato non haberet, non ideò talis repugnantia eſſet gratiæ vnionis ſubſtantiali neganda: ergo ex natura rei pugnat cum peccato graui. Antecedens conſtat primò: nam gratia vnionis eſt perfectior ratione ſanctitatis gratia habituali: ergo licet gratia habitualis vi expulſiua connaturali peccati non gauderet, non ideò eſt idem de gratia vnionis dicendum. Secundo; nam gratia ſubſtantialis vnionis eſt infinita in ratione ſanctitatis; ſecus autem gratia habitualis.

25

Secundo.

Denique; nam quod gratia habitualis non poſſit ex natura rei expellere peccatum mortale, indè probatur; quia nempè, in peccato mortali eſt grauitas offenſæ infinita, vel ſaltem ſuperioris ordinis ad gratiam habitualem, & ideò ab illa expelli ex natura rei non poteſt; at hæc ratio in gratia vnionis non militat: eſt enim infinita in ratione ſanctitatis, & ſuperioris ordinis ad grauitatem offenſæ: ergò ex natura rei pugnat cum peccato graui.

26

Tertio.

Secunda pars concluſionis variè à Theologis probatur. Primo; quia omne, quod à Verbo aſſumitur immediatè, vel mediatè, & neceſſariò conſtituitur adoratione, & veneratione dignum; ſed peccato habituali repugnat dignitas adorationis: ergo implicat, quod aſſumatur à Verbo; & conſequenter implicat, maneret in humanitate aſſumpta. Contra hanc tamen rationem obſtat primò; non enim minus eſt de ratione vnionis ad Verbum ſanctificare naturam immediatè aſſumptam, quam dignificare ea, quæ mediatè aſſumuntur; ſed poteſt immediatè vniri Verbo natura ſanctificationis incapax, vt

27

Secundam partem concluſ. probant aliqui primo.

Reijcitur 1.

cum

cum communi Theologorum sententia docuimus *Disp. 18. §. 4. à numero 54.* de natura irrationali : ergo poterit assumi à Verbo mediatè, incapax adorationis, nisi ex alio capite repugnet.

28 *Secundo.*

Secundò ; quia non solùm assumptio mediata, vel immediata est sufficiens causa adorationis, sed etiam contactus Christi, vt constat in Vestimentis, in Cruce, in Corona, & alijs, quæ ex solo contactu ad Christum adoratione Latriæ sunt digna ; & tamen hoc non obstante potest aliquid *physicè* tangere Christum, quin dignum adoratione reddatur, vt constat in manu illius, qui alapa Christum percussit, quæ *physicè* Christum tetigit, quin ex hoc digna adoratione euaserit : ergo pariter poterit Christo coniungi, & à Verbo assumi *mediatè* res adorationis incapax, vel saltem ex isto capite non repugnat illi assumptio. Denique ; nam offensa moraliter subiectatur in Deo, & ex hoc euadit infinitæ grauitatis, vt alibi fusè docuimus cum frequentiori Thomistarum doctrina ; & tamen veneratione digna non redditur ; quia de se est incapax venerationis : ergo peccatum poterit assumi à Verbo, quin ex hoc dignum veneratione reddatur, eo quod de se venerationi repugnat.

Tertio.

29 *Secundo ab aliis probatur.*

Secundo ab alijs probatur ; nam Verbo ratione vnionis incumbit obligatio gubernandi humanitatem, sicut Pater, Dominus, Maritus & Tutor tenentur gubernare filios, seruos, vxorem, & pupillos : ergo eadem obligatione tenetur peccatum, quod est malum morale, ad humanitate depellere ; & consequenter si ab humanitate assumpta peccatum habituale, si fortè praecessisset tempore in illa, non statim depelleret, Verbo imputaretur ad culpam, quod implicat ; & consequenter implicat, peccatum habituale in humanitate assumpta manere.

30 *Hoc argumentū efficax non est.*

Cæterùm contrà hanc rationem obstat : nam licet efficax sit ad probandum, non posse humanitatem assumptam peccatum actuale committere, vel omittendo actualiter peccare ; non tamen videtur conuincere de peccato habituali : quod patet

Reijcitur primo.

primò ; nam obligatio ratione vnionis in Verbo gubernandi humanitatem, probatur exemplis adductis in Patre, Domino, in Marito, & in Tutore, sed licet illi teneantur præcauere in illis, qui suæ curæ sunt commissi, ne incidant in peccata actualia, & id non facere, ipsis imputetur ad culpam, non tamen tenentur ad procurandum, vt statim media contritione habituale peccatum, quod contraxerunt, depellant : ergo Verbum non tenetur ad statim excludendum peccatum habituale ab humanitate assumpta. Patet consequentia ; sicut namque est in potestate Verbi, ab humanitate excludere peccatum habituale : ità est in potestate Patris, v. g. curare vt filius se disponat ad remissionem peccati, & hoc illi persuadere : ergo si Pater ratione curæ paternæ, non tenetur procurare, Verbum non tenetur expellere.

31 *Secundo.*

Secundò id ipsum probatur : non enim conuenit Verbo maior obligatio gubernandi humanitate, & illius mala, sua directione vitandi, quàm insit humanitati, sed si humanitas peccasset non teneretur statim se disponere ad remissionem, expulsionemque sui peccati habitualis : ergo Verbum assumens naturam peccato infectam, non tenetur peccatum habituale depellere ab humanitate assumpta in primo instanti assumptionis. Consequentia tenet. Maior videtur certa ; non enim est, vnde possit maior obligatio ostendi. Minor autem probatur ; vt enim *Tractatu de Pœnitentia* communis sententia docet, homo non tenetur pœnitere de peccato præterito, & se ad illius remissionem disponere statim, atque peccauit : ergo si Verbum humanitatem assumeret, quæ in instanti, vel tempore antecedenti ad assumptionem peccasset, non obligaretur humanitas in primo instanti assumptionis se ad iustificationem disponere, & de peccato à se commisso dolere ; & consequenter non incumberet Verbo obligatio excludendi ab illa in instanti assumptionis peccatum habituale.

32 *Tertio.*

Tertiò probatur : nam huiusmodi obligatio, vel conuenit antè assumptionem Verbo, vel ex assumptione consurgit ; neutrum potest dici : ergo repugnantia peccati habitualis in humanitate assumpta, non potest in obligatione morali Verbi fundari. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte constat : nam obligatio excludendi peccatum habituale fundatur à suis Auctoribus in obligatione gubernandi, & regendi humanitatem assumptam ; sed obligatio gubernandi humanitatem oritur, in eorundem sententia, ex vnione humanitatis ad Verbum ; & consequenter non potest assumptionem præcedere : ergo obligatio excludendi peccatum habituale ab humanitate assumpta, non potest Verbo antè assumptionem competere. Pro secunda parte probatur ; vt enim prædicti Auctores fatentur, peccatum habituale excluditur per gratiam vnionis formaliter, siuè hoc præstetur à modo substantiali vnionis, siuè à subsistentia Verbi ratione illius, quod explicat, & addit supra lineam absolutam, siuè à Deitate inclusa, de quo est inter illos controuersia, & modò non disputamus ; & taliter per gratiam vnionis excluditur, vt repugnent essentialiter ; sed ex vi vnionis ad Verbum, non potest in ipso consurgere moralis obligatio in ordine ad effectum, vel quasi effectum formalem essentialiter cum tali vnione connexum ; nam obligatio moralis non est ad effectus formæ formales, sed ad actus eliciendos, vel omissiones actus vitandas : ergo prædicta obligatio non potest in Verbo ex vi assumptionis consurgere.

33 *Tertio arguunt alii.*

Tertiò arguunt alij ; nam gratia vnionis pugnat ex natura rei cum peccato habituali, & illud quantum est de se naturaliter excludit : ergo vt conseruetur in humanitate assumpta peccatum habituale simul cum vnionis gratia, debet à Deo speciali influxu conseruari. Patet consequentia ; nam eo ipso, quod gratia vnionis naturaliter pugnet cum peccato habituali, naturaliter petit, desinere in subiecto, cui gratia vnionis est facta ; & consequenter vt non desinat ad præsentiam illius, necessarium est supernaturaliter conseruari ; ac per consequens per specialem influxum conseruat illum ; sed Deo repugnat speciali influxu causare, aut conseruare peccatum habituale ; alias ipsi, vt Auctori attribueretur, quod implicat : ergo implicat peccatum habituale in humanitate assumpta manere.

34 *Si respondeatur illis.*

Si dicas ; vt gratia vnionis componatur simul cum peccato habituali non peti, quod peccatum conseruetur speciali influxu, sed sufficere gratiam vnionis specialem influxum effectiuum terminare, in quo nulla est repugnantia ; & consequenter in eo quod peccatum habituale cum vnionis gratia componatur nulla repugnantia inuenitur, esto ex natura rei per gratiam vnionis à subiecto excludatur.

35 *In contrarium obijciunt.*

Contrà hanc euasionem obijciunt ijdem Auctores, gratia vnionis concursu sibi debitu effecta, vel conseruata naturaliter excludit peccatum habituale : ergo vt terminans potentiorem influxum effectiuum, vel conseruatiuum à fortiori illius exclusionem exposcit connaturaliter ; ac proindè vt cum gratia vnionis terminante potentiorem influxum, conseruetur peccatum habituale, debet ipsum terminare influxum aliquem potentiorem, & specialem ; ex quo fit, vt ad simultaneam coexistentiam gratiæ vnionis, & peccati habitualis non sufficiat specialis Dei influxus terminatus ad gratiam vnionis, sed insuper requiratur specialis Dei influxus terminatus ad peccatum.

36 *Confirmāt.*

Quod ampliùs confirmant ; in præsentia namque agentis potentioris agens minus potens, non agit, vel si incipit agere statim ab actione incepta desinit : ergo in præsentia gratiæ vnionis, vt terminantis specialem, & potentiorem influxum, causa influens in peccatum non agit, vel si in peccatum influxerit, desistit ab influxu in illud, nisi potentioris agentis influxu conseruetur specialiter.

37 *Ratio ista est insufficiens.*

Cæterum contra hanc rationem obstat, sequi ex illa habitus vitij, & virtutis aquisitæ non posse de potentia absoluta simul esse in eodem subiecto ; consequens est falsum. ergo ratio insufficiens. Sequela probatur ; vitium, & virtus aquisita opponuntur contrariè, vt cum communi sententia docuimus *prima secunda quæstione 71, artic. 1.* & consequenter in gradibus intensis pugnant ex natura rei ; contraria namque in gradibus intensis simul esse non possunt ; ergo si vt illa, quæ ex natura rei opponuntur simul de potentia absoluta coexistant, requiritur specialis Dei concursus ad vtrumque terminatus, vt vitium cum virtute coexistat, requiretur specialis Dei concursus terminatus ad habitum vitij ; at Deo repugnat speciali concursu in habitus vitiosi primam existentiam, aut conseruationem influere : vt cum frequentiori Theologorum sententia docuimus *prima secunda quæstione 71. articulo primo* : ergo ex ratione facta colligitur vitium, & virtutem acquisitam, non posse de potentia absoluta in gradibus intensis in eodem subiecto coexistere.

38 *Si respondeas.*

Quod si dicatur, vel Deo non repugnare specialem influxum in habitum vitij, vel non posse cum virtute aquisita in gradibus intensis componi de potentia absoluta : in contrarium obstat sententia, quam propugnamus esse Theologis communem, & adeò apud ipsos certam, vt fere omnes sententiam contrariam aliqua censura dignam existiment ; at repugnare omnino, Deum speciali influxu in habitum vitij influere, docet frequentior sententia, quod etiam vitium, & virtus aquisita, quamuis opponantur contrariè, possint in gradibus intensis simul esse de potentia, absoluta communis sententia tenet : ergo conclusio præsens, non est allo-

ganda rationi, ex qua prædicta inconuenientia parùm Theologis grata inferuntur, sed aliter est probanda.

39 *Probatur primo conclusio.* His igitur argumentis in sua probabilitate relictis missis etiam Sanctorum Patrum auctoritatibus, quas conclusione tertia adducemus, suadenda est nostra conclusio primò: implicat, humanitatem vnitam esse in peccato habituali, & Verbum, vt in illa subsistens, non denominari peccatorem; sed hæc denominatio repugnat; est enim omnino indecens Verbo: ergo implicat humanitatem vnitam esse in peccato habituali, quam rationem fusius *infrà* prosequemur.

40 *Secundò.* Secundò: non enim stat, peccatum habituale in humanitate assumpta manere, quin actuale peccatum moraliter perseueret; sed implicat existentia, aut perseuerantia moralis peccati actualis præcedentis in humanitate assumpta: ergo implicat in illa peccatum habituale. Consequentia tenet. Minor constat; vt enim *conclusione tertia* monstrabimus, implicat actuale peccatum in humanitate assumpta, eo quod Verbum in illud speciali influxu influeret; sed hæc ratio non minus de existentia morali, quàm physica existentia peccati actualis conuincit, cùm etiam deberet in illud, vt moraliter existens, Verbum influere: ergo implicat perseuerantia moralis peccati actualis præteriti in humanitate assumpta. Maior autem de qua 1. 2. q. 113. art. 2. breuiter patinunc suadetur; nam peccatum habituale dependet in fieri, & in conseruari à voluntate creata, vt à prima causa deficiente: cum Deus causa peccati non sit; sed voluntas creata causat, & conseruat peccatum habituale mediante peccato actuali: ergo implicat existentia peccati habitualis, absque morali existentia, & perseuerantia peccati actualis. Patet consequentia; effectus namque in genere causæ efficientis nequit causa non existente conseruari: ergo vt peccatum actuale præteritum influat in conseruationem peccati habitualis debet existere, saltem moraliter.

41 *Contra istā rationem oppones 1.* Oppones primò: non minus dependent obligatio voti ab actu libero vouentis, & vinculum matrimonij a consensu libero contrahentium, quam peccatum habituale à peccato actuali; sed stat perseuerare obligationem voti, absque existentia morali actus liberi vouentis, & vinculum matrimonij, absque eo quod existat moraliter consensus liber contrahentium: ergo stat etiam perseuerantia peccati habitualis, absque morali existentia peccati actualis præcedentis; & consequenter ex eo quod in humanitate assumpta, nequeat perseuerare moralis existentia peccati actualis quod in humanitate antè assumptionem præcessisset, & ex quo causatum fuit peccatum habituale, perperam à nobis probatur repugnantia habitualis peccati simul cum vnione ad Verbum. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur, sicut enim peccatum habituale essentialiter ab actuali peccato dependet: ita obligatio ex voto, & vinculum matrimonij essentialiter dependent ab actu libero vouentis, & ab actu libero contrahentium: ergo non minus dependent.

42 *Respond. Posset Deus vinculo matrimonij & voti homines ligare sine libero consensu illorum.* Respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem respondeo primo, negando antecedens; potest enim Deus, sua vtens absoluta potentia vinculo matrimonij duos ligare sine libero consensu illorum, & hominem obligare ad omnia, quæ sunt religionis sine illius libera voluntate, non autem potest seipso peccatum habituale causare; & consequenter non est eadem dependentia. Secundò respondeo, distinguendo antecedens: in fieri, concedo antecedens, in conseruari, nego antecedens, & consequentiam. Ratio autem discriminis est duplex. Prima, quia dependentia peccati habitualis à voluntate creata, est tanquam à causa prima, & adæquata; cum Deus causa prima peccati esse nequeat: dependentia autem à causa prima est ab illa in fieri; & conseruari: vinculum autem matrimonij, & vinculum religionis non dependent a voluntate creata, vt à causa prima, & adæquata; ideóque non mirum, quod in conseruari ab actu libero illius non dependeant. Secunda differentia est; nam peccatum habituale non potest essentiam peccati habere, nisi voluntarium sit; peccatum enim in tantum est peccatum, in quantum est voluntarium, non autem potest rationem voluntarij conseruare, nisi conseruet dependentiam à voluntate creata, & ideo subsistere nequit sine dependentia ab illa; vinculum autem voti, & vinculum matrimonij, etsi in fieri voluntaria sint, non tamen sunt essentialiter voluntaria, & ideo conseruari possunt sine influxu libero vouentis, & sine libero contrahentium consensu moraliter existentibus.

43 *Opponens 2.* Opponens secundò: per attritionem supernaturalem sufficientem ad Sacramentum Pœnitentiæ, & eius effectum, scilicet, gratiam, tollitur existentia moralis peccati antecedentis; & tamen illa posita, nisi Sacramentum succedat, permanet peccatum habituale: ergo non dependet in conseruari à peccato præcedente, vt moraliter perseuerante; & consequenter ruit fundamentum nostræ rationis. Consequentia tenet. Minor est certa; nam peccatum mortale non tollitur extra Sacramentum, nisi media contritione perfecta: ergo posita sola attritione, si Sacramentum non subsequatur, perseuerat peccatum habituale. Maior autem probatur; existentia moralis peccati consistit in peccasse actualiter, & negatione retractationis efficacis præcedentis peccati, sed attritio ad Sacramentum sufficiens, est dolor efficax præcedentis peccati; & consequenter est efficax retractatio illius: ergo per attritionem sufficientem ad Sacramentum, & effectum Sacramenti, retractatur præcedens peccatum; & consequenter tollitur illius existentia moralis, quæ à non retractatione dependet.

44 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: in negatione retractationis efficacis perfectæ, concedo maiorem: imperfectæ, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam præcedens peccatum est offensa Dei, auersio ab ipso, & conuersio ad creaturam, tanquam ad vltimum finem, attritio autem esto supernaturalis sit, & ad Sacramentum cum effectu sufficiens, est dolor imperfectus de peccato, non quia est offensa, & malum Dei, sed vel ob eius turpitudinem, vel ob pœnas inferni, vel ob alia mala pœnæ, quatenus à Deo infligenda, nec est auersio à creatura, & conuersio in Deum, tanquam in vltimum finem, & ideo quamuis sit dolor efficax peccati, non est perfecta retractatio illius; vnde nec sufficit ad tollendam eius existentiam moralem sufficienter, vt influat in conseruationem peccati habitualis.

45 *Si instes. Respond.* Nec obstat, si dicas: cum attritione sufficienti ad gratiam medio Sacramento Pœnitentiæ non stare affectum aliquem peccati mortalis; ergo tollit existentiam illius. Nam respondetur, verum esse antecedens de affectu peccati mortalis, vt *physice* existente falsum autem de illo, vt perseuerante *moraliter*: existentia sufficiente ad influendum moraliter in peccatum habituale, vt sic enim cum attritione componitur, cum enim, vt *præsenti* dicebamus, peccatum præcedens auertat à Deo, & conuertat ad creaturam, sitque offensa grauis Dei, nisi adsit dolor efficax illius, prout est Dei offensa, cor hominis auersum à bono commutabili, & ad Deum virtualiter, saltem conuersum, non retractatum perfectè; & consequenter manet cum sufficienti existentia, vt influat in conseruationem habitualis peccati.

46 *Opponens 3. & inflabitur contra dicta.* Sed opponens tertiò, & aduersus dicta, esplicabis, saltem contritione perfecta tollitur existentia moralis præcedentis peccati: & tamen per illam non tollitur peccatum habituale: ergo non dependet in sua conseruatione à peccato præcedente, vt perseuerante moraliter. Maior constat; nam attritio idcò non tollit existentiam moralem præcedentis peccati, quia non est dolor perfectus de peccato, vt est offensa Dei; sed contritio est perfectus dolor; ergo est retractatio perfecta; & consequenter tollit existentiam moralem peccati præcedentis. Minor autem probatur; si namque contritio tolleret peccatum habituale, esset forma iustificans, consequens aduersatur frequentiori Thomistarum sententiæ 1. 2. q. 113. art. 2. negantium vim iustificandi formaliter contritioni perfectæ, & amori Dei super omnia supernaturali: ergo per contritionem non tollitur peccatum habituale.

47 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: non tollitur *directè* per directum, & formaliter in oppositione ad eum illo, concedo minorem: *indirectè* ratione indirectæ oppositionis, nego minorem, & consequentiam: nec sequitur esse formam ad iustificandum sufficientem: nam ad hoc opus erat, vt excluderet peccatum habituale per directum, formaliter inque oppositionem, sicut per gratiam excluditur, eo quod contritionem hominem sibi diuinæ dilectionis amicabilis, non autem sic tollit peccatum habituale, sed ratione oppositionis cum causa illam conseruante, quæ solum est oppositio indirecta cum habituali peccato. Et quidem omnes Thomistæ fatentur, visionem beatificam esse incompatibilem essentialiter cum peccato, etiam habituali; & tamen non esse, nec esse posse formam iustificantem, est apud ipsos frequentius: item communiter docent dilectionem Dei super omnia esse incompatibilem essentialiter cum peccato habituali, eo quod implicatorium censent voluntatem habere duos vltimos fines, vnum *actualiter* qui ratione per dilectionem tenetur Deum, & alium *habitualiter*, qua ratione est conuersa ad creaturam per habituale peccatum; & tamen dilectionem Dei super omnia non esse ad sanctificandum sufficientem, frequenter ab eisdem docetur; & denique personalitatem Verbi sub expresso personalitatis conceptu, non posse cum peccato habituali componi, tenent Discipuli D. Th. & tamen sub tali conceptu non sanctificare humanitatem Christi formaliter, non obscurè sed efficaciter

citer ex eorundem communibus principijs deduximus *suprà Disp.* 21. *à num.* 118. non ergo quæcumque incompatibilitas cum peccato habituali infert vim iustificatiuam formalem. Sed de his plura 1. 2. *quæst.* 113. *art.* 2.

48 *Secundò probatur conclusio.* Deinde probatur conclusio: nam gratia habitualis iustificans, non solum ex natura rei, verùm etiam essentialiter pugnat cum peccato habituali, vt tenet frequentior, & vera Theologorum sententia 1. 2 *q.* 113. *art.* 2. & hoc ideò, quia est formalis, aut specialis participatio sanctitatis increatæ; sed gratia vnionis importat sanctitatem increatam vnitam humanitati; & illi communicatam per vnionem substantialem: ergo pugnat cum peccato habituali graui, non solum ex natura rei, sed etiam repugnantia essentiali; & consequenter implicat de potentia absoluta, & non potest cum gratia vnionis componi; ac proindè nec in humanitate vnita, & à Verbo assumpta manere. Patet consequentia; si namque formalis participatio sanctitatis increatæ excludit peccatum habituale per repugnantiam essentialem cum illo, à fortiori sanctitas ipsa increata substantialiter vnita, debet repugnantia essentiali cum eodem peccato gaudere.

49 *Respondebis.* Respondebis: ideò gratiæ habituali repugnantiam essentialem cum peccato conuenire, quia *physicè* inhæret animæ, & illam *physicè* informat, quod diuinitati personaliter vnitæ non competit; ac proindè, quamuis increata sanctitas sit, non infertur essentialiter repugnare cum peccato habituali in humanitate assumpta, quam *physicè* non informat.

Contrà 1. Sed contrà primò; nam gratia habitualis non ideò pugnat cum peccato graui essentialiter, quia *physicè* inhæret animæ, sed quia illam constituit obiectum congruum diuinæ dilectionis *simpliciter*; peccatum autem graue Deo exosam animam reddit, & dignam odio, & inimicitia diuina, quæ in eodem subiecto essentialiter repugnant: at Deitas personaliter humanitati vnita, quamuis illam *physicè* non informet; illam tamen obiectum dignum diuini amoris amicabilis constituit, vt ex *alibi* dictis, & communi Theologorum sententia supponimus: ergo quamuis *physicè*, non informet humanitatem, cui vnitur, essentialiter cum peccato graui habituali repugnat.

50 *Secundò.* Secundò: quamuis enim non informet *physicè* humanitatem ab illa, saltem ex natura rei excludit peccatum habituale; aliàs nullatenus illam sanctificaret; cum de ratione sanctitatis sit, saltem ex natura rei peccatum excludere: ergo pariter sinè physica informatione pugnabit cum eodem peccato essentialiter. *Tertiò.* Tertiò; sinè physica informatione humanitatis constituit illam dignam visione beatifica, & omnibus donis gratiæ: ergo sine physica informatione excludit indignitatem peccati, & cum illo essentialiter pugnat.

51 *Quartò.* Denique: nam peccatum habituale; cum non sit entitas physica, sed vel priuatio, vel entitas positiua moralis non informat *physicè* animam: ergo vt sanctitas substantialis diuina, essentialiter excludat ab humanitate peccatum habituale physica informatio necessaria non est. *Confirmatur.* Confirmatur; illam in sententia in antecedenti supposita, non solùm gratia peccatum excludit, sed etiam peccatum gratiam; & tamen peccatum, entitas physica non est, sed moralis; & consequenter non informat *physicè* animam: ergo quamuis Deitas humanitatem sanctificans, non informet illam *physicè* essentialiter peccatum excluderet, si aliquod præcessisset in illa.

52 *Vltimò probatur conclusio.* Deniquè principaliter suadetur conclusio; implicat esse subiectum aliquod sanctum *infinitè simpliciter*, & esse in peccato graui; sed humanitas per vnionem ad Verbum sanctificatur *infinitè simpliciter*: ergo implicat peccatum graue cum vnione ad Verbum in humanitate coniungi. Consequentia probatione non indiget. Minor est communis Theologorum sententia *suprà q.* 7. *Maior probatur 1.* Maior autem ostenditur primò; nam sancto *infinitè simpliciter* maius in ratione sancti dari non potest; sed si sanctum *infinitè simpliciter*, posset cum peccato graui componi, illo maius in ratione sancti esset dabile; quod enim caret immunditia peccati, sanctius est illo, quod peccati immunditia fœdatur: ergo implicat esse sanctum *infinitè simpliciter*, & esse in peccato graui.

53 *Secundò.* Secundò, implicat esse obiectum dignum complacentia diuina infinita sinè termino, & esse dignum displicentia graui diuina; sed sanctum *infinitè simpliciter* est obiectum dignum complacentia diuina sinè termino in infinitum; peccato autem graui infectum, est obiectum dignum displicentia graui diuina: ergo implicat esse sanctum *infinitè simpliciter*, & esse graui culpa fœdatum. *Tertiò.* Deniquè; vt enim traditur ex Dionisio *Sanctitas est immaculata puritas*: ergo esse infinitè sanctum, est esse purum ab immunditia peccati, & mundum *infinitè*; sed implicat esse *infinitè* mundum, & esse immundum *simpliciter*, qualiter subiectum culpæ grauis constituitur immundum per illam: ergo implicat esse sanctum *infinitè simpliciter*, & esse in peccato graui.

§. III.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

54 *Contra 1. partē concl. arguitur.* CONTRA primam partem conclusionis arguitur; peccatum habituale non potest tolli sinè physica mutatione peccatoris; sed Deitas, vt forma sanctificans, non immutat *physicè* humanitatem: ergo non habet vim excludendi peccatum ab illa; & consequenter præcisa à donis gratiæ, *physicè* immutantibus animam, posset ex natura rei cum peccato graui componi. Maior est doctrina nostris Thomistis communis, quam plures extrà Scolam Diui Thomæ tuentur *prima secunda quæst.* 113. *art.* 2. Minor autem probatur; nam Deitas non sanctificat *physicè* humanitatem, sed tantùm *moraliter*, vt cum veriori sententia docuimus *suprà Disputatione* 21. eo quod non radicat *physicè*, sed tantum moraliter dona ad ordinem gratiæ spectantia, nempè, gratiam, lumen, & charitatem, & alias supernaturales virtutes; sed quod non *physicè*, sed moraliter tantùm sanctificat, non potest *physicè*, sed *moraliter* tantùm mutare: ergo Deitas, vt sanctificans, non immutat *physicè* humanitatem.

55 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem; sinè physica mutatione ab ipsa forma sanctificante formaliter, nego maiorem; ab ipsa, vel ab alia forma prouenienie, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam: nam licet ipsa Deitas prout moraliter sanctificans, non immutet physicè humanitatem; quia tamen vt sanctificet supponit vnionem physicam humanitatis ad Verbum illam immutantem physicè, fit, vt casu, in quo humanitas tempore præcessisset aliquo peccato infecta, non mundaretur ab illo sinè physica mutatione, non quidem præstita à Deitate, vt sanctificante formaliter, sed ab vnione, qua humanitas vniretur immediatè hypostasi Verbi, & mediatè Deitati. *Subiectum quod iustificatur debet physice mutari, sed non necessariò à forma sanctificante.* Quod autem non exigatur mutatio physica præstita ab ipsa forma sanctificante, etiam in sententia Thomistarum; Patet; nam plures Thomistæ docent, posse hominem de potentia absoluta à peccato mundari sine gratia habituali; mutatione tamen peccatoris facta per actum contritionis, aut dilectionis Dei super omnia; & tamen idem Doctores sentiunt, contritionem, aut dilectionem, etiam in illo casu, non esse formam sanctificantem formaliter: non ergo requirunt mutationem physicam præstitam à forma sanctificante, sed ab illa, vel ab alia.

56 *Quod maximè in sanctificatione humanitatis à Deitate verificatur.* Quod si eorum aliqui docent, non posse hominem à peccato mundari sinè physica mutatione præstita formaliter à forma iustificante, loquuntur de puro homine; non autem de illo, cuius humanitas assumeretur a Verbo, & quia sentiunt, non posse purum hominem à peccato mundari sinè gratia habituali, etiam de potentia absoluta; hæc autem non potest vniri moraliter, quin etiam physicè vniatur, consequenter docent, non posse de iniusto, iustum, vel non iniustum constitui, sinè physica mutatione à forma iustificante præstita: Deitas autem potest immediatè vniri in ratione formæ sanctificantis vnione solum morali, hoc est, quin eidem humanitati immediatè physicè vniatur; ac proindè potest iustificare humanitatem, absquè eo quod eadem, vt forma sanctificans, physicè humanitatem immutet, licet non absquè præuia physica mutatione, quia vnionem physicam antecedenter necessario requirit.

57 *Impetitur argumentum in sanctificatione humanitatis à Personalitate Verbi.* Vbi obiter est aduertendum, hoc argumentum easdem vires habere, estò asseratur, humanitatem sanctificari ab hypostasi Verbi ratione illius, quod explicat, & ad lineam absolutam superaddit; nam etiam in hac sententia hypostasis Verbi non sanctificat humanitatem radicando physicè dona supernaturalia, sed solum radicatione morali, hoc est, morali exigentia; sed Deitas ideò non sanctificat physicè, quia dona supernaturalia physicè non radicat: ergo personalitas, quamuis physicè humanitatem terminet, compleat, & subsistentem, atque personatam constituat; non tamen sanctificat physicè, sed tantum moraliter; & consequenter prout sanctificans physicè non immutat. Quod si dicatur physicè sanctificare, quia effectum sanctitatis præstat mediante physica vnione; idipsum de diuinitate affirmabitur; cum eius sanctificatio in physica vnione fundetur.

58 *Cont. 2. p. concl. ar.* Deindè contra secundam partem conclusionis arguitur; gratia habitualis iustificans, potest de potentia absoluta cum peccato graui componi: ergo etiam gratia substantialis,

vnionis potest de potentia absoluta cum eodem simul in humanitate existere. Antecedens docent plures Theologi 1. 2. q. 113. *art.* 2. quorum sententia, estò falsa existimetur, non tamen potest improbabilis censeri. Consequentia autem probatur; nam gratia habitualis constituit hominem obiectum congruum dilectionis Dei amicabilis; peccatum autem reddit illum obiectum dignum odij, & inimicitiæ Dei: & tamen simul potest esse cum peccato de potentia absoluta: ergo pariter quamuis gratia vnionis substantialis humanitatem constituat dignam dilectione Dei amicabilis, poterit cum peccato graui componi, & simul cum illo in humanitate existere.

59 *Responde-tur.*

Respondeo, permisso antecedenti, negando consequentiam. Ad illius probationem dicatur: esse simul vnum, & idem subiectum dignum odio, & inimicitia, & dignum amore amicabili, non minorem repugnantiam inuoluere, quam simul tempore amare, & odio habere vnum, & idem obiectum, quod non diffitentur Auctores componentes simul gratiam, & peccatum graue de potentia absoluta, vt autem illorum simultatem possibilem esse tueantur, consequenter docent, gratiam se sola non reddere hominem obiectum congruum dilectionis amicabilis, sed adiuncto non esse peccati ex vi alterius voluntatis diuinæ distinctæ a voluntate infusiua gratiæ ex natura rei cum illa connexe, siuè hoc non esse peccati sit ratio formalis obiectiua partialis, siuè tantum requisita conditio, vt gratia constituat hominem obiectum congruum dilectionis Dei amicabilis.

60

Vndè admissa antecedentis doctrina ad probationem consequentiæ, distinguo maiorem: consequenter ad doctrinam Auctorum illius sententiæ, gratia se sola constituit obiectum dignum dilectionis Dei amicabilis, nego maiorem. adiuncto non esse peccati, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiam; nam gratia substantialis vnionis, eo quod est in sanctificando infinita se sola constituit humanitatem, cui vnitur obiectum dignum dilectionis Dei amicabilis, & complacentia infinita; nam licet non esse peccati necessarium sit, vt prædicti effectus, vel quasi effectus præstentur humanitati, hoc tamen non esse, quod cum gratia habituali est connaturaliter solum connexum, est annexum essentialiter cum gratia vnionis substantiali propter suam infinitatem, vt *superius* arguebamus.

61 *Instabis.*

Sed dices; in sententia admittente, possibilem coexistentiam gratiæ, & peccati grauis, de potentia absoluta, componi peccatum graue cum gratia habituali, etiam infinitæ intensionis, si infinita intensio gratiæ possibilis concedatur; & tamen gratia infinitè intensa esset in sanctificando infinita: ergo quamuis gratia vnionis sit infinita in ratione sanctitatis, poterit de potentia absoluta cum peccato graui componi, semel admissa compositione gratiæ cum peccato, vt possibili.

62 *Respond. & si admittatur vt possibilis coexistentia peccati cum gratia habituali, etiã infinitè intensa, cum gratia tamen vnionis omnino repugnat.*

Respondeo, prætermissa maiori, distinguendo minorem: infinitate inferioris ordinis ad grauitatem offensæ, concedo minorem, eiusdem, vel superioris ordinis, nego minorem, & consequentiam. Nam infinitas gratiæ substantialis vnionis est superioris ordinis ad offensæ grauitatem, & infinitatem, & ideò sufficiens ad non esse peccati inferendum, & peccatum destruendum ex suis prædicatis intrinsecis, absque aliquo fauore extrinseco: gratia autem habitualis gaudens infinita intensione, quamuis infinitam vim sanctificatiuam haberet; illius tamen infinitas esset inferioris ordinis ad offensæ grauitatem: vnde cum gratia creata secundum suam essentiam administratur a prædictis Auctoribus insufficiens ad peccati expulsionem sine noua voluntate Dei, eò quod est ordinis inferioris, quamuis infinitè intendatur, adhuc defenditur insufficiens, quia illius infinitas inferioris ordinis est: infinitum autem ordinis inferioris non adæquat infinitum ordinis superioris, imò in plurium Theologorum sententia infinitum ordinis inferioris non adæquat finitum ordinis superioris.

63 *Aliud fomentum proponitur.*

Et quidem gratia habitualis, quamuis esset infinitè intensa, non posset esse principium condignæ satisfactionis pro peccato graui, quam condignitatem præstat satisfactioni gratia substantialis vnionis, quod non potest aliunde oriri, nisi quia gratiæ habitualis infinitas inferioris ordinis esset; gratia autem vnionis superioris ordinis est ad offensæ grauitatem. Pariter ergo hanc distinctionem admittendo admissa illa sententia est dicendum, gratiam, quamuis infinitæ intensionis, posse cum peccato graui componi: secus autem gratia vnionis substantialis. *Vltimum.* Et quod aliquid esse admittendam differentiam istam, etiam a nostris Auctoribus: constat; vt enim conclusione secunda diximus, gratia vnionis pugnat essentialiter cum peccato veniali. gratia autem habitualis, quamuis esset intensionis infinitæ posset cum peccato veniali componi: ergo aliquid est concedendum gratiæ vnionis propter suam infinitatem, quod gratiæ habituali, etiam infinitè intensæ, negatur.

64 *Secundo arguitur.*

Secundò arguitur; peccatum habituale non opponitur gratiæ vnionis priuatiuè, aut contrariè, aut contradictoriè, contradictione formali, aut virtuali; sed vt cum illa non posset de potentia absoluta coexistere, oporteret illi opponi aliquo ex prædictis modis. ergo potest de potentia absoluta cum gratia vnionis componi. Consequentia tenet. Minor est certa; nam oppositio contraria non includens essentialiter contradictoriam, non sufficit ad incompossibilitatem essentialem, vt constat in calore, & frigiditate, & alijs, quæ contrariè opponuntur; & tamen possunt de potentia absoluta esse simul, quia non includunt essentialiter contradictionem. Maior autem pro prima parte constat. Tum; quia peccatum habituale, in sententia probabili, consistit in positiuo; & consequenter non opponitur priuatiuè formæ sanctificanti, quæ etiam positiua est. Tum etiam; quia, vt plures docent, consistit in carentia conformitatis cum lege; & consequenter non in carentia vnionis hypostaticæ. Tum tertiò; quia vt alij docent, consistit in priuatione gratiæ habitualis; ac per consequens non in priuatione gratiæ vnionis; non enim potest in carentia duplicis formæ consistere. Tum denique nam peccatum habituale existit in puro homine, in quo priuatio gratiæ vnionis non existit, sed pura negatio.

65 *Maior pro secunda parte probatur.*

Pro secunda parte probatur, & in primis de contradictione formali certum est; nam hæc consistit in negatione formæ oppositæ: peccatum autem habituale non constituitur negatione gratiæ vnionis; aliàs in quo cumque talis negatio daretur, existeret in illo habituale peccatum, quod autem non opponatur cum illa virtualiter contradictoriè: Probatur; nam sicut contradictio formalis petit esse eiusdem de eodem: ità id exigit virtualis; sed formalis petit esse de eodem subiecto, non solum identitate reali, sed etiam identitate rationis, vt docet D. Thom. 1. *p. q.* 39. *art.* 1. *ad* 2. vbi ait: *Quod quia essentia, & persona in diuinis differunt secundum intelligentiæ rationem, sequitur, quod aliquid possit affirmari de vno quod negetur de altero; & per consequens, quod supposito vno, non supponatur alterum*: ergo contradictio virtualis petit, esse de eodem subiecto re, & ratione: at gratia vnionis, & peccatum habituale non respiciunt subiectum idem ratione; nam peccatum est in anima, secundum capacitatem naturalem; gratia autem vnionis conuenit humanitati secundum capacitatem obedientialem, quæ duæ potentiæ differunt ratione ratiocinata: ergo non opponuntur virtualiter contradictoriè.

S. THO.

66 *Confirmatur.*

Quod amplius vrgetur; quæcumque pugnant contradictoriè virtualiter, opponuntur contrariè, vel priuatiuè formaliter; sed peccatum habituale, & gratia vnionis non opponuntur formaliter priuatiuè, vel contrariè: ergo non pugnant virtualiter contradictoriè. Maior cum consequentia liquet. Minor pro prima parte *ex proximè* dictis constat. Pro secunda probatur; vt enim ex Aristotele communiter circumfertur; vni vnum tantum contrariatur; sed peccato habituali opponitur gratia accidentalis nostra contrariè: ergo gratia vnionis non contrariatur cum illo. Secundò probatur; nam contraria sunt, *quæ sub eodem genere maximè distant, & ab eodem subiecto se expellunt*; & consequenter quodlibet ex contrarijs habet vim sui contrarij expulsiuam; sed peccatum habituale non potest gratiam vnionis expellere, *vt infrà* dicemus: ergo non opponitur illi contrariè. Tertiò probatur; nam contraria sub eodem genere sunt, vt constat ex definitione contrariorum *proximè* adducta; sed peccatum habituale, & gratia vnionis non sunt sub eodem genere: ergo non opponuntur contrariè.

67 *Respond.*

Respondeo, negando secundam partem maioris opponitur enim peccatum cum gratia vnionis virtualiter contradictoriè, sicut odium, & amor de eodem obiecto virtualiter contradictoriè opponuntur, & alia, quæ extrema positiua cum sint, essentialiter repugnant. Ad cuius improbationem dicatur, contradictionem, siue formalis, siue virtualis sit petere pro conditione identitatem subiecti oppositam distinctioni, etiam rationis, subiecti affirmationis a subiecto negationis, & sinè tali identitate contradictionem a nemine, posseque verificari, vt in exemplo D. Tho. conspicitur; nam istæ duæ propositiones sunt veræ: *Essentia communicatur. Paternitas non communicatur*; cum tamen Paternitas, & essentia solum distinguantur ratione, quia nempe, est distinctio rationis, subiecti affirmationis a subiecto negationis; nam Paternitas, de qua negatur communicatio, est subiectum ratione diuersum ab essentia, de qua affirmatur. non autem petit identitatem oppositam distinctioni rationis capacitatum eiusdem subiecti; aliàs odium, & amor supernaturalis eiusdem obiecti non pugnarent inter se, nec contrariè, nec virtualiter contradictoriè; cum amor supernaturalis conueniat ratione potentiæ obedientialis; odium autem naturale alicuius potentiam natu-

habitualem odio habentis respiciat, nec peccatum, & gratia opponi possent priuatiuè, nec contrariè; cum etiam subiecto insint secundum capacitates ratione distinctas, nempè, naturalem, & obedientialem; potentia autem obedientialis inspecta ab vnione hypostatica, & naturalis secundum quam inest animæ peccatum, etsi distinguantur ratione ratiocinata, non inducunt diuersitatem subiecti à subiecto; cum idem subiectum sit, quod ratione vtriusque recipit formas, sed tantum diuersitatem capacitatum eiusdem subiecti; atque ideò non impediunt virtualem contradictionem inter peccatum habituale, & gratiam vnionis.

68 *Tertio arguitur.*

Ad confirmationem, concessa maiori, nego minorem: siquidem peccatum habituale in priuatione gratiæ habitualis consistat, opponitur etiam vnioni hypostaticæ oppositione priuatiua, non stricta, quæ solum datur inter priuationem, & formam, qua priuat, quæ oportet esse debitam subiecto: qualiter vnio hypostatica non est debita subiecto peccati habitualis; sed oppositione priuatiua *large*, quæ consistit in incompossibilitate priuationis cum forma, siuè debita, siuè indebita sit: & quia peccatum habituale, quamuis in priuatione gratiæ habitualis consista, est incompatibile essentialiter cum gratia vnionis, eò quod præstat effectus morales essentialiter pugnantes cum effectu gratiæ vnionis, fit consequens, vt cum illa opponatur priuatiuè, oppositione priuatiua sumpta, non *strictè*, sed *largè* pro incompossibilitate extremi priuatiui cum positiuo.

69 Si autem peccatum habituale in aliquo positiuo consistat, opponetur gratiæ vnionis oppositione contraria, etiam non *strictè* accepta, sed *largè* pro incompatibilitate vnius extremi positiui cum alio, qualiter opponuntur duæ formæ substantiales in eadem materia, duæ personalitates in eadem natura, & odium, & amor respectu eiusdem obiecti, & etiam fides, & scientia de eadem propositione inter quæ oppositio contraria versatur, non *strictè* sumpta secundum omnes conditiones ad contrarietatem exactas, sed *largè* pro oppositione inter positiua extrema. Illud autem, quod in contrarium adducitur, quod nempè; *vni, vnum est contrarium*, & quod debeant contineri sub eodem genere proximo, verum est de contrarietate *strictè*, non autem de illa *largè* sumpta, qualiter à nobis in præsenti vsurpatur.

70 *Instabis.*

Sed dices: si gratia vnionis solum opponitur peccato habituali per modum formæ incompatibilis non excluderet peccatum, si quod in humanitate assumpta præcederet, sub conceptu formæ sanctificantis: at quartum argumentum, quo præcipue pro hac conclusione vsi sumus, probat exclusionem peccati ab humanitate assumpta, si antè assumptionem præcederet ex conceptu sanctitatis: ergo conclusio peccati per gratiam vnionis ab humanitate assumpta, non prouenit ex oppositione per modum formæ positiuæ incompatibilis. Probatur maior: vt enim *suprà Disputatione* 21. docuimus; sola Deitas sub conceptu naturæ humanitatem Christi sanctificat, non autem modus vnionis nec personalitas prout à Deitate distincta: sed Deitas sub conceptu naturæ supponit vnitam humanitati formam cum peccato incompatibilem, & consequenter illud ab humanitate expelleret, si præesset in illa: ergo si expulsio fit solum ratione oppositionis per modum formæ positiuæ incompatibilis, Deitas sub conceptu sanctificantis non excluderet præsuppositum peccatum. Probatur minor: Deitas sub conceptu naturæ solum mediatè vnitur humanitati media, scilicet, hypostasi Verbi, quæ immediatius vnitur: sed personalitas Verbi est forma essentialiter cum peccato incompossibilis, vt constat ex prima, & secunda ratione, qua nostram conclusionem probauimus: ergo Deitas sub conceptu naturæ supponit vnitam humanitati formam positiuam peccato incompatibilem, & consequenter supponeret peccatum ab humanitate exclusum, si in illa antè assumptionem præcederet.

71 *Respondet.*

Respondeo, negando maiorem. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: incompatibilem per oppositionem directam, nego minorem: indirectam, concedo minorem, & nego consequentiam. Positio namquè formæ incompatibilis indirectè cum peccato habituali, licet inferat ablutionem peccati in eodem instanti reali, non tamen pro priori præcedentiæ formæ; ac proinde non impedit, quod, vel ab alia forma, vel ab eadem sub distincto conceptu formaliter excludatur. Et quidem in instanti generationis formæ ignis pro priori naturæ ad formam ignis substantialem, præcedit vltima dispositio ad illam, indirectè opposita formæ substantiali aquæ; cum opponatur directè vltimæ dispositioni, à qua forma aquæ in fieri, & conseruari dependet; & tamen non excluditur formaliter forma aquæ à materia per calorem,

Instatur argum. 1.

aneq;

vt actu præcedentem natura, sed per formam substantialem ignis in eodem instanti existentem.

72 *Secundo.*

Actus etiam contritionis vltimo ad gratiam extrà Sacramentum disponens indirectè opponitur peccato habituali; cum directè opponatur existentiæ morali actus peccati, à quo peccatum habituale in conseruari dependet; & tamen quamuis gratiam habitualem prioritate naturæ antecedat, non excluditur pro eodem priori excludere peccatum habituale, sed quod in eodem instanti per gratiam habitualem pro alio posteriori naturæ excludatur. Pariter ergo in præsenti, si personalitas vt à Deitate distincta, non sanctificat humanitatem formaliter, vt Nos *superiùs* docuimus, & in argumento supponitur, non opponitur peccato habituali directè, sed indirectè: Tum; quia essentialiter habet annexam Deitatem, vt formam sanctificantem, directè peccato oppositam. Tum etiam quia excludit existentiam moralem præcedentis peccati actualis, à quo peccatum habituale in conseruari dependet: Ex hac tamen oppositione non sequitur, quod peccatum habituale, si in humanitate antè assumptionem præcederet excluderetur à subsistentia Verbi pro priori ad Deitatem, vt vnitam sub ratione formæ sanctificantis, sed tantùm, quod in eodem instanti reali peccatum excluderetur per Deitatem vnitam pro alio posteriori signo in ratione formæ sanctificantis.

73 *Instabis 1.*

Sed instabis primò pro priori vnionis subsistentiæ Verbi ad humanitatem sub conceptu hypostasis, non potest intelligi in humanitate peccatum habituale; ergo pro illo priori intelligitur non esse peccati habitualis; ac per consequens Deitas, vt forma sanctificans, non esse peccati habitualis supponit; cum quo non stat, quod illud ab humanitate excludat. Secundò: nam pro illo priori intelligitur destructa existentia moralis peccati actualis præcedentis, à quo in conseruari dependet peccatum habituale: sed destructa causa essentialis dependentiæ, effectus necessario destruitur: ergo pro illo priori intelligitur destructum peccatum habituale.

Secundo.

74 *Ad 1. instantiam respondet.*

Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam pro illo priori, nec intelligitur esse peccati habitualis, nec non esse illius *positiuè*, sed ab esse, & non esse præscinditur, sicut ista consequentia non valet: *Pro priori naturæ actus contritionis dispositiui ad gratiam, non intelligitur, nec potest intelligi habituale peccatum in anima*, aliàs in eodem instanti coexisterent gratia, & habituale peccatum: *ergo intelligitur, non esse illius*. Antecedens namque est verum; & consequens falsum; aliàs peccatum habituale non excluderetur per iustitiam habitualem, cuius contrarium communis sententia docet. Et ratio omnium est; quia prioritas naturæ solùm est prioritas *à quo* & causalitatis: vnde solum supponuntur pro priori naturæ, quæ in causa, vt causante essentialiter, importantur, & illa quibus in ratione causæ constituitur, & quia actus contritionis in ratione disponentis ad gratiam, non constituitur per non esse peccati habitualis, nec personalitas Verbi, ea ratione, qua præcedit vnionem Deitatis sub conceptu sanctificantis, per non esse peccati habitualis, constituitur; fit, vt non esse peccati habitualis non intelligatur pro priori signo contritionis, quatenus disponentis, nec pro priori naturæ personalitatis vnitæ.

75 *Ad 2.*

Ad secundam, admissa maiori, distinguo minorem: in eodem instanti temporis, concedo minorem; in eodem signo naturæ, nego minorem, & consequentiam: sicut enim causa, vt causans, est simul tempore cum effectu, non autem simul natura, ità non esse causæ essentialis dependentiæ, est simul tempore cum non esse effectus, non autem simul natura; vndè ex eo quod pro priori personalitatis Verbi, vt terminantis humanitatem, intelligatur destructa causa peccati habitualis, tantum infertur, quod in eodem instanti reali ponatur non esse peccati habitualis, non autem, quod pro illo priori intelligatur: ex hoc autem, quod non esse peccati habitualis in eodem reali instanti ponatur, non tollitur, quod exclusio peccati habitualis non præstetur à Deitate, vt sanctificante, & ab eadem, vt sic inducatur non esse peccati habitualis.

76 *Tertio arguitur.*

Tertio arguitur; peccatum habituale, & gratia vnionis non opponuntur physicè, sed tantum moraliter; sed quæ moraliter opponuntur, possunt esse simul de potentia Dei absoluta: ergo peccatum habituale potest de potentia absoluta cum gratia vnionis in humanitate existere. Maior probatur; nam oppositio physica petit, inter extrema physica versari; sed peccatum habituale non consistit in entitate physica, sed vel in priuatione, vel entitate positiua morali, vt docet frequentior Theologorum sententia; gratia etiam vnionis non sanctificat physicè humanitatem, sed tantum moraliter, vt docuimus *Disp.* 21. ergo illorum oppositio non est physica, sed moralis.

In cuius argumenti solutione non est vna Theologorum doctrina, quidam docent oppositionem peccati cum gratia vnionis, non esse physicam, sed moralem, eò quod inter moralia extrema versatur, nihilominùs non posse simul esse de potentia absoluta; quia licet moralis sit, est tamen oppositio essentialis: Alij per oppositum docent, esse physicam, quamuis sint moralia extrema, eò quod habent repugnantiam intrinsecam essentialem. Alij distinguunt, & asserunt, quod si peccatum habituale in aliquo morali consistat, est oppositio moralis, si autem in aliquo physico est oppositio physica, semper tamen cum repugnantia essentiali.

77 *Prima solutio. Secunda. Tertia.*

Melius tamen respondetur, supponendo: quod peccatum habituale in aliquo morali consistat, vt tenet communis sententia, & sanctificationem humanitatis à Deitate non esse physicam, sed moralem, vt probabilius censuimus *Disput.* 33. illorum oppositionem esse physicam *Theologice*, hoc est, ex natura rei cum repugnantia essentiali, non autem esse physicam *Philosophice*. Ad hoc namque exigitur, quod formæ inter quas oppositio exercetur, physicè sint, quod autem hoc non obstat oppositioni physicæ in sensu Theologico.

78 *Vera solut. Inter extrema moral. dari potest oppositio phys. Theolog. non Philosoph.*

Patet primo; vt enim docet Diuus Thomas 2.2.q.24.art. 12. peccatum mortale efficienter physicè expellit gratiam, & charitatem; & tamen non semper in physica entitate consistit; cum sit dabilis pura omissio, absque omni actu physico voluntatis, vt cum veriori sententia docuimus 1. 2. q. 71.art. 5. immò peccatum commissionis, quod in actu positiuo consistit, non expellit physicè gratiam ratione entitatis physicæ, sed ratione deformitatis moralis: ergo causæ moralitas non obstat efficientiæ physicæ in sensu Theologico, & consequenter nec moralitas extremorum obstare potest oppositioni in sensu Theologico physicæ.

79 *Probat. 1.*

Deindè; nam apud Theologos illa opponuntur moraliter, quæ solùm repugnant ex aliqua lege extrinseca, non verò ex natura rei, sicut in sententia Scoti, gratia solum ratione acceptationis, & legis extrinsecæ Dei excludit peccatum; vel quando vnum alterum excludit non ob repugnantiam intrinsecam, sed solùm demeritoriè, sicut peccatum desperationis destruit habitum spei, & in plurium sententia, peccatum solum demeritoriè gratiam excludit: ergo quando inter aliqua extrema datur repugnantia ex natura rei intrinseca, & repugnantia essentialis, quantumuis moralia sint, oppositio illorum est physica in sensu Theologico: gratia autem vnionis, & peccatum habituale habent repugnantiam intrinsecam; & ideo quamuis verumque, vel illorum aliquod morale sit, oppositio illorum est physica in sensu Theologico, licet non sit physica in sensu Philosophico.

Secundò.

Iuxtà quam doctrinam ad argumentum respondeo, distinguendo maiorem: non opponantur physicè *Theologice*, nego maiorem: *Philosophice*, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Et quidem peccatum habituale essentialiter repugnat Deo ratione sanctitatis increatæ; & consequenter inter sanctitatem diuinam, vt Deo conuenientem, & peccatum habituale est repugnantia essentialis; & tamen oppositio non est physica *Philosophice*, sed tantum in sensu Theologico: cum peccatum habituale, quod est extremum prædictæ oppositionis in aliquo morali consistat: ergo stat repugnantia essentialis cum oppositione physica *Philosophice*, hoc est, inter extrema non physica, vel quorum vnum physicum sit, & alterum morale.

80 *Respon. in forma.*

Sed dices; peccatum habituale opponitur demeritoriè gratiæ vnionis: ergo non esse huius gratiæ, non est essentialiter annexum peccato habituali; & consequenter gratia vnionis, & peccatum habituale poterunt esse simul de potentia absoluta. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima ex antecedenti. Tum; quia id, quod alterum demeritoriè excludit, opponitur illi moraliter in sensu Theologico; & consequenter non repugnat cum illo essentialiter; ac proindè non esse vnius, non est alteri essentialiter annexum. Tum etiam; nam pœna, cum sit actus iustitiæ punitiuæ debet esse libera punienti in sensu composito culpæ, & demeriti: ergo si peccatum habituale opponitur demeritoriè gratiæ vnionis, liberum est Deo peccato habituali supposito, illud punire, auferendo gratiam vnionis, vel non punire gratiam conseruando; & consequenter non esse gratiæ vnionis, non est essentialiter annexum peccato habituali.

81 *Instabis.*

Antecedens autem probatur: si humanitas assumpta peccaret peccato destruente vnionem, vt illi possibile docent Auctores secundæ sententiæ, peccatum habituale demeritoriè excluderet gratiam vnionis: ergo peccatum habituale demeritoriè illi opponitur. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur; vt enim docet D. Thom. *in 2. Sent. dist.* 33. *q.* 2. *art.* 2. *ad* 2. *& q.* 5. *de malo art.* 1. *in corp.* 1. 2. *q.* 85. *art.* 5. *in corpore q.* 87. *art.* 7. *in corp. &* 2. 2. *q.* 164. *art.* 1. *ad* 4. non esse gratiæ, aut iustitiæ originalis est pœna peccati originis, vel actualis; & consequenter peccatum originale demeritoriè opponitur originali iustitiæ, & peccatum mortale personale demeritoriè excludit gratiam habitualem: ergo pariter, casu in quo humanitas assumpta peccaret peccato graui destruente vnionem hypostaticam, non esse gratiæ vnionis esset pœna talis peccati; & consequenter peccatum demeritoriè excluderet gratiam vnionis.

82 *Antecedens probatur.* *S. THO.*

Nec vis argumenti effugitur, si dicatur: non esse gratiæ habitualis, esse pœnam peccati actualis: ex quo solum sequitur, non esse gratiæ vnionis fore pœnam peccati actualis, casu in quo humanitas assumpta peccaret; ac proindè solum colligitur, peccatum graue actuale demeritoriè cum gratia vnionis pugnare, non autem quod peccatum habituale demeritoriè cum illa opponatur. Non inquam hac euasione vis argumenti eneruatur. Tum; quia plures probabiliter docent, non esse gratiæ, seu iustitiæ originalis esse pœnam peccati originalis ad posteros deriuati, quod habituale est, & non esse gratiæ habitualis esse pœnam, non solum peccati actualis, sed etiam habitualis, & in hoc sensu accipiunt D. Thom. locis proximè allegatis; ergo consequenter est asserendum, non esse gratiæ vnionis fore pœnam peccati habitualis, casu in quo humanitas assumpta peccaret. Tum etiam; nam peccatum actuale, & peccatum habituale eisdem pœnis puniuntur: ergo si non esse gratiæ, est pœna peccati actualis, etiam erit pœna habitualis. Tum denique; nam si peccatum actuale potest cum gratia vnionis componi; etiam peccatum habituale potest cum illa coexistere: ergo si oppositio demeritoria arguit possibilem coexistentiam; non soluitur argumentum per hoc, quod peccato actuali conueniat, non autem habituali, quando ex possibili coexistentia peccati actualis cum gratia vnionis infertur peccatum habituale posse cum illa componi.

83 *Respond.* *Præclud. solutio.*

Ad obiectionem responderi potest primo, negando antecedens. Ad illius probationem; nego antecedens: ad cuius probationem responderi potest primo, explicando D. Thomam de pœna quoad sufficientiam, hoc est, in peccato graui esse sufficientem grauitatem, vt non esse gratiæ habitualis illi respondeat vt pœna, non autem quo ad efficaciam, eò, quod non esse gratiæ est annexum essentialiter peccato, quæ, connexio esse non potest inter pœnam, & demeritum. Vel secundo antecedenti concesso, nego consequentiam, ob duplicem rationem discriminis; prima namque ratio est, gratiam vnionis esse essentialiter cum peccato incompatibilem, quam quod gratia habitualis nequeat cum peccato graui componi; & consequenter negata essentiali connexione inter non esse gratiæ habitualis, & esse peccati, adhuc sustinenda est inter peccatum graue, & non esse gratiæ vnionis: vnde cum essentialis connexio, inter demeritum, & pœnam repugnet; hinc consequens, vt admisso, destructionem gratiæ habitualis esse pœnam peccati mortalis, adhuc potius inferatur destructionem gratiæ vnionis non esse pœnam illius; ac proindè quod peccatum, non opponatur gratiæ vnionis demeritoriè, & moraliter. Secunda est; quia destructio gratiæ habitualis non excedit in mo[r]ali æstimatione grauitatem peccati mortalis, ideòque potest esse pœna illius; destructio autem gratiæ vnionis excedit in æstimatione morali grauitatem cuiuscumque peccati; cuius ratio est; nam destructio gratiæ vnionis est tantum malum, quantum bonum esse illius; gratiæ autem vnionis dignitas maior est grauitate peccati; & consequenter destructio gratiæ vnionis maius malum est quocumque peccato graui; ex quo fit, vt nequeat illi respondere, vt pœna.

84 *Respon. 1. Explicat. D. T. 1.* *Secundò.*

Sed dices primo: Adamus peccando meruit quoad sufficientiam, vt eligeret redemptorem, vt communiter docetur à Theologis; & consequenter in peccato Adami fuit sufficiens grauitas ad demerendum negationem vnionis hypostaticæ: ergo non esse gratiæ vnionis, non est tantum malum, quantum bonum esse illius; ac proindè poterit gratiæ vnionis destructio esse condigna peccati mortalis pœna, quamuis illius grauitas non adæquet in morali æstimatione bonitatem gratiæ vnionis. Secundo explicabis; quamuis enim gratia vnionis infinitè excedat opera puræ creaturæ, & ideo illa non possint condigna merita illius; ex hoc tamen non inferimus, non posse puram creaturam illam de congruo mereri, immò de facto in veriori Theologorum sententia Antiqui Patres eam meruerunt de congruo: ergo pariter licet gratiæ vnionis destructio excedat grauitatem peccati; & ideo non possit illi, vt pœna

85 *Opposit. 1.* *Secundò.*

pœna de condigno respondere, poterit tamen demeritoriè de congruo à peccato graui causari.

86 *Ad 1. replicam.*

Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, distinguendo consequens: non esse gratiæ vnionis non factæ, concedo consequentiam; non esse gratiæ vnionis iam communicatæ, nego consequentiam; licet enim communicata, & non communicata, sit entitatiuè eadem, quia tamen nondum communicata non debetur, & communicata, debita est illius existentia, negatio illius nondum communicatæ, non est tantum malum, quantum eius communicatio bonum; destructio tamen gratiæ vnionis in ratione mali adæquat illius entitatem, vt communicatam. Et quidem non esse Dei tanti æstimatur in ratione mali, quanti habetur ipse Deus in ratione boni, vnde sicut nullius creaturæ meritum posset Dei existentiam mereri, etiam si sub merito cadere posset; ità nullius creaturæ demeritum posset Dei destructionem demereri, casu, quo sub demerito cadere posset. Ratio autem discriminis est; quia ad rationem mali, in negatione formæ, non solùm attenditur ad esse formæ, sed etiam ad causam debiti; vndè cum forma non debetur, illius non esse, parum, aut nihil in ratione mali æstimatur; quia ergo vnio Verbi ad humanitatem non debebatur, illius non esse, non erat tantum malum quantum bonum ipsa vnio; semel tamen facta vnione debetur, & ideo destructio illius, tanti æstimatur in ratione mali, quanti habetur in ratione boni, vnio Verbi ad humanitatem.

87 *Ad 2. respondet.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam, vel suppositum consequentis: licet enim meritum diuidatur in condignum, & congruum, demeritum autem non datur, nisi condignum; vndè à Theologis demeritum non diuiditur in demeritum condignum, & congruum. Ratio autem differentiæ esse potest; nam meritum congruum fundatur in bonitate Dei, cui congruit, vt amicos, illius voluntatem facientes exaudiat; Deus autem in puniendo non ad suam bonitatem, sed ad nostra demerita attendit, imò suæ bonitati, & misericordiæ innitens, aliquid de pœna diminuit, vndè vt communi axiomate asseritur *vltrà condignum præmiat, & citrà condignum punit*; & ideò demeritum congruum non datur, sed tantùm condignum.

88 *Secundò resp. principali replicæ.*

Vel secundò responderi potest replicæ principali, prætermisso antecedenti, distinguendo consequens: non esse gratiæ vnionis non est connexum essentialiter cum peccato habituali sumptum, vt pœna formaliter, concedo consequentiam; sumptum sub alia ratione, nempè, vt effectus illius in alio genere causæ, nego consequentiam. Ad primam consequentiæ probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, dicatur, quod excludit aliud demeritoriè opponi sub hac ratione cum illo moraliter in sensu Theologico; ac proindè sub hac consideratione non esse cum illo essentialiter incompatibile; hoc tamen non tollit, quod sub alia consideratione illud essentialiter excludat.

89 *Ad 2.* *Non esse gratiæ sub ratione pœnæ non est essentialiter cum peccato connexum.*

Ad secundam, concesso antecedenti, distinguo consequens: liberum est Deo peccato habituali supposito, auferre, vel non auferre gratiam vnionis in pœnam peccati habitualis, concedo consequentiam: absolutè, nego consequentiam. Itaque non esse gratiæ vnionis, prædicta sententia supposita, dupliciter cum peccato habituali comparatur, scilicet; vt effectus illius ratione incompatibilitatis peccati; & gratiæ vnionis in eodem subiecto, & insuper sub ratione pœnæ, quam subinduit, quatenus Deus vult non esse gratiæ in pœnam præcedentis peccati, quamuis autem non esse gratiæ vnionis non possit non consequi peccato habituali supposito; Deo tamen liberum est, velle illam negationem ex motiuo puniendi peccatum habituale, & non velle illud non esse ex prædicto motiuo; ac proindè quamuis tale non esse sit connexum essentialiter cum esse peccati habitualis; non tamen est essentialiter cum illo connexum sub ratione pœnæ, quia eo ipso, quod Deus non vellet, non esse gratiæ vnionis ex motiuo puniendi peccatum habituale, quamuis consequeretur, pœna non esset.

90 *Instabis.*

Sed dices; repugnat merito essentialis connexio cum præmio, non solum in ratione præmij, sed etiam cum illius entitate sub quacumque alia ratione: ergo pariter repugnat demeritum connecti essentialiter cum entitate pœnæ sub aliqua ratione. Consequentia tenet. Tùm à paritate rationis. Tum etiam; quia præmium non aliundè repugnare potest, nisi quia præmiare, est actus liber præmiantis; sed etiam punire, est actus liber punientis: ergo si primum repugnat, etiam repugnabit secundum. Antecedens autem probatur: actus enim voluntatis non potest esse meritum impulsus per illum producti, nec actus intellectus potest meritoriè Verbum à se productum causare; at hoc non alia ratione, nisi quia inter prædictas actiones, & illarum terminos est essentialis connexio: ergo hæc repugnat merito, non solum cum præmio in ratione præmij formaliter, sed etiam cum illius entitate sub quacumque alia ratione.

91 *Respond. Meritum essential. connexum cum præmio, secus de merito cũ pœna.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem differentiæ est, cum enim præmium cedi debeat ex decreto remunerandi meritum, debet distinctum terminare decretum ab illo, quo decernitur meritum; actio autem meritoria non potest connecti essentialiter, nisi cum termino per illam producto, & quia actio, & terminus eodem decernuntur decreto; fit consequens, quod repugnet inter meritum, & præmium essentialis connexio, nedum in ratione præmij, sed etiam entitatiuè, quia eo ipso, quod detur huiusmodi connexio datur vnum decretum in ordine ad vtrumque extremum; cum quo ratio meriti, & præmij nequit subsistere; licet autem non esse gratiæ vnionis, essentialiter sit cum esse peccati grauis connexum, terminant decreta distincta; nam culpa terminat decretum permissiuum, non esse gratiæ vnionis, si de facto poneretur, terminaret decretum approbatiuum; & ideò non obstante essentiali connexione potest tale non esse decerni ex motiuo puniendi; & consequenter potest rationem pœnæ subinduere. Quod si actus meritorius possit connecti essentialiter cum aliquo diuersum terminante decretum non obstabit illorum connexio essentialis ad rationem meriti, & præmij, quod plures docent de actu meritorio per ordinem ad principium, quod scilicet, potest de potentia absoluta esse præmium talis actus quamuis actus essentialiter supponat principium, cum illoque connectatur.

§. IV.

De peccato habituali leui.

92 *Secunda conclusio. Probat. 1.*

SECVNDA CONCLVSIO: *Peccatum habituale leue nequit de potentia absoluta cum gratia vnionis componi.* Ita Authores omnes pro conclusione præcedenti relati, & probatur primò; nam peccatum leue existens in humanitate vnita non posset, non denominare suppositum diuinum, vt in illa subsistens, sed talis denominatio repugnat diuino supposito: ergo implicat peccatum leue in humanitate vnita. Secundò; nam peccatum leue habituale dependet in conseruari ab actu peccaminoso, vt moraliter existente; sed moralis existentia peccati actualis præcedentis repugnat in humanitate assumpta; aliàs supposito diuino moraliter tribueretur, quod implicat: ergo omnino est impossibile peccatum leue habituale in humanitate assumpta. Quæ argumenta fusius *infrà* prosequemur.

Secundò.

93 *Tertia.*

Denique probatur conclusio; nam peccatum leue non stat cum Deitate, vt infinitè sanctificante; sed gratia vnionis infinitè humanitatem sanctificat: ergo implicat peccatum leue in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor supponitur, & ostenditur primò: Deitas, vt infinitè humanitatem sanctificans, reddit illam infinitè gratam Deo; & obiectum dignum complacentia diuina infinita; sed implicat esse dignam complacentia infinita, & esse in peccato leui: ergo implicat leue peccatum cum Deitate, vt sanctificante infinitè.

Maior probat. 1.

Secundò.

Secundò: nam Deitas, vt infinitè humanitatem sanctificans, reddit illam dignam omni complacentia diuina, peccatum autem leue reddit subiectum, cui inest, aliqua displicentia dignum; sed implicat esse simul dignum omni complacentia, & aliqua displicentia dignum: ergo implicat leue peccatum cum Deitate, vt sanctificante infinitè.

94 *Tertiò.*

Tertiò: nam Deitas, vt sanctificans infinitè, constituit humanitatem dignam gloriæ, vt statim conferendæ; peccatum autem leue reddit subiectum, cui inest dignum dilatione gloriæ, & indignum collationis gloriæ statim conferendæ; sed implicat simul esse dignum gloriæ, vt statim conferendæ, & indignum collationis gloriæ statim, non minus, quàm esse dignum & indignum gloriæ absolutè: ergo implicat simul Deitas, vt infinitè sanctificans, & peccatum leue habituale in humanitate assumpta.

95 *Quartò.*

Quartò; nam Deitas sub conceptu infinitè sanctitatis essentialiter repugnat, non solum cum peccato graui, sed etiam cum peccato leui; vndè Deo, quia infinitè sanctus est, vtrumque peccatum repugnat essentialiter; sed

sed non est cur hanc repugnantiam non praestet humanitati, esto illi non conueniat per essentiam, sed solum per communicationem, nec est ratio, quare essentialis repugnantia cum peccato veniali inuoluat modum conueniendi per essentiam: ergo Deitas, vt sanctificans infinitè humanitatem essentialiter repugnat cum peccato veniali; & consequenter implicat, peccatum leue cum diuinitate, vt sanctificante infinitè.

Quinto. Denique probatur maior: Deitas vt infinitè humanitatem sanctificans praestat illi sanctitatem, qua maior extra Deum esse, nec intelligi potest; sed sanctitas essentialiter repugnans cum peccato leui habituali, maior est sanctitate, cum solo peccato graui essentialiter pugnante: ergo Deitas, vt infinitè humanitatem sanctificans essentialiter cum peccato leui pugnat; & consequenter cum illo nequit in humanitate componi.

§. V.

Argumentis in contrarium occurritur.

96 *Arguitur primò.* CONTRA istam conclusionem arguitur primò: gratia habitualis non opponitur essentialiter cum peccato veniali: ergo gratia vnionis non pugnat cum illo essentialiter. Antecedens est de fide, dantur enim in homine iusto plura peccata venialia, iuxta illud: *Septies in die cadit iustus*. Consequentia autem probatur primò; nam illud discurrebamus

Consequens probat. 1. supra, gratiam vnionis pugnare cum peccato graui essentialiter, esto gratia nostra iustificans, non habeat cum illo essentialem oppositionem, quia peccatum lethale est grauitatis infinitae, vel superioris ordinis ad dignitatem gratiae habitualis, non autem ad dignitatem gratiae vnionis; at haec ratio in peccato veniali non militat: ergo si gratia habitualis non opponitur illi essentialiter, nec gratia vnionis habet cum eo essentialem oppositionem.

Secundo. Secundo, nam gratia habitualis est formalis participatio sanctitatis diuinae oppositae peccato veniali essentialiter; & tamen non participat oppositionem essentialem cum peccato veniali: ergo quamuis gratia vnionis sit communicatio sanctitatis diuinae repugnantis essentialiter cum peccato veniali, non erit communicatio huiusmodi oppositionis.

97 *Responde. ad 1. conseq. prob.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam licet illa ratio non militet, militant aliae. Prima; quia ad oppositionem essentialem sanctitatis cum minori malitia, requiritur maior sanctitatis perfectio; sanctitas autem substantialis infinitè excedit sanctitatem participatam à gratia habituali: vnde quamuis haec cum peccato veniali non habeat oppositionem, sanctitas substantialis essentialiter pugnat cum illo. Secunda; quia gratia habitualis non praestat dignitatem ad gloriam, vt conferendam statim, sed vt suo tempore conferendam; ac proinde non opponitur indignitati praestitae à peccato veniali, quae non est ad gloriam, vt non conferendam, sed vt statim conferendam; huic tamen illi opponitur dignitas ex gratia vnionis, nam per illam redditur humanitas digna gloria, vt conferendae statim. Tertia, nam gratia habitualis non constituit obiectum dignum omni complacentia diuina, sed aliqua, nempè, amicabili, cum qua non opponitur displicentia ratione peccati venialis, quae est talis secundum quid, & non pugnat cum amicitia diuina; gratia autem vnionis, constituit obiectum dignum omni complacentia diuina, cum qua dignitas cuiuscumque displicentiae repugnat.

98 *Ad 2.* Ad secundam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam participare est partem capere, vnde quamuis per fictionem participatae aliqua perfectio conueniat, non sequitur, conuenire formae illam participanti; communicatio autem diuinitatis, quae fit per vnionem substantialem est communicatio totius diuinitatis, & totius sanctitatis diuinae: vnde passim docent Patres, fuisse Christi humanitatem delibutam totius diuinitatis vnguento. vnde cum diuinitati repugnet, non solum mortale, sed etiam veniale peccatum; fit consequens, vt haec repugnantia communicetur humanitati media vnione substantiali.

99 *Instabis.* Dices: licet tota diuinitas media vnione communicetur humanitati, non tamen communicatur totaliter; non enim communicatur ita perfectè, sicut Deo, cui conuenit per essentiam: ergo quamuis diuinitas in se ipsa sit sanctitas opposita peccato veniali essentialiter, non tamen illi repugnat, vt communicata humanitati. Patet consequentia; forma enim non potest omnem suum effectum praestare, nisi totaliter communicata: ergo si humanitati non communicatur totaliter, quamuis in se opponatur essentialiter peccato veniali, non est cur hanc repugnantiam humanitati communicet.

100 *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens; non communicatur totaliter totalitate modi; concedo antecedens; totalitate formae, nego antecedens, & consequentiam; vt enim totum suum effectum communicet, sufficit totaliter formam communicari; quamuis quia non communicatur totaliter, totalitate modi, non communicet hos effectus omni modo, quo potest illos communicare, vndè repugnantiam cum peccato veniali, & mortali humanitati communicat, non tamen eo modo, quo effectus illos communicat Deo, cui conueniunt à se, & per essentiam, humanitati verò non à se, & per essentiam, sed per communicationem ab alio.

101 *Vrgebis.* Instabis: ex diuerso modo quo Deo, & humanitati communicatur constituit Deum magis sanctum, quam humanitatem: ergo ex eadem diuersitate oritur, vt Deo praestet repugnantiam essentialem cum peccato veniali, non autem humanitati.

Respond. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: repugnantiam essentialem cum peccato veniali per essentiam, & à se, concedo consequentiam; repugnantiam essentialem cum peccato veniali absolutè, nego consequentiam. Vt enim Deus sit magis sanctus, quam humanitas, sufficit, vt Deo conueniat dicta repugnantia per essentiam, & à se, humanitati autem non per essentiam, sed per communicationem; hoc enim quod est repugnare à se, & per essentiam cum malitia peccati, perfectio est in linea sanctitatis; vndè quamuis Deo, & humanitati repugnantia essentialis cum peccato veniali conueniat, quia Deo conuenit à se, humanitati autem non à se, sed ab alio, Deus in ratione sancti excedit humanitatem.

102 *Secundò arguitur ex suprà dictis.* Secundò arguitur, & instatur contrà dicta; eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate vnita, humanitas infinitè sancta non est, sed repugnat peccatum veniale cum gratia vnionis, quia humanitas per gratiam vnionis infinitè sanctificatur, vt constat ex triplici ratione, qua conclusionem monstrauimus: ergo eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, non implicat peccatum veniale in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Minor ex dictis habetur, & maior probatur. Infinitum in aliquo genere, est, quo maius esse non potest; sed eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, est aliquid maius humanitate in ratione sanctitatis: ergo eo ipso, quod Deus sit sanctior humanitate, humanitas infinitè sancta non est.

103 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: non est infinitè sancta in omni linea sanctitatis, concedo maiorem: in linea sanctitatis communicatae, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; nam licet humanitas non sit infinitè sancta in linea sanctitatis per essentiam, est tamen infinitè sancta in linea sanctitatis per communicationem, quia in hac linea maior sanctitas, nec dabilis, immo nec intelligibilis est, & hoc sufficit, vt cum eius sanctitate praestita per gratiam vnionis, non possit compati peccatum veniale.

104 *Instabis.* Sed dices, non solum non est infinitè sancta in linea sanctitatis per essentiam, sed nec etiam est sancta infinitè simpliciter, eo ipso quod Deus sit sanctior; sed si non est sancta infinitè simpliciter, non est cur essentialiter pugnet cum peccato veniali: ergo eo ipso quod Deus sit sanctior humanitate, potest in illa vnita peccatum veniale inueniri. Consequentia tenet. Minor constat; nam gratiae infinitae intensionis, si daretur, non pugnaret essentialiter cum peccato veniali; sed hoc non alia ratione, nisi quia licet sanctificaret infinitè intensiuè, non tamen infinitè simpliciter: ergo si humanitas per gratiam vnionis, non est sancta infinitè simpliciter, non est cur peccatum veniale essentialiter in humanitate repugnet in sensu composito vnionis. Maior autem probatur: infinitum namque est, quo maius, nec dari, nec intelligi potest: ergo infinitè sanctum simpliciter est, quo magis sanctum nec potest dari, nec intelligi; sed Deus sanctior est humanitate vnita: ergo humanitas vnita non est sancta infinitè simpliciter.

105 *Soluitur P. Ponce Hurtad. Hen. non esse sanctam infin. simplic. in omni genere sancti.* Hoc argumento conuincitur Ponce Hurtado *disputat. 2 in 3. sect. 4. quarta, subsectione prima*, ad asserendum, non posse oppositionem esse intrinsecam gratiae vnionis cum peccato veniali defendi; nisi asseratur, humanitatem sanctificari per illam infinitè simpliciter in omni genere sanctitatis. Eodem igitur fundamento nititur praedictus Auctor, & falso principio ducitur.

dicitur. Hoc secundum patet clarè; nam humanitas non est sancta *infinitè* in linea sanctitatis per essentiam, imò nec sancta in hac linea, cum sancta per essentiam non sit, sed per communicationem gratiosam sanctitatis increatæ; sed esse sanctum per essentiam, est in aliqua linea sanctitatis; ergo humanitas non est *infinitè* sancta in omni genere, vel linea sanctitatis. Deindè: nam humanitas non redditur æquè bona per diuinitatem unitam, sicut redditur ipse Deus per Deitatem sibi identificatam; ergo nec redditur æquè amabilis ac proindè, nec æqualiter sancta, ac Deus. Ex quo vlterius fit; vt humanitas non contineat formaliter, nec eminenter omnem sanctificationem, quod necessarium erat, vt esset sancta infinitè in omni genere sanctitatis.

Nec æquè bona, & amabilis ac ipse Deus.

106 Quod autem hoc necessarium non sit, vt oppositio essentialis gratiæ vnionis cum peccato veniali defendatur: patet primò: vt enim amor essentialiter opponatur cum odio eiusdem obiecti sub eadem omninò ratione, non est necessarium, quod amor, & odium conueniant subiecto per identitatem a se, sed oppositionem intrinsecè essentialem, quamuis realiter distinguantur ab illo, & realiter ab eodem causentur: ergo pariter, vt sanctitas increata oppositionem essentialem conseruet, exerceatque cum peccato veniali, non est necessarium, vt per identitatem conueniat: & consequenter oppositio essentialiter erit cum peccato veniali, non solum in Deo, cui conuenit per identitatem a se, sed etiam in humanitate, à qua realiter distinguitur, & per liberalem, & gratiosam communicationem, sed ideo sancta infinitè in omni genere sanctitatis non est; quia non est sancta per formam sibi identificatam, & ipsi à se conuenientem: ergo, quod non sit sancta infinitè simpliciter in omni sanctitatis genere, non obstat quò minus, ità sit sancta, vt in ipsa peccatum veniale essentialiter repugnet, Quo argumento nonnulli Recentiores vtuntur.

Cum hoc stat essentialis oppositio gratiæ vnionis cum peccato veniali. Probatur 1.

107 Sed melius monstratur secundò, notando primò Auctores negantes, humanitatem esse sanctam infinitè simpliciter (præter Scotum, & Scotistas, cum quibus modò non agimus) fateri, operationes Christi esse in ratione meriti, & in ratione satisfactionis simpliciter infinitas; & rationem discriminis reddere, quia nempè meritio, & satisfaction: Christi maius meritum, & maior satisfactio non datur, cum actiones increatæ, quæ tandem excedere possunt, meritoriæ, aut satisfactoriæ non sint; datur tamen magis sanctum, vel licet, ipse Deus, qui capax est sanctitatis, & quia de ratione infiniti est, vt non possit excedi, inferunt humanitatem Christi non esse dicendam sanctam infinitè simpliciter, benè tamen illius operationes simpliciter infinitè meritorias, & satisfactorias dici. Secundò: concedi ab eisdem Auctoribus humanitatem Christi esse sanctam infinitè cum addito, nempe, in linea, aut genere sanctitatis communicatæ, in quo consequenter loquuntur, nam in genere sancti per communicationem non est dabile magis sanctum; ergo in hoc genere est humanitas infinitè sancta simpliciter.

Secundò, & melius.

108 Quibus breuiter præsuppositis ità argumentor: si Deus in seipso capax sanctitatis non esset, gratia vnionis essentialiter pugnaret cum peccato veniali in humanitate assumpta; sed ex eo quod Deus capax sanctitatis sit, in nullo minuitur oppositio gratiæ vnionis cum peccato veniali: ergo esto humanitas non sit sancta infinitè simpliciter, in eo sensu, in quo defenditur à prædictis Auctoribus, repugnabit essentialiter peccatum veniale in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Maior constat: nam si Deus capax sanctitatis non esset, humanitas per gratiam vnionis esset sancta infinitè simpliciter: ergo in eo casu essentialiter cum peccato pugnaret. Consequentia patet: nam ea solum ratione asseritur ab illis Auctoribus humanitatem assumptam, non esse sanctam infinitè simpliciter, quia Deus sanctior est illa; sed ex eo quod Deus sit sanctior humanitate non minuitur oppositio cum peccato: ergo ex eo, quod non sit sancta infinitè simpliciter, non minuitur prædicta oppositio; & consequenter esto non sit sancta infinitè simpliciter, repugnabit essentialiter peccatum veniale compositum cum illius sanctitate.

Minor etiam non minus aperta videtur; quia ex eo, quod Deus capax sanctitatis sit, nihil sanctitatis deficit gratiæ vnionis, sed solum ab illa negatio excessus aufertur à sanctitate maiori: eo quod si Deus sanctus non esset, non daretur maior sanctitas, quæ gratia vnionis non conuenit, eo quod Deus capax sit sanctitatis. ergo ex eo quod Deus capax sanctitatis sit, nihil oppositionis cum peccato veniali aufertur à gratia vnionis, quæ alias illi conueniret, si Deus sanctitatis capax non esset; nam oppositio cum peccato est conceptus sanctitatis onerus; & consequenter si in nullo tali sanctitatis minuitur, in nullo etiam minuitur oppositio cum peccato.

109 Quod amplius vrgetur, ex eo quod Deus capax esset merendi, & satisfaciendi, quamuis meritum Christi amitteret denominationem infiniti simpliciter in ratione meriti, & satisfactionis, nihil tamen valoris, & efficaciæ meritoriæ modò amitteret; sed ad eadem præmia, & eodem modo valeret: ergo ex eo, quod Deus capax sanctitatis sit, quamuis gratia vnionis, vt sanctificanti humanitatem, denominatio simpliciter infinitæ, non competat, nihil tamen efficaciæ sanctificatiuæ, peccatique expulsiuæ illi deficit, quæ alias illi conueniret si Deus capax sanctitatis non esset; & consequenter, si in hac hypotesi impossibili, essentialiter pugnaret cum peccato veniali in humanitate assumpta, eandem oppositionem habebit, quamuis Deus capax sanctitatis sit.

Confirmatur.

110 Ad replicam autem respondeo, distinguendo maiorem: non est sancta infinitè simpliciter, prout simpliciter est idem quod omnibus modis, concedo maiorem: prout simpliciter & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque asserimus, humanitatem per gratiam vnionis non esse sanctam infinitè simpliciter, idest, omnibus modis, quia non est sancta infinitè in linea sanctitatis per essentiam, nec in omni linea, aut genere sanctitatis; immò nec dicendam esse sanctam infinitè in genere sanctitatis abstrahente à sanctitate per essentiam, & sanctitate per communicationem, solum dicitur infinitum in genere, quod formaliter, aut eminenter continet omnem gen. ris perfectionem; humanitas autem, vt sancta per gratiam vnionis, non continet formaliter, nec eminenter omnem perfectionem sanctitatis contentam sub genere, aut linea sanctitatis vt sic; cum nullo ex his modis contineat perfectionem sancti per essentiam: esse tamen sanctam infinitè in linea sanctitatis communicatæ, & hoc sufficere, vt dicatur, sancta infinitè simpliciter, sumpto *simpliciter*, non pro omnibus modis tali, sed contrapositiuè ad *secundumquid*, & hoc modo posse, & debere dici sanctam infinitè simpliciter, patet primò; nam linea infinitæ longitudinis, quamuis non infinitæ latitudinis, aut infinitæ profunditatis esset, diceretur infinita quanta absolutè, quamuis non diceretur quanta infinitè, idest, *omnibus modis*, nec in omni genere quantitatis, vel in omni genere quantitatis, vt sic: ergo pariter sanctitas infinita in genere sanctitatis communicatæ, quamuis non dicatur infinita omnibus modis; dicitur sanctitas infinita absolutè. Secundò: nam paternitas, v. g. diuina, prout realiter à filiatione distincta, dicitur infinita absolutè, & absolutè dicitur perfectionis infinitæ, tametsi non talis esset, superaddere ad essentiam perfectionem maiorem, eò quod est infinita in specie, aut quasi specie paternitatis, quamuis non dicatur infinita omnibus modis, eo quod non est infinita in genere relationis, nec in omni specie, vel quasi specie illius: ergo idem in nostro casu.

Ad replicam tamen. 1. & 2. Sancta infinitè simpliciter & absolutè. Probat. 1. Secundò.

111 Deniquè: nam volitio v. g. diuina, prout virtualiter distincta ab intellectione est infinita absolutè, quia in linea volitionis infinitatem habet, non tamen est infinita omnibus modis, quia quatenus sic distincta, non continet perfectionem intellectionis: ergo pariter esse humanitatem per gratiam vnionis sanctam infinitè in linea sanctitatis per communicationem sufficit, vt dicatur sancta infinitè simpliciter, idest, non secundum quid, quamuis non sufficiat, vt dicatur sancta infinitè simpliciter, idest, omnibus modis. Quod autem hoc sufficiat, vt essentialiter repugnet in illa peccatum veniale in sensu composito sanctitatis prædictæ, patet; nam in sententia asserente, sanctitatem diuinam multiplicari virtualiter in attributis, sanctitas qualibet attributalis, prout ab alia virtualiter distincta pugnat essentialiter cum peccato veniali; & tamen prout sic distincta, non est infinita simpliciter, idest omnibus modis, sed tantum dicitur infinita simpliciter, idest, absolutè: ergo ista infinitas sanctitatis sufficit ad oppositionem essentialem cum peccato veniali, atque consequenter sufficit, vt in humanitate essentialiter repugnet in sensu composito vnionis.

Tertiò.

112 Sed vrgebis adhuc primò; eo ipso, quod non sit sancta infinitè omnibus modis humanitas per gratiam vnionis, non sit per illam obiectum dignum omni complacentia diuina: ergo eò ipso poterit Deus leuiter ratione culpæ venialis displicere. Secundò: gratia infinita in ratione sanctitatis infinita simpliciter, idest, absolutè; & tamen non opponitur cum peccato veniali essentialiter: ergo infinitas sanctitatis simpliciter, idest, *absolutè*, non tamen simpliciter, idest, *omnibus modis* talis, non sufficit ad oppositionem essentialem cum peccato veniali. Consequentia tenet. Minor est certa, & maior probatur; vt enim *proximè* diximus, infinitas in specie,

Vrgebis primò. Secundò.

cie, vel quasi specie contenta sub aliquo genere, est infinitas absolutè, quòcircà linea infinitæ longitudinis est quanta infinitè simpliciter, idest, *absolutè*, & volitio infinita in linea volitionis dicitur infinita simpliciter, contrapositiuè ad *secundumquid*, sed gratia infinitæ intensionis, est infinita in linea sanctitatis participatæ contenta sub sanctitate, vt sic: ergo posset, & deberet dici sanctitas infinita simpliciter, idest absolutè, quamuis non posset dici sanctitas infinita simpliciter, idest, omnibus modis.

114 *Ad 1. replicam respond.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens omni complacentia tàm libera, quàm necessaria, concedo antecedens: omni complacentia libera, nego antecedens, & consequentiam; Vt enim Deus nequeat in humanitate vnita, nec leuiter displicere, sufficit, quod per gratiam vnionis fiat obiectum dignum omni libera complacentia diuina, & omni bono, cuius est capax humanitas sinè termino in infinitum, etenim cum hac dignitate non stat, esse obiectum dignum aliqua, etiam leui displicentia diuina. Ad secundam, concessis maiori, & minori, distinguo consequens: omnis infinitas talis simpliciter, concedo consequentiam: aliqua, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam gratia infinitæ intensionis, estò esset sanctitas infinita simpliciter contrapositiuè ad secundum quid, non constitueret obiectum dignum omni libera complacentia diuina, nec omni bono, nec gloria, vt conferenda statim, sed tantùm dignum gloriæ infinitæ intensionis, vt suo tempore conferendæ: cum qua dignitate non pugnat indignitas ex peccato veniali proueniens: cæterum gratia vnionis, quia infinita est in linea sanctitatis communicatæ, & solum illi deest modus conueniendi à se, & per essentiam, aut identitatem, constituit obiectum dignum omni libera complacentia diuina, & omni bono, cuius est subiectum, cui conuenit capax sinè termino in infinitum, & gloria, vt conferenda statim, cum qua dignitate non stat idem subiectum esse obiectum dignum displicentia, etiam leuissima, aliquo leui malo pœnæ, & dilatione gloriæ, quod à peccato veniali præstatur.

Ad secundam.

115 *Instabis, & est tertium argumentū.*

Tertiò arguitur, & instatur contrà dicta: quod Deitas sub conceptu sanctitatis pugnet essentialiter cum omni peccato, siuè graui, siuè leui, habet ex eo quod est sanctitas infinita per essentiam: ergo subiecto, cui per essentiam non conuenit, non præstat essentialem repugnantiam cum peccato graui, & leui. Patet consequentia; nam tali subiecto non conuenit modus infinitatis per essentiam: sed ex illo modo dicta repugnantia oritur: ergo talis repugnantia illi subiecto non conuenit.

116 *Prima solutio.*

Huic argumento, qui censent, non implicare substantiam supernaturalem creatam impeccabilem omninò: respondent, negando antecedens; illi namque sanctitati substantiali creatæ omnis culpa, etiam leuis repugnaret essentialiter; ac proindè talis repugnantia essentialis non conuenit Deitati ex conceptu sanctitatis per essentiam. Hæc tamen sententia est falsa, maiorique, & meliori parti Theologorum contraria, vt *alibi* fusè ostendimus. Secundò, etiam negabunt antecedens, qui censent, visionem beatificam esse formalem sanctitatem, & ex conceptu talis sanctitatis essentialiter cum omni peccato pugnare, qui Auctores consequenter docebunt, diuinitati non competere repugnantiam essentialem cum peccato veniali ex conceptu infinitæ per essentiam, quandoquidem dicta repugnantia conuenit sanctitati, quæ illis per essentiam non est. Verùm hæc sententia minus frequens est apud Theologos, vndè illi standum non est pro solutione argumenti contrà sententiam communem.

Secunda.

117 *Tertia.*

Tertiò etiam antecedens negabunt, qui existimant, non implicare gratiam habitualem diuersæ speciei ab illa, qua de facto iustificamur: nam consequenter ad hanc sententiam docebunt, non implicare gratiam habitualem adæquatè cum lumine gloriæ connexam, & ratione cuius gloria, vt statim conferenda debeatur, cum quo debito indignitas præstita à peccato veniali nequit componi, vt *proximè* dicebamus. Quia tamen sententia contraria docens, implicare gratiam habitualem specie distinctam ab illa, qua iustificamur de facto, communis est Discipulis D. Tho. huic solutioni assentiri non possumus.

118 *Quarta.*

Denique negabunt antecedens Auctores illi, qui ex vna parte gratiæ habituali tribuunt repugnantiam essentialem cum peccato mortali, & ex alia eidem modo intrinseco gratiæ extensiuo repugnantiam essentialem concedunt cum peccato veniali, si tamen talem modum extensionis possibilem fateantur, posse simul in habituali gratia inueniri. Nos tamen huic doctrinæ non possumus assensum præbere. Tum; quia modus ille extensionis gratiæ intrinsecus cum peccato veniali essentialiter repugnans Theologis communiter displicet. Tum etiam, quia prædicto modo admissa, cum peccata venialia syncathegorematicè sint infinita, nec in vna ratione indiuisibili conueniant, ad repugnantiam essentialem cum omnibus, necessarij sunt modi gratiæ extensiui syncathegorematicè infiniti, & cum ex alia parte infinitum in actu implicatorium censeatur in communi, & vera sententia sit; fit consequens, vt hac via nequeat defendi possibilis sanctitas creata essentialiter cum omni peccato repugnans; ac proindè non excluditur, quod huiusmodi essentialis repugnantia diuinitati conueniat ex conceptu sanctitatis per essentiam.

Omnes istæ solutiones

falsis innituntur principijs, & Theologis parum gratæ.

119 *Vera solutio.*

Quare, ne sententiam ità communem principijs falsis, vel saltem minus probabilibus constituamus ad argumentum respondeo, concesso, vel prætermisso antecedenti, negando consequentiam: nam licet formæ sanctificanti conueniat repugnantia vt *quo* essentialis cum peccato veniali ex conceptu sanctitatis per essentiam; eo ipso, quod talis forma conuenire possit dupliciter; scilicet, per essentiam, & à se, & per communicationem ab alio, potest vtroque modo dictam repugnantiam præstare: cum hac tamen differentia, quod subiecto, cui conuenit per essentiam; conuenit etiam per essentiam, & à se repugnantia cum peccato; cui autem conuenit per communicationem ab alio; conuenit etiam ab alio essentialis repugnantia, & ratio habetur ex dictis; cum enim Deitas sinè identitate cum humanitate, cui vnitur constituat obiectum congruum dilectionis amicabilis Dei, & dignum hæreditate diuina, & complacentia amicabili; alias non sanctificaret humanitatem, cui vnitur, cuius contrarium in hac conclusione supponitur; fit, quod etiam sinè identitate cum humanitate, cui vnitur, reddat illam obiectum congruum, & dignum omnis complacentiæ diuinæ, gloriæque, vt statim conferendæ, cum quo nequit simul stare, eandem humanitatem esse dignam alicuius displicentiæ, & indignam collationis gloriæ statim, quod à peccato veniali præstatur: ac proindè, non solùm in subiecto, cui conuenit per essentiam, sed etiam in eo, cui ab extrinseco communicatur, repugnat essentialiter cum peccato veniali. Et ex his ad consequentiæ probationem, concessa maiori, distinguo minorem: in forma, cui vt *quo* dicta repugnantia conuenit, concedo minorem: in subiecto talis formæ, nego minorem, & consequentiam: solùm enim legitimè inferri potest subiecto, cui forma non conuenit per essentiam repugnantiam cum peccato, eo modo non conuenire, non autem, quod ratione formæ ab extrinseco communicatæ, non conueniat essentialis repugnantia.

120 *Vltimo arguitur.*

Denique arguitur; nam sequitur ex nostra sententia, in peccato veniali esse vim destructiuam gratiæ vnionis; consequens est falsum: ergo gratia vnionis non pugnat essentialiter cum peccato veniali. Sequela patet; nam omnis forma essentialiter alteri opposita, habet vim expulsiuam illius, vt constat in odio, quod, quia cum amore essentiali ei opponitur, potest illud à subiecto expellere; constat etiam in peccato mortali, quod; quia cum gratia opponitur essentialiter, habet vim destructiuam illius: ergo peccatum veniale, si essentialiter opponitur cum gratia vnionis, habet vim exclusiuam, & destructiuam illius. Minor autem ostenditur primò: minor enim est vis demeritoriè tantùm destructiua, vt destructiua essentiali, sicut minor est oppositio tantùm moralis, quàm oppositio physica, & repugnantia essentialis, sed peccato veniali non conuenit vis destructiua gratiæ vnionis demeritoriè; ergo nec vis destructiua essentialis. Secundò, nam si prædictam vim haberet, necessariò esset moralcatione nocumenti grauis, sed hoc asserendum non est; cum de peccato veniali nostra conclusio procedat: ergo non conuenit veniali peccato vis destructiua gratiæ vnionis.

Minor probatur.

Secundò.

121 *Respond.*

Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, nego maiorem, cuius falsitas constat primò in Thomistarum sententia asserentium: negationem consensus esse incompatibilem essentialiter cum præmotione efficaci ad consensum, & tamen non habet vim destructiuam illius; alias homo negatione consensus posset efficacem gratiam destruere. Constat etiam in statu innocentiæ incompatibili essentialiter cum peccato veniali, & tamen veniale peccatum non habet vim destructiuam illius. Et in omnium sententia peccatum veniale essentialiter repugnat Deitati, vt conuenienti Deo, illumque sanctificanti, & tamen non habet vim destructiuam illius. Duplex ergo oppositio essentialis est distinguenda, vna inter formas *actiuè* ex vtraque parte incompatibiles, & in his vna potest aliam à subiecto expellere; & è contrà: alia inter formas, quarum vna est alteri *actiuè* incompatibilis, & alia solum *passiuè*, & in his, quæ alteri *actiuè* incompatibilis est, potest illam destruere, & expellere à subiecto, quæ verò solum passiua incompatibilitate gaudet, quantumuis alteri for-

Extrema essentialiter opposita, aliquando non se mutuò expellunt.

ma

nae apponatur, non potest illam destruere; vt peccatum veniale, licet opponatur cum statu innocentiæ; quia hic status secum non patitur veniale peccatum; non tamen potest statum innocentiæ destruere, & huius conditionis est oppositio essentialis, quæ versatur inter gratiam vnionis, & peccatum veniale, quæ ideò inter se opponuntur: quia gratia vnionis illud secum non compatitur; non autem quia peccatum veniale, possit destruere gratiam vnionis.

122 *Instabis.* Sed dices: iuxta Auctores secundæ sententiæ potest humanitas vnita Verbo committere peccatum mortale dissoluens, destruensque vnionem: ergo saltem in hac sententia potest etiam delinquere leui peccato dissoluente, & destruente hypostaticam vnionem: & consequenter peccato veniali inest vis vnionis destructiua. *Respondent aliqui.* Respondent præfatæ sententiæ Auctores, concedendo consequentiam; nec sequitur, esse graue; non enim demeritoriè destrueret, sed per modum formæ cum vnione incompatibilis, licet autem ad destruendam vnionem demeritoriè requiratur æqualitas culpæ cum pœna, atque adeò non esse, scilicet, destructio vnionis, quæ pœna grauis est, non possit demeritoriè à peccato leui causari, vt autem vnio destruatur per formam incompossibilem non exigitur talis æqualitas, vndè peccatum leue, quamuis in morali æstimatione non adæquet destructionem, vel non esse vnionis hypostaticæ, potest illam destruere per modum formæ incompossibilis, quin ex hoc graue consurgat.

123 *Non placet ista solutio.* Hæc tamen solutio non placet; nam licet verum sit ad expulsionem alterius via incompossibilitatis non requiri moralem æqualitatem, vt constat in gratia habituali, quæ iuxta frequentiorem, & veram sententiam, peccatum mortale expellit se ipsa sinè nouo Dei fauore, quamuis illius dignitas non adæquet grauitatem peccati: ex hoc tamen solum sequitur, posse destrui vnionem hypostaticam per peccatum veniale, vt formam incompossibilem, qui ex hoc sit mortale ex sua specie, non tamen quia sit mortale ob nocumentum illatum: ergo saltem ex hoc capite necessariò erit mortale. Probo antecedens, peccatum ex specie graue, ex nocumento illato, si graue sit nouam, & distinctam accipit grauitatem: ergo peccatum leue de se, ex nocumento graui, grauitatem accipiet; at destructio vnionis hypostaticæ graue nocumentum est humanitatis vnitæ: ergo peccatum vnionem dissoluens, non potest non esse graue grauitate accidentali accepta ex nocumento illato, quamuis veniale ex sua specie maneret, & hoc consequenter ad illam sententiam est asserendum. *Respond.* Cæterum ex hoc principio inter alia *infra* Nobis confutabitur, vnde standum est solutioni prius traditæ.

§ VI.

Nullum actuale peccatum posse in humanitate cum vnione ad Verbum componi, auctoritate, & vna ratione probatur.

124 *Tertia conclusio. Capreolus. Medina. Vincent. Cabrera. Aluarez. Suarez. Granad. Vazquez.* SIT TERTIA CONCLVSIO. *Implicat humanitatem Verbo vnitam delinquere peccato actuali cum vnione composito.* Ità Auctores tertiæ sententiæ in eo gradu certitudinis, vt oppositam grauiter notent. Capreolus illam censet hæreticam, & blasphemam. Medina errori proximam. Vincentius parum consonam Concilijs, & Patribus malè sonantem, & piarum aurium offensiuam. Cabrera dolosam. Aluarez maximè temerariam. Suarez temerariam, & impiam. Granadus absurdam, & plusquam temerariam. Vazquez nota aliqua dignam. Alij tamen recentiores tametsi sententiam oppositam à nota hæresis liberent; quia nostra nullibi est expressè definita, & à nota erroris; quia ex reuelatis non potest euidenter inferri, & à nota propriæ temeritatis; quia, nec omnes Patres, nec Theologi omnes nostram sententiam defendunt, censent tamen esse impiam, piarum aurium offensiuam, & Theologo indignam, eisdemque notant censuris sententiam componentem peccatum habituale cum hypostatica vnione de potentia absoluta.

125 *Probat. 1. ex PP.* Quæ ostenditur primò ex Patribus passim asserentibus, Christum non solum vt Deum, verum etiam vt hominem fuisse impeccabilem. Ità Dionisius Alexandrinus *in Epistola contra Paulum Samosatenum, circà finem* August. *lib. 2. de peccatorum meritis, & remissione cap. 11. lib. 2. de Incarnatione Verbi à medium, & propè finem lib. 1. de prædistinatione Sanctorum cap. 15. & in Enchiridione cap. 40.* Athanasius *lib. de Incarnatione Christi parum à principio* Epiphanius *in Anchorato longè post medium* Gregorius Nazianzenus *oratione 36. quæ est quarta de Theologia. num. 46* Origenes *lib. 2. Periarcon cap. 6. post medium,* Hylarius *lib. 1. de Trinitate circà medium* explicans illud ad Romanos 8. *in similitudinem carnis peccati,* quorum verba referunt, & doctè ad nostrum intentum ponderant Recentiores *in præsenti,* & fusius Pater Vazquez *disp. 61. cap. 3.* vbi ex illis colligit, sententiam contrariam esse graui aliqua nota dignam; sed si Christus non peccasset, ad peccandum tamen potentiam haberet, falsò à Patribus impeccabilis diceretur: ergo iuxta Ecclesiæ Patres humanitas Verbo vnita, nedum non peccauit, verùm non peccare potuit in sensu composito vnionis. *Dionisius, & Aug. Athan. Epiph. Gregor. Origen. Hylarius, Vazquez.*

126 *Secundo probat. ex Concilijs.* Quod amplius vrgetur ex *sexta Synodo Constantinopol. generali actione 8.* Vbi contra Macharium, & Stephanum negantes duas voluntates naturales in Christo humanam scilicet, & diuinam; eo quod alias habuisset voluntatem peccabilem, definitur, duas voluntates habuisse, diuinam scilicet, & humanam impeccabilem. Verba *Synodi* tomo 3. Conciliorum p. 2. pag. mihi 34. sunt: *Si itaque, & humanam impeccabilem voluntatem assumpsit Dominus noster, & Deus, Iesus Christus, & diuinam ante secula cum Patre, & Sancto Spiritu habuit voluntatem, procul dubio duas naturales voluntates in Christo Orthodoxos oportet confiteri,* & pag. 31. in fine sic ait: *Impossibile enim est in vno, eodemque Christo Deo nostro duas simul, & ad inuicem contrarias, seu dissimiles existere voluntates.* Rationemque reddit verbis sumptis ex Gregorio Niseno. *Quia quemadmodum corpus nostrum regitur, ornatur, atque ordinatur ab intellectuali, & rationali anima nostra; ità, & in homine Christo tota luminis eius conspersio ab ei insidente Verbi diuinitate, semper, & in omnibus mota, Deo mobilis fuit.* Vbi, vt clarè constat, impossibilitas volitionis creatæ contrariæ voluntati diuinæ in voluntate Christi humana, quæ eadem est cum incapacitate peccandi, reducitur ad regimen Verbi, quo semper regebatur voluntas Christi creata; sed hoc regimen non potuit non esse; cum oriatur ex vnione humanitatis ad Verbum: ergo humanitas Verbo vnita peccare non potuit.

127 *Respondebis primo. Secundo.* Responderi potest primo, explicando Verba Patrum de impeccabilitate de lege ordinaria, non autem de potentia absoluta; primum autem Auctores sententiæ contrariæ non negant. Vel secundo responderi potest, loqui de impeccabilitate de potentia absoluta, non tamen illam tribuere humanitati, vt vnitæ tantum Verbo, sed vt ornatæ gratiæ donis, & beatifica visione, & ità verum est, non potuisse de potentia absoluta peccare. Ex hoc tamen non colligitur non posse de potentia absoluta peccatum actuale cum vnione ad Verbum coniungi; potuit namque vnita manens, donis gratiæ, & beatifica visione exornata non esse, cui prout sic sumptæ, peccatum non repugnaret, & in hoc sententia contraria consistit.

128. *Contra 1. solutionē. obstat.* Nulla tamen ex his solutionibus argumenti eneruat vires, & prima rejicitur; etenim Patres loquuntur de impeccabilitate soli Christo conuenienti; at impeccabilitas de lege ordinaria, soli Christo non conuenit: ergo ineptè de hoc genere impeccabilitatis explicantur. Consequentia tenet. Minor constat: nam Beatissimam Virginem nunquam de facto peccasse, est de fide; & consequenter non potuit de lege ordinaria peccare; id namque dicitur de lege ordinaria, vel ordinariè impossibile, quod secundum legem à Deo statutam accidere nequit: ergo iste modus impeccabilitatis soli Christo non conuenit.

129 *Maior probatur.* Maior autem ostenditur primò ex Augustino *lib. 2. de Incarnatione Verbi circa medium,* vbi de anima Christi loquens sic ait: *Oleo ergo lætitiæ vngitur cum Verbo Dei immaculata fæderatione coniuncta est, & per hoc sola omnium animarum peccati incapax fuit: quia Filij Dei, bene, & plene capax fuit:* ergo incapacitas peccandi, de qua loquitur Augustinus soli conuenit animæ Christi. *Secundo. Hilar.* Secundò: nam verba, quæ ex Hilario adducuntur, sunt: *Hominem Christum non potuisse admittere peccatum, dum Christus est,* & quod, *qui Christus est, non potuit amittere, quod Christus est:* ergo loquitur de impotentia peccandi Christo propria, & nulli alteri à Christo communi. *Tertio.* Denique: nam omnes Patres allegati ex deificatione substantiali humanitatis à Verbo, probant impotentiam peccandi: ergo loquuntur de incapacitate peccandi, quæ soli conuenit Christo.

130 *Secunda solutio impugnatur 1.*

Et ex his secunda solutio, reijcitur primò; nam impeccabilitas ratione visionis beatificæ non conuenit soli Christo, sed etiam alijs beatis; sed Patres loquuntur de impeccabilitate soli Christo conueniente: ergo non loquuntur de impeccabilitate orta ex visione beatifica. Deindè: nam probant impeccabilitatem Christi ex vnione substantiali ad verbum: ergo loquuntur de impotentia peccandi conueniente ratione talis vnionis. Consequentia tenet. Antecedens autem fusè, & doctè probat Vazquez *disp. allegata cap. 3.* & constat primò ex verbis Augustini *proxime* adductis, & *lib. 2. de Incarnatione Verbi*, & insuper in eodem libro circà finem, vbi de anima Christi loquens, sic ait: *Et ideò nec vertibilis, nec mutabilis dici potest, quæ inconuertibilitatem ex verbi Dei vnitate indesinenter ignita possidebit.* Et paucis interpositis explicans illud Psal. 34. *Quia vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*, sic ait: *Ostendit, quod ista anima aliter oleo lætitiæ, idest, Verbo Dei, & sapientia vngitur, & aliter participes eius; illi enim in odorem vnguentorum eius cucurrisse dicuntur, ista vero anima vasculum vnguenti ipsius fuit. Sicut ergo alius est vnguenti odor, & alia est vnguenti substantia, ità aliud est Christus, & aliud participes sui, & sicut vas ipsum, quod substantiam continet vnguenti, nullum genus potest aliud recipere liquoris, ità anima Christi, velut vas, in quo inerat substantia vnguenti impossibile fuit vt contrarium reciperet odorem.* Ergo iuxtà Augustinum ideò anima Christi incapax peccati fuit, quia non sola participatione diuinæ sanctitatis, quam nomine *odoris vnguenti* intelligit; sed diuinitate ipsa, quam *vnguentum* vocat, fuit vncta; & consequenter quia fuit substantialiter diuinitati vnita, & coniuncta. Tertiò: ex Dionisio Alexandrino, vbi *suprà*, illis verbis: *Nisi fuisset idem, qui erat Deus Verbum non poterat esse alienus à potestate peccandi*: ergo quia anima Christi erat Verbo Dei vnita incapax peccati fuit. Quod etiam præter alios patres expressissimè docet Anselmus *lib. 2. Cur Deus homo cap. 10. in principio*, vbi docet: *Christum idcircò non potuisse peccare quia non solum homo, sed etiam Deus erat.*

Secundo. — Aug. — 131 Psal. 34. — Tertio. Dionys. — Anselm.

132 *Respondent 1. Scotistæ.*

Respondent Discipuli Scoti, Patres probare impeccabilitatem in Christo ex vnione substantiali ad Verbum, non quia ipsa sit essentialiter cum peccato incompossibilis, nec tanquàm ex ratione formali impeccabilitatis, sed quia ratione illius erant debita, debito congruentiæ, dona gratiæ, & fruitio beatifica, ratione quorum illi repugnabat peccatum; quia tamen hæc dona potuerunt de potentia absoluta non infundi humanitati Christi; hinc fit, vt Verbo vnita manens, potuerit de potentia absoluta peccare. Secundò Recentiores quidam pro discipulis Scoti respondent, Patres probare ex vnione ad Verbum impotentiam peccandi ex natura rei, eo quod tali vnioni naturaliter repugnat peccatum, non autem incapacitatem peccandi de potentia absoluta; vnde ex Patribus non probatur efficaciter communis sententia, quæ de repugnantia essentiali secundùm absolutam potentiam procedit.

Secundo respõd. Recentiores.

133 *Prima solutio reijcitur.*

Neutra tamen solutio satisfacit argumento, & prima reijcitur primò; nam Dionisius Alexandrinus taliter attribuit impeccabilitatem Christo ratione diuinitatis, quod si non esset Deus non posset esse alienus à potestate peccandi; sed si esse Deum, non esset ratio impeccabilitatis, sed solùm reddens deuitam debito congruentiæ formam talis impeccabilitatis, posset esse alienus à potestate peccandi quamuis Deus non esset, dummodo beatifica fruitione ornaretur, vt in cæteris beatis de facto contingit: ergo iuxta Dionisium incapacitas peccandi conuenit Christo ratione visionis formaliter, & non tantum radicaliter congruenter. Deindè, nam iuxta Hylarium Christus non potuit admittere peccatum dum Christus est; eo quod, qui Christus est, non potuit amittere, quod Christus est; sed potuit manens Christus beatifica fruitione carere: ergo ex mente Hilarij Christum non posse peccatum admittere non prouenit ex beatifica fruitione adæquate formaliter, & ex vnione congruenter, sed ex ipsa vnione formaliter.

Secundo.

134 *Tertio.*

Præterea; nam iuxtà Augustinum, sicut vnguentum vas replens, illud reddit incapax alterius liquoris, ita substantia vnguenti, hoc est, Verbum replens animam Christi, illam constituit incapacem odoris contrarij, hoc est, odoris peccati; sed vnguentum vas materiale replens se ipso formaliter illud reddit incapax alterius liquoris: ergo Verbum ipsum replens humanitatem Christi formaliter illam reddit culpæ incapacem.

135 *Quarto.*

Denique; nam iuxtà hanc solutionem vnio humanitatis ad Verbum, non est causa impeccabilitatis sufficiens; cum vltra illam sit necessaria fruitio beatifica, nec causa sine qua non, hoc est necessario requisita, vt humanitas impeccabilis esset; cum beatifica fruitio illam Verbo non vnitam impeccabilem constitueret; fruitio autem beatifica esset causa sufficiens, & necessaria: ergo Patres explicare intendentes causam Impeccabilitatis in humanitate Christi diminutè processissent, assignantes pro causa impotentiæ peccandi vnionem humanitatis ad Verbum, & fruitionem omittentes.

136 *Contra secundam solutionem obstat primo. Secundo.*

Deindè secunda solutio reijcitur primò; quia ad mentem Scoti non est, nec discipulorum eius; hi namque in vnione hypostatica, nec oppositionem ex natura rei cum peccato recognoscunt, sed solum congruentiam quamdam, vt Deus intuitu illius humanitatem gratiæ donis exornet, & simul fruitione beatifica, cum quibus peccatum nequit componi: ergo Recentiores prædicta solutione vtentes inane patrocinium assumunt. Præterea; nam si humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum debetur ex natura rei fruitio beatifica, cum qua peccatum repugnat, & ex hoc redditur ex natura rei impeccabilis, etiam debetur humanitati ratione eiusdem vnionis ex natura rei, quod Deus cum illa ad peccatum non concurrat; sed cum hoc debito non stat humanitatem Verbo vnitam posse de potentia absoluta peccare: ergo admisso ex mẽte Patrum vnionem humanitatis ad Verbum illam ex natura rei cõstituere Impeccabilem, sequitur, non posse de potentia absoluta peccare. Consequentia probatione non indiget. Maior constat; non enim est maior ratio, cur vnioni ad Verbum debeantur bona positiua, quam carentia mali: ergo si ratione vnionis debetur humanitati beatitudo, quæ est omne bonum, etiam debetur humanitati omnis mali carentia; & consequenter carentia peccati. Ex quo vlterius fit vt humanitati ratione vnionis ex natura rei debeatur, quod Deus cum illa non concurrat ad peccatum.

137 *Repugnat Deo specialis in peccatum concursus.*

Minor autem probatur: Deo nam per essentialiter repugnat speciali concursu in peccatum influere, vt fatentur omnes Theologi; alias esset causa, & Autor peccati; cum omne, quod Dei specialem terminat concursum, in ipsum, vt in causam propriè talem, & Autorem reducatur; sed eo ipso, quod ratione vnionis ex natura rei debeatur humanitati carentia concursus Dei ad peccatum, Deus ad peccatum concurrens speciali concursu vteretur: ergo cum debito connaturali negationis concursus diuini ad peccatum, non potest humanitas de potentia absoluta peccare. Minor cum consequentia tenet. Minor autem probatur: tum, quia Deus contrà prædictum debitum operans miraculosè operaretur: ergo concurreret concursu speciali. Tum etiam: nam tunc Deus concurrit concursu generali quando operatur iuxta exigentiam, & debitum causæ secundæ: ergo concurrens ad peccatum contrà exigentiam humanitatis vnitæ, & contra debitum connaturale illi competens ratione vnionis ad Verbum, non concurreret concursu generali, sed concursu speciali vteretur: ex quo fieret, vt Deus esset Autor, & specialis causa peccati, quod implicat.

138 *Tertiò probatur conclusio ratione.*

Deinde probatur conclusio: cui namque repugnat peccatum habituale, repugnat etiam actuale, & eadem repugnantia; sed humanitati vnitæ essentialiter repugnat peccatum habituale, siue graue, siue leue in sensu composito vnionis: ergo etiam illi essentialiter repugnat quoduis actuale, peccatum; & consequenter implicat humanitatem Christi peccare peccato actuali cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Minor constat ex prima, & secunda conclusione: Maior autem ostenditur primò: nam peccatum actuale, & peccatum habituale sunt eiusdem speciei, & eosdem habent effectus; sed quod peccatum habituale subiecto ratione alicuius formæ repugnet, oritur ex illius prædicatis essentialibus, & ex effectibus, quos subiecto communicat: ergo cui repugnat peccatum habituale actuale, etiam necessariò repugnat. Secundò: nam peccato actuali est essentialiter annexum peccatum habituale: ergo non stat essentialis repugnantia alicuius formæ cum peccato habituali sine repugnantia essentiali cum actuali peccato.

139 *Confirmatur 1.*

Confirmatur, & explicatur primò; ideò vnio hypostatica repugnat essentialiter cum peccato graui habituali, quia ratione vnionis redditur humanitas digna complacentia amicabili Dei, & æterna beatitudine; peccatum autem habituale oppositos præstat effectus constituendo subiectum, cui inest obiectum inimicitiæ diuinæ, & beatitudine indignum; sed eosdem effectus præstat actuale peccatum: ergo vnio hypostatica pugnans essentialiter cum peccato habituali, non potest non opponi essentialiter cum peccato actuali.

140 *Confirmatur 2.*

Vrgetur, & explicatur secundo: ideo vnio hypostatica opponitur essentialiter cum peccato leui habituali, quia humanitas ratione vnionis redditur obiectum dignum omni complacentia diuina, & gloria statim conferenda; peccatum autem leue habituale constituit subiectum, cui inest dignum aliqua displicentia, etsi leui, & indignum collatione gloriæ

statim

statim; sed hæc ratio æquali efficacia militat in peccatum leui actuali; cum eosdem præstet effectus: ergo vnio hypostatica pugnans essentialiter cum peccato leui habituali, non potest non opponi essentialiter cum peccato leui actuali. Denique confirmatur: implicat enim vnum, & idem subiectum infinitè esse sanctum, & peccato actuali infici; sed humanitas ex vnione ad Verbum redditur sancta infinitè, vel simpliciter, vel in linea sanctitatis ad extrà communicabilis: ergo implicat in sensu composito vnionis infinitè actuali peccato.

Confirmatur 3.

141 *Respondet Recentior quidam.* Respondebis cum iuniori quodam, cui ratio hæc sumpta ex formali repugnantia vnionis hypostaticæ cum peccato, tum habituali, tum actuali, displicuit; humanitatem sanctificari infinitè, si in illa non adsit impedimentum peccati; secus verò si peccato impediatur; tunc enim non poterit sanctificari infinitè; immò nec sanctificari, sicut dici solet de gratia habituali. Quod paritate confirmat; nam sanctitas substantialis, etiam si vniretur irrationali naturæ, non sanctificaret illam; eo quod est incapax effectus, vel quasi effectus sanctitatis: ergo pariter naturam peccato actuali, vel habituali infectam, non sanctificaret infinitè ob incapacitatem infinitæ sanctitatis ratione peccati.

Motiuum solutionis.

142 *Reijcitur solutio. Impedimentiũ auferibile per formam, eius effectum non impedit.* Sed contra: nam impedimentum non essentiale subiecto, & auferibile a forma, non tollit ab illa sui effectus formalis communicationem: sed peccatum, siuè actuale, siuè habituale non est essentiale subiecto, & alias est auferibile, aut destruibile per vnionem hypostaticam: ergo impedire non potest, vt sanctitas substantialis media hypostatica vnione, infinitè humanitatem sanctificet. Consequentia tenet; nam eo ipso, quod tale impedimentum sit per formam destruibile, per illam, communicationem destruitur; ac proinde obstare nequit effectui formali formæ. Minor pro prima parte est nota; pro secunda autem probatur primò: nam sanctitas in puritate, & munditia consistit: ergo forma sanctificatiua est animæ mundatiua; & consequenter destructiua impuritatis, in qua peccatum consistit, sed gratia vnionis est de sanctificatiua infinitè: ergo habet vim expulsiuam, & destructiuam impuritatis peccati. Secundo: non enim potest aliqua ratio assignari, cur sanctitas substantialis, vt expulsiua, & destructiua peccati non gaudet: ergo peccatum destruibile est per vnionem hypostaticam.

143 *Respondet prædictus Recentior duplicem assignando rationem. Prima est. Secunda.* Respondebis ex prædicto Recentiori duplici ratione non posse. Primo: quia vnio hypostatica aliquid physicum est, peccatum autem, siuè actuale, siuè habituale formaliter in aliquo morali consistit; ac proindè non possunt physicam repugnantiam habere, quod necessarium erat, vt gratia vnionis vt expulsiua, & destructiua illorum gauderet. Secunda: quia subiectum physicum peccati actualis, & proximum habitualis, & vtriusque quatenus moralis, est sola voluntas realiter distincta ab anima; ac proindè Verbo non vnita physicè; & ideo vnio hypostatica in anima solum recepta, non potest physicè cum peccato, siuè actuali, siuè habituali pugnare.

144 *Prima ratio impugnatur.* Sed neutra ratio satisfacit, non prima: nam licet extremum physicum non præstans effectum moralem nequeat physicè cum morali opponi; si tamen moralem effectum præstet, non est cur cum morali extremo physicè pugnare non possit, hoc est, ex natura rei ab intrinseco; sed vnio hypostatica huius conditionis est; nam illa mediante vnitur Deitas humanitati, quæ moraliter illam sanctificat, constituitque obiectum congruum dilectionis amicabilis Dei, dignumque omni complacentia diuina: ergo pugnat physicè, hoc est, ex natura rei ab intrinseco cum peccato, oppositos effectus præstante; & consequenter habet vim destructiuam illius.

145 *Secunda ratio reijcitur primò.* Deindè secunda ratio reijcitur primò: nam peccatum habituale non in voluntate, sed in anima subiectari immediatè, docet vera, & frequentior Theologorum sententia: ergo vnio hypostatica in anima immediatè recepta, habere potest physicam, essentialemque oppositionem cum illo; & consequenter habere vim illius destructiuam; sed peccatum actuale habet essentialem connexionem cum peccato habituali: ergo vnio hypostatica immediatè essentialiter cum peccato habituali opposita, mediatè essentialiter pugnat cum actuali, quamuis immediatè in voluntate recepto.

146 *Secundo.* Secundò: nam licet demus, peccatum habituale immediatè recipi in voluntate realiter ab anima distincta, est tamen illi essentiale mediatè animam inficere: alias posset voluntas esse infecta peccato, & non anima, quod nullus Theologorum admisit, sed huic animæ infectioni essentialiter opponitur gratia vnionis immediatè: ergo mediatè essentialiter pugnat cum infectione voluntatis; & consequenter licet peccatum habituale sit immediatè in voluntate receptum, saluabitur oppositio essentialis gratiæ substantialis vnionis cum illo.

147 *Tertio.* Denique: nam licet voluntas realiter distinguatur ab anima, sanctificatur per gratiam vnionis: ergo licet in illa immediatè recipiatur peccatum habituale, opponitur gratia vnionis cum illo. Consequentia tenet; nam sanctificatio voluntatis opponitur cum illius infectione: ergo si gratia vnionis sanctificat voluntatem, estò realiter distinguatur ab anima; talis distinctio non obstat oppositioni gratiæ vnionis cum peccato inficiente voluntatem. Antecedens probatur: licèt voluntas realiter distinguatur ab anima, & ideò non vniatur Verbo immediatè, mediatè tamen vnitur; sed vnio mediata cum Verbo; sufficit, vt sanctificetur ab illo: ergo licet voluntas realiter distinguatur ab anima, sanctificatur per gratiam vnionis. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: licet actus voluntatis non recipiantur in supposito Christi immediatè, nec illi immediatè vniantur, dignificantur à Verbo, & ab illo infinitè valorantur, ergo mediata vnio voluntatis cum Verbo sufficiet, vt sanctificetur ab illo.

§. VII.

Alia ratione nostra conclusio probatur.

148 *Tertio probatur conclusio ratione alia.* Tertiò probatur conclusio: Verbo namque ex vnione humanitatis ad ipsum incumbit obligatio gubernandi humanitatem, eamque in officio continendi, ac proinde, si humanitas assumpta peccaret, illius peccatum Verbo in se ipso attribueretur; sed implicat Verbum in se ipso peccare: ergo implicat etiam peccare humanitatem assumptam peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia, & minor probatione non indigent. Maior autem, in qua est difficultas, probatur à quibusdam Recentioribus: nam pater naturali obligatione tenetur gubernare filium naturalem: ex quo fit, vt peccata filiorum parentibus attribuantur, si illa vitare potuerunt; sed Christus, vt homo, est Filius naturalis Trinitatis; ergo tota Trinitas; & consequenter Verbum tenetur gubernare Christum; vt hominem, & ipsam humanitatem, taliter, quod peccata humanitatis toti Trinitati, & consequenter Verbo attribuantur.

Maior à Recentioribus sic probatur.

149 *Contra 1.* Hæc tamen probatio ex falso principio procedit; vt enim *Tract. de Filiatione Christi* monstrabimus: Christus, vt homo, Filius naturalis Trinitatis non est, sed solius Patris Æterni filiatione fundata in æterna generatione. Deindè, nam denominatio filij naturalis non conuenit Christo, vt homini; ly *vt* supra humanitatem cadente, nec reduplicatiuè, nec specificatiuè, vt *ibi* ex D. Thom. probabimus, sed cadente suprà suppositum, non præcisè, vt terminat humanitatem, sed quatenus, prout in illa subsistens subsistit etiam in diuina natura: ergo ex eo præcisè, quod Christus Filius naturalis sit, solum sequitur, quod Pater illum prout in vtraque subsistentem natura gubernare teneatur; ac proindè, quod prout sic, sit impeccabilis, non autem, quod prout subsistens in humanitate, qua ratione suppositum humanum constituit, peccare non possit.

Secundo.

150 *Tertio ab aliquibus impugnatur.* Denique, licet admittatur, Christum in quantum hominem, ly *in quantum* determinatè humanitatem, esse Filium naturalem Dei, vrgent aliqui contrà probationem: nam obligatio gubernandi in Parentibus creatis, non solum ad filios naturales, sed etiam ad filios adoptiuos extenditur; sed ex eo quod sit in parente creato, obligatio gubernandi filios adoptiuos, non licet similem obligationem colligere in Deo; alias peccata commissa ab homine iusto, Deo attribuerentur: ergo pariter obligatio parentis creati gubernandi filios naturales, non probat similem obligationem in Deo ex præmissa ratione naturalis filiationis.

151 *Secundo ab alijs probatur.* Secundò ab alijs Recentioribus probatur; omne namque suppositum intellectuale, naturam sibi propriam gubernare tenetur, vnde peccata a naturis commissa suppositis attribuuntur; sed humanitas ex vi vnionis ad Verbum fuit facta natura propria Verbi, non minus, quam aliæ sunt propriæ suorum suppositorum: ergo Verbum ratione vnionis humanitatis ad ipsum tenetur gubernare humanitatem, ipsamque continere, ne peccet; ac proindè peccatum commissum ab humanitate assumpta, Verbo in se ipso attribueretur, & humani-

tate peccante, Verbum peccabit, non solum *denominatiue*, & per communicationem idiomatum, sed etiam *proprie*, & prout in diuinitate subsistens.

152 *Non vrgeri istorum probatio.*

Sed nec ista ratio viget; nam maior assumpta est falsa, quod probo: nam gubernatio, obligatioque gubernandi, petit extrema capacia diuersarum operationum, vndè cum homo se ipsum dirigit, & gubernat, diuersæ intercedunt operationes, & operatio ipsius, vt gubernantis non est eius, quatenùs gubernati; sed nulla operatio conuenit supposito intellectuali creato, quæ non conueniat naturæ: ergo falsum est omne intellectuale suppositum teneri, propriam gubernare naturam.

Confirmatur. Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; si omnis operatio patris esset filij, & è conuerso, & omnis operatio Domini, seruo etiam attribueretur, non posset dici, Patrem, Filium gubernare teneri, nec Dominum teneri gubernare seruum; ideoque homo in quantum rationalis tenetur gubernare se ipsum, vt sensitiuum, & ratione voluntatis adstringitur ad regendum, gubernandumque appetitum: quia operatio hominis, vt rationalis, ipsi, vt sensitiuo, non conuenit, operatioque homini ratione voluntatis conueniens, ratione appetitus sensitiui eidem non attribuitur, sed alia diuersa; sed supposito intellectuali creato nulla conuenit operatio, quæ non conueniat naturæ, immò omnis operatio illi conuenit naturæ: ergo falsum est asserere, omne suppositum intellectuale teneri propriam gubernare naturam: vndè quod peccata naturæ supposito creato attribuantur, non prouenit ex prædicta obligatione, sed quia eisdem legibus; quibus obligatur natura, suppositum etiam ligatur, & quia nulla est in natura operatio, quæ suppositi etiam non sit, & vtrique conueniat, naturæ, vt principio *quo*, & supposito, vt principio *quod* operandi.

153 *Obiectio.*

Dices; saltem est verum omne suppositum naturæ intellectualis teneri rectè se ipsum gubernare in proprijs operationibus: ergo tenetur etiam propriam gubernare naturam; & consequenter Verbum humanitatem assumptam, quæ ex vi assumptionis est propria, tenebitur gubernare.

Respond. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: obligatione, quà etiam ipsa natura tenetur, concedo consequentiam: obligatione distincta, nego consequentiam; ex quo solum sequitur Verbum prout subsistens in humanitate obligari ad gubernandum se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem, obligatione, quà ipsa humanitas obligatur, non autem, quod Verbum, prout in diuinitate subsistens, teneatur speciali obligatione gubernare se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem; ac proindè, solum sequitur peccante humanitate, peccaturum Verbum, vt in illa subsistens, non autem in se ipso, vt subsistens in diuinitate, quod ratione nostra intenditur.

154 *Maior assumpta probatur 1.*

Vndè, omissis his probationibus, maior assumpta suadetur primò: quia quotiès duo vniuntur in aliqua natura, vel persona inferior naturaliter subordinatur superiori, & consequenter superior tenetur inferiorem regere, & gubernare; sed ex vi vnionis humanitatis ad Verbum, natura humana, & diuina conueniunt in vna Christi persona: ergo ratione huius vnionis tenetur diuina natura regere, & gubernare naturam humanam; & consequenter peccatum humanitatis vnitæ attribueretur Verbo, nedum vt subsistenti in humanitate, sed etiam secundum se, & vt in diuinitate subsistit.

155 *Secundo.*

Secundo, & est maior explicatio præcedentis probationis: quia namque corpus est inferius anima, & per vnionem conueniunt in eadem natura, ex tali vnione innascitur in anima obligatio regendi corpus; sed humanitas est inferior diuinitate, & ex vi vnionis hypostaticæ, conuenit cum Deitate in eadem Christi persona: ergo ex vi huius vnionis incumbit diuinitati specialis obligatio gubernandi humanitatem; & consequenter peccata humanitatis assumptæ diuinitati attribuerentur.

156 *Tertio.*

Tertiò; cum namque in vna, & eadem natura conueniunt inferior, & superior potentia, incumbit tali naturæ obligatio regendi potentiam inferiorem per potentiam superiorem, vt constat in natura humana, quæ naturali obligatione tenetur per voluntatem regere, & gubernare appetitum inferiorem: ergo pariter cum duæ naturæ conueniunt in vna, & eadem persona consurgit in illa obligatio regendi inferiorem per superiorem naturam, & consequenter Verbo, in quo ex vi vnionis humanitatis ad ipsum, conueniunt natura humana, & diuina, incumbit specialis obligatio regendi, & gubernandi naturam humanam per diuinam, & consequenter peccatum humanitatis vnitæ attribuantur Verbo, non solum ratione voluntatis humanæ, sed etiam ratione voluntatis diuinæ.

157 *Ratio facta ex D. Tho. colligitur.*

Hanc rationem insinuat D. Thom. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. in corp.* & ad Anibaldum *in eadem distinctione q. vnica art. 3.* vbi ait: *Humanitatem ideò non potuisse peccare, quia fuit instrumentum diuinitatis eam mouentis; diuinitas autem non potuit illam ad malum mouere.* Quæ doctrina non sic accipienda est, quod humanitas in omnibus suis operibus propriè fuerit instrumentum diuinitatis; sed quia sicut instrumentum non agit, nisi vt subordinatum principali agenti, ità humanitas Verbo vnita in omnibus suis actionibus diuinitati, vt regenti, gubernantique subdebatur, eo autem ipso, quod humanitas ex vi vnionis hoc modo diuinitati subdatur, non potest in peccatum exire, quia tale peccatum Deo, vt specialiter mouenti, & gubernanti respondeat. Illa vsi sunt Paludanus, & Capreolus *locis suprà allegatis*, & ex ipsis, Medina, Cabrera, Aluarez, Nazarius, Zippullus, & alij Recentiores Thomistæ, Suarez, Beccanus, & Granadus, quod plures alij Recentiores sequuntur. Et videtur non obscurè tradita à sexta Synodo generali, & Constantinopolitana tertia, *actione 8.* vbi ait: *In vno, & eodem Christo Deo nostro impossibile fuisse contrarias, & dissimiles voluntates existere, quia quemadmodum corpus nostrum regitur, & ornatur, atque ordinatur ab intellectuali, & rationali anima nostra, sic & in homine Christo tota hominis eius conspersio ab eiusdem Verbi diuinitate semper, & in omnibus mota Deo mobilis fuit.* Illamque doctè ex Patribus deducit Suarez, & præcipuè ex Epiphanio in Anchorato, non longè à fine, vbi ait: *Sicut superne perfectus est, etiam inferne, quod si inferne imperfectus esset, etiam superne*: ergo saltem defectum voluntatis humanæ inferioris, necessario redundare in defectum voluntatis superioris, nempè, voluntatis diuinæ.

Palud. Capr.

Eadem vtitur 6. Synodus Generalis.

158 *Ad illam respondet P. Vazquez.*

Hæc tamen ratio displicuit Patri Vazquez *disput. allegata cap. 5.* & respondet, negando esse ex vi vnionis aliquam specialem obligationem in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi humanitatem, quamuis in eadem persona cum Deitate conuncta, nec est eadem ratio in anima, & voluntate respectu corporis, & appetitus, quod namque in homine sit obligatio regendi corpus per animam, & appetitum per voluntatem, non oritur præcisè ex illorum coniunctione, sed quia sola anima, vt agit per voluntatem, capax est obligationis, eo quod solum anima, vt per voluntatem agit, est libera; & ideò tenetur per voluntatem membra, & appetitum dirigere; in Christo autem vtraque natura suam habet voluntatem liberam; vndè humanitas per voluntatem creatam potest, & tenetur membra sui corporis regere, & gubernare appetitum, quibus libertas non inest; ac proindè ex illius coniunctione cum diuinitate in vna Christi persona, non consurgit aliqua obligatio in Verbo regendi voluntatem creatam per voluntatem diuinam.

159 *Reiicitur eius solutio.*

Hæc tamen solutio vim rationis factæ non eneruat, quod enim homo teneatur per voluntatem regere, & gubernare appetitum, & omnia sui corporis membra non prouenit ex defectu libertatis appetitus, & membrorum, sed ex conuenientia in vna, & eadem natura; vndè quamuis appetitus ratione sui esset capax libertatis, eadem obligatio intercederet; ergo licet voluntas humana Christi gaudeat propria libertate, quia tamen inferior est, & cum voluntate diuina conuenit in vna Christi persona, adest obligatio in Verbo regendi, & gubernandi voluntatem Christi humanam per voluntatem diuinam. Consequentia tenet, & antecedens probatur; filius namque habet propriam libertatem in suis operationibus, & tamen ex coniunctione formali, qua Pater Filio coniungitur, incumbit patri obligatio, & cura regendi filium: ergo quamuis appetitus propria libertate gauderet, ex coniunctione naturali, quam habet cum voluntate, illi subordinaretur, & homini vtramque potentiam habenti incumberet obligatio gubernandi appetitum inferiorem per voluntatem, quæ superior est appetitu; & consequenter ex vnione, coniunctione que personali humanitatis cum diuinitate in Verbo, consurgit in illo obligatio gubernandi inferiorem per superiorem naturam, esto humanitas ratione sui propria libertate gaudeat.

§. VIII.

§. VIII.

Obiectionibus contrà rationem istam occurritur.

160 *Contrà rationem istā opponit Vasquez.* Contrà rationem istam arguit Vasquez ex Durando. Ratione vnionis humanitatis ad Verbum nulla est obligatio in ipso gubernandi humanitatem, & vitandi illius peccata: ergo ex eo quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur eius peccatum specialiter attribuendum Verbo in se ipso, & vt in diuinitate subsistit. Consequentia tenet; nam specialis attributio peccati humanitatis ad Verbum in se fundatur in speciali obligatione regendi, gubernandique humanitatem. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur primò: nam Verbum, quatenus Deus est incapax subiectionis ad legem; cum lex à superiori imponatur, Verbum autem, vt Deus, superiorem nequeat habere: ergo est incapax obligationis moralis, quae legis effectus est.

161 *Secundò.* Secundo probatur; posse namque permittere peccata in creatura rationali conuenit Verbo ratione supremi dominij, ex quo habet, illam mouere conformiter ad eius naturam, & quia natura rationalis est libera, & de se indifferens ad bonum, & malum, ei offerre concursum ad vtrumque indifferenter: sed adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum, Verbum manet supremus dominus humanitatis: ergo adhuc tali vnione supposita, manet cum iure offerendi concursum indifferentem; & consequenter potens permittere peccatum in illa; cum quo non stat obligatio illam regendi, & vitandi eius peccata.

162 *Tertiò.* Tertio probatur; si namque ex vnione resultaret aliqua obligatio in Verbo, aequè primò, & immediatè tribus personis competeret; sed ratione vnionis humanitatis ad Verbum non contingit obligatio immediatè, & aequè primò tribus personis conueniens gubernandi humanitatem assumptam, & vitandi in illa peccatum: ergo in Verbo talis obligatio non datur. Consequentia tenet. Minor videtur certa; nam vnio non est communis tribus personis: ergo ex illa nequit obligatio consurgere immediatè illis conueniens. Maior autem probatur primò; nam obligatio gubernandi humanitatem, si quae in Verbo reperitur, illi conuenit ratione voluntatis diuinae; sed haec est tribus personis communis, illisque immediatè conueniens: ergo si ex vnione hypostatica resultat aliqua obligatio in Verbo, vt in Deitate subsistente, talis obligatio, immediatè, & aequè primò conuenit tribus personis. Secundò; nam omnis obligatio, vel operationem respicit, vel carentiam operationis ad extra; sed omnis operatio ad extra, & consequenter omnis operationis carentia est communis tribus personis, illisque immediatè conueniens: ergo si datur aliqua obligatio in Verbo, quatenus Deo, est communis tribus diuinis personis, & aequè primo illis competit.

163 *Respondetur ad 1. antecedentis probationem.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam licet obligatio in creaturis ex lege superioris oriatur, in Deo tamen non ex lege, sed ex rectitudine ipsi essentiali procedit: vnde sicut ex hoc capite tenetur ad non mentiendum, & ad standum promissis, quin vlli legi subiaceat, ita sine subiectione ad legem obligatur supposita vnione humanitatis ad Verbum illam gubernare, & regere, taliter quod in peccatum non cadat. *Ad secundam.* Ad secundam, concessis maiori, & minori, distinguo consequens: cum iure, & potentia antecedenti offerendi concursum indifferentem, & permittendi peccatum in humanitate vnita, & in sensu diuiso vnionis, concedo consequentiam: cum iure, & potentia consequenti, & in sensu composito vnionis humanitatis ad Verbum, nego consequentiam. Itaque non est de ratione supremi dominij posse potentia consequenti, in quauis suppositione, omne id, quod antè talem suppositionem potest, sed tantum in omni suppositione retinere potentiam antecedentem.

164 *Impotentia consequens non est supremo dominio opposita probatur 1.* Quod patet: nam Deus ratione supremi dominij est potens conferre hominibus gloriam, & illis gloriam negare, & adhuc suppositis meritis, & pacto, seu promissione praemiandi, perseuerat hoc dominium, & in dicta suppositione non manet potens potentia consequenti ad negandam illis gloriam, sed tantum potentia antecedenti, quatenus scilicet, potest ius in meritis fundatum destruere, & consequenter gloriam promeritam non conferre. *Secundò.* Similiter Deus ratione supremi dominij est potens remittere, & non remittere peccatum hominibus, & hoc dominium supremum perseuerat adhuc satisfactione Christi, & illius applicatione suppositis; & tamen non manet potens ad non remittendum peccatum potentia consequenti, & compositiuè cum tali suppositione, sed tantum potentia antecedenti, & in sensu diuiso. Non ergo est de ratione supremi dominij potētia consequens in omni suppositione ad id, quod antè talem suppositionem poterat, sed saluatur cum potentia antecedenti, & sic in praesenti contingit; Deus namque supposita vnione humanitatis ad Verbum, manet potens potentia antecedenti ad offerendum humanitati concursum indifferentem, & permittendum in illa peccatum, quia potest vnionem hypostaticam destruere, illique peccatum permittere destructione vnionis supposita, non tamen manet potens ad permittendum humanitati vnitae peccatum potentia consequenti, & in sensu composito vnionis; vndè obligatio gubernandi humanitatem, semperque illi conferendi auxilia determinata ad bonum, & negandi concursum ad malum, rectè in Verbo cum supremo dominio componitur, sicut obligatio acceptandi satisfactionem Christi pro peccato humani generis, & remunerandi merita iustorum illis gloriam conferendo, rectè componitur cum supremo Dei dominio.

165 *Ad tertiā probationem resp. Mag. Vincentius.* Ad tertiam antecedentis probationem respondet Mag. Vincentius *vbi supra pag. 56.* negando sequelam: nam licet voluntas diuina sit tribus personis communis, non tamen concurrit ad gubernandam humanitatem, vt communis, sed vt est voluntas Verbi & ideo obligatio huius regiminis non conuenit immediatè, & aequè primo tribus personis, sed soli Verbo diuino: sicut actus generandi licet Patri ratione essentiae conueniat, quae est alijs personis communis, quia tamen non conuenit ratione essentiae, vt communis, sed quatenus Patri propriae, alijs personis non conuenit. Cui solutioni adhaesit Pater Suarez; alia tamen ductus ratione: quia nempè, voluntas diuina ita est tribus personis communis, vt si etiam singularum propria, non minus perfectè, quam si vniuscuiusque tantum esset, & ideò cura regendae voluntatis assumptae per se primo pertinet ad Verbum, cuius suo modo facta est humana natura propria. Addit tamen, mediatè etiam ad Patrem, & Spiritum Sanctum pertinere, eo quod a voluntate Filij discordare non possunt, in qua etiam consentiunt, quando humanam naturam personae Verbi vnire voluerunt: huic etiam solutioni plures Recentiores consentiunt.

166 *Quadam distinctio operationū Christi gratia mittitur, vt solutio impugnetur.* Nobis tamen placere nequaquam potest. Ad cuius impugnationem aduerte aliud esse loqui de operationibus ab humanitate elicitis, ad quas etiam Verbum, vt in illa subsistens, simul cum humanitate assumpta concurrit, humanitate se habente, vt principio *quo* elicitiuo mediantibus suis potentijs. Verbo autem quatenus in humanitate subsistit, vt principio *quod* elicitiuo. Aliud autem de operationibus, quibus humanitas regitur, & gubernatur a Verbo ratione voluntatis diuinae. Et quidem loquendo de primis operationibus, fateor, attribui aliqua ratione Verbo, quae non attribuuntur alijs diuinis personis: nam licet ab illis sint *effectiuè*, vt a causa vniuersali, non tamen *elicitiuè, terminatiuè, & denominatiuè*; nam hoc modo solum attribuuntur Verbo, vt supposito vt *quod* elicienti, illasque terminanti mediatè, & ab eis denominari, quia solum Verbum terminauit, suppositatque humanitatem, ratione cuius terminationis opera ab humanitate elicita supposito Verbi attribuuntur, tanquam principium *quod* operanti. Caeterùm de his actionibus, prout hoc modo Verbo specialiter attribuuntur, non procedit ratio facta. Tum, quia alias contradiceretur cum alia, quam § *sequenti* tradennus, quam plures ex Auctoribus reijciunt, quibus ratio, quam modo prosequimur placuit. Tum etiam: nam concursus iste elicitiuus vt *quod* praedictarum operationum, non conuenit Verbo ratione voluntatis diuinae, sed ratione humanitatis, vt principij *quo* radicalis, & ratione voluntatis humanae, vt principij *quo* proximi. Ratio autem, quam *in praesenti* prosequimur, procedit de operationibus, quae sunt a Verbo ratione voluntatis diuinae, nempe de illis, quibus humanitas regitur, & gubernatur a Deo medijs motionibus, quibus ad bonum dirigitur.

167 *Contra traditam solutionem facit primò.* Quod autem operationes istae, quibus humanitas regitur, & gubernatur a Deo, non conueniant Verbo immediatè, prout ab alijs personis distinguitur, sed immediatè tribus diuinis personis, prout in vna Deitatis essentia conueniunt: probo primò; nam huiusmodi operationes conueniunt Verbo ratione omnipotentiae, vt communis tribus personis, non autem vt terminatae per subsistentiam personalem Verbi; alias ad illas nullo modo aliae personae concurrerent, sicut actus generandi, non est ab essentia, vt communi, sed quatenus Patri propria, taliter Patri attribuitur, quod nullo modo alias personas denominat; sed quod Verbo conuenit ratione omnipotentiae, vt tribus personis communis, non conuenit ipsi, prout ab alijs distinguitur immediatè, sed omnibus, prout in Deitate sunt vnum: ergo huiusmodi operationes non conueniunt immediatè Verbo, quatenus ab alijs personis distinctio. *Secundò.* Deinde: nam gubernare humanitatem,

tatem, est illam ad bonum mouere, quod fit medijs diuinis auxilijs; sed huiusmodi auxilia sunt à Deo immediatè prout tribus personis communia: ergo operationes, quibus humanitas gubernatur à Verbo, quatenus Deo, non conueniunt ipsi immediatè, prout ab alijs personis distinguitur.

168 *Tertio.* Denique nam cùm voluntas diuina, ità perfectè singulis personis conueniat, ac si esset singularum propria, non est dabilis actus voluntatis liber immediatè conueniens vni illarum, quatenus ab alijs distinctæ. ergo pariter, eadem non obstante ratione, non poterit dari aliqua operatio ad extrà immediatè vni vt ab alijs distinctæ conueniens; ac proinde operationes, quibus humanitas regitur, & gubernatur à Verbo, prout in Deitate subsistit, non possunt Verbo immediatè competere, prout personaliter à cæteris personis distinguitur: ex quo vlterius fit, quod Verbum, prout ab alijs personis distinctum, nequeat immediatè obligari ratione voluntatis diuinæ ad humanitatem regendam, & gubernandam. quod patet: nam obligatio respicit operationem: ergo ad illam, quæ Verbo immediatè non conuenit, nequit Verbum immediatè obligari.

169 *Ad 3 probationem antecedentis responsetur.* Vndè prætermissa hac solutione. Ad tertiam antecedentis probationem respondeo, concedendo maiorē, & negando minorem, ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego cōsequentiam: & ratio: nam ratione vnionis ad Verbum est in Deo obligatio, saltim congruentiæ, vt vult Scotus, vel connaturalitatis, vt alij volunt, ditandi humanitatem donis gratiæ, & beatifica fruitione, quæ obligatio conuenit immediatè huic Deo, vt tribus personis communi; & tamen vnio specialiter conuenit Verbo. Insuper ex operibus Christi ratione coniunctionis specialis ad Verbum consurgit obligatio rigorosæ iustitiæ, in nostra, & veriori sententia, vel gratitudinis in sententia P. Vazquez, quæ obligatio non est specialis Verbo, sed tribus personis communis. Ac denique in sententia istius Auctoris gratia substantialis vnionis, quia infinita est in ratione sanctitatis, reddit humanitatem impeccabilem; & consequenter infert necessitatem in Deo, semper auxiliandi ad bonum, & non permittendi peccatum, nec offerendi concursum indifferentem indifferentia contrarietatis, quæ necessitas huic Deo immediatè conuenit, vt tribus personis communi: ergo ex vnione non communi tribus personis, sed diuino Verbo speciali, consurgit necessitas communis tribus personis, & consequenter non obstat specialitas vnionis, vt ex illa communis obligatio nascatur; ac proinde est asserendum, quod licet titulus obligationis specialiter Verbo conueniat, obligatio tamen non est Verbo specialis, sed tribus personis communis. Quod si hoc tantum docent Auctores primæ solutionis, cum illis non contendimus.

170 *Obstat Vazquez.* Sed opponit Vazquez: nam tota Trinitas solum operatur, vt prima causa in mouendo humanitatem, nec in modo operandi, & supremæ potestatis fuit vllo modo immutata ex vi vnionis hypostaticæ: ergo post vnionem humanitatis ad Verbum, non potuit manere obligata ad id, ad quod ante vnionē obligata non erat. *Confirmatur.* Quod amplius vrgeri potest: nam humanitas post vnionem ad Verbum mansit eodem modo quoad esse subordinata Deo, quo cæteræ creaturæ rationales: ergo mansit etiam Deo, vt primæ causæ eodem modo subordinata in operando; sed ratione huius subordinationis ad Deum, vt causam primam, conuenit Deo ius permittendi creaturæ rationali peccata, quin ipsi, vt speciali causæ attribuantur: ergo habet idem ius respectu humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ; ac proindè post vnionem non mansit Deus obligatus ad regendam humanitatem, eo speciali regimine, quo illum cadere in peccatum non sinat.

171 *Respond.* Hæc tamen obiectio non vrget, falsum enim est totam Trinitatem respectu humanitatis solum operari, vt primam causam; nam præter hunc titulum est alius ex vnione ad Verbum consurgens, ratione cuius illam deberet dirigere, & gubernare, quamuis prima causa non esset, nempè, esse Verbo personaliter coniunctam, & vt illa obligatio consurgat, non obstat, Deum in modo operandi, & supremæ potestatis physicè ex vnione non immutari; nam absquè physica immutatione obligatur ex vi vnionis hypostaticæ ad tribuenda dona gratiæ, & similiter ex meritis Christi obligatur ad remittendum peccatum, quin ex illis in Deo aliqua immutatio in modo operandi, & supremæ potestatis resultet.

172 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens eodem modo; quantum ad dependentiam essentialem, concedo consequentiam: quoad exclusionem alterius subordinationis, nego consequentiam. & sub eadem distinctione minoris subsumptæ, nego consequentiam: ius enim permittendi peccatum cæteris creaturis rationalibus fundatur in subordinatione ad Deum titulo primæ causæ, vt excludente alia specialem subordinationem, & quia in humanitate cum dependentia à Deo, quoad esse, & subordinatione ad ipsum, vt primam causam, huiusmodi exclusio non datur, sed ei conuenit specialis alia subordinatio, vt specialiter dirigenti, & gubernanti ratione coniunctionis personalis ad Verbum; fit consequens, vt in Deo, vnione humanitatis ad Verbum supposita, non maneat ius offerendi concursum indifferentem, nec permittendi peccatum, sed sit moraliter obligatus ad dirigendam illam ad bonum; ac proindè peccatum ex defectu huius directionis ab humanitate commissum, Deo specialiter tribueretur, sicut submersio nauis prouenieus ex defectu gubernationis, Nauclero ad illam gubernandam obligato attribuitur.

173 *2. Arguitur contra rationem probatiuā.* Secundo principaliter contrà rationem istam arguitur: ex eo quod in creatis pater gubernare filium teneatur, maritus vxorem, & Dominus seruum, non sequitur Verbum speciali obligatione teneri dirigere humanitatem assumptam; sed ab his exēplis obligatio in Verbo desumitur; & in illis ab Auctoribus fundatur: ergo admittenda non est, nec ex illa impeccabilitas in humanitate suadenda. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò: *Maior probatur 1.* Pater namque, nō solum tenetur peccata filiorum cauere, sed etiam illorum mortē ab alijs violenter illatam, & alia damna corporalia, vitare, & idem est dicendū de viro respectu vxoris, & de Domino per comparationem ad seruos, & tamen ex hoc non colligitur talis obligatio in Verbo; alias culpæ illius mors humanitatis, & damna, quæ passa est, tribuerentur: ergo pariter ex eo quod in creatis pater obligatus sit cauere peccata in filijs, maritus in vxore, & Dominus seruorum peccata, non sequitur in Verbo obligatio gubernandi humanitatem assumptam, & illius peccata impediendi.

174 *Secundo.* Secundo: nam etiam Princeps creatus tenetur sibi subditos gubernare, & illorum peccata quantum est in se impedire, & similiter Dominus creaturas tenetur in sibi seruis peccata cauere, & tamen Deus, quamuis sit omnium creaturarum supremus Princeps, & Dominus, non est obligatus vitare in illis peccata, alias nulla creatura rationalis posset aliquando peccare: ergo pariter ex obligatione patris respectu filiorum in seminali coniunctione fundata, non sequitur in Verbo obligatio respectu humanitatis assumptæ fundata in coniunctione cū ipso personali.

175 *Tertio.* Tertiò: nam in creatis pater, nō solum tenetur filij naturalis peccata impedire obligatione fundata in eorum unctione seminali, sed etiam peccata filij adoptiui ratione coniunctionis effectiuæ cum illo; & tamen ex hoc non sequitur, Deum teneri vitare peccata in suis filijs adoptiuis, quibus speciali effectu coniungitur: ergo pariter ex eo quod seminalis coniunctio fundet in patre creato obligationem gubernandi filios naturales, & illorum peccata vitandi, non sequitur coniunctionem, vel vnionem personalem eandem obligationem in Verbo respectu humanitatis sibi coniunctæ fundare.

176 *Respond. ad 1. probationem maioris.* Respondemus negando maiorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: mortem violenter illatam, & alia damna corporis irrationabiliter ab illis suscepta, concedo maiorem; suscepta rationabiliter, & conformiter ad rationem, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Itaque pater, tenetur, mortem violenter illatam filijs vitare, & damna corporalia filiorum, quando ipsi filij tenentur fugere prædicta mala, cum nempè, non sustinentur conformiter ad rationem; cum autem filij ea non tenentur fugere non adest in patre obligatio eadem mala vitandi, vt cum filij sustinent mortem pro Christo, vel pro illo flagellantur: quia ergo mors Christi, & illius tormenta, quamuis iniustè ab hominibus illata, à Christo in sua humanitate rationabiliter meritoriè fuerunt susceptas; fit consequens, vt Verbum non teneretur prædicta mala in humanitate vitare.

177 *Ad secundam.* Ad secundam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ius offerendi concursum indifferentem, & sinè culpa permittendi peccata in creatura rationali, conuenit Deo ex ratione primæ causæ; ac proindè nequit hoc ius impediri, vel ligari ex aliquo essentiali rationi primæ causæ; Deum autem esse supremum Principem, & Dominum creaturam est ipsi essentiale ex titulo, & ratione primæ causæ; & ideò ex prædictis rationibus nequit ius permittendi peccata in creatura rationali impediri; ac per consequens, non potest ex illis obligatio regiminis specialis, & vitandi illarum peccata oriri. Quæ ratio in terminatione Verbi, & illius coniunctione cum humanitate non militat: nam quod Verbum terminet humanitatem, & cum illa personaliter coniungatur, non est essentiale Verbo ex conceptu primæ causæ; & ideo ex hac coniunctione potest ius permittendi peccatum in humanitate impediri, & consurgere obligatio specialis eam regendi, & gubernandi, & vitandi in illa peccatum.

178 *Ad tertiā.* Et ex iis ad vltimam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam posse filios adoptare, & eum illis speciali affectu coniungi, conuenit Deo ex ratione primæ

causæ

causæ in ordine supernaturali: ex quo etiam habet ius permittendi creaturis rationalibus peccata in prædicto ordine; & ideò specialis coniunctio affectiua non potest prædictum ius impedire; ac proindè, nec specialis directionis obligationem fundare; personalis autem coniunctio humanitatis cum Verbo, non conuenit illi ex titulo primæ causæ, & ideò potest ius aliquod primæ causæ impedire, & fundare prædictam obligationē.

179 *Instabis.* Sed dices; etiam personalis coniunctio humanitatis ad Verbum, illi conuenit ex ratione primæ causæ: ergo nequit fundare obligationem in ipso impediens ius illi ex conceptu primæ causæ conueniens. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: Verbum enim posse humanæ naturæ vniri, conuenit illi ex eodem principio, quo habet posse humanitatem assumere; sed hoc posse, Verbo conuenit ratione omnipotentiæ, vt principij, vt docet D. Th. *suprà q. 3. art. 1. & 2.* & consequenter ex ratione primæ causæ: ergo posse terminare humanitatem, & personaliter cum illa coniungi, conuenit Verbo ex ratione, & conceptu primæ causæ.

180 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, distinguo maiorem: assumptione accepta adæquatè, nego maiorem: inadæquatè, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam: vt enim docet D. Tho. *ibi*, assumptio, vel posse assumere, duo in suo conceptu importat, scilicet, principiare assumptionem, & naturam terminare: primum conuenit ratione omnipotentiæ; secundum autem ratione proprietatis personalis, vndè Verbum posse terminare, non conuenit illi ex eodem conceptu, & ratione, ex qua habet, posse assumere assumptione sumpta adæquatè, quia ei non conuenit ex illo capite, quo potest principiare assumptionem, sed inadæquatè accepta, nempè, ex ea ratione, qua potest terminare naturam, vndè ex eo quod posse assumere Verbo competat ex ratione primæ causæ, non sequitur personalem coniunctionem illi ex hac ratione competere.

181 *Vltimo contrà eandem rationem arguitur.* Denique contra eandem rationem possumus argumentari; nam impeccabilitas humanitatis assumptæ in sensu composito vnionis prouenit ex repugnantia essentiali gratiæ vnionis substantialis cum peccato actuali, vt § 6. arguebamus; sed repugnantia ista esset tali supposita, recursus ab obligationem Verbi gubernandi humanitatem, necessarius non est, nec possibilis: ergo malè à nobis ex prædicta obligatione probatur. Consequentia tenet. Maior constat ex dictis §. 6. Minor pro prima parte patet; nam ista repugnantia supposita, sufficienter per illam probatur impeccabilitas humanitatis in sensu composito vnionis: ergo recursus ad specialem Verbi obligationem gubernandi humanitatem, necessarius non est. Deindè pro secunda parte suadetur: nam obligatio regendi debet esse in ordine ad illum, qui regimine indigeat, vt non incidat in malum; sed supposita repugnantia essentiali sanctitatis substantialis cum peccato actuali, vt humanitas in peccatum non incidat cum prædicta gratia compositum, gubernatione non indiget: ergo dicta repugnantia supposita, impossibilis est obligatio ex parte Verbi gubernandi humanitatem. Consequentia tenet. Maior certa videtur: nam in ordine ad illum, qui gubernatione non indiget inutilis est gubernatio; sed obligatio in ordine ad inutile dari non potest. ergo necessariò debet supponere indigentiam regiminis. Minor autem non minus aperta videtur: vt enim non fiat, quod implicat contradictionem, directio necessaria non est; sed supposita repugnantia essentiali sanctitatis gratiæ vnionis cum peccato actuali, implicat vtriusque coniunctio: ergo hac repugnantia supposita, vt humanitas in peccatum non incidat in sensu composito vnionis gubernatione, aut directione non indiget.

182 *Respond. primò.* Huic argumento respondetur potest primò, distinguendo Maiorem: in omnium Theologorum sententia, nego maiorem: in veriori, & frequentiori, concedo maiorem: & prætermissa minori, negando consequentiam: nam licet communis sententia sit, humanitatem assumptam sanctificari per gratiam substantialem formaliter, non tamen desunt Theologi, illam impugnantes sententiam, & oppositum sentientes, & licet vera, & frequentior sententia gratiæ vnionis substantialis tribuat essentialem repugnantiam cum habituali, & actuali peccato, non tamen desunt Theologi huiuscemodi essentialem repugnantiam negantes, etiam ex illis, qui formalem sanctificationem humanitatis per gratiam vnionis admittunt, vnde quamuis hac repugnantia essentiali supposita, locus obligationi Verbi non adsit, recte a Nobis ex illa repugnantia peccati actualis in humanitate assumpta probatur, non vtendo hac ratione *copulatiuè* cum prima, sed *disiunctiuè*, ita vt ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem probetur illius impeccabilitas in sensu composito vnionis, supposito quod formalis repugnantia non detur; secus autem si alia repugnantia admittatur.

183 *Secundò Respond.* Secundò respondere potest, concessa maiori, negando minorem pro vtraque parte. Ad primam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: recursus ille necessarius non est, vnicè probans impeccabilitatem humanitatis vnitæ, concedo consequentiam. vt sufficienter probans, nego consequentiam. Potest enim eadem veritas pluribus mediis probari, vndè quamuis vno sufficienter probetur, solùm sequitur aliud necessarium non esse, vt vnicè probatiuum, non autem quod necessarium non sit, vt eiusdem veritatis probatiuum sufficienter. Ad secundæ partis probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: quod implicat contradictionem ex prædicato essentiali principio *quo* operatiuo, concedo maiorem: ex suppositione accidentali huic principio, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet coniunctio peccati actualis cum vnione hypostatica implicet contradictionem, quod tamen humanitas vnita non possit in actuale peccatum incidere, non conuenit illi ex prædicato aliquo humanitati essentiali, sed ex dono accidentali, & cum aliàs, vt non peccet, necessarium sit, quod operetur cum præceptum est de operando, & vt operetur, indigeat motione, & directione diuina; fit consequens, quod quamuis prædicta coniunctio implicet contradictionem, vt humanitas non incidat in peccatum indigeat moueri, & dirigi; ac proindè talis implicatio non tollit obligationem in Verbo dirigendi humanitatem.

184 *Instabis.* Sed dices; permissio peccati cum vnione ad Verbum in humanitate compositi, est implicatoria ex terminis: ergo ad non permittendum peccatum cum vnione ad Verbum compositum, non est in Verbo obligatio. Consequentia tenet: nam ad id, cuius oppositum est implicatorium ex terminis, non potest dari obligatio: vndè, quia chimera implicat contradictionem, nemo admittit obligationem in Deo non efficiendi chimeram: ergo si permissio peccati cum vnione ad Verbum compositi, est implicatoria ex terminis, non est in Verbo obligatio ad illius non permissionem. Antecedens autem probatur: nam à permissione ad peccatum est consequentia infallibilis: ergo eo modo, quo peccatum repugnat, etiam illius permissio repugnat; sed coniunctio peccati cum hypostatica vnione, est implicatoria ex terminis, in sententia, quam supponimus: ergo permissio peccati coniuncti cum vnione hypostatica, etiam ex terminis implicat.

185 *Respondebis.* Nec sufficit respondere, Deum tenere non mentiri; & tamen mendacium ex terminis Deo repugnat. Verbum etiam vt in humanitate subsistens, obligatus lege prohibente odium Dei; & tamen Verbum, vt in humanitate subsistens, Deum odio habere, est implicatorium ex terminis. Falsum ergo est, quod in argumento assumitur, nempe, ad id, cuius oppositum est implicatorium ex terminis, non posse esse obligationem; ac proinde quamuis permissio peccati cum vnione ad Verbum compositi ex terminis implicatoria sit, poterit ex vnione humanitatis ad Verbum obligatio in illo consurgere, non permittendi peccatum cum prædicta vnione compositum.

186 *Contrà.* Sed contrà; aliud enim est, quod aliquid ex vi obligationis subiecto de se impeccabili, implicans constituatur; aliud autem, quod id, quod ex se antè obligationem implicat, aliqua lege prohibeatur: primum est verum, & exemplis fit manifestum. Secundum autem est falsum, nec potest aliquo exemplo probari, immo oppositum pluribus exemplis monstratur; quia namque, in sententia veriori, implicat coniunctio peccati mortalis cum gratia sanctificante non datur lex aliqua dictam coniunctionem prohibens. Et quia implicat in sententia Thomistarum coniunctio negationis dissensus cum gratia ab intrinseco efficaci, nulla datur lex præcipiens, ne coniungantur. Et quia in sententia professorum scientiæ mediæ implicat ex terminis coniunctio negationis actus cum gratia, vt efficaci ab extrinseco, nemo admittit legem prohibentem huiuscemodi coniunctionem. Ac deniquè; quia ex terminis, præscindendo ab omni lege, repugnat chimera, nullus admittit obligationem in Deo non efficiendi chimeram; sed permissio peccati, vt coniuncti cum vnione hypostatica est implicatoria ex terminis præscindendo ab omni lege, vel obligatione Verbi, iuxta primam rationem, qua conclusionem nostram monstrauimus; ergo in Verbo non est obligatio non permittendi peccatum cum vnione ad ipsum compositum.

187 *Vera obiectionis solutio.* Quare melius respondetur, distinguendo antecedens: est implicatoria ex conceptu peccati, comparatiuè ad humanitatem nego antecedens: ex conceptu coniunctionis cum gratia substantiali vnionis, concedo antecedens, & distinguo consequens: ad non permittendum permissione cadente supra coniunctionem directè, concedo consequentiam: permissione cadente supra peccatum, vt a coniunctione præscindens, nego

consequentiam. Itaque coniunctio peccati cum vnione substantiali ad Verbum, est implicatoria ex terminis, & ideò non datur in diuino Verbo obligatio non permittendi prædictam coniunctionem: peccatum autem non repugnat ex terminis cum humanitate vnita; sed solùm illi repugnat ex suppositione vnionis, & ideò vnione supposita potest esse in Verbo obligatio non permittendi humanitati peccatum, permissione cadente non suprà coniunctionem, quæ est implicatoria ex terminis, sed supra peccatum prout à coniunctione præscindens, qualiter sumptum non repugnat humanitati, quæ est principium quo operandi. Et ratio est, nam Deum non permittere humanitati sibi vnitæ peccatum, est illi assistere sua gratia in ordine ad bonum: licet autem humanitas Verbo vnita, non possit peccatum cum vnione coniungere, vt tamen non peccet peccato, v.g. omissionis, oportet quod benè operetur, vt autem benè operetur indiget adiutorio, & gratia auxiliante Dei; & consequenter potest Deus intelligi ex aliquo principio obligatus ad hoc adiutorium gratiæ inclinantis ad bonum largiendum, assistendumque humanitati ad honestam operationem; ac proindè esse potest obligatus, ad non permittendum peccatum.

188 *Vrgebis.* Sed adhuc vrgebis, supposito, quod peccatum repugnet humanitati vnitæ, & supposito præcepto obligante humanitatem ad actum aliquem positiuum, est Deus necessitatus ad concurrendum cum humanitate ad bonum, ita vt non possit non concurrere, & non auxiliari ad bonum de potentia absoluta; sed suprà actum necessarium non cadit obligatio moralis; materia namque positiuæ obligationis est actus moralis, & liber? ergo in Verbo non datur obligatio auxiliandi humanitatem, & ad bonum concurrendi cum illa.

189 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: est Deus necessitatus simpliciter, & absolutè nego maiorem: secundum quid, & ex suppositione, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet obligatio non possit cadere supra actum simpliciter necessarium, super actum autem necessarium ex suppositione cadere potest; Deus namque suppositis meritis sub pacto, & promissione diuina, necessitatur ad illorum remunerationem, taliter, quod conseruato iure meritorum, non possit illa non remunerari; & tamen obligatur ex iustitia ad illa remuneranda. Necessitas autem auxiliandi humanitatem vnitam, in ordine ad bonam operationem, non est necessitas absoluta, & simpliciter talis, sed secundum quid, & ex suppositione conseruationis vnionis, quæ Deo libera est; ac proinde non obest obligationi Dei ad auxiliandum humanitati, illique largiendum gratiam, qua opus bonum adimpletiuum præcepti efficiat.

§. IX.

Alia ratione communis sententia probatur.

190 *Vltimò probatur conclusio.* DEniquè probatur conclusio: si posset humanitas assumpta peccare peccato cum vnione composito, posset suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccare: consequens est falsum: ergo humanitas assumpta non potest peccare peccato cum vnione composito. Consequentia est bona. Minor constat; nam supposito diuino repugnat esse causam specialem peccati; sed si vt subsistens in humanitate posset peccare, posset esse causa specialis, vel particularis peccati: ergo suppositum Verbi, etiam vt in humanitate subsistens, nequit peccare. Maior autem, vel sequela probatur: nam *actiones sunt suppositorum, & subsistentium*, vt commune axioma docet: seu suppositum humanitatis assumptæ est tantum suppositum Verbi, prout subsistens in humanitate: ergo si posset humanitas assumpta peccare peccato cum vnione composito, posset etiam Verbum, vt subsistens in humanitate peccare.

191 *Respondet Marsilius.* Huic argumento, quo post Paludanum, & Capreolum vtuntur nostri Thomistæ, & cum illis Suarez, & aliqui Societatis Recentiores: Respondet Marsilius *vbi suprà*, negando sequelam: ex eo enim, quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur Verbum, vt in illa subsistens peccare, etiam purè *denominatiuè*, & per communicationem idiomatum; hæc namque admittenda non est quoad ea, quæ imperfectionem important; vnde Verbum non dicitur creatura, quamuis vt homo creatura sit, nec dicitur peccabile, quamuis humanitas peccabilis sit: peccatum autem maximam dicit imperfectionem; & ideò quamuis humanitas assumpta peccaret vnione ad Verbum retenta; Verbum, vt in illa subsistens peccantis denominationem non subiret.

192 Ad commune axioma respondet primò: actiones Trinitatis ad intrà esse suppositorum, non autem actiones ad extrà, hæ namque sunt toti Trinitati communes: vndè cum peccatum ab humanitate commissum esset actio ad extrà, non esset specialiter Verbo attribuenda, sed à tota Trinitate communi, & generali concursu efficeretur. *Axioma commune explicat 1.* Secundò respondet: actiones quidem esse suppositorum, non autem defectus, peccare autem non est agere, sed deficere, & ideò à Verbo non esset, quoad id, quod defectus habet, sicut omnes actus quoad entitatem sunt à Deo, non verò quoad deformitatem. *Secundò.* Tertiò respondet: actiones conuenientes supposito procedere ab illo; secùs verò, quæ supposito disconuenientes sunt, vt patet in aqua calida, quæ non efficit calorem, sed à sola caliditate procedit; tùm, quia aliàs simul ageret actiones contrarias, cum influeret in calorem receptum in ligno, & minueret propriam caliditatem; tùm etiam, quia prius est conseruare formam, quàm cum illa efficienter influere; aqua autem non conseruat calorem in se receptum, sed potius in eius destructionem conatur; & consequenter cum illo non efficit: vndè cum peccatum ab humanitate commissum esset disconueniens Verbo, non esset ab illo effectiuè. *Tertiò.*

193 *Impugnatur eius solutio.* Hæc tamen solutio, & doctrina displicet communiter Theologis, etiam illis, quibus ratio ista non placuit, si namque in his, quæ dicunt imperfectionem non admittitur communicatio idiomatum, sequitur Verbum non dici mortuum, nec passum pro nobis per idiomatum communicationem; consequens est contra fidem: ergo doctrina Marsilij audienda non est. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; nam mors, & passio imperfectionem important, quo circà Deo in se ipso repugnat: ergo si quæ imperfectionem dicunt, non prædicantur de Verbo per communicationem idiomatum, non diceretur Filius Dei passus, & mortuus pro nobis, nec pro nobis natus, & crucifixus, cuius contrarium in Symbolo confitemur, ibi: *Qui*, scilicet Filius vnigenitus, *propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, natus ex Maria Virgine, passus, &c.* *In Christo communicatio idiomatū extenditur ad defectus.* Quod si de Verbo Dei non dicitur prædicatum *creatura* absolutè, & sine specificatione humanitatis, ideò est, quia hoc prædicatum propter suam transcendentiam absolutè dictum denotat in seipso, & ratione sui creari, & idem est de inceptione dicendum, de quo *infrà q. 16. art. 8. & 9.* peccabilitas autem, etsi humanitati in supposito creato conueniat, est tamen à Verbo terminatæ non conuenit, atquè adeò de Christo non dicitur.

194 *Prima explicatio axiomatis impugnatur 1.* Deindè prima explicatio axiomatis communis reijcitur; cum enim asseritur, actiones esse suppositorum, sic accipitur ab omnibus, quod nempè, actiones conuenientes naturæ existentis in supposito, sunt suppositi subsistentis in tali natura; at humanitas non suppositatur à tribus personis diuinis, sed solùm à subsistentia Verbi, vt fides docet: ergo actiones humanitatis, quamuis, vt à causa prima sint à tota trinitate, peculiari tamen ratione sunt actiones Verbi sustentantis humanitatem. *Secundò.* Præterea; si namque actiones humanitatis, quia sunt actiones tribus personis diuinis, & nulla peculiari ratione personæ filij attribuuntur, sequitur opus nostræ redemptionis non esse Verbo attribuendum aliqua peculiari ratione, qua non attribuitur alijs diuinis personis; consequens est contra fidem: ergo actiones humanitatis à Verbo suppositatæ, quamuis sint operationes ad extra, aliqua ratione sunt Verbi, qua non sunt Patris, aut Spiritus Sancti.

195 *Secunda explicatio reijcitur. Contrà tertiam fac. 1.* Deinde secunda explicatio prædicti axiomatis facilè ex dictis reijcitur: mors namque defectus est; & tamen supposito Christi, saltem *denominatiuè* attribuitur: ergo ex eo quod peccare defectus sit, non sequitur, non esse tribuendum Verbo, vt in humanitate subsistenti, saltem *denominatiuè*. Et ex his etiam vltima explicatio reijcitur; nam mors humanitatis disconueniens est Verbo, & tamen illi, vt subsistenti in humanitate attribuitur: ergo non solum, quæ conueniunt supposito, sed etiam, quæ illi sunt disconuenientia, eadem, saltem *denominatiuè* attribuuntur. *Secundò.* Secundo eadem explicatio impugnatur; nam aqua sustentans calorem verè denominatur ab actione calefactiua, quæ influit calorem in ligno; & tamen calefactio est actio disconueniens aquæ: ergo falsum est actiones disconuenientes supposito illi attribuendas non esse.

196 *Tertiò. Quartò.* Tertiò, nam aqua denominatur calida, quamuis calor illi sit disconueniens: ergo pariter denominabitur calefaciens, quamuis calefactio ei disconueniens sit. Denique; nam ratio, cur actiones naturæ suppositatæ, sunt suppositi in illa subsistentis, est, quia natura, cuius sunt actiones, est suppositi illam habentis; sed hæc ratio pariter efficaciter militat de actionibus, quæ sunt disconuenientes supposito, ac de actionibus illi congruentibus: ergo si actiones naturæ suppositatæ, sunt, & dicuntur suppositi subsistentis in tali natura, quando sunt conuenientes supposito, etiam quando ei disconueniunt, dicuntur illius actiones.

197 Secunda solutio est; ex eo quod humanitas Verbo vnita,

Secundò respondes Durandus, & Vazquez.

retenta vnione peccaret, solùm sequi Verbum *denominatiuè* peccare, non autem *effectiuè*, nec ampliùs ratione facta conuinci; cum enim communi axiomate asseritur, *actiones esse suppositorum*, non ideò dicitur, quia suppositum in natura subsistens, vt *quo*, vel vt *quod* influat in actiones naturæ suppositatæ, sed quia sustentat naturam *proximè*, non solùm vt *quo*, sed etiam vt *quod* operantem: vnde actiones dicuntur suppositorum *denominatiuè* tantùm. Ex quo tantùm sequitur, humanitate vnita peccante, fore peccatum Verbo attribuendum purè *denominatiuè*, in quo nulla repugnantia, nec indecentia inuenitur, sicut nec in eo, quod Verbum in humanitate subsistens mortuum, crucifixumque dicatur, quamuis mors Verbo in se ipso repugnet. Ità Durandus *quæst. suprà allegata num 8. & sequentibus*, quem sequitur Gabriel Vazquez, *vbi suprà cap. 4. & disp. 8. cap. 2 & 3. & disp. 21. cap. 3.*

198 *Contrà 1.*

Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reiicitur primò, nam Verbum vt in humanitate subsistens peccare, adhuc *denominatiuè*, est indecens Verbo indecentia morali; sed omnis indecentia moralis repugnat Verbo essentialiter, vt fatentur omnes Theologi, & de se manifestum videtur: ergo si humanitate assumpta peccante peccato cum vnione composito, Verbum *denominatiuè* peccaret, repugnat, humanitatem peccare hypostatica vnione simul cum peccato retenta. Consequentia cum minori tenet. Maior autem præterquamquod à maiori, & meliori parte Theologorum docetur, tanquam manifesta ex terminis, in hunc modum probatur. Verbum, vt in humanitate subsistens esse infectum peccato absolutè, & simpliciter, indecentiam Verbo repugnantem importat; sed Verbum in humanitate subsistens peccare *denominatiuè*, est, vt sic subsistens, esse peccato infectum absolutè, & simpliciter: ergo *denominatiuè*, vt in humanitate subsistens peccare, est indecens morali indecentia Verbo. Consequentia tenet. Maior præterquamquod ex ipsis terminis constans videtur, & oppositum pias aures offendit, ex eo fit manifesta; nam esse absolutè infectum peccato, est, esse obiectum odij, & inimicitiæ diuinæ absolutè, & simpliciter: hoc autem quis non videat præseferre maximam indecentiam moralem? ergo & primum indecentiam moralem importat.

199 *Minor prob. 1.*

Minor autem ostenditur primò: nam per peccatum habituale, non sola anima, sed etiam tota humanitas dicitur infecta absolutè: & tamen peccatum habituale soli animæ inhæret, & consequenter humanitas prout ab anima distincta solùm *denominatiuè*, est in peccato habituali: ergo vt Verbum, vt subsistens in humanitate, absolutè, & simpliciter sit infectum peccato actuali, sufficit, vt sic subsistens, peccaret *denominatiuè*. Secundò: nam iuxta solutionis doctrinam humanitatem Petri peccante suppositum Petri solùm peccat *denominatiuè*, & in humanitate Petri peccante, suppositum Petri absolutè, & simpliciter dicitur infectum actuali peccato: ergo Verbum vt subsistens in humanitate *denominatiuè* peccare, est esse infectum peccato absolutè, & simpliciter. Tertiò; nam Verbum mori in humanitate assumpta, sufficit, vt absolutè, & simpliciter dicatur Verbum, vt subsistens in humanitate esse mortuum, morte corporali: ergo in humanitate assumpta *denominatiuè* peccare, sufficit, vt Verbum, vt subsistēs in humanitate dicatur absolutè, & simpliciter mortuum morte spirituali per culpam; & consequenter sufficit, vt dicatur absolutè, & simpliciter infectum peccato.

Secundò.

Tertiò.

200 *Contrà 2.*

Secundò reiicitur, & aliter præcedens obiectio explicatur, si humanitas assumpta posset retenta vnione peccare, hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, esset possibiliter vera in rigore, & proprietate; consequens est absurdum, & catholicas aures offendens: ergo humanitas assumpta non potest peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia cum minori tenet. Maiorem autem probo; si non esset possibiliter dicta propositio vera in sermonis proprietate, maximè quia humanitate peccante Verbum solùm *denominatiuè* peccaret, sed hoc non potest obstare proprietati prædictæ propositionis in sententia Auctorum, quos impugnamus: ergo ex potentia humanitatis assumptæ ad peccandum peccato cum vnione composito, sequitur veritas illius propositionis in sermonis proprietate. Consequentia probatione non indiget. Maior constat ex aduersariorum doctrina.

201 *Minor probatur.*

Et minor probatur; nam hæc propositio: *Verbum, vt in humanitate subsistens pro nobis meruit, & satisfecit*, est vera in proprietate, & rigore, non minus, quam hæc propositio: *Christus nos redemit, & satisfecit pro nobis*; cum Christus non pro humanitate, sed pro supposito Verbi, vt in illa subsistente, supponat, quod non possunt contra ij Auctores negare; nam Christum nos redemisse, traditur in Symbolo Apostolorum, & nullus dictam propositionem ad improprium sensum traxit, nec potest catholicè admitti; & tamen iuxta illorum doctrinam Christus, Verbumque, vt in humanitate subsistens solùm *denominatiuè* meruit, & satisfecit pro nobis: ergo quod humanitate assumpta peccante, Verbum, vt in illa subsistens *denominatiuè* tantùm peccaret, non tollit quominùs hæc propositio. *Christus, aut Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, sit vera in rigore, & proprietate sermonis; & consequenter ex potentia humanitatis ad peccandum in sensu composito vnionis, sequitur possibiliter non solùm veritas, sed etiam proprietas prædictæ propositionis.

202 *Confirmatur.*

Quod ampliùs explico, & confirmo in hunc modum; humanitate assumpta peccante, hæc propositio: *Christus peccat*; est vera in rigore, & proprietate: ergo etiam hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, est in rigore vera. Antecedens constat; nam humanitate assumpta merente, hæc propositio *Christus meretur*, est vera in rigore, & proprietate; aliàs solùm in sensu improprio esset verum, quod in Symbolo confitemur, nempè, *Christum pro nobis natum, & mortuum pro nobis*, quod nullus catholicorum admitteret: ergo humanitate Christi peccante, hæc propositio, *Christus peccat*, vera est in sermonis proprietate. Consequentia autem probatur; nam Christus non supponit pro humanitate; aliàs verum esset dicere: *Christus est humanitas*, sed pro Verbo, vt subsistente in humanitate: ergo si humanitate peccante verum esset dicere, *Christus peccat* in sermonis proprietate, etiam hæc propositio: *Verbum, vt subsistens in humanitate peccat*, esset in rigore vera.

203 *Vltimò impugnatur solutio.*

Denique tradita solutio reiicitur; nam operationes sunt suppositorum, non solùm *denominatiuè*, sed etiam *actiuè* vt *quod*, naturæ autem vt *quo*, vel secundùm quam suppositum operatur; sed peccatum est operatio defectuosa: ergo humanitate Verbo vnita peccante, Verbum, vt in illa subsistens vt *quod* in peccatum influeret, & consequenter non solùm *denominatiuè*, sed etiam *influxiuè*, vt *quod*, peccaret. Minor cum consequentia tenet. Maior autem est expressa D. Tho. 1 p. q. 39 art. 5. *ad 1. & q. 75. art. 2. in corpore, & ad 2 & art. 3. in corpore 3 p. q. 19. art 1. ad 3 & 4 argumentum q. 20. art. 1. ad 2.* Id ipsum docuerat *in 1. dist 5. q. 1. art 1. in corp.* illis verbis: *Respondeo dicendum, quod in creaturis actiones sunt suppositorum, & essentia non agit, sed est principium actus in supposito; non enim humanitas generat, sed Sortes virtute suæ naturæ; in creaturis autem essentia realiter differt à supposito, & ideò nullus actus propriè de essentia prædicatur, nisi causaliter, &c.* Videturque non minùs expressè tradita à Damasceno *lib. 3. de fide cap. 15.* illis verbis: *Scire autem conuenit aliud esse virtutem operatricem, & aliud quod operandi facultate præditum est, & aliud opus, & aliud operantem*; & explicans, quid sit operans, ait: *Operans denique, is est, qui actione perfungitur, hoc est persona*. Vbi apertè Damascenus quatuor in operatione distinguit, nempè, ipsam operationem, virtutem operatiuam, nempè, facultatem proximam, substantialem virtutem, nempè, naturam, & operantem, quem asserit esse personam; sed si natura sola esset operans, vt *quod* persona non esset aliqua ratione operans: ergo iuxtà Damascenum, actiones sunt personarum, vel suppositorum, vt verè ratione naturæ in illas, vt *quod* influentium.

Actiones sunt suppositorum, non solum denominatiuè, verùm etiam effectiuè.

Probatur 1.

204 *Concilium Florentinum.*

Et hoc ita esse dicendum, ostenditur primò ex Concilio Florentino *sessione 18. post medium*, vbi expressè asseritur, quod actiones sunt suppositorum: & *sessione 19.* sic habetur; *Iuxtà omnium phylosophorum sententiam, actiones sunt suppositorum*, Quod non potest explicari, quod sint supposito um *denominatiuè*; nam ex hoc principio colligitur à Concilio, Spiritum Sanctum procedere à Filio, & quod essentia in diuinis non generat, sed Pater ratione essentiæ; at Pater non *denominatiuè* tantùm, sed etiam *elicitiuè*, vt *quod* generat media essentia, vt principio *quo* generandi: ergo principium illud, quod in Concilio asseritur esse Phylosophorum omnium, nempè, actiones esse suppositorum, non potest intelligi *denominatiuè*, aliàs sensus consequentiæ esset, *Actiones sunt suppositorum denominatiuè. ergo generatio est elicitiuè à Patre in diuinis* Quæ consequentia est ridicula.

205 *Resp. P. Vazquez.*

Respondet P. Vazquez, propositionem illam fuisse assumptam ad probandum Spiritum Sanctum procedere à Filio à Ioanne Theologo, disputante pro Latinis; Concilium autem non approbasse prædictam propositionem, sed conclusionem illatam, nempè, Spiritum Sanctum à Filio procedere. Ex quo nihil nobis fauens infertur; nam rationes Conciliorum non sunt de fide, imò aliquando principijs falsis nituntur, vt constat ex 7. Synodo generali, vbi Pater quidam cum hæreticis disputans, vt probaret, Angelos depingi posse, principium falsum assumpsit, nempè, Angelos esse corporeos. Sed contrà primò;

206 *Contrà 1.*

quia rationes Conciliorum, etsi non sint de fide, sunt tamen vrgentis auctoritatis, & illis contrauenire sine maximo, & vrgenti fundamento, & nisi ex eis aliquod absurdum sequatur, non videtur temeritate carere: ergo licet ex auctoritate inducta, non habeatur veritas propositionis nostræ vt de fide, non tamen

potest

Secundò. potest negari. Secundò, nam Ioannes Theologus principiũ illud assumpsit, vt Philosophis commune, & nullus ex alijs Patribus, vel Latinis, pro quibus disputabat, vel ex Græcis, contra quos agebat, in contrarium reclamauit: ergo ab omnibus fuit approbatum, saltem tacitè, quamuis nec tacitè, nec expressè definitum.

207 *Tertio.* Denique, vt enim rectè notauit M. Sancto Thoma, vbi *suprà*, argumento Ioannis Theologi fuerunt Patres Græci conuicti, vt assererent, Spiritum Sanctum procedere à Filio: ergo omnes Græci Doctores principio in antecedenti assumpto assenserunt tanquam vero, & aliàs Patres Latini, quorum nomine Ioannes Theologus arguebat, eidem assentiebantur: ergo ab omnibus fuit tanquam verum admissum, & consequenter, quamuis definitum non fuerit, illud tamen non licebit negare: quod enim communi consensu Patrum Concilio Generali assistentium admittitur tanquam verum, & Philosophis commune, non licet tanquam falsum reijcere.

208 *Secundò probat.* Secundò ad ipsum probatur: persona diuina non solum *denominatiuè*, sed etiam vt quod *influxiuè* est principium processionis, v.g. Pater processionis Verbi, & Pater, & Filius processionis Spiritus Sancti: ergo persona creata non solum *denominatiuè*, sed vt *quod effectiuè* influit in operationem naturæ, in qua personaliter subsistit: & consequenter Verbum, vt subsistens in humanitate, non solum *denominatiuè*, sed etiam *effectiuè* vt *quod* influit in operationes humanitatis. Secunda consequentia ex prima clarè colligitur: nam quidquid conuenit personæ creatæ, vt in propria natura subsistenti, conuenit personæ Verbi, vt subsistenti in humanitate: ergo si personæ creatæ, vt in propria subsistenti natura, actio naturæ, vt principio *quod* efficienti tribuitur, debet eodem modo actio humanitatis Verbo, vt in illa subsistenti attribui. Antecedens est certum, alias non Pater, sed essentia generaret, quod est hæreticum. Consequentia autem probatur. Tum à paritate rationis, tum etiam, nam personalitas Patris non est ratio formalis, sed tantum complementum, vel conditio ad generationem Filij requisita; & tamen Pater, vt personaliter in deitate subsistens, est principium *quod* generationis Verbi: ergo quamuis personalitas terminans naturam creatã non sit principium *quo* formale operationis, sed tantum complementum naturæ, & conditio requisita, persona creata vt subsistens in propria natura, erit principium *quod* in operationem influens.

209 *Responsio.* Dices; disparem esse rationem, nam personalitas Patris, vel *completiuè*, vel vt conditio necessaria ad generationem concurrit; alias in essentia sine paternitate esset omne, quod ad generationem requiritur, quod est falsum; alias essentia esset generans, vt *quod*, & ideo persona Patris, vt in Deitate subsistens est principium generandi: personalitas autem terminans naturam creatã, nullatenus ad actiones naturæ concurrit, nec ad illas præsupponitur ordine causalitatis, sed tantum est prior operationibus prioritate dignitatis; quia nimirum, est in genere substantiæ, operatio autem in genere accidentis, & ideo persona creata in operationes naturæ nullum obtinet influxum, sed solum denominatur operans, quia sustentat naturam, vt *quo*, & vt *quod* operantem. Et instabis, nam personalitas Patris est conditio ad gubernandum essentialiter requisita, personalitas autem terminans naturam creatam conditio essentialiter requisita non est, natura namque potest sine personalitate existere de potentia absoluta, quo in casu operationes eliceret sine personalitatis concursu: ergo ex eo quod persona diuina sit principium, vt *quod* generans, perperam à nobis infertur personam creatam esse principium *quod effectiuè* in proprias operationes influens.

210 *Contrà 1.* Sed contra primò: nam existentia prærequisita ad operationem requiritur, non solum ordine dignitatis, sed etiam causalitatis; sed subsistentia complet, vt existat, naturam, & causalitatis ordine eius existentiam præcedit, vt docet D. Th. *infra q. 17. art. 2.* ergo præcedit operationem ordine causalitatis; & consequenter ad illam saltem, vt conditio prærequisita concurrit. Deinde; nam dato, quod personalitas non præcedat existentiam, est ad minus connaturale complementum existentiæ: ergo vt natura existat connaturaliter, requiritur; & consequenter, vt connaturaliter operetur. Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda probatur; nam vnumquodque operatur, eo modo, quo existit: ergo requisitum ad connaturaliter existendum, requiritur etiam ad connaturaliter operandum.

Secundò.

211 *Tertio.* Denique; nam si humanitas se sola sine modo subsistentiæ, esset completum principium operationum hominis, humanitas se sola absque modo superaddito, esset completè homo. Consequens est falsum, alias humanitas esset persona; & consequenter Verbum non solum naturam hominis, sed etiam assumpsisset personam: ergo humanitas sine modo subsistentiæ, non est completa in ratione principij operatiui; & consequenter subsistentia est requisita, saltem vt complementum humanitatis connaturale in ratione operatiui. Sequela, in qua est difficultas probatur; nam conceptus naturæ consequitur ad conceptum essentiæ, & cum illo proportionatur: ergo natura completa in ratione naturæ, est completa etiam in ratione, & linea essentiæ: sed ratio naturæ est ratio principij radicaliter operatiui: ergo humanitas completa complemento essentiali, & complemento naturali in ratione principij operationum hominis, est completa vtroque complemento in ratione naturæ; & consequenter in linea, & ratione essentiæ, omni gaudet complemento. Ex quo vlterius fit, vt si humanitas se sola absque modo superaddito esset principium completum operationum hominis, se sola absque modo superaddito esset completè homo.

212 *Confirmatur.* Confirmatur; si anima rationalis esset principium *quo* adæquatum omnium operationum hominis, anima rationalis esset homo, non solum ex parte naturæ, sed etiam adæquata natura, & essentia hominis in quantum homo, vt arguit D. Tho. *1. p. q. 75. art. 4.* ergo si humanitas se sola esset principium *quo*, & *quod* adæquatum operationum hominis, humanitas non solum esset adæquata natura hominis, sed etiam adæquatè homo; & consequenter per se ipsam esset suppositum, & persona.

213 *Tertio probatur assumptũ.* Tertiò principaliter probatur assumptum; si namque suppositum, vel persona non influeret, vt *quod* in operationes propriæ naturæ, sed solum diceretur operans *denominatiuè*, & per accidens, quia nempe, sustentaret naturam vt *quo*, & vt *quod* operantem, sequeretur suppositum impropriè dici operans tales operationes; consequens est falsum: ergo suppositum non solum *denominatiuè* operatur, sed est principium *quod* influens in operationes propriæ naturæ. Sequela patet; quia namque aqua sustentans calorem solum *denominatiuè* calefacit, & per accidens, in sententia contrariorum, impropriè, in eorundem sententia, dicitur calefacere: ergo si suppositum solum hoc modo operatur operationes propriæ naturæ, nõ propriè, sed impropriè operatur.

Minor prob. 1. Minor autem ostenditur primò. nam sequitur ex contraria sententia, Verbum vt subsistens in humanitate, solum impropriè dici natum, mortuum, & sepultum pro nobis, & pro nobis merens, & satisfaciens, consequens est falsum; alias omnia testimonia Scripturæ, hæc Verbo attribuentia essent in sensu improprio accipienda, quod nullus hucusque docuit: ergo falsum est suppositum *denominatiuè* solum operari operationes propriæ naturæ, quia nempe, naturã vt *quo*, & vt *quod* operantem sustentat.

214 *Secundò.* Secundò, nam sequitur, hanc propositionem: *Christus satisfecit pro hominibus, & illos redemit*, solum in sensu improprio esse veram; consequens admitti non potest: ergo suppositum non solum *denominatiuè* operatur, sed etiam vt *quod effectiuè* influit in operationes propriæ naturæ. Patet sequela; nam Christus non supponit pro humanitate, sed pro supposito Verbi, vt subsistente in natura diuina, & humana: ergo si de supposito Verbi, vt in humanitate subsistente, solum impropriè dicitur nos redemisse, hæc propositio: *Christus homines redemit*, solum in sensu improprio poterit verificari.

215 *Tertiò.* Tertiò, nam sequitur hanc propositionem: *Humanitas nos redemit*, esse magis propriam quam ista: *Christus nos redemit*; consequens non admittitur: ergo idem quod prius. Sequela patet: nam humanitas iuxta aduersarios est principium *quo*, & *quod* adæquatum redemptionis hominum; Christus autem, solum *denominatiuè*, & *per accidens*, quia nempe, humanitatem vt *quo*, & vt *quod* nos redimentem sustentat; sed hac sola ratione hæc est magis propria: *Calor in aqua existens calefacit*; quam hæc: *Aqua calida calefacit*; quia, nempe, calor vt *quo*, & vt *quod* principiat calefactionem: aqua vero solum se habet, vt sustentans calorem calefacientem, ergo manifestè sequitur ex doctrina contrariorum hanc propositionem. *Humanitas nos redemit*; esse magis propriam, quam ista: *Christus homines redemit*, & pro illis satisfecit.

Quartò. Denique probatur minor: nam esse hominem idem est, quod esse operatiuum operationum hominis: ergo esse hominem propriè, est esse propriè principium prædictarum operationum; sed suppositum humanum est propriè homo: ergo est propriè principium operationum hominis, & consequenter non tantum *denominatiuè*, & *per accidens*.

216 *Opponet.* Dices; de qualibet ex personis diuinis, v. g. de Patre verificatur, esse propriè Deum; & tamen Pater non est principium *quod* eliciens diuinas operationes, sed hic Deus communis tribus personis, alias pro priori ad relationem Paternitatis hic Deus non esset intelligens, & volens volitione, & intellectione diuina: ergo ex eo quod de persona humana, v. g. de Petro verum sit, esse cum proprietate hominem, non sequitur esse principium *quod* eliciens hominis operationes.

Respond. Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: ratione proprietatis personalis, concedo minorem: ratione Deitatis, nego minorem, & consequentiam. Nec sequitur hunc Deum pro priori ad relationes non esse intelligentem, & volentem completiuè,

& perfectè; nam Pater non intelligit intellectione essentiali, nec est principium virtuale, aut eminentiale illius ratione proprietatis personalis, sed ratione Deitatis, vt subsistentis subsistentia absoluta; ac proindè ex eo quod Pater sit principium dicto modo actuum intelligendi, & volendi, non sequitur indiuiduum Deitatis pro priori ad relationes non esse perfectè intelligens.

217 *Replicabis 1.*

Replicabis primò; quamuis Paternitas non sit complementum Deitatis, quatenùs intelligentis, Pater verè, & propriè est intelligens intellectione essentiali: ergo pariter quamuis personalitas terminans naturam creatam non compleat illam prout est principium operationum, sed ratione sui sit completum operationum principium, dicetur cum proprietate persona creata operans, cuius contrarium *supra* contra Vazquez inferebamus.

218 *Secundo.*

Replicabis secundò; hic Deus pro priori ad relationes, non solum vt *quo* sed etiam vt *quod* est principium virtuale actionum intelligendi, & volendi; & tamen vt nos concedimus, Pater ratione Deitatis est cum proprietate intelligens, & volens intellectione, & volitione essentialibus. ergo quamuis humanitas, v. c. pro priori ad subsistentiam sit, non solum principium *quo*, sed etiam principium *quod*, & completum suarum operationum, suppositum, vt in humanitate subsistens, verè, & propriè denominabitur operans prædictas operationes.

219 *Tertio.*

Tertiò; operatio, quæ pro priori ad relationes præsupponitur existens, non potest à persona constituta relatione, vllo modo egredi, vel principiari; sed intellectio essentialis pro priori ad relationes præsupponitur existens, & huic Deo perfectè conueniens: ergo non potest egredi à persona Patris, quæ in ratione personæ constituitur per relationem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primò: nam operatio existit media egressione à principio: ergo si supponitur existens, supponitur iam egressa; ac per consequens egredi nequit ab eo ad quod præsupponitur existens. Secundò; quia namque generatio actiuè sumpta est prior paternitate secundum conceptum *ut* non potest egredi à Patre, vt constituto per paternitatem vt referentem: ergo si intellectio essentialis est prior paternitate, etiam sub conceptu hyposthasis, non potest egredi à Patre, vt constituto per illam in ratione personæ.

220 *Ad 1. instantiam Respondet.*

Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam *hic Deus* prædicatur cum proprietate de Patre; & ideò quamuis ratione sui sit completum intelligendi principium, propriè etiam prædicatur de Patre esse principium intelligendi, quamuis paternitas nullatenus ad intellectionem essentialem concurrat; humanitas autem, nec propriè, immò nec verè prædicatur de persona; hæc namque propositio: *Petrus est humanitas* est falsa: vndè si humanitas ratione sui esset completum principium suarum operationum, non posset de persona humana cum proprietate enuntiari, esse principium prædictarum operationum. Ratio autem cur Deitas non compleatur in ratione principij per proprietates personales, humanitas autem personalitate propria compleatur, est: nam Deitas pro priori ad relationes intelligitur subsistens, & perfectissimè existens, vndè à personalitatibus, per se existentiam non accipit, nec illis eget, vt sit, sed ex fœcunditate ei competunt; & ideo illis non completur; humanitas autem personalitate propria completur in linea essendi, nec ante illam intelligitur subsistens, nec per se existens, & ideircò personalitate propria completur ad operandum.

221 *Ad secundam.*

Et ex his ad secundam obiectionem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam, ob rationem discriminis *supra* assignatam, quia nempè, *hic Deus*, verè, & propriè enuntiatur de Patre; & ideò, quæ huic Deo conueniunt, de Patre cum eadem proprietate affirmantur; humanitas autem, nec propriè, nec verè prædicatur de persona humana, atque adeò, si sola humanitas esset principium *quo*, & *quod* operationum, non posset cum proprietate dici operans persona hominis.

222 *Ad tertiā.*

Ad tertiam, distinguo maiorem: ratione relationis, concedo maiorem: ratione Deitatis, quæ prior est relatione, & de persona constituta enuntiatur, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solum enim sequitur, operationes intelligendi, & volendi, intellectione, & volitione essentialibus, non posse egressu virtuali à Patre egredi ratione proprietatis personalis, non autem, quod ab illo egredi egressu virtuali, non possint ratione indiuidui Deitatis; cum enim hic Deus, verè, & propriè de persona Patris relatione constituta prædicetur, & hic Deus, verè, & propriè sit intelligens intellectione essentiali, & principium virtuale, aut eminentiale illius; fit consequens, vt non possit, non prædicari propriè de Patre, quod sit principium virtuale, aut eminentiale intellectionis essentialis, non quidem ratione proprietatis personalis, sed ratione Deitatis, quæ in concreto verè, & propriè prædicatur de illo. Nec amplius conuincunt duæ maioris probationes.

223 *Tertia solutio principalis argumenti.*

Tertia solutio principalis argumenti est; etiam si suppositum influat immediatè vt *quod* in operationes naturæ posse excusari à causalitate peccati humanitatis assumptæ peccantis actu in sensu composito vnionis. Tùm, quia influxus in operationes naturæ, vt à supposito egreditur non est liber; suppositum enim prout à natura distinguitur, non est liberum; & consequenter suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, non liberè, sed naturaliter in peccatum influeret; subrogatur enim loco suppositi creati, à quo prout à natura distinguitur non liberè, sed naturaliter causantur operationes naturæ. Tum etiam, quia tam indifferenter egreditur actus à supposito, vt cum supposito possit componi actus, & eius carentia; vndè quamuis suppositum Verbi; vt sustentans humanitatem in illius peccatum influeret in illum influxu determinato, sed influxu indifferente, qualiter non repugnat Deo causare peccatum; nam Deus, vt causa generalis concurrit ad formalem malitiam, & non solum ad materialem entitatem actus, quin ex hoc illi, vt causæ propriæ malitia peccati attribuatur, quia concursus, prout à Deo, non est determinatus ad formalem peccati malitiam, sed indifferens ad bonum, & malum, & à voluntate creata ad malitiam determinatur. Pariter ergo in præsenti non attribueretur supposito Verbi, vt causæ propriæ peccatum, quia influxus est indifferens, prout à supposito, à natura autem ad malum determinatur, quod enim suppositum concurrat, non vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis; cum alijs autem creaturis, vt causa vniuersalis concurrat, nihil interesse potest, dummodò in vtroque concursu eodem modo quoad indifferentiam se habeat. Ita Puente Hurtado *disp. 59. sectione 5. subsectione 2. num. 56. & sequentibus.*

224 *Reijcitur primo.*

Hæc tamen solutio, & doctrina sustinenda non est, & reijcitur primò: nam falsum est, Deum, vt causam vniuersalem suo concursu attingere formalem malitiam, quin ipsi, vt causæ propriæ attribuatur peccatum; concursus enim Dei, prout est causa vniuersalis, solum attingit actualitatem, entitatemque actus peccaminosi, non autem deformitatem, sed ab illa sua causalitate præscindit; alias verè, & propriè diceretur esse causa peccati pro formali malitiæ, quin huic proprietati obstaret indifferentia concursus, sicut verè, & propriè est causa entitatis, & actualitatis peccati, quamuis concursu indifferenti ad talem entitatem concurrat, de quo fusè Discipuli D. Thom. 1. *p. q.* 19. *art.* 8. ergo si suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate verè influeret in peccatum humanitatis assumptæ, attingens suo influxu malitiam, verè, & propriè esset causa particularis peccati. Quod nullus catholicorum audebit asserere.

225 *Secundò.*

Deindè, ne nostris principijs veritatem nostræ conclusionis coarctemus, aliter reijcitur solutio iuxtà Scholæ præfati Auctoris doctrinam: indè namque docent Societatis Doctores, Deum, etsi generali concursu attingat entitatem, & malitiam peccati, non esse propriè causam illius, quia *permissiuè* solum causat malitiam peccati; at si Verbum, vt subsistens in humanitate influeret in peccatum, non *permissiuè*, sed *positiuè* influeret in peccati malitiam: ergo verè, & propriè esset causa peccati commissi ab humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: ideò namque asserunt præfati Auctores, Deum *permissiuè* solùm causare malitiam peccati, quia concurrit concursu prout à se indifferenti, & cum affectu quantum est de se, vt voluntas creata, non in malum, sed in bonum actum, concursum indifferentem determinet; at si suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, in illius peccatum influeret pro formali malitiæ, non esset cum affectu quantum est de se, vt humanitas vnita in bonum actum prorumperet; hic enim affectus in Verbo, vt subsistente in humanitate non esset, humanitate peccante, in illo namque prout subsistente in humanitate nullus actus inuenitur, nisi actus humanitatis: ergo non influeret *permissiuè*, sed *positiuè* in peccatum.

226 *Tertio.*

Tertiò reijcitur, nam eo ipso, quod detur suppositum influere in operationes naturæ, debet concedi, influere, & operari, liberè vt *quod* operationes liberas naturæ. ergo peccante natura, suppositum peccabit, & erit verè, & propriè causa peccati. Consequentia tenet: nam ideò prædictus Auctor asserit, excusari posse suppositum Verbi à causalitate peccati naturæ sibi hypostaticè vnitæ, quia liberè non influeret,

ret, quod requiritur, vt peccatum imputetur. Antecedens autem probatur primò; nam eo ipso quod suppositum influat vt *quod*, idem influxus, & eadem operatio, quæ naturæ vt *quo* respondet, attribuitur supposito, vt principio *quod* operanti: ergo natura operante vt *quo* necessariò suppositum operatur necessariò vt *quod*, & natura operante vt *quo* liberè, suppositum operatur liberè vt *quod*. Secundò: nam influxus suppositi in operationes propriæ naturæ statuitur, vt verè, & propriè operans denominetur; sed non solum denominatur propriè ab actibus necessarijs, sed etiam ab operationibus liberis: ergo vt *quod* liberè influit in illas; si namque sine influxu suppositi per modum principij *quod* in operationes propriæ naturæ non saluatur, quod sit operans propriè, sine influxu libero per modum principij *quod*, non saluabitur denominatio operantis liberè vt *quod*.

227 *Quarto rejicitur solutio.* Denique rejicitur; non enim stat supposita Verbi, vt subsistens in humanitate vt *quod* influere in peccatum naturæ, & excusari a causalitate peccati: ergo contradictoria admittit prædictus Auctor, cum docet, etiamsi suppositum influat in peccatum à natura cōmissum, posse à causalitate peccati excusari. Antecedens probatur primò: nam si suppositum influit in operationes naturæ, non influit vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis; sed causam particularem in peccatum influentem, nullus hucusque a causalitate peccati excusauit: ergo si Verbum, vt in humanitate subsistens vt *quod* influit in peccatum naturæ, à causalitate talis peccati excusari nequit. Secundò: nam suppositum influit vt *quod* obligatum eisdem legibus, quibus obligatur natura ad non peccandum; sed causanti peccatum cum obligatione vitandi peccatum, non potest non attribui peccatum: ergo non stat suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate influere in peccatum ab humanitate commissum, & excusari a causalitate peccati.

Antecedens probatur. 1.

Secundo.

228 *Tertio.* Tertiò; si namque ob aliquam rationem staret cum influxu, excusatio, maximè, quia influxus, vt à supposito, est indifferens, & non liber; sed hæc ratio est nulla; ergo non stat Verbum in peccatum humanitatis influere, & illi non imputari. Probatur minor, si influxus suppositi in peccatum naturæ est indifferens, & necessarius, etiam influxus in opus bonum naturæ erit necessarius, & non determinatus ad bonum; & tamen hoc non obstat, vt supposito Verbi verè, & cum proprietate attribuantur operationes rectæ humanitatis; alias meritum, & satisfactio pro peccato humani generis non esset cum proprietate supposito Verbi attribuenda, sed tantùm humanitati: ergo prædicta ratio non obstat, quin Verbo, vt subsistenti in humanitate propriè attribuatur peccatum; & consequenter non sufficit, vt a peccati causalitate excusetur.

229 *Quarto respondere potest principali argumento.* Tandem respondere potest argumento principali, ex eo quod humanitas assumpta peccaret peccato cum vnione ad Verbum composito, solum sequi, Verbum, vt in illa subsistens influere in entitatem, & actualitatem peccati, non autem quod influeret in eius deformitatem; & consequenter non sequitur, suppositum Verbi peccare. Quam solutionem videtur insinuasse Marsilius, & fundari potest in doctrina communi Thomistarum asserentium, ideo Deum causantem materiale peccati a deformitate præscindere: quia deformitas non continetur intra sphæram causalitatis omnipotentiæ diuinæ; bene tamen entitas, & actualitas actus peccaminosi; sed hæc ratio, etiam in supposito Verbi militat; nam deformitas peccati non continetur intra sphæram causalitatis illius; actualitas autem, & entitas non est cur ab illius sphæra excludatur, maximè cum contineatur intra sphæram diuinæ omnipotentiæ: ergo ex eo quod humanitas assumpta peccaret, non sequitur influxus Verbi in formalem malitiam peccati, sed tantum in illius entitatem.

230 *Contra. 1.* Hæc tamen solutio ex dictis manet præclusa. Primò, quia terminatio ad entitatem cum præcisione à deformitate, solum causæ vniuersali conceditur, non autem causæ particulari; at suppositum Verbi, vt humanitatem terminans, non exercet munus causæ vniuersalis, sed causæ particularis: ergo in illo, vt sic concurrente nequit dari influxus in entitatem a deformitate præscindens. Deinde: nam quod Deus, vt causa vniuersalis *positiuè* concurrat ad actualitatem, & solum *permissiuè* ad deformitatem peccati, non prouenit adæquatè ex ratione constituta, quia nempe deformitas non continetur intra sphæram causalitatis diuinæ; licet namque hoc requiratur, non tamen est ratio sufficiens: sed insuper, quia non tenetur malitiam peccati vitare, sed potius iure primæ causæ obligatur ad concurrendum cum voluntate creata aliquando ad materiale peccati; si namque obligaretur vitare malitiam peccati, non posset ad entitatem actus concurrere, & a malitia præscindere, sed vtramque formalitatem attingeret; & sub vtraque ratione Deo attribueretur peccatum; at suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, tenetur vitare peccatum: ergo non stat, quatenùs sic subsistens, influere in entitatem in actus, & præscindere à deformitate.

Secundo.

Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate eisdem legibus obligatur vt *quod*, quibus humanitas Verbo vnita obligatur vt *quo*, sicut easdem actiones, quas humanitas elicit vt *quo*, suppositum Verbi, quatenus in illa subsistens, elicit, & operatur vt *quod*; sed humanitas vnita tenetur vt *quo* vitare peccatum: ergo Verbum, vt in illa subsistens vt *quod*, tenetur idem peccatum vitare.

231 *Confirmatur.* Confirmatur. Eodem actu obedientiæ, quo humanitas Verbo vnita obedit vt *quo*, Verbum prout in illa subsistens est obediens vt *quod*, sed actus obedientiæ habet pro obiecto formali præceptum superioris, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 140. *art.* 2. ergo eisdem legibus, quibus humanitas obligatur vt *quo*, obligatur vt *quod* Verbum prout in illa subsistens; ac proindè, sicut humanitas est vt *quo* obligata vitare peccatum, ità Verbum vt subsistens in illa vt *quod*, erit obligatum idem peccatum vitare.

§ X.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

232 *Arguitur. 1.* CONTRA hanc rationem objiciunt contrarij Auctores; ex eo quod humanitas assumpta peccaret peccato cum vnione composito, solum sequitur Verbum denominari peccans per communicationem idiomatum; sed hoc nullum est inconueniens: ergo ratione facta non probatur, repugnare humanitati assumptæ peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Maior constat: nam ex eo quod humanitas assumpta moriatur, solum sequitur Verbum denominari mortuum per communicationem idiomatum: ergo pariter ex peccato humanitatis assumptæ composito cum vnione, solum sequitur, Verbum denominari peccans, per idiomatum communicationem. Minor autem eadem paritate probatur; non minus opponitur mors summæ vitæ quam peccatum summæ puritati, & sanctitati summæ, sed quamuis Verbum in se sit summa vita, & ideo mors illi in se ipso repugnet, non tamen repugnat Verbum mori per idiomatum communicationem; ergo non obstante, quod sit summa sanctitas, & ideo illi repugnet in se ipso peccare, poterit tamen denominari peccans peccato ab humanitate commisso per communicationem idiomatum.

233 *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem: non enim solum sequitur ex peccato humanitatis assumptæ, peccaturum Verbum per communicationem idiomatum, sed verè, & propriè peccaturum, vt subsistens in humanitate: nam licet humanitate peccante, ista propositio: *Deus peccat*, solum sit vera per communicationem idiomatum, hæc tamen: *Suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccat*, est vera in omni rigore, magis quam illa: *Humanitas vnita peccat*, sicut Verbum, vt subsistens in humanitate nos redemisse, cum maiori proprietate est verum, quam nos redemisse humanitatem assumptam, eo quod actiones, etsi possint naturæ attribui, magis tamen propriè supposito attribuuntur, vt *supra* arguebamus: hæc ergo propositio: *Suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate peccat*, est vera in rigore, & proprietate sermonis, quamuis ista: *Deus peccat*, solum in illo casu esset vera per communicationem idiomatum. Sicut illa propositio: *Hic homo creauit mundum, est Omnipotens, Æternus*. & signato Christo est vera per communicationem idiomatum. Ista autem: *Hic homo, vt in Deitate subsistens creauit mundum, est Omnipotens, & Æternus*, est in omni rigore vera. Ad probationem maioris, nego antecedens, loquendo de Verbo, vt subsistente in humanitate; sicut namque humanitas impropriè dicitur genita, Verbum autem vt subsistens in humanitate propriè dicitur genitum generatione temporali, vt docet Diuus Thomas *infra quæstione* 35. *artic.* 1. *&* 2. ita Verbum, vt subsistens in humanitate, dicitur cum proprietate mortuum, & passum pro nobis, & non solum per idiomatum communicationem; alias verba Scripturæ attribuentia Christo mortuum, & hominum redemptionem non essent vera in rigore, vt *supra* arguebamus.

Sed

234 *Instabis.*

Sed ad hùc contrà hanc solutionem vrget argumentum factum; non enim minùs opponitur vitæ mors, quam sanctitati peccatum, sed ex eo quod Verbum summa vita sit, tantùm sequitur, mortem illi repugnare in se ipso, non autem, quod illi repugnet mori in humanitate assumpta, ità vt in illa subsistens verè, & propriè mori dicatur: ergo ex eo quod sit summa sanctitas, solum infertur repugnare illi in se ipso peccare, non autem, quod illi repugnet peccare in natura assumpta, & prout in illa subsistens, peccans propriè denominari. Minor cum consequentia tenet. Maior autem constat: nam mors, & vita opponuntur priuatiuè, peccatum autem, & sanctitas priuatiuè, vel contrariè: ergo non minùs opponuntur mors, & vita, quàm sanctitas, & peccatum.

235 *Hæc obiectio nō vrget contra 2. rationē probatiuā cōclusionis*

Hoc argumentum non vrget contrà primam rationem, qua conclusionem probauimus sumptam ex sanctitate infinita humanitatis; cum enim Verbum, non solùm in se sit sanctum, sed etiam humanitatem sanctificet infinitè, fit consequens, vt peccatum, non solùm Verbo in se ipso repugnet, sed etiam humanitati ab ipso sanctificatæ; vitam autem increatam non præbet naturæ vnitæ; & ideò mors non repugnat humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, nec Verbo prout in illa subsistit.

Nec cōtra 2. desūptā ex obligatione regendi humanitatē.

Nec etiam vrget contrà secundam rationem sumptam ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem, iuxtà quam si Verbum in humanitate assumpta peccaret, peccaret etiam in se ipso, & vt subsistit in natura diuina, quod implicat; ac proindè omnino repugnat, Verbum vt subsistens in humanitate peccare; ex eo autem, quod Verbum in humanitate assumpta moriatur, non sequitur mori in se ipso atque adeò ex non repugnantia moriendi Verbum in humanitate, non infertur similis non repugnantia in humanitate peccandi.

236 *Contra vltimam rationem vrgetur obiectio, & instauratur.*

Solum ergo difficultatem habet contrà vltimam rationem qua conclusionem nostram ostendimus, & vrgeri potest ampliùs; etenim Verbo in se ipso non minùs repugnat mors, quàm peccatum; sed hoc non obstante potest Verbum in humanitate mori, & in nostra sententia prout in humanitate subsistens, mortuum propriè denominari: ergo pariter poterit peccare in humanitate assumpta, & prout in illa subsistens, propriè peccans, & peccator denominari.

237 *Respondet.*

Respondeo, distinguendo maiorem: non minùs *intensiuè*, concedo maiorem: *extensiuè*, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Sanctitati namque summæ, vel supposito summè sancto, ratione summæ sanctitatis non solùm repugnat denominari peccans in se, sed etiam denominari peccans in alio, vel in aliena natura; supposito autem viuenti vita per essentiam, solum opponitur mori in se ipso, non autem mori in natura aliena, quam terminat: vndè etsi æquè opponantur *intensiuè*, & respectu eiusdem naturæ, non tamen æquè *extensiuè*, & respectu eiusdem suppositi in diuersa natura.

238 *Instatur argument.*

Et insto argumentum, ità illud formando; non minùs opponitur mors vitæ, quam peccatum sanctitati; sed mors licet repugnet summæ vitæ in subiecto summè viuente, non tamen repugnat summæ vitæ, vt ab illa in alio subiecto causata: ergo licet peccatum repugnet summæ sanctitati in proprio subiecto; non tamen repugnabit summæ sanctitati, vt ab illa causatum in alio: Cuius præmissæ sunt veræ; nam Deo, qui est summa vita, licet repugnet mors in se ipso, non tamen repugnat ab illo in alio subiecto causari; nam Deus causat in hominibus mortem; peccatum autem, nec in se, nec in alio causare potest. Pariter ergo in præsenti mors non repugnat Verbo in aliena natura, nec vt in illa subsistens mortuum denominari; peccatum autem, & denominatio peccantis, non solum repugnat Verbo in se ipso, & vt subsistenti in natura diuina, sed etiam in natura humana, & prout in illa subsistenti.

Verbū vt subsistens in human. potest mori non autem peccare.

Et ratio discriminis est duplex. Prima: quia mors est malum physicum, & ad Deum ordinabile: vnde sicut hac ratione potest illam in alijs causare; ità potest ab illa in alio denominari; peccatum autem est malum morale, quod ad Deum nullatenus potest referri, & sicut hac ratione non potest à Deo, nec in se ipso, nec in alio causari: ità non potest Deum, nec in se ipso, nec in alio denominare. Secunda ratio discriminis est; nam Verbum vt subsistens in humanitate, non potest denominari peccans, nisi vt causa particularis influat in peccatum ab humanitate commissum, & quia influxus iste repugnat, non potest denominari peccans a peccato humanitatis; potest autem denominari mortuum humanitate moriente, quia influxus substentatiuus Verbo in mortem humanitatis non repugnat. Quæ solutio constat ex dictis impugnando Durandum, & Vazquez.

239 *Instabis 1.*

Sed contrà illam multipliciter insurgunt contrarij. Primò; nam si Verbum, vt subsistens in humanitate, influit vt *quod* in illius operationes, influit ratione humanitatis vnitæ, vt principij *quo* radicalis, & ratione potentiarum per modum principij *quo* proximi; sed humanitas, & eius potentiæ Verbo hypostaticè vnitæ eiusdem rationis sunt cum humanitate Petri, & cuiusuis alterius hominis, & cum illorum potentijs; ergo Verbum ratione illius potest in eosdem effectus, & defectus influere, in quos possunt alij homines; & consequenter, sicut Petrus, v. c. potest in peccatum ratione humanitatis influere, vt causa particularis, ità Verbum, quatenus in humanitate subsistens, poterit ratione humanitatis, & potentiarum illius vt *quod* in peccatum influere. Patet consequentia; nam eadem virtus radicalis, & proxima idem posse radicale, & proximum præstant: ergo si humanitas, quæ est principium radicale, & potentiæ, quæ sunt principia proxima operandi, eiusdem rationis sunt in Verbo, & in puris hominibus, præstant idem posse radicale, & proximum Verbo, quod puris hominibus præstant; his autem dant, non solùm posse influere in operationes bonas; sed etiam posse influere in peccatum: ergo hoc posse, Verbo vt subsistenti in humanitate præbent; & consequenter Verbum, vt subsistens in humanitate, poterit ratione illius influere in peccatum, vt causa particularis.

240 *Secundò.*

Secundò; nam saltem sequitur casu, in quo Verbum assumeret humanitatem Petri personalitate propria retenta, posse humanitatem assumptam peccare peccato cum vnione ad Verbum composito; consequens non admittunt Auctores nostræ sententiæ: ergo ratio sumpta ex influxu Verbi in peccatum, bona non est ad probandum implicationem peccati in humanitate assumpta in sensu composito vnionis. Probatur sequela: in data hypotesi posset humanitas assumpta peccare, absque influxu Verbi in peccatum: ergo posset peccare vi sola nostræ rationis attenta. Probatur antecedens: posset humanitas assumpta peccare influente persona creata; sed hac influente non posset influere Verbum, vt subsistens in humanitate: ergo posset peccare humanitas, absque influxu Verbi in peccatum; non enim potest vnus, & idem effectus à duabus causis adæquatis dependere; sed persona creata esset causa adæquata peccati humanitatis vt *quod*: ergo ipsa influente in peccatum non posset Verbum, vt subsistens in humanitate influere. Maior autem probatur; vt humanitas influat in operationem vt *quo*, sufficit aliquod principium *quod*; sed humanitas Verbo vnita, retenta propria personalitate, habet sufficiens principium *quod* suarum operationum à Diuino Verbo distinctum, scilicet, personam creatam, per quam sufficienter in existendo; & consequenter ad operandum completur: ergo casu in quo humanitas Verbo vniretur, propria personalitate retenta, posset peccare, persona creata in peccatum vt *quod* influente.

241 *Tertiò.*

Tertiò obijciunt; suppositum, vel persona, nec vt *quo*, nec vt *quod* influit in operationes propriæ naturæ; sed natura est adæquatum principium *quo*, & *quod* suarum operationum: ex eo quod humanitas Verbo vnita peccaret, non sequitur Verbum vt *quod* in peccatum influere; & consequenter malè ab hoc inconuenienti probatur, non posse humanitatem vnitam peccare peccato cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Antecedens autem, in quo est difficultas, probant primò: variato principio operandi, necessum est operationem variari; sed variata subsistentia, non variantur operationes; nam operationes humanitatis Christi eiusdem rationis sunt quoad physicam entitatem cum operationibus nostris; cum tamen subsistentia, qua humanitas Christi subsistit diuersæ rationis sit: ergo suppositum, nec vt *quo*, nec vt *quod* influit in operationes propriæ naturæ.

242 *Secundò.*

Secundò; nam humanitas v. c. potest de potentia absoluta produci sine vllo supposito, vt probabiliter docent plures ex nostris Thomistis; sed tunc esset principium earundem operationum, quas elicit in supposito, & non solum vt *quo*, sed etiam vt *quod* esset illarum principium, sicut accidens à subiecto separatum easdem actiones causat, & eosdem effectus producit, quos inexistens subiecto, vt constat in accidentibus Eucharistiæ a subiecto separatis, & tamen eosdem effectus, & operationes causantibus: ergo operationes naturæ non dependent a supposito, tanquam a principio *quod*, sed à sola natura.

243 *Tertiò.*

Tertiò; nam sicut agere supponit esse, ità fieri ordinatur ad esse; & consequenter eadem ratio est de agere, & fieri quoad hoc, quod est conuenire, aut non conuenire supposito; sed natura propriè, & vt *quod* fit; nam humanitas Christi fuit genita distincta actione ab illa, qua fuit assumpta, & conse-

consequenter generationem vt *quod* terminauit, anima etiam rationalis prius natura creatur, quàm vniatur materiæ; ac proindè vt *quod* terminat creationem; cum suppositum non creetur: ergo natura non solùm vt *quo*, sed etiam vt *quod*, est principium agendi; & consequenter suppositum, nec vt *quod* influit in eius operationes.

244 *Quarto.*

Quarto, vt enim docet D. Thom. 1. *p. q.* 75. *art.* 2. *ad* 2. anima coniuncta corpori dicitur intelligens, etiam vt *quod*, & patet ita esse dicendum; nam separata intelligit anima vt *quod*; sed per eandem existentiam existit separata, & coniuncta; ergo corpori vnita, intelligit, non solùm vt *quo*, verùm etiam vt *quod*; ergo natura operatur vt *quod*; & consequenter suppositum, nec vt *quod* influit in eius operationes.

Quinto.

Quintò; nam eadem est ratio recipiendi accidentia, & operandi; cum vtrumque esse substantiale supponat; & consequenter solùm existenti conueniat; sed natura vt *quo*, & *quod* recipit accidentia. Tum, quia intellectus, v. c. & voluntas, quæ sunt accidentia, animæ rationali insunt, vt subiecto *quod*. Tùm etiam, & quia aliàs accidentia humanitatis Christi immediatè vt *quod* supposito Christi inhærent, quod est falsum; aliàs mutaretur suppositum Christi per illa: ergo natura immediatè vt *quod* operatur, & non solùm vt *quo*.

245 *Confirmat.*

Confirmatur: natura vt *quo*, & vt *quod* causat accidentia in genere causæ materialis, quin suppositum ad causandum materialiter aliqua ratione concurrat; aliàs suppositum Christi esset causa materialis accidentium humanitatis. ergo vt *quo*, & quod causat operationes in genere causæ efficientis, quin suppositum aliqualiter influat effectiuè in illas. Patet consequentia; sicut namque efficienter influere in operationes, supponit esse, ità materialiter influere in accidentia supponit esse: ergo si naturæ sufficienter conuenit esse, ad influendum in accidentia vt *quod* in genere causæ materialis, etiam conueniet sufficienter esse ad influendum in genere causæ efficientis; & consequenter sicut suppositum, nec vt *quo*, nec vt *quod* materialiter causat accidentia, ità nec vt *quo* nec vt *quod* influit in operationes in genere causæ efficientis.

246 *Vltimo probat. 1. anteceds.*

Deniquè, primum antecedens probatur: non minus dependet accidens in essendo à subiecto, cui inhæret, & ab inhæsione ad subiectum, quàm natura substantialis à supposito, in quo est, & à subsistentia, per quam terminatur, & completur; sed non obstante dependentia accidentis à subiecto, ipsum accidens influit vt *quod* in suas operationes; subiectum autem, nec vt *quo*, nec vt *quod* efficienter influit in illas, nec inhærentia accidentis ad subiectum aliquem influxum effectiuum exercet: ergo non obstante dependentia naturæ substantialis à supposito, & à subsistentia, per quam terminatur, & completur, natura ipsa vt *quod* influit in proprias operationes, supposito, nec vt *quo* influente, & absque vllo influxu effectiuo subsistentiæ complentis naturam in eius operationes.

247 *Minor probat. 1.*

Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primò: nam accidentia panis, & vini in Eucharistia existunt sinè subiecto; & tamen causant easdem operationes, quas causarent, si in subiecto existerent; nam accidentia vini calefaciunt, & inebriant, & accidentia panis sustentant: ergo accidens inhærens subiecto, etiam vt *quod* suas causat operationes sine influxu vt *quod* subiecti, & sine aliquo influxu effectiuo inhæsionis accidentis in eius operationes. *Secundò.* Secundò probatur minor: nam calor productus ab aqua calida vt *quo*, & vt *quod* producitur à calore; substantia autem aquæ, nec vt *quo* nec vt *quod* effectiuè in calefactionem influit. Tum quia potius conatur in destructionem caloris. Tum etiam, quia aliàs idem agens naturale in oppositos effectus influeret; cum substantia aquæ naturaliter influat in non esse caloris; & consequenter si influeret calorem in ligno, simul, & semel in oppositos effectus influeret: ergo accidens inhærens subiecto vt *quo*, & vt *quod* operatur, subiecto, nec vt *quo*, nec vt *quod* influente, & sine aliquo influxu effectiuo modi inhærentiæ accidentis in eius operationes.

248 *Ad 1. instantiam respondet.*

Hæc tamen veritati resolutionis nostræ non obstant: ad primum respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam licet humanitas, & potentiæ humanitatis Christi eiusdem rationis sint cum humanitate nostra, & cum potentijs illius; suppositum tamen Verbi diuersæ rationis est, & cui ob summam rectitudinem, & distantiam à peccato repugnat in illud influere, vt causa particularis, vt suprà ostendimus *suprà*; & ideo quamuis humanitas sit de se sufficiens principium *quo* cuiuslibet actualis peccati, & nobis præstet, esse vt *quod* principia influentia in peccatum, quia nobis non repugnat peccatum, suppositum Verbi non constituit, nec potest constituere in ratione principij *quod* influentis, vel potentiis in peccatum influere.

249 *Ad 2.*

Ad secundum respondetur: rationem nostram procedere in principijs D. Thom. iuxtà quæ natura, propria personalitate retenta non potest assumi à Verbo, quarè licet hac ratione non probetur impossibilitas peccati cum vnione ad Verbum compositi in casu implicante ex terminis in doctrina Thomistarum, nihil contrà illam infertur: vndè distinguendum est consequens, hac sola ratione attenta, transeat consequens: absolutè, nego sequelam: nam stant aliæ rationes, quibus impossibilitas peccati probatur cum vnione ad Verbum compositi, adhuc in prædicto casu. An autem, etiam ex vi huius rationis probetur impotentia peccandi in humanitate assumpta, siuè in sensu composito vnionis, siuè in sensu diuiso, & vnione per peccatum destructa, quamuis assumeretur humanitas propria personalitate retenta, *inferiùs* examinabimus.

250 *Ad 3. Ad 1 probationem antecedét.*

Ad tertiam, nego antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: variato principio *quo*, concedo maiorem: variato principio *quod*, & principio *quo* inuariato, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: cum enim principium *quo* sit adæquata virtus agendi; & specificandi operationes; personalitas autem, vel subsistentia constituens suppositum, quod est principium *quod* operandi, solùm vt conditio ad operationes concurrat, siuè sit conditio essentialis, vt plures volunt, siuè tantùm connaturalis, vt alij Auctores sentiunt; fit consequens, vt quamuis subsistentia varietur, qualiter contingit in humanitate Christi; quia tamen humanitas, & eius potentiæ eiusdem rationis sunt, non diuersificentur physicè operationes. Et quidem apprehensio obiecti est conditio essentialis boni, quod est obiectum voluntatis, vt *motiuæ*, & *terminatiuæ* ad actum voluntatis concurrat, & tamen quamuis diuersificentur essentialiter apprehensiones, si obiectum propositum eiusdem rationis sit, actus voluntatis eiusdem rationis est, vt constat in actu dilectionis viæ, qui eiusdem speciei est cum dilectione beatifica, immò posse eundem numero actum dilectionis viæ in patria perseuerare, docet plurium Theologorum sententia; & tamen apprehensio fidei, qua regulatur in via, diuersæ rationis est à visione beatifica, per quam regulatur in patria: quia tamen obiectum per vtramque regulam propositum, à quo, vt à ratione formali sumitur species actus, est idem in ratione obiecti, non variatur essentialiter dilectio. Pariter ergo in præsenti, quamuis subsistentia constituens principium *quod* operandi essentialiter varietur; quia tamen solùm, vt conditio ad operationem concurrit, & principium *quo* est adæquata ratio specificandi operationes, hoc inuariato manente operationes eiusdem rationis sunt.

251 *Oppones 1.*

Si opponas primò: natura diuina Patris, est eiusdem rationis in Filio; & tamen, quia Paternitas, quæ vt conditio, aut complementum ad generationem concurrit, à filiatione distinguitur, generatio Patri competens diuersæ rationis est ab intellectione Filij; cum in illo dictio, & generatio non sit: ergo si subsistentia sit conditio essentialis ad operandum, quamuis natura sit eadem, si differant subsistentiæ, variabitur operatio. *Secundò.* Secundò: nam actio entitatiuè naturalis, non potest per se dependere à principio supernaturali; sed si actiones per se dependerent à supposito, vt principio *quod* operandi, & à subsistentia, vt à conditione, vel complemento essentiali, actio naturalis per se ab aliquo supernaturali dependeret: ergo non sic à supposito, nec à subsistentia dependent. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: plures operationes humanitatis Verbo vnitæ, fuerunt physicè naturales; sed huiusmodi operationes per se dependerent à supposito Verbi, & illius subsistentia, quæ sunt aliquid supernaturale, si operationes essent suppositi, vt principij *quod* influentis, & subsistentia esset necessaria conditio: ergo si hoc est verum, actio naturalis per se dependeret ab aliquo supernaturali.

252 *Ad 1 replicam respond. primò.*

Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem: vt enim docet D. Thom. *in* 1. *dist.* 31. *quæst.* 1. *art.* 1. *ad* 1. quamuis generatio non conueniat Filio, non sequitur, quod aliqua operatio conueniat Patri, quæ non conueniat Filio, sed solùm, quod eadem operatio vtrique conueniat secundum aliam relationem, ex quibus manifestè colligitur, generationem non esse operationem distinctam in ratione operationis ab intellectione Filij, sed solùm pro connotato, & ratione relationis. *Respōd. 2.* Vel secundò, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam: nam diuersitas subsistentiæ non exigitur per se ab operationibus eiusdem naturæ creatæ, quamuis aliqua subsistentia per se,

&c. n-

& essentialiter exigatur, iuxtà proximè dicenda; & ideò non inducit diuersitatem in operationibus; paternitas autem per se exigitur à generatione ex parte principij, prout à filiatione distincta; ac proindè dispar est ratio.

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, nego minorem. Nam licet subsistentia Verbi supernaturalis sit, operationes humanitatis illam per se non exposcunt, sed propriam personalitatem, vice, cuius substituitur Verbi subsistentia, quia illam eminenter continet: vndè quamuis dependentia actionis à subsistentia, per se, & essentialis sit, actiones humanitatis non dependent per se ab illa, ea ratione, qua supernaturalis est, nec cum illa prout sic connectuntur. Cuius doctrinæ veritas constat in amore naturali, qui regulari potest à cognitione supernaturali terminata ad obiectum naturale, & illud voluntati proponente, quin ex hoc inferatur amorem naturalem per se connecti cum supernaturali cognitione, quamuis amor per se; & essentialiter cognitionem supponat, & per se ab illa dependeat; & hoc ideò, quia regula, quam postulat per se, est cognitio naturalis, vice cuius potest cognitio supernaturalis regulare per accidens attenta exigentia amoris.

253 *Ad 2.*

Sed dices: ergo suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, non influit per se in eius operationes; consequens videtur doctrinæ traditæ aduersum: ergo etiam solutio. Probatur sequela: nam id per se influit in operationem, quod ab illa per se exigitur; sed suppositum Christi non exigitur per se ab operationibus humanitatis: ergo non influit in illas per se. Respondeo primò, distinguendo consequens: perseitate principij, concedo consequentiam: perseitate entitatiua, nego consequentiam. Nam sicut tres diuinæ personæ, vt distinctæ personaliter, influunt per se in operationes ad extra: non perseitate principij, quia effectus causati a Deo, per se non petunt Trinitatem personarum, sed per se perseitate entitatiua, quia tres diuinæ personæ per se subsistunt in diuinitate operante, & causante creaturas: ità suo modo suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, per se influit in eius operationes: non perseitate principij: nam ab illis subsistentia Verbi non petitur, sed perseitate entitatiua; quia nempè, vt vnita humanitati operatur. Vel secundo respondetur, distinguendo aliter consequens: ergo non influit per se perseitate omnino absoluta, concedo consequentiam: perseitate absoluta ex purificatione alicuius conditionis, nego consequentiam. Itaque supposito, quod operationes per se essentialiter a supposito, vel a subsistentia dependeant, operationes humanitatis per se essentialiter dependent ab humanitate, vt subsistente, vel vt per subsistentiam aliquam terminata. Quia tamen non per se exigunt humanitatem terminati per subsistentiam Verbi, non exigunt per se absolutè a subsistentia Verbi causari; supposita tamen terminatione humanitatis a Verbo, per se a Verbo procedunt, non perseitate omninò absoluta, sed perseitate absoluta supponente conditionem non exactam, nempè, terminationem humanitatis à Verbo.

254 *Vrgebis.* *Respōd. 1.*

Ad secundam antecedentis probationem, admissa doctrina maioris, & permissa etiam minori, distinguo consequens: operationes naturæ existentis in supposito, nego consequentiam: operationes naturæ existentis sine supposito, vt in maiori supponitur existens de potentia absoluta, concedo consequentiam. Itaque in sententia asserente, naturam substantialem non posse de potentia absoluta, sinè subsistentia terminante naturam, & dependentia operationum naturæ a subsistentia terminante naturam, & à subsistente in illa, est dependentia essentialis; vnde iuxta illam, nec de potentia absoluta potest operatio a non subsistente procedere. Si tamen sententia contraria asserens, posse humanitatem existere de potentia absoluta sine modo subsistentiæ, & extrà omne suppositum, quæ probabilis est, supponatur, consequenter est asserendum, posse extra suppositum operari; ac proindè dependentiam operationis a supposito tanquam a principio quod, non esse essentialem, sed tantum connaturalem; ex hoc tamen solum infertur, posse de potentia absoluta naturam solam esse principium quod suarum operationum, non tamen, quod si natura in supposito existat, siue proprio, siue alieno, possit vt quod operari, supposito non influente, & hoc tantum nos asserimus. Et ratio discriminis est: nam cum natura terminatur à subsistentia ipsa, non existit vt quod, sed vt quo; & consequenter, non vt quod, sed vt quo dicitur operari; cum vero separata ab omni supposito esset, existeret ipsa, vt quod; & consequenter vt quod operari diceretur, & solum esset variatio in modo connaturali operandi orta ex variatione in modo naturali existendi. Sicut accidentia, quæ subiecto inexistentia, tantum operantur vt quo, si extrà subiectum existant, operantur vt quod, variato modo operandi ex modo essendi variato; cum enim

255 *Responsio ad secundā antecedentis probat.*

separantur, existunt vt quod, & per se; cum autem subiecto inhærent, non existunt, sed inexistunt, & ideò non operantur vt quod, sed sunt ratio operandi subiecto.

Nec sequitur, humanitatem sinè omni supposito existentem esse hominem, quamuis vt quod operetur hominis operationes, quia non operatur vt principium quod connaturale, & completum illarum operationum, quod necessum erat, vt posset de illa verificari, esse hominem: nam homo non est operans vt quod hominis operationes, sed principium quod illarum connaturale, & completum, qua ratione argumentabamur, nempè, si humanitas esset principium quod, & suppositum, nec vt quo, nec vt quod operaretur, humanitatem hominem esse: hoc tamen non infertur ex eo quod humanitas existens sinè supposito, sit principium quod agendi; quia non est principium quod connaturale, & completum; sicut ex quod anima separata sit principium quod intelligendi, & volendi non sequitur esse hominem, etiam vt intellectiuum, eo quod non operatur omninò connaturaliter, nec vt principium quod completum, & connaturale illarum operationum.

256 *Humanitas existēs sine omni supposito nō est propriè homo.*

Ad tertiam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem: natura namque non generatur vt quod, sed vt quo vt constat in natura diuina, quæ non vt quod, sed vt quo est terminus generationis: nec humanitas fuit genita ex Beatissima Virgine vt quod, sed vt quo tantum, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 1. in corp. & solut. ad 3. & art. 4. in corp.* Christus autem fuit vt quod genitus, aliàs Christus Filius Virginis non esset, quod est contra fidem: nec ad hoc requiritur quod actiuè in vnionem humanitatis ad Verbum influxerit, sed sufficit, quod passiuè ministrauerit materiam, ex qua fuit humanitas formata, & in eodem instanti Verbo hypostaticè vnita, vt docet D. Thom. *infra q. 33. art. 4. ad 2* ibi: *Conceptio, scilicet Christi, attribuitur Virgini Beatæ non tanquam principio actiuo, sed quia ministrauit materiam conceptui, & in eius vtero est conceptio celebrata.* Et q. 35. art. 4 in corpore: vbi ait: *Ideò verè posse dici, Deum conceptum, & natum de Virgine, quia in ipso principio Conceptionis fuit humanæ natura, cui B. V. ministrauit materiam, assumpta à Diuina persona.* Anima autem rationalis; quia aliqua ratione subsistit; quatenùs scilicet, non dependent a materia, nec educitur ex illa, vt docet D. Th. 1. p. q. 75. art. 2. etiam aliqua ratione per se fit, & ideò terminat creationem, non tamen propriè fit: quia non fit propter se, sed propter totum, ad quod constituendum, vt ad finem ordinatur; vt autem per se fieret propriè, necessum erat, vt non solum crearetur ratione sui per exclusionem alterius terminantis sui creationem; sed etiam propter se, idest, non propter aliud creandum, vel generandum. Et quia aliqua ratione subsistit, etiā aliquā ratione dicitur vt quod intelligens, non tamen omninò propriè, vndè proprius dicitur, *homo intelligit per animam*, quam animam intelligere, vt docet D. Thom. *vbi proximè*.

257 *Ad 3. antecedentis probat. respondetur.*

Et ex his ad quartam antecedentis probationem constat solutio: anima enim rationalis dicitur vt quod intelligens, etiam in statu coniunctionis ad corpus, quia aliqua ratione subsistit, quatenus licet coniuncta sit corpori, in suo tamen esse, à corpore non dependet; quia tamen non perfectè subsistit; eo quod vt pars est actu communicata, non omninò propriè dicitur vt quod intelligere, vt expressè docet D. Thom. nec est eadem ratio de illa in statu separationis; nam in hoc statu subsistit vtroque modo, nempè, exclusione dependentiæ, & actualis communicationis, quamuis, quia non excludit communicationem aptitudinalem, sed potius naturaliter appetit corpori communicari, non sit completè persona.

258 *Ad 4. antecedentis probat. respondetur.*

Ad quintam probationem antecedentis responderi potest primo, negando maiorem; receptio enim accidentium spectat ad genus causæ materialis, operari autem ad genus causæ efficientis, inter quæ causarum genera hæc differentia versatur: quod licet ad vtrumque realis existentia exigatur, non tamen vt præintellecta, sed ad causandum materialiter sufficit in re existentia; ad causandum vero efficienter requiritur existentia, vt præintellecta ad effectum; & ideo quamuis natura sit subiectum quod adæquatum inhæsionis accidentium; non sequitur esse principium quod adæquatum operandi: quæ solutio videtur colligi ex doctrina Capreoli *in 3. dist. 6. q. vnica art. 3. ad 4. Aureoli, & dist. 7. & 8. q. vnica art. 3 ad 3.* & Caietani, *infra q. 17 art. 2. versic. ad Durandum dicitur; & q. 36. art. 5. dub. 4. ad 3. Scoti*. Vbi hoc inter existentiam, & filiationem ex vna parte: & operationem statuunt discrimen; quod licet omnia denominatiuè attribuatur supposito; filiatio tamen, & existentia sunt suppositi denominatiuè, & inhæsiuè immediatè; operatio autem licet denominatiuè sit suppositi, non tamen inhæsiuè immediatè, sed mediante natura, & potentia vt principio, & subiecto inhæsionis.

259 *Ad 5. respondebis.*

Hæc tamen solutio non placet primo, nam licet causa materialis vt sic, non exigat existentiam præintellectam: vnde ma-

260 *Sed contra 1.*

de materia prima pro priori ad formam substantialem, illam causat materialiter, quin pro illo priori existat; causa tamen materialis accidentium pro priori causalitatis illorum debet præintelligi existens; sed subsistentia, vel in existentia substantiæ consistit, vel ad illam præsupponitur in sententia Thomistarum: ergo etiam præsupponitur ad receptionem accidentium; & consequenter natura sine modo subsistentiæ, non est subiectum *quod* illorum receptiuum completum. Consequentia tenet; nam hac sola ratione non est principium *quod* efficiens completum operationis, quia ad operationem præsupponitur existentia substantialis, & in hac consistit subsistentia, vel ad illam præsupponitur iuxta diuersas sententias, quæ in hoc puncto inter Discipulos D. Th. versantur: ergo si in ordine ad causanda materialiter accidentia datur eadem præsuppositio existentiæ, & subsistentiæ naturæ sine modo subsistentiæ, non est subiectum *quod* completum inhæsionis accidentium. Maior autem probatur primò: nam quod materia prima causet materialiter formam, quin pro illo priori existat, prouenit ex eo quod causat, vt pura potentia, & constituit substantiale compositum, quod in via Thomistarum est primarium susceptiuum existentiæ; at rationes istæ in causa materiali accidentium non militant: ergo vt subiectum substantiale causet materialiter accidentia, non solum petit existentiam, vt in re, sed etiam vt præintellectam.

261 *Contra 2.* Secundò impugnatur solutio; nam si natura esset subiectum *quod* adæquatum receptiuum accidentium, anima rationalis erit subiectum intellectionem adæquatè vt *quod* recipiens; consequens est falsum: ergo natura non est subiectum receptiuum *quod* adæquatum accidentium. Patet sequela; sicut namque accidentia corporalia insunt ratione naturæ, ita intellectio, quæ spiritualis est, inest homini ratione animæ rationalis: ergo si accidentia corporea inhærent naturæ, vt subiecto *quod* inhæsionis adæquato, intellectio erit in anima, vt in subiecto *quod* adæquato inhæsionis. Minor autem probatur; nam actio vitalis in principijs Thomistarum in eodem subiecto recipitur, à quo egreditur; sed anima rationalis non est principium *quod* adæquatum elicientiæ intellectionis; alias suppositum hominis, non esset principium *quod* elicientiæ, sed tantum denominationis, cuius contrarium omnes Thomistæ fatentur: ergo neque est subiectum *quod* adæquatum inhærentiæ intellectionis.

262 *Ad 5. antecedentis probationem respondet.* Vnde ad quintam antecedentis probationem respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem pro secunda parte: vt *quod* tanquam subiectum completum, nego minorem: incompletum, concedo minorem, & distinguo consequens eodem modo: solum enim sequitur immediatè vt *quod* operari, tanquam principium *quod* incompletum, non autem completum, sic autem non inconuenit immediatè vt *quod* influere, nam cum hoc componitur suppositum influere in operationes, vt principium *quod* immediatè immediatione excludente principium *quod* medians completum, non autem excludente principium medians *quod* incompletum, & hoc ita esse dicendum, patet; nam iuxta D. Thom. eadem est ratio principiandi operationem, & terminandi effectiuam, vel generationem, vtrumque namque, & eodem modo attribuit D. Thom. & cum illo peritiores Theologi, supposito; non autem negari potest, naturam aliquo modo vt *quod* terminare generationem; nam humanitas Christi diuersa actione fuit producta ab illa, qua fuit assumpta, & priorem illam actionem aliqualiter vt *quod* terminauit, non quidem vt *quod* completè; & consequenter vt *quod* incompletè; eo quod illa actio non fuit completa, vsque dum humanitas ex vnione ad Verbum, Christum hominem constituit subsistentem in humanitate, qui vt sic subsistens, ratione humanitatis generationem terminauit completè; anima etiam rationalis aliqualiter fit, quandoquidem terminauit creationem: quia tamen creatio animæ ordinatur ad vnionem cum corpore, ex qua homo resultat, non dicitur per se fieri completè vt *quod*: ergo pariter in ordine ad principiandum actionem, dicendum est in principijs D. Thom. quod nempe, cum asseruit, actiones esse suppositorum vt *quod*, naturarum autem vt *quo*, non excludat à naturis omnem rationem principij *quod* operandi, sed tantum rationem principij completi *quod*, & completam, & perfectam denominationem vt *quod* operantis.

263 *Ad 1. probat. minoris respõd.* Nec distinctioni traditæ obstant duæ probationes minoris: non prima; nam intellectus, & voluntas non insunt animæ, vt subiecto *quod* completo, sed incompleto; suppositum autem in natura humana subsistens, est subiectum *quod* completum inhæsionis intellectus, & volitionis, sicut dictum est de operationibus intelligendi, & volendi.

Ad 2. respondetur Nec secunda; nam ex eo quod suppositum Verbi, vt in humanitate subsistẽs, sit subiectum *quod* completum immediatum inhæsionis accidentium, non sequitur in se ipso mutari, sed tantum quod mutetur secundum humanitatem, cui inhærent, vt *quod* immediatè, tanquam subiecto incompleto; sicut nec ex eo quod suppositum Verbi, vt subsistens in humanitate, sit principium *quod* immediatum elicientiæ operationis, sequitur, suppositum Verbi secundum subsistentiam increatam mutari, sed tantum mutari secundum humanitatem, quam terminat. Et ratio est; nam accidentia, & operationes humanitatis, etsi inhæreant personæ Christi, non inhærent illi totaliter, & secundum omnia, ex quibus persona Christi componitur; sed personæ Christi secundum humanam naturam, & ideò non sequitur subsistentiam Verbi mutari, sed tantum humanitatem. Sicut ex eo quod Verbum, vt subsistens in humanitate, terminauerit, vt *quod* generationem ex matre, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 1. & 2.* sequitur Verbum per generationem fuisse mutatum, sed tantum illius humanitatem secundum quam terminauit prædictam generationem.

264 *Ad conf. respondet.* Et ex his ad confirmationem constat solutio, negando maiorem. Sicut enim suppositum Christi, vt subsistens in humanitate influit effectiuè vt *quod*, ità etiam influit vt *quod* materialiter in accidentia humanitatis; nam respectu operationum vitalium immanentium, idem est principium, & subiectum; ac proinde sicut respectu intellectionis, & volitionis humanitatis, suppositum Christi, quatenùs in illa subsistens, est principium *quod* effectiuum, ità, & subiectum *quod* materiale, & sicut subsistentia Verbi complet humanitatem, vt effectiuè influat, ità complet illam, vt materialiter causet, & recipiat; dicitur autem humanitas subiectum *quod* incompletum, quia licet in illa sit omne requisitum per modum rationis formalis, non tamen ratione sui est completa ad recipiendum, sed per subsistentiam completur, & quia suppositum Christi, vt homo, claudit naturam, & subsistentiam, dicitur, causans vt *quod* materialiter completum; sicut hac, & non alia ratione humanitas est principiũ *quod* incompletum, suppositum autem est principium *quod* cõpletum; quia nempè, suppositum claudit omnia requisita ad agendum; secus autem humanitas sumpta præcisè, & subsistentia non est humanitatis ratio agendi, sed solùm complementum ad agendum, ita non est illi ratio recipiendi accidentia, sed solum complementum, vt recipiat; ex quo nulla imperfectio, aut mutatio sequitur in supposito Verbi.

265 *Dices.* Sed dices; intellectus, & voluntas insunt humanitati Christi ratione sui pro priori vnionis ad Verbum: ergo humanitas non completur subsistentia Verbi, vt subiectum receptiuum intellectus, & voluntatis; & consequenter ratione sui est subiectũ *quod* adæquatum, & completum. Secunda consequentia ex prima colligitur, prima ex antecedenti. Antecedens autem probatur; nam humanitas fuit producta prius natura, quam assumpta, vt suppono ex his, quæ docentur *suprà q. 2.* sed pro illo priori insunt ipsi intellectus, & voluntas: ergo, & pro priori ad subsistentiam Verbi. Consequentia tenet; nam subsistentia Verbi fuit humanitati ex vi assumptionis vnita: ergo quæ conueniunt humanitati pro priori ad assumptionem à Verbo, conueniunt ipsi pro priori ad subsistentiam. Minor autem, in qua est difficultas, ostenditur primò; nam pro priori ad assumptionem fuit humanitas perfecta omni perfectione debita, & connaturali, alias assumpsisset humanitatem imperfectam, quod est contra Sanctorum dicta; sed intellectus, & voluntas sunt perfectiones naturaliter debitæ humanitati: ergo insunt illi pro priori ad assumptionem. Deinde: quia vt docet D. Th. *suprà q. 6. art. 2.* Verbum assumpsit animam mediante Spiritu, siue mente, quæ idem est, ac intellectus; sed medium ad assumptionem conuenit extremo assumpto præcedenter ad illam: ergo intellectus inest animæ pro priori ad assumptionem à Verbo.

266 *Respondet.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: omni perfectione debita pro illo priori, concedo maiorem: omni perfectione debita humanitati absolutè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam humanitas pro priori ad assumptionem non fuit perfecta omni perfectione sibi debita absolutè, sed tantum illis perfectionibus, quæ ipsi pro illo priori debentur; licet autem humanitati debeantur connaturaliter intellectus, & voluntas, non tamen illi debentur pro priori ad assumptionem. Tum; quia pro illo priori non supponitur existens existentia substantiali, vt *infra q. 17.* constabit; & consequenter, nec debentur ei pro illo priori accidentia, quamuis sint propriæ passiones; nam omne accidens præsupponit substantialem existentiam. Tum etiam; quia prioritas illa non est *in quo*, sed *à quo*, & causalitatis; & consequenter solum debentur humanitati ea, quibus constituitur in ratione causæ vnionis: intellectus autem, & voluntas non pertinent ad illam, vt causam materialem vnionis substantialis ad Verbum; non enim sunt dispositiones antecedentes ad illam, sicut nec præuiè disponerent ad subsistentiam propriam

propriam creatam, vice cuius increata substituitur media substantiali vnione; ac proindè quamuis debeantur humanitati absolutè, non tamen ei debentur pro priori ad assumptionem. Nec sequitur, fuisse assumptam imperfectam; nam ad hoc requirebatur imperfectio priuatiua, qualis nullo modo est non conuenientia prædictarum proprietatum pro priori ad assumptionem; quia imperfectio priuatiua est carentia formæ debitæ, non autem debentur pro illo priori: ac proindè non conuenientia intellectus, & voluntatis pro illo signo naturæ, imperfectio priuatiua non est, sed purè negatiua, & præcisiua.

267 *Ad 2. minoris probationem respondet.*

Ad secundam minoris probationem dicatur, Diuum Thomam nomine Spiritus, siuè mentis, non accipere intellectum, qui est potentia proximè intellectiua realiter distincta ab anima, sed gradum radicaliter intellectiuum, qui ratione, & virtualiter distinguitur à gradu sensitiuo, & vegetatiuo, & ideò fuit medium virtualiter respectu prædictorum graduum, vt constat ex D. Thom. *ibi solutione ad* 1. & ex Caietano *ibid.* vndè sensus D. Thom. est, animam sensitiuam fuisse assumptam mediante anima, vt radicaliter intellectiua; quia ex gradu intellectiuo fuit redditus gradus sensitiuus congruenter à Verbo assumptibilis. Ex quo non sequitur, intellectum sumptum pro potentia mediasse.

268 *Ad vltimam, antecedentis probationē respondet.*

Ad vltimam probationem antecedentis, concessa maiori, nego minorem; vt enim docet D Thom. 1. *p. q.* 75. *ar tic.* 2. ibi: *Id quod nullo modo subsistit, non potest dici vt quod operans: vnde anima rationalis dicitur aliquomodo, vt quod volens, & intelligens: quia aliqua ratione subsistit: quia scilicet, per se existit. quia non est inhærens, vt accidens, nec vt forma materialis; quamuis quia est actu pars non sit propriè per se existens, nec subsistens; ac per consequens, nec per se operans; calor autem, quia nullo modo subsistit, nullo modo calefacit propriè loquendo.* Sensit ergo Diuus Thomas accidens subiecto inhærens non vt *quod*, sed vt *quo* agere; subiectum autem, vt *quod* agit medio accidenti tanquam principio *quo* agendi.

Ad primam minoris probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam accidentia in Eucharistia habent modum existendi diuersum ab illo, quem habent, cum proprio subiecto inhærent; nam existunt ibi per se positiuè, aut negatiuè, & ideò per se operantur; secus autem cum proprio subiecto inhærent, quia tunc nullo modo per se existunt, sed inexistunt subiecto, & ideo non operantur, sed sunt rationes operandi subiecto; nec sequitur inhærentiam accidentis nullo modo concurrere ad illorum operationes, eo quod sine inhærentia operantur; nam licet operentur easdem operationes, non tamen eodem modo, nec modo connaturali; ex quo solum potest colligi inhærentiam ad subiectum non esse conditionem, complementumque essentiale, non autem quod non sit conditio connaturalis, naturaleque, complementum accidentis in ratione operandi.

269 *Ad 1. minoris probationem respondet.*

270 *Ad 2. respondetur.*

Ad secundam probationem minoris, nego antecedens; vt enim ex D. Thom. iam vidimus, calor in subiecto existens, non operatur vt *quod*, nec calor potest dici calefaciens, propriè loquendo: quia scilicet per se non existit, sed subiectum calidum dicitur calefaciens vt *quod* per calorem: quæ ratio id ipsum de calore aquæ inhærente conuincit; cum nec ibi per se existat, sed in alio, nempè, in aqua.

Nec obstat, aquam conari in destructionem caloris; nam hoc præstat per formam sibi connaturalem, & propriam, quod impedit, vt supposito, quod aqua calida sit, ratione caloris vt *quod*, influat calorem in ligno. Nec similiter obstat vni, & eidem subiecto conuenire contrarias actiones vt *quod*, si duplici forma contraria afficiatur, vt in aqua calida contingit: cum enim sit calida, & frigida, quæ formæ contrariæ sunt, ratione influit calorem in ligno, & ratione caloris frigiditatis conatur in caloris destructionem.

§ XI.

Nec in sensu diuiso potuisse humanitatem Christi peccare, auctoritate, & ratione probatur.

271 *Quarta conclusio.*

SIT QVARTA CONCLVSIO. *Nec ex natura rei, nec de potentia absoluta potest humanitas Christi peccare peccato destruente hypostaticam vnionem.* Constat ex dictis humanitatem Christi non potuisse, etiam de potentia absoluta, peccare peccato cum vnione composito; ex hoc autem non habetur, quod peccare non potuerit peccato vnionem destruente, scilicet, propter quod vnio à Deo destruatur; nam in veriori sententia homo iustus peccare non potest, etiam de potentia absoluta, in sensu composito gratiæ habitualis, hoc est cum habituali gratia componendo peccatum, & tamen simul cum gratia est in homine iusto potentia ad peccandum peccato expellente gratiam, & cuius primum esse, sit primum non esse gratiæ; ac proindè ex eo quod in humanitate Christi non fuerit potentia ad peccandum peccato cum vnione composito, nondum habetur, non fuisse in illa potentiam ad peccatum vnionis gratiam excludens. Et vt certum supponimus, potuisse Deum vnionem semel factam destruere, & hac destructione, vel tempore, vel prioritate naturæ supposita, humanitatem peccare, in quo nulla est difficultas; nam dissoluta vnione, humanitas manet vndequaque ad peccatum expedita; cum sola vnio peccatum, vel potentiam peccandi impediret. Quod igitur asserimus est, non potuisse peccare peccato excludente vnionem, vel illam destruente, vel propter quod Deus vnionem, destrueret, & hoc tàm ex natura rei, quàm de potentia absoluta.

272 *Probat. à Cardinalis de Lugo.*

Et quia prima pars conclusionis ex secunda à fortiori constabit, parum in illius confirmatione immorabimur. Illam probat Cardinalis Lugo *disp.* 26 *sect* 5. *num.* 56. eo quod vnio hypostatica est ex natura sua perpetua, & ab intrinseco incorruptibilis; & consequenter non potest naturaliter destrui ab aliquo agente creato, cum quo non stat, posse per peccatum dissolui. Antecedens, in quo est difficultas, probatur; nam visio beatifica est de se perpetua, & ab intrinseco incorruptibilis; sed visio debetur vnioni, vt proprietas illius: ergo est de se perpetua, & incorruptibilis ab intrinseco. Patet consequentia; non enim potest vnio de se postulare visionem de se perpetuam, si ipsa defectibilis sit.

Prima pars conclusionis.

273 *Reijcitur ex defectu.*

Hæc tamen Cardinalis ratio in eo deficiens videtur; nam quamuis primum antecedens sit verum, & consequentiæ sint bonæ, probatio antecedentis non vrget; nam visio non consequitur ad vnionem tanquam physica proprietas, sed tantum consecutione morali; sed quamuis proprietas physica non possit in permanentia, vel in modo permanentiæ excedere suam radicem, id tamen quod moraliter solum consequitur, potest hoc excessu gaudere: ergo ex eo quod visio perpetua de se, debeatur vnioni hypostaticæ, malè infertur perpetuitas vnionis, & indefectibilitas ab intrinseco. Consequentia tenet. Maior est frequentior sententia. Minor autem probatur; nam merito de se non perpetuo, debetur moraliter visio perpetua ab intrinseco; de quo 1. 2. q. 114. *art.* 1. gratiæ etiam habituali cum morte coniunctæ, debetur debito morali gloria, quamuis gratia habitualis de se perpetua non sit: ergo id, quod moraliter solum debetur, potest esse ab intrinseco perpetuum, quamuis id, ratione cuius debetur de se perpetuum non sit.

274 *Prima pars conclusionis probatur.*

Vnde hac ratione omissa, vel in sua probabilitate relicta, prima pars conclusionis suadenda est breuiter primo; vt enim ex superius dictis constat, humanitas Christi ex vi vnionis ad Verbum fuit iuxta Patres Ecclesiæ impeccabilis; sed si posset ex natura rei peccare peccato destruente vnionem, non benè diceretur impeccabilis absolutè: ergo non potuit, saltem ex natura rei, peccare peccato destruente vnionem. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam homo iustus non potest in veriori sententia peccare peccato cum gratia composito; & tamen quia potest peccare peccato destruente gratiā, non dicitur absolutè impeccabilis, sed absolutè peccabilis, vt omnes fatentur: ergo si humanitas Verbo vnita, posset ex natura rei peccando vnionem destruere, quamuis non posset, etiam de potentia absoluta, peccatum cum vnione ad Verbum coniungere, non deberet absolutè dici impeccabilis.

275

Secundo probatur ratione; nam vnio humanitatis ad Verbum

bum petit ex natura sua omnem operationem humanitatis præcedere. Tùm quia per illam in ratione causæ efficientis cõpletur, vt constat ex dictis § 9. & 10. Tum etiam quia naturam substantialiter complet, complementum autem substantiale operationem, quæ est actus accidentalis, petit præcedere. Tum denique; nam subsistentia Verbi vnitur naturæ humanæ pro eodem signo naturæ, pro quo illi propria subsistentia competeret; hæc autem naturaliter omnem operationem præcederet: ergo ex natura sua petit esse ab omni operatione independens, & consequenter, loquendo ex natura rei, non potest ab humanitate media operatione causari, nec illa mediante destrui; ac proindè humanitas Verbo vnita, non potest, saltem ex natura rei, peccando vnionem destruere.

276
Tertiò.

Tertiò; nam si ex natura rei posset peccare peccato dissoluente vnionem, posset ex natura rei peccatum cum vnione coniungere; consequens est falsum: ergo non potest ex natura rei peccare peccato destruente vnionem. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis. Et maior probatur; vnio namque petit ex natura rei operationem humanitatis præcedere: ergo omnis operatio humanitatis vnitæ est natura posterior vnione; & consequenter cum illa pro instanti reali coexistit: ergo si humanitas vnita Verbo posset ex natura rei peccare, posset actionem peccaminosam cum vnione coniungere.

277
Secunda concl. pars probatur.

Secundam partem conclusionis, quod nempè, nec de potentia absoluta possit humanitas vnita peccare peccato destruente vnionem, probat Vazquez *disp. allegata cap. 7.* nam ideò homo iustus potest peccando habitualem gratiam destruere, quia gratia adoptionis manet subiecta humanis actionibus; ex quo prouenit, vt sicut operibus bonis augetur, ità actionibus contrarijs destruatur; at gratia vnionis ex natura sua petit non subijci humanis actionibus: ergo sicut hac ratione non augebatur, nec potuit augeri per actiones humanitatis bonas, eadem ratione non potest destrui peccato aliquo humanitatis. Minorem in qua est difficultas, probat Vazquez ex discrimine, quod inter gratiam vnionis, & gratiam adoptionis versatur; hæc namque nostris operibus comparatur, & augetur, non solum dispositiuè, sed etiam formaliter: ità vt illis homo iustus, non solum dispositiuè, sed etiam formaliter, magis iustus constituatur. In sanctitate autem præstita per gratiam vnionis incrementum ex bonis operibus, nec dispositiuè, nec formaliter præstatur, ideoque merito dicitur gratia, & sanctitas naturalis: ergo gratia adoptionis manet subiecta humanis operationibus, ità vt à Deo conseruetur in homine intuitu bonorum operum, saltem negatiuè, quia nihil contrarium facit: gratia autem substantialis vnionis, non potest isto modo humanis actionibus subijci, nec conseruatur à Deo, quia humanitas vnita non peccat, sed solum voluntate sua; & consequenter non potest humanitas peccato vnionis gratiam destruere.

278
Reijcit. 1.

Hæc tamen ratio quæ sola potuit Gabrieli Vazquez placere, displicet cæteris Theologis, nedum externis, verum etiam domesticis, & reijcitur primò; ex eo namque, quod gratia vnionis de se, & suapte natura non subiaceat actionibus liberis, non sequitur, quod illis subiacere non possit de potentia absoluta; sed hoc necessarium est, vt probetur, non posse de potentia absoluta dissolui ab humanitate peccando: ergo ratio facta est inefficax. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur primò; nam gratia vnionis de se non subiacet meritis Antiquorum Patrum; cum possit sine illis existere, & tamen de facto fuit ab illis meritoriè, vt tenet frequentior sententia *suprà q. 2. art. 11.* & saltèm quoad aliquas circunstantias, docet Vazquez *disp. 22. cap. 5.* ergo ex eo quod de se, & suapte natura non subiaceat actionibus humanitatis, non sequitur illis non posse subiacere de potentia absoluta. Secundò; nam gratia vnionis de se, non solum est independens ab operibus humanitatis elicitis in vnionis instanti, & solum præcedentibus prioritate naturæ, sed etiam est de se independens, & non subiecta operibus prius tempore factis; & tamen humanitas prius tempore existens, potuit de congruo mereri vnionem personalem ad Verbum, vt fatetur Vazquez *suprà disp. 21. cap. 6.* ergo ex eo quod de se non subiaceat actionibus humanitatis, non sequitur, non posse illis subiacere de potentia absoluta.

279
Ratio à priori.

Et ratio à priori est; nam id, quod de se non petit in præmium aliquorum operum dari, potest voluntate diuina in præmium talium operum conferri, & consequenter potest ex diuina voluntate subijci operibus, a quibus ex se non dependet. Quod si hoc contingere potest in gratia vnionis quoad esse, ipsum poterit quoad non esse, vel destructionem contingere, nempè, quod quamuis de se non subiaceat quoad non esse actioni peccaminosæ, subiaceat voluntate diuina statuente vnionem personalem destruere, humanitate peccante nisi hoc aliundè repugnet;

280
Secundò reijcitur.

Secundò reijcitur; nam ex eo quod gratia adoptionis augeatur nostris operibus; gratia autem substantialis non augeatur operibus humanitatis honestis, malè infertur, gratiam substantialem vnionis, non posse dependere in sui conseruatione ab humanitate, vt non peccante: ità vt humanitatem non peccare, sit saltèm conditio ad conseruationem vnionis; sed hæc est consequentia à prædicto Auctore facta: ergo omninò inefficaciter arguit. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò; quod namque gratia substantialis vnionis non augeatur, nec augeri possit operibus honestis ab humanitate factis, prouenit ex eo, quod in indiuisibili consistit: & ideò sit incapax augmenti, aut diminutionis; sed indiuisibilitas gratiæ substantialis non obstat, quominus in sui conseruatione possit, Deo sic statuente, dependere ab humanitate, quatenus non peccante, saltèm vt à conditione: ergo ex eo quod non augeatur bonis operibus ab humanitate factis, & illi, quoad augmentum non subsit, non infertur non posse ab illis vt non peccare, vt à conditione dependere in sui conseruatione, ità vt verum sit vnionem à Deo conseruari, quia humanitas assumpta non peccat.

Maior ostend. imprimo.

281
Secundò.

Secundò probatur maior; vt enim docet Vazquez *disp. 2. cap. 8. & disp. 61. cap. 7.* Christus suis operibus meruit continuationem, & perpetuitatem vnionis humanitatis ad Verbum; & consequenter ex eo quod gratia vnionis substantialis non augeatur operibus bonis humanitatis, non sequitur, non posse in sui conseruatione ab illis meritoriè dependere, & à Deo conseruari; eò quod humanitas id meretur: ergo pariter ex eo quod non augeatur, nec possit bonis humanitatis operibus, non sequitur, non posse dependere in sui conseruatione ab humanitate, quatenùs non peccante: ità vt verum sit, vnio conseruatur à Deo, quia humanitas vnita non peccat, nisi aliundè probetur repugnantia peccati in humanitate assũpta.

282
Confirma.

Confirmatur, & explicatur; independentia in conseruari gratiæ substantialis ab humanitate, vt merente, non infertur ex independentia eiusdem quoad augmentum à bonis operibus: ergo pariter ex hac independentia in augmento, non infertur necessaria independentia eiusdem in conseruari ab humanitate, vt non demerente; & consequenter, nisi aliunde probetur repugnantia peccati in humanitate assumpta, poterit conseruatio gratiæ substantialis ab humanitate dependere, quatenùs non peccante; ac proindè conseruari, quia humanitas assumpta non peccat: ex quo vlterius fieret, vt posset ab humanitate peccante dissolui.

283
Ratio Vazq. quæ explicatur à quibusdã discipulis.

Secundò, quidam discipuli Vazquez ad rem proximiùs accedentes, rationem eius sic explicant: entitas diuina, cui humanitas est vnita ex conceptu sanctitatis est cum peccato incompossibilis; & alias præualet contrà peccatum: ergo humanitas sic vnita, nec potest peccare peccato cum vnione composito, nec peccato destruente vnionem; & consequenter nullatenùs potest peccare. Consequentia tenet. Et antecedens pro prima parte constat ex dictis, & à contrarijs admittitur. Pro secunda vero parte sic probant: entitas diuina, cui humanitas est vnita, est multò fortior peccatis, non solum ex conceptu omnipotentis, sed etiam ex conceptu sanctitatis, & formæ repugnantis peccatis, secundum prout sic sit infinita, & substantialis: ergo præualet contrà peccatum; & consequenter per illud destrui non potest.

284
Reijcit. 2.

Hæc tamen ratio non viget; peccatum namque habituale in veriori sententia est grauitatis infinitæ, & tamen non præualet contra gratiam, sed potest per illam destrui sinè aliquo superaddito fauore, vt docet frequentior, veriorque Theologorũ sententia 1. 2. q. 113. art. 2. ergo quod entitas diuina humanitati vnita sit in ratione formæ oppositæ peccato infinita, non arguit, quod ità præualeat supra peccatum, vt per illud destrui non possit.

285
Discrimẽ inter excludere per modũ satisfact. & formalis incompossibilis.

Et ratio est; nam licet ad destructionẽ per modũ satisfactionis requiratur æqualitas inter satisfactionem, & offensam, vt tamen vnum destruatur per aliud ratione formalis incõpossibilitatis; ista æqualitas necessaria non est. vndè minimus amor, odium cuiusuis intensionis valet destruere, & destruet, si in subiecto ponatur. Sicut ergo hac ratione, gratia, quæ infinitæ dignitatis non est, potest peccatũ infinitæ grauitatis expellere; ità peccatũ quãuis infinitum non sit, poterit gratiam vnionis excludere, quamuis entitas diuina, cui humanitas est vnita, infinita sit, vt opposita peccato, & sub conceptu sanctitatis aliundè peccatũ in humanitate vnita repugnet, & illius repugnantia ostendatur.

286
Secundò.

Deinde nã estò hac ratione probaretur, nõ posse humanitatem peccare peccato destruente vnionẽ ab intrinseco, & ex se, nõ tamẽ probatur, nõ posse humanitatẽ peccare peccato quo per modũ conditionis se habente, Deus destruat hypostaticã vnionẽ, vel cesset ab illius conseruatione; sed quod humanitas possit peccando hoc modo destruere vnionem hypostaticam, sufficit Auctoribus contrariæ sententiæ, & ab Auctoribus nostris nega-

negatur: ergo prædicta ratio est inefficax. Consequentia cū minori tenet. Maior autē probatur Deus. namque sicut liberè vnionem producit, ita liberè illam conseruat: ergo sicut potest decernere non conseruare vnionem humanitatis ad Verbum, sinè aliqua apposita conditione, sed pro sua libera voluntate, ita potest decernere vnionem non conseruare sub conditione, quod humanitas peccet; & consequenter poterit humanitas peccare peccato destruente vnionem hypostaticam, non de se, & per modum rationis formalis, sed per modum conditionis, qua posita, destruatur à Deo, vel Deus suspendat concursum conseruantem vnionem.

287 *Confirmatur primò.* Confirmatur 1. licet entitas diuina humanitati communicata, infinita, & substantialis sit, non necessariò essentialiter conuenit humanitati; sed dependenter à voluntate Dei an fieri, & conseruari: ergo potest quamuis infinita sit, in illa non conseruari Deo liberè volente absolutè, & liberè volente sub aliqua conditione, nempè, quod humanitas peccet; & consequenter poterit humanitas vnita peccando, peccato per modum conditionis se habente, ad non esse entitatis diuinæ, vt vnitæ humanitati vnionem diuinæ entitatis excludere.

288 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundò; quia Deus liberè conseruat vnionem Verbi ad humanitatem, potest illam liberè conseruare pro sua voluntate absoluta, & liberè voluntate condicionata sub cōditione alicuius actus ab humanitate eliciti ergo potest etiam à conseruatione vnionis cessare liberè absolutè, & etiam sub conditione actus, vel cessationis ab actu, & consequenter, etiam poterit decernere ab illius conseruatione cessare sub conditione, quod humanitas peccet; nisi aliundè probetur impotentia peccandi in humanitate vnita.

289 *Probatur secunda pars conclusionis.* Quarè his argumentis omissis, suadenda est secunda pars cōclusionis. Primò quia iuxtà Patres humanitas ex vi vnionis reddita fuit impeccabilis, sed si posset peccare peccato destruente vnionem. nec deberet, nec posset dici impeccabilis absolutè, vt constat in homine iusto, qui non dicitur absolutè impeccabilis eo quod peccare potest, & peccato gratiam excludere. ergo humanitas non potest peccare peccato destruente hypostaticam vnionem. Dices vt humanitas vnita dicatur absolutè impeccabilis sufficere, quod non possit ex natura rei peccare peccato excludente vnionem, quamuis possit de potentia absoluta; id enim

290 *Respondebis.* quod non potest ex natura rei euenire, absolutè dicitur impossibile: homo autem iustus ex natura rei potest peccando gratiam excludere; & ideò dicitur absolutè peccabilis, quamuis non possit peccatum, cum habituali gratia coniungere.

291 *Contra 1.* Sed contra primò: nam verba Patrum accipienda, & intelligenda sunt iuxta commune Scholasticorū sensum; sed Scholastici omnes, præter vnum, vel alterum Recentiorem, acceperunt verba Patrum, vt excludant ab humanitate vnita possibilitatem peccati, nedum ex natura rei, verum etiam de potentia absoluta: ergo sic sunt accipienda.

292 *Secundò.* Secundò, nam loquendo de impotentia peccandi in sensu composito vnionis, possent eodem modo explicari, nempè, de impotentia solum ex natura rei, nō autem de impotentia in ordine ad potentiam Dei absolutam; at hoc Recentiores, contra quos disputamus, non admittunt; cum ex mente Patrum probent, non potuisse humanitatem in prædicto sensu peccare, etiam de potentia absoluta: ergo sic explicandi non sunt, loquendo de peccato in sensu diuiso vnionis.

293 *Tertiò.* Tertiò, nam Patres eodem modo dicunt, Christum fuisse impeccabilem, & humanitatem vnitam, sed Christus fuit impeccabilis, nedum ex natura rei, verùm etiam de potentia absoluta, & hoc iuxta mentem Patrum: ergo iuxtà illorum mentem humanitas fuit impeccabilis peccato destruente vnionem, non solum ex natura rei, sed etiam de potentia absoluta.

294 *Vltimò.* Denique nam eo ipso, quod humanitas non possit peccare peccato destruente vnionem potentia ex natura rei, petit ex natura rei ratione vnionis ad Verbum, vt Deus non permittat illi peccatum: sed eo ipso, quod illi ex natura rei debeatur negatio permissionis peccati, non potest Deus de sua potentia absoluta ei peccatum permittere: ergo si iuxta Patres fuit ex natura rei impeccabilis, fuit etiam impeccabilis de potentia absoluta Dei, Recolantur, quæ diximus *suprà* §. 6.

295 *Secundò probatur conclusio.* Deindè probatur conclusio, vrgendo primam rationem, qua præcedentem conclusionem monstrauimus, sumpta ex infinita sanctitate gratiæ vnionis substantialis sanctitas namque ex conceptu sanctitatis, dicit oppositionem distantiam, & elongationem à peccato: ergo summa sanctitas dicit summam oppositionem, distantiam summam, & supremam à peccato elongationem, sed oppositio, nedùm cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, elongatioque non solum à peccato, sed etiam à potentia peccandi expedita, maior est, quam sola oppositio cum actu peccandi, & sola elongatio ab illo: ergo summa sanctitas non solum opponitur cum peccato actuali, sed etiam cum potentia peccandi; at gratia vnionis substantialis est infinita, & summa in ratione sanctitatis: ergo non solùm opponitur cum actu peccandi, sed etiam cum potentia ad peccandum; & consequenter in humanitate per illam sanctificata potentia ad peccandum non manet: ex quo vlterius per euidentem consequentiam infertur, non potuisse peccare in sensu vnionis diuiso, hoc est, peccato ex se vnionem dissoluente, vel propter quod Deus vnionem dissoluat, vel cesset ab eius conseruatione.

296 *Confirmatur.* Quod amplius vrgetur; sanctitas substantialis diuina ex cōceptu summè sanctificantis Deum, opponitur, non solum cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, & præstat Deo repugnantiam cum vtroque sed non est cur repugnantia cum potentia peccandi essentialiter inuoluat conuenientiam à se, & per essentiam: ergo vt conueniens humanitati per gratiosam communicationem, pugnat, non solum cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, & consequenter in humanitate Verbo vnita, & ab illo sanctificata, potentia peccandi manet. Vtraque consequentia tenet. Maior est certa, & minorem

297 *Minor probatur 1.* probo primò: vt diuinitas in ratione sanctitatis opponatur essentialiter, non solum cum peccato mortali, sed etiam cum veniali non petit conuenire per essentiam, & à se; cum vnita humanitati essentialiter illi repugnet, vt Recentiores, cum quibus disputamus, fatentur: ergo pariter, vt opponatur, non solum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi non inuoluit necessariò modum conueniendi per essentiam, & a se.

298 *Secundò.* Secundò probatur minor; vt diuinitas sub conceptu sanctitatis pugnet, nō solum cum peccato mortali, & veniali, sed etiam cum morali imperfectione, quæ peccaminosa non sit, non petit conuenire subiecto per essentiam, & à se; cum prædictam repugnantiam humanitati communicet, vt iidem Recentiores fatentur, Christum, non solum non potuisse peccare, sed etiam non potuisse elicere actum mo aliter imperfectum transgressione consiliorum. ergo pariter vt opponatur, nedum cum actuali peccato, sed etiam cum potentia peccandi, quamuis hæc peccaminosa non sit, non inuoluit necessario modum conueniendi à se, & per essentiam; & consequenter excludet ab humanitate, non solum actuale peccatum, sed etiam potentiam expeditam peccandi, quamuis illi non conueniat per essentiam, & à se, sed per communicationem ab alio.

299 *Oppones 1.* Si opponas primò: diuinitas, vt sanctificans Deum essentialiter opponitur cum potentia, etiam remota, peccandi; & tamen, vnita humanitati, potentiam remotam peccandi, non aufert: ergo nec proximam tollit. *Secundò.* Secundò: diuinitas, vt Deum sanctificans essentialiter opponitur cum peccato non solum præsenti, sed etiam quomodolibet in Deo futuro; & tamen vt vnita humanitati non opponitur essentialiter cum peccato in humanitate futuro; nam in vnione dissoluta poterit peccare humanitas: ergo pariter ex eo quod quatenus sanctificans Deum opponatur cum potentia peccandi nō sequitur, vt sanctificantē humanitatem potentiam peccandi excludere.

300 *Tertiò.* Tertiò nam diuinitas vt sanctificans Deum, opponitur cum hoc, quod est aliquando peccasse, & tamē prout sanctificans humanitatem non habet huiusmodi oppositionem; nam si Verbum humanitatem prius peccato infectam, assumeret, verum esset de humanitate assumpta dicere aliquando peccasse: ergo idem quod prius. *Vltimò.* Denique nam sanctitas ex conceptu sanctitatis solum pugnat cum defectu constituente obiectum dignum aliqua displicentia diuina; sed potentia peccandi expedita huius conditionis non est, nec ratione illius Deus displicet in creatura rationali: ergo sanctitas infinita, & summa in ratione sanctitatis, non pugnat ex hoc conceptu cum potentia expedita peccandi; & consequenter gratia vnionis substantialis, quamuis infinitè, & summè humanitatem sanctificet, non excludit ab illa potentiam peccandi in sensu diuiso vnionis.

301 *Respond. ad primam.* Respondeo ad primam replicam, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; nam potentia remota peccandi, est humanitati essentialis; & adeò non potest tolli, nisi destructa humanitatis essentia, quod non potest præstare sanctitas illa perficiens; potentia autem proxima, & expedita peccandi, essentialis humanitati non est; vndè in sententia Scoti tollitur per visionem beatificam, vel beatificam fruitionem atque adeò auferri potest, per diuinitatem, vt sanctificantem humanitatem, quamuis illi non conueniat a se, sed per communicationem, & ab alio.

Ad secundam. Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam quod diuinitas Deum sanctificans opponatur cum peccato quomodolibet futuro, est, quia taliter conuenit Deo, quod non potest non conuenire, quod habet, quia illi conuenit essentialiter, & quia isto modo non conuenit humanitati, non potest, prout illam sanctificans opponi cum potentia peccandi, quæ humanitati conueniat, si a Deo vnio dissoluatur; opponi autem cum potentia peccandi cum ipsa composita non petit

conuenit etiam essentialem, nec ex huiusmodi exigentia probatur, atque adeò, quamuis humanitati non conueniat essentialiter, potest prout illam sanctificans, opponi potentiæ peccandi cum ipsa in humanitate composita, sicut opponitur essentialiter in sententia Auctorum contrariæ sententiæ, cum peccato cum illa simul existente, quamuis non conueniat essentialiter humanitati; non tamen opponitur essentialiter peccato conuenienti humanitati ex suppositione, quod dissoluatur vnio.

302 *Ad tertia.* Et ex his ad tertiam obiectionem respondeo, negando consequentiam: nam opponi prout Deum sanctificat, cum hoc, quod est aliquando peccasse, prouenit ex eo, quod Deo essentialiter conuenit: vnde cum humanitati non conueniat essentialiter, non potest opponi cum prædicta denominatione proueniente à peccato, quod fuit in humanitate antequam esset vnita; exclusio autem potentiæ expeditæ ad peccandum, est pro tempore, quo vnio exsistit; atque adeò non est, cur petat, conuenire essentialiter, vt talem potentiam excludat.

303 *Instabis.* Si dicas; maioris imperfectionis est aliquando peccasse, quam potentia ad peccandum: ergo si summa, & infinita sanctitas non opponitur cum peccato aliquandò, nec denominationem illam excludit, non opponitur potentiæ expeditæ ad peccandum, nec illam ab humanitate excludit. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem. pro eo, quod supponit, concedo maiorem. secundum id, quod de præsenti dicit, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Nam pro ea parte, qua excedit in imperfectione, peccasse, huic, quod est posse peccare, nempè, secundum tempus, quo humanitas peccauit de facto, non potest vnio præsens habere oppositionem, cum aliquando peccasse: ac per consequens nec id potest excludere.

304 *Ad vltimam obiectionem respond.* Ad vltimam obiectionem respondeo, negando maiorem: vt enim Recentiores, contra quos disputamus, fatentur, Christus, non solum non potuit peccare peccato leui, vel graui, sed nec potuit transgredi consilia; & tamen actus contra consilia non reddit obiectum dignum displicentia diuina, nec leui, nec graui; alias esset peccatum mortale, aut veniale: sanctitas ergo infinita, non solum opponitur cum defectu constituente obiectum dignum displicentia diuina, sed etiam cum quacumque imperfectione morali; potentia autem expedita ad peccatum, moralem imperfectionem dicit, idest, imperfectionem aliquam in genere moris; & consequenter quamuis non constituat subiectum, cui conuenit, obiectum displicentiæ Dei, excluditur à sanctitate infinita, & cum illa opponitur.

305 *Inquires.* Si inquiras, quomodo diuinitas humanitatem sanctificans, ex conceptu illam sanctificantis possit habere oppositionem cum potentia expedita ad peccandum, & illam excludere ab humanitate assumptam?

306 *Respond.* Respondeo, diuinitatem eo ipso, quod humanitatem infinitè sanctificet, sicut ex hoc concepto illa omni bono dignam constituit, & omne bonum, cuius est capax humanitas, facit debitum humanitati: ita reddit debitam humanitati carentiam omnis mali: ergo facit debitam carentiam peccati; & consequenter ratione diuinitatis, vt sanctificantis infinitè, debetur humanitati, vt Deus non offerat illi concursum indifferentem ad bonum, & ad malum, & vt non permittat illi peccatum, & quia vt humanitas sit potens proximè, & expeditè peccare, necessario exigitur ex parte Dei concursus, ad bonum, & malum indifferens: consequens fit, vt ex conceptu sanctitatis infinitæ præstitæ humanitati, tollatur ab illa potentia expedita ad peccandum.

307 *Insurges.* Sed dices; stat ex vi sanctificationis infinitæ deberi humanitati negationem concursus indifferentis ad bonum, & malum, & negationem permissionis peccati, & nihilominus Deum concursum indifferentem ad bonum, & malum offerre, & peccatum permittere de potentia absoluta; sed posito ex parte Dei concursu indifferenti, & potentia permittendi peccatum humanitati vnitæ, conuenit humanitati potentia expedita ad peccandum: ergo huiusmodi potentia non tollitur per diuinitatem, vt infinitè sanctificantem humanitatem. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur. ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem, redduntur debita humanitati à Deo gratia in summo, & etiam beatifica visio; & tamen, hoc debito non obstante, potest Deus sua vtens absoluta potentia, non conferre prædicta dona humanitati, & sane. collata autem, vt docet communis Theologorum sententia. ergo quamuis ratione diuinitatis, vt infinitè sanctificantis humanitatem reddatur illi debita carentia concursus permissiui peccati, potest Deus de sua potentia absoluta negare hoc debitum humanitati & consequenter illi peccatum permittere, & cum illa concursu indifferenti ad bonum, & malum concurrere.

308 Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Disparitas autem est; nam Deus visionem debitam negans, non efficitur *Respond.* Auctor peccati; & alias in eo, quod illam neget de potentia absoluta, nulla alia repugnantia inuenitur; sicut enim potest hominem creare, & suspendendo effluxum proprietatum, seu potentiarum, illi omnes suas proprietates, quamuis debitas negare; ità potest de potentia absoluta humanitatem assumere, & omni dono gratiæ nudam relinquere; quamuis talia dona debeantur ratione vnionis. Cæterum, si Deus contrà id quod humanitati debetur ratione sanctitatis vnionis, peccatum illi permitteret, & illam peccare sineret, esset auctor, & causa specialis peccati; eo quod tunc non concurreret ad illud concursu generali, sed speciali; nam concursus generalis est, quo Deus concurrit iuxtà debitum, non contrà debitum causæ secundæ; cum autem tunc non concurreret iuxtà debitum, sed contrà debitum humanitatis, concurreret ad peccatum non generali, sed speciali concursu; & consequenter esset causa specialis peccati, & auctor illius, quod implicat; & ideò non potest Deus, etiam de potentia absoluta, permittere humanitati vnitæ peccatum, nec concursum indifferentem offerre contrà id, quod humanitati ex vi sanctitatis præstitæ à diuinitate debetur. Sicut potest Deus de potentia absoluta non dare homini intellectum; & tamen si instante aliquo præcepto deberetur homini à Deo gratia efficax, qua præceptum impleret, non posset Deus de potentia absoluta gratiam efficacem ad præcepti adimpletionem negare: quia ex ablatione, vel non concessione intellectus, non sequitur Deum esse causam specialem peccati, sed tantum quod ordinem naturalem rebus debitum mutaret, in quo nulla est implicatio; ex eo autem, quod gratiam efficacem debitam non concederet instante præcepto, esset specialis causa transgressionis præcepti, & peccati, quod implicat.

309 *Insurges.* Dices, sequi ex tradita doctrina, hominem ratione peccati constitui obstinatum in malo, & sine potentia ad rectam operationem: consequens est absurdum; alias homo semel mortaliter peccans, non posset conuerti ad Deum: ex quo vlterius sequeretur, non teneri agere pœnitentiam de peccato perpetrato, quod est contra fidem. ergo doctrina tradita est falsa. Probatur sequela: quia Deitas humanitati vnita, illam infinite sanctificat, constituit illam impotentem ad malum, & non liberam ad peccandum, vt *proximè* dicebamus; sed peccatum mortale; cum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, vt *disputatione prima* docuimus; reddit hominem infinitè infensum Deo, illique infinite exosum, odioque infinito dignum: ergo constituit illum impotentem in actu primo ad rectam operationem, tollitque ab homine libertatem ad bonum.

310 *Vrgetur amplius.* Quod amplius vrgetur; quia namque humanitati ratione infinitæ sanctitatis illi præstitæ à diuinitate debetur carentia omnis mali, & gratia efficax, qua semper vitet peccatum, aliterumque reddi impeccabilem ratione infinitæ sanctitatis, tollitque ab illa indifferentiam, & libertatem ad malum; sed peccatori ratione offensæ mortalis debetur carentia omnis sanctæ cogitationis, & gratiæ efficacis, qua ad bonum determinatur. ergo ratione illius redditur impotens ad rectam operationem, tolliturque à peccatore libertas, & indifferentia ad bonum. Maior continet nostram doctrinam. Consequentia est bona; & minor probatur: vt enim *disputatione prima* docuimus *numero* 116. peccato, quia non solum in ratione offensæ, sed etiam in ratione demeriti est infinitum simpliciter, debetur omnis pœna possibilis; sed carentia omnis sanctæ cogitationis, & omnis gratiæ efficacis determinantis ad bonum, est pœna possibilis: ergo peccatori ratione offensæ mortalis, debetur carentia omnis sanctæ cogitationis, omnisque gratiæ efficacis determinantis, applicantisque ad operationem rectam.

311 *Respond.* Respondeo ad hanc obiectionem, negando sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam humanitati vnitæ debetur determinatio ad bonum, ita vt in illa ratione sanctitatis infinitæ sit ius aduersus Deum, & Deus sit debitor humanitati assistendi semper ad bonum: ideoque si huic debito deesset negans humanitati determinationem ad rectam operationem illi à Deo debitam, ipsi peccatum attribueretur; eo quod negando dictam determinationem non permissiue se haberet, & vt Auctor generalis, sed vt Auctor specialis. Debitum autem carendi sancta cogitatione ex peccato resultans, non est ratione iuris in peccatore aduersus Deum; sed potius est ratione iuris residentis in Deo ad peccatorem puniendum propter offensam ipsi irrogatam; cui iuri Deus absque vlla imperfectione cedere potest, peccatorem non puniendo, sed vel totam pœnam, vel partem pœnæ debitæ misericorditer condonando; ideoque licet ratione peccati homo con-

stitutus

stituatur dignus carendi omni sancta cogitatione, qua inclinetur ad bonum, & omni concursu Dei ad bonum determinante, non sequitur ratione peccati fieri impotentem ad rectam operationem; ad hoc enim necessum erat, quod ratione grauitatis peccati, Deus non posset ad bonum cum peccatore concurrere, quod non est verum ob rationem assignatam. Et ex his ad augmentum difficultatis constat solutio.

312 *Alia ratio discriminis.* Est insuper alia ratio discriminis: nam esto daremus peccatorem ratione grauitatis offensæ habere ius aduersus Deum, illique deberetur carentia omnis sanctæ cogitationis, & omnis determinationis ad bonum, solum sequeretur Deum contra tale debitum operantem sanctam cogitationem immittentem, & ad bonum determinantem, vt specialem Auctorem ad bonam operationem concurrere, illique opus bonum attribui, quod inconueniens non est; ex eo autem quod Deus contrà debitum humanitati competens ratione summæ sanctitatis, negaret determinationem ad bonum, sequeretur carentiam rectæ operationis præceptæ, quæ peccaminosa est, Deo specialiter attribui, esseque Auctorem peccati, quod implicat; & ideò peccator ratione peccati non fit impotens ad rectè operandum; humanitas autem ratione summæ sanctitatis redditur impotens in actu primo ad peccandum.

§. XII.

Alia ratio communis sententiæ expenditur.

313 *Probatur 3.* TERTIO probatur ratione sumpta ex obligatione Verbi. Non solum peccatum cum vnione ad Verbum in humanitate compositum attribueretur Verbo in se ipso; sed etiam peccatum vnionem ad Verbum dissoluens, vel propter quod vnio ad Verbum destrueretur; sed implicat, peccatum attribui Verbo in se ipso, & vt iàm suprà probauimus, implicat humanitatem assumptam peccare, peccato cum vnione ad Verbum composito: ergo ex eodem principio repugnat humanitatem assumptam peccare in sensu diuiso vnionis, hoc est, peccato destruente vnionem humanitatis ad Verbum. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; ideò peccatum cum vnione ad Verbum compositum attribueretur Verbo in se ipso, quia Verbum, vt Deus in se ipso tenetur gubernare humanitatem, & illam continere ne peccet obligatione fundata in vnione humanitatis ad ipsum, & ex illa consurgente; sed non solum obligatur dirigere humanitatem, ne peccet peccato cum vnione ad Verbum composito, sed etiam ne peccet peccato destruente vnionem: ergo non solum attribueretur Verbo in se ipso peccatum cum vnione ad Verbum compositum, sed etiam peccatum destruens vnionem humanitatis ad Verbum.

314 *Minor probatur.* Minor, in qua sola posita est difficultas, probatur; nam obligatio in Verbo, quatenus Deo, gubernandi humanitatem, colligitur ex obligatione patris gubernandi filios naturales, & obligatione mariti gubernandi propriam vxorem, & domini gubernandi seruos. Sed obligatio in patre creato, non solum est vitandi peccata in filio cum patria potestate composita, sed etiam cauendi peccata in illo, ob quæ à patria potestate eximatur, & obligatio mariti, etiam est ad cauendum in propria vxore peccatum, ob quod separetur ab illo; & idem est de domino per ordinem ad seruos dicendum: vnde si propter patris negligentiam filius peccatum committeret, propter quod à patria potestate eximeretur, tale peccatum imputaretur patri; & peccatum vxoris, illam à marito separans, commissum ob incuriam mariti, marito etiam imputaretur: ergo pariter obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi humanitatem, non solum extenditur ad præcauenda peccata cum vnione ad Verbum composita; sed etiam peccatum vnionem ad Verbum dissoluens; & consequenter vtrumque imputaretur Verbo in se ipso.

315 *Obijcies.* Sed dices, obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi humanitatem, fundatur in vnione humanitatis ad ipsum; sed in instanti, in quo humanitas assumpta peccaret, peccato destruente vnionem, non posset vnio dictam obligationem fundare: ergo peccatum humanitatis assumptæ vnionem ad Verbum destruens, non potest imputari Verbo, ac proinde ex hac imputatione male à nobis impossibilitas peccati vnionem dissoluentis probatur. Consequentia, & maior non indigent probatione. Minor autem probatur; vnio realiter non existens, non potest obligationem fundare; sed in instanti in quo humanitas assumpta peccaret peccato destruente vnionem, non existeret realiter vnio; aliàs esset simul, & non esset, quod implicat: ergo in illo instanti non posset vnio ad Verbum fundare prædictam obligationem.

316 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: vnio realiter non existens, nec in instanti peccati, nec in instanti, vel tempore immediatè antecedenti, concedo maiorem: non existens in instanti peccati, existens tamen tempore immediatè antecedenti, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam: nam licet non existeret in instanti peccati, præexisteret tamen in mensura immediatè antecedenti illud instans, & hoc sufficeret, vt ex vnione obligatio sit in Verbo vitandi prædictum peccatum; sicut patria potestas, & maritalis coniunctio quoad thorum, & cohabitationem, quamuis non existerent in instanti peccati à filio, vel vxore commisso patriam potestatem destruente, & maritalem viri, & vxoris coniunctionem, quia existunt tempore immediatè ad prædictum instans præcedente, fundant obligationem in patre vitandi peccatum filij illum à patria eximens potestate, & in viro vitandi vxoris peccatum propter quod vxor à viri potestate eximatur.

317 *Instabis.* Instabis; si Deus sua voluntate destrueret vnionem humanitatis ad Verbum, posset humanitas assumpta peccare in eodem instanti, in quo vnio esse desineret, vt fatentur omnes Theologi; & tamen in tali casu, vnio humanitatis ad Verbum existeret tempore immediatè ad prædictum instans præcedente: ergo vnio realiter non existens in instanti peccati, non potest obligationem in Verbo fundare vitandi tale peccatum, quamuis existat tempore immediatè antecedenti.

Respond. Respondeo, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: vnio realiter non existens in instanti peccati, cuius non existentia præcedit natura peccatum, concedo consequentiam; cuius non existentia est posterior natura peccato, & ab illo causata, nego consequentiam. Itaque vt vnio humanitatis ad Verbum fundet in ipso obligationem vitandi in humanitate peccatum, non sufficit sola immediata præcedentia ad instans, in quo peccatum incipit esse, sed insuper exigit quod in illo instanti, non supponatur destructa pro signo actus primi præcedentis natura peccatum. Hæc autem est differentia inter peccatum destruens vnionem, & peccatum non destruens vnionem, sed supponens illam destructam à Deo; quod primum non supponit pro signo actus primi destructam vnionem, sed causat, infertque destructionem illius; secundum autem illam pro signo actus primi natura præcedentis peccatum, supponit destructam vnionem; & ideò potest in Verbo fundare obligationem vitandi peccatum destruens vnionem, quamuis non existat in instanti peccati; non autem potest fundare obligationem vitandi secundum peccatum, quod illam supponit destructam.

318 *Vrgebis.* Vrgebis, licet verum sit peccatum destruens vnionem non præsupponere pro signo actus primi, & pro priori naturæ, destructionem vnionis; non tamen supponit pro eodem signo existentiam illius; ergo in illo signo nequit esse in Verbo obligatio vitandi peccatum. Antecedens est certum: nam quod existit pro priori naturæ, coexistit in reali instanti cum alio in illo instanti existente; sed vnio non coexistit in instanti reali cum peccato; cum in illo instanti sit non esse vnionis à peccato causatum; & implicet in vno, & eodem instanti idem esse, & non esse: ergo non supponitur existens pro signo actus primi, & pro priori naturæ. Consequentia autem probatur; nam vnio pro signo, pro quo non est, non potest obligationem fundare: ergo si vnio non est positiuè pro signo naturæ actus primi ad peccandum, non potest obligationem in illo signo fundare.

319 *Responsetur.* Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam obligatio gubernandi humanitatem existens in illo signo non fundatur in vnione, vt pro illo signo positiuè existente, quod argumento conuincitur; sed fundatur in vnione, vt præexistente in mensura antecedente illud, connotata destructionis vnionis negatione pro signo actus primi natura præcedentis peccatum: & quod hoc sufficiat, patet à paritate patriæ potestatis, quæ fundat obligationem in patre gubernandi filium, & vitandi illius peccatum destruens patriam potestatem, ac proindè obligatio in patre residens, fundatur in patria potestate, non vt existente pro signo priori ad peccatum filij illam destruens, sed in patria potestate, vt existente in tempore immediatè antecedenti instans inceptionis peccati, connotando quod pro priori ad peccatum non intelligitur destructa. Et quidem cù obligatione gubernandi, aliquid mortale sit, postea suprà vnionem

nem immediatè præcedentem, quamuis in instanti peccati non existat, pro illo instanti fundari, prædicta connotatione, vt conditione supposita.

320 *Replicabis adhuc.*

Sed replicabis adhùc: non stat in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, absque iure ex parte humanitatis, vt gubernetur, & dirigatur ab illo; sed in instanti peccati destruentis vnionem nõ potest dari ius in humanitate, vt dirigatur à Verbo: ergo nec in Verbo obligatio gubernandi humanitatem. Consequentia tenet. Maior videtur certa: nam obligatio Verbi respicit ius in humanitate, sicut obligatio Prælati dirigendi subditos, supponit, & respicit ius in subditis, vt a Prælato gubernentur, & dirigantur. Minor autem probatur: in instanti peccati destruentis vnionem, non potest in humanitate existere ius ad gloriam, & alia dona gratiæ in vnione fundatum: ergo nec ius vt dirigatur, & gubernetur à Verbo. Antecedens patet: nam in instanti peccati destruentis gratiam habitualem, non potest existere ius ad gloriam fundatum in gratia; alias simul esset dignitas, & indignitas gloriæ in eod m instanti, quod implicat; ergo pariter ius ad gloriam, & alia dona gratiæ fundatum in vnione hypostatica: n. quit existere in instanti peccati destruentis, & dissoluentis vnionem. Consequentia autem probatur: non enim alia ratione ius ad gloriam, non potest existere in instanti peccati destruentis vnionem, nisi quia in vnione fundatur, & vnio in illo instanti non est; sed etiam ius directionis à Verbo in vnione fundatur: ergo nequit in humanitate existere in instanti peccati, in quo vnio non est.

321 *Vrgetur amplius.*

Quod amplius vrgetur: nam ius humanitatis ad gloriam in vnione ad Verbum fundatum, est aliquid morale, & similiter obligatio in Deo ex vnione consurgens conferendi humanitati gloriam non est aliquid physicum, sed morale, & tamen nequeunt existere in instanti, in quo vnio destruitur, nec possunt in vnione, vt existente tempore antecedenti ad instans peccati vnionem destruentis fundari: ergo pariter ius humanitatis, vt dirigatur a Verbo, & obligatio Verbi gubernandi humanitatem, quamuis in aliquo morali consistant, nequeunt existere in instanti destructionis vnionis, nec in vnione, vt existente in mensura immediate ad illud instans fundari.

322 *Respondes.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem; ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ad illius probationem, distinguo maiorem; quia fundatur in vnione, vt existente in instanti collationis gloriæ, & infusionis donorum gratiæ, concedo maiorem; in præcise, quia in vnione fundatur, nego maiorem, & distinguo minorem, ius directionis a Verbo fundatur in vnione, vt existente in eodem instanti nego minorem; in eodem, vel in mensura antecedenti immediatè, concedo minorem, & nego consequentiam.

323 *Ad confir. respondeo.*

Et ex his, ad confirmationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; nam licet vtrumque ius, & vtraque obligatio aliquid morale sint; ius tamen ad gloriam fundatur in vnione, vt existente pro eodem instanti cum gloria; ius autem vt humanitas gubernetur, non petit necessario fundari in vnione, vt existente in eodem instanti, cum illo; sed, vel in eodem instanti, vel in mensura immediatè antecedenti cum limitatione explicata primam replicam soluendo.

324 *Ratio discriminis.*

Ratio autem discriminis est: nam directio respicit principium operans pro priori actus primi ad operandum, vnde ius directionis ab alio, & obligatio dirigendi respiciunt principium operans pro priori ad operationem; & ideò vt in aliquo instanti detur ius in humanitate directionis a Verbo, & in Verbo obligatio dirigendi, sufficit, vt tempore immediatè antecedenti ad instans operationis existat vnio, & pro priori naturæ ad operationem non intelligatur destructa; visio autem beatifica, & dona gratiæ conferenda humanitati, non dicunt ordinem ad instans, in quo infunduntur secundum prioritatem naturæ ad operationem peccaminosam, sed adæquate sumptam. & quia in instanti peccati sumpto adæquate, est indignitas ratione peccati, non potest in tali instanti ab vnione antecedenti dari ius ad alia dona; atque adeo ius ad gloriam, & ad alia dona gratiæ præstita humanitati ab vnione, fundantur in illa, non vt præexistente in mensura immediate antecedenti, sed vt existente in eodem instanti iuris, & collationis donorum.

325 *Tacita obiectio diluitur.*

Nec sequitur ex nostra doctrina, vt tacitæ obiectioni occurramus, in eodem instanti effectus directionis, & negationem iuris in humanitate: nam licet in instanti peccati, vt complente terminato, sit negatio iuris vt dirigatur à Verbo, non est negatio iuris vt dirigatur a Verbo pro illo instanti, sed pro sequentibus. ius autem, vt dirigatur a Verbo, quod nos in humanitate adstruimus, est in instanti peccati, & directionis a Verbo pro illo instanti. Vnde affirmatio, & negatio non sunt eiusdem de eodem. Ratio autem cur peccatum existens in hoc instanti, non possit destruere ius humanitatis, vt pro hoc instanti dirigatur a Verbo ex dictis colligitur, nempè, quia hoc ius conuenit humanitati pro priori actus primi ad peccatum; & ideò tolli, aut destrui nequit per peccatum in prædicto instanti existens. Quæ doctrina manifestè constat exemplo patriæ potestatis: filius namque sub patria potestate existens, habet ius, vt dirigatur à patre, & vt sustentetur ab illo; & peccatum filij patriam potestatem dissoluens destruit in instanti, in quo est, ius filij vt sustentetur à patre; non autem ius, vt pro illo instanti dirigatur, & gubernetur ab illo: ergo patria potestas, vt immediatè ad instans peccati antecedens fundat ius directionis; ius autem sustentationis non nisi vt pro instanti cum tali iure coexistens: & idem nos dicimus de iure humanitatis, vt dirigatur, & iure, vt donis gratiæ ditetur; quod hoc secundum fundatur in gratia vnionis, vt pro eodem instanti cum illo coexistente: primum autem fundatur in gratia vnionis, vt tempore immediatè antecedenti, & vt non destructa pro priori actus primi ad peccatum.

Doctrina hac exemplificatur.

326 *Grauis difficultas.*

Adhùc tamen contrà dicta restat grauis difficultas: nam sequitur ex doctrina tradita, potuisse humanitatem assumptam in primo instanti, in quo fuit assumpta, peccare in sensu diuiso vnionis, peccato non dissoluente vnionem, sed peccato illam impediente; consequens non admittemus: ergo doctrina tradita est insufficiens. Probatur, & explicatur maior. sequitur potuisse Deum ità decernere: *Assumam humanitatem, & illam Verbo hypostaticè coniungam, si in illo instanti humanitas non peccauerit*: & hoc decreto conditionato supposito, sequitur potuisse humanitatem assumptam peccare in instanti, in quo fuit assumpta à Verbo, in sensu diuiso vnionis, non peccato dissoluente, sed impediente vnionem. Quod probo: nam tale peccatum non imputaretur Verbo: ergo ex hoc inconuenienti non probatur non fuisse in humanitate potentiam ad hoc peccatum in sensu diuiso vnionis. Probo antecedens: ideò peccatum destruens vnionem imputaretur Verbo; quia tale peccatum supponit vnionem antecedentem, ex qua consurgit in Verbo obligatio dirigendi humanitatem, ne incidat in peccatum destruens vnionem; sed peccatum impediens in prædicto casu vnionem, non præsupponit illam, vt existentem in mensura antecedenti; & consequenter, nequit supponere in Verbo obligationem dirigendi humanitatem, ne peccet peccato impediente vnionem: ergo tale peccatum non imputaretur Verbo.

327 *Respondeo.*

Respondeo, distinguendo consequens: hac sola ratione attenta, concedo sequelam: attentis alijs rationibus, nego sequelam; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet ratio sumpta ex obligatione Verbi consurgente in illo ex vnione, non probet impotentiam in humanitate ad peccandum peccato impediente primam existentiam vnionis; non ideò non est bona ad probandum impossibilitatem, & implicationem in peccati vnionem hypostaticam destruentis; & ad hoc tantum prædicta ratione vsi sumus. Quod verò nequeat, etiam de potentia absoluta, peccare peccato impediente vnionem, probatur ratione prima ex summa sanctitate desumpta, quæ opponitur cum potentia peccandi in eodem instanti cum vnionis gratia existente, vt ex dicendis amplius constabit.

§. XIII.

Probatio ex nostris principijs.

328 *Secunda pars conclusionis prob. ex principijs Thomist.*

HVCVSQVE sententiam communem probauimus, abstrahendo a principijs Thomistarum, ne sententiam ferè ab omnibus admissam nostris coarctaremus principijs; nunc autem ex illis discurrendo, facilius probatur secunda pars conclusionis. Vt humanitas vnita sit potens peccare in sensu diuiso vnionis, requiritur, quod in instanti vnionis ad Verbum sit expedita in actu primo ad peccandum; sed implicat esse vnitam, & in eodem instanti expeditam in actu primo ad peccandum: ergo, implicat humanitatẽ assumptam peccare in sensu diuiso vnionis. Consequentia tenet. Maior constat; nam omne impedimentum se tenens ex parte actus primi, tollit libertatem: ergo ad libertatem contrarietatis consistentem in potentia ad bonum, & malum, necessaria est potentia expedita per modum actus primi, hoc est, potentia, sinè impedimento ad peccandum, ex parte actus primi se tenente. Minor autem ostenditur primò in sententia, quam frequentius tuentur Thomistæ, asserente, naturam non posse existere de potentia absoluta, quin prius intelligatur subsistens; nam in hac sententia subsistentia complet naturam ex parte actus primi complemento essentiali ad existendum;

Minor probat. 1.

& con-

& consequenter essentiali ad operandum: cum operatio subsequatur ad esse: sed in instanti assumptionis humanitatis à Verbo non potest natura subsistere subsistentia creata; aliàs simul duplici subsistentia subsisteret; quod implicat in sententia Thomistarum: ergo non potest intelligi potens ad operandum in instanti assumptionis, nisi intelligatur priùs subsistens per subsistentiam Verbi; at hoc ipso quod intelligatur pro signo actus primi terminata per subsistentiam Verbi, intelligitur impedita per modum actus primi ad peccandum; cum peccatum sit incompossibile cum subsistentia Verbi, per quam in actu primo completur ad operandum: ergo implicat humanitatem esse Verbo vnitam, & in eodem instanti expeditam ad peccandum per modum actus primi.

329 *Secundo.* Secundò probatur minor; implicat humanitatem esse in proxima potentia ad peccandum, quin præintelligatur existens; sed implicat humanitatem vnitam, in eodem vnionis instanti intelligi vt existentem, & quod intelligatur expedita ad peccandum: ergo implicat esse vnitam, & quod in eodem instanti sit expedita ad peccandum in actu primo. Consequentia tenet. Maior constat; nam existentia est prærequisita in causa efficienti ad agendum ex parte actus primi in omnium Philosophorum, & Theologorum sententia; eo quod causa efficiens agit, in quantum est in actu: ergo implicat quod intelligatur humanitas in potentia ad peccandum, & quod non intelligatur existens. Minor autem probatur: nam humanitas Verbo hypostaticè vnita, non existit, nec potest existere propria existentia; sed tantùm per existentiam Verbi, vt cum D. Thoma *infra q. 17. art. 1. & 2* docent omnes eius discipuli; sed implicat intelligi existens existentia Verbi, & quod sit expedita in actu primo ad peccandum; cum existentia Verbi sit cum peccato incompossibilis, & se teneat ex parte actus primi; & consequenter actum primum proximum ad peccandum impediat: ergo implicat quod humanitas vnita, in eodem vnionis instanti intelligatur existens, & quod sit, vel intelligatur expedita ad peccandum.

330 *Confirmatur primo.* Confirmatur, & explicatur; licet namque impedimentum actus, non se tenens ex parte actus primi, non tollat potentiam in actu primo expeditam: quò circà auxilium efficax physicè in nostra sententia prædeterminans ad amorem, non tollit potentiam proximè in actu primo expeditam ad odium, & amoris negationem; quia non se tenet ex parte actus primi ad agendum; impedimentum autem se tenens ex parte actus primi, tollit in omnium sententia potentiam proximè expeditam ad actum; sed implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam carere impedimento ad peccandum, se tenente ex parte actus primi: ergo implicat esse vnitam, & in eodem instanti expeditam in actu primo ad peccandum. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: implicat esse vnitam, & in eodem instanti non existere existentia Verbi, vt suppono ex dicendis *infrà q. 17. art. 2.* sed existentia Verbi est impedimentum ad peccandum ex parte actus primi se tenens. ergo non stat esse vnitam, & carere impedimento ad peccandum se tenente ex parte actus primi. Minor pro prima parte constat: nam subsistentia Verbi est impedimentum incompatibile cum peccato, vt Auctores, contrà quos disputamus, fatentur. ergo etiam Verbi existentia; si enim subsistentia sanctificat, vel includit formam sanctificantem, etiam existentia Verbi, vel ratione sui, vel ratione diuinitatis inclusæ, erit sanctitas humanitatis; & consequenter non minùs quàm subsistentia est cum peccato incompossibilis. Pro secunda parte probatur: nam existentia se tenet ex parte actus primi ad agendum, vt omnes fatentur; ergo existentia Verbi, qua sola potest existere humanitas in instanti vnionis ad Verbum, se tenet ex parte actus primi; & consequenter est impedimentum ad peccandum ex parte actus primi se tenens.

331 *Confirm. 2.* Confirmatur, & vrgetur secundò: implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam, peccare peccato cum vnione ad Verbum composito, vt fatentur Recentiores, contra quos nostra conclusio procedit; sed implicat humanitatem Verbo vnitam peccare, & non componere cum vnione ad Verbum peccatum: ergo omnino implicat, humanitatem vnitam posse peccare. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: implicat humanitatem vnitam Verbo, peccare, & non coniungere peccatum cum omni eo quod ex parte actus primi ad operandum se tenet; sed in humanitate Verbo vnita, vnio ad Verbum se tenet ex parte actus primi: ergo implicat peccare, & non coniungere cum vnione peccatum. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: existentia Verbi, qua sola existit humanitas Verbo vnita se tenet ex parte actus primi in humanitate ad peccandum; sed existentia communicatur media vnione humanitati; ergo vnio ad Verbum se tenet in humanitate vnita ex parte actus primi ad operandum, & consequenter implicat humanitatem vnitam peccare, & non coniungere cum vnione peccatum.

332 *Probatur vlter. ius 2 pars conclusionis.* Deniquè probatur secunda pars conclusionis: implicat Verbum, vt subsistens in humanitate, esse potens peccare peccato destruente vnionem; sed non stat humanitatem vnitam posse peccare, & suo peccato vnionem destruere, quin Verbum, vt in illa subsistens sit potens peccare: ergo implicat humanitatem vnitam hypostaticè Verbo peccare peccato destruente vnionem, vel propter quod vnio destruatur à Deo. Consequentia tenet. Maior constat: cui namque essentialiter repugnat actus, non potest conuenire potentia ad talem actum; sed Verbo, vt in humanitate subsistenti, essentialiter repugnat peccatum destruens vnionem: ergo Verbo, vt sic subsistenti essentialiter repugnat esse potens peccare peccato destruente vnionem. Minor autem probatur: sicut enim voluntas vnita subsistentiæ Petri, est voluntas Petri: ità voluntas humana vnita subsistentiæ Verbi, est voluntas Verbi, prout subsistentis in humana natura; sed implicat voluntatem vnitam subsistentiæ Petri esse potentem peccare, quin Petrus sit potens peccare: ergo implicat, etiam humanitatem, aut voluntatem humanam vnitam subsistentiæ Verbi posse peccare, quin Verbum, prout in humanitate subsistens sit potens peccare.

333 *Respondebis.* Respondebis, disparem esse rationem: nam Petrus non habet aliam naturam, cui repugnet potentia ad peccandum; & ideò eo ipso, quod voluntas, seu natura humana vnita subsistentiæ Petri sit potens peccare, necessariò Petrus est potens peccare: Verbum autem habet aliam naturam, diuinam scilicet, cui essentialiter repugnat peccatum, & potentia ad peccandum; & ideò quamuis humanitas, seu voluntas humana vnita subsistentiæ Verbi sit potens peccare; non sequitur Verbum, vt subsistens in humanitate, posse peccare.

334 *Contrà 1.* Sed contrà primò: humanitate vnita subsistentiæ Verbi de facto peccante peccato cum vnione composito, Verbum, vt in illa subsistens, necessariò denominaretur peccans, etsi Verbo alia conueniat natura, cui essentialiter repugnat peccatum: ergo si humanitas subsistentiæ Verbi vnita, est potens peccare potentia cum vnione composita, non potest Verbum prout in humanitate subsistens, non esse potens peccare, quamuis potentia peccandi repugnet Verbo secundum aliam naturam, nempè diuinam. *Contrà 2.* Contrà secundò; quia natura humana Verbo vnita fuit potens mori, & mortua de facto, de Verbo, vt in illa subsistente, fuit verum dicere, potuisse mori, & de facto fuit mortuum; & tamen mors, & potentia moriendi repugnant Verbo secundum naturam diuinam: ergo quamuis potentia peccandi repugnet Verbo, vt subsistenti in natura diuina; si tamen natura humana subsistentiæ Verbi vnita fuit potens peccare, verum erit de Verbo, vt in illa subsistente, potuisse peccare.

335 *Dices.* Si fortè dicatur; disparem esse rationem: nam humanitas Verbo vnita potuit mori, & de facto fuit mortua in sensu composito vnionis; nam licet humanitas fuerit disoluta per mortem, vnio partium humanitatis ad Verbum disoluta non fuit; & idcircò denominationes potentis mori, & morientis de facto, conueniunt Verbo, vt subsistenti in humanitate: peccatum autem non conuenit, nec potest conuenire humanitati vnitæ in sensu composito vnionis, sed in sensu diuiso; & idcirco denominatio potentis peccare, non transit ad Verbum, etiam prout in humanitate subsistens.

Contrà. In contrarium obijcio; nam licet peccatum non conueniat humanitati vnitæ in sensu composito vnionis; potentia autem ad peccandum cum vnione ad Verbum in humanitate componitur, in sententia, quam impugnamus: ergo licet Verbum non denominetur peccans à peccato humanitatis, à potentia tamen peccandi humanitati vnitæ conuenienti in sensu composito vnionis, necessariò denominatur; & consequenter non ità humanitatem Verbo vnitam posse peccare; quin Verbum, quatenus in illa subsistens possit peccare.

336 *Respondebis.* Respondebis, nec à potentia peccandi denominari posse; nam licet conueniat humanitati vnitæ in sensu composito vnionis; conuenit tamen humanitati pro signo naturæ antecedenti ad vnionem, pro quo signo non intelligitur vnio; quæ autem humanitati vnitæ conueniunt, vt præscindit ab vnione; & reduplicata hac præcisione, non possunt prædicari de Verbo, vt in illa subsistente, etiam denominatiuè; & ideò potentia peccandi, etsi humanitati conueniat composita cum vnione, de Verbo non prædicatur.

Contrà 1. Sed contrà primò, non stat actuale peccatum conuenire humanitati vnitæ compositum cum vnione, & non prædicari de Verbo, vt in humanitate subsistente: ergo pariter, non stabit potentiam peccandi conuenire humanitati vnitæ in sensu composito

Secundò. posito vnionis, & non enuntiari de Verbo, vt in illa subsistenti. Contrà secundò, paritate suprà facta: non stat potentiam expeditam peccandi conuenire humanitati vnitæ subsistentiæ Petri in sensu composito vnionis, & non conuenire Petro, illumque denominare: ergo pariter, non stabit, potentiam peccandi conuenire humanitati vnitæ subsistentiæ Verbi compositam cum vnione, & non conuenire Verbo, vt in illa subsistenti, & de illo, vt sic, prædicari.

337 *Tertiò.* Tertiò: non enim stat humanitatem vnitam pro signo antecedenti vnionem, posse peccare, & potentiam peccandi illi non conuenire pro instanti reali; sed eo ipso quod potentia peccandi conueniat humanitati vnitæ pro instanti reali, non potest non conuenire Verbo, vt in illa subsistenti: ergo implicat, humanitatem Verbo vnitam posse peccare potentia cum vnione composita, & quod Verbum, prout in humanitate subsistens, non possit peccare. Consequentia tenet. Maior constat: nam signa diuersa naturæ in eodem reali instanti exercentur: ergo non stat aliquod prædicatum conuenire humanitati pro signo naturæ antecedenti ad vnionem, & non conuenire in eodem reali instanti. Minor autem probatur ex dictis: quia namque peccatum cum vnione ad Verbum compositum conueniret humanitati in instanti reali vnionis, necessariò diceretur de Verbo; & quia potentia peccandi conueniens humanitati vnitæ subsistentiæ Petri composita cum vnione, conuenit illi in instanti reali vnionis, necessariò enuntiatur de Petro: ergo si potentia peccandi conueniens humanitati vnitæ pro signo antecedenti vnionem, necessariò conueniet in instanti reali vnionis, necessariò enuntiaretur de Verbo, vt illa subsistente.

338 *Quartò.* Quartò reijcitur: nam potentia peccandi non potest conuenire humanitati vnitæ pro signo naturæ vnionem præcedente: ergo si conuenit humanitati vnitæ, necessariò enuntiabitur de Verbo, vt in illa subsistente. Consequentia tenet; nam ideò, iuxtà hanc solutionem, non prædicatur de Verbo; quia conuenit humanitati vnitæ pro signo naturæ vnionem antecedente: ergo si non potest pro illo signo conuenire, non potest non enuntiari de Verbo, vt subsistente in humanitate; eo ipso, quod humanitati vnitæ conueniat composita cum vnione. Antecedens autem probatur primò; id solum conuenit humanitati vnitæ pro signo priori ad vnionem, a quo illius vnio cum Verbo dependet; sed vnio humanitatis cum Verbo, nec dependet, nec dependere potest a potentia peccandi; sicut nec dependet, nec potest dependere a peccato: ergo potentia peccandi non potest conuenire humanitati in instanti reali vnionis pro signo antecedente vnionem. *Antecedens prob. 1.* Secundò probatur; nam vnio humanitatis ad Verbum prius conuenit humanitati, quam potentia expedita ad operandum; vel quia existentia essentialiter operationem præcedit, vel quia ad minus existentia diuina, qua sola humanitas Verbo vnita potest existere, præintelligitur necessariò ad operationem, & ad potentiam proximè operatiuam; sed eo ipso, quod ad potentiam proximè operatiuam humanitatis necessariò præintelligatur existentia, vel subsistentia diuina humanitati vnitæ, non potest humanitas ante vnionem intelligi expedita ad peccandum: ergo potentia expedita ad peccandum nequit humanitati vnitæ conuenire pro signo naturæ ante vnionem præcedente. *Secundò.*

339 *Primò.* Denique probatur antecedens; si potentia expedita ad peccandum conueniret humanitati vnitæ in signo naturæ vnionem antecedente, maximè quia in illo signo non intelligitur vnio cum Verbo, quæ impedit potentiam peccandi; sed etiam si hoc admittatur, non sufficit, vt in signo anteriori ad vnionem conueniat humanitati potentia ad peccandum expedita: ergo non conuenit in illo signo, nec potest conuenire humanitati. Consequentia tenet; maior constat ex doctrina aduersariorum. Minor autem ostenditur primò: quod enim in signo constitutionis disponentis ad gratiam non intelligatur gratia habitualis peccato opposita, non sufficit, vt in illo signo possit peccatum intelligi: ergo pariter, quod in signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio opposita potentiæ peccandi, non sufficit, vt pro illo signo possit intelligi, & esse in humanitate potentia peccandi. *Minor ostenditur primò.*

340 *Secundò.* Secundò: vt enim *suprà q. 2. art. 11.* communiter contrà Vazquez docetur; quamuis gratia habitualis disponitur ad vnionis gratiam concurreret, non constitueret pro signo anteriori ad vnionem Christum, vel eius humanitatem Filium adoptiuum Dei: ex qua Doctrina, quæ communis est contra Vazquez, talis probatio consurgit; quod pro signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio substantialis humanitatis ad Verbum opposita filiationi adoptiuæ, non sufficit vt pro illo signo detur adoptiua filiatio in humanitate assumpta: ergo pariter, quod pro signo antecedenti ad vnionem non intelligatur vnio opposita potentiæ expeditæ ad peccandum, non sufficit, vt pro illo signo intelligatur, & non conueniat humanitati potentia ad peccandum expedita.

341 *Tertiò.* Tertiò probatur: nam licet signum, naturâ vnionem præcedens, præscindat ab vnione humanitatis ad Verbum, non tamen est verum dicere, quod in illo signo detur realis vnionis negatio. ergo quamuis in illo signo naturæ præscindat humanitas à potentia, & ab impotentia peccandi, non tamen datur in humanitate pro illo signo naturæ potentia expedita ad peccandum. Consequentia patet; nam impotentia ad peccandum est effectus realis vnionis substantialis ad Verbum. ergo potentia expedita ad peccandum prouenit ex illius reali negatione; & consequenter, si in signo anteriori ad vnionem non datur realis vnionis negatio, nec realis affirmatio vnionis, non dabitur in illo signo potentia expedita, nec impotentia ad peccandum in humanitate assumpta, sed à potentia, & ab impotentia præscisio. Antecedens autem probatur: nam omne positiuum, vel negatiuum, quod est in aliquo signo naturæ, etiam est in reali instanti; sed negatio humanitatis ad Verbum non est in instanti reali, in quo realiter est vnita; alias in eodem instanti esset verum, esse vnitam, & non esse vnitam, quod implicat: ergo negatio vnionis non est in humanitate pro signo naturæ vnionem antecedenti.

342 *Confirmatur.* Confirmatur: si namque in humanitate vnita pro signo anteriori ad vnionem daretur potentia proxima ad peccandum expedita, essent in humanitate in eodem reali instanti potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum; sed hoc implicat contradictionem: ergo in humanitate pro signo anteriori ad vnionem, non datur potentia proximè ad peccandum expedita. Consequentia tenet. Minor constat: nam duo contradictoria non possunt pro instanti reali esse vera, sed potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum opponuntur contradictoriè. ergo non possunt verificari de humanitate in eodem instanti reali. Maior autem, vel sequela, probatur: nam quæ sunt, & verificantur pro diuersis signis, & prioritatibus naturæ, sunt, & verificantur in eodem instanti reali illa signa complectente; sed si humanitas assumpta pro signo anteriori ad vnionem esset potens proximè peccare, potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum, verificarentur de humanitate pro diuersis signis naturæ: ergo verificarentur de illa pro vno, & eodem reali instanti. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, nam pro signo anteriori ad vnionem esset in humanitate potentia expedita ad peccandum, vt supponitur, & alias pro signo vnionis est in humanitate negatio potentiæ ad peccandum expeditæ; cum pro tali signo iam intelligatur vnio, quæ impedit potentiam peccandi: ergo verificarentur de humanitate pro diuersis signis naturæ potentia ad peccandum, & negatio potentiæ ad peccandum; & consequenter verificarentur de illa pro vno, & eodem reali instanti.

§. XIV.

Argumentis contra primam partem conclusionis occurritur.

343 *Argumenta contra 1. partem conclus.* Contrà primam partem conclusionis arguunt Discipuli Scoti: in humanitate vnita Verbo hypostaticè, manet potentia peccandi: ergo humanitas Verbo vnita potuit ex natura rei peccare, si ab illa secludantur dona gratiæ accidentalia, & beatifica fruitio, qualiter a nobis supponitur. Consequentia tenet; nam omnis potentia humanitati vnitæ conueniens, potest ad actum reduci attenta natura rei: ergo in humanitate vnita, & exclusis gratiæ donis, manet potentia peccandi, potest humanitas Verbo vnita ex natura rei peccare. Antecedens probant primò: nam humanitati Christi insunt omnia prædicata essentialia humanitati, & omnes proprietates illius, vt Concilia, & Patres docent; alias Christus non esset perfectus homo, quod est contra fidem, vt constat ex Symbolo Athanasij, illis verbis: *Perfectus Deus, perfectus homo, &c.* sed potentia peccandi est proprietas humanæ naturæ: ergo illi, vt vnitæ Verbo, conuenit potentia peccandi. *Antecedens prob. 1.* Secundò: nam posse peccare, conuenit humanitati ex conceptu entis vniti, non habentis esse a se, & per essentiam, sed ex nihilo, & ab alio; sed humanitas Verbo vnita est entitas finita, & ab alio ex nihilo facta: ergo in illa vnita Verbo, manet potentia peccandi. *Secundò.*

344 *Tertiò.*

Tertiò probatur, vt enim docet Damascenus *lib. 3. de Fide cap. 6. circa medium: Filius Dei assumpsit, quidquid in nostra natura plantauit*: sed in nostra natura plantauit potentiam peccandi, nam potentia peccandi est à Deo, quamuis voluntas peccandi non sit ab illo: ergo assumpsit potentiam peccandi, & consequenter potentia peccandi est in humanitate assumpta. Quod in hunc modum confirmant: etenim vnio hypostatica non constituit humanitatem impeccabilem ab intrinseco: ergo humanitas vnita, manet ab intrinseco peccabilis; & consequenter in illa, prout sic vnita, manet potentia peccandi.

Confirmatur.

Antecedēs prob. 1.

Antecedens probant primò: nam impeccabilitas ab intrinseco est prædicatum proprium diuinæ naturæ; sed vnio humanitatis ad Verbum non transfudit naturam humanam in diuinam: ergo non constituit illam ab intrinseco impeccabilem.

345 *Secundo.*

Secundo: nam humanitati ex vi vnionis non fuerunt communicatæ aliæ proprietates diuinæ, vt æternitas, omnipotentia, & immensitas; non enim est omnipotens, æterna, aut immensa humanitas Verbo vnita; sed impeccabilitas ab intrinseco, est proprietas naturæ diuinæ. ergo humanitas ex vi vnionis non fuit reddita ab intrinseco impeccabilis. Denique; nam si vnio ad Verbum redderet ratione sui humanitatem ab intrinseco impeccabilem, sequeretur, redditurum fore impeccabilem naturam irrationalem, si Verbo vniretur, vt potuit de potentia absoluta contingere; consequens est falsum: ergo ratione sui non constituit humanitatem impeccabilem ab intrinseco. Sequela, in qua est difficultas, probatur: nam vnio ad Verbum non potest alicui communicari, quin illi præbeat omnem effectum, vel quasi effectum formalem, quem potest ratione sui præstare: ergo si ratione sui potest præstare impeccabilitatem, implicabit conuenire irrationali naturæ, quin illam impeccabilem constituat.

Tertiò.

346 *Faber ità argumentatur; sed defectuosè, & confusè.*

Sic arguit Philippus Faber *in 3. dist. 12. disp. 1.* vt probet, potuisse humanitatem Christi peccare seclusis ab illa donis accidentalibus gratiæ, & fruitionis beatificæ, vt potuit de potentia absoluta contingere. An autem facta illa suppositione contendat, potuisse ex natura rei peccare? An verò solùm de potentia absoluta? non satis constat. Primum tamen intendere, manifeste ex argumento colligitur; cum illis donis seclusis, nihil ex natura rei cum peccato oppositum maneat in eius sententia. An etiam loquatur de peccato in sensu composito vnionis, an verò in sensu diuiso, hoc est, peccato destruente vnionem? Prædictus Auctor non exprimit: ex argumento autem, loqui in primo sensu constat, cum enim intendat probare, vnionem humanitatis ad Verbum, nudè, & ratione sui inspectam, non habere cum peccato oppositionem; consequenter etiam intendit probare possibilitatem peccati compositi cum vnione; si namque inter vnionem, & peccatum non datur ex natura rei oppositio, non est cur peccatum in data suppositione in humanitate possibile debeat vnionem destruere: ad hoc autem persuadendum peccat argumentum in forma.

347 *Peccat in forma.*

Quod patet: nam ad probandum humanitatem assumptam gratiæ donis destitutam, posse peccatum cum vnione ad Verbum componere, ex eo quod potentia peccandi est humanitatis proprietas, debet assumi pro medio, quod peccandi potentia peccato cum vnione composito sit proprietas humanitatis; at hoc medium non assumit cum prædicta limitatione, sed absolutè, quod, scilicet, potentia peccandi est proprietas humanæ naturæ; & consequenter debet in humanitate Christi manere: ergo argumentum prout a prædicto Auctore formatur, caret forma syllogistica. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; ex eo quod potentia peccandi absolutè sit humanitatis proprietas, solum sequitur, mansisse in humanitate Christi potentiam peccandi absolutè: ergo vt probetur fuisse in illa potentiam peccandi peccato cum vnione composito, debet assumi pro medio, quod potentia peccandi peccato cum vnione composito sit proprietas humanitatis.

348 *Explicatur.*

Vrgetur, & explicatur; ex eo quod potentia peccandi, sit proprietas humanitatis, non sequitur, potentiam peccandi peccato cum vnione composito esse humanitatis proprietatem: ergo non sequitur, fuisse in Christo potentiam peccandi peccato cum vnione composito. Consequentia est euidens: nam solum debuit in Christo manere, eo modo, quod est proprietas humanitatis: ergo si non probatur esse proprietatem humanitatis potentiam peccandi peccato cum vnione composito, nec probatur fuisse in Christo potentiam ad componendum peccatum cum vnione hypostatica. Antecedens autem probo primò;

Antecedēs prob. 1.

quia in prædicta consequentia arguitur à non restricto ad restrictum: nam potentia peccandi *absolutè*, latius patet, quam potentia peccandi peccato cum vnione composito: vnde in puro homine datur potentia peccandi, & non datur potentia ad componendum peccatum cum vnione hypostatica. ergo est mala consequentia, ac si ità argumentaremur: *Est homo: ergo est homo albus*. Secundò idem antecedens probatur: ex eo quod potentia peccandi sit proprietas humanitatis, non sequitur esse illius proprietatem potentiam peccandi peccato cum gratia, vel cum beatifica fruitione composito: ergo pariter ex eo quod potentia peccandi, sit humanitatis proprietas, non sequitur, esse illius proprietatem potentiam peccandi peccato cum vnione ad Verbum composito. Sed de mente eiusdem Auctoris satis.

Secundò.

349 *Respond. ad argumentum.*

Ad argumentum autem, prout a Nobis fuit inductum ad probandum contra primam partem conclusionis, potuisse ex natura rei humanitatem Christi peccare in sensu diuiso vnionis. Respondeo, negando antecedens absolutè loquendo: nam potentia peccandi absolutè dicit potentiam, non solum remotam, sed etiam proximam, hoc est, proximè in actu primo expeditam ad peccandum; licet autem in humanitate Christi fuerit potentia remota peccandi, non tamen fuit in illa potentia in actu primo ad peccandum expedita; & ideò absolutè est negandum in humanitate Christi fuisse potentiam peccandi, vt docet D. Tho. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. in corpore*. Ad primam probationem, concessa maiore, distinguo minorem: potentia remota, concedo minorem: potentia proxima, hoc est, proximè in actu primo expedita, nego minorem. & nego consequentiam absolutè, vel distinguo consequens distinctione minoris. Solum enim sequitur fuisse in humanitate Christi potentiam remotam peccandi, non autem, quod in illa fuerit potentiam proximè in actu primo ad peccandum expeditam.

Ad 1. probationem.

350 *Ad secundam.*

Et ex his ad secundam probationem, distinguo maiorem: *posse remotum*, & abstrahens a potentia impedita, & expedita, concedo maiorem: *posse proximum*, & expeditum, nego maiorem. & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Solum enim sequitur humanitati Christi, quia ex nihilo facta est, conuenire hoc, quod est, quantum est ex se posse peccare, hoc est, ex principijs suis intrinsecis, & essentialibus non repugnare peccato, in quo consistit potentia remota peccandi, non autem, quod illi conueniat potentia in actu primo proximè expedita ad peccandum. quia potentia sic expedita, præter rationem creaturæ factæ ex nihilo, & præter entitatem voluntatis creatæ dicit negationem impedimenti ad peccandum; & quia humanitas Christi eo ipso; quod vnitur Verbo Dei, impeditur ratione subsistentiæ diuinæ, & sanctitatis increatæ ad peccandum; fit consequens, vt non conueniat humanitati vnitæ potentia in actu primo proximè ad peccandum expedita, quamuis adhuc sic vnita, sit entitas non a se, sed ab alio, & ex nihilo facta, quia licet ex his prædicatis habeat posse, quantum est de se, peccare, vel de se ab intrinseco non habere repugnantiam cum peccato, non tamen habet ex illis excludere repugnantiam cum peccato, et conuenientem ex dono substantiali, vel accidentali a Deo humanitati communicato.

351 *Ad 3 respondet D. Tho.*

Ad tertiam probationem respondet D. Tho. *in 3. dist. 12. q. 2. art. 2. ad 6.* negando minorem. Nam potentia peccandi, in quantum peccandi, non est a Deo, quamuis ab ipso sit, quantum ad subiectum potentiæ peccandi. quam doctrinam fusius tradiderat *in 2. sent. dist. 44. q. 1. art. 1. in corpore*, quæ sic accipienda est, quod potentia peccandi quantum ad entitatem, actualitatem, & perfectionem eius est a Deo, non autem quoad defectibilitatem, & imperfectionem, siue hæc ratio in priuatione, vel in negatione, vel in positiuo consistat, sicut distinguitur solet in actuali peccato. Quomodo autem stare possit, quod actualitas potentiæ peccandi sit a Deo, non autem ratio defectus, & defectibilitatis & a quo huiusmodi ratio sit, non est nostrum in præsenti examinare. Videantur Discipuli D. Tho. 1. 2 *q. 79. art. 1. & 2. & q. 71. art. 6.* vbi agitur de peccato commissionis, & ibi a Nobis satis fuse explicata est, defendendo in aliquo positiuo peccatum commissionis consistere, & nihilominus quoad conceptum deformitatis non terminare diuinam causalitatem.

352 *Responderi potest 2.*

Vel secundo responderi potest, loqui Damascenum de his, quæ ad perfectionem pertinent, & compatibilia sunt cum vnione humanitatis ad Verbum; potentia autem peccandi imperfectionem dicit; & alias vt proximè ad peccandum expedita, compati cum vnione ad Verbum non potest, vt manet probatum; & ideo Verbum non assumpsit, potentiam, vt in actu primo proximè ad peccandum expeditam. Vel tertiò explicari potest de his, quæ in nostra natura plantauit per positiuum concursum; non autem de illis, quæ sunt a Deo partim positiuè, & partim negatiuè; potentia autem ad peccandum dupliciter sumitur: primò pro potentia remota, quæ in nullo alio consistit, quam in natura rationali, vt de se, & ex prædicatis intrinsecis non repugnante peccato: secundo pro potentia expedita: primo modo sumpta, adæquatè terminat Dei positiuum

Responderi potest 3.

tiuum

tiuum insitorum; secundò autem modo sumpta, est à Deo partim positiuè, & partim negatiuè, nempè, vt non communicante donum, peccatum impediens; & sic quamuis potentia peccandi remota fuerit à Verbo assumpta, non tamen potentia proxima.

353 *Ad confirmationem respond.* Ad confirmationem distinguo antecedens: ab intrinseco essentialiter, vel dimanatiuè, concedo antecedens: ab intrinseco inhæsiuè, terminatiuè, nego antecedens, & distinguo consequens: ergo mansit ab intrinseco peccabilis: ly *ab intrinseco* excludente impeccabilitatem essentialem humanitati, vel ab illa dimanantem, concedo consequentiam: excludente impeccabilitatem ratione doni humanitati intrinseci, nego consequentiam: nam licet humanitas Verbo vnita non sit impeccabilis per sua prædicata essentialia, nec ratione alicuius perfectionis dimanantis ab humanitate; fuit tamen reddita impeccabilis intrinsecè; sed per subsistentiam Verbi illam intrinsecè terminantis, & suppositantis, & intrinsecè moraliter illam sanctificantis.

354 *Prima antecedentis probatio soluitur.* Contra quam distinctionem non vrget prima antecedentis probatio: nam impeccabilitas Deo propria, est impeccabilitas ab intrinseco essentialiter conueniens; non vero impeccabilitas ex dono intrinsecè gratiosè communicato, & hæc secunda, non prima est, quæ humanitati conuenit atque adeò potuit illi conuenire, quamuis non fuerit translata in diuinam naturam. Et ex his ad secundam antecedentis probationem constat solutio: *Secunda.* nam impeccabilitas, quæ fuit humanitati communicata, non est proprietas naturæ diuinæ: nam est impeccabilitas ex dono ab extrinseco illi adueniente, licet aliquo modo intrinseco. Ratio autem cur omnipotentia, & æternitas non conueniant humanitati, etiam per communicationem ab extrinseco; benè tamen impeccabilitas, est: nam ad illas perfectiones non est in humanitate capacitas; benè tamen ad impeccabilitatem, eo quod iste modus impeccabilitatis consistit in eo quod, vel per subsistentiam diuinam, vt humanitatem terminantem, vel vt illam sanctificantem impediatur potentia ad peccandum, ad quod impedimentum est in humanitate capacitas.

355 *Tertia.* Ad tertiam probationem antecedentis, nego sequelam. Ad cuius probationem, distinguo antecedens: si in subiecto, cui communicatur sit capacitas ad omnem effectum formæ, concedo antecedens. si capax omnis effectus non sit, nego antecedens, & consequentiam: quia in natura irrationali non est capacitas ad impeccabilitatem, quam vnio ad Verbum præstare potest naturæ; etenim impeccabilitas dupliciter sumi potest: primo pro impeccabilitate prouueniente ex imperfectione, nempè, ex carentia rationis, & hæc naturæ irrationali conuenit ratione sui; est enim incapax benè, & malè moraliter operandi, nec potest hæc impeccabilitas ab vnione præstari. Secundò pro impeccabilitate ex sanctitate, vel ex perfectione orta, quæ consistit in impotentia operandi malè moraliter; cum capacitate, & potentia ad rectam operationem; & huius, natura irrationalis capax non est; & ideò quamuis assumeretur a Verbo, vt potuit de potentia absoluta, non euaderet illo modo impeccabilis. Sicut licet vnio ad Verbum sit de se forma sanctificans, & de facto sanctificet humanitatem, non præberet naturæ irrationali sanctitatis effectum, & personalitas Verbi, quamuis personare possit, & vnita humanitati, illam reddat personatam, & cum illa constituat personam; vnita irrationali naturæ, illam personatam non redderet, sed solum suppositam, nec cum illa personam, sed suppositum constitueret; & in sententia Scoti vnio personalis ad Verbum præstat humanitati debitum donorum gratiæ, & beatificæ fruitionis, quod debitum non præstaret irrationali naturæ; eo quod ad hoc debitum capacitas in illa non est.

356 *Totum argumentum instatur in sent. Scoti.* Et quidem totum argumentum euidenter in sententia Scoti instatur: vt enim fatetur Philippus Faber, licet humanitas Christi non fuerit impeccabilis ratione vnionis ad Verbum; fuit tamen, & est impeccabilis ratione fruitionis beatificæ, & hoc ex sententia Scoti: ergo humanitas Christi ratione fruitionis beatificæ est inexpedita in actu primo ad peccandum. Patet consequentia: nam potentia in actu primo expedita, potest coniungi cum actu: ergo si humanitas Christi ratione fruitionis beatificæ, fuit impotens ad peccandum, non fuit ad peccandum, in actu primo expedita. *Primò.* Tunc sic argumentor: in humanitate Christi simul cum beatifica fruitione inuenitur, nedum essentia naturæ humanæ, sed etiam omnis humanitatis proprietas; & tamen simul cum beatifica fruitione non est potentia expedita in actu primo ad peccandum: ergo potentia expedita in actu primo ad peccandum, non est naturæ humanæ proprietas; & consequenter malè ex hoc principio probatur debere humanitati vnitæ competere.

357 *Secundò,* Deinde: humanitas fruens Deo, est natura facta ex nihilo; & tamen potens proximè ad peccandum non est; ergo ex eo quod humanitas Verbo hypostaticè vnita; sit natura facta ex nihilo, malè infertur, esse in proxima potentia peccandi. *Tertiò,* Denique in humanitate Deo fruente, sunt omnia, quæ Deus in natura humana plantauit; & tamen ex hoc non colligitur in illa, vt beatifica fruitione exornata, esse proximam potentiam peccandi: ergo pariter ex eo quod in humanitate Verbo hypostaticè vnita, sint omnia, quæ Deus in natura humana plantauit, perperam infertur in humanitate vnita, esse proximam potentiam, & in actu primo ad peccandum expeditam. Sicut ergo hæc omnia in humanitate saluantur simùl cum visione beata, aut beatifica fruitione, nempè, esse creaturam non habentem esse à se, sed ex nihilo, & habere omnes proprietates humanæ naturæ, & omnia, quæ Deus in natura humana plantauit; quin ex illis colligatur potentia proximè expedita ad peccandum in humanitate beatifica fruitione gaudente, sed tantum potentia remota, hoc est, posse quantum est de se peccare. Ità hæc omnia rectè cohærent in humanitate Verbo hypostaticè vnita, quin ex illis colligatur potentia proxima ad peccandum, sed tantùm potentia remota.

358 *Insurges primò,* Si opponas primò: licet possit componi cum potentia remota ad aliquem actum, carentia potentiæ proximæ; non tamen potest cum illa componi repugnantia proximæ potentiæ ad talem actum, v.g. licet possit cum rationalitate, quæ est potentia remota ad ridendum, componi carentia potentiæ ridendi proximæ, non tamen potest repugnantia potentiæ proximæ ad ridendum cum rationalitate conuenire; sed per Nos humanitati Verbo vnitæ conuenit potentia remota ad peccandum: ergo non potest illi repugnare proxima potentia peccandi, & consequenter potest humanitati vnitæ Verbo hypostaticè conuenire potentia proximè expedita ad peccandum. *Secundò.* Secundò. nam humanitati vnitæ ratione sui, prout constituta in linea substantiæ, conuenit potentia remota ad peccandum: ergo ratione voluntatis, quæ in Nostra sententia est accidens a substantia realiter distinctum, & proximè operatiuum, aliquid aliud conuenit, quam potentia remota comparatiuè ad peccandum; sed hoc aliud superadditum nequit esse potentia remota; cum illam habeat ratione sui: ergo ratione voluntatis creatæ, quæ de facto secundum fidem in humanitate Christi inuenitur, conuenit humanitati vnitæ, potentia peccandi proxima.

359 *Tertiò,* Tertiò; nam, vt concedimus in tradita solutione, conuenit humanitati vnitæ potentia remota peccandi; & tamen de Verbo vt subsistente in humanitate non prædicatur huiuscemodi potentia: ergo ex eo quod potentia proxima peccandi, conueniat humanitati vnitæ Verbo hypostaticè, non sequitur prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate; ac proinde malè §. 13. vltima nostræ conclusionis probatione arguebamus, ex eo quod Verbum vt subsistens in humanitate nequeat denominari a potentia proxima peccandi, talem potentiam non esse in humanitate vnita. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; Verbo ratione sui, aut Verbo prout in se ipso, sicut repugnat proxima potentia ad peccandum. nā etiam repugnat remota; sed quia illi ratione sui, & in se ipso repugnat potentia proxima, non potest etiam, vt in humanitate subsistens ab illa denominari. ergo pariter non potest, vt subsistens in humanitate denominari a potentia remota peccandi. vel si non obstante, quod illi in se, & ratione sui potentia remota peccandi repugnat, potest subsistens in humanitate ab illa denominari, poterit etiam prout in humanitate subsistens, denominari a potentia proxima, & proximè expedita ad peccandum, quamuis illi repugnet, sumpto in se, & ratione sui.

360 *Respon. ad primam.* Ad primam replicam respondeo, distinguendo maiorem: repugnantia potentiæ proximæ ex vi eiusdem principij, ex quo conuenit potentia remota, concedo maiorem. ex vi distincti principij conuenientis ab intrinseco, nego maiorem: & concessa minori, vel nego consequentiam, vel distinguo consequens distinctione maioris. Solùm enim potest colligi, humanitati non repugnare proximam potentiam peccandi repugnantia orta ex illius entitate, ex qua prouenit potentia ad peccandum remota; non autem, quod illi repugnare non possit ratione subsistentiæ Verbi, quæ humanitati ab extrinseco communicatur; sicut etiam cui conuenit potentia remota, non potest ex eodem principio repugnare actus tali potentiæ respondens; benè tamen ex alio principio illi conueniente ab extrinseco; vt constat in humanitate Christi, cui repugnat actuale peccatum cum vnione compositum, ratione subsistentiæ Verbi, quamuis in illa ratione sui sit potentia remota peccandi.

361 *Ad secundam.* Ad secundum, concesso antecedenti, & prima consequentia, & minori subsumpta, distinguo consequens. potentia proxima expedita per modum actus primi ad peccandum, nego consequentiam: impedita per modum actus primi, concedo consequentiam, & in hoc sensu negamus conuenire humanitati

Chri-

Christi potentiam proximam peccandi, non quia illi non conueniat essentia potentiæ proximæ, quantum est de se electiuæ peccati, sed quia hæc potentia est in actu primo impedita; & ideò potentia remota dicitur, non quia sit operatiua tantùm radicaliter, qualis est essentia animæ, sed quia licet quantùm est de se sit potentia proximè defectibilis, est ad defectum impedita. Quod alijs terminis explicuit D.Tho. *in 3.dist.12 q.2. art.2.in corpore*, docens, constituere humanitatem Christi voluntatem, quæ in alijs est potentia peccandi, in Christo autem potentia peccandi non est.

362 *Ad 3.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: sicut enim de Christo; & de Verbo, vt subsistente in humanitate prædicantur alia prædicata humanitati essentialia: ità prædicatur potentia remota peccandi. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ratio enim cur potentia proxima peccandi repugnet Verbo, vt in humanitate subsistenti, non est, quia repugnat Verbo in se ipso, sed quia repugnat Verbo, etiam vt in humanitate subsistenti. Ratio autem discriminis inter potentiam remotam, & proximam est: nam potentia remota est potentia impedita: nullum autem est inconueniens, quod Verbum, vt subsistens in humanitate habeat ratione illius potentiam ad peccandum ab ipso Verbo impeditam; potentia autem proxima est potentia vndequaque in actu primo ad peccandum expedita; ac proindè proximè expeditè potens ad operationem, non potest repugnare cum operatione coniungi, & quia maximum inconueniens censetur, quod Verbum, etiam vt subsistens in humanitate possit cum peccato coniungi, debet etiam inconueniens censeri, quod prout sic subsistens, sit potens proximè peccare. Et quidem quod beatus habeat potentiam remotam peccandi, inconueniens non est, sed debet necessariò concedi, quod autem habeat potentiam peccandi proximam, inconueniens censet Scotus: quamuis ergo inconueniens non censeatur, Christum ratione humanitatis habere potentiam ad peccandum remotam, quod habeat potentiam proximam debet inconueniens censeri.

363 *Secundum argumentum.* Sed contrà hucusque dicta arguitur secundò ex doctrina Scoti, & Durandi. humanitas Verbo vnita ex vi solius vnionis ad Verbum, non impeditur in actu primo ad peccandum: ergo in illa vt sic vnita seclusis donis accidentalibus gratiæ, & visionis beatificæ manet potentia ad peccandum in actu primo expedita. Consequentia tenet: nam expeditio potentiæ solum potest tolli per potentiæ impedimentum ex parte actus primi se tenens: ergo si humanitas vi solius vnionis ad Verbum non impeditur in actu primo ad peccandum, in illa prout sic vnita, inspecta tantùm vnione manet potentia peccandi in actu primo expedita.

Antecedens prob. 1. Antecedens autem ostenditur primò: nam humanitas ratione vnionis ad Verbum solum habet subsistere subsistentia Verbi, vt gerente vices subsistentiæ propriæ creatæ propter continentiam eminentialem illius; sed humanitas propria subsistentia subsistens, non esset impedita in actu primo ad peccandum: ergo vt solius vnionis ad Verbum non redditur ad peccandum in actu primo impedita. *Secundò.* Secundò: nam vnio humanitatis ad Verbum; & subsistentia, cui vnitur, non immutant modum intrinsecum operandi humanitatis; sed humanitas de se est indifferens in actu primo ad peccandum: ergo humanitas vnita est etiam in actu primo ad peccandum indifferens; & consequenter non impedita in actu primo ad peccandum. *Tertiò.* Tertiò probatur: nam voluntas, quæ in sententia Thomistarum est potentia realiter distincta ab anima, non vnitur subsistentiæ Verbi, nec per illam terminatur: ergo ex vi vnionis non redditur in actu primo impedita.

364 *Quartò.* Quartò: nam vnio humanitatis ad Verbum, & subsistentia, cui vnitur, non sunt principia operandi: ergo non immutant voluntatem in ratione operatiuæ; sed impedire voluntatem in actu primo ad peccandum, est, illam immutare in ratione operatiuæ. ergo non impediunt voluntatem impedimento actus primi. *Vltimò.* Denique probatur argumento Durandi: nam si humanitas Christi esset impedita in actu primo ad peccandum esset perfectior in operando humanitate existente in puro homine; sed humanitas ex vi vnionis non est in operando perfectior humanitate existente in puro homine: ergo non est impedita in actu primo ad peccandum. Consequentia tenet. Maior videtur certa: nam principium solius rectæ operationis, est in operando perfectius principio indifferente operari benè, & malè; sed si humanitas ex vi vnionis est impedita in actu primo, est principium solius rectæ operationis, ergo est perfectior in ratione operatiuæ humanitate existente in puro homine, quæ indifferens est ad bonam, & malam operationem. Minor autem probatur: potentia, quæ non est perfectior alia in ratione actus primi, seù in essendo, non est eadem perfectior in ratione actus secundi, seù in operando: nam actus secundus supponit primum, & operari supponit esse; sed humanitas Verbo vnita sinè donis accidentalibus gratiæ, non est perfectior humanitate puri hominis in ratione actus primi, aut in essendo; cum supponatur sinè donis gratiæ existens vnio autem, quæ in illa manet principium operandi non est: ergo humanitas sic vnita non est perfectior in operando humanitate existente in puro homine.

365 *Respond. ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam licet subsistentia Verbi terminet humanitatem, & illam subsistentem constituat ratione continentiæ eminentialis subsistentiæ propriæ creatæ, cui non repugnat peccatum: quia tamen hoc non potest humanitati præstare, nisi vnita illi secundum suum esse formale, & subsistentiæ Verbi repugnat peccatum, & etiam potentia peccandi: fit consequens, vt quamuis humanitas propria gaudens subsistentia, sit expedita in actu primo ad peccandum, terminata per subsistentiam Verbi in actu primo impediatur. *Secundò responderi potest.* Vel aliter potest primæ probationi occurri, distinguendo maiorem: solùm habet subsistere subsistentia Verbi, vt gerente vices subsistentiæ creatæ, quoad id, quod perfectionis est increata subsistentia, concedo minorem: quoad id, quod imperfectionis dicit subsistentia creata, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam quod humanitas propria gaudens subsistentia, sit potens expeditè ad peccandum, prouenit ex imperfectione subsistentiæ propriæ creatæ, cui ex eo quod finita est, non repugnat coniungi cum peccato, & esse potentia proxima ad illud; subsistentia autem Verbi gerit vices subsistentiæ creatæ quoad perfectionem, non autem quoad imperfectionem; & ideò ex eo quod humanitas propriæ subsistentiæ vnita, sit potens expeditè ad peccandum, non sequitur vnitam subsistentiæ Verbi eadem expeditione gaudere.

366 *Ad 2 respondetur.* Ad secundam probationem, nego maiorem: nam modus intrinsecus operandi voluntatis, est cum indifferentia exercitij, & specificationis: licet autem subsistentia Verbi humanitati vnita non determinet humanitatem quoad exercitium, determinat illam quoad specificationem ad bonum; ac proindè immutat modum intrinsecum operandi humanitatis, impediendo indifferentiam quoad specificationem, ad quod non requiritur, quod intrinsecè adhæreat, sed sufficit, quod intrinsecè terminet humanitatem, & illam intrinsecè compleat, prout est principium operandi.

Ad tertiam. Ad tertiam probationem dicatur: voluntatem, estò non terminetur à Verbo immediatè; terminari tamen. & sustentari mediatè, & hoc sufficere, vt in actu primo ad peccandum impediatur, eo quod subsistentiæ, cui mediatè vnitur, & per quam in ratione principij operatiui completur, essentialiter repugnat peccatum.

367 *Ad quartam.* Ad quartam, distinguo antecedens: non sunt principia vt QVO operandi, concedo antecedens: vt complementa principij QVO operandi, & constituentia principium operans QVOD, nego antecedens: & consequentiam. Cum enim ad operationem concurrat, non solùm principium QVO, sed etiam complementum illius, principium QVOD; fit consequens, vt subsistentia Verbi complens humanitatem, prout est principium operatiuum, possit illam in ratione operatiuæ immutare, non positiuè illam eleuando ad altiores operationes, nec illam determinando, quoad exercitium, sed impediendo peccatum, & determinando quoad specificationem.

368 *Ad vltimam.* Ad vltimam antecedentis probationem sumptam ex doctrina Durandi, distinguo maiorem: esset humanitas Christi perfectior humanitate existente in puro homine, excessu virtutis operatiuæ, nego maiorem: excessu complementi virtutis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim humanitas Christi ex vnione ad subsistentiam Verbi constituatur impeccabilis, non requiritur quod ratione vnionis, vel ratione subsistentiæ, cui vnitur, formaliter constituatur potentior ad operandum, aut quod eleuetur ad perfectiores operationes; sed quod impediatur ad operandum, ad quod sufficit, quod subsistentia Verbi, cui vnitur, & per quam ad operandum completur, sit perfectior subsistentia puri hominis, & quod illi peccatum repugnet. *Probatio maioris nō obstat.* Nec probatio maioris obest distinctioni traditæ: nam licet principium, quod ex se, & ratione sui est determinatum ad rectam operationem, debeat esse perfectius in virtute operatiua, principio de se indifferenti ad benè, & malè operandum; principium tamen, quod non determinatur ratione suæ virtutis ad operationem rectam, sed ab extrinseco impeditur ad malam operationem, non est necessarium, quod excedat in virtute operatiua, sed sufficit, quod excedat in complemento virtutis, per quod ad peccandum impeditur.

§. XV.

Argumenta contrà secundam partem conclusionis diluuntur.

369 *Contra 2. partē conclusionis arguitur 1.*

DEindè contrà secundam partem conclusionis arguitur Humanitas Verbo vnita posset omittere actum obedientiæ præceptum; sed omittendo peccaret: ergo esset potens peccare. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: posset Deus humanitati vnitæ, & ad actum obedientiæ obligatæ, negare auxilium efficax ad actum obedientiæ: ergo posset humanitas Verbo vnita actum obedientiæ omittere. Consequentia tenet; nam negato auxilio efficaci, necessariò sequitur negatio actus: ergo si posset Deus auxilium efficax ad actum obedientiæ negare, posset humanitas actum obedientiæ omittere. Antecedens autem probatur: nam auxilium efficax ad actum obedientiæ, non est essentialiter connexum cum vnione humanitatis ad Verbum, nec cum præcepto obligante, nec cum vnione, & præcepto: sed ea, quæ essentialiter connexa non sunt, possunt non coexistere, saltem de potentia absoluta: ergo suppositis vnione humanitatis ad Verbum, & præcepto obligante ad actum obedientiæ, posset Deus de potentia absoluta negare humanitati Verbo vnitæ, & ad actum obedientiæ obligatæ, auxilium efficax ad actum obedientiæ eliciendum. Consequentia tenet.

370 *Minor probatur à paritate.*

Minor videtur certa: quia namque gloria Corporis Christi non est cum gloria animæ essentialiter connexa, possunt de potentia absoluta vna sine alia existere, & de facto in Christo viatore gloria animæ sine gloria corporis extitit; & quia gratia in summo, & animæ beatitudo, quibus de facto fuit anima Christi ditata, non erant cum vnione ad Verbum essentialiter connexa, potuerunt de potentia absoluta, non conferri humanitati, in communi Theologorum sententia. Et quia natura rationalis non est connexa cum potentijs essentialiter, potest de potentia absoluta existere sine illis: ergo vniuersaliter verum est, quod ea, quæ non sunt essentialiter connexa, potest vnum existere sine alio de potentia absoluta. Maior autem probatur; actus ipse obedientiæ non est essentialiter connexus cum humanitate vnita, etiam adiuncto præcepto: ergo nec auxilium efficax ad talem actum est cum humanitate vnita, & præcepto obligata, connexum. Consequentia est bona, & antecedens probatur: nam vnio, & præceptum se tenent ex parte actus primi respectu actus obedientiæ; sed actus liber non potest essentialiter cum actu primo connecti; cum petat procedere à principio indifferenti ad actum, & negationem actus, quæ indifferentia non stat cum essentiali connexione cum actu, actui primo conuenienti: ergo actus obedientiæ non habet essentialem connexionem cum humanitate Verbo hypostaticè vnita, & ad actum obedientiæ obligata.

371 *Instatur argumentū.*

Hoc argumentum, non solùm procedit contra impeccabilitatem humanitatis Christi ex vi vnionis, sed etiam ex vi beatitudinis, & beatificæ fruitionis: nam etiam beatifica visione supposita, fuit humanitas Christi ad actum obedientiæ obligata, & auxilium ad actum obedientiæ est à beatifica visione distinctum, & cum illa non connexum essentialiter, si semel cum humanitate vnita, & ad obediendum obligata, connexum non est: ac proinde eodem modo militat contra impeccabilitatem Christi ratione beatitudinis, ac contra impeccabilitatem ratione vnionis ad Verbum. Ad illud respondere potest primo, negando maiorem.

Responderi potest 1.

Ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguendo consequens: ergo posset humanitas Christi omittere actum obedientiæ omissione voluntaria, & culpabili, nego consequentiam: omissione inuoluntaria, & inculpabili, concedo consequentiam. Nam omissio non potest esse voluntaria sine actu voluntatis, qui sit causa, vel occasio illius, & qui sit peccaminosus ex ordine ad omissionem; licet autem Deus possit negare humanitati vnitæ, & obligatæ præcepto, de sua potentia absoluta, auxilium efficax ad actum præceptum, non tamen potest cum humanitate Verbo vnita, & obligata concurrere ad actum positiuum voluntatis, qui sit causa, vel occasio omittendi; eo quod talis actus repugnat humanitati Verbo hypostaticè vnitæ; ac proinde quamuis dato casu, Deus negaret auxilium efficax ad actum præceptum humanitati, humanitas omitteret adimpletionem, merè passiuè, non actiuè, nec voluntariè; & consequenter non peccaret, non adimplendo præceptum.

372 *Hæc solutio est Salmanticensium. Rejicitur primo.*

Ità occurrunt simili argumento contrà impeccabilitatem Beatorum Docti Patres Salmaticenses in suo Cursu Theologico *tom 3. tract. 9. de Beatitudine disp. 4. num. 23.* monentes eodem modo esse argumento facto occurrendum, vt impeccabilitas Christi cum præcepto componatur. Ab hac tamen solutione recedendum censeo, primo: quia ad omissionem liberam, & voluntariam, non esse necessarium actum positiuum voluntatis, qui sit causa, vel occasio illius, est sententia inter Thomistas æquè; atque opposita communis extrà Scholam D. Tho. sequuntur: illamque probabiliorem, & magis menti D. Tho. conformem existimauimus *1. 2. q. 71. art. 5.* ergo impeccabilitas beatorum, & humanitatis Christi, simul cum obligatione præcepti positiui, alliganda non est sententiæ neganti possibilitatem puræ omissionis voluntariæ, & ad culpam imputabilis.

373 *Secundò.*

Deindè; nam ideò prædicti Patres mouentur, vt asserant, posse humanitatem Christi omittere negatiuè, & posse Deum illi negare auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti: quia tale auxilium non potest nexu indispensabili cum vnione ad Verbum, & obligatione præcepti connecti; & hoc ideò, quia tale auxilium est realiter ab vnione ad Verbum distinctum, & aliquid omnino posterius non habens secundum se connexionem ex natura rei cum illa; & consequenter non est diuinæ potentiæ negandum, quod possit ea separare; cum in hac separatione nulla appareat implicatio; at hæc ratio nulla est in eorundem Patrum principijs: ergo non est asserendum, posse humanitatem Verbo vnitā, & præcepto positiuo obligatam, omittere actum præceptum omissione inuoluntaria, ob negationem auxilij efficacis ad actum adimpletiuum præcepti. Maior continet prædictorum Patrum doctrinam. Minorem probo: vt enim ipsi fatentur, Deus non potest concurrere cum beato, vel cum Christi humanitate ad actum positiuum, qui sit causa, vel occasio omittendi, & idcircò non peccare omittendo actum præceptum, negato auxilio efficaci ad illud; sed admissa hac doctrina instatur prædicta ratio: ergo est nulla in illorum principijs. Probo minorem: negatio concursus diuini ad actum positiuum, qui sit causa, vel occasio ommittendi, est quid realiter distinctum ab vnione humanitatis ad Verbum, est etiam illa posterior; & tamen præsupposito præcepto, est indispensabiliter cum vnione humanitatis connexa, ita vt Deus non possit de sua potentia absoluta talem negationem ab vnione humanitatis obligata præcepto disiungere: ergo ex eo quod auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti sit realiter ab vnione humanitatis ad Verbum distinctum, illa posterius, nec ex natura sua cum prædicta vnione connexum, non sequitur, quod supposito præcepto nequeat, ita cum vnione ad Verbum connecti, vt Deus illa, de sua potentia absoluta separare non possit.

374 *Confirmatur.*

Quod amplius vrgeo, & confirmo in hunc modum: negatio concursus diuini ad materiale actus peccaminosi, quamuis sit realiter ab vnione ad Verbum distincta, & illa posterior, ideò est inseparabilis de potentia absoluta ab vnione præsupposito præcepto: quia in hac præsuppositione, concursus Dei ad entitatem positiuam actus prohibiti, habet annexam malitiam positiuam repugnantem essentialiter humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, sed etiam supposito præcepto præscribente actum positiuum, negatio auxilij efficacis ad actum habet annexam malitiam omissiuam repugnantem essentialiter vnioni humanitatis ad Verbum: ergo quamuis auxilium efficax ad actum adimpletiuum præcepti, sit realiter ab vnione ad Verbum distinctum, illa posterius, & ex se non connexum cum illa, potest præcepto supposito, taliter cum vnione connecti, vt Deus de sua potentia absoluta illa separare non possit, auxilium non conferendo.

375 *Explicatur, & vrgetur.*

Explicatur, & vrgetur secundò: Deus de se non minùs indifferens est ad concurrendum, & non concurrendum ad materiale actus positiui prohibiti, quam ad auxiliandum, & non auxiliandum efficaciter ad actum præceptum; & tamen præcepto prohibente actum supposito, necessitatur ad non concurrendum cum humanitate vnita ad materialem entitatem actus prohibiti, ratione impeccabilitatis prouenientis ex vnione: ergo pariter præcepto positiuo supposito præcipiente aliquem actum, necessitabitur Deus ad præstandum efficax auxilium humanitati ad eum actum eliciendum ratione eiusdem impeccabilitatis. Et sicut reddendo pro ratione, vt necessitetur Deus ad negationem concursus ad materiale actus prohibiti: quia humanitas non potest ratione impeccabilitatis prædictum actum elicere, non committitur petitio principij: ita asserendo, Deum esse necessitatum ad præstandum efficax auxilium ad actum præceptum; quia humanitati repugnat omissio illius, eo quod est impeccabilis, principium non petitur, maximè cum impeccabilitas non probetur hac ratione, sed probata supponatur.

Et ex

376 *Respond. ad argumentum.*

Et ex his ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens: posset potentia antecedenti, & negatione auxilij sumpta praecisiuè à praecepto, concedo antecedens: potentia consequenti, & negatione auxilij composita cum praecepto, nego antecedens, & distinguo consequens: posset omittere actum praeceptum humanitas Verbo vnita potentia antecedenti, & omissione sumpta negatiuè, & praecisiuè à praecepto, concedo consequentiam; posset omittere potentia consequenti, & omissione sumpta priuatiuè, & compositiuè cum praecepto, nego consequentiam. Itaque omissio actus praecepti consideratur dupliciter, nempè, vt negatio, qua ratione à praecepto actus praescindit, & vt priuatio, qualiter praeceptum inuoluit; item potentia ad omittendum est duplex, nempè, antecedens, quae respicit omissionem secundum essentiam negationis; & consequens, quae, quia est potentia practica completè, & ex nullo capite ad actum, vel omissionem actus impedita, terminatur ad omissionem actus, non solùm secundum essentialia negationis, sed etiam secundùm omnia, quae hic, & nunc negationem actus circumstant, & tali omissioni conueniunt, & quia praecepto supposito, est negationi actus adiuncta ratio priuationis moralis consistens in carentia actus debiti ex praecepto, potentia consequens ad praedictam omissionem, terminatur ad illam, etiam sub conceptu priuationis, & vt coniunctam cum praecepto.

377 *In humanitate fuit potentia antecedens ad moriendum, non consequens.*

Et ideo in humanitate Christi, praesupposito praecepto, v. g. moriendi, non mansit potentia consequens, hoc est, vndequaquè expedita ad negationem mortis; aliàs esset potens peccare; mansit tamen potentia antecedens ad negationem mortis, & ad negationem voluntatis moriendi, terminata ad praedictas negationes secundùm praedicata essentialia, & praescindendo ab his, quae ex accidenti dictas negationes circunstant, qualia sunt ratio priuationis moralis; & coniunctio cum praecepto; quae potentia sufficit, vt humanitas liberè adimpleat praeceptum, quin ex hoc sequatur posse peccare: nam potentia ad peccandum est potentia ad negationem actus praecepti sub conceptu priuationis, & vt compositam cum praecepto. Sicut ergo in humanitate praesupposito praecepto, est potentia antecedens ad negationem actus sumptam purè negatiuè, & cum praecisione à praecepto; non autem potentia consequens ad praedictam negationem, & cum praecepto compositam: ità ex parte Dei asserimus esse potentiam antecedentem ad negationem auxilij efficacis ad actum praeceptum, vt à praecepto praecisum; non autem potentiam consequentem ad negationem auxilij, & compositam cum praecepto.

378 *Ad probationem maioris respondetur.*

Ad probationem maioris, quatenus distinctioni traditae obstare potest, dicatur, quod licet auxilium efficax non sit essentialiter connexum cum humanitate vnita, & obligata praecepto: quia ad hoc requirebatur, vt ex sua essentiali ratione praeceptum, & vnione supponeret; praeceptum tamen in humanitate vnita, sicut infert infallibiliter actum praeceptum, ita etiam collationem auxilij efficacis ad illum; & sicut haec infallibilis illatio actus in humanitate impeccabili, non tollit ab illa libertatem in eliciencia actus; quia cum impotentia consequenti ad omissionem actus saluatur potentia antecedens ad eius negationem: ità cum infallibili vnione praecepti cum collatione auxilij saluatur in Deo libertas in conferendo auxilium, quia licet non sit potens potentia consequenti ad negationem auxilij, est tamen potens ad non auxiliandum potentia antecedenti. Nec exempla adducta in contrarium vrgent: nam gloria corporis, nec ex natura sua essentialiter gloriam animae supponit, nec ex illa praesupposita infallibiliter infertur: natura etiam cum suis proprietatibus infallibilem nexum non habet. Praeceptum autem in voluntate impeccabili, sicut infallibiliter infert actum, quamuis actus secundum suam entitatem essentialiter praeceptum non petat: ità infallibiliter infert collationem auxilij, quamuis entitas auxilij, secundum suam essentiam, praeceptum non praesupponat.

379 *Alia ratio discriminis.*

Est insuper alia ratio discriminis: nam gloria animae, esto connaturaliter inferat gloriam corporis, & vnio humanitatis ad Verbum connaturaliter gloriam animae petat, & essentia suas passiones, illorum tamen negatio peccatum non est, nec infert peccatum Deo aliqua ratione imputari; ex eo tamen, quod Deus auxilium debitum humanitati ad eliciendum actum praeceptum negaret, sequeretur peccatum humanitatis Deo, vt speciali causae attribuendum: tùm ratione regiminis, ad quod ex vnione ad Verbum teneri, *supra* monstrauimus. Tùm etiam, quia negans concursum debitum, non vt generalis causa permitteret, sed vt specialis in peccatum influeret; sicut si concursum indebitum ad materiale peccati exhiberet, non vt causa generalis, sed vt specialis in peccatum influeret.

Plura omittimus, quae obstare possunt traditae resolutioni. Tùm, quia militant contrà impeccabilitatem Christi. Tùm etiam, quia fusè à Nobis discutientur *Tractatu de Merito Christi*.

380 *Obijcies.*

Vna tamen superest obiectio; vt enim in principio disput. aduertimus, loquimur in praesenti de humanitate Christi in puris naturalibus considerata, hoc est, sine donis gratiae accidentalibus intrinsecè humanitatem Christi afficientibus; at humanitas Christi sic sumpta, non posset praeceptum supernaturale adimplere, v. g. dilectionis Dei Auctoris supernaturalis super omnia: ergo humanitas sic sumpta, posset dilectionem omittere, & omittendo, peccare. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam ad eliciendam supernaturalem dilectionem, necessaria est duplex gratia, nempè, sufficiens, & efficax, & vtraque supernaturalis quoad substantiam: ergo humanitas vnita, seclusis praedictis donis omitteret dilectionem.

381 *Respondeo.*

Respondeo, humanitatem Christi Verbo hypostaticè vnitam, habere ex vi solius vnionis ad Verbum, quod ei repugnet essentialiter peccatum, non solum contra praecepta naturalia, sed etiam contra praecepta ordinis supernaturalis; his autem obligari non potest sine gratia sufficienti supernaturali: vnde dona gratiae exclusimus, vt dantia impeccabilitatem, repugnantiamque cum peccato, eo quod illam sufficienter habet ex vi vnionis hypostaticae, non autem vt fundantia obligationem. Implicat enim ex terminis obligari praeceptis ordinis supernaturalis, & in puris naturalibus manere; & consequenter ex suppositione, quod Deus vellet humanitatem Christi obligare praeceptis supernaturalibus, deberet supernaturalem gratiam conferre, vel ad minus offerre; haec tamen gratia necessaria non est, vt humanitatem Christi impeccabilem constitueret, sed vt posset praeceptis supernaturalibus obligari.

382 *Dices.*

Sed dices, quod est necessarium ad non peccandum, dat impeccabilitatem: sed haec duplex gratia supernaturalis, nempè, sufficiens, & efficax necessaria est, vt humanitas Christi non peccet, supposito praecepto supernaturali: ergo praestat humanitati impeccabilitatem. Consequentia tenet. Maior videtur certa: nam sine eo, quod necessarium est ad non peccandum, impeccabilitas nequit subsistere; & consequenter, quod necessarium est ad non peccandum praestat impeccabilitatem. Minor autem probatur, quod enim necessarium est ad praeceptum implendum, necessarium est ad non peccandum, praecepto supposito; cum non peccare praesupposito praecepto, & instante, sit ad implere praeceptum; sed gratia sufficiens, & efficax necessariae sunt humanitati Christi ad praeceptum implendum: ergo necessariae sunt ad non peccandum.

383 *Respond.*

Respondeo, negando maiorem; nam actus ipse, quo praeceptum adimpletur, necessarius est ad vitandum peccatum, praecepto supposito; & tamen nemo dixit, actum dare impeccabilitatem; illud ergo impeccabilitatem praestat, ratione cuius conuenit repugnantia in actu primo ad peccandum; gratia autem sufficiens, & efficax, quamuis necessariae sint, vt vitetur peccatum, quia tamen non repugnant ratione sui cum potentia proxima in actu primo ad peccandum expedita; cum homini puro conueniant, in quo est potentia ad peccandum in actu primo expedita, non praestat impeccabilitatem humanitati vnitae, sed illam habet ratione vnionis ad Verbum, à quo inexpedita redditur ad peccandum in actu primo, & ratione cuius illi repugnat peccare.

384 *Instabis.*

Instabis non intelligitur humanitas impeccabilis, nisi sub debito negationis concursus indifferentis, & collationis auxilij efficacis ad actum adimpletiuum praecepti: sed auxilium ad actum adimpletiuum praecepti supernaturalis est supernaturale: ergo non intelligitur humanitas impeccabilis secluso omni dono supernaturali. Respondeo, negando maiorem; licet enim negatio concursus indifferentis, & collatio auxilij efficacis ad actum adimpletiuum praecepti necessariae sint vt humanitas sit impeccabilis, non tamen ab illis impeccabilis constituitur; sed ideo auxilium necessario à Deo confertur, praecepto supposito, quia humanitati repugnat omissio peccaminosa, & ideo Deus non potest concursum indifferentem ad bonum, & malum parare, nec ad materiale peccati cum humanitate concurrere; quia illi ratione suppositi, in quo existit, repugnat actus peccati: vnde negatio concursus indifferentis, & necessitas conferendi efficax auxilium ad actum praecepti adimpletiuum, non praestant, sed supponunt impeccabilitatem.

Respond.

385 *Dices.*

Si dicas: non intelligitur potentia proximè operatiua boni, nisi intelligatur paratus concursus ex parte Dei: ergo nec intelligetur potentia impeccabilis, nisi intelligatur negatio concursus indifferentis ad bonum, & malum. Respondeo, praetermisso antecedenti, negando consequentiam. Nam, vt

Respond.

intelligatur potentia proxima ad actum, requiritur quod intelligantur omnia requisita ex parte actus primi, inter quæ ingreditur præparatio concursus causæ primæ adiuuantis causam secundam; vt autem potentia, impedita ad actum concipiatur, sufficit defectus cuiuscumque requisiti ex parte actus primi, & quodlibet impedimentum ex parte actus primi se tenens; & quia personalitas Verbi ratione sui impedit potentiam peccandi, intelligitur humanitas Christi impedita ad peccandum, & consequenter impeccabilis proximè eo ipso quod terminetur per subsistentiam Verbi, antequam intelligatur sub negatione concursus indifferentis. Quod, si animaduertissent Recentiores quidam Theologi, non asseruissent per subsistentiam Verbi constitui humanitatem Christi impeccabilem radicaliter, & per negationem concursus indifferentis reddi impeccabilem proximè. Et quidem in eorundem sententia non intelligitur voluntas potens proximè ad actus supernaturales per solam gratiam inhærentem intrinsecè, nisi adiuncto concursu generali Dei in ordine gratiæ; & tamen, vt voluntas impotens proximè ad supernaturales actus concipiatur, sufficit concipi sine gratia eleuante; quia hæc ex parte voluntatis requiritur, vt dans, vel complens posse in ordine ad illos actus, similiter homo non est potens complete ad actum naturalem volendi ratione solius voluntatis, nisi adiuncto concursu generali Dei; & tamen si voluntas auferatur ab homine, eo ipso intelligitur impotens proximè ad actum volendi: ergo pariter quamuis, vt humanitas Christi sit potens bene operari, requiratur concursus Dei paratus ad bonum, vt intelligatur impotens, male operari, sufficiet intelligi sine subsistentia creata terminata per diuinam, cui repugnat defectuosa, & mala operatio.

Reijcitur quædam sententia.

386 *Arguitur secundò.* Secundò contrà eandem partem conclusionis arguitur; potuit Deus de potentia absoluta decernere assumere humanitatem, & illius vnionem conseruare vsque ad instans. B. v. g. sub conditione quod humanitas non peccaret in prædicto instanti, illamque, si humanitas peccaret, destruere; sed admisso hoc decreto, posset humanitas vnita peccare peccato destruente vnionem: ergo de potentia absoluta potest humanitas vnita peccare in sensu diuiso vnionis, peccato illam destruente. Consequentia est euidens. Minor constat: nam illo decreto admisso, humanitas vnita liberè non peccaret in instanti. B. quandoquidem conseruaretur vnio sub conditione liberæ carentiæ peccati: sed non stat libera carentia peccati absque potentia expedita in actu primo ad peccandum: ergo illo decreto admisso, posset humanitas vnita in prædicto instanti peccare in sensu diuiso vnionis, peccato illam destruente. Maior autem ostenditur primò: nam, quod Deus potest sua sola voluntate destruere, potest etiam destruere in pœnam peccati, vel sub conditione peccati; sed Deus potest humanitatem Verbo hypostaticè vnire, & vnionem humanitatis in instanti. B. destruere sua libera voluntate: ergo potest illam destruere in illo instanti in pœnam peccati, vel sub conditione peccati ab humanitate vnita commissi, & illam conseruare sub conditione liberæ carentiæ peccati conuenientis in prædicto instanti humanitati vnitæ; ac proinde totum hoc potest decernere.

Maior prob. 1.

387 *Secundò.* Secundò probatur: potest enim Deus humanitatem Verbo hypostaticè vnire, & decernere illius conseruationem vsque ad instans. B. v. g. sub conditione boni operis ab humanitate in eodem instanti eliciendi: ergo etiam sub conditione liberæ carentiæ peccati. *Tertiò.* Tertiò: nam potest decernere vnionis conseruationem sub conditione actus boni existentis sub præcepto eliciendi ab humanitate in instanti conseruationis vnionis: ergo etiam sub conditione liberæ carentiæ peccati.

Vltimò. Denique eadem maior probatur: nam possibile fuit hoc decretum in Deo: volo vnire humanitatem Verbo sub conditione, quod humanitas in instanti vnionis non peccet, quod si peccet, non vniret: ergo pariter decretum conseruandi vnionem humanitatis sub conditione, quod humanitas vnita non peccet, in instanti conseruationis vnionis, & illam destruendi sub conditione, quod peccet possibile fuit in Deo. Consequentia tenet a paritate rationis. *Antecedēs prob. 1.* Antecedens autem probatur primò: quia in huiusmodi decreto nulla repugnantia, aut contradictio inuenitur: ergo possibile est. *Secundò.* Secundò: nam decretum assumendi humanitatem in instanti. B. v. g. sub conditione, quòd humanitas non peccet in tempore antecedenti, possibile fuit in Deo: ergo pariter decretum assumendi humanitatem sub conditione, quod humanitas non peccet in eodem reali instanti in quo assumenda statuitur, possibile fuit in Deo.

388 *Tertiò.* Tertiò probatur: nam licet de facto humanitas non se disposuerit per actus proprios ad vnionem hypostaticam, potuit tamen de potentia absoluta, se ad illam per proprios actus disponere, illamque de congruo mereri per actus in eodem instanti elicitos, & solum præcedentes natura, de quo *suprà q. 2, art. 2.* & consequenter potuit vnio humanitatis ad Verbum fieri dependenter ab actibus bonis humanitatis: ergo etiam potuit dependere à libera carentia peccati in eodem instanti conuenienti humanitati; & consequenter potuit Deus decernere, vnire humanitatem Verbo sub conditione; quod humanitas non peccaret in instanti reali vnionis. *Vltimò.* Denique idem antecedens probatur: si namque illud repugnaret decretum, maximè quia peccatum, sub cuius conditione vnio efficienda non esset, attribueretur Verbo; quod implicat; at hoc inconueniens non sequitur: ergo non repugnat tale decretum. Minor probatur: quod enim peccatum humanitatis vnitæ attribuatur Verbo, fundatur in vnione ad Verbum existente in instanti peccati, vel tempore immediatè antecedenti; sed casu, in quo humanitas peccatum committeret, ob quod vnio impediretur, vnio realiter non existeret in instanti reali peccati; quandoquidem impediebatur peccato, ne vnio produceretur, nec extitisset tempore immediatè antecedenti ad instans existentiæ peccati, vt constat ex ipso decreto: ergo peccatum sub cuius conditione negatio vnionis decernitur, non attribueretur Verbo.

389 *Respondetur 1.* Hoc est argumentum, quo in substantia Recentiores vtuntur, vt probent, potuisse de potentia absoluta humanitatem Verbo hypostaticè vnitam peccare in sensu diuiso vnionis peccato illam destruente, cui iuxta nostra principia facili negotio occurritur, negando maiorem. Cum enim humanitas non possit in aliquo instanti operari, quin præintelligatur subsistens, & existens, vel saltèm quin præintelligatur existens, & in sententia Thomistarum humanitas Christi in instanti reali vnionis existat per existentiam Verbi, & nequeat de potentia absoluta non existere per illam, nec possit duplici subsistentia, aut duplici existentia simul existere; fit consequens, vt implicet in illo instanti peccare; alias cum existentia, & subsistentia diuina posset peccatum coniungere; ac proindè implicat decretum in Deo conseruandi humanitatem sub conditione liberæ carentiæ peccati in eodem instanti, in quo vnio conseruatur; cui enim in aliquo instanti essentialiter repugnat peccatum, & potentia expedita peccandi, repugnat etiam libera carentia peccati, aut liberè non peccare. Reuolantur dicta *suprà* §. 13. Ex quibus ad primam probationem maioris, distinguo maiorem: si peccatum non repugnet subiecto, concedo maiorem: si repugnet, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam humanitati vnitæ repugnat peccatum in instanti reali vnionis, & etiam potentia peccandi; ac proindè non potest a Deo decerni destructio vnionis in pœnam, vel sub conditione peccati ab humanitate commissi, nec potest conseruatio vnionis decerni sub conditione liberæ carentiæ peccati. Iuxtà quam doctrinam.

Ad primā probationē maioris.

390 *Ad secundam.* Ad secundam probationem maioris, negandū est antecedens. Cum enim iuxtà hæc principia omnis operatio conueniens humanitati Verbo hypostaticè vnitæ, illam existentem supponat per diuinam existentiam; fit consequens, vt esse, aut non esse vnionis humanitatis ad Verbum, non possit ab operatione bona humanitatis Verbo vnitæ dependere. Et ex his ad tertiam probationem constat solutio. Ad quartam probationem maioris nego antecedens. Sicut enim omnis operatio humanitatis vnitæ essentialiter vnionem supponit: ita omnis libera carentia peccati supponit humanitatem vnitam, & existentem per existentiam diuinam; ac proinde implicat decretum vniendi humanitatem Verbo sub conditione, quod humanitas vnienda, liberè non peccet in instanti reali vnionis: nam ad hoc requirebatur, quod libera carentia peccati in instanti reali vnionis, conueniret humanitati pro priori signo naturæ vnionem antecedente. Ex quibus constat ad primam antecedentis probationem. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam libera carentia peccati tempore antecedens vnionem, non repugnat, & ideò non implicat decretum assumendi humanitatem sub conditione liberæ carentiæ peccati existentis tempore immediatè vnionem antecedente: repugnat autem libera carentia peccati tempore coexistens vnioni, & illam natura antecedens, & ideirco implicat decretum conditionatum vnionis sub conditione liberæ carentiæ peccati existentis in instanti reali vnionis, illamque prioritate naturæ antecedentis.

Ad 3. *Ad 4.* *Ad primā antecedentis probationem.* *Ad secundam.*

391 *Ad tertiā, & ad vltimam.* Ex quibus ad tertiam probationem, negandum est antecedens cum communi Thomistarum, loco in argumento citato. Ad vltimam probationem, nego maiorem; sed ideò tale decretum repugnat, quia exigit, quod humanitas in instanti reali, in quo vnitur, sit expedita in actu primo ad peccatum, & liberam eius carentiam, quod implicat in nostris principijs eo quod non potest humanitas esse, vel intelligi potens in actu primo operari, nisi præintellecta existens: & quia in instanti reali vnionis non potest per aliam existentiam existere, quam per existentiam diuinam, cum qua componi non potest peccatum, nec poten-

tia peccandi; fit consequens, vt repugnet humanitatem vnitam in instanti reali vnionis expeditam esse in actu primo ad peccandum: & quia vt decernatur vnio sub conditione, quod humanitas vnita non peccet in instanti reali vnionis, necessarium est, vt humanitas sit expedita in actu primo ad peccandum; hinc oritur, vt decretum illud implicet.

392 Hæc, vt divi liquidò, & clarissimè fluunt ex principijs Thomistarum, iuxtà quæ humanitas non potuit de potentia absoluta, sed ad vnionem cum Verbo proprijs actibus disponere, nec illam de congruo mereri per opera simul tempore existentia cum vnione humanitatis ad Verbum, & illam præcedentia ordine, & prioritate naturæ, in quo omnes Thomistæ conueniunt *suprà q. 2. art. 1.* nam licet aliqui illorum doceant, potuisse humanitatem mereri vnionem ad Verbum per opera simul tempore existentia. Hoc asserunt, quia potuit humanitas vniri personæ Patris, & in eodem instanti operari, & operibus ab ipsa, vt vnita Patri elicitis mereri vnionem ad Verbum, vel quia censent, potuisse vniri, huic Deo ratione existentiæ, & subsistentiæ absolutæ, & in eodem instanti operari, & operibus elicitis ab humanitate, vt vnita subsistentiæ absolutæ mereri vnionem ad Verbum, vel aliam ex personis diuinis, iuxta quos modos dicendi, & si possit humanitas semper proprios actus ad vnionem cum Verbo disponere de potentia absoluta, & illam de congruo, vel de condigno mereri per opera simùl tempore existentia, & præcedentia ordine, & prioritate naturæ, non tamen potuit se ad illam disponere per liberam carentiam peccati, vel per talem carentiam vnionem cum Verbo mereri, quia supponitur existens per existentiã diuinam, cum qua repugnat potentia expedita in actu primo ad peccandum, & consequenter repugnat liberam carentiam peccati in prædicto instanti existere.

393 *Respondetur ad principale argumentum.* Quia tamen sententia, quam propugnamus, communis est apud Theologos, ne illam nostris coarctemus principijs, respondeo secundo, negando tertium minorem; vt enim decretum illud esset possibile, necessarium erat peccatum non repugnare humanitati Verbo hypostaticè vnitæ repugnantia antecedenti, hoc est, potentiam peccandi. Huius autem repugnantiam monstrauimus §. 11 ex conceptu summæ sanctitatis, de cuius ratione est summa distantia, & elongatio à peccato: & consequenter pugnare non solùm cum peccato in se ipso, sed etiam cum potentia expedita ad peccandum, & §. 12. ex obligatione, quæ ex vnione resultauit in Verbo, quatenus Deo, gubernandi humanitatem vnitam: quam obligationem extendi, non solum ad vitandum peccatum cum vnione ad Verbum compositum, sed etiam vnionem destruens, efficaciter monstrauimus, & cum hac obligatione non stare potentiam peccandi in humanitate assumpta ipsi aduersarij fatentur: ac tandem §. 13. eandem repugnantiam ostendimus: primò, ex eo quod humanitas existentia Verbi completur in actu primo, cum qua, vt sic complente, non compatitur potentia proximè ad peccandum expedita. Secundò, ex eo quod non potest humanitas Verbo vnita esse potens proximè peccare, quin Verbum, vt in illa subsistens, sit ad peccandum proximè expeditum, & potens: quam denominationem non posse Verbum subire aduersarij, contra quos disputamus, fatentur, & Nos demonstrauimus.

394 *Primæ probationi maioris respondet.* Contra quam doctrinam non obstat prima probatio maioris, quia ad summum est vera in subiecto potente peccare: humanitas autem vnita potentiam proximam ad peccandum non habet ob rationes assignatas. *Secunda.* Nec secunda: nam libera carentia peccati coexistens vnioni ad Verbum supponit potentiam peccandi, simul cum vnione coexistentem. Vnde, cum hæc coexistentia repugnet, implicat etiam libera carentia peccati in humanitate vnita, & consequenter implicat vnionem semel factam dependere in sui conseruatione à carentia libera peccati; etiam si concedatur, posse vnionem in sui conseruatione subijci operationi honestæ ab humanitate elicitæ in eodem instanti, in quo vnio conseruatur. *Tertia.* Et ex his ad tertiam probationem maioris constat solutio: nam libera adimpletio præcepti potest vnioni coexistere, secus autem libera carentia peccati: ac proindè ex eo quod illa possit prioritate naturæ conseruationem vnionis præcedere, non sequitur liberam carentiam peccati posse eadem præcedentia gaudere. Ratio autem discriminis est, quia ad liberam adimpletionem præcepti non requiritur potentia expedita ad peccandum, vt fatentur omnes Theologi, admittentes in Christo præceptum: ad liberam autem carentiam peccati, necessario præsupponitur facultas proximè ad peccandum expedita, & quia illa non potest cum vnione coexistere, consequens fit, quod nec libera carentia peccati possit in vno, & eodem instanti cum vnione ad Verbum componi.

395 *Quarta respod. Recentiores.* Ad quartam probationem maioris quidam Recentiores respondent, concesso antecedenti, negando consequentiam, & rationem discriminis reddunt: nam peccatum destruens vnionem supponit humanitatem vnitam Verbo; & consequenter debet supposito Verbi attribui: nam omnis operatio naturæ vnitæ supposito, illi attribuitur vt QVOD: peccatum autem impediens primam existentiam vnionis, cum non præsupponat naturam supposito vnitam, non petit supposito Verbi attribui, & ideò tale peccatum non implicat; & consequenter potest liberè decerni à Deo vnio humanitatis ad Verbum sub conditione liberæ carentiæ peccati in instanti reali vnionis.

Reijcitur hæc solutio Primò. Hæc tamen doctrina non placet. Primò, quia iuxtà illam, esto cum vnione ad Verbum, non componatur peccatum, componitur tamen potentia ad peccandum expedita in eodem reali instanti, quod implicare monstrauimus.

396 *Secundò.* Deindè; nam peccatum destruens vnionem non potest supposito Verbi attribui, vt principio vt QVOD operanti. ergo si hac ratione non implicat in humanitate peccatum impediens vnionem; pariter nec implicabit, peccatum vnionem destruens. Consequentia tenet ex doctrina solutionis. Antecedens autem probatur: nam operatio elicita à supposito vt QVOD, supponit naturam in eodem instanti existentem in supposito, aliàs non est cur supposito vt QVOD attribuatur; sed peccatum destruens vnionem humanitatis ad Verbum, esto vnionem præsupponat in tempore antecedenti, non tamen supponit illam, vt in eodem instanti existentem: nam in instanti peccati destruentis vnionem ponitur, *non esse* vnionis, & consequenter implicat eiusdem vnionis esse, alias simul in eodem instanti verificaretur, vnionem esse, & non esse: ergo peccatum vnionem destruens non potest supposito Verbi attribui, vt principio vt QVOD operanti.

397 *Secundò alij resp.* Secundo alij Recentiores, concesso etiam antecedenti, negant consequentiam ob aliam rationem discriminis, nempè, quia vnione iam præsupposita consurgit in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens; ac proindè si humanitas semel assumpta peccaret peccato destruente vnionem, hoc peccatum attribueretur Verbo, non vt operanti vt QVOD ratione humanitatis, nec vt subsistenti in illa, sed Verbo in se ipso, & vt subsistenti in diuinitate attributione morali, quod implicat; & ideò implicat decretum conseruandi humanitatem sub conditione liberæ carentiæ peccati, peccatum autem impediens primam existentiam vnionis, non attribueretur Verbo, nec vt subsistenti in humanitatem, tanquam principio QVOD physico, nec vt subsistenti in diuinitate tanquam principio morali, eo quod; cum vnio non supponatur, non est vnde in Verbo consurgat obligatio impediendi illud peccatum; ac proindè non implicat decretum conditionatum in Deo, vniendi humanitatem Verbo sub conditione liberæ carentiæ peccati, & non vniendi illam Verbo sub conditione, quod peccet.

398 *Reijcitur solutio.* Sed nec placet ista solutio. Nam licet probata repugnantia peccati in humanitate assumpta in sensu diuiso vnionis, solum ex obligatione Verbi gubernandi humanitatem in ipsa vnione fundata, & ex illa consurgente, consequenter illius Authores procedant, in eo tamen nobis placere non possunt, quod in humanitate vnita simul cum vnione ad Verbum componunt potentiam peccandi in actu primo expeditam in eodem reali instanti. Cuius contrarium ostendimus. Tum ex conceptu summæ sanctitatis conuenientè gratia vnionis; & consequenter summè à peccato distantis. Tum etiam ex eo, quod potentia conueniens humanitati vnitæ in instanti reali vnionis, non potest non conuenire Verbo, vt subsistenti in illa; implicat autem Verbum, vt subsistens in humanitate esse potens expeditè in actu primo ad peccandum; & consequenter implicat potentia expedita peccandi in humanitate vnita cum vnione ad Verbum realiter in vno instanti coexistens.

399 *Respondetur ad 4. Ad 1 antecedentis probationem.* Vnde prætermissis his solutionibus. Ad vltimam probationem maioris respondeo, negando antecedens. Ad cuius primam probationem, nego antecedens. Ratio autem implicationis est: nam vt decernatur vnio humanitatis ad Verbum sub conditione, quod humanitas vnita in eodem instanti non peccet, debet in illo instanti esse in humanitate libera carentia peccati, ad quod necessarium est, quod in eodem instanti, in quo humanitas vnitur, sit potens in actu primo potentia expedita ad peccandum: implicat autem realis coexistentia vnionis cum potentia in actu primo expedita: & consequenter implicat decretum in Deo vniendi humanitatem Verbo sub conditione, quod humanitas vnita in eodem instanti non peccet. *Ad 2.* Et ex his ad secundam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet

ta carentia peccati tempore antecedens vnionem, non implicat in humanitate vnienda; implicat autem libera carentia peccati conueniens humanitati in instanti reali vnionis. Et ideo primum decretum non implicat; secundum autem implicationem inuoluit. Ad tertiam, praetermisso antecedenti, nego consequentiam ob eandem rationem discriminis. *Ad 3.* Non enim repugnat coexistentia operationis liberae honestae cum vnione humanitatis ad Verbum, bene tamen coexistentia liberae carentiae peccati, & ideo etsi potuerit vnio in sui prima existentia dependere meritorie, vel dispositiue ab actionibus honestis simul tempore existentibus. Nō tamen dependere potuit à libera carentia peccati simul tempore existente. *Ad vltimam.* Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem. Sed quia illi deberet attribui potentia expedita peccandi, quod implicatorium censemus, & probauimus §. 11. & 13.

400 *Dices.* Sed dices: eo ipso, quod humanitas propriis actibus se ad vnionem disponat, vel illam de congruo mereatur, supponitur pro priori ad vnionem potens proximè expeditè peccare: sed est possibilis casus, in quo se disponat humanitas ad vnionem, illamque de congruo mereatur actibus ab ipsa elicitis, & simul tempore cum vnione existentibus, vt admisimus: ergo est in aliquo casu possibilis potentia expedita peccandi conueniens humanitati simul tempore cum vnione; & consequenter non implicabit decretum vniendi humanitatem ad Verbum, sub conditione liberae carentiae peccati existentis in instanti reali vnionis. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Prima ex praemissis infertur. Minor supponitur. Et maior ostenditur primò; eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem, vel illam per proprios actus simul tempore existentes mereatur de congruo, vnio humanitatis ad Verbum, aut Verbum, vt humanitatem terminans, non se tenent ex parte actus primi in humanitate in ordine ad illos actus; alias principium meriti sub merito caderet, sed humanitas pro priori naturae ad vnionem, & ad Verbum, cui vnitur, supponitur completè constituta in actu primo effectiuo illorum actuum; sed id, quod ex parte actus primi non se tenet, nec actum primum constituit, non potest impedire potentiam impedimento actus primi: ergo eo ipso, quod humanitas se propriis actibus disponat ad vnionem cum Verbo, & illam de congruo mereatur, supponitur pro priori ad vnionem potens expeditè peccare. *Minor probat. 1.* *Secundò.* Secundò probatur maior: nam effectus formalis formae, non potest illam praecedere pro signo anteriori ad formam; sed humanitas, vt constituta in actu primo in ordine ad actus disponentes ad vnionem, praecedit vnionem natura: ergo in illo priori non potest ad peccandum ab vnione impediri. Patet consequentia: nam humanitatem ad peccandum impediri, est effectus formalis vnionis: ergo si effectus formalis formae non potest illam praecedere praecedentia, & prioritate naturae, non potest humanitas impediri ad peccandum ab vnione pro praedicto signo naturae.

401 *Tertiò.* Tertiò eadem maior probatur: nam eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem pro priori actus primi ad actus disponentes ad vnionem, nondum intelligitur vnio: ergo pro illo priori non intelligitur ad peccandum impedita: & consequenter intelligitur expedita ad peccandum pro priori ad alios actus. Prima consequentia patet: quia non intellecta forma, à qua debet prouenire impedimentum, non potest impedimentum intelligi: ergo si pro illo priori non intelligitur vnio, non potest pro illo priori intelligi humanitas impedita ad peccandum. *Secunda consequentia prob. 1.* Secunda autem consequentia probatur primò: nam humanitas de se est potens expeditè peccare: ergo si pro priori actus primi non intelligitur impedita, intelligitur pro illo priori expedita. *Secundò.* Secundò: nam inter esse expeditam, & impeditam per modum actus primi ad peccandum, non datur medium: ergo si pro illo priori non intelligitur impedita ad peccandum, intelligitur pro illo priori expedita.

402 *Vltimò probatur maior.* Denique probatur maior: nam eo ipso, quod humanitas se disponat ad vnionem pro priori actus primi praecedentis actus ad vnionem disponentes, debet Deus praeparare concursum indifferentem; sed humanitas cum concursu indifferenti est potens expeditè peccare: ergo admisso, quod humanitas se disponat ad vnionem, necessariò est admittenda potentia ad peccandum in humanitate expedita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam humanitati, prout in actu primo constitutae in ordine ad illos actus, debet Deus aliquo concursu assistere; sed non concursu determinato: ergo indifferenti. Minor probatur: concursus determinatus ad bonum debetur humanitati ratione vnionis ad Verbum, & ratione sanctitatis illi praestitae per gratiam vnionis; sed pro illo priori non intelligitur vnio, nec sanctitas à gratia vnionis humanitati conueniens: ergo pro illo priori non debetur humanitati praeparatio concursus ad bonum determinatè.

403 *Respondetur ad 1. probationem.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam ex eo quod vnio non se teneat ex parte actus primi respectu actuum disponentium ad ipsam, solum sequitur non impedire positiuè humanitatem pro illo signo, & priori; ex hoc tamen non colligitur humanitatem pro illo signo actus primi esse expeditam ad peccandum, sed in illo signo praescinditur ab impedimento, & expeditione. Cuius ratio est: nam signum illud est signum causalitatis: vnde solum importat ea, à quibus actus disponentes ad vnionem dependent, non autem dependent ab humanitate vt impedita nec vt expedita ad peccandum; atque adeo in illo signo actus primi, nec expedita, nec impedita intelligitur, sed ab impedimento, & expeditione praescindit.

Ad 2. Et ex his ad secundam probationem constat solutio: fatemur namque vnionem pro signo sequente existentem, non impedire pro signo praecedenti naturae, & pro illo priori actus primi, ex hoc tamen solum sequitur humanitatem pro illo signo actus primi non intelligi positiuè ad peccandum impeditam; non autem infertur, intelligi pro illo signo ad peccandum expeditam, sed in illo signo praescindit.

404 *Ad 3.* Ex his etiam ad tertiam probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam, quae subinfertur; vt enim diximus, pro illo signo, nec intelligitur impedita ad peccandum; quia non intelligitur vnio, nec intelligitur expedita realiter ad peccandum. Tum, quia actus disponentes ad vnionem non dependent ab humanitate, vt expedita ad peccandum; cum possint ab illa non expedita procedere; pro signo autem, vel priori naturae solum intelliguntur ea, à quibus effectus dependet. Tum etiam, quia licet pro illo signo non intelligatur vnio, non tamen intelligitur negatio realis vnionis; alias in eodem instanti esset vnio, & negatio vnionis simul. vndè sicut, quia non intelligitur vnio, non intelligitur humanitas pro illo signo impedita positiuè: ità quia non intelligitur negatio realis vnionis, non intelligitur humanitas expedita, sed pro illo signo praescindit ab impedimento, & expeditione ad peccandum, sicut praescindit ab vnione, & negatione vnionis.

405 *Secundae consequentiae primae probationi respond.* Nec obstat primae consequentiae probatio. Antecedens namque est falsum, nempè, humanitatem de se esse potentem expeditè peccare; alias nunquam posset impedita ad peccandum constitui: nam oppositum illius, quod alicui per se conuenit, nunquam potest conuenire. humanitas ergo de se, hoc est, attentis suis praedicatis tantum albis, nec est expedita ad peccandum, nec impedita, sed praescindit ab vtroque; impeditur autem ad peccandum per donum conueniens illi ab extrinseco, & expeditur reali doni negatione: in statu autem praecisionis à dono impediente, & à negatione illius, nec intelligitur impedimentum, nec expeditio ad peccandum, sed ab vtroque praescinditur.

Secundae. Nec viget secunda probatio: nam licet inter esse impeditum, & expeditum ad peccandum in reali instanti temporis, non detur medium; datur tamen inter intelligi impeditum, & expeditum pro aliquo signo naturae, nempè, ab vtroque praecisio. *Instatur.* quod patet in instanti iustificationis, in quo pro priori actus primi dispositionis ad gratiam, nec intelligitur homo in peccato; alias in eodem instanti existerent gratia, & peccatum, nec intelligitur non esse peccati; alias gratia habitualis non excluderet peccatum; sed in illo priori praescinditur, ab esse peccati, & non esse peccati. Sicut ergo in illo priori datur medium inter esse, & non esse peccati, scilicet, praecisio ab vtroque, quamuis in instanti reali non possit medium dari, inter esse, & non esse peccati: ita quamuis in instanti reali non detur medium inter esse humanitatem impeditam ad peccandum, & esse ad peccandum expeditam; datur tamen medium in signo, & priori naturae; & sicut gratiam in instanti iustificationis existere, sufficit, vt pro signo actus primi nequeat, peccatum intelligi, quamuis non sufficiat, vt pro illo priori intelligatur, non esse peccati, ita vnionem humanitatis ad Verbum existere in reali instanti sufficit, vt pro signo priori naturae, non possit intelligi expeditio ad peccandum, quamuis non sufficiat, vt pro illo priori intelligatur humanitas ad peccandum impedita.

406 *Ad vltimam probationem maioris.* Ad vltimam probationem maioris, distinguo maiorem: concursum indifferentem indifferentia contradictionis, concedo maiorem: contrarietatis nego maiorem: & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Nam potentia expedita ad peccandum, requirit concursum indifferentem indifferentia contrarietatis: hic autem non debetur humanitati in signo actus primi respectu actuum disponentium ad vnionem: nam actus disponentes, concursum ita indifferentem non postulant.

nam vt

nam vt disponat ad vnionem hypostaticam, sufficit, esse liberos libertate contradictionis, ad quam libertatem sufficit, concursus Dei hac indifferentia gaudens. Ad probationem maioris, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concessa maiori, & minori, distinguo consequens, tradita distinctione: & concedo consequentiam de concursu indifferenti indifferentia contradictionis: nego autem consequentiam de concursu indifferenti indifferentia contrarietatis.

407 *Si opponas*

Nec obstat, si dicas, concursus debitus humanitati pro illo signo, non est determinatus ad bonum: ergo est indifferens ad bonum, & malum: nam concesso antecedenti, nego consequentiam: sicut enim humanitas pro illo signo, nec est expedita ad peccandum, nec positiuè impedita, sed ab impedimento, & expeditione præscindens: ita concursus illi debitus pro signo actus primi actuum disponentium ad vnionem, est quidem indifferens indifferentia contradictionis quia humanitas pro illo signo est in actu primo libera libertate contradictionis, non tamen est indifferens indifferentia contrarietatis, nec determinatus ad bonum, sed ab vtroque præscindens, eo quod actus ad vnionem disponentes, nec petunt concursum ad bonum determinatum; nec indifferentem ad bonum, & ad malum, sed solum indifferentem indifferentia contradictionis. *Respondet.*

408 *Instabis.*

Sed dices: ergo si humanitas se disponeret ad vnionem hypostaticam per actus liberos libertate contrarietatis, deberet pro signo actus primi ad illos, esse paratus à Deo concursus ad bonum, & malum indifferens; & consequenter humanitas pro illo priori est ad peccandum expedita; at supposito, quod se possit ad vnionem disponere actibus honestis, non est cur non possit disponi per actus liberos libertate contrarietatis: ergo illa sententia supposita, admittenda est in humanitate vnitas potentia proximè expedita ad peccandum cum vnione ad Verbum in eodem instanti coëxistens.

409 *Respondes.*

Respondeo, concedendo consequentiam, & negando minorem. Ratio autem implicationis est: nam vt actus liberi libertate contrarietatis disponat ad vnionem, & simul cum illa existant, debet in eodem reali instanti existere in humanitate potentia in actu primo ad peccandum expedita; hæc autem implicat in instanti reali.

Tum, quia in illo instanti est impotens ab vnione; implicat autem in vno, & eodem instanti potentia, & impotentia ad peccandum, etiam pro diuersis signis, non minus, quam peccatum, & carentia peccati. Tum etiam, quia summa, & infinita sanctitas excludit potentiam peccati, vt secum coexistentem in vno, & eodem instanti. Tum denique, quia potentia ad peccandum existens reali et cum vnione, non potest non denominare Verbum, vt in illa subsistens, potens proximè peccare: quod implicat, vt suprà 9. 13. ostendimus, & Recentiores, cum quibus disputamus admittunt.

410 *Vrgebis 1.*

Adhuc tamen contrà dicta duplex manet difficultas. Prima: nam posse, & non posse peccare in eodem reali instanti pro diuersis signis naturæ non opponuntur; sed hoc tantum ex contrariorum positione colligitur: ergo non debet negari. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: tum, quia sicut ad oppositionem requiritur identitas subiectiua, ita etiam identitas temporis; sed diuersa ratio virtualis ex parte subiecti tollit prædicatorum oppositionem: ergo diuersitas virtualis eiusdem realis instantis, qualis est diuersitas signorum naturæ, tollit etiam oppositionem. *Maior probat. 1.*

Secundò. Secundò eadem maior probatur: nam eliciens amorem pro signo actus primi est potens ad non amandum, & tamen pro signo sequenti amoris, est ad non amandum impotens: ergo pariter posse, & non posse peccare in eodem reali instanti pro diuersis signis naturæ, scilicet, pro signo anteriori ad vnionem, & pro signo ipsius vnionis, oppositionem non habent.

411 *Vrgebis 2.*

Secunda difficultas est: nam ex eo quod humanitas pro signo anteriori ad vnionem sit potens expeditè peccare, non sequitur Verbum, prout in illa subsistens, esse potens ad peccandum: ergo malè probamus, non posse humanitatem vnitam pro illo signo esse ad peccandum expeditam, ex eo quod Verbum, vt in illa subsistens, deberet denominari potens expeditè peccare. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur primò. Nam prædicatum conueniens humanitati, vt præscindenti ab vnione, non potest enuntiari de Verbo, vt in illa subsistente, quod præsupponit, vel includit vnionem, vt intellectum est; sed potentia expedita ad peccandum conueniens humanitati pro signo actus primi ad actus disponentes ad vnionem, conuenit humanitati, vt præscindenti ab vnione: ergo ex eo quod humanitas pro signo anteriori ad vnionem, esset potens expeditè peccare, non sequitur Verbum, vt in illa subsistens fore potens expeditè ad peccandum. *Antecedens probat. 1.*

Secundò probatur; nam actus disponentes ad vnionem insunt humanitati in instanti reali vnionis; & tamen, quia illi conueniunt pro signo antecedente vnionem non prædicantur de Verbo, vt in illa subsistente; aliàs Verbum, vt in humanitate subsistens se ad vnionem humanitatis disponeret, quod implicat; cum in Verbo, vt subsistente in humanitate includatur vnio humanitatis ad Verbum: ergo pariter quamuis potentia peccandi conueniret humanitati in instanti reali vnionis, non sequitur potentiam peccandi debere prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate. *Secundò.*

412 *Ad 1. instantiam resp.*

Respondeo ad primam difficultatem, negando maiorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego suppositum consequentis, quod; nempè, diuersitas signorum naturæ sit diuersitas virtualis instantis. Itaque fateor, quod sicut diuersitas virtualis subiectiua sufficit, vt verificentur propositiones, quæ respectu eiusdem subiecti, non possunt verificari, ita diuersitas virtualis instantis sufficeret: vndè in eodem instanti æternitatis propter diuersitatem solum virtualem, verificantur affirmatio, & negatio, v. g. *Petrus currit*, *Petrus non currit*, quæ contradictoriæ sunt verificantur in eodem instanti æternitatis, prout æquiualet, & respondet diuersis nostri temporis durationibus; cæterùm diuersa signa naturæ, non multiplicant virtualiter instans, sed in vno, & eodem instanti identitate reali, & virtuali exercentur: vndè diuersitas signorum naturæ non sufficit, vt idem prædicatum affirmetur, & negetur; ac proindè non sufficit, vt de humanitate Christi affirmetur, & negetur potentia expedita in actu primo ad peccandum. *Ad 1. probationem maioris.*

413 *Ad 2. respondetur.*

Ad secundam probationem, concessa maiori, nego minorem: amor namque non tollit potentiam ad non amandum conuenientem amanti pro signo actus primi ad amorem: nam hæc potentia non erat non amandum negatione amoris cum amore coniungenda, sed ad negationem amoris in sensu diuiso ab amore, quæ potentia sub amore perseuerat; & consequenter conuenit elicienti amorem, non solùm pro signo actus primi, sed etiam pro signo eiusdem amoris.

414 *Ad 2. instantiam respondes.* *Ad 1. antecedentis probation.*

Ad secundam difficultatem respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem prætermissa maiori, nego minorem. Nam sola præcisio ab vnione, non sufficit, vt humanitati conueniat potentia expedita ad peccandum, sed ad id requiritur negatio realis vnionis, sicut sola præcisio à visione beatifica, non sufficit, vt beatus sit potens expeditè peccare, & sola præcisio à qualibet physicè prædeterminante, non sufficit, vt saluetur potentia expedita ad oppositum actum, vel negationem actus, ad quem præmotio physica datur in sententia asserente, lædit, aut tollit libertatem per illam, & sicut sola præcisio à gratia iustificante pro signo aliquo, aut priori naturæ non sufficit, vt pro illo signo peccatum intelligatur; vndè si potentia peccandi humanitati vnitæ conueniat, non conueniet illi, vt præscindenti ab vnione; & consequenter prædicabitur de Verbo, vt in illa subsistente.

415 *Ad 2 probat. antecedentis.*

Ad secundam antecedentis probationem, concessa maiori, nego minorem. Licet namque tales actus, quos prætermisimus possibiles disponentes ad vnionem, illamque de congruo merentes, non prædicentur de Verbo pro signo, & priori naturæ, quo disponunt ad vnionem, illamque moraliter causant, prædicantur tamen de Verbo, vt subsistente in humanitate in eodem instanti reali: vndè si actus charitatis esset, verè denominaret Verbum, vt subsistens in humanitate, Deum super omnia diligens. Nec sequitur Verbum, vt subsistens in humanitate se ad vnionem humanitatis disponere, aut illam de congruo mereri: nam ad hoc necessum erat, quod tales actus enuntiarentur de Verbo pro signo præcedenti naturæ, denominarent tamen Verbum merens merito infinito præmiis ab vnione distincta, sicut actus vltimò disponentes ad gratiam in eodem reali instanti dignificantur ab illa, & sunt meritis condigna gloriæ, non tamen eiusdem gratiæ datæ in instanti iustificationis; quia pro priori, quo gratiam iustificantem præcedunt, non dignificantur ab illa.

§. XVI.

§. XVI.

Corrollaria præcedentis doctrinæ.

416 *Impotentia peccandi conuenit humanitati, non ex negatione concursus indifferentis, sed ratione vnionis ad Verbum.*

EX DICTIS in discursu disputationis colligo primò: impotentiam peccandi conuenire humanitati ratione vnionis ad Verbum, non ex negatione concursus indifferentis. Quod patet: nam ratione illius conuenit humanitati impotentia peccandi, ratione cuius illi primò repugnat peccare; sed id ratione cuius primò repugnat humanitati peccatum, non est negatio concursus indifferentis, sed vnio humanitatis ad Verbum: ergo ratione vnionis conuenit humanitati impotentia peccandi. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur. nam ideò Deus non potest parare humanitati vnitæ concursum indifferentem ad bonum, & malum, quia illi, vt vnitæ Verbo repugnat peccatum: ergo id, ratione cuius humanitati primò repugnat peccatum, non est negatio concursus indifferentis, sed vnio humanitatis ad Verbum.

417 *Talis impotentia est physica philosophicè iuxta vltimam rationem.*

Colligo secundò: impotentiam peccandi conuenientem humanitati esse physicam philosophicè iuxta vltimam rationem, quam conclusionem monstrauimus, iuxta primam, & secundam rationem esse physicam Theologicè, non autem in hoc sensu moralem. Prima pars corollarij probatur. nam impotentia physica philosophicè est illa, quæ prouenit ex defectu alicuius principij physici, vel ex aliquo physicè in actu primo operationem impediente; sed subsistentia Verbi terminans humanitatem, ex qua vltimò impotentiam peccandi in humanitate monstrauimus, physicè illam terminat, & physicè ad operandum complet, & in actu primo physicè impedit operationem peccaminosam: ergo iuxta illum modum probandi impotentiam peccandi in humanitate Verbo vnita, consequenter est asserendum, impotentiam peccandi, esse physicam philosophicè.

418 *Iuxta alias rationes est physica Theologicè.*

Secunda pars corollarij probatur: nam iuxta primam rationem impotentia peccandi conuenit humanitati ratione summæ sanctitatis, & iuxta secundam ratione obligationis, quæ est in Verbo gubernandi humanitatem; sed impotentia operandi ex his principijs consurgens, quamuis non sit physica philosophicè, est tamen Theologicè physica. ergo iuxta primam, & secundam rationem impotentia peccandi humanitati conueniens, quamuis non sit philosophicè physica, est tamen physica Theologicè. Minor pro prima parte constat: nam impotentia philosophicè physica, debet prouenire ex aliquo physico physicè impediente actum; sed sanctificatio humanitatis à Verbo, non est physica, sed moralis, obligatio etiam Verbi gubernandi humanitatem non est aliquid physicum, sed morale: ergo impotentia ex his principijs consurgens, non est physica philosophicè.

419 *Nequaquam debet dici impotentia Theologicè moralis.*

Deinde pro secunda parte probatur: nam id dicitur in sensu Theologico moraliter impossibile, quod adeo difficile est, vt nunquam sit euenturum; quod autem euenire, non implicat. Sic Victoria grauis tentationis dicitur sine speciali gratia impossibilis 1. 2. *quæstione* 109. *articul.* 2. quia nempe, nunquam sine gratia obtinebitur, non tamen implicat sine gratia obtineri; sed impotentia peccandi in humanitate assumpta, est cum repugnantia essentiali, ita vt implicet ad actum peccati reduci, vt probauimus ergo non est impotentia moralis in sensu Theologico, sed in sensu Theologico est physica, cùm illi competat ratione sanctificationis à Verbo, & ratione obligationis gubernandi humanitatem, quæ sunt aliquid morale.

420 *Humanitas Verbo vnita, non fuit præuisa à Deo in statu conditionato, cum peccato actuali coniuncta, nec præuideri potuit. Probat.*

Colligo tertiò: humanitatem vnitam Verbo hypostaticè, non fuisse præuisam à Deo in statu conditionato cum peccato actuali coniunctam, nec potuisse sic præuideri. Contrarium docuit Lorca *disput.* 37. *membro* 3. *numero* 20. eo quod Deus per scientiam conditionatam vidit plures cogitationes, & occasiones, sub quibus si humana Christi voluntas poneretur, existens in proprio supposito, peccaret: ergo vidit Deus per eandem scientiam, quod si eadem humanitas existens in Verbo, poneretur (per possibile, vel impossibile) sub eisdem occasionibus, & cogitationibus, peccaret. Nostrum autem corollarium commune debet esse Nostræ sententiæ Auctoribus, & probatur: nam actus essentialiter repugnans subiecto, nec absolutè, nec sub aliqua conditione potest illi conuenire; sed humanitati vnitæ essentialiter repugnat peccatum: ergo non potest cum illa coniungi, nec absolutè, nec conditionatè, & consequenter implicat humanitatem vnitam præuideri à Deo cum actuali peccato coniunctam in statu conditionato.

421 *Respondet Lorca.*

Respondet Lorca: peccatum actuale repugnare humanitati vnitæ, non ratione vnionis, sed ratione obligationis, quæ est in Verbo, quatenus Deo, gubernandi humanitatem: vnde si præuideatur humanitas Verbo vnita, sub occasione aliqua destituta prædicta gubernatione, & posita sub cogitatione indifferenti, poterit sub his conditionibus cognosci cum peccato coniuncta.

422 *Contrà 1.*

Sed contrà primò: vt enim fusè monstrauimus, repugnantia cum peccato actuali conuenit humanitati ratione vnionis ad Verbum: ergo implicat, quod humanitas vnita Verbo cognoscatur à Deo in statu conditionato coniuncta cum peccato actuali. Secundò: vt enim fatetur Lorca *disputatio relata numero* 23. vnio hypostatica physicè cum peccato habituali pugnat; sed cui repugnat peccatum habituale, non potest non repugnare peccatum actuale: ergo vnio hypostatica ratione sui pugnat physicè cum vtroque peccato. Probatur minor: peccatum habituale est essentialiter cum actuali coniunctum, tanquam terminus illius: ergo, cui physicè, & essentialiter immediatè repugnat peccatum habituale, non potest non repugnare essentialiter, & physicè, saltem mediatè peccatum actuale.

Secundò.

423 *Tertiò.*

Tertiò: implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam cognosci in statu conditionato coniunctam cum peccato actuali, quin in eodem statu conditionato cognoscatur cum habituali coniuncta; sed implicat videri humanitatem vnitam in statu conditionato cum habituali peccato coniunctam. ergo implicat etiam cognosci coniunctam cum actuali sub aliqua conditione. Consequentia tenet. Maior constat: nam habituale peccatum est essentialiter cum actuali connexum: ergo implicat, absolutè, vel conditionatè cognosci humanitatem vnitam actualiter peccantem, & non cognosci absolutè, vel conditionatè sub peccato habituali. Minor autem probatur: nam ideò, iuxta Lorcam, non implicat humanitatem vnitam cognosci sub peccato actuali in statu conditionato: quia vnio non pugnat physicè cum peccato actuali; sed pugnat physicè vnio cum habituali, vt ipse Lorca fatetur. ergo implicat, quod humanitas vnita cognoscatur à Deo in statu conditionato sub peccato habituali.

424 *Quartò.*

Quartò reijcitur: vt enim docet Lorca *vbi proximè concl.* 3. vnio hypostatica pugnat moraliter cum peccato actuali, adeò vt per potentiam Dei absolutam non possit cum illo esse; sed si vnio physicè pugnaret cum peccato actuali, non posset humanitas vnita Verbo cognosci actualiter peccans in statu conditionato; quia ratione physicæ oppositionis implicat vtrumque coniungi: ergo idem dicendum est, quamuis vnio, non physicè, sed moraliter pugnet cum actuali peccato.

425 *Quintò.*

Denique reijcitur: non enim est possibile futurum conditionatum sub conditione repugnante subiecto in statu absoluto; sed conditio, sub qua humanitas vnita peccaret, repugnat humanitati assumptæ in statu absoluto: ergo non est possibile peccatum sub conditione futurum in humanitate assumpta; & consequenter implicat cognosci per scientiam conditionatam, peccantem, vel cum peccato actuali coniunctam in statu conditionato. Consequentia tenet. Minor est certa: si namque conditio, sub qua humanitas vnita peccaret in statu conditionato, non repugnat illi in statu absoluto, posset conditio purificari & consequenter posset humanitas Verbo vnita præualere, peccans in statu absoluto; conditionatum namque transit in absolutum purificata conditione. & consequenter si est possibilis purificatio conditionis in statu absoluto, est possibilis transitus futuri de conditionato in absolutum. Maior autem non minus manifesta videtur: nam licet futurum conditionatum non exigat existentiam absolutam conditionis, petit tamen necessario illius possibilitatem in subiecto, cui conuenit futurum conditionatum, vel de quo aliquod futurum sub conditione enuntiatur; alias non posset futurum habere connexionem cum conditione: nam cum impossibili, repugnat aliquid, tanquam cum causa connecti; sed eo ipso, quod conditio implicet in aliquo subiecto in statu absoluto, est tali subiecto impossibilis: ergo implicat futurum sub conditione repugnante subiecto in statu absoluto.

426 *Ad fundamentum M. Lorca resp. fund. 1.*

Et ex his ad fundamentum Lorcæ constat solutio, concesso antecedenti, negando suppositum consequentis: nam hoc coniunctum, nempe: *Humanitas Verbo vnita sub occasionibus sub quibus humanitas puri hominis præuidetur, & conditionibus, sub quibus puri homo peccans præuidetur*, est implicatorium in terminis: nam vna ex conditionibus, vt humanitas puri hominis præuideatur peccans, est, quod sit expedita ad peccandum sub qua expeditione implicat præuideri humanitatem vnitam.

427 *Secundò respond.*

Vel secundò respondetur, etiam si humanitas vnita praevideri posset sub cogitatione indifferenti, & sub alijs occasionibus, in quibus humanitas in proprio supposito existens, praevideretur peccans in statu conditionato, non posse praevideri humanitatem vnitam in praedicto statu peccantem: nam licet quantum est ex parte occasionum, & ex parte cogitationis, non repugnaret peccatum; repugnaret tamen aliunde, nempè, vel ratione summae sanctitatis, vel ratione gubernationis specialis, vel ratione terminationis per subsistentiam Verbi, cui repugnat ad peccatum cum humanitate concurrere.

428 *Instabis.*

Sed dices: ratione gubernationis à Verbo debitae humanitati vnitae, non potest repugnare, quod humanitas vnita praevideatur peccans in statu conditionato; sed iuxta Lorcam, quem alij plures sequuntur, repugnantia peccati actualis in humanitate vnita, non oritur ex sanctificatione humanitatis à Verbo, nec ex terminatione per subsistentiam Verbi, cui repugnat in peccatum influere, sed tantum ex gubernatione speciali à Verbo debita humanitati: ergo saltem iuxtà hanc sententiam non repugnabit, quod humanitas Verbo vnita cognoscatur à Deo per scientiam conditionatam peccans peccato actuali. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: nam gubernatio specialis à Verbo debita humanitati vnitae non ingreditur statum conditionatum; sed ratione alicuius non ingredientis in statu conditionato, non potest repugnare in tali statu peccatum: ergo ratione gubernationis specialis debitae humanitati vnitae, non potest repugnare, quod praevideatur, peccans in statu conditionato.

429 *Confirmatur.*

Confirmatur: nam in sententia supposita, haec conditionalis est vera: *Si humanitati vnitae non deberetur specialis gubernatio à Verbo, posset peccare*: ergo haec esset possibiliter vera: *Si humanitas Verbo vnita poneretur in hac, vel in illa occasione sine debito specialis gubernationis, peccaret*. At haec secunda propositio est de peccato, vt futuro sub conditione: ergo est possibiliter vera propositio enuntians de humanitate vnita peccatum in statu conditionato; & consequenter potest cognosci humanitas Verbo vnita per scientiam conditionatam peccans in praedicto statu. Secunda, & tertia consequentia non indigent probatione. Minor ex terminis constat. Antecedens primum patet: nam in sententia supposita, quod humanitas Verbo vnita non possit peccare, prouenit ex eo quod illi debetur specialis gubernatio Verbi: ergo verum est, asserere, quod si illi non deberetur, posset peccare, sicut quia Spiritum Sanctum procedere à Filio, est ratio distinctionis ab illo; haec propositio: *Si Spiritus Sanctus à Filio non procederet, non distingueretur ab illo*, est vera, vt cum D. Thom. 1 *p. quaest.* 35 contra Scotum docuimus. Prima autem consequentia probatur: nam illa propositio est possibiliter vera, in qua excluditur omnis repugnantia praedicati, quod de subiecto enuntiatur; sed in hac propositione: *Si humanitas Verbo vnita constitueretur in hac, vel illa occasione sine debito specialis gubernationis à Verbo*, excluditur debitum gubernationis specialis, quod debitum, est vnica causa repugnantiae peccati: ergo illa propositio est possibiliter vera.

430 *Ad replicam respondetur 1.*

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: non ingreditur, vt debita, nego maiorem: formaliter in se ipsa, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim statum conditionatum ingrediatur humanitas Verbo vnita, vt subiectum, & ratione vnionis ad Verbum debeatur humanitati specialis gubernatio à Verbo, quamuis haec specialis gubernatio non ingrediatur statum conditionatum formaliter, ingreditur tamen debitum illius, cum quo non stat humanitatem vnitam coniungi in illo statu cum peccato actuali.

431 *Respond. Secundò.*

Vel secundò respondeo ad probationem maioris distinguendo maiorem: non ingreditur, vt negata ex parte conditionis, nego maiorem: vt affirmata, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim humanitas praevideatur actu peccans in statu conditionato, necessum est, quod ex parte conditionis ingrediatur negatio specialis gubernationis à Verbo v. g. asserendo: *Si humanitas Verbo vnita in hac, vel illa occasione ponatur, & non gubernetur specialiter à Verbo, peccabit*. Haec autem negatio implicat contradictionem, vt fatetur Lorca; aliàs posset humanitas Verbo vnita in statu absoluto peccare, cuius contrarium ab isto Auctore docetur; & consequenter implicat, quod humanitas vnita, praevideatur peccans in statu conditionato. Nam ad veritatem futuri conditionati, etsi non sit necessaria existentia conditionis, est tamen necessarium, quod non implicet conditio, sub qua enuntiatur futurum.

432 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: est possibiliter vera illa propositio accepta: vt conditionalis, concedo consequentiam: accepta, vt conditionata, vel vt propositio de futuro conditionato, nego consequentiam: ex quo non sequitur, posse humanitatem vnitam praevideri peccantem in statu conditionato, quia ad hoc necessarium erat, quod praedicta propositio esset possibiliter vera in sensu conditionato. Ratio autem distinctionis traditae est: nam ad veritatem propositionis conditionalis solum exigitur, quod sit bona consequentia, siue conditio possibilis sit, siue sit impossibilis: vndè haec propositio est vera, & necessaria: *Si homo volat, habet alas*; quamuis conditio repugnet. Haec etiam: *Si Spiritus Sanctus non procederet à Filio, non distingueretur ab illo*: iuxta D. Thom. vt conditionalis est vera, quamuis implicet conditio, nempè, quod Spiritus Sanctus à Filio non procedat. Ad veritatem autem propositionis de futuro conditionato, nec sufficit, nec requiritur, quod sit bona consequentia, sed quod conditionatum sit futurum sub conditione, sub qua enuntiatur futurum, ad quod necessarium est, quod cum conditione, vt futurum connectatur, & à conditione aliquo modo causetur, & quia futuritio euentus, non potest cum conditione implicante, quam cùm causa connecti, ad veritatem propositionis de futuro conditionato licet necessaria non sit existentia conditionis, est tamen necessarium, quod non implicet conditio.

Differentia inter propositionem conditionalem, & de futuro conditionato.

433

Ex quibus apertè colligitur, hanc propositionem: *Si humanitas Verbo vnita in hac, vel illa occasione ponatur, sine debito specialis gubernationis à Verbo peccabit*: esse possibiliter veram in sensu conditionali, supposito, quod solum ex illo debito proueniat impeccabilitas humanitatis vnitae, quia tantum valet, ac ista: *Si humanitati vnitae non deberetur specialis gubernatio, posset peccare*: quae vera est in sensu conditionali, supposito, quod adaequata ratio impeccabilitatis in humanitate assumpta sit debitum specialis gubernationis, quia est bona consequentia, & alias illius veritati, sic sumptae, non obstat impossibilitas conditionis; si autem praedicta propositio accipiatur in sensu conditionato, non est possibiliter vera: quia negatio debiti gubernationis, quae ingreditur conditionem, est omninò implicatoria. Ad veritatem autem propositionis de futuro conditionato, necessaria est possibilitas conditionis.

434 *Quartum corollarium etiam si humanitas Verbo vnita, traxisset originem ex Adamo per seminalem propagationem, non contraxisset, nec contrahere potuisset peccatum originale.*

Quartò infertur, quod etiam si humanitas Verbo vnita traxisset originem ex Adamo per seminalem propagationem, non contraxisset, nec contrahere potuisset, peccatum originale: de facto tamen humanitas Christi non descendit ab Adamo per seminalem propagationem, nec fuit in illo secundum seminalem rationem, sed secundum corpulentam substantiam, vt ex Augustino docet D. Thom. *in hac quaest. art.* 1 *ad* 2. & *infrà q.* 31. *art.* 1. *ad* 3. quia illius conceptio non fuit medio semine virili, sed virtute Spiritus Sancti actiue concurrente, & Beatissima Virgine materiam ministrante, & quia materia à Virgine ministrata ex Adamo sumpta fuit, dicitur Christus fuisse in Adamo secundum corpulentam substantiam: quia tamen conceptio Christi humana, non fuit medio semine virili facta, sed virtute Spiritus Sancti, dicitur non fuisse in Adamo secundum seminalem rationem; potuit tamen de potentia absoluta humanitas Christi formari medio semine virili, & in eodem instanti cum Diuino Verbo vniri; cum in hoc nulla sit implicatio. Asserimus ergo, & ex dictis inferimus, quod etiam si sic formaretur, dummodo in eodem instanti Diuino Verbo vniretur, non contraxisset, nec contrahere posset peccatum originale, in quo debent conuenire nostrae sententiae Auctores.

435 *Probatur.*

Et patet manifesta ratione; vt enim peccatum originale contrahatur in instanti generationis, oportet, quod in illo instanti non sit forma cum peccato originali essentialiter incompossibilis; sed quamuis humanitas Christi formaretur medio semine virili; & consequenter traxisset ex Adamo originem secundùm seminalem rationem, dummodo in eodem instanti, Diuino Verbo vniretur, esset in instanti generationis Christi forma incompatibilis cum peccato originali: ergo non contraheret, nec contrahere posset peccatum originale, adhuc in praedicta hypotesi. Consequentia tenet. Maior constat; non enim possunt in vno, eodemque instanti esse simul peccatum originale, & forma cum illo essentialiter opposita; sed peccatum originale contrahitur in instanti generationis: ergo vt contrahatur oportet, quod in instanti generationis non sit forma cum illo essentialiter compatibilis.

436

Hinc Auctores piae opinionis eximentis Beatissimam Virginem ab originali peccato, asserunt in eodem instanti fuisse praeuentam per habitualem gratiam, cum qua peccatum originale non potest simul existere: hinc etiam si aliquis ex posteris Adami in instanti generationis Deum super omnia diligeret,

geret, non contraheret peccatum originale, supposito, quod dilectio Dei super omnia habeat oppositionem directam, vel indirectam cum originali peccato. Minor etiam patet ex dictis: nam gratia substantialis vnionis pugnat essentialiter cum peccato originali, non minus quàm cum peccato graui personali; sed hæc gratia communicata fuisset humanitati Christi in ipso generationis, & formationis instanti: vt supponimus: ergo quamuis ex Adamo originem traheret secundum seminalem rationem, non contraheret, nec contrahere posset peccatum originale.

437 *Opponis 1.*

Si opponas: nam D. Thom. *locis super allegatis*, docet, ideò non fuisse in Christo peccatum originale, quia Christus non fuit in Adamo secundum seminalem rationem, hoc est, quia non descendit ab illo medio semine virili: ergo sentit, quod si ex Adamo traxisset originem medio semine virili, fuissetque proinde in illo secundum seminalem rationem, contraxisset originale peccatum. Patet consequentia; sicut, enim negatio est causa negationis: ita affirmatio est causa affirmationis: ergo si non fuisse in Adamo secundum seminalem rationem assignatur à D. Thoma prò causa, non contractionis peccati originalis ab humanitate Christi, si fuisset prædicto modo in Adamo, peccatum originale contraheret.

438 *Respond.*

Respondeo, negando consequentiã. Nam negatio essendi in Adamo est quidem sufficiens causa non contractionis peccati originalis secundùm ordinem de facto statutum, secundum quem soli illi contrahunt peccatum originale, qui ab Adamo medio semine virili descendunt; non tamen est causa adæquata, & vnica non contrahendi; cum possit contractio peccati originalis impediri, supposita dicta continentia in Adamo. Ex quo non infertur, quod si Christus in Adamo fuisset secundum seminalem rationem, necessariò contraheret; quia axioma illud, scilicet, *quando affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis*, & e contra, intelligitur de causa adæquata: vndè etsi negatio animalitatis sit sufficiens causa negationis hominis, affirmatio animalitatis non infert hominis affirmationem. Ideò autem D. Tho. ad doctrinam illam recurrit, vt solueret argumentum, quia innitebatur auctoritati Scripturæ asserenti, nos contrahere peccatũ originale, quia in Adamo fuimus, & ex illo originem traximus; & quia hoc intelligitur de existentia in Adamo secundum seminalem rationem, quæ de facto est necessaria ad contrahendum peccatum, & humanitati Christi non conuenit; ideo Angelicus Præceptor illa doctrina fuit vsus, non quia sentiat casu de potentia absoluta possibili, in quo humanitas Christi fuisset formata medio virili semine, necessariò contracturam originale peccatum.

439 *Quintum corollarium. Indicata hypotesi humanitas non haberet debitum contrahendi peccatum originale.*

Quintò infertur in hypotesi prædicta, non solùm non contracturam humanitatem Christi peccatum originale, verum nec posse habere debitum contractionis illius. Quod patet manifesta ratione: nam debitum contrahendi peccatum originale in instanti generationis, fundatur in peccasse in Adamo, vt in capite; sed humanitas Verbo hypostaticè vnita in instanti generationis, etiam si fuisset formata medio semine virili, & in Adamo contenta secundum seminalem rationem; in illo tamen non peccasset, nec peccare potuisset: ergo non potuisset habere debitum contrahendi peccatum originale. Consequentia tenet. Maior est certa. Et minor probatur: nam voluntas essentialiter impeccabilis non potest peccare, nec proprio peccato, nec etiam in alio, vt in capite; sed voluntati Verbo hypostaticè vnitæ repugnat essentialiter peccatum: ergo non peccasset, nec peccare potuisset in Adamo.

440 *Opponis 1.*

Oppones primò: ideò nos Adamo peccante peccauimus; quia fuimus illius membra, & Adamus nostrum caput; sed in illo casu Adamus esset caput Christi, & illius humanitatis: ergo Adamo peccante, peccasset, & consequenter habuisset debitum contrahendi peccatum originale.

Secundò.

Secundò: nam voluntas paruuli in instanti generationis capax peccati personalis non est, & tamen paruulus peccauit in Adamo: ergo quamuis humanitas Verbo vnita capax peccati personalis non sit, poterit esse capax peccandi peccato capitis.

Tertiò.

Tertiò: nam plures piè credunt Beatissimam Virginem fuisse, nedum in gratia, verum etiam in gloria conceptam; & consequenter voluntas illius in instanti generationis fuit impeccabilis, cum Beatos esse ab intrinseco impeccabiles, teneat communis sententia; & tamen non ideo tenentur præfati Auctores negare, quod peccauerit in Adamo, & quod non habuerit debitum contrahendi peccatum originale: ergo ex eo quod voluntas vnita Verbo sit ab intrinseco impeccabilis, non sequitur, quod illi repugnet peccare in alio, vt in capite; ac proinde casu in quo ex Adamo traxisset originem medio semine virili humanitas Verbo vnita, in instanti generationis, potuisset in Adamo contineri, vt in capite morali, & illo peccante, peccare. Ex quo vlterius sequitur, habuisse debitum contrahendi peccatum originale.

441 *Ad primam obiect. respondetur.*

Respondeo ad primam obiectionem; distinguendo maiorem: quia fuit nostrum caput physicum, nego maiorem: quia fuit nostrum caput morale translatione nostrarum voluntatum in ipsum à Deo, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam in hypotesi facta Adamus esset caput physicum Christi, vt hominis; eo quod ex illo actiuè originem traheret, non autem esset caput Christi morale, eo quod voluntas Christi non fuisset translata in Adami voluntatem, quatenus potentem peccare, ideòque non peccaret, nec peccare potuisset Prothoparente peccante.

Adamus fuit caput nostrũ morale, in casu autem hypotesis fuisset caput Christi tantum physicum

442 *Ad secundam*

Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam incapacitas peccati personalis in paruulis prouenit ex accidenti, nempè ex infantili ætate, non potente vti ratione, quæ impotentia excludit peccatum personale, non autem peccatum in capite: incapacitas autem in Christo prouenit ex summa sanctitate suppositi sustentantis humanitatem, quæ non solùm opponitur cum peccato proprio, & personali, sed etiam cum capitali, quandoquidem etiam ab isto denominatur homo peccans, & peccator.

443 *Ad tertiam.*

Ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam voluntas Beati est ab intrinseco impeccabilis ratione beatitudinis, quæ est donum accidentale, supponens naturam in suo esse completam, & de se potentem peccare: ac proindè quamuis beatitudo impediat in instanti generationis actualem contractionem peccati non tamen tollit, quod voluntas secundum se, & in suo esse naturali concepta, fuerit contenta in Adamo, vt in capite morali, & in Paradyso peccauerit Prothoparente peccante; voluntas autem vnita Verbo in instanti generationis non supponitur ab vnione in suo esse naturali completa, sed illam complet in ratione operatiuæ: vnde voluntas sic Verbo vnita non supponitur capax peccati, nec proprij, nec capitalis: ac proinde non solum impeditur ab actuali contractione peccati originalis, sed etiam constituitur incapax denominationis peccantis nedum peccato proprio, verum etiam capitali.

444 *Sextum corollarium. Casu in quo Verbum assumeret naturam peccato infectam posse peccatum habituale, verum etiam reatum pœnæ, etiam temporalis excludere.*

Sextò infertur: casu, in quo Verbum assumeret naturam peccato infectam, non solum excludendum fore peccatum habituale, sed etiam debitum pœnæ, nedum æternæ, verum etiam temporalis; ita vt de potentia absoluta huiusmodi debita non possint in humanitate Verbo vnita manere. Et quidem de exclusione habitualis peccati constat ex dictis § 2 & 3. Quod autem debitum pœnæ æternæ non possit in humanitate vnita manere, etiam de potentia absoluta, probatur: nam ideò peccatum habituale graue, non potest manere in humanitate vnita, quia peccato est essentiale constituere subiectum, cui inest dignum odio inimicitiæ, vnioni autem essentialiter conuenit constituere obiectum dignum amore amicabili Dei, quæ duæ dignitates essentialiter repugnant; sed etiam conuenit gratiæ vnionis essentialiter constituere humanitatem dignam beatitudine æterna: ergo essentialiter habet excludere dignitatem carentiæ beatitudinis æternæ: & consequenter implicat in humanitate vnita manere æternæ pœnæ reatum, qui in huiusmodi dignitate consistit. Patet vtraque consequentia: non enim minus opponuntur dignitas beatitudinis æternæ, & dignitas carentiæ illius, seu æternæ damnationis, quam dignitas odij inimicitiæ, & dignitas amoris amicabilis Dei.

445 *Secunda pars corollarij pro.*

Deindè secunda pars corollarij, quam negant Suarez *dis.* 33. *vers. Sed inquires potest*, & Card. Lugo *disp.* 26. *sect.* 3. *num.* 41. probatur: nam reatus pœnæ temporalis consistit in dignitate talis pœnæ ex peccato præcedenti relicta; sed dignitas pœnæ temporalis ex peccato præcedenti; non potest manere in humanitate assumpta: ergo nec debitum, vel reatus pœnæ temporalis potest in illa manere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur. Etenim natura assumpta ratione vnionis ad Verbum, ita fit grata Deo, vt sit digna omni bono, cuius est capax humanitas: ergo etiam redditur digna carentia cuiusuis mali. Sed implicat simul esse dignam omni bono, & carentia omnis mali, & dignam mali pœnæ temporalis ex peccato: ergo dignitas pœnæ temporalis ex peccato præcedenti relicta implicat manere in humanitate assumpta.

446 *Confirmatur 1.*

Confirmatur primò. ideo peccatum veniale, quoad culpam, non potest cum gratia vnionis componi, quia ratione vnionis humanitas fit digna omni complacentia diuina, & ratione culpæ venialis deberet constitui digna leui aliqua displicentia; sed non minus opponuntur dignitas carentiæ omnis mali, & dignitas mali alicuius, etiã leuis, & temporalis, quam dignitas omnis complacentiæ, & dignitas alicuius displicentiæ diuinæ: ergo sicut non stant simul vnio, & peccatum veniale, quoad culpam, nequeunt etiam simul stare vnio, & reatus pœnæ temporalis in dignitate temporalis pœnæ consistens. Confirmatur, & vrgetur

Confirmatur 2.

secun-

Secundò: humanitas ratione vnionis redditur digna visione beata, vt statim conferenda: ergo nequit manere digna pœna temporali; non enim debetur beatitudo, quamdiu manet reatus pœnæ temporalis.

447 *Respondet Lugo. Reijcitur eius solutio.*

Respondet Lugo, negando consequentiam: nam quamuis ratione vnionis debeatur beatitudo, vt statim conferenda, potest non conferri à Deo; & consequenter potest Deus non condonare pœnam temporalem. Sed contrà: nam quamuis Deus possit non conferre statim beatitudinem debitam, non tamen potest facere, quod ratione vnionis, non conueniat humanitati dignitas beatitudinis statim conferendæ: ergo quamuis possit humanitatem vnitam malo temporali afficere, non tamen potest in humanitate vnita dignitas talis mali manere; & consequenter manere in illa non potest pœnæ temporalis reatus in prædicta dignitate consistens.

448 *Oppones 1.*

Opones primò: potest Deus de potentia absoluta humanitatem Verbo vnitam in æternum beatifica visione priuare, imò potest illam æternis inferni cruciatibus torquere: ergo potest simul cum vnione componi reatus pœnæ æternæ: si namque ipsa pœna potest cum vnione coniungi, cur non poterit pœnæ reatus cum vnione ad Verbum componi? Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam vnioni est essentiale conferre dignitatem gloriæ, non autem est illi essentiale gloriam inferre: vnde potest Deus non conferre gloriam debitam, non autem potest facere, quod humanitas vnita non sit digna beatitudine, & quia cum hac dignitate non stat dignitas pœnæ æternæ; fit consequens, quod quamuis cum vnione compatiatur carentia gloriæ in æternum, non tamen compatiatur talis carentiæ reatus.

Respond.

Deus potest non conferre gloriam humanitati vnitæ, non tamen potest facere quod nō sit digna gloria.

Oppones secundo: reatus pœnæ consistit in obligatione subeundi pœnam ratione culpæ; sed non implicat in humanitate vnita obligatio subeundi pœnam temporalem ratione culpæ, quæ in illa potuit præcedere: ergo non implicat in humanitate vnita reatus pœnæ temporalis cum vnione compositus. Consequentia tenet. Maior videtur certa. Et minor probatur. non implicat in humanitate vnita obligatio sustinendi malum aliquod temporale relicta ex voto antea facto illud malum sustinendi: ergo nec implicat obligatio sustinendi pœnam temporalem ratione culpæ præteritæ.

449 *Oppones 2.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam obligatio sustinendi aliquod malum orta ex voto, non supponit in sustinente malum, dignitatem illud sustinendi: ac proinde sicut non repugnat humanitatem vnitam sola voluntate Dei plura mala sustinere, nec obligatio illa sustinendi ratione fideiussionis, qualiter Christus obligatus pro hominibus omnia tormenta sustinuit; ita non implicat obligatio aliquod malum temporale patiendi orta ex voto facto ab humanitate antè vnionem. Obligatio autem pœnæ temporalis, in qua reatus pœnæ temporalis consistit, supponit dignitatem talis pœnæ, & quia humanitas vnita, eo quod ratione vnionis sit digna omnis boni, & carentiæ omnis mali, non potest esse digna sustinendi aliquod malum; fit consequens quod non possit manere obligata ratione culpæ præteritæ ad pœnam aliquam temporalem.

450 *Respond. Humanitas Verbo vnita potest manere obligata ad aliquod sustinendum, ex voto ante vnionem facto, non verò ad pœnam temporalem.*

Sed dices. reatus pœnæ temporalis non consistit in obligatione ad pœnam ratione dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ; at quamuis repugnet in humanitate vnita obligatio ad pœnam ratione dignitatis præsentis, simulque cum vnione existentis, non repugnat obligatio ad pœnam ratione dignitatis pœnæ præteritæ. ergo non repugnat in humanitate vnita reatus pœnæ temporalis compositus cum vnione. Consequentia tenet. Minor videtur certa: licet enim repugnet in humanitate vnita dignitas pœnæ cum vnione coexistens, non tamen repugnat simul cum vnione ad Verbum, quod digna extiterit pœna: ergo non repugnat simul cum vnione ad Verbum obligatio humanitatis ad pœnam ratione dignitatis præteritæ. Maior autem probatur: reatus pœnæ temporalis eo modo supponit dignitatem pœnæ, quo supponit culpam; sed non consistit in obligatione ad pœnam ratione culpæ præsentis, alias non posset dimissa culpa manere, sed ratione culpæ præteritæ: ergo non consistit in obligatione ad pœnam ratione dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ, & quoàd temporalem pœnam non dimissæ.

451 *Instabis.*

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, nego maiorem. Nam reatus pœnæ temporalis consistit formaliter in dignitate subeundi pœnam, non autem consistit formaliter in ipsa culpa: ergo non eodem modo comparatur reatus cum essentia culpæ, & cum dignitate pœnæ; cum illam supponat, vt causam, per istam autem formaliter constituatur: vnde non stat in humanitate assumpta esse reatum pœnæ temporalis præsentem, & non esse præsentem dignitatem talis pœnæ, quamuis possit esse præsens reatus, sinè præsentia culpæ quoad essentiam, vt patet in homine iustificato, in quo essentia peccati non manet; & tamen perseuerat dignitas subeundi temporalem pœnam: de quo in 1.2 q.87.art.6.& 3.p.q.86.art.4.

452 *Respond.*

Sed dices: non existente causa, non potest effectus existere; sed dignitas pœnæ est effectus peccati actualis, vel habitualis: ergo non stat dignitatem pœnæ temporalis existere non existente culpa actuali, vel habituali. Sed stat reatum existere non existente culpa, vt supponimus: ergo existere potest sinè dignitate pro tunc existente: & consequenter non repugnabit in humanitate assumpta simul cum vnione ad Verbum reatus pœnæ temporalis, non ratione dignitatis præsentis, sed ratione dignitatis præteritæ.

453 *Vrgebis.*

Respondeo obiectionem istam ab omnibus esse soluendam. Nam reatus pœnæ est effectus culpæ in omnium Theologorum sententia, præter Scotum, qui essentiam maculæ, & peccati habitualis contendit in reatu consistere; & tamen omnes fatentur reatum pœnæ temporalis manere, culpa per pœnitentiam ablata. manet ergo effectus sinè causa; & consequenter, quamuis dignitas pœnæ sit effectus culpæ, poterit existere, culpa quoad essentiam ablata. Ad obiectionem ergo respondeo, culpam præteritam quamdiu, vel non remittitur quoad pœnam temporalem, vel nō est pro illa satisfactum, existere moraliter, non quoàd effectum formalem, quem præstat in ratione culpæ: quia quantum ad istum supponitur dimissa per gratiam, sed quoàd effectum dignitatis pœnæ temporalis, & hæc existentia moralis consistit in peccasse, & pro pœna temporali satisfactum non esse, nec pœnam esse dimissam, sicut peccatum actuale præteritum existit moraliter in ratione causæ maculæ habitualis, quamdiu non remittitur, vel efficaciter retractatur, & peccatum actuale Adami censetur existens moraliter in ratione causæ peccati originalis paruulorum, quamdiu non retractatur a paruulis, vel illis per gratiam remittitur.

454 *Respond.*

Instabis: ergo in humanitate assumpta, in qua præcessisset peccatum, posset manere dignitas pœnæ temporalis pro culpa præterita, & consequenter potest cum vnione ad Verbum componi reatus pœnæ temporalis. Probatur consequentia: potest humanitas, quæ peccauit, vniri Verbo hypostaticè, & præcedens culpa, moraliter saltem existere, vt causa dignitatis pœnæ temporalis: ergo potest hæc dignitas cum vnione ad Verbum componi. Probatur antecedens: culpam præcedentem existere moraliter in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis, consistit in peccasse, & pro pœna debita satisfactum nō esse, nec pœnam dimissam; sed posset humanitas Verbo vniri, quin satisfecisset pro culpa, quam anteà commisisset quoad pœnam temporalem; quandoquidem posset Verbo vniri de potentia absoluta sinè aliquo actu proprio disponente ad vnionem, nec illam concomitante, & quin pœna temporalis a Deo dimitteretur; non enim potest huius repugnantia probari: ergo posset humanitas Verbo vniri, præcedente culpa moraliter existente simul cum vnione ad Verbum in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis.

455 *In labis adhuc.*

Respondeo, negando consequentiam. Ad illius probationem, nego antecedens. Ad cuius probationem, concessa maiori, nego secundam partem minoris. Licet namque posset humanitas, quæ peccasset Verbo hypostaticè vniri, quin pro pœna temporali satisfaceret, non tamen posset Verbo vniri, quin pœna temporalis debita pro culpa præcedente, à Deo remitteretur; & consequenter non potest in instanti vnionis ad Verbum existere culpa antecedens existentia morali in ratione causæ dignitatis pœnæ temporalis.

456 *Respond.*

Ratio autem cur non possit in eodem instanti pœna temporalis non remitti, habetur ex dictis; quia nempè, non potest humanitas Verbo vniri, quin ex vi vnionis reddatur digna omni bono, cuius est capax humanitas, & carentia omnis mali, & omni libera complacentia diuina, cum qua dignitate non stant simul dignitas temporalis pœnæ: nam hæc est aliquod malum, & includit aliquam displicentiam diuinam; non enim potest Deus pœnam, vt pœnam infligere, sinè aliqua displicentia subiecti, cui infligit pœnam: eo autem ipso, quod Deus humanitati communicet dignitatem incompatibilem cum dignitate pœnæ temporalis, necessariò pœnam temporalem remittit, sicut Deus infundens gratiam habitualem, necessariò pœnā æternam remittit, quia a gratia habituali prouenit subiecto dignitas beatitudinis æternæ, cum qua simul esse nequit dignitas damnationis æternæ, & ideo non potest de potentia absoluta humanitas, quæ peccasset, Verbo hypostaticè vniri, quin ex vi vnionis ad Verbum remittatur pœna temporalis, culpæ præcedenti debita.

457

Scio, quosdam Recentiores sentire, posse de potentia absoluta mortalem culpam per habitualem gratiam destrui,

458

strui, quin pœna æterna remittatur. Sed opposita sententia frequentior, & verior est, in præsentique supponenda; non enim est huius loci in eius probatione immorari. Quomodò etiam dignitas pœnæ æternæ, vel temporalis, in qua reatus consistit, distinguatur à peccato, alienum est à præsenti disputatione. Consulantur Theologi 1. 2. q. 87.

§. Vltimus.
Triplex difficultas ex dictis emergens ressoluitur.

459 *Triplex difficultas resoluitur.* PRo complemento disputationis restant tres difficultates breuiter examinandæ. Prima est: an casu, in quo humanitas assumeretur à Verbo propria personalitate retenta, posset humanitas assumpta peccare? Et quidem casum implicare supponimus, idque fusè ostendimus *suprà disp.* 19. adhuc tamen difficultas restat sub hypotesi prædicta, quam plures possibilem censent: an humanitas, sic Verbo hypostaticè vnita, posset de potentia absoluta peccare?

460 *Prima conclusio.* Huic difficultati, triplici conclusione respondeo. Prima sit. In illo casu non posse humanitatem peccare peccato cum vnione composito. Quod probo: nam etiam in illo casu humanitas per gratiam vnionis esset infinitè sancta; sed cum sanctitate infinita non potest, etiam de potentia absoluta, simul peccatum componi, siuè graue, siuè leue, siuè actuale, siuè habituale: ergo in hypotesi data non posset humanitas eo modo sumpta peccare vllo genere peccati cum vnione ad Verbum composito. Consequentia tenet. Minor quoad omnes partes constat ex dictis. Maior autem certa videtur, supposito, quod humanitas assumpta sinè propria personalitate per gratiam vnionis infinitè sancta sit: quod enim assumatur propria personalitate retenta, infinitudini sanctitatis à gratia vnionis præstandæ obstare nequit: ergo si humanitas vnita sinè propria personalitate, infinitè sancta esset, etiam propria personalitate retenta, infinitè sanctificabitur per gratiam substantialem vnionis.

461 *Oppones.* Oppones: peccatum in eo casu non deberet Verbo attribui, nec ab illo vt QVOD causari, prout in humanitate subsisteret: ergo humanitas sic assumpta posset peccare. Consequentia patet: nam indè supra arguebamus, non posse humanitatem Christi peccare: quia cum actiones naturæ suppositatæ sint suppositi, vt principij QVOD operantis, illius peccatū à Verbo, vt QVOD causaretur: ergo si in hypotesi admissa peccatum humanitatis assumptæ non esset à Verbo, vt in illa subsistente tanquam à principio QVOD, posset humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta peccare. *Antecedens probatur 1.* Antecedens autem probatur primò ideò peccatum naturæ, est suppositi, vt principij QVOD operantis, quia natura completur per subsistentiam, sed in illo casu humanitas esset duplici subsistentia completa, increata scilicet, & creata: ergo posset operatio humanitatis esse vt QVOD à supposito creato, quin in increatum suppositū vt QVOD in illam influeret. *Secundò.* Secundo probatur: nam posset in illo casu operatio humanitatis elici vt QVOD à persona creata; sed eo ipso non posset à Verbo vt QVOD efficienter procedere: ergo peccatum in prædicto casu ab humanitate commissum, non deberet Verbo, vt in illa subsistenti attribui. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam idem effectus non potest à duplici causa adæquata procedere; sed suppositum creatū, si influeret in operationem humanitatis, influeret, vt principium QVOD adæquatum: ergo non posset in talem operationem Verbum influere, vt in humanitate subsistens per modum principij QVOD.

462 *Respondetur primò.* Respondeo primò, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: non enim ex eo quod impossibilitas peccati in humanitate Verbo hypostaticè vnita propria personalitate retenta, non probetur ex prædicto inconuenienti, sequitur humanitatem sic vnitam posse peccare peccato cum vnione composito, cum aliunde sit probata repugnantia peccati, etiam in prædicta hypotesi, nec vt ratio sumpta ex prædicto inconuenienti bona sit, & efficax ad probandam impossibilitatem peccandi in humanitate vnita sinè propria subsistentia, necessarium est, quod etiam efficax sit ad illam impossibilitatem suadendam in hypotesi vnionis humanitatis propria personalitate retenta, maximè, cum casus sit impossibilis in sententia Thomistarum, quorum principijs præcipuè nititur prædicta ratio.

463 *Respondetur 2.* Secundò, & melius respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam, imò oppositum debet inferri. Si namque operationes naturæ suppositatæ attribuuntur supposito vt QVOD, quia natura per subsistentiam completur, si duplici subsistentia in prædicto casu completur, illius operationes vtrique supposito, vt principio QVOD correspondebunt, sicut quia operationes absoluta conuenientes naturæ diuinæ attribuuntur diuinis personis, quia in illa subsistunt, illamque proprijs subsistentijs terminant sequitur omnis personis attribui, quia in omnibus est natura, & ab omnibus terminatur. *Ad primam antecedentis probationem.*

464 *Ad secundam.* Ad secundam probationem concessa maiori, nego minorem. Ad probationem respondeo primò, distinguendo maiorem: in sententia, quam supponimus, nego maiorem: re ipsa, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. cum enim casus supponat naturam creatam propria personalitate retenta, posse per diuinam subsistentiam subsistere, per illam terminari, & completi, & ab illa sustentari; consequenter supponit vnum, & eundem effectum à duplici causa adæquata dependere: vndè sicut in eo casu natura assumpta, adæquatè sustentaretur à duobus suppositis immediatè; ità illius operationes mediatè dependerent à duplici sustentante completè, & à duplici vt QVOD efficiente; sicut autem in Nostra sententia implicat vnum numero effectum à duplici causa efficienti adæquata procedere: ità etiam implicat vnam, & eandem naturam dependere à duplici subsistentia in ratione sustentandi distincta. Vel secundò responderi potest ad probationem minoris, maiorem esse veram de duplici causa adæquata agente per diuersas virtutes, secus autem si vnica virtute agant, & quia in casu admisso, natura, quæ est virtus agendi, est vna in vtroque supposito; sit consequens, quod ab vtroque possit eadem operatio, vt ab efficiente QVOD adæquato procedere. *Respondetur 2. Vnus effectus potest à duplici causa adæquata, per eandem virtutem agente, procedere.*

465 *Secunda conclusio.* Secunda Conclusio: humanitas sic assumpta, non posset peccare in sensu diuiso vnionis peccato destruente vnionem. Probatur: peccatum vnionem destruens imputaretur Verbo in se ipso; sed implicat Verbo imputari peccatum: ergo implicaret in humanitate assumpta peccatum destruens vnionē etiam in prædicto casu. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: peccatum humanitatis vnitæ sine propria personalitate, per quod destrueretur vnio, imputaretur Verbo in se ipso, vt ostendimus §. 12. Et hoc ideò, quia ex vnione substātiali humanitatis ad Verbum, consurgit in Verbo obligatio gubernādi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, nō solum cum vnione compositum, verum etiam destruens vnionem, sed etiam in data hypotesi humanitas esset Verbo substantialiter vnita, & cum illo vnam constitueret personam: ergo esset in Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi in illa peccatum, non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens & consequenter peccatum destruens vnionem imputaretur Verbo in se ipso.

466 *Respondebis.* Dices: obligationem Verbi gubernandi humanitatem fundari in vnione humanitatis, sine propria personalitate; in casu antem, quem supponimus, humanitatem vniretur propria personalitate retenta; ex qua, & humana natura resultaret persona creata potens per se ipsam operari, & potens se ipsam propria libertate dirigere in suis operationibus; & ideò dicta obligatio in Verbo nō resultaret. Sed contrà primò: nam etiam ex humanitate Verbo hypostaticè vnita sinè propria personalitate, & Verbo vt in illa subsistēte resultat persona humana potens proprias operationes elicere distinctas ab operationibus increatis, & diuinis, & potens propria libertate se dirigere ad prædictas operationes; & tamen hoc non obstante resultat ex hac vnione obligatio in Verbo, vt Deo, gubernandi se ipsum, vt hominem, & suam humanitatem: ergo quamuis in hypotesi supposita esset persona creata potens operationes proprias elicere, & se ipsam propria libertate dirigere, adhuc ex vnione substantiali prædicta obligatio consurgeret in Verbo, quatenùs Deo, gubernandi personam creatam sibi substantialiter coniunctam, & illius peccata vitandi. *Contra 1°.*

467 *Secundò.* Secundò; quia namque vnio seminalis parentis naturalis cum filio fundat in patre obligationē gubernandi filium, & eius peccata vitandi, intulimus eandem obligationem in Verbo gubernandi humanitatem fundatam in vnione substantiali humanitatis cum ipso, sed coniunctio seminalis fundat prædictam obligationem in patre respectu filii, non obstante, quod sint distinctæ personæ: ergo etiam vnio substantialis cum Verbo personæ ab ipso distinctæ, fundabit obligationem in Verbo gubernandi personā sibi substātialiter coniunctam, & illius peccata vitandi.

468 *Oppones.* Obijcies: implicatio peccati in persona sic vnita, non obstat potentiæ antecedenti ad peccandum, licet obstet potentiæ consequenti; sed potentia ad peccandum antecedens sufficit ad libertatem contrarietatis: ergo humanitas in dicto casu vnita hypostaticè Verbo, esset libera libertate contrarietatis, & potens peccare in sensu diuiso vnionis. Consequentia tenet. Minor

est

est certa: nam potentia antecedens ad actum, & eius negationem sufficit ad libertatem contradictionis, vt fatentur omnes Theologi: ergo potentia antecedens ad actum bonum, & malum sufficiet ad libertatem contrarietatis. Maior autem probatur: id quod ex terminis non implicat, quamuis implicet ex suppositione, potest esse terminus potentiae antecedentis, vt constat in negatione à sensus, quae quamuis implicet ex suppositione gratiae efficacis ad consensum, quia non implicat ex terminis, sed tantùm ex suppositione accidentali, nempè, ex suppositione praemotionis, est in homine praemoto potentia antecedens ad illam, quamuis non potentia consequens; sed implicatio peccati in persona coniuncta substantialiter Deo, non est implicatio ex terminis, sed tantùm ex suppositione accidentali, scilicet, coniunctionis cum Deo, & reginimis specialis ab ipso: ergo non obstat quominus in persona sic coniuncta detur potentia antecedens ad peccandum.

469 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem; si implicet ex suppositione se tenente ex parte actus primi, nego maiorem: si implicet ex suppositione supponente actum primum, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Requiritur itàque, vt aliquid sit terminus potentiae antecedentis, quod ex terminis nō implicet, non autem hoc solùm sufficit, sed insuper est necessarium, quod non implicet ex suppositione antecedenti, hoc est, ex suppositione, quae ex parte actus primi ad operandum se teneat; non verò requiritur, quod non implicet ex suppositione, vel consequente actum, vel supponente actum primum constitutum. Et ratio est: quia potentia antecedens petit posse coniungere actum, vel negationem actus cum omni requisito ad posse; & consequenter, si repugnet, vel implicet coniunctio actus, vel negationis actus cum suppositione constituente, vel complente actum primum in ratione actus primi, non potest sic implicans, terminare potentiam antecedentem; potentia autem antecedens non petit posse coniungere actum, vel negationem actus cum requisito supponente actum primum constitutum: & ideò implicans ex suppositione non constituente actum primum, sed illum supponente, potest esse terminus potentiae antecedentis.

470 *In humanitate Verbo vnita, non datur potentia antecedens ad peccandum benè tamen in voluntate praemota ad amorem.* Haec autem est differentia inter negationem amoris supposita praemotione efficaci ad amorem, & peccatum supposita vnione personali ad Verbum, quod illa implicat ex suppositione supponente actum primum. Nam praemotio actum primum non constituit, sed supponit, peccatum verò implicat ex suppositione vnionis personalis, quae actum primum nō supponit, sed completiue constituit: & ideò in persona substantialiter Verbo coniuncta non datur, nec potest dari potentia antecedens ad peccatum; benè tamen in voluntate praemota ad amorem datur potentia antecedens ad odium, & amoris negationem. Sicut voluntas Deum videntis non est potens, adhuc potentia antecedenti, ad peccatum, quia hoc repugnat, ex suppositione visionis, quae ex parte actus primi regulariuè se tenet. Et quidem hoc argumentum instatur in natura Verbo vnita, cui ex terminis non repugnat peccatum, sed solùm ex suppositione vnionis personalis cum Verbo, & tamen non est in illa potentia antecedens ad peccandum, & hoc non alia ratione, nisi quia vnio ex cuius suppositione illi repugnat peccatum, ex parte actus primi ad operandum in humanitate vnita concurrit. Pariter ergo in casu, & hypotesi admissa.

471 *Instabis.* Sed dices: ideò in humanitate Verbo vnita sinè propria personalitate vnio, tollit potentiam antecedentem ad peccatum: quia vnio in illa est requisitum essentiale ex parte actus primi; at in humanitate vnita Verbo propria subsistentia retenta vnio ad Verbum, non est requisitum essentiale ex parte actus primi: ergo ab illa sic vnita non tollit potentiam antecedentem ad peccandum. Consequentia tenet. Maior constat: nam in Christo praeceptum se tenet ex parte actus primi ad actus praeceptos, estque cum peccato incompatibile in ipso, supposita impeccabilitate; & tamen, quia non est requisitum essentiale ex parte actus primi ad substantiam actus praecepti, nō tollit à voluntate Christi potentiam antecedentem ad negationem actus quoad substantiam, v.g. ad negationem mortis: ergo si vnio tollit potentiam antecedentem ad peccatum ab humanitate vnita, non est solùm quia ex parte actus primi se tenet, sed quia ex parte actus primi essentiale requisitum. Minor autem probatur: ideò in natura Verbo vnita sinè propria personalitate, vnio se tenet ex parte actus primi essentialiter, quia natura non est in actu primo potens operari, nisi per subsistentiam completa, & solum per Verbi subsistentiam completur, quod media vnione praestatur; sed casu, in quo humanitas vniretur propria personalitate retenta, sufficienter compleretur per illam: ergo subsistentia Verbi non concurreret ex parte actus primi essentialiter; & consequenter, nec vnio humanitatis ad Verbum esset requisitum essentiale ex parte actus primi ad operandum se tenens in humanitate vnita propria personalitate retenta.

472 *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: quia est requisitum essentiale absolutè, nego maiorem: ex suppositione, quod humanitas subsistat in Verbo, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Vt enim subsistentia Verbi impediat actum primum ad peccandum non exigitur, quod sit requisitum essentiale absolutè ex parte actus primi cū plures ex nostris defendant cū Caietano, posse de potentia absoluta naturam existere, & operari sinè vlla subsistetia, sed sufficit, quod ex suppositione, quod humanitas in Verbo subsistat, & eius subsistentia compleatur, ex parte actus primi essentialiter se teneat; hoc autem, etiam saluatur, casu, in quo humanitas propria subsistentia retenta vniatur personaliter Verbo; cum enim in praedicto casu humanitas in essendo vtraque subsistentia compleatur, propria, scilicet, & aliena, & in proprio, & in alieno supposito existat, per vtriusque subsistentiam completur in actu primo in operando, sicut per vtramque simul completur in existendo; & consequenter vtraque subsistentia ex parte actus primi essentialiter ad operandum ingreditur.

473 *Tertia conclusio. Probatur.* TERTIA CONCLVSIO *Humanitas sic vnita, non posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis.* Probatur: vt enim posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, opus erat, vt in ipso vnionis instanti haberet potentiam in actu primo ad peccandum expeditam; sed humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta, non haberet in instanti reali vnionis potentiam in actu primo expeditam ad peccandum: ergo non posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis. Consequentia est euidens. Maior certa: vt enim posset peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, necessium erat, quod carentia peccati esset libera humanitati in ipso vnionis instanti; sed non stat liberè carere peccato, vel liberè non peccare, absquè potentia in actu primo ad peccandum expedita, sicut non stat libera negatio amoris, absque potentia expedita in actu primo ad amandum: ergo vt posset humanitas vnita peccare peccato impediente primam existentiam vnionis, necessariò exigeretur in ipso vnionis instanti potentia ad peccandum expedita.

474 *Minor probatur 1.* Minor autem ostenditur primò; vt enim § 11. arguebamus, sanctitas infinita simpliciter, non solùm opponitur peccato, sed etiam potentiae proximae ad peccandum expeditae; sed humanitas Verbo vnita propria personalitate retenta, esset infinitè sancta per gratiam substantialem vnionis: ergo in illa sic vnita non posset esse potentia in actu primo ad peccandum expedita in reali vnionis instanti.

475 *Secundò.* Secundò probatur minor, vt enim §. 13. arguebamus, implicat Verbum prout in humanitate subsistens esse potens peccare peccato destruente vnionem; & consequenter implicat esse potens peccare peccato impediente primam existentiam vnionis; cum eadem in vtroque sit ratio; sed implicat humanitatem Verbo hypostaticè vnitam propria personalitate retenta esse potentem peccare in instanti reali vnionis, peccato impediente primam existentiam illius, & quod Verbum, quatenùs in illa subsistens, nō sit potens expeditè peccare: ergo implicat humanitatem, sic vnitam in ipso vnionis instāti habere potentiam peccandi in actu primo expeditam. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo: retentio propriae personalitatis non obstat, quominùs si humanitas sic vnita peccaret peccato cum vnione composito, necessariò constitueret peccans Verbum, vt in humanitate subsistens: ergo pariter non obstat, quominus necessariò deberet denominari potens proximè peccare à potentia expedita ad peccandum conueniente humanitati in instanti reali vnionis, & cum vnione composita. Secundò nam retentio propriae personalitatis non obstat, quominùs Verbum in humanitate subsistens, necessariò denominetur potens intelligere, & velle à potentia intellectiua, & volitiua in humanitate cum vnione compositis: ergo non potest obstare, quominus necessariò deberet denominari potens expeditè peccare à potentia expedita peccandi conueniente humanitati vnitae in reali vnionis instanti.

476 *Oppones 1°.* Oppones primò: potentia peccandi conueniret humanitati vnitae ratione propriae subsistentiae, saltèm vt modi intrinseci, vel conditionis, & complementi ad peccandum: ergo non deberet enuntiari de Verbo, vt subsistente in humanitate. Patet consequentia; quia namque potentia generandi conuenit Patri diuino ratione Paternitatis, vt modi complentis essentiam, non praedicatur de filio, vt subsistente in diuinitate: ergo si potentia peccandi conueniret humanitati, in hypotesi admissa, ratione

tione propriæ subsistentiæ, non deberet prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate.

477 *Opponis 2.*

Secundò: nam potentia peccandi peccato impediente vnionem, posset conuenire humanitati vnitæ pro signo priori ad vnionem; sed eo ipso, quod sic humanitati conueniat, non debet prædicari de Verbo, vt subsistente in humanitate: ergo non deberet prædicari de illo. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: ideò humanitati vnitæ Verbo sinè propria subsistentia, non potest conuenire potentia peccandi pro signo anteriori ad vnionem, quia vt intelligatur potens operari, debet præintelligi subsistens, vel ad minus existens, & sic vnita non existit, nec subsistit, nisi per existentiam, & subsistentiam Verbi, quibus repugnat peccatum; sed hæc ratio in prædicto casu nō militat; cum supponatur in eodem reali instanti subsistens, & existens per existentiam, & subsistentiam proprias, quibus sufficienter ad operandum completur: ergo potentia peccandi peccato impediente vnionem, posset humanitati illo modo vnitæ competere pro signo anteriori ad vnionem.

478 *Ad 1. obiectionem respond.*

Respondeo ad primam obiectionem, distinguendo antecedens: ratione propriæ subsistentiæ ex conceptu subsistentiæ in creatæ communi, nempè, complentis, terminantisque naturam, concedo antecedens: ex conceptu distinguente, nego antecedens: & consequentiam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam paternitas complet naturam diuinam in ratione generatiua ex conceptu, quo à filiatione distinguitur; & ideò potentia generatiua de Verbo non prædicatur, cuius contrarium opposita de causa in nostro casu contingeret.

479 *Ad secundam.*

Ad secundam, nego maiorem. Ad probationem distinguo maiorem: ly *ideò* dicente causam sufficientem, concedo maiorem: dicente causam necessariam, nego maiorem, & prætermissa minori, nego consequentiam. Nam licet hæc ratio in prædicto casu non militet, militat tamen alia, nimirum summa, & infinita sanctitas, qua humanitas vnita gauderet, quæ non solum cum peccato pugnat, sed etiam cum potentia expedita peccandi. Et insuper, quia vt humanitas sit potens expeditè peccare non sufficit pro priori naturæ ab impedimento vnionis præscindere, sed requiritur realis vnionis negatio, quæ in hypotesi admissa non esset; ac proindè quamuis in illo priori præscinderetur à potentia, & impotentia peccandi non tamen esset potens expeditè peccare, iuxta dicta §. 16.

480 *Secunda difficultas. An humanitas Verbo vnita media propria personalitate, possit peccare, in sensu composito, vel diuiso vnionis.*

Secunda difficultas est, an natura Verbo vnita media propria personalitate posset peccare in sensu composito vnionis, vel saltem in sensu diuiso? Casus iste implicatorius est, vt *suprà* probauimus, non tamen desunt Theologi existimantes, quod sicut natura diuina sibi humanitati vnita media subsistentia Verbi ita de potentia absoluta potuit natura creata vniri diuinę naturę media personalitate propria, ita vt ex natura diuina, & personalitate creata vna resultaret persona. Inquirimus ergo, an casu isto admisso, natura creata, diuinæ mediatè vnita, redderetur impeccabilis, an vero posset peccare peccato cum vnione composito, vel saltem in sensu diuiso vnionis? Affirmatiuè respondet Ragusa *disp.* 114. §. 7. eo quod tale peccatum Deo non attribueretur; cum non sustentaret humanitatem vnitam. Cui adhæret Bernal. *disp.* 44. *sect.* 2. Opposita verò sententia frequentior est apud Theologos, pro qua sit.

Affirmatiua sententia.

PRIMA CONCLVSIO. *Humanitas Verbo vnita media propria personalitate foret impeccabilis peccato cum vnione composito.* Probatur, quia humanitas sic vnita foret sancta infinitè; sed cum sanctitate infinita nequit peccatum componi: ergo foret impeccabilis in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis. Et maior probatur, esset mediatè vnita Deitati; sed hoc sufficit, vt sanctificetur ab illa infinitè: ergo esset infinitè sancta. Minor, in qua est difficultas, probatur: nam diuinitas vnitur humanitati Verbi mediatè, scilicet, media personalitate Verbi; & tamen illam infinitè sanctificat. ergo vnio mediata cum Deitate sufficit, vt infinitè ab illa sanctificetur.

481 *Prima conclusio negatiua. Probatur conclusio.*

482 *Respondebis.*

Dicetis esse disparem rationem; nam Deitas vnitur humanitati Christi mediante personalitate realiter à se indistincta, in casu autem disputationis humanitas vniretur naturę diuinę media personalitate creata, quæ realiter ab illa distinguitur. Sed contra primò: nam si mediatio virtualis non obstet sanctificationi infinitæ, non est cur realis mediatio illam tollat.

Contra 1.

Secundò.

Secundò: nam voluntas, quæ in sententia D. Thom. realiter differt ab anima, mediatè realiter vnitur subsistentiæ Verbi, scilicet, mediante anima; & tamen sanctificatur infinitè ab illa: ergo realis mediatio vnionis non obest sanctificationi infinitæ. Tertiò: nam realis mediatio vnionis non obstat dignificationi infinitæ humanitatis vnitæ nā in casu admisso humanitas esset infinitè digna cultu: ergo nec obesse potest infinitas sanctificationi,

Tertiò.

483 *Quartò.*

Quartò: nam actus meritorij Christi, solum mediatè vniuntur cum supposito Verbi; & tamen infinitè valorantur ab illo: ergo humanitas tametsi mediatè vnita mediatione reali vnionis, euaderet sancta infinitè. Denique nam humanitas Christi redditur à Deitate sancta infinitè moraliter, quia deificatur ab illa; & hoc ideo, quia mediante vnione ad Verbum est diuinitati coniuncta in vna Christi persona; sed humanitas vnita diuinitati media propria personalitate, esset Deitati coniuncta in vna persona creata: ergo deificaretur ab illa, & infinitè sanctificaretur.

Quintò.

484 *Opponas.*

Oppones: ideò humanitas Christi est impeccabilis peccato cū vnione composito, quia sustētatur à Verbo, & ab illo ad operandum in actu primo completur; sed natura vnita Deo media propria personalitate, nō sustētaretur à Deo, nec ab illo compleretur in ratione operatiuæ, sed à propria subsistentia, cui esset immediatè vnita: ergo sic vnita, impeccabilis non esset peccato cum vnione composito. Respondeo, distinguendo maiorem: ideò vt causa sufficiente, cōcedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorē: & concessa minori nego consequentiam. Nam licet illa ratio non militet, militat tamen alia, nempè, sanctitas infinita, cum qua non potest vllum peccatum componi.

Respondeo.

485 *Instabis.*

Instabis, & oppones secundò. Natura Deo vnita media propria personalitate non esset sancta infinitè: ergo posset de potentia absoluta peccare peccato cum vnione composito, saltem eadē probabilitate, qua potest homo iustus peccare in sensu composito gratiæ, & iustitiæ habitualis. Consequentia patet ex dictis. Antecedens autem probatur: natura sic vnita, non est æquè sancta, ac natura vnita mediatè; sed hæc ad summum redditur sancta infinitè: ergo natura vnita mediatè non esset infinitè sancta. Probatur maior: effectus sancti in concreto pensatur non solùm penes formam, sed etiam penes modum vnionis; quo circa licet Deitas reddat sanctam humanitatem, & Deum, quia modus vniendi est inæqualis; nam Deo conuenit per essentiam, humanitati autem per communicationem, Deus est sanctior humanitate, vt docet communis sententia *suprà q. 7. a. 1.* sed quamuis vtraque natura à Deitate sanctificetur illa autē, quæ solum vnitur mediatè, non vnitur ità perfectè, sicut illa quæ immediatè vnitur: ergo natura vnita mediatè diuinitati, non est æquè sancta, ac natura immediatè vnita.

486 *Respondetur.*

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem. Ad cuius probationem dicatur: excessum in modo vnionis ad Deum penes immediatè, & mediatè vniri, merè materialem esse; & ideo non inducere inæqualitatem à formali effectu, vel quasi effectu sanctitatis, quod autem excessus ille merè materialis sit: patet primò: nam voluntas vnitur mediatè Verbo, natura autem immediatè; & tamen æquè sancta est voluntas in sua linea, ac natura vnita immediatè. Secundo: nam actus meritorius Christi æquè digni sunt, ac humanitas est sancta, & tamen humanitas immediatè vnitur Verbo, actus autem meritorius solum mediatè. Tertiò: quia omnes actus meritorios Christi esse æquales, quoad valorem sumptum à Verbo, est communis Theologorum sententia, & tamen non omnes vniuntur æquè immediatè: nam actus intellectus immediatius vniuntur, quam actus voluntatis, & inter plures actus voluntatis est ordo, nam electio intentionem supponit; & consequenter non omnes comparantur æquè immediatè cum Verbo: ergo excessus immediatione, materialis est ad dignitatem meritoriam; & consequenter ad effectum sanctitatis, etiam materialis erit.

Excessus in modo vnionis ad Deum penes immediatè, vel mediatè vniri merè materialis est. Probatur 1. Secundò. Tertiò.

487 *Quartò.*

Denique: nam si materialis non esset, sequeretur naturam immediatè vnitam huic Deo, fore sanctiorem humanitate Christi; consequens est falsum. Tum, quia à nullo admissum. Tum etiam; quia alias humanitas Christi non esset sancta infinitè: ergo idem quod prius. Sequela patet: natura enim vnita huic Deo, immediatius vniretur Deitati, quam natura humana Christi cum hæc vniretur media personalitate Verbi, quæ virtualiter à Deitate distinguitur, in vnione autem cum hoc Deo, vel tribus personis communi, vel nihil mediat distinctum virtualiter à Deitate, vel si existentia, & subsistentia virtualiter distinguuntur ab illa, distinctio minor est illa, qua personalitas à Deitate distinguitur, & immediatius se habent existentia, & subsistentia absoluta cum Deitate, quam personalitas, & subsistentia relatiua: ergo si excessus vnionis penes immediatum, & mediatum, materialis non est in ordine ad effectum sanctitatis, sanctior esset natura huic Deo immediatè vnita, humanitate Christi, quæ vnitur cum Deitate media subsistentia Verbi.

488 *Urgebis. Antecedens probatur. 3.*

Sed adhuc instabis: opera elicita ab homine immediatè Deo vnito, non essent infiniti valoris: ergo natura mediatè vnita, infinitè sancta non esset. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur primò: nam ideo actiones humanitatis sunt valoris, & dignitatis infinitæ, quia sustentantur, & eliciuntur

ciuntur à Verbo,tanquam à principio QVOD; sed opera hominis vniti immediatè Deo,non sustentarentur, nec elicerentur à Deo: ergo infiniti valoris, aut dignitatis non essent. Secundo: nam ideò operationes Christi sunt infinitæ dignitatis, quia quamuis principium QVO sit finitum, persona tamen, quæ est principium QVOD illorum,est infinita; sed respectu operationum hominis immediatè Deo vniti, tam principium QVO, quam principium QVOD essent limitata, & finita: nam principium QVO, esset humanitas; principium autem QVOD esset conflatum ex illa, & personalitate propria, quorum vtrumque esset finitum; ergo opera elicita ab homine immediatè vnito Deitati, valoris, aut dignitatis infinitæ non essent.

Secundo.

489 *Respond. ad 1. antecedentis probationem. Ad secundam.*

Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: ly *ideo* dicente causam sufficientem, concedo maiorem: causam vnicam, & necessariam, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam extat alia ratio ob quam operationes istæ essent infiniti valoris,nimirum,quod procederent à persona infinitè sancta, Deoque infinitè placente ratione diuinitatis. Ad secundam probationem concessa maiori, distinguo minorem: essent finita physicè, concedo minorem: moraliter, nego minorem, & consequentiam. Nam licet humanitas esset entitatiuè, & physicè finita; esset tamen infinitè sancta moraliter à Deitate in vna, & eadem persona coniuncta, persona etiam hominis Deo vniti, esto esset finitè, & limitatæ entitatis, esset tamen infinitæ dignificata ex Deitate, cui in hypotesi data, supponitur vnita; & ideò operationes à tali homine elicitæ essent infinitè gratæ Deo, & infiniti valoris.

490 *Replicabis adhuc.*

Vrgebis: estò persona creata operationes eliciens, esset infinitè sancta, & digna infinitè moraliter, non tamen adæquaret in sanctitate, nec in dignitate morali suppositum increatum; sed operationes Christi valorantur à supposito increato; operationes autem hominis coniuncti Deo valorarentur moraliter a supposito creato,ratione sanctitatis,& dignitatis moralis: ergo non adæquaret in valore, & morali æstimatione operationes elicitas ab humanitate Christi. Patet consequentia: nam cum excessu in forma valorante, non stat æqualitas in effectu, vel quasi effectu formali. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicitur: formam valorantem operationes elicitas ab homine vnito Deo, non esse personam creatam, sed Deitatem immediatè vnitam personalitati creatæ, & mediatè naturæ, & operationibus magis mediatè; hæc autem æqualis dignitatis esset cum persona Verbi mediate vnita operationibus Christi; atque adeò non obstante inæqualitate personæ creatæ elicientis, vt QVOD prædictas operationes à persona Verbi vt QVOD eliciente operationes humanitatis Christi, operationes elicitæ forent æqualis valoris.

Respond.

491 *Secunda conclusio. Prima pars conclusionis probatur.*

SECVNDA CONCLVSIO. *Persona immediatè vnita Deo, non posset peccare in sensu diuiso vnionis, nec peccato dissoluente vnionem, nec peccato vnionem impediente.* Hæc conclusio quoad primam partem suadetur. Nam peccatum hominis coniuncti Deo, ob quod dissoluenda esset vnio, attribueretur Deo in se ipso; sed implicat peccatum Deo attribui attributione morali: ergo implicat hominem Deo vnitum peccare in sensu diuiso vnionis peccato illam dissoluente. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur: quia namque humanitas Christi Domini est Verbo hypostaticè vnita, adest in Verbo obligatio gubernandi humanitatem,& vitandi in illa peccatum,non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens, vt §. 12. ostendimus: ergo pariter ex vnione personæ creatæ cum Deo consurgeret in Deo specialis obligatio gubernandi personam sibi coniunctam; & vitandi in illa peccatum, non solum cum vnione compositum, sed etiam vnionem destruens, & consequenter peccatum illius personæ vnionem cum Deo dissoluens, Deo attribueretur attributione morali.

492 *Secunda pars probatur.*

Deindè pro secunda parte suadetur: vt enim persona immediatè Deo vnita posset peccare in sensu diuiso vnionis, peccato illam impediente, deberet in persona sic vnita simul cum vnione ad Deum reperiri potentia expedita peccandi; sed hæc competere nequit personæ physicè vnitæ Deo: ergo non potest peccare peccato impediente vnionem. Consequentia tenet. Maior constat; vt enim persona vnita posset peccare peccato impediente vnionem, simul cum vnione ad Deum, deberet coniungi libera carentia peccati; sed libera carentia peccati, non stat cum vnione ad Deum coniuncta sine potentia peccandi in actu primo expedita composita cum vnione: ergo vt persona Deo vnita, posset peccare peccato impediente vnionem, deberet in persona sic vnita reperiri potentia expedita peccandi composita cum vnione. Minor autem probatur; vt enim §. 11. ostendimus; cum sanctitate infinita,non solum pugnat peccatum, sed etiam potentia ad peccandum in actu primò expedita; sed persona diuinitati vnita esset infinitè sancta, vt *conclusione prima* ostendimus: ergo in illa simul cum vnione ad Deum, non posset esse potentia proximè expedita ad peccandum.

493 *Contra vtramque conclusionem opponi difficile Damasceni testimonium.*

Contra vtramque conclusionem obstat difficile Damasceni testimonium, lib. quomodo ad imaginem Dei facti sumus, illis verbis: *Dei Filius salutari. Patris voluntate factus est homo, naturamque humanam sibi vna cum humana voluntate, quæ naturæ est coniunxit; hominis hypostasim non coniunxit, nec qua naturæ humanæ voluntas, quæ naturæ attribuitur, voluntate, hypostasim attingit à diuinæ voluntatis præscriptione discederet, sed ei sponte pareret in omnibus:* ergo sentit Damascenus, quod si Verbum non solam naturam hominis assumpsisset, sed etiam personam, posset persona assumpta peccare peccato cum vnione composito; & consequenter etiam posset peccare peccato destruente vnionem, & peccato vnionem impediente. Patet prima consequentia: nam docet, non assumpsisse, vel sibi non coniunxisse personam hominis; *ne humana hypostasis sua propria voluntate à diuinæ voluntatis præscriptione disiederet:* ergo sentit, casu, in quo sibi hominis persona coniungeret, personam Verbo hypostaticè vnita, posse à voluntate diuina discedere; & consequenter peccare.

494 *Respond. 1. translationem esse vitiatam.*

Respondeo primo, Damasceni translationem suspectam de veritate videri, eo quod duplicem voluntatem, vnam naturæ, & aliam personæ distinguit, quod Theologis, & Philosophis aduersatur: in homine namque vnam solum esse voluntatem, qua natura vt QVO, & suppositum vt QVOD proximè volitiua redduntur, omnibus est manifestum: vnde dubitari potest de translationis veritate, ne tam absurda doctrina tanto Doctori attribuatur.

Respond. 2. explicando Damascenu.

Secundo respondeo, quod cum Damascenus docet, Dei Filium sibi coniunxisse humanam naturam, loquitur de coniunctione physica in vnitatem personæ; cum autem addit, non coniunxisse sibi hypostasim hominis, loquitur de coniunctione morali, quam hæretici docebant, scilicet, per solum amorem, & specialem effectum, & huius rationem reddit; *ne voluntate hypostasis naturæ humanæ à Dei voluntate disciederet.* Ex quo solum sequitur personam hominis Deo speciali affectu vnitam, qualiter hæretici adstruebant hominem assumptum à Deo, futuram esse peccabilem, non autem, quod persona physicè cum Deitate coniuncta, posset expedite peccare. Et quidem Damascenum esse à contrarijs explicandum patet: nam loquitur non de coniunctione personæ humanæ cum natura diuina, quam ipsi censent possibilem, sed de coniunctione hypostasis humanæ cum hypostasi Verbi, & de illius à Verbo assumptione: hanc autem implicatoriam esse, ipsi aduersarij fatentur:nam licet possibile censeant, humanitatem propria personalitate retenta, Verbo hypostaticè vniri, illiusque subsistentia subsistere; quod autem persona creata, & illius personalitas assumatur à Verbo, & ab illo terminetur implicatorium existimant; sed vt ipsi aduersarij fatentur, loquitur Damascenus de coniunctione ad Verbum possibili: ergo non loquitur de coniunctione physica hypostasis hominis cum hypostasi Verbi, sed de coniunctione morali per specialem tantum affectum. Cætera, quæ opponunt contrariæ sententiæ Auctores ex dictis soluta manent.

495 *Tertia difficultas resoluitur.*

Tertia difficultas est, an casu, in quo persona creata vniretur cum existentia diuina immediatè, posset peccare in sensu composito vnionis, vel in sensu diuiso aliquo ex prædictis modis, nimirum, peccato destruente vnionem, vel primam illius existentiam impediente? Casum istum possibilem esse censuimus *supra quæstione 4. disput. 19. §. 4. num 73. & 75.*

Si persona creata vniretur immediatè cum diuina existentia, non posset peccare,nec in sensu composito, nec in sensu diuiso vnionis. Probatur.

Difficultati propositæ respondemus negatiuè, & probatur primo ex dictis. nam persona sic vnita foret infinitè sancta; sed cum sanctitate infinita non potest componi peccatum, nec potentia peccandi: ergo non posset peccare, nec in sensu composito vnionis, nec in sensu diuiso aliquo ex prædictis modis. Deinde pro prima, & secunda parte probatur: nam peccatum compositum cum vnione, & peccatum illam destruens, attribueretur Deo in se ipso ratione specialis obligationis gubernandi personam sibi in existendo vnitam; sed peccatum Deo attribui, est implicatorium ex terminis: ergo implicat personam sic vnitam peccare peccato destruente vnionem, vel peccato cum vnione composito.

496

Denique pro secunda, & tertia parte probatur; nam persona creata vnita existentiæ diuinæ compleretur per diuinam existentiam in ratione operatiuæ: ergo non esset expedita in actu primo ad peccandum; & consequenter non posset peccare peccato dissoluente, vel impediente vnionem. Consequentia

quentia patet: nam, vt posset sic peccare, deberet cum vnione componi potentia ad peccandum in actu primo expedita. Antecedens autem probatur: nam persona creata non intelligitur in actu primo ad operandum completa, nisi intelligatur existens, sed tunc casus non existeret per existentiam creatam, sed tantum per existentiam diuinam: ergo completetur in actu primo per illam, cumque diuina existentia repugnet cum omni peccato, impeditur per diuinam existentiam in actu primo ad peccandum.

497 *Oppones.*

Oppones: homo iustus, instante dilectionis præcepto, potest dilectionem omittere omissionem destruente gratiam habitualem, & habitum charitatis; & tamen constituitur potens in actu primo operari per charitatem, & gratiam, quæ essentialiter opponuntur cum peccato, ergo ex eo quod persona creata diuinæ existentiæ vnita compleatur per illam in ratione operatiuæ, & diuina existentia sit cum peccato incompatibilis, non sequitur non posse peccare peccato destruente vnionem cum existentia diuina.

498 *Confirmatur.*

Et vrgebis: instante præcepto contritionis, potest homo contritionem omittere omissione impediente infusionem gratiæ habitualis; & tamen per gratiam habitualem redditur potens in actu primo operari: ergo quamuis persona creata vnita existentiæ diuinæ compleatur per illam in ratione operatiua, posset peccare in sensu diuiso vnionis peccato illam impediente. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur; est enim probabilis plurium Thomistarum sententia, docens, actum contritionis, & actum charitatis non posse elici ab auxilio, etiam de potentia absoluta, sed habere essentialem dependentiam à gratia habituali, & virtutibus gratiæ habituali annexis: ergo iuxta hanc sententiam instante præcepto contritionis, posse radicale, & proximum operari, a gratia, & virtutibus præstatur; & consequenter homo redditur per tales habitus potens in actu primo operari.

499 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: constituitur potens operari dilectionem, concedo minorem: constituitur potens ad omissionem, nego minorem, & consequentiam. Nam existentia diuina vnita personæ creatæ complet illam in ratione operatiuæ in ordine ad omnem operationem complemento per modum actus primi; & consequenter debet coniungi cum omni operatione ab illa persona elicita; omnis enim operatio possibilis, possibiliter petit coniungi cum omni eo, quod ex parte actus primi se tenet respectu illius, & quia existentia diuinæ repugnat cum peccato coniungi; fit consequens, quod impediat peccatum impedimento actus primi; ac proinde non relinquat personam, quam existentem constituit expeditam in actu primo ad peccandum. Gratia autem habitualis, & habitus charitatis, etsi hominem iustum constituant potentem ad dilectionem, non autem præstant illi potentiam ad omissionem, nec ad odium contrariè oppositum dilectioni; & ideo vt possit omittere, non est nec statim, quod possit omissionem, aut odium cum gratia, & charitate coniungere: ex quo fit, quod possit omittendo dilectionem omissione peccaminosa, gratiam, & charitatem destruere.

500 *Ad confirmationem.*

Et ex his ad confirmationem constat solutio: homo namque dilectionem omittens, non constituitur per habitum charitatis potens in ordine ad omittendum, sed tantum in ordine ad dilectionem; & ideo potest omissionem coniungere; cum non esse habitus charitatis, & illius infusionem impedire; persona autem creata existens existentia diuina completur per diuinam existentiam in ordine ad omnem operationem, & in ordine ad omnem omissionem liberam operationis; & ideo non potest operationem, vel liberam operationis omissionem cum non esse diuinæ existentiæ coniungere, nec vnionem cum prædicta existentia destruere, vel impedire.

501 *Instabis.*

Instabis: licet habitus charitatis, in sententia supposita, non constituat voluntatem potentem ad omittendum influendo in omissionem, constituit tamen illam potentem liberè omittere; & tamen potest omissio impedire primam existentiam habitus charitatis, & illum præexistentem destruere: ergo licet existentia diuina compleat personam creatam in ratione principij operatiui, potest per operationem impediri vnio existentiæ diuinæ, & præsupposita destrui. Minor supponitur. Consequentia videtur bona: nam omissio libera petit coniungi cum potentia, vt liberè operatiua: ergo si potest destruere, aut impedire formam, qua potentia constituitur potest libere omittere, poterit etiam operatio elicita a persona existente existentia diuina, vnionem cum diuina existentia destruere, quamuis per existentiam compleatur in ratione operatiua. Maior autem probatur: voluntas namque non est potens libere omittere dilectionem, nisi sit potens diligere sed per habitum charitatis constituitur potens in ordine ad dilectionem: ergo per habitum charitatis constituitur potens ad liberè omittendum.

502 *Respond.*

Respondeo, distinguendo maiorem: vt principium influens in vtrumque extremum libertatis, nego maiorem: vt principium præbens virtutem ad dilectionem, & permittens in voluntate potentiam ad omissionem, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Nam, vt existat libera dilectionis omissio, non petit coniungi cum potentia libera sumpta adæquatè, sed cum potentia libera, vt omissiua, secundum id, quo potentia in omissionem liberam influit, cumque ratione habitus charitatis non influat voluntas in omissionem, non petit coniungi cum habitu charitatis; & ideò potest illum destruere, aut impedire: existentia autem diuina complet complemento actus primi personam creatam supposita vnione ad illam in ratione operatiuæ in ordine ad omnem operationem; & ideo omnis operatio à persona illi vnita procedens, debet cum diuina existentia coniungi: ex quo fit, quod nulla operatio ab illa persona proueniens possit vnionem destruere, vel impedire. Quomodo autem sine habitu inhærente saluetur potentia ad amorem supposita essentiali dependentia amoris ab habitu charitatis, non est nostrum in præsenti examinare. Videantur Theologi 1. p. q. 12. & 1. 2. q. 113. & 2. 2. q. 23. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 3. distinctione 12. §. 3. & 4.

Theologi. M. Sent.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASECVNDA.

An in Christo fuerit, vel potuerit esse fomes peccati?

§. I.

Fomitis essentia explicatur.

Nu. 1 *De fide est fuisse in Christo appetitũ sensitiuum. Probatur primo.*

FVISSE in Christo appetitum sensitiuum, extrà controuersiam est, & veritas fide certa; constatque ex Epistola Agathonis, quæ refertur in 6. Synodo Generali, & in 8 supponitur, illis verbis: *Confitemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent, duas naturas eius prædicamus, & vtramqȝ proprietates naturales habere, confitemur, diuinam omnia, quæ diuina, humanam, omnia, quæ humana sunt absque vllo peccato*. Et ex Concilio Calcedonensi actione 5. vbi dicitur: *Christum rationalem animam perfectam assumpsisse, salua omni eius proprietate, & per omnia nobis similem absque peccato*; sed appetitus sensitiuus est proprietas humanæ naturæ, & peccatum non est: ergo assumptus fuit a Verbo. Deinde: nam Christus est perfectus homo, & consequenter; non solum perfectus sub conceptu rationalis, sed etiam sub conceptu animalis, sed appetitus sensitiuus est proprietas naturæ animalis, sicut voluntas est proprietas naturæ rationalis; & consequenter sine illo anima nequit esse perfecta. ergo inuenitur in Christo. Quod supponit D. Tho. *in præsenti, & infra q. 18 art 2* & cum illo omnes Theologi *in præsenti*. Et Scolastici cum Magistro *in 3. dist. 17*

Concil. Calced.

Secundò.

2 *Aliquid actus appetitus sensitiui fuerunt in Christo.*

Deinde extrà controuersiam est, fuisse in Christo actus aliquos appetitus sensitiui, vt de Tristitia docet D. Thom. *in hac quæst. art. 6*, constatque ex capite 26. Matthæi, ibi *Tristis est anima mea vsqȝ ad mortem*. Et de Timore art. 7. vt constat ex illo Marci 14. *Cœpit Iesus pauere, & tædere*. Et de Ira art. 9. Et patet ratione: nam potentia est propter actum; alias frustranea, & otiosa esset: cum ergo in Christo fuerit appetitus, fuerunt aliqui appetitus actus. Deinde. nam in Christo fuerunt actus sensuum internorum, & externorum: ergo etiam actus appetitus sensitiui.

3 *Prima sententia.*

His positis, vt examinemus, an in Christo fuerit fomes, oportet, quod breuiter explicemus quid sit fomes. Prima sententia docet: fomitem esse ipsum appetitum sensitiuum, prout de se inclinatum ad obiectum delectabile, vel contra rationem, vel conformiter rationi. Ita Durandus. *in 3. dist. 3. q 3* Hæc tamen sententia displicet communiter Theologis, & merito, rejciturqȝ primo: quia in Adamo in statu Innocentiæ fomes non fuit, nec in Beatis manet; sed in Adamo in statu Innocentiæ, & in Beatis similiter est appetitus sensitiuus, quantum est de se inclinans in obiecta sensibilia cum prædicta indifferentia ergo fomes non consistit in appetitu sensitiuo, vt de se prædicto modo inclinante in sensibilia obiecta. Præterea; vt enim Tridentinum diffiniit *sessione 5. in decreto de peccato originali*, fomes dicitur peccatum, quia a peccato est, & in peccatum inclinat; sed si consisteret in appetitu sensitiuo, vt de se inclinante in obiecta sensibilia, effectus peccati originalis non esset; quandoquidem conueniret etiam in statu innocentiæ antecedente peccatum: ergo fomes non consistit in sola entitate appetitus sensitiui. Denique: nam, vt docet Tridentinum *ibidem*, fomes in renatis relinquitur ad agonem, sed si esset ab appetitu sensitiuo indistinctus, nihilque illi superadderet, falsum esset ad agonem relinqui; sed ideo, quia a natura sensitiua separari non potest. ergo fomes non est solus appetitus sensitiuus secundum suam innatam inclinationem,

Durand. Reijcitur 1

Secundò. Conc. Tridentinum.

Tertiò.

4 Secunda sententia. *Vazquez. Reijcitur primò.*

Secunda per extremum affirmat, fomitem non consistere in aliquo habituali, sed in actuali motu appetitus sensitiui circa obiectum delectabile præter ordinem rationis. Ità Vazquez *in præsenti dispu 61. cap 1 n. 48. & infrà disp. 118 cap. 4 n 45.* Verum hæc sententia est falsa. Primo: quia est expressè contra D.Tho. *1. 2. q. 82. art. 3. in præsenti art 2. & infrà q. 27. art. 3.* vbi docet: fomitem esse inordinatam inclinationem habitualem appetitus sensitiui in obiecta sensibilia præter ordinem rationis: ergo fomes non consistit in actu appetitus sensitiui, sed in ipso appetitu, vt in actu primo inordinatè inclinato.

Secundò.

Secundo: nam fomes in renatis relinquitur ad agonem, vt docet Tridentinum *vbi proximè*. Manet ergo in pueris baptizatis: at in pueris non est actualis motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis: ergo non consistit in actu inordinato appetitus sensitiui, sed in illius inclinatione habituali. Tertio: nam fomes est in dormientibus, etiam si in illis nullus motus inordinatus appetitus sensitiui inueniatur: ergo non in actu, sed in aliquo habituali, vel potentia consistat. Denique, nam in appetitu, vt expedite potente contra rationem insurgere, & rationem præuenire, saluatur essentia fomitis; sed hæc non in actu, sed in potentia consistit: ergo fomes non est actus inordinatus, sed inordinatio habitualis appetitus sensitiui.

Tertiò. Quartò.

5 *Tertia sententia.*

Tertia sententia, præter inclinationem innatam appetitus sensitiui, docet, fomitem superaddere qualitatem quandam morbidam inclinantem ad motus inordinatos in nobis relictam ex peccato originali, & in hac qualitate fomitem consistere affirmat. Pro hac referuntur Ochamus *in 3 q 2. art. 1. & quodlib. 3. q. 10.* Gabriel *in 3. dist. 3. q. 2 art. 1. & in 2. dist. 30 q. 2. art, 2. conclus 3.* & Almainus *in 3. dist. 3. q. 2.* Hanc sententiam, vt falsam, & improbabilem reijciunt communiter Theologi *1. 2. q. 82. art 1. ad 3.* Et meritò quidem: huius enim qualitatis causa assignari non potest: ergo admittenda non est, nec in illa essentia fomitis constituenda. Consequentia patet: & antecedens probatur: non enim causa huius qualitatis est Deus, nec homo per actum proprium, nec peccatum capitale Adami: ergo non est assignabilis causa efficiens huius morbidæ qualitatis. Antecedens pro prima parte constat primo: nam huiuscemodi qualitas determinate inclinat ad malum; sed Deus non potest causare qualitatem determinate ad malum inclinantem, & ad illud inducentem: ergo Deus non est causa illius qualitatis. Secundò: nam esto posset illam de potentia absoluta causare sine fundamento asseritur, illam causare de facto, sicut licet plures sentiant, posse Deum se solo habitu vitiosum producere, nullus tamen docuit, illum causasse aliquando. Tertio: nam prædicti Auctores asserunt, peccatum originale consistere in prædicta qualitate, sed Deus causa peccati originalis non est, nec illud causare potest de potentia absoluta: ergo nec potest causare illam qualitatem morbidam.

Ochamus. Gabriel. Almainus. Reijcitur.

Deus non potest causare qualitatem, determinatè ad malum inclinantem.

6 *Actus immanentes non efficiũt entitatem physicam extrà proprium subiectum.*

Quod autem homo illam per proprium actum non causet, certissimum est; cum detur etiam ad paruulos in primo generationis instanti, in quo nihil operantur, nec capaces sunt eliciendi liberas operationes. Quod denique peccatum capitale Adami causa illius qualitatis non sit, de quo fuse t. 2. *loco nuper allegato* breuiter suadetur primo: nam peccatum capitale Adami fuit actus immanens voluntatis; sed actus immanentes nullam physicam entitatem efficiunt extra proprium subiectum: ergo

causa esse non potest illius morbidæ qualitatis. Secundo: nam actus voluntatis Adami secluso diuino pacto, & transfusione voluntatum posterorum in ipsum, non erat potens de se ad causandam efficienter illam physicam qualitatem; sed ex pacto, & transfusione prædicta, non fuit physicè immutatus: ergo etiam pacto, & transfusione suppositis, mansit impotens ad illam efficienter causandam. Denique nam qualitas morbida, non solum in apetitu, sed etiam in voluntate adstruitur à prædictis Auctoribus; & consequenter non solum appetitum, sed etiam voluntatem moueret ad operandum; sed nihil creatum extrinsecum voluntati potest illam ad operandum mouere in genere causæ efficientis, nisi solus Deus, qui est Auctor voluntatis, vt docet D. Tho. 1. 2. q. 9. *art. 6. q. 80. art. 1. & 1. p. q. 105. art. 4. q. 111. art. 2. & alibi sæpè*: ergo peccatum capitale Adami non potest qualitatem illam morbidam efficienter causare.

7

Flatus serpentis non potuit esse causa efficiens extrinseca illius morbidæ qualitatis. Prob. 1.

Et ex his præclusum manet, quod aliqui Antiquiores somniarunt, & attribuitur Cordubæ *lib. 1. q. 45. puncto 1.* nempè, causam effectricem extrinsecam illius physicæ qualitatis fuisse flatum, vel sibilum serpentis, quod esse omnino fictitium, conuincitur clarè ex dictis, & insuper: nam flatus serpentis, vel effecisset illam physicam qualitatem sua naturali virtute, vel ex diuina eleuatione; neutrum potest dici: ergo causa efficiens extrinseca illius physicæ qualitatis, flatus, vel sibilus serpentis esse non potest. Maior cum consequentia tenet. Minor pro prima parte constat: nam vndè potuit flatui serpentis competere vis natiua ad efficiendam in nobis morbidam qualitatem inclinantem ad peccandum? Pro secunda etiam parte non minus est manifesta: nam Deus non potest supernaturaliter eleuare ad efficiendum id, quod ad malum inclinat, sicut nec potest illud se solo causare. Deinde: nam estò id posset efficere, nullum tamen fundamentum est ad asserendum serpentis flatum ad illam qualitatem efficiendam eleuasse de facto, ergò omnino est commentitium flatum serpentis fuisse causam effectricem extrinsecam illius morbidæ qualitatis.

Secundò.

8

Fomes peccati non consistit in qualitate physica inclinante ad obiectum delectabile formaliter distincta ab anima, & eius potentiis. Prob. 1. Secundò.

Ex his etiam refutata manet quorundam Theologorum sententia, quam refert, nec improbabilem censet Magister Gregorius Martinez 1. 2. *q. 82. art. 3. dub. 1.* asserentium, fomitem peccati consistere in qualitate physica inclinante ad obiectum delectabile præter ordinem rationis, formaliter saltem distincta ab anima, & eius potentiis. Quam sententiam miror valde tanto Magistro probabilem visam fuisse; tanto namque ob quam sententia præcedens de morbida qualitate visa est Theologis improbabilis est; quia illius causas efficientes non inueniunt; sed siue distinguatur realiter ab anima, & eius potentiis, siue realiter non distinguatur, eadem manet difficultas in illius causis assignandis: ergo si sententia constituens fomitem in qualitate morbida realiter distincta ab anima, improbabilis censetur, non potest consequenter probabile iudicari, quod fomitis essentia consistat in morbida qualitate realiter ab anima indistincta.

Præterea: nam admissa illa morbida qualitate, facilius intelligitur realiter distincta ab anima, quam realiter indistincta: ergo sententia illam adstruens realiter indistinctam ab anima, non minuit, sed potius auget improbabilitatem sententiæ illam realiter ab anima distinguentis.

9

Fomes consistit in inclinatione habituali inordinata appetitus sensitiui ad obiecta sensibilia præter ordinem rationis. Prob. ex D. Tho. 1.

His ergo sententiis omissis, asserendum est, fomitem peccati consistere in inclinatione inordinata habituali appetitus sensitiui ad obiecta sensibilia præter ordinem rationis, ac proinde de materiali importare positiuam inclinationem appetitus, & de formali carentiam originalis iustitiæ frænantis appetitum, & illum rationi subiicientis. Ita D. Tho. *infra q. 27. art. 3. in corpore*, illis verbis. *Oportet considerare, quod fomes, nihil aliud est, quam inordinata concupiscentia sensitiui appetitus, habitualis tamen.* Quod etiam docuerat 1. 2. *q. 82. art. 3.* loquens de concupiscentia. *in 2. sententiarum dist. 30. q. 1. art. 3. ad 2. & q. 4. de malo art. 2. ad 4. & ad 7.* vbi ait: *Concupiscentia contracta per originem, nihil est aliud, quam destitutio inferiorum virium à retinaculo iustitiæ originalis.* Hæc autem destitutio nihil est aliud, quam carentia iustitiæ originalis, cuius inter alios effectus, vnus erat, appetitum sub ratione continere, ità vt non posset contra rationem insurgere, quandiu ratio Deo maneret subiecta, vt docet D. Tho. 1. *p. q. 95. art. 2. 1. 2. q. 89. art. 3. p. 7. de malo art. 7. in 2. sent. dist. 2. q. 2. art. 3. & opusc. 2. cap. 186.* Ergo fomes pro formali consistit in carentia iustitiæ originalis, vt subiicientis appetitum sensitiuum rationi.

10

Secundò probatur ratione.

Ratio autem habetur ex dictis; fomes enim non consistit in in appetitu sensitiuo secundum se, aliàs fuisset in Adamo, & in Beatis maneret: ergo aliquid addendum est supra entitatem appetitus sensitiui, in quo essentia fomitis pro formali consistat; sed hoc non est actualis motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile, nec aliquid positiuum, vt constat ex dictis: ergo est aliqua priuatio, vel negatio, sed non alia, nisi carentia iustitiæ, vt frænantis appetitum, illumque rationi subiicientis: ergo in hac carentia fomes pro formali consistit.

11

Opponens. Maior prob. 1.

Obiicies: inclinatio habitualis appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, est aliquid positiuum; sed in hac inclinatione consistit essentia fomitis: ergo non in priuatione, aut negatione formaliter. Consequentia tenet. Minor ex dictis habetur. Maior autem ostenditur primo: nam motus actualis in obiectum delectabile præter ordinem rationis, est aliquid positiuum; sed talis motus est effectus inclinationis habitualis: ergo huiusmodi inclinatio est aliquid positiuum: nam quod positiuum est, non potest in priuatione tanquam in causa contineri. Secundo probatur maior: inclinatio elicita actualis voluntatis in obiectum disforme rectæ rationi, est aliquid positiuum; est enim peccatum commissionis, cuius essentiam in aliquo positiuo consistere, cum veriori sententia docuimus 1. 2. *q. 71. art. 6.* ergo pariter inclinatio habitualis appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis est aliquid positiuum.

Secundò.

12

Respond.

Respondeo, distinguendo maiorem: inclinatio habitualis remota, ab inclinatione expedita, & impedita præscindens, concedo maiorem: inclinatio habitualis proximè expedita ad motus inordinatos, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam fomes non est inclinatio remota appetitus sensitiui ad motus inordinatos, sed inclinatio expedita importans de materiali entitatem appetitus, vt inclinantem in motus inordinatos, & de formali expeditionem in motus inordinatos, quæ expeditio consistit in negatione, vel in priuatione formæ impedientis, quæ est aliquid positiuum, nempe originalis iustitia, vt appetitum rationi subiiciens, ipsumque frænantis, ne contra rationem insurgeret: ac proinde quamuis inclinatio appetitus in motus inordinatos sit aliquid positiuum, non sequitur, fomitem pro formali in aliquo positiuo consistere. Ad primam maioris probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concessa maiori, & minori, distinguo consequens tradita distinctione, & concedendo prædictam inclinationem sumptam remotè, & vt ab impedimento, & expeditione præscindit, esse aliquid positiuum; nego autem quod sit aliquid positiuum sumptam reduplicatiuè, vt proximè expeditam ad motus inordinatos, in qua, prout sic, fomitis essentia consistit; nec amplius secunda probatio conuincit.

Ad primã probationem maioris.

13

Replicabit.

Replicabis: motus inordinatus appetitus, est ab illo, vt inclinato in obiectum delectabile præter ordinem rationis inclinatione expedita; sed talis motus est aliquid positiuum: ergo inclinatio appetitus, etiam quatenus expedita, est aliquid positiuũ. Patet consequentia: nam entitas positiua non potest effectiuè à priuatione, vel priuatiuo causari. Respondeo, distinguendo maiorem: ly vt reduplicante rationem formalem agendi, & continendi motus inordinatos, nego maiorem. reduplicante expeditionem tanquam remouentem prohibens, conditionemque requisitam, concedo maiorem, & concessa minori, nego consequentiã. Licet namque effectus positiuus, non possit, vt in causam, & rationem formalem causandi in priuationem reduci; quod autem reducatur in illam tanquam in conditionem, & vt remouentem prohibens, non repugnat, immò necessarium est; cum agens supponitur impedimentum per aliquid positiuum, vt motus progressiuus in carentiam catenarum reducitur, & motus grauis aliquo impedimento detenti, ne in centrum descendat, redducitur in remotionem, vel carentiam impedimenti.

Respond.

Effectus positiuus reducitur in priuationem tanquã in conditione, & remouens prohibens, non verò tanquã in causam.

14

Et hoc tantum modo reducuntur motus inordinati appetitus in illius expeditionem erat enim ex vi iustitiæ originalis detentus, & rationi subiectus, ne posset contrà illam insurgere: vnde vt posset expedire, necessaria erat carentia originalis iustitiæ, vt subiicientis appetitum rationi, & quia huiusmodi carentia fuit effectus peccati originalis, ideò à Tridentino dicitur: fomitem dici peccatum: *Quia à peccato est; & in peccatum inclinat*, non quia inclinatio appetitus fuerit effectus originalis peccati, sed quia expeditio inclinationis, scilicet, carentia originalis iustitiæ, vt rationi appetitum subiicientis, est pœna, & effectus peccati originalis, & quia per sanctificationem, quamuis infundatur gratia, non tamen infunditur originalis iustitia; fit consequens, quod destructo peccato per gratiam, remaneat in iustificatis fomes, idest, appetitus sensitiuus, vt inclinans expeditè in motus inordinatos, quem *ad agonem relinqui; nihil tamen obesse, non consentientibus*, docet Concilium ibidem. Hinc Paulo contra stimulum carnis clamanti, & ab illo liberari petenti, responsum est: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* Conuenientius existimando victoriam reportare per gratiam contra fomitem vrgentem, quam illum extinguere, vel ligare.

15

Instabis.

Instabis: ergo essentia fomitis non est constituenda in expeditione, aut priuatione formaliter, sed in positiua inclinatione appetitus tanquam in ratione formali, & in priuatione solum

modo, vt in conditione. Probatur consequentia: nam fomes in actu primo, idem est, quod appetitus, vt sufficiens causa motus in obiectum delectabile præter ordinem rationis; sed appetitus in ratione causæ sufficientis, non constituitur per expeditionem, seu carentiam impedimenti, vt formam, vel rationem formalē, sed tantum vt conditionem: ergo fomes quoad essentiam non consistit formaliter in carentia impedimenti, sed in aliquo positiuo tanquam in ratione formali, & vt conditione, vel complemento in carentia impedimenti, & in expeditione appetitus.

16

Respond. 1.

Huic instantiæ occurrere possumus primo, admittendo consequens illatum, quod nempè, fomes prout in actu primo, non constituatur adæquate priuatione impedimenti; aut illius negatione, sed positiua inclinatione in obiectum delectabile tanquam ratione formali, non tamen sumpta absolute, sed vt completa per expeditionem formaliter, quæ consistit in carentia impedimenti; hoc enim sufficit, vt ex defectu expeditionis deficiat essentia fomitis, & vt in Adamo non fuerit in statu innocentiæ, in quo illius appetitus impeditus erat per originalem iustitiam, ne posset in motus inordinatos contra rationem insurgere; hoc etiam sufficit, vt in Beatis non maneat, & vt in Christo Domino non fuerit. Sicut saluatur potentiam generatiuam, conuenire soli Patri, & in Filio non reperiri, per hoc quod Filio desit Paternitas, per quam essentia diuina completur in ratione principij QVO generandi, quamuis Filio conueniat essentia, & sicut vt deficiat obiectum formale QVO fidei, sufficit defectus obscuritatis in reuelatione diuina, quamuis obscuritas non sit ratio formalis constituens obiectum fidei, sed complementum, aut necessaria conditio.

17

Secundo respond.

Secundo responderi potest, negando consequentiam. Ad probationem, distinguo maiorem: idem est in supponendo, concedo maiorem: idem est in significando, nego maiorem; & prætermissa minori, nego consequentiam. Sicut ista consequentia non valet. *Sacramentum nouæ legis idem est, quod causa instrumentalis gratiæ significans gratiam, quam causat; sed in ratione causæ gratiæ non constituitur Sacramentum nouæ legis per rationem signi gratiæ, tanquam per rationem formalem, sed per virtutem effectiuam gratiæ, significatione ingrediente tantummodo, vt conditione. ergo in ratione Sacramenti non constituitur per significationem, tanquam per rationem formalem.* Quæ consequentia ideo deficit, quia licet Sacramentum nouæ legis, & causa instrumentalis gratiæ sint idem in supponendo, non tamen sunt idem in significando, eo quod sub hoc nomine, *causa instrumentalis*, de formali importatur vis causatiua, sub nomine autem *Sacramēti*, vis significatiua importatur de formali. Et similiter ista consequentia non valet: *Pater diuinus idem est, quod genitor filij; sed in ratione genitoris, non constituitur formaliter per relationem sub conceptu referentis: ergo in ratione Patris non importat de formali relationem, vt referentem.* Quæ consequentia eodem defectu laborat, quia nempè, etsi Pater, & genitor Filij, idem sint in supponendo, non tamen sunt idem in significando. Id ipsum in præsenti contingit: nam licet fomes prout in actu primo, idem sit in supponendo, quod appetitus, vt causa sufficiens motus in obiectum delectabile præter ordinem rationis, non tamen sunt idem in significando; vnde potest expeditio, vel carentia impedimenti respectu appetitus, vt potentis motus inordinatos causare, ingredi solum vt conditio, aut complementum, & respectu fomitis, vt ratio formalis constitutiua illius se habere.

18

Fomes peccati foret in natura in puris naturalibus condita. Probatur.

Ex dictis obiter colligo, fomitem peccati non solum esse in natura per peccatum corrupta, sed etiam futurum esse in natura in puris naturalibus condita. Quod patet: nam fomes peccati idem est, quod inclinatio appetitus expedita in obiectum delectabile præter ordinem rationis; sed in natura in puris naturalibus foret huiusmodi inclinatio appetitus expedita. ergo naturæ sic conditæ competeret fomes peccati. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: inclinatio appetitus expedita, solum addit supra inclinationem appetitus, carentiam formæ impedientis appetitum, ne motibus inordinatis contra rationem insultet; sed in natura in puris naturalibus condita, esset carentia formæ impedientis appetitum, ne contra rationem insurgeret: ergo in illa in tali statu esset inclinatio appetitus expedita. Minor, in qua est posita difficultas, probatur: naturæ enim in puris naturalibus conditæ solum conuenirent ea prædicata, quæ essent debita naturæ: ideo enim ille status dicitur puræ naturæ, quia solum includit prædicata, quæ naturæ debentur; sed forma appetitum frænans, ne contra rationem insurgat, non est debita naturæ, sed vel est supernaturalis, vel saltem supra exigentiam naturæ: ergo in natura sic condita, non esset forma appetitum sensitiuum impediens, illumque rationi subijciens; & consequenter naturæ in tali statu competeret carentia formæ impedientis appetitum, ne contra rationem motibus inordinatis insurgeret.

19

In statu puræ naturæ carētia iustitiæ originalis esset negatio, non autē est priuatio.

Cæterum cum hoc discrimine, quod huiusmodi carentia esset negatio in statu puræ naturæ, in statu autem originalis peccati est priuatio. Et ratio discriminis est: nam iustitia originalis, per quam appetitus frænabatur, fuit debita Adamo, & illius posteritati ex diuina ordinatione, qua fuit à Deo statutum, vt posteri nascerentur cum originali iustitia quantum ad omnes effectus, si præceptum obseruaret, & ideò carentia originalis iustitiæ est in posteris Adami carentia formæ debitæ, in quo priuatio consistit; homo autem in puris naturalibus, non esset ordinatus ad originalem iustitiam; & consequenter ex nullo principio esset debita, & quia negatio prout à priuatione distincta, est carentia formæ indebitæ. fit, quod carentia subiectionis appetitus ad rationem, & formæ impedientis appetitum, ne contra rationem insurgeret, non priuatio, sed negatio impedimenti foret.

20

Oppones.

Nec refert, si opponas ex Tridentino sessione 5. decreto de peccato originali, vbi tradit: *Fomitem causari in nobis ex peccato originali*; sed in statu puræ naturæ peccatum originale non esset: ergo naturæ in prædicto statu fomes non conueniret. Patet consequentia: nam effectus sine causa esse non potest. Confirmatur. nam ibi traditur, *fomitem peccati, dici peccatum, quia à peccato est, & in peccatum inclinat*; sed in statu puræ naturæ non esset effectus peccati: ergo quamuis in peccatum inclinaret appetitus naturæ sic conditæ, non tamen prædicta inclinatio posset fomes nuncupari.

21

Respond. Fomes non est effectus peccati per se, sed tantum per accidens; & ideò potest peccato nō ex stente, exsistere.

Nam respondeo ad obiectionem: fomitem in nobis, non esse effectum peccati per se, sed vt remouentis prohibens, quia nempè, iustitia originalis, quæ si Adamus non peccasset, erat in nos deriuanda, per quam appetitus subijciebatur rationi, fuit per peccatum ablata: ex quo non sequitur, fomitem futurum non esse in natura in puris naturalibus condita; licet namque effectus non possit esse sinè causa illius per se, potest tamen esse sinè illius causa per accidens, vt constat in motu grauis in centrum, qui supposito impedimento detinente, ne cum centro coniungatur, prouenit à tollente impedimentum, tanquam à causa per accidens, & vt remouente prohibens. ex quo tamen non colligitur graue in centrum non mouendum, si talis causa non esset; si namque graue non impediretur, in proprium locum descenderet, quamuis causa remouens impedimentum, deficeret. Ita in præsenti contingit; quia namque iustitia originalis fuit Adamo à Deo concessa pro se, & sua posteritate sub conditione, quod præceptum de non comedendo de ligno non transgrederetur, quæ iustitia contineret, impediretque appetitum, peccatum iustitiam remouens fuit causa fomitis per accidens per modum remouentis prohibens; ex hoc tamen non colligitur, quod si homo fuisset conditus sine originali iustitia, quæ impediebat appetitum, ne contra rationem insurgeret, fomes in illo non esset, & habilitas, inclinatioque ad motus inordinatos expedita.

22

Ad confirmationem.

Ad confirmationem respondeo, Tridentinum non asserere fomitem, ideo dici fomitem, quia ex peccato est, & in peccatum inclinat; sed quia in Scriptura fomes, peccatum non semel dicitur, vt saluet, peccatum non esse, & nihil damnationis in renatis per Baptismum manere, quamuis post Baptismum perseueret, explicat testimonia Scripturæ, in quibus peccatum dicitur, ideò dici peccatum, non quia peccatum sit quoad essentiam, & formaliter, sed quia à peccato est, & in peccatum inclinat: ex quo tantum sequitur, fomitem conuenientem naturæ in puris naturalibus conditæ, non fore dicendum peccatum ex illo duplici capite, non autem non fore fomitem, posset tamen in prædicto statu fomes nuncupari peccatum, non quia effectus peccati esset, sed quia in peccatum inclinaret; cum enim duplex ratio assignetur à Concilio, cur fomes dicatur peccatum, quamuis in prædicto casu vna non interueniret, dummodo alia intercederet, posset ob illam dici peccatum. Et quidem cum non solum effectus nomen ad aptetur causæ, sed etiam causa nominetur nomine effectus, & in casu naturæ in puris naturalibus conditæ, quamuis fomes, effectus peccati non esset, esset tamen causa peccati, & in illud inclinaret, posset in prædicto casu fomes appellari peccatum, non quia esset peccati effectus, sed quia esset illius causa.

23

Instabis.

Sed dices: fomes non potest habere aliam causam, quam peccatum; sed in statu puræ naturæ peccatum non præcessisset: ergo in tali statu fomes peccati non esset. Minor, & consequentia constant. Maior autem probatur: nam fomes non esset à Deo, vtpotè in peccatum inclinans, Deo autem repugnat in peccatum inclinare, & esse causam specialem formæ in peccatum inclinantis; sed negato, Deum esse causam fomitis, non potest alia illius causa, quam peccatum assignari. ergo fomes solum potest à peccato causari.

24

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem nego

Respond. Fomes potest esse specialis causa fomitis non autem habitus vitiosi.

nego maiorem. Cum enim omnis pœna sit à Deo; fomes autem, prout in nobis, sit pœna originalis peccati, non potest non esse à Deo: vnde ex hoc capite non potest repugnare homini in puris naturalibus condito, in quo tamen pœna non esset. Insuper: nam in fomite duo importantur, nempè, inclinatio appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, & carentia formæ subordinantis appetitum rationi, quorum vtrumque esset à Deo. Secundum, vt à non conferente formam, appetitum frænantem: primum, vt causa naturæ sensitiuæ, quæ secundum omnem inclinationem, quam habet, est à Deo conditore naturæ. Nec obstat probatio in contra: nam inclinatio appetitus non est in deformitatem, sed in bonitatem delectabilem obiecti, licet autem Deo repugnet, efficere inclinationem in deformitatem formalem, quo circà non potest se solo habitum vitiosum infundere, non tamen repugnat Deo, causare se solo efficienter inclinationem in bonitatem delectabilem, & in materiale peccati.

§. II.

Relatis sententijs, statuitur prima conclusio.

25 VIso iam, in quo fomitis essentia consistat, restat, vt examinemus, an fuerit in humanitate Christi, vel saltem esse potuerit de potentia Dei absoluta, tam in actu primo, scilicet, habitu, quam in actu secundo quoad motus inordinatos? Qua in re prima sententia, seu potius error defendit, de facto extitisse in Christo motus appetitus sensitiui præter ordinem rationis, passumque esse pugnam carnis contra spiritum. Ità Theodorus Hereticus relatus, & condemnatus *in 5. Synodo actione 8. canone 12.* Secunda sententia docet, fuisse in Christo fomitem in actu primo; non tamen quoad motus inordinatos contra rationem insurgentes. Hæc tribuitur Durando *in 3. dist. 3. q. 3.* eo quod videtur docere, fomitis essentiam consistere in inclinatione appetitus accepti secundum se, quem sic sumptum fuisse in Christo, est certum secundum fidem. Tertia docet, de facto non fuisse in Christo, nec motus inordinatos, nec fomitem in actu primo, potuisse tamen de potentia absoluta quoad vtrumque in humanitate inueniri. Ita Vazquez *disp. 61. cap. 8. nu. 47.* Cui consentiunt Lugo *disp. 26. sect. 4. num. 52.* Gaspar Hurtado *disp. 10. difficultat. 8.* Beccanus *cap. 12. q. 5.* & Arriaga *disp. 35. sect. 4 subsectione 2. à num. 19.*

Prima sententia. Secunda. Durand. Tertia. Vazquez. Lugo. Gaspar. Hurt. Beccan. Arriag.

26 Quarta sententia docet, potuisse de potentia absoluta Verbum naturam assumere cum fomite quoad essentiam sumptum prout in actu primo ligatum, & impeditum, ne exiret in actu secundum prorumpendo in motus inordinatos. Hanc tenet Ragusa *disp. 115.* Vltima, & vera sententia docet, nec fuisse de facto, nec potuisse esse, etiam de potentia absoluta fomitem, vel per modum actus primi, vel reductum ad actum secundum per motus inordinatos. Ita Medina *in hac quæst. in commento art. 2.* Nazarius *controuers. vnica.* Illustrissimus Arauio *dub. 2.* Magister S. Thoma *disp. 16. art. 2.* Zippullus *art. 2 dub. 1. 2. & 3.* Lorca *disp. 53. num. 10.* & communiter Discipuli D. Tho. *in præsenti art. 2.* Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *in præsenti disp. 34. sect. 2.* Granadus *controuersia prima de Incarnatione tract. 10. disp. 4. num. 6.* Martinus Perez *de Incarnatione disp. 27. sect. 6.* & Puente Hurtado *disp. 64. sect. 2.* Si verum sit Deum non posse de potentia absoluta appetitum sensitiuum ad malum speciali influxu excitare.

Quarta sent. Ragusa. Quinta, & vera sent. Medin. Nazar. Arauio. M. S. Tho. Zippul. Lorca. Suarez. Granad. Mart. Perez. Hurt.

PRIMA CONCLVSIO. *De facto non fuerunt in humanitate Christi motus inordinati appetitus sensitiui.* Ità vniformiter Theologi in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant Hæreticum. Et suadetur primo ex 5. *Synodo actione 8. Canone 12.* vbi damnatur Theodorus, eo quod asseruerit, alium esse Deum Verbum, & alium Christum a passionibus animæ, & desiderijs carnis molestias patientem, & a deterioribus paulatim recedentem, vbi vt rectè notauit Vazquez *disp. allegata num. 50.* non solum in Theodoro damnatur, alium esse Dei Verbum, & alium hominem Christum, sed etiam quod asseruerit, hominem Christum molestias carnis passum fuisse; sed fomes in actu secundo in carnis molestijs, hoc est, in motibus carnalibus appetitus contra spiritum, & rationem, consistit. ergo asserendum est, & certa fide tenendum huiusmodi motus in Christo non extitisse.

27 *Prima conclusio. Prob. 1. ex 5. Synodo.*

28 Secundo probatur ex PP. asserentibus, in Christo non fuisse pugnam carnis contra spiritum, quam Paulus explicat ad Roman. 7. illis verbis: *Non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum hoc facio.* Et insuper: *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Infelix ego, quis me liberabit de corpore mortis huius? &c.* Id docent Leo Papa *Epistola 11. circa finem.* Augustinus *libro primo contrà duas Epistolas Pelagianorum cap. 71. libro secundo de peccatorum meritis, & remissione cap. 29. & libro de correctione, & gratia cap. 11.* Cyprianus *in sermone de ieiunio, & tentationibus Christi.* Damascenus *libro tertio de fide cap. 20. & 23.* Ac tandem D. Thom. *in hac quæst. art. 2. quæst. 27. art. 3.* vbi fomitem excludit ab humanitate Christi: & *quæst. 41. art. 1. ad 3.* vbi tentationem carnis à Christo excludendam docet.

Secundo prob. ex PP. Leo Papa. S. Aug. Cyprian. Damasc. D. Th.

29 Tertiò probatur: nam prædicti motus non essent in Adamo in statu innocentiæ, nec erunt in statu gloriæ, nec fuerunt in Beatissima Virgine, vt docent vniformiter Theologi. ergo non fuerunt in Christo. Quarto: nam si illi motus fuissent in Christo, fuissent in illo peccata: consequens est hæreticum: ergo prædicti motus in Christo admittendi non sunt. Maior probatur: motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis in eo, qui illos vitare potest, peccaminosi sunt, vt fatetur omnes Theologi; sed Christus Dominus potuit prædictos motus vitare, ne contrà rationem insurgerent, nec rationem præuenirent: ergo essent in illo peccata. Minor ostenditur: nam beati, vel ratione visionis beatificæ, vel ratione alterius doni, possunt prædictos motus vitare; Adamus etiam in statu innocentiæ illos vitare poterat ratione originalis iustitiæ; sed Christus Dominus fuit beatus à primo suæ conceptionis instanti, habuit etiam in se iustitiam originalem quoad effectum subijciendi appetitum sensitiuum rationi: ergo potuit prædictos motus vitare, ne contra rationem insurgerent, nec rationem præuenirent.

Tertio prob. ratione. Quartò.

30 Prætereà, id ipsum ostenditur duplici ratione D. Tho. *in præsenti art. 2.* Prima est: nam ad finem redemptionis non potuerunt conducere motus inordinati appetitus sensitiui; aliàs veritas humanæ naturæ illis non manifestabatur, prout distinguitur à bruto, cum prout sic, in illos non inclinetur, sed potiùs illos abhorreat, vtpotè aduersantes obiecto rationi conforme, in quod rationalis natura, & sensitiua, vt in homine, naturaliter inclinat: ergo non fuerunt in Christo. Secunda ratio est: nam in Christo fuerunt gratia, & virtutes in summo perfectionis gradu: ergo in illo fuit appetitus plenè rationi subiectus; & consequenter non potuit in motus inordinatos contra rationem insurgere. Secunda consequentia patet: nam quod appetitus in prædictos motus prorumpat, prouenit ex defectu subiectionis ad rationem. Prima autem probatur; etenim virtutes morales appetitui conuenientes, illum rationi subordinant, & quo perfectiores sunt, illum perfectius subijciunt: ergo virtutes in summo illum summe rationi subijciunt; & consequenter plene rationi subordinant, ita vt non possit contra illam insurgere. Quam rationem inferius examinabimus.

Denique prob. duplici ratione D. Th.

31 Modo contrà conclusionem arguitur primo: Christus enim passus fuit interiorem tentationem carnis; sed hæc consistit in motibus appetitus aduersantibus rationi; ergo fuerunt huiusmodi motus in Christo. Maior probatur, vt enim docet D. Th. *infrà q. 41. art. 1.* Christus tentari voluit a Dæmone, vt illum vincens nobis contra tentationes præberet auxilium, idest, vt *ibi* explicat Caietanus: *Vt sua tentatione nobis mereretur contra tentationes auxilium, & insuper ad nostrum exemplum, vt scilicet, nos instrueret, qualiter Diaboli tentationes vincamus.* Sed rationes illæ æquè probant de tentationibus carnis: ergo Christus tentationem carnis sustinuit. Minor probatur: nam Christus tentationem carnis vincens, nobis mereretur auxilia ad similes tentationes vincendas, daretque nobis exemplum qualiter vincendæ sint: ergo oportuit ad hunc finem, quod Christus fuerit interius ab appetitu sensitiuo tentatus.

Argum. primo. Caiet.

32 Confirmatur: nam Diuus Thomas *in hac quæstione articul. primo*, ideò excludit peccatum à Christo, quia nec ad finem redemptionis conducit; cum potiùs efficaciam redemptionis impediat, nec ad veritatem humanæ naturæ ostendendam; cum contra naturam sit, nec vt nobis virtutis exemplum daret; cum peccatum opponatur virtuti; sed motus appetitus contra rationem insurgere, & ab illa superari, potest ad finem redemptionis conducere meritoriè in nobis causando auxilium contra similes motus contrà rationem insurgentes, & insuper deseruire potest ad exemplum virtutis, nempè, ad similes tentationes vincendas, in quo maximè ostenditur virtus, iuxta illud Pauli: *Sufficit tibi gratia mea: nam virtus in infirmitate perficitur*: ergo oportuit, quod motus appetitus sensitiui insurgerent contra rationem in Christo, vt vincerentur ab illo.

Confirmatur.

33 Respondet D. Thom. ibi solutione ad tertium: *Christum tentari voluisse in omnibus absque peccato; hæc autem est differentia*

tentia

rentiæ inter tentationem à Dæmone, & tentationem à carne, quod illa, quæ fit ab hoste, potest esse sine peccato, quia fit per solam exteriorem suggestionem: tentatio autem, quæ est à carne, non potest esse sine peccato, quia huiusmodi tentatio fit per delectationem, & concupiscentiam. Et sicut Augustinus dicit libro 19. de Ciuitate Dei cap. 4. Nonnullum peccatum est, quando caro concupiscit aduersus spiritum; & ideo Christus tentari voluit ab hoste, sed non à carne. Iuxta quam doctrinam ad argumentum respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem, nego vtramque partem minoris. Cum enim peccatum non possit esse meritorium, nec virtutis exemplum, & motus appetitus sensitiui contrà rationem insurgentes nonnullum peccatum sint; sit consequens, quod non possint ad prædictos fines conducere. Et ex his constat confirmationis solutio.

Respondet D. Thom.

34 *Instabis.* Sed contrà Angelici Præceptoris doctrinam obstat communis obiectio; etenim tentatio carnis ab interiori appetitu potest sine peccato inueniri: ergo ex eo quod peccatum sit, non debet à Christo excludi. Probatur antecedens, vt enim docet Tridentinum sessione quinta decreto de peccato originali: Fomes in renatis relinquitur ad agonem, nihil tamen non consentientibus nocet. Quæ doctrina accipienda est de fomite in actu secundo, idest, de motibus appetitus sensitiui contrà rationem insurgentibus; at si prædicti motus, & tentatio ex illis orta, non posset sine peccato inueniri, fomes in actu secundo aliqualiter noceret non consentientibus; cum peccatum veniale, etsi grauiter non noceat, noceat tamen aliqualiter, vt omnibus est in confesso: ergo tentatio carnis interior orta ex motibus inordinatis appetitus sensitiui, potest sine peccato contingere; & consequenter non debet à Christo excludi, eo quod peccatum sit.

35 *Prima Theologorum sent.* Huic obiectioni variè occurritur à Theologis, loco vbi proxime. Prima solutio ait: tentationem ab intrinseco, non dicere quamcumque delectationem carnalem, sed illam, quæ aduersus spiritum est, & licet non omnis carnis delectatio sit mala: nam Christus ex pane delectationem capiebat, quæ quidem mala non erat; delectatio autem, seu concupiscentia carnis, quæ aduersus spiritum est, nonnullum peccatum est, quia non dicit motum naturalem absolutè, sed motum præter rationem; & ideò omnis tentatio ab intrinseco est aliquale peccatum. Hæc tamen interpretatio præclusa manet ex dictis, & reijcitur primò: nam actus fomitis, non est carnalis delectatio appetitus sensitiui absolute, sed præter ordinem rationis; & tamen peccatum non est, quandoquidem non nocet non consentientibus, vt docet Tridentinum, vbi proxime: ergo non omnis delectatio carnalis præter ordinem rationis, obtinet rationem peccati. Secundò: nam motus primò primus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile præter ordinem rationis, est carnalis delectatio insurgens aduersus spiritum; & tamen peccatum non est: ergo non omnis tentatio ab intrinseco, est formaliter peccatum.

Reijcis. 1.

Secundo.

36 *Secundò respondēt alij.* Secunda solutio est: ideò à Diuo Thoma dici tentationem ab intrinseco non posse sinè peccato inueniri, non quia in se peccatum sit, sed quia numquam sine peccato, quod sit illius origo inuenitur, quia huiusmodi tentatio est a fomite, qui in nobis ex peccato originali deriuatur, ob quam rationem docet Tridentinum, fomitem dici peccatum.

Contra 1. Cæterùm contrà istam solutionem facit primò; ex hoc, quod carnalis delectatio, quæ aduersus spiritum est, sit peccatum à denominatione extrinseca sumpta à peccato originali, quia deriuatur ex illo, non probatur, quod non fuerit in Christo: ergo dicta interpretatio ad mentem D. Thom non est. Probatur antecedens: nam etiam fames, & sitis ortum ducunt, & deriuantur ex peccato originali; & consequenter possunt dici ab extrinseco peccata; sumpta denominatione à causa, ex qua originantur; & tamen fuerunt in Christo: ergo ex eo quod carnalis delectatio præter ordinem rationis sit ea ratione peccatum, non sequitur in Christo non fuisse.

37 *Deinde.* Deinde: nam quod tentatio ab intrinseco sine peccato non sit, probat D. Thom. ex Augustino lib. 19. de Ciuitate Dei cap. 4. vbi loquens de concupiscentia carnis, quæ aduersus spiritum militat, ait: Nec enim nullum est vitium, cum sicut dicit Apostolus, caro concupiscit aduersus spiritum, cum sicut idem dicit, spiritus concupiscit aduersus carnem. Vbi, vt clarè constat, concupiscentiam carnis aduersus spiritum nonnullum vitium esse, inde probat Augustinus, quia spiritus illi aduersatur, illique contradicit; sed spiritus non aduersatur omni, quod peccatum dicitur per extrinsecam denominationem à peccato originali, eo quod ab illo causatur, vt constat in fame, & siti: ergo iuxtà Diuum Thomam, & Parentem Augustinum, concupiscentia carnis militans aduersus spiritum, non ideò solum non potest sine peccato inueniri, quia peccatum est per extrinsecam denominationem à peccato originali, ex quo vt ex causa deriuatur.

38 *Tertia solutio.* Tertia solutio, eaque frequentior est: tentationem interiorem cum concupiscentia carnis, non posse sine peccato inueniri in humanitate Christi; benè tamen in puris hominibus, eo quod istis quamuis gratia præsto sit, qua possint tentationi carnis resistere, illique non consentire; non tamen semper possunt concupiscentiam, scilicet, motus inordinatos coercere; in Christo autem ratione supereminentis gratiæ erat facultas coercendi omnem inordinatum motum, vitandique, ne contra rationem insurgeret: vnde si illos non vitaret, imputaretur ad culpam. Ità Medina ad art. D. Thom. cit. quem frequentius Recentiores sequuntur.

39 *Opponet 1.* Sed oppones contrà istam solutionem primò: nam iuxta hanc explicationem non debuisset asserere D. Thom. Christum non fuisse passum interiorem tentationem, quia tentatio interior à carne, non potest sine peccato inueniri absolutè, sed quia in illo non poterat sine peccato inueniri; at causalitas D. Thom. non est cum limitatione ad Christum, sed absolutè, quia scilicet, talis tentatio non potest sine peccato inueniri: ergo tradita explicatio mentis Diu. Thom. non congruit.

40 *Secundo.* Secundò: nam D. Thom. probat prædictam causalem ex Augustino lib. 19. de Ciuitate Dei, vbi docet: Non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit; at Augustinus non potest explicari cum limitatione ad Christum, sed absolutè: ergo D. Thom. prædictam explicat quem non patitur. Minor, cui inest difficultas, probatur. Primo: nam Augustinus loquitur de eo, quod de facto contingit, nempè, de concupiscentia de facto insurgente contra spiritum: sed in Christo hoc numquam de facto accidit: ergo non loquitur cum limitatione ad Christum.

Minor probat. 1.

Secundo. Secundò: nam quod nullum vitium non sit cum caro aduersus spiritum concupiscit, probat Augustinus ex alijs verbis Apostoli asserentis: Spiritum concupiscere aduersus carnem ac si apertius Augustinus in hunc modum argueret: non potest nullum vitium esse, cui spiritus contradicit; sed spiritus contradicit concupiscentiæ appetitus præter ordinem rationis: ergo hæc concupiscentia non potest non esse vitium; at spiritum concupiscere aduersus carnem, in nobis verificatur: ergo doctrina Augustini asserentis, non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit, non limitatur ad Christum, sed etiam ad nos extenditur.

41 *Ad 1. prob. resp.* Respondeo ad primam replicam, negando maiorem: nam causalis D. Thom doctrinalis, & vniuersalis est, intelligenda tamen in subiecto potente illam coercere, siuè in Christo, siuè in alijs; ex qua subsumpta minori, quod in Christo fuit facultas ad omnem tentationem coercendam, infertur rectè tentationem interiorem non posse in illo sine culpa reperiri.

42 *Ad 2. Ad 1. minoris probationem. Ad 2.* Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, nego maiorem. Nam loquitur de eo, quod dicit Apostolus: Quod caro concupiscit aduersus spiritum, in quo dicto docet, aliquod vitium includi abstrahendo ab hoc, quod de facto contingat, vel non contingat. Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Vt enim rectè inferat Augustinus, concupiscentiam carnis aliquale vitium esse, ex eo quod spiritus illi resistit, & aduersatur, sufficit, quod vitium sit in potente illam coercere: nam hoc ipso quamuis in nobis non adsit facultas ad illam remouendam; adest tamen in nobis obligatio, vt illi non consentiamus, sed ei viribus gratiæ resistamus, & eo ipso, quod spiritus illi aduersetur, optima consequentia colligitur, illum in quo est ad illam coercendam facultas, ad eam coercendam teneri: ex quo vlterius fit; quod peccatum sit in tali subiecto formaliter.

43 *Vltima solutio.* Vltima solutio est, loqui D. Thom. non de peccato formaliter, sed de peccato obiectiuè, causaliter, & inclinatiuè, quia nempè, concupiscentia carnis aduersus rationem, & motus appetitus sensitiui in obiectum delectabile præter ordinem rationis, ex quibus tentatio interior causatur, quamuis rationem præueniant; & ideò non sint peccata formaliter, in peccatum tamen inclinant, & non solùm fuit indecens Christo peccatum, sed etiam actus proximè ad peccandum inclinans. Pro qua explicatione facit, quia D. Thom. ductus fuit auctoritate Augustini, loco proxime allegato. Verba autem Augustini sufficienter explicantur de peccato sumpto, non pro peccato formaliter, sed pro inclinatione ad peccatum: nam vititur nomine vitij, docens: Non esse nullum vitium cum caro aduersus spiritum concupiscit: vitium autem propriè significat habitum ad peccandum inclinantem; ac proindè, vt concupiscentia,

Motiuum solutionis

scentia, vitium ab Augustino dicatur; non oportet, quod sit peccatum formaliter, sed sufficit, quod ad peccatum inclinet: ergo etiam mens D. Thom. sufficienter explicatur per hoc, quod concupiscentia carnis semper sit inclinatio ad peccatum, & obiectiuè, & causaliter peccatum, etiam si quando omnino praeueniat rationem, non sit peccatum formaliter.

44 *Oppones contra illum.*

Sed dices: de facto fuerunt in Christo actus aliqui interius inclinantes, & alicientes ad malum: ergo ex eo quod actus appetitus sensitiui, erga obiectum delectabile praeter ordinem rationis, ad malum inclinet, non debet à Christo excludi. Consequentia tenet. Et antecedens probatur; vt enim docet D. Thom. *infrà q. 41. art. 1.* & ex Euangelio constat, Christus de facto fuit à Daemone tentatus; sed Christus non potuit à Daemone tentari, nisi in illo interueniret aliquis actus interior inclinans, & aliciens ad malum: ergo actus interiores alicientes, & inclinantes ad malum, de facto extiterunt in Christo. Minor probatur; Christus non potuit tentari à Daemone, nisi interueniente cognitione in intellectu Christi apprehendente obiectum, ad quod Diabolus sua tentatione inducebat, illudque proponente voluntati humanae Christi; sed apprehensio obiecti, illud voluntati proponens, voluntatem in tale obiectum inclinat, & ad eius amorem alicit: ergo Diabolus Christum tentare non potuit, absque interuentu alicuius actus interioris alicientis, & inclinantis ad malum, quod Diabolus sua suggestione, & tentatione intendebat.

45 *Respondet.*

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, nego maiorem; vt enim Christus fuerit tentatus a Daemone, non requiritur practica in Christo cognitio proponens voluntati obiectum malum, vt ab ipsa prosequendum, sed sufficit, quod Christus speculatiuè cognouerit Daemonis tentationem, vt obiectum ad quod sua tentatione alliciebat, sola autem cognitio practica mali ad eius prosecutionem inclinat; ac proinde ex Daemonis tentatione, non sequitur fuisse in Christo actum aliquem interiorem determinatè inclinantem ad malum.

46 *Secundò principaliter arg.*

Secundo principaliter arguitur: nam omnes in actu secundo est actus appetitus sensitiui in obiectum delectabile, quod sit rationi contrarium; sed hic actus fuit in Christo: ergo fuit in illo fomes in actu secundo. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: fuit enim in appetitu Christi tristitia de morte subeunda, vt docet D. Thom. *in hac quaestione art. 7* constatque ex Matthaei cap. 26. ibi: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* [*Matth. cap. 26.*] Tristitia autem est fuga mali; & consequenter fuit in appetitu Christi fuga mortis sustinendae; sed hic actus fuit erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium: ergo fuit in Christo actus appetitus sensitiui erga obiectum appetibile ordini rationis contrarium. Probatur minor: obiectum aliquod esse rationi contrarium est esse aliqua lege prohibitum; sed negatio mortis, in quam praedictus actus tendebat, erat Christo prohibita, quandoquidem mors erat Christo praecepta; ergo actus appetitus sensitiui, quo Christus mortem fugiebat, versabatur erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium.

47 *Respondet Vazquez.*

Huic obiectioni Vazquez *vbi suprà num. 54.* respondet: ideo actum illum, quo Christus per appetitum mortem praeceptam fugiebat, fomitem dici non posse, quia non tendebat in aliquid ex se malum, sed solum lege positiua prohibitum; fomes autem non importat, quemcumque motum appetitus, cui si voluntas efficaciter consentiret, peccaret, sed motum appetitus in id, quod est de se malum, vt turpem motum libidinis.

48 *Rej. istius solut.* *Antecedens probat. 1.*

Haec tamen doctrina non placet: nam actus appetitus sensitiui inclinans voluntatem ad malum, sola lege positiua prohibitum, obtinet rationem fomitis in actu secundo: ergo ex eo solum quod fuga mortis in Christo non tenderet in obiectum de se malum, sed sola lege positiua prohibitum insufficienter a ratione fomitis actualis excluditur. Antecedens probatur primo: actus appetitus inclinans ad esum carnium in die, in qua sunt prohibitae, rationem fomitis obtinet; & tamen obiectum non est ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo antecedens est verum.

49 *Secundò.*

Secundo: nam actus appetitus, qui verè est tentatio interior ad malum, verè, & propriè est actus fomitis, sed actus appetitus inclinans voluntatem in obiectum lege positiua prohibitum, est verè tentatio interior: ergo verè est actus fomitis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: Daemon exterius suadens actum lege positiua prohibitum, propriè dicitur exteriori tentatione tentare, nam verè, & propriè primos Parentes tentauit, quamuis non suaserit actum ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo actus appetitus sensitiui interius voluntatem alliciens, illamque inclinans ad malum sola lege positiua prohibitum, verè, & propriè est interior tentatio.

50 *Tertiò.*

Denique, nam si actus ille, quo Christus mortem fugiebat, praeueniret deliberationem rationis, illamque turbaret, & impediret ab efficaci motus apetitione, & in oppositam efficaciter inclinaret, citra dubium esset fomes; & tamen non esset tendentia in obiectum de se malum, sed solum quia lege positiua prohibitum: ergo vt actus appetitus rationem fomitis sortiatur, nec est necessarium, quod versetur erga obiectum de se malum, sed sufficit, quod inclinet in obiectum lege positiua prohibitum.

51 *Aliorum solutio.* *Rejicitur.*

Aliorum solutio est: ideò fugam mortis in Christo, & actum quo tristabatur, non posse fomitem dici, quia non praeueniebat rationem deliberatam, sed ab illa imperabatur ex fine manifestandi infirmitatem naturae. Sed nec ista solutio est sufficiens: si namque motus ille, quo Christus fugiebat mortem esset erga obiectum illicitum, quamuis a ratione imperaretur, non ideò actus fomitis non esset; imò aliquid amplius haberet, nempè, esse peccatum formaliter: ergo ex eo solum, quod rationem non praeueniat, malè infertur actum fomitis non esse. Consequentia patet. Et antecedens probatur: motus namque appetitus sensitiui erga obiectum dissonum rationi, ex eo quod voluntas consentiat, non desinit esse actus fomitis; imò ex hoc consensu euadit malus, & peccaminosus formaliter: ergo si fuga mortis in Christo esset erga obiectum illicitum, quamuis non praeueniret deliberationem rationis, sed voluntatis imperio subesset, non ideò actus fomitis non esset.

52 *Traditur, & defenditur vera solutio.*

Quarè omissis his solutionibus, ad argumentum respondeo: ideò actum quo Christus mortem fugiebat, fomitis actum non fuisse, quia non erat erga obiectum illicitum, nec rectae rationi difformis; sed potius valdè conformis: nam mors non erat Christo praecepta prout erat malum naturae, sed attentis omnibus circumstantijs, & prout ad finem redemptionis conducebat, & similiter negatio mortis, non erat Christo prohibita, prout erat bona, & conueniens naturae, sed attentis omnibus circumstantijs, & prout opponebatur morti, vt ad finem redemptionis conducenti. Motus autem appetitus sensitiui, quo Christus tristabatur de morte, non erat de illa attentis omnibus circumstantijs, sed praecisè, vt erat mala naturae, nec mortis negationem attingebat sub omnibus circumstantijs, sed erat quaedam simplex complacentia de negatione mortis, prout naturae conuenientis, & fuga simplex mortis prout est mala, & disconueniens naturae, & quia displicere in morte prout sic, & in negatione mortis sit inspecta complacere, nullatenus erat prohibitum; fit consequens, quod actus ille non esset erga obiectum illicitum, & ideò nec actus fomitis.

53 *Est D. T. conformis.*

Quae solutio est Diui Thomae *in praesenti articulo quarto ad tertium,* quod tale erat: *Passiones animae videntur idem esse cum fomite peccati: vnde Apostolus ad Roman 7. Eas vocat passiones peccatorum; sed in Christo non fuit fomes peccati: ergo videtur quod non fuerint in eo animae passiones.* Cui argumento ita respondet: *ad tertium dicendum, quod passiones peccatorum sunt motus appetitus sensitiui in illicita tendentes, quod non fuit in Christo, sicut nec fomes peccati.* Sentit ergo D. Thom. motus appetitus in Christo, passiones peccatorum non fuisse, nec actum fomitis, quia in obiecta illicita non tendebant; & consequenter ideo tristitia de morte, passio peccati, nec fomes peccati fuit, quia non erat erga obiectum illicitum, sed potius rationi conforme: nam licet supposito praecepto de morte, displicere in illa efficaciter, esset peccatum; in illa tamen inefficaciter displicere, quatenus mala naturae, & in eius negatione inefficaciter complacere, vt naturae conuenientis, bonum erat, & rationi conforme; fuitque in Christo a ratione superiori imperatum. Quae doctrina est expressa D. Thom. *infrà quaest. 18. art. 5. in corpore,* vbi docet, voluntatem Dei fuisse, quod Christus dolores, passiones, & mortem pateretur, non quod ista secundum se essent volita à Deo, sed ex ordine ad finem redemptionis: sensualitas autem, illa fugiebat, non vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se inspecta, prout naturae difformia erant, & disconuenientia.

54 *Replica 1.*

Sed oppones primò: nam sequitur ex hac solutione fuisse in Christo pugnam interiorem appetitus contra rationem, sed hac concessa non potest negari fomes consistens in appetitu contra rationem surgente, iuxta illud Pauli ad Roman. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meae.* ergo doctrina tradita non subsistit. Patet sequela: nam iuxta

fomit o-

solutionis doctrinam; Christus per appetitum sensitiuum fugiebat, quod voluntas Christi secundum rationem superiorem efficaciter volebat: ergo erat in Christo contrarietas voluntatum sensualitatis, & rationis. Sed in hoc interior pugna appetitus contra rationem consistit: ergo fuit pugna interior in Christo inferioris appetitus contra rationem superiorem.

55 *Secundò.*

Secundò: nam sequitur ex eadem solutione motus appetitus sensitiui præuenientes omnem deliberationem, actus fomitis non esse: consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela: ideò asserimus fugam mortis in Christo non fuisse actum fomitis, quia licet fugeret mortem præceptam, non tamen fugiebat illam, quatenus præceptam, nec prout ad finem redemptionis ordinatam; sed nullus motus appetitus sensitiui, vt præueniens omne voluntatis imperium potest attingere obiectum prohibitum, vt prohibitum: ergo nullus motus appetitus sensitiui præueniens omne imperium rationis, potest fomitis rationem sortiri.

56 *Tertiò.*

Tertiò: si fuga mortis in Christo anteuerteret imperium rationis, haberet rationem fomitis; & tamen non esset fuga de morte, vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se, quatenus mala naturæ: ergo quod de facto fuerit recessus à morte sub hac consideratione, non tollit rationem fomitis. Maior est certa: nam fuga mortis præueniens imperium voluntatis in Christo, esset eiusdem rationis, ac fuga mortis in nobis, supposito quod esset nobis præcepta; in nobis autem fomitis rationem haberet, sicut quiuis alius motus appetitus sensitiui tendens in obiectum prohibitum, & deliberationem præueniens: ergo pariter in Christo. Minor autem probatur: vt enim docet D. Thom. *infra quæst.* 18. *art.* 6. *in corpore* voluntas sensualitatis, hoc est, appetitus sensitiuus, non potest velle mortem; nec illam repudiare, vt ordinatur ad hominum salutem, sed tantum secundum se: ergo si fuga mortis præueniret omne imperium rationis in Christo, non esset recessus à morte, vt ad illum finem ordinata, sed tantum considerata, & inspecta secundum se, prout, scilicet, est mala naturæ.

57 *Ad 1. replicam respondetur.*

Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Nam pugna interior appetitus contra rationem, consistit in contrarietate appetitus ad rationem; vt autem sit contrarietas, requiritur, quod oppositio attendatur in eodem secundum idem, vt docet D. Thom. *infrà quæst.* 18. *art.* 6. *in corpore*: licèt autem appetitus refugeret mortem præceptam, non recusabat illam, prout ad finem redemptionis ordinatam, sed secundùm se inspectam, quatenus malam naturæ. Ratio autem superior non volebat mortem, quatenus malam naturæ, sed prout hominis redimendo proficuam, & ad eius salutem ordinatam; vnde etsi erga idem versarentur, non tamen sub eadem ratione, atque adeo non erat contrarietas; & consequenter, nec pugna appetitus inferioris cum ratione superiori.

58 *Ad 2.*

Ad secundam, nego sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, & inclinatiuè, nempè, inclinando quantum est de se voluntatem ad obiectum prohibitum appetendum sub omnibus circumstantijs, sub quibus prohibitioni subijcitur, nego minorem, & consequentiam. Nam licet appetitus sensitiuus secundum se inspectus, non possit attingere formaliter bonum, aut malum rationis, & consequenter, nec obiectum, vt prohibitum, quia tamen quando vsum rationis præuenit, fertur in obiectum efficaciter; fit, quod quamuis non attingat obiectum prohibitum, quatenus tale formaliter; inclinet tamen quatenus est de se voluntatem ad illud, prout sic attingendum; & ideò fomitis rationem sortitur, eo quod quamuis peccatum non sit, in peccatum tamen inclinat. Fuga autem mortis in Christo non erat à morte prout hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, nec voluntatem Christi, etiam quantum est de se ad mortem fugiendam inspectam sub omnibus circumstantijs inclinabat, sed mortem recusabat displicentia inefficaci acceptam secundum se, quatenus malam naturæ; & ideo fomes non fuit.

59 *Ad 3.*

Et ex his ad tertiam obiectionem respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, nego minorem, & consequentiam. Nam si fuga mortis in Christo omnem deliberationem præcederet, non esset actus inefficax, & conditionatus, sed absolutus, & efficax; vndè quamuis non attingeret formaliter ordinationem mortis ad hominum redemptionem, quia illam non potest attingere ratione sui, inclinaret quantum est de se voluntatem ad illam prout sit efficaciter fugiendam; & ideò fomitis rationem haberet, & pugnaret contra rationem superiorem, mortem amplectentem, quatenus sic ordinatam. Fuga autem mortis, quia imperio voluntatis Christi subdebatur, & ex illo ortum ducebat, non erat efficax recessus à morte, sed inefficax displicentia de illa secundum se, quatenus mala naturæ; vndè, nec formaliter attingebat mortem, quatenus prohibitam, nec causaliter inclinabat voluntatem in illam, prout sic sumptam, & ideò fomitis actus non fuit. Ratio autem est, si præueniret rationem, esset actus absolutus; secus autem prout imperio rationis subdebatur in Christo, est: nam appetitus sensitiuus, quatenus præueniens rationem, solum agit naturaliter; vnde toto impetu, quo potest, fertur in obiectum propositum per prosequutionem, vel fugam, prout autem rationis imperium sequitur, sicut capax est libertatis, ita est capax tendentiæ conditionatæ, & inefficacis in obiectum proprium per modum fugæ, vel prosequutionis.

60 *Instabis primò.*

Sed instabis adhuc primò ex D. Thom. *infrà quæst.* 18. *articul.* 3. *in corpore* vbi in Christo duplicem voluntatem distinguit, vnam per modum rationis, aliam per modum naturæ, & docet, voluntatem per modum naturæ, etiam refugisse mortem: ergo appetitus Christi non liberè, sed necessario, & naturaliter mortem fugiebat; & consequenter non inefficaci, & conditionato motu, sed efficaci, & absoluto, si vera est nostræ solutionis doctrina. Secundò: nam simplex complacentia finis, *Secundò.* mouet quantum est de se ad illius efficacem intentionem: ergo ex eo quod motus, quo Christus mortem fugiebat per appetitum sensitiuum, fuerit displicentia inefficax, non tollitur quominus de se inclinauerit ad fugam, displicentiamque efficacem; & consequenter non impedit, quod fuerit actus fomitis.

61 *Ad 1 instantiam respondes.*

Respondeo ad primam instantiam Diu. Thomam nomine *voluntatis naturæ*, non intelligere voluntatem, vt necessario, & per modum naturæ operantem, sed voluntatem, vt fertur in obiecta terminantia naturalem inclinationem, non inspecta, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, sed præcisè prout conuenientia naturæ in actu prosequutionis, & prout disconuenientia per fugam: quia ergo tristitia voluntatis Christi de morte non terminabatur ad illam, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, qualiter erat præcepta in ordine ad hominum redemptionem, & à Christo secundùm rationem superiorem efficaci voluntate volita, sed vt erat mala, & disconueniens naturæ secundum se, & hoc non per recessum efficacem, & absolutum, sed inefficacem, simplicem, & virtualiter conditionatum, ideo dicit D. T. tristitiam de morte subeunda fuisse in Christo secundum voluntatem naturæ: ex hoc tamen non colligitur non fuisse actum plenè liberum.

62 *Ad 2.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam simplex complacentia finis, non præscindit ab aliqua circumstantia, aut bonitate in fine amato reperta, nec est actus conditionatus, sed absolutus, & ideo mouere, & inclinare potest ad intentionem efficacem finis, quæ in illam prout in se fertur sub omnibus circumstantijs; fuga autem mortis in Christo non respexit mortem sub omnibus circumstantijs, sed tantum vt malum naturæ virtualiter conditionatè. Nam taliter Christus tristitiam mortis admisit, quod si ex illa esset negatio mortis sequenda, illam in se non admitteret, & ideò non potuit mouere ad fugam efficacem mortis per appetitum rationalem; imo de facto erat in Christo simul hæc duplex voluntas, nempe, inefficax, qua mortem voluntate naturæ fugiebat, & efficax, qua illam voluntate rationis amabat, efficaciterque amplectebatur, vt constat ex illo Matthæi 26. *Verùm tamen non sicut ego volo, sed sicut tu, spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, fiat voluntas tua.*

Matth. 26.

§. III.

scentia, vitium ab Augustino dicatur; non oportet, quod sit peccatum formaliter, sed sufficit, quod ad peccatum inclinet: ergo etiam mens D. Thom. sufficienter explicatur per hoc, quod concupiscentia carnis semper sit inclinatio ad peccatum, & obiectiuè, & causaliter peccatum, etiam si quando omnino præueniat rationem, non sit peccatum formaliter.

44 *Opponet contra illum.*

Sed dices: de facto fuerunt in Christo actus aliqui interius inclinantes, & alicientes ad malum: ergo ex eo quod actus appetitus sensitiui, erga obiectum delectabile præter ordinem rationis, ad malum inclinet, non debet a Christo excludi. Consequentia tenet. Et antecedens probatur; vt enim docet D. Thom. *infrà q. 41. art. 1.* & ex Euangelio constat, Christus de facto fuit à Dæmone tentatus; sed Christus non potuit à Dæmone tentari, nisi in illo interueniret aliquis actus interior inclinans, & aliciens ad malum: ergo actus interiores alicientes, & inclinantes ad malum, de facto extiterunt in Christo. Minor probatur; Christus non potuit tentari à Dæmone, nisi interueniente cognitione in intellectu Christi apprehendente obiectum, ad quod Diabolus sua tentatione inducebat, illudque proponente voluntati humanæ Christi; sed apprehensio obiecti, illud voluntati proponens, voluntatem in tale obiectum inclinat, & ad eius amorem allicit: ergo Diabolus Christum tentare non potuit, absque interuentu alicuius actus interioris alicientis, & inclinantis ad malum, quod Diabolus sua suggestione, & tentatione intendebat.

45 *Respondet.*

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, nego maiorem: vt enim Christus fuerit tentatus à Dæmone, non requiritur practica in Christo cognitio proponens voluntati obiectum malum, vt ab ipsa prosequendum, sed sufficit, quod Christus speculatiuè cognouerit Dæmonis tentationem, vt obiectum ad quod sua tentatione alliciebat, sola autem cognitio practica mali ad eius prosecutionem inclinat; ac proinde ex Dæmonis tentatione, non sequitur fuisse in Christo actum aliquem interiorem determinate inclinantem ad malum.

46 *Secundò principaliter arg.*

Secundo principaliter arguitur: nam omnes in actu secundo est actus appetitus sensitiui in obiectum delectabile, quod sit rationi contrarium; sed hic actus fuit in Christo: ergo fuit in illo fomes in actu secundo. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: fuit enim in appetitu Christi tristitia de morte subeunda, vt docet D. Thom. *in hac quæstione art. 7.* constatque ex Matthæi cap. 26. ibi: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Tristitia autem est fuga mali; & consequenter fuit in appetitu Christi fuga mortis sustinendæ; sed hic actus fuit erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium: ergo fuit in Christo actus appetitus sensitiui erga obiectum appetibile ordini rationis contrarium. Probatur minor: obiectum aliquod esse rationi contrarium est esse aliqua lege prohibitum; sed negatio mortis, in quam prædictus actus tendebat, erat Christo prohibita, quandoquidem mors erat Christo præcepta; ergo actus appetitus sensitiui, quo Christus mortem fugiebat, versabatur erga obiectum sensibile ordini rationis contrarium.

Matth. cap. 26.

47 *Respondet Vazquez.*

Huic obiectioni Vazquez *vbi suprà num. 54.* respondet: ideo actum illum, quo Christus per appetitum mortem præceptam fugiebat, fomitem dici non posse, quia non tendebat in aliquid ex se malum, sed solum lege positiua prohibitum; fomes autem non importat, quemcumque motum appetitus, cui si voluntas efficaciter consentiret, peccaret, sed motum appetitus in id, quod est de se malum, vt turpem motum libidinis.

48 *Reijcitur eius solut.*

Hæc tamen doctrina non placet: nam actus appetitus sensitiui inclinans voluntatem ad malum, sola lege positiua prohibitum, obtinet rationem fomitis in actu secundo: ergo ex eo solum quod fuga mortis in Christo non tenderet in obiectum de se malum, sed sola lege positiua prohibitum insufficienter a ratione fomitis actualis excluditur. Antecedens probatur primo: actus appetitus inclinans ad esum carnium in die, in qua sunt prohibitæ, rationem fomitis obtinet; & tamen obiectum non est ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo antecedens est verum.

Anteced. probat. 1.

49 *Secundo.*

Secundo: nam actus appetitus, qui vere est tentatio interior ad malum, verè, & propriè est actus fomitis; sed actus appetitus inclinans voluntatem in obiectum lege positiua prohibitum, est vere tentatio interior: ergo vere est actus fomitis. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: Dæmon exterius suadens actum lege positiua prohibitum, propriè dicitur exteriori tentatione tentare, nam verè, & propriè primos Parentes tentauit, quamuis non suaserit actum ab intrinseco malum, sed sola lege positiua prohibitum: ergo actus appetitus sensitiui interius voluntatem alliciens, illamque inclinans ad malum sola lege positiua prohibitum, verè, & propriè est interior tentatio.

50 *Tertiò.*

Denique, nam si actus ille, quo Christus mortem fugiebat, præueniret deliberationem rationis, illamque turbaret, & impediret ab efficaci motus appetitione, & in oppositam efficaciter inclinaret, citra dubium esset fomes; & tamen non esset tendentia in obiectum de se malum, sed solum quia lege positiua prohibitum: ergo vt actus appetitus rationem fomitis sortiatur, nec est necessarium, quod versetur erga obiectum de se malum, sed sufficit, quod inclinet in obiectum lege positiua prohibitum.

51 *Aliorum solutio.*

Aliorum solutio est: ideò fugam mortis in Christo, & actum quo tristabatur, non posse fomitem dici, quia non præueniebat rationem deliberatam, sed ab illa imperabatur ex fine manifestandi infirmitatem naturæ. Sed nec ista solutio est sufficiens: si namque motus ille, quo Christus fugiebat mortem esset erga obiectum illicitum, quamuis a ratione imperaretur, non ideò actus fomitis non esset; imò aliquid amplius haberet, nempè, esse peccatum formaliter: ergo ex eo solum, quod rationem non præueniat, malè infertur actum fomitis non esse. Consequentia patet. Et antecedens probatur. motus namque appetitus sensitiui erga obiectum dissonum rationi, ex eo quod voluntas consentiat, non desinit esse actus fomitis; imò ex hoc consensu euadit malus, & peccaminosus formaliter: ergo si fuga mortis in Christo esset erga obiectum illicitum, quamuis non præueniret deliberationem rationis, sed voluntatis imperio subesset, non ideò actus fomitis non esset.

Reijcitur.

52 *Traditur, & defenditur vera solutio.*

Quarè omissis his solutionibus, ad argumentum respondeo; ideò actum quo Christus mortem fugiebat, fomitis actum non fuisse, quia non erat erga obiectum illicitum, nec rectæ rationi difformis; sed potius valdè conformis: nam mors non erat Christo præcepta prout erat malum naturæ, sed attentis omnibus circumstantiis, & prout ad finem redemptionis conducebat, & similiter negatio mortis, non erat Christo prohibita, prout erat bona, & conueniens naturæ, sed attentis omnibus circumstantiis, & prout opponebatur morti, vt ad finem redemptionis conducenti. Motus autem appetitus sensitiui, quo Christus tristabatur de morte, non erat de illa attentis omnibus circumstantiis, sed præcisè, vt erat mala naturæ, nec mortis negationem attingebat sub omnibus circumstantiis, sed erat quædam simplex complacentia de negatione mortis, prout naturæ conuenientе, & fuga simplex mortis prout est mala, & disconueniens naturæ, & quia displicere in morte prout sic, & in negatione mortis sic inspecta complacere, nullatenus erat prohibitum; fit consequens, quod actus ille non esset erga obiectum illicitum, & ideò nec actus fomitis.

53 *Est D. T. conformis.*

Quæ solutio est Diui Thomæ *in præsenti articulo quarto ad tertium*, quod tale erat: *Passiones animæ videntur idem esse cum fomite peccati. vnde Apostolus ad Roman. 7. eas vocat passiones peccatorum; sed in Christo non fuit fomes peccati: ergo videtur quod non fuerunt in eo animæ passiones.* Cui argumento ita respondet: *ad tertium dicendum, quod passiones peccatorum sunt motus appetitus sensitiui in illicita tendentes, quod non fuit in Christo, sicut nec fomes peccati.* Sentit ergo D. Thom. motus appetitus in Christo, passiones peccatorum non fuisse, nec actum fomitis, quia in obiecta illicita non tendebant; & consequenter ideo tristitia de morte, passio peccati, nec fomes peccati fuit, quia non erat erga obiectum illicitum, sed potius rationi conforme: nam licet supposito præcepto de morte, displicere in illa efficaciter, esset peccatum; in illa tamen inefficaciter displicere, quatenus mala naturæ, & in eius negatione inefficaciter complacere, vt naturæ conuenienti, bonum erat, & rationi conforme; fuitque in Christo a ratione superiori imperatum. Quæ doctrina est expressa D. Thom. *infrà quæst. 18. art. 5. in corpore*, vbi docet, voluntatem Dei fuisse, quod Christus dolores, passiones, & mortem pateretur, non quod ista secundum se essent volita à Deo, sed ex ordine ad finem redemptionis: sensualitas autem, illa fugiebat, non vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se inspecta, prout naturæ difformia erant, & disconuenientia.

54 *Replicatur 1.*

Sed oppones primò: nam sequitur ex hac solutione fuisse in Christo pugnam interiorem appetitus contra rationem, sed hac concessa non potest negari fomes consistens in appetitu contra rationem surgente, iuxta illud Pauli ad Roman. 7. *Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ:* ergo doctrina tradita non subsistit. Patet sequela: nam iuxta

solutionis doctrinam, Christus per appetitum sensitiuum fugiebat, quod voluntas Christi secundum rationem superiorem efficaciter volebat: ergo erat in Christo contrarietas voluntatum sensualitatis, & rationis. Sed in hoc interior pugna appetitus contra rationem consistit: ergo fuit pugna interior in Christo inferioris appetitus contra rationem superiorem.

55 *Secundò.*

Secundò: nam sequitur ex eadem solutione motus appetitus sensitiui praeuenientes omnem deliberationem, actus fomitis non esse: consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela: ideò asserimus fugam mortis in Christo non fuisse actum fomitis, quia licet fugeret mortem praeceptam, non tamen fugiebat illam, quatenus praeceptam, nec prout ad finem redemptionis ordinatam; sed nullus motus appetitus sensitiui, vt praeueniens omne voluntatis imperium potest attingere obiectum prohibitum, vt prohibitum: ergo nullus motus appetitus sensitiui praeueniens omne imperium rationis, potest fomitis rationem sortiri.

56 *Tertiò.*

Tertiò: si fuga mortis in Christo anteuerteret imperium rationis, haberet rationem fomitis; & tamen non esset fuga de morte, vt ad finem redemptionis ordinata, sed secundum se, quatenus mala naturae: ergo quod de facto fuerit recessus à morte sub hac consideratione, non tollit rationem fomitis. Maior est certa: nam fuga mortis praeueniens imperium voluntatis in Christo, esset eiusdem rationis, ac fuga mortis in nobis, supposito quod esset nobis praecepta: in nobis autem fomitis rationem haberet, sicut quiuis alius motus appetitus sensitiui tendens in obiectum prohibitum, & deliberationem praeueniens: ergo pariter in Christo. Minor autem probatur: vt enim docet D. Thom. *infra quaest.* 18. *art.* 6. *in corpore* voluntas sensualitatis, hoc est, appetitus sensitiuus, non potest velle mortem; nec illam repudiare, vt ordinatam ad hominum salutem, sed tantum secundum se: ergo si fuga mortis praeuenires omne imperium rationis in Christo, non esset recessus a morte, vt ad illum finem ordinata, sed tantum considerata, & inspecta secundum se, prout, scilicet, est mala naturae.

57 *Ad 1. replicam respondetur.*

Respondeo ad primam replicam, negando sequelam. Nam pugna interior appetitus contra rationem, consistit in contrarietate appetitus ad rationem; vt autem sit contrarietas, requiritur, quod opposito attendatur in eodem secundum idem, vt docet D. Thom. *infrà quaest.* 18. *art.* 6. *in corpore*: licèt autem appetitus refugeret mortem praeceptam, non recusabat illam, prout ad finem redemptionis ordinatam, sed secundum se inspectam, quatenus malam naturae. Ratio autem superior non volebat mortem, quatenus malam naturae, sed prout hominis redimendo proficuam, & ad eius salutem ordinatam; vnde etsi erga idem versaretur, non tamen sub eadem ratione, atque adeo non erat contrarietas; & consequenter, nec pugna appetitus inferioris cum ratione superiori.

58 *Ad 2.*

Ad secundam, nego sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, & inclinatiuè, nempè, inclinando quantum est de se voluntatem ad obiectum prohibitum appetendum sub omnibus circumstantijs, sub quibus prohibitioni subijcitur, nego minorem, & consequentiam. Nam licet appetitus sensitiuus secundum se inspectus, non possit attingere formaliter bonum, aut malum rationis, & consequenter, nec obiectum, vt prohibitum, quia tamen quando vsum rationis praeuenit, fertur in obiectum efficaciter; fit, quod quamuis non attingat obiectum prohibitum, quatenus tale formaliter; inclinet tamen quatenus est de se voluntatem ad illud, prout sic attingendum; & ideò fomitis rationem sortitur, eo quod quamuis peccatum non sit, in peccatum tamen inclinat. Fuga autem mortis in Christo non erat à morte prout hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, nec voluntatem Christi, etiam quantum est de se ad mortem fugiendam inspectam sub omnibus circumstantijs inclinabat, sed mortem recusabat displicentia inefficaci acceptam secundum se, quatenus malam naturae; & ideo fomes non fuit.

59 *Ad 3.*

Et ex his ad tertiam obiectionem respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: formaliter, concedo minorem: causaliter, nego minorem, & consequentiam. Nam si fuga mortis in Christo omnem deliberationem praecederet, non esset actus inefficax, & conditionatus, sed absolutus, & efficax; vndè quamuis non attingeret formaliter ordinationem mortis ad hominum redemptionem, quia illam non potest attingere ratione sui, inclinaret quantum est de se voluntatem ad illam prout sit efficaciter fugiendam; & ideò fomitis rationem haberet, & pugnaret contra rationem superiorem, mortem amplectentem, quatenus sic ordinatam. Fuga autem mortis, quia imperio voluntatis Christi subdebatur, & ex illo ortum ducebat, non erat efficax recessus à morte, sed inefficax displicentia de illa secundum se, quatenus mala naturae: vndè, nec formaliter attingebat mortem, quatenus prohibitam, nec causaliter inclinabat voluntatem in illam, prout sic sumptam, & ideò fomitis actus non fuit. Ratio autem discriminis, si praeuenitur rationem, esset actus absolutus; secus autem prout imperio rationis subdebatur in Christo, est: nam appetitus sensitiuus, quatenus praeueniens rationem, solum agit naturaliter: vnde toto impetu, quo potest, fertur in obiectum propositum per prosequutionem, vel fugam, prout autem rationis imperium sequitur, sicut capax est libertatis, ita est capax tendentiae conditionatae, & inefficacis in obiectum proprium per modum fugae, vel prosequutionis.

60 *Instabis primò.*

Sed instabis adhuc primò ex D. Thom. *infrà quaest.* 18. *articul.* 3. *in corpore* vbi in Christo duplicem voluntatem distinguit, vnam per modum rationis, aliam per modum naturae, & docet, voluntatem per modum naturae, etiam refugisse mortem: ergo appetitus Christi non liberè, sed necessario, & naturaliter mortem fugiebat; & consequenter non inefficaci, & conditionato motu, sed efficaci, & absoluto, si vera est nostrae solutionis doctrina. *Secundò.* Secundò: nam simplex complacentia finis, mouet quantum est de se ad illius efficacem intentionem: ergo ex eo quod motus, quo Christus mortem fugiebat per appetitum sensitiuum, fuerit displicentia inefficax, non tollitur quominus de se inclinauerit ad fugam, displicentiamque efficacem; & consequenter non impedit, quod fuerit actus fomitis.

61 *Ad 1 instantiam respondet.*

Respondeo ad primam instantiam Diu. Thomam nomine *voluntatis naturae*, non intelligere voluntatem, vt necessario, & per modum naturae operantem, sed voluntatem, vt fertur in obiecta terminantia naturalem inclinationem, non inspecta, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, sed praecisè prout conuenientia naturae in actu prosequutionis, & prout disconuenientia per fugam: quia ergo tristitia voluntatis Christi de morte non terminabatur ad illam, vt hic, & nunc sub omnibus circumstantijs, qualiter erat praecepta in ordine ad hominum redemptionem, & a Christo secundum rationem superiorem efficaci voluntate volita, sed vt erat mala, & disconueniens naturae secundum se, & hoc non per recessum efficacem, & absolutum, sed inefficacem, simplicem, & virtualiter conditionatum, ideò dicit D. T. tristitiam de morte subeunda fuisse in Christo secundum voluntatem naturae: ex hoc tamen non colligitur non fuisse actum pleuè liberum.

62 *Ad 2.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam simplex complacentia finis, non praescindit ab aliqua circumstantia, aut bonitate in fine amato reperta, nec est actus conditionatus, sed absolutus, & ideò mouere, & inclinare potest ad intentionem efficacem finis, quae in illam prout in se fertur sub omnibus circumstantijs; fuga autem mortis in Christo non respexit mortem sub omnibus circumstantijs, sed tantum vt malum naturae virtualiter conditionatè. nam taliter Christus tristitiam mortis admisit, quod si ex illa esset negatio mortis sequenda, illam in se non admitteret, & ideò non potuit mouere ad fugam efficacem mortis per appetitum rationalem; imo de facto erat in Christo simul haec duplex voluntas, nempe, inefficax, qua mortem voluntate naturae fugiebat, & efficax, qua illam voluntate rationis amabat, efficaciterque amplectebatur, vt constat ex illo Matthaei 26. *Verùm tamen non sicut ego volo, sed sicut tu, spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, fiat voluntas tua.*

Matth. 26.

§. III.

Secunda conclusio statuitur.

63 *Secunda conclusio. Prob. 1.*

SECVNDA CONCLVSIO SIT. *Fomes in actu secundo, hoc est, motus inordinati appetitus, non potuerunt esse in Christo, etiam de potentia absoluta.* ita Auctores quartæ, & vltimæ sententiæ. Et probatur primò ratione ex summa sanctitate desumpta: nam summa, & infinita sanctitas pugnat essentialiter, non solum cum peccato, sed etiam cum motibus appetitus ad peccatum inclinantibus; sed humanitas Christi Domini ex vi gratiæ substantialis vnionis est infinitè, & summè sancta: ergo in illa sic vnita repugnant essentialiter motus inordinati appetitus ad peccatum inclinantes. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò: nam sanctitas summè talis, summè distat à peccato; sed maior à peccato distantia est non solum opponi cum ipso peccato, sed etiam repugnare cum eo quod ad peccatum inclinat: ergo summa sanctitas non solum opponitur cum peccato, sed etiam essentialiter pugnat cum motibus appetitus ad peccatum inclinantibus.

Maior probat. 1.

64 *Secundò.*

Secundò: nam gratia vnionis, quia summa sanctitas est; & consequenter summè distans à peccato, non solum peccato opponitur, sed etiam potentiæ ad peccandum expeditæ, vt fatetur Cardinalis Lugo *vbi suprà*: sed motus inordinati appetitus, quamuis rationem præueniant, & libertate non gaudeant; & consequenter nec malitia morali formaliter, magis ad peccatum accedunt, quam potentia proximè expedita ad peccandum, cum ad peccatum inclinent; potentia autem expedita peccandi, inclinationem ad peccatum non dicat: ergo ex eodem conceptu, nempè, summæ sanctitatis, summæque distantiæ à peccato, debet essentialiter opponi, non solum cum peccato, sed etiam cum omni illo, quod ad peccatum inclinat, quales sunt prædicti motus.

65 *Tertiò.*

Tertiò: nam motus huiusmodi, quamuis quia indeliberati sunt, malitia morali non gaudeant, dicunt tamen quandam indecentiam moralem in natura sensitiua cum rationali coniuncta, vnde viri sancti illos pati, ab illisque vexari erubescunt; sed sanctitas summa ex conceptu summæ sanctitatis, non solum pugnat cum malitia morali, sed etiam cum omni eo quod moralem indecentiam importat: ergo pugnat essentialiter cum motibus inordinatis appetitus sensitiui, quamuis rationem præueniant, ideoque non sint peccata formaliter.

66 *Minor probat. 1.* *Secundò.*

Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primò: nam sanctitas pugnans, nedum cum morali malitia, sed etiam cum indecentia morali, maior est in ratione sanctitatis, quam illa, quæ solum malitiæ morali opponitur: ergo summa sanctitas ex conceptu summæ sanctitatis opponitur cum indecentia morali. Secundò: vt enim fatentur communiter Auctores, impeccabilitatem humanitatis Christi defendentes, gratia vnionis quia summa sanctitas est, non solum opponitur cum transgressione legis obligantis ad culpam, sed etiam cum transgressione legis, non ad culpam, sed ad pœnam obligantis: vnde asserunt, Christo ratione summæ sanctitatis repugnare essentialiter transgredi legem pœnalem, & esse dignum aliqua reprehensione; sed transgressio legis quæ pure pœnalis est, non est peccatum formaliter, sed solum indecens aliqua morali indecentia: ergo sanctitas summa ex conceptu summæ sanctitatis, non solum pugnat cum peccato, sed etiam cum omni eo quod moralem indecentiam importat.

67 *Tertiò.*

Denique probatur minor: non enim est implicatoria ex terminis sanctitas essentialiter opposita, non solum cum malitia morali, sed etiam cum morali indecentia, vel assigna implicationem; sed hoc admisso non potest huiusmodi oppositio negari gratiæ substantiali vnionis ex conceptu summæ sanctitatis: ergo non solum pugnat cum malitia morali, sed etiam cum morali indecentia. Quod amplius vrgetur: nam diuinitas, vt sanctificans Deum non solum opponitur cum malitia, sed etiam cum morali indecentia; nam nulla est ratio cur oppositio cum indecentia morali essentialiter importet modum communicandi à se: ergo hanc oppositionem præstat humanitati, cui conuenit per communicationem.

Confirmat.

68 *Respondebis.*

Dices: in huiusmodi motibus inordinatis, nec reperitur moralem malitiam, nec indecentiam moralem respectu humanitatis Christi, licet in hominibus iustis moralem indecentiam importent. Et ratio discriminis est: namque in illis mouent, & alliciunt illorum voluntatem ad peccandum, eo quod impeccabiles non sunt; Christus autem, quia impeccabilis erat, non poterat à motibus inhonestis perturbari, nec ab illis ad peccandum allici, vel moueri, & ideò in humanitate Christi impeccabili, nec moralem malitiam, nec moralem indecentiam dicebant.

69 *Contra 1.* *Secundò.*

Sed contra primò: nam licet voluntas Christi, eo quod peccare non poterat, non posset de facto allici à prædictis motibus, & ad malum inclinari, de se tamen ad malum inclinant, & alliciunt voluntatem: at in actu quantum est de se ad malum excitante, & mouente, aliqua indecentia inuenitur: ergo à motibus inordinatis non potest indecentia præscindi. Secundò: nam sequitur ex hac solutione huiusmodi motus potuisse esse in Christo, non solum præueniente rationem, sed etiam ratione aduertente: consequens absurdum videtur: ergo solutio tradita est falsa. Probatur sequela: nam voluntas Christi non poterat ab illis ad peccatum incitari: ergo quamuis ratio aduerteret inordinatos motus in appetitu surgentes, nulla foret indecentia; & consequenter possent esse in humanitate Christi, etiam vigilante, & aduertente ratione.

70 *Tertiò.*

Tertiò: nam sequitur, motus inordinatos appetitus sensitiui, non solum esse potuisse, sed etiam de facto fuisse in humanitate Christi: consequens admitti non potest: ergo nec solutio tradita. Probo sequelam: seclusa à prædictis motibus omni indecentia morali, nulla esset ratio, cur in humanitate Christi non fuerint, imò adesset ratio, vt ei concedantur de facto; at iuxta solutionis doctrinam, nullam habent indecentiam moralem: ergo ex illa sequitur, esse de facto in Christo admittendos. Maior probatur: nam seclusa omni indecentia morali, Christus illos motus vincens, nobis præbuisset exemplum vincendi tentationes interiores, illasque in se ipso superando, sua victoria nobis meretur auxilia ad similes tentationes vincendas: ergo sicut his rationibus tentari Dæmone exteriori tentatione permisit, oportuisset etiam interius tentari à carne, & à motibus inordinatis appetitus sensitiui, si in illis nulla indecentia inuenitur in humanitate impeccabili.

71 *Oppones.*

Oppones: de facto in Christo motus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile non contrarium rationi numquam extiterunt, vt rationem præuenientes, & non imperati ab illa; & tamen potuerunt de potentia absoluta existere in natura humana Christi ante omne imperium rationis, & non imperati ab illo: ergo ex eo quod motus inordinati appetitus nullam indecentiam importent, ideoque potuerint esse in Christo de potentia absoluta, non sequitur, fuisse in illo de facto. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam prædicti motus, vt rationem præuenientes, non sunt peccata formaliter, nec peccata materialiter, nec in peccatum aliqua ratione inclinant: ergo non repugnat in humanitate vnita de potentia absoluta inueniri.

72 *Responderi potest ex Recentiorum doctrina.*

Huic obiectioni responderi potest ex quorundam Recentiorum doctrina, negando minorem. Nam motus appetitus sensitiui præueniens rationem, & illius imperio non subiici, est modus operandi contra debitum naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ, cui prout sic debetur naturæ rationali sub esse, illius imperio regi, illudque non præuenire, & ideo motus isti, quamuis erga obiecta honesta, & rationi non difformia, non potuerunt esse in Christo, etiam de potentia absoluta, nisi ex imperio rationis.

73 *Displicet primò.*

Hæc tamen doctrina non placet primò: quia falsum est naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ deberi, quod numquam suis motibus rationem præueniat, sed semper ex illius imperio operetur: ergo solutio tradita falso fundamento nititur. Probatur antecedens: subiectio appetitus ad rationem præstita à iustitia originali, fuit indebita naturæ humanæ, & ex gratia illi concessa: ergo quod natura sensitiua non operetur, nisi ex imperio rationis, illamque præuenire non possit, non debetur illi, etiam vt naturæ rationali coniunctæ.

74 *Secundò.*

Secundò: nam si naturam sensitiuam non operari, nisi ex imperio rationis, esset illi debitum, vt rationali coniunctæ, conueniret illi in puris naturalibus conditæ: consequens est falsum, & contra omnes Theologos 1.2.q. 109 art. 2. asserentes, naturam in puris naturalibus conditam duplici inclinatione gaudere, rationali, scilicet, & sensitiua, sine vnius subordinatione ad aliam: ergo falsa etiam est tradita solutio. Probatur sequela: naturæ namque in puris naturalibus conditæ conuenirent omnia prædicata illi debita: ergo si modus ille operandi semper ex imperio rationis, & illud non præuenire, esset debitus naturæ sensitiuæ, vt rationali coniunctæ, conueniret naturæ in puris naturalibus conditæ.

75 *Tertiò.*

Tertiò: nam cùm natura sensitiua, vt in homine, inclinet per se in prædictum modum operandi, potest Deus modum il-

lem naturæ Verbo vnitæ negare; sed naturæ sensitiuæ ex coniunctione ad naturam rationalem in homine, ad summum potest prædicta inclinatio competere: ergo potest de potentia absoluta natura sensitiua Christi rationalem præuenire, & non semper ex illius imperio operari. Maior probatur: etenim rationalis natura de se inclinat ad virtutes naturales, & tamen potuit de potentia absoluta Verbo hypostaticè vniri sine aliquo habitu virtutis: ergo quamuis de se inclinet natura sensitiua, vt rationali coniuncta, ad operandum semper ex imperio rationis: potuit Deus de potentia absoluta modum istum operandi naturæ sensitiuæ Christi negare.

76 *Quartò.*

Denique: nam esto naturæ sensitiuæ, vt coniunctæ rationali, esset debitum operari semper ex imperio naturæ rationalis, illudque non præuenire, non sequitur, non posse in Christo sine tali subordinatione operari: ergo falsò negatur possibile de potentia absoluta. Probatur antecedens: naturæ ex vnione ad Verbum debentur gratia, virtutes, & visio beatifica; & tamen de potentia absoluta potuit humanitas Verbo vniri sine aliquo ex prædictis donis, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo quamuis naturæ sensitiuæ, vt in homine, deberetur operari semper ex imperio rationis, non sequitur, non posse in Christo de potentia absoluta sine tali subiectione operari.

77 *Vera solutio.*

Quare melius respondetur secundò, concessa maiori, & minori, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam vt motus sensitiui rationem in humanitate Christi præuenirent, nulla congruentia inuenitur; & ideò quamuis non implicet talis modus operandi in humanitate vnita, non est vnde colligamus, de facto extitisse in Christo, vt autem motus inordinati contra rationem insurgerent, si nulla ratione implicaret, sufficiens congruentia inuenitur, nempè, quod Christus illos vincendo nobis exemplum præberet, & nobis sua victoria auxilium gratiæ mereretur ad similes tentationes vincendas; & ideò si non repugnaret, de facto in Christo extitissent.

78 *Secundò probatur conclusio.*

Secundò probatur conclusio ratione ex obligatione Verbi desumpta: nam motus inordinati appetitus, quamuis quia indeliberati, & ideo non potentes à natura rationali coerceri, non essent peccata respectu humanitatis Christi, Verbo in se ipso ad culpam imputarentur, sed implicat hæc imputatio: ergo implicat motus inordinati indeliberati appetitus sensitiui in humanitate vnita. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; Verbo ex vnione humanitate ad ipsum, inest obligatio specialis gubernandi humanitatem, nedum vt rationalem, sed etiam vt sensitiuam; & alias potest prædictos motus coercere, & ne insurgant curare: ergo sinere prædictos motus insurgere, illosque non prohibere, imputabitur Verbo ad peccatum. Minor probatione non indiget. Maior constat: nam obligatio gubernandi consurgit ex coniunctione in vna Christi persona, sed non solum est coniuncta Verbo natura prout rationalis, sed etiam prout sensitiua: ergo inest Verbo obligatio gubernandi humanitatem, & illius mala vitandi secundum vtramque rationem. Consequentia autem probatur: quia namque naturæ prout rationali, incumbit obligatio gubernandi se ipsâ, vt sensitiuâ, si prædicti motus insurgerent natura rationali aduertente, & illos potente impedire, imputarentur ipsi ad peccatum: ergo si Verbo conuenit obligatio gubernandi naturam, vt sensitiuam, cum alias possit prædictos motus inordinatos vitare attribuentur ipsi ad culpam.

79 *Opponet.*

Obijcies: si Verbum naturam irrationalem assumeret, vt de potentia absoluta potuisse cum frequentiori sententia docuimus *suprà q. 4. disp.* 18. non teneretur motus appetitus sensitiui vitare. ergo pariter in natura sensitiua coniuncta cum rationali, quam sibi vniuit de facto, non tenetur speciali obligatione vitare prædictos motus, quando rationem præueniunt. Antecedens probatione non indiget. Consequentia autem probatur. Tum: quia natura sensitiua hominis eiusdem rationis est cum natura sensitiua bruti, quatenus operatur, præueniendo omnino rationem, cum solum distinguatur ab illa prout est apta rationi obedire: ergo si in natura irrationali non teneretur Verbum prædictos motus vitare, nec in natura sensitiua, quam sibi de facto vniuit cum rationali coniunctam, tenetur vitare prædictos motus, quando omnino rationem præueniunt.

Consequentia prob. primò.

Secundò.

Secundò: nam ideo non teneretur motus appetitus sensitiui in natura irrationali vitare, quia essent prædictæ naturæ connaturales, & quia peccata non essent; sed motus inordinati appetitus sensitiui naturæ sensitiuæ cum rationali coniunctæ, sunt huic naturæ connaturales, & alias peccata non sunt, quando rationem præueniunt: ergo Verbum non tenetur prædictos motus vitare.

80 *Tertiò.*

Tertiò; nam ideo Verbum non teneretur motus appetitus sensitiui naturæ irrationalis sibi coniunctæ coercere, quia in natura irrationali non adest obligatio prædictos motus vitandi; sed nec etiam in humanitate est obligatio vitandi prædictos motus omninò indeliberatos: ergo in Verbo talis obligatio non datur. Confirmatur, & vrgetur: indè namque *disputatione præcedenti* probauimus, non esse in Verbo obligationem specialem expellendi peccatum habituale, si in natura assumpta præcederet; quia in natura vnita talis obligatio non esset, excludendi à se statim peccatum habituale; obligatio autem Verbi excludendi à natura peccatum ratione specialis regiminis, non potest naturæ obligationem excedere; sed in humanitate Verbo hypostaticè vnita, non est obligatio vitandi motus inordinatos appetitus sensitiui, quando rationem præueniunt: ergo nec in Verbo est constituenda obligatio, prædictos motus coercendi.

81 *Respondet. Ad 1. probat. consequentiæ.*

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, quia licet natura sensitiua hominis, quatenus rationem præuenit, eiusdem rationis sit *physicè* cum natura irrationali, non tamen est eiusdem rationis in consideratione morali, quia ex tali coniunctione cum natura rationali redduntur prædicti motus moraliter indecentes, & peccaminosi *obiectiuè* inclinantesque ad peccatum, & ideò quamuis nulla esset in Verbo obligatio ad illos motus in natura irrationali coercendos, rectè à nobis constituitur in Verbo specialis obligatio vitandi prædictos motus in natura sensitiua cum rationali coniuncta. Et ex his ad secundam probationem nego causalem maioris, vt adæquatam:

Ad 2.

non enim solum negatur obligatio in Verbo respectu naturæ irrationalis vitandi prædictos motus, quia peccata non sunt, sed insuper quia non sunt moraliter indecentes, nec in peccatum inclinantes; in natura autem sensitiua coniuncta cum rationali, quamuis non sint mali malitia morali formaliter, quando rationem præueniunt, sunt tamen moraliter indecentes, vtpotè mali *obiectiuè*, & in malum inclinantes, & ideo est in Verbo obligatio illos coercendi, & vitandi.

82 *Ad 3.*

Ad tertiam consequentiæ probationem, nego causalem maioris, sed ob causas assignatas, quæ in natura irrationali non militant, benè tamen in natura sensitiua coniuncta cum rationali, illique identificata. Et quidem certum est, quod si Verbum naturam irrationalem sibi hypostaticè vniret in vnitatem suppositi, non solum non teneretur motus appetitus sensitiui coercere, sed quod de facto sineret naturam irrationalem in motus illos exire; & tamen quod de facto motus inordinati appetitus sensitiui in humanitate existerent, nullus Catholicus docuit, idque asserere est hæresis manifesta: ergo quia in his motibus aliqua indecentia inuenitur in natura sensitiua cum rationali coniuncta, quæ in eisdem in natura irrationali nullatenus inuenitur; ac proindè ex eo quod Verbo naturæ irrationali coniuncto, obligatio non adesset vitandi motus appetitus sensitiui, eiusmodi illatio esse nequit ad negandam huiusmodi obligationem in Verbo vnito naturæ sensitiuæ cum rationali in humanitate coniunctæ.

83 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem, distinguo maiorem: per se, concedo maiorem: per accidens tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet in humanitate vnita non sit obligatio vitandi prædictos motus, hoc ideò est, quia non potest illos vitare, quando rationem præueniunt, vnde si posset, teneretur illos vitare, & hoc est non teneri per accidens, cumque in Verbo prædicta ratio non militet, cum illos coercere possit; fit consequens, quod in illo sit specialis obligatio illos coercendi, & vitandi. At verò in ordine ad peccatum habituale, & illius expulsionem, non est obligatio per se ad illam statim ponendam, cum supposita potentia in homine, qui peccauit, disponendi se ad remissionem, destructionemque habitualis peccati, vt de facto in omnium sententia supponitur, non teneretur homo, qui semel peccauit, se ad illius remissionem disponere; & consequenter nec humanitas teneretur si postquam peccauit, assumeretur à Verbo, & ex hoc intulimus *disp. præc.* § 2. non fore in Verbo obligationem statim destruendi peccatum habituale in humanitate vnita, casu in quo sibi vniret naturam, quæ ante assumptionem peccasset.

84 *Non est in homine obligatio ad statim se disponendum ad destructionem peccati habitualis.*

85 *Vltimo probat. conclusio.*

Denique probatur conclusio: repugnat Deum vt causam specialem causare motus inordinatos appetitus sensitiui; sed si darentur in humanitate vnita, Verbum prout in ea subsistit, esset specialis causa motuum inordinatorum appetitus sensitiui: ergo tales motus implicant in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *disput. præced*, §. 9. vbi ostendimus omnes operationes humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ attribuendas esse Verbo, vt in illa subsistenti, non solum *denominatione*, verum etiam *influxione*, & *effectione*, vt causæ particulari; cum ergo motus inordinati appetitus, sint actiones naturæ sensitiuæ, necessariò essent Verbo, vt in illa subsistenti attribuendæ, vt causæ particulari. Maior autem præterquamquod frequentior Theologorum sententia illam docet. Probatur primò: nam motus prædicti, esto nō sint peccaminosi formaliter, sunt mali materialiter

Deus non potest vt causa specialis causare motus inordinatos appetitus sensitiui, nec habere vim causandi.

ctiua obiectiua: ergo non possunt effici à Deo, vt causa particulari.

86 Secundò nam habitus vitiosus non potest à Deo causari, vt causa particulari etiam de potentia absoluta, vt cum frequentiori sententia docuimus 1.2 q. 71 art. 1. & hoc ideò, quia licet peccatum non sit, determinatè tamen in peccatum inclinat, & Deo repugnat esse causam specialem entitatis determinatè in peccatū inclinantis; sed motus inordinati appetitus sensitiui præuenientes vsum rationis, quamuis peccata non sint, in peccatum tamen inclinant: ergo Deus non potest illos, vt causa particulari causare. Deniq; probatur maior; licet namq; odium Dei vsum rationis præueniens nō sit peccatū formaliter, vtpotè cum liber non sit, & sine libertate peccatum esse non possit, non tamen potest à Deo efficienter, vt causa particulari procedere: ergo pariter motus inordinati appetitus, quamuis peccata non sint ex defectu libertatis, non possunt à Deo, vt à causa particulari causari.

87 *Confirm.* Et ex his robur accipiunt, quæ in nostræ sententiæ probationem adduximus, & in hunc modum vrgentur: odium Dei indeliberatum implicat in humanitate vnita, siuè ratione summæ sanctitatis, siuè ratione obligationis specialis illam gubernandi, & in bono continendi, siuè quia repugnat Verbo, vt subsistenti in humanitate attribui, vt causæ particulari: ergo ex eisdem principijs implicant in humanitate vnita motus inordinati appetitus sensitiui, etiam indeliberati. Antecedens admittunt plures contrariæ sententiæ Auctores. Consequentia autem probatur a paritate rationis.

88 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam, & disparitatem reddes: nam odium Dei indeliberatè elicitum, esto non sit peccatum formaliter, est tamen materialiter peccatum, & sanctitati infinitæ non solum repugnat peccatum formaliter, sed etiam materialiter tale. Motus autem inordinati appetitus sensitiui non sunt peccata, nec materialiter, quando rationem præueniunt, sed actiones naturales animalis; & ideò non est vndè repugnent cū sanctitate infinita, nec cur non possint adeò, vt a causa particulari causari, & a Verbo vt subsistente in humanitate effici, ab illoque sustentari. Ita Arriaga *disput.* 35. *sect.* 4. *subsect.* 2. *num.* 20.

89 *Contra* 1. Sed contra primò: nam actum aliquem esse materialiter peccatum, est erga obiectum malum, & prohibitum versari, sinè formali malitia ex defectu aduertentiæ ad præceptum, vel defectu libertatis; sed motus inordinati appetitus sensitiui versantur erga obiecta prohibita, & solum a malitia excusantur ex defectu libertatis: ergo sunt materialiter peccata. Consequentia tenet. Maior ex ipsis terminis constat: non enim potest peccatum materialiter à peccato formaliter tali distinctum, aliter explicari, nec alia ratione odium Dei indeliberatum, est peccatum materialiter, nisi quia prohibitum est, & à malitia excusatur ex defectu libertatis, vel ex defectu notitiæ prohibitionis, & ignorantia inuincibili, si forte potest admitti. Minor autem probatur: nam motus inordinati appetitus, & in hoc distinguuntur a motibus ordinatis, vel a motibus non inordinatis, qui illi tendunt in obiecta, aut lege naturali, aut positiua probibita; isti autem in obiecta sensibilia, quæ nulli legi aduersantur: ergo motus appetitus, vel inordinati non sunt, vel tendunt in obiecta prohibita.

90 *Secundò* Secundò ideò odium Dei indeliberatum, est peccatum materialiter, quia si liberè a voluntate procederet, esset malum malitia formali: sed motus inordinati appetitus, si liberè ab illo procederent, essent peccata formaliter: ergo cum indeliberatè ab appetitu procedunt, quia vsum rationis præueniunt, sunt materialiter peccata. *Tertiò.* Tertiò: nam motus inordinatus voluntatis indeliberatè elicitus circa materiam veneream, est peccatum materialiter: ergo motus appetitus sensitiui vsum rationis præuenientes tendentesque in eandem materiam, est peccatum materialiter. Consequentia tenet: non enim alia ratione motus inordinatus voluntatis in materia venerea, est peccatum materialiter, nisi quia est tendentia non libera in obiectum lege prohibitum, sed non solum prohibentur voluntati, verum etiam appetitui sensitiuo, quia ex coniunctione, quam cum rationali habet, est capax libertatis: ergo si motus inordinatus voluntatis est peccatum materialiter, idem est dicendum de motu inordinato appetitus sensitiui. Antecedēs autem probatur: non enim alia ratione odium Dei indeliberatum est peccatum materialiter, nisi quia versatur erga obiectum lege naturali prohibitum, quod si deliberatè attingeret, esset peccatum formaliter: sed etiam affectus absolutus indeliberatus voluntatis circa materiam veneream, versatur erga obiectum lege naturali prohibitum, essetque peccatum formaliter, nisi obstaret indeliberatio: ergo est peccatum materiale.

91 *Arguitur* 1. Contra istam conclusionem obijciunt Auctores contrarij primò: etiam motus inordinati non sunt mali, nec peccata formaliter, sed ad summum materialiter, & malitia purè obiectiua; sed non repugnant humanitati Christi de potentia absoluta actus solùm materialiter, & obiectiuè mali: ergo non repugnant in humanitate Christi motus inordinati appetitus sensitiui de potentia absoluta. Maior constat: nam eo ipso, quod sint indeliberati, non possint esse mali malitia morali formaliter; cum hæc libertatem actus supponat, & super illam fundetur. Minor autem probatur primò: nam actus, qui potest esse meritorius præmij supernaturalis non potest repugnare humanitati vnitæ, nec ratione summæ sanctitatis, nec ratione indecentiæ moralis; sed actus materialiter; & obiectiuè mali possunt esse meritorij præmij supernaturalis: ergo actus materialiter, & obiectiuè tantùm malus, non repugnat humanitati de potentia absoluta. Consequentia tenet. Minor constat: nam potest quis ignorans inuincibiliter, carnes esse prohibitas illas comedere comestione orta ex motiuo supernaturali; sed talis actus materialiter, & obiectiuè malus, esset meritorius præmij supernaturalis: ergo actus materialiter, & obiectiuè mali possunt esse meritorij, & laudabiles.

92 Deindè: nam potest quis occidere amicum falsò existimans esse Reipublicæ hostem, qui actus est malus materialiter, & obiectiuè, & posset esse meritorius, & laudabilis: ergo actus materialiter, & obiectiuè mali, possunt esse meritorij præmij supernaturalis. Maior autem probatur: nam sanctitas quamuis summa, & infinita, non potest cum actu meritorio pugnare; cum ex conceptu sanctitatis habeat valorare meritum. Deindè supposita ignorantia inuincibili nulla indecentia moralis in tali actu inuenitur, sed potiùs bonitas moralis, laudabilitas, & meritum; indecentia autem ignorantiæ inuincibilis non repugnat humanitati vnitæ: ergo operari meritoriè occasione sumpta ex illa, non est indecens indecentia morali, quamuis actus sit materialiter malus.

93 *Respondebis ex doctrina Recentiorū.* Si respondeatur ex doctrina Recentiorum, hoc argumento probari actus materialiter malos ex obiecto malo intrinsecè, vt odium Dei, mendacium, & cætera, repugnare humanitati vnitæ; secus verò actus malos materialiter ex obiecto sola lege positiua prohibito, qualis est comestio carnium in die prohibito, quæ supposita ignorantia prohibitionis potest meritoriè fieri, & ab omni indecentia morali purgari: in contrarium obstat primò: *Contra* 1. nam sequitur ex hac solutione, potuisse esse actus formales in Christo erga obiecta sola lege positiua prohibita, quod à nobis admittendum non est, nec posse admitti, constat ex his, quæ *superius* diximus, scilicet, quod si non repugnarent, essent admittendi de facto, quod nullus Theologorum concedit.

Secundò. Secundò: nam idem argumentum vrget contra actus ab intrinseco malos; hi namq; possunt meritoriè fieri supposita ignorantia inuincibili de illorum prohibitione, vt si quis inuincibiliter ignoraret, mendacium esse prohibitum, posset ex fine supernaturali operando laudabiliter, & meritoriè mentiri: ergo argumentum factum dicta euasione non soluitur.

94 *Respons. obiectioni.* Vndè ad obiectionem respondeo, negando minorem. Ad probationem, nego maiorem. Nam licet actus ex obiecto de se bonus, laudabilis, & meritorius, ex nullo capite repugnet summæ sanctitati, & actus ex obiecto malus, meritorius, & laudabilis supposita ignorantia inuincibili non pugnet cum sanctitate summa ex ratione meriti, & boni, pugnat tamen cum illa ratione indecentiæ moralis, quæ inuenitur in illo modo operandi, & licet ignorantia purè negatiua, quæ nescientia dicitur, non dicat indecentiam moralem repugnantem humanitati vnitæ de potētia absoluta, operari tamen erga obiectum lege prohibitum ex ignorantia inuincibili, indecens moraliter est. Quis enim potest negare, mentiri ex ignorantia inuincibili, quamuis excusetur à culpa, non autem excusari ab indecentia morali? Et cum ex superueniente motiuo, quamuis supernaturale sit, & exindè actus meritorius euadat, non tollatur illa moralis indecentia; fit, vt ex ratione meriti non auferatur repugnantia talis actus cum sanctitate infinita, esto ex illa non nascatur, sicut in sententia admittente posse eundem actum esse simul bonum, & malum, meritorium, & demeritorium, talis actus non posset in humanitate admitti, & repugnaret cum summa illius sanctitate, non ea parte, qua bonus, & meritorius est, sed ratione malitiæ moralis, quæ simul cum bonitate illi actui conueniret.

95 *Instabis* 1. Sed oppones primò: actus materialiter, & obiectiuè malus, meritorius tamen ob præsuppositam ignorantiam; terminat specialem Dei influxum; cum a gratia supernaturali procedat: ergo poterit etiam a persona Verbi procedere, prout in humanitate subsistit, & a Verbo, vt Deo, in humanitate permitti, non obstante obligatione speciali gubernandi humanitatem, & cum summa sanctitate humanitatis vnitæ componi.

96 *Secundò.* Secundò: nam supposita ignorantia inuincibili prohibitionis, melius est operari erga obiectum re ipsa prohibitum

ex motiuo supernaturali, quam omnimodè ab operando erga tale obiectum cessare, sed in cessatione ab omni operatione nulla indecentia inuenitur: ergo nec in operando erga illud ex supernaturali motiuo. Minor supponitur, alias omnimoda operationis suspensio erga obiectum re ipsa prohibitum repugnaret humanitati. Maior constat, nam id, quod bonum, & meritorium est, melius est eo quod, nec bonitatem habet, nec meritum; sed cessatio ab omni operatione erga obiectum illud prohibitum, nec bona est, nec meritoria; operatio autem erga tale obiectum elicita, bona, & meritoria est: ergo supposita ignorantia inuincibili, melius est operari erga obiectum re ipsa prohibitum, quam ab omni operatione cessare. Consequentia autem probatur. nam in agendo id quod est melius, non potest moralis indecentia inueniri: ergo si ignorantia supposita, melius est operari erga obiectum re ipsa prohibitum, quàm ab omni operatione cessare, non potest in tali actu aliqua indecentia inueniri.

97 *Ad primā instātiā respōdetur 1.*

Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam licet omnis actus conueniens humanitati vnitæ possit esse à Deo generali, vel speciali influxu, non tamen omnis actus, qui potest à Deo speciali influxu fieri, potest humanitati vnitæ competere, nam potest aliquam indecentiam habere, ratione cuius humanitati Verbo vnitæ repugnet, quæ tamen non obstat actui, vt terminet supernaturalem, & specialem Dei influxum. Et quidem actus consilio oppositus, non potest elici ab humanitate vnita in sententia satis frequenti; & tamen potest supernaturalis esse; & consequenter supernaturalem Dei influxum terminare: non ergo ex eo quod actus materialiter mali, bonitate formali supernaturali gaudentes, terminent specialem Dei influxum, rectè infertur, posse in humanitate vnita inueniri.

98 *Secundò respondet.*

Vel secundò responderi potest, actus illos considerari posse dupliciter, nempè, ea ratione, qua supernaturales, & meritorij sunt, & quatenus sunt indecentes moraliter; & licet sub prima consideratione terminent specialem Dei influxum: secus autem sub secunda; ex quo solùm sequitur, actus illos non repugnare humanitati vnitæ ex conceptu bonitatis, & meriti, non autem quod ei non repugnent ex conceptu indecentiæ moralis.

99 *Ad 2.*

Ad secundam, distinguo maiorem: est melius per se, & ex meritis obiecti, nego maiorem: est melius per accidens, permitto maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet id quod est melius per se, & ex meritis obiecti, non possit moralem indecentiam habere, si illius oppositum, quod in bonitate superat, moralem indecentiam non habet; quod autem non est melius per se, & ex meritis obiecti, sed per accidens ratione ignorantiæ suppositæ, potest aliquam indecentiam habere sumptam ex attingentia obiecti per se, quam illius oppositum non habeat. Et quidem supposita ignorantia inuincibili prohibitionis mendacij, melius est mendacium ex motiuo supernaturali imperatum, quam carentia mendacij ex nullo motiuo supernaturali procedens, & tamen in mendacio ex ignorantia procedente, moralis indecentia inuenitur, secus autem in carentia mendacij; & hoc ideò, quia ille excessus non conuenit mendacio per se, sed per accidens. Idem nos dicimus de quouis actu materialiter, & obiectiuè malo, quamuis per accidens bonus sit, & meritorius. Præterquamquod licet supposita ignorantia prohibitionis, sit melius, ignorantia tamen supposita est indecens indecentia morali, quia est ignorantia eorum, quæ quis scire tenetur in ordine ad operandum; & consequenter quamuis ignorantia purè negatiua, non repugnet humanitati vnitæ, illi tamen prædicta ignorantia repugnat.

100 *Secundò resp. principali argument.*

Secundò responderi potest principali argumento, distinguendo minorem: actus materialiter mali destituti omni bonitate morali, nego minorem: bonitate morali formaliter ex superueniente motiuo ignorantia præsupposita, transeat minor, & nego consequentiam, quod nempè, motus inordinati appetitus sensitiui rationem præuenientes, & contra illam insurgentes, nō repugnent humanitati vnitæ de potentia absoluta, nam illi motus sunt mali *obiectiuè*, & nulla bonitate morali sunt boni, & ideò indecentes sunt, & cum summa sanctitate pugnantes. Ratio autem discriminis esse potest; nam actus materialiter mali ex obiecto, eliciti ex honesto motiuo supposita ignorantia inuincibili, non inclinant voluntatem ad malum, cum solum possint causare in voluntate habitum inclinantem ad similes actus imperatos ex eodem motiuo, in quibus prout sic malitia non reperitur: motus autem appetitus sensitiui erga obiectum delectabile legi, & rationi dissonum, quando rationem præueniunt, nulla gaudent bonitate morali sumpta ex aliquo honesto motiuo; & licet ipsi formaliter non attingant malitiam obiectiuam moralem, inclinant tamen quantum est de se voluntatem ad actus erga illa obiecta malitia morali infectos, & ideo indecentes sunt moraliter, & cum summa sanctitate pugnantes; si autem à ratione imperentur ex motiuo aliquo honesto supposita ignorantia inuincibili prohibitionis obiecti, v. c. esus carnium in die Veneris prohibiti, sicut actus voluntatis, ex quibus actus appetitus imperantur, non sunt mali malitia morali: ità motus appetitus ab his actibus imperati rationem fomitis non obtinent.

101 *Secundū arg.*

Secundò obijciunt: potuit Verbum de potentia absoluta assumere humanitatem amentem, & iudicio rationis, illiusque vsu priuatam, sed in humanitate amente Verbo hypostaticè vnita, esse possent motus inordinati appetitus sensitiui: ergo etiam esse possunt de potentia absoluta in humanitate assumpta vsu rationis compote motus inordinati appetitus sensitiui omnino indeliberati. Consequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum etiam, quia motus appetitus sensitiui omninò indeliberati eiusdem rationis sunt in natura rationali potenti ad vsum rationis, & in natura rationali amente. Tum denique quia natura rationalis ab vsu rationis impedita, esset infinitè sancta: ergo si in illa esse possent motus inordinati appetitus sensitiui, summa sanctitas illis non obstat; & consequenter esse poterunt in humanitate vnita, & vsus rationis compote. Maior, quam aliqui negant constat primò: nam potuit Verbum assumere naturam irrationalem, vt fatetur communis sententia: ergo etiam rationalem amentem, & impeditam. Secundo: potuit enim Verbum assumere naturam rationalem sine potentijs proximè operatiuis in sententia D. Tho. asserente realiter distingui ab anima: ergo sine intellectu, & voluntate; & consequenter potuit etiam assumere naturam rationalem cum intellectu, & voluntate ad suas operationes impeditis, si namque potuit assumi natura sine potentijs, cur inassumptibilis erit cum potentijs impeditis ad suas operationes?

102 *Minor probat. 1.*

Minor autem ostenditur primò: nam motus inordinati appetitus sensitiui eiusdem rationis sunt in natura rationali amente, atque in natura irrationali, sed in natura irrationali essent motus naturales appetitus sensitiui erga omnia obiecta appetitus: ergo in natura rationali amente esse possunt motus appetitus sensitiui erga omnia obiecta appetitus; & consequenter erga obiecta de se rationi difformia.

Secundò.

Secundò probatur: natura rationalis vsu rationis priuata, posset in verba iniuriosa, immò, & blasphemias prorumpere, posset etiam puerum sibi obuium occidere, non minus quam natura irrationalis, quamuis esset Verbo vnita posset puerum obuium occidere: ergo posset etiam in motus inordinatos appetitus sensitiui.

Tertiò.

Tertiò: si namque Verbum, vt potuit, assumeret naturam Leonis, posset hominem innocentem occidere, & si fluuij naturam assumeret, posset campos inundare, prædia, & hominum domus destruere, quæ si fierent à natura rationali cum libertate, & aduertentia rationis essent moraliter mala: ergo etiam id posset natura rationalis vnita Verbo, quæ in amentiam incidisset, quamuis facta cum aduertentia rationis, imputarentur ad culpam; & consequenter etiam posset in motus inordinatos appetitus sensitiui.

103 *Respondetur ad 1. probat. minoris.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: sunt eiusdem rationis *physicè*, concedo maiorem: in morali consideratione, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam in natura rationali quamuis ad vsum rationis impotente, motus illi, etsi non essent mali moraliter ex defectu libertatis, de se tamen ad peccandum inclinarent; & consequenter sunt moraliter indecentes, quam moralem indecentiam in natura irrationali non habent; vnde in illa non dicuntur motus inordinati; benè tamen in natura rationali, etsi amente: quia in hac natura aduersantur radicali inclinationi, qua in bonum rationi consonum propendit, in natura autem irrationali, nulli inclinationi, etiam radicali aduersantur.

104 *Ad 2.*

Et ex his ad secundam probationem, nego antecedens. Blasphemare namque verba iniuriosa proferre, & innocentem occidere, sunt quantum est de se peccata, & solum per accidens in natura amente à malitia excusantur: vndè in natura rationali Verbo hypostaticè vnita, non posset in illa prorumpere, sicut nec in odium Dei, occisio autem facta à natura irrationali nullam continet malitiam; & ideò posset natura bruti Verbo hypostaticè vnita, puerum obuium necare, secus autem natura rationalis; etiam si esset vsu rationis priuata. Ex his etiam constat ad tertiam probationem solutio.

§. IV.

De fomite quoad essentiam sumpto prout in actu primo.

105 *Tertia conclusio. Probant aliqui primo.*

TERTIA CONCLVSIO. *De facto in humanitate Christi non fuit fomes quoad essentiam*. Ita communiter Theologi contrà Durandum Quod aliqui probant primò nam fomes non est appetitus sensitiuus, nec motus illius, vtcumque, sed quatenus ex peccato originali causantur, & vt pœna est originalis peccati: at in Christo culpa originalis non fuit: ergo appetitus in Christo fomitis essentiam non obtinet. Hæc tamen ratio non vrget, & quæstionem facit de nomine: si namque in Christo fuit appetitus sensitiuus in motus inordinatos expeditus, fuit in illo, quidquid ad essentiam fomitis necessarium est, etiam si huiusmodi expeditio, nec effectus fuerit; nec pœna originalis peccati: ergo quod in Christo fomes quoad essentiam non fuerit, non debet probari, ex eo quod expeditio appetitus sensitiui non fuerit effectus, vel pœna originalis peccati, sed ex eo quod, quamuis in illo extiterit appetitus quoad essentiam, non tamen fuit in illo ad motus inordinatos expeditus.

Ratio ista non vrget primo.

106 *Secundò*

Deindè; vt enim §. 1. docuimus, & probauimus, in homine in statu puræ naturæ esset fomes quoad essentiam; & tamen in illo statu, fomes non esset pœna peccati originalis: ergo non benè relegatur à Christo fomes, quia in illo non fuit effectus peccati originalis. Deniquè nam qui admitteret de facto fuisse in Christo motus inordinatos appetitus sensitiui, asserens, non fuisse actus fomitis, quia non processerunt ex peccato originali, quæstionem grauissimam Theologorum, in cuius decisione versamur, faceret quæstionem de nomine: ergo idem dicendum est, si fomes in actu primo, solum ex hac ratione ab humanitate Verbo vnita excludatur.

Tertiò.

107 *Secundò probant alij.*

Secundo ab alijs probatur: nam fomes dicitur talis, quia est incitamentum ad peccandum; ac proindè connotat in subiecto potentiam peccandi expeditam, at in Christo non erat potentia expedita ad peccandum; vndè nec poterit ad peccandum ab appetitu incitari: ergo etsi in illo fuerit appetitus sensitiuus, fomes tamen in illo non fuit. Cæterùm etiam hæc ratio quæstionem facit de nomine, an scilicet, appetitus sensitiuus expeditus in motus inordinatos, sit dicendus fomes, vel non, eò quod non connotet potentiam ad peccandum expeditam? Deindè reijcitur: nam ex illa sequitur, posse admitti de facto in Christo, non solum appetitum sensitiuum in motus inordinatos expeditum, sed etiam ad actum secundum reductum; consequens non admittetur, nec admitti potest: ergo ratio facta est inefficax. Probatur sequela: nam definitio sexta Synodi Generalis, qua contra Theodorum asseritur, non fuisse pugnam carnis in Christo, & PP. id asserentes explicari possunt, dicendo, non fuisse pugnam interiorem in Christo, esto motus appetitus contra rationem in illo extitissent, quia non excitabant voluntatem Christi ad peccandum, eo quod peccare non poterat: ergo possunt isti motus in Christi appetitu admitti.

Displicet ista prob.

Vltimò reijcitur.

108 *Vazquez probat 3.*

Tertiò probat Vazquez *disp. allegata*: etenim in Christo non fuerunt motus appetitus sensitiui erga obiectum delectabile ordini rationis contrarium, sed in his motibus essentia fomitis consistit: ergo non fuit in Christo fomes quoad essentiã. Hoc tamen argumentum non vrget primò: nam falsum est essentiam fomitis consistere in motibus inordinatis appetitus sensitiui, vt §. 1. ostendimus: ergo ex eo quod hi motus de facto in Christo non fuerunt, non probatur, fomitem quoad essentiam de facto in Christo non fuisse. Deinde: nam in appetitu sensitiuo, vt expedito ad inordinatos motus fomitis essentia saluatur, sicut in voluntate, vt proxime expedita ad peccandum saluatur potentia peccandi: ergo vt excludatur fomitis essentia a Christo, non solum debent negari motus actuales appetitus sensitiui.

Non vrget 1.

Secundò.

109 *Respond.*

Respondet Vazquez *ubi suprà num. 48.* se non solum excludere prædictos motus a Christo, sed etiam facultatem expeditam ad illos, quia non solum docet non fuisse, sed etiam non potuisse esse, ad quod necessarium est appetitum impediri; cum enim sit potentia naturalis, nisi impeditus sit, operabitur: vndè eo ipso, quod illorum existentia negatur, negatur etiam expeditio appetitus; ac proinde excluditur fomes, non solum in actu secundo, verum etiam in actu primo. Sed contra primò vt enim docet D. Thom. *infrà q. 27. art. 3.* stat fomitem ligari, quin extinguatur; & de facto docet ligatum fuisse in Beatissima Virgine ante Conceptionem Christi, & penitus extinctum in illius conceptione: cui doctrinæ quantum ad distinctionem ligati, & extincti fomitis frequentiùs adhærent Theologi: sed vt appetitus de facto non fuerit motus illos operatus sufficit fomitem fuisse ligatum: ergo ex negatione prædictorum motuum in Christo, non sequitur, fomitis essentiam in illo non fuisse.

Contra 1.

110 *Secundò.*

Secundò, & explicatur magis hoc ipsum: vt appetitus in Christo de facto non exiret in motus inordinatos, sufficit decretum Dei nunquam concurrendi cum illo, vel priuatiuè, vel simultaneè: sed vt fomes quoad essentiam non fuerit, decretum illud non sufficit: ergo ex negatione motuum inordinatorum in appetitu Christi, non sequitur, quod in illo fomes quoad essentiam non fuerit. Consequentia probatione non indiget. Maior est certa: nam appetitus sensitiuus non potest sine concursu diuino motus, siuè ordinatos, siuè inordinatos operari: ergo eo ipso, quod Deus decernat, non concurrere cum illo ad motus inordinatos, tales motus nuo eliciet; & consequenter, vt de facto non extiterint in Christo, sufficit decretum extrinsecum Dei nunquam concurrendi ad illos. Minor autem ostenditur primò: vt enim frequentius docetur a Theologis, potest fomes impediri, & non extingui; & consequenter potest impediri, & quoad essentiam manere; sed hæc distinctio non staret, si decretum Dei extrinsecum, nunquam concurrendi cum appetitu sensitiuo in motus inordinatos, fomitem quoad essentiam excluderet: ergo decretum illud, fomitem quoad essentiam non tollit. Secundo probatur: vt enim docet D. Thom. *infrà q. 27. art. 3* fomes ante Conceptionem Christi fuit in Beata Virgine ligatus, sed non extinctus vsque ad Christi Conceptionem; & tamen Deus efficaciter decreuit, nunquam concurrere ad motus inordinatos cum illius appetitu. ergo fomes quoad essentiam tali decreto non tollitur.

Minor probat. 1.

Secundò

111 *Distinctio tradita a D. Th. defenditur.*

Quia tamen Pater Vazquez *infrà disp. 118. cap. 3.* sententiam D. Th. de fomite in Beatissima Virgine impugnat, & distinctionem illam de fomite ligato, & non extincto, impossibilem censet: breuiter talis distinctio probatur, posseque appetitum sensitiuum impediri ad motus inordinatos, & tamen fomitem quoad essentiam manere. Nam fomitis essentia consistit in appetitu sensitiuo, vt expedito expeditione actus primi ad motus inordinatos: sed stat ab extrinseco impediri per decretum efficax Dei nunquam concurrendi ad illos, & manere in appetitu facultatem in actu primo expeditam: ergo stat fomitem ligari, & quoad essentiam manere. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: stat voluntatem humanam per decretum efficax Dei non concurrendi cum illa ad actus peccaminosos, impediri in ordine ad illos, & manere facultatem in actu primo ad peccandum expeditam. ergo pariter poterit in appetitu contingere ab extrinseco impediri ad actus inordinatos, & manere in ipso facultatem in actu primo expeditam in ordine ad tales motus. Consequentia tenet a paritate rationis. Antecedens autem constat. Tum in cõfirmatis in gratia impeditis ab extrinseco ad mortaliter peccandum per decretum Dei extrinsecum, nunquam concurrendi cum illis ad mortale peccati, in quibus tamen manet potentia ad peccandum in actu primo expedita. Tum etiam, in Beatissima Virgine cum qua Deus decreuit nunquam ad peccatum concurrere, nec mortale, nec veniale, & tamen erat potens peccare potentia in actu primo expedita: stat ergo voluntatem ad peccandum impediri, & manere in illa potentiam expeditam ad peccandum; & consequenter id ipsum poterit in appetitu contingere.

112 *Suarez explicat rationem D. Thom.*

Denique Pater Suarez explicans rationem D. Thom. *in præsenti art. 2.* sic arguit: fomes namque tunc dicitur solum ligatus quando solum ab extrinseco impeditur: tunc autem extinctus dicitur; & consequenter quoad essentiam perseuerans, quando impeditur per aliquam formam intrinsecam adiuncto decreto extrinseco Dei, nunquam concurrendi cum appetitu sensitiuo ad motus inordinatos: sed in Christo appetitus fuit impeditus ad motus inordinatos, non solum per extrinsecum decretum, sed per gratiam, & virtutes intrinsecas adiuncto decreto extrinseco: ergo in illo fomes ligatus nõ fuit, sed fomitis essentia nõ extitit. Hæc tamen ratio, nisi aliquid illi addatur, nõ sufficit ad mentẽ D. Th. explicandam. Quod probo: nam D. Th. *infrà q. 27. art. 3. in corp.* docet, fomitem in Beatissima Virgine ante Conceptionem Christi solum fuisse ligatum, & in conceptione Christi penitus sublatum; & tamen expresse affirmat, fomitem fuisse impeditum per gratiam intrinsecam, & per extrinsecam prouidentiam prohibentem motus inordinatos, completam: ergo vt fomes quoad essentiam non maneat, non sufficit, esse impeditum per gratiam, quamuis intrinsecam, sed datur gratia intrinseca ligans, & datur gratia extinguens intrinseca.

Hic ratio non explicat plenè mentem D. Thom.

113 Quod amplius vrgetur ex D. Thom. *quæst. allegata art. 4. ad 2. illis verbis: Dicendum; quod in Beata Virgine per sanctificatio-*

Vrgetur amplius. D. THO.

ficationem in utero, remansit quidem fomes peccati, sed ligatus, usfiliceas, prorumperet in aliquem motum inordinatum, qui rationem praeueniret, & licet ad hoc operaretur gratia sanctificationis, non tamen ad hoc sufficiebat, alioquin virtute illius gratiae, hoc ei fuisset praestitum, vt nullus motus posset esse in sensualitate eius, nisi ratione praeuentus, & sic fomitem non habuisset, quod esset contra supradicta; vnde oportet dicere, quod complementum illius ligationis fuit ex diuina prouidentia, quae non permittebat aliquem motum inordinatum ex fomite prouenire. Sentit ergo D. Thom. dari impedimentum fomitis ex gratia intrinseca non extinguente fomitem, sed illum ligante, & dari gratiam intrinsecam fomitem extinguentem; & consequenter ex eo solum, quod impedimentum appetitus ad motus inordinatos fuerit ex gratia intrinseca completa per extrinsecam prouidentiam, non colligitur in Christo fomitem quoad essentiam non fuisse.

114 *Probatur conclusio:* Vnde praetermissis huiusmodi argumentis, suadenda est conclusio primò: nam fomes in actu primo expeditus ad motus inordinatus non fuit in Adamo in statu innocentiae, vt fatentur omnes Theologi, nec in Beatissima Virgine ab instanti conceptionis Christi, nec in beatis existit, vt omnibus est in confesso: ergo nec fuit in humanitate Christi, in qua fuit omnis plenitudo gratiae, & cui nulla defuit perfectio ex his, quae possunt illi competere, nisi defectus illius ad finem redemptionis expediret; *Secundo.* Secundo: nam in humanitate Christi, non solum non fuit peccatum, sed nec etiam potentia ad peccandum in actu primo expedita, vt communis tenet sententia: ergo pariter, non solum non fuerunt in illa motus inordinati appetitus sensitiui, sed nec etiam potentia in actu primo ad praedictos motus expedita.

115 *Tertio.* Tertio probatur duplici D. Th. ratione *in praesenti a. 2.* Prima est, nam fomes in actu primo expeditus ad motus inordinatos, non conducit ad finem redemptionis: ergo in humanitate Christi non fuit. Secunda nam in Christo fuerunt gratia, omnesque virtutes in summo perfectionis gradu; sed cum his non compatitur expeditio in actu primo appetitus sensitiui ad motus inordinatos, in quo fomitis essentia consistit: ergo in Christo fomes quoad essentiam non fuit.

Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: nam virtutes insidentes appetitui sensitiuo, illum subijciunt rationi, & quo perfectiores sunt, eo perfectius illum rationi subijciunt, ne insurgat contra rationem: ergo virtutes in summo, summè illum rationi subijciunt; sed summa subiectio appetitus ad rationem non saluatur in hoc, quod numquam rationi aduersetur, sed in eo quod non possit contra rationem insurgere: ergo virtutes in summo, non solum efficiunt, vt appetitus numquam contra rationem insurgat, sed etiam, vt non possit insurgere, nec rationem praeuenire; & consequenter cum virtutibus in summo perfectionis gradu in appetitu existentibus, non potest illius expeditio in actu primo subsistere ad motus inordinatos.

116 *Difficultas contra rationem istam insurgens.* Caeterùm contrà hanc rationem statim difficultas pulsat, quā tetigit Caietanus in explicatione articuli; etenim in Ioanne Baptista, alijsque primae sanctitatis viris, virtutes in gradu heroico extiterunt; & tamen in illis fomes extinctus non fuit, imo nec fomes ligatus, vt communiter docetur à Theologis, qui hoc priuilegium fomitis extincti, aut ligati in statu legis gratiae solum in Beatissima Virgine admittunt propter Matris Dei dignitatem: ergo virtutes insidētes appetitui, quantumuis in summo sint, nō sufficiunt, fomitē ligare, aut extinguere; & consequēter ex eo quod huiusmodi virtutes fuerunt in humanitate Christi in summo gradu perfectionis, non sequitur in illa fomitem quoad essentiam non fuisse, imo nec fomitem ligatum, & impeditum, sed aliunde erit probandum.

117 *Respondet Caietanus.* Huic difficultati respondet Caietanus, perfectionem virtutis in alijs hominibus regulariter fomitem non tollere, bene tamen in tali subiecto, scilicet, in anima Christi; & rationem discriminis reddit: nam anima Christi erat; quantum ad elongationem à peccato, sicut animae in statu innocentiae, animae autē reliquorū quantumcumque sanctificatorum in vtero, in hac vita sunt sicut anima hominis, qui incidit in latrones, & non solum spoliatus est gratuitis, sed etiam vulneratus in naturalibus; & ideo in anima Christi secundum se sola naturalis inclinatio appetitus sensitiui in bonum, sibi consonum erat per virtutem subijcienda perfectè rationi, ita vt nulla ratio fomitis maneret in eo; in alijs autem, non solum est naturalis inclinatio partis sensitiuae in bonum sibi consonum, sed talis inclinatio est vulnerata; & propterea in illis non sufficit perfectio virtutis ad tollendum fomitem, sed speciali gratia est opus sic sanante, vt fomes peccati extinguatur, quod soli Beatissimae Virgini in hac vita fuit concessum.

118 *Vazquez reijcit hanc doctrinam primò.* Quam doctrinam Vazquez *ubi suprà*, vt friuolam reijcit, quia eadem omnino est natiua inclinatio appetitus in omnibus statibus, & virtutes eiusdem sunt efficacitatis, & solùm est discrimen, quia in statu innocētiae appetitus sensitiuus protectione peculiari Dei, non sinebatur exire in motus inordinatos; in hoc autem statu sinitur: ergo si in natura vulnerata virtutes non subijciunt appetitum perfectè rationi: pariter nec in statu innocentiae, nec in Anima Christi Domini, esto in naturalibus vulnerata non fuerit.

Leui ducitur motiuo. Futili tamen motiuo ducitur praedictus Auctor ad paruipendendam doctrinam Caietani, supponens, quod probare deberet, nempè, fomitem in statu innocentiae, fuisse sola Dei extrinseca protectione impeditum, ne exiret in motus inordinatos, cuius contrarium à Caietano supponitur cum D. Thom. *1. part. quaest. 95. a. 1. & 2.* vbi docet, gratiam status innocentiae, scilicet, iustitiam originalem, inter alios effectus habuisse subijcere appetitum rationi, quam gratiam non in extrinseca Dei protectione consistere, sed in aliquo dono permanente, tenet communis sententia.

119 *Secundò reijcit Vazquez doctrinam Caietani.* Deinde; quod Caietanus docet, perfectionem iustitiae nō sufficere ad tollendum fomitem; benè tamen in tali subiecto, scilicet, in anima Christi, quia quantum ad elongationem à peccato erat, sicut anima in statu innocentiae, ex aliorum referens sententia *num.* 53. etiam, vt inane reijcit: nam gratia, & virtutes prout in tali subiecto non possunt intrinsecè habere maiorem vim, quam habent secundum se, quandoquidem a subiecto non participant efficacitatem, sed potius illam subiecto communicant. ergo si virtutes appetitui sensitiuo insidentes, non habent ex se efficaciam ad tollendum, vel extinguendum fomitem, nec illam habent in Christo.

120 *Non vrget.* Haec tamen obiectio non vrget, & ex non penetrata mente Caietani procedit, non enim docet Caietanus, virtutes quoad intrinseca muniatas, habere maiorem vim, & efficaciam, quam eis concedit in Christo, & non in alijs hominibus, mendicare a subiecto; sed quod animae Christi, quia erat quoad elongationem à peccato, sicut animae in statu innocentiae debebantur virtutes illius status ratione iustitiae originalis primo residentis in anima, & quia iustitia originalis poscebat virtutes in appetitu illum subijcientes rationi, ne posset contrà illam insurgere huiusmodi virtutes cum hac intrinseca perfectione, qua possent plene subijcere appetitum rationi, esse animae Christi tribuendas; non ergo à subiecto participabant virtutes vim ad fomitem tollendum, sed quia anima Christi iustitiam originalem habebat, debebantur illi virtutes illius status, quas ab intrinseco habuisse vim ad fomitem extinguendum, supponit Caietanus ex frequentiori, & veriori sententia *1. p. q. 99.*

§. V.
Obiectionibus contrà solutionem istam occurritur.

121 *Vazquez obijcit.* SED contrà hanc doctrinam obijcit praedictus Auctor: nam virtutes, si quae sunt in appetitu, non possunt omnes illius motus reprimere, & eius inclinationem ad illos omnino impedire: ergo ratione virtutum non potest fomes quoad essentiam tolli, immò nec potest ligari. Probat antecedens; quia namque habitus vitiosi non minuunt inclinationem ad virtutem intrinsecè, sed extrinsecè, scilicet, per contrariam inclinationem ad malum, quantumcumque crescant, non possunt omnino inclinationem ad virtutem extinguere, quod a se probatum supponit *1. 2. disp. 137. cap. 2.* docuitque D. Thom. *1. 2. quaest. 85. a. 10.* sed virtutes, si quae sunt in appetitu, non minuunt intrinsecè illius inclinationem, alias tandem finiretur per incrementum virtutum: ergo quantumcumque crescant, non possunt omnino paruos motus appetitus inordinatos reprimere, nec impedire omninò inclinationem appetitus ad illos.

122 *Confirmari potest primò.* Quod amplius vrgeri, & confirmari potest; vt enim docet D. Thom. *1. 2. q. 71. art. 4.* haec est differentia inter formam naturalem, & habitus animae, quod illa necessario suam operationem producit; habitus autem in anima non necessario suam operationem producit, sed homo illo vtitur cum voluerit vnde habitu existente in homine, potest illo non vti, aut agere contrarium actum. Et *q. 78. a. 2.* ait, vti habitu necessarium non esse, sed subijci voluntati agentis, vnde, in quit, habitus definitur, esse, quo quis vtitur, cum voluerit: ergo habitus virtutum insidentes

dentes appetitui, quamuis perfecti sint, subiacent vsui appetitus; ac proinde non possunt illum plenè rationi subijcere; taliter, vt nequeat contra rationem insurgere.

123 *Sec. de.*

Confirmatur, & vrgetur secundò nam habitus virtutum inhærentes appetitui, insunt illi, prout potenti liberè operari ex coniunctione ad rationem; sed appetitus, vt præueniens rationē, libera potentia non est: ergo non inhærent illi, vt potenti motibus inordinatis anteuertere rationem; & cōsequenter nō possunt appetitum impedire, ne vsum rationis præueniat. Patet hæc secunda consequentia: nam per formam operatiuam nō conuenientem subiecto sub aliqua consideratione, sicut sub illa non potest constitui in actu primo ad operandum, ita nec per talem formam potest ab operando impediri: ergo si habitus virtutum non inhærent appetitui sub ea ratione, qua est potens præuenire vsum rationis, nequit impediri per illos, ne suis motibus rationem præueniat.

124 *Responsio Lorcæ, & est prima solutio.*

Huic argumēto variè occurritur à Theologis. Lorca vbi *sup. n.5.* respondet, negando antecedens. Ad cuius probationem, cōcesso antecedenti, negat consequentiam; & rationem discriminis reddit: nam inclinatio ad bonum naturalis est residens in voluntate, in qua nulla est ad malum inclinatio, consistitque in ipsa entitate voluntatis, & ideò per nullum habitum potest extingui; inclinatio autem ad malum, solum est in appetitu sensus, & non est ad malum formaliter, sed materialiter, & nō consistit in ipsa entitate appetitus, sed in modo tenendi in obiectum, nempè, in vehementia, & excessu inclinationis, quæ vehementia per rationis imperium, & habitus sibi inditos potest coerceri, & ideo quamuis inclinatio ad bonum sensibile, quia est appetitus essentialis, nunquam possit omninò auferri; inclinatio autem ad bonum sensibile, quod est materiale peccati omninò auferri potest: quia non ad essentiam, sed ad modum inclinationis eius pertinet.

125 *Contrà 1.*

Cæterùm contrà hanc solutionem facit primò: vehementia appetitus sumptam prout in actu primo, non distingui ab entitate appetitus, nisi per carentiam formæ impedientis, ne exeat, nec possit exire in actus inordinatos: ergo vt possit talis vehementia extingui, debet assignari aliqua forma, quæ possit illum in actu primo impedire in ordine ad tales motus; at huiuscemodi forma, habitus esse non potest: ergo per habitus nō potest fomes extingui. Antecedens est certum: nam præter motum actualem non potest assignari, quid addat vehementia appetitus supra illius entitatem, nisi aliquam carentiā, vt §.1 ostendimus. Consequentia probatione nō indiget. Et minor subsumpta probatur paritate supra facta: nam quia habitus vitiosi non minuunt intrinsecè inclinationem voluntatis ad bonum, sed extrinsecè tantùm per contrariam inclinationem ad malum, non possunt in actu primo impedire inclinationem ad bonum, nec voluntatem inexpeditam in actu primo constituere ad rectam operationem, sed habitus virtuosi non diminuunt intrinsecè inclinationem appetitus ad malum, & ad resistendum rationi; sed solum extrinsecè per contrariam inclinationem ad bonum, & ad obediendum rationi: ergo non possunt appetitum in actu primo impedire in ordine ad motus inordinatos.

126 *Secundò.*

Deindè: nam estò inclinatio appetitus ad obiectum delectabile, quod est materiale peccati, non sit adæquata essentia appetitus; cum etiam ad alia obiecta inclinetur, quæ contraria rationi non sunt; est tamen prædicatum indistinctum ab entitate appetitus, non enim per aliquid superadditum, sed per se ipsum est in actu primo inclinatus in obiecta sensibilia, quæ rectæ rationi aduersantur, quæ quidem inclinatio per habitus virtuosos, non intrinsecè, sed extrinsecè tantum minuitur; at quia inclinatio ad bonum rationi conforme est indistincta ab entitate voluntatis, & alias non intrinsecè per habitum vitiosum minuitur, sed extrinsecè tantum, probat D. Thom. non posse habitus vitiorum extingui: ergo ex eadem ratione per habitus virtuosos, non potest omninò extingui inclinatio appetitus ad bona delectabilia, quæ sunt mala materialiter; & consequenter nec poterit omninò in actu primo impediri ad motus inordinatos.

Vltimò.

Denique contra hanc solutionem faciunt, quæ in argumenti confirmationem adduximus, nempe, habitus subordinari potentiæ quoad vsum; & consequenter non posse illam in actu primo impedire; & insuper virtutes insidentes appetitui, non subiectari in illo, vt agente naturali, sed solum, vt liber est ex coniunctione ad rationem; & consequenter non posse illum in actu primo impedire per ordinem ad motus inordinatos præuenientes omninò rationem, quos respicit, non vt liber, sed vt agens naturale.

127 *Secunda solutio.*

Secunda solutio est virtutes infusas Christo, considerari posse dupliciter: primò secundum se, & secundum intentiuam perfectionem: secundò, vt sunt debitæ humanitati ratione vnionis ad Verbum, & ad illam consequentes; & in priori consideratione non esse ad fomitem extinguendum sufficientes, benè tamen in secunda: nam eo ipso, quod ab intrinseco consequantur ad gratiam substantialem vnionis, non potest in appetitu Christi esse inclinatio ad peccandum, quia inclinationes ad opposita non possunt vni, & eidem ab intrinseco conuenire. Et sicut gratia habitualis, quia in tali subiecto est, & ad vnionis gratiam cōsequitur, habet esse capitale, quod gratiæ habituali in alio subiecto non conuenit; de quo *suprà q. 8.* ità virtutes infusæ ex coniunctione ad gratiam vnionis, & quia ad illam consequuntur, fomitem omninò impediunt, & illius essentiam excludunt, estò in cæteris iustis huiuscemodi effectum non præstent. Ita Nazarius *in præsenti articulo 2. controuers. vnica.* Idem docuisse videtur Vincentius *relectione de Gratia Christi quæstione prima pag. 43.* in eandem solutionem inclinat Magister S. Thoma *disput. 16. art. 3. ad 4. & vltimum argumentum.*

Nazar. Vincent.

Mag. S. Thoma.

128 *Contra 2.*

Hæc tamen solutio, nisi aliquid illi addatur, non satisfacit facto argumento, nec menti D. Th. videtur congruere. Quod patet primò: nam D. Tho. *infrà q. 27. a. 3.* docet, gratiam superabundantem cōmunicatam Beatissimæ Virgini in conceptione Christi, non solùm ligasse fomitem, sed illum omninò extinxisse, quæ doctrina non est accipienda de sola gratia habituali, sed simul cū virtutibus infusis voluntati, & appetitui; & tamen huiuscemodi virtutes non consequebantur ad gratiam substantialem vnionis: ergo iuxtà D. Tho. possunt gratia habitualis, & virtutes illi annexæ ex se, & ratione intrinsecæ perfectionis sine consecutione ad gratiam substantialem vnionis, non solùm ligare fomitem, sed illum omninò extinguere, & tollere quoad essentiam; & cōsequēter cū *in præs. art.* docet, virtutes humanitati infusas, omninò appetitum subordinasse rationi, & fomitem exclusisse ab humanitate Christi, sinè necessitate explicatur de virtutibus infusis, vt vnionem consequentibus, & cum vnione coniunctis.

129 *Secundò.*

Secundò; vt enim docet D. Thom. *1. p. q. 95. art. 1. & 2.* iustitia originalis in Adamo, ita subijciebat appetitum sensitiuum rationi, vt non posset contra rationem insurgere, nec illam præuenire, quam subiectionem art. 1. in corpore, attribuit gratiæ habituali, illis verbis: *Si deserente gratia soluta est obedientia carnis ad animam, datur intelligi, quod per gratiam in anima existentem inferiora ei subdebantur.* Quæ verba non sic accipienda sunt, vt gratia habitualis ab omni modo superaddito præcisa, huiusmodi effectum præstiterit, sed cum modo superaddito: ex quo habebat rationem originalis iustitiæ, ad quam illo modo sumptam consequebantur virtutes omninò subijcientes appetitum ad rationem, & fomitem omninò tollentes: ergo vt virtutes infusæ fomitis essentiam tollant ab humanitate Christi, & appetitum omninò rationi subijciant: ita vt non possit aduersus illam consurgere, nec rationem præuenire, modus ad coniunctionem illorum cum gratia vnionis non est necessarius, nec ad mentem Angelici Præceptoris.

D. THO.

130 *Tertiò.*

Tertiò: nam quod virtutes infusæ subiecerint appetitum humanitatis Christi rationi, ità vt nec illam præuenire, nec ei resistere potuerit, probat Angelicus Doctor; eo quod fuerunt in Christo in summo gradu perfectionis; at si hoc præstarent, quia consequuntur ad gratiam vnionis formaliter, recursus ad summum perfectionis gradum, quem in anima Christi obtinuerant, omninò superfluus erat; cum in quolibet gradu perfectionis eundem effectum præstarent, dummodo consequerentur ad gratiam substantialem vnionis: ergo dicta interpretatio menti D. Tho. non congruit. Denique. nam virtutes infusæ non consequuntur ad gratiam vnionis per dimanationem physicam, sed tantum consecutione morali, vt docet frequentior senten. ia *supra q. 2. art. 12. q. 6. art. vltim. & q. 7. art. 13.* ex qua consecutione nullam habent perfectionem intrinsecam, sed tantum extrinsecam denominationem: ergo si secundum se non sufficiunt, fomitem ligare, extinguere, vel auferre, nec consecutæ ad gratiam substantialem vnionis, possunt illos effectus præstare.

Vltimò.

131 *Vera solutio traditur: pro qua supponitur 1.*

Vnde his modis dicendi omissis, & in sua probabilitate relictis pro solutione argumenti supponendum est primò ex D. Thom. *1. p. q. 95. a. 1. & 2.* gratiam status innocentiæ, quæ idem erat, ac iustitia originalis, inter alios effectus, quos homini in illo statu præstabat, vnum fuisse, ita appetitum sensitiuum rationi subordinare, vt illam præuenire non posset, nec aduersus illam motibus inordinatis insurgere, dum ratio sub Deo contineretur, & in Dei obedientia persisteret. Secundò supponendum est, huiuscemodi subiectionem non fuisse per prouidentiam extrinsecam Dei negantis concursum ad motus inordinatos appetitus sensitiui, quibus præueniret rationem, & aduersus illam insurgeret, sed ex vi donorum gratiæ intrinsecè residentium in anima, & in potentijs illius; quod patet primò: nam

Secundò.

per prouidentiam tantum extrinsecam non tollitur, sed tantum ligatur fomes, vt docet D. Tho. *infrà q. 27. art. 3. in corp.* sed in homine in statu innocentiæ fomes quoad essentiam non fuit, vt docet communis sententia, & constat ex Trid. *sess. 5. decreto de peccato originali*, asserente; fomitem esse pœnam originalis peccati, quod verum esse non posset, si in primo Parente ante culpam extitisset ergo subiectio appetitus ad rationem non erat tantum per prouidentiam extrinsecam, sed in vi donorum gratiæ intrinsecè animæ inhærentium, illamq; perficientium intrinsecè.

Hoc notabile prob. 1.

132 *Secundò.* Secundò: non enim implicat donum intrinsecum animæ ita frænans appetitum, illumque rationi subordinans, vt non possit præuenire rationem, nec insurgere contrà illam: cum enim possit Deus efficienter hanc subiectionem in appetitu causare, cur non poterit medio dono intrinseco habituali subiectionem istam efficere, ità vt à Deo sit effectiuè, & à dono gratiæ intrinseco formaliter talis subiectio proueniat? Sed nulla est ratio, cur ita de facto non fuerit: ergo asserendum est subiectionem appetitus ad rationem de facto fuisse effectum donorum gratiæ inhærentium animæ intrinsecè. Denique: nam gratia

Vltimò. consummata in beatis huiusmodi effectum præstat, & non solum extrinseca prouidentia: ergo gratia originalis iustitiæ potuit quantum ad hoc, ita esse perfecta intrinsecè, vt effectum istum præstaret; quod si potuit nulla est ratio, cur negetur de facto ità contigisse, quod scilicet, ratione alicuius modi intrinseci, ità appetitum frænaret, sub rationeque contineret, vt non posset contra rationem insurgere, quandiu ratio in Dei obedientia persisteret.

133 *Supponitur 5.* Tertiò supponendum est, subiectionem appetitus ad rationem non fuisse adæquate effectum gratiæ habitualis, aut doni immediatè animæ inhærentis, prout a potentijs distincti, sed etiam donorum intrinsecè inhærentium potentijs, ita vt gratia animæ inhærens, illam, vt radicaliter sensitiuam subordinaret in genere causæ formalis sibi ipsi, vt rationali; appetitum autem non subordinaret rationi in genere causæ formalis, sed radicaliter, radicando nempe virtutes simili perfectione gaudentes, inhærentes appetitui, illumq; in genere causæ formalis rationi subordinantes. Quod patet: nam hæc subiectio est intrinseca appetitui: ergo prouenire non potest in genere causæ formalis à dono animæ immediatè inhærente, sed necessariò petit a forma appetitui intrinsecè inhærente, præstari.

134 *Vltimò.* Denique aduertendum est, huiusmodi perfectionem, ratione cujus virtutes inhærentes appetitui, illum rationi subordinabant, non fuisse gradum intensissimum, sed modum aliquem similem modo gratiæ consummatæ, & virtutum consequentium ipsam; quod patet manifesta ratione. nam gratia, & virtutes fuerunt à Deo communicatæ Apostolis, Ioanni Baptistæ, & pluribus alijs Sanctis cum maiori perfectione intensiua, quam Adamo in statu innocentiæ, vt omnibus est in confesso; & tamen in illis non fuit appetitus sensitiuus rationi omnino subiectus, nec ligatus, nec extinctus, vt fatentur omnes Theologi asserentes huiuscemodi priuilegium fomitis extincti, aut ligati fuisse Virgini speciale, & nulli sancto concessum in statu viæ: ergo fomitis ablatio, & illius plena subiectio, non fuit in Adamo effectus gratiæ, & virtutum ratione perfectionis gradualis intensiuæ, sed ratione alicuius modi intrinseci diuersæ omnino rationis à graduali intensione, simili, modo gratiæ consummatæ beatorum & virtutum ipsam consequentium, quam esse diuersæ rationis à gratia, & virtutibus viatorum, docet D. Th. 2. 2. q. 24. art. 7. ad 3. loquendo in specie de habitu Charitatis.

135 *Mens D. Tho. explicatur.* Ex quibus manifeste sequitur, cum docet D. Tho. virtutes humanitati Christi inhærentes, quia in summo gradu in anima Christi exstiterunt, ità plene subiecisse appetitum sensitiuum rationi, vt non posset aduersus illam insurgere, indeque in Christo fomitem peccati non fuisse non loqui de summo gradu intensionis, sed de summo gradu perfectionis de lege ordinaria possibili. Et ita formari potest. Virtutes summo gradu perfectionis gaudentes de lege ordinaria possibilis, omnino subijciunt appetitum rationi: ita vt non possit contra rationem insurgere, vt constat in virtutibus Adami in statu innocentiæ, quæ ratione intrinsecæ perfectionis, omnino subiecerunt rationi appetitum sensitiuum; sed virtutes existentes in humanitate Christi fuerunt in summo perfectionis gradu, hoc est, omnis perfectionis de lege ordinaria possibilis: ergo omnino subijciebant rationi appetitum, ita vt non posset contra rationem insurgere, nec illam inordinatis motibus præuenire; & consequenter fomes quoad essentiam in humanitate Christi non fuit: nam fomitis essentia consistit in appetitu sensitiuo, vt in actu primo expedito ad motus inordinatos contrà rationem pugnantes.

136 Ex his etiam ad argumentum Vazquij dicatur, verum esse antecedens de virtutibus appetitui inhærentibus secundum gradum intensionis inspectis, falsum autem de eisdem consideratis secundum intrinsecam perfectionem modalem, quasi extensiuã originalis iustitiæ, quam virtutes Christi habuerunt. Ad antecedentis probationem, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, respondeo, loquendo de inclinatione remota, hoc est, quantum est de se potente in proprias operationes, eandem esse rationem de habitibus vitiosis in ordine ad voluntatem, & de habitibus virtutum in ordine ad appetitum; sicut enim habitus vitiosi quantumcumque intendantur, & crescant, non possunt efficere, vt voluntas quantum est de se non possit in actum honestum, ita habitus virtutum existentes in appetitu, quantumcumque perficiantur, non possunt præstare, quod appetitus quantum est de se non possit in motus inordinatos.

Ad argumentum P. Vazquez resp.

137 Loquendo autem de potentia in actu primo expedita, tenet paritas inspectis habitibus honestis secundo gradualem intensionem, non autem consideratis secundum perfectionem extensiuam, qua appetitum rationi subordinabant. Ratio primæ partis est; quia sicut habitus vitiosi subordinantur voluntati quoad vsum, ita actus virtutum inspecti in sua graduali intensione appetitui subordinantur; & ideo, sicut illi non possunt voluntatem in actu primo impedire in ordine ad actum honestum, ità nec illi possunt appetitum in actu primo impedire in ordine ad proprios, & inordinatos motus. Ratio autem secundi est: nam habitus virtutum insidentes appetitui secundum illam perfectionem extensiuam, non subduntur appetitui, sed illum sibi, & voluntati subiciunt, secus vero habitus vitiosi; cum enim naturales sint, non possunt sibi voluntatem subijcere; & ideò quamuis habitus vitiosi nequeant voluntatẽ in actu primo impedire in ordine ad actus bonos, possunt habitus virtutum inhærẽtes appetitui, illum in actu primo impedire in ordine ad motus inordinatos, eumque omnino rationi subordinare, taliter vt illam præuenire non possit: sicut enim Deus hoc potest se ipso efficere, potest etiam id prestare media qualitate inhærente.

138 *Ad formã argumenti respond.* Vnde in forma respondetur: quia habitus vitiosi non minuunt inclinationem ad bonum intrinsecè, sed extrinsecè, non possunt illam extinguere, distinguo maiorem: quoad vim remotam ad bonum, concedo maiorem: quoad vim proximè expeditam, subdistinguo maiorem: præcisè ex illa ratione, nego maiorem: ex illa, & insuper, quia voluntati subordinantur quoad vsum, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Solum enim infertur habitus virtutum non posse inclinationem remotam appetitus sensitiui ad motus inordinatos auferre; non autem quod expeditionem proximam ad illos omnino extinguere nequeant, ob rationem differentiæ assignatam. quia nempè habitus vitiosi, non sibi voluntatem subijciunt, sed illi subordinãtur; habitus autem virtutum ratione perfectionis explicatæ, non subduntur appetitui, sed appetitum subijciunt, & subordinant rationi. Et quidem visio beatifica appetitum impedit in actu primo in ordine ad motus inordinatos, vt docet prædictus Auctor, & tamen magis extrinsecè se habet ad appetitum, quam habitus illi inhærentes: ergo ex eo quod habitus non intrinsecè, sed extrinsecè minuant inclinationem appetitus ad motus inordinatos; non sequitur, quod non possint, illum in actu primo impedire.

139 *Ad 1. confirmationẽ* Ad primam confirmationem dicatur, doctrinam D. Thomæ non sic accipiendam esse; vt formæ naturali conueniat necessario suam operationem elicere, idque habitui ex communi conceptu repugnet. Quod patet: nam lumen gloriæ non est potentia, sed habitus; & tamen naturaliter suam operationem causat; charitas etiam beatorum per respectum ad amorem beatificum, non est potentia, sed habitus; & tamen quoad illum actum, non subditur voluntati, nec illum elicit liberè, sed necessario, & per modum naturæ: ergo quamuis habitus ex communi ratione non petat necessario suam operationem efficere, non tamen positiuè excludit istum modum operandi, & quod non subdatur voluntati quoad vsum. Vnde explicandus est D. Thom. de habitibus naturalibus, qui voluntati subduntur, & etiam de supernaturalibus in ordine ad actus liberos, & meritorios, qui prout sic, voluntatis imperio subduntur, non autem de omni habitu in ordine ad omnem actum; cum enim habitus datur ab sibi subijciendum, & subordinandum subiectum aliquod, vel potentiam, non subordinatur illi, & quia perfectio originalis iustitiæ conueniens habitibus appetitus tendebat ad hunc effectum, nempè ad subijciendum appetitum rationi, ne illam præueniret motibus inordinatis, fit consequens, vt non subderetur appetitui quoad vsum, sed illum sibi subijceret, & omnino ad prædictos motus impediret.

140 *Ad 2.* Ad secundam confirmationem, distinguo maiorem: adæquatè, nego maiorem: inadæquate, concedo maiorem. & concessa minori, nego cõsequentiam. Nam licet habitus infusi appetitui quoad intensionem gradualem illi inhæreant inquantum potentiæ liberæ quoad perfectionem autẽ, qua subdunt appetitum ratio-

rationi, ne illam preuenire possit, insunt illi inquantum est agens per modum naturæ, non vt motus naturales eliciat, sed vt non præueniat rationem motibus inordinatis, nec inconueniens est vnum, & eundem habitum secundum diuersas rationes inhærere eidem potentiæ, vt liberæ, & vt causæ naturali: nam habitus charitatis perficit voluntatem, vt liberam, & vt operantem per modum naturæ; quandoquidem illam eleuat, vt libere Deum diligat in via, & in patria necessario, & per modum naturæ.

141 *Instabis.*

Si dicas: de ratione virtutis moralis solum est perficere potentiam in ordine ad rectam operationem: ergo hoc, quod est impedire appetitum, ne rationem præueniat motibus inordinatis, est extra rationem virtutis; & consequenter dato, quod appetitus sensitiuus qualitate intrinseca impediatur, ne rationem præueniat motibus inordinatis, talis qualitas, virtus non erit; ex quo vlterius fit, vt non subsistat doctrina Angelici Præceptoris asserentis, subiectionem appetitus in Christo prouenire à virtutibus infusis.

142 *Respond.*

Respondeo, negando antecedens: Nam licet præcipuus finis virtutis, sit honesta, & recta operatio, quia tamen impedire appetitum, ne rationem præueniat motibus inordinatis, ordinatur ad rectam operationem; fit consequens, quod præstare huiusmodi impedimentum non sit extra rationem virtutis; ac proinde illa perfectio, qua virtutes inhærentes appetitui, illum rationi subijciunt, impedientes ne præueniat deliberationem rationis, extra rationem virtutis non est.

143 *Vrgebis 1.*

Cæterum contrà hanc resolutionem obijciet aliquis primo D. Thomam. *q. 24. de veritate art. 8. in corpore*, vbi de beatis, & beatifica cognitione loquens, sic ait: *Et hac cognitionis claritate in tantum mens roborabitur, quod in inferioribus viribus nullus motus insurgere poterit, nisi secundum regulam rationis.* Et art. 9 in corpore, vbi docet, perfectam confirmationem in bono, non posse homini competere in statu viæ, & rationem reddit: *Primò, & principaliter, quia rationem esse semper in actu rectæ contemplationis in statu viæ, ita quod omnium operum ratio sit Deus, est impossibile. Secundo: quia in statu viæ non contingit inferiores vires, ita rationi esse subditas, vt actus rationis nullatenus propter eas impediatur, nisi in Domino Iesu Christo, qui simul viator, & comprehensor fuit, sed tamen per gratiam viæ, ità potest homo bono astringi, quod non, nisi valde difficile peccare possit, per hoc, quod ex virtutibus infusis inferiores vires refrenantur, & voluntas in Deum fortius inclinatur, & ratio perficitur in contemplatione veritatis diuinæ, cuius continuatio ex feruore amoris proueniens, hominem retrahit à peccato.* Ergo aperte sentit D. Tho. gratiam, & virtutes intrinsecas non posse fomitem ligare, aut extinguere, sed solam visionem beatificam posse huiuscemodi effectum præstare.

144 *Consequentia prob. 1.*

Patet consequentia primo: quia in beatis extinctionem fomitis tribuit visioni beatificæ: ergo sentit, non præstari à donis gratiæ, & virtutum.

Secundo.

Secundo: nam probat non posse hominem in statu viæ perfectè confirmari in bono (nempe, ablatione potentiæ peccandi) quia in via non contingit vires inferiores, ita esse rationi subditas, vt actus rationis nullatenus impediatur per illas; at si virtutes, & gratia non coniunctæ cum beatifica visione, possent vires inferiores plene rationi subijcere; huiusmodi ratio esset nulla: ergo gratia, & virtutes non possunt fomitem ligare, aut extinguere.

Tertiò.

Tertiò: nam quod in Christo vires inferiores plenè fuerint rationi subordinatæ, ita vt rationem impedire non potuerint; probat D. Tho. ex eo quod fuit simul viator, & comprehensor: ergo sentit sola visione beata posse vires inferiores omnino rationi subijci, illique subordinari.

145 *Vrgebis 2.*

Secundo contrà eandem doctrinam arguitur: voluntas namque per nullam formam creatam, exceptis visione beatifica, & vnione hypostatica, potest ita Deo subijci, & in bono confirmari, vt non possit peccare potentia in actu primo expedita: ergo appetitus sensitiuus per nullam formam creatam, exceptis prædictis donis, potest ita subijci rationi, vt non possit potentia in actu primo expedita contra rationem insurgere, illiusque imperio aduersari.

Tertiò.

Tertio: nam appetitus sensitiuus inspectus secundum se, est potentia naturalis, & consequenter circa obiectum sibi media imaginatiua applicatum, agit per modum naturæ; sed nulla qualitate intrinseca residente in appetitu potest impediri applicato obiecto virtute imaginatiuæ: ergo nulla qualitate intrinseca potest appetitus impediri, ne in motus inordinatos prorumpat vsum rationis præueniendo.

146 *Quarto.*

Quarto: nam si qualitas aliqua supernaturalis intrinseca posset impedire appetitum, ne in malum feratur sine rationis consensu, etiam impediret illum, ne inclinaretur in obiectum bonum delectabile, nisi ex imperio rationis; consequens est falsum, ergo & tradita doctrina. Consequentia tenet. Minor constat: nam qualitas appetitum frænans, illumque rationi subijciens, constituitur à nobis vt fomitis essentia non maneat; fomitis autem essentia non consistit in facultate appetitus erga bonum expedita sine rationis imperio, sed tantum in expeditione ad malum: ergo qualitas prædicta non posset impedire appetitum, vt ferretur in obiectum bonum delectabile, imperium rationis præueniendo, sed solum vt exiret in motus inordinatos, & rationi repugnantes. Sequela autem probatur: nam qualitas illa intrinseca impediens appetitum, ageret per modum naturæ, & omnino determinata ad vnum: ergo si impediret, ne appetitus appeteret carnes in die Veneris prohibitas, etiam impediret, ne illas appeteret in die, quo prohibitæ non essent. Patet consequentia: nam essus carnium eiusdem rationis est in die, quo prohibetur, atque in die, in quo libere potest compleri: ergo qualitas impediens motum appetitus sensitiui in essum carnium prohibitum ante vertentem rationem, etiam impediret motus appetitus sensitiui erga essum carnium, vt præuenientem rationem prohibitione ablata.

147 *Quinto.*

Denique: nam appetitus in Christo libere obediebat rationi; & consequenter poterat non obedire; at si esset prædicta qualitate in actu primo impeditus, ne contra rationem insurgeret, liberè non obediret; cum esset necessitatus ad imperium rationis sequendum: ergo qualitas illa in appetitu Christi constituenda non est.

148 *Ad primã obiectionẽ respond.*

Hæc tamen, etsi difficilia sint, veritatem resolutionis traditæ non eneruant. Ad primam respondeo, admissa, vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, negando consequentiam.

Ad 1. consequentiæ probationẽ.

Ad primam probationem, distinguo antecedens: tanquam causæ sufficienti, concedo antecedens: tanquam causæ necessariæ, nego antecedens, & consequentiam. Et quidem *in præsenti art.* exclusionem fomitis, aut eius non existentiam in humanitate Christi attribuit D. Tho. donis habitualium virtutum, quin ex hoc rectè inferatur, visionem beatificam sufficientem causam non esse ad essentiam fomitis excludendam: ergo pariter ex eo quod *loco in argumento allegato*, fomitis exclusionem visioni beatificæ attribuerit, non licet inferre virtutes infusas ad illum excludendum non sufficere. Et ratio omnium est: nam attributio alicuius effectus vni, vt causæ sufficienti, non tollit, quod alteri, vt sufficienti causæ attribuatur de quo § *sequenti* fusius.

149 *Ad 2.*

Ad secundam probationem dicatur, loqui D. Thom. de iustis in statu naturæ lapsæ, in quibus regulariter non contingit vires inferiores omnino esse rationi subordinatas, ita vt illam impedire non possint, ex quo tantum sequitur, virtutes hominibus iustis infusas, prout regulariter infunduntur, fomitis essentiam non tollere, nec omnino appetitum sensitiuum impedire, vt rationem præuenire, impugnareque non possit, quod libenter fatemur, non autem quod non possint ea perfectione infundi, vt prædictos præstent effectus, vt in Beatissima Virgine speciali priuilegio accidisse, docet D. Thom. *infra q. 27. art. 3. & 4.* & in humanitate Christi non ex priuilegio speciali, sed ex debito ratione hypostaticæ vnionis euenisse, docet *in præsenti art.*

150 *Ad 3. probationem respond. 1.*

Ad tertiam probationem dicatur, causalem illam à D. Tho. assignatam, quia nempè Christus fuit simul viator, & comprehensor, non sic accipiendam esse, quod visionis comprehensio sit causa vnica, & necessaria subijciendi vires inferiores rationi, ita vt non possint aduersus illam insurgere; cum in Adamo in statu innocentiæ sine visione beatifica subiectionem illam concesserit D. Tho. *1 p. q. 95. art. 1. & 2.* & in Beatissima Virgine plenam subiectionem appetitus ad rationem admisit ab instanti conceptionis Christi, *infrà q. 27. art. 3. & 4.* sed illam pro causa sufficienti assignauit; ex quo non sequitur, causas alias sufficientes non esse.

Secundò.

Vel dicatur, causam illam assignasse, non subiectionis appetitus ad rationem absolute, sed subiectionis sine priuilegio speciali; ex quo tantum sequitur, quod in non vidente Deum, sine priuilegio speciali non possit prædicta subiectio existere; non autem, quod absolute dari, & existere nequeat.

151 *Ad 2. obiectionem respond. 1.*

Ad secundam obiectionem responderi potest primo, negando antecedens. Sicut enim potest voluntas necessitari ad exercitium actus, qualitate fluida præmouente, non regulata per iudicium indifferens quoad exercitium, potest item necessitari quoad specificationem per qualitatem fluidam præmouentem, quæ non supponat iudicium quoad specificationem indifferens, cui non poterit, & quoad exercitium, & quoad specificationem necessitari qualitate creata permanente? Quoad exercitium quidem si qualitas talis conditionis sit, vt pro regula non petat iudicium quoad exercitium indifferens, sed necessarium quoad exercitium, & quoad specificationem, si talis conditionis adstruatur, quod petat in suos actus exire supponendo pro regula

iudicium intellectus indifferens quoad exercitium, quia in obiecto non attendit omnimodam rationem boni; necessarium tamen quoad specificationem, quia in obiecto nullam considerat rationem mali, nec in obiecto contrario aliquam rationem boni; qua eiudem qualitate admissa necessitabitur voluntas quoad specificationem, etsi quoad exercitium libera maneat; eo autem ipso per talem qualitatem constituetur impeccabilis; nam libertas ad peccandum, est libertas quoad specificationem.

152 *Instabis primò.*

Sed oppones primo: eo ipso quod qualitas illa relinquat indifferentiam quoad exercitium, potest voluntas omittere actum: ergo accedente præcepto positiuo actus, potest peccare. Patet consequentia: nam peccatum contrà præceptum positiuum, in actus omissione consistit: ergo si existente præcepto præscribente actum, potest actum omittere, potest peccare.

Respond. *Præceptū affirmatiuum non violatum per omissionem negatiuè sūptam, sed priuatiuè.*

Respondeo, negando consequentiam; nam præceptum non violatur omissione actus *negatiuè*, sed *priuatiuè* sumpta, & cum præcepto composita; licet autem voluntas dicta qualitate effecta possit in omissionem actus *negatiuè*, & *præcisiuè* à præcepto; non tamen posset in illam *priuatiuè* sumptam, & cum præcepto compositam, sicut voluntas Christi impeccabilis, potest præcepto supposito velle non mori, sumptum *negatiuè*, & *præcisiuè* à præcepto; non autem *priuatiuè*, & *compositiuè* cum illo, & Angelus in primo instanti potens fuit ad negationem amoris in sensu diuiso à præcepto, non autem ad amoris priuationem in sensu composito cum præcepto.

153 *Instabis 2.*

Opponesſecundo; qualitas illa, nec esset eiusdem speciei cum gratia, & virtutibus ei annexis, nec diuersæ speciei ab illis: ergo esset omnino impossibilis. Consequentia tenet. Antecedens autem pro prima parte constat: nam gratia, & virtutes illi annexæ non determinant ad bonum honestum tollendo potentiam ad malum; qualitas autem illa vt QVO, & vt QVOD esset ad bonum honestum determinata: ergo non esset eiusdem speciei cum gratia, & virtutibus illi annexis. Pro secunda verò parte probatur; non enim est possibilis, etiam de potentia absoluta, gratia habitualis diuersæ speciei ab illa, quæ de facto datur; & consequenter non sunt possibiles virtutes inhærentes potentijs specificè distinctæ ab illis, quæ dantur de facto, vt tenet communis Thomistarum sententia 1. 2. q. 110. ergo qualitas illa non foret diuersæ speciei a gratia, & virtutibus, quæ de facto in ordine gratiæ existunt.

154 *Respond.* *Dabilis est qualitas specificè diuersa à gratia, & virtutibus quæ de facto dantur.*

Respondeo, negando secundam partem antecedentis, foret namque illa qualitas specificè diuersa a gratia, & virtutibus de facto gratiam consequentibus, nec obstat probatio in contra; licet enim sententia illa sit nostris Thomistis frequentior, non tamen desunt discipuli D. Tho. oppositæ sententiæ adhærentes. Nec video, quomodo probari possit implicatio vnius habitus per se primò specificati a bono abstrahente ab obiecto charitatis, & ab obiecto spei; & similiter, non est vnde possit ostendi implicatio vnius habitus per se primò respicientis veritatem diuinam, vt attingibilem clarè, & obscurè, qui habitus specie distinguerentur à charitate, & lumine gloriæ existentibus de facto; concessa autem possibilitate istorum habituum, necessariò est admittenda possibilitas gratiæ habitualis specificè distinctæ ab illa, quæ de facto datur.

155 *Instabis 3.*

Oppones tertio; implicat substantia creata ad bonum honestum determinata ab intrinseco, vt docet communis Theologorum sententia 1. p. q. 62. & 1. 2. q. 112. ergo etiam implicat qualitas creata, quæ vt QVO, & vt QVOD sit intrinsecè ad bonum honestum determinata; cum illoque omnino adæquata.

Respōd. 1.

Respondeo primo, concesso antecedenti, negando consequentiam: implicat enim substantia supernaturalis creata, non tamen qualitas creata supernaturalis. Præterea: nam lumen gloriæ est, vt QVO, & vt QVOD ad bonum determinatum; cum constituat beatos ab intrinseco impeccabiles ratione visionis beatificæ, qua beatos impeccabiles constitui, tenet communis sententia: ergo ex implicatione substantiæ ab intrinseco impeccabilis, non infertur implicatio qualitatis accidentalis cum bono honesto adæquatæ, ad illudque determinatæ, non solum, vt QVOD, quæ determinatio omni bonæ qualitati est communis, sed etiam vt QVO, taliter, quod tollat à subiecto potentiam ad malum amplectendum, & à bono deuiandum.

156 *Respōd. 2.*

Secundo respondeti potest, concesso antecedenti, negando consequentiam; & ratio discriminis est: nam qualitas constituens voluntatem impeccabilem, naturalis esse non potest, vt omnibus debet esse in confesso, alias supernaturalis esse non potest, quod patet: nam qualitas supernaturalis, esto non exigatur à natura voluntatis, illam tamen eleuat, & perficit conformiter ad eius naturam, & quia natura voluntatis est, quod non determinetur ad media, nisi prius sit ad finem determinata; & consequenter non necessitari ad media, nisi prius necessitetur ad finem, consequens fit, quod non sit dabilis qualitas supernaturalis creata necessitans voluntatem ad præcepta seruanda, quæ sunt media, nisi illam ad finem, nempè Deum diligendum necessitans, cumque natura voluntatis sit, non necessario, sed liberè Deum diligere, nisi clarè, & intuitiuè propositum; consequens fit, quod sola illa qualitas necessitare possit voluntatem ad bonum honestum, quę visionem beatificam petat pro regula; ac proinde, quod non, nisi media visione beatifica possit voluntas reddi ab intrinseco impeccabilis. Appetitus autem sensitiuus secundum se inspectus, est potentia naturalis, & solum liber ex coniunctione ad rationem, non tamen, ità perfectè, quod ad vltimum finem extendatur, non enim potest etiam ex subordinatione ad rationem Deum super omnia diligere; ac proinde potest per aliquam formam, vel qualitatem creatam necessitari, vt voluntati obediat absque prævia qualitate illam ad finem necessitante. Ex quo vlterius fit, vt necessitari possit ad non resistendum rationi extrà visionem beatificam.

157 *Ad 3. obiectionem respond.*

Ad tertiam, concessa maiori, & prætermissa minori, nego consequentiam; nam licet agens naturale erga obiectum sibi applicatum naturaliter agat, si impeditum non supponatur; secus autem quando impeditum ab intrinseco supponitur, qualiter in præsenti contingit: nam qualitas à nobis posita, impedit appetitum, ne in actum, nisi ex imperio rationis exeat, vnde quamuis imaginatiua illi proponat obiectum, non poterit illum mouere, nec appetitus in actum erga tale obiectum exire, sicut corpora beatorum dote impassibilitatis affecta, non patiuntur, nec pati possunt ab igne, & alijs agentibus corruptiuis quantumuis sibi applicatis, quia hæc est illius qualitatis natura; vt beatorum corpora impassibilia constituat.

158 *Ad 4.*

Ad quartam, concessa maiori, nego minorem, quam non conuincit probatio; nam qualitas illa subijciens appetitum rationi, non solum constituitur ad fomitem excludendum, sed etiam ad subordinandum appetitum rationi in omnibus suis actibus, qualiter erat appetitus in statu innocentiæ; & sicut, qui hanc subordinationem attribuunt extrinsecæ prouidentiæ, non solum loquuntur in ordine ad motus inordinatos, verum etiam in ordine ad omnem motum, ita nos illam tribuentes qualitati intrinsecæ permanenti ad omnes motus extendimus. Et quidem asserentes, fomitem extingui in Beatis per beatificam visionem, eodem argumento tenentur; vel enim media visione beatifica impeditur, ne exeat in actum erga obiectum delectabile bonum, sine rationis imperio, vel solum erga obiectum delectabile rectæ rationi contrarium. Si primum, idem Nos dicimus de qualitate intrinsecè afficiente appetitum. Si secundum: ergo ex vno ab alio bona consequentia non fit; ac proinde ex eo quod qualitas intrinseca appetitui, illum ad motum inordinatum impediat, non sequitur debere etiam impedire, ne exeat in actum erga obiectum delectabile rectæ rationi non oppositum præter illius imperium.

159 *Ad 5.*

Ad vltimam obiectionem dicatur, quod sicut voluntas Christi liberè obediuit præcepto sibi de moriendo imposito, quin ex hoc inferatur, potuisse præcepto Patris resistere componendo cum præcepto negationem obedientiæ: ita appetitus qualitate illa supposita, & supposito rationis imperio, liberè illi obsequebatur, quin ex hoc liceat inferre, posse ad negationem motus per rationem imperati compositam cum imperio, sed tantum posse in prædictam negationem *negatiuè* sumptam, & vt ab imperio præcisam.

§. VI.

Quid de potentia absoluta dicendum?

160 *Vltima conclusio.*

VLTIMA CONCLVSIO SIT. *Fomes sumptum quoad essentiam, non potuit esse in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta.* Huius conclusionis veritas sequitur ex dictis §. 2. vbi ostendimus motus inordinatos appetitus non potuisse esse in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta, & ex *ibi* dictis probatur:

Prob. 1.

nam essentia fomitis non consistit in sola entitate appetitus, sed in illa, vt in actu primo expedita ad motus inordinatos; sed quamuis in humanitate Christi extiterit entitas appetitus expedito tamen per modum actus primi ad

motus

motus inordinatos non potuit esse in illa, etiam de potentia absoluta: ergo fomes quoad essentiam non potuit de potentia absoluta esse in Christi humanitate. Consequentia probatione non indiget. Maior constat ex dictis §. 1. & insuper à paritate probatur; etenim potentia peccandi non consistit in sola voluntatis essentia, sed in illa, vt ad peccandum in actu primo expedita: ergo pariter fomes sumptum quoad essentiam, non consistit in sola entitate appetitus, sed in illa vt in actu primo expedita ad motus inordinatos. Et insuper: nam alias non solum esse potuisset in Christo; sed etiam de facto extitisset, quod communi Theologorum sententiæ aduersatur. Patet sequela: nam entitas appetitus de facto fuit in humanitate Christi; ergo si in sola entitate appetitus essentia fomitis consisteret, extitisset de facto in Christi humanitate.

161 *Minor probatur 1.*

Minor autem, cui soli inest difficultas, ostenditur primo: potentia expedita peccandi, non solum non fuit de facto in humanitate Christi, sed nec potuit in illa esse, etiam de potentia absoluta: ergo pariter potentia appetitus sensitiui in actu primo expedita ad motus inordinatos, nec fuit, nec potuit esse in humanitate Christi.

162 *Secundò.*

Secundo probatur: nam potentia in actu primo expedita, dicit carentiam impedimenti se tenentis ex parte actus primi in ordine ad operandum; sed implicat in appetitu humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ carentia impedimenti se tenentis ex parte actus primi operatiui: ergo implicat expeditio in actu primo ad motus inordinatos in humanitate vnita, vel in eius appetitu. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem probatur: nam motus inordinati appetitus pugnant essentialiter cum vnione hypostatica, vel ratione summæ sanctitatis, vel ratione obligationis, quam fundat in Verbo, vt Deo, prædictos motus vitandi, vel quia subsistentia Verbi repugnat influxus causæ particularis in illos, vt §. 3. vidimus, sed vnio se tenet ex parte actus primi in ordine ad omnes operationes humanitatis vnitæ, *vt disputatione præcedenti* §. 9. ostendimus: ergo implicat in appetitu humanitatis vnitæ carentia impedimenti ad motus inordinatos ex parte actus primi operatiui se tenentis.

163 *Tertiò.*

Tertio, & explicatur magis hoc ipsum: implicat humanitatem vnitam, intelligi in actu primo potentem ad motus inordinatos, nisi intelligatur subsistens, vel existens, saltem subsistentia, vel existentia Verbi; sed implicat intelligi, sic existens, vel subsistens, & carere impedimento actus primi in ordine ad illos motus: ergo in humanitate vnita implicat carentia impedimenti actus primi per comparationem ad illos; & consequenter implicat in humanitate vnita, vel in eius appetitu expeditio in actu primo ad motus inordinatos. Consequentia tenet. Minor constat: nam existentia, & subsistentia Verbi impediunt prædictos motus; cum habeant oppositionem cum illis, vt §. 3. monstrauimus; & aliàs ex parte actus primi se tenent in humanitate Verbi: ergo implicat intelligi humanitatem existentem, vel subsistentem, existentia, aut subsistentia Verbi, & carere impedimento actus primi. Maior autem probatur; vt enim communis sententia tenet: causa efficiens non potest intelligi potens proximè operari, quin intelligatur subsistens, vel saltem existens; sed humanitas Verbo hypostaticè vnita non existit, nec potest existere, nisi tantum per existentiam, & subsistentiam Verbi: ergo implicat intelligi humanitatem vnitam in actu primo potentem ad motus inordinatos, quin intelligatur subsistens, vel saltem existens subsistentia, vel existentia Verbi.

164 *Quartò.*

Denique probatur minor: non stat humanitatem vnitam esse expeditè potentem ad motus inordinatos, quin Verbum prout in illa subsistens, sit potens proximè prædictos motus efficere; sed implicat Verbum, vt subsistens in humanitate, esse potens proximè, & expeditè ad illorum efficientiam: ergo implicat in humanitate vnita expeditio in actu primo in ordine ad tales motus. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *in hac disputatione* §. 3. Maior autem probatur ex his, quæ *disputatione præcedenti* §. 9. docuimus: sicut enim humanitas subsistentiæ Petri vnita, esset Petri, vt in illa subsistentis: ita humanitas subsistentiæ Verbi vnita, esset Verbi, vt in illa subsistentis; sed implicat humanitatem vnitam subsistentiæ Petri, esse potentem ad motus inordinatos, quin Petrus, quatenus in illa subsistens, sit potens ad tales motus: ergo implicat humanitatem subsistentiæ Verbi vnitam esse expeditè potentem in ordine ad motus inordinatos appetitus, & quod Verbum, quatenus in illa subsistens, non possit prædictos motus efficere. Recolantur dicta illo §. 9. vbi euasiones, quibus occurri potest præclusimus.

165 *Contra conclusionem arg. 1.*

Contra illam conclusionem arguitur primo: vt enim vidimus ex D. Tho. *in præsenti art.* 2. impedimentum fomitis in humanitate Christi, fuerunt virtutes morales inhærentes appetitui; sed potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri sinè prædictis virtutibus, imo & sine omni dono intrinseco excepta vnione hypostatica, vt *disp. præc.* §. 1. ex communi Theologorum sententia docuimus: ergo potuit Verbo vniri sinè fomitis impedimento; & consequenter potuit de potentia absoluta esse in humanitate vnita appetitus sensitiuus in actu primo expeditus ad motus inordinatos, in quo fomitis essentia consistit.

166 *Respondet primo D. Vincent.*

Huic argumento Vincentius *relect. de Gratia Christi q.* 1. *pag.* 43. occurrit dupliciter. Primo, casu in quo humanitas assumeretur à Verbo sine aliquo dono intrinseco, non esse auferendum fomitem, vel extinguendum, sed ligandum, sicut fuit in Beatissima Virgine antequam Christum conciperet. Secundo respondet, virtutes infusas non esse necessarias ad auferendum fomitem ab humanitate, sed sufficit gratia vnionis, pertinere tamen ad congruitatem, & decentiam, vt natura humana sit intrinsecè disposita per gratiam habitualem, & virtutes gratiam consequentes proportionabiliter ad gratiam vnionis.

Secundò.

167 *Prima solutio reijcitur; Secundò.*

Sed neutra solutio est sufficiens: non prima: tum, quia iuxta illam manet fomes quoad essentiam in humanitate Christi in casu de potentia absoluta, cuius contrarium defendimus, docetque ipse Vincentius. Tum etiam, quia vt ipse Sapientissimus M. fatetur *pag.* 42. tanta cum certitudine sentiendum est, humanitati Christi repugnare fomitem, quanta credimus, nulla potentia fieri posse, quod Christus, vt homo, actuale peccatum committat; sed quod Christus, vt homo, non possit actuale peccatum committere, etiam de potentia absoluta, ita certum existimat prædictus Mag. *pag.* 32. vt oppositam sententiam, vt malè sonantem, & piarum aurium offensiuam reijciat; & consequenter in illa nullam probabilitatem admittat: ergo idem debuisset iudicium ferre de fomite, quod scilicet, esse nequeat in humanitate Christi, etiam de potentia absoluta.

168 *Secunda solutio impugnatur.*

Secunda solutio; etsi in eo, quod docet, virtutes morales in Christo necessarias ad fomitem auferendum non esse, sed ad id gratiam vnionis sufficere, veram contineat doctrinam; in eo tamen, quod addit esse insufficientes ad fomitem auferendum, solumque pertinere ad congruentem dispositionem humanitatis, nec vera est, nec ad mentem D. Tho. Primum patet: nam gratia, & virtutes fuerunt sufficientes ad fomitem extinguendum in Beatissima Virgine in instanti conceptionis Christi, vt docet D. Tho. *infrà q.* 27. *art.* 3. *&* 4. ergo non potest negari gratiæ, & virtutibus Christi sufficientia ad fomitem auferendum. Secundum etiam probatur: nam D. Tho. probat *in præsenti art.* fomitem in humanitate Christi non fuisse, quia virtutes inhærentes appetitui, illum plenè subordinauerunt rationi, ita vt non posset aduersus illam insurgere: ergo asserere virtutes humanitati infusas, sufficientes non fuisse ad fomitem extinguendum, sed solum pertinuisse ad congruentem, & decentem humanitatis dispositionem, menti D. Tho. non congruit.

D. THO.

169 *Ad argumentum resp.* 1.

Quare his solutionibus prætermissis, argumento facto, dupliciter potest occurri. Primo distinguendo maiorem: impedimentum vnicum, nego maiorem: impedimentum sufficiens, concedo maiorem, & minorem, & nego consequentiam. Nam licet ex negatione causæ vnicæ, & necessariæ, rectè negatio effectus colligatur, non tamen ex negatione causæ, quæ licet sufficiens sit, vnica causa non est, licet autem virtutes in ea perfectione, qua in humanitate Christi extiterunt, sufficientes fuerint ad fomitem auferendum, necessariæ tamen non fuerunt, sed poterat sine illis fomes in humanitate impediri, nempè à subsistentia, & existentia Verbi; cum quibus non possunt motus inordinati appetitus sensitiui componi; atque adeò, etiam si humanitas Verbo vniretur sine prædictis virtutibus, & sine omni dono gratiæ intrinseco accidentali, vt potuit de potentia absoluta, fomes in illa non esset.

170 *Instabis.*

Sed dices: ergo licet virtutes infusæ essent de se sufficientes ad fomitem auferendum, illum tamen de facto non abstulerunt ab humanitate Christi; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Consequentia tenet. Minor constat: nam D. Th. docet, fomitem in humanitate Christi non fuisse: quia in illa fuerunt virtutes morales perficientes appetitum, illumque rationi subijcientes in summo perfectionis gradu, sed hæc causalis importat causam, non solum sufficientem ad fomitem impediendum, sed etiam ad illum actu auferendum: ergo aut vera non est propositio D. Th. aut falsum est, virtutes de facto fomitem non abstulisse. Sequela vero probatur: nam causa supponens effectum, illum de facto non causat; sed si subsistentia Verbi esset sufficiens ad fomitem auferendum; cum habitus virtutum pro priori naturæ præcedat, fomitem pro illo

p. ou

priori excluderet ; & consequenter virtutes superuenientes, illum exclusum supponerent : ergo data, vt Nos fatemur, sufficientia in vnione hypostatica ad fomitem excludendum se ipsa, virtutes consequentes ad vnionem, illum non excludunt de facto.

171 *Confirm.*

Et augetur difficultas ; quia namque gratia substantialis vnionis, est ratione sui sufficiens ad excludendum peccatum habituale ab humanitate vnita, si peccatum in humanitate praecederet ad vnionem, per illam excluderetur, nec posset per gratiam habitualem excludi, eo quod pro signo anteriori ad illam, supponeretur exclusum : ergo si gratia vnionis se ipsa est sufficiens ad fomitem auferendum, illum abstulit de facto, & consequenter virtutes supponentes gratiam substantialem vnionis, illum non abstulerunt de facto.

172 *Ad instantiam resp.*

Respondeo, negando consequentiam. Ad illius probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens : ergo virtutes non excludunt fomitem de facto, per se primò, & exclusione eiusdem rationis cum exclusione praestita per gratiam vnionis, concedo consequentiam : secundario, & exclusione diuersae rationis, nego consequentiam. Itaquè exclusio fomitis consistit in impedimento appetitus, ne exeat, nec exire possit in motus inordinatos. vnde quot fuerint formae impedientes in actu primo appetitum, tot erunt fomitem auferentes de facto ; etsi impedimenta sint diuersarum rationum, exclusio fomitis diuersae rationis erit, & forma, quae primo impedit, primo fomitem excludit ; forma autem, quae subsequitur, non primo, sed secundo illum excludit, non exclusione, quam supponit, sed quam praestat appetitui.

173 *Duplici exēplo illustratur solutionis doctrina.*

Quae doctrina duplici exemplo illustratur : primum est in gratia substantiali, & in gratia habituali, quarum vtraque de facto humanitatem sanctificat, licet vna aliam supponat, & sicut ista consequentia non tenet : *Gratia habitualis supponit humanitatem Christi per gratiam vnionis sanctam : ergo illam non sanctificat* ; quia vtraque est ad sanctificandum sufficiens, & sanctitas diuersae rationis, sed solum ex illo antecedenti colligitur gratiam habitualem posteriorem gratia vnionis, non primo sanctificare, nec praestare sanctitatem eiusdem rationis cum illa, quam praesupponit : ita ista consequentia non tenet : *Virtutes infusae supponunt exclusum fomitem ab humanitate Christi : ergo illum non excludunt de facto* : sed solum sequitur, illum non excludere primò, nec exclusione eiusdem rationis ; sed secundo, & exclusione diuersa.

174

Secundum, & proximius ad rem nostram inuenitur exemplum in subsistentia Verbi, & beatifica visione ; quarum vtraque de facto humanitatem Christi impeccabilem constituit ; & consequenter vtraque potentiam peccandi ab humanitate excludit ; & tamen visio beata, cum subsistentiam supponat, supponit etiam potentiam peccandi exclusam : sicut ergo ista consequentia non tenet : *Visio beatifica supponit potentiam peccandi ab humanitate exclusam : ergo illam non excludit* ; sed solùm potest inferri, non excludere primariò, nec eadem exclusione, quam à subsistentia praestitam praesupponit, non tamen quod illam non excludat secundariò, & exclusione diuersae rationis : ita in nostro casu consequentia facta non tenet, nisi cum eadem distinctione. Et ratio omnium eadem est, quia nempè, excludere fomitem, & potentiā peccandi, est impedire appetitum impedimento actus primi ad motus inordinatos, & voluntatem ad peccatum actuale : & quia vno impediente supposito, aduenit aliud impediens, etsi ab vno supponatur ablata potentia peccandi, à superueniente aufertur, non primò, sed secundario, non eadem, sed diuersa ablatione. Et similiter vno impediente in appetitu supposito, per superueniens impedimentum tollitur fomes non primo, sed secundario, non ablatione eiusdem rationis cum praecedente, sed diuersae rationis ab illa.

175 *Ad confirmat. resp.*

Et ex his ad confirmationem dicatur, esse diuersam rationem. Nam peccati exclusio est vna, & indiuisibilis consistens in destructione peccati in anima praeexistentis ; vnde forma supponens destructionem peccati ab alia priori praestitam, non potest peccatum destruere : fomitis autem exclusio non est vna tantum, sed multiplex ob rationem assignatam ; quia, nempè, consistit in impedimento appetitus per modum actus primi ad motus inordinatos ; vnde multiplex est iuxtà impedimentorum multiplicitatem, & ideò impedimentum superueniens impedimento priori, etsi non excludat fomitem exclusione praestita ab impedimento praecedente, excludit tamen exclusione sibi propria.

176 *Secundò resp. principali argumento.*

Secundo responderi potest principali argumento : fomitem posse auferri dupliciter, vno modo *negatiuè*, scilicet, per formam repugnantem motibus inordinatis ; non tamen positiuè inclinantem appetitum ad obediendum rationi, alio modo *positiuè*, scilicet, per formam intrinsecè subijcientem appetitum, intrinsecèque inclinantem ad obediendum rationi : vt primo modo auferatur, virtutes necessariae non sunt, sed sufficit vnio hypostatica, eo quod illa mediante humanitas subsistentiae Verbi coniungitur, cui essentialiter motus inordinati appetitus sensitiui repugnant : vt autem secundo modo auferatur, necessariae sunt virtutes intrinsecè appetitui inhaerentes cum perfectione explicata ; cum enim subsistentia Verbi non constituat humanitatem in actu primo potentem ad operandum per modum principij QVO ; vnde sine donis gratiae intrinsecis, quamuis humanitas subsistentia Verbi subsisteret, non esset ad actus supernaturales sufficiens : fit, quod vt fomes auferatur *positiuè* per subiectionem positiuam intrinsecam appetitus ad rationem, necessariae sint virtutes illum intrinsecè perficientes, intrinsecèque inclinantes ; ex quo non sequitur casu, in quo humanitas Verbo vniretur sine donis gratiae intrinsecis, fomitem in illa futurum, sed tantùm sequitur non fore in eo casu auferendum positiua obiectione appetitus ad rationem, quod necessario est concedendum, sed per formam essentialiter repugnantem motibus inordinatis appetitus sensitiui. Sicut ex eo quod humanitas Verbo vniretur sine visione beatifica, per quam etiam suo modo impeccabilis constituitur, non sequitur, fore peccabilem, sed tantùm non habituram eam impeccabilitatem, quam visio beata praestat.

177 *Secundò arg.*

Secundo arguitur : habitus vitiosus non repugnat de potentia absoluta in humanitate vnita : ergo nec fomes peccati. Consequentia videtur bona. Tum à paritate rationis : tum etiam ; quia habitus vitiosus proximius se habet ad malum, ad quod dat facilitatem, quam fomes peccati, qui non in facilitate, sed in potentia consistit. Tum denique nam fomes peccati non inclinat ad malitiam moralem formaliter, sed solum pro materiali malitiae, nempè, ad bonum delectabile, habitus autem vitiosus est facilitas, promptitudo, & inclinatio ad malum, vt malum malitia morali formaliter. ergò si habitus vitiosus non repugnat in humanitate assumpta, à fortiori potest fomes in illa cum vnione ad Verbum componi. Antecedens autem probatur : nam habitus vitiosus non est malus malitia morali formaliter, nec odio habetur à Deo, sed potiùs ab ipso amatur ratione bonitatis transcendentalis : ergo non est cur cum summa Verbi sanctitate in humanitate vnita repugnet essentiali repugnantia ; & consequenter non est cur esse in illa non possit, saltem de potentia absoluta.

§. Vltimus.
Quid de habitu vitioso dicendum?

178 *Habitus vitiosus nō potest ab humanitate post vnionē acquiri.*

VT Huic argumento occurramus breuiter est discuriendum, an habitus vitiosi possint de potentia absoluta existere in humanitate Verbo hypostaticè vnita ? Et quidem non posse ab humanitate vnita post vnionem ad Verbum acquiri, liquido constat ex dictis *disp. praeced.* cum enim habitus acquirantur per actus, & habitus vitiosi per actus peccaminosos, istique in humanitate implicauerint ; fit consequens, quod omnino implicauerit ab illa post vnionem, habitum vitiosum acquiri. Quod etiam Deus se solo illum in humanitate infundere non potuerit, vel illum se solo in humanitate vnita producere, modo supponendum est ex communi, & vera sententia asserente, esse implicatorium à solo Deo, habitum vitiosum efficiente causari, quod fusè ostendimus t. 2. *q.* 71. *art.* 1. si autem Deus se solo in alijs subiectis nequit habitum vitiosum producere, à fortiori non poterit habitum vitiosum in humanitate sibi hypostaticè vnita causare. Quod ergo examen desiderat, est, an si in humanitate ante assumptionem ad Verbum habitus vitiosi proprijs actibus acquisiti praecederent, posset, humanitas Verbo vniri habitibus vitiosis retentis, & cum vnione compositis ?

Deus non potest se solo illum causare. Difficultas proponitur.

179 *Prima sēt. Vazquez. Lugo. Arriaga. Mart. Perez. Secunda. Thomist. Suarez. Bernal. Amicus. Prudent.*

Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia. Prima, affirmans est, quam tuetur Vazquez *disp.* 61. *alleg.* c. 6. n. 36. Cardinalis Lugo *disp.* 35 *sect.* 4. n. 53. Arriaga *disp.* 34. *sect.* 4. *subsect.* 2. n. 15. Et ex his, qui fomitem peccati excludunt ab humanitate vnita, vt impossibilem, etiam de potentia absoluta compossibilitatem habitus vitiosi cum vnione hypostatica admittit Martinus Perez *disp.* 37. *sect.* 5. Secunda negans est, quam praeter omnes Thomistas *in praesenti art.* 2. Tuentur ex PP. Societatis Suarez *disp* 34 *sect* 2. *ad finem.* Bernal *disp.* 43. *sect.* 3. *n.* 45. Amicus *disp* 24. *sect.* 2. eandem sententia nouissimè tenet Prudentius *tom.* 2. *in* 3. *p. tract.* 5. *disp.* 3. *dub.* 4. *sect.* 4.

Quam

180 *Conclusio. Illam probat Suarez. Eius probatio non viget.*

Quam pro conclusione statuimus. Illam probat Suarez; quia gratia vnionis sanctificat, & dignificat omne id, quod in natura assumpta inuenitur; sed habitus vitiosi, non possunt dignificari, aut sanctificari à Verbo: ergo implicant in natura à Verbo assumpta. Hæc tamen ratio non viget, illamque in simili *disp. præced.* reiecimus: nam licet Verbum sanctificet, & dignificet ea, quæ sunt sanctitatis, dignitatisque capacia; secus autem ea, quibus sanctitas, & dignificatio repugnant, quales sunt habitus vitiosi, quod autem ex hac incapacitate non reddantur incapaces assumptionis, patet in natura bruti, quæ à Verbo assumptibilis est, & tamen incapax est sanctificationis ab illo.

181 *Secundò probant Amicus, & Prudentius.*

Secundo illam probant Amicus, & ex ipso Prudentius. Nam eo ipso, quod Verbum naturam rationalem assumpsit, tenetur ab illa excludere omne id, quod rationi opponitur; sed habitus vitiosus naturæ rationali aduersatur; cum de se inclinet ad malum naturæ rationali oppositum: ergo Verbum naturam rationalem assumens, tenetur ab illa habitum vitiosum excludere; & consequenter si illum non excludat de facto, ad culpam ipsi imputabitur.

182 *Ratio ista non placet.*

Hæc tamen ratio non placet, illamque *disp. præced.* §. 2. reiecimus; eo quod suppositum creatum potens a se habitum vitiosum excludere, non tenetur ad illius expulsionem: ergo nec Verbum a natura aliena sibi hypostaticè vnita, tenetur statim habitum vitiosum depellere. Consequentia patet à paritate rationis. Antecedens autem, quod prædicti Auctores negant, manifestè probatur. nam suppositum creatum postquam habitum vitiosum acquirit, semper est potens in contrarios actus exire, quibus habitum vitiosum excludat; & tamen non peccat semper, ex eo quod in tales actus non exeat, imo nec peccat non se disponendo statim ad peccati habitualis expulsionem: ergo non tenetur statim habitum vitiosum excludere.

183 *Prob. 1. conclus.*

Quare his fundamentis omissis suadenda est nostra conclusio primo, quia summa, & infinita sanctitas, non solum peccato opponitur, sed etiam facilitati ad peccandum; sed habitus vitiosus consistit in facilitate ad peccandum: ergo est incompossibilis in humanitate vnita summè a Verbo sanctificata; & consequenter implicat cum illa existere, etiam de potentia absoluta. Consequentia cum minori tenet. Maior autem ostenditur primo, vt enim Cardinalis Lugo, & alij ex contrarijs fatentur, gratia vnionis ex conceptu sanctitatis, non solum pugnat cum peccato actuali, sed etiam cum potentia proxima peccandi: ergo a fortiori pugnat cum facilitate ad peccandum, quæ proximius ad peccatum accedit, quam proxima potentia peccandi.

Maior prob. 1. *Secundò.*

Secundo: nam summa sanctitas dicit summam a peccato distantiam, summamque elongationem ab illo; sed maior distantia a peccato est, distare non solum ab illo, sed etiam à facilitate ad peccandum, quam ab illo solum distare, & cum illo solum opponi: ergo summa, & infinita sanctitas, non solum cum peccato pugnat, sed etiam cum facilitate ad peccandum.

184 *Tertiò.*

Tertio: nam facilitas ad peccandum est mala formaliter in genere moris, licet non malitia actuali; bene tamen habituali; sed summa sanctitas essentialiter opponitur omni malitiæ morali: ergo opponitur, & repugnat facilitati ad peccandum.

Quartò.

Quarto: nam facilitas ad peccandum, esto moralem malitiam non importet formaliter; non tamen potest non dicere moralem indecentiam; sed summa sanctitas ex conceptu summæ sanctitatis, non solum opponitur cum malitia morali, sed etiam cum morali indecentia: ergo essentialiter pugnat cum facilitate ad peccandum.

Quintò.

Denique probatur maior: non enim implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis pugnet essentialiter cum facilitate ad peccandum; sed eo ipso, quod non implicet, concedenda est huiusmodi repugnantia gratiæ substantiali vnionis ex conceptu summæ sanctitatis: ergo gratia vnionis prout summè humanitatem sanctificans, pugnat essentialiter cum facilitate ad peccandum.

185 *Respondebis. Contrà.*

Dices: implicare huiusmodi repugnantiam, quia sanctitas ex conceptu sanctitatis, solum opponitur fœditati peccati: vnde ex conceptu summæ, solum potest repugnare summe peccato, non autem facilitati ad peccandum. Sed contra. nam gratia vnionis ex conceptu summæ sanctitatis pugnat cum potentia proxima peccandi, vt fatetur Cardinalis Lugo *disp. præced.* allegatus; pugnat etiam cum motibus inordinatis appetitus sensitiui præuenientibus rationem, vt fatentur aliqui ex contrarijs Auctoribus, & cum odio indeliberato Dei, vt fatetur Arriaga, & cum transgressione legis purè pœnalis, vt concedunt, etiam plures ex contrarijs Auctoribus; & tamen nec potentia peccandi, nec motus inordinati appetitus ante aduertentiam rationis, nec odium Dei indeliberatum, nec transgressio legis purè pœnalis, fœdantur formaliter fœditate peccati: ergo sanctitas ex conceptu, & linea sanctitatis, non solum pugnat cum fœditate peccati, sed etiam cum alijs; & consequenter non implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis opponatur, non solum peccato, sed etiam facilitati ad peccandum.

186 *Secundò prob. concl.* *Deus non potest speciali influxu habitum vitiosum causare.*

Secundo probatur: implicat Deum speciali influxu in habitum vitiosum influere: ergo in habitu vitioso aliqua indecentia inuenitur, vel aliqua inhonestas moralis, ratione cuius repugnet speciali Dei concursui effectiuo, aut conseruatiuo; & consequenter repugnabit ex eisdem principijs in humanitate vnita incipere, aut conseruari. Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda à paritate probatur. Antecedens autem fuse ostendimus 1. 2. q. 71. *art.* 1. & breuiter suaderi potest; nam habitus vitiosus determinatè inclinat ad malum, non solum pro materiali, sed etiam pro formali malitia; cum causetur ex actibus inhonestis formaliter malitia morali, & habitus acquisitus inclinet in similes actus, illis à quibus causatur; sed implicat Deum effectiuè inclinare ad malum malitia morali formaliter, saltem efficientia speciali, & per specialem concursum: aliàs illi malitia, ad quam inclinaret, vt causæ particulari attribueretur, quod implicat: ergo implicat Deum speciali concursu, aut influxu, habitum vitiosum causare. Secundo idem antecedens probatur: esto namque non repugnet, Deum offerre voluntati concursum, quem voluntas, quandoque ad malum determinet; & quandoque ad bonum actum, quem Doctores Societatis admittunt; concursum autem determinatè inclinantem ad malum pro formali malitia, & quo solum possit vti voluntas ad malum, nullus Theologorum Deo concessit possibilem; sed habitus vitiosus, ita determinatè inclinat ad malum, vt voluntas vti illo in ordine ad bonum non possit: ergo implicat talem habitum a Deo speciali influxu, & concursu speciali procedere.

187 *Tertiò prob. concl.*

Denique probatur conclusio; cui repugnat essentialiter primarius effectus formæ, ipsa forma essentialiter repugnat; sed voluntati humanæ Christi in sensu composito vnionis essentialiter repugnat effectus primarius habitus inhonesti, & vitiosi; ergo in eodem sensu repugnat habitus vitiosus in illa. Consequentia tenet. Maior constat primo: nam effectus formalis primarius alicuius formæ, est ipsa forma subiecto communicata: ergo cum repugnantia effectus primarij formæ, non stat ad formā capacitas. Deinde: non enim alia ratione repugnat Angelo quantitas, & lapidi intellectus, nisi quia Angelus est incapax primarij effectus quantitatis, & lapis omnino est incapax effectus primarij intellectus: ergo verum est, non stare capacitatem ad formam cum incapacitate essentiali ad eius primarium effectum. Minor autem probatur; etenim primarius effectus habitus acquisiti est, reddere potentiam facilem ad proprium actum: ergo primarius effectus habitus vitiosi est constituere potentiam facilem ad actum prauum; sed repugnat voluntati Verbo vnitæ in sensu composito vnionis, esse facilem ad actum malum moraliter: ergo repugnat illi in sensu composito vnionis effectus primarius habitus vitiosi.

Antecedens, & prima consequentia tenent. Minor autem subsumpta probatur: nam potentiam aliquam esse facilem ad actum, necessario præsupponit, esse proximè potentem ad illum, nec mente percipi potest potentia facilis, & prompta, nisi intelligatur, vel præintelligatur proximè potens ad actum; sed voluntas humanitatis Christi non est potens proximè ad actus peccaminosos, vt *disp. præced.* monstrauimus: ergo sic vnita, implicat esse facilem ad illos; & consequenter essentialiter illi repugnat effectus formalis primarius habitus inhonesti, & vitiosi.

188 *Respondebis.*

Dices habitum vitiosum existentem in humanitate vnita, illam facilitare, non facilitate expedita, sed inexpedita proximè in ordine ad actum malum; licet autem voluntati vnitæ repugnet esse facilem ad actum malum facilitate expedita, non tamen illi repugnat esse facilem facilitate impedita, sicut quamuis cum vnione ad Verbum repugnet potentia proximè expedita ad peccandum, non tamen cum illa incomponitur potentia in actu primo impedita, sed de facto voluntas humanitatis est potens peccare remotè; & consequenter habet potentiam impeditam proximè peccandi.

189 *Contrà.*

Sed contra: nam esse potentiam facilem ad operationem facilitate impedita, est implicatorium in terminis: ergo si voluntas Christi est facilis, & prompta ad actum peccaminosum, non est impedita ad illum impedimento actus primi. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur: nam facilitas ad actum ex proprio conceptu supponit posse proximum ad illum, & aliquid addit; sed esse potentiam aliquam proxime

ximè potentem ad actum, & esse ad illum impeditam impedimento actus primi, est implicatorium in terminis: ergo esse potentiam facilem, & promptam ad actum, & esse ad illum impeditam impedimento actus primi, est implicatorium in terminis; ac proinde, vel negandum est voluntatem Verbo vnitam esse facilem, & promptam ad actum moraliter malum, vel concedendum est, esse in actu primo expeditam ad peccandum, quod contrarij Authores negant.

190 *Ad 2. argumentum resp. 1.*

Et ex his ad secundum argumentum respondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem responderi potest primò prætermisso antecedenti, quod nempè, habitus vitiosus non sit malus malitia morali formaliter, & negando consequentiam; vt enim non possit esse in humanitate vnita, nec cum illius summa sanctitate componi, sufficit, quod inclinet voluntatem ad malum; hoc enim ipso est indecens indecentia morali; sanctitas autem vnionis ex conceptu summæ, infinitæque sanctitatis, non solum opponitur cum morali malitia formaliter, sed etiam cum eo quod moralem indecentiam importat, & cum causa proxima malitiæ formalis, vt constat ex dictis *disp. præced.* vbi ab humanitate vnita ratione summæ sanctitatis potentiam proximè ad peccandum expeditam exclusimus, quia quamuis non sint mala, malitia morali formaliter, est mala causaliter proximè. Et in hac *disput.* §. 5. vbi motus inordinatos appetitus sensitiui exclusimus ab humanitate vnita ratione summæ sanctitatis; eo quod licet quando rationem præueniunt, non sint mali malitia morali formaliter, inclinant tamen quantum est de se ad malum, & ex hoc moralem indecentiam important, cum gratia vnionis ex conceptu summæ sanctitatis pugnantem. Nec obstat, quod habitus vitiosus terminet amorem diuinum: illum namque non terminat, quatenus ad malum inclinat, sed præcisè sub ratione entitatis, & actualitatis, prout autem ad malum inclinat, potius terminat displicentiam diuinam, cui non solùm malitia displicet, sed etiam omne id, quod proximè ad malum inclinat.

Habitus vitiosus solùm sub ratione entitatis terminat amorem diuinum.

191 *Resp. 2.*

Vel secundò respondetur ad antecedentis probationem, negando antecedens: nam licet habitus vitiosus non sit malus formaliter malitia morali actuali, est tamen malus formaliter malitia morali abstrahente ab actuali, & habituali; malitiam enim formalem non esse alligatam ad actum, sed abstrahere à malitia actuali, & à malitia habituali, docuimus 1. 2. q. 71. art. 5. ac proindè etsi habitus vitiosus non sit malus formaliter, sed tantum causaliter malitia morali actus, est tamen malus formaliter malitia morali abstrahente à malitia habitus, & actus.

192 *Instabis.*

Sed contra istam solutionem objicies; si namque malitia formalis abstrahit in ratione formali a malitia habituali; & a malitia actus, etiam abstrahet a malitia potentiæ; & consequenter non solum habitus erit malus formaliter malitia morali, sed etiam voluntas, quatenus potens deficere, erit formaliter mala, malitia morali; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Sequela patet à paritate rationis; si namque non solum actus, sed etiam habitus, est formaliter in genere moris, quamuis habitus formaliter non sit laude, aut vituperio dignus, quia est causa ad actum facilitans, cur potentia, vt defectibilis, qua ratione est causa malitiæ in actu repertæ, non erit etiam in genere moris boni, vel mali formaliter, quamuis non sit vituperio, aut laude digna?

193 *Minor prob. 1.*

Minor autem ostenditur primò: quia namque habitus vitiosus est malus malitia morali formaliter, excluditur per gratiam vnionis ex conceptu summæ sanctitatis; sed voluntas, vt potentia defectibilis non excluditur per gratiam vnionis; alias destrueretur per illam; cum esse defectibilem, sit prædicatum essentiale voluntati creatæ; & consequenter hoc prædicato excluso voluntas manere non possit. ergo voluntas, vt potentia defectibilis, non est mala malitia morali formaliter.

Secundò.

Secundò probatur minor: quia habitus vitiosus est malus malitia morali formaliter, est obiectum displicentiæ diuinæ; sed voluntas, vt potentia defectibilis non est obiectum odij, aut displicentiæ diuinæ; alias in Christo esset aliquid displicens Deo, vel odio habitum ab ipso: ergo, vt sic, non est mala in genere moris formaliter.

194 *Tertiò.*

Tertiò: si namque esset mala in genere moris formaliter, esset in hoc genere peior habitu vitioso; consequens est falsum: ergo voluntas, vt potentia defectibilis non est formaliter mala malitia morali. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: habitus namque ideò est malus formaliter in genere moris, quia est causa malitiæ actus, & voluntas, si esset mala formaliter in hoc genere; ideò etiam esset, quia esset causa malitiæ actus; sed voluntas in ratione causæ excedit habitum vitiosum; cum voluntas in genere deficiendi sit prima causa nulli alteri subordinata; habitus autem non ita, sed voluntati subdatur: causa autem prima in quocumque genere sit, causam non primam in ratione causæ excedat: ergo si voluntas est mala in genere moris formaliter, excedit habitum vitiosum in malitia morali.

195 *Contrà 1. solutionem objicies.*

Deinde contra primam solutionem objicies; quod habitus vitiosus in actum inhonestum inclinet, non sufficit, vt non possit cum gratia vnionis componi, & à Verbo vniri in humanitate assumpta: ergo ruit prima solutio. Probatur, antecedens: natura sensitiua inclinat in actu primo in motus inordinatos, & in actus inhonestos; & tamen fuit Verbo vnita de facto: ergo quod habitus vitiosus in actum inhonestum inclinet, non reddit illum à Diuino Verbo inassumptibilem, media humanitate assumpta, & in ipsa incompossibilem cum gratia substantiali vnionis.

196 *Respondebis.*

Si respondeatur, disparem esse rationem. Habitus namque vitiosus inclinat in actum turpem determinatè; non enim potest in actum honestum, vitiosumque inclinare; natura autem sensitiua non propendit determinatè in motus inordinatos, sed indifferenter ad illos, & ad motus ordinatos, imo in istos maiori pondere fertur, adeoque non repugnat naturæ sensitiuæ vnio cum Verbo Diuino, & cum summa sanctitate in humanitate componi; habitui autem vitioso huiusmodi coniunctio repugnat, sicut ex eodem discrimine in modo inclinandi oritur, posse naturam sensitiuam à solo Deo causari, secus habitum vitiosum.

197 *Contrà 1.*

Contrà hanc solutionem arguitur primò: non enim repugnat habitus inclinans in actu primo ad actum bonum, & malum malitia, & bonitate morali: ergo si natura sensitiua, quia non solum inclinat ad malum, sed etiam ad bonum actum, potest cum summa sanctitate humanitatis componi, & diuino Verbo coniungi, non repugnabit habitus aliquis vitiosus assumptibilis à Verbo, media humanitate immediatè Verbo vnita, & in illa compossibilis cum summa sanctitate. Consequentia videtur bona à paritate rationis. Antecedens autem probatur; vt enim plures, etiam ex Nostris Thomistis, docent 1. 2. q. 18. art. 5. & 6. potest dari aliquis actus simul bonus, & malus moraliter; sed ille actus repetitus non est cur non possit habitum generare in similes actus inclinantem: ergo non repugnat habitus inclinans in actum bonum, & malum malitia, & bonitate morali.

198 *Secundò.*

Secundò contrà eandem solutionem arguitur non repugnat habitus inclinans in actu primo inclinatione indifferenti ad actum bonum, & malum; ergo si obiiciatur etiam inclinationis in natura sensitiua repertæ ad motus inordinatos, & ad motus ordinatos, non repugnat cum summa sanctitate à gratia vnionis præstita, & potest à Verbo assumi; possibilis erit aliquis habitus vitiosus à Diuino Verbo assumptibilis, & in humanitate cum vnione ad Verbum coniungibilis. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur; vt enim plures non ignobiles Theologi docent 1. 2. q. 18. art. 6. & q. 20. art. 6. potest idem actus numero voluntatis interior de bono in malum transire, vt si quis volens comedere carnes die non prohibito, quia viles ad conseruationem naturæ, & in eadem voluntate persistere vsque ad diem, in quo sunt prohibitæ: tunc ille actus physicè inuariatus manens, vel saltem non variatus indiuidualiter physicè, de bono in malum transiret bonitate, & malitia morali. ergo potest habitus inclinare indifferenter in bonum, & malum actum.

199 *Consequentia prob. 1.*

Patet consequentia. Tùm à paritate rationis: si namque distinctio moralis penes bonitatem, & malitiam, non variat indiuidualiter actum interiorem voluntatis, non est cur variet indiuidualiter habitum; & consequenter poterit indiuidualiter inuariatus manens, modo in actum bonum, & modo in actum malum inclinare, in quo videtur consistere inclinatio indifferens ad actum bonum, & malum.

Secundò.

Secundò: nam habitus, qui generaretur ex actu voluntatis repetito, quo vellet comedere carnes, quia viles ad conseruationem naturæ in die non prohibito, etiam inclinaret in eundem actum prohibitione accedente, quandoquidem in vtroque statu, idem numero actus perseuerat; sed ille actus prohibitione seclusa, erat moraliter bonus, & prohibitione adueniente redditur moraliter malus: ergo vnus, & idem habitus inclinaret diuisiue in actum bonum, & malum; & consequenter erit ad bonum, & malum indifferens.

200 *Ad 1. replicā resp. Ad 1. minoris probationem.*

Respondeo ad primam replicam, concedendo sequelam, & negando minorem. Ad primam minoris probationem, distinguo maiorem: quia est malus tali malitia morali, concedo maiorem: ex conceptu communi malitiæ moralis, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Itaque sicut habitus, esto in plurium sententia non sit malus malitia morali formaliter,

liter, sed tantum causaliter, est incompatibilis cum gratia unionis in humanitate assumpta; potentia autem, quæ etiam est mala causaliter, potest à Diuino Verbo assumi, quia potentia est causa malitiæ, non perse inclinans ad illam, sed tantum potens illam efficere, & non adæquata cum malitia morali actus, quam potest causare, sed illam inadæquatè respiciens, habitus autem est causa per modum inclinantis in actum malum, vt malum, adæquatur cum illo: ita etsi vitioque concedatur malitia moralis formaliter, sumpta malitia secundum rationem genericam abstrahentem à malitia actus, habitus, obiecti, & potentiæ: quia tamen malitia conueniens potentiæ, minor est malitia habitus, & non adæquatur cum entitate potentiæ, sed inadæquatè comparatur ad illam; fit consequens, quod non excludatur à summa sanctitate humanitati communicata; benè tamen habitus, quia excedit in malitia potentiam.

Habitus vitiosus excedit in malitia potentiam.

Tum etiam, quia illi conuenit adæquatè, & per modum inclinantis ad actum inclinatione adæquata cum illo. Est insuper alia ratio discriminis: quia nempè, malitia potentiæ, vt defectibilis radicaliter, non potest auferri, non destructa ipsa potentia quoad suam entitatem, Verbum autem assumens humanitatem non potest illam destruere; & consequenter non potest ab illa excludere remotam defectibilitatem, nec moralem malitiam, quæ in hac remota defectibilitate consistit; ac proinde assumpta entitate humanitatis, etiam assumitur defectibilitas remota, & radicalis illi essentialiter conueniens, ita vt defectibilitas quasi per accidens assumatur, entitas autem humanitatis, vt explicans perfectionem assumatur quasi per se. Malitia autem habitus est adæquata cum illius entitate: vnde ex inassumptibilitate malitiæ conueniens habitui, totus habitus inassumptibilis redditur.

201

Ad secundam minoris probationem dicatur: nec habitum vitiosum, nec voluntatem formaliter vt defectibilem, esse obiectum displicentiæ puniuitæ Dei, idest, ex qua ad pœnam, aut subiecti punitionem possit moueri, hoc enim solum conuenit malitiæ actuali, esse autem obiectum displicentiæ simplicis non punitiuæ, habitui competit, & potentiæ vt defectibili, nec in hoc aliquod inconueniens apparet, cum enim potentia quatenus defectibilis, non causetur à Deo, vt communiter docent Thomistæ 1. 2. q. 76. art. 1. & 2. non est cur debeat Deus in illa complacere; & consequenter non est cur ei illa, quatenus sic, aliqualiter voluntas diuina non displiceat.

202 *Ad 2.*

Ad tertiam probationem dicatur, In omnium Theologorum sententia, actum excedere habitum in malitia morali, & habitum superare potentiam, de quo 1. 2. q. 71. art. 3. sicut ergo non obstante, quod malitia actus à potentia, vt à prima causa sit in genere deficiendi, in malitia potentiam excedit, ita non obstante, quod habitus in causando subordinetur potentiæ, potentia autem defectibilis, sit prima causa in hac linea, excedit habitus potentiam in malitia morali; & hoc ideò, quia excessus in malitia, non est excessus in perfectione, sed potius in imperfectione, & quia inconueniens non est, quod effectus imperfectior sit sua causa, & causa secunda non sit tam perfecta, quam prima; ita inconueniens non est, quod actus, qui effectus est, excedat in malitia potentiam, quæ est causa prima illius, & habitus, qui causa prima non est in genere deficiendi, & excedat in malitia potentiam, quamuis in ratione deficiendi sit prima.

203 *Ad 3.*

Ad secundam obiectionem, quæ contrà primam solutionem procedit, respondetur sustinendo solutionem ibi traditam. Ad primam impugnationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam habitus causatus ex actibus; qui simul essent boni, & mali bonitate, & malitia morali, non esset ad bonitatem, & malitiam indifferens, sed ad malum determinatus per modum inclinationis, quamuis simul in eodem actu inclinaret ad moralem bonitatem; vnde sicut hac ratione talis habitus non posset à Deo per specialem concursum causari, ita nec posset à diuino Verbo assumi, nec enim summæ sanctitati coniungi, non ita quod hæc inassumptibilitas illi habitui conueniret ex ea parte, qua bonitatem respiceret, sed ex ea, qua in malitiam inclinaret. Sicut actus, qui simul bonitate gauderet, & esset malitia infectus, esset impossibilis in humanitate vnita, non ita quod ex bonitate actus impossibilitas ista consurgeret, sed ex malitia illi adiuncta. Natura autem sensitiua non inclinat determinatè ad obiectum delectabile malum, sed inclinatione indifferenti respicit obiectum delectabile, quod est conforme rationi, & quod rationi aduersatur, & ideo potest à diuino Verbo assumi per se, vt ad bonum inclinat, & per accidens, seu quasi per accidens, ea ratione, qua inclinat ad obiectum delectabile; quod est rationi contrarium.

204 *Ad 2. obiectionem resp. sustinendo solutionem ibi traditam. Ad 1. replicam respond.*

Ad secundam impugnationem respondeò primò; negando antecedens. Hæc enim est differentia inter habitum, & potentiam; quod potentia est indifferens ad bonum, & malum; habitus autem est determinatus, vel ad bonum, vel ad malum, vnde non potest idem habitus de bono in malum transire, autem contra: nam diuisio habitus in bonum, & malum est essentialis, vt tenet verior, & frequentior sententia 1. 2. q. 55. art. 1. Nec est eadem ratio de actibus, ac de habitibus; sicut enim libertas in actu, vel est denominatio extrinseca, vel intrinsecum accidens; in potentia autem est prædicatum essentiale: ita moralitas esse potest in actibus, vel extrinseca denominatio; vel accidens intrinsecum, & ad habitum comparari, vt differentia essentialis. Sed de his consulantur Discipuli D. Thomæ *loco allegato*.

205 *Ad 2. respond. 1. Idem habitus non non potest de bono in malum transire, sicut actus vel ad vltimum.*

Vel secundò respondetur, prætermisso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis inter habitum, & naturam sensitiuam est: nam habitus per se primò inclinat in moralitatem actus, vel in materiale, vt fundat moralitatem; & consequenter habitus vitiosus per se inclinat in malitiam moralem, & habitus indifferens inclinaret cum indifferentia in bonitatem, & malitiam moralem; sicut autem cum summa sanctitate repugnat, & indecens Verbo censetur inclinatio determinata ad moralem malitiam, ita etiam inclinatio indifferens ad malitiam, & bonitatem moralem; nam talis inclinatio eo ipso quod terminetur ad malitiam moralem quamuis indifferenter, & disiunctiuè, aut disiunctim, est vitiosa, moraliter mala, & rationali naturæ difformis, sicut consilium de aliquo indifferenti ad bonum, & malum est moraliter malum, & volitio actualis ad obiectum indifferenter bonum, & malum terminata, est moraliter mala malitia morali actuali.

206 *Secundò.*

Natura autem sensitiua, licet quatenus cum rationali coniuncta sit *elicitiuè* indifferens ad bonitatem, & malitiam moralem, *inclinatiuè* tamen hac indifferentia non gaudet: non enim inclinat sub aliquo sui conceptu ad formalem malitiam. Quod patet; quia non inclinat ad illam ex conceptu naturæ sensitiuæ; cum ex hoc conceptu capax malitiæ non sit, nec bonitatis moralis, nec ex coniunctione cum natura rationali; non enim potest naturæ sensitiua ex coniunctione cum natura rationali conuenire, quod naturæ rationali repugnat: naturæ autem rationali, vt rationali repugnat inclinatio ad formalem malitiam; & consequenter naturæ sensitiuæ ex coniunctione cum rationali, vel ex subordinatione ad illam, non potest conuenire inclinatio ad malitiam moralem formaliter, nec determinate, nec indifferenter, sed solum inclinat in bonum delectabile, vt sibi conueniens, præscindendo à bonitate, & malitia morali inspecta secundum se; prout autem coniuncta cum natura rationali inclinat ad bonum delectabile refugiendo per inclinationem naturalem, malitiam moralem, & moralem bonitatem naturaliter appetendo, & ideò potest natura sensitiua Verbo hypostaticè vniri; & cum summa sanctitate humanitatis componi, secus autem habitus vitiosus, etsi admitteretur, posse indifferenter malum, & bonum respicere, & cum hac indifferentia inclinare; Ex qua doctrina, & obiectioni iacta sufficienter occurritur, & simul Recentiorum solutio reiicitur, asserentium, dato habitu cum illa indifferentia inclinante, posse in humanitate assumpta manere; & cum eius summa sanctitate componi.

207 *Differentia inter naturam sensitiuam, & habitum vitiosum in ordine ad assumptionem.*

Sed dices: motus inordinatus appetitus sensitiui præueniens deliberationem rationis non inclinat in obiectum delectabile, quatenus malum formaliter: malitia moralis, sed solum quatenus naturæ sensitiuæ conueniens, & tamen quia obiectum, in quod inclinat, est malum materialiter, repugnat essentialiter humanitati vnitæ in sensu composito vnionis: ergo quod natura sensitiua, prout in actu primo inclinans in obiectum delectabile, potest cum vnione ad Verbum componi, Verboque hypostaticè vniri, non prouenit ex eo quod non inclinet in determinate, & malitiam moralem formaliter, sed quia non determinatè inclinat in actum materialiter malum, sed inclinatione indifferenti.

208 *Instabis.*

Respondeo, vtrumque requiri, nempè, quod non inclinet vllo modo, nec determinate, nec indifferenter in malitiam moralem formaliter obiecta, quæ proximè declarauimus, & insuper, quod non inclinet determinate in id, quod est materialiter malum, vt possit à Verbo assumi, & cum summa sanctitate componi. quia in eo, quod determinatè inclinat ad malum pro materiali, moralis indecentia inueniatur, quæ non adest in natura inclinante ad obiectum delectabile cum indifferentia ad hoc, quod materialiter substernatur malitiæ, vel bonitati, maximè cum sub alio conceptu inclinat in bonitatem; & naturaliter à malitia declinat, vt in natura sensitiua rationali coniuncta

209 *Respondetur.*

-uncta contingit: nam licet, vt sensitiua, nec inclinet in bonitatem moralem, nec declinet à malitia, prout tamen cum rationali coniuncta, determinatè inclinat per appetitum innatum in bonitatem moralem, & à malitia auertit.

210 *Urgebis.*

Sed adhuc instabis: indifferentia voluntatis in ratione principij elicitiui, est ad bonum, & malum formaliter; & tamen voluntas cum hac indifferentia fuit assumpta à Verbo: ergo indifferentia inclinationis ad bonitatem, & malitiam moralem, assumptioni non obstat, nec summæ sanctitati præstitæ à gratia substantiali vnionis opponitur; & consequenter quamuis habitus inclinet indifferenter ad bonitatem, & malitiam formaliter, poterit cum summa sanctitate in humanitate assumpta componi.

211 *Respond.*

Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam inclinatio ad malum formaliter, quamuis indifferens sit, est vitiosa, & rationi contraria, ideoque indecens vt à Verbo assumatur, posse autem ad malum indifferenter inspectum, contrarium rationi non est, sed necessario conueniens omni naturæ creatæ sumptum remotè, & ideo indecentia nulla est in eo, quod assumatur à Verbo, dummodo impediatur proximè, qualiter de facto contingit. Concluditur ex dictis, fuisse in appetitu Christi illos motus, qui rationi contrarij non sunt, eos autem, qui rationi aduersantur, nec fuisse, nec esse potuisse de potentia absoluta.

212

Pro complemento totius disputationis animaduertendum duxi, ea, quæ de fomite in Beatissima Virgine duximus, non esse accipienda de fomite, vt ex peccato originali causato, sed de illo secundum se, & prout esset in homine in puris naturalibus condito, in quo, nec ex peccato esset, nec peccati pœna. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinctione 12.* vbi disputatio præcedens, *& dist. 3.* vbi de fomite disputatur in Beatissima Virgine.

M. Sent.

DISPVTATIO
QVADRAGESIMA TERTIA.

An Christus quatenùs homo potuerit esse moraliter imperfectus transgressione Consiliorum?

§. I.
Quibusdam præsuppositis ratio dubitandi proponitur.

Nu. 1 *Primus gradus Christianæ perfectionis.*

QVATVOR gradus Christianæ perfectionis distinguunt Theologi cum D. Thom. 2. 2. q. 184. Primus in charitate consistit, per quam excluditur omne peccatum mortale, quod charitati opponitur, & in hac, substantiam Christianæ perfectionis consistere, docet Diuus Thomas *quæst. citata art. 3. in corpore*; & pluribus Sanctis concessum constat ex ipsorum officijs, quibus ab Ecclesia coluntur, ex quibus habetur, plures totam vitam sinè graui peccato transisse.

2 *Secundus.*

Secundus consistit in carentia venialium peccatorum, vel in particulari materia, vel in omni ex aduertentia, & perfecta deliberatione, vtrumque aliquibus Sanctis concessum, plures docent, & nos piè credimus de parente nostro Dominico, & de Angelico Præceptore, qui numquàm mortaliter peccauerunt, gratiam primam conseruantes, immò nec venialiter cum plena deliberatione, nec etiam ex subreptione, & deliberatione imperfecta in aliquibus materijs, vt in materia humilitatis: iuxtà illud, quod de Angelico Doctore canit Ecclesia. *O mirus Dei gratia vincens quodvis miraculum pestiferæ superbiæ numquàm persensit stimulum.* Si namque superbiæ stimulum numquam persensit, videtur in materia humilitatis numquàm venialiter deliquisse.

SS. Patris Dominici, Angelicique Doctoris puritas & innocentia commendatur.

3 *Tertius.*

Tertius consistit in carentia omnis peccati venialis, siuè cum aduertentia, siuè inaduertenter commissi, quæ perfectio iuxtà D. Thom. *quæst. allegata art. 2. ad 2. & art. 3. ad 3.* est propria charitatis patriæ, qua Beatus Deum efficaciter diligit, non solum super omnia à fine vltimo auertentia, qualia sunt peccata mortalia, sed etiam super omnia diuertentia, quod præstant peccata leuia, quem statum concessum fuisse Beatissimæ Virgini ex priuilegio speciali propter dignitatem Matris Dei, est concors Patrum, & Doctorum sententia, & fide certa tenendum; ad alios autem quantumcumque eximiè sanctos hoc priuilegium extendere, tutum non est, etsi non desint Theologi, aut prædicatores, id Beato Ioanni Baptistæ concedentes, propter id, quod de illo canit Ecclesia: *ne leui, saltem maculare vitam famine posses.* Ac si esset idem quantum est de se prætendere omnia venialia vitare, quod illa de facto per totam vitam excludere.

Excepta B. Virgine nemo à ijs Sanctis, nisi ex speciali priuilegio immunis a peccatis venialibus. [partly illegible]

4 *Quartus.*

Vltimus gradus consistit in adimplendis consilijs faciendo semper, non solum, quæ à Deo præcepta sunt, sed etiam quæ consiliata, & id, quod iudicatur diuinæ voluntati conformius, & iuxtà maius Dei beneplacitum, quem ad substantiam perfectionis Christianæ non pertinere, docet D. Thom. *quæst. allegata art. 3. in corpore, & art. 7 ad 1* vbi comparandum statum Episcoporum, statui Religiosorum, primum, in perfectione, secundo anteponit, quamuis Religiosi consilijs adhærentes omne proprium renuntiauerint, non autem Episcopi, eo quod (inquit) in consilijs non consistit substantialiter perfectio vitæ Christianæ, sed instrumentaliter, sicut etiam in præceptis à præcepto charitatis distinctis, quia ad charitatem ordinantur, in qua perfectio consistit, aliter tamen, & aliter nam præcepta ordinantur ad remouenda ea, quæ sunt charitati contraria (quod intelligendum est de præceptis grauiter obligantibus) consilia autem ad remouendum ea, quæ impediunt actum charitatis, non tamen illi opponuntur, vt est matrimonium, occupatio negotiorum, &c. Quamuis tamen executio consiliorum de substantia perfectionis Christianæ non sit, quia sinè illa subsistere potest, & de facto in multis subsistit, in omnibus tamen amplecti consilia, & in omnibus cum maiori beneplacito Dei conformari, magnæ perfectionis est, & proprium charitatis patriæ, vt docet D. Tho. *vbi proximè art. 3. ad 2.* piè tamen credimus, istum perfectionis gradum concessum Beatissimæ Virgini, etiam ex priuilegio speciali, ad alios tamen quantumuis eximiæ sanctitatis hoc priuilegium extendere, fas non est.

Episcoporum status, statui Religiosorum anteferetur.

Obseruatio consiliorum, magnæ perfectionis est indicium.

Iste perfectionis gradus fuit B. V. concessus.

5 *Tres primi perfectionis gradus in humanitate fuisse, est certum secundùm fidem.*

Hac graduum perfectionis Christianæ distinctione supposita, ex dictis *disp. 42.* constat, tres priores gradus fuisse in humanitate Christi, quam numquam actu peccasse, nec graui, nec leui peccato, est certum secundum fidem, & oppositum asserere impium, & blasphemum censetur: & insuper ibi ostendimus, hoc ità esse cum gratia vnionis connexum, vt nec de potentia absoluta potuerit aliquod peccatum admittere, non solum in sensu composito vnionis, & potentia consequenti, verùm nec in sensu diuiso, & potentia antecedenti. Quam repugnantiam *disputatione præcedenti* protendimus, non solum ad actus peccaminosos, malitiaque morali formaliter infectos,

sed etiam ad actus obiectiuè tantùm malos excusatos à malitia morali formali, vel ob ignorantiam legis, vel ob libertatis defectum, vt quantum in nobis est, sanctitati, & summæ puritati humanitatis veræ consuleremus.

6

Christus de facto nullū suis cōsiliū transgressus.

Restat modò de quarto perfectionis gradu inquirere consistente in sequela consiliorum, & in omnimoda consonantia cum eo, quod conformius est maiori Dei beneplacito. Et quoad hoc vnum tanquàm certum supponimus, & aliud in examen vocamus: supponimus quidem de facto ita contigisse, scilicet, Christum vt hominem nullum consilium fuisse transgressum, & in omnibus semper sequutum, quod conformius maiori beneplacito Dei fuit, in quo nullus Theologorum dissentit, sed omnes id pro comperto præsupponunt, constatque ex illo Ioannis 8. *quæ placita sunt ei, facio semper*. Quæ verba vera esse non possunt, si à beneplacito Dei aliquando recessisset. Et ex illo Ioannis 6. *descendi de cælo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me*. Semper ergo Christus vt homo fuit voluntati Dei conformis; at consilium datum à Deo, eius voluntatem importat, numquàm ergo à Dei consilio recessit.

Prob. 1. authoritate scripturæ.

7

Secundò prob. ratione.

Et ratione id ipsum constat: nam recedere à maiori beneplacito Dei, & illi non conformari, esto peccatum non sit, est tamen imperfectio moralis, vt *infrà* amplius declarabitur; sed Christo quatenùs homini ratione visionis beatificæ manifestum erat, quod Deo magis placebat: ergo numquàm recessit à maiori beneplacito Dei: aliàs esset moraliter imperfectus, quod pias aures offendit. Quod ampliùs vrgetur; nam culmen Christianæ perfectionis in sequela consiliorum consistit, & in exequendo, id quod est conforme maiori beneplacito Dei; sed concedendum est Christo, vt homini culmen spiritualis perfectionis: ergo est indubitatè asserendum, adhæsisse semper consiliis, semperque sequutum, quod beneplacito Dei indicauit conformius, in quo vt diximus, omnes Theologi vno ore consentiunt.

Confirm.

8

Punctus difficultatis.

Ratio dubitādi proponitur.

Quod igitur examen desiderat, est. An hæc conformitas cum consiliis, & cum maiori Dei beneplacito fuerit Christo necessaria, an non, sed potuerit à consiliis dissentire, & à maiori Dei beneplacito sibi manifesto, & noto discordare? Ratio dubitandi, eaque vrgentissima est: si namque non potuit discedere a maiori beneplacito Dei; sequitur, nullam actionem cum libertate exercuisse; consequens est absurdum; alias nulla actione meruisset, quod est contra fidem: ergo potuit à consiliis discedere exequendo oppositum operi sub consilio cadenti, & à maiori Dei beneplacito discordare, id, quod Deo minus placet faciendo. Consequentia cum minori tenet. Sequela autem, in qua sola est difficultas probatur: nam Christo notum erat maius Dei beneplacitum, & hac notitia regulatus semper eliciebat actum, qui Deo magis placebat, sed si non posset à maiori Dei beneplacito discedere, non posset in oppositum actum, nec in negationem actus, quem de facto operabatur: ergo in nullo actu esset liber, sed in omni necessario operaretur. Consequentia tenet: nam libertas contrarietatis consistit in indifferentia ad actum, & ad contrarium illius, & libertas contradictionis in indifferentia ad actum, & ad eius negationem: ergo si non posset in contrarium actum, nec in negationem actus, quem de facto eliceret, nulla libertate in eius elicientia gauderet.

9

Maior est certa, & minor probatur eliciendo actum contrarium, vel non eliciendo actum, quem de facto eliciebat, discederet à maiori Dei beneplacito; ergo si posset, vel non elicere actum, vel elicere actum contrarium, posset discedere à beneplacito Dei; & consequenter si non posset discedere à beneplacito Dei, non posset non elicere actum, nec elicere actum contrarium. Secunda consequentia ex prima clare colligitur. Antecedens est certum, & consequentia probatur. Quod enim actu præstat actus; vel negatio actus existens, præstat possibilitate actus, vel negatio possibilis: ergo si negatio actus, quem de facto eliciebat, vel actus contrarius, actu, & de facto existentes, essent actualis recessus à maiori beneplacito Dei, negatio actus, & actus contrarius possibiles, sunt possibilis, recessus a diuino beneplacito; & consequenter si posset, vel non elicere actum, vel elicere contrarium, posset a beneplacito Dei recedere, etsi non posset recedere, non posset in actum contrarium, nec in negationem actus, quem de facto præstebat.

---

§. II.

Relatis sententiis, vera eligitur, & probatur.

10

Prima sent. Vazquez.

ANTIQVIORES punctum hoc non attigere, Recentiores autem Theologi in duas diuiduntur sententias. Prima est negatiua, quam tenet Vazquez *disp. 74. cap. 5.* vbi docet, Christum supposito præcepto moriendi fuisse liberum in eius adimpletione, & per mortem nobis meruisse, quia licet esset ad mortem necessitatus, non tamen ad hoc, vel illud motiuum, nec ad intensionem illam actus interioris voluntatis, quo mortem de facto acceptauit; vndè fatetur, potuisse actu minus intenso mortem præceptam acceptare, cumque negare non possit, fuisse Christo notum maius beneplacitum Dei erga maiorem actus intensionem, consequenter docere tenetur, potuisse Christum, vt hominem, recedere à maiori beneplacito Dei, & à consiliis discedere: nam facere, quod Deo magis placet, esto non sit sub præcepto; sub consilio tamen cadit. Pro qua sententia refertur Pater Valentia *in hac 3. p. q. 19. punct. 2.* Huic etiam adhæsisse videtur Mag. Lorca *disp. 63.* vbi negat habuisse Christum rigorosum moriendi præceptum, eo quòd cum illo libertas in acceptanda morte nequit componi: verba autem Scripturæ asserentia in Christo præceptum, explicat de simplici Patris mandato, & de voluntate Patris insinuata moriendi. Ex quibus apertè colligitur, sentire potuisse Christum ab hac insinuata voluntate discedere; alias nec cum illa posset libertas Christi consistere, nec meritum in mortis acceptatione; sicut non potest in sententia Lorcæ cum stricto præcepto libertas in moriendo subsistere, eo quod ratione impeccabilitatis, non potuit præcepto non obedire, vel ab illo discordare. Illam expressè tenet Arriaga *in præsenti disput. 43 sect. 3. & 4.* vbi docet, Christum, vt hominem necessitatum non fuisse nec ratione vnionis hypostaticæ, nec ratione visionis beatificæ, nec physice, nec moraliter ad adimplenda consilia, exequendumque maius Dei beneplacitum, & alii, quos sine nomine refert Hurtadus non tam (inquiens) argumento armati, quam difficultatis quasi succumbentes.

Valent.

Lorca.

Arriaga.

11

Secunda sent.

Hurt.

Lyra.

Secunda sententia docet, implicasse Christum, vt hominem, à consiliis Dei recedere, & à maiori Dei beneplacito sibi noto discordare. Hanc tenet Puente. Hurtado *disp. 61. sect. 5.* pro illa referens Lyram super illud Ioannis 6. cap. *Descendi de Cælo non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me*. Vbi ait: *Et sic voluntas Christi nullo modo poterat à voluntate Patris discrepare*. Suarez *disp. 37. sect. 6. §. Quomodo autem* Ragusa *disp. 128.* in quam etiam inclinare videtur Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 10* & si doceat impotentiam ad moralem imperfectionem in humanitate Christi non fuisse physicam, sed moralem; per hoc tamen non admittit potuisse Christum, etiam de potentia absoluta esse imperfectum moraliter per recessum à consiliis, immò *sect. 11. num. 144.* concedens, potuisse humanitatem Christi de potentia absoluta carere omni honesta cogitatione; & consequenter omni operatione honesta, negat, potuisse carere perfectione morali possibili, quia hæc carentia imputaretur humanitati, quæ doctrina necessario est accipienda de potentia absoluta; alias inter antecedens, & consequens nulla disparitas esset; & consequenter antecedenti concesso, malè consequentia negaretur.

Suar.

Ragusa.

Lugo.

12

Conclusio.

Prudent.

Probatur.

SIT NOSTRA CONCLVSIO. *Implicat humanitatem Verbo hypostatice vnitam, omittere actum consilii, & recedere à maiori Dei beneplacito sibi manifestato de aliquo opere efficiendo.* Ita Auctores secundæ sententiæ. Quam etiam tenet Prudentius *tom. 2. in 3. p. tractat. 2. disp. 1. dub. 4. sect. 4.* Et probatur ratione sæpè inculcata ex summa sanctitate desumpta; etenim humanitati ratione summæ sanctitatis repugnat essentialiter, non solum malitia moralis, sed etiam moralis imperfectio; sed in recessu a consiliis, esto malitia moralis non sit; est tamen imperfectio moralis: ergo essentialiter illi repugnat a consiliis recedere. Consequentia tenet. Præmissæ autem indigent probatione.

13

Maior prob. 1.

Maior ostenditur primo ad hominem contra Arriagam; vt enim hic auctor docet *disp. 39. sect. 4. subsect. 1.* actus intrinsece mali, quamuis excusati a malitia ob ignorantiam, vel defe-

defectum libertatis, repugnant essentialiter in humanitate vnita, quia semper retinent indecentiam moralem, quamuis à malitia morali excusentur; summa autem sanctitas, quia talis, non solum pugnat cum malitia morali; sed etiam cum morali indecentia; sed moralis imperfectio estò formalis malitia non sit, non tamen potest à morali indecentia præscindi: ergo humanitati vnitæ ratione summæ sanctitatis non solum moralis malitia repugnat, sed etiam imperfectio moralis. *Secundò.* Secundò: non enim implicat sanctitas, quæ ex conceptu sanctitatis repugnet essentialiter, non solùm cum morali malitia, sed etiam cum imperfectione morali, sed eo ipso, quod huiusmodi sanctitas implicatoria non sit, concedenda est talis repugnantia essentialis gratiæ substantiali vnionis, aliàs infinita, & summa in ratione sanctitatis non esset; cum posset in ratione sanctitatis excedi à sanctitate maiori: ergo humanitati vnitæ, & summè ab illa sanctificatæ essentialiter repugnat omnis imperfectio moralis.

14 *Minor probat. 1.* Minor etiam ostenditur primò in eodem exemplo insistendo: actus intrinsecè materialiter malus, estò à malitia morali excusetur, non tamen est liber ab indecentia morali, vt prædictus Auctor fatetur, & consequenter fateri tenetur, esse imperfectum moraliter: nam moralis indecentia, est moralis imperfectio: ergo pariter actus transgrediens consilium, & omissio actus consiliati à Deo, estò non vitientur malitia morali non tamen liberantur à morali indecentia; & consequenter nec à morali imperfectione.

15 *Secundò.* Secundò: nam subditum recedere à simplici mandato superioris, hoc est, à voluntate superioris intimata de aliquo opere efficiendo sine intentione obligandi ad culpam mortalem, nec venialem, estò peccatum non sit, est tamen actus moraliter imperfectus: ergo pariter recessus à consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei, quamuis peccatum non sit, est tamen imperfectus moraliter.

16 *Tertiò.* Tertiò: transgressio legis pœnalis, hoc est non ad culpam, sed ad pœnam obligantis, quamuis non sit mala malitia morali formaliter; est tamen imperfecta imperfectione morali, & reprehensione digna; vndè si Christus, vt homo, talis legis esset capax, repugnaret illam transgredi, vt fatentur omnes Theologi; aliàs potuisset efficere aliquid pœna, & reprehensione dignum, quod pias aures offendit: ergo pariter recedere à consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei, quamuis non sit peccatum nec malum malitia morali formaliter; est tamen aliquid moraliter imperfectum, & moraliter indecens & consequenter repugnans cum summa sanctitate humanitatis vnitæ.

17 *Respondeb.* Ex quibus præclusa manet solutio prædicti Auctoris asserentis, non obsequi Dei consilijs, esse imperfectum moraliter imperfectione tantum negatiua, hoc est, minùs perfectum, quam consilijs adhærere, non verò positiua imperfectione morali; licet autem cum summa sanctitate repugnet imperfectio moralis positiua, negatiua tamen non est vnde cum summa sanctitate repugnet, ac proindè cum summa sanctitate humanitatis vnitæ, non repugnat essentialiter omissio operis consiliati, nec actus illi contrarius. *Contra.* Quæ solutio exclusa manet ex dictis; si namque non esset imperfecta moraliter *positiuè*, sed tantum *negatiuè*, maximè, quia moraliter mala non esset; at hæc ratio est nulla: ergo transgressio consilij est moraliter *positiuè* imperfecta. Maior patet, non enim est alia ratio assignabilis. Minor autem constat in exemplis adductis: inobedientia namque simplici superioris mandato, transgressio legis tantum obligantis ad pœnam, & simplicium statutorum alicuius Religionis ad culpam non obligantium, non sunt peccata, nec mala malitia morali & tamen moralem imperfectionem important: ergo quod transgressio consilij non sit moraliter mala, non tollit, quod sit moraliter imperfecta.

18 *Respondebis.* Respondebis, negando causalem maioris: non enim ideò transgressio consilij non est imperfecta moraliter *positiuè*, quia non est moraliter mala, sed quia actus consiliatus ex vi consilij non est moraliter debitus; vt enim docet D. Thom. 1. 2. q. 90. *D. THO.* art. 4. ad 2. q. 92. art. 2. ad 1. q. 93. art. 2. q. 100. art. 9. & 2. 2. q. 44. art. 1. Lex, seu præceptum necessitatem operis præcepti inducit, in quo differt à consilio, quod necessitatem operandi non inducit, sed adhuc consilio supposito operatio manet in arbitrio operantis, ità, vt sine culpa possit operationem omittere, & ideò omissio operis sub consilio cadentis, etsi sit *negatiuè* imperfecta, hoc est, minùs perfecta, quam actus consiliatus, non tamen est imperfecta moraliter *positiuè*. Simplex autem superioris mandatum, & simplicia regulæ statuta, & lex tantum ad pœnam obligans; cum rationem legis obtineant, reddunt debitos aliqualiter actus præceptos, & ideò transgressio illorum, quamuis non sit culpa moralis, est moraliter *positiuè* imperfecta.

19 *Contra 1.* Sed contrà primò: nam semel concesso, dari moralem imperfectionem sine morali malitia, non est cur in transgressione consilij, quamuis malitia moralis non sit, non detur imperfectio moralis. *Secundò.* Secundò: nam licet actus consiliatus à Deo, non sit debitus debito strictò, hoc est, obligante ad culpam, immò nec debito obligante ad pœnam, est tamen debitus debito condecentiæ moralis iuxta leges amicitiæ, & superioritatis diuinæ: ergo in eius transgressione moralis indecentia; & consequenter aliqua moralis imperfectio inuenitur. Consequentia videtur bona. Et antecedens probatur, notando ex D. Thom. 2. 2. q. 80. art. 1. debitum duplex esse, scilicet, legale, & morale. Primum attendit iustitia, secundum ad alias virtutes spectat, & à D. Thom. diffinitur esse; *quod aliquis debet ex honestate virtutis*. & quià debitum necessitatem importat, illud in duplicem gradum diuidit: nam quoddam ità necessarium est, vt sine eo honestas morum conseruari non possit: aliud verò debitum est necessarium, sicut conferens ad maiorem honestatem, sine quo tamen honestas conseruari potest, & addit; *quod quidem debitum attendit liberalitas, affabilitas, siue amicitia*. Iuxtà quam doctrinam datur debitum morale, necessitatem inducens, talem, quod sine illa honestas morum subsistit, quod aliud esse non potest, quam debitum condecentiæ moralis.

20 *Antecedēs probat. 1.* Hoc supposito probatur antecedens primò: nam leges amicitiæ postulant, quod amicus maius beneplacitum amici exequatur, & amicus, hoc non præstans aliquali est dignus reprehensione iuxtà leges amicitiæ; sed consilium datum à Deo alicui in particulari de aliquo opere efficiendo, signum est maioris beneplaciti in illius efficientia: ergo actus consiliatus à Deo, estò non debeatur debito morali strictò, debetur tamen debito aliquo morali, scilicet, moralis condecentiæ iuxtà leges amicitiæ.

21 *Secundò.* Secundò: nam exequi maius superioris beneplacitum, etsi debitum non sit debito morali strictò, est tamen debitum debito condecentiæ moralis, & subditus non exequens maius beneplacitum prælati sibi manifestatum, etsi culpam non incurrat, nec aliquem pœnæ reatum, aliquali tamen reprehensione, & prælati seueritate sit dignus, & indignus, vt subditus à prælato, vel filius à patre hilari, & grato vultu inspiciatur; sed consilium datum à Deo de aliquo opere in particulari efficiendo, est signum maioris voluntatis diuinæ, vt tale opus efficiatur: ergo opus consiliatum, etsi non debeatur debito morali strictò, est tamen debitum debito moralis condecentiæ, iuxtà regulas superioritatis, & talis consilij transgressio, etsi culpa non sit, nec reatum pœnæ inducat, est tamen digna aliqua reprehensione, ex probatione que aliquali.

22 *Secundò prob. conclusio.* Secundo principaliter suadetur conclusio: ideò Christus, vt homo, necessitatus ad opera consilij non esset, quia ex tali necessitate auferretur ab illo libertas ad meritum requisita; sed hoc inconueniens non sequitur: ergo fuit necessitatus ad obsequendum consilijs, & impotens ad illorum transgressionem in sensu composito vnionis. Consequentia tenet. Maior est certa; si namque hoc inconueniens non sequitur, cum alias ad maiorem Christi dignitatem, maioremque sanctitatis perfectionem conducat impotentia transgrediendi consilia à nullo Theologorum negabitur. *Minor probat. 1.* Minor autem ostenditur primò; necessitas obediendi præcepto positiuo moriendi in voluntate Christi impeccabili, stat cum illius libertate in præcepti adimpletione, vt fatentur omnes Theologi admittentes in Christo strictum moriendi præceptum: ergo pariter necessitas obsequendi consilijs, stabit cum libertate in executione operis præconsiliati. *Secundò probat. in principijs Thomist.* Secundò probatur in principijs Thomistarum, iuxtà quæ infallibilis connexio prædeterminationis physicæ cum consensu, & necessitas consensus ex suppositione prædeterminationis, non tollit libertatem in elicientia consensus: ergo pariter infallibilis connexio consilij in voluntate vnita cum opere consiliato, & necessitas orta ex consilio non obstat libertati in executione illius, & in elicientia operis præconsiliati.

23 *Tertiò probat. in principijs Scotistar.* Tertiò probatur in principijs Scholæ Scoti, in quibus decretum extrinsecum Dei, quamuis infallibiliter connectatur cum actu, & illum inferat necessariò in voluntate creata, non tollit libertatem in illius elicientia: ergo pariter quamuis consilium infallibiliter connectatur cum actu in voluntate Verbo hypostaticè vnita, & necessariò illum inferat, non obstabit libertati in illius elicientia. *Quartò probat. in principijs Societatis.* Quartò probatur in principijs Societatis, iuxtà quæ, vt plures fatentur, prædiffinitio efficax Dei consensus à voluntate eliciendi, illius libertati non obstat; & tamen infallibiliter infert actum prædiffinitum, & necessariò cum illo connectitur: ergo pariter infallibilis connexio consilij cum actu in voluntate Verbo hypostaticè vnita, & quod illum inferat necessariò, non obstat, quominus liberè exequatur consilium, liberèque actum consiliatum eliciat. Præ-

Quintò. terea: nam esto ab alijs Auctoribus eiusdem familiæ prædiffinitiones intrinsecè efficaces negentur; nullus tamen potest negare coniunctum ex voluntate dandi gratiam sufficientem, & præscientia consensus conditionati, infallibiliter cum consensu connecti, illumque necessario inferre necessitate infallibilitatis: & tamen ex hoc non læditur libertas voluntatis creatæ: ergo pariter ex necessitate sequendi consilia in voluntate Christi impeccabili, non impeditur libertas in consilij executione.

24 *Sexto probat. minor.* Deniquè probatur minor: nam id, quod essentialiter connotat libertatem in actu, esto necessario illum inferat, non tollit, sed potiùs infert libertatem illius; sed consilium essentialiter connotat libertatem in actu consiliato: ergo necessitas orta ex consilio non potest libertati actus obesse, sed potiùs illam infert. Consequentia tenet. Maior constat; nihil enim potest destruere id, quod essentialiter connotat, quò circa præceptum Christo impositum libertatem non abstulit, quia, scilicet, præceptum pro materia connotat libertatem in actu præcepto, & physica prædeterminatio, ideo libertatem non destruit; quia illam connotat, & infert, & iuxtà D. Thom. 1. p. q. 19. art. 8. ideò voluntas efficax Dei libertatem nostrorum actuum non adimit, quamuis illos inferat necessariò, quia est de actu, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad modum libertatis, ideòque non solam substantiam infert, sed etiam libertatis modum: Nihil ergo connotans libertatem, potest illam adimere, quamuis necessario connectatur cum actu. Minor autem probatur: nam actus necessarij non possunt sub consilio cadere: ergo consilium habet pro materia actum liberum, & consequenter connotat libertatem. Quod amplius confirmari

Confirmat. potest: non enim stat, Deum efficaciter velle, quod actus liberè fiat, & actum esse necessarium; sed supposita impotentia in voluntate Christi discedendi a consilijs, Deus consilians actum Christo, vult efficaciter, quod actum liberum eliciat: ergo hac impotentia supposita, necessario sequitur; Christum liberè operari, & consequenter non destruitur, sed potius infertur libertas ex impotentia transgrediendi consilia.

25 *Respondeb.* Dices implicare in terminis, Deum efficaciter ab intrinseco velle, quod voluntas liberè operetur; atque adeo ex illa voluntate efficaci, vtrumque sequitur, nempe, actum esse liberum, & non esse liberum. Sed contra, omissis pluribus, quibus *Tract. de Auxilijs* prædicta solutio impugnatur, breuiter in hunc

Contrà. modum reijcitur: incrementum efficaciæ in libertate inferenda non potest libertatem destruere; sed efficacia intrinseca in libertate inferenda est incrementum efficaciæ illatiuæ libertatis; efficacior enim est actus ab intrinseco efficaciter inferens, quam solum efficacia ab extrinseco: ergo per efficaciam intrinsecam illatiuam libertatis non potest destrui libertas; & consequenter non implicat, & minus complicat terminos, Deum efficaciter velle efficacia voluntatis intrinseca independenter ab omni præuisione consensus, quod actus voluntatis creatæ fiat, & quod liberè fiat: ex quo vlterius sequitur, stare cum necessitate orta ex voluntate, & beneplacito Dei libertas in actu volito.

§. III.

Varij modi occurrendi rationi dubitandi excluduntur.

26 *Primo solutio rationis dubitandi.* RATIONI dubitandi §. 1. propositæ variè occurritur à Theologis. Prima solutio, negat sequelam, eo quod impotentia recedendi a consilijs in humanitate Christi, & necessitas acquiescendi consilijs non fuit physica, sed moralis, quæ libertati non obstat, vt patet in impotentia vitandi omnia peccata venialia, quæ cum libertate demeritoria compatitur. Ita Cardinalis Lugo *disp. 26 sect. 10*. Hæc tamen solutio non placet; vt enim fatetur Lugo *disp. cit. sect. 11. num. 44.* recessus a

Diffilicet 1. consilijs non fuit possibilis Christo de potentia absoluta, sed ad id, quod implicat de potentia absoluta, non solum est impotentia moralis in humanitate Christi, sed etiam physica: ergo impotentia recedendi a consilijs, physica fuit in humanitate Christi. Consequentia tenet. Minor constat; nam id dicitur impossibile moraliter, quod taliter est difficile, quod quamuis possit esse, nunquam tamen erit ob maximam difficultatem; sed id, quod non potest esse de potentia absoluta, non solum nunquam erit, sed nec potest esse vllo modo: ergo ad impossibile de potentia absoluta, non datur impotentia solum moralis, sed physica. Maior autem constat: nam *loco cit.* docet, potuisse Christum omni perfectione morali carere, quia potuit humanitas Verbo vniri sine vllo dono accidentali gratiæ, & sine omni honesta cogitatione, non tamen potuisse opus minus perfectum efficere, relicto opere perfectiori, sed primum solum est verum de potentia absoluta, nam de potentia ordinaria non potuit humanitas Verbo vniri sine donis gratiæ intrinsecis, vt fatentur omnes Theologi: ergo cum docet secundum, loquitur de potentia absoluta; aliàs nullum esset discrimen inter carentiam omnis perfectionis moralis, & elicientiam operis imperfectioris, cum vtrumque esset possibile de potentia absoluta, & neutrum de lege ordinaria.

27 *Secundò.* Secundò reijcitur: ideò namque docet Cardinalis Lugo, Christum, vt hominem, non potuisse à consilijs recedere, quia transgressio consiliorum est imperfectio moralis, & Christus non potuit esse moraliter imperfectus; sed hæc ratio, si quid probat, conuincit impotentiam, non moralem, sed physicam: ergo vel neganda est Christo impotentia moralis ad recessum à consilijs, vel physica est concedenda. Probatur minor: non enim est fundamentum, vt difficile censeatur, Christum, vt hominem, esse imperfectum moraliter, & non iudicetur impossibile: ergo ex impotentia ad moralem imperfectionem, vel probatur physica impotentia in Christo consistens in omnimoda impossibilitate euentus, vel non conuincitur impotentia moralis in difficultate magna consistens.

28 *Tertiò.* Tertiò: nam impotentia non acquiescendi consilijs, & ab illis recedendi, & à culmine perfectionis moralis, vel præstatur humanitati a gratia vnionis formaliter, vel ab amore Dei super omnia moraliter imperfecta; quodcumque illorum dicatur, vtraque impotentia inducitur: ergo inconsequenter adstruitur impotentia moralis, & physica impotentia negatur. Maior cum consequentia tenet. Minorem autem probo; quia namque, vel gratia vnionis formaliter, vel amor Dei super omnia leuiter offendentia excludunt ab anima Christi potentiam venialiter peccandi, inducunt impotentiam, non solum moralem, sed physicam ad peccandum venialiter: ergo si aliquid ex his excludit potentiam ab humanitate Christi ad moralem imperfectionem, quæ in recedendo a consilijs inuenitur, vtramque impotentiam inducit.

29 *Confirmat.* Quod amplius vrgetur: quia namque amor Dei super omnia leuiter offendentia, physicè est incompatibilis cum peccato veniali excludit potentiam physicam ab humanitate Christi venialiter peccandi; sed amor Dei super omnia moraliter imperfecta, est physicè incompatibilis cum morali imperfectione: ergo tollit, non solum moralem, sed etiam physicam potentiam ab humanitate Christi ad imperfectionem moralem, quæ inuenitur in transgressione consiliorum, & in recessu a maiori Dei beneplacito.

30 *Secunda solutio.* Secunda solutio, inde cum necessitate sequendi consilia in Christo, eius libertatem componit, quia Christus liberè postulauit a Patre consilia, vnde habuit potentiam antecedentem ad non sequendum consilia, quæ ad libertatem in illis sequendis sufficit, non autem habuit potentiam consequentem, vt a consilijs recederet; hæc autem potentia ad libertatem in sequela consiliorum, necessaria non est, Ita Prudentius *vbi suprà sectione 4.* Quam solutionem in simili de præcepto loquendo tunc reijciemus *Tractatu de Merito Christi*. Et breuiter reijcitur

Reijcit. 1. primo. si namque aliquis postularet sibi visionem beatam, ex tali postulatione non esset liber in amore Dei beatifico; ex eo quod visio necessario amorem beatificum infert: ergo si consilium in voluntate impeccabili actum consiliatum necessariò infert, quamuis liberè petatur, in actu ad ipsum sequuto, non manebit libertas.

31 *Secundò.* Secundò: nam sequitur, Christum nullo actu meruisse formaliter præter illos, quibus postulauit a Patre consilia; consequens est falsum, alias non meruisse per actus charitatis, & obedientiæ formaliter, quod est absurdum: ergo tradita solutio non sufficit. Probatur sequela: actus non liber formaliter nequit esse formaliter meritorius; sed nullus actus fuisset formaliter liber, præter illos, quibus postulauit consilia: ergo nullus præter illos fuisset formaliter meritorius. Maior, in qua tota est posita difficultas probatur: nam Auctores traditæ solutionis ad postulationem consilij recurrunt pro tuenda libertate in actibus consiliatis, quia censent, consilium in voluntate impeccabili inducere necessitatem antecedentem; cum qua stare nequit libertas, eo autem ipso quod liberè ab operante petatur, non inducit necessitatem consilium antecedentem sed consequentem ad libertatem operantis; at ex hoc solum saluatur libertas formalis in actu, quo petitur consilium, secus autem in

ctum in actu consiliato, ergo iste non erit liber formaliter, sed ad summum causaliter; & consequenter, nec formaliter meritorius. Probo minorem: respectu actus consiliati, necessitas ex consilio non est consequens, sed antecedens; cum non consequatur ad ipsum: ergo si consilium ex se inducit necessitatem antecedentem cum libertate incompatibilem, actus consiliatus non potest esse liber formaliter, sed tantùm causaliter, & antecedenter, nempè, in illo actu, quo Christus postulauit consilium.

32 *Tertia solutio.* Tertiò alij respondent, ideò Christum fuisse liberum in sequela consiliorum, quia potuit in actum oppositum, non in sensu composito consilij, sed in sensu diuiso, & hoc ideo, quia potuit petere à Patre abrogationem consilij, sicut fuit liber in adimplendis praeceptis, quia illa liberè acceptauit, potuitque petere à Deo illorum dispensationem, & Christo imposita fuerunt praecepta dispensabiliter iuxta illius voluntatem. Ita Fuente Hurtado *disp. 62. sect. 6. subsect. 1. num. 121.*

33 *Reijcit. 1.* Sed contrà primò: nam etiam ex hac solutione sequitur, actus consiliatus Christo solum fuisse liberos in causa, non autem in se ipsis formaliter; consequens est falsum, ergo, & tradita solutio. Probatur sequela: vt Christus ex consilio operetur supponitur pro priori actus primi consilium non abrogatum: ex quo necessario sequitur actus in Christo; sed haec necessitas esto sit consequens alium actum voluntatis, nempè illum, quo noluit petere abrogationem consilij; non tamen est consequens ad actum consiliatum, sed ad ipsum antecedens: ergo actus consiliatus ad summum erit liber in causa, non autem in se ipso formaliter.

34 *Secundò.* Deinde nam consilia data fuerunt Christo, vt homini à Deo modo, quo a superiori communiter dantur consilia, nisi oppositum sit reuelatum; sed modus regularis consiliandi non est dependenter à subditi voluntate in abrogando, vel reuocando consilio, & alias specialis reuelatio in oppositum non adest: ergo absque fundamento asseritur fuisse data Christo consilia cum praedicta dependentia.

Tertiò. Tertiò: nam Christus certò sciebat, quid magis diuinae voluntati placeret, petere, aut non petere abrogationem consilij; sed ad illud, quod magis Deo placebat, erat Christus, vt homo, physicè necessitatus, vt Auctor huius solutionis fatetur: ergo vel non poterat, petere reuocationem consilij, si non petere magis diuinae voluntati placebat, vel necessitatus erat ad petendam consilij abrogationem, si illius petitio erat diuinae voluntati gratiosior.

35 *Respondeb.* Si dicas: nihil horum determinatè fuisse magis placitum Deo; sed vtrumque aequè gratum diuinae voluntati extitisse, & sic fuisse Christo manifestatum, vnde omnino liber mansit ad petendam, & non petendam reuocationem consilij. In *Contrà.* contrarium obstat: nam iuxtà Diuum Thomam *prima parte quaestione 19 art. 12.* consilium est voluntas signi in Deo, quia indicat voluntatem diuinam, vt accipiens consilium, rem consiliatam efficiat: ergo non stat, Deum aliquid consiliari, & non magis inclinari in executionem actionis à se consiliatae, quam in omissionem illius; sed maius beneplacitum actionis praeconsiliatae, quam in omissione illius, etiam est maius beneplacitum in non petenda abrogatione consilij, quam in petitione illius: ergo fuit magis placitum Deo, quod Christus dispensationem non peteret. Deinde: nam Deus de *Deinde.* facto voluit, quod Christus dispensationem, vel reuocationem consilij non peteret: ergo fuit de facto gratior voluntati diuinae non petitio, quam petitio dispensationis, vel abrogationis consilij.

36 *Quarta solutio.* Quartò alij respondent: ideò consilijs non adimi libertatem à Christo, etiam si necessitatus esset ad sequendum maius beneplacitum Dei, quia maius Dei beneplacitum non erat de opere perfectiori, sed de opere magis libero: eo quod ex maiori libertate sumitur incrementum obsequij. Ita Arriaga in *praesenti disputatione 25. sect. 4. num. 122.*

Reijcit. 1. Sed contrà primò: nam sequitur ex ista solutione omnes Christi operationes fuisse aequè gratas Deo; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Falsitas consequentis constat: nam licet omnes Christi operationes fuerint aequales in dignitate personali, non tamen fuerunt aequales in morali bonitate actus ex obiecto desumpta; actus enim charitatis excedit in bonitate obiectiua essentiali actus aliarum virtutum: ergo licet attenta personali dignitate, omnes Christi operationes fuerint Deo aequè gratae, non tamen aequaliter fuerunt gratae secundum bonitatem moralem ex alijs capitibus desumptam.

Probat. sequela. Sequela verò probatur: nam consilium datum Christo penes conformitatem ad quod metitur praedictus Auctor adaequatè gratitudinem diuinae voluntatis, non fuit de substantia operum, sed de illorum tantùm libertate; at omnes Christi operationes fuerunt aequaliter liberae: ergo omnes fuerunt Deo aequaliter gratae.

37 *Secundò.* Secundò: nam consilium, & maius beneplacitum Dei regulans perfectionem moralem operationum Christi, antecedit illius operationes, illasque, infallibiliter infert; & tamen, quia est de libertate earundem operationum, & non de substantia operum, illorum libertatem non laedit: ergo stat principium antecedens actum, illumque inferens infallibiliter, illius libertatem non destruere; & consequenter, nec praemotio efficax Dei, nec illius efficax praedefinitio, nec praeceptum Christo impositum, quoad omnes circumstantias independenter ab illius voluntate in fieri, & in conseruari, libertatem tollere nequeunt, quae omnia Auctor traditae solutionis non admittit.

38 *Tertiò.* Tertiò: nam si consilium datum Christo, solùm fuit de liberè se determinando, & de liberè pro suo nutu eligendo, & ideo libertatem Christi non abstulit: ergo etiam si accepisset de sic operando praeceptum, libertas operationum Christi conseruaretur illaesa; consequens non admittit Auctor traditae solutionis: ergo, nec potest solutionis doctrinam admittere. Probatur sequela: consilium datum de opere determinato, libertatem Christo adimeret, vt praedictus Auctor docet; & tamen datum de opere liberè exercendo, & de libertate electionis, cum libertate componitur: ergo licet praeceptum de opere determinato, libertatem excluderet à voluntate Christi impeccabilis, praeceptum tamen de operum libertate, illorum libertatem non laederet.

39 *Quarta solutio.* Aliorum solutio est, ideò Christum fuisse liberum in sequela consiliorum, quia nullum fuit ipsi datum de aliquo in particulari, sed tantùm fuisse Christo pro consilio datum; vt id eligeret, quod mallet, & ideo in quacumque electione, & liberrimè operabatur, & aliundè perfectissimè, quia conformiter ad maius beneplacitum Dei, & ad diuinum consilium. Modum istum dicendi alij hinc inde discussis, & impugnatis, tenet, & fusè prosequitur Bernal *Disputatione 54. sectione 5. §. 1. & 2.*

40 *Reijcit. 1.* Sed contrà illum facit primò; quia namque praeceptum inducit subditum necessaria inductione ad aliquid efficiendum, vel omittendum, implicat ex terminis praeceptum subdito impositum de faciendo, vel eligendo, quod mallet; sed vt docet Diuus Thomas *prima parte quaestione 19. articul. 12.* & ex terminis est manifestum, consilium inducit, non necessaria, persuasoria inductione accipientem consilium ad aliquid efficiendum: ergo implicat in terminis consilium cum hac generalitate, nempè, quod consilium accipiens eligat, quod ipse maluerit.

41 *Secundò.* Secundò: non enim stat consilium alteri datum, nisi de aliquo particulari agibili, aut eligibili: ergo vel dicendum est, Christum, vt hominem, esse consilij incapacem, vel non fuisse illi datum consilium de eligendo, quod mallet; sed de aliquo in particulari faciendo.

Antecedens probat. 1. Antecedens ostenditur primò: consilium propriam electionem praecedens, semper est de aliquo particulari eligibili, cum sit sententia, & iudicium subsequens inquisitionem, sententia, autem semper sit de aliquo determinato: ergo pariter consilium alteri datum, debet aliquid determinatum respicere, & non dari de quocumque ipse maluerit.

Secundò. Secundò: nam praeceptum semper est de aliquo determinato: ergo pariter consilium. Tertiò: si quis namque alteri petenti consilium, pro consilio daret, quod faceret quidquid *Tertiò.* vellet, non nisi ineptissimè, & irrisoriè diceretur dedisse consilium: ergo vel consilium prudens non est, vel aliquid determinatum prae alio eligibili respicit.

42 *Tertiò reijcitur solutio.* Tertiò reijcitur: sicut enim implicat praeceptum, à quo ex terminis, & ex modo praecipiendi repugnet recedere: ita implicat consilium, quod est regula actionis liberae, cui ex terminis, & ex modo consiliandi repugnet non conformari; sed consilio dato alicui, vt faciat, quod ipse mallet ex terminis, & ex modo consiliandi repugnat, accipientem consilium non conformari: ergo implicat consilium sic datum.

43 *Confirmat.* Quod amplius confirmo ad hominem contra istum Auctorem, qui *disputatione allegata sectione secunda, num. 26.* referens sententiam Patris Hurtado, asserentis, fuisse Christo datum consilium de non petenda dispensatione praecepti, simulque ei manifestatum aequè gratum fore Deo, siue dispensationem

tionem peteret, siuè non peteret, illam reijcit hoc argumento, quia perindè foret, ac si nullum Deus consilium Christo tribueret; quia sicut præceptum est determinata superioris voluntas, vt aliquid fiat à subdito, alioqui recessuro à stricta obligatione, ita consilium est determinata voluntas, vt res fiat ab accipiente consilium, alioqui recessuro à perfectione morali: ergo sicut in terminis implicaret, qui diceret, præcipimus, vt hoc facias, æquè tamen obligationi satisfacturus, siuè facias, siuè non facias, ità repugnantia diceret, Deus, Christo consulens, vt ieiunaret, addens, æquè gratum sibi fore, siuè peteret, siuè non peteret dispensationem consilij, & ea petita non ieiunaret, & non petita ieiunaret. Hæc ferè ad verbum Bernal contrà sententiam relatam. Ex quibus ità subsumo; sed terminos implicat præceptum subdito impositum de faciendo, quod ipse maluerit: ergo vel inefficaciter impugnat sententiam Patris Hurtado, vel fateri tenetur implicare in terminis consilium datum Christo de faciendo, quod maluerit. Patet consequentia: ideò primum implicat, quia præceptum est determinata superioris voluntas; & consequenter debet esse de aliquo determinato; sed etiam consilium, vt prædictus Auctor fatetur, est determinata consiliantis voluntas, tametsi obligationem non inducens, vt fatetur idem Auctor sententiam illam impugnans: ergo sicut implicat in terminis præceptum alicui impositum de faciendo, vel eligendo, quod maluerit, ità implicat in terminis consilium alteri datum, vt faciat, quod ipse velit.

44 *Quartò reijcitur.*

Quartò reijcitur: non enim negari potest sub consilio esse, quæ Deo sunt gratiora operari; sed Christus benè sciebat, esse Deo gratius cum maiori intensione actum charitatis elicere, quàm in remissiori gradu: ergo ad actum intensiorem eliciendum consilio dirigebatur, & consequenter non fuit ei pro consilio datum, vt quidquid mallet, eligeret; sed consilium habuit de aliquo particulari agibili, & eligibili.

45 *Respondeb.*

Dices: perfectiora esse Deo magis grata, si de opposito non supponatur consilium: nam si Deus matrimonium alicui consuleret, gratius esset ipsi, quod accipiens consilium contraheret matrimonium, quam quod cœlibatum iniret, & status perfectionis id peteret: cum ergo Christo pro consilio datum est, vt quod ipse mallet, efficeret, hoc ipso, quod vellet cum minori intensione operari, minor operationis intensio Deo gratissima foret; ac proindè non adstringitur consilio ad intensius operandum.

46 *Contra 1.*

Cæterum abstinendo pro nunc ab ea quæstione, an Deus possit minus perfecta, & minus bona consulere, de quo inferiùs forsitan sermo reddibit, contra istam solutionem obijcio primò: est enim omnibus Theologis inconfesso, Christum semper fuisse cum summa intensione operatum; sed si doctrina traditæ solutionis subsisteret, hoc certissimum non foret, nec ab omnibus ità concessum, nec posset aliqua ratione probari: ergo solutio tradita est falsa. Probo minorem: non enim alia ratio potest Theologos inducere ad ità firmitèr, & vniformiter asserendum semper Christum fuisse operatum, iuxtà summam intensionem virtutum, nisi quia status perfectionis id petit, & in opposito aliqua moralis imperfectio inuenitur; sed admissa traditæ solutionis doctrina, id non petit status perfectionis in Christo, vt solutionis Auctor fatetur, imo in hoc resolutionem traditam fundat; ergo nulla ratio esset probans, semper Christum fuisse operatum iuxta adæquatum habitum intensionem.

47 *Confirmat.*

Quod ampliùs vrgetur ad hominem; etenim hic Auctor numero 27 ex eo quod æquè gratum foret Deo, petere, vel non petere consilij dispensationem, vt asserebat Hurtado, infert, nullum esse fundamentum ad negandum, petijsse plurium consiliorum dispensationem: ergo pariter si æquè gratum foret Deo, Christum intensè, vel remissè operari, nullum fundamentum esset ad negandum plures fuisse remissè operatum.

48 *Contra 2.*

Secundò contrà eandem solutionem obstat; sequitur namque ex illa superfluè infusas fuisse animæ Christi virtutes in summa intensione de lege ordinaria possibili, vt fatentur omnes Theologi; consequens nequit admitti: ergo solutio tradita est falsa. Probatur sequela: nam summa intensio virtutum eo fine desideratur, vt subiectum summa intensione operetur; at Christum summa intensione operari, foret superfluum; cum operando remissè, culmen perfectionis moralis attingeret, & gratissimæ essent Deo illius operationes: ergo superflua fuisset tanta virtutum supernaturalium intensio.

49 *Contra 3.*

Tertiò: nam sequitur ex eadem solutione, potuisse Christum secundum ordinem à Deo de facto statutum sinè vlla imperfectione morali matrimonium contrahere, cœlibatumque, & virginitatem asserere; consequens videtur absurdum; ergo solutio tradita ruit. Probatur sequela; casu in quo Christus cœlibatu, & virginitate relictis, matrimonium eligeret, gratissimus esset Deo in traditæ solutionis principijs: ergo absque vlla imperfectione morali matrimonium contraheret, & virginitatem desereret.

50 *Quintò reijcit. principali solutio fundamenta Auctoris soluendo. Primū est.*

Denique: principaliter doctrina istius Auctoris reijcitur, occurrendo tribus fundamentis, quibus illam suadere contendit: primum ex illo Matthæi cap. 11. illis verbis: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo*, idest (vt interpretatur ipse) omnium actionum, consiliorumque determinatio fuit meæ voluntati concessa. Et cap. 28. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* Et Ioannis 13. *Sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus.* Qua locutione innuitur manifestè facultas Christo concessa omnia pro arbitratu faciendi. Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: in his omnibus testimonijs importatur vniuersalis distributio per *ly omnia*, vel *ly omnis*, à qua iuxtà regulam interpretandi Scripturam, nihil est excludendum, nisi in cuius inclusione aliqua continetur absurditas; at in eo, quod omnium consiliorum ratio, ac determinatio fuerit voluntati Christi commissa, non solùm non est absurditas, sed potiùs summa decentia, & conuenientia, imò, & necessitas: ergo accipiendi sunt illi termini eum ea amplitudine, vt comprehendant omnia, quorum consilia Deus dare potuisset; ac proindè illorum ratio, ac determinatio taliter fuit voluntati Christi concessa, vt de nullo in particulari consilium acceperit, sed solum pro consilio habuerit, vt quidquid mallet, eligeret.

51 *Secundum S. Ans.*

Secundum ex Anselmo libro primo, cur Deus homo cap. in medio, vbi hæc de Christo profert: *Nempe, quoniam idem ipse est Deus, & homo secundum humanitatem, ex qua fuit homo sic accepit à diuina natura, quæ alia est ab humana, esse suum, quod habebat, vt nihil deberet dare, nisi quod vellet*: sed si consilia de actibus in particulari accepisset, hoc verum esse non posset; cum deberet actionem in particulari consiliatam præstare, ne à consilijs diuinis recederet, & culmine perfectionis deficeret: ergo iuxtà Anselmum de nulla actione in particulari consilium accepit.

52 *Tertiò,*

Tertium; nam gratiam vnionis, quæ est suprema omnium gratiarum connaturaliter sequitur dominium vniuersorum, Deo, quam maximè simile; sed Deus ratione supremi dominij habet, vt quidquid liberè eligat, perfectissimè eligat, hoc est, absque omni imperfectione morali: ergo humanitas Christi ratione vniuersalis dominij, eandem dignitatem accepit. Quod ampliùs confirmatur: nam nisi hoc concedatur, tollitur libertas à Christo, vel saltem valdè minuitur in omnibus electionibus; sed hoc, minimè conueniens est: ergo vt vitetur, necessario est asserendum, nulli consilio de actibus in particulari fuisse subiectum, sed illi pro consilio datum esse, vt eligeret, quod mallet sub Dei contestatione id sibi gratius futurum, cum quo, & maxima libertas in operibus Christi saluatur, & impotentia cadendi, vel à culmine perfectionis recedendi.

Confirmat.

53 *Ad 1. respondetur,*

Hæc tamen leuia sunt pro tam singulari stabilienda doctrina. Ad primum omissis interpretationibus ex proprio cerebro datis, respondeo ex nullo ex prædictis testimonijs aliquid illi fauens, deduci; non ex primo; nam verba illa accipiunt de Christo ratione diuinitatis, Chrysostomus, Hieronimus, Hilarius, & Augustinus, & ex ipsis Angelicus Doctor in capite vndecimo Matth. vndè verbum illud *tradita*, explicat per originem, æternamque generationem à Patre, & in eodem sensu secundum testimonium interpretatus est Diu. Thom. super Matth. capite 28. ex Hieronymo, his verbis: *Potentia Dei nihil aliud est, quam omnipotentia, & hæc data non est Christo, quia non conuenit Christo, secundum humanitatem, vel si Christo data dicitur, non est, vt consequens gratiam vnionis, sed per ipsam gratiam vnionis; licet autem duplicentur, quæ gratiam vnionis sequuntur, non autem duplicantur, quæ insunt Christo gratia vnionis: vnde dico* (subiungit Angelicus Doctor) *quod potentia est data, non quia alia potentia sit data, sed data est secundum quod est vnita Verbo, vt Filio Dei per naturam, sed Christo per gratiam vnionis.* Hæc Diu. Thom. quæ ita intelligenda sunt, quatenus ea, quæ ab æterno prædicabantur de Verbo Dei, vt subsistente in diuina natura, temporaliter prædicari cœperunt de ipso, quatenus per gratiam vnionis factam humanitati in eadem subsistente. Vel si de Christo ratione humanitatis prædicta verba accipiantur, vt etiam admittit, & interpretatur Diu. Thomas, accipienda

S. THO.

pienda sunt de potestate; vt significat quendam præcedentiæ honorem Christo, vt homini, super creaturas concessum.

54

Tertium etiam testimonium interpretatur D. Thomas super Ioannem *cap. 13. lect. 2.* de Christo ratione diuinitatis. Dato tamen, quod testimonia allegata de Christo, vt homine, intelligantur ratione potestatis iudiciariæ, & quia illi, vt homini, omnis creatura est subiecta, minor argumenti est neganda; ex eo namque, quod Christus de nulla re in singulari à Deo accepisset consilium, sed tantum de eligendo, quod maluisset, magnum sequitur absurdum, nempe voluntatem Christi fuisse sibi supremam suæ perfectionis regulam. Deoque vt consulenti non re ipsa, sed nomine tantum subiectam, quod asserendum non est.

55
Ad 2. argumentum resp.
Ad tertium.

Ad secundum ex Anselmo respondeo, solum excludere à Christo, quatenus homine, debitum operandi ex coactione, aut ex timore pœnæ ortum, non autem debitum obligationis ex præcepto, vel consilio, quod debitum non coactè sed liberè, & spontaneè Christus impleret. Ad tertium, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. quia vt rectè concluderetur, deberet Christo, vt homini, competere dominium propriarum actionum, non solum diuino dominio simile, sed cum illo identificatum, aut æquale, illique non subordinatum: nam Deum eligere quidquid vult absque imperfectione morali, ipsi competit, quia regulam superiorem, à qua possit discordare non habet, quod Christo, vt homini, communicari non potest, ac proinde non potest illi concedi, quod superioritatem illam consequitur. Ad confirmationem, nego maiorem. Plena enim libertas, quæ potest inferiori competere, optimè in Christo saluatur, absque effugio subordinationis ad Deum, vt consulentem, imo, vt omnia præcipientem.

Ad confirmationem.

56
Quinto respondet. Suarez.

Quinta solutio esse potest, ideò Christum fuisse liberum in obsequendo consilijs, quia licet ratione vnionis essentialiter illi repugnet consiliorum transgressio, vnio tamen, nec consilia intrinsecè immutabant modum agendi voluntatis, sed solum extrinsecè, quatenus vnio essentialiter exigebat specialissimam prouidentiam, qua Deus humanitati præberet auxilia congrua præuisa per scientiam conditionatam, & cum actu consiliato coniuncta, cumque huiusmodi auxilia, quibus voluntas Christi reddebatur proximè potens obsequi consilijs diuinis, illam indifferentem relinquerent, fit, vt cum impotentia recedendi à consilijs conueniente humanitati ratione vnionis ad Verbum, fuerit libera in consiliorum sequela. Ità in simili P. Suarez *disp. 37 sect. 3.*

57
Reijcitur, & in consequentia negatur.

Illius tamen doctrina in hac parte parum grata existit Doctoribus Societatis, eo quod cum necessitate orta ex aliquo antecedenti, & libertati voluntatis Christi non subiecto, tentauit libertatem componere, quod non benè congruit cum vnico fundamento, quo mouentur ad negandam gratiam ab intrinseco efficacem, & asserendum non posse cum libertate nostrorum actuum componi: quia, nempè, principium à nobis ineuitabile infallibiliter cum actu connexum, reddit ineuitabilem actum; & consequenter non liberum; gratia autem ab intrinseco efficax est à nobis ineuitabilis, & infallibiliter cum consensu connexa: ergo reddit consensum ad quem datur à nobis ineuitabilem; & consequenter non liberum: nam de essentia actus liberi est taliter à voluntate procedere, quod potuerit ab intrinseco non esse; & consequenter à voluntate potest vitari.

58

Quod argumentum pari efficacia militare videtur contrà Patrem Suarez; etenim præceptum Christo impositum, vel consilium illi datum, infallibiliter infert in voluntate Christi impeccabili, & moralis imperfectionis incapaci, actum præceptum, vel consiliatum; sed præceptum, vel consilium non poterat ab humanitate Christi vitari in sententia Patris Suarez; non enim fuit Christo impositum dependenter ab illius libera postulatione in fieri, nec in conseruari ab eo quod peteret, vel non peteret præcepti, aut consilij dispensationem, vt expressè etiam fatetur, nec dependenter à præuisione conditionata actus adimplentis præceptum, aut consilium diuinum; hæc namque conditionalis. *Si humanitati vnitæ imponatur præceptum de aliquo actu, vel de illo detur consilium, præceptum, vel consilium adimplebit*: est consequentia necessaria, supposito quod ab intrinseco sit impeccabilis, & moralis imperfectionis incapax; & consequenter adimpletio præcepti, vel consilij humanitatis vnitæ sub conditione præcepti, vel consilij, obiectum scientiæ conditionatæ non est, sed scientiæ necessariæ simplicis intelligentiæ: ergo præceptum, vel consilium in humanitate vnita impeccabili, & moralis imperfectionis ab intrinseco incapaci, reddent ineuitabilem ab humanitate vnita actum præceptum, vel consiliatum; & consequenter non liberum.

59
Confirmatur.

Quod ampliùs vrgeri potest ex illorum principijs: nam Christus, vt homo, non fuit potens proximè ad omissionem actus supposito præcepto, aut consilio: ergo altero illorum supposito liber non mansit. Consequentia est euidens: nam ad libertatem in actu requiritur proxima, & expedita potentia per modum actus primi ad illius omissionem, vel liberam negationem: ergo si præcepto, vel consilio præsupposito non mansit humanitas Christi potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati, non fuit libera in adimpletione præcepti, aut consilij. Antecedens autem probatur: non fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati, in sensu composito præcepti, aut consilij, nec in sensu diuiso: ergo nullo modo fuit potens ad prædictam omissionem. Antecedens pro prima parte constat: nam si fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati in sensu composito, fuit potens proximè, & expedite peccare, & esse moraliter imperfecta; consequens est falsum: ergo non fuit potens ad omissionem actus præcepti, vel consiliati in sensu composito præcepti, aut consilij. Probatur sequela: nam omissio actus præcepti composita cum præcepto, est formaliter peccatum, & omissio actus consiliati composita cum consilio, esset moraliter imperfecta: ergo si præcepto, aut consilio præsupposito potuit humanitas Verbo vnita expeditè in actu primo ad omissionem actus compositam cum præcepto, & cum consilio, potuit expeditè in actu primo peccare, & esse imperfecta moraliter.

Antecedens pro prima parte probatur.

60
Pro secunda probatur.

Deindè pro secunda parte idem antecedens probatur ideo non fuit potens ad omissionem actus in sensu composito, quia non potuit omissionem cum præcepto, aut consilio coniungere: sed nec potuit omissionem actus à consilio, vel præcepto diuidere: ergo non fuit potens ad omissionem actus in sensu diuiso. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; posse omissionem actus à consilio, vel præcepto diuidere, est posse omissionem ponere cum negatione præcepti, aut consilij; seu cum non esse illorum; sed non potuit omissionem ponere cum negatione præcepti, aut consilij: ergo non potuit illam à præcepto, vel consilio diuidere. Maior est certa; & minor probatur: posse componere omissionem actus, cum non esse præcepti, aut consilij, est posse ponere vtrumque; sed humanitas non fuit potens ponere negationem præcepti, aut consilij; ergo non fuit potens componere omissionem actus, cum non esse præcepti, aut consilij. Minor supponitur à Suarez. Maior autem est quasi principium inter Societatis Doctores, qui non alia ratione probant, voluntatem efficaciter præmotam non posse negationem consensus componere cum negatione physicæ promotionis, nisi quia posse ad illam compositionem, est posse ponere vtrumque; voluntas autem creata non potest, ponere, non esse, seu negationem physicæ prædeterminationis in sententia Thomistarum, ex quo inferunt (& suo iudicio euidenter) non posse voluntatem efficaciter præmotam ad actum componere negationem actus cum negatione physicæ prædeterminationis, & consequenter, non habere potentiam ad omittendum actum in sensu diuiso: ergo idem tenetur Suarez in præsenti fateri, ne deserat indubitatum Societatis principium.

61
Respondebis.

Respondebis: humanitatem Christi, supposito præcepto, aut consilio de aliquo opere in particulari, habuisse potentiam ad oppositum illius in sensu composito, hoc est, vt componendum cum præcepto, vel consilio attentis principijs proximis, quibus ad operandum fuit applicata, nempe, gratijs congruis, quæ quia ab intrinseco efficaces non erant, relinquebant voluntatem Christi cum indifferentia ad oppositum componendum cum præcepto, vel consilio, etsi attento principio remoto, scilicet, vnione hypostatica, repugnaret illi huiusmodi compositio; & quia ad libertatem sufficit potentia ad vtrumque extremum secundum principia proxima; fit consequens, quod humanitas Christi libera fuerit in consiliorum sequela. Ita quidam Recentiores, quibus non omnino sententia Patris Suarez displicuit.

62
Si opponas.

Quod si illis opponas primo: principium remotum non indifferens, sed determinatum, exigere proxima principia etiam determinata, & non indifferentia, eo quod inter principium proximum, & remotum debet seruari proportio; sed vnio hypostatica, quæ est principium remotum operationum humanitatis Christi, non est indifferens ad actum præceptum, vel consiliatum, & illius omissionem in sensu composito; cum illi essentialiter talis omissio composita cum præcepto, vel consilio repugnet: ergo principia proxima, quibus voluntas Christi vtebatur, tali indifferentia non gaudent. Respondent, negando maiorem, imo vnio hypostatica cum essentiali repugnantia ad prædictam omissionem petit principia pro-

Respondent.

proxima; quibus hæc repugnantia eſſentialis non conueniat, eo quod ſimul cum repugnantia, quam habet, petit liberam præcepti, & conſilij adimpletionem, quæ ſubſiſtere non poſſet, ſi principijs proximis eſſentialiter repugnaret omiſſio operis, vel conſiliati in ſenſu cum illis compoſito.

63 *Si opponas 2.*

Si opponas ſecundo: ſequi ex iſta ſolutione, potuiſſe humanitatem Chriſti peccare in ſenſu compoſito vnionis; conſequens eſt falſum: ergo, & ſolutionis doctrina. Probatur ſequela: ad libertatem exigitur potentia ad actum, & illius omiſſionem, vt componendam, non ſolum cum principio proximo operationis, ſed etiam cum principio remoto; ſed vt ipſi fatentur vnio hypoſtatica eſt principium remotum operationum humanitatis: ergo vt hæc liberè adimpleret præcepta, & conſilia diuina, debebat habere potentiam ad omiſſionem operis præcepti, vel conſiliati; non ſolum cum præcepto, & conſilio, ſed etiam cum vnione hypoſtatica.

64 *Reſpondent.*

Reſpondent, negando ſequellam: & ad probationem dicunt, veram eſſe maiorem de principio remoto eſſentialiter ab operatione petito, falſam autem de principio ab illa per ſe non exacto, qualis eſt vnio hypoſtatica, quam per ſe operationes Chriſti non poſtulant, quamuis de facto fuerit principium remotum illarum, & ideo ad libertatem in obediendo præceptis, vel obſequendo conſilijs, non exigitur in humanitate vnita potentia ad componendam omiſſionem actus præcepti, vel conſiliati cum vnione ſui ad Verbum, ſed ſufficit potentia ad prædictam omiſſionem præciſiuè ab vnione, etſi non præciſiuè, vel diuiſiuè à præcepto, vel conſilio.

65 *Diſplicet hæc doctrina;*

Hæc tamen doctrina diſplicet, & contra illam facit primo: nam licet ſtare poſſit, quod principium impeditum radicaliter, non impediatur poſitiuè per principia proximè operatiua, quod autem ſubiectum aliquod ſit radicaliter impeditum, & expeditum proximè ad operandum, neutiquam poteſt componi; eo quod ſicut principium proximum, radicale ſupponit, ita proxima expeditio ad operandum, ſupponit expeditionem remotam, & radicalem; ſed humanitas Chriſti ex vi vnionis eſt radicaliter impedita ad omiſſionem actus coniungendam cum præcepto, vel conſilio: ergo licet gratiæ auxiliantes illam non impediant ad prædictam omiſſionem, ex vi tamen illarum non poteſt proximè expediri ad illam; & conſequenter hac via non poteſt conſiſtere in humanitate libertas in obediendo præceptis, & obſequendo conſilijs.

66 *Secundo.*

Deinde nam ſequitur ex hac ſolutione, Chriſtum vt hominem fuiſſe liberum, non ſolum libertate contradictionis, ſed etiam contrarietatis; conſequens eſt falſum: ergo tradita ſolutio. Falſitas conſequentis eſt certa in ſententia Patris Suarez (cuius ſententiam Recentiores tuentur) negantis Chriſto Domino omnem potentiam peccandi, non ſolum in ſenſu compoſito, verum etiam in ſenſu diuiſo vnionis, quod etiam fatentur omnes Recentiores Societatis, quos viderim: nam licet illorum aliqui affirment, poſſe cum vnione humanitatis ad Verbum in caſu de potentia abſoluta poſſibili, ſtare potentiam ad peccandum in ſenſu diuiſo, quos *ſupra* allegauimus, non tamen loquuntur de Chriſto, vt homine, ſed de humanitate vnita, nec de vnione, prout modo fuit decretata, ſed ſecundum alium ordinem, loquendo namque de humanitate prout de facto fuit vnita independenter à proprijs operationibus, omnes fatentur, carere potentia peccandi, Chriſtumque quatenus hominem in nullo euentu poſſe aliquo ex prædictis modis peccare. Sequela autem probatur; nam iuxta ſolutionis doctrinam Chriſtus fuit liber in adimpletione præceptorum; quia attentis principijs proximis potuit omittere actum præceptum; ſed attentis principijs proximis potuit omittere omiſſionem cum præcepto compoſita, ergo potuit peccare; & conſequenter fuit liber libertate, non ſolum contradictionis, ſed etiam contrarietatis. Patet conſequentia: nam libertas contrarietatis conſiſtit in differentia ad bonum, & malum; ſed omiſſio actus præcepti compoſita cum præcepto, eſt moraliter mala: ergo ſi fuit indifferens, & potens ad actum præceptum, & ad omiſſionem cum præcepto compoſitam, fuit liber non ſolum libertate contradictionis, ſed etiam libertate contrarietatis.

67 *Reſpondebis primo.*

Reſpondebis primo: libertatem contrarietatis conſiſtere in potentia ad bonum, & malum vndequaque expedita; voluntas autem Chriſti, etſi attentis principijs proximis, ſit potens ad omiſſionem culpabilem, non tamen erat vndequaque expedita; cum vnione inſpecta, quæ eſt radicale principium, in talem omiſſionem non poſſet, ideoque non fuit liber libertate contrarietatis.

Secundo.

Vel ſecundo reſpondebis, potentiam ad omiſſionem culpabilem non conuenire, nec enuntiari de Chriſto, quatenus homine, ſed de humanitate Chriſti pro ſigno priori ad vnionem, & ab hac libertate Chriſtum denominari liberè obedientem præcepto, & liberè obſequentem conſilijs.

68 *Prima ſolutio reijcitur primo.*

Sed neutra ſolutio ſatisfacit, & contra primam facit primo: nam indifferentia ad actum, & omiſſionem actus culpabilem attentis principijs proximis; aliquam libertatem conſtituit; ſed non conſtituit libertatem contradictionis: hæc namque non reſpicit malum, nec omiſſionem culpabilem, & priuatiuam actus, ſed negationem præciſè: ergo conſtituit libertatem contrarietatis.

Secundo.

Secundo: nam poſſe omittere omiſſione cum præcepto coniuncta, attentis principijs proximis, ſufficit, vt actus adimpletiuus præcepti ſit Chriſto abſolutè liber: ergo etiam ſufficit, vt Chriſtus, quatenus homo ſit abſolutè potens ad omiſſionem culpabilem; & conſequenter abſolutè potens peccare: in quo libertas contrarietatis eſt poſita.

69 *Secunda ſolutio impugnatur.*

Deinde ſecunda ſolutio, quam in duplicibus diſputationibus defenſatam vidi, in hunc modum reijcitur, & ſupponendo eandem doctrinam applicandam eſſe ad libertatem Chriſti in ſequela conſiliorum, ne plura Verba inſumantur, loquemur de libertate in adimpletione præcepti. Contra ſolutionem ergo traditam ſic argumentabar: libertas in obedientia taliter debet ſaluari, quod verificetur in proprietate ſermonis: hæc propoſitio, *Chriſtus liberè obediuit præcepto*; ſed ratione libertatis conuenientis humanitati pro illo ſigno antecedenti, non verificatur dicta propoſitio in proprietate, & rigore: ergo libertas illa eſto admittatur in humanitate Chriſti, de quo *diſput. 1. huius tract.* §. 9. omnino inſufficiens eſt ad ſaluandam, & componendam libertatem Chriſti in operibus præceptis cum illius impeccabilitate. Maior conſtat: tum ex illis verbis Pauli: *Factus obediens vſque ad mortem, propter quod, & Deus exaltauit illum*. Quæ non de humanitate quaſi in abſtracto, ſed de Chriſto, vt homine, accipiuntur, & in rigore ſunt accipienda. Tum etiam: nam de Chriſto eſt verum in proprietate ſermonis nos redemiſſe obediendo, nobiſque per actum obedientiæ meruiſſe: ergo etiam cum proprietate debet verificari de Chriſto liberè obediſſe præcepto.

70 *Minor prob.*

Minor autem probatur: illa propoſitio non eſt vera pro ſigno anteriori ad vnionem, nec pro ſigno vnionis: ergo numquam de Chriſto verificatur in proprietate ſermonis liberè obediſſe præcepto.

Maior conſtat.

Antecedens pro prima parte eſt certum; vt enim verè affirmetur aliquod prædicatum de Chriſto, debet intelligi Chriſtus; at pro ſigno antecedente vnionem nondum concipitur Chriſtus; cum non concipiatur vnio humanitatis ad Verbum, ex qua vnione Chriſtus reſultat: ergo non verificatur dicta propoſitio pro ſigno anteriori ad vnionem. Pro ſecunda parte probatur, vt verè pro aliquo ſigno affirmetur libera obedientia de Chriſto, debet libertas in eodem ſigno intelligi; ſed in ſigno vnionis humanitatis ad Verbum, in quo Chriſtus intelligitur, non concipitur libertas: ergo in tali ſigno nequit affirmari de Chriſto libera obedientia ad præceptum.

71 *Minor prob.*

Maior conſtat; cum enim effectus formalis ſit forma communicata ſubiecto, implicat effectum formalem intelligi in aliquo inſtanti, aut ſigno, non intellecta forma in eodem ſigno, aut inſtanti; ſed forma liberi in concreto eſt libertas: ergo non ſtat Chriſtum intelligi liberum in aliquo ſigno, quin pro eodem ſigno intelligatur libertas. Quod amplius poteſt vrgeri: ſicut enim eſſe volentem, eſt effectus formalis volitionis, ita eſſe liberum eſt effectus formalis libertatis, ſeu volitionis liberæ, vt liberæ; ſed implicat intelligi volens pro aliquo ſigno, quin pro eodem ſigno intelligatur volitio: ergo implicat pro aliquo ſigno intelligi liberum in actu ſecundo, niſi libertate pro eodem ſigno intellecta.

72 *Reſpondebis.*

Deinde minor ſuadetur: implicat libertatem pro aliquo ſigno intelligi, quin pro eodem ſigno intelligatur forma libertatis, vel principium à quo eſſentialiter dependet libertas; ſed pro ſigno vnionis nequit intelligi forma libertatis obedientiæ, vel principio à quo eſſentialiter dependet libertas: ergo implicat Chriſtum pro illo ſigno liberè obedientem intelligi. Minor probatur: expeditio ad vtrumlibet per modum actus primi, vel eſt forma libertatis, vel eſt principium à quo eſſentialiter dependet libertas; ſed implicat pro ſigno vnionis intelligi expeditionem ad omiſſionem culpabilem, & peccaminoſam in Chriſto: ergo implicat pro tali ſigno intelligi formam libertatis, vel principium, à quo eſſentialiter dependet libertas. Minor probatur: pro ſigno vnionis intelligitur humanitas Chriſti impeccabilis intrinſecè; & conſequenter impedita ad vnum extremum libertatis contrarietatis; ergo non poteſt in eodem ſigno intelligi expedita ad vtrumlibet.

Dices: expeditionem, quæ eſt forma libertatis, non eſſe

expe-

72 *Respondebis.* expeditionem consequentem actum, sed antecedentem, licet autem pro illo signo expeditio consequens tollatur, manet tamen expeditio antecedens, scilicet, expeditio signi antecedentis vnionem, & ab hac sumitur denominatio libertatis, & Christus denominatur liberè obediens, vt constat in voluntate actu amante, quæ sub amore non potest in illius omissionem: quia tamen pro signo actus primi ad amorem est in voluntate potestas ad illius omissionem, saluatur in amore libertas.

73 *Contra 1.* Sed contrà primò. nam ideo amor, sui libertatem non destruit, quia simul secum conseruat omnia libertatis principia, quod si aliquod destrueret, v. g. indifferentiam iudicij, vel entitatem voluntatis, quæ ex parte actus primi exiguntur, suam libertatem euerteret; at expeditio in actu primo, hoc est, negatio impedimenti essentialis, aut saltem præcisio ab illo, vel est libertatis forma, vel essentiale requisitum ex parte actus primi liberi: ergo vt actus suam libertatem conseruet, debet cum tali expeditione componi, vel si expeditio tollatur, quamuis libere per actum, per ipsum sua libertas destruitur.

74 *Secundo.* Contrà secundò: non stat, Christum pro illo signo denominari liberè obedientem, nisi dicatur liber libertate contrarietatis; sed implicat dici liberum libertate contrarietatis: ergo implicat dici liberè obedientem præcepto. Minor constat: nam libertas contrarietatis consistit in potentia ad vtrumque contrarietatis extremum, scilicet, ad bonum, & malum; Christus autem pro illo signo non est, nec intelligitur potens peccare; & consequenter, nec liber libertate contrarietatis. Maior autem probatur: nam Christus pro signo vnionis, est, & dicitur liber à libertate humanitatis pro signo antecedente vnionem; sed libertas humanitatis pro illo signo est libertas contrarietatis iuxta solutionis doctrinam: ergo si esset pro illo signo liber a libertate humanitatis pro signo antecedente vnionem, esset, & diceretur liber libertate contrarietatis.

75 *Respondebis.* *Contra 1.* Respondebant, Christum dici liberum à libertate contrarietatis, & hoc probatione facta conuinci, non autem dici liberum libertate contrarietatis; quia istius denominationis capax non est ob impotentiam peccandi. Sed contra primo, implicat concretum liberum, vel subiectum denominatum liberum a libertate contradictionis, quod non sit liberum libertate contradictionis, sicut implicat concretum liberatis, non liberum, & subiectum denominatum a libertate, quod liberum non dicatur, & sit: ergo pariter implicat, Christum dici liberum a libertate contrarietatis, & non esse liberum libertate contrarietatis.

76 *Secundo.* Secundo: nam Christus pro signo vnionis denominatur à libertate contrarietatis conuenienti humanitati pro signo antecedente vnionem: ergo vel denominatur liber libertate contrarietatis, vel libertate contradictionis. Patet consequentia. non enim est alius modus libertatis possibilis; & consequenter, nec est possibilis alius modus denominationis: nam denominatio, cum realis sit, sumitur ab eo, quod est; tunc vltra, si dicatur primum, sequitur denominari potentem peccare, quod pro signo vnionis implicat, si asseratur secundum, ergo est possibilis libertas contradictionis præsupposito præcepto in supposito incapaci peccandi, quæ non inuoluat libertatem contrarietatis. hac proinde per hanc solum distinctionem absque fuga ad libertatem contrarietatis conuenientem humanitati pro signo antecedente vnionem componitur Christi libertas cum illius impeccabilitate.

77 *Respondebis.* Dicebant, habitum charitatis in sententia Thomistarum esse liberum, & tamen, nec est liber libertate contrarietatis, nec contradictionis, cum non sit principium odij, nec omissionis amoris: ergo ista consequentia non valet: *Christus pro signo vnionis humanitatis ad Verbum est liber: ergo libertate contrarietatis, vel libertate contradictionis.* Sed contra; nam

Contra. eo modo, quo habitus charitatis à Thomistis liber adstruitur, conceditur et libertas contrarietatis, & contradictionis: ergo instantia nulla est. Probatur antecedens: nam charitas dicitur a nobis libera libertate virtutis, ad quem modum libertatis non petitur, quod ipsa præbeat, ad vtrumque extremum

Quomodo charitati libertas. posse, sed quod præstet proximam potentiam ad amorem, & in voluntate relinquat potentiam ad oppositum amoris, sed relinquit potentiam, non solum ad omissionem, sed etiam ad odium in voluntate, quamuis, nec ad odium, nec ad omissionem præstet virtutem: ergo eo modo quo a nobis conceditur habitui charitatis libertas, conceditur illi libertas contradictionis, & libertas contrarietatis; & consequenter instantia contra Thomistas, adducitur extra rem.

78 Sed dices: stat habitum charitatis esse liberum, quin possit in vtrumque extremum contradictionis, vel contrarietatis: ergo pariter stare poterit in Christo, quatenus homine, pro signo vnionis, libertas in obediendo, quin possit obedientiam omittere, vel contrarium actum elicere.

Opponetur. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est. nam libertas charitatis, est libertas per modum virtutis, & non vt QVOD, sed vt QVO, ad quem modum libertatis non petitur vis in vtrumque influxiuè, sed sufficit vis ad influendum in vnum, permittendo potentiæ, cuius est virtus facultatem ad influendum in alia; libertas autem, quæ conuenire debet Christo, est, tanquam subiecto, vt QVOD libero, ad quem modum libertatis, imo etiam ad libertatem potentiæ exigitur, quod positiuè possit ad vtrumque extremum concurrere: vnde sicut ex libertate charitatis, non sequitur, posse dari voluntatem liberam, absque facultate ad vtrumque extremum libertatis, ita nec id potest colligi, loquendo de libertate Christi.

79 *Deinde principalis solutio reijcitur.* Deinde contra principalem solutionem arguitur. Nam Suarez, cuius sententiam defendunt, non admittit in humanitate potentiam expeditam ad peccandum pro signo antecedenti ad vnionem, sed cum communi sententia, fatetur humanitatem Christi fuisse impeccabilem omnino, imo, vt superius notabam, etsi aliqui Recentiores sentiant, potuisse humanitatem in alia decretorum serie taliter Verbo vniri, vt pro priori naturæ haberet potentiam expeditam ad peccandum in sensu diuiso vnionis, hoc est, peccato destruente, vel impediente vnionem; nullus tamen docet, ita de facto contingere: ergo non potest sententia Patris Suarez solutione data defendi.

80 *Denique reijcitur solutio.* Denique: nam sequitur ex solutionis doctrina, Christum, vt hominem, non solum fuisse liberum in adimpletione præcepti positiui moriendi, sed etiam in adimpletione præceptorum naturalium, v. g. non mentiendi, & non odio habendi Deum; consequens expressè aduersatur sententiæ Patris Suarez, imo & omnium Doctorum Societatis: ergo, & tradita solutio. Minor est certa, cum expressè præfati Auctores doceant, Christum non meruisse in non mentiendo, nec in negatione odij Dei, nisi quatenus per actum positiuum illas negationes voluit, eo quod negationes odij, & mendacij non fuerunt liberæ Christo. Sequela vero probatur: quia namque humanitas Christi pro signo antecedente vnionem fuit potens ad mortem, & negationem mortis, vt compositam cum præcepto moriendi, Christus, vt homo, in signo vnionis dicitur liberè obediens præcepto positiuo moriendi; sed si humanitas pro signo antecedente vnionem esset potens ad omissionem mortis, vt compositam cum præcepto, etiam esset pro tali signo potens mentiri, & odio Deum habere: ergo si ratione potentiæ ad omissionem mortis culpabilem conuenientem humanitati Christi in illo signo, dicitur Christus liberè obediens præcepto positiuo moriendi, etiam dicetur liberè obediens præceptis naturalibus negatiuis non mentiendi, & non odio habendi Deum. Consequentia tenet. Maior continet solutionis doctrinam. Minorem autem probo: ideo humanitas pro signo antecedente vnionem est potens omittere mortem omissione culpabili, quia de se potens est ad prædictam omissionem, & pro illo signo non intelligitur vnio, quæ sola illam impedire potest; sed etiam de se est potens in mendacium, & odium diuinum, & pro illo priori præscinditur ab vnione impediente potentiam ad prædictos actus: ergo si humanitas pro signo antecedente vnionem esset potens ad omissionem culpabilem mortis, etiam esset potens ad mendacium, & odium prohibita lege naturali negatiua non mentiendi, & Deum odio non habendi. Mitto plura, quibus *supra* arguebamus, probantes non posse conuenire humanitati Christi potentiam expeditam peccandi, quæ de Christo, vt homine, non prædicetur, quæ etiam militant contra illam solutionem.

✠

§. IV.

Traditur, & defenditur vera rationis dubitandi solutio.

81 *Vera solutio rationis dubitandi.*

HIs igitur modis dicendi relictis, ad rationem dubitandi respondeo, negando sequellam. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non posset in actum, nec in negationem oppositam actui consiliato, & magis Deo placenti, potentia consequenti, & in sensu composito, concedo minorem: potentia antecedenti, & in sensu diuiso, nego minorem, & consequentiam. Vt enim supposito consilio de aliquo actu eliciendo, & maiori beneplacito Dei, Christus sit liber in actu consiliato, & magis Deo placente eliciendo, non requiritur, quod possit in negationem actus consiliati potentia consequenti, & in sensu composito consilij, & maioris beneplaciti Dei, sed sufficit, quod possit in oppositum, scilicet, in negationem actus consiliati potentia antecedenti, & in sensu diuiso; Christus autem, etsi potentiam consequentem non habeat in prædictam negationem, nec illam possit cum consilio Dei, & cum maiori ipsius beneplacito componere, habet tamen potentiam antecedentem ad illam in sensu diuiso, & ideo cum impotentia recedendi à consilio, & maiori Dei beneplacito, subsistit in ipso libertas. Ad probationem sequelæ, quatenus distinctioni traditæ obstare potest, concesso antecedenti, nego consequentiam. Quia actualis negatio actu existens componitur cum consilio actus, & ideo est actualis discessus à consilio, & à maiori beneplacito Dei; in consequenti aut fit sensus diuisus, & ideo potentia ad negationem actus consiliati non est potentia discedendi à consilio diuino, nec discordandi à maiori beneplacito Dei.

82 *Explicatur potentia antecedens, & cōsequens, sensus compositus, & diuisus.*

Vel clarioris gratia, distinguo consequens; si posset potentia consequenti, & in sensu composito, concedo consequentiam: si posset potentia antecedenti, & in sensu diuiso, nego consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo antecedens: quod præstat actu negatio actus existens, præstat possibiliter, negatio possibilis, possibilitate consequenti, & in sensu composito, concedo antecedens: negatio possibilis possibilitate antecedenti, & in sensu diuiso, nego antecedens, & distinguo consequens; negatio possibilis potentia consequenti, & in sensu composito, est possibilis recessus à consilio, & maiori beneplacito Dei, concedo consequentiam: negatio actus consiliati possibilis possibilitate antecedenti, & in sensu diuiso, est possibilis recessus a consilio, & maiori beneplacito Dei, nego consequentiam. Sicut ista consequentia non valet: *Negatio consensus actu existens præsupposita efficaci præmotione, est actualis præmotionis frustratio: ergo si præmotione supposita, est possibilis negatio consensus, est possibilis frustratio efficacis præmotionis*; nec ista consequentia valet: *Negatio actus præsciti à Deo actu existens, est actualis falsificatio scientiæ diuinæ: ergo negatio actus à Deo præsciti supposita scientia possibilis, est possibilis falsificatio scientiæ.* Antecedens namque est verum, & consequens falsum in omnium Theologorum sententia.

83 *Ratio distinctionis traditur.*

Et ratio omnium est, quia in actuali existentia negationis, non præscinditur ab vllo accidenti, & quia supposita physica præmotione ad consensum, negatio consensus habet ex accidenti adiunctum, quod sit physicè præmotionis frustratio, & negatio actus præsciti habet ex accidenti adiunctum, quod sit diuinæ scientiæ falsificatio; fit, vt si actu existerent, actu frustrarent physicam præmotionem, & actu falsificarent scientiam; potentia autem antecedens est præcisiua ab his, quæ ex accidenti conueniunt negationi actus, & solum illa respicit, secundum sibi essentialia: vnde ad illam tendit, non vt coniunctam cum scientia, nec cum physica præmotione, nec cum præcepto, aut consilio, sed ab his præscindendo; & ideo negatio actus præsciti, vt possibilis potentia antecedenti, non est possibilis falsificatio scientiæ, negatio consensus, vt possibilis, non est possibilis frustratio decreti, aut præmotionis efficacis, nec negatio actus consiliati, vt terminans potentiam antecedentem, & vt possibilis potentia antecedenti, est possibilis discessus à consilio importatur negatio actus consiliati, vt coniuncta cum consilio non autem est possibilis, vt coniuncta cum consilio, sed præcisiuè, aut diuisiuè ab illo.

84 *Replicabis.*

Sed dices: ideo Christus non est potens ad negationem actus consiliati in sensu composito consilij, quia non potest negationem cum consilio componere, sed nec potest negationem actus consiliati à consilio diuidere: ergo non potest in negationem actus consiliati in sensu diuiso. Minor probatur: posse diuidere negationem actus à consilio, est posse componere negationem actus, cum non esse consilij; sed Christus non est potens componere negationem actus consiliati, cum non esse consilij: ergo non potest negationem actus à consilio diuidere. Probatur minor: posse componere negationem actus, cum non esse consilij, est posse vtrumque ponere, scilicet, non esse actus, & non esse consilij; sed Christus non habet potentiam ad ponendum non esse consilij; cum supponamus consilium quoad esse non dependere à voluntate Christi: ergo non habet potentiam ad ponendam negationem actus consiliati, cum non esse consilij.

85 *Respond.*

Sēsus diuisus, alius positiuus, alius præcisiuus.

Respondeo, concessis maiori, & minori distinguo consequens: in sensu diuiso positiuo, concedo consequentiam: præcisiuo, nego consequentiam. Cui distinctioni nihil obstat probatio minoris: nam posse componere negationem actus consiliati, cum non esse præcepti, aut consilij, est posse positiuè diuidere, & posse ad negationem actus in sensu diuiso positiuo, quod posse ad libertatem in actu consiliato necessarium non est, sicut ad libertatem in actu efficaciter prædifinito, non est necessaria potentia ad omissionem actus, & ad non esse prædiffinitionis efficacis, sed sufficit, potentia ad omissionem actus secundum se, nempè, vt coniungendam cum potentia, non verò ad illam, vt coniungendam, nec vt positiuè diuidendam à prædiffinitione efficaci. Ita in præsenti, vt Christus consilio supposito liber sit in opere consiliato, non est necessaria potentia ad omissionem actus, & ad non esse consilij, quæ est potentia positiuè diuisiua omissionis à consilio, sed sufficit potentia ad omissionem actus consiliati secundum se, idest, secundum sua prædicata essentialia, qua ratione non dicit coniunctionem cum consilio, nec cum non esse consilij, sed ab vtroque præscindit, & vtrumque illi potest accidere, & hæc potentia manet in Christo consilio supposito, & ideo illo supposito manet liber.

86 *Instabis.*

Sed dices: hic, & nunc consilio supposito implicat omissio actus consiliati, nisi vel coniuncta cum consilio, vel cum remotione consilij: ergo non est omissio possibilis, nisi alterutro ex his modis; & consequenter non est dabilis potentia in Christo ad omissionem actus consiliati, nisi vel vt coniungendam, cum consilio, vel cum non esse consilij. Prima consequentia ex antecedenti colligitur. Secunda probatur: nam in Christo non est potentia ad omissionem actus impossibilem: ergo si est impossibilis sine aliquo ex illis modis, non est in potentia ad omissionem actus consiliati sine aliquo ex illis.

87 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo antecedens: implicat ex terminis, nego antecedens: ex suppositione aliqua accidentali omissioni actus consiliati, nempè, consilij, & indefectibilitatis moralis conuenientis Christo, concedo antecedens, & distinguo consequens: non est possibilis omissio sine aliquo ex illis modis potentia consequenti, concedo consequentiam: possibilitate antecedenti, nego consequentiam. Nam licet id, quod implicat ex terminis non sit possibile, nec possibilitate consequenti, nec antecedenti, id tamen quod ex terminis non implicat, sed ex aliqua accidentali suppositione, quamuis nequeat esse possibile possibilitate potentiæ consequentis; quia hæc à nullo accidenti præscindit, potest tamen manere possibile possibilitate potentiæ antecedentis, quæ, quia practica perfectè non est, vtpotè nunquam ad actum reducenda, terminatur ad actum, vel ad eius omissionem, illaque respicit secundum prædicata essentialia præcisiuè ab his, quæ accidentaliter illis conueniunt.

88 *Vrgebis.*

Sed instabis; quamuis non implicet ex terminis omissio actus consiliati, sine aliquo ex illis modis; supposito tamen consilio in voluntate Christi moraliter indefectibili, implicat omissio operis consiliati sine remotione consilij; sed non stat potentia ad actum, vel ad omissionem actus sine facultate ad omne essentialiter requisitum ad illorum existentiam: ergo consilio supposito non datur in Christo potentia ad omissionem operis consiliati. Patet consequentia; non enim est in illo potentia ad remouendum consilium, cuius non existentia ad omissionem requiritur.

89 *Confirmabis 1.*

Et vrgebis: implicat ex terminis omissio actus consiliati, nisi coniuncta cum consilio, vel cum non esse consilij; sed ad implicans ex terminis nulla datur potentia, nec consequens, nec antecedens: ergo non est dabilis potentia, etiam antecedens ad omissionem operis consiliati, nisi vt coniunctam cum consilio, vel cum non esse consilij; sed in Christo non est po-

potentia

ad omissionem operis consiliati, vt coniunctam cum consilio; aliàs esset potens ad consilij transgressionem, nec vt coniunctam, cum non esse consilij; alias posset ponere non esse consilij; & consequenter posset consilium à se remouere, cuius contrarium supponimus: ergo consilio supposito non datur in Christo potentia, adhuc antecedens, ad omissionem actus praeconsiliati.

90 *Confirmabis 2.*

Confirmabis, & vrgebis secundo: quia implicat praedeterminatio Dei in voluntate creata sine huius determinatione, implicat Deum posse efficere praemotionem sine potentia effectiua determinationis voluntatis creatae; sed implicat in voluntate Christi indefectibili omissio operis consiliati, sine remotione consilij: ergo implicat in voluntate Christi potentia ad omissionem operis consiliati sine potentia ad remouendum consilium.

91 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo maiorem: implicatione orta ex conceptu essentiali omissionis, nego maiorem: orta ex aliqua accidentali omissioni, nempè, ex indefectibilitate Christi morali, concedo maiorem, & distinguo minorem: non stat potentia ad omissionem sine potentia ad requisitum exactum ex terminis omissionis, transeat minor: ad requisitum non exactum ab illa de se, sed ex adiuncto accidenti, nego minorem, & consequentiam. Quod enim omissio nequeat existere in Christo sine remotione consilij, non nascitur ex exigentia essentiali omissionis operis consiliati, sed ex indefectibilitate morali voluntatis Christi, & ideo est dabilis potentia antecedens ad omissionem operis consiliati sine potentia antecedenti ad remouendum consilium.

92 *Ad 1. confirmationem.*

Ad primam confirmationem, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego secundam partem minoris subsumptae: potentia enim, quae in Christo datur, est ad omissionem operis consiliati coniungendam cum non esse consilij, nec ad hoc requiritur potentia in Christo ad consilium remouendum, sed sufficit, quod remotio consilij possit à Deo prouenire, sicut vt saluetur in voluntate praedeterminata ad consensum, potentia ad negationem consensus, vt coniungendam cum non esse physicae praedeterminationis, non est necessaria potentia ad remouendum à se physicam praedeterminationem, sed sufficit, quod haec possit remoueri à Deo, quamuis remotio physicae praedeterminationis essentialiter requiratur ad negationem consensus ex suppositione existentiae physicae praedeterminationis: ergo à fortiori sufficiet ad possibilitatem omissionis in voluntate Christi, vt coniungendam cum non esse consilij, quod consilium, quod supponitur, possit remoueri à Deo; cum remotio consilij non sit exacta essentialiter ab omissione operis consiliati secundum se, sed ratione indefectibilitatis moralis conuenientis humanitati Christi.

93 *Ad secundam.*

Ad secundam confirmationem, nego causalem maioris, vt adaequatam; sed ratio adaequata est, quia Deo conuenit potentia primi agentis, de cuius conceptu est, quod nullum requisitum essentiale non subsit eius potentiae positiuè, aut permissiuè, potentia autem voluntatis Christi non est primi agentis alij non subordinati, sed agentis secundi, de cuius conceptu non est, posse actiuum in omne requisitum ad existentiam actus, vel omissionis actus: vnde sicut hac ratione voluntas creata actiue continet actum sinè actiua continentia praedeterminationis physicae ad actum essentialiter requisitae ad illum, & semel praedeterminata ad consensum, continet actiuè in actu primo liberam omissionem consensus sine continentia actiua negationis physicae praedeterminationis ad consensum; quod tamen essentialiter requiritur ad negationem consensus, quia nempe, est continentia causae secundae alteri subordinatae, de cuius ratione non est continentia omnis requisiti essentialis, quamuis Deus ex conceptu primi agentis non possit vnum continere, & non alterum: ita & eadem est dabilis in voluntate Christi creata potentia ad omissionem operis consiliati sine potentia ad remouendum consilium, quamuis haec remotio necessaria sit ex suppositione consilij, & indefectibilitatis humanitati Christi conuenientis. Haec, & alia fusè prosequemur *Tractatu de Merito Christi*, de illius praecepto agentes, vbi plura contra illam obijciemus, & diluimus.

94 *Contra nostram resolutionem arguitur, & replicatur contradicta.*

Modo tamen contra resolutionem istam arguitur primo: Christus namque necessitatus erat ad sequendum maius Dei beneplacitum, ita vt nec physicè posset ab illo recedere, vt constat ex dictis; sed certo per visionem beatificam iudicabat Deo esse gratius opus consiliatum exequi, quam illud omittere, ergo erat necessitatus ad opus consiliatum à Deo, & impotens physicè ad illius omissionem; & consequenter non liberè, sed necessario, & naturaliter consilijs obsequebatur.

Respondetur.

Respondeo, distinguendo maiorem: erat necessitatus ad sequendum liberè maius beneplacitum Dei, concedo maiorem: ad sequendum naturaliter, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam: necessitas namque sequendi maius beneplacitum Dei, quae à nobis in Christo adstruitur, est iuxta conditionem, & qualitatem beneplaciti diuini; quia vt docet Diuus Thomas *prima parte quaestione 19. articulo octauo ad quartum, & passim alibi*, posteriora habent necessitatem iuxta modum priorum; vnde, quod Deus vult, vt fiat liberè, necessum est, vt fiat, & quod liberè fiat: cum ergo maius beneplacitum Dei erga opus consiliatum sit operis quoad substantiam, & modum libertatis; fit consequens, quod licet Christus necessitatus sit ad illius executionem, necessitas haec non tollat sed potius inferat libertatem in executione operis consiliati.

95 *Replicabis.*

Sed dices: ad libertatem in opere consiliato requiritur potentia ad illius omissionem; sed cum necessitate sequendi maius beneplacitum Dei exequendo opus consilij, non manet in voluntate Christi potentia ad illius omissionem: ergo non manet libertas.

Minor, in qua sola est difficultas, probatur; vt voluntas possit omittere opus consilij, requiritur in intellectu iudicium practicum dictans talem omissionem; sed cum visione beatifica dictante esse in omnibus sequendum maius Dei beneplacitum, non stat iudicium dictans omissionem operis consiliati: ergo nec in voluntate Christi stat ad talem omissionem potestas.

96 *Respondetur.*

Respondeo, concessa maiori, nego minorem. Cum enim vt *proximè* dicebamus, necessitas sequendi maius Dei beneplacitum sit necessitas illud liberè sequendi, ad quod requiritur potentia ad omissionem operis Deo magis placentis; fit consequens, quod cum tali necessitate, & libertas, & potentia ad omissionem subsistant, & ex illa inferantur. Ad probationem minoris dicatur: vt voluntas de facto velit omissionem operis consiliati, requiri iudicium dictans hic, & nunc omissionem esse appetendam; vt autem velit opus consiliatum cum potentia ad non volendum illud, quod ad libertatem sufficit, non est necessaria illius iudicij existentia, sed sufficit taliter opus exequendum proponi, quod non proponatur cum omnimoda ratione boni, vt docet D. Thomas 1. 2. quaest. 10. art. 2. in corpore, ibi: *Si autem voluntati proponatur aliquod obiectum, quod non secundum quamlibet consideratione sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud. Et quia defectus cuiuscumque boni habet rationem non boni, ideò solum illud bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle, quod est beatitudo.* Haec Diuus Thomas: ex quibus constat obiectionis factae solutio; cum enim visio beatifica non proponat voluntati Christi opus consiliatum à Deo, vt habens omnimodam rationem boni; fit, quod taliter Christus velit opus, quod possit illud non velle: ac proinde, quod sit liber in illius executione, quamuis de facto non detur iudicium practicum dictans omissionem operis consiliati, vt hic, & nunc a voluntate amplectendam.

D. Th.

97 *Instabis.*

Instabis: licet ad possibilitatem omissionis non sit necessarium iudicium actus existens dictans talem omissionem, requiritur tamen possibilitas huius iudicij; sed in Christo non erat possibile iudicium dictans omissionem operis consiliati: ergo nec omissio illius erat possibilis; & consequenter non fuit liber in eius executione. Maior cum consequentia tenet.

Minor prob. 1.

Minor autem ostenditur primo: Christo namque erat impossibile iudicium imprudens; & consequenter omne iudicium, quod erat Christo possibile debebat esse, iuxta regulas prudentiae, quod petit terminari ad obiectum sub omnibus circunstantijs hic, & nunc circunstantionibus ipsum; sed non poterat Christo proponi omissio operis consiliati, vt hic, & nunc amplectenda sub omnibus circunstantijs; cum vna circunstantia sit oppositio cum consilio, sub qua proponi non potest, nec à voluntate Christi amari: ergo iudicium dictans omissionem operis consiliati, non solum de facto non extitit, sed etiam fuit impossibile. Secundo probatur minor. iudicium

Secundo prob.

dictans opus consiliatum, simul esse non potest cum iudicio dictante illius omissionem; cum sint contraria, vel contradictoria, aut priuatiue opposita *obiectiue*; sed si supposita visione beatifica dictante opus cōsiliatum, esset possibile iudicium dictans hic, & nunc omissionem illius, simul esse possent haec duo iudicia: ergo iudicium dictans hic, & nunc omissionem amotis non est possibile. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur, visio dictans opus consiliatum hic, & nunc esse exequendum, non potest reuocari; cum visio immutabilis sit, non solum erga obiectum primarium, sed etiam circa secun-

darium, ut docetur 1. p. q. 12. *art. 7 & 8.* ergo si visione supposita, esset possibile iudicium dictans omissionem, posset componi cum iudicio dictante opus consiliatum, ut hic, & nunc exequendum.

98 *Respondet. Ad 1. probationem minoris.*

Respondeo, concessa maiori, negãdo minorem. Ad primam probationem dicatur: ad possibilitatem antecedentem omissionis, non requiri possibilitatem consequentem iudicij illam regulantis, sed sufficere, quod tale iudicium sit possibile possibilitate antecedenti, & hoc modo esse possibile iuxta regulas prudentiæ, nec respicit circumstantias hic, & nunc per accidens omissioni adiunctas, qualis est oppositio cum consilio, sed circumstantias intrinsecè ab omissione petitas; licet autem inspectis omnibus circumstantijs hic, & nunc circumstantibus opus sub consilio existens, imprudens esset iudicium dictans hic, & nunc illius omissionem; inspectis autem illis tantùm, quæ per se ab obiecto exiguntur, posset illius omissio, ut prosequenda prudenter proponi;

99 *Ad 2.*

Ad secundam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: si tale iudicium maneret supposita visione, possibili ex omni capite, concedo minorem: si maneret possibile non ex omni capite, sed attentis meritis obiecti, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris; solum enim sequitur tale iudicium non manere vndequaque possibile, quod verum est; redditur enim impossibile ob conditionem, & naturam visionis beatificæ, quæ immutabilis est; non autem, quod non sit possibile inspectis obiecti meritis; si namque hæc sola inspiciantur, possibile manet iudicium dictans hic, & nunc omissionem operis consiliati; cum enim in illo plenitudo bonitatis non sit, sicut ob hanc causam non potest voluntatem necessario rapere, nec impossibilem reddere omissionem amoris ad ipsum terminati: ita non potest necessitare intellectum, nec reddere impossibile iudicium dictans omissionem operis consiliati, & hoc sufficit ut omissio sit possibilis possibilitate sufficiente ad libertatem actus terminati ad opus consiliatum.

100 *Vrgebis.*

Sed vrgebis adhuc eo ipso, quod ex aliquo capite sit impossibile iudicium dictans omissionem operis consiliati, est ex eodem capite impossibilis omissio: ergo si ex conditione immutabilitatis visionis redditur impossibile iudicium dictans hic, & nunc omissionem operis consiliati, est impossibilis ex eodem capite omissio; at cum impossibilitate omissionis ex hoc capite proueniente, non stat libertas in executione operis consiliati: ergo supposita visione beatifica dictante opus consiliatum, non stat libertas in illius executione. Minor subsumpta, in qua sola est posita difficultas, probatur: eo ipso, quod ex conditione immutabilitatis visionis, sit impossibilis omissio operis consiliati, est necessarium opus consiliatum ex eadem conditione; sed cum hanc necessitate orta ex immutabilitate visionis, non stat in opere consiliato libertas: ergo cum impossibilitate omissionis orta ex immutabilitate visionis, non stat libertas in executione operis consiliati. Probatur minor. necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi nobis non libero, nec ad nostram libertatem subsequuto, inducit necessitatem simpliciter incompatibilem cum libertate, quo circa visio beatifica non compatitur cum libertate amoris; quia necessario illum infert, & ex parte actus primi se tenet; sed visio beatifica dictans opus consiliatum, in Christi potestate non erat, nec ad eius libertatem subsequebatur; & alias ex parte actus primi se tenet; nam apprehensio obiecti, & illius propositio ex parte actus primi ad actum voluntatis concurrit. ergo necessitas orta ex conditione visionis, inducit in actum, quem regulat necessitatem simpliciter cum illius libertate incompatibilem.

101 *Respondet.*

Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem subsumptam. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: si oriatur ex parte actus primi secundum id, quod in illo per se exigitur ab actu secundo, concedo maiorem: si oriatur ex aliquo non exacto ab actu secundo, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam. nam opus consiliatum, & illius amor non petit per se immutabilitatem visionis, sed tantum illam exigit, ut proponentem obiectum, in quo; cum plenitudo bonitatis non adsit, non inuenitur aliquid ad sui amorem necessitans, nec in visione, ut ipsum proponente; licet quia visio immutabilis est, non possit omissio operis consiliati executioni mandari ob impossibilitatem iudicij ipsam regulantis ortam, non ex meritis obiecti, sed ex conditione visionis ab opere non exacta. Et quidem ex suppositione, quod Deus iudicauerit conuenientes, hic, & nunc amare Petrum, non potest reuocare consilium, nec ab amore semel habito cessare; & tamen talis amor est Deo liber, quia iudicij oppositi impossibilitas non nascitur ex conditione obiecti, sed ex conditione subiecti, quod immutabile est.

102 *Secundũ arg.*

Secundo contra eandem solutionem arguitur; ut Christus liberè exequatur opus consiliatum à Deo, requiritur potentia antecedens ad omissionem operis consiliati, ut coniungendam cum potentia expedita per modum actus primi ad obsequendum consilio; sed talis potentia non datur: ergo nec libertas in executione operis consiliati. Maior constat: si namque auxilium efficax non relinqueret in voluntate potentiam antecedentem ad negationem consensus, ut coniungendam cum voluntate, ut in actu primo potente expedite consentire, non saluaret libertatem. Item si voluntas sub gratia sufficiente non haberet potentiam ad negationem consensus, ut cum illa coniungendam, libera non remaneret: ergo ad saluandam libertatem in Christo in opere consiliato, necessaria est potentia ad illius omissionem, ut coniungibilem cum actu primo expedito ad obsequendum consilio. Minor autem probatur: voluntas Christi non intelligitur expedita per modum actus primi ad opus ex consilio exequendum, nisi ut regulata cognitione proponẽte consilium; sed nõ potest ad negationem operis consiliati ut coniungibilem cum cognitione proponente consilium; alias posset ad illam sub conceptu priuationis, & ut est moraliter imperfecta: ergo non est in Christo potentia ad omissionem operis consiliati, ut coniungibilem cum actu primo expedito ad obsequendum consilio. Maior autem probatur: voluntas non est potens in actu primo proximo, & expedito ad amorem obiecti, nisi compleatur cognitione obiecti propositi; sed opus, ut consiliatum, est obiectum voluntatis, ut ex consilio operantis; ergo non est potens expedite in actu primo ad obsequendum consilio, & ad operandum ex illo, nisi media cognitione operis, ut consiliati.

Minor probat.

103 *Confirmat.*

Quod ampliùs vrgetur: quia namque præceptum superioris est obiectum formale obedientiæ strictè sumptæ, non stat voluntatem esse proximè expeditè potentem ad obediendum, nisi præsupposita cognitione præcepti; sed consilium superioris est formale obiectum actus exequentis consilia: ergo non stat voluntatem esse proximè expeditè potentem ad exequendum consilium, & operandum ex illo, nisi præuia cognitione consiliante, operisque, ut consiliati.

104 *Respondet.*

Respondeo, ut Christus liberè ex consilio operetur, v.g. ut liberè non petat dispensationem consilij, quod sub consilio fuisse, supponimus, vel ut liberè ieiunaret, quod etiam supponimus, fuisse Christo, saltem sub consilio præscriptum, sufficere potentiam antecedentem ad omissionem ieiunij sumptam purè *negatiue*, ut coniungibilem cum actu primo expedito expeditiunc essentialiter exacta a bonitate ieiunij sic sumpta; licet autem cognitio de facto regulans in Christu volitionem ieiunandi, ieiunium ut consiliatum supponat; omissio tamen ieiunij sumpta purè *negatiue*, qua ratione est terminus potentiæ antecedentis, quam in Christo constituimus, ut saluetur in ieiunando libertas, cognitionem illam, ut proponentem consilium, & ieiunium, ut consiliatum, essentialiter non petit sed præcisè quoad substantiam cognitionis, hoc est, ut terminatam ad ieiunium quoad substantiam. ac proinde sufficit potentia in Christo ad omissionem ieiunij, ut coniungibilem cum cognitione, ut proponente ieiunium quoad substantiam præcisiue ab eadem cognitione, ut attingente consilium, & proponente ieiunium, ut consiliatum, ut saluetur in Christo libertas in ieiunando. Nec ex tali potentia sequitur Christo potẽtia ad omissionem ieiunij, ut imperfectam moraliter, hoc enim conuenit omissioni ieiunij ex coniunctione ad consilium de ieiunando, a qua coniunctione præscindit potentia Christi antecedens.

105 *Replicabis*

Sed dices: libertas quam in Christo constituimus, est ad ieiunandum ex consilio, & ad obsequendum illi: ergo potentia ad omissionem ieiunij debet esse ad illam, ut coniungendam cum omni expediente ad ieiunandum ex motiuo obsequendi consilio; sed ad sic ieiunandum expeditur voluntas media cognitione operis, ut consiliati: ergo debet esse in Christo potentia ad coniungendam omissionem ieiunij cum cognitione, ut proponente ieiunium, quatenus consiliatum.

Respondet.

Potentia antecedens ad extremũ negatiuũ sufficit ad libertatem.

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam ieiunio ut ex consilio exequendo, duo opponuntur extrema, scilicet priuatiuum, & negatiuum: vnde potentia solum ad extremum negatiuum sufficit ad libertatem in ieiunando ex consilio, & quia tale negatiuum non petit essentialiter pro regula cognitionem, ut proponente ieiunium, ut consiliatum, sed solum ut proponentem ieiunium quoad suam substantiam; hic, quod non requiratur potentia ad coniungendam omissionem ieiunij cum cognitione, ut proponente consilium, nec opus ut consiliatum formaliter, sed tantum cum cognitione, ut

proponente substantiam ieiunij *præcisiuè* ab accidenti coniunctionis cum consilio.

106 *Instabis.*

Instabis: debet esse potentia ad omissionem ieiunij prout hic, & nunc potentem egredi ab hac potentia expedita, & prout hic, & nunc coniungibilem cum illa; sed hic, & nunc expeditur cognitione, vt proponente consilium: ergo debet esse potentia ad omissionem ieiunij, vt coniungibilem cum cognitione, vt proponente consilium, & opus consiliatum formaliter.

107 *Responde- tur.*

Respondeo, distinguendo maiorem: sumpto hic, & nunc, vt mensurat substantiam operis ieiunandi, & omissionis ieiunij, & potentiam voluntatis, & cognitionem ieiunij quoad substantiam, concedo maiorem: sumpto hic, & nunc adæquatè, vt mensurante accidentia, scilicet consilium, accidens operi ratione priuationis accidentem omissioni ieiunij, & cognitionem, vt terminatam ad consilium, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam hic, & nunc potest dupliciter sumi. Primo *inadæquatè*, prout, scilicet, mensurat voluntatem quoad substantiam; opus etiam consiliatum, & illius cognitione substantialiter inspecta, & vt potens mensurare omissionem operis consiliati secundum substantiam sumpti. Secundo; vt mensurat accidentia, quæ hic, & nunc voluntatem, & opus consiliatum circunstant, quorum vnum est consilium, & alterum eius cognitio: igitur potentia antecedens, quam in Christo hic, & nunc volente ieiunare constituimus, vt liberè ieiunium exerceat, terminatur ad omissionem ieiunij, vt hic, & nunc coniungibilem cum voluntate, non secundum omnia, quæ de facto mensurantur ab hoc instanti, vel tempore, sed secundum substantialia: ac proinde respicit illam, vt coniungibilem cum voluntate, non autem cum consilio, & cum cognitione operis quoad substantiam, non autem cum cognitione, vt terminata ad consilium, nec ad opus, quatenus consiliatum formaliter.

108 *Tertio arguitur, & replicatur contra dicta. Sequela prob. 1.*

Tertio arguitur, & replicatur contra dicta: nam ex dictis sequitur, Christum non fuisse liberum in actu obedientiæ formali: consequens non admittimus: ergo hucusque dicta ruunt. Probatur sequela primo: inde namque in Christo componimus libertatem in ieiunando ex consilio, quia datur in illo potentia antecedens terminata ad omissionem ieiunij sub conceptu negationis *præcisiuè* à ratione priuationis, & à coniunctione consilij, quæ ex accidenti tali omissioni conueniunt; sed carentia actus obedientiæ formalis, est essentialiter priuatio: ergo non est dabilis potentia antecedens ad illam sub conceptu negationis præscindens à conceptu priuationis: cumque potentia ad illam sub conceptu priuationis repugnet voluntati Christi; aliàs posset potentia antecedenti peccare, non dabitur in Christo potentia antecedens ad omissionem actus obedientiæ formalis: ac per consequens in tali actu non fuit liber. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: actus obedientiæ supponit essentialiter præceptum; cum sit illius obiectum formale, & consequenter est essentialiter debitus: ergo omissio actus obedientiæ formalis est essentialiter carentia formæ debitæ, & consequenter est priuatio essentialiter.

109 *Secundo.*

Secundo probatur sequela omissio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti: ergo potentia ad illam, vt liberam, quæ exigitur ad liberè obediendum de facto, est potentia ad illam, vt coniungibilem cum cognitione præcepti. Antecedens probatur: sicut negatio amoris supernaturalis, vt libera, petit potentiam expeditam ad amorem: ita negatio actus obedientiæ, vt libera, petit potentiam per modum actus primi expeditam ad actum obedientiæ; sed potentia expedita ad actum obedientiæ, essentialiter petit cognitionem præcepti: ergo omissio actus obedientiæ, vt libera, essentialiter petit ex parte actus primi cognitionem præcepti. Probatur minor. voluntas non intelligitur expeditè potens ad actum, nisi media cognitione obiecti; sed obiectum actus obedientiæ est præceptum superioris: ergo non intelligitur voluntas expedita per modum actus primi ad actum obedientiæ nisi media cognitione præcepti.

110 *Responde- tur. Ad 1. probation.m sequelæ. Actus obedientiæ supponit essentialiter præceptum vt obligãs ad materiam præ-*

Respondeo, negando sequellam. Ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens: essentialiter supponit præceptum, vt obligans ad ipsum actum obedientiæ, nego antecedens: vt obligans ad materiam præceptam, quæ est obiectum obedientiæ, concedo antecedens, & nego consequentiam: quia vt ipse actus obedientiæ esset essentialiter debitus, oportebat, quod essentialiter postularet præceptum, vt obligans ad ipsum, & ad illius exercitium: hoc autem ita non est: nam præceptum à superiori impositum, v. g. ieiunandi, solo ieiunio impletur, quod, si inferior ieiunet ex motiuo obediendi, exercet actum obedientiæ, non tamen obligatus erat ad actum obedientiæ exercendum, sed solum ad ieiunandum: licet ergo actus obedientiæ essentialiter supponat cognitionem præcepti, non sequitur, esse debitum essentialiter; ac proinde non infertur conceptum priuationis esse, illius omissioni essentialiter annexum.

ceptam nõ ad ipsum actum obedientiæ.

111 *Ad 2. probationem respond.*

Et ex his ad secundam sequelæ probationem constat solutio: licet enim actus obedientiæ essentialiter petat cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non tamen supponit essentialiter cognitionem præcepti obligantis ad ipsum actum obedientiæ: ex quo solum sequitur omissionem actus obedientiæ sumptam *negatiuè*, vt liberam essentialiter exigere ex parte principij cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, ipsamque vt præceptum voluntati proponentem, non vero cognitionem præcepti obligantis ad actum, cuius est negatio, & cum cognitione præcepti ad materiam obedientiæ obligantis, non verò ad actum obedientiæ formalem, benè potest in Christo coniungi omissio actus obedientiæ formalis. Et si supponamus, actum obedientiæ Christo præceptum non fuisse, sed solam substantiam mortis, posset negatio actus obedientiæ coniungi cum præcepto mortis subeundæ, & cum cognitione illius.

112 *Replicabis. Sequela prob. 1.*

Sed dices: ergo casu in quo actus formalis obedientiæ præcipetetur Christo, non maneret liber in obediendo. Probatur sequela primo: nam illi actui est essentialis obligatio: ergo negatio illius essentialiter esset priuatio: ergo non posset dari in Christo potentia ad talem negationem sumptam *negatiuè*, & non *priuatiuè*. Secundo probatur sequela: ille actus essentialiter peteret pro regula cognitionem præcepti obligantis ad ipsum: ergo potentia ad negationem liberam talis actus, est potentia ad negationem actus, vt coniungibilem cum cognitione præcepti obligantis ad ipsum; & consequenter esset potentia ad negationem sub conceptu priuationis, qua ratione non potest non esse peccaminosa. Antecedens probatur: actus ille peteret essentialiter pro regula cognitionem præcepti, sed non vt obligantis ad aliud; siquidem supponitur non præcipi aliud præter ipsum actum: ergo essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti, vt obligantis ad ipsum.

Secundo.

113 *Respond. Ad 1. probationem sequelæ. Ad secundam.*

Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem, nego antecedens. Nam licet Deus possit actum obedientiæ præcipere, & ad ipsum obligare, non tamen potest rerum essentias inuertere; ac proinde facere nequit, quod actui obedientiæ sit essentialis obligatio cadens in ipsum.

Ad secundam probationem sequelæ, nego antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: cum enim actus obedientiæ habeat pro obiecto materiali rem præceptam, & pro motiuo, vel obiecto formali præceptum superioris, & actus sine vtroque obiecto nequeat subsistere, & alias idem actus non possit supra se ipsum immediatè reflecti, nec se ipsum habere pro obiecto, non potest præcipi actus obedientiæ interior, quin etiam aliquid, quod habeat pro obiecto præcipiatur, & licet omni actui obedientiæ essentiale sit præceptum, prout cadit supra materiam præceptam; nulli tamen actui obedientiæ est essentiale præceptum, vt cadens supra ipsum actum; vnde, casu in quo actus obedientiæ præciperetur, tali actui essentiale esset præceptum, vt cadens supra materiam præceptam, & cognitionem præcepti, vt obligantis ad materiam præceptam essentialiter ex parte actus primi supponeret, & illius omissio accepta sub conceptu negationis, qualiter est terminus potentiæ antecedentis posset cum prædicta negatione coniungi.

Non potest actus obedientiæ interior præcipi, nisi aliquid distinctũ præcipiatur.

114

Præceptum autem, vt cadens supra ipsum actum, illi essentiale non esset, sed actui reflexo, quo Christus posset velle actum obedientiæ elicere; vnde actus ipse præceptus, non supponeret ex parte actus primi suppositione essentiali cognitionem præcepti, vt ad ipsum obligantis; vnde nec omissio illius *negatiuè* sumpta petere posset cum tali cognitione coniungi; benè tamen id exigeret omissio actus reflexi, quo Christus vellet obedire: cæterum tali omissioni hæc coniunctio non repugnaret, quia cum actus reflexus sub tali precepto non cadat, negatio actus reflexi cum cognitione præcepti obligantis ad actum directum, peccaminosa non esset, sicut negatio actus obedientiæ directi peccaminosa redditur ex coniunctione cũ cognitione præcepti ad materiam præceptam obligantis.

§. Vltimus.

Vltima obiectio diluitur, & explicatur an Christus potuerit remisse, & minus perfectè operari?

115 *Quarto arguitur.* QVARTO arguitur: potuit Christus elicere actum imperfectum omisso perfectiori, v. g. diligere Deum actu intensionis, vt quatuor, omissa intensione, vt octo; sed elicere actum intensiorem, supposita potentia expedita ad intensionis excessum, erat Christo sub consilio, & maius beneplacitum Dei: ergo potuit à consilio discordare, & à maiori Dei beneplacito discedere. Consequentia tenet. Minor videtur certa: non enim videtur, negari posse, Deo gratius esse cum maiori intensione, quam cum minori actum virtutis exercere; & consequenter etiam sub consilio cadere; cum sanum consilium sit, operari ea, quæ Deo sunt magis grata. *Maior probatur 1.* Maior autem ostenditur primo: potuit enim Christus, vt homo, de potentia Dei absoluta omni morali perfectione carere: cum potuerit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, absque omni dono supernaturali gratiæ actuali, & habituali, imo, & sine potentijs *proximè* operatiuis, in sententia illas realiter distinguente ab anima: ergo potuit etiam, casu in quo esset in actu primo expedito ad actum intensionis, vt octo, cum minori intensione operari, omissa maiori. Si namque potuit omni morali perfectione actuali carere, cur non potuit carere maiori perfectione morali, actum cum minori perfectione eliciendo?

116 *Secundo.* Secundo probatur; potuit humanitas Christi, de potentia absoluta, constituta in actu primo ad virtuosè operandum, nunquam in actum secundum exire, Deo illi negante gratiam efficacem intrinsecè præmouentem, & ad actum applicantem; cum hæc non magis connectatur cum actu primo proximo operatiuo, quam facultates proximæ cum principio radicali operandi, quas, vt nunc supponimus, potuit Deus humanitati vnitæ negare, relinquendo illam solum radicaliter operatiuam: ergo voluntati Christi expeditæ in actu primo ad actum intensum vt octo, potuit Deus de potentia absoluta præbere gratiam efficacem, vt quatuor; & consequenter potuit humanitas Christi elicere actum minus intensum minori intensione omissa.

117 *Tertio.* Tertio: nam Deus necessitatus non est, nec *physicè*, nec *moraliter* ad eligenda meliora, esto in electione melioris, & perfectioris obiecti maior inueniatur honestas, vt frequentius docetur à Theologis *1. p. q. 19. art. 3. & 3. p. q. 1. art. 2.* quocirca taliter incarnationem voluit, quod posset ipsam non velle, non solum potentia physica, quod nullus potest negare, est enim veritas fidei, sed etiam potentia morali excludente omnem moralem necessitatem, vt frequentius *ibi* docetur: ergo potuit Christus, vt homo, de potentia Dei absoluta inter duo obiecta, minus perfectum eligere, & ex actibus magis, & minus perfectis in graduali intensione, elicere minus intensum intensiori, & perfectiori omisso.

118 *Quarto.* Denique eadem maior probatur: si non posset omisso actu perfectiori minus perfectum elicere, non operaretur liberè, sed necessario in omnibus suis actibus; consequens absurdum est: ergo potuit actum minus perfectum efficere, actu perfectiori omisso. *Sequela prob. 1.* Probatur sequela primo: si non posset actum minus perfectum elicere omisso actu perfectiori, multo minus fuisset potens ad omissionem actus, vt ex terminis est manifestum; sed sine potentia in actu primo expedita ad operis omissionem stare nequit libertas: ergo si non potuisset actum minus perfectum elicere, omisso actu intensiori, & perfectiori in nullius actus eliciendo esset liber. *Secundo.* Secundo: si Deus non posset minus perfectum eligere, non esset liber in eligendo, quocirca, vt fide certum asseritur, non fuisse *physicè* necessitatum ad volendam incarnationem; eo quod cum tali necessitate non potest componi, quod liberè carnem assumpserit, & Incarnationem decreuerit, quod est contra fidem: ergo pariter, si Christus, quatenus homo, non posset opus minus perfectum efficere, intensiori, & perfectiori omisso, non liberè, sed necessario operaretur.

119 Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: supposito consilio, & maiori Dei beneplacito de actu intensiori, & perfectiori eliciendo, nego consequentiam: illis non suppositis, concedo consequentiam. *Responsetur. Ad probationem maioris.* Itaque si humanitas Verbo vniretur sine vllo gratiæ dono, vt potuit de potentia absoluta, careret omni perfectione morali: hæc tamen carentia solum esset negatiua, non priuatiua imperfectio, quia illo statu supposito, non teneretur humanitas, nec præcepto, nec consilio ad aliquid operandum: ex quo solum sequitur, quod si consilium non detur de opere perfectiori eliciendo, nec Deo magis placeat, quod actum intensiorem eliciat, vel hoc maius beneplacitum Christo non manifestetur, possit actum remissum, & minus perfectum elicere omisso intensiori, & perfectiori, quod libenter fatemur; non autem, quod si consilium detur de actu perfectiori eliciendo, & maius Dei beneplacitum Christo, vt homini, manifestetur, quia consilio, & maiori beneplacito Dei Christo noto præsuppositis, esset imperfectio moralis priuatiua actum minus perfectum, & minus intensum elicere; secus autem si consilium de opere intensiori, & perfectiori non detur, nec maius Dei beneplacitum Christo manifestatum de opere perfectiori eliciendo; tunc enim erit tantum negatiua imperfectio Christo, non repugnans in casu de potentia absoluta, vt argumento facto probatur.

120 *Ad secundam.* Et ex his ad secundam maioris probationem, distinguo antecedens: si nec præceptum adsit, nec consilium operandi, concedo antecedens: si in operando detur, vel præceptum, vel consilium, nego antecedens, & consequentiam: quia supponimus Christum de facto habuisse consilium, vt si in actum secundum exiret, esset iuxta adæquatam gratiæ intensionem: hoc enim secundum se est Deo magis gratum; & consequenter à Deo consiliatum Christo supponitur, eo quod oppositum non est reuelatum, ideoque non potuit Christus actum minus perfectum, & minus intensum elicere, omisso intensiori, & perfectiori. Si tamen de intensiori, perfectiorique operatione consilium datum non fuisset, potuisset remissè operari, & actu feruentiori omisso in minus intensum prorumpere.

121 *Ad tertiam.* Ad tertiam concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est nam Deus cum superiorem non habeat, cuius præceptis obtemperet, aut cuius consilijs dirigatur, vel cuius beneplacito conformari teneatur, absque vlla imperfectione, vel physica, vel morali, eligit minus perfectum, perfectiori relicto. *Deus absque imperfectione eligit minus perfectum perfectiori relicto, non autē Christus.* Christus autem, vt homo, prima regula suæ moralis perfectionis non est, sed Deo, vt superiori subijcitur, cuius præceptis tenetur, illiusque consilijs, maiorique beneplacito manifestato dirigitur; vnde sicut peccaret a præceptis discedendo, ita esset moraliter imperfectus, si recederet à consilijs, & a maiori Dei beneplacito sibi noto, & manifesto. Alij negant consequentiā ducti alia discriminis ratione, quia nempè, omnes actus Dei sunt æquales in honestate morali, quia ex diuersitate, & inæqualitate obiectorum aliqua in diuinis actibus inæqualitas deriuetur, & ideo potest sine imperfectione minus perfectum eligere, magis perfecto relicto. *Aliorum solutio.*

122 *Inter actus diuinos est virtualis inæqualitas in honestate morali.* Quæ solutio optima est, si doctrina, quam supponit, esset vera. Quia tamen oppositum plures docent, nempè, inter actus diuinos esse inæqualitatem nō realem, sed virtualem, sicut virtualis distinctio inter ipsos inuenitur, & de isto virtuali excessu restat argumentum soluendum, ideo rationi discriminis traditæ standum est. Quod autem inter actus diuinos sit virtualis inæqualitas in honestate morali, patet primo: nam cum reali identitate, virtualiter distinguuntur: ergo cum æqualitate reali, sunt inæquales virtualiter, patet consequentia, si namque realiter distinguerētur, essent inæquales realiter: ergo si virtualiter distinguuntur, virtualiter sunt inæquales. *Probatur 1. & solutio reijcitur.* *Secundo.* Deinde, nam quia natura diuina virtualiter ab attributis distinguitur, & attributa inter se, natura est virtualiter perfectior attributis, & vnum attributum alij eminet, non reali, sed virtuali excessu, v. c. intellectus est virtualiter voluntate perfectior: ergo si inter actus Dei honestos est virtualis distinctio, est etiam inter illos inæqualis virtualis honestas. *Tertio.* Denique nam actus charitatis in Deo, si ab actu misericordiæ virtualiter distinguitur, non potest illum non excedere virtualiter, sicut in nobis, quia realiter distinguuntur, actus charitatis realiter excedit in honestate morali actum misericordiæ; sed quod actus charitatis, & misericordiæ in Deo virtualiter distinguantur, tenet frequentior sententia: ergo iuxta illam virtualiter inæquantur. Sed de hoc *1. p. q. 3.* vbi de attributis agitur.

123 *Ad vltimam probationem resp. aliqui,* Ad vltimam probationem, quidam, quos sine nomine refert Cardinalis Lugo *disp. allegata num. 136.* respondent, quod licet Christus fuerit *physicè* necessitatus ad opera perfectiora, & ad optimè operandum, fuit tamen liber in suis opera-

[m]elioribus, quia inter actus optimos potuit hunc, vel illum eligere, quorum neuter alio erat melior, atque adeò hunc actum numero, quem de facto elicuit Christus, libere elicuit; cum potuerit non elicere illum, actum numero distinctum æqualem omnino eliciendo.

124 *Reijcitur ha.*

Quam solutionem reijcit prædictus Auctor, & bene; eo quod quamuis saluetur in Christo libertas physica, non tamen saluatur libertas moralis, hoc est sufficiens ad meritum; sed Christo debet concedi non solum libertas physica, sed etiam libertas moralis ad meritum, & laudem sufficiens; alias nobis non meruisset, quod est contra fidem: ergo non solum fuit liber ad opera omnia æqualia, sed etiam ad inæqualia in honestate morali. Maior probatur: nam meritum operis fundatur in obsequij æstimabilitate; sed quod necessitatus ad operum efficiendum, hoc numero eliciat, altero omnino æquali relicto, æstimatione dignum in ratione obsequij non est: ergo huiuscemodi libertas ad meritum est insufficiens.

125 *Confirm. 1.*

Quod amplius vrgeri potest: ea namque libertas exigitur in inferiori ad merendum, quæ in superiori requiritur ad præmiandum, sed si superior esset physicè necessitatus ad tribuendum alteri optimum, non sufficeret ad præmiandum, quod hoc optimum tribueret, alio optimo æquali omnino relicto: ergo ad merendum, non sufficit cum necessitate physica ad optimum efficiendum, libertas ad hoc opus efficiendum, vel hunc actum numero eliciendum, alio omnino æquali omisso.

126 *Secundò.*

Explicatur, & vrgetur secundo: si Deus esset *physicè* necessitatus ad gloriam conferendam in summo intensionis gradu, quod inter visiones beatificas, hanc numero Petro conferret, alia numero distincta, & omnino æquali relicta æstimatione dignum in ratione præmij non esset, nec capax, vt propter illam Petrus ad meritum conaretur, immò nec vlla gratificatione dignum: ergo pariter, si Christus esset *physice* necessitatus ad optimum efficiendum, quod inter actus optimos hunc actum numero eliceret, alio omnino æquali relicto æstimatione dignum in ratione obsequij non esset, & consequenter ad meritum non sufficeret.

127 *Tertiò.*

Quod exemplo ex humanis sumpto, probatur: si namque vnus debens alteri centum nummos ex iustitia, illi hæc numero centum soluat, alijs centum omnino æqualis valoris relictis, nihil gratitudine dignum efficeret: ergo pariter, qui necessitatus est ad actus omnino æquales, nihil remuneratione dignum efficeret hunc actum numero eliciendo, altero omnino æquali numero distincto relicto. Sed de hoc 1.2. *q.* 144. *art.* 1. vbi de conditionibus ad meritum requisitis agitur. Et quidem si sola indifferentia ad actus omnino æquales ad meritum sit sufficiens, rectè solutione data, & Christi meritum, & illius summa sanctitas, & perfectio moralis saluantur. Quia tamen contrarium, est ad minus probabile, & apud Theologos frequentius, ideo alia via est argumento facto occurrendum.

128 *Vera vltimæ probationis maioris solutio.*

Igitur ad vltimam probationem maioris, distinguo consequens: si non posset minus perfectum elicere, nec in sensu composito consilij, & maioris beneplaciti Dei, nec in sensu diuiso, nec potentia consequenti, nec potentia antecedenti, concedo sequelam: si non posset solum in sensu composito, & potentia consequenti, nego consequentiam. Itaque sicut Christus liberè adimpleuit præceptum moriendi, quia licet præcepto præsupposito, non potuerit, non mori potentia consequenti, & in sensu composito cum præcepto, potuit tamen ad negationem mortis in sensu diuiso, & potentia antecedenti, ita libere adimpleuit consilium operandi perfectissimè, & maius Dei beneplacitum de operando in summa intensione possibili, quia licet consilio supposito non potuerit elicere operationem minus perfectam potentia consequenti, & in sensu composito, hoc est, componendo operationem minus perfectam cum consilio operandi perfectissimè; potuit tamen potentia antecedenti ad minus perfectam operationem inspectam secundum se, & præcisiuè à consilio.

129 *Ad primã probat. sequelam.*

Et ex his ad vtramque probationem sequelæ constat solutio. Ad primam, quia eo modo damus, & negamus potentiam in Christo ad minus perfectam operationem, quoad omissionem actus præcepti, vel consiliati: ad vtramque namque ponimus potentiam antecedentem, & in sensu diuiso, & excludimus potentiam consequentem, & in sensu composito. *Ad 2.* Ad secundam etiam probationem, quia si Deus esset impotens physicè ad eligendum id, quod imperfectius est, & necessitatus ad eligendum perfectius, esset necessitas, & impotentia antecedens, cum qua nequit stare libertas: in Christo autem est necessitas, & impotentia non antecedens, sed consequens, & ideo ex tali necessitate, & impotentia auferretur libertas à Deo: in Christo autem cum necessitate ad actum perfectiorem, & impotentia ad actum minus perfectum rectè libertas componitur,

130 *Ratio præcedentis doctrinæ traditur.*

Ratio autem discriminis est; nam impotentia eligendi minus perfectum in Deo non proueniret ex aliquo accidentali electioni minus perfecti, sed ex ipsa minori perfectione, & necessitas eligendi perfectius, proueniret, non ex aliquo accidentaliter adiuncto, sed ex perfectionis excessu, cum quo non potest stare in opere minus perfecto duplex consideratio, nempè, secundum se, & vt subest alicui accidentaliter illi coniuncto, quod tamen necessarium est, vt cum impotentia consequenti daretur potentia antecedens, & cum impotentia in sensu composito, daretur potentia in sensu diuiso: in Christo autem impotentia ad actum minus perfectum, non prouenit præcise ex minori perfectione, sed quia actus minus perfectus est contra consilium diuinum, & maius beneplacitum Dei; vnde datur locus in opere minus perfecto duplici considerationi, scilicet secundum se, & vt contrariatur consilio: ac proinde cum impotentia consequenti ad actum minus perfectum, & cum impotentia ad illum, vt coniunctum cum consilio, datur in Christo potentia antecedens ad actum minus perfectum, & in sensu diuiso à consilio; quæ potentia sufficit, vt actum perfectiorem libere eligat.

131 *Replicabis 1.*

Cæterum contra istam doctrinam objiciet aliquis primo: operi minus perfecto essentialiter conuenit, quod contra consilium sit; ergo non stat potentia antecedens in Christo ad actum minus perfectum, præscindens ab illo, vt opposito consilio. Consequentia tenet ex dictis: nam potentia antecedens non potest præscindere ab his, quæ actui, vel omissioni actus sunt essentialia; vnde si omissioni mortis conueniret essentialiter esse prohibitam, non posset constitui in Christo potentia antecedens ad illam, à prohibitione præscindens, & quia odio Dei essentialis est prohibitio, non datur in Christo iuxta frequentiorem sententiam potentia antecedens ad odium; eo quod non potest à prohibitione odio essentiali præscindere. Antecedens autem probatur: si operi minus perfecto non competeret essentialiter contrauenire consilio, posset sub consilio cadere; sed hoc non potest admitti: ergo conuenit illi essentialiter. Sequela videtur bona: si namque non cadit essentialiter sub consilio, non est cur non possit consuli, sicut potest non disuaderi. Minor autem probatur: si namque posset Deus consulere opus minus perfectum, omisso perfectiori, sequeretur hominem operantem opus minus perfectum consultum à Deo, operari perfectius, & imperfectius, quam si opus magis perfectum eliceret. Consequens implicatorium videtur: ergo opus minus perfectum sub consilio cadere non potest. Sequela probatur: nam ex parte qua conformaretur consilio diuino, perfectius operaretur, & alias operaretur minus perfectè ex parte operis; cum opus imperfectius efficeret: ergo operaretur perfectius, & simul minus perfectè.

132 *Respondetur. Opus minus perfectum non opponitur essentialiter consilio & non repugnat, quod sub consilio cadat,*

Respondeo, negando antecedens: nam licet regulariter loquendo sub consilio sit, perfectius opus efficere; & consequenter opus minus perfectum contraponatur consilio, non tamen est de essentia operis perfectioris, quod à Deo consulatur, & consequenter, nec de essentia imperfectioris est contrauenire consilio, sed oppositum potest de potentia absoluta contingere; vnde licet virginitas sub consilio sit de facto, & matrimonium consilio de facto opponatur, potuit de potentia absoluta oppositum contingere, & matrimonium cadere sub consilio, virginitasque illi opponi, quo in casu, status perfectionis exigeret matrimonium amplecti, & cœlibatum relinquere. Vnde ad probationem antecedentis, concedo sequelam, & nego minorem. Ad illius probationem dicatur, quod licet perfectius, & minus perfectè operari ex eodem principio, opponantur: secus verò iuxta diuersa principia: sequens autem consilium de opere minus perfecto operaretur perfectius penes conformitatem cum diuina volūtate, & minus perfectè *obiectiue*, aut *intensiue*, quæ sunt diuersa perfectionis moralis principia.

133 *Replicabis 2.*

Secundo objicies. Christus necessitatus erat ad opus perfectius, non solum quia consultum à Deo, sed etiam quia perfectius est: ergo impotens ad minus perfectum, non solum, vt oppositum consilio, & vt cum illo compositum, sed etiam secundum se; & consequenter non fuit liber in sequela consiliorum. Secunda consequentia ex prima colligitur. Prima ex antecedenti: nam eo modo est Christus impotens ad opus minus perfectum, quo necessitatus est ad perfectius: ergo si necessitatus fuit ad perfectius, non solum quia conforme consilio diuino, & vt cum illo coniunctum, sed etiam ex conceptu solo maioris perfectionis fuit impotens ad minus perfectum, non solum, vt difforme consilio, & cum illo coniunctum, sed etiam secundum se, & ex conceptu minoris perfectionis, seu minus perfecti.

134 *Antecedẽs prob. 1.*

Antecedens autem ostenditur primo: vt enim omnes Theologi communi consensu docent, Christus semper operatus est perfectissimè, & iuxta adæquatam intensionem virtutum; at si non esset necessitatus ad sic operandum, non esset cur

aliquando non fuisset minus perfectè, & minus intensè operatus: ergo necessitatus erat aliqua necessitate ad perfectissimè, & cum summa intensione operandum. Secundò: nā Christus necessitatus erat ad non cadendum à culmine perfectionis: sed non operando perfectius à culmine deficeret: ergo necessitatus erat ad optimū. Tertiò: nam operari remissè, & opus minus perfectum, omisso perfectiori, est imperfectio moralis: sed Christus non poterat esse imperfectus moraliter: ergo non poterat operari remissè, nec opus minus perfectum efficere, perfectiori, & intensiori omisso; & consequenter necessitatus erat ad optimum.

Secundò. *Tertiò.*

135 *Christus non fuit moraliter ad optimū efficiēdum necessitatus. Probatur, & doctrina Cardinalis Lugo reijcitur: Secundò.*

Propter hæc Cardinalis Lugo *ibi suprà* docet, Christum necessitatum fuisse, non necessitate physica, cum qua libertas ad meritum requisita nequit subsistere, bene tamen necessitate morali ad optimum operandum, & ad volendum perfectius, non solum quia à Deo consultum, aut maiori Dei placito conforme, sed etiam solum quia perfectius est. Cæterum vt *suprà* vidimus, vel concedenda est Christo, vt homini necessitas physica ad optimum, vel releganda est moralis. Tum; quia si in operando remissè est moralis imperfectio, nec *physicè* potuit Christus remissè operari, quia nec *physicè* potuit esse imperfectus moraliter. Si autem non est imperfectio moralis non est cur sit moraliter impotens Christus ad remisse operandum. Tum etiam; quia impotentia moralis consistit in difficultate operandi, non est autem vnde probetur vnionem hypostaticam hanc difficultatem præbere voluntati Christi in ordine ad remissè operandum.

136 *Tertiò* *Quartò.*

Præterea: nam in Deo, nec est impotentia physica, nec moralis ad eligendum id, quod minus perfectum est: ergo nec in Christo est moralis impossibilitas, ad minus perfectum adstruenda ex ea præcisa ratione, quia minus perfectum est. Tum denique: nam si potuit carere omni perfectione morali, non est cur non potuerit maiori perfectione carere secluso consilio, & beneplacito Dei; sed his seclusis potuit *physicè*, & *moraliter* carere omni perfectione morali, & omni cogitatione ad bonum morale operandum, vt fatetur Lugo *disp. allegata sect.* 11. ergo seclusis consilio, & maiori beneplacito Dei, potuit maiori perfectione carere, remissè operando, aut minus perfectum eligendo, omisso opere intensiori, & perfectiori.

137 *Ad 2. rō plicā resp. Ad 1 probationem antecedentis* *Ad 2.*

Vnde ad obiectionem factam respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem dicatur commune Theologorum iudicium docens, Christum semper optimè, & cum summa intensione fuisse operatum, fundari in consilio, & maiori beneplacito Dei operandi semper optimum, quibus seclusis fundamentum hoc non adesset, sed ex hoc non sequitur, Christum fuisse ad optimum necessitatum. Ad secundam, distinguo minorem: supposito consilio operandi, quod perfectius est, concedo minorem: secluso consilio, nego minorem, & consequentiam. Si namque Deus alicui minus perfectum consuleret, culmen perfectionis exigeret operari minus perfectum, etsi modo petit perfectissimam operationem, est, quia cadit sub consilio; vnde si de nullo ex his esset diuinum consilium, nullum ex illis culmen perfectionis exigeret; ac proinde posset aliquis minus perfectum amplecti sine recessu priuatio a culmine perfectionis moralis

138 *Ad 3.*

Ad tertiam antecedentis probationem distinguo maiorem: imperfectio moralis negatiua, concedo maiorem. priuatiua, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; Christus namque incapax imperfectionis moralis purè negatiuæ non est; cum potuerit omni morali perfectione actuali carere in casu de potentia absoluta, sed tantum est incapax imperfectionis moralis priuatiuæ: remisse autem, & minus perfectè operari secluso consilio Dei, est imperfectio moralis negatiua, non vero priuatiua, quia illo secluso maior operationis intensio, aut perfectio nullatenus debita est, & ideo, si consilium non adesset perfectissimæ operationis, non repugnaret Christo minus perfecta, aut minus intensa operatio.

139 *Instabis.*

Sed dices: etiam posito consilio operandi, quod perfectius est, carentia operis perfectioris non est priuatio moralis, sed tantum negatio, & consequenter non est imperfectio moralis priuatiua, sed tantum negatiua; & tamen iuxta nostram sententiam Christus est incapax ad operandum remissè, & minus perfecte, supposito consilio operandi perfectissimè: ergo quamuis operari remisse, & minus perfecte, secluso consilio Dei, sit tantum negatiua imperfectio, Christus ad sic operandum est incapax, vel è contra, si capax est operandi remissè, & minus perfectè, secluso consilio Dei, etiam est capax, Dei consilio præsupposito. Consequentia tenet. Minor continet nostram sententiam, & maior probatur: carentia perfectionis non debitæ est negatio, & non priuatio; sed adhuc consilio dato perfectioris operationis, non est debita operatio perfectior: ergo adhuc consilio supposito, carentia perfectioris operationis remanet pura negatio. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: vt enim docet D. Tho. 1. 2. *q.* 90. *art.* 3. *ad* 2. *&* *q.* 92. *art.* 2 *ad* 1. *& alijs locis* §. 2. *adductis*, præceptum inducit necessitatem operis præcepti, in quo differt à consilio, quod non inducit operandi necessitatem; sed consilio, adhuc supposito operatio consiliata remanet in arbitrio operantis: ergo ex vi consilij non redditur debita operatio consiliata; sed carentia formæ non debitæ est pura negatio: in hoc enim negatio à priuatione distinguitur: ergo consilio supposito operandi intensè, & perfectè, carentia intensioris, perfectiorisque operationis remanet pura negatio; & consequenter defectus perfectioris operationis, etiam præsupposito consilio purè negatiuus est, & nullatenus priuatiuus.

S. THO.

140 *Respondeo.*

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens. debito stricto obligante ad culpam, aut pœnam, concedo consequentiam: debito condecentiæ moralis iuxta leges amicitiæ, & superioritatis, nego consequentiam. Vt enim §. 2. vidimus, ex D. Tho. 2. 2 *q.* 80. *art.* 1. datur debitum morale, sine quo non subsistit morum honestas, & debitum morale, sine quo morum honestas subsistit; confert tamen ad maiorem honestatem, quod debitum, vt ibi arguebamus, non potest esse aliud, quam moralis condecentiæ, & hoc debito, actus consiliatus debetur; vnde strictum debitum non est; ac proinde dato consilio intensè, & magis perfectè operandi, carentia perfectioris, intensionisque operationis non remanet pura negatio, sed aliqua ratione est priuatio, licet non omnino stricta iuxta debiti conditionem quod inducitur ex consilio.

141 *Instabis.*

Sed instabis: hoc debiti genere, nempè, condecentiæ moralis, etiam debetur intensa, & perfecta operatio, quamuis secludatur consilium: ergo illius carentia, etiam consilio secluso, pura negatio non est, sed aliqua ratione priuatio; & consequenter, vel est impotens Christus ad illam, secluso consilio Dei, vel potens consilio supposito: vtraque consequentia tenet ex doctrina à nobis tradita. Antecedens autem probatur primo: non enim negari potest hominem iustum decere perfectiorem operationem: ergo carentia perfectioris operationis est carentia formæ decentis: ac proinde formæ debitæ debito condecentiæ moralis.

Antecedēs prob. 1.

142 *Secundò.* *Tertiò:*

Secundo: nam intensè, & perfectè operari conducit ad maiorem honestatem, imo est ipsa maior honestas; sed debitum quod Nos adstruimus ex consilio, est, vt conferens ad maiorem honestatem: ergo consilio secluso est debita perfectior, & intensior operatio debito condecentiæ moralis. Tertio: nam Christo ratione vnionis ad Verbum, debentur debito morali, gratia, & virtutes in summo, vt communiter docetur à Theologis *suprà q.* 7. *art.* 1. ergo ratione eiusdem vnionis, sunt debitæ illi, debito morali operationes in summo gradu intensionis, & perfectionis; & consequenter etiam secluso consilio intensè, & summè perfectè operandi, perfectior, & intensior operatio est moraliter debita. Ex quo vlterius fit, quod quamuis secludatur consilium carentia intensioris, perfectiorisque operationis, sit carentia formæ moraliter debitæ: ac proinde non pura negatio, sed aliqua ratione priuatio.

143 *Respond. Ad 1. antecedentis probationē* *Ad 2.*

Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo antecedens: decet decentia debita, nego antecedens. non debita, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam licet operari perfectius, sit conueniens homini iusto, non tamen debet sic operari, adhuc debito non stricto, si secludatur consilium: ac proinde illo secluso carentia perfectioris operationis, nullatenus est debita, sed remanet pura negatio. Ad secundam probationem dicatur; aliud esse conducere ad maiorem honestatem, & aliud illam condecentiam debere; interueniente consilio datur condecentia, & debitum, illo secluso, etsi detur condecentia, debitum tamen non datur.

144 *Ad 3.*

Ad tertiam, concesso antecedenti, distinguo consequens; sunt debitæ Christo à Deo, transeat consequens: sunt debitæ elici a Christo, nego consequentiam. Itaque ratione vnionis ad Verbum, debentur Christo virtutes in summo gradu perfectionis, vel debito connaturalitatis, vel saltem debito morali; hoc tamen debitum non est Christi, sed Dei: Deus namque est qui tenetur ad infusionem virtutum supposita vnione hypostatica, sicuti gratia supposita, tenetur conferre gloriam per modum hæreditatis, ex quo ad summum colligi potest, humanitati vnitæ, & summo virtutum gradu perfectæ, deberi à Deo debito congruentiæ, vel condignitatis moralis auxilia efficacia in summo gradu intensionis, vt operationes eliciat iuxta adæquatam virtutum intensionem: non autem quod ipse Christus ad sic operandum debito aliquo adstringatur, secluso præcepto, & consilio. Et ratio omnium est; quia debitum morale operandi est effectus legis strictè, vel latè acceptæ, & ideo secluso præcepto, quod est actus legis strictæ, & consilio, quod est,

actus

actus legis non strictè, sed latè sumptæ, stare non potest debitum morale operandi.

145 *Vrgebis.*

Sed vrgebis adhuc: nam lex amicitiæ perfectissimæ dictat, mouetque ad exequenda consilia, quia circa illa datur antecedens beneplacitum Dei consulentis, sed de opere perfectiori, esto non precedat consilium, datur tamen maius beneplacitum consequens Dei; magis enim approbabit opus perfectius, quam opus minus perfectum, & de illo magis gaudebit: ergo secluso consilio debetur opus perfectius debito concedentiæ moralis iuxta leges perfectissimæ amicitiæ.

146 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: datur maius beneplacitum consequens approbatiuum Dei liberè, concedo minorem: necessariò, nego minorem, & consequentiam. Sicut enim opus perfectius non necessario consulitur, sed potest non consuli à Deo, imo, & consuli potest, quod minus perfectum est, ita non necessario approbatur, sed potest Deus in illo non complacere postquam electum est: ac proinde ex isto maiori Dei beneplacito consequenti, non potest Christus, vt homo, obligari ad opus magis perfectum.

147 *Tacitæ obiectioni occurritur.*

Quod si illi manifestetur, Deum magis approbaturum perfectiorem operationem, magisque complaciturum in illa, & opus perfectius proponatur sub ista ratione, necessitabitur Christus ad opus magis perfectum; ceterum illa necessitas non erit antecedens, sed consequens, sicut necessitas orta ex propositione operis, vt consiliati, eo quod sicut propositio consilij non est operi perfectiori essentialis, ita nec esset essentialis propositio maioris beneplaciti approbatiui; vnde cum impotentia consequenti ad omissionem operis perfectioris, vt coniunctam cum cognitione approbationis, & beneplaciti consequentis, dabitur potentia antecedens ad prædictam omissionem acceptam secundum se.

148 *Opus perfectius connaturalius sub consilio cadit.*

Aduertendum tamen est, vt tacita obiectio diluatur, quod quamuis operi perfectiori non sit essentiale consilium, nec maius beneplacitum Dei, vel antecedens, vel consequens, connaturalius tamen opus perfectius, quam minus perfectum consulitur: vnde de opere perfectiori supponendum est consilium, nisi oppositum reueletur. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 12. §. 3. & 4.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMA QVARTA.

An in intellectu humano Christi ignorantia, aut error esse potuerit?

§. I.

Præmittuntur, quæ apud omnes sunt certa.

Nu. 1

HVCVSQVE Perfectionem voluntatis Christi indagauimus, immunemque ab omni morali defectu pro Nostra tenuitate defendimus; cum impotentia, nedum ad moralem malitiam, sed etiam ad quoduis genus moralis imperfectionis. Restat modo de perfectione intellectus Christi humani disserere: & quia sicut voluntatis obiectum est bonum, ita obiectum intellectus est verum: & sicut imperfectio voluntatis est malitia, ita imperfectio intellectus est falsitas, ignorantia, vel error: ideo in præsenti examinandum suscipimus, an in humano Christi intellectu, error, vel ignorantia esse potuerit? de quo agit D. Thom. *in hac q. 15. art. 3.* Et vt ad rem deueniamus, breuiter est aduertendum, ignorantiam dici dupliciter. Primo *negatiuè* pro carentia scientiæ subiecto nullatenus debitæ. Secundo *priuatiuè* pro carentia scientiæ aliqua ratione subiecto debitæ, vel debito orto ex lege, vel debito connaturalitatis, vel debito congruentiæ, vel condignitatis moralis. Rursus error duplex est, nempè, speculatiuus, scientiæ speculatiuæ oppositus, & practicus, ille nempè, qui peccatum antecedit, iuxta illud: *Omnis peccans est ignorans:* quia nempè, omne voluntatis peccatum aliquis error, ignorantia, vel practica inconsideratio antecedit, de quo *1. 2. quæst. 76. & 1. p. quæst. 63. articulus primus.*

Ignorantia alia priuatiua, alia negatiua, quæ nescientia dicitur.

Error alius speculatiuus, alius practicus.

2 *Ignorantia priuatiua, nec fuit, nec esse potuit in intellectu Christi humano.*

His positis consentiunt omnes Theologi primo: non fuisse in humanitate Christi ignorantiam priuatiuam moralem, hoc est, illarum rerum, quæ quis scire ex aliqua lege tenetur, quod patet: vt enim docet D. Thom. *1. 2 quæst. 76. art. 2.* & cum illo omnes Theologi, talis ignorantia est peccatum, vtpotè carentia scientiæ, quam quis habere tenetur; sed est de fide, nullum peccatum actu fuisse in humanitate Christi: ergo etiam est, vt certum de fide tenendum, nihil ignorasse ex his, quæ ex lege tenebatur scire; & consequenter non fuisse in Christo ignorantiam priuatiuam moralem, immò nec esse potuisse de potentia Dei absoluta, iuxta communem sententiam, negantem in humanitate vnita possibilitatem peccati.

3 *Nec error practicus.*

Secundo, omnes Theologi fatentur errorem practicum in humanitate Christi non fuisse, quod patet: nam talis error esto peccatum non sit; est tamen causa peccati; sed in Christo nec peccatum fuit, nec causa actu influens in peccatum: ergo non fuit in humanitate Christi error practicus intellectus.

Confirm.

Explicatur, & vrgetur amplius: nam error practicus, vel positiuus, est dictans hic, & nunc amandum, vt bonum, quod re vera bonum non est, nec amandum, vel practica inconsideratio eorum, quæ à peccando, amouerent, & detinerent voluntatem; Christo autem nihil horum potuit accedere; cum clarè diuinam essentiam videret: videns autem clarè Deum non possit apprehendere, vt bonum, quod re vera bonum non est, sed tantum apparens, nec inconsideratè aliquod obiectum cognoscere, vt docet D. Thom. *1. p q. 62 art. 7. & 1. 2. q. 4. art. 4.* ergo in Christo error practicus non extitit, imo nec potuisse existere, etiam de potentia absoluta, docent omnes, quia Christo relegant potentiam peccandi, & repugnare peccatum in humanitate assumpta tuentur, vt docet Vazquez *disp. 61. cap 9. nu 59.*

4 *Fuit in illo ignorantia purè negatiua.*

Tertio ferè apud omnes est certum, ignorantiam purè negatiuam, quæ propriè nescientia, non vero ignorantia dicitur, de facto fuisse in humanitate Christi repertam. quod patet; Christus namque non cognouit per intellectum humanum omnia, quæ cognoscit Deus, nec de facto omnia possibilia cognouit, vt cum Diuo Thoma *suprà quæst 10. art. 2.* docent communiter Theologi: ergo in illo fuit aliquarum rerum nescientia; ac per consequens ignorantia negatiua, quæ impropriè ignorantia dicitur.

5 *Potuit in illo esse ignorantia priuatiua nō moralis nec peccaminosa.* *Prob. 1.*

Quarto ferè omnes fatentur: ignorantiam priuatiuam non moralem, nec peccaminosam potuisse esse in humanitate Christi de potentia Dei absoluta, imo potuisse humanitatem Verbo hypostaticè vnitam sine omni cognitione: quod patet primo; nam ex vi vnionis non magis debentur humanitati perfectiones, & habitus intellectus, quam debeantur gratia, & virtutes perficientes voluntatem; sed potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vnita sine gratia habituali, & donis consequen-

quentibus ipſam, vt *ſuprà* ex communi ſententia docuimus: ergo potuit etiam vniri ſine donis intellectus, & illius perfectionibus; ac proinde omni deſtituta notitia.

6 *Secundò.*

Deinde: nam connexio perfectionum, aut donorum intellectus, cum gratia ſubſtantiali vnionis, eſſentialis non eſt, imo nec connaturalis connaturalitate phyſicæ dimanationis ad modum, quo proprietates connectuntur cum eſſentia, ſed tantum condecentiæ, aut condignitatis moralis: ergo non eſt vnde repugnet omnipotentiæ diuinæ vnione humanitatis ad Verbum ſuppoſita, illa dona non infundere, aut iam infuſa deſtruere.

7 *Tertiò.*

Præterea: nam eſto connecterentur *phyſicè* cum vnione hypoſtatica, & ad illam ſequerentur phyſica conſequutione, ad modum quo proprietates connectuntur cum eſſentia, & ad illam conſequuntur, poſſent de potentia abſoluta non conſequi; ſicut de alijs paſſionibus ad eſſentias rerum ſecutis, docet communis ſententia ſuppoſito, quod realiter diſtinguantur ab illis: ergo etiam illa connexione admiſſa, potuit humanitas Verbo vniri ſine vlla perfectione actuali, vel habituali intellectus; ac proinde ſine aliqua cognitione.

8 *Quartò.* *Potuit humanitas Verbo vniri ſine aliqua ſenſitiua, aut intellectiua potētia.*

Deinde: nam potuit humanitas Verbo vniri ſine vlla ſenſitiua, aut intellectiua potentia: ergo à fortiori ſine habitibus intellectus, & ſine omni cognitione. Conſequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum à fortiori, magis enim connectuntur cum humanitate potentiæ, quam habitus, & actus cum potentijs: ergo ſi potuit humanitas vniri ſine potentijs, potuit vniri cum potentijs ſine habitibus, & actibus. Antecedens autem probatur: nam ſuppoſita ſententia D. Thomæ diſtinguente realiter potentias animæ ab anima, poteſt de potentia abſoluta anima ſine potentijs exiſtere; ſed ſic exiſtens eſt à Verbo aſſumptibilis: ergo poſſet ſine potentijs aſſumi. Probatur minor: poteſt irrationalis natura Verbo *hypoſtaticè* vniri de potentia abſoluta, vt cum communi ſententia docuimus *diſp. 18. n. 54. & ſeq.* ergo etiam eſt aſſumptibilis, & Verbo *hypoſtaticè* vnibilis anima rationalis ſine potentijs exiſtens.

9 *Quintò prob.*

Denique: nam eſto gloria corporis eſſet humanitati debita ratione vnionis, fuit de facto multo tempore ſuſpenſa: ergo quamuis gloria animæ deberetur ratione vnionis, potuit de potentia abſoluta per aliquod tempus ſuſpendi: & conſequenter potuit illo debito non obſtante, in æternum non conferri: ex quo vlterius fit, quod potuerit omni cognitione priuari: nulla enim cognitio eſt magis cum vnione connexa, quam ipſa viſio beatifica; & conſequenter ſi hæc potuit, nunquam humanitati vnitæ concedi, potuit et omnis alia cognitio negari; ac proinde potuit de potentia abſoluta inueniri in humanitate ignorantia priuatiua, hoc eſt, illarum rerum, quarum cognitio debetur aliqua ratione ſubiecto. Patet hæc vltima conſequentia: nam cognitio illarum rerum, quas Chriſtus de facto cognouit, eſt debita humanitati, vt tenet communis ſententia *ſuprà q. 9.* ſed potuit de potentia abſoluta hac cognitione carere: ergo potuit de potentia abſoluta habere ignorantiam priuatiuam.

Potuit humanitas vnita, in æternum gloria animæ carere.

10 *Oppones 1.* *Reſpond.*

Si opponas primo: repugnat Verbo ignorantia, aut denominatio ignorantis; ſed ſi humanitas vnita aliquam ignorantiam haberet, Verbum denominaretur ignorans: ergo repugnat ignorantia in humanitate vnita. Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: Verbo in ſe ipſo, concedo maiorem: vt ſubſiſtenti in humanitate, & ratione humanitatis, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minorem, nego conſequentiam. Sicut enim mors repugnans Verbo in ſe ipſo, non repugnat in humanitate vnita; & ſicut neſcientia, & denominatio neſcientis Verbo in ſe ipſo eſſentialiter repugnat; ſecus autem in humanitate aſſumpta, ita ignorantia, & denominatio ignorantis, Verbo in ſe ipſo, & quatenus in diuinitate ſubſiſtit repugnat: ſecus autem Verbo in humanitate aſſumpta, & prout in illa ſubſiſtenti.

11 *Oppones 2.*

Si opponas ſecundo: ignorantia eſt malum intellectualis naturæ illius inclinationi oppoſitum, in quantum intellectualis eſt; ſed omne malum naturæ intellectiuæ illius inclinationi, quatenus tali oppoſitum, repugnat humanitati aſſumptæ, aut Verbo in aſſumpta humanitate: ergo illi repugnat ignorantia. Conſequentia tenet. Maior conſtat: nam ignorantia eſt priuatio ſcientiæ, in quam inclinat natura intellectualis, vt in propriam, & congruentem perfectionem: ergo ignorantia eſt malum naturæ intellectualis illius inclinationi oppoſitum. Minor autem probatur: omne malum naturæ appetitiuæ illius inclinationi oppoſitum repugnat Verbo in humanitate aſſumpta, quo circa illi repugnat peccatum commiſſionis, quod eſt malum illi contrarium, & peccatum omiſſionis, quod eſt malum priuatiuum: ergo pariter repugnabit Verbo in aſſumpta humanitate omne malum, tam poſitiuum, quam priuatiuum naturæ intellectualis, illius inclinationi oppoſitum, quatenus intellectualis eſt.

12 *Reſpond.*

Reſpondeo: ignorantiam eſſe malum purè phyſicum, & nulla ratione morale, & licet malum morale intellectualis naturæ repugnet Verbo in humanitate aſſumpta; non autem illi repugnat malum, quod purè phyſicum eſt, & nulla ratione morale. Nec obſtat probatio minoris: idem namque in malo naturæ volitiuæ contingit: nam carentia gratiæ habitualis, & virtutum perficientium voluntatem malum eſt naturæ volitiuæ oppoſitum; aut quia opponitur termino naturalis inclinationis, vt eſt carentia virtutum moralium naturalium, in quas natura volitiua naturaliter inclinat, aut quia opponitur formæ naturæ volitiuæ conuenienti, qualis eſt carentia gratiæ, & virtutum infuſarum, quæ ſunt perfectiones naturæ volitiuæ congruentes, quamuis in illas inclinationem naturalem non habeant; & tamen non repugnant humanitati vnitæ, nec Verbo in illa ſubſiſtenti repugnantia eſſentiali: potuit namque humanitas Verbo vniri ſine aliquo ex illis donis in caſu de potentia abſoluta, vt *proximè* dicebamus, & tenet communis ſententia: non ergo omne malum naturæ volitiuæ, in quantum talis, repugnat humanitati vnitæ, ſed ſolum malum morale, vt eſt peccatum, vel moralis defectus, aut tranſgreſſio conſiliorum, & id, quod in malum inclinat, vt motus ſenſuales appetitus ſenſitiui, de quibus hactenus locuti ſumus. De qua autem ignorantia hæc ſuppoſitio procedat ex ſequentibus conſtabit.

13 *Non fuit in intellectu humano Chriſti error actualis, nec habitualis poſitiuus.*

Denique omnes Theologi fatentur, errorem actualem poſitiuum in humanitate Chriſti non fuiſſe, & præterquamquod à fortiori ex *infrà* dicendis conſtabit: probatur: nam error poſitiuus eſt malum naturæ intellectualis, & nulla ratione ad finem redemptionis conducit, officioque vniuerſalis Magiſtri, quod in ſe Chriſtus ſuſcepit aduerſatur: ergo relegandus eſt ab humanitate Chriſti. Ex quo ſequitur, nec errorem habitualem, hoc eſt, habitum erroneum eſſe in humanitate Chriſti admittendum, quod etiam omnes Theologi, vt certum ſupponunt, & patet: nam habitus erroris actibus erroneis acquiritur; ſed in Chriſto actus erronei non fuerunt: ergo in illo habitus erroneus non fuit; aliàs à Deo fuiſſet infuſus, quod vel implicat, vel nunquam à Deo fuit factum, vt omnes Theologi docent.

§. II.

Referuntur ſententiæ, & ſtatuitur prima concluſio.

14 *Circa ignorātiam priuatiuā non moralem.*

His poſitis, in quibus parum, aut nihil controuerſiæ inuenitur, duo reſtant examinanda. Primum de ignorantia priuatiua non morali, an ſcilicet de facto in humanitate Chriſti? Secundum de errore poſitiuo ſpeculatiuo, an potuerit de potentia abſoluta in humanitate Chriſti inueniri? Circa primum prima ſententia, ſeu potius error, defendit, Chriſtum, in quantum hominem, plura ignoraſſe, & inter alios defectus ignorantiam ſuſcepiſſe. Ita quidam hæretici, qui Valentiniani ſunt dicti relati ab Irinæo *lib. 1. aduerſus hæreſes cap. 17.* aſſerentes alphabetum ſub ferula præceptoris, & plura alia, quæ ignorauit, ab hominibus didiciſſe. Ita etiam Agnoitæ, vel Ignoitæ relati à Nicephoro *lib. 18. hiſtoria cap. 50.* & à Sandero *lib. 7. de Viſibili Monarchia hæreſi* 103. quibus acceſſere Melanthon, Lutherus, Eraſmus, Brentius, Caluinus, & alij, Chriſto in pueritia communem cum alijs pueris ignorantiam tribuentes, imo etiam adultum erraſſe, aſſeuerantes, quos ex Caniſio *lib. 3. de Deipara Maria cap. 22.* refert Vazquez *diſp. 51. cap. 1.* vbi hæreticis adiungit Origenem *homil. 30. in Matthæum, non longe à fine*, ſuper illud Matthæi 24. *De die autem illa nemo ſcit, &c.* Athanaſium *oratione 4. contra Arrianos poſt medium*. Cyrillum *lib. 9. Theſauri cap. 4. & lib. 3. de recta fide ad Reginas cap. 1.* Et ex Recentioribus Ianſenium *in concordia Euangelica cap. 125. circa finem*. His acceſſit Doctor quidam Complutenſis, quem ſine nomine refert Mag. Medina *in præſenti art. 3.* vbi addit ab Inquiſitoribus fuiſſe punitum, & ſententiam retractare coactum.

Prima ſēt. Irinæus. *Niceph. Sanderus.* *Caniſio. Vazquez. Orig.* *Athan. Cyrill. Ianſen.* *Medin.*

15 *Secunda ſent.* *Iuſtinus. Clem. Al.*

Secunda, & vera ſententia oppoſitum docet, negans Chriſto, vt homini non ſolum poſitiuum errorem, ſed etiam ignorantiam priuatiuam illarum rerum, quas ſcire ad ſtatum Chriſti ſpectabat. Ita ex Patribus Iuſtinus Martyr *q. 58. ad Orthodoxos*. Clemens Alexandrinus *in lib. Pedagogi cap. 6. in principio*. Hilarius, Hieronymus, Chryſoſtomus, Baſilius, Ambroſius,

Na-

D. THO.

16 *Circa errorē posi tiuū speculatiuum.* *Prima sententia.* *Vazquez. Hurt. Lugo. Arriaga. Luisius Ripald. Prud.*

Nazianzenus, Bernardus, & alij, quorum verba refert Vazquez *disp. allegata cap.* 2. D. Thomas *in hac quæst. art.* 3. cui omnes Theologi vnanimi consensu adhæsere.

Circa secundum, duplex versatur sententia. Prima affirmat: quod licet Christus de facto nunquam errauerit, potuit tamen de potentia Dei absoluta in humanitate assumpta error positiuus reperiri, vel specialiter causatus à Deo, vel ab humanitate post vnionem elicitus. Ità Vazquez *in præsenti disputatione* 51. *cap.* 9. Gaspar Hurtado *disputat.* 10. *difficultate* 9. Lugo *disput.* 23. *sectione* 3. falsò asserens, esse communem, Arriaga *disputat.* 40. *sectione* 4. *subsectione* 3. Luisius de Torres 2. 2. *disputatione* 3. *dub.* 4. & Ripalda *tom.* 1. *de ente supernaturali disputatione* 59 *sectione* 2. quos refert Prudentius *tom.* 2. *in* 3. *part. tractat.* 2. *disputatione prima dubio* 2. *sectione* 3.

17 Secunda. *Vincent. Medin. Nazar. Araujo. Prudent. Suar. Ragusa. Amicus. Bernal.*

Secunda sententia negat, potuisse esse in Christo iudicium speculatiuum erroneum, etiam de potentia absoluta, adeòque repugnare cum vnione hypostatica, vt si naturam assumeret, in qua error speculatiuus existeret, non posset, eadem potentia inspecta, cum vnione conseruari. Hanc tenent Vincentius *relectione de Gratia Christi quæstione* 1. *pag.* 38. Medina *in præsenti art.* 3. Nazarius *supra quæstione* 9. *articul.* 1. *controuersia prima, & secunda. & in præsenti art.* 3. *controuersia vnica*. Illustrissimus Araujo *in præsenti art.* 3. *dub.* 2. *&* 2. 2. *quæst.* 1. *art.* 3. *dub.* 1. Prudentius *tom.* 2. *in* 3. *p. tractat.* 2. *disputat.* 1. *dub.* 2. Et cæteri Recentiores Thomistæ. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *disputatione* 24. *sectione* 3. *ad finem*, Ragusa *disp.* 116. Amicus *disp.* 14. *sect.* 4. & Bernal *disp.* 42. *sect.* 2.

18 *Prima conclusio. Oppositam sententiam esse hæreticam docēt Medin. & Vazquez.*

SIT PRIMA CONCLVSIO. *In Christo de facto nulla fuit ignorantia sumpta priuatiuè, hoc est, illarum rerum, quas scire ad statum Christi spectabat.* Ita omnes Theologi in eo gradu certitudinis, vt Medina oppositum censeat hæreticum, cui consentit Vazquez *disp* 51. *cap.* 2. docens, quod licet in nullo Generali, aut Prouinciali Concilio, hactenus fuerit definitum, Christum cognouisse omnia futura, & nullam ignorantiam habuisse, nihilominus id certa fide Catholica esse credendum, eo quod Sancti Patres, ita vno ore id pronuntiant, vt oppositum, tanquam errorem damnent; ex quo infertur, hanc fuisse in Ecclesia Dei indubitatæ fidei traditionem. Cæterum cum Vazquez sentiat Origenem, Athanasium, & Cyrillum in opposita fuisse sententia, quomodo potest esse verum Patres vno ore à Christo ignorantiam excludere, & oppositum, vt errorem damnare? Præterea: nam Athanasium, & Cyrillum traditionem, ità vniuersalem ignorasse, credendum non est, idque asserere, irreuerentiæ speciem præsefert. Tanerus *disputatione* 11 *de Incarnatione quæst.* 5. *dub.* 4. *assertione* 8. censet conclusionem esse de fide. Valentia *disputatione* 1. *de Incarnatione quæstione* 15. *punct.* 1. esse omnium Orthodoxorum sententiam. Suarez *vbi suprà*, esse omnino certam affirmat, quod etiam alij supponunt.

Vazquez redarg. 1. *Secundò.* *Alia censura.*

19 *Proprium iudicium. proferetur.*

Mihi distinguendum videtur, asserendumque ignorantiam propriè dictam intellectui Christi attribuere, esse ad minus temerarium: quia opponitur vniformi Theologorum sententiæ in re Theologica, & graui, asserere, quod hæc, vel illa, etiam ex futuris non nouerit, v.c. numerum arenæ maris, etsi falsum sit, non tamen censura dignum; quia innumerarum rerum notitiam Christo, vt homini, deberi, etsi verum sit, non tamen potest euidenter ostendi, quod tamen necessarium erat, vt istius notitiæ defectus probaretur esse ignorantiam priuatiuam, quæ sola potest dici propriè ignorantia; ac proindè quamuis certum sit, Christum nullam ignorantiam habuisse, non sequitur esse certum omnia quomodolibet futura cognouisse: sicut ex eo quod nullam ignorantiam propriè talem habuerit, non sequitur cognouisse omnes creaturas possibiles, quia omnium possibilium cognitio Christo, vt homini, non debetur, quin potius illi repugnat, vt cum Diuo Thoma ostendimus *Tom.* 2. *disputatione* 34.

20 *Probat.* 1. *conclusio.*

Quod autem in Christo, vt homine, nulla fuerit ignorantia propriè dicta, quod asserit nostra conclusio, ostenditur primò ex illis verbis Ioannis cap. 1. *Vidimus gloriam eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* Quæ accipienda esse, non solùm de Christo, vt Deo, sed etiam quatenus homine, docet Diuus Thomas *ibi lect.* 8. Et *ad Colossenses* 1. *lectione* 3. vbi in eodem sensu accipit illa verba Pauli: *Quia in ipso* (scilicet Christo) *complacuit omnem plenitudinem diuinitatis inhabitare*; & verba illa Ecclesiastici cap. 24. *Et in plenitudine sanctorum detentio mea.* Ex quibus sic intellectis habetur, humanitatem fuisse plenam veritatis, idest, cognitionis; sed si habuisset ignorantiam priuatiuam, plena cognitionis, & veritatis non fuisset; cui namque deest aliqua cognitio debita, plenum cognitionis non est, sicut cui deficit gratia aliqua sibi debita, plenum gratiæ dici nequit: ergo in Christi humanitate non fuit ignorantia priuatiua.

21 *Secundò.* *Minor prob.* 1. *Secundò.* *Tertiò.*

Deindè probatur conclusio: nam cum scientiæ plenitudine, ignorantia stare nequit; sed in humanitate Christi fuit scientiæ plenitudo: ergo in illa nulla fuit ignorantia. Consequentia tenet. Maior est certa: nam ignorantia opponitur scientiæ: ergo cum plenitudine scientiæ nequit ignorantia componi. Minor autem ostenditur primò ex adductis verbis Ioannis de Christo, vt homine, à Diu. Thom. acceptis. Secundò: quia vt arguit D. Thom. *suprà quæst.* 7. *art* 1. in humanitate Christi fuit omnis plenitudo gratiæ, quia ratione vnionis ad Verbum fuit summè approximata Deo, qui est fons, & origo gratiæ; sed etiam est fons, & origo cognitionis, & scientiæ: ergo ratione vnionis summè approximantis humanitatem ad Deum, fuit in illa cognitionis, & scientiæ plenitudo. Tertiò probatur: vt enim omnes Theologi fatentur, in humanitate Christi ratione vnionis ad Verbum fuit omnis perfectio sinè inconnaturalitate possibilis, cum vnione compossibilis, & fini redemptionis non opposita; sed plenitudo scientiæ est huiusmodi: est enim perfectio possibilis, cum vnione compossibilis, fini redemptionis non obstans, nullamque in connaturalitatem dicens, ergo admittenda est in humanitate Christi.

22 *Quartò.* *Obiectioni occurrit.*

Deniquè probatur minor: nam Magistro vniuersali decet plenitudo scientiæ; sed Christus, vt homo, institutus fuit à Deo vniuersalis Magister: ergo decet illi, vt homini, omnis scientiæ plenitudo; & consequenter fuit illius humanitati concessa. Nec obstat, quod Christus, vt homo, de facto speculatiuas scientias non docuerit, ex quo videtur inferri ad illius vniuersalem doctrinam necessarias non fuisse. Licet namque illas non docuerit de facto, posse tamen illas docere ad perfectionem vniuersalis magisterij spectat; vt autem posset prædictas scientias docere, illas scire debebat: ac proindè oportuit, quod omnes illas haberet, cognitionemque omnium rerum ad statum Christi spectantium.

23 *Vltimo prob. conclusio.* *Minor probat.* 1. *Secundò.*

Deniquè suadetur conclusio: nam Christus illos defectus assumpsit, qui ad finem redemptionis conducunt; sed ignorantia est defectus ad finem redemptionis non conducens: ergo illam non assumpsit; & consequenter in eius humanitate non fuit. Maior est D. Thom *in hac quæst. art.* 1. *&* 2. & communis Theologorum. Minor autem probatur primò: quia in hoc quod est ignorare, nulla ad nos homines redimendos conducentia inuenitur, nec in cognitionis defectu meritum esse potest. Secundò: vt enim arguit Diuus Thomas in argumento, sed contra *in præsenti art.* 3. ignorantia, per ignorantiam non tollitur: Christus autem venit, vt ignorantias nostras auferret: ergo ad finem ad quem destinatus fuit, ignorantia non conducit; & consequenter in Christo ignorantia non extitit.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

24 *Argum.* 1. *authoritate Script.*

CONTRA istam conclusionem arguitur primò, ex illo Marci cap 13. vbi dicitur: *De die autem illo nemo scit, neque Angeli in Cœlo, neque Filius, nisi Pater;* vbi vt clarè constat, Christus de se ipso fatetur diem Iudicij nescire; sed cognitio diei Iudicij pertinet ad statum Christi: ac proindè illius carentia est priuatiua ignorantia: ergo hæc in Christo fuit: Hoc testimonio, & alijs prauè intellectis vtebantur Ariani ad probandum Filium consubstantialem Patri non esse nec Deum. Et quidem concesso filium, alicuius rei cognitionem latere, rectè inferebant: si namque alicuius rei cognitione carebat, Deus esse non poterat, neque eiusdem cum Patre naturæ; contra quos Hilarius *lib* 9 *de Trinitate*, & cæteri Ecclesiæ Patres probantes Filij diuinitatem, consubstantialitatem, & naturæ identitatem cum Patre. Eodem etiam testimonio hæretici *supra allegati* vtebantur, probantes ex illo Christum, quatenus hominem, plura ignorasse, licet, vt Deum, nihil ipsum latuerit, nec alicuius rei ignorantiam habuerit.

25 *Christum, vt hominē*

Contra quos obstabant ea, quibus *supra* ostendimus in Christo, vt homine, non fuisse ignorantiam priuatiuam, idest, carentiam cognitionis aliqua ratione debitæ; cognitio

autem

autem diei Iudicij debetur Christo ratione supremæ Iudicaturæ, quam à Patre accepit, iuxtà illud: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio*; & consequenter tali cognitione non caruit. Præterea: vt enim arguit D. Thom. *supra q. 10. art. 2. in solutione ad primum*, ex Chrisostomo *homil. 72. in Matthæum, & homilia 14. in Marcum*: *Si Christo homini datum est, vt sciat qualiter oportet iudicare, quod maius est, multo magis datum est ei, quod minus est, scire scilicet, tempus iudicij*. Idest, si Christo, vt homini, datum est iudicare, non oportuit, quod ipsum, quatenus hominem, tempus iudicij lateret. Deindè: quia vt arguit Abulensis q. 209. *in 24. caput Matthæi*. Pater videretur Christo, in quantum homini, inuidus, qui ei mortem cognoscendam dedit; diem autem Aduentus ad iudicandum, in quo glorificandus est occultauit. Præterea: nam Christus prædixit omnia signa diei Iudicij, & quæ ante talem diem, & post ipsum euentura erant: ergo diem non ignorauit. Denique: nam hæc sententia, vt erronea, & hæretica damnatur *in 6. Synodo Generali actione 11.* vt refert Suarez *quæstione 10. articul. 2. in comment. art.*

diem Iudicij cognouisse. Probatur 1. Secundò. Tertiò. Quartò. Quintò.

26 Ab his autem, qui veram tenent sententiam, variè argumento facto occurritur. Prima prædicti testimonij explicatio est, nomine *Filij*, non intelligi Filium naturalem, sed adoptiuum: ex quo non infertur, Christum, etiam vt hominem, diem Iudicij ignorare, qui non Filius adoptiuus, sed naturalis est. Quam expositionem sine Auctorum nomine refert, & nec reijcit, nec approbat D. Thom. *quæst. 9. art. 2. in solut. ad 1.* Eandem Abulensis *quæst. 209. in 24. cap. Matthæi*, attribuit Basilio, illumque reijcit: primò: quia Christus de se ipso dicit, quod nesciat, ipse autem, vt homo. Filius adoptiuus non est: ergo nomine *Filii* non adoptiuus, sed naturalis accipitur. Hæc autem obiectio non vrget; nam assumit probandum nempè, Christum loqui de se ipso, quod Auctores expositionis negant.

Prima explicatio illius testimonij, de die autem illa nemo scit, &c. Contra illam obijcit Abulens. 1.

27 Secundò illam reijcit; quia si de adoptiuo acciperetur, intelligeretur de nobis credentibus: *Dedit enim nobis spiritum adoptionis, in quo clamamus abbà Pater*; at hoc dici nequit: nos enim supponebamur exclusi, illis verbis: *De die illa nemo scit*; cum sub *nemine* includamur; & consequenter superfluè tertium excluderemur. Sed nec ista obiectio vrget: nam Angeli implicitè includuntur sub *nemine*: nam hæc nomina *nullus*, & *nemo*, nisi aliquid illis addatur, etiam Angelos comprehendunt; & tamen non superfluè exprimuntur; cum dicitur, nec *Angeli in Cælo*: ergo ex eo quod Filij adoptiui supponantur inclusi in illa propositione. *De die autem illa nemo scit*, non colligitur superfluè addi, *neque filius*, si de Filio adoptiuo accipiatur.

Secundò. Nec ista impugnatio vrget.

28 Tertiò illam reijcit: si namque loqueretur Christus de Filio adoptiuo, non diceret *Filius* singulariter, sed *Filij* pluraliter; cùm filij adoptiui sint multi, sicut quia Angeli sunt plures, non singulariter, sed pluraliter fuerunt exclusi, at non dixit Christus *Filij* pluraliter, sed *Filio* in singulari; ergo nomine *Filij*, non fuit de Filio adoptiuo loquutus, sed de filio naturali, qui tantum est vnus, nempè, Christus. Præterea contra illam facit. nam Christus gradatim ab inferioribus ad superiora ascendens notitiam diei Iudicij exclusit: primo ab hominibus, dicendo, *nemo scit*, idest nullus homo; secundo ab Angelis, neque *Angeli in Cælo*: tertio a filio *neque Filius scit*; sed Filius adoptiuus supra Angelos non est ex conceptu Filij adoptiui: ergo nomine *Filius* non adoptiuum, sed naturalem accepit, qui super Angelos est, & si non ratione naturæ humanæ; benè tamen ratione vnionis ad Verbum. Denique: nam dicendo, *nisi Pater* soli Deo notitiam diei Iudicij concessit; & consequenter omni alteri dictam notitiam negauit; sed Christus, quatenus homo, est aliquid distinctum à Deo, licet non ratione suppositi, benè tamen ratione naturæ humanæ: ergo Christo, vt homini, illam notitiam negauit, qui Filius adoptiuus, etiam vt homo non est.

Tertiò illam reijcit. Quarto reijcitur. Quintò reijcitur.

29 Secunda explicatio est; Christum loqui non in persona propria, sed in persona Ecclesiæ, cuius est caput: & quia Ecclesia, quæ est eius corpus notitiam diei Iudicij non habet, Christus dicitur diem iudicij nescire, iuxtà regulam Tyconij ab Augustino, & Theologis acceptatam, iuxtà quam ea, quæ membris conueniunt, Christo capiti attribuuntur, vt constat ex illo Psalmi; *Et delicta mea à te non sunt abscondita*. Vbi delicta membrorum, sua Christus appellauit. Et Paulo in Ecclesiam sæuienti Christus dixit: *Cur me persequeris?* Quam expositionem Diu. Thomas dicta solutione ad primum refert ex Origine *Homilia 30. in Matthæum*, nec illam reijciens, nec approbans.

Secunda explicatio.

30 Abulensis autem *q. supra allegatâ*, illam eidem Origini attribuens, reijcit primò; quia membra Ecclesiæ iam supponebantur exclusa, illis verbis: *Nemo scit*; cum membra Ecclesiæ sub *nemine* contineantur: ergo cum dicit, *nec Filius*, non loquitur de Filio secundum corpus Ecclesiæ, sed de se in propria persona. Hæc tamen obiectio, *vt proximè* dicebamus, non vrget; cum etiam de Angelis fieri possit, qui sub *nemine* continentur: nam hæc particula *nemo* est signum negatiuum, idemque; non solum quod *nullus homo*, sed etiam quod *nullum ens*, qualiter Angelos continet; & tamen superfluè explicantur cum dicitur, *neque Angeli in Cælo*: ergo ex eo quod membra Ecclesiæ sub *nemine* contineantur, & dictum sit, *nemo scit*, non colligitur superfluè addi, nec *Filius* si nomine Ecclesiæ accipiatur. Melius dictam interpretationem impugnat secundò: nam Christus prætendebat se excusare, vt non reuelaret Apostolis illum diem, quia scilicet, illum nesciebat; sed illum Ecclesiæ membra nescire, sufficiens excusatio non esset: nam Apostoli eo tendebant, vt quamuis alij diem illum ignorarent; ipsis tamen reuelaretur, ob specialem amicitiam, qua Christo coniungebantur, & propter specialem familiaritatem, qua Christus illos tractabat: ergo non benè explicatur de Christo nomine Ecclesiæ.

Abulensis opponit contra illam 1. Hæc obiectio non vrget. Secundò & melius contra illam opponit.

31 Tertia expositio dicti testimonij est; Christum nescire illum diem, non quia absolutè non sciat, sed quia illum non scità se, sed a Patre, quare dicit se nescire, quia cognitio, quam Christus habet, non eius, sed Patris est, iuxta illud Ioannis 7. *Mea doctrina non est mea, sed eius qui misit me*. Quam expositionem refert Abulensis vbi *suprà*. & illam impugnat primo, ex his, quæ *proximè* dicebamus: Christus namque pretendebat se excusare à reuelando Apostolis illum diem, eo quod ipse diem Iudicij nesciebat; sed illum non scire à se, sed per reuelationem à Patre, sufficiens excusatio non erat, nec Apostolos quietaret; quandoquidem alia, quæ ipsis reuelabat non à se, sed à Patre sciebat: ergo expositio illa non videtur sufficiens,

Tertia explicatio. Opponit contra illam Abulens. 1.

Secundò: quia non a se, sed à Patre cognitionem habere, commune est in omnibus, quæ scit Filius omnis enim cognitio, quam habet, illi conuenit à Patre, vel per generationem, vt Deus, vel per reuelationem, vt homo, saltem illa, quæ est supernaturalis; at ibi loquitur specialiter de notitia diei Iudicij, vt ex contextu colligitur illis verbis: *De die illa nemo scit*; ergo non ideò dicit se diem Iudicij nescire, quia illam scit non à se, sed à Patre.

Secundò.

32 Vltima expositio sit, Christum rectè dixisse se diem Iudicij nescire, quia illam secreto sciebat, & non ad reuelandam alijs, quæ expositio consonat cum communi modo loquendi, quo illa, quæ secreto scimus, dicimus absolutè nescire; & confessarius illa, quæ in confessione scit, quia ea sub sigillo sunt, verè dicit se nescire; consonat etiam modo loquendi Scripturæ, iuxta illud Genesis cap. 22. vbi Deus ad Abraham, ait: *Nunc cognoui, quod timeas Dominum*, idest, nunc cognoscere feci, quia timorem Abrahæ manifestauit, quasi antea non cognouisset, quia antea non manifestauerat. Quæ explicatio tribuitur Hieronymo, Theophilato, Ambrosio, Athanasio: Hilario *in 24. caput Matthæi, & in 13. Marci*, Basilio *lib. 4. contra Eunomium*, & Augustino *lib. 1. de Trin. cap. 2. & 1. de Genesi ad litteram cap. 22.* Illam sequitur D. Thom. *vbi suprà q. 10. art. 1.* ex Chrisostomo *Homil. 72. in Matthæum*, & *Homil. 14. in Marcum*. Quam etiam alijs exclusis, & impugnatis secutus est Abulensis *q. 209. in 24. caput Matthæi*, & quamuis expositiones traditæ possint non improbabiliter sustineri, huic tamen standum est. Tum, quia frequentior est apud Patres, & Theologos. Tum etiam, quia vt dixi consonat cum communi modo loquendi, qui etiam in Scriptura vsurpatur.

Vltima explicatio. Hæc vltima expositio præfertur.

33 Nec ex illa sequitur, Christum, vt Deum, diem Iudicij nescire: nam Christus, vt Deus, diem illum sibi vt homini reuelauit; ac proindè iuxta illum modum loquendi, non potest dici Christum, vt Deum, diem Iudicij nescire. Nec obstat illa exclusio, *nisi Pater*, qua videtur Filius excludi, quia ly *Pater* non sumitur personaliter, vt vna ex tribus personis realiter ab alijs distincta, sed absolutè prout dicitur Pater hominum, & Angelorum titulo creationis, & iustificationis, de quo D. Thom. *infra q. 32. art. 3. in corpore*, qualiter etiam accipitur in oratione Dominica, cum dicitur: *Pater noster*, quæ paternitas conuenit Deo ratione perfectionis absolutæ, est que tribus personis communis, quod sapienter notauit Abulensis *Matthæi 24. q. 203.* Loquendo autem de illis rebus possibilibus, quas Deus Christo non manifestauit, rectè dici potest Deum talia possibilia nescire, quia licet illa perfectissimè cognoscat, ea tamen non reuelauit,

Obiectio quædam diluitur.

Sed

34 *Contra expositionem traditā op. primus 1.*

Sed contra istam expositionem obstat commune argumentum; sequitur namque ex illa Angelos diem Iudicij scire, consequens est falsum: ergo & tradita explicatio. Probatur sequela: nam si diem Iudicij non scirent, maximè propter illa verba Christi: *De die illa nemo scit, neque Angeli in Cœlo*; sed ex illis non infertur Angelos diem Iudicij absolutè ignorare: ergo diem Iudicij sciunt. Probatur minor: nam etiam de Christo dicitur, diem Iudicij nescire; & tamen non sequitur illum absolutè ignorare, sed non scire ad reuelandum: ergo pariter quamuis de Angelis dicatur, quod diem Iudicij non sciunt, non sequitur ipsum absolutè nescire, sed tantum, quod illum sciant secreto, & non vt alijs reueleot.

35 *Aliquorū solutio concedenti non Angelis diei Iudicij notitiā.*

Huic argumento quidam, quos sine nomine refert Sapientissimus Magister Soto *in 4. dist. 41. q. 2. art. 2. prope finem*, concedunt Angelos diem Iudicij scire, non quidem naturali notitia, nec supernaturali extrà Verbum, sed in Verbo per beatificam visionem: nam licet hoc non pertineat ad essentiam beatitudinis; spectat tamen ad illorum gloriam accidentalem: quia est res scitu dignissima, quemadmodum Augustinus *in Enchiridione cap. 36.* Angelis beatis attribuit cognitionem numeri saluandorum: nam quamuis indè non colligatur omnimoda certitudine diem Iudicij cognoscere; fit tamen coniectura (inquit Doctissimus ille Magister) quod sicut cognoscunt prædestinatorum numerum, perspiciant, & salutis diem. Ex quo consequenter censet, dicendum, etiam animas beatas diem Iudicij in Verbo cognoscere, quia pariter illis iucundissimum erit, diem illam nosse, quam suis optant amicis. Præsertim cum non immineat periculum, quod mysterium enuntient mortalibus. Quam sententiam Suarez *vbi supra* attribuit Abulensi *Matth. 24. q. 209.* Cæterum Abulensis *ibi* sententiam illam non docuit, imò *q. 205.* expressè negat, Angelis cognitionem diei Iudicij: *q. autem 206.* docet, quod licet Angeli post diem Iudicij omnia sint cognoscturi, nunc autem aliqua ignorant, & inter alia illum diem.

36 *Probabilius est Angelos diem Iudicij ignorare.*

Magister Soto *vbi supra* oppositam sententiam, vt probabiliorem sequitur. Tùm, quia ad illorum beatitudinem non spectat diem Iudicij cognoscere. Tùm potissimè, quia dicens Christus *nec Angeli in Cœlo* significare videtur Angelos nullo pacto cognoscere illum diem. Cui sententiæ Suarez loco *vbi supra* vt probabiliori adhæret, addens Abulensem affirmantem, & Sotum id negantem diuinare. Cæterum cum Magister Soto id solum, vt probabilius affirmet, & in hoc prædictus Auctor conueniat, qua ratione Mag. Sotus diuinare potest, nisi etiam ipse Suarez diuinet? Ad argumentum autem respondet ex prædicto loco tantum in rigore colligi Angelos non scire diem Iudicij ad dicendum, an verò absolutè nesciat, ex hoc loco non infertur, sicut neque oppositum.

37 *Vera obiectionis solutio.*

Melius tamen respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam vt de Christo, quatenus homine, prædicta verba, non absolutè, sed cum illa restrictione accipiantur, vrgent alia verba Scripturæ, quibus dicitur: *plenus gratiæ, & veritatis*, & communis Patrum, & Theologorum consensus omnem ignorantiam à Christo, vt homine, relegans, quæ pro Angelis non vrgent: ac proinde loquendo de illis sunt absolutè, & non cum limitatione accipienda. Et quidem si verba illa: *Neque Angeli in Cœlo*, licet cum limitatione accipere, etiam alia, scilicet, *De die illa nemo scit*, poterunt cum eadem limitatione vsurpari. Ex quo fieret, quod ex prædicto testimonio, nec etiam de hominibus constet, diem Iudicij ignorare, nec illum absolutè nescire, sed tantum nescire ad dicendum, quod non concedet Suarez.

Probat. 1. Angelos ignorare diem Iudicij.

38 *Secundò probatur.*

Præterea: nam si Angeli diem Iudicij cognoscerent; id esset illis à Christo reuelatum illumque scirent ex Christi reuelatione; sed hoc admisso non potest dici de Christo diem Iudicij non scire: ergo ex dicto testimonio colligitur Angelos diem Iudicij ignorare, non solùm quia illum non sciunt ad dicendum, sed quia absolutè illum nesciunt. Consequentia tenet. Minor constat: vt enim docet Suarez *q. 10. art. 2. in Commentar. ad finem* ideo de Patre non verificatur diem Iudicij non scire cum illa limitatione, quia Pater ita sciebat, quod saltem Christo homini reuelauit: ergo si Christus reuelasset Angelis diem Iudicij, non esset verum illum diem non scire. Maior autem probatur: vt enim docet D. Thom. *q. 29. de Veritate art. 4. ad 5.* Christus est Angelorum caput, quia illos illuminat secundum humanam naturam, vt dicit Dyonisius *7. de diuinis nominibus*, quo circa idem D. Thom. *supra q. 12. art. 4.* probat Christum etiam vt hominem, ab Angelis non didicisse, quia fuit Angelorum Magister; non est autem eiusdem respectu eiusdem docere, & doceri: ergo si Angeli diem Iudicij prænoscerent, esset ex illuminatione Christi secundum humanitatem. Præterea: vt enim docet D. Thom. *supra quæst. 8. art. 4.* Christus etiam, vt homo, est caput Angelorum secundum ordinem dignitatis, & influentiæ, quia nempè, ex influxu Christi acceperunt Angeli gratiam, & gloriam, quod adhuc de prima Angelorum gratia, & gloria substantiali esse accipiendum, docent plures D. Thomæ Interpretes, & inter illos Suarez *quæst. 9. art. 4. disp. 42. sect. 1.* ergo etiam notitiam diei Iudicij ex influxu Christi accepissent.

Si illum cognoscerēt essent ex reuelatione Christi.

39 *Respōdebis*

Si fortè respondeas: si Angeli diem Iudicij prænoscerent, habituros hanc notitiam à primo suæ glorificationis instanti; ac proindè non posset illis conuenire ex illuminatione Christi, vt hominis, sed tantum ex influxu illius in genere causæ finalis, aut meritoriæ, quod non sufficit, vt non sit verum de Christo diem Iudicij secreto scire, illamque non scire ad dicendum, quandoquidem etiam si finaliter, & meritoriè notitiam diei Iudicij in mentibus Angelorum causaret, non diceretur diem illum Angelis dicere.

40 *Contra.*

In contrarium obstat; vt enim quis dicatur nescire ad manifestandum, oportet, quod notitiam non communicet, non solùm per locutionem, sed alio quocumque modo; sed quamuis Christus, vt homo, non communicasset Angelis dictam notitiam loquendo; alio tamen modo illam communicasset, nempè, meritoriè moraliter, vel in genere causæ finalis: ergo non verificaretur Christum, vt hominem, non scire diem Iudicij ad illum manifestandum. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: vt enim fatetur Suarez *vbi suprà* impugnando secundam expositionem dicti testimonij asserentem Christum, etiam vt Deum, diem Iudicij non scire, quia non scit illum ad manifestandum alijs, hoc non potest de Filio verificari, eo quod Filius est principium Spiritus Sancti, & per processionem Spiritui Sancto dictam notitiam communicat; & tamen illum non communicat loquendo; cum processio Spiritus Sancti, sicut generatio non est, ita etiam non sit locutio; sicut Spiritus Sanctus, nec Verbum, nec Filius est: ergo vt aliquis dicatur rem, quam cognoscit nescire, quia non sit ad manifestandum, oportet, quod notitiam habitam non communicet, non solum per locutionem, sed nec etiam alio modo.

41 *Confirmat.*

Quod amplius vrgetur: etenim si Antiqui Patres diem Iudicij cognouissent notitia ex meritis Christi habita, non posset verificari Christum, vt hominem, diem Iudicij non scire quia illam non sciret ad reuelandum; & tamen Antiquis Patribus non reuelaret loquendo, sed tantum meritoriè notitiam illam causando: ergo si Angeli ex influxu meritorio Christi notitiam diei Iudicij habuissent, non esset verum Christum vt hominem diem Iudicij nescire, eo quod secreto diem Iudicij cognouit. Consequentia tenet. Minor est certa: nam Christus nondum existens non potest loquendo notitiam aliquam tradere. Maior autem probatur: si namque, prædicta doctrina admissa, verificaretur de Christo diem Iudicij nescire, quia illam ad reuelandum non sciret, non constaret ex prædicto testimonio Antiquos Patres diem Iudicij ignorasse: consequens est falsum: omnes enim inferunt ex prædicto testimonio, nullum ex hominibus diem extremi Iudicij cognoscere: ergo si Patres Antiqui diem Iudicij cognoscerent notitia ex meritis Christi habita, vel in genere causæ efficientis, vel in genere causæ finalis, non verificaretur de Christo quatenus homine diem Iudicij nescire, eo quod illam non sciuit ad reuelandum.

42 *Opponet 2. contra expositionem traditam.*

Deindè contra expositionem traditam obstat: etenim ex illa sequitur Christum ex industria, & intentione dedisse Apostolis occasionem errandi; consequens est falsum: ergo, & tradita expositio. Falsitas consequentis constat primo: nam error, cuius occasionem daret, esset error contra fidem, nempè, assensus illius propositionis: *Christus nescit absolutè diem Iudicij*. Christus autem errorem contra fidem nequit intendere. Secundo: nam Christus, nec vt Deus, nec vt homo, potest errorem per se, & ex intentione causare. Sequela autem probatur: nam Christus non intendebat, quod Apostoli intelligerent Filium nescire diem Iudicij cum limitatione, & additio, nempè, ad manifestandum illis. Tum; quia si hoc intenderet, facilius intentum assequeretur dicendo se quidem scire diem illum, non tamen vt illis manifestaret; quia ipsis non expediebat. Tum etiam: quia per huiusmodi notitiam Apostolos quietaret, sed potius illorum desiderium obtinendi diei Iudicij notitiam magis accenderet, quia rem magnam esse intelligerent, quam Christus sub secreto sciebat: Christus

autem

autem quietare intendebat Apostolos: ergo intentum Christi fuit, quod Apostoli huic propositioni assentirent, *Filius nescit diem Iudicij absolutè*, quæ si de Christo, vt Deo accipiatur, apertè est hæretica: si autem de Christo vt homine, etiam erronea censetur; & consequenter ex industria, & intentione occasionem errandi discipulis dedit.

Difficultatem tetigit Abulensis *Matth.* 24. *q.* 210. & respondet concedendo sequelam, & negando minorem. Nam licet repugnet Deo esse Auctorem erroris formalis contra fidem, qui damnabilis, & peccatum est; non tamen repugnat illi errorem materialem intendere, & illum per se causare: error autem ille non formalis, sed materialis esset, quia veritas contraria non erat Apostolis sufficienter proposita, vt patet ex cap. 14. Ioannis, vbi Philippo petenti à Christo, vt illis Patrem ostenderet, Christus respondit; *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum.* Ex quibus constat Apostolis, tunc temporis, nondum sufficienter esse propositam consubstantialitatem Filij cum Patre, illamque non credidisse pro tunc sicut ergo hoc nesciebant, ità etiam ignorabant, Christum scire omnia, quæ Pater sciebat, & sic intelligere poterant, Christum, etiam vt Deum, diem Iudicij absolutè ignorare, absque errore contra fidem formali ex defectu sufficientis propositionis oppositæ veritatis.

43 *Respondet Abulensis.*

Hæc tamen Abulensis doctrina vera non est, & contra illam facit primò: nam licet error materialis in fide, non sit peccatum formaliter, est tamen materialiter peccatum, & ex meritis obiecti. Deus autem non solùm actus peccaminosi formaliter, verum etiam, nec actus, qui peccatum sit materialiter, & ex meritis obiecti potest esse Auctor, illum speciali influxu causans, & ex industria procurans, vt constat in odio indeliberato Dei, quod à malitia formali excusatur ob defectum libertatis, & tamen à Deo causari, & per se intendi non potest, vt *suprà* vidimus: ergo errorem materialem in fide non potest per se causare, nec per se intendere.

44 *Reijcit. 1 eius solutio. Deus non potest errorē materialem contra fidē specialiter causare, aut intendere.*

Deindè: nam sequitur ex solutione tradita, Christum fuisse mentitum, sumpto mendacio inadæquatè; consequens absurdum est: ergo tradità solutio sustineri non potest. Probatur sequela, vt enim ex Augustino *tom.* 4. *lib. de mendacio cap.* 4. docet D. Thom. 2. 2. *q.* 110. *art.* 1. *Mendacium est enunciatio falsi cum intentione fallendi.* Quam diffinitionem mendacij amplectuntur omnes Theologi; sed Christus dicens se nescire diem Iudicij, quia non sciebat ad dicendum, intendens, quod Apostoli intelligerent, Christum diem Iudicij absolutè ignorare, tametsi falsum non diceret, haberet tamen animum, & intentionem fallendi: ergo mentitus esset sumpto inadæquatè mendacio. Probatur minor: falli consistit in cognoscendo rem aliter, ac est: ergo fallere est inducere ad concipiendam rem aliter, quam est; sed Christus intendens, quod Apostoli intelligerent ipsum absolutè nescire diem Iudicij, intenderet, quod Apostoli rem aliter quam est intelligerent: ergo haberet animum, & intentionem fallendi.

45 *Secundò reijcitur.*

Deniquè: nam falsum est: posse Deum esse Auctorem, & per se causam erroris, qui damnabilis non sit, vt vera sententia tenet 2. 2. *q.* 1. *art.* 3. & ex dicendis constabit: ergo quamuis error in Apostolis inductus, damnabilis, & peccatum non sit, Christus illum non intendit per se, nec ex industria quæsiuit

Tertiò.

Quare ad obiectionem factam aliter est occurrendum, negando sequelam. Nam zelare veritatem, quamuis ex hoc sit ab alijs occasio errandi sumenda, non est errorem intendere, aliàs sicut numquam licet mentiri, ità numquam liceret veritatem zelare, cuius contrarium docet D. Thom. 2. 2. *q.* 110. *art.* 3. *ad* 3 *&* 4. *argumentum*, ex August. *tomo* 6. *lib.* 22. *contra Faustum cap.* 34. *& tom.* 4. *lib. de mendacio cap.* 10. Christus autem dicens, se nescire diem Iudicij; quia non sciebat ad dicendum, veritatem occultauit, & quamuis ex dicto Christi sumerent Apostoli occasionem errandi, non sequitur fuisse intentum ab ipso, nec ex industria quæsitum. Ad probationem sequelæ prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Nam potuit Christus intendere, quod Apostoli cognoscerent, se diem Iudicij nescire, nec determinarent absolutè, nec cum illo addito, nempè, *ad manifestandum ipsis*; sed nihil horum exprimendo, & sicut Christus absolutè dicens, se nescire non fuit mentitus, ità Apostoli assentientes huic propositioni absolutè sine expressione alicuius ex prædictis modis, verum assensum elicerent, quod si ex propositione absolutè prolata occasionem sumpsere sentiendi Christum absolutè diem Iudicij ignorare, hoc à Christo intentum non fuit, sed permissum, in quo nullum peccatum est, nec moralis imperfectio.

46 *Vera 2. obiectionis solutio.*

Secundò principaliter contra eandem conclusionem arguitur Auctoritate Patrum; Christo diei Iudicij ignorantiam attribuentium. Ità Origenes tract. 30. in Matth. explicans illa verba: *De die autem illa nemo scit, nec Angeli in Cælo, neque filius hominis, nisi Pater*; vbi probabilem censet sententiam illorum, qui dicunt, Christum, vt hominem, diem Iudicij ignorasse, Athanasius etiam oratione 4. contra Arrianos post medium, vbi fusè tractar dictum testimonium, & inter alia sic ait: *Nam sicut vt homo cum hominibus esurit, & sitit, & patitur, ita cum hominibus, vt homo, non nouit.* Ac deniquè Cyrillus lib. 9. Thesauri cap. 4. & lib. de recta fide ad Reginas cap. 1. eandem sententiam his verbis docuit: *Quemadmodum enim ipse cum sit vita, & facultas omnium, alimentum suscepit examinationis mensuram non despiciens* (scribitur enim, & dormisse, & laborasse) *ità etiam ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit, eum non puduit, quam, quidem in se recepit: omnia enim, quæ humanitati annexa sunt, ipsi communicata sunt, præter peccatum. Cum verò discipuli quæ ipsorum vires excedebant; scire cuperent, consulto ignorantiam suam ea ratione, qua homo erat, prætexit.* Ergo iuxtà istos Patres, Christus, vt homo, ignorantiam priuatiuam habuit; quandoquidem diem Iudicij ignorauit, cuius notitia Christo, vt homini debebatur, vel nullius futuri notitia fuit humanitate vnitæ debita.

47 *Secundò arg. auctoritate Patrum.*

Propter hæc Pater Vazquez *disp.* 51. *cap.* 1. apertè fatetur prædictos Patres in ea fuisse sententia, quod Christo quatenùs homini ignorantiam attribuerent, & nihilominus nostram esse de fide tenendam ob vniuersalem traditionem. In quo minùs consequenter loquutum notauimus *suprà*: non enim credendum est, traditionem ità vniuersalem ignorasse, minusque in Patres benignus notatur ab alijs, quia cum posset illos benignè interpretando à sententia, quam hæreticam censet, eximere, illos, vt particulares Doctores tractans, noluit interpretari.

48 *P. Vazq. parum in PP. benignus.*

Ad argumentum ergo respondeo, Originem eam sententiam retulisse, non tamen approbasse, quamuis non expressè reiecerit. Vel explicari potest de ignorantia experimentali negatiua; quod nempè, Christus, vt homo diem Iudicij scientia experimentali non cognouit. Et eodem modo explicatur Athanasius, cum docet; Christum, vt hominem cum hominibus diem Iudicij non nouisse, quia scilicet diem Iudicij scientia experimentali non cognouit, non tamen negat diem Iudicij cognouisse per scientiam beatam in Verbo, & per scientiam infusam extra Verbum. Vel secundo potest explicari de Christo quatenùs homine inspecto secundum se, non autem attenta vnione, idest, non nouisse, vt hominem, diem Iudicij per vires ipsi vt homini debitas, cum quo tamen stat, quod diem Iudicij cognouerit per auxilia gratiæ debita humanitati vnitæ, non ratione sui, sed ratione vnionis ad Verbum, qualiter ipse Vazquez *vbi suprà* num. 7. Explicat Nazianzenum orat. 36. quæ est 4. de Theologianum 60. vbi sic ait: *Etenim igitur dubium esse potest, quin horam, quidem, vt Deus cognitam habeat; ignorare autem, vt homo?* Quæ verba quamuis adeò expressa sint, sic intelligenda censet, Christum secundùm humanitatem ignorasse diem Iudicij, si eius humanitas secundùm propriam naturam consideretur, & à Verbo cui re vera coniuncta est, vt separata per rationem inspiciatur: secus autem si attendatur, quatenus Verbo coniuncta, & à Deo scientiæ, & sapientiæ thesauris ditata. Si namque Nazianzenus quamuis ità expressè Christo vt homini prædictam notitiam negauerit sic explicatur, in quo Athanasius peccauit, vt eadem expositione absurda sententia, & vt Vazquez censet hæretica, defendatur immunis?

49 *Resp. explicādo PP. testimonia. Orig. & Athanas.*

50 *Vazquez redarguit.*

Sed contrà hanc expositionem opponit Vazquez alia Verba, quæ postea Athanasius addidit: inquit enim: *Diuinitus omnia scire, carnaliter tamen ob carnem ignorationi obnoxiam, dixit se eius rei ignarum esse.* Quæ verba non videntur posse expositione data explicari. Cæterum hæc verba non minus quam priùs adducta interpretationem datam admittunt: nam illorum sensus est *carnaliter*, hoc est, ex viribus carnis loquendo, præcisa reuelatione diuina, *sub carnem ignorationi obnoxiam*; id est de se ignorantiæ, & errori expositam, *dixit Christus se illius rei ignarum esse*, id est non cognitum diei Iudicij ex viribus debitis humanitati, & secundùm carnis reuelationem, iuxta illud Christi ad Petrum Matth. 16. *Non caro, & sanguis, reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in Cælis est.*

51 *Opponit Vazquez. Respondet.*

Et eodem modo explicandus venit Cyrillus cum docuit: *Ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit, eum non puduit.* Non enim loquitur de ignorantia futurorum Christo vt homini absolutè conueniente; verè enim futura cognouit; & consequenter absolutè non ignorauit autem vt homo, id est,

52 *Explicatur Cyrillus.*

ex viribus

ex viribus humanitatis illa non cognouit, & huius ignorationis Christum non puduit, sed illam in se suscepit. verum namque est, de Christo loquendo, dicere, vt hominem non cognouisse futura, non sumpto ly *vt subiectiuè, sed principatiuè*, quia humanitas de se non fuit sufficiens causa cognitionis futurorum; qua ratione D. Thom. in præsenti art. 3. ad 1. explicat Damascenum *lib. 3. Orthodoxæ fidei cap. 21.* dicentem: *Verbum seruilem, & ignorantem accepisse naturam*: quia nempè, accepit naturam humanam, quæ secundum rationem suæ speciei cognitionem futurorum non habet; negatio ergo cognitionis futurorum ex viribus suæ speciei, ignorantia dici non potest, & hanc ignorantiam docet Cyrillus Verbum Dei suscepisse, & Christo vt homini conuenire, cum dicit: *Ignorationis futurorum Christum non puduit*.

53 Oppones 1. — Sed oppones primò; Cyrillus docet, quod *sicut dormiuit, & & laborauit, ita etiam ignorationis futurorum, quæ humanæ naturæ conuenit ipsum non puduit*; sed verè, & absolutè laborauit, & dormiuit: ergo verè, & absolutè futura aliqua ignorauit. Secundò nam assignans causam, cur ignorantiam assumpsit dicit: *Omnia enim, quæ humanitati annexa sunt, communicata sunt ipsi, præter peccatum*; sed absoluta futurorum ignorantia, est humanitati annexa, & peccatum non est: ergo iuxtà Cyrillum absoluta ignorantia futurorum fuit in Christo, vt homine, de facto reperta.

Secundò.

54 Resp. ad obiectionem 1. — Respondeo ad primam replicam: necessarium non esse, quod similitudo in omnibus teneat; vnde etsi somnum, & labor absolutè Christo inferant, non sequitur, quod ignorantia futurorum absolutè in Christo fuerit, sed solum cum adduo, nempè, ignorantia futurorum ex vi humanitatis assumptæ considerata secundum conditionem suæ speciei. Ad secundam dicatur, Ad 2. causalem illam traditam à Cyrillo non ita ample esse accipiendam, vt omnem humanitatis defectum, qui peccatum non sit, Verbum cum humanitate assumpserit, alias dicere cogeremur sensisse Cyrillum motus indeliberatos sensualitatis fuisse humanitate Christi cum non sint peccata formaliter, sed excipiendo peccatum, in quo apertius obstaculum fini redemptionis inspicitur, etiam excipiuntur alia, quæ redemptori non congruunt qualem esse ignorantiam futurorum constat ex dictis, & amplius ex dicendis constabit.

55 Tertiò arguitur. — Tertiò arguitur: nam Christus cum natura nostra assumpsit naturales defectus, qui non impediebant finem assumptionis, nempè, redemptionem nostram; sed multarum rerum nescientia, impedimentum nostræ redemptionis non est, vt patet si Christus nesciret, quot lapides sunt in fluuio, numerumque arenæ maris: ergo hanc ignorantiam Christus, & consequenter ignorantiam assumpsit. Huic argumento respondet D. Thom. q. 2. de veritate art. 4. ad 11. negando minorem. *Nam quia vnaquæque nescientia esset defectus redemptioni humani generis impediens, qua in redemptore per quem gratia, & veritas per totum humanum genus diffundenda erat, requirebatur plenitudo gratiæ, & veritatis, cui quilibet scientiæ defectus præiudicare poterat.* Quæ doctrina non sic accipienda est, vt nescientia futurorum immediatè aduersaretur fini redemptionis, vt aliquid ei contrarium, qualiter aduersatur peccatum, satisfactionis valorem impediens, sed mediatè, & per quamdam incongruentiam; quia nempe vniuersalis redemptor debebat esse vniuersalis Magister, quem quæcumque ignorantia dedecet.

Respondet D. Th.

56 Opponitur. — Cæterùm contra hanc solutionem obstat doctrina à Nobis §. 1. tradita ex communi sententia: Christus namque nō cognouit omnes creaturas possibiles; & consequenter fuit in illo aliquorum possibilium nescientia: ergo non quæcumque nescientia est defectus redemptionem impediens, nec indecens Magistrum vniuersalem, qualis esse debet vniuersalis redemptor. Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: nescientia purè negatiua, concedo consequentiam: nescientia priuatiua, quæ propriè ignorantia dicitur, nego consequentiam. Et de hac nescientia loquitur D. Thom. cum docet, *quamlibet nescientiam impedimentum fore redemptioni ratione indecentiæ*. nescientia autem possibilium purè negatiua est, eo quod humanitati assumptæ non debetur omnium possibilium cognitio, & ideo in tali nescientia nulla indecentia inuenitur.

Respond.

57 Instant Recentiores 1. — Sed contra hanc solutionem insurgunt quidam Recentiores primò: nescientia possibilium est ita propriè ignorantia; & tamen Christum non dedecet: ergo quamuis futurorum nescientia, propriè ignorantia dicatur, non dedecet Christum ex munere vniuersalis Magistri. Probatur maior: ea est propriè ignorantia, quia quis propriè dicitur ignorans; sed non minus propriè dicitur nos ignorare possibilia, quam ignorare futura: ergo non minus propriè dicitur ignorantia, possibilium nescientia, quam nescientia futurorum.

58 Secundò obijciunt: si ob aliquam rationem nescientia futurorum esset ignorantia propriè: secus autem nescientia possibilium, & ideò illa, & non ista esset Christo vt homini indecens, maximè quia futurorum cognitio esset debita, secus autem cognitio possibilium; sed hoc est falsum, & dato quod verum esset non probaretur discrimen: ergo vel vtraque nescientia est propriè ignorantia Christum vt hominem dedecens, vel in neutra ratio propriæ ignorantiæ, aut indecentiæ inuenitur. Minorem pro prima parte probant: non enim potest ratio assignari, cur futurorum cognitio sit Christo debita: secus autem possibilium, nec potest certo determinari, quorum cognitio debeatur, & quorum cognitio debita non sit.

Secundò. Minor probatur.

59 Pro 2. parte probatur. — Deindè pro secunda parte arguunt primò; quia afferere illam propriè dici ignorantiam, quæ est carentia cognitionis debitæ, est contra communem conceptionem; quia esto mihi non debeatur cognitio quadraturæ circuli, ab omnibus tamen in omni proprietate dicor, illam ignorare: ergo vt aliqua nescientia dicatur propriè ignorantia, non requiritur, quod cognitio, cuius est negatio, sit debita. Deindè, quia non propriissimè dicimur, diem Iudicij ignorare, & in eodem sensu, in quo Christo illius diei notitia negatur, & tamen illius diei cognitio nulli ex nobis secundum statum nostrum est debita: ergo ex hoc, quod cognitio futurorum sit Christo, vt homini, debita: secus autem cognitio possibilium, non probatur defectum cognitionis futurorum esse cum proprietate ignorantiam Christo, vt homini, indecentem, non aut in defectum cognitionis possibilium. Ex quo inferunt Recentiores, vel Christo tribuendam esse cognitionem omnium possibilium, vel fatendum fuisse in illo quatenus homine ignorantiam propriè dictam.

Secundò.

60 In Christo admittitur aliquarum rerum nescientia nō autē ignorantia propriè dicta. Ad 1. replicā resp. — Cæterum cum sententia ferè communi releget à Christo, vt homine, cognitionem omnium possibilium; & consequenter nescientiam in illo admittat: agnorantiam autem propriè dictam intellectui Christi concedere, probabilitate caret, immerito Recentiores vnum cum altero connectunt, & ex non cognitione aliquorum possibilium, ignorantiam propriè dictam irrationaliter colligunt. Igitur ad primam obiectionem respondeo, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem, & suppositum minoris. Nam respectu nostri, tam possibilium, quam futurorum nescientia, non nisi impropriè dicitur ignorantia, eo quod nobis nec possibilium, nec futurorum cognitio debetur; ignorantia autem prout a nescientia distincta, quæ solum est propriè ignorantia consistit in carentia cognitionis debitæ, quod si aliquorum futurorum cognitio sit puro homini debita, illius carentia dicetur propriè ignorantia: si autem cognitio alicuius rei possibilis indebita sit, illius carentia impropriè ignorantia dicetur.

61 Ad 2. Ad 1. probat 1. partis minoris respond. — Ad secundam, concessa maiori, nego vtramque partem minoris. Ad primæ partis probationem nego antecedens. Ratio autem est: quam Christo ratione vnionis debetur omnis cognitio ad quam est in humanitate capacitas, & quia humanitas est capax cognoscendi omnia futura: secus autem omnia possibilia, ideò carentia cognitionis cuiuscumque rei futuræ esset in humanitate vnita cum proprietate ignorantia: carentia autem cognitionis aliquorum possibilium non est ignorantia propriè. Ad primam probationem secundæ partis minoris, nego antecedens, imo oppositum docetur ab omnibus Theologis: & ratio est manifesta, nam ignorantia propriè sumpta, est priuatio, & priuatiua defectus: in hoc autem priuatio a pura negatione distinguitur, quod priuatio est carentia formæ debitæ, negatio autem debitum formæ cuius est negatio non petit, vt communiter docent Philosophi: ac proinde ignorantia propriè sumpta, est carentia cognitionis debitæ aliqua ratione subiecto. Quod si nos dicimur cum proprietate quadraturam circuli ignorare, est, quia cognitio quadraturæ circuli est possibilis: & debita naturæ intellectiuæ, etsi non in omni indiuiduo. Quod autem debetur generi, vel speciei, licet indiuiduo non conueniat, dicitur illius priuatum.

Ad 1. probat 2. partis. Differētia inter negat. & priuationem.

62 Ad 2. probationem. — Ad secundam probationem, nego maiorem. Nos enim dicimur ignorare diem Iudicij, ignorantia negatiua, in quod quamuis in nobis sit capacitas obedientialis ad notitiam illius diei, non tamen est nobis debita. In Christo autem est ratione humanitatis capacitas, & ratione vnionis debitum talis notitiæ: ac proinde ignorantia, quæ foret in Christo esset verè, & propriè priuatiua, & in hoc sensu negatur, ex qua vitatur sit, quod non in eodem sensu conuenit nobis ignorantia diei Iudicij, in quo de Christo negatur.

§. IV.

Vltimæ obiectioni occurritur, & explicatur, an, & qualiter fuerit in Christo admiratio?

63 *Vltimò arguit.* *Minor probatur 1.*

DENIQVE arguitur: nam in Christo fuit admiratio, vt constat ex illo Matth. 8. *Audiens Iesus* (scilicet Centurionis verba) *miratus est*; sed admiratio ignorantiam præsupponit: ergo in Christo fuit ignorantia. Minor, in qua est difficultas, probatur primò ex Aristotele 1. *Metaphysicæ cap.* 2. asserente, quod admiratio causatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam: ergo admiratio ignorantiam supponit. Secundò: vt enim docet Aristoteles *lib.* 1. *Metaphysicæ cap.* 1. & ex ipso D. Thom. 1. 2. *q.* 41. *art.* 4 *ad* 5. Philosophi ex admiratione sunt moti ad inquirendam veritatem; sed moueri ad veritatem inquirendam, ignorantiam veritatis supponit: ergo admiratio procedit ex ignorantia.

Secundò. Arist.

64 *Tertiò. S. THO.*

Tertiò, quia vt docet idem D. Tho. 1. 2. q. 32. art. 8. in corpore. *Admiratio est desiderium quoddam sciendi; quod in homine contingit ex hoc, quod videt effectum, & ignorat causam: vel ex hoc quod causa talis effectus excedit cognitionem, aut facultatem ipsius, & ideo admiratio est causa delectationis in quantum habet adiunctam spem consequendi cognitionem eius, quod scire desiderat*: ergo iuxta D. Thom. admiratio præsupponit ignorantiam, & ex illa procedit. Denique probatur ex Augustino Epist. 101. post medium, vbi docet: *Admirationem esse de re, cuius ratio latet admirantem, ideoque de Virginei partus mysterio se dixisse si ratio quaeritur, non erit mirabile, vnsque rationem latere eis, quibus Deus voluit esse mirabile*. sentit ergo Augustinus, veram propriamque admirationem, ignorantiam præsupponere.

Quartò. S. Aug.

65 *Propter hoc argumentũ aliqui nõ admittunt verã admirationẽ in Christo.* *Abulensis. Maldon. Arriaga. Bernal. Perez.*

Hoc argumento conuincuntur nonnulli Theologi, vt asserant Christum, nec vt Deum, nec vt hominem propriè fuisse miratum, nec capacem affectus admirationis, sed dicitur fidem Centurionis miratus; quia fuit ad instar hominis mirantis loquutus laudans Centurionis fidem, quod homines efficiunt cum rem aliquam admirantur, sicut Deus dicitur irasci, non quia re vera cum proprietate irascatur, sed quia instar irati se gerit cum punit, quod homines irati efficere solent. Quam doctrinam, vt probabilem sustinet Abulensis *cap.* 8. *Matthæi q.* 34. Illamque sequitur Maldonadus *ibidem num.* 10. Cui aliqui Recentiores Societatis adhærent, Arriaga *disp.* 40 *sect.* 5. Bernal *disp.* 41 *sect.* 4. Et Matthæus Perez *disp.* 28 *sect.* 5. vbi docet, erga obiecta creata affectum veræ, & propriæ admirationis in Christo non fuisse, bene tamen erga obiectum increatum, eo quod, vt homo, illud non comprehendit, quamuis per scientiam beatam Deum quidditatiue cognouerit. Et iuxta hanc doctrinam cessat difficultas proposita: nam licet admiratio ignorantiam præsupponat, cum in Christo vt homine non fuerit, non sequitur fuisse in illo ignorantiam, sed instar hominum mirantium, & ignorantium se gessisse, fidem Centurionis laudando.

66 *Opposita sententia est communis, & prob. 1.*

Cæterùm contra illam obstat primò: communis Scholasticorum sententia docens fuisse in Christo verè, & propriè admirationis affectum, quam præter vnum, aut alterum Recentiorem, omnes tenere docet Vazquez *disp.* 62 *cap.* 4. & alij censent esse communem: ergo deserenda non est vt argumento occurratur. Deinde quia ad minus nequit negari sententiam admittentem cum proprietate admirationem in Christo, admodum probabilem esse; cum tot habeat patronos, & inter alios Angelicum Præceptorem, qui solus, omnibus alijs omissis, illam probabilem efficere poterat: at sententia Christo ignorantiam tribuens, omnino improbabilis est: ergo sustineri debet, admisso in Christo, quatenus homine, admirationis affectu. Denique: nam verba Scripturæ cum proprietate sunt accipienda; cum sic accipi sine incommodo possunt, & ex illorum rigorosa acceptione aliquod inconueniens non sequitur: at Christum fuisse miratum in Scriptura Sacra insinuatur, & ex eo quod propriè explicetur, nullum sequitur absurdum, vt ex argumenti solutione constabit; ergo cum proprietate est constituenda in Christo, quatenus homine, admiratio.

Secundò.

Denique.

67 *Secũda solut. Suarij & Vazq.*

Secunda solutio est duplicem esse admirationis speciem, alteram consistentem in desiderio cognoscendi causam ortum ex cognitione effectus, cuius causa, vel ratio ignoratur, de qua admirationis specie interpretantur Philosophum 1. metaphysicæ cap. 2. cum ait: *Propter admirationem enim, & nunc, & primo, cœperunt homines philosophari, à principio quidem admirando ea, quæ de dubitandis faciliora erant: deinde paulatim vlterius procedentes, etiam de maioribus dubitando*. Et hoc ideo, quia cognoscendo effectus, illorum cognitione delectati desiderabant illius causas cognoscere, & hoc genus, vel speciem admirationis in Christo non fuisse docent, quia ignorantiam præsupponit, quæ in illo admittenda non est.

Philos.

68

Alia est species, vel genus admirationis consistens in delectatione orta ex apprehensione alicuius rei insuetæ in eius laudem inclinans, & hoc genus admirationis non supponit, vel rei, vel causæ ignorantiam. Nam postquam, quis est miratus, videns aquam arte ascendentem in montem, si causa sit magni ingenij, etiam visa causa miratur, non quidem desiderans causam videre, sed rei magnitudinem laudans; eo quod insueta sit, quo genere admirationis accipiendus est Philosophus *lib.* 4. *Ethicorum cap.* 3. cum docet, magnanimum non esse ad admirationem procliuem; eo quod quamuis res aliquas insuetas illi occurrant, paucas tamen ex illis magni facit, & ita parcus est in laudando. Cum ergo Christus dicitur, fidem Centurionis miratus intelligendus est de hoc admirationis genere, quæ in effectu laudis consistit, ignorantiamque non supponit. Ita Suarez *in hac q. art.* 8. *in commentario art.* & Vazquez *disput.* 62 *cap.* 4. cum hac tamen differentia, quod Suarez aliquam nouitatem in rei magnæ cognitionis ad effectum propriæ admirationis requirit. Vazquez autem solam rei magnitudinem, & delectationem ex illa captam in laudem inclinantem exposcit.

Suarez.

69 *Si opponatur.*

Quod si contra doctrinam istam opponas: sequi ex illa esse in Deo constituendum admirationis affectum cum eadem proprietate, qua in Christo, vt homine adstruitur; consequens est falsum: omnes enim Theologi excludunt à Deo admirationem: ergo tradita doctrina vera non est. Probatur sequela: nam Deus potest cognoscere rem aliquam insuetam, & raram, eamque magni facere, & laudare, vt laudauit fidem, & timorem Abrahæ *Genesis* 22. potest insuper in re illa à se cognita delectari: ergo si delectatio orta ex cognitione rei insuetæ, & raræ inclinans in eius laudem, absque vlla ignorantia rei, vel causarum talis rei, est in rigore admiratio, erit constituendus propriè in Deo admirationis affectus.

70 *Respondet Vazquez.*

Respondet Vazquez, negando sequelam. Vt enim res aliqua admirationem causet, quia rara, & insueta est, debet esse supra vires eius, qui admiratur: nihil autem ab aliquo fieri potest quantumuis insuetum, & rarum, quod sit supra vires Dei: & ideò, quamuis plura Deus laudet, in illisque delectetur, nihil tamen potest illum ad delectationem mouere, quæ propriè admiratio sit: fides autem Centurionis ex vna parte fuit rara, in homineque militari, & gentili insueta, & ex alia vires naturales humanitatis Christi excedebat, & ideò potuit, Christum, vt hominem, in delectationem mouere, quæ propriè admiratio sit.

71 *Reijcit 1. eius solut.* *Iuxta eius doctrinã si ponitur admiratio in Christo etiã est in Deo asserenda. Secundò.*

Sed contra primò ad hominem contra Vazquez: non enim minus sufficit excitare admirationem res insueta, & rara, quia ab admirante non cognita, quam quia supra vires eius sit, sed fidem Centurionis non esse à Christo, vt homine, vno modo cognitionis, nempè, experimentali cognita antecedenter, non est sufficiens, vt admirationem excitet ex defectu cognitionis, vt docet prædictus Auctor, quia per scientiam infusam, & beatam perfectè cognoscebantur a Christo, & fides, & illius causæ: ergo partes excedere vires Christi secundum vnam rationem, nempè, vires naturales non constituit illam, sufficiens admirationis obiectum respectiue ad Christum, vt hominem; cum non excederet vires supernaturales, quas humanitas habebat. Deinde: nam homines non mirantur ortum Solis, & occasum, nec pluuiam de cœlo cadentem, & tamen sunt opera vires hominum excedentia: ergo magnitudo rei excedentis vires cognoscentis illam, non sufficit admirationem causare; & consequenter ex eo quod fides Centurionis vires humanitatis excederet; secus autem vires Dei, in cuius virtute, & cuius auxilijs credidit, non redditur sufficiens ratio discriminis, vt in Christo, & non in Deo admirationem causauerit.

72 *Respõdetur.*

Dices apparet excessum obiecti supra vires cognoscentis requiri, quod rarum, & insolitum sit: opera autem prædicta, etsi hominum vires excedant, insueta, & rara non sunt, ideoque admirationem non excitant: vt enim ait Augustinus tract. 24. in Ioannem: *Maius est miraculum* (idest maius opus est) *gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus, & tamen illud nemo miratur, hoc mirantur homines, non quia maius est, sed quia rarum est*: Ergo vt admiratio excitetur, requiritur, quod obiectum rarum sit, & in-

& insuetum, ideoque ortus, & occasus Solis, & alia diuinæ virtutis opera, quantumuis eximia sint, homines non admirantur, quia inconsueta, & rara non sunt, & assiduitate vi luerunt, vt ait Augustinus *ubi proxime*.

73 *Contrà*

Sed contrà: vt enim res aliqua affectum admirationi excitet, quia rara est, non sufficit, quod in se rara sit, & vt talis cognoscatur, sed insuper est necessarium, esse raram cognoscenti, in quantum tali, idest, rara ab ipso cognitam, vel nouiter occurrentem; sed fides Centurionis non fuit Christo, vt homini rara, quatenus cognoscenti, in sententia istius Auctoris: ergo non potuit in Christo, quatenus homine excitare admirationem. Consequentia tenet. Minor constat: Vazquez enim non admittit admirationem in Christo causatum ex re nouo modo cognita, vndè quamuis per scientiam experimentalem (inquit ipse) fidem Centurionis antea non expertam cognouerit, hoc non sufficit, vt Christus illam fuerit miratus: ergo in illius sententia fides Centurionis non fuit Christo, vt cognoscenti rara, modo sufficiente ad causandam admirationem in illo. Maior autem probatur: nam Deus cognouit fidem Centurionis, vt raram, idest, vt raro, & præter morem solitum in hominibus illius status, conditionisque euenientem; & tamen illam miratus non est: ergo vt res aliqua admirationem excitet, quia rara, non sufficit, esse in se raram, & insolitam, & vt talem apprehendi, sed insuper est necessarium esse raram cognoscenti, in quantum tali, idest, raro ab ipso cognitam, vel absolutè, vel saltem modo aliquo cognitionis.

74 *Respondebis* — *In contrarium obstas.*

Si dicas: quod licet fides Centurionis cognoscatur à Deo, vt rara, respectu nostri, non tamen cognoscitur, vt rara respectu sui, quia non est supra virtutem Dei naturalem, & ideò non posse excitare admirationem in Deo. In contrarium obstas; nam rem aliquam esse raram, & inconsuetam alicui, non est vires eius excedere; aliàs ortus, & occasus Solis, & alia opera Dei, quæ nostram excedunt virtutem, rara essent respectu nostri: ergo non ideò, non fuit rara per comparationem ad Deum: quia eius virtutem non superet, sed quia Deo, vt cognoscenti non fuit de nouo occurrens, sed ab æterno perfectissimè cognita; & consequenter; cum nec etiam respectu Christi, vt cognoscentis, aliquam nouitatem habuerit, vt docet prædictus Auctor, nec etiam respectu Christi fuit rara.

75 *Secùndo respond. Suarez obiect. facta nu. 69.* — *Contrà illam opponit P. Vazq.*

Secundo respondet Suarez obiectioni principali, quod vt obiectum aliquod excitet admirationem, requiri, quod nouo aliquo modo cognoscatur; & quia hoc contingit in Christo qui scientia experimentali fidem Centurionis cognouit, quam antea non cognoscebat hoc genere cognitionis, ideo in illo excitata fuit admiratio: Deus autem est incapax noui modi cognitionis, & ideò capax veræ admirationis non est. Contrà quam solutionem opponit Vazquez, sine fundamento peti ad veram admirationem nouitatem cognitionis: nam res, quæ ob sui raritatem causauit admirationem, etiam post exactam rei, & causarum eius cognitionem, admiratio perseuerat: ergo nouitas cognitionis ad veram, & propriam admirationem, necessaria non est. Hæc tamen obiectio non vrget: falsum enim est, non requiri ad veram admirationem aliquam cognitionis nouitatem, debet enim esse insolita cognoscenti, quod sine aliqua noua cognitione esse non potest. Vndè solum contra doctrinam Patris Suarez opponi potest, nouum modum cognitionis non stare sine aliqua ignorantia, quam ipse videtur excludere, vt ad veram admirationem necessariam.

Eius obiectio nō vrget. — *Aliter reiicis solutio P. Suarez.*

76 *Obiectum admirationis nō esse rē magnā, quia magnæ, sed quia raras probat. 1.* — *Secundò. S. Aug.* — *Tertiò.*

His igitur prætermissis pro argumenti solutione præsupponendum est primo: obiectum admirationis non esse rem magnam, quia magna, sed quia rara, & insolita est: quod patet primo ex Augustino tom. 6 lib. 1. contra aduersarium legis, & Prophetarum cap. 7. illis verbis: *Qui miratur secundum consuetudinem, qua homines loquuntur, inopinatum, atque improuisum sibi esse significat, quod miratur*. Ergo vt res aliqua excitet admirationem, non sufficit esse magnam, sed debet esse rara, & insueta miranti. Deindè; vt enim ait Augustinus tract. 24. in Ioannem: *Maius opus est gubernatio totius mundi, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus, & tamen illud nemo miratur. hoc autem omnes mirantur, non quia maius est, sed quia rarum est*. Non ergo sufficit ad veram admirationem magnitudo rei cognitæ, nisi etiam inconsueta, & rara sit. Denique: nam in consideratione operum diuinæ virtutis communiter occurrentium, vt est mundi conseruatio, segetum multiplicatio, & alia, quæ communiter occurrunt, quæ absque dubio magna sunt, & nostram virtutem excedunt, valdè homines delectantur, & in Dei laudes excitantur, & nec affectus Deum laudandi, nec delectatio ex illorum consideratione orta, admiratio vera est: ergo consideratio rei quantumcunque magnæ, nisi inconsueta, & rara sit cognoscenti, licet excitet delectationem, & in affectum laudis inclinet, sufficiens tamen non est ad inducendam admirationem.

77 *Res aliqua mira inopinata, & improuisa est quia scientiam, & opinationē antecedentē excedit.* — *Probat. ex D. Thom.*

Secundò aduertendum est: rem aliquam inopinatam, & improuisam esse, ex eo quod scientiam, & opinationem antecedentem excedit: & hoc ideo, quia causæ aliquæ videntur, per quas aliter esse deberet, vel quia in re sunt tales causæ, vel quia cognoscenti apparent. Ità docuit D. Thom. q. 6. de potentia art. 2. in corpore, & in secundo Sententiarum dist. 18. q. 1 art 3 in corpore, ibi: *Admiratio ex duobus causatur, scilicet, ex hoc, quod alicuius effectus causa occulta est, & ex eo quod aliquid in re videtur, per quod aliter esse deberet*. Et paucis interpositis addet: *Contingit ergo aliquid esse admirabile simpliciter, & esse aliquid admirabile quoad hunc: admirabile huic est esse id, cuius causa occulta est sibi, & cui videtur secundum suam æstimationem aliquid obuiare, quare non ita esse deberet, quamuis in re nihil sit repugnans, nec causa in se sit minus occulta, & hoc potest dici mirum illi: admirabile autem in se, est id, cuius causa simpliciter occulta est, ita etiam quod in re est aliqua virtus secundum rei veritatem, per quam aliter debeat contingere*. Ex quibus verbis apparet, mirum, quod est obiectum admirationis, quod idem est, atque insolitum, & rarum, in eo consistere, quod eueniat supra cognoscentis expectationem, & supra iudicium, quod de illa ferre posset, attento eo, quod est in re, vel quod cognoscenti apparet.

78 *Tertiò notatur.*

Tertiò est aduertendum, hoc dupliciter contingere posse. Primò, ità vt excedat omnem cognitionem subiecti, etsi non expectationem. Secundò, ità vt quamuis non excedat omnem cognitionem subiecti, aliquam tamen excedat, & expectationem alicui cognitioni innitentem. Si primo modo contingat, erit omnibus modis subiecto mirum; si autem secundo modo eueniat, non erit tali subiecto omnibus modis mirum; benè tamen aliquo modo, videlicet, mirum, & mirabile huic, vt taliter cognoscenti, & tali cognitioni innitenti, ad quod non requiritur, quod præcedat rei cognitæ ignorantia omnibus modis, sed ignorantia tali modo, nempè, carentia cognitionis huius, vel illius generis.

79 *Vera principalis argumēti solutio.*

Quia ergo fides Centurionis, quamuis non excederet omnem Christi cognitionem: non enim superabat beatificam cognitionem, qua res in Verbo cognoscit, nec supernaturalem infusam, qua cognoscit res extra Verbum; benè tamen cognitionem experimentalem, eo quod si iudicium ferret iuxta huius scientiæ principia, oppositum iudicaret, nempè, hominem militiæ deditum, aliisque implicatum negotijs, tantam fidem non habiturum; & consequenter excederet expectationem Christi huic cognitioni innitentem; fit consequens, quod fuerit mira Christo, vt per scientiam experimentalem cognoscenti, illique vt sic inopinatam, improuisamque, & sufficiens obiectum admirationis in Christo, non vt cognoscente per scientiam beatam, & infusam, sed cognoscente per scientiam naturalem experimentalem.

80 *In forma respond.*

Iuxtà quam doctrinam ad vltimum argumentum respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: ignorantiam priuatiuam, & absolute talem, nego minorem priuatiuam, & absolutam, vel negatiuam, & aliquo modo, vel genere cognitionis, concedo minorem; & nego consequentiam. Nam licet in Christo non fuerit ignorantia priuatiua, nec aliquod ex futuris absolutè ignorauerit; cum omnia futura per scientiam per se infusam, & beatam cognouerit, non tamen cognouit omnia per scientiam experimentalem, & carentiam experimentalis cognitionis habuit, quæ ignorantia priuatiua non est, sed negatiua: & ideò iuxta hanc scientiam potuit aliquid ei nouiter occurrere, & quod expectationem huic scientiæ innitentem excederet, illudque ex hac scientia mirari, sicque de facto in fide Centurionis accidit. Quæ doctrina est D. Thomæ *in hac quæst. art 3. in corpore*.

81 *Ad 1. minoris prob.* — *Ad 2.*

Et ex his ad primam minoris probationem dicatur, Philosophum esse accipiendum de ignorantia aliquo ex prædictis modis. Ad secundam probationem dicatur, D. Thom & Philosophum loqui de admiratione prout communiter in hominibus accidit, non supponendo in illis aliquam cognitionem causæ, & ex hac admiratione fuerunt moti ad inquisitionem veritatis; cum quo rectè stat, contingere admirationem, quin supponatur ignorantia omnibus modis, sed tali, vel tali modi, hoc est, illo genere cognitionis, & ita accidit in Christo, cuius scientiam experimentalem, fides Centurionis excessit, etsi non excederet scientiam per se infusam, nec beatam.

82 *Ad 3. Admiratio solū causaliter cōsistit in desiderio*

Ad tertiam probationem dicatur: admirationem non consistere formaliter in desiderio, vel delectatione, sed tantum causaliter; vt enim docet Diu. Thom. 2. 2. q. 180. art. 3. ad 3. *Admiratio est species timoris consequens apprehensionem ali-*

tuitur rei excedentis nostram facultatem. Quod etiam docet 1. 2. q. 41. art. 4 *in corpore, & solutione ad* 4. & 5. ac proindè non potest formaliter in desiderio consistere, licet illud habeat adiunctum, prout explicat solutione ad 5. statuens hanc differentiam inter admirationem, & stuporem, quod *admirans refugit in præsenti dare iudicium de eo, quod miratur, timens defectum, sed in futurum inquirit: stupens autem timet, & in præsenti iudicare; & in futuro inquirere: vnde admiratio est principium philosophandi, sed stupor est philosophicæ considerationis impedimentum*. Quæ doctrina intelligenda est de admiratione prout contingit regulariter in hominibus, cum omnimoda ignorantia causæ: non autem, quia essentiale sit admirationi habere desiderium adiunctum; cum enim non supponit omnimodam ignorantiam, sed tantùm ignorantiam tali modo, vel tali genere cognitionis, non est necessarium, quod habeat adiunctum desiderium cognoscendi causam: & quia admiratio in Christo non fuit de re penitus ignorata, sed ignorata tali genere cognitionis, scilicet, experimentali, non habuit coniunctum desiderium cognoscendi causat fidei Centurionis, quæ fuit admirationis obiectum, quia causas illas per scientiam beatam, & infusam cognoscebat.

D. THO.

Regulariter habet desiderium adiunctum sed non essentialiter

83

Nec obstat, Diuum Thomam solutione ad quartum docere, non quamlibet admirationem esse speciem timoris, sed illam, quæ est de magno malo non inquam obstat. Tum, quia statim secundam solutionem adiunxit, his verbis: *Vel potest dici, quod sicut segnities, refugit exteriores operationes: ita est admiratio, & stupor refugiunt difficultatem considerationis rei magnæ, & insolitæ, siue bona sit, siue mala*. Quibus verbis asserit omnem admirationem esse speciem timoris. Tùm etiam: nam admirans quandoque timet obiectum, nempè, quando malum est, quod non accidit quando est bonum, tunc tamen timet, vel refugit iudicium ferre de illo. Cum ergo docet, non omnem admirationem esse speciem timoris, intelligitur de primo timoris modo, scilicet, per fugam ipsius obiecti, quia ipsum, malum est mirant; non autem negat omnem admirationem esse speciem timoris consistentis in fuga ferendi statim iudicium, vt explicat *solut. ad* 5.

Cuidã obiectioni occurritur.

Omnis admiratio est species timoris.

84

Ad vltimam probationem ex Augustino sumptam dicatur duplicem ibi admirationis causam agnoscere, vel cum ratio cuiuscumque rei latet, vel eadem res vsitata non est, eo quod singularis, aut rara est, & duplex admirationis genus. scilicet, ortæ ex latentia causæ, vel ex rei nouitate; & de primo genere admirationis explicat se dixisse, *si ratio quæritur non est mirabile*. Secundo autem admirationis genere docet Christum fidem Centurionis miratum, quamuis Christum nihil latuerit: sentit ergo Augustinus dari admirationem, quæ in subiecto, non supponat priuatiuam ignorantiam, ex eo quod res cognita, rara, & inconsueta sit, non tamen inde colligitur, vt Vazquez colligere intendit, posse dari admirationem sine nouitate rei cognitæ, & sine ignorantia antecedenti, saltem negatiua, rei, quæ est admirationis obiectum; vt enim *suprà* arguebamus sine ista nouitate, res, rara, & insolita cognoscenti vt tali, esse nequit, quod necessario requiritur, vt admirationem causet; cum ergo Augustinus petat in obiecto admirationis esse rarum, & inconsuetum, necessariò etiam exposcit nouitatem cognitionis, & ignorantiam aliquam negatiuam præcedentem, non per negationem omnis cognitionis rei, quæ excitat admirationem; benè tamen per negationem alicuius generis cognitionis, ex qua admiratio causatur.

Ad vltimã prob. Augustini respondetur.

85

Sed oppones primò: eundem August. *libro primo de Genesi contra Manichæos cap.* 8 vbi contra illos hæreticos disputans testamentum vetus improbantes, quia in eo continerentur aliqua Deo indecentia, vt est illud Genesis primo: *Et vidit Deus lucem, quod esset bona*. ex quo ipsi colligebant, Deum antè non vidisse, quod est absurdum. obiicit Augustinus illis ex nouo Testamento (quod hæretici admittebant) illud Matthæi octauo, vbi dicitur, Christum fidem Centurionis miratum, & hunc modum redarguit: *Quomodo enim admirari potuit Christus fidem illorum, quam ipse in illis operaretur, aut licet alius eam operaretur, quomodo miraretur, qui illius fidei antea præscius erat? Si soluunt Manichæi quæstionem istam, & illa solui potest*, ipse autem illam sic soluit *quod enim mirabatur Dominus noster, nobis mirandum esse significat, quibus adhuc est opus, sic moueri: omnes ergo tales motus eius, non perturbati animi sunt signa, sed docentis Magistri: sic sunt, & verba veteris Testamenti, quæ non Deum infirmum docent, sed nostræ infirmitati blandiuntur*. Ergo sentit Augustinus admirationi propriè sumptæ essentialem esse ignorantiam priuatiuam, ideoque in Christo propriè non fuisse, quia in illo ignorantia priuatiua non fuit. Patet consequentia: nam comparat verba veteris Testamenti, & noui inter se, & asserit, vtraque eodem modo dicta fuisse, vt nos instrueremur; sed illa verba veteris testamenti: *Vidit Deus lucem, quod esset bona*, quibus denotatur, tunc primum Deum lucem vidisse; non ideò dicta sunt, quia re vera Deus inceperit lucem videre, sed quia taliter se gessit, ac si tunc primum lucem vidisset, illam tunc primum laudando: ergo sentit verba Noui Testamenti, quibus Christus dicitur miratus, non sic esse intelligenda, vt verè miratus fuerit, sed quod taliter se gessit, ac si ipse miraretur, fidem Centurionis laudans.

Replic. 1.

Gen.

S. August.

86

Secundò nam sequitur ex tradita solutione; & doctrina esse in Deo verè, & propriè admirationis affectum: consequens est falsum: ergo & tradita resolutio. Probatur sequela: ideo iuxta nostram doctrinam est in Christo, vt homine cum proprietate admiratio, propriéque dicitur fidem Centurionis miratus, quia excessit scientiam experimentalem Christi; & hoc ideo, quia si iuxtà ea, quæ antea expertus fuerat iudicium ferendum foret, oppositum iudicaret; sed etiam Deus si iuxtà ea, quæ in hominibus eiusdem conditionis, & status cognouerat, iudicium feret, oppositum iudicaret: ergo excessit scientiam experimentalem Dei; & consequenter potuit in Deum cadere cum proprietate admiratio.

Secundò.

87

Tertiò: nam rem aliquam experimenti de nouo, & scientiam experimentalem antecedentem excedere, dummodo alia via perfectè cognitum sit, non sufficit excitare admirationis affectum; sed quamuis fides Centurionis nouiter scientiæ experimentali occurrerit, erat tamen perfectissimè à Christo cognita per scientiam per se infusam, & beatam: ergo quamuis excesserit scientiam experimentalem non excitauit in Christo, quatenus homine, verè, & propriè admirationis affectum. Probatur maior: obiectum admirationis est res noua, inopinata, & improuisa antecedenter; sed si quamuis experientiam excedat, & de nouo experientiæ se offerat, est tamen alia via perfectè res aliqua cognita, non dicitur propriè inopinata, & improuisa: ergo non excitat affectum admirationis, quæ propriè sit admiratio.

Tertiò.

88

Denique. nam admiratio propria, propriam ignorantiam supponit; sed ignorantia purè negatiua propria ignorantia non est, nec propriè ignorantia dicitur: ergo admiratio solam istam ignorantiam supponens, qualiter in Christo adstruitur, nõ est admiratio propria, nec propriè admiratio dicenda est; & consequenter in Christo, quatenùs homine, non fuit propriè admirationis affectus.

Quartò.

Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primò: nam admiratio ignorantiam præsupponit: ergo admiratio propria, ignorantiam propriam præsupponere debet, sicut quia volitio præsupponit cognitionem, volitio propriè, & simpliciter talis, cognitionem supponit, quæ propriè, & simpliciter sit cognitio. Secundò: nam admiratio simpliciter, est de obiecto nouo simpliciter; sed obiectum non ignoratum simpliciter, non est simpliciter nouum: ergo admiratio non supponens ignorantiam simpliciter, non est simpliciter admiratio.

Maior probat. 1.

Secundò.

Tertiò: nam admiratio secundùm quid, est de re secundum quid noua, & secundum quid ignorata; aliàs de re simpliciter ignorata propriè admiratio non esset, quod est omnium consensu falsissimum, nec est de re noua, & ignorata nouitate, & ignorantia abstrahente à tali secundum quid, & a tali simpliciter; aliàs admiratio sic abstrahens non vniuocè, sed æquiuocè diceretur de vna, & alia admiratione; sicut nouitas æquiuocè dicitur de nouitate simpliciter, & nouitate secundum quid, vel saltem analogicè, & ignorantia æquiuocè, vel saltem analogicè dicitur de ignorantia tali simpliciter, & tali secundum quid: ergo admiratio est de re noua simpliciter, & simpliciter ignorata; & consequenter, vt propriè admiratio detur, debet propria ignorantia supponi.

Tertiò.

89

Hæc tamen non vrgent, nec traditæ resolutionis veritatem infringunt. Ad primam respondet Vazquez, duplicem admirationis modum fuisse ab Augustino traditum. vnum procedentem ex cognitione effectus, & latentia illius rationis, & ignorantia causæ: alterum procedentem ex apprehensione rei nouæ insolitæ; & miræ absque vlla ignorantia præsupposita. Quæ distinctio habetur in Augustino *Epistola* 101. & illa præsupposita, docet Vazquez, Augustinum *in testimonio allegato* loquutum de admiratione, iuxta primum modum accepta, & hæc verum est, quod ignorantiam supponit, & in Christo nunquam fuit: ex quo non sequitur, non fuisse in illo veram, propriamque admirationem in secunda illius acceptione; miraturque *disp. allegata cap.* 29. D. Thom. ter, imo

Ad 1. replicam respond. Vazquez.

ctio in argumento obiecto visum fuisse, vt ex Augustino probaret fuisse cum proprietate in Christo, quatenus homine, admirationis effectum; cum ex illo oppositum colligatur, quod ponderatione facta in argumento putat conuingi. Mirum est, quam pronus sit semper Vazquez ad carpendum Diuum Thomam, & quod in præsenti sine vlla ratione Diuum Thomam redarguat, vt ex Nostra solutione constabit.

90 Vera solutio.

Igitur ad primam obiectionem respondeo, admissa, vt iacet parentis Augustini doctrina, negado consequentiam. Ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: imò oppositum colligitur: sicut enim verba illa: *Et vidit Deus lucem, quod esset bona*, cum proprietate accipiuntur ex parte rei significatæ, quamuis attento modo, quo illis vtimur communiter, supponendo in nobis carentiam antecedentis notitiæ, non possint de Deo verificari, sed quia ad instar tunc incipientis lucem videre se gessit: ita verba illa, quibus admiratio Christo attribuitur ex parte rei significatæ cum proprietate accipiuntur, quamuis attendendo ad id, quod in hominibus communiter accidit cum admirantur, nempè, ad ignorantiam priuatiuam, quam regulariter importat, Christo cum proprietate admiratio non competat.

91 P. Vazquez inconsequentia in doctrina notatur. Probatur.

Præterquamquod, etiam si Augustinus vtriusque Testamenti verba æquiparauerit, & verba illa veteris testamenti: *Vidit Deus lucem, quod esset bona*, impropriè essent accipienda, non posset prædictus Auctor consequenter ad suam doctrinam inferre admirationem, de quo in nouo Testamento, impropriè Christo, vt homini, attribuere: quod probo meo iudicio clare: nam hic Auctor censet, admirationem, quam Augustinus *Epist.* 101. admittit in Christo, vt hominem, esse talem verè, & propriè; & tamen verba noui testamenti, quibus admiratio Christo attribuitur, comparat cum illis veteris testamenti, quibus Deum homines tentare dicitur, Deuteronomij 13. *Tentat vos Dominus Deus vester*; quæ propriè accipi non possunt; nullus enim Theologorum admisit Deum propriè nos tentare: ergo ex eo quod *lib.* 1. *de Genesi contra Manichæos*, æquiparauerit verba noui testamenti admirationem Christo attribuentia, verbis testamenti veteris, quæ in sensu improprio accipiuntur, non sequitur Augustinum in præfato testimonio admirationem, quam Christo, vt homini, attribuit, accipere in sensu improprio.

92 Confirmatur.

Explico difficultatem, & vrgeo: Augustini verba epistola 101. hæc sunt: *Nec ideò reprehendenda est sententia, qua dictum est, si ratio quæritur non erit mirabile, quoniam est aliud genus admirationis; cum ratio manifesta est admirantis; neque enim propterea culpatur sententia, qua dictum est, Deus neminem tentat, quoniam est aliud tentationis genus, propter quod rectè itidem dictum est, tentat vos Dominus Deus vester.* En vbi Augustinus ait, esse duplex genus admirationis, sicut est duplex genus tentationis, quorum vno Deus neminem tentat; alio tamen tentare dicitur, æquiparatque admirationem, quam admisit in Christo, tentationi, qua concedit Deum homines tentare, quæ propriè tentatio non est in omnium Theologorum sententia; & tamen ex hoc non infertur tribuere Christo eo in loco impropriam admirationem, vt fatetur Vazquez: ergo pariter ex eo quod *loco ex libro super Genesim*, adducto, admirationem, quam in Christo admittit, æquiparauerit visioni incipienti in Deo, quæ impropriè solum accipitur, non sequitur loqui de admiratione impropriè. Et ratio vtrobique est eadem; quia non est necessarium, quod æquiparatio teneat in omnibus: sine fundamento, ergo Vazquez carpit Diuum Thomam, eo quod testimonio illo vsus fuerit ad probandum ex Augustino in Christo, quatenus homine, proprias admirationis effectum.

93 Ad secundam replicam. In Deo non datur verè, & propria admiratio; bene tamen in Christo.

Ad secundam obiectionem, nego sequelam. Ratio autem discriminis est: nam quamuis fides Centurionis excedat motiua antecedenter cognita à Deo, non tamen excedit aliquam cognitionem antecedentem Dei, nec in Deo est noua cognitio terminata ad illam fidem, sed vnica indiuisibili formaliter, & virtualiter cognitione omnia illa obiecta cognoscit; ideoque in Deo, nequit cum proprietate admiratio constitui: in Christo autem scientia experimentalis distincta est, à scientia beata, & infusa, & Centurionis fides scientiam experimentalem Christi antecedentem excedit, & expectationem huiusmodi scientiæ innitentem; & ideo potuit secundum hanc scientiam fidem Centurionis mirari.

94 Ad tertiam.

Ad tertiam, nego maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non dicitur propriè in opinata, improuisaque omnibus modis, & secundum omne genus cognitionis, concedo minorem: aliquomodo, & quo cognitionis genere, nego minorem, & consequentiam. Nam licet admiratio, quæ turbati animi est, exigat obiectum improuisum, & inopinatum antecedenter omni genere cognitionis; illa autem, quæ turbati animi non est, sed docentis Magistri, & absque vlla turbatione exercetur non petit obiectum omni cognitione improuisum, sed tantum improuisum, & inopinatum secundum aliquod cognitionis genus; & licet improuisum hoc modo non dicatur improuisum omnibus modis; est tamen propriè improuisum, & consequenter obiectum sufficiens effectus propriæ admirationis.

95 Ad vltimam. Ad primam probationem maioris.

Ad vltimam, nego maiorem. Ad primam probationem, distinguo antecedens: ignorantiam, idest, nescientiam, concedo maiorem: ignorantiam, idest, scientiæ priuationem, nego antecedens: & distinguo consequens: ignorantiam propriè talem in ratione nescientiæ, concedo consequentiam: ignorantiam propriè talem in ratione priuationis, nego consequentiam. Admiratio namque non petit ex carentia cognitionis debitæ procedere, sed tantum ex carentia cognitionis abstrahentis à debita, vel non debita, quæ propriè nescientia dicitur: licet autem carentia cognitionis non debitæ, impropriè ignorantia sit, propriè tamen est nescientia; & ideò ex illa potest admiratio propriè talis procedere.

96 Ad secundam.

Et ex his ad secundam probationem maioris, distinguo maiorem: de obiecto nouo simpliciter, idest, omnibus modis, nego maiorem: simpliciter, idest, propriè, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Id namque quod nouum est cognoscenti secundum aliquem modum cognitionis, quamuis aliàs sit cognitum alio cognitionis genere, & quamuis cognitio, qua non est cognitum antecedenter debita subiecto non sit, simpliciter nouum est, idest, propriè nouum est, quamuis non sit nouum simpliciter, idest, omnibus modis, & ideo est potens causare effectum admirationis, qui propriè admiratio sit.

97 Ad tertiam.

Ad tertiam probationem dicatur: admirationem, vt sic, respicere obiectum nouum nouitate tali simpliciter, idest, propriè, non tamen simpliciter, idest, omnibus modis, respicere etiam obiectum nescitum nescientia, quæ propriè nescientia sit, non tamen ignoratum ignorantia propriè tali, vndè quamuis admiratio procedens ex obiecto non scito negatione cognitionis non debitæ, non sit de obiecto propriè ignorato, quia tamen est de obiecto propriè nescito, est cum proprietate admiratio conueniens cum admiratione de obiecto ignorato propriè, in hoc, quod est præsupponere nescientiam, quæ propriè nescientia est, quamuis non conueniat cum illa in suppositione ignorantiæ propriè talis.

§. V.

De iudicio erroneo speculatiuo.

98 Secunda conclusio. Probatur illa Suarez 1. Secundò.

SIT SECVNDA CONCLVSIO. *Iudicium speculatiuum erroneum, non potuit esse in humanitate vnita, etiam de potentia absoluta.* Conclusionem istam probat Suarez: primò; nam id, quod à Verbo in humanitate assumitur, necessario sanctificatur; sed iudicium erroneum est incapax sanctificationis à Verbo: ergo etiam est incapax, vt ab illo in humanitate assumatur. Secundò nam omne, quod Verbo mediatè, vel immediatè coniungitur, venerationis dignum efficitur; sed iudicium erroneum nequit esse venerabile: ergo nec potest, adhuc mediatè, diuino Verbo coniungi; & consequenter non potest in humanitate Verbo vnita simul cum vnione coniungi.

99 Vtraque ratio vt insufficiens reijcitur. 1.

Hæc tamen duo argumenta non vrgent: illaque *Disp.* 41. §. 3. inefficacia censuimus, eo quod natura irrationalis incapax est sanctificationis à Verbo; & tamen non est incapax vnionis immediatæ cum ipso, vt docuimus cum communi sententia *suprà q.* 4. *disp.* 18. §. 4. *à num.* 54. ergo quamuis iudicium erroneum incapax sit sanctificationis à Verbo, poterit esse capax vnionis mediatæ cum ipso. Ex quo etiam secunda ratio infirmatur: non enim minus petit Verbum sanctificare extremum sibi immediatè vnitum, quam reddere venerabile id, quod vnitur ipsi mediatè: sed illa exigentia non obstat, vt possit immediatè Verbo vniri natura insanctificabilis: ergo nec obstat, vt possit cum Verbo vniri mediatè natura omnis venerationis incapax.

100 Secundò.

Deinde: sicut enim ex vnione cum Verbo redditur aliquid venerabile, ità ex contactu constituitur adorabile, vt patet in Cruce Christi, & in vestibus ipsius, quæ ex solo contactu sunt adoratione Latriæ dignæ; & tamen hoc non obstante id, quod adorationis est incapax, non inde capax contactus constituitur; manus namque, quæ alapa Christum cæsit, ipsum

N 5 contin-

contigit contactu physico, quamuis ex illo adorabilis non fuerit constituta: ergo pariter esse poterit capacitas ad vnionem mediatam cum Verbo cum incapacitate venerabilitatis ab ipso: ac proinde, ex eo quod assensus erroneus incapax sit recipiendi Venerabilitatem à Verbo, non probatur incapax vnionis mediatæ cum ipso.

101 *Prob. conclusio 1.*

Vnde his argumentis, vt inefficacibus omissis, suadetur conclusio primo: Deo namque repugnat, vt causam particularem in errorem influere, illumque speciali concursu causare; sed si humanitas vnita Verbo erraret, Verbum: vt illa subsistens, esset causa particularis erroris: ergo implicat error in humanitate vnita. Consequentia tenet. Minor constat ex dictis *Disp.* 41. vbi ostendimus, actiones omnes humanitatis Verbo hypostaticè vnitæ, esse Verbi, vt in illa subsistentis, nedum *denominatiuè*, verum etiam *influxiuè*, ex illo communi axiomate asserente, actiones esse suppositorum, quod non solum *denominatiuè*, sed etiam *influxiuè* accipiendum, ibi ostendimus; sed iudicium erroneum esset actus ab humanitate elicitus: ergo Verbum, vt in illa subsistens vt QVOD in errorem influeret; sicut causa particularis.

102 *Maior prob. 1.*

Maior autem præterquamquod frequentior est apud Theologos 2. 2. *q.* 1. *art.* 3. probatur primo: quia namque Deus est summè bonus, non solum non potest peccare, sed etiam non potest esse causa particularis peccati, & quia summè verax est; non solum non potest mentiri, sed etiam ipsi repugnat, esse causam particularem mendacij; sed etiam est summè verus: ergo non solum non potest errare, sed nec etiam potest vt causa particularis in errorem influere. Patet consequentia: non enim minus opponitur error summæ veritati, quam mendacium summæ veracitati, & peccatum summæ bonitati: ergo si Deo, quia summè verax, & summè bonus est, non solum repugnat mentiri, & peccare, sed etiam, vt causam particularem in mendacium, & peccatum influere, repugnabit ipsi, quia summè verus est, non solum errare in se ipso, sed etiam in nobis errorem, vt particularem causam efficere, & in illum speciali influxu influere.

103 *Secundo.*

Secundò probatur maior: Deo namque non solum repugnat falli, rem aliter, ac est cognoscendo, sed etiam repugnat fallere, nos inducendo ad rem aliter, ac est cognoscendam; sed si vt specialis causa iudicium erroneum infunderet, falleret nos *effectiuè*, faciendo, quod intelligeremus rem aliter, quam est in se: ergo repugnat Deo, vt particularem causam in iudicium erroneum influere.

Tertiò. Tertiò: si namque posset Deus, vt causa particularis efficere iudicium erroneum, posset errorem, vt errorem intendere, sed repugnat Deo intendere per se errorē: ergo repugnat illi particulari influxu in errorem influere. Consequentia tenet. Maior constat: quod enim Deus, vt particularis causa operatur, intendit illud per se; cum omnis effectus ex intentione alicuius causæ procedat: effectus autem Dei, vt causæ particularis in aliam non reducatur: ergo si Deus esset causa particularis erroris intenderet illum per se. Minor autem probatur. nam si Deus intenderet per se errorem mentiretur, sumpto inadequatè mendacio, vt §. 3. impugnando Abulensem dicebamus; sed asserere Deum posse mentiri sumpto inadequatè mendacio, temerarium videtur. ergo asserendum non est, Deum posse errorem per se intendere.

104 *Secundo prob. conclusio.*

Secundò probatur conclusio: Deo namque repugnat peccatum: etiam in natura assumpta, vt cum communi sententia docuimus *Disp* 4. a qua non dissentit Vazquez; sed assensus speculatiuus erroneus, est actus peccaminosus: ergo repugnat Verbo in humanitate assumpta, etiam de potentia absoluta. Consequentia est bona. Maior ex superius dictis constat. Minor autem ostenditur primo: vt enim docet Diuus Thom. 2. 2. *quæst.* 110. *art.* 3. mendacium ideo est peccatum ex genere, quia ex se cadit supra materiam indebitam: *Cum enim* (ait Diuus Thomas) *voces naturaliter sint signa intellectuum, innaturale est, & indebitum, quod aliquis voce significet id, quod non habet in mente*; sed non minus natu aliter ordinantur conceptus ad res significandas, vt sunt, quam voces ad manifestandum conceptus. ergo non minus inconnaturale, & indebitum est, res aliter, ac sunt significare conceptibus, quod fit per assensum erroneum, quam vocibus significare res aliter, ac sunt in conceptu, quod fit per mendacium; & consequenter sicut mendacium est ex genere suo peccatum, ita rei aliter ac est, assensum, est ex genere suo peccatum.

Minor prob. 1.

105 *Secundo.*

Secundo probatur minor: mendacium non solum est malum ratione deformitatis vocis ad conceptus, sed etiam ratione animi, & intentionis fallendi inclusæ in ipso mendacio, vel expressæ, & superadditæ, vt communiter docetur a Theologis cum D. Thoma 2. 2. q. 110. art. 1. ergo animus fallendi alium, quo formaliter constituitur, vel saltem completur mendacium, est peccatum; & consequenter peccatum est, alium in errorem inducere: ergo etiam erit peccatum, quod aliquis in se ipso voluntariè causet errorem: ac proinde error voluntarius alicui est formaliter peccatum.

106 *Respondebis.*

Dices, ex hoc ad summum concludi in humanitate vnita non posse, etiam de potentia absoluta, iudicium erroneum voluntarium existere: non autem quod error, qui voluntarius non sit in illa existere nequeat. Sed contra primo: nam eo ipso, quod error voluntarius, sit formaliter peccatum, error libertate carens est peccatum materialiter, & solum à malitia formali excusatur ex defectu libertatis, sicut odium indeliberatum Dei excusatum à malitia formali ob defectum libertatis, est peccatum materialiter; sed humanitas vnita, non solum est incapax actus formaliter mali malitia morali, sed etiam actus mali materiali malitia, vt *disp.* 42. diximus, & constat in odio indeliberato Dei, ad quod non est in humanitate vnita capacitas, quamuis excusetur à malitia formali, quia *obiectiuè* malum est: ergo ratione facta non solum excluditur ab humanitate vnita capacitas assensus erronei voluntariè, & libere eliciti, sed etiam erroris non liberi, & inuoluntarij.

Contra 1.

107 *Contra 2.*

Contra secundò: nam esto iudicium erroneum ex defectu libertatis, non imputaretur ad culpam humanitati vnitæ, Verbo tamen in se ipso ad culpam imputaretur; sed hoc implicat: ergo implicat iudicium speculatiuum erroneum in humanitate vnita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: Verbo, ratione vnionis humanitatis ad ipsum, inest obligatio specialis gubernandi humanitatem, & vitandi in illa omnem motum inordinatum, siuè ad voluntatem spectet, siuè ad intellectum, siuè ad quamcumque aliam potentiam humanitatis; & alias potest iudicium erroneum humanitatis vitare. ergo iudicium erroneum in humanitate existens Verbo in se ipso ad culpam imputaretur. Patet consequentia ideo humanitati ratione sui inspectæ, iudicium erroneum sine libertate elicitum non imputaretur ad culpam, quia quamuis obligationem habeat dictum iudicium vitandi, nō potest illud vitare, cum necessario illi conueniat; sed in Verbo, vt Deo, est specialis obligatio gubernandi humanitatem, & vitandi iudicium erroneum, & alias est potens illud vitare: ergo Verbo, vt Deo ad culpam imputaretur.

108 *Confirmatur.*

Explicatur, & vrgetur; vt enim *disp.* 42 § 3. arguebamus: motus inordinati appetitus sensitiui quamuis quia indeliberati, non imputarentur humanitati inspectæ ratione sui, Verbo in se ipso imputarentur ad culpam, quia ad illos coercendos obligatur speciali obligatione consurgente ex vnione humanitatis cum ipso, & alias potest illos impedire; sed hæc ratio pari efficacia militat in iudicio speculatiuo erroneo non libero humanitatis: ergo quamuis quia non liberum non imputaretur humanitati ad culpam, Verbo in se ipso ad culpam imputaretur.

109 *Vltimò probari solet conclusio.*

Denique probari solet conclusio ab inconuenienti, quod ex contraria sententia sequitur, nempè, Christum, vt hominem non esse infallibilis auctoritatis in dicendo; consequens est falsū: ergo sententia contraria. Consequentia tenet. Minor videtur certa; si namque Christus vt homo infallibilis auctoritatis in dicendo non esset, non essent certa; nec veralia fide credenda, quæ in Euangelio nos docuit; consequens absurdum est: ergo absurdum etiam est Christo, vt homini, negare infallibilem auctoritatem in dicendo. Sequela autem probatur: non stat infallibilitas in dicendo sine infallibilitate in cognoscendo, ideoque Deus infallibilis est in dicendo, quia nec falli potest, nec fallere, quod si Deus falli in cognoscendo posset, etiam posset alios fallere, loquendo, vt ipse cognosceret, aliter tamen, ac res esset in se ipsa; sed si Christus quatenus homo posset elicere assensum erroneum, non esset infallibilis in cognoscendo; cum falleretur hoc ipso, quod erroneè assentiretur. ergo infallibilis in dicendo non esset.

110 *Confirmatur.*

Quod amplius vrgetur: nam hoc ipso quod Christus quatenus homo de re aliqua aliter, quam esset iudicaret, posset rem illam, vt à se iudicatam verbis manifestare; sed hæc manifestatio esset falsa locutio: ergo hoc ipso, quod posset iudicium erroneum elicere, posset etiam falsum loqui falsitate, saltèm materiali; & consequenter infallibilis in dicendo non esset. Consequentia tenet. Minor est certa: nam huiusmodi locutio, etsi esset menti conformis, non tamen conformaretur cum re ipsa, vt est in se, & consequenter esset materialiter falsa. Maior autem non minus aperta videtur: omne namque, quod quis concipit, potest alijs manifestare Verbis: ergo Christus, vt homo, concipiens rem aliter, ac esset, posset conceptum illum manifestare verbis, & vt conciperet, loqui.

111 *Si respondeatur.*

Si respondeatur, Christum vt hominem considerari dupliciter. Primo, vt Doctorem fidei, & Magistrum vniuersalem, & prout est caput Ecclesiæ. Secundò, vt doctorem particularem, & priori modo inspectum, non posse falli, nec fallere, etiam materiali

niali fallatia: secus autem secundo modo, & hoc sufficere, vt quæ in Euangelio traduntur, certa sint, & vt talia fide diuina credenda, eo quod ab ipso, vt Ecclesiæ capite, vniuersalique Magistro sunt dicta. In contrarium obijciunt, argumento facto vtentes, non posse certo constare, quæ in Euangelio contineri esse à Christo tradita, vt Ecclesiæ capite, & Magistro vniuersali, & non ex cognitione ipsi potente competere, vt particulari Doctori: vnde namque hoc certo constare potest? Ergo si potest vt Doctor particularis errare, & verbis errorem manifestare, non constat esse certa ea, quæ in Euangelio continentur.

Opponunt Auctores hoc argumento vices.

112 *Obiectio ista Auctores contrarios non vrget, & instatur. Pontifex errare potest, vt particularis Doctor, non vero vt Ecclesiæ caput. Vrgetur instantia.*

Hæc tamen obiectio instatatur in his, quæ diffinit Pontifex, quæ certa sunt, & fide diuina tenenda, & hoc ideo, quia licet possit, vt particularis Doctor errare, non potest errare, vt Doctor, & caput Ecclesiæ; & tamen obiectio facta potest fieri eodem modo; vnde namque constat Pontificem loqui vt caput visibile Ecclesiæ, & non vt Doctor particularis? Sicut ergo de hoc constat ex Ecclesiæ propositione, & quia Ecclesia id, vt diffinitum à Pontifice, vt Ecclesiæ capite proponit, ità constare potest ea, quæ continentur in Euangelio esse à Christo, vt Ecclesiæ capite dicta, quia Ecclesia illa vt ita dicta proponit. Explicatur, & vrgetur instantia, quod Pontifex, vt Ecclesiæ caput non possit errare, quamuis, vt Doctor particularis errare possit, sufficit, vt certæ sint, & fide diuina credendæ illius diffinitiones: ergo pariter, quod Christus, vt caput Ecclesiæ, & vt Doctor vniuersalis non possit falli, nec fallere, etsi vtrumque possit vt particularis Doctor, & vt homo particularis, sufficiet, vt ea, quæ in Euangelio tradidit, certa, & indubitata sint, & fide diuina credantur.

113 *Aliter impugnatur solutio tradita 1. Secundò.*

Potest tamen aliter solutio tradita infringi. Primo: quia multum derogat auctoritati Christi, vt hominis, posse nos fallere, etiam vt particularem Doctorem, sed hoc saltem sequitur ex eo quod possit errare: ergo asserendum est implicare errorem in humanitate vnita, vt dictum inconueniens vitetur. Secundò: nam humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum debetur negatio concursus ad mendacium, etiam materiale, sicut illi ratione vnionis debetur negatio concursus ad odium Dei, etiam indeliberatum; sed hoc ipso non potest Christus, vt homo, dicere materiale mendacium, etiam de potentia absoluta: ergo Christus, vt homo nullatenus potest fallere; & consequenter nec falli. Maior constat ex his, quæ *disp.* 41. docuimus, nempè, humanitati vnitæ ratione vnionis ad Verbum deberi omne bonum possibile, & carentiam omnis mali: mendacium autem, estò materiale sit, malum est, ergo illius carentia debetur humanitati; & consequenter etiam est debita illi carentia concursus Dei ad mendacium materiale. Minor etiam ex *ibidem* dictis constat: nam hoc ipso, quod humanitati debeatur negatio concursus ad mendacium materiale, Deus concurrens *positiuè* cum humanitate ad mendacium non concurreret, vt causa vniuersalis, sed vt causa particularis, quod implicat; sed implicante concursu Dei ad mendacium materiale, implicat tale mendacium in humanitate vnita: ergo eo ipso, quod negatio concursus sit debita humanitati; implicat, Christum, vt hominem materiale mendacium proferre. Recollantur dicta *disp.* 41. §. 1.

Humanitati ratione vnionis debetur negatio concursus ad mendacium, etiam materiale.

§. Vltimus.

Soluitur oppositæ sententiæ fundamentum.

114 *Arguitur contra conclusionem.*

CONTRA conclusionem arguitur. Non minus opponitur mors vitæ, quam error veritati sed quod Verbum summa vita sit, non obstat quominus in natura assumpta moriatur, & mortem possit, vt particularis causa causare, & in illam speciali influxu influere: ergo quod sit summa veritas, non tollit, quominus in natura assumpta erret, & in iudicium erroneum, vt causa particularis influat.

115 *Si respondeatur instando in malitia peccati argumentū.*

Si respondeatur, instando in malitia peccati, quæ bonitati Verbi non solum opponitur in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, & ab illo nequit speciali influxu causari; & tamen de illa idem argumentum fit, nempè, non minus mortem summæ vitæ opponi, quam malitiam summæ bonitati: sicut ergo non conuincitur argumento facto, posse Verbum in natura assumpta peccare, ita nec illo concluditur, posse Verbum in natura sibi vnita errare.

116 *Replicabis 1.*

In contrariam obstat primo: nam plures censent eandem esse de peccato, atque de errore rationem, quantum ad hoc, quod est posse Verbo in natura assumpta competere: ergo instantia ad rem non est. Secundò: nam ideo peccatum opponitur Verbo non solum in se ipso, sed etiam in natura assumpta, quia Verbum non solum in se ipsum est sanctum infinitè simpliciter, sed etiam humanitatem sanctificat sanctitate simpliciter infinita, & increata; sed Verbum non constituit se ipso humanitatem sapientem: ergo ex eo, quod peccatum non solùm opponatur Verbo in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, non sequitur idem de errore dicendum. Tertiò: nam error est malum physicum, & pœnæ, peccatum autem est malum morale; sed malum purè physicum, non est cur repugnet Verbo in humanitate assumpta; cum alia, quæ mala physica sunt, in humanitate suscepit, vt constat in fame, sitt, morte, & alijs, quæ non sunt moraliter, sed tantum physicè mala, & pœnæ originalis peccati: ergo quamuis peccatum non solum repugnet Verbo in se ipso, sed etiam in humanitate assumpta, non sequitur idem esse de errore dicendum.

Secundò.

Tertiò.

117 *Respondetur argumento facto. Verbum in natura assumpta potuit mori non autem errare. Error opponitur omni intellectuali naturæ, mors autem solum opponitur vitæ particulari.*

Respondeo, distinguendo maiorem: non minus *intensiuè*, concedo maiorem: *extensiuè*, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam mors non opponitur naturæ viuenti, vt sic, sed naturæ particulari viuenti, cuius vitæ priuatio est, & huic magis opponitur, quam error veritati, quia oppositio mortis cum vita est priuatiua, quæ maior est oppositione contraria, qua error opponitur veritati; error autem licet *subiectiuè* solum opponatur veritati particulari iudicij existentis, vel potentis existere in subiecto, cui error inhæret, & soli naturæ intellectuali, cui inest: *obiectiuè* tamen repugnat cum iudicio verò opposito in quocumque subiecto sit, & cum omni intellectuali natura; vnde opponitur iudicio vero Dei de obiecto terminante errorem, tenditque in illius destructionem; & consequenter opponitur non solum cum natura intellectuali, cui inhæret, sed etiam cum omni intellectuali natura, & cum natura diuina. Ex quo fit, quod quamuis mors *intensiuè* non minus, imo magis opponatur vitæ, quam error veritati *extensiuè* autem non ita; quia mors solum opponitur vitæ, cuius est priuatio, quæ est vita particularis: error autem opponitur naturæ intellectiuæ ex communi conceptu intellectiuæ sub quo natura diuina continetur, & quia Deus nihil sibi contrarium, vel oppositum potest speciali influxu causare: fit, quod in errorem sibi oppositum non possit speciali influxu influere, benetamen in mortem. Ex quo vlterius fit, quod Verbo ex conceptu summæ vitæ non opponatur mors in assumpta natura: error autem ipsi etiam in natura assumpta opponatur ex conceptu summè veri. Et quia in simili ratione discriminis fundatur oppositio peccati cum Verbo, etiam in natura assumpta, quamuis mors cum Verbo in natura assumpta oppositionem non habeat, rectè instatur argumentum in malitia peccati.

118

119 *Ad 1. replicam respondetur.*

Ad primam replicatur, sufficere nostræ sententiæ, quod eadem ratio sit de errore speculatiuo, atque de malo morali, quoad posse, & non posse in humanitate assumpta cum vnione ad Verbum componi. Nam sententia docens, posse peccatum simul cum vnione ad Verbum existere, est ad minus improbabilis. Ad secundam, distinguo maiorem: ideo, vt causa sufficienti, concedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorem: vt causa sufficienti, concedo maiorem: vt causa vnica, & necessaria, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Peccatum namque non ideo solum non potest cum vnione ad Verbum componi, quia humanitas ex vnione ad Verbum, infinitè sancta redditur; sed insuper, quia Verbo repugnat speciali influxu in peccatum influere, vt *disp.* 41. §. 9. ostendimus, quæ ratio etiam militat de errore speculatiuo, & ideo quamuis humanitas non sit sapiens à Verbo formaliter, restat alia causa, incompossibilitatis erroris cum vnione ad Verbum in humanitate assumptum.

Ad secundam.

120 *Ad 3. respondetur primo.*

Ad tertiam respondeo primo, negando maiorem; vt enim secundo loco arguebamus, error speculatiuus voluntariè admissus, est malus malitia morali, quod si inuoluntariè fiat, est malus saltèm materialiter; repugnat autem sanctitati infinitæ simpliciter, qua humanitas gaudet à Verbo, non solum actus malus formaliter, sed etiam actus materialiter malus, vt ibi diceбamus, & ostendimus *disp* 42. §. 3.

121 *Secundo respondetur.*

Secundo prætermissa maiori, negando minorem. Nam estò malum physicum sit, & non morale, est tamen vnde repugnet speciali Dei influxui, & causalitati; & consequenter coexistentia in humanitate assumpta simul cum vnione ad Verbum, nempè, oppositio, quam habet cum natura intellectuali, vt sic; & consequenter cum natura diuina sub illa ratione contenta, quæ ratio in alijs malis physicis in obiectione enumeratis non militat; & ideo quamuis illa mala possint à Deo, vt à particulari causa procedere, & cum vnione ad Verbum in humanitate consequi-

tur

rur posse errorem speculatiuum existere in humanitate vnita, nec à Deo speciali influxu causari.

122 *Instabis primo.*

Sed oppones primo: omne malum pœnæ potest terminare specialem Dei causalitatem, & à Deo ex intentione procedere; sed error speculatiuus est malum pœnæ: potest Deus in illum speciali influxu influere, illumque vt causa particularis causare: ac proinde potest in humanitate vnita simul cum vnione existere. Secundo: nam si ob aliquam rationem non posset, esset quia opponitur cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ, & hoc ideo, quia opponitur *obiectiuè* cum veritate, quam dictat iudicium verum in quocumque subiecto sit, etiam iudicium diuinum; sed hæc ratio supponit falsum, & quamuis verum supponat, non concludit: ergo potest à Deo speciali influxu effici, & consequenter potest cum vnione ad Verbum in humanitate componi. Maior cum consequentia tenet. Minor autem pro prima parte probatur: nam etiam mors opponitur vitæ, qua priuat, & hæc terminat amorem diuinum, & tamen non opponitur amori, quem vita terminat: ergo ex eo quod error speculatiuus opponatur veritati obiectiuæ, quam dictat, & ad quam terminatur iudicium verum existens in diuino intellectu, non sequitur opponi iudicio Dei, nec naturæ intellectuali diuinæ, nec cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ.

Instabis secundo.

Minor pro prima parte probatur.

123 *Pro secunda parte suadetur minor.*

Deinde pro secunda parte suadetur: nam ignorantia priuatiua, & amentia opponuntur cum natura intellectuali, vt sic; & tamen non repugnat essentialiter cum vnione humanitatis ad Verbum: ergo ex eo quod error speculatiuus sit malum naturæ intellectiuæ, ex conceptu intellectiuæ, non colligitur opponi essentialiter cum vnione humanitatis ad Verbum. Consequentia tenet, Minor constat ex dictis *in hac disputatione, & præcedentibus*. Maior autem probatur: nam ignorantia opponitur *priuatiuè* eidem veritati, cui opponitur error *contrariè*, & amentia *impeditiuè*; cum per illam impediatur intellectus ad assensum veritatis: ergo si error speculatiuus, quia opponitur veritati, est malum oppositum cum natura intellectiua ex conceptu intellectiuæ, etiam ignorantia, & amentia, sunt mala naturæ intellectualis ex eodem communi conceptu.

124 *Ad 1. instantiam responsio.*

Respondeo ad primam replicam, negando maiorem. Non enim omne malum pœnæ potest per se intendi a Deo, nec ab illo procurari, & speciali influxu causari, vt constat in motu inordinato appetitus, & in iudicio practico erroneo, quæ etiam sunt mala pœnæ, & tamen non possunt à Deo, per se intendi, nec ab illo procurari, aut speciali influxu procedere: ergo ex eo quod error speculatiuus non sit malum culpæ, sed pœnæ: non sequitur, posse à Deo intendi per se, nec ab ipso vt particulari causa procedere.

Non omne malum pœnæ potest per se intendi à Deo.

125 *Ad secundam.*

Ad secundam, concessa maiori, nego vtramque partem minoris. Ad probationem primæ partis, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam amor, quem terminat vita, quæ per mortem excluditur, non est efficax, sed inefficax, de cuius ratione non est, quod obiectum ad quod terminatur existat; & ideo mors excludens vitam terminantem dictum amorem, non tendit in destructionem alicuius prædicati diuini: ac per consequens vitæ Dei non opponitur: iudicium autem erroneum dictans verum, quod est falsum, dictat falsum esse quod à Deo iudicatur vt verum; ex quo sequeretur Deum infallibilem non esse in iudicando; vndè iudicium erroneum *obiectiuè* oppositum iudicio diuino verò, opponitur naturæ intellectiuæ Dei, quæ talis non esset, si posset iudicare falsum, vel falsum esse, quod iudicat verum.

Ad probationem primæ partis minoris.

126 *Ad probationem secundæ partis minoris.*

Et ex his ad probationem secundæ partis minoris: nego maiorem: ignorantia namque priuatiua, & amentia solum opponuntur naturæ intellectiuæ, cui insunt, non autem naturæ intellectuali, vt sic. Ad illius probationem, nego antecedens: ignorantia namque non opponitur veritati obiectiuæ, sed cognitioni illius, & similiter amentia non impedit veritatem obiectiuam, nec in eius tendit destructionem, sed tantum impedit veritatem formalem, idest, cognitionem, impediendo intellectum, vt in actum cognitionis exire possit; & ideò solum sunt mala naturæ intellectualis, cui *subiectiuè* conueniunt, non autem naturæ intellectualis, vt sic. Iudicium autem erroneum opponitur obiectiuæ veritati, quam dictat iudicium Dei ac per consequens ipsi iudicio, & Deo, vt intellectiuus est, & ideireo non potest à Deo speciali influxu causari, nec ab illo per se intendi, aut procurari, sicut peccatum, quia *obiectiuè* auertit à Deo, & *affectiuè* illum destruit, non potest à Deo per se intendi, nec ab illo, vt à causa particulari procedere.

Ignorantia, & amentia, solum opponuntur naturæ intellectiuæ, cui insunt. Iudicium verò erroneum, iudicium verum, & diuinum destruit.

Et hæc de ista Disputatione; & Tractatu.

TRACTATVS DVODECIMVS.

De Merito Christi.

DE quo D. Thomas in 3. dist. 18. q. 1. ab art. 2. vsque ad 6. ad Annibaldum in eadem dist. quæst. vnic. per quatuor articulos. quæst. 29. de veritate art. 6. 7. & 8. opuscul. 3. c. 238. ac denique in hac 3. p. quæst. 19. quam diuidit in quatuor art. docens in 1. esse in Christo duas operationes, humanam, nempe, & diuinam, quod deffinitum est in sexta Synodo generali act. 4. 8. & 9. probatque D. Thomas. *Eo quod vbi mouens, & motum habent diuersas formas, seu virtutes operatiuas, ibi oportet, quod sit alia operatio mouentis, & alia operatio propria moti; licet motum participet operationem mouentis, & mouens vtatur operatione moti, & sic vtrumque agat cum communione alterius; sed in Christo est duplex natura. humana scilicet, & diuina, impermixta, & inconfusa, & similiter duplex virtus operatiua: ergo in illo sunt duæ operationes, diuina nempè, & humana. Et tamen diuina natura vtitur operatione naturæ humanæ, sicut operatione sui instrumenti: & similiter humana natura participat operationem naturæ diuinæ, sicut instrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc est, quod dicit Leo Papa* in Epist. o. cap. 4. *agit vtraque forma (scilicet tam natura diuina, quam humana in Christo) cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante, quod Verbi est, & carne exequente, quod carnis est.* Quæ doctrina debet intelligi in ordine ad illa, quæ humanitas Christi operabatur vt instrumentum diuinitatis; in his namque operatio humana participabat operationem diuinam. Non autem in ordine ad illa, quæ ab humanitate Christi principaliter causabantur.

Articulus primus.

Nec obstat, quod humanitas fuerit diuinitatis instrumentum, vt distincta, & sibi propria gaudeat operatione; vt enim docet D. Thomas solut. ad 2. *Licet actio instrumenti, in quantum instrumentum est, non sit alia ab actione principalis agentis; actio tamen instrumenti, in quantum res quadam est, ab actione principalis agentis distinguitur.* Vbi aduertendum est, identitatem istam non esse entitatiuè accipiendam, sed tantum terminatiuè. Quia, nempè, actio instrumenti, in quantum talis, non habet distinctum terminum ab illo, qui per actionem agentis principalis producitur. Cum enim, in doctrina D. Thomæ Deus operetur adextra per actionem immanentem, sibique identificatam, non potest actio, qua humanitas, vt diuinitatis instrumentum operatur, identificari realiter cum diuina operatione; quia tamen vtra que ad eundem terminatur effectum; ideo dicitur, esse vtriusque eandem operationem, scilicet terminatiue.

Si opponas.

Nec similiter obstat distinctioni operationum in Christo, quod sit vna hypostasis, & vna persona; vt enim docet D.Tho. solut. ad 3. *Cum operari sit hypostasis subsistentis, secundum formam, & naturam*, hoc est ratione naturæ, vt principij *quo operatiui, specifica vnitas, vel diuersitas operationum, penes vnitatem, vel diuersitatem naturæ, est pensanda, non autem penes vnitatem, vel diuersitatem hypostasis. Et quia in Christo est duplex natura essentialiter distincta; sit consequens, quod dentur in illo operationes distincta essentialiter.*

Si opponas secundo.

Addit que

Additque Diuus Thomas, *vnitatem numericam operationum sub eadem specie sumi ab vnitate hypostasis*. Quod non est intelligendum de vnitate hypostasis, pro eo quod dicit in recto; alias vnitas numerica intellectionis humanæ sumeretur à personalitate Verbi; quod falsum est, cum non recipiatur immediate in illa. Sed de vnitate hypostasis, pro eo quod importat in obliquo, nempè naturam, in qua operatio creata ab humanitate elicita recipitur immediatè.

Nec inferas, nullum esse discrimen, iuxta istam intelligentia, inter vnitatem specificam, & vnitatem numericam, quoad hoc, quod est sumi, vel non sumi ab hypostasi; quandoquidem vtraque ab hypostasi desumitur ratione naturæ, & neutra ab illa sumitur ratione personalitatis, quod doctrinæ traditæ à Diuo Thoma aduersatur. Nam licet hoc ita sit; quia tamen natura explicat principia formalia, & specifica; persona autem indiuiduationem; idcircò à Diuo Thoma asseritur, vnitatem specificam operationis sumi à natura, numericam verò ab hypostasi; quia nempè, hypostasis dicit indiuiduam substantiam. Quod autem explicatio tradita sit admittenda, patet; nam si duæ personæ diuinæ vnam numero humanitatem assumerent, intellectio in anima existens, vna numero esset; cum tamen in tali casu non esset vna hypostasis, nec vna persona, sed plures.

Si denique opponas. Nec deniq; obstat, in Christo vnum tantùm esse dari, etsi duplex sit natura, propter vnitatem hypostasis; & tamen esse, ad formam, vel naturam consequitur: ergo quamuis operatio conueniat personæ ratione formæ, aut naturæ, vel ad illam consequatur, & naturæ multiplicentur in Christo; non ideo multæ sunt, & distinctæ operationes. Non inquam obstat, propter diuersum modum, quo ad naturam comparantur existentia, & operatio; hæc namque consequitur ad naturam, tanquam ad principium *quo*, & tanquam ad subiectum immediatè susceptiuum; & ideo multiplicatis naturis, multiplicantur operationes in vna, & eadem persona. Existentia autem, licet à natura sit, vt à principio formali; non tamen in natura, sed in supposito immediatè recipitur; & ideò in Christo, quamuis duplex sit natura, quia solum est vna hypostasis, non est multiplex, sed vna existentia; sicque accipiendus est Diuus Thomas solutione ad 4. cum docet: *Esse pertinerè ad ipsam constitutione personæ; & ideò non multiplicari in Christo, in quo vna tantum est persona*; non enim intenditur ab Angelico Doctore, quod esse, vel existentia constituat essentialiter personam; sed solum, quod pertineat ad illius constitutionem, vt terminus complens personam, & vt actualitas suscepta immediatè in illa. Quæ explicatio est Caietani in præsenti, & ad intentum Angelici Præceptoris sufficiens: imo expressè ab ipso tradita in hac 3. p. supra quæst. 17. art. 2. ibi: *Ad primum dicendum quod esse consequitur naturam, non sicut habentem esse, sed sicut qua aliquid est, personam autem, siuè hypostasim consequitur, sicut habentem esse: & ideò magis retinet vnitatem, secundum vnitatem hypostasis, quam habeat dualitatem, secundum dualitatem naturæ.* Vbi ly *magis* non est comparatiuè, sed aduersatiuè accipiendum, vt constat ex intento articuli, quod erat saluare vnam tantum existentiam in Christo, quamuis sit duplex natura.

Articulus secundus. *In secundo Articulo docet, in Christo esse tantum vnam operationem humanam, sicut in alijs hominibus.* Quod intelligendum est de vnitate ex parte principij, quod est ratio, vel voluntas; *diuersificatur autem*, inquit D. Thomas, *secundum respectum ad diuersa obiecta. Et quia in homine Iesu Christo nullus erat motus partis sensitiuæ, qui non esset ordinatus à ratione; ipsæ etiam operationes naturales, & corporales aliqualiter ad eius voluntatem pertinebant, in quantum in voluntate eius erat, vt caro eius ageret, & pateretur; ideò multo magis est vna operatio in Christo, quam in quocumque alio homine.* Quæ consequentia tenet ex antedictis in eodem articulo. Quia nempè, *in alijs hominibus non omnis motus partis sensitiuæ est subordinatus rationi; motus autem naturales, qui sequuntur animam vegetabilem, vel etiam naturam elementaris corporis, in nullo puro homine subijciuntur rationi; in Christo autem omnes istæ operationes erant aliqualiter illius voluntati subiectæ: & ideò in Christo magis est vna operatio, quam in quocumque alio homine.* Quæ doctrina sic potest ad breuem formam reduci. Actio inferioris, vt subordinati superiori agenti, est quodammodo vna cum actione agentis superioris; sed in Christo omnes actiones, quæ naturæ humanæ conueniunt, secundum diuersos gradus, erant aliqualiter illius rationi, & voluntati subiectæ; & consequenter quodammodo vna operatio cum operatione

rationis

rationis; secus autem in alijs hominibus: ergo multo magis est vna operatio in Christo, quam in cæteris hominibus.

Articulus tertius.

In tertio Articulo docet, Christum sibi aliqua promeruisse, & aliqua habuisse absque merito; habuit quidem absque merito gratiam substantialem vnionis. Gratiam habitualem, & virtutes consequutas ad ipsam. Beatitudinem animæ, & scientiam. Meruit autem beatitudinem corporis, & sui nominis exaltationem.

Articulus quartus.

Ac denique, in quarto Articulo docet, Christum, quia est Caput Ecclesiæ, plura hominibus meruisse. Pro quorum intelligentia, & maiori explicatione, plures, grauesque difficultates sunt à Nobis discutiendæ. De Merito Christi absolutè. De tempore, in quo meruit. De actibus, quibus meruit. De his, quæ sibi per meritum acquisiuit. Ac tandem, de his, quæ hominibus, & Angelis meruit.

DISPVTATIO QVADRAGESIMA QVINTA.

An Meritum Christi sit simpliciter infinitum?

§. I.

Vno præsupposito, referuntur sententiæ.

Nu. 1 *Christum meruisse supponitur*

VT Ad difficultatis punctum præsentis Disputationis veniamus, vt extra controuersiam, & indubitata fide tenendum supponimus, Christum aliquid meruisse. Quæ veritas constat primo ex Tridentino *sessione 6. cap 7.* vbi diffinitur Christum fuisse causam meritoriam nostræ iustificationis. Deinde ex illo Esaiæ 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, videbit, & saturabitur.* Vbi Christo Domino sub conditione mortis pro hominibus sustinendæ, præmium promittitur; ac proinde illud sua morte promeruit. Præterea ex Paulo ad Philip. 2. illis verbis: *Humiliauit semetipsum factus obediens vsquè ad mortem, propter quod, & Deus exaltauit illum.* Quibus verbis exaltatio Christi, illius humilitati, & obedientiæ, tanquam præmium attribuitur. Ac denique hac ratione: nam opus liberum, honestum, charitate Dei informatum, in obsequium Dei factum ad præmium ordinatum, & ab homine viatore procedens, meritorium est apud Deum; cum illi nulla ex conditionibus ad meritum exactis deficiat; talia fuerunt omnia opera Christi Domini: ergo fuerunt meritoria, & per illa Christus meruit.

Esai. 53. *Phil. 2.*

2 *Obijcies primo.*

Si opponas primò; meritum ex libertate arbitrij procedit; sed in Christo libertas arbitrij non fuit; cum determinatus fuerit ad bonum, & impotens ad peccandum: ergo non potuit merere ex defectu primæ conditionis ad meritum requisitæ, videlicet libertatis. Respondeo, negando minorem. Licet enim in Christo non fuerit libertas contrarietatis, consistens in indifferentia ad bonum, & malum, quæ est libertas imperfecta; fuit tamen liber libertate contradictionis consistente in indifferentia ad agere, & non agere, & ad hoc, & illud bonum, quæ est libertas perfectissima, Deo conueniens, & ad meritum sufficiens in habente superiorem, in cuius obsequium fiat, qualis fuit Christus, vt homo. Ità Diuus Thomas *quæst. 29. de Veritate art. 6. ad 1. & in 3. sent. dist. 18. q. 1. art. 2. ad 5.*

Respond. *D. THO.*

3 *Obijcies secundo.* *Respond.*

Si opponas secundo, per meritum crescit charitas subiecti operantis, quæ illi est principium merendi; sed charitas Christi per illius opera non creuit: fuit enim incapax incrementi; vt *suprà q. 7. art. 12.* cum Diuo Thoma docuimus: ergo fuit incapax meriti. Respondeo, veram esse maiorem, quando charitas subiecti merentis non est in termino augmenti; tunc enim per opera meritoria gratia, & charitas augentur; falsam autem, quando charitas in termino est, qualiter contingit in charitate Christi; fuit enim a primo instanti conceptionis beatus; ac proinde illius charitas, vtpote in termino existens, fuit incapax incrementi; ideòque per opera Christi meritoria non creuit. Ità D. Thomas *in 3 dist. 18. quæst. 1. art. 2. ad 4. argum.*

4 *Obijcies 3.* *Respond.*

Si opponas tertiò; vna ex conditionibus ad meritum requisitis, est, quod a viatore procedat; sed Christus a primo conceptionis instanti fuit comprehensor; fuit enim ab illo instanti beatus, vt *disp. 32* cum communi sententia docuimus: ergo non potuit mereri ex prædictæ conditionis defectu. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam licet Christus, vt homo, fuerit a primo instanti conceptionis beatus beatitudine animæ, & quantum ad animam comprehensor; erat tamen simul viator, quia carebat beatitudine corporis; ad meritum autem non petitur status viæ quantum ad aliquid. Ita D. Thomas *loco vbi proximè solut. ad 1.*

5 *Replicabis primo.* *Respond.*

Sed replicabis primò; sequi ex ista solutione, animas beatorum esse nunc in statu merendi; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; carent beatitudine corporis: ergo si hac carentia Christus constituitur in statu viæ capaci merendi, in illo etiam beatorum animæ erunt. Respondeo, negando sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Christus enim fuit viator, & in statu capaci merendi, non solum ex eo quod caruit beatitudine corporis, sed insuper, quia illius anima erat corpori passibili vnita, passibilitate orta ex carentia beatitudinis corporis; quia, nempè, gloria animæ in corpus non redundauit, vt daretur locus motu, & passioni. Animæ autem Sanctorum in Patria, corpori non sunt vnitæ, & impassibiles sunt; & ideireo omninò extra merendi statum constitutæ. Ità D. Thomas *quæst. 29 de Veritate art. 6. ad 5.*

6 *Tacitæ obiectioni occurritur.*

Nec sequitur, Christum tempore transfigurationis fuisse extra statum merendi. Nam licet tunc gloria animæ redundauerit in corpus, non fuit per modum permanentis, sed per modum transeuntis, quod, sicut non fuit sufficiens, vt fuerit beatus beatitudine corporis: eo quod de ratione beatitudinis est per-

permanentia; ita sufficiens non fuit, vt desineret esse viator, & in statu capaci merendi. Et quidem Paulus in raptu diuinam essentiam vidit, in qua visione animæ beatitudo consistit; & tamen quia non fuit illi permanenter communicata, non desinit esse viator, quantum ad animam. Idem Nos dicimus de gloria Corporis Christi transfigurationis tempore. Quod, nempè, quia non fuit permanenter communicata, non constituit Christum beatum beatitudine corporis; atque adeò, nec extra statum viatoris ad meritum sufficienter.

7 *Replicabis 2.*

Replicabis secundò: nam sequitur ex eadem solutione, Christum non meruisse secundum legem ordinatam Dei, sed ex dispensatione speciali; consequens non admittemus: ergo solutio tradita est nulla. Probatur sequela: nam quod esset Christus simul viator, & comprehensor habuit ex dispensatione speciali; de lege enim ordinaria, anima beatifica redundat beatitudo in corpus, si anima sit illi coniuncta: ergo si meruit, quia fuit viator, & comprehensor, meruit speciali dispensatione, non autem ex lege ordinaria Dei.

8 *Respond.*

Hac obiectione Scotus *in 3. dist. 18.* teste Medina vbi *infrà*, conuictus fuit, vt negaret, Christum de lege ordinaria meruisse. Melius tamen respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Licet enim coniunctio status viatoris cum statu comprehensoris in Christo orta ex non redundantia beatitudinis animæ in corpus, fuerit facta speciali dispensatione; tali tamen coniunctione supposita, vt Christus mereretur, non fuit opus speciali priuilegio, vel speciali dispensatione, sed id contigit ex lege ordinaria Dei, & iuxta prouidentiam communem. Et quidem coniunctio humanitatis ad Verbum miraculosa fuit, quod verò, tali coniunctione supposita, Christus, quatenus homo, actus humanos eliceret, non fuit miraculosum, sed omnino connaturale. Ita in præsenti, ex eo quod coniunctio status viatoris cum statu comprehensoris ex speciali dispensatione processerit, non sequitur Christi meritum ex illa formaliter, & proximè processisse, sed ad summum remotè, & antecedenter. Quod, si hoc solùm voluit Scotus, cum illo non contendemus.

Instatur obiectio.

9 *Explicatur difficultas.*

Supposito ergo, vt de fide Christum Dominum suis operibus meruisse, huius meriti quantitatem indagamus. An, scilicet, fuerit infinitum? Non in genere physico; etenim in hoc genere, vt omnino certum supponimus, illius operationes infinitas non fuisse; fuerunt enim in linea physica eiusdem rationis cum illis, quæ ab homine puro procedere possunt; hæc autem finita physicè sunt, cum principia, à quibus procedunt, vel procedere possunt, tam proxima, quam remota sint in linea physica finita. Vnde tota difficultas ad genus moris deuoluitur. An, scilicet, operationes Christi fuerint in genere moris infinitæ dignitatis, & rationem meriti infiniti obtinuerint?

10 *Prima sententia. Gabr. Almai. Medin. Radda. Faber. Castillo.*

Qua in re prima sententia, etsi operationibus Christi supremam inter omnes operationes creatas dignitatem concedat; negat tamen illis infinitatem moralem, siue in ratione meriti, siue in ratione valoris. Hanc tenent Gabriel *in 3. dist. 19. q. unic. art. 1.* Almainus *q. 1.* Ioannes de Medina *codic. de satisfact. q. 1.* Tenet etiam ex Scotistis Recentioribus Radda *3. p. controuers. 13. art. 1.* Philippus Faber *in 3. disp. 45. cap. 2. & 3.* Et Franciscus de Castillo *in hac 3. p. disp. 3. q. 2.* Sequuti Scotum *in 3. dist. 19. q. vnic. §. In ista quæst. & §. ad primum principale, & in 4. dist. 15. q. 1. §. De secundo dicitur.*

11 *Secunda sent. Caiet.*

Secunda sententia docet, Christi meritum fuisse in ratione meriti infinitum, non tamen infinitate simpliciter, sed tantum secundum quid; eo quod non ex omni capite habuit infinitatem, sed tantum ex parte personæ operantis. Ita quidam Recentiores tribuentes suam sententiam Caietano *suprà q. 1. art. 2.*

12 *Tertia sent. Ruard. Vincent. Beccan.*

Tertia sententia, distinguens in operibus Christi rationem meriti, & rationem valoris, docet, fuisse in valore infinita, secus in ratione meriti. Hanc tenet Ruardus Tapper relatus à Vincentio *relectione de Gratia Christi q. 5. art. 3.* Tenent etiam alij, quos sine nomine refert Beccanus *de Incarnatione cap. 14. quæst. 2.*

13 *Quarta, & vera sent. Caiet. Ferrar. M. Sot. Luna. Aluar. Cornejo. Araujo. Zippul.*

Quarta, & vera sententia defendit, operationes Christi, & in ratione valoris, & in ratione meriti fuisse infinitas simpliciter. Ita Antiquiores Thomistæ, Caietanus *suprà q. 1. art. 2. respons. ad 3. dub.* Ferrara *4. contra Gentes c. 55. §. Ad euidentiam eius,* Magister Soto *in 4. dist. 1. q. 3. art. 5. & lib. 3. de Natura, & Gratia cap. 6.* Tenet etiam ex Thomistis Recentioribus Magister Luna *quæst. 5. de valore operum Christi art. 2.* Aluarez *suprà disp. 4. concl. 3. & in præsenti disp. 44.* Cornejo *disp. 5. dub. 5.* Illustrissimus Araujo *suprà q. 5. art. 2. dub. 5. concl. 1. & in hac quæst. art. 3. dub. 1.* Zippullus *suprà q. 1. art. 2. dub. 5. & in præsenti art. 3. dub. 7.* Qui Autores indiscriminatim de merito, & satisfactione Christi loquentes, docent, fuisse in linea moris simpliciter infinita. Eandem sententiam ex PP. Societatis sequuntur Valentia *disp. 1. q. 1. punct. 5. quæstiunc. 5.* Suarez *disp. 4. sect. 4.* Vazquez *disp. 6.* Meratius *tract. de Incarnat. disp. 6. sect. 3.* Beccanus *de Incarnat. cap. 14. q. 2.* Quibus alij Recentiores ex eadem familia frequenter adhærent.

Valent. Suar. Vazquez. Merat. Beccan.

§. II.

Valor infinitus operationum Christi defenditur.

14 *Prima conclus. D. THO.*

PRIMA CONCLVSIO. *Opera Christi Domini fuerunt infiniti valoris simpliciter.* Ita Auctores quartæ sententiæ sequentes; sicque Interpretantes Angelicum Doctorem *in 2. Sententiar. dist. 9. q. 1. art. 8. ad 2. in 4. dist. 14. q. 2. art. 1. quæstiunc. 1. ad 4. dist. 15. q. 5. art. 2. ad 1. & dist. 20. q. vnic. art. 2. quæstiunc. 3. ad 1. q. 29. de Veritate art. 3. ad 4. & 8. & art. 5. ad 4. 4. contra Gentes cap. 54. in hac 3. p. infrà q. 48. art. 2. ad 3.* illis verbis: *Dicendum, quod dignitas carnis Christi non est æstimanda, solum secundum carnis naturam, sed secundum personam assumentem, inquantum, scilicet, erat caro Dei, ex quo habebat dignitatem infinitam.* Vbi cum D. Thomas sine vllo addito diminuente loquatur, non sunt illius verba ad infinitatem secundum quid talem intra lineam moris coarctanda. Nec, vbi particula *quodammodo*, aut *quandam* est vsus, loquendo de infinitate operationum Christi, denotat defectum ab infinitate simpliciter in genere valoris moralis; sed defectum ab infinitate in genere physico, & ab infinitate in ratione bonitatis moralis ex obiecto, & alijs circunstantijs desumptæ. Id ipsum docuit *in hac 3. p. suprà q. 1. art. 2. ad 2. quodlib. 2. q. 1. art. 2.* & passim in alijs locis.

15 *Suadetur 1. auctoritate Clem. VI. Prob. consequentia 1.*

Et suadetur primò ex Clemente Sexto in Extrauag. vnigenitus de pœnitentijs, & remissionibus, vbi loquens de Thesauro Ecclesiæ, sic ait. *De cuius consumptione, aut diminutione non est aliquatenus formidandum propter infinita merita Christi*: ergo iuxtà Clementem operationes Christi fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti. Patet consequentia primò: nam si illarum valor non esset infinitus simpliciter, non deberent appellari merita infinita absolutè, sed cum aliquo addito diminuente: infinitum namque absolutè prolatum, stat pro infinito tali simpliciter: ergo meritum absolutè infinitum est meritum infinitum simpliciter. Sed Pontifex non cum addito diminuente, sed absolutè merita infinita operationes Christi appellauit: ergo quia censuit, esse merita simpliciter infinita.

16 *Secundò.*

Secundò; nam si merita simpliciter infinita non essent, posset aliquatenus, & cum fundamento aliquo formidari, ne in tantum peccata crescerent, vt illorum multitudine Thesaurus Ecclesiæ ex meritis Christi constans diminueretur, ac tandem extingueretur; sed ait Pontifex, nullatenus formidandum esse de consumptione, aut diminutione Thesauri Ecclesiæ propter infinita merita Christi: ergo sensit fuisse infinita simpliciter. Probatur maior: si namque operationes Christi non essent merita infinita simpliciter, nec etiam in ratione satisfactionis essent simpliciter infinitæ; & consequenter valor satisfactorius illarum, finitus simpliciter esset; non enim datur medium inter simpliciter infinitum, & simpliciter finitum; sed quod finitum simpliciter est, terminis præfixis clauditur, ad quos potest perueniri: ergo si merita infinita non essent, in tantum peccata crescere, vt tandem perueniretur ad terminos Thesauri Ecclesiæ constantis ex illis, ac proinde extingueretur.

17 *Secundò suadetur ratione.*

Deinde suadetur ratione ex præcedenti authoritate desumpta: nam vis meritoria præmiorum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum arguit in actu valorem meritorium infinitum simpliciter; sed vis meritoria operationum Christi extendebatur ad præmia inæqualis perfectionis sine termino in infinitum: ergo valor meritorius illarum fuit infinitus simpliciter. Consequentia tenet.

Minor prob. 1.

Minor constat primò: nam eadem est vis operationum Christi sub ratione meriti comparatione ad præmia, ac sub ratione satisfactionis per respectum ad peccata, sed habuerunt vim satisfactoriam pro culpis inæqualis malitiæ sine termino in infinitum; aliàs timeri posset, ne culparum multitudine tandem consumerentur: ergo etiam habuerunt valorem meritorium præmiorum in perfectione inæqualium, sine termino in

infini-

Secundò. infinitum. Secundo: nam omnia premia creata, etiam collectiue sumpta, non sunt tantæ estimationis, quantę sunt opera Christi propter coniunctionem ad Verbum: ergo vis illorum meritoria extendatur sine termino ad omnia præmia creata, vel creabilia, quæ inæqualis sunt perfectionis.

18 *Maior ostenditur 1.*

Maior autem ostenditur primo: vis productiua physica effectuum inęqualis perfectionis sine termino in infinitum, arguit entitatem, & actualitatem simpliciter infinitam; vnde, quia omnipotentia huiusmodi vi gaudet, colligimus, esse entitatis, & actualitatis infinitæ simpliciter: ergo pariter vis meritoria se extendens ad præmia inæqualis perfectionis sine termino in infinitum, arguet valorem meritorium infinitum simpliciter. Sicut enim vis effectiua physica, in entitate, & actualitate causæ fundatur, ita vis effectiua moralis, & meritoria fundatur in valore morali; & consequenter, si ex vi effectiua physica syncathegorematicè infinita, arguitur in causa entitas simpliciter, & cathegorematicè infinita, ex vi effectiua morali infinita syncathegorematicè, colligitur valor moralis actu infinitus simpliciter.

19 *Secundò prob. maior.*

Secundo probatur maior: etenim, nec singuli effectus, nec omnes sumpti collectiuè, possunt excedere perfectionem causæ ipsos continentis perfectè; sed præmia, licet creata, sine fine multiplicabilia, sunt infinita simpliciter: ergo non possunt contineri moraliter in actu non habente valorem simpliciter infinitum; aliàs collectiuè sumpta, causæ ipsos continentis perfectè excederent perfectionem; & consequenter vis meritoria præmiorum inæqualis perfectionis sine termino in infinitum arguit valorem moralem simpliciter infinitum.

20 *Confirmatur.*

Explicatur, & vrgetur: nam æstimabilitas præmij non potest esse maior æstimabilitate meriti; sed præmia, quamuis finita, prout multiplicabilia sine termino, sunt infinitæ æstimabilitatis: ergo non possunt contineri in actu non gaudente æstimabilitate infinita; & consequenter valore meritorio infinito.

21 *Tandem suadetur conclusio notando 1. Secundò.*

Denique suadetur conclusio ratione D. Thom. *quod lib.* 2. q 2 *art.* 2. Animaduertendo primò, in operationibus Christi coincidisse rationem meriti, & rationem satisfactionis, vt loquendo in particulari de passione Christi Domini docet D. Thom. *infra quæst* 48. *art.* 1. & 2. Aduertendo secundo, rationem meriti non esse eandem formaliter cum ratione satisfactionis; hæc enim respicit malum personæ offensæ, vt repellendum, meritum verò respicit bonum merentis, vt à Deo consequendum, vnde dicimur Deo pro nobis satisfacere, nobisque mereri à Deo, vel apud Deum.

22 *Tertiò.*

Animadvertendo tertio, valorem satisfactorium sumi ex dignitate personæ satisfacientis, & valorem meritorium sumi ab ipsius sanctitate, de quo plura diximus *Tom.* 1. *Tractat* 1. *Disput* 3. §. 8. His positis sic suadetur conclusio: sanctitas personæ operantis dat operi valorem meritorium: ergo infinita sanctitas, infinitum dat valorem; sed sanctitas Christi Domini, infinita est in ratione sanctitatis; fuit enim illius humanitas reddita infinitè sancta à sanctitate vnionis substantiali, vt *Tract.* 5. *Disp* 21. docuimus: ergo illius operationes fuerunt valoris meritorij simpliciter infiniti, sicut sanctitas humanitati præstita à diuinitate, infinita fuit simpliciter in ratione sanctitatis.

23

Ea, quibus contrarij Auctores his argumentis occurrũnt, fusè impugnauimus *Tomo secundo Tractat.* 1. *Disp.* 3. §. 1. & *sequentibus*, loquendo in simili de satisfactione Christi: vbi etiam argumentis, quæ contra illorum efficaciam objiciunt, occurrimus. Modo contra hanc rationem desumptam ex Diuo Thoma, qua nostra conclusio à priori probatur, objicies: laus Dei in ore Christi non est dignitatis meritoriæ simpliciter infinitæ, quamuis Christi sanctitas infinita simpliciter sit in ratione sanctitatis: ergo ex sanctitate infinita humanitatis Christi, non sequitur vis meritoria simpliciter infinita in eius operationibus. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: laus Christi in ore Dei non est præmium infinitum simpliciter, nec in ratione præmij gaudet æstimabilitate simpliciter infinita, alias sola Dei laudatione, merita Christi Domini essent adæquate præmiata: ergo laus Dei in ore Christi meritum infinitum non est, nec dignitatis meritoriæ simpliciter infinitæ. Probatur consequentia: nam Deus Christum laudans est subiectum infinitum simpliciter infinita gaudens dignitate, & sanctitate simpliciter infinita; & tamen non communicat laudi à se præstitæ Christo æstimabilitatem in ratione premij infinitam simpliciter: ergo licet Christus Deum laudans infinitè sanctus sit, infiniteque dignitatis, non ideò communicauit laudi à se præstitæ Deo, dignitatem meritoriam simpliciter infinitam; & consequenter laus Dei in ore Christi non est valoris meritorij simpliciter infiniti.

Contrà rationem istam obijcies.

24 *Respondetur.*

Respondeo, negando anteceden[s]. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam æstimabilitas præmij in ratione præmii non sumitur à persona præmiante, nec penes eius dignitatem, aut sanctitatem pensatur, sed solum penes vtilitatem, quam quis ex præmio consequitur: vnde, quamuis Deus infinitè sanctus sit, infiniteque dignitatis, laus ex illius ore procedens, quæ præmium virtutis est, non accipie ab illo æstimabilitatem in ratione premii infinitam; sicuti nec alia præmia, quibus merita iustorum remunerat, eo quod à Deo sint, sunt in ratione premij æstimabilitatis moraliter infinitæ. Dignitas autem meriti non sumitur ex bonitate operis adæquate, sed etiam, & præcipuè, penes dignitatem, & sanctitatem operantis pensatur; immò dignitas, vel sanctitas personæ operantis est forma valorans meritum, eique tribuens dignitatem; & ideo, quando sanctitas personæ operantis est infinita simpliciter, reddit opus meritorium simpliciter infinite valoratum ac proinde actus, quo Christus laudabat Deum, erat valoris meritorii simpliciter infiniti; actus vero, quo Deus laudabat Christum, infinitæ æstimabilitatis in ratione præmii non erat. Et quidem persona merens se subiicit præmianti, in illius obsequium operando; & ideo quantificat meritum vt eius forma moralis. Præmians autem nullatenus subiecto, cui confertur præmium, se subiicit; & ideò non quantificat præmium, nec præmii æstimabilitas ex dignitate præmiantis augetur, aut penes illam pensatur. Sicut in emptione, & venditione; quia nec venditor emptori subiicitur, nec emptor venditori, non ad illorum dignitatem, sed ad valorem rerum, quæ in emptione, & venditione interueniunt, attenditur adæquate; nec valor mercium crescit ex maiori dignitate vendentis, nec valor monetæ ex maiori dignitate ementis augetur.

25 *Valor meritum ex dignitate vendentis non crescit.*

§. III.

Primum argumentum contrariæ sententiæ diluitur.

26 *Arguitur primo.*

CONTRA istam conclusionem arguitur primo: nam de ratione meriti, valoris simpliciter infiniti, est, quod nullo præmio dato illius vis meritoria exhauriatur, sed quocumque præmio assignato inexausta perseueret; sed valor operationum Christi huius conditionis non est: ergo operationes Christi non sunt valoris meritorii simpliciter infiniti. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur; nam si Pater carnem assumeret intuitu alicuius operationis Christi, vis meritoria talis operationis adęquate exhauriretur; tunc enim meritum exhauritur, quando ei correspondet præmium æqualis æstimationis; Incarnatio autem Patris, æqualis valoris, & æstimationis est cum quacumque Christi operatione: ergo valor operationum Christi non est talis conditionis, vt quocumque præmio dato, inexhaustus perseueret.

27 *Prima solutio.*

Materiam huius argumenti tetigimus Tom. 1. disp. 3. nu. 60. vbi quorundam Theologorum solutionem reiecimus; restat modò aliorum solutiones expendere. Quidam respondent, non adæquari valorem meritorum operationis Christi ab Incarnatione Patris, vt præmio, quia valor meritorius cuiuscumque operationis à Christo Domino elicitę, tantus est, quanta est dignitas personæ Christi in se ipsa; dignitas autem personæ Christi in se ipsa, maior est dignitate, aut sanctitate, quam personalitas Patris humanitati præstaret, sicut persona Verbi in se ipsa dignior est humanitate ab ipsa dignificata; ac proinde valor vnius operationis Christi Incarnationem Patris in ratione præmii excedit: ex quo vlterius sequitur per illam non exhauriri. Ita Cardinalis Lugo vbi supra.

28 *Prædicta solutio reijcitur.*

Sed non placet hæc solutio. Non enim video, cur in valorando meritum persona Christi non cadat ab eo gradu dignitatis, quæ illi in se conuenit per essentiam, & persona Patris in sanctificando, vel dignificando humanitatem ab eo gradu dignitatis descendat. Et quidem non alia ratione digni-

dignitas humanitati præstita à persona increata non adæquat dignitatem eius in se, nisi quia præstatur humanitati, quatenus illi vnita, & est infinita, non per essentiam, sed per communicationem; persona autem increata in se ipsa est per essentiam infinita; sed etiam valor operationum Christi præstatur à Verbo, quatenus illis vnito, estque infinitus, non per essentiam, sed per communicationem: ergo non adæquat dignitatem Verbi in se ipso; & consequenter exæquari, & exhauriri poterit ab Incarnatione Patris, vt præmio, nisi oppositum aliunde probetur.

29 *Secunda solutio.* Aliorum solutio est, Incarnationem Patris, fore quidem in ratione præmii infinitam; non tamen ita infinitam, sicut valor meritorius operationis Christi, & idcirco non exhauriendum ab illa, casu, quo in præmium daretur. Rationem autem istius doctrinæ reddunt; nam valor operationũ Christi est in genere meriti tantus, quanta est perfectio Verbi in se ipso, estque in linea meriti infinitus simpliciter; eo quod maius meritum dari non potest; cum personæ diuinæ, in se ipsis prout in Deitate subsistunt, capaces merendi non sint, & solum persona diuina in se, pollet valorem meritorum eiusdem prout subsistentis in humanitate excedere. Dignitas autem humanitati præstita à Verbo est in linea honoris, & iuris ad beatitudinem, in qua linea non est infinita simpliciter; datur enim alia dignitas maior, nempè, illa, quæ competit diuinis personis ratione diuinitatis: nam personæ diuinæ in se ipsis, etsi meriti sint incapaces, iuris tamen ad honorem, & beatitudinem incapaces non sunt: & idcirco dignitas humanitati præstita à persona Patris, casu, quo illam assumeret, non esset ita infinita, sicut est infinitus valor operationum Christi; ac proinde non exhaurietur ab Incarnatione Patris vt præmio. Ita Cipullus *in hac quæst. art. 3. dub. 8. num. 19. & 20.*

30 *Reijcitur primo.* Hæc tamen ratio, quam prædictus Auctor euidentem iudicauit, mihi displicet omnino. Primo: nam esto ita sit, quod meritum Christi sit in ratione meriti infinitum simpliciter, eo quod maius in ratione meriti dari non potest; quia Deus in se ipso capax merendi non est, & humanitas à persona Patris non reddatur sancta infinitè in ratione sanctitatis per essentiam, sed solum in ratione sanctitatis per communicationem, quia Deus in se ipso est sanctus, & in ratione sancti humanitatem excedit, quod libenter admitto; ex hoc tamen non colligitur, sanctitatem, aut dignitatem à persona Patris præstitam humanitati non esse ita æstimabilem, ac opus meritorium Christi: ergo ex tradito discrimine male colligitur Incarnationem Patris in ratione præmij non adæquare valorem meritorum vnius operationis Christi. Consequentia patet; nam adæquatio præmii cum merito est penes æstimabilitatem pensanda: ergo si æstimabilitas Incarnationis Patris tanta esset, quanta est æstimabilitas vnius operationis Christi, adæquaretur in ratione præmii cum illa in ratione meriti:

31 *Antecedẽs probatur primo.* Antecedens autem ostenditur primo ex doctrina istius Auctoris, qui, non obstante discrimine iam statuto, fatetur magis perfici, seu maiorem perfectionem recipere humanitatem à persona diuina sibi vnita, quam operationes Christi à persona Verbi operante; sed æstimabilitas fundatur in perfectione: ergo non obstante prædicto discrimine, tanta, imo & maior erit æstimabilitas præstita humanitati à persona sibi vnita, quam æstimabilitas communicata operationibus Christi à persona Verbi operante.

32 *Secundo probatur.* Secundò idem antecedens probatur: nam quod operatio Christi dicenda sit in ratione meriti infinita absolute, humanitas vero in ratione sanctitatis infinita solum cum addito, nempè, in ratione sanctitatis communicatæ, prouenit ex eo quod Deus in se ipso capax merendi non est, bene tamen sanctitatis; at ex hoc nulla dignitas accrescit operi meritorio à Christo Domino elicito; nec in aliquo dignitas sanctificationis humanitatis decrescit, vt per se est manifestum; tanta enim est, modò sanctitas humanitatis, quanta esset, casu, in quo Deus capax sanctitatis in se ipso nõ foret: ergo ex discrimine assignato non sequitur, æstimabilitatem Incarnationis Patris in ratione præmii non fore adæquandam cum æstimabilitate operationum Christi in ratione meriti:

33 *Denique probatur.* Denique probatur: nam infinitas meriti Christi in ratione valoris meritorii, esto sit talis simpliciter ob rationem assignatam; non tamen est infinitas per essentiam, sed solum per communicationem; sed sanctitas humanitatis à persona Patris illi præstanda, esset infinita in linea sanctitatis per cõmunicationẽ: ergo non obstante discrimine assignato, sanctitas in eo casu communicanda humanitati, adæquaret in ratione præmii opus Christi meritoriũ in ratione meriti,

34 *Secundò impugnatur solutio.* Deinde tradita solutio reijcitur: nam ex illa sequitur, exhauriendum fore valorem meritorum vnius operationis Christi, si illi, vt potuit, corresponderet in præmium alia eiusdem Christi operatio meritoria; consequens est contra istius Magistri doctrinam: ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela; ideo namque iuxta datam solutionem Incarnatio Patris non adæquaret in ratione præmii vnam Christi operationem, quia, quod præstaretur humanitati à personalitate Patris, non esset in linea sanctitatis infinitum simpliciter; actus autem meritorius Christi est in ratione meriti simpliciter infinitus; sed valor operis ab humanitate eliciti respondentis in præmium alteri Christi operationi, esset simpliciter infinitus, in ratione valoris, non minus, quam alius actus, cui in præmium corresponderet: ergo iuxta principia traditæ solutionis adæquaret, consequenterque exhauriret valorem meritorum vnius operationis Christi.

35 *Respondetur 1.* Quare, his omissis solutionibus, respondetur primò, admittendo, casu, in quo Pater assumeret carnem intuitu alicuius operationis meritoriæ Christi, exhauriendam fore talis operis condignitatem, ob rationem in argumento assignatam, nec id obstare eius infinito valori. Non enim petit infinitudo valoris meritorii non exhauriri à præmio, quod est infinitum simpliciter, sed tantum quod finito præmio quantumcumque multiplicato, numquam possit exhauriri. Sicut de ratione potentiæ, quamuis infinita sit, non est, quod non exhauriatur productione termini infiniti; vt constat in potentia generatiua Patris diuini, quæ infinita est per essentiam, & vnius filii generatione exhauritur, qui simili gaudet infinitate. Pariter ergo in præsenti, quod valor vnius operationis Christi adæquate, exhaurietur per Incarnationem Patris ei respondentem in præmium, illius infinitati non obest: quia Incarnatio Patris non est minus in ratione præmii infinita, quam in ratione meriti vnica Christi operatio. Iuxta quam doctrinam respondeo, distinguendo maiorem: illamque concedo, si præmium finitum sit: nego autem, si præmium sit infinitum: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam præmium, quo, in casu dato exhaurietur valor meritorius operationis Christi, Patris; scilicet Incarnatio, esset infinitum simpliciter.

36 *Responderi potest secundo.* Secundo responderi potest, concessa maiori, negando minorem: ad cuius probationem dicatur: Incarnationem Patris, vt præmium, non adæquare valorem meritorium vnius operationis Christi, nec esse in ratione præmij infinitam: nam licet infinitè humanitatem sanctificaret, concretumque sanctitatis ex humanitate, & persona Patris resultans, foret infinitum moraliter; ratio tamen sub qua illud concretum, rationem præmij meritorum Christi obtineret, non foret, quod persona Patris in ratione sanctificantis dicit in recto, sed vnio formæ sanctificantis cum humanitate sanctificata, quæ vnio infinita non est, sed finita; ac per consequens concretum illud infinitum non foret in ratione præmij formaliter.

37 Ratio autem, cur id quod forma increata sanctificans importat in recto, nequit esse præmium formaliter, est, nam præmium in ratione præmij est effectus meriti in genere moris, & ab illo dependet moraliter; forma autem increata, secundum nihil sibi intrinsecum, potest dependere à creatura, nec physicè, nec moraliter; quia in quacumque, ex his dependentijs, imperfectio importatur; ac proinde formæ increatæ, secundum sibi intrinseca, omnino repugnat: vnde concretum illud solum potest rationem præmij sortiri ratione vnionis personæ sanctificantis cum humanitate sanctificata, quæ vnio infinita non est.

38 *Replicabis 1.* Sed replicabis primo: Incarnatio Patris foret infinita in ratione beneficij diuini: ergo etiam esset infinita in ratione præmii formaliter; & consequenter valorem meritorum vnius operationis Christi exæquaret, & talis valor per illam exhaurietur. Consequentia tenet: nam omne beneficium, quod Deus potest liberaliter largiri, potest etiam intuitu meritorum conferre; & consequenter potest rationem præmii obtinere: ergo si Incarnatio Patris infinita esset in ratione beneficii diuini, facta intuitu meritorum Christi foret in ratione premii infinita. Antecedens autem probatur: nam Incarnatio Patris esset beneficium diuinum prout humanitati bona, non solum physicè, sed etiam moraliter; sed esset infinitè humanitati bona moraliter, cum illam infinitè sanctam constitueret; ergo esset infinita in ratione beneficii diuini.

39 *Replicabis 2.* Replicabis secundo: nam sequitur ex hac solutione, posse Incarnationem Patris, aut Filii cadere sub merito condigno

digno operum puræ creaturæ ; consequens est falsum, & contra communem Theologorum sententiam : ergo & tradita solutio. Probatur sequela : Incarnatio Patris, vt præmium, iuxta solutionis doctrinam, infinita non est : ergo ad meritum illi æquale, dignitas infinita non petitur; ac proinde sub condignitate meritoria operis puræ creaturæ cadere potest. Prima consequentia patet : nam præmium non infinitum, non potest in merito sibi æquali infinitam condignitatem exigere. Secunda consequentia probatur : nam merito puræ creaturæ sola condignitas infinita repugnat : ergo si Incarnatio Patris vt præmium in merito sibi æquali, & condigno, infinitam condignitatem non petit, non est vnde operi à pura creatura elicito repugnet cum Incarnatione Patris, vt præmio, in ratione meriti adæquari, esseque meritum condignum illius.

40 *Confirmatur.*

Quod amplius vrgetur : vt enim *Tom. 1. disp. 1. 2. & 3.* docuimus, sola superioritas ordinis, in linea moris non obstat, vt ab inferiori in ordine, vel ratione intensionis, vel ratione multitudinis, aut ex alijs capitibus adæquari, & superari possit ; ex quo intulimus, quod si offensa mortalis non esset infinita moraliter, posset pura creatura æqualem pro illa conferre satisfactionem : & quod si merita Christi infinitæ dignitatis non essent, posset meritum à pura creatura elicitum cum merito Christi adæquari : ergo, si Incarnatio Patris non est in ratione præmij infinita, sed tantum superioris ordinis, nempè hypostatici ; poterit opus à pura creatura elicitum, adeo crescere in morali æstimatione, vt adæquet Incarnationem Patris, vt præmium ; & consequenter poterit esse meritum condignum illius.

41 *Ad primã replicam respondetur.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens : in ratione beneficii, secundum rationem boni, quæ in beneficio importatur, concedo antecedens : secundum rationem facti, quam etiam beneficium importat, nego antecedens, & consequentiam : nam persona increata, vt humanitati vnita, nequit sub merito cadere secundum quod bona est illi, pro eo quod dicit in recto ; quia vt sic perfectionem increatam, & à creatura omnimode independentem importat, sed vt facta humanitati ; cumque non fiat secundum se, qua ratione est infinita, sed ratione vnionis cum humanitate, quæ vnio finita est ; fit consequens, quod vt præmium infinita esse non possit ; ac proinde, nec meritum Christi exhaurire.

42 *Ad secundam respondetur.*

Ad secundam replicam, nego sequelam. Ad illius probationem, distinguo antecedens : in ratione præmij formalis, concedo antecedens : in ratione præmij virtualis, nego antecedens, & consequentiam. Nam licet forma increata humanitatem sanctificans, non possit esse præmium formaliter respectu operis merentis vnionem sui cum humanitate sanctificata ; eo quod illi, secundum omne prædicatum intrinsecum, repugnat dependere ab aliqua entitate creata ; petit tamen esse præmium virtualiter actus de condigno formaliter merentis vnionem : nam eo ipso, quod opus aliquod mereatur de condigno vnionem personalitatis diuinæ cum natura creata, talis conditionis est, vt si personalitati vnitæ, secundum id, quod importat in recto, ratio præmii non repugnaret, sub eodem merito formaliter caderet, in quo consistit formam sanctificantem, secundum id, quod importat in recto, virtualiter mereri, & talem formam rationem præmii virtualiter sortiri : ac proindè solùm opus potens, quantum est de se ad merendam de condigno personalitatem diuinam, vt sanctificantem extendi, potest de condigno vnionem eius cum humanitate mereri ; & quia operi à pura creatura elicito prædicta extensio virtualis repugnat ; fit consequens, quod etiam illi repugnet esse meritum condignum vnionis personæ diuinæ cum natura creata, esto huiusmodi vnio non sit in ratione præmii formaliter infinita. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

43 *Instabis.*

Sed instabis : homo iustus merens de condigno gloriam, virtualiter de condigno meretur decretum diuinum executiuum gloriæ ; & tamen hoc decretum ; cum sit actus Deo intrinsecus, infinitæ est dignitatis ; ergo quod personalitas diuina humanitatem sanctificans infinitæ sit dignitatis, non tollit, quominus esse possit virtualiter præmium operis valoris finiti ; & consequenter, si non requiritur quod sit formaliter præmium actus merentis vnionem illius cum humanitate, poterit pura creatura condignè hanc vnionem mereri ; esto personalitas vnienda futura sit præmium virtuale mereri à pura creatura eliciti.

44 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo maiorem : meretur virtualiter decretum Dei executiuum, secundum quod per se petitur à gloria quæ est effectus illius, concedo maiorem : secundum totum, quod habet, nego maiorem ; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam personalitas diuina per se petitur ab vnione hypostatica secundum infinitam dignitatem, quam communicat ; ac proinde, prout infinite humanitatem dignificans, debet esse virtualiter præmium actus merentis vnionem, quod sine infinita dignitate meritoria talis actus nequit saluari. Decretum autem diuinum executiuum non petitur ab effectibus creatis, secundum totam dignitatem, quam habet, per se perseitate causæ : vnde non est necessarium, quod secundum infinitam dignitatem conuenientem tali decreto sit virtualiter præmium meriti condigni illorum : ideoque opus à pura creatura elicitum, quamuis finitæ sit dignitatis, & valoris meritorij finiti, potest condignè gloriam mereri formaliter, & condignè virtualiter decretum executiuum illius.

45 *Prædicta solutio deseritur.*

Hæc solutio est probabilis, & subtilem continet doctrinam. Ab illa tamen recedimus : tum propter ea, quæ *Tom. 1. disp. 2. num. 64.* quorundam Recentiorum doctrinam impugnantes docuimus. Tum etiam, quia argumenta contra illam facta difficilia sunt, & ægrè soluuntur. Ac denique nam præmium non potest, in merito exigere dignitatem aliquam non remunerandam per ipsum : ergo si Incarnatio Patris, vt præmium, petit infinitam dignitatem in merito, talis dignitas per illam remuneratur ; & consequenter exhauritur per illam, iuxta solutionis doctrinam. Quod patet exemplo decreti executiui Dei, quod non est præmium formale, sed tantum virtuale operum hominis iusti, ob rationem in solutione assignatam ; & tamen illorum dignitatem adæquat, exhauritque : ergo licet personalitas Patris naturæ creatæ vnita, non foret præmium formale, sed tantum virtuale operis à Christo eliciti ; sufficienter tale opus remuneraretur per illam : ac proinde exhauriretur, si verum est, fore illius dignitatem exhauriendam, casu in quo personalitas Patris esset illius præmium formaliter.

46

Quare, prædicta solutione omissa, aliter est respondendum argumento principali, concessa maiori, negando minorem ; ad illius probationem dicatur : Incarnationem Patris, vt præmium, adæquandam fore cum valore vnius Christi operationis intensiuè, non verò extensiuè ; ex quo tantum sequitur, intensiue ab illa exhauriendam, non autem quod extensiuè per illam exhauriretur : vnde non posset extendi ad præmium intensiuè maius, in quo illius intensiua adæquatio, & intensiua exhaustio consisterent, posset tamen ad præmium extensiuè maius extendi ; cumque gratia, & quoduis bonum creatum adiuncta Incarnationi Patris, non sint premium maius illa intensiuè, sed extensiue tantum ; fit consequens, quod vna Christi operatio, cui responderet Incarnatio Patris in præmium, posset etiam simul cum Patris Incarnatione quoduis aliud præmium mereri. Ita occurrimus huic argumento *Tom. 1. disp. 3. num. 65.*

47 *Oppones 1.*

Sed opponens primo : nam Incarnatio Patris, vt præmium, æque bona, & æquè æstimabilis foret, ac vna Christi operatio, vt in hac solutione supponimus : ergo adæquaret eius dignitatem, & valorem meritorium, non solum intensiue, sed etiam extensiuè ; & consequenter vtroque modo exhauriret vim meritoriam vnius Christi operationis.

48 *Secundo.*

Secundo : nam præmium intensiuè maius, petit in merito sui condigno æstimabilitatem intensiuè maiorem : ergo præmium maius extensiue, petit in merito sui condigno æstimabilitatem maiorem extensiuè ; ac proinde in vno actu meritorio Christi non potest condignitas reperiri ad Incarnationem Patris vt præmium, & simul ad gratiam habitualem, vel aliud donum creatum.

49 *Tertio.*

Tertio, & explicatur magis obiectio : nam Incarnatio Patris, & simul gratia habitualis sunt præmium maioris æstimationis, quam sola Incarnatio Patris, sed in vna operatione meritoria Christi non est maior æstimabilitas in ratione meriti, quam in Patris Incarnatione in ratione præmii inuenitur : ergo non potest reperiri in vna operatione Christi æqualitas meritoria cum Incarnatione Patris, & gratia habituali simul.

50 *Denique obiicies.*

Denique : nam saltim data Incarnatione Patris in præmium vnius actus meritorii Christi, non posset Incarnatio

Spiritûs Sancti tali actui, vt condigno merito respondere: ergo non habet vim meritoriam se extendentem ad omne præmium possibile; & consequenter non est condignitatis meritoriæ simpliciter infinitæ. Probatur antecedens, primo: nam vtriusque personæ Incarnatio maius quid est, quam Incarnatio vnius; sed vnius actus meritorius Christi non est quid maius in morali æstimatione, quam vnius personæ Incarnatio: ergo tantus non est, quanta est Incarnatio duarum personarum in æstimatione morali. Secundo probatur: nam in duobus actibus meritorijs Christi est maior dignitas meritoria, quam in vno Christi actu; sed duo actus meritorij Christi non excedunt. Incarnationem Patris, & Spiritus Sancti, sed solum adæquantur cum illis: ergo vnus actus Christi merito ius, solum adæquatur cum Incarnatione vnius personæ diuinæ; & consequenter per illam remuneratus, non posset ad Incarnationem alterius personæ condignè promerendam extendi.

51 *Ad primā replicam respondet.* Respondeo ad primam replicam, concesso antecedenti, negando consequentiam, Imo ex eo quod Incarnatio Patris esset infinitè bona, & infinitè æstimabilis; sequitur meritum condignum illius, fore etiam condignum cuiuscumque alterius præmij contenti in ipsa eminenter; ac proinde non fore exhauriendum extensiue ab Incarnatione Patris illi respondente in præmium. Sicut ex eo quod Deus est in se infinitè bonus, meritum, quod foret condignum diuinitatis in se, ad omne aliud extra Deum haberet condignitatem; quia omne, quod est extra Deum continetur eminenter in ipso.

52. *Ad secundam respōdetur.* Ad secundam replicam, concesso antecedenti, nego consequentiam; vt enim meritum condignum intensiuè exhaustum à præmio aliquo infinito extendi possit ad præmium, quod sit maius extensiuè, non est necessarium, quod æstimabilitas meriti sit maior extensiuè æstimabilitate præmij à quo intensiuè exhauritur; sed sufficit, quod æstimabilitas alterius præmij eminenter contineatur in æstimabilitate præmij tale meritum intensiuè exhaurientis, vt constat in exemplo *proximè* adducto.

53 *Ad tertiā.* Ad tertiam obiectionem, concedo maiorem: loquendo de excessu æstimabilitatis extensio; nego autem de excessu intensiuo; & concessa minori, nego consequentiam. Instoque in actu, qui esset meritum condignum diuinitatis in se. Hic enim actus maioris æstimationis, quam diuinitas non esset; & tamen, eo ipso, quod esset meritum condignum diuinitatis, prout est in se, ipsa, posset etiam de condigno mereri Deitatem, & quodvis donum creatum; licet in aggregato resultantem ex dono creato, & Deitate esset perfectio extensiuè maior, quam in sola Deitate. Ita *in præsenti*, meritum condignum Incarnationis Patris, posset etiam de condigno mereri gratiam habitualem, & quodvis donum creatum, quamuis in aggregato ex illius, & Incarnatione Patris, sit maior æstimabilitas extensiuè, quam in sola Patris Incarnatione.

54 *Ad quartam.* Ad quartam, nego antecedens: Ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: est quid maius extensiuè, concedo maiorem: intensiuè, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Sicut enim duæ personalitates diuinæ, non sunt aliquid intensiuè melius, quam vna, sed solum extensiuè: ita vnio duarum personalitatum ad vnam, vel duas naturas creatas, non est quid intensiuè æstimabilius, sed solùm extensiuè, quam vnio vnius tantum personæ; vnde meritum condignum vnionis vnius personalitatis diuinæ cum natura creata, potest etiam vnionem duarum personarum de condigno mereri.

55 *Ad secundam probationem.* Ad secundam antecedentis probationem, concessâ maiori de excessu æstimabilitatis extensiuo, & negata de intensiuo, & concessa minori, nego consequentiam. Cum enim in duabus Christi actionibus vna sit forma valorans, nempe, hypostasis Verbi, tota, & totaliter vtrique communicata; fit consequens, quod valor personalis, qui in illis est infinitus, idem in vtraque sit, & solum sit differentia ex parte valoris finiti desumpti ex alijs capitibus, qui ad Incarnationem merendam omninò insufficiens est. Imo potest argumentum in contrarios retorqueri. Vt enim ipsi fatentur, duæ actiones meritoriæ Christi, possunt condignè duarum personarum Incarnationem mereri; sed ex parte valoris personalis, quo solo possunt condigna merita Incarnationis constitui, nulla est differentia in vna, & duabus Christi actionibus, nec in duabus est maior personalis dignitas, quam in vna: ergo si in duplici Christi actione est condignitas sufficiens ad Incarnationem duarum ex diuinis personis merendam, etiam reperitur in vna operatione Christi sufficiens valor, vt sit meritum condignum Incarnationis Patris, & Spiritus Sancti, nec vtriusque personæ Incarnatio vnius Christi actionis condignitatem excedit.

§. IV.

Cætera argumenta diluuntur.

56 *Secund. arg.* SECVNDO principaliter arguitur: nam de ratione meriti valoris infiniti simpliciter, est, quod non sit assignabile præmium, ad quod illius condignitas non extendatur; sed est possibile præmium, ad quod non extendatur, nec possit extendi condignitas meritoria operationum Christi: ergo illa merita non sunt valoris simpliciter infiniti. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur, supponendo casum possibilem, quod Pater carnem assumeret, & à Deo postularet alicuius ægroti sanitatem, ad illamque consequendam sua merita dirigeret; & Christus, qui modo est, à Deo oppositum peteret, nempè, quod ægrotus non consequeretur sanitatem. In hoc casu, qui possibilis est, negatio sanitatis ægroti, non caderet sub condignitate petitionis Christi; aliàs mereretur condignè, quod Pater ægroti sanitatem postulans, non exaudiretur à Deo, quod impossibile est; cum vtriusque merita æqualis essent valoris: ergo est assignabile præmium, ad quod non extendatur, nec possit extendi condignitas meritoria operationum Christi.

57 *Prima solutio.* Ad hoc argumentum variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio est in casu præsupposito petitionem Christi postulantis, quod ægroto sanitas non conferretur; fore condignam negationis sanitatis, si actus, quo Christus talem negationem peteret, ratione intensionis, vel repetitionis, aut ex alia circunstantia excederet orationem alterius personæ incarnatæ oppositum postulantis; secus autem, si ex nullo capite, & ex nulla circunstantia illius orationem excederet.

58 *Hæc solutio arg. in suo robore relinquit.* Hæc tamen solutio, nec euacuat vim argumenti, nec veram doctrinam continet. Primum patet; nam de actu Christi æqualis perfectionis moralis ex omni capite, & ex omni circunstantia, cum oratione, qua Pater Incarnatus postularet sanitatem ægroti, restat argumentum soluendum, nempè, quomodo sit valoris meritorij simpliciter infiniti, si non habet condignitatem ad omne præmium possibile; sed aliquod præmium datur, ad quod illius condignitas meritoria non extenditur nec potest extendi: ergo argumentum factum tradita solutione non soluitur, sed illius difficultas integra perseuerat.

59 *Falsam continet doctrinā.* Quod autem falsam contineat doctrinam, probatur: nam sequitur ex illa, orationem Christi vincere ratione valoris finiti orationem Patris Incarnati oppositum postulantis; consequens admitti non debet: ergo nec solutio tradita. Minor patet: nam condignitas postulationis Patris prouenit ex valore personali infinito: ergo impediri non potest ab actu meritorio Christi ratione valoris finiti, ex circunstantijs actus, vel ex obiecto desumpti. Sequela verò probatur: nam postulatio Christi, & postulatio Patris conuenirent in valore infinito sumpto ex dignitate personæ; & consequenter solum discriminarentur in valore limitato sumpto ex aliis circunstantiis; sed victoria petitionis Christi contra Patrem oppositum postulantem, non posset ex eo, in quo conueniunt, adæquanturque prouenire sed solum ex eo, in quo postulatio Verbi, & petitio Patris inter se discriminantur: ergo vinceret, impediretque petitio Verbi Incarnati postulationem Patris ratione valoris finiti sumpti ex circunstantiis actus, in quo supponitur petitionem Verbi Incarnati, postulationem Patris excedere.

60 *Respond.* Respondebis, negando sequelam. Nam in oratione Patris postulantis ægroti sanitatem esset valor infinitus sumptus ex persona Patris, & valor finitus sumptus ex aliis capitibus, in quo oratio Christi præsupponitur excedens orationem Patris; victoria autem postulationis

nis Christi contra Patris petitionem orta ex valore finito, non esset respectu petitionis Patris, prout subest valori personali, sed prout subest valori finito; ac proinde postulatio Christi non vinceret ratione valoris finiti, valorem infinitum postulationis Patris.

61 *Sed contra.*

Sed contra: nam condignitas postulationis Patris orta ea valore personali, de facto impediretur à postulatione Christi; quandoquidem non consequeretur sanitatem postulatam, eo quod Christus illius negationem petijsset per actum excedentem orationem Patris in valore ax circunstantijs desumpto; at non impediretur, seu vinceretur valor personalis postulationis Patris à postulatione Verbi, ratione valoris ex persona Verbi sumpti, in quo æquales supponuntur: ergo vinceretur, seu impediretur valor personalis orationis Patris ab oratione Verbi, ratione valoris finiti ex circunstantijs desumpti in quo præsupponitur illam excedens.

62 *Secunda solutio.*

Secunda solutio est, in casu præsupposito vtriusque postulationem futuram esse condignam, vnam sanitatis ægroti postulatæ à Patre, aliam negationis sanitatis postulatæ à Filio. Nec esse aliquod inconueniens dari simul duo merita condigna obiectiuè inter se opposita; sicut sæpè dantur de facto simul duo merita congrua opposita obiectiuè inter se, vt quando duo iusti petunt à Deo res diuersas, & oppositas, ad quas in illorum petitionibus congruitas reperitur. Et sicut multoties in oppositionibus Beneficiorum contingit; sæpè numquam respectu eiusdem beneficij duo, vel plures oppositores æquè digni concurrunt; ac proinde simul dantur in illis condigna merita obiectiuè inter se opposita. Ita Cardinal. Lugo *dis. 6. sect. 1. à num. 23.* *Lugo.*

63 *Prædicta solutio reijcitur.*

Hanc tamen solutionem alij merito reijciunt: nam licet in oratione Christi detur sufficiens condignitas ad negationem sanitatis ægroti acceptam secundum se; non tamen potest habere condignitatem ad prædictam negationem in sensu composito orationis Patris sanitatem ægroti postulantis; at in hoc sensu argumentum factum procedit: ergo dicta euasione non soluitur. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur; vt enim postulatio Christi foret condigna negationis sanitatis ægroti in sensu composito orationis Patris postulantis ægroti sanitatem, necessarium erat, quod Christus mereretur condignè Patrem non exaudiri; at in oratione Christi non potest esse condignitas, vt Pater non exaudiatur. ergo non posset habere condignitatem ad negationem sanitatis ægroti, præsupposita oratione Patris sanitatem postulantis, in sensu composito illius.

64 *Minor ostenditur.*

Minor ostenditur primo: nam si Filius mereretur condignè, quod Pater non exaudiretur à Deo, etiam Pater mereretur condignè, quod Filius non exaudiretur; sed implicat hæc mutua non exauditionis condignitas, sicuti, & implicat vtrumque exaudiri, & non exaudiri simul; meritum enim de re implicante esse nequit: ergo in ratione Filij non potest esse condignitas, vt Pater postulans ægroti sanitatem non exaudiatur à Deo.

65 *Secundò probatur minor.*

Secundo probatur minor: Filium namque mereri condignè non exauditionem Patris, esset suo merito impedire, & vincere Patris meritum; sed non stat meritum Filij vincere meritum Patris; cum victoria vnius meriti præ alio ex maiori æstimabilitate prouentat; meritum autem Filij non possit excedere meritum Patris in æstimabilitate, sicut nec in valore illud excedere potest: ergo Filij meritum nequit habere condignitatem, vt Pater non exaudiatur.

66 *Vrgetur amplius.*

Quod amplius vrgetur exemplo, quo Cardinalis Lugo doctrinam traditæ solutionis confirmat. Quando namque duo oppositores æquè digni ad aliquod Beneficium concurrunt, in nullo est condignitas, vt alteri Beneficium negetur: ergo pariter cum duo merita æqualis dignitatis referuntur, vel diriguntur ad præmia incompatibilia, in nullo esse potest condignitas, vt alterum reijciatur, illique præmium negetur. Sed in casu præsupposito interueniunt duo merita æqualia relata ad præmia incompatibilia: ergo nec in merito Patris est condignitas, vt Filius non exaudiatur, illiusque meritum reijciatur, nec in merito Filij condignitas esse potest, vt non exaudiatur Pater. Antecedens, in quo est difficultas, probatur; quod enim potest sine iniuria oppositoris non fieri, non cadit sub illius condignitate; sed posset in dicto casu, sine vnius oppositoris iniuria, alteri sibi æquali Beneficium concedi, cum vterque æqualis dignitatis supponatur: ergo quod huic negaretur non cadebat sub alterius dignitate, sed ex superioris gratia pendebat.

67 *Oppones.*

Si opponas qui dignus est beneficij, non amittit dignitatem, ex eo quod oppositor æquè dignus ad idem beneficium concurrat; alias beneficium ipsi in tali concursu collatum conferretur indigno; sed, vt supponitur, ex se erat beneficio dignus, altero non concurrente: ergo dignus etiam perseuerat in concursu alterius, illi in dignitate æqualis. Sed non potest in concursu æquè digni, esse dignus beneficio, quin etiam dignus sit, vt alteri beneficium negetur; cum non possit ipsi dari, & alteri non negari: ergo est dignus, vt alteri sibi æquali beneficium negetur; & consequenter datur simul duo digni dignitatibus oppositis obiectiuè in ordine ad idem præmium.

68 *Respondetur.*

Respondeo, concessa maiori, & minori distinguendo consequens: perseuerat dignus beneficio accepto secundum se, & vt collocato sine concursu dignioris, vel æquè digni, concedo consequentia; beneficio, vt conferendo in concursu alterius oppositoris, vel æqualis, vel maioris dignitatis, nego consequentiam: Itaque beneficium considerari potest dupliciter. primo, vt conferendum sinè concursu æquè digni: secundo, vt in hoc concursu conferendum, & sub hoc secundo statu maioris æstimationis est, quam sub primo; pluris enim æstimari debet actio conferendi beneficium oppositori digno in concursu alterius oppositoris ipsi æqualis in dignitate, quam sine tali concursu; cum conferens beneficium minus liber sit in illius collatione, quando nullus oppositor æqualis dignitatis concurrit, quam cum concurrit aliquis æqualis dignitatis cum illo; in primo enim casu tenetur ex iustitia oppositori digno beneficium conferre; secus autem in secundo, cum possit sine illius iniuria alteri æquè digno beneficium dare. Dicimus ergo, oppositorem dignum habere condignitatem ad beneficium acceptum secundum se, & vt conferendum sine concursu æquè digni, vel dignioris; in conspectu verò dignioris, esse positiuè indignum, & in conspectu æquè digni esse indignum negatiuè, hoc est, non habentem ius, vt illi ex iustitia beneficium debeatur; cum possit ei sine iniustitia negari, alteri æquè digno beneficium conferendo.

69 *Traditur vera solutio.*

Vnde, his omissis, vera solutio est, quam tradit Cippullus *in hac quæst. art. 3. dub. 10.* nimirum, negationem sanitatis ægroti considerari posse dupliciter, scilicet, secundum se, & supposita oratione Patris, vel alterius personæ incarnatæ postulantis ægroto salutem: primo modo inspecta cadit sub condignitate meritorum Christi; secus verò secundo modo sumpta, eo quod, vt postulatio Verbi esset condigna negationis sanitatis, supposita oratione Patris sanitatem postulantis, opus erat, vt esset condigna, quod Pater sanitatem petens non exaudiretur à Deo, quæ condignitas orationi Christi nequit competere; ad hoc enim necessarium erat, quod valor orationis Christi maior esset valore orationis Patris, quandoquidem impediret efficaciam illius, & contra illam præualeret. Iuxta quam doctrinam ad argumentum factum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Negatio enim sanitatis ægroti, non est præmium possibile, supposita oratione Patris petentis eius sanitatem: ac proinde ea eo quod prædicta negatio in tali suppositione sub condignitate valoris operum Christi non cadat, non sequitur, Christi merita non extendi ad omne præmium possibile.

70 *Obijcies.*

Sed dices, posset Deus in prædicto casu non exaudire orationem Patris incarnati petentis sanitatem ægroti, & sanitatem à Patre postulatam non dare: ergo negatio exauditionis, & sanitatis à Patre postulatæ est possibilis; & consequenter si talis negatio non cadit sub condignitate meritorum Christi, aliquod præmium possibile non comprehenditur sub illorum condignitate; ex quo vlterius sequitur, non esse valoris meritorij simpliciter infiniti; quandoquidem est dabile præmium, ad quod illorum condignitas non extendatur, nec possit.

71 *Respond.*

Respondeo, prætermisso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam, quæ subinfertur. Nam licet demus, posse Deum in prædicto casu non conferre ægroto sanitatem, & non exaudire Patris Incarnati orationem sanitatem postulantis, & ad illam consequendam

ſuæ merita dirigentis, cuius veritatem *Diſp. ſeq.* examinabimus; non tamen poteſt orationem Patris non exaudire, ſanitatemque negare intuitu meritorum Verbi oppoſitum poſtulantis, & motus ab illis; eo quod in meritis Verbi Incarnati non reperitur condignitas, imo nec congruitas ad negationem illam in tali ſuppoſitione. Ex quo tantum ſequitur, negationem exauditionis Patris Incarnati eſſe poſſibilem acceptam in eſſe rei: non autem ſequitur, eſſe poſſibilem in ratione præmii formaliter: & vt infinitas valoris operationum Christi ſaluetur, ſufficit, quod vis illarum meritoria extendatur ad omne præmium poſſibile in ratione præmii formaliter, licet non comprehendatur ſub illa, quod non poteſt rationem præmii obtinere; & conſequenter non eſt in ratione præmii poſſibile, quamuis ſit poſſibile in eſſe rei.

72 *Replicabis 1.* Sed instabis primo: nam ſequitur ex hac ſolutione, valorem operationum Christi, non eſſe moraliter infinitum; conſequens aduerſatur noſtræ concluſioni: ergo non poteſt cum illius veritate ſolutio data ſubſiſtere. Probatur ſequela: nam infinitum in aliquo genere, à nullo impediri poteſt; ſed in caſu præſuppoſito, valor operationum Christi ab oratione Patris impeditur; quandoquidam, illa ſuppoſita, negatio ſanitatis ſub illius efficacia non cadit, quæ ſecundum ſe ſub illa continebatur: ergo infinitus non eſt.

73 *Replicabis 2.* Replicabis ſecundo: quidquid poteſt cadere ſub oratione, poteſt cadere ſub merito; & conſequenter eſt in ratione præmii poſſibile; ſed quod Pater poſtulans ſanitatem ægroti non exaudiatur à Deo, poteſt cadere ſub oratione Christi: ergo etiam ſub merito illius; & conſequenter eſt poſſibile, non ſolum in eſſe rei, ſed etiam in eſſe præmii. Minor probatur dupliciter: primo: nam de facto ſupponimus, Christum petentem negationem ſanitatis poſtulatæ à Patre: ergo orat, & petit Christus, vt Pater ſanitatem poſtulans non exaudiatur à Deo. Secundò probatur: nam quod Deus poteſt facere, poteſt Christus ab ipſo poſtulare; ſed Deus poteſt non exaudire Patrem petentem ſanitatem ægroti, negando ſanitatem poſtulatam: ergo poteſt Christus petere, vt Pater, non exaudiatur; & conſequenter non exauditio Patris poſtulantis poteſt cadere ſub oratione.

74 *Replicabis 3.* Denique replicabis, vel Pater, tunc caſus poſtulans ſanitatem ægroti, Filio oppoſitum poſtulante, eſt dignus, vt exaudiatur à Deo; vel non: ſi primum, etiam Filius petens negationem ſanitatis ægroti, merebitur de condigno exaudiri; cum non ſit maior ratio vnius, quam alterius, quoad condignitatem meriti, in qua ſupponuntur æquales: ſi ſecundum dicatur; nequit Pater ſua oratione impedire condignitatem orationis Filii; ſola enim condignitas petitionis Patris poſtulantis ſanitatem, poteſt impedire condignitatem orationis Filii.

75 *Ad 1. replicam reſpond.* Reſpondeo ad primam replicam, negando ſequelam. Ad illius probationem, diſtinguo maiorem: à nullo finito, ſibique inferiori, concedo maiorem: ab infinito, & æquali, nego maiorem; & conceſſa minori, nego conſequentiam. Itaque infinitum per eſſentiam à nullo impediri poteſt, quia aliud infinitum illi æquale repugnat, quod ſi per impoſſibile eſſent duo Dij æqualis infinitatis, & poteſtatis, vnus poſſet alterum impedire, & è contra, & ex hoc inconuenienti inter alia, probatur repugnantia multiplicitatis Deorum: quia ergo infinitum per communicationem, quale eſt meritum Christi, aliud infinitum ſibi æquale non excludit; conſequens fit, quod ab illo poſſit impediri, quin hoc illius obſtet infinitati, ſicut obſtaret, ſi ab aliquo finito impediretur, vel impediri poſſet.

76 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, prætermiſſa maiori, nego minorem. Ad primam probationem diſtinguo antecedens: cum cognitione poſtulationis Patris, nego antecedens: ſine tali cognitione, transeat antecedens, & nego conſequentiam. Vt enim Filius petens negationem ſanitatis, ex conſequenti peteret Patrem non exaudiri, neceſſarium erat, quod negationem ſanitatis peteret cum notitia petitionis oppoſitæ Patris; Filius autem cum tali notitia non poteſt petere prædictam negationem; eſſet enim imprudens petitio: & ideo, quamuis ſupponatur petens negationem ſanitatis ægroti, non ſupponitur petens, quod Pater non exaudiatur. Ad ſecundam probationem minoris, nego maiorem. Poteſt enim Deus aliquid facere, quod non poteſt Christus mereri, vt conſtat ex dictis; eſſet autem imprudentia petere id, ad quod oratio non poſſet efficaciam habere; ideoque non omne, quod Deus facere poteſt, Christus poteſt poſtulare, cui imprudens petitio repugnat.

77 *Ad tert.* Ad tertiam obiectionem dicatur: Patrem fore dignum, vt exaudiretur à Deo, non poſtulante oppoſitum Filio, & Filium fore dignum, vt exaudiretur, Patre oppoſitum non poſtulante; ſi autem vtriuſque petitio intercedat cum oppoſitione in re poſtulata, vtrumque habere condignitatem ad rem petitam acceptam ſecundum ſe, & neutrum illam habere in ſenſu compoſito petitionis oppoſitæ alterius, & impedimentum prouenit ex condignitate infinita petitionis vtriuſque.

78 *Contra hucuſque dicta obiicies.* Sed contrà dicta in noſtra reſolutione obſtat grauiter doctrina à Nobis tradita *Tomo primo Diſput. ſecunda* §.8. vbi docuimus, poſſe purum hominem merito condigno mereri gratiam ſanctificantem homini in peccato mortali exiſtenti. Ex qua doctrina tale argumentum conſurgit contra noſtram reſolutionem. Poteſt meritum Verbi Incarnati, contra infinitum Patris meritum præualere: ergo ex eo quod oratio Patris poſtulantis ſanitatem ægroti ſit dignitatis meritoriæ infinitæ, non ſequitur, non poſſe Filium negationem ſanitatis à Patre poſtulatæ de condigno mereri. Conſequentia patet ex dictis; nam iſtius meriti poſſibilitatem negauimus, quia contra infinitam dignitatem meritoriam orationis Patris, non poteſt Filij meritum præualere. Antecedens autem probatur: poteſt meritum finitum præualere contra infinitum demeritum: ergo à fortiori poterit meritum Filij infinitum præualere contra meritum Patris, quamuis infinitum ſit. Conſequentia videtur bona; minor enim eſt actiuitatis proportio finiti contra infinitum, quam vnius infiniti contra aliud infinitum; ergo ſi poteſt meritum dignitatis infinitæ, præualere contra demeritum infinitæ indignitatis; poterit à fortiori vnum meritum infinitum præualere contra aliud.

79 *Antecedens probatur.* Antecedens autem probatur: nam in doctrina præſuppoſita, opus à pura creatura elicitum poteſt condignè mereri collationem gratiæ iuſtificantis homini in peccato mortali exiſtenti; ſed hoc non poteſt contingere ſine eo, quod meritum finitum præualeat contra infinitum demeritum: ergo poteſt meritum finitum, contra infinitum demeritum præualere. Maior cum conſequentia tenet. Minor autem probatur: homo exiſtens in peccato mortali meretur ratione peccati, non eſſe gratiæ iuſtificantis, & quod ipſi talis gratia non conferatur à Deo, quod demeritum eſt infinitum, vt *Tomo primo Diſput. prima*, verius cenſuimus: ergo opus à pura creatura elicitum, quod in ratione meriti, finitæ dignitatis eſt, non poteſt tali homini condignè mereri collationem gratiæ iuſtificantis, ſinè eo quod meritum finitum contra demeritum infinitum præualeat. Probatur conſequentia: vt enim in noſtra reſolutione docuimus, oratio Verbi præualeret contra orationem Patris, ſi meretur condignè negationem ſanitatis, oratione Patris promeritæ: ergo opus merens collationem gratiæ iuſtificantis, cuius negationem condignè meretur peccatum, præualet contra peccatum; & conſequenter non poteſt opus à pura creatura elicitum mereri de condigno gratiam iuſtificantem homini in peccato mortali exiſtenti, quin meritum finitum contra demeritum infinitum præualeat.

80 *Reſpondetur.* Reſpondentur, negando antecedens. Ad probationem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam. Ad illius probationem, diſtinguo antecedens: quando vtrumque actiuum eſt, concedo antecedens: quando extremum infinitum, non actiuè, ſed paſſiuè ſe habet, nego antecedens, & conſequentiam. Peccatum enim, licet infinitæ ſit grauitatis, & etiam in ratione demeriti; eius tamen concurſus in pœnam, non actiuus, ſed paſſiuus eſt; non enim inducit in Deo obligationem puniendi peccatorem; etſi ratione illius Deus poſſit peccatorem punire. Ideoque poteſt Deus per meritum puræ creaturæ, pacto præcedente, obligari ad conferendam gratiam homini in peccato mortali exiſtenti, dignoque ratione peccati, vt Deus gratiam ipſi non conferat: hoc enim non fit pugnando cum actiuitate peccati, ſed cum paſſiua indignitate illius; & licet agens finitæ actiuitatis, non poſſit contra infinitè actiuum præualere; contra infinitum autem, quod actiuum non eſt, præualere optimè poteſt. In caſu autem noſtræ diſputationis, in vtroque extre-

mo

mo est infinitas æqualis, & vtrumque actiuum est; meritum enim inducit in præmiante obligationem præmiandi; & ideò non potest vnum meritum ex istis contrà aliud meritum præualere; vtrumque enim æquale supponitur, & inter duo actiua æqualis actiuitatis non potest dari proportio, vt vnum alterum vincat, & contra illud præualeat.

Tacitæ obiectioni occurritur.

Nec obstat, vt tacitæ obiectioni occurramus, peccatum actiuè inducere in Deo, etsi non obligationem; benè tamen ius peccatorem puniendi negatione gratiæ habitualis. Hoc enim ius non tollitur per meritum puræ creaturæ; sed Deus paciscens cum puro homine conferre peccatori gratiam sub conditione operis à puro homine eliciti, cedit iura, quod habet peccatorem puniendi, & hac cessione supposita, opus à pura creatura elicitum, meretur gratiam iustificantem homini in peccato mortali existenti, quin tale meritum vincat actiuitatem peccati, aut præualeat contra illam. Nec ob hoc ab opere puræ creaturæ tollitur condignitas meritoria respectu prædictæ gratiæ sicut opera iustorum non cadunt à condignitate meritoria gloriæ; ex eo quod ad illorum condignitatem necessaria sit diuina gloriæ promissio, in qua includitur cessio iuris, quod Deus habet ad illa opera alijs titulis petenda.

Alteri obiectioni occurritur.

81 *Vltimo argum.*

Denique arguitur, ex maiori sanctitate personæ non crescit dignitas in opere meritorio: ergo ex infinita dignitate, vel sanctitate personæ non consurgit in actu meritorio condignitas infinita; ac proinde ex infinita sanctitate personæ Christi merentis, perperam intulimus infinitatem valoris meritorii in eius operationibus. Antecedens, in quo est difficultas, ostenditur primo: maior vilitas, aut indignitas orta ex peccato habituali præcedenti, non dat peccato actuali maiorem grauitatem demeritoriam: ergo maior dignitas, aut sanctitas personæ merentis non auget in opere meritorio valorem.

Antecedens probatur 1.

82 *Secunda prob. antecedens.*

Secundò probatur antecedens: nam maior amicitia cum Rege non dat operi, ex se æquali, maiorem valorem meritorium apud ipsum: ergo pariter maior amicitia cum Deo non auget valorem meriti; & consequenter maior sanctitas operantis, quæ idem est cum amicitia diuina, non auget valorem meriti.

83 *Tertio.*

Tertiò probatur: nam ex maiori sanctitate, aut dignitate personæ non crescit dignitas laudis in opere; non enim dignus maiori laude censetur, qui sanctior, & iustior est, si æquè intensè Deum diligat, ac alius, qui minoris est sanctitatis, nec Comes Regem liberans à morte, maiorem laudem mereretur, quam plebeius Regem ab eodem periculo eripiens: ergo pariter ex maiori dignitate, vel sanctitate personæ non augetur valor meriti.

84 *Denique.*

Denique idem antecedens probatur: nam ex maiori sanctitate accidentali præstita à gratia sanctificante non crescit dignitas, aut valor meritorius in opere, si cætera paria sint: ergo pariter ex maiori sanctitate substantiali dignitas meritoria non crescit; ac proinde, quamuis sanctitas substantialis personæ Christi operantis sit infinita simpliciter, non ideò illius operationes erunt infiniti valoris, infinitæque dignitatis.

85 *Respondetur.*

Respondeo; distinguendo antecedens: si maior sanctitas, vel dignitas personæ operantis materialiter se habeat comparatiuè ad actum, concedo antecedens: si formaliter comparetur cum illo, nego antecedens; & sub eadem distinctione primi consequentis, nego secundam consequentiam. Nam infinita dignitas personæ Christi operantis, formaliter comparatur ad proprias operationes; & ideò ex illa, & ratione illius, sunt valoris meritorii infiniti. Contra quam distinctionem non obstant prima, & secunda antecedentis probatio; malitia namque habitualis præcedens in peccatore, omnino materialiter comparatur cum peccato actuali de nouo ab illo commisso; ideòque illius vim demeritoriam non auget. Sicut enim malitia habitualis non præexigitur in subiecto peccante ad indignitatem peccati actualis, sed de se, & ratione sui illam habet: ita maior malitia habitualis præcedens, cum peccato subsequenti materialiter comparatur. Et ratio à priori est: nam malitia habitualis præcedens in peccatore, nullatenus influit in peccatum de nouo à peccatore commissum, ideoque illud non informat; & consequenter non auget grauitatem demeritoriam peccati de nouo commissi.

Ad 1. & 2. probationem respondetur.

86

Amicitia etiam cum Rege non exigitur ad merendum apud ipsum; ideoque maior amicitia cum Rege non auget valorem meriti, sed materialiter comparatur cum illo. Et ratio est eadem, nempè, quia amicitia cum Rege non influit in actum, quo aliquis apud Regem meretur: ac per consequens talem actum non informat, quod necessarium erat, vt illius valorem meritorium apud Regem augeret.

Amicitia cum Rege materialiter se habet ad meritum.

87 *Alia ratio discriminis.*

Possumus etiam aliam rationem discriminis assignare, nempè, quod meritum vassalli apud Regem fundatur in vtilitate, quæ ex illius opere accrescit reipublicæ, & quia ex maiori amicitia cum Rege, non crescat reipublicæ vtilitas; fit, quod nec valor meritorius in opere augeatur. Meritum autem hominis apud Deum fundatur in ratione obsequij ipsi facti; & quia gratius est Deo obsequium à magis amico, & magis sancto ipsi factum; fit, quod etiam sit maius meritum, quamuis in alijs omnimoda æqualitas bonitatis operis supponatur.

88 *Ad tertiã.*

Ad tertiam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam laudabilitas fundatur adæquatè supra operis bonitatem; & quia ex maiori sanctitate personæ non crescit moralis bonitas operis; consequens fit, quod ex illa non augeatur laudabilitas. Meritum autem, etsi operis bonitatem supponat; non tamen fundatur adæquatè in illa, sed etiam in sanctitate personæ operantis; & ideò, sanctitate crescente, etsi moralis bonitas operationis non crescat, valor meritorius augetur. Quod si rationem huius discriminis petas, ea est: nam iuxta D. Thomam 1. 2. quæst. 21. art. 2. *Nihil aliud est laudari, vel culpari, quam imputari alicui malitiam, vel bonitatem sui actus.* Et *in eadem quæst. art. 3. ad finem corporis* hæc habet: *Actus bonus, vel malus habet rationem laudabilis, vel culpabilis, secundum quod est in potestate voluntatis; rationem verò meriti, & demeriti apud Deum, secundum retributionem iustitiæ ad alterum.* Verba sunt D. Thom. Ex quibus infertur opera nostra habere rationem meriti apud Deum, secundum retributionem iustitiæ ad ipsum; & hoc quatenus in eius obsequium fiunt; & quia obsequium Deo à magis amico factum, gratius est ipsi; fit, quod crescat in ratione meriti, quamuis bonitas sit æqualis; non autem in ratione laudabilis; eo quod laudabilitas non consequitur ad bonitatem operis, vt alteri obsequiosam, & gratam, sed prout est in potestate voluntatis; alias laudari non esset solum imputari alicui sui actus bonitatem; cum laus operis bonitatem excederet, cuius contrarium docet Angelicus Doctor *art. 2.* relato.

D. Th.

89 *Ad vltimam.*

Ad vltimam probationem variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ, quorum placita fusè examinauimus *Tom. 1. Disp. 3. à num. 67.* quibus prætermissis solutio, quæ mihi semper probabilior est visa, est, quam tradunt Medina *1. 2. quæst. 114. art. 5. dub. vlt.* & Zumel *in eadem quæst. art. 2. disp. 3.* plures alios referentes. Potestque ad formam reduci, distinguendo antecedens: ex maiori sanctitate accidentali formaliter comparata cum actu, nego antecedens: materialiter ad illum se habente, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam sanctitas substantialis infinita Christi Domini formaliter comparatur ad omnem actum ab humanitate elicitum; & ideò omni actui libero procedenti ab humanitate dignitatem meritoriam infinitam communicat. Non sic gratia accidentalis, secundum omnem gradum suæ intensionis; sed quandoque formaliter, & quandoque materialiter comparatur cum actu, illius excessus gradualis: primum, si secundum omnem intensionem gradualem influat in operationem: secundum autem, si quamuis intensior sit, non tamen influat in operationem secundum intensionis excessum: sicut enim in influendo effectiuè omnes illius gradus in primo casu formaliter exercentur: ita ad formandum, & valorandum actum, formaliter comparantur; si verò quamuis gratia intensa sit, non influat nisi remissè, tunc gradualis excessus in influxu effectiuo non exercetur formaliter: ità ad formandum, & valorandum actum materialiter se habet; & ideò non præstat illi maiorem dignitatem, nec eius valorem meritorium auget.

Medin.

Zumel.

90 *Ratio differentiæ.*

Et ratio assignatæ differentiæ est: nam iuxta commune axioma, *habitibus vtimur, cum volumus*; vnde habitus subordinantur voluntati nostræ quoad vsum; ac proinde si voluntas habitu intensiori vt octo non vtatur, nisi secundum intensionem, vt quatuor, cæteri gradus de materiali se habent per comparationem ad actum,

sicut

sicut quando voluntas habitum omninò otiosum relinquit nullatenus illo vtendo, tota entitas habitus gratiæ materialiter se habet ad dandum valorem actui: vnde si voluntas in actum vndequaque naturalem prorumpat; quia non vtitur habitu gratiæ, talis actus nullatenus meritorius euadit. Non sic in substantia Verbi contingit: nam licet ex libertate voluntatis dependeat, quod ad actum applicetur, semel tamen voluntate operante non potest substantia Verbi non concurrere ad operationem, nec subest libertati voluntatis, quod secundum partem tantùm dignitas substantiæ operationi applicetur, sed necessario adæquatè applicatur, & secundum totam dignitatem, quam habet; ideoque omnem actum ab humanitate elicitum infinitè dignificat; & infinitè meritorium constituit. Quæ contra istam solutionem militant, loco vbi *proximè* opposuimus, & diluimus, ibi etiam §. 6. *& sequentibus*, formam, per quam operationes Christi valorantur explicuimus: videantur ibi tradita, ne eadem repetamus.

§. V.

Infinitas operationum Christi in ratione meriti defenditur.

91 *Secunda conclusio.*

SECVNDA CONCLVSIO. *Operationes Christi non solum fuerunt infinitæ dignitatis, sed etiam meriti infiniti simpliciter.* Ita Auctores quartæ sententiæ. Et ostenditur primo, ex Clemente Sexto in Extrauag. *Vnigenitus de pœnitentiis, & remissionibus*, verbis superius relatis, quibus Pontifex merita Christi appellat absolutè infinita; sed verba Pontificis sunt in sensu formali accipienda, nisi ea tali acceptione aliquod absurdum, vel inconueniens sequatur, quod in præsenti non accidit: ergo iuxta Clementem operationes Christi fuerunt infinitæ formaliter, non solum in ratione valoris, sed etiam in ratione meriti.

92 *Secundo probatur.*

Secundo probatur; vt enim conclusione præcedenti monstrauimus, & tertia sententia admittit; opera Christi Domini fuere infiniti valoris; & consequenter infinitæ condignitatis: ergo fuerunt meriti infinitè condigni. Patet hæc consequentia: nam per valorem, & condignitatem meritum constituitur in ratione condigni: ergo, si fuerunt operationes Christi infinitæ dignitatis, fuerunt meriti infinitè condigni; & consequenter fuerunt infiniti meriti. Patet hæc secunda consequentia: nam ratio condigni est differentia contractiua meriti; cum meritum diuidatur in condignum, & congruum: ergo meritum infinitum in ratione condigni, est infinitum in ratione meriti.

93 *Respondebis.*

Respondebis; meritum; cum sit abstractum huius concreti *merens*, non dicere solum valorem, aut solam condignitatem, sed insuper applicationem, aut directionem ad præmium, & ius actuale ad illud supra applicationem, & valorem fundatum; licet autem valor operationum Christi fuerit infinitus, applicatio ad præmium infinita non fuit, quia non fuit ex intentione Christi ad præmium infinitum applicata, nec ius actuale ad præmium fuit infinitum; non enim fundauerunt ius ad infinitum præmium; & ideò, quamuis fuerint infiniti valoris, non fuerunt infiniti meriti.

94 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam merito Christi Domini respondet præmium infinitum: ergo licet requiratur ad meritum infinitum ius ad infinitum præmium; non ideò operationes Christi non fuere infiniti meriti. Antecedens probatur; præmium operationum Christi fuit remissio peccati mortalis; sed remissio peccati mortalis est in ratione præmij infinita; ergo merito Christi respondet præmium infinitum. Minor probatur: tanti æstimatur remissio offensæ mortalis, quanti odio habetur offensa; sed offensa peccati mortalis, cum infinita simpliciter in ratione offensæ sit, odio habetur infinitè: ergo remissio illius infinitè æstimatur; & consequenter est in ratione præmij infinita.

95 *Secundo.*

Contra secundo: nam ad rationem meriti infiniti non est necessarium ius ad infinitum præmium, quod illi de facto respondeat: ergo esto operationes Christi non dederint Christo ius ad infinitum præmium, fuerunt infiniti meriti. Antecedens, in quo est difficultas, ostenditur primo: sicut enim meritum importat ius ad præmium, ita sanctitas importat ius ad gloriam per modum hæreditatis; sed vt sanctitas sit infinita in ratione sanctitatis, non est necessarium ius actuale ad hæreditatem actu infinitam: etenim humanitas Christi infinitè sancta fuit per gratiam substantialem vnionis; & tamen non habuit ius actuale ad hæreditatem actu infinitam, cum nec beatitudo essentialis, nec beatitudo accidentalis in Christo fuerint de facto infinitæ: ergo pariter ad meritum actu infinitum, ius ad præmium actu infinitum necessarium non est.

Antecedens probat. 1.

96 *Secundo.*

Secundo probatur: ad meritum infinitum in ratione meriti sufficit ius infinitum; sed stat infinitas iuris absque præmio actu infinito: ergo ad meritum actu infinitum in ratione meriti, ius ad præmium actu infinitum non petitur. Minor probatur: stat infinitas iuris hæreditarij absque actuali hæreditatis infinitudine, vt constat in humanitate Christi, cui ratione gratiæ substantialis conuenit ius hæreditarium infinitum; alias ratione illius infinitè sancta non esset; & tamen hæreditas humanitati Christi concessa, actu infinita non fuit: ergo pariter stare poterit infinitas iuris meritorij, absque infinitudine præmij actualis. Tertio probatur: non enim minus corelatiuè dicuntur actio; & terminus actionis, quam præmium, & meritum; sed hoc non obstante, stat actionis infinitas absque infinitudine termini, vt constat in actione, qua Deus agit ad extra, quæ in ratione actionis est infinita, & tamen terminus per actionem Dei productus, actu infinitus non est: ergo pariter stabit meritum actu infinitum, etsi præmium illi de facto respondens actu infinitum non sit.

Tertio prob.

97 *Rejicitur 3. solutio; Falsitas consequentis ostenditur 1.*

Tertio tradita solutio reijcitur: sequitur namque ex illa nullum dari meritum in ratione meriti, præmium excedens: consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis constat primo: in Christo, cuius satisfactio superabundans fuit, in omnium PP. sententia; & consequenter excedens in ratione satisfactionis omnium hominum peccata; eadem autem ratio est de merito in ratione meriti, ac de satisfactione in ratione satisfactionis: ergo datur meritum in ratione meriti præmium excedens. Secundo: nam datur meritum, quod in ratione meriti superatur à præmio, vt constat in merito congruo, quod in ratione meriti cum præmio non adæquatur: ergo è contra dari potest meritum in ratione meriti præmium excedens.

Secundo.

98 *Sequela prob.*

Sequela probatur: quia namque meritum dicitur per correlationem ad præmium inferunt contrarij Auctores, non stare meritum actu infinitum absque præmio infinito: ergo quia sentiunt meritum, & præmium debere inter se adæquari; ac per consequens non erit dabile meritum in ratione meriti præmium sibi correspondens excedens. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; prima verò in hunc modum probatur: nam si meritum in ratione meriti non petit non excedere præmium: ergo nec petit non excedere infinitè; nam eadem est ratio quoad hoc, excessus, & infiniti excessus: eo autem ipso, quod meritum infinitè excedat præmium, erit meritum infinitum in ratione meriti, & præmium erit finitum; ac proinde vt ex correlatione inter meritum, & præmium rectè colligant cum præmio finito in actu non stare infinitatem meriti, fateri tenentur meritum in ratione meriti non posse excedere præmium.

99 *Vnica obiectio contra conclusionem.*

Contra istam conclusionem vnica superest obiectio; non enim stat meritum actu infinitum, nisi ei respondeat præmium infinitum actu; sed merito Christi Domini non respondet præmium aliquod actu infinitum: ergo in ratione meriti infinitum non fuit. Maior ostenditur primo: nam meritum dicitur correlatiuè ad præmium: ergo meritum infinitum correlatiuè ad præmium infinitum. Secundo: nam meritum non consistit in sola condignitate; cum actiones Christi fuerint de se condignæ remissionis peccati Angelorum, & hominum damnatorum; & tamen non fuere merita illius, sed insuper addit applicationem à merente factam, ad præmium, & promissionem ex parte præmiantis: ergo meritum, in ratione meriti infinitum, applicationem ad infinitum præmium exposcit, & illius promissionem: ac proinde absque infinito præmio meritum infinitum non stabit. Tertio: nam meritum supra condignitatem addit ius, quo merenti facit debitum præmium

Maior probatur primo.

Secundo.

Tertio.

ergo

ergo meritum infinitum stare nequit absque iure actuali ad præmium infinitum.

100 Quarto. Quarto : quia namque condignitas meritoria dicitur per comparationem ad præmium, non stat condignitas infinita absque præmio aliqua ratione infinito : vnde infinitatem valoris operationum Christi explicamus per ordinem ad præmium syncathegorematicè infinitum : sed etiam ius actuale dicitur per comparationem ad præmium : ergo non stat ius actuale infinitum absque præmio aliqua ratione infinito; at hæc infinitas non potest esse infinitas in potentia; cum ius actuale reddat actu debitum, & non in potentia præmium : ergo debet esse infinitas actualis : ac proinde sine præmio actu infinito meritum infinitum non stabit. Denique (Vltimo.) nam meritum est, quo actu quispiam meretur, non quo potest mereri : ergo meritum in ratione meriti infinitum, est quo quis constituitur actu merens infinitè; sed actu infinitè merens non stat sine præmio actu infinito : ergo meritum infinitum in ratione meriti sine præmio actu infinito subsistere nequit.

§. VI.

Examinantur varij modi dicendi.

101 Prima solutio. HVIC argumento variè occurrunt Authores nostræ sententiæ. Prima solutio est quorundam, quos sine nomine refert Vincentius *Relectione de gratia Christi, quæst. 5. fol. Mihi* 444. Qui Authores, concessa maiori, negat minorem : nam de facto suis meritis præmium infinitum Christus obtinuit, scilicet, suam resurrectionem, quæ beneficium fuit infinitum simpliciter, quatenus in illa fuit diuinum Verbum toti humanitati reunitum; sicut autem vnio humanitatis ad Verbum beneficium infinitum fuit, ita reunio Verbi ad totam humanitatem in resurrectione facta, debet infinitum beneficium censeri. Quam solutionem reijcit Vincentius primo (Reijcit Vincentius primo.) : quia ex illa sequitur per solam Christi resurrectionem fuisse ipsius meritum plenè, & exactè præmiatum; consequens est falsissimum, parumque in fide securum, ex illo namque infertur, gratiam, & gloriam, quæ vniuersis confertur hominibus, præmium meritorum Christi non fuisse, contra Tridentinum *Sess. 6. cap 7.* ergo amplectenda non est. Patet sequela : nam dato infinito præmio, meritum infinitum adæquatè præmiatur : ac per consequens quidquid additur ad illud, ex liberalitate, & non intuitu meritorum confertur; at Resurrectio Christi foret in ratione præmij infinita : ergo si Christi operationes suam Resurrectionem meruerunt, ad æqualitatem fuerunt remuneratæ per illam : ac proinde gratia, & gloria à Deo hominibus concessæ præmium meritorum Christi non fuerunt, sed effectus solius liberalitatis.

102 Vincentij obiectio nõ vrget. Primo. Hæc tamen obiectio non vrget : ad illam namque responderi potest primo, negando sequelam : nam, estò infinitum præmium esset, non inde fieret, vt gratia, & gloria à Deo hominibus concessæ, etiam rationem præmij meritorum Christi non obtinerent, vt constat ex dict. s *supra §. 3. nu 46. & sequentibus.*

Secundo. Secundo responderi potest, distinguendo consequens : omnia Christi merita, nego sequelam : aliquod Christi meritum, transeat consequens : & sub eadem distinctione minoris, negando consequentiam : nam estò admitteremus vnum Christi meritum sua Resurrectione collatam in præmium adæquatè exhauriri : ac proinde tali merito aliud præmium correspondere non posse, non colligitur ex inde gratiam, & gloriam hominum, effectum meritorum Christi non fuisse, sed tantùm illius actionis, cuius intuitu fuit Resurrectio facta, licet autem sit de fide, Christum hominibus gratiam, & gloriam meruisse; non tamen de fide est ea omnibus actionibus meritorijs promeruisse.

103 Solutio Nazarij. Mitto solutionem Nazarij *supra q. 2 art. 11 controu. vnic. q. 8.* ad argumenta contra vltimam conclusionem, vbi obiectioni factæ respondet, negando sequelam; & rationem reddit : quia in resurrectione Christi, & est vnio animæ ad corpus, & vnio humanitatis ad Verbum : prima in ratione præmij finita, & per se à meritis Christi intenta : secunda autem, etsi infinitè æstimabilis sit, & foret in ratione præmij merito Christi adæquata : si primario intendatur, de facto præmium adæquatum meritorum Christi non fuit, quia ad illam per se primo non fuerunt merita Christi ordinata, sed ex consequenti, & veluti secundario, & in radice : vnio enim humanitatis ad Verbum, supposita illius assumptione irreuocabili, consequuta fuit, posita per Resurrectionem vnione partium humanitatis inter se, & humanitate ex vi istius vnionis iterum resultante : vnde præmium meritorum Christi in se ipsa non fuit, sed solum in sui radice, nempè, in vnione partium humanitatis, quæ finita est, atque finitè æstimabilis, & ideò nullum Christi meritum sui Resurrectione fuit adæquatè remuneratum.

104 Hæc solutio omittitur. Mitto, inquam, solutionem istam : nam vel in Christi Resurrectione duplex vnio constituitur, alia partium humanitatis inter se, & alia totius humanitatis ad Verbum; vel vnica tantum, scilicet, partium humanitatis ad inuicem. Si secundum asseratur, nullo modo meruit Christus reunionem humanitatis ad Verbum, cuius contrarium in tradita solutione supponitur. Si verò dicatur primum, nulla est ratio, cur directio meritorum Christi non fuerit primo, & per se ad vnionem humanitatis ad Verbum : ergo solutio tradita vires obiectionis non eleuat. Si fortè dicatur (Dices.), ideò non fuisse primo, & per se directa merita Christi ad vnionem humanitatis ad Verbum, quia supposita vnione partium ad inuicem, & assumptione irreuocabili totius humanitatis à Verbo, ex debito assumptionis consequitur. In contrarium obstat primo (Contra. 1.) : nam, quod ita consequatur, non obstat quo minus primo, & per se in resurrectione Christi intendatur : ergo nec obstare potest primariæ directioni meritorum Christi in ipsam. Secundo (Secundo.) : nam, esto, vnione partium inter se, & cum Verbo posita, vnio totius humanitatis ad Verbum necessario consequatur, non obstat; quin per actionem assumptiuam humanitatis à Verbo primario intenta fuerit vnio totius humanitatis ad Verbum : ergo, quod in Resurrectione ex debito assumptionis vnio humanitatis sequatur ad vnionem partium ad inuicem, nequit obstare quominus actiones Christi, quibus meru t suam Resurrectionem, primario ad vnionem totius humanitatis ad Verbum, fuerint ordinatæ.

105 Vincentius opponit cõtra solutionem. Secundo aduersus traditam solutionem opponit Vincentius : nam meritum Christi, quo meruit suam Resurrectionem, solum fuit terminatum ad vnionem partium humanitatis inter se, non vero ad vnionem humanitatis ad Verbum; at vnio partium humanitatis inter se non est præmium infinitum : ergo resurrectio, prout meritis Christi respondet, præmium infinitum non fuit. Minor est certa. Maior autem probatur; quod enim vniatur Verbum humanitati ex reunione partium inter se resultanti, fuit consequens naturali sequela ad ipsam reunionem partium : ergo meritum Christi in reunione partium fuit terminatum.

106 Hoc argumentum non vrget. 1. Sed nec vrget hoc argumentum; siue namque vnio totius humanitatis ad verbum sit distincta ab vnionibus partium ipsius humanitatis cum Verbo, siue ab illis sit indistincta, verè in Resurrectione Christi iterata fuit vnio humanitatis ad Verbum : ergo meritum Christi ad illam fuit terminatum. Secundo (Secundo.) : nam vnio humanitatis ad Verbum non consistit in vnionibus partium cum Verbo sumptis seorsim, nam in triduo mortis Christi partes Verbo vnitæ manserunt, & tamen humanitas vnita Verbo non mansit, sed in vnionibus partium prout vnitis inter se; sed meritum Christi terminatum fuit ad vnionem partialium vnionum inter se : ergo terminatum fuit ad vnionem totius humanitatis ad Verbum. Minor constat : nam vnio vnionum partialium ad inuicem verè in Resurrectione fuit facta; ergo ad illam meritum Christi fuit terminatum. Consequentia verò probatur : quia namque humanitatis in partibus vnitis consistit, & Christus reunionem partium humanitatis meruit; meruit etiam Resurrectionem totius humanitatis : ergo si vnio totius humanitatis ad Verbum consistit in vnionibus partium prout vnitis inter se, & Christus nexum istum promeruit, & iterationem meruit vnionis humanitatis cum Verbo. Vnde, his omissis, quidquid sit de efficacia impugnationum Vincentij, potest solutio tradita reijci primo (Solutio reijcitur primo.), quia ad meritum infinitum non exigitur præmium infinitum in actu, vt ostendimus inter confirmandam nostram conclusionem : ergo, vt saluetur infinitas meriti Christi, frustra recurritur ad Resurrectionem, quæ in ratione præmij sit infinita.

Se-

107 *Secundo.* Secundo: quia asserendum non est, aliqua Christi merita in ratione meriti fuisse infinita, & alia finita, sed de omnibus idem est affirmandum; sed solutio tradita, esto infinitatem meriti in aliquibus Christi operibus saluet, non tamen in omnibus: ergo vt insufficiens est reijcienda. Probo minorem: nam licet teneamus Christum reunionem humanitatis ad Verbum meruisse, & hanc esse in ratione præmij infinitam, non est vnde probemus, quod omnibus suis actibus reunionem humanitatis meruerit. Si quis enim asseras aliquibus illam meruisse, vel aliquo, non tamen omnibus non poteris efficaci argumento conuinci: ergo effugium ad reunionem respondentem in præmium, esto in ratione pręmij infinita admittatur, non saluat vniuersalem meritorum Christi infinitatem.

108 *Dices.* Si dicas, Theologos vnanimi consensu fateri, Christum omni suo actu redemptionem nostram meruisse: ac proinde, idem esse affirmandum de reunione humanitatis ad Verbum. *Respondetur.* Respondeo, quidquid sit de antecedenti, negando consequentiam: quia ad primum affirmandum mouentur ex maximo Christi amore erga homines, ob quem quidquid gessit ad commodum, & vtilitatem nostram direxit: quod fundamentum ad meritum resurrectionis per omnem suum actum non militat.

109 *Vltimo reijcitur solutio.* Denique tradita solutio refellitur: nam ex illa infertur, merita Christi Domini fuisse simul finita, & infinita in ratione meriti; consequens est falsum, & a nemine admissum; ergo & prædicta solutio. Probatur sequela; etenim Auctores istius solutionis eo confugiunt ad Christi Resurrectionem, quæ sit infinitum præmium; quia cum meritum correlatiuè dicatur ad pręmium, merito infinito debet pro correlatiuo infinitum præmium constitui: ergo vt saluetur adæquata infinitas in ratione meriti in operibus Christi, debet adæquatum correlatiuum esse infinitum, non vero conflari ex finito, & infinito præmio; sed adæquatum præmium operationum Christi non fuit Resurrectio humanitatis, aut illius ad Verbum reunio, sed etiam alia præmia finita: ergo non fuerunt in ratione meriti adæquatè infinitæ, sed finitæ, & infinitæ.

110 *Insurges primo.* Si opponas primo, intellectionem Dei, qua se ipsum intelligit, esse adæquatè infinitam, & tamen adæquatus terminus, vel obiectum illius, infinitum non est; cum etiam ad creaturas, quæ finitæ sunt, terminetur: ergo sufficiet Auctoribus traditæ solutionis præmium infinitum, etsi non adequatum operibus Christi assignare, vt adæquatè sint infinitæ. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam, nam actio non ex secundario obiecto, sed a primario specificationem, perfectionemque desumit: ac per consequens, vt infinita sit, sufficit adæquatum obiectum primarium esse infinitum, qualiter in diuina intellectione inuenitur, ad quam creaturæ, quæ finitæ sunt, non comparantur, vt obiectum primarium, sed vt secundarium; ac per consequens primarium obiectum adæquatum illius infinitum est. Præmium autem infinitum, & præmium finitum respondentia operibus Christi Domini non comparantur ordine primarij, & secundarij; sed omnia æquè primo: ac proinde si ex ordine ad præmium infinitum in ratione meriti infinitantur, ob rationem, qua mouentur ad infinitum præmium quærendum ex ordine ad præmium finitum, finitudinem in ratione meriti accipient.

111 *Insurges secundo.* Si opponas secundo: meritum, cui præmium infinitum respondet, est in ratione meriti infinitum: ergo meritum se extendens simul ad infinitum, & finitum præmium, à fortiori debet esse infinitum; & consequenter ex eo quod contrarij Auctores operationibus Christi præmium infinitum, simul atque finitum assignent, perperam contra ipsos inferimus fore in ratione meriti simul infinita, & finita. Patet consequentia: nam plus est ad præmium, infinitum, & finitum simul extendi, quam ad solum infinitum: ergo si meritum infinitum præmium continens est adæquatè infinitum, contineus infinitum præmium, & simul finitum, adæquatè in ratione meriti est infinitum.

112 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo primum consequens: debet esse infinitum tantum, nego consequentiam: infinitum, & finitum simul, concedo consequentiam, contra quam distinctionem non obstat consequentiæ probatio; nam meritum, quod simul infinitum, & finitum, non foret in ratione meriti minus, quam meritum in ratione meriti adæquatè infinitum, sed aliquo modo maius; quatenus haberet alterius infinitatem ex ordine ad præmium infinitum, & simul ex ordine ad præmium finitum aliquam rationem meriti haberet, tametsi finitam.

113 *Secunda solutio argumenti.* Secunda principalis argumenti solutio cum præcedenti conuenit in eo, quod ad meritum infinitum in ratione meriti, actualis præmij infinitas sit necessaria; ab illa tamen in assignando infinitum præmium operationum Christi dissentit; asserit enim, præmium infinitum actu merito Christi, respondens non fuisse Resurrectionem humanitatis, nec illius iteratam vnionem ad Verbum; sed in eo fuisse positum, quod à Deo acceptaretur, vt remedium omnibus hominibus sufficiens; nedum futuris, verum etiam possibilibus, & pro omnibus peccatis, nedum quæ futura sunt, sed etiam quæ potuerunt ab hominibus committi; & quod in virtute illius apperirentur Ecclesiæ fontes, videlicet, Sacramenta quæ omnibus, quantum est de se, patent. Hunc modum dicendi, pluribus alijs relictis, & impugnatis, tanquam probabiliorem amplexatus est Vincentius *quæst. 5 relat. pag. 448* *Ita Vincentius.*

114 *Contra 1.* Sed, vt verum fatear, illius probabilitatem non capio, & contra illum obstat primo; vt enim dicebamus supra, infinitas operationum Christi in ratione meriti non est ad hanc, vel illam Christi operationem coarctanda, sed ad omnes extendenda, nec Vincentius cum limitatione ad hæc, vel illa merita de infinitate meritorum Christi est loquutus, neque illam ad has, vel illas operationes coarctauit; at generalitatem istam redemptionis omnium, & gratiæ omnibus expositæ non cessit omnibus operibus Christi, sed tantum Passioni, & morti, & toti operationum Christi collectioni, vt constat ex ipso pag. 347. *Conuincitur ex ipso.* vbi quamuis singulis operationibus Christi sufficientiam, & condignitatem tribuat pro vniuersali hominum redemptione; negat tamen de facto ita contigisse, quod qualibet Christi operatio efficaciter meruerit adæquatam redemptionem hominum, eo quod Christus de facto non applicuit quamlibet ex suis actionibus ad totam humani generis redemptionem; sed ad hoc tale præmium omnes suas actiones à prima vsque ad vltimam collectiuè applicauit; singulas autem seorsim ad aliqua nostræ redemptionis bona tanquam ad partialia præmia: ergo esse acceptatum vt remedium pro omnibus hominibus redimendis, iustificandis, & glorificandis, sufficiens, nequit esse præmium, ex quo actiones Christi rationem meriti infiniti recipiant.

115 *Secundo.* Secundo: nam passio, & mors Christi non fuit acceptata à Deo, vt remedium pro hominibus possibilibus, sed tantum pro his, qui futuri erant, & hoc non in omni statu, sed tantum in statu viæ; sed ratio remedij sufficientis pro hominibus tantum futuris, non est præmium infinitum, sicut nec homines, pro quibus sufficiens est infiniti sunt, sed finiti: ergo ex isto capite non assignatur præmium actu infinitum operationibus Christi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam generalitas redemptionis Christi, & illius applicatio omnibus quoad sufficientiam, non est maior vniuersalitate voluntatis generalis Dei, qua vult omnes saluos fieri; cum applicatio meritorum Christi ex illa voluntate nascatur; sed voluntas generalis, & inefficax Dei non terminatur ad homines tantum possibiles, sed solum ad illos, qui aliquando sunt futuri, vt omnibus est in confesso: ergo applicatio passionis Christi quoad sufficientiam non terminatur ad homines purè possibiles, nec pro illis fuit acceptata à Deo, etiam vt remedium sufficiens, sed tantum pro hominibus futuris. *Maior probatur aperte.*

116 *Tertia solutio.* Tertia solutio, concessa etiam maiori, distinguit argumenti minorem, illamque concedit de merito Christi, quatenus nobis meruit: negat autem de Christi operationibus, prout ipsi meritoriæ fuerunt; & sub eadem distinctione, negat, conceditque consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam, vt quis sibi mereatur, applicatione meriti, & directione ad præmium ab operante facta non indiget: ac proinde potuit Christus actu sibi infinitum præmium mereri, quin ad tale pręmium sua merita dirigeret; vt autem quis alteri mereatur, requiritur applicatio meriti ad præmium, & quoad merens ex intentione tale præmium consequendi, & alteri obtinendi operetur; & quia ad infinitum pręmium, quod supponitur implicans, nemo potest suam intentionem dirigere; consequens fit, quod non potuerit Christus nobis præmium infinitum mereri; ac per consequens meritum, quo sibi meruit, fuit infinitum in ratione meriti; meritum autem, quo Christus meruit hominibus, finitum in ratione meriti fuit: ita Merarius *loc. vbi sup.*

117 Displicet hic modus dicendi primo, quia iuxta D. Thomam

mam infra *quaest.48 ar 1. in corp.* opera Christi, quia caput Ecclesiæ est, eo modo se habent, tam ad se, quam ad membra, sicut se habent opera alterius hominis in gratia constituti ad ipsum: ergo si opera puri hominis non indigent applicatione, vel directione ad præmium, vt illud sui subiecto mereantur; nec illa indigebunt operationes Christi, vt hominibus actu mereatur; & consequenter nullum est quoad hoc discrimen in merendo sibi, vel alijs.

Secundo. Secundò, quia non omnibus Christi actionibus infinitatem in ratione meriti attribuit, quam omnibus esse adscribendam ratione nostra monstrauimus. *Tertio.* Tertio: quia nulla est ratio, cur, vt alijs mereatur applicatione, aut directione ad præmium determinatum indigeat; secus autem, vt mereatur, sibi, maximè quando opus ex se ad omnia habet condignitatem intrinsecam.

118 *Quarto.* Quarto nam sequitur ex tradita solutione, Christum de facto meruisse; ac proinde ius actuale habuisse, vt Pater, & Spiritus Sanctus suam terminarent humanitatem; consequens absurdum est: ergo reijcienda solutio; falsitas consequentis nequit in dubium vocari; Deus enim de facto contulit Christo omne, quod promeruit sibi, & ad quod habuit actuale ius meritorium, saltim si possibile fuit: at de facto nec Pater, nec Spiritus Sanctus humanitatem Christi assumpserunt, vt habemus ex fide, tradente solum Filium de facto Incarnatum fuisse: ergo non meruit de facto, nec habuit ius ad huiusmodi præmium; sequela vero probatur, vt enim prædictus Auctor fatetur, vt Christus sibi mereatur, ac proinde vt ius meritorium præmij sibi conferendi suis actibus conueniat, applicatione, aut directione ad præmium non indiget: ergo Christus de facto sibi meretur omne præmium, ad quod in eius operibus condignitas reperitur; præmium enim actu non comprehendi sub merito, solum prouenire potest, vel ex condignitatis, vel ex applicationis defectu; sed quodlibet Christi opus habet quantum est de se condignitatem intrinsecam ad Incarnationē; & aliàs; quod Pater, Christi humanitatem assumeret, rationem præmij Christo possibilis obtinet: ergo de facto meruit, iusque meritorium habuit, vt Pater, Christi humanitatem assumeret.

119 *Vltimo.* Denique tradita solutio reijcitur: non stat actu mereri, nec sibi, nec alteri id, quod implicat contradictionem; sed infinitum præmium in actu purè creatum implicat contradictionem: ergo non potuit Christus actu illud sibi mereri. Illatio est in forma: minor supponitur: & maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primò: nam actu mereri, est actu habere ius; sed non stat ius actuale ad terminum implicantem: ergo nec actuale meritum illius. *Secundo.* Secundo: nam actu mereri, est facere sibi actu debitum præmium; sed quod implicat contradictionem, non potest actu esse debitum: ergo nec potest habitudinem actualis meriti terminare.

§. Vltimus.

Duplici solutione argumento facto occurritur.

120 *Respondetur argumento principali.* PRÆTERMISSIS igitur, vt insufficientibus, his modis dicendi, ad argumentum factum respondeo primo, permissa maiori, negando minorem: datur enim præmium infinitum actu Christi meritis respondens, nempè, non esse peccati, aut illius remissio; cum enim peccatum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, & consequenter dignum infinito odio Dei, & quantum est de se dignum infinita pœna, tantique sit æstimabile non esse peccati, vt offensæ, quanti detestabile esse offensæ peccati; fit consequens, quod non esse peccati infinitæ æstimabilitatis sit; ac proinde in ratione premij infinitum.

121 *Obijcies primo.* Sed aduersus istam solutionem obiicict quis primo: non esse peccati cadere potest sub merito condigno puræ creaturæ: ergo non est in ratione præmij infinitum: consequentia est bona; nam meritum finitum, quale est meritum omnis puræ creaturæ, tam creatæ, quam creabilis, non potest esse meritum præmij infiniti condignum: ergo, si pura creatura potest condigne mereri remissionem, aut non esse peccati, non esse peccati, etiam in ratione offensæ, præmium infinitum non est. Antecedens autem probatur; *Pura creatura potest constitui caput Ecclesiæ.* vt enim plurium Theologorum sententia tenet, potest pura creatura constitui caput Ecclesiæ, & alijs de condigno mereri gratiam remissiuam peccati, & hoc non solum homini sine peccato, sed etiam in peccato existenti; quam sententiam *Tomo 1. disp. 2. §. 8.* vt probabiliorem sumus sequuti; sed meritum condignum gratiæ homini præexistenti in peccato, est meritum condignum remissionis, & non esse peccati; cum non esse peccati essentialiter includatur in gratia, vel inferatur ab illa: ergo non esse peccati cadere potest sub condigno merito puræ creaturæ.

122 *Secundo.* Secundo: non esse peccati in ratione offensæ Dei, non est ita bonum, ac est malum peccatum in ratione offensæ: ergo ex infinitudine peccati in ratione offensæ non colligitur infinitas remissionis, aut non esse peccati in ratione præmij. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: si non esse peccati, esset ita bonum, ac malum est in ratione offensæ peccatum, non posset negatio existentiæ peccati in habituali gratia contineri; consequens est falsum: nam gratia habitualis essentialiter excludit peccatum in frequentiori, & veriori sententia; & consequenter continet non esse illius: ergo non est ita bonū, ac est malum peccatum sub ratione offensæ. Probatur sequela: bonum infinitum in forma limitata, & finita contineri non potest; sed si non esse peccati, esset æquè bonum, ac est malum in ratione offensæ peccatum, esset infinitum bonum; cum peccatum in ratione offensæ malum infinitum sit: ergo non potest in gratia, quæ finita est, contineri.

123 *Augetur difficultas.* Et augetur difficultas: non esse Incarnationis Verbi non est æquè malum, ac est bona Verbi Incarnatio: ergo non esse peccati non est æquè bonum, ac est malum in ratione offensæ peccatum. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: si non esse Incarnationis, esset ita malum, ac est bona Verbi Incarnatio, non esset in peccato mortali condignitas demeritoria illius; consequens est falsum; omnes enim Theologi docent Adamum suo peccato de condigno demeruisse, vt *Adamus suo peccato demeruit, vt Verbum nō assumeret carnem.* Verbum non assumeret carnem: ergo non esse Incarnationis non est ita malum, ac est bona Verbi Incarnatio. Probatur sequela: peccatum in ratione offensæ non est ita malum, ac est bona Incarnatio Verbi, sicut nec adæquat in ratione grauitatis valorem vnius Christi operationis: ergo si negatio Incarnationis est ita mala, ac est bona Verbi Incarnatio, excedit grauitatem peccati in ratione offensæ: ac proinde cadere nequit sub condignitate demeritoria illius; nam sicut bonum excedens meritum, non potest sub illius condignitate contineri: ita malum excedens demeritum non potest comprehendi sub condignitate demeritoria illius.

124 *Respondetur ad primam obiectionem.* Respondeo, non esse peccati, dupliciter posse terminare habitudinem meriti, nempè *secundario* ratione gratiæ primo cadentis sub merito, in qua remissio peccati continetur, vt secundarius effectus; & hoc modo posse cadere sub merito puræ creaturæ *loc. alleg. in argum.* docuimus; & quia hoc modo non ratione sui, sed ratione gratiæ primo terminantis, terminat habitudinem meriti; ideo, vt sic, non est in ratione premij infinitum; quia isto modo remissionem peccati mereri, nihil aliud est, quam mereri de condigno gratiam; quia ob incompossibilitatem essentialem, qua gaudet cum peccato mortali, illud à peccatore expellit: vnde cum gratia habitualis præmium infinitum non sit, nec non esse peccati, vt terminat secundario habitudinem meriti; primario terminatam ad gratiam habitualem, est in ratione præmij infinitum. Alio modo potest non esse peccati rationem præmij sortiri, *primario* scilicet, & ratione sui, terminando habitudinem meriti, quod per modum satisfactionis condignæ, & æqualis, peccati non esse, seu remissionem meretur; & vt sic est in ratione præmij infinitum; sic enim solum potest cadere sub condigno merito, actus infiniti valoris, & isto modo comparatur cum meritis Christi: ac per consequens comparatione illorum est in ratione præmij infinitum. Qua supposita doctrina distinguo antecedens; vt primarius terminus meriti, nego antecedens: vt secundarius ratione gratiæ primo terminantis meritum, concedo antecedens, & distinguo consequens: vt primario terminans habitudinem meriti, nego consequentiam; prout illam terminat secundario, concedo consequentiam. *Respondetur in forma.*

125 *Dices.* Sed dices; ideo meritum puræ creaturæ condignum secundario terminatur ad non esse peccati; quia non aliter pura

pura creatura mereri potest remissionem peccati, nisi merendo gratiam expulsiuam illius; sed Christus non aliter nobis meruit remissionem peccati, nisi merendo nobis condignè gratiam habitualem remissiuam peccati: ergo non primario, sed secundario terminatur meritum Christi ad non esse peccati: ac per consequens nec etiam respectu Christi est in ratione præmii infinitum. Respondeo, negando minorem; sed meruit Christus condignè, & non esse peccati, & remissionem illius, exhibendo condignam, superabundantemque satisfactionem pro illo, qualiter puræ creaturæ, peccati remissionem mereri, omnino repugnat, vt loco proximè allegato docuimus. Sic autem remissionem peccati mereri, est primario, quam cum gratia, cum non esse peccati comparari.

Respondetur.

126 *Instabis.* Instabis: in operationibus Christi alia est ratio meriti, & alia ratio satisfactionis, vt §.1. notauimus; at ex doctrina proximè tradita solùm habetur sub ratione satisfactionis primario ad peccatum comparari: ergo sub ratione meriti primario comparabitur ad gratiam, & secundario ad non esse peccati, seu remissionem illius; & consequenter non esse peccati mortalis, non erit præmium primarium, sed secundarium meritorum Christi. Respondeo, negando minorem: nam licet ratio meriti, & ratio satisfactionis aliqualiter distinguantur in operatione Christi; ratio tamen meriti remissionis offensæ in satisfactione fundatur, eo quod non aliter meruit remissionem offensæ, nisi satisfaciendo pro illa: vnde sicut in ratione satisfactionis primario ad peccatum refertur, ita in ratione meriti primario ad non esse peccati comparatur.

Respondetur.

127 *Vrgebis adhuc.* Vrgebis: eo modo meruit Christus effectum posititiuum gratiæ, & non esse peccati, quo à gratia habituali præstantur; sed à gratia habituali primario prouenit positiuus effectus, & secundario effectus negatiuus, scilicet, non esse peccati: ergo meritum Christi primario tendit ad effectum posititiuum gratiæ, & secundario ad non esse peccati. Respondeo distinguendo maiorem eo modo in executione, concedo maiorem: in intentione, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: primario in ordine executionis, concedo consequentiam: in ordine intentionis, nego consequentiam: ex quo non sequitur remissionem peccati non esse primarium præmium meritorum Christi: nam ad primatum in ratione præmii sufficit præcedentia in intentione.

Respondetur.

128 *Ad 2. obiectionem respondo.* Ad secundam obiectionem, nego antecedens. Ad illius probationem, nego sequelam: ad cuius probationem, distinguo maiorem: bonum infinitum positiuum, concedo maiorem: negatiuum, & in non esse formæ oppositæ consistens, vel in expulsione illius, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia solùm colligitur non esse peccati bonum infinitum positiuum non esse; vt autem infinitum in ratione præmii sit, sufficit esse bonum infinitum negatiuum. Ratio autem, cur infinitum bonum negatiuum potest in forma finitæ perfectionis contineri, est, quia ad hoc tantum petitur essentialis repugnantia cum forma, cuius est negatio; forma autem perfectionis finitæ potest cum peccato, etsi infinitum sit, essentialiter pugnare: ac per consequens potest non esse peccati, quantumuis sit infinitum, in gratia habituali finitæ perfectionis contineri.

129 *Ad confirmationem.* Ad confirmationem, nego antecedens. Ad illius probationem, nego sequelam: ad cuius probationem dicatur, non esse Incarnationis Verbi considerari posse dupliciter: *primo* veluti in esse rei: *secundo* in ratione pœnæ: primo modo inspectum est ita malum, ac bona Verbi Incarnatio; secundo modo non ita: nam ad rationem pœnæ attenditur, non solum ad bonum negatum, sed etiam ad debitum, quo prædictum bonum debetur; & quia esse Incarnationis in ratione debiti infinitum non est, non esse illius in ratione pœnæ non est infinitum, dato, quod in esse veluti rei infinitum malum sit: ac per consequens, potest cadere sub condignitate demeritoria peccati, etiam si in ratione offensæ non sit æquè malum, ac est bona Verbi Incarnatio.

130 *Dices.* Sed dices: si humanitas Christi post quam assumpta est peccaret, mereretur de condigno, quod dimitteretur à Verbo: ergo in peccato mortali non solum est condignitas carentiæ Incarnationis non factæ, sed etiam Incarnationis postquam effecta est. Consequentia tenet. Antecedens autem probatur: sicut enim peccatum mortale gratiam expellit moraliter: ita tunc casus, Incarnationem destrueret; sed concursus moralis est concursus demeritorius: ergo peccato ab humanitate assumpta commisso mereretur de condigno, quod dimitteretur à Verbo. Respondeo primo, negando antecedens: sed solum Incarnationem dissolueret ponendo aliquid essentialiter incompatibile cum Vnione hypostatica; cum enim ex vi vnionis hypostaticæ sanctificetur humanitas sanctitate substantiali, & cum sanctitate pugnet peccati fœditas essentialiter, humanitas in prædicto casu peccans, hypostaticam vnionem dissolueret, non demeritoriè, sed physicè. Ad antecedentis probationem, nego consequentiam; & ratio disparitatis est: quia cum non esse gratiæ habitualis, etiam vt in subiecto præexistentis, infinitum in ratione mali non sit, potest in peccato mortali sufficiens grauitas reperiri, vt condignè per non esse gratiæ puniatur; cæterum non esse vnionis hypostaticæ iam existentis, est in ratione mali pœnæ infinitum, & maiori infinitate, quam sit grauitas offensæ: ac proinde non est in peccato grauitas, vt condignè possit prædicta pœna puniri.

Respondetur.

131 *Respondeo secundo.* Secundo respondeo, prætermisso antecedenti, distinguendo consequens: in peccato mortali ab humanitate Christi, in casu dato, commisso, transeat consequens: in paccato mortali commisso ab altero homine, nego consequentiam, & hoc est, quod negabamus. Sed dices, peccatum in data hypotesi ab humanitate commissum, non est in ratione offensæ Dei maius peccato commisso à quolibet homine; est enim sententia valdè probabilis, omnia peccata mortalia in ratione offensæ esse æqualia, quam sententiam sequuti sumus *Tomo primo Disput. prima § 7. num.* 139. ergo si in peccato ab humanitate Christi commisso, est condignitas demeritoria sufficiens ad non esse Incarnationis iam factæ, non est hæc condignitas neganda peccato mortali aliorum.

Dices.

132 *Respond.* Respondeo, admisso antecedenti, negando consequentiam nam ratio differentiæ inter peccatum humanitatis, & peccata aliorum hominum, non sumitur ex maiori grauitate, sed ex conditione diuersa in non esse Incarnationis; vt enim *proximè* dicebamus, ratio pœnæ in negatione formæ, non attenditur præcisè penès formæ perfectionem, sed etiam penès debitum formæ ad subiectum: vnde carentia dignitatis Regiæ minor pœna est in homine plebeio, quam si aliquo bono proprio, vel ad quod habet ius careat; etsi Regia dignitas maius quid sit illo priuato, & particulari bono; quia, nempè, illi debita non est. Hæc autem differentia inuenitur inter peccatum, quod in data hypotesi impossibili esset in humanitate, & peccata aliorum hominum, quod hæc, supposita vnione humanitatis ad Verbum, supponunt in humanitate debitum continuationis ratione hypostasis Verbi: & ideò ad illius carentiam condignè demerendam, illorum grauitas non extenditur; eo autem ipso, quod humanitas peccaret, debitum conseruationis periret; eo quod debitum continuationis vnionis solum est supposita carētia dispositionis contrariæ: vnde, peccato in humanitate supposito, hoc debitum iam non est: ac proinde potest esse in peccato humanitatis condignitas ad non esse Incarnationis iam factæ, non quia tale peccatum peccata aliorum hominum superet in grauitate, sed quia negatio Incarnationis non debitæ conseruari, non est ita magna pœna, ac negatio eiusdem Incarnationis suppositæ, & debitæ conseruari.

Exempl.

133 *Differentia inter peccatum humanitatis, & hypostasis aliorum hominum.*

134 *Instabis.* Instabis, debitum continuationis Incarnationis iam factæ cessat ratione peccati: ergo ad peccatum supponitur talis conseruatio debita; & consequenter sub eius condignitate demeritoria cadit negatio Incarnationis præexistentis, & debitæ conseruari. Respondeo, distinguendo antecedens: cessat ratione peccati, vt physicè indisponentis subiectum ad continuationem vnionis, concedo antecedens: vt moraliter demerentis, nego antecedens, & consequentiam: quia ad concursum moralem demeritorium peccati supponitur indispositiuus physicus, ratione cuius fit indebita continuatio Incarnationis.

Respondetur.

135 *Vrgebis adhuc.* Sed vrgebis adhuc: sequitur ex hac solutione peccatum, tunc casus, ab humanitate commissum, nullatenus exercere concursum demeritorium in dissolutione vnionis; consequens est contra dicta: ergo & solutio. Patet sequela: per nos ad concursum moralem supponitur concursus peccati indispositiuus physicus; sed in vi huius dissolueretur vnio humanitatis ad Verbum: ergo concursus moralis demeritorius peccati, supponeret dissolutam vnionem; ac per consequens non influeret in illam demeritoriè. Respondeo negando sequelam: nam licet in vi concursus indispositiui peccati dissolueretur vnio humanitatis ad Verbum; non tamen est necessarium, quod pro illo priori, quo intelligitur talis concursus, dissolutio vnionis fiat, sed sufficit quod pro alio; ac proinde datur locus, vt concursus moralis demeritorius peccati supponens concursum indispositiuum physicum attingat vnionis dissolutionem: sicuti, quamuis gratia phy-

Respond.

physicè expellat peccatum, & contritio gratiam in subiecto supponat; concurrit tamen contritio ad peccati destructionem quatenus offensa est.

136 *Inquires. Respond.*

Quod si inquiras, cur concursus indispositiuus peccati respectu dissolutionis vnionis demeritorius præcederet? Respondeo: rationem esse, quia concursus indispositiuus à peccato exerceretur sub ratione malitiæ moralis, sicut ab illo sub ratione offensæ proueniret; & quia ratio malitiæ est prior ratione offensæ; fit consequens, quod concursus indispositiuus, seu per modum dispositionis repugnantis cum vnione demeritorius præcederet.

137 *Argumento principali resp. 2. Ad 1. probationem.*

Secundo responderi potest argumento principali, negando maiorem. Ad cuius primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; sicut nec valet: *Actio dicitur per correlationem ad terminum: ergo actio infinita per correlationem ad terminum infinitum*: nec ista; *potentia dicitur comparatiuè, aut correlatiuè ad effectum: ergo potentia actu infinita, per correlationem ad effectum actu infinitum*. Et ratio omnium vna est nempè, sumi posse infinitatē actualem meriti, potentiæ, & actionis ex modo respiciendi infinito; quamuis terminus inspectus actu infinitus non sit. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; sed sufficit applicatio ad præmium actu finitum inspectum modo infinito. Ad tertiam eodem modo respondetur, concesso etiam antecedenti, negando consequentiam: nam ex eo quod meritum, prout merens actu constituit, addat supra condignitatem actuale ius ad præmium, ad summum potest inferri, quod meritum actuale infinitum petat, infinito iure constitui; stare autem potest actualis infinitas iuris, absque infinitate præmij actuali, ex modo tendendi in illud; ac per consequens non petitur ad meritum actuale infinitum, ius ad præmium infinitum in actu.

Ad 2. probationem. Ad tertiā.

138 *Ad quartam.*

Ad quartam, concessa prima consequentia, & permissa minori subsumpta, distinguatur vltimum consequens; debet esse infinitas actualis in præmio ex modo, quo terminat meritum, concedo consequentiam: infinitas actualis extensiua, nego consequentiam: nam sicut ad infinitatem actionis, sufficit infinitas termini sumpta ex modo terminandi, & refusa ex modo quo actio tendit in ipsum: ita ad infinitatem iuris in merito, sufficit ex parte præmij infinitas in modo terminandi habitudinem meriti in ipsum. Ad vltimam probationem maioris, concesso antecedenti, & prima consequentia, distinguo minorem: non stat infinitè merens actu absque præmio actu infinito ex modo terminandi habitudinem meriti in ipsum, concedo minorem: absque præmio actu entitatiuè infinito, nego minorem, & consequentiam, quæ distinctio constat ex dictis.

Ad vltimam.

139 *Inquires. Medina, & Zumel respond.*

Si inquiras, in quo hæc infinitas modi respiciendi, & tendendi in merito Christi consistat? Respondent Medina, & Zumel *locis vbi supra relatis*, consistere in hoc, quod est tendere ad præmium actu finitum, in infinitum, & sine termino, hoc est, syncathegorematicè infinitum: sicut potentia Dei actu est infinita, etsi de facto effectum infinitum nunquam producat; quia taliter finitum producit, quod à nullo effectu exhauritur, & infinitum syncathegorematicè respicit. Contra quam solutionem opponit M. Vincentius primo: non enim est de ratione potentiæ, actualis coniunctio ad effectum, sed solum quod illum virtute, & potestate contineat; & ideò stare potest infinitudo potentiæ absque effectu actu infinito per continentiam effectus infiniti in potentia; at de ratione meriti est æqualitas actualis cum præmio & ius actuale ad illud: ergo præmium adæquatè respondens merito, debet esse determinatum: ac per consequens non stat meritum actuale infinitum per comparationem ad præmium syncathegorematicè infinitum; cum huius generis infinitum indeterminatum sit. Secundo: nam ex contraria sententia sequitur concedendum, plus Christum meruisse, quam Deus possit præmiare; consequens absurdum videtur: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela: nam Auctores traditæ solutionis concedunt, Christum, actu infinitum præmium meruisse; sed Deus non potest infinitum præmium cōferre: ergo in illorum sententia plus meruit Christus, quam Deus præmiare possit.

Vincent. opponit primo. Secundò.

140 *Hæc parum vrgent cō tra Medinam.*

Hæc tamen argumenta, etsi vrgentia sint contra quosdam Recentiores, qui infinitatem præmij respondentis Christi meritis non ex parte modi, sed ex parte rei constituunt: ita vt Christus meruerit, non solum præmium, quod Deus ipsi concessit, sed etiam omnia, quæ in ipsius potentia continentur; non tamen vrgent, si solum ex parte modi tendendi præmij infinitas constituatur, qualiter accipiendam iudico sententiam Medinæ. Vnde ad primum, concessis maiori, & minori distinguo consequens: debet esse determinatum præmium adæquatum merito ex parte rei, quam sibi actu debitam, facit, concedo consequentiam: præmium adæquatè respondens merito ex modo tendendi in præmium, nego consequentiam: itaque meritum Christi actuale non fecit actu debitum, nisi illud, quod Deus ipsi concessit; cæterum hoc præmium inspexit, non vt sibi adæquatum, sed vt infinitè inferius; & ideò taliter dedit ius ad determinatum præmium, quod ex modo in illud tendendi ad alia, & alia præmia vsq; in infinitum extendebatur non repugnantia, vt in quodlibet illorum ius daret, & illud sibi debitum faceret, si ad id promerendum sua merita applicuisset; qui modus respiciendi est sufficiens, vt meritum sit actu infinitum, quamuis præmium actu merito respondens actu infinitum non sit. Sicut dicebamus cum communi sententia Thomistarum in Logica; naturam, v.g. Gabrielis esse Logicè vniuersalem, quia licet actu vnum singulare solum respiciat, non tamen cum illo ex modo respiciendi adæquatur, sed comparatur ad illud cum non repugnantia ad plura, si hæc ex alio capite non repugnarent.

Ad 1. resp.

Thomista in Logica.

141 *Dices.*

Sed dices; licet præmium actu Christi merito respondēs, non sit adæquatum illius condignitati, nec iuri, quod de se poterat Christo præstare; est tamen adæquatum iuri, quod præstat de facto: ergo ius actuale cuiusuis meriti Christi adequatè terminatur per præmium actu finitum; & consequenter in ratione meriti, pro eo quod superadditur ad condignitatem ipsius, infinitum esse nequit. Pobatur antecedens, retorquendo exemplum in confirmationem adductum; esto vnum indiuiduum Angelicum non sit adæquatus terminus naturæ, prout ab intellectu concipitur cum non repugnantia ad plura; est tamen adæquatus terminus relationis, qua de facto refertur: ergo pariter, quamuis præmium actu finitum non sit adæquatus condignitati operationis Christi, est tamen adæquatum iuri, quod de facto præstat.

142 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo antecedens: est adæquatum iuri, quod de facto præstat: quoad rem tali iuri debitam, concedo antecedens: quoad modum illam respiciendi, debitamque faciendi, nego antecedens, & consequentiam; nec obstat antecedentis probatio: imo potius distinctionem confirmat: nam licet vnicum indiuiduum Angelicum sit terminus adæquatus relationis, qua de facto refertur qooad rem inspectam de facto; non tamen est terminus adæquatus prædictæ relationis quoad modum respiciendi: taliter enim natura Angelica tendit in hoc indiuiduum, quod ex modo in illud tendendi non repugnat illi alia induidua respicere; ac per consequens terminus de facto terminans non adæquatur cum modo. Et ex his ad secundam obiectionem Vincentij constat solutio, ampliusque ex dicendis constabit.

Ex his cōstat ad 2. obiectionē Vincentij.

143 *Secundo respondet Medina.*

Secundo respondet Medina; modum istum infinitum tendendi in præmium actu finitum, ex quo Christi meritum accipit infinitatem in ratione meriti actualis, consistere in eo, quod præmium, etsi finitum ex toto rigore iustitiæ sibi debitum efficiat; hoc enim merito finito repugnat: vnde sicuti creatio est in ratione actionis infinita, quia licet terminum finitum attingat, illum respicit modo infinito, nempè, ex nihilo producendo: ita Christi meritum infinitum in ratione meriti est; quia licet ei respondeat præmium in actu finitum, illud tamen facit debitum ex toto rigore iustitiæ, quod merito puræ creaturæ, & in ratione meriti finito, neutiquam competere potest. In quo autem rigor iustitiæ consistat competens meritis Christi, & puræ creaturæ repugnans, traditur à Theologis *supra quæstione prima articulo secundo*, & ex dicendis sequenti Disputatione constabit.

144 *Vincentius obijcit contra hunc modum.*

Quem modum dicendi probabilem censet Vincentius, & contra illum solum obijcit, diminuta quadam ratione, infinitatem Christi meritis tribuere, parumque illorum excellentiam, & valorem extollere. ergo debet insufficiens censeri. Hæc tamen obiectio non vrget: nam in præsenti non loquimur de valore meritorum Christi, aut illorum condignitate, quam § 1. *& sequentibus* simpliciter infinitam monstrauimus, eique præmium syncathegorematicè infinitum pro termino constituimus, sed de infinitate illorum in ratione meriti, & iuris actualis ad præmium: ac proinde ex eo quod illorum infinitatem solum ex parte modi explicemus, nihil dignitati meritorum Christi derogamus; sicuti ex eo quod infinitas creationis non ex parte rei creatæ, sed ex modo producendi sumatur, in nullo illius infinitas diminuitur.

Obiectio non vrget.

145

Ex dictis in discursu Disputationis colligitur, Christum non plus meruisse, quam Deus præmiare possit, quod in me-

Infertur ex dictis Christū nō plus meruisse, quā Deus præmiare possit.

merito. Recentiores quidam negarunt, probatur: nam ex parte rei debitæ solum meruit prēmium finitum, etsi ex parte modi in infinitum syncathegorematicè operatio meritoria Christi se extenderet, quatenus non repugnabat illi dare plus ad maius, & maius præmium; sed etiam potentia Dei, etsi præmium finitum contulerit, illud tamen inspiciebat cum non repugnantia ad maius, & maius præmium sine termino in infinitum: ergo non meruit Christus plus, quam Deus præmiare possit, nec in ratione meriti potentiam Dei præmiatiuam excessit. Secundo: nam Dei potentia, solum id non potest, quod in ratione præmij implicationem inuoluit; sed vis meritoria Christi, ad præmium contractionem in ratione præmij implicans, non potest extendi: ergo nequit vim Dei præmiatiuam excedere. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri *in 3. distinct. 18. §. 1.* illis verbis *Meruit quidem redemptionem à Diabolo.* Et *distinctione 19. §. secundo,* ad illa verba: *Factus est igitur mortalis, vt moriendo Diabolum vinceret.*

M. Sent.

DISPVTATIO QVADRAGESIMASEXTA.

An, vt Christus suis meritis Deum ad remunerandum ex iustitia obligaret, promissione, aut pacto indiguerit?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, referuntur sententiæ.

N. 1. *Supponit. 1.*

QVA in re supponimus primo, de facto ex parte Dei pactum, promissionem ve intercessisse, quod licet non sit in Sacra Scriptura expressum, videtur non obscurè colligi ex illo Isaiæ 53. cap *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum.* Vbi D. Th. *hic ponit tertium, scilicet, quod per ipsum completa est hominum iustificatio, & primo ponit præmium contra mortis dolorem, si posuerit propria voluntate, videbit semen longæuum,* idest (inquit D. Th.) *vsque ad finem mundi filios sibi regenerari ex virtute mortis suæ.* Iuxta quam explicationem, quæ nulli ex Patribus aduersatur, sub conditione mortis hominum regeneratio vsque in finem mundi in præmium a Deo promittitur.

Isai. c. 53.

2. *Supposit. 2.*

Secundo supponimus, Christum non solum ex rigore iustitiæ, ex perfectaq; iustitia homines redemisse, ipsorumque salutem, & à peccato libertatem meruisse; sed etiam Deum ad illius satisfactionem acceptandam, præmiumq; suorum meritorum tribuendum fuisse ex iustitia obligatum, quod etsi à pluribus Theologis, nec infimæ notæ, negetur, cum alijs tanquam probabilius docuimus *Tomo primo Quæst. 1. Disp. 5. 6 & 7* vbi fusè ostendimus, Deo non repugnare, Christo obligari ex iustitia. Quibus breuiter adnotatis, quod in præsenti in discrimen vertimus est, an vt Deus obligationem istam subiret, pacto, aut promissione indiguerit, an verò sine interuentu pacti potuerit in vi meritorum Christi ad illorum remunerationem ex iustitia obligari.

3 Prima Sentent.

Prima sententia negat, potuisse Christum, Deum ex iustitia obligare, seclusa promissione, vel pacto de illios meritis remunerandis. Ita omnes Auctores docentes, Deum esse obligationis ex iustitia incapacem; cum enim, nec pacto supposito, Deum ex iustitia obligari posse fateantur, a fortiora, illo secluso, posse ex iustitia obligari, tenentur fateri. Hi sunt Molina *1. p. q. 21. art. 1. §. 5. addendum.* Læsius *de diuinis perfectionibus cap. 2. n. 12.* Vazquez *supra disp. 7. & 8.* Pro se referens Ioannem de Medina, Lugo *disput. 3. & 4.* Quos plures Recentiores sequuntur. Tenent etiam ex his, qui Deum capacem esse obligationis ex iustitia tuentur, Suarez *supra disp. 8. sect. 5.* Montesinos *1. 2. disp. 35. num. 32.* & frequentius cæteri Recentiores, qui, etsi capacitatem obligationis ex stricta, & rigorosa iustitia recognoscant in Deo asserunt tamen, nec à pura creatura, nec à Christo Domino potuisse sic obligari sine interuentu, vel promissionis, vel pacti de illius satisfactione acceptanda, & remunerandis meritis.

Molina. Lesio. Vazquez. Med. Lugo. Suar. Mont.

4 Secunda Sentent. *Ferrar. M. Sot.*

Secunda per oppositum docet, vt Christus suis meritis Deum ex iustitia obligaret, pactum, vel promissionem necessariam non fuisse. Indicant hanc sententiam Ferrara *4. Contra Gentes c. 54.* Mag. Soto *in 4. Sentent. dist. 19. q. 1. art. 2.* vbi docet, implicare contradictionem id, quod Christus Patri offerret, non esse acceptum, non propter gratiam creatam, sicut in nobis; sed quia actiones eius, non erant naturę humanæ, sed diuini suppositi per naturam humana exercitæ. Illam expresè tenent Cornejo *supra disp. 5. dub. vltim.* & Illustrissimus Araujo *supra q. 1. art. 2. dub. 5. concl. 2.* In illamque inclinat Lorca *supra disp. 8. n. 25.* vbi docet, etsi nulla Dei promissio intercederet, non potuisse non acceptare Christi merita ad omne præmium, quod Christus postularet; etsi necessitatem istam neget esse obligationem ex rigorosa iustitia. Et probabilem censet Vincentius *relect. de Gratia Christi q. 5 pag 382.* Etsi in oppositam, vt probabiliorem inclinet. Eandem sententiam tenent conditionaliter Vazquez *supra disp. 9. cap. 1. 3. & 4. 1. p. disp. 85. cap. 36. & 1. 2. disp. 223. cap. 3. disp 214. cap. 9. & 10 disp. 215 cap. 1.* vbi docet, si ex operibus iustorum Deus posset ex iustitia obligari, inducendam huiusmodi obligationem nullo pacto intercedente. Meratius *supra disp. 8. sect. 1.* docens; si Christus potuit Deum ex iustitia obligare ad suæ satisfactionis, & meriti acceptationem, id potuisse efficere sine interuentu promissionis, aut pacti; pactum enim, vel promissio nihil ad obligationem ex iustitia conducit, sed solum ad obligationem ex virtute fidelitatis.

Cornejo. Araujo.

Vincent.

Vazquez.

Merat.

§. II.

Hæc sententia à Nobis, vt probabilior eligitur.

5 *Statuitur conclusio. Araujo prob. 1.*

HANC sententiam Nos vt probabiliorem amplectimur, & pro conclusione statuimus. Illam probat Illustrissimus Araujo. Primo: nam ad iustum remuneratorem *vt sic*, pertinet remunerare quoduis meritum condignum; sed Deus, secluso pacto, est iustus remunerator habens virtutem iustitiæ, & in operibus Christi, omni promissione seclusa, est perfecta, & rigorosa condignitas: ergo, seclusa promissione, vel pacto teneretur Deus ex iustitia remunerare merita Christi.

Secundo.

Secundo: nam si Deus, nullo interueniente pacto, intuitu meritorum Christi daret gratiam, & gloriam hominibus, vel daret illam ex liberalitate, vel ex gratitudine, vel ex iustitia; non primum, quia daret intuitu operis condigni, & æqualis; liberalis autem donatio, cum omnino gratis fiat, non potest opus dignum, & æquale pro motiuo respicere. Nec secundum, quia quod datur in gratiarum actionem, non datur vt merces, & corona iustitiæ; tunc autem

gra-

gratia, & gloria à Deo hominibus collata intuitu meritorum Christi darentur, vt corona iustitiæ, & vt merces laboris: ergo dicendum est terium. ac proinde, pacto, & promissione seclusis, Deus, vt iustus remunerator, potest ex iustitia à meritis Christi obligari.

6 *Tertio.*

Tertio: nam vel nomine promissionis, vel pacti, intelligitur decretum internum Dei, quo apud se decreuit remunerare merita Christi, vel voluntas, qua Deus voluit, quod Christus sua merita pro hominibus applicaret, vel expressa inter Deum, & Christum conuentio, qua Deus se obligauit, ad merita Christi acceptanda, & Christus se adstrinxit ad exhibenda sua merita pro hominum redemptione, nullum horum potest dici: ergo pactum necessarium non fuit, vt Deus obligaretur meritis Christi ex iustitia. Minor pro prima parte constat: nam promissio obligat Deum ratione fidelitatis; decretum autem internum solum ratione immutabilitatis, Dei voluntatem necessitat: ergo decretum Dei internum, pactum, vel promissio non est. Et ex hoc pro secunda parte probatur: nam voluntas illa non obligat Deum ratione fidelitatis: ergo nequit dici promissio.

Minor pro prima par. prob.

Pro secunda parte.

7

Deinde: non est intranea ipsis meritis; nequit enim Christus sua merita applicare, nisi ex subordinatione ad voluntatem diuinam mouentem volontatem Christi creatam ad talem applicationem; sed promissio meritis intranea non est: ergo voluntas illa non potest dici promissio. Denique pro tertia parte suadetur: nam Deus gratiam Antiquis Patribus dedit, obligatus à meritis Christi; at non ratione pacti, quo se Christus obligauerit; quia tunc ta'e pactum non erat; quod autem ex parte Christi futurum præuidebatur, non est ad Deum obligandum sufficiens; etenim pactum futurum, non potest præsentem inducere obligationem: ergo ad illam inducendam non fuit necessaria promissio.

Pro tertia parte.

8 *Hæc argumenta non vrgent.*

Hæc tamen argumenta non vrgent tum, quia primum, & secundum, si quid probarent, conuincerent, opera puræ creaturæ posse Deum ex iustitia sine promissione, & pacto obligare, vt illa tantisper mediante constabit; consequens aduersatur doctrinæ eiusdem Magistri *prima secunda quæstione 114. articulo primo dubio tertio*. vbi docet, Deum non posse, nec ex iustitia, nec ex gratitudine iustorum meritis, secluso pacto, obligari; & quod magis est Diuus Thom. *in secundo distinctione 27. quæstione prima articulo tertio ad quartum*, ibi; *Dicendum, quod Deus non efficitur debitor nobis, nisi forte ex promisso, quia ipse bonis operantibus, præmium repromisit*: ergo non sunt efficacia ad nostram conclusionem suadendam. Tum etiam quia contrarij Auctores ab illis facili negatio se expedient. Ad primum dicendo, veram esse maiorem, supposito quod sint merita, falsam, si non supponantur; licet aut sine pacto in operationibus Christi valor infinitus sit; attamen sine illo ius in præmium, & in præmiantem non tribuunt, meritum, autem supra operis valorem ius addit; & ideò, pacto secluso, merita dici non possunt.

S. TH.

Ad 1. respondere posse.

9 *Ad secundum.*

Ex quibus constat ad secundum solutio, negando maiorem: quia constat ex terminis repugnantibus; non enim potest Deus intuitu meritorum operari, nisi supponantur merita, & ius obligans in illis: nam intuitu meritorum efficere, est ab illis ad operandum moueri, & aliqua ratione obligari: ergo vel fidelitate, vel gratitudine, vel iustitia; cum autem in contrariorum sententia, nulla ex his obligationibus Deo conuenire possit sine pacto, aut promissione; fit, vt pacto, & promissione seclusis, nequeat Deus intuitu meritorum, vel operationum Christi conferre aliquid hominibus.

Ad tertium.

Ad tertium, negando minorem pro tertia parte, quam non conuincit probatio; sicut enim merita præuisa, vt futura, possunt Deum ex iustitia obligare; ita pactum ex parte Christi futurum, & à Deo, vt sic præuisum, posset eandem inducere obligationem; non enim potest sufficiens ratio discriminis inter meritum, & pactum constitui.

10 *Prob. 1. conclusio ex Anselmo.*

His igitur prætermissis, suadenda est nostra conclusio primo ex Anselmo libro secundo Cur Deus homo cap. 19. post medium capitis, illis verbis: *Quantum autem sit, quod Filius sponte dedit, non est opus exponere, sufficienter putes; eum autem qui tantum donum sponte dat Deo, sine retributione debere esse non iudicabis: imo necessè esse video, vt Pater Filio retribuat, alioquin iniustus esse videretur, si nolet, aut impotens, si non posset, quæ aliena sunt à Deo*. Hæc Anselmus: ex quibus apertè colligitur, Sanctum Doctorem sensisse, Deum ex vi meritorum Christi ad ipsorum retributionem fuisse ex iustitia obligatum.

11 *Respondebis 1. ex Merario.*

Respondebis primo ex Merario vbi supra, inefficacem esse Anselmi argumentationem; alias eodem posset argumento probare, Deum iustos in illius obsequium operantes non posse sine retributione relinquere; cum etiam sic operantes magnum bonum Deo reddant. Hæc tamen solutio sustinenda non est, vtpote tanto Doctori iniuriosa; non enim Theologum pium, & catholicum decet, Doctores Sanctos sine interpretatione relinquere, & quasi Nobis æquales tractare; si namque Sanctorum PP. spernatur auctoritas, nihil firmum in Ecclesia manebit. Nec inconueniens à Merario illatum sequitur ex doctrina Anselmi, vt ex dicendis constabit, & verba relata indicant; necessitatem namque in Deo, vt merita Christi retribuat, infert Anselmus ex magnitudine illorum, quæ Christus retribuit Deo, hoc est, ex meritorum Christi infinitate, sumpta ex dignitate personæ, quæ magnitudo, aut infinitas non reperitur in operibus iustorum: ac proinde ex eo quod Christi merita Deum ex iustitia obligauerint ad sui retributionem, non sequitur idem de iustorum meritis esse affirmandum.

Solutio hæc non est audienda.

12 *Respon. 2.*

Respondebis secundo, Deum quidem necessitatum fuisse ad remunerenda merita Christi, quod docet Anselmus; non tamen docet necessitatem istam Deo sine promissione, aut pacto conuenire, aut conuenire potuisse, quod nostra conclusio asserit: ac per consequens auctoritate Anselmi perperam a Nobis probatur.

Contra 1.

Sed contra primo: nam si Anselmus necessitatem istam Deo ratione pacti attribueret, non esset necessarium recurrere ad bonorum magnitudinem, quæ Christus retribuit Deo: atqui Anselmus hoc recursu fuit vsus: ergo quia sentit necessitatem in Deo retribuendi merita Christi, non habuisse ortum ex pacto, vel promissione, sed ab illis independentem fuisse. Secundo: nam si hæc necessitas ratione promissionis, vel pacti Deo conueniret; non benè intulisset Anselmus iniustum fore, si nolet, aut impotentem, si non posset, sed futurum esse infidelem; agens namque contra suam promissionem non iniustitiæ, sed infidelitatis vitium incurrit; at dicendum non est, malè Anselmum intulisse: ergo sensit necessitatem in Deo retribuendi merita Christi fuisse ex se independentem à pacto, vel promissione. Tertio: nam istam necessitatem constituit Ansemus in Deo respectu meritorum Christi specialiter ob ipsorum magnitudinem; at necessitas orta ex pacto, vel promissione conuenit Deo in ordine ad opera condigna iustorum: ergo manifestè sensit respectu meritorum Christi non habuisse ortum ex pacto, sed ab illo fuisse omnimodè independentem.

Secundo.

Tertio.

13 *Conclusio prob. 2.*

Secundo suadetur conclusio: satisfactio Christi fuit sufficiens ad Deum obligandum ad sui acceptationem independenter à pacto, & promissione Dei: ergo merita ipsius independenter à pacto potuerunt Deum ex iustitia obligare ad sui remunerationem. Consequentia tenet. Tum à paritate rationis. Tum etiam, quia si quod inconueniens sequitur ex obligatione ad remunerandum in Deo sine pacto, & promissione, idem etiam infertur ex obligatione satisfactionem Christi acceptandi; & consequenter, si in hoc nullum inconueniens apparet, nec in primo reperietur. Denique: nam satisfactio Christi non fuit per modum formæ nos iustificantis, & dignificantis formaliter, & se ipsa sine voluntate remissiua Dei, debitum offensæ extinguentis, sed per modum meriti condigni remissionis offensæ, & voluntatis Dei gratiam infundentis, per quam excluditur peccatum formaliter: ergo si in ratione satisfactionis non indiguit pacto, aut promissione Dei, vt ipsum ad sui acceptationem obligaret, nec indiguit in ratione meriti pacto, aut promissione diuina, vt Deum obligaret ad sui remunerationem.

14 *Antecedens prob.*

Antecedens autem probatur: satisfactio perfecta ex toto rigore iustitiæ, talis conditionis est, vt sine pacto, aut promissione libera offensi ipsum obliget ad acceptationem sui: ita vt illa posita non possit offensus iustè aliam satisfactionem exigere; sed satisfactio Christi fuit perfecta, non solum perfectione æqualitatis, sed etiam perfectione rigoris iustitiæ, vt modo supponimus, ostendimusque supra *Tom. 1. Disp. 5. 6. & 7* ergo vt Deum ad sui acceptationem ex iustitia obligaret, pacto, aut promissione Dei offensi non indiguit.

15 *Maior probatur 1.*

Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primo à priori; nam illa est satisfactio de rigore iustitiæ, quæ totam iniuriæ inæqualitatem ad æqualitatem reducit; sed tota inæqualitate ex iniuria contracta ad æqualitatem reducta non manet in offenso ius ad aliam satisfactionem exigendam,

dam, etiam si nec pactum, nec promissio præcedant; cum ius exigendi satisfactionem ex inæqualitate nascatur: ergo satisfactio ex rigore iustitiæ talis conditionis est, vt independenter à pacto, vel promissione ad sui acceptationem personam offensam necessitet. *Secundo.* Secundo probatur a paritate ex humanis; non enim stat satisfactio pro iniuria apud homines æqualis, & perfecta perfectione rigoris iustitiæ, quæ ad sui acceptationem, saltim negatiuam, non necessitet offensum, etiam sine pacto, aut promissione præcedenti; eo enim ipso, quod offendens aliquem in honore, aut pecunijs perfectam ex iustitia offerat satisfactionem, non potest offensus iure aliam satisfactionem exigere, & eo ipso, quod iure possit exigere aliam, satisfactio, quæ ille fit satisfactio perfecta ex iustitia non erit: ergo pariter, vel satisfactio Deo facta ex rigore iustitiæ non erit, vel si sit perfecta ex iustitia, talis conditionis erat, vt quamuis Deus nihil de illa acceptanda promiserit, obligetur ad eius acceptationem, vel ad aliam non exigendam. Quam rationem fusè prosequitur *Vazquez.* Vazquez supra *disp. 9. c. 1. & sequentib.* vt ex opposito ostendat, non fuisse satisfactionem Christi perfectam de rigore iustitiæ, quia, nempè, potuit Deus, illa oblata, aliam ab hominibus satisfactionem exigere, illos in peccato relinquere, & in æternum punire.

§. III.

Solutio contrariorum reijcitur, & vlterius nostra conclusio probatur.

16 *Respondebis.* Respondebis, duplex esse genus satisfactionis perfectæ ex rigore iustitiæ, vnum satisfactionis perfectæ *in actu primo*, & hæc talis est conditionis, vt promissione, aut pacto accedente illius, cui fit satisfactio, non possit illa contentus non esse, & alteram postulare. Alterum, satisfactionis perfectæ *in actu secundo*, & hæc se ipsa independenter a libera voluntate offensi debitum extinguit, nec potest ab ipso non acceptari; & vtriusque exempla in humanis reperiri: *Satisfactio est duplex, in actu primo, & in actu secundo.* debens enim equum, & prætium æquiualens offerens domino equi, perfectè satisfacit perfectione primi generis: nam accedente domini promissione, vel pacto perfectè ex rigore satisfacit, nec alteram satisfactionem potest creditor exigere; & idem dicendum est de illo, qui læsit honorem, & pecuniam offert in satisfactionem; & de illo, qui *Exemplificatio in humanis.* pro altero, qui alterius læsit honorem, æqualem offert satisfactionem; in quibus casibus saluatur satisfactio ex iustitia perfecta perfectione actus primi, & non nisi promissione, vel libera acceptatione creditoris, aut offensi accedente, potest ex iustitia obligari. Si quis verò, qui alterius læsit honorem, æqualem exhibeat satisfactionem, perfectè ex iustitia satisfacit per modum actus secundi independenter à promissione, vel pacto, vel libera acceptatione; & ideo ista satisfactio esset ex iustitia perfecta perfectione per modum actus secundi. Satisfactio igitur Christi pro peccato humani generis, secluso pacto, aut promissione expectata, gaudet perfectione primi generis, non autem perfectione secundi; & ideo non potuit Deum ex iustitia obligare independenter ab illius libera acceptatione vel pacto.

17 *Sed contra primo.* Sed contra primo nam exempla ex humanis desumpta ad probandum primum genus satisfactionis potius officiunt, quam prosint; & consequenter ex illis male ab aduersarijs deducitur, posse saluari satisfactionem ex iustitia perfectam, cum dependentia à pacto, vel libera acceptatione illius, qui offensam fuit passus. *Assumptum probatur.* Assumptum probo: dominus equi, dum iste in propria subsistit specie, habet ius, vt sibi in propria specie reddatur; ille etiam, qui iniuriam in honore fuit passus, habet ius, vt ille, qui iniuriam intulit, per se ipsum satisfaciat, ei restituendo honorem, & non pecuniam æquiualentem: ergo nisi iuri cedant, non potest in prædictis casibus illis fieri satisfactio perfecta; at satisfactio, quæ ad sui perfectionem indiget cessione iuris offensi, perfecta esse nequit perfectione rigoris iustitiæ: ergo in exemplis adductis non saluatur satisfactio perfecta perfectione rigoris iustitiæ.

18 *Dices.* Dices, id, quod requiritur, vt suppleat defectum æqualitatis, aut condignitatis satisfactionis exhibitæ, tollere ab illa quod sit perfecta ex iustitia perfectione in actu primo; id verò, quod solum desideratur, vt offensus obligetur ad eius acceptationem, etsi auferat à satisfactione, quod sit de rigore iustitiæ actualis; non tamen tollit, quod sit in potentia perfecta; & in exemplis adductis non requiritur voluntas offensi, vel creditoris, vt suppleat defectum æqualitatis, sed solum, vt obligetur offensus, & aliam nequeat exigere. *Sed contra 2.* Sed contra: de ratione satisfactionis perfectæ, non sola perfectione æqualitatis, sed etiam perfectione rigoris iustitiæ, est non sola æqualitas cum offensa, sed etiam efficacia obligandi creditorem; cum quolibet ex his deficiente, desit perfectio iustitiæ; sed voluntas offensi, vel creditoris supplens defectu æqualitatis, arguit imperfectionem in ratione satisfactionis: ergo voluntas libera creditoris, vel offensi exacta ad supplendum defectum efficaciæ, vel iuris ex parte satisfactionis arguit defectum perfectionis ex rigore iustitiæ.

19 *Secundo.* Et ex his secundo traditam solutionem reijcio: nam si Christi satisfactio esset solum perfecta perfectione primi generis, sequeretur, non fuisse perfectam de toto rigore iustitiæ; consequens non admittunt traditæ solutionis Auctores: ergo fateri tenentur secundo genere perfectionis gaudere; ac per consequens non indiguisse pacto, vel libera promissione Dei per peccatum offensi, vt ipsum ad sui acceptationem ex iustitia obligaret. Probatur sequela: de ratione satisfactionis perfectæ ex rigore iustitiæ, non est sola æqualitas cum offensa, sed etiam ius, & efficacia obligandi; sed quia primum ad satisfactionem ex iustitia requiritur, satisfactio indigens acceptatione offensi, vt suppleat defectum æqualitatis, perfecta ex iustitia non est: ergo pariter satisfactio indigens pacto, vel promissione offensi, vt supplente defectum efficaciæ obligandi, & vt de facto iure, & efficacia gaudeat, perfecta ex toto rigore iustitiæ non est: ac per consequens si satisfactio Christi huius conditionis extitit, non fuit perfecta de toto rigore iustitiæ.

20 *Ex hac doctrina consurgit Vazquez quidam probatur.* Ex hac eadem doctrina probo contra Vazquez locis vbi supra relatis, satisfactionem Christi fuisse talis conditionis, vt independenter à pacto, vel promissione Deum ad sui acceptationem obligauerit; & consequenter ipsum obligasse ex iustitia: nam ex opposito fieret, satisfactionem creaturæ pro offensa mortali Dei, & pro offensa veniali, ac denique pro pœna temporali huiuscemodi peccatis debitam, esse perfectiorem in linea satisfactionis, satisfactione Christi pro peccato humanis generis; consequens absurdum videtur: ergo concedendum est, satisfactionem Christi Deum obligasse ad acceptationem sui independenter à pacto, vel promissione. Probo sequelam; vt enim fatetur Vazquez supra *disp. 9. cap. 4.* satisfactio hominis iusti pro peccato veniali, & pro pœna temporali debita peccato mortali, est conditionis, vt independenter à libera voluntate diuina Deum obliget ad acceptationem sui, hoc est, vt aliam satisfactionem non postulet, & idem dicendum est de satisfactione pro peccato mortali; nam licet teneat non esse perfectam satisfactionem, quia debitum ex peccato contractum, ex parte supponit dimissum, nempè, collatum auxilium, cuius carentiæ dignitatem ratione peccati contraximus, respectu tamen illius, quod restat in peccato mortali, fatetur esse vim in contritione, vt pro eo satisfaciat, & Deum ad sui obliget acceptationem absque Dei promissione, vel pacto.

21 *Arguitur in hunc modum.* Qua doctrina præsupposita, arguitur in hunc modum: efficacia satisfaciendi pro offensa, & offensum obligandi absque libero eius consensu pertinet ad lineam satisfactionis, & est in tali linea perfectio: at huiuscemodi perfectione gaudet satisfactio puræ creaturæ, vt apertè Vazquez fatetur: ergo si illa, satisfactio Christi caruit, satisfactio puræ creaturæ fuit satisfactione Christi perfectior in linea satisfactionis. *Augetur difficultas primo.* Et augetur difficultas primo; quia æqualitas dignitatis est perfectio in linea satisfactionis, si illam satisfactio creata obtineret, & non satisfactio Christi, satisfactio creaturæ esset satisfactione Christi perfectior in linea satisfactionis; sed etiam efficacia obligandi offensum ad acceptandum pertinet ad lineam satisfactionis: ergo si conuenit satisfactioni puræ creaturæ, & non satisfactioni Christi, hæc erit inferior illa in linea satisfactionis.

22 *Augetur secundo.* Vrgetur secundo ad hominem contra Vazquez t. 2. *disp. an 1. c. 9 num. 65.* vbi ex eo, quod Christi opera pacto indigerent, vt essent pro nobis merita, pro absurdo infert, validius esse nostrum peccatum ad merendam nobis pœnam, quam opera Christi Domini ad restituendam nobis gratiã; eo quod peccatum sine interueniente pacto nobis demeretur pœnam, vel vt proprius loquamur, est meritum pœnæ no-

nobis infligendæ a Deo; opera autem Christi Domini, vt essent merita gratiæ, pacto, & diuina promissione indigerent; quod damnatum censet Vazquez à Cayo Primo in epistola, quæ habetur *Tom.1. Concilior.* à Leone primo *sermon.12.de Passion. & epist.95* quæ est ad Leonem Augustum *cap.2. & epist.81. ad Monachos Palestinos*: ergo pariter debet fateri, si satisfactio Christi, vt nobis in effectu prodesset, indiguit libera promissione, vel pacto, satisfactio verò nostra independenter à pacto, & promissione diuina necessario acceptatur a Deo; validiorem esse satisfactionem nostram pro auferenda culpa, & pœna, quam fuerit satisfactio Christi, quod non minus debet censeri inconueniens, quam quod peccatum ad inferendam pœnam fuerit validius, quam opera Christi Domini ad nobis inferendam salutem.

23 *Tertio probatur conclusio.* Tertio suadetur conclusio; meritum Christi ratione infiniti valoris se extendit ad omne præmium possibile, ad quod, illud voluntas Christi applicauerit; sed Deum hominibus gloriam, vel gratiam, cæteraque dona conferre sine pacto præcedente, non implicat: ergo si Christus sua merita sine pacto, aut promissione præcedente ex parte Dei applicaret pro obtinendis his donis hominibus, mereretur efficaciter, vt Deus illa conferret; & consequenter Deus sine pacto præcedente obligatus ex iustitia id efficeret; vt enim supponimus in præsenti, remuneratio pro meritis est in Deo actus iustitiæ.

Dices. Sed dices, quod licet possibile sit, Deum prædicta dona sine pacto præcedente concedere, possibilitate rei; non tamen id est possibile possibilitate præmij, vel in ratione præmij; quia ad hoc necessarium erat, quod obligatus à meritis ex iustitia id efficeret; implicat autem Deum ex iustitia sine pacto præcedenti obligari, eo quod huiusmodi obligatio dicit imperfectionem inferioritatis in Deo.

24 *Contra 1.* Sed contra primo: licet Deum obligari obligatione non orta radicaliter ab ipso, maxima imperfectio sit; ac proinde ipsi repugnet; obligari tamen ex iustitia, obligatione ab ipso originaliter orta nullam dicit imperfectionem; sed obligatio Dei in vi meritorum Christi sine pacto præcedente, originaliter oritur à diuina voluntate: ergo Deum hominibus gloriam conferre obligatum ex iustitia in vi meritorum Christi sine præcedenti à pacti, nullam dicit imperfectionem; & consequenter illam sic conferre, est in ratione premij possibile. Minor constat: nam voluntas Christi applicandi sua merita pro gloria hominibus obtinenda, est effectus voluntatis efficacis diuinæ, cui subordinatur in omni suo actu voluntas humana Christi: ergo obligatio Dei ex meritis Christi sic applicatis procedens, ortum duceret à diuina voluntate. Maiorem autem sic probo: licet Deum ad extra necessitari, necessitate absoluta, sit imperfectio opposita supremæ eius libertati, necessitati, ad extra necessitate originaliter orta à diuina voluntate, nullam imperfectionem Deo repugnantem dicit: ergo pariter, licet Deum ex iustitia obligari obligatione ex ipsius voluntate non nata, maxima imperfectio sit: ex iustitia tamen obligari obligatione ab ipso originaliter orta, non est aliqua imperfectio.

25 *Contra secundo.* Secundo, & explicatur magis hoc ipsum; non est minus de ratione libertatis, necessitatis exclusio, quam de ratione dominij sit exclusio obligationis; at contra supremam Dei libertatem non est, necessitari ad aliquod extra se ex suppositione ipsi libera: ergo nec erit contra supremum dominium, ex iustitia obligari ex suppositione libera sibi: at obligatio Dei in vi meritorum Christi, Deo conueniret ex suppositione ipsi libera; cum merita Christi applicata, quę obligationem inducerent, sint effectus liberæ voluntatis diuinæ: ergo Deum in vi meritorum Christi obligari sine pacto præcedente, nullam imperfectionem Deo repugnantem importat. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur. Minor subsumpta est probata. Maior principalis constat, & minor prima probatur: Deus ea suppositione quod hominem efficaciter præmoueat ad operandum, non potest, non præstare suum simultaneum concursum, quem è preuio esse distinctum, suppono ex tractatu de auxilijs, & hoc, non ob aliam causam contra Dei supremam libertatem non est, nisi quia necessitas præstandi simultaneum concursum non est necessitas ex suppositione libera Deo, nempè, orta ex auxilio efficaci antecedenter liberè collato à Deo: ergo necessitas orta ex suppositione libera Deo contra perfectionem supremæ libertatis non est.

26 Tertio: Deum ex iustitia obligari in vi meritorum Christi, pacto, & promissione suppositis, imperfectionem Deo repugnantem non dicit, vt in præsenti supponimus, & plures ex aduersarijs fatentur; at hoc non ob aliam causam, nisi quia hæc obligatio oritur originaliter ex diuina voluntate: ergo obligatio ab ipso originaliter orta, non dicit imperfectionem; & consequenter, nec debet imperfectio censeri, quod Deus ex iustitia in vi meritorum Christi obligetur sine pacto præcedente, cum etiam pacto secluso obligatio in vi meritorum Christi, originaliter ex diuina voluntate nascatur. *Contra tertio.*

27 *Dices.* Dices, falsam esse minorem; sed ideò imperfectio non est obligatio ex rigore iustitiæ, pacto, & promissione suppositis, quia proximè ea Deo nascitur, nempè, ex promissione ipsius: in nostro autem casu, nempè, pacto, & promissione seclusis, obligatio Dei in vi meritorum Christi solum remotè, & originaliter ortum duceret ex diuina voluntate; proxime autem adæquatè ea voluntate Christi creata; & ideò imperfectio est, ac proinde releganda. Sed contra & vrgentèr ni fallor: nam esto obligatio fidelitatis proximè ex Dei promissione nascatur; obligatio autem iustitię, qua Deus tenetur, merita Christi præmiare, non oritur proximè ex promissione diuina, sed ex condignitate meritorum Christi; & tamen iuxta Aduersarios nullam dicit imperfectionem: ergo obligatio iustitiæ orta proximè ea voluntate creata, imperfectionem Deo repugnantem non dicit. *Contra.*

28 *Dices.* Sed dices: obligationem fidelitatis oriri proximè in Deo ex ipsius promissione, vt ex ratione formali: obligationem vero iustitiæ, esti proximè non oriatur ea diuina promissione, vt ex ratione formali, sed ex operum condignitate; oritur tamen ab illa proximè vt à conditione: & ideò imperfectionem Deo repugnantem non dicit; benè autem illam importat obligatio Dei ex iustitia, adæquatè proximè orta ex voluntate creata. Sed contra: nam si quæ imperfectio in obligatione Dei ex iustitia inuenitur, consistit in eo quod, ab aliquo extra se, vt à ratione formali proxima, illius obligatio proueniat: at interuentio pacti hoc non tollit: ergo nec imperfectionem; vel si pacto interueniente, imperfectio non censetur ab aliquo extra se, vt à ratione proxima formali obligari; pariter imperfectio non erit, pacto, & promissione seclusis, obligationem istam subire. *Contra.*

§. IV.

Tribus argumentis contrariæ sententiæ occurritur.

29 *Arguitur primo.* Contra istam conclusionem arguitur primò. Etsi in operibus Christi fuerit condignitas sufficiens ad merendum Dæmonibus gratiam; illis tamen de facto non meruit; at non alia de causa, nisi quia ex parte Dei non fuit pactum, vel promissio de impertienda Dæmonibus gratia sub conditione meritorum Christi: ergo ad merendum de facto, & vt Deus obligetur ex meritis Christi Domini, pactum, aut promissio requiritur. Respondeo, negando minorem; sed ideò non meruit Christus gratiam Angelis, aut animabus damnatis, quia pro illis sua merita non applicuit; hæc autem applicatio necessaria est, vt Christus de facto mereatur, & Deus ab illius meritis ex iustitia obligetur. Sicut ob applicationis defectum non meruit de facto Incarnationem Patris, etsi ad illam promerendam fuerit sufficiens condignitas in operationibus Christi. *Respond.*

30 *Dices.* Sed dices: Christus in cælo de facto, nec sibi, nec nobis meretur, vt ea dicendis Disputatione sequenti constabit; & tamen non ob defectum solius applicationis ergo ob defectum pacti, aut promissionis Dei; ac per consequens ad merendum efficaciter, inducendamque obligationem, pactum, vel promissio requiritur. Minor probatur: si namque ob defectum solius applicationis non mereretur in cœlo, sequeretur, quod si vellet sua merita applicare in cœlo existens, mereretur efficaciter; consequens videtur falsum; aliàs vnde nosceremus, quod de facto non mereatur? ergo quod in cœlo hominibus non mereatur, non oritur ex solius applicationis Christi defectu. Respondeo, negando minorē; sed ideò nunc in cœlo existens non meretur Christus nobis, quia sua merita non applicat; quod autē illa nō applicet, nascitur ex voluntate diuina; qua Deus statuit, vt non operetur ex intentione merendi, & quod istā intentionē, ad me- *Respondetur.*

ritumque applicationem non haberet, nisi in statu vitæ mortalis; cumque voluntas ista nota sit humanitati Christi; fit consequens, vt contra illam agere nequaquam possit.

31 Arguitur secundo.

Secundo arguitur: sine pacto, aut promissione non teneretur Deus satisfactionem Christi, adhuc negatiuè acceptare, hoc est, aliam, non exigere a nobis, satisfactione Christi supposita: ergo pariter, nisi pactum, aut promissio antecederet, non teneretur Deus remunerari merita Christi. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur: nam opera Christi non satisfecerunt pro nobis, nos iustificando formaliter, & inæqualitatem ex peccato contractam formaliter, auferendo; aliàs nos iustificassent formaliter, quod nullus Theologorum asseruit, sed nec asserere potest; cum sit contra Tridentinum *Sess. 6 de iustif. cap. 7.* sed tantum per modum meriti æqualis, nobis promerendo a Deo formam remissiuam offensæ, remittendique voluntatem: ergo adhuc, satisfactione Christi supposita, poterat Deus nos in peccato relinquere; & consequenter satisfactionem exigere, nosque in æternum punire, nisi intercessisset pactum de remittenda nobis offensa sub conditione satisfactionis Christi. Patet consequentia. tum, quia inter satisfactionem Christi, voluntatemque remissiuam, non est essentialis connexio: ergo illa posita, poterit ista non subsequi. Tum etiam, quia non alia ratione, stante creaturæ merito, potest Deus illi gloriam negare, nisi quia meritum non glorificat formaliter, sed meritoriè effectiuè; at opera Christi Domini non extinguunt offensam nostram formaliter, sed meritoriè effectiuè: ergo, illis positis, potest remissio offensæ non subsequi.

Trident.

Consequentia probatur 1.

Secundò.

32. Confirmatur, & vrgetur difficultas.

Et augetur difficultas; offensus enim habet ius exigendi satisfactionem ab eodem, qui commisit offensam: ac proinde non tenetur satisfactionem acceptare ab altero sibi oblatam, nisi præcesserit pactum non exigendi satisfactionem ab ipso, qui offensam intulit: ergo nisi pactum, aut promissio præcederet, non exigendi satisfactionem ab homine, supposita Christi satisfactione, non esset Deus ex iustitia obligatus ad eius acceptationem.

33 Respondetur.

Respondetur, negando antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius primam probationem dicatur: quod licet non sit essentialis connexio inter remissionem offensæ, & Christi satisfactionem; quia tamen illam efficaciter merebatur independenter a pacto, vel promissione, vt ostendimus; Deusque non potest contra iustitiæ rectitudinem operari; fit consequens, quod in re posita satisfactione Christi, & ab ipso efficaciter ad remissionem offensæ promerendam applicata, non possit remissio offensæ non subsequi. Ad secundum, nego suppositum, si meritum creaturæ completum in ratione meriti supponatur, & cum morte continuetur. Est autem hæc differentia inter opera creaturæ, & opera Christi Domini, quod illa, vt merita gloriæ sint, pactum, promissionemvè prærequirunt; secus autem opera Christi, sed tantum efficacem ipsius Christi applicationem ob rationem dandam infra.

Differentia inter opera creaturæ, & opera Christi.

34 Ad confirmationem respondet Corneio.

Ad confirmationem Corneio vbì *supra ad 3. argumentum* respondet; antecedens esse verum cum satisfaciens caput morale illius, qui offendit, non est, aut quando creditor ipse non promiserat se condonaturum offensam sub conditione satisfactionis exhibitæ ab alio tertio; in Christo autem, & illius satisfactione reperitur vtrumque, & ideò non potuit Deus non acceptare illius satisfactionem. Hæc tamen solutio parum congruit præfati Auctoris doctrinæ: docuerat namque, vt vidimus, satisfactionem Christi sine pacto, aut promissione Dei potuisse ipsum ex iustitia obligare: ergo recurrere ad promissionem diuinam, ad obligationem saluandam, non est soluere argumentum, sed propriam sententiam deserere. Deindè: nam Christus Dominus non fuit caput hominum morale ab intrinseco, sed ex Dei institutione, & libera voluntate, quæ est virtuale pactum de acceptanda satisfactione Christi pro hominum peccatis oblata: ergo si ideò solum habuit vim obligandi Deum ad sui acceptationem, quia erat caput hominum morale, non habuit vim obligandi sine pacto, aut promissione diuina, cuius contrarium prædictus Auctor docuerat.

Contra 1.

Secundò.

35 Respond. ergo ad confirmationem.

Quare, hac relicta solutione ad confirmationem respondeo, antecedens esse verum in satisfactione finitæ, & limitatæ dignitatis, qualis est satisfactio cuiusuis puræ creaturæ; falsam autem in satisfactione infinitæ dignitatis, qualis fuit Christi Domini satisfactio: hæc namque ad omne, quod dignitatis est in præmio possibili, extenditur; & consequenter, si a satisfaciente, ad illud merendum efficaciter applicetur, meretur efficaciter illud; vnius autem satisfactionem pro alterius offensa acceptari, dignitatis est ex parte acceptationis; magis enim æstimatur, quam acceptari pro offensa eiusdem, qui satisfactionem offert: vnde, quamuis satisfactio dignitatis finitæ, nequeat de condigno mereri, pro alterius offensione, sine antecedente offensi voluntate acceptari; id tamen mereri potest satisfactio infiniti valoris, qualis Christi fuit satisfactio.

36 Tertio arg.

Tertio arguitur, etsi in iustorum operibus, prout gratia iustificante informatis reperiatur condignitas ad gloriam promerendam; non tamen possunt esse merita condigna gloriæ, nec Deum ex iustitia ad largiendam gloriam obligare, nisi pactum, aut promissio præcedat ex parte Dei, de danda hominibus gloria sub conditione onerosa: ergo pariter quamuis operibus Christi, prout per gratiam vnionis formatis, conueniat condignitas æqualis, imo & superabundans ad merendam nobis gratiam, sine pacto, aut promissione onerosa, non erunt merita illius, nec Deum ad eius retributionem, potuerunt ex iustitia obligare. Antecedens nunc supponimus ex frequentiori sententia 1.2.q.114. Consequentia vero probatur. Tum a paritate rationis. Tum etiam, quia non est minor proportio inter opera iustorum, & gloriam, vt conferendam ipsis, quam inter opera Christi, & gratiam conferendam hominibus; & tamen illa proportio non obstat, quominus ad rationem meriti condigni gloriæ, & ad obligationem inducendam in Deo ad illius collationem, pactum, promissionemque desiderent: ergo pariter proportio operationum Christi cum gratia hominibus conferenda non obstat, quin, vt sint merita illius, Deumque obligent ex iustitia, pacto, & promissione indigeant.

Consequentia prob. 1.

Secundo.

37 Tertio.

Tum denique: nam merita puræ creaturæ, si pactum, aut promissio intercedat, possunt Deum ex iustitia obligare, quin ex hoc aliqua imperfectio Deo repugnans inferatur; & tamen si, pacto secluso, Deum ex iustitia obligarent, imperfectio esset in ipso: ergo pariter, quamuis obligatio iustitiæ Deo ex operibus Christi conueniens, pacto, aut promissione præcedente, nullam in Deo inferat imperfectionem; independens tamen a pacto, vel promissione, imperfectionem arguet in ipso; & consequenter deficit tertia nostræ conclusionis confirmatio, tertiumque, & præcipuum nostræ sententiæ fundamentum, quo destructo, & consequenter corruit nostræ conclusionis veritas.

38 Respond.

Huic argumento, prætermissa illorum solutione, qui parificantes opera primi hominis cum operationibus Christi, quantum ad meritum gloriæ sine pacto, & promissione, antecedens argumenti facti negant: hac, inquam, solutione omissa, quia frequentiori, & veriori forsan Theologorum sententiæ aduersatur, antecedenti concesso, nego consequentiam; ad cuius primam probationem nego paritatem rationis; disparitas autem ex *proximè* dicendis constabit. Ad secundam, prætermissa maiori, & minori, nego consequentiam: nam quod opera iustorum sine pacto, aut promissione, non possint Deum ex iustitia ad collationem gloriæ obligare, non nascitur ex improportione per modum condignitatis in actu primo sufficientis cum gloria secundum se, sed quia tota illorum dignitas potest à Deo ob alios titulos exigi, nempè, dominii supremi, necnon, gratiarum actionis, & cum ob suam limitationem nequeant ad æqualitatem duobus titulis satisfacere, si exigantur à Deo titulo supremi dominij, vel titulo gratitudinis, non possunt condignè ad gloriam promerendam extendi: & ideo, vt ad gloriam condignè promerendam se extendant, necessarium est, quod Deus illa non petat ob alios titulos, sed illis, veluti cedat, quod sine pacto formali, vel virtuali, de gloria conferenda sub ipsorum conditione nequit præstari; & idcirco, vt Deum obligent ex iustitia, pactum, aut promissio, iam explicata requiritur.

Ad 1. consequentiæ probationem.

Ad secundam.

39 Condignitas operationum Christi adæquat omnes titulos collectiuè.

Cæterum in operibus Christi, ob infinitum valorem, non solum reperitur condignitas ad gratiam conferendam hominibus diuisiuè ab aliis titulis, verum etiam copulatiuè cum illis: vnde quamuis exigerentur à Deo, vel titulo supremi dominii; vel titulo gratitudinis, si elicerentur à Christo ex motiuo satisfaciendi his titulis, & simul ex motiuo, & intentione hominibus gratiam merendi, præfatis titulis sufficienter satisfacerent, & simul gratiam hominibus mererentur; quia ad omnia hæc simul sumpta sufficientem habent condignitatem: ac per consequens, vt efficaciter gratiam hominibus conferendam mereantur, non præexigitur, quod Deus alicui titulo cedat; ac proinde nec quod formaliter, aut virtualiter paciscatur de conferenda hominibus, intuitu illorum, gratia. Inata quam

do-

doctrinam potest claritatis gratia, maior argumenti distinguo: inter opera iustorum, & gloriam diuisiuè ab alijs titulis, concedo maiorem: copulatiuè cum illis, nego maiorem, vel suppositum maioris, & concessa minori, nego consequentiam: nam opera Christi Domini ob suam infinitatem, non solum proportionatur cum gratia hominibus conferenda diuisiuè ab alijs titulis, sed etiam copulatiuè cum illis.

40 *Ad tertiā consequentia probationem respondetur.*

Et ex his ad tertiam consequentiæ probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis ex proximè dictis colligitur: etenim tota imperfectio, quæ in Deo arguitur ex obligatione iustitiæ per opera puræ creaturæ, consistit in eo quod tali obligatione posita, sequitur, vel Deum non potuisse eius opera exigere ex alijs titulis, vel quod illos adæquarent, & ad aliquid promerendum se extenderent, quæ imperfectio tollitur per promissionem, aut pactum. nam Deus promittens gloriam sub conditione onerosa operum puræ creaturæ, voluntariè alij titulis cedit; & ideo imperfectio foret, quod Deus ex iustitia obligaretur operibus puræ creaturæ, sine pactu, aut promissione; secus autem pacto, vel promissione intercedente: in hoc autem, quod opera Christi exacta à Deo titulo supremij domini, vel titulo gratitudinis his titulis adæquatè responderant, & insuper ad aliquid promerendum se extendant, nulla imperfectio Deo repugnans importatur: eo quod, cum sint valoris simpliciter infiniti, absque vlla Dei imperfectione possunt hæc omnia præstare: vnde, si aliqua imperfectio constitueretur in Deo ex prædicta obligatione iustitiæ propter Christi operationes; non aliunde possèt colligi, nisi, quia ab aliquo à se distincto ex rigore iustitiæ obligaretur, vt ex ratione formali proxima inducendi obligationem; cumque hæc ratio æque militet, siue pactum, & promissio intercedat, siue non interponantur, vt argumentabamur *supra*; fit consequens, quod, si promissione interposita, potest sine imperfectione Deus ex iustitia obligari operibus Christi Domini, rectè intulerimus supra, nullam sequi imperfectionem in Deo, ex eo quod promissione, & pacto seclusis, possit obligationem istam subire.

41 *Ex his deducitur noua probatio nostra sententia.*

Imo ex his possumus nouum argumentum pro nostra sententia elicere; nam tota ratio, propter quam, vt Deus ex iustitia obligetur per opera puræ creaturæ facta in gratia, & charitate, pactum, vel diuina promissio requiritur, & non sufficit præceptum, quod operetur; non aliunde potest sumi, nisi quia Deus potest ex mille alijs titulis opera creaturæ exigere, quibus nequeunt adæquatè respondere: vnde, vt Deus obligationem subinduat, pactum, aut promissio exigitur: at hæc ratio in operibus Christi non militat, cum possint ob suam infinitatem his titulis adæquatè satisfacere, & insuper ad aliquid promerendum extendi *vt ex dictis disp. præcedent. §. 3. constat*: ergo, vt Deus ex iustitia obligetur operibus Christi Domini, non est necessarium pactum.

42 *Contra istam solutionem oppones primo.*

Sed oppones aduersus istam solutionem primo: nam saltim poterat Deus imponere Christo præceptum, vt sua merita non applicaret ad merendam gratiam hominibus: & consequenter, vt Christus illis mereretur gratiam, necessarium fuit, quod Deus hoc præceptum non imponeret: at hoc quod est, Deum hoc præceptum non imponere, est virtualiter, de gratia hominibus conferenda propter merita Christi, paciscí: ergo sine pacto virtuali non potuit ex iustitia meritis Christi obligari. Probatur minor: Deum velle, opera puræ creaturæ alijs titulis non exigere, sed illis veluti cedere, est virtualiter de gloria conferenda pacisci, vt proximè dicebamus: ergo pariter Deum velle, non imponere Christo præceptum de non applicandis suis meritis ad gratiam conferendam hominibus, est etiam virtualiter de illa conferenda pacisci.

43 *Secundo.*

Secundo: nam opera Christi Domini exacta à Deo titulo gratiarum actionis, hunc titulum non adæquarent: ergo vt ad gratiam hominibus promerendam se extendant, necessarium est, quod Deus non petat illa ex hoc titulo, ac per consequens, quod huic titulo veluti cedat, ex quo poterat omnes Christi operationes exigere, in quo, vt nuper dicebamus, pactum virtuale consistit. Antecedens, in quo solum est posita difficultas, ostenditur primo ex *Aristotele 8. Aethicorum cap. 13* asserente, dijs, parentibus, & magistris æquale reddi non posse: ergo Christus non potuit Deo æquales gratias reddere pro beneficijs in humanitate susceptis; & consequenter nec titulo gratitudinis adæquatè respondere.

Antecedēs probatur. *Ex Arist.*

Secundo ex D.T.

Secundo, quia vt docet D. Thomas 2. 2. *q. 106. art. 6.* hoc inter compensationem ex iustitia, & ex gratitudine versatus discrimen, quod ad perfectionem primæ sufficit æquale reddere; secus autem ad perfectionem secundæ, sed requiritur plus reddere, quam sit beneficium acceptum; at esto admittamus, potuisse Christum Deo æquiualens reddere pro beneficio Incarnationis, suæ humanitati facto, non tamen potuit aliquid reddere Deo hoc beneficium excedens: ergo nec potuit titulo gratiarum actionis adæquatè respondere.

44 *Tertio opponis contra solutionem traditam.*

Tertio obijcies: nam esto, ita sit, quod Christus possit pro beneficio Incarnationis, æquiualens Deo reddere, non tamen ipsius operationes hoc beneficium excedunt; cum sit infinitum bonum suæ humanitati concessum, quod in morali æstimatione nequit à merito Christi excedi: ergo si Deus Christi operationes exigeret titulo gratiarum actionis, non possent ad aliquid promerendum extendi, nec ab eius voluntate applicari. Patet consequentia: nam titulo gratiarum actionis pro beneficio suscepto adæquatè exhaurirentur: ergo non possent ad aliquid promerendum extendi, nec Deum ex iustitia obligare; & consequenter, vt obligationem istam inducant, necessum est, Deum huic titulo cedere, in quo saltem virtuale pactum includitur, de conferenda hominibus gratia propter Christi operationes.

45 *Respondet. ad primā obiectionē.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concessa maiori, & permissa minori, distinguendo consequens: sine pacto virtuali incluso in operibus Christi, vt ad præmium ordinatis, transeat consequens: operibus Christi addito, nego consequentiam. Itaque, quod in præsenti negamus, est necessitatem pacti non inclusi in meritis Christi applicatis, quod pactum necessarium est, vt homines de condigno aliquid mereantur à Deo; pactum autem virtuale, si quod est in illis, vt applicatis inclusum, non negat nostra conclusio: nam etiam, vt Christus mereatur, necessaria est Dei, voluntas applicans voluntatem Christi humanam ad opera virtuosa elicienda, & illa dirigenda in nostram vtilitatem, quæ voluntas potest virtuale pactum dici; cæterum si pactum est, includitur in meritis Christi applicatis; non enim poterat Christus aliquod opus elicere sine præuia voluntate Dei; idem dicimus de voluntate non imponendi Christo Domino præceptum; cum enim humana Christi voluntas omnino sit impecabilis, si illi præceptum imponeretur, quod pro hominibus sua merita non applicaret, repugnaret Christo huiusmodi applicatio: ac proinde negatio huius præcepti clauditur in meritis Christi applicatis: vnde, dato, quod voluntas ista non imponendi præceptum virtuale pactum sit, nihil contra nostram conclusionem colligitur.

46 *Ad secundam.*

Ad primā probationē antecedētis.

Ad secundam, nego antecedens. Ad primam probationem dicatur, Aristotelem loqui de puris creaturis, quæ non possunt diis, & parentibus æquiualens reddere in re, hoc est, diis, & parentibus vitam, vel aliquid vitæ æquiualens, nec magistris scientiam ab ipsis acceptam; magistri enim munus in ratione magistri non est discere, sed docere, non accipere, sed dare, vnde discipulus, vt talis, magistrum nequit docere; non autem colligatur exinde, quod Christus pro beneficiis suæ humanitati factis, non possit reddere æquiualens in morali æstimatione, quod sufficit, vt adæquatè moraliter ex gratitudine satisfaciat. Ad secundam probationem dicatur; ad compensationem perfectam ex gratitudine non requiri, plus reddere in re, quam sit beneficium acceptum; sed sufficere reddere plus in affectu, vt constat ex D. Thoma *loco in argumento allegato ad primum argumentum*: vnde quamuis demus, Christum non plus in effectu reddere quam sit beneficium acceptum, quia tamen sic erat affectus conditionatè, vt si posset, plus donaret; fit consequens, quod perfectè ex gratitudine compensauerit beneficia suæ humanitati facta.

Ad secundam.

47 *Ad tertiā obiectionē. resp. primo*

Ad tertiam, respondeo primo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad cuius probationem dicatur, exhauriri vnam Christi operationem ab hoc titulo intensiuè; secus autem extensiuè, quod sufficit, vt possint ad hominibus promerendum extendi, iuxta dicta *disp. præced. §. 3.* Vel secundo ex doctrina ibidem tradita responderi potest, negando antecedens; sicut enim meritum operationum Christi nequit causalitatem meritoriam exercere supra Deitatem, vel personalitatem secundum prædicata ab illis in recto importata, sed solum supra vnionem personalitatis Patris ad nostram humanitatem, quæ vnio finita est; & consequenter inferior in ratione præmij ad dignitatem vnius Christi operationis: ita gratiarum actio pro beneficio Incarnationis ab humanitate suscepto, non ad id, quod

Secundo.

per-

personalitas Verbi *in recto* importat, se extendit, nec potest extendi, sed solum ad vnionem personalitatis ad humanitatem Christi, quæ dignitatem operationis Christi non adæquat in morali æstimatione; sicut enim meritum est causa moralis præmii: ita gratiarum actio suo modo causat moraliter beneficium iam susceptum, quatenus obligationem ab illo exortam extinguit. Quia tamen doctrinam istam, vt parum conformem nostris principiis reiecimus: ideo primæ solutioni est standum.

§. Vltimus.

Cætera argumenta diluuntur.

48 *Arg. 4. ex D.Th.*

QVARTO arguitur ex D.Thoma 2.2. *q.* 106. *art.* 1. *ad* 2. illis verbis: *Dicendum, quod retributio proportionalis pertinet ad iustitiam commutatiuam, quando attenditur secundum debitum legale, puta, si pacto firmetur, vt tantum pro tanto retribuatur, sed ad virtutem gratiæ, siue gratitudinis retributio pertinet, quæ fit ex debito honestatis*; sed vt docet idem D.Thomas 2.2 *q.* 80. *art* 1. *in corp.* debitum strictæ iustitiæ est debitum legale, & strictum: ergo iuxta D.Thomam nequit Deus ex iustitia stricta ad aliquid retribuendum obligari, nisi interueniente pacto de tanto pro tanto retribuendo; & consequenter non potuit meritis Christi obligari ex stricta iustitia, nisi pacto interueniente.

Respondetur.

Respondeo: pactum onerosum à D.Thom. exigi ad debitum legale, vel strictum, quod petit iustitia stricta, vt necessarium inter puras creaturas inter se, & cum Deo comparatas; nequit enim vnus homo alteri ex iustitia stricta ad aliquid retribuendum obligari, nisi interueniente pacto formali, hoc est paciscendo expresse de tanto pro tanto reddendo, aut virtuali, hoc est, alteri aliquid præcipiendo, vt puta, laborare in vinea sua, si titulo seruitutis, vel alio, ei non poterat laborem præcipere, nec Deus potest homini ex iustitia stricta obligari, nisi pactum de retribuendo præcedat, ratione superius tradita; exigi etiam, vt sufficiens ad obligationem in Deo vniuersaliter, etiam respectu Christi inducendam; non tamen, vt necessarium omnino: ita vt sine illo nequeat obligatio strictæ iustitiæ oriri. Iuxta quam explicationem, concessa, & negata maiori, & concessa minori, nego consequentiam.

49 *Secundo responderi potest.*

Vel secundo responderi potest, explicando D.Thomam, de pacto formali, vel virtuali, non verò de pacto expresso, & formali: ita vt hoc semper necessarium sit; pactum autem virtuale inclusum in meritis Christi applicatis ad merendam gratiam, & gloriam hominibus, non negamus, ad meritum Christi requiri, & de facto interuenisse; Deus enim volens efficaciter, vt Christus per voluntatem humanam suas actiones applicaret ad hæc dona hominibus promerenda, illique ordinationem istam præcipiens, vel mortem sustinere pro hominum redemptione, virtualiter promisit se satisfactionem Christi pro hominum salute accepturum, & dona à Christo promerita hominibus largiturum: aliud autem pactum in præcepto operandi, aut voluntate applicandi voluntatem Christi humanam ad merendum non inclusum, non esse necessarium, vt Deus meritis Christi ex stricta iustitia obligetur, in nostra conclusione defendimus.

50 *Dices.*

Sed dices; licet præceptum, quo vnus homo alteri sibi non seruo, vel alio titulo adstricto, laborem in vinea præcipit, pactum virtuale includat, ratione cuius ex stricta iustitia ad retribuendum aliquid obligetur, vt autem sibi seruo obligetur, pactum superadditum ad præceptum exigitur; sed Christus, vt homo fuit Deo titulo seruitutis subiectus, vt docet D.Tho. *q. seq. art.* 1. *ad* 2 ergo Deus Christo, vt homini, præcipiens laborare in vinea sua pro hominum redemptione, volensq; vt suas actiones applicet ad merendam hominum redemptionem; non ideò virtualiter paciscitur de illius satisfactione acceptanda, aut largiendis donis hominibus; & consequenter, vt ad hæc ex iustitia obligaretur, necessarium fuit pactum his omnibus superadditum, non minus, quam, vt puris obligetur hominibus.

51 *Respond.*

Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; ratio autem discriminis est: quia, vt docet D. Thom. *in* 4. *dist.* 15 *q.* 1 *art.* 2. *ad* 2. seruus seruitute legali sui iuris non est, nulliusque dominium habet, sed quidquid illi competit, Domini est positiuè, & priuatiuè, & ideò per laborem à domino sibi præceptum, illum obligare non potest, nisi Dominus per pactum, aut promissionem iuri dominij renuntiet; seruus autem seruitute naturali, quo genere seruitutis Christus, in quantum homo, Deo subijcitur, est suorum actuum Dominus: vnde huiuscemodi actus, etsi positiue sint Dei, non tamen Dei sunt priuatiuè, sed etiam sunt Christi, vt hominis; & aliàs ob suam infinitatem (vt per hoc tacitæ obiectioni occurramus) ad omnem titulum, ex quo à Deo exigantur, sufficiunt, & simul ad retributionem quamlibet promerendam: ac proinde Deus Christo, vt homini præcipiens, vt pro hominibus offerat condignam satisfactionem, vel eius voluntatem mouens, vt sua merita efficaciter applicet ad aliquid illis merendum, virtualiter paciscitur de satisfactione Christi acceptanda, & de retribuendis donis, ad quæ merenda, operationes Christi applicantur; & ideò, vt Deus ad hæc ex iustitia obligetur, nouum pactum necessarium non est.

52 *Quinto arg.*

Quinto arguitur: Deum meritis Christi ex iustitia obligari sine pacto, & promissione, imperfectionem maximam dicit: ergo talis obligatio in ipso constituenda non est. Antecedens ostenditur primo: nemo potest a iure sibi proprio ex iustitia obligari: ergo, vt iure in meritis Christi fundato Deus ex iustitia obligetur, necessario requiritur, quod ius meritorium Christi a Dei eximatur dominio, quod imperfectio maxima est. Secundo probatur: obligari alteri ex iustitia sine pacto, aut promissione, dicit inferioritatem, subordinationemq; ad illum, cui quis obligatur; sed inferioritas, subordinatio, & subiectio, imperfectio maxima est: ergo Deum operibus Christi Domini, aut iure in illis fundato ex stricta iustitia obligari sine pacto, & promissione, imperfectionem Deo repugnantem dicit.

Antecedens prob. 1.

Secundo.

53 *Tertio.*

Tertio: Deum non esse supremum Dominum cuiusuis doni creati, imperfectio maxima est; sed si meritis Christi sine pacto, & promissione ex iustitia stricta obligetur, supremus Dominus donorum gratiæ hominibus impertiendæ non erit: ergo illis ex iustitia sine promissione, aut pacto obligari, imperfectionem Deo repugnantem dicit. Consequentia cum maiori tenet. Minor autem in hunc modum probatur; etenim dominium consistit in facultate vtendi re sua in quoscunmque vsus sine alterius iniuria: ergo si positis Christi Domini meritis, & ab ipso ad dona gratiæ hominibus promerenda ordinatis, non potest illis prædicta dona negare sine iniuria Christo irrogata, supremus Dominus donorum gratiæ hominibus impertiendæ, non manet; cum licet possit sine iniuria facta Christo prædicta dona impertiri, non tamen potest huiuscemodi dona negare sine iniuria Christo irrogata; ac per consequens, non potest vti illis donis in quoscumque vsus sine alterius iniuria.

54 *Vltimo.*

Denique primum antecedens probatur; Deum ex iustitia meritis Christi obligari sine pacto, aut promissione, non compatitur cum supremo Dei dominio supra ius in meritis Christi fundatum; sed prædictum ius eximere à supremo Dei dominio, imperfectio maxima est: ergo Deum ex iustitia sine promissione, aut pacto meritis Christi obligari, debet imperfectio censeri. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: dominium est facultas vtendi re sua in quoscumque vsus sine iniuria alterius: ergo si Deus est supremus Dominus iuris in meritis Christi fundati, potest tale ius sine iniuria Christi destruere; & ex consequenti irremuneratum relinquere: nam, quæ maior irremuneratio, quam iuris destructio? & ex opposito, si non potest Deus sine iniuria Christi, ius ipsius meritorium irremuneratum relinquere, non potest illud destruere, cum quo non compatitur supremum in prædictum ius dominium.

55 *Resp. ad 1. antecedentis probat.*

Respondeo, negando antecedens. Ad cuius primam probationem, distinguo antecedens: à iure sibi proprio positiuè, & priuatiuè, concedo antecedens: a iure sibi proprio tantum positiuè, nego antecedens, & consequentiam: vt enim iure in meritis Christi fundato Deus ex iustitia obligetur, sufficit, vt quamuis tale ius sub Dei contineatur dominio; sit etiam sub dominio Christi, & hoc est, esse sub dominio Dei positiuè, & non priuatiuè: ac per consequens necessarium non est, quod à supremo Dei dominio excludatur, nec sequitur Deum sibi ex iustitia obligari: quia licet obligetur à iure, quod est sui dominatiuè; non tamen a iure suo denominatiuè, hoc est, Deum merentem denominante; vt autem sibi obligaretur, necessarium erat, hoc secundo modo esse suum; sicuti ex eo quod ius meritorium Christi, Dei sit, & sub Dei supremo, & vni-

uer-

uersali dominio, non sequitur Deum merentem constituere; eo quod denominatio ista solum tribuitur à merito, subiecto, cuius est elicitiuè, ac denominatiuè, non verò illi subiecto, cuius tantum est effectiuè, & vt causæ primæ vniuersalis.

56 Ad secundam.

Ad secundam, distinguo maiorem; si obligatio oriatur ex iure independente à subiecto obligato, concedo maiorem: ex iure dependente ab illo, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia ius meritorium Christi, ex quo Deus ex iustitia obligatur, non est independens à Deo, sed dependet ab illo in fieri, & conseruari; & ideò non arguit inferioritatem, subiectionem, aut subordinationem in Deo; sicut necessitas non orta ab aliquo Deo libero, ab ipsoque independente, imperfectionem Deo repugnantem argueret; non autem necessitas orta ab aliquo dependente a Deo in fieri, & conseruari, vt constat in auxilio efficaci, quod semel collatum, Deum ad concursum simultaneum, sine vlla imperfectione necessitat, quia a Deo in fieri, & conseruari dependet.

57 Ad tertiã.

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem explico antecedens: in facultate absoluta, & antecedenti vtendi re sua absque iniuria alterius, concedo antecedens: in facultate consequenti, & a quacumque necessitate ex suppositione expedita, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione antecedentis. Manet enim Deus, suppositis meritis cum facultate antecedenti non dandi hominibus gratiam sine iniuria Christo facta: non autem cum facultate consequenti, & ab omni necessitate ex suppositione expedita. Primum habet, quatenus potest, ius Christi meritorium extinguere, illoque extincto gratiam sine illius iniuria homini non impertiri; supposita verò voluntaria iuris Christi efficientia, illiusque conseruatione, necessitatus manet Deus ad illud remunerandum; hæc tamen necessitas, sicut supremæ Dei libertati in ratione necessitatis non obstat: ita in ratione obligationis, non pugnat cum supremo dominio.

58 Ad vltimam.

Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem: ad cuius probationem, concesso antecedenti, & prima consequentia; vel nego secundam: ius enim irremuneratum relinquere, in rigore dicit, quod iure manente, retributio non fiat; in casu autem, quo Deus ius meritorium Christi destrueret, vel extingueret, hoc non contingeret: & ideò verum in rigore non est, ius meritorium Christi irremuneratum relinqui; cũ ius illud non relinquatur, sed destruatur, vel extinguatur à Deo ratione supremi dominij. Vel claritatis gratia, distinguo consequens subillatum: ius Christi irremuneratum relinquere supposita iuris voluntaria Dei conseruatione, aut non extinctione, vel non destructione, nego consequentiam: si ius supponatur liberè destructum, vel extinctum à Deo, concedo consequentiam: & hoc sufficit, vt Deus in vi meritorum Christi maneat ex iustitia obligatus, quod, scilicet, supposita iuris conseruatione, non possit absque iniuria Christi præmium negari; & sicut huic obligationi ex stricta iustitia non obstat dependentia iuris à Deo, quam habet in fieri: ita nec obstare potest, quod ab ipso dependeat in conseruari.

59 Totum hoc argumentum æquè militat cõtra contrariorum sententiam.

Et quidam totum argumentum æquali efficacia militat contra obligationem ex iustitia, pacto, & promissione suppositus: nam etiam supposita promissione de remunerandis meritis Christi, ius istorum meritorum Dei est dominatiuè; & tamen obligatur ab illo, Deumque ex iustitia obligat; & tamen ipsum Christo non subordinat, nec subijcit; Deus etiam manet supremus Dominus gratiæ hominibus largiendæ, & tamen non potest illam homini negare absque iniuria facta Christo, & etiam perseuerat Deus supremus Dominus iuris meritorum Christi: ac per consequens illud extinguere potest, quin ex hoc inferatur, ab illo non obligari obligatione ex iustitia: ergo contra nostram sententiam argumentum factum peculiariter non vrget; sed est difficultas illi, & alteri sententiæ pactum exigenti, communis.

60 Instabis primo.

Sed instabis aduersus istam solutionem primo, non solum extincto iure meritorum Christi, sed etiam illo perseuerante, si promissio secludatur, potest Deus gratiam, & cætera dona hominibus denegare; sed si ius meritorum Christi, secluso pacto, esset strictæ iustitiæ, non posset illo perseuerante Deus prædicta dona negare: ergo sine pacto, aut promissione diuina non datur in meritis Christi ius rigorosæ iustitiæ; & consequenter Deum ex iustitia non obligant. Consequentia legitima est. Minor certa; Deus enim iniustus esse non potest; esset autem si frangeret ius alterius, quod esset strictæ iustitiæ. Maior autem in hunc modum probatur; perseuerante iure homini præstito a gratia ad gloriam per modum hæreditatis, potest de potentia absoluta gloriam homini non dare, & quod magis est, perseuerante in humanitate Christi iure ipsi præstito à gratia infinita vnionis, potuit Deus illi gloriam non conferre: ergo pariter perseuerante iure meritorum Christi, quibus meruit hominibus dona gratiæ, potuit Deus huiusmodi dona hominibus non conferre.

61 Secundo.

Secundo: si perseuerante hoc iure, non posset Deus prædicta dona non dare, sequeretur posse Christum illa exigere, extorquereque a Deo, quamuis inuito; consequens absurdum est: ergo falsum, quod Deus hoc iure perseuerante, non possit dona enumerata non dare. Patet sequela: quia homo nequit rem promeritam ex iustitia negare, iure meritorum alterius hominis stante, potest, quamuis inuitus, ad retributionem cogi: ergo si Deus non potest dona hominibus promerita, stante iure Christi negare, potest, quamuis inuitus ad illorum largitionem adstringi.

Tertio.

Tertio: si Deus non posset agere contra ius Christi, nisi extinctum, aut destructum, dependeret ab hoc iure; at hoc concedi non potest; Deum namque ab aliquo extra se dependere, etiam voluntariè conseruato, esset ingens imperfectio: ergo potest iure meritorum Christi non extincto, vel destructo sine iniuria Christi agere contra hoc ius.

Quarto.

Quarto: nam sequitur ex solutione data ad vltimam antecedentis probationem: Christum non meruisse hominibus dona gratiæ, vt infallibiliter conferenda. Consequens videtur falsum; alias Deus illa impertiens non operaretur obligatus ex iustitia: ergo, & prædicta solutio. Probatur sequella: illa dona non erant infallibiliter danda hominibus a Deo, nisi iure non extincto; sed hanc iuris non destructionem, non meruerunt operationes Christi; alias sui conseruationem meruissent: ergo Christus suis meritis non meruit dona hominibus, vt infallibiliter conferenda.

62 Respõdet. ad primã obiectionẽ.

Ad primam ex his obiectionibus respondeo, negando maiorem. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam ius fundatum in gratia, siue habitualis sit, siue vnionis substantialis, est ius, vel connaturale, vel moralis condecentiæ, contra quod agere non est imperfectio moralis; potest enim Deus producta essentia suspendere passionum effluxum, etiam si debeantur debito connaturalitatis, & posito merito congruo, si promissio secludatur, potest Deus præmium negare, quia ius meriti de congruo est ius condecentiæ; quin in aliquo ex his casibus moralis aliqua imperfectio priuatiua constituatur in Deo; & ideò perseuerante iure in gratia habituali, siuè vnionis fundato, potest Deus hæreditatem non dare; ius autem meriti de condigno est ius strictæ iustitiæ, quod violare, moralis est imperfectio; & ideò non potest Deus, hoc iure perseuerante, retributionem negare.

63 Ad secundam.

Ad secundam, nego sequelam. Ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio differentiæ est: nam ius, quo vnus homo alium obligat ex iustitia, non dependet à libera voluntate obligati; & ideò, quamuis sit in solutione inuitus, potest ab ipso extorquere solutionem; cæterum ius meritorium, in fieri, & conseruari à diuina voluntate dependet: ac per consequens Deo voluntaria est obligatio ex prædicto iure resultans; cum quo non compatitur violenta istius iuris obseruatio, aut violenta solutio.

Ad tertiã.

Ad tertiam, nego sequelam; tunc enim solum obligatus à iure obligante dependet, quando ius obligans illi voluntarium non est; secus autem quando est voluntarium, & quia ius meritorium, Deo voluntarium est, nequit Deus ab hoc iure, vel à merente dependere.

Si dicas.

Si dicas, ius meritorium est causa obligationis Dei: ergo Deus vt obligatus, à iure meritorio dependet, quod est inconueniẽs.

Respond.

Respondeo, negando antecedens: nam licet obligatio inter homines à iure vnius in alterum, tanquam à causa sumatur, in Deo non ita contingit, sed prouenit à summa suæ voluntatis rectitudine; & ideò, nec etiam vt obligatus, ab extrinseco iure dependet,

64 Instabis adhuc.

Si instes, rectitudo voluntatis diuinæ, qua obligatur ad ius non violandum, est rectitudo iustitiæ commutatiuæ, vt in præsenti supponimus; sed iustitia ex proprio conceptu specificatur ab alieno iure: ergo saltim specificatiuè dependet rectitudo voluntatis diuinæ, & obligatio iustitiæ à iure in meritis Christi fundato.

Respondetur.

Respondeo: sicut amor amicitiæ, quo Deus diligit rationales creaturas, non mouetur formaliter a bonitate illarum in se, sed prout in diuina bonitate eminenter contenta, vt dicemus *Tractat. de Charitate 2. 2. quæst. 23. art. 1.* etsi amor amicitiæ, quo vnus homo alterum diligit, ab illius bonitate, prout in se ipsa moueatur,

tur, specificeturque; ita quamuis iustitia, qua vnus homo alteri tenetur, ab illius iure in se ipso specificetur; iustitia tamen Dei non a iure creato in se ipso, sed prout in Dei bonitate cōtento; de quo plura *loco allegato, & 1 p q. 19. ar. 1.*

63 *Ad quartum.* Ad quartam, distinguo consequens: vt infallibiliter conferenda absolutè, concedo sequelam: vt infallibiliter conferenda infallibilitate ex suppositione conseruationis, seu non extinctionis iuris, nego sequelam; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nec sequitur Deum conferentem dona, non operari obligatum ex iustitia: nam licet taliter conferret, quod possit illa non dare potentia antecedenti, & per iuris extinctionem sine iniuria facta Christo; non tamen poterat talia dona non conferre supposita iuris conseruatione potentia consequenti. & hoc sufficit, vt hæc dona hominibus conferens, actum iustitiæ erga Christum exerceret. Et quidem etiam militat obiectio facta in obligatione Dei, ipsius promissione supposita: nam etiam, tunc casus Deus, vtpote, supremus Dominus iuris, posset extinguere illud per potentiam antecedentem, qua potentia non obstante, saluatur obligatio ex iustitia. *Hæc obiectio etiam militat in obligatione Dei supposita promissione, vel pacto.*

64 *Dices.* Dices: pacto Dei interueniente de non extinguendo iure in meritis fundato, esse infallibile omnino, non extinguendum à Deo: ergo etiam erit omnino infallibilis donorum gratiæ collatio intuitu meritorum Christi; at si excludatur promissio non esto omnino infallibile, ius Christi non extinguendum; ac per consequens, nec illius retributio: ergo non est eadem ratio promissione interueniente, ac promissione seclusa. Respondeo; promissionem diuinam dupliciter posse intercedere. Primo, si Deus promittat, se merita præmiaturum nulla conditione explicata, nec etiam subintellecta. Secundo, sub aliqua conditione explicita, vel implicita, nempè, si merens iuri non cedat, nec Deus, vt potest, extinguat illud: si hoc secundo modo fiat, non redditur infallibilis retributio meritorum; cum Deus maneat expeditus, vel ad extinguendum ius, vel ad obligandum merentem, vt prędicto iuri cedat, qua cessione interueniente, Deus expeditus maneret ad non retribuenda merita. Si verò priori modo contingat, etsi Deus maneat potens per potentiam antecedentem ad ius meriti extinguendum; non tamen potentia consequenti, est autem illius potentia impedita per promissionem de non extinguendo iure. Vnde infallibilis erit iuris non extinctio, aut destructio; cæterum hæc infallibilitas non nascitur ex iure supra meritum fundato; cum nequeat ius meritorium ad sui conseruationem, siuè non extinctionem terminari; sicut nec meritum sui conseruationem mereri, sed ex promissione diuina, quæ solum induit obligationem fidelitatis: vnde quantum ad obligationem iustitiæ nulla differentia est, siue intercedat, siuè non intercedat promissio Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri, vbi Disputatio præcedens, *& in 3. dist. 20 § 2.* ad illa verba: *Sed qua iustitia? Iesu Christi.* *Respondetur.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

Quo tempore Christus meruerit?

§. I.

Referuntur sententiæ, & prima conclusio statuitur.

N. 1. QVATVOR sunt tempora de quibus in dubium vertimus an Christus in illis meruerit, nempè, primum instans conceptionis, reliquum vitæ tempus vsque ad mortem, ipsum instans mortis, & tempus, quod post Christi mortem successit. Prima sententia negat, Christum in primo instanti conceptionis meruisse, quam, vt probabiliorem sequuntur Albertus Magnus *in tertio distinctione 18. articulo sexto*. Diuus Bonauentura *articulo primo, quæstione secunda* Alensis *tertia parte quæstione 17 membro secundo, articulo primo*, & Durandus *in tertio distinctione 18. quæstione secunda, numero septimo.* *Prima sententia.* *Albert. Magn.* *D. Bonau.* *Alensis.* *Durand.*

Secunda per extremum affirmat, meruisse Christum, non solum in hac vita mortali, sed etiam post mortem: ita quidam, quos sine nomine refert Vincentius *loco vbi infra*: pro qua etiam refertur Ragusa *tomo secundo disputatione quinta*. Tertia, Christi meritum a primo instanti conceptionis, vsque ad instans mortis inclusiuè protendit, & asserit in instanti terminatiuo suæ vitæ, & mortis inceptiuo meruisse: illam tenet Caietanus *infra quæstione 50 articulo sexto, §. ad primum, & secunda secundæ quæstione 124. articul. quarto vers. ad secundum Martini argumentū.* Tenet etiam Puente-Hurtado *disp. 6 sectione decima* Quartam, veramque sententiam tribus assertionibus explico. *Secunda.* *Ragusa.* *Tertia.* *Caiet.* *Puente.* *Hurt.* *Quarta.*

2 *Prima conclusio.* PRIMA SIT. *Christus meruit in primo suæ conceptionis instanti*. Ita communiter Scholastici cum Magistro *in 3. dist. 8.* vbi Scotus *q. vnic. §. Est igitur*. Richardus *art. 1.* Paludanus *q. 1. art. 1.* Cartusianus *q. 2.* Gabriel *q. vnic. art. 2.* & Almainus *q. 1.* Tenent etiam omnes Theologi Recentiores cum D. Thom. *infra q. 34. art. 3.* Vbi Caietanus, Medina, & Nazarius, *& in præsenti art. 3. ad 1.* vbi Lorca *disp. 74.* Cabrera *disp. 3.* Aluarez *disp. 44.* Arauio *dub. 2.* Cippullus *dub. 4. 5. & 6.* Vincentius *de Gratia Christi q. 5. pag. 468.* Alijque Recentiores. Tenent etiam ex Patribus Societatis Vazquez *disp. 75. & 76.* Suarez *disp. 39. sect. 3.* Meratius *de Incarnatione disp. 45. sect. 1. & 2.* Cardinalis Lugo *disp 27 sect. 2* Cæterique Recentiores. Ex quibus Medina contrariam sententiam periculosam censet, Vincentius parum securam; alij autem nostræ sententiæ, vt probabiliori adhærentes ab omni abstinent censura; sed certe sententia opposita his temporibus vix potest defendi ob vnanimem Theologorum, præter relatos, consensum. *M. Sent. Sc.* *Richard.* *Palud.* *Cartus.* *Gabr.* *Almai.* *Caiet.* *Medin.* *Nazar.* *Lorca.* *Cabrera.* *Aluar.* *Arauio.* *Cippul.* *Vincent.* *Vazquez.* *Suar.* *Merat.* *Lugo.* *Censura opposita sententiæ.*

3 *Prob. cōl. ex Paul. ad Hebr. c. 10.* Quidquid tamen de hoc sit, probatur nostra conclusio primo ex illo Pauli ad Hæbreos 10. illis verbis. *Ingrediens in mundum dixit; Hostiam, & oblationem noluisti; tunc dixi, ecce venio*: quem locum ad rem præsentem eruditè expendunt Medina, & Vincentius *supra*; etenim iuxta Paulum, Christus ingrediens in mundum se obtulit morti, & passioni, quæ oblatio, cum libera fuerit, non est, cur meritoria non fuerit; sed Christum ingredi in mundum, si expresse verba accipiantur, qualiter accipi debent, solum verificatur in primo conceptionis instanti: ergo in illo Christus meruit. Minor probatur; non enim verificatur de Christo ante primum suæ conceptionis instans: tunc enim verum cum proprietate non est, quod ingrediatur in mundum,

dum, sed quod ingressurus sit, nec de tempore sequenti: tunc enim iam est ingressus: ergo Christum ingredi in mundum, si expresse accipiantur verba, solum verificatur in primo conceptionis instanti.

4 *Respondebis 1.*

Respondebis primo ex Vazquio, & Lorca vbi supra: ly *ingrediens in mundum*; & ly *tunc*, non referri ad primum instans conceptionis Christi, sed indiffinite ad tempus, quo Christus fuit in hoc mundo; nec in priori sensu aliquem ex PP. præter Diuum Thomam, prædicta verba accepisse: ac proinde ex hoc Pauli testimonio non colligitur efficaciter nostræ conclusionis veritas. Vel secundo respondebis: quod licet de Christo, pro tempore ad primum instans sequente, non verificetur in rigore metaphysico ingredi, sed esse ingressum, verificatur in rigore morali: nam, quod parum distat, nihil distare videtur, parumque pro nihilo reputatur.

Secundo.

5 *Contra 1.*

Sed contra primo. nam allegata Pauli verba ad primum instans Incarnationis referunt Diuus Thomas, & Theophilatus; alij autem Patres huic intelligentiæ non obsistunt, nec vnquam contrarium docuerunt, immò forsan supposuerunt, & omnes Scholastici huic acquiescunt interpretationi: ergo sic sunt accipienda. Secundo: quia negari non potest expressius accipi ad primum istam conceptionis Christi relata, & in rigore metaphysico sumpta, quam pro tempore, quo vixit in mundo, etiam proximo ad primum instans; & aliàs ex eo quod sic accipiantur, nullum sequitur absurdum: ergo sic accipi debent.

Secundo.

Tertio. *Hier. 31.*

Tertio: nam Christus in primo instanti habuit perfectum vsum rationis, vt docet D. Thomas *infra quæst. 34 art. 2.* constatque ex illo Hieremiæ 31 *Nouum creauit Dominus super terram, mulier circumdabit virum*; idest Christum, iuxta omnes Ecclesiæ Patres, qui vir quando primo in vtero Matris circundatus dicitur à Hyeremia, non corporali fortitudine, sed virilitate rationis: vnde Zachariæ 6. *Vir oriens*, dicitur Christus, quia à primo in hunc mundum ortu, qui est natiuitas in vtero, virili ratione pollebat, ob quam etiam causam Angelus non conceptum, sed natum annuntiauit in vtero, vt rectè ad rem præsentem expendit Vincentius *supra*; sed perfectio vsus rationis non habetur sine actu per rationem regulato, & à voluntate liberè elicito: ergo Christus in primo suæ conceptionis instanti se in actu libero voluntatis exercuit, cumque huic actui nihil ad meritum requisitum defuerit, asserendum est, meruisse in primo conceptionis instanti.

Zach. 6.

6 *Respondebis ex Durando.*

Respondebis ex Durando vbi *supra num. 10.* Christum à primo instanti conceptionis fuisse perfectum virum, quoad habitus, scientiæ, gratiæ, atque virtutum, in quibus consistit meritum virtualiter, & in radice; non tamen fuisse perfectum virum quoad vsum, in quo consistit formaliter meritum, excepto actu visionis beatæ, qui magis est præmium, quam meritum. Sed contra primo: nam habitus supernaturales ad suos actus non expediti, non constituunt virum in ordine supernaturali; aliàs pueri recipientes Baptismum, & in illo habitus gratiæ, fidei, spei, & charitatis, dicerentur viri in ordine gratiæ, quod nullus hucusque admisit: ergo habitus isti, etiam quantumcumque perfecti, dummodo ad operandum expediti non sint, nequeunt perfectum virum in habitu constituere; sed iuxta Durandum habitus infusi Christo in primo conceptionis instanti non fuerunt expediti ad actiones meritorias: ergo ipsum non constituebant virum perfectum in habitu: vel si fuit ratione illorum vir in habitu perfectus, fuerunt illi habitus expediti ad operandum, quo admisso, nequit negare Durandus, de facto operatum fuisse Christum actus voluntatis liberos in primo conceptionis instanti: ac proinde meruisse.

Contra 1.

Secundo.

Secundo: nam iuxta Durandum *in 3. dist. 14 q. 1. num. 5.* ideò anima Christi fuit à primo instanti conceptionis beata; quia decuit, vt natura assumpta ad supremum esse, quando primo assumpta fuit, eleuaretur ad supremum operari tali naturæ possibile, qualis est visio beata; sed natura humana Christi, non solum vt potens operari necessariò, sed etiam vt radicaliter liberè operatiua, fuit ad supremum esse assumpta. ergo decuit pro illo tunc eleuari ad supremum liberum operari, qualis est actus liber charitatis.

7 *Prob. conclusio 2.*

Secundo probatur conclusio: omnis dignitas, vel perfectio possibilis cum maiori non incompossibilis, nec cum munere Redemptoris, concedenda est humanitati Christi, nisi oppositum sit reuelatum; sed mereri in primo Incarnationis instanti est perfectio, vtpote transferens de actu primo ad secundum potentiam merendi, quam habet humanitas Christi, estque perfectio possibilis, vt ex argumentorum solutione constabit, nec alteri maiori dignitati, aut perfectioni repugnat, nec muneri Redemptoris opponitur: imo maxime Christi erga homines charitatem ostentat, & quod non meruit in primo instanti conceptionis reuelatum non est: ergo meruit in primo conceptionis instanti. Quo argumento vsus est D. Thomas *in 3. dist. 18 q. 2 art 3. in corp* & *qu. 29. de Veritate art. vltim. in corp. art. & ratione 6 sed contra*, ex Anselmo *in Monologio cap. 4. & cap. 14. à medio*.

S. Thom.

8 *Vlt prob. ex D. Tho.*

Denique suadetur conclusio ratione D. Thom. *infra q. 39 art. 3* Christus enim in primo instanti suæ conceptionis habuit actum voluntatis supernaturalem, & liberum; sed isti actui nihil necessarium ad meritum defuit: ergo in primo instanti conceptionis meruit. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: Christus in primo instanti fuit iustificatus per gratiam modo perfectiori iustificationis possibili; sed iustificatio per proprium voluntatis actum, quæ est iustificatio adultorum, perfectior est iustificatione sine proprio actu, quæ est paruulorum iustificatio: ergo fuit iustificatus per proprium actum voluntatis more adultorum; & consequenter in primo conceptionis instanti actum liberum supernaturalem exercuit; solus enim actus liber supernaturalis est dispositio antecedens, vel concomitans nostram iustificationem.

§. II.

Argumentis contra istam conclusionem occurritur.

9 *Arguunt primo.*

Obijciunt Auctores oppositi primo: meritum in actu, vel actuali operatione consistit, sed in primo instanti, in quo res incipit, actualiter operari non potest: ergo nec actu mereri; & consequenter Christus in primo instanti conceptionis non meruit. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: operari sequitur ad esse, estque illo posterius: ergo in primo instanti nequit dari actualis operatio.

Respondetur.

Respondeo, negando minorem; ad cuius probationem dicatur: operationem successiuam, seu quæ motum successiuú importat, supponere prioritate temporis esse: illam vero quæ non successiua, sed indiuisibilis est, solum supponere esse prioritate naturæ: ac proinde potest esse simul tempore cum illo: vnde in eodem instanti, in quo Sol incœpit esse, incœpit illuminare, & in primo esse conceptionis Christi vidit diuinam essentiam, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores; actus autem voluntatis liber ad meritum requisitus, non successiuus, sed indiuisibilis est; ac per consequens potest rei in primo instanti intrinseco sui esse competere; ita D Thomas *in 3. dist. 18 quæst. 1. a. 3. ad 1 quæst 29. de veritate art. vlt ad 3. & infra q. 34 art. 2. ad 1.*

10 *Arguunt secundo.*

Sed contra istam solutionem istam contrarij Auctores, & arguunt secundo, esto operatio naturalis non supponat tempore rem existentem; vt constat in exemplis adductis; libera vero præ existentiam rei in tempore exit; sed actus meritorius est liber: ergo non potest rei competere in primo suæ formationis instanti. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur primo: nam cum in voluntate prior sit conceptus naturæ, quam conceptus libertatis, prior est in illa actus naturalis, aut necessarius, quam liber, sed non possunt in eodem instanti existere actus necessarius, & liber: ergo actus liber non potest ei in primo suæ formationis instanti competere. Secundo: nam actus liber requirit consultationem; sed consultatio, cum in discursus collatione consistat, non potest in instanti exerceri: ergo actus liber non potest in primo instanti formationis rei existere. Tertio: nam actus liber petit a principio indifferenti procedere: sed si in primo instanti voluntati conueniret, non procederet à principio indifferenti: ergo non potest in primo instanti exerceri. Probatur minor: si voluntas in primo instanti suæ formationis, liberè operaretur, esset in tali instanti ad actum determinata; sed non fuit pro aliquo anteriori instanti indifferens, cum supponamus in anteriori instanti non extitisse: ergo nunquam fuit indifferens; & consequenter, si in primo instanti operaretur, talis operatio à principio indifferenti, in quantum tali non esset.

Maior probatur 1.

Secundo.

Tertio.

Respondeo, negando maiorem ad primam probationem,

negn

11 *Respondetur. Ad primã probationem.*

nego maiorem ; non enim semper exigitur actus necessarius præcedens actum liberum; et si fortè ita in nobis regulariter contingat;in Christo autem necessarium non est , sicut nec in Angelis,qui per primum actum meruerunt ; & consequenter primus actus voluntatis Angeli fuit liber;non autem stat in eodem instanti actus necessarius cum libero circa idem obiectum,nec verum est rationem naturæ necessario quoad exercitium operatiuæ , esse in voluntate priorem ratione libertatis;nulla enim subordinatio est in voluntate, vt operatiua liberè quoad exercitium,ad se ipsam, vt necessario quoad exercitium operatiuam : nunc rea obiecta creata solum per accidens est operatiua necessario voluntas,nempè,ex defectu perfectæ propositionis obiecti. Et si verum sit in natura rationali priorem esse conceptum naturæ necessario operatiuæ, quam conceptus libertatis radicalis; cum primum ei competat, quatenus est intellectiua intellectione præueniente voluntatis influxum ; secundum vero prout est radicaliter volitiua, & esse radicaliter intellectiuum , illo modo ratione nostra præcedat radicaliter volitiuum , & etiam in voluntate ratio operatiuæ naturaliter, idest circa finem, & cum necessitate quoad specificationem, prior sit ratione libertatis quoad specificationem , & vis deliberatiuæ, quæ exercetur erga media.

12 *Ad secundam.*

Ad secundam dicatur , actum liberum præexigere consultationem , cum non supponit cognitionis plenitudinem , tunc enim requiritur inquisitio incerti, quod fit per deliberationem consilij : Christus autem , sicut a primo instanti fuit plenus gratia, ita habuit scientiæ plenitudinem ; & idcirco ad actum liberum,imo & ad liberam electionem, deliberatione consilij non indiguit . Ita D.Thom. locis proximè allegatis,& præcipuè infra *q.34 art.2 ad 2.* Ad tertiam maioris probationem, concessa maiori , nego minorem; ad cuius probationem , distinguo maiorem ; esset in primo instanti ad actum determinata , determinatione opposita suspensioni,concedo maiorem : determinatione opposita libertati , nego maiorem : & concessa minori distinguo consequens: numquam fuit indifferens indifferentia suspensionis, concedo consequentiam : indifferentia actus primi requisiti ad libertatem,nego consequentiam : qua distinctione concedenda est, & neganda secunda consequentia ; ad libertatem namque non petitur, quod à principio indifferenti suspensione procedat, hoc est, à principio, quod præextiterat sub negatione actus liberi ; nam quæ conducentia esse potest in suspensione antecedentis instantis , ad libertatem pro instanti sequenti exercendam;cum tunc existere debeant principia libertatis actus , quando liber actus existit , non vero antecedenter ad illius elicientiam ? Solum ergo petitur ad rationem actus liberi , quod procedat à principio indifferenti indifferentia libertatis, hoc est , taliter agente , quod in instanti in quo operatur , possit potentia antecedenti non agere,vel in contrarium actum prorumpere; hoc autem in instanti existentiæ actus liberi saluatur: nam impotentia ad non agere,est ex suppositione tantum,quæ cum potentia antecedenti ad non agere subsistit, & hæc est,quæ ad libertatem actus requiritur.

Ad tertiã.

13 *Arguitur tertio.*

Tertio obijciunt,& instant contra hanc solutionem,sicut enim se habet liberum arbitrium ad meritum , ita ad demeritum comparatur ; sed voluntas Angeli non potuit in primo instanti peccare : ac per consequens nec demereri : ergo voluntas Christi non potuit in primo instanti mereri . Quod amplius confirmari potest : licet namque demeritum in operatione instantanea , & non successiua consistat , ac per consequens possit in alijs instantibus extra primum exerceri , in primo exerceri non potest : ergo pariter actio bona , & meritoria , etsi possit in alijs instantibus extra primum exerceri , quia indiuisibilis est, in primo exerceri non poterit . Respondeo , negando maiorem : *Nam liberum arbitrium ad bonum se habet per se, & naturaliter ad malum autem se habet per modum defectus , & præter naturam: id autem, quod est præter naturam posterius est eo quod est secundum naturam, quia est quoddam excisio ab eo, quod est secundum naturam, & ideo liberum arbitrium creatura potest , in primo instanti moueri ad bonum merendo , non tamen ad malum peccando, si natura integra sit .* Ita ad verbum D. Thom *infra quæst.34. art 3. ad primum*; quod etiam docuerat *q.29 de veritate art. vltimo ad 2. & 3 ad Annibaldum dist 18 quæst. vnic. art 3 ad 2.* plura quæ contra istam Angelici Præceptoris doctrinam solent opponi , prætermittenda in præsenti sunt;habeot enim propriam sedem *1. p quæst. 63. a 5.* vbi latissimè a nostris discutitur;an Angelus in primo instanti peccare potuerit?

Confirmatur.

Respondetur.

Denique argumentari possumus contra rationem, qua ex D. Thomæ , vltimo conclusionem nostram monstrauimus ; ex eo quod Christus in primo suæ conceptionis instanti fuerit sanctificatus sanctificatione adultorum , quæ est secundum proprium actum , non sequitur in primo instanti meruisse: ergo ratio D.Thomæ inefficax est ad nostram conclusionem probandam . Antecedens sua detur : homo cum iustificatur,actum elicit supernaturalem , quo se ad gratiam suscipiendam disponit ; & tamen actus ille meritorius esse non potest; non enim primæ gratiæ, quæ principium meriti est,nec gloriæ augmenti alias etiam augmentum habitualis gratiæ mereretur , nec primæ gloriæ ; quæ primæ gratiæ respondet;quia prædictus actus non procedit physicè a gratia,& consequenter non dignificatur ab illa, iuxta dicta à Nobis *disp. 1.§.4.* ergo pariter quamuis Christus in primo conceptionis instanti actum supernaturalem charitatis elicuerit;non sequitur in primo suæ conceptionis instanti meruisse.

14 *Arguitur vltimo.*

15 *Respondetur primo.*

Respondeo primo, negando antecedens: ad cuius probationem,concessa maiori , & prætermissa minori, nego consequentiam ;ratio autem discriminis est: nam actus vltimo disponentes ad gratiam non procedunt ab eadem gratia in probabili Thomistarum sententia: cumq; gratia solum possit dignificare actus , quos physicè causat in genere causæ efficientis;fit consequens,quod actus disponentes vltimo ad gratiam in puro homine pro primo instanti iustificationis, meritorij esse non possint:actus autem Christo in primo instanti suæ conceptionis conuenientes non disposuerunt ad habitualem gratiam dispositione antecedenti , vt docet maior pars Thomistarum ; ac per consequens physicè processerunt , ab ipsa habituali gratia , & etiam à gratia vnionis: vnde etiam ad his gratijs formati,nihil illis ad rationem meriti defuit.

16 *Respondetur secundo, & melius.*

Vel secundo,& melius respondetur, negando minorem : *Preparatio enim hominis ad gratiam, quæ simul est cum ipsa infusione gratiæ, meritoria est, non gratiæ, quæ iam habetur, sed gloriæ, quæ nondum habetur:* verba sunt D. Thomæ *2.2.q 112.art.2 ad 1.* Quod etiam docet *1.p.q.62 art 4. in corp. & q 62.art.5.ad 3.& 4* Nec obstat probatio in contrarium , quia probabilius est vltimam dispositionem ad gratiam,efficienter procedere ab ipsa . Tum etiam, quia licet ab auxilio procedat , procedit ab illo , vt vicem gratiæ gerente:vnde si aliquando diximus vltimam dispositionem ad gratiam meritoriam non esse,est delendum vtpote, Angelico Doctori contrarium.

§. III.

Meruisse continuatè vsque ad mortem, probatur.

17 *Secunda conclusio.*

SEcunda Conclusio. *Meruit Christus in infantia, & toto tempore vitæ mortalis continuatè vsque ad mortem .* Ita omnes Doctores , nullo excepto quem viderim . Et quoad primam partem adeo certa censetur à Theologis, vt opposita merito temeraria censeatur,pro qua re fertur Durandus: illã tamen expressè non docuit,etsi ex eius doctrina satis efficaciter colligatur . Prima pars suadetur primo: si namq; in primo instanti conceptionis meruit,non est cur in infantiæ tempore non meruerit; sed, vt prima conclusione monstrauimus , meruit Christus in primo suæ conceptionis instanti:ergo etiam infantiæ tempore.

Prima pars probatur 1.

18 *Secundo ex PP. Ambros. August. Bernardus*

Secundo suadetur ex PP. Ambrosius *lib. 2. in Lucam cap. de Natiuitate Saluatoris* , sic ait : *Me illius infantis vagientis abluunt fletus , mea lachrymæ illa delicta lauant .* Augustinus sermone 11. de tempore: *Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta sunt emplastra naturæ .* Bernardus de Circuncisione loquens sermone. 1. *Christus vere patienter, quæ non rapuit, exsoluit, scilicet, Circuncisione,* Ac denique D. Thomas *infra q 37 art 1* inter alias Circuncisionis Christi causas, hanc statuit, scilicet *vt legis onus in se sustinens, alios à legis onere liberaret* . Et licet hæc,& alia PP. testimonia de causalitate efficiente possent explicari , sicut D. Thomas *infra q 50 art.6.* docet , Christi mortem in facto esse, nostram fuisse salutem operatam, non meritoriè, sed efficienter, non est cur sic accipiantur, cum communis Scholasti-

S. Thom.

lastrorum consensus illa de concursu, & causalitate meritoria acceptauerit: ergo ex mente I.P. Christus in infantia meruit.

19 *Tertio.*

Denique probatur ex communi, & sæpe repetito principio, nempè, attribuendam esse Christo omnem perfectionem possibilem, si cum maiori perfectione non pugnet, nec cum Redemptoris munere: at in infantia nobis meruisse, est dignitas, aut perfectio possibilis, vt ex argumentorum solutione constabit; alias cum maiori perfectione non pugnat, nec cum munere Redemptoris: ergo asserendum est; Christum tempore infantiæ meruisse. Et ex his secunda pars conclusionis suadetur: non enim repugnat, Christum à primo instanti suæ conceptionis, vsque ad instans mortis exclusiuè meritum continuasse, cum à sensibus in merendo dependentiam non habuerit, vt ex dicendis constabit; & alias sic meruisse, maximè charitatem eius erga homines commendat: ergo asserendum est merito à primo instante, vsque ad vltimum continuasse.

Secunda pars suadetur.

§. IV.

Duplici argumento occurritur.

20 *Contra 1. partē conclusionis arguitur 1.*

Contra primam partem conclusionis arguitur primò; meritum enim; cum in actu voluntatis consistat, actum intellectus vt regulantem requirit; sed non fuit in tempore infantiæ in Christo actus aliquis intellectus, qui regulare posset actum meritorium, aut liberum voluntatis; ergo Christus in infantia non meruit. Minor probatur: nam in Christo triplex tantum scientia fuit, beata, nempè, infusa, & experimentalis; sed nulla ex his potuit actum meritorium regulare: ergo non fuit in Christo tempore infantiæ actus intellectus, qui meritum regulare possit. Minor probatur in primis namque scientia beata non potuit: nam meritum Christo conuenit, in quantum viatori, scientia autem beata, ipsum comprehensorem constituit: ac per consequens Christo, vt viatori, non conuenit; nec scientia experimentalis: hæc namque, cum à sensibus dependeat, quorum actus Christo in infantiæ tempore non conueniebant, non potuit pro illo tempore Christo competere; nec denique scientiam infusa: nam hæc etiam in suis operationibus à sensibus dependebat: vtpote, eiusdem rationis cum scientia per se acquisita, quæ à sensibus est dependens: ergo nulla fuit scientia, infantiæ tempore in Christo, quæ posset actum voluntatis meritorium regulare.

21 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas: nam Christus solum potuit mereri, in quantum viator; sed fuit viator, quatenus illius anima erat corpori passibili vnita, & communicabat cum corpore: ergo solum potuit mereri per actus progredientes ab anima, quatenus vnita corpori, & cum illo communicante; & consequenter solum potuit mereri per actus animæ communicantes cum corpore, vt cum organo, & obiecto; at isti actus sic communicantes cum corpore à phantasmatibus sunt dependentes; & consequenter Christo, infantiæ tempore conuenire non potuerunt, vtpotè incapaci, tunc, actuum dependentium à sensibus, quos exercere non poterat: ergo infantiæ tempore Christus mereri non potuit. Hoc argumento fuit conuictus Durandus; vt Christo in primo instanti suæ conceptionis meritum denegaret; quod cum pari efficacia militet pro tempore infantiæ, meritò refertur Durandus pro sententia negante in tempore infantiæ meruisse.

22 *Respondetur.*

Ad illud respondeo; concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad eius probationem; permissa prima antecedentis parte, de qua Disputatione sequenti; & concessa secunda, nego antecedens pro tertia parte. Fuit enim in Christo, præter scientiam beatam, & per se acquisitam, & experimentalem, duplex scientia infusa per se, supernaturalis nempè, & naturalis, vt fusè monstrauimus *supra q. 9. disp. 31.* & per vtramque poterat intelligere cum conuersione ad phantasmata, & sine conuersione ad illa, vt ibidem satis ostendimus docetque D.Th. *sup. q. 11. art. 2.* eo quod scientia per se infusa conuenit animæ Christi, vt non obligatæ, corpori, tametsi illi sit vnita: vnde potuit scientia per se infusa Christo, actus meritorios, liberosque voluntatis in infantia regulare, etsi in illo statu actiones sensitiuas exteriores, nec interiores exercere potuerit. Nec verum est scientiam infusam alle eiusdem rationis, cum scientia experimentali, seu per se acquisita, vt loco allegato ostendimus. Ad confirmationem dicatur; statum viæ, coniunctionemque animæ ad corpus, solum tanquam conditionem desiderari ad meritum; qua conditione supposita, omnis actus liber, & ad præmium ordinatus, habensque cæteras conditiones desideratas ad meritum, meritorius esse potest, inter quas requirere communicationem ipsius actus meritori, cum corpore, vt organo, vel obiecto omnino voluntarium est.

Ad confirmatio al.

23 *Dices primo. Respondetur.*

Si dicas primò: corpus communicaturum esse cum anima in præmio: ergo debet etiam cum illa communicare in merito; & consequenter omnis actus meritorius debet competere animæ, vt communicanti cum corpore. Respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam; cum enim beatitudo corporis sit ex redundantia beatitudinis animæ, & complementum illius, vt corpus cum anima communicet in præmio, sufficit, quod anima vnita corpori actus meritorios eliciat, etsi non, vt dependens à corpore.

24 *Dices secundo.*

Si opponas secundo: anima Christi erat independens à corpore, quà erat beata, & consequenter ratione status comprehensoris, quo fruebatur ab instanti conceptionis: ergo actus progredientes ab illa, vt independente à corpore, non procedebant à Christo, vt erat viator, sed vt erat comprehensor; & consequenter meritorij non erant: nam actus meritorius petit à viatore procedere, quatenus viator est. Respondeo; actus tempore infantiæ procedentes libere ab anima Christi Domini, duo habuisse, & independentiam à corpore, & quod essent meritorij: primum ratione status comprehensoris per modum conditionis. Secundum ratione status viatoris, etiam tanquam conditionis; non autem requiri, quod prædicti status ad illas conditiones reduplicatiuè ingrediantur, sed tantum specificatiuè.

Respondetur.

25 *Dices tertio.*

Si opponas tertio: nam licet verum sit, fuisse in anima Christi Domini scientiam per se infusam distinctam specificè à scientia per se acquisita; non tamen ita certum est, vt opposita sententia aliquam mereatur censuram, vt frequentius docent Theologi *supra q. 9. art. 2. & 3.* at sine scientia per se infusa non potest meritum Christo in infantia concedi: nam scientia beata nequit regulare meritum; scientia autem per se acquisita tunc temporis exerceri in Christo non poterat, vtpote dependens à sensibus. ergo esto verum sit; Christum tempore infantiæ meruisse; non tamen est ita certum, vt opposita sententia Durandi aliquam mereatur censuram. Respondeo, permissa maiori, negando minorem: nam, dato scientiam per se infusam in suis actibus à sensibus independentem in humanitate Christi non fuisse, asserendum est, scientiam beatam regulasse Christi meritum, & licet huius oppositum etiam probabile sit; vtrumque tamen simul, scilicet, negatio scientiæ per se infusæ, & impotentia regulandi meritum in scientia Christi beata, probabilitatem non habet; plura enim seorsim sunt probabilia; quæ simul sumpta probabilitate carent, nisi aliter dicatur, nempè Christum in infantiæ tempore, imo, & in primo suæ conceptionis instanti scientias per se acquisibiles, vel acquisitas à se, vel per accidens infusas habuisse; ac per consequens potuisse per cognitionem à sensibus dependentem Christi meritum regulari, quod plures non improbabiliter docent *supra q. 12. art. 1. & sequentibus*.

Respondetur.

26 *Arguitur secundo.*

Secundo arguitur: Christus in primo instanti meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda, & adæquatam redemptionem illorum: ergo ab illo tunc nihil meruit; & consequenter non meruit tempore infantiæ, primo conceptionis instanti secluso. Patet consequentia: si namque in primo instanti omnia dona gratiæ meruit, & postea eadem mereretur, bis meruisset eadem dona, imo pluries eadem dona meruisset, at hoc esse non potest: ergo non meruit tempore infantiæ. Minor ostenditur primo: nam meritum facit debitum præmium; sed quod iam est debitum, iterum deberi non potest: ergo idem præmium postquam iam debitum est, non potest sub distincto merito cadere. Secundo, quod iam emptum est, non potest iterum emi, vt si quis emisset palium viginti, aut triginta argenteis, alia postea viginti, aut triginta offerens, non emere; sed donare dicitur: ergo pariter præmium vno actu pro meritum nequit cadere sub merito alterius actus. Denique: nam idem effectus non potest à duplici causa physica adæquata dependere, vt ex physicis suppono iuxta frequentiorem, ac veriorem Thomistarum sententiam: ergo pariter nec à duplici causa adæquata morali. at meritum est causa efficiens mo-

Minor ostenditur primo. Secunda. Vltimo.

moralis præmij: ergo non stat idem præmium ab vno actu promeritum per alterum promereri.

27 *Hoc argumentū soli Passioni, & morti concedit rationem meriti.*

Hoc argumentum non militat specialiter contra meritum Christi in infantia, vel in primo conceptionis instanti; cum probet, vt facile meditanti constabit, Christum solum per passionem, & mortem hominibus promeruisse; si namque meruit per actum a voluntate moriendi, & ipsa morte distinctum, idem argumentum fiet; quomodo, scilicet, cum quoduis ex istis meritis, dignitatis fuerit infinitæ, & ad omne præmium sufficiens, possit illis idem præmium respondere.

§. V.

Examinatur solutio Vincentij.

28 *Solutio Vincentij.*

VINCENTIVS de gratia Christi *q. 5. pag. 347.* respondet, negando antecedens: nam, licet in quo vis opere Christi fuerat sufficiens condignitas ad omne præmium possibile, atamen quoad efficaciam, non cuilibet Christi actioni adæquata hominum redemptio respondet, ita vt illarum qualibet omnia dona gratiæ hominibus Christus meruerit; quia Christus non quamlibet suam actionem applicuit ad omnia hæc dona merenda, sed totam suarum actionum collectionem ad totam donorum gratiæ collectionem direxit, & singulas ad singula dona gratiæ, etsi ignotum nobis sit, quæ dona in particulari per istas, aut illas actiones de facto nobis meruerit; nam vt Isaias cap 40. ait: *Quis cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit?* Hoc tamen inter passionem, & actiones cæteras interueniente discrimine, quod omnia, quæ per actiones singulas Christus meruerat, collectiuè meruit per mortem; ideoque in Scriptura Sacra specialiter nostra redemptio Passioni Christi attribuitur. Pro qua sententia refert Durandum *in 3. dist. 18. q. 3.* & Magistrum Soto *in 4. dist. 1. q. 3. art. 5. & dist. 21. q. 1. art. 3.* falso tamen, nam Durandus aperte oppositum docet *quæst. relata num. 8.* Sotus autem vbi secundo refertur, huius difficultatis non meminit; illa autem *quæst. 1.* etsi in sententiam Vincentij inclinare videatur, reuera non suffragatur, vt inferius explicabimus.

Isai. c. 40.

Durand. Soto.

29 *Motiua Vincentij primum.*

Motiua Vincentij sunt: nam si Christus per primum actum meriti omnia dona gratiæ hominibus impertienda meruisset, sequeretur, illo actu fuisse consummatum opus nostræ redemptionis; consequens est falsum; aliàs superflua sunt omnia, quæ post primum meritum Christus, vt nos redimeret, gessit quod fateri absurdum est: ergo Christus primo actu non meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda. Patet sequela: nam Deus acceptauit Christi meritum ad omnia illa, quæ promeruit: ergo si per primum actum meruit omnia dona gratiæ, ad omnia hæc gratiæ dona illum acceptauit Deus; & consequenter illa Deus conferret hominibus, etsi nullum deinceps meritum Christus habuisse, quod est, illo primo actu consummatum esse opus nostræ redemptionis.

30 *Secundum.*

Secundo sic arguit: nam iuxta communem Scholasticorum sententiam *in 4. dist. 1.* ianua cœlestis non fuit hominibus ante mortem Christi aperta, & Sacramenta ante mortem Christi instituta, non tam perfectum conferebant spiritualem effectum, atque nunc conferunt post Passionem Christi, & mortem; at hæc duo communi Theologorum assensu statuta, vera esse non possunt, si Christus per primum actum meruit omnia dona gratiæ: nam apertio ianuæ cœlestis, & excelsus ille spiritualis effectus; cum verè sint gratiæ dona, essent effectus illius; & consequenter Passionem Christi anteuerterent: ergo primus ille actus non habebat efficaciam ad omnia dona gratiæ hominibus promerenda.

31 *Tertium.*

Tertio: nam ex opposito fieret multo propriùs, quam per Passionem, & mortem, per primum illum actum Christum homines redemisse; consequens admitti nequit; cum hominum redemptio à peccatis, passim in Scriptura Sacra Passioni Christi cum specialitate attribuatur: ergo Christus primo actu non meruit omnia dona gratiæ hominibus conferenda. Patet sequela: primus ille actus fecisset sibi Redemptionem nostram debitam absolute, ex non debita. Passio autem, & mors Christi non ita, sed de non debita vno titulo debitam ex isto titulo; sed præmium cum maiori proprietate attribuitur operi facienti illud de non debito debitum absolutè, quam operi hoc non præstanti, sed solum de non debito vno titulo, hoc speciali titulo debitum: ergo hominum Redemptio maiori cum proprietate primo Christi merito attribueretur, quam eius Passioni, & morti.

32 *Quartum.*

Et amplius vrgeri potest: nam sequitur Christum per Passionem, & mortem nos non redemisse propriè; consequens absurdum est: ergo, & quod Christus illo primo actu meruerit hominibus omnia dona gratiæ. Probatur sequela: si non meruisset propriè redemptionem nostram per Passionē suam, & mortem: ergo nos propriè non redemisset per illam. Probatur antecedens: mereri propriè, est propriè facere debitum merenti præmium; sed per Passionem, & mortem non fecisset propriè sibi debitam hominum redemptionem: nam aliquid debitum facere, si cum proprietate accipiatur, est illud de non debito efficere debitum; non autem aliàs debitum, nouo titulo debitum reddere, & solum hoc secundum per Passionem effecisset: ergo per illam non meruisset propriè redemptionem hominum à peccato.

33 *Quintum.*

Denique arguit ex Angelico Doctore *infra q. 48. art. 1. ad 2.* ibi: *Dicendum, quod Passio Christi à principio suæ conceptionis meruit nobis salutem æternam; sed ex parte nostra erant quædam impedimenta. vnde ad remouendum illa oportuit Christum pati, vt supra dictum est.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur: remotio impedimentorum impedientium consequutionem salutis esset aliquod gratiæ donum; sed Christus remotionem istam per primum actum non meruit, sed solum per Passionem, & mortem: ergo primus ille actus meritum omnis gratiæ hominibus impertiendæ non fuit. Et ibidem *solut. ad 3.* docet, *quod Passio Christi habuit aliquem effectum, quem non habuerunt præcedentia merita, non propter maiorem charitatem, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conueniens*; sed effectus Passionis Christi, sunt ab illa meritoriè: ergo aliquid meruit Christus Dominus per Passionem, & mortem, quod per primum actum non meruit: ac per consequens per illum non meruit efficaciter omnia dona gratiæ hominibus impertienda, etsi ad omnia illa condignitatem sufficientem habuerit.

S. TH.

34 *Defenditur sententia Vincentij.*

His tamen non obstantibus, standum est frequentiori sententiæ asserenti per primum actum, Christum omnia dona gratiæ hominibus promeruisse: ac per consequens per merita subsequentia, etiam per Passionem, & mortem non meruisse noua præmia, sed idem titulo speciali debitum. Primo, quia id docuit D. Thomas *q. 29. de veritate art. 7. ad 6. in 3. sententiar. dist. 18. q. 1. art. 5. in corpore, & solut. ad 1. & 3. arg.* Ad Annibaldum in eadem *dist. q. unic. art. 4. ad 2.* quod ita procedebat: *Meritum est facere de indebito debitum, vel de minus debito magis debitum; sed nihil Christo per Passionem fuit de nouo debitum, aut magis debitum: ergo non meruit patiendo.* Cuj argumento his verbis respondet: *Dicendum, quod est insufficiens diuisio, sed dicitur tripliciter modo quis mereri, quando facit ex debito vno modo, vel vna ratione debitum alio modo, sicut puer Baptizatus facit sibi debitum regnum cælorum, cum perueniat ad perfectam ætatem per actum proprium, quod prius erat ei debitum; alio modo, scilicet, ratione habitus, & sic Christus per passionem sibi meruit.*

Primum ex D. Th.

35 *Hoc idem alibi docet D. Tho.*

Quod etiam repetit simili argumento, respondens *infra q. 34. art. 3. ad 3.* quod erat huiusmodi: *Id quod semel aliquis meruit, iam facit quodammodo suum; & ita non videtur, quod iterum possit illud mereri, quia nullus meretur, quod suum est: si ergo Christus in primo instanti suæ conceptionis meruit, sequitur, quod postea nihil meruerit, quod patet esse falsum.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet idem esse alicuius ex diuersis causis, & secundum hoc gloriam immortalitatis, quam meruit in primo instanti, potuit etiam posterioribus actibus, & Passionibus mereri, non quidem, vt esset sibi magis debita, sed vt sibi ex pluribus causis deberetur.* Hæc D. Thomas: ex quibus luce clarius colligitur, Angelicum Doctorem sensisse, id omne, quod per passionem, & cæteros actus meruit, per primum actum meruisse: tùm, quia aliàs per passionem redderet hominum redemptionem, ex minus debita magis debitam, idest, quoad plures effectus, quod apertè negat D. Thomas: Tùm etiam, quia si præmium primo actu non promeritum responderet Christi passioni, ad quid erat necessarium recurrere ad modum istum merendi, nempè faciendo ex debito, ex vna causa, ex

ex pluribus causis debitum ? Certè omninò innanis foret prædictus recursus;at hoc dicendum non est:ergo fatendum Angelicum Doctorem sensisse , omne id, quod Christus per passionem nobis meruit,per primum actum meruisse. Angelicum Doctorem sequuntur omnes Discipuli , & alij extra Scholam D Thomæ frequenter. Tenuit etiam eandem sententiam Durandus *in 3.dist.* 18 *q.3.n.8.* falsò pro contraria relatus .

Durand.

36 Secundo.

Secundo : quia potuit Christus Dominus primum illum actum ad omnia dona gratiæ hominibus impertienda promerẽdum ordinare,& simul hæc eadem dona per passionem promereri , vt ex argumentorum solutione constabit ; & alias quod primam, & omnem alium actum ad hæc promerenda direxerit, magis illius charitatem erga humanum genus commendat,volendo,quod omnis actus ab ipso liberè elicitus totam hominum redemptionem,& non hanc,aut illam partem attingat;ergo ita fecisse est dicendum.

§. V I.

Motiuis Vincentij occurritur , & vera solutio traditur, & alia argumenta soluuntur.

37 Animaduertitur tria pro solutione argumentorum Vincentij.

NEc motiua Vincentij in oppositum vrgent , ante quorum solutionem tria anima aduertenda sunt . Primum est,causam partialem , sicuti, & causam adæquatam , bifariam accipi posse : primo pro causa adæquata adæquatione causæ, & effectus;secũdo pro causa adæquata adæquatione effectus;non tamen adæquatione causæ prima,alterius causæ eiusdem ordinis omnem concursum excludit , eo quod petit ex suo proprio conceptu , taliter in effectum influere,quod ab alio eiusdem ordinis nullam dependentiam habeat, vt fusè ostendunt Nostri Thomistæ 2. *Physicor.* vbi communiter docent , nec per potentiam absolutam posse vnum numero effectum à duplici causa eiusdem ordinis dependere . Causa secundo modo adæquata,qua nempè, adæquata est adæquatione effectus, & partialis partialitate causæ,non petit alterius concursum in eundem effectum excludere,sed solum, quod nihil sit in affectu, quod ad ipsa non causetur.

38 Secundo.

Secundum est , quando duo partialiter in eundem influunt effectum,etsi nulla sit formalitas in effectu,quæ ab illorum quolibet non causetur;vnicuique tamen illorum correspondere sub speciali ratione, *v. g.* intellectus, & species impressa obiecti , partialiter partialitate causæ ad intellectionem,&Verbum producendum concurrunt,quod semper probabilius censui; & licet ratio intellectionis vt sic, & ratio specifica talis intellectionis , & ratio repræsentationis, tam ab intellectu, quam ab specie causentur:ita tamen , quod specificus conceptus, vel ratio repræsentationis speciali titulo speciei correspondeat , nec intellectus, nisi specie sibi vnita,potest illam efficere;ratio vero communis intellectionis speciali titulo attribuitur intellectui , & sine concursu illius nequit prouenire ab specie . Et id ipsum, quod contingit quod hoc in genere physico, potest in genere causæ moralis contingere.

39 Tertio.

Tertium est;causam aliquam dici partialem, contingere posse dupliciter ; vel in actu primo,& quoad sufficientiam, quia omninò insufficiens est sine alterius causæ concursu talem effectum causare : vel quoad efficientiam , & in actu secundo:quia nempe,etsi in actu primo habeat sufficientem virtutem causatiuam effectus , vel ex Deo , vel ab ipsa,si causa libera sit attemperat suum concursum,vt non ab illa sola, sed etiam ab altera illi associata effectus in re dependeat; vt constat exemplo in physicis, quando duo æquè calida eidem passo applicarentur in eadem prorsus distantia ; tunt enim;licet quodlibet illorum haberet sufficientem virtutem ad producendum se solo totam intensionem caloris existentis tunc de facto;se tamen ab inuicem impedientibus nullũ adæquatè influit,sed ambo inadæquatè,& partialiter.

40 Respond. argo motiuis Vinc.

His breuiter adnotatis , quod in præsenti dicimus est , quamlibet actionem liberam Christi fuisse de se sufficientem, attenta illarum condignitate pro adæquata hominum redemptione , & ad omnia dona gratiæ hominibus promerenda sine dependentia ab altera ; de facto tamen, sic prius Dei libera voluntate, ab æterno decernente, humana Christi voluntas quasi temperauit infinitatem istam sufficientiæ,& applicuit singulas ex his actionibus,vt causas adæquatas,quidem adæquatione effectus,hoc est taliter,vt nulla sit entitas,nullave formalitas in donis gratiæ concessis de facto à Deo,quæ singulis non respondeat;non tamẽ,vt adæquatas adæquatione causæ in effectu,& efficacia, sed cum dependẽtia vnius actionis ab alia ; totam verò collectionem conflatam ex omnibus Christi actibus à primo conceptionis instanti vsque ad instans mortis exclusiuè direxit, vt causam redemptionis nostræ adæquatam ; tùm adæquatione effectus. Tùm etiam, adæquatione causæ Sicut autem in causis partialibus physicis aliquid vni respondet , quod sine illa non poneretur in re : ita Christus suas actiones taliter , vt causas partiales applicuit , vt ad aliquod vnam direxerit , quod sine illa non existeret; & sic de quauis illarum, vt explicantes testimonia Angelici Præceptoris videbimus ; & hæc est , ni fallit animus , ipsissima M.Soto doctrina *in 4. dist.* 1. *q.* 1. *art.3.§.Ad hæc argumenta tantisper fusiùs explicenta* : ex qua meridiana luce clariùs euanescunt motiua Vincentij.

Exemplũ.

M.Sot.

41 Et in forma respondetur ad primum. Ad secundum.

Et in forma respondetur ad primum , negando sequelam: vt enim per primum illum actum consummato fuisset opus nostræ redemptionis , necessium erat , quod esset adæquata causa illius ; licet autem sit causa totius nostræ redemptionis , non tamen est causa adæquata , sed partialis partialitate causæ . Ad secundum, concessa maiori , nego minorem ; nam licet apertio ianuæ cœlestis , necnon & illi spirituales effectus gratiæ dona sint , & consequenter primi illius actus præmia ; non tamen conferenda ante Christi passionem, & mortem, sed post illam , & cum dependentia ab illa .

Ad tertiũ.

Ad tertium, nego sequelam : ad illius probationem , distinguo maiorem: si opus primum faciat præmium de non debito debitum independenter ab alio , omitto maiorem : si cum dependentia ab illo,nego maiorem:& sub eadem distinctione minoris , nego consequentiam : nam primum Christi meritum non fecit de non debita debitam hominum redemptionem independenter à passione Christi Domini, sed dependenter ab illa, & vt per illam consummandum .

42 Ad confirmationẽ.

Et ex his ad confirmationem respondeo , negando sequelam . Ad illius probationem, nego antecedens : ad cuius probationem,concessa maiori, nego minorem, quam non conuincit probatio : nam esto admittamus,præmium non fieri propriè debitum, quando fit debitum nouo titulo , si adæquatè debitum supponatur , & independenter ab opere subsequenti ; in præsenti tamen non ita supponitur debitum,quia non supponitur adæquata causa debiti, sed titum inadæquata,& partialis; actus enim ille primus , nec cæteri subsequentes non fuerunt adæquata nostræ redemptionis causa, sed causa partialis partialitate causæ ; & vt consummandi per mortem,& passionem Christi; & ideò passio , & mors Christi cum omni proprietate fecit debitam hominum redemptionem;quia non adæquatè, sed inadæquatè supponebatur debita .

43 Ad vltimam difficultatem ex D.Th.

Vltimæ difficultatis oneri succumbens Vazquez *disp.75. cap. 4 num.* 15. post impugnatam Caietani interpretationem fatetur, se non satis percipere , quid in solutione illa D.Th. denotare voluerit . Mirum sanè, virum, aliàs magni ingenij maluisse suam ignorantiam fateri ; quam in indaganda mente D. Tho.tantisper insudare, nisi forsitan voluerit hunc nobis laborẽ relinquere,vt Deo gratias ageremus, qui hæc abscondit à sapientibus, & paruulis reuelauit . Ad argumentum respondeo animaduertendo prius: hæc nos impedientia à consequutione salutis , Christi meritis antecedenter promeritæ, consistere in carentia exercitij, dilectionis, obedientiæ,humilitatis,iustitiæ,cæterarumq; virtutũ , quibus ad salutem consequendam disponimur , quæ carentia tollitur formaliter per prædictorum actuum exercitium, & effectiuè per gratiam nobis largitam à Deo. Ita satis clarè colligitur ex doctrina D Th. *infra q* 46 *art.3.* verbis referendis *proximè* , vbi se refert Angelicus Præceptor in illa *solut.ad* 2.quando ergo docet in illa,quod licet per primum actum nostram salutem meruerit ; ex parte tamen nostra erant aliqua nos impedientia à consequutione salutis , & ad horum ablationem oportuisse Christum pati ; non negauit gratiam largitam à Deo , ad hæc impedimenta tollenda , fuisse per primum meritum Christi promeritam : ita vt ad illam promerendam fuerit primo , & per se conueniens,

Animaduerte prius

S. Thom.

mens, passio, & mors Christi: quia meritum primi actus, cæterorumque præcedentium, non extenderit ad illã; sed quia ad hæc impedimenta exemplariter, & excitatiuè tollenda maximum, specialemque concursum præ omnibus Christi actionibus exercuit passio mors Christi; quam interpretationem esse ipsissimam Angelici Doctoris mentem, constat; clarè ex eius verbis *q. 46. art. 3. in corp.* quo se refert in illa solut *ad. 2.* vbi sic ait. *Per hoc quod homo per Christi passionem est liberatus multa concurrerunt ad salutem hominis pertinentia, præter liberationem à peccato; primo enim, per hoc homo cognoscit quantum Deus hominem diligat, & per hoc ad ipsum diligendum prouocatur: secundo, quia per hoc dedit nobis exemplum obedientiæ, humilitatis, constantiæ, iustitiæ & cæterarum virtutum in passione Christi ostensarum, quæ sunt necessariæ ad humanam salutem &c.*

Ad tollenda exemplariter, & excitatiuè impedimenta nostra salutis, specialiter se gessit passio, & mors Christi.

45

Ex quibus apertè colligitur, quæ sint impedimenta, de quibus *solut. illa ad 2.* & qualem concursum dederit passioni Christi in illorum remotionem, & negauerit præcedentibus meritis, nempè, non meritorium absolutè, sed excitatiuum, & exemplarem, in quo passio, & mors Christi cæteris ipsius actionibus specialiter antecessit. Iuxta quam interpretationem *in solut. ad 3.* docuit, Christi Domini passionem habuisse aliquem effectum, quem præcedentia merita non habuerunt, non ratione charitatis augmenti, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conueniens. Non negat, quod merita præcedentia in effectum illum influxum meritorium præstiterint, sed tantum hunc influxum exemplarem, quem specialiter attribuat passioni Christi *q. 46. art. 3.* propter rationem ibi à D. Th. traditam.

46

Opponos 1.

Sed oppones primo, D. Tho. loco in contrarium adducto, non agebat de causalitate exemplari, sed de meritoria passionis Christi respectu nostræ salutis, vt constat ex titulo articuli, in quo inquirit: an passio Christi fuerit per modum meriti nostram operata salutem? quam secundum argumentum excludere cõnabatur ratione superfluitatis; quia nempè, ab initio conceptionis nostram salutem meruerat; superfluum autem videtur, iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat: ergo in solutione argumenti, non loquitur de ablatione impedimentorum facta per passionem Christi, & non per cæteros actus in genere causæ exemplaris, sed in ratione causæ meritoriæ. Tum, quia æquiuocè loqui in argumento, & in eius solutione vitium est D. Th non attribuendum. Tum etiam: nam per causalitatem passionis Christi exemplarem non vitatur superfluitas meriti passionis Christi. Secundo: nam *in 3. arg.* contendebat D. Th. probare, non magis meruisse salutem nostram patiendo, quam per cæteras actiones, ex eo quod charitas, quæ est radix merendi non fuerit maior in morte, quam in cæteris actionibus, quod, vt soluat D. Th. recurrit ad effectum, quẽ habuit passio Christi, & non merita præcedentia, non ob maiorem charitatem, sed propter genus operis, quod erat tali effectui conuenientius; at per effectum a sola passione Christi exemplariter causatum, non autem ab illa sola prouenieus in genere causæ meritoriæ, non rectè saluatur magis per passionem suam meruisse, quam per cæteras actiones: ergo interpretatio data menti D. Thomæ non congruit.

Secundo.

47

Respond. ad 1. probationem 1. obiect.

Ad secundam.

Respondeo, concessio antecedenti, negando consequentiam ad cuius primam probationem dicatur: quando ex variatione terminorum solutio argumento traditur, nullum inconueniens esse, tali variatione vti; sic autem in præsenti contingit, vt statim videbimus. Ad secundum, nego antecedens: nam esto admittatur gratis, vt videtur D. Tho. admisisse superfluum esse iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat, quando per nouum actum merentem nihil aliud, quam replicatio meriti additur, cum verò in actu de nouo merente specialis aliquis reperitur influxus, non est superfluum iterum quempiam mereri, quod antecedenter meruerat: nam ratione illius specialis influxus superfluitas vitatur: vt ergo admissa antecedenti doctrina D. Tho. meriti passionis Christi superfluitatem vitaret, profundissime recurrit ad specialem influxum passionis, & mortis Christi in genere causæ exemplaris.

48

Ad 2. obiectionem Respond. 1.

Et ex his ad secundam respondetur: ly *magis*, nec *in 3. arg.* nec in eius solutione accipi ab Angelico Doctore de maioritate intensiua; cum enim hæc in meritis Christi sumatur dignitate personæ, & dignitas personalis æqualis sit in omnibus operibus Christi, si in hoc sensu acciperetur, nulla controuersia erat; sed accipi de maioritate congruentiæ, conuenientiæque operationis consideratæ ex sua ratione specifica, & de isto excessu loquendo, concessa obiectionis maiori, nego minorem. aptius enim, conuenientius, & veluti accommodatius, vt rationem meriti obtineat respectu alicuius effectus, est illud, quod ex sua ratione præeminet in ratione causæ exemplaris, excitantisq; respectu eiusdem effectus, quam opus tali præeminentia non gaudens: ergo si passio, & mors Christi in ordine ad impedimenta auferenda habet illud specialem influxum in genere causæ exemplaris rectè intulit Diuus Thomas conuenientius illorum remotionem Christum per passionem suam, quam per cæteras operationes meruisse.

49

Respond

Vel secundo responderi potest ad secundam obiectionem quando duæ causæ partialiter ad eundem effectum concurrunt per partialitatem causæ aliquid speciale vni attribui, quod alteri ea specialitate non respondet, etsi totus ab illarum qualibet proueniat: cum ergo tota collectio operationum Christi a primo conceptionis instanti vsque ad instans mortis exclusiuè fuerit adæquata nostræ redemptionis causa, & singulæ Christi actiones partialiter concurrerunt ad nostram salutem operandam, aliquid est attribuendum specialiter cuiuis illarum, quod ea specialitate non attribuatur cæteris operationibus; quod etsi respectu aliarum nobis exploratum in particulari non sit, respectu passionis Christi ob ipsius magnitudinem attentanatura operis facilius cognitu apparet, nempè, illi specialiter fore attribuendam redemptionem a peccato, propter rationes, quas profundè meditatus est D. Thom. *infra q. 46. art. 1* Cum ergo docet illa *solut. ad 3.* habuisse passionem Christi aliquẽ effectum, quem, præcedentia merita non habuerunt, non ita accipiendum est, vt in effectum illum cæteræ actiones nullum influxum meritorum habuerint, sed solum per negationem illius specialis influxus, quem habuit passio, & mors Christi, propter conuenientiam maiorem sumptam ex genere operis. Ex qua maiori conuenientia ortum habet, vt passim in Scriptura Sacra, nostra redemptio passioni Christi specialiter attribuatur.

50

Ad principale argumentum respond.

Ad 1. probationem minoris. S. Thom.

Ad secundam.

Et ex his ad principale argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem; ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: vel debitum ex non debito, vel magis debitum, vel nouo titulo, aut pluribus causis debitum, concedo maiorem: debitum ex non debito semper, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ita D Th. *in 3. dist. 18. q. 1. a. 5. ad 2.* ad Annib. ibi *q. vnic. art. 4. ad 2.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam; rationem autem discriminis dedit D. Thomas *in 3. dist. 18. q. 1. art. 5. ad. 1.* quia emptio est principaliter propter habendam rem, quæ emitur; & ideò, postquam semel empta est, vlterius non emitur; actio autem, qua quis meretur non est principaliter propter præmium consequendum, sed propter bonum charitatis: vnde homo charitatem habens, etiam operaretur, si nulla retributio sequeretur: vndè etiam, postquam meruit aliquid, operatur; & id, quod sibi, primo vno modo debebatur, postea alio modo sibi debetur.

51

Ad tertiã respondent quidam Recētiores.

Ad tertiam Recentiores quidam, concesso antecedenti, negant consequentiam, & discrimen reddunt: nam ex vi causæ efficientis physicæ, effectus extra causas constituitur in esse; non autem stat per duas causas adequatas extra causas constitui; & ideò nequit à duplici causa physica adæquata idem effectus pendere; meritum autem est via ad premium, & ad eundem terminum potest per duplicem viam iri; ac per consequens idem præmium potest duplici merito respondere. Sed non placet ratio discriminis: nam meritum verè est causa efficiens præmij in genere moris, & ab illo præmium in hoc genere verè dependet, & per eius causalitatem fit. ergo, siuè via sit, siuè non, restat discrimen statuere inter causam physicam, & moralem, cur, scilicet, idem effectus à duabus causis physicis adæquatis effici nequeat, & possit à duplici causa adæquata morali?

Contra 1.

Secundo.

Deinde: nam actio est via ad terminum vel effectum, & motus etiam est via; & tamen idem effectus nequit duas actiones adæquatas sui effectiuas terminare, nec duobus motibus physicis adæquatis effici: ergo, quamuis meritum sit via ad præmium, non rectè colligitur, posse idem præmium respondere duplici adæquato merito.

52

Respond. ad 3. minoris probationem.

Vnde aliter respondetur, concesso antecedenti, distinguendo consequens: à duplici causa morali adæquata adæquatione causæ, & effectus, transeat consequens: adæquata adæquatione effectus, & partiali partialitate causę, nego cõsequentiam. Non autẽ primo, sed secundo modo fuisse causam adæquatam, quamuis Christi operationem respectu nostræ salutis, cũstat ex dictis. Sed objicies aduersum istam

solu-

Obijcies 1. aduersus istam solutionem.

solutionem primò; censuimus enim pro inconuenienti, quod singulæ Christi actiones partialiter partialitate effectus ad nostram redemptionem concurrerent, & quod tota nostra redemptio illarum cuilibet non responderet; at non minus inconueniens est, quod concurrant partialiter partialitate causæ: ergo debent vtraq; adæquatione gaudere.

53 Secundo.

Secundo; nam sequitur, quod deficiente quacumq; actione meritoria Christi, deficeret nostra redemptio; consequēs inconueniens videtur: ergo illo non caret tradita solutio. Patet sequela: nam effectus à duplici causa dependens partialiter partialitate causæ, deficit ad cuiusuis illarum defectum: ergo si adæquata hominum redemptio respondet singulis actionibus Christi, vt causis partialibus partialitate causæ, tota nostra redemptio deficeret qualibet illarum in singulari deficiente.

Tertio.

Tertio: nam sequitur redemptionem hominum à peccato non esse specialiter passioni, & morti Christi attribuendam; consequens est falsum, & contra omnium Theologorum sententiam cum D.Th. *infra q 48. art. 1. ad 3* pro quo stant plura testimonia Scripturę: ergo prædicta solutio admittenda non est. Probatur sequela: sicut deficiente passione Christi, deficeret nostra redemptio, ita etiam deficeret ex cuiusuis alterius operationis Christi defectu, vt manet probatum: ergo passio Christi non habuit specialem præ alijs Christi operationibus in nostram redemptionem influxum; & consequenter non est, cur passioni Christi specialiter attribuatur.

54 Respond. ad 1. obiectionem.

Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem; ratio autem differentiæ est: nam partialis causæ non tollit, quominus quæuis operatio Christi omnes nostræ redemptionis effectus attingat sua causalitate, in quo maximè Christi erga nos amor ostenditur, & quod tollit concursus partialis partialitate effectus; & ideò partialitatē istam concursus in operationibus Christi censemus pro inconuenienti; secus autem partialitatem causæ.

Ad secundam.

Ad secundam, distinguo consequens: in vi præsentis decreti, quo Deus statuit, vt Christus sua meritorum collectione nostram operaretur salutem, & intuitu illius nobis peccatum remittere, concedo sequelam in vi alterius decreti, nego sequelam: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; itaque supposito decreto mittendi Christum in hominum redemptionem, etiam si aliquæ actiones Christi deficerent, nostra salus, & redemptio à peccato non deficeret; hoc tamen esset ex vi alterius decreti, quod Deus, tunc casus, haberet, vt Christus alia merita in hominum redemptionem offerret; non autem in vi illius, quod habuit de facto, vt hanc collectionem meritorum in hominum redemptionem dirigeret.

55 Ad tertiā.

Ad tertiam, nego sequelam: nam licet dependentia illa redemptionis nostræ à singulis operibus Christi vera sit; cum illa tamen componitur specialis passionis, & mortis Christi in nostram redemptionem influxus, ob quem illi attribuitur specialiter; quia, nempè, nec Deus voluit, vt aliæ operationes Christi nostram à peccato libertatem causarēt, nisi vt consumandæ, & complendæ per passionem, nec Christus illas obtulit, nisi vt per passionem, & mortem complendas, & consummandas.

56 Dices.

Sed dices; etiam ipsa Christi passio non fuit à Deo volita, aut directa ad hominum à peccato libertatem, nisi cum dependentia ab alijs actionibus passionem antecedentibus, siquidem, vt iam docuimus, qualibet illarum deficiente, deficeret libertas hominum à peccato in vi præsentis decreti: ergo quod cæteræ actiones non fuerint ad nostram redemptionem directæ, nisi dependenter à passione Christi, non probat specialem passionis Christi concursum.

Respondetur.

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: nam passio fuit requisita, tanquam omnium complementum, & consummatio, & vsque ad ipsam, exequutio vniuersalis redemptionis fuit suspensa, etsi per actiones cæteras fuerit antea promerita; non tamen vt exequenda, nisi post passionem Christi: vnde habuit vices, veluti vltimæ vnitatis, quæ numerum, velut forma constituit; ac proinde sicuti non benè sequitur: *Prima deficiente vnitate numerus ternarius deficeret, et similiter vltima deficiente: ergo vltima, in quantum vltima, non habet specialem concursum ad ternarium numerum constituendum*: ita nec valet consequentia modo facta; ratio autem istius specialis influxus passionis Christi prę alijs eiusdem Christi operationibus in hominum redemptionem sumitur ex genere operis, quod erat isti effectui accommodatius: tùm propter superius dicta ex Angelico Doctore *q.46. art.3.* Tùm etiam, quia homo mortem corporalem per peccatum meruerat, & mortem spiritualem incurreras; & ideò oportuit, vt per mortem Dei hominis à peccati morte liberemur, nec aliæ Christi actiones, nisi vt morte consummatæ exequutionem libertatis hominis à peccati morte causarent.

57 Arguitur Contra 2. partem conclusionis.

Deinde contra secundam partem huius conclusionis arguitur: vt enim Christus à primo instanti conceptionis vsq; ad mortem continuatè mereretur, necessarium erat, quod nunquam ab actu scientiæ infusæ meritum regulante cessaret; at hoc verum in Christo non habuit: ergo nec meriti toto vitę tempore continuatio. Maior est certa, supposito, quod scientia beata meritum non regulauerit; non enim stat meritum in voluntate absque actu intellectus regulante: ergo nec meriti continuatio absq; continuatione actus regulantis intellectus. Minor autem probatur ex D.Th. *supra q. 11. art. 5.* vbi docet, scientiam per se infusam Christi fuisse habitualem, potuisseque illa vti ad arbitrium voluntatis, eo quod fuit illi infusa ad modum animæ humanæ; est autem hic modus animæ connaturalis, vt quandoque sit in potentia, & quandoque sit in actu: ergo iuxta D.Th. scientia infusa animæ Christi non fuit continuo actui secundo coniuncta, sed quandoque ab omni actu separata, & solum in actu primo suspensa. Patet consequentia nam modus connaturalis animæ corpori mortali coniunctæ est quandoque ab omni actu intellectus cessare, vt constat tempore somnij: ergo si huiusmodi scientia fuit infusa animæ Christi iuxta modum animæ connaturalem, quandoque ab omni actu cessauit.

58 Respondetur.

Respondeo, concessa maiori, negando minorem: nam licet Christus ab omni actu huius scientiæ cessare posset, si vellet; numquam tamen omnem illius actum suspendit. Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: quoad posse, concedo minorem: de facto, subdistinguendum est, & concedendum de anima coniuncta corpori, & ab illo dependente in operatione intellectus; negandum verò de anima à corpore independente, tametsi illi sit vnita, qualis fuit anima Christi, & neganda consequentia.

Anima humana potest considerari in triplici statu.

Itaque anima humana in triplici statu potest considerari, vel coniunctionis cum corpore corruptibili, vel separationis ab illo, & coniunctionis cum corpore iam glorioso. In primo habet necessitatem quandoque cessandi ab omni intellectuali operatione, eo quod in intelligendo dependet ab actuali conuersione ad phantasmata, quæ actualis conuersio ligata est tempore somnij; & consequenter actualis intellectio impedita: in secundo, & tertio statu, etsi possit pro sua libertate omnem actum intellectus præter beatificam visionem suspendere, non est necessitata ad hoc, sed potest semper esse in actuali intellectus exercitio erga aliquod obiectum, quia cum in illis statibus non dependeat in intelligendo à corpore, nulla inest illi necessitas, aliquando omnem actum suspendendi; & esse in actuali exercitio, maioris est perfectionis: quia ergo anima Christi, licet esset corpori mortali coniuncta; non tamen ab illo in intelligendo dependebat, vt constat ex dictis *supra q 9. disp. 30.* fit consequens, quod licet potuerit omnem actum scientiæ infusæ pro sua libertate suspendere; non tamen necessitatem huius suspensionis habuerit, sed potuerit semper, & pro semper esse reducta ad actum secundum, & quia hoc maioris est perfectionis, semper Christus fuit in actu secundo intellectus regulante meritum voluntatis: nam modus, ad quem fuit huiusmodi scientia, illius animæ infusa, non est animæ rationalis, vt dependentis à corpore, sed vt ab illo in intelligendo independente.

§. VII.

Christum non meruisse post mortem, nec in instanti mortis communis sententia est.

59 Tertia conclusio.

Vazquez probat hanc conclusionem.

TErtia Concl. ***Non meruit Christus post mortem, nec in ipso mortis instanti.*** 1. pars cōclusionis cōcors est Theologorum sententia, teste Vazquio *dis. 76. c. 1* Illam pluribus relatis, & reiectis rationibus probat *ibi n 6.* eo quod peracto nostræ redēptionis iam negotio, amplius iam pro nobis non orat: nec quidquam pro nobis offert; sed ad meritum pro alio requiritur oratio pro illo; atque meriti applicatio: ergo Christus post mortem nihil nobis meretur. Probat maiorem,

nam Christus vt let, post completam suam passionem, nullo modo necessariam esse orationem, nec meriti applicationem pro hominibus redimendis; ergo nec orat pro illis, nec sua merita offert, vel applicat pro hominibus redimendis, vel ad aliquid illis merendum.

60
Contra 1.

Displicet hoc fundamétum primo: quia sententiam communem alligat principio incerto, & Theologis minus grato, neganti Christum pro nobis orare, cuius contrarium, népe, Christum in cœlo orare, probabilius est, & communius, vt docet Lorca *disp.* 80 *num* 5. ex D. Th. *in* 4. *dist.* 15. *q.* 4. *art.* 6. *quæstiunc.* 2. *ad* 1 *Ad Romanos* 8 *lect* 3. *& ad Hebræos* 7. *lect* 4

Secundo.

Secundo: nam etiam videbat Christus in præsenti vita mortali non esse necessarias tot actiones meritorias pro hominibus redimendis, sed vnicam ex illis sufficere: imo & superabundare; & tamen non vnicam, sed plures actiones obtulit in hominum redemptionem: ergo etiam si in cœlo existens videat, necessariam non esse noui meriti applicationem, poterit nihilominus noua merita applicare, vt suam erga homines maximam charitatem ostendat, iterum atq; iterum merendo, quod in hac vita promeruit, nisi aliunde hoc repugnet.

Tertio.

Tertio: quia vt in eodem capite fatetur Vazquez, non repugnat præmium iam promeritum, nouis actibus mereri, & idem nouo titulo debitum facere: ergo quamuis Christus videat totam hominum redemptionem esse ipsi debitam propter eius vitæ opera, poterit, nisi aliunde repugnet, noua merita applicare, vt eandem redemptionem nouo titulo debitam faciat, sicut, teste Vazquio, contigit in meritis Christi viatoris.

61
Prob. ab alijs ex Paul. ad Hebr.

Secundo alij probant ex illo Pauli ad Hebræos 10. *Vna enim oblatione consummauit in æternum sanctificatos.* Et ad Hebræos 9. *Christus autem existens Pontifex introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuëta.* Sed si Christus, adhuc post mortem, nostram mereretur salutem, non diceretur vna sui corporis oblatione consummasse sanctificatos, nec æternam redemptionem sua morte inuenisse, siquidem adhuc per meritum quæreret redemptionem, & iustificationem sanctificatorum: ergo nihil post mortem meretur.

62

Hoc argumentum efficaciter concludit, si id, quod semel efficientiam meritoriam adæquatam, & perfectam terminauit, iterum non potest sub nouo merito cadere; secus autem si merito perfecto alicuius præmij supposito, potest quispiam idem præmium nouis actibus mereri, illud nouo titulo debitum efficiendo. Primum patet, vt enim ex allegatis testimonijs manifestè colligitur, Christus per actiones huius vitæ sua morte consummatas, homines perfectè redemit, & omnia dona gratiæ promeruit: ergo si supposito merito adæquato, & perfecto non potest supra idem præmium causalitas meritoria iterari; Christus peracto iam nostræ redemptionis negotio, suaque morte consummato, nihil meretur hominibus. Secundum ex opposito fundamento probatur, etenim ex verbis Pauli allegatis tantum habetur, Christum per huius vitæ labores sua morte consummatos perfectè nos redemisse, nobisque omnia dona gratiæ adæquatè, & consummatè meruisse; at ex hoc non sequitur quod Christus per noua opera ab ipso post mortem facta, iterum non meruerit eadem dona hominibus merito non necessario, sed volũtario, si id, quod perfectè est promeritum potest iterum, atque iterum sub nouis meritis cadere: ergo hac sententia admissa, quam plures probabiliter docent, nõ conuincitur testimonijs adductis, Christum non mereri post mortem.

63
Suadetur prima pars conclusionis 1. ex D.T.

His igitur prætermissis, suadenda est prima pars nostræ conclusionis primo; quia illam docet D. Thomas *in præsenti art.* 2 *ad* 1. illis verbis: *Et ideò, quia nunc non est viator, non est in statu merendi.* Et *infra q* 50 *art.* 6 *in corp. & solut. ad* 5. vbi negat mortem Christi in facto esse meritoriè nostram salutem causasse: & *q* 56. *art.* 1 *ad* 3. vbi id etiam negat de Christi resurrectione, & *q.* 57 *art.* 6 *ad* 1. vbi idem negat de ascensione; quorum ratio nulla est alia, nisi quia hæc omnia extra statum viæ euenirant: ergo iuxta D. Thom. Christus post mortem non meruit.

64
Secunda ratione.

Deinde suadetur ratione ex præallegatis locis desumpta; vna enim ex conditionibus ad meritum necessarijs in alijs hominibus est status viatoris; sed nulla est ratio, excipiendi ab hac conditione, & generali regula, Christum: ergo post mortem non meruit; status enim viæ per mortem finitur.

Minor ostenditur primo.

Minor constat: tùm, quia ad istam exceptionem nullum adest fundamentum; tùm etiam: nam infinitas meritoria operationum Christi oppositum potius suadet, nimirum,

Secundo.

quod etiam si meritum aliorum hominum non terminaretur in via, meritum Christi in illa terminaretur, vtpote, ob suam infinitatem ad omnia promerenda sufficiens; ac per consequens longiori sui protractione non indigens. Maior autem est communis Theologorum sententia 1. 2. *q.* 114 *art.* 1. & constat ex illo Pauli ad Galatas 6 *Dum tẽpus habemus operemur bonum:* vbi Hieronymus *in commentarijs materibus: Tempus, inquit, seminis, vt diximus, tempus est præsens, & vita, quam currimus, in hac, licet nobis, quod volumus seminare, cum ista, vita transierit, operandi tempus aufertur: vnde & Saluator ait; operamini, dũ dies est, veniet nox, quando iam nullus poterit operari.* Cui interpretationi assentiũt Chrisostomus, Ambrosius, & Anselmus super eundem locum, & D. Thom. *lect.* 5 *ad finem*, his verbis: *Ergo dum tempus habemus, id est, in hac vita, quæ est tempus seminandi.* Ioannis 9. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est, venit nox,* & Ecclesiastes 9. *Quodcumque potest facere manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas.* Quibus verbis interpretationem ex Hieronymo adductam amplectitur D. Thom. eamque alijs testimonijs confirmat.

Paul. ad Galat. 6. Hier.

S. Thom.

Ioan. 9.

Eccl. 9.

65
Vazquez respond. huic rationi.

Hæc ratio, quæ communis est apud Theologos, displicet Vazquio *in præsenti disp* 76 *art.* 1. *num.* 3 eo quod, licet conditio viatoris sumpta ex parte carnis, & corporis mortalis necessaria sit, vt aliquis sibi mereatur dotes gloriæ corporis; non tamen est vllomodo necessaria ad rationem meriti, quod pro alio aliquid est obtinendum, nec ad merendum sibi nominis exaltationem: vnde ex eo quod Christus Dominus per mortem, statum viatoris finierit, non rectè à nobis colligitur, non posse hominibus dona gratiæ mereri. Ita vbi *proximè, & disp.* 74. *cap.* 1 *num.* 4. *&* 1. 2 *disp.* 216 *cap* 4.

66
Doctrina hæc Vazquez displicet frequentius Theologis. Reijcitur 1.

Hæc tamen doctrina istius Auctoris displicet frequentius Theologis, & omissa illa quæstione, an, scilicet, status viæ ex natura rei, vel ex sola voluntate diuina, vel ex lege Dei, in rerum naturis præhabita congruentia fundata, requiratur ad meritum, de qua 1 2 *q* 114. *ar.* 1. quod absolutè, siue ex hoc, siue ex illo capite necessarius sit ad quemcumque modum meriti; ostenditur primo, nam ex opposito fieret beatos de facto plura dona gratiæ viatoribus promereri; consequẽs est falsum: ergo status viæ absolutè est necessarius ad meritum. Patet sequela: possunt namque; vt fatetur Auctor contrarius; & alias maximo charitatis affectu nos prosequuntur. ergo de facto applicant sua merita pro donis gratiæ viatoribus obtinendis. Falsitas autem consequentis, quod apertè concedit Vazquez 1 2. *disp* 216. *cap.* 4. *num.* 30. probatur: si namque beati nobis merentur dona gratiæ de congruo, sequeretur Christum in cœlo existentem, illa nobis de condigno mereri; consequens est contra Vazquez: ergo beati de facto nobis non merentur dona gratiæ. Probatur sequela: nam si Christus non mereretur illa dona de condigno, quæ de congruo merentur beati, maximè, quia in statu vitæ illa perfectissimè meruit: at hæc ratio nulla est; cum possit præmium perfectè promeritum, iterum sub merito cadere, vt fatetur Vazquez *in præsenti disp* 76. *cap.* 1 ergo si beati nobis merentur dona gratiæ de congruo, illa Christus nobis de condigno meretur.

67
Secundo.

Secundo nam si ad merendum pro alijs non exigitur status viatoris, nec ad merendum sibi dona aliqua accidentalia, status iste exigetur; consequens est falsum: ergo & prædicti Auctoris doctrina. Sequelam concedit Vazquez, vt vidimus. Falsitas autem consequentis probatur primo: nam exinde sequeretur beatos sibi de facto mereri gaudia aliqua accidentalia: nulla enim potest assignari ratio discriminis inter meritum donorum accidentalium, & accidentalium gaudiorum; at hoc negat Vazquez 1. *p. disp* 530. ergo tenetur negare illud. Secundo probatur: si namque beati sibi merentur dona aliqua accidentalia, v. c. nominis exaltationem, sequeretur, Christum sibi metipsi mereri nominis exaltationem; consequens ab hoc Auctore negatur: ergo negari debet; beatos sibi mereri accidentalia dona. Tertio: nam exinde fieret, quod beati sibi mereantur gloriam corporum suorum; consequens est falsum, & à nullo admissum, quem viderim: ergo & tradita doctrina. Patet sequela: nam iuxta Auctorem contrarium solum ad meritum essentialis beatitudinis exigitur status viæ, hoc est coniunctionis ad corpus passibile, & carentiæ claræ visionis: ergo sicut meritum beatorum extendet ad exaltationem nominis, & dona alia accidentalia, illud etiam debet extendere ad beatitudinem corporis, qua vsque in iudicij diem carent animæ beatorum.

Falsitas consequentis prob. primo.

Secundo.

Tertio.

68
Quarto.

Quarto denique probatur ex alio inconuenienti, quod ex sententia tradita sequitur, nimirum, animas in Purga-

gatorio mereri de condigno essentialem beatitudinem; consequens est falsum, vtpote communi Theologorum sententiæ repugnans, quod & ipse Vazquez negat 1. 2. *disp.* 216. *cap.* 4. *num.* 31. ergo & tradita solutio. Probo sequelam, ex eo in sententia istius Auctoris status beatitudinis non pugnat cum merito doni accidentalis proprij; benè verò cum merito essentialis beatitudinis, quia istam potiuntur beati; dona verò accidentalia non sunt plenè consequuti: ac proinde possunt in illa per noua merita tendere; sed animæ Purgatorij non possident beatitudinem animæ: ergo quamuis iam sint constitutæ extra huius vitæ cursum, possunt in Purgatorio existentes illam sibi promereri, illamque mereantur de facto.

69 *Respondet Vazquez.*

Respondet Vazquez *loco proximè allegato*, animas Purgatorij, ideò non mereri essentialem beatitudinem: quia licet non fuerint consequutæ præmium, & fruitionis statum, quem meruerunt in hac vita; tamen iam sunt extra statum viæ sua natura destinatæ in tale præmium, tametsi quousque tollantur quædam minora peccata detineantur in Purgatorio, quod non sufficit, vt dicantur in via, statuque merendi permanere. Hæc tamen solutio est omninò voluntaria; non enim potest ratio, vel apparens reddi, cur status viæ sumptus pro coniunctione animæ ad corpus mortale, & passibile sit suaptè natura exactus ad meritum vitæ æternæ, & cur non sufficiat carentia possessionis beatitudinis competens animabus Purgatorii, etsi à corpore separatis: ergo vt Vazquez solidè, & cum fundamento loquatur, tenetur recurrere ad ordinationem diuinam taxantem pro termino meriti, terminum vitæ mortalis, quo dato, idem erit dicendum pro merito donorum accidentalium ipsi subiecto merenti, & ad promerendum aliis.

Contra 1.

70 *Secundo.*

Quod item alio exemplo monstratur, nempè, in Enoc, & Ælia, quos existere in Paradiso terrestri tradit communis consensus, & non mereri augmentum essentialis beatitudinis tenet vbi *proximè* Vazquez cum frequentiori sententia: at huius alia ratio nequit reddi, nisi ordinatio diuina; cum viuant in corpore mortali, & passibili, nec conditionem aliquam habeant ex natura rei pugnantem cum merito beatitudinis: ergo tenetur Vazquez, vellit, nolit, recurrere ad diuinam ordinationem, quod enim in eo statu, & loco, peculiari Dei ordinatione extra communem modum reseruentur, quod Vazquez pro causa assignat, cur Prophetæ non mereantur; quam repugnantiam habet ex natura rei cum merito beatitudinis? Certè nullam: asserendum ergo est, ideò in illo statu non mereri, quia Deus ita ordinauit, quod, scilicet, nullus mereatur, nisi in corpore mortali, iuxta communem modum viuendi, quo dato, idem etiam dicendum est de merito præmii accidentalis, & de merito ordinato ad præmium consequendum aliis.

71 *Secunda pars conclusionis prob. 1.*

Et ex his secunda pars conclusionis suadetur primo ex D. Thoma *infra q. 50. art. 6. in corpore*. & *solut. ad 2.* illis verbis: *Dicendum, quod mors Christi secundum quod consideratur in facto esse, etsi non est ad nostram salutem operata per modum meriti, est tamen operata per modum efficientiæ, vt dictum est*; at in instanti extrinseco vitæ Christi, & intrinseco mortis, est mors Christi in facto esse; cum sit verum dicere in illo, Christus mortuus est: ergo Christus in instanti physico mortis non meruit. Secundo probatur; vt enim ex dictis constat, status viæ sumptus pro coniunctione animæ ad corpus mortale, & passibile, est conditio exacta ex diuina ordinatione ad merendum sibi, vel aliis; sed in instanti physico mortis non fuit anima Christi corpori mortali vnita: ergo in illo in instanti non meruit. Minor, in qua est difficultas, probatur, ex communi Philosophorum sententia, quam non negat Caietanus, docente, viuentia desinere esse, non per vltimum sui esse, sed per primum sui non esse: ergo in instanti physico mortis Christi fuit verum dicere, nunc primo, non est Christus, vt homo, vel vt viuens vita mortali; & immediatè ante hoc fuit: ergo verum fuit dicere, nunc primo, anima Christi non est eius corpori vnita; & consequenter in illo instanti anima Christi Domini non erat corpori mortali coniuncta.

Secundo.

§. VIII.

Argumenta contra primam partem conclusionis diluuntur.

72 *Arg. 1. contra 1. partem concl. Ioan. 14. Ioan. 2. Rom. 8. Cyprian. August. Ambrose. Bern. S. TH.*

CONTRA primam conclusionis partem arguitur primo; Christus nunc in cœlo existens orat pro nobis ad Patrem, vt constat ex illo Ioannis 14. *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis*. Et Ioannis 2. *Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum*. Ad Romanos 8. *Christus Iesus, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*. Constat etiam ex Cypriano *lib. 4. epistolarum epist. 4.* Augustino *præfatione in Psalmum 85.* Ambrosio *super cap. 8. ad Romanos*. Bernardo *serm. de Natiuitate Mariæ*. Et ex D. Thom. *in 4. dist. 15. quæst. 4. art. 6. quæstiuncula 2. ad primum. 2. 2. quæst. 83. art. 11. in corpore*. Et præterea à paritate sanctorum in patria existentium, quos orare pro viatoribus docet communis sententia, probatque Angelicus Doctor loco proximè citato, quia oratio vnius pro alio prouenit ex charitate; sancti autem existentes in cœlo, perfectioris sunt charitatis: quæ ratio a fortiori conuincit de Christo in cœlo existente; sed oratio meritoria est: tum, quia est impetratoria, vt docet D. Thom. *vbi proximè art. 15.* impetratio autem meritum est; vt constat ex Augustino *epist. 105.* vbi ait: *Nec remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat*. Tum etiam, quia vt docet D. Thom. vbi proximè: oratio ex charitate habet efficaciam merendi; oratio autem Christi etiam in cœlo existentis ex maximo dilectionis affectu procedit. ergo in cœlo existens mereretur; & consequenter meruit post mortem.

Minor probatur 1. S. August. Secundo.

73 *Duplex solutio omittitur. Vazquez. Medina. Hurt. Vera solutio.*

Prima huius argumenti solutio negat maiorem: ita Vazquez *Disp. 82. à cap. 2.* plura PP. referens testimonia; & ex nostris Medina *infra quæst. 21. art. 1.* Secunda distinguit maiorem, illamque concedit de oratione, merita præcedentia purè applicante; negat autem de oratione ratione propriæ bonitatis aliqua ratione impetrante; & sub eadem distinctione minoris, negat consequentiam; oratio etenim tantum applicatiuè, & vt mera conditio concurrens meritoria non est. Ita Pater Hurtado *disp. 79. sect. 3. subsect. 1. §. 15.* Missa tamen huius rei discussione *ad quæst. 21. infra*, vbi propriam sedem habet: ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; meritum enim, etiam congruum, ab impetratione distingui, constat clarè ex D. Thoma 1. 2. *quæst. 114. art. 9. ad 1.* vbi concedit, donum perseuerantiæ cadere sub impetratione; non autem sub merito, & 2. 2. *quæst. 83. art. 16.* vbi docet, peccatorem petendo aliquid à Deo impetrare; & tamen solut. ad 2. negat, quod mereantur à Deo, his verbis. *Et quamuis eius oratio* (scilicet peccatores) *non sit meritoria; potest tamen esse impetratiua, quia meritum innititur iustitiæ, sed impetratio innititur gratiæ*. Et in eadem *quæst. art. 11. ad 1.* docet, Sanctos orare pro beatitudine corporis, illamque impetrare, & nobis beatitudinem animæ; cum tamen omne meritum à beatis excludat: quod etiam docuerat *in 4. dist. 45. quæst. 3. art. 3. ad 4.* vbi affirmat, beatos, etsi non sint in statu merendi, esse tamen in statu impetrandi: & 2. 2. *quæst. 83. art. 15. ad 3.* vbi docet, efficaciam meriti orationis inniti charitati; efficaciam vero impetrandi inniti principaliter fidei: sentit ergo Angelicus Doctor rationem impetrationis distingui a ratione meriti, ab illaque separabilem esse; ac per consequens, ex eo quod Christus in cœlo pro nobis oret, & dona, quæ postulat impetret, malè colligitur in cœlo nobis mereri. Et quidem Sanctos in cœlis Deum pro nobis orare, catholicè negari non potest: vel ergo merentur, vel non; si secundum dicatur, ex oratione, ac impetratione, non colligitur meritum si primum nec inconueniens erit, quod Christus in cœlo existens mereatur; ratio enim negandi meritum Christo nulla alia est, vt supra vidimus, nisi quia extra statum viæ existit, quæ ratio manifestè euanescit, si sanctis in cœlo existentibus conceditur meritum.

Ad prim. probationem minoris respondet. S. TH.

74

75 *Augustinus interpretatur.*

Nec oppositum conuincit testimonium Augustini: nam interpretandus est, vel de merito largè pro quomodolibet conducente ad salutem, vel de impetratione, non quæ orationis propria est, & à merito distinguitur; sed communi

alijs

alijs virtutum operibus, qualiter cum merito congruo coincidit, & de hac impetratione loquendo, vera est conditionalis Augustini, quod nempè peccatorum remissio non est sine aliquo merito si fides hanc impetrat. Ad secundam

Ad secundā minoris probat.

minoris probationem dicatur, orationem habere ex charitate efficaciam merendi, quando meritoria est, non autem omnis oratio ex charitate procedens est meritoria, vt ex D. Thoma vidimus: vnde ex eo quod Chisti oratio in cœlo ex maxima Charitate procedat, non sequitur quod meritoria sit.

76

Dices.

Sed dices, oratio Christi, vt pote infiniti valoris, non potest non esse condigna doni postulati a Deo: ergo en ipso, quod pro nobis oret, meretur de condigno donum postulatum ab ipso. Respondeo, concesso antecedenti de condignitate, quoad sufficientiam, negando consequentiam; quia ad meritum actuale non sufficit condignitas operis, sed insuper est necessaria applicatio à merente facta ad præmiũ; licet autem omnis Christi postulatio ob suum infinitum valorem condigna sit omnis præmij, quia tamen Christus illam ad præmium promerendum non dirigit, ideo meritoria non est.

Respondetur.

77

Instabis.

Instabis, non stat Christum aliquid postulare, & suam orationem non dirigere ad rem postulatam, & intendere illam consequi: ergo oratio ex defectu applicationis à ratione meriti nequit defficere. Respondeo, distinguendo antecedens: tamquam meritum ad præmium, nego antecedens: tanquam impetrationem ad impetrationis terminum, vel obiectum, concedo antecedens, & nego consequentiam; quia vt oratio meritoria sit, non sufficit dirigi à petente ad rem postulatam per modum impetrationis; sed est necessarium dirigi ad rem postulatam, tamquam ad premium: hoc aotem modo non dirigit Christus existens in cœlo orationem suam ad dona, quæ nobis postulat; non enim intendit oratione sua hæc dona nobis mereri, nec Deum in vi illius ad hæc dona nobis impertienda obligare; sed merita, quæ in mortali vita exercuit Deo repræsentare, & desiderium quod habet, vt dona illa nobis concedantur à Deo; & idcirco tametsi pro nobis oret, & dona petita impetret, non tamen illa meretur per orationis actum, quo Deum in cœlis orat.

Respond.

78

Dices.

Sed dicet, sequi ea ista solutione orationem Christi in cœlo, nec impetratoriè ad dona nobis à Deo concedenda concurrere; consequens non admittemus: ergo nec traditam solutionem admittere debemus. Probatur sequela; Vt enim oratin impetret, debet sua bonitate largientem aliqua ratione mouere, & non vt pura conditio ad donum postulatum concurrere: alias nulla ratio esset, cur oratio omnimode naturalis non esset impetratoria gratiæ, cuius contrarium *tract. de prædest.* cum communi sententia docuimus: at ioxta solutionem datam oratio Christi Domini io cœlo non mouet Deum ratione bonitatis propriæ, sed tantum vt applicatio meritorum, quæ in præsenti vita exercuit. ergo nec impetratoriè ad dona nobis à Deo impertienda concurrit.

79

Respondetur.

Respondeo, negando sequelam: ad illius probationem distinguo maiorem: debet aliqua ratione per propriam bonitatem mouere, per modum meriti, nego maiorem: per modum impetrationis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Pro cuius intelligentia animaduertendum est, triplicem posse in oratione meditari, reperirique concursum. Primus est per modum proponentis, in quo tantum, vt pura conditio concossit, quandoque mouendo Deum ad misericordiam; quando scilicet proprij subiecti, vel alterius miseriam repræsentat, & quandoque ad iustitiam; cum scilicet proprij, vel alieni subiecti merita repræsentat. Secundus est meriti condigni; cum supra obsequium æquale præmio fundatur, vel congrui; cum fundatur supra rationem obsequij inæqualis cum præmio Tertius est impetrationis. Animaduertendo secundò, multiplax inter rationem meriti, & rationem impetrationis in oratione repertas intercedere discrimen. Primum est, quod oratio quoad efficaciam merendi principaliter innititur Charitati, sicuti, & alia opera rationem meriti ex charitate sortiuntur. Quoad efficaciam vero impetrandi principaliter innititur fidei; quia scilicet per fidem obtinet homo notitiam omnipotentiæ diuinæ, & misericordiæ, ex quibus impetrat oratio, quod petit. Ita D. Thom. 2. 2. *quæst. 83. art. 15. ad 2. argument.* Discrimen secundum est, quod meritum statum gratiæ in subiecto requirit; secus autem ratio impetrationis. Sic D. Thomas, *Vbi proximè art. 16. in corp. & solut. ad 2.* Tertium est, quod meritum innititur iustitiæ; efficacia autem impetrationis innititur gratiæ, & liberalitati largientis. Sic D. Thomas: *vbi nuper art. 16. solut. ad 2. in 4. dist. 5. q. 4. art. 7. quæstiuncul. 3. in corp. & dist. 45 quæst. 2. art. 1. quæstiunc. 1. in corp.* ibi: *Dicendum, quod meritum Deum obligat ad sui remunerationem ex iustitia stricta, si sit meritum condignum, vel potentiale, sicut meritum congruum, quod Deus obligatus ex gratitudine præmiat; impetratio autem non obligat Deum ex iustitia, sed petitum obtinet ex sola liberalitate largientis*: ex quo infert D. Thomas *loco vbi vltimo*, quod cum impetratio orationis sit secundum liberalitatem diuinam ad omnia se potest extendere, quæ potestati diuinæ sunt subordinata; secus autem ratio meriti in oratione reperta: vnde potest vnus alteri impetrare primam gratiam; secus autem illam valet de condigno mereri.

Triplex meditatur orationis concursus.

Primus.

Secundus.

Tertius.

80

Ratio meriti, & impetrationis in oratione multiplex discrimen important.

Primum.

Secundum.

Tertium.

81

Et *in 4. dist. 15. q. 4. art. 7. quæstiunc. 3. in corp. & in solut. ad 4.* ex eodem principio colligit, non perseuerantem in oratione quandoque mereri, sed non impetrare, quia impetratio importat consequutionem ex proposito, & liberalitate largientis; meritum vero ordinem iustitiæ ad consequutionem; impedimentum aotem interueniens per instabilitatem, etsi tollat consequutionem, non tollit ordinem ad illam; & ideo non tollit meritum; bene autem impetrationem. Quarto differunt impetratio, & meritum, quod ratio meriti communis est omnibus virtutum actibus, vt à charitate imperatis: ratio vero impetrationis orationi propria est. Ita D. Thomas *q. proximè allegata art. 13. in corp.* illis verbis: *Secundus autem effectus orationis est ei proprius, quid est impetrare.*

Quartum.

82

Quintum.

Ea quibus quintum colligitur inter meritum, & impetrationem discrimen, nempe, meritum in ratione obsequij Deo facti fundari; cum enim Deum, vt remunerantem ex iustitia respiciat, debet in illius aliqualem vtilitatem fieri, impetratio verò non ita, sed in propria honestate, quæ in postulando, Deumque precando inuenitur, non attenta ratione obsequij. Ac denique sextum, ad meritum applicationem merentis; ad præmium, & intentionem, saltem implicitam, Deum obligandi, Deique promissionem, vel omnia simul requiri. Deus enim nequit ex iustitia obligari, nisi vel promiserit sub conditione onerosa præmium, à puris creaturis; nec à Christo potest obligari, nisi ex hac intentionem Deum obligandi, præmiumque merendi operetur: impetratio autem nec Dei promissionem requirit, nec quod orans Deum sua oratione intendat obligare, vt ab ipso aliquid impetret; sed solum quod ex fide, aut firmo indiciò Dei omnipotentis procedat, & humiliter dirigatur ad Deum ipsum deposcendo, ac deprecando.

Sextum.

83

Solutio vltimæ instanti.

Ex quibus constat vltimæ instantiæ solutio; non enim negamus Christum orantem in cœlo honestate suæ orationis Deum ad postulata concedenda mouere, vt largiatur liberaliter quantum est ex vi talis honestatis; sed tantum quod ex vi illius Deum obligare intendat, vt talis honestatis pro tunc remuneratorem. Constat vlterius, cur in cœlo impetratio sit, & non meritum: cuius ratio vnica est diuina voluntas ordinans, vt solum in via, tam Christus, quam cæteri sancti, vel sibi, vel alijs mereantur, & istum terminum non præfigens impetrationi Christi; & aliorum sanctorum.

84

Arguitur secundo.

Secundo arguitur; Christus enim vulnere lateris meruit: ergo meruit post mortem. Antecedens probatur Auctoritate PP. asserentium ex vulnere lateris Sacramenta, aot illorum virtutem emanasse. Ita Cyrillus, Chrysostomus, & Theofilatus *in cap. 19. Ioannis.* Ambrosius *homil. in 10. in Lucam* August. *tract. 15. in Ioannem, & tract. 120.* Et Leo Papa, *epist. 4. cap. 6* his verbis: *Tunc generationis potentiam sanxit, quando de latere ipsius profluxerunt sanguis redemptionis, & aqua baptismatis.* Sed non effluxerunt physicè: ergo meritoriè, & consequenter Christus meruit lateris apertione, atque vulnere. Respondeo negando antecedens; ad cuius probationem, missa quorundam sententia, quos sine nomine refert Vincentius de gratia Christi *q. 5. pag. 412* asserentium, Christum prædictum vulnus ante mortem accepisse, quam Vincentius vt hæreticam reijcit, pugnat enim aperte cum contextu Ioannis *cap. 19.* Misso igitur istorum Theologorum errore.

Cyrilus.

Chrysost.

Theofil.

Ambros.

August.

Leo.

Respondet.

Vincentius

85

Ad probationē antecedentis respōd. 1. cū Vincentio.

Respondeo primo cum Vincentio *vbi proximè*, distinguendo, aut explicando PP. testimonia de effluxu Sacramentorum ex vulnere Christi vt meritorio obiectiuè, vt obiecto, scilicet actus, quo Christus dum viueret, tum mortem; tum etiam lateris vulnus voluntariè acceptauerit; non autem, vt meritorio formaliter; ex quo, vt clarè constat, non sequitur Christum post mortem meruisse. Vel secundo cum eodem Vincentio possumus PP. testimonia ex-

Secūdo cū eodē Vincent.

explicare de effluxu Sacramentorum à vulnere lateris Christi in genere causæ exemplaris, ad modum quo resurrectio Christi causa fuit resurrectionis nostræ à peccato; iuxta illud Pauli: *Resurrexit propter iustificationem nostram*: vbi ly *propter* non causam meritoriam, sed exemplarem nostræ iustificationis designat. Tertio alij explicant de causa figuratiua Sacramentorum, præcipuè Eucharistiæ, & Baptismi.

Tertio alij respondēt.

86 *Vltimo responderi potest.*

Vel denique respondere possumus, vulnus illud fuisse causam virtutis Sacramentorum, non meritoria, sed efficientem, qualiter mortem Christi in facto esse nostram salutem causasse, docet D.Thom. *infra q.50. art 6.* Et de sepultura Christi idem docet *q.51 art.1. ad 2.* Et de Christi resurrectione *q.56. ar.1. & 2.* nempè nostram, tum corporū physicam resurrectionem, tū resurrectioné animæ à culpa, nō meritoriè, sed efficienter causare. Quomodo autem actiones, aut passiones, quæ modo physicè non existunt, possint physicè efficienter influere, ingentem habet difficultatem, huius tamen loci non est, & ideò nec libet, nec vacat illam in præsenti examinare. Videantur Caietanus, Medina, & Nazarius *infra q.50. art. 6.* & Vincentius de gratia Christi *q.6. pag.817.* Nobis enim sufficit pro præsenti difficultate, quod vulnus lateris Christi post mortem eum influxum habuerit in Ecclesiæ Sacramenta, aut in illorum virtutem, quem passio, sepultura, atque illius resurrectio habuerunt in hominum iustificationem.

§. Vltimus.

Argumentis contra secundam partem conclusionis occurritur.

87 *Contra secundā par. conclusionis arguit. 1. Respōdet.*

DEINDE contra secundam partem conclusionis arguitur primo: Christus moriendo nos meritoriè redemit, iuxta illud: *Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparauit*; sed in instanti physico mortis verum erat dicere *Christus moritur*: ergo in illo instanti nos meritoriè redemit: ac per consequens in prædicto instanti meruit. Respondeo distinguendo, vel explicando maiorem: moriendo morte accepta in fieri, non coniunctoin eodem instanti cum facto esse mortis, concedo maiorem: sumpta morte in facto esse, aut in fieri simul cum facto esse existente, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam; quia in istanti physico mortis non verificatur, Christum mori in fieri non existente simul cum facto esse; & ideò non verificatur nos redimere meritoriè; & ratio est iam data, nimirum, in illo instanti, animam Christi non esse coniunctam corpori: ac proinde nec in statu viæ, qui ex diuina ordinatione est ad meritum designatus: nec testimonium contra distinctionem traditam facit: nam iuxta illam explicandum est, nimirum, moriendo, mortem nostram destruxisse, meritoriè, morte accepta in fieri, non autem in facto esse, etsi de illa sic accepta verificari possit mortem nostram destruxisse, non meritoriè, sed efficienter; sicut de Christi resurrectione dicitur, vitam nostram reparasse efficienter, non meritoriè; de quo videndus est D Thomas *infra q.50. art.6. & q. 56. art. 1. & 2.*

88 *Dices.*

Sed dices, Christum moriendo mortem nostram destruxisse, ac nos redemisse verificandum est in rigore, & verborum proprietate; cum id passim in Scriptura inueniatur; & aliàs ex rigorosa, & propria acceptione nullum inconueniens sequatur; sed id accipi de morte in fieri, non autem in facto esse, proprietatem verborum non saluat: ergo intelligendum est de morte, vt in facto esse. Minor probatur, quia namque homicidium consistit in facto, ex proposito occidendi, non dicitur aliquis homicida simpliciter, sed secundum quid, & mentalis; & similiter gladio aliquem percutiens percusione in mortem tendente, non dicitur perfectè homicida, sed secundum quid, & inchoatiuè, vsque dum mors subsequatur; sed mori in facto consistit: ergo ex moriendi proposito non dicitur aliquis moriens simpliciter, sed secundum quid, & mentaliter, & ex causa mortis accepta, & ad mortem inclinante, in quo consistit mors, prout in fieri, non dicitur simpliciter moriens, sed secundum quid, & inchoatiuè: ergo redimere nos per mortem meritoriè, non verificatur simpliciter, & in rigore, ac proprietate verborum, per mortem in fieri concurrentem meritoriè ad nos redimendum, sed tantum per meritum redemptionis nostræ à morte, prout in facto esse: ac per consequens, vt verificetur in verborum proprietate, Christum moriendo nos meritoriè redemisse, necessario est asserendum, Christum nostram redemptionem meruisse per mortem in facto esse.

89 *Respondetur.*

Respondeo, mortem posse dupliciter accipi; vel in fieri antecedenti ad factum esse, etsi cum illo connexo, & in facto esse; vel in fieri simultaneo cum illo; & quamuis prima acceptio non sit omnimodè stricta, & rigorosa in sensu Phylosophico; est tamen in sensu Theologico stricta; cum enim quod parum distat, pro nihilo reputetur, fit vt mortem in fieri infallibiliter connexam cum morte in facto esse, absolutè mortem appellauerit; & licet mors sumpta in facto esse, strictiùs sumatur: quia tamen incapax merendi, est ob rationem supra factam, fit consequens, quod de illa sic sumpta verificari nequeat, fuisse hominibus meritoriam, ne principium Theologis commune destruatur, nempè, statum viæ necessarium esse ad meritum; etsi possit verè affirmari de illa efficienter nostram salutem causasse, Christumque per mortem in facto esse, efficienter nos redemisse, vt D.Thomas docet *infra q 50. art.6.*

90 *Arguitur vltimo.*

Denique arguitur: voluntarium, aut liberum in causa ineuitabili, est sufficiens ad meritum; sed mors Christi in instanti physico fuit Christo libera, & voluntaria in causa ineuitabili, ipsi voluntaria, & libera: ergo meritoria fuit; & consequenter Christus in instanti mortis meruit. Minor constat: nam mors in instanti extrinseco vitæ, & morti intrinseco sequuta fuit ad mortem, prout in fieri pro tempore antecedenti, & immediato ad instans intrinsecum mortis; sed mors prout in illo fieri antecedenti fuit Christo libera, & voluntaria: ergo mors Christi in instanti intrinseco sui, & extrinseco vitæ fuit voluntaria, & libera Christo in causa ineuitabili sui. Maior probatur: voluntarium, & liberum in causa ineuitabili est ad peccandum sufficiens, vt constat; tum in pollutione nocturna, quam esse peccatum formaliter, & non solum effectum peccati, cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus *1.2.q.71. art.5.* constat etiam in morte ex veneno voluntariè propinato sequuta, & in illa, quæ sequitur ex emissione sagittæ; mors enim in his casibus non est in se ipsa libera, & voluntaria formaliter, sed tantum in causa, ad quam ineuitabiliter sequitur; & tamen est peccatum, & non solum effectus peccati: ergo pariter voluntarium, & liberum in causa ineuitabili erit ad merendum sufficiens.

91 *Si fortè respondeas.*

Dices: plus ad merendum, quam ad demerendum requiri: vnde voluntarium purè omissiuum, quod est ad peccandum sufficiens, non sufficit ad merendum. Voluntarium etiam in capite, est sufficiens ad peccandum, vt constat in Adamo, cuius voluntate peccauimus, & tamen hoc genus voluntarij ad meritum sufficiens non est: ac per consequens, ex eo quod voluntarium in causa sit ad peccandum sufficiēs, non rectè infertur, quod etiam ad merendum sufficiat.

Contra.

Sed contra: nam esto verum sit plus ad merendum, quam ad demerendum requiri; ac per consequens, quod vt quis demereatur, & peccet, non requiratur causam esse volitam in quantum causam formaliter, bene tamen ad merendum; non tamen sequitur quod siquis causam alicuius effectus formaliter velit, vt illius causa est, non mereatur per effectum ex tali causa sequutum; at Christus se voluntariè subiecit causis suæ mortis, pro instanti physico illius, prout illius causæ erant, & quatenus ex eis mors in facto esse infallibiliter erat futura: ergo mors in facto esse, fuit illi sufficienter voluntaria, vt per eam mereretur. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: nam per solum illud discrimen saluatur differentia sufficiens inter meritum, & demeritum: ergo non est cur aliquid amplius petatur.

92 *Respondetur.*

Quare aliter ad argumensum respondeo, distinguendo maiorem: si adsint cætera ad meritum requisita, concedo maiorem: si non adsint, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: deest enim status viæ, qui ad meritum est necessarius: vnde sicut beati per actus formaliter liberos nihil merentur, non ex defectu libertatis, sed conditionis viatoris, & damnati nihil, in sententia probabili, demerentur, non defectu libertatis, sed eiusdem conditionis: ita mors Christi in instanti sui intrinseco, non fuit nobis meritoria ab actu libero voluntatis Christi, quo se causis mortis subiecit, non quia ex hac subordinatione non fuerit libera sufficienter, sed quia illud instans erat extra viam Christi, vtpote in quo illius anima non erat corpori morta-

li

li coniuncta, in quo viatoris status consistit. Quod si quis Caietani sententiam defensare voluerit, libertatem in morte Christi pro illo instanti, modo explicato saluando, & insuper asserendo, statum viæ ad meritum prærequisitum instant viæ extrinsecum, immediatumque comprehendere, id poterit probabiliter sustinere; sed melius est communi adhærere sententiæ. Et hæc de ista Disputatione, applicanda litteræ Magistri in 3. *dist.* 18 §. 2. ibi: *Non solum M. meruit Christus; quando Patri obediens, crucem subijt, sed etiam ab ipsa conceptione, ex quo homo factus est.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

An Christus per actum charitatis meruerit.

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & referuntur sententiæ.

Nu. 1. *Ratio dubitandi.*

RATIO dubitandi, eaque satis efficax, & difficilis est; libertas namque ad meritum necessario requiritur, vt tenet communis Theologorum sententia 1. 2. *q.* 114. *art.* 1. vbi inter alias conditiones ad meritum requisitas, omnes Theologi, nullo excepto, quem viderim, libertatem actus assignant; atqui actus charitatis in Christo, liber non fuit: ergo Christus per illum non meruit. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur: Christus, vtpotè clarè, & intuitiuè diuinam essentiam videns, necessario Deum diligebat; Deus enim clarè visus ad sui dilectionem necessitat, vt docet D. Thomas 1. 2. *quæst* 4. *art.* 4. & cum illo communiter Theologi: ergo non diligit liberè Deum; & consequenter actus charitatis in Christo liber non fuit.

2 Prima Sentent.

Hæc ratio dubitandi ob sui difficultatem adeò torsit Theologorum ingenia, vt illos in varios modos dicendi, pluresque sententias diuiserit. Quidam, illa conuicti, negarunt, Christum per actum aliquem charitatis ergo Deum meruisse; cumque actus dilectionis proximi, non à charitate Theologica, sed a beneuolentia, aut beneficientia erga proximum in illorum sententia eliciatur, consequenter inferunt, per nullum actum Theologicæ charitatis meruisse. Hanc sententiam, pluribus alijs relatis, tenet Vazquez *disp* 74. *cap.* 2. in illamque Angelicum Præceptorem conatur adducere. *Vazquez.* Secunda distinguit duplicem actum dilectionis in Christo, vtrumque ad Dei bonitatem in se, & ratione sui terminatum, vnum regulatum scientia beata, alterum regulatum scientia supernaturali infusa; & asserit, primum fuisse necessarium omninò, ac proinde non meritorium. Secundum autem liberum, meritoriumque extitisse. *Secunda.* Refertur pro hac sententia Caietanus *supra q.* 11. *art.* 1. sed falsò in illam tamen inclinat 1 *p q.* 82. *art.* 2. *circa finem.* *Caiet.* Illam tenet Ferrara 3. *Contra Gentes cap.* 62. § *Ad id, quod vltimo.* *Ferrar.* Medina *in præsenti art.* 3. *q.* 2. *Medin.* & probabilem censet Vincentius *de Gratia Christi q.* 5. *pag.* 414. *Vincent.* Pro qua etiam referuntur Capreolus *in primo dist.* 1 *q.* 2. *in vltimis verbis*, *Capreol.* Et Mag. Soto *lib.* 3 *de natura, & gratia cap.* 7. *M. Sot.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *disp.* 29 *sect.* 2. *Suar.* Granadus *de Incarnatione tract.* 14. *disp.* 1. *sect* 1. *Gran.* Eidemque vt probabiliori adhæret Valentia *in præsenti q.* 19. *punct.* 2. *Valent.* quos aliqui Recentiores ex eadem familia sequuntur.

3 Tertia.

Tertia sententia, duos alios actus charitatis distinguit, vtrumque regulatum scientia beata; vnum, quo Deo bona intrinseca dilexit, & in illis, vt Deo bonis complacuit; alterum, quo ipsi Deo bona extrinseca voluit, nimirum, gloriam honorem, & omnia bona creata, quatenus sunt bona Dei; & asserit non meruisse per primum, quia necessarius erat; per secundum vero meruisse, quia non fuit necessarius, sed liber. Ita Lorca *disp.* 72. *concl.* 2. *Lorca.* Quartam, veramque sententiam tribus assertionibus explico. *Quarta.*

§. II.

Christum per aliquem actum charitatis meruisse, probatur.

4 *Prima conclusio.*

PRIMA CONCLVSIO. *Meruit Christus per aliquem actum Charitatis erga Deum regulatum scientia beata.* Ita quoad primam partem Auctores 2. & 3. *sententiæ*, & frequentius cæteri Theologi. Ante cuius probationem aduerto, de dilectione proximi, ferè omnes fateri, Christum per illam meruisse; cum enim dilectio proximi in Christo non fuerit necessaria non est cur, sicut per actus cæterarum virtutum meruit, non meruerit etiam per proximi dilectionem. An autem à charitate virtute Theologica eliciatur secundario; an verò ab alia virtute non est præsentis negotij, sed pertinet *ad* 2. 2. *q.* 24. vbi cum veriori sententia parti affirmatiuæ adhæsimus.

5 *Prima pars conclusionis ostenditur* 1.

Hoc ita supposito, prima pars conclusionis ostenditur primo: nam iuxta D. Thom. 1. 2. *q.* 114. *art.* 4. *in corp. & solut. ad* 5. *& in* 3. *dist.* 18. *q.* 1 *art.* 5 *ad* 5. & pluribus alijs in locis; actus cæterarum virtutum non sunt meritorij supernaturalis præmij, nisi prout sunt à charitate imperati; sed actus aliarum virtutum fuerunt meritorij in Christo supernaturalis præmij: ergo fuerunt à charitate imperati; & consequenter dilectio charitatis imperans prædictos actus, etiam meritoria fuit. Tum, quia vt docet D. Th. radix merendi est charitatis imperium, ablata verò radice, & radicatum auferre, est necessè; & consequenter semota ratione meriti à dilectione imperante, remoueri etiam debet ab actibus imperatis. Tùm etiam: nam dilectio non necessario, sed liberè imperat actus aliarum virtutum: ergo si actus isti, quia liberè imperati, elicitique merentur, dilectio liberè imperans esse debet meritoria. Tunc vltra, sed dilectio, ex cuius directione, & imperio actus aliarum virtutum meritorij redduntur, non proximi, sed Dei est: ergo fuit de facto in Christo aliqua Dei dilectio meritoria. Minor constat: nam iuxta D. Th. ad hoc petitur imperium charitatis, vt actus alij sint merita, vt nempè, ad finem, qui est obiectum charitatis, ordinentur, sed ordinatio ad finem, qui est obiectum charitatis, solum à dilectione ta-

lis

lis finis potest praestari, vel saltim sine illa à nullo praestari potest: ergo dilectio cuius imperium ad meritum est necessarium, non est dilectio proximi, sed Dei; quod autem in hac ratione supponimus, & solum ex Angelico Doctore probauimus; nempè, imperium charitatis esse necessarium ad meritum, non est praesentis loci probare, sed 1.2. *quaest.* 114. *art.* 4. vbi fusè à Nostris Thomistis ostenditur huius imperij necessitas.

6 *Dices.* Dices, quod licet imperium charitatis, necessarium sit ad meritum purae creaturae, non tamen ad conditionem meriti in anima Christi Domini; eo quod quiuis actus ab anima Christi elicitus accipit à persona Verbi infinitam dignitatem. *Contra 1.* Sed contra primo: nam etiam actus supernaturales iustorum à gratia habituali dignitatem recipiunt; & tamen nisi à charitate imperentur, meritorij non sunt, vt supponitur in tradita solutione: ergo pariter actus eliciti à Christo, tametsi à persona Verbi infinitam dignitatem accipiant, non tamen erunt infinitè meritorij, nisi supponantur à charitate imperati. *Secundo.* Secundo; nam ideò actus isti in puro homine meritorij non sunt, absque imperio charitatis: quia gratia non constituit meritum, sed merito dat dignitatem; sed personalis Christi dignitas non constituit formaliter meritum, sed constitutum supponit, & illi infinitam dignitatem meritoriam communicat: ergo actibus non imperatis à charitate, meritoriam dignitatem non tribuit.

7 *Tertio.* Tertio: nam personalis dignitas Christi, vt constituat Christi actus infinitè meritorios, alias conditiones ad meritum requisitas supponit, nempè, viatoris statum in Christo, libertatem, bonitatem, & supernaturalitatem in actibus; vnde actibus istas non habentibus conditiones, etsi tribuat dignitatem, non tamen praebet illis dignitatem meritoriam: ergo si ordinatio actus ad Deum super omnia dilectum ad meritum est necessaria, actus non sic ordinati meritorii in Christo non erunt. *Explicatur hoc.* Quod amplius explicari potest; quia namque, vt actus meritorius sit in nobis exigitur supernaturalis bonitas, actus nullo modo supernaturalis, non fuit meritorius in Christo, vt pluribus ostendimus *supra q. 7. art. 1. Disp. 23.* ergo si ad meritum nostrorum actuum exigitur charitatis ordinatio, actus Christi Domini non subditus charitatis imperio, meritorius non erit. *Vrgetur.* Et augetur difficultas; quia namque ad meritum in nobis requiritur bonitas actus, dato, quod Christus actum aliquem indifferentem eliceret, meritorius non esset ex infinita dignitate personae: ergo pariter si ad meritum in nobis relatio charitatis exigitur, non obstante infinita dignitate personae, requiritur etiam in Christo.

8 *Si respondeas.* Nec refert, si cum quodam Recentiori respondeas, negando antecedens; actus enim indifferens in indiuiduo, si eliceretur à Christo meritorius esset praemij supernaturalis, eo quod à persona infinitè sancta procederet; ac per consequens dignificaretur ab illa, & infinitè meritorius euaderet. *Contra 1.* Non, inquam, refert: tum, quia contra hanc solutionem obstat nouitas doctrinae; nullus enim quam hucusque viderim, fauet, praeter istum Recentiorem, qui concedens rationem meriti actibus naturalibus Christi fortè argumento conuictus, & ignorans solutionem, rationem meriti vsq; ad actus indifferentes Christi Domini protraxit. *Secundo.* Tùm; nam esto detur in nobis actus supernaturalis indifferens, quem esse possibilem, Recentiores quidam tuentur, talis actus meritorius non erit; & tamen poterit à gratia habituali procedere; & consequenter ab illa informari: ergo, quamuis actus indifferens à persona infinitè dignitatis procedat; atq; ab illa moraliter informetur, meritorius esse non poterit. *Tertio.* Tum denique: nam ex ista solutione sequitur, quod si per impossibile actus inhonestus, & malus eliceretur à Christo, esset meritorius praemij supernaturalis; consequens absurdum est: ergo & tradita solutio. Probo sequelam; actus iste procederet, nedum ab humanitate Christi, sed etiam à supposito Verbi; cum omnes operationes egredientes ab humanitate coniuncta supposito Verbi ab illo vt QVOD egrediantur: ergo euaderet infinitae dignitatis, & meriti infiniti; cum hac sola ratione actus indifferens à supposito Verbi procedens foret meriti infiniti quia procederet à persona infinitae dignitatis, & idcirco valoraretur ab illa.

9 *Dices.* Dices, disparem esse rationem: nam in actu indifferenti non supponitur aliquid repugnans merito, sed solum bonitatis carentia, quae per bonitatem, aut valorem receptum à persona, dignitate completur; caeterum in actu inhonesto, aut turpi, supponitur malitia moralis, quae cum merito repugnat. *Contra 1.* Sed contra primo: nam merito puri hominis non solum repugnat turpitudo, aut moralis inhonestas, sed etiam defectus honestatis moralis; & tamen iuxta doctrinam tradictam, defectus honestatis moralis, non repugnat merito in Christo propter dignitatem personae: ergo pariter quamuis turpitudo moralis pugnet cum ratione meriti in nobis, non tamen pugnabit cum ratione meriti in Christo. *Secundo.* Secundo: nam est probabilis plurium Theologorum sententia, etiam Thomistarum 1.2. q. 18. posse vnum numero actum esse bonum ex obiecto, & malum ex circunstantijs: ergo poterit in actu elicito, in data hypotesi à Christo, simul cum malitia ex obiecto, dignitas moralis ex persona sumpta coincidere; ac per consequens, si actus in indiuiduo indifferens à Christo Domino elicitus, propter istam dignitatem est praemij supernaturalis meritorius, etiam actus malus moraliter, dato, quod à Christo procederet, meritorius premii supernaturalis euaderet.

10 *Prob. 2. conclusio.* Secundo suadetur principaliter conclusio: nam Christo concedendum est meritum maioris perfectionis possibilis; sed meritum actus charitatis, est specificè perfectius merito aliarum virtutum, & alias ex defectu libertatis nō repugnat charitatis actum esse meritorium in Christo, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo asserendum est per actum charitatis meruisse. *Suadetur amplius.* Denique id ipsum suadetur argumento Lorcae *vbi supra*: actus, quo Christus Deo amabat bona extrinseca ex complacentia in bonitate diuina, non erat necessarius, sed liber ergo nihil tali actui ad meritum deficiebat. Consequentia ipsis aduersariis est nota. *Antecedens probat. 1.* Antecedens autem probatur primo: nam sola bonitas increata clarè, & vt est in se proposita, voluntatem nostram necessitat necessitate exercicij, quae cum libertate repugnat; at per illum actū non attingebatur vt QVOD bonitas increata, & diuina; sed bonitas Deo extrinseca, quae est limitata, & finita: ergo actus ille non erat necessarius, sed liber. *Secundo.* Secundo: nam actus iste est participatio formalis actus dilectionis Dei, quo sibi amat bona extrinseca; sed Deus non necessario, sed liberè appetit praedicta bona: ergo actus Christi creatus, quo Deo bona extrinseca diligebat, non erat necessarius, sed liber. *Tertio.* Deniq; nam obiectū non valens necessitare ad sui amorem voluntatē increatā, nec creatam necessitare potest, nisi ratione imperfectae propositionis obiecti; sed bonum Deo extrinsecum non necessitat voluntatem diuinam; & alias non proponebatur Christo cum aliqua imperfectione ignorantiae, aut inaduertentiae: ergo non necessitabat ad sui amorem voluntatem Christi creatam.

11 *Si respondeas cum Vazquez.* Si forte respondeat Vazquez, actum istum non esse charitatis Theologicae, cuius obiectum est sola diuina bonitas; ac proinde ex hoc, quod fuerit meritorius, non conuincitur aliquid contra ipsum, nec nostrae conclusionis intentum. *Contra 1.* In cōtrarium obstat primo, Vazquez expresse affirmare, solam dilectionem proximi fuisse in Christo meritoriam; at praedictus actus non est proximi dilectio, sed Dei: ergo si fuit meritorius, conuincitur contra ipsum. *Secundo.* Secundo: nam omnis actus, quo amico volumus bona ex complacentia in illius bonitate, est actus amicitiae erga ipsum, & procedit ab habitu amicitiae erga ipsum, si talis habitus datur: ergo pariter omnis actus, quo Deo volumus bona, ex complacentia in diuina bonitate, est actus charitatis Theologicae, qua Deum amicabiliter diligimus. *Tertio.* Tertio: nam actus ille non elicitur a fide, nec ab aliqua ex virtutibus moralibus: ergo est actus charitatis. *Quarto.* Denique nam esto actus iste non procedat ab habitu charitatis primario ob rationem assignatam, potest tamen ab illo secundario procedere, vel omnis actus secundarius negandus est charitati, & omnibus alijs habitibus: ergo est actus charitatis.

12 *Secunda pars conclusionis suadet. 1.* Deinde secunda pars conclusionis, quod, nempè, actus iste dilectionis Dei non sit necessarius, sed liber, esto non a sciētia infusa, sed a beata reguletur, probatur primo ex iam dictis: nam sola bonitas increata clarè cognita prout in se, necessitare potest voluntatem creatam: ergo bonitas extrinseca Deo, quae creata est, & finita, etiam si per beatificam visionem proponatur, non potest ad sui amorem voluntatem necessitari. *Secundo.* Secundo: nam amor, quo Deus sibi vult gloriam, & honorem extrinsecum, regulatur per diuinam cognitionem, primario terminatam ad Deum, & secundario ad creaturas, & ad gloriam sui extrinsecam; & tamen iste actus non est necessarius in Deo: ergo pariter quamuis reguletur in Christo per beatificam visionem, primario terminatam ad Deum, & secundario ad creaturas, non erit necessarius, sed liber. *Tertio.* Tertio: nam gloriae extrinsecae Deo nihil bonitatis accrescit, ex eo quod per claram Dei visionem proponatur amanda; sed ex se, & ex proprijs meritis nequit voluntatem creatam necessitare: ergo quamuis amor terminatus ad illam reguletur scientia beata, non erit necessarius sed liber.

§. III.

§. III.

Argumentis in contrarium occurritur.

13 *Oppones 1.*

OPPONES primo: habitus charitatis, vt regulatus per visionem claram Dei, necessario operatur omni virtute, qua potest: ergo in eliciendo dilectionem, qua gloriam Deo extrinsecam volumus, non est liber prout per claram visionem regulatus. Respondeo, verum esse antecedens in ordine ad obiectum primarium, nempè, Deum clarè visum, & illius bonitatem; secus autem erga bonitatem creatam, quæ obiectum secundarium est, & ratione sui non potest, quacunque regula proponatur, voluntatem necessitare; sicut in simili dicendum est de voluntate diuina; nimirum cognitione clara Dei regulatam necessario amare Deum, & ipsi omnia bona intrinseca, quæ ratione sui ab intrinseco vim habent necessitandi; nō autem necessario amare creaturas, vel Deo gloriam, seu honorem extrinsecum.

Respondetur.

14 *Dices.*

Dices: lumen gloriæ necessario operatur totum, quod potest, tam circa primarium, quàm circa secundarium obiectum: ergo pariter charitas regulata lumine gloriæ, circa vtrumque obiectum primarium, & secundarium, totum, quod potest, operabitur. Concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam lumen gloriæ non est virtus libera, nec potentiæ liberæ, sed necessariæ secundum se, & vt antecedit voluntatis imperium; & ideò applicatum ab obiecto, siue primario, siuè secundario operatur necessario, secundum omnem suam virtutem; charitas autem est libera circa bonum non infinitum per essentiam; & ideò non necessario operatur, nisi tantum circa Deum; non autem circa proximum, vel erga bonitatem creatam, etiam vt amandam Deo.

Respond.

15 *Instabis.*

Instabis: bonitas creata consistens in gloria extrinseca Deo, amatur ipsi ratione bonitatis diuinæ, & ex complacentia in ipsa; sed complacentia in bonitate diuina, est videnti Deum necessaria prout regulatur visione intuitiua Dei: ergo amare bonitatem istam Deo amore regulato per beatificam visionem, est videnti Deum necessarium. Respondeo, distinguendo minorem: complacentia in bonitate diuina, vt est ratio diligendi Deum, & Deo perfectiones intrinsecas, concedo minorem: vt est ratio diligendi Deo bonitatem creatam extrinsecam, nego minorem, & consequentiam.

16 *Oppones 2.*

Secundo principaliter obijcies: amor, quo Christus Deo optabat gloriam, & honorem extrinsecum, non erat idem actus cum illo, quo Deo amabat intrinsecas perfectiones; sed eo ipso, quod esset ab hoc amore distinctus, non poterat esse simul cum prædicto amore: ergo talis actus in voluntate Christi non fuit; & consequenter per talem actum non meruit. Probatur minor: duo actus solo numero distincti, non possunt esse simul in eodem subiecto; sed actus illi solo numero distinguerentur; cum haberent idem obiectum formale, & ab eadem charitatis virtute procederent: ergo eo ipso, quod esset ab amore necessario, distinctus, non poterat esse in humana Christi voluntate.

17 *Respondetur.*

Respondeo, prætermisso maiori, negando minorem: ad cuius probationem; concessa maiori, nego minorem: actus enim prædicti, etsi non distinguerentur specificè formaliter, distinguerentur tamen specificè materialiter, ad quod sufficit distinctio rationis formalis QVÆ, cum conuenientia in ratione *sub qua*; cum enim specifica constitutio actus respicientis obiectum, sumatur ex ordine ad rationem obiectiuam conflatam ex ratione *qua*, & *sub qua*; vt vnus ab altero specificè distinguatur, sufficit distinctio rationis formalis QVÆ, vt constat in visione albi, & visione nigri, quæ specie physica, & materiali distinguuntur; quamuis lux, quæ est ratio formalis *sub qua* obiecti potentiæ visiuæ, respectu vtriusque sit eadem, quia color, qui est ratio formalis QVÆ, specificè distinguitur per albedinem, & nigredinem: pariter ergo in præsenti: amor necessarius Dei, & amor liber eiusdem, specie naturali distinguuntur: quia licet vterque in Deum feratur sub eadem ratione formali *sub qua*, nempè, ex complacentia in bonitate diuina: quia tamen ex hac cōplacentia, necessarius terminatus ad perfectiones intrinsecas Dei, & liber ad gloriam, & honorem extrinsecum, vt ad rationes QVÆ essentialiter distinctas; fit consequens, quod specie inter se distinguantur; ac proinde, quod possint simul existere.

18 *Insurges contra istā solutionē primo.*

Sed oppones aduersus istam solutionem primo: nam licet potentia ob sui amplitudinem possit ad plures actus specificè distinctos extendi, habitus, qui est determinatio potentiæ, non potest plures actus specificè distinctos elicere: ergo vel prædicti actus solo numero distinguuntur, vel non procedunt à charitate Theologica, quæ est habitus vnus specificè. Secundo: nam sola distinctio numerica potest esse materialis; specifica namque cum non à materia sumatur, sed à forma, necessario est non materialis, sed formalis distinctio: ergo vel prædicti actus distinguuntur solo numero, vel distinguuntur specificè formaliter. Tertio, quia non stat actū procedere ab habitu, & non attingere rationem formalem *sub qua*, & *qua* specificatiuam illius; sed ratio formalis QVÆ specifica habitus charitatis Theologicæ, non est bonitas communis bonitati creatæ, & increatæ, sed tantum bonitas increata: ergo vel prædictus actus non est charitatis Theologicæ, vel attingit, vt rationem QVÆ, formalem, bonitatem increatam; ac proinde non distinguitur specificè materialiter ab amore necessario.

Secundo.

Tertio.

19 *Resp. ad 1. instātiā.*

Respondeo ad primam instantiam, negando antecedens: dilectio enim Dei in se, & dilectio proximi ratione sanctitatis creatæ, vt est participatio Dei, specie materiali distinguuntur: amor Dei efficax, & inefficax, distinguuntur etiam specificè; gaudium de bonitate diuina, vt Deo conuenienti, & amor specialiter sumptus, ac desiderium eiusdem bonitatis, specie inter se distinguuntur; & tamen omnes isti actus ab eodem habitu charitatis procedunt; vt cum veriori sententia docuimus tractantes de charitate 2.2. q.23. ar.5. assensus etiam, quo intellectus demonstratiuè assentitur proprietatibus demonstratis de vno Angelo, v.g. Raphaele, specificè distinguitur à cognitione scientifica propriè tantum Gabrielis; & tamen ab vno habitu metaphysicæ vterque assensus procedit: non ergo repugnat habitus plures actus specificè distinctos elicere.

20 *Tunc obiectum resp.*

Nec obstat limitatio habitus respectu potentiæ: hæc namque solum conuincit, potentiam, vtpote vniuersaliorem, rationem formalem magis vniuersalem respicere; & consequenter ad plures actus specificè distinctos extendi, quod verum est: nam in vnica potentia plures habitus constituuntur, non autem quod habitus sub ratione sua formali minus vniuersali, nequeat ad plura obiecta specie distincta extendi; & consequenter plures actus specie materiali distinctos elicere: imo oppositum conuincitur; cum enim habitus perfectio potentiæ sit se tenens ex parte illius, illamque ad actum condiuuans, debet proportionari cum illa in modo attingendi obiectum; ac proinde sicut potentia vna manens se extendit ad omnia, quæ cadunt sub ratione sua obiectiua formali: ita habitus idem specie, imo & numero perseuerans, potest extendi ad omnia, quæ continentur sub ratione sua formali; & sicut habitus, quia sunt limitationes potentiæ, specificè distinguuntur, quin ex hoc similis distinctio in potentia colligatur: ita quia actus sunt magis limitati, quam habitus, possunt specificè distingui, quin colligatur ex hoc specifica distinctio in habitibus. Quam rationem fusè prosequuti sumus in proœmialibus Logicæ, illius simplicitatem tractantes, & 1.p. q. 14. agentes de scientia Dei; q.19. de diuina voluntate vsque ad diuinas perfectiones protraximus, & cum vnitate intellectus, & voluntatis diuinæ, saluauimus distinctionem virtualem inter virtutes Dei morales, & intellectuales.

21 *Ad secundam instantiam.*

Ad secundam obiectionem dicatur, distinctionem duorum posse dici dupliciter materialem, primo comparatione illorum inter se, & distinctio isto modo materialis, esse nequit specifica ob rationem in argumento insinuatam. Secundo: non comparatione inter se, sed comparatione potentiæ, vel habitus; quia nimirum tametsi inter se essentialiter distinguantur; respectu tamen potentiæ non respicientis formaliter, & primario illa, vt inter se distincta, sed vt conueniunt in aliqua ratione communi, illorum distinctio materialiter se habet; vel quia respiciuntur ordine primarij, & secundarij, & distinctio isto modo materialis, esse potest specifica, vt constat in exemplis adductis; & hoc secundo materialitatis modo asserimus in nostra solutione, prædictos actus specificè distingui. Quæ doctrina per via est, cuilibet in metaphysica tantisper versato.

22 *Ad tertiā.*

Ad tertiam dicatur: actum aliquem ab habitu, vel potētia procedere, contingere posse dupliciter, scilicet, primario, & secundario: actus primario procedens petit attingere rationem QVÆ habitus, vel potētiæ, aut aliquid per modum inferioris contentū sub illa, attingētia vt QVOD, & in re-

recto. Vt constat in visione albi, & visione nigri; quæ, quia primario pertinent ad potentiam visiuam, vna attingit albedinem, & alia nigredinem in recto, quæ sub colore specificante visum continentur, vt species sub genere; actus verò potentiæ, vel habitus secundarius, non est necessarium tendere, vt in rationem formalem attactam directè, in rationem QVÆ formalem habitus, vel potentiæ, vel in aliquod sub illa, vt species sub genere, vel inferius sub ratione sibi superiori contentum; sed sufficit rationem formalem specificantem potentiam, in obliquo, & connotatiuè attingere; vt constat in notitia entis rationis, quæ secundario elicitur ab intellectu; & tamen non attingit, vt rationem QVÆ obiectiuam ens reale, quod est obiectum specificatiuum intellectus, sed ens rationis per ordinem ad ens reale; actus autem dilectionis, quo Christus Deo amabat gloriam, & honorem extrinsecum, non est actus primarius charitatis Theologicæ, sed secundarius; & ideò, vt ab illa procedat, sufficit in obliquo attingere bonitatem diuinam, nempè, volendo Deo illa bona ex complacentia in bonitate diuina; quæ est primarium, & formale charitatis obiectum. Quæ doctrina constat in dilectione proximi procedente à charitate; & tamen non attingente bonitatem diuinam motiuè proximè in recto, sed bonitatem creatam in ordine ad bonitatem diuinam. Non tamen ita secundario comparatur actus, de quo loquimur ad charitatem; atque proximi dilectio mota ex bonitate intrinseca illius: nam ille est secundarius ex ratione *qua*, & *sub qua*; ille verò solum ex ratione QVÆ: nam ratio sub QVA illius, bonitas diuina est.

23 *Tertio arg.*

Tertio arguitur: Christus necessitatus erat ad maius beneplacitum Dei; sed ex vi visionis beatificæ cognoscebat esse maius beneplacitum Dei, ipsi amare gloriam, & honorem extrinsecum, quam hæc bona non amare: ergo amore per visionem regulato, necessario amabat Christus gloriam, & honorem Deo; & consequenter amor iste meritorius non erat. Probatur minor: visio beatifica dictat esse hæc bona amanda Deo; sed visio est notitia infusa à Deo: ergo ex vi visionis beatificæ certo cognoscebat Christus, esse maius beneplacitum Dei, ipsi amare gloriam, & honorem extrinsecum, quam hæc dona non diligere. Secundo probatur minor: id, in quod adæquatè inclinat visio, est maius beneplacitum Dei; cum inclinatio visionis sit impressa ab ipso Deo; sed visio beatifica inclinat in amorem gloriæ, & honoris extrinseci Deo; cum taliter dictet hoc, quod oppositum non dictet: ergo certo cognoscebat Christus per beatificam visionem, esse maius beneplacitum Dei, ipsi hæc bona diligere, quam non diligere illa.

24 *Augetur difficultas.*

Et augetur difficultas; vt enim voluntas possit non amare Deo gloriam, & honorem extrinsecum, requiritur, quod habeat iudicium dictans negationem amoris; cum voluntas, vtpotè, cæca, in nil positiuum, aut negatiuum possit ferri non propositum ab intellectu; sed visio beatifica Christi taliter dictabat amorem, quod non dictabat negationem amoris; implicat enim vnum, eundemque actum dictare amorem, & illius negationem: ergo, supposita visione beatifica, illum amorem dictante, non manet in voluntate potestas ad non amorem; & consequenter amor illa regulatus, siue ad Dei intrinsecas perfectiones, siue ad extrinsecas terminetur, non est liber, sed necessarius.

25 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo maiorem: erat necessitatus ad maius beneplacitum Dei, vt exequendum liberè, admitto maiorem: vt exequendum naturaliter, aut per modum naturæ ad vnum determinatè, nego maiorem; & permissa minori, nego consequentiam. Necessitas namque exequendi maius beneplacitum Dei, si debatur in Christo, & ponitur in beatis, est iuxta conditionem, & qualitatem beneplaciti diuini, quia, vt docet D. Th. *1. p. q. 19. art. 8. ad 4.* & alibi sæpè, posteriora necessitatem habent iuxta modum priorum: vnde, quod Deus vult vt fiat liberè, necessarium est, quod fiat, & quod liberè fiat: cum ergo beneplacitum Dei operationis Christi erga obiectum, quod summum bonum non est sit operationis quoad substantiam, & modum libertatis; fit consequens, quod licet Christus necessitatus sit, hæc necessitas inferat, & non tollat exequutionis libertatem.

26 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem respondeo: vt voluntas de facto velit negationem amoris, requiri iudicium dictans negationem illam hic, & nunc esse appetendam; vt autem detur potentia ad non amãdum, quod ad libertatem sufficit, non est necessaria illius iudicij existentia, sed sufficit taliter obiectum amandum proponi, quod non proponatur cum omnimoda ratione boni. Quæ doctrina est expressa D. Tho. *1. 2. q. 10. art. 2. in corpore*, illis verbis: *Si autem voluntati proponatur aliquod obiectum, quod non secundum quamlibet considerationem sit bonum, non ex necessitate voluntas fertur in illud: & quia defectus cuiuscumque boni, habet rationem non boni: ideo illud solum bonum, quod est perfectum, & cui nihil deficit, est tale bonum, quod voluntas non potest non velle*: Hæc D. Tho.

S. TH.

Ex quibus euidens solutio argumenti colligitur: nam licet visio Christi beatifica perfectiones Deo intrinsecas taliter amandas Deo, Christi voluntati proponeret, quod in illis plenitudinem boni repræsentaret: ac proinde illas Deo necessario diligeret; consequens fit, quod ad illas Deo amandas, necessario inclinaretur; gloriam tamen, & honorem extrinsecum non sic proponebat, sed vt limitata bona; ac proinde cum defectu alicuius bonitatis, defectu autem bonitatis habet rationem non boni; ac proinde circa gloriam, & honorem extrinsecum, etiam vt volenda Deo, non necessario, sed liberè ferebatur. Instoque argumentum euidenter in Deo, cuius amor visione sui, & creaturarum in se ipso regulatur; & tamen non necessario sibi amat gloriam, & honorem extrinsecum, quia in illis plenitudo bonitatis non repræsentatur, nec per verã cognitionem potest. Pariter ergo in præsenti, etsi visione Dei in se, & creaturarum in Deo, Christo proponatur, vt Deo amanda gloria ipsi extrinseca, non necessitabitur ad illam amandam Deo.

27 *Insurges.*

Sed dices: ad libertatem amoris requiritur possibilitas negationis amoris, vt diximus, & est per se certum; sed supposita visione beata dictante prædictum amorem, non manet possibilis negatio talis amoris: ergo nec manet in amore libertas. Probatur minor: licet ad possibilitatem negationis amoris, non requiratur actualis existentia iudicii dictantis talem negationem, requiritur tamen possibilitas talis iudicii; sed supposita visione beatifica dictante amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, non est possibile iudicium dictans negationem amoris: ergo nec est possibilis istius amoris negatio. Probatur minor: iudicium dictans amorem, non potest esse simul cum iudicio dictante hic, & nunc amoris negationem; cum sint de eodem obiecto, & contraria, seu contradictoria obiectiuè; sed supposita visione beatifica dictante dictum amorem, hoc iudicium reuocari, aut suspendi non potest; cum visio immutabilis sit, non solum erga primarium, sed etiam circa secundarium obiectum, vt suppono *ex 1. p. q. 12. art. 7. & 8.* ergo visione supposita, redditur impossibilis existentia iudicij dictantis negationem amoris. Patet consequentia: nam illa duo iudicia non possunt simul componi; sed supposita visione dictante amorem; si esset contrarium iudicium possibile, posset componi cum visione, vt amorem dictante; cum illius negatio impossibilis sit: ergo visione supposita redditur impossibile iudicium dictans negationem amoris.

28 *Respondetur.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: requiritur possibilitas iudicij dictantis negationem amoris, attentis obiecti meritis, concedo maiorem: possibilitas ex omni capite, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: namquod supposita visione beatifica dictante amorem, sit impossibile iudicium dictans negationem amoris, non nascitur ex obiecto, in quo; cum non reperiatur plenitudo bonitatis, non est vis ad impossibilitatem illius iudicij inducendam: imo petit eius possibilitatem; sed oritur ex conditione visionis, quæ quia immutabilis est, non potest de iudicio semel habito in oppositum transire; hanc autem impossibilitatem iudicij non obstare conditioni libertatis, constat euidenter in Deo, in quo, vt vellit negationem amoris proximi, vel honoris sui extrinseci, etiam necessarium est iudicium dictans huiuscemodi negationem, quod iudicium impossibile redditur, supposito iudicio oppositum amorem dictante, ratione immutabilitatis diuinæ; quin ex hoc possit inferri, Deum necessario sibi extrinsecum honorem diligere, vel amorem creaturarum esse in ipso necessarium: ergo impossibilitas iudicij dictantis negationem amoris orta non ex meritis obiecti, sed ratione immutabilitatis subiecti, vel cognitionis, libertati amoris non obstat; & consequenter possibilitatem negationis amoris, non tollit sufficientem ad amoris libertatem.

29 *Instabis.*

Instabis: eo ipso, quod ex aliquo capite sit impossibile iudicium dictans negationem amoris, est ex eodem capite impossibilis amoris negatio: ergo si ex conditione immutabilitatis visionis beatificæ in iudicando, est impossibile iudicium dictans negationem amoris, ex eadem conditione visionis constituitur impossibilis negatio amoris; at cum impossibilitate negationis amoris ex hoc capite prouenientæ, non stat in amore libertas: ergo supposita visione bea-

beatifica, dictante amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, non stat in amore istorum Deo per visionem regulato libertas. Minor subsumpta, in qua sola est posita difficultas, probatur: eo ipso, quod ex conditione immutabilitatis visionis, sit impossibilis negatio amoris, est necessarius amor ex eadem conditione: sed cum necessitate amoris orta ex conditione immutabilitatis visionis, non stat in amore libertas: ergo cum impossibilitate negationis amoris nata ex conditione immutabilitatis visionis, non potest subsistere in amore libertas. Probatur minor: necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi nobis non libero, nec subsecuto ad nostram libertatem, inducit in actum necessitatem simpliciter cum libertate non compatibilem: quo circa visio beata necessitat ad amorem Dei, & imperium regulans in nostra voluntate usum, ab illo libertatem auferret, si in nostra potestate non esset: quia nimirum tam visio ad amorem beatificum, quam imperium ad usum, ex parte actus primi se tenent; sed visio beata dictans amandam esse Deo gloriam, & honorem extrinsecum, in nostra potestate non est, nec ad libertatem nostram subsequitur, & ex parte actus primi ad prædictum amorem concurrit: nam apprehensio, vel propositio intellectus ex parte actus primi ad actum voluntatis concurrit in omnium sententia: ergo necessitas orta ex conditione visionis inducit in actum, quem regulat, necessitatem simpliciter, cum eius libertate incompatibilem.

30 *Respond.*

Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, distinguo maiorem: si oriatur ex aliquo se tenente ex parte actus primi secundum id, quod exigitur in illo ab actu secundo, concedo maiorem: si oriatur necessitas ex aliquo non exacto ab actu secundo, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam amor gloriæ, & honoris extrinseci Deo per se petit visionem Dei, vt hæc bona Deo amanda proponentem; non autem petit per se immutabilitatem visionis: vnde cum impossibilitas negationis amoris, & ipsius amoris necessitas non oriatur ex visione, vt obiectum amandum proponente, sed ratione immutabilitatis visionis, & hæc ab amore regulato per se in illa non petatur; fit consequens, quod non oriatur ab aliquo illius, quod se tenet ex parte actus primi, exacto ab actu secundo: ac per consequens, quod non inferat necessitatem simpliciter repugnantem conditioni libertatis. Cuius rei exemplum manifestum habemus in scientia infusa Christi proponente obiectum ab ipso amandum, & simul amorem, vt futurum, cognoscente, ex qua, vt cognoscente futuritionem amoris, necessario sequitur amor; & tamen hæc necessitas libertati amoris non obest, tametsi oriatur ex cognitione se tenente ex parte actus primi: quia actus regulatus non petit per se in prædicta cognitione, quod ad illum, vt futurum, terminetur, sed tantum, quod obiectum proponat, & necessitas amoris non nascitur ex prædicta cognitione, vt proponente obiectum amandum, sed vt actum futurum intuentem. Idem in præsenti dicimus, & instamus, etiam in Deo, vt proximè instabamus.

31 *Vrgebis adhuc.*

Sed vrgebis adhuc: amor, quo Deus sibi diligit gloriam, & honorem extrinsecum, per se petit cognitionem proponentem obiectum ab intrinseco immutabilem: ergo cognitio Dei regulans prædictum amorem, secundum conditionem ab illo per se exactam reddit impossibilem negationem amoris, & infert amori necessitatem: ac per consequens liber non est: ex quo vlterius sequitur, nec amorem creatum ad illud bonum terminatum regulatum visione beatifica, liberum esse. Antecedens probatur: amor Dei terminatus ad illud obiectum est immutabilis ab intrinseco: ergo petit oriri, regularique à cognitione ab intrinseco immutabili, & consequenter per se, & ab intrinseco petit conditionem immutabilitatis in cognitione regulante.

32 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo antecedens: per se ex ratione immutabilitatis, quam habet diuinus amor ex conditione subiecti, quod omninò est immutabile, concedo antecedens: ex ordine ad obiectum, aut ex meritis illius, nego antecedens, & distinguo consequens: secundum conditionem ab amore exactam in cognitione regulante ratione conditionis subiecti, concedo consequentiam: per se ab illo exactam ex ordine ad obiectum, nego consequentiam: cognitio autem regulans solum se tenet ex parte actus primi perseitate exacta ab amore secundum conditionem, quam amor regularis per se postulat ex ordine, & tendentia ad obiectum; non autem secundum id, quod ab amore petitur ratione subiecti.

§. IV.

Secunda sententia reijcitur.

33 *Secunda conclusio.*

SECUNDA CONCLVSIO. ***Non datur in Christo duplex amor erga Deum, alter regulatus scientia infusa, & alter scientia beata.*** Hanc statuo contra secundam sententiam. Illam probat Vazquez primo: nam Christus per scientiam infusam non cognouit Deum, vt est Auctor supernaturalis: ergo scientia infusa Christi non potest regulare supernaturalem amorem. Secundo: nam dato, quod Deum per infusam scientiam cognouerit, in præsentia tamen visionis beatificæ, non potest scientia infusa ad amorem Dei mouere: ergo non est constituendus amor Dei regulatus per scientiam infusam distinctus ab amore per beatam regulato. Antecedens probat: nam medium imperfectum, in præsentia perfectioris nequit voluntatem mouere; vt si quis aliquando vidit Romam, non potest in illius cognitionem, auctoritate intrinseca dicentis Romam esse, moueri; eo quod obiectum experimentali er notum, perfectius mouet, quam extrinsecum testimonium; sed visio beata, & infusa comparantur in ordine ad voluntatem, vt medium perfectum, & imperfectum: ergo hæc in illius præsentia non potest ad Dei amorem mouere.

Vazquez probat primo. Secundo.

34 *Primum fundamentum impugnatur.*

Hæc tamen fundamenta non vrgent; primum namque falsò nititur principio, nempè, Deum, vt Auctorem supernaturalem, non fuisse a Christo cognitum per scientiam supernaturalem infusam, cuius contrarium frequentes docetur a Theologis *supra q. 1. art. 1.* eo quod scientia infusa cognouit Christus comprehensiuè omnia supernaturalia; at in illis, vt effectibus non potest non cognosci Deus, vt Auctor supernaturalis, & vnus; sicut in effectibus naturalibus perfectè, & comprehensiuè cognitis, Deus, vt Auctor naturalis cognoscitur, & in aliquibus illorum Deus, etiam vt Trinus, necessario debet cognosci; quia cum illo, vt obiecto, vel termino connectuntur, vt constat in dilectione Dei Auctoris supernaturalis, in fide, & visione beatifica, quæ cum Deo, vt Trinus est, obiectiuè connectuntur: ergo per scientiam infusam hæc omnia comprehendentem, cognouit Christus, Deum Auctorem supernaturalem, quatenus Vnum, & Trinum. Mitto aliorum fundamentum, qui ex eo primum argumentum Vazquij reijciunt, quia licet Christus, Deum per scientiam supernaturalem infusam non cognouisset; illum tamen per scientiam naturalem cognouit, & hæc cognitio regulare poterat supernaturalem amorem. Quæ impugnatio omninò inefficax est; amor enim supernaturalis, supernaturalem cognitionem petit pro regula; aliàs nulla esset fidei nostræ ad iustificationem necessitas; cum posset supernaturalis contritio, & dilectio, cognitione Dei naturali regulari: ergo Dei naturalis cognitio, non potuit regulare amorem supernaturalem eiusdem.

Aliorum impugnatio non vrget.

35 *Secundum fundamentum Vazquez reijcitur primo.*

Deinde, secundum fundamentum reijcitur primo: vt enim prædictus Auctor in secundo fundamento supponit, Deus; vt Auctor supernaturalis potuit per visionem beatam & per scientiam infusam cognosci; & tamen motiuum visionis, fortius, & perfectius est motiuo cognitionis Dei per scientiam infusam: ergo potest medium imperfectius in præsentia perfectioris intellectum mouere in ordine ad idem obiectum; & consequenter idem erit respectu voluntatis dicendum. Secundo: nam omnia, quæ Christus per scientiam infusam cognouit, cognoscit etiam per visionem beatam; & tamen medium scientiæ beatæ, quatenus terminatæ ad creaturas, perfectius est medio scientiæ infusæ earundem: ergo medium imperfectius potest in præsentia perfectioris mouere. Denique: nam Deus cognitus per visionem beatificam, fuit etiam à Christo cognitus per creaturas, & ex creaturis, vt cognitis naturaliter, vt est Auctor naturalis; & tamen perfectius mouet Deus, vt visus, ad sui cognitionem, etiam vt Auctoris naturæ, quam moueant creaturæ cognitæ: ergo idem quod prius. Quare, his rationibus omissis, vt omninò efficacibus.

Secundò. Tertio.

36 *Prob. conclusio.*

Aliter suadetur conclusio: duo enim accidentia solo numero distincta, non possunt esse simul in eodem subiecto, vt cum Aristotele, & Angelico Doctore docet melior philosophia; sed amor Dei regulatus per scientiam beatam, solo numero differret ab amore eiusdem regulato per scientiam

tiam

tiam infusam; cum haberent idem obiectum, nempe, eandem bonitatem diuinam; ex obiecto autem sumitur specifica inter actus distinctio: ergo non fuerunt in Christo duo amores Dei, alter regulatus per scientiam beatam, & alter per scientiam infusam.

37 *Prima solutio.* Huic argumento quadruplex adhibetur solutio: prima distinguit maiorem, illamque concedit de accidentibus absolutis, negat autem de respectiuis, & concessa minori, negat consequentiam: quia amor est accidens respectiuum: ac proinde potest numero multiplicari in eodem subiecto. Ita Medina vbi supra. *Secunda.* Secunda aliter distinguit maiorem, & concedit illam de accidentibus omnino similibus; negat autem, quando accidentia sunt aliqua conditione materiali dissimilia: & concessa minori negat consequentiam, quia amor necessarius, & liber, etsi solum numero differant, gaudent conditione materiali distincta. Ita Granadus. *Tertia.* Tertia aliter distinguit maiorem, illamque concedit de accidentibus solo numero distinctis in linea naturæ, & moris; negat autem de accidentibus, quæ licet in genere moris solo numero distinguantur; differunt tamen in genere naturæ specificè; & sub eadem distinctione minoris, negat consequentiam, quia amor liber, & necessarius, licet in genere moris sint eiusdem speciei, & solo numero distinguantur, differunt tamen in linea naturæ specificè. Hanc tradit Medina *2. loco vbi supra.* *Quarta.* Quarta, concessa maiori, negat minorem; amorem m non à bonitate obiecti, sed ab illius apprehensione specificatur, vt à ratione formali: vnde cum scientia infusa, & scientia beata essentialiter inter se distinguantur, fit vt quamuis eandem Dei bonitatem proponant, amores his cognitionibus regulati, specificè distinguantur: hæc colligitur ex doctrina Caietani vbi supra.

38 *Prima solutio reijcitur primo.* Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & prima reijcitur primo: nam ratio quare duo accidentia solo numero distincta, nequeunt esse simul in eodem subiecto, est; quia vnitas, & distinctio numerica, cum non formalis, sed materialis sit, non à forma, sed à materia sumuntur, & subiectum respectu accidentium obtinet vices materiæ: at hæc ratio pari efficacia militat in respectiuis, atque in accidentibus absolutis: terminus namque inspectus ab accidenti, vt forma comparatur ad illud; & consequenter distinctionem numericam nequit præstare: ergo duo accidentia respectiua solo numero distincta nequeunt simul in eodem subiecto existere. *Secundo.* Secundo: nam dato, quod accidentia respectiua solo numero distincta, possint simul eidem subiecto inesse, hoc tantum teneret verum, quando cum vnitate subiecti essent termini, vel obiecta diuersa, à quibus numericam distinctionem reciperent: at in casu nostri dubij, non dantur diuersa obiecta, sed vnum, & idem est, quod per actum liberum, & necessarium attingitur, nempè, eadem diuina bonitas per vtramque scientiam proposita: ergo dato, duo accidentia, numero solo distincta, posse esse simul in eodem subiecto, quando respectiua sunt, non sequitur posse Deum simul per actum liberum, & necessarium numero distinctos diligi.

39 *Vltimo.* Denique: nam iuxta D. Thomam *infra quæst. 35. art. 5.* & communem Thomistarum sententiam: pater non pluribus, sed vna tantum relatione ad plures filios refertur, eo quod, si plures essent, solo numero differrent, & non possunt duo accidentia solo numero distincta, simul eidem inhærere subiecto: & tamen relatio accidens respectiuum est: ergo iuxta D. Thomam, axioma à nobis assumptum, non solum verificatur de accidentibus absolutis, sed etiam de respectiuis.

40 *Secunda reijcitur primo.* Et ex his secunda solutio reijcitur: nam dissimilitudo illa, vel est specifica, vel tantum indiuidualis: si primum, solo numero non differunt, & ad 3. & 4. solutionem confugitur. Si secundum, non potest cum vnitate subiecti saluari ob rationes proximè factas: ergo prædicta accidentia, esto dissimilia sint, simul existere nequeunt. *Secundo.* Deinde, quia omnia accidentia solo numero distincta habent dissimiles conditiones: nam indiuiduum est, cuius collectio proprietatum taliter conuenit vni, quod non potest alijs competere: ergo si amor necessarius, & liber, quia sunt inter se dissimiles, possunt existere simul in eodem subiecto, quælibet alia accidentia solo numero distincta, poterunt simul in eodem subiecto esse.

41 *Tertia reijcitur primo.* Deinde tertia solutio reijcitur primo, quia falsum est amorem necessarium, & liberum differre in genere naturæ specificè, vt contra vltimam solutionem monstrabimus. *Secundo.* Secundo: nam etiam est falsum, solo numero in genere moris distingui; vt enim aliqua distinguantur solo numero in aliquo genere, vtrumque debet in eodem genere existere: at amor necessarius beatificus in genere moris non est; cum moralitas libertatem supponat: ergo falsum est quod illi duo amores solo numero distinguantur in hoc genere.

42 *Quarta reijcitur.* Tandem vltima solutio ex eo reijcienda venit; amor namque regulatus per fidem, non differt specificè ab amore regulato per intuitiuam visionem: ergo pariter scientia infusa, & visio clara non inducunt specificam differentiam in amores regulatos. Consequentia est euidens: magis enim distant fides, & visio beata, quam scientia beata, & infusa; cum istæ in claritate conueniant; secus autem fides, & visio: ergo si ex visione, & fide non variantur specificè actus, nec ex scientia infusa, & visione accipient diuersitatem specificam. *Antecedens probat. 1.* Antecedens autem suadetur primo ex D. Thoma *1. 2. q. 67. art. 6. ad 1.* quo argumento contendebat probare, charitatem viæ, & patriæ non esse eiusdem speciei propter fidei, & visionis regulantium diuersitatem; & respondet: *Dicendum, quod charitas non habet pro obiecto ipsam cognitionē; sic enim non esset eadē in via, & in patria, sed habet pro obiecto ipsā rem cognitam, quæ est eadem, scilicet ipsum Deum:* ergo iuxta D. Thomam, amor fide regulatus, non differt specificè ab amore regulato per beatificam visionem.

43 *Secundo.* Secundo probatur ex eodem Diuo Thoma *q. 25. de veritate art. 1. ad 6.* vbi docet, apprehensionum diuersitatem per accidens se habere ad variandos appetitus, nisi ipsam consequatur diuersitas apprehensorum, hoc est, bonorum appetibilium; sed visionem claram Dei, & fidei cognitionem obscuram, non sequitur apprehensorum diuersitas, sed eadem bonitas diuina per vtramque cognitionem proponitur: ergo amores regulati per illas, non differunt specificè. *Tertia.* Tertio probatur: nam apprehensio non est formale obiectū, nec *quod*, nec *quo* voluntatis, vt in Physica docuimus, constatque ex Diuo Thoma in vtroque testimonio allegato; sed bonitas est ratio formalis specificans voluntatem: ergo, stante eadem bonitate specifica, esto regulæ, aut apprehensiones varientur, non multiplicantur actus voluntatis specificè; sed per fidem, scientiam infusam, & visionem claram Dei, eadem bonitas diuina proponitur: ergo, licet cognitiones istæ inter se distinguantur specificè, actus regulati per illas, specificè non distinguuntur.

44 *Vltimo.* Denique: nam si bonitas diuina, vt proposita per fidem, aut scientiam per se infusam, & beatificam visionem, esset obiectiuè diuersa ad variandos specificè actus voluntatis; maximè, quia vt sic est sufficienter diuersa ad specificè distinguendos actus intellectus, qua ratione plures ex contrarijs vtuntur: at hoc fundamentum est insufficiens omnino: ergo, & tradita solutio. *Minor ostenditur. 1.* Minor ostenditur primo: nam Deus respectu intellectus; ideò prædictos actus specificè distinguit, quia attingitur ab illis, vt stat sub diuersis rationibus obiectiuis formalibus, à fide sub reuelatione obscura, à scientia infusa sub effectibus creatis, à beatifica visione in se, & ratione sui; at respectu voluntatis non obijcitur sub diuersis rationibus, sed sub eadem ratione bonitatis increatæ: ergo ex eo quod actus intellectus distinguat, non sequitur idem de actibus voluntatis dicendum. *Secundo.* Secundo: nam Deus in ordine ad intellectum, non solum obiectiuè actus distinguit, sed etiam distinguit habitus; & tamen vt bonus per has regulas propositus, non distinguit habitus voluntatis: idem enim est habitus charitatis Patriæ, & viæ, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo ex eo quod in Deo sit diuersitas sufficiens ad distinguendum specificè visionem claram, fidem, & scientiam infusam, non sequitur, etiam in ratione boni, habere sufficientem distinctionem obiectiuam ad distinguendos specificè amores regulatos per illas.

§. V.

Argumenta contrariæ sententiæ diluuntur.

45 *Arguitur primo.* OPPONES aduersus istam conclusionem primo D. Tho. *in præsenti artic. 3. ad primum*, illis verbis: *Nec tamen per charitatem meruit, in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantū erat viatoris, nam ipse fuit simul viator, & comprehensor; & ideo quia nunc non est viator, non est in statu merendi:* ergo iuxta D. Tho. fuit in Christo duplex actus dilectionis Dei, alter regulatus per scientiam beatam, ipsi competens vt comprehensori, & per istum non meruit; alter regulatus sciētia infusa, ei cōueniens, vt viatori & per

Respondetur.

& per istum actum meruit. Respondeo, tota authoritate admissa, negando consequentiam, vt enim verificetur Christum meruisse per charitatem, non vt erat comprehensoris, sed quatenus viatoris, non est necessarium distinguere illos duos actus, sed in vno rationem liberi, & rationem necessarij, etsi sub vtraque ratione regulatur scientia beata: nam iste actus quatenus necessarius, dicitur Christo, non vt viatori, sed vt comprehensori competere; quia per illum, etsi esset simul viator ad præmium promerendum, non tendebat; prout liber dicitur Christo, vt viatori conuenire; quia cum prout sic esset capax merendi, & alias Christus supponatur viator, dicitur illi conuenire vt viatori, quia per talem actum vt liberum, ad præmium sibi, & nobis promerendum tendebat.

46

Dices.

Sed dices, amor Christo competens vt viatori, petit regulari cognitione ipsi vt viatori conuenienti; sed visio beata nulla ratione Christo vt viatori conueniebat: ergo amor regulatus per illam, non erat Christi vt viatoris. Respondeo,

Respondetur.

quod licet visio beatifica entitatiue sumpta non esset Christi vt viatoris, sumpta autem regulatiuè, induebat conditiones Christi, vt viatoris, quatenus actus liberos regulabat, quibus, supposito statu viæ, meritorie in præmium sibi, & nobis promerendum Christus tendebat. Et instatur clarè

Instatur in opposita sententia.

argumentum in opposita sententia: nam scientia per se infusa, quæ iuxta illam, regulabat dilectionem Christi meritoriam, sumpta entitatiue, non conueniebat Christo quatenus viatori. Tum, quia id docet D. Thomas *supra q. 11. art. 1. ad 2. & art. 2. in corp. & ad 2.* Tum etiam, quia consequitur ad beatificam visionem, & est scientia propria beatorum; & tamen regulabat dilectionem meritoriam conuenientem Christo vt viatori: ergo quamuis visio beata Christo, vt comprehensori conueniat entitatiuè, poterit regulatiue induere conditiones Christi, vt viatoris, regulando scilicet, actus liberos, quibus Christus merebatur, conditione viatoris supposita.

S. Th.

47

Arguitur secundo.

Secundo arguitur: amor Dei regulatus scientia beata, essentialiter distinguitur ab amore regulato per scientiam infusam: ergo possunt simul existere in voluntate Christi. Consequentia tenet ex dictis. Antecedens autem probatur: actus quorum vni conuenit prædicatum aliquod essentiale, quod essentialiter alteri repugnat, essentialiter distinguuntur; sed dilectioni scientia infusa regulatæ, conuenit prædicatum aliquod essentiale, essentialiter repugnans dilectioni visione beatifica regulatæ: ergo dilectiones istæ essentialiter distinguuntur. Probatur minor: habitudo ad scientiam infusam, vt proponentem obiectum, conuenit essentialiter dilectioni scientia infusa regulatæ, & repugnat essentialiter dilectioni regulatæ scientia beata: ergo conuenit essentialiter prædicatum aliquod vni dilectioni, quod alteri essentialiter repugnat. Antecedens pro secunda parte, ex probationibus primæ constabit; pro prima autem ostenditur primo: nam est dabilis aliquis actus dilectionis Dei essentialiter exposcens scientiam infusam pro regula; cum istius actus repugnantia nequeat monstrari; sed, illius possibilitate admissa, non est cur negetur dilectionem regulatam de facto huius conditionis esse: ergo habitudo ad scientiam infusam, vt regulam, est isti dilectioni essentialis.

Antecedens pro prima parte ostenditur primo.

48

Secundo.

Secundo probatur: nam si ob aliquam rationem non esset isti actui essentialis prædicta habitudo, maximè, quia apprehensio obiecti, vel illius propositio tantum vt conditio ad actum voluntatis se habet; sed hoc, vel falsum est; cum multi probabiliter sentiant, apprehensionem esse rationem formalem *sub qua* respectu voluntatis; vel dato, quod conditio tantum sit, non obstat quominus essentialiter exigatur ab actu, & ab illo essentialiter inspiciatur; cum obscuritas non sit ratio *qua*, vel *sub qua* obiecti fidei, sed præcisè conditio; & tamen essentialiter inspiciatur à fide: ergo scientia infusa vt proponens, essentialiter respicitur à dilectione regulata per illam quatenus a visione beatifica essentialiter distincta. Denique probatur: esto apprehensio boni sit solum conditio ad actu voluntatis in communis, est tamen ab illo essentialiter exacta, & inspecta: ergo pariter, quamuis apprehensio talis, videlicet scientiæ infusæ, conditio sit, & non formalis *qua*, vel *sub qua* obiectiua voluntatis, erit essentialiter exacta, & inspecta, ab amore regulato per illam.

Vltimo.

49

Respond.

Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem nego antecedens: ad primam antecedentis probationem, nego maiorem. Ratio autem repugnantiæ est: nam essentia amoris sumitur à bonitate obiecti: vnde quoties obiecti bonitas eadem est, per accidens ad illum se habet apprehensionum diuersitas, vt ex D. Thoma vidimus: nam, cum apprehensio propter bonitatem obiecti quæratur, si per duas apprehensiones eadem bonitas proponitur, ab vtraque indifferenter potest amor talis bonitatis regulari. Ad secundam probationem dicatur non esse contra rationem conditionis, essentialiter exigi, cæterum hoc contingere, quando obiectum secundum suam essentiam talem conditionem petit, qualiter contingit in obiecto fidei, quod per se petit obscuritatem ex parte subiecti; in nostro autem casu non ita: nam bonitas Dei per vtramque potest cognitionem proponi, & sic apprehensa amari, cumque ex diuersa propositione non varietur bonitas obiectiua; fit consequens, quod diuersitas apprehensionum per se ab amore talis bonitatis non exigatur.

Ad primã probationẽ antecedẽtis.

Ad secundam.

50

Ad tertiã.

Et ex his ad tertiam probationem constat solutio: fatemur enim apprehensionem boni essentialiter exposci, ab actu voluntatis vt sic, & talem apprehensionem essentialiter exposci quandoque à tali actu voluntatis; hoc tamen contingere, quando talis apprehensio diuersam bonitatem proponit; secus autem quando apprehensiones diuersæ eandem bonitatẽ in obiecto proponunt; tunc enim illarum diuersitas per accidens comparatur ad illius bonitatis amorem: & tusto in habitu charitatis, de quo potest idem argumentum fieri, nempe, quod essentialiter respiciat, saltim tamquam conditionẽ diuersitatem istam apprehensionum; & consequenter, quod essentialiter distinguatur habitus respiciens essentialiter claram visionem vt regulam, ab habitu respiciente essentialiter vt regulam, abstractiuam cognitionem: sicut ergo aduersarij tenentur fateri, repugnare habitui charitatis essentialis hæc respicientia; id ipsum nos docemus de actu, & eadem ratione, illa nempè, quam explicuimus.

51

Vltimo arguitur.

Denique arguitur argumento Recentiorum, & instatur contra hanc solutionem; etsi obiectum per vtramque cognitionem propositum, sit materialiter idem, est tamen in ratione obiecti amoris diuersum formaliter: ergo actus his cognitionibus regulati, essentialiter distinguuntur; consequentia est bona; ad diuersitatem namque essentialem, & specificam actuum, siue intellectus, siue voluntatis sufficit in obiecto, obiectiua formalis diuersitas, etsi respectu illorum obiectum idem sit materialiter. Antecedens autem probant: motiuum diligendi Deum amore beatifico, est diuersum à motiuo ipsum diligendi amore regulato per notitiam abstractiuam: ergo est diuersum obiectum vtriusque amoris in ratione obiecti formaliter. Antecedens probatur motiuum formale amoris beatifici, est bonitas diuina cognita immediatè in se ipsa; motiuum autem formale amoris non beatifici, est bonitas increata cognita in aliquo suo effectu: ergo est diuersum vtriusque amoris motiuum.

52

Augetur difficultas primo.

Et augetur difficultas primo: in Deo, vt cognoscibili immediate in se ipso, & mediate in suis effectibus, est diuersitas in ratione obiecti essentialis respectu actuum intellectus: ergo in Deo, vt diligibili immediate in se ipso, & vt diligibili mediata in aliquo sui effectu, est obiectiua diuersitas essentialis respectu actuum voluntatis; atqui ad amorem beatificum comparatur Deus vt immediate in se diligibilis, & ad non beatificum, vt diligibilis mediate, vt in suis elucet effectibus: ergo Deus in ratione obiecti differt formaliter in ordine ad istos actus. Confirmatur, & vrgetur secundo: bonitas namque sequitur ad veritatem, sicut passio secunda ad primam passionem, ad modum quo voluntas sequitur ad intellectum; sed ob hanc consequutionem, diuersitas essentialis intellectuum arguit à priori diuersitatem voluntatum essentialem: ergo diuersitas veritatum arguit etiam diuersam bonitatem essentialiter; at Deus, vt obijcitur scientiæ infusæ, diuersus est in ratione veri formaliter à se ipso, vt obiecto intuitiuæ notitiæ: ergo etiam est in ratione boni formaliter obiectiuè diuersus; & consequenter actus Deum attingens, vt propositum intuitiua notitia, diuersus est essentialiter ab actu attingente Deum, vt propositum per scientiam infusam, vel notitiam abstractiuam.

Secundò.

53

Tertio.

Denique confirmatur: proximus vt diligibilis amore beatifico, differt in ratione obiecti à se ipso, vt diligibili per amorem non beatificum: ergo pariter in Deo vt ad istos actus comparato, diuersa est essentialiter ratio diligibilitatis. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: ratio diligendi proximum per amorẽ beatificum, est bonitas increata, sicut ratio obiectiua cognoscendi creaturas in Deo, est veritas increata Dei; ratio autem diligendi proximum per amorem non beatificum, est bonitas ipsius proximi, sicut ratio obiectiua cognoscendi creaturas extra Verbum, est ipsorum veritas, vel entitas: ergo diuersa est ratio diligendi proximum amore beatifico, à ratione diligendi ipsum per amorem non beatificum; & consequen-

ter amor beatificus proximi, & amor non beatificus eiusdē, essentialiter distinguuntur, non minus quam cognitio creaturarum intra Verbum, & cognitio earundem in se ipsis extra Verbum.

54 Respondetur.

Respondeo ad argumentum, negando antecedens: ad probationem nego antecedens: ad cuius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; cum enim eadem bonitas diuina per vtramque illam cognitionem proponatur, esto cognitiones differant, non est distinctum vtriusque amoris motiuum. Ad primam confirmationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: si mediatè diligatur, sicut mediatè cognoscitur, concedo consequentiam: si non mediatè, sed immediatè in se, & ratione sui diligatur, quamuis mediatè, & ratione alterius cognoscatur, nego consequētiam; & ita in præsenti contingit: ratio namque cognoscendi Deum per scientiam infusam, sunt effectus immediatè cogniti per illam, & ratio cognoscendi Deum per scientiam beatam est diuina essentia in se: vnde cum varientur cognitionum motiua; & cognitiones ipsæ variantur: cæterum ratio diligendi Deum propositum per scientiam infusam, nō sunt creaturæ, sed diuina bonitas, vt in se, etsi antecedenter cognita ex creaturis, aut in illis; alias amor scientia infusa regulatus, non esset amor Theologicus, sicut nec scientia ipsa infusa cognitio Theologica est; eo quod habet pro motiuo non increatam, sed creatam veritatem; cumque respectu amoris beatifici, eadem increata bonitas sit ratio obiectiuè mouens; sit consequens, quod vtriusque amoris motiuum idem formaliter sit: si autem Deus per amorem non beatificum amaretur ratione creaturarum, prius in se, & ratione sui hunc amorem terminantium, intentum conuinceretur: si tamen hic amor datur, non erit charitatis Theologicæ, nec de illo Nos disputamus.

Ad 1. confirmationē

55 Ad secundam.

Ad secundam, distinguo maiorem: sequitur ad veritatem secundum rationem communem intelligibilitatis obiecti, concedo maiorem: secundum peculiares modos intelligibilitatis ex hoc aut illo motiuo, nego maiorem. & concessa minori, nego consequentiam: nam voluntas ex communi conceptu sequitur intellectum in communi, & specificam rationem intellectus, specifica ratio talis voluntatis sequitur; & ideo ad diuersum intellectum sequitur diuersa voluntas: cæterum bonitas alicuius obiecti consequitur ad rationem veri, quæ in ipso inuenitur sub conceptu veri, non sub hoc, aut illo conceptu veritatis sumptæ ex hoc, vel illo motiuo; & ideo quamuis ratio veritatis penes motiua varietur, bonitas in variata subsistit, sicut charitas, quia consequitur ad fidem, & lumen gloriæ, non secundum illa, in quibus essentialiter differunt, sed secundum rationem intellectius certò, & supernaturaliter bonitatem diuinam proponentis, non variatur charitas essentialiter ex radicatione in fide, & in lumine gloriæ; sed istorum luminum differentia, tametsi inter illa sit formalis, materialis est omnino; comparatione facta ad habitum charitatis; & sicut actus charitatis idem specificè manens, ab habitu, & auxilio procedit; quia non petit illa per se, quatenus specificè differunt, sed secundum quod in ratione tendentæ ad idem obiectum conueniunt: ita dicimus de obiecti amabilitate, non consequi ad veritatem illius, vt intelligibilem per diuersa lumina, intuitiuum, nempè, & abstractiuum secundum specificas differentias huius, & illius intelligibilitatis, sed secundum rationem vtrique veritati, aut intelligibilitati communem; & ideò differentia in ratione veri, vt intelligibilis, materialiter se habeat ad variandam rationem diligibilitatis.

56 Dices.

Sed dices, quia intellectus Angeli differt essentialiter ab intellectu hominis, inter voluntates hominis, & Angeli essentialis est differentia, quamuis bonitas obiecti per vtramque amata sit eadem: ergo pariter differentia inter lumen beatificum, & lumen per se infusum, infert essentialem diuersitatem inter actus voluntatis, licet erga eandem diuinam bonitatem versentur. Respondeo, negando consequentiam, quam instò euidenter: nam differentia intellectuum Angeli, & hominis, non solum infert distinctionem inter actus voluntatis vtriusque, sed etiam differentiam potentiarum; & tamen differentia specifica habituum luminis beatifici, & per se infusi, non infert distinctos habitus affectiuos in voluntate: ergo ex vno ad aliud inefficax argumentum conficitur. Ratio autem differentiæ est: nam voluntas Angeli, etiam si erga idem obiectum versetur: ac voluntas hominis, illud diuersimodè attingit, nempè immobiliter, & inflexibiliter, sicut intellectus Angeli inflexibiliter adhæret veritati; voluntas autem hominis flexibiliter fertur in illud: eadem autem bonitas tam diuersimodè attacta, potest specificam differentiam potentijs tribuere; amor autem à charitate elicitus, eodem modo essentialiter fertur in bonitatem diuinam, siue notitia intuitiua, siuè abstractiua, propositā, & ideò ex distinctione inter istas cognitiones, non oritur essentialis in amore, illis regulato distinctio. Nec obstat amorem regulatum visione beata, necessario ferri in bonitatem diuinam, & regulatum per notitiam abstractiuam, liberè. Nam differentia penes liberum, & necessarium essentialis non est in frequentiori Theologorū sententia *t.2.q.18.art.1.*

Respondetur.

Tacitæ obiectioni occurritur.

57 Instabis.

Sed dices, non solum inter voluntates hominis, & Angeli, essentialis reperitur distinctio, sed etiam inter voluntatem vnius Angeli, & alterius, v.g. Gabrielis, & Raphaelis: & tamen hæc diuersitas non sumitur ex diuerso modo tendendi flexibiliter, & inflexibiliter; cum omnes Angelicæ voluntates sint inflexibiles, nec ex diuersa bonitate obiectiua: ergo sumitur ex diuersitate regulæ, nempè, intellectus proponentis obiectum.

Respondetur.

Respondeo, quod sicut intellectus vnius Angeli differt essentialiter ab intellectu alterius, etsi omnes sine discursu ferantur in verum; vel quia vnus immaterialiori modo fertur in illud, quam alius; vel ex ordine ad obiectum principale diuersum, nempè, ad propriam substantiam; penes cuius modum alia à se intelligunt Angeli: ita illorum voluntates differunt essentialiter inter se, vel penes immaterialiorem modum tendendi, vel penes ordinem ad obiectum principale diuersum, nempè, ad propriam substantiam, quæ respectu cuiuscumque Angeli est obiectum magis connaturale, & principale, & penes cuius modum alia à se diligunt; quæ rationes distinguendi in amore charitati, regulato per scientiam infusam, & beatam, non reperiuntur; & ideo, quamuis apprehensiones proponentes, distinguantur essentialiter, amores regulati per illas, essentialiter non differunt.

58 Ad vltimam confirmationē respond.

Ad vltimam confirmationem, distinguo antecedens: per amorem non beatificum secundario elicitum à charitate, vel primario a virtute speciali beneuolentiæ erga proximum, concedo antecedens: per amorem non beatificum primario à charitate elicitum, nego antecedens, & consequentiam; nec contra distinctionem traditam, quidquam conuincit antecedentis probatio. Pro cuius intelligentia animaduertendum est ex his, quæ fusè docuimus *Tract. de Charitate 2.2.q.23 ar.5.* proximum dupliciter posse diligi, vel taliter, quod adæquata ratio proxima, & motiua ipsum diligendi sit Deus, & iste actus non secundario, sed primario pertinet ad charitatem: nam bonitas proximi respectu illius omninò materialiter se habet: vel ita, quod ratio, ob quam diligitur sit bonitas supernaturalis creata conueniens proximo ex participatione formali bonitatis diuinæ, quem actum secundario à charitate procedere, *loco allegato* docuimus; quia, nempè, attingit in obliquo bonitatem Dei increatam, quæ est charitatis obiectum, quod sufficit, vt secundario à charitate procedat. Alij tamen actum istum, non à charitate Theologica, sed à beneuolentia supernaturali erga proximum docent primariò procedere. Dicimus ergo amorem beatificum per visionem regulatum, essentialiter ab hoc actu distingui, eo quod amor beatificus non potest proximum ratione propriæ bonitatis, vt proximè mouentis, diligere, sed tantum ratione increatæ bonitatis; & consequenter essentialiter distinguitur ab actu isto secundario charitatis habente pro ratione proxima motiua bonitatem supernaturalem creatam, non autem ab actu charitatis primario; cum etiam habeat pro obiecto, & ratione formali motiua, vt versatur erga proximum, ipsam bonitatem diuinam, quæ est ratio mouens ad beatificum amorem per visionem regulatum: & ex his ad probationem antecedentis constat solutio.

59 Secundo respondet.

Vel secundo responderi potest, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: quia in proximo, vt diligibili per amorem non beatificum, est diuersa ratio obiectiua ab illa, quæ est diligibilis per beatificum amorem; & ideò essentialiter distinguuntur amor proximi beatificus ab amore non beatifico. Cæterum in Deo non est diuersa ratio obiectiua, vt ad vnum, & alterum amorem comparato, sed ab vtroque actu attingitur ratione suæ increatæ bonitatis; & ideò amor beatificus Dei ab amore non beatifico essentialiter est indistinctus. Quæ solutio iuxta principia argumenti est accipienda, non iuxta nostra principia, qui actum charitatis, esto non beatificus sit, non a bonitate supernaturali creata, sed ab increata specificari tenemus.

§. VI.

Reijcitur tertia sententia.

60 *Tertia conclusio.*

TERTIA CONCLVSIO. *Meruit Christus per ipsum actum charitatis beatificum, vt regulatum scientia beata, non solum prout Deo volebat gloriam, & honorem extrinsecum, aut solum prout terminabatur ad proximum, sed etiam quatenus ad Deum terminabatur.* Conclusionem istam, vt probabilem defendit Capreolus *in 3. dist. 18. quæst. vnic. art. 3. ad argumenta Aureoli*, vt alijs probabiliorem, & magis menti D. Thomæ conformem. Vicentius *de Gratia Christi q. 5. pag. 419.* vt D. Thom. expressam, Aluarez *disp. 45.* Tenent eandem conclusionem Nazarius *qu. præcedenti art. 4. controuers. vnic. 4. p. concl. 4.* & *in præsenti art. 3. controu. vnic. in 2. p. controuersiæ concl. 2.* & Illustrissimus Araujo *art. 4. dub. 3. conclus. 2.* eandem ex parte sequitur Mag. Lorca *disp. 72. concl. 2.* vbi docet, eodem actu charitatis regulato scientia beata, Christum Deo dilexisse necessario bona intrinseca, extrinseca verò liberè, & sub hac secunda ratione per illum actum meruisse. Tenent etiam ex Patribus Societatis, Meratius *de Incarnatione disput. 43 sect. 4.* & Lugo *disp. 27. sect. 1.* & vt probabilem defendit Valentia *in præsenti q. 19 punct. 2.*

Capr. Vincent. Aluar. Nazar. Araujo. Lorca. Merat. Lugo. Valent.

61 *Prob. quoad 1. partem. D. TH.*

Et quoad primam partem probatur expresso testimonio D. Tho *in 3. dist. 18. q. 1. art. 2. ad 2.* illis verbis; *Ipse motus charitatis hominis Christi, in quo consistit præmium eius quantum ad beatitudinem animæ, potest esse meritum respectu beatitudinis corporis, quod in alijs beatis non contingit, quia non sunt in statu acquirendi secundum aliquid sui & ideo nec sibi, nec alijs merentur.* Ergo iuxta D. Thom. idem numero actus charitatis Christi, per quem Deo fruebatur, & in quo illius essentialis beatitudo consistit, vt complemento, est liber, & meritorius respectu beatitudinis corporis. Mitto aliud testimonium *ex q. 29. de Veritate art. 6. ad 6.* quod expressius reputat Aluarez; habet enim facilem solutionem, si explicetur de charitate sumpta pro habitu, quod satis indicat D. Thom.

62 *Respondebis 1.*

Respondebis primo ex Capreolo vbi supra, D. Thom. sententiam, quam in Sententiarijs docuit, retractasse *in præsenti art. 3. ad 1.* vbi docet, quod licet meruerit per charitatem, non meruit per illam, vt erat comprehensoris, sed quatenus erat viatoris. Quibus verbis duplicem actum distinguit ab habitu charitatis elicitum; alterum Christi, vt comprehensoris, alterum Christi, vt viatoris; & per hunc secundum, docet, meruisse; secus autem per primum; ac proinde retractauit id, quod docuit loco à nobis allegato. Vel

Resp. 2.

secundo respondebis D Thom. non loqui de eodem numero actu, sed de eodem habitu charitatis secundum diuersos actus, quorum vnus meritorius fuit, & liber, alter verò nec liber, nec meritorius.

63 *Prima reijcitur 1.*

Sed neutra solutio satisfacit, & contra primam facit primo tunc solum esse ad illam solutionem fugiendum, cum vel D. Th. expressè retractauit sententiam, vel cum adeo clarè oppositum eius docuit, vt nullam interpretationem admittat; sed in præsenti nihil horum inuenitur; non enim eius, quod in 3. docuerat, in præsenti fecit mentionem, nec quod docuit in hoc art. adeo expressè dicto Sententiarum opponitur vt facilem nam solutionem non habeat: ergo absque fundamento vrgenti ad retractationē sententiæ recurritur. Secundò nā

Secundo.

Christū meruisse per charitatē, quatenus erat viatoris, non vero vt erat comprehensoris, rectè, & absque vlla violentia saluatur in vno actu charitatis, qui sub vna consideratione Christo, vt comprehensor conueniat, & sub alia Christo, vt viatori, non minus, quam in vno habitu; sed D. Th. *in præsenti* hoc solum docuit: ergo illam sententiam in hoc art. 3. non retractat; sed benè componitur id, quod in Sententiarijs docuerat; cum eo quod in præsenti asserit.

64 *Secunda reijcit. pr. Secundo. Vltimo.*

Deinde secunda solutio reijcitur primo: nam D. Th. *in arg.* quod soluit, non loquebatur de habitu, sed de actu charitatis: ergo solutio argumenti non de habitu, seu de actu charitatis procedit. Secundo: nam loquitur de eo, in quo ratio meriti consistit; at non in habitu, sed in actu charitatis ratio meriti constituitur; charitatis enim habitus non est meritum, sed merendi principium: ergo non rectè explicatur de eodem habitu charitatis. Denique, nam illis verbis, *Ipse motus charitatis, in quo consistit eius præmium, &c. potest esse meritum respectu beatitudinis corporis*; idem numero charitatis actus exprimitur, nec nisi violenter explicari possunt de eodem actu genericè, vel specificè, vt si diceremus: *Petrus currit, et ipse disputat*: ineptè intelligeremus alium hominem à Petro ob conuenientiam specificam: ergo secunda solutio menti D. Tho. non congruit.

65 *Secundo suadetur conclusio quoad omnes partes.*

Secundo, quoad omnes partes suadetur conclusio: vnus actus charitatis Christi terminatur ad proximum, ad perfectiones intrinsecas, gloriamque, & honorem extrinsecum, & ad Dei bonitatem, vt est ratio diligendi Deum, & prout est ratio diligendi creaturas; sed actus iste, etsi necessarius fuerit, prout Deo perfectiones necessarias volebat, sub alijs tribus rationibus non erat necessarius, sed liber: ergo meritorius fuit sub his considerationibus. Consequentia ipsis aduersarijs est euidens; cum actum beatificum charitatis solum ex defectu libertatis a ratione meriti excludant. Minor con-

Minor ostendit. 1.

stat ex iam dictis; id enim, quod non necessitat voluntatem diuinam, si absque errore, aut inaduertentia proponatur voluntati creatæ, illam necessitare non potest, vt *superius* arguebamus; sed nec proximus, nec bona extrinseca Dei, nec Deus ipse, vt est ratio diligendi creaturas, vt existentes, necessitant voluntatem diuinam, sed liberè amantur à Deo: ergo actus charitatis Christi in nihil horum necessario ferebatur, sed liberè. Maior autem ostenditur primo: Deus eodem actu ad hæc omnia terminatur, nempè, ad suas perfectiones intrinsecas, & extrinsecas, ad creaturas rationales, & ad se prout est finis illarum in exercitio, & vt est ratio diligendi easdem vt existentes; sed actus charitatis creatus, est formalis participatio dilectionis increatæ, & diuinæ; & aliàs nulla est ratio implicationis, vt vnus, & idem actus omnes illas terminationes participet, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo vnus, & idem actus charitatis in Christo ad illa omnia obiecta terminabatur.

66 *Secundo.*

Secundo probatur: beatus ex vi visionis beatificæ, non solum attingit Deum, & illius perfectiones intrinsecas, sed etiam creaturas possibiles, & creaturas existentes, Deumq; vt est ratio, & medium cognitionis illarum, vt suppono ex frequentiori Theologorum sententia *1. p. q. 12. art. 7. & 8.* ergo poterit ex vi dilectionis beatificæ, non solum Dei intrinsecas perfectiones attingere, sed etiam gloriam, & honorem extrinsecum, & creaturas vt existentes, Deumque prout est ratio in exercitio illas, vt sic, diligendi. Tertio: si creaturæ

Tertio.

in statu possibilitatis, possent terminare amorem, & à Deo amarentur necessario ratione suæ bonitatis, beatus per dilectionem beatificam aliquas illarum amaret; sicut aliquas creaturas possibiles, ex vi visionis diuinæ essentiæ, cognoscit, quod nullus Theologorum negabit; sed creaturæ vt existentes possunt terminare amorem: ergo possunt in Deo, & ratione illius diligi ex vi eiusdem amoris, prius terminati ad Deum, & ad illius intrinsecas perfectiones; & consequenter ex vi eiusdem dilectionis diligetur Deus, prout est ratio amandi creaturas. Denique, nam illa, quæ possunt vt obie-

Vltimo.

ctum primarium, & obiectum secundarium comparari, possunt per eundem actum attingi; cum obiectum, eo ipso, quod sit secundarium, non possit actum distinguere, illumue specificare; sed gloria, & honor extrinsecus, & creaturæ actu existentes possunt ad intrinsecas perfectiones diuinas, vt obiectum, secundarium, & primarium comparari: ergo possunt ex vi eiusdem dilectionis attingi; & consequenter etiam diligetur Deus prout est ratio, illas amandi.

67 *Tertio principaliter probat. conclusio.*

Tertio principaliter suadetur conclusio: si namque vnus actus non posset ad hæc omnia terminari, & rationem meriti obtinere, maximè, quia libertas, & necessitas non possunt eidem actui conuenire; at hoc falsum est: ergo vnus, & idem actus amoris potest terminari ad Deū secundū perfectiones intrinsecas, & extrinsecas, ad creaturas existētes, & ad Deū prout est ratio illas vt sic diligendi; ac per consequens meritorius existere. Minor, in qua sola est posita difficultas, proba-

Minor probat. 1.

tur primo, nā licet eidē actui respectu eiusdē obiecti secundū eandē rationem non possint necessitas, & libertas cōpetere; respectu tamen diuersorū obiectorum, vel eiusdem secundum diuersas rationes, nulla est ratio repugnātiæ; at sic est, quod necessitas, & libertas à nobis eidem actui cōcessæ, constituūtur respectu diuersorū obiectorum, & respectu vnius obiecti secundum diuersas rationes, nēpè, necessitas comparatiuè ad Deū secundum perfectiones intrinsecas necessarias; libertas autem respectu Dei secundum terminationes intrinsecas liberas: ergo nulla est repugnātia, in eo quod sic constituātur.

68 *Secundo.*

Secundo: non minus distinguuntur ratio *monitiua*, & *obstructiua* in notitia, quam in amore, necessitas, & libertas: imo magis distinguuntur; cum in probabili plurium Metaphysicorū sententia distinguātur essentialiter; secus autē ratio

tio liberi, & necessarij, sed solum accidentaliter; & tamen potest vna, & eadem notitia esse intuitiua, & abstractiua respectu diuersorum obiectorum, vt constat in visione beatifica, quæ est intuitiua Dei, & abstractiua notitia creaturarum possibilium: ergo pariter ratio liberi, & necessarij poterit, eidem actui voluntatis competere, vel respectu diuersorum obiectorum, vel respectu eiusdem secundum diuersas rationes.

Tertio. Deniqueratio *practici & speculatiui* non minus, imo magis distinguuntur in habitibus intellectus, quam libertas, & necessitas in actibus voluntatis; & tamen possunt in eodem habitu ordinis superioris illæ duæ differentiæ adunari: ergo etiam libertas, & necessitas poterunt in eodem actu voluntatis adunatæ reperiri.

69 *Prob. vlt. conclusio.* Denique suadetur principaliter conclusio, vt enim in prima conclusione monstrauimus, oportuit, quod actus charitatis in Christo rationem meriti obtineret. Tùm, quia in actu charitatis principalius, quam in alijs actibus ratio meriti inuenitur: tùm etiam, quia actus aliarum virtutum, non nisi imperati à charitate, possunt esse meritorij; at principalis ratio meriti, & aliorum actuum imperium, dilectioni Dei, qui est finis vltimus, conuenit: ergo oportuit, quod dilectio Dei in Christo esset meritoria apud Deum; at non dilectio distincta ab amore beatifico, vt *in 2. conclus.* monstrauimus: ergo ipsa dilectio beatifica meritoria fuit in Christo; cumque hoc illi conuenire non possit, vt terminatur ad perfectiones necessarias intrinsecas, asserendum est, liberam, atque meritoriam fuisse, prout terminatur ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas, & illarum finis in exercitio.

§. VII.

Prima solutio rationis dubitandi refertur, & reijcitur.

70 *Prima solutio rationis dubitandi.* AD Rationem dubitandi initio disputationis propositam, varie occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio duplicem libertatis modum in actibus voluntatis distinguit, nempè, libertatem essentialem, quæ in nullo alio, quam in ratione voluntarij, & spontanei consistit, soletque libertas à coactione appellari, & libertatem contingentiæ, ad opposita contrariè, aut contradictoriè, consistentem in egressu à principio indifferenti, ad agere, vel non agere, ad agere hoc, vel illud. Qua præmissa distinctione, ad obiectionem factam Auctores huius solutionis occurrunt, asserentes, quod licet amor beatificus non sit liber libertate contingentiæ, aut indifferentiæ; fuit tamen liber libertate essentiali, voluntarius, atque spontaneus, & hunc modum libertatis ad meritum esse sufficientem. Pro qua referuntur *Altis. Gab. Almain. Maior.* Altissiodorensis *lib. 3. tract. 5 cap. 3* Gabriel *in 3. dist. 16. q. vnic. art. 2. conclus. 2. & art. 3 dub. 1.* Almainus *q. 1. not 5.* & Maior *q. 2.*

71 *Contra 1. ex Pontif. cum diffinitionib.* Hoc tamen solutio displicet communiter Theologis, & reijcitur primo ex diffinitione Pij V & Gregorij XIII. in Bullis contra Michaelem Baium æditis, & nouissimè confirmatis ab Vrbano VIII. inter cuios damnatas propositiones 39. ait *Liberè fit, quod voluntariè fit, etiam si necessario fiat:* ergo asserere liberum à sola coactione, etsi necessario factum, esse liberum absolutè, & sufficienter ad meritum, est à prædictis Pontificibus damnatum. *Confirmatur ex Hieron.* Confirmatur ex Hieronimo *lib. 2. contra Iouinianum non longe à principio,* illis verbis: *Liberi arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutes, nec ad vitia necessitate trahimur; alioquin vbi necessitas est, nec damnatio, nec corona est,* ergo ex mente Hieronimi libertas necessaria, dato, quod libertas sit, ad meritum est insufficiens. *Ex D. Th.* Deinde, quia iuxta D. Th. *1. p. q. 41. art. 2 ad 3* Deus non liberè, sed naturaliter amat se ipsum & idcirco Spiritus Sanctus non liberè, sed naturaliter à Patre, & Filio procedit: ergo pariter beatus non liberè, sed naturaliter Deum clarè visum diligit; & consequenter amor, vt ad Deum clarè visum terminatus, nec liber, nec meritorius est.

72 *Contra 2. à ratione.* Secundo reijcitur: nam data illa duplici acceptione libertatis essentialis, scilicet, & contingentiæ, & quod prima conuertatur cum voluntario, & spontaneo, & amori beatifico, vt ad Deum terminato conueniat; ad meritum tamen non sufficit, sed necessario libertas contingentiæ, seu indifferentiæ contradictionis exigatur; sed amor beatificus, vt terminatus ad Deum secundum illius intrinsecas perfectiones, non est liber libertate contingentiæ, aut indifferentiæ: ergo sic acceptus meritorius esse non potest: Maior, in qua sola est posita difficultas, ostéditur primo quia est communis Theologorum consensus *1. 2 quæst. 114 art. 1* Secundo: nam motus indeliberati, aut primo primi sunt voluntarij; & consequenter spontanei, atque liberi, in illa libertatis acceptione; & tamen nec laude, nec vituperio sunt digni; & consequenter nec meritorij, nec demeritorij, quod nullus Theologorum negauit: ergo libertas illa ad meritum est insufficiens. *Maior ostenditur primo. Secundo.*

73 *Tertio.* Tertio: nam ea libertas ad meritum est necessaria, quæ exigitur, vt actus aliquis præcipiatur, aut prohibeatur per legem; sed ad hoc non sufficit essentialis libertas, sed contingentiæ, & indifferentiæ requiritur, vt omnibus est in confesso; alias amor beatificus posset præcipi per legem: ergo etiam ad meritum debet insufficiens censeri. *Quarto.* Quarto: nam ea libertas ad meritum est necessaria, quæ requiritur ex parte benefacientis, vt illi actio gratiarum debeatur; sed libertas essentialis non sufficit, vt alicui gratiæ debeantur: ergo nec ad meritum sufficit. Probatur minor: nam admissa illa libertatis acceptione, Spiritus Sanctus liberè à Patre, & Filio procedit, cum per actum voluntarium procedat; & consequenter liberum libertate essentiali; & tamen, quia ab illis Spiritus Sanctus procedit, & accipit esse ab illis, non ob id Spiritus Sanctus gratias eis debet referre: ergo libertas essentialis non sufficit ad fundandum debitum gratiarum actionis.

74 *Vltimo.* Denique probatur maior aperto D Thom testimonio *q 6. de Malo,* quæ est de electione humana *art vnic. in corp.* vbi relata quorundam opinione asserentium voluntatem hominis omnia ex necessitate, quamuis sine coactione, & sine violentia, eligere; iudicium de illorum sententia profert, his verbis: *Hæc autem opinio est hæretica, tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus; non enim videtur esse meritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. In illorum Auctorum sententia, electio humana libera est à coactione, & libera libertate essentiali, siquidem est voluntaria; & tamen à D. Thoma vt hæretica reijcitur; quia tollit rationem meriti, & demeriti ab hominum electione, eo quod meritorium esse non potest, quod aliquis ita ex necessitate agit, quod vitare non potest: ergo iuxta D. Th. libertas essentialis, vel libertas à coactione, insufficiens est ad meritum, sed libertas contingentiæ, aut contradictionis, consistens in indifferentia ad agendum, & non agendum requiritur.

75 *Si dicas.* Si dicas: D. Thom. ibi loqui de huius vitæ libertate, quæ in indifferentia principij ad contraria, vel contradictoria consistit, & ad huius vitæ meritum est necessaria; cum quo rectè stat, vt in beatis libertas ad meritum necessaria, sine contingentia saluetur, etsi ratione status meriti incapaces sint. *Contra 1.* In contrarium obstant apertè verba illa D. Thom. *Non enim videtur aliquid esse meritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non potest.* Quæ ratio vniuersalis est, & omnes hominis status comprehendit: ergo nec in via, nec in Patria, meritorius esse potest actus nõ liber libertate contingẽtiæ, & contradictionis. *Secundo.* Deinde obstat, conditiones ad meritum ex parte actus requisitas, non pendere ex voluntate Dei, sed ab ipsa rei natura: ergo, quæ in via necessaria sunt, etiam in Patria, & in omni statu sunt necessariæ; at libertas est conditio ex parte actus requisita: ergo si in via libertas contingentiæ requiritur, etiam petitur in Patria.

76 Quod item, necessaria sit vniuersaliter ad meritum libertas contradictionis, nec essentialis, & necessaria sufficiat, alio argumento efficaci satis ostendo; alias enim inanis esset totus Theologorum labor, in indagando, an gratia efficax, hominum libertatem ad meritum necessariam euertat; hoc asserendum non est: ergo nec est dicendum, libertatem essentialem cum necessitate actus, ad meritum esse sufficientem. Probo sequelam: gratia, esto ab intrinseco efficax, non tollit ab actu, ad quem datur, libertatem essentialem; cum non inducat violentiam, nec tollat rationem voluntarij, vt est in confesso apud omnes, nullo quem viderim, refragante: ergo, si hæc libertas est ad meritum sufficiens, frustra Theologi laborant, & inaniter tempus consummunt, in concilianda libertate ad meritum necessaria, cum efficacia, & infallibilitate

te gratia Dei, quæ nostras præuenit, & præmonet voluntates.

77 *Non obstat doctrina D. Thom.*

Et iuxta hæc interpretandus est D.Thom. *q.10. de Potentia. a. ad. 5.* vbi docet, Spiritum Sanctum liberè à Patre & Filio procedere, Deumque se liberè amare, tametsi necessario se amet & voluntatem liberè fœlicitatem appetere, licet illam appetat necessariò Et 3. *Contra Gentes cap. 38.* vbi duplicem necessitatem distinguens, vnam coactionis, & alteram ex interiori voluntatis inclinatione, docet, hanc necessitatem, laudem virtuosi actus non minuere, sed augere; eo quod fecit, voluntatem magis intensè tendere in actum virtutis, & addit, virtutis habitum, quando ad finem perfectionis deuenit, quandam necessitatem ad benè agendum inferre; sicut est in beatis, qui peccare non possunt, nec tamen propter hoc, aut libertati voluntatis aliquid deperit, aut actus bonitati.

78 *Facile iuxta dicta intelligitur.*

Quæ doctrina ex dictis facilem accipit interpretationem: nam primum testimonium intelligendum est de libertate à coactione, quæ cum voluntario coincidit, non de libertate simpliciter excludente determinationem ad vnum per modum naturæ, qua distinctione vsus est Diu. Thom. *Quæst. 22 de Veritate, articul. 5.* nam Spiritum Sanctum non procedere à Patre liberè hoc secundo genere libertatis, docuit D.Tho. *loco de Potentia citato ad 4. argumentum, & 1. p q.41. art. 2. ad 3.* In secundo autem testimonio loquitur D. Thom. non de necessitate determinante ad vnum, excludenteque indifferentiam principij ad opposita, saltem contradictoriè, sed de necessitate morali proueniente ex interiori voluntatis inclinatione præstita ab habitibus inclinantibus illam ab bonum; & hanc certum est non opponi libertati actus, nec illius laudabilitati: imo potius illam auget, ex eo quod voluntas medijs habitibus, intensius, & feruentius operatur: Nec obstat, quod Diu. Thom docet de habitibus, cum ad statum perfectum perueniunt, quod nempè, inducunt quandam necessitatem: nam intelligendus est D. Thom de necessitate ad non peccandum, non de necessitate simpliciter ad operandum, stare autem in beatis, & in Christo enim necessitate ad non peccandum, libertatem contradictionis sufficientem ad laudabilitatem, & meritum, nisi obstaret status comprehensoris in beatis, ex dicendis *Disput. sequenti* constabit.

79 *Insurgunt contra huiusq; dicta grauia testimonia D. Thom.*

Sed obstat grauiter contra hucusque dicta testimonium D.Thom. *in 3 dist. 18 q. 1. art 2. ad 5* quod ita procedebat: *Naturalibus non meremur, nec demeremur, quia sunt determinata ad vnum; sed liberum arbitrium in Christo erat determinatum ad bonum: ergo, &c.* Cui argumento duplici solutione occurrit: prima, asserendo, liberum arbitrium in Christo esse determinatum ad vnum secundum genus, non ad vnum secundum numerum, & hoc ad libertatem, & ad meritum suffic re. Secundo, his verbis *Vel dicendum, quod si etiam esset determinatus ad vnum numero, sicut ad diligendum Deum, quod non facere non potest: tamen ex hoc non amittit libertatem, aut rationem laudis, sui meriti, quia in illud non coactè, sed spontè tendit, & ita est vltro sui Dominus* Ergo apertè sentit D. Thom. libertatem à coactione, coincidentem cum spontaneo absque libertate contingentiæ, sine indifferentia contradictionis, esse ad meritum sufficientem, Christumq; per actum dilectionis beatificæ, etiam, prout necessario in Deum ferebatur, meruisse.

80 *Respondetur.*

Respondeo, negando consequentiam; non enim asserit absolutè D. Thom. cum determinatione ad vnum actum numero, saluari libertatem ad rationē laudis, & meriti necessariam, sed cum addito, nempè, cum determinatione ad vnum numero, sicut Christus erat determinatus ad diligendum Deum, ad cuius dilectionem taliter erat determinatus; quod licet ipsum quoad perfectiones necessarias non posset, non diligere; Deum tamen, vt est ratio diligendi creaturas, & illarum finis in exercitio poterat non diligere: vnde cum determinatione ad entitatem indiuidualem dilectionis Dei, erat indifferens ad illam indifferentia contradictionis secundum terminationem ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas, vt ex infra dicendis constabit; & cum hac determinatione rectè docet D. Thom. in actu stare rationem laudabilitatis, & meriti; si verò taliter ad illum actum esset determinata voluntas creata Christi, quod sub nulla ratione esset ad illum indifferens indifferentia contradictionis, non daretur locus laudabilitati, nec merito, nec oppositum huius contendit Angelicus Doct.

81 *Dices.*

Dices: ratio, qua D.Thom. probat dilectionem Dei ex determinatione voluntatis Christi ad illam, non amittere libertatem, nec rationem laudis, nec meriti, est, quia Christus ad illam non coactè, sed spontè fertur, & ita est actus sui Dominus; at hæc ratio militat in dilectione Dei secundum perfectiones necessarias: ergo sentit D.Th. fuisse meritoriam in Christo dilectionem Dei secundum perfectiones necessarias. Probatur minor; Christus diligebat Deum secundum perfectiones necessarias non coactè, sed spontaneè; sed ratio libertatis, prædictæ dilectionis sufficientis ad rationem laudis, & meriti sumitur à D.Th. ex negatione coactionis: ergo ratio probans libertatem ad meritum sufficientem in dilectione Christi beatifica, militat de eadem secundum terminationem ad perfectiones necessarias Dei.

82 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo maiorem; ita vt negatio coactionis sit ratio formalis fundans in dilectione rationem laudis, & meriti, nego maiorem: ita vt sit radix permittendi indifferentiam contradictionis in eadem dilectione sub alia terminatione fundantem rationem laudis, & meriti concedo maiorem, & distinguo minorem: militat, vt probet terminationem illam permittere aliam in eadem dilectione fundantem rationem meriti, concedo minorem: vt probet dilectionem secundum terminationem necessariam esse laudabilem, & meritoriam formaliter, nego minorem, & consequentiam. Itaque dilectio beatifica Christi, si esset violenta, aut coacta, sub nulla sui consideratione foret Christo libera libertate contradictionis; & consequenter nec meritoria: vt ergo esset sub aliqua sui consideratione libera libertate contradictionis, & formaliter meritoria, necessarium erat, quod sumpta entitatiuè, & secundum terminationem necessariam non esset coacta, sed spontanea: vnde rationem spontaneæ, & negationem coactionis in dilectione beatifica Christi secundum suam entitatem, & terminationem necessariam, non assumpsit D.Thomas, vt fundantem rationem laudis, & meriti, sed vt causam permittendi in eadem dilectione aliam terminationem liberam, & contingentem, quam inferius explicabimus, fundantem in dilectione beatifica rationem laudis, & meriti.

§. VIII.

Refertur, & refellitur duplex solutio.

83 *Secunda solutio referenda.*

Secunda solutio est, dilectionem beatificam Christi esse necessariam vagè, non autem indiuidualiter determinatè, idest, quod licet Christus ratione claræ visionis esset necessitatus ad diligendum Deum, hac, vel illa numero dilectione: ita, vt nunquam posset ab illius dilectione cessare; non tamen erat necessitatus ad hanc numero dilectionem; poterat enim per vnam dilectionem diligere Deum solum, nullam in illo, & ex illo diligendo creaturam, & poterat ipsum cum vna, vel duabus, vel pluribus creaturis diligere, quæ dilectiones, numero forent distinctæ, & in perfectione inæquales: vnde cum necessitate ad nunquam à Dei clarè visi dilectiones necessandum, stat indifferentia ad dilectiones beatificas numero distinctas, inæqualisque perfectionis, quæ sufficit ad rationem laudis, & meriti. Ita Meratius, & Cardinalis Lugo vbi supra.

84 *Contra.*

Hæc tamen solutio non placet: nam Deus clarè visus, non solum necessitat ad sui dilectionem vagè, sed etiam determinatè: ergo, vt ad Deum secundum perfectiones necessarias terminata, nullatenus libera est; & consequenter nec meritoria prout sic. Antecedens probatur: ideò necessitat ad sui dilectionem vagè, quia Deus, vt summum bonum clarè visum proponitur, in quo nulla est ratio mali nec in cessando ab illius dilectione, ratio aliqua bonitatis apparet; sed nec etiam, in cessando ab hac numero dilectione, potest boni aliqua ratio apparere: ergo Deus clarè visus, non solum necessitat ad sui dilectionem vagè, sed etiam ad istam numero dilectionem determinatam.

85 *Respondebis.*

Respondebis; negando minorem: nam, in cessando ab hac numero dilectione, per quam, v. g. diligitur Deus solus, apparere potest, & proponi ratio maioris boni, quæ in Deum simul cum aliqua creatura diligendo inuenitur, & in cessando à dilectione Dei cum vna creatura, apparere potest ratio alia maioris boni, quæ reperitur in diligendo Deum, & in ipso duas creaturas, & sic de alijs; & ob hanc maiorem rationem boni potest à qua vis illarum in particulari ces-

cessare; secus autem à dilectione Dei vagè sumpta, eoquod in cessatione ab illa, nulla potest bonitatis ratio apparere.

Contra 1.

Sed contra primo nam sequitur ex hoc solutione, posse beatum, pro suæ voluntatis arbitrio, ab vna numero visione cessare, aliam distinctam indiuidualiter, & hac numero visione perfectiorem, vice illius substituendo; consequens est falsum, & è nemine admissum, quem viderim: ergo & tradita solutio. Patet sequela: ideò potest hanc numero dilectionem omittere, quia in eius carentia repræsentari potest maior alterius dilectionis perfectio; sed hoc admisso, etiam potest, in carentia huius numero visionis; maior alterius visionis perfectio repræsentari, & voluntati proponi: ergo eadem ratione poterit ab hac numero visione cessare.

86 *Secundo.*

Secundo, dilectio suliui Dei non est numero distincta ab illa, quæ terminatur ad Deum, & in ipso ad vnam creaturam, nec ista numero distincta est ab illa, quę terminatur ad duas, & sic deinceps: ergo in carentia vnius numero dilectionis, non potest repræsentari bonitas dilectionis alterius numero distinctæ, & maioris perfectionis; & consequenter sicut videns Deum necessitatur ad illius dilectionem vagè: quia in carentia dilectionis *vt sic*, non potest repræsentari aliqua ratio bonitatis, nec poterit ab hac numero dilectione cessare, & ex eadem radice. Consequentia est euidens in principijs traditæ solutionis.

Antecedens probatur.

Antecedens autem ostenditur primo: nam dilectionis indiuiduatio non ab obiecto, sed à subiecto desumitur, & penes illud pensatur, vt cōstat ex dictis inter probandam secundam conclusionem ergo ex terminatione ad plures, paucioresue creaturas, in Deo primario dilecto non variatur dilectio numericè.

87 *Secundo.*

Secundo probatur: visio non varietur numericè ex terminatione ad plures, vel pauciores creatures existentes: ergo pariter dilectio ex terminatione ad plures, vel pauciores creaturas in Deo primario dilecto; numericè non varietur. Consequentia patet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: nam si visio beatifica numericè variaretur ex terminatione secundaria ad creaturas existentes mediante diuina reuelatione, sequeretur dari aliquam visionem beatificam, cui ex conditione indiuiduali, & numerice repugneret essentialiter annihilari; consequēs absurdum est: ergo non variatur numericè ex diuersa terminatione ad creaturas existentes. Probatur sequela; si numero multiplicaretur visio ex diuersa terminatione ad creaturas, si Deus alicui beato reuelaret, se nūquam annihilaturum sua visionem beatificam, visio que beatus huic reuelationi assentiretur, & sui non annihilationem, mediante reuelatione decreti de tali negatione, cognosceret, esset numero distincta à visione in Deo primario cognito veritatem non attingente, quod in principiis traditæ solutionis nequit negari; at hoc concesso sequitur manifeste, visioni ad prædictā veritatem terminatæ repugnare essētialiter annihilationē ex sua cōditione numerica: ergo sequitur ex tradita solutione nudari aliquā visionē, cui ex cōditione numerica essētialiter annihilatio repugnet.

88 *Minor probatur.*

Patet minor: visio beatifica, vtpote essentialiter vera, & cui essentialiter repugnat esse falsam, essentialiter petit veritatem sui obiecti, secundum illam rationem, secundum quam terminatur ad illud; sed si visio habens pro obiecto sui non annihilationem, esset numero distincta a visione negationem istam non habente pro obiecto, prout numero ab illa distincta esset cognitio suæ non annihilationis; imo ex terminatione ad istam negationem, numero distingueretur: ergo ex conditione numerice, per quam ab alia numero distingueretur, essentialiter exigeret sui obiecti veritatem; sed veritas sui obiecti essentialiter exposcit negationem annihilationis, vel in hac negatione essentialiter consistit: ergo peteret essentialiter negationem suæ annihilationis, & consequenter illi sumptæ indiuidualiter, & prout numero ab alia distinctæ, annihilatio repugnaret essentialiter; ei namque quod essentialiter petit negationem annihilationis, essentialiter annihilatio repugnat.

89 *Tertia solutio.*

Tertio alij respondent: dilectionem Christi beatificam, dupliciter posse considerari, nempè, vt regulatam per visionem beatam, Deum clarè, & vt est in se, repræsentantem, & prout regulatam per scientiam infusam, diuinam bonitatem abstractiuè tantum attingentem: qua distinctione supposita, docent huius solutionis Auctores, prout subest primæ regulæ, non liberam, sed necessariam esse; & consequenter non meritoriam; prout verò subest secundæ, esse liberam; ac per consequens meritoriam. Ita quiddam Thomistæ, quos sine nomine refert Vincentius *vbi supra*, quam solutionem vt probabilem ipse defendit, illique subscribit Nazarius *in præsenti art. 3. controu. vnic. & 2. controuersia cont.* 3 vbi tuetur, dilectionem Christi, non solum fuisse liberam, vt terminatam ad creaturas in Deo, & ad Deum secundum terminationes libertas, sed etiam prout terminatam ad ipsum secundum perfectiones necessarias.

90 *Opponunt recentiores primo.*

Contra istam solutionem opponunt Recentiores primo: non posse eundem actum esse liberum, & necessarium: ergo si dilectio beatifica in Christo, fuit sub aliqua consideratione necessaria, sub nulla esse potuit libera. Secundo nam aliud est, quod ex scientia infusâ regulante non habeat necessitatem, & aliud, quod ab illa positiuam participet libertatem; primum est verum, sed insufficiens ad meritum dilectionis; secundum autem est impossibile; alias idem actus existeret, & non existeret necessario, quæ est manifesta contradictio. Hæc tamen argumenta non vrgent; primum namque falsum antecedens assumit, vt ex dicendis constabit. Et similiter secundum: nam licet actum aliquem secundum eandem terminationem existere necessario, & non necessario existere, sit manifesta contradictio; quod autem sub vna terminatione necessario existat, & non necessario sub alia, nulla contradictio est; Auctores autem traditæ solutionis, sicut multiplicant regulas respectu actus charitatis, ita in illo terminationes multiplicant, vnam ad Deum, vt cognitum intuitiuè, aliam ad ipsum Deum, vt cognitum abstractiuè; primam necessario existentem; secundam verò, non necessario, sed liberè.

Argumenta ista non vrgent.

91 *Solutio tamen reijcitur primo.*

Licet tamen hæc argumenta non vrgeant contra tertiam solutionem, mihi redditur difficilis. Primo quia actus voluntatis dependet in sua entitate à cognitione intellectus regulante, & proponente obiectum; sed non potest dilectio Christi beatifica ab vtraque cognitione dependere entitatiuè: ergo non potest per vtramque regulari. Minor probatur: nam vel dependeret ab illis, vt regulis adæquatis, vel vt regulis partialibus; non primum; non enim minus repugnet eundem numero effectum à duabus regulis totalibus adæquata dependere, quam à duabus causis efficientibus adæquatis, quod impossibile esse, imo & contradictionem inuoluere, communiter defendunt Thomistæ. Nec secundum: nam effectus a duabus causis dependens partialiter, qualibet ablata, destruitur; dilectio autem beatifica Christi maneret entitatiuè inuariata sine scientia infusæ regulante; alias quoad suam entitatem necessaria non esset; ergo non potest scientia beata, & infusa regulari.

92 *Secundo.*

Secundo: nam duplex illa terminatio, quam multiplicare in dilectione beatifica, necessarium est ad saluandum fuisse necessariam, & liberam; vel distinguerentur numericè; vel specificè; non primum ob ea, quæ diximus inter confirmandam secundam conclusionem; quia nempe, duo accidentia solo numero distincta, non possunt simul in eodem subiecto existere. Nec secundum: nam obiectum vtriusque terminationis est idem; diuersitas autem regulæ non sufficit diuersitatem specificam in actibus voluntatis inducere, vt ibidem satis ostendimus: ergo duplex illa terminatio non potest in dilectione saluari; & consequenter nec libertas, & necessitas ex diuersitate regulæ.

93 *Tertio.*

Denique: nam esto possit inveniri in aliquo actu, respectu obiecti secundarij, aut materialis, nouitas terminationis, aut intrinsecæ denominationis, absque nouitate entitatis; hoc tamen est impossibile respectu obiecti primarij, vt ex dicendis in resolutione nostra constabit; at terminatio ad Deum in dilectione beatifica, vt his cognitionibus regulata, est in ordine ad obiectum primarium; ergo non stat distinctio terminationis, & nouitas denominationis, absque distinctione, & nouitate entitatis; & consequenter non stat duplex ista terminatio, vna libera, & altera necessaria absque distinctione, & nouitate entitatiua.

§. IX.

Vera solutio rationis dubitandi traditur.

94 *Vera solutio rationis dubitandi.*

QVere his modis dicendi omissis, ad rationem dubitandi alter est occurrendum, notando, Deum, aut illius bonitatem meditari posse dupliciter, nempe, vt est ratio diligendi ipsum Deum; & prout est finis creaturarum in exercitio, & ratio illas diligendi; & sub vtraque ratione Deus dilige-

ligebatur, & diligitur ab anima Christi Domini per dilectionem beatificam, vt *in 3. conclus.* monstrauimus. Dicimus ergo, dilectionem Christi beatificam, vt terminatam ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deum, & Deo perfectiones intrinsecas necessarias, non liberam, sed necessariam fuisse; ac per consequens sub ista consideratione non fuisse meritoriam; vt autem terminabatur ad bonitatem diuinam, vt est ratio diligendi Deo bona extrinseca, scilicet, honorem, & gloriam, & prout est ratio diligendi creaturas, & terminationes intrinsecas liberas, non fuisse necessariam, sed liberam; ac per consequens fuisse prout sic meritoriam. Ita Vincentius, Nazarius, & Illustrissimus Araujo locis vbi supra citatis.

95 *Insurgunt 1. aduersarij.*

Sed contra istam solutionem dupliciter insurgunt contrariæ sententiæ Auctores. Primo: nam id, quod competit actui voluntatis diuinæ, quia diuinus, & infinitus est, non debet, nec potest actui voluntatis creatæ, quamuis illius formalis participatio sit, adaptari; sed quod absque distinctione entitatis gaudeat duplici terminatione, vna libera, & altera necessaria, conuenit actus voluntatis diuinæ, quia diuinus, infinitus, & increatus est: ergo hæc duplex terminatio cum vnitate entitatis non est attribuenda dilectioni Christi beatificæ, quantum vis sit formalis participatio dilectionis increatæ, & diuinæ.

Confirmatur.

Quod amplius confirmant; nam, quod actus voluntatis diuinæ entitatiuè inuariatus, potuerit libera denominatione carere, est vnum ex mysteriis nostræ fidei, quod plures impertransibile iudicant, & vix potest mente percipi; ac denique, vt aliqua ratione explicetur ad illius infinitatem confugimus: ergo non est extendendum ad dilectionem creatam, esto illius sit formalis participatio.

96 *Secundo insurgunt*

Secundo: nam implicat vnum, & eundem actum numero, esse necessarium, & liberum; sed dilectio Christi beatifica, necessaria est prout terminatur ad Deum secundum perfectiones necessarias intrinsecas: ergo sub nulla ratione potest libertatem induere. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur: nam actus necessarius, taliter est, quod non potest non esse; actus autem liber; taliter est, quod potest non esse: sed sic esse, quod non possit non esse, & sic esse, quod possit non esse, contradictoriè opponitur, sicut esse, & non esse: ergo eundem actum esse necessarium, & liberum inuoluit contradictionem; & consequenter est omninò implicans, & impossibile.

97 *Respond. ad 1.*

Hæc tamen veritatem nostræ resolutionis non infringunt. Ad primum, concessa maiori, nego minorem: nam quod actus diuinæ voluntatis ad duo obiecta terminatur, nempe, ad Deum, & creaturas, attingatque bonitatem increatam, vt est ratio diligendi Deum, & illius perfectiones necessarias, & insuper bona creata, & extrinseca, non conuenit Deo ex capite infinitatis: cum totum hoc reperiatur in ordine intelligibili in visione nostra beatifica, vt constat ex dictis, quod autem ad Deum necessario feratur sub prima consideratione; ad creaturas verò, & ad Deum, vt est ratio diligendi illas, & finis illarum in exercitio liberè, non prouenit ex ratione infinitatis; sed quia perfectiones intrinsecæ necessariam habent connexionem cum Deo; bona autem creata non necessariam, sed contingentem, & liberam: nihil ergo in terminatione libera inuenitur, ob quod petat ab intrinseco infinitatem in actu, cui simul conueniat cum terminatione necessaria, nec potest id exigere ex ratione nouitatis denominatiuæ absque nouitate entitatis; cum extra Scholam D. Thom. nouitas denominationis absque nouitate entitatis adstruatur in fundamento relationis, quod, posito termino, nouiter refertur ad illum absque additione entitatis, & in Schola D. Thom. id ipsum plures doceant in vnione materiæ cum forma, quod nempe, adest de nouo denominatio realis vnitæ absque nouitate entitatis, etiam modalis, in corpore Christi, vt terminante panis conuersionem in ipsum, id frequentius etiam admittitur, & omnes Thomistæ eadem doctrina vtuntur in relatione Patris, vt ad secundum filium referente, quòd, nempe, filio genito de nouo, incipit pater respicere illum absque noua relatione, & absque entitate relationi primæ superaddita: ergo ex hoc capite non petitur infinitas in actu, vt simul sit necessarius, & liber.

98 *Ad confirmationem.*

Ex quibus ad confirmationem constat solutio. Fatemur enim libertatem actus voluntatis diuinæ plures in intelligibilem indicare, nec valere mente percipere; & alios ad infinitatem confugere, quod effugium approbamus ad faciliorem eius difficultatis euasionem, non tamen est omnimodè necessarium, nec quia mysterium difficile est, ideo damnandi sunt Theologi id ad dilectionem creatam extendentes, imo potius laudandi, cum ex hac paretur via ad facilius difficultatem illam superandam.

99 *Ad secundum.*

Ad secundum, nego maiorem: ad cuius probationem distinguo maiorem pro secunda parte: actus liber taliter est, quod potest non esse, vel quoad entitatem, vel quoad denominationem, & terminationem, concedo maiorem: quoad entitatem semper, nego maiorem, & distinguo minorem: si posse non esse, & non posse non esse, cadant supra entitatem actus, concedo minorem: potentia ad non esse cadente supra denominationem, vel terminationem, & negatione potentiæ supra entitatem, nego minorem, & consequentiam: nam dilectio beatifica Christi considerari potest tripliciter, nempe, secundum entitatem, & secundum terminationem necessariam ad Deum, & illius perfectiones necessarias, & secundum denominationem, seu terminationem liberam ad Deum, vt est ratio diligendi creaturas; quoad entitatem, & terminationem necessariam, necessario existit, nec est in potentia ad non existendum entitatiuè; potest tamen non esse denominatiuè, & terminatiuè secundum conceptum liberæ terminationis; non autem opponuntur contradictoriè, aut contrariè necessitas essendi entitatiua, & terminatiua terminatione necessaria, & potentia ad non essendum denominatiuè, & terminatiuè secundum terminationem liberam, vt constat in actu libero voluntatis diuinæ, qui cum necessitate sub conceptu entitatis est in potentia ad non esse sub conceptu denominationis, & liberæ terminationis.

100 *Contra hanc solutionem opponit 1.*

Contra istam solutionem plura obstant, difficiliaque argumenta, quæ tamen generaliter militant contra libertatem actus voluntatis diuinæ. Aliqua hic attingemus: primu contra illa arguitur: nam realis separabilitas arguit à fortiori realem distinctionem inter illa, quæ separabilia sunt; sed terminatio libera realiter est separabilis à terminatione necessaria: ergo realiter inter se distinguuntur; & consequenter non possunt in eodem actu entitatiuè inueniri.

Secundo.

Secundo: realis communicabilitas, & realis incommunicabilitas nequeunt in eadem entitate creata inueniri, etsi in eadem entitate increata, & infinita hæc duo prædicata inueniatur: ergo pariter realis separabilitas terminatiua, & realis inseparabilitas in eodem actu voluntatis diuinæ inueniuntur ob suam infinitatem, non tamen possunt vni actui creatæ voluntatis competere.

Tertio.

Tertio: iam hæc est differentia inter libertatem voluntatis diuinæ, libertatemque voluntatis creatæ, quod illa consistit in indifferentia, non ad entitatem actus eliciendam, alias actus purus non esset, sed in indifferentia, ad terminationem, & non terminationem; libertas autem creata consistit indifferentia ad eliciendum, & non eliciendum actum sumptum entitatiuè, eo quod potentia creata non identificatur cum suo actu, sed ab illo realiter distinguitur: ergo de ratione actus liberi creati est taliter esse, quod possit non esse ex indifferentia principij, non solum terminatiuè, sed etiam entitatiuè.

101 *Vltimo.*

Denique, quia non stat nouitas denominationis realis absque nouitate entitatis: ergo nec stat separabilitas realis denominationis absq; separabilitate entitatis; & consequenter si terminatio dilectionis Christi fuit realiter defectibilis, & potuit non esse, entitas illius actus taliter fuit, quod potuit non esse entitatiuè. Antecedens probatur: ex inde namque suadent nostri Thomistæ relationem realiter à fundamento distingui, quia fundamentum in re existens absque termino, non referebatur realiter, & existente termino realiter refertur; at si posset dari nouitas denominationis realis absque nouitate entitatis, hæc ratio nullius roboris esset, cum posset facillimè occurri, fundamentum de nouo referri per nouitatem denominationis realis absque nouitate entitatis; & consequenter absque distinctione reali relationis à fundamento: ergo non stat nouitas realis denominationis absque nouitate entitatis.

102 *Respond. ad primũ.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, distinguendo maiorem. realis separabilitas duorum sub conceptu entitatis, & realitatis, concedo maiorem: sub conceptu terminationis explicantis, sed includentis realitatem, & entitatẽ, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam separabilitas terminationis liberæ à terminatione necessaria non est sub conceptu entitatis, terminatione namque libera sublata, aut non existente, entitas dilectionis beatificæ entitatiuè inuariata subsisteret, & solum ei deficeret terminatio libera sub ratione terminationis, seu terminatiuè, non entitatiuè; & ideo inter vtramque terminationem non est realis entitatiua, nec formalis distinctio.

Sed

103 *Dices.* Sed dices: terminatio illa eſt entitas. ergo deficiente ſub ratione terminationis deficeret ſub ratione entitatis. *Reſpondetur.* Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: eſt entitas explicitè, & ſine diſtinctione a conceptu entitatis, quam claudit, nego antecedens: eſt entitas implicitè, & cum diſtinctione a ratione entitatis, quam claudit, concedo antecedens, & nego conſequentiam; ſicut nec ſequitur: *Deformitas conſtituens peccatum commiſſionis eſt entitas; ſed deformitas non cauſatur à Deo: ergo nec entitas deformitatis cauſatur à Deo.* Vel aliter: *omnis entitas cauſatur à Deo; deformitas peccati eſt entitas: ergo cauſatur à Deo*; & hoc non alia ratione, niſi quia differentia conſtitutiua peccati, etſi entitas ſit, non explicat, ſed implicat entitatem, & ab illa aliqua ratione diſtinguitur: ita in præſenti.

104 *Inſtabis.* Inſtabis, eſto filiatio diuina non explicet entitatem, quia tamen illam implicat, ex eo quod filiatio non conuenit Patri, colligitur entitatem filiationis ipſi non conuenire: ergo quamuis terminatio illa libera competens dilectioni, non explicet entitatem, quia tamen implicat illam, ex eo quod terminatio ſub conceptu terminationis deeſſe potuerit, per bonam conſequentiam infertur, entitatem in terminatione libera incluſam potuiſſe ſub conceptu entitatis deficere.

Reſpondetur. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: quia implicat, & multiplicat entitatem tranſcendentem diuinam concedo antecedens: præciſè quia implicat, nego antecedens, & conſequentiam: nam terminatio libera taliter implicat entitatem dilectionis, quod non multiplicat illam, ſed vna, & eadem entitas eſt in conceptu terminationis neceſſariæ, & terminationis liberæ, & ideo ex defectibilitate terminationis liberæ ſub conceptu terminationis, non colligitur defectibilitas eiuſdem ſub conceptu entitatis; bene tamen ex eo quod filiatio diuina non conueniat Patri, ſequitur non conuenire ipſi entitatem tranſcendentem incluſam in filiatione, non præciſè, quia illam implicat, ſed quia implicat, & multiplicat: vnde, quamuis implicet eſſentiam, & naturam diuinam, quia tamen non multiplicat illam, ex eo quod filiatio negetur de Patre, non ſequitur eſſentiam & naturam diuinam poſſe negari de illo.

105 *Vrgebis hunc.* Sed vrgebis adhuc: non ſtat differentiam includentem rationem aliquam communem, maximè ſi finita, & limitata ſit ratio communis incluſa, realiter, aut per rationem multiplicari, & non multiplicari per rationem, aut realiter rationem communem imbibitam, & contractam: ergo, ſi terminatio libera includit per tranſcendentiam, entitatem dilectionis, & alias à terminatione neceſſaria virtualiter, & ratione diſtinguitur, ratione, & virtualiter multiplicat entitatem. *Confirmatur 1.* Et confirmatur primo: terminatio libera addit ad terminationem neceſſariam, aliquam realem eſſentiam: ergo addit entitatem; & conſequenter, deficiente terminatione libera, aliqua eſſentia, & entitas ſub conceptu entitatis neceſſario deficeret.

106 *Secundo.* Secundo: nam, deficiente terminatione libera, vel deficeret aliquid, vel nihil; non hoc ſecundum; alias terminatio libera nihil eſſet: ergo deficeret aliquid, & conſequenter deficeret entitas ſub conceptu entitatis; nam *ens*, & *aliquid* conuertuntur. *Tertio.* Tertio: nam terminatio libera diſtinguitur à terminatione neceſſaria virtualiter, & per rationem: ergo habet eſſentiam ab eſſentia terminationis neceſſariæ diſtinctam; at, deficiente terminatione libera, deficeret id, per quod à terminatione neceſſaria diſtinguitur: ergo aliqua eſſentia deficeret; ac proinde aliqua entitas.

107 *Reſpondetur.* Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam: nam terminatio libera non includit entitatem dilectionis neceſſariæ tanquam differentia contractiua illius, alias nouam, & diſtinctam dilectionem conſtitueret à dilectione neceſſaria, ſed tanquam exercitium ſecundarium illius; quando autem vna forma duplex habet exercitium, etſi in vtroque forma includatur, non tamen multiplicatur: vnde effectus ſecundarius formalis non multiplicat, aut diſtinguit formam, ſed ab eadem, à qua primarius, præſtatur. Aliter huic obiectioni occurrimus *tract. de voluntate*, tractantes conſtitutiuum actus liberi Dei, nimirum, aſſerendo, antecedens eſſe verum, quando ratio communis finita, & limitata eſt: ſecus autem ſi infinita ſit; per hoc tamen non excluſimus doctrinam, quam modo tradimus, etſi illa tunc neceſſaria non eſſet pro ſolutione argumenti. *Ad primã confirmationem.* Ad primam confirmationem, nego antecedens; ſicut enim terminatio libera eſt entitas, non tamen ab entitate incluſa in terminatione neceſſaria, diſtincta, ita etſi eſſentia ſit, non eſt diſtincta ab eſſentia terminationis neceſſariæ.

108 *Ad ſecundam.* Ad ſecundam, diſtinguo maiorem pro prima parte: deficeret *aliquid* ſub conceptu *alicuius*, nego maiorem: ſub conceptu implicante conceptum *alicuius*, concedo maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione maioris: nam cum *aliquid* ſit paſſio conſequuta ad ens, eo modo deficeret *aliquid*, quod deficeret ens, non autem deficeret ens ſub concepto entitatis, ſed conceptus imbibens entitatem, & idem eſt de ratione *alicuius* dicendum; vt autem libera terminatio non ſit nihil, ſufficit, quod implicet aliquid: nam nihilo non ſolum opponitur expreſſio entitatis, ſed etiam implicatio illius. *Ad tertiã.* Ad tertiam confirmationem diſtinguo antecedens: tanquam eſſentia diuerſa, nego antecedens: tanquam diuerſum exercitium eiuſdem eſſentiæ concedo antecedens; & nego conſequentiam: nam ſicut exercitium formæ ſecundarium diſtinguitur ab eius exercitio primario, non vt eſſentia ab eſſentia, ſed ſicut exercitium diuerſum formæ eiuſdem ſecundum eſſentiam; & ideo non multiplicat formam: ita in præſenti, terminatio libera diſtinguitur à terminatione neceſſaria, non vt eſſentia ab eſſentia, ſed ſicut diuerſum exercitium eiuſdem eſſentiæ, & ideo non addit ad terminationem neceſſariam diuerſam eſſentiam.

109 *Reſpondetur ad ſecundam obiectionẽ principalẽ.* Ad ſecundam obiectionem principalem, conceſſo antecedenti, nego conſequentiam; quia communicabilitas, & incommunicabilitas dicuntur entitatiuè & ideo ſola entitas infinita poteſt illas adunare. Defectibilitas autem terminationis eſt defectibilitas alicuius exercitij, & benè poteſt forma creata ab vno exercitio ceſſare, & ſub altero manere: nec eſt cur ad hoc infinitas in forma expoſcatur. *Ad tertiã.* Ad tertiam obiectionem, nego antecedens vniuerſaliter intellectum: nam licet aliquando libertas voluntatis creatæ ſit per ordinem ad elicientiam, & non elicientiam actus: non tamen hoc ſemper habet, ſemper tamen a libertate voluntatis diuinæ ſufficienter diſtinguitur per hoc, quod voluntas diuina actum liberum ſibi entitatiuè identificat; voluntas autem creata numquam cum illo identificatur; quando enim elicit actum ex primo conceptu liberum, realiter ab illo diſtinguitur; & quando ſe exercet liberè per actum per ſe primo neceſſarium, & liberum ſecundario entitatiuè etiam diſcriminatur ab illo; cum diſtinguatur realiter ab entitate actus neceſſarij, cum qua terminatio libera identificata inuenitur.

110 *Ad vltimam.* Ad vltimam, nego antecedẽs, quod enim aliquando ſtare poſſit nouitas denominationis abſque nouitate entitatis cõſtat ex dictis ad primam contrariorum obiectionem, vbi id pluribus inſtantijs monſtrauimus, nec id poſſunt noſtri Thomiſtæ negare; cum teneantur neceſſario doctrinam iſtam admittere in relatione Patris ad nouum filium relata. Ad antecedentis probationem, conceſſa maiori, nego minorem; nouitas enim denominationis, aut exercitij dupliciter poteſt contingere, nempe, reſpectu termini primarij, & formalis, aut reſpectu termini ſecundarii, vel materialis; quando ad eſt noua denominatio, aut nouum exercitium reſpectu termini primarii, & formalis, tunc arguitur nouitas entitatiua; ſecus autem cum nouitas denominationis exercitii, aut terminationis, eſt reſpectu termini ſecundarii, aut materialis: quia ergo poſito de nouo termino, ponitur in fundamento denominatio relati formalis eſt, & cum termino formali, & primario comparatur, rectè inferunt Thomiſtæ nouitatem entitatis fundamento diſtinctæ: in Patre autem prius relato ad vnum filium, & poſtea ad ſecundum denuo genitum, oppoſitum oppoſita de cauſa contingit; nouum enim exercitium, & noua denominatio tunc addita, non arguunt entitatem ſuperadditam, quia non eſt reſpectu termini formalis primarii, ſed reſpectu termini ſecundarii, vel materialis, & in noſtro caſu idem euenit: Deus namque ſecundum perfectiones neceſſarias eſt primarium charitatis obiectum: creaturæ autem ſecundarium, & terminationes liberæ Dei, vel ſecundario comparantur cum dilectione beatifica, vel ſaltim vt obiectum materiale, & idcirco nouitas terminationis, aut denominationis in dilectione beatifica reſpectu ſuorum obiectorum nouam entitatem nõ addit, nec defectus iſtius terminationis, aut denominationis infert entitatis defectum.

§. Vltimus.

Testimonium D. Thom. explicatur, & ex dictis aliqua inferuntur.

111 *Arguitur vlt. test. D. Thom.* DEinde argumentari possumus contra nostram sententiam ex D.Thom. *in praesenti art. 3. ad 1.* ibi: *Nec tamen per charitatem meruit in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris; nam ipse fuit simul viator, & comprehensor.* Hæc D.Thom. ex quibus tale argumentum conficitur. Dilectio qua meruit Christus; conueniebat ipsi vt viatori; sed dilectio regulata scientia non erat Christi vt viatoris: ergo per illam non meruit. Minor probatur; procedebat à Christo media visione beata: ergo ab illo vt clare vidente: ergo non vt a viatore, sed vt à comprehensore. *Respondetur.* Respondeo negando minorem; ad probationem distinguo antecedens: med a visione beatifica vt proponente Deum tanquam diligendum necessario, & secundum perfectiones intrinsecas necessarias, nego antecedens; vt proponente Deum vt liberè diligendum, vt est ratio in exercitio diligendi creaturas, concedo antecedens; & sub eadem distinctione primi consequentis, nego consequentiam; nam licet actus primo modo per visionem regulatus, sit Christi non vt viatoris, sed vt comprehensoris; ille autem, qui secundo modo regulatur per visionem beatam Christo conuenit vt viatori.

112 *Dices.* Sed dices, Christus vt videns diuinam essentiam prout in exercitio mouet ad diligendas creaturas, est clare videns: ergo vt sic est comprehensor; nam eadem ratio est visionis, & comprehensionis, & consequenter actus voluntatis ab illo vt sic vidente procedens, est Christi vt comprehẽsoris. *Confirmatur.* Et confirmabis: visio beatifica prout terminatur ad Deũ, vt in exercitio mouet ad diligendas creaturas, supponit se ipsam vt terminatam ad Deum secundum se, & secundum necessarias perfectiones: ergo vt sic non competit Christo vt viatori. Patet consequentia: nam via non est posterior, sed prior termino viæ: ergo, quod Christo conuenit, supponendo rationem comprehensoris, non conuenit ipsi, vt viatori.

113 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo consequens: est comprehensor in ordine ad beatitudinem animæ, concedo consequentiam: in ordine ad beatitudinem corporis, nego consequentiam; ex quo tantum sequitur, actum regulatum visione prout sic esse actum comprehensoris in ordine ad beatitudinem animæ, cum quo rectè componitur, esse actum Christi, vt viatoris respectu beatitudinis corporis. Pro quo est aduertendum; rationem viatoris dupliciter accipi: primo, pro subiecto ad præmium tendente per meritum. Secundo, pro coniunctione animæ ad corpus passibile, & hæc secunda acceptio tantum vt conditio ex diuina voluntate ad meritum est necessaria, vt constat ex dictis *disp. praecedenti concl. 3.* Hac ergo conditione supposita, omnis actus libere a Christo procedens dicitur ipsi tanquam viatori competere: quia ipsi conuenit vt tendenti ad præmium meritorie: vnde dilectio beatifica, prout terminatur ad Deum, vt in exercitio mouet ad diligendas creaturas, cum prout sic libera sit, dicitur conuenire Christo, vt viatori, & visio ipsa beatifica, prout proponit Deum, quatenus sic diligendum, Christum per modum regulæ viatorem constituit. *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem, concessio antecedenti, distinguo consequens: non conuenit Christo vt viatori respectu beatitudinis animæ, concedo consequentiam: vt viatori respectu beatitudinis corporis, nego consequentiam; & insuper in scientia infusa, per quam Christum viatorem constitui, docent contrariæ sententiæ Authores, & tamen Christo conuenit ratione visionis beatificæ, & illam supponit, vt docet D.Thom. *supra q. 11. art. 1. ad 2. & art. 2. in corp. & ad 2.*

114 *Infertur ex dictis primo.* Ex dictis colligitur primo, quod licet respectu Dei tantum fuerit vnicus dilectionis actus in Christo, duplex tamen dilectio proximi est in ipso constituenda, quarum vtraque fuit meritoria. Quod probo: nam dilectio Dei non multiplicatur in Christo ex duplici cognitione regulante; beatifica, nempe, & infusa, quia, cum circa eandem bonitatem diuinam versarentur, essent numericè solum distinctæ: duo autem accidentia solo numero distincta, esto respectiua sint, non possunt in eodem esse subiecto: at dilectio duplex proximi, vna regulata visione beatifica, & altera scientia infusa, specificè distinguuntur: ergo possunt simul existere; & consequenter in Christo sunt constituendæ, cum sola repugnantia simultaneæ existentiæ eas à Christo possit excludere. Probatur minor: actus quorum proxima motiua sunt specificè distincta, specificè distinguuntur; sed motiua proxima prædictarum dilectionum specificè distinguuntur: nam motiuum proximum dilectionis regulatæ visione beata, est increata Dei bonitas; motiuum autem proximum dilectionis proximi regulatæ scientia infusa, est bonitas supernaturalis proximi, etsi ad Dei bonitatem relata, & per hoc secundario à charitate elicitur: ergo actus isti specificè distinguuntur. Quod autem dilectiones istæ fuerint meritoriæ, patet: nam fuerunt liberæ; ex solo autem defectu libertatis possunt à ratione meriti excludi.

115 *Infertur secundo.* Ex quibus secundo colligitur, extitisse etiam in Christo duos actus dilectionis erga Deum, prout illi Christus volebat gloriam, & honorem extrinsecum, vnum regulatũ scientia beata, alterum per scientiam infusam, quod eadem ratione probatur: nam istæ duæ dilectiones specificè distinguũtur: ergo potuerunt existere, & de facto extiterunt in voluntate Christi creata. Probatur antecedens: ad specificam distinctionem in actibus sufficit distincta ratio formalis *qua*, etsi conueniant in ratione formali *sub qua*; sed rationes *qua* horum actuum specificè distinguuntur: ergo & actus specificati ab illis. Maior constat in visionibus albi, & nigri, quæ inter se distinguuntur, etsi lux, quæ est ratio formalis *sub qua*, respectu vtriusque sit eadem, quia albedo, & nigredo, quæ sunt rationes *qua* attactæ, distinguuntur specificè. Minor autem probatur: dilectio regulata visione, etsi ad bona Deo extrinseca terminetur, non tamen illa attinget, vt rationem *qua* primariam, sed tantum vt secundariam, bonitate necessaria Dei illam terminante primario; dilectio autem regula per scientiam infusam, vt rationem *qua* primo volitam, ad bona Deo extrinseca poterat terminari, etsi semper ex complacentia in bonitate necessaria Dei, vt ex ratione *sub qua*: ergo rationes formales *qua* per illas dilectiones attactæ, specificè distinguuntur. Et hęc de ista disputatione, applicanda litteræ Mag. *in 3. dist. 18. §. 2.* ad illa verba: *Ex quo homo factus, est, per charitatem, iustitiam, & alias virtutes, &c.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVADRAGESIMANONA.

An meruerit Christus per actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo?

§. I.

Ratio dubitandi proponitur, & vera sententia eligitur.

1 Ratio dubitandi pro parte negatiua.

RAtio dubitandi pro parte negatiua, & quidem difficillima, est; nam Christus ab intrinseco fuit impeccabilis, vt communiter docetur à Theologis *supra q.* 15. Tum ratione sanctitatis personalis inseparabiliter humanæ naturæ vnitæ. Tum etiam ratione visionis beatificæ, qua a primo suæ conceptionis instanti fruebatur: ergo non fuit liber ad obediendum præcepto, & consequenter in illius obseruantia non meruit. Probatur consequentia: libertas in obedientia ad præceptum, petit potentiam expeditam ad non obediendum, sicut libertas amoris petit principium indifferens, & potens ad non amandum; sed Christus non habebat potentiam ad non obediendum: ergo nec libertatem in obediendo. Probatur minor: potentia ad non obediendum est idē, quod potentia ad peccandum; sed in Christo non erat potentia ad peccandum: ergo nec erat in illo potentia ad non obediendum. Maior probatur: actu non obedire præcepto sibi imposito, est actu peccare: ergo posse non obedire, est posse peccare; sicut quia actu esse hominem, est actu esse animal rationale, posse esse hominem, est posse esse animal rationale: ergo si actu non obedire, est actu peccare, & actu præceptum transgredi, posse non obedire, est posse peccare, & posse præceptum transgredi.

2 Sententia affirmatiua est communis, & probatur pluribus Scripturæ locis.

Hac tamen ratione dubitandi non obstante, affirmatiua sententia, quod, nempè, Christus meruerit per actus, ad quos tenebatur ex præcepto positiuo, communis est apud Theologos, tam antiquos, quam modernos, abstrahendo, an præcepta hæc strictam rationem præcepti respectu Christi obtinuerint; an verò non strictam rationem legis, sed latam, & minus propriam habuerint, de quo in disputationis discursu aliqua breuiter attingemus. Quæ communis sententia suadetur; Christus enim meruit per actum obedientiæ, quo mortem sibi à Patre præscriptam acceptauit, vt constat ex illo Pauli Rom. 5. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per vnius, scilicet, Christi, obedientiam iusti constituuntur multi.* Et illo: *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod Deus exaltauit illum, &c.* Sed Christo fuit a Patre impositum præceptum moriendi, vt probat D Thomas *infra q.* 47. *art.* 2. constatque ex illo Ioannis 10 *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* Ioannis 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Psalmo 39 *Vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Quem locum Paulus ad Hebræos 10 explicat de voluntate Christi, qua se voluntati Patris de morte subeunda subiecit. Et Ioannis 15. *Et Ego Patris mei præcepta seruaui*; præcepta scilicet, redemptionis, quam quia multis fuit operibus exequutus; plura in ordine ad illam se dicit præcepta accepisse. Constat etiam nam ex obedientia fuit mortuus, vt constat ex testimonijs adductis; virtus autem obedientiæ habet superioris præceptum pro obiecto, vt docet D. Tho. 2. 2 *q* 104 *art* 2. ergo Christus meruit per opera, ad quæ tenebatur ea positiuo præcepto.

Rom. 5. S. Thom. Ioan. 10. Ioan. 14. Psal. 39. Ioan. 15.

3 Deinde prob. ratione. S. Tho.

Deinde probatur: nam, esto Christus liber fuerit à præceptis veteris legis, vt probat D. Thom. *infra q.* 37. *art* 3. *&* 4. verè tamen in quantum homo obligatus fuit lege naturali, & æterna, vt ostendit D. Thom. 1. 2. *q* 93. *art* 4 *ad* 2 v. g. ad Deum amandum, si in illo amore fuit liber, vt fuisse, *Disp. præcedenti* monstrauimus, ad se humiliandum, atque subijciendum Deo, & illi debitum cultum reddendum, & alia, ad quæ cæteri homines naturali lege tenentur; & tamen in istorum obseruantia meruisse, nequit negari: ergo etiam meruit in illorum obseruantia, ad quæ positiuo tenebatur præcepto.

4 Vlterius prob. ratione.

Denique probatur: nam si non meruisset, maximè, quia supposito præcepto positiuo, non fuit liber in eius adimpletione; at hoc falsum est; ergo meruit per ea opera, ad quæ positiuo adstringebatur præcepto. Consequentia est legitima. Maior certa; non enim alia ex causa, nisi ex defectu libertatis in obseruantia præcepti positiui potest negari meritum in operibus præcepto positiuo præceptis. Minor autem ostēditur primo: præcepta naturalia non adimebant Christo libertatem ad meritum necessariam in illorum obseruantia, vt *proximè* dicebamus; at in præceptis positiuis non est maior cum opere præcepto connexio in subiecto ex se impeccabili, quam in præceptis naturalibus: ergo adhuc, præcepto positiuo supposito, manet in Christo in illius obseruantia libertas, quæ sufficit ad merendum.

Minor ostēditur 1.

5 Secundo in principijs Thomistarum prob.

Secundo probatur in sententia Thomistarum; non enim minus infallibiliter infert gratia ab intrinseco efficax in voluntate nostra consensum, ad quem ordinatur, quam in voluntate Christi impeccabili, præceptum positivum infert operationem præceptam; sed non obstante infallibili connexione gratiæ ex se efficacis cum operatione nostra; saluatur in tali operatione, illæsa nostra libertas, vt tenent omnes Discipuli D. Thom. ergo pariter connexio infallibilis præcepti positiui cum operatione præcepta in voluntate Christi ab intrinseco impeccabili, stabit cum illius libertate in adimpletione præcepti.

6 Tertio in principijs Scoti.

Tertio eadem minor in principiis Scoti probatur: quia esto negat qualitatem intrinsece in nobis receptam ab intrinseco efficacem in ordine ad operationes liberas, admittit decreta prædiffinitiua ab intrinseco efficacia independentia omninò à scientia conditionata nostrarum operationum, vt frequentius Discipuli Scoti fatentur: ex quo sic argumentor, & probatur, præceptum positiuum obesse libertati Christi in illius obseruantia, non minus infallibiliter connectitur decretum efficax Dei cum operatione prædiffinita, quam præceptum positivum in voluntate impeccabili cum operatione præcepta; sed connexio decreti cū operatione nostra, illius libertatem non tollit: ergo connexio præcepti cum operatione præcepta in voluntate Christi impeccabili, cum illius libertate componitur.

7 Explicatur amplius.

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: ex eo in principiis Thomistarum gratia intrinsecè recepta; & ab intrinseco efficax libertatem nostrorum actuum non tóllit, nec prædiffinitio efficax in opinione Scoti illorum libertati præiudicat, quia pro obiecto, termino, & effectu habent, non solam substantiam actus, sed etiam libertatis modum; vtrumque enim Deus decernit sua voluntate efficaci, & ad vtrumque exequendum datur gratia ab intrinseco efficax in nobis recepta intrinsecè iuxta Scholā D. Thomæ; at etiam præceptum positiuum pro obiecto, materia, & effectu respicit, non solam substantiam operationis præceptæ, sed etiam libertatem illius solus enim actus liber esse potest materia præcepti: ergo sicut qualitas ab intrinseco efficax in principijs Thomistarum, & prædiffinitio efficax ab intrinseco in sententia Doctoris subtilis Scoti, libertatem nostrorum actuum non lædunt ita in eorundem principijs, præceptum positiuum non opponitur libertati operationis præceptæ in voluntate impeccabili.

8 Vlterius etiam confirmatur, & explicatur.

Confirmatur; & vrgetur secundo; ea eo in Scotistarum sententia, decretum Dei ab intrinseco efficax esto infallibiliter cum operatione prædiffinita connexum, illius libertatem illæsam, & indemnē conseruat; quia cum extrinsecè ad

voluntatem se habeat, non immutat modum operandi intrinsecum voluntatis; ac per consequens non immutat actū de libero in necessarium; sed etiam præceptum positiuum extrinsece ad voluntatem Christi se habet; & consequenter modum operandi voluntatis Christi intrinsecè non immutat: ergo esto, ob Christi impeccabilitatem, infallibiliter connectatur cum operatione præcepta, illius libertatem omninò illæsam, & indemnem relinquit.

9 *Quarto prob. eadē minor ex principijs Auctorum Scientiæ Mediæ.*

Quarto suadetur ex principijs professorum scientiæ mediæ; qui tametsi omnes conueniant, & vnanimi consensu conspirent in eo, quod qualitas ab intrinseco efficax libertatem nostram euertat; plures tamen, & sanè inter illos magni ponderis, & auctoritatis fatentur esse in Deo constituendas prædiffinitiones, decretaque efficacia infallibiliter connexa cum nostris operationibus, vt absolutè futuris, quin ex hoc detrimentum aliquod libertatis inferatur. Qua doctrina præsupposita, tale argumentum cōficio. Ex eo prædiffinitio nostræ operationis efficax, & cum illa connexa, illius nō lædit libertatem, nec minuit; quia cum nostra operatione non coniungitur immediatè, sed executioni mandatur medijs auxilijs congruis ab intrinseco non efficacibus, sed solū ab extrinseco, nempè, ex præscientia nostrarum operationum in statu conditionato; sed præceptum Christo impositum de aliqua operatione non coniungitur, nec debet coniungi immediatè cum eius executione in istorum Auctorū sententia, sed medijs auxilijs congruis solum ab extrinseco efficacibus; scilicet, ex scientia operationis præceptæ in statu cōditionato: ergo, quamuis in voluntate Christi impeccabili inferat infallibiliter operationem præceptam, omninò tamen illæsam illius libertatem relinquit.

10 *Vltimo prob. à priori.*

Denique probatur minor ratione à priori; præceptum enim non potest suā materiam destruere; alias se ipsum destrueret, quod est impossibile; sed materia præcepti positiui est actus honestus, & liber. Tùm, quia materia præcepti est obiectum obedientiæ; obedientia autem solum potest in actus liberos inclinare, nemo enim in necessarijs dicitur obedire. Tùm etiam: nam actus necessarius præcipi nequit; quo circa motus cordis, naturalis digestio, & alij actus naturales necessarij, non sunt materia præcepti, nec visio beatifica, aut amor necessarius Dei sub præcepto cadere possunt: in quia nostra potestate libera, aut sub dominio nostro sunt: ergo præceptum nō potest libertatem actionis præceptæ destruere.

11 *Dices.*

Dices: materiam præcepti esse actionem de se liberam antecedenter ad præceptum, non vero liberam consequenter ad præceptum: ex quo solum sequitur, non posse Christo, aut cuius alteri præceptum de actione ex se non libera imponi; non autem quod in vi præcepti nequeat actionis per ipsum præscriptæ libertas diminui, aut tolli ratione impeccabilitatis subiecti. Sed contra primo: nam materia præcepti est actus virtutis obedientiæ ex illius motiuo exercendus; sed actus ex motiuo obedientiæ exercendus, necessarius esse non potest; cum enim obedientia virtus electiua sit illius actus est electio, de cuius ratione est libertas; cum sequatur ad consilium, & de necessarijs consilium esse non possit: ergo materia præcepti præscribentis actum, est actus liber, non solum ante præceptum, sed etiam consequenter ad illud.

Contra 1.

12 *Secundo.*

Secundo: nam si materia præcepti affirmatiui non est actus liber libertate conseruata cum præcepto, nulla posset ratio assignari, cur actus de se non liberi, v.g. visio, aut dilectio beatifica non possint cadere sub præcepto; at hoc adouttendum non est ergo necessario est dicendum, materiam præcepti affirmatiui esse actum liberum, non solum libertate antevertente præceptum, sed etiam conseruata cum illo. Probo maiorem: incapacitas actus ad cadendum sub præcepto, ex illius fine est sumenda, qui est executio rei præceptæ; at si semel admittatur, posse præceptum impleri, & mandari executioni per actum non liberum, libertate per præceptum ablata, nulla est ratio, cur actus de se non liber, non possit per præceptum præscribi; cum ita necessario mandetur executioni præceptum per actum necessarium necessitate ex præcepto contracta, atque per actum necessarium de se, & ante impositionem præcepti: ergo admisso, actum necessarium ex vi præcepti posse adimplere præceptum, & sub lege comprehendi, actus de se necessarius poterit cadere sub præcepto.

13 *Tertio.*

Tertio, & explicatur magis hoc ipsum: vel finis præcepti est sui libera adimpletio, vel adimpletio abstrahens à libera, & necessaria. Si primum, debet cum precepto libertas actus præcepti conseruari; cum medium conducens ad finem nequeat esse finis destructiuus. Si secundum, poterit actus de se necessarius cadere sub præcepto; cum ad obseruationē sumptam in illa abstractione, possit actu, de se necessarius conducere: ergo vel dicendum est, materiam præcepti negatiue esse actum liberum libertate ad præceptum consequuta, vel cum ipso conseruata; vel posse actum de se necessarium esse materiam præcepti, quod nullus Theologorum admisit.

---

§. II.

Refertur, & refellitur primus modus dicendi.

14 *Primus modus dicendi proponitur.*

ETsi omnes Theologi, vt diximus, in sententia nostra conueniant, ratio tamen dubitandi in limine proposita, ob sui ingentē difficultatem, alios diuisit in tot sententias, quot capita, vt illius efficaciam euaderent: ex quibus omissis pluribus, quæ ab Scholis exulauerunt, illas tantum referemus, quæ frequentius his temporibus circūferuntur, vt illis reiectis, nostram tandem proferamus. Est igitur primus modus dicendi, præceptum Christo impositum non fuisse strictum præceptum, Christum obligans ad culpam, sed solum volūtatem Dei insinuatam; non verò per modum præcepti intimatam, vt Christus mortem subiret, quæ voluntas rationem præcepti ad culpam obligantis non habet: ac per consequens licet Christus ab intrinseco sit impeccabilis, potuit mortem non subire, & illam non acceptare; cum in hoc peccatum non sit; & ideirco liber fuit in eius acceptatione, & in morte subeunda. Hunc modum dicendi tenuere quidam, quos sine nomine refert Vincentius *de Gratia Christi quæst. 5. art. 3 pag. 404.* Tenuit etiam doctissimus Mag. Victoria relatus à Mag. Medina *infra q. 47. art. 2.* & nouissimè illum secutus est Lorca *in præsenti disp. 73.* pro se referens Paludanum *in 3 dist. 12. q. 2. art. 3.* Dionisium Cisterciensem *in tertio quæstione tertia artic. sexto, conclusione octaua*, & aliqualiter anceps Albertum Magnum *cap. 3. de virtutibus*.

Vincent. Victor. Medin. Lorca. Palud. Dionis. Cistert. Alb. Mag.

Opposita tamen sententia docens, Christo fuisse à Deo impositum verum, strictumque subeundæ mortis in hominum redemptionem præceptum, communis est tam in Scholis, eamque teneot cum Angelico Doctore *infra q. 20. art. 1. quæst. 47. art. 2. & in præsenti art. 3.* non solum nostri Thomistæ, sed etiam omnes Discipuli Schoti, & Societatis Doctores, vno, vel altero excepto. Suaderique solet primo ex Ioanne cap. 10. 12. & 14. *Vbi voluntas Dei, vt Christus mortem subiret, nomine mandati explicatur*, & Ioannis 15. illis verbis: *Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patris mei præcepta seruaui, & maneo in eius dilectione.* Quibus verbis nomine *præcepti* explicatur, quæ accipienda esse in rigore constat, quia nullum absurdum sequitur; verba autem Scripturæ accipienda sunt in rigore, quando exinde nullum infertur absurdum; at qui mandatum, atque præceptum, quæ idem omnino significant, presè, & rigorosè accepta, non important simplicem voluntatem superioris, sed voluntatem inducentem rigorosam obligationem, quæ est strictum, rigorosumque præceptum, vt omnibus est in confesso: ergo Christus fuit obligatus stricto, rigorosoque de morte subeunda præcepto.

15 *Habuit Christus strictum præceptum moriendi. S. Thom. Ioan. c. 10. Ioan. 15.*

16 *Respond. Lorca.*

Respondet Lorca, verba Scripturæ tunc esse in toto rigore accipienda; cum in sensu minus proprio non accipiuntur à PP. & ex illorum rigorosa intelligentia nullum inconueniens sequitur; verba autem significantia præceptum Christo impositum de morte sustinenda in hominum redemptionem, plures Ecclesiæ PP. tùm Græci, tùm Latini in sensu improprio acceperunt pro simplici voluntate diuina, cui se Christus conformauit; & aliàs ex illorum rigorosa, & propria acceptione, inconueniens magnum sequitur, nimirum, non liberè, sed necessariò mortem subisse; ac per consequens sua morte homines non redimisse, nec illis dona gratiæ meruisse, cuius oppositum expressum est in Scriptura; & ideò verba pro nobis adducta, non sunt in rigore accipienda pro stricto subeundæ mortis præcepto, sed largè pro voluntate diuina, cui se Christus conformauit.

17

Sed omissis pro nunc PP. quorum mentem inferius exa-

Ad contra primo.

examinabimus, contra istam solutionem obstat 1. præceptũ affirmativum non posse libertatem actus, quam respicit pro materia, destruere, vt ostendimus *§. præcedenti*: ergo ob inconueniens libertatis per præceptum auferendæ, non debet verba Scripturæ a stricta, & rigorosa acceptione detorqueri.

Secundo.

Secundo: vt enim propter hoc inconueniens in improprio sensu acciperentur, necessarium erat, quod ex rigoroso præcepto imposito voluntati impeccabili, euidenter inferretur; at non sic colligitur, sed argumentum probabilissimè soluitur & libertas cum præcepto stricto componitur: ergo ob inconueniens illarum non sunt verba Scripturæ ad improprium sensum detorquenda.

Tertio.

Tertio: nam iuxta Lorcam *Tract. de Peccatis Disp.* 38. *Tract. de Gratia Disp.* 21. *Tract. de Locis Theologicis Disp.* 8. gratia ab intrinseco efficax, etsi à nobis sit independens, & cum consensu essentialiter connexa, illius libertatem non destruit. ergo pariter quamuis præceptum strictum, & rigorosum in voluntate impeccabili infallibiliter inferat actum præceptum, eius tamen libertatem non destruet, sed cum illa compatietur.

18 *Quarto.*

Quarto. nam prædictus Mag. reputat pro inconuenienti, verba Scripturæ attribuentia Christo obedientiam, in rigoroso sensu non accipi: ergo etiam tenetur habere pro inconuenienti, quod illa, quibus exprimitur præceptum impositum Christo, in sensu minus proprio, vel absolutè improprio accipiantur.

Quinto.

Quinto, quia, vt fatetur Lorca, Christus fuit capax præcepti stricti, & rigorosi de subeunda mortem in hominum redemptioné, sicut de facto fuit legi naturali subiectus, quã tamen non necessario, sed libere Christus impleuit: ergo cum stricto præcepto stare potest libertas in eius adimpletione: & consequenter ob inconueniés libertatis per præceptum auferendæ, non est negandum strictum de subeunda morte præceptum.

19 *Respondet Lorca.*

Respondet Lorca, Christum, non fuisse liberum in adimpletione præceptorum naturalium secundum actuum substantiam; non enim, instante præcepto de proximi dilectione, erat potens diligere, & non diligere, sed tantum quoad circumstantias intensionis, v. g. aut huius, vel illius motiui: ex quo solum sequitur, potuisse cum rigoroso præcepto de morte pro hominibus subeunda, conseruari in Christo libertatem quoad circumstantias mortis, nempè, intensionis, loci, temporis, & huius, aut alterius motiui, non tamen libertatem in moriendo quoad substantiam: vnde, admisso rigoroso præcepto, non posset in proprio sensu saluari Christum acceptando mortem, quoad substantiam promeruisse nec nos redemisse, quia mortuus, vel quia mortem acceptauit; sed quia mortuus hac, vel illa intensione, ex hoc, vel illo motiuo, in hac, aut illa loci, aut temporis circunstantia. Et primum verificari debere, probat ex illo Esaiæ 53 *Quia posuit animam suam, videbit semen longæuum.* Et ex illo ad Philip. 2. *Propter quod & Deus exaltauit illum*; & alia testimonia Scripturæ: ex quibus apertè colligitur meruisse, & nos redimisse, non solum, quia sub his, aut illis circumstantiis fuit mortuus, sed quia mortuus absolutè.

Esai. 53.

Ad Philip. 2.

20 *Sed contra 1.*

Sed contra hanc solutionem in hunc modum obiicio: admisso, & non concesso, cum præcepto stricto moriendi non componi libertatem quoad substantiam, sed tantum quoad moriendi circunstantias potius hoc est asserẽdum, quam rigorosum præceptum negandum: ergo solutio tradita est nulla. Probo antecedens illa sententia est alteri præferẽda, quæ cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ; sed sententia cum præcepto stricto moriendi componens libertatem solum quoad circunstantias mortis; cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ attribuentia meritum mort Christi quoad substantiam, quam sententia negans præceptum rigorosum moriendi accipit testimonia Scripturæ attribuẽtia Christo præceptum ergo illa est huic præferenda. Probatur minor sententia, quæ saluat Scripturæ testimonia in aliquo proprio sensu, etsi non omnino rigoroso, cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ, quam sententiam in nullo primo sensu illa accipiens; sed quæ negat rigorosum præceptum moriendi in nullo proprio sensu accipit testimonia exprimentia præceptum; sententia verò componens cum præcepto stricto libertatem quoad circunstantias mortis, in aliquo sensu proprio, quãtumvis non vndequaque rigoroso, accipit testimonia attribuentia meritum morti Christi quoad substantiam ergo hæc sẽtentia cum minori improprietate accipit testimonia Scripturæ. Minor quoad primam partem est certa: nam simplex superioris voluntas nullatenus præceptiua in nullo proprio sensu est præceptum; sed sententia negans strictum præceptũ moriendi, solum admittit simplicem, non præceptiuam voluntatem superioris: ergo in nullo proprio sensu saluat testimonia Scripturæ attribuentia Christo præceptum. Quoad secundam partem probatur: nam præfata sententia saluat meritum mortis Christi quoad substantiam, si non *reduplicatiuè*, saltim *specificatiuè*: sed esse meritoriam quoad substantiam *specificatiuè*, est esse meritoriam quoad substantiã in aliquo proprio sensu, etsi non omnimode rigoroso: ergo prædicta sententiam saluat testimonia Scripturæ attribuentia meritum morti Christi quoad substantiam in aliquo proprio sensu.

Minor quoad 1. partem prob.

Quoad 2. partem.

21 *Confirmatur, & explicatur.*

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; sententia concedens Christo libertatem solum quoad circũstantia in adimpletione legis naturalis; cum minori improprietate saluat meritum in istius legis adimpletione, quam saluaret legem, sententia, quæ illam accideret pro sola voluntatis insinuatione: ergo pariter sententia cum præcepto stricto moriendi componens in voluntate Christi libertatem quoad solas circunstantias; cum minori improprietate saluat meritum in morte Christi, quam sententia negans strictum præceptum, & solum concedens voluntatem Dei insinuatam saluet moriendi præceptum.

22 *Denique principalis solutio impugnatur.*

Denique principalem solutionem impugno; vt enim fatetur Lorca, voluntas efficax Dei Christo manifestata, illius libertatem in morte sustinenda non abstulit; & tamen non minus cum voluntate Christi de morte sustinenda connectitur, quam præceptum strictum moriendi: ergo cum tali præcepto libertas Christi in sustinenda morte componitur. Nec sufficit respondere, voluntatem Dei efficacem, consensum in statu conditionatum supponere, & idcirco non inducere necessitatem antecedentem, sed consequentem. Hoc enim ad mentem Lorcæ non est, qui pluribus in locis fatetur, gratiam ab intrinseco efficacem libertatem non auferre: ergo nec voluntas efficax ab intrinseco Dei, & à scientia media independens, potest libertatem Christi destruere.

23 *Respondebis.*

Respondebis aliud constituendo discrimen; nam voluntas Dei efficax non se tenet ex parte actus primi, sed vt applicatio ad actum secundum, supponens potentiam in actu primo completam; & ideò connexio infallibilis, quam habet cum actu secundo, non inducit antecedentem, sed consequentem necessitatem; præceptum autem, vt cognitum ex parte actus primi cum voluntate concurrit; hæc enim non intelligitur potens in actu primo completo in ordine ad obediendum, nisi proposito obiecto, vt præcepto; ac per consequens necessitas obediendi in voluntate impeccabili, quæ nascitur ex præcepto, non est consequens, sed antecedens; cum qua non compatitur libertas, vt communiter docetur à Theologis.

24 *Contra.*

Sed contra; nam voluntas Dei de morte sustinenda à Christo, etiam ex parte actus primi iuxta principia Lorcæ se tenet: ergo discrimen assignatum est nullum. Probo antecedens; iuxta Lorcam, actus quo Christus mortem a Patre volitam acceptauit, fuit actus perfectæ, & rigorosæ obedientiæ; eo quod ad strictam obedientiam sufficit superioris voluntas pro regula, etsi non per modum præcepti intimetur, sed tantum intimetur; sed voluntas superioris ex conformitate, ad quam saluatur stricta obedientia, debet vt cognita ex parte actus primi concurrere: ergo voluntas efficax Dei de morte a Christo sustinenda ex parte actus primi cum illius voluntate concurrit. Probo minorem. ideò præceptum vt cognitum, concurrit ex parte actus primi, quia est regula, ex cuius conformitate constituitur actus obedẽtiæ; sed etiam voluntas superioris, non præceptiua, sed simplex, est regula ex cuius conformitate constituitur actus in specie obedientiæ, vt Lorca fatetur: ergo vt cognita concurrit in actu primo.

25 *Explicatur amplius.*

Explicatur amplius: ideò præceptum vt cognitum se tenet ex parte actus primi, quia vt forma obiectum obedientiæ constituit; non enim ad obediendum sufficit velle aliquam operationem, sed requiritur, illam velle, vt à superiore præceptam; sed etiam voluntas insinuata superioris, per modum formæ obiectum obedientiæ constituit; nisi enim quis velit obiectum, quia à superiori volitum, & ex animo se illius voluntati subijciendi, actum obedientiæ non efficit: ergo ex parte actus primi concurrit non minus quam strictum, rigorosumque præceptum.

26 *Respondebis 3.*

Respondebis tertiò; aliud discrimen statuendo, nimirum per præceptum, oppositum actioni præceptæ fieri peccaminosum: ac per consequens constitui extra sphæram, vel

obiectum voluntatis Christi impeccabilis; cumque nulla virtus possit extra sphæram sui obiecti, fit consequens, quod præcepto supposito, nec etiam in actu primo, & potentia antecedenti, possit voluntas Christi impeccabilis oppositum actionis præceptæ amplecti; ac proinde, quod tollatur ab illa libertas; cæterum voluntas efficax Dei, v. g. de dilectione proximi, vel de morte sustinenda, non constituit negationes illis oppositas extra sphæram voluntatis impeccabilis; ac per consequens efficaci Dei voluntate de illis actibus supposita, manet in illa potentia, saltim antecedens, ad actus prædiffinitos omittendos, quæ pro libertate saluanda est sufficiens. Ita colligitur ex doctrina Illustrissimi Arauio, quam tradit loco vbi infra, non vt neget strictum præceptum moriendi, sed Christi libertatem in eius adimpletione quoad substantiam.

27 *Contra.*

Hæc tamen solutio omninò insufficiens est, & reiicitur; sicut enim, supposito præcepto moriendi, negatio mortis redditur peccaminosa, essetq; peccatum, si de facto exerceretur: ita efficaci Dei voluntate de morte sustinenda supposita, redditur negatio mortis frustratiua voluntatis Dei efficacis, & de facto illam frustraret, si de facto poneretur; at nō minus est extra sphæram creatæ voluntatis frustratio voluntatis Dei efficacis, quam sit peccatum extra sphæram voluntatis impeccabilis: ergo non minus constituitur extra sphæram voluntatis creatæ omissio actionis prædiffinitæ per voluntatem efficacem Dei, quam omissio actionis præceptæ, per præceptum constituitur extra sphæram voluntatis impeccabilis; ac per consequens, non minus in vno casu, quam in alio tollitur, aut conseruatur libertas.

28 *Dices.*

Dices, omissionem actionis prædiffinitæ solum in sensu composito esse prædiffinitionis frustrationem; secus in sensu diuiso: vnde perseuerat possibilis in sensu diuiso, & potentia antecedenti, quod ad libertatem sufficit. Cæterum omissio actionis præceptæ, illius præcepto supposito in omni sensu redditur peccaminosa; & idcirco, illo existente, nec etiam in sensu diuiso, nec potentia antecedenti, manet possibilis voluntatis Christi impeccabilis; quod tamen necessarium erat, vt libertas saluaretur in substantia actionis præceptæ.

29 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam omissio actionis præceptæ solum redditur per præceptum impossibilis in eo sensu, in quo per sui prohibitionem redditur peccaminosa, at solum in sensu composito cum sui prohibitione, & præcepto actionis, cui opponitur, redditur peccaminosa: nam accepta diuisiuè a præcepto, peccaminosa non est ergo per præceptum solum in sensu composito constituitur impossibilis; non autem in sensu diuiso. *Secundo.* Secundo: nam adeò voluntate Dei efficaci præsupposita, manet potentia antecedens ad negationem actionis prædiffinitæ diuisiuè à ratione frustrationis, quæ de facto sequeretur, si in reponeretur negatio, quia huic negationi non essentialiter, sed accidentaliter conuenit, quod sit prædiffinitionis frustratio, & potentia antecedens præscindit ab accidentibus; sed etiam supposita præcepto moriendi, negationis non est essentialis fœditas, vel ratio peccati, sed ex accidenti illi adiuncta: ergo adhuc illo supposito, manet in voluntate impeccabili potentia antecedens ad prędictam negationem diuisiuè a ratione peccati ex accidenti illi annexa.

30 *Secundo principaliter arguitur contra Lorcam. Rom. 5. Ad Philip. 2.*

Secundo principaliter arguitur contra Lorcam, & illius sententia impugnatur: nam Christus fuit obediens Patri, vt constat ex illo Romanor. 5. *Sicut per vnius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita per vnius obedientiam iusti constituentur multi.* Et ad Philippenses 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem*; quod intelligendum de propria, rigorosaque obedientia, fatetur Lorca; at iuxta D. Thom. 2.2. q. 104. *art.* 2 formale obedientiæ obiectum est præceptum superioris; sicut obiectum Religionis est superioris excellentia, quod etiam docet *Rom. 5. lectione 5. circa finem*: ergo Christus verum, proprium, rigorosumque præceptum moriendi habuit.

31 *Respondet Lorca.*

Respondet Lorca, obiectum formale obedientiæ esse, vel præceptum strictum, vel præceptum late acceptum pro voluntate intimata superioris nullatenus obligante: vnde vt in Christo cum proprietate obedientia constituatur, non est necessarium, habuisse strictum præceptum moriendi, sed sufficit Patris voluntas ipsi manifestata, vt mortem pro hominibus sustineret.

Sed contra primo,

Sed contra primo: quia vt docet D. Thomas *loco proximè alleg.* ex cuius doctrina suam solutionem contendit Lorca firmare, vt voluntas superioris sit obiectum obedientiæ, debet esse præceptum superioris explicitum, vel implicitum: verba D. Thomæ sunt: *Vnde obedientia est specialis virtus, & eius speciale obiectum est præceptum tacitum, vel expressum; voluntas enim superioris quomodocumque innotescat, est quoddam tacitum præceptum*; ergo, & voluntas Dei, qua voluit, vt Christus pro hominibus pateretur, obiectum obedientiæ Christi non fuit, nisi saltim fuerit tacitum præceptum, vt Christus mortem subiret; at Christus nec expressum, nec tacitum Dei præceptum transgredi potuit, & oppositum asserere, dissonum satis videtur: ergo cum impotentia ad transgrediendum præceptum tacitum Dei, compatitur Christi libertas in morte pro hominibus sustinenda: ac per consequens non est cur recuset Lorca concedere Christo fuisse impositum expressum, strictumque præceptum moriendi.

S. Thom.

32 *Secundo.*

Secundo: nam obedientia, & inobedientia in ordine ad idem dicuntur conuersiue, & auersiue, sicut odium, & amor per comparationem ad idem sumuntur cum differentia conuersionis, & auersionis; sed inobedientia strictè non dicitur, nisi per auersionem, seu non subiectionem ad præceptum strictum, propriumque superioris: ergo rigorosa obedientia non sumitur, nisi ex ordine ad præceptū superioris, quod propriè præceptum sit. *Tertio.* Tertio: nam in primo testimonio comparatur obedientia Christi cum Adami inobedientia; sed hæc sumpta fuit ex ordine auersiuo ad præceptum strictum superioris: ergo obedientia Christi fuit posita in subiectione ad præceptum strictum, & proprium. *Quarto.* Quarto: nam obiectum propriè, strictèque obedientiæ est voluntas superioris, quatenus superior est, & à non superiori distinguitur; sed in voluntate simplici, & in consilio, non differt superior à non superiori, sed solum in voluntate obligante, & præceptiuè intimata: æqualis enim, & velle, & consulere potest, & illius voluntati, & consilio potest ipsi æqualis conformari: ergo sola voluntas obligans, & per modum præcepti intimata, est obiectum obedientiæ, quæ propriè obedientia est.

33 *Quinto.*

Quinto: nam obedientia prout est specialis virtus, habet pro obiecto formali subiectionem superiori præcipienti: ergo obedientia propriè talis, respicit proprium præceptum; obedientia vero, quæ improprium præceptum respicit, propriè obedientia non est. Et augetur difficultas primo: etenim Religio, quia habet pro obiecto formali cultum personæ excellentis, non saluatur cum proprietate, nisi proprium cultum personæ propriè excellentis respiciat; at obedientiæ obiectum est subiectio ad superiorem, vt præcipientem: ergo vt propriè obedientia sit, necessum est, quod respiciat subiectionem propriè talem, & præceptum, quod propriè præceptum sit. *Confirmatur.* Confirmatur, & vrgetur secundo: non minus est de ratione obedientiæ ordo ad præceptum, quam ordo ad personam superiorem; sed non saluatur cum proprietate obedientia sine ordine ad superiorem, qui propriè superior sit: ergo nec saluari potest sine ordine ad præceptum, in quo vera, & propria ratio præcepti subsistat. *Secundo.*

34 *Sexto contra eādem solutionem arguitur.*

Sexto contra eandem solutionem arguitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. *quæstione* 104. *articul.* 2. *ad primum*, ibi: *Sic igitur ratio præcepti, quam attendit obedientia, concurrit cum actibus omnium virtutum, non tamen cum omnibus virtutum actibus, quia non omnes actus virtutum sunt in præcepto, vt supra habitum est*, scilicet, 1.2. *quæst.* 96. *art.* 3. Sed si præceptum inspectum à virtute obedientiæ, non esset strictum, sed latum, pro voluntate scilicet superioris acceptum; cum omnibus omnium virtutum actibus concurreret ratio præcepti, quod inspicitur à virtute obedientiæ; cum omnes actus omnium virtutum sint conformes voluntati diuinæ; aliàs bonitate morali carerent: ergo iuxta Diuum Thomam, præceptum ex ordine ad quod sumitur specialitas obedientiæ, vt distinctæ ab aliis virtutibus, non latè, sed strictè sumitur; & consequenter sine præcepto obligante non subsistit proprietas obedientiæ.

35 *Confirmatur hoc primo.*

Quod amplius confirmari potest: licet namque superiori in dignitate suam voluntatem explicans homini sibi non subdito, plus ipsum ad exequendum suam voluntatem moueat, quam voluntas explicata alterius, qui tali dignitate non gaudet: quia tamen voluntas sic explicata, non est à superiori ratione potestatis iurisdictionis, executio illius, actus obedientiæ non est, loquendo cum proprietate ergo vt voluntas superioris sit obiectum obedientiæ propriè sumptæ, debet esse superioris, quatenus superior est, & vt exercens potestatem iurisdictionis in subditum; at voluntas non præceptiua, sed simplex, aut consiliatiua tantum, esto superioris sit non est ab illo ratione potestatis iurisdictionis, qua

gau-

Secundo explicatur. gaudet. ergo obiectum obedientiæ propriè dictæ non est. Explicari potest secundo, subiectio subditi ad superiorem secundum se, & vt nihil volenti, vel præcipienti, obiectum obedientiæ non est, sed vel religionis, vel humilitatis: ergo vt obiectum obedientiæ sit, non sufficit superioritas, sed insuper est necessarius actus aliquis superioris, illi vt superiori competens, & non superiori repugnans; sed voluntas, nisi præceptiua sit, non est superioris taliter, quod non superiori repugnet: ergo sufficiens obiectum propriæ obedientiæ non est.

36 *Denique contra solutionem arg.* Denique contra solutionem arguitur: nam si aliquod inconueniens sequitur ex proprijssima obedientia, idem sequitur ex propria, sed ex hac, teste Lorca, nullum sequitur inconueniens: ergo nec ex proprijssima obedientia aliquod inconueniens infertur; & consequenter obedientia Christi Domini in hoc sensu est accipienda: nam verba Scripturæ, nedum in sensu proprio, sed etiam in proprijssimo accipi debent, si nullum inferatur absurdum. Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur, inconueniens, quod Lorca inferri contendit ex obedientia proprijssima in Christo, est, quod liberè non obediret; at hoc, vel infertur ex obediẽtia propria, vel non colligitur ex proprissima. ergo si quod inconueniẽs sequitur ex hac obedientia, idem sequitur ex prima. Probatur minor, inde probat Lorca Christum non obediturum liberè, quia non haberet potentiam ad coniungendam cum præcepto negationem actionis præceptæ; sed Christus non habet potentiam ad coniungendam negationem actionis volitæ à Deo cum voluntate efficaci Christo manifestata, quæ est regula obedientiæ non proprissimæ: ergo si ex prima impotentia tollitur libertas à Christo in obedientia proprijssima, ex secunda etiam auferetur libertas ab illo in obediẽtia non proprissima, sed propria.

37 *Dices.* Dices: impotentiam ad negationem actionis coniungendam præcepto, esse antecedentem & ideò libertatem destruere; impotentiam autem ad negationem actionis coniungendam cum voluntate Dei regulante propriam obediẽtiam, esse tantum consequentem, quæ cum libertate compatitur; & hoc ideò, quia negatio actionis præceptæ, est peccatum, ad quod est Christus impotens impotentia antecedenti; negatio autem actionis volitæ à Deo, etiam vt coniuncta cum prædicta voluntate, peccaminosa non est.

Contra 1. Sed contra primo: nam esto discordare à voluntate efficaci Dei manifestata Christo, non sit malitia moralis, de quo infra, est tamen indecentia moralis; sed Christus est impotens impotentia antecedenti, nedum ad moralem malitiam, verum etiam ad moralem indecentiam: ergo est impotens antecedenter ad coniungendam negationem actionis volitæ à Deo, cum illius voluntate efficaci, non minus quam ad coniungendam negationem actionis præceptæ cum præcepto strictè accepto.

38 *Maior ostenditur primo.* Maior ostenditur primo; vt enim docet D.Thom 2. 2 *q.* 104. *art.* 2. voluntas superioris, quomodo cumque innotescat, est tacitum, & interpretatiuum præceptum; sed transgressio præcepti taciti, & interpretatiui, esto liberetur à malitia morali, à morali tamen indecentia liberari non potest: ergo discordare à voluntate Dei manifestata, est saltim indecentia moralis. *Secundo.* Secundo: nam voluntas superioris est sufficiens obedientiæ motiuum; voluntas autem non superioris, non ita: ergo voluntas superioris, quia superioris est, aliquam obligationem inducit in subdito se conformandi cum illa, quam voluntas non superioris nequit inducere; alias nulla esset ratio, cur hæc, obiectum obedientiæ esse nequeat; cumque non sit obligatio ad malitiam, erit saltim ad moralem indecentiam. *Tertio.* Tertio: subditum non obedire prælato præcipienti ea iurisdictione œconomica, esto non sit culpa moralis, est tamen moralis indecentia, dignumque reprehensione: ergo pariter non obsequi voluntati superioris efficaci, non caret indecentia morali. *Vltimo.* Denique: Religiosum non seruare regulam suæ professionis, quãtum ad simplicia statuta non obligantia sub culpa, est aliqua indecentia moralis, dignumque reprehensione: vnde, si Christus hanc regulam fuisset professus, esset impotens impotentia antecedenti ad illius transgressionem: ergo in non se conformando voluntati superioris, & maximè voluntati efficaci diuinæ, est aliqua indecentia moralis, & reprehensionis dignitas.

39 *Arg. cõtra prædictum modum ex PP. auctoritate. Ex Aug.* Denique principaliter arguitur contra istum modum dicendi ex PP auctoritate admittentium præceptum in Christo sine distinctione aliqua diminuente, sicque verba Scripturæ accipientium. Ita P. Augustinus *tom 9. tractat 79 in Ioannem*, ad illa verba: *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*. Et expressius *tom. 6. lib. contra sermonem Arrianorum cap. 7. & 11.* vbi respondens Arrianorum argumento, quo ea præcepto Christo imposito, & ex obedientia ad Patrem, illius minoritatem, & cum Patre inæqualitatem deducere conabantur, nec esse eiusdem cum Patre naturæ, sic habet: *Iam quod superius respondimus, etiam aduersus ista similiter valens; quod enim voluntati, & præcepto Patri obediens est Filius, nec in hominibus demonstrat diuersam, imparemque naturam, hinc accedit, quod Christus non tantum Deus est, qua natura æqualis est Patri, sed etiam homo, qua natura maior est Pater, cuius etiam non solum Pater, sed Dominus est.* Quibus verbis absolutè præceptum admittens, de stricto præcepto loquitur, & non solum illud adstruit, sed rationem efficacissimam reddit, cur Christus, vt homo, capax sit præcepti stricti: quia nempè, Deus, illius, vt homo, est Dominus; & consequenter Christus, vt homo, eius seruus; seruus autem Domino, vt gubernanti, præcipientique subijcitur.

40 *Dionys. Areopag. Athan. Anselm.* Ad eundem sensum præcepti in stricta acceptione referuntur Dionisius Areopagita *de cælesti hierarquia cap. 4.* Athanasius *serm. in illud: Anima mea turbata est*, relato *in 6. Synodo actione 6. ad finem*. Et Anselmus *lib. 1. Cur Deus homo cap. 9.* illis verbis: *Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater; cum hoc præcepit, vnde incurreret mortem*; idest, præcepit Pater ea, ex quibus mors Christi occasionem desumpsit, non mortem in se ipsa formaliter. *S. Thom.* D.Thom. etiam in eadem est sententia *infra quæst. 20. articul. 1. in corp. quæst. 47. art. 2. ad 1. Ioannes 16. lectione 4. Ioannis 15. lectione 2. ad Roman. 5. lection 2. erga finem, & ad finem lectionis 5.* explicans illa verba: *Sicut per vnius inobedientiam, &c.* Ac tandem ad Philippenses 2. *lectione 2. in fine*, ad illa verba: *Factus obediens vsque ad mortem*. *Ad Philip. 2.*

41 *Respondet Lorca.* Respondet Lorca, dicta PP. interpretando sicut Scripturæ verba, de præcepto, & mandato largè accepto pro diuina voluntate insinuata; non autem stricto inducente obligationem. *Contra 1.* Contra quam solutionem faciunt primò, quæ contra interpretationem verborum Sacræ Scripturæ superius obijciebamus. *Secundo. S Thom.* Faciunt secundo verba D. Thom. *Ioannis 15. lect. 2.* vbi explicans illud Ioannis: *Sicut ego Patris mei præcepta seruaui*, sic habet: *Christus enim per hoc ostendit, quod mansit in dilectione Patris, quia per omnia mandata eius seruauit: nam & mortem sustinuit, iuxta illud ad Philippenses 2. Factus obediens vsque ad mortem, & ab omni peccato abstinuit, quæ intelligenda sunt de Christo, secundum quod homo, &c.* Quibus verbis eodem modo loquitur D. Thom. de alijs mandatis, quæ strictè mandata sunt, vt præcepta legis naturæ, ac de mandato, cui moriendo obtemperauit; at sic est, quod mandata legis naturæ strictè præcepta sunt, & non solum voluntas simplex superioris insinuata: ergo iuxta D. Thomam præceptum de morte Christi, strictum præceptum fuit.

42 *Tertio.* Faciunt tertio verba D. Thom. *ad Philippenses 2.* vbi de obedientia Christi loquens, sic ait: *Sed quod magna, & commendabilis sit hæc obedientia, patet, quia tunc est obedientia magna, quando sequitur imperium alterius contra motum proprium*; sed nomine imperij, prout à consilio distinguitur, strictum præceptum exprimitur: ergo iuxta D. Th. Christus ex præcepto stricto mortem sustinuit. *Vltimo.* Denique: nam sicut verba Scripturæ, & Conciliorum sunt accipienda iuxta communem PP. expositionem, ita verba PP. iuxta communem Scholasticorum intelligentiam; sed, vt fatetur Lorca, communis sententia Scholasticorum est, fuisse Christo impositum strictum moriendi præceptum, quod non aliunde colligunt, nisi ex Scriptura, & PP. id asserentibus: ergo intelligendi sunt de præcepto rigoroso, cum docent, fuisse Christo impositum sustinendi mortem præceptum.

§. III.

Tria argumenta contrariorum diluuntur.

43 *Opponunt primo. Cyrillus.* OPPONVNT primo sententiæ contrariæ Authores plura PP. testimonia, qui explicantes Scripturæ verba, in quibus continetur præceptum, docent nomine præcepti, nihil aliud intelligi, nisi Patris voluntas Christo manifestata, vt pro hominibus pateretur: ita Cyrillus Alexandrinus *lib. 10. in Ioannem cap. 20.* ibi: *Habes in obedientia volun-*

tuin Paterni consummationem consilij, quod mandati loco tradi sibi significat; quibus verbis manifestè videtur, innuere, non fuisse strictum mandatum, sed simplicem voluntatem, vel consilium nomine mandati à Christo significatum.

Theoph.

Theophilactus super illud Ioannis 14. *Hoc mandatum dedit mihi Pater*, sic exponit: *mandatum hoc, hoc est, quod placitum illi, & decretum est ab eo, suscepio, & perficio.*

44

Chrysost.

Chrysostomus *homilia 59. in Ioannem*, explicans illa verba: *Hoc mandatum accepi*, sic habet: *Nihil aliud praeceptum hoc loco significat, quam cum Patre concordiam.* & homilia 75. explicans illa verba: *Sicut ego Patris mei praecepta servavi*, sic habet: *Humano more loquitur; non enim legislatorem, lege subditum esse oportet*: & *tom. 4. homilia 28. in epistolam ad Hebraeos*, in illud: *qui proposito sibi gaudio*, sic ait: *Licebat illi nihil pati, si voluisset*; cum praecepto autem stricto hæc facultas stare non potest.

Anselm.

Anselmus etiam opuscul. de mediatione Redemptoris ed ipsum, affirmat his verbis: *Nec natura humana in isto homine passa est aliquid vlla necessitate, sed sola libera voluntate, nec vlla regente obedientia, sed potente disponente sapientia.* Quod etiam expressius docuit *lib. 1. cur Deus homo cap. 8. & 9.*

S. TH.

Ac denique D. Thom. *super Ioannis 19 lect. 8.* explicans qualiter Pater mandauit Christo vt moreretur: *In quantum*, inquit, *nomina eius inspirauit necessarium esse humana saluti, vt in natura humana moreretur*: ergo nomine præcepti iuxta D. Thom. nihil aliud intelligitur, quam voluntas Dei Christo vt homini manifestata, vt pro hominibus mortem subiret.

45

Responde-tur.

Respondeo, allegatos PP. Nobis minimè aduersari nec nostræ refragari sententiæ; in illorum tamen interpretatione variant Doctores, quidam illos explicat de Christo quatenus Deo; sic enim capax præcepti non fuit, sed tantum concordiæ voluntatis cum Patre, & paternæ voluntatis notitiæ, sibi communicatæ per æternam generationem; quæ interpretatio, maximè meoti Chrysostomi consentanea videtur, cum causalem negandi præceptum reddit: quia nempè legislatorem legis subditum esse non oportet, quæ causalis vera esse non potest, nisi de Christo, vt Deo: Christus enim, vt homo, subditus fuit legi naturali, & æternæ, quod Chrysostomus nequit negare.

Nec solum esse maximè cõgruit vltimo testimonio Chrysost.

Et vltimo testimonio Chrysostomi maximè congruit, cum docet, *licuisse Christo nihil pati, si voluisset*; quæ verba sunt accipienda de Christo quatenus Deo; sic enim cum nulli esset legi subiectus, licebat nihil pati, si voluisset, nempè voluntate diuina. Et eodem modo explicari possunt Cyrillus, & Theophilactus, & ratio hanc interpretationem suadens, est: nam prædicti PP. contra Arrianos disputabant, qui, vt ex Augustino vidimus, ex præcepto Christo imposito inferebant, non fuisse eiusdem naturæ cum Patre, quod vt Doctores Sancti vitarent, negabant præceptum, nempè impositum Christo vt Deo; sic enim euidenter saluabant æqualitatem cum Patre, & in natura diuina identitatem.

Aliter interpretatur Ansel.

Anselmo tamen hæc interpretatio non congruit, vt ea dicendis constabit; vnde aliter Anselmum interpretantur, nimirum, loquutum fuisse de morte, ad quam vt in se formaliter non terminabatur præceptum, sed solum in antecedentibus, ex quibus mors fuit sequuta.

46

Secundo respondere potest.

Possunt etiam aliter explicari, videlicet, negasse præceptum imponens Christo necessitatem moriendi oppositam libertati, non autem præceptum cum libertate adimplendum; & vt hanc libertatem saluarent, & oppositam necessitatem excluderent, abstinuisse a nomine præcepti, & illud, voluntatis insinuatæ nomine explicuerunt; quia hoc nomine facilius percipiebatur libertas Christi in moriendo, qualiter Angelicus Doctor *1. p. q. 23. art. 1. ad 1 explicuit Damascenum lib. 2. de fide cap. 30. asserentem, Deum omnia præcognoscere, non tamen omnia prædeterminare*; nempè, Damascenum negare prædeterminationem imponentem necessitatem, vt in rebus naturalibus, quæ sunt per modum naturæ ad vnum determinatæ, non autem prædeterminationem cum libertate compositam.

47

Nec obstat primo.

Nec obstat huic interpretationi causalis illa Chrysostomi, nempè, quod non oportebat legislatorem subditum esse legi: nam cum Textus vniuersaliter de præceptis loqueretur, quæ omnia Christus impleuit, iuxta illud Matthæi 5. *Non veni soluere legem, sed adimplere*, & inter præcepta sint aliqua, quibus subdi Christum non oportebat, quia erat legislator supremus, vt præcepta iuris humani, imò & præceptum obediendi parentibus; causalis illa Chrysostomi, non est ad omnia præcepta extendenda, sed ad aliqua ex illis coarctanda; alias vt supra dicebamus negasset Chrysostomus Christum fuisse legi naturali subiectum, quod asserendum non est.

Nec obstat secundo.

Nec obstant secundo verba illa vltimo ex Chrysostomo adducta, nimirum, *licebat illi nihil pati si voluisset*: nam *licebat* pro eodem est accipiendum, quod poterat, potuisse autem Christum nihil pati, si voluisset, verum est de potentia antecedenti, non autem de potentia consequenti, nec est cur verbum *licebat* cum maiori rigore exponamus, cum ad hoc sit necessarium, rigorem scripturæ deserere, quod maximum est inconueniens.

48

Tertio respondere potest.

Vel tertio responderi potest, notando, præceptum duplicem habere vim, directiuam nempè, & coactiuam, per intimationem pœnæ, Christus autem non fuit capax præcepti quoad vim coactiuam, sed tantum quoad directiuam, & solum hoc secundo modo negabant allegati PP. Christo fuisse præceptum moriendi impositum, non autem negant fuisse illi impositum præceptum quantum ad vim directiuam, & quia hæc directio legis absque vi eiusdem coactiua, melius nomine voluntatis insinuatæ, quam nomine præcepti explicatur, ideo PP. in contrarium adducti à nomine præcepti abstinuerunt, & per voluntatum concordiam, Patrisque voluntatem, illam nobis explicarunt, quæ interpretatio maxime congruit causali adductæ a Chrysostomo, nempè, *quia non oportebat legislatorem legibus esse subiectum*. Licet enim legislator legi quoad vim coactiuam non subijciatur, suis tamen legibus quoad vim directiuam subijci, communiter docetur à Theologis.

49

Nec contra illam obstant verba ex Chrisostomo adducta in vltimo testimonio, scilicet; *licuisse Christo nihil pati, si voluisset*. Nam vel hoc intelligendum est de Christo, quatenus Deo, vt superius asserebam; vel verbum *licere* non est cum omni rigore accipiendum, qualiter idem est, quod posse aliquid sine culpa; sed prout idem est, quod posse antecedenti potentia non mori, qualiter ad non moriendum Christum, habuisse potentiam ea infra dicendis constabit. Testimonium autem adductum ex D. Tho. nulla ex his interpretationibus indiget; nam Deum Christo aliquid inspirare, idem est, quod illi manifestare, quod abstrahit à manifestatione solius simplicis voluntatis, & voluntatis legislatiuæ, inducentisque obligationem: & hoc secundo modo fuisse acceptum ab Angelico Doctore, constat ex alijs testimonijs eiusdem pro nostra sententia adductis.

50

Vrgetur contra interpretationem ex doctrina Anselmi.

Solum vrget, & grauiter quidem contra hanc interpretationem doctrinam Anselmi *lib. 1. cur Deus homo cap. 9.* obijcerat ex discipulo contra præceptum Christo impositum moriendi cap. 8. *Nam si aliter peccatores non potuit saluare, quam iustum damnando, vbi est omnipotentia? Si vero potuit, sed noluit, quomodo defendemus sapientiam eius, atque iustitiam?* Cui difficultati ita respondebat Anselmus. *Deus Pater non quemadmodum videris intelligere, hominem illum tractauit, aut innocentem pro nocente morti tradidit; non enim illum inuitum ad mortem ille coegit, sed idem ipse sponte suam mortem sustinuit, vt homines saluaret.* Hucusque Anselmus nostræ interpretationi non obest, imo potius illi fauet negans præceptum inducens necessitatem, vel cogens, non autem præceptum dirigens, & libertatem conseruans.

51

Sed pergit discipulus, & contra hanc solutionem opponit cap. 8. ad finem: *Et tamen si non inuitum, quoniam voluntate Patris, consensit, quodammodo tamen illum coegisse videtur, præcipiendo; dicitur enim, quia Christus humiliauit semet ipsum factus obediens vsque ad mortem, &c.* Cui difficultati cap. 9. distinguens Anselmus inter hoc, quod est seruare iustitiam, & sustinere mortem propter seruandam iustitiam, his verbis post multa respondet. *Non ergo coegit Deus Christum mori, in quo nullum fuit peccatum, sed ipse sponte sustinuit mortem, non per obedientiam deserendi vitam, sed propter obedientiam seruandi iustitiam, in qua tam fortiter perseuerauit, vt inde mortem incurreret.*

52

Formatur argument.

Hæc Anselmus, ex quibus contra vtramque interpretationem tale argumentum conficio; concedit enim præceptum Christo impositum seruandi iustitiam, negat autem præceptum sustinendi mortem: at præceptum seruandi iustitiam, non fuit coactiuum, neque necessitatem seruandi iustitiam induxit, sed tantum fuit directiuum, & cum libertate compositum. ergo respectu huius, quod est sustinere mortem, non solum negauit præceptum quoad vim coerciuam, & necessitatem inducens, sed etiam præceptum quoad vim directiuam, & cum libertate in morte sustinenda compositum; alias nullum esset inter seruare iustitiam, & mortem sustinere, quoad hoc quod est præceptum fuisse discrimen; cum de vtroque extitisset præceptum tantum di-

dirigens, & cum libertate compositum, & de neutro præceptum coercens, & necessitatem inducens.

53 *Respondetur.*

Respondeo mortem dupliciter sumi, nimirum in facto esse, vel in fieri cū facto esse coexistente, & in fieri antecedente instans intrinsecum mortis, prout scilicet mors est in causis suis illam naturaliter inducentibus, de quo D.Thom. *infra q.50 art.6.* vnde sustinere mortem, dupliciter etiam sumitur, nempè sustinere mortem in fieri, idest subijci causis naturaliter inducentibus mortem, & sustinere mortem in facto esse, aut in fieri cum facto esse mortis coexistente, quod nihil aliud est, quam mori: cum ergo negat Anselmus præceptum Christo impositum de sustinenda morte, loquitur de morte vt in facto esse, non autem de morte vt in fieri, hoc est de sustinendis causis inducentibus mortem, & illis se subijciendi. Moueor ad istam interpretationem primo: nam sustinere mortem, quod negat fuisse præceptum, explicat per *deserere vitam*, vt patet ex verbis adductis; deserere autem vitam propriè acceptum, non est subijci causis inducentibus mortem, sed ipsi morti in se ipsa: Cartusianus enim abstinens a carnibus abstinentia mortem inferente ob vota professioni seruanda, non dicitur propriè vitam deserere, sed causis inducentibus mortem se subdere: ergo solum negat præceptum de morte, vt in se formaliter, non autem vt in causis inducentibus illam.

Motiuum primum.

54 *Secundū.*

Secundo: ex verbis, quæ post adducta in argumento, statim subiunxit: *Potest etiam dici, quia præcepit illi mori Pater, cum hoc præcepit Pater, vnde incurreret mortem*: ergo sentit Anselmus, ea, ex quibus mors Christi fuit subsequuta sub præcepto fuisse Christo vt homini præscripta. Tertio: nam respectu illius, quod negat fuisse præceptum, negat obedientiam in Christo, vt constat ea illis verbis: *Non per obedientiam deserendi vitam*; sed respectu mortis in fieri, & causarum illam inducentium, nequit obedientia in Christo negari, cum illam omnes Theologi fateantur quibus Lorca non ausus est dissentire: ergo solum negat præceptum de morte, vt in facto esse, & in se ipsa formaliter; non autem de morte vt in fieri, & vt in causis inducentibus mortem. Vbi obiter nota contra Lorcam apud Anselmum obedientiam, præceptum strictum supponere, & cum præcepto non stricto obedientiam propriè sumptam non stare.

Tertium.

55 *Vltimum.*

Denique moueor ex alia doctrina Anselmi *cap.9.citat.* vbi explicans illud Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem, propter quod & Deus exaltauit illum, &c.* hæc habet: *Potest hoc & eodem modo intelligi, quo idem Dominus legitur profecisse sapientia, & gratia apud Deum, non quia ita erat, sed quia ita se se habebat, ac si ita esset: namsi post mortem exaltatus esset, quasi propter illam, sicenim erat.* Ex quibus verbis talem consideratione n elicio; de illo negat Anselmus Christum præceptum habuisse, per quod negat Christum sui exaltationem meruisse; sed hoc negari tutò non potest de morte Christi, vt in fieri, & prout fuit in suis causis. Tum, quia omnes Ecclesiæ PP. & Scholastici Doctores explicantes verba Pauli vnanimi consensu fatentur, Christum sui exaltationem per Passionem, & mortem, vt in fieri saltim meruisse. Tum etiam, quia liberè se subiecit causis inducentibus mortem, nempè, cruciatibus, & tormentis, ac per consequens nihil ad meritum necessarium Christi Passioni defuit. ergo cum negat Anselmus Christum, præceptum sustinendi mortem habuisse, loquitur de morte in se ipsa, non vero vt in suis causis.

56 *Adhuc obstat primo*

Duo tamen adhuc obstare videntur; primum, nam contraponit Anselmus seruare iustitiam, morti, & asserit, illud fuisse præceptum, mortem autem præceptam Christo non fuisse: ergo sentit præceptum adæquatè extitisse in dicendo veritatem, & seruando iustitiam; ac per consequens ad mortem etiam prout in fieri terminatum non fuisse. Secundum: nam ideo negat Anselmus præceptum sustinendi mortem in Cristo, vt euadat difficultatem obiectam insipientiæ, & iniustitiæ in Deo, in cogendo per præceptum hominem innocentem ad mortem; sed si quæ iniustitia, vel insipientia potest argui ex parte Dei, ex præcepto Christo imposito moriendi, non minus induci potest ea præcepto subiectionis ad causas inferentes mortem, quam ex præcepto mortis in se ipsa formaliter, vt per se manifestum videtur: ergo vel est asserendum, Anselmum difficultatem obiectam in suo robore reliquisse, vel de vtroque strictum præceptum Christo impositum negasse.

Secundo.

57 *Respondetur ad primum.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando consequentiam; seruare namque iustitiam, est adimplere præcepta; cum autem præceptum Christo impositum, subiectionem ad causas inducentes mortem, comprehenderit, sit, vt seruare iustitiam, quod fatetur Anselmus, fuisse Christo vt homini præceptum, non morti vt in causis suis, sed in se ipsa formaliter ab ipso contrapositum fuerit. Ad secundam obiectionem dicatur, loquendo absolutè de Deo, & vt est supremus Dominus mortis, & vitæ; nullam posse in ipso insipientiam, vel iniustitiam inferri, esto, nedum subiectionem ad causas inducentes mortem; sed etiam mortem in se ipsa præciperet, vel formaliter vitam deserere nec in hoc potuit hæsitare Anselmus; cum vtrumque præcip endo, vteretur iure supremi dominij, in quo nulla potest esse insipientia, aut iniustitia. Loquendo autem de Deo vt agente, & gubernante iuxta regulas ordinarias in præcepto non vitandi causas inducentes mortem, sed illis se subijciendi, nulla apparet iniustitia; in præcepto tamen deserendi vitam formaliter, aliqua iniustitia, & species crudelitatis apparere videtur, & vt hoc vitaret Anselmus, præceptum mortis negauit.

Ad secundum.

58 *Exemplū.*

Habemus ad hoc explicandum potissimum exemplum: est enim plurium Theologorum sententia, Cartusianum ex voti obligari ad abstinentiam a carnibus, etiam cum periculo mortis; cum scilicet ex tali abstinentia mors prævidetur futura, & hoc, quia ob commune bonum virtutis, potest aliquis obligari ad opus, ea quo mors est sequutura; cum tamen nullus Theologorum affirmet posse hominem ex vi voti, aut ex communi lege obligari, vel ad deserendam vitam formaliter, vel ad mortem in se procurandam: non ergo ita terribilis est obligatio ad causas inferentes mortem, atque obligatio ad deserendam vitam, & ad mortem in se ipsa. Hæc dixerim in gratiam tanti Doctoris, ne cum quibusdam Recentioribus asserere compellamur, in opposita fuisse sententia, vnico tamen Anselmo, cæteros Ecclesiæ PP. esse præponendos; nollem enim, vllum ex Ecclesiæ PP. qui doctrinam sanctitate firmarunt, nostris opinionibus aduersari.

59 *Obijcies secundo.*

Secundo obijciunt, nomen præcepti multoties in Scriptura, non strictè, sed largè accipitur, vel pro consilio, vel voluntate intimata: ergo non est cur in hoc sensu non vsurpetur, cum dicitur impositum Christo de morte subeunda pro hominibus. Consequentia videtur bona. Et antecedens constat ea Marci 10. vbi legitur, Christum præcepisse hominibus, vt tacerent miraculum, quos tamen non intendebat obligare. Et Ioannis 6. præcepit discipulis, vt turbas discumbere facerent, quos nec obligare intendebat. Et ad Galatas 4. dicitur Christus factus sub veteri legi, per quam non obligabatur: ergo in Scriptura nomen legis, & præcepti, non semper sumitur pro rigoroso, & stricto præcepto.

60 *Confirmatur 1.*

Confirmant primo ex Ioann.10. *cap.* illis verbis: *Potestatem habeo ponendi animam meam; & iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo.* Vbi clare insinuatur, mandatum illud non solum fuisse, vt poneret animam, idest, vt moreretur, sed etiam vt iterum assumeret resurgendo; sed nullus dixit, Christum ad resurgendum fuisse præcepto stricto obligatum: ergo nec ad moriendum, strictum habuit præceptum. Confirmant secundo: testimonia namque Scripturæ asserentia in Deo esse iustitiam, vrgentiora sunt, & clariora, quam illa, quibus asseritur, Christum habuisse sustinendi mortem præceptum; & tamen sententia negans in Deo propriam, & rigorosam iustitiam, communior, & plausibilior est; argumenta autem, quibus hæc sententia mouetur, ad negandum strictam iustitiam minus efficacia sunt, quam illa, quibus probatur non fuisse Christo impositum strictum moriendi præceptum: ergo sententia negans rigorosum præceptum moriendi, probabilior est affirmante.

Ioan.10.

Secundo.

61 *Tertio.*

Tertio idem confirmant: clariora sunt Scripturæ testimonia attribuentia Christo votum, quam statuentia in Christo præceptum, Psalm. 21. *Vota mea reddam in conspectu timentium eum*: quæ verba de Christo intelligi, est communis PP. consensus, sicut & alia quæ habentur Psalm. 65. & Psalm. 115. & tamen non obstant his his testimonijs, D.Thomas, & frequentius cæteri Theologi negant, Christum propriè vouisse: ergo non obstantibus testimonijs Scripturæ statuentibus in Christo præceptum, negari potest habuisse strictum præceptum moriendi. Patet consequentia: nam ratio mouens ad interpretandum Scripturam de præcepto non stricto, sed late sumpto, non minus efficax est, ratione mouente ad negandum strictum votum: ergo si ob illam negatur strictè vouisse, ob eandem negandum est strictum præceptum moriendi habuisse.

Psal.21.

62 *Respond.*

Respondeo, Marci.1. & Ioann.6. Scripturam sacram nomine præcepti non vti; non enim dicit *præcepit* Iesus, sed dixit

dixit Iesus; dicere autem non idem est, quod præcipere: dicitur enim consilium, & dicitur etiam præceptum, atque voluntas simplex dicitur, cum explicatur. Sed dato antecedenti, nempe, in Scriptura nomen præcepti non strictè, sed largè accipi, vel pro voluntate insinuata, vel pro consilio, vel pro præcepto non obligante in conscientia, quia non est à Deo ratione iurisdictionis spiritualis, sed ratione iurisdictionis canonicæ, aut politicæ, nego consequentiam: nam quando illis modis accipitur, est quia qualitas materiæ id exposcit, quia non ita necessaria ad aliquem magnum finem, nego sic in præsenti accipiendum, quia materia honestissima est, & ad finem altissimum necessaria, nostram, scilicet, reparationem. Et quidem præceptum in Scriptura multoties sumitur pro voluntate non approbatiua, sed permissiua Dei, ex 2.*Reg.*16. illis verbis: *Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid*, & illis: *dimittite, vt maledicat iuxta præceptum Domini*; & alibi, vbi cum materia peccaminosa sit, præceptum, non positiuam, sed permissiuam Dei voluntatem significat: & tamen non licet Loreæ colligere, præceptum Christo impositum moriendi accipi pro voluntate permissiua, & non positiua, vt Christus pro hominibus moreretur: ergo pariter ex eo quod nomen præcepti in Scriptura aliquando solum consilium, vel simplicem voluntatem significet, non licet ipsi colligere, sic in præsenti accipiendum.

2. Reg. c. 16.

63 *Ad 1. confirmationē*

Ad primam confirmationem, nego, mandatum ad vtrumque referri, nempè, ad passionem, & resurrectionem, sed tantum ad primum; sic enim communis expositio, illa verba interpretatur, & cum maximo fundamento; nusquam enim legitur in Sacra Scriptura Christum ex obedientia resurrexisse; cum tamen nihil in illa sit peruius, quam ex obedientia mortuum; cumque obedientia, & præceptum eandem materiam respiciant; fit consequens, quod nomen præcepti, non ad animæ resurrectionem, sed tantum ad illius depositionem per tolerantiam mortis referatur. Ad secundam, concessa maiori, vel nego primam partem minoris; sententia namque in Deo statuens veram, propriamque iustitiam, vel commutatiuam, vel saltim distributiuam, plausibilior est, & communior illa, quæ vtramque iustitiam negat; imo sententia, quæ in Deo strictam iustitiam commutatiuam concedit, est apud Recentiores frequentior; vel nego secundam partem minoris, quod nempè ratio ab inconuenienti sumpta ad negandum rigorosum præceptum, vrgentior sit, illa, qua negatur stricta iustitia; hæc namque sumitur, ex eo quod ad rationem iustitiæ strictæ debitum legale requiritur, cuius debiti Deum esse incapacem, illius sententiæ defensores affirmant, quæ ratio multis euidens apparet. Ratio tamen probans negationem stricti præcepti ab inconuenienti auferendæ libertatis, etsi difficilis sit ab omnibus debet solui in præceptis legis naturalis, quibus Christum fuisse obligatum, nullus Theologorum negat, & omnes iuxta propria principia, sic, vel sic componendi libertatem, illam probabilissimè diluunt, & solum à Lorca insolubilis censetur. Vel dato, quod rationes in vtraque parte æquali efficacia gauderent, pondus tamen auctoritatis ex quo opinionum probabilitas, etiam desumitur, non est in vtraque parte idem; cum, fatente Lorca, sententia statuens in Christo strictum moriendi præceptum, communis sit apud Theologos, & sententia negans strictam iustitiam in Deo, eodem Lorca fatente, sit communior, & plausibilior.

Ad secundam.

64 *Ad tertiā.*

Ad tertiam confirmationem, nego esse testimonia clariora, sed dato æque clara esse, quæ Christo votum attribuunt, cum his, quæ præceptum statuunt; & concessa minori, nego consequentiam, & disparitatem sumo ex argumenti minori; vt enim negetur Christo votum in rigorosa acceptione, adest D.Thomæ interpretatio, quam Lorca fatetur esse Theologis communem: ac per consequens ita est accipiendum votum; ad accipiendum autem præceptum non propriè, sed laxè, tale fundamentum non adest; imo potius ad oppositum, cum PP. communiter de præcepto stricto id accipiant, iuxta communem Scholasticorum intelligentiam; quod autem ratio suadens Christum strictè non vouisse, non militet respectu præcepti ex mox dicendis constabit.

65 *Tertio principaliter obijcies Maior ostēditur 1. Ad Gal. 3.*

Tertio principaliter arguunt: subiectum incapax culpæ, est etiam incapax præcepti positiui; sed Christus impeccabilis erat: ergo & incapax præcepti strictè ipsum obligantis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo ex Paulo ad Galatas 3. illis verbis: *Quid igitur lex?* idest, ad quid vtilis? *propter transgressiones posita est, idest, ad vitandas transgressiones*, vt ibi explicat D.Thom. & ad Thimoteum 1. illis verbis: *Lex iusto non est posita*, Secundo ex Hieronymo *lib. 2. contra Iouinianum in principio*, vbi contra istius hæretici duplicem propositionem, qua aiebat, eos, qui fuerunt baptizati, a Diabolo non posse tentari, ex illis verbis, 1.Ioannis cap.3. *Filioli custodite vos à simulacris*; sic arguit Hieronymus: *Si omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, & à Diabolo tentari non potest, quomodo præcipit, vt caueant ne tententur?* Ergo sentit Hieronymus, eum qui est incapax culpæ, incapacem esse præcepti. Tertio: nam de essentia legis est obligare sub reatu culpæ, & comminatione pœnæ; sed subiectum incapax culpæ, est etiam incapax obligationis sub reatu culpæ, & comminatione pœnæ: ergo est incapax præcepti, aut legis in stricta acceptione.

Secundo. *1. Ioan. 3.* *S. Hier.* *Tertio.*

66 *Respōdeo.*

Respondeo, negando maiorem; non enim magis est de ratione legis positiuæ, referri ad subiectum capax culpæ, quam de ratione legis naturalis, nec video vnde hoc discrimen possit suaderi; Christus autem capax fuit obligationis per naturalem legem, esto ratione suppositi sit impeccabilis, & de facto fuit per illam obligatus, vt fatentur omnes Theologi: non ergo est de ratione subiecti obligabilis per legem positiuam, capacitas ad peccandum. Ad primam maioris probationem dicatur, Paulum in priori testimonio, loquutum de lege veteri, quantum ad vim coerciuam, & comminatiuam pœnæ, vt explicat D.Tho. & de lege sic accepta, verum est, quod inquit Paulus in vtroque testimonio, nempè, esse positam ad vitandas transgressiones, & iustis non esse positam, quod affirmat in 2. vt enim docet Angelicus Doctor *ibidem lect.7. ex Philosopho 4. Ethicor. Homines bene dispositi ex se ipsis mouentur ad bene agendum, & sufficit eis paterna monita: vnde non indigent lege, sed sicut dicitur Romanorum 2. Ipsi sibi sunt lex, sed homines malè dispositi indigent retrahi a peccatis per pœnas; & ideò quantum ad istos fuit necessaria legis positio, quæ habet coerciuam virtutem.* Hæc D.Tho. ex quibus apertè colligitur, Paulum in vtroque testimonio loqui de lege pœnali, & quantum ad vim coerciuam, non autem quoad vim directiuam; sic enim nec ponitur ex fine vitandi transgressiones, nec iusto imponi non potest, nec capacitatem peccandi supponit in subiecto, cui imponitur, sed tantum quod sit capax operandi ex illius directione, & ex motiuo obediendi superiori præcipienti.

Ad primā maioris probationē *S. TH.*

67 *Ad secundam.*

Et ex his ad secundam probationem dicatur, Hieronymum, ex præcepto vitandi tentationes imposito baptizatis, contra Iouinianum inferentem post baptismum posse peccare, loquutum fuisse de præcepto, prout regulariter imponitur puris hominibus secundum vtramque vim, directiuam, scilicet, & coerciuam, & ex præcepto sic posito, rectè intulisse Hieronymum, baptizatos posse peccare. Ad tertiam quidam, quos sine nomine referunt. Recentiores, asserebant, de ratione præcepti non esse obligare, nec ad culpam, nec ad pœnam; ac proinde ex capacitate præcepti, non licet colligere capacitatem peccandi. Cæterum hæc solutio sustineri minimè potest, seclusa namque obligatione ad culpam, & pœnam, non est per quod præceptum à consilio distinguatur, nec a simplici superioris voluntate.

Ad tertiā Quidam respondēt. Reijcitur hæc solutio.

68 *Alij respōdent secūdo. Becan. Contra.*

Alij etsi concedant, obligationem ad culpam esse de essentia legis; non tamen de essentia illius esse, obligare sub reatu culpæ, nisi tantum subiectum peccabile; impeccabile verò, etsi dirigat, & ad bonum obliget, in quo essentia legis saluatur, non tamen obligat sub reatu culpæ, quia impeccabile est. Ita Beccanus *in præsenti cap.16. q. 1. ad 2.* Sed non capio differentiam inter obligare ad culpam, & obligare sub reatu culpæ: vnde, si de essentia legis est, subiectum, cui imponitur ad culpam obligare, etiam est de essentia illius obligare sub reatu culpæ.

69 *Alij tertio Contra.*

Aliorum solutio est de ratione legis esse obligare sub comminatione culpæ, & pœnæ absoluta, vel conditionali, formali, vel virtuali, sub comminatione absoluta, & expressa, subiectum, quod potest peccare, & agere contra legem; sub virtuali, & conditionata comminatione subiectum, quod peccare non potest, & hoc modo Christum obligasse. Sed falsum est subiectum aliquod per legem obligari sub comminatione absoluta; nulla enim lex obligat ad pœnam, vel culpam, nisi sub conditione trangressionis sui: comminatio enim culpæ sic explicatur; *si hoc feceris, vel non feceris*, eris mihi in visus, & reus culpæ; comminatio vero pœnæ, hac conditionali explicatur, si hoc feceris pœnam incurres: ergo nulla lex obligat sub comminatione absoluta culpæ, aut pœnæ, sed tantum conditionali.

70 *Respōsio ad 3. probationem.*

Quare his omissis, vel ad nostram solutionem reductis, ad tertiam illam probationem respondeo: si nomine obligationis huiusce-

tionis sub reatu culpæ intelligatur obligatio ad culpam, huiusmodi obligationem essentialem esse legi, & Christum istius obligationis capacem, taliter enim obligatus erat præcepto moriendi, quod si sensu composito præcepti fugeret mortem, peccaret, in quo obligatio legis ad culpam consistit; si vero nomine obligationis sub reatu culpæ intelligatur obligatio sub comminatione culpæ, distinguo maiorem pro prima, & secunda parte: sub reatu, vel comminatione expressa, nego maiorem: sub reatu, vel comminatione implicita, & virtuali concedo maiorem, & nego minorem; licet enim subiectum ab intrinseco impeccabile, non sit capax comminationis expressæ; hæc namque ad terrendum a culpa ordinatur, cuius terroris est incapax subiectum impeccabile, capax tamen est virtualis comminationis culpæ, & pœnæ, quæ in nullo alio consistit, quam in obligatione ad culpam, & pœnam sub conditione, quod legem transgrederetur.

71 *Dices.* Sed dices, sequi ex ista solutione: Christum esse capacem præcepti quoad vim coerciuam, & non solum quoad vim directiuam; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. *Sequela prob. 1.* Probatur sequela primo nam ideò est capax præcepti quantum ad vim directiuam, quia illo obligari potest ad culpam sub conditione transgressionis legis, sed etiam obligatur ad pœnam sub eadem conditione: ergo subdi potest præcepto quantum ad vim coerciuam. *Secundo.* Secundo: nam vis coerciua præcepti supra rationem comminatiui fundatur; sed fuit per nos capax comminationis ergo etiam fuit capax subiectionis ad præceptum, prout habet vim coerciuam *Tertio.* Tertio: nam quia homo purus subditur præcepto vt comminatiuo pœnæ sub conditione transgressionis illius, subijcitur præcepto quantum ad vtramque vim: ergo, si Christus subijciebatur præcepto, vt comminatiuo pœnæ, sub conditione, quod illud transgrederetur, subijciebatur illi, non solum vt directiuo, sed etiam vt coerciuo.

72 *Respond.* Respondeo, negando sequelam. *Ad 1 probationem.* Ad primam probationem dicatur: causalem adæquatam non esse, sed insuper, quia vis directiua præcepti, non petit in subiecto potentiam ad transgressionem illius; vis autem coerciua hanc potentiam præsuponit ob rationem mox tradendam. *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem supra rationem comminatiui culpæ, & pœnæ absolutè possibilium, concedo maiorem: culpæ, & pœnæ impossibilium, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. *Ad tertiã.* Ad tertiam, distinguo antecedens: quia subditur præcepto vt comminatiuo pœnæ absolutè, & ex omni capite possibilis, & sub conditione culpæ absolutè possibili, concedo antecedens: præcisè ratione subiectionis ad legem, quatenus comminatiuam, nego antecedens, & consequentiam: nam virtualis comminatio inclusa in præcepto comparatiuè ad Christum, est sub conditione culpæ impossibilis ratione suppositi, esto sit possibilis ratione naturæ secundum se acceptæ, & est pœnæ ex eodem principio impossibilis, & idcirco præceptum impositum Christo, non respicit ipsum secundum vim coerciuam, sed tantum secundum vim directiuam. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam vis coerciua præcepti tendit ad coercendos subditos à culpa ob terrorem incussum ex comminatione pœnæ; pœna autem impossibilis, etsi timeri possit timore securo, vt diximus *Q.7. de Gratia Christi art 7.* timore tamen anxio, & terrorem inferente, timeri minimè potest, & idcirco supra comminationem pœnæ sub conditione subiecto impossibili, fundari nequit vis coerciua præcepti.

---

§. IV.

Cæteris argumentis occurritur.

73 *Quarto obijciunt Antecedẽs ostenditur 1. S. Ansel.* QVARTO obijciunt: propria obedientia saluatur sine stricto, & rigoroso præcepto: ergo ex obedientia Christi in moriendo, male intulimus habuisse strictum præceptum moriendi. Antecedens ostenditur primo ex Anselmo *lib. 1. Cur Deus homo cap. 10* ibi: *Nam tunc est vera, & simplex obedientia, cum rationalis natura non necessitate, sed spontè seruat voluntatem à Deo acceptam*: ergo iuxta Anselmum, propria obedientia saluatur sine rigoroso præcepto per conformitatem ad voluntatem simplicem superioris. *Secundo.* Secundo: nam iuxta D.Tho. infra q.37. art. 1. in corpore: *Christus circumcisus est, vt obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo: vnde & octauo die circumcisus est, sicut in lege erat præceptum*: ergo iuxta D Tho. fuit ex obedientia circumcisus. Patet consequentia: nam virtus obedientiæ non potest exemplariter commendari, nisi actus obedientiæ exerceatur; & tamen Christus non tenebatur lege circumcisionis: ergo absque lege obligante subsistit vera, & propria obedientia. S.TH.

74 *Tertio. S.TH.* Tertio, ex D.Thom. 2.2. q.104. art. 2. in corp. illis verbis: *Vnde obedientia est specialis virtus, & eius speciale obiectum est præceptum tacitum, vel expressum; voluntas enim superioris, quomodocumque innotescat, est quoddam tacitum præceptum, & tanto videtur obedientia promptior, quanto expressum præceptum obediendo præuenit, voluntate tamen superioris intellecta.* Quod etiam repetit solut. ad 2. illis verbis: *Dicendum, quod obedientia non est virtus Theologica; non enim per se obiectum eius, est Deus, sed præceptum superioris cuiuscumque, vel expressum, vel interpretatiuum, vel simplex verbum Prælati, eius indicans voluntatem, cui obedit promptus obediens, secundum illud ad Titum 3. dicto obedire*: ergo iuxta D.Thom. obiectum formale obedientiæ, prout est specialis virtus, non est rigorosum præceptum, sed vel hoc, vel voluntas cuiuscunique superioris simplici verbo innotescens; & consequenter, vera, propriaque obedientia sine præcepto stricto saluatur. Prima consequentia ex littera D.Thom. colligitur. Secunda verò manifesta videtur: nam omnis actus obedientiæ prout est specialis virtus, est actus proprius obedientiæ; sed obedire voluntati Prælati manifestæ simplici verbo, est actus virtutis obedientiæ, vt ab illis virtutibus distinctæ, cum versetur erga obiectum eius formale: ergo est vera, & propria obedientia.

75 *Quarto.* Quarto probatur: nam subditus parens Prælato sic dicenti *vellem*, aut *volo*, vt *hoc facias*, etiam si sub præcepto id non intimet, verum, & proprium actum obedientiæ potest exercere. Item constitutiones suæ regulæ obseruans, exercet proprium actum virtutis obedientiæ, & tamen nec Prælatus modo dicto intimans subdito voluntatem, illum obligat in conscientia, nec regulæ, & constitutiones, semper in conscientia obligant: ergo absque præcepto obligante; & consequenter absque stricto præcepto, propria obedientiæ ratio saluatur.

Quinto. Quinto: nam actus misericordiæ, actus charitatis, cæterarumque virtutum exerceri possunt, absque præcepto obligante: ergo & actus obedientiæ, qui verè, & propriè sit talis. *Vltimo.* Denique: nam operari aliquid ex animo exequendi voluntatem superioris, & illius consilijs acquiescendi, & se conformandi cum illis, est actus alicuius virtutis, non alterius, nisi obedientiæ: ergo est actus propriæ obedientiæ; & consequenter hæc absque præcepto strictè obligante potest exerceri.

76 *Respond.* Respondeo, negando antecedens: *Ad 1. probationem.* ad primam probationem dicatur, Anselmum excludere à vera, & simplici obedientia, necessitatem ortam ex timore pœnæ; non autem necessitatem ortam ex directione præcepti: ac si diceret, veram, & simplicem, hoc est, perfectam obedientiam tunc esse, quando quis, non coactus ex timore pœnæ, sed spontè per exclusionem huius coactionis, seruat voluntatem Dei ex animo se conformandi cum illius voluntate. *Ad secundam.* Ad secundam, concessa prima consequentia, distinguo minorem; non tenebatur lege Mosayca circumcisionis, concedo minorem: lege Patris obligante, nego minorem, & consequentiam.

Ad tertiã. Ad tertiam dicatur: nomine voluntatis superioris non sumere D.Thomam voluntatem ordinantem, & nullatenus obligantem, sed voluntatem obligandi subditum. Quod patet ex supra dictis; hæc autem voluntas dupliciter innotescere potest, vel per expressam intimationem, vel per aliquam intimationem, per quam subditus voluntatem præcipientem prælati coniectet; priori modo est, præceptum expressum, posteriori modo, tacitum; semper tamen obligans ad culpam grauem, aut leuem, vel saltem ad pœnam. Et cum subditus per insinuationem, volũtatem istam superioris cognoscens, illi obsequitur, non ex peccata expressa eiusdem voluntatis intimatione, tunc dicit D.Thomas, esse illius obedientiam promptiorem.

77 Vnde nomine simplicis verbi Prælati, quo vtitur *solut ad* 2. cum dicit: *Simplici verbo Prælati promptus obediens obedire*: non concludit voluntatem obligandi tali verbo significatam, sed tantum expressam voluntatis obligantis manifestationem: quod patet: nam id confirmat ex Paulo *ad Titum* 3. illis verbis *Admone illos principibus, & potestatibus subditos esse, dicto obedire.* Quæ verba *lect. 1.* explicans D.Th. confirmat ex alijs Pauli 2. ad Tessalonicen- *Ad Titum 3.*

sce

1. Ad Thessalon. 3. ses 3. ibi: *Si quis non obedierit verbo nostro per epistolam hanc, notate, & non commisceamini cum illo, vt confundatur*. Vbi nomine *verbi*, veram, & strictam obligationem legis intelligi, constat clare ex D. Thoma *super hoc cap lect. 2.* vbi explicans testimonium Pauli, sic ait: *In ordine primo ponit culpam, secundo eius manifestationem, tertio eius punitionem, culpa est inobedientia; & ideo dicit quod si quis non obedierit*. Sentit ergo D. Thom. verbum, de quo Paulus loquitur, tale esse, vt culpa sit, tali verbo non obedire; sed non obedire verbo indicanti voluntatem, nullatenus obligantem, culpa non est, vt fatentur contrariæ sententiæ Auctores: ergo verbum Prælati; *cui obedit promptus obediens*, vt ait D. Thomas debet voluntatem obligantem indicare. *S. TH.*

78 *Oppones.* *S. TH.* Oppones, D. Thomam *q. citat. art 5. ad 3.* illis verbis: *Sic ergo potest triplex obedientia distingui, vna sufficiens ad salutem, qua scilicet, obedit in his ad quæ obligatur, alia perfecta, quæ obedit in omnibus licitis, alia indiscreta, quæ etiam in illicitis obedit*: ergo iuxta D. Thomam datur vera, & propria obedientia sine obligatione præcepti, Patet consequentia: nam obedientia perfecta, est vera, & propria obedientia; at perfecta obedientia se extendit ad omnia licita, etiam sine obligatione: ergo vera, & propria obedientia sine obligatione saluatur.

Respondetur. Respondeo: nomine obedientiæ, vt in illa tria membra diuisæ ab Angelico Doctore, non significari actum obedientiæ specialis virtutis, qui proprie obedientia est; alias obedientia indiscreta, quæ est tertium prædictæ partitionis membrum, esset actus obedientiæ specialis, quod admitti non potest, cum non sit actus honestus; sed loqui de obedientia abstrahendo à propria, & impropria. Nec obstat, vocasse obedientiam perfectam, quæ in licitis non præceptis obedit. nam intelligendus est D. Thom. de obedientia perfecta, non perfectione intra lineam propriæ obedientiæ, sed perfectionis virtutis, promptitudinisque ad operandum honestè, in his, quæ licita sunt, & superioris voluntati conformia. Vt si dicatur, perfectàm iustitiam remuneratiuam, qualis est diuina, vltra debitum, & condignum remunerare, intelligendum est, non quia in excessu dignitatis meriti saluetur stricta iustitia, sed quia in illo excessu, licet proprietas iustitiæ non sit, est tamen perfectio virtutis. Vel dicatur, voluntatem obediendi superiori in licitis sine obligatione, appellari à D. Thom. obedientiam perfectam, non formaliter, sed arguitiuè. quia nempè ex tali operatione colligitur, subditum sic operantem, cum præcepta seruat, non coactè, aut ex timore pœnæ operari, sed ex amore virtutis.

79 *Ad 4. probationem.* Ad quartam probationem dicatur; exequentem simplicem voluntatem Prælati, non exercere actum obedientiæ proprium, sed largè obedire; constitutiones autem aliquando ad culpam obligant mortalem, aut venialem, aliquando, ad nihil obligant, nec ad culpam, nec ad pœnam, & aliquando obligant non ad culpam, sed ad pœnam, vt in nostra Religione contingere, docet D. Tho. 2. 2. q. 186. *art. 9.* constatque ex prologo nostrarum constitutionum, exequentem constitutiones obligantes ad culpam, certum est, actum obedientiæ exercere, si leges obligantes habeat pro motiuo sui actus, ille verò, qui constitutiones, vel statuta simplicia, nullatenus obligantia obseruat, etsi rem statutam, quia statutam exequatur, non exercet actum obedientiæ strictum, sicut statutum, quod seruat, propriam rationem legis non habet, sed solum largè acceptam obedientiam exercet. Constitutiones autem non ad culpam sed ad pœnam obligantes, an sint verè, & propriè, leges, est sub lite Theologorum, quibusdam negantibus, alijs è contra affirmantibus, & alijs asserentibus esse propriè leges, quatenus ad pœnam obligant, quia ad illam sustinendam ante, vel post latam sententiam, ligant subditum in conscientia, prout verò actum immediatum respiciunt, non esse cum proprietate leges, sed quasdam simplices ordinationes. Alij denique docentibus esse verè, & propriè leges, quamuis nec ad actum, quem immediatè respiciunt, nec ad pœnam sustinendam inducant in conscientia obligationem, quam litem determinare præsentis loci non est: videantur Theologi 1. 2. q. 91. & 92. si teneamus, leges cum proprietate non esse, nec illarum obseruantia erit cum proprietate obedientia: si asseramus, esse leges verè, & propriè obligantes in conscientia in ordine ad pœnam taxatam, in hac pœna sustinenda vera ratio obedientiæ reperitur.

80 Si denique sustineamus esse verè, & propriè leges sine obligatione ad culpam, ob solam obligationem ad pœnam, possumus respondere dupliciter: primo negando strictā obediētiam in illarum obseruantia intercedere; sed solum obedientiam largè acceptam, nec sufficere pro motiuo propriæ obedientiæ legem, quæ propriè sit talis, sed requiri legem obligantem ad culpam, sicuti ad inobedientiam in rigorosa acceptione, non sufficit recessus à lege propria, sed requiritur recessus à lege obligante in conscientia. Et quidem non desunt, qui doceant, consilium esse actum legis propriè; cum tamen nec in eius obseruantia, stricta obedientia intercedat, nec in recedendo ab illo stricta inobedientia inueniatur. Vel secundo respondere possumus: sicuti de essentia legis non est, iuxta hanc sententiam, quod obliget ad culpam determinatè, sed ad culpam, vel ad pœnam: ita de ratione obedientiæ propriè talis, non esse legem ad culpam determinate obligante respicere; sed legem obligantem, vel ad culpam, vel ad pœnam; ac per consequens obseruantiam constitutionum nostrarum solum obligantium ad pœnam, esse cum proprietate obedientiam, & illorum transgressionem esse inobedientiam propriè: quia licet non obtineat rationem culpæ apud Deum, est tamen culpa apud homines: sicut obsequi prælato, subdito aliquid præcipienti, non ratione iurisdictionis spiritualis obligantis in conscientia, sed ratione iurisdictionis œconomicæ, & ciuilis, potest dici propriè obedire, & prælato sic præcipienti non obsequi, potest dici propriè inobedientia.

81 *Si dicas.* Si dicas: ergo ex verbis Scripturæ exprimentibus præceptum Christo impositum moriendi, non colligitur præceptum cum obligatione ad culpam, sed ad culpam, vel ad pœnam, quod est contra hucusque dicta. Patet sequela; lex obligans solum ad pœnam, est cum proprietate lex, & motiuum propriæ obedientiæ, vt *proximè* dicebamus; sed verba Scripturæ significantia præceptum, & obedientiam in Christo, solum petunt in sensu proprio explicari: ergo ex illis tantum colligitur, præceptum obligans, vel ad culpam, vel ad pœnam; non autem præceptum cum obligatione ad culpam. Respondeo, negando sequelam: nam cum lex purè pœnalis obliget ex vi coerciua, & ad subditos coercendos, & terrendos ordinetur; Christus autem capax legis secundum vim coerciuam non sit, eo ipso quod præceptum Christum obligans, admittatur, accipiendum est cum obligatione ad culpam, non autem ad solam pœnam. *Respondetur.*

82 *Ad 5. antecedentis probat.* Ad quintam antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ratio autem discriminis sumitur ex virtutum obiectis: nam obiectum charitatis est Deus, & obiectum misericordiæ est aliena miseria, in quibus ratio debiti, vel obligationis non importatur; obiectum autem, seu motiuum formale obedientiæ est præceptum superioris ad aliquid obligantis; & ideò charitatis, & misericordiæ actus possunt absque debito exerceri; actus autem obedientiæ debitum necessario requirit, sicuti & actus iustitiæ, quia respicit ius alterius, absque debito exerceri non potest, vt diximus *Tractatu de Incarnatione*.

Ad vltimam. Ad vltimam, nego minorem; actus enim assumptus in argumento pertinet ad charitatem, si ex motiuo placendi superiori, & exequendi, quæ illi sunt grata, procedat, vel ad humilitatem, si fiat ex animo se subijciendi superiori, vel ad obseruantiam, quæ superiori debetur, si ex illius excellentia moueatur, non autem ad obedientiam, nisi voluntas superioris præceptiua, & obligatiua sit.

83 *Aliter argumento facto occurritur.* Quia tamen sententia docens, saluari cum proprietate obedientiam sine ordine ad proprium præceptum probabilis est, quam nouissimè tenet Illustrissimus Araujo vbi *supra*, ne nostram de præcepto Christo imposito, quæ communis est apud Theologos, ad principia minus communia coarctemus, aliter possumus argumento facto ocurrere, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: nam obedientia Christo Domino concessa, debet esse, non solum propriè, sed proprijssime obedientia; licet autem sine præcepto stricto saluari possit cum proprietate obedientia, non autem saluari potest sine rigoroso præcepto proprijssima, & strictissima obedientia, quæ vocatur obedientia necessaria, vt est in confesso apud omnes; & ideo ex obedientia Christo in Scriptura concessa, rectè intulimus proprium præceptum rigorosum moriendi.

84 *Obedientiam Christi fuisse strictam probat.* Quod autem verba Scripturæ attribuentia Christo obedientiam, accipienda sint de obedientia nedum propria, quæ est obedientia voluntaria, & sine præcepto rigoroso saluatur, sed de obedientia strictissima, quæ est obedientia necessaria, & rigorosum præceptum supponit, constat primo: nam contraponit Scriptura obedientiam Christi ad inobedientiam Adami, vt constat ex verbis Pauli, quæ

su-

superius allegauimus ; Adami autem inobedientia nedum propriè , verum etiam proprijssimè inobedientia fuit contra rigorosum superioris præceptum ; & consequenter obedientia Christo attributa est obedientia proprijssima.

Secundo.

Secundo : nam si aliquod inconueniens sequitur ex obedientia stricta supponente rigorosum præceptum , vt *superius* ostendimus , idem etiam ex obedientia minus propria colligitur ; at ex obedientia in hac secunda acceptione in sententia Lorcæ , nullum sequitur inconueniens : ergo nec ex obedientia proprijssima ; & consequenter in hoc sensu est accipienda : nam Scripturæ verba non solum in proprio sensu , verum etiam in proprijssimo accipienda sunt , nisi absurdum aliquod inferatur . Maior , in qua sola posita est difficultas , probatur ; inconueniens namque , quod sequi , contendit Lorca ex obedientia proprijssima in Christo , est, quod liberè non obedijsset ; at hoc vel sequitur ex obedientia propria , vel non sequitur ea proprijssima : ergo idem inconueniens colligitur ea vtraque obedientia . Probo minorem : inde probat Lorca ablationem libertatis ex obedientia proprijssima , quia Christus vtpote impeccabilis , est antecedenter impotens ad peccandum ; & consequenter etiam habet impotentiam antecedentem ad inobedientiam, obedientiæ strictæ oppositam , cui est annexa malitia , supposito stricto præcepto ; sed etiam Christus ratione summæ sanctitatis , est antecedenter impotens ad indecentiam moralem , quamuis non peccaminosam , & hæc est annexa inobedientiæ oppositæ obedientiæ propriè sumptæ : ergo etiam habet impotentiam antecedentem ad inobedientiam oppositam obedientiæ propriæ non supponenti præceptum , si Lorcæ consequentia quid valet ; & consequenter vel libertas tollitur ex hac secunda obedientia , vel non tollitur ea prima.

85 *Dices.*

Dices , non exequi voluntatem superioris simplicem non obligantem , esse quidem imperfectionem moralem negatiuam , ad quam in Christo non datur impotentia antecedens , licet semper perfectissimè sit operatus , non tamen esse peccatum , nec aliquam indecentiam inducere , quæ voluntati Christi repugnet : vnde ad extremum oppositum obbedientiæ non supponenti præceptum rigorosum , & proprium , non est in Christo impotentia antecedens , quæ sola cum libertate incomponitur ; benè verò ad extremum oppositum obedientiæ præsupponenti obligationem præcepti , eo quod foret peccatum , ad quod Christus impotens est impotentia antecedenti.

86 *Contra.*

Sed contra : nam esto discordare à voluntate efficaci Dei clarè cognita , moralis malitia non sit , de quo *infra* , est tamen indecentia moralis , & non solum negatiua imperfectio ; at in Christo est impotentia antecedens , non solum ad malitiam moralem, sed etiam ad moralem indecentiam : ergo est impotens impotentia antecedenti ad discordandum à voluntate efficaci Dei , sibi manifestata in sensu composito . Minorem suppono ex communi Theologorum sententia.

Maior ostē-ditur 1.

Maior autem ostenditur primo : nam voluntas superioris est sufficiens motiuum obedientiæ propriæ ; non autem voluntas non superioris , vt Lorca fatetur : ergo voluntas superioris , quia superioris , aliquam obligationem inducit in subdito se conformandi cum illa , quam non inducit voluntas non superioris ; alias nulla erit ratio , cur hæc , obiectum obedientiæ esse nequeat , cumque non sit obligatio malitiam moralem inducens , erit saltim obligatio moralis indecentiæ. Secundo : subditum non obedire Prælato præcipienti ex iurisdictione , non spirituali , sed œconomica , & quasi ciuili , non est culpa moralis , & tamen est moralis indecentia , dignaque reprehensione : ergo pariter voluntati Dei efficaci manifestatæ non conformari, erit moralis indecentia , & reprehensione dignum.

Secundo.

87 *Tertio.*

Tertio : Religiosum non seruare regulam suarum constitutionum, & statuta regulæ , quamuis ad culpam non obligent , imo nec etiam ad pœnam , est aliqua indecentia moralis , dignumque reprehensione , quo circa si Christu Dominus hanc regulam fuisset professus , esset impotens impotentia antecedenti ad regulæ transgressionem : ergo pariter , in non se conformando voluntati superioris , & maximè voluntati efficaci diuinæ clarè manifestatæ , seu in discordando ab illa , est aliqua indecentia moralis , & reprehensionis dignitas . Denique vt enim docet D. Tho. 2.2. q.104. *art.* 2. voluntas superioris quomodocumque innotescat , est tacitum, & interpretatiuum præceptum ; at transgressio præcepti taciti , & interpretatiui , esto liberetur à malitia morali ; à morali tamen indecentia liberari non potest : cum præceptum ea sua ratione obligationem aliquam inducat ;

Vltimo.

& consequenter præceptum tacitum , & interpretatiuum inducere debet obligationem , saltim indecentiæ moralis : ergo discordare à voluntate efficaci Dei clarè manifestata , esto peccatum non sit , est ad minus moraliter indecens , dignumque reprehensione ; & consequenter est in voluntate Christi impotentia antecedens ad non se conformandum cum voluntate efficaci Dei sibi manifestata in sensu composito , & tamen liberè se conformauit cum diuina voluntate : ergo pariter , cum impotentia antecedenti ad non se conformandum cum præcepto strictè sumpto in sensu composito præcepti , stare poterit libertas in obedientia ad strictum , rigorosumque præceptum , quæ est obedientia strictissima ; et proinde de hac obedientia explicanda sunt Scripturæ testimonia , in quibus obedientia Christi exprimitur.

88 *Vltimo argum. Lorca*

Denique arguit Lorca ; Christus non fuit capax voti: ergo nec fuit capax præcepti positiui stricti ipsum obligantis ad culpam ; & consequenter præceptum de morte subeunda strictum præceptum non fuit. Antecedens traditur à D.Th. 2.2 *quæst.88. art.4.ad* 3. consequentia verò probatur : nam iuxta D.Thom. Christo non competebat vouere , seu incapax voti fuit . Tùm, quia Deus erat . Tùm etiam , quia in quantum homo habebat firmatam voluntatem in bono ; sed quod Christus simul esset Deus, & homo , & quod in quantum homo haberet voluntatem firmatam in bono , nulla est ratio cur inducant incapacitatem , vel inconuenientiam voti , & non inducant incapacitatem , seu incongruentiam præcepti : ergo si ob istas rationes fuit Christus incapax voti, vel non fuit congruum vouere , ob easdem fuit incapax præcepti positiui stricti, vel saltim incongruum fuit , vt præceptum strictum positiuum haberet.

89 *Prima solutio.*

Huic argumento dupliciter solet occurri , primo negando antecedens ; Christus enim non solum fuit capax voti , sed etiam de facto vouit, vt constat *ex Psalm.65.* vbi secundum Glossam, ea persona Christi dicitur: *Vota mea domino reddam in conspectu timentium eum* ; quod videtur admisisse D.Thom. ad illud Psalm.21. *Vota mea Domino reddam* , vbi sic habet: *Votum Christi fuit vt se daret pro salute fidelium ; ipse enim illud vouit, in quantum homo. Psalm. 39. vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui , hoc votum soluit Christus dando se ad passionem, & iterum quando dedit corpus suum in cibum fidelium, unde dicit vota, idest, sacrificia reddam .* Hęc D.Thom. quibus non solum capacitatem vouendi innuere videtur in Christo , sed etiam de facto vouisse . Ita Suarez *tom.2. de Religione lib.* 31. Et Siluius 2. 2. *dictā q.88. in Commentar. art.* 4. vbi D. Thom. negantem Christum, votum aliquod emisisse, explicat , non quia absolutè votum releget ab illo, sed votum factum ex ea causa , qua homines vota emittunt, nempè , ex necessitate firmandi voluntatem in bono , quæ necessitas Christo non competit .

Glos. super Psal.65.
S. TH. super Psal 21.
Suar.
Siluius.

Secunda solutio.

Secunda , & verior solutio , antecedens concedit , & negat consequentiam ; eo quod votum per se primo ordinatur ad firmandam voluntatem in bono ; ac proinde hoc fine cessante , qualiter cessauit in Christo , non adest voti necessitas , nec congruitas vouendi ; finis autem præcepti , non est voluntatem subditi magis in bono firmare , sed quod superiori obediat , & illius obedientiam recognoscat ; & ideò Christus , vt homo , fuit capax stricti præcepti , non autem fuit capax voti: ita Mag. Soto *lib.7 de iustitia q.2. art.2.* Raphael de la Torre 2.2. *q.88. art.4. disp. voti.* S.Thom. *ibi disp.* 29. *art.3.* & Illustrissimus Araujo *in præsenti dub.* 3. *ad* 2. *Lorcæ argum.* Nec D.Tho. oppositum docuit *super Psalm.21.* nam ibi nomine voti intelligit propositum operandi iuxta voluntatem , & præceptum diuinum.

M.Sot.
Raph. de la Tor.
S Thom.
Araujo.

90 *Oppones 1.*

Sed oppones primo : Christus fuit capax iurandi , imo & de facto iurasse , cum Latroni Paradysum promisit , sentiunt aliqui , inferuntque ex illis verbis : *Amen , amen dico tibi* , vbi repetitum *Amen* iuramentum videtur innuere : ergo etiam fuit capax voti . Secundo : præceptum respectu nostri ordinatur ad firmandam nostram voluntatem in bono & vt superiori obedientiam exhibeamus , & tamen in Christo est capacitas subiectionis ad præceptum , non ex primo , sed ex secundo fine . ergo pariter tametsi votum in nobis pro fine habeat firmare voluntatem in bono poterit admitti in Christo, non ex isto fine, sed ex alio , nempè , vt Deo cultum tribuat, qui reperitur in voto . Tertio, quia præcepto conuenit, non solum vis coerciua, sed etiam vis directiua , & est in Christo capacitas directionis , potest subijci præcepto, quamuis subijci non possit vi coerciuæ præcepti ; sed etiam reperitur in voto vis firmandi voluntatem, & insuper vis dirigendi; sicut enim lex rem præceptam constituit intra obiectum obedientiæ : ita votum rem promissam constituit intra obiectum religionis: ergo cum in capacitate recipiendi

Secundo.

Tertio.

di firmitatem ex voto, erit in Christo capacitas ad vouendum ratione capacitatis, vt per votum dirigatur.

91 *Quarto.* *Vltimo.*

Quarto: nam votum, non solum ordinatur ad firmandam voluntatem in bono, sed etiam ad cultum Dei; sed in Christo fuit capacitas ad cultum Deo, vt excellenti exhibendum: ergo est capacitas voti. Denique: nam voluntas semel in bono firmata; potest ex alio capite in eodem bono firmari; sicuti, & impeccabilitas Christo competens ex vnione, eidem ex alio capite competit, nempè, ex visione beatifica: ergo licet Christus firmatam habeat suam voluntatem in bono antecedenter ad votum, poterit de nouo ex vi voti in eodem bono firmari.

Hæc apposui non tam in fauorem Lorcæ, & contra nostram sententiam, quam vt obiter explicemur, cur Christus capax vouendi non fuit; potest tamen aliter argumentum proponi, vt militet contra dicta: nam licet voto conueniat vis directiua ad actum religionis exercendum, cultumque exhibendum Deo, non fuit Christo capacitas ad vouendum; quia habebat firmatam voluntatem in bono: ergo licet præceptum habeat vim dirigendi ad actum obedientiæ eliciendum; quia tamen Christus voluntatem habebat firmiter bono adhærentem, & ab illo indefectibilem, non fuit in illo capacitas directionis per præceptum.

92 *Respond. ad 1. instantiam.*

Respondeo ad primam instantiam, prætermisso antecedenti, de capacitate iurandi, negando consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam primarius finis iuramenti, est, apud alios dicti proprij veritatem confirmare; & quia licet Christus, nec fallere, nec falli in se posset, & hoc capite iuramento non indigeret: alij tamen non ita firmiter dictis a Christo adhærebant, vt apud ipsos sua dicta confirmaret, vti poterat iuramento; finis autem primarius voti est, voluntatem vouentis in bono firmare; Christus autem ratione sui habebat voluntatem in bono firmatam, & idcirco capax vouendi non fuit; an autem aliquando iurauerit, quæstionis est inter Theologos, negat Soto *lib. 8. de iustitia q. 1. art. 2* affirmat Suarez *tom 2. de Religione lib. 1. de iuramento cap. 14. num. 7.* deducitque ex D. Thom. *Ioannis 8. lect. 4.* verum ibi D. Thom. non concedit iuramentum, sed quasi iuramentum in Christo. Deducit secundo ex Hieronymo in vltimis verbis epistolæ Pauli ad Galatas, vbi ait: *Quomodo in veteri testamento quadam iurandi consuetudine Deus sua verba confirmat, dicens, viuo ego: ita & Saluator noster in Euangelio per verbum, Amen, vera esse, quæ loquitur ostendit.* Sed nec ex his verbis Christum propriè iurasse deducitur. Tum, quia iuramentum Dei in veteri testamento, cui Christi attestationem æquiparat, propriè iuramentum non erat; cum Deus iuramenti sit incapax, vtpote actus religionis superiorem respicientis, cuius est incapax Deus; cum superiorem non habeat. Tum etiam, quia similitudinem Christi cum Deo non constituit in iurando, sed in ostendendo veritatem loquutionis, quam Deus in veteri testamento ostendebat per hæc verba: *Viuo Ego*, & Christus hoc nomine, *Amen*: ac proinde, etsi Deus propriè iurasset, non liceret ex verbis Hieronymi inferre, Christum etiam cum proprietate iurasse. Ac tandem alijs vtitur coniecturis, quibus tamen nihil meo iudicio concludit. Nihilominus admisso, Christum fuisse iuramenti proprij capacem, dicendum censeo, quod aliquando iurauerit; eo enim ipso, quod hæc capacitas semel concedatur Christo, nulla est in iuramento cum ipso comparato inhonestas, vel indecentia; & alias, est honestas religionis ab alijs specifice distincta: ergo de facto est in Christo constituenda, ne aliqua honestate morali, ad quam erat anima Christi in potentia, caruerit.

Soto. *Suar.* *S. TH.* *S. Hier.* *Ad Galat. 3.*

93 *Ad secundam.*

Ad secundam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam exhibere obedientiam superiori, non supponit necessario firmitatem voluntatis prouenientem ex præcepto; & ideò potest præceptum ad hoc secundum respectu Christi ordinari; cum incapacitate ad recipiendam firmitatem ex præcepto; cæterum cultus Deo per votum exhibendus, necessario præsupponit firmitatem voluntatis in bono, prouenientem ex voto vouenti; ac per consequens subiectum incapax recipiendi hanc firmitatem, est etiam incapax cultus Dei conuenientis voto. Et ex his ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam directio per præceptum non supponit necessario respectu subiecti directi exercitium vis coerciuæ; superior namque proprijs legibus tenetur quoad vim directiuam, quin vi coerciuæ suarum legum subiciatur; & ideò stat capacitas directionis per præceptum, cum repugnantia subiectionis ad vim coerciuam eiusdem; directio tamen per votum, firmitatem voluntatis ex voto prouenientem, necessario præsupponit, ob rationem mox tradendam; & ideo subiectum incapax recipiendi firmitatem ex voto, est etiam incapax directionis ex illo.

Ad tertiã

94 *Ad quartam.* *Ad quintam.*

Et ex his constat ad quartam obiectionem solutio: nam cultus Deo per votum exhibendus, effectum firmitatis in bono à voto prouenientem supponit; ac proinde hoc sublato, non adest locus cultui prouenienti ex voto. Ad quintam, nego antecedens: nam sicut voluntatem ad actum facilitari, difficultatem supponit; quocirca intellectui & voluntati Dei, habitus denegamus, quia nulla difficultas per habitum vincenda in illis potest supponi; & sicut potentiam determinari, necessario supponit indifferentiã in ipsa: vnde, quæ de se determinata ab intrinseco supponitur, non potest dici de nouo determinari: ita voluntatẽ firmari negationem firmitatis, vel voluntatem non firmatam præsupponit: ac per consequens voluntas ab intrinseco in bono firmata, non potest de nouo per aliquid in bono firmari; nec est eadem ratio de impeccabilitate Christi; quia non est de ratione dantis impotentiam ad peccandum, potentiam ad peccandum expeditam præsupponere, sed tantum de ratione primo dantis hanc impotentiam; vnde adhuc præsupposita hac impotentia peccandi proueniente ex vnione humanitatis ad Verbum, potest illi aliud caput impotentiæ ad peccandum adiungi ratione visionis beatificæ.

95 *Ad argumentum ergo resp.*

Ad argumentum autem quatenus in fauorem Lorcæ, & contra resolutionem nostram dirigitur, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ratio autem discriminis constat ex dictis; nam præceptum non ordinatur ad firmandam voluntatem, sed ad illam dirigendam, vt ex obedientia operetur; vnde quamuis voluntas Christi firma in bono supponatur, quia ex hoc, directio vt operetur ex obedientia non tollitur, non est incapax præcepti; votum autem esto dirigat, vt voluntas ex religione operetur, & cultum exhibeat Deo, primo, & per se ordinatur ad firmitatem in bono præstandam: vnde voluntas, quæ firma supponitur, capax vouendi non est; rationem autem, cur votum ad hoc ordinetur, dedit D. Thom. 2. 2. q. 88. *art. 4. in corpore* nam votum est promissio Deo facta; de ratione autem promissionis est inutilitatem, vel illius, quæ fit, vel promittentis, ordinari promissio facta homini, est in eius vtilitatem, cui vtilis est res promissa, & prius certificari debet in vi promissionis de illius exhibitione; promissio autem facta Deo, in illius vtilitatem non cedit, nec ratione rei promissæ, quatenus exhibendæ ipsi, cui ex illa nihil accrescit, nec ratione certificationis, quia à nobis certificari non indiget, sed solum ordinatur ad promittentis vtilitatem, inquantum vouendo; propriam voluntatem firmat in id, quod expedit facere: vnde sicut, cessante fine promissionis hominis, inutilis foret promissio ita cessante fine promissionis Deo, ratione firmitatis in bono iam præsuppositæ, qualiter cessauit in Christo, omnino inutile erit aliquid promittere Deo.

96 *Instantia primo.* *Secundo.*

Duo tamen difficultatem ingerunt contra discursum Angelici Præceptoris. Primum: nam esto res promissa non sit vtilis Deo stricta vtilitate; est tamen vtilis largè, quatenus cedit in illius gloriam, & honorem: cur ergo non erit sufficiens vtilitas sic accepta ad vtiliter Deo promittendum, sicuti etiam est sufficiens, vt Deo bona extrinseca per amorem beneuolentiæ vellimus? Secundum est: nam promissio Deo facta, est cultus formalis Dei, cum sit actus religionis, vt docet D. Thomas 2. 2. q. 88. art. 5. sed Deum colere, illique reuerentiam, & honorem exhibere, valdè vtile nobis est: ergo ex fine huius vtilitatis prouenientis homini ex cultu, etiam cessante fine firmandi propriam voluntatem in bono, poterit exerceri promissio.

97 *Respond. ad primũ*

Respondeo ad primum: vtilitatem non strictam, si quam Deus ex nostris obsequiis accipit, sufficienter haberi per propositum efficax obsequendi, vel aliquid in Dei obsequium efficiendi; promissio autem est à proposito voluntatis distincta, & prout ab illo distinguitur, non potest in talem vtilitatem, qualiscumque sit conducere, nisi voluntatem creatam in proposito firmando: vnde, hoc sublato, ad nihil promissio, vt à proposito differt, requiritur. Ad secundum dicatur, rationem cultus in promissione fundatam, naturam promissionis supponere: ac proinde necessario supponit, quod voluntatem circa bonum immobilitet, etsi hoc non præstet promissio, Deum per illam non colli, sicut quia iuramentum ex natura sua ordinatur ad veritatem dicentis, in animo audientium firmandam, vbi hoc fine careret, Deus iuramento non colleretur: vnde sicut iuramentum non potest, ex eo solo fine fieri, quod Deus

Ad secundam.

illo collatur, nisi confirmata veritas supponatur per illud: ita votum emitti non potest solum ex fine colendi Deum, nisi supponatur præstare voluntati firmitatem, ad quam ordinatur ex natura promissionis.

---

§. V.

Refertur, & refutatur secundus modus dicendi.

98 *Secunda solutio rationis dubitandi.*

SECVNDA solutio rationis dubitandi, & secundus modus conciliandi libertatem, & meritum Christi cum illius impeccabilitate in operibus præceptis, est, præceptum Christo impositum, solum fuisse de moriendo quoad substantiam, non autem quoad circunstantias; ac per consequens quoad istas mansisse liberum, & per mortis acceptationem quoad circunstantias meruisse, quin ex hoc colligatur, quod potuerit peccare, quia substantiam mortis præceptæ non potuit non acceptare, sed solum quoad circunstantias, quæ sub præcepto non erant. Hunc modum dicendi sequuntur Fonseca *lib. 6. Metaphysica cap. 2. q. 5. sect. 12.* Valentia *in hac quæst. punct. 2.* Vazquez *disp. 74. cap. 5.* Moncæus *disp. 9. cap. 10.* Aliique Recentiores, ex quibus aliqui circunstantiam finis, alij actus intensionem, alij circunstantiam temporis, alij omnes istas circunstantias excludunt a præcepto imposito Christo. His proxime accessit ex Nostris Illustrissimus Aranio *in præsenti art. 3. dub. 3.* qui ea solum ratione saluat libertatem Christi in acceptanda morte sibi præcepta, quia liberum fuit ei, isto, aut illo affectu in singulari acceptare, vel non acceptare mortem, vtpotè, quia affectus in singulari, determinatus non fuit per præceptum.

Fonseca. Valentia. Vazquez. Moncæus. Aranio.

99 *Contra. 1.*

Hic tamen dicendi modus displicet communiter nostris Thomistis: & reijcitur primo ex illo Ioannis c. 14. *sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* quibus verbis denotatur non solam substantiam operis, sed etiam modum ex circunstantiis desumptum, sub præcepto Patris fuisse. Secundo:

Secundo.

nam Christus mortuus fuit ex perfectissima obedientia; sed perfectior est obedientia, quæ opus quoad substantiam, & circũstantias præceptũ supponit, quam illa quę præsupponit præceptam substantiam operis: ergo mors fuit Christo præcepta, nedum quoad substantiam, verum etiam quoad omnes circunstantias. Minor est certa: nam obedientia innititur præcepto tanquam rationi formali obiectiuæ: sed præceptũ non solum substantiam operis, sed etiam omnes circunstantias præscribens, perfectius est in ratione præcepti: ergo obedientia ad præceptum substantiæ, & circunstantiarum, perfectior est actu obediendi præcepto solius substantiæ operis. Maior autem constat nam ea, quæ Christo concedimus, sunt constituenda in ipso cum omni perfectione possibili: ergo obedientia Christi in moriendo, fuit perfectissima obedientia.

100 *Si dicas.*

Si dicas, esse concedendam Christo prefectissimam obedientiam, conseruata libertate in moriendo; hæc autem seruari nequit, si mors supponatur præcepta quoad substantiam & omnes circunstantias; & ideo gradum istum perfectionis extensiuæ, obedientia Christi non attingit. In contrarium obstant ea, quibus §. 1. monstrauimus, præceptum habens pro materia actum liberum, non posse illius libertatem destruere: ergo etiam, si præscribat omnes mortis circunstantias, libertatem Christi in acceptanda morte non aufert; & consequenter ob inconueniens libertatis auferendæ, non est Christo deneganda illa maior obedientiæ perfectio.

Contra.

101 *Tertio.*

Tertio: nam sequitur, Christum non meruisse nostram redemptionem, nec sui nominis exaltationem, per actum obedientiæ formaliter; consequens est falsum, & contra illud Pauli ad Philippenses 2. *Factus obediens vsque ad mortẽ, propter quod Deus exaltauit illum, &c.* ergo, & illud ex quo sequitur. Probatur sequela, libertas namque est fundamentum ad meritũ: ergo ea ratione actus est meritorius, qua liber; sed non fuit liber Christus in obediendo formaliter, sed tantum in obediendo, vel in mortem acceptando, ex hoc vel illo motiuo, cum hac, aut illa intensione, vel cum aliis circunstantiis: ergo non meruit per obedienciam formaliter, sed solum per obedientiam ex hoc, vel illo motiuo, hac, vel illa circunstantia. Probatur minor, libertas enim consistit in indifferentia ad extrema contrariè, vel contradictoriè opposita: ergo libertas in obediendo formaliter, consistit in indifferentia ad obediendum, & non obediendum; sed Christus non fuit indifferens ad obediendum, & non obediendum præcepto, ad acceptandam, & non acceptanda mortem, sed ad obediendum, & acceptandam mortem ex hoc motiuo, & ad non obediendum, & acceptandam mortem ex illo, vel alijs circunstantijs: ergo non fuit liber in obediendo, & acceptanda morte formaliter; sed solum in obedientia, & mortis acceptatione, ex hoc, vel illo motiuo, hac, vel illa circunstantia.

102 *Respondebis ex Vazquez.*

Respondebis ex doctrina Vazquez *vbi proximè num. 29.* eo ipso quod motiuum actus varietur, substantialiter actum variari; ac per consequens libertas in acceptanda morte ex hoc, vel illo motiuo, totam substantiam actus acceptandi mortem liberam reddit, atque adeò meritoriam. Sed contra: nam licet tota actus substantia libera reddatur ex libertate motiui quasi cathegorematicè, & materialiter, non tamen redditur libera tota, & totaliter, hoc est, ex omni capite libera, nec reduplicatiue secundũ prædicatum cõmune acceptationis mortis vt sic ergo licet tota actus substantia materialiter meritoria reddatur, & cathegorematicè, non tamen reduplicatiuè, & totaliter; at ad saluanda verba Pauli cum proprietate, quam petunt, talem debemus in ipsius obedientia, & mortis acceptatione adstruere libertatem, vt verum sit affirmare, per obedientiam ex conceptu obedientiæ meruisse formaliter, & non solum materialiter: ergo asserendũ est, fuisse obedientiam Christi, nõ solum materialiter liberam, sed etiam sub conceptu obedientię reduplicatiuè, & formaliter. Minor patet: nam propositio causalis reduplicat formaliter prædicatũ, supra quod cadit causalitas, vt in hac: *quia aliquid est rationale, est risibile,* fit reduplicatio rationalitatis formaliter; sed iuxta Paulum, quia Christus obediens fuit vsque ad mortem meruit nominis exaltationem: ergo meruit per obedientiam ex ratione obedientiæ formaliter; & consequenter non solum specificatiuè, & materialiter, sed reduplicatiuè, & formaliter fuit libera obedientia Christi Domini.

Contra.

103 *Augetur difficultas.*

Et augetur difficultas: voluntas namque physicè necessitata ad amandum v.g. Deum, & solum libera ad illum ex hoc vel illo affectu diligendum, non diceretur propriè merens, quia diligens Deum, sed quia hoc affectu diligens; & similiter, quia Petrus est necessitatus physicè ad existendum in loco, & solum est indifferens ad existendum in hoc, vel in illo loco, non poterit propriè dici, quod liberè sit in loco, vel quod mereatur, quia in aliquo loco existens, sed quia existens in hoc, vel in illo loco: ergo si voluntas Christi fuit necessitata physicè ad obediendum præcepto, & ad mortem acceptandam, & solum libera fuit ad obediendum pręcepto, & mortem acceptandam ex hoc, vel illo motiuo, non poterit propriè dici meruisse, quia fuit obediens, vel quia mortem acceptauit, sed quia obediuit, vel quia mortem acceptauit ex hoc, aut illo motiuo, cum hac, vel illa intensione, in hoc, aut in illo loco, vel in aliis circunstantiis.

104 *Quarto reijcitur iste modus dicendi.*

Quarto reijcitur: nam sequitur ex hoc modo dicendi, actum exteriorem sustinendi mortem in Christo, non fuisse liberum, nisi tantum obiectiuè; consequens est falsum: ergo & modus iste dicendi. Falsitas consequentis ex se manifesta videtur: nam quod est tantum liberum obiectiuè, non est meritorium formaliter, etiam denominatiuè ab actu voluntatis interiori, vt constat in Deo, vt est nostræ charitatis obiectum, qui non potest dici per modum actus formaliter meritorius, quia solum obiectiuè ad actum charitatis comparatur; constat etiam in motu cordis terminante volũtatis affectum, qui formaliter meritorius non est, eo quod nõ est liber subiectiuè, sed tantum obiectiuè; at mors Christi prout in fieri, fuit formaliter meritoria, vt fatentur omnes Theologi, alias non alitèr meritoria extitisse, quam mors vt in facto esse, & pectoris appertio post mortem, quod est contra omnes Theologos: ergo consequens est falsum. Sequela autem probatur; quod est necessarium omnino non potest esse liberum, nisi tantum obiectiue, vt constat in motu cordis, & alijs actionibus naturalibus, quæ, quia sunt actiones necessariæ, non possunt esse liberæ formaliter per extrinsecam denominationem ab actu interiori voluntatis, sed solum obiectiuè, quatenus volũtas potest prædictas actiones velle; sed iuxta hanc sententiam, supposito præcepto Christo imposito moriendi, sustinentia exterior mortis fuit omnino necessaria ratione impeccabilitatis: ergo non fuit, nec potuit esse libera nisi tantum obiectiuè.

105 *Respondebis primo.*

Respondebis primo, libertatem, & meritum non conuenire actioni exteriori intrinsecè, sed tantum extrinsecè ab actu interiori voluntatis intrinsecè libero, & meritorio; vnde cum acceptatio mortis libera fuerit propter indifferentiam, ratione circunstantiarum; fit vt etiam actus exterior moriendi fuerit meritorius, & liber formaliter

denominatione sumpta à libera acceptione.

106 *Contra*

Sed contra, vt enim actus exterior ab actu interiori sibeat denominationem meritorij, & liberi formaliter, & non tantum obiectiuè, debet subijci imperio actus interioris, quoad esse, & non tantum quoad extrinsecam denominationem voliti, ex hoc, aut illo motiuo, tanta, vel tanta intensione; alias nullus actus necessarius exterior esset incapax denominationis liberi, & meritorij formaliter; sed exterior mortis passio, supposito præcepto, non manet subdita imperio actus interioris quoad esse, sed tantum quoad denominationem volitæ ex hoc, aut illo motiuo; cum iuxta modum istum dicendi, Christus, præcepto supposito, ita fuerit ad moriendum necessitatus, vt non potuerit, non mori; ergo ab actu interiori voluntatis non potest accipere denominationem liberæ, & meritoriæ formaliter, sed tantum modo obiectiuè.

107 *Respondebis 2.*

Respondebis secundo, non solum actum interiorem acceptandi mortem, fuisse Christo liberum quoad substantiam, sed etiam exteriorem mortis tollerantiam, eo quod Christo non fuit impositum præceptum sustinendi mortem tempore determinato, sed in hoc, vel illo tempore; ex vacatione autem temporis; ipsa exterior passio substantialiter variatur: ac proinde, cum exterior passio mortis fuerit libera quoad temporis circunstantiam, fuit etiam libera quoad substantiam, & ex consequenti meritoria formaliter. Sed

Contra. 1.

contra primo nam Auctores huiusmodi dicendi, inde probant, non fuisse præceptum Christo impositum de hoc, aut illo motiuo, de hac, vel illa intensione, nec de individuatione affectus, quia præcepta, vt communiter imponuntur alijs hominibus, nihil istorum determinatè præscribunt, sed arbitrio libero voluntatis relinquunt: at præcepta, prout regulariter imponuntur determinant temporis circunstantiam: nam si negatiua sunt, obligant semper, & pro semper, si verò sunt positiua, pro determinato tempore obligant, vt constat discurrendo per omnia præcepta legis naturalis, diuinæ, vel positiuæ: ergo vt consequenter loquantur, fateri tenentur, fuisse Christo præceptam circunstantiam temporis

Secundo.

moriendi. Secundo: nam Christum fuisse liberè mortuum, est de fide; & tamen incertum est, an pati mortem distulerit vsque ad tempus vltimum, in quo instabat præceptum moriendi; ergo cum obligatione præcepti quoad tempus determinatum, componi debet libertas.

108 *Tertio.*

Tertio: contra hanc solutionem instat tertium argumentum, quod superius obijciebamus; hæc enim propositio: *Quia Christus sustinuit mortem, meruit redemptionem hominum*, debet in sensu proprio saluari; at per libertatem Passionis, & mortis Christi quoad temporis circunstantias; non saluatur cum proprietate: ergo exterior passio Christi nedum quoad temporis circunstantiam, sed etiam absolutè fuit libera, & Christi voluntati subiecta. Maior constat ex illo Isaiæ 53. cap. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*, id est: *Si mortem pro hominibus sustinuerit, illos à peccato redimet*, quæ propositio; cum conditionalis sit, sub conditione meritoriè inferente consequens, in illa contentum, transit in causalem absolutam, purificata conditione: at conditio illa purificata fuit; siquidem Christus mortem pro peccato sustinuit: ergo hæc propositio vera est, & in sensu proprio admittenda: *Quia posuit pro peccato animam suam*, id est: *quia sustinuit mortem, homines à peccato redemit, & illorum redemptionem meruit.* Minor

Minor ostenditur 1.

autē ostenditur primo: ratione Christus sustinendo mortē meruit, quia liberè illā sustinuit; sed cum libertate solum quoad temporis circunstantia non est verum cum proprietate dicere, quod sustinuit mortē liberè: ergo nec est verum, cū proprietate dicere, Christum per mortem, vel quia mortuus est, meruisse. Secundo: homo condemnatus ad mortem ne-

109 *Secundo.*

cessario sustinendam, cuius electioni, & arbitrio, modus mortis est relictus, nempè, gladio, præcipitio, aut patibulo, esto posset dici cum proprietate de illo, liberè, & meritoriè sustinere mortem, quoad modum determinatum moriendi, non tamen posset cum proprietate dici absolutè mori liberè, & meritoriè: ergo si Christus fuit necessitatus physice ad moriendum absolutè, & solum fuit liber in moriendo hoc tempore, aut illo, etsi possit propriè dici, mortuum fuisse in hoc determinato tempore liberè, & meritoriè, & per temporis circunstantiam meruisse; non tamen potest cum proprietate enunciari, quia sustinuit mortem liberè, aut quia sustinuit mortem, absolute meruisse.

110 *Tertio.*

Tertio: si supposita electione ad gloriam aliquorum hominum vagè, Christus Dominus mereretur, vt isti præ alijs eligerentur, non posset cum proprietate dici, Christum meruisse hominum electionem ad gloriam, sed tantum quod meruisset electionem horum præ alijs: ergo si ex vi præcepti diuini supponitur mors Christi, vt necessario futura, & solum illius arbitrio relinquitur, mori hoc tempore, aut illo, poterit quidem cum proprietate saluari, quod meruit, moriendo in hoc tempore, præ alio, non autem quod moriendo, vel mortem sustinendo, vel per mortem absolute

Vltimo.

meruerit. Denique, & explicatur magis hoc ipsum nam in sententia probabili Theologorum asserente Antiquos PP. meruisse Incarnationem Christi solum quoad circunstantiã temporis, vel illius accelerationem, non potest cum proprietate dici, meruisse substantiam Incarnationis: quia hæc supponebatur futura independenter à meritis; sed substantia mortis Christi supponitur futura ex vi præcepti moriendi: ergo, quamuis Christus fuerit liber quoad circunstantiam temporis, & illius anticipationem, & per talem circunstantiã meruerit, non tamen potest cum proprietate dici, quod liberè mortuus fuerit, & quod sustinendo mortem quoad substantiam meruerit.

111 *Respondebis.*

Respondebis, negando consequentiam, eo quod in communi modo loquendi, illud dicimur quoad substantiam mereri, quod meremur quantum ad primum decretum, non quod iam prædefinitum meremur, quod hoc, vel illo, tempore executioni mandetur: contra verò, tunc in communi modo loquendi, dicimur per substantiam mortis mereri, quando per anticipationem temporis mortem liberè subimus, & huius dicendi modi loquendi fundamentum est: nam cum mors absolutè necessario sit futura, solum potest nostræ libertati subesse quoad anticipationem temporis; ac proinde tunc absolute dicitur libera, cum hæc anticipatio libera est; ea verò, quæ Deus decernit, possumus causare moraliter meritoriè, non solum quoad temporis circunstantiam, sed etiam quoad primum decretum; & id ò cum hoc supponitur, & solum temporis circunstantiam, vel acceleramus, cum meremur, dicitur absolutè, quod rei substantiam meremur.

112 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam sequitur ex hac solutione, id quod est necessarium omnino, posse absolute liberè dici, per hoc quod obiectiuè tantùm sit liberum; consequens est falsum: ergo & solutio. Patet sequela: mors liberè anticipata, ideo iuxta hanc solutionem absolutè dicitur libera, quia solum quoad anticipationem potest libertatem habere; sed id quod est necessarium omnibus modis, solum potest esse liberum obiectiuè ergo per hoc, quod sit liberum obiectiuè, dicetur liberum absolutè. Secundo: nam esto mors natura-

Secundo.

lis ineuitabilis sit, mors tamen ab extrinseco inferenda, non est nobis necessaria, nec fuit necessaria Christo, nisi solum ratione decreti Dei, quo statuit, vt Christus sic moreretur: ergo ex libertate quoad circunstantiam temporis in patiendo, non potest in communi modo, & proprio loquendo dici, Christum voluntariè mortem violentam sustinuisse. Tertio:

Tertio.

nam sequitur, posse cum proprietate dici, mihi esse liberum, esse in loco absolutè, & quia sum in loco mereri; consequens est absurdum; cum nemo hucusque hoc dixerit, nec fuerit isto modo loquutus: ergo & doctrina solutionis traditæ. Patet sequela: ideò iuxta hanc solutionem libertas in anticipanda morte sufficit, vt quis dicatur liberè absolutè mori, quia solum isto modo potest esse liberum mori, sed etiam esse in loco solum potest esse liberum quoad hunc, vel quoad illum locum, non autem quoad locum vagè: ergo per libertatem essendi in hoc, aut illo loco determinato, dicetur absolutè liberum esse in loco.

113 *Sententia Illustriss. Arauio impugnatur.*

Deinde impugno sententiam Illustrissimi Arauio quoad id, in quo recedit ab Auctoribus huius modi dicendi; non stat necessitas ex præcepto acceptationis mortis, quantum ad omnes suas circunstantias, sine necessitate ad indiuiduationem actus acceptandi mortem: ergo admissa prima necessitate, parum consequenter negat fuisse Christum necessitatum ad indiuiduationem actus, quo acceptauit mortem. Probo antecedens: indiuiduatio actus sumitur à collectione omnium circunstantiarum: ergo non stat necessitas omnium circunstantiarum sine necessitate ad indiuiduationem, & entitatem actus.

114 *Respond. Arauio.*

Respondet Illustrissimus Arauio, quod licet indiuiduatio actus connaturaliter extra causas nequeat consistui sine alijs circunstantijs, præceptum tamen potest circunstantias determinare, quin determinet indiuiduationem intrinsecam actus, vtpotè, quæ ab illis distinguitur: ac per consequens potest saluari libertas indiuiduationis actus, cū necessitate ex præcepto ad collectionē omnium circunstantiarum. Sed contra primo nam indiuiduatio actus taliter se-

Contra 1.

quitur ad collectionem omnium circunstantiarum, vt implicet alius numero distinctus sub prædicta collectione: ergo,

go, quamuis indiuiduatio actus sit a collectione circunstantiarum distincta, non stat necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum absque necessitate ad indiuiduationem actus. Secundo. etiam si perfectio specifica actus distinguatur ab obiecto, & motiuo, non stat necessitas ex præcepto ad obiectum, & motiuum cum libertate ad actum sumptum specificè, quo circa vt prædictus Mag. fatetur, acceptatio mortis quoad suam rationem specificam, libera Christo non fuit, quia fuit illi ex vi præcepti præscriptum obiectum, & motiuum moriendi, ex quibus specifica perfectio actus interioris sumitur; sed etiam indiuiduatio actus interioris voluntatis sumitur ex collectione suarum circunstantiarum: ergo, licet distinguatur ab illis, non stabit necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum cum libertate ad indiuiduationem actus.

Secundo.

Tertio principaliter reiicitur: libertas sola quoad indiuiduationem actus interioris, quo Christus acceptauit mortem, non est sufficiens fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas Christi in moriendo fuit meritoria, & laudabilis: ergo ineptè constituitur in sola indifferentia quoad indiuiduationem affectus interioris voluntatis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: sola libertas ad actus inæquales in perfectione morali, sufficit fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas tantum ad indiuiduationem non est libertas ad actus inæquales in morali bonitate: ergo hæc libertas non sufficit fundare laudabilitatem, & meritum. Minor constat: nam duo actus solo numero distincti, non possunt esse inæquales ex obiecto, nec etiam ex intensione; cum hæc inter circunstantias, quæ supponuntur necessariæ, contineatur. Maior autem probatur in hunc modum: si quis enim debeat centum, nihil laudis, aut premij mereri potest per hoc, quod hæc centum reddat præ alijs, inter quæ nullus reperitur excessus: ergo necessitatus ad amandum, v.g. Deum, ex sola libertate ad affectus omninò æquales in morali perfectione, nec præmium mereri potest, nec laudem.

115 Tertio, & principaliter.

Denique reijcitur: ex inde namque mouetur, vt neget præceptum Christo impositum quoad indiuiduationem voluntatis moriendi, quia præcepta nobis imposita, numquam determinant affectum in singulari; at hæc ratio nulla est: ergo non est prædictæ doctrinæ acquiescendum. Probo minorem ad hominem: nam præcepta nobis imposita non determinant omnes circunstantias actus, v.g. quod adimpleatur præceptum cum tanta, aut maiori intensione, ex hoc, vel illo motiuo; & tamen iuxta hunc Magistrum, præceptum Christo impositum moriendi omnes circunstantias præscripsit. ergo ex eo quod præcepta nobis imposita non determinent affectum in singulari, inconsequenter ad propriam doctrinam infert, idem concedendum esse de præcepto imposito Christo.

116 Vltimo.

Et ex his facile occurrit fundamentis contrariorum. Arguunt primo, ex D.Tho. *q. 29 de Veritate art. 6. ad 1.* illis verbis: *Dicendum, quod licet anima Christi esset determinata ad vnum secundum genus moris, scilicet, ad bonum, non tamen erat determinata ad vnum simpliciter; poterat enim hoc, vel illud facere, & non; & ideo libertas in eo remanebat, quæ requiritur ad merendum.* idem docet *in 3. dist. 18 q. 1. art. 1. ad q. & q. præcedenti art. 4. ad 3.* ergo sentit ideo Christum liberum arbitrium habuisse, & meritoriè fuisse operatum. quia licet esset determinatus ratione impeccabilitatis ad bonum morale in genere, non tamen determinatus erat ad speciem moralem actus, nec ad eius indiuiduationem; at si præceptum Christo impositum moriendi, determinasset omnes circunstantias mortis, & indiuiduationem affectus, voluntas Christi ex vi præcepti determinata mansisset ad speciem, & indiuiduationem actus: ergo libera non fuisset, iuxta Angelici Præceptoris doctrinam. Secundo arguunt à priori: nam præcepta affirmatiua, vt communiter imponuntur hominibus, non præscribunt omnes circunstantias actus, sed solam eius substantiam, vt constat in præcepto audiendi sacrum die festo, quod quidem solum obligat ad auditionem sacri, non autem ad hoc, quod audiatur ex hoc, vel illo motiuo, cum tanta, aut tanta intensione, in hac, vel in illa Ecclesia, & idem in alijs præceptis cernitur diuinis, & naturalibus: ergo absque vllo fundamento adstruitur præceptum in Christo omnes circunstantias actus vsque ad indiuiduationem determinans. Tùm, quia Christus per omnia debuit fratribus assimilari. Tùm etiam: nam si nobis vilissimis mancipijs, & ad summum filijs adoptiuis, Deus non præcipit ita strictè, cur illo modo præcipiet filio suo naturali.

117 Arg. 1. pro isto modo dicendi.

Secundo.

Tertio: nam sic comparatur præceptum moriendi, siuè diligendi Deum, siuè aliud quodcumque positiuum decalogi respectu Christi, sicut præceptum amandi Deum respectu Angeli in primo instanti creationis; eo quod vterque fuit impeccabilis, Christus quidem absolutè, Angelus verò solum pro illo primo instanti; sed Angelus ideo liber fuit in adimplendo præceptum; quia licet esset determinatus ad non peccandum; erat tamen indifferens indifferentia exercitij ad eliciendum istum actum amoris in singulari, & non eliciendum illum, eo quod in vi præcepti nullus actus in singulari fuit illi determinatus, & iste est modus congruentissimus saluandi libertatem Angeli in adimpletione præcepti cum eius impeccabilitate pro primo instanti: ergo pariter hic modus congruentissimus debet censeri ad saluandam libertatem Christi in adimplendis præceptis cum eius impeccabilitate.

118 Tertio.

Denique: nam per libertatem quoad temporis circunstantiam, cum necessitate moriendi absolutè, saluatur libertas in moriendo quoad substantiam; & aliàs, si hoc modo constituatur præceptum, componitur eius libertas cum illius impeccabilitate: ergo asserendum est, sic fuisse Christo impositum præceptum. Maior probatur: si quis certo sciret, se post annum mor turum, & oblata ante occasione, anticiparet tempus mortis per martyrium, iste esset verè martyr; & consequenter moriens liberè libertate quoad substantiam; cum hæc libertas requiratur ad martyrium; & tamen non esset liber ad moriendum absolutè; cum non posset post annum non mori, sed quoad temporis anticipationem: ergo libertas quoad temporis circunstantiam reddit liberam substantiam actus moriendi.

119 Vltimo.

Hæc tamen leuia sunt. Ad primum respondeo, mentem D.Thomæ esse, Christum ratione vnionis humanitatis ad Verbum esse determinatum determinatione antecedenti ad bonum morale in genere, eo quod fuit impeccabilis impotentia antecedenti; ad hoc autem, aut illud bonum in specie non esse determinatum determinatione antecedenti, quæ pugnat cum libertate, & hæc indeterminatio excludens necessitatem, & impotentiam antecedentem, etiam cum præcepto determinante omnes circunstantias actus componitur, vt ex infra dicendis constabit: ac proinde ex doctrina D.Thom. nihil contra resolutionem nostram colligitur. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam: nec in hoc debuit Christus nobis assimilari, vt illius obedientia esset strictior, atque perfectior, quam nostra; sicut nec oportuit, quod esset similis nobis in negatione præcepti moriendi. Nec ex eo quod nos simus filij tantum adoptiui, Christus autem Filius Dei naturalis, colligitur circunstantias, quæ nobis non præcipiuntur, Christo non fuisse præscriptas, sicut nec ex hoc infertur, mortem nobis non præceptam, non fuisse præceptam Christo.

120 Respōdet. ad primū.

Ad secundum.

Ad tertium, permissa maiori, nego minorem. Licet namque Angelo non fuerit præceptus actus amoris in singulari, non tamen ideò solum liberè adimpleuit præceptum amandi Deum in primo instanti, quia potuit non diligere hoc amore singulari; aliàs, vt superius arguebam, non meruisset Angelus in adimpletione præcepti, sed quia potuit non diligere absolutè negatiuè, etiam si potentiam non habuerit ad omissionem amoris sumptam priuatiuè, vt inferius explicabimus. Ad vltimum, nego maiorem: ad cuius probationem dicatur. martyrem non dici à moriendo, sed à sustinendo mortem violenter ab extrinseco illatam causa fidei; hæc autem mortis tollerantia libera est quoad substantiam, quamuis mors naturalis necessaria sit absolutè: vnde, concessa maiori, nego minorem.

121 Ad tertiū.

Ad vltimum.

---

§. VI.

Tertius, & quartus modus dicendi referuntur, & reijciuntur.

TERTIVS modus componendi libertatem Christi in adimplendo præcepto positiuo moriendi cum illius impeccabilitate, est, quia licet, præsupposito præcepto, non potuerit Christus non mori; hęc tamen moriendi necessitas non fuit antecedens, sed consequens libertatem Christi Domini, eo quod liberè postulauit à Patre, hoc præceptū sibi imponi; necessitas autem, quæ libertatem nostram cōsequitur, non impedit libertatem, sed sola illa, quæ omni-

122 Tertius modus dicendi.

Vincent. Cabrer.

nō libertatem nostram præcedit. Ita quidam, quos sine nomine refert Vincentius *loco vbi infra*, ferè idem sensit Cabrera *q. præcedenti art. 4. disp. 4. §. 3. n. 115. & sequentibus*, vbi docet, ideo Christum liberè pro nobis mortuum, quia præceptum moriendi fuit ei impositum dependētur ab ipsius libera acceptatione: vnde solum obligatur præcepto, quatenus libera voluntate acceptato: ac proinde necessitas moriendi ex vi præcepti orta in Christo, non fuit antecedens, quæ solum cum libertate incomponitur; sed consequens libertatem, quæ necessitas, in communi Theologorum sententia, libertatem nostram non destruit.

123 *Reijcitur 1.*

Sed modus iste dicendi displicet communiter Discipulis D. Thomæ, illumque reijciunt primò: nam negotium nostræ redemptionis obtentæ per mortem Christi præceptam, principalius reducit ad humanam Christi voluntatem, quam ad voluntatem diuinam, cum Christus voluntate humana postulauerit præceptum, ex quo ortum habuit, vt pro nobis moreretur. *Secundo.* Secundo: nam obedientia Christi debuit esse perfectissima, & eo perfectior est obedientia, quo præceptum minus ab inferioris voluntate dependet, & minus illi subijcitur: ergo præceptum moriendi non habuit ortum ad humana Christi voluntate, nec in sui obligatione fuit eius acceptationi subiectum.

124 *Tertio. Rom. 8.*

Tertio, ex illis verbis Pauli *Rom. 8.* vbi Dei charitatem erga homines commendat: *Qui etiam proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis illum tradidit*; at si præceptum moriendi fuisset liberè postulatum à Christo, aut illius liberæ voluntati quoad sui acceptationem subiectum, non esset tanta cum proprietate, quanta petunt verba, dictum, Deum Christo, vt homini, non pepercisse; cum potius dicendum foret, ipsum non pepercisse sibi, qui voluntariè petijt sibi præceptum imponi: ergo præceptum moriendi, nec præcessit libera postulatio, nec dependentiam habuit ab illius libera acceptatione. *Quarto.* Quarto: nam præceptum Christo impositum omninò independenter ab humana voluntate, illius libertatem in præcepti adimpletione, & in morte sustinenda non destruit, vt §. 1. ostendimus; at effugium ad postulationem liberam, ad nihil aliud fuit ab his Auctoribus excogitatum, quam ad saluandam libertatem in præcepti adimpletione: ergo ad nihil est necessarium; & consequenter est superfluum, & vt tale reijciendum.

125 *Vltimo.*

Denique reijcitur: necessitas namque, quæ ideò solum libertatem non aufert, quia nostram libertatem cōsequitur, non sufficit, quod sequatur ad libertatem vnius actus, vt saluet libertatem alterius, sed consequi debet ad eiusdem actus libertatem; at necessitas orta ex præcepto Christo imposito moriendi, etsi consequatur libertatem actus, quo Christus, vel postulauit à Patre, vel liberè acceptauit præceptum, non tamen sequitur libertatem voluntatis moriendi imperantis mortis passionem: ergo non saluat libertatem huius actus, quo Christus se obtulit morti, & mortis tollerantiam imperauit; & consequenter iuxta tunc modum dicendi Christus voluntate moriendi non meruit. Maior in principijs Auctorum Scienciæ Mediæ est certissima; & hac ratione probatur: nam necessitas consequens libertatem vnius actus, omninò antecedens est, cum alio actu comparata: ergo si solum quia consequens, cum libertate componitur; & quia antecedens, impedit libertatem; impediet libertatem actus, ad quem nullatenus sequitur.

126 *Confirmatur, & vrgetur primo.*

Quod amplius vrgetur primo; si namque asseratur, auxilium ab intrinseco efficax, & prædeterminans inducere necessitatem antecedentem euertentem libertatem, esto cōsequatur liberam postulationem, non patietur secum libertatem actus, ad quem ex se prædeterminat: quia ad illius libertatem non sequitur, etsi illius necessitas alterius actus libertatem sequeretur, nempè, liberæ postulationis: ergo si præceptum in voluntate impeccabili, inducit antecedentem necessitatem cum libertate repugnantē, quamuis consequatur liberam postulationem, repugnabit libertati actus adimplentis ipsum, cuius libertatem non sequitur. *Secundo.* Confirmatur, & vrgetur secundo: quia visio beatifica ex se inducit necessitatem antecedentem in ordine ad dilectionem Dei, esto liberè postuletur à nobis, & libertatem postulationis sequatur; non ideò non tollit libertatem à dilectione beatifica, eo quod ad illius libertatem non sequitur: ergo si præceptum Christo impositum, inducit necessitatem antecedentem respectu actionis præceptæ, quamuis liberè fuerit postulatum à Christo, aut liberè acceptatum à Christo, libertatem actionis præceptæ, ad quam non sequitur, auferet.

127 *Quartus modus dicendi.*

Quartus modus conciliandi libertatem Christi Domini in operibus præceptis, duos præcedentes supponit, nimirum, non fuisse per præceptum omnes circunstantias præscriptas, Christumq; liberè à Patre petiisse impositionem præcepti, atq; liberè acceptasse; & insuper addit præceptū fuisse impositū Christo dependenter ab illius libertate, non solū quoad primā impositionē, & obligationē præcepti, sed etiā quoad sui conseruationē, quatenus poterat petere dispensationem præcepti, etsi illam postularet, infallibiliter Deus dispensaret in præcepto. Per primum saluatur libertas quoad circumstantias actuū existētium sub præcepto, per secundū, illorum libertas in causa, & per tertium, scilicet, per potestatē petendi dispensationem, libertas illorū in se ipsis, & formalis. Ita Hurtado *disp. 62. sect. 6. & disp. 77. sect. 5.* & Card. Lugo *disp. 26. sect. 8.* quos alij Recentiores sequuntur.

Hurt. Lugo.

128 *Sed contra 1.*

Sed contra istum modum dicendi obstant, quæ contra præcedentem opposuimus, quæ magis explico, & confirmo primo: nam hi Auctores inde probant, non fuisse impositum Christo præceptum quoad motiua, & circunstantias, quia communis modus imponendi hominibus præcepta, circunstantias non præscribit; sed etiam communis modus imponēdi præcepta, est sine subiectione, & subordinatione ad subditi voluntatem, sed per illius subiectionem voluntati superioris: ergo non est asserendum fuisse impositum Christo præceptum cum dependentia ab ipsius voluntate in sui conseruatione. *Secundo.* Secundo: nam præceptum Christo liberum tantum quoad primam impositionem, ideò non saluat libertatem actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè à libera acceptatione, & postulatione libera, quia præceptum vt impositum, & obligans, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: sed etiam præceptum vt liberè cōseruatum, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: ergo per liberam præcepti conseruationem non saluatur libertas actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè ab actu voluntatis non petendi præcepti dispensationem. Probatur minor; ideò præceptum semel impositū, etsi dependenter à libera subditi voluntate, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili; quia oppositum actus præcepti, est peccatum tali voluntati repugnans; sed etiam oppositum actus præcepti, vt coniunctum cum præcepto conseruato, est peccatum eidem voluntati repugnans: ergo præceptum vt liberè conseruatum infallibiliter infert actum præceptum in voluntatem impeccabili.

129 *Dices.*

Dices: præceptum dependens à voluntate Christi solum quoad primam impositionem, ideo infallibiliter inferre actum præceptum, quia obligat obligatione infallibili, etiā inauferibili à Christo; præceptum autem depens à voluntate Christi, non solum quoad primam impositionem, sed etiam quoad sui conseruationem, non obligat Christum obligatione infallibili, & ab ipso inauferibili; nā pro instāti A. V. G. supponitur, quod non obligat; ac proinde pro hoc instanti potest coniungi cum illo, negatio actionis præceptæ, cum pro illo instanti peccaminosa non sit, pro instanti verò sequenti potest auferri obligatio, Cristo petente dispensationem præcepti, quo in casu non obligaret; ac per consequēs Christus in hoc instanti liberè acceptauit mortem, libertate actus quoad substantiā, quia taliter acceptauit, quod potuit numquam mortem acceptare absque vllo prorsus peccato.

130 *Contra.*

Sed contra: nam sequitur ex hac solutione, quod si Christus acceptationem mortis differret, vsque ad instans, pro quo præceptum moriendi vrgebat, non liberè moreretur, nec mereretur per acceptationem mortis; consequens est falsum; alias nobis non constaret Christum de facto per acceptationem mortis, & illius passionem meruisse; cum nobis certo non constet, anticipasse tempus instantis præcepti: ergo solutio tradita ruit. Probatur sequela; tunc casus, obligaret præceptum obligatione, etiam inauferibili à Christo: ergo præceptum vt liberè conseruatum, inferret infallibiliter adimpletionem præcepti, cum quo, in istorum Auctorum principijs, non componitur libertas: ergo in tali casu, nec liberè moreretur, nec mereretur per mortem.

131 *Respondet Lugo.*

Respondet Cardinalis Lugo vbi *supra n. 108.* tunc casus, fore obedientiam Christi liberam, in primis quoad circunstantiam intensionis, & motiui, & deinde quoad substantiā extrinseca denominatione sumpta à voluntate Christi præcedente, qua noluit petere præcepti cessationem, cum potuit; de facto tamen non expectasse id tempus ad obediendum, quia voluit eo modo obedire, quo illius obedientia esset libera, & meritoria formaliter, non solum quoad circunstantias, verum etiam quoad substantiam.

132 *Recentiores respondent.*

Secundo alij Recentiores respondent, etiam in quocumque instanti, quāuis vltimo obligationis Christi, fuisse Christo liberam volitionē mortis in se; & consequenter in se meritoriā, in quovis enim instanti tria proponūtur Christo, nēpè, mors præcepta, & ablatio illius per dispensationē, vel cōmu-

mutationem, quorum trium data fuit optio libera Christo, & illorum quodlibet libere eligere poterat, ipse tamen obediendi desiderio, petiuit impositionem præcepti, & ea fine moriendi ex obedientia ad præceptum elegit, vt necessarium medium nolitionem petendæ dispensationis, vel commutationis: vnde hæc nolitio non præcessit tempore, vel natura voluntatem moriendi, sed potius successit; & consequenter voluntas moriendi non fuit libera denominatiuè à nolitione petendi dispensationem, vel commutationem præcepti, sed formaliter in se; taliter enim mortem sibi præceptam acceptauit, quod potuit non acceptare, nimirum, petendo dispensationem, vel commutationem præcepti.

133 *Reijcitur 1. solutio.*

Sed neutra solutio satisfacit, & prima rejcitur primo: nam certum est, vt constat ex verbis superius adductis Pauli, Christum per obedientiam in moriendo meruisse, quę verba, *vt supra* arguebamus, explicari in rigore non possunt, nisi voluntas moriendi fuerit libera quoad substantiam formaliter; sed incertum est, an Christus mortem distulerit vsq; ad vltimum instans obligationis pręcepti: ergo libertas obedientię Christi in moriendo, non est prædictę anticipationi alliganda. Secundo: nam voluntas moriendi fuit Christo libera quoad substantiam formaliter in se ipsa, & non solum quoad circunstantiam temporis anticipati moriendi, vt prædictus Auctor fatetur: ergo taliter Christus voluit tunc mori, quod non solum potuit velle non mori pro tunc, sed & absolutè non mori, hoc est, nullo tempore mori; at supposita nolitione præcedenti petendi dispensationem, aut cõmutationem præcepti, non poterat in illo instanti, velle non mori absolutè; cum hac nolitione supposita, voluntas existens in illo instanti absolutè non moriendi, foret peccaminosa, vtpote contra præceptum obligans: ergo ea suppositione nolitionis petendi dispensationem, voluntas moriendi necessario interebatur; & consequenter non erat libera in se, sed tantum in nolitione dispensationis petendæ; cumque idem argumentum militet in quouis instanti, in nullo instanti saluatur libertas voluntatis moriendi quoad substantiam formaliter in se ipsa, sed tantum per extrinsecam denominationem à volitione petendi dispensationem, etsi saluetur libertas prædictæ voluntatis moriendi in se ipsa quoad temporis circunstantiam.

Secundo.

134 *Secunda rejcitur.*

Deinde secunda solutio rejcitur; vt enim voluntas moriendi, actus obedientiæ sit, debet pro priori naturæ, supponere præceptum moriendi, & acceptandi mortem præceptam cum obligatione stricta: aliàs obedientia propria non erit; cum hæc, præceptum strictum supponat, vt præfati Recentiores contra Lorcam fatentur; sed supposita obligatione præcepti, non potest non existere voluntas tali præcepto præscrita; cum carentia talis voluntatis, & voluntas illi opposita, peccaminosæ sint: ergo voluntas moriendi non manet libera in se, sed solum in nolitione auferendi obligationem, quod est esse liberam solum denominatione extrinseca.

135 *Dices.*

Dices, obligationem pro priori naturæ ad voluntatem moriendi suppositam, non esse determinate de voluntate moriendi, nisi supposito, quod dispensationem præcepti Christus liberè non petat, & cum ad dispensationem petendam Christus supponatur potens; fit consequens, quod pro primo, & pro quouis alio instanti, taliter mori voluerit, quod potuerit non velle, nimirum, petendo dispensationem. Sed contra primo: nam pro priori ad voluntatem moriendi, præsupponitur præceptum, & præsupponitur negatio petendi dispensationem: ergo supponitur obligans ad voluntatem moriendi, taliter, quod negatio istius voluntatis peccaminosa reddatur.

Contra 1.

Secundo: nam vel obligatio illa est disiunctiua, nempè, moriendi, vel petendi dispensationem præcepti, vel est determinata moriendi sub conditione nolitionis dispensationis; non primum; alias non minus obediret Christus petendo dispensationem, quam per voluntatem moriendi: ergo fuit obligatio moriendi sub prædicta conditione, quod, scilicet, Christus non petat dispensationem. Tum sic, sed obligatio conditionata non transit in absolutam, nisi prius purificetur conditio: ergo vt præceptum illud Christum absolutè obligaret, debuit præcedere semper nolitio petendi dispensationem, qua nolitione supposita, necessaria est voluntas moriendi in Christo; sed vt voluntas moriendi actus obedientiæ sit, necessario debet supponere absolutam obligationem; cum debeat præceptum vrgens supponere, præceptum autem obligans sub conditione non vrget, nisi ponatur conditio: ergo, vt voluntas moriendi sit actus obedientiæ propriæ, debet semper præsupponere non petitam præcepti dispensationem.

Secundo.

136 *Tertio principaliter rejcitur prædictus modus dicendi.*

Tertio principaliter reijcitur modus præfactus dicendi: Christus enim non poterat efficaciter, velle præcepti dispensationem, sed solum voluntate inefficaci, quæ solet dici velleitas, ad modum, quo volebat non mori, cum dixit: *Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste*; sed solum voluntati efficaci annexa est dispensatio, vel commutatio præcepti: ergo, hoc præcepto supposito, non potuit Christus se eximere ab illius obligatione; & consequenter conseruatio, aut continuatio præcepti, Christo libera non fuit. Consequentia euidens est, & non minus euidens minor; nam de facto Christus habuit inefficacem voluntatem non moriendi; & consequenter excutiendi obligationem ad mortem; & tamen non fuit ablata obligatio: ergo ablatio obligationis præcepti dispensatione, aut commutatione illius, non fuit annexa à Deo, voluntati Christi inefficaci petendi dispensationem. Maior autem probatur: velle efficaciter oppositum voluntatis efficacis diuinæ alicui euidenter notæ, est actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius, vt præfati Recentiores fatentur, & docent communiter Theologi 1.2. *quæstione* 19. *art.* 9. *&* 10. quo circa consequenter fatentur, id repugnare beatis; sed Christus euidenter in Verbo videbat voluntatem efficacem Dei, vt non peteret dispensationem præcepti: ergo non poterat velle efficaciter; & consequenter nec petere præcepti dispensationem. Patet consequentia: nam repugnabat Christo actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius; cum actus his affectus conditionibus non possit, non esse peccatum, quod Christo ab intrinseco repugnat.

137 *Dices.*

Dices, impotentiam istam voluntatis efficacis petendi dispensationem, esse tantum consequentem, quæ non tollit libertatem in non petendo efficaciter dispensationem præcepti; ac proinde Christus in non petendo efficaciter, fuit liber: ex quo vlterius fit, fuisse liberam præcepti continuationem. Sed contra: impotentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, ideo in sententia horũ Auctorum est impotentia antecedens, quia per præceptum impositũ, & manifestatum Christo, redditur peccaminosũ, oppositũ actionis pręceptę, & in Christo est impotentia antecedens ad peccatũ; sed etiam ex voluntate efficaci Dei negationis petendi dispensationem vt Christo in Verbo manifestatæ, redditur peccaminosa voluntas efficax petendi dispensationem: ergo impotentia ad efficaciter dispẽsationẽ tollendã orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata, est impotentia antecedens, vel impotentia orta à præcepto, ad oppositum actionis pręceptæ, non est antecedens, sed consequens.

Contra.

138 *Respondebis.*

Respondebis: minorem argumenti esse veram de voluntate efficaci petendi dispensationem præcepti, vt coniuncta cum voluntate efficaci Dei de non petenda à Christo dispensatione; sic enim sumpta, certum est, quod foret actus imprudens, Christoque ab intrinseco repugnat, si verò non compositiuè cum prædicta voluntate sumatur, sed in sensu diuiso, peccaminosa non est; ac proinde sic accepta, non repugnat voluntati Christi, quod sufficit, vt saluetur libertas in non petendo efficaciter præcepti dispensationem.

Contra.

Sed contra: nam oppositum actionis præceptæ peccaminosum non est, nisi vt coniunctum, & compositum cum præcepto concipiatur; diuisiuè namque à præcepto peccatum esse non potest; cum supponamus esse malum, quia prohibitum, non è contra, quia malum ideò prohibitum, contingit in præceptis naturalibus, & tamen vt præfati Auctores fatentur, ex præcepto Christo manifestato, redditur oppositum rei præceptæ impossibile impotentia antecedenti: ergo pariter, quamuis voluntas efficax petendi dispensationem, solum sit peccaminosa, & imprudens, vt composita cum voluntate efficaci diuina de dispensatione efficaciter non postulanda, impotentia orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata ad petendam efficaciter præcepti dispensationem, erit impotentia antecedens, vel impotentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, non est antecedens, sed consequens.

139 *Respondebis.*

Respondebis huic replicæ dupliciter, primo: impotentiam ortam ex præcepto non ideo esse antecedentem, quia tollat potentiam ad oppositum actionis præceptæ in sensu composito cum præcepto, sed quia tollit potentiam ad illud, etiam in sensu diuiso; impotentia autem ad efficacem voluntatem petendi dispensationem, orta ex opposita voluntate efficaci diuina manifestata Christo, solum est ad prædictam petitionem sumptam in sensu composito, non verò in sensu diuiso; & ideò non est im-

potentia antecedens auferens libertatem petendi efficaciter dispensationem.

Ratio discriminis. Et rationem discriminis reddes: nam ad potentiam ad actum, vel negationem actus in sensu diuiso, requiritur, quod necessitans ad actum, vel ad eius negationem sit a nobis euitabile; est autem hæc differentia inter voluntatem efficacem diuinam, atque præceptum, quod illa est a nobis euitabilis; supponit enim præscientiam conditionatam actionis, vel negationis, quam efficaciter vult; ac proinde, si Deus non præuidisset Christum, v.g. in statu conditionato non petentem præcepti dispensationem, non posset efficaciter velle, quod dispensationem non peteret, & quia Christus in statu conditionato poterat petere, poterat etiam efficacem voluntatem diuinam de non petenda præcepti dispensatione vitare; cæterum præceptum non supponit sui obedientiam in statu conditionato, nec ab illius præuisione conditionata dependet: vnde si constituatur independens à voluntate absoluta, est omnino ineuitabile; & consequenter reddit impotens subiectum impotentia antecedenti ad oppositum actionis præceptæ, nedum in sensu composito, sed etiam in sensu diuiso.

140 *Contra 1.* Sed contra primo: nam si voluntas efficax petendi dispensationem peccaminosa esset in sensu, non solum composito, sed diuiso, ad illam in vtroque sensu esset Christus impotens antecedenter: ergo si est potens potentia antecedenti ad prædictam voluntatem sumptam in sensu diuiso, ideo est, quia talis voluntas in sensu diuiso peccaminosa non est; at etiam negatio actionis præceptæ diuisine sumpta à præcepto, peccaminosa non est: ergo ad illam prout sic sumptam, non est impotentia antecedens in Christo, vel si non obstante; quod sic sumpta peccaminosa non sit est Christus impotens antecedente ad illam; pariter, non obstante, quod voluntas efficax petendi dispensationem diuisiuè ab opposita efficaci voluntate diuina peccaminosa non sit, erit Christus impotens antecedenter ad illam, etiam in sensu diuiso.

141 *Secundo.* Secundo: nam quidquid sit, an voluntas efficax Dei nostras prædefiniens actiones, illarum præuisionem supponat in statu conditionato, quod alibi iure reiicimus, & modo disputandum non est, supposita tamen efficaci voluntate Dei, vt Christus, non peteret præcepti dispensationem, & manifestatione istius voluntatis in Verbo, non poterat Christus ab istius voluntatis cognitione diuerti, vel ab illa cessare; at cum prædicta cognitione non poterat, stare in Christo iudicium ipsi proponens, vt conuenientem dispensationem præcepti, vt obiectum voluntatis efficacis, quod iudicium necessarium erat, vt posset potentia antecedenti petere efficaciter illam: ergo ex vi voluntatis efficacis diuinæ de non petenda præcepti dispensatione, vt Christo manifestatæ, tollitur ab illo aliquod requisitum ad posse petere efficaciter dispensationem præcepti; & consequenter redditur impotens impotentia antecedenti, iuxta aduersariorum principia, ad petendam efficaciter prædictam dispensationem.

Tertio. Tertio reiicitur: nam prædefinitio efficax redditur euitabilis à nobis in aduersariorum sententia, per hoc, quod Deus non prædefiniat actiones nostras, nisi præsupponendo illarum præuisionem in statu conditionato: ergo pariter, præceptum moriendi, si non imponatur a Deo, nisi præsupposita præuisione voluntatis moriendi in statu conditionato, erit euitabile a Christo; & consequenter impotentia ea illo orta, non erit antecedens, sed consequens.

142 *Dices.* Dices, id, quod exigitur ab intrinseco ab actu, necessario ab illo importari, siuè in statu absoluto, siuè in statu conditionato; & consequenter si in statu absoluto libertatem actus destruit, etiam illam destruit in statu conditionato; ex quo fit, quod nequeat cum illo libertas actus in statu absoluto componi per eiusdem actus libertatem in statu conditionato suppositam; est autem hæc differentia inter prædefinitionem efficacem, & præceptum, quod illa non exigitur ab actu nostro libero ab intrinseco, sed tantum est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ: vnde potest non importari ab actu in statu conditionato; ac per consequens per præsuppositionem actus liberi in statu conditionato, potest libertas actus in statu absoluto, cum prædefinitione efficaci componi. Cæterum præceptum essentia iter petitur a voluntate moriendi, prout est actus obedientiæ; non enim valet obedientia intelligi, nisi in ordine ad præceptum: vnde obedientia, vt absolutè futura, præsupponit necessario præceptum, vt futurum absolutè, & obedientia conditionatum futura, præcepti futuritionem conditionatam supponit, ex quo fit, vel quod in statu conditionato, actus libertatem euertat vel quod illam in statu absoluto non tollat: ac per consequens, quod per obedientiæ præuisionem suppositam in statu conditionato, non possit libertas obedientiæ in statu absoluto conciliari cum præcepto.

143 *Contra 1.* Sed contra primo: in statu conditionato, non solum ingredi debent, quæ ab actu postulantur ab intrinseco, sed etiam, quæ ex parte prouidentiæ diuinæ petuntur, vel a Deo, vt prouidente: ergo si prædefinitio efficax est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ ad actiones nostras liberas, debet ingredi statum, non solum absolutum, sed etiam conditionatum; & tamen, hoc non obstante, per suppositionem præscientiæ conditionatæ nostri liberi consensus componitur libertas illius cum prædefinitione in statu absoluto: ergo pariter, quamuis præceptum necessario ingredi debeat propter exigentiam actus, in illius statu conditionato, poterit nihilominus libertas obedientiæ in statu absoluto cum præcepto conciliari per suppositionem præscientiæ actus obediendi in statu conditionato.

144 *Secundo.* Secundo: nam si semel supposito præscientiæ conditionatæ, sufficit tollere necessitatem antecedentem, sufficiet, quod præceptum moriendi supponat præscientiam voluntatis moriendi, etsi non ex motiuo obedientiæ, vt ad volendum mori ex prædicto motiuo necessitatem antecedentem non inferat; atqui voluntas absoluta moriendi non dependet a præcepto in statu conditionato: ergo poterit cum præcepto voluntatem illam supponente, in statu conditionato libertas obedientiæ in statu absoluto componi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur; voluntas non petendi efficaciter dispensationem præcepti, supposita efficaci voluntate Dei de tali dispensatione non petenda, est obedientia in statu absoluto, sicuti & voluntas opposita foret inobedientia, vtpote peccaminosa, & consequenter alicui præcepto contraria; & tamen voluntas efficax Dei, non supponit voluntatem non petendi dispensationem, quæ obedientia sit in statu conditionato; alias in eodem statu deberet includi prædefinitio, ex conformitate ad quam constituitur in ratione obedientiæ, sed solùm in eo statu præsupponit voluntatem non petendi dispensationem absolutè; & tamen ex hoc redditur prædefinitio euitabilis, & tollitur impotentia antecedens in ordine ad voluntatē non petendi dispensationem, quatenus est obedientia: ergo pariter, quod præceptum moriendi supponat in voluntate Christi voluntatem absolutè moriendi in statu conditionato, sufficit, vt non inducat necessitatem antecedentem in ordine ad voluntatem moriendi, quatenus in statu absoluto rationem obedientiæ sortitur.

145 *Tertio argum. contra istum modi dicendi.* Denique arguitur contra istum modum dicendi; licet namque non haberet Christus præceptum de non petenda efficaciter dispensatione præcepti, habebat tamen de illa non petenda consilium; sed Christus non solum erat impotens ad transgredienda præcepta, sed etiam illis repugnabat, non obsequi consilijs diuinis: ergo non poterat petere dispensationem præcepti; & consequenter præceptum in sui conseruatione non dependebat ab illo.

146 *Prima solutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus contrariæ sententiæ. Prima solutio, concessa maiori, negat minorem; Christus enim, nec physicè, nec moraliter erat impotens ad non acquiescendum consilijs, nec ad recedendum à maiori beneplacito Dei; cum nulla in illo sit forma huiuscemodi impotentiam inducens, non enim hypostasis Verbi, quæ quia est sanctitas moralis, ideò cum omni peccato pugnat, non tamen est moralis animæ Christo perfectio; ac per consequens non pugnat cum morali imperfectione, quæ sola reperitur in recessu à consilijs, & a maiori beneplacito Dei, nec visio, aut amor beatificus, hæc namque, etsi cum peccato repugnent, non est vnde repugnent cum morali imperfectione, quæ peccaminosa non est. Pro qua referuntur *Valent.* Valentia q.19. *punct.*2. vbi docet, potuisse Christum acceptare mortem per actum minus intensum. *Vazquez.* Vazquez *disput.*74.*num* 36. vbi ait, posse Christum, & alios beatos omisso actu intenso, remissum elicere; & *Salas.* Salas t. 2. *tom.*2. *tract* 3. *disp* 7 *sect.*8. vbi docet, liberos esse beatos in operibus supererogationis, idem dicturus de Christo. *Lorca.* Potest etiam referri pro eadem sententia Lorca vbi *supra*, quatenus negat præceptum, vt libertas Christi subsistat in acceptatione mortis; cumque negare nequeat, saltem de morte subeunda consilium, videtur consequenter dicturus, non fuisse impotentem Christum ad transgrediendum consilia.

147 *Secunda solutio.* Secunda solutio, concessa etiam maiori, distinguit minorem; illamque concedit, loquendo de impotentia mora-

li,

ls,negat autem phsiycam impotentiam ad recessum à consi. ls 1,& a maiori beneplacito Dei,& impotentia moralis cum libertate componitur Ita Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 10. num. 134* Tertia concedit etiam maiorem , distinguit minorem ; illamque concedit in sensu composito consilij ; negat autem in sensu diuisi,sic enim potuit Christus in oppositum actionis à Deo præconsiliatæ, quatenus potuit petere consilij dispensationem , sicut fuit liber in adimplendis præceptis , quia illa liberè acceptauit , potuitque petere a Deo illorum dispensationem. Hanc sequitur Puente . Hurtado *disp. 62. sect. 6. sub sect. 1. num. 121.* Quarto alii respondent, consilium , seu maius beneplacitum Dei , non fuisse de non petenda efficaciter dispensatione præcepti absolutè,sed de non petenda liberè, cum quo modo beneplaciti, & consilii non stat necessitas ad non petendam dispensationem,nec impotentia ad petendam; cum ablata libertate in non petenda dispensatione , iam non exerceret Christus consilium,aut maius beneplacitum Dei. Ita colligitur ex doctrina Amici *in præsenti disp 25 sect. 4 nu 122. & seqq.* vbi vt saluet in beatis , & in Christo libertatem in operibus non præceptis,cum impotentia recedendi a maiori beneplacito Dei, docet, hæc inde componi,quia maius Dei beneplacitum in beatis , & in Christo non est de opere perfectiori absolutè, sed de opere magis libero;eo quod ex maiori libertate sumitur incrementum obsequij .

Lugo. Tertia solutio. Puente. Hurt. Quarta solutio. Amicus.

148 *Vltima solutio.*

Vltima solutio negat argumenti maiorem, & vniuersaliter consilium datum Christo de aliquo in particulari , sed tantum fuisse illi pro consilio datum, vt quod cumque mallet eligeret,& ideo in quacumque electione , & liberrimè operabatur,& aliunde perfectissimè , quia conformiter ad maius beneplacitum Dei,& ad consilium diuinum . Ita Recentiores quidam,ducti potissimè,quia non aliter potest saluari libertas operationum Christi ,& cum summa perfectione morali componi. Ac deinde ex illis verbis Matth 26 *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te omnia mihi tradita sunt à Patre meo;* ac si dicat,omnium actionum, & consiliorum meorum determinatio fuit meæ libertati concessa. His addunt nonnulla alia testimonia ad sensum intentum voluntariè interpretata .

Matth 26.

149 *Prima solutio reijcitur 1.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto, satisfacit: non prima: tùm,quia recessus a consilijs , esto peccatum non sit,est tamen imperfectio moralis , & culmen moralis perfectionis in sequela consiliorum , & conformitate cum maiori Dei beneplacito est positum ; sed Christus incapax est moralis imperfectionis, eique repugnat, non attingere culmen perfectionis moralis , & oppositum asserere satis absurdum apparet: ergo fuit impotens ad recessum a consilijs , atque a conformitate cum maiori beneplacito Dei. Secundo: nam si non repugnaret Christum a consilijs recedere, maximè,quia peccatum non est;at hæc ratio est nulla: ergo & prædicta solutio . Probatur minor; tùm,quia licet non sit peccatum , est tamen aliqua indecentia moralis ; sed Christo repugnabat indecenter operari : ergo repugnat illi , quod à consilijs recederet , esto peccatum non sit . Tùm etiam nam si Christo imponeretur lex aliqua purè pœnalis, repugnaret illi a tali lege recedere; alias posset aliquid reprehensione dignum operari,quod pias aures offendit; & tamen ab ista lege recedere,moralis culpa non est ergo quamuis recessus a consilijs, & a maiori beneplacito Dei , culpa moralis non sit, nihilominus Christo repugnat . Tertio : vt enim argumentabamur *supra* . si Christus alicuius Religionis regulam fuisset professus,repugnaret illi transgredi,non solum præcepta regulæ obligantia ad culpam mortalem , aut venialem,sed etiam simplicia statuta ad culpam non obligantia;& tamen transgressio istorum,moralis culpa non est,sed tantum imperfectio, & indecentia moralis: ergo,esto in recessu a consilijs peccatum non intercedat, nihilominus Christo repugnat .

Secundo.

150 *Tertio.*

Tertio principaliter arguitur ; Christo namque debet concedi maxima gratitudo moralis proueniens ea gratia vnionis; sed maior est gratitudo , non solum excludens culpam mortalem, aut venialem , sed etiam aliqualem offendiculum,aliqualem ingratitudinem, quæ elucent in recessu a consiliis , & conformitate cum maiori beneplacito Dei , quam quæ solum culpam venialem, & mortalem excludit : ergo est concedenda Christo ; & consequenter dicendum , fuisse incapacem a consilijs recedendi . Confirmatur primo; quia gratitudo repugnans cum peccato veniali , est maior , quam , quæ repugnat soli mortali peccato , illa conceditur Christo ; sed gratitudo repugnans cum morali imperfectione , maior est, quam, quæ solum repugnaret cum fœditate peccati mortalis,& venialis: ergo illa est Christo attribuenda . Confirmatur secundo: esto dignitas reprehensionis, moralis culpa non sit, repugnat cum sanctitate, & gratitudine Christi: ergo pariter,licet a consiliis recedere , non sit culpa mortalis, aut venialis , repugnabit nihilominus suprema sanctitas Christi cum recessu a consiliis .

Confirmatur 1. Secundo.

151 *Quarto reijcitur tradita solutio.*

Denique tradita solutio reijcitur;est enim possibilis amor Dei super omnia, non solum grauiter,vel leuiter offendentia,sed etiam imperfecta moraliter. Tum,quia istius amoris repugnantia non dabitur. Tum etiam;quia non repugnat efficax formale propositum , quæ sunt Deo gratiora , exequendi ,nec votum sic operandi : imo de aliquibus eximiæ sanctitatis legitur,ita vouisse; & consequenter nec repugnare potest amor Dei virtualiter includens tale propositum : ac proinde super omnia moraliter imperfecta ;ergo Christo est concedendus , cui attribuenda est omnis perfectio possibilis in determinato gradu consistens ; sed cum tali amore non compatitur recessus a consiliis diuinis , & a maiori beneplacito Dei , sicut nec compatitur cum amore Dei super omnia peccata læthalia , aliquod peccatum mortale , nec peccatum veniale cum amore Dei super omnia peccata venialia , & leuiter offendentia : ergo repugnat Christo recedere a consiliis diuinis , & à maiori beneplacito Dei.

152 *Secunda solutio reijcitur. Confirmatur 1.*

Ex his impugnata secunda solutio relinquitur ; hæ enim , vel non probant impotentiam moralem in humanitate Christi ad recessum à consilijs , & a minori beneplacito Dei, vel potentiam physicam excludunt ; sed Auctore Lugo,conuincunt aliqua ex illis impotentiam moralem ergo & physicam impotentiam . Quod amplius explico , & confirmo in hunc modum; etenim impotentia moralis recedendi a culmine perfectionis posito in sequela consiliorum , & conformitate cum maiori beneplacito Dei , vel præstatur à sanctitate vnionis formaliter , vel ab amore Dei super omnia imperfecta; quodcumque horum asseratur , vtraque potentia excluditur ergo inconsequenter adstruitur moralis & negatur physica impotentia ad recessum a consiliis. Probo minorem : quia vel gratia vnionis formaliter,vel amor Dei super omnia , etiam leuiter offendentia , excludit ab anima Christi potentiam venialiter peccandi , inducit impotentiam , non solum moralem , sed etiam physicam ad peccandum venialiter: ergo, si aliquod ex his tollit potentiam à Christo ad imperfectionem moralem, quæ inuenitur in recedendo à consiliis , vtramque potentiam excludit . Confirmatur secundo : quia amor Dei super omnia ipsum leuiter offendentia,non solum moraliter , sed etiam physicè incompatitur cum peccato veniali excludit potentiam physicam venialiter peccandi ; sed amor Dei super omnia moraliter imperfecta physicè est incompatibilis cum morali imperfectione : ergo tollit , nedum moralem, verum etiam physicam potentiam ad imperfectionem moralem .

Secundo.

153 *Tertia solutio reijcitur vlt.*

Deinde tertia solutio reijcitur ; sciebat enim Christus, quid horum magis diuinæ voluntati placeret; nimirum petere,aut non petere dispensationem consilii ; sed ad illud , quod magis placebat Deo,erat physicè necessitatus ergo vel non poterat petere dispensationem, si non petere magis diuinæ voluntati placebat, vel necessitatus erat ad petendam dispensationem,si dispensationis petitio erat diuinæ voluntati gratiosior. Si dicas,nihil horum determinatè fuisse magis placitum Deo , sed vtrumque æquè gratum diuinæ voluntati extitisse,& sic fuisse Christo manifestatum. vnde omninò liber erat ad petendam ; & non petendam consilii dispensationem In contrarium obstat nam iuxta D. Thom. *1 p. q. 19 art. 12* consilium est voluntas signi in Deo,quia indicat voluntatem,vt accipiens consilium, rem consiliatam efficiat: ergo non stat Deum aliquid consiliari , & non magis inclinari , & complacere in executione actionis à se consiliatæ,quam in omissione illius. Secundo: quia namque præceptum necessaria inductione ordinat alium ad aliquid efficiendum,non stat Deum præcipere aliquid absque maiori complacentia in illius executione,quam in eius omissione ; sed consilium ordinat accipientem consilium,non necessaria , sed persuasoria inductione ad aliquid efficiendum : ergo implicat consilium cum æquali complacentia in actione consiliata,& illius omissione .

Si dicas. Contra 1. Secundo.

154 *Quarta solutio reijcitur 1.*

Nec magis quarta solutio satisfacit ; & reijcitur primo ; nam ex illa sequitur,omnes Christi actiones fuisse æquè gratas Deo;consequens est falsum: ergo & prædicta solutio Falsitas consequentis ex eo manifesta videtur ; actus enim charitatis,etsi ex parte dignitatis personalis non sit gratior voluntati diuinæ , quam actus misericordiæ elicitus a voluntate Christi , facta tamen comparatione inter vtriusque actus bonitatem specificam ex obiecto deriuatam , magis p'a-

ueniens est: ergo necessario asserendum, nulli consilio de actibus in particulari fuisse subiectam, sed illi pro consilio datum, vt eligeret, quod malet, sub Dei contestatione, id sibi gratius futurum.

162 *Respondetur ad 1.*

Hæc tamen leuia sunt pro stabilienda tam singulari doctrina, & potius concionatorem agentis, quam Theologum fundatum, & solidum. Ad primum omissis interpretationibus, è proprio cerebro inuentis. Respondeo ex nullo ex testimonijs adductis, aliquid illis fauens deduci. Non exprimo: nam verba illa accipiunt de Christo ratione diuinitatis, Chrysostomus, Hieronymus, Hylarius, & Augustinus, in Cathena D. Thom. & ipse Angelicus Doctor in Matthæum cap 11. vnde Verbum illud *tradita* explicat per originem, & generationem a Patre. Et in eodem sensu secundum testimonium interpretatus est. D. Thom super Matth. cap. 28. ex Hieronymo, illis verbis: *Potentia Dei nihil aliud est, quam omnipotentia, & hæc data non est Christo, quia non conuenit Christo secundum humanitatem Vel si Christo data dicitur, non est, vt consequens gratiam vnionis, sed per ipsam gratiam vnionis; licet autem duplicentur, quæ gratiam vnionis sequuntur; non autem duplicantur, quæ insunt Christo gratia vnionis*: vnde dico, subiungit Angelicus Doctor; *quod potentia est data, non quia alia potentia sit data, sed data est, secundum quod est vnita Verbo, vt filio Dei per naturam, sed Christo per gratiam vnionis.*

D. Tho.

163

Quod intelligendum est, quatenus ea, quæ ab æterno prędicabantur de Verbo Dei, vt subsistente in diuina natura, temporaliter prædicari cœperunt de ipso, quatenus per gratiam vnionis factam humanitati, in eadem subsistente, temporaliter prædicari cœperunt. Vel denique si de Christo ratione humanitatis accipiatur, vt etiam D. Thomas loco relato interpretatur, intelligendum est de potestate, vt significat quendam præsidentiæ honorem Christo, vt homini super creaturas concessum. Tertium etiam testimonium interpretatus est D. Thom. super Ioannem *cap* 13. *lect.* 2. de Christo ratione diuinitatis. Dato tamen, quod testimonia allegata de Christo, vt homine, intelligantur ratione potestatis iudiciariæ, & quia Christo vt hominis omnis creatura est subiecta, neganda est minor argumenti facti; ex eo namque, quod Christus de nulla re in singulari à Deo accepisset consilium, sed tantum de eligendo, quod maluisset, magnum sequitur absurdum, nempè voluntatem Christi fuisse sibi supremam suæ perfectionis regulam, Deoque vt consulenti, nomine tantum, non re ipsa subiectam, quod asserendum non est.

D. Thom.

164 *Ad secundum ex Anselmo respondetur.*

Ad secundum ex Anselmo respondeo, solum excludere à Christo debitum operandi ex coactione, aut timore pœnæ ortum; non autem debitum obligationis ex præcepto, aut ex consilio, eo quod debitum non coactè, sed spontaneè Christus impleret. Ad tertium, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: quia, vt rectè concluderetur, deberet Christo vt homini competere dominium propriarum actionum, non solum diuino dominio simile, sed cum illo identificatum, & dominio Dei non subiectum: nam Deum eligere quidquid velit, absque imperfectione morali competit ipsi, quia regulam superiorem, a qua possit discordare, non habet, quod Christo, vt homini, communicari non potest; ac per consequens, nec potest illi concedi, quod superioritatem illam consequatur.

Ad vltimum.

Ad vltimum, nego maiorem: plena enim libertas, quæ potest inferiori competere, optimè in Christo saluatur absque effugio subordinationis ad Deum, vt consulentem, imo & præcipientem omnia. Et quidem testimonia Scripturæ vniuersalissima sunt; & tamen ab ea vniuersalitate, licuit Recentioribus excipere Passionem, & mortem Christi, quæ quia fuit Christo præcepta, non fuit omnino illius arbitrio commissa: cur ergo cætera vsque ad omnis consilij determinationem includunt? nisi quia etiam in Christi libertate statuenda, se arbitros volunt efficere: maneat ergo, Christum subiectum fuisse Dei præceptis, & consilijs & oppositum absque fundamento fundari.

§. VII.

Fundamenta contrariorum diluuntur.

165 *Primum argumentum.*

AVctores, quos retulimus pro tertio, & quarto modo dicendi, vt probent Christum liberè postulasse præceptum, & ab eius libera voluntate in sui conseruatione dependentiam habuisse: arguunt in hunc modum primo: nam Christus libere elegit vitam passibilem, & mortalem: ergo & liberè ele it præceptum sibi impositum moriendi. Consequentia videtur bona. si namque vita mortis præ vita gloriosa, & impassibili, fuit Christi liberæ electioni relicta; à fortiori idem asserendum videtur de præcepto moriendi.

Antecedens ostenditur primo.

Antecedens autem ostenditur primo ex Paulo ad Hebræos 12. vbi postquam recensitos *cap. præcedent.* PP. veteris testamenti, & in exemplum propositos, qui spe diuinarum promissionum confirmati, grauissimos pertulerunt labores, vt Hebræos excitaret ad currendum propositum sibi certamé, subdit cap. 12. *Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Quorum verborum sésum non esse, quod Christus sustinuerit mortem, sibi gaudio, & præmio proposito, sed optione sibi data eligendi gaudium, hoc est vitam immortalem, aut mortalem, & passibilem liberè hanc elegisse.

Ad Hebr. c. 12.

166 *Probatur 1. optionẽ fuisse datam Christo eligendi gaudij.*

Probant primo: nam relatis PP. veteris testamenti, qui repromissionum spe, tot sustinuerunt labores, ad Christum aspicere, non autem ad PP. monet: ergo aliquid aliud in Christo imitandum proponit; at hoc nihil aliud esse potest, quam quod PP spe gaudij repromissi, fuerint labores perpessi; Christus autem non ob gaudium sibi propositum in præmium, sed perfectissima charitate gaudium, mortali, & passibili vitæ postbabuisse: ergo sensus verborum Pauli non est gaudio sibi in præmium proposito, pro nobis pertulisse labores, sed optione sibi data, vitæ gloriosæ, & mortalis, liberè hanc elegisse. Secundo id probant ex fonte Græco, qui vbi nos legimus, *proposito sibi gaudio*, sic habet: *Pro proposito sibi gaudio*; sed illa particula *pro* permutationem vnius pro alio significat, ita vt pro vno ablato, alterum subrogetur loco illius, vt constat ex illis verbis Genes. 2. *Et repleuit carnem pro ea.* Et Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.* Et Matthæi 2. *Archelaus regnante pro Herode Patre suo*: & alibi passim: ergo sensus verborum Pauli est, Christũ loco gaudij, quod liberè eligere poterat, acceptasse vitam mortalem, & labores elegisse; ac proinde liberè vitam mortalem, & passibilem elegit.

Secundo prob. idem.

Genes. c. 2. Psal. 44. Matt. c. 2.

167 *Antecedẽs prob. 2. ex PP.*

Secundo idem antecedens probant ex PP Nazianzenus apud Æcumenium in Panoplia cap 17. sic habet de Christo: *Qui, cum liberum fuisset, manere in propria gloria, & diuinitate, non solum exinaniuit semetipsum vsque ad formam serui, sed & crucem sustinuit, ignominia contempta* Chrysostomus ad verba relata Pauli, de Christo loquens, sic habet: *Licebat illi nihil pati, si voluisset: non enim peccatum fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ac tandem Anselmus lib. 1. cur Deus homo c 19. prope initium, de Christo hæc habet verba: *Ille verè sponte obtulit, quod nulla necessitate vnquã amissurus erat*: & rursus ad medium capitis, *quoniam iustus erat, & pati, & non pati, &c.* Ergo ex mente horum Patrũ, Christus sponte vitam passibilem, & mortalem elegit. Tertio ratione: Christus enim, etiam vt homo, erat Filius Dei naturalis, & proprius, ex quo illi vita immortalis naturalissimè conueniebat, & alias ad homines redimendos quiuis actus sufficiebat: ergo fuit conuenientissimum, vt nonnisi petente, & enixè efflagitante, tantus labor illi imponeretur.

Anselm.

Tertio ratione.

168 *Respondetur.*

Respondeo, sensum verborum Pauli non sumendum ex cerebro Recentiorum, sed ex PP. venandum; illud autem *proposito sibi gaudio*, Glosa interlinealis de gaudio æternæ felicitatis, ad quod per passionem itur, intelligit, & in eodé sensu Glosa Ordinaria ex Athanasio illud accipit, necnon D Th. loco ex D. Paulo citato *lect.* 1 his verbis. *Proposito sibi gaudio æternæ vitæ pro præmio sustinuit mortẽ* Nec obstant, quæ contra hanc communem interpretationem opponunt: non primum: nam licet Christus aspiciendus, imitandusque specialiter proponatur à Paulo, necessarium non est vt in mortis, laborumque tolerantia præmium propositum non aspe-

Nec contra hoc vrget 1.

aspexerit, imo cum Paulus Hebræos hortari conetur ad tolerantiam passionum propter gaudium, quod operatur, optime exemplum posuit in Christo, qui licet confortatione, ea præmij promissione, ad patiendum non indiguerit, vt nostræ fragilitati consuleret, & nobis daret exemplum, præmium in tolerantia mortis propositum habuit; vt autem specialiter imitandus proponatur, sufficit specialitas laborum ipsius Christi præ omnibus.

169 *Nec magis secundum*

Nec magis vrget secundum: tum, quia vulgata lectio omnibus est præferenda, in qua præpositio *pro* non habetur. Tum etiam, quia illa præpositio absque vlla improprietate conuertitur in ly *propter*, qualiter accepta non per mutationem, vel vnius subrogationem pro alio, sed laborum præmium designat. Secundo explicari potest de gaudio temporalis regni a turbis oblati Christo, cum post celebre miraculum saturatis tot hominum, ipsum Regem facere voluerunt, sic explicat Glossa Ordinaria ex Athanasio, illis verbis: *Vel proposito sibi gaudio temporalis regni, quia voluerunt eum turba rapere, vt facerent Regem, quod noluit, quia erat vir humilitatis*: cui interpretationi etiam Angelicus Doctor acquiescit loco vbi nuper his verbis: *Illud autem gaudium fuit istud gaudium terrenum quo à turbis quærebatur, vt facerent eum Regem, quod ipse contempsit, fugiendo in montem*: de quo gaudio verum est, fuisse humilitati, dolori, & passioni mortis posthabitum, & à Christo in passionem commutatum, & de illo, verum habet præpositio *pro* ea fonte Græco in sensu subrogatiuo; cæterum ex illis verbis sic sumptis, nullatenus potest colligi, fuisse optionem Christo datam inter vitam mortalem, & immortalem.

170 *Ad secundam probationem ex PP. Respondetur.*

Ad secundam probationem ex PP. respondetur, Nazianzenum, de Christo non vt homine, sed vt Deo fuisse loquutum quod patet; nam Christo, vt homini, esto voluntaria esse potuit mortalitas, aut passibilitas, ipsa tamen Incarnatio exinanitionis nomine significata, voluntaria esse non poterit, vt omnibus est manifestum; Nazianzenus autem Christo voluntariam asserit substantiam Incarnationis: non ergo loquitur de Christo in quantum homine, sed ratione diuinitatis. Chrisostomus autem Verbo *licebat* non facultatem non moriendi ex omni capite expeditam significat, sed solum quoad causas moriendi, ac si apertius diceret Chrysostomus, etsi Christus a Patre fuerit deputatus ad mortem, & in carne mortali decretus, hoc tamen non fuit occasionatum ex ipso, quia peccatum facere non poterat, ex quo mors traxit originem, sed ea nostris demeritis occasionem desumpsit. Et ex his interpretationem accipiunt priora verba Anselmi, cum docet, *sponte obiit ipse, quod nulla necessitate vnquam amissurus erat*; excludit enim non necessitatem ratione præcepti Patris, quæ cum libertatem compatitur, sed tantum necessitatem, quæ ex ipso originem traheret; hanc enim Christus non habuit, imò nec habere poterat, vtpote cum peccare non posset. Posteriora autem verba solum indicant libertatem in patiendo, quam cum præcepto; nec libere postulato, nec conseruato componi, constat ex dictis, & ex dicendis amplius constabit.

171 *Ad vltimam probationem à ratione respondetur.*

Ad vltimam probationem ex ratione petitam, concesso antecedenti; quantum ad vtramque partem, nego consequentiam; sicut enim quamuis Christus quolibet actu libero poterat nedum sufficienter, verum etiam superabundanter humanum genus redimere, nihilominus in sententia Recentiorum conuenientissimum fuit, vt mortalem, & laboriosam vitam eligeret: ita, ratione illa non obstante conuenientissimum fuit, vt Deus non expectato eius consensu, ipsam in mortali, & laboriosa vita producendum ad homines redimendos decerneret. Et quidem, cum primum Incarnationis decretum ex motiuo redimendi hominem à peccatis processerit, fueritque de Christo in carne passibili, vt ex D. Thoma, & frequentiori sententia docuimus *Tomo 1. de Incarnatione disp. 8.* non potuit mortalitas, aut corporis passibilitas oriri ea libera Christi electione.

172 *Secundum argumentum.*

Secundo, vt probent liberè à Patre postulasse præceptum moriendi, sic arguunt, ex *Paulo ad Hebræos*, illis verbis: *Ideo ingrediens mundum dixit, hostiam, & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi. Tunc dixi, ecce venio, in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*: quibus verbis denotari liberam præcepti postulationem, sibi persuadent primo; quia non dicit Christus holocaustum non postulasti ab eis, & postulasti à me; nec item dicit, hostias illas in lege præceptas non adamasti; præceptum autem imposuisti mihi, *sed corpus aptasti mihi*, scilicet, idoneum, vt eius oblatione tuas offensas compensarem; & statim subiunxit: *Tunc dixi, ecce venio*: ergo in illo tunc formationis corporis apti ad patiendum, non expectato præcepto, Christus se obtulit morti, & præceptum petijt a Patre.

173 *Respondetur.*

Hæc tamen, & alia quæ suo arbitratu interpretantur, vt inferant liberam præcepti postulationem, nullius roboris sunt, & absque fundamento explicantur; Christus enim statim post verba relata subiunxit: *In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus volui*: vnde illud, *ecce venio*, coniungendum est cum illo, *vt facerem voluntatem tuam*: ergo iam voluntas Patris de morte subeunda supponebatur, non simplex, sed præceptiua, atque adeo ex illis verbis, neutiquam colligi potest libera Christi postulatio præcepti sibi imponendi. Nec id sequitur ex eo, quod in *tunc* Incarnationis hæc dixerit, nisi velimus, ex coexistentia pro instanti, inferre prioritatem naturæ: fuerunt ergo in eodem, Incarnationis instanti, & in Patre voluntas præcipiendi, & obediendi voluntas in Christo; non tamen hæc, illam præcessit, sed e conuerso.

174 *Nec premunt verba Isaiæ.* *Reijcitur aduersariorum interpretatio.*

Nec amplius præmunt verba illa Isaiæ 6. *Quem mittam? Et quis ibit nobis?* Ad quas interrogationes respondens nomine Christi Propheta, *ecce ego*, idest, ecce ego libenter id negotij suscipiam, *mitte me*, quasi dicat, iube me id præstare præceptum de præstando impone. Quæ interpretatio, qua facilitate ab ipsis præstatur, eadem a nobis reiicitur, & quidem cum illis verbis Incarnatio Verbi adumbretur, si quid ex illis colligitur, etsi carnis susceptionem fuisse Christo vt homini voluntariam, & a Patre liberè postulatam, nullus potest asserere: veritas ergo in illis verbis contenta est secundam Trinitatis personam voluntariè carnem suscepisse pro humani generis redemptione.

175 *Tertium argumentum Matth.* *Confirmatio prima. Ioan. 10.*

Tertio arguunt ex Matth. *cap. 26.* illis verbis: *An putas, quia non possum rogare Patrem, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum?* Ex quibus manifeste colligitur, Christum habuisse potentiam vitandi mortem, si vellet; at non poterat illam vitare, nisi petendo præcepti dispensationem: ergo hanc facultatem habebat, & consequenter præcepti conseruatio ab illius libera voluntate pendebat. Quod amplius confirmant ex Ioannis *cap. 10.* illis verbis: *Nemo tollit animam meam à me, sed ego pono eam, à me ipso potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam: hoc mandatum accepi à Patre meo* vbi ponderandum est, mandatum à Patre impositum, coniungi à Christo cum libera facultate ponendi, aut non ponendi animam: ergo adhuc, illo supposito, poterat Christus non mori; at non poterat, non mori, negatione mortis componenda cum suppositione præcepti; alias esset potens peccare: ergo potuit non mori, petendo dispensationem præcepti, & ablata illius obligatione.

176 *Confirmari potest.*

Et confirmari potest secundo: si namque præcepto imposito, non potuisset Christus se eximere ab eius obligatione, petendo dispensationem præcepti, falso dixisset, neminem ab ipso tollere animam, sed libere illam ponere, cum Pater præceptum irreuocabile imponens, animam à Christo auferret; hoc asserendum non est: ergo nec quod præceptum irreuocabile fuerit, mediante dispensatione, quam Christus petere poterat. Tertio confirmari potest ex illis verbis Chrysostomi, *licebat ipsi, nihil pati, si voluisset*: quæ verificari nequeunt, negatione mortis coniuncta cum suppositione præcepti: ergo præcepto sublato, ac per consequens liberum fuit Christo, à se excutere illius obligationem, petendo dispensationem, aut commutationem præcepti.

Tertio. Chrys.

177 *Respondeo.*

Respondeo, ex verbis Matth. tantum colligi, potentiam, consequentem vitandi mortem pro tunc, vel potentiam antecedentem vitandi mortem absolutè; non autem quod Christus habuerit potentiam consequentem, supposito Patris præcepto vitandi absolutè mortem; nec amplius ad intentum Christi requiritur, quod erat monendi Petrum, se hominum auxilio non indigere, cum posset rogare Patrem, & in illius auxilium tot Angelorum millia exhiberet; vt autẽ hoc intentum consequatur, sufficit facultas consequens vitandi mortem pro tunc, mediante auxilio Angelorum, & facultas antecedens illam absolutè vitandi: nam eo ipso, quod hanc secundam facultatem haberet, Petri auxilio non indigebat. Ad primam confirmationem dicatur, verbis Ioannis, solum innui, Christum non violenter mori, quod indicant illa verba: *Nemo tollit eam à me*, per violentiam, scilicet, vt explicat D. Tho. ad quod sufficit potentia antecedens ad non sustinenda mortem, nec obstat impotentia consequens ex præcepto Patris orta præceptum namque moriendi, etsi infallibiliter inferat mortem sustinendam a Christo, violentiam tamen non causat, sed potius libertatem in moriendo, vt superius arguebamus.

Ad primam confirmationem.

178

Ad secundam, nego maiorem; nec verba illa: *Nemo tollit*

eam

eam à me, excludunt præceptum mortis, quod violentiam in moriendo non causat, nec excludit homines, vt mortem causantes, sed tantum violentiam Christi in moriendo, vt ex D. Thomam diximus. Ad tertiam, respondeo primo; verbum *Licet* sumi à Chrysostomo pro eodem, ac verbum *Potest*; Christus autem poterat vitare mortem, potentia non consequente, sed tantum antecedente. Vel secundo respondetur; licuisse Christo nihil pati, si voluisset, quantum est ad causam mortis, hoc est, in se causam mortis, quod peccatum est, non habuisse, non autem licuisse Christo absolutè, attento Patris præcepto, orto ex hominum peccatis. Vel tertio, loqui Chrysostomum de Christo, quatenus Deo; sic autem certissimum est, licuisse nihil pati, si voluisset, quia vt Deus nulli legi erat subiectus.

§. VIII.

Traditur verior modus dicendi, & obiectionibus in contrarium occurritur.

179

[...] solutio [...] dubitandi.

RELICTIS igitur, & reiectis his modis conciliandi libertatem Christi cum illius impeccabilitate in operibus præceptis; ad rationem dubitandi initio dubij propositam, respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, nego maiorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: posse non obedire priuatiue, & in sensu composito, est posse peccare, concedo consequentiam: posse non obedire negatiuè tantum, & in sensu diuiso, est posse peccare, nego consequentiam. Nec valet ab actu ad potentiam, quia negatio obedientiæ, vt existens, non est pura negatio, sed priuatio, & ponitur, & componitur cum præcepto, eo quod, vt existens, non potest ab vllo accidenti præscindere, quorum vnum est actualis cum præcepto coniunctio, & ratio priuationis; potentia autem tendit in illam in sensu diuiso, & prout negatio est: vnde in ista consequentia: *Non obedire de facto, est de facto peccare; potuit non obedire: ergo potuit peccare*; arguitur ab vna de sensu composito, & alia de sensu diuiso ad aliam in sensu composito, & arguitur à non restricto ad restrictum, variaturque appellatio; infertur namque ex eo quod possit ponere negationem sub ratione negationis, posse illam ponere sub conceptu priuationis, in qua prout sic peccatum omissionis consistit. Sicuti in hac: *Supposita Dei scientia de dilectione futura, negatio dilectionis existens, est falsificatio scientiæ diuinæ; potest homo ponere negationem amoris: ergo potest falsificare scientiam Dei*; similis defectus committitur; & consequens non infertur: nam maior, & minor sunt veræ; consequens autem est falsum: quia ex eo quod homo possit in negationem amoris secundum se, & in sensu diuiso, infertur, posse in illam, vt cum diuina scientia coniunctam; & similiter in hac: *In instanti, in quo est amor, si ponatur odium, coniunguntur odium, & amor, sed homo in instanti amoris potest in odium: ergo potest odium, & amorem coniungere*; variatur enim appellatio, quia in minori fit sensus diuisus, scilicet, posse ad odium secundum se, quod est verum; in consequenti autem sensus compositus, idest, posse odium cum amore coniungere; id ipsum in nostro casu contingit; & ideò consequentia non tenet.

[...] consequentia [...] à non restricto [...] restrictum.

180

[...] illatur [...]

[...] secundo.

181

[...] versio.

Et eodem defectu laborat hæc consequentia: *Actualis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est actualis transgressio præcepti: ergo possibilis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est possibilis transgressio præcepti.* Quod enim præstat actu negatio, vt de facto existens, præstat possibiliter negatio, vt possibilis, quæ consequentia eadem est cum præcedenti, & solum distinguuntur penès actiuam, & passiuam, & tamen solet aliquos halucinare, & respondendum est, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia in antecedeti fit sensus compositus, & sumitur negatio obedientiæ in sensu diuiso, & vt pura negatio, qualiter est terminus potentiæ antecedentis: vnde, etsi vt actus existens sit transgressio præcepti, vt existens possibiliter, non est possibilis transgressio præcepti, quia non sumitur eodem modo, vt possibilis, ac sumitur vt existens de facto; & ideo, vt possibilis non præstat possibiliter, quod vt existens actu præstat; vt enim hoc verum esset deberet eodem modo accipi vt possibilis, atque accipitur vt existens. Vel potest, antecedenti concesso, consequens claritatis gratia distingui: negatio obedientiæ, vt possibilis in sensu composito, & per modum priuationis, est possibilis transgressio præcepti concedo consequentiam: vt possibilis in sensu diuiso, & per modum puræ negationis, est possibilis transgressio præcepti, nego consequentiam.

182

Aliter potest consequens distingui.

Vel aliter potest consequens distingui: ergo negatio obedientiæ, vt possibilis, præsupposito præcepto, possibilitate terminante potentiam antecedentem, est possibilis transgressio præcepti, nego consequentiam: vt possibilis possibilitate terminante potentiam consequentem, concedo consequentiam, & ratio distinctionis est: nam potentia consequens dicitur, quæ aliquando est ad actum reducenda, & cui ex nullo capite repugnat cum actu coniungi: vnde cum perfectè, & completè practica sit, a nullo prædicato, etiam accidentali in suis extremis præscindit; potentia autē antecedens est, quæ ad actum reducenda non est, & cui ex aliqua suppositione repugnat cum actu coniungi, tenditque ad actum, vel negationem actus secundum se, præscindendo ab aliquibus de facto illis coniungendis, quatenus in re ponendis, quia completè, & perfectè practica potentia non est: cum ergo præsupposito præcepto, negationi, v. g. moriendi sit annexa ex accidenti ratio priuationis moralis, coniunctionisque cum præcepto; fit, quod potentia consequens ad illam, sit potentia ad illius cum præcepto coniunctionem, & sit potentia ad peccandum, & quod negatio mortis, vt possibilis possibilitate passiua terminante habitudinē potentiæ consequentis, sit possibilis transgressio præcepti; potentia autem antecedens cum præcisiua sit ab illis, quæ ex accidenti coniuncta inueniuntur cum actu, vel cum eius negatione, tendit in negationem moriendi acceptam secundū se, non vt coniungendam cum præcepto, qua ratione non priuatio, sed pura negatio est, idemque potentia antecedens ad negationem mortis, etiam præcepto supposito non est potentia ad peccandum, nec negatio mortis possibilis possibilitate passiua terminante habitudinem potentiæ antecedentis, est possibilis transgressio præcepti.

183

Hic modus dicendi est omnibus anteponendus.

Medin.
Banez.
Zumel.
Vincent.
Aluar.
Prob. 1.

Hunc modum dicendi his, aut illis terminis explicatum, conciliandique libertatem Christi Domini cum illius impeccabilitate in operibus præceptis communiter amplectuntur Thomistæ. Ita Medina *in præsenti art. 4. dub. 1. ad 1. & infra q. 47. art. 2. ad 5. arg.* Bannez *1 p. q. 19. art. 10. dub. 1. corollar. vlt.* Zumel *q. 22. art. 4. disp. vnic. dub. 1.* Vincentius *velect. de Gratia Christi q. 5. pag. 430.* Aluarez *in præsenti disp. 46. num. 18.* Quos alij Recentiores sequuntur. Esseque alijs præferendum, præterquamquod constat ex disputationis decursu, probo primo: quia iuxta hunc modum dicendi, omnia testimonia Scripturæ, tam exprimentia præceptum, quam meritum obedientiæ, & mortis significantia, plenaque, & perfecta subiectio ad Patrem saluantur, quæ in alijs modis dicendi non componi ex dictis constat: ergo modus iste dicendi aliis est anteferendus. Secundo: quia ad componendam libertatem Christi Domini cum necessaria conformitate ad maius beneplacitum Dei, & consilia diuina, necessario est recurrendum ad sensum compositum, & diuisum, ad potentiam antecedentem, & consequentem, cum ex vna parte nequeat consilium negari, vt negauit prima sententia præceptum, nec ad circunstantias non cadentes sub consilio recurri; cum eo ipso, quod sint bonitatem actus augentes, sub consilio sit, iuxta illas operari, nec ad liberam acceptationem, aut conseruationem consilij, vt §. 5. ostendimus: ergo etiam libertas Christi componenda est cum præcepto, iuxta istum modum dicendi. Denique: nam modus iste consonat cum alio conciliandi libertatem cum efficacia gratiæ, & prædestinationis diuinæ, quem omnibus præferendum esse. *Tract. de Prædestinatione 1. p. q. 23. art. 6. dub. 1.* fusè ostendimus.

Secundo.

Tertio.

184

Primo argumentum contra hunc modum dicendi.

Sed contra hanc resolutionem plura extant argumenta. Primo arguitur: potentia ad non moriendum sub conditione, quod auferatur præceptum, non sufficit ad saluandam libertatem in moriendo; sed potentia Christi ad non moriendum, solum est sub conditione, quod auferatur præceptum: ergo non saluat libertatem Christi in moriendo. Minor constat: nam potentia illa non moriendi est ad negationē mortis diuisiuè à præcepto: ergo est ad negationem mortis sub conditione, quod præceptum auferatur. Maior autem nota est: nam beati habent potentiam ad Deū diligendum sub cōditione ablationis visionis; & tamen non sunt liberi in

pra-

denominatione sumpta à libera acceptione.

106 *Contra*

Sed contra, vt enim actus exterior ab actu interiori subeat denominationem meritorij, & liberi formaliter, & non tantum obiectiuè, debet subijci imperio actus interioris, quoad esse, & non tantum quoad extrinsecam denominationem voliti, ex hoc, aut illo motiuo, tanta, vel tanta intensione; alias nullus actus necessarius exterior esset incapax denominationis liberi, & meritorij formaliter; sed exterior mortis passio, supposito præcepto, non manet subdita imperio actus interioris quoad esse, sed tantum quoad denominationem voliti ex hoc, aut illo motiuo; cum iuxta modum istum dicendi, Christus, præcepto supposito, ita fuerit ad moriendum necessitatus, vt non potuerit, non mori; ergo ab actu interiori voluntatis non potest accipere denominationem liberæ, & meritoriæ formaliter, sed tantum modo obiectiuè.

107 *Respondebis. 2.*

Respondebis secundo, non solum actum interiorem acceptandi mortem, fuisse Christo liberum quoad substantiam, sed etiam exteriorem mortis tollerantiam, eo quod Christo non fuit impositum præceptum sustinendi mortem tempore determinato, sed in hoc, vel illo tempore; ex variatione autem temporis; ipsa exterior passio substantialiter variatur: ac proinde, cum exterior passio mortis fuerit libera quoad temporis circunstantiam, fuit etiam libera quoad substantiam, & ex consequenti meritoria formaliter. Sed

Contra. 1.

contra primo nam Auctores huiusmodi dicendi, inde probant, non fuisse præceptum Christo impositum de hoc, aut illo motiuo, de hac, vel illa intensione, nec de indiuiduatione affectus, quia præcepta, vt communiter imponuntur alijs hominibus, nihil istorum determinatè præscribunt, sed arbitrio libero voluntatis relinquunt: at præcepta, prout regulariter imponuntur determinant temporis circunstantiam: nam si negatiua sunt, obligant semper, & pro semper; si verò sunt positiua, pro determinato tempore obligant, vt constat discurrendo per omnia præcepta legis naturalis, diuinæ, vel positiuæ: ergo vt consequenter loquantur, fateri tenentur, fuisse Christo præceptam circunstantiam temporis

Secundo.

moriendi. Secundo: nam Christum fuisse liberè mortuum, est de fide; & tamen incertum est, an passionem distulerit vsque ad tempus vltimum, in quo instabat præceptum moriendi: ergo cum obligatione præcepti quoad tempus determinatum moriendi, componi debet libertas.

108 *Tertio.*

Tertio: contra hanc solutionem instat tertium argumentum, quod superius obijciebamus; hæc enim propositio: *Quia Christus sustinuit mortem, meruit redemptionem hominum*, debet in sensu proprio saluari; at per libertatem Passionis, & mortis Christi quoad temporis circunstantias, non saluatur cum proprietate: ergo exterior passio Christi nedum quoad temporis circunstantiam, sed etiam absolutè fuit libera, & Christi voluntati subiecta. Maior constat ex illo Isaiæ 53. cap. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum*, idest. *Si mortem pro hominibus sustinuerit, illos à peccato redimet*, quæ propositio; cum conditionalis sit, sub conditione meritoriè inferente consequens in illa contentum, transit in causalem absolutam, purificata conditione: at conditio illa purificata fuit; siquidem Christus mortem pro peccato sustinuit: ergo hæc propositio vera est, & in sensu proprio admittenda: *Quia posuit pro peccato animam suam*, idest; *quia sustinuit mortem, homines à peccato redemit, & illorum redemptionem meruit*. Minor

Minor ostenditur 1.

autē ostenditur primo: ea ratione Christus sustinendo mortē meruit, quia liberè illā sustinuit; sed cum libertate solum quoad temporis circunstantiā non est verum cum proprietate dicere, quod sustinuit mortē liberè: ergo nec est verum, cū proprietate dicere, Christum per mortem, vel quia mortuus est, meruisse. Secundo. homo condemnatus ad mortem ne-

109 *Secundo.*

cessario sustinendam, cuius electioni, & arbitrio, modus mortis est relictus, nempè, gladio, præcipitio, aut patibulo, esto posset dici cum proprietate de illo, liberè, & meritoriè sustinere mortem, quoad modum determinatum moriendi, non tamen posset cum proprietate dici absolutè mori liberè, & meritoriè: ergo si Christus fuit necessitatus physicè ad moriendum absolutè, & solum fuit liber in moriendo hoc tempore, aut illo, etsi possit propriè dici, mortuum fuisse in hoc determinato tempore liberè, & meritoriè, & per temporis circunstantiam meruisse; non tamen potest cum proprietate enuntiari, quia sustinuit mortem liberè, aut quia sustinuit mortem, absolute meruisse.

110 *Tertio.*

Tertio: si supposita electione ad gloriam aliquorum hominum vagè, Christus Dominus mereretur, vt isti præ alijs eligerentur, non posset cum proprietate dici, Christum meruisse hominum electionem ad gloriam, sed tantum quod meruisset electionem horum præ alijs: ergo si ex vi præcepti diuini supponitur mors Christi, vt necessario futura, & solum illius arbitrio relinquitur; mors hoc tempore, aut illo, poterit quidem cum proprietate saluari, quod meruit, moriendo in hoc tempore, præ alio, non autem quod moriendo, vel mortem sustinendo, vel per mortem absolute meruerit. Denique, & explicatur magis hoc ipsum nam in

Vltimo.

sententia probabili Theologorum asserente Antiquos PP. meruisse Incarnationem Christi solum quoad circumstantiā temporis, vel illius accelerationem, non potest cum proprietate dici, meruisse substantiam Incarnationis: quia hæc supponebatur futura independenter à meritis; sed substantia mortis Christi supponitur futura ex vi præcepti moriendi: ergo, quamuis Christus fuerit liber quoad circunstantiam temporis, & illius anticipationem, & per talem circunstantiā meruerit, non tamen potest cum proprietate dici, quod liberè mortuus fuerit, & quod sustinendo mortem quoad substantiam meruerit.

111 *Respondebis.*

Respondebis, negando consequentiam, eo quod in communi modo loquendi, illud dicimur quoad substantiam mereri, quod meremur quantum ad primum decretum, non quod iam prædefinitum meremur, quod hoc, vel illo tempore executioni mandetur: contra verò, tunc in communi modo loquendi, dicimur per substantiam mortis mereri; quando per anticipationem temporis mortem libere subimus, & huius diuersimodi loquendi fundamentum est: nam cum mors absolutè necessario sit futura, solum potest nostræ libertati subesse quoad anticipationem temporis; ac proinde tunc absolutè dicitur libera, cum hæc anticipatio libera est; ea verò, quæ Deus decernit, possumus causare moraliter meritoriè, non solum quoad temporis circunstantiam, sed etiam quoad primum decretum; & ideò cum hoc supponitur, & solum temporis circunstantiam, vel accelerationem meremur, dicitur absolutè, quod rei substantiam meremur.

112 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam sequitur ex hac solutione, id quod est necessarium omnino, posse absolutè liberū dici, per hoc quod obiectiuè tantùm sit liberum; consequens est falsum: ergo & solutio. Patet sequela: mors liberè anticipata, ideo iuxta hanc solutionem absolutè dicitur libera, quia solum quoad anticipationem potest libertatem habere; sed id quod est necessarium omnibus modis, solum potest esse liberum obiectiuè ergo per hoc, quod sit liberum obiectiuè, dicetur liberum absolutè. Secundo: nam esto mors natura-

Secundo.

lis ineuitabilis sit; mors tamen ab extrinseco inferenda, non est nobis necessaria, nec fuit necessaria Christo, nisi solum ratione decreti Dei, quo statuit, vt Christus sic moreretur: ergo ex libertate quoad circunstantiam temporis in patiendo, non potest in communi modo, & proprio loquendo dici, Christum voluntariè mortem violentam sustinuisse. Tertio:

Tertio.

nam sequitur, posse cum proprietate dici, mihi esse liberum, esse in loco absolutè, & quia sum in loco mereri; consequēs est falsum; cum nemo hucusque hoc dixerit, nec fuerit isto modo loquutus: ergo & doctrina solutionis traditæ. Patet sequela: ideò iuxta hanc solutionem libertas in anticipanda morte sufficit, vt quis dicatur liberè absolutè mori, quia solum isto modo potest esse liberum mori, sed etiam esse in loco solum potest esse liberum quoad hunc, vel quoad illum locum, non autem quoad locum vagè: ergo per libertatem essendi in hoc, aut illo loco determinatè, dicetur absolutè liberum esse in loco.

113 *Sententia Illustriss. Arauio impugnatur.*

Deinde impugno sententiam Illustrissimi Arauio quoad id, in quo recedit ab Auctoribus huiusmodi dicendi; non stat necessitas ex præcepto acceptationis mortis, quantum ad omnes suas circunstantias, sine necessitate ad indiuiduationem actus acceptandi mortem: ergo admissa prima necessitate, parum consequenter negat fuisse Christum necessitatum ad indiuiduationem actus, quo acceptauit mortem. Probo antecedens: indiuiduatio actus sumitur à collectione omnium circunstantiarum: ergo non stat necessitas omnium circunstantiarum sine necessitate ad indiuiduationem, & entitatem actus.

114 *Respond. Arauio.*

Respondet Illustrissimus Arauio, quod licet indiuiduatio actus connaturaliter extra causas nequeat constitui sine alijs circunstantiis, præceptum tamen potest circunstantias determinare, quin determinet indiuiduationem intrinsecam actus, vtpotè, quæ ab illis distinguitur: ac per consequens potest saluari libertas indiuiduationis actus, cū necessitate ex præcepto ad collectioné omnium circunstantiarum. Sed contra primo nam indiuiduatio actus taliter se-

Contra 1.

quitur ad collectionem omnium circunstantiarum, vt implicet alius numero distinctus sub prædicta collectione: ergo,

go, quamuis induiduatio actus sit a collectione circunstantiarum distincta, non stat necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum absque necessitate ad indiuiduationem actus. Secundo. etiam si perfectio specifica actus distinguatur ab obiecto, & motiuo, non stat necessitas ex præcepto ad obiectum, & motiuum cum libertate ad actum sumptum specificè, quo circa vt prædictus Mag. fatetur, acceptatio mortis quoad suam rationem specificam, libera Christo non fuit, quia fuit illi ex vi præcepti præscriptum obiectum, & motiuum moriendi, ea quibus specifica perfectio actus interioris sumitur; sed etiam indiuiduatio actus interioris voluntatis sumitur ex collectione suarum circunstantiarum: ergo, licet distinguatur ab illis, non stabit necessitas ex præcepto ad collectionem omnium circunstantiarum cum libertate ad indiuiduationem actus.

Secundo.

115

Tertio, & principaliter.

Tertio principaliter reiicitur: libertas sola quoad indiuiduationem actus interioris, quo Christus acceptauit mortem, non est sufficiens fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas Christi in moriendo fuit meritoria, & laudabilis: ergo inepte constituitur in sola indifferentia quoad indiuiduationem affectus interioris voluntatis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: sola libertas ad actus inæquales in perfectione morali, sufficit fundare laudabilitatem, & meritum; sed libertas tantum ad indiuiduationem non est libertas ad actus inæquales in morali bonitate: ergo hæc libertas non sufficit fundare laudabilitatē, & meritum. Minor constat: nam duo actus solo numero distincti, non possunt esse inæquales ex obiecto, nec etiam ex intensione; cum hæc inter circunstantias, quæ supponuntur necessariæ, contineatur. Maior autem probatur in hunc modum: si quis enim debeat centum, nihil laudis, aut premij mereri potest per hoc, quod hæc centum reddat præ alijs, inter quæ nullus reperitur excessus: ergo necessitatus ad amandum, v.g. Deum, ex sola libertate ad affectus omninò æquales in morali perfectione, nec præmium mereri potest, nec laudem.

116

Vltimo.

Denique reijcitur: ex inde namque mouetur, vt neget præceptum Christo impositum quoad indiuiduationem voluntatis moriendi, quia præcepta nobis imposita, numquam determinant affectum in singulari; at hæc ratio nulla est: ergo non est prædictæ doctrinæ acquiescendum. Probo minorem ad hominem: nam præcepta nobis imposita non determinant omnes circunstantias actus, v.g. quod adimpleatur præceptum cum tanta, aut maiori intensione, ex hoc, vel illo motiuo; & tamen iuxta hunc Magistrum, præceptum Christo impositum moriendi omnes circunstantias præscripsit. ergo ex eo quod præcepta nobis imposita non determinent affectum in singulari, inconsequenter ad propriam doctrinam infert, idem concedendum esse de præcepto imposito Christo.

117

Arg. 1. pro isto modo dicendi.

Et ex his facile occurrit fundamentis contrariorum Arguunt primo, ex D.Tho. q. 29 *de Veritate art.6. ad 1.* illis verbis: *Dicendum, quod licet anima Christi esset determinata ad vnum secundum genus moris, scilicet, ad bonum, non tamen erat determinata ad vnum simpliciter; poterat enim hoc, vel illud facere, & non; & ideò libertas in eo remanebat, qua requiritur ad merendum.* idem docet in 3. *dist. 18 q. 1. art. 3. ad 4. & q. præcedenti art. 4. ad 3.* ergo sentit ideo Christum liberum arbitrium habuisse, & meritoriè fuisse operatum. quia licet esset determinatus ratione impeccabilitatis ad bonum morale in genere, non tamen determinatus erat ad speciem moralem actus, nec ad eius indiuiduationem; at si præceptum Christo impositum moriendi, determinasset omnes circunstantias mortis, & indiuiduationem affectus, voluntas Christi ex vi præcepti determinata mansisset ad speciem, & indiuiduationem actus: ergo libera non fuisset, iuxta Angelici Præceptoris doctrinam. Secundo arguunt à priori: nam præcepta affirmatiua, vt communiter imponuntur hominibus, non præscribunt omnes circunstantias actus, sed solam eius substantiam, vt constat in præcepto audiendi sacrum die festo, quod quidem solum obligat ad auditionem sacri, non autem ad hoc, quod audiatur ex hoc, vel illo motiuo, cum tanta, aut tanta intensione, in hac, vel in illa Ecclesia, & idem in alijs præceptis cernitur diuinis, & naturalibus: ergo absque vllo fundamento adstruitur præceptum in Christo omnes circunstantias actus vsque ad indiuiduationem determinans. Tùm, quia Christus per omnia debuit fratribus assimilari. Tùm etiam: nam si nobis vilissimis mancipijs, & ad summum filijs adoptiuis, Deus non præcipit ita strictè, cur illo modo præcipiet filio suo naturali.

Secundo.

118

Tertio.

Tertio: nam sic comparatur præceptum moriendi, siuè diligendi Deum, siuè aliud quodcumque positiuum decalogi respectu Christi, sicut præceptum amandi Deum respectu Angeli in primo instanti creationis; eo quod vterque fuit impeccabilis, Christus quidem absolute, Angelus verò solum pro illo primo instanti; sed Angelus ideo liber fuit in adimplendo præceptum; quia licet esset determinatus ad non peccandum; erat tamen indifferens in differentia exercitij ad eliciendum istum actum amoris in singulari, & non eliciendum illum, eo quod in vi præcepti nullus actus in singulari fuit illi determinatus, & iste est modus congruentissimus saluandi libertatem Angeli in adimpletione præcepti cum eius impeccabilitate pro primo instanti: ergo pariter hic modus congruentissimus debet censeri ad saluandam libertatem Christi in adimplendis præceptis cum eius impeccabilitate.

119

Vltimo.

Denique: nam per libertatem quoad temporis circunstantiam, cum necessitate moriendi absolutè, saluatur libertas in moriendo quoad substantiam; & alias, si hoc modo constituatur præceptum, componitur eius libertas cum illius impeccabilitate: ergo asserendum est, sic fuisse Christo impositum præceptum. Maior probatur: si quis certo sciret, se post annum moriturum, & oblata ante occasione, anticiparet tempus mortis per martyrium, iste esset verè martyr; & consequenter moriens liberè libertate quoad substantiam; cum hæc libertas requiratur ad martyrium; & tamen non esset liber ad moriendum absolutè; cum non posset post annum non mori, sed quoad temporis anticipationem: ergo libertas quoad temporis circunstantiam reddit liberam substantiam actus moriendi.

120

Respõdet. ad primũ.

Hæc tamen leuia sunt. Ad primum respondeo, mentem D.Thomæ esse, Christum ratione vnionis humanitatis ad Verbum esse determinatum determinatione antecedenti ad bonum morale in genere, eo quod fuit impeccabilis impotentia antecedenti; ad hoc autem, aut illud bonum in specie non esse determinatum determinatione antecedenti, quæ pugnat cum libertate, & hæc indeterminatio excludens necessitatem, & impotentiam antecedentem, etiam cum præcepto determinante omnes circunstantias actus componatur, vt ex infra dicendis constabit: ac proinde ex doctrina D.Thom. nihil contra resolutionem nostram colligitur. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam: nec in hoc debuit Christus nobis assimilari, vt illius obedientia esset strictior, atque perfectior, quam nostra; sicut nec oportuit, quod esset similis nobis in negatione præcepti moriendi. Nec ex eo quod nos simus filij tantum adoptiui, Christus autem Filius Dei naturalis, colligitur circunstantias, quæ nobis non præcipiuntur, Christo non fuisse præscriptas, sicut nec ex hoc infertur, mortem nobis non præceptam, non fuisse præceptam Christo.

Ad secundum.

121

Ad tertiũ.

Ad tertium, permissa maiori, nego minorem. Licet namque Angelo non fuerit præceptus actus amoris in singulari, non tamen ideò solum liberè adimpleuit præceptum amandi Deum in primo instanti, quia potuit non diligere hoc amore singulari; alias, vt superius arguebam, non meruisset Angelus in adimpletione præcepti, sed quia potuit non diligere absolutè negatiuè, etiam si potentiam non habuerit ad omissionem amoris sumptam priuatiuè, vt inferius explicabimus. Ad vltimum, nego maiorem: ad cuius probationem dicatur. martyrem non dici à moriendo, sed à sustinendo mortem violenter ab extrinseco illatam causa fidei; hæc autem mortis tollerantia libera est quoad substantiam, quamuis mors naturalis necessaria sit absolutè; vnde, concessa maiori, nego minorem.

Ad vltimum.

---

§. VI.

Tertius, & quartus modus dicendi referuntur, & reijciuntur.

122

Tertius modus dicendi.

TERTIVS modus componendi libertatem Christi in adimplendo præcepto positiuo moriendi cum illius impeccabilitate, est, quia licet, præsupposito præcepto, non potuerit Christus non mori; hęc tamen moriendi necessitas non fuit antecedens, sed consequens libertatem Christi Domini, eo quod liberè postulauit à Patre, hoc præceptũ sibi imponi; necessitas autem, quæ libertatem nostram cõsequitur, non impedit libertatem, sed sola illa, quæ omni-

nò libertatem nostram præcedit. Ita quidam, quos sine nomine refert Vincentius *loco vbi infra*, fere idem sensit Cabrera *q. præcedenti art. 4. disp. 4. §. 3. n. 115. & sequentibus*, vbi docet, ide Christum liberè pro nobis mortuum, quia præceptum moriendi fuit ei impositum dependeter ab ipsius libera acceptatione: vnde solum obligatur præcepto, quatenus libera voluntate acceptato: ac proinde necessitas moriendi ex vi præcepti orta in Christo, non fuit antecedens, quæ solum cum libertate incomponitur; sed consequens libertatem, quæ necessitas, in communi Theologorum sententia, libertatem nostram non destruit.

Vincent. *Cabrer.*

123 *Reijcitur 1.*

Sed modus iste dicendi displicet communiter Discipulis D. Thomæ, illumque reijciunt primo: nam negotium nostræ redemptionis obtentæ per mortem Christi præceptam, principalius reducit ad humanam Christi voluntatem, quam ad voluntatem diuinam, cum Christus voluntate humana postulauerit præceptum, ex quo ortum habuit, vt pro nobis moreretur. Secundo: nam obedientia Christi debuit esse perfectissima, & eo perfectior est obedientia, quo præceptum minus ab inferioris voluntate dependet, & minus illi subijcitur: ergo præceptum moriendi non habuit ortum ad humana Christi voluntate, necan sui obligatione fuit eius acceptationi subiectum.

Secundo.

124 *Tertio.* *Rom. 8.*

Tertio, ex illis verbis Pauli *Rom. 8.* vbi Dei charitatem erga homines commendat: *Quia proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis illum tradidit*; at si præceptum moriendi fuisset liberè postulatum à Christo, aut illius liberæ voluntati quoad sui acceptationem subiectum, non esset tanta cum proprietate, quanta petunt verba, dictum, Deum Christo, vt homini, non pepercisse; cum potius dicendum foret, ipsum non pepercisse sibi, qui voluntariè petijt sibi præceptum imponi: ergo præceptum moriendi, nec præcessit libera postulatio, nec dependentiam habuit ab illius libera acceptatione. Quarto: nam præceptum Christo impositum omnino independenter ab humana voluntate, illius libertatem in præcepti adimpletione, & in morte sustinenda non destruit, vt §. 1. ostendimus; at effugium ad postulationem liberam, ad nihil aliud fuit ab his Auctoribus excogitatum, quam ad saluandam libertatem in præcepti adimpletione: ergo ad nihil est necessarium; & consequenter est superfluum, & vt tale reijciendum.

Quarto.

125 *Vltimo.*

Denique reijcitur: necessitas namque, quæ ideò solum libertatem non aufert, quia nostram libertatem cõsequitur, non sufficit, quod sequatur ad libertatem vnius actus, vt saluet libertatem alterius, sed consequi debet ad eiusdem actus libertatem; at necessitas orta ex præcepto Christo imposito moriendi, etsi consequatur libertatem actus, quo Christus, vel postulauit à Patre, vel libere acceptauit præceptum, non tamen sequitur libertatem voluntatis moriendi imperantis mortis passionem: ergo non saluat libertatem huius actus, quo Christus se obtulit morti, & mortis tollerantiam imperauit; & consequenter iuxta tunc modum dicendi Christus voluntate moriendi non meruit. Maior in principijs Auctorum Scientiæ Mediæ est certissima; & hac ratione probatur: nam necessitas consequens libertatem vnius actus omninò antecedens est, cum alio actu comparata: ergo si solum quia consequens, cum libertate componitur, & quia antecedens, impedit libertatem, impediet libertatem actus, ad quem nullatenus sequitur.

126 *Confirmatur, & vrgetur primo.*

Quod amplius vrgetur primo; si namque asseratur, auxilium ab intrinseco efficax, & prædeterminans inducere necessitatem antecedentem euertentem libertatem, esto cõsequatur liberam postulationem, non patietur secum libertatem actus, ad quem ex se prædeterminat: quia ad illius libertatem non sequitur, etsi illius necessitas alterius actus libertatem sequeretur, nempè, liberæ postulationis: ergo si præceptum in voluntate impeccabili, inducit antecedentem necessitatem cum libertate repugnantẽ, quamuis consequatur liberam postulationem, repugnabit libertati actus adimplentis ipsum, cuius libertatem non sequitur. Confirmatur, & vrgetur secundo: quia visio beatifica ex se inducit necessitatem antecedentem in ordine ad dilectionem Dei, esto liberè postuletur à nobis, & libertatem postulationis sequatur; non ideò non tollit libertatem à dilectione beatifica, eo quod ad illius libertatem non sequitur: ergo si præceptum Christo impositum, inducit necessitatem antecedentem respectu actionis præceptæ, quamuis liberè fuerit postulatum à Christo, aut liberè acceptatum à Christo, libertatem actionis præceptæ, ad quam non sequitur, auferet.

Secundo.

127 *Quartus modus dicendi.*

Quartus modus conciliandi libertatem Christi Domini in operibus præceptis, duos præcedentes supponit, nimirum, non fuisse per præceptum omnes circunstantias præscriptas, Christumq; libere à Patre petiisse impositionem præcepti, atq; liberè acceptasse, & insuper addit præceptũ fuisse impositũ Christo dependenter ab illius libertate, non solũ quoad primã impositione, & obligationẽ præcepti, sed etiã quoad sui conseruationẽ, quatenus poterat petere dispensationem præcepti, etsi illam postularet, infallibiliter Deus dispensaret in præcepto. Per primum saluatur libertas quoad circumstantias actuũ existẽtium sub præcepto, per secundũ, illorum libertas in causa, & per tertium, scilicet, per potestatẽ petendi dispensationem, libertas illorũ in se ipsis, & formalis. Ita Hurtado *disp. 62. sect. 6. & disp. 77. sect. 5.* & Card. Lugo *disp. 26. sect. 8.* quos alij Recentiores sequuntur.

Hurt. *Lugo.*

128 *Sed contra 1.*

Sed contra istum modum dicendi obstant, quæ contra præcedentem opposuimus, quæ magis explico, & confirmo primo: nam hi Auctores inde probant, non fuisse impositum Christo præceptum quoad motiua, & circunstantias, quia communis modus imponendi hominibus præcepta, circunstantias non præscribit; sed etiam communis modus imponẽdi præcepta, est sine subiectione, & subordinatione ad subditi voluntatem, sed per illius subiectionem voluntati superioris: ergo non est asserendum fuisse impositum Christo præceptum cum dependentia ab ipsius voluntate in sui conseruatione. Secundo: nam præceptum Christo liberum tantum quoad primam impositionem, ideò non saluat libertatem actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè à libera acceptatione, & postulatione libera, quia præceptum vt impositum, & obligans, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: sed etiam præceptum vt liberè cõseruatum, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili: ergo per liberam præcepti conseruationem non saluatur libertas actus præcepti in se ipso, sed solum denominatiuè ab actu voluntatis non petendi præcepti dispensationem. Probatur minor; ideò præceptum semel impositũ, etsi dependenter à libera subditi voluntate, infallibiliter infert actum præceptum in voluntate impeccabili, quia oppositum actus præcepti, est peccatum tali voluntati repugnans; sed etiam oppositum actus præcepti, vt coniunctum cum præcepto conseruato, est peccatum eidem voluntati repugnans: ergo præceptum vt liberè conseruatum infallibiliter infert actum præceptum in voluntatem impeccabili.

Secundo.

129 *Dices.*

Dices: præceptum dependens à voluntate Christi solum quoad primam impositionem, ideo infallibiliter inferre actum præceptum, quia obligat obligatione infallibili, etiã inauferibili à Christo; præceptum autem depens à voluntate Christi, non solum quoad primam impositionem, sed etiam quoad sui conseruationem, non obligat Christum obligatione infallibili, & ab ipso inauferibili; nã pro instãti A. V. G. supponitur, quod non obligat; ac proinde pro hoc instanti potest coniungi cum illo, negatio actionis præceptæ, cum pro illo instanti peccaminosa non sit, pro instanti vero sequenti potest auferri obligatio, Cristo petente dispensationem præcepti, quo in casu non obligaret; ac per consequẽs Christus in hoc instanti libere acceptauit mortem, libertate actus quoad substantiã, quia taliter acceptauit, quod potuit numquam mortem acceptare absque vllo prorsus peccato.

130 *Contra.*

Sed contra nam sequitur ex hac solutione, quod si Christus acceptationem mortis differret, vsque ad instans, pro quo præceptum moriendi vrgebat, non liberè moreretur, nec mereretur per acceptationem mortis; consequens est falsum; alias nobis non constaret Christum de facto per acceptationem mortis, & illius passionem meruisse; cum nobis certo non constet, anticipasse tempus instantis præcepti: ergo solutio tradita ruit. Probatur sequela; tunc casus, obligaret præceptum obligatione, etiam inauferibili à Christo: ergo præceptum vt libere conseruatum, inferret infallibiliter adimpletionem præcepti, cum quo, in istorum Auctorum principijs, non componitur libertas: ergo in tali casu, nec liberè moreretur, nec mereretur per mortem.

131 *Respondet Lugo.*

Respondet Cardinalis Lugo vbi *supra n. 108.* tunc casus, fore obedientiam Christi liberam, in primis quoad circunstantiam intentionis, & motiui, & deinde quoad substantiã extrinseca denominatione sumpta à voluntate Christi præcedente, qua noluit petere præcepti cessationem, cum potuit; de facto tamen non expectasse id tempus ad obediendum, quia voluit eo modo obedire, quo illius obedientia esset libera, & meritoria formaliter, non solum quoad circunstantias, verum etiam quoad substantiam.

132 *Recentiores respondent.*

Secundo alij Recentiores respondent, etiam in quocumque instanti, quãtuis vltimo obligationis Christi, fuisse Christo liberam volitionẽ mortis in se; & consequenter in se meritoriã, in quovis enim instanti tria proponitur Christo, nẽpè, mori præcepta, & ablatio illius per dispensationẽ, vel cõ-

mutationem, quorum trium data fuit optio libera Christo, & illorum quodlibet liberè eligere poterat, ipse tamen obediendi desiderio, petiuit impositionem præcepti, & ex fine moriendi ex obedientia ad præceptum elegit, vt necessarium medium nolitionem petendæ dispensationis, vel commutationis: vnde hæc nolitio non præcessit tempore, vel natura voluntatem moriendi, sed potius successit; & consequenter voluntas moriendi non fuit libera denominatiuè à nolitione petendi dispensationem, vel commutationem præcepti, sed formaliter in se; taliter enim mortem sibi præceptam acceptauit, quod potuit non acceptare, nimirum, petendo dispensationem, vel commutationem præcepti.

133
Reijcitur solutio 1.

Sed neutra solutio satisfacit, & prima rijcitur primo: nam certum est, vt constat ex verbis superius adductis Pauli, Christum per obedientiam in moriendo meruisse, quę verba, vt *supra* arguebamus, explicari in rigore non possunt, nisi voluntas moriendi fuerit libera quoad substantiam formaliter; sed incertum est, an Christus mortem distulerit vsq; ad vltimum instans obligationis pręcepti: ergo libertas obedientię Christi in moriendo, non est prædictę anticipationi alliganda. Secundo: nam voluntas moriendi fuit Christo libera quoad substantiam formaliter in se ipsa, & non solum quoad circunstantiam temporis anticipati moriendi, vt prædictus Auctor fatetur: ergo taliter Christus voluit tunc mori, quod non solum potuit velle non mori pro tunc, sed & absolutè non mori, hoc est, nullo tempore mori; at supposita nolitione præcedenti petendi dispensationem, aut cōmutationem præcepti, non poterat in illo instanti, velle non mori absolutè; cum hac nolitione supposita, voluntas existens in illo instanti absolutè non moriendi, foret peccaminosa, vtpote contra præceptum obligans: ergo ea suppositione nolitionis petendi dispensationem, voluntas moriendi necessario interebatur; & consequenter non erat libera in se, sed tantum in nolitione dispensationis petendæ; cumque idem argumentum militet in quouis instanti, in nullo instanti saluatur libertas voluntatis moriendi quoad substantiam formaliter in se ipsa, sed tantum per extrinsecam denominationem à nolitione petendi dispensationem, etsi saluetur libertas prædictæ voluntatis moriendi in se ipsa quoad temporis circunstantiam.

Secundo.

134
Secunda reijcitur.

Deinde secunda solutio reijcitur; vt enim voluntas moriendi, actus obedientiæ sit, debet pro priori naturæ, supponere præceptum moriendi, & acceptandi mortem præceptam cum obligatione stricta: aliàs obedientia propria non erit; cum hæc, præceptum strictum supponat, vt præfati Recentiores contra Lorcam fatentur; sed supposita obligatione præcepti, non potest non existere voluntas tali præcepto præscrita; cum carentia talis voluntatis, & voluntas illi opposita, peccaminosæ sint: ergo voluntas moriendi non manet libera in se, sed solum in nolitione auferendi obligationem, quod est esse liberam solum denominatione extrinseca.

135
Dices.

Dices, obligationem pro priori naturæ ad voluntatem moriendi suppositam, non esse determinatè de voluntate moriendi, nisi supposito, quod dispensationem præcepti Christus liberè non petat, & cum ad dispensationem petendam Christus supponatur potens; fit consequens, quod pro primo, & pro quouis alio instanti, taliter mori voluerit, quod potuerit non velle, nimirum, petendo dispensationem. Sed contra primo: nam pro priori ad voluntatem moriendi, præsupponitur præceptum, & præsupponitur negatio petendi dispensationem: ergo supponitur obligans ad voluntatem moriendi, taliter, quod negatio istius voluntatis peccaminosa reddatur.

Contra 1.

Secundo.

Secundo: nam vel obligatio illa est disiunctiua, nempè, moriendi, vel petendi dispensationem præcepti, vel est determinata moriendi sub conditione nolitionis dispensationis; non primum; alias non minus obediret Christus petendo dispensationem, quam per voluntatem moriendi: ergo fuit obligatio moriendi sub prædicta conditione, quod, scilicet, Christus non petat dispensationem. Tum sic, sed obligatio conditionata non transit in absolutam, nisi prius purificetur conditio: ergo vt præceptum illud Christum absolutè obligaret, debuit præcedere semper nolitio petendi dispensationem, qua nolitione supposita, necessaria est voluntas moriendi in Christo; sed vt voluntas moriendi actus obedientiæ sit, necessario debet supponere absolutam obligationem; cum debeat præceptum vrgens supponere, præceptum autem obligans sub conditione non vrget, nisi ponatur conditio: ergo, vt voluntas moriendi sit actus obedientiæ propriæ, debet semper præsupponere non petitam præcepti dispensationem.

136
Tertio principaliter reijcitur prædictus modus dicendi

Tertio principaliter reijcitur modus præfactus dicendi. Christus enim non poterat efficaciter, velle præcepti dispensationem, sed solum voluntate inefficaci, quæ solet dici velleitas, ad modum, quo volebat non mori, cum dixit: *Pater, si possibile est, transeat à me Calix iste*; sed solum voluntati efficaci annexa est dispensatio, vel commutatio præcepti: ergo, hoc præcepto supposito, non potuit Christus se eximere ab illius obligatione; & consequenter conseruatio, aut continuatio præcepti, Christo libera non fuit. Consequentia euidens est, & non minus euidens minor; nam de facto Christus habuit inefficacem voluntatem non moriendi; & consequenter excutiendi obligationem ad mortem; & tamen non fuit ablata obligatio: ergo ablatio obligationis præcepti dispensatione, aut commutatione illius, non fuit annexa à Deo, voluntati Christi inefficaci petendi dispensationem. Maior autem probatur: velle efficaciter oppositum voluntatis efficacis diuinæ alicui euidenter notæ, est actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius, vt præfati Recentiores fatentur, & docent communiter Theologi 1.2. *quæstione* 19. *art.* 9. *&* 10. quo circa consequenter fatentur, id repugnare beatis; sed Christus euidenter in Verbo videbat voluntatem efficacem Dei, vt non peteret dispensationem præcepti: ergo non poterat velle efficaciter; & consequenter nec petere præcepti dispensationem. Patet consequentia: nam repugnabat Christo actus omninò otiosus, imprudens, & temerarius; cum actus his affectus conditionibus non possit, non esse peccatum, quod Christo ab intrinseco repugnat.

137
Dices.

Dices, impotentiam istam voluntatis efficacis petendi dispensationem, esse tantum consequentem, quæ non tollit libertatem in non petendo efficaciter dispensationem præcepti; ac proinde Christus in non petendo efficaciter, fuit liber: ex quo vlterius fit, fuisse liberam præcepti continuationem. Sed contra: impotentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, ideo in sententia horū Auctorum est impotentia antecedens, quia per præceptum impositū, & manifestatum Christo, redditur peccaminosū, oppositū actionis præceptę, & in Christo est impotentia antecedens ad peccatū; sed etiam ex voluntate efficaci Dei negationis petendi dispensationem vt Christo in Verbo manifestatæ, redditur peccaminosa voluntas efficax petendi dispensationem: ergo impotentia ad efficaciter dispēsationē tollendā orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata, est impotentia antecedens, vel impotentia orta à præcepto, ad oppositum actionis pręceptæ, non est antecedens, sed consequens.

Contra.

138
Respondebis.

Respondebis: minorem argumenti esse veram de voluntate efficaci petendi dispensationem præcepti, vt coniuncta cum voluntate efficaci Dei de non petenda à Christo dispensatione; sic enim sumpta, certum est, quod foret actus imprudens, Christoque ab intrinseco repugnat, si verò non compositiuè cum prædicta voluntate sumatur, sed in sensu diuiso, peccaminosa non est; ac proinde sic accepta, non repugnat voluntati Christi, quod sufficit, vt saluetur libertas in non petendo efficaciter præcepti dispensationem.

Contra.

Sed contra: nam oppositum actionis præceptæ peccaminosum non est, nisi vt coniunctum, & compositum cum præcepto concipiatur; diuisiuè namque à præcepto peccatum esse non potest; cum supponamus esse malum, quia prohibitum, nonè contra, quia malum ideò prohibitum, contingit in præceptis naturalibus, & tamen vt præfati Auctores fatentur, ex præcepto Christo manifestato, redditur oppositum rei præceptæ impossibile impotentia antecedenti: ergo pariter, quamuis voluntas efficax petendi dispensationem, solum sit peccaminosa, & imprudens, vt composita cum voluntate efficaci diuina de dispensatione efficaciter non postulanda, impotentia orta ex voluntate efficaci diuina Christo in Verbo manifestata ad petendam efficaciter præcepti dispensationem, erit impotentia antecedens, vel impotentia orta ex præcepto ad oppositum actionis præceptæ, non est antecedens, sed consequens.

139
Respondebis.

Respondebis huic replicæ dupliciter, primo: impotentiam ortam ex præcepto non ideo esse antecedentem, quia tollat potentiam ad oppositum actionis præceptæ in sensu composito cum præcepto, sed quia tollit potentiam ad illud, etiam in sensu diuiso; impotentia autem ad efficacem voluntatem petendi dispensationem, orta ex opposita voluntate efficaci diuina manifestata Christo, solum est ad prædictam petitionem sumptam in sensu composito, non verò in sensu diuiso; & ideò non est impo-

potentia antecedens auferens libertatem petendi efficaciter dispensationem.

Ratio discriminis.

Et rationem discriminis reddes: nam ad potentiam ad actum, vel negationem actus in sensu diuiso, requiritur, quod necessitans ad actum, vel ad eius negationem sit a nobis euitabile; est autem hæc differentia inter voluntatem efficacem diuinam, atque præceptum, quod illa est a nobis euitabilis; supponit enim præscientiam conditionatam actionis, vel negationis, quam efficaciter vult; ac proinde, si Deus non præuidisset Christum, v.g. in statu conditionato non petentem præcepti dispensationem, non posset efficaciter velle, quod dispensationem non peteret, & quia Christus in statu conditionato poterat petere, poterat etiam efficacem voluntatem diuinam de non petenda præcepti dispensatione vitare; cæterum præceptum non supponit sui obedientiam in statu conditionato, nec ab illius præuisione conditionata dependet: vnde si constituatur independens à voluntate absoluta, est omnino ineuitabile; & consequenter reddit impotens subiectum impotentia antecedenti ad oppositum actionis præceptæ, nedum in sensu composito, sed etiam in sensu diuiso.

140 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam si voluntas efficax petendi dispensationem peccaminosa esset in sensu, non solum composito, sed diuiso, ad illam in vtroque sensu esset Christus impotens antecedenter: ergo si est potens potentia antecedenti ad prædictam voluntatem sumptam in sensu diuiso, ideo est, quia talis voluntas in sensu diuiso peccaminosa non est; at etiam negatio actionis præceptæ diuisione sumpta a præcepto, peccaminosa non est: ergo ad illam prout sic sumptam, non est impotentia antecedens in Christo, vel si non obstante; quod sic sumpta peccaminosa non sit ast Christus impotens antecedente ad illam; pariter, non obstante, quod voluntas efficax petendi dispensationem diuisinè ab opposita efficaci voluntate diuina peccaminosa non sit, erit Christus impotens antecedenter ad illam, etiam in sensu diuiso.

141 *Secundo.*

Secundo: nam quidquid sit, an voluntas efficax Dei nostras prædifiniens actiones, illarum præuisionem supponat in statu conditionato, quod alibi fusè reiecimus, & modo disputandum non est, supposita tamen efficaci voluntate Dei, vt Christus, non peteret præcepti dispensationem, & manifestatione istius voluntatis in Verbo, non poterat Christus ab istius voluntatis cognitione diuerti; vel ab illa cessare; at cum prædicta cognitione non poterat, stare in Christo iudicium ipsi proponens, vt conuenientem dispensationem præcepti, vt obiectum voluntatis efficacis, quod iudicium necessarium erat; vt posset potentia antecedenti petere efficaciter illam: ergo ex vi voluntatis efficacis diuinæ de non petenda præcepti dispensatione, vt Christo manifestatæ, tollitur ab illo aliquod requisitum ad posse petere efficaciter dispensationem præcepti; & consequenter redditur impotens impotentia antecedenti, iuxta aduersariorum principia, ad petenda efficaciter prædictam dispensationem.

Tertio.

Tertio reijcitur: nam prædifinitio efficax redditur euitabilis à nobis in aduersariorum sententia, per hoc, quod Deus non prædiffiniat actiones nostras, nisi præsupponendo illarum præuisionem in statu conditionato: ergo pariter, præceptum moriendi, si non imponatur a Deo, nisi præsupposita præuisione voluntatis moriendi in statu conditionato, erit euitabile a Christo; & consequenter impotentia ex illo orta, non erit antecedens, sed consequens.

142 *Dices.*

Dices, id, quod exigitur ab intrinseco ab actu, necessario ab illo importari, siuè in statu absoluto, siuè in statu conditionato; & consequenter si in statu absoluto libertatem actus destruit, etiam illam destruit in statu conditionato; ex quo fit, quod nequeat cum illo libertas actus in statu absoluto componi per eiusdem actus libertatem in statu conditionato suppositam; est autem hæc differentia inter prædiffinitionem efficacem, & præceptum, quod illa non exigitur ab actu nostro libero ab intrinseco, sed tantum est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ: vnde potest non importari ab actu in statu conditionato; ac per consequens per præsuppositionem actus liberi in statu conditionato, potest libertas actus in statu absoluto, cum prædiffinitione efficaci componi. Cæterum præceptum essentia iter petitur a voluntate moriendi, prout est actus obedientiæ; non enim valet obedientia intelligi, nisi in ordine ad præceptum: vnde obedientia, vt absolutè futura, præsupponit necessario præceptum, vt futurum absolutè, & obedientia conditionatim futura, præcepti futuritionem conditionatam supponit, ex quo fit, vel quod in statu conditionato, actus libertatem euertat, vel quod illam in statu absoluto non tollat: ac per consequens, quod per obedientiæ præuisionem suppositam in statu conditionato, non possit libertas obedientiæ in statu absoluto conciliari cum præcepto.

143 *Contra 1.*

Sed contra primo: in statu conditionato, non solum ingredi debent, quæ ab actu postulantur ab intrinseco, sed etiam, quæ ex parte prouidentiæ diuinæ petuntur, vel a Deo, vt prouidente: ergo si prædiffinitio efficax est necessaria ex parte prouidentiæ diuinæ ad actiones nostras liberas, debet ingredi statum, non solum absolutum, sed etiam conditionatum; & tamen, hoc non obstante, per suppositionem præscientiæ conditionatæ nostri liberi consensus cõponitur libertas illius cum prædiffinitione in statu absoluto: ergo pariter, quamuis præceptum necessario ingredi debeat propter exigentiam actus, in illius statu conditionato, poterit nihilominus libertas obedientiæ in statu absoluto cum præcepto conciliari per suppositionem præscientiæ actus obediendi in statu conditionato.

144 *Secundo.*

Secundo: nam si semel suppositio præscientiæ conditionatæ, sufficit tollere necessitatem antecedentem, sufficiat; quod præceptum moriendi supponat præscientiam voluntatis moriendi, etsi non ea motiuo obedientiæ, vt ad volendum mori ex prædicto motiuo necessitatem antecedentem non inferat; at qui voluntas absoluta moriendi non dependat a præcepto in statu conditionato: ergo poterit cum præcepto voluntatem illam supponente, in statu conditionato libertas obedientiæ in statu absoluto componi. Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: voluntas non petendi efficaciter dispensationem præcepti, supposita efficaci voluntate Dei de tali dispensatione non petenda, est obedientia in statu absoluto, sicuti & voluntas opposita foret inobedientia, vtpote peccaminosa, & consequenter alicui præcepto contraria; & tamen voluntas efficax Dei, non supponit voluntatem non petendi dispensationem, quæ obedientia sit in statu conditionato; alias in eodem statu deberet includi prædefinitio, ex conformitate ad quam constituitur in ratione obedientiæ, sed solũ in eo statu præsupponit voluntatem non petendi dispensationem absolutè; & tamen ex hoc redditur prædefinitio euitabilis, & tollitur impotentia antecedens in ordine ad voluntatẽ non petendi dispensationem, quatenus est obedientia: ergo pariter, quod præceptum moriendi supponat in voluntate Christi voluntatem absolutè moriendi in statu conditionato, sufficit, vt non inducat necessitatem antecedentem in ordine ad voluntatem moriendi, quatenus in statu absoluto rationem obedientiæ sortitur.

145 *Tertio argum. contra istũ modũ dicendi.*

Denique arguitur contra istum modum dicendi; licet namque non haberet Christus præceptum de non petenda efficaciter dispensatione præcepti, habebat tamen de illa non petenda consilium; sed Christus non solum erat impotens ad transgredienda præcepta, sed etiam illi repugnabat, non obsequi consilijs diuinis: ergo non poterat petere dispensationem præcepti; & consequenter præceptum in sui conseruatione non dependebat ab illo.

146 *Prima solutio.*

Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus contrariæ sententiæ. Prima solutio, concessa maiori, negat minorem; Christus enim, nec physicè, nec moraliter erat impotens ad non acquiescendum consilijs, nec ad recedendum à maiori beneplacito Dei; cum nulla in illo sit forma huiuscemodi impotentiam inducens, non enim hypostasis Verbi, quæ quia est sanctitas moralis, ideò cum omni peccato pugnat, non tamen est moralis animæ Christo perfectio: ac per consequens non pugnat cum morali imperfectione, quæ sola reperitur in recessu à consilijs, & a maiori beneplacito Dei, nec visio, aut amor beatificus, hæc namque, etsi cum peccato repugnent, non est vnde repugnent cum morali imperfectione, quæ peccaminosa non est. Pro qua referuntur Valentia q.19. *punct.2.* vbi docet, potuisse Christum acceptare mortem per actum minus intensum. Vazquez *disput.74.num 36.* vbi ait, posse Christum, & alios beatos omisso actu intenso, remissum elicere; & Salas 1.2. *tom.2. tract 3. disp 7 sect.8.* vbi docet, liberos esse beatos in operibus supererogationis, idem dicturus de Christo. Potest etiam referri pro eadem sententia Lorca vbi *supra*, quatenus negat præceptum, vt libertas Christi subsistat in acceptatione mortis; cumque negare nequeat, saltem de morte subeunda consilium, videtur consequenter dicturus, non fuisse impotentem Christum ad transgrediendum consilia.

Valent. Vazquez. Salas. Lorca.

147 *Secunda solutio.*

Secunda solutio, concessa etiam maiori, distinguit minorem; illamque concedit, loquendo de impotentia morali,

li, negat autem physicam impotentiam ad recessum à consilijs, & a maiori beneplacito Dei, & impotentia moralis cum libertate componitur Ita Cardinalis Lugo *disp. 26. sect. 10. num. 134.* Tertia concedit etiam maiorem, distinguit minorem; illamque concedit in sensu composito consilij; negat autem in sensu diuiso, sic enim potuit Christus in oppositum actionis à Deo præconsiliatæ, quatenus potuit petere consilij dispensationem, sicut fuit liber in adimplendis præceptis, quia illa liberè acceptauit, potuitque petere à Deo illorum dispensationem. Hanc sequitur Puente. Hurtado *disp. 62. sect. 6. sub sect. 1. num. 121.* Quarto alij respondent, consilium, seu maius beneplacitum Dei, non fuisse de non petenda efficaciter dispensatione præcepti absolutè, sed de non petenda liberè, cum quo modo beneplaciti, & consilij non stat necessitas ad non petendam dispensationem, nec impotentia ad petendam; cum ablata libertate in non petenda dispensatione, iam non exerceret Christus consilium, aut maius beneplacitum Dei. Ita colligitur ex doctrina Amici *in præsenti disp. 25. sect. 4. num. 122. & seqq.* vbi vt saluet in beatis, & in Christo libertatem in operibus non præceptis, cum impotentia recedendi a maiori beneplacito Dei, docet, hæc inde componi, quia maius Dei beneplacitum in beatis, & in Christo non est de opere perfectiori absolutè, sed de opere magis libero; eo quod ex maiori libertate sumitur incrementum obsequij.

Lugo. *Tertia solutio.* *Puente.* *Hurt.* *Quarta solutio.* *Amicus.*

148 *Vltima solutio.*

Vltima solutio negat argumenti maiorem, & vniuersaliter consilium datum Christo de aliquo in particulari, sed tantum fuisse illi pro consilio datum, vt quodcumque mallet eligeret, & ideo in quacumque electione, & liberrimè operabatur, & aliunde perfectissimè, quia conformiter ad maius beneplacitum Dei, & ad consilium diuinum. Ita Recentiores quidam, ducti potissimè, quia non aliter potest saluari libertas operationum Christi, & cum summa perfectione morali componi. Ac deinde ex illis verbis Matth. 26. *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te omnia mihi tradita sunt à Patre meo;* ac si dicat, omnium actionum, & consiliorum meorum determinatio fuit meæ libertati concessa. His addunt nonnulla alia testimonia ad sensum intentum voluntarie interpretata.

Matth. 26.

149 *Prima solutio reijcitur 1.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto, satisfacit: non prima: tùm, quia recessus a consilijs, esto peccatum non sit, est tamen imperfectio moralis, & culmen moralis perfectionis in sequela consiliorum, & conformitate cum maiori Dei beneplacito est positum; sed Christus incapax est moralis imperfectionis, eique repugnat, non attingere culmen perfectionis moralis, & oppositum asserere satis absurdum apparet: ergo fuit impotens ad recessum a consilijs, atque a conformitate cum maiori beneplacito Dei. Secundò: nam si non repugnaret Christum a consilijs recedere, maximè, quia peccatum non est; at hæc ratio est nulla: ergo & prædicta solutio. Probatur minor; tùm, quia licet non sit peccatum, est tamen aliqua indecentia moralis; sed Christo repugnabat indecenter operari: ergo repugnat illi, quod à consilijs recederet, esto peccatum non sit. Tùm etiam: nam si Christo imponeretur lex aliqua purè pœnalis, repugnaret illi a tali lege recedere; alias posset aliquid reprehensione dignum operari, quod pias aures offendit; & tamen ab ista lege recedere, moralis culpa non est: ergo quamuis recessus a consilijs, & a maiori beneplacito Dei, culpa moralis non sit, nihilominus Christo repugnat. Tertiò: vt enim argumentabamur *supra*, si Christus alicuius Religionis regulam fuisset professus, repugnaret illi transgredi, non solum præcepta regulæ obligantia ad culpam mortalem, aut venialem, sed etiam simplicia statuta ad culpam non obligantia; & tamen transgressio istorum, moralis culpa non est, sed tantum imperfectio, & indecentia moralis: ergo, esto in recessu a consilijs peccatum non interuedat, nihilominus Christo repugnat.

Secundò.

150 *Tertiò.*

Tertio principaliter arguitur; Christo namque debet concedi maxima gratitudo moralis proueniens ex gratia vnionis; sed maior est gratitudo, non solum excludens culpam mortalem, aut venialem, sed etiam aliquale offendiculum, aliqualem ingratitudinem, quæ elucent in recessu a consilijs, & conformitate cum maiori beneplacito Dei, quam quæ solum culpam venialem, & mortalem excludit: ergo est concedenda Christo; & consequenter dicendum, fuisse incapacem a consilijs recedendi. Confirmatur primò; quia gratitudo repugnans cum peccato veniali, est maior, quam, quæ repugnat soli mortali peccato, illa conceditur Christo; sed gratitudo repugnans cum morali imperfectione, maior est, quam, quæ solum repugnaret cum fœditate peccati mortalis, & venialis: ergo illa est Christo attribuenda. Confirmatur secundo: esto dignitas reprehensionis, moralis culpa non sit, repugnat cum sanctitate, & gratitudine Christi: ergo pariter, licet a consilijs recedere, non sit culpa mortalis, aut venialis, repugnabit nihilominus suprema sanctitas Christi cum recessu a consilijs.

Confirmatur 1. *Secundò.*

151 *Quarta reijcitur tradita solutio.*

Denique tradita solutio reijcitur; est enim possibilis amor Dei super omnia, non solum grauiter, vel leuiter offendentia, sed etiam imperfecta moraliter. Tum, quia istius amoris repugnantia non dabitur. Tum etiam; quia non repugnat efficax formale propositum, quæ sunt Deo gratiora, exequendi, nec votum sic operandi: imo de aliquibus eximiæ sanctitatis legitur, ita vouisse; & consequenter nec repugnare potest amor Dei virtualiter includens tale propositum; ac proinde super omnia moraliter imperfecta; ergo Christo est concedendus, cui attribuenda est omnis perfectio possibilis in determinato gradu consistens; sed cum tali amore non compatitur recessus a consilijs diuinis, & a maiori beneplacito Dei, sicut nec compatitur cum amore Dei super omnia peccata lethalia, aliquod peccatum mortale, nec peccatum veniale cum amore Dei super omnia peccata venialia, & leuiter offendentia: ergo repugnat Christo recedere a consilijs diuinis, & à maiori beneplacito Dei.

152 *Secunda solutio reijcitur ex Confirmatur 1.*

Et ex his impugnata secunda solutio relinquitur; hæc enim, vel non probant impotentiam moralem in humanitate Christi ad recessum à consilijs, & à maiori beneplacito Dei, vel potentiam physicam excludunt; sed Auctore Lugo, concludunt aliqua ex illis impotentiam moralem ergo & physicam impotentiam. Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; etenim impotentia moralis recedendi a culmine perfectionis posito in sequela consiliorum, & conformitate cum maiori beneplacito Dei, vel præstatur à sanctitate vnionis formaliter, vel ab amore Dei super omnia imperfecta; quodcumque horum asseratur, vtraque potentia excluditur ergo inconsequenter adstruitur moralis & negatur physica impotentia ad recessum a consilijs. Probo minorem: quia vel gratia vnionis formaliter, vel amor Dei super omnia, etiam leuiter offendentia, excludit ab anima Christi potentiam venialiter peccandi, inducit impotentiam, non solum moralem, sed etiam physicam ad peccandum venialiter: ergo, si aliquod ex his tollit potentiam à Christo ad imperfectionem moralem, quæ inuenitur in recedendo à consilijs, vtramque potentiam excludit. Confirmatur secundo: quia amor Dei super omnia ipsum leuiter offendentia, non solum moraliter, sed etiam physice incompatitur cum peccato veniali excludit potentiam physicam venialiter peccandi; sed amor Dei super omnia moraliter imperfecta physicè est incompatibilis cum morali imperfectione: ergo tollit, nedum moralem, verum etiam physicam potentiam ad imperfectionem moralem.

Secundò.

153 *Tertia solutio reijcitur vlt.*

Deinde tertia solutio reijcitur; sciebat enim Christus, quid horum magis diuinæ voluntati placeret; nimirum petere, aut non petere dispensationem consilii; sed ad illud, quod magis placebat Deo, erat physicè necessitatus ergo vel non poterat petere dispensationem, si non petere magis diuinæ voluntati placebat, vel necessitatus erat ad petendam dispensationem, si dispensationis petitio erat diuinæ voluntati gratiosior. Si dicas, nihil horum determinatè fuisse magis placitum Deo, sed vtrumque æquè gratum diuinæ voluntati extitisse, & sic fuisse Christo manifestatum. vnde omninò liber erat ad petendam, & non petendam consilii dispensationem. In contrarium obstat nam iuxta D. Thom. 1. p. q. 19. art. 12. consilium est voluntas signi in Deo, quia indicat voluntatem, vt accipiens consilium, rem consiliatam efficiat: ergo non stat Deum aliquid consiliare, & non magis inclinari, & complacere in executione actionis à se consiliatæ, quam in omissione illius. Secundo: quia namque præceptum necessaria inductione ordinat alium ad aliquid efficiendum, non stat Deum præcipere aliquid absque maiori complacentia in illius executione, quam in eius omissione; sed consilium ordinat accipientem consilium, non necessaria, sed persuasoria inductione ad aliquid efficiendum: ergo implicat consilium cum æquali complacentia in actione consiliata, & illius omissione.

Si dicas. *Contra 1.* *Secundò.*

154 *Quarta solutio reijcitur 1.*

Nec magis quarta solutio satisfacit, & reijcitur primo; nam ex illa sequitur, omnes Christi actiones fuisse æquè gratas Deo; consequens est falsum ergo & prædicta solutio Falsitas consequentis ex eo manifesta videtur; actus enim charitatis, etsi ex parte dignitatis personalis non sit gratior voluntati diuinæ, quam actus misericordiæ elicitus a voluntate Christi, facta tamen comparatione inter vtriusque actus bonitatem specificam ex obiecto deriuatam, magis

ueniens est: ergo necessario asserendum, nulli consilio de actibus in particulari fuisse subiectam, sed illi pro consilio datum, vt eligeret, quod malet, sub Dei contestatione, id sibi gratius futurum.

162 *Respondetur ad 1.*

Hæc tamen leuia sunt pro stabilienda tam singulari doctrina, & potius concionatorem agentis, quam Theologum fundatum, & solidum. Ad primum omissis interpretationibus, è proprio cerebro inuentis. Respondeo ex nullo ex testimoniis adductis, aliquid illis fauens deduci. Non exprimo: nam verba illa accipiunt de Christo ratione diuinitatis, Chrysostomus, Hieronymus, Hylarius, & Augustinus, in Cathena D. Thom. & ipse Angelicus Doctor in Matthæum cap 11. vnde Verbum illud *tradita* explicat per originem, & generationem a Patre. Et in eodem sensu secundum testimonium interpretatus est. D. Thom super Matth. cap. 28. ex Hieronymo, illis verbis: *Potentia Dei nihil aliud est, quam omnipotentia, & hæc data non est Christo, quia non conuenit Christo secundum humanitatem Vel si Christo data dicitur, non est, vt consequatur gratiam vnionis, sed per ipsam gratiam vnionis; licet autem duplicentur, quæ gratiam vnionis sequuntur; non autem duplicantur, quæ insunt Christo gratia vnionis*: vnde dico, subiungit Angelicus Doctor; *quod potentia est data, non quia alia potentia sit data, sed data est, secundum quod est vnita Verbo, vt filio Dei per naturam, sed Christo per gratiam vnionis.* *Tho.*

163

Quod intelligendum est, quatenus ea, quæ ab æterno prędicabantur de Verbo Dei, vt subsistente in diuina natura, temporaliter prædicari cœperunt de ipso, quatenus per gratiam vnionis factam humanitati, in eadem subsistente, temporaliter prædicari cœperunt. Vel denique si de Christo ratione humanitatis accipiatur, vt etiam D. Thomas loco relato interpretatur, intelligendum est de potestate, vt significat quendam præsidentiæ honorem Christo, vt homini super creaturas concessum. Tertium etiam testimonium interpretatus est D. Thom. super Ioannem *cap 13. lect. 2.* de Christo ratione diuinitatis. Dato tamen, quod testimonia allegata de Christo, vt homine, intelligantur ratione potestatis iudiciariæ, & quia Christo vt homini omnis creatura est subiecta, neganda est minor argumenti facti; ex eo namque, quod Christus de nulla re in singulari à Deo accepisset consilium, sed tantum de eligendo, quod maluisset, magnum sequitur absurdum, nempè voluntatem Christi fuisse sibi supremam suæ perfectionis regulam, Deoque vt consulenti, nomine tantum, non re ipsa subiectam, quod asserendum non est. *Thom.*

64 *secun- … ex … selmo … ponde-*

Ad secundum ex Anselmo respondeo, solum excludere à Christo debitum operandi ex coactione, aut timore pœnæ ortum, non autem debitum obligationis ex præcepto, aut ex consilio, eo quod debitum non coactè, sed spontaneè Christus impleret. Ad tertium, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: quia, vt rectè concluderetur, deberet Christo vt homini competere dominium propriarum actionum, non solum diuino dominio simile, sed cum illo identificatum, & dominio Dei non subiectum: nam Deum eligere quidquid velit, absque imperfectione morali competit ipsi, quia regulam superiorem, a qua possit discordare, non habet, quod Christo, vt homini, communicari non potest; ac per consequens, nec potest illi concedi, quod superioritatem illam consequitur.

Ad vlti- mum.

Ad vltimum, nego maiorem: plena enim libertas, quæ potest inferiori competere, optimè in Christo saluatur absque effugio subordinationis ad Deum, vt consulentem, imo & præcipientem omnia. Et quidem testimonia Scripturæ vniuersalissima sunt; & tamen ab ea vniuersalitate, licuit Recentioribus excipere Passionem, & mortem Christi, quæ quia fuit Christo præcepta, non fuit omnino illius arbitrio commissa: cur ergo cætera vsque ad omnis consilij determinationem includunt? nisi quia etiam in Christi libertate statuenda, se arbitros volunt efficere: maneat ergo, Christum subiectum fuisse Dei præceptis, & consilijs & oppositum absque fundamento fundari.

§. VII.

Fundamenta contrariorum diluuntur.

165 *Primum argumentum.*

AVctores, quos retulimus pro tertio, & quarto modo dicendi, vt probent Christum liberè postulasse præceptum, & ab eius libera voluntate in sui conseruatione dependentiam habuisse: arguunt in hunc modum primo: nam Christus libere elegit vitam passibilem, & mortalem: ergo & liberè ele[g]it præceptum sibi impositum moriendi. Consequentia videtur bona. si namque vita mortis præ vita gloriosa, & impassibili, fuit Christi liberæ electioni relicta; à fortiori idem asserendum videtur de præcepto moriendi. Antecedens autem ostenditur primo ex Paulo ad Hebræos 12. vbi potest recensitos *cap. præcedent.* PP. veteris testamenti, & in exemplum propositos, qui spe diuinarum promissionum confirmati, grauissimos pertulerunt labores, vt Hebræos excitaret ad currendum propositum sibi certamē, subdit cap. 12. *Aspicientes in Auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem.* Quorum verborum sēsum non esse, quod Christus sustinuerit mortem, sibi gaudio, & præmio proposito, sed optione sibi data eligendi gaudium, hoc est vitam immortalem, aut mortalem, & passibilem liberè hanc elegisse. *Antecedēs ostenditur primo.* *Ad Hebr. c. 12.*

166 *Probatur 1. optionē fuisse datam Christo eligendi gaudij.*

Probant primo: nam relatis PP. veteris testamenti, qui repromissionum spe, tot sustinuerunt labores, ad Christum aspicere, non autem ad PP. monet: ergo aliquid aliud in Christo imitandum proponit; at hoc nihil aliud esse potest, quam quod PP spe gaudij repromissi, fuerint labores perpessi; Christus autem non ob gaudium sibi propositum in præmium, sed perfectissima charitate gaudium, mortali, & passibili vitæ posthabuisse: ergo sensus verborum Pauli non est gaudio sibi in præmium proposito, pro nobis pertulisse labores, sed optione sibi data, vitæ gloriosæ, & mortalis, liberè hanc elegisse. Secundo id probant ex fonte Græco, qui vbi nos legimus, *proposito sibi gaudio*, sic habet: *Pro proposito sibi gaudio*; sed illa particula *pro* permutationem vnius pro alio significat, ita vt pro vno ablato, alterum subrogetur loco illius, vt constat ex illis verbis Genes. 2. *Et repleuit carnem pro ea.* Et Psalm. 44. *Pro patribus tuis nati sunt tibi filij.* Et Matthæi 2. *Archelaus regnante pro Herode Patre suo*: & alibi passim: ergo sensus verborum Pauli est, Christū loco gaudii, quod liberè eligere poterat, acceptasse vitam mortalem, & labores elegisse; ac proinde liberè vitam mortalem, & passibilem elegit. *Secundo prob. idem.* *Genes. c. 2. Psal. 44. Matt. c. 2.*

167 *Antecedēs prob. 2. ex PP.*

Secundo idem antecedens probant ex PP Nazianzenus apud Æcumenium in Panoplia cap 17. sic habet de Christo: *Qui, cum liberum fuisset, manere in propria gloria, & diuinitate, non solum exinaniuit semetipsum vsque ad formam serui, sed & crucem sustinuit, ignominia contempta* Chrysostomus ad verba relata Pauli, de Christo loquens, sic habet: *Licebat illi nihil pati, si voluisset: non enim peccatum fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ac tandem Anselmus lib. 1. cur Deus homo c 19. prope initium, de Christo hæc habet verba: *Ille vero sponte obtulit, quod nulla necessitate vnquā amissurus erat*: & rursus ad medium capitis, *quoniam sui erat, & pati, & non pati, &c.* Ergo ex mente horum Patrū, Christus sponte vitam passibilem, & mortalem elegit. Tertio ratione: Christus enim, etiam vt homo, erat Filius Dei naturalis, & proprius, ex quo illi vita immortalis naturalissimè conueniebat, & alias ad homines redimendos quiuis actus sufficiebat: ergo fuit conuenientissimum, vt nonnisi petente, & enixè efflagitante, tantus labor illi imponeretur. *Anselm.* *Tertio ratione.*

168 *Respondetur.*

Respondeo, sensum verborum Pauli non sumendum ex cerebro Recentiorum, sed ex PP. venandum; illud autem *proposito sibi gaudio*, Glosa interlinealis de gaudio æternæ felicitatis, ad quod per passionem itur, intelligit, & in eodē sensu Glosa Ordinaria ex Athanasio illud accidit, necnon D Th. loco ex D. Paulo citato *lect. 1* his verbis. *Proposito sibi gaudio æternæ vitæ pro præmio sustinuit mortē* Nec obstant, quæ contra hanc communem interpretationem opponunt: non primum: nam licet Christus aspiciendus, imitandusque specialiter proponatur à Paulo, necessarium non est vt in mortis, laborumque tolerantia præmium propositum non aspe- *Nec contra hoc vrgēt.*

tam à me, excludunt præceptum mortis, quod violentiam in moriendo non causat, nec excludit homines, vt mortem causantes, sed tantum violentiam Christi in moriendo, vt ex D. Thomam diximus. Ad tertiam, respondeo primo; verbum *Licet* sumi à Chrysostomo pro eodem, ac verbum *Potest*; Christus autem poterat vitare mortem, potentia non consequente, sed tantum antecedente. Vel secundo respondetur; licuisse Christo nihil pati, si voluisset, quantum est ad causam mortis, hoc est, in se causam mortis, quod peccatum est, non habuisse, non autem licuisse Christo absolutè, attento Patris præcepto, orto ex hominum peccatis. Vel tertio, loqui Chrysostomum de Christo, quatenus Deo; sic autem certissimum est, licuisse nihil pati, si voluisset, quia vt Deus nulli legi erat subiectus.

---

§. VIII.

Traditur verior modus dicendi, & obiectionibus in contrarium occurritur.

79

RELICTIS igitur, & reiectis his modis conciliandi libertatem Christi cum illius impeccabilitate in operibus præceptis; ad rationem dubitandi initio dubij propositam, respondeo concesso antecedenti, negando consequentiam: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: ad cuius probationem, nego maiorem: ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: posse non obedire priuatiuè, & in sensu composito, est posse peccare, concedo consequentiam: posse non obedire negatiuè tantum, & in sensu diuiso, est posse peccare, nego consequentiam. Nec valet ab actu ad potentiam, quia negatio obedientiæ, vt existens, non est pura negatio, sed priuatio, & ponitur, & componitur cum præcepto, eo quod, vt existens, non potest ab vllo accidenti præscindere, quorum vnum est actualis cum præcepto coniunctio, & ratio priuationis; potentia autem tendit in illam in sensu diuiso, & prout negatio est: vnde in ista consequentia: *Non obedire de facto, est de facto peccare; potuit non obedire: ergo potuit peccare;* arguitur ab vna de sensu composito, & alia de sensu diuiso ad aliam in sensu composito, & arguitur à non restricto ad restrictum, variaturque appellatio: infertur namque ex eo quod possit ponere negationem sub ratione negationis, posse illam ponere sub conceptu priuationis, in qua prout sic peccatum omissionis consistit. Sicuti in hac: *Supposita Dei scientia de dilectione futura, negatio dilectionis existens, est falsificatio scientiæ diuinæ; potest homo ponere negationem amoris: ergo potest falsificare scientiam Dei;* similis defectus committitur; & consequens non infertur: nam maior, & minor sunt veræ; consequens autem est falsum: quia ex eo quod homo possit in negationem amoris secundum se, & in sensu diuiso, infertur, posse in illam, vt cum diuina scientia coniunctam; & similiter in hac: *In instanti, in quo est amor, si ponatur odium, coniunguntur odium, & amor, sed homo in instanti amoris potest in odium: ergo potest odium, & amorem coniungere;* variatur enim appellatio, quia in minori fit sensus diuisus, scilicet, posse ad odium secundum se; quod est verum; in consequenti autem sensus compositus, idest, posse odium cum amore coniungere; id ipsum in nostro casu contingit; & ideò consequentia non tenet.

80

Et eodem defectu laborat hæc consequentia: *Actualis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est actualis transgressio præcepti: ergo possibilis negatio obedientiæ, præsupposito præcepto, est possibilis transgressio præcepti.* Quod enim præstat actu negatio, vt de facto existens, præstat possibiliter negatio, vt possibilis, quæ consequentia eadem est cum præcedenti, & solum distinguuntur penes actiuam, & passiuam, & tamen solet aliquos halucinare, & respondendum est, concesso antecedenti, negando consequentiam: quia in antecedeti fit sensus compositus, & sumitur negatio obedientiæ in sensu diuiso, & vt pura negatio, qualiter est terminus potentiæ antecedentis: vnde, etsi vt actus existens sit transgressio præcepti, vt existens possibiliter, non est possibilis transgressio præcepti, quia non sumitur eodem modo, vt possibilis, ac sumitur vt existens de facto; & ideo, vt possibilis non præstat possibiliter, quod vt existens actu præstat; vt enim hoc verum esset deberet eodem modo accipi vt possibilis, atque accipitur vt existens. Vel potest, antecedenti concesso, consequens claritatis gratia distingui. negatio obedientiæ, vt possibilis in sensu composito, & per modum priuationis, est possibilis transgressio præcepti concedo consequentiam: vt possibilis in sensu diuiso, & per modum puræ negationis, est possibilis transgressio præcepti, nego consequentiam.

81

182 *Aliter potest consequens distingui.*

Vel aliter potest consequens distingui: ergo negatio obedientiæ, vt possibilis, præsupposito præcepto, possibilitate terminante potentiam antecedentem, est possibilis transgressio præcepti, nego consequentiam: vt possibilis possibilitate terminante potentiam consequentem, concedo consequentiam, & ratio distinctionis est: nam potentia consequens dicitur, quæ aliquando est ad actum reducenda, & cui ex nullo capite repugnat cum actu coniungi: vnde cum perfectè, & completè practica sit, a nullo prædicato, etiam accidentali in suis extremis præscindit; potentia autē antecedens est, quæ ad actum reducenda non est, & cui ex aliqua suppositione repugnat cum actu coniungi, tenditque ad actum, vel negationem actus secundum se, præscindendo ab aliquibus de facto illis coniungendis, quatenus in te ponendas, quia completè, & perfectè practica potentia non est: cum ergo præsupposito præcepto, negationi, v. g. moriendi sit annexa ex accidenti ratio priuationis moralis, coniunctionisque cum præcepto; fit, quod potentia consequens ad illam, sit potentia ad illius cum præcepto coniunctionem, & sit potentia ad peccandum, & quod negatio mortis, vt possibilis possibilitate passiua terminante habitudinē potentiæ consequentis, sit possibilis transgressio præcepti; potentia autem antecedens cum præcisiua sit ab illis, quæ ex accidenti coniuncta inueniuntur cum actu, vel cum eius negatione, tendit in negationem moriendi acceptam secundū se, non vt coniungendam cum præcepto, qua ratione non priuatio, sed pura negatio est, ideoque potentia antecedens ad negationem mortis, etiam præcepto supposito non est potentia ad peccandum, nec negatio mortis possibilis possibilitate passiua terminante habitudinem potentiæ antecedentis, est possibilis transgressio præcepti.

183 *Hic modus dicendi est omnibus anteponendus.*

Hunc modum dicendi his, aut illis terminis explicatum, conciliandique libertatem Christi Domini cum illius impeccabilitate in operibus præceptis communiter amplectuntur Thomistæ. Ita Medina *in præsenti art. 4. dub. 1. ad 1. & infra q. 47. art. 2. ad 5. arg.* Bannez *1. p. q. 19. art. 10. dub. 1. corollar. vlt.* Zumel *q. 22. art. 4. disp. vnic. dub. 2.* Vincentius *relect. de Gratia Christi q. 5. pag. 430.* Aluarez *in præsenti disp. 46. num. 18.* Quos alij Recentiores sequuntur. Esseque alijs præferendum, præterquamquod constat ex disputationis decursu, probo primo: quia iuxta hunc modum dicendi, omnia testimonia Scripturæ, tam exprimentia præceptum, quam meritum obedientiæ, & mortis significantia, plenaque, & perfecta subiectio ad Patrem saluantur, quæ in alijs modis dicendi non componi ex dictis constat: ergo modus iste dicendi alijs est anteferendus. Secundo: quia ad componendam libertatem Christi Domini cum necessaria conformitate ad maius beneplacitum Dei, & consilia diuina, necessario est recurrendum ad sensum compositum, & diuisum, ad potentiam antecedentem, & consequentem, cum ex vna parte nequeat consilium negari, vt negauit prima sententia præceptum, nec ad circunstantias non cadentes sub consilio recurri; cum eo ipso, quod sint bonitatem actus augentes, sub consilio sit, iuxta illos operari, nec ad liberam acceptationem, aut conseruationem consilij, vt §. 5. ostendimus: ergo etiam libertas Christi componenda est cum præcepto, iuxta istum modum dicendi. Denique: nam modus iste consonat cum alio conciliandi libertatem cum efficacia gratiæ, & prædestinationis diuinæ, quem omnibus præferendum esse. *Tract. de Prædestinatione 1. p. q. 23. art. 6. dub. 1.* fusè ostendimus.

Medin. Banez. Zumel. Vincent. Aluar. Prob. 1. Secundo. Tertio.

184 *Primo argumentatur hunc modum dicendi.*

Sed contra hanc resolutionem plura extant argumenta. Primo arguitur: potentia ad non moriendum sub conditione, quod auferatur præceptum, non sufficit ad saluandam libertatem in moriendo; sed potentia Christi ad non moriēdum, solum est sub conditione, quod auferatur præceptum: ergo non saluat libertatem Christi in moriendo. Minor constat: nam potentia ista non moriendi est ad negatiuné mortis diuisiuè à præcepto: ergo est ad negationem mortis sub conditione, quod præceptum auferatur. Maior autem nota est: nam beati habent potentiam ad Deū diligendum sub cōditione ablationis visionis; & tamen non sunt liberi in

præ-

prædicta dilectione: ergo potentia ad non moriendum sub conditione ablationis præcepti moriendi, non sufficit ad saluandam libertatem in moriendo.

185 *Respondetur.* Respondeo, distinguendo maiorem: si ablatio præcepti est conditio desiderata ad posse non mori, concedo maiorem si non requiratur vt conditio ad posse non mori, sed solum ad de facto non moriendum, nego maiorem, & distinguo minorem: ablatione præcepti requisita ad posse non mori, nego minorem: ad de facto non mori, concedo minorem, & nego consequentiam. Nec oppositum conuincit probatio: nam in beatis ablatio visionis est conditio requisita, non solum ad actu non diligendum, sed etiam ad posse non diligere Deum: vnde de facto non habent potentiam proximam ad negationem dilectionis, sed haberent, si ab illis visio Dei separaretur: non sic in nostro casu; coniungimus enim cum actuali existentia præcepti moriendi in Christo potentiam per modum actus primi expeditam ad volendam negationem mortis, etsi ipsam negationem cum præcepto non coniungamus; vnde ablatio præcepti non est conditio desiderata ad posse Christum non mori. Quod quidam, non penetrantes sensum compositum, & diuisum Thomistarum, falsò intellexerunt, sed tantum est conditio desiderata ad actualem mortis negationem.

186 *Dices.* Sed dices: ideò ablatio visionis beatificæ est conditio requisita, non solum ad actu non diligendum, sed etiam ad posse non diligere Deum, quia impedit potentiam non diligendi; sed etiam præceptum impedit potentiam ad non moriendum: ergo illius ablatio est conditio desiderata, non solum ad de facto non moriendum, sed etiam ad posse non mori.

Respondeo. Respondeo, distinguendo maiorem: quia impedit impedimento actus primi, concedo maiorem: impedimento solum ad actum secundum, nego maiorem, & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam præceptum, etsi impediat, impedimento ad de facto non moriendum, infallibiliter inferendo voluntatem moriendi, non tamen impedimento actus primi, & auferente expeditionem potentiæ, cuius discriminis ratio ex dicendis *infra* constabit.

187 *Secundo arg.* Secundo arguitur; supposito præcepto moriendi, non manet Christo possibilis negatio mortis, etiam in sensu diuiso: ergo non manet libertas moriendi in Christo. Probatur antecedens: ideò est impossibilis Christo negatio mortis in sensu composito, quia non potest illam componere cum præcepto, sed nec potest illam à præcepto diuidere: ergo non est ipsi in sensu diuiso possibilis. Patet minor; posse vnum diuidere ab alio, est posse vnum ponere, & aliud auferre; sed Christus non potest à se præceptum auferre: ergo non potest negationem mortis à præcepto diuidere. *Augetur difficultas.* Et augetur difficultas: supposito præcepto moriendi, non est possibilis omissio mortis, nisi vel vt coniungenda cum præcepto, vel vt coniungenda cum negatione præcepti; sed nullo ex his modis remanet in Christo potentia ad prædictam negationem: ergo nec manet in moriendo libertas. Minor pro prima parte supponitur; aliàs posset Christus peccare. Pro secunda probatur: posse coniungere negationem mortis cum negatione præcepti, est posse vtrumque componere, & posse vtrumque componere, est posse ponere vtrumque; sed in Christo non est potentia ad ponendam negationem præcepti: ergo nec est potentia ad coniungendam negationem mortis cum negatione præcepti.

188 *Respondetur.* Respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, & minori, distinguo consequens: non est possibilis negatio mortis in sensu diuiso diuisione accepta positiuè, concedo consequentiam: accepta non positiuè, sed præcisiuè, nego consequentiam. Itaque diuisio positiua negationis moriendi à præcepto, petit ablationē præcepti & potentia ad illā sic sumptam, petit potentiam ablatiuā præcepti; non autē est hic sensus diuisus, in quo nos cōstituimus potentiam in Christo ad negationem mortis, præsupposito præcepto, sed diuisio sumitur præcisiuè, idest, potentia ad negationem mortis præcisiuè à præcepto existente, & ad illam secundum se, ad quem modum diuisionis, seu potentiæ ad negationem in sensu diuiso, non exigitur potentia ad ablationem præcepti, ad illud, scilicet, a se abijciendum. *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem, nego maiorem: nam coniunctio cum præcepto, vel cum negatione præcepti, est quoddam accidens omissionis moriendi: vnde vltra illas considerationes possibilitatis omissionis, est alia, nempe, illius secundum se præcisiuè ab his accidentibus, & ad illam, vt sic sumptam, manet in Christo potentia, etiam præcepto supposito, & hæc potentia est sufficiens ad saluandum libertatem in voluntate moriendi.

189 *Dices.* Sed dices, ad id, quod implicat contradictionem, non est dabilis potentia; sed supposito præcepto moriendi, implicat negatio mortis, nisi vel vt coniungenda cum præcepto, vel cum negatione præcepti: ergo præcepto supposito non est dabilis in Christo potentia ad illam, nisi aliquo ex modis prædictis. *Confirmatur.* Et confirmabis; implicat potentia ad actum, vel ad negationem actus, absque facultate ad omne essentialiter exactum ad illorum existētiam; sed supposito præcepto moriendi, ad existentiam negationis mortis in Christo, essentialiter requiritur negatio existentiæ præcepti: ergo præcepto supposito non est dabilis potentia ad prædictam negationem, absque potentia actiua ad negationem præcepti.

Respondetur. Respondeo, distinguendo maiorem: ad id, quod implicat contradictionem ex terminis, concedo maiorem: ad id, quod implicat ex suppositione aliqua, subdistinguo maiorem: non est dabilis potentia consequens, concedo maiorem: potentia antecedens, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens: potentia antecedens, nego consequentiam: potentia consequens, concedo consequentiam: nam implicatio existentiæ omissionis mortis, nisi coniunctiuè ad præceptum, vel ad eius remotionem, non est ex intraneis omissionis moriendi, sed ex aliquo accidenti, nempè, ex suppositione præcepti; & ideò terminare potest habitudinem potentiæ antecedentis, quæ præcisiua est ab his, quæ ex accidenti conueniunt; non autem habitudinem potentiæ consequentis, quæ nec ab accidentibus potest præscindere.

190 *Ad confirmationem.* Et ex his ad confirmationem; distinguo maiorem: absque facultate ad omne exactum ad illorum existentiam ab intrinseco, & per se, transeat maior: si exactum sit, non per se, sed ex aliqua suppositione, subdistinguo maiorem: potentia consequens, concedo maiorem: potentia antecedens, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens: potentia antecedens, nego consequentiam: potentia consequens, concedo consequentiam: nam quod omissio moriendi nequeat existere in Christo, nisi remoto præcepto, non nascitur ex intraneis, essentialibusque ipsi omissioni, sed tantum ex suppositione præcepti, & Christi impeccabilitatis; licet autem demus, quod potentia consequens, quæ est vndequaque completa, & ad actum reducenda, petat facultatem ad omne requisitum ad terminum suæ efficaciæ; potentia verò antecedens, quæ est potentia non vndequaque completa, nec ex omni parte expedita, non petit facultatem ad omne requisitum ad actum, vel ad negationem actus, sed ad summum ad requisita essentialia, & ab intrinseco illorum; & ideò etsi requiratur ad existentiam omissionis moriendi, quod præceptum remoueatur, potest nihilominus dari potentia, non consequens, sed antecedens in Christo, etiam præcepto supposito, ad prædictam omissionem, absque potentia ad remotionem præcepti.

191 *Argumentum.* Tertio arguitur, & impugnatur solutio; Christus supposito præcepto moriendi, est impotens, non mori impotentia antecedenti: ergo non poterit non mori, etiam in sensu diuiso, nec potentia antecedenti; & consequenter non liberè, sed necessario mortem sustinuit. Consequentia est euidens; non enim stant simul respectu eiusdem, potentia antecedens, & impotentia antecedens: ergo si supposito præcepto moriendi, fuit impotens non mori impotentia antecedenti, non fuit potens potentia antecedenti non mori, nec ad negationem mortis sumptam negatiuè, & in sensu diuiso. Antecedens autem probatur; Christus enim erat impotens impotentia antecedenti ad peccandum: ergo supposito præcepto moriendi, mansit impotens ad non moriendum impotentia antecedenti. *Consequentia probatur 1.* Probatur consequentia primo: nam supposito præcepto moriendi, non mori redditum fuit obiectiuè peccaminosum: ergo si erat impotens ad peccatum impotentia antecedenti, supposito præcepto moriendi, fuit redditus impotens impotentia antecedenti ad non mori. *Secundo.* Secundo: nam impotens impotentia antecedenti ad effectum per accidens, est etiam per accidens impotens impotentia antecedenti ad effectum per se coniunctum cum effectu per accidens; sed, supposito præcepto moriendi, est coniuncta negationi mortis ratio peccati, ad quam Christus erat impotens impotentia antecedenti: ergo supposito præcepto moriendi fuit Christus redditus, saltim per accidens impotens impotentia antecedenti ad effectum per se, nempè, ad negationem mortis.

192 *Tertio.* Tertio, nam impotens ad peccandum impotentia antecedenti, est necessitatus necessitate antecedenti adimplendum præceptum; sed præceptum moriendi adimpletur sustinendo mortem: ergo Christus impotens impotentia antecedenti-

denti ad peccandum, fuit necessitatus necessitate antecedenti ad moriendum; & consequenter impotens ad non moriendum impotentia antecedenti.

Vltimo.

Denique eadem consequentia probatur: nam impotentia antecedens ad peccandum, & transgrediendum præceptum affirmatiuum, est necessitas antecedens ad non transgrediendum illud; sed præceptum affirmatiuum violatur per omissionem: ergo impotentia antecedens ad transgrediendum præceptum affirmatiuum, est necessitas antecedens ad non omittendum; & consequenter si Christus fuit impotens impotentia antecedenti ad peccandum, fuit necessitatus necessitate antecedenti, supposito præcepto moriendi, ad non omittendam mortem. ex quo vlterius sequitur, fuisse impotentem impotentia antecedenti ad non moriendum.

Respondetur.

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam.

Ad 1 consequentiæ probationem.

Ad primam consequentiæ probationem, distinguo antecedens: fuit redditum non mori peccaminosum, per se, & essentialiter, nego antecedens: accidentaliter, concedo antecedens, & distinguo consequens. fuit redditus impotens impotentia antecedenti ad non mori, vt coniunctum cum accidenti peccati, concedo consequentiam: ad non mori secundum suam essentiam qualiter negatio est, nego consequentiam. Cum enim negatio mortis ratione præcepti non sit reddita priuatio; nec peccaminosa essentialiter, sed remanserit cum essentia negationis, & priuatio accidentaliter, manet in Christo potentia, quam antea habebat ad prædictam negationem sub conceptu negationis, quæ est potentia antecedens præcisiuè ab accidenti culpæ, & priuationis moralis per accidens illi ratione præcepti annexæ, etsi impotens semper sit ad prædictam negationem, vt coniunctam cum ratione priuationis, & cum ratione peccati

193
Ad secundam.

Ad secundam probationem, distinguo maiorem: est impotens ad effectum per se, vt coniunctum cum effectu per accidens, concedo maiorem. ad effectum per se præcisiuè à coniunctione cum effectu per accidens, nego maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: fuit redditus Christus impotens impotentia antecedenti ad effectum per se, nempè, ad negationem mortis, vt coniunctam cum ratione peccati, quæ est effectus per accidens, concedo consequentiam: ad negationem mortis præcisiuè ab ista coniunctione, nego consequentiam

Ad tertiã.

Ad tertiam probationem, nego maiorem; impletioni enim præcepti duplex extremum supponitur, nempè, non adimpletio sumpta priuatiuè, & non adimpletio sumpta negatiuè: vnde vt impotens antecedenter ad peccandum, esset etiam antecedenter necessitatus ad præceptum adimplendum, oportebat, vt ad vtrumque extremum, nempè, priuatiuum, & negatiuum, impotens esset impotentia antecedenti; ex impotentia autem antecedenti ad peccandum solum infertur impotentia antecedens ad extremum priuatiuum, quod prout sic peccatum est: non autem ad negatiuum, in quo negatiuè sumpto, ratio peccati non est; ac per consequens ex impotentia antecedenti ad peccandum, non colligitur necessitat antecedens ad præceptum positiuum adimplendum, nec in re nostra ex impotentia Christi antecedenti ad peccandum, colligitur, supposito præcepto moriendi, necessitas antecedens ad hoc adimplendum præceptum, nec ad mortem sustinendam.

194
Ad vltimam.

Et ex his ad vltimam probationem consequentiæ, concessa maiori, distinguo minorem: violatur per omissionem sub conceptu priuationis, & consideratam, vt compositam cum præcepto, concedo minorem: per omissionem sub conceptu negationis, & consideratam, vt diuisam, aut præcisam à præcepto, nego minorem, & distinguo consequens: est necessitatus ad non omittendum priuatiuè, & compositiuè ad præceptum, concedo consequentiam: negatiuè, & præcisiuè à præcepto, nego consequentiam: ex quo solum sequitur, Christum necessitatum fuisse necessitate antecedenti ad non omittendam mortem, omissione sumpta priuatiuè, & vt compositam cum præcepto; non autem, quod fuerit necessitatus necessitate antecedenti ad non omittendam mortem omissione sumpta negatiuè, & præcisiuè a præcepto: ac per consequens, etsi fuerit impotens impotentia antecedenti ad non moriendum, sumpto non mori priuatiuè, & compositiuè cum præcepto, erat tamen potens potentia antecedenti non mori, sumpto non mori negatiuè, & præcisiue à præcepto.

195
Si opponas.

Si opponas, supposito præcepto moriendi, non datur medium inter negationem mortis sumptam priuatiue, & præcepti adimpletionem: ergo si hoc præcepto supposito, mansit Christus necessitatus necessitate antecedenti ad non omittendam mortem, non mori sumpto priuatiuè, mansit necessitatus necessitate antecedenti ad præcepti adimpletionem; ac per consequens ad moriendum; consequentia est bona; & antecedens probatur: supposito præcepto moriendi, negatio mortis nequit esse pura negatio, sed necessario est carentia alicuius debiti, nempè, mortis debitæ ratione præcepti ergo supposito præcepto moriendi, non datur medium inter non mori sumptum priuatiuè, & præcepti adimpletionem.

Respondetur.

Respondeo, distinguendo antecedens: non datur medium vt de facto existens, & possibiliter potentia consequenti, concedo antecedens: non datur medium possibiliter potentia antecedenti, nego antecedens, & consequentiam: nam licet supposito præcepto moriendi, eo ipso, quod negatio mortis poneretur in re, esset priuatio, vtpote carentia formæ debitæ ex præcepto, & consequenter in ordine ad existendum de facto, non detur medium inter negationem mortis sumptam priuatiuè, & præcepti adimpletionem; nec similiter sit dabile hoc medium per respectum ad potentiã consequentem, quæ à nullo rei accidenti valet præscindere quia tamen semper negatio mortis manet cum essentia negationis, & accidentaliter solum sit priuatio; & aliàs potentia, quæ solum est antecedens, præcisiua est ab his, quæ ex accidenti sui termino conueniunt; fit consequens, quod respectu potentiæ antecedentis medium detur, nempè, negatio mortis sumpta secundum essentiam negationis, & vt possibilis possibilitate antecedenti; ac proinde quod manserit in Christo potentia antecedens ad negationem mortis sic sumptam, cum quo, etsi compatiatur necessitas consequẽs ad moriendum, & ad adimplendum præceptum; non tamen componitur necessitas antecedens ad hæc, quia necessitas antecedens ad præcepti adimpletionem petit impotentiam antecedentem, non solum ad extremum priuatiuum, sed etiam ad negatiuum, vt superius dicebamus, & est per se manifestum.

196
Quartò arg.

Quarto arguitur, & impugnantur prædicta: necessitas moriendi ex præcepto, est in Christo necessitas antecedens: ergo præcepto supposito, non mansit in illa potentia antecedens ad mortem non sustinendam. Consequentia ex dictis constat.

Antecedens ostenditur primò.
S. Ansel.

Antecedens autem ostenditur primo ex Anselmo lib. de concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ, cum libero arbitrio cap. 1. illis verbis: *Cum dico si præscitur aliquid, necessè est illud esse futurum, idem est, ac si dicam, si erit, ex necessitate erit; sed hæc necessitas non cogit, aut prohibet aliquid esse, aut non esse; ideo enim, quia ponuntur res, esse dicuntur, ex necessitate esse, aut quia ponuntur non esse, affirmatur, non esse ex necessitate, non quia necessitet, aut prohibeant, rem esse, aut non esse: nam cum dico, si erit ex necessitate erit, hic sequitur necessitas, quæ rei positionem non præcedit, idem valet, si sic pronuntietur, quod erit ex necessitate erit, non enim aliud significat, hic necessitas, nisi quod erit non poterit simul non esse.* Hæc Anselmus; ex quibus aperte constat, solum necessitatem, quæ rei positionem consequitur, antecedentem non esse; at necessitas orta ex præcepto non consequitur actum acceptandi præceptum; ergo hunc actum præcedit; & consequenter est non consequens, sed antecedens necessitas.

197
Secundò.

Secundo probatur: nam ex vi præcepti necessario sequitur actus adimplens præceptum in voluntate impeccabili; sed necessitas hæc non consequitur ad actum, sed illius positionem antecedit: ergo est necessitas antecedens.

Tertiò.

Tertio, & vrgentius probatur: necessitas namque orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi non est consequens, sed antecedens; at præceptum se tenet ex parte actus primi in ordine ad actum obedientiæ: ergo necessitas orta ex præcepto non est consequens, sed antecedens. Minor constat; obiectum enim vt cognitum ad actum voluntatis ex parte actus primi concurrit; sed obiectum obedientiæ est præceptum superioris, sine quo obedientia non saluatur, vt contra Lorcam docuimus: ergo præceptum vt cognitum se tenet ex parte actus primi respectum actus obedientiæ. Maior autem sic ostenditur; etenim necessitas ex visione beatifica non alia de causa antecedens est, & libertatem non patitur in actu dilectionis beatificæ, nisi quia ex parte actu primi ad prædictum actum concurrit; & è contra ideò in sententia Thomistarum auxilium physicè prædeterminans, non inducit necessitatem antecedentem, sed consequentem, quia non ex parte actus primi se tenet, sed vt applicatio efficax ad actus nostros concurrit: ergo necessitas orta ex aliquo se tenente ex parte actus primi, est necessitas antecedens; & consequenter non patitur libertatem in actu, quem infallibiliter infert.

199 *Respondetur 1.*

Respondeo, negando antecedens: ad primam probationem, distinguo maiorem: sola necessitas, quæ rei positionem, aut nostram libertatem consequitur formaliter, aut æquiualenter, est necessitas consequens, concedo maiorem: formaliter tantum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: consequi nostram libertatem formaliter, est illam in se ipsa supponere; consequi autem nostram libertatem æquiualenter est consequi, & illam supponere in aliquo eminenter illam continente, & quia præceptum impositum voluntati impeccabili, supponit efficacem voluntatem Dei de operatione præcepta, in qua eminenter illius continetur libertas; vt enim pluries repetit Augustinus, magis habet Deus in potestate sua voluntates hominum, quam ipsa suas habent voluntates; fit consequens, quod necessitas orta ex præcepto posito subiecto impeccabili, consequatur libertatem actus præcepti, etsi non formaliter, æquiualenter tamen; ac proinde quod non sit antecedens, sed consequens quoad effectum conseruandi, inferendique libertatem.

200 *Respondetur 2.*

Vel secundo, distinguo maiorem: sola necessitas, quæ rei positionem, aut nostram libertatem sumptam in recto subsequitur, non est antecedens, nego maiorem: sumptam in recto, vel obliquo, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam cum præceptum sit de actu, connotando libertatem in illo; & efficacem voluntatem Dei de actu liberè exercendo supponat in subiecto impeccabili, licet necessitas, quæ sequitur ex præcepto, non supponat libertatem actus præcepti sumptam in recto, illam sumptam in obliquo supponit; cum præsupponat præceptum, & voluntatē efficacem Dei importantia in obliquo libertatem actionis præceptæ; & ideò non est antecedens, sed consequens, sufficienti modo, vt libertatem non destruat, sed potius inferat.

201 *Ad 2. antecedentis probationem. Aduertiā.*

Et ex his ad secundam antecedentis probationem constat solutio. Ad tertiam antecedentis probationem, nego maiorem vniuersaliter intellectam: intentio enim efficax finis ex parte actus primi se tenet respectu electionis illamque infallibiliter infert, quando non est nisi vnicum tantum medium, & tamen illius libertatem non tollit in sententia Thomistarum; imperium etiam ex parte actus primi se tenet respectu actus voluntatis, qui dicitur vsus; cum ad illam regulatiuè concurrat, illumque efficaciter infert, quin eius libertatem impediat. Auxilium etiam efficax in sententia plurium Thomistarum, non solum applicatiuè, sed etiam per modum complementi actus primi ad operationes nostras concurrit, illasque infallibiliter infert, atque operationis negatio nequit cum illo coniungi; & tamen libertatem nostrarum operationum non tollit, sed infert, & firmat: non ergo omnis necessitas orta ex se tenente per modum actus primi, est antecedens, sed solum illa, quę sequitur ad principium non supponens libertatem nostram, nec in se ipsa formaliter, nec in aliquo eminenter continēte, vel quæ sequitur ad principium non connotans pro termino, & materia libertatem; hoc enim ipso, quo necessitas est libertatem nostram aliquo ex his modis sequatur, etsi proueniat ab eo, quod ex parte actus primi se tenet non est antecedens, sed consequens; ac proinde libertatem non impediens: quia ergo præceptum impositum voluntati impeccabili, sequitur ad voluntatem efficacem Dei de operatione præcepta, in qua illius libertas eminentius, quam in se continetur; & alias libertatem connotat in actu præcepto; fit, quod necessitas ex præcepto non sit antecedens, sed consequens. Et quidem auxilium efficax, esto applicatiuè tantū concurrat; si tamen non supponeret efficacem voluntatem Dei operationis vt liberæ, & libertatem nostram non connotaret, illam absque dubio impediret; ergo quod non impediat, non est, quia applicatiuè tantum concurrat, sed quia ad nostram libertatem æquiualenter consequitur, illamque pro effectu connotat; ac proinde si quod se tenet ex parte actus primi, his conditionibus gaudeat, esto infallibiliter inferat operationem, illius libertatem non impediet, sed firmabit.

202 *Respondetur ad paritatem visionis beatificæ.*

Nec visio, ideò solum antecedenter ad Dei dilectionem necessitat, quia ex parte actus primi concurrit; sed quia in dilectione, prout ad Deum terminata secundum perfectiones necessarias, libertatem non connotat, sed potius necessitatem, vtpote obiectum infinitum, vt in se visum proponens, ad quod voluntas non sub conceptu liberæ, sed naturæ comparatur: vnde eiusdem actus, vt ad proximum, & formalitates liberas Dei terminatur libertatem non aufert, tametsi ad illam, etiam prout ex parte actus primi se habeat, nec similiter ex eo ad non peccandum; tum ipsa visio: tum etiam Verbi personalitas antecedentem necessitatem inducunt, quia ex parte actus primi se tenent, sed quia non connotant in actibus libertatem contrarietatis, nec potestatem peccandi, nec consequuntur ad decretum Dei efficax de libertate contrarietatis, & potestate ad peccandum, cuius oppositum in præcepto contingere constat ex dictis, & ideo esto ex parte actus primi comparetur ad actum obedientiæ, illumque infallibiliter inferat, nec inducit necessitatem antecedentem ad obediendum, nec tollit potentiam antecedentem ad non obediendum.

203 *Si dicas.*

Nec obstat si dicas: necessitatem ad vnum extremum esse impedimētum ad extremum oppositum, aut contradictoriè, aut contrariè: ergo necessitas per modum actus primi ad vnum, est impedimentum per modum actus primi ad oppositum; & consequenter necessitas ex præcepto concurrente in actu primo ad actum obedientiæ, erit impedimentum per modum actus primi ad extremum oppositum obedientię; sed ad libertatem in obediendo requiritur potentia per modum actus primi expedita ad non obediendum: ergo cum necessitate ex præcepto se tenente ex parte actus primi, non compatitur libertas in obediendo. *Respond.* Nam respondetur, quod licet necessitas proueniens ab aliquo concurrente in actu primo non supponente libertatem actus secundi, nec formaliter, nec æquiualenter, nec libertatem actus connotante, sit potentiæ impedimentum, nedum vt actu coniungatur cum opposito extremo, sed etiam vt possit coniungi, quando tamen inferens necessitatem in ordine ad vnum extremum, illius libertatem æquiualenter supponit, & in ipso formaliter connotat, etsi impediat actu cum opposito extremo coniungi, non tamen impedit posse coniungi cum illo, vt constat in exemplis adductis, & quia necessitas ex præcepto proueniens huius conditionis est; fit consequens, quod licet actum oppositum, vel oppositam negationem impediat, non tamen impediat potentiam, vt possit in oppositam negationem: vnde in Christo relinquit potentiam antecedentem ad non mori, & non obediendum negatiuè.

204 *Dices.*

Sed dices: ad rationem libertatis requiritur, quod principium, positis omnibus requisitis ad posse operari, possit operari, & non operari; sed præceptum requiritur ad posse obedire, & illo posito, & inferente necessario obedientiam, non est potens Christus obedire, & non obedire: ergo, illo sic constituto, non liberè, sed necessario Christus obediit. *Respondetur.* Respondeo, veram esse maiorem de potentia antecedenti ad operandum, & non operandum; falsam autem de potentia consequenti; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia etiam, præcepto supposito, est in Christo potentia antecedens ad non obedire per modum puræ negationis, etsi non sit in illo potentia consequens ad non obediendum, & hoc ideò, quia cum præceptum supponat libertatem obedientiæ ex ipso illatæ in volitione efficaci diuina eminenter illam continente, & eandem libertatem connotet in se ipsa formaliter, & libertas in obediendo, potentiam antecedentem ad non obediendum per modum negationis requirat; fit, vt sub ipso præcepto hæc potentia conseruetur: ac proinde, quod non impediatur.

205 *Instabis.*

Instabis; ad liberè obediendum præcepto, requiritur potentia expedita ad coniungendam negationem obedientiæ cum omni, quod ex parte actus primi se tenet; sed vnum ex his, quæ ex parte actus primi concurrunt, est aduertentia ad præceptum: ergo, vt Christus liberè obediat præcepto, requiritur expedita potentia ad negationem obedientiæ coniungendam cum præcepto; at hoc implicat; cum non obedire, vt coniunctum cum præcepto peccatum sit, quod ab intrinseco Christo repugnat. ergo, & implicat libera obedientia in Christo.

Respondetur.

Respondeo, negando maiorem, cuius falsitas constat in homine grato, & iusto, qui instante præcepto diligendi Deum super omnia, liberè adimplet præceptum, Deum super omnia diligendo, & tamen omissionem dilectionis non potest cum gratia, & charitate coniungere, quæ ex parte actus primi, ad Deum diligendum, & præceptum adimplendum concurrunt, gratia per modum radicis, & charitas per modum virtutis proximæ: non ergo petitur ad libertatem facultas ad coniungendum vtrumque extremum, cum omni ex parte actus primi ingrediente; constat etiam in exemplis supra adductis.

206 *Si dicas.*

Si dicas; ideo homo iustus liberè adimplet præceptum, quia à se potest abijcere gratiam, & illa abiecta, cum potentia peccatum coniungere, quod si gratia inamissibilis esset, & non posset illam abijcere, non esset liber in præcepti adimpletione; eo quod non posset cum gratia, & charitate ingredientibus ex parte actus primi, omissionem dilectio-

ctionis coniungere: at præceptum ea parte actus primi ad actum obedientiæ concurrit, & cum illo nequit Christus non obedientiam coniungere, nec præceptum a se per non obedientiam abijcere: ergo liber non est in præcepti adimpletione.

Respondetur primo.

Respondeo, negando causalem maioris: nam supposito, quod in instanti antecedenti non amiserit gratiam, in instanti B.verb.gr.præsenti, non potest gratiam abijcere; & tamen in hoc instanti liberè adimplet præceptum libertate formali, & intrinseca, & non solum denominatiua a libertate temporis antecedentis. ergo sine facultate abiiciendi gratiam, & sine potentia coniungendi cum i la omissionem præceptam, saluatur libertas in adimplendo præceptum; & consequenter, ratio prædictæ libertatis non est facultas abiiciendi a se gratiam per præcepti transgressionem, nec verum est, quod si gratia inamissibilis esset, non maneret libertas in adimpletione præcepti: nam licet non maneret libertas contrarietatis, eo quod, hanc non connotat gratia ab intrinseco inamissibilis, nec sequitur ad volitionem efficacem Dei de actu libero hac libertate; libertas autem contradictionis cum illa perseueraret, sicut manet in beatis, quorum gratia inamissibilis est ab intrinseco, eo quod hanc libertatem semper connotat in actionibus præceptis, illamque supponit in voluntate efficaci diuina eminenter contenta.

207
Secundo.

Vel secundo respondetur, distinguendo maiorem; cum omni ex parte actus primi se tenente, supponente libertatem actus formaliter, aut æquiualenter, nego maiorem: non supponente libertatem actus aliquo ex prædictis modis, concedo maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam præceptum sequitur ad libertatem operationis præceptæ eminenter, & æquiualenter, vt sæpe iam diximus. vnde sicut in sententia asserente, Christum liberè adimpleuisse præceptum, quia liberè postulauit à Patre illius impositionem, saluatur libertas in obediendo, absque facultate ad coniungendam negationem obedientiæ cum præcepto, etsi ea parte actus primi se teneat, quia subsequutum fuit ad libertatem Christi formaliter: ita in nostra, quia ad libertatem Christi æquiualenter fuit subsequutum, saluatur libertas in eius adimpletione, absque facultate coniungendi negationem obedientiæ cum præcepto ex parte actus primi ingrediente. Pluries alibi huic obiectioni aliam dedimus solutionem, sed libuit in præsenti viã non tritam aperire, vt libertatem Christi in operibus præceptis multis ex capitibus compositam defendamus.

208
Quinto arg.

Quinto arguitur, & instatur contra hanc solutionem: lex, aut præceptum non connotat essentialiter libertatem in actione præcepta; & consequenter nec supponit libertatem illius eminenter, aut æquiualenter in efficaci voluntate diuina: ergo malè ex isto principio inferimus, necessitatem ea illo inductam in voluntate impeccabili, esse tantum consequentem; & idcirco non auferre potentiam antecedentem in oppositum illius, nec libertatem adimere. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur; Christus enim obligatus fuit lege naturali prohibente odium v.g. Dei, & idem est dicendum de alijs legibus negatiuis; & tamen, hac lege supposita, non mansit Christus liber in eius adimpletione: ergo de essentia præcepti non est libertas operationes præceptæ, cum præcepto conseruatæ, sed tantum ad præceptum suppositæ. Probatur minor, ad libertatem in negatione odij, requiritur potentia expedita per modum actus primi ad odium; sed in Christo non est potentia expedita in ordine ad odium diuinum: ergo nec est in illo libertas in negatione odij. Minor probatur, odio Dei essentialiter est annexa malitia; sed potentia quamuis sit antecedens, non potest inter prædicata essentialiter connexa diuidere, vel ad vnum præcisiuè ab alio terminari: ergo potentia etiam antecedens ad odium, est potentia ad peccandum; & consequenter in Christo talis potentia non datur; cum vt supponimus, & fatentur omnes Theologi, impotens sit ad peccandum potentia antecedenti.

209
Confirmatur.

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: ideo supposito præcepto moriendi, manet in Christo potentia antecedens ad negationem mortis, quia negationi mortis non est essentialiter annexa ratio culpæ, aut omissionis moralis, nec essentialiter cum præcepto illam prohibente connectitur; potentia autem antecedens potest inter prædicata essentialiter non connexa præscindere; sed odio Dei vt libero, qualiter per legem negatiuam prohibetur, essentialiter est annexa malitia commissionis, estque essentialiter cum præcepto prohibente connexum; alias posset non prohiberi de potentia Dei absoluta, darique odium Dei liberum, quod peccatum non esset: ergo non est dabilis potentia antecedens ad odium Dei ab illius malitia præscindens; sed Christo repugnat potentia antecedés in ordine ad malitiam moralem: ergo repugnat illi potentia antecedens in ordine ad odium Dei; & consequenter non est liber in negatione odij, nec in adimpletione legis prohibentis odium, & illius negationem præcipientis.

210
Recentiorum Thomistarum solutio.

Respondent quidam Recentiores nostri, concessa maiori, negando minorem; ad probationem distinguunt minorem: requiritur potentia expedita ad odium quoad substantiam potentiæ, nego maiorem quantum est ex vi modi potentiæ, quo tendit omissiuè in obiectum iudicio indifferenti propositum, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, negant consequentiam; quia vt saluetur libertas, non exigitur, posse in oppositum quoad substantiam potentiæ, sed solum posse ex vi modi, quo in obiectum tendit, vel per actum, vel per omissionem actus, & vt isto modo voluntas tendat in oppositum, sufficit, quod licet sit determinata ad vnum determinatione infallibilitatis, non tamen sit determinata ad vnum per modum naturæ; hæc autem indeterminatio ad vnum per modum naturæ, saluatur quoties voluntas agit, vel omittit agere regulata iudicio indifferenti, hoc est, non proponente infinitam bonitatem clarè, & intuitiuè cognitam; quia ergo iudicium regulans omissionem odij in voluntate Christi non proponebat bonitatem diuinam secundum perfectiones necessarias; sic enim cum necessario ametur necessitate exercitij, non potest terminare odium, sed vt est ratio in exercitio diligendi creaturas, fit, vt ex vi modi, quo omittebat odium, posset Deum odio habere, & etiam posset peccare.

211
Contra.

Hæc tamen solutio non placet: nam ex illa sequitur, Christum fuisse liberum non solum libertate contradictionis, sed etiam contrarietatis; consequens est contra omnes Theologos: ergo & tradita solutio. Probo sequelam. sicut libertas contradictionis consistit in indifferentia ad extrema contradictoriè opposita, ita libertas contrarietatis in indifferentia ad extrema opposita contrariè, vel priuatiuè; sed iuxta hanc solutionem, Christus erat indifferens, non solum ad extrema contradictoriè opposita, sed etiam ad extrema opposita priuatiuè; odium enim, & omissio libera odij priuatiuè, aut contrariè opponuntur; cum comparentur vt malum, & bonum morale, inter quæ maior est, quam contradictoria oppositio: ergo nedum erat liber libertate contradictionis, sed etiam contrarietatis.

212
Respondetur 1.

Vnde, prætermissa hac solutione, respondeo, si hoc argumentum probat aliquid, non solum conuincere, non esse de ratione præcepti libertatem actionis præceptæ cum præcepto conseruatam, verum etiam nec ad præceptum suppositam, quod patet; nam in Christo non solum est impotentia ad odium Dei ratione malitiæ moralis, illi prouenientis ex lege naturali, & æterna, sed etiam ratione malitiæ radicalis conuenientis odio præcedenter ad legem ea disformitate, & disonantia ad naturam rationalem: ergo si ratione impotentiæ Christi ad odium, non est liber in negatione illius, talis negatio Christo libera non est, non solum libertate cum præcepto, scilicet lege conseruata, sed nec etiam libertate ad præceptum præsupposita; & consequenter siquid probat, conuincit, nec libertatem actionis præceptæ ante legem præsuppositam esse de ratione præcepti.

213

Ad illud ergo respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, distinguo consequens: de ratione legis, aut præcepti negatiui transeat consequens; legis, aut præcepti positiui præcipientis actum, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est, nam lex negatiua v. g. non habendi odio Deum, potest per puram negationem nullo modo liberam adimpleri; cum enim semper, & pro semper obliget, semper, & pro semper frangitur, vel impletur; non autem semper, & pro semper homo suam libertatem exercet; ac per consequens per puram negationem odij, quæ nullatenus sit libera, lex negatiua odium prohibens adimpletur. Vnde non mirum, quod libertatem in sui adimpletione essentialiter non connotet; cæterum lex positiua præcipit actum positiuum humanum, & per illum petit impleri; actus autem, vel liber est, vel humanus non est: ac proinde libertatem in actione præcepta connotat essentialiter, & repugnat per actum necessarium adimpleri.

214
Secundo respondetur.

Vel secundo responderi potest ad probationem antecedentis, concessa maiori, & permissa minori, distinguendo consequens: de ratione legis essentialiter connexæ cum re præcepta, aut prohibita, transeat consequens: de ratione legis non terminantis hanc connexionem, nego consequẽtiam:

& quia lex præcipiens mortem, cum mortis acceptatione essentialiter connexa non est, nec ab illa exacta essentialiter sit, vt non solum petat libertatem ante legem suppositam, verum et am libertatem cum eadem lege conseruatam. Ratio autem distinctionis traditæ est: nam lex taliter petit sui liberam adimpletionē, quod non exposcat in illa libertatem contrarietatis, sed solum libertatem contradictionis; aliàs repugnaret se specie subiectū ab intrinseco Impeccabilis. Est autem hæc differentia inter legem essentialiter exactam ab actione, aut negatione prohibita, vel præcepta, & illam, quæ non exigitur essentialiter, quod respectu huius est dabilis libertas contradictionis absque liberta e contrarietatis, ratione potentiæ antecedentis ad oppositum actionis præceptæ, sumptum secundum esse ntiam præcisiue a malitia ex accidenti illi adiuncta; respectu vero legis essentialiter connexæ cum actione, aut negatione prohibita, vel præcepta non est separabilis libertas contradictionis a libertate contrarietatis, eo quod cum extremo essentialiter prohibito sit essentialis malitia, non est dabilis potentia antecedens ad illud ab illius malitia præscindens: & ideo lex huius generis, etsi libertatem petat ad præceptum præsuppositam, non tamen connotat libertatem cum se ipsa conseruatam: lex autem, quæ essentialis non est rei præceptæ, vtrumque modum libertatis exposcit. Et quidem non esse eandem rationem de lege præcipiente actum, ac de lege prohibente, fateri tenentur contrarij Auctores, cum doceant, Christum, eo quod necessario Deum diligebat per dilectionem beatificam, non teneri lege naturali diligendi Deum super omnia, nisi illa possibilis sit alius actus dilectionis Dei liberæ; & tamen quamuis ad Deum non odio habendum sit, non minus necessitatus, quam ad eius dilectionem, non negant teneri lege prohibēte odium: dispar ergo ratio inter vtrumque inuenitur: ac per consequens ex eo quod ad legem prohibentem odium non requiratur libertas in omissione odij cum hac lege conseruata, consequitur ad legem præcipientem actum libertatem actus conseruatam non requiri.

Vel tertio respondere potest, concessa maiori, negando minorem ad cuius probationem distinguo maiorem: requiritur potentia antecedens ad odium sumptum entitatiuè, & physice, concedo maiorem ad odium, vt est malum morale, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet in Christo non esset potentia, etiam antecedens, ad odium, vt est malum morale, erat tamen potentia antecedens ad odium sumptum entitatiuè, & sub conceptu actualitatis, qualiter terminat concursum prauum, & simultaneum Dei, & sicut concursus diuinus terminatus ad odium secundum conceptū entitatis, & actualitatis, præscindit à ratione malitiæ ita potentia antecedens quæ in ordine ad odium reperitur in Christo, ad entitatem, & attualitatem odij terminatur, & a malitia præscindit. Ad probationem minoris, quæ distinctioni traditæ obstat distinguo maiorem: non potest præscindere inter prædicata essentialiter connexa, quorum vnum est de primaria alterius constitutione, concedo maiorem: quorum vnum de alterius primaria constitutione non est, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam ratio malitiæ, esto essentialiter sequatur ad entitatem physicam odij, non tamen est de primaria illius constitutione; sed extra illius conceptum primarium vtpote spectans ad diuersam lineam, nempe ad moralem; licet autem potentia antecedens non sit præcisiua inter prædicata essentialiter connexa, quorum vnum est de primaria alterius constitutione, bene tamen, cum licet essentialiter connectantur, vnum tamen est extra alterius primarium constitutiuum; & ideo potentia antecedens in Christo, terminetur ad odium sumptum physicè, & entitatiuè, non autem sumptum moraliter, qua ratione peccatum est, & offensa.

Sed opponet aduersus istam solutionem primo: nam ea illa sequitur, esse concedendam absolute istam propositionem; *Christus potuit odio habere Deum*; & istam: *Christus potuit mentiri*; consequens est falsum, & piarum aurium offensiuum: ergo tradita solutio sustinenda non est. Secundo: nam sequitur ex eadem solutione, animam Christi beatissimam non solum fuisse liberam libertate contradictionis, sed etiam libertate contrarietatis; consequens est contra communem Theologorum sententiam: ergo & assertum in tali solutione. Patet sequela: sicut libertas contradictionis consistit in agendo cum indifferentia ad negationem actus: ita libertas contrarietatis in agendo cum indifferentia ad contrarium; sed Christus iuxta hanc solutionem, non solum dilexit cum facultate ad non diligendum, sed etiam cum facultate ad odium, quod contrariè opponitur amori: ergo non solum fuit liber libertate contradictionis, sed etiam libertate contrarietatis.

Tertio, nam sequitur Christum potuisse Deum de facto odio habere absque eo, quod peccaret; consequens absurdum est: ergo & solutio. Probatur sequela. Deus non solum potest antecedenter concurrere ad odium entitatiuè, præscindendo à malitia, sed etiam cum hac præcisione ad odium de facto concurrit: ergo si ex paritate concursus diuini ad odium mouemur ad constituendam potentiam antecedentem in Christo, ex eadem paritate est dicendum, potuisse de facto Christum in Dei odium influere sub conceptu physicæ actualitatis, præscindendo à malitia morali. Denique, quia vt superius dicebamus, non est dabilis potentia antecedens ad id, quod implicat contradictionem ab intrinseco, & ex terminis; sed ab intrinseco, & ex terminis implicat odium Dei liberum sine malitia morali; ergo non est dabilis potentia antecedens ad odium Dei liberum sine morali malitia.

Respondeo ad primam replicam, negando sequelam: nam propositiones illæ, sumptæ absolute, non solum important entitates, & actualitates actionum odij, & mendacij, sed etiam illarum deformitates, ad quas in Christo potentia antecedens non erat. Ad secundam dicatur, libertatem contrarietatis dupliciter sumi posse, primo pro indifferentia ad extrema positiuè opposita, secundo pro indifferentia ad opposita oppositione morali bonitatis, & malitiæ: primo modo sumptam, concedimus, illam Christo, nec illam vllus Theologorum negat, imo etiam conuenit Deo, cum non solum sit indifferens ad volendum, & non volendum, sed etiam ad volendum hoc, & ipsi contrariè oppositum sumptam secundo modo, illam cum communi sententia Christo negamus, nec obiectione probatur: nam facultas Christi non est ad odium secundum malitiam moralem, sed secundum physicam entitatem, in qua prout sic non elucet ratio moralis malitiæ.

Ad tertiam, nego sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam Deus ideo de facto influit in entitatem odij præcisiuè a malitia morali, quia iura primæ causæ non solum petunt, quod possit, sed etiam quod de facto aliquando influat in entitatem odij, quod si iura primæ causæ id non peterent non posset influere in entitatem physicam odij, quin ipsi adscriberetur malitia moralis odij; iura vero libertatis, ob quæ Christo facultatem antecedentem respectu entitatis odij concedimus, non petunt, quod de facto influat in odium, sed tantum quod possit facultate antecedenti influere; & ideo ducti paritate, sumpta ex concursu Dei in odium, concedimus Christo facultatem antecedentem in entitatem physicam odij cum præcisione a malitia, quin ex hoc colligatur, posse de facto influxum illum præstare, & a malitia præscindere.

Ad vltimam distinguo maiorem: ad id quod implicat contradictionem ex terminis secundum conceptus constituentes & primarios, concedo maiorem: secundum consequutiua ad primario constituentia, subdistinguo maiorem: compositiuè concedo maiorem: præcisiuè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, distinguo consequens sub distinctione maioris. Itaque ad id, quod implicat contradictionem ex terminis secundum conceptus primarios, & constituentes, non est dabilis potentia antecedens: quia de essentia actus voluntatis est, quod voluntarius sit constitutiuè, & primario, implicat autem potentiam antecedentem ad actum voluntatis absque potentia antecedenti ad rationem voluntatij; quando autem repugnantia, etsi ab intrinseco sit, non tamen prouenit formaliter ex conceptibus primarijs, sed formaliter habetur ratione principalis, etsi connexa cum altero, non tamen de essentia illius vt primario constituentis esto non sit dabilis potentia antecedens ad vnum sine alio negatiuè, & compositiuè, est tamen dabilis pote tia antecedens ad vnum sine alio præcisiuè, idest ad vnum, quin eadem potentia transeat sua habitudine ad aliud; odium autem Dei secundum suam physicam entitatem, non opponitur formaliter cum negatione malitiæ moralis ex aliquo prædicato sibi, vt sic conuenienter constitutiuè, sed ratione alicuius prædicati, quod est extra illius primariam constitutionē, nempe ratione malitiæ moralis, quæ extra illius primariam constitutionem existit: & ideo quamuis non sit dabilis potentia antecedens ad entitatem physicā odij sine malitia morali, ly *sine* sumpto compositiuè, hoc est adde facto ponendam entitatem, istam physicam cum negatione malitiæ, est dabilis potentia antecedens ad entitatem physicam odij sine malitia morali, ly *sine* sumpto præcisiuè, hoc est ita habitudine terminata ad physicā odij entitatem,

Marginalia: 215 *Tertio respondere potest.* — 216 *Oppones 1.* — *Secundo.* — 217 *Tertio.* — *Vltimo.* — 218 *Respondetur ad 1.* — *Ad secundum.* — 219 *Ad tertiā.* — 220 *Ad vltimam.*

tem, quin terminetur ad moralem deformitatem.

221 *Dices.*

Sed dices, esto malitia moralis formalis non sit de primario cóceptu entitatis odij physicè sumpti, malitia tamen moralis radicalis primario essentialiter conuenit entitati physicę odii, nisi velimus dare processum in infinitum inquirendo, nimirum, illius radicis, & alterius vsque in infinitum radicem ergo non est dabilis potentia antecedens in Christo ad entitatem physicam odij præcisiuè à malitia radicali; & consequentes nec à formali attingens enim radicem, vt radix est, à radicato nequit præscindere. Respondeo, distinguendo antecedens est essentialis entitati physicæ odii, vt comparatæ ad voluntatem, quatenus potentem deficere, concedo maiorem: est illi essentiale, vt comparatæ ad voluntatem sub conceptu efficientis, nego antecedens, & consequentiam; sicut enim concursus diuinus in concurrendo de facto attingit entitatem physicam odii præscindendo, non solum à formali malitia, sed etiam à radicali, quia non conuenit essentialiter primario malitia radicalis entitati physicæ odii comparatione ad voluntatem creatam, quatenus efficientem, sed quatenus deficientem, & solum priori modo subiicitur voluntas creata concursui præuio, & simultaneo Dei; ita voluntas Christi potest facultate antecedenti præscindere à malitia, non solum formali; sed etiam radicali, per tendentiam in entitaté physicam odii sub comparatione ad voluntatem, vt efficientem, qualiter ad illam prout sic non subsequitur formalis malitia.

Respondetur.

222 *Instabis.*

Instabis, catenus volūtas creata est defectibilis radicaliter, quatenus subditur regulę superioris, & ex nihilo facta est; sed voluntas Christi, si dicet ordinem facultatis antecedentis ad entitatem physicam odii, illam respicit vt subdita regulæ, & quatenus facta ex nihilo ergo comparatur ad entitatem odii, vt radicaliter defectibilis, & consequenter non potest ab illius malitia radicali præscindere. Respondeo, distinguendo maiorem præcisè ex illo capite, nego maiorem: ex illo, & connotando negationem impedientium coniunctionem defectus cum regula, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam nam voluntas Christi est coniuncta naturæ factæ ex nihilo suppositatæ à supposito diuino; & videntis clare Deum, ipsumque necessario amantis, quæ impediunt coniunctionem etiam possibilem defectus cum lege Dei, & ideo nec radicaliter est defectibilis: ac per consequens, etsi dicat habitudinem ad entitatem physicam odii per modum potentię antecedentis, vt subordinatam voluntati sub conceptu efficientis, non terminatur ad eandem entitatem, vt sub ordinatam voluntati creatæ sub conceptu radicaliter defectibilis.

Respondetur.

223 *Sextum argumentum.*

Sexto arguitur, & instatur contra dicta: vt Christus liberè ex obedientia moriatur, requiritur potentia antecedens ad negationem mortis, vt coniungibilem cum potentia expedita per modum actus primi ad moriendum; sed talis potentia non datur: ergo Christus non fuit liber in subeunda morte. Maior constat primo: si namque auxilium efficax non relinqueret potentiam ad negationem consensus, vt coniungibilem, cum potentia, vt potente liberè consentire, non saluaret libertatem. Item si voluntas sub gratia sufficiente non haberet potentiam ad negationem consensus, vt cum illa coniungendam, libera non remaneret: ergo ad saluandam libertaté Christi in moriendo, requiritur potentia ad negationem mortis, vt coniungibilem cum actu primo expedito ad moriendum liberè ex obedientia. Minor autem probatur: voluntas Christi non intelligitur expedita per modum actus primi ad moriendum ex obedientia, nisi vt regulata cognitione præcepti; sed non potest ad negationem mortis vt coniungibilem cum cognitione præcepti; aliàs posset ad illam sub conceptu priuationis: ergo non est in Christo potentia ad negationem mortis, vt coniungibilem cum actu primo expedito ad moriendum ex obedientia. Maior probatur: voluntas non est potens in actu primo completo, & expedito ad amandum obiectum, nisi vt stat sub cognitione obiecti propositi; sed mors vt stat sub præcepto est obiectum voluntati Christi, vt potentis mori ex obedientia: ergo non est expeditè potens ad moriendum ex obedientia, nisi regulata cognitione mortis præceptæ.

224 *Respondetur.*

Respondeo, vt Christus liberè ex obedientia moriatur, sufficere potentiam ad negationem mortis sumptam negatiuè, vt coniungibilem cum actu primo expedito, expeditione essentialiter exacta ad negationem mortis sic sumptam; licet autem cognitio de facto regulans, mortem, vt præceptam proponat, negatio mortis sumpta negatiuè, non petit essentialiter cognitionem illam, vt proponentem præceptum, sed vt proponentem mortem quoad substantiam; ac proinde sufficit potentia ad negationem, vt coniungibilem cum cognitione, vt proponente mortem præcisiuè à tali cognitione, vt proponéte præceptum, & hæc potentia in Christo saluatur etiam præcepti cognitione supposita.

225 *Dices.*

Sed dices; libertas est ad moriendum ex obedientia: ergo potentia ad negationem mortis debet esse ad illam, vt coniungibilem omni expedienti ad moriendum libere ex obedientia. Respondeo, negando consequentiam; quia morti ex obedientia sustinendæ duo opponuntur extrema, scilicet, priuatinum, & negatiuum: vnde potentia ad solum negatiuum, sufficit ad libertatem in moriendo ex obedientia, & quia tale negatiuum non petit essentialiter pro regula cognitionem præcepti, fit, vt non requiratur potentia ad coniungendum illud cum cognitione præcepti, sed tantum cum cognitione, vt proponente mortem quoad substantiam præcisiuè ab accidenti coniunctionis cum præcepto.

Respondetur.

226 *Instabis.*

Sed dices iterum, potentia ad negationem mortis debet esse prout hic, & nunc, potentem egredi ab hac potentia expedita, & prout hic, & nunc coniungibilem cum illa; sed hic, & nunc expeditur per cognitionem præcepti: ergo debet esse potentia ad illam coniungendam cum cognitione præcepti. Respondeo, distinguendo maiorem; sumpto *hic*, & *nunc*, vt mensurat substantiam negationis mortis, & potentiam voluntatis, & cognitionem mortis quoad substantiam, concedo maiorem: sumpto *hic*, & *nunc*, vt mensurante accidentia, scilicet rationem priuationis, præceptum, & illius cognitionem, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

Respondetur.

227 *Vltim. arg.*

Vltimo arguitur, sequitur ex dictis, non esse Christum liberum ad actum obedientiæ formalem; consequens non admittemus: ergo hucusque dicta deficiunt. Probatur sequela primo: negatio actus obedientiæ essentialiter est priuatio; sed potentia antecedens non potest præscindere à prædicatis essentialibus: ergo Christus impotens antecedenter ad prædictam negationem sub conceptu priuationis, fuit etiam impotens ad eandem sub conceptu negationis; & consequenter non fuit liber in actu formali obedientiæ. Maior probatur: actus obedientiæ essentialiter supponit præceptum: ergo est essentialiter debitus: ergo negatio actus obedientiæ est essentialiter carentia formæ debitæ; consequenter essentialiter est priuatio. Secundo: negatio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti: ergo potentia ad illam, vt liberam, quæ requiritur ad liberè de facto obediendum, est potentia ad illam vt coniungibilem cum cognitione præcepti. Antecedens probatur: sicut negatio amoris supernaturalis, vt libera, petit potentiã expeditam per modum actus primi ad amorem: ita negatio actus obedientiæ, vt libera, petit potentiam per modum actus primi expeditam ad actu obedientiæ; sed potentia expedita ad actum obedientiæ, essentialiter petit cognitionem præcepti: ergo negatio actus obedientiæ, vt libera, petit essentialiter ex parte actus primi cognitionem præcepti: Probatur minor: voluntas non intelligitur expeditè potens ad actum nisi media cognitione obiecti; sed obiectum actus obedientiæ est præceptum superioris: ergo non intelligitur voluntas expedita per modum actus prim. ad actum obedientiæ, nisi media cognitione præcepti.

Sequela probatur.

Secundo.

228 *Respondetur.*

Respondeo, negando sequelam: ad primam probationem, nego maiorem ad illius probationem distinguo antecedens: essentialiter supponit præceptum, vt obligans ad ipsum actum obedientiæ, nego antecedens: vt obligans ad materiam præceptam, concedo antecedens, & nego consequentiam: quia vt ipse esset essentialiter debitus, oportebat, vt essentialiter peteret præceptum vt obligans ad actum obedientiæ exercendum; hoc autem ita non est, nam præceptum à superiori impositum, v.g. ieiunandi, impletur solo ieiunio, quod si inferior ex motiuo obedientiæ ieiunet, exercet actum obedientiæ absque obligatione ad illum: licet ergo actus obedientiæ essentialiter supponat cognitionem præcepti, non inde sequitur ipsum esse essentialiter debitum; ac proinde non sequitur eius negationi esse essentialiter conceptum priuationis annexum. Et ex his ad secundam probationem sequelæ constat solutio; licet enim actus obedientiæ essentialiter petat cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non tamen supponit cognitionem præcepti obligantis ad ipsum; ex quo solum sequitur, negationem actus obedientiæ petere essentialiter ex parte principij cognitionem præcepti obligantis ad materiam præceptam, non verò obligantis ad actum, cuius est negatio, & cum cognitione præcepti obligantis ad materiam præceptam, non autem ad actum obedientiæ, benè potest coniungi in Christo negatio actus obedientiæ, vt si supponamus Christo actum obedientiæ non fuisse præceptum, sed solam substan-

Ad primã probationẽ sequelæ.

Ad secundam.

tiam mortis, posset negatio actus obedientiæ coniungi cum cognitione mortis præceptæ.

229 *Dices.* Sed dices: ergo, casu, in quo Christo actus ipse obedientiæ præciperetur, non maneret liber in obediendo. Probatur sequela primo; tali actui essentialis est obligatio: ergo negatio illius essentialiter est priuatio, & consequenter non posset in Christo dari potentia ad negationem negatiuè, & non priuatiuè. Secundo probatur sequela: actus ille essentialiter peteret pro regula voluntatis, vt elicitiuæ illius, cognitionem præcepti vt obligantis ad illum: ergo potentia ad negationem liberam talis actus est potentia ad negationem illius, vt coniungibilem cum cognitione præcepti, vt ad ipsum obligantis; & consequenter est potentia ad negationem sub conceptu priuationis. Antecedens probatur: actus ille essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti; sed non vt obligantis ad aliud, siquidem supponitur non præcipi aliud, sed ipsum: ergo essentialiter petit pro regula cognitionem præcepti, vt obligantis ad ipsum.

Respond. Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem, nego antecedens: nam licet Deus possit actum obedientiæ præcipere, & ad ipsum obligare; non tamen potest rerum essentias variare: ac proinde non potest facere, quod actui obedientiæ essentiali, sit obligatio. Ad secundam, nego antecedens. Ad probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam actui obedientiæ essentiale est præceptum, quod autem præceptum supra ipsum, vel supra aliam materiam versetur, est illi accidentale: vnde negatio istius actus præcepti sumpta secundum essentiam, peteret posse coniungi cum cognitione præcepti, non tamen cum cognitione præcepti, vt ad talem actum obligantis, quod actui accidentale est; & consequenter, etiam negationi actus.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

230 *Infertur 1.* EX dictis in discursu huius, & præcedentis disputationis colligo primo: Christum fuisse liberum in adimpletione præceptorum legis naturalis Dei, verb. gr. Deum diligendi, & colendi. *Prob. 1.* Quod patet primo; nam negationi amoris, verb. grat. non est essentialis malitia; alias nunquam posset absque peccato exerceri: ergo est essentialiter negatio, & ex accidenti priuatio: ac per consequens, est dabilis in Christo potentia antecedens ad illam sub conceptu negationis præcisiuè à ratione peccati, quod ad liberam adimpletionem præcepti de diligendo Deum, sufficere, constat ex dictis. *Secundo.* Secundo: nam Angelus in primo instanti liberè dilexit Deum, ibique præceptum, quo adstringebatur ad Deum diligendum, impleuit; & tamen pro primo instanti impeccabilis erat, vt tenet vera, & communis Thomistarum sententia 1. *part. quæst. 63. artic.* 5. ergo pariter, etsi Christus esset absolutè impeccabilis, liberè tamen præceptum naturale Deum diligendi, ipsumque colendi impleuit, & idem est dicendum de alijs præceptis legis naturalis, ad quæ Christus tenebatur. *Tertio.* Tertio: nam esto, esset essentialis negationi amoris, malitia moralis, non per se primo, sed consequtiuè compararetur ad illam physicè consideratam: ergo esset dabilis in Christo potentia antecedens ad illius entitatem cum præcisione à malitia, quod ad saluandam libertatem in amando Deum, sufficeret.

231 *Secundo infertur.* Secundo colligitur: meruisse Christum per actus omnium virtutum, siue infusarum, siuè acquisitarum: quod patet; nam in actibus omnium istarum virtutum fuit liber; & aliàs actus virtutum acquisitarum ex imperio supernaturalium processerunt, omnesque ex motiuo charitatis, nec aliqua ex conditionibus ad meritum requisitis, istis actibus defecit: ergo omnes omnium virtutum actus fuerunt meritorij in Christo.

232 *Tertio infertur.* Tertio infertur, si actus naturalium virtutum elicerentur à Christo sine motiuo supernaturali, vel actus virtutum infusarum, non procederent ex motiuo charitatis, non fore meritorios præmij supernaturalis. Primum patet; vt enim fusè ostendimus *supra qu. 7. art. 4. disp. 23.* dignitas personalis Christi non dat illius operibus qualitatem, sed hac supposita, illis quantitatem præbet, dignitatem, nempe, infinitam; sed actus adæquatè naturalis non est de se meritorius præmij superuaturalis: ergo esto à persona Christi infinite digna procedat, meritorius præmij supernaturalis non est; ac per consequens, si actus virtutum naturalium non imperentur ex motiuo supernaturali, non erunt meritorij super naturalis præmij.

233 Secundum probatur; nam dignitas personalis Christi supponit, vt illius actus meritorios infinitè præmij supernaturalis constituat, omnes conditiones, quæ ad meritum talis præmij ex parte actus requiruntur; sed vna ex conditionibus ex parte actus requisitis ad rationem meriti præmij supernaturalis, est, quod à charitate imperetur ita vt actus nō procedens ex motiuo charitatis, quamuis supernaturalis sit, non mereatur apud Deum supernaturalem Auctorem, vt *Disp. præcedenti conclus.* 1. ex D. Thom. supposuimus: ergo actus virtutum infusarum in Christo, meritorij præmij supernaturalis non essent, si in Christo non procederent ex imperio charitatis.

234 *Quarto infertur.* Quarto colligitur, aliquod meritum Christi fuisse à primo instanti conceptionis vsque ad mortem, non solum moraliter, sed etiam physicè continuatum; quod patet: nam dilectio Christ. beatifica, vtpote mensurata per æternitatem participatam, postquam semel extitit, nunquam cessauit; sed in æternum est duratura, quod non solum verum est secundum terminationem ad obiectum formale, & primum, sed etiam ad secundarium, & materiale obiectum; sicut visio, ad quam consequitur secundum vtramque rationem, mensuratur æternitate: ergo vt libera, & consequenter vt meritoria, continuata fuit vsque ad mortem, absque interruptione physica: licet tamen morte interrupta nonfuit quatenus libera erat; fuit tamen interrupta sub ratione meritoriæ: quia status viæ ad meritum requisitus, terminatus fuit per mortem. Nec obstat huic continuationi libertas, sicut nec libertas decreti voluntatis diuinæ tollit, quin post liberam sui existentiam necessario illam in æternum continuet.

Quinto infertur. Quinto colligitur. Primum meritum in Christo fuisse actum charitatis. Ita Nazarius *in præsenti articulo tertio controuersia vnica, quarta parte controu.* quod probat ex doctrina Diui Thomæ *prima secundæ quæstione 89. articulo sexto* vbi tenet, omnem hominem primo ad vsum rationis venientem obligari naturali præcepto se conuertendi in Deum, ipsumque super omnia diligendi: ergo Christus eodem fuit adstrictus præcepto; & consequenter illud impleuit at dilectio, qua hoc præceptum obseruauit, fuit in Christo meritoria: ergo primus actus meritorius Christi, fuit Dei dilectio. *S. Thom.*

Nazar. non vrget. Hæc ratio meo videri non vrget; Christus enim in primo suæ conceptionis instanti, solum Deum, sed etiam proximum dilexit, & actus aliarum virtutum, obedientiæ, nempè, & humilitatis, &c. exercuit: ergo prioritas meriti actus charitatis ad actus aliarum virtutum non fuit temporis, sed naturæ; at hæc non colligitur, ex eo quod Christus obligaretur naturali præcepto dilectionis Dei, illudque in primo instanti conceptionis impleuerit: ergo ratione facta non probatur, primum actum meritorium Christi, fuisse dilectionem Dei.

235 *Prob. ergo primo.* Erit tamen efficax, si aliquid illi addatur, nempè, tendentiam voluntatis ad finem esse, natura priorem tendentia ad media, vel ad fines intermedios; dilectio autem Dei conuenit voluntati per habitudinem ad finem; actus autem cæterarum virtutum in habitudine ad media, vel ad fines intermedios ergo meritum dilectionis in Christo, fuit natura prius merito aliarum virtutum Deinde: nam actus imperatus, imperantem supponit tanquam natura priorem; sed actus omnium virtutum fuerunt imperati in Christo ab actu dilectionis Dei; aliàs meritorij non fuissent, vt constat ex dictis: ergo dilectio Dei alios actus præcessit prioritate naturæ, & consequenter primum meritum fuit actus charitatis in Christo.

236 *Si oppon as.* Si opponas, sequi ex hac doctrina, redemptionem hominum à peccatis principalius dilectioni, quam obedientiæ, qua sustinuit mortem, esse attribuendam. Tùm, quia dilectio fuit prima in ratione merentis. Tùm etiam, quia gratia principalius per charitatem, quam per alias virtutes est principium merendi. Tùm denique nam præmium principalius actui imperanti, quam imperato respondet, actus autem charitatis est imperans, & obedientiæ imperatus; consequens autem est falsum; cum in Scriptura præcipuè passioni Christi nostra redemptio attribuatur, quod etiam passim in Patribus reperitur: ergo falsum etiam est,

pri-

primum actum meritorium Christi, fuisse actum charitatis, eo quod alios actus, vt imperans antecedit.

Respondeo, cum in Scriptura, & Patribus inuenitur passioni Christi principaliter nostra redemptio attributa, fieri comparationem inter actus Christi externos, & in hac comparatione verissimum est, principalius esse passioni Christi attribuendam, non ob maiorem charitatem, sed propter genus operis, vt explicat Diuus Thomas *infra quæstione 50. articulo sexto*, a quo tamen actu interno principaliter ratio meriti, quæ in passione Christi reperitur, procedat, an à charitate mediatè imperante mortem; an ab actu obedientiæ, an ab actu fortitudinis, non determinari in Scriptura, sed Theologis, iuxta communes leges meriti disputandum relinqui: ex quibus constat ad obiectionem solutio.

238 *Vltimo inf.rtur.* Denique infertur ex dictis, non meruisse Christum per actus pertinentes ad partem vegetatiuam, v. g. motum cordis, ciborum digestionem, aliorumque in substantiam aliti conuersionem. Quod patet: nam solum meruit per actus imperio rationis subiectos, vtpote, quia in illis tantum reperitur libertas, quæ ad meritum est necessaria; sed huiusmodi actiones, non erant rationis imperio subiectæ: ergo meritoriæ non fuerunt. Minor traditur à Diuo Thoma *supra quæstione 12. articulo tertio*, & probatur in argumento *Sed contra*, eo quod vt docet Paulus *cap 2. ad Hebreos*, Christus per omnia debuit fratribus assimilari, & præcipuè in his, quæ pertinent ad conditionem naturæ humanæ; sed ad conditionem naturæ humanæ pertinet, quod valetudo corporis, eius nutritio, & augmentum, atque operationes ad partem vegetatiuam spectantes, imperio rationis, seu voluntatis, non subdantur, quia naturalia soli Deo, qui est Auctor naturæ subduntur: ergo nec in Christo subdebantur imperio rationis.

Cotrarium huius docuere Medina *q. præcedenti art. 3. conclus. 3.* Aluarez *disp. 47.* & Nazarius *q. præcedenti art. 3. in expositione textus ad finem, & in præsenti art. 3. controuersia in 4. parte contron.* Ducti primo: nam Christus per

239 *Obiicitur contra hoc corollarium.* scientiam beatam, & infusam omnes operationes illas præuidebat; ergo etiam præuolebat illas; & consequenter fuerunt ei liberæ, & voluntariæ: ex quo vlterius sequitur, etiam fuisse meritorias; cum solum ex defectu libertatis possent à ratione meriti excludi. Secundo: nam iuxta

Secundò. D.Tho. *supra q. 13. art. 3. in corp.* si consideretur anima Christi, secundum quod est instrumentum vnitum Verbo Dei in persona, sic illius potestati subdebatur omnis proprij corporis dispositio: ergo motus cordis, & omnes operationes, & motus partis vegetatiuæ, illius animæ subdebantur, vt instrumento diuinitati coniuncto; & consequenter poterat illas operationes impedire, ac suspendere: ex quo vlterius sequitur, fuisse à Christo nedum volitas, verum ipsi voluntarias, vtpote cum essent illius liberæ dispositioni subiectæ.

240. *Tertio.* Tertio: nam ex opposito sequeretur, esse concedendos in Christo motus indeliberatos, siuè primo primos, siue secundo primos; consequens admittendum non est; aliàs concedendum esset, habuisse motus aliquos appetitus erga malum; cum ista sæpè contingant, nisi appetitus à ratione in omnibus præueniatur: ergo falsum est, quod docuimus, in hoc vltimo corollario. Patet sequela; nos enim in Christo admittimus motus naturales illius voluntati nulla ratione subiectos, vt per omnia fratribus assimiletur; sed in nobis, non solum actiones partis vegetatiuæ, non sunt imperio rationis subiectæ, sed etiam motus appetitus sensitiui multoties præueniunt imperium rationis in nobis: ergo in Christo non plenè subiiciuntur voluntatis imperio. Quod denique possumus confirmare ex D.Tho. *in hoc quæst. art. 2. in corpore*, vbi docet, operationes naturales, & corporales in Christo aliqualiter ad illius voluntatem pertinuisse, in quantum voluntatis eius erat agere, vt caro illius ageret, vel pateretur, quæ sunt sibi propria: ergo iuxta D.Tho. operationes naturales in Christo, imperio voluntatis subiiciebantur; & consequenter sufficienti libertate gaudebant, vt rationem meriti sortirentur.

Hæc tamen non conuincunt. Ad primum respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam; non enim sunt idem, volitum, & voluntarium,

241 *Respondetur ad 1.* aut liberum; ad primum namque sufficit esse obiectum voluntatis, quod illis actionibus respectu voluntatis creatæ Christi concedimus. Ad secundum autem requiritur, esse voluntatis effectum imperatum, vel elicitum, quod eisdem comparatis cum voluntate humana, negamus. Ad secun-

Ad secundum. dum explico Diuum Thomam, & concedo de subiectione indirecta; quatenus, si Christus vellet, poterat per virtutem suæ humanitatis, vt est instrumentum Dei, impedire miraculosè omnes suas actiones naturales, & necessarias, v.g. motum cordis, ciborum digestionem, &c. Nego tamen de subiectione directa, hoc est, tanquam imperanti, elicientique motus cordis, digestionis ciborum, & aliarum similium, quæ naturales sunt, & necessariæ; non enim poterat, etiam vt diuinitatis instrumentum, motum cordis, exempli gratia, imperare; cum enim motus cordis a generante procedat, soli generanti, & Deo directè subordinatur; vt autem motus ille diceretur voluntarius, & liber hoc secundo modo, oportebat subiici voluntati humanæ Christi, cuius ratio ea est: nam vt sit actus voluntarius, & liber, requiritur, quod à voluntate procedat, & non sufficit esse obiectum volitum ab illa; vt autem potenti cohibere aliquid, & non cohibenti illud, aliquid vt effectus tribuatur, non sufficit potentia ad vitandum, sed insuper est necessaria obligatio vitandi, vt tradunt frequentius Theologi sequuti Diuum Thomam *prima secunda quæstione sexta articulo tertio*, vnde, Deo potenti vitare, & non vitanti peccatum, non tribuitur peccatum, tanquam effectus illius, quia non tenetur vitare; Gubernatori autem nauis, naufragium ex illius ignauia sequutum tribuitur vt effectus, quia id non vitauit, cum posset, & teneretur: Christus autem, etsi posset per virtutem miraculorum, vt instrumentum Dei proprium motum cordis cohibere, non tamen ad id tenebatur: & ideò non comparatur motus cordis cum voluntate humana Christi in habitudine effectus, sed tantum in habitudine obiecti: ac per consequens non est ipsi voluntarius, aut liber. Et ex his constat vltimæ obiectionis solutio.

242 *Ad tertiū.* Ad tertium, nego sequelam: quia motus primo primi, & indeliberati appetitus consurgunt in nobis ob defectum plenæ aduertentiæ, & sunt expositi periculo attingentiæ obiecti ex se mali moraliter, quorum neutrum concedendum est in Christo, quia primum repugnat plenitudini cognitionis speculatiuæ, & practicæ, & secundum plenitudini gratiæ, & perfectionis moralis; quod autem motus cordis non subiiciatur voluntati, vt imperanti, nullam istarum imperfectionum requirit, nec est defectus priuatiuus, sed conditio propria facultatis cordis motiuæ: vnde hæc non subiectio non repugnat, sed maximè congruit Christo, qui nostros defectus, conditionesque naturales assumpsit, præter illas, quæ denotant moralem imperfectionem. Et quidem, si hæc argumenta efficaciter intentum concluderent, etiam probarent, Christum meruisse per beatificam visionem, vel saltim per continuationem illius, quod nullus Theologorum asseruit. Quod autem sequatur, patet: nam etiam posset anima Christi, si vellet per virtutem miraculorum, beatificam visionem suspendere; cum in hoc nulla implicatio inueniatur: ergo si ex ista virtute in ordine ad motum cordis, colligitur, fuisse Christo, vt homini, voluntarium, & liberum: ac proinde meritorium; id ipsum asserendum est de visione beatifica, vel saltim de continuatione illius. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Mag. in 3. dist. 18. §. 5. ad illa verba: *Vt ipsius Passio, & mors sibi esset forma, & causa, forma virtutis, & humilitatis, causa gloriæ, & libertatis, &c.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMA.

An Christus mereri sibi potuerit de condigno vnionem suæ humanitatis ad Verbum?

§. I.

Quibusdam præsuppositis aperitur difficultas.

Nu. 1. *Supponitur 1.*

QVA in re tria vt indubitata, & extra controuersiam supponimus. Primum est per opera antecedentia vnionem humanitatis ad Verbum, non potuisse de potentia absoluta condignè Incarnationem mereri, quod communiter docetur à Theologis, & manifesta ratione probatur; etenim opera antecedentia vnionem humanitatis ad Verbum non essent infiniti valoris; cum non procederent à supposito diuino, ex quo solum potest in opera valor infinitus deriuari, sed ab humanitate, vel vt existente extra omne suppositum, vel in supposito creato; sed solum opus infiniti valoris potest esse meritum condignum Incarnationis, vt constat ea dictis *Tomo Primo Disp.* 13. & à Theologis communiter traditur: ergo implicatorium est, humanitatem Christi per opera antecedentia sui vnionem ad Verbum, de condigno Incarnationem mereri.

2 *Secundo.*

Secundum est, potuisse humanitatem Christi per opera antecedentia, de congruo Incarnationem mereri. Quod patet: nam potuit humanitas prius tempore produci, quam vniretur ad Verbum, vel sine omni supposito, vel in supposito sibi proprio, & connaturali, & sic existens opus supernaturale elicere ordinatum ad Incarnationem merendam; sed in tali opere, esto non esset condignitas, reperiretur tamen congruitas in ordine ad vnionem humanitatis ad Verbum; cum ad congruitatem non requiratur æqualitas inter meritum, & præmium: ergo de potentia absoluta potuit diuini Verbi Incarnatio cadere sub merito congruo operum antecedentium vnionem humanitatis ad Verbum. An autem potuerit humanitas in eodem temporis instanti de congruo Incarnationem mereri per opera solum antecedentia ordine naturæ vnionem; quæstionis est inter Theologos; non tamen in præsenti decidenda, sed *supra quæstione* 2. *artic.* 11.

3 *Tertio.*

Ex quibus licet obiter, tanquam mihi certum collige, potuisse Incarnationem, non prout dicit vnionem humanitatis ad aliquam ex diuinis personis in communi, & vagè sumptis, sed prout importat vnionem humanitatis ad secundam Trinitatis Personam sumptam in particulari, sub condigno merito cadere; quod patet euidenti ratione: nam potuit de potentia absoluta humanitas prius tempore produci, & Personæ Patris vniri, sicque producta, & vnita operari ex intentione merendi vnionem eiusdem humanitatis ad secundam Trinitatis Personam; at in opere sic ab humanitate elicito, & ad præmium ordinato, sufficiens reperiretur condignitas respectu vnionis sui ad diuinum Verbum; cum esset infiniti valoris ex infinita dignitate Personæ Patris, vt QVOD operantis: ergo sumpta Incarnatio pro vnione humanitatis ad secundam Trinitatis Personam, potuit de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum antecedentium.

4 *Difficultas aperitur.*

Non ergo de his operibus disputatio nostra procedit, sed de illis, quæ tempore, vel natura vnionem humanitatis ad Verbum factam supponunt, & ab eodem Verbo, vt vnito humanitati procedunt, in quo sensu certum etiam, & indubitatum est apud Theologos, de facto non fuisse præmium horum operum condignum, nec illis Christum de facto suam Incarnationem meruisse. Quod patet: nam principium meriti non cadere de facto, & de lege ordinaria sub merito operum procedentium ex ipso, omnes Theologi fatentur; sed opera ab humanitate elicita, vt diuino Verbo vnita à supposito diuino, vt à principio, tum efficiente, tum dignificante procedunt: ergo vnionem Verbi ad humanitatem, in qua Incarnatio consistit, de facto non promeruerunt. Vnde disputatio nostra ad casum de potentia absoluta reducitur, an nimirum sit de potentia absoluta possibile, vt Incarnatio cadat sub merito condigno operum procedentium ab humanitate Verbo hypostaticè vnita?

§. II.

Eligitur vera sententia, & aliqua motiua expenduntur.

5 *Prima sententia. Suar. Aegid. Conin. Gran.*

CIRCA quod duas reperio Theologorum sententias. Prima affirmans est, quam tuentur Suarez *prima parte libro secundo de Prædestinatione cap.* 20. Et in hac *tertia parte disputatione decima sectione quarta*. Ægidius Coninch *secunda secundæ libro primo de virtutibus disputatione octaua dubio septimo*. Granadus *prima parte tractatu septimo disputatione sexta*. *Prima secundæ tractatu* 12. *controuersia octaua disputatione quarta, & in hac tertia parte tractatu* 14. *disputatione secunda sectione prima numero septimo*. Quibus alij Recentiores adhærent, docentes, primam gratiam, esto sit merendi principium, posse cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa, idem ea consequenti de Incarnatione dicturi.

Secunda. Caiet. Conrad. Mart. Cabr. Arauio. S. TH. Medin. Nazar. Aluar. Lorca. Vasq. Ragusa. Beccan. Lugo. Arrub.

Secunda negans est, quam tuentur communiter Discipuli Diui Thomæ cum Angelico Doctore in *secundo distinctione* 27. *quæstione prima articulo quarto ad secundum, & prima secundæ quæstione* 114. *articulo quinto*, vbi Caietanus, Conradus, Martinez, Cabrera, Arauio, & Sancto Thoma, *& in hoc* 3. *p. supra q.* 1. *art.* 11. vbi Medina *dub.* 1. Nazarius *controu.* 1. *q.* 3. Aluarez *disp.* 16 Lorca *disp.* 20. Tenent etiam ex PP. Societatis Vasquez *disp.* 21. *cap.* 3. Ragusa *disp.* 41. Beccanus *cap.* 29. *q.* 6. *concl.* 4. Lugo *disp.* 8. *sect.* 1. *num.* 9. Arrubal 1 *p. disp.* 76 *cap.* 2. Et frequentius alij Recentiores eiusdem familiæ. Quam sententiam pro conclusione statuimus.

6 *Prima probatio. S. August. Arausic.*

Suaderi solet primo: nam apud PP. hæc est bona consequentia: *Gratia datur, vt operemur: ergo non quia operamur*; vt constat ex Augustino *lib.* 2. *contra duas epistolas Pelagianorum cap.* 7 *epistola* 107. *in principio*, vbi probat, gratiam non dari ex meritis, quia dat merita; & ex Arausicano 2. cap. 25. illis verbis Pauli, *Misericordiam consequutus sum, vt fidelis essem*, fit inferente: *ergo non quia eram fidelis*. Ac denique ex illis verbis Pauli: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti*, communiter Ecclesiæ PP. inferunt: *Ergo non quia eramus sancti, ideò nos elegit*. At si Incarnatio, quæ est principium meritorum Christi, posset sub illius meritis cadere etiam prima gratia posset cadere sub merito operum procedentium ab ipsa; ac per consequens Patres, Conciliorumque consequentia esset nulla; ergo Incarnatio sub merito Christi condigno cadere nequit.

7 *Hæc tamen non vrget.*

Hoc tamen argumentum non vrget. Tùm, quia PP. contra Pelagianos, & Semi-Pelagianos arguebant, asserentes, gratiam dari propter merita antecedentia orta ex viribus naturæ, contra quos bene arguitur: *Gratia datur, vt per illam mereamur: ergo non illam merito antecedenti mereamur*. Non autem intendebant probare non dari primam gra-

gratiam propter merita ex illa profecta, quatenus præuisa, vt futura; in hoc enim hæreticorum error non consistebat. Vltimum autem testimonium ex Paulo sumptum rectè concludit; procedit enim de primo, & intentiuo decreto, quo Deus nos ad gloriam elegit; loquendo autem de primo, & intentiuo decreto rectè concluditur, non præsupponere merita, si radix est meritorum. Tùm etiam, quia vt consequentia PP. sit bona, non petitur, quod gratia, quæ est merendi principium, non possit de potentia absoluta cadere sub merito operum procedentium ab ipsa, sed sufficit quod de lege ordinaria, & ex natura rei nequeat contingere: nam cum de his, quæ in ordine gratiæ contingunt, loqui, & sentire debeamus iuxta ordinarium, & connaturalem modum, nisi oppositum sit reuelatum; eo ipso, quod gratia sit merendi principium, & principium meriti non possit cadere sub merito de lege ordinaria, & attenta rei natura, rectè colligitur, & ab Ecclesiæ PP. infertur, non dari ex meritis nostris, etiam consequentibus ipsam.

8 Suaderi solet 2.

Secundo suaderi solet ex Augustino *lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ cap. 25* illis verbis: *Nec præmium potest præcedere merita, & prius homini dari, quam dignus est; quid enim hoc iniustius, & quid iustius Deo; non ergo debemus poscere præmium, antequam mereamur accipere.* Ex quibus apertè constat, sensisse Augustinum in anticipata præmij exhibitione ante meritum suppositum, esse iniustitiam; ac per consequens, non posse sub condigno merito cadere; sed vt principium meriti, & Incarnatio Verbi posset comprehendi sub merito operum procedentium ab ipsa, deberet præmium anticipate ad meritum dari: ergo Incarnatio non potest cadere sub merito operum procedentium ab illa. Sed nec præmit hoc argumentum: loquitur namque Augustinus de præmio vitæ æternæ, postquam, ex lege statuta non extat tempus merendi, & idcirco nequit dari propter merita solum futura; cum futura post ipsam non sint; ac per consequens, si datur sine meritis præcedentibus sine vllo merito dabitur, in quo iniustitiam inuenit Augustinus.

Nec etiam ex ratio vrget.

9 Si opponas.

Si opponas: nam licet Augustinus in verbis præcedentibus, de præmio æternæ vitæ loquatur, & intendat probare, tale præmium non debere ante meritum exhiberi, ad hoc tamen probandum assumit generale principium, quod scilicet, præmium ante merita dari non debet, & hoc esse iniustum: ergo de omni præmio est illius doctrina accipienda. Respondeo, sententiam vniuersalem Augustini sic esse intelligendam, præmium non debet antecedere merita, saltem præuisa, vt futura, ex qua sub sumpta minori; *sed respectu gloriæ, vt præmij, non possunt præcedere merita præuisa, vt futura post ipsam*; cum ex lege Dei post statum gloriæ tempus merendi non sit: rectè Augustinus conclusit, ante gloriam debere illius merita præcedere. Et quidem nisi accipiatur sic Augustinus, tenebimur dicere, Christum non meruisse Antiquis Patribus gratiam, quod admittendum non est, cum oppositum a Thomistis doceatur, qui semper cum D. Thoma Augustini vestigijs adhærent.

Respondetur.

10 Tertio Recentiores probant conclusionem.

Tertio Recentiores quidam sic arguunt. Si opera subsequentia Incarnationem, possent de potentia absoluta esse condigna merita illius, sequeretur, Christum illam promeruisse de facto; consequens est falsum: ergo & dicta doctrina. Patet sequela; Christo concedendum est omne, quod est dignitatis, si in eo nulla repugnantia inueniatur; sed habere Incarnationem per merita, maxime dignitas est; cum dignius sit aliquid habere a se, quam ab extrinseco accipere: ergo si in merito condigno Incarnationis per opera subsequentia, nulla implicatio inuenitur, asserendum est de facto illam condignè meruisse.

Sed nec placet hoc ratio.

Sed nec placet hoc argumentum; non enim est implicatio in hoc, quod Christus gratiam habitualem, & dona ipsam consequentia, ac beatificam visionem meruerit de condigno, & tamen illa de condigno non meruisse, est communis Theologorum sententia, vt sequenti disputatione constabit: non ergo infertur bene ex non implicantia meriti condigni Incarnationis per opera subsequentia, de facto sub illorum merito comprehendi. Et ratio est, quia nisi expressa sit reuelatio, vel aliqua vrgentissima congruentia, semper standum est pro communi modo operandi in ordine gratiæ; anticipare autem præmium non est connaturale in ordine gratiæ, sed præternaturale; & aliàs nulla extat reuelatio, quod in hoc modo præmiandi circa Incarnationem fuerit dispensatum, nec aliqua vrgens congruitas, quæ dispensationem suadeat: ergo, esto fuerit possibile de potentia absoluta, non inde cogimur dicere, ita euenisse de facto.

11 Si dicas.

Si dicas: in præmij anticipatione dispensatum est respectu gratiæ Antiquorum PP. ergo etiam dispensatum est in anticipatione Incarnationis, vt præmij operum procedentium ab ipsa, si ex intrinseco non repugnaret. Respondeo, negando consequentiam: quia primum erat expediens vniuersalitati redemptionis Christi; alias non fuisset vniuersalis Redemptor, quod est inconueniens; secundum autem ad hoc munus necessarium non erat.

Respondetur.

Si instes, etsi ista conuenientia non esset, erat tamen alia, nempè, quod Christo modo perfectiori competeret, qualis est habere à se, & non omninò ab extrinseco Incarnationem: ergo ex isto capite concedendum est, ita fuisse, nisi obstet implicatio. Respondeo, habere à se perfectionem, perfectius esse, quam habere omninò ab extrinseco, quando inconnaturalitas non intercedit in ordine naturæ, nec gratiæ; anticipare autem Incarnationem vt præmium, inconnaturale est in ordine gratiæ; & ideo habere à se Incarnationem per merita subsequentia, dignitas Christo concedenda non est. Et quidem Recentiores argumento facto vtentes, fatentur, Christum non meruisse, nec à se habuisse habitualem gratiam per meritum, quia ad hoc necessarium erat, quod actus supernaturales fuissent in connaturaliter eliciti ab eius humanitate: sicut ergo ob hanc rationem non fuit expediens, vt Christus mereretur gratiam habitualem, ob eandem asserendum est, non fuisse conueniens, vt per opera subsequentia mereretur de condigno Incarnationem, esto æstimetur possibile.

Si instes.

Respondetur.

12 Hoc arg. potest ex alio principio vrgeri.

Sed potest hoc argumentum ex alio principio vrgeri; non enim tantum fuit expediens, quod Christus esset vniuersalis Redemptor, sed etiam conueniens fuit, quod illius meritum vim demeritoriam extensiuam peccati Adami adæquaret; sed Adamus per peccatum demeruit, vt Verbum non sumeret carnem: ergo oportuit, vt hoc Christus mereretur, si in merito Incarnationis implicatio non inuenitur; & consequenter cum ita factum non sit, vt fatentur omnes Theologi, signum est à posteriori, quod contradictionem importet, Christum per opera subsequentia, suam mereri Incarnationem. Adhuc tamen ista congruentia non vrget; si namque Adamus demeruit, vt Verbum non assumeret carnem, demeruit etiam condignè, vt nec Pater carnem assumeret; & tamen Incarnationem Patris Christus de facto non meruit, etsi in hoc implicatio non inueniatur: ergo meritum Christi non adæquauit quoad efficaciam, extensionem demeriti Adami: ac per consequens ex hoc principio non concluditur, propriam Incarnationem meruisse, si implicatorium non sit.

Sed contra.

13 Quarto alij probant conclusionem.

Quarto alij sic arguunt: implicat enim mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ: at si Christus per opera subsequentia suam Incarnationem de condigno mereretur, inter Incarnationem, & merita, mutua causalitas intercederet in eodem genere causæ: ergo implicat Incarnationem cadere sub merito operum procedentium ab ipsa. Maior est communis sententia Philosophorum, qui, tametsi admittant mutuam inter duo causalitatem in diuerso genere causæ, in eodem tamen causæ genere non posse duo se inuicem causare, fatentur. Minor autem probatur: nam meritum est causa præmij in genere causæ efficientis; Incarnatio etiam ad operationes Christi efficienter comparatur: tum, quia Verbum humanitati vnitum, efficienter influit in eius operationes. Tum etiam, nam humanitas non efficit proprias operationes, nisi vt vnita Verbo, in qua vnione sita est Incarnationis essentia: ergo, si Incarnatio est præmium operum procedentium ab ipsa, daretur inter Incarnationem, & merita, mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis. Quod amplius confirmant: nam si opera subsequentia Incarnationem, illam possent promereri, sequeretur, posse se ipsa efficienter causare; consequens implicat: ergo implicat etiam antecedens. Minor constat: causa namque est, ad quam aliud consequitur: ergo implicat, idem esse causam sui ipsius. Sequela verò probatur; quod enim est causa causæ, etiam est causa causati; sed causarent Incarnationem, quæ est principium, & causa meritorum: ergo causarent se ipsa.

Confirmatur.

14 Hoc arg. etiam non vrget, & instatur primo.

Sed nec argumentum hoc, quo vtuntur communiter Auctores nostræ sententiæ, illam efficaciter suadet. Tum, quia instatur manifestè in gratia antiquorum PP. quam Christum meritoriè causasse, est communis Theologorum sententia; & tamen PP. Antiqui per ipsam gratiam obtentam in vi meritorum Christi, Incarnationem meruerunt, vt docuimus *Tractatu de Incarnatione*, cum frequentiori Thomistarum sententia: ergo non repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis: ac proinde ex hoc principio non concluditur efficaciter, non

po-

potuisse Christum per opera subsequentia Incarnationem mereri. Tum etiam: nam illud Phylosophorum axioma, vt verum vniuersaliter sit, debet sumi de eodem genere infimo causæ; non autem de eodem genere subalterno diuisibili in diuersos modos causandi: sic enim posse inter duo mutuam interuenire causalitatem: constat primo in gratia habituali causata a contritione dispositiuè, & illam receptiue causante, cum tamen receptiuus, & dispositiuus influxus ad genus causæ materialis pertineant.

15 *Secundo.* Secundo in actu vitali specificante potentiam, & ab illa specificato; licet autem Incarnatio efficienter compararetur ad actus humanitatis, & isti in illam influxum meritorium exercerent, qui influxus est effectiuus; non tamen est idem modus efficiendi Incarnationis in actus, & actus in Incarnationem; cum Incarnatio, vt efficiat, physicam existentiam exposcat; secus verò actus vt Incarnationem mereantur: ergo ex illo Phylosophorum axiomate non suadetur efficaciter, opera supponentia Incarnationem, non posse illam de condigno mereri. *Tertio.* Tum denique: nam solum tunc repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causę, quando vtramque vt causet præexistentiam physicam petit; non autem quando vnum, vt existens solum in apprehensione, aut præuisione sui propriam exercet causalitatem; quo circa effectus causæ efficientis potest illam causare finaliter, quia vt influxum finalem exerceat, non petit physicè ante suam causam præexistere; sed vt opera meritoria causent Incarnationem non petunt physicam præexistentiam, sed illam exercere possunt existentia tantum in præuisione diuina, vt constat in Christi meritis, quibus respondet in præmium Antiquorum PP. gratia, quam tamen tempore successerunt, solum per existentiam in diuina præuisione: ergo ex inconuenienti mutuæ causalitatis in eodem genere causæ, non probatur efficaciter, non potuisse Christum Dominum de condigno Incarnationem mereri per opera subsequentia.

16 *Nec confirmatio vrget.* Nec confirmatio est vrgentior: tum, quia instantiam habet in gratia Antiquorum PP. causata efficienter moraliter in vi meritorum Christi, & causante etiam moraliter ipsius Incarnationem, & merita, quin ex hoc inferatur, Incarnationem, aut merita Christi Domini se ipsa efficienter causare. Tum etiam, quia maior assumpta in probatione sequelæ, solum est vera de causa causæ necessario aliud causantis, non autem de causa causæ, non causantis necessario; Incarnatio autem non causat necessario merita, ac per consequens, ex eo quod efficienter causarent Incarnationem, non sequitur efficienter se causatora. Tum tertio: nam tunc solum quod est causa causæ, est causa causati, quando inter causam causæ, & causatum ab ipsa, est distinctio; sicut causans vltimam dispositionem ad formam, tunc solum formam causat quando principium, quo causat dispositiones, a forma, ad quam disponunt, distinguitur; quo circa homo media gratia habituali causans in sententia probabili contritionem vltimo disponentem ad gratiam, non causat efficienter gratiam, ad quam contritio disponit, quia ipsa gratia est homini principium quo dispositiones causet: ergo quamuis opera supponentia Incarnationem, illam mererentur de condigno, & causarent efficienter moraliter, non sequitur causatura efficienter se ipsa.

17 *Vltimo ab alijs probatur nostra conclusio.* Denique vt alia omittamus, inde ab aliis nostra, & communis sententia suadetur; nam meritum non potest essentialiter connecti cum præmio, nec illud ab intrinseco inferre; at opera supponentia Incarnationem secundum quod valorata valore cum Incarnatione exequendo, vt illam de condigno mererentur, essentialiter cum Incarnatione connectuntur, illamque infallibiliter inferunt illatione à posteriori: ergo non possunt Incarnationem de condigno mereri. Minor cum consequentia tenet; maiorem autem probant. Tum, nam actio voluntatis non potest meritoriè in impulsum ipsam terminantem influere, quia essentialiter cum impulsu connectitur, illumque infallibiliter infert: ergo repugnat merito, essentialis connexio cum præmio. Tum etiam, nam cum præmiare sit actus iustitiæ, de cuius ratione est libertas, præmium petit, liberè à præmiante concedi, adhuc præsupposito merito; sed si meritum essentialiter connectatur cum premio, non erit in libera potestate præmiantis præmium impendere, merito præsupposito: ergo inter meritum, & præmium nequit esse essentialis connexio. Hoc tamen fundamentum in principijs Thomistarum nequit vrgere; cum doceant, peccatum actuale essentialiter inferre carentiam habitualis gratiæ, & illam demeritoriè causare; non enim magis de ratione præmij est liberè a præmiante procedere, quam de ratione pœnæ, quod liberè a puniente infligatur: at hoc non obstante potest carentia gratiæ, quæ est pœna peccati, essentialiter cum peccato connecti, & ex illo ab intrinseco inferri: ergo pariter, præmium poterit essentialiter connecti cum merito, & ab illo inferri essentialiter, non obstante quod liberè à præmiante procedat. Quod si quis voluerit argumento facto vti pro communi sententia, explicare poterit D.Tho. cum tribuit peccato causalitatem moralem in expulsionem gratiæ de causalitate morali tantum quoad sufficientiam.

§. III.

Fundamentum nostræ sententiæ proponitur, & duplex solutio reijcitur.

18 *Suadetur nostra sententia.* VNDE prætermissis his argumentis, suadetur communis sententia: nam principium meriti non potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso; at Incarnatio est principium omnis meriti ab humanitate Christi procedentis: ergo non potest sub alicuius operis ab humanitate eliciti merito cadere. Minor cum consequentia tenet. Maiorem docuit D.Thom. *in 2. dist. 27. quæst. 1. art. 4. ad 3. q. 29. de Veritate art. 6 ad 4. in corpore.* 3. Contra Gentes *cap. 149. & cap. 159. & in hac 3 p supra quæst. 2. art. 11.* *S. TH.* Huic argumento, cui vnice communis sententia fidit, multiplex adhibetur solutio. *Prima solutio.* Prima distinguit maiorem, illamque concedit de lege ordinaria Dei, & attentis rerum naturis, negat autem de potentia absoluta; ex quo solum sequitur, non potuisse Incarnationem esse præmium meriti condigni operum procedentium ab ipsa de lege ordinaria, & attenta rei natura; non verò quod de potentia absoluta id impossibile sit.

19 *Secunda.* Secunda aliter distinguit maiorem, & concedit de merito exigente præuiam existentiam, vt causet; negat autem de merito, quod potest condignè eatenus ad præmium anticipatè merendum, quod proinde non petit ante præmium existere realiter, sed solum ante præmium præuideri: hæc autem est differentia inter meritum puræ creaturæ, & meritum Christi infinitum, quod illud non potest condignè mereri anticipatam præmij exhibitionem, eo quod finitum est; ac per consequens nequit mereri condignè, vt ordo gratiæ in modo præmiandi inuertatur, quod est necessarium, vt præmium anticipatè detur; meritum autem Christi totum hoc potest condignè mereri, & ideo meritum finitum petit ante præmium realiter existere, vt influat, & ideo nec de potentia absoluta potest sui principium condignè mereri; meritum autem Christi solum vt præuisum causat, & ideo potest in sui principium influere meritoriè.

20 *Tertia.* Tertia solutio aliter distinguit maiorem, illamque concedit de principio meriti sub ea conditione, & statu, quo est merendi principium; negat autem sub alia, sub qua merendi principium non est; Incarnatio autem considerari potest dupliciter, primo, prout subest decreto intentiuo Dei; secundò, prout subest decreto executiuo; sub prima consideratione, est principium meriti, & prout sic non cadit, nec cadere potest sub merito; sub secunda autem meriti principium non est: ac proinde prout sic esse potest merces, præmium, & terminus meriti. Quarto Recentiores quidam respondent, principium meriti non posse cadere sub merito operis subsequentis solum natura, & coexistentis tempore cum principio, potest tamen esse præmium operis tempore subsequentis. Ex quo solum sequitur, Incarnationem, quoad primam existentiam, non potuisse esse præmium meriti procedentis ab ipsa, & cum illa pro primo instanti sui esse coexistentis, non verò quod non potuerit esse præmium meriti procedentis ab illa, ipsaque tempore posterioris.

21 *Vltima.* Denique alij respondent, principium meriti non posse esse præmium actus procedentis ab ipso quoad existentiam absolutam principij; posse tamen esse præmium, & cadere sub merito operis procedentis ab ipso quoad existentiam comparatiuam huius principij præ alio, v. g. potest à Deo decerni actus charitatis, non decernendo determinatè, quod a gratia habituali procedat, vel a gratia actuali intrinsecè auxiliante, vel per auxilium extrinsecum; sed disiunctiuè ab aliquo ex his principijs, & ex præuisione actus charitatis in vi huius decreti futuri, moueri ad infusionem habitus determina-

minatè. Ex quo solum sequitur, non potuisse Incarnationem esse præmium operum procedentium ab ipsa quoad absolutam Incarnationis existentiam; non autem quod non potuerit de potentia absoluta, esse præmium operum procedentium ab ipsa quoad existentiam comparatiuam vnius Incarnationis, vel vnionis humanitatis ad Verbum præ alia; opus enim meritorium Christi non dependet essentialiter ab hac numero Incarnatione, sed disiunctiuè ab hac, vel ab illa: potuit ergo à Deo decerni opus aliud meritorium Christi, non vt determinatè ab hac vnione causandum; sed disiunctiuè ab hac, vel alia minoris perfectionis, quo supposito decreto, in illo præuideretur opus Christi meritorium, & ex illo, vt sic præuiso, posset Deus moueri ad illud remunerandum hac numero Incarnatione præ alia, quæ minoris esset perfectionis substantialis.

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit; & prima reijcitur primo: nam ad minus principium formale meriti, idest, quod vt forma ipsum valorat, & meritorium constituit, non potest etiam de potentia absoluta sub merito, cuius est formale principium, cadere; at Verbum vt humanitati vnitum, est principium formale meriti ab humanitate procedentis; cum à Deitate vnita, vt à forma valorem meritorium infinitum recipiat, per quam solum esse posset condignum Incarnationis: ergo Incarnatio nec de potentia absoluta potuit cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa. Probatur maior, in qua sola esse potest difficultas, si principium formaliter dignificans meritum, posset esse eiusdem meriti præmium, sequeretur, tale meritum se ipsum, vt meritum est, mereri; consequens est falsum: idem namque à se ipso dependere non potest; ac per consequens nec meritoriè potest à se ipso causari, nec se ipso remunerari: ergo falsum est antecedens. Probatur sequela: meritum formæ, est etiam meritum effectus formalis formæ: ergo si opus meritorium potest formam ipsum valorantem, & in ratione meriti constituentem mereri, potest mereri se ipsum, quatenus meritum est, & se ipso vt meritorio remunerari.

22 Prima solutio reijcitur primo.

Dices, Verbum considerari posse dupliciter, primo, vt vnitum immediatè humanitati: secundo, vt vnitum mediate operibus meritorijs ab humanitate elicitis, & sub prima consideratione posse cadere sub merito operum procedentium ab ipso; prout sic tamen non est forma valorans, sed efficiens causa meriti; sub secunda autem, sub qua est forma valorans merita, non potest sub merito à se valorato cadere: ac per consequens non sequitur, meritum causare se ipsum, nec se ipso remunerari. Sed contra primo: nam Verbum non est causa efficiens actionum humanitatis, nisi prout illis vnitum, sed iuxta Auctores oppositos Christus potuit Incarnationem mereri, prout est principium merendi: ergo potuit mereri vnionem Verbi nedum ad humanitatem, sed etiam ad illius operationes; & consequenter potuit mereri principium formale actiones meritorias valorans, & meritorias infinitè constituens. Secundo: nam vnio Verbi ad actiones humanitatis essentialiter includit vnionem Verbi ad ipsam humanitatem; sed non potest meritum remunerari aliquo in se ipso essentialiter incluso, nisi etiam remuneretur se ipso: ergo si merita Christi non potuerunt se ipsi remunerari, nec potuerunt remunerari vnione Verbi ad humanitatem.

23 Dices. Contra. 1. Secundo.

Tertio: nam valor operationum humanitatis est effectus secundarius diuinitatis humanitati vnitæ, quæ primario humanitatem sanctificat, & secundario operationes valorat; sed non minus intelligibile est, quod effectus secundarius formæ mereatur effectum formæ primarium, quam quod mereatur se ipsum: ergo si non potuerunt operationes Christi se ipsas, quatenus valoratas, & meritorias mereri, nec etiam potuerunt mereri vnionem Verbi ad humanitatem.

24 Tertio.

Deinde principalis solutio reijcitur: vt enim illius Auctores fatentur, attentis rerum naturis, non potuit Christus supra sui vnionem ad humanitatem meritoriè reflecti, nec sui Incarnationem de condigno mereri: ergo reflexio hæc meritoria iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ vnionis non est, sed supra illam: ergo non potuit de potentia absoluta de condigno Incarnationem mereri. Patet hæc consequentia: nam meritum condignum non est nisi respectu termini inclinationis intrinsecæ gratiæ: ergo si gratia vnionis intrinsecè non inclinat ad se ipsam promerendam, non potest de condigno se ipsam mereri.

Secundo principalis solutio reijcitur.

Denique contra illam arguitur; si namque principium essentiale meriti potest de potentia absoluta esse præmium operis procedentis ab ipso, sequitur, quod etiam primum decretum intentiuum talis principij possit cadede sub merito eiusdem operis; consequens non admittunt illius solutionis Auctores: ergo nec Nos illius doctrinam debemus admittere. Probo sequelam: non obstat dependentia essentialis operis à principio suo intrinseco, vt sit meritũ illius: ergo nec obstare potest essentialis dependentia à principio extrinseco, vt illud possit mereri; & consequenter si Christus per opera subsequentia potuit suam Incarnationem mereri, potuit etiam per eadem opera mereri de condigno primum decretum intentiuum Incarnationis.

25 Tertio reijcitur.

Et ex his secunda solutio reijcitur primo; vel enim reflexio meritoria Christi supra vnionem humanitatis ad Verbum est iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ vnionis infinitam, vel non est iuxta inclinationem illius; si primum, talis reflexio miraculosa non erit, sed Christo connaturalis: si secundum, implicat quod illam merito condigno mereatur; meritum enim condignum non est nisi respectu termini inclinationis intrinsecæ gratiæ: ergo vel est asserendum, connaturaliter Christum potuisse Incarnationem de condigno mereri, vel id non potuisse efficere de potentia absoluta. Secundo: nam esto anticipata præmii solutio miraculosa sit; non tamen est præmium in ratione præmii infinitum: ergo si nihil aliud obstet, poterunt actus finiti adeò crescere in valore, vt adæquent anticipationem præmii: ita vt actui intensionis vt centum, respondeat intensio premii anticipati vt vnum; & consequenter prima gratia quoad aliquam sui intensionem principiantem meritum, poterit cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa.

26 Secunda solutio reijcitur 1. Secundo.

Tertio: nam ad minus sequitur, posse primam gratiam auxiliantem cadere sub merito congruo operum procedentium ab ipsa; consequens non admittunt secundæ solutionis Authores: ergo nec eorum solutio admitti debet. Probatur sequela primo: nam ad meritum congruum non requiritur, quod cum præmio adæquetur: ergo esto anticipatio præmij excedat valorem operum puræ creaturæ, poterit cadere sub merito congruo illorum; & consequenter primam gratiam auxiliantem, vt anticipatè dandam, poterunt de congruo mereri. Secundo, quia non minus excedit Incarnatio actus supernaturales, quam excedat illos anticipata præmij solutio, imo magis: tum, quia est præmium in ratione præmii infinitum, anticipatio autem præmij non ita. Tum etiam, quia est maximum miraculorum, & supra totum ordinem gratiæ adoptionis; & tamen potest cadere sub merito congruo actuum supernaturalium ordinis gratiæ adoptiuæ: ergo etiam anticipatio præmii poterit cadere sub merito congruo operum puræ creaturæ.

27 Tertio.

Quarto impugnatur solutio argumento suprafacto: nam ex illa sequitur potuisse Christum per opera subsequentia Incarnationem, mereri de condigno formam valorantem opera, & merita constituentem, & consequenter se ipsa vt merita sunt; consequens est falsum: ergo & solutio. Denique reiici poterat, quia si Incarnatio daretur in præmium post executa merita Christi, non minus adæquaretur cum operibus Christi meritoriis, quam augmentum gratiæ vt octo datum post meritum executum, cum merito vt octo adæquatur: ergo sicut huius præmii anticipatio est supra condignitatem meriti finiti, ita anticipatio Incarnationis ex se adæquantis merita infinita Christi, est supra illorum condignitatem intrinsecam. Sed ab hac impugnatione abstinemus, habet enim facilem solutionem ex dictis.

28 Quarto. Quinto reijci poterat.

§. IV.

Triplex alia solutio impugnatur.

DEINDE tertia solutio, quæ frequentior est inter Auctores oppositos, reiicitur primo ad hominem contra Suarez, cuius est tertia solutio; vel enim ad rationem meriti, & præmii requiritur, quod decretum executiuum meriti præcedat decretum executiuum præmii, vel sufficit, quod præuisio meriti vt existentis post præmium, & post decretum executiuum eiusdem, præcedat decretum executiuum præmii: si primum, implicat opera ad Incarnationem sequuta, Incarnationem ipsam mereri. si secundum, sequitur Incarnationem, vt subest decreto intentiuo, & primo, cadere potuisse sub condigno merito operum procedentium ab ipsa, cuius contrarium in tradita solutione doce-

29 Tertia solutio reijcitur primo.

Minor pro primo parte constat. cetur: ergo solutio tradita non subsistit. Minor pro prima parte constat: ordo namque inter decreta executiua commensuratur cum ordine obiectorum, vt existentium in re; sed implicat merita Christi ante Incarnationem in executione existere: ergo etiam implicat, quod decretum exequens meritorum præcedat decretum executiuum Incarnationis; & consequenter si ad rationem meriti petitur, quod decretum executiuum meriti sit prius decreto executiuo præmij, implicabit omninò, quod opera Christi Domini supponentia Incarnationem, illam condigna mereantur.

30 *Pro secunda probatur.* Pro secunda parte probatur: si namque ad merendam Incarnationem, vt subest decreto executiuo Dei, sufficit præuisio meriti, vt posterius existenti, etiam ad merendum illam, vt subest decreto intentiuo, sufficiet præuisio meriti ad decretum intentiuum eiusdem Incarnationis; sed in principijs Suarez præuisio operum supponentium Incarnationem, potest antecedere decretum intentiuum Incarnationis. ergo poterunt illam mereri, nedum vt subest decreto Dei executiuo, sed etiam prout subest decreto Dei intentiuo. Patet minor nam in istius Auctoris sententia, pro priori ad decretum absolutum, potest obiectum decreti, vt futurum cognosci à Deo: ergo pro priori ad decretum intentiuum Incarnationis, & operum procedentium ab ipsa, poterunt Incarnatio, & illius opera à diuino intellectu cognosci: ac per consequens, esto decretum electiuum operum sit posterius decreto intentiuo Incarnationis; præuiso tamen operum supponentium Incarnationem, præcedere potest, & de facto præcedit in Deo primum Incarnationis decretum: ac proinde, si sufficit præuisio meriti, vt posterius existentis ad decretum executiuum Incarnationis, vt illam de condigno mereatur, prout subest decreto exequenti, poterunt opera Christi illum de condigno mereri, prout subest decreto primo intentiuo.

31 *Secundo reijcitur ista solutio.* Secundo reiicitur: nam meritum non causat præmium, nec mouet voluntatem præmiantis, nisi præuideatur, vt existens, vel exiturum extra causas; sed operationes Christi, quatenus sunt meritoriæ, vt existentes, vel quatenus exituræ, essentialiter includunt vnionem humanitatis ad Verbum, vt existentem, vel vt exituram: ergo vt sic non possunt meritoriè mouere ad decernendam vnionem humanitatis ad Verbum, in qua Incarnatio consistit. Maior est certa; in hoc enim differt causa meritoria à finali, quod ista mouet, vt sit, illa autem mouet, quia est, vel quia præuidetur futura. Consequentia est bona: nam meritum non potest essentialiter præmium includere cum præmium in ratione præmii posterius merito sit; id autem quod essentialiter in merito includitur, nequit esse præmium posterius. Minor autem probatur: operationes Christi, quatenus valorosæ ad merendum, essentialiter includunt Verbum, vt mediatè sibi vnitum; sed vnio mediata Verbi cum operationibus essentialiter includit vnionem immediatam Verbi cum humanitate. ergo operationes Christi prout formaliter meritoriæ, essentialiter includunt vnionem Verbi cum humanitate.

32 *Tertio.* Tertio reiicitur: licet namque non sit de essentia meriti, quod illius decretum executiuum sit prius decreto executiuo præmii, vt constat in meritis Christi, quæ meritoriè causarunt gratiam Antiquorum PP. quæ in executione merita Christi præuenit; implicat tamen meritum, cui ab intrinseco repugnet in sui exetutione, & decreto executiuo, præmii executionem præcedere; sed operibus Christi ab humanitate elicitis, prout formaliter sunt meritoriæ, repugnat essentialiter in essecutione Incarnationem præcedere. ergo opera Christi vt in decrero intentiuo præuisa, non potuerunt influxum meritorium exercere in Incarnationem Verbi, prout subest sui decreto executiuo. Consequentia cum minori tenet. Maior autem probatur; implicat causa meritoria, cui ab intrinseco, & essentialiter repugnet modus connaturalis causandi in genere meriti, sicut implicat causa finalis, cui essentialiter repugnet modus connaturalis finaliter causandi; sed modus connaturalis causæ meritoriæ est, præ sui præexistentiam ad præmium in ordine executiuo, vt expressè admittit *Suar.* Suarez *supra disp. 10. sect. 4. pag. 255. ad finem*: ergo implicat meritum respectu præmii, in ordine ad quod illi essentialiter repugnet præexistentia in ordine executiuo.

33 *Quarta solutio refellitur 1.* Et ex his quarta Recentiorum solutio refellitur primo. Reflectis namque supra suum principium, etiam tempore antecedens, non potest esse iuxta inclinationem intrinsecam gratiæ, siuè adoptiuæ, siuè vnionis hypostaticæ: ergo gratia nequit esse præmium condignum operis ab ipsa egredientis, ad illamque tempore subsequentis. Consequentia constat ex dictis: nam meritum condignum non est, nisi respectu termini inclinationis intrinsecæ gratiæ, quæ est principium merendi. ergo si gratia, vt anticipatè exhibita in præmium operis subsequentis, & tempore posterioris, non est terminus inclinationis intrinsecæ sui, quatenus meritoriæ, nequit esse præmium meriti condigni operis procedentis ab ipsa, & tempore posterioris. *Antecedens ostenditur primo.* Antecedens autem probatur primo ex dictis. nam causæ meritoriæ debetur connaturaliter præexistentia ad præmium in ordine executionis; sed repugnat operi procedenti à gratia, huiuscemodi præexistentia. ergo gratia, quæ est principium operis, non continetur in ratione præmii intra terminum inclinationis intrinsecæ sui, vt est principium merendi.

34 *Secundo prob. antecedens.* Secundo probatur: si namque gratia vnionis, vt præmium operis procedentis ab ipsa, tempore posterioris, contineretur intra terminum inclinationis intrinsecæ sui, prout est merendi principium, nulla esset inconnaturalitas in hoc, quod tali operi corresponderet vt præmium; consequens est falsum: ergo & quod gratia, vt principium operis sit præmium contentum intra terminum suæ inclinationis. Maior manifesta est. Minor autem probatur: nam Christo de facto conceditur, quidquid dignitatis est, si omnis connaturalitas ordinis naturæ, & ordinis gratiæ saluetur; sed de facto Christus non meruit suam Incarnationem per opera tempore posteriora, vt constat ex *S. August.* Augustino *lib. de Prædest. sanctorum cap. 15.* vbi omne meritum Christi respectu Incarnationis excludit: ergo Incarnationem esse præmium operis procedentis ab ipsa tempore posterioris, inconnaturalè intra ordinem gratiæ est. Patet consequentia: nam illam habere ex merito, dignius est, quam sine merito habere, vt docet D. Thomas *in præsenti art. 3.* & per se manifestum est: ergo si alius, potest, omni connaturalitate seruata, esse præmium meritorum Christi illam de facto promeruit, vel si de facto non meruit, est, quia connaturaliter esse nequit præmium actuum procedentium ab ipsa, etiam posteriorum, non solum natura, sed tempore.

35 *Reijcitur 2. quarta solutio.* Secundo reijcitur argumento supra facto: nam licet possit per accidens meritum esse præmio in executione posterius; non tamen est dabile meritum, cui essentialiter repugnet præcedere in executione præmium; sed meritis Christi Domini repugnat essentialiter, quatenus merita sunt, præcedere Incarnationem in ordine executionis: ergo non possunt esse merita Incarnationis, siuè tempore, siuè natura solum merita præcedentis. Minor est certa: nam merita Christi Domini constituuntur valorata per Deitatem ipsi vnitam mediatè; sed implicat, quod mediata vnio Deitatis cum operibus in executione præcedat vnionem immediatam Verbi cum humanitate, in qua Incarnatio consistit: ergo implicat, quod merita Christi in executione Incarnationem præcedant. Maior autem probatur: nam implicat causa, cui essentialiter repugnet proprius, & connaturalis modus causandi in eo genere, in quo est causa; sed proprius, & connaturalis modus causandi causæ meritoriæ, vt talis, est per præcedentiam meriti ad præmium in ordine executionis, etsi permissiuè se habeat ad modum causandi per præcedentiam solum in præmiantis præuisione cum posterioritate in ordine executionis: ergo implicat meritum præmii, cui essentialiter repugnet, illud in executione præcedere.

36 *Vltima solutio reijcitur.* Tandem vltima solutio reiicitur: nam meritum Christi, & idem est de quouis alio dicendum, non potest exercere causalitatem meritoriam nisi vt hoc determinatè; sed hoc numero meritum Christi, essentialiter importat, non hanc, vel illam vnionem, sed hanc numero in singulari: ergo non solum non potest meritoriè mouere ad existentiam Incarnationis absolutè, verum nec mouere potest, aut de condigno mereri hanc numero Incarnationem præ alia imperfectiori possibili. Consequentia euidens est in principiis Auctorum, quos impugnamus, ex eo asserentium, non posse mereri absolutam existentiam Incarnationis, quia illam essentialiter includit: ergo, si non solum claudit essentialiter meritum Christi, quatenus moraliter influit, aliquam Incarnationem, sed etiam hanc sumptam in singulari, non potest ad hanc in singulari mouere, nec illam præ alia mereri de condigno. Minor etiam non minus certa videtur: nam licet finis sumptus in singulari non importet determinata media, sed hæc, vel illa vagè, & indeterminatè, eo quod ad media extrinsecè comparatur, quo circa efficacitèr potest decerni, & in decreto vider, sub disiunctione mediorum; conflatum tamen ex materia, & forma sumptum in particulari, hanc numero formam, & hanc numero materiam essentialiter importat; at meritum Christi tamquam ex forma

com-

componitur ex gratia vnionis hypostatice : ergo hoc numero meritum essentialiter importat hanc numero gratiam vnionis. Maior autem sic probatur : meritum mouet præmiantem, in quo causalitas meritoria consistit, vt obiectum scientiæ visionis ; & consequenter vt extra causas existens ; sed meritum non existit extra causas, nisi vt hoc determinatè ; existentia namque omnes gradus vsque ad hæcceitatem supponit : ergo meritum Christi Domini, non potest Deum ad præmiandum mouere, nisi vt hoc determinatè.

37 *Dices.*

Dices, meritum Christi præuisum ex vi decreti disiunctiui, etsi ex hac numero gratia vnionis, quæ de facto est, componatur, hæc tamen gratia non mouet ratione totius dignitatis, quam habet, sed solum inadæquatè: nam hæc gratia vnionis, quæ supponitur de facto, considerari potest dupliciter : primo quoad excessum alterius gratiæ vnionis imperfectioris possibilis, & sub gradu perfectionis, & dignitatis sibi, & alteri gratiæ imperfectiori possibili communi; non autem constituit meritum, nec mouet ratione excessus; sed ratione gradus communis, vt Deus hanc vnionis gratiam perfectiorem largiatur.

Contra. 1.

Sed contra primo : nam mouet meritum Christi, vt obiectum scientiæ visionis ; & consequenter vt extra causas existens ; sed vt existens extra causas totam illam dignitatem includit ; cum existat in singulari, qualiter non potest, nisi ex determinata, & singulari gratia componi : ergo mouet ratione totius dignitatis, quam habet; & consequenter gratia vnionis quoad excessum alterius gratiæ imperfectioris possibilis, essentialiter in merito Christi includitur.

38 *Secundo.*

Secundo, & explicatur magis hoc ipsum : gratia hæc excedit alteram gratiam ratione suæ vnitatis indiuidualis ; sed prout ab illa per vnitatem distincta componit meritum Christi præuisum : ergo ratione excessus ad aliam gratiam possibilem, essentialiter in Christi merito includitur. Probatur minor : meritum Christi præuisum, est hoc meritum in singulari ; sed hoc meritum singulare essentialiter hanc gratiam in singulari claudit : ergo hæc gratia singularis, vt sua vnitate indiuiduali ab alia distincta, essentialiter includitur in merito Christi præuiso. Tertio ; gradus dignitatis vtrique gratiæ communis, non potest in sua communitate videri, sicut nec in illa existere : ergo nec potest sub hac communitate sumptus meritoriam causalitatem exercere.

Tertio.

39 *Quarto.*

Quarto : nam præmium meriti condigni debet cum illo adæquari ; sed gradus ille dignitatis vtrique gratiæ communis, est inferior perfectione, gradu dignitatis, gratiæ vnionis quoad excessum : ergo meritum Christi ex illo gradu communi, non potest esse condignum gratiæ vnionis, quæ de facto datur quoad excessum ad aliam gratiam possibilem. Quod amplios explicari potest : meritum dignificatum gratia vnionis imperfectiori, non potest esse condignum gratiæ vnionis excedentis ; sed gradus vtrique gratiæ communis non excedit dignitatem gratiæ imperfectioris possibilis; ergo nequit esse condignus gratiæ vnionis quoad excessum. Vlterius explicari potest hoc ipsum ; ex gradu dignitatis communi, merito hypostatico, & merito purè creato, non potest condignè vnio hypostatica causari : ergo nec ex gradu vtrique gratiæ vnionis communi. Patet consequentia : nam ideò primum non potest, quia tantæ dignitatis non est ; sed gradus vtrique gratiæ vnionis communis non adæquat in valore gratiam substantialem perfectiorem : ergo gradus ille, condignus esse non potest gratiæ vnionis perfectioris.

Explicatur amplius.

Vlterius explicatur.

40 *Si respondeatur.*

Si respondeas ex doctrina à nobis tradita *Disp. 3. §. 5. num. 65.* incrementum dignitatis Incarnationis respondentis in præmium, solum extensiuum esse, contineri que eminenter eminentia æquiualentiæ in gratia vnionis imperfectiori rationis dignitatis vnitæ ; atque adeo posse ex vi huius illam de condigno mereri. In contrarium obstat ; nam vel gratia vnionis perfectioris esset maioris æstimationis moralis gratia vnionis inferioris dignitatis, vel non ; si primum, gratia vnionis minus perfecta, non potest dare actibus valorem meritorium condignum. Si secundum, gratia dignior non potest rationem præmij sortiri: ergo solutio tradita non subsistit. Minor pro prima parte constat : nam ad meritum condignum requiritur æqualitas cum præmio in morali æstimatione : ergo si gratia correspondens in præmiũ est maioris dignitatis gratia dignificante meritum, non potest esse præmium condignum illius. Pro secunda etiam probatur : nam sicut ad merendum requiritur libertas moralis inter merita inæqualia : ita ad re vera præmiandum petitur libertas moralis præmiantis inter præmia inæqualis dignitatis ; at hæc libertas non adest supposita necessitate dandi aliquam gratiam vnionis, cum vna alteram non excedat in morali æstimatione : ergo Deus, largiendo gratiam vnionis perfectiorem, non præmiat merita Christi.

Contra.

41 *Vltimo reijcitur solutio tradita.*

Denique tradita solutio reijcitur ; Recentiores namque illa vtentes, ex eo contra Suarez mouentur, vt doceant, nõ posse merita in ordine intentionis præuisa causare principiũ sui in ordine executionis, quia meritum debet præuideri, vt præexistens ad præmium in ordine executionis ; opera autem supponentia pro principio Incarnationem, non possunt sic præuideri ; at gradus dignitatis communis gratiæ vnionis perfectiori, & gratiæ vnionis imperfectiori nequit præuideri, vt præexistens gradui gratiæ perfectioris, cum inter se comparentur, vt superior, & inferior ; gradus autem omnes, qui sic inter se comparantur, simul necessario existunt, & non vnus prius alio : ergo iuxta illorum principia, non potest meritum Christi secundum gradum communem, influxum meritorium excedere in gratiam vnionis perfectiorem quoad excessum dignitatis ad gratiam vnionis imperfectiorem possibilem.

---

§. V.

Fundamentum contrariæ sententiæ proponitur, & traditur prima solutio.

42 *Arg. contra cõclusionẽ.*

Contra nostram conclusionem arguitur: principium meriti potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso : ergo potuit Christus Incarnationem mereri per opera subsequentia Incarnationem. Consequentia tenet: nam vnica ratio implicationis, vt Christus Incarnationẽ mereri potuerit per opera subsequentia, sumitur ex illa, quæ reperitur, in eo quod principiũ meriti possit sub merito cadere. Antecedens autẽ suadetur : principium effectiuũ actus potest ab ipso dispositiuè causari, & de facto sic contingere in gratia habituali respectu actus contritionis, docet frequentior Thomistarum sententia *1.2. q. 113. art. 8.* ergo pariter principium meriti poterit ab illo meritoriè causari.

43 *Si dicas.*

Si dicas, causalitatem efficientem, & causalitatem dispositiuam pertinere ad diuersa genera causæ ; non autem implicat mutua inter duo causalitas in diuerso genere causæ; meritoria autem causalitas pertinet ad genus causæ efficientis, in quo meritum à suo principio dependet, & in eodem genere causæ implicat inter duo mutua causalitas. In contrarium obstat primo : nam actus contritionis, non solum dispositiuè, sed etiam impetratoriè ad habitualem gratiam concurrit, à qua efficienter causatur, & tamen causatio impetratoria pertinet ad genus causæ efficientis: ergo quamuis causatio meritoria ad genus efficientis pertineat, meritum poterit causare suum effectiuum principium. Secundo : nam in sententia Mag. Bañez augmentum gratiæ habitualis, est principium actus intensioris quoad excessum supra habitum præexistentem, & tamen ab actu intensiori meritoriè causatur : ergo non implicat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis. Tertio : nam Christus Dominus fuit effectus suæ Matris in genere causæ efficientis in sententia asserente, Matrem efficienter ad generationem concurrere : & tamen illius meruit existentiam : ergo causalitas meritoria exerceri potest supra principium efficiens.

Contra 1.

Secundo.

Tertio.

44 *Quarto.*

Quarto : nam licet non possit dari mutua inter duo causalitas in eodem genere infimo causæ, potest tamen dari in eodem genere causæ subalterno, & diuisibili in diuersos modos causandi, vt constat in contritione, quæ gratiam habitualem causat dispositiuè ; & consequenter in genere causæ materialis. nam dispositio causæ materialis est, & tamen ab illa in genere causæ receptiuæ, quæ etiam est causa materialis, causatur. Constat etiam in dispositionibus præuijs vltimis ad formam materialem, quæ in composito recipiuntur in sententia Thomistarum ; & consequenter materialiter ab illo causantur ; & tamen in compositum, dispositiuum concursum exercent, qui concursus materialis est, quia, nempè, causa dispositiua, & receptiua, etsi conueniant in genere sub alterno causæ materialis, intra illud specie differunt, habentque diuersum modum causandi ; at causalitas effectiua principii meriti in meritum, & causali-

tas meritoria, etsi in genere subalterno causæ efficientis conueniant, dissident specificè; cum causalitas principij physicam existentiam desideret; secus autem causalitas meriti: ergo non est implicatio in eo, quod actus, sui principium promereatur.

45 *Quinto.*

Quinto: nam licet principium effectiuum non possit esse terminus, & effectus operis existentis vt causet physicam existentiam exercitam: quocirca non potest dari mutua causalitas physica effectiua inter duo, quia hæc petit physicam existentiam in causa, non tamen repugnat esse terminum operis causantis, non vt existentis physicè, sed in sui præuisione; quocirca causa efficiens potest à suo effectu in genere finis causari, quia finis non causat vt existens physicè, sed vt in apprehensione existens intentionaliter; at meritum ad causandum non petit physice existere, sed tantum in præuisione sui: ergo potest suum principium meritoriè causare.

Vltimo.

Denique impugnatur solutio: nam Patres Antiqui meruerunt Incarnationem Verbi de congruo, vt cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus, *Tractatu secundo de Incarnatione quæst. vna secunda articulo 11. disputatione 12.* & tamen illorum gratia fuit effectus meritorum Christi, nedum in genere causæ finalis, verum etiam in genere causæ efficientis moralis, vt tenet communis Theologorum sententia: ergo non repugnat mutua inter duo causalitas in eodem genere causæ efficientis; & consequenter ex isto capite non est negandum, potuisse Incarnationem Verbi esse præmium operum procedentium ab ipsa.

46 *Prima solutio.*

Ad hoc argumentum, missa solutione data, ob aliqua, quæ aduersus illam obiecimus, vel ad dicenda reducta, respondeo primo, distinguendo antecedens: principium meriti purè effectiuum, transeat antecedens: principium meriti effectiuum, & formale nego antecedens, & consequentiam: nam Incarnatio, siuè gratia vnionis, non solum est principium effectiuum meriti in Christo, sed etiam est principium formale; est enim forma, merita Christi valorans, & formaliter merita infinita constituens: licet autem demus, principium effectiuum meriti posse sub merito cadere de potentia absoluta; principium tamen formale, per quod formaliter meritum constituitur, implicat sub merito à se constituto cadere; alias meritum mereretur se ipsum, & præmio meritum constitueretur, quorum vtrumque apertam repugnantiam importat. Contra quam solutionem nulla ex factis obiectionibus militat: nam dispositio ad gratiam non constituitur in ratione dispositionis per ipsam gratiam formaliter. Nec similiter in ratione impetrationis per ipsam gratiam formaliter constituitur, sed per propriam entitatem à gratia efficienter causatam. Nec etiam actus intensior habitu in ratione meriti augmenti habitus formaliter per augmentum datum in præmium, sed per gratiam præcedentem. Nec est dabilis mutua causalitas, meritoria, nempè, & formalis inter duo, quorum vnum altero constituitur, ne idem promereatur se ipsum, & præmio constituatur formaliter meritum. Nec denique, merita Antiquorum Patrum per Incarnationem Verbi constituta fuerunt formaliter, sed tantum ab illa efficienter meritoriè causata.

47 *Illatio ex hac solutione.*

Iuxta quam solutionem consequenter est asserendum: primam gratiam auxiliantem posse de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum procedentium ab ipsa; secus autem gratia habitualis; quia hæc est forma meriti constitutiua, secus autem gratia auxilians, nisi in sententia asserente, libertatem actus esse extrinsecam denominationem à potentia expedita, & indifferenti sumptam, in qua sententia cum gratia auxilians, actum constituat liberum in genere causæ formalis, non potest sub illius merito cadere, loquendo de gratia sufficienti; efficax tamen poterit sub merito à se principiato cadere. In sententia tamen docente, per modum complementi actus primi concurrere ad actum secundum, idem de gratia efficaci, ac de sufficienti est dicendum; & consequenter ad eandem doctrinam, asserendum est, gratiam habitualem non posse cadere sub merito congruo actuum ipsam consequentium. Si etiam meritum congruum constituat per modum formæ, quod à pluribus probabiliter docetur, estque inter nostros Thomistas frequentius; poterit tamen sub merito congruo cadere operum ipsam consequentium, si non formaliter, sed tantum effectiuè comparetur ad meritum, quod etiam probabiliter, etiam in Schola D. Thomæ ab alijs defenditur.

48 *Dices.*

Sed dices: quia finis causat, non vt existens, aut præexistens in re, sed tantum in apprehensione, potest non solum principium efficiens, sed etiam principium formale à suo effectu causari in genere causæ finalis; vt constat in forma, quæ in genere causæ finalis causatur à toto composito, ab ipsa forma causato in genere causæ formalis; sed meritum potest moralem influxum exercere, vt existens solum in sui præuisione, vt constat in meritis Christi, quæ solum in diuina præuisione existentia, Antiquorum Patrum gratiam meritoriè causarunt: ergo non solum principium effectiuum meriti, sed etiam principium formale potest cadere sub merito à se constituto formaliter. Et confirmabis, vel finis causando finaliter formam sui constitutiuam, causat se ipsum in genere causæ finalis, vel non; si secundum: ergo potest causalitas in formam, à causalitate in constitutum per talem formam præscindere; & consequenter ex causalitate meritoria in formam constituentem meritum, non infertur meritum causare se ipsum. Si primum: ergo sicut inconueniens non est, finem causare se ipsum, eo quod suam causalitatem exercet per præexistentiam tantum in apprehensione sui: ita inconueniens non erit; meritum se ipsum causare meritoriè, & moraliter, eo quod causalitas ista moralis, talis conditionis est, quod solum præexistentiam meriti in sui præuisione desiderat.

Confirmatur.

49 *Respondeo.*

Respondeo concessis maiori, & minori, negando consequentiam: disparitas autem sumitur ex differentia apprehensionis complentis finem in ratione causæ finalis, & præuisionis complentis meritum in ratione causæ meritoriæ, & moralis; apprehensio namque, in qua existens finis causat, non terminatur ad ipsum, vt in re existens: vnde finis apprehensus non mouet agens, quia est, sed vt sit, & vt det illi existentiam; & ideò totum componendum ex forma, apprehensum vt possibile, potest mouere agens, vt det existentiam formæ, per quam totum ipsum existat; præuisio autem, in qua existens causat meritum; cum notitia intuitiua sit, ad meritum terminatur, quatenus existens in re, qualiter necessario formam sui constitutiuam vt existentem includit: vnde non mouet remunerantem, vt sit, nec vt det illi existentiam, sed quia est, & quia apprehenditur vt tale; atque adeò non potest in formam sui constitutiuam influxum meritorium exercere. Et ex his constat confirmationis solutio.

Ex his constat ad confirmationem.

---

§. Vltimus.

Secunda solutio traditur, & ab impugnationibus liberatur.

50 *Secunda solutio.*

SECVNDO respondetur ad principale argumentum, distinguendo antecedens: principium essentiale meriti, nego antecedens: principium non essentiale, concedo antecedens, & nego consequentiam: nam gratia vnionis est principium essentiale meritorum Christi, prout sunt infiniti valoris, qua sola ratione possunt condignè Incarnationem mereri; ratio autem distinctionis traditæ habetur ex dictis, quia, nempè, etsi possit meritum supponere præmium per accidens, & iuxta modum non connaturalem causandi; non tamen potest hæc præsuppositio esse merito essentialis, eo quod nulli causæ potest repugnare essentialiter connaturalis modus causandi, & modus connaturalis causandi causæ meritoriæ, prout à finali distinguitur, est, præcedendo præmium, non solum in ordine intentionis, & sui præuisione, sed etiam ordine executionis; & ideò, etsi possit principium non essentiale meriti sub eodem merito cadere; principium tamen essentiale sub merito, cuius est principium, cadere nequit.

51 *Opponens 1.*

Sed opponens aduersus istam solutionem primo: quia finis causat non vt præexistens in re, sed solum in apprehensione, non solum principium non essentiale, verum etiam essentiale causari potest finaliter ab effectu, cuius est essentiale principium; sed etiam meritum causat, vt præexistens nō in re, sed tantum in præuisione sui: ergo principium essentiale meriti potest meritoriè causari ab actu, cuius est essentiale principium. Secundo: nam licet gratia vnionis vt simul cum merito existens, sit principium essentiale illius, vt tamen antecedenter præexistens ad meritum, principium essentiale non est; cum potuerit sine hanc præexistentia meritum principiare, illudque dignificare: ergo licet gratia vnionis, vt simul tempore existens cum merito, nequeat

Secundo.

sub

sub eodem merito cadere, prout tamen antecedenter præexistens, potest ab illo meritoriè causari. Patet consequentia primo: quia solum principium essentiale non potest sub merito à se principiato cadere, vt admisimus in hac solutione: ergo si vt præexistens, principium essentiale non est, poterit vt præexistens causari meritoriè à merito tempore subsequento. Secundo quia namque gratia vnionis vt posterius existens, & continuata post meritum, non connectitur essentialiter cum merito, nec est illius essentiale principium, potest quoad sui continuationem sub merito Christi cadere: ergo si vt prius existens non connectitur essentialiter cum merito, nec est illius essentiale principium, poterit quoad hanc præexistentiam cadere sub merito Christi.

52 Tertio. Tertio objicies: licet gratia vnionis vagè sit principium essentiale meriti Christi, *hæc* tamen determinatè, principium essentiale talis meriti non est: ergo licet gratia vnionis absolutè, nequeat sub merito Christi cadere, *hæc* tamen determinatè, quæ de facto facta fuit, potuit sub condigno merito operum ipsius consequentium comprehendi. Antecedens probatur *hoc* meritum Christi, etiam vt *hoc* singulare, non magis dependet ab *hac* numero gratia vnionis, quam actus singularis vitalis, v.g. dilectionis, dependet à principio vitali; sed *hæc* numero dilectio non dependet essentialiter ab *hoc* numero principio vitali, sed potest indifferenter ab *hoc*, aut *illo* procedere: ergo *hoc* numero meritum Christi non dependet essentialiter ab *hac* numero gratia vnionis, sed potest indifferenter ab *hac*, vel *illa* procedere.

53 Vltimo. Denique objicies: actus, quo Christus Dominus meruit Antiquis PP gratiam, essentialiter supponebat gratiam Antiquis PP. datam. ergo non est contra rationem meriti essentialiter supponere præmium; & consequenter non est ob hanc rationem dicendum, principium essentiale meriti, non posse de potentia absoluta sub merito a se principiato cadere. Antecedens probatur: actus ille fuit gratiarum actio pro gratia Antiquis PP. data; sed gratitudo essentialiter beneficium supponit: ergo actus, quo Christus meruit Antiquis PP. gratiam, illam collatam supponebat essentialiter. Probatur maior; non enim stat meritum vnius pro alio nisi per postulationem, vel per gratiarum actionem; at non meruit Christus Antiquis PP. gratiam, illam postulando a Deo; cum postulatio, rei postulatæ existentiam non supponat: ergo meruit illam per gratiarum actionem.

54 Respond. ad primã. Respondeo ad primam ex his obiectionibus, distinguendo causalem maioris: quia finis causat, vt existens tantum in apprehensione, iuxta modum connaturalem causandi causæ finalis, concedo maiorem: iuxta modum tantum permissum, & non connaturalem causandi, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia causare vt præexistens tantum in visione præmiantis, non est connaturalis modus causandi causæ meritoriæ, sed inconnaturalis, & permissus; & ideò non potest meritum essentialiter illum exigere, quod tamen necessarium erat, vt meritum posset meritoriè causare principium sibi essentiale. *Ad secundam.* Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: nam quamuis præexistentia gratiæ vnionis prioritate temporis, non sit essentialiter exacta à meritis Christi Domini; eo tamen ipso, quod gratia vnionis quoad substantiam sit essentiale principium, repugnat essentialiter merito, in executione gratiam vnionis præcedere, quod contra rationem meriti est, vt ostendimus.

55 Ad 3. respond. 1. Ad tertiam respondeo primo, negando antecedens: ad cuius probationem, nego maiorem; cum enim meritum Christi per gratiam vnionis formaliter constituatur, magis dependet ab illa, quam actus vitalis à principio vitali; & ideò etsi possit vnus numero actus vitalis à duplici principio vitali numero distincto procedere, non sequitur, idem numero meritum Christi posse à duplici gratia vnionis numero distincta procedere, quia non stat identitas numerica in constituto per formam, absque numerica identitate formæ. *Secunda.* Vel secundo respondeo, permisso antecedenti, negando consequentiam: nam multiplex gratia vnionis, à qua disiunctiuè, & vagè meritum Christi essentialiter dependet, vel adæquantur inter se in morali æstimatione, vel vna alteram excedit. Si asseratur primum, non potest vna esse præmium operis dignificati per aliam, quia sicut ad merendum requiritur libertas moralis inter merita inæqualia: ita ad præmiandum necessaria est in præmiante libertas moralis inter inæqualia præmia: ac per consequens cum necessitate ad aliquam gratiam vnionis, qualis est in merito Christi, non stat quod dignificatum ab vna præmietur per aliam omninò æqualem. Si verò asseratur secundum, non potest meritum dignificatum gratia vnionis imperfectiori, esse condignum gratiæ vnionis perfectioris, vt superius arguebamus; & ideò solum per hoc, quod meritum Christi Domini essentialiter dependeat ab aliqua gratia vnionis, nullam in particulari potest condignè mereri.

56 Tertia. Vel tertio responderi potest, distinguendo antecedens: *hæc* determinatè vt *hæc*, permitto antecedens: *hæc* sub ratione sibi, & alteri communi, nego antecedens, & consequentiam: nam vt non possit hanc gratiam vnionis mereri, sufficit, quod ab illa essentialiter dependeat secundum rationem vagam sibi, & alteri communem: cuius ratio est: nam licet possit decretum executiuum meriti de facto subsequi ad decretum executiuum præmij, non tamen potest merito repugnare essentialiter, quod illius decretum executiuum præcedat decretum executiuum præmij vt constat ex dictis; eo autem ipso, quod meritum Christi essentialiter dependeat ab aliqua gratia vnionis, vt de facto in re ponatur, debet gratia hæc, vel illa, à qua est in executione causandum, priusquam meritum ipsum executioni mandari; alias non poterit, nec formaliter, nec efficienter ab illa causari; atque adeò, eo ipso, quod essentialiter dependeat ab aliqua gratia vnionis, vagè, & in confuso sumpta, nec gratiam vnionis vagè, nec hanc, vel illam determinatè, potest meritoriè causare.

57 Ad vltimam. Ad vltimam obiectionem, nego antecedens: ad probationem, nego maiorem; sicut enim præmium non collatum, sed conferendum post meritum, potest quis mereri, non solum per postulationem præmij, seu per orationem, sed etiam per alios actus charitatis, nempè, obedientiæ, humilitatis, &c. & de facto Christus per prædictos actus meruit præmia hominibus conferenda ita præmia anticipatè collata meruit Christus non per gratiarum actionem: tùm quia hæc, vt in argumento asseritur, beneficii collationem essentialiter supponit; & consequenter non potest tale beneficium mereri. Tùm etiam, quia obiectum illius, si propriè, & presè loquamur, est donum gratiosè à benefactore collatum; ac proinde, etsi possit aliud donum promereri, non tamen illud, quod ipsa pro obiecto respicit, sed per actus aliarũ virtutum, obedientiæ, scilicet, humilitatis, &c. quos exercuit Christus Dominus ea intentione merendi, nedum dona conferenda, sed etiam dona à Deo hominibus collata intuitu operum Christi, quæ Deus ab æterno præuidit, Christum pro illis applicaturum.

58 Dices. Sed dices: non stat aliquem mereri, nisi vel per modum prætii respicientis præmium conferendum, vel per modum solutionis respicientis præmium collatum antecedenter; sed Christus non meruit Antiquis PP. gratiam per modum prætii respicientis præmium, vt conferendum: ergo meruit illam per modum solutionis respicientis præmium antecedenter collatum, & consequenter actus, quibus gratiam Antiquis PP. meruit, vt meritorii formaliter, essentialiter supponebant præmium antecedenter exhibitum. *Respondetur.* Respondeo, negando maiorem; sed stat alius modus merendi, nempè, eliciendo actum de se tali præmio condignum, qui quidem non exercet meritoriam causalitatem, tunc temporis, quando existit, sed illam exercuit, pro illo tunc, in quo præmians à tali merito motus rem promeritam exhibuit, & isto modo Christus meruit Antiquis PP. gratiam; non enim exercuit meritoriam causalitatem, tempore existentiæ actuum, quibus talem gratiam meruit, sed exercuit; cum Deus præuisis operibus Christi, illis motus fuit ad dandam Antiquis PP. gratiam; sicut enim finis non exercet causalitatem finalem cum in re in executione ponitur, sed cum apprehensus mouet agens ad apponenda media, ex quibus finis in executione causatur: ita meritum causans præmium anticipatè soluendum, non exercet meritoriam causalitatem, quando in re post præmium existit, sed cum in præuisione præmiantis, illum ad præmium conferendum mouet: vnde quando actus hoc modo merens existit, nec respicit præmium per modum pretij, nec per modũ solutionis, sed respicit illud, tãquam opus tali præmio condignum, quod vt existens in præmiantis præuisione, meritoriam exercuit causalitatem.

59 Secundo responderi potest ad antecedentis probationem. Vel secundo responderi potest ad antecedentis probationẽ, prætermissa maiori, negando minorem; etenim gratiarum actio non alligatur beneficio iam collato, sed potest beneficium conferendum certo notum respicere: ac proinde non supponit essentialiter beneficij exhibitionem. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Mag. *in 3. dist. 18. §. 3.* ad illa verba: *Sed nunquid hoc meruit? Supra autem dictum est, quia hoc tantum bonum homo ille non meruit.* Et *in 2 dist. 27.* ad illa verba: *Quid est meritum hominis ante gratiam? &c.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

Quæ dona sibi Christus de facto meruit?

Num. 1. Difficultas explicatur.

PLVRA sunt, de quibus dubitari potest, an Christus illa sibi meruerit, nempè, continuatio Incarnationis circunstantia Natiuitatis, aut generationis Christi, quod, scilicet, ex tali Matre fuerit natus, & genitus, gratia habitualis, ac dona ipsam consequentia, visio beatifica, in qua essentialis animæ beatitudo consistit, gloria corporis, ac illius Resurrectio, & nominis exaltatio, Iudiciaria, Regia, & Sacerdotalis potestas. Circa quæ variæ extant Theologorum sententiæ, quorum placita commodius circa singula referemus, dum nostram protulerimus.

---

§. I.

De continuatione Incarnationis.

2 Prima conclusio.

PRIMA Conclusio. *Potuit Christus de potentia absoluta mereri merito condigno, vnionis hypostaticæ continuationem, illam tamen de facto non meruit.* Hæc conclusio media est inter duas extremas sententias, quarum prima docet; implicare contradictionem, quod Christus Incarnationis continuationem meruerit. Ita Vincentius *(Vincent.)* *veloct. de Gratia Christi q 5 conclus. 5. pag. 463.* Nazarius *(Nazar.)* *supra q. 2. art. 11. controuers. 1. q. 5.* quos sequitur Cippullus *(Cippul.)* *in præsenti art 3. dub. vltimo.* Secunda per extremum affirmat, non solum id esse possibile de potentia absoluta, sed etiam ita de facto euenisse, quam tenuit Suarez *(Secunda. Suar.)* *supra disp. 10. sect. 4.* quem aliqui Recentiores sequuntur.

3 Prob. conclusio quoad 1. partem 1.

Nostra tamen conclusio vtrique sententiæ opponitur, docens, id potuisse fieri de potentia absoluta, sed de facto non contigisse. Illam tenet Lorca *in præsenti disp 75. num 9.* Et quoad primam partem probatur primo; potuit namque diuina voluntas efficaciter decernere vnionem humanitatis ad Verbum quoad substantiam, non decernendo ex vi huius decreti vnionis continuationem, sed ab illa præscindendo; atqui hoc decreto admisso, posset Christus per opera a se in primo instanti suæ formationis elicita, mereri continuationem vnionis: ergo potuit Christus de potentia absoluta, suæ Incarnationis perseuerantiam, & continuationem mereri. Consequentia tenet. Maior constat primo: nam continuatio non est Incarnationi essentialis: ergo potest præcisiue ab illa decerni. Secundo: nam potuit de potentia absoluta Incarnatio existere, & non nisi pro vno instanti durare. ergo potuit decerni cum negatione continuationis; & consequenter potuit etiam de potentia absoluta decerni, quin ex vi eiusdem decreti decerneretur illius perseuerantia.

4 Minor ostendit. 1.

Minor autem ostenditur primo: nam in illo casu posset Christus in primo instanti sui esse habitus ex vi illius decreti, actus honestos elicere habentes sufficientem dignitatem ad Incarnationis continuationem merendam, & ad illam promerendam sua merita applicare, & ex isto fine operari, & si requiratur pactum, potuit Deus de continuatione Incarnationis sub conditione prædictorum actuum pacisci: ergo, illo decreto supposito, potuit Christus continuationem Incarnationis mereri merito illam in valore adæquante; & consequenter condigno. *(Secundo.)* Secundo: nam in tali casu decretum executiuum operationis Christi præcederet decretum executiuum continuationis vnionis; & alias haberent sufficientem condignitatem ad illam: ergo possunt à Christo applicari ex fine illam promerendi; & consequenter illam de condigno mereretur. *(Tertio.)* Tertio; licet namque gloria corporis naturaliter ad gloriam animæ consequatur: quia tamen de facto non fuit gloria corporis decreta ex vi eiusdem actus, quo Deus gloriam animæ decreuit, Christus gloriam corporis meruit; sed in casu dato, non decerneretur continuatio Incarnationis ex vi actus decernentis Incarnationis substantiam: ergo posset Christus Incarnationis perseuerantiam, & continuationem mereri. *(Quarto.)* Quarto probatur: nam solum negandum est omnipotentiæ diuinæ, quod implicat contradictionem; sed Christum continuationem Incarnationis mereri, contradictionem non implicat, vt ex argumentorum solutione manifestè constabit: ergo negandum non est potentiæ absolutæ Dei.

5 Secunda pars conclusionis prob.

Deinde secunda pars conclusionis probatur; vt enim Christus mereretur continuationem suæ Incarnationis, necessario exigebatur, quod substantia Incarnationis, & illius continuatio, non vno, sed diuersis decretis decernerentur; at de facto non diuersis, sed vno indiuisibili decreto intentiuo, & exequente, fuerunt determinatæ substantia Incarnationis, & illius perseuerantia, & continuatio: ergo de facto Christus continuationem Incarnationis non meruit. Consequentia tenet. Maior autem constans videtur: nam vnum, & idem decretum omnimodè indiuisibile, nequit esse gratiosum, & ex iustitia; cum iustitia, & liberalitas Dei virtualiter distinguantur. ergo vt substantia Incarnationis terminet actum liberalem Dei, & illius continuatio decretum remuneratiuum, necessarium est, quod terminent diuersa decreta. Deinde: quia non stat ex vi vnius decreti decerni substantia Incarnationis, & illius continuatio; & quod decretum substantiæ sit actus iustitiæ, & decretum continuationis sit omnino liberale: vnde, quia gloria quoad substantiam, & perpetuam durationem ex vi eiusdem decreti decernitur, prout refertur ad decretum Dei intentiuum, liberaliter sub vtraque ratione decernitur, & in ordine executiuo decreto remuneratiuo ad illam terminato secundum vtramque rationem: ergo pariter non stabit, ex vi eiusdem decreti decerni substantiam incarnationis, & illius continuationem; & quod illius substantia donum liberale sit, & perseuerantia non sit donum liberale, sed præmium meritorum.

6 Minor suadetur.

Deinde minor discursus facti suadetur: nam de diuinis decretis loquendum est conformiter ad rerum naturas, nisi oppositum sit reuelatum; sed continuatio Incarnationis, attenta propria natura, petit decerni ex vi eiusdem decreti intentiui, & executiui, quo decernitur eius substantia, & oppositum reuelatum non est. ergo de facto non duo, sed vnū terminauere decretum. Minor pro secunda parte est certa; non enim est assignabile testimonium aliquod Scripturæ, Conciliorum, aut Patrum, in quo diuersa contineantur decreta erga substantiam Incarnationis, & illius continuationem. Pro prima autem parte probatur: nam vnioni humanitatis ad Verbum, est debita connaturaliter continuatio: ergo petit connaturaliter fieri ex vi eiusdem decreti ad Incarnationis substantiam terminati.

7 Explicatur amplius.

Quod amplius explico, & confirmo primo, quia namque proprietates consequuntur naturaliter ad essentiam, petunt fieri ex vi eiusdem actionis, & ex vi eiusdem decreti, cum essentia, ad quam consequuntur, decerni; sed Incarnationi cum ex se perpetua, & incorruptibilis, sit non minus debetur perpetuitas durationis, quam essentiæ proprietates: ergo petit ex vi eiusdem decreti decerni quo ad suam substātiam, & sui continuationem. *(Confirmatur secūdo.)* Secundo id ipsum confirmo: nō enim minus debetur incarnationi perseuerantia, aut duratio, quam Angelicæ naturæ; sed quia Angelo, ex suppositione quod sit, debetur perpetua duratio, ex vi eiusdem decreti petit quoad substantiam, & durationem decerni: ergo idē est de Incarnatione dicendum. *(Tertio.)* Tertio confirmatur: non minus est debita Incarnationi cōtinuatio, quā visioni nostræ beatificæ, sed quia visioni beatificæ debetur perpetua duratio, petit ex vi eiusdē decreti quoad substantiā, & durationē decerni, & oppositum non nisi miraculosè, & extra ordinariā prouidentia contingeret, vt de facto euenit in visione

transitoria Pauli: ergo pariter Incarnatio petit ex natura sua ex vi eiusdem indiuisibilis decreti quoad substantiam, & continuationem decerni.

8 *Vlterius confirmatur.*

Et ex his confirmo, & explico amplius efficaciam argumenti: quia namque Angelus, & visio beatifica petunt ex vi eiusdem decreti quoad substantiam, & durationem decerni, Angelus non merens sui substantiam, nec meruit durationem, & continuationem sui esse; & è contra iusti de condigno substantiam visionis beatæ merentes, merentur etiam condigne illius durationem, & continuationem; sed Incarnatio petit ex natura sua ex vi eiusdem decreti quoad substantiam, & continuationem decerni: ergo Christus, qui de facto substantiam Incarnationis non meruit, nec meruit illius continuationem. Denique confirmatur; quia namque

Vltimo.

gratiæ habituali est debita conseruatio conditionata, nempè, quod semel infusa homini, non destruatur, nisi interueniente mortali peccato, homo non merens primam infusionem gratiæ, non meretur illius conditionatam durationem, aut continuationem; sed vnioni hypostaticæ est connaturaliter debita absoluta duratio, & continuatio: ergo Christus, qui de facto non meruit suæ vnionis productionem, nec meruit illius absolutam durationem, & continuationem.

§. II.

Occurritur argumentis in contra.

9 *Primum argumentum contra primã partem conclusionis.*

CONTRA primam partem conclusionis arguitur primo: principium totius meriti non potest etiam de potentia absoluta cadere sub merito operum procedentium ab ipso; sed Incarnatio vt continuata, est principium totius meriti in Christo: ergo illius continuatio non potuit etiam de potentia absoluta cadere sub meritis Christi. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur primo ex D. Th. 1.2. *quæst. 114. ar. 9.* vbi docet, hominem non posse mereri perseuerantiam in gratia, quia est principium omnis meriti, sed sic comparatur perseuerantia Incarnationis, quæ idem est, ac illius continuatio, ad meritum Christi Domini, sicut gratiæ continuatio, aut perseuerantia in illâ, ad meritum puræ creaturæ: ergo Incarnatio quatenus continuata, est principium totius meriti in Christo. Secundo probatur: Incarnatio continuata idem est cum Incarnatione, vt primo producta, & facta; sed quatenus primo producta est principium omnis meriti: ergo etiam vt continuata.

10 *Respõdet.*

Respondeo, negando minorem: licet namque Incarnatio quoad substantiam sit principium totius meriti in Christo, prout tamen continuata, totius meriti principium non est; meritum etenim Christi in primo conceptionis instanti non procedit ab humanitate, vt vnita vnione conseruanda, pro sequenti tempore, vel instanti: nam si solum pro primo instanti durasset; non ideo meritum primi instantis non fuisset: ergo Incarnatio vt continuata principium meriti vt pro primo instanti existentis non fuit: ac proinde ex isto capite nõ repugnat illius continuationem sub meritis Christi cadere. Ad primam minoris probationem dicatur, perseuerantiam in gratia dupliciter sumi posse, primo pro continuatione gratiæ semel infusæ vsque ad mortem. Secundo pro auxilijs requisitis ex parte Dei, vt homo illam per peccatum non amittat; primo modo sumpta, non est meriti principium, nec id docuit D. Thom. sed tantum secundo modo, nempe, pro diuina motione, vt constat ex eius verbis, ibi: *Perseuerantia autem viæ non cadit sub merito, quia dependet solum ex motione diuina, quæ est principium omnis meriti*: ex quo non colligitur, Incarnationem, quatenus continuatam, esse totius meriti principium in Christo. Ad secundam distinguo maiorem: est idem physicè, concedo maiorem: moraliter, nego maiorem, & concessa minori, nego cõsequentiam; nam licet Incarnationi per totam continuationẽ aut conseruationem sui, nulla entitas addatur, potest de potentia absoluta produci, & non conseruari: ac proinde potest vno decreto quoad primam sui productionem decerni, & alio quoad sui continuationem, & conseruationem; quo in casu, prout primo decreta, esset meriti principium, & vt terminans secundum decretum, posset esse illius meriti præmium; in quo moralis distinctio inter Incarnationem vt primo factam, & vt continuatam consistit.

Ad primã minoris probationẽ

Ad secundam.

11 *Secundum argumentũ.*

Secundo arguitur, & tradita solutio impugnatur: inter principium meriti, & præmium, petitur realis distinctio; sed Incarnatio vt conseruata non distinguitur realiter a se ipsa vt primo producta: ergo implicat vt primo productam esse principium meriti sui ipsius, quatenus conseruatæ. Minor est certa: nam conseruatio est continuata productio, & rei non successiuæ, per solam conseruationem, aut continuationem, nulla entitas superadditur. Minor autem ostenditur primo: inter causam, & effectum requiritur realis distinctio; idem namque à se ipso dependere realiter est omnino implicatorium, nec aliunde in diuinis realis distinctio personarum colligitur, nisi ea ratione principij, & procedentis à principio quamuis non intercedat vera dependentia; & causalitas; sed principium meriti est vera causa, & realis præmij: ergo inter principium meriti, & præmium realis petitur distinctio.

Maior ostendit. 1.

12 *Secundo.*

Secundo: gratia vnionis, quatenus continuata, & conseruata, non potest, etiam de potentia absoluta, esse præmiũ meriti principiati ab ipsa, quatenus primo producta; alias donũ perseuerantiæ posset cadere sub merito condigno operum puræ creaturæ de potentia absoluta, cuius contrarium communiter à Thomistis docetur 1.2. *quæst. 114. artic. 9.* at non alia ratione, nisi quia inter gratiam, quatenus primo productam, & quatenus continuatam, non interuenit realis distinctio: ergo inter principium meriti, & eiusdem meriti præmium, realis distinctio requiritur. Et confirmatur, licet namque naturales potentiæ, v.g. intellectus, & voluntas possint se ipsas perficere per suas operationes, sui tamen conseruationem, aut continuationem physicè causare est omnino implicatorium: ergo pariter, licet posset Christus Dominus ratione gratiæ vnionis aliquas suas perfectiones mereri, & moraliter causare, v.g. beatitudinem corporis, nominisque exaltationem, sui tamen conseruationem, & continuationem mereri, implicat contradictionem.

Confirmatur.

13 *Respondetur.*

Respondeo, negando maiorem de reali distinctione physica; & quidem gratia, vt post mortem continuata, eadem est cum gratia viæ; & tamen gratia in hoc statu est principium meriti condigni gratiæ, vt post mortem continuatæ. Et in sententia apud nostros Thomistas satis probabili, intensio gratiæ non addit ad eius substantiam modum realiter distinctum, sed tantum eiusdem formæ maiorem explicationem; & tamen gratia secundum substantiam est principium meriti augmenti, & intensionis gratiæ: non ergo petitur inter principium meriti, & præmium realis physica distinctio, sed sufficit realis moralis, in eo consistans, quod possit vnum existere sine alio: quia ergo potest de potentia absoluta Incarnatio extra causas constitui, & tantum pro vno instanti durare; & consequenter potest existere, & non conseruari, nec in esse continuari, fit, vt inter Incarnationem, quatenus primo productam, & ipsam vt continuatam, sufficiens intercedat distinctio ad rationem principij meriti, & præmij.

14 *Ad primã maioris probationẽ*

Et ex his ad primam maioris probationem constat solutio, distinguendo maiorem: realis physica, vel moralis, concedo maiorem: physica semper, nego maiorem; & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ad secundam nego maiorem, quam probatio ab inconuenienti inducta non conuincit; nam licet perseuerantia in gratia sumpta pro tota collectione auxiliorum, quæ conferuntur a Deo homini, post primam iustificationem a primo vsque ad vltimum vt vitet peccata, & gratiam à se per peccatum non abijciat, nequeat de potentia absoluta cadere sub merito condigno, eo quod in perseuerantia sic sumpta clauditur primum totius meriti principium, in quo sensu loquutus est D. Th. sumendo tamen perseuerantiam in gratia pro illius continuatione, licet de lege ordinaria Dei, non cadat sub merito nostro condigno, potest tamen de potentia absoluta. Nec oppositum docuit D. Thomas, nec à Thomistis defenditur, sed plures id censent non esse diuinæ omnipotentiæ negandum: ita Zumel 1.2. q. 114 *art. 9. dub. 1* vers. *sed profectò*, & in solutione ad quartum, & Lorca circa citatum argumentum.

Ad secundam.

Zumel.

15 *Ad confirmationẽ.*

Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est duplex: prima, nam cõseruatio est actio physica importans physicam dependentiã conseruati, à conseruante, ad quam petitur physica distinctio inter principium, & terminum; meritum autem physica præmij causa non est, sed tantum moralis; ac per consequens physicam distinctionem inter præmium, & principium meriti non exposcit, sed tantum moralem, quæ inter rem vt primo factam, & conseruatam intercedere potest, si nempe, distinctis, & in connexis decernantur decretis. Secunda: nam conseruatio physica non causat nisi physicè existens & coexistens termino, conseruato; & consequenter sui principij physicam existentiam desiderat: vnde, vt idem conser-

vt executam terminare meritum, quin decretum executiuum moueatur a tali merito: ergo absque præcedentia ad decretum executiuum Incarnationis, quatenus continuatur cum sola præcedentia ad eius continuationem in ordine executionis, potuit Christus Dominus connaturaliter continuationem suæ Incarnationis mereri. Probatur antecedens: non minus immediatè connectitur decretum intentiuum cum decreto executiuo, quam hoc cum executione, nec minus infallibiliter, sed hac connexione non obstante, potest quis mereri decretum executiuum non promerito intentiuo: ergo pariter poterit rei executio cadere sub aliquo merito, quin decretum executiuum sub tali merito comprehendatur. Secundo: nam ordo inter decreta executiua Dei commensuratur ordini obiectorum vt in executione, & colligitur ex illo: vnde, quia gloria in executione merita præsupponit, etsi decretum intentiuum gloriæ non supponat merita, sed præcedat; decretum tamen executiuum gloriæ post merita est; sed continuatio Incarnationis est in executione posterior aliquibus Christi meritis: ergo decretum executiuum dictæ continuationis præsupponit aliqua merita Christi, & illorum decretum executiuum.

Secundo.

22 *Tertio.* Tertio: nam esto continuatio Incarnationis, & illius prima existentia eodem decernantur decreto, potest hoc decretum vt terminatum ad primam existentiam, præscindere à meritis, & prout terminatur ad continuationem, ex meritis esse: ergo quod decretũ executiuum continuationis sit idem cum decreto executiuo substantiæ Incarnationis; & consequenter supponatur ad decretum executiuum meritorum, non tollit quominus Incarnationis continuatio sit præmium meritorum Christi. Probatur antecedens primo: nam ex vi eiusdem decreti fuit factum subiectum prædestinationis Christi, & terminus; & tamen comparatione ad terminum est vera, & propria gratia, secus autem sub terminatione ad subiectum: ergo pariter, idem decretum exequens substantiam Incarnationis, & eius continuationem, poterit esse ex iustitia sub terminatione ad continuationem, quamuis sub terminatione ad primam existentiam ex iustitia non sit. Secundo: nam conseruatio est eadem actio cum prima rei productione, est enim continuata productio, & tamen hac identitate non obstante potest conseruatio esse ex meritis, & prima productio gratia: ergo pariter idem decretum Dei exequens, poterit esse ex iustitia, & meritorum præmium, vt terminatur ad rei continuationem, & sine meritis, vt ad primam existentiam terminatur, & consequenter absque vlla inconnaturalitate in decreto Incarnationis poterit illius continuatio sub meritis Christi cadere.

Antecedens probat. 1. *Secundo.*

23 *Respond. ad 1.* Respondeo ad primam replicam, negando antecedens: ad cuius probationem, prætermissa maiori, & concessa minori, nego consequentiam: ratio autem discriminis est: nam vt meritum influat in præmium, debet voluntatem præmiantis mouere, potest autem meritum non mouens voluntatem intentiuam, mouere ad executiuam; quia vtraque ista voluntas libertate intrinseca, & distincta gaudet; post voluntatem autem executiuam, etsi actio distincta sequatur, nempè executio, hæc libertatem intrinsecam distinctam a voluntate executiua non habet; ac per consequens, vel meritum debet mouere voluntatem executiuam præmiantis, vel non potest ad executionem mouere; quia hæc terminare nequit vim motiuam meritoriam immediatè, & ratione sui, sed mediatè, & ratione voluntatis exequentis. Ad secundam, distinguo maiorem: ordini executionis obiectorum, primo, & per se terminantium habitudinem decreti, concedo maiorem: non primo, sed secundo terminantium, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: Nam continuatio Incarnationis non terminat primario, & per se decretum intentiuum, aut executiuum, sed decernitur, ex vi decreti primo terminati ad Incarnationis substantiam vt primo existentem. Vnde cum prima existentia Incarnationis executiuè omne meritum Christi præcedat, quamuis eius continuatio sit executiuè posterior aliquibus Christi meritis, decretum executiuum continuationis Incarnationis, non est posterius, sed prius decreto executiuo meritorum.

Ad secundam.

24 *Ad 3. & ad 1. probationem antecedentis.* Ad tertiam, nego antecedent. Ad primam probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nam decretum vt terminatum ad subiecti fabricationem non esse propriè gratiam, & esse propriè gratiosum, prout comparatur ad terminum, non petit diuersa motiua, sed solum sub prima consideratione gratia non est: quia gratia vt propriè talis sit, petit subiectum, vt existens præintelligi; & quia decretum vt fabricatiuum subiecti, illud non supponit præintellectum vt existens; bene tamen sub comparatione ad terminum, ideò in hac comparatione, verè, & propriè gratia est; secus autem sub priori, vt autem fiat transitus de gratia in actum iustitiæ, diuersa requiruntur motiua, quod non stat cum decreti identitate; & ideo in eodem decreto non compatiuntur simul ratio liberalitatis, & ratio iustitiæ.

25 *Ad secundam.* Ad secundam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam; ratio autem discriminis est: nã licet conseruatio, & prima rei productio sint eadem actio entitatiuè, possunt diuersis actibus voluntatis decerni, quorum vnus moueatur à meritis, alter ab illis præscindat; ac per consequens, non obstante prædicta identitate, potest prima productio, vt subest decreto liberali esse gratia, & eiusdem continuatio, vt subest decreto moto à meritis esse præmium, & corona iustitiæ; quia actiuitas meritorum non est immediatè ad actionem exteriorem, sed interiori mediante, nempè, quatenus mouent voluntatem præmiantis ad agendum, vel conseruandum; cæterum decretum voluntatis liberum præmiatoris immediatam habitudinem merito non terminat ratione sui; ac per consequens, vt sub merito cadat, debet merita, vt motiua respicere; variato autem motiuo, & actus voluntatis variatur; & ideò non stat cum omnimoda idẽtitate formali, & virtuali decreti, esse ex meritis sub vna terminatione, & liberale sub alia.

---

§. III.

De Maternitate Beatissimæ Virginis.

26 *Secunda conclusio. Medin. Cabrer. Vincent. Lorca. Nazar. Suar. Gran. Castello.* SIT Secunda Conclusio. *Non meruit Christus Virginis Maternitatem, hoc est, ex Beatissima Virgine nasci, & quod ipsum Virgo conciperet.* Conclusionem istam tuentur Medina *supra q. 2. art. 11. dub. 2. conclus. 3.* Cabrera *disp. 1. conclus. 4.* Vincentius *de Gratia Christi quæst. 5. pag. 462.* docens, sententiam oppositam non posse probabili ratione suaderi, Lorca *disp. 22. num. 28.* & Nazarius *supra q. 2. art. 12. controuers. 1. q. 6. conclus. 8.* Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *supra disp. 10. sect. 4.* falsò à Recentioribus pro opposita sententia relatus, & Granadus *controu. 1. de Incarnat. tract. 14 disp. 2. sect. 1. ad finem*; & ex discipulis Scoti Castello *disp. 9. q. 5. concl. 1.* Et probatur; non enim minor repugnantia est; in eo quod principium mediatum meriti cadat sub merito actus, cuius est principium, quam principium immediatum; sed Beatissima Virgo fuit mediatum principium meritorum Christi Domini, quatenus fuit principium humanitatis, quæ fuit illorum immediatum principium: ergo sicut hæc non potuit sub meritis Christi cadere: ita nec Beatissima Virgo, vt fuit principium mediatum, potuit sub eisdem meritis cadere.

27 *Prima solutio.* Respondebis primo: principium remotum meriti, non posse esse terminum meriti procedentis ab eo, quod a tali principio dependet considerato formaliter; benè tamen materialiter; Christus autem productus fuit duplici actione adæquata, vna à solo Deo, alia a Deo simul, & Virgine, & vt per primam productum, fuit principium meriti Maternitatis Virgini, & generationis ex ipsa; sic autem non fuit Virginis Filius; ac proinde formaliter, quatenus natus ex Virgine non fuit principium meriti sui principij remoti, sed tantum materialiter. Vel secundo respondebis; Christum, etsi in suo primo esse, & in sui naturali conseruatione dependentiam a Beatissima Virgine habuerit, in sui tamen conseruatione miraculosa, qualiter fuit à Deo ante mortem conseruatus, nullam ab illius concursu dependentiam habuisse, & ex meritis illius præuisi in prædicto statu, fuisse electam Beatissimam Virginem in Matrem Christi: vnde existentia, & Maternitas Christi, fuit effectus in genere causæ moralis Christi, non vt dependentis, sed vt independentis à Materno Virginis concursu.

Secunda.

28 *Tertia.* Vel tertio respondebis; quod licet principium mediatum meriti vagè, & in confuso sumptum, non possit esse terminus meriti, cuius est principium; principium tamen hoc determinatè præ alio, benè potest sub merito, cuius est principium, cadere, & sic de facto contigit in præsenti: nam Christus decretus fuit primo decreto disiunctiuo principij, & intuitu meritorum Christi, vt præuisi operantis, fuit Virgo

Quarta.

in eius Matrem præ alijs fœminis electa. Quarto respondebis; Christum, & illius merita vt præuisa in vi decreti intentiui, moraliter influxisse in decretum executiuum, generationis eius ex Virgine, & illius Maternitatis: ex quo non sequitur, principium mediatum meriti posse esse terminum meriti; nam Christus vt in intentione non dependet a Virgine, vt a principio, sed solum in executione.

29 *Vltima.*

Vel denique respondebis, veram esse maiorem de principio meriti essentiali; falsum autem de principio non essentiali, & Beatissima Virgo non fuit principium essentiale Christi: cum potuerit, vel a Deo sine concursu fœminæ produci, vel cum alterius fœminæ concursu; & ideò potuit esse præmium meritorum Christi, esto Incarnatio, quia principium est essentiale meritorum Christi Domini, illorum præmium esse nequiuerit. Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & prima reijcitur primo: nam eundem numero effectum non posse, etiam de potentia absoluta, a duplici causa adæquata, & non subordinata procedere, siue an physica a Nostris Thomistis docetur. Secundo in mysterio Incarnationis non sunt multiplicanda miracula absque vrgenti necessitate; sed vnum effectum non posse a duplici causa adæquata, & non subordinata produci, saltem de lege ordinaria; & attentis rerum naturis, docet communis Philosophorum sententia; at per consequens sine miraculo nequit contingere: ergo asserendum de Christi humanitate non est, cum ad id asserendum vrgens fundamentum non sit.

Primo solutio reijcitur 1.

Secundo.

30 *Tertio.*

Tertio: nam vel illa duplex actio essent simul tempore, & natura, vel actio productiua Dei, saltem natura præcederet generationem ex Virgine, neutrum dici potest: ergo nec solutio tradita. Minor pro prima parte est certissima: si namque; actio productiua Dei non præcedit generationem ex Virgine, saltem præcedentia naturæ: ergo Christus, quatenus per illam productus, non præcedit ordine naturæ eandem generationem; & consequenter, principium meritorium talis generationis non est; vt enim sit principium meritorium prædictæ generationis, necessum est, quod illam ordine naturæ antecedat. Pro secunda verò probatur; si namque actio productiua Dei præcedit generationem ex Virgine, non potest Christus verè, & propriè dici genitus ex illa; at hoc hæreticum est: ergo actio adæquata Dei non præcedit, etiam prioritate naturæ, generationem ex Virgine. Probatur maior: nam ex alio verè, & propriè generari, est verè, & propriè extra causas vi illius constitui; at Christo pro priori naturæ ad sui generationem adæquatè producto, non potest de illo cum proprietate enuntiari, quod ex vi concursus Virginis extra causas constituatur; cum iam supponatur adæquatè per præcedentem actionem constitutus extra illas: ergo admissa præcedenti actione productiua Christi adæquatè, nequit cum proprietate saluari, quod sit genitus ex Virgine.

31 *Quarto.*

Quarto reijcitur: nam Christum de condigno meruisse Virginis Maternitatem, est meruisse sui generationem ex illa; sed non potuit Christus vt per primam actionem productus, mereri sui generationem ex Virgine: ergo non potuit mereri Virginis Maternitatem. Maior est certa: nam Maternitas est relatio supra generationem fundata; sed non stat meritum relationis, absque merito fundamenti relationis, sicut nec relationem produci, nisi fundamento producto: ergo Christum meruisse Virginis Maternitatem, est meruisse sui generationem ex illa. Minor autem probatur: non stat, Christum meruisse generationem sui, quin sui primam existentiam mereatur: tùm, quia non stat efficienter physicè in actionem influere absque influxu physico in terminum; & consequenter nec influxus moralis in actionem poterit stare absque influxu morali effectiuo in terminum talis actionis. Tùm etiam, quia nihil aliud est rei existentiam mereri, quàm mereri illius extra causas positionem, quod fit per actionem productiuam; sed Christus non potuit, etiam de potentia absoluta mereri sui primam existentiam, vt Auctores traditæ solutionis fatentur, aut saltem de facto non meruit, vt tenet Theologorum communis consensus: ergo non potuit mereri de potentia absoluta sui generationem ex Virgine, vel saltem non meruit illam de facto.

32 *Explicatur amplius.*

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: eadem proprietate, qua conceditur Beatissimam Virginem Christum genuisse, vel efficienti, vel materiali concursu, quod probabilius est, asserendum est Christum se ipsum meruisse, si meruit sui generationem ex Virgine; sed Mariam Christum genuisse, cum omni proprietate conceditur, esto supponatur Christus alia actione adæquata productus: ergo etiam hac non obstante, concedendum est, Christum sui ipsius existentiam absolute, & cum omni proprietate meruisse. Minorem vt fide certam supponimus. maior autem probatur: ideo primum cum proprietate conceditur, quia verum, propriumque concursum materialem, aut effectiuum exercuit Beatissima Virgo in actionem, per quam verè fuit genitus Christus; sed in sententia, quam impugnamus, Christus exercuit verum, propriumque concursum effectiuum meritorium in actionem, per quam verè, & propriè fuit Christus extra causas productus: ergo tanta cum proprietate concedendum est, Christum sui ipsius existentiam absolute meruisse, ac conceditur Virginem Christum genuisse.

33 *Aduersariorum effugiũ præcluditur.*

Ex quibus præoccupatum manet aduersariorum effugium, asserentium, ideò concedendum non esse absolute, Christum sui existentiam meruisse, quia meritum suam causalitatem in præmiantem exercet, eius voluntatem mouendo, & quia in præsenti casu supponitur Dei voluntas determinata ad dandam Christo existentiam per primam productionem adæquatam; sit consequens, quod etsi mouerit meritoriè voluntatem diuinam ad secundum decretum de Christo ex Virgine generando, non debeat absolutè concedi, Christum sui ipsius existentiam absolute, & propriè meruisse, sed cum addito diminuente, nempe, quoad circumstantiam. Quod effugium ex dictis præcluditur; sicut enim meritum suam causalitatem exercet mouendo voluntatem præmiantis; ita causa physica rem extra causas ponendo; sed proprietati causæ physicæ in concurrendo effectiuè, aut materialiter, non obstat præsupposita actio adæquata rem extra causas constituens in doctrina traditæ solutionis: ergo proprietati concursus effectiui moralis non obstat præsupposita voluntas præmiantis.

34 *Denique.*

Denique principalem solutionem impugno; si namque potuit Christus duplici actione adæquata produci, & hac duplici actione supposita, sui secundum productionem mereri, potuit etiam eius anima duplicem actionem Dei creatiuam adæquatam terminare, & vt producta per vnam mereri sui productionem per aliam, cum non appareat maior in vna, quam in alia repugnantia, sed secundum, vel non potuit fieri de potentia absolutam, vel si potuit, de facto tamen non contigit; nullus enim Theologorum asseruit Christum suæ animæ creationem meruisse: ergo primum, vel repugnat, vel saltem de facto non accidit.

35 *Secunda solutio reijcitur 1.*

Deinde secunda solutio reijcitur primo: nam de diuinis decretis loqui, & sentire debemus iuxta modum connaturalem, nisi oppositum sit reuelatum, vel ex reuelatis vrgentissimè inferatur; sed Christum decernit prius in statu viuendi miraculosè, & in illo statu mereri, quam in statu viuendi, & conseruationis connaturalis, inconnaturale est; & sic fuisse decretatum, nullibi inuenitur reuelatum, nec ex reuelatis vrgenti ratione infertur: ergo absque fundamento sic constituitur; ac proinde absque fundamento asseritur ex meritis eius prout sic præuisi, & prædiffiniti, fuisse Beatissimam Virginem in eius Matrem electam. Secundo nam iuxta communem Theologorum sententiam, quidquid Christus morte meruit, meruit etiam omnibus actibus, quos exercuit in statu capaci merendi, de quo *supra* in hoc Tractatu; sed illis actibus, quos Christus connaturaliter viuens, & conseruatus elicuit, non meruit Virginis Maternitatem, nec ex illa generari: ergo nec actibus, quos exercuit in statu miraculoso suæ conseruationis.

36 *Tertia reijcitur 1.*

Tertia ex dictis *Disput. præced.* reijcitur: nam licet meritum possit de facto non præcedere præmium in ordine executiuo, non tamen est dabile meritum, cui hæc præcedentia repugnet; sed meritis Christi Domini repugnat in ordine executionis præcedere sui generationem ex Virgine: ergo non potuit hanc generationem mereri, etiam per opera elicita in statu miraculoso. Probatur minor; repugnat Christum, qui est istorum meritorum principium, prius miraculosè viuere, aut in vita conseruari, & postea in executione nasci ex Beatissima Virgine: ergo etiam repugnat meritis Christi, adhuc vt miraculosè viuentis, in executione antecedere sui ex Virgine Natiuitatem. Denique nam esto id possibile foret, quod sic de facto contingerit, expressè est contra Augustinum: ergo asserendum non est. Probatur antecedens; nam iuxta Augustinum *lib. 2. de peccatorum meritis c. 17. l. 13. de Trin. c. 17 ser. 9. in Matth. ser. 8. de verbis Apostoli in Enchiridione cap 36. & cap 40. lib. de prædestin. Sanctorum cap. 15.* Vnio humanitatis ad Verbum omninò gratiosa fuit respectu humanitatis Christi; at si conceptio Christi ex Beatissima Virgine fuisset ex meritis eius præmissi, vt miraculosè viuentis, non fuisset gratiosa omninò vnio humanitatis ad Verbum: ergo de facto non meruit Christus,

Secunda.

S. Aug.

stus, vt in tali statu viuens, vnionem suæ humanitatis ad Verbum.

Confirmatur. Quod amplius explico ex verbis Augustini *loc. citato de prædest. Sanctorum cap. 15.* vbi relatis omnibus, quæ in Christi generatione euenerunt, & inter alia, quod de Spiritu Sancto, & Virgine natus sit, ita habet: *Nempè, ista omnia singulariter admiranda, & alia si qua eius propria verissimè dici possunt singulariter in illa accepit humana, idest, nostra natura, nullis eius præcedentibus meritis.* Et propè finem capitis, ita concludit: *Quia quisquis capite nostro præcedentia merita singularis illius generationis inuenerit, ipse in nobis eius membris præcedentia merita multiplicata regenerationis inquirat, neque enim retributa est Christo illa generatio, sed tributa, vt alienus ab omni obligatione peccati de Spiritu, & Virgine nasceretur.* Hæc Augustinus: ex quibus apertissime constat, sensisse conceptionem Christi ex Virgine omninò gratiosam fuisse; ac proinde non ex meritis Christi, vt præuisi in statu suæ conseruationis miraculosæ merentis.

37 *Patet consequentia primo.* Patet consequentia primo nam de ista conceptione asserit Augustinus, non retributam, sed tributam fuisse; at si fuisset præmium meritorum Christi præuisi in prædicto statu, fuisset retributa conceptio, & non tributa; sicut quia gratia Antiquorum PP. est præmium meritorum Christi vt præuisi, non dicatur tributa, sed retributa comparatiuè ad Christum: ergo iuxta Augustinum Natiuitas Christi ex Virgine non fuit ex meritis Christi præuisi, vt miraculosè viuentis. *Secundo.* Secundo: nam exemplo huiuscemodi conceptionis probat Augustinus, primam gratiam omninò gratis donari; at prima gratia in nobis, non solum non est ex meritis præcedentibus, sed nec etiam est ex meritis subsequentibus in Dei præuisione existentibus: ergo Natiuitas Christi ex Virgine, non solum fuit gratia per exclusionem meritorum antecedentium, sed etiam per exclusionem meritorum Christi, vt præuisi miraculosè viuentis. *Effugium Cardin. de Lugo præcluditur.* Ex quibus præcluditur effugium Cardinalis Lugo asserentis, mentem Augustini solum fuisse ostendere gratuitam primam existentiam Incarnationis in præuisione diuina, similiterque primam gratiæ auxiliantis collationem, nec multum de veritate exempli curasse, quod id explicuit in prima Christi ex Virgine conceptione.

38 *Impugnatur ergo 1. Secundo.* Contra quam euasionem obstat primo, mentem Augustini non pro libito nostro fingendam, sed ex illius verbis esse venandam; at verba Augustini clarissimè exprimunt, loqui de prima Christi ex Virgine conceptione. ergo ab illa omne meritum, siue antecedens, siue subsequens excludit. Secundo nam affirmare Augustinum falso exemplo contra Pelagianos, rationem gratuiti in primo nostro auxilio probasse, est tanto Doctori iniuriosum: ergo vitanda est solutio; cum in materijs de gratia recedere ab Augustino, satis securum non sit. Nec magis est aliorum effugium probandum, asserentium, mentem Augustini fuisse excludere à Christi conceptione merita humanitatis antecedentia, non autem merita tempore subsequuta. *Recentiorum effugium impugnatur 1.* Nam contra illud obstat primo, id quod datur propter merita subsequuta, non tribui, sed verè retribui, nec esse gratiam, sed præmium; at qui Augustinus asserit conceptionem Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine non retributam, sed tributam fuisse: ergo excludit merita subsequuta.

39 *Secundo.* Secundo. nam qui assereret, primum nostræ fidei initium esse ex meritis condignis gratiæ, etiam tempore subsequutis, se opponeret Paulo docenti, initium fidei esse gratiam: ergo docens conceptionem Christi ex Virgine fuisse ex meritis subsequutis, se opponit Augustino affirmanti, non fuisse retributam, sed tributam, & gratiosam. *Vltimo.* Denique: nam Augustinus ab exemplo conceptionis Christi, quæ fuit donum liberale, & gratiosum, probat primum fidei initium esse gratiosum in nobis; sed primum initium fidei taliter gratiosum est, quod excludit omne meritum antecedens, & tempore subsecutum ergo iuxta Augustinum Natiuitas Christi ex Virgine omne Christi meritum, etiam subsecutum excludit.

40 *Tertia solutio impugnatur & secundo.* Et ex his tertia solutio impugnata relinquitur primo: nã principium immediatum, nec quoad existentiam absolutam, nec etiam quoad comparatiuam potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso, vt *Disp. præced.* contra similem locutionem monstrauimus: ergo idem est de principio mediato dicendum. Secundo nam merito repugnare non potest præcedentia ad præmium in ordine executionis, etsi possit permisisse in hoc ordine a præmio præcedi, vt pluries, tam hac disputatione, quam præcedenti inculcauimus; sed repugnat meritis Christi mediatè a Beatissima Virgine, prout hæc determinatè procedere, & præcedere in ordine executiuo sui Natiuitatem ex illa ergo Christus non potuit etiam de potentia absolute, sui Natiuitatem ex Virgine, etiam comparatiuè, sumptam mereri. *Tertio.* Tertio nam vt Recentiores, hac solutione vtentes, fatentur, etsi Incarnatio, quæ est principium immediatum meritorum Christi, potuerit de potentia absoluta esse præmium condignum operum procedentium ab ipsa secundum existentiam comparatiuã; de facto tamen præmium istorum meritorum non fuit, quia ad hoc necessarium erat extra ordinarius, vel miraculosus modus decernendi, & præuidendi, qui adstruendus sine vrgenti fundamento non est: ergo pariter tenentur asserere, quod licet non repugnet de potentia absoluta, principium mediatum meriti cadere sub eodem merito quoad existentiam comparatiuam; de facto tamen non fuisse istorum operum præmium. Patet consequentia: nam si semel ad primum extraordinaria, & miraculosa prouidentia necessaria iudicatur, etiam ad secundum necessaria debet censeri, nec maius ad hoc secundum, quam ad primum reperitur fundamentum.

41 *Vltimo.* Denique: nam Augustinus *loco proximè citato*, in exemplar primæ gratiæ puris creatoris ad inuitandam fidem concessæ adduxit Natiuitatem ex Virgine, vt sicut ille ex nullis meritis Christi traxit originem, probat, primum fidei initium vndequaque esse gratuitum; at prima gratia nobis confusa ad credendum, non solum non est ex meritis nostris præuisis quoad existẽtiam absolutam, sed nec ex illis quoad comparatiuam existentiam habetur, esto non implicet ab illis præ alijs causari: ergo pariter, quamuis demus non repugnare, quod Christus sui Natiuitatem ex Virgine comparatiuè ad alias fœminas per opera subsequuta meruerit; de facto tamen Natiuitatem suam, etiam sic sumptam, non meruit. *Confirmatur, & explicatur 1.* Quod explico, & confirmo primo; qui namque assereret primã gratiam esse ex meritis condignis ad ipsam subsecutis quoad existentiam comparatiuam, se opponeret Paulo asserenti, primam gratiam dari gratis: ergo docens, conceptionem Christi ex Virgine quoad comparationem cum alijs fœminis ex quibus poterat nasci, fuisse præmium meritorum Christi condignum, contradicit Augustino asserenti conceptionem Christi ex Virgine non fuisse retributam, sed tantum tributam, hoc est, non fuisse ex iustitia, sed ex gratia.

42 *Secundo.* Explico, & confirmo secundo, nam Recentiores isti, testimonio adducto Augustini vtuntur contra Cardinalem Lugo, vt probent conceptionem Christi ex Virgine, non fuisse in executione ex meritis Christi præuisis, vt post futuris; quia nimirum gratia prima non sic ex operibus nostris procedit, & hanc gratiam illi æquiparat Augustinus quoad rationem doni gratuiti; at hoc argumentum non minus contra ipsos militat, vt *proximè* ponderauimus ergo fateri tenentur argumenti inefficaciam, vel a tradita solutione recedere.

43 *Quarta solutio impugnatur, primo.* Ex eisdem etiam deprehenditur falsitas quartæ solutionis, primo: nam Suarez, qui a Recentioribus pro illa solutione refertur, esto concedat potuisse de potentia absoluta Incarnationem, vt in ordine executionis esse præmium meritorum Christi, vt in ordine intentionis præuisi; negat tamen, ita euenisse de facto, quia ad hoc aliqua dispensatio, extraordinaria prouidentia requiritur, ad quam adstruendam efficax argumentum non est; sed etiam ad hoc, quod Christus meruerit sui Natiuitatem ex Virgine aliqua dispensatio requiritur, ad quam adstruendam, firmum fundamentum non adest ergo esto, id admittatur possibile, de facto tamen accidisse est negandum. *Secundo.* Secundo: nam iuxta August. æque fuit gratiosa Christo Natiuitas eius ex Virg. sicut est nobis gratuitum 1. diuinæ gratiæ inuitantis fidem auxiliũ; sed hoc non solum est gratia prout in ordine intentionis, sed etiam prout in ordine executionis ergo Natiuitas Christi ex Virgine, in vtroque ordine iuxta Augustin. excludit merita Christi præuisi. *Tertio.* Tertio, qui assereret primam gratiam auxiliantẽ esse, vt in executione ex meritis nostris præuisis, contradiceret Paulo dicenti, non ex operibus, sed ex gratiæ largitate procedere: ergo affirmans, conceptionem Christi ex Virgine esse vt in executione, ex meritis Christi, vt in ordine intentionis præuisi, contradicit Augustino affirmanti, non fuisse retributam, sed tributam Christo prædictam Natiuitatem. *Vltimo.* Denique nam, vt pluries inculcauimus, non potest merito repugnare, præmium in executione præcedere, etsi possit per accidens executioni mandari potest præmium sed repugnat meritis Christi præcedere in ordine executionis sui conceptionẽ ex Virgine: ergo etiam repugnat suis operibus, prout in ordine intentionis præuisis, dictam conceptionem mereri in ordine executionis.

Tan-

45 *Vlt. solutio reyicitur 1.*

Tandem vltima solutio reijcitur primo; vt enim fatetur Vazquez, cuius est solutio, quia gratia Antiquorum PP. fuit de facto effectus Incarnationis in genere causæ meritoriæ, & moralis, non potuit esse principium merendi Incarnationis substantiam; tamen non per se, sed per accidens fuit Incarnationis effectus; cum potuerit eadem numero gratia sine meritis Christi conferri: ergo si Beatissima Virgo fuit de facto principium Incarnationis, esto Incarnatio non per se, sed per accidens ab illa dependentiam habuerit, nec potuit esse Incarnationis effectus, nec præmium meritorum Christi. *Secundo.* Secundo: nam Christum concipi ex Spiritu Sancto, & Virgine, fuit gratiosum comparatiuè ad Christum: ergo siuè sit principium per se humanitatis, siuè non per se, sed per accidens, quod ipsum Virgo conceperit, non fuit ex meritis Christi. *Tertio.* Tertio nam esto admittamus, hanc numero humanitatem non dependere per se à concursu Beatissimæ Virginis requisito, vt esset Mater, a quo in præsenti abstrahemus; eo tamen ipso, quod hæc numero humanitas Christi sit mediante Virginis concursu extra causas constituenda, repugnat concursum istum in executione præcedere: ergo etiam hæc præcedentia repugnat meritis Christi; at non stat meritum respectu præmij, respectu cuius tali merito repugnet præcedentia in ordine executionis, vt sepè iam asseruimus: ergo non potuit Christus suis operibus mereri Natiuitatem ex Virgine; & consequenter non meruit, nec etiam potuit mereri Virginis Maternitatem.

§. IV.

Contraria sententia cum suis fundamentis proponitur.

46 *Contraria sent. proponitur. Lugo. Ripald. Suarez.*

Contrariam nostræ conclusionis sententiam docent Heraice 1. p. disp. 29 sect. 4. Lugo in hac 3 p. disp. 8 sect. 7. Ripalda tom. 2. de Ente supernaturali lib. 4. disp. 86. sect. 7. num. 55. referens Suarez 3. p. disp. 10. sect. 7. & 8 & Vazquez disp. 23 cap. 2. adeoque tenaciter præfatæ adhæret sententiæ, vt asserat, non nisi temerè ab illa posse recedi, eo quod PP. & Doctores communi consensu id docent. Sed certè illius censura temeritate non caret; cum, vt vidimus, nostra sententia expressa sit Augustini, nec nisi voluntariè pro opposita communis Doctorum, & Theologorum consensus refertur. *Primum arg.* In cuius fauorem arguitur primo: Beatissima Virgo meruit esse Mater Christi, & illum in se recipere merito, saltim de congruo: ergo Christus meruit Virginis Maternitatem, & sui Natiuitatem ex illa. *Consequentia patet primo.* Patet consequentia primo. quia nulla dignitas est Virgini concedenda, quæ non attribuatur Christo: ergo si ipsa meruit esse Mater Dei, & Christum in se concipere merito, saltim de congruo, id ipsum meruit Christus de condigno.

47 *Secundo.*

Secundo: nam gratia, in vi cuius meruit Beatiss. Virgo Maternitatem Christi, fuit effectus meritorum Christi, non solum in genere causæ finalis, sed etiam in genere causæ efficientis moralis; sed quod est causa causæ, est etiam causa causati: ergo Christus merens gratiam causantem merita Maternitatis in Virgine, & Christi Natiuitatem, meruit etiam eandem Maternitatem, suique Natiuitatem ex illa. *Tertio.* Tertio: nam inde supra arguebamus, non potuisse Christum mereri sui generationem ex Virgine; quia alias mereretur se ipsum, & sui existentiam extra causas, quia hæc ad generationem sequitur tanquam terminus illius; sed etiam præmium consequenter se habet ad meritum, vt illius effectus: ergo Christus causans meritoriè gratiam Beatissimæ Virginis, & Maternitatis meritum, meruit etiam eandem Maternitatem. *Quarto.* Denique: nam inde arguebamus contra meritum Christi respectu suæ Natiuitatis ex Virgine, quia hæc ab Augustino asseritur, fuisse gratiam; at fuisse gratiam, vel excludit meritum puræ creaturæ, vel non excludit actum meritorium Christi. ergo semel admisso fuisse præmium, & non gratiam per comparationem ad Virginem, admittendum est consequenter fuisse præmium, & non gratiam, comparatione facta cum Christo.

48 *Respondet Lorca.*

Huic argumento respondet Lorca vbi supra, negando antecedens: multis probare contendens, Beatissimam Virginem fuisse omninò liberaliter, tam decreto intentiuo, quam decreto executiuo in Christi Matrem electam. Lorcæ adhæsit Franciscus del Castillo vbi supra q. 6. Theologi tamen communiter oppositam sententia tuentur, a quibus recedendum non est, nec Nos recedere possumus; *Contra 1.* cum Tract. de Incarnat. q. 2. art. 11 Disp. 13. cum frequentiori nostrorum Thomistarum sententia docuerimus, veteres PP. de congruo substantiam Incarnationis meruisse; id enim quod PP. Antiquis conceditur, Virgini negandum non est. *Secundo.* Deinde: nam Beatissima Virgo, atque illius operationes Christum in executione præcesserunt; & aliàs sufficiétem proportionem habebant ad Incarnationem de congruo merendam: ergo asserendum est, illam de facto meruisse; ac proinde, meruit etiam, quod in Matrem Christi eligeretur, & illius ex ipsa Natiuitatem.

49 *Confirmatur 1.*

Quod amplius confirmari potest primo; nam licet decretum intentiuum Christi, & illius Natiuitatis ex Virgine, decretum electiuum Virginis in Matrem, & meritorum eius præcesserit; ac per consequens ex illius meritis non processerit; decretum tamen executiuum Incarnationis Christi, posterius fuit decreto executiuo actuum, quibus Beatiss. Virgo se ad Maternitatem disposuit. Tùm, quia quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt in executionis ordine posteriora; Christus autem in ordine intentionis præcessit; ac proinde fuit in ordine executionis posterior. Tùm etiam, quia decreta ordinis executionis cum ordine executionis obiectiuo commensurantur; actus autem, quibus Virgo se ad Maternitatem disposuit, executiuè Christum, & Natiuitatem eius ex Virgine præcesserunt; ac per consequens decretum illorum executiuum, decretum executiuum Natiuitatis Christi præcessit: ergo quamuis non meruerit Christum, vt spectantem ad ordinem intentionis; meruit tamen Beatissima Virgo Natiuitatem Christi, vt subest decreto executiuo.

Secundo. Secundo id ipsum explico, & confirmo in hunc modum: si opera, quibus Virgo se ad Maternitatem disposuit, non nascerentur ex gratia data in præmium meritorum Christi, fuissent meritoria de congruo Incarnationis, & Natiuitatis Christi, & Maternitatis Virginis, quod contrarij non negabunt; sed ex hoc, quod illa gratia fuerit meritorum Christi præmium, nihil dignitatis amisit; & aliàs decretum executiuum Incarnationis in Dei mente præcesserunt: ergo de congruo Incarnationem Christi causarunt, & illius Natiuitatem ex Virgine; ac per consequens Virginis Maternitatem, quod non obscure videtur D. Tho. docuisse supra q. 2. art. 11. nec obstat, quod ibi docet ad 3. nimirum, non meruisse Mariam, quod Verbum Incarnaretur: nam loquitur de merito condigno, quo meruit gradus gratiæ, quibus se ad Maternitatem disposuit, non autem Incarnationem ipsam.

50 *Vera solutio.*

Quare, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad cuius primam probationem dicatur, verum esse antecedens de his, quæ non attinebant ad principium meritorum Christi; falsum autem si ad illud pertineant; & quia Natiuitas Christi ex Virgine fuit via ad existentiam Incarnationis, quæ fuit Christo principium merendi; fit consequens, vt quamuis concedatur Virgini, congruum Maternitatis, & Incarnationis meritum, non sit Christo concedendum meritum condignum eiusdem Maternitatis. *Ad 2. consequentiæ probationem.* Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem: quod est causa causæ infallibiliter inferentis effectum, concedo minorem: quod est causa causæ non infallibiliter inferentis effectum, nego minorem, & consequentiam: nam merita Beatissimæ Virginis non fuerunt causa ab intrinseco infallibiliter inferens Natiuitatem Christi, nec Mariæ Maternitatem; & ideò quamuis Christus suis meritis fuerit moralis causa gratiæ, & meritorum Virginis, quibus prædicta promeruit, non sequitur sui Natiuitatem ex Virgine meritoriè causasse; sicut actus contritionis impetratoriè causans gratiam habitualem, quæ est eiusdem contritionis principium sufficiens, non causat impetratoriè se ipsam.

51 *Ad tertiam.*

Et ex his ad tertiam consequentiæ probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: disparitas autem est: nam conceptio Christi ex Virgine est actio habens annexam essentialiter existentiam illius; secus autem meritum respectu Maternitatis, & ideo ex merito conceptionis, rectè infertur meritum existentiæ Christi conceptionem terminantis; ex merito vero meriti Maternitatis, non sequitur causalitas meritoria respectu Maternitatis, & conceptionis ex Virgine. Præterquamquod non est alius modus merendi existentiam alicuius, nisi merendo actionem productiuam illius: & ideò ex eo quod Christus sui Natiuitatem

ex

ex Virgine mereretur, optimè argumentabamur, fore, vt sui existentiam meritoriè causaret; meritum autem meriti alicuius termini non est formaliter meritum eiusdem termini, sicut nec meritum principij sufficientis ad meritum, est eiusdem meriti meritum: nam in sententia probabili, contritio est meritum congruum gratiæ iustificantis, & donorum consequentium ipsam, quibus anima constituitur potens in actu primo ad merendum, & tamen contritio ad iustificationem disponens, non dicitur meritum meritorum gratiam consequentium; & ideo, ex eo quod Christus meruerit gratiam, & actus, quibus Beatiss. Virgo meruit esse Mater Christi, non sequitur meruisse suis actibus Virginis Maternitatem, nec sui Natiuitatem ex illa.

52
Ad vltimam.

Ad vltimam consequentiæ probationem, concessa maiori, nego minorem: tùm, quia Augustinus æquiparat quantum ad rationem gratiæ conceptionem Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine, cum prima grat a auxiliante data nobis ad credendum; hæc autem, etsi nostra merita excludat, non tamen merita Christi; ac proinde mens Augustini non erat, omne meritum excludere respectu conceptionis Christi, sed solum merita Christi; per hoc enim subsistebat æquiparantia Augustini. Tùm etiam: nam meritum Christi, si esset, foret meritum condignum, cum quo ratio gratiæ non compatitur; meritum autem Beatissimæ Virginis, solum fuit meritum congruum, cum quo vera, & propria ratio gratiæ saluatur, vt constat in nostra iustificatione, quæ non solum in sui radice, sed etiam in se formaliter, verè, & propriè gratia est; & tamen cadere sub merito congruo dispositionum concomitantium, tenet probabilis Theologorum sententia; & ideò non sequitur exclusis ab Augustino meritis Christi respectu suæ Natiuitatis ex Virgine, excludi etiam eiusdem Virginis merita. Et quidem totum argumentum instatur in meritis Antiquorum PP. meruerunt enim Incarnationem Christi in vi gratiæ ipsis collatæ ex meritis Christi prævisis, quin ex hoc inferatur, Christum suam Incarnationem meruisse; hæc dicta sint quoad id, quod attinet ad vim consequentiæ: nam quomodo Christus meruerit gratiam, in vi cuius meruit Beatissima Virgo, quod Christus nasceretur ex illa, in sequentibus explicabimus.

53
Secundum arg.

Secundo arguitur, & instatur, & contra solutionem datam principium mediatum morale potest causari moraliter ab eo, cuius est principium: ergo pariter, principium mediatum physicum; & consequenter Beatissima Virgo, etsi fuerit principium mediatum meritorum Christi Domini, poterit esse meritorum Christi effectus. Consequentia tenet: tùm à paritate rationis; tùm etiam: nam ideò potest principium morale mediatum, quia principium essentiale non est; sed pariter principium mediatum physicum, principium essentiale non est; posset namque de potentia absoluta hæc numero humanitas Christi produci, vel à Deo solo immediatè vel alterius Matris concursu: ergo potest principium mediatum physicum cadere sub merito operis, cuius est mediatum principium. Antecedens autem dupliciter ostenditur, primò: nam Incarnatio fuit principium mediatum morale gratiæ Antiquis PP. datæ, cum fuerit immediatum principium meriti prædictæ gratiæ, & tamen fuit effectus meriti Antiquorum PP. ergo principium mediatum morale potest esse effectus meriti, cuius est principium mediatum. Secundò: nam gratia Antiquorum PP. fuit principium mediatum morale Incarnationis Verbi; cum fuerit principium immediatum meriti, quo Antiqui PP. Incarnationem meruere; & tamen fuit effectus meritorum Christi: ergo verum est antecedens.

Antecedens ostenditur.

Secundò.

54
Respondetur.

Respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: illudque concedo, loquendo de principio physico mediato in esse rei; nego autem consequentiam de principio physico mediato in ratione actualis principij; ex quo tantum sequitur; meruisse Christum existentiam Beatissimæ Virginis, quod libentes concedimus; cum enim fuerit substantia Virginis effectus propriæ prædestinationis, vt colligitur ex his, quæ docuimus *Tract. de Prædest. 1. p. q. 23. art. 2.* & Christus fuerit causa moralis, & meritoria prædestinationis, & omnium effectuum illius; fit consequens, quod de facto Virginis existentiam meruerit: non tamen sequitur, quod meruerit Christus de facto Virginis Maternitatem: nam ad hoc requirebatur, quod de facto meruisset nasci, aut generari ex illa, quod in nostra conclusione negamus; ratio autem, cur potuerit mereri, & de facto meruerit existentiam Beatissimæ Virginis, non autem meruerit, nec potuerit mereri illius Maternitatem, habetur ex dictis, quia, nempè, meritis Christi non repugnat essentialiter præcedere, in ordine executiuo Virginis existentiam; cum non implicet, vel à Deo immediatè, vel mediante altera fœmina, & sine Mariæ concursu, produci; implicat autem gigni ex illa, & generationem istam in ordine executiuo merita Christi præcedere; & ideò possunt Christi merita mereri Virginis existentiam, illamque de facto merentur; secus autem Virginis Maternitatem.

55
Obijcies 1.

Sed obijcies aduersus istam solutionem primò: meruit gratiam Antiquorum PP. prout fuit principium actu moraliter influens in Incarnationem; cum etiam prout sic fuerit effectus prædestinationis illorum, vtpote, ad eorum beatitudinem cum effectu conducens: ergo meruit, non solum substantiam Beatissimæ Virginis, sed etiam meruit illam, vt actu physicè influentem in incarnationem; & consequenter meruit Virginis Maternitatem.

Prima consequentia probatur 1.

Secundò.

Secundò consequentia ex prima euidenter colligitur; prima verò probatur à paritate rationis. Secundò nam meruit existentiam Beatissimæ Virginis, quia fuit effectus prædestinationis illius; sed etiam Maternitas Christi fuit effectus prædestinationis illius; cum fuerit vna ex maioribus gratiis factis Beatissimæ Virgini, & ad illius glorificationem conduxerit: ergo Maternitas Virginis fuit præmium, & effectus meritorum Christi. Tertiò: nam existentia Beatissimæ Virginis fuit prior in executione, quam quod Christum genuerit: ergo si existentia fuit effectus meritorum Christi, quod ex se Christum genuerit, fuit eorum meritorum effectus.

Tertiò.

56
Quartò.

Quartò: eo ipso, quod Christus existentiam Virginis meruerit, non est contra rationem meriti, quod illi repugnet essentialiter præcedere præmium in ordine executionis: sed ob hanc solam rationē negamus, potuisse mereri Christum sui Natiuitatem ex Virgine: ergo eo ipso, quod concedatur primum, debet secundum concedi. Minor probatur: inde inferebamus, non posse repugnare essentialiter merito præcedentia ad præmium in ordine executionis, quia merito est connaturale sub hac præcedentia causare, etsi aliun modum causandi præmittat; sed concesso, meruisse Christum Virginis existentiam, non est connaturale omni merito præcedere præmium in ordine executionis: ergo illo admisso, non est vnde pugnet cum ratione meriti repugnantia essentialis præcedentiæ ad præmium in ordine executionis. Probatur minor: id est connaturale merito; quod petit connaturaliter, sed meritum Christi non potest connaturaliter petere præcedentiam ad existentiam Virginis in ordine executionis: ergo si Christus meruit Virginis existentiam, non est connaturale omni merito præcedere præmium in ordine executionis. Probatur minor: humanitas Christi, quæ est principium quo elicitiuum merendi, nequit connaturaliter petere præcedentiam in ordine executionis ad Virginis existentiam; cum sit effectus illius connaturalis; & consequenter petat illam in ordine executionis succedere: ergo merita Christi non possunt connaturaliter petere præexistentiam in ordine executionis ad Beatis. Virginem.

57
Respondet ad 1. impugnationem.

Respondeo ad primum; negando antecedens: quamuis enim Christus meruerit gratiam Antiquorum PP. quoad substantiam, & prout disponebat ad illorum sanctificationem, vel augmentum gratiæ, & gloriæ merebatur, prout tamen erat principium actu influens in Incarnationem, non fuit effectus meritorum Christi in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis ob rationem sæpè inculcatam, nec prout sic fuit effectus prædestinationis illorum, quia quamuis ad illorum gloriam conduceret modo Incarnatione, quia tamen Incarnatio, mediante qua, ad illorum gloriam conducebat, non fuit effectus, sed principiū prædestinationis eorum, nec gratia vt merens Incarnationem fuit talis prædestinationis effectus, sed principium mediatum. Ex hisque ad secundam obiectionem constat solutio, negando minorem: nam generatio Christi ex Virgine non conduxit ad gloriam illius, nisi mediante Christo, qui effectus prædestinationis Virginis non fuit; sed vniuersale principium prædestinationis omnium; & ideò Natiuitas Christi ex Spiritu Sancto, & Virgine, effectus prædestinationis Virginis esse non potuit, sed principium mediatum anterius ad principium immediatum meritorum illius, nempè, ad Incarnationem Christi. Ad tertiam, concesso antecedenti, nego consequentiam; ratio autem discriminis constat ex dictis quia nempè, existentiæ Virginis non repugnat esse in ordine executionis posterior Incarnatione; generationi verò repugnat, & ideo prima potest sub merito Christi cadere, secus autem Natiuitas Christi ex Virgine.

Ad secundam.

Ad tertiā.

58
Ad quartam.

Ad quartam, nego maiorem: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, nego etiam minorem: ad cuius probationem, concesso ante-

ce-

cedenti, nego consequentiam; vt enim meritum in ratione meriti connaturaliter petat præexistentiam ad præmium in ordine executionis, non requiritur, quod principium physicum illius hanc præexistentiam connaturaliter petat, sed sufficit, quod possit præexistere, etiam non seruata omni connaturalitate in fieri, vel in modo fiendi; constat hoc clarè in actu intensiori habitu, qui vt meritum esset augmenti habitus, petit ante tale augmentum existere; cum tamen entitas actus intensioris non eliciatur sine habitu intensiori omninò connaturaliter: nam sicut substantia actus, vt connaturaliter eliciatur, petit habitum quoad substantiam: ita maior actus intensio, vt eliciatur a potentia connaturaliter, petit ea parte principij augmentum habituale; licet autem humanitas Christi non petat connaturaliter ante Virginem existere, potest tamen existere ante illam, & hoc sufficit, vt actus ab humanitate eliciti petant sub ratione causæ meritoriæ antecedere in ordine executiuo Virginis existentiam, quamuis considerati secundum physicam entitatem exigentiam istam non habeant. Et notandum est, vt obiter tacitæ obiectioni respondeamus, exigentiam istam in merita Christi absolutam non esse, alias in illis daretur duplex exigentia connaturalis opposita, sed tantum conditionata, hoc est exigunt merita Christi, quod si applicentur ad existentiam Virginis Sanctissimæ vt præmium, quod in ordine executionis talem existentiam præcedant, vt connaturaliter exerceant munus causæ meritoriæ, quod si sic non antecedunt, & vt merita applicantur, hoc est illis in ratione meriti præter naturale.

59 *Vltimum arg.*

Denique arguitur, & hucusque dicta impugnantur: non est contra rationem præmij, quod illi essentialiter repugnet posterioritas ad meritum in ordine executionis: ergo nec erit contra rationem meriti repugnantia essentialis præcedendi in hoc ordine præmium; & consequenter, ex eo quod meritis Christi essentialiter repugnet præcedere Natiuitatem Christi ex Beatissima Virgine in ordine executiuo, perperam intulimus non potuisse talem natiuitatem mereri: Vtraque consequentia est nota. Antecedens autem probatur: gratia Antiquis PP. data ad credendum, & sperandum aduentum Christi futuri, fuit præmium meritorum Christi; & tamen repugnat essentialiter illi posterioritas ad Christũ & eius merita in ordine executiuo: ergo contra præmij rationẽ huiusmodi repugnantia non est. Minor constat; actibus namque credendi, & sperãdi Christum venturum, repugnat post Christum, & illius merita existere; cum spes esse simul nequeat cum rei speratæ possessione, & potest Christum iam existentem, falsum sit, ipsum esse venturum; ac proinde credi nequeat per actum fidei diuinæ, cui essentialiter falsitas repugnat, ergo gratiæ fidei, & actualis istos actus principiantis, & præcipue gratiæ efficaci, essentialiter repugnat post Christum, & illius merita existere.

60 *Maior ostenditur primo.*

Maior autem ostenditur primo ex his, quę fusè docuimus *Tractatu de Incarnatione quæst. 2. art. 11.* nimirum, gratiam Antiquis PP. datam, fuisse effectu meritorum Christi in genere causæ efficientis: ergo gratia ad credendum, & sperandum aduentum Christi futuri, fuit pręmium meritorum Christi. *Secundo.* Secundo: nam iustificatio Antiquorum PP. fuit præmium meritorum Christi, vt in diuina mente præuisi: ergo etiam dispositiones ad illam; at prædicti actus fuerunt remotè dispositiones ad Antiquorum PP. iustificationem: ergo fuerunt effectus meritorum Christi in genere causæ efficientis moralis, & meritoriæ. *Tertio.* Tertio: nam omnis effectus prædestinationis PP. fuit causatus a meritis Christi in genere causæ efficientis moralis; sed prædicti actus sunt prædestinationis PP. effectus: ergo fuerunt meritorum Christi præmia. Maior constat: meruit namque Christus Dominus omnium prædestinatorũ, & electionem ad gloriam; sed omnis prædestinationis effectus nascitur ex hac electione: ergo omnis prædestinationis effectus est primum meritorum Christi. Minor autem non minus aperta videtur, quidquid namque cum effectu ad finem prædestinationis conducit, est prædestinationis effectus, vt cum communi Theologorum sententia docuimus *1 p. q. 23. art. 2.* sed actus illi ad finem prædestinationis Antiquorum PP. conduxere; cum dispositiuè ad illorum iustificationem concurrerint: ergo fuerunt prædistinationis effectus.

61 *Respondetur.* *Ad 1. maioris probationem.*

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem, loquendo de illis actibus, & de gratia efficaci applicante; non enim efficienter moraliter, sed in genere causæ finalis fuerunt à Christo causata. Ad primam maioris probationem dicatur, doctrinam à Nobis *allegato loco* traditam non esse vniuersaliter accipiendam pro omni gratia Antiquis PP. data, sed tantum de illis donis, quibus essentialiter non repugnat subsequi ad Christi existentiam in ordine executiuo. *Ad secundam.* Ad secundam concesso antecedenti, nego consequentiam de omni dispositione; nec enim est necessarium, vt causa merens formam, etiam meritoriè causet omnem dispositionem ad formam; cum in tali dispositione ratio aliqua repugnantiæ inueniatur ad meritum terminandum, quæ in forma non reperitur. Et quidem plures non improbabiliter docent, gratiam Antiquorum PP. non fuisse effectum meritorum Christi in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis, quamuis gratia ad gloriam disponat; cum tamen illorum glorificationem omnes fateri teneantur, non solum finaliter, sed etiam efficienter causasse; & hoc ideo, quia gloriam PP. antecesserit Christus in ordine executionis; secus autem illorum iustificationem; pariter ergo Nos cum maiori probabilitate asserimus, meruisse PP. iustificationem in genere causæ efficientis; non autem dispositiones prædictas, nisi in genere causæ finalis, quia non repugnat meritis Christi essentialiter præexistere in ordine executiuo ad gratiam iustificantem; repugnat autem in hoc ordine antecedere ad illas dispositiones.

62 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, nego maiorem: nam licet Christus suis meritis causauerit omnes prædestinationis omnium effectus, non tamen omnes causauit in genere causæ efficientis, sed aliquos solum in genere causæ finalis, alios in vtroque genere, illos nimirum, quibus subsecutio ad Christum in ordine executiuo essentialiter non repugnat; vt enim proximè dicebamus, plures Theologi valde probabiliter docent, omnem gratiam Antiquis PP datam, fuisse effectum meritorum Christi Domini, non in genere causæ efficientis, sed tantum in genere causæ finalis. Ita Medina *supra q. 2. art. 11. dub. 1. ad 5. argumentum.* Aluarez *disp 16 ad 2. argum.* *Medina. Aluar.* qui tamen negare non possunt gratiam iustificantem fuisse in illis effectum prædestinationis; non ergo est necessarium, quod omnis omnium prædestinationis effectus fuerit causatus à Christo in genere causæ efficientis, sed sufficit, si vel in genere causæ finalis, vel in genere causæ efficiẽtis omnes prædestinationis effectus causẽtur à Christi meritis. Ad maioris probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam ex causalitate meritoria Christi in omnium electionem ad gloriam, & causalitate omnis electionis in omnes prædestinationis effectus, tantum sequitur causalitas effectiua mediata meritorum Christi in omnium electionem ad gloriam, & ex causalitate huius electionis in omnes prædestinationis effectus, tantum sequitur causalitas effectiua mediata meritorum Christi in omnes effectus prædestinationis, non autem immediata; sicut ex eo quod Christus efficienter moraliter causauerit gratiam, quæ fuit PP. principium merendi Incarnationem, & influxu efficienti meriti in Incarnationem, non sequitur, quod Christus suam Incarnationem moraliter efficienter causauerit immediatè, sed tantum mediatè.

63 *Opponitur.*

Opponces primo: qui est causa efficiens moralis causæ infallibiliter inferentis effectum, est causa efficiens eiusdem effectus, vt ex dictis constat; sed ex electione efficaci ad gloriam infallibiliter inferuntur omnes prædestinationis effectus: ergo Christus causans moraliter efficienter electionem ad gloriam, causat efficienter moraliter omnes prædestinationis effectus. *Secundo.* Secundo: nam Christus fuit perfectus omnium Redemptor; sed si non causasset in genere causæ efficientis actus, quibus Antiqui PP. se ad iustificationem, tam remotè, quam proximè disposuerunt, non fuisset perfectus illorum Redemptor: ergo efficienter prædictos actus causauit. Probatur minor, non redimit à culpa perfectè, qui non meretur omnia, quæ ad remissionem culpæ sunt necessaria, & ad illam disponunt; sed Christus non meruisset actus, quibus PP. Antiqui se ad remissionem peccati disposuerunt: ergo non fuisset perfectus Antiquorum PP. Redemptor.

64 *Respondetur ad 1.*

Respondeo ad primum, concessa maiori, negando minorem: nam licet omnes prædestinationis effectus ab electione ad gloriam causentur, & sæpè infallibiter inferantur, ex illa tamen hi præalijs determinatè, non sic inferuntur, sed adiuncta electione mediorum: vnde ex causalitate efficienti morali in electionem ad gloriam, non sequitur causalitas efficiens moralis in omnes prædestinationis effectus. *Ad secundum.* Ad secundum, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem nego maiorem; vt enim Christus perfectè omnes à culpa redemerit, sufficit, quod vt Redemptor causet omnia ad illius remissionem necessaria; quod autem Christus vt Redemptor per modum finis causauit, etsi non ita propriè redemptiuè causare dicatur, sicut quod causat in genere causæ efficientis moralis, absolute tamen propriè dicitur

vt

citur vt Redemptor causare, sicut Deus non solum dicitur causare, vt Auctor naturæ, vel gratiæ secundum quod causat in genere causæ efficientis, sed etia secundum quod causat in genere causæ finalis: vnde vt Christus propriè absolute dicatur adæquatus, & perfectus. Antiquorum PP Redemptor, sufficit, quod actus disponentes ad remissionem culpæ, vt Redemptor causauerit in genere causæ finalis, licet, vt eum maiori proprietate dicatur eorundem PP Redemptor, oportuerit quod gratiam iustificantem formaliter, & peccatum remittentem, causauerit in genere causæ efficientis moralis, & meritoriæ.

§. V.

De gratia habituali, & virtutibus consequentibus ipsam.

65 *Tertia conclusio.* *Vincent.* *Probari solet 1.*

Tertia Conclusio. ***Non meruit Christus de facto gratiam habitualem, nec dona ipsam consequentia*** Ita communiter Theologi, Medina, Aluarez, Nazarius, Cabrera, Lorea, & cæteri Recentiores Thomistæ circa istum articulum, Vincentius *de gratia Christi q 5. art. 3. dub. 3. concl. 2. pag.* 508. Tenent etiam eandem conclusionem ferè omnes Theologi, tam ex Discipulis Scoti, quam ex PP. Societatis. Et ostendi solet primo. nam gratia habitualis subsequuta fuit ad gratiam vnionis in Christo per modum propriæ passionis; & consequenter fuit secundo comproducta ex vi eiusdem actionis, qua primo, & per se fuit humanitas Verbo vnita; at Christus de facto non meruit vnionem humanitatis ad Verbum: ergo nec de facto meruit donum gratiæ habitualis. Hæc tamen ratio falso nititur principio; cum enim gratia vnionis non fuerit physicè radicaliter operatiua in humanitate Christi, non potuit ratione illius gratia habitualis subsequi per modum propriæ passionis.

Hac ratio impugnatur.

66 *Secundo quidi solet.* *Reijcitur tamen hac ratio 2.* *Secundo.*

Secundo solet suaderi; nam dignius est, gratiam habitualem habere titulo filiationis naturalis, quam titulo meritorio; sed Christo debemus tribuere, quod maioris est dignitatis: ergo, gratiam habitualem sine merito habuit Sed nec vrget hoc argumentum: nam licet dignior sit primus titulus secundo, seorsim sumpto, dignius tamen est, gratiam vtroque titulo habere, quam vno titulo tantum: ergo nisi aliàs probetur conuenientiam titulo filiationis naturalis cum titulo meritorio pugnare, non conuincitur, Christum non habuisse donum gratiæ ex proprijs meritis Deinde: nam gloriam corporis vtroque titulo habuit ergo titulus vterque respectu eiusdem doni non pugnant.

Solet vrgeri.

Sed vrgent istius rationis Patroni: nam dignius est habere gratiam modo similiori Deo in habendo sanctitatem; sed Deo conuenit sanctitas sine vllo merito ex intrinsecis naturæ: ergo dignius & decentius est Christo gratiam habitualem habere solo titulo filiationis naturalis, quam simul titulo meritorio.

67 *Adhuc nō vrget.*

Adhuc tamen inefficaciter arguunt, aliàs suo argumento conuincerent, dignius fore Christo habere gloriam corporis sine merito, quam ex meritis, cuius contrarium traditur a D Tho. *in præsenti art 3. in corp.* Patet sequela: nam Deus suam beatitudinem completam sine omni merito habet: ergo si maior dignitas in similitudine ad Deum in modo essendi consistit, maior dignitas fuisset in Christo, complementum omne suæ essentialis beatitudinis sine omni merito, solo titulo filiationis naturalis habere. Deinde: nam licet modus habendi sine meritis sit dignior à toto genere entis, non tamen in natura creata, cui sanctitas nequit conuenire a se, nisi illam ex meritis habeat; cum autem, vt docet D Th dignius sit, aliquid habere à se, quam accipere omnino ab extrinseco, si cætera paria sint, sit, vt nisi aliunde obstet dignius foret Christo habere habitum sanctitatis ex meritis, quam omnino sine illis.

68 *Probatur concl. 1.*

Relictis igitur his, & alijs fundamentis, parum efficacitatis habentibus, suadenda est nostra conclusio primo ex Theologorum vnanimi consensione; nullus enim, quem viderim, docuit oppositum; licet namque referantur in contraria Altisiodorensis, Maior, & Albertus, falso tamen, nam loquuntur de beatitudine animæ, non de gratia habituali; sed non licet à communi Theologorum consensu, in re graui absque temeritatis nota recedere: ergo nec licet asserere, Christum habitualem gratiam meruisse. Secundo hac ratione, Christus non meruit gratiam habitualem per actus procedentes ab ipsa, sed omnis actus meritorius ab habituali gratia processit: ergo habitualem gratiam non meruit. Maior constat; nam principium meriti, vel non potest de potentia absoluta esse præmium operum procedentium ab ipso, vel saltim de lege ordinaria. Minor autem probatur; oportuit enim, vt anima Christi actus meritorios elicere connaturaliter; sed connaturaliter elici nequeunt sine gratia habituali: ergo omnis actus meritorius Christi à gratia habituali processit. Maior constat; tum, nam de Christi actibus, & perfectionibus loqui debemus conformiter ad illorum naturas, nisi oppositum sit reuelatum, vel aliquod inconueniens sequatur. Tum etiam: nam operari non connaturaliter, est imperfectè operari; Christo autem debemus tribuere nedum perfectas operationes, sed etiam modum operandi perfectum.

Secundo.

69 *Minor probatur 1.*

Minor autem probatur primo ex D Th. *quæst 29. de veritate art. 1. in 3. dist 13. quæst. 1. art 1 ibidem ad Annibaldum* Et *in hac 3. p. quæst 7. art. 1.* Quibus locis docet Angelicus Doctor, fuisse necessariam gratiam habitualem in Christo, vt coniungeretur Deo, non solum secundum esse, quod fit per gratiam vnionis, sed etiam secundum operationem, quod à gratia habituali præstatur: ergo sentit necessariam fuisse gratiam habitualem ad operandum in ordine supernaturali, cumque hæc necessitas essentialis non fuerit, vt frequentius docetur à Theologis, sequitur manifestè, esse necessitatem ad connaturalem modum operandi, & eliciendi supernaturales actus: ac per consequens actus meritorios sine gratia habituali non posse connaturaliter elici. Secundo, ex eodem D Tho *loco allegato de veritate artic. 5. ad 4.* ibi: *Dicendum, quod quamuis meritum Christi quãdam infinitatis rationem habeat ex dignitate personæ, tamen rationem meriti habet ex gratia habituali, sine qua meritum esse non potest*: ergo sentit D. Th non posse actiones meritorias, saltem connaturaliter, elici sine gratia habituali.

Secundo.

70 *Tertio.*

Denique probatur minor: vt actus supernaturalis, & meritorius eliciatur connaturaliter, petit egredi à principio constituto in actu per formam permanentem intrinsecam; sed constitutio hæc potentiarum Christi nequit fieri connaturaliter absque gratia habituali: ergo connaturalis elicientia meriti saluari in Christo non potest sine gratia habituali. Maior est D. Th. 1. 2. *quæst* 110 *art* 2. & ostenditur: tum, quia actus non procedit connaturaliter a principio, nisi ab ipso suauiter, facile, & delectabiliter eliciatur; hæc autem suauis, facilis, & delectabilis elicientia, non nisi à forma permanente præstatur. Tum etiam, nam agens naturale nequit ad suum finem perfecte moueri, nisi præter actualem motionem, aut qualitatem ab intrinseco fluidam, per formam permanentem in suum actum inclinetur; quo circa naturæ Auctor agentibus naturalibus præter actualem motionem, formas permanentes dedit: ergo pariter agens supernaturale, vt perfectè supernaturaliter operetur, præter qualitates fluidas, debet ratione formæ permanentis ad suos actus inclinari.

71 *Minor huius argumenti probatur 1.*

Minor autem argumenti probatur primo: nam virtutes supernaturales, per quas vt virtutes proximas constituuntur potentiæ in actu proximo ad actus supernaturales eliciendos, non existunt connaturaliter sine gratia habituali, quę in ordine supernaturali obtinet rationem naturæ. Tum, quia vt docet Diuus Thomas 1. 2. *quæst.* 110. *art.* 3. virtus est dispositio perfecti, idest dispositi secundum naturam, & consequenter virtus supernaturalis est dispositio subiecti constituti per naturam supernaturalis ordinis. Tum etiam: nam facultas proxima cuiuslibet ordinis non existit connaturaliter absque radicali sui ordinis principio: ergo constitutio in actu primo permanenti ad opera supernaturalis ordinis, non fit connaturaliter absque gratia habituali.

72 *Secundo.*

Secundo probatur: nam ad actus supernaturales eliciendos connaturaliter, requiritur, quod tam potentiæ, quam anima, quæ est illorum radicale principium, ratione formæ permanentis actus supernaturales contineat; at constitutio animæ in actu primo permanenti radicali non præstatur à virtutibus, sed à gratia habituali: ergo constitutio in actu primo permanenti ad actiones meritorias, & supernaturales nequit, fieri sine gratia; videatur, quæ diximus *supra q. 7. art. 1. disp. 23* Et ex his secunda pars conclusionis probata relinquitur: nam virtutes, & dona consequentia gratiam habitualem, comparantur ad illam, vt passiones ad essentia, vt docet D. Tho. 1. 2. *q.* 110 *art. 4. ad primum*; ac proinde fiunt ex vi eiusdem actionis primo terminatæ ad gratiam, & se-

Secunda pars concl. probatur ex his.

& ſecundo ad virtutes, qualiter proprietates ſimul cum eſſentia, cuius ſunt proprietates, produci, eſt frequens Phyloſophorum ſententia ergo ſi gratia non fuit effectus meritorũ in Chriſto, nec virtutes conſequentes gratiam, fuerunt meritorum Chriſti præmia.

73 *Primum argum. pro contraria ſententia.*

Sed contra illam concluſionem argumentari poſſumus primo ex illis verbis Pſalm 44. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis* Quæ verba de Chriſto intelligi, eſt comunis PP. & Expoſitorum conſenſus, & nomine *olei lætitiæ* gratia, qua Chriſtus fuit vnctus accipitur; at hæc data dicitur Chriſto, propterea quod dilexit iuſtitiam, & odio habuit iniquitatem ergo fuit præmium meritorum ipſius.

Reſpondetur.

Reſpondeo, ſiue vnctionis nomine, gratia vnionis accipiatur, ſiue gratia habitualis, non colligi ex verbis relatis fuiſſe præmium meritorũ Chriſti: nam iuxta D. Thom. ly *propterea* dupliciter ſumi poteſt, nẽpè, vt importet cauſam efficientem meritoriam, vel vt dicat cauſam finalem. Si primo modo ſumatur, non refertur ad vnctionem in re, ſed ad eius manifeſtationem; licet autem Chriſtus non meruerit ſuam vnionem hypoſtaticam, nec ſuam gratiam habitualem, meruit tamen illarum manifeſtationem; & quia in Scriptura aliquid dicitur fieri, quando innoteſcit, iuxta illud: *Ego hodie genui te*, ideſt, manifeſtaui generationem æternam, ideò dicitur Chriſtus dictam vnctionem meruiſſe. Sumptum verò, vt denotat cauſam finalem, ad vnctionem gratiæ refertur; non tamen infertur, fuiſſe effectum meritorum, Chriſti, ſed ad hoc vnctum fuiſſe oleo lætitiæ præ conſortibus illius, vt faceret iuſtitiam, & iniquitatem odio haberet, ſiue ſit finis, *cuius gratia*, ſiue tantum finis *effectus*, quod iudico verius.

74 *Secundum argum.*

Secundo arguitur: nam iuxta Diuum Thomam *infra q. 34. art. 3. in corpore* Chriſtus in primo ſuæ conceptionis inſtanti ſanctificatus fuit ſecundum proprium actum, & propriam diſpoſitionem, qui eſt modus ſanctificationis adultorum, perfectiorque modo ſanctificationis paruulorum: ergo iuxta D. Tho motus liber charitatis præceſſit gratiam habitualem: Patet conſequentia: nam actus diſponens ad formam, ſaltim prioritate naturæ, formam præcedit. Tum ſic; ſed prædicto actui nihil defecit, vt de facto mereretur gratiam habitualem: ergo de facto illam meruit. Patet minor: etenim ille actus ſupernaturalis erat, à Chriſto viatore procedens, & a ſubiecto pro illo priori grato gratitudine perſonali: ergo habebat omnes conditiones ad meritum neceſſarias; & conſequenter de facto habitualem gratiam promeruit.

§. IV.

Refertur, & defenditur prima huius argumenti ſolutio.

75 *Prima ſolutio.*

HOc argumento Recens quidam Theologus conuictus aſſeruit, D. Thomam in oppoſita fuiſſe ſententia, hoc tamen iudicium ex male animato pectore in Angelicũ Doctorem manauit; cum doctrina D. Thomæ in argumento relata facilem habeat compoſitionem cum eo, quod in præſenti articulo docuit. Ad argumentum factum dupliciter reſponderi ſolet. Primo explicando D. Thomam de diſpoſitione tantum concomitanti; diſpoſitio autem concomitans, & exornans non præcedit etiam ordine naturæ formam, cuius eſt diſpoſitio, vt conſtat in gracia habituali, quę fuit diſpoſitio conſequens, & concomitans gratiam vnionis; quam tamen non præceſſiſſe etiam ordine naturæ, docet D. Thomas *ſupra q 2. art. 10.* ac per conſequens, ex eo quod motus charitatis in Chriſto fuerit diſpoſitio comitans gratiam eius habitualem, non ſequitur fuiſſe illa priorem natura ac proinde nec quod habitualem gratiam meruerit. Hunc modum dicendi ſequuntur Vincentius *de gratia Chriſti q 4. pag. 140.* Nazarius *in præſenti art. 3. controu. vnica in 8. p conc.* & Illuſtriſſimus Araujo *dub. 4. concl. 1 ad 3.*

Vincent. Nazar. Araujo.

76 *Si obijcias primo.*

Si obijcias aduerſus iſtam ſolutionem primo: iuſtificatio adultorum eſt per proprium actum diſponentem antecedenter, quod verum eſt, non ſolum de adulto peccatore, ſed etiam de non exiſtente in peccato: vnde Angeli, & Adamus per propriam diſpoſitionem antecedentem fuerunt iuſtificati, vt docet D. Thomas *1. p. q. 62. art 6. & q. 95. art. 1. ad 5* ſed docet D Thomas, Chriſtum iuſtificatum fuiſſe iuſtificatione adultorum: ergo ſentit, fuiſſe per proprium actum ad ſuam iuſtificationem antecedenter diſpoſitum. Secundo: nam ideo, ait D. Thomas, fuiſſe iuſtificatum per proprium actum, quia iſte eſt modus iuſtificationis perfectior; ſed iuſtificari per actum diſponentem antecedenter, eſt perfectior modus iuſtificationis, quam per actum conſequentem; cum primo modo ſit aliqua ratione cauſa ſuæ iuſtificationis; ſecus autem ſecundo modo: ergo ſentit D. Thomas Chriſtum fuiſſe iuſtificatum per proprium actum concurrentem antecedenter.

Secundo.

77 *Tertio.*

Tertio: nam exceſſum perfectionis in iuſtificatione per proprium actum, quam Chriſto concedit, probat D. Thom. ex eo quod actus eſt perfectior habitu, & quod eſt per ſe, eo quod eſt per aliud: ergo ſentit, Chriſtum ſuis actibus ſe aliquomodo iuſtificaſſe, cumque non formaliter, ſe iuſtificauit ſaltim diſpoſitiuè; ſed hoc modo ſe iuſtificare, eſt diſpoſitiuè formam iuſtificantem cauſare: ergo fuit ſuis actibus cauſa diſpoſitiua gratiæ iuſtificantis; ac proinde ſe diſpoſuit diſpoſitione antecedenti. Patet hæc conſequentia: nam diſpoſitio ſolummodo conſequens non eſt cauſa formæ, cuius eſt diſpoſitio. Quarto: nam D. Thom exinde probat, fuiſſe Adamum iuſtificatum per proprium actum, quod frequentius a Thomiſtis intelligitur, vt per diſpoſitionem antecedentem, quia per gratiam perficitur matrimonium ſpirituale inter hominem, & Deum: ac proinde expoſcitur ex parte recipientis, conſenſus; ſed hæc ratio pari efficacia militat in anima Chriſti: ergo ſe diſpoſuit antecedenter ad gratiam.

Quarto.

78 *Quinto.*

Quinto: quia, vt frequentius docent Diſcipuli D. Thomæ *1. 2. q 112. art. 2* gratia ex natura rei petit in adultis præuias diſpoſitiones, quod ſatis indicat D. Thomas, dum probat, requiri in nobis præparationem ad gratiam, quia nulla forma poteſt eſſe, niſi in ſubiecto diſpoſito, quod, vt ibi interpretatur Caietanus, intelligendum eſt de forma, quæ obtinet rationem naturæ; ſed oportuit vt gratia habitualis connaturaliter reciperetur in anima Chriſti Domini: ergo mediante præuia diſpoſitione. Denique: nam, vt docet D. Thomas *1. p. q. 12. art. 5.* omne, quod eleuatur ad aliquid, quod excedit ſuam naturam, oportet, quod diſponatur aliqua diſpoſitione, quæ ſit ſupra ſuam naturam, quod, vt ibi explicat Caietanus, intelligendum eſt, quando eleuatio fit ad aliquid, quod habet rationem termini, & formæ, ex quo D Thom. infert, prærequiri lumen gloriæ per modum diſpoſitionis ad videndum Dei eſſentiam, quia hæc vnitur cum intellectu beati tanquam forma intelligibilis; ſed gratia habitualis excedit naturam animæ Chriſti; & alias obtinet rationem formæ, & naturæ in ordine ſupernaturali: ergo oportuit, vt anima Chriſti Domini præpararetur ad illã per diſpoſitiones præuias.

Vltimo.

79 *Reſpondetur ad 1. obiectionẽ.*

Reſpondeo, conceſſa maiori, diſtinguendo, & explicando minorem: iuſtificatione adultorum quoad omnia, nego minorem: quoad aliquid, nempè, interuentum proprij actus, concedo minorem, & nego conſequentiam; ratio autem diſtinctionis eſt: nam in iuſtificatione adultorum, præter Chriſtum, duo reperiuntur, nempè, actus, & præcedẽtia illius Primum perfectio eſt abſque aliqua imperfectione, & ideò Chriſto conceditur. Secundum autem imperfectionem aliquam importat, nempè, quod actus antecedenter diſponens inconnaturaliter eliciatur, ſcilicet, per auxilium fluidum, aut per gratiam ſub ratione auxiliantis, & prout in fieri; & idcirco relegatur à Chriſto. Ad ſecundam, conceſſa maiori, nego minorem: nam licet ex illo capite, quo ſe diſponẽs antecedenter cauſat iuſtificationem ſui, excedat iuſtificationem per actum diſponentem tantum conſequenter, ex alio tamen exceditur, quia, nempè, diſpoſitio antecedens inconnaturali modo cauſatur; diſpoſitio autem conſequens cauſatur modo connaturali, & iſte exceſſus debuit in Chriſto ſaluari, ex eo quod actibus ſupernaturalibus modus iſte connaturalis eſt. Ad tertiam dicatur, loqui D. Thom. de iuſtificatione, quatenus completa per actum, ſic autem conuenit Chriſto perfectè, etſi non ratione habitus, cuius cauſa etiam diſpoſitiua non extitit; bene tamen ratione actus, cuius fuit cauſa effectiua. Ex quo non ſequitur cauſaſſe diſpoſitiue gratiam iuſtificantem formaliter; ac proinde nec infertur, actum dilectionis Chriſti fuiſſe diſpoſitionem antecedentem ad gratiam.

Ad ſecundam.

Ad tertiã.

80 *Ad quartam.*

Ad quartam, conceſſa maiori, nego minorem: nam ratio illa tenet in puris creaturis, in quibus ante gratiam non ſupponitur matrimonium perfectum, & ideò, vt per illam perficiatur, antecedenter exigitur conſenſus ex parte illarum;

rum; secus in humanitate Christi, in qua ante habitum gratiæ matrimonium præsupponitur ratione vnionis ad Verbum, & substantialis sanctitatis, ad quam gratia habitualis admodum proprietatis consequitur; & idcirco vt animæ Christi infundatur, consensus antecedenter concurrens necessarius non est. *Si dicas.* Si dicas, sequi ex ista solutione, ad sanctitatem substantialem animæ Christi prærequiri actualem dispositionem præuiam; cum ratione illius matrimonium primo, & per se perficiatur inter humanitatem, & Verbum. *Respond.* Respondeo, negando sequelam: nam cum illa gratia substantialis sit, & pertinens ad esse personale, non petit præuiam dispositionem, nec consensum antecedentem: nam ad esse personale nulla dispositio supponitur; ratio autem D. Thom. procedit de matrimonio perfecto per formam accidentalem.

81 *Ad quintam resp. 1.* Ad quintam respondeo primo, concessa maiori, negando minorem: cum enim vt gratia habitualis omninò connaturaliter reciperetur in Christo, necessarium esset, vt actus præuiè ad illam disponentes non connaturaliter ab anima Christi procederent, vt hæc inconnaturalitas in modo operandi vitaretur in anima Christi Domini, admissa fuit inconnaturalitas receptionis in gratia, quia cum operari dignius sit, quam recipi, vel recipere, oportuit, vt magis attéderetur ad connaturalitem in modo operandi, quam ad connaturalitatem modi receptionis gratiæ. *Si dicas.* Si dicas, esse ad operari supponitur: ergo ad operandum connaturaliter, supponitur esse connaturale in forma, ac per consequens si gratia non fuit in anima Christi recepta connaturaliter, non potuit connaturali modo operari. *Respond.* Respondeo, gratiam, etsi in suo fieri connaturali, & connaturali recipi, dependeat ex præuijs dispositionibus, non tamen ab illis dependet in suo esse; ac proinde vt operetur connaturaliter, non petitur, vt connaturaliter recipiatur.

82 *Respond. 2. ad 5. probationem.* Secundo respondeo, distinguendo maiorem: gratia petit ex natura rei præuias physicas dispositiones, cum datur, & infunditur à Deo vt natura, & ad modum naturæ, concedo maiorem: quando infunditur ad modum proprietatis aliam supponentis naturam, nego maiorem. & concessa minori, nego consequentiam: quia gratia habitualis in Christo, etsi natura sit in ordine supernaturali, vtpote radicans facultates ordinis gratiæ, & in hoc ordine radicaliter operatiua; quo circa sanctificauit animam Christi sanctitate accidentali; non tamen fuit illi infusa per modum naturæ, sed per modum proprietatis aliam supponentis naturam, nempè diuinam substantialiter vnitam; quo circa illius infusio generatio spiritualis non fuit, nec filiationem fundauit; & ideò in anima Christi non petit, vt connaturaliter recipiatur præuias dispositiones actuales; nec mirum debet censeri, quod eadem forma respectu diuersorum subiectorum, diuersas habeat connaturales exigentias; cum in sententia, quam in maiori supponimus, in adultis petat proprium actum physicè disponentem, præparantemque subiectum, quem tamen non petit in paruulis, Ecclesiæ namque voluntas, physica dispositio in paruulis esse nequit; cum in illis physicè non recipiatur quæ solutio ex dicendis ad vltimam obiectionem magis constabit.

83 *Ad vltimam.* Ad vltimam, distinguo maiorem: si in ordine superiori constitutum non supponatur, concedo maiorem: si supponatur constitutum in ordine superiori, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam nam anima Christi Domini supponitur constituta in ordine superiori, nempè, in ordine hypostatico, cui gratia habitualis est connaturaliter debita; & ideò vt eleuetur ad ordinem gratiæ habitualis, præuiam dispositionem actualem non requiri, sed sufficienter per illam, quæ pertinet ad ordinem hypostaticum disposita est, vt habitualem gratiam recipiat.

84 *Dices.* Sed dices, anima Christi, etiam vt coniuncta Verbo, non est in potentia connaturali ad gratiam habitualem, sed tantum in potentia obedientiali; sed quia purus homo solum habet potentiam obedientialem ad gratiam, præparari debet per dispositiones præuia actuales, vt connaturaliter recipiatur in illo: ergo idem est de anima Christi, etsi Verbo vnita, dicendum. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: est in potentia obedientiali nuda, nego maiorem: in potentia obedientiali eleuata ad ordinem superiorem ordini gratiæ, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: quia homo purus ratione sui est in potentia obedientiali nuda; & ideò vt gratiam in se recipiat ipsam eleuantem ad ordinem supernaturalem diuinum, petitur, vt disponatur per præuias dispositiones actuales; anima verò Christi non ita: nam licet gratiam recipiat ratione potentiæ obedientialis, hæc tamen potentia nuda in anima Christi non est, sed euecta ad ordinem hypostaticum ratione cuius ad habitualē gratiam eminenter est disposita.

85 *Instabis.* Sed instabis, nihil ex his, quæ ad ordinem hypostaticum spectant, disponit physicè animam Christi, nec formaliter, nec eminenter ad gratiam habitualem: ergo in ordine ad illam æquè physice indisposita supponitur; ac si Verbo coniuncta non esset; & consequenter, si vt homo recipiat connaturaliter gratiam, petit physicas præuias dispositiones, etiā requiritur in anima Christi Domini quantumuis coniuncta Verbo, & euecta ad ordinem hypostaticum. Prima consequentia ex antecedenti euidenter colligitur: nam physica indispositio solum potest tolli per physicam dispositionem, quæ talis sit eminenter, aut formaliter. Secunda ex prima non minus euidenter colligitur: nam dispositio physica non potest suppleri per id, quod tantum moraliter, & nullatenus physicè aliquam naturam disponit.

86 *Antecedēs ostenditur primo.* Antecedens autem ostenditur primo: nam illa, quæ expectant ad ordinem hypostaticum, solum moraliter animam Christi sanctificant, vt docuimus *supra Q.7. art. 1. Disput. 21.* ergo solum moraliter potuerunt eminenter disponere ad gratiam habitualem. *Secundo.* Secundo: nam debitum gratiæ habitualis fundatum in vnione hypostatica non est physicum, sed morale, vt ibidem insinuauimus; cum solum radicationem moralem donorum gratiæ admiserimus in humanitate Christi ratione sanctificationis substantialis; sed si per ea, quæ pertinent ad ordinem hypostaticum, esset physicè anima Christi disposita ad gratiam habitualem, esset non solū moraliter, sed etiam physicè debita; cum dispositioni physicæ, physicè sit debita forma ergo verum est antecedens. *Tertio.* Denique: nam diuinitas, quæ animam Christi sanctificat, & similiter personalitas Verbi non possunt physicè humanitatem ad habitualem gratiam disponere, cum physicè non informent, ex defectu cuius nequeunt habitualem gratiam physicè radicare; vnio autem, seu nexus humanitatis ad Verbum, tametsi physicè informet; forma physicè receptiua non est, sicut nec forma radicaliter actiua: ergo nihil ex his, quæ ad ordinem hypostaticum spectant, potest physicè humanitatem disponere ad habitualem gratiam recipiendum, nec formali, nec eminenti dispositione.

87 *Respond. ad 1. probationem.* Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem; concesso antecedenti, nego consequentiam; disparitas autem est: nam sanctificare animam, est illam constituere viuentem radicaliter in ordine supernaturali; & quia diuinitas, quæ sola, in mea sententia, est forma substantialiter animam Christi sanctificans, non potest illam viuentem physicè constituere, sed tantum radicaliter moraliter, defectu physicæ informationis; hinc fit, vt nihil ad ordinem hypostaticum spectans, possit physicè sanctificare humanitatem Christi; disponere autem eminenter ad gratiam habitualem potest vnioni competere; & quia hæc physicè informat, potest physicè eminenter disponere. *Ad secundam.* Ad secundam, distinguo maiorem: debitum ortum à diuinitate, vt forma concedo maiorem: debitum omne ortum ex his, quæ spectant ad ordinem hypostaticum, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: nam præter debitum ortum à diuinitate vt forma, est aliud debitum ab vnione hypostatica, quod physicum esse potest; cum physicè informet humanitatem Christi.

88 *Ad tertiā.* Ad tertiam, nego antecedens: nam vnio, seu nexus humanitatis ad Verbum potest physicè disponere, & aptare ad gratiam habitualem, & illam physicè exigere, & physicè debitam reddere; non enim apparet ratio, cur hæc munia illi negentur; cum enim physicè nectat, & approximet humanitatem ad Deum, qui est fons, & primum principiū gratiæ, physicam exigentiam inducit gratiæ habitualis infundendæ, & physicum eius debitum; & consequenter physicè eminenter ad habitualem gratiam disponit. Et forsitan ob hanc causam D. Thomas *supra q. 2. art. 11.* docuit; gratiam habitualem esse Christo homini naturalem, idest, debitam ex vi proprietatis Natiuitatis ipsius, qua ex Spiritu Sancto est conceptus, esset idem naturalis Filius Dei, & hominis; non enim sufficit solum debitum conducentiæ moralis, vt dicatur naturalis Christo vt homini gratia: ac per consequens si naturalis dicitur, vt affirmat D. Thomas, debetur physicè Christo Et etiam ob istam causam *supra quæst. 7. art. 13. ad 2.* docet, gratiam habitualem non intelligi præcedere vnionem, sed vt illam consequentem, sicut quædam naturalis proprietas, quod probat ex Augustino *in Enchiridione cap. 40.* asserente, quod gratia est quodammodo Christo homini naturalis, vt enim dicatur aliquo modo naturalis proprietas humanitatis diuino Verbo coniunctæ, non sufficit esse debitam solum conducentia morali

rali ex ratione coniunctionis ad Verbum, sed physicum aliquod debitum ad id necessarium est.

89 *Explicatur duplex debitum.*

Duplex autem debitum est, ratione cuius id, quod debetur, dicitur naturalis proprietas, nimirum debitum physicæ dimanationis, & hæc constituit naturalem proprietatem absolutè, qualiter passiones ab essentia dimanant, & debitum receptionis, seu physicæ inhæsionis, quod est debitum passionum, qualiter species debentur naturis Angelicis, & motus circularis cæli, quin ab illis actiuè dimanent, & secundum hoc debitum, dicitur id, quod debetur, quasi naturalis proprietas, quia non pertingit ad rigorem absolutum naturalis proprietatis: cum ergo D. Thomas doceat, gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis, sicut quædam naturalis proprietas; & alias non sit debita debito dimanationis Actiuæ, vt frequentius tenent Theologi *locis proximè allegatis*, & efficaciter probat Vincentius *de Gratia Christi quæst. 2. art. 2. pag. 163. conclus. 1. & 3.* fuit debita debito receptionis, vt probat idem Vincentius *loco allegato conclus. 1. & 4.*

Vincent.

90 *Vrgebis.*

Sed vrgebis: vnio etsi physicè informet, non radicat gratiam habitualem actiuè dimanatiuè, quia non est formalis participatio naturæ, cuius munus est actiuè radicare passiones; sed nec etiam participat naturam, vt susceptiuam facultatum proximarum agendi; & ideo nec esse potest principium QVO receptiuum prædictarum facultatum: ergo non exigit gratiam physica exigentia passiua.

Respondetur.

Respondeo, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens. non exigit gratiam physica exigentia passiua per modum principij QVO receptiui, concedo consequentiam: per modum dispositionis eminenter physicè disponentis ad gratiam habitualem, nego consequentiam; cum enim munus proprium dispositionis sit aptare subiectum, ipsum approximando ad formam in se recipiendum, & vnio hypostatica connectens humanitatem cum Verbo, ipsam approximet gratiæ recipiendæ à Verbo; fit; vt quamuis non inducat debitum physicum gratiæ per modum subiecti QVO receptiui, inducat tamen debitum physicum eius per modum dispositionis, non formaliter disponentis, quia ad gratiam non ordinatur, quod petitur ad rationem dispositionis formalis, benè tamen eminenter.

91 *Instabis.*

Sed instabis diuina Christi natura, cui vnitur natura humana, adhuc præsupposita vnione, non naturaliter, sed libere habituale gratiam infundit humanitati: ergo vnio humanitatem approximans diuinæ Christi naturæ, non inducit debitum physicum connaturale infusionis gratiæ in Christo. Respondeo, distinguendo antecedens. liberè infundit per exclusionem necessitatis, concedo antecedens; per exclusionem exigentiæ connaturalis in humanitate Christi ratione coniunctionis ad Verbum: nego antecedens, & consequentiam: sicut supposito creatione naturæ Angelicæ, liber manet Deus à necessitate infundendi species, non tamen per exclusionem connaturalis exigentiæ ex parte naturæ Angelicæ; & supposita creatione cœli, liber manet Deus à necessitate producendi motum circularem in illo, non tamen per exclusionem exigentiæ naturalis cœli ad eum motum recipiendum.

Respondetur.

92 *Secundo respondere potest vltimæ obiectioni.*

Vel secundo responderi potest huic vltimæ instantiæ ex doctrina Caietani *supra quæstione 2. in Commentario art. 12 ad finem* distinguendo antecedens: manet liber Deus formaliter, & virtualiter, & conditionaliter necessitatus, concedo antecedens: formaliter liber sine necessitate virtuali, & conditionali, nego antecedens, & consequentiam. Pro quo aduertit Caietanus primo, formam aliquam esse connaturalem, dicere duo, nempè, causari à natura, & naturali modo causari, non liberè. Notat secundo: diuinam naturam nihil posse ad extra causare modo naturali, & non liberè formaliter, quia omnis Dei operatio ad extra est formaliter libera, cum quo tamen stat, quod natura diuina humanitati coniuncta in vna Verbi persona, naturaliter virtualiter, seu conditionaliter gratiam habitualem infundat humanitati, quæ virtualis, & conditionalis naturalitas consistit in eo quod si naturæ diuinæ competeret vterque modus causandi ad extra, nempè liberè, & naturaliter, gratiam habitualem, quam cæteris hominibus liberè infunderet, naturali modo in humanitatem Christi sibi hypostaticè vnitam derinaret, & hæc naturalitas virtualis, & conditionalis effluxus gratiæ habitualis ex diuina in humana natura orta ex vnione humanitatis ad Verbum, sufficit vt ratione illius dicatur eminenter physicè ad habitualem gratiam disposita, & vt non petat præuias actuales, & liberas dispositiones, vt habitualem gratiam recipiat; subiectum namque, quod sic dispositum est ratione alicuius formæ ad alteram recipiendam, quod si agenti non repugnaret, necessario illam causare, naturaliter in illam influeret, vlteriori libera dispositione ad illius receptionem non indiget. Quæ solutio conformior est doctrinæ à Nobis traditæ *Tomo 2. Disp. 30.*

---

§. VII.

Refertur, & defenditur secundus modus dicendi, & alijs argumentis occurritur.

93 *Secundus modus dicendi.*

SEcundus modus dicendi, ad principalem argumentum, concedit humanitatem Christi fuisse, non concomitanter, sed præuiè, & antecedenter ad habitualem gratiam dispositam, & nihilominus negat, Christum per talem dispositionem illam de condigno meruisse; vel quia Deus non promisit habitualem gratiam, vt præmium, vel quia Christus suos actus ad illam, vt ad præmium non ordinauit. Ita Magister Medina *supra, quæstione sexta art. 13. dubio secundo, infra quæstione 34. articulo primo, dubio 3.* Sed contra istum modum vrget Magister Vincentius argumento satis difficili; actui namque libero supernaturali elicito in statu viæ, præuenienti gratiam, & procedenti à persona sancta, & grata, conuenit omnis condignitas, & conueniunt cæteræ conditiones, vt sit, saltem quoad sufficientiam meritorius gratiæ; talis est actus elicitus ab humanitate Christi, supposito quod præuiè disponat ad gratiam habitualem: ergo hoc supposito, fuit meritorius illius quoad sufficientiam; at concessa vi meritoria quoad sufficientiam, sine vllo prorsus fundamento, pactum, siue promissio ex parte Dei, & ex parte Christi ordinatio, vel directio ad habitualem gratiam vt præmium negantur; cum illam sic promereri ad dignitatem Christi pertineat; & aliàs ad sint omnes conditiones: ergo dato, Christum Dominum se disposuisse præuiè ad habitualem gratiam, asserendum est, illam de facto meruisse.

Medin.

Vincentio non placet iste modus.

94 *Respondet Medina.*

Huic argumento respondet Medina *infra quæst. 34. art. 1. dub. 3* ideo prædictum actum non meruisse gratiam habitualem, quia vt meritorius sit, gratiam necessario supponit, & ideo illam non meretur, sicut per propriam dispositionem non meremur gratiam, à qua dispositio procedit, sed gloriam. Hoc tamen effugium præoccupatum manet ex dictis; ideò namque dispositio vltima ad gratiam, illam non meretur in nobis, sed gloriam, quia pro priori disponendi ad gratiam, non procedit à subiecto iusto, & grato; sed actus præuiè disponens ad habitum gratiæ in Christo pro priori, quo intelligitur habitum gratiæ antecedere, intelligitur procedens à subiecto grato Deo gratitudine substantiali; ergo pro illo priori nihil tali actui deficit, vt sit meritorius gratiæ.

Hoc effugium præoccupatum manet.

95 *Aliorum solutio.* *Ista solutio non satisfacit.*

Aliorum solutio est: actus præuiè disponentes procedere ab ipsa gratia per modum formæ auxiliantis; & quia principium meriti nequit sub merito cadere, ideo caret sufficientia meritoria respectu habitualis gratiæ. Sed non satisfacit ista solutio; tum, quia est probabilis, pluriumque Thomistarum sententia, actus præuiè disponentes ad gratiam, non ab illa, sed ab auxilio facile transeunte procedere. ergo Christum non meruisse de facto habitum gratiæ, quod docet omnium Theologorum consensus, oppositæ alligandum non est. Tum etiam, quia actus præuiè disponens ad gratiam habitualem, esto procedat ab illa per modum formæ auxiliantis, non procedit ab illa, vt forma iustificante: ergo, quamuis nequeat esse meritum gratiæ sub primo conceptu, & munere, potest illam sub secundo conceptu mereri, si procedat à subiecto grato pro illo priori.

Patet consequentia primo.

Patet consequentia primo: nam in sententia probabili, gratiam vt iustificantem meretur purus homo de congruo per actus procedentes ab illa per modum formæ auxiliantis, & in frequentiori sententia, saltem impetratoriè ad gratiam iustificantem per tales actus concurrit: ergo si gratitudo subiecti operantis supponatur, actus præuiè disponentes ad gratiam, vt iustificantem, erunt merita gratiæ condigna, quamuis ab illa vt auxiliante præcedant.

Secundo. Secundo: nam actus intensiores habitu, & illius augmentum merentes, ab eodem habitu vt intensiori per modum auxiliantis procedere, tenet sententia probabilis adhuc inter nostros Thomistas; sed hoc non alia ratione, nisi quia pro priori ad augmentum habitus, vt est forma iustificans, procedunt prædicti actus ab homine grato Deo: ergo actus præuiè disponentes ad gratiam habitualem, si pro priori causalitatis dispositiuæ a subiecto grato procedunt, tametsi ab eadem gratia sub conceptu auxiliantis procedant, esse poterunt condigna merita illius, vt formæ iustificantis.

96 *Tertia solutio.* Denique responderi potest; Christum, ideo non meruisse propriam gratiam habitualem, etsi præuiè pro proprios actus fuerit ad illam dispositus, quia tales actus solum natura præcesserunt gratiam habitualem, meritum autem debet tempore præcedere præmium, vt insinuat D Thom. *infra art. 3.* *Hæc solutio omnino insufficiens est.* Hæc tamen solutio omnino insufficiens est: nam ad rationem meriti non petitur, quod tempore præmium præcedat; tum, quia id non est de ratione impetrationis; cum actus vltimo disponentes ad gratiam, impetratoriè concurrant ad illam, & tamen simul tempore coexistunt. Tùm etiam, quia id non petitur ad rationem meriti congrui; plures namque docent, dispositionis vltimas gratiā de congruo mereri, quam tamen tempore non præcedunt. Tùm etiam: nam augmentum gratiæ respondens actibus habitu intensioribus, vt præmium, simul tempore existit cum illis: ergo ob defectum præcedentiæ temporalis ad gratiam, non redduntur actus Christi insufficientes, vt sint merita condigna illius, D. autem Thomas loquitur de præmio beatitudinis, in quo est ratio specialis, vt §. *sequenti* videbimus.

97 *Vera solutio ad obiectionem Vincentij.* Quare prætermissis his solutionibus, ad obiectionem Vincentij respondeo, concessa prima consequentia, negando minorem: fundamentum est auctoritas Theologorum vno ore profitentium, Christum habitualem gratiam ex meritis non habuisse; cumque operibus Christi Domini disponentibus ad gratiam nihil desit sufficientiæ meritoriæ respectu habitus gratiæ, asserendum est, defectum efficaciæ merendi ex defectu pacti, vel directionis Christi ad habitualem gratiam vt præmium manasse; nec mirum debet censeri cum non ad omne, ad quod sufficientiam meritoriam habebant operationes Christi, illas vt ad præmium direxerit, erant enim sufficientes ad Incarnationem Patris merendam, quam tamen de facto non meruit, vel quia Deus de tali præmio non pepigit, vel quia Christus ad illam tamquam ad præmium non direxit suas operationes; & sicuti hoc asseritur ab Ecclesiæ auctoritate, ex qua habemus solum Verbum Incarnasse: ita ad asserendum non fuisse pactum de gratia habituali in præmium operationum Christi, & Christum suas operationes ad illam promerendam non applicuisse, sufficit Theologorum auctoritas negantium, de facto Christum habitualem gratiam meruisse.

98 Quia tamen Christo omnis dignitas est concedenda, nisi oppositum sit reuelatum, vel inconnaturalitas aliqua in ordine naturæ, aut in ordine gratiæ intercedat; & reuelatum non sit, non meruisse gratiam habitualem, aliquid addendum est, in quo Theologorum id asserentium consensus possit fundari. Fundamentum autem est: nam Christus non direxit suas operationes ad aliquid promerendum, prætermissa modo in ipsis connaturali; modus autem connaturalis merendi operationum Christi est per formationem, & dignificationem ab habituali gratia immediatè, & hac formatione supposita, per dignificationem infinitam ex gratia substantiali vnionis: cuius ratio est, quia formalis valoratio meriti est à principio influente, vel vt QVO, vel vt QVOD; Christi autem operationes petunt gratiam pro principio QVO ipsis connaturali; & consequenter illam petunt pro connaturali forma immediatè valorante: quia ergo pro priori præcedentiæ ad gratiam habitualem in genere causæ dispositiuæ, non intelliguntur formatæ per habitualem gratiam; fit, vt licet possint habitualem gratiam mereri ratione sanctitatis personalis illas infinitè dignificantis; non tamen possint modo ipsis debito, & connaturali, & ideò Christus illas ad gratiam habitualem, vt ad præmium non direxit. Quod si hæc fuit mens Mag. Medinæ, illius solutionem amplectimur.

99 *Obijcies contra istā solutionē.* Cæterum contra illam obijcies, eo ipso, quod asseratur, Christum se disposuisse dispositione præuia ad gratiam habitualem, admittitur inconnaturalitas in modo elicientiæ actuum supernaturalium: ergo etiam potest, & debet admitti in modo merendi illorum; & consequenter dicendum, non obstante hac inconnaturalitate gratiam de facto meruisse. Patet consequentia primo à paritate rationis. Secundo: nam inde probauimus, non meruisse habitualem gratiam de facto, quia oportuit, vt eliceret actus supernaturales modo illis connaturali, qualiter ab habitu gratiæ procedunt; & consequenter illam non possunt mereri, eo quod principium meriti non potest de potentia absoluta, vel saltim de lege ordinaria, sub eodem merito cadere; at hæc ratio deficit, admisso, fuisse à Christo actus supernaturales elicitos modo non connaturali: ergo, hoc admisso, consequenter est asserendum, gratiam de facto meruisse.

Antecedens autem probatur: nam actus disponentes ad gratiam, vel non procedunt ab illa, sed ab auxilio fluido, & facile transeunte, vel si à gratia habituali procedunt, non tamen ab illa per modum habitus permanentis, sed per modum formæ auxiliantis, & quatenus est in fieri, & nondum connaturaliter in subiecto receptæ; sed actus supernaturales ad sui connaturalem elicientiam petunt ab habitu permanenti, vt permanenti, & connaturaliter recepto procedere: ergo eo ipso, quod dicatur, Christum præuiè se ad habitualem gratiam disposuisse, admittitur, elicuisse actus supernaturales modo ipsis non connaturali.

100 *Respond.* Respondeo, negando antecessens: ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem: pro priori causalitatis dispositiuæ, nego minorem: pro instanti reali temporis, concedo minorem, & nego consequentiam; cum namque in actu charitatis in sententia, quam supponimus, docente, esse ex natura rei dispositionem ad gratiam, duplex reperiatur consideratio, nempè, dispositionis causantis gratiam in genere causæ materialis, & effectus eiusdem in genere causæ efficientis, & ratio dispositionis nequeat illi conuenire, nisi cum præcedentia pro priori naturæ ad gratiam sub conceptu formæ permanentis receptæ connaturaliter, & cum hac præcedentia nequeat componi, ab illa, prout sic pro omni priori procedere; consequens fit, quod quamuis actus charitatis petat pro reali instanti pro principio habitum gratiæ, vt receptum connaturaliter, non tamen petat ab illo, prout sic pro omni priori procedere; ac per consequens, non dari aliquam inconnaturalitatem in modo elicientiæ actus charitatis Christi; ex eo quod pro illo priori, pro quo disponit ad gratiam, non intelligatur procedere ab illa, vt permanente, & connaturaliter recepta, dummodo in eodem instanti ab illa, vt sic egrediatur.

101 *Dices.* Sed dices: sequi ex ista solutione, potuisse Christum mereri habitualem gratiam, absque vlla inconnaturalitate in modo eliciendi actus supernaturales; consequens est contra dicta; ergo solutio tradita non subsistit. Probatur sequela: ad meritum non requiritur, quod præcedat tempore præmium, sed sufficit præcedentia naturæ: ergo vt Christus gratiam habitualem mereatur, sufficit, quod actus supernaturales illam pro priori naturæ præcedant; & consequenter sufficit, quod pro aliquo priori non procedant ab illa, vt permanenter communicata, & connaturaliter recepta; sed hoc non inducit aliquam inconnaturalitatem in modo elicientiæ actuum supernaturalium, vt asserimus in tradita solutione: ergo ex illa sequitur, potuisse Christum absque vlla inconnaturalitate in modo elicientiæ actuum supernaturalium, habitum gratiæ mereri.

102 *Respond.* Respondeo, negando sequelam: ad probationem, concesso antecedenti, nego suppositum consequentis, quod scilicet, meritum condignum gratiæ, possit illam, vt permanenter receptam pro priori naturæ præcedere; cum enim ratio meriti condigni petat à subiecto grato procedere, & gratitudo non præstetur à gratia habituali, nisi quatenus permanenter recepta; fit consequens, quod actus procedentes ab illa non possint, ipsam in ratione meriti condigni pro priori naturæ præcedere, cuius oppositum in dispositione contingit; hæc namque non petit gratitudinem in subiecto supponere, sed potius disponit ad effectum sanctitatis; & ideo potest præcedere prioritate naturæ gratiam, vt istum effectum præstantem, & ab illa vt auxiliante, & nondum permanenter, & connaturaliter pro illo priori receptæ, procedere.

103 *Instabis 1.* Sed instabis adhuc primo: nam saltim sequitur, potuisse Christum gratiam, vt iustificantem merito de congruo mereri: ac per consequens illam de facto meruisse; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Patet sequela; meritum congruum non petit à subiecto grato procedere, nec effectum sanctitatis supponere; cum plures Theo-

Theologi probabiliter doceant, hominem per actum charitatis, aut perfectæ contritionis, non solum dispositiue ad habitualem gratiam concurrere, sed illam etiam merito congruo mereri: ergo actus præuie disponentes humanitatem Christi ad habitualem gratiam, saltem merito de congruo, potuerunt illam mereri, & de facto sic meruerunt.

Respondetur. Respondeo, negando sequelam: ad illius probationem, prætermisso antecedenti, nego consequentiam; cum enim operationes Christi, eo ipso, quod a subiecto infinitè grato procedant, non possint non esse valoris infiniti simpliciter, nequeunt ad aliquod præmium, vt merita congrua, ordinari, de cuius ratione est, non adæquare præmium in morali æstimatione; ac proinde, vel debent condignè mereri præmium, ad quod ordinantur, vel nullatenus possunt mereri. Præterquamquod, dato, id potuisse euenire, non tamen decuit Christum aliquid mereri de congruo, quod est meritum imperfectum, nec est eadem de impetratione ratio, vt per hoc tacitæ obiectioni occurramus; nam quod Christus modo impetret hominibus dona gratiæ; illa tamen non mereatur, non prouenit ex imperfectione actus, sed quia in statu merendi non est, benè autem in statu impetrandi.

104 *Instabis secundo.* Instabis secundo; actus intensior habitu præexistente, petit pro principio sui connaturali habitum, vt intensiorem; & tamen vt sit meritorius secundum excessum ad habitum præexistentem, non petit formari ab habitu vt intensiori; alias non esset ex natura rei ab intrinseco meritorius augmenti; cum non possit vt meritorius augmenti, exigere ab intrinseco conditionem repugnantem, qualis est formatio actus per maiorem intensionem, illi respondentem in præmium: ergo quamuis gratia habituali exigatur ab actu charitatis quoad substantiam, vt principium connaturale effectiuum, potest non exigi ab eodem actu, vt meritorio pro forma connaturali valorante.

Respondetur. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam ea gratitudo petitur a merito pro principio influente, petitur ab eodem merito pro forma valorante connaturaliter, quæ ad merendum est necessaria; licet autem ad merendum absolutè requiratur gratitudo subiecti quoad substantiam gratitudinis, ad manis meritum, vel ad meritum intensioris gratiæ, maior gratitudo necessaria non est, tanquam forma; alias esse præmium non posset; & ideò substantia gratiæ petita ab actu charitatis pro principio connaturali effectiuo, petitur ab eodem actu vt meritorio pro forma connaturali valorante; maior autem gratia, etsi petatur ab intensiori habitu pro principio connaturali efficiente, non exposcitur ab eodem, vt merito maioris, & intensioris gratiæ pro forma connaturali valorante.

105 *Si dicas.* Si dicat: ideo meritum augmenti non petit augmentum pro forma, etsi ab illo petat connaturaliter elici, quia supponitur gratum subiectum; sed etiam ante gratiam habitualem supponitur gratum subiectum per gratitudinem hypostaticam: ergo actus præuiè disponentes ad gratiam, non petunt illam pro forma connaturaliter valorante. *Respondet.* Respondeo, distinguendo maiorem: quia supponit subiectum gratum gratitudine sui ordinis, & à qua quoad substantiam procedit connaturaliter, concedo maiorem. præcisè ex conceptu gratitudinis tu communis, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

106 *Vrgentius instatur.* Sed potest vrgentius instari: nam sequitur ex hac solutione, Christum per actus præuiè disponentes ad gratiam, mereri posse de facto, etsi non substantiam gratiæ, benè tamen eius augmentum; consequens non admittemus: ergo ruit solutio. Probatur sequela: ideò non meruit per actus præuiè disponentes, gratiam habitualem quoad substantiam, quia actus meritorius ordinis supernaturalis, gratiam quoad substantiam petit connaturaliter tanquam formam valorantem; sed actus supernaturalis, vt sit meritorius augmenti, non petit idem augmentum tanquam formam valorantem: ergo licet non meruerit per actus præuiè disponentes ad gratiam habitualem ipsam gratiam quoad substantiam; meruit tamen de condigno augmentum gratiæ habitualis.

Respondetur. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: nam licet actus vt meritorij augmenti, non petant ipsum augmentum connaturaliter, vt formam valorantem; petunt tamen connaturaliter vt sint meritorij augmenti, formam, per quam quoad substantiam formari, & dignificari possint, & quia pro priori præuiæ causalitatis dispositiuæ, non supponuntur formati per gratiam habitualem quoad substantiam, fit, vt non sint meritorij gratiæ, nec sint meritorij augmenti.

107 *Instabis.* Instabis; licet actus isti pro priori causalitatis dispositiuæ, non supponantur formati per substantiam gratiæ habitualis; pro alio tamen posteriori per substantiam gratiæ formantur: ergo sic formati per substantiam gratiæ habitualis, erunt meritorij augmenti. *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam: quia pro posteriori, pro quo formantur per gratiam habitualem, formantur etiam per eiusdem gratiæ augmentum, quia gratia habitualis Christo non fuit prius collata quoad substantiam, & posterius quoad augmentum, sed pro eodem signo *in quo*, & *à quo* collata fuit substantia gratiæ cum omni augmento possibili; licet enim habeamus fundamentum, vt asseramus prius gratiam intelligi in fieri, & in ratione auxiliantis, quam in facto esse, & in ratione iustificantis, sumptum ex eo, quod petit subiecto disposito præuie infundi, & hoc ex natura rei, quod nequit sine hac prioritate gratiæ, vt auxiliantis, & iustificantis saluari; ad prioritatem autem inter gratiam quoad substantiam, & quoad augmentum, nullum adest fundamentum; cum causalitas meritoria, quæ sola fundamentum esse posset, non petatur ex natura rei ab augmento, & sic pro omni signo, siuè *in quo*, siuè *à quo* intelligitur in Christo substantia gratiæ habitualis, intelligitur in illo cum omni augmento possibili.

108 *Dices.* Sed dicet: etsi augmentum, ab intrinseco non postulet terminare meritoriam causalitatem, illam tamen non excludit, nec illi naturaliter meritum terminare repugnat: ergo absque vlla inconnaturalitate potuit augmentum gratiæ humanitati Christi, vt præmium meritorum conferri. *Respond.* Respondeo, distinguendo antecedens. si augmentum gratiæ fiat per augmentationem distinctam à simplici alteratione, concedo antecedens: si fiat per simplicem alterationem terminatam ad substantiam gratiæ, & augmentum, nego antecedens, & consequentiam: nam humanitati Christi fuit augumentum gratiæ collatum, ex vi eiusdem actionis ad substantiam gratiæ infundendam terminatæ, quæ est simplex alteratio: ac proinde ex vi eiusdem decreti: vnde, cum sub terminatione ad gratiam petat esse liberale, sub terminatione ad augmentum, non potest esse ex iustitia omni connaturalitate seruata.

109 *Vltimum argumentũ.* Denique arguitur: potuit Christus de potentia absoluta, sibi habitualem gratiam mereri; sed omnis dignitas de potentia absoluta possibilis, est ipsi attribuenda: ergo de facto illam meruit. Huic argumento Mag. Medina vbi supra respondet, negando maiorem; sentit enim, non solum de facto non meruisse habitualem gratiam, sed nec id potuisse efficere, etiam de potentia absoluta. *Sententia Medin. triplici via defendi potest primo.* Cuius sententia triplici via defendi potest; primo, si negetur sanctificatio humanitatis per gratiam substantialem vnionis; cum enim meritum condignum, sanctificationem subiecti necessario præsupponat, & iuxta hanc sententiam sola gratia habitualis sanctificet humanitatem Christi; fit consequens, quod requiritur essentialiter ad merendum per modum principij formalis: ac per consequens, quod nequeat, etiam de potentia absoluta sine gratia meritum condignum dari.

110 *Secundo.* Secundo, asserendo, gratiam habitualem esse principium essentiale actus charitatis: ita vt sine illa nequeat de potentia absoluta elici, & cum alias actus, quamuis supernaturales sint, meritorij esse non possint sine imperio charitatis; fit, quod essentialiter supponant gratiam, quatenus sunt meritorij ac per consequens, quod nequeant illam de condigno mereri, etiam de potentia absoluta. *Tertia.* Tertio: quamuis negetur dependentia essentialis actuum supernaturalium à gratia habituali, vel per modum principij effectiui, vel per modum formæ dignificantis: quia tamen, saltim connaturaliter petunt gratiam præsupponere, vt vtroque modo influentem, nequeunt ab intrinseco inclinare in habitualem gratiam, vt præmium; eo quod præmium condignum nequit excedere terminum inclinationis intrinsecæ actuum, vel principij actus merentis; ac per consequens actus supernaturales nequeunt de potentia absoluta esse merita condigna gratiæ.

111 *Primus modus rejcitur.* Sed nullo ex his modis placet prædicta sententia: non primo: tum, quia falsum est, & contra frequentem Theologorum sententiam, humanitatem Christi non sanctificari formaliter per gratiam substantialem vnionis. Tum etiam; quia negare non potest Medina, merita Christi fuisse infinita valoris: cum sit communis sententia, Discipulis Scoti exceptis; ac per consequens tenetur fateri sanctificationem infinitam præcedere, à qua talis valor sumatur, vel ratione humanitatis sanctificatæ infinitè, vel ratione infinitæ sanctita-

ctitatis personæ Christi operantis, vt in humanitate subsistentis. Si autem ratio meriti infiniti saluatur ratione sanctitatis personæ vt QVOD operantis, esto principium QVO eliciens infinite sanctum non sit, etiam poterit saluari absoluta ratio meriti sine sanctitate principij QVO elicientis ratione sanctitatis personæ vt QVOD operantis; ac per consequens ex capite sanctitatis gratia habitualis ad meritum, necessaria non est necessitate de potentia absoluta insupplebilis in operationibus Christi.

112 *Secunda via reijcitur.*

Nec placet secunda via defendendi istam sententiam: tùm, quia gratiam habitualem non esse principium essentiale actus charitatis, nec aliorum actuum supernaturalium fusè ostendimus *supra Q. 7. art. 1. Disp. 23.* Tùm etiam: nam illa sententia admissa, consequenter est asserendum, actum charitatis intensiorem essentialiter dependere, vt a principio efficiente ab habitu, vt augmentato, & simili intensione gaudente; cum eadem ratio sit quoad hoc, quod est dependere, inter intensiores actus, & habitus, atque inter vtriusque substantiam; at qui hæc dependentia non obstat quominus actus charitatis intensior augmentum gratiæ habitualis, & charitatis mereatur: ergo pariter, dependentia actus charitatis substantialiter sumpti à substantia habitus gratiæ, obstare non poterit quo minus esse possit meritum condignum illius. Nec denique tertia via potest præfata sententia defendi: tùm propter ea, quæ *conclusione præcedenti* docuimus probantes, potuisse Christum de potentia absoluta continuationem suæ Incarnationis mereri. Tùm etiam, quia non minus petit intensio actus intensionem habitus pro principio connaturali, quam substantia actus, habitus substantiam exposcit; at huiusmodi exigentia non obstat quominus actus intensior, augmentum habitus merito condigno mereatur: ergo nec obstare poterit, quo minus substantia actus possit de condigno habitus substantiam mereri. Quare prætermissa hac solutione.

Tertia reijcitur.

113 *Vera solutio argum.*

Ad argumentum respondeo, distinguendo maiorem: per actus non elicitos modo connaturali, & debito intra ordinem gratiæ, concedo maiorem: per actus elicitos modo intra illum ordinem debito, & connaturali, nego maiorem, & distinguo minorem: omnis dignitas possibilis de potentia absoluta absque inconnaturalitate in ordine gratiæ, & naturæ, concedo minorem: cum inconnaturalitate in aliquo ex his ordinibus, nego minorem, & consequentiam. Quæ solutio constat ex dictis. Sed oppones aduersus illam primo: nam potuit Christus præmium supernaturale, & consequenter gratiam habitualem mereri per actus vndique naturales, hoc est, non procedentes à principio supernaturali eliciente, aut imperante; sed actus sic naturales non dependent ab habitu gratiæ, vt connaturali principio: ergo potuit Christus gratiam habitualem de potentia absoluta mereri per actus elicitos modo debito, & connaturali.

Sed opponitur primo.

114 *Secundo.*

Secundo: nam dignius est, habere gratiam habitualem à se meritoriè, quam elicere actus supernaturales modo debito, & connaturali; sed quod maioris dignitatis est, debemus humanitati Christi attribuere: ergo asserendum est, de facto habitualem gratiam meruisse, etsi connaturalitas elicientiæ actuum supernaturalium negetur. Tertio: nam principium non essentiale, sed tantum connaturale merendi potest cadere sub merito actuum procedentium ab ipso, etsi non sub ratione principij, benè tamen entitatiuè, vt constat in Beatissima Virgine, cuius existentiam fuisse de facto præmium meritorum Christi, admisimus §. *præcedenti*, non obstante, quod sit principium connaturale Incarnationis immediatum, & meritorum Christi mediatum; sed gratia habitualis non est principium essentiale, sed tantum connaturale actuum supernaturalium: ergo potest de lege ordinaria, & absque vlla inconnaturalitate, esse horum actuum præmium, & sic euenit de facto.

Tertio.

115 *Respond. ad primã.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus primo, negando maiorem: contrarium enim ostendimus *supra quæst. 7. art. 1. disp. 23.* Quia tamen aliqui eam sententiam probabiliter defendunt, respondeo secundo, distinguendo maiorem: seruata omni connaturalitate meriti præmij supernaturalis, nego maiorem: non seruata, concedo maiorem, & concessa minori, distinguo consequens: potuit gratiam habitualem mereri per actus elicitos modo connaturali, attenta illorum actuum substantia, transeat consequens: attenta ratione meriti præmij supernaturalis, nego consequentiam: nam licet actus ordinis naturæ quoad substantiam considerati, non petant pro principio connaturali gratiam habitualem, prout dignificabiles per hypostasim Verbi, & in ratione meriti constituibiles præmij supernaturalis, illam petunt pro connaturali principio, quia quamuis fateantur Theologi, potuisse Christum de potentia absoluta actus mere naturales elicere, & illis præmium supernaturale mereri ratione dignitatis ex hypostasi sumptæ, nullus tamen asseruit, id posse illis esse connaturale, neque cum sic mererentur, seruari connaturalem modum merendi. Ille namque petit, quod merens ex animo obsequendi Deo Auctori supernaturali, operetur: ac per consequens ex motiuo supernaturali, quod esse nequit, nisi actus supernaturalis illos imperans intercedat, cumque actus supernaturalis gratiam habitualem exposcat pro principio sibi connaturali, consequenter infertur, quod vt actus naturales modo connaturali debito ipsis, vt meritorij sint, eliciantur, debeant à gratia habituali procedere.

116 *Ad secundam.*

Ad secundam prætermissa maiori, nego minorem: dignius enim est, semper intelligere sine discursu, quam cum discursu intelligere, & quia est connaturalius humanitati non semper Christus sine discursu intelleat, sed multoties cum discursu; non enim quod dignius est, si non sit connaturale in ordine gratiæ, & naturæ, Christo concedendum est; & ratio sumi potest ex eo, quod carentia connaturalium, quantum ad substantiam, vel modum, est priuatiuus defectus, quem habere, absolutè est imperfectio; carentia autem dignitatis maioris nullo modo connaturalis, tantum est defectus negatiuus, qui imperfectionem in subiecto non ponit; & ideo non quod dignius est absolutè, sed quod est connaturale aliquo ex prædictis modis, est humanitati Christi attribuendum. Ad tertiam dicatur, quod licet habitualis gratia non sit principium essentiale actuum supernaturalium, quoad substantiam, est tamen essentiale principium illorum, vt procedentium modo connaturali; & quia Christum non decebat, actus supernaturales elicere modo non connaturali, & ideò gratia habitualis non potuit sub Christi meritis cadere, prout de facto talia merita eliciebantur à Christo. Nec est eadem ratio de existentia Beatissimæ Virginis: hæc namque non est essentiale principium mediatum operationum Christi, nec quoad illorum substantiam, nec quoad modum connaturalem; cum Christus æquè possit connaturaliter agere actus supernaturales si à Virgine non procederet, atque vt procedens ab illa; & ideo potuit existentia Virginis cadere sub Christi meritis, secus autem existentia gratiæ habitualis.

Ad tertiã.

§. VIII,

Referuntur sententiæ circa essentialem animæ beatitudinem, & verior eligitur.

117 *Potuit Christus de potentia absoluta, beatitudinem animæ mereri.*

OMNES Theologi, nullo dissentiente, supponunt, potuisse Christum de potentia absoluta mereri beatitudinem animæ, ea ducti ratione; potuit enim humanitas Christi Domini diuino Verbo coniungi sine vllo habitu supernaturali de potentia absoluta; cum inter vnionem humanitatis ad Verbum, & dona habitualia ad ordinem gratiæ expectantia, essentialis connexio non sit, imo nec connaturalis ratione actiuæ dimanationis in frequentiori sententia: ergo etiam potuit gratia habituali exornari, & Deum clarè non videre: visio enim beatifica non consequitur essentialiter ad gratiam, & consequenter potuit loco visionis beatæ, aut luminis gloriæ, fides, aut obscura cognitio substitui, cum in hoc nulla implicatio inueniatur. Sed tunc casus, posse actus supernaturales elicere gloriæ essentialis condignos, illosque ad gloriam, vt ad præmium ordinare: ergo de potentia absoluta potuit propriam animæ beatitudinem merito condigno mereri.

118 *Sensus difficultatis.*

Difficultas ergo est; an supposito, quod anima Christi Domini fuerit à primo instanti suæ conceptionis beata, de facto illam meruerit, vel potuerit mereri, saltem de potentia absoluta? Prima sententia negat, id contingere potuisse, quam tenent ex nostris Medina *in præsenti art. 3. q. 5. conl. 4.* Cabrera *disp. 7. § 4. concl. 2.* Et Nazarius *controu. vnic. pag 7 concl. 2.* insinuat etiam eandem sententiam Vazquez *disp. 78. cap. 3.* vbi docet, quod si possibile foret, vt Christus suam beatitudinem essentialem mereretur, illam meruisset de facto. Secunda per extremum affirmat, non solum id potuisse euenire de potentia absoluta, sed etiam contigisse de facto, suamque essentialem beatitudinem Christum de

Prima sententia. Medin. Cabrera. Nazar. Vazquez.

Secunda.

facta

Altisiod. Maior. Fasolis. Mairon.

facto meruisse. Hanc tenent Altissiodorensis *lib. 3. tract. 1. cap 7. in principio* Maior *in 3 dist. 18 q. 2.* Fasolis *quæst. 2. ar. 3.* Mairon *in 3. dist. 17. q. 1.* illamque probabilem censet Albertus *in 3. dist. 18. art 4.* in oppositam vt probabiliorem inclinans. Tertia, & vera sententia docet, id potuisse fieri de potentia absoluta, non tamen contigisse de facto. Ita Auctores pro tertia conclusione relati, præter illos, quos pro prima sententia retulimus. Pro qua sit.

Tertia.

119 *Quarta conclusio.*

Quarta in ordine Conclusio. *Potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ habitam ab initio conceptionis de condigno mereri.* Ita Theologi frequentius; & ostenditur primo; nam potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ non habitam ab initio conceptionis mereri; sed coexistentia durationis non repugnat essentialiter inter meritum, & præmium, vt constat in augmento gratiæ dato in præmium actuum intensiorum habitu, quod simul tempore existit cum merito: ergo potuit de potentia absoluta mereri habitudinem animæ habitam ab initio conceptionis. Secundo: nam potuit de potentia absoluta, vno decreto decerni gratia habitualis Christi, vt actum dilectionis eliciens regulatum scientia infusa, & altero, visio beata, vt in primo instanti conceptionis Christi existens; sed hoc duplici decreto supposito, posset Christus beatitudinem essentialem mereri: ergo id potuit de absoluta Dei potentia contingere. Maior constat: nam gratia habitualis, vt sic operans de facto, non dependet essentialiter a visione beata, nec illam essentialiter infert: ergo potuit decreto distincto pro priori ad visionem beatificam tempore coexistentem decerni. Minor autem probatur nam operatio gratiæ, tunc casus, prioritate naturæ antecederet visionem beatificam, & alias sufficientem proportionem cum illa, vt cum præmio haberet; vt per se est manifestum, posletque à Christo Domino in illam, vt præmium dirigi, etsi pactum est necessarium, posset Deus de illa in præmium conserendo pacisci: ergo, illo duplici decreto supposito, posset Christus animæ beatitudinem habitam ab initio conceptionis merito condigno mereri. Denique suadetur; solum enim id negandum est omnipotentiæ diuinæ, quod contradictionem importat; sed Christum beatitudinem essentialem animæ suæ habitam in principio suæ conceptionis instanti merito condigno mereri, contradictionem non dicit, vt ex argumentorum solutionem constabit. ergo asserendum est, id de potentia absoluta euenire potuisse.

Ostenditur primo.

Secundo.

Tertio.

120 *Primum arg. Vazquez.*

Primum argumentum est Vazquez: nam status beatitudinis ex natura rei est ineptus ad meritum beatitudinis, eo quod operationes viatorum potius sunt beatitudinis fructus, quam merita ergo non potuit aliqua potentia fieri, vt Christus in primo instanti conceptionis beatus, suæ animæ mereretur beatitudinem. Quod amplius explicat, & confirmat: nam per opera subsequuta ad beatitudinem, & illam supponentia, vt principium, non potuit Christus de potentia absoluta suam mereri beatitudinem; sed omnes actiones animæ beatæ Christi, vt à principio à visione beatifica oriuntur: ergo implicat, Christum ab initio conceptionis beatum beatitudine animæ, mereri ipsam beatitudinem. Minorem, in qua sola est posita difficultas, sic probat: nam operationes Christi, & cuiusuis rationalis creaturæ, aut versantur erga Deum, ipsum diligendo, & amando, aut erga obiecta creata; sed omnes istæ operationes visionem beatificam, vt natura priorem, & principium præsupponunt: ergo omnes operationes animæ Christi beatæ ab illius beatitudine aliqua ratione, tanquam a principio egrediuntur.

Explicatur.

121 *Minor pro prima parte probat.*

Minor pro prima parte probatur: nam dilectio Dei supponit pro regula cognitionem illius: at supposita animæ beatitudine, nequit cognitionem fidei obscuram supponere, cum hæc sit essentialiter cum beatitudine incompatibilis, nec potest per cognitionem claram scientiæ infusæ regulari, cum hæc ad Deum non extendatur: ergo supponit claram Dei visionem pro regula, & consequenter illam, vt natura priorem, & principium præsupponit. Deinde pro secunda suadetur. nam opera aliarum virtutum, vel fiunt ex motiuo, & imperio charitatis, vel ex solo fine peculiari virtutum elicitiuarum. Si primum, actum dilectionis supponunt, & consequenter eius regulam, quæ est sola visio beata. Si secundum, etiam causantur à beatifica visione: est namque omnino impossibile, vt intuens, & clare cognoscens Deum, non moueatur efficatius ad exercitium virtutum, quod cognoscit, Deo placere, quam si Deum non videret; ac per consequens visio Dei necessario in opera aliarum virtutum quomodolibet elicita influit: ergo omnes operationes animæ Christi beatæ necessario præsupponunt ipsam animæ beatitudinem, tanquam natura priorem, & ab illa, vt à principio egrediuntur; ac per consequens est impossibile, animam Christi ab initio esse beatam, & mereri beatitudinem.

Pro secunda.

122 *Respond:*

Hoc tamen argumentum cum sua confirmatione, etsi recte probet, non potuisse Christum attenta rerum natura, & lege ordinaria Dei, suam mereri beatitudinem; id tamen non conuincit de potentia absoluta; nam licet ex natura rei operationes beatorum visionem beatificam, vt priorem, præsupponant, & consequenter non sint beatitudinis merita, sed fructus, & effectus, hæc tamen dependentia, essentialis non est; & consequenter possunt de potentia absoluta ab illa non dependere, sed potius antecedere antecedentia naturæ, qua independentia, & antecedentia supposita, non erunt fructus, sed merita beatitudinis: ex quibus constat ad argumentum solutio distinguendo antecedens: status beatitudinis suæ naturæ relictus, concedo antecedens: natura status beatitudinis non seruata, sed mutata, nego antecedens, & consequentiam. Ad confirmationem, concessa maiori, distinguo minorem: oriuntur cum dependentia essentiali, nego minorem; connaturali, concedo minorem, & nego consequentiam; quia dependentia non essentialis, sed tantum connaturalis potest non seruari, attenta absoluta Dei potentia. Nec contra istam distinctionem obstat minoris probatio: nam operationes beatorum, quæ immediate Deum attingunt, possunt non regulari per beatificam visionem, sed per claram scientiæ infusæ cognitionem, vt ex infra dicendis constabit: nec est verum, per hanc scientiam Dei essentiam non cognosci, cuius contrarium ostendimus ex communi Theologorum sententia *Tract. de scientia animæ Christi q. 11. disp. 36* Illæ etiam, quæ erga obiecta creata versantur, non ita à beatifica visione dependent, vt non potuerit hæc dependentia suppleri, siue eliciantur ex motiuo charitatis, siue ex solo suo peculiari fine. Primum patet: nã dilectio imperans, potest elici sine dependentia a visione regulata a scientia infusa, vt *proximè* dicebamus: ergo etiam actiones ex tali dilectione imperatæ. Secundum etiam non minus apertum est: nam licet videns, efficacius ad executionem actuum subsequentium beatificam visionem moueatur, quam non videns; hæc tamen efficacior motio non est ad actus visionem antecedentes natura, qualiter posse antecedere actus aliarum virtutum, probauimus ex illorum non dependentia essentiali.

Ad confirmationem.

123 *Secundo arguitur Medina.*

Secundo arguit Mag. Medina: nam contradictionem implicat, quod prima gratia, & quod cum illa connectitur, cadat sub merito; sed quod Christus fuerit plenus gloria in primo instanti propter hypostaticam vnionem, id est prima gratia humanitati Christi concessa, vel saltem cum prima gratia, vnionis nempe, connectitur, sicut passio cum essentia: ergo implicat, Christum Dominum esse a primo instanti conceptionis beatum, & mereri beatitudinem. Sed nec vrget hoc argumentum, tum, quia nititur falsæ sententiæ, & Theologis parum plausibili, asserenti, gratiam habitualem consequi ad gratiam vnionis dimanatiuè physicè, ad modum propriæ passionis. Tum etiam, nam esto ita esset, non ideo implicaret, mereri visionem beatificam absque merito vnionis hypostaticæ: nam licet connaturaliter essentia, & proprietates fiant ex vi eiusdem actionis; & consequenter, attentis rerum naturis, nequeat proprietas sub merito cadere, essentia non cadente sub merito; possunt tamen de potentia absoluta terminare diuersas actiones, & decreta etiam diuersa: ergo quamuis beatitudo animæ Christi consequeretur ad gratiam substantialem vnionis, tanquam vera, & propria passio, & repugnet gratiam vnionis sub meritis Christi cadere, posset Christus de potentia absoluta mereri essentialem beatitudinem.

Non vrget hoc arg.

124 *Respond. Primo.*

Et ex his ad argumentum responderi potest primo, prætermissa maiori, negando minorem: nam beatitudo non sequitur ad gratiam vnionis, sicut passio sequitur essentiam, vt diximus, tenetque frequentior Theologorum sententia. Vel secundo, negando secundam partem maioris, videlicet, quod ad primã gratiam, tanquam propria passio consequitur, non posse sub merito cadere; cum enim possit de potentia absoluta diuersam actionem terminare, poterit etiam terminare habitudinem meriti, essentia non terminante. Et quidem gloria corporis non minus ad gloriam animæ sequitur, quam gloria animæ ad gloriam vnionis; & tamen de facto Christus meruit beatitudinem corporis, & non meruit beatitudinem animæ.

Secundo.

125 *Nec obstat si dicas.*

Nec obstat, si dicas, ideo ita contigisse circa beatitudinem corporis, quia licet peteret consequi ad animæ beatitudinem, sicut passio essentiam consequitur, de facto tamen non fuit tanquam propria passio sequuta; sed suspensus eius

es-

effluxus, vt locus redemptioni nostræ per mortem, & passionem Christi daretur. Non inquam obstat, si namque id potuit contingere, suspendendo, & ad tempus differendo effluxum beatitudinis corporis, cur etiam non potuisset ita euenire, suspendendo effluxum, non tamen illum ad tempus differendo, ita vt quamuis simul in eodem instanti vtraque beatitudine, anima Christi frueretur, non tamen per vnius effluxum ex alia, sed noua, & distincta actione; huius enim nulla potest implicatio assignari, sicut nec in eo, quod intellectus, qui vt passio intellectualis naturæ, illi debetur in primo instanti creationis, non per dimanationem intellectus à natura, sed suspensa dimanatione, per nouam, & distinctam actionem, ei communicaretur; noua autem interueniente actione, potest passio sub merito cadere non terminato ad essentiam, vt supra argumentabamur: ergo posset gloria corporis in primo instanti haberi ab anima Christi per meritum, etsi animæ beatitudinem sine meritis haberet: etsi beatitudo corporis sit passio beatitudinis animæ; & consequenter idem de beatitudine animæ est dicendum, quamuis demus esse in rigore passionem gratiæ vnionis substantialis.

Respondetur.

126 *Tertio arguit Medina.*

Tertio arguit Medina: implicat, subiectum aliquod esse in termino, & ad terminum moueri; sed anima Christi Domini constituitur per beatitudinem essentialem extra viam, & in termino, & per meritum moueretur ad illam. ergo implicat esse à primo instanti conceptionis beatam, & mereri beatitudinem animæ. Respondeo, veram esse maiorem de motu successiuo, falsam autem de motu, aut mutatione instantanea, meritum autem non in motu successiuo, sed instantaneo consistit; & ideò nulla est implicatio, quod simul cum motu per meritum, existat beatitudo, quæ est præmium. Et instatur argumentum in merito augmenti gratiæ, quod simul cum illo existit. Sed instat Medina: non stat moueri per meritum ad habendam beatitudinem, nisi mediante actu spei de præmio per meritum consequendo; sed implicat actualem spem beatitudinis simul in eodem instanti cum beatitudine existere: ergo implicat esse in termino beatitudinis essentialis, & simul illam mereri. Respondeo, distinguendo maiorem: non stat de potentia absoluta, nego maiorem: de lege ordinaria, transeat maior: & concessa minori, nego consequentiam: nam licet loquendo de lege ordinaria Dei, non stet meritum beatitudinis absque spe illam consequendi, non tamen potest ostendi, id esse de potentia absoluta impossibile, sicut de lege ordinaria Dei, non stat meritum beatitudinis sine actu fidei obscuræ; & tamen de potentia absoluta potest dari sine illo, & meritum beatitudinis corporis sine actu spei non inuenitur, loquendo de lege ordinaria; & tamen in Christo sine tali actu a Theologis constituitur.

Respondetur. *Instat Medina.* *Respondet.*

127 *Dices.*

Sed dices: desiderium beatitudinis essentialis, ope alterius consequendæ, est actus virtutis spei, & primarius eius actus; sed merens beatitudinem essentialem, operatur necessario ex desiderio consequendi beatitudinem essentialem mediante auxilio diuino: ergo ad merendum essentialem beatitudinem, necessario requiritur actus spei virtutis Theologicæ. Maior constat. nam obiectum spei primarium est beatitudo essentialis consequenda in vi omnipotentiæ auxiliantis, & arduitas ad spem requisita, in eo consistit, vt plures Theologi sentiunt, quod ope alterius consequenda sit, quin alia difficultas sit necessaria: ergo desiderium essentialis beatitudinis consequendæ in vi omnipotentiæ auxiliatis, est actus primarius spei. Minor autem probatur: nam merens beatitudinem essentialem, necessario debet ex illius amore operari, & ex animo consequendi illam; sed non ex amore gaudij, cum non supponatur ante meritum possessa; bonum autem, vt possessum, sit obiectum gaudij: ergo ex actu, qui desiderium sit, & consequenter merens beatitudinem essentialem, necessario operatur ex desiderio consequendi illam.

128 *Respondetur.*

Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem: ad illius probationem, prætermissa maiori, & minori, nego consequentiam: nam præter desiderium, & gaudium restat alius actus, qui est amor specialiter sumptus, cuius obiectum est bonum præcisiuè à possessione, vel non possessione illius; ac per consequens non petens, quod bonum, ad quod terminetur, non sit in eodem instanti possessum, & ex hoc amore potest agere, qui meretur essentialem beatitudinem coexistentem in eodem instanti cum merito. Et insto argumentum clarè in merito augmenti gratiæ existentis in eodem instanti cum merito; ac per consequens non terminatus desiderium merentis, cuius obiectum est absens, nec gaudium cuius obiectum est bonum possessum; sed amorem sumptum specialiter, cuius obiectum est bonum præcisiuè à possessione, & non possessione.

129 *Vltimo arguit Medina.*

Denique arguit Medina, & ex ipso Cabrera, & Nazarius. Implicat dilectio in Christo coexistens cum visione beata non regulata per ipsam, vel per cognitionem supponentem visionem beatam; sed actus regulatus visione, vel notitia posteriori visione, implicat quod sit meritorius ipsius visionis beatificæ: ergo implicat Christum esse à primo instanti conceptionis beatum beatitudine animæ, & illam de condigno mereri. Discursus tenet. Minor etiam in nostris principiis est certa, iuxta quæ, principium meriti non potest sub merito cadere; visio autem beata, tanquam principium supponitur actus regulati per illam, vel per cognitionem supponentem ipsam; & consequenter non potest esse talis actus præmium. Maior autem probatur; omnes enim actus voluntatis regulari debet aliquo actu intellectus; sed dilectio simul cum visione beatifica existens, regulari nequit cognitione obscura fidei; cum implicet existere simul cognitionem claram Dei, & fidei cognitionem obscuram: ergo implicat actus dilectionis in Christo coexistens cum visione beatifica, non regulatus visione, vel notitia scientiæ infusæ præsupponente visionem. Patet consequentia: nam erga Deum solum sunt possibiles obscura cognitio fidei, visio beata, & notitia clara infusa.

130 *Si dicatur.*

Si fortè dicatur, hoc argumento ad summum posse conuinci, non potuisse Christum per actum charitatis mereri beatitudinem animæ simul tempore coexistentem; non verò quod illam non potuerit mereri per actus aliarum virtutum: non enim repugnat cum clara visione Dei obscura creaturarum cognitio regulans aliarum virtutum actus. In contrarium obstat doctrina Thomistarum communis, quod nempe actus cæterarum virtutum meritorii esse non possunt, nisi ex imperio charitatis procedant; eo autem ipso, quod à charitate imperentur, regulam charitatis supponunt, & ab illa immediate dependent; ac per consequens, si dilectio in anima Christi existens simul cum visione beatifica, ab illa tanquam à regula mediate, aut immediate dependet, omnis actus meritorius Christi præsupponit visionem beatificam, & dependet ab illa, cum quo non stat, esse meritorium illius.

Contra.

131 *Respondetur ad argum. Medinæ.*

Quare, omissa hac solutione, ad argumentum respondeo, negando maiorem, ad cuius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam licet scientia infusa animæ Christi, sit ex natura rei beatifica visione posterior, & ab illa dependeat, hæc tamen dependentia essentialis non est; ac per consequens, non implicat prius natura illi infundi, quam lumen gloriæ, & beatificam visionem; & notitia scientiæ infusæ sic de potentia absoluta ad visionem præexistente, potest, hac potentia attenta, regulari actus dilectionis in Christo, qui, cum in tali casu, etsi cum visione coexisteret, ab illa non dependeret immediate, nec mediate, posse optime esse meritum condignum illius.

132 *Oppones contra istam solutionem.*

Sed contra istam solutionem opponunt præfati Auctores, notitia Dei habita per scientiam infusam anteuertens visionem beatificam, & independens ab illa, necessario est obscura; sed implicat obscura cognitio coexistens cum visione beatifica: ergo implicat notitia regulans dilectionem in Christo coexistentem cum visione beatifica, quæ ab illa sit independens. Consequutio tenet. Minor est certa; etenim fidei cognitio solum ratione obscuritatis non potest cum visione clara coexistere: ergo omni cognitioni obscuræ ista coexistentia repugnat. Maiorem autem suadent: nam scientia per se infusa subalternatur visioni; sed actus scientiæ subalternatæ euidens esse non potest, sed necessario est obscurus, nisi subordinetur scientiæ subalternanti, & ex vi illius suas conclusiones deducat, vt ex Logica suppono, & fatentur omnes Logici, atque Metaphysici: ergo notitia Dei habita per scientiam infusam, vt anteuertens visionem, & independens ab illa, euidens esse non potest, sed necessario est obscura. Quod amplius explicari potest; quia namque Theologia nostra subalternatur scientiæ beatæ, in illius absentia est obscura; sed idem quantum ad hoc præstat non subordinatio scientiæ subalternatæ ad scientiam subalternantem, quod absentia scientiæ subalternantis: ergo cognitio scientiæ subalternatæ non subordinata ad scientiam subalternantem, & independens ab illa, necessario obscura est.

Amplius explicatur.

133 *Respond.*

Respondeo, negando maiorem: ad probationem, nego etiam maiorem: cum enim obiectum scientiæ per se infusæ sit ens creatum, vt in se, & ratione sui per speciem propriam repræsentatum, cognoscibile, nec conclusiones ex principiis cognitis per beatificam visionem deducat, qualiter

ter Theologia præstat, non est vnde scientia per se infusa Christi subalternetur scientiæ beatæ. Nam Theologia, ideò illi subalternatur, quia conclusiones, nempè attributa diuina, erga quæ versatur primario, deducit ex diuina essentia, vt cognita clarè in se ipsa, vel cognita obscure per fidem. Scientia autem per se infusa non habet pro obiecto primario Deum, nec illius proprietates demonstrat, sed illius obiectum primarium est ens creatum, vt in se, & ratione sui supernaturaliter cognoscibile; ac per consequens, non subalternatur scientiæ beatæ: vnde præcedenter ad illam potest euidentia gaudere.

---

§. IX.

Christum non meruisse de facto beatitudinem essentialem.

134 *Quinta conclusio.*

QVINTA Conclusio. *Christus non meruit de facto essentialem animæ beatitudinem.* Ita communiter Theologi, inter quos aliqui oppositum iudicant temerarium, alii saltem improbabile. Quidquid tamen sit de censura, Nostra conclusio suadetur primo, ex iam dictis;

Suadetur 1. conclusio

Christus non meruit de facto lumen gloriæ, quo intellectus eleuatur ad visionem eliciendam; ergo nec meruit visionem diuinæ essentiæ, in qua essentialis beatitudo consistit. Patet consequentia: nam visio necessario, & naturaliter consequitur lumen gloriæ, & immediatiorem ordinem dicit ad gratiam consummatam, quam quæuis alia operatio: ergo si lumen fuit sine merito in anima Christi Domini, etiam visio fuit illi sine merito concessa. Antecedens autem probatur: nam fuit consequutum ad gratiam habitualem per modum propriæ passionis, non minus, quam alia dona; sed gratia habitualis non fuit præmium meritorum Christi: ergo nec lumen beatificum. Confirmatur; vt enim

Confirmatur.

conclusione tertia docuimus, quia dona, & virtutes supernaturales sequuntur ad habitualem gratiam per modum propriæ passionis, & gratia habitualis sine meritis fuit Christo concessa, virtutes ipsam consequentes sine meritis fuerunt infusæ; sed etiam lumen beatificum consequitur ad gratiam consummatam per modum propriæ passionis, & gratia consummata non fuit præmium meritorum in Christo: ergo nec lumen beatificum; & consequenter nec visio, quæ necessario, naturaliter, & immediatè sequitur ad lumen gloriæ.

135 *Secundo prob.*

Secundo probatur conclusio ratione D. Thomæ ad hanc formam redacta, vt Christus mereretur animæ beatitudinem, necessarium erat, quod illa aliquando caruisset; sed carentia beatitudinis essentialis pro nullo instanti est in anima Christi admittenda: ergo non meruit essentialem animæ beatitudinem. Illatio est in forma. Minor probatur à D. Thoma: nam carentia beatitudinis essentialis magis dignitati Christi præiudicat, quam per meritum accrescat; & consequenter maioris dignitatis est nunquam beatitudine essentiali carere, aut semper illam habere, quam meritum beatitudinis cum eiusdem beatitudinis carentia, eo quod, vt rectè Caietanus notauit, essentialis beatitudo continetur inter latitudinem gratiæ: ac proinde illius carentia, est carentia plenitudinis gratiæ, quæ magis dignitati Christi præiudicat, quam illi accrescat per meritum; sed Christo concedendum est, quod maioris est dignitatis: ergo asserendum est, nunquam essentiali animæ beatitudine caruisse. Maior autem probatur: nam meritum non est, nisi eius, quod nondum habetur: ergo vt Christus essentialem animæ beatitudinem mereretur, necessarium erat, quod illa aliquando caruisset.

136 *Primo arg. pro opposita sententia.*

Contrariam nostræ conclusionis sententiam docuerunt Altisiodorensis *lib. 3. tract. 1. cap. 7.* Maior. *in 3. dist. 18. q. 2.* Basolis *q. 1. art. 3.* Illamque probabilem censet Albertus *in eadem dist. art. 4.* quod etiam sentiunt Suarez *disp. 40. sect. 2.* aliique Recentiores. In cuius sententiæ fauorem, & contra nostram conclusionem argumentari possumus primo: non est de ratione meriti, quod tempore præmium præcedat, sed tantum prioritate naturæ, vt constat in merito augmenti habitus charitatis, & gratiæ in vi actus habitu præexistente intensioris, quod simul tempore cum augmento, quod meretur, existit: ergo vt Christus mereretur essentialem beatitudinem, non fuit necessarium, quod illa careret pro tempore, vel instanti, sed potuit illam mereri per opera primi instantis, & simul esse beatus; & consequenter ab inconuenienti carentiæ beatitudinis essentialis, non benè a Diuo Thoma probatur, Christum illam non meruisse.

137 *Prima solutio*

Responderi solet primo, Angelicum Doctorem, non loqui de carentia beatitudinis pro tempore, vel instanti, sed tantum pro priori naturæ, quam fuisse necessariam, vt Christus beatitudinem mereretur, in argumento supponitur, & à nemine potest negari; cum meritum, saltim natura, debeat præmium antecedere; est autem inconueniens, non solum quod tempore caruerit essentiali beatitudine, sed etiam quod pro priori ante meritum non intelligatur beatus; eo quod omnis actus supernaturalis coexistens, petit, vt connaturaliter eliciatur, illam supponere: nam vel pertinet ad voluntatem, vel pertinet ad intellectum: pertinens ad voluntatem supponit actum charitatis, & iste pro sui regula supponit visionem beatificam; & consequenter omnis actus supernaturalis pertinens ad voluntatem supponit vt connaturaliter eliciatur, pro regula immediata, vel mediata in homine non viatore, ipsam visionem beatificam; si autem pertinent ad intellectum, vel est ipsa visio beatifica, vel actus scientiæ supernaturalis infusæ, quæ connaturaliter supponit visionem; ac per consequens, ex eo quod visio non præintelligatur, etiam pro priori naturæ ante omnem actum supernaturalem simul tempore cum illa existentem, sequitur inconueniens inconnaturalitatis in modo operandi in ordine supernaturali, quod vitandum esse in Christo, constat ex dictis in Disputationis discursu.

138 *Impugnatur 1.*

Hæc tamen solutio, etsi veram contineat doctrinam, menti tamen D. Th. non congruit, sed repugnat contextui, vt constat ex illis verbis: *Quia cum meritum non sit, nisi eius, quod nondum habetur, oporteret, quod Christus aliquando istis caruisset, quibus carere magis diminuit dignitatem Christi, quam augeat meritum.* Quæ verba si in

S.Th.

rigore accipiantur, significant carentiam non pro priori naturæ, quæ non nisi impropriissimè potest dici carentia, sed pro instanti vero, & reali. Et quidem materia prima cœli prioritate naturæ formam cœlestem præcessit, & tamen nullus dicet, illa aliquando caruisse: ergo carere aliquando beatitudine essentiali, quomodo loquitur D. Thomas, non potest verificari de carentia pro priori naturæ, sed pro tempore, aut instanti vero, & reali. Deinde: nam loqui-

Secundo.

tur de illa carentia respectu beatitudinis essentialis, cum illam infert ex merito, quam concedit beatitudini corporis, sed concedit veram, & realem carentiam respectu beatitudinis corporis; & ideò docet Christum gloriam corporis meruisse: ergo carentia, quam infert respectu beatitudinis animæ ex merito Christi Domini, est carentia, non tantum pro priori naturæ, sed pro instanti reali temporis.

139

Quare ad argumentum factum communi solutione respondeo, distinguendo antecedens: de ratione meriti non habentis conditiones præmio oppositas, aut cum illo incompatibiles, concedo antecedens: de ratione meriti habentis conditiones oppositas præmio, nego antecedens, & consequentiam: nam meritum gloriæ essentialis petit, attenta rerum natura, regulari per fidem; fides autem, & visio eiusdem obiecti repugnant simul de potentia absoluta in Thomistarum sententia, & in communi consensu, saltim ex natura rei, non possunt simul coexistere, & ideò meritum gloriæ essentialis, prout ex lege communi, & attentis rerum naturis, contingit, non potest existere simul tempore cum illa, secus contingit in merito augmenti gratiæ, quod non habet conditiones cum augmento incompatibiles, & ideò non petit tempore præcedere augmentum, sed tantum prioritate naturæ.

140 *Oppones 1.*

Sed oppones aduersus istam solutionem primo, D. Thom. *quod lib. 9. art. 8* vbi docet, Angelum in primo instanti fuisse beatum, & suam beatitudinem meruisse; & rationem reddit: *Quia licet in his, quæ successiuè fiunt, prius sit fieri, quam factum esse; in his tamen, quæ fiunt subito, simul tempore est fieri, & factum esse cum sola prioritate naturæ:* ergo sentit D. Thom. meritum essentialis beatitudi-

S.Th.

nis non habere conditiones illi oppositas, aut cum illa incompatibiles quoad simul tempore existere, sed solum quoad simultatem naturæ. Secundo: nam D. Thom. ex communi ratione meriti probat, meritum gloriæ essentialis non po-

Secundo.

tuisse cum illa simul existere: ergo contra illius mentem coarctatur eius doctrina ad hoc, vel ad illud meritum. Antecedens constat primo ex illis verbis Angelici Præceptoris in corpore istius artic. *Quia cum meritum non sit, nisi eius, quod nondum habetur oporteret, &c.* Ex quibus manifestè

Antecedens constat 1.

S.Th.

col-

colligitur, loqui de merito vt sic, & ex eius conditionibus in communi, & generaliter sumpti, inferre non potuisse, Christum Dominum gloriam essentialem mereri absque illius reali carentia.

141 *Secundo.*

Secundo: nam infert ex hoc principio, non solum non meruisse gloriam essentialem animæ, sed nec etiam gratiam habitualem; at meritum gratiæ habitualis, esto petat, à fide procedere, non ideò habet conditiones oppositas gratiæ habituali, aut cum illa incompatibiles: ergo incompatibilitas, de qua loquitur D. Thom. nascitur ea ratione meriti in communi, vt comparati cum præmio. Tertio: nam ex eodem capite infert, non potuisse diuinitatem mereri, nec scientiam; at diuinitatis, & scientiæ meritum, non est vnde habeat incompatibilitatem coexistentem cum aliis, nisi ex communi ratione meriti, & præmij nascatur: ergo loquitur Diuus Thomas de incompatibilitate in coexistendo simul orta ex communi conceptu meriti comparati cum præmio.

Tertio.

142 *Tertio oppon.*

Denique obijcies: meritum gloriæ essentialis, non minùs potest regulari per notitiam claram abstractiuam Dei, quàm per notitiam obscuram; sed cognitio Dei clara abstractiua non est incompatibilis cum notitia Dei intuitiua, in qua essentialis animæ beatitudo consistit: ergo meritum beatitudinis essentialis, non est vnde cum gloria essentiali habeat conditiones incompatibiles. Maior probatur non enim est minus potens notitia abstractiua Dei regulare dilectionem eiusdem, quam notitia obscura fidei, nec in actu charitatis aliqua conditio inuenitur, ob quam magis petat, regulari per notitiam obscuram, quam per notitiam claram abstractiuam: ergo meritum gloriæ essentialis præcipuè in actu charitatis consistens, non est vnde magis petat, attentis rerum naturis, pro regula cognitionem obscuram, quam notitiam euidentem abstractiuam.

143 *Ad 1. obiectionem respondet Medina.*

Ad primam ex his obiectionibus variè occurritur à Discipulis Diui Thomæ, Magister Medina respondet, Diuum Thomam sententiam, quam *in quodlibeto allegato* docuerat, retractasse *prima parte quæstione 62. artic. quarto*. cuius solutionem approbat Magister Aluarez *in præsente disputatione 48. ad secundam confirmationem tertij argum.* Secundo respondet Aluarez, concessa doctrina antecedentis in Angelis, negando consequentiam in Christo, & disparitatem assignat: nam in Angelis gratia consummata, & gloria non fuerunt principium merendi, & ideo potuit meritum gratiæ consummatæ, essentialisque beatitudinis cum illis coexistere simul. In Christo autem gratia consummata, & essentialis animæ beatitudo fuerunt principium merendi; & idcirco meritum gloriæ essentialis non potuit illi coexistere.

Aliter respondet Aluarez.

144 *Vtraq; solutio impugnatur.*

Sed neutra solutio placet: non prima, ob illa, quæ in nostra solutione dicemus; nec secunda, tùm, quia iuxta illam non deberet D.Thom. probare, Christum non meruisse essentialem animæ beatitudinem, quia debuisset illa carere, sed quia principium meriti non potest sub merito cadere; at D.Thom. non ex hoc capite, sed ex primo suam probat conclusionem: ergo ineptè tradita solutione explicatur. Tùm etiam: nam, qui docent, Christum in primo instanti habuisse beatitudinem essentialem ex meritis, tenent, Christum in eodem instanti fuisse simul comprehensorem, & viatorem respectu essentialis beatitudinis: ergo D. Thom. debebat non supponere, sed probare, nullo enim fuisse viatorem respectu essentialis beatitudinis. Tùm denique: nam si meritum in Angelis simul tempore extitit cum gloria, vel regulabatur pro tali tempore fide, & cognitione obscura; vel ipsa visione beatifica, vel denique cognitione abstractiua euidenti. Si primum, iam admittitur coexistentia pro eodem instanti intuitionis Dei, & cognitionis obscuræ: & consequenter cessat ratio præcedentiæ durationis meriti ad præmium. Si secundum, iam principium meriti cadit sub merito. Si tertium, ergo eadem ratione potuit in Christo meritum simul existere cum beatitudine animæ, per hoc, quod non obscura, sed clara, & abstractiua cognitione regularetur: ergo quomodocumque id defendatur in Angelis, est admittendum in Christo.

145 *Ex his quidem Sententia Caietani impugnatur.*

Ex quibus, licet obiter, colligo sententiam Caietani *prima parte quæstione 63. articulo sexto*, asserentis, Angelum in secundo instanti fuisse beatum, & simul meruisse beatitudinem, merito, non prout in via, sed prout in termino, admittendam non esse, nec posse cum ratione D. Thom. & illius doctrina in præsenti componi. Et ratio est aperta: nam meritum Angeli prout in termino, vel regulatur fide, vel clara visione Dei simul tempore existente. Si primum, iam simul tempore existunt clara, & obscura eiusdem obiecti cognitio; & consequenter cessat ratio incompatibilitatis meriti cum præmio essentialis beatitudinis in eodem instanti. Si secundum iam principium meriti, vt in termino existentis, cadit sub eodem merito; quo admisso, etiam euertitur ratio eiusdem incompatibilitatis, vt per se est manifestum.

146 *Vera solutio primæ obiectionis Bergom. Bañez. Ferrar. S.Th.*

Quare, omissis his, & alijs solutionibus, ad primam obiectionem respondeo cum Bergomensi *in tabula aurea dubio* 154. Ferrariensi *tertio Contra Gentes cap.* 110. Et Magistro Bañez *prima parte quæstione* 62. *art.* 4. & *q.* 63. *art.* 6. *dub.* 3. D.Tho. in testimonio allegato, loquutum fuisse non ea propria, sed ex aliorum sententia, quæ tunc temporis erat frequentior, pro quo est aduertendum, D.Th. *loc. alleg.* inquisisse, vtrum Angeli suam beatitudinem meruerint? Circa quod tres refert sententias: Primam asserentem, Angelum in primo instanti suæ creationis fuisse beatum. Secundam docentem, fuisse omnes Angelos in gratia creatos, & perseuerantes in illa, beatitudinem meruisse, & hanc sequitur D.Thomas. Tertiam docentem, fuisse Angelos in puris naturalibus conditos, & conuersis ad Verbum, simul collatam fuisse beatitudinem, & gratiam: pro cuius sententiæ defensione refert tres modos dicendi, & solum approbat tertium, quem in obiectione adduximus, non tamquam ea propria sententia, elegerat namque secundam; sed tertia sententia supposita, quam ipse non sequebatur.

147 *Si dicas primo. Respondetur.*

Si dicas primo, D.Thom. saltim vt probabile admittere, meritum in Angelis simul tempore cum gloria extitisse: ergo saltim erit probabile, simul coextitisse in Christo. Respondeo, negando consequentiam; sed tantum infertur, quod si illa sententia admittatur, non est probanda nostra, & communis sententia ex ratione incõpatibilitatis coexistentiæ meriti, & præmij essentialis beatitudinis, sed ex alijs principijs, non vero, quod absolutè ita euenerit in Christo: nam licet non excludatur meritum beatitudinis essentialis ab anima Christi Domini ob prædictam repugnantiam, poterit ob alia excludi; D. autem Thomas in præsenti vsus est ratione efficaci iuxta propria, & vera principia.

148 *Si dicas secundo.*

Si opponas secundo: plures ex Thomistis 1.*p. quæst.*63 *ar.* 3. docere, inter creationem Angelorum bonorum, & eorum glorificationem, non nisi vnum instans intercessisse, quod insinuare videtur D.Thomas *quæst.*62. *art.* 4. ergo in eodem instanti meruerunt, & fuerunt beati. Respondeo admisso antecedenti, negando consequentiam nam non ideò id docent allegati Thomistæ, quia vnum, & idem instans fuerit meriti, & glorificationis in illis, qui permanserunt, sed quia meritum, vt continuatum & idem, vt primo incipiens; cum eadem actio sit, non multiplicant instantia: de quo videantur Discipuli D.Tho. *loco alleg.*

Respond.

149 *Ad 2. obiectionem.*

Ad secundam obiectionem, nego antecedens: nam meritum posse aliquando simul tempore cum præmio existere, constat clarè ex D.Thoma 2.2. *q.*29. *art.*6. vbi docet, charitatem per actus habitu feruentiores statim augeri; sed augetur meritoriè: ergo meritum augmenti, & augmentum datum in præmium simul tempore coexistunt in doctrina D. Tho. ac per consequens in præsenti non ea communi ratione meriti, & præmij sumit incompatibilitatem, sed ex ratione talis meriti, & præmij. Nec obstat prima probatio: nam etsi verba absolutè proferantur, sunt intelligenda iuxta alia Diui Thomæ principia; & consequenter sunt limitanda. Nec magis obstat secunda: nam gratia, de qua loquitur D. Thomas, est gratia consummata, & in statu perfecto, qualiter fuit Christo concessa; gratia autem consummata cum fide nequit componi: nam vel formaliter consummatur per gloriam, vel per eius radicationem non autem stant simul fides, & gloria, vel illius radicatio.

150

Nec sequitur, D.Thomam diminutè processisse, non probando, quod non meruerit habitualem gratiam, præscindendo ab statu consummationis; cum enim gratia fuerit collata Christo, non præcisiuè ab hoc statu, sed vt in statu perfecto, non incumbebat Angelico Præceptori probare de gratia in illa præcissione. Nec denique vrget tertia antecedentis probatio: nam scientia, de qua loquitur D.Thom. est scientia beata, & infusa, quarum vtraque est cum fide incompossibilis; diuinitas autem, etsi ea repugnantia coexistendi cum fide, non repugnet coexistentiæ cum merito sui, elicito ab humanitate Christi, repugnat tamen ea alio capite, nempè, quod humanitas non potest, saltim ea natura rei operari, nisi vt in supposito existens: si ergo mereretur diuinitatem coniunctam, vel eliceret meritum vt subsistens in supposito diuino, vel in supposito huma-

Nec vrget 3. antecedentis probatio.

humano. Si primum, principium meriti sub eodem merito caderet, quod implicat. Si secundum; cum non possit simul tempore terminari per suppositum creatum, & suppositum diuinum, iam meritum cum præmio tempore non coexistere.

151 *Ad tertiā obiectiané.*

Ad tertiam obiectionem, nego antecedens: ad illius probationem, nego etiam antecedens pro vtraque parte: pro prima, tùm, quia notitia euidens abstractiua Dei habita per scientiam infusam subsequatur ad visionem beatificam, & esto, non subsequatur, in præsentia illius, nequit, attentis rerum naturis, dilectionem regulare, eo quod visio præexistens pro priori naturæ, aut simul cum illa existens, cum ad amorem necessitet, non potest illum non regulare; non autem stat, quod per vtramque cognitionem reguletur, vt vidimus *supra Disput. 43.* Nec est duplex actus dilectionis, vnus regulatus visione, & alter scientia infusa, vt ibidem docuimus. Tùm etiam, quia cum notitia abstractiua Dei non sit ipsius immediata, sed mediata cognitio, non est ita apta ad regulandum actum dilectionis Dei, sicut obscura fidei cognitio, quæ licet obscura sit, immediatè terminatur ad ipsum. Et ex eisdem capitibus oritur, quod dilectin Dei potius petat regulari per fidem, quam per notitiam euidentem abstractiuam: tùm, quia hæc non adest, nisi in præsentia visionis, & tunc dilectio non ab illa, sed à notitia intuitiua per se, & connaturaliter regulatur. Tùm etiam quia cum sit immediata Dei dilectio, connaturalius per cognitionem immediatam Dei regulatur, licet obscuram, quam per claram, & mediatam.

152 *Secundo respond.*

Vel secundo respondetur, etiam negando antecedent: ad illius probationem, prætermisso antecedenti de dilectione Dei in esse entis considerata, negando consequentiam de ipsa in ratione meriti: nam cum ad rationem meriti requiratur, quod præmium non præsupponat, nec vt immediatum, nec vt mediatum principium, & dilectio regulata per notitiam euidentem abstractiuam præsupponat visionem Dei, saltim vt mediatum principium, eo quod scientia infusa illam immediatè regulans sequitur ad visionem beatificam, vt proprietas illius; sit consequens, quod licet dilectio Dei in esse entit æquè apta sit regulari per notitiam euidentem abstractiuam, ac per cognitionem obscuram; in ratione tamen meriti visionis beatificæ inæqualem aptitudinem habeat: nam vt sic, solum potentia absoluta Dei inspecta, potest regulari per notitiam scientiæ infusæ; per fidem autem attentis rerum naturis.

153 *Secundum argum.*

Secundo principaliter argu tur: nam iuxta D.Thom. infra q. 34. art. 3. in corp. *Christus sanctificatus fuit in primo conceptionis instanti per motus liberi arbitrij*; sed motus liberi arbitrij ad habitualem gratiam disponentes, licet illam non mereantur, merentur tamen gloriam: ergo Christus per huiuscemodi motus se præparans, & disponens ad gratiam, gloriam essentialem meruit. Probatur minor ea D.Thoma 1.2. *quæst. 112. art. 2. ad 1.* vbi docet: *Quod dispositio ad habitualem gratiam in nobis simul existens cum illa, etsi non mereatur gratiam, est tamen meritoria gloria*: ergo pariter in Christo.

Respond.

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad probationem, nego consequentiam: ratio autem discriminis sumitur ex D.Thom. nam ideò ait, nos per vltimam dispositionem ad gratiam non mereri gratiam, sed gloriam, quia gratia præsupponitur habita, gloria autem nondum habetur; in Christo verò, & gratia, & gloria habitæ supponuntur; gratia quidem, quia ab illa efficitur, & in ratione meriti valoratur vltima dispositio valoratione sui ordinis, vt dicebamus; gloria verò, quia per illam regulatur, non enim regulari potest fide, quæ cum visione esse nequit de eodem obiecto, nec notitia scientiæ infusæ, quæ visionem sequitur, & in illius præsentia nequit dilectionem regulare, vt constat ex dictis; & ideò actus vltimo disponens ad habitualem gratiam in Christo, nec gratiæ, nec gloriæ meritorius esse potest.

154 *Dicet.*

Sed dices; supposita sententia probabili, quod motus dilectionis in Christo præuiè disposuerit ad gratiam habitualem, ideò illam de facto non meruit, quia pro priori disponendi ad gratiam, non supponitur formatus per gratiam habitualem, quæ formatio est necessaria, vt sit meritorius modo debito, & sibi connaturali, vt *superius* dicebamus; at pro priori naturæ ad visionem beatificam, supponitur gratia habituali formatus: ergo supponitur cum omni requisito, vt connaturaliter sit meritorius; & consequenter de facto fuit ordinatus à Christo in gloriam essentialem animæ, vt in præmium talis actus: ac proinde illam sibi meruit de facto. Probatur minor: gratia format, & valorat actus meritorios sanctificando subiectum; sed pro priori ad emanationem luminis; & consequenter ad visionem beatificam, gratum constituit subiectum; cum sit illius effectus primarius; ac per consequens prius intelligatur, quam luminis emanatio, quod ad illam comparatur in genere causæ efficientis: ergo pro priori ad visionem beatificam intelligitur modus dilectionis ab anima Christi elicitus, fromatus, & valoratus per gratiam habitualem.

155 *Respondetur primo.*

Respondeo, negando minorem: ad illius probationem respondeo primo: quod licet gratia valoret actus sanctificando subiectum, non tamen, vt sistens in subiecto, actus valorat, sed vt communicata ipsis actibus vt forma; licet autem inter gratiam, vt sanctificantem subiectum, & habitus radicatos, causalitas admittatur; & consequenter prioritas naturæ, & *à quo*; inter ipsam autem vt informantem actus meritorios, & habitus radicatos, prioritas naturæ, aut causalitatis non est; cum enim habitus consequantur ad gratiam per modum propriæ passionis, & ex vi eiusdem actionis, nulla est causalitas in habitus resultantes, quæ primario ad gratiam non terminetur: cum ergo actus, vt formati per gratiam in ipsam gratiam non influant, nec causalitatem exerceant; consequens fit, quod nec causent prout sic habitus resultantes à gratia, inter quos est lumen gloriæ.

156 *Secundo respond.*

Vel secundo respondetur: actus præuie disponentes ad gratiam pro priori causæ disponentis procedere, vel à gratia, vt auxiliante, vel ab auxilio facile transeunte, & pro illo priori procedere proximè, vel ab habitu luminis gloriæ sub conceptu auxiliantis, vel ab auxilio facile transeunte; cæterum pro illo priori non sunt formati per gratiam, quoad vsque in eodem instanti à gratia, vt permanenter communicata procedant, cæterum pro illo signo iam supponunt lumen gloriæ permanenter communicatum: nam principiū influens proximè, siuè eliciendo, siuè regulando actus proportionatur cum principio radicali: cum ergo pro illo signo formationis per gratiam procedant ab illa per modum habitus, vt radicali principio; sit consequens, quod pro eodem signo procedant ab habitu charitatis, vt permanenter communicato tanquam à principio efficienti proximè, & à lumine gloriæ permanenter communicato tanquam à principio efficienti visionem regulantem, & ab ipsa visione, vt comunicata permanenter tanquam à formali regula: ac proinde, quod vt formati per gratiam, lumen gloriæ non præcedant.

157 *Vltimo arguitur*

Denique arguitur: Christus prius natura prædiffinitus, & præuisus fuit merens per actus procedentes à scientia infusa, à beataque independentes, quam præuisus fuerit beatus; sed actus illi, per quos præuisus fuit merens, habebant omnes conditiones requisitas ad merendam visionem Christi beatificam: ergo de facto illam meruit. Illatio tenet. Minor videtur certa, supposito, quod præmium potest conferri ante meritum, vt existens in re, solum in præuisione præmiantis: nam, hac sententia supposita, actus illi in diuina præuisione antecedunt; & aliàs supponuntur à visione Christum beatificante independentes: ergo nil illis deerat, vt essent merita visionis beatificæ Christi.

Maior ostenditur 1.

Maior autem ostenditur primo: nam Christus ex primaria Dei intentione; & consequenter primo prædiffinitus est, vt hominum Redemptor: ac per consequens merens, & satisfaciens per actus liberos; sed ad hunc finem erant necessarij actus liberi, ad quos visio beatifica impertinenter se habebat. ergo prius natura prædiffinitus, & præuisus fuit Christus merens per actus liberos a scientia beata independentes, ab infusaque regulatos, quam Deum clarè videns.

Secunda.

Secundo: nam Christus per visionem beatificam intuitiuè cognouit in primo suæ conceptionis instanti omnia ad ipsius statum pertinentia; ac per consequens actus aliquos suos meritorios, quibus earum rerum futuritionem promeruit; sed obiectum præsupponitur ad actum, saltim prioritate naturæ: ergo actus illi futuri, quos Christus per visionem beatificam intuitiuè conspexit, prius natura fuerunt prædiffiniti, & præuisi, quam visio Christi beatifica.

158 *Respond.*

Respondeo, negando maiorem: ad primam probationem, transeat maior, & nego minorem; cum enim visio beatifica Christi fuerit regula dilectionis, qua Christus Deum liberè diligebat, & ex hac dilectione actus cæterarum virtutum fuerint in Christo imperati, & ratione huius imperij de condigno meritorij; sit consequens, quod visio Christi beatifica fuerit principium, & causa omnis actus meritorij Christi: ac proinde nullius esse potuit præmium, etiam vt causantis in præuisione diuina. Et dato, quod dilectio, qua Christus diligebat Deum liberè, non à visione beatifica, sed à scientia infusa fuerit regulata, &

simi-

similiter cæteri actus, quibus merens præuidebatur, quia tamen scientia infusa ea natura rei beatificam visionem supponit, actus dependentes ab illa, mediatè à visione dependent: ac per consequens, esto præuideaotur futuri, non possunt meritoriè causare visionem Christi beatificam. Præterquamquod, quamuis demus, saluari in actibus virtutum per se infusarum meritum sine imperio charitatis, nihilominus attentis rerum naturis, non possunt prædicti actus eliciti à vidente Deum sine dependentia à visione beatifica, eo quod videns intuitiuè Deum, non potest non moueri efficacius ad exercitium virtutum, quod videt Deo placere, quam si ipsum clarè non videret, vt rectè animaduertit Vazquez, cuius doctrinam quoad impossibilitatem ex natura rei meriti visionis beatæ habitæ ab initio approbamus; ac proinde non potuit Christus prædiffiniri, & præuideri, actus meritorios eliciens sine dependentia à visione.

159 Ad 1. maioris prob. Ad secundam maioris probationem respondeo primo, concessa maiori, distinguendo minorem: obiectum primarium actus, concedo minorem: secundarium, nego minorem, & consequentiam: nam actus liberi non sunt obiectum primarium, sed secundarium visionis Christi beatæ; licet autem obiectum primarium sit prius natura, quam actus, quem primo terminat; obiectum secundarium non ita; cum enim prioritas naturæ sit prioritas causalitatis, & obiectum secundariom non sit causa actus terminati ad ipsum; fit consequens, quod non præcedat illum prioritate naturæ: vnde visio beatifica se ipsam secundario intuetur; cum tamen nequeat à se causari, vel se ipsam naturæ prioritate præcedere.

Vel 2. respondetur. Vel secundo respondeo, concessa maiori, & permissa minori, distinguendo consequens: fuerunt prius naturâ prædeffiniti, & præuisi in omni genere causæ, nego consequentiam: prius natura in vno genere cum dependentia in alio genere causæ, transeat consequens; vt autem possent esse merita visionis Christi beatificæ, debebant illam, præcedere taliter in vno genere causæ, quod in nullo essent dependentes ab illa.

---

§. X.

De gloria corporis, nominisque exaltatione.

160 Sexta conclusio. SEXTA Conclusio. *Meruit Christus gloriam corporis, & sui nominis exaltationem.* Ita omnes Theologi cum Angelico Doctores *in præsenti articulo tertio*, in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant hæreticum. Et quoad primam partem ostenditur primo testimonijs Scripturæ Lucæ 24. illis verbis: *Nonne hæc oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam?* corporis, scilicet: nam gloriam essentiam animæ ab initio possidebat. Ad Hebræos secundo: *Videmus Iesum propter passionem mortis, gloria, & honore coronatum.* Ad Ephesios quarto: *Quod autem ascendit, quid est, nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ.* Vbi ascensus in cœlum descensui per humilitatem tribuitur; at ly *propter* in secundo testimonio, & causalitas in alijs importata, de causalitate meritoria accipiuntur, iuxta communem Patrum, & Theologorum consensum: ergo Christus gloriam corporis suis meritis obtinuit.

Ostenditur 1. quo ad 1. partem. Luc. 24. Ad Heb. 2. Ad Ephes. 4.

161 Secundo prob. Secundo probatur ratione D.Tho. *in præsenti art. 3.* nam gloriam corporis Christus ab initio non habuit. Tùm, vt locus redemptioni hominum per passionem, & mortem daretur. Tùm etiam, quia cum non pertineat ad consummationem gratiæ, plus dignitatis humanitati Christi ex illius merito accrescit, quam ex illius carentia temporali decrescat; sed in actibus Christi meritorijs erat condignitas sufficiens ad gloriam corporis promerendam; ergo illam de facto meruit. *Tertio.* Denique: nam actibus Christi Domini nulla ex conditionibus ad meritum requisitis deficit in ordine ad gloriam corporis; aliàs non se tenuit ex parte principij merendi, & si carentia temporalis præmij requiritur, de facto illa temporaliter caruit: ergo de facto illam meruit.

162 Secunda pars concl. ostendit. 1. Deinde secunda pars conclusionis ostenditur primo ex illis verbis ad Philippenses 2. *Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem, propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen.* Vbi ly *propter* causalitatem meritoriá designat in cõmuni PP. & Scholasticorum sensu: ergo iuxta Paulú Christus sibi meruit nominis celebritatem, & propriam exaltationem: vnde Augustinus *tract. 109. in Ioannem* hunc locum exponens ait: *Humilitas, claritatis est meritum, claritas, humilitatis est præmium.* *S. August.* Quam claritatem Christus à Patre petebat *Ioannis 17.* illis verbis: *Ego te clarificaui super terram, opus consummaui, quod dedisti mihi vt faciam, & nunc clarifica me tu Pater.* *Ioan. 17.* Quæ oratio meritoria fuit, vtpote à Christo viatore, & cum alijs conditionibus ad meritum requisitis, fuitque efficacissima: vnde Ioannis 12. *Ioan. 12.* Christo sic in præsenti postulante, de cœlo responsum fuit: *Et clarificaui, & iterum clarificabo:* claritas ergo, & nominis exaltatio fuit præmium meritorum Christi.

163 Secundo. Secundo probatur ratione D.Tho. *in hoc artic. 3.* habere aliquid per meritum, dignius est, quam sine merito habere, si cætera paria sint, hoc est, si maioris dignitatis detrimentum non sequatur, sed potuit Christus habere ex meriti sui nominis exaltationem, nec sequitur detrimentum maioris alicuios dignitatis: ergo illam de facto meruit.

Contrariā sent. tenet Catherin. Contrarium huius conclusionis docuit Catherinus *lib. 2. instructionum cap. 17. §. 6.* vbi ait, Christum non sibi, sed nobis tantum meruisse. A quo parum distat Gulliel mos de Rubion *in 3. dist. 18.* vbi, quamuis non neget absolute, Christum meruisse sui nominis exaltationem; docet tamen esse rem incertam, & dubiam, & ideò non esse simpliciter affirmandam, quia nec ea Scriptura colligitur, nec certa aliqua ratione probatur. Fundamentum Catherini sumitur ea locis Scripturæ, in quibus pro causa aduentus Christi sola salus nostra assignatur Ioannis 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium suum Vnigenitum daret.* *Ioan. 3.* Ioannis 17. *Et pro illis sanctifico me ipsum.* *Ioan. 17.* Ad Romanos 8. *Qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* *Ad Rom. 8.* Isaiæ 9. *Puer natus est nobis.* *Isaiæ 9.* Zachariæ 9. *Ecce Rex tuus venit tibi.* *Zac. 9.*

164 Argumēt. conficitur. Ex quibus testimonijs tale argumentum conficitur; adæquatus finis meritorum Christi, fuit salus hominum, & illorum redemptio: ergo hæc fuit adæquatum meritorum Christi præmium; & consequenter nihil attinens ad Christum, fuit talium meritorum præmium. Consequentia tenet: nam præmium est finis meriti. Antecedens autem probatur: idem est finis meritorum Christi, atque illius aduentus in carne mortali, & passibili; sed finis adæquatos aduentus Christi fuit salus hominum: ergo hæc fuit adæquatus meritorium Christi finis. Probatur minor: adæquatus finis aduentus, & Incarnationis Christi in Sacra Scriptura explicatur; sed, vt constat ex locis adductis, assignatur pro finali causa aduentus, & Incarnationis Christi, sola salus nostra: ergo illa sola fuit adæquatus finis aduentus, & Incarnationis Christi.

165 Confirmatur 1. Confirmat primo Catherinus: nam Christus in Sacra Scriptura, nusquam legitur, pro se orasse, vel nominis exaltationem, aut gloriam à Patre postulasse; sed si hæc meruisset, ea à Patre postulasset: ergo illa sibi non meruit. *Secundo.* Confirmat secundo: nam charitas Christi erga homines maximè frigesceret, si aliquid sibi meruisset; sed hoc asserendum non est: ergo negandum aliquid sibi meruisse. Probatur sequela. quærens ex merito propriam vtilitatem, non ita diligit illum, cui aliquod donum meretur, ac si nihil vtilitatis sibi ex tali merito quæreret; at si Christus aliquid sibi meruisset, ex suo merito propriam vtilitaté quæsisset: ergo illius dilectio erga homines non adeò esset commendabilis.

166 Tertio. Confirmatur tertio, & vrgentius. Si Christus aliquid sibi per mortem, & passionem meruisset, sequeretur, magis pro se, quam pro nobis, & propter nostram salutem fuisse hominem factum, & passum; consequens aduersatur Scripturæ: ergo Christus nihil per mortem, & passionem sibi meruit. Probatur sequela ex Cyrillo *lib. 3. Thesauri cap. 2.* vbi contra Arrianos asserentes, Christum exaltatum fuisse, oleo exultationis vnctum, & donatum illi, nomen, quod est super omne nomen, quia per mortem fuit humiliatus, & ex hoc inferentes, Christum fuisse mutatum, & factum, non autem esse per naturam Deum. Sic arguit Cyrillus: *Quando igitur fuit factus homo, tunc fuisse nomen sibi donatum scribitur, & tunc exultatus dicitur, nunc igitur ante Incarnationem huiusmodi non fuit? Nam si fuit huiusmodi, superfluum est dicere, postea ipsum accepisse; si verò non fuit talis, nec acceperat hæc mutatus, profectò tunc accepit, & est. Quid igitur erat secundum vos antequã hæc accepisset? Sed si hæc factus homo accepit, est homo, sapientia, certè, & virtus Patris, & veritas, & lumen de lumine, & ita, & imago* *S. Cyril.*

ge Patris semper fuit, & semper erit: nam si hac quoque ante humiliationem non habuit, videant quaeso, quomodo rerum omnium ordo per summam impietatem convertatur? Scriptura namque divina Incarnationem Filij hominis factam praedicant ad restitutionem totius generis humani, sin vero [vt ipsi dicunt] exaltatus post Incarnationem est Filius Dei, & factus sublimis, quod antea non habebat, pro se magis Incarnatus esset, quam pro hominibus, sibi enim magis secundum vos profuit, quam hominibus: ita non pro nostra salute magis, quam pro se exaltaretur, nomenque maximum assequeretur, homo factus esset: quomodo igitur Propheta, & Apostoli Salvatorem nostrum appellant, si sibi magis, quam nobis profuerit? Vel quomodo pro nobis mortuus est, si ea pro morte Deus ipse, ac Filius Dei est appellatus.

167 Illatio ex auctoritate Cyrilli.

Haec Cyrillus: ex quibus manifestè constat, sensisse, quod si Verbum non a se, sed ex meritis, & propter mortem, & passionem suam Dei Filij nomen Christus accepisset, non tam propter nos, quam propter se ipsum, & propriam vtilitatem venisset, & mortuus fuisset, quod, vt inquit Cyrillus, Scripturis contradicit: ergo si Christus per humilitatem, & mortem sibi gloriam corporis, & nominis exaltationem meruisset, sequeretur, non tam propter nostram, quam propter suam ipsius vtilitatem fuisse hominem factum, & mortuum.

168 Vltimo confirmatur ex Ansel.

Denique confirmatur ex Anselmo *lib. 1. Cur Deus homo cap. 9.* vbi versans verba Pauli: *Humiliavit semetipsum factus obediens, &c. propter quod, & Deus exaltavit illum;* ait, non propterea dictum esse, *quasi haec exaltatio non nisi in retributionem huius obedientiae collata sit, sed quia ipse cum Patro disposuerat, non aliter, quam per mortem celsitudinem omnipotentiae sua ostensurum mundo, quippe, quod nisi per illam mortem fieri, dispositum est, cum per illam fit, non incongrue dicitur propter illam fieri.* Cuius rei plurima adducit exempla, & post pauca aliam eiusdem testimonij interpretationem adiungit, his verbis: *Potest hoc, & ita modo intelligi, quo idem Dominus legitur profecisse sapientia, & gratia apud Deum, non quia ita erat, sed quia ille sic se habebat; ac si ita esset, quod si post mortem exaltatus esset, quasi propter illam fieret hoc.* Ergo sentit Anselmus ly *propter* in verbis Pauli non denotare causam meritoriam exaltationis in Christo, nec Christum sui nominis exaltationem; ac proinde nec corporis gloriam meruisse.

169 Respond.

Respondeo, negando antecedens: ad probationem, distinguo maiorem. idem est finis meritorum Christi, ac finis adventus ipsius primo intentus, nego maiorem: ac finis primo, vel per occasionem intentus, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet finis per modum effectus per se primo intentus in adventu, & morte Christi, fuerit salus, nostra, & redemptio; supposito tamen, quod vt Christus nobis mereretur moriendo, praedifinitus fuit passibilis, & sine gloria corporis, quasi occasionaliter fuerunt; tùm a Deo: tùm etiam ab ipso Christo eius merita ad gloriam corporis merendam ordinata.

S. Thom.

Exemplum habemus in Angelis, quibus Christum illuminationes, & gaudia accidentalia meruisse, omnes Theologi fatentur, imò, & quod ipsis meruerit gratiam, & gloriam, plures probabiliter docent, cum hac tamen differentia, teste D. Thoma *q. 29. de veritate art. 4. ad 5.* quod humanitas Christi ordinatur ad influentiam, quam facit in homines, tanquam ad finem intentum; influxus autem in Angelos non est vt finis Incarnationis, sed tanquam Incarnationem consequens. Ex hisq; ad maioris probationem constat solutio: nam in testimonijs Scripturae explicatur finis principaliter per Incarnationem intentus, qui fuit salus hominum & redemptio nostra. Nec sequitur, posse dici, Christum pro se passum, & mortuum; nam iste modus loquendi denotat praecipuum mortis, adventus, & passionis Christi finem.

170 Ad primā confirmationem. Ad secundam. Ad tertiā.

Ad primam confirmationem constat ex dictis, omnino deceptum fuisse Catherinum: nam Christum orasse pro se, a nemine potest negari; postulavit enim a Patre clarificari locis superius adductis. Ad secundam, nego sequelā; cum namque ex eo quod Christus sibi meruerit nominis exaltationem, & sui corporis gloriam, non desierit hominibus etiam mereri eadē dona, quae illis mereretur, quamuis sibi nihil meruisset, nihil dilectio Christi erga homines minuitur ex merito propriae gloriae. Ad tertiam, nego sequelam: ad probationem, admissa auctoritate Cyrilli, nego cōsequentiam; disparitas autem est: nam casu in quo Christus non esset natura, sed ex meritis Deus, nec aliter quam per merita divinitatem esset obtenturus, nulla esset ratio, cur primo, & per se non fuisset carnem assumptus eo fine, vt divinitatem acciperet: ac proinde bene arguit Cyrillus; secus in nostro casu opposita de causa contingit; ideo enim gloria corporis caruit, vt homines passione, & morte redimeret, non vt illam suis meritis acquireret: ac proinde finis per se primo, & principaliter per Incarnationem intentus, non fuit gloria corporis Christi, sed effectus Incarnationem quatenus sic factam consequens. Ad vltimam confirmationem dicatur, Anselmum loqui de morte, vt in facto esse, de qua est verum, Christum non meruisse per illam, & consequenter, non quia mortuum exaltatum, ly *quia* dicente causam meritoriam, sed tantum fuisse aliquid praevium sine quo posito non consequeretur Christus gloriam corporis, nec celebritatem nominis.

Ad vltimam.

171 Secundum argum.

Secundo arguitur; Christus non meruit de facto gloriam essentialem animae: ergo nec gloriam corporis. Antecedens constat ex dictis, & consequentia probatur: nam cum duo comparantur, vt propria passio, & essentia, non stat vnum sine altero mereri; sed gloria corporis sequitur ad gloriam animae per modum propriae passionis: ergo si Christus gloriam animae non meruit, nec meruit sui corporis gloriam. Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: ad illius probationem, distinguo maiorem: si vtrumque simul ponatur, concedo maiorem: si essentia supponatur habita sine sua propria passione, nego maiorem: & praetermissa minori, nego consequentiam: quia gloria animae supponitur ab initio conceptionis possessa sine gloria corporis Christi, vt locus daretur redemptioni hominum per passionem, & mortem; & ideò quamuis gloria corporis sequatur ad gloriam animae tanquam propria passio in rigore, quod à pluribus negatur, potuit Christus gloriam corporis, qua non potiebatur, mereri absque eo, quod gloriam animae essentialem mereretur.

Respond.

172 Tertium argumentum.

Sed contra, & sit tertium argumentum: gloria corporis est sequuta ad gloriam animae ab initio conceptionis Christi, nisi Deus impedimentum posuisset: ergo Christus non meretur gloriam corporis directè, sed tantum impedimenti ablationem, & gloriam corporis indirectè. Antecedens patet: nam passio sequitur posita essentia, nisi adsit impedimentum. Consequentia verò probatur: nam Christus solum meretur, quod cum gloria corporis datur, ponitur ex parte Dei; sed ex parte Dei solum ponitur impedimenti remotio directè, ad quam sequitur gloria corporis; ergo Christus tantum meretur directè impedimenti ablationem, gloriam verò corporis tantum indirectè meretur.

173 Indirectam Scotū.

Quo argumento convictus Scotus *in 3. dist. 18. quaest. vnica*, docet, Christum non immediatè, & per se, sed indirectè, & mediatè sui corporis gloriam meruisse, cui cōnsentit Vazquez *in praesenti disp. 79. cap. 1.* si gloria corporis tamquam propria passio sequatur ad gloriam animae, quia tamen hoc falsum censet, ideò ab Scoti sententia recedit, quoad dotes corporis, in quibus gloria corporis consistit; quoad dotem autem impassibilitatis animae, quia naturaliter sequitur, nisi miraculosè impediatur, veram illius sententiam existimat.

174 Existimatio Scoti reijcitur primo.

Haec autem Scoti existimatio displicet communiter Theologis: & reijcitur primo: quia nullum fuit positiuum impedimentum, ex quo proveniret, vt gloria animae non redundaret in corpus. Tum, quia explicari non potest, quod sit illud positiuè impediens redundantiam istam, nec id explicant Scoti discipuli aientes, esse miraculum, nam miraculosum fuisse à nemine dubitatur; sed miraculum potest sine impedimento positiuo subsistere. Tum etiam, quia tale impedimentum positiuum ad eum finem necessarium non erat; sed potuit Deus redundantiam illam sola suspensione concursus impedire, sicut sola sui concursus suspensione impediuit, ne ignis in fornace Babilonis combureret pueros, & illa sola potest cuiusuis passionis ab essentia dimanationē impedire: ergo sola sui concursus suspensione impediuit Deus redūdantiam gloriae ex anima in corpus Christi: sed suspensio concursus, per concursus exhibitionem tollitur: ergo mereri ablationem impedimenti, idem est, quod mereri ipsum diuinum concursum, vt gloria animae redundet in corpus; mereri autem Dei concursum est mereri gloriam corporis: ergo Christus *directè* merens remotionem impedimenti *directè* gloriam corporis meruit.

175 Secundo reijcitur.

Secundo reijcitur: nam dato, adfuisse impedimentum aliquod positiuum, non sequitur meruisse Christum gloriā corporis *indirectè*: ergo ruit Scoti doctrina. Probo antecedens: nam id quis *directè* meretur, quod primo cadit in merentis, & praemiantis intentione; sed esto adfuisset positiuum impedimentū, cuius remotio in executione praecede-

ret;

ret; intentio tamen Christi merentis per se primo ad gloriam corporis erat directa, & intentio Dei præmiantis, & ex hoc fine meritum Christi remotionem impedimenti attingebat: ergo, adhuc tali impedimento admisso, non sequitur in *directè* Christum sui corporis gloriam meruisse. Tertio, vel meritum Christi attingit sua causalitate gloriam sui corporis, vel adæquatè stetit in remotione impedimenti; si primum: ergo quamuis fuerit in executione posterior, poterit in intentione præcedere; & consequenter esse præmium *directè* à Christo promeritum; si secundum, non saluantur testimonia Scripturæ asserentia, Christum suam gloriam meruisse, quod de gloria corporis communis PP. & Scolasticorum consensus accepit.

Tertio.

176 *Quarto.*

Denique, nam verba Scripturæ attribuentia Christo meritum gloriæ sui corporis, sunt in rigore, & proprietate accipienda; cum ex eo nullum absurdum sequatur, & PP. ac Theologi vniformi consensu illa in sermonis proprietate vsurpauerint; sed mereri impedimenti amotionem, qua posita gloria corporis consequitur, non est cum proprietate gloriam corporis mereri: ergo non solum meruit remotionem impedimenti *directè*, sed & ipsam gloriam corporis. Probo minorem primo, nam tollens *physicè* impedimentum, v.g. quo lapis detinetur ne descendat in centrum, non dicitur proprie motum lapidis descendentis causare: ergo pariter merens, seu moraliter causans remotionem impedimenti, quo impeditur gloria corporis, non dicitur proprie merens, aut moraliter causans gloriam. Secundo, nam causa *per accidens* non dicitur proprie causans; sed merens remotionem impedimenti, & non gloriam *directè*, solum per accidens dicitur causare gloriam: ergo non proprie illam meretur, aut causat moraliter.

Minor probatur primo.

Secundo.

177 *Ad 3. arg. resp. 1.*

Et ex his ad tertium argumentum, respondeo negando antecedens: non enim interuenit impedimentum aliquod positum, vt gloria animæ in corpus non redundaret, sed sola diuina ordinatio de suspendendo concursum, qui necessarius erat, vt ex gloria animæ dimanarent dotes glorificantes corpus, quæ ordinatio tollitur per decretum exhibendi concursum; vnde ablationem huius impedimenti mereri idem est, quod mereri decretum, & concursum diuinum; meritum autem concursus Dei, est directè meritum gloriæ corporis.

178 *Secundo respond.*

Secundo respondeo, prætermisso antecedenti, negando consequentiam: ad eius probationem, respondeo cum Vincentio de gratia Christi *q. 5. pag. 543* distinguendo maiorem: quod ex parte Dei ponitur *physicè*, vel *moraliter*, concedo maiorem: solum *physicè*, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam: nam licet Deus auferens impedimentum, quo ablato, sequitur gloria corporis ex vi gloriæ animæ, *physicè* solum causet *directè*, & per se impedimenti remotionem; gloriam autem corporis solum *indirectè*, & *per accidens*; *moraliter* autem per se causat gloriam corporis, quia ex ea intentione, & fine remouet impedimentum, vt gloria corporis dimanet ex gloria animæ, sicut applicans ignem ad comburendam domum, solum *per accidens* est causa combustionis physica; est autem causa moralis prædictæ combustionis per se. Et idem ex parte Christi vt merentis est dicendum, nempè; *directè* causasse gloriam corporis *moraliter*, quatenus ea intentione meruit impedimenti ablationem, vt gloria corporis potiretur: vnde, quamuis in executione prius meruerit remotionem impedimenti, quam gloriam corporis, in intentione tamen prius gloriam corporis, quam impedimenti remotionem meruit.

179 *Tertium arg. aliter ab Scoto proponitur.*

Et ex his etiam occurritur tertio argumento, qualiter ab Scoto proponitur. Illud, inquit Scotus, quod infuisset subiecto sine aliqua illius actione, nisi impedimentum adesset, non cadit sub talis subiecti merito; sed gloria corporis infuisset Christo ab initio sine aliqua illius actione, nisi impedimentum adesset: ergo non cadit sub meritis Christi Domini; maiorem non probat Scotus, sed potest probari: illud, quod sic conueniret, nisi impedimentum adesset, sit postea, impedimento sublato, ex vi eiusdem actionis, qua fieret ab initio, nisi adesset impedimentum; sed si impedimentũ non fuisset, fieret, & conueniret subiecto sine aliqua illius actione: ergo impedimento sublato conuenit etiã sine aliqua actione subiecti; ac per consequens sine merito. Cui argumento respondet Scotus conuinci Christum non causasse per meritum gloriam corporis *directè*, sed tantum impedimenti ablationem, gloriam autem corporis indirectè.

180 *Respõdet.*

Sed ex dictis respondemus, negando maiorem, siue impedimentum sit negatiuum, siue positiuum; ad illius probationem distinguo maiorem: ex vi eiusdem actionis *physicè*, concedo maiorem: ex vi eiusdem actionis *moraliter* influentis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentia: nam licet gloria corporis, impedimento sublato, sequatur ad gloriam animæ ex vi actionis gloriam animæ infundentis, vt terminus secundarius, sicut passio sequitur ad essentiam ea vi actionis primario ad essentiam terminatę absque media noua actione, solum per dimanationem; & consequenter Christus nulla actione *physicè* causante influxerit in sui corporis gloriam, influxit tamen in illam media actione meritoriè causante, merendo, scilicet, vt Deus, vel impedimentum auferret, si tale impedimentum erat, vel vt suum concursum, quem negauerat, præstaret, vt gloria animæ redundaret in corpus; & ideo illam causauit *directè*, *meritoriè*, & *moraliter*.

181 *Replicabis.*

Sed dices, gloria corporis, impedimento sublato, sequitur ad gloriam ex vi eiusdem actionis primo, & per se terminatæ ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundario: ergo fit ea vi eiusdem concursus diuini primario terminati ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundario; sed Christus non meruit concursum Dei vt primario terminatum ad gloriam animæ: ergo nec vt secundario ad gloriam corporis terminatum. Patet consequentia: nam vnus, & idem concursus, non potest esse liberalis, & ex iustitia.

182 *Confirmabis 1.*

Et confirmabis primo. Si gloria corporis infuisset Christo à primo conceptionis instanti, Christus illam non mereretur, non quia pro tunc conueniret; cum hoc, merito non obstet, sed quia conueniret ea vi eiusdem concursus primo terminati ad gloriam animæ, & ad gloriam corporis secundo, & sub prima terminatione liberalis, & gratiosus fuit; sed etiam impedimento sublato, sequitur ad gloriam animæ ex vi eiusdem concursus secundario ad ipsam terminati: ergo Christus gloriam animæ non merens, nec mereri potuit gloriam corporis directè.

183 *Secundo.*

Confirmabis secundo, gloria corporis, impedimento sublato, est effectus Dei per se, non vt impedimentum auferentis; sed vt primo gloriam animæ infundentis, ad modum quo motus lapidis deorsum, impedimento sublato, tribuitur, vt causæ per se, non causæ auferenti impedimentum, sed generanti, sed Deus vt primo infundens gloriam animæ, est liberaliter, & non ex iustitia agens: ergo vt ad gloriam corporis, sublato impedimento, concurrit, non agit ex iustitia, sed omnino liberaliter, & consequenter gloria corporis Christi non est per se, & directè præmium meritorum illius.

184 *Ad replicam resp.*

Ad obiectionem respondeo, concesso antecedenti, distinguendo consequens: ex vi eiusdem concursus diuini physica identitate, concedo consequentiam: identitate morali, nego consequentia; & distinctio moralis inter concursum diuinum, vt primo terminatum ad gloriam animæ, & vt terminatum ad gloriam corporis; sufficit, vt sub prima terminatione meritum subterfugiat, & sub secunda causalitatem meritoriam terminet, sicut *supra* dicebamus de continuatione Incarnationis; diuersitas autem moralis consistit in eo quod concursus Dei vt primo terminatus ad gloriam essentialem animæ; & vt secundo terminatus ad gloriam corporis, subest diuersis decretis; cum enim Deus decreuerit vt gloria corporis, non consequeretur ad gloriam essentialem animæ, sed suspenderetur effluxus, vt postea gloria animæ redundaret ad corpus, & gloria corporis dimanaret ab illa, nouum decretum necessarium fuit.

Idem concursus sub diuersa terminatione, potest meritum termi nare, & liberalis esse.

185 *Ad 1. confirmationẽ*

Et ex his ad primam confirmationem distinguo maiorem: ex vi eiusdem concursus identitate physica, & morali, concedo maiorem: præcise physica, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ad secundam, iuxta primam solutionem tertij argumenti, distinguo maiorem: est effectus Dei vt primo infundentis gloriam animæ sine nouo decreto, nego maiorem: mediante nouo decreto de non suspendendo concursum, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Iuxta secundam solutionem tertij argumenti, respondeo, negando maiorem; quamuis enim Deus, vt impedimentum auferens, non sit causa per se physica dimanationis gloriæ corporis, est causa per se moralis, quia impedimentum aufert ea intentione, vt gloria corporis dimanet ex gloria animæ, quod sufficit vt Deus, quatenus aufert impedimentum sit causa moralis per se prædictæ dimanationis, vt *superius* dicebamus.

Ad 2. respond. 1.

Secundo.

186 *Primum corollariũ*

Ex dictis in discursu disputationis colligo primo, Christum per primum actum meritorium meruisse omnia auxilia gratiæ sufficientia; & efficacia pro alijs actibus distinctis à primo eliciendis. Quod patet: nam in tali actu erat sufficiens proportio ad ea auxilia promerenda, & alias ab

ab illis non procedebat, & quod simul tempore cum illis existeret, conditioni meriti non aduersatur, & quod illa Christus meruerit ad illius pertinet dignitatem: ergo de facto illa meruit.

187 *Secundū. Probatur.*

Secundo colligitur, meruisse per primum actum cæteros actus meritorios, quatenus sunt dona Dei. Quod patet, nam illis in hac consideratione non repugnat ratio præmij; si namque esse possunt effectus voluntatis Dei gratiosæ, cur non poterunt causari per voluntatem remuneratiuam Dei? Sed in primo actu meritorio Christi erat sufficiens condignitas ad eos actus promerendos; & illos vt sic mereri, ad Christi pertinet dignitatem: ergo meruit omnes actus præter primum, non quidem prout erant a libero arbitrio Christi, aliàs se ipsum præmiaret, sed quatenus erant à Deo, mediante præuio, simultaneoque concursu.

Confirmatur.

Quod amplius confirmari potest: nam actiones liberæ Christi, non obstante quod simul sint dona Dei, quia erant Christi vt liberè agentis aliquo modo, quo Dei vt primæ causæ non erant, fuerunt merita Deum ex iustitia obligantia, vt cum frequentiori sententia docuimus *supra quæst. 1. art. 2.* sed etiam aliqua ratione sunt dona Dei, qua non sunt effectus Christi, vt libere operantis: ergo vt sic esse potuerunt præmia meritorum Christi.

188 *Meruisse Christum suam resurrectionem, probatur.*

Tertio colligitur, meruisse suam resurrectionem. Quod docet D. Thomas *infra quæst. 53. art. 1. in corpore*, ibi: *Dicendum, quod necessarium fuit, Christum resurgere propter quinque. Primo quidem ad commendationem diuinæ iustitiæ ad quam pertinet exaltare illos, qui se propter Deum humiliant, quia igitur Christus propter charitatem, & obedientiā Dei se humiliauit vsque ad mortem crucis, oportebat, quod exaltaretur à Deo vsque ad gloriosam Resurrectionem: vnde ex eius persona dicitur in Psalmo 138. Tu cognouisti, idest, approbasti sessionem meam, idest, humilitatem, & Resurrectionem meam, idest, glorificationem in Resurrectione, vt Glossa exponit.* Hæc D. Thomas: quibus non solum doctrinam corollarij dedit, sed etiam efficaciter probauit. Quod amplius confirmari potest ex ratione sæpè facta: nam aliquid ex merito habere dignius est, quam sine merito habere, si cætera paria sint, hoc est, si detrimentum maioris dignitatis non sequatur; sed ex hoc, quod Christus suam Resurrectionem meruerit, maioris alicuius dignitatis detrimentum non sequitur: ergo illam de facto meruit.

Confirmatur.

189 *Meruit etiam iudiciariam potestatē.*

Denique infero, suis meritis obtinuisse iudiciariam potestatem, Regiam, Sacerdotalemque dignitatem, & supremum rerum omnium dominium, non tamen rationem capitis per influxum moralem in membra. Prima pars corollarij traditur a D. Thoma *infra quæst. 59. art. 3.* constatque primo ex illo Iob cap. 36. *Causa tua tanquam impij iudicata est, causam, iudiciumque recipies.* Quæ verba de omnibus iustis patientibus iniusta interpretatur Gregorius *lib. 26. Moralium cap. 25.* à fortiori tamen de Christo intelligi possunt, quia illius causa iniustissimè fuit iudicata. Quod amplius confirmat D. Thomas ex illo Apocalypsis 3. *Ego vici, & sedi in throno Patris mei*; Sed in throno intelligitur iudiciaria potestas, iuxta illud Psalmi 9. *Sedes super thronum, qui iudicas iustitiam*: ergo iudiciaria potestas fuit præmium victoriæ in Christo. Deinde suadetur; oportuit enim, quod secundum diuinam iustitiam iudex esset, qui pro Dei iustitia pugnauit, & vicit, & iniustè iudicatus est.

Confirmatur 1.

Confirmatur 2.

190 *Meruisse potestatem Regiam prob. 1.*

Secunda pars de potestate Regia, quam negat Mag. Soto *in 4. dist. 47. q. 1. art. 2. ante secundam conclusionem*, probatur ex illo Psalmi 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ*: ergo Christo regia dignitas, & super terminos terræ potestas fuit a Patre mediante postulatione concessa, & consequenter ex meritis: nam postulationi Christi nihil desideratum ad meritum deficiebat. Deinde videtur colligi ex ratione, qua vtitur D. Thomas, vt probet iudiciariam potestatem fuisse effectum meritorum Christi, nimirum, quia nihil inconuenit idem alicui ex diuersis causis deberi, vt constat in gloria corporis, quæ debita fuit Christo, & titulo Deitatis humanitati coniunctæ, & titulo meritorum; at si Regia potestas præmium meritorum Christi non esset, maximè quia ei erat debita ratione vnionis humanitatis ad Verbum: ergo illam de facto meruit.

Secundo.

191 *Meruisse etiam Sacerdotalē dignitatē, probatur.*

Ex hisque tertia pars de dignitate Sacerdotali probatur: ex eodem enim principio conueniebat Christo Regia; & Sacerdotalis potestas, scilicet, ex vi gratiæ vnionis; sed, non obstante, quod ratione gratiæ vnionis esset illi debita Regia potestas, illam obtinuit ex meritis: ergo etiam dignitatem Sacerdotalem. Quarta pars corollarij de supremo dominio constat primo ex illo Pauli ad Rom. 14. *In hoc enim Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorum, & mortuorum dominetur.* Secundo, nam potestas dominatiua conuenit Christo ratione Regiæ potestatis; hanc ex meritis obtinuit: ergo illam etiam meruit. Denique, ratione ad omnia allegata communi probatur Nostrum corollarium. Habere enim aliquid ex merito dignius est, quam id sine merito obtinere, si cætera paria sint, hoc est, si maioris perfectionis detrimentum non sequatur; sed hæc omnia potuit Christus suis meritis obtinere; cum principium meritorum Christi non sint, quod autem Christo ab initio conceptionis conuenerint, conditioni meriti non repugnat, quod solum prioritate naturæ postulat præmium præcedere, & alias ex eo quod illa meruerit nullius dignitatis Christi sequitur detrimentum: ergo illa de facto meruit.

Et supremū omniū rerū dominiū probatur 1.

Secundo

Tertio.

192 *Nō meruit dignitatē capitis spiritualis, per influxum moralem in membra.*

Quod autem non meruerit dignitatem capitis spiritualis per influxum moralem in membra, probat Vazquez *in præsenti disp. 79. cap. 1. num. 13* eo quod dignitas capitis influentis spiritualiter in membra Ecclesiæ, nihil aliud est, quam ipsa humanitati sanctificatio, & deificatio, quæ est veluti effectus formalis deitatis vnitæ humanitati; Christus antè vnionē istam non meruit, & consequenter nec dignitatem capitis, ex quo deriuatur Spiritualis influxus in mēbra.

Ratio P. Vazquez.

193 *Nō vrget.*

Hoc tamen argumentum non vrget, nam ratio capitis influentis in membra potest dupliciter considerari; primo in radice, & in causa, ob quam Christus fuit caput constitutus omnium membrorum Ecclesiæ. Secundo, pro actuali deputatione facta à Deo, vt Christus esset caput Ecclesiæ. Primo modo sumpta conuincitur argumento istius Auctoris non potuisse cadere sub meritis Christi; secus autem in secunda consideratione. Et quidem quantum ad hoc nullum inuenitur discrimen inter iudiciariam potestatem, & rationem capitis spiritualis: nam etiā iudiciaria potestas sumpta in radice, pro ea ratione cuius debito condecentiæ Christo, vt homini, debebatur; non potuit cadere sub Christi meritis; quia tamen quoad actualem deputationem, & ordinationem diuinam sub Christi meritis cadit, Christus dicitur illam meruisse: ergo quamuis dignitatem capitis spiritualis sumptam *radicaliter* non meruerit, potuit nihilominus illam suis meritis obtinere, merendo ordinationem, & deputationem diuinam, vt esset Ecclesiæ caput.

194 *Confirmatur.*

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum. Potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, & a Deitate sanctificari formaliter, & Christus non esse membrorum Ecclesiæ caput: ergo ratio capitis Ecclesiæ nō est idem, quod deificatio, & sanctificatio humanitatis; & consequenter ex eo quod Christus non meruerit deificationem istam, perperam infert hic Auctor, non meruisse dignitatem capitis moralis. Vtraque consequentia ex antecedenti euidenter colligitur: antecedens autem probatur; potuit Deus de potentia absoluta statuere Christus nihil hominibus mereretur, nec pro illis satisfaceret; sed tunc casus non esset membrorum Ecclesię caput; cum non esset *proximè* expeditus ad influendum in membra, ratione cuius influxus constituitur caput illorum: ergo potuit de potentia absoluta humanitas Verbo vniri, & Christus Ecclesiæ caput non esse. Vnde, hac ratione omissa, suadetur vltima pars corollarij: tū, quia illam satis insinuat D. Tho. *infra q. 59. art. 3. ad 2.* Tum etiam, nam primus actus meritorius Christi fuit ab illo vt capite nostro morali; sed quod ex parte principij primum Christi meritum præcessit, sub nullo Christi merito cadit: ergo ratio capitis spiritualis membrorum Ecclesiæ effectus meritorum Christi non fuit. Maior probatur; nam primum meritum Christi, hominibus meruit gratiam, & redemptionē: ergo fuit ab illo vt influente in membra Ecclesiæ moraliter, & consequenter vt capite.

Potuit Christus non esse Ecclesiæ caput.

195 *Aliter probatur corollariū.*

196 *Opponet.*

Si opponas. Etiam primum Christi meritū fuit à Christo, vt Sacerdote; & tamen in nostra sententia dignitas Sacerdotalis fuit effectus meritorū Christi: ergo esto dignitas capitis primum Christi meritum ex parte principij præcesserit, potuit a meritis Christi causari. Probatur maior: nā iuxta D. Tho. *infra q. 22. art. 1.* officium Sacerdotis est esse mediatorē inter Deū, & populum, in quantū preces populi Deo offert, & pro eorū peccatis aliqualiter satisfacit; sed Christus per primū illū actū mediator fuit inter homines, & Deum, & pro illis satisfecit: ergo in illo, officium Sacerdotis exercuit; & consequenter primus actus à Christo, vt Sacerdote, processit.

197 *Respōdetur 1.*

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem dicatur, munus proprium Sacerdotis non esse mediare inter homines, & Deum, & pro illis satisfacere; sed sacrificiū offerendo nō interius, sed exterius, quod protestatiuū sit interioris sacrificij, vt colligitur ex D. Th. 2. 2. q. 85 *art. 1.* licet autem

Officium proprium sacerdotis

autem Christus per primum actum meritorium, quem in primo instanti elicuit, inter Deum, & homines mediauerit, & pro illis satisfecerit, imo & seipsum obtulerit, quia tamen exterius, & visibiliter sacrificium Deo non obtulit, ideo in illo primo actu Sacerdotis munus non exercuit, nec talis actus à Christo, vt Sacerdote processit. Ita Vincentius *quæst. 5. dub. 3. pag.* 553.

198 *Secundo respondet.*

Vel secundo respondetur, Christum non exercuisse munus proprium Sacerdotis per cujuslibet virtutis actum, sed tantum per actum religionis; primus autem actus, quem elicuit in primo conceptionis instanti, non fuit actus religionis, sed actus charitatis erga Deum, ex quo, tum dilectio proximi, tum actus obedientiæ, humilitatis, religionis, & aliarum virtutum processerunt: vnde, licet in primo instanti munus Sacerdotis exercuerit, non tamen per primum actum, videlicet charitatis, & cum iste a Christo, vt Sacerdote non processerit, per illum meruit Sacerdotis dignitatem, ex qua religionis actum, oblationisque sacrificij in primo instanti suæ conceptionis elicuit. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Mag. *vbi disp. præcedens.* *M. Sent.*

Hæc etiam de isto Tractatu dicta sufficiant; de his enim quæ Christus nobis, & Angelis meruit de quibus videbatur agendum, vt Tractatus de Merito Christi vndique completus maneret, agentes de Prædestinatione Christi tractabimus.

TRACTATVS TERTIVSDECIMVS

De Adoptione Christi.

Articulus primus.

DE quo Diuus Thomas 3. Sententiarum dist. 10. q. 2. art. 1. & 2. ad Annibaldum in eadem distinctione q. vnica art. 2. & in præsenti quæst. 23. quam diuidit in quatuor articulos. Docens in primo: *Conuenire Deo filios adoptare*, quod probat in argumento Sed contra, *ex illo ad Ephesios 1. prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei; sed prædestinatio Dei non est irrita: ergo Deus aliquos sibi adoptat in filios.* Deinde in corpore articuli probat suam conclusionem: *nam aliquis homo adoptat alium in filium, in quantum ex sua bonitate admittit eum ad participationem suæ hæreditatis; sed Deus ex sua bonitate admittit homines ad beatitudinis hæreditatem: ergo illos adoptat in filios.*

Articulus secundus.

In secundo Artic. docet, *adoptare homines in filios Dei, esse toti Trinitati commune*, quod probat in argumento Sed contra: *nam eius est adoptare, quem nos Patrem nominamus; sed cum Deo dicimus, Pater noster, hoc pertinet ad totam Trinitatem, sicut & cætera nomina, quæ dicuntur de Deo relatiuè ad creaturam, vt in prima parte habitum est: ergo adoptare conuenit toti Trinitati.* Deinde probat in corpore articuli: *nam filius adoptionis est factus, secundum illud Ioannis 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri; sed facere quemcumque effectum in creaturis est commune toti Trinitati: ergo adoptare homines in filios Dei conuenit toti Trinitati.*

Articulus tertius.

In tertio docet: *adoptari esse proprium rationalis creaturæ*, quod probat in argumento Sed contra: *nam filij adoptati sunt hæredes Dei, vt patet Romanorum 8. sed talis hæreditas soli conuenit rationali creaturæ: ergo proprium est rationalis creaturæ adoptari.* Id ipsum probat in corpore articuli: *nam adoptio Dei consistit in assimilatione creaturæ Verbo Dei Aeterno secundum vnitatem, quam habet ad Patrem, quod quidem fit per gratiam, & charitatem: vnde Dominus orat, Ioannis 17. cap. sint vnum in nobis, sicut & nos vnum sumus; sed huius assimilationis, sola creatura rationalis est capax: ergo adoptari in Filium Dei, soli conuenit rationali creaturæ; non tamen omni, sed soli habenti charitatem.*

Articulus quartus.

Ac tandem in quarto Artic. docet: *Christum, vt hominem, Filium Dei adoptiuum non esse*: quod probat primo ex *Ambrosio lib. de Incarnatione, vbi ait: Adoptiuum Filium non dicimus Filium esse natura, sed eum dicimus natura esse Filium, qui verus est Filius; sed Christus est verus, & naturalis Dei Filius secundum illud 1. Ioannis vltimo, vt simus in vero Filio eius: ergo Christus secundum quod homo, non est Filius adoptiuus.* Secundo id probat in corpore art. *nam filiatio non conuenit naturæ, sed supposito, aut personæ; sed in Christo est vna tantum persona increata, cui conuenit esse Filium per naturam: ergo Filius adoptiuus non est.* Patet consequentia: *nam filiatio adoptionis est participata similitudo filiationis naturalis; quod autem per se dicitur, non potest dici tale participatiuè: ergo Christus, qui est Filius Dei naturalis, nullo modo potest dici adoptiuus.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASECVNDA.

Quæ forma præstet formaliter esse Filium Dei adoptiuum, vel possit hunc effectum præstare?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, & relatis sententijs, prima conclusio statuitur.

1

HANC Disputationem in Tractatus limine idcirco præmittimus, quia ex illius resolutione pendent plura, quæ in præsenti quæstione docet Angelicus Doctor. Et in primis supponenda est adoptionis diffinitio, nempe: *Adoptio est gratuita assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem.* Iuxta quam diffinitionem, vt quis adoptetur in filium exigitur primo, quod persona extranea sit, hoc est, quod ex se, & ratione sui, ei non competat ius ad hæreditatem, ad quam adoptatur. II. quod assūptio sit gratuita; hoc est, alijs titulis non debita. Præter quas conditiones alia superaddi solet, videlicet, mutuus adoptantis, & adoptati consensus, si adoptatus sit sui iuris, si verò sui iuris non sit, ex igitur tutoris consensus. Quod autem adoptatus non accipiat esse ab adoptante, & quod adoptio in solatium adoptantis fiat: ac denique, quod adoptatus non succedat in hæreditatem vsque ad mortem adoptantis, quæ omnia in adoptione humana inueniuntur non sunt de conceptu adoptionis vt sic, sed per accidens comparantur ad illam, & adoptioni humanæ ob sui imperfectionem conueniunt.

2

Secundo præmittendum est, & indubitata fide tenendum, Deum filios adoptare, & filios adoptiuos habere, quod docet D. Thom. *in præsenti q. 23. art. 1.* & constat ex Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Accepistis spiritum adoptionis.* Et infra *quod sumus filij Dei: si autem filij, & hæredes.* Ad Galatas 4. ibi: *Vt adoptionem filiorum reciperemus, quoniam autem estis filij, &c.* Ad Ephesios 1. *In adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum.* Ex quibus testimonijs, & alijs, quæ passim in Scriptura reperies, constat, clarè, homines per Dei gratiam filios adoptiuos Dei constitui.

3

Constat secundo ex Trident. *sessione de iustificatione c. 3.* vbi ex Paulo ad Collosenses 1. ita iustificationem diffinit, nempè, *Quod sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei.* Et cap. 16. illis verbis: *Atque ideo benè operantibus vsque ad finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filiis Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* Denique probatur ratione Angelici Præceptoris *in præsenti art. 1.* ad hanc formam redacta. Adoptio namque est gratuita assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem; sed Deus gratuito, & solum à sua bonitate motus, creaturam rationalem assumit ad beatitudinem, in qua Dei hæreditas est constituta, & ad quam in illis ratione sui ius condignitatis non est; & consequenter, vt personæ extraneæ comparantur ad illam: ergo Deus creaturas rationales adoptat in filios.

4

Denique aduertendum est, quod sicut filius naturalis duplicem acceptionem admittit, nempè; fundamentalem, & formalem, & in hac secunda acceptione, esse filium naturalem à relatione prædicamentali præstatur formaliter: in prima autem à natura, vt per generationem accepta: ita filius adoptiuus Dei dupliciter accipi potest. Primo formaliter, aut relatiuè, & sic certum est à relatione tanquam à forma præstari, quæ an realis sit, an rationis, ex dicendis apparebit. Secundo fundamentaliter, scilicet, pro fundamento ad quod relatio filiationis adoptiuæ consequitur, & de hoc fundamento inquirimus, quæ sit forma illud formaliter præstans, & filios Dei adoptiuos formaliter pro fundamento relationis constituens.

5 Prima sententia.

Qua in re variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima docet, diuinitatem Spiritus Sancti iustis extrinsecè vnitam, media gratia habituali, esse formam formaliter istum effectum præbentem, gratia habituali concurrente vt vinculo, siuè vnione, admodum quo vnio albedinis vt vinculum, & vnitiuè solum de albat, albedine vt forma istum effectum præbente, & modus vnionis hypostaticæ vt vinculum, & nexus animam Christi sanctificat: Deitas autem vnita præbet vt forma, sanctitatis effectum. Hanc tenet Lesius *lib. 12. de perfectionibus diuinis cap. 12. & in dub. appendius,* expressiusque *lib. 2. de summo bono cap. 2.* Secunda sententia docet charitatem habitualem esse formam filium Dei adoptiuum formaliter constituentem. Pro hac refertur Aureolus *in 1. dist. 17. q. 1. art. 2. conc. 3.* quia tamen Auctor iste charitatem habitualem non distinguit à gratia, quia iustificamur, referendus est pro nostra, & communi sententia.

6 Tertia sententia.

Tertia docet; effectum filiationis adoptiuæ præstari quidem à gratia, qua iusti sumus; non tamen ratione suæ intrinsecæ entitatis, sed ex lege, & pacto Dei, quia nempè, Deus suo pacto, & lege entitatem physicam gratiæ de se ad effectū istum insufficientem deputauit, & valorauit ad talem effectum præstandum ad modum, quo moneta regio sigillo signata, certum valorem, & æstimationem habet, quam ex se non obtinebat. Pro hac referuntur Nominales *in 1. dist. 17.* Ochamus *ibi q. 1.* Gabriel *q. 1. art. 1. & 3. dubii 4.* Greg. *q. 1. art. 2.* Aliacus *q. 9. art. 1.* Referuntur etiam Scotus *q. 2.* & Durandus *q. 1. n. 7. & 8.* illam ex Recentioribus sequitur, Ægidius de Coninch *2. 2. disp. 21. dub. 8. concl. 2. & in dub. appendice.*

7 Quarta sententia.

Quarta sententia docet; gratiam habitualem ratione suæ intrinsecæ entitatis præstare per modum formæ esse filium adoptiuum Dei. Ita omnes Thomistæ, qui 1. 2. *qu. 113. art. 2.* docent de se, & ratione sui peccatum expellere, nullo Dei extrinseco fauore expectato. Tenent etiam ex Patribus Societatis Suarez *lib. 7. de gratia cap. 2.* Merarius *tractatu de gratia disputatione 11.* quos alij Recentiores sequuntur. An autem de potentia absoluta possit iste effectus ab alia forma, quam à gratia habituali præstari, quod etiam in examen vocamus, dissident præfati Auctores, affirmat Suarez *vbi supra c. 3.* Cui aliqui Recentiores subscribunt. Alij per oppositum negant. Veram sententiam sequentibus assertionibus explico.

8 Prima conclusio.

Prima sit. *Diuinitas Spiritus Sancti extrinsecè nobis vnita non præstat per modum formæ filiationem adoptiuam.* Ita omnes Theologi, nullo excepto, quem viderim, præter Lesium, vnde aliquibus suæ familiæ Doctoribus sententia huius Auctoris parum tuta, & suspecta videtur, vtpote Tridentino non conformis, & communi Theologorum consensui dissentanea: communi autem Theologorum consensui in re graui, & Theologica, materiamque fidei concernente aduersari, temerarium ad minus censetur.

9 Probant illā aliqui Recētiores

Conclusionem istam Recentiores quidam ex eo sibi suadent: nam ex opposito sequitur, iustos esse filios Dei non adoptiuos, sed naturales; consequentia est falsum: ergo & Lesij sententia. Probant sequelam: filius adoptiuus est, qui solo affectu adoptanti coniungitur; at constitutus filius Dei per ipsam diuinitatem, non solo effectu Deo adoptanti coniungatur: ergo sic constitutus, filius adoptiuus non est, sed filius

lius Dei naturalis. Probant minorē; vt diuinitas se ipsa præstet formaliter esse filium, debet realiter se ipsa cum filio constituto vniri: ergo filium, constitutus per illam non coniungitur solo effectu cum Deo, sed vera, & reali coniunctione naturæ. Et vrgêt nam licet Christus, vt homo, non habeat diuinitatem eodē modo communicatam, quo illam communicatam habet, vt subsistens in natura diuina, sed longe diuerso, videlicet, per gratiam vnionis, quia tamen, vt homo, filius Dei constituitur per ipsam diuinitatem, non adoptivus sed naturalis filius Dei est: ergo si iusti constituuntur filij Dei per ipsam diuinitatem realiter illis vnitam, esto non habeant illam sibi vnitam substantialiter, sed tantum accidentaliter, non erunt filij Dei adoptiui, sed naturales.

Confirmatur.

10 *Hoc arg. non vrget ad illud q; Respond.*

Hoc tamen argumentum non vrget, & potest illi facile occurri, negata sequela. Ad illius probationem, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem distinguo antecedens debet vniri se ipsa vnione physica substantiali, & intrinseca, nego antecedens in terminis contrariæ sententiæ: vnione morali accidentali, & extrinseca, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam coniunctio puræ affectiua ad rationem filii adoptiui petita, non excludit omnem coniunctionem naturæ adoptantis cum adoptato, sed tantum intrinsecam, physicam, & substantialem, ratione cuius ex vi suæ formationis competat ius intrinsecum ad hæreditatem adoptantis. Cum ergo in opposita sententia diuinitas præbens formaliter filiationem adoptiuam, non *physicè* intrinsecè, & substantialiter, sed moraliter accidentaliter, & *extrinsecè* coniungatur cum eo, quem filium constituit, nec illi ex vi suæ formationis ius competat ad hæreditatem Dei sed tantum ratione superuenientis vnionis diuinitatis; fit consequens, quod quamuis per diuinitatem ipsam in ratione filii constituatur formaliter, non rectè inferatur, filium naturalem, & non adoptiuum constitui.

11 *Ad confirmationem resp. instā. do illā 1. Secundo.*

Ex quibus ad confirmationem constat solutio. Et quidem iusti, non solum in via, sed etiam in Patria sunt filii adoptiui Dei, & tamen in beatitudine habent sibi vnitam diuinitatem, vt formam intentionalem, & speciem intelligibilem, quia tamen hæc Vnio, nec substantialis, nec physica est, sed tantum intentionalis, solo affectu dicuntur Deo adoptanti coniuncti ergo solitudo affectus non excludit omnem vnionem diuinitatis se ipsa, sed vnionem substantialem. Deinde iusti per gratiam habitualem a qua, vt forma constituuntur filii Dei in sententia Recentiorum arguentium, est participatio analoga diuinæ naturæ; & consequenter iam non solo affectu cum Deo adoptante coniungitur; sed vero, & reali participio diuinæ naturæ; & tamen sunt filii Dei adoptiui: ergo solo affectu cum adoptante coniungi, non excludit omnem realem coniunctionem cum adoptante, aut participationem naturæ, sed solum participationem substantialem, substantialemque coniunctionem.

12 *Tertio.*

Explico difficultatem: adoptio non solum excludit coniunctionem adoptati cum adoptante, sed etiam participationem naturæ adoptantis, vt inter homines constat, inter quos participans ab alio per generationem naturam, filius naturalis, & non adoptivus est; sed adoptio Dei non tollitur per participationem naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam benè tamen impediretur, si esset participatio naturæ Dei secundum vniuocam, specificamque conuenientiam ergo pariter quamuis coniunctio substantialis naturæ diuinæ in aliquo, filiationem adoptiuam impediat, coniunctio tamen accidentalis, extrinseca, & tantum moralis, illam impedire non poterit.

13 *Prob. 1. conclusio ex D. Th.*

Quare hac ratione prætermissa, suadenda est nostra conclusio primo, ex D. Thoma 1.2. *quest.* 110. *art.* 3 *in corpore*, vbi de gratia habituali explicans illud 2. Petri cap. 1. *Magna, & pretiosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamini diuinæ consortes naturæ:* hæc habet: *Et secundum acceptionem huius naturæ dicuntur homines regenerari in filios Dei*; sed natura per cuius acceptionem regeneratur quis in filium, est forma præbens fundamentum filiationis formaliter: ergo gratia habitualis, quæ est participatio naturæ diuinæ; non autem ipsa natura diuina extrinsecè nobis vnita, est forma constituens formaliter filium adoptiuum Dei. Idipsū docuit D. Th. *q.* 27. *de Veritate ar.* 1. *in hac q. art.* 3. *in corpore.* Et 1.2. *q.* 114. *art.* 3 vbi referens gratiam habitualem, sic ait: *Per quam homo consors factus diuinæ naturæ adoptatur in filium Dei, cui debetur hæreditas ex ipso iure adoptionis.* Ergo sentit D. Tho per gratiam habitualem homines constitui filios, non autem per ipsam naturam diuinam gratia concurrente *vnitiuè*. Patet consequentia non enim, nisi omnino impropriè dici potest subiectum per vnionem

S. Thom.

de albari, & humanitatem Christi per vnionem Deitatis sanctificari; eo quod vnio albedinis, & nexus diuinitatis solum *vnitiuè* concurrunt; at D. Th. affirmat homines constitui filios adoptiuos Dei per gratiam: ergo sentit non per modum vinculi, aut nexus, sed per modum formæ, & naturæ præbere filiationem adoptiuam.

14 *Secundo prob. ratione ex testimonijs D. Th. deducta.*

Secundo probatur conclusio ratione ex his testimonijs deducta. Illa est forma præbens filiationem adoptiuam, quæ terminat formaliter spiritualem generationem; sed forma, ad quam terminatur formaliter spiritualis nostra natiuitas, non est diuinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita: ergo nec præbet filiationem adoptiuam, vt forma. Maior constat paritate filiationis naturalis, quam præbet per modum formæ, illa, quæ generationem naturalem formaliter terminat: ergo etiam filiatio adoptiua præstabitur vt à forma, a termino formali spiritualis natiuitatis. Minor vero probatur: forma terminans, spiritualem generationē, est id quo terminus genitus spiritualiter viuit, sicut forma dans vitam formaliter termino naturalis generationis est, quæ illam formaliter terminat. & ratio est manifesta; nam generatio est processio viuentis à viuente; vnde sicut id, quo viuit generans, est formale generationis principium; ita id quo viuit genitum, est formalis terminus illius; sed diuinitas nobis extrinsecè vnita non est principium QVO formale viuendi spiritualiter: ergo nec formalis terminus spiritualis generationis.

15 *Maior prob. 1. S. Thom. Deus non formaliter sed tantū effectiuè dat vitā. Secundo.*

Minor ostenditur primo ex D. Tho. *quæst. vnica de Charitate art.* 1. *ad* 1. *q.* 27. *de Veritate art.* 1 *ad* 1, *ad* 14. *ad* 17. *&* 18 1.2. *q.* 110 *art.* 1. *ad* 2. *&* 2 2 *q.* 23 *art.* 2. *ad* 2. vbi docet, Deum non *formaliter*, sed *effectiuè*, tantum vitam præbere: verba D. Thomæ in vltimo loco hæc sunt: *Ad secundum dicendum, quod Deus est vita* effectiuè, *& anima per charitatem, & corporis per animam; sed formaliter charitas est vita animæ, sicut & anima corporis.* Ergo iuxta Diuum Thomam diuinitas nobis extrinsecè vnita nequit esse principium QVO formale viuendi spiritualiter. Et ratio est: nam forma dans vitam vt QVO, debet per identitatem, aut physicam informationem accipienti vitam vniri, vt fusè ostendimus *Tract. de Charit. art.* 2. *Tractat. de Gratia Christi art.* 1. *& Tract. de Visione Dei art.* 5. Deitas autem nullo ex his modis potest nobiscum vniri, & ideo nequit esse principium formale viuendi, sed tantummodo effectiuum: ac per consequens non potest esse formalis terminus spiritualis generationis, qua mediante regeneramur in filios.

16 *Tertio prob. conclu.*

Tertio probatur: forma dans formaliter esse filium adoptiuum, præbet effectum sanctitatis, & iustificationis formaliter; sed diuinitas Spiritus Sancti, nobis extrinsecè vnita, non sanctificat formaliter: ergo nec præbet, vt forma filiationem adoptiuam. Consequutio tenet. Minor constat ex Tridentino *sess.* 6 *de iustificat. cap.* 7. vbi de causis nostræ iustificationis loquēs, de causa illius formali hæc habet: *Demum vnica formalis causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit*; sed diuinitas est iustitia, qua Deus ipse iustus est: ergo non est causa formalis nostræ iustificationis, & oppositum asserere erit manifeste Tridentino aduersari.

Con. Tri.

17 *Maior probatur 1.*

Maior autem ostenditur primo ex eodem Trid. *ses.* 6. *relata cap.* 4. vbi sic nostram iustificationem diffinit: *Quod est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adam in statum gratia, & adoptionis filiorum Dei.* Ergo ex mente Trident. esse filium Dei adoptivum pertinet ad iustificationis effectum; & consequenter forma præbens formaliter filiationem adoptiuam, præstat formaliter iustificationis effectum, & est causa formalis nostræ iustificationis. Secundo probatur maior: forma sufficiens ad constituendum filium adoptivum formaliter, est etiam sufficiens ad præstādum formaliter sanctificationis effectum: ergo si diuinitas Spiritus Sancti nobis extrinsecè vnita præstat esse filios adoptiuos formaliter, præstat etiam formaliter effectum sanctificationis. Probatur antecedens: nam sola forma communicans Dei naturam, & fundans ius ad diuinam hæreditatem, potest Filium Dei adoptiuum formaliter constituere; sed ad rationem sancti, & iusti nihil aliud exigitur: ergo forma constituens filium adoptiuum formaliter, est ad sanctificandum sufficiens.

Secundo.

18 *Quarto prob. conclu.*

Quarto principaliter suadetur conclusio; nam sequitur ex contraria sententia omnes iustos esse sanctos, & Deo gratos infinitè simpliciter; consequens absurdum est: ergo & sententia opposita. Probatur sequela; vt enim *proximè* argumentabamur; eo ipso, quod diuinitas nobis extrinsecè vnita media gratia habituali det per modum formæ filiationem

ado-

adoptiuam, dat etiam effectum sanctitatis formaliter; at eo ipso, quod per modum formæ sanctificet, sanctificat infinite; ergo si præstat hominibus iustis formaliter filiationem adoptiuam, sanctificat illos infinitè. Minor probatur: forma sanctificatiua infinita, sanctificat infinite; sed diuinitas, quæ in sententia contraria, vt forma sanctificat, est infinita simpliciter: ergo infinitè sanctificat; & consequenter omnes iustos constituit sanctos infinitè simpliciter.

19 *Respondebis 1.* *Secundo.* *Tertio.*

Respondebis primo: ideò non sanctificare infinitè, quia à subiecto limitatur, ne suam infinitatem communicet. Vel secundo respondebis; limitari a gratia habituali, quæ est vinculum, vnio, & nexus medio quo diuinitas Spiritus Sancti præbet filiationes, & sanctificationis effectum, quæ cum limitata sit, & finita, obstat sanctificationi infinitæ, quam posset diuinitas vi sua communicare. Vel denique respondebis: gratiam habitualem *dispositiuè* concurrere ad effectum sanctitatis, a diuinitate præstandum; dispositio autem finita impedit, ne forma, quamuis infinita sit, præstet infinitum effectum, vt constat in lumine gloriæ, quod quia ad vnionem diuinæ essentiæ cum intellectu beati per modum speciei *dispositiuè* concurrit; & alias finitum est quamuis essentia diuina sit infinita in munere, & ratione speciei, non præstat intellectui beati infinitum effectum, nec illi repræsentat infinita, sed finita, tot, vel plura iuxta maiorem, vel minorem luminis perfectionē: pariter ergo in præsenti, quamuis diuinitas sit infinita simpliciter, & formaliter sanctificat, quia anima media gratia habituali finita, finitè ad sanctitatem, a diuinitate præstandam disponitur, non sanctificatur infinitè simpliciter, sed magis, aut minus iuxta maiorem, vel minorem gratiæ intensionem.

20 *Prima solutio reijcitur.* *Limitatio subiecti, non impedit infinitum influxum formæ moralis.* *Confirmatur.*

Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit. Non prima: limitatio namque subiecti non impedit infinitum formæ influxum, si effectus moralis sit, & forma non educitur de potentia illius, vt constat in anima Christi, quæ quamuis finita sit, infinitè simpliciter sanctificatur à Verbo in veriori, & frequentiori sententia: ergo diuinitas animabus nostris vnita, non impeditur a limitatione subiecti, ne præstet effectum sanctitatis simpliciter infinitum. Patet consequentia: nam effectus est moralis, & forma illum præstans non educitur de potentia subiecti. Et augetur difficultas: nam esto forma intrinsecè in subiecto recepta, limitationem ab illo capiat, licet non educatur de illius potentialitate; quia vnumquodque admodum recipientis recipitur; forma tamen, quæ extrinsecè ad subiectum se habet; cum in illo non recipiatur, non est vnde possit limitari ab illo; sed diuinitas non est forma intrinsece in nobis recepta, sed nobis omninò extrinseca: ergo ex nostra limitatione non finitur, nec limitatur, nec ab effectu sanctitatis simpliciter infinito præstando, impeditur.

21 *Secunda solutio impugnatur.*

Et ex his secunda solutio reijcitur: nam in veriori sententia Verbum fuit vnitum humanitati Christi, mediante vnione finita; & tamen hoc non obstante sanctificauit illam infinitè simpliciter: ergo quod diuinitas vniatur animabus iustorum, mediante gratia finita, obstaculum esse nequit, quominus si semel per modum formæ sanctificat, sanctificet infinitè: nam quod vnio humanitatis ad Verbum sit substantialis, vnio autem diuinitatis cum animabus iustorum non substantialis, sed accidentalis sit, nequit esse sufficiens ratio discriminis; cum in ratione vnionis finitæ conueniant, & forma per vtramque vnita, sit infinita.

22 *Contra 3. fuit 1.* *Secundo.*

Ex eisdem etiam reijcitur tertia solutio primo: nam in aliquorum sententia (nec improbabili omninò) gratia habitualis in Christo *dispositiuè* ad vnionis gratiam se habuit; & tamen quamuis gratia habitualis disponens, fuerit finita simpliciter, anima Christi fuit sanctificata à Verbo infinitè: ergo limitatio dispositionis non impedit, quominus forma infinita infinitum præbeat effectum. Secundo: quia non est assignabilis ratio aliqua discriminis inter dispositionem, & nexum, vel vnionem quoad limitandum effectum ab infinita forma præstandum; sed vnionis limitatio non impedit illimitationem effectus: ergo nec illam impediet limitatio dispositionis. Nec exemplum, cui tertia solutio innititur, illi fauet: nam diuina essentia vnita per modum speciei, non tendit ad præstandum intellectui aliquem effectum formalem; sed ex parte obiecti se tenet, se præsentando intellectui, vt simul cum illo ad intellectionem concurrat; quia vt aiebat Augustinus: *Ex obiecto, & potentia paritur intellectualis notitia*; cumque vis intellectiua intellectus limitata sit, & finita; fit, quod obiectiuus concursus essentiæ de se infinitæ, ab intellectu finito limitetur. Vel dato, quod intellectui præbeat effectum formalem, illum constituendo Dei formem in genere intelligibili; quia tamen effectus iste, vel quasi effectus formalis, totus est in ordine ad intellectionem sui, ad quam intellectus habet facultatem limitata; fit, quod commensuretur cum efficacia intellectus, & ab illo limitetur: secus in nostro casu opposita de causa contingit.

Finitudo intellectus limitat concursum obiectiuum essentiæ diuinæ, vt speciei.

23 *Oppones 1.*

Duo tamen contra doctrinam istam possunt opponi. Primum: nam diuinitas se ipsa vt forma animas iustorum sanctificans, effectum istum formalem præberet, cum ordine ad effectum limitatum, *effectiuè* ab ipsis causandum: ergo si ob istam rationem limitatur, & finitur influxus diuinæ essentiæ gerentis munus speciei ab intellectu finito, ob eandem limitabitur influxus diuinitatis sanctificantis, vt forma, ab animabus iustorum. Probatur antecedens: effectus sanctitatis à diuinitate præstitus, est in ordine ad hæreditatem Dei; quæ in visione illius consistit, & *effectiuè* à nobis causatur: ergo præberet sanctificationis effectum in ordine ad effectum limitatum, efficienter à iustis causandum.

24 *Secundo.*

Secundo potest opponi: plures namque probabiliter docent, posse de potentia absoluta hominem iustificari, nedum iustificatione negatiua, verum etiam positiua per extrinsecam beneuolentiam diuinam, quam ex nostris tenet Mag. Medina 1. 2. *q.* 110. *art.* 4. quin ex hoc teneantur concedere, fore tunc casus nos iustificandos infinitè, nec vllus, quem viderim, hoc inconueniens ex ista sententia intulit; & tamen beneuolentia diuina, quæ in illo casu sanctificaret nos, est forma infinita simpliciter: ergo ex eo quod diuinitas nobis extrinsecè vnita, nos sanctificaret formaliter, & forma infinita sit, perperam à nobis infertur, sanctificandos fore infinitè simpliciter.

25 *Ad 1. instantiam respond.* *Comprincipium limitatur ab altero comprincipio: secus autē id quod comprincipiū non est.*

Hæc tamen non vrgent. Ad primum, distinguo antecedens: tanquam comprincipium in ordine ad istum effectum, nego antecedens sine concursu ad illum per modum comprincipij cum animabus iustorum, concedo antecedens, & nego consequentiam. Id namque, quod vt comprincipium concurrit, limitatur ab altero comprincipio. secus autem, quod comprincipium non est, quamuis suum effectum præstet cum ordine ad effectum finitè ab alio causandum. Constat hoc in humanitate Christi, quæ à diuinitate, sanctificata fuit infinitè simpliciter; & tamen effectus iste fuit in ordine ad hæreditatem Dei, nempè, ad visionem beatificam finite ab humanitate causandum, quia tamen diuinitas illum præstans, non comparabatur, vt comprincipium visionis, potuit sanctificare infinitè.

26 *Ad secundam.*

Ad secundam, prætermissa maiori, distinguo minorem: esset infinita *entitatiuè*, concedo minorem: *formaliter*, vt sanctificant, nego minorem, & consequentiam. Nam beneuolentia eatenus esset forma sanctificans, quatenus vellet homini beatitudinem æternam, nullum donum intrinsecum nobis infundendo pro tunc, vnde non magis æstimaretur, quam donum, quod nobis vellet, cumque donum per beneuolētiam volitum infinitæ æstimabilitatis non esset; fit consequens, quod nec beneuolentia diuina *extrinsecè* tunc casus sanctificans, foret infinita simpliciter in ratione formæ sanctificantis, licet *entitatiuè* infinita esset. Et quidem homo de condigno merens visionem beatificam etiam de condigno meretur decretum Dei *reduplicatiuè*, vt liberum, quin ex hoc sequatur præmium infinitum mereri, quia licet decretum liberum, sit *entitatiuè* infinitum: prout tamen est præmium nostrarum operationum, formaliter infinitum non est, quia prout sic non est magis æstimabile, quam donum, quod nobis præstat, quod quidem limitatum est, & finitum. Idem dicendum est de beneuolentia diuina, nos *extrinsecè* sanctificante, nempè, commensurari in morali æstimatione cum dono, quod nobis communicat, & cum hoc finitum sit, beneuolentia diuina formaliter vt forma sanctificans, etiam est finita moraliter.

Homo de condigno merens visionē beatā etiam de condigno meretur decretum liberū Dei.

27 *Vltimo probatur concl. ad hominem contra Lessium.*

Denique suadetur conclusio ad hominem contra Lessium qui *lib.* 12. *de perfectionibus cap.* 11. & præcipuè *in dub. appendice ad finem*, docet, ex gratia habituali, & diuinitate Spiritus Sancti, illa mediante per modum vinculi, vnita, vnicam formam filiationem adoptiuam præbentem conflari, ingrediente gratia in recto, & diuinitate in obliquo; sed cum hac doctrina non stat, diuinitatem esse formam à qua principaliter filiatio adoptiua præstetur, gratia concurrente solum per modum vnionis, & vinculi, quod præfatus Auctor docet *lib.* 2. *de summo bono cap.* 2. *num.* 4 ergo in consequenter procedit; cum hoc secundum affirmat, forte prioris doctrinæ oblitus. Minorem ostendo primo: forma namque principaliter concurrens ad aliquem effectum formalem præstandum, non in obliquo, sed in recto ad illum præstandum ingreditur; ergo si diuinitas Spiritus Sancti, nobis *extrin-*

Minor probatur 1.

trinsece vnita, solum in obliquo præbet filiationem adoptiuam, non est forma principaliter huiusmodi effectum præstans. Secundo: quia namque Deus *intuitiuè* visus, in obliquo solum ingreditur ad nos beatificandum formaliter, nullus poterit affirmare esse formam principalem nos beatificantem formaliter: ergo in obliquo solum ingrediens ad præstandum aliquem effectum formalem, nequit esse forma illum formaliter præstans.

Secundo.

28 *Tertio.*

Denique: nullus namque Phylosophorum, aut Theologorum asseruit, vnionem albedinis ad subiectum in recto ingredi ad dealbandum, & albedinem in obliquo, vnionem animæ rationalis, ad corpus animandum, in recto ingredi, & animam in obliquo, nec similiter vnionem Verbi cum humanitate in recto sanctificare, Verbum autem in obliquo ad sanctificandum ingredi; at hoc non alia ratione, nisi quia albedo est forma principaliter dealbans, anima rationalis forma principaliter exhibens esse animatum, & Verbum vnitum humanitati, forma principaliter sanctificans: ergo cum hoc, quod est diuinitatem nobis *extrinsecè* vnitam, esse principalem formam ad præbendam filiationem adoptiuam, componi nequit, quod præfatus Auctor docet, nempe, gratiam nobis inhærentem intrinsecè, ingredi in recto ad istum effectum præstandum, Deitatem vero in obliquo.

---

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

29 *Arguit 1. Lessius.*

Contra nostram conclusionem, & in suæ sententiæ fauorem arguit Lessius primo: homo namque existens in gratia viuit spiritu Dei, atque illius diuinitate in ordine supernaturali, & diuino; sed forma, qua iustus viuit, est quæ præbet formaliter esse filium adoptiuum: ergo Deitas Spiritus Sancti, iustis vnita per gratiam, præstat per modum formæ filiationem adoptiuam. Maiorem, in qua est difficultas, probat primo ex Paulo ad Roman. 8. illis verbis: *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Sed idem est spiritu Dei agi, ac viuere Dei spiritu: ergo iusti spiritu Dei viuunt, atque illius Diuinitate. Secundo ex illo Ioannis cap. 6. *Sicut misit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: ita & qui manducat me, & ipse viuet propter me*: sed Verbum viuit diuinitate à Patre per generationem accepta: ergo manducantes Christum viuunt diuinitate ipsius, illis communicata media iustificatione, & gratia habituali.

Maiorem probat 1. Rom. 8.

Secundo.

29 *Tertio. Ioan. 17.*

Tertio ex illis Verbis Ioannis cap. 17. *Vt omnes vnum sint sicut tu Pater in me, & ego in Patre, vt & ipsi* (id est iusti) *in nobis vnum sint*; sed Christus taliter est vnus cum Patre, & taliter est in illo, vt viuat illius diuinitate: ergo iusti media gratia habituali taliter sunt vnum cum Deo, & taliter sunt in illo, quod viuant diuinitate. Quarto: diuinitate namque communicata essentialiter Verbo, viuit Verbum essentialiter, & naturaliter, & eadem diuinitate vnita substantialiter humanitati Christi, viuit Christus, vt homo, quasi naturaliter: ergo diuinitate vnita iustis medio bono accidentali, viuunt supernaturaliter. Denique; nam diuinitas est vita quædam per essentiam, infinita, & immensa: ergo de se sufficiens ad omnia viuificanda; & consequenter vnita iustis medio dono accidentali, illos se ipsa viuificat.

Quarto.

30 *Respondetur.*

Respondeo, distinguendo, vel explicando maiorem: iustus viuit spiritu Dei, & diuinitate, vt forma, vel in genere causæ formalis, nego maiorem: in genere causæ efficientis, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Forma namque præbens filiationem adoptiuam formaliter, non *effectiuè*, sed *formaliter* debet vitam præstare. Nec contra istam distinctionem obstant probationes maioris: non prima; nam iuxta Diuum Thomam *ibidem lect.* 3. iustos spiritu Dei agi, nihil est aliud, quam ab ipso illuminari, & quodam superiori instinctu moueri, quod præstat spiritus Dei, non *formaliter*, sed *effectiuè*, efficiendo, scilicet, in nobis dona quibus mouemur formaliter.

Ad primã probationẽ maioris.

31 *Ad secundam.*

Nec secunda: nam ly *sicut* non dicit totalem similitudinem, sed solum quantum ad habere vitam ab alio, in quo Christus, & creatura conueniunt: nam Christus, vt Deus, habet vitam à Deo Patre per generationem acceptam, & iusti Christum manducantes, vitam spiritualem recipiunt ab ipso. Sicut autem ex hoc non colligitur conuenientia in vitæ consubstantialitate: Christus enim vt Deus, viuit deitate sibi essentialiter, & substantialiter conueniente: iusti autem hoc modo non viuunt diuinitate: ita nec colligitur conuenientia in forma præstante formaliter vitam: nam Deitas est, quæ Christum, vt Deum viuificat: iustos autem non Deitas se ipsa formaliter, sed gratia habitualis, quæ est formalis Deitatis participatio. Vel si ad Christum, vt hominem referatur similitudo, tenet in hoc, vt *lect. 7.* explicat D. Tho. quod sicut ex vnione ad Verbum accepit Christus, vt homo, vitam spiritualem: ita iusti Christum manducantes accipiunt vitam spiritualem ex vnione ad ipsum in Sacramento Altaris; cum hac tamen differentia, quod Christus, vt homo, accepit vitam per vnionem Verbi, cui in persona vnitur: nos autem vnimur non personaliter, sed Sacramentaliter per Sacramentum fidei.

32 *Ad tertiã.*

Nec magis vrget tertia maioris probatio: nam iusti manent in Christo, & sunt in illo per gratiam, & charitatem: Christus autem, vt Deus, est in Patre consubstantialiter per identitatem naturæ cum ipso: sicut autem ex illa similitudine non licet inferre iustos viuere per Deitatem consubstantialiter, sicut viuit Christus, vt Deus: ita non licet colligere quod viuant diuinitate *formaliter*, sed per illam *effectiuè*, & formaliter per eius participationem formalem. Ad quartam probationem maioris, concessa prima parte antecedentis, & negata secunda, loquendo de principio physico formali viuendi; sic enim non viuit Christus vt homo, per Deitatem formaliter, neganda est consequentia, & disparitas est manifesta: nam principium *quo* formale viuendi, debet viuenti coniungi, vel identicè, vel per physicam informationem, & quia Deitas conuenit Verbo per essentialem identitatem cum illo, est ei principium *quo* viuit: iustis autem non conuenit Deitas, nec per identitatem, nec per informationem, & ideo non dat illis vitam, vt principium *quo* formale; sed solum vt principium efficiens. Et ex his ad vltimam probationem, concesso antecedenti, distinguo consequens: ad omnia viuificanda *formaliter*, nego consequentiam: *efficienter*, concedo consequentiam: ex quo solum sequitur iustos viuere per Deitatem *effectiuè*, non autẽ, quod per illam viuant *formaliter*.

Ad quartam.

Ad quintam.

33 *Secundo arguit Lessius.*

Secundo sic arguit: filius constituitur per communicationem naturæ eiusdem cum natura Patris specificè, vel numericè; sed iusti non possunt cõstitui filij adoptiui per communicationem naturæ diuinæ secundum conuenientiã specificam: natura namque diuina est numero immultiplicabilis: ergo constituuntur filij per communicationem naturæ diuinæ secundum identitatem numericam; & consequenter deitate ipsa formaliter. Respondeo, distinguendo maiorem: filius naturalis, concedo maiorem, adoptiuus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam ad esse filium adoptiuum sufficit affectus extrinsecus, qualiter inter homines fit: vnus enim homo alium sibi filium adoptiuum constituit, quin illi eandem naturam numero, vel specie communicet, solo effectu, & beneuolentia extrinseca, qua eum loco filij ad hæreditatem acceptat, vel communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam, qualiter contingit in Deo, qui nobis suæ naturæ participium communicat, media gratia habituali, quæ in communi Theologorum sententia 1. 2. q. 110. *art.* 1. est participatio formalis, vel saltim specialis naturæ diuinæ prout ab attributis distinctæ, & mediante illa præstat filiationem adoptiuam, quin sit necessaria communicatio Deitatis secundum conuenientiam specificam, vel numericam identitatem.

Respond.

Conuenientia analoga in natura sufficit ad filiationem adoptiuam Dei.

34 *Replicabis.*

Si opponas: Angelus ratione suæ naturæ participat naturam diuinam secundum conuenientiam analogam; & tamen non est ratione illius filius adoptiuus Dei: ergo communicatio, vel participatio naturæ secundum conuenientiam analogam, non sufficit ad rationem filiationis adoptiuæ. Respondeo, distinguendo maiorem: secundum conuenientiam analogam in prædicatis proprijs naturæ diuinæ, nego maiorem: in aliquo prædicato communi Deo, & creaturis, nempè, in grado intellectualitatis, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens, distinctione maioris. Ratio autem distinctionis est. Nam filiatio adoptiua imitatur quantum possibile est filiationem naturalem: hæc autem petit communicationem eiusdem naturæ, saltim secundum conuenientiam specificam, & athomam differentiam,

Respond.

35 *Angelus ratione suæ naturæ non est filius adoptiuus Dei.*

tiam, & ideo filiatio adoptiua petit communicationem naturæ, si non secundum conuenientiam specificam: hæc namq; cum Deo implicat, nec ad adoptionem est necessaria, saltim secundum conuenientiam analogam in prædicatis proprijs naturæ diuinæ. In Deo autem, & est ratio intellectiua, & ratio intellectiui radicaliter sui per notitiam intuitiuam. Prima, non est propria Dei, sed ipsi, & creaturis intellectualibus communis; secunda autem est propria Dei proprietate connaturalitatis; nulli enim creaturæ subsistenti potest esse connaturale, Deum vt est in se videre; ac proinde vt saluetur filiatio adoptiua Dei, non sufficit conuenientia analoga in ratione intellectus, sed exigitur, quod sit in ratione intellectiui radicaliter sui per visionem intuitiuam, & quia Angelus ratione propriæ naturæ solum conuenit *analogicè* in prima illa ratione communi: homo autem per gratiam habitualem conuenit cum Deo *analogicè* in secunda ratione speciali: fit, quod Angelus ratione propriæ naturæ non sit filius adoptiuus, bene vero homo, & Angelus per gratiam habitualem.

37 *Instabis.*

Instabis: licet Angelus ratione propriæ naturæ non conueniat *analogicè* cum Deo in vltimo prædicato ipsius, vt est Auctor supernaturalis; conuenit tamen *analogicè* cum Deo in vltimo prædicato Dei, quatenus est Auctor naturæ; & tamen non est filius adoptiuus Dei, etiam vt Auctoris naturalis ergo dicta conuenientia in natura non sufficit ad fundandam filiationem adoptiuam. Minor patet nam quod conuenit Angelo ratione propriæ naturæ, non conuenit illi ex gratia: adoptio autem est gratiæ respectu adoptati. Maior autem probatur. vltimum prædicatum Dei, vt conditoris naturæ, est supremum esse, quod potest communicare creaturis agendo iuxta leges naturæ; at supremum, quod potest, sic agendo communicare, est gradus intellectiuus completus; ergo hoc prædicatum est vltimum Dei, vt conditoris naturæ.

38 *Differentia inter Deū, vt Auct. naturalē, & superna turalem.*

Respondeo primo: Deum non dici Auctorem naturæ, vel supernaturalem, quoad esse, sed solum quoad rationem causandi. Dicitur enim Auctor naturalis prout causat iuxta exigentiam naturæ, & Auctor supernaturalis per ordinem ad effectus, quos causat supra totius naturæ exigentiam, vnde non habet diuersum constitutiuum in suo esse entitatiuo secundum istas rationes; ac proinde cum ratio intellectiui non sit vltimum prædicatum Dei, vt Auctoris supernaturalis, nec etiam est vltimum prædicatum illius, vt naturæ conditoris.

39 *Cur sit filius adoptiuus Dei, vt natura conditoris.*

Vel secundo respondetur, ad hanc vltimam instantiam, concessa maiori, distinguendo minorem: ex defectu conuenientiæ, nego maiorem: ex defectu extraneitatis, concedo minorem, & nego consequentiam: nam ad diuinam adoptionem requiritur communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam, & insuper extraneitas Angelus autem non est extraneus a Deo secundum bona naturalia, quæ recipit, vt de omni creatura docet D. Tho *in hac quæst. art. 1. ad 1.* & ideo, etsi *analogicè* conueniat cum Deo ratione propriæ naturæ, non est filius adoptiuus: respectu autem hæreditatis diuinæ, homo est extraneus a Deo, vtpote ad quam non habet ius naturale ex vi suæ constitutionis, & alias ratione habitualis gratiæ conuenit cum Deo *analogicè* in prædicato naturæ; & ideo per gratiam habitualem constituitur filius adoptiuus Dei.

40 *Replic.*

Sed dices: sequi ex illa solutione, Angelum ratione propriæ naturæ esse filium naturalem Dei, vt conditoris naturæ; consequens est falsum ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis probatur: nullus enim Theologorum docuit, Angelum esse filium Dei naturalem, imo communiter docent contradictionem inuoluere, dari naturam creatam, cui filiatio Dei connaturaliter competat. Sequelam vero sic probo: nam iuxta nostram solutionem, solum ex defectu extraneitatis excluditur a filiatione adoptiua Dei conditoris naturæ, non autem ex defectu conuenientiæ; sed conditio extraneitatis non petitur a filiatione naturali, imo filiationi naturali repugnat: ergo sequitur ex secunda solutione, Angelum ratione propriæ naturæ esse filium naturalem Dei, vt conditoris naturæ.

41 *Responderi poterat.*

Huic obiectioni responderi poterat, concedendo sequelam, & negando minorem. Cum enim Theologi negant possibilitatem creaturæ, quæ sit filius naturalis Dei, loquuntur de filiatione Dei, vt Auctoris supernaturalis; de filiatione autem Dei conditoris naturæ, nec negarunt, nec affirmarunt Quia tamen nullus Theologorum hoc vsquam asseruit, Respondetur, negando sequelam. Ad probationem, concessa maiori, & minori; nego consequentiam. Nam licet ex defectu extraneitatis excludatur a ratione filij adoptiui, & ex isto capite non excludatur à ratione filij naturalis, excluditur tamen ex alio, nempè quia non pertingit ad similitudinem specificam, quæ ad rationem filij naturalis petitur in communi Theologorum, & phylosophorum sententia, a qua non licet recedere.

Vera solutio.

Angelus ratione sua natura non est filius naturalis Dei vt natura Auct.

42 *Instabis 1.*

Sed contra istam solutionem instabis primo: non enim datur medium inter filium naturalem, & filium adoptiuum: ergo si Angelus ratione propriæ naturæ, est filius Dei conditoris naturæ, & non filius adoptiuus, erit filius naturalis. Secundo: nam si est filius Dei conditoris naturæ, & non filius adoptiuus ex defectu extraneitatis; sequitur esse filium Dei, vt conditoris naturæ perfectiori modo, quam ratione gratiæ habitualis sit filius Dei, vt Auctoris supernaturalis; sed hoc non admittemus: ergo nec solutionem traditam possumus sustinere. Tertio: nam vna ex rationibus, quibus discipuli D. Th. impugnat possibilitatem substantiæ supernaturalis creatæ, est, quia ex eius positione sequitur, fore filium naturalem Dei, vtpotè, cui esset connaturalis, & ab intrinseco debita gratia, quæ vt forma præbet filiationem adoptiuam: at substantia supernaturalis, qualiter à suis defensoribus adstruitur, vt possibilis, non conueniret cum Deo conuenientia specifica athoma, sed tantum conuenientia analogica: ergo de ratione filiationis naturalis non est conuenientia specifica athoma; & consequenter ex isto capite non rectè excluditur Angelus à filiatione naturali Dei, vt Auctoris naturalis ratione propriæ naturæ.

Secundo.

Tertio.

43 *Ad primā instantiam respond.*

Ad primam ex his obiectionibus respondeo, negando antecedens: nam præter filiationem naturalem fundatam in naturali generatione, & adoptiuam fundatam in iustificatione datur filiatio ad Deum in creatione fundata De qua D. Tho. *infra quæst 32. art. 3.* vbi docet, homines secundum esse naturale, quia procedunt a Deo secundum imperfectam similitudinem, dici filios Dei, non perfecta, sed imperfecta filiatione, & quia ratione gratiæ habitualis, etiam Deo assimilantur, ex generatione per gratiam Filij Dei denominantur, & sunt, filiatione in iustificatione fundata; quæ tamen imperfecta est, quia ratione gratiæ non habetur cum Deo similitudo perfecta. Angelus ergo ratione propriæ naturæ non est Filius naturalis Dei, vt Auctoris naturalis; hæc namque filiatio petit fundari supra perfectam similitudinem, nec ad ptiuus ex defectu extraneitatis, sed Filius filiatione fundata in creatione, quæ est imperfecta filiatio.

Angelus ratione sua natura est filius Dei ratione creationis.

44 *Ad secundam.*

Ad secundam, nego sequelam. Nam licet respectu donorum gratiæ sit in nobis extraneitas; secus autem respectu naturalium donorum, & licet in hac excedat filiatio fundata in creatione adoptiuam filiatione, quæ in iustificatione fundatur, quia tamen hæc illam superat in ratione similitudinis; est enim perfectior similitudo cum Deo per gratiam habitualem, quam similitudo ad ipsum ratione intellectualis naturæ, & similitudo cum principio generante, est, quæ principaliter ad fundandam filiationem concurrit: hinc fit, quod filiatio adoptiua nobis ratione gratiæ conueniens, excedat, superetque absolute filiationem in creatione fundatam.

Filiatio adoptiua excedit filiationem in creatione fundatam

45 *Ad tertiā.*

Ad tertiam obiectionem dicatur, rationem illam, quæ etiam Nos vsi sumus in speciali tractatu de substantia supernaturali ad impugnandam illius possibilitatem intelligendam esse non de filiatione naturali, sed de filiatione connaturali Dei Auctoris supernaturalis fundante ius ab intrinseco ad hæreditatem supernaturalem diuinam, quam naturæ creatæ, aut creabili competere, maximum inconueniens censetur. Si dicas: ergo Angelus ratione propriæ naturæ erit filius Dei conditoris naturæ, etsi non filiatione naturali, filiatione tamen connaturali, quod inconueniens videtur. Respondeo, concedendo consequentiam. Angelus enim ratione propriæ naturæ est Filius Dei filiatione imperfecta in sui creatione fundata, & alias nisi peccato inficiatur, habet ius ab intrinseco ad beatitudinem naturalem, quæ duo sufficiunt, vt sit filius Dei conditoris naturæ filiatione connaturali, id est, quod filiatio ad Deum quatenus conditorē naturæ illi sit connaturalis, nec in hoc aliquod inconueniens apparet.

Opponet ...

Respond.

Angelus ratione sua natura est filius Dei conditoris natura filiatione cō. naturali.

46 *Vt arguit Lessius.*

Denique arguit Lessius, homini in iustificatione non solum confertur gratia, & cætera dona creata, quæ consequuntur ad illam, sed etiam donatur Deitas communis tribus personis, licet donatio hæc Spiritui Sancto per appropriationem tribuatur; sed Deitas mediante gratia donata, est sufficiens ad fundandam filiationem adoptiuam: ergo illos, quibus datur, constituit, vt forma filios adoptiuos Dei. Maior est communis Scholasticorum doctrina cum Magistro *in 1. distinctione 14.* & Theologorum cum Angelico

Magist. *S. Thom.*

lico Doctore 1.p.q.8.art.3. & q.43.art.3. vbi in argumento primo oppositum vocat erroneum, constatque ex illo Ioannis cap. 14 *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis*. Et infra: *Apud vos manebit, & in vobis erit*. Et iterum: *Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Deinde ea illis verbis Pauli 1. Corinth. 3. *Nescitis, quia templum Dei estis, & spiritus Sanctus habitat in vobis*. Ac denique ad Rom. 5. illis verbis: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis*. Ex quibus testimonijs, & aliis, pro comperto inferunt Theologi dari hominibus in iustificatione, non solum dona creata, sed etiam Spiritum Sanctum, & Deitatem tribus personis communem.

Ioan. c. 14. *1. Cor. 3.* *Ad Rom. 5.*

47 *Minor probat. 1.* Minor autem ostenditur primo: nam enim potest Spiritus Sanctus donari, nisi ad effectum filiationis praestandum; sed donatur in iustificatione: ergo praestat filiationem adoptiuam. *Secundo.* Secundo: nam donum increatum potentius est, quam creatum; sed hoc nobis communicatum praestat in nostra sententia, filiationem adoptiuam: ergo a fortiori illam poterit donum increatum praestare. *Tertio.* Tertio: Deitas namque vnita humanitati Christi media vnione substantiali, illam sanctificat substantialiter formaliter in communi Theologorum sententia, quod si filiam non constituit, est ratione incapacitatis, filiatio namque soli supposito competit; sed etiam vnitur iustis media gratia habituali, cum eis, mediante gratia donetur, & tanquam in templo inhabitet; sitque in illis media gratia habituali modo quodam speciali distincto a modo existendi in rebus per essentiam, praesentiam, & potentiam, vt *loco allegato* docet D.Thom. quem omnes Theologi sequuntur: ergo illos sanctificabit formaliter per se ipsam, licet non substantialiter ex defectu vnionis substantialis; & consequenter filios adoptiuos constituet; cum ad istam denominationem adsit in iusti capacitas. Patet ista consequentia: nam si Deitas substantialiter vnita sanctificat substantialiter, cur vnita accidentaliter, non poterit accidentaliter sanctificare?

48 *Respond. explic. de quo modo Spiritus Sanctus iustis media gratia donetur.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Donatio enim Spiritus Sancti, & diuinitatis facta iusto media gratia habituali, vno ea quatuor modis explicatur a Theologis. *Primus modus est.* Primus est, asserentium, Spiritum Sanctum donari iusto, quia incipit in illo existere per essentiam supernaturali modo ratione contactus productiui gratiae, qui modus licet comprehendatur sub modo generali essendi per immensitatem, est tamen diuersus a modo assendi ratione productionis, & conseruationis subiecti, quia spectat ad immensitatem Dei, vt Auctoris supernaturalis, & insuper incipit esse in animabus iustorum, vt obiectum cognitum, & amicabiliter amatum actualiter, vel habitualiter, vel radicaliter, & vt obiectum fruibile imperfecta fruitione cum iure ad fruitionem Patriae perfectam. Quem modum dicendi alijs relatis sequitur Illustrissimus Arauiu t.p.q 43. dub 2 habetq; maximum fundamentum in D.Thom q. relata artic. 3. in corpore. *Arauio.*

49 *Secundus.* Secundus est asserentium; ideo Deum dari iustis media gratia habituali, quia incipit esse in illis medio amore, & cognitione, non qualibet, sed experimentali, qua Deus a iustis mediantibus donis cognoscitur practicè, vt tangens animâ virtuali côtactu infusiuo gratiae, donorumque habitualium. Quae cognitio, etsi ratione sui non praebeat formaliter, nisi existentiam Dei obiectiuam, supponit tamen necessario realem existetiam Dei in anima per contactu virtualē, praedicta dona infundentem, actualesque illustrationes. Ita Mag. Sancto Thoma *loco primo partis relato disp 17. ar. 3.* *M.S.T.*

50 *Tertius est.* Tertius est, asserentium, ideo mitti, & donari Spiritum Sanctum, cum homo iustificatur, quia praeter existentiam rea lem ratione immensitatis, habet aliam praesentiam moralem, qua praesto adest, vt rector, & gubernator suis illustrationibus, pijsq; affectionibus mouens, & suadens ad bonum, eosque tanquam amicos diligit ratione gratiae habitualis. Quem modum dicendi quidam Recentiores sequuntur.

51 *Quartus. Suar. Curiel. Albel.* Quartus modus explicandi est, quem sequuntur Suarez lib 12. de Trinitate cap. 5 num 12. Curiel t 2. tract. de essenti beatitudinis q. 2. § 4 & Mag. Albelda 1 p q 8. art. 3. disp. 18. asserentes, Deum media gratia habituali fieri iustis, non solum *obiectiuè* praesentem, verum etiam *subiectiuè*, & secundum suam substantiam nouo modo, ac antea erat ratione suae immensitatis, quod hac conditionali explicant, nempè, quod si per impossibile Deus non esset immensus, fieret amicis suis praesens secundum suam substantiam, eo ipso quod habitualem gratiam infunderet, qua mediante illos ad suam & cuat amicitiam, quia amor praebet vnionem effectiuam inter amicos *formaliter*, & vnionem realem *effectiuè* illam desiderando, & ad illam impellendo, vnde quando efficax fuerit, qualis est amor diuinus, illam *effectiuè* faceret, nisi iam factam supponeret.

52 *Nullo ex his modis est Deitas in animabus iustorū media gratia habituali sufficienter, vt se ipsa vt forma, praebeat esse filiū adoptiuū, nec primo, aut secundo.* Nullo autem ea his modis, quorum veritatem pro nunc non examinamus, est Deitas in animabus iustorum media gratia habituali sufficienter, vt se ipsa praestet, vt forma, esse filium Dei adoptiuum. Nam primo, & secundo modo solū additur ad praesentiam per immensitatem, praesentia Dei obiectiua: Deitas autem, nec vt praesens ratione immensitatis per conctatum virtualem, quae est vnio per modum causae efficientis, nec vt praesens *obiectiuè* vnitur per modū formae ad formaliter praestandum aliquem effectum formalem, imo nec in Patria, vbi *tacitissimè* videtur Deus se ipso formaliter animas beatorum sanctificat. Nec etiam tertio modo explicata vnione Deitatis ad animam, quia vt sic solum datur moraliter, vt principium effectiuum, motiuumque ad actus honestos, quibus iustus Dei amicitiam côseruet, & ad beatitudinem tendat: vnio autem moralis, seu moralis existentia per modum principij dirigentis, mouentis, & gubernantis, non est vnio formae ad subiectum ad effectum formalem praestandum. Nec denique quarto modo: nam iuxta illum non adstruitur distincta praesentia realis diuinitatis ad animam, sed eadem nouo titulo, illa verò quam habebat ante gratiam, non erat sufficiens, vt Deitas iustos faceret formaliter filios adoptiuos Dei: ergo nec nouo titulo facta; poterit talem effectum praestare. *Nec tertio modo. Nec quarto.*

53 *Ad primā probationē maioris. Ad secundā resp. 1. Secundo.* Et ex his constat ad probationes maioris solutio. Ad primam, nego maiorem: datur enim Spiritus Sanctus ad effectus explicatos; ad filium verò adoptiuum constituendum, nec datur, nec dari potest. Ad secundam, distinguo maiorem: ad effectus sibi proportionatos, concedo maiorem; ad improportionatos, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia esse filium adoptiuum, non est effectus proportionatus cum dono increato, vt praestandus in genere causae formalis. Vel concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Sicut ex eo quod Deitas sit potentior, quam humanitas, & haec se ipsa constituat hominem, non sequitur, id etiam posse Deitatem se ipsa praestare, & ex eo quod Deitas potentior sit, quam intellectus creatus, & iste se ipso praestet vim *proximè* intellectiuam naturae intellectuali creatae, colligitur, Deitatem posse se ipsa huiuscemodi effectum naturae creatae praebere, sed tantum colligitur, quod si donum creatum potest filium adoptiuum constituere, Deitas possit constituere filium Dei naturalem, non quodnis subiectum, sed illud tantum, cui per aeternam generationem communicatur.

54 *Ad tertiā.* Ad tertiam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis constat ex dictis: nam Deitas vnitur humanitati Christi *intrinsecè physicè*, quamuis *mediatè*, media, scilicet, subsistentia Verbi sibi identificata terminante naturam creatam, & ideò illam sanctificat sanctitate morali: media autem gratia habituali vnitur animabus iustorum, vel vnione principij efficientis, vel obiecti cogniti, & amati, vel indistantiae localis e principium autem efficiens, obiectum cognitum, & amatum, & extremum indistans localiter non obtinent rationem formae: ac proinde Deitas solum aliquo ea his modis media gratia habituali animabus iustorum vnita, non potest per modum formae illis praestare, esse filios adoptiuos Dei.

55 *Instabis.* Sed dices: esto Deus media gratia habituali *physicè* solum vniatur aliquo ea praedictis modis, potest tamen moraliter tanquam forma comparari, & vniri; sed vt sanctificet hominem, ac per consequens filium adoptiuum constituat, sufficit cum illo vniri per modum formae moralis: ergo sufficienter vnitur media gratia habituali cum animabus iustorum, vt illos filios Dei adoptiuos constituat. Illatio est legitima. Minor constat in Deitate sanctificante humanitatem Christi, quae tamen non est forma in genere physico, sed tantum in consideratione morali. Maior autem probatur: Deitas non vnitur humanitati Christi tanquam forma in genere physico, sed solum identicè tanquam terminus illius ratione personalitatis Verbi sibi identificatae humanitatem formaliter terminantis; & tamen in genere moris vnitur, vt forma illam Deificans, & sanctificans substantialiter: ergo Deitas vnita media gratia habituali, vt efficiens, vel obiectum in genere physico, vnietur animabus iustorum, vt forma in genere moris, illasque sanctificabit accidentaliter: ac per consequens se ipsa formaliter dabit esse filium adoptiuum.

56 *Respond.* Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Nam causa efficiens, & causa

causa obiectiua, non aliter actus, vel effectus dignificant, nisi iuxta intrinsecam perfectionem, quam illis communicant, vna *effectiuè*, & altera *obiectiuè*, vnde videmus, effectum ex eo quod à perfectiori causa procedat, non plus æstimari, nisi plus intrinsecæ perfectionis recipiat; & similiter actus, præstantius obiectum attingens, nisi ex illo maiorem perfectionem vertetur, non plus æstimabitur, quod signum euidens est, causam efficientem, & obiectum non sortiri rationem formæ in genere moris, nec se ipsis informare moraliter: ac proinde supra vnionem realem Deitatis ad animam media gratia habituali, non potest vnio moralis per modum formæ fundari, ratione cuius hominem cui vnitur sanctificet, & filium adoptiuum constituat. Quod autem per modum sustentantis in linea physica vnitur, subinduit rationem formæ moralis, vnde actiones Christi Domini *Dei viriles* appellantur, gaudentque æstimabilitate, & vi meritoria infinita, quia sustentantur à Verbo: quia ergo Deitas vnitur *physicè* humanitati, vt illam terminans, & sustentans ratione personalitatis Verbi sibi identificatæ; fit consequens, quod subinduere possit rationem formæ moralis ad illam sanctificandum.

Efficiens et obiectũ non sortiuntur rationem formæ in genere moris.

---

§. III.

De forma præstante de facto filiationem adoptiuam.

57 *Secunda conclusio.* SEcunda Conclusio. *Nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, vel habitus charitatis præstans de facto formaliter filiationem adoptiuam; sed gratia habitualis filium adoptiuum constituit.* Ita Auctores tertiæ, & quartæ sententiæ, & à fortiori constabit ex dicendis *conclusione quarta*. Nunc autem breuiter ostenditur primo: nam illa forma præbet de facto formaliter filiationem adoptiuam quæ de facto præstat iustificationis effectum, vt ex Tridentino *conclusione præcedenti* monstrauimus; sed forma de facto iustificans, non est sola acceptatio Dei extrinseca, nec actus, vel habitus charitatis, sed habitualis gratia: ergo forma præstans, esse filium adoptiuum formaliter, non est sola extrinseca Dei acceptatio, nec actus, vel habitus charitatis, sed habitualis gratia. Minor quoad primam partem est certa secundum fidem, constatque ex Tridentino *sessione 6. de iustificatione cap. 7.* vbi pro vnica causa formali nostræ iustificationis, assignat iustitiam Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, nobisque intrinsecè inhæret.

Prob. 1. *Minor pro 1. parte est de fide.*

58 *Pro 2. communis est apud Theologos.* Pro secunda vero est communis apud Theologos, constatque ex Tridentino *cap. citato*, vbi de homine ad iustificationem per actum perfectæ contritionis, & charitatis disposito, vt frequentius à Theologis explicatur, sic ait: *Hanc dispositionem, aut præparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed sanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum, &c.* Ergo ex mente Tridentini iustificatio de facto non præstatur ab actu charitatis formaliter.

59 *Pro 3. probatur.* Denique pro tertia parte, quæ etiam frequens est apud Theologos, probatur ex Trid. verbis *proximè* relatis, quibus distinguens inter gratiam & virtutes, ait: *Iustificationem fieri per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum*; quæ dona in eodem capite enumerans, dicit *Esse fidem, spem, & charitatem*; sed fides, & spes non dant formaliter iustificationis effectum, sed gratiam habitualem illum præstantem sequuntur tanquam eius proprietates: ergo charitas sumpta pro habitu non præstat formaliter effectum iustificationis, sed consequitur ad gratiam, quæ illum exhibet formaliter. Sed de his plura 1.2. q. 113. cum de iustificatione tractemus.

60 *Secundo prob. concl.* Secundo probatur conclusio: illa forma præbet formaliter esse filium adoptiuum, quæ formaliter terminat spiritualem generationem; sed spiritualis generatio non terminatur formaliter ad extrinsecam acceptationem diuinam, nec ad actum, vel habitum charitatis, sed ad gratiam habitualem: ergo nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, nec habitus charitatis, sed habitualis gratia præstat formaliter filiationem adoptiuam. Maior constat paritate filij naturalis, qui formaliter constituitur per formam terminantem formaliter generationem naturalem: ergo pariter forma terminans formaliter spiritualem generationem constituet filium adoptiuum formaliter. Minor autem ostenditur primo: nam terminus formalis spiritualis generationis, est ille, quo genitus viuit spiritualiter radicaliter, sicut terminus formalis, naturalis generationis, est ille, quo genitus per illam, viuit naturaliter radicaliter; sed per acceptationem extrinsecam Dei, iustus nullatenus viuit, vt per formã; cum forma dans vitam petat ad minus informationem intrinsecam; per actum autem, vel habitum charitatis non viuit radicaliter iustus, sed per habitum viuit habitualiter *proximè*, per actum autem formaliter actualiter: ergo nec sola acceptatio extrinseca Dei, nec actus, vel habitus charitatis sunt formalis terminus spiritualis generationis, sed terminatur formaliter per gratiam habitualem, quæ in ordine spirituali, & diuino dat radicaliter vitam.

Minor prob. 1.

61 *Secundo prob. minor.* Secundo probatur: nam terminus formalis spiritualis generationis est ille, ratione cuius homo fit particeps diuinæ naturæ, Deoque assimilatur, non in aliquo attributo, sed in natura diuina, quod eadem paritate generationis naturalis probatur; sed per acceptationem extrinsecam non fit homo formaliter particeps diuinæ naturæ, nec similis in natura cum Deo, vt omnibus est manifestum, nec per actum, vel habitum charitatis; cum non sint participationes formales naturæ Dei sub conceptu naturæ, idest, radicis attributorum, sed voluntatis, aut volitionis diuinæ, quas esse extra constitutionem metaphysicam Deitatis, & naturæ diuinæ tanquam eius attributa, docuimus cum frequentiori sententia. *Tr. de Deo. Vol. 1. p. qu. 19. art. 1.* ergo generatio spiritualis diuina non terminatur formaliter ad acceptationem extrinsecam Dei, nec ad actum, vel habitum charitatis, sed ad gratiam habitualem, quæ est formalis participatio naturæ diuinæ, vel saltim specialis sub ratione, & conceptu naturæ.

62 *Tertio prob. minor pro 2. & 3. parte.* Denique probatur minor pro secunda, & tertia parte: licet namque homo genitus naturali generatione a generante recipiat simul cum natura potentias, & illis mediantibus exeat in operationes, non terminat generationem naturalẽ formaliter per potentias, vel per actus, sed ratione humanitatis, actus, & potentias radicantis: ergo licet iustus genitus à Deo spirituali generatione naturam supernaturalem, & illius proprietates recipiat, & in illarum actus prorumpat, non terminabit spiritualem generationem, nec ratione potentiarum, nec per actuales operationes, sed ratione naturæ ordinis supernaturalis; at gratia est in ordine supernaturali natura, charitas autem est istius naturæ proprietas: ergo homo accipiens à Deo simul gratiam, & charitatem, non terminat spiritualem generationem ratione habitus, nec ratione actus charitatis, sed ratione solius gratiæ habitualis.

63 *Respondebis. Contra. Anima, & eius potentiæ, gratiaque, et charitas ad minus distinguuntur virtualiter, aut ex natura rei.* Respondebis; Nostrum argumentum conuincere in sententia D. Th. distinguente realiter charitatem à gratia, non autem in sententia Scoti asserente realiter inter se non distingui. Sed contra: nam licet Scotus non distinguat realiter potentias animæ ab anima, agnoscit tamen distinctionem virtualem, aut ex natura rei inter animam, & potentias; & consequenter idem docere tenetur inter gratiam, & charitatem, cæterasque virtutes. Tùm, quia gratia comparatur ad virtutes, vt essentia ad proprietates. Tùm etiam, quia non solum potentiæ, sed etiam anima est perfectibilis immediatè intra ordinem supernaturalem, & non nisi per gratiam habitualem; charitas autem immediatè perficit voluntatem, quod absque distinctione, saltim ex natura rei inter gratiam, & charitatem nequit subsistere; cum accidentia recepta immediatè in subiectis ex natura rei distinctis, non possint non distingui hac eadem distinctione, sicut accidentia immediatè in subiectis realiter distinctis recepta, realiter distingui debent; at posita hac distinctione inter gratiã, & charitatem, non charitas, sed habitualis gratia est formalis terminus spiritualis generationis: ergo argum. nostrum militat, etiam in sententia Scoti. Probatur minor: licet natura, & potentiæ non distinguantur realiter, sed solum ex natura rei in sententia Scoti, nihilominus terminus formalis generationis naturalis non sunt potentiæ, sed natura, ad quam consequuntur, quod Scotus nequit negare: ergo pariter quamuis gratia, & charitas non distinguantur realiter; sed tantum ex natura rei, formalis terminus spiritualis generationis non erit charitas, quæ in ordine supernaturali obtinet rationem potentiæ, sed gratia, quæ in isto ordine rationem naturæ sortitur.

64 *Vlti. prob. conclus. pro 2. & 3 par.* Denique suadetur conclusio, quoad secundam, & tertiam partem: nullus enim constituitur filius alterius, per hoc, quod

quod illum diligat, vel diligere possit, sed vel per hoc, quod illius naturam participat, aut filiali affectu ad eius hæreditatem admittitur, vt inter homines constat; sed homo per actum charitatis solum habet actu diligere Deum, & per habitũ posse *proximè* ipsum diligere. ergo non constituitur filius adoptiuus Dei per habitum, vel actum charitatis, sed tantum per gratiam habitualem, per quam fit consors, & particeps diuinæ naturæ. Et augetur difficultas; ius enim filij distinctum est a iure meritorio hæreditatis diuinæ; sed actus charitatis fundat ius meritorium in ordine ad diuinam hæreditatem ergo non fundat ius filij; & consequenter non præbet per modum formæ esse filium Dei adoptiuum.

Confirmatur.

---

§. VI.

Argumenta contraria diluuntur.

65 *Arg. 1.* CONTRA primam partem conclusionis oppones primo; homo constituitur filius adoptiuus alterius per solam acceptationem extrinsecam ad eius hæreditatem: ergo pariter per solam acceptationem extrinsecam ad hæreditatem diuinam constituetur homo filius adoptiuus Dei. Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam: disparitas autem est; nam in adoptando ab homine supponitur naturæ adoptantis secundum conuenientiam specificam, & proportio requisita, vt eius hæreditatem possideat, vnde ad hoc, quod adoptetur, non est necessarium, quod adoptans illi naturam communicet, sed tantum, quod filiali effectu admittatur, ex vi cuius voluntatis ius tribuatur adoptato; secus respectu Dei opposita de causa contingit; non enim supponitur in homine a Deo adoptando natura diuina aliunde communicata, nec proportio ad hæreditatem diuinam, & ideo ad filiationem Dei adoptiuam, non sufficit acceptatio extrinseca Dei, sed petitur donum intrinsecum, quod sit participatio naturæ diuinæ, ratione cuius homo proportionatus reddatur cum diuina hæreditate, & dignus, vt ad illam admittatur. Quæ solutio est D. Th. *q. 27. de Verit. art. 1. ad* illis verbis *Dicendum, quod ipsa acceptatio, quæ est in voluntate diuina respectu æterni boni producit in homine acceptata aliquid, vnde dignus sit consequi bonum illud, quod non contingit acceptatione humana, & secundum hoc gratia gratum faciens aliquid, creatum est in anima.* Quam doctrinam fusius tradiderat in corpore eiusdem articuli.

Respondetur.

66 *Replicabit* Sed dices: vnus Angelus potest alterum sibi in filium adoptare per solum acceptationem extrinsecam; cum in hoc nulla implicatio inueniatur; & tamen non supponitur in Angelo adoptando natura eiusdem speciei: ac proinde nec proportio cum hæreditate adoptantis: ergo disparitas assignata non subsistit. Respondeo, distinguendo minorem: non supponitur natura eiusdem speciei infimæ, concedo minorem: subalternæ, nego minorem, & consequentiam: si namque vnus Angelus potest alium adoptare, debet esse in ordine ad hæreditatem quæ Angelo adoptanti competat, non ratione vltimæ differentiæ, sed ratione generis intellectiui; alias alterum Angelum ad illam adoptare non poterit; cum ex quæ vni Angelo conueniunt ratione vltimæ differentiæ, non possint alteri communicari, etiam de potentia absoluta: ac proinde sufficit, quod supponatur conuenientia in gradu subalterno naturæ intellectualis, etsi non in specie infima, vt in Angelo adoptando sit ad hæreditatem proportio.

Respond.

67 *Instabis & est 2. arg.* Secundo arguitur, & instatur contra istam solutionem: nam esto ita sit, quod Deus homini, quem ad suam hæreditatem acceptat, infundat gratiæ habitualis donum, non tamen constituitur filius adoptiuus Dei per donum gratiæ creatum sed per suum increatum amorem; at amor increatus Dei est homini omninò extrinsecus: ergo filiatio adoptiua Dei, non à gratia habituali, sed ab acceptatione extrinseca Dei formaliter exhibetur. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo ex D. Thom. *q. 27. de Veritate art. 1. in corp.* illis verbis: *Ex natura sua homo non est dignus tanto bono* (scilicet vita æterna) *cum sit supernaturale, & ideò ex hoc ipso, quod ponitur aliquis Deo gratus respectu huius boni, ponitur, quod sit dignus tali bono supra sua naturalia, quod quidem non mouet diuinam voluntatem, vt hominem ad bonum illud ordinet, sed potius è conuerso; ex hoc ipso, quod Deus sua voluntate aliquem ordinat ad vitam æternam, præstat ei aliquid, per quod sit dignus vita æterna.* Quod etiam repetit *solutione ad secundam*: ergo iuxta D. Thom. prius est, Deum hominem ordinare ad vitam æternam, esseque ordinatum, & acceptatum ad illam, quam quod donum gratiæ habitualis recipiat; at sic acceptatum esse, sufficit ad rationem filij adoptiui; cum ex hac sola ratione sit voluntariè assumptus ad diuinam hæreditatem: filiatio autẽ adoptiua sit: *Gratuita assumptio ad alterius hæreditatem*: ergo ante donum gratiæ creatum per solam acceptationem extrinsecam constituitur homo filius adoptiuus Dei.

Maior probatur 1. ex D. Tho.

68 *Secundo prob.* Secundo probatur maior, vt enim ex Augustino docet Diuus Thomas *q. 28. de Veritate art. 2. argumento 11* quia Deus non amat, ideo nobis sua bona communicat, & non è conuerso; sed causa præcedit effectum: ergo prius est Deum diligere hominem, quam quod gratiam habitualem infundat: ergo hominem esse dilectum à Deo, etiam præcedit gratiæ habitualis infusionem; sed sic esse à Deo dilectum, sufficit ad esse filium; cum diligatur in ordine ad æternam hæreditatem, & ex vitalis dilectionis ordinetur ad illam: ergo non per gratiam habitualem nobis intrinsecè inhærentem, sed per gratiam Dei extrinsecam, hoc est, per ipsius dilectionem homo constituitur filius adoptiuus Dei.

69 *Respondetur. Ad primã probationẽ maioris.* Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem dicatur; acceptationem ad gloriam dupliciter sumi posse: primo, vt spectat ad ordinem intentionis, & sic prior est infusione gratiæ, & iustitiæ inhærentis, sicut intentio finis prior est electione mediorum gratia nam quæ est medium ad gloriam. secundo in ordine executionis, seu pro decreto executiuo, & sic posterior est gratia intrinsecè inhærente, vt à Deo ab æterno præuisa, sicut intentio gloriæ, vt coronæ, prior est electione mediorum, decretum autem executiuum gloriæ, merita, vt præuisa supponit, vt docuimus *Tract. de Prædestinatione Dei 1. p. q. 23 art. 4* acceptatio autem ad gloriam, prout in ordine intentionis gratiæ infusione præcedit, non est gratia, qua Deo grati sumus, nec ad subiectum gratum constituendum sufficiens, vt *loca allegata* docet D. Th. *in calce articuli relati*; aliàs existens in peccato mortali posset dici in gratia esse; cum sic existens, acceptatus maneat ad gloria, & ad illam ordinatus; & consequenter non potest per modum formæ filiationem adoptiuam præstare; vnde ex eo quod habitualem gratiam præcedat, non sequitur antecedenter ad illam, hominem, sic acceptatum, esse filium Dei adoptiuum. Nec obstat probatio inducta nam adoptio prout reperitur in Deo est gratuita assumptio per intrinsecam doni infusionem; ratione cuius Dei natura participetur, & dignitas intrinseca ad diuinã hæreditatem confertur.

70 *Ad 2. variè occurritur à Theologis. Primo respondet Vazquez.* Ad secundam maioris probationem, qua fuit commotus Durandus *in 1. dist. 17. q. 1.* vt assereret, esse gratum, & dilectum à Deo non esse effectum gratiæ habitualis, sed pro priori ad illam ratione solius dilectionis diuinæ esse hominem Deo charum, & dilectum amicabiliter: variè respondetur à Thologis Vazquez *1. 2. disp. 205. cap. 2.* respondet, iustitiam nobis inhærentem esse effectum amoris naturalis, quo Deus sibi complacet in creatura rationali secundum dona per creationem accepta, non autem amoris supernaturalis specialis, quo Deus diligit iustos; & ideò antecedenter ad gratiam, non supponitur esse dilectum speciali dilectione, sed solum dilectione naturali, quæ insufficiens est ad subiectum constituendum gratum simpliciter, & in ratione filij adoptiui.

71 *Secundo respondet Suarez.* Suarez *lib. 6 de essentia gratiæ cap. 1. n. 17.* reiecta hac solutione respondet, amorem Dei dupliciter posse considerari. Primo, vt est in se quædam proprietas absoluta, quæ est principium operandi ad extra, & sic est prior natura infusione gratiæ habitualis Secundo considerari potest, vt dicit ordinem ad talem personam, quam denominat tali modo, & pro tali tempore dilectam, & sic infusionẽ gratiæ, etiam naturæ prioritate non præcedere, quia non prius peruenit ad personam denominatio dilectæ, quam illi habitualis gratia infundatur. Quod alii Recentiores explicant considerando amorem liberum Dei primo, vt principium effectiuum liberum omnis effectus ad extra. Secundo, vt est libera volitio denominans Deum volentem, & effectum, liberè volitum, prior modo contendunt, dilectionem Dei specialem esse natura priorem infusione iustitiæ inhærentis: secundo autẽ modo negant, quod natura præcedat, eo quod per effectum ad extra productũ, constituitur essentialiter libera volitio Dei sub ratione denominantis Deum liberè volentem, & obiectum, liberè volitum.

Eandem solutionem aliter explicãt Recentiores quidam.

72 *Prima sol. reijcitur* Sed longiori huius rei discussione remissa *ad 1. 2. q. 110 & q. 113.* vbi propriam habet sedem, displicet prima solutio.

Nam

Nam amor hominis secundum naturalia præcisè, supernaturalis non est, sed amor, quo Deus habitualem gratiam causat in nobis, supernaturalis est: ergo gratia habitualis ex tali amore non nascitur, nec ex illo causatur. Si respondeatur ex doctrina istius Auct. *loc. cit. n.* 6. amorem, quo Deus nobis infundit gratiam, posse considerari dupliciter, nempè, sub ratione amicitiæ, & sub ratione concupiscentiæ: primo modo fertur in persona, cui gratiam infundit ratione naturalium præcisè, & sic naturalis est. secundo autem modo fertur in gratiam, & vt sic est supernaturalis.

Respondebis.

73 *Contra 1.*

In contrarium obstat primo; duplicem illum respectum concupiscentiæ, & amicitiæ, seu beneuolentiæ, non multiplicare amores, sed in vno, & eodem actu coincidere, vt docet D.Th. 1.2.q.26. art. 4 nec dissentit Vazquez 1. p. *disp.* 84 c. 3. & 1.2. *disp.* 1.c. 3. & *disp.* 11. c. 5. at vnus, & idem actus nequit esse naturalis, & supernaturalis, cum sint duæ rationes inter se repugnantes: ergo si actus amoris, quo Deus infundit gratia sub ratione concupiscentiæ, supernaturalis est, nequit esse naturalis sub ratione amicitiæ.

74 *Contra 2.*

Secundo: nam in eodem amore, vt terminatur ad homines rationes naturalis pulchritudinis sub conceptu amicitiæ, etiam reperitur respectus concupiscentiæ, qua Deus amat homini naturales perfectiones ea complacentia in persona dilecta: ergo respectus concupiscentiæ supernaturalis per respectum ad gratiam habitualem, & ad dona supernaturalia, prædicto amori non conuenit; cum non possit vnus, atque idem actus sub ratione concupiscentiæ ad tam diuersa bona terminari.

75 *Secundo reijcitur principalis solutio.*

Deinde principalis solutio reijcitur: nam esto amor ille, quo Deus infundit gratiam, non sit actus amicitiæ pro priori ad illius infusionẽ, est tamen amor beneuolentiæ supernaturalis simpliciter, & absolutè talis: ergo falsum est, quod prædictus Auctor docet, nimirum, non esse amorem specialem iustorum, sed communem illum amorem, quo Deus diligit omnem rationalem naturam. Probo antecedens: eatenus Deus dicitur diligere hominem, quatenus vult illi bonum: ergo volitio boni supernaturalis talis simpliciter non conuenientis nisi tantum iustis, & amicis, est amor beneuolentiæ supernaturalis simpliciter talis, non communis omni rationali creaturæ, sed peculiaris iustorum; sed Deus infundens gratiam habitualem, vult homini bonum supernaturale, quod est tale simpliciter, & solum conuenit iustis: ergo amor, quo vult hoc bonum homini infundere, est beneuolentia simpliciter supernaturalis, non communis omni rationali creaturæ, sed specialis iustorum.

76 *Secunda solutio reijcitur.*

Secunda etiam solutio, quam fusè impugnamus *Tract. de Volunt. Dei art.* 3. agendo de constitutione actus liberi: breuiter in hunc modum reijcitur: nam gratia habitualis est effectus Dei, vt *liberè* agentis; sed Deus agit *liberè* media volitione vt libera: ergo est effectus volitionis liberæ, vt liberæ; & consequenter volitio Dei, vt libera, in quantum libera, est prior natura infusione gratiæ habitualis; sed non intelligitur volitio diuina, vt libera, nisi vt transiens ad obiectum creatum, & ad illud terminata: ergo volitio libera Dei, vt transiens ad personam dilectam, & ad illud terminata, præcedit prioritate naturæ infusionem gratiæ habitualis. Et ex his reiecta manet explicatio Recentiorum: nã Deus sub ratione efficientis, & infundentis gratiam, supponit se ipsum, vt liberè volentem infundere; ergo fit vt efficiens præcedit infusionem gratiæ prioritate naturæ, etiam vt liberè volens, præcedit gratiæ infusionem. Probo antecedens: Deus infundit gratiam volens voluntate non subsequente, aut concomitante, sed antecedente, & imperante gratiæ infusionem; cum infundat illa liberè, sed non vt volens volitione necessaria: ergo vt volens volitione libera; & consequẽter Deus, vt infundens gratiã supponit se ipsum, vt liberè, volentem infundere.

Explicatio Recentiorum impugnatur.

77 *Vera solutio 2. prob. maioris.*

Vnde his prætermissis solutionibus: Ad secunda maioris probationem respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, distinguendo secundum consequens: esse dilectum denominatione extrinseca, præcedit prioritate naturæ habitualis gratiæ infusionem, concedo consequentiam: denominatione intrinseca dilecti, hoc est, digni, vt diligatur, nego consequentiam, & minorem subsumptam, quod nempè, esse dilectum denominatione extrinseca, & extrinsecè ordinatum ad gloriam sufficiat ad rationem filij adoptiui: nam extrinseca denominatio dilecti, nec sufficit ad iustificandum, nec ad filium constituendum, vt forma, sed solum vt principium efficiens formam vtrumque istum effectum præstantem, ob rationes factas inter probãdam nostrã conclusionem, & amplius *conclus.* 4. prosequendas; vnde etsi supponatur denominatio dilecti, non sequitur supponi pro illo priori filium adoptiuum constitutum *formaliter*, sed tantummodo *inchoatiuè*.

Quæ solutio traditur à D.Th. q. 28. *de Verit. art.* 2. *ad* 11. loquendo de remissione peccati, vbi cum sibi obiecisset *Amor, quò Deus Christum diligit, & eius membra præcedit gratiæ infusionem; sed amor ille non est hominis in peccato existentis: ergo remissio culpæ præcedit gratiam ordine naturæ, & sic non requiritur gratia ad culpæ remissionem* his verbis respondet: *Ad 11. dicendum, quod Deus suo amore, sicut causat in nobis donum gratiæ, ita & remissionem culpæ; vnde non oportet, quod remissio culpæ gratiam præcedat.* Ac si apertius D.Tho. dixisset, remissionem esse ab amore diuino, non *formaliter*, sed *effectiuè*, sicut & infusio gratiæ; ac proinde ex eo quod amor Dei, & esse amatum ab ipso, præcedat infusionem gratiæ, non sequitur, culpam remissam præcedere, & non subsequi ad gratiæ infusionem.

78 *Confirmatur solutio doctrina D. Tho.*

79 *Tertio arg. et instatur contra solutionem datam.*

Tertio arguitur, & instatur contra hanc solutionem: vt gratia, & non denominatio extrinseca dilecti hominem constitueret filium adoptivum Dei, deberet per donum gratiæ constitui ad vitam æternam acceptus; sed non sic constituitur: ergo a gratia non præstatur esse filium adoptiuum, sed ab extrinseca denominatione dilecti. Maior constat: nam adoptio est gratuita acceptatio, & assumptio vnius personæ ad alterius hæreditatem: ergo esse filium adoptivum, est, esse acceptum ad hæreditatẽ adoptantis: & consequenter forma constituens filium adoptivum formaliter, debet dare denominationem accepti. Minor autem probatur: acceptatio namque ad hæreditatem Dei dupliciter sumi potest, vt *in solut. praced. arg.* docuimus, nempè, in ordine intentionis, & in ordine executionis; at primo modo infusione gratiæ præcedit; secundo autem modo, infusionem gratiæ supponit, & ab illa potest separari, vt ex *infra* dicendis constabit: ergo esse ad vitam æternam acceptum, nullo modo præstatur a gratia habituali formaliter.

80 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, distinguo maiorem: acceptatio ad hæreditatem Dei actualis, vt actu infallibiliter habendam, concedo maiorem. omnis acceptatio ad illam, nego maiorem, & concessa minori, nego conseq. Nã præter acceptationem, vel ordinationem actualem ad gloriã, vt actu infallibiliter conferẽdã, datur alius modus acceptationis, vel ordinationis ad illam, nẽpè, habitualis, & in iure, & dignitate intrinseca, vt ad gloriã quis admittatur, & hæc præstatur a gratia habituali, quæ est dignus gloriæ præbens ius, & condignitatem ad gloriam consequendã; & hæc sufficit, vt gratia habitualis præbeat formaliter esse filiũ adoptiuũ, vt *infra* amplius explicabimus.

81 *Instabit.*

Sed dices sequi ex ista solutione, quod cum homo existens in gratia, acceptatur actu ad gloriam, non ordinetur ad illam, tanquam filius adoptiuus, sed vt filius naturalis; consequens est falsum: ergo, & tradita solutio. Probatur sequela; assumptio filij adoptiui petit esse personæ extraneæ, extraneitate iuris, idest, carentis iure ad hæreditatem, ad quam ordinatur; at iuxta istam solutionem homo existens in gratia habituali, habet ius intrinsecum ad hæreditatem Dei: ergo ordinatio illius ad gloriam, vt actu habendam, non est acceptatio filij adoptiui, sed naturalis. Respondeo, negando sequelam. Ad probationem, distinguo maiorem: petit esse personæ extraneæ, & carẽtis iure ad hæreditatem ex vi suæ substantialis constitutionis, concedo maiorem: iure collato per gratiam superuenientem constitutioni substantiali illius, nego maiorem, & distinguo minorem: habet ius ex vi suæ primæ, & substantialis constitutionis, nego minorem: collatum per gratiam superuenientem, & accidentalem, concedo minorem, & nego consequentiam.

Respond.

Qua extraneitas in persona adoptanda requiratur.

82 *Vltim. arg. contra 2. partẽ conclusionis. Conc. Tri.*

Denique contra secundam partem conclusionis arguitur: forma de facto iustificans, præbet effectum filiationis formaliter, vt constat *ex dictis*; sed charitas de facto iustificat: ergo præbet formaliter filiationis effectum. Probatur minor ex Tridentino *sessione* 6. *de iustific. cap* 7. ibi; *Quamquam enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri Iesu Christi communicantur: id tamen in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhæret.* Ex quibus verbis minor argumenti probatur. Nam forma per quã Christi merita applicantur, est formaliter sanctificans; sed mediante charitate merita Christi applicantur: ergo charitas de facto iustificat. Confirmatur primo ex verbis immediatè sequentibus *Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spẽ, & charitatem*: ergo ex mente Concilij non accipit homo in iustificatione gratiam à charitate distinctam; & consequenter non per gratiam habitualem à charitate distinctam, sed per charitatem iustificatur formaliter.

Confirmatur 1.

83 *Confirmatur 2.*

Confirmatur secundo ex D.Tho. ad Roman.5. lect.1. vbi explicans verba Pauli: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris.* Tum, de dilectione, qua Deus diligit nos; tum etiam, de dilectione, qua nos diligimus Deum, sic habet: *Vtraque autem charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis; Spiritum enim Sanctum, qui est amor Patris, & Filij dari nobis, est nos adduci ad participationem amoris, qui est Spiritus sanctus, à qua quidem participatione efficimur Dei amatores, & hoc quod ipsum amamus, signum est, quod ipse nos amat, iuxta illud Prouerbiorum 8. Ego diligentes me diligo.* Hæc D.Thom. ex quibus sic infero: donum creatum intrinsecum, ratione cuius nobis Spiritus Sanctus donatur, præstat effectum iustificationis formaliter; sed iuxta D. Thom. ratione charitatis nobis infusæ Spiritus Sanctus donatur, siquidem Spiritum Sanctum nobis dari, est, *Nos adduci ad participationem amoris, qua participatione efficimur Dei amatores*: ergo charitas, qua Dei amatores efficimur, est donum ratione cuius Spiritus Sanctus datur.

84 *Confirmatur 3.*

Confirmatur tertio ex Aug. 15. *de Trinitate cap. 18.* vbi docet, solam charitatem filios Regni à filijs perditionis diuidere; sed donum distinguens filios Dei à filijs Diaboli, constituit filios Dei formaliter; idem namque est constitutiuum, & distinctiuum: ergo charitas est forma, qua efficimur filij Dei.

Confirmatur 4.

Confirmatur quarto: donum perfectissimum ex ijs, quæ in iustificatione impenduntur præbet filiationem adoptiuam formaliter; sed donum omnium perfectissimum est charitas, iuxta illud Pauli 1. Corinth. 13. *Nunc autem manent charitas fides, & spes, tria hæc, maior autem horum charitas*: ergo ipsa est, quæ constituit filiũ adoptiuum formaliter.

Confirmatur 5.

Denique confirmatur: non enim plus requiritur ad rationem filij adoptiui, quam ad esse amicum Dei; sed charitas, vt à gratia distincta, formaliter constituit amicum Dei: ergo & filium adoptiuum.

85 *Respondetur.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: forma per quam primo, & principaliter applicantur, concedo maiorem: per quam ex consequenti, & *completiuè* applicantur, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam forma per quam primo, & principaliter merita Christi in iustificatione applicantur, non est charitas, sed gratia habitualis, ad quam tanquam ad radicem cætera dona consequuntur, licet media charitate secundario, & *completiuè* merita Christi applicentur, quia gratiam iustificantem perficit, & complet, tanquam propria illius passio. Nec oppositum ex Concilio colligitur: non enim docet, per charitatem merita Christi applicari, sed applicari dum charitas diffunditur; quod verissimum est: nam dum charitas diffunditur, diffunditur etiam gratia, ad quam charitas consequitur, & per illam primo applicantur Christi merita, quæ applicatio per charitatem perficitur.

86 *Ad 1. confirmationē.*

Ad primam confirmationem, nego consequentiam. Nam Concilium affirmans, accipi in iustificatione fidem, spem, & charitatem, non excludit gratiam habitualem à charitate distinctam, de qua in principio illius capitis dixerat, iustificationē fieri; *Per infusionem gratiæ & donorum*, & canon. 11. eiusdem sessionis, illam à charitate distinxerat, ibi: *sola gratia & charitate.*

Ad secundam.

Ad secundam, distinguo maiorē: donum ratione cuius nobis datur Spiritus Sanctus *primordialiter*, & tanquam principio radicali amandi Deum, concedo maiorem: *completiuè*, & tanquam principio proximo amoris, nego maiorem & sub eadem distinctione, & explicatione minoris, nego consequentiam: nam dari nobis Spiritum Sanctum media iustificatione, iuxta D.Th. 1.p.q.8.art. 3 & q.43.art. 3 consistit in eo quod præter generalem modum essendi in omnibus rebus per essentiam, præsentiã, & potentiam, sit in iustis familiari modo, vt obiectum amicabile, & fruibile; & quia ratione gratiæ habitualis redditur Deus obiectum *radicaliter* amabile, & ratione charitatis redditur amabile *proximè*, ratione vtriusque dicatur esse in nobis, nobisque donari, ratione gratiæ *primordialiter*; ratione autem charitatis, non primario, sed secundario, tanquam ratione principij proximi amoris forma autem iustificans, est illa, ratione cuius Spiritus Sanctus *primordialiter* nobis datur.

87 *Ad tertiã.*

Ad tertiam dicatur, Augustinum non contraposuisse charitatem ad gratiam habitualem, sed ad cæteras virtutes, vt ipsum legenti constabit, & sic verum est solam charitatem diuidere filios Regni à filijs perditionis, non *formaliter*; hoc enim præstat gratia, quæ est primum principium essendi, & causandi in ordine supernaturali, & diuino, sed *operatiuè*, quia ex proximum principium operandi diuinas operationes. Ita Caietanus 1.2. q. 110 art. 3. in solut. ad 1. vel *præsuppositiuè* loquendo de habitu charitatis, & *dispositiuè* loquendo de actu; ille namque supponit gratiam, vt radicem, iste vero ad gratiam disponit. Vel secundo exponi potest de diuisione non facta, sed significata per charitatem, ex quo tantum sequitur charitatem esse signum filiationis adoptiuæ, non autem, quod sit forma illam formaliter præstans.

Caiet.

88 *Ad quartam.*

Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: nec vrget probatio ex Paulo, qui solum cæteris virtutibus charitatem præposuit, non autem communi omnium virtutum radici, quæ est gratia habitualis.

Ad quintã.

Ad vltimam, prætermissa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam licet idem ad vtrumque sit necessarium, non tamen eodem modo, & ideò non infertur, quod si charitas est formalis amicitia, sit etiam formalis filiatio. Disparitas autem est: nam amicitia consistit in mutua redamatione. charitas autem dat vires proximas ad redamandum Deum, & ideo est amicitia formaliter, tametsi non adæquatè, vt *Tractat. de Charitat. art 1* documus filiatio autem consistit in terminatione spiritualis generationis; & quia terminus formalis est natura, in qua genitus generanti assimilatur, quæ non est charitas, sed habitualis gratia, ad quam charitas vt propria passio consequitur: consequens fit, quod licet ad vtrumque requirantur gratia, & charitas, non tamen eodem modo ad vtriusque constitutionem ingrediantur, sed ad amicitiam ingrediatur *constitutiuè* partialiter: ad filiationem vero adoptiuam ingrediatur solum *consecutiuè*, vt propria passio naturæ illam præstantis formaliter.

Charitas ad amicitiam concurrit cõstitutiuè partialiter ad filiationem vero adoptiuam tantum consecutiuè.

---

§. V.

De modo, quo gratia præstat filiationem adoptiuam.

89 *Tertia conclusio.*

TErtia Conclusio. *Gratia habitualis se ipsa adæquatè, nullo extrinseco fauore expectato, Filium Dei adoptiuum constituit.* Ita præter Auctores *supra* pro quarta sententia relatos, tenent Capreolus *in 1. dist. 17 q. 1. ad 2. argum. Gregorij.* Caietanus 1.2. *q. 110. art. 3.* & *quæst. 114. art. 3.* Choquetius *lib. 1. de gratia sanctificante disput. 3. cap. 2.* & Montesinos *1.2. disp. 35. q. 7. num. 132.* Quam probo primo ex D. Thoma *1.2. articul. 110. art. 3. in corpore*, vbi docet, gratiam habitualem esse naturam diuinam participatam, & secundum acceptionem huiusmodi naturæ homines regenerari in filios Dei. Et *q. 114. art. 3. ad finem corporis*, illis verbis: *Attenditur etiam pretium operis secundum dignitatem gratiæ, per quam homo consors factus diuinæ naturæ adoptatur in filium Dei, cui debetur hæreditas ex ipso iure adoptionis, secundum illud Romanorum 8. Si filij, & hæredes*: vbi quamuis D. Th. exclusiuam non expresserit acceptationis extrinsecæ Dei requisitæ ad esse filium, illam tamen implicitè apposuisse videtur; alias *diminutè* procederet agendo de forma constitutiua filij, & non explicando adæquatam, sed inadæquatam formam: cum ergo D. Thom. solum meminerit gratiæ, vt formæ filiationem præstantis, apertè sensisse videtur, gratiam se sola nullo extrinseco fauore expectato filium Dei adoptiuum constituere.

Capr. Caiet. Choq. Montes. Prob. 1. ex D.Th.

90 *Secundo prob. ratione ex doctrina D. Th. desumpta.*

Secundo probatur ratione *ex allegatis testimonijs* desumpta: forma constituens spiritualiter genitum, constituit filium adoptiuum Dei pro fundamento relationis filij adoptiui; sed gratia habitualis se sola, nullo extrinseco fauore expectato, constituit spiritualiter genitum: ergo se sola absque vllo fauore extrinseco suæ entitati superaddito filium adoptiuum constituit pro fundamento relationis filij adoptiui. Consequutio est legitima. Maior constat: nam esse spiritualiter genitum est fundamento relationis filij adoptiui, sicut esse genitum naturaliter, est fundamentum relationis filij naturalis: ergo sicut forma, vel natura constituens naturaliter genitum, constituit filium naturalem pro fundamento relationis filij: ita forma constituens genitũ spiritualiter constituit filium adoptiuum pro fundamento relationis filij.

91 *Minor probatur.*

Minor autem probatur: sicut enim naturaliter genitum, constituitur per acceptionem naturæ eiusdem speciei cum natura generantis, ita genitum spiritualiter,

con-

constituatur per acceptio a naturæ conuenientis *analogicè* cum natura Dei generantis spiritualiter; sed gratia se sola secundum sua entitatem intrinsecam, nullo extrinseco fauore expectato est participatio analoga naturæ Dei spiritualiter generantis, specialis, val formalis, physica, vel moralis, iuxta varias Theologorum sententias *t.2.q.110, art. 1.* ergo ratione suę intrinsecæ entitatis absque vllo fauore extrinseco reddit hominem diuinæ naturæ participem, Deoq; *analogicè* similem in natura sub conceptu naturæ; & consequenter spiritualiter genitum.

92 *Confirmatur, & explicatur.* Explicatur vis argumenti: accipiens naturam generantis secundum conuenientiam vniuocam ex vi huius acceptionis, absque aliquo superaddito, constituitur filius naturalis: ergo ex vi acceptionis naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam, absque indigentia alicuius superadditi, constituitur spiritualiter filius; & consequenter filius adoptiuus; sed gratia habitualis ratione suæ entitatis intrinsecæ, est participatio naturę diuinæ secundum conuenientiam analogam; & consequentes illam accipiens est similis Deo *analogicè* in natura sub conceptu naturæ ergo ex vi acceptionis illius nullo extrinseco fauore expectato constituitur accipiens, spiritualiter genitus; & consequenter filius adoptiuus Dei.

93 *Respondebis.* Respondebis, negando consequentiam, & rationem discriminis reddes. Nam acceptioni naturæ per naturalem generationem, est annexum ius naturale ad hæreditatem Patris; secus autem acceptioni naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam iustis conuenienti per gratiam, nisi accedat acceptatio extrinseca ad gloriam, & diuina promissio, & ideo ex vi acceptionis naturæ secundum conuenientiam vniuocam, nullo extrinseco expectato, constituitur filius naturalis: ex vi autem acceptionis gratiæ, quæ est natura Dei secundum conuenientiam analogam, non datur filiatio adoptiua, nisi ordinatio extrinseca ad gloriam; diuinaque promissio accedat.

94 *Contra 1.* Sed contra primo: nam Ius ad hæreditatem non constituit filium naturalem, vel adoptiuum, sed filiationem consequitur constitutam ex vi acceptionis naturæ, vel secundum conuenientiam vniuocam, vt in filiatione naturali, vel secundum conuenientiam analogam, vt in filio adoptiuo contingit; non enim, quia habet ius, est filius, sed quia filius est habet ius; filiatio autem ad participationem naturæ consequitur; sed ratione gratiæ habitualis habetur; participatio naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam, absque vllo fauore extrinseco: ergo absque illo per sola intrinseca gratiæ filiatio adoptiua præstatur; & consequenter ius ad istam filiationem sufficiens, iuxta illud Romanorum 8. *Si filij, & hæredes.* *Secundo.* Secundo, filiatio adoptiua Dei in iustificatione fundata, non minus consequitur gratiam habitualem, quam filiatio Dei in creatione naturæ rationalis fundata consequitur ad naturam; sed hæc sequitur naturam absque vllo fauore extrinseco: ergo illa sequitur gratiam ratione suę intrinsecæ entitatis, absque vllo fauore extrinseco expectato.

95 *Tertio.* Tertio: ad rationem filii adoptiui sufficit ius connaturalitatis ad illius hæreditatem, & condignitatis quod sufficientiam, ad acceptationem ad illam; sed vtrumque hoc ius præstatur a gratia habituali ratione suæ entitatis intrinsecæ, quin ad hoc indigeat fauore extrinseco Dei: ergo ratione suæ entitatis intrinsecæ, absque vllo extrinseco fauore præstat filiationem Dei adoptiuam. *Minor quoad 1. partem prob. 1.* Minor quoad primam partem ostenditur primo: naturæ namque proportionatæ ad aliquem finem, debetur connaturaliter assecutio illius; sed gratia habitualis est in ordine supernaturali natura proportionata cum visione clara Dei, quæ est illius hæreditas: ergo sub conditione perseuerantiæ finalis est debita gratiæ, debito connaturali assecutio hæreditatis diuinæ. *Secundo.* Secundo: nam lumen gloriæ per modum principii proximi dat ius efficax connaturalitatis ad visionem beatificam: ergo gratia habitualis dabit per modum radicis ius connaturalitatis ad illam sub conditione perseuerantiæ finalis. *Quoad 2. partem probatur.* Deinde quoad secundam partem probatur nam gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis constituit subiectum gratum, & obiectum congruum diuinæ dilectionis simpliciter ergo reddit dignum subiectum, cui Deus velit bonum *simpliciter* tale, quod est visio clara ipsius; & consequenter dat ius sufficientis condignitatis, vt ad hæreditatem diuinam acceptetur.

96 *Vlt. probatur minor quoad vtramque partem.* Denique quoad vtramque partem probatus minor: nam ius connaturalitatis ad gloriam, & condignitatis sufficientis ad illam, non implicat præstari ab aliqua forma creata ratione suæ intrinsecæ entitatis; cum non possit aliqua implicatio assignari; sed est assignabilis forma creata aptior ad hoc eius præstandum, quam habitualis gratia, quæ est participatio specialis, aut formalis ipsius naturæ diuinæ consistentis in radice videndi; & amandi Deum: ergo gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis, nullo extrinseco fauore expectato, dat ius connaturalitatis ad gloriam, & condignitatis sufficientis ad acceptationem efficacem ad illam; & consequenter ratione entitatis intrinsecæ constituit filium adoptiuum Dei.

97 *Denique probatur concl.* Denique suadetur conclusio: forma namque se sola de facto iustificans, se sola absque vllo fauore extrinseco filium adoptiuum constituit; sed gratia habitualis se sola, est forma de facto iustificans: ergo se sola absque vllo fauore extrinseco constituit filium adoptiuum Dei. Illatio tenet. Maior constat ex Tridentino sessione 6. vbi iustificationem peccatoris diffiniens, ait: *Esse translationem ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statu gratiæ, & adoptionis filiorum Dei per secundum Adã Iesum Christum Saluatorem nostrum*: ergo forma se ipsa præstans iustificationis effectum, se ipsa transfert hominem ab statu filij primi Adæ ad statum filiationis adoptiuæ; & consequenter se ipsa filiũ adoptiuum constituit. Minor autem probatur ex Tridentino *sessione 6 relata cap. 7.* vbi docet, vnicam causam formalem nostræ iustificationis esse iustitiam nobis inhærentem intrinsecè; sed idem est, esse vnicam causa formalem, atque esse adæquatam causam. ergo gratia habitualis, quæ est iustitia nobis inhærens, est adæquata causæ nostræ iustificationis; & consequenter se sola præstat iustificationis effectum: nam forma, quæ cum alterius consortio præbet aliquem effectum formalem, nec est vnica, nec adæquata causa formalis illius.

98 *Confirmatur 1.* Et augetur difficultas primo: quia namque ex voluntate, & gratia conflatur adæquata causa efficiens operis salutaris falso assereret, qui diceret voluntatem creatam esse causam adæquatam efficientem illius, & se opponeret Paulo dicenti: *Non ego solus sed gratia Dei mecum*: ergo qui docens ex entitate intrinseca gratiæ, & acceptatione extrinseca Dei, aut ex valore accrescenti gratiæ ex illa, conflari adæquatam causam formalem nostræ iustificationis, filiationis quæ adoptiuæ, se opponunt Tridentino asserenti, gratiam, seu iustitiam nobis inhærentem esse vnicam causam formalem nostræ iustificationis, & nostræ filiationis adoptiuæ.

99 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo si namque ex entitate intrinseca gratiæ, & valore resultante ex acceptatione extrinseca consurgeret adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ, principalius præstaretur ab extrinseco fauore, quam à iustitia nobis inhærente: ergo diminutè processisset concilium dum assignans omnes causas nostræ iustificationis, non meminisset fauoris extrinseci, tanquam causæ illius formalis, sed tantum iustitiæ inhærentis, sicut si assignans causas operis salutaris; subticeret gratiam principaliter concurrentem, & solum mentionem faceret liberi arbitrij creati minus principalem influxum præbentis. Probo antecedens: fauor extrinsecus Dei adstruitur a contrarijs auctoribus, vt præbens gratiæ dignitatem, & valorem ad præstandum effectum formalem, quẽ in se non contine: ratione propriæ entitatis; sed forma præbens virtutem, & continẽtiam effectus, principalius concurrit ad illum, quam forma recipiens continentiam, & virtutem, quam ex se non habet: ergo principalius concurreret ad filiationem adoptiuam fauor extrinsecus Dei, quam iustitia nobis inherens.

100 *Confirmatur 3.* Denique confirmatur, & vrgetur difficultas: nemo enim negare potest maiori cum proprietate verba Concilij explicari concessa entitati intrinsecæ gratiæ vt ad constituendum se ipsa filium adoptiuum Dei quam hac virtute negata expectatoque fauore extrinseco Dei; sed in hanc vi entitati gratiæ intrinseca, & adæquata, nulla repugnantia inuenitur, vt constat ex *supra* dictis, & amplius ex dicendis constabit: ergo concedenda est gratiæ; & consequenter dicendum se ipsa ex vi suæ intrinsecæ entitatis, absque indigentia extrinsecæ acceptationis, præstare filiationem adoptiuam. Mitto plures solutiones, quibus posset argumento facto occurri. Tum; quia ex dictis manent præclusæ. Tum etiam, quia fusius illarum examen pertinet *ad primam secunda quæst. 113. art. 2.* vbi de efficacia intrinseca gratiæ ad expellendum peccatum tractatur.

§. VI.

Tribus argumentis occurritur.

101 *Arguitur 1.*

CONTRA istam conclusionem objiciunt Auctores oppositi primo: forma insufficiens de se ad excludendum peccatum, est etiam insufficiens ab intrinseco ad effectum filiationis adoptiuæ; sed gratia habitualis, ratione entitatis intrinsecæ, est insufficiens ad peccatum mortale expellendum: ergo non præbet se ipsa filiationem adoptiuam. Major constat. Nam filiatio Dei adoptiua non potest cum peccato mortali componi: ergo forma insufficiens ab intrinseco ad peccatum expellendum est etiam ab intrinseco insufficiens: ad præstandam ratione solius entitatis intrinsecæ filiationem adoptiuam. Minor autem probatur, peccatum mortale est grauitatis infinitæ simpliciter, vt cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus *supra disp. 2.* gratia autem habitualis est bonitatis, & valoris limitati, & finiti; sed bonitas, aut valor finitus non potest se ipso excludere infinitam malitiam, grauitatemque infinitam: ergo gratia habitualis est ab intrinseco insufficiens ad excludendum peccatum ratione suæ intrinsecæ entitatis.

102 *Respondetur 1.* *Ad probationem minoris resp. 1.* *Aliquid finitum potest idquod infinitum est via incompossibilitatis excludere.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem responderi potest primo, concessa maiori, distinguendo minorem: per modum satisfactionis, & meriti concedo minorem per modum formæ incompossibilis, nego minorem, & consequentiam. Gratia namque non excludit peccatum per modum condignæ satisfactionis, ad quem modum excludendi, necessaria erat æqualitas valoris cum grauitate offensæ, sed per modum formæ incompossibilis cum peccato mortali: quia nempè, tribuit effectus oppositos effectibus a peccato præstitis, & ad excludendum peccatum hoc modum, non est necessaria æqualitas, sed sufficit oppositio in rationibus formalibus, vt constat in actu dilectionis Dei finito excludente peccatum odij actualis, quod in ratione offensæ est infinitum. Et quidem condonatio extrinseca Dei tametsi *entis actiuè.* sit infinita, in ratione formæ nobis vnitæ moraliter, infinita non est, sicut nec beneuolētia extrinseca, per quam in sententia probabili possumus iustificari, est infinita formaliter in ratione formæ nobis vnitæ moraliter; alias præberet infinitum sanctitatis effectum, quod nullus asseruit; & tamen nemo negabit condonationem extrinsecam adiunctam habituali gratiæ, nos a peccato mundare: non ergo petitur ad excludendum peccatum via incompatibilitatis formalis, infinitas in forma expellente.

103 *Secundo respōdetur ad probationem minoris.* *Et etiam via oppositionis mediatæ.*

Vel secundo responderi potest, bonitatem finitam non posse excludere infinitam grauitatem per immediatam oppositionem, bene tamen per oppositionem mediatam: in peccato autem habituali, & est ratio maculæ, malitiæ finita, & grauitas in ratione offensæ infinita, & gratia, quæ est finitæ, & limitatæ bonitatis non pugnat *immediatè* cum ratione offensæ infinitæ, sed cum malitia finita, quæ exclusa, non potest ratio offensæ in peccato subsistere.

104 *Secundo respondetur arg.*

Secundo potest argumento facto occurri, prætermissa minori, negando maiorem. Ad illius probationem, nego antecedens. Sententia namque componens simul gratiam, & peccatum mortale de potentia absoluta, distinguit in gratia habituali effectum positiuum, & effectum negatiuum excludendi peccatum, & asserit, posse effectum negatiuum; cum effectus secundarius sit, a positiuo effectu separari, vnde admittit idem subiectum esse dignum gloria ratione gratiæ habitualis; & indignum illa ratione peccati mortalis, cumque in dignitate per modum iuris sufficientis ad gloriam, & participatione naturæ diuinæ secundum conuenientiam analogam, adoptiua Dei filiatio consistat; admittunt præfatæ sententiæ Auctores, posse filiationem adoptiuam simul cum peccato mortali de potentia absoluta consistere. Nec mirum debet censeri; si namque possessionem hæreditatis diuinæ, nempè, visionem beatificam admittunt posse in eodem subiecto cum mortali culpa componi, poterit ius condignum istius hæreditatis; & consequenter filiatio adoptiua Dei cum peccato mortali componi.

105 *Tertio responderi potest.*

Tertio potest responderi, negando maiorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam, vel distinguo consequens: non habet vim intrinsecam ad præstandam filiationem adoptiuam, supposita remissione peccati, nego consequentiam: non præsupposita remissione peccati, transeat consequens; sicut ista consequentia non tenet: *Ad rationem filij adoptiui requiritur extraneitas subiecti, & negatio iuris connaturalis ad hæreditatem adoptantis; sed gratia est de se insufficiens ad ponendam extraneitatem subiecti, & tollendam negationem iuris connaturalis: ergo est de se insufficiens ad constituendum filium adoptiuum.* Nam præmissæ veræ sunt; consequens autem est falsum, & vel absolute negandum, vel distinguendum, & concedi consequentia, non supposita extraneitate in subiecto, negari vero extraneitate supposita.

Instatur argum. 1.

106 *Secundo.*

Habeo etiam huius doctrinæ satis accommodatum exemplum in contemplatione altissima Dei conditoris naturæ, in qua constituendam fore naturalem beatitudinem possibilem in statu naturæ integræ, naturali tantum integritate, cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus in *speciali tractatu de beatitudine naturali.* Iuxta quam doctrinam consequenter est asserendum, actum illum contemplationis Dei conditoris naturæ esse sufficientem de se ad constituendum, & denominandum beatum; & tamen non haberet de se sufficientiam ad peccatum mortale per modū formæ excludendum, sine cuius remissione beatum non constitueret. Pariter ergo in præsenti possumus gratiæ habituali concedere vim ad constituendum filium adoptiuum ratione propriæ entitatis, esto admittamus non habere vim ad excludendum peccatum, ratione suæ entitatis intrinsecæ, quod tamen absolutè falsum censemus.

107 *Replicabis 1.*

Sed oppones primo non esse peccati mortalis, est medium necessarium ad esse filiationis adoptiuæ; sed insufficiens ponere media, non est sufficiens ad finem: ergo si gratia habitualis est de se insufficiens ad excludendum peccatum, erit etiam insufficiens ad præstandam ratione propriæ entitatis filiationem adoptiuam. Secundo: nam filiatio adoptiua est essentialiter cum peccato mortali incompossibilis; ergo habet vim ad expellendum peccatum, infertque necessario, non esse, vel exclusionem illius; sed forma impotens de se ad effectum negatiuum secundarium necessario illatum ex effectu positiuo primario, est etiam de se insufficiens ad effectum positiuum inferentem negatiuum, sicut si calor esset ab intrinseco insufficiens ad expellendam frigiditatem, non posset esse sufficiens ad constituendum calidum: ergo non stat cum insufficientia physica gratiæ ad expulsionem peccati, sufficientia illius intrinseca, ad præstandam filiationem adoptiuam.

Secundo.

108 *Ad primā replicam respond. 1.* *Resp. 2.*

Respondeo, ad primam instantiam, negando maiorem. Non enim est, nisi requisita conditio; stat autem sufficientia intrinseca ad aliquem effectum formalem cum intrinseca insufficientia ad conditionem requisitam ad illum, vt constat in *exemplis adductis.* Secundo respondeo, negando minorem loquendo de causa formali. Gratia namque est medium necessarium ad gloriam; & tamen visio beatifica est potens beatificare formaliter, quin sit potens, vel in genere causæ efficientis, vel in genere causæ formalis, habitualem gratiam causare.

109 *Ad secundam.* *Differentia inter incompossibilitatem actiuā & passiuā duarū formarum valde notanda.*

Ad secundam, distinguendo antecedens: incompossibilitate passiua, concedo antecedens: actiua nego antecedens, & consequentiam. Solum enim forma cum alia incompossibilis, incompossibilitate actiua habet vim ad expellendum id, cum quo habet oppositionem, quod autem sola gaudet passiua incompossibilitate vim expulsiuam non habet, vt constat in peccato veniali incompossibili cum statu innocentiæ, non quia habeat vim destructiuam illius, sed quia status innocentiæ non permittit illud secum, sicut nec vnio hypostatica: ita in præsenti est dicendum iuxta sententiam suppositam, filiationem adoptiuam esse incompossibilem cum peccato mortali, non quia possit illud expellere; eo quod peccatum est infinitæ grauitatis, sed quia peccatum mortale non permittit secum filiationem adoptiuam.

110 *Secundo arguitur.*

Secundo objiciunt: forma, quæ præstat filiationem adoptiuam, debet saltem ex consequenti præstare ius condignū, & connaturale hæreditatis diuinæ, scilicet, visionis beatificæ; sed gratia habitualis ratione suæ intrinsecæ entitatis hoc ius præstare non potest: ergo nec præbere filiationem adoptiuam. Minor, in qua est difficultas ostenditur primo ius gloriæ condignum petit cum gloria adæquari; sed gratia habitualis non adæquat perfectionem visionis beatificæ. Tùm; quia hæc in actualitate excedit; & consequenter superat in perfectione. Tum etiam; quia est vltima actualitas lineæ supernaturalis: vltima autem actualitas perfectior est omnibus, quæ sunt in potentia ad illam. Tum denique: nam est vltimus finis etiam gratiæ habitualis: finis autem,

Minor probatur 1.

& ma-

& maximè vltimus, perfectior est omnibus ordinatis ad ipsum: ergo gratia habitualis, nequit ab intrinseco præstare ius condignum hæreditatis diuinæ, scilicet, visionis beatificæ.

111 *Secundo.* Secundo probatur minor: non est dabilis qualitas aliqua creata dans ius condignum, condignitate filij adoptiui, ad hæreditatem regis terreni ratione entitatis: ergo nec datur, nec dari potest forma aliqua creata, quæ ratione propriæ entitatis præbeat ius condignum filij adoptiui ad hæreditatem Dei. *Tertio.* Tertio probatur: nam ea, quæ sunt propria Dei nulli creaturæ possunt esse connaturalia; sed beatitudo est propria naturæ diuinæ, propriaque Dei perfectio: ergo nulla forma creata potest dare ius condignum, & connaturale ad beatificam visionem.

112 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem; vt enim docet D. Thom. 1. 2 *quæst. 114. art. 3. in corpore*, opera iustorum inæqualia gloriæ secundum propriam substantiam, redduntur gloria condigna, ratione dignitatis gratiæ: dat ergo gratia habitualis operationibus nostris valorem meritorium adæquantem moraliter gloriam; & consequenter subiecto dabit condignitatem ad illam per modum hæreditatis. *Ad primā probationem minoris.* Nec obstat, quod visio beatifica in actualitate gratiam habitualem excedat; est namque excessus *secundum quid*, sicut operatio naturalis actualior est substantia cuius est operatio, ex quo tantum obtinet excessum *secundum quid* in eius comparatione. *Visio beatifica solū secundum quid excedit gratiā.* Nec vltima actualitas petit excedere omnia actuabilia per ipsam; sed ad summum potentiam proximam per se ad illam ordinatam, vt in eodem exemplo conspicitur: gratia autem habitualis, non est potentia proxima, sed radicalis in ordine ad visionem beatam.

113 *Vltimus finis qui debet excedere omnia ad ipsum ordinata: secus finis quo.* Nec denique vltimus finis vt *quo*, & per modum assecutionis petit excedere omnia ad ipsum ordinata, sed sufficit, vltimum finem *qui*, & per modum assequibilis obtinere istum excessum: visio autem beatifica non est finis vltimus *qui*, sed vltimus finis formalis *quo*, & per modum assecutionis; & ideò non est necessum, quod excedat simpliciter gratiam habitualem, imo gratia illam excedit, cum sit formalis participatio naturæ diuinæ: visio autem, non naturæ Dei, sed operationis ipsius sit participatio formalis. Et quidem beatitudo naturalis est vltimus finis formalis naturæ Angelicæ, & humanæ, & tamen neutram excedit, excessus simpliciter tali. An autem ad condignitatem meriti, vel filiationis adoptiuæ pectatur omnimoda æqualitas, an verò sufficiat æqualitas proportionis? *Tract. de merito* 1. 2. q. 114 *art* 1. disputatur.

114 *Ad secundam.* Ad secundam probationem minoris, prætermisso antecedenti, nego consequentiam. Disparitas autem est: nam regis terreni natura non est ab alio participabilis, nisi in esse substantiali, & secundum conuenientiam vniuocam: ac proinde, nisi sic communicetur, qualiter communicata filium naturalem constituit, non potest haberi ius intrinsecum ad illius hæreditatem: cæterum natura diuina est participabilis secundum conceptum naturæ à qualitate creata: qualitas autem participans naturam diuinam dat ab intrinseco ius connaturale, & condignum ad operationes Dei; & consequenter ad beatificam visionem, quæ est omnium operationum perfectissima, & in qua hæreditas diuina consistit.

115 *Ad tertiā.* Ad tertiam probationem dicatur, quæ sunt propria Dei proprietate constitutiua, & essentiali, nullatenus posse communicari, quæ verò sunt propria Dei proprietate connaturalitatis, nulli creaturæ communicari possunt ratione formæ substantialis, possunt tamen ratione formæ accidentalis, quæ *eleuatiuè* det connaturalitatem ad illa: videre autem Dei essentiam, sicuti est, non est proprium Dei proprietate essentiali, sed proprietate connaturalitatis; ex quo solum sequitur, nulli substantiæ, posse esse connaturale absolutè: non autem quod nequeat esse connaturale formæ accidentali eleuanti ad esse diuinum vt *quo*, & vt *quod* ratione illius, connaturalitate suppositionis substantiæ, cui tale accidens inhæret.

116 *Tertio arguitur.* Tertio objiciunt: licet ius ad gloriam per modum hæreditatis non constituat filium adoptiuum Dei; non tamen stat esse filium adoptiuum Dei absque iure hæreditario; sed hoc ius nequit subsistere absque promissione diuina, & illius ordinatione superaddita infusioni gratiæ habitualis: ergo absque promissione, quæ fauor extrinsecus sit, & superadditus gratiæ, non saluatur filiatio Dei adoptiua; & consequenter illam non præstat gratia habitualis ratione solius entitatis intrinsecæ. Maior cum consequentia tenet. Minor autem probatur: non est minor proportio in operibus iustorum gratia, & charitate informatis cum gloria per modum coronæ, quam in gratia, vt subiectum informante, cum gloria, vt hæreditate; sed ista proportione non obstante, non datur in operibus iustorum ius ad gloriam, vt coronam absque interuento promissionis, & ordinationis diuinæ, illorum entitati extrinsecæ, & superadditæ, vt docet satis probabilis plurium Theologorum sententia 1. 2. *quæst.* 114. *art.* 1. ergo pariter non obstante proportione gratiæ habitualis cum gloria, vt hæreditate, non saluabitur ius hæreditarium ad gloriam per solam entitatem gratiæ absque promissione, & ordinatione extrinseca Dei, quæ sit fauor nouus, & indebitus gratiæ habituali ratione suæ intrinsecæ entitatis.

117 *Respond. iuxta diuersas Theolog. sententias primo.* Non desunt graues Theologi, qui hoc argumento conuicti, eodem modo Theologizandum existimant de iure filij adoptiui, ac de iure meritorio quoad indigentiam pacti, & promissionis diuinæ, qui tamen inter se diuiduntur, plures namque secuti Caietanum 1. 2 q. 114. art. 3. docent ad ius meritorium non peti pactum superadditum gratiæ, & motioni diuinæ; sed sufficit pactum inclusum in illo, ex quo consequenter inferunt ad ius ad gloriam per modum hæreditatis, necessarium non esse pactum superadditum entitati intrinsecæ gratiæ, sed sufficere pactum virtuale, & implicitum in infusione gratiæ habitualis inclusum. Iuxta quam doctrinam facile argumentum soluitur.

118 Alij per extremum affirmant, requiri ad ius meritorium pactum expressum, & superadditum gratiæ, & motioni diuinæ, nec pactum in illa inclusum sufficere: ex quo censent, necessaria consecutione dicendum, etiam ad ius adoptionis ad gloriam per modum hæreditatis, pactum superadditum infusioni gratiæ requiri, non quidem per modum rationis formalis fundandi prædictum ius, sed per modum conditionis sine qua non resultaret, quia nec ad ius meritorium ingreditur pactum Dei per modum rationis formalis, aliàs esset ius solius fidelitatis, sed per modum conditionis, vt valor operationum de se sufficiens ad gloriam per modum coronæ, de facto tale ius fundet.

119 *Secundo.* Iuxta quam doctrinam est argumento facto, occurrendum, concessa maiori, distinguendo minorem: sine pacto, & promissione per modum rationis formalis, neganda est consequentia: per modum conditionis requisitæ, concedo consequentiam. Ex quo non sequitur, gratiam non esse sufficientem ad constituendum filium adoptiuum ratione propriæ entitatis per modum rationis formalis, aliqua conditione requisita supposita; sed tantum, quod non sufficiat ratione propriæ entitatis per exclusionem omnis extrinseci requisiti, vt conditionis.

120 *Tertio, & vera solutio.* Sed melius, & consequentius ad dicta inter nostram conclusionem probandam argumento facto occurritur, concessa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, concessa maiori de proportione valoris, & perfectionis, & concessa minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam ius meritorium est ius, vel fidelitatis, vel iustitiæ, vel gratitudinis. *Ius meritorium ad gloriā, vt coronā pactū & promissionem diuinam requirit.* Primum, certum est absque promissione non stare. Secundum etiam, & tertium nequeunt in pura creatura absque pacto Dei superaddito operum dignitati subsistere, eo quod iustorum opera sunt Deo multis titulis debita: ac proinde in vi illorum non possumus Deum ex iustitia obligare ad illa remuneranda, aut ex gratitudine ad illa gratificanda, nisi vel Deus paciscatur expressè de remunerandis meritis, vel saltim alijs titulis, quibus potest illa exigere, cedat, quod est virtualiter de illis remunerandis, aut gratificandis pacisci. Ius autem fundatum in gratia ad gloriam, vt hæreditatem, est ius solius connaturalitatis, quod est ius secundum quid, & potens competere absque promissione, vel pactu superadditis; *Secus vero ius fundatū in gratiā ad gloriam, vt hæreditatē.* sic enim iure connaturalitatis, tenetur Deus infundere species Angelo, illius creatione supposita, concurrere ad motum cœli supposita cœli existentia, & passionum hominis, vel cuiusuis alterius naturæ effluxum non impedire, supposito, quod naturam producat; atque adeo, vt gratia habitualis hoc ius connaturalitatis præstat in ordine ad gloriam promissione Dei non indiget, nec diuina ordinatione illius entitati *extrinsecè* superadditis.

121 *Quarto arguitur.* Quarto arguitur: sola gratia habituali absque visione beatifica non subsistit perfecta, & completa filiatio adoptiua Dei: ergo saltim ad perfectam filiationem adoptiuam gratia ratione solius intrinsecæ entitatis non sufficit. Antecedens probatur: non subsistit perfecta filiatio adoptiua Dei absque imitatione perfecta filiationis naturalis Verbi diuini; sed hæc perfecta imitatio, non habetur ex vi gratiæ habi-

habitualis, absque visione beatifica: ergo nec perfecta filiatio adoptiua. Probatur minor: filiatio naturalis Verbi fundatur in assimilatione ad patrem generantem, tum naturali, tum intentionali; at ratione solius gratiæ habitualis solum habetur imitatio prioris similitudinis; secus autem posterioris; sed hæc habetur ratione visionis beatificæ, Deum, vt est in se repræsentantis, & intentionaliter continentis: ergo perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi, non obtinetur ratione solius gratiæ habitualis seorsim à visione beatifica.

122 *Maior probatur 1.* Maior probatur. Tum; quia Spiritus Sanctus ex vi suæ processionis est similis suo principio in natura similitudine naturali; & tamen filius naturalis non est: ergo Verbum ideo est naturalis filius patris; quia habet ex vi suæ processionis vtramque similitudinem. *Secundo.* Tum etiam; quia ratio filij petit perfectam similitudinem; at assimilatio naturalis, & intentionalis perfectior est sola similitudine naturali: ergo filiatio naturalis Verbi vtramque similitudinem petit, & supra vtramque fundatur. *Tertio.* Tum denique: nam ad rationem filij non sufficit similitudo cum patre in principio quasi generali generico, vel communi, sed petitur in principio *quo* specifico. at natura diuina vt radix attributorum est principium *quo* veluti commune, & genericum ad vtramque processionem diuinam, ipsa vero, vt gerens munus speciei *obiectiue* concurrentis, & obiectum repræsentantis, est principium speciale, & particulare actionis intelligendi: ergo vt Verbum filius sit, non sufficit similitudo in natura, vt radicali principio, sed petitur similitudo in natura diuina, vt est species repræsentans obiectum; atqui hæc similitudo Verbi cum Patre in natura est similitudo intentionalis, quatenus Verbum exprimit, & repræsentat per modum speciei expressæ, quod natura, vt species est, repræsentat per modum principij: ergo Verbum ideo est filius naturalis, quia vtramque similitudinem habet; & consequenter ad perfectam filiationem adoptiuam, necessaria est vtraque similitudo.

123 *Respond.* Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, nego maiorem. Verbum enim diuinum, non ideo est filius naturalis, nec ideo illius processio generatio est, quia assimilatur Patri intentionaliter; sed quia ex vi suæ processionis assimilatur Patri in natura, & in modo essendi naturali. *Ad filiationem naturalem non requiritur assimilatio intentionalis.* Et ratio est manifesta: nam similitudo termini cum principio, quæ inuoluta imperfectionibus constituit filium creatum, depurata ab omni imperfectione filium increatum naturalem constituit; at similitudo procedentis cum principio, a quo procedit in natura, quæ est principium radicale generationis in modo essendi naturali, inuoluta imperfectionibus constituit filium naturalem creatum: ergo similitudo termini producti cum producente in natura, quæ est principium radicale generationis diuinę in modo essendi naturali, depurata ab omni imperfectione, constituit filium naturalem increatum, quin ad hanc constitutionem ingrediatur formaliter similitudo in esse intentionali, licet ad illam sequatur; quandoquidem similitudo in modo essendi naturali prius intelligitur, quam similitudo intentionalis, si est inter illas similitudines in Dei natura distinctio; & consequenter præcedenter ad illam intelligitur depurata ab omni imperfectione.

124 *Ad primā probationē maioris.* Nec vrgent probationes maioris: non prima; nam falsum est Spiritum Sanctum ex vi suæ processionis assimilari in natura principio producenti, vt multis ostendimus *Tract. de Trinitate 1 p. q. 17. art. 2. & 4.* Nec secunda: *Ad secundam.* nam filius ex conceptu filij non petit similitudinem perfectissimam in omni linea, sed in natura sub modo essendi naturali, quod si in diuinis vtraque similitudo intercedit non tamen vtraque ingreditur *constitutiuè* ad rationem filij, sed naturalis *constitutiuè*, intentionalis verò *consecutiuè*, si lineæ illæ attributaliter distinguuntur. *Ad tertiā.* Nec magis vrget tertia maioris probatio: nam licet natura diuina concurrat ad processionem Verbi per modum principij radicalis, & etiam per modum principij proximi fecundantis intellectum prius per munus speciei, non tamen ad rationem filij requiritur similitudo in natura quæ est species secundum conditionem speciei; sed similitudo in eo, quod in specie repræsentatur secundum modum essendi naturalem, etiam in specie repræsentatum, vt latè *loco allegato* explicuimus.

125 *Replicabis.* Sed objicies: est enim sententia probabilis, & inter Thomistas frequentior, naturam diuinam in actuali intellectione consistere, non autem in radice intellectionis, & ideò processionem Verbi esse generationem, & Verbum Filium naturalem, quia formaliter procedit, vt intellectio diuina; at in hac sententia non saluatur perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi per solam gratiam habitualem: ergo iuxta illam non saluatur perfecta filiatio adoptiua ex vi solius gratiæ habitualis, sed necessario requiritur actualis visio Dei ad perfectam filiationem adoptiuam. Probatur minor: gratia habitualis non participat actualem Dei intellectionem, per cuius communicationem Verbum constituitur in ratione filij naturalis: ergo ratione solius gratiæ habitualis non habetur perfecta imitatio filiationis naturalis Verbi diuini.

126 *Respond.* Respondeo, admissa maiori, negando minorem. Etenim in sententia illa probabili, eadem diuina intellectio absque virtuali distinctione per solam eminentialem, duplici munere gaudet, nempe, naturæ sub ratione eminentialis radicis, & actualis intellectionis eminenter radicatæ: gratia autem habitualis est participatio illius sub conceptu radicis eminentialis, sub quo rationem naturæ sortitur, etsi illam non participet sub munere intellectionis, & intellectio diuina non constituit Verbum filium naturalem Patris, vt communicata sub munere intellectionis, sed sub munere naturæ, & eminentialis radicis; ac per consequens ex vi gratiæ habitualis habetur perfecta imitatio naturalis filiationis. Ex quibus ad probationem minoris constat solutio.

127 *Instabis.* Sed instabis: perfectior est imitatio ad Verbum, vt constitutum per actualem intellectionem, quæ habetur ex vi gratiæ, & visionis beatificæ, quam quæ habetur ex vi gratiæ habitualis solius; sed filiatio adoptiua consistit in perfectissima imitatione filiationis naturalis: ergo filiatio adoptiua de facto non præstatur per solam habitualem gratiam, sed per illam, & visionem beatificam. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: est perfectior imitatio intra, & extra lineam naturæ, concedo maiorem: contenta intra lineam imitationis naturæ, nego maiorem, & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Vt enim fatentur Auctores sententiæ admissæ, visio beatifica non est participatio naturæ Dei sub conceptu naturæ, etiam si participet conceptum intellectionis; ac per consequens ex vi illius non præstatur imitatio naturæ Dei sub conceptu naturæ; vnde licet perfectionem addat in ratione imitationis, est extra lineam filiationis adoptiuæ.

---

§. VII.

Vltimo argumento occurritur, & explicatur, an possit Deus homini in gratia perseueranti, gloriam in æternum negare?

128 *Vltimo arguitur.* DENIQVE objiciunt: potest Deus de potentia absoluta homini existenti in gratia, gloriam in perpetuum negare; & consequenter illum ad gloriam non ordinare; sed homo sic exclusus a gloriæ consecutione filius adoptiuus non esset: ergo filiatio adoptiua non præstatur ea vi gratiæ habitualis ratione solius suę entitatis intrinsecæ, sed aliquid illius entitati superadditum, necessarium est ad filiationem adoptiuam saluandam. Maior constat. nam inter gloriam, & gratiam, etiam vt perpetuo durantem, non est essentialis connexio: ergo potest Deus de sua potentia absoluta homini in gratia existenti, & in illa sine fine perseueranti gloriam in æternum negare. *Minor probatur 1.* Minor autem ostenditur primo: non stat filiatio adoptiua sine acceptione ad hæreditatem adoptantis; sed tunc casu, homo in gratia habituali existens, non esset acceptus ad hæreditatem Dei consistentem in beatifica visione, sed potius ab illa exclusus: ergo filius adoptiuus non esset. *Secundo.* Secundo: nam sine iure ad hæreditatem adoptantis non subsistit adoptiua filiatio; sed in casu præsupposito, homo tametsi in habituali gratia existens, non haberet ius ad hæreditatem diuinam; cum esset ab illa exclusus per diuinam voluntatem: ergo filius adoptiuus non esset.

129 *Prima aliquorum solutio.* Huic argumento, qui tenent, requiri diuinam ordinationem, non vt rationem formalem iuris ad gloriam per modum hæreditatis, filiationisque adoptiuæ, sed tantum vt conditionem, facili negotio occurrunt, concessis maiori, & minori, distinguendo consequens: ex vi solius entitatis intrinsecæ per exclusionem extrinseci requisiti, tanquam ra-

rationis formalis, negant consequentiam: per exclusionem extrinseci requisiti, vt conditionis, concedunt consequentiam. Sicut enim deficiente promissione, aut ordinatione diuina, deficit meritum, non ex defectu rationis formalis meriti, sed ex defectu requisitæ conditionis; ita deficiente acceptatione actuali ad gloriam, vt hereditatem, vel posita ordinatione contraria, deest filiatio adoptiua, non ex defectu rationis formalis illius, sed tantum ex defectu conditionis requisitæ. Ex quo solum sequitur, gratiam se sola non præstare filiationem adoptiuam per exclusionem omnis conditionis ad illam exhibendam exactæ; non autem quod se sola illam non præstet per exclusionem omnis extrinseci exacti per modum rationis formalis.

130 *Reijcitur 1.*

Sed contra istam solutionem facit primo: nam gratia habitualis absque ordinatione extrinseca superaddita, etiam tanquam conditione, constituit spiritualiter genitum; sed esse genitum spiritualiter, est adæquatum fundamentum filiationis adoptiuæ: ergo constituit filium adoptiuum Dei absque ordinatione extrinseca, etiam tanquam conditione. Secundo: nam ad rationem filij adoptiui sufficit ius connaturalitatis, & condignitatis sufficientis ad gloriam, vt ex dicendis constabit; sed hoc ius præstatur à gratia habituali, non expectata extrinseca ordinatione, etiam tanquam conditione: ergo illa, vt a conditione, non dependet in constituendo filium adoptiuum.

Secundo.

131 *Secundo respondet Capreol. & alij.*

Secunda solutio negat argumenti maiorem. Nam licet Deus liber sit in infundenda gratia, & in illa in perpetuum conseruanda, supposita tamen gratiæ infusione, & vsque ad finem conseruatione, necessitatur ad conferendam gloriam, ita vt nec etiam de potentia absoluta, illam possit denegare subiecto in gratia existenti, & vsque ad finem in gratia perseueranti. Ita respondet Capreolus *in 1. dist. 17. ad 2. arg. Gregorij*, & Choquetius *lib. 1. de gratia iustificante disp. 3. cap. 2.* Referuntur etiam Aureolus *in 1. dist. 17. p. 1. art. 2. propositione 1.* & Caietanus *1. 2. q. 114. art. 3.* Caietanus tamen traditæ solutioni non fauet: nam licet doceat, Deum ex iustitia teneri ad remuneranda merita absque ordinatione aliqua superaddita; *cum hoc tamen stat* (addit ibi Caietanus) *quod possit etiam omnes beatos anihilare de potentia absoluta, sed hoc est extra quæstionem præsentem*. Quibus verbis apertè indicat Caietanus, posse Deum de sua potentia absoluta gloriam meritam, & hæreditatis titulo debitam, negare homini existenti in gratia, & in illa perseueranti. Fundamentum Capreoli est: nam in operibus Dei, nihil potest esse frustra: gratia autem, cum sit quædam inchoatio gloriæ, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 24. ar. 3. est dispositio præparans ad illam, vt docet S. Doctor *q. 27. de Verit. ar. 2. ad 7.* frustra in perpetuum duraret, si gloria denegaretur: ergo non potest Deus, etiam de potentia absoluta, homini in gratia existenti, & in illa perseueranti gloriam in æternum negare.

Choquet.
Aureol.
Caietan.
Caietan.

132 *Fundam. Capreol.*

133 *Fundam. 1. aliorum.*

Alij autem ducuntur primo: nam gratia habitualis est adoptio filiorum Dei; sed adoptio est hæreditatis promissio: ergo gratia habitualis est, saltem virtualis, & implicita promissio gloriæ; sed Deus de potentia absoluta, non potest non stare promissis; alias esset infidelis: ergo non potest hominem existentem in gratia, & in illa perseuerantem finaliter, gloria in æternum priuare. Secundo: nam gratia tribuit verum ius ad gloriam per modum hæreditatis, sub conditione perseuerantiæ finalis; sed Deus etiam de potentia absoluta, non potest contra hoc ius agere: ergo conditione perseuerantiæ finalis adimpleta, non potest de potentia absoluta hominem gloria priuare.

Secundũ.

134 *Minor prob. 1.*

Minor ostenditur primo: nam ius ad gloriam præstitum à gratia formaliter, confertur a Deo efficienter; conferens autem verum ius ad aliquid consequendum, virtualiter promittit illius consecutionem: ergo Deus infundens gratiam, virtualiter promittit gloriam sub conditione perseuerantiæ finalis, sed implicat Deum opponi suæ promissioni, etiam virtuali: ergo implicat ius præstitum à gratia violare. Secundo: nam Deus non potest, etiam de potentia absoluta, efficere id, quod nullam honestatem habet; sed agere contra ius filij, gloria illum in æternum priuando, nullam habet honestatem: nam violare ius alterius inhonestum, & vitiosum est: Deum autem vitiosum aliquid agere, est omninò implicatorium. ergo tale debet censeri agere contra ius gratiæ. Denique quia nequit Deus, etiam de potentia absoluta, agere contra leges veræ amicitiæ; at leges amicitiæ exigunt seruare ius præstitum a gratia in gloriam: ergo violare prædictum ius, hominem gloria priuando, est omninò implicatorium.

Secundo.
Tertio.

135

Hæc tamen solutio displicet frequentius Theologis communiter asserentibus, posse Deum de potentia absoluta hominem in gratia existentem, gloria in æternum priuare. Ita Gregor. *in 1 dist. 17. q. 1.* Ochamus *in eadem dist. & q.* Rubion. *art. 2.* Gabriel. *q. 1 art. 3. dub. 4.* Vazquez *1. 2. disp. 204. cap. 2. corol. ar. 3. & cap. 4 num. 36.* Suarez *lib. 7. de gratia cap. 4. dicto. 2.* Tenent etiam ex nostris Thomistis Hispalensis *in 1 dist. 17. q. 1. ad argumenta Gregorij*. Illustrissimus Araujo *1. 2. q. 110 disp. 3. proambula de origine gratiæ induct. 6 §. 3. assertione 4.* refertur etiam Conradus *1. 2. q. 109. art. 5. in notationibus ad corp. art.* falsò tamen: nam loquitur, non de gratia respectu gloriæ per modum hæreditatis, sed de actu gratia, & charitate formato, quem docet indigere extrinseca ordinatione Dei, vt meritum sit.

Potest Deus de potẽtia absoluta homini in gratia perseueranti gloriam negare.

Gregor.
Ocham.
Rubion.
Gabriel.
Vazq.
Suar.
Hispal.
Araujo.
Conrad.

Ducuntur Recentiores quidam primo: nam Deus non potest ab aliquo extra se necessitari: ergo gratia non inducit Deo necessitatem conferendi gloriam, aut illam homini sibi grato largiendi. Secundo: nam potest Deus de sua absoluta potentia anihilare hominem existentem in gratia: ergo etiam potest illum gloria in æternum priuare. Antecedens constat ex supremo Dei dominio. Consequentia autem probatur: nam anihilatio est maius malum, quam carentia æternæ gloriæ: ergo si potest Deus homini existenti in gratia maius illud malum inferre, poterit à fortiori secundum. Tertio: nam potest Deus hominem iam beatum redigere in nihilum: ergo potest ei auferre gratiam habitualem, & gloriam: ergo etiam poterit illi auferre gloriam, gratia perseuerante, & carentiam gloriæ, gratia præsupposita, in æternum conseruare.

136 *Probant Recent. 1.*
Secundo.
Tertio.

137 *Quarto.*

Quarto: quia non est minus contra leges amicitiæ, amicum sine causa destruere, quam illi perseueranti bona specialia negare: ergo si potest Deus, iure amici non obstante, hominem sibi gratum sine causa anihilare, poterit etiam illum conseruare cum gratia, & nunquam speciale bonum beatitudinis conferre. Quinto: nam inter realiter distincta, essentialis connexio non est; & consequenter potest vnum sine alio perpetuo existere de potentia absoluta; sed gratia, & gloria realiter distinguuntur: ergo potest Deus de sua potentia absoluta gratiam conseruare in homine, & nunquam illi beatitudinem conferre. Denique: nam homini in gratia existenti confertur liberaliter gloria: ergo potest Deus de sua potentia absoluta homini in gratia existenti, in illaque perseueranti gloriam in perpetuum negare.

Quinto.
Sexto.

138 *Hæc arg. non vrgẽt. Ad 1. respõd. Deus potest ex suppositione aliqua, ab aliquo extra se necessitari.*

Hæc tamen argumenta, quæ ex Gregorio Recentiores mutuarunt, non vrgent. Ad primum namque facile potest occurri, distinguendo antecedens: necessitate absoluta, concedo antecedens: ex suppositione libera Deo, nego antecedens, & distinguo consequens distinctione antecedentis. Deus namque liber absolutè in simultaneo concursu exhibendo, necessitatur ad illum, supposito concursu præuio efficaci liberè ab ipso collato. Ad secundum, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam per anihilationem destruitur omne ius, quod est in homine ad gloriam: Deus autem non tenetur, nisi supposito iure, quæ suppositio Deo necessaria non est; cum possit illud destruere ratione supremi dominij.

Ad secundum.

139 *Ad tertiũ.*

Et ex his ad tertium, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando secundam. Nam destruendo subiectum, vel gratiam, destruitur ius, quod homo habet ad gloriam: conseruata tamen gratia manet ius, quo remanente (inquiunt traditæ solutionis Auctores) nequit Deus ipsum violare. Ad quartum, distinguo antecedens: contra leges amicitiæ excellentiæ, nego antecedens: æqualitatis, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam in amicitia excellentiæ supremæ, quæ inter Deum, & homines inuenitur amicus excellens est supremus Dominus amici, & iuris, quod habet: ac proinde etsi teneatur iure amicitiæ supposito, non tamen tenetur suppositionem non tollere per subiecti destructionem.

Ad quartum.

140 *Ad quintum.*

Ad quintum, nego maiorem vniuersaliter intellectam; auxilium enim efficax, & operatio realiter distinguuntur, & tamen separari nequeunt de potentia absoluta, quod multis alijs exemplis ostendi poterat. Non ergo ex reali distinctione infertur separabilitas. Ad vltimum, distinguo antecedens: liberaliter in radice, concedo antecedens: liberalitate formali, nego antecedens, & consequentiam. Eo enim modo gloria datur liberaliter, quo obtinet rationem gratiæ: non autem est gratia formaliter, sed in radice respectu subiecti merentis, & in gratia perseuerantis.

Ad sextũ.

141 *Probat. 1. Deũ posse gloriã negare homini in gratia perseueranti.*

Licet autem hæc argumenta non vrgeant, ab illa solutione, & doctrina recedo, ductus primo testimonio D. Tho *in 4. dist. 45. q. 1. art. 1. quæstiunc. 2. ad finem corp. & solut. ad 3* illis

3. illis verbis: *Ad tertium dicendum, quod damnare Petrum, cui ex beneficio gratiæ ſibi collatæ ſalus debetur, eſſet contrarium iuſtitiæ, vnde hoc Deus non poteſt loquendo de potentia ordinata*: vbi aduerto, nomine *contrarij ad iuſtitiam*, non iuſtitiam ſtrictè, ſed in lata ſignificatione ſumpſiſſe, prout extenditur ad omne debitum naturis rerum ſeruandum: ergo ſentit D. Thom. loquendo de potentia abſoluta, non repugnare, quod Deus non ſaluet, imo nec quod damnet hominem in gratia, & charitate exiſtentem.

142 *Secundo.*

Secundo: nam gratiæ non eſt debita gloria, niſi ſolum debito connaturalitatis, vel actiuæ, vel paſſiuæ, ſed neutrius connaturalitatis iura tenetur Deus de potentia abſoluta, ſed tantum de potentia ordinaria ſeruare; titulo namque connaturalitatis actiuæ, debentur homini proprietates ſuæ, & titulo connaturalitatis paſſiuæ, debentur Angelis ſpecies, & cœlo motus circularis: poteſt autem Deus hominem creare ſine ſuis proprietatibus, Angelum ſine ſpeciebus, & cœlum ſine circulari motu, loquendo de potentia abſoluta: ergo poteſt etiam hominem in gratia exiſtentem, & in illa perſeuerantem, gloria in æternum priuare.

143 *Tertio.*

Tertio: non enim eſt magis debita gloria gratiæ perſeueranti, quam illi vt primo exiſtenti debentur ſupernaturales virtutes; ſed poteſt Deus de ſua potentia abſoluta gratiam in ſubiecto producere ſine effluxu, aut infuſſione virtutum ſupernaturalium: ergo poteſt à gratia perſeuerante ſperare viſionem beatificam, vel illam nunquam conferre.

Quarto.

Denique non enim gratia diſponit ad gloriam cum maiori connexione, quam grauitas diſponit graue, vt occupet locum centri, vt exemplo vtar Capreoli; ſed poteſt Deus de ſua potentia abſoluta graue extra centrum conſeruare, illudque loco ſibi connaturaliter debito in perpetuum priuare: ergo quamuis gratia ſit diſpoſitio ad gloriam, illamque connaturaliter petat, poteſt Deus de potentia abſoluta homini exiſtenti in gratia, in illaque perſeueranti gloriam in perpetuum negare.

144 *Ad fundamentũ Capreol. reſp.*

Et ex his ad fundamentum Capreoli reſpondeo diſtinguendo maiorem: loquendo de potentia ordinata, concedo maiorem: loquendo de potentia abſoluta, ſubdiſtinguo maiorem: fruſtrationem omnis finis à Deo intenti, concedo maiorem: fruſtratione finis particularis operis à Deo producti, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam. Ad primum fundamentum aliorum, diſtinguo maiorem: eſt adoptio extrinſeca, nego maiorem: adoptio intrinſeca, concedo maiorem, & diſtinguo minorem: adoptio in extrinſeca denominatione conſiſtens, concedo minorem: conſiſtens in intrinſeca forma ſubdiſtinguo minorem: eſt promiſſio hæreditatis *exactiuè*, ideſt connaturaliter exigẽs hæreditatis promiſſionem, concedo minorem: *incluſiuè*, incluſione formali, aut virtuali, nego minorem, & conſequentiam: & conceſſa minori ſubſumpta, nego ſecundam conſequentiam.

Ad 1. fundamentũ aliorum.

145 *Ad ſecundum.*

Ad ſecundum, conceſſa maiori nego minorem. Ad cuius primam probationem, conceſſa maiori, diſtinguo minorem: conferens ius infallibile, tranſeat minor: ius ſolius connaturalitatis, nego minorem, & conſequentiam. Nam ius fundatum in gratia non eſt efficax efficacia infallibili, ſed ſolum efficacia connaturalitatis: ac proinde conferens prædictum ius, nõ pronuttitur etiam virtualiter, terminum iuris. Ad ſecundam probationem, conceſſa maiori, nego minorem. Nam ius meritorum eſt ius ſtrictum iuſtitiæ, quod Deus non poteſt violare, iure conſeruato; aliàs ageret contra iuſtitiam, quod implicat, vtpote contra rationem: ius autem filij adoptiui eſt ſolius connaturalitatis, ad quod ſeruandum non adſtringitur Deus, ſua potentia abſoluta attenta. Ad tertiam, conceſſa maiori, nego minorem. Nam poteſt Deus violationem iuris filij adoptiui ex pluribus finibus ſibi notis honeſtare. Ad quartam, diſtinguo maiorem: ius ſtrictum, & rigoroſum iuſtitiæ, concedo maiorem ius connaturalitatis, nego maiorem, & conceſſa minori, nego conſequentiam.

Ad primã probationẽ minoris

Ad 2. probationem.

Ad tertiã

Ad quartam.

146 *Ad vltimam.*

Ad vltimam minoris probationem, diſtinguo maiorem: contra leges veræ amicitia efficaciter obligantes, concedo maiorem: ſufficienter ſolum mouentes, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Nam leges amicitiæ, quæ hominem efficaciter obligant, non poſſunt Deum efficaciter obligare, ſed in obiecto amicabili ſolum eſt ſufficiens vis cum connaturali, non cum eſſentiali exigentia, vt Deus, ſi velit ex complacentia in illo, bona velit, & communicet, quam voluntatem homo ratione gratiæ habitualis connaturaliter exigit.

147 *Replicabis.*

Sed dices: Deus poteſt efficaciter obligari legibus ſtrictæ iuſtitiæ, ita vt conſeruato iure, non poſſit illud violare: ergo etiam poteſt obligari legibus amicitiæ efficaciter, ita vt iure conſeruato, non poſſit contra illud agere. Reſpondeo, diſtinguendo antecedens: ſine interuentu promiſſionis, aut pacti, nego antecedens: pacto, aut promiſſione interueniente, concedo antecedens: & ſub eadem diſtinctione, concedo, & nego conſequentiam. Itaque ſicut Deus promittens ſub conditione oneroſa operis condigni, & æqualis ſubinduit obligationem, non ſolum fidelitatis, ſed etiam ſtrictæ iuſtitiæ: ita, ſi promittat hominibus, qualiter de facto promiſit gloriam, vt hæreditatem, & vt bonum amicabile ſub conditione gratiæ habitualis, & fidelitatis, & amicitiæ obligationem ſubinduit; ſi verò promiſſio non intercedat, nec iuſtitiæ, nec amicitiæ legibus poteſt efficaciter obligari. Obiter tamen aduerto, Deum nunquam legibus ſtrictè obligari, obligatur tamen ex intrinſeca ſuæ voluntatis rectitudine. Tum, ad ſtandum promiſſis: tum etiam, ad ius iuſtitiæ, & amicitiæ ſeruandum, ſuppoſita promiſſione.

Reſpond.

Suppoſito pacto aut promiſſione poteſt Deus ex iuſtitia, & fidelitate obligari.

148 *Inſtabis.*

Inſtabis: Deus obligatus fuit efficaciter ex iuſtitia ad remuneranda merita Chriſti abſque pacto, aut promiſſione formali, ſolum ex ſuppoſitione collationis gratiæ efficacis ad opera meritoria efficienda, vt docuimus *Tract. de merito Chriſti*: ergo poteſt efficaciter obligari ad ſeruandam amicitiam, cum homine abſque pacto, & promiſſione expreſſis, ſolum ex ſupppſitione liberæ infuſionis gratiæ iuſtificantis. Patet conſequentia: nam ideò obligationem illam poſſibilem Deo abſque imperfectione cenſuimus, quia eſt Deo libera, in voluntaria efficacis gratiæ collatione; ſed etiam hæc obligatio eſſet Deo radicaliter libera in voluntaria gratiæ habitualis infuſione: ergo erit Deo abſque vlla imperfectione poſſibilis.

149 *Reſpond.*

Reſpondeo, negando conſequentiam: non quia tali obligatio non foret libera libertate ſufficienti, vt ſine imperfectione in Deo conſtitueretur, ſed quia obligatio, aut neceſſitas ex ſuppoſitione gratiæ habitualis, non poteſt eſſe ad infallibiliter conferendam gloriam ex complacentia amicabili in ipſa; ſed ſolum ad conferendam connaturaliter, ideſt, legibus connaturalitatis attentis, eo quod gratia cum viſione beatifica ſolum connexionem iſtam ſortitur, ſi autem non connectitur cum gloria eſſentialiter, ſed tantum connaturaliter non poteſt ex eius ſuppoſitione haberi neceſſitas ad infallibilem gloriæ conſecutionem, ſed ſolum ad illam conſequendam legibus connaturalibus ordinis gratiæ attentis.

150 *Vrgebis.*

Sed vrgebis adhuc: merita Chriſti non habent eſſentialem cum præmio connexionem; & tamen inducunt obligationem ad infallibilem pręmij retributionem: ergo quamuis gratia non ſit eſſentialiter connexa cum gloria, poteſt inducere obligationem ad gloriam infallibiliter conferendam. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Nam obligatio orta ex merito non naſcitur ex connexione illius cum pręmio: imo eſſentialis connexio obſtat rationi meriti, & pręmii in probabili ſententia, ſed oritur ex æquiualentia in morali æſtimatione, quam reſpectu pręmii habet; cum autem merita Chriſti æquiualeant omni præmio in morali æſtimatione, imo & obligationi voluntatis diuinæ ad præmiandum; ſit, quod abſque eſſentiali connexione poſſint merita Chriſti fundare obligationem in Deo conferendi infallibiliter præmium. Cæterum obligatio orta ex gratia reſpectu gloriæ per modum hæreditatis conferendæ, fundatur in connexione gratiæ habitualis cum gloria, ſicut obligatio orta ex natura rationali emanationis paſſionum, fundatur in connexione eſſentiæ cum proprietatibus, & ideò nequit obligatio limites connexionis excedere.

Reſpond.

151 *Tertia ſolutio aliorum vltimi arg. n. 128. facti.*

Tertio Recentiores quidam argumento facto occurrunt, conceſſa maiori, negando minorem. Ad cuius primam probationem diſtinguunt maiorem: illamque concedunt de filiatione adoptiua ſumpta completè; negant autem de filiatione ſumpta eſſentialiter: & conceſſa minori, diſtinguunt conſequens diſtinctione maioris, & aſſerunt, tunc caſus remanſurã filiationem adoptiuam ſecundũ eſſentialia filiationis, de cuius ratione tantum eſt aſſimilatio in natura accepta à Patre adoptante, & paſſiua acceptabilitas ſine exigentia connaturali actualis acceptationis; non autem maneret filiatio ſumpta completè, de cuius ratione eſt actualis acceptatio ad hæreditatem Patris.

Et ex his ad ſecundam probationem, diſtinguunt maiorem, quoad rationem completam filiationis, concedunt maiorem: negant autem quoad eſſentialia filiationis, & conceſſa minori, diſtinguunt conſequens, & concedunt conſequentiam de filiatione completa: negant autem illam

de

de filiatione adoptiua quoad essentialia. Iuxta quam doctrinam filiatio sumpta essentialiter est intrinseca gratiæ adæquatè sumpta verò complete constat ex intrinseco gratiæ, & extrinseca acceptatione, seu promissione diuina. Ita Ripalda *lib.6. de ente supernaturali disp. vlt. sect.* 10.

152 *Si ilius obijcitur.* Quod si in contrarium opponas, non stare filiationem adoptiuam sine iure ad hæreditatem Patris; at in tali casu non datur in homine ius ad hæreditatem Dei: ergo nec filiatio adoptiua quoad essentiam filiationis. *Respondet.* Respondent, distinguendo triplex ius: primum morale strictæ iustitiæ: secundum physicum exigentiæ naturalis, quale in suas proprietates conuenit cuiuis naturæ: tertium est ius solius capacitatis subiecti, quæ lata quadam significatione, potest appellari ius, inducitque debitum gloriæ non absolutum, sed comparatiuum, quatenus ex suppositione, quod gloria sit conferenda sine meritis, tribuenda est iusto, cui soli connaturaliter inest. Primum, & secundum ius, ad essentiam filiationis adoptiuæ necessaria non sunt, sed solum ad filiationem adoptiuam completam: tertium autem sufficit ad essentiam filiationis adoptiuæ, & hoc est intrinsecum gratiæ, manetque in homine iusto, etiam si a gloria sit in æternum exclusus.

153 *Hæc solutio reijcitur.* Hoc tamen solutio nimis deprimit, & diminutissimè saluat filiationem præstitam a gratia habituali, & reijcitur primo; vt enim præfati Recentiores; & ipse Ripalda *loc. alleg. num.* 137. tanquam certum fatentur: gratia habitualis secundum sibi intrinseca tribuit ius ad gloriam, quod dicunt apertè colligi ex Paulo *ad Collossen. c.* 1. vbi ait: per gratiam nos erutos esse à potestate tenebrarum, & translatos in regnum filij dilectionis Dei. Et *ad Romanos* 5. vbi ait: per abundantiam iustitiæ, & gratiæ regnaturos in vitam. Et ex Ioanne *epist.* 1. *cap.*3. vbi gratiam vocat semen gloriæ. Et *in Euangelio cap.*4. appellat illam Christus fontem aquæ salientis in vitam æternam: ac denique ex Tridentino docente, per gratiam nos constitui filios, & hæredes Dei. Quæ omnia, vt ipsi testantur, nequeunt sine iure ad gloriam à gratia præstito saluari: ergo iuxta Apostolum, & Tridentinum, gratia tribuit ius ad gloriam ratione propriæ, & intrinsecæ entitatis; sed hæc doctrina propriè saluari non potest, vt debet, per ius solius capacitatis absque physica, & morali exigentia; ius enim hoc, vt ipsi expressè fatentur, sola in lata significatione; & consequenter impropriè nomenclaturam iuris meretur: ergo vt cum proprietate saluentur dicta Apostoli, & Concilij, necessario est asserendum, gratiam habitualem ratione propriè entitatis tribuere ius physicum, vt morale, non solius capacitatis subiecti, verum etiam exigentiam, ita vt contra illius inclinationem, & exigentiam ageret Deus homini in gratia perseueranti gloriam in perpetuum negando.

154 *Secundo.* Secundo: nam ius huius generis in gloriam per absolutam exigentiam connaturalem illius, non excedit limites formæ accidentalis creatæ, nec gloriæ destruit dignitatem, aut supernaturalitatem: ergo non est cur habituali gratiæ negetur; sed hoc iure illi ratione suæ intrinsecæ entitatis concesso, melius absque dubio allegata testimonia attribuentia gratiæ filiationem adoptiuam, & ius hæredis saluantur: ergo est gratiæ concedendum. *Tertio.* Tertio: nam ius absolutæ exigentiæ physicæ, & moralis in gloriam conuenit de facto iustis, vt *num.* 145. fatetur Ripalda; sed ius exigentiæ physicæ non potest illis competere ratione promissionis, vel acceptationis diuinæ, quæ cum extrinsecæ sint, in nullo immutare possunt physicam gratiæ entitatem; & consequenter nec physicam exigentiam conferre: ergo conuenit ratione entitatis intrinsecæ gratiæ.

155 *Quarto.* Quarto: nam absolutè est dicendum, gratiam habitualem constituere nos filios, & hæredes Dei; sed ratione solius capacitatis subiecti, vt acceptetur ad gloriam absque absoluta exigentia, nequit saluari absolutè, nos per gratiam habitualem constitui hæredes Dei: ergo concedenda est, gratiæ absoluta exigentia gloriæ. Probo minorem: nam vnus homo ratione propriæ naturæ habet subiectiuam capacitatem, vt ab altero acceptetur ad ipsius hæreditatem; & tamen nemo dicet, talem hominem absolutè ratione propriæ naturæ esse hæredem alterius; eo quod non habet absolutam exigentiam acceptationis ad illius hæreditatem: ergo per solam capacitatem subiectiuam ad hæreditatem Dei, absque vlla absoluta exigentia, non saluatur absolutè denominatio hæredis.

156 *Respondebis.* Respondebis primo; hominem adoptandum ab alio non habere ab illo naturam, & ideo non potest dici absolutè hæres illius: nos autem accipimus à Deo gratiam, quæ est natura diuina participata, & idcirco per hoc solum, quod gratia tribuat subiectiuam capacitatem ad gloriam, saluatur, quod absolutè tribuat denominationem hæredis. Sed contra: nam licet hæc solutio discrimen aliquod quoad rationem, & denominationem filij constituat; non autem quoad denominationem absolutam hæredis: ergo argumentum non soluit. *Contra.* Probo antecedens: denominatio hæredis non conuertitur cum denominatione filij; sed potest non filijs competere, & ab alio non procedentibus: ergo si capacitas subiectiua absque vlla exigentia absoluta, sufficit ad absolutam denominationem hæredis, conueniret vni homini respectu alterius, etsi ab illo non acciperet naturam, dummodo subiectiuè capax sit acceptationis ad eius hæreditatem: vel si ratione huius capacitatis non consurgit absoluta hæredis denominatio, nec consurget in homine accipiente gratiam à Deo, solum tribuentem subiectiuam capacitatem ad gloriam.

157 *Respondebis 2.* Respondebis secundo; quod vt à gratia constituamus hæredes gloriæ absolutè, sufficit, quod præbeat ius sufficienter mouens, vt homo acceptetur ad gloriam, etsi nullo modo sit efficax ad talem acceptationem. *Contra.* Sed contra; nam tus tantum sufficiens, in nullo alio consistit, quam in eo, quod possit diuina voluntas, si velit, ex complacentia in gratia acceptare hominem, cui inest, ad gloriam, sed hoc non sufficit ad absolutam denominationem hæredis hæreditatis diuinæ: ergo ius sufficienter mouens non sufficit, vt à gratia constituamur hæredes gloriæ absolutè. Probo minorem; vni homini ratione propriæ naturæ conuenit sufficiens bonitas, vt alter ex illa allectus, & ex complacentia in illa, eum acceptet ad propriam hæreditatem; & tamen ratione propriæ naturæ, non potest dici absolutè vnus homo hæres alterius: ergo quod nobis per gratiam bonitas supernaturalis conueniat, ratione cuius Deus possit, si vellit, ex complacentia in gratia beatitudinem conferre, non sufficit, vt ab illa præstetur absoluta hæredis denominatio.

158 *Quinto reijcitur principalis solutio.* Denique principalis solutio reijcitur: ius namque à gratia respectu gloriæ tributū, nō est capacitatis subiectiuę obedientialis, sed capacitatis subiecti naturalis; at capacitas naturalis per exigentia termini distinguitur à capacitate obedientiali: ergo est ius exigentiæ connaturalis ad gloriam. Maior est certa nam ius capacitatis subiectiuæ obedientialis conuenit homini ratione propriæ naturæ; sed ratione gratiæ habitualis additur aliquod ius: ergo non capacitatis tantum obedientialis. Minor autem probatur: nam inter vtrumque ius est conuenientia in capacitate ad terminum: ergo solum possunt differre per exigentiam, & non exigentiam illius, aut quod idem est per inclinationem, & negationem inclinationis ad illum.

159 *Respondebis.* Respondebis: esse ius capacitatis connaturalis, non connaturalitate absoluta, sed conditionata, nempè, sub conditione voluntatis diuinæ: licet autem connaturalitas absoluta petat absolutam exigentiam formæ, conditionata tamen, absolutam exigentiam non postulat, sed solum conditionatam, nempè, sub conditione prædictæ voluntatis diuinæ. *Contra.* Sed contra: nam capacitas ad gratiam sub conditione voluntatis diuinæ competit homini ratione propriæ naturæ; & tamen capacitas ista naturalis non est: ergo vt capacitas sit naturalis, debet esse ad formam, non sub conditione liberæ voluntatis diuinæ, sed capacitas absoluta.

160 *Respondebis.* Respondebis, duplicem esse capacitatem conditionatam: vna petens possibilitatem conditionis, nempè, voluntatis liberæ Dei, & formæ, quam recipere potest, etsi nullius existentiam exposcat altera non petens, nec existentiam, nec possibilitatem conditionis, nec termini, hæc secunda est capacitas obedientialis, & conuenit homini ratione propriæ naturę: nam etiam si repugnaret gratia, & voluntas illam conferendi, non repugnaret naturam secundum se: prima autem est capacitas naturalis, non absoluta, sed conditionata, & conuenit gratię habituali; si namque repugnaret gloria, & voluntas conferendi illam, etiam repugnaret gratia: ac per consequens gratia petit possibilitatem, vel non repugnantiam glorię, & voluntatis conferendi gloriam, licet illarum existentiam non petat.

161 *Contra.* Sed contra primo ad hominem contra huius solutionis Auctores: ipsi namque fatentur vim actiuā naturalem, quę ad sui existentiam non petit, nec existentiam, nec possibilitatem effectus: ergo per exigentiam possibilitatis termini, vel conditionis, non distinguitur vis actiua naturalis à vi actiua obedientiali; & consequenter nec capacitas naturalis receptiua, à capacitate obedientiali poterit distingui per exigentiam possibilitatis termini, vel conditionis. Probo antecedens: nam in illorum sententia omnipotentia di-

diuina, quę est factina possibilium, non connectitur necessario cum aliorum possibilitate, sed maneret eadem omnipotentia, quamuis omnia possibilia implicantia redderentur; at vis productiua creaturarum competens omnipotentiæ, non est vis obedientialis, sed naturalis: ergo fateri tenentur, vim actiuam naturalem non petentem vt existat, sui termini possibilitatem.

162
Secunda.

Secundo: nam reddita impossibili gloria, non maneret humanitas eiusdem speciei, & rationis cum illa, quæ modo est: ergo humanitas modo possibilis, petit ad sui existentiam possibilitatem visionis beatificæ, & voluntatis collatiuæ illius; & consequenter capacitas obedientialis, a naturali non differt per exigentia possibilitatis termini, & volūtatis diuinæ talis termini collatiuæ. Probo antecedens: humanitas potens *remotè*, non solum in actua naturales, sed etiam in actus supernaturales, essentialiter differt à natura actiua *remotè* solum actuum naturalium, & adæquata cum illis, vt omnibus est manifestum; sed humanitas, quæ maneret, reddita impossibili visione beatifica, non haberet vim actiuam, etiam remotam actuum supernaturalium, sed tantum esset potens ad actus ordinis naturalis, quæ vero de facto existit, habet vim *remotè* actiuam actuum supernaturalium: ergo reddita impossibili gloria, non maneret humanitas eiusdem speciei cum illa, quæ modo existit. Minor probatur: sicut enim non stat actio sine termino existente, ita non stat actio possibilis sine termino possibili: ergo nec vis productiua actionis, sine actionis possibilitate; sed reddita impossibili gloria repugnaret visio Dei: ergo etiam repugnaret vis actiua remota, respectu talis visionis; & consequenter non competeret humanitati, quę in illo casu maneret, vis *remotè* actiua visionis. Cumque idem argumentum fiat de alijs actibus supernaturalibus, nō esset in humanitate, quæ in data hypotesi existeret, vis etiam *remotè* actiua actuū supernaturaliū, sed adæquaretur cum actibus ordinis naturalis. Sed de his plura *Tract. de Trinitate 1. p. q. 34.* vbi fusè reiecimus vires conditionatè tantum effectiuas.

Si visio beata redderetur impossibilis, humanitas quæ modo est variaretur specifice.

163
Vera vltimi arg. solutio.

His ergo extremis vitatis, & media via incedendo ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem: sine acceptatione in re, vel in iure, concedo maiorem: sine acceptatione in re, nego maiorem, & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Quia licet in illo casu non maneret homo gratus, acceptus ad gloriam in re, esset tamen acceptus ad illam in iure, idest, haberet ius, vt acceptaretur ad illam, & hoc sufficit ad rationē filiationis adoptiuæ.

Ad primā probationē minoris

Ad secundam.

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem licet enim homo esset exclusus à gloria actualiter recipienda, non tamen esset priuatus dignitate obtinendi gloriam & iure connaturali, vt ad illam acceptaretur. stat enim ius exigentiæ connaturalis sine actuali possessione termini præfati iuris, sicut casu, in quo Deus absoluta potentia vtens, humanitate producta, suspenderet passionum effluxum, actu careret humanitas passionibus sibi debitis, non tamen debito habendi illas, & pariter, casu in quo Deus Angelo creato non infunderet species, his speciebus careret, non tamen careret debito infusionis illarum.

164
Replicabis. 1.

Sed contra istam solutionem oppones primo: seclusa promissione diuina gloria non est debita exigentiæ physicæ gratiæ; at tunc casus promissio diuina non datur, imo opposita ordinatio: ergo non manet debitum habendi gloriam; & consequenter nec ius physicum ad illam. Maior ostenditur primo: gloria, vt corona, non est debita gratiæ, & operibus debito exigentiæ physicæ seclusa promissione diuina; sed non est magis debita soli gratiæ gloria, vt hæreditas, quam gratiæ, & operibus debeatur gloria, vt corona: ergo seclusa promissione diuina non est debita gloria exigentia physica gratiæ. Secundo: quod est debitum alicui debito exigentiæ physicæ, non potest proponi, vt præmium, quo circa proprietates naturales nequeunt, vt præmium proponi, quia sunt debitæ physica exigentia naturæ; sed prima gloria respondens primæ gratiæ, vt hæreditas, potest in præmium proponi, imo sic de facto promitti, est frequentior Theologorum sententia: ergo non debetur exigentia physica gratiæ.

Maior probatur 1.

Secundo.

165
Tertio.

Tertio: nam excellentius donum est gloria æterna comparatione gratiæ, vt perseuerantis finaliter, quam perseuerantia comparatiuè ad gratiam, vt communicatam in via; sed perseuerantia excedit physicam exigentiam gratiæ existentis in via: ergo gloria æterna excedit physicam exigentiam gratiæ perseuerantis finaliter. Quarto: magis enim similis est homo homini per naturam sibi essentialem, quā Deo per gratiam accidentalem; at vnus homo ratione naturæ sibi essentialis, non habet physicam exigentiam hæreditatis alterius; vnde sola gratiosa acceptatione fit debita: ergo nec ratione gratiæ habet physicam exigentiam hæreditatis diuinæ, sed solum potest debitum illius consurgere ratione gratiosæ acceptationis a Deo. Denique: non enim est debita gloria gratiæ exigentia actiua; quia non dimanat à gratia per modum propriæ passionis, nec debitu connaturalitatis passiuæ, qualiter debentur Angelo species infusæ à Deo: naturæ namque, vel actiuè debentur potentiæ proximę agendi, vel nullatenus debentur: ergo gloria nullo modo est debita gratiæ exigentia physica.

Quarto.

Quinto.

166
Replicabis 2.

Secundo principaliter obijcies: esto enim admittamus in hypotesi supposita manere ius connaturale ratione exigentiæ physicę, hoc tamen ius ad rationem filij adoptiui non sufficit, sed necessario requiritur ius infallibile consequendæ hæreditatis; sed hoc ius à gratia habituali non datur, seclusa extrinseca acceptatione, nec manet in casu admisso: ergo nec filiatio adoptiua. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo: filiatio namque adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem, & est imitatio illius; sed ius filij naturalis est infallibiliter efficax ad hæreditatem consequendam, nisi indignitas consecutionis illius intercedat; pater enim naturalis non potest filium priuare hęreditate, nisi ratione delicti à filio in patrē commissi. ergo filiatio Dei non subsistit sine iure infallibili consequendi hęreditatem. Secundo probatur: nam filiatio adoptiua Dei perfectior est filiatione adoptiua cuiusli vnius hominis ad aliū; sed hæc importat ius infallibile ad hęreditatem patris: ergo etiam filiatio adoptiua Dei. Tertio: nā illud solū ius sufficit ad esse filium, cuius virtute sine nouo beneficio potest quis hęreditatē consequi, vt constat in filiatione naturali, & adoptiua inter homines; sed ratione iuris solius connaturalis non efficaciter infallibilis, non potest quis consequi diuinam hęreditatē sine nouo beneficio: ergo hoc ius non sufficit ad filiationem adoptiuam Dei.

Maior prob. 1.

Secundo prob.

Tertio.

167
Ad 1. replicam respondetur
Ad 1. probationem maioris.

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando maiorem. Ad primam probationem, concessa maiori, & permissa minori, nego consequentiam. Nam gloria, vt corona dicitur per comparationem ad merita in quantum merita, quę prout sic non dicunt physicam, sed moralem tantum causalitatem in gloriam: ac proinde non fundat exigentiam physicam, sed moralem, quę transeat, quod maior sit, quam physica gratię exigentia; eo quod strictiorem obligationem inducit, nec ex eo quod sit maior, sequitur, physicam esse, nec quod exigentia gratiæ non sit physica, quia minor. potest enim exigentia moralis esse maior, quam exigentia physica; eo quod cum maiori infallibilitate terminum exactum inferat; cum quo tamen stat, quod consideratis meritis sub ratione dispositionum ad augmentum gratiæ immediatè, & mediatè ad gloriæ augmentum, physicè postulent gloriam, sed prout sic non consideratur gloria, vt corona, sed vt hæreditas ratione augmenti gratiæ, ad quod merita immediatè disponunt physica dispositione in frequentiori Thomistarum sententia.

168
Ad secundam.

Ad secundam, nego maiorem. Gloria enim corporis debetur animæ Christi, ex vi gloriæ animæ, debito physico, & tamen illam meruit Christus, vt docet D. Thom. *supra quæst. 19. art. 3 ad 3.* non ergo obstat debitum physicum alicuius perfectioni, quominus possit tanquam præmium proponi, vt pluribus titulis debeatur: passio autem simul cum natura conueniens, ideo nequit esse præmium, nisi meritoriè causantis naturam, quia fiunt ex vi eiusdem actionis. si autem passionis effluxus suspenderetur, posset proprietas, vt præmium operum naturæ proponi, sicut de facto, quia effluxus gloriæ corporis ex gloria animæ Christi suspensus fuit, vt daretur locus passioni, terminauis Christi merita, quæ tamen gloriam animæ non attigerunt.

Propria passio si ex vi distincta actionis fiat, potest esse præmium operū naturæ ad quam consequitur.

169
Ad tertiā.

Ad tertiam nego suppositum maioris Gloria namque non excedit, nec est donum excellentius gratia habituali, vt pote participante naturam diuinam sub conceptu naturæ, cum tamen lumen gloriæ, & visio beatifica, non naturam, sed attributum intellectus, & intellectionis participent. Pręterquamquod, etiam si excederet gratiam, posset deberi exigentię physicæ illius, sicut forma excedens dispositiones physicę præparantes ad illam physicæ exigentiæ dispositionum debetur; gratia namque, vt docet D. Thom. *quæst. 27. de veritate art. 2. ad 7* est dispositio ad gloriam, & quædam gloriæ inchoatio, vt docet idem D. Thom. *2. 2. q. 24. art 2.* Perseuerantia autem non ideo non est debita gratiæ viatoris, quia excedat, vel non excedat illam; sed quia gratia datur viatori, vt subiecta in conseruari fluxibilitati arbitrij: gratię autem, vt sic subiectę, non est debita perseuerantia.

Perseuerantia nō est debita gratiæ viatoris.

Ad

170 *Ad quartam.*

Ad quartam, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est: nam natura vnius hominis, etsi cum natura alterius specificè conueniat, non est formalis participatio illius, nec natura illorum in radice hæreditatis consistit; ac proinde ex tali conuenientia non sequitur, quod natura vnius hominis cum natura alterius conueniens, habeat exigentiam physicam hæreditatis illius: gratia autem habitualis est formalis participatio naturæ diuinæ, quæ consistit in radice videndi, & amandi Deum: ac proinde gratia habitualis est radix visionis diuinæ, in qua Dei hæreditas consistit, & in hac radicatione consistit physica exigentia gloriæ.

171 *Ad vltimam probationem maioris.*

Gloriam deberi gratiæ vt proprietati: aliqui Thomistæ docent.

Ad vltimam probationem dicatur, gloriam esse debitam gratiæ physica exigentia, vel actiua, vel passiua, in quo omnes Thomistæ conueniunt; in determinando autem modum exigentiæ dissident; quidam enim asserunt deberi exigentia actiua per modum proprietatis dimanantis a gratia, non in se, & ratione sui, sed ratione luminis gloriæ, a quo est inseparabilis, non ita quod ad gratiam in omni statu sequatur, sed solum in statu gloriæ, & ad gratiam consummatam. Quod fundamentum habet in doctrina Diui Thomæ 1. 2. q. 110. art. 4. ad 1. vbi docet: *Quod sicut ab essentia animæ effluunt eius potentiæ, quæ sunt operationum principia, ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias.* Si autem charitas, & virtutes electiuæ à gratia, vt radice procedunt, videtur idem de lumine gloriæ dicendum.

172 *Oppones.*

Sed oppones: si lumen gloriæ esset debitum gratiæ habituali per modum propriæ passionis, non posset sine miraculo gratia sine lumine gloriæ infundi; consequens est falsum, & a nullo Theologorum assertum; ergo lumen gloriæ non est propria passio gratiæ habitualis. Probatur sequela: essentiam existere sine passionibus, miraculum est. ergo si lumen debetur gratiæ, vt proprietas, & passio illius, non potest sine illo gratia existere connaturaliter; & consequenter erit miraculum, quod ad gratiam lumen non consequatur. Si

Respondetur.

dicatur: lumen esse proprietatem debitam gratiæ, non absolutè, & in omni statu, sed conditionatè, scilicet, sub conditione perseuerantiæ finalis, & in statu gloriæ, non autem in statu viæ. In contrarium arguitur:

Contra.

nam eo ipso quod lumen debeatur gratiæ, vt proprietas, non potest sine miraculo cum statu viatoris coniungi, sicut quia lumini debetur visio, non potest status viæ cum lumine gloriæ coniungi, nisi interueniente miraculo, vt contingit in Christo: ergo eo ipso, quod lumen sit gratiæ proprietas debetur pro omni statu non miraculosè cum gratia habituali coniuncto. Probatur antecedens: non stat deberi connaturaliter lumen, & non deberi connaturaliter, id quod per lumen excluditur, sed status viæ per lumen excluditur: ergo eo ipso quod lumen debeatur, non potest non deberi exclusio status viatoris; & consequenter eo ipso quod lumen sit debitum gratiæ ad modum propriæ passionis, non potest sine miraculo status viæ cum gratia habituali componi.

173 *Respond.*

Propria passionem semper debetur pro omni statu, nec omni subiecto.

Respondeo, distinguendo antecedens: si debeatur pro omni statu, concedo antecedens: si tantum pro aliquo statu, nego antecedens, & consequentiam. Quod autem possit esse passio debita, & non pro omni statu deberi, patet clarè: nam gratiæ debetur fides, & ad illam *dimanatiuè* consequitur; & tamen non debetur pro omni statu, vt patet in statu gloriæ, fides, & spes debentur gratiæ existenti in homine puro, non autem in omni subiecto, iustitia commutatiua ad Deum debetur gratiæ existenti in humanitate Christi; non autem gratiæ existenti in nobis: sicut ergo stat proprietatem gratiæ deberi in vno, & non in alio subiecto: ita stare potest deberi in vno statu, & non in alio. Deinde; quia non minus est debitus effectus secundarius formæ, quam debeatur essentiæ proprietas; sed stat effectum formalem deberi formæ in vno subiecto, & non in alio: ergo idem de proprietate est dicendum; & consequenter stabit in vno, & non in alio statu deberi. Probatur minor: nam esse filium adoptiuum Dei est effectus secundarius gratiæ habitualis; & tamen non debetur illi adæquatè conuertibiliter, & in omni subiecto; alias gratia sine illo non existeret connaturaliter; & consequenter gratia habitualis inconnaturaliter existeret in Christo, quod nullus dixit: ergo pariter proprietas poterit deberi essentiæ in vno, & non in alio subiecto: ac proinde in vno, & non in alio statu. Et argumentum eandem

174 *Alij Thomistæ negant gloriam esse proprietatem gratiæ.*

vim habet, etiam si non sit debitum actiuum, sed tantum connaturalitatis passiuæ, vt consideranti constabit.

Alij autem è contrario affirmant, lumen gloriæ non comparari cum gratia, vt radicali dimanationis principio, sed tantum vt cum principio connaturali receptiuo, eo quod; cum detur in præmium, petit speciali actione infundi, quod cum dimanatione à gratia, vt essentia non subsistit. Nam eo ipso quod a gratia sic dimanet, non fit per propriam actionem, sed consequitur ad actionem infundentem gratiam impedimentis sublatis. Quid autem tenendum sit, nō est in præsenti determinandum: nam illius resolutio pertinet ad 1. 2. *quæst.* 110. *art.* 3. & 4. & *ad* 1. 2. *q.* 12. *art.* 5. Si autem primam sequamur sententiam, consequenter est asserendum, id quod dimanatiuè ad aliquam essentiam consequitur, non posse esse præmium operationum essentiæ, si statim a principio consequatur; si verò non statim fiat, sed in alio statu dimanet, posse esse præmium illarum, & quia lumen gloriæ non consequitur ad gratiam habitualem in sui prima infusione loquendo de puris viatoribus, sed in sui consummatione, & in statu termini, potest esse præmium operationum à gratia viatoris procedentium, ad quod necessarium non est, quod fiat per infusionem primario terminatam ad ipsum, sed sufficit, quod sequatur, vel ad modum positionis consumationis gratiæ, quo posito lumen resultat vel ad impedimentorum remotionem, quibus sublatis ab essentia gratiæ dimanat, iuxta ea, quæ diximus *supra q.* 19. *de merito* agētes de merito Christi respectu gloriæ corporis.

Iuxta 1. sententiam respond. ad vltimam probat.

175 *Ad 2. explicatam respondetur.*

Ad secundam obiectionem respondeo, negando maiorem. Ad primam illius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Nam filiatio adoptiua non est perfecta, sed imperfecta imitatio filiationis naturalis, & ideo non petitur, quod in omnibus cum illa conueniat, sicut ob eandem causam ista consequentia non tenet. *Filiatio adoptiua est imitatio filiationis naturalis; sed hæc petit filium à patre procedere secundum conuenientiam vniuocam: ergo etiam filiatio adoptiua:* præmissæ namque sunt veræ, consequens autem est falsum: nam filiatio adoptiua inter homines non petit, quod filius à patre procedat, & filiatio adoptiua diuina, etsi petat participationem naturæ, non tamen secundum conuenientiam vniuocam.

Ad 1. probationem maioris.

176 *Pater naturalis nō potest priuare filium hæreditate: Deus autem potest iustis denegare gloriam.*

Ratio autem discriminis est: nam ius naturale, quod filius naturalis habeat ad patris hæreditatem, non subditur patris dominio, & ideo contra illud pater agere non potest: ius autem connaturale, quod iustis ratione gratiæ conuenit ad hæreditatem Dei, est ipsius supremæ potestati subiectum, vtpote supremo domino; atque adeò quamuis de potentia ordinata non possit contra illud agere, potest tamen de potentia absoluta. Ad secundam, concessis maiori: & minori, nego consequentiam: stat enim prædictus excessus. Tum ratione excellentioris hæreditatis. Tum ratione formæ intrinsecæ, quæ in Dei filiatione intercedit, etiam si filiatio adoptiua Dei à filiatione ciuili in iuris infallibilitate excedatur.

Ad secundam.

177 *Ad tertiā*

Ad tertiam, distinguo maiorem: sine nouo beneficio nullatenus connexo cum forma dante filiationem adoptiuam, concedo maiorem: cum illa connexo connaturaliter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam etsi collatio gloriæ, in qua consistit diuinæ hæreditatis additio, nouum beneficium sit à collatione gratiæ, & perseuerantiæ in illa, quia posset Deus sua vtens absoluta potentia vnum ab altero separare, est tamen inter illa connaturalis connexio, ob quam Deus illa separare non potest de sua potentia ordinata, & hoc sufficit ad filiationem adoptiuam diuinam. Nec exempla adducta nostram distinctionem euertunt nam in filiatione naturali, ideo nouitas beneficij non est in hæreditatis possessione; quia pater communicans filio naturam Dominus naturæ non est; ac per consequens non potest iura naturæ violare. In filio autem adoptiuo per adoptionem ciuilem, ideo nouum beneficium non est, quia hæc cum non fiat per communicationem naturæ, sed per extrinsecam tantum acceptationem, & promissionem, qua possita nequit promittens a promissione recedere, non potest, qui alterum adoptauit, illi ad propriam hæreditatem additum denegare. Cæterum adoptio diuina fit per communicationem intrinsecam naturæ Dei secundum conuenientiam analogam, ratione cuius ante Dei promissionem, vel extrinsecam acceptationem, habetur ius connaturale ad diuinam hæreditatem; ac per consequēs sufficiens vt ratio filij adoptiui saluetur, quod tamen infallibile non est, quia Deus simul cum paternitate adoptiua, retinet supremum dominium, non solum naturæ, sed etiam gratiæ, ob quod absolutus est à legibus gratiæ, & naturæ, potensque de sua potentia absoluta vtriusque iura violare,

186 *Replicabis primò.*

Sed oppones primo: ideò gratia fundat ius filii, quia sanctificat subiectum; sed ius in prædicto casu existens, fundaretur in sanctificatione subiecti: ergo esset ius supponens filiationem adoptiuam. Secundo: *(Secundo.)* non minus est de ratione sanctitatis præstari à forma sub conceptu naturæ ordinis supernaturalis, quam de ratione filiationis fundari in communicatione naturæ: ergo admissa sanctitate positiua præstita à forma non participante naturam, admitti debet filiatio, non fundata in communicatione naturæ. Tertio: *(Tertio.)* nam ius hominis sanctificati extrinsecè, esset ius amici Dei: ergo etiam esset ius filii.

187 *Ad primā replicam respondet.*

Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: sanctitate intrinseca consistente in participatione naturæ, concedo maiorem: ex præciso sanctitatis conceptu, nego maiorem: & sub eadem distinctione minorem, nego consequentiam. Ad secundam, *(Ad secūdam.)* distinguo antecedens: in communi, & vera sententia, concedo antecedens: in sententia, quam in maiori supposuimus, nego antecedens, & consequentiam. Etenim in sententia illa supposita, conceptus sanctitatis, non conuertitur cum conceptu naturæ, sed potest præstari à forma participante attributum, v.g. ab actu vel habitu charitatis, & à dilectione extrinseca Dei: ratio autem filii necessario præsupponit participationem naturæ, sicut etiam ratio geniti, & conuenientiam in illa cum principio generante. Ad tertiam, *(Ad tertiā.)* distinguo antecedens: esset ius amici, amicitia sumpta *adæquatè* pro obiecto dilecto à Deo cum radicali, & proxima potentia ad redamationem ipsius, nego antecedens: sumpta amicitia *inadæquatè* pro obiecto dilecto à Deo, & illius beneuolentiam terminante, transeat antecedens, & nego consequentiam, ob rationem sæpè inculcatam.

188 *Secundo arguitur.*

Secundo arguitur: potest Deus de sua potentia absoluta velle homini efficaciter gloriam, absque voluntate efficaci conferendi gratiam habitualem; sed homo in isto casu esset filius adoptiuus Dei: ergo est possibilis de potentia Dei absoluta filiatio adoptiua Dei sine gratia habituali. Consequentia est bona. Maior constat: nam gloria non habet essentialem dependentiam à gratia habituali: ergo potest Deus illam efficaciter velle non volendo gratiam habitualem. Minor autem probatur ex diffinitione adoptionis; vt enim in principio disputationis notauimus: *Adoptio est gratuita, & liberalis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem*; sed voluntas illa Dei, esset gratuita, & Liberalis, vt patet, homo assumptus, persona extranea supponitur respectu hæreditatis diuinæ, & ad illam ordinaretur: ergo haberet, quidquid ad rationem filij adoptiui ex eius diffinitione petitur.

189 *Respond.*

Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem. Ad illius probationem explico diffinitionem adoptionis: est assumptio communicans *affectiuè* naturam, concedo maiorem: naturam *affectiuè* non communicans, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia licet in illo casu homo ordinaretur ad gloriam per extrinsecam ordinationem Dei; voluntas tamen ordinans Dei, non communicaret *affectiuè* naturam diuinam, & ideò nec prædictæ voluntati conueniret diffinitio adoptionis, nec homini sic ordinato diffinitio filij adoptiui.

190 *Replicabis primo.*

Sed oppones primo: explicationem istam esse omnino voluntariam; cur enim ad rationem adoptionis petitur voluntas *affectiuè* naturam communicans, & non sufficiet gratuita, & liberalis assumptio ad hæreditatem absque affectu communicandi naturam? Secundo: *(Secundo.)* nam licet illa ordinatio, non includat efficacem voluntatem communicandi naturam, includit tamen voluntatem inefficacem, vel potest illam includere, vel supponere: sed sufficit voluntas conditionata, & inefficax communicandi naturam, si alia requisita adsint, qualiter in prædicto casu concurrerent, ad rationem adoptionis: ergo nihil tunc deesset, vt voluntati extrinsecæ Dei competeret adoptionis diffinitio, & homini in illo casu *extrinsecè* ordinato ad gloriam filiatio adoptiua competeret. Minor probatur: nam homo, hominē adoptans, non vult efficaciter illi suam communicare naturam, sed tantum inefficaciter; & tamen cum hoc affectu illum ad suam hæreditatem assumit, & in filium adoptat: ergo sufficit ad rationem adoptionis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem cum conditionato, & inefficaci affectu communicandi naturam.

191 *Ad 1. replicam respondetur.*

Respondeo ad primam instantiam, negando antecedens; quod enim in adoptione includatur affectus communicandi naturam explicatus per illam exoptationem, *vtinam esses meus filius naturalis*, habetur in Concilio Francofordiensi, vt *Disp. sequenti* videbimus. Et insuper hæc ratione: nam potest vnus homo alteri promittere hæreditatem, quin illum adoptet in filium, nec vt filius promittentis habeatur; & tamen sic promittens, liberaliter ad suam hæreditatem talem hominem assumit, extraneitate, hoc est carentia iuris ad hæreditatem supposita: ergo non sufficit adhuc ad humanam, & ciuilē adoptionem, quælibet ad hæreditatem assumptio, sed necessario requiritur, quod sit talis cōditionis, quod includat affectum communicandi naturam; aliàs omnes instituti hæredes, essent instituentis filij.

Adoptio includit affectum cōmunicādi naturā.

192 *Ad secūdam.*

Ad secundam, permissa maiori, distinguo minorem: ad rationem adoptionis humanæ, concedo minorem: ad rationem adoptionis diuinæ, nego minorem, & consequentiam. Ratio autem discriminis est. Tùm, quod in adoptione humana supponitur in persona adoptanda natura eiusdem speciei, & proportionata cum hæreditate adoptantis: secus autem in diuina. Tùm etiam, quia in homine adoptante non est facultas communicandi naturam personæ adoptatæ, nec secundum conuenientiam vniuocam, nec secundum participationem analogam; & ideo non requiritur, quod in effectu aliquo ex prædictis modis suam communicet naturam, sed sufficit affectus inefficax, & conditionatus.

Duplex differētia inter adoptionem humanā, & diuinā.

193

Cæterum in Deo inuenitur vis communicandi suam naturam creaturæ rationali secundum conuenientiam analogam, & ideò vt aliquem adoptet in filium, non sufficit conditionatus affectus, sed petitur voluntas efficaciter communicans naturam Dei secundum conuenientiam analogam; adoptiua namque filiatio est imitatio filiationis naturalis quantum possibile est intra limites adoptionis; est autem possibilis imitatio filiationis naturalis diuinæ in participando naturam Dei adoptantis secundum conuenientiam analogam, non verò est possibilis in adoptione vnius hominis ab alio imitatio filiationis naturalis in prædicta participatione, & ideò ad humanam adoptionem non petitur adoptantem efficaciter communicare filio adoptiuo naturam; sed sufficit affectus inefficax. In diuina autem exigitur, quod Deus homini, quem adoptat in filium, efficaciter suam naturam communicet secundum conuenientiam analogam.

194 *Instat. 2.*

Sed instabis: volitioni Dei efficaci ordinanti hominem ad gloriam præsupposito inefficaci affectu erga gratiam competerent omnia, quæ in adoptione humana inueniuntur: ergo quamuis non esset adoptio omninò perfecta, qualis est illa, qua modo homines adoptantur in filios per communicationem naturæ, esset tamen adoptio imperfecta, & homo sic adoptatus haberet, quæ essentialiter requiruntur ad esse filium adoptiuum Dei, licet esset imperfectè filius. Patet consequentia: quia nomen filij adoptiui, translatum est ex adoptione humana ad diuinam: ergo saluatur filiatio adoptiua Dei, per illa, quæ constituunt humanam.

195 *Respond. primo.*

Respondeo primo, negando antecedens. Nam adoptio humana supponit in adoptato naturam proportionatam cum hæreditate patris, & ideo filium adoptiuum cōnstituit: quæ suppositio volitioni efficaci Dei hominem ad gloriam ordinanti non competit; & aliàs naturam diuinam non cōmunicat secundum conuenientiam analogam, & idcirco non constituit filium adoptiuum: non enim stat filiatio hæc adoptiua sine suppositione, aut efficaci communicatione naturę proportionatæ cum hæreditate adoptantis.

196 *Secundo.*

Vel secundo, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam licet nomen filiationis adoptiuæ translatum sit ad significandam diuinam ex adoptione humana; attamen filiatio Dei depuranda est ab imperfectionibus adoptionis humanæ, ex quibus vna est, quod solum inefficaci, & conditionato affectu naturam adoptantis communicet, ob impotentiam communicandi illam realiter: Deus autem potens est communicare realiter suam naturam secundum conuenientiam analogam; & ideò vt filium adoptiuum efficiat, petitur affectus efficax huius communicationis.

197 *Tertio.*

Vel tertio, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam adoptio humana ideo cum inefficaci affectu communicandi naturam, subsistit, quia illo supposito imitatur filiationem naturalem, quantum possibile est; cum inter homines non sit possibilis imitatio per realem communicationem naturæ secundum conuenientiam analogam: In Deo autem per solum inefficacem affectum communicandi naturam, non saluatur maior imitatio possibilis filiationis naturalis; cum sit possibilis efficax communicatio naturæ secundum conuenientiam analogam; cumque filiatio adoptiua consistat in maiori imitatione possibili filiationis naturalis; consequens sit, quod solus inefficax, & condi-

tionatus affectus communicandi naturam cum efficaci assumptione ad alterius hæreditatem, constituat filiationem adoptiuam humanam; secus autem filiationem adoptiuam diuinam.

198 *Vrgebis.*

Sed dices: sequi ex ista solutione, non saluari filiationem adoptiuam Dei in sola infusione gratiæ sanctificantis, sed requiri ordinationem extrinsecam efficacem ad gloriã, & illius promissionem; consequens est contra ea, quæ *in tertia conclusione* docuimus: ergo tradita solutio cum ibi traditis non cohæret. Probatur sequela; per solam gratiam habitualem non saluatur maior imitatio possibilis filiationis naturalis; cum non habeatur imitatio in efficacia infallibili iuris ad hæreditatem, quæ conuenit filiationi naturali; non autem habituali gratiæ, nisi addita promissione: ergo si ad rationem filiationis adoptiuæ petitur suprema imitatio possibilis filiationis naturalis, non saluatur filiatio adoptiua Dei per solam entitatem gratiæ, non adiuncta extrinseca promissione.

199 *Respond.*

Respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem; distinguo antecedens: maior imitatio possibilis, in eo quod imperfectionis est ex parte patris naturalis creati, & infinitatis in filiatione increata, concedo antecedens: in eo quod imperfectionem non dicit in patre naturali creato, nec infinitatem in filiatione naturali increata, nego antecedens, & consequentiam. Nam imitatio filiationis adoptiuæ diuinæ, non debet esse ad filiationem naturalem, in eo quod imperfectionis est ex parte patris creati, nec in eo quod dicit infinitatem in naturali increata; quod autem ius tributum filio creato per communicationem naturæ sit infallibile, nascitur, ex eo quod pater non est Dominus supremus naturæ ac proinde non potest naturæ iura violare, quod imperfectionis est; quod autem ius tributum per communicationem naturæ increatæ Dei filio diuino increato, sit infallibiliter efficax, nascitur ex illius infinitate, & ideo in his non petitur imitatio filiationis adoptiuæ diuinæ respectu filiationis naturalis.

200 *Tertio arguitur.*

Tertio arguitur: potest Deus de potentia absoluta hominem beatificare sine gratia habituali; sed homo in illo casu esset filius adoptiuus Dei: ergo est possibilis de potentia absoluta filiatio adoptiua Dei sine gratia habituali. Maior patet: nam visio beatifica non dependet essentialiter à gratia habituali: ergo potest Deus sine illa hominem beatificare. Minor autem ostenditur primo: homo namque in illo casu esset iustus per internam sanctitatem; sed sanctus, sanctitate intrinseca, necessario est filius Dei: nam præter sanctitatem intrinsecam, voluntarie aliud exigitur ad rationem filij adoptiui: ergo homo in prædicto casu esset filius adoptiuus Dei. Secundo probatur: forma præstans ius ad diuinam hereditatem, constituit filium adoptiuum Dei: ergo a fortiori ipsa hereditas, qualis est visio beata, atq; istius hereditatis possessio, constituere potest Filium adoptiuum Dei. Denique: nam est sententia probabilis naturam diuinam consistere, non in radice intellectionis, sed in ipsa intellectione actuali, iuxta quam consequenter est dicendum, Verbum Diuinum constitui in ratione filij per actualem intellectionem, vt à Patre communicatam, in quo ipsius beatitudo consistit: ergo participatio formalis actualis intellectionis diuinę, & beatitudinis increatę constituit filium adoptiuum Dei; & consequenter cum visio beatifica sit formalis participatio actualis intellectionis diuinę, poterit sine gratia habituali filiationem adoptiuam prestare.

Minor probatur 1. — *Secundo.* — *Tertio.*

201 *Respond. Ad primã probationẽ minoris.*

Respondeo, permissa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, prætermissa etiam maiori, distinguo minorem: sanctus sanctitate intrinseca participante naturam diuinam sub conceptu naturæ, concedo minorem; sanctitate intrinseca participante attributum, nego minorem, & consequentiam. Nam visio beata, esto posset sanctificare, non participat formaliter naturam sub conceptu naturæ, sed attributum diuinum, vel esto participet actualitatem constituentem naturam diuinam, non tamen sub munere, & eminentia naturæ, sed sub munere, & eminentia operationis, & ideo non præstat filiationem adoptiuam.

202 *Ad secũdam. Non hæreditas, sed ius ad hæreditatẽ constituit filiũ adoptiuum.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: & insto in filiatione ciuili, quam non præstat ipsa hæreditas, nec hæreditatis possessio, sed forma, quæ præbet ius ad hæreditatem. Ratio autem in præsenti est: nam sola forma participans naturam diuinam, potest esse terminus formalis spiritualis generationis, ac per consequens illa sola potest filiationem adoptiuam fundare; visio autem, in qua hæreditas diuina consistit, non est participatio naturę; benè verò habitualis gratia, quæ fundat ius ad ipsam hæreditatem, & ideo forma fundans ius filium adoptiuum constituit; non autem ipsa hæreditas, nec hæreditatis possessio.

203 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, admissa illa sententia, distinguendum est consequens: visio increata constituit Verbum in ratione filij naturalis, sub eminentia, & munere intellectionis, sub quo munere Verbum constituit beatum, nego antecedẽs; sub munere, & eminentia naturæ, concedo antecedens, & nego consequentiam. Nam etiam in sententia admissa, in actualitate intellectionis, duplex distinguitur munus, etsi non duplex adæquata formalitas; aliud, actualis operationis; & aliud munus naturæ, sub conceptu primæ, & vltimæ actualitatis, & non constituit Verbum in ratione filij naturalis sub munere operationis, sed sub munere naturæ. visio autem beatifica nobis communicata, non est participatio formalis actualitatis diuinæ sub munere, & conceptu naturæ, sed sub munere actualis intellectionis; eo quod actualitas increatæ intellectionis, eatenus constituit naturam, quatenus est prima actualitas, nullam aliam supponens, & cæteras perfectiones radicans; sub qua ratione non participatur a visione nostra creata; cum supponat lumen gloriæ, & gratiam habitualem, & ideo non participat intellectionem diuinam, vt obtinentem rationem naturæ: ac proinde nec potest filium Dei adoptiuum constituere.

204 *Denique arguitur.*

Denique arguitur: Deitas potest nobiscum vniri media vnione accidentali de potentia absoluta; sed Deitas sic vnita, constitueret filium adoptiuum Dei: ergo sine gratia habituali est possibilis de potentia absoluta filiatio adoptiua Dei. Consecutio est legitima. Minor constat: nam Deitas sic vnita Deificaret accidentaliter animam ratione propriæ entitatis immediate animæ vnitæ: ergo si Deificatio animæ præstita non ab ipsa Deitate, sed ab eius participatione, nempè, à gratia habituali constituit filium adoptiuum à fortiori Deitas se ipsa animam Deificans, filiationem adoptiuam præstabit. Maiorem docet Carrafa 1. 2. q. 3. *art. 4. disp. 2. num. 16.* etsi fateatur a nemine illam accepisse, nec ab aliquo traditam reperisse. Probatque primo: nam istius vnionis nequit implicatio assignari. Dei omnipotentiam commendat, nec vllam iniuriam diuinæ simplicitati irrogat: ergo illius possibilitas neganda non est.

Carrafa. Maior prob. 1.

205 *Secundo.*

Secundo: nam de facto datur vnio immediata substantialis hypostatica Verbi cum humanitate, quæ ideò non repugnat, nec diuinæ immutabilitati præiudicium aliquod infert, quia *subiectiuè* adæquatè est in humanitate, & *terminatiuè* in hypostasi diuina: ergo etiam poterit dari vnio accidentalis diuinitatis ad animã subiectata in anima adæquatè, & *terminatiuè* solũ diuina essentiã respiciẽs: ac per consequens absque vllo præiudicio immutabilitatis diuinæ. Tertio: nam est sententia probabilis, quod diuina essentia per se ipsam vnitur cum intellectu beati in ratione formæ intelligibilis, physica, & reali vnione adæquatè in illo recepta, & *terminatiuè* solum ad diuinam essentiam comparata: ergo non implicat realis, & physica vnio accidentalis Deitatis ad animam, his conditionibus gaudens. Denique probari potest: non enim potest implicatio assignari in hoc, quod Spiritus Sanctus detur sine intermedia forma accidentali; sed tunc casus immediatè nobis vniretur media vnione, vel nexu accidentali: ergo talis vnio non implicat.

Tertio. — *Quarto.*

206 *Respond. Ad 1. probationem maioris.*

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, nego antecedens: implicatio autem est: nam vnio accidentalis per se ordinatur ad constituendum vnum accidentale compositum; ad hoc autem diuinitatem vniri, est omninò implicatorium; quia erat necessarium, quod diuinitas rationem formæ *physicè* informantis subiret, quod implicat, vt docet D. Thomas *prima parte quæstione tertia artic. octauo. Primo Contra Gentes cap. 27. & lib. 3. cap. 51.* eo quod forma est in potentia respectu totius: Deo autem omnis potentialitas repugnat. Et quia forma habet esse in alio; & consequenter exceditur à toto, quod habet esse per se: Deo autem repugnat ab aliquo excedi.

Deitas nõ potest nobiscũ vniri media vnione accidentali.

207 *Ad secundam.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia vnio substantialis est duplex, altera ex cujus extremis resultat vna natura, altera facta in persona, & ex qua resultat vna persona: prima repugnat diuinitati, vt docet D. Thom. *supra quæstione secunda articulo primo*; secus autem secunda, vt docet *ibi articulo secundo*, eo quod vnio substantialis, ex qua vna resultat natura, petit transmutationem, vel informationem; vnio autem in vna persona non ita, sed tantum quod natura, quæ vnitur, trahatur ad esse personæ per terminationem ab ipsa, quæ terminatio respectu naturæ creatæ, absque physica informatione non repugnat personalitati diuinæ. Vnio autem accidentalis

S. TH.

talis

talis non potest ad vnitatem personæ ordinari, sed ad vnitatem accidentalem naturæ: repugnat autem summæ actualitati diuinitatis: atque illius completioni, & omnimodæ independentiæ, ad vnam naturam, vel substantialem, vel accidentalem constituendam vniri.

208 *Ad tertiā.*

Ad tertiam, concesso etiam antecedenti, nego consequentiam: ob discrimen, quod statuit D. Thom. *tertio Contra Gentes cap. 51.* vbi docet: *Diuinam essentiam non posse esse formam alterius rei secundum esse naturale; sequeretur enim, quod simul cum aliquo vnita constitueret vnam naturam, quod esse non potest; cum essentia diuina in se perfecta sit in sui natura. Species autem intelligibilis vnita intellectui, non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum, quod perfectioni diuinæ essentiæ non repugnat.* Ad vltimam probationem, nego maiorem. Nam Spiritum Sanctum dari, iuxta D. Tho. *prima parte quæstione 43. art. 3.* est speciali modo esse in homine supra illum, quo est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam, qui modus in eo consistit, quod sit in illo, sicut cognitum in cognoscente, & amatum in amante, actualiter, habitualiter, vel radicaliter: implicat autem Deum esse in nobis aliquo ex prædictis modis, nisi medio actu, vel habitu, qui det posse proximum, vel gratia habituali, quæ det posse radicale; ac per consequens implicat Spiritum Sanctum dari sine forma accidentali, nisi vniatur substantialiter, sicut fuit vnitum Verbum.

Ad quartum.

Quomodo Spiritus detur in. fis.

---

§. X.

Quinque corollaria præcedentis doctrinæ.

209 *Relatio filiationis adoptiua diuina, est realis. Probatur 1.*

Ex dictis in discursu Disputationis, colligo primo: relationem filiationis adoptiuæ diuinæ esse relationem realem: quod patet primo: nam sequatur ad realē generationem spiritualem, per quam rationalis creatura accipit gratiam habitualem, illi inhærentem intrinsecè; sed relatio habens reale, & intrinsecum fundamentum, non est relatio rationis, sed realis: ergo relatio filiationis adoptiuæ est relatio realis. Secundo: ideo filiatio adoptiua inter homines est relatio rationis, quia sequitur ad extrinsecam acceptationem vnius hominis ab alio ad illius hæreditatem quæ nihil reale intrinsecum infert in subiecto acceptato; sed filiatio adoptiua diuina, non sequitur ad extrinsecam acceptationem, sed ad formam realem intrinsecam: ergo est relatio realis.

Secundo.

210 *Adoptare in filios est toti Trinitati cōmune.*

Colligo secundo: adoptare creaturam rationalem in filium non esse proprium alicuius ex diuinis personis, sed commune tribus, quod docet D. Thom. *in præsenti q. 23. art. 2.* & probatur: Deus enim eatenus adoptat creaturam rationalem in filium, quatenus infundit gratiam habitualem, per quam spiritualiter regeneratur; sed actio infundens gratiam est toti Trinitati communis, sicut de quauis operatione ad extra, docet commune Theologorum axioma; eo quod Deus operatur ad extra ratione naturæ, & virtutis proximè operatiuæ, quæ Deo vt Trino; & consequenter toti Trinitati conueniunt: ergo adoptare non est proprium alicuius personæ, sed tribus diuinis personis commune. Quia tamen filiatio adoptiua, est quædam similitudo filiationis æternæ, *appropriatiuè* attribuitur Filio, vt exemplari; & quia in humanis, solius Patris est adoptare, diuina adoptio appropriatur Patri, vt auctori, & quia adoptio fit per gratiam, quæ est opus diuini amoris, & idcirco specialiter appropriatur Spiritui Sancto, qui est amor, ideò adoptio *appropriatiuè* Spiritui Sancto attribuitur, vt imprimenti gratiam, quæ est forma, per quam adoptamur, Deoque assimilamur.

Diuersimodè appropriatur singulis personis.

211 *Opponet.*

Sed dices: potest dari opus ad extra ab vna sola persona: ergo ex communitate inter diuinas personas in operibus ad extra, non rectè colligitur, adoptionem esse tribus personis communem. Probatur antecedens: potest de potentia absoluta vna persona sine alia videri, vt plures non improbabiliter docent; sed obiectum cognitum, in genere causæ efficientis simul cum potentia ad intellectionem concurrit, vt frequentius docetur à Theologis: ergo potest dari de potentia absoluta opus ad extra ab vna tantum persona causatū. Patet consequentia: nam ex duplici præmissa probabili cum recta dispositione, infertur conclusio probabilis; sed dispositio syllogismi facti est bona, & vtraque præmissa probabilia: ergo conclusio est probabilis; ac per consequens, saltim probabile est, posse opus ad extra factum, ab vna tantum persona procedere.

212 *Nona quadam sent. refertur, & impugnatur.*

Quo argumento conuictus Ripalda *tom. 1. de ente supernaturali disp. 41. à n. 59.* asserit stando rationi sibi non improbabile videri, posse de potentia absoluta vnam ex diuinis personis opus efficere ad extra sine aliarum personarum consortio, licet id non audeat absolutè affirmare, quia destitutus omni Theologorum suffragio, & rectè quidem id affirmare non ausit, esset enim omni Theologorum concursui in re graui dissentire, quod absque temeritatis nota nō licet, nec ratione graui, & vrgenti Theologi in tam communi asserto sunt destituti, nempè, diuinas personas agere ad extra, ratione omnipotentiæ, quæ omnibus est communis. Et quidem si hoc asserere Theologo permitteretur, posset etiam alius docere, non esse diuinas personas, ita in volendo, & intelligendo adunatas, vt non posset de potentia absoluta: vna velle, & intelligere: altera, nec volente, nec intelligente vnum, & idem obiectum; quandoquidē virtus operandi ad extra, non minus communis est, quam virtus intelligendi, & volendi: ergo si hoc non obstante conceditur possibile opus ad extra ab vna persona, alijs non communicantibus in illius productione, etiam obstare non posset communitas intellectus, & voluntatis, quominus vna persona non possit, velle, & intelligere aliquid, quod aliæ personæ diuinæ, nec vellent, nec intelligerent, quo sanè nihil absurdius.

213 *Ad obiectionem resp. 1.*

Ad argumentum ergo respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, prætermissa maiori, distinguo minorem: supposita veritate maioris, nego minorem: illa non supposita, concedo minorem, & nego consequentiam. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: ex duplici præmissa probabili *diuisiuè*, nego maiorem: ex duplici præmissa probabili *complexiuè*, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia licet sententiæ, quæ in maiori, & minori adducuntur, sint *diuisiuè* probabiles, hoc est, vna seorsim ab altera, non tamen sunt probabiles *complexiuè*, hoc est, vna simul cum alia; vt autem ex illis posset conclusio probabilis colligi, necessaria erat probabilitas vtriusque præmissæ simul.

214 *Instatur argum.*

Et quidem plures iudicant probabile, Christum, in quantum hominem, esse filium Dei adoptiuum, & communiter docetur à Theologis, peti ad filiationem adoptiuam distinctionem suppositorum inter adoptantem, & adoptatū: ex quibus præmissis colligitur, Christum, in quantum hominem, esse personam à Diuino Verbo distinctam, quæ est hæresis Nestoriana. Sicut ergo ista consequentia non tenet, quia præmissæ ex quibus constant, etsi sint *diuisiuè* probabiles, non sunt probabiles *complexiuè*: ita in nostro casu ex præmissis argumenti, non sequitur intenta conclusio, quia licet vna seorsim ab alia sit probabilis, non tamen simul cum alia. Vel secundo quoad rem attinet, potest obiectioni factæ occurri prætermittendo antecedens, quamuis falsissimum sit, in casu de potentia absoluta; negando autem de potentia, & lege ordinaria Dei, & negando consequentiā: ex eo namq; quod aliquid sit possibile de potentia absoluta, non sequitur, quod de facto contingat.

Respondetur 2.

215 *Sola creatura rationalis est capax adoptionis diuinæ. Probat. prim. Secundo.*

Tertio colligitur: solam creaturam rationalem esse capacem filiationis adoptiuæ Dei, quod docet D. Tho. *in præsenti art. 3.* & patet primo: nam sola rationalis creatura est capax gratiæ habitualis; quia illa sola est capax videndi, & amandi Deum, vt est in se, ad quod gratia habitualis præstat aptitudinem radicalem, & remotam; sed gratia habitualis est forma præbens filiationem adoptiuam: ergo sola rationalis creatura est capax filiationis adoptiuæ. Secundo: nam incapax hæreditatis non potest assumi ad illam, in qua assumptione filiatio adoptiua consistit; sed visionis beatificæ, in qua hæreditas Dei consistit omnis creatura, præter rationalem, est incapax: ergo sola rationalis creatura est capax filiationis adoptiuæ.

216 *Tertio.*

Denique: nam filiatio adoptiua supponit filiationem ad Deum in creatione fundatam, & illam perficit præstando ius ad diuinam hæreditatem; sed creatura irrationalis non est filius Dei ratione creationis: ergo non est capax filiationis adoptiuæ. Probatur minor: nam filiatio in creatione fundata petit similitudinem ad Deum in gradu intellectualitatis, qui est vltimus Deo conueniens, vt à creaturis participabili; sed creatura irrationalis non assimilatur Deo in gradu intellectualitatis: ergo non est filius Dei ratione creationis.

217 *Oppones.*

Oppones: est probabilis sententia, quod de potentia absoluta possit gratia habitualis produci in lapide, & in qua-

uis alia irrationali creatura; sed gratia est forma præstans filiationem adoptiuam: ergo eadem probabilitate est dicendum, posse irrationalem creaturam esse filium adoptiuum Dei.

5 *Respond.*

Si gratia poneretur in lapide, non cōstitueret illū filiū adoptiuū Dei.

Respondeo, sententiam in maiori contentam docere, posse gratiam poni in lapide sine suo effectu formali specifico: non autem cum illo, sed tantum cum effectu generico, quem præstat sub ratione qualitatis. Qua sententia sic admissa, & concessa minori, nego consequentiam: sola enim illa creatura est capax filiationis adoptiuę, quę capax est recipiendi gratiam habitualem, & effectum specificum illius. Quomodo autem stare possit capacitas ad formam aliquam recipiendam cum incapacitate ad omnem effectum formalē, quem præstat secundum differentiam specificam, quod satis difficile videtur, nostri negotij non est, sed illorum, qui traditam sententiam defendunt.

218 *Angelus existentes in gratia esse filios Dei adoptiuos probatur.*

Quarto colligitur, Angelos existentes in gratia esse filios Dei adoptiuos: quod patet: nam illis conuenit forma præstans filiationem adoptiuam, nempè, gratia habitualis; & alias sunt extranei a diuina hæreditate, idest, ratione propriæ naturæ carentes iure connaturalitatis ad illam: ergo habent quidquid ad filiationem adoptiuam requiritur; & consequentes sunt filij adoptiui Dei.

219 *Oppones. Ad Rom. c.8.*

Si opponas: filius adoptiuus Dei est frater Christi per gratiam, iuxta illud Pauli ad Rom cap.8. *Si autem filij, & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Idem autem videtur esse cohæredem esse cum Christo, & esse fratrem illius; sed Angeli non sunt fratres Christi: ergo nec filij adoptiui Dei. Minor probatur: nam iuxta D.Tho. *in 4.dist 49.q.4.art.4.* dotes, quibus homines ditantur in beatitudine, Angelis non conueniunt secundum rationem dotis; quia Angeli non sunt Sponsæ Christi, quia non sunt ipsi conformes in natura secundum conceptum specificū, quę conuenientia inter sponsum, & sponsam requiritur; sed non minus inter fratres petitur conuenientia specifica, quam inter sponsum, & sponsam: ergo non sunt fratres Christi.

220 *Respond.*

Angeli sūt fratres & sponsa Christi, licet minus propriè, quam homines.

Respondeo, negando minorem. Ad illius probationem dicatur, D.Tho. non negare absolutè, quod Angeli sint Spōsæ Christi, sed quod ratio sponsæ eis competat cum tanta proprietate, atque conuenit hominibus, ob defectum conuenientiæ specificæ in natura rationali: ex quo solum sequitur, quod fratres Christi non sint cum tanta proprietate, atque homines ob eiusdem conuenientiæ defectum, quod libenter fatemur: non autem quod fraternitas cum Christo illis absolutè non competat: sicut namque proximi hominum, ideoque ad illos ex charitate diligendos tenemur, vt docet D.Thomas 2.2.q.25.art.10. ex quo fit, quod etiam sint fratres nostri; ac proinde, & fratres Christi.

Tenemur ex charitate, illos vt proximos diligere.

Si dicas: ad minus sequi ex ista solutione, non esse filios adoptiuos Dei cum tanta proprietate, atque homines, quod falsum esse videtur; siquidem tanta proprietate sunt grati Deo, & ipsi amici. Respondeo, negando sequelam. Nam licet Christi fraternitas commitetur filiationem; hæc tamen non commensuratur cum illa, nec penes illam pensatur, sed penès assumptionem ad Dei hæreditatem per gratiam, cum extraneitate ad ipsam, quæ ita propriè conuenit Angelis, atque hominibus.

Obijcies. Respond.

221 *Præscitū existentē in gratia esse filium Dei adoptiuum: probatur. Prob. 1. Secundo. Ad Rom. 8.*

Quinto infertur, præscitum existentem in gratia, esse filium Dei adoptiuum: cuius oppositum docuisse Gabrielē *in 3.dist. 10 q. unica*, refert Medina *in præsenti q art.3.q.5.* vbi illius sententiam merito, vt temerariam, & hæreticam reijcit; & patet: quia opponitur communi Patrum, & Theologorum consensui; quod autem torrenti Doctorum in re graui, & Theologica opponitur, ad minus est temerarium. Secundo probat ex Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Quæ propositio cum indefinita, & doctrinalis sit, æquiualet vniuersali ac proinde omnes, qui Spiritu Dei aguntur, sunt filij adoptiui Dei; at præsciti in gratia, & charitate existentes, sub hac vniuersali continentur: idem enim est Spiritu Dei agi, ac specialiter ab ipso dirigi, quod conuenit omnibus in gratia existentibus: gratiam autem commitantur dona Spiritus Sancti, per quæ fit hæc specialis directio: ergo de fide est præscitum existentem in gratia esse filium adoptiuum Dei; quando enim vniuersalis propositio est de fide, omnes singulares *immediatè* in illa contentæ, sunt etiam de fide *immediatè*.

Tertio.

Deinde probatur: nam præsciti existentes in gratia habent in se formam filiationis adoptiuæ; & alias sunt huius filiationis capaces, vtpote extranei à diuina hæreditate: ergo sunt filij adoptiui Dei.

222 *Oppones 1.*

Si opponas primo: Augustinum *lib. de correctione, & gratia cap.9.* vbi de his, qui temporaliter gratiam recipiunt, in qua tamen perseueraturi non sunt, docet primo, dici à nobis filios Dei, non tamen Deo esse filios, his verbis: *Et sunt rursus quidam, qui filij Dei propter susceptam* (scilicet, temporaliter gratiam) *dicuntur à nobis, non sunt tamē Deo.* Quod probat ex Epist. 1. Ioannis cap. 2. ibi: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis, quod si fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum.* Et post pauca. *Non erant filij, etiam quando erant in professione, & nomine filiorum, non quia iustitiam simulauerunt, sed quia in ea non permanserunt.* Secundo docet, iustos non perseuerantes in gratia, filios appellari a nobis, non tamen verè, quod probat ex illis verbis Ioannis cap.8. *Si manseritis in Verbo meo, verè discipuli mei eritis.* Quæ ita ponderat August. *Quia ergo non habuerunt perseuerantiam, sicut non verè discipuli Christi, ita nec verè filij Dei fuerunt, etiam quando esse videbantur & ita appellabantur; sed tunc verè sunt, quod appellantur, si manserint in eo, propter quod sic appellantur: si autem perseuerantiam non habent, non verè appellantur, quod appellantur, & non sunt; apud eum enim hoc non sunt, cui notū est, quod futuri sunt.* Hæc Augustinus; sed si reprobi existentes in gratia essent filij Dei adoptiui, tales essent, non solum nobis, sed Deo, vereque filij Dei appellarentur; vnusquisque namque verè appellatur quod est: ergo iuxta Augustinum reprobus in gratia existens filius adoptiuus Dei non est.

1. Ioan. c. 2

Ioan. c. 8.

223 *Respond.*

Respondeo: Augustinum non negare, reprobum existentem in gratia esse filium Dei secundum præsentem iustitiam, sed tantum esse filium Dei secundum præscientiam prædestinationis, & secundum electionem efficacem æternam: quod patet: nam eam filiationem negat reprobis in gratia existentibus, quam initio capitis concedit prædestinatis in gratia non existentibus; sed his non tribuit filiationem secundum præsentem iustitiam, sed tantum secundum prædiffinitionem æternam: ergo illis non negat filiationem adoptiuam secundum præsentem iustitiam, sed secundum electionem, & prædiffinitionem æternam.

224 *Oppones secundo. Respond.*

Si opponas secundo: nam filius adoptiuus est ordinatus ad patris hæreditatem; sed reprobus existens in gratia, non est ordinatus ad hæreditatem diuinam, sed potius ab illa exclusus æterna prædiffinitione Dei: ergo filius adoptiuus non est. Respondeo, distinguendo maiorem: vt in re absolutè efficaciter habendam, nego maiorem: vt in iure efficaciter, & in re absolutè sufficienter, & conditionatè efficaciter, concedo maiorem & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam reprobus existens in gratia, etsi non sit ordinatus ad gloriam, vt in re absolutè habendam ordinatione efficaci, sed potius ab illa per Dei prædiffinitionem, vt in re habenda exclusus, est tamen efficaciter ordinatus ad illam in iure; habet enim gratiam habitualem, per quam de facto habet ius, vt admittatur ad gloriam, & secundum præsentem iustitiam, est ordinatus sufficienter ad illam, vt in re habendam, & conditionatè efficaciter, quatenus ex vi gratiæ habet ius ad illam in re consequendam sub cōditione, quod in gratia decedat, & obstaculū gratię nō ponat: & hoc sufficit ad rationem filij adoptiui; vt inter homines constat: non enim filius adoptiuus Petri, est ordinatus ad eius hæreditatem efficaciter habendam, nisi sub cōditione, quod hæreditate Patris indignus non efficiatur.

225 *Instabis. Respond.*

Sed dices: adoptio inter homines non subsistit sine voluntate absoluta admittendi adoptatum ad hæreditatem adoptantis: ergo pariter filiatio adoptiua Dei subsistere nequit sine voluntate absoluta dandi hęreditatem cęlestem. Respōdeo, negando antecedens: nam etiam si quis adoptaret aliquem in filium voluntate conditionata, nempè, conferendi hęreditatem, nisi se indignum efficiat, subsistit adoptio humana, imo quamuis regulariter fiat voluntate absoluta; semper conditio illa virtualiter subintelligitur.

Duplex discrimen inter adoptionem humanā, & Diuinā. Primum.

Duplex tamen quoad præsens inter humanam, & diuinam adoptionem versatur discrimen: primum est, quod cum homo, alterius indignitatis futuræ conscius non sit, nec in sua manu habeat, quod permitat, vt fiat indignus, nec in illum supremo, & absolum dominio gaudeat, non potest simul cum voluntate conditionata conferendi hereditatem, habere absolutam voluntatem excludendi ab illa adoptatum: Deus autem, quia manet supremus dominus gloriæ, & in sua manu habet permittere lapsum, & indignitatem futuram, potest, vel ante indignitatem præuisam, vel post eius præuisionem, simul cum volontate conditionata conferendi gloriam inclusam in voluntate conferendi gratiam, habere voluntatem absolutam efficacem excludendi hominem a gloria.

226 *Secundū.*

Secundum discrimen est, & ortum ducit ex primo: quod homo ex vi talis voluntatis taliter obligatur ad conferendam hæreditatem, quod nullo modo possit, nisi in-

teruenientе in dignitate adoptati hæreditatem illi negare: Deus autem voluntate inclusa in gratia conferendi hæreditatem, etsi taliter obligetur, quod non possit illam negare connaturaliter perseuerantia in gratia præsupposita, potest tamen illam negare de potentia absoluta ratione supremi dominij, vt constat ex dictis.

---

§. Vltimus.

Alia tria corollaria ex dictis.

227 *Prædestinatus quãdo in peccato mortali existit, nõ est filius adoptiuus Dei. Prob 1. Secundo.*

SExto colligitur: prædestinatum existentem in peccato mortali pro tempore, quo est in illo, non esse filium adoptiuum Dei, nec esse dicendum absolutè filium Dei, benè tamen cum hoc addito, scilicet, secundum electionem æternam. Prima pars huius corollarij probatur primo: nam filiatio adoptiua Dei supra spiritualem generationem fundatur; sed prædestinatus pro tempore, quo est in peccato mortali, non est spiritualiter genitus à Deo; cum careat gratia habituali, quæ est terminus spiritualis generationis: ergo non est filius adoptiuus Dei. Secundo probatur. Nam pro isto tempore est filius Diaboli, caretque iure ad hæreditatem diuinam; sed filiatio adoptiua Dei cum Diaboli filiatione non potest componi, nec cum negatione iuris ad Dei hæreditatem: ergo pro tempore, quo prædestinatus est in peccato mortali, non est filius adoptiuus Dei.

228 *Non esse dicendum absolutè filium Dei, probatur. Est tamen filius Dei secundum electionem æternam.*

Secunda pars eiusdem corollarij probatur: nam absoluta denominatio alicuius, sumitur à forma in actu, non à forma prout in potentia, vel vt in futurum habenda; sed prædestinatus existens in peccato mortali, non habet formam dantem, aut fundantem filiationem in actu, sed tantum in potentia, & pro tempore futuro: ergo non est absolutè filius adoptiuus Dei. Denique tertia pars eiusdem corollarij probatur: nam esse filium adoptiuum Dei secundum electionem æternam, nihil aliud est, quam esse ab æterno electum ad filiationem adoptiuam Dei; sed hoc verum est de prædestinato in peccato mortali existente: ergo est filius Dei adoptiuus secundum electionem æternam.

229 *Contra 1. partem corollarij, oppones 1.*

Sed contra primam partem corollarij oppones primo: homo *extrinsecè* assumptus, & electus ad alterius hominis hæreditatem, pro quocumque tempore est filius adoptiuus illius: ergo *extrinsecè* ordinatus efficaciter à Deo ad suam hæreditatem, pro quocumque temporis differentia est filius adoptiuus Dei; & consequenter prædestinatus pro tempore, quo existit in peccato mortali, erit filius Dei adoptiuus.

Respond.

Respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. Nam filiatio adoptiua ciuilis *adæquatè* consistit in ordinatione extrinseca; cessatque talis extrinseca ordinatio indignitate contracta ad eundi hæreditatem, ob crimen contra adoptantem commissum; & ideò semper, atque ordinatio extrinseca moraliter perseuerat, saluatur adoptio ciuilis: filiatio autem adoptiua Dei, non consistit in ordinatione extrinseca ad Dei hæreditatem; cum hæc nihil intrinsecum efficiat in sic ordinato; vt de prædestinatione docet D. Tho. 1. *p. q.* 23. *art.* 2. filiatio autem Dei adoptiua super intrinsecam formam fundatur, vt constat ex dictis; & alias cum mortali culpa non componitur; & ideò quamuis extet prædicta ordinatio extrinseca, non semper consurgit denominatio filij adoptiui.

230 *Instatis.*

Sed objicies: sequi ex ista solutione, Deum plus diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum; consequens est falsum ergo & solutionis doctrina. Minor probatur: nam Deum diligere aliquem, est velle illi bonum: ergo magis diligere est velle maius bonum, vt docet D. Th. 1 *p. q.* 20. *art.* 3. sed peccatori prædestinato vult Deus maius bonum, quam reprobo existenti in gratia. illi namque vult Deus bonum gratiæ; & gloriæ, isti verò solum bonum gratiæ: maius autem bonum est gratia, & gloria simul, quam sola gratia: ergo magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Sequela autem probatur Deus magis diligit filium, quam non filiũ; sed iustus reprobus est filius Dei adoptiuus; peccator autem prædestinatus, filius adoptiuus Dei non est: ergo magis diligit iustum reprobum quam peccatorem prædestinatum.

231 *Respond.*

Respondeo, distinguendo consequens: relato amore Dei ad *tunc* existentiæ reprobi in gratia, & prædestinati in peccato; concedo sequelam: relato amore Dei ad tempus perseuerantiæ finalis, nego consequentiam, nec probatio falsitatis consequentis obstat distinctioni traditæ: nam Deus non vult bonum gloriæ peccatori prædestinato pro tempore, quo est in peccato, sed pro tempore perseuerantiæ finalis. ac proinde ex eo quod Deum magis amare, sit velle maius bonum, non sequitur magis amare peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum pro tempore iustitiæ vnius, & peccati alterius, sed tantum pro tempore finalis perseuerantiæ; imo oppositum colligitur: nam iusto reprobo vult Deus bonum habitualis gratiæ pro tempore quo existit in illa: peccatori autem prædestinatio pro tempore, quo est in peccato, solum vult bonum naturæ, & aliqua gratiæ auxilia, non verò gratiam habitualem; ac per consequens pro tunc temporis, magis diligit Deus iustum reprobum, quã peccatorem prædestinatum, quod docuit D. Th. *in* 3. *dis.* 32. *q.* 1. *ar.* 5. *quæstiunc.* 1. *&* 1. *p. qu.* 20. *art.* 4. *ad* 5. vbi Magister Bañez, Zumel, Nazarius, Albelda, & ex Patribus Societatis Molina in eo gradu certitudinis, vt oppositum censeant proximum errori Ioannis Ius, damnato in Concilio Constanciense *ses* 15. asserentis, prædestinatum nunquam esse membrum Diaboli. Medina vero *in præsenti art.* 3. *q. vnica*, censet esse dogma fidei.

An Deus magis amet peccatorem prædestinatum quam reprobum iustum?

S. Tho.

232 *Vrgebis.*

Sed instabis: nam ad minus *ex* 2. *p. corollarij* sequitur, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum; consequens est falsum: ergo & solutio. Falsitas consequentis probatur: nam Deum absolutè diligere aliquem, est velle illi bonum: ergo magis absolutè diligere, est velle maius bonum absolutè; sed Deus vult peccatori prædestinato maius bonum absolutè, quam reprobo iusto: ergo absolutè magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Sequela autem ita probatur: nam Deus absolutè diligit magis filium absolutè talem, quam non filium absolutè, sed cum addito diminuente à locutione absoluta; sed peccator prædestinatus, non est absolutè filius, sed non filius absolutè; iustus autem reprobus absolutè filius est, vt *in* 2. *p.* nostri corollarij docuimus: ergo sequitur ex illa, Deum plus absolutè diligere iustum reprobum, quam peccatorem prædestinatum.

233 *Iudicium M. Bañez, et aliorum circa difficultatem propositam*

Huic obiectioni diuersimodè respondetur à Theologis, Bañez *vbi supra* tria docet. Primum est, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere prædestinatum, quam non prædestinatum. Secundum est, absolutè esse dicendum, Deum magis diligere iustum, quam non iustum; quia fit sensus relatus ad tempus iniustitiæ, & iustitiæ, pro quo certum est, Deum magis diligere iustum, quam nõ iustum, quia vult illi maius bonum. Tertium est, istam propositionem: *Deus magis diligit peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum*; absque distinctione concedendam non esse, sed potius negandam, quia secundum eius formam, fit sensus referens excessum amoris Dei ad tempus iustitiæ reprobi, & peccati prædestinati, quod fateri, erroneum est. Idem docent Zumel, Molina, & Albelda.

234

Iuxta quam doctrinam est obiectioni factæ occurrendum, concedendo sequelam, & negando minorem. Ad illius probationem, concesso antecedenti, distinguendum est consequens; absolutè plus diligere, est velle maius bonum absolutè, ly *absolutè* cadente supra bonum tantum, nego consequentiam: determinante dilectionem diuinam, concedo consequentiam: & sub eadem distinctione minoris, negãda est secunda consequentia: quia licet Deus velit prædestinato peccatori bonum absolutè maius, quam reprobo in gratia existenti, non tamen absolutè vult illi maius bonum, quia in loqutione absoluta, iuxta præfatos Auctores, ex vi formæ propositionis refertur excessus amoris ad tempus iniustitiæ, & iustitiæ.

235 *Si illis opponatur.*

Quod si in contrarium opponas: Deus absolutè magis diligit prædestinatum, quam non prædestinatum; sed peccator prædestinatus est, iustus autem non prædestinatus: ergo absolutè magis diligit peccatorem prædestinatum, quam reprobum iustum. Facile occurrere poterunt, concessis maiori, & minori, negando consequentiam; nam variatur relatio amoris diuini ex vi formæ dictarum propositionum, propter diuersas conditiones positas ex parte obiecti: in maiori namque ponitur ex parte obiecti *prædestinatum, & non prædestinatum*; & ideo refertur excessus amoris ad instans finalis perseuerãtiæ, in consequenti ponitur ex parte obiecti conditio peccati, & gratiæ, ideo refertur excessus amoris ad tempus gratiæ, & peccati. Ex eo autem quod Deus plus diligat pro instanti perseuerantiæ finalis, non sequitur plus diligere pro tempore gratiæ, & peccati, atque adeò consequentia facta est nulla ex vi terminorum.

Respondetur.

236 *Prædicta doctr. impugnatur.*

Cæterum contra istam doctrinam obstat apertum Angelici Præceptoris testimonium *in 3. dist. 32. quæst. 1. art. 5. quæstiuncula 1* illis verbis: *Dicendum ad primam quæstionem, quod Deus simpliciter loquendo maius bonum vult peccatori prædestinato, quam iusto præscito; sed vt nunc vult iusto præscito, Hæc autem determinatio, vt nunc, nō cadit ex parte diligentis, sed magis ex parte obiecti quia dilectio Dei non variatur per tempora. Ab æterno enim isti prædestinato voluit maius bonum: vnde simpliciter concedendū est, quod magis diligit prædestinatum, quam præscitum.* Hæc D. Thomas: idem docuit ad Annibaldum *in eadem dist. vnica art 4. ad finem* Ex quibus manifeste colligitur, Deum absolute loquendo, magis diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum. Tum, quia id absolutè est concedendum, quod simpliciter est verum; at D. Thom. docet simpliciter magis illum diligere: ergo absolutè. Tum etiam; nam ly *simpliciter* contraponit D. Thom. loquutioni cum addito *vt nunc*: ergo sumit *simpliciter* pro *absolutè*.

Deus absolute loquēdo plus diligit peccatorem prædestinatū quā reprobū iustum.

237

Tum denique: nam si absolutè non esset proferenda, maxime quia ea vi formæ propositionis referretur excessus dilectionis diuinæ ad *tunc* iustitiæ vnius, & iniustitiæ alterius; at hoc expressè negat D. Thom. & rationem efficacem reddit; quia nempè, dilectio diuina, quæ est prædicatum prædictæ propositionis, per temporation variatur, sed ab æterno conuenit Deo; vnde hæc propositio est vera: *Deus ab æterno voluit prædestinato gloriam*, quæ est maius bonum, quam gratia; ac per consequens absolutè prolata, nullum determinat tempus: ergo iuxta D. Th. absolute est concedendum, Deum plus diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum.

238 *Confirmatur.*

Quod amplius confirmare possumus: hæc namque propositio absolutè sumpta, est vera: *Deus ab æterno vult Petro peccatori gloriam*, quin ea hac sequatur referri amorem Dei ad tempus existentiæ peccati: ergo etiam hæc propositio, absolutè sumpta, est vera: *Deus ab æterno vult Petro peccatori maius bonum, quam iusto præscito*, quin ex forma propositionis referatur excessus amoris ad tempus iustitiæ vnius, & iniustitiæ alterius; sed Deum magis diligere, est velle maius bonum: ergo est absolutè asserendum, Deum plus diligere peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum, quin ex hoc prædictum inconueniens, vel determinatio inferatur. Et quidem Præfati Auctores trepidauerunt timore, vbi non erat timor; cum doctrina D. Thomæ, ita manifesta sit, vt omnem timorem pellat. D. Th sequitur Durandus *in 3. dist. 32. n. 7.* & Magister Medina *in præsenti art 3 quæst. vnica.*

239 *Vera solutio.*

Vnde ad obiectionem factam respondeo, negando sequelam. Ad illius probationem, nego maiorem. Nam denominatio filij absolute sumitur a forma præsenti: denominatio autem diligentis in Deo, non petit præsentem bonitatem causatam, sed præsentem, vel futuram, & quia in peccatore prædestinato datur bonitas futura maior quam illa, quæ in iusto reprobo de præsenti inuenitur, fit: quod quamuis ille non dicatur absolutè filius, iste vero filius absolute dicatur, Deus absolute plus diligat peccatorem prædestinatum, quam iustum præscitum, quia sicut absoluta denominatio diligentis in Deo, non petit bonitatem præsentē, ita denominatio plus diligentis, præsentem excessum bonitatis causatæ non petit.

240 *Veteres Patres in gratia existētes, verè fuerunt filij adoptiui Dei. Prob. 1.*

Septimo infertur ex dictis: Patres veteris testamenti in gratia, & charitate existentes verè fuisse filios adoptiuos Dei, quod Medina *in præsenti art. 3. quæst. 2. conclusione 1.* docet esse secundum fidem tenendum, & probat pluribus testimonijs scripturæ, quæ apud ipsum possunt videri, Nobis probare sufficiat primo; nam Patres Antiqui in charitate existentes, vere fuerunt iustificati; at iustificatio ex Tridentino sessione 6. de iustificatione cap. 4. *Est translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ, & adoptionis filiorum.* ergo Antiqui Patres ex vi iustificationis vere fuerunt translati in statum gratiæ, & adoptionis filiorum; & consequenter vere, & absolutè fuerunt filij adoptiui Dei.

241 *Confirmatur.*

Et quidem quamuis lex Antiqua fuerit à nostra distincta, iustificatio tamen hominum illius legis eiusdem rationis fuit cum nostra iustificatione, vtpote facta per formam eiusdem rationis, nempè, gratiam habitualem; at iustificatio nostra non solum delet peccata, sed etiam confert filiationē adoptiuam, vt constat ex Tridentino ergo etiam iustificatio hominum veteris legis non solum delebat peccata, sed etiam conferebat filiationem adoptiuam.

242 *Secundo.*

Secundo probatur: nam gratia habitualis est forma præbens formaliter filiationem Dei adoptiuam; sed gratia Antiquorum Patrum fuit eiusdem rationis cum nostra: ergo illis contulit filiationem eiusdem rationis. Tertio. nam esse filium adoptiuum Dei, est esse spiritualiter genitum cum iure ad cælestem hæreditatem; sed patres veteres vere fuerunt spiritualiter a Deo geniti per gratiam, iusque ad hæreditatem cœlestem consequenter habebant: ergo verè, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei.

Tertio.

243 *Quarto.*

Denique: nam si verè, & propriè filij adoptiui non fuissent maximè quia vsque ad aduentum Christi non patebat illis aditus ad cælestem hæreditatem; sed hæc ratio nulla est: ergo vere, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei. Minor, in qua est difficultas, ostenditur primo; nam de ratione filij non est actualis hæreditatis possessio, vt constat in filio naturali, in quo vera filiatio naturalis saluatur, quamuis aliquando à possessione hæreditatis deficiat, quia iure ad illam non caret: ergo eo quod iustis veteris testamenti non pateret aditus ad actualem possessionem hæreditatis vsque ad aduentum, & passionem Christi: non sequitur, verè filios adoptiuos non fuisse. Secundo: nam ex opposito fieret, nec Beatissimam Virginem ante adventum Christi Domini, nec Baptistam, aut Apostolos ante Christi passionem, & mortem verè fuisse filios adoptiuos Dei; cum ea præditum hæreditatis cælestis aditum non haberent; consequens absurdum est: ergo fateri tenemur impeditionem aditus ad cælestem hæreditatem; minimè obstare posse, quominus Antiqui Patres verè fuerint filii Dei adoptiui.

Minor probatur 1.

Secundo.

244 *Contraria sententia cum suis Auctorib.*

Contrarium huius doctrinæ docuisse quosdam suæ ætatis innominatos Auctores, refert Madina *vbi supra*, idque tenuisse Alexandrum *3. p. quæst. 3. art. 5.* refert Vazquez *in præsenti disp. 88. cap. 2.* cui adiungit Magistrum Soto *in 4. dist 2. quæst. 1. art. 4. §. sexta subinde.* Sotus tamen ibi non negant fuisse filios adoptiuos adoptione eiusdem rationis cum nostra, sed solum eadem perfectione, & plenitudine, eo quod ad paternam hæreditatem ante Christum passum non admittebantur. §. enim *sequenti* negat gratiam illius status fuisse eiusdem perfectionis quoad facere amicos Dei cum nostra gratia habituali, quam tamen fatetur, fuisse eiusdem rationis, & eodem modo loquitur de filiatione, quare falsissime, & sine vllo fundamento Magistro Soto attribuit tam absurdam sententiam. Quidquid tamen de hoc sit

245 *Opponitur Apostoli testimonium.*

Pro illa videntur facere, verba illa Pauli ad Galatas 4. ibi: *Ita & nos cum essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruientes, at vbi venit plenitudo temporis misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus:* ergo iuxta Apostolum, Iudæi omnes, etiam in gratia, & charitate existentes, serui erant, & non filij. Patet consequentia primo: nam de se ipso, & omnibus suæ gentis docet, quod cum essent paruuli, idest, sub statu legis antiquæ ante statum legis nouæ, erant sub elementis mundi seruientes: ergo sentit sub eo statu fuisse seruos, & non filios. Tum etiam: nam asserit, Deum ad hoc misisse filium, vt adoptionem filiorum illi, qui sub statu legis seruiebant, reciperent: ergo ante Christi aduentum non fuit adoptio filiorum; & consequenter Patres Antiquæ legis in gratia, & charitate existentes, filij adoptiui non erant.

Consequentia prob. 1.

Secundo.

246 *Illis non fauet sed potius pro nobis stat.*

Respondeo, testimonium hoc in nullo traditæ doctrinæ aduersari, quin potius illi fauere, & illam valide confirmare: quod patet: nam Apostolus in principio illius capitis introducit paruulum hæredem, qui quanto tempore paruulus est, nihil differt à seruo, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus, & actoribus est vsque ad præfinitum tempus à Patre, quod quidem de non discrimine a seruo in apparentia exteriori, necessario debet intelligi; alias componi non posset, quod omnium dominus esset; & huic æquiparat populum Iudaicum sub statu legis degentem; quia lex erat paruulorum ergo cum addit: *Ita & nos, cum essemus paruuli sub elementis mundi eramus seruientes, &c.* Non loquitur de seruitute re ipsa, quæ cum filiatione opponitur, sed de seruitute apparenti, & quoad statum.

247 *Ad obiect. respond. 1. Ad 1. probationē cōsequentiæ. Iudaicæ legis cultores dicebantur serui trplici ratione. Primo.*

Ad argumentum ergo respondeo, negando consequentiam. Ad primam probationem dicatur, omnes Iudaicæ legis cultores seruos triplici ratione fuisse. Primo *negatiuè* ex vi legis, idest, vi legis attenta, quia hæc, vi ad iustificandum carebat; & consequenter ad filium Dei adoptiuum faciendum, iuxta illud Pauli ad Galatas 3. *Hoc solum à vobis volo discere ex operibus legis spiritum accepistis; an ex auditu fidei?* Et infra. *Quicumque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt: quoniam autem in lege nemo iustificatur apud Deum, manifestum est, quia iustus ex fide viuit.* Quia ergo lex scripta vim iustificandi non habebat; ac per consequens, nec præstandi filiationem adoptiuam, omnes cul-

cultores illius erant serui ex vi legis *negatiuè*, idest, non filij ex vi illius. Secundo, erant serui quoad statum, quia etiam sancti sub illa lege viuentes aditu expedito ad Dei hereditatem carebant; erat enim illis occlusa ianua cælestis vsque ad Christi aduentum, Mortem, & Resurrectionem, & in Cælos Ascensionem.

Secundo.

248 *Tertio.* *Isai. c. 1.*

Tertio: erant serui in exteriori apparentia, quia lex vetus temporalia promittebat, & temporales comminabatur pœnas, iuxta illud Isaiæ cap. 1. *Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis; quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos.* Et quia propriũ est seruorum pęnas temporales timere, & ad commoditates temporales attendere, omnes illius legis cultores cæremonias legis seruantes, serui exterius apparebant; cum hoc tamen discrimine, inquit D. Th. *ibi lect.* 2. quod aliqui erant simpliciter serui, illi nimirum, qui solo timore pœnarum, & temporalium amore, quæ lex promittebat, legi obediebant. Alij autem non erant serui simpliciter, sed quasi serui existentes, erant verè filij, & hæredes, quia licet exterius ad temporalia attenderent, & pęnas corporales legem obseruantes vitarent, in his finem non ponebant, sed accipiebant ea, vt figuram spiritualium bonorum; vnde licet exterius nihil à seruis differrent, in quantũ cæremonias, & alia legis mandata seruabant; erant tamen verè domini, quia non ea intentione illis vtebantur, vt serui. Qua interpretatione adhibita verbis Pauli, neganda est consequentia: nam cum seruitute negatiua, ex vi legis; cum seruitute quoad statum, & exteriori apparentia, compatitur vera dominatio, & filiatio.

249 *Ad secundam.*

Et ex his ad secundam eiusdem consequentiæ probationem dicatur: Apostulum loqui de adoptione quoad illas perfectiones, quibus adoptio Sanctorum Antiquæ legis carebat, & adoptio sic accepta post Christi aduentum fuit data; data enim est per Christum lex, quæ vim habet iustificandi, & filios adoptiuos faciendi, per quod fuit prima illa imperfectio ablata, fuit ianua cœlestis aperta, & per hoc ablata secunda, homines etiam non timore pœnarum corporalium, & amore temporalium bonorum fuerunt ad legis obseruantiam inducti, sed spiritualium bonorum amore, & timore spiritualium pœnarum, per quod fuit triplex illa imperfectio exclusa.

250 *Secunda respond.*

Vel secundo responderi potest, iustos sub antiqua lege viuentes, considerari posse dupliciter. Primo, vt ritus, & cæremonias legis antiquæ obseruantes, & vt sic ad vetus testamentum pertinebant, nec erant sancti, nec filij, quia ex vi legis, non dabatur illis sanctitas, nec filiatio Dei adoptiua, sed potius serui apparebant. Secundo, vt in Christum fide viua credentes, & prout sic iusti erant, atque filij Dei adoptiui: iustitiam namque non ex operibus legis, sed ex auditu fidei accipiebant, iuxta illud Pauli ad Galatas 3. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam.* Et illud: *Ex fide iustificat gentes Deus*: vt sic autem non ad vetus testamentum, sed ad nouum pertinebant, vt ex August. *l. 3. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4.* docet D. Tho. 2. 2. q. 106. *art.* 1. ad 3. illis verbis: *Dicendum, quod nullus unquam habuit gratiam Spiritus Sancti, nisi per fidẽ Christi explicitam, vel implicitam. Per fidẽ autem Christi pertinet homo ad nouum testamentũ, vnde quibuscumq; fuit lex gratiæ indita, secundũ hoc ad nouum testamentũ pertinebãt.*

Patres veteres vt in Christũ credentes, ad nouũ testamẽtũ pertinebant. Ad Galat. 3. S. Th.

251 *Ad formã argum.*

Iuxta quam interpretationem acceptis verbis Pauli, neganda est consequentia. Ad primam probationem explico, & distinguo antecedens: erant serui, & non filii, quatenus ad vetus testamentum pertinebant, concedo antecedens: quatenus per fidem Christi ad nouum testamentum pertinebant, nego antecedens, & consequentiam. Ad secundam probationem, distinguo consequens: ante aduentum Christi non fuit adoptio filiorum per fidem Christi venturi, & intuitu meritorum illius vt præuisi in intentione, nego consequentiam: ex vi legis, & sine fide Christi, concedo consequentiam. Et quidem, etiam misit Deus filium suum, vt per ipsum iustitiam reciperemus, ex quo non licet colligere ante Christi aduentum nullum iustificatum fuisse, sed solum, quod ex vi legis nullus fuerit iustificatus, sed ex meritis Christi venturi, & ex fide illius prout sic, per quam homines Antiquæ legis mente Christo iungebantur, & non ad vetus, sed ad nouum testamentum pertinebant.

Ad 1. probationem consequentiæ.

Ad secundam.

252 *Aliud testimonium Apost. ponderatur, & explic.*

Et ex his interpretanda veniunt verba Pauli ad Romanos 8. *Non accepistis Spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum.* Ex quibus videtur colligi Patres Antiquæ legis non habuisse spiritum adoptionis, ac per consequens, filios adoptiuos non fuisse. Sed illorũ sensus ex dictis fit manifestus; intendit enim Paulus differentiam legis veteris, à noua lege explicare, per hoc, quod in noua per fidem spiritum filiationis Dei accipimus, quem lex vetus non præstabat, sed spiritum seruitutis, vnde, & cum tremore lex data est, vt explicat D. Tho. *ad Galatas 3. lect. 2. paulò ante finem.* per hoc tamen non excluditur, quin iustis Antiquæ legis datus fuerit spiritus adoptionis, non per legem, sed per fidem Iesu Christi, per quam, vt ex D. Tho. vidimus, ad nouum testamentum pertinebant, vtpotè Christo capiti incorporati, & vniti.

253 *Aliud Ioan. testimonium occurritur.*

Hinc etiam interpretationem accipiunt verba illa Ioannis 1. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Ex quibus videtur colligi contra doctrinam traditam huiuscemodi potestatem nulli fuisse ante aduentum Christi datam; ac per consequens Patres veteres, & si in gratia, & charitate, filios Dei adoptiuos non fuisse. Hoc tamen minimè infertur, sed solum accepisse potestatem adoptionis cum illa perfectione, & plenitudine, quæ antiquæ legis cultoribus non conueniebat, iuxta primam solutionem, vel quod ante Christi aduentum nulli ex vi legis ista potestas fuerit communicata non autem quod per fidem Christi venturi, per quam ipsi vniebantur, vt capiti, & ad nouum testamentum pertinebant, hæc potestas iustis testamenti veteris non competierit.

254 *Quatuor gradus filiationis adoptiuæ assignantur, & inter se comparantur.*

Denique ex dictis colligitur, quatuor esse gradus filiationis adoptiuæ. Primus, & imperfectissimus est, reproborũ existentium in gratia. Secundus, iustorum, qui prædestinati erant ad legem veterem pertinentium. Tertius, prædestinatorum in gratia existentium, & ad nouam legem pertinentium. Quartus, & omnium perfectissimus est beatorum, iam Deum videntium. Prima pars huius corollarij probatur: nam ius efficax, & infallibile consequendi hæreditatem, est magna filiationis adoptiuæ perfectio; sed ista perfectione carent reprobi in gratia existentes, & illam habent cæteri filij adoptiui ad tres gradus enumeratos pertinentes: ergo gradus ille primus est minus perfectus alijs. Nec obstet, prædestinatos ad antiquam legem spectantes, quatenus sub illo statu, imperfectiones aliquas habuisse, quibus carent reprobi sub lege noua in gratia, & charitate existentes: nam ius absolutum, efficax, & infallibile consequendi hæreditatem cœlestem, est adeò magna filiationis adoptiuæ perfectio, quod per illam cæteri resartiantur defectus, & absolutè gradum illum filiationis excedat.

Primus est omnium imperfectissimus.

Cuidam obiectioni occurritur.

255 *Secundũ gradum à tertio excedi probatur 1.*

Deinde secunda pars corollarij probatur: nam iustis Antiquæ legis non erat expeditus aditus ad cœlestem hæreditatem vsque ad Mortem, & Passionem Christi; benè tamen iustis prædestinatis ad legem nouam spectantibus; & alias in iure efficaci, & infallibili ad hæreditatem conueniunt: ergo gradus iste tertius, secundum in perfectione excedit.

256 *Secundo.*

Præterea: nam iustis præsentis status, apertius reuelata fuerunt arcana, & secreta cœlestia, quam sanctis veteris legis; cognitio autem manifestiur secretorum Dei, qui est amicus, & pater, perfectio est filiationis, & amicitiæ diuinæ; vnde Christus Ioannis 15. ad Apostolos aiebat: *Iam non dicam vos seruos, sed amicos, quia quæcumque audiui à Patre meo nota feci vobis*; ac si hæc plena, & aperta arcanorum reuelatio, illos ab statu seruorum ad statum filiationis, & amicitiæ transtulerit, ob quam causam, teste Angelico Doctore *ad Galatas 4. lect. 1.* Paulus statum legis antiquæ cum statu legis nouæ comparatum, assimilat paruulo, *propter imperfectionem cognitionis* (inquit D. Thom.) *in eius comparatione*.

Ioan. 15.

257 *Tertio.*

Denique: nam iusti præsentis status vniuntur Christo, vt capiti per influxum effectiuum, vtpote iam præexistenti, & virtualiter permanenti; iusti autem legis antiquæ vniebantur Christo, vt capiti per influxum, quasi finalem præstitum per sui apprehensionem, vt futuri, vt explicat D. Th. *q. 29. de Veritate art. 4. ad 9.* vniri autem capiti, vt effectiuè influenti, est modus perfectior vnionis, quam per influxum finalem; & consequenter aliquatenus filiationem adoptiuam perficit.

258 *Quartus gradus filiationis Beatorum omnes alios excedit, probatur ratione.*

Tandem vltima pars nostri corollarij probatur: nam in statu beatitudinis filiatio adoptiua inamissibiliter possidetur, non solum est ius adeundi hæreditatem, sed ipsius hæreditatis iucunda, & perennis possessio, est etiam assimilatio ad Deum, nedum per analogam conuenientiam in natura, sed etiam per actualem visionem, iuxta illud 1. Ioannis 3. *Cum apparuerit similes ei erimus, & videbimus eum, sicuti est.* Ac denique in illo statu est perfectissima cognitionis plenitudo viso Deo facie ad faciem, non per speculũ, & in ænigmate, qualiter in via cognoscitur, quæ omnia valde perficiunt filiationem adoptiuam, & alijs statibus non compe-

petunt: ergo gradus filiationis beatorum est omnium perfectissimus.

259 Confirmatur ex Apostolo.

Quod à Paulo satis insinuatum videtur ad Romanos 8. illis verbis: *Nos ipsi primitias spiritus habentes intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes*; nempè, filiationem gloriæ, quæ adeò excedit statum adoptionis viæ, vt adoptio dicatur expectari ab his, qui sunt in statu viatorum, ac si adoptione carerent: & ob eundem excessum, teste D. Thom. *ad Galatas 4 lect. 2. in principio*; Paulus aliquando assimilat paruulo statum antiquæ legis, nempè *in capite allegato*, aliquando statum præsentis vitæ, scilicet 1. Corinth. 13 illis verbis: *Cum essem paruulus, loquebar vt paruulus, &c.* illum nimirum comparatione ad statum legis gratiæ, & istum comparatum cum gloria.

260 S. Tho.

Cuius ratio est, inquit Diuus Thomas: *Quia status veteris legis est sicut paruulus propter imperfectionem cognitionis, in comparatione ad statum gratiæ, & veritatis, quæ per Christum facta est, sic status præsentis vitæ, in qua videmus per speculum in ænigmate, est sicut paruulus comparatus statui futuræ vitæ, in qua est perfecta Dei cognitio, quia videtur sicuti est*. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri *in 1. dist. 17. §. 6.* ad illa verba: *Hoc solum est, quod diuidit inter filios Regni, & filios perditionis.* Et *in tertio dist 10 § 3.* ad illa verba: *Sicut nos dicimur adoptiui filij, quia cum natura fuerimus iræ filij, per gratiam facti sumus filij Dei.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMATERTIA.

An Christus, in quantum homo, sit Filius adoptiuus Dei?

§. I.

Relatis sententijs, vera eligitur, & auctoritate probatur.

1 Christus, vt Deus Filius adoptiuus non est.

CHRISTVM, vt Deum vel vt subsistentem in natura diuina Filium adoptiuum non esse, nemo ex catholicis negat; est enim veritas fidei, esse vt sic filium naturalem Patris, ipsi consubstantialem, & coæternum; ac proinde incapacem filiationis adoptiuæ, quæ extraneitatem in persona adoptanda præexigit, hoc est, negationem filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem conuenientis ipsi ex vi suæ generationis. Secundo fatetur Durandus, & ni fallor omnes Theologi, non esse absolutè asserendum, Christum esse Filium adoptiuum Dei; cum enim absolutè de Christo enuntietur esse filium Dei naturalem, nequit filiatio adoptiua, naturali opposita, & quæ talis est secundum quid, de Christo absolutè prædicari. Vnde tota difficultas in eo posita est: an Christo, vt homini competat esse Filium adoptiuum Dei. *Christus non debet dici absolutè filius adoptiuus Dei.*

2 Prima sententia. Baron.

Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia. Prima, affirmans est, quam teste Baronio *tom. 8. ad annum 636. & tom. 9. ad annum 794* Primus docuit in Hispania quidam Pseudo-Episcopus successor Diui Isidori, qui depositus, in Mauritanam sectam transiit, Therdiscus nomine natione Græcus. Hunc antesignanum sequuti sunt Felix Vrgelitanus Episcopus, & Elipandus Archiepiscopus Toletanus, qui vixere *ad annum Domini 783* eo tempore, quo Hispania duro captiuitatis iugo a Mauris opprimebatur. Eandem sententiam, & forsitan, in diuerso ab illis, sensu, tenuerunt ex catholicis Durandus *in 3. dist. 4. q. 1. num. 5.* & Basolis, quamuis non sine formidine *in 3. dist. 10. q. 1 art. 2* referuntur etiam pro illa Scotus *in eadem dist q. 1. & in Reportatis in 3. dist. 10. q. etiam 1.* verum Scotus *in vtroque loco allegato, argumentatiuè* magis, quam *resolutiuè* procedit, magisque in negatiuam sententiam inclinat, quod in causa fuit, vt eius discipuli variè illum interpretentur, & vnusquisque in suam trahat sententiam Scoto adiunguntur Tartaretus, Maior, Rubion, Richardus, & Hugo Cauelus, quos refert, sequiturque Franciscus del Castillo *in præsenti disput. 17 q. 1 p 3* totis viribus contendens, Scotum sententiam istam tenuisse. *Durand. Basolis. Scotus. Castillo.*

3 Secunda, & vera sententia. M. Sent. S. Aug. Hieron. Hilar. Ambros.

Secunda sententia docet; Christum, in quantum hominem, filium Dei adoptiuum non esse, nec dici posse. Hanc tenent communiter Theologi. Mag. Sententiarum *in 3. dist. 10 § 1 & 3.* pro illa referens Augustinum *tract. 74. in Ioannem*. Et *lib. de fide ad Petrum*. Hieronymum *super epistolam ad Ephesios*. Hilarium *lib 3 de Trinit.* & Ambrosium *lib 1. de Trinit.* quibus relatis, ita concludit Magister: *Ex his euidenter ostenditur, quod Christus non sit filius gratiæ adoptionis*. Magistrum, sequuntur Albertus Magnus *dist. relata art. 13* Bonauentura *art. 2 q. 1.* Maior *quæst. vnica conclus. 2.* tametsi in tertia concedat, Christum habere adoptionem, idest, humanitatem adoptatam, quod etiam docuere Almainus, & Gabriel, teste Vazquio *vbi infra cap. 4.* Eandem sententiam sine hoc additamento docuere Capreolus *in 3 dist 4 art. 1. conclusione 3. & art. 3. ad 2 contra 3. conclus.* & Hispalensis *dist. 10. q. 1. art 3. & 4.* In eadem sententia perpetuus fuit Diuus Thomas, eam docuit *ad Romanos 1. lect. 1. ad Hebræos 1. lect. 1. Matthæi 16.* ad illa verba: *Tu es Christus Filius Dei viui, q. 29. de Veritate art. 1. ad 4. in 3. dist. 4. q. 1. art. 2. quæstiunc. 1.* Et *dist. 10 q. 2. art. 2. quæstiunc. 3. in 3 ad Annibaldum dist. 4. q. vnica art. 2.* Et *dist. 10. q. vnica art. 3. in hac 3 part. supra q 7. art. 1. ad 2. infra q. 32. art 3. in corpore, & in præsenti q. 23. art. 4.* Vbi Caietanus; & Medina *in commentario articuli*. Aluarez *disp. 75.* Nazarius *controuersia 1.* Cabrera *disp. 1.* Vincentius *relect. de Gratia Christi pag. 122.* Lorca *disput. 89. membro 4 conclus. 2* Illustrissimus Arauio *dub 4.* alijque Recentiores. Tenent etiam ex discipulis Scoti ex propria, suique Doctoris mente, Patigianus *in 3. distinct. 10.* Philippus Faber *dis 23. cap. 1.* & Radda *3. p. controuers. art. 2* eidem sententiæ adhærent ex Patribus Societatis Suarez *in præsenti dis 49. sect 2 & 3.* Vazquez *disp. 89. cap. 6.* Becanus *cap. 28 quæst. 4.* Granados *de Incarnat. disp. 59. sect. 1.* Cardinalis Lugo *disput. 31 sect. 1.* Puente Hurtado *dis. 83. sect. 1. & seqq.* Omnesque Recentiores ex eadem familia. *Albert. S. Bon. Maior. Capreol. Hispal. S. Tho. Caiet. Medin. Aluar. Nazar. Cabr. Vinc. Lorca. Arauio. Patigian. Faber. Radda. Suar. Vazq. Beccan. Granad. Lugo. Hurt.*

4 Affirmatiua sententia diuersimodè censuratur.

Licet autem omnes allegati Auctores in sententia conueniant, in censura oppositæ dissident. Antiquiores, quos Concilium Francofordiense latuit, nulla illam censura notarunt, post Concilium tamen hoc euulgatum, quidam sententiam oppositam censent hæreticam, & apertè à Concilio damnatam. Ita Vazquez, cui plures adhærent, & inter alios ex discipulis Scoti Philippus Faber *vbi supra*, & ex nostris Aluarez *loco allegato conclus. 3* Alij per extremum nulla censura esse dignam in sensu, quo à Durando, & alijs catholicis Doctoribus præfata sententia defenditur. Ita Lorca *disp. allegata membro 3.* Alij, etsi hæreticam illam non censeant, docent tamen esse omninò improbabilem. Ita Medina *in Commentario articuli ad finem.* Et *q. 29.* & Suarez *disp. allegata sect 4 conclus. 6.* Alij denique non solum improbabilem, & temerariam sententiam illam existimant, sed etiam errori proximam, & sapientem hæresim Ita Illustriss Arauio *dub. 4. dist. 3.* de quo quid sentiendum sit, ex dicendis inferemus. Modò sit Nostra conclusio. *Medina.*

5 Conclusio.

Christus, in quantum homo, non est Filius adoptiuus Dei. Probatur primo ex Concilio Francofordiense, Adriani

Pi-

Prob. 1. ex Conc. Fra̅cofurd.

Primi auctoritate congregato anno Domini 594 quod habetur *tom 3. Conciliorum part. 2 pag. 411.* & licet generale non fuerit, sed nationale trecentorum Episcoporum ex Gallia, Germania, & Italia, quia tamen congregatum fuit auctoritate Adriani, & illius Legatis Præsidentibus celebratum, ac denique ab ipso confirmatum plenæ, & perfectæ est auctoritatis. Igitur in præfato Concilio hæc propositio: *Christus fuit proprius Dei Filius, non adoptiuus,* non semel, aut iterum, sed multoties pronuntiatur. Ita expressè in epistola Adriani pagina 412. columna 1. ibi: *Nomen Paternum tunc manifestauit hominibus, cum se Patris Filium verum, & non putatiuum, proprium innotuit, & non adoptiuum.* Eadem propositio habetur *in libro Sacrosyllabo pag. 415 columna 2. & pag. 416. columna 1. & 2. & pag 418. in principio, & post medium.* Et in epistola ad Episcopos Hispaniæ *pag. 419. columna* 1. his verbis: *Etsi verus Deus, etiam & verus Filius, etsi verus Filius nequaquam adoptiuus, quia adoptiuus, sicut in testimonio Sancti Hilarij positum est, non verè natura est Filius.* Et pag. 422. columna 1. in principio: *Vnitas personæ, quæ est in Dei Filio, & Filio Virginis adoptionis tollit iniuriam.* Et columna 2. ad finem: *Adoptiuus siquidem non habet aliam significationem, nisi vt Iesus Christus non sit proprius Filius Dei.* Ergo ex mente huius Concilij asserendum est, Christum, vt hominem, Filium Dei adoptiuum non esse, & oppositum asserere videtur ab Adriano, & Concilio Francofordiensi damnatum.

6

Primo solutio de auctoritate Concilij dubitat.

Huic argumento responderi potest primo: dubiam esse allegati Concilii auctoritatem Tum, quia diu latuit donec à Surio Cartusiano in lucem editum fuit anno 1567. Tùm etiam, quia styllus redolet eloquentiam fucatam, Parum Conciliis assuetam. Deinde, quia nimis acriter tractat Felicem, & Elipandum, & non solum in doctrinam, sed etiam in personas inuehitur, quod alienum videtur à paterna charitate, & Conciliorum consuetudine, maxime, cum Felix iam eo tempore suum errorem retractasset; Elipandus autem, non fuisset omninò pertinax, sed potius iudicium Concilii postulasset.

7

Tum denique, & præcipuè, quia in epistola ad Episcopos Hispaniæ, Eugenius, Ildephonsus, & Iulianus Sanctissimi Toletanæ Ecclesiæ Archiepiscopi irreuerenter tractantur, vt homines, qui male de diuinitate Christi sensissent: Nam cum Elipandus illos in sui Patrocinium adduxisset, respondet Concilium, his verbis: *Melius est testimonio Dei Patris, credere de suo Filio, quam Ildephonsi vestri qui tales vobis composuit preces in Missarum solemnis, quales vniuersalis, & sancta Dei non habet Ecclesia, nec vos in illis exaudiri putamus, etsi Ildephonsus vester in orationibus suis Christum adoptiuum nominat, Noster verò Gregorius Pontifex Romanæ Sedis, & clarissimus toto Orbe Doctor in suis orationibus semper vnigenitum nominare non dubitauit.* Et antea de omnibus his Patribus, quasi irrisoriè loquendo, dixerat, *vt videatis, quales habeatis Parentes:* sic autem prædictos Sanctos Patres, verum Concilium tractasse, incredibile est, & multo incredibilius admisisse, quod male de Christo senserint, & contra id, quod vniuersalis sentiebat, Ecclesia.

8

Reijcitur, & prædicti Concilij auctoritas defenditur 1.

Hanc tamen euasionem sustineri minimè posse, nec absque ingenti temeritate de præfati Concilii auctoritate posse aliquem dubitare, docent communiter Theologi. Tum, quia plures Antiqui Auctores multo tempore ante Surium, nempè, ad annum Domini 793. quod refert Vazquez *vbi supra cap. 7* huius Concilij, & erroris ab ipso damnati meminere, quamuis Concili nomine tacito, & solum nomine Elipandi expresso, ex quorum exemplaribus; inquit Vazquez huius acta Concilii transcripsit. Tum etiam, quia Surius vir pius, & doctus, in Epistolis ad Philippum Regem Catholicum profitetur, se nihil Conciliis, aut numero Conciliorum adiungere, quod ex vetustissimis exemplaribus non sumpserit, cui fidem in hac parte negare, suspicido, male fide Concilia collegisse, & illorum numerum multiplicasse, temeritate non vacat.

Secundo.

Tertio.

Tum tertio: quia vt refert Vazquez *vbi supra cap. 7.* anno Domini 1592. epistola Adriani grauissimorum Doctorum consilio inter Epistolas Decretales Pontificum *in 2. tomo*, cum aliis excusa fuit, quam fatentur ex prædicto Concilio sumpsisse: ergo non licet de illius auctoritate dubitare.

9

Confirmatur.

Et quidem alia Concilia non aliter in nostram notitiam veniunt, nobisque proponuntur credenda, nisi media historia humana sufficientis auctoritatis; at sic nobis prædictum Concilium proponitur: ergo sufficienti modo, vt fidei regula sit. Et sane quamuis hæc tantæ efficaciæ non sint, vt omninò nos conuincant, nihilominus nunquam audere aliquid contra ea, quæ in ipso decernuntur, asserere, nec qui oppositum censeret, ab ingenti temeritate excusare.

10

Ad 1. motiuum respond.

Nec motiua in oppositum vrgent; non primum: nam quod diu latuerit, solum probat, tam inconcussæ auctoritatis: ac alia Concilia, quæ numquam latuerunt non esse, non tamen, quod potest quam à Surio in lucem aditum fuit, & ex Antiquis exemplaribus sumptum, sufficienti auctoritate non gaudeat.

Ad secundum.

Nec secundum; non enim omnia Concilia, & Pontifices, imo nec omnes Prophetæ eundem in scribendo stylum seruant, sed modo elegantiorem, modo minus elegãtem.

Ad tertiũ.

Nec tertium, quia vt inquit Vazquez, nimia Auctoris arrogantia, qui se putabat in rebus fidei aliorum regulam esse, suamque Ecclesiam omnibus æquiparabat, & Beatum, & Heterium qui contra ipsum sanam doctrinam docebant, Episcopali sua auctoritate, vt hæreticos tractabat, digna fuit, tam acri reprehensione, erga quem in fine epistolæ paterna viscera ostendit, si ab errore resipiscat. Quod autem Felix suum iam retractasset errorem, non obstat, quia vt refert Baronius *tom. 9. Annalium ad num. 794.* etsi Felix retractauerit, infelix tamen, vt canis reuersus ad vomitum eundem, quem damnauit errorem cum magno fidelium damno defendere aggressus est.

Baronius.

11

Ad 4 Respond. 1.

Nec denique quartum quod obijcitur, vrget; cum enim prædictorum Patrum auctoritas, tunc temporis tanta non esset, nec Concilij Patribus nota; & aliàs codices, quos allegabant, præ manibus illis non essent, vel nimis impostori credentes, *vt citato loco*, inquit Cardinalis Baronius, prædecessores illos, quos Elipandus in suum fauorem recensuit, modo quo Elipandum ipsum sunt detestati.

Secundo.

Vel vt alijs placet, non loquitur Concilium *absolutè*, sed sub conditione, quod esset, vt hæreticus referebat, cuius veritatem examinare non poterant, quia nondum erant illorum scripta euulgata. Sanctos tamen illos Patres ab imposita ab Elipando. calumnia erudità vindicauit Baronius clarè ostendens Ildephonsum catholicè de filiatione Christi sensisse, ab illoque adoptionem relegasse *lib. de Virginitate Mariæ cap. 6. & 11.*

12

Opponunt alij.

Respond: Non est idem, aliquid damnari in Cõcilio, atque damnari à Cõcilio.

Quod verò ab aliis obiicitur, nimirum, damnatum fuisse à Concilio Francofordiensi Concilium secundum Nicenum circa cultum, & venerationem Imaginum, optimè dissoluit Baronius, notans longè esse diuersa, esse aliquid in Concilio damnatum, ac damnatum esse à Concilio: nam ad primum sufficit damnari ab aliquibus ex assistentibus Concilio, tametsi non accesserit consensus illorum, quorum est statuta firmare, & sine quo acta in Concilio, omni prorsu robore carent. Secundum autem petit, quod à Concilii Patribus damnatio procedat, accedente consensu illorum, ad quos pertinet statuta firmare. Quo prænotato, ait, verum quidem esse à Patribus illius Concilii fuisse damnatum secundum Concilium Nicenum, circa cultum, & venerationum Imaginum; cæterum huic censuræ Legatum Sedis Apostolicæ assensum non præbuisse, imo totis viribus ipsum, & Adrianum restitisse: ex quo solum sequitur, decreta quoad illud punctum, nullius roboris fuisse, quo circa nec in lucem cum a iis Concilii actis edita fuere, non verò, quod quantum ad alia, in quibus à Romana Ecclesia admittitur, approbataque à Legato, & Summo Pontifice fuere, suum robur amiserit.

---

§. II.

Tres aliæ solutiones eiusdem argumenti reijciuntur, & examinatur error Felicis, & Elipandi.

12

Secundo resp. alij.

SEcundo alii argumento facto occurrunt, assereudo, Concilium non diffiniisse, Christum, vt hominem, Filium adoptiuum non esse, adoptione in vna, & eadem persona cum filiatione naturalis composita, in quo sensu à Durando & alijs catholicis opposita sententia defenditur, sed adoptione pura, qualiter nos adoptamur, & quæ personas multiplicat, nec potest cum vnitate personæ, quam in Christo fides adstruit, saluari, in quo sensu à Felice, & Elipando in Christo astruebatur adoptio. Ad quam explicationem mouen-

uentur, nam mens, & sensus Concilij venari debet ex opposito errore, quem sua diffinitione contendat damnare. Felix autem, & Elipandus Nestoriani fuere, vnde Christum, in sensu Nestoriano, filium adoptiuum adstruebant, nempè, adoptione pura, non coincidente cum filiatione naturali in vna Christi persona, sed personas in Christo multiplicante; ergo cum Concilium docet, Christum non fuisse Filium adoptiuum, solum negat istum modum adoptionis, non autem illum, quem Theologi pij, & catholici adstruunt, & in Christo cum vnitate personæ, & naturali filiatione componunt.

14 *Contra illam opponit Vazqu. intendens probare Felicem, & Elipandū, non fuisse Nestorianos formaliter. Mouetur 1.*

Contra istam solutionem plura opponit Pater Vazquez *vbi supra cap 7* intendens Felicem, & Elipandum non fuisse Nestorianos *formaliter*, sed *illatiuè* tantum, quatenus ea illorum positione Concilium Francofordiense inferebat, non fuisse in Christo vnam Dei, & hominis personam, eo quod adoptio ea proprio conceptu non potest cum filiatione naturali in vna, & eadem persona componi. Quod probat primo: si namque Elipandus Nestorianus fuisset, & duas in Christo asseruisset personas, non adeo suæ sententiæ confideret, vt Carolum Magnum, quem sciebat catholicum Principem, soli citaret per litteras, vt conuocato Concilio, suam sententiam approbaret. Vnde namque poterat sibi suadere, Latinos Patres in errorem Nestorij consensuros? Sed hoc fecit, vt constat ea epistola Caroli Magni, qua litteris ad ipsum missis ab Elipando respondet: ergo Nestorianus non fuit, nec duas in Christo personas posuit.

15 *Secundo.*

Secundo: nam Elipando interroganti, cur timerent nuncupare Christum Filium adoptiuum. Respondet pagina 422. colum 2. *Dico tibi, quia nec Apostoli sic nominarunt, nec sancta Dei Ecclesia consuetudinem habuit sic eum appellare, imo nec credere eum adoptiuum esse, sed proprium filium*; at si Elipandus cum Nestorio adstrueret filiationem purè adoptiuam cum distinctione personarum, alia esset Patrum responsio, nimirum, quia iam olim fuerat ab Ecclesia damnatum, ergo Elipandus cum Nestorio non sentiebat.

16 *Tertio.*

Tertio: nam in epistola ad Episcopos Hispaniæ in principio, de libello Elipandi, sic dicitur: *Audiuimus in eo nouas quasdam assertiones excitatas*. Et pag. 423. colum. 2. *Tenete vos intra terminum Sanctorum Patrum, & nolite nouas versare quæstiunculas*; at hæresis Nestoriana noua non erat, sed antiqua: ergo Elipandi hæresis cum illa non coincidebat.

Quarto.

Quarto: nam Concilium contra Elipandum arguens, non probat vnam in Christo personam, sed pro inconuenienti infert ex filiatione adoptiua, quam adstruebat Elipandus, duas personas esse in Christo constituendas; at ineptus esset modus iste argumentandi, si Elipandus distinctionem personarum adstrueret, non enim nisi ineptè, & prorsus inefficaciter error aliquis impugnatur, ipsum pro inconuenienti inferendo: ergo error Elipandi non consistebat in eo quod vnitatem personæ negaret, sed in constituenda cum vnitate personæ filiationem adoptiuam secundum humanitatem.

17 *Quinto.*

Denique nam Elipandus in sua confessione manifestè fatetur Dei, & hominis in Christo vnam tantum fuisse personam: nam loquens de Filio Dei; ait: *Esse hominem factum, crucifixum, mortuum, & sepultum, &c.* ex quo patet agnouisse per idiomatum communicationem dici de Filio Dei, quæ competunt Christo, vt homini; hæc autem communicatio non stat absque vnitate personæ compositæ ex humana, & diuina natura. Et insuper addit; Et *qui dicit, glorificatum malitere non dabo, homo interior in vna eademque Dei, & hominis persona deglomeratus, atque carnis vestimento indutus*: ergo aperte fatebatur Elipandus vnam tantum in Christo personam.

18 *Felicem, et Elipādum Nestorianos fuisse, prob. 1. In quæstionib. de facto, Historiographis standū est. Cōc. Frāc. Ionas Aur. S. Antoninus. Marian. Baronius.*

Verum, Felicem, & Elipandum Nestorianos fuisse, in Christoque personas multiplicasse, atque in sensu Nestoriano filiationem adoptiuam adstruisse: sentiunt communiter Theologi, ducti primo: quia in quæstionibus de facto, magis est historijs fidendum, quam leuibus coniecturis in oppositum inclinantibus; at Historiographi omnes, qui Felicianam, & Elipandi hæresim attigerunt, illam Nestorianam fuisse asseuerant: ergo ita tenendum est. Minor constat ex Alcuino Magistro Caroli Magni, ab ipsoque ad Concilium Francofordiense accersito *lib. 3. de Trinit. cap. 4.* vbi de Feliciana, & Elipandi hæresi loquēs, sic ait: *Diuidens vnam personam Filij Dei cum Nestorio in duas personas verè Filij, & adoptiui*; id ipsum docent Ionas Aurelianensis *lib. 1. de Cultu Imaginum in principio* Sanctus Antoninus 2. p. *historia titulo 4. vel 14. cap. 1. §. 6.* Paulus Æmilius, Nauclerus, Sanderus, & alij relati à Suarez *vbi supra sect. 3. § Sed nihilominus*, Mariana *lib. 7. de rebus Hispaniæ cap. 8.* Baronius *tom. 9. ad annum 783 793 & 794* qui omnes, & plures alii, quos referunt Commentatores Diui Thomæ in præsenti, aperte docent, Felicem, & Elipandum Nestoriana hæresi infectos, duas in Christo agnouisse personas.

19 *Secundo.*

Secundo: nam in libro *sacrosyllabo pag. 15. columna 1. ad finem*, Elipandi hæresis veternosa appellatur illustrium fortium calcibus mirabiliter inculcata, & pag. 418. columna 1. sic dicitur: *Elipandum namque, & Felicem nouos hostes Ecclesiæ, sed veternosa fæce perfidia pollutos*; at assertio filiationis adoptiuæ in vna Christi persona cum filiatione naturali composita, non est veternosa; sed noua; assertio autem filiationis purè adoptiuæ non seruantes vnam in Christo personam, antiqua, & veternosa hæresis erat: ergo Elipandus sic adstruebat filiationem Christi adoptiuam.

20 *Tertio.*

Tertio: nam in hoc eodem libro pag. 416. columna 1. in principio de Elipandi, & Felicis errore, sic dicitur: *Sequitur iuxta hæreticos adoptiuo nomine censetur, vt nos puri, & ingrati homines: qua ergo pacto Apost. eū perhibet nomē super omne nomen habere?* Sentiebant ergo isti hæretici, Christum adoptiuum Filium fuisse, modo quo puri homines sunt filii adoptiui Dei; ac per consequens filiatione pure adoptiua, sine vnitate substantiali personæ. Quod expressius in eadem columna habetur, his verbis: *Dei ergo Filius, qua ratione credi potest adoptiuus, qui inseparabiliter assumpto homine in vna persona coeunte vtraque natura, non duo Filij, alius Dei & alius hominis, vt sicut illi errando æstimant, adoptiuus sit hominis filius, & sine adoptione Filius Dei, sed in vna persona vnus, idemque Dei, & hominis Filius.* Et in epistola ad Episcopos Hispaniæ *pag. 423. columna 1. in principio*, id ipsum expressè asseritur, his verbis: *Nonne eadem hæresis vestra in Nestorio ab vniuersa Sancta Ecclesia refutata est, & damnata?* Quo nihil clarius, vt asseramus, Elipandum, & Felicem fuisse Nestoriana hæresis infectos.

21 *Quarto.*

Quarto hoc ipsum constat ex illorum confessione, vbi post illa verba, quæ Vazquez in sui fauorem adduxit, hæc immediatè sequūtur: *Quia non per illum, qui natus est de Virgine visibilia, & inuisibilia condidit, sed per illum, qui non ex adoptione, sed genere, neque gratia, sed natura. illo* autem, & *illo*, distinctas personas significant. sentiebat ergo Elipandus, esse duas personas in Christo solo affectu, & accidentale vnione coniunctas.

22 *Quinto.*

Denique ad idem facit coniectura, qua vtitur Lorca *vbi sup. memb. in 2. n. 16.* nam cum primum Felix, & Elipandus adoptionem Christi docuerunt, tota Ecclesia scandalizata fuit, & magna cum diligentia, vt doctrinæ illi recenti occurrent, Concilium fuit congregatum ad Imperatoris instantiam, à quo fuit illorum doctrina, vt hæresis condemnata, & Felix, & Elipandus asperrimis verbis tractati; at quamuis Durandus, & alii, quos pro prima sententia retulimus, filiationem adoptiuam in Christo statuerint, nihil horum fuit subsecutum; non enim contra illos Concilium est congregatum, nec scandalizata Ecclesia, sed quidem illorum sententiæ, vt probabiliori adhæsere, alii saltem, vt probabili, & plures illam ab omni censura eximunt: ergo signum manifestum est in sensu longè diuerso fuisse loquutos ab eo, in quo Felix, & Elipandus adoptionem Christo attribuebant; ac per consequens, non constituisse in Christo adoptionem cum filiatione naturali in eadem persona compositam, sed puram filiationem adoptiuam, & personarum diuersitatem in Christo, vt Deo, & vt homine statuisse.

23 *Ad 1. motiuum P. Vazqu. respond. Hæreticorū arrogātia, & superbia.*

Nec motiua in oppositum vrgent. Non primum, cuius maior est neganda: tanta enim est hæreticorum superbia, vt sibi omnes subiicere, & in suum errorem posse adduci, præsumant, & vt inquit Baronius: *Vorax est omnis iniquitas, multoque magis insatiabilis hæresis, vtpote, quæ ardentibus infesti caloribus æstuet, quo circa nullis terminis continetur, iuxta illud Iob. 40. Absorbebit fluuium, & non mirabitur, & habet fiduciam, quod influat Iordanis in os eius*: vnde Elipādus per angustos iudicans Hispaniarum latissimos terminos, Gallios, Germanosque sua hæresi laborabat, implere, neque erubuit de illa ad Gallianos Episcopos, & catholicissimum Imperatorem epistolas scribere: hæresis namque, vt eleganter notat Baronius, erubescere nescit, quod propheticè demonstratum existimat *Apocalypsis 13.* vbi Babylon scribitur in fronte gestare blasphemiam: nil ergo mirum, quod quamuis Elipandus cum Nestorio de adoptione Christi sentiret, sibi tantum arrogaret, vt Gallianos Episcopos, Carolumque Imperatorem in suam existimaret trahere posse sententiam.

24 *Ad secūdū*

Nec secundum: Patres enim impugnantes Elipandum quia ex illius positione multiplicabantur in Christo personæ,

sonæ, in quo Nestoriana hæresis consistebat, iam ab Ecclesia damnata, pro ratione non appellandi Christum filium adoptiuum, hoc inconueniens iam dederant, quod non semper oportebat repetere, vnde postea hac ratione præsupposita, aliam dederunt, nimirum, *quia nec à Prophetis, nec Apostolis, &c.* non enim semper eandem erant tradituri, & inculcaturi rationem. Ad tertium dicatur; etiam in eodem Concilio Elipandi hæresim *veternosam, & antiquam* vocari, atque in Nestorio damnatam, vnde quando illam, nouam assertionem appellat, intelligendum est, vel quia tunc de nouo suscitatam, vel quia nouis terminis explicatam; vt enim *pag. 423 columna* 1 notatur à Sacra Synodo, quod Nestorius dicebat *copulationem*, Felix, & Elipandus dicebant *adoptionem* verba Concilij hæc sunt: *Videtur enim Nestorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem*: hac ergo de causa, noua assertio, & quæstiuncula dicitur à Concilio, quia nempè, nouis terminis explicata, quamuis in re cũ hæresi Nestorij coincidens, qua de causa *antiqua, & veternosa* ab eodem Concilio appellatur.

Ad 3. tiu.

25 *Ad 4. responsio 1.*

Ad quartum, nego maiorem quo ad primam partem; vt enim legenti epistolam Adriani, liberum Sacrosyllabum, & epistolam Concilij ad Episcopos Hispaniæ constabit, sæpe afferuntur testimonia Sacræ scripturæ ad probandum vnam in Christo personam, & ex hoc inferebant, filium adoptiuum non fuisse; vt enim pluries repetit Concilium: *Vnitas personæ in Christo, adoptionis tollit iniuriam*. vnde falsum est, quod in prima parte maioris asseritur, nempè, nusquam à Concilio probari vnitatem personalem. Concessa autem secunda parte maioris, quod nempè, contra Elipandum inferretur à Concilio distinctio personarum in Christo, nego minorem. Ad cuius probationem dicatur: fore ineptum modum arguendi, inferre contra Elipandum, duas in Christo personas, si ipse apertè hoc fateretur; quia tamen quamuis re ipsa id doceret, verbis tamen dolosè negabat simulans se cum filiatione adoptiua vnam personam in Christo adstruere, vt ex vltima coniectura, qua ducitur Vazquez constat, ideo Concilium inferens ex ipsius positione pro maximo inconuenienti distinctionem personarum in Christo, aptissimè argumentabatur.

26 *Secundo respond.*

Vel potest responderi secundo non ineptè, nec incongrue inferre pro inconuenienti ipsum Elipandi erroré, quia quando aliqua assertio de se absurdissima est, rectè pro absurdo eadem assertio infertur, probando, damnatam esse ab Ecclesia, vt assertionis defensor, ab illa defensanda, desistat, maximè cum Elipandus adeò in hac re cæcutiret, vt intenderet, congregari Concilium, sperans ab illo admittendam esse, & confirmandam suam de adoptione Christo assertionem, ad quem conuincendum, aptius argumentum non erat, quam ostendere, esse olim ab Ecclesia damnatam.

27 *Ad quintum. Heretici vt fideles deciperent verbis dolosis fatentur quod in re negant. Elipandus non admittebat vnitate substantialem sed tantum accidentalẽ, inter Verbi, & Christi personam.*

Ad vltimam coniecturam, cui maxime fidit Vazquez, dicatur, Elipandum illis verbis, non verè, sed dolosè, & simulate admisisse vnam in Christo personam, intelligens non vnam per vnionem physicam substantialem, sed per vnionem moralem, quod etiam de Nestorio notauit Angelicus Doctor *supra q. 2. art. 6.* illis verbis: *Etsi fiat vis in nomine personæ, considerandum est, quod etiam Nestorius vtebatur vnitate personæ propter dignitatem vnitatis, & honoris*. Quod autem in hoc sensu Elipandus vteretur nomine *vnitatis personæ*, vt fideles deciperet, ad modum, quo Lutherus, Patres Concilij Palestini fefellit, admittens necessitatem gratiæ, nomine *gratia* intelligens donum creationis: constat primo ex verbis Sacræ Synodi superius adductis, nempè. *Videtur enim Nestorium dicere copulationem, quod vos dicitis adoptionem*. Ex quibus aperte constat Concilium intellexisse Elipandum, & Felicem, non admittere vnitatem substantialem, sed accidentalem, aut moralem inter Verbi, & Christi personam, vel per inhabitationem, per vnitatem affectus dignitatis, & honoris.

28

Secundo ex verbis, quibus vtebatur Elipandus ad vnitatem istam explicandam, scilicet, *Deglomeratus, atque carnis vestimento indutus*; quæ aperte indicant vnitatem non substantialem, sed accidentalem. Ac denique ex verbis Felicis, & Elipandi, quæ *in argumento* 4. ponderauimus, vnde quando fatebantur Filium Dei esse factum Filium Virginis, non id in rigoroso sensu concedebant, qualiter denotatur vnio naturarum substantialis in vna, eademque persona, sed in sensu omninò improprio, pro factione accidentali, & accidentali vnione. Maneat ergo Felicem, & Elipandum verè Nestorianos fuisse, & in sensu Nestoriano adstruxisse filiationem adoptiuã in Christo com distinctione substantiali personarum, & sola vnione accidentali, aut morali propter vnitatem affectuum honoris, & dignitatis: ac proinde non rectè impugnare Vazquez solutionem, quam contrarij Auctores secundo loco adhibent nostro argumento.

29 *Aliter impugnatur 2. solutio 1.*

Vnde aliter est reijcienda primo: nam *vt supra* vidimus duo à Concilio diffiniuntur, nempè, Christum in natura assumpta esse Filium Dei proprium, & non esse Filium adoptiuum Dei; at si solum excluderet filiationem purè adoptiuam in Christo incompositam cum vna Verbi persona, superflueret negatiua propositio: ergo exclusit filiationem adoptiuam, non solum multiplicantem personas, sed etiam cum personæ vnitate compositam, vel censuit, hanc compositionem esse impossibilem. Probatur minor, eo ipso, quod Christus sit Filius proprius, & naturalis Dei, non est Filius, filiatione purè adoptiua: ergo filiatio purè adoptiua excluditur formaliter per filiationem propriam, vel naturalem; ac per consequens ad illius exclusionem affirmata filiatione naturali, superfluit assertio negans filiationem purè adoptiuam.

30 *Secundo.*

Secundo: nam Patres docent, Christum nequaquam esse Filium adoptiuum Dei, quod idem est ac docere, nullo modo esse Filium adoptiuum; at filiatio adoptiua cum personæ vnitate in humanitate Christi composita, est aliquis modus filiationis adoptiuæ: ergo excluditur à Patribus Concilij Francofordiensis iste modus adoptionis. Et augetur difficultas: Nam *Christum nullo modo esse Filium adoptiuum, & Christum aliquo modo esse Filium adoptiuum*, sunt propositiones contradictoriè oppositæ; & consequenter non possunt esse simul veræ, at negatiua vera est, vtpote à Concilio asserta verbis *superius* relatis: ergo affirmatiua est falsa; sed Christum, in quantum hominem, esse filium adoptiuum adoptione composita cum vna Christi persona, vt subsistentis in humana, & Diuina natura, est Christum, aliquo modo esse filium adoptiuum Dei, vt per se est manifestum: ergo Christum, in quantum hominem, esse filium Dei adoptiuum isto modo filiationis, falsum est, & à Concilio damnatum.

Confirmatur.

31 *Tertio.*

Denique: nam vt constat ex verbis *supra relatis in Epistola ad Episcopos Hispaniæ pagina 422. columna secunda ad finem*, ideo excluditur à Concilio filiatio adoptiua in Christo, quia *adoptiuus* aliam significationem non habet, nisi vt Christus non sit proprius Filius Dei: si autem esset dabilis adoptio cum propria filiatione in vna persona composita, *filius adoptiuus* aliam significationem haberet; siquidem iam saluaretur affirmatio filiationis adoptiuæ sine negatione filiationis propriæ, aut naturalis; & consequenter aliqua significatio adoptionis propriam filiationem non negaret: ergo ex mente Concilij non est possibilis filiatio adoptiua Dei in vna Christi persona, cum propria, & naturali filiatione composita; & consequenter omnem filiationem adoptiuam à Christo, vt homine, excludit.

32 *Ad motiuum prædictæ solutionis resp. Mens Conciliorũ magis ex illorum verbis quã ex opposito errore est venanda.*

Nec obstat ratio, qua vtuntur huius solutionis Auctores. Tùm, quia falsum est, mentem Concilii adæquatè esse ex opposito errore venandam, imo potius debet colligi ex illius verbis propriè, & rigorosè acceptis; verba autem Concilii adducta, si in rigore accipiantur, vt debent, omnem modum adoptionis excludunt, vt modo argumentabamur: ac proinde quamuis Elipandus in sensu Nestoriano adoptionem Christo concesserit ratione personæ creatæ; Durandus autem non ita, sed in sensu longè diuerso, non sequitur, solum à Concilio damnari adoptionem assertam ab Elipando; non autem, prout à Durando constitutam.

33 *Instatur obiectio.*

Equidem si aliquis auderet asserere, nostram iustificationem à duabus formis intrinsecis adæquatè præstari de facto, proculdubio Tridentino aduersaretur *sessione 6. de iustificatione cap. 7.* asserenti: *Iustitiam nobis intrinsecam esse vnicam causam formalem nostræ iustificationis*; & tamen scopus Concilii non erat, istum errorem damnare; sed hæreticos docentes nos iustificari formaliter per solam meritorum Christi imputationem: ergo quamuis præcipuus scopus Concilii Francofordiensis non fuerit damnare adoptionem cum vnitate personæ, qualiter asseritur à Durando, sed adoptionem puram ratione personæ creatæ, quam Elipandus adstruebat, quia tamen verba Concilii sincerè, & com proprietate accepta omnem modum filiationis excludunt, quiuis modus adoptionis reiiciendus est, vt à Concilio damnatus.

34 *Non solum illum er-*

Tùm etiam, quia Concilia contra aliquem congregata, non semper solum illius errorem damnant, sed etiam omnem alium cum tali errore connexum, vt benè ad rem no-

verè damnaui, sed omnem adoptionem cum priori connexum.

stram notauit Illustrissimus Arauio *vbi supra nu.* 19. Concilium autem, vt constat ex eius verbis, censuit coniunctam cum omni modo adoptionis distinctionem personarum in Christo, quo circa multoties repetit, *vnitor personæ in Christo adoptionis tollit naturam*, & quod adoptio nullam habet significationem, nisi quod Christus Filius proprius, vel naturalis non sit. ergo non solum damnauit adoptionem prout ab Elipando assertam ratione personæ creatæ, sed etiam omnem adoptionis modum, quia ex quolibet modo adoptionis sequitur iuxta Concilii mentem duplex in Christo persona.

35 Tertia solutio, seu explicatio Concilij.

Tertio alii argumento facto occurrunt, non diffiniri à Concilio, Christum secundum humanitatem, vel Christum, vt homo est, Filium adoptivum non esse, sed quod Christus absolutè Filius adoptiuus non sit, quæ longè diuersa sunt; nam cum adoptio importet negationem filiationis naturalis, vt Christus absolutè Filius adoptiuus dicatur, petitur, quod de Christo absolutè negetur, esse Filium naturalem: negare autem absolutè Christum esse Filium naturalem Dei, est negare, Christum absolutè esse Deum, quod absque dubio est hæreticum: vt autem cum illo addito, nempè, addendo *secundo humanitatem, vel quatenus homo est*, de Christo affirmetur adoptio, sufficit negare de Christo cum eodem addito filiationem naturalem, in quo modo negandi de Christo filiationem naturalem, nec hæresis, nec erroris periculum est; cum plures non ignobiles Theologi negationem illam filiationis naturalis admittant, vt *Disp. sequenti* videbimus.

36 Reijcitur 1.

Sed contra istam solutionem obstant primo: verba illa libri Sacrosyllabi pag 415. columna 2. *Secundum carnem, videlicet, Dauid filius dictus est, non secundum diuinitatem: habes igitur quomodo de quo supra dixerat, quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius: de eo subiecit, dabit ei Dominus Deus sedem Dauid Patris eius*, &c. vbi apertè constat Concilium loqui de Christo secundum carnē, quod idem est ac de Christo, vt homine, vel secundum humanitatem; & de illo prout sic, affirmat, non esse adoptivum, sed verum, non alienum filium, sed proprium: ergo sentit non solum de Christo absolutè, sed etiam cum illo addito negandam esse filiationem adoptiuam: Id ipsum docetur in epistola Adriani, illis verbis: *Illum, inquam, qui traditus est, idest, hominem ipsum, Apostolus proprium Dei filiū profitetur.* Quod colligit Adrianus ex illis verbis Pauli: *Qui proprio filio suo non pepercit.* Quæ doctrina Pauli in epistola Adriani in libro sacrosyllabo, & in epistola Concilii ad Episcopos Hispaniæ habetur.

37 Secundo.

Secundo obstat contra eandem solutionem; vt enim superius vidimus *ex allegato Concilio*, adoptio nullam aliam habet significationem, nisi vt Christus non sit filius proprius Dei; at iuxta istam solutionem, aliam significationem habet, nempè, quod Christus non absolute, sed Christus secundum humanitatem Filius Dei proprius, aut naturalis non sit. ergo tradita solutio menti Concilii aduersatur.

38 Tertio.

Denique reiicitur: nam iuxta Adrianum Primum, & Concilium Francofordiense, Christus nullo modo est Filius adoptivus Dei; at si secundum quod homo, esset Filius Dei adoptivus, falsum esset dicere, nullo modo esse filium adoptiuum: ergo asserere, Christum secundum quod homo, esse Filium adoptivum Dei, est à Concilio damnatum. Maior constat ex verbis *supra adductis ex epistola ad Episcopos Hispaniæ pag. 422. colum. 2.* Minor autem ostenditur primo:

Minor prob. 1.

nam Christum secundum humanitatem esse Filium Dei adoptivum, est, esse aliqua ratione adoptivum: ergo est esse adoptivū aliquomodo; sed Christum esse aliquomodo adoptivum, reddit falsam propositionem illā, qua asseritur, Christum nullo modo esse filium adoptivum; cum inter istas propositiones sit contradictoria oppositio: ergo si Christus, quatenus homo, est Filius Dei adoptivus, falsum esset dicere, nullo modo esse filium adoptivum.

39 Secundo.

Secundo probatur minor: nam licet iuxta Divum Thomam *supra q. 16. art. 8.* hæc propositio sit falsa: *Christus est creatura*; & consequenter negatiua sit vera, nempe: *Christus non est creatura absolutè*: quia tamen, vt docet D. Thom. *ibidem art. 10.* hæc propositio est vera: *Christus secū dum quod homo est creatura*, falsa esset hæc propositio *Christus nullo modo, aut nulla ratione est creatura*: ergo si Christus, vt homo, esset Filius adoptivus Dei, quamuis verum possit esse absolutè, Christum Filium adoptivum non esse, falsum tamen erit dicere, nullo modo esse Filium adoptiuum.

40 Oppones.

Sed oppones: ex veritate huius propositionis: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus*, non sequitur, Christum, vt hominem, Filium adoptivum non esse: ergo hæc tertia objectio contra tertiam solutionem non vrget. Probatur antecedens, hæc propositio: *Christus non est Filius adoptiuus Dei*, æquipollet isti propositioni: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus Dei*; sed ex veritate primæ, non sequitur; Christum, vt hominem, Filium adoptiuum non esse: ergo nec colligitur ex veritate secundæ. Minor constat nam ex veritate istius propositionis: *Christus non est creatura*, non sequitur, Christum non esse creaturam secundum humanitatem; cum antecedens sit verum in doctrina D. Tho. & consequens falsum in omnium Theologorum sententia: ergo pariter ex negatione filiationis adoptiuæ de Christo, sumpto absolutè, non sequitur negatio filiationis adoptiuæ de Christo, quatenus homine. Maior autem probatur ex natura negationis, quæ malignantis est conditionis, & vt Dialectici docent, quidquid post se inuenit, destruit, & eius oppositum ponit, & vniuersalitatem includit: ergo idem est dicere: *Christus absolutè non est Filius adoptiuus*, ac dicere: *Christus nullo modo est Filius adoptiuus*: ac proinde æquipollēt prædictæ propositiones, sicut istæ æquipollentes censentur: *Petrus non currit: Petrus nullo modo currit: Petrus non est albus: Petrus nullo modo est albus.*

41 Respond.

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, nego maiorem. Nam quando subiectum alicuius propositionis conflatur ex pluribus, secundum quæ potest prædicatum competere, licet negatio excludat ab illo prædicatum, vt absolute enuntiabile, non tamen excludit prædicatum ab illo subiecto, vt enuntiabile de illo cum addito specificante aliquam ex illis rationibus; cum verò non ponitur negatio absolutè, sed explicata per ly *nullo modo*, excludit à subiecto prædicatum, non solum vt absolutè enuntiabile de illo, sed etiam vt enuntiabile cum addito determinante aliquam peculiarem rationem, & ideo non æquiualet respectu talis subiecti propositio negatiua cum simplici negatione, propositioni negatiuæ constanti ex ly *nullo modo*.

42 Instatur arg.

Cuius rei exemplum manifestum habemus in hac propositione. *Petrus non est albus*, quæ vera est, quamuis dentes albos habeat, si cæteræ partes sint nigræ; & tamen in tali casu, hæc propositio: *Petrus nullo modo est albus*, est falsa: ac proinde non æquiualent, quia prima solum excludit albedinem, vt absolutè enuntiabilem, in quo sensu verè negatur de Petro: secunda autem excludit illam, non solum vt absolutè enuntiabilem, sed etiam vt potentem enuntiari cum addito diminuente, & designante vnam partem, nempè, dentes, in quibus albedo residet. Quia ergo in Christo duplex natura inuenitur, secundum quarum quamlibet potest enūtiari filiatio; consequens fit, quod propositio negatiua constans ex particula *non*, æquiualere non possit propositioni negatiuæ constanti ex particula *nullo modo*: ac proinde, quod ex veritate primæ non excludatur, attenta vi terminorum, adoptio attribuenda Christo secundum naturam humanam; benè tamen ex veritate secundæ.

§. III.

Variæ rationes pro nostra conclusione expenduntur.

43 Ratio M. Sent.

Licet in nostra sententia ferè omnes Theologi conueniant, in illa probanda dissident. Magister Sententiarum vbi *supra* § 3. illam suadet: nam ad adoptionem petitur transitus de filio iræ ad esse Filium per gratiam, quo circa homines adoptantur in filios, quia cum essent filij iræ ex propria natiuitate, per gratiam facti sunt Filij Dei; sed Christus nunquam fuit Filius iræ ergo quamuis habeat gratiam, non est Filius Dei adoptiuus. Quæ ratio alijs terminis solet explicari, & proponi, nempè, quod adoptio est personæ extraneæ (extraneitate sumpta contrariè) ad hæreditatem assumptio: Christus autem extraneus contrariè non fuit: nam extraneitas sic sumpta, est effectus peccati, quod in Christo nunquam fuit: ergo adoptiuus filius non est.

44 Displicet Theologis, & reijcitur 1.

Hæc tamen ratio displicet omnibus Theologis primo: nam Angeli, & primus Parens verè fuerunt filij adoptiui Dei; & tamen nunquam fuerunt filii iræ, nec extranei, extraneitate sumpta contrariè: ergo extraneitas sic sumpta, ad adoptionem non petitur, nec quod filius adoptiuus transeat de filio iræ ad esse filium per gratiam.

Secundo.

Secundo: non enim

enim est vnde colligatur ex deffinitione adoptionis conditio peccati: ergo sine fundamento petitur ad adoptionem. Probo antecedens; si namque ex aliquo posset inferri, maximè ex illa particula *assumptio personæ extraneæ*; sed extraneitas est duplex, negatiua scilicet, & positiua, prima consistens in carentia iuris ad hæreditatem, filiationisque naturalis ex vi primæ constitutionis. Secunda consistens in positiua indignitate hæreditatis, nec est cur prima non sit ad adoptionem sufficiens, sed requiratur secunda: ergo conditio peccati non est vnde colligatur ex diffinitione adoptionis.

45 Denique: nam vel necessaria esset ad adoptionem diuinam ex conceptu communi adoptionis, vel ex conceptu peculiari, & differentiali; non ex communi conceptu: nam adoptio in humanis subsistit, quin adoptandus, inimicus sit adoptantis, & positiuè indignus acceptationis ad eius hæreditatem, nec ex conceptu diuinæ. Tùm, quia si conditio illa ad omnem adoptionem non petitur, voluntariè prorsus ad diuinam, quia diuina postulatur. Tùm etiam: nam sine hac conditione sufficienter ex alijs prædicatis diuina adoptio à ciuili, & humana distinguitur. Tùm denique: nam cum adoptio diuina ex peculiari conceptu adoptionem humanam excedat, non est cur imperfectionem illam exposcat, quam humana adoptio non petit: ergo conditio peccati, & extraneitas sumpta contrariè, ad adoptionem necessaria non est; ac per consequens ex illius negatione, non colligitur negatio adoptionis in Christo.

46 Et ex his reiecta manet ratio, qua alij ducuntur, & à Magistro insinuatur, nempè, quia ad adoptionem requiritur, quod adoptandus prius sit, & post modum adoptetur in filium; Christus autem non prius fuit, quam esset filius; numquam enim fuit non filius. ergo adoptiuus filius non est. Quæ ratio instatur in Angelis, & in primo parente Adamo; non enim prios fuerunt, & post modum sunt adoptati, sed in primo suæ formationis instanti gratiam acceperūt, iuxta communem sententiam; & tamen vere, & propriè fuerunt filij adoptiui Dei: ergo præexistentia adoptandi sine filiatione, ad adoptionem non petitur. Deinde. quia hæc conditio non est vnde colligatur ex diffinitione adoptionis: ergo voluntariè adstruitur. Denique. non enim potest ostendi implicatio, vt Deus, hominem in primo creationis instanti filium adoptiuum constituat: ergo conditio ista, necessaria ad adoptionem non est.

47 Tertia ratio est Bonauenturæ *vbi supra art. 2. quæst. 1.* qui rationem Magistri sic temperat. persona adoptabilis petitur, quod sit filius iræ, vel quod ex sua natiuitate indifferens sit ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ; sed Christus, etiam vt in natura humana subsistens non fuit filius iræ, nec ex vi suæ primæ constitutionis, indifferens ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ; fuit enim incapax culpæ, à qua esse filium iræ præstatur: ergo licet fuerit per gratiam ad Dei hæreditatem admissus, filius tamen adoptiuus non est. Hæc tamen ratio, nisi ad illas, quas ex Diuo Thoma adducemus reducatur, non placet; ad filiationem namque adoptiuam sufficit extraneitas consistens in negatione filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem ex vi primæ constitutionis personæ adoptandæ in filium; cum præcise per has conditiones adæquata adoptionis diffinitio saluetur; & consequenter quid illis superadditur, omnino voluntariè petatur: ergo vel indifferentia personæ ad filiationem iræ, & ad filiationem gratiæ, in illis includitur, & sic ratio Bonauenturæ ad rationes Diui Thomæ reducitur, vel necessaria non est ad rationem filij adoptiui; & consequenter ex illius negatione malè infertur incapacitas adoptionis in Christo.

48 Quarta ratio est Scoti, & discipulorum eius: nam ad extraneitatem personæ adoptandæ in filium, requiritur, quod ex vi suæ generationis non competat ipsi ius ad hæreditatem adoptantis, nec dispositio exigens de congruo hoc ius, vel formam illud præstantem; sed naturæ assumptæ à Verbo ex vi suæ formationis, licet non competat ius ad hæreditatem Dei, quod à sola gratia habituali præstatur, conuenit tamen dispositio petens de congruo hoc ius, nempè, hypostatica vnio, quæ de congruo petit gratiam, à qua præstatur ius ad diuinam hæreditatem: ergo Christus, vt in natura humana subsistens, filius adoptiuus non est.

49 Si opponas: prius natura fuit humanitas Christi formata, quam à Diuino Verbo assumpta; sed humanitati pro illo priori naturæ, non conueniebat ius ad hæreditatem diuinam, nec dispositio exigens de congruo hoc ius: ergo fuit sufficienter extranea ad rationem filij adoptiui. Minor probatur: ideo pro illo priori non fuit in humanitate ius ad Dei hæreditatem, quia pro illo priori non intelligitur gratia habitualis in illa, quæ præstat prædictum ius; sed nec producta intelligitur vnio humanitatis ad Verbum, à quo prouenit congruitas iuris ad hæreditatem: ergo humanitati pro illo tunc primæ suæ constitutionis, non conueniebat congruitas iuris. nil aliud respondet Scotus, *nisi quæ resolutionem*. Quam Vazquez *disp. allegata cap. 12.* ait, se numquam inuenisse, nec ab aliquo posse inueniri.

Subtilis Scoti responsio.

50 *Respondēt Scotistæ.* Cæterum discipuli Scoti respondent huic obiectioni, pro illo priori naturæ, non esse humanitatem capacem, nec iuris, nec etiam extraneitatis; quia cum ius, & extraneitas sint accidentia naturæ, debent illam substantialiter cōpletam supponere: pro illo autem priori non intelligitur humanitas substantialiter completa, vtpote cum pro illo tunc, non sit terminata subsistentia: ac proinde pro illo priori, nec habet ius ad hæreditatem Dei, nec extraneitatem iuris: pro alio autem posteriori immediatè ad illud prius, intelligitur vnita; & consequenter cum congruitate ad hoc ius, vnde nunquam fuit extranea illa extraneitate, quæ petitur ad esse filii adoptiui.

51 *Reijcitur illorum solutio.* Licet autem ratio ista obiectione facta non infirmetur; displicet tamen ex aliis capitibus primo: nam in homine contrito, reperitur dispositio de congruo exigens gratiam, & ius quod ab illa in ordine ad gloriam præstatur; & tamen non solum homo secundum se, sed etiam vt contritus est, constituitur per gratiam habitualem filius adoptiuus Dei: ergo quod personæ, vel naturæ adoptandæ competat ex vi suæ generationis, vel primæ constitutionis, dispositio petens de congruo ius ad Dei hæreditatem, non obstat, quo minus per gratiam habitualem filius adoptiuus fiat. *Secundo.* Secundo: non enim negari potest esse in nepote congruentiam, vt ab auo, cui desunt filii naturales, admittatur loco filii ad eius hæreditatem; & tamen non est in illo incapacitas, vt ab auo adoptetur in filium: ergo congruitas iuris ad hæreditatem competens alicui ab intrinseco, non reddit illum incapacem filiationis adoptiuæ.

52 *Tertio.* Tertio: nam duo exiguntur ad rationem filii adoptiui, nempe, gratiosa assumptio ad hæreditatem, & quod persona extranea sit; at ratio gratiæ, & liberalis assumptionis, nō tollitur ex congruentia iuris ad hæreditatem concomitante instans formationis subiecti: ergo nec extraneitas ad adoptionem petita ex illa congruitate impeditur. *Quarto.* Denique: nam iuxta Scotum, & Auctores hoc argumento vtentes, Christo, vt homini, non conuenit ius ad Dei hæreditatem, nec filiatio Dei per gratiam substantialem vnionis; sed vtrumque Christo, vt homini, à gratia habituali præstatur; sed ex hoc, quod gratiam habitualem congruitas illa præcedat, concomitans generationem, non redditur ipsa gratia habilis ad constituendum filium naturalem Dei: ergo ex illa congruitate non redditur inhabilis ad filiationem adoptiuam præstandam; & consequenter illam de facto præstabit, nisi ex aliis principiis repugnet.

53 *Quinta ratio P. Vazq.* Vazquez *disput. allegata*, postquam *cap. 12.* rationem Diui Thomæ impugnauit, & plures alias reiecit, ex eo solum, vel potissimè, nostram conclusionem suaderi posse contendit, quia nempè, ille, qui adoptatur in filium, non secundum naturam, sed solo affectu coniungitur adoptanti, quod ipsa vox *adoptio* significare videtur; est enim desiderantis; vnde aliquem in filium adoptare, nihil aliud est, quam desiderio, & voluntate illum loco filii naturalis subrogare, qui alioqu secundum naturam ipsi coniunctus non est; sed humanitas Christi non fuit Deo solo affectu coniuncta, sed re ipsa per physicam, & realem vnionem: ergo ex vi assumptionis non potuit à Deo adoptari; ac proinde Christus, nec absolutè, nec secundum humanitatem esse potuit Filius adoptiuus Dei. *Confirmat & explicat.* Quod aliter vrget, & explicat: ille namque, qui adoptatur in filium, non solum ante, sed etiam post adoptionem, debet extraneus manere; sed humanitas Christi, licet sit ex natura sua extranea, nō mansit extranea post assumptionem, sed mansit re ipsa, & secundum veritatem *physicè* coniuncta Verbo in vnitatem personæ, quæ vnio extraneitatem non patitur: ergo per assumptionem non fuit adoptata humanitas: ac proinde Christus etiam secundum humanitatem, Filius adoptiuus non fuit.

54 *Aliter illā explicāt quidā Recentiores.* Eandem rationem Patris Vazquez Recentiores ita proponunt, & explicant primo: nullus filius adoptiuus est *physicè* Patri coniunctus, sed ab illo separatus, & solo affectu vnitus; sed Christus, vt homo, est *physicè* vnitus Deo, & plusquam affectu coniunctus: ergo filius adoptiuus non est. *Confirmāt secundo.* Explicant, & confirmant secundo: Pater adoptans nihil sui formaliter inuenit in adoptato; sed omnia in illo reperta sunt aliena ab adoptante, vt constat in vno homine,

alium adoptante in filium, in quo nihil sui reperit; sed Deus in Christo homine reperit aliquid sui, nempè, hypostasim Verbi vnitam humanitati *formaliter*, & Deitatem illi vnitam *identicè*: ergo non potest Christum, vt hominem, sibi in filium adoptare, nec in Christo, vt homine, est ad adoptionem capacitas.

55 Impugnatur.

Hæc tamen ratio, nisi aliunde iuuetur, & ad illas, quas ex Diuo Thoma deducemus reducatur, non suadet conclusionem; nam ad rationem filij adoptiui sufficit extraneitas per negationem filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem ex vi primæ constitutionis subiecti adoptandi: ergo quamuis detur physica, & realis coniunctio adoptandi cum adoptato, dummodo ex hac coniunctione non resultet naturalis filiatio, & ius ad hæreditatem Dei, non excluditur filiatio adoptiua, nec capacitas ad illam; ac proinde, quod in Christo capacitas adoptionis non sit, nec ad esse filij adoptiui, non est probandum ex sola physica coniunctione Christi, vt hominis ad Deum, sed quia coniunctio ista talis conditionis est, quod ex vnione extremorum consurgit naturalis filiatio, & ius ad diuinam hæreditatem.

56 Confirmatur 1.

Quod amplius confirmare possumus: nepos namque aliqua ratione est coniunctus *physicè* auo, nempè coniunctione mediata, per participatione substantiæ ipsum generantis qui ab auo *physicè* productus fuit, & cum illo medio semine coniunctus; & tamen, quia ex hac coniunctione non consurgit naturalis filiatio, nec ius filij ad hæreditatem aui, potest nepos ab euo adoptari in filium: ergo sola physica duarum personarum coniunctio non excludit adoptionem, nec inducit incapacitatem ad illam.

Confirmatur 2.

Confirmatur, & vrgetur secundo: Adamus namque cum Heua erat *physicè* coniunctus media costa Adami, ex qua Heua fuit formata, Adamusque in illa propriam substantiam retinebat; & tamen Heua non erat ex vi huius coniunctionis incapax, vt ab Adamo in filiam adoptaretur, eo quod ex vi illius non surrexit naturalis filiatio, nec ius ab intrinseco ad hæreditatem Adami: ergo sola physica duorum coniunctio, & quod vnus in alio propriam attendat substantiam, non inducit adoptionis repugnantiam.

57 Argumento P. Vazquez occurrere possunt contrarij.

Et ex his facile erit Auctoribus contrariæ sententiæ argumento facto, occurrere, distinguendo maiorem: solo affectu respectiuè ad hæreditatem adoptantis, concedo maiorem: solo affectu per exclusionem coniunctionis physicæ entitatiuæ, nego maiorem & sub eadem distinctione minoris, negabunt consequentiam. Nam licet humanitas ex vi assumptionis fuerit Verbo coniuncta, quia tamen ex hac coniunctione, non fuit filiatio naturalis Dei secuta, nec cum iure ad eius hæreditatem, fuit solo affectu Deo coniuncta respectu hæreditatis diuinæ, etsi non solo affectu per exclusionem coniunctionis physicæ entitatiuæ.

Ad explicationem.

Ex quibus ad explicationem constat solutio, distinguendo maiorem: extraneitate per negationem filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatem, concedo maiorem: extraneitate entitatiua, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

58 Ad primam confirmationem.

Ad primam confirmationem, negabunt aduersarij maiorem. Nam dicent, Christus vt homo filius adoptiuus est, & tamen *physicè* Deo coniunctus. Quod si inter homines exemplum non inuenitur, est, quia vnus homo non potest alterius terminare naturam, & cum illo *physicè* coniungi, quamuis tamen *physicè* coniungeretur, incapax adoptionis non esset.

Ad secundam.

Ad secundam similiter, negabunt maiorem, ob easdem rationes, vel claritatis gratia distiguent: nihil præbens naturalem filiationem, & ius ad eius hæreditatem, concedent maiorem: nihil sine his conditionibus, negabunt maiorem: & sub eadem distinctione, negabunt consequentiam. Vnde vt contrarij Auctores vrgeantur, probandum est, coniunctionem humanitatis ad Verbum fuisse talis conditionis, quod ex illa surrexerit naturalis filiatio, quod erit ad rationes, quas ex Diuo Thoma ad ducemus, confugere.

§. IV.

Duplici ratione Angelici Præceptoris communis sententia probatur.

59 Probatur conclusio duplici ratione D.Th.

Relictis igitur huiuscemodi rationibus, vel ad illas, quas ex Diuo Thoma trademus reductis, suadenda est nostra, & communis sententia duplici ratione ex Angelico Præceptore desumpta. Prima habetur *in 3 dist. 10. quæst. 2. art. 2. quæstiuncula 3.* illis verbis: *Ad tertiam quæstionem dicendum, quod Christus nullo modo dicendus est filius adoptionis, quia ab tempore ex sua natura secundum quam æternaliter à Patre nascitur, habere ius in hæreditate paterna, quia omnia, quæ habet Pater sua sunt, vt dicitur Ioannis 16. vnde hoc ius non acquiritur ei per gratiam aduenientem, vt possit dici filius adoptiuus.* Qua ratione vsus est etiam Diuus Thomas *ad Annibaldum in eadem dist. q. vnica art. 3* illamque insinuat *in hac q. ar. 4 ad 2* quam possumus ad hanc formam reducere. Filio adoptiuo non conuenit hæreditas adoptantis, nec ius ad illam per naturam, sed per gratiam, vt constat ex diffinitione adoptionis, qua petitur, quod subiectum adoptandum sit persona extranea gratiose ad hæreditatem adoptantis assumpta; sed Christo ratione propriæ naturæ secundum quam à Patre æternaliter procedit, conuenit habere ius ad diuinam hæreditatem: ergo filius adoptiuus non est.

60 Respondebis.

Respondebis, Christo ratione diuinæ naturæ competere ius ad hæreditatem increatam consistentem in visione comprehensiua Dei, illique conuenientem, vt subsistit in natura diuina: ac proinde ad istam hæreditatem adoptari non potest: non autem illi competere, ratione naturæ diuinæ, ius ad hæreditatem participatam consistentem in cognitione creata Dei, qua ipsum, vt homo videt, & per quam vt homo beatificatur, vnde ad istam hæreditatem assumi potest gratiose; ac per consequens adoptari. Et quod in priori sensu locutus sit D. Thomas, constans videtur ex ipso *supra q. 7. art. 1 ad 2* illis verbis: *Dicendum, quod Christo in quantum est naturalis filius Dei, debetur hæreditas æterna, quæ est ipsa beatitudo increata per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, cuius actus homo capax non erat propter differentiam naturæ. Vnde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creatum, qui quidem esse non potest, nisi per gratiam.* Quam doctrinam tradit *in hac 3. p. q. 19. ar. 3. ad 2. & q. 29 de veritate ar. 1 ad 4* ergo iuxta Diuum Thomam hæreditas debita Christo ratione naturæ diuinæ, est hæreditas increata, qua beatificatur vt Deus: non autem creata, qua beatificatur vt homo; & consequenter solum est incapax adoptionis respectu hæreditatis illi conuenientis, vt Deo: non autem respectu hæreditatis creatæ, Christo vt homini competentis.

61 Hanc solutionem non esse de mente D.Th. probatur 1.

Hæc tamen solutio nec est ad mentem Diui Thomæ, nec vera. Primum patet ex Diuo Thoma *supra q. 19. a. 3. ad 2.* ibi: *Christo secundum quod est Deus, & Dei filius per naturam, debetur gloria diuina, & Dominium omnium, sicuti primo, & supremo Domino. Nihilominus tamen debetur ei gloria sicut homini beato.* Quod etiam docuit *in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. ad 5.* illis verbis: *Quamuis ex hoc ipso, quod est Deus sibi gloria debeatur, tamen oportuit, quod esset aliquid per fierent ad actum gloriæ, & hoc fuit gratia:* ergo iuxta D. Thomã, Christo non solum est debita hæreditas increata, qua beatificatur, vt Deus, sed etiam hæreditas creata, qua beatificatur, vt homo.

62 Secundo.

Secundo: ex eodem D. Th. *in hac q. ar. 4. ad 2.* ibi: *Gratia autem habitualis in Christo, non facit de non filio, filium adoptiuum, sed est quidam effectus filiationis in anima Christi secundum illud Ioannis primo: vidimus gloriã eius, quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis:* ergo sentit D. Thom. Christo ratione filiationis naturalis deberi, non solum visionem increatam, per quam beatificatur, vt subsistit in natura diuina, sed etiam creatam, qua beatificatur, prout in humana subsistit. Patet consequentia. Nam iuxta Diuum Thomam gratia habitualis est effectus consequens filiationem naturalem in Christo: ergo debetur gratia habitualis Christo ratione filiationis naturalis; sed gratia dat ius physicum, & connaturale ad gloriam: ergo debetur Christo ratione filiationis naturalis gloria, qua beatificatur vt homo, saltim debito mediato.

Tertio

63 *Tertio.*

Tertio id ipſum conſtat ex teſtimonio adducto, ex quo Noſtram deſumpſimus rationem: nam ibi ex eo quod Chriſto debetur hæreditas Dei, quia eſt filius naturalis, infert Diuus Thomas, ius ad hæreditatem non competere Chriſto ratione gratiæ habitualis, quod intelligendum eſt de iure radicali, & primario; at ſi Diuus Thomas ſentiret ratione filiationis naturalis ſolum deberi Chriſto hæreditatem increatam, qua beatificatur, vt Deus, non benè intuliſſet, ius ad Dei hæreditatem, qua beatificatur, vt homo, non conuenire Chriſto radicaliter, & primo per gratiam habitualem: ergo ſentit ius Chriſto competens ratione filiationis naturalis, non ſolum eſſe reſpectu hæreditatis increatæ, qua beatificatur, vt Deus, ſed etiam reſpectu hæreditatis creatæ, qua beatificatur, vt homo.

64 *Quarto.*

Denique: nam mens Diui Thomæ erat probare, Chriſtū vt hominem non eſſe filium adoptiuum Dei; ex eo quod ius ad diuinam hæreditatem illi competit per naturam: filio autem adoptiuo non per naturam, ſed per gratiam competit ius ad Patris hæreditatem; at ex iure per naturam ad hæreditatem increatam ſine iure ad hæreditatem creatam, non rectè inferretur, Chriſtum vt hominem filium adoptiuum non eſſe. ergo iuxta D. Thom non ſolum ius ad hæreditatem increatam, qua Chriſtus beatificatur, vt Deus, ſed etiam ius ad hæreditatem creatam, qua beatificatur, vt homo, Chriſto conuenit per naturam. Probatur minor: ſi Chriſto vt homini non debetur ratione filiationis naturalis hæreditas creata, qua beatificatur, vt homo, omnino gratis aſſumetur ad illam: ergo quamuis hæreditas increata, qua beatificatur, vt Deus, ſit illi debita per naturam, non probatur Chriſtum, vt hominem, filium adoptiuum non eſſe reſpectu hæreditatis creatæ, prout aſſumitur ad illam, ex debito hæreditatis, eſſet enim manifeſta æquiuocatio ex debito increatæ hæreditatis arguere negationem filiationis adoptiuæ per reſpectum ad hæreditatem creatam, titulo naturali non debitam. Nec Diuus Thomas vbi in contrarium adducitur, fauet traditæ ſolutioni: nam etſi affirmet, deberi hæreditatem increatam Chriſto, vt filio naturali prout ſubſiſtit in natura diuina; non tamen negat ratione filiationis naturalis, ipſi deberi, vt ſubſiſtenti in natura humana hæreditatem creatam, debito ſaltim morali.

65 *Falſam eſſe ſolutionis doctrinam prob. 1.*

Deinde, quod doctrina ſolutionis ſit falſa oſtenditur primo: nam Verbo, quia filio Dei naturali deberi, vt quæcumque natura, quam terminet, & cui *phyſicè* vniatur, ditetur hæreditate diuina iuxta ſuam capacitatem, nullam dicit repugnantiam, imo eſt valde conforme illius ſummæ dignitati, & perfectioni ergo aſſerere debemus, Chriſto, quia filio naturali Dei deberi quod humanitas, quam terminat eleuetur ad viſionem beatificam, in qua Dei hæreditas conſiſtit; & conſequenter non ſolum ius ad hæreditatem increatam, qua beatificatur, vt Deus ſed etiam ius ad hæreditatem creatam conuenit Chriſto ſecundum naturam, quia eſt filius naturalis Dei.

66 *Secundo.*

Secundo nam homini iuſtificato, & ad conſortium Deitatis aucto, debetur ratione gratiæ hæreditas Dei conſiſtens in eius viſione debito morali, & phyſico: ergo humanitati Chriſti mediante vnione hypoſtatica Deitati ſubſtantialiter coniunctæ in vnitate perſonæ, debetur ſaltim debitu morali viſio Dei intuitiua creata. Patet conſequentia: nam quod præſtat participatio accidentalis diuinitatis, melius poteſt Deitas ſe ipſa præſtare, niſi talis conditionis ſit, quod petat phyſicam informationem; ſed debitum morale hæreditatis diuinæ phyſicam informationem diuinitatis non petit: ergo ſi à gratia habituali, quæ eſt participatio accidentalis diuinitatis præſtatur, melius poterit præſtari à Deitate, ſe ipſa ſubſtantialiter vnita.

67 *Tertio.*

Tertio; vt enim multis oſtendimus *ſupra diſput. 21. num.* 208. Deitas vnita ſubſtantialiter humanitati media ſubſiſtentia Verbi, reddit illam ſanctam formaliter ſanctitate ſubſtantiali; ſed ſanctitas nequit ſtare abſque debito, ſaltim morali hæreditatis diuinæ: ergo humanitati Chriſti ratione diuinitatis vnitæ media ſubſiſtentia Verbi debetur diuina hæreditas.

Quarto. Denique; nam quod ſine miraculo nequit alicui negari ratione alicuius perfectionis intrinſecæ, debetur ratione illius, ſed humanitatem Deitati ſubſtantialiter vniri, & non eleuari ad diuinam hæreditatem, eſſet abſque dubio miraculum: ergo humanitati ratione iſtius vnionis debetur diuina hæreditas; & conſequenter ius ad illam conuenit Chriſto, vt homini, non per gratiam, ſed per naturam, quia eſt Filius naturalis Dei.

68 *Oppones.*

Si opponas: Deitas ſe ipſa nequit præſtare formaliter ius ad hæreditatem creatam, qua ſola poteſt humanitas beatificari: ergo Chriſto ratione filiationis naturalis non debetur ex ſua natura, niſi tantum hæreditas increata. Antecedens oſtenditur primo: ius præſtitum formaliter ab aliqua forma, aut natura, ſolum poteſt terminari ad hæreditatem proportionatam tali formæ, vel naturæ; ſed hæreditas creata non eſt proportionata Deitati: ergo ius ad illam non poteſt a Deitate præſtari. *Antecedēs prob. 1.*

Secundo. Secundo: nam idem eſt dare ius ad hæreditatem creatam, quod radicare viſionem creatam Dei, ſed Deitas ſe ipſa formaliter nequit radicare viſionem creatam Dei: ergo nec præbere ius ad creatam hæreditatem. Probatur minor: etenim nulla natura poteſt radicaliter præbere, niſi tantum illam operationem, in ordine ad quam conſtituitur in ratione naturæ; ſed Deitas in ratione naturæ non conſtituitur per connexionem, vel ordinem ad viſionem Dei creatam, ſed tantum per connexionem virtualiter radicantis increatam Dei cognitionem: ergo nequit radicaliter præſtare viſionem creatam Dei, aut eſſe radix illius, ſed tantum increatæ cognitionis, ad quam eſt in humanitate incapacitas.

69 *Respond.*

Reſpondeo, negando antecedens. *Ad 1. probationem antecedentis.* Ad primam probationem, diſtinguo maiorem ius præſtitum à forma, aut natura ſubiecto ſibi connaturali, concedo maiorem: ius præſtitum extraneo ſubiecto, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam. Nam humanitas Chriſti non eſt ſubiectum connaturale Deitatis, vt præſtantis ius ad hæreditatem, ſed ſubiectum ſibi extraneum: Deus autem eſt ſubiectum connaturale Deitatis, cui conuenit per identitatem; ac proinde Deo, cui eſſentialiter conuenit Deitas, præſtat ius ad hæreditatem increatam, quæ cum Deitate proportionatur: humanitati verò, cui vt ſubiecto extraneo vnitur, non ad increatam, ſed ad creatam hæreditatem ius præbet, quamuis cum Deitate ſit *entitatiuè* improportionata. *Ad ſecundam.* Ad ſecundam probationem, conceſſa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, diſtinguo maiorem: radicaliter *phyſicè*, omitto maiorem: radicaliter *moraliter*, nego maiorem: & conceſſa minori, diſtinguo conſequens diſtinctione maioris. Radicatio namque moralis in nullo alio conſiſtit, quam in eo quod ratione diuinitatis ſubſtantialiter *mediatè* vnitæ humanitati, debeantur humanitati viſio beatifica Dei, & phyſica principia illius proxima, & radicale, in quo debito morali, nulla repugnantia inuenitur.

70 *Secundo probatur concl. alia ratione D. Th.*

Secundo probatur concluſio alia ratione D. Thomæ: filiatio namque non conuenit naturæ, ſed hypoſtaſi, aut perſonæ; ſed perſona, aut hypoſtaſis Chriſti, Filius adoptiuus non eſt: ergo Chriſtus, in quantum homo, non eſt Filius Dei adoptiuus. Conſecutio eſt bona. Præmiſſæ autem indigent probatione. *Maior prob. 1.* Maior oſtenditur primo: illi conuenit filiatio, cui conuenit denominatio filij; ſed natura non dicitur filia, benè tamen perſona: ergo filiatio non conuenit naturæ, ſed perſonæ. *Secundo.* Secundo: nam eſt poſſibilis aliqua denominatio, vel forma petens non naturæ, ſed hypoſtaſi conuenire, vt per ſe primo ſubiecto, & ratione ſui inſpecto; ſed hac poſſibilitate ſuppoſita, nulla eſt ratio aſſignabilis, cur filiatio huius conditionis non ſit, imo hac conditione gaudere, ſuadet communis modus loquendi, iuxta quem natura non dicitur filia, ſed ſuppoſitum in natura ſubſiſtens: ergo filiatio, non naturæ, ſed ſoli ſuppoſito conuenit. *Tertio.* Tertio: nam eſſe filium eſt perfectiſſimum, quod in linea procedentium per generationem inuenitur. ergo petit conuenire ſoli genito ſecundum perfectam denominationem geniti; at licet natura dicatur aliquo modo genita, non tamen dicitur genita ſecundum perfectam geniti denominationem; ſed ſic eſſe genitum ſoli ſuppoſito conuenit: ergo filiatio, non naturę, ſed ſoli ſuppoſito conuenit.

71 *Deinde minor prob. 1.*

Deinde minor argumenti ſuadetur primo à Diuo Thoma *in præſenti art. 4. in corpore*; perſona, aut hypoſtaſis Verbi eſt Filius Dei naturalis: ergo Filius adoptiuus non eſt. Patet conſequentia: id namque quod *per ſe* dicitur, non poteſt etiam *participatiuè* dici; filiatio autem adoptiua eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis: ergo ſi perſona Chriſti Filius naturalis eſt, non eſt Filius adoptiuus. *Secundo.* Secundo: illam probat Diuus Thomas *infra q. 32. art* 3. nam id, quod de aliquo dicitur ſecundum perfectam rationem, non poteſt dici de eodem ſecundum imperfectam rationem; ſicut quia ſortes dicitur naturaliter homo ſecundum propriam rationem hominis, non poteſt dici homo ſecundum ſignificationem, qua pictura hominis dicitur homo, licet fortè ipſe aſſimiletur alteri homini; ſed perſona Chriſti eſt Filius Dei ſecundum perfectam filiationis rationem, nempè, filiationem naturalem: ergo nequit dici filius ſecundum imperfectam, & impropriam filiationis rationem, qualis eſt filiatio adoptiua.

72 *Confirmatur.*

Quæ ratio vrgeri, & explicari potest: esse Filium adoptiuum, est esse Filium *imitatiuè*; sed quod est *propriè* tale, nequit dici tale *imitatiuè*, sicut quia Petrus est propriè homo, nequit dici homo pictus, quia esse hominem pictum, est esse *imitatiuè* hominem: ergo de illo, de quo prædicatur, esse Filium naturalem, nequit prædicari adoptio, seu adoptiua filiatio; at persona Christi est Filius Dei naturalis: ergo nequit esse adoptiuus. Tertio probatur: nam filiatio adoptiua est gratuita assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem; sed suppositum Christi persona extranea non est, sicut nec persona finita: ergo suppositum Christi Filius adoptiuus non est.

---

§. V.

Triplex contrariorum solutio reijcitur.

73 *Huic rationi D. T. respondere potest 3.*

HVic argumento tripliciter potest occurri ex doctrina contrariorum. Primo, asserendo, filiationem conuenire supposito, vel personæ, non ratione sui, sed ratione naturæ, cui conuenit, vt per se primo subiecto: ac proinde ad adoptionem non peti extraneitatem suppositi, sed sufficere extraneitatem naturæ. In Christo autem quamuis personalitas extranea non sit à Deo, vtpote cum ipso identificata: natura autem est extranea, vtpote limitata, & finita, & cui ratione sui non debetur, nec assumptio ad esse Verbi, nec ad Dei hæreditatem: ac per consequens Christus ratione humanitatis filius adoptiuus est.

74 *Secundo.*

Secundo responderi potest, admissa maiori, negando minorem. Nam licet Christus, vt subsistens in diuinitate filius naturalis sit: ac proinde prout sic, adoptiuus esse nequeat; prout tamen in humanitate subsistens, qualiter persona humana dicitur, non est *formaliter* Filius naturalis Dei, sed solum *identicè*, & *materialiter*; ac proinde potest de Christo, prout sic dici adoptiua filiatio; licet enim opponantur esse filium naturalem, & esse filium adoptiuum *formaliter*, non tamen opponuntur esse Filium naturalem *identicè*, & *formaliter* adoptiuum. Vt sic etiam Christus dici potest persona extranea, extraneitate formali, & negatiua, idest, non filius naturalis formaliter, nec prout sic habens ius ad diuinam hæreditatem: ex quibus ad probationes minoris occurritur.

75 *Tertio.*

Vel tertio responderi potest, concessa etiam maiori, negando minorem. Nec obstant eius probationes: potest enim filius naturalis esse filius adoptiuus, vt constat ex lege *qui liberatus 12. ff. de adoptionib.* vbi dicitur: *Quod qui liberatus patria potestate est, postea in potestatem honestè reuerti non potest, nisi adoptione, &c.* Potest ergo filius naturalis à patria potestate emancipatus, sub illa per adoptionem redigi: ac proinde non opponuntur in vno, & eodem subiecto, adoptio, & naturalis filiatio. Nec obstat triplex minoris probatio: nam extraneitas ad adoptionem petita non est extraneitas entitatiua, sed extraneitas à iure; licet autem persona Christi, vt subsistens in humana natura, non sit entitatiuè extranea à Deo, est tamen extranea ab ipso, per negationem iuris ad illius hæreditatem; non enim, prout sic est illi debita hæreditas increata, ad quam est in humanitate incapacitas, nec hæreditas creata, cuius persona Verbi est ratione sui incapax, & solum est capax ratione naturæ humanæ: ac proinde illi ratione sui non debetur; cumque ratione humanitatis illi deberi non possit, personæ Christi formaliter, vt in humanitate subsistenti, hæreditas Dei, nulla ratione debetur; ac per consequens est extranea extraneitate iuris ad hæreditatem, licet non entitatiuè, nec per negationem filiationis naturalis.

76 *Prima solutio reijcitur 1.*

Filiatio conuenit supposito immediatè, & ratione sui: Secundo, S. TH.

Nulla tamen ex his solutionibus argumento facto satisfacit, & contra primam faciunt primo, quæ in minoris probationem adduximus; est enim possibilis aliqua forma petens conuenire supposito ratione sui, vt per se primo subiecto; sed data ista possibilitate, id est, filiationis concedendum: ergo filiatio est huius conditionis. Secundo, illam reijcit Diuus Thomas *quodlibeto nono quæstione secunda art. quarto circa finem corporis*, illis verbis: *Non enim potest dici, quod subiectum filiationis sit suppositum æternum ratione humanæ naturæ, vel alicuius partis eius, sicut dicitur suppositum mortis, vel passionis: quia sic ipsa humana natura, vel pars eius, esset primum subiectum filiationis, & denominaretur per ipsum, sicut contingit de alijs accidentib. quæ attribuuntur Christo, ratione humanæ naturæ; filiatio vero nunquam denominat, nisi ipsum suppositum, nec potest aliud pro subiecto habere.*

77

Hæc Diuus Thomas, ex quibus tale argumentum conficitur. forma competens supposito ratione naturæ, respicit naturam, vt per se primum subiectum, vt constat in passione, morte, alijsque passionibus, & actionibus, quæ quia supposito ratione naturæ conueniunt, naturam respiciunt, vt per se primo subiectum; sed filiatio non respicit naturam, vt primum subiectum sui: ergo non conuenit supposito ratione naturæ, sed immediatè respicit suppositum. Probatur minor: forma respiciens naturam, vt per se primum subiectum, denominat primo naturam, & ratione illius suppositum, vt in eisdem exemplis, passionis, mortis, actionum, & passionum conspicitur, quæ quia primario comparantur ad naturam, & ratione illius comparantur ad suppositum, denominant per se primo naturam, mortuam, passam, crucifixam, volentem, aut intelligentem; sed filiatio non denominat naturam; hæc namque nec Filia, nec Pater dicitur: ergo natura non est primum filiationis subiectum.

78 *Hurta. intendit probare naturam posse dici filiā.*

Hæc ratio Angelici Præceptoris displicuit Petro Hurtado de Mendoza *disputatione* 83. ait enim, falsum esse naturam non dici filiam: si namque humanitas produceretur ab aliquo homine sine vlla subsistentia (quod plures censent possibile) vera esset hominis producentis filia: ergo filiatio potest denominare, denominatque naturam. Probat antecedens: nam humanitas tunc casus esset per generationem producta; cum illius productio esset origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ: ergo verè esset genita: ergo verè esset gignentis hominis filia.

Confirmat primo.

Confirmat primo; quia tunc talis humanitas esset principium actionum intelligendi, & volendi, colloquendi, contrahendi cum alijs, posset que à suis progenitoribus iure genitæ alimenta exigere: ergo id posset iure filiæ; ac proinde filia esset.

Confirmat Secundo.

Secundo, nam humanitas, sic producta, posset esse principium actionum supernaturalium credendi, & sperandi, & amandi Deum: ergo posset adoptari in Filiam Dei, & consequenter filiatio adoptiua potest denominare naturam.

Confirmat tertio.

Tertio: nam anima separata, esto persona non sit, iure filiæ recipit gloriam: ergo est verè filia adoptiua.

79 *Contra eius solutionē opponunt Recentiores Primo. Secundo.*

Contra quam solutionem alij Recentiores opponunt primo; quia innititur suppositioni impossibili, nempè, quod humanitas possit sine vlla subsistentia produci. Secundo: nam illo admisso, humanitas sic producta non posset dici homo; quia *homo* est concretum, *humanitas* autem abstractum; sed *filius*, & *filia*, non minus sunt concreta, quam *homo*: ergo humanitas sine subsistentia producta non esset filia naturalis hominis producentis; & consequenter nullius posset esse filia adoptiua. Tum; quia filius adoptiuus non abstractum, sed concretum est. Tum etiam; quia filius adoptiuus loco filij naturalis habetur, & consequenter, quod incapax est filiationis naturalis, etiam est incapax filiationis adoptiuæ. Vnde in illo casu (inquiunt) sicut humanitas non esset homo, sed humanitas, ita non esset filia, sed fileitas, & quatenus similis suis progenitoribus in natura esset fileitas naturalis, & hoc iure posset à suis progenitoribus alimenta petere, & per gratiam habitualem non esset filia adoptiua, sed adoptiua fileitas, admitteretur que ad gloriam, non iure filiæ adoptiuæ sed iure adoptiuæ fileitatis.

80 *Impugnationes istæ, non vrgēt: nō prima. Nec secundo, & reijcitur 2.*

Hæc tamen parum vrgent, non primum; quia esto impossibile sit, humanitatem sine subsistentia existere, negari tamen non potest, animam rationalem existere sine personalitate; alias separata esset persona; & consequenter de illa potest Auctor traditæ solutionis asserere, esse filiam Dei adoptiuam, nisi alia conuincatur ratione. Nec magis vrget secundum nam etiam esse crucifixum, mortuum, intelligens, & volens sunt concreta; & tamen de humanitate *abstractè* sumpta affirmantur: ergo ex eo quod *filius*, & *filia* concreta sint, non colligitur, non posse de humanitate affirmari; ac proinde non præcisè ex ratione communi concreti, *homo de humanitate* negatur, sed ex ratione talis concreti, quia nimirum, pro completè subsistente supponit: humanitas autem sine personalitate, completè subsistens non est.

81 *Secundo.*

Deinde falsum est id, quod infert, nimirum, humanitatem sine subsistentia productam, sicut non esset homo, sed humanitas non esse filium, sed fileitatem. Ideò namque

Humanitas sine subsistētia producta, nec esset filia nec filietas.

que humanitas talis, dicitur, quia est homini ratio vt sit homo; at humanitas non est homini ratio formalis vt sit filius; aliàs filiatio diceretur de supposito ratione naturæ, quod est contra Diuum Thomam, & falsum propter eius rationem: ergo nec esset filius, nec filieitas.

82 *Solutio P. Hurt reijcitur 1.*

Quare his omissis aliter est reijcienda præfata Auctoris solutio: primo ex communi modo loquendi, secundum quem humanitas, nec pater, nec filia dicitur, quod Diuus Thomas, vt per se notum absque probatione reliquit: non autem licet à communi modo loquendi recedere in rerum denominationibus. Secundo; nam si licet contra istum communem modum loquendi asserere humanitatem verè esse, & dici filiam, liceret etiam docere, humanitatem esse personam; hoc autem absurdum est: ergo & illud ex quo sequitur. Patet sequela: non enim alia ratione id affirmare non licet, nisi quia diffinitio personæ, scilicet: *Rationalis natura, indiuidua substantia*, communiter explicatur de indiuidua substantia completa; at communi illo modo circa filiationis denominationem sentiendi, & loquendi relicto, etiam liceret relinquere istam communem explicationem diffinitionis personæ: ergo illo admisso, posset etiam eadem ratione admitti humanitatem esse personam. *Secundo.*

83 *Tertio.*

Tertio: quia vt *superius* arguebamus, est possibilis aliqua denominatio, præter denominationem personæ, soli personæ, non autem humanitati, vel naturæ in abstracto sumptæ competens: hac autem possibilitate admissa, non est cur id negetur de filij, aut patris denominatione: ergo est ita sentiendum de illa. Denique: nam si humanitas sine substantia producta, posset esse filius, aut filia, etiam coniuncta supposito, eadem deominatione gauderet, sicut quia separata, potest denominationem intelligentis subire, eiusdem capax est in proprio existens supposito; hoc autem absurdum est: ergo humanitas incapax est denominationis filij. Probo minorem: si humanitas in proprio supposito existens, denominaretur filia, etiam in supposito alieno, nempè, in supposito Verbi, eandem denominationem subiret: hoc autem affirmari non potest; aliàs essent duo filij in Christo realiter inter se distincti, contra sanam, & catholicam doctrinam: ergo humanitas in proprio existens supposito, non potest denominationem filiæ subire. *Quarto.*

84 *Respondebis.*

Si dicas: concedere duos filios *completè* in Christo, esse contra fidem; non autem fidei aduersari, concedere duos filios: vnum *completè*, & alterum *incompletè*, & quorum vnus in altero, vt ipsum componens claudatur, qualiter humanitas in Christo, vt ipsum componens includitur. In contrarium obstat primo à Conc liis, & Patribus, duos filios in Christo absolutè negari: ergo quia sentiunt filium posse solum denominare personam. *Contra 1.*

Secundo: nam si hæc explicatio admittatur, etiam poterit sine fidei præiudicio affirmari, esse in Christo duas personas; consequens est hæreticum: ergo absurdum est asserere, esse in Christo duos filios. Patet sequela: nam in Concilio Francofordiensi, & in aliis passim habetur: *Christum duos filios non esse*, & eodem tenore verborum, quo in Christo duæ negantur personæ: ergo si hoc non obstante, licet Concilia explicare de duobus filiis *completè*: non autem, quod negent duos filios vnum inclusum in alio, licebit eadem explicatione duas in Christo constituere personas, quod absurdum, & hæreticum est. *Secundo.*

85 *Admotiuū P. Hurtad. respond.*

Nec iuuant, quæ in sui fauorem prædictus Auctor adducit; non enim filiatio omne genitum denominat, sed genitum *perfectè*, *& completè*: humanitas autem sine subsistentia producta, non esset genita secundum perfectam denominationem geniti, sed secundum imperfectam; & ideò non esset filia.

Ad 1. confirmationē

Et ex his ad primam confirmationem constat solutio; posset enim alimenta exigere iure genitæ *incompletè*, & *imperfectè*, ex quo non sequitur posse illa exigere iure filiæ. Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam. Sicut enim filiatio naturalis, non sequitur ad quamcumque geniti denominationem, sed tantum ad perfectam, & completam, idest, ad genitum *completè*, & *perfectè* subsistens: ita filiatio adoptiua, non sequitur ad quodcumque subiectum gratum, & operans operationes diuinas, sed ad gratum, & operans *perfectè*, & *completè* subsistens. *Ad secundam.*

Ad tertiā

Ad tertiam, distinguo antecedens: iure filij, filiatione ipsam animam denominante, nego antecedens: iure filiationis viæ denominantis suppositum, cui in via coniuncta erat, concedo antecedens, & nego consequentiam: quod si numquam fuisset supposito, vel personæ coniuncta, non reciperet gloriam iure filiæ, sed iure gratæ, & genitæ spiritualiter per gratiam generatione secundum imperfectam denominationem: ex quo non sequitur, illam iure filiæ recipere.

86 *Secunda solutio reijcitur 1.*

Deinde secunda solutio reiicitur primo: quia est contra Scotum, cuius doctrinam Auctor illius solutionis defendit: quod patet: nam Scotus *locis vbi supra relatis*, expressè affirmat, quod si ratio filii, non naturæ competat, sed personæ, Christus esse nequit Filius adoptiuus Dei; quia tamen censet rationem filii, personæ ratione naturæ competere, in oppositam sententiam inclinare videtur; at secunda solutio contendit, Christum, in quantum hominem, esse Filium adoptiuum Dei; licet denominatio filii, non naturæ competat, sed personæ: ergo menti Doctoris Subtilis repugnat.

Secundo.

Secundo: nam Christum in quantum hominem ly *in quantum* determinante suppositum, esse Filium naturalem Dei ex *infra* dicendis constabit; at Christus, in quantum homo, ly *in quantum* determinante naturam, nullius filiationis est capax, vt constat ex dictis: ergo ea ratione, qua est in Christo ad filiationem capacitas, est Flius naturalis Dei; & consequenter est incapax filiationis adoptiuæ.

87 *Tertio.*

Denique: nam licet verum sit, Christum in quantum hominem, esse naturæ extraneæ, & suppositum in natura extranea subsistens, falsum tamen est, esse personam extraneam; sed ad adoptionem petitur persona extranea, vt constat ex eius diffinitione: ergo Christus, in quantum homo, Filius adoptiuus non est. Maior probatur; licet Christus, in quantum homo, sit suppositum naturæ finitæ, & in natura finita subsistens, non tamen est persona finita, nec id potest Catholicè dici: ergo pariter licet Christus, in quantum homo, sit suppositum naturæ extraneæ, & in natura extranea subsistat; non est, nec potest dici, etiam, vt homo, quod sit extranea persona. Et augetur difficultas: Christus in quantum homo, est persona per subsistentiam infinitam, Deoque consubstantialem, & ipsi identificatam; sed subsistentia infinita Deo consubstantialis, & ipsi identificata, à Deo extranea non est: ergo persona constituta per illam, extranea à Deo esse nequit. *Confirmatur.*

88 *Respōdebis*

Si dicas: personam constitutam per subsistentiam Deo consubstantialem, ipsique identificatam, non posse esse extraneam à Deo, extraneitate illius, quod in persona importatur in recto, videlicet subsistentiæ, posse tamen extraneitatem habere ratione illius, quod importat in obliquo, nempè, ratione naturæ, & hoc ad filiationem sufficere. In contrarium obstat; vt enim ex diffinitione adoptionis constat, vt quis adoptetur in filium, requiritur, quod persona extranea sit; at extraneitas naturæ, non sufficit, vt persona in illa subsistens, persona extranea dicatur: ergo nec sufficit vt sit capax adoptionis. Probo minorem: finitudo, aut limitatio naturæ, non sufficit, vt persona in illa subsistens, dicatur persona finita; aliàs Christus, vt homo, persona finita posset absolutè dici: ergo pariter extraneitas naturæ non sufficit, vt persona in illa subsistens, persona extranea dicatur. *Contra.*

89 *Tertia solutio reijcitur 1.*

Tandem vltima solutio reiicienda venit primo: quia pugnat cum mente Scoti, cuius doctrinam Auctor illius solutionis defendit: ergo ab ipso sustinenda non est. Antecedens constat ex dictis contra secundam solutionem. Secundo: nam filiatio adoptiua est quædam participatio, & imitatio filiationis naturalis; sed id, quod dicitur de aliquo secundum perfectam rationem, nequit de illo dici *imitatiuè*, & secundum rationem imperfectam, vt ex D. Thoma vidimus, & illius exemplo monstrauimus: ergo non stat de eodem secundum eandem rationem prædicari rationem filii naturalis, & rationem filii adoptiui. Tertio: vt enim ex Concilio Francofordiensi vidimus, filius adoptiuus, nullam aliam significationem habet, nisi quod ille, qui adoptatur, verus, & proprius filius adoptantis non sit: ergo filiatio adoptiua dicit negationem filiationis naturalis, & consequenter non stat de eodem secundum eandem rationem vtramque filiationem prædicari. *Secundo.* *Tertio.*

90 *Quarto.*

Quarto: nam ad filiationem adoptiuam, præter negationem iuris ad hæreditatem, alia extraneitas in persona adoptanda requiritur; at hæc extraneitas in nullo alio potest consistere, nisi in negatione filiationis naturalis, & consubstantialis adoptati cum adoptante: ergo cum filiatione naturali, adoptiua non componitur. Probo maiorem ex diffinitione adoptionis, qua dicitur, *adoptio est gratuita, & liberalis assumptio personæ extraneæ ad alterius hæreditatem*: duo ergo ad adoptionem petuntur, nimirum, quod ado-

adoptans, non ex debito, sed gratiose, & liberaliter assumat adoptatum ad propriam hæreditatem, & quod adoptatus persona extranea sit; at extraneitas in negatione iuris consistens, sufficienter explicatur per illam primam particulam, *gratuita, & liberalis assumptio*: ergo præter hanc extraneitatem, alia ad adoptionem requiritur.

91
Quinto.

Denique quam falsum est id, quod in eadem solutione asseritur, nimirum, Christum vt subsistentem in humanitate, non habere ius ad diuinam hæreditatem; vt enim primam rationem prosequentes, ostendimus, non stat personam Verbi in natura rationali subsistere, quin illi debeatur omnis supernaturalis perfectio; & consequenter hæreditas, ad quam est in tali natura capacitas: ergo cum terminatione humanitatis per subsistentiam Verbi, non stat extraneitas consistens in negatione iuris ad diuinam hæreditatem. Nec obstat ius ciuile, quod in sui fauorem Auctor tertiæ solutionis adducit: nam iure Romanorum ciuili, filius extra Patriam potestatem exsistens, omni iure priuatur ad Patriam hæreditatem, & quia solum hoc ius attendit ciuilis consideratio; fit vt in consideratione ciuili, filius naturalis non esset; ac per consequens capax existeret ciuilis adoptionis; filius tamen naturalis Dei semper est in consideratione Theologica filius proprius, naturalis, & verus, cum quo non compatitur esse filium adoptiuum, quia vt sæpe iam ex Concilio Francofordiensi notauimus, adoptiua filiatio dicit negationem filiationis veræ, naturalis, & propriæ.

Instantia, qua vtitur Auctor 3. solutionis respond.

Secundum ius ciuile illo, qui filius naturalis fuit adoptari potest à Patre.

§. VI.

Obiectionibus contra istam rationem occurritur.

92
Contra rationem D. Tho. arguitur 1.

PRIMO arguitur: etenim ex illa sequitur, casu in quo Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, fore Filium Dei adoptiuum; consequens est falsum, & contra omnes Auctores nostræ sententiæ: ergo ratio D. Thom. est insufficiens. Probatur sequela: ratio, qua excludimus a Christo, vt in humanitate subsistente, rationem Filij adoptiui, est, quia est Filius naturalis, & non stat de eodem prædicari filiationem naturalem, & filiationem adoptiuam; at Spiritus Sanctus humanitatem assumens, filius naturalis non esset, vt ex dicendis constabit: ergo esset Filius adoptiuus Dei.

93
Respond.

Respondeo, distinguendo consequens: hac sola ratione attenta, transeat consequens: absolutè, & attenta prima ratione Angelici Præceptoris, nego consequentiam. Nec sequitur, rationem Diui Thomæ deficere; est enim efficax ad probandum, Christum, in quantum hominem, Filium adoptiuum non esse: quia nempè, est Filius naturalis Dei, & non stat simul esse Filium naturalem, & adoptiuum, licet non probet in casu illo metaphysice possibili de assumptione humanitatis à tertia Trinitatis persona, Filium adoptiuum non fore: nam filiatio naturalis competens Christo, vt in humanitate subsistenti, est ratio sufficiens excludendi filiationem adoptiuam, non tamen est necessaria, sed potest filiatio adoptiua ob alias rationes à Spiritu Sancto excludi. Tùm, quia persona extranea non esset. Tùm etiam, quia ex vi assumptionis humanitatis ab ipso, ei competeret ius ad Dei hæreditatem in humanitate assumpta, cum quo iure non compatitur filiatio adoptiua.

Si Spiritus Sanctus carnem assumeret, non esset Filius adoptiuus Dei.

94
Instatur argum.

Et quidem nemo potest inficiari, Diuinum Verbum optima ratione excludi a ratione filij adoptiui, quia est Filius Dei naturalis per essentiam; & tamen ratio hæc in Spiritu Sancto non militat; cum Filius naturalis non sit. Pariter ergo in præsenti, ex eo quod ratio Diui Thomæ in Spiritu Sancto non probet, casu in quo humanitatem assumeret, neutiquam potest inferri, efficacem ad intentum de Christo conuincendum non esse.

95
Secundo arguitur.

Secundo arguitur: humanitas Christi Domini est sancta sanctitate substantiali à diuinitate substantialiter vnita, & à sanctitate accidentali per gratiam habitualem; & tamen sanctitas accidentalis, est sanctitas imperfecta respectu sanctitatis substantialis: ergo stat dici aliquid de eodem secundum perfectam, & imperfectam rationem: ac proinde non obstante, quod filiatio adoptiua sit imperfecta filiatio, poterit affirmari de Christo, vt subsistente in humanitate, tametsi de illo enuntietur filiatio Dei naturalis, in qua perfecta ratio filiationis reperitur.

96
Respond.

Respondeo, concessa maiori, distinguendo minorem: sanctitas accidentalis est sanctitas imperfecta respectu substantialis, imperfectione formali, & negatiua, concedo minorem: imperfectione subiectiua, & priuatiua, nego minorem: & sub eadem distinctione primi consequentis, nego secundam consequentiam. Nam sanctitas accidentalis est imperfecta respectu substantialis, imperfectione negatiua, & formali, hoc est, sanctitas minus perfecta, quam illa, non tamen imperfectione subiectiua, & priuatiua, hoc est, dicens, ex parte subiecti oppositionem aliquam cum sanctitate substantiali, nec dicens priuationem illius in subiecto, in quo reperitur; cum non petat in subiecto rationem aliquam incompatibilem cum capacitate recipiendi sanctitatem substantialem. Potest enim idem subiectum duplici forma, altera perfectiori, & altera minus perfecta actuari, vt constat in intellectu Christi, simul actuato scientia beata, per se infusa, & naturali, quarum prima, secundam, & secunda, tertiam superat in perfectione: ac proinde possunt simul sanctitas substantialis, & sanctitas accidentalis in eodem subiecto inueniri.

Sanctitas substantialis, & accidentalis possunt eidem subiecto conuenire.

97
Non sic filiatio adoptiua, & naturalis.

Secus in filiatione adoptiua respectu naturalis contingit. Nam opponuntur *subiectiuè, & priuatiuè*: primum quia petunt ex parte subiecti conditiones repugnantes, nempè, intraneitatem vna, & extraneitatem alia: secundum, quia filiatio adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem, & imitationem illius; cum autem de aliquo principale extremum *analogicè* prædicatur, nequit de eodem minus principale, illiusque imitatiuum affirmari, vt constat in homine viuo, & picto; quia namque homo pictus dicitur per analogiam ad viuum, & illius imitationem, ille, de quo ratio hominis viui enuntiatur, nequit ratio hominis picti enuntiari, & ideò filiatio adoptiua est *priuatiuè* imperfecta respectu filiationis naturalis, & de hoc genere imperfectionis loquutus est Diuus Thom. cum docuit, de quo aliquid affirmatur secundum rationem perfectam, non posse eidem enuntiari secundum imperfectam rationem.

98
Replicabis

Sed dices: sanctitas accidentalis etiam dicitur sanctitas per analogiam ad sanctitatem substantialem diuinam, & imitationem illius; & tamen potest conuenire subiecto, in quo sanctitas substantialis diuina inuenitur, nempè, in Christi humanitate: ergo id, quod dicitur *analogicè*, & *imitatiuè* tale, non opponitur *priuatiuè*, & *subiectiuè* extremo principali analogiæ, nec repugnat, aliquid dici de eodem secundum perfectam, & imperfectam rationem imperfectione analoga *participatiua*, & *imitatiua*. Respondeo, distinguendo maiorem: per analogiam ad sanctitatem substantialem diuinam, vt Deo essentialiter conuenientem, concedo maiorem: vt in extraneo subiecto existentem, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam extremum principale analogiæ, quæ inter sanctitatem diuinam, & accidentalem creatam inuenitur, non est sanctitas diuina, vt existens in alieno subiecto, sed vt existens in Deo, cui conuenit per essentiam: ex quo solum sequitur, sanctitatem accidentalem opponi *subiectiuè* sanctitati diuinæ, vt existenti in Deo; non autem quod *subiectiuè* opponatur eidem substantiali sanctitati diuinæ, quatenus in humanitate Christi existit.

Respond.

Sanctitas creata dicitur analogicè in ordine ad diuinam, vt Deo in se ipso conuenientē.

99
Instabis primo.

Sed vrgebis contra istam solutionem primo: de sanctitate diuina, vt sanctificatiua humanitatis Christi, & de gratia habituali prædicatur ratio sanctitatis, sed non prædicatur *vniuocè*; cum respectu nullius formalitatis diuinæ possit dari prædicatum vniuocum cum formalitate creata: ergo *analogicè* prædicatur de illis; & consequenter sanctitas accidentalis creata dicitur talis per analogiam ad sanctitatem increatam diuinam, non solum vt Deum sanctificantem, sed etiam vt sanctificat humanitatem Christi. Secundo: nam si verum est, sanctitatem creatam non dici talem per analogiam ad sanctitatem diuinam, vt sanctificantem humanitatem, sed vt Deum sanctificantem, etiam filiatio adoptiua dicetur filiatio per analogiam ad filiationem naturalem Dei, vt constituentem Verbum essentialiter Filiū: non autem vt constituentem Christum Filium naturalem Dei; cum par sit in vtroque casu ratio: ergo sicut ob hanc causam compatiuntur simul in humanitate Christi, sanctitas accidentalis, & sanctitas substantialis, etiam compatientur in Christo filiatio naturalis, & filiatio adoptiua.

Secundo.

100
Ad 1. instantiam respond.

Respondeo ad primam instantiam: sanctitatem diuinam, vt sanctificantem ad intra, non differre à se ipsa, vt sanctificatiua ad extra, secundum aliquid importatum in recto, sed solum pro obliquo, nempè, pro subiecto connotato, vnde eadem analogia, qua dicitur sanctitas de sanctitate accidentali, & diuina, vt sanctificante ad intra, dicitur

etiam

Sanctitas substantialis, & accidentalis compatuntur in Christo.

etiam de illa, vt sanctificante ad extra, ly *vt* reduplicante rectu formæ sanctificatiuæ: non autem reduplicanre obliquum, hoc est, subiectum sanctificandum: nam sic non analogantur sanctitas accidentalis, & sanctitas substantialis diuina, imo in eodem numero subiecto conueniunt. Nec analogia desumitur ex comparatione ad extra, sed ex comparatione ad intra, nempè, ad Deum ipsum sanctificandum, in quo sanctitas diuina existit, vt in causa finali, exemplari, & effectiua sanctitatis creatæ.

101 *Ad secundam.*

Ad secundam, nego sequelam: disparitas autem est; nam respectu sanctitatis diuinæ variantur, & multiplicantur subiecta suscipientia sanctitatem, nempè, Deus, cui conuenit per essentiam, & humanitas, cui conuenit per gratiosam communicationem: ac proinde datur locus, vt sanctitas accidentalis creata dicatur talis per analogiam ad sanctitatem diuinam, vt comparatam cum vno subiecto, non autem vt comparatam cum alio. Cæterum respectu filiationis naturalis diuinæ, non multiplicantur subiecta, sed est idem Verbum, quod in vtraque natura dicitur Filius naturalis Dei; cum hoc tamen discrimine, quod vt in diuinitate subsistens est filius naturalis ab æterno; vt tamen in humanitate subsistens, est Filius naturalis Dei in tempore per gratiam vnionis humanitati factam, vnde filiatio adoptiua dicitur per analogiam ad filiationem naturalem Verbi ipsi conuenientem, vt subsistenti in humanitate.

Non sit filiatio adoptiua, & naturalis.

102 *Secunda resp. ad 2. argumēt.*

Secundo responderi potest ad secundum argumentum: sanctitatem increatam, licet sanctitas perfecta sit, non tamen dici de humanitate Christi secundum perfectam sanctitatis increatæ rationem; hoc enim modo solum prædicatur de Deo, cui conuenit per essentiam, non autem de humanitate, cui conuenit per gratiosam communicationem; ac proinde non obstante, quod humanitatem sanctificet, relinquit locum sanctitati accidentali; forma namque perfecta, solum perfectè communicata, formam imperfectam excludit. Iuxta quam doctrinam ad argumentum in forma, concessa maiori, & minori, nego consequentiam. Solum enim sequitur, quod humanitas sit sancta à sanctitate substantiali, quæ perfectior est, & ab accidentali, quæ est sanctitas minus perfecta: ac proinde, quod dicatur sancta secundum magis, & minus perfectam formam sanctitatis: non autem quod sanctitas dicatur de illa secundum perfectam, & imperfectam rationem. Ad hoc enim requirebatur, quod sanctitas substantialis diuina diceretur de humanitate secundum perfectam rationem sanctitatis diuinæ, quod tamen falsum est, vt constat ex dictis.

Forma perfecta, perfectè communicata, excludit formam imperfectā, aliàs non.

103 *Instabis.*

Sed dices; etiam filiatio naturalis, quamuis in se sit perfecta, non dicitur de Christo, vt homine, secundum perfectam rationem filiationis naturalis diuinæ: ergo potest secum compati filiationem adoptiuam, licet sit filiatio imperfecta. Consequentia tenet ex doctrina traditæ solutionis. Antecedens autem probatur; ideò sanctitas increata non conuenit humanitati Christi secundum perfectam rationem sanctitatis increatæ, quia non conuenit per essentiam, sed per liberalem, & gratiosam communicationem; sed etiam filiatio naturalis diuina conuenit Christo, vt homini, non per essentiam, sed per liberalem, & gratiosam communicationem; est enim Filius Dei naturalis per gratiam vnionis, vt ex dicendis constabit: ergo non conuenit illi secundum perfectam rationem.

104 *Respond.*

Respondeo, negando antecedens. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non per essentiam, sed per gratiam factam humanitati, concedo minorem: per gratiam factam supposito Verbi subsistenti in humanitate, nego minorem, & consequentiam. Nam respectu sanctitatis fit gratia subiecto suscipienti denominationem sancti, nempe, humanitati, quæ sanctificatur à Verbo; & ideò sanctitas non conuenit tali subiecto secundum perfectam rationem sanctitatis increatæ. Cæterum gratia, quæ interuenit, vt Christus, quatenus homo, Filius naturalis sit, non fit subiecto denominato filio; hoc enim est suppositum Verbi in humanitate subsistens, quod ratione sui incapax est recipiendi gratiam à Deo, sed fit humanitati, per hoc, quod filiatio Verbi, illam terminat, & ipsi communicatur: ac proinde subiectum recipiens denominationem filij naturalis plenissimè, & perfectissimè filius naturalis est.

Alia differentia notanda inter sanctitatē, & filiationē.

105 *Tertio arguitur, & replicatur contradicta.*

Tertio arguitur, & replicatur contra dicta: non minus opponuntur esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem, quam esse filium naturalem, & esse filium adoptiuum; sed quamuis in Christo vna tantum reperiatur persona; quia tamen duas terminat naturas, est sanctus per essentiam, vt subsistit in natura diuina, & sanctus per participationem, quatenus subsistit in humana: ergo pariter non obstante vnitate personæ, quia in duabus naturis subsistit, poterit esse Filius Dei naturalis, vt subsistit in natura diuina; & Filius adoptiuus, vt in humana subsistens. Minor cum consequentia tenet. Maior autem non minus nota videtur: nam esse sanctum per participationem, est esse sanctum secundum imperfectam rationem, & *imitatiuè* ad sanctitatem per essentiam; sed hac de causa opponitur filiatio adoptiua cum filiatione naturali, vt ex D. Thoma vidimus: ergo non minus opponuntur esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem, quam esse filium naturalem, & adoptiuum.

106 *Respond.*

Respondeo, distinguendo maiorem: seruata comparatione, ad vnum, & idem subiectum secundum eandem rationem, concedo maiorem: non seruata ista comparatione, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Itaque esse sanctum per essentiam, & esse sanctum per participationem vnum, & idem subiectum secundum eandem rationem, non minus repugnat in terminis, quam esse Filium naturalem, & filium adoptiuum; est tamen hoc inter sanctitatem, & filiationem discrimen, quod sanctitas conuenit supposito, non *immediatè*, sed mediante natura, & ratione naturæ, vnde cum in Christo sint duæ naturæ in vno, & eodem supposito; fit, quod ratione vnius, nempè naturæ diuinæ, sanctus per essentiam sit, & ratione alterius, scilicet, naturæ humanæ sit sanctus sanctitate per participationem. Cæterum filiatio non conuenit supposito mediante natura, & ratione naturæ, sed *immediatè*, & ratione sui, vt ex Diuo Thoma monstrauimus, & cum in Christo vnum tantum suppositum sit, quod est filius naturalis; consequens fit, quod adoptiuus esse non possit.

107 *Retorquatur arg. contra sic vtente.*

Ex quibus argumentum factum in contrarios retorqueri potest: si namque sanctitas conueniret *immediatè* supposito, & non mediante natura, non posset suppositum Verbi, etiam vt in humanitate subsistens, esse sanctum sanctitate participata, & accidentali, quia sanctum per essentiam est; sed non minus opponuntur adoptiua, & naturalis filiatio, quam sanctitas per essentiam, & sanctitas per participationem; & aliàs filiatio conuenit *immediatè* supposito: ergo suppositum Christi, quod est Filius naturalis, nequit esse Filius adoptiuus, etiam vt in humanitate subsistens. Ita Diuus Thomas *in 3. dist. 13 q. 2. art. 1. ad 1. quæstione 29. de Veritate art. 1. ad 1. & in præsenti quæstione 23. art. 4. ad 1. & 3.*

S. Th.

108 *Instabis primo.*

Sed contra istam solutionem obijciet aliquis primo: non minus personaliter dicitur ratio personæ, quam dicatur ratio filij, nec minus opponuntur compositio, & simplicitas, quam filiatio adoptiua, & naturalis; cum simplicitas dicat negationem compositionis, sicut adoptio negationem filiationis naturalis; sed non obstante vnitate personæ in Christo, dicitur persona simplex, vt in Deitate subsistens, & persona composita prout subsistit in duabus naturis, humana, scilicet, & diuina; ergo pariter non obstante eadem personæ vnitate, poterit dici Filius naturalis Dei, prout subsistit in natura diuina, & filius adoptiuus, vt subsistit in humana. Secundo: non minus opponuntur filiatio temporalis, & æterna, quam filiatio adoptiua, & naturalis; sed quamuis filiatio *immediatè* subijciatur in persona, Christus est Filius Æternus Dei, & Filius Virginis temporaliter. ergo pariter quamuis filiatio immediatè de persona dicatur, & in Christo sit vna tantum persona, poterit dici Filius naturalis, & adoptiuus.

Secundo.

109 *Tertio.*

Tertio: nam filiatio non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura, & ratione illius: ergo quamuis in Christo sit tantum vna persona, quia tamen duas terminat naturas, poterit ratione vnius esse filius naturalis, & ratione alterius esse filius adoptiuus. Consequentia ex dictis tenet. Antecedens autem probatur: generatio, vt docet D. Thom. *infra q. 35. art. 2.* non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura, & ratione illius: quo circa duplicem realem generationem, vnam æternam, aliam temporalem admittit Angelicus Præceptor in Christo: ergo filiatio non conuenit *immediatè* supposito, sed mediante natura. Patet consequentia primò: nam filiatio supra generationem fundatur; sed relatio, & fundamentum, idem respiciunt subiectum: ergo si generatio non recipitur *immediatè* in supposito, sed mediante natura, filiatio non *immediatè*, sed mediante natura recipietur in persona. Secundo: nam sicut esse filium est tantum subsistentis, ita etiam esse genitum, tantum subsistentis est; & tamen hoc non obstante generatio mediante natura recipitur in persona: ergo pariter

Prob. consequentia primo.

Secundo.

ter

ter filiatio, quamuis tantum sit subsistentis non conueniet *immediatè* personæ, sed mediante natura. Tertio: quia sicut natura non dicitur filia, ita nec dicitur genita; sed hoc non obstante est medium ratione cuius, conuenit generatio personæ: ergo id non obstabit, quominus, etiam sit medium ratione cuius filiatio personæ conueniat.

Tertio.

110 *Confirmatur.*

Et confirmatur: si namque ob aliquam rationem filiatio non competeret supposito ratione naturæ, maximè quia naturæ nullam tribuit denominationem; sed hoc est falsum; & licet verum sit non conuincit: ergo non conuenit immediatè personæ, sed mediante natura. Prima pars minoris probatur: natura dicitur aliquo modo genita; aliàs non esset immediatum subiectum generationis in principijs Diui Thom. cui autem aliquo modo conuenit fundamentum relationis, etiam relatio ipsa aliquo modo conuenit; sed genitum esse, & fundamentum filiationis, & natura dicitur aliqua ratione genita: ergo etiam dicitur aliqua ratione filia. Deinde pro secunda parte probatur: Verbo Diuino conuenit esse genitum ratione naturæ, & Patri etiam conuenit esse generantem ratione naturæ; & tamen natura in Verbo nullo modo dicitur genita, nec in Patre dicitur generans, sicut nec producens, nec producta: ergo ex eo quod natura, nullo modo dicatur filia non probatur filiationem, non competere supposito ratione naturæ.

Minor pro 1. parte prob. *Pro 2. parte prob.*

111 *Ad 1. replicam respond.*

Respondeo ad primam instantiam, negando secundam partem maioris. Nam compositio totius, etsi opponatur ipsius simplicitati; non tamen opponitur simplicitati partium; ac proinde cum compositione Christi ex humana, & diuina natura stat simplicitas Verbi, vt subsistentis in diuina natura, quod p out sic est vnum extremum compositionis Christi, vt est humana persona. Adoptio autem opponitur filiationi naturali, ex quocumque capite conueniente personæ; quia eo ipso, quod persona ex vno capite sit intranea, vel ratione filiationis naturalis, vel consubstantialitatis, vel iuris connaturalis, absolutè intranea dicitur, quamuis habeat aliquam sui partem extraneam; & ideò cum filiatione naturali, cum consubstantialitate, & iure connaturali ad hæreditatem diuinam conueniente personæ Christi, vt in humanitate subsistenti ex capite subsistentiæ personalis, quamuis humanitas ex qua, & Verbi subsistentia persona Christi componitur, sit ratione sui extranea, non stat in Christo ad adoptionem capacitas.

Compositio personæ Christi Verbi simplicitati non opponitur.

112 *Ad secūdam.*

Et ex his ad secundam obiectionem, nego maiorem. Nam inceptio, aut nouitas filiationis, tametsi opponatur æternitati totius, quod Filius de nouo denominatur, non tamen pugnat cum æternitate omnium partium: nam eo ipso, quod vnum ex componentibus incipiat de nouo existere, quamuis aliud sit æternum de nouo existit compositum: ac proinde vt Christus sit, & dicatur Filius Virginis temporaliter, sufficit, quod de nouo inceperit terminare humanitatem ex Virginis visceribus sumptam, quamuis in diuinitate extiterit ab æterno. Cæterum filiatio adoptiua opponitur intraneitati, consubstantialitati, & connaturalitati iuris cuiusuis ex componentibus subiectum adoptandum in filium. Tùm, quia eo ipso, quod in illo reperiatur intraneitas, quamuis ex vno tantum principio, non potest absolutè extraneum dici, quod ad adoptionem requiritur, vt ex eius diffinitione constat. Tum etiam, quia vt multoties in Concilio Francofordiensi docetur, Filius adoptiuus solo affectu adoptanti coniungitur; eo autem ipso, quod ex vno capite filius naturalis sit, non potest solo affectu coniungi: ac proinde filiatio adoptiua pugnat cum naturalitate, vel consubstantialitate totius, quamuis ex vno tantum principio conueniat.

Nec quod temporaliter inceperit esse Filius Virginis, cum eiusdem Verbi æternitate pugnat.

113 *Ad tertiā.* S Th. *Ad 1. probationem consequētia.*

Ad tertiam, nego antecedens: filiationem namque immediatè, & ratione sui conuenire supposito, docuit D. Thom. *Opusc. v. cap. 212. quodlibet. 1. art. 2. quodlibet. 9 q. 2. art. 4. in 3. dist. 13. q. 1. art. 1. ad 1. infra q. 35. art. 5.* & pluribus alijs in locis, & Nos ex ipso § *præcedenti* monstrauimus. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Ad cuius primam probationem, distinguo maiorem: fundatur supra generationem, vt perfectè denominantem genitum, concedo maiorem: secundum imperfectam geniti denominationem, nego maiorem, & distinguo minorem: idem subiectum denominationis à relatione petitæ, concedo minorem: idem subiectum inhæsionis, nego minorem, & consequentiam. Nam licet generatio passiua immediatè inhæreat naturæ, illamque denominet aliquo modo genitam, scilicet, *terminatiuè*, & *transmutatiuè*, quatenus aliqua pars naturæ per generationem transmutatur, nempè, materia: non tamen tribuit illi perfectam geniti denominationem, & quia filiatio supra generationem fundatur, vt perfectè denominantem quam denominationem soli supposito tribuit; sit consequens, quod non inhæreat, nec conueniat *immediatè* naturæ, sed soli supposito. Et quidem generatio actiua in frequentiori, & veriori sententia non inhæret agenti, sed passo; quia tamen actiuè sumpta non denominat passum, sed agens: Paternitas supra generationem actiuè sumptam, in probabili sententia fundata, non inhæret passo, sed agenti, nec passum denominat Patrem, sed agens, quia nempè, fundatur supra generationem, vt tribuentem denominationem generantis.

114 *Ad secundam.*

Ad secundam, distinguo maiorem: esse genitum denominatione perfecta geniti, concedo maiorem: esse genitum denominatione imperfecta, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam denominatio filij, non æquiparatur cum quacumque geniti denominatione, sed cum denominatione perfecta, quæ soli supposito conuenit, & ideò relatio filij soli supposito inhæret. Ad tertiam, nego maiorem: natura namque nullo modo dicitur filia: dicitur autem aliquo modo genita: ac proinde non eodem modo negatur de natura esse genitam, quo negatur esse filiam.

Ad tertiā.

115 *Natura dicitur aliquo modo genita, nullo autem modo filia, triplicatione.*

Quod si rationem huius discriminis petas, respondeo triplicem esse. Prima est: quia à nullo fuit aliquando denominat *filia*, quod si Recentior aliquis hanc denominationem admittat, audiendus non est, & Antiquiores sequendi; cùm tamen *genita* ab omnibus appelletur natura, sicut & natura Christi *passa* denominatur, & *mortua*. Secunda est, quia cum generatio sit via ad esse, speciem accipit à termino formali, quod est natura, & consequenter conuenit composito, aut supposito ratione naturæ: filiatio autem non est via ad esse, sed completum esse supponit, & in illo immediatè recipitur: cumque subsistentia compleat naturam in ordine ad esse, in supposito immediatè recipitur, & illud solum denominat. Tertia est; quia generatio est processio viuentis à viuente: & quia natura est aliquo modo viuens, est etiam aliquo modo genita: filiatio autem non est relatio aliquo modo geniti, sed geniti secundum perfectam geniti denominationem; eo quod est perfectissimum in linea procedentium per generationem, vnde sicut ob hanc causam natura non potest denominari vlla ratione *persona*, ob eandem nequit vllo modo denominari *filia*.

Prima. *Secunda.* *Tertia.*

116 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem, concessa maiori, nego vtramque partem minoris. Ad primæ partis probationem constat ex dictis: nam fundamentum filiationis est generatio non sub quauis denominatione, sed sub perfecta, qualiter naturæ non conuenit, sed soli supposito. Ad secundæ partis probationem concessa maiori; nego minorem. Natura namque in filio dicitur producta vt *quo*, & vt *quod* communicata, & in patre dicitur producens, vt *quo* radicaliter, & communicans vt *quod*: ac proinde aliquo modo dicitur genita in filio, & aliquo modo dicitur in patre generans, quamuis neutrum cum proprietate, & absolutè dicatur.

Natura diuina in filio dicitur aliquo modo genita, & in Patre, producens scilicet vt quo.

---

§. VII.

Soluitur primum contrariæ sententiæ argumentum, & explicatur, an Christus, vt homo, sit seruus?

117 *Arguitur primo contra conclusionem.*

ARGVITVR primo: Christus, vt homo, verè, & propriè est seruus Dei: ergo etiam quatenus homo est filius Dei adoptiuus. Patet consequentia primo: nam Christus quatenus seruus, aliqua ratione est filius; sed vt seruus, non est filius naturalis: pugnat enim in eodem supposito sub eadem ratione seruitus, & filiatio naturalis: ergo est filius adoptiuus. Secundo: quia non minus pugnant, & inter se incompatiuntur supremum dominium: & seruitus, quam filiatio adoptiua, & naturalis; sed quamuis persona Christi sit vna, & sit dominus supremus, vt subsistens in natura diuina, est seruus Dei vt subsistens in natura humana: ergo pariter non obstante, quod persona Christi sit vna, & sit filius Dei naturalis, quatenus in diuina natura subsistit, erit filius adoptiuus, vt subsistens in humanitate.

Consequētia probatur primo. *Secundo.*

118 *Tertio.*

Tertio: nam seruitus, & supremum dominium, non minus pugnant in vna persona vnam tantum terminante naturam, quam naturalis, & adoptiua filiatio; & tamen compatiun-

tuntur simul quamuis sit vna persona si duas terminet naturas : ergo pariter, etsi filiatio adoptiua, & naturalis repugnent simul in vna persona terminante vnam tantum naturam ; in vna tamen persona duas naturas terminante, poterunt simul componi. Denique : nam ab Adriano Primo *in epistola ad Episcopos Hispaniæ*, & a Concilio Francofordiensi, non minus de Christo, vt homine negatur seruitus, quam filiatio adoptiua : ergo si hoc non obstante, Christum vt hominem seruum cum proprietate defendimus, Concilia interpretantes, possumus etiam Christo, vt homini, salua auctoritate Concilij, filiationem adoptiuam tribuere.

Quarto.

119 *Respondēt aliqui negando veram, & propriam seruitutem in Christo. Vazquez. Beccan. Hurtad. Lugo.*

Huic argumento facili negotio occurretur in sententia illorum, qui veram, & propriam seruitutem relegant à Christo, vt homine, & solum in sensu allegorico, & metaphorico, Christum fuisse seruum tuentur. Ita Vasquez *in hac 3. p. disp. 80.* Beccanus *cap 16. q. 2.* Hurtadus Complutensis *disp. 15. num. 10* & Salmanticensis *disp. 78. sect. 2 sub sect. 1.* Cardinalis Lugo *disp. 88 sect 3. & 4.* quos pauci Recentiores ex eadem familia sequuntur.

120 *Mouentur primo.*

Ducti primo, & potissimè auctoritate Adriani 1. in epistola ad Episcopos Hispaniæ ad medium Epistolæ illis verbis : *Tanta nimirum vos temeritatis dementia deludit, vt adoptiuum eum filium, quasi purū hominem calamitati humanæ subiectum (& quod pudet dicere) seruum eum iniqui, & ingrati tanti beneficij liberatorē nostrū non pertime scatis venenosa fauce susurrare.* Quod pluries repetit Adrianus in eadem Epistola, & Synodus Francofordiensis probantes, non posse cum vnitate personæ ratione serui propriā in humanitate Christi componi : ergo iuxta Adrianum, & Cōcilium Francofordiense, Christus in quantum homo seruus propria, & stricta seruitute non est. Quod argumentum adeò efficax visum est Petro Hurtado, vt asserere ausus fuerit sententiam negantem Christo, vt homini, veram, propriamque seruitutem diffinitam esse ab Ecclesia.

121 *Secundo. Athan. Chrysost. Euseb. Cyrillus. Theod. Leo I.*

Secundo : ex Patribus seruitutem Christo, etiam vt homini, negantibus. Ita Athanasius *oratione 3. contra Arrianos.* Chrysostomus *homil. 13 in epistolam ad Hebræos*, Eusebius Emisenus *homilia 6. de Paschate*, Cyrillus *in expositione Symboli Niceni*. Theodoretus *in epistola ad Eueptium*, ac demum Leo Primus *serm. 3. de Natiuitate*, illis verbis : *Assumpta est de Matre hominis natura non culpa, creata est forma serui sine conditione seruili* : ergo seruitus rigorose, & strictè accepta, Christo, vt homini, non competit.

122 *Tertio.*

Tertio hac ratione : constat enim ex serui definitione esse de ratione illius, ita sub alterius potestate constitui, vt cum illo non communicet, in bonis, sede, & honore ; sed Christus, etiam vt homo, cum Deo in his omnibus communicat ; habet enim hypostasim Verbi sibi *physicè* coniunctam, Dei sanctitate est sanctus, adoratione Latriæ adoratur, sedetque ad dexteram Patris : ergo seruus cum proprietate non est. Maior, in qua est difficultas, ostenditur primo: seruus enim est alterius. (scilicet Domini) sed cum hoc non stat communicare cum illo in bonis, sede, & honore : ergo est de ratione serui negatio communicationis cum Domino in bonis, sede, & honore. Secundo ex Aristotele *lib. 8 Ethic. cap. 11.* asserente, inter seruum, & Dominum nihil commune esse posse : ergo nequit seruus communicare cum Domino in bonis, sede, & honore. Tertio : quia namque Filius communicat cum Patre, in bonis, sede, & honore, seruus Patris esse nequit : ergo idem quod prius. Quarto : ancilla namque eo ipso quod fiat vxor, cauit seruitutis rationem, quia vxor cum marito in bonis, honore, & sede communicat : ergo prædicta negatio est de ratione serui.

Maiorem probant primo. Secundo. Tertio. Quarto.

123 *Denique Petrus Hurtado arguit.*

Denique Petrus Hurtado parum huic rationi fidens, sic arguit : nulla res *physicè* coniuncta Domino est seruus illius ; sed Christus, vt homo, est *physicè* Deo coniunctus : ergo Dei seruus non est. Maiorem, in qua sola est posita difficultas, probat ex Philosopho lib. 1 Politic. cap. 3. illis verbis : *Alterius autem homo est, qui possidetur, homo existens, res possessa verò, instrumentum ad acquirendum, actiuum, & separabile.* Ex quibus verbis D. Tho. ibi lect. 3. sic seruum diffinit : *Seruus est organum animatum, actiuum, separatum alterius homo existens* : ergo iuxta Aristotelem, & Angelicum Præceptorem, nulla res *physicè* coniuncta Domino, esse potest eius seruus. Secundo probat maiorem ex Adriano Primo, & Concilio Francofordiensi, docentibus, seruitutem in humanitate Christi non posse cum vnitate personæ componi ; at si res *physicè* coniuncta Domino posset esse illius seruus, non esset cur vnitas personæ in Christo serui rationem excluderet : ergo maior facti discursus est vera.

Maiorem probat 1. Diffinitio serui. Secundo.

124 Opposita tamen sententia asserens: Christum, vt hominē, esse verè, & propriè seruum, non quidem seruitute legali, sed seruitute naturali fundata in ratione creaturæ, à nobis est amplectenda, quam docent frequenter Theologi. D. Tho. *in 3. dist. 10. q. 2. art. 1. quæstiuncula 3. ad 3. & dist. 11. q. 1. art. 1. ad 2. 3 ad Annibaldum dist. 10. q. vnic art. 3. ad 2. in hac 3. p. q. 20 art. 1. & 2. & in præsenti q. 23. art. 4. ad 3.* Angelicum Doctorem sequuntur communiter Theologi Caietanus, & Medina *q. 20. art. 1. & 2.* Cabrera *disp. vnic.* Lorca *disp. 78.* Aluarez *disp. 79.* Nazarius *controu. 2.* vbi sententiam oppositam censet temerariam, aut periculosam in fide, aut erroneam. Et Illustrissimus Araujo *dub. vnic.* Tenent etiam ex Patribus Societatis, Valentia *disp. 1. q. 20. puncto vnic.* Suarez *disp. 44.* Ragusa *disp. 26.* & alij Recentiores frequentius.

Christum, vt hominē esse verè, & propriè seruū Dei seruitute naturali, est frequētior, & verior sententia. Caiet. Medina. Cabrera. Lorca. Aluar. Nazar. Araujo. Valentia. Suar. Ragusa.

125 *Prob. 1. Ezech. 34. Zach. 3. Matth. cap. 12. Ioan. c. 20.*

Ducti primo pluribus testimonijs Scripturæ. Isaiæ 42. *Ecce seruus meus suscipiam eum.* Quem locum intelligendum esse de Christo, conuincit : tùm communis Patrum expositio : tùm etiam Matthæus *cap. 12.* vbi testimonium hoc interpretatur de Christo, etsi non *serui*, sed *pueri* nomine vtens. Idem habetur *Ezechielis 34. Zacharia 3. & alibi passim* in veteri testamento. Id ipsum in nouo traditur. Tùm *Matthæi cap. 12.* vbi locum Isaia interpretatur de Christo. Et cap. 11. illis verbis : *Confiteor tibi Pater Domine Cœli, & terra.* vbi nomine *Cœli*, & *Terræ* omne, quod a Deo factū est, & Christum, in quantum hominem, comprehendi, docet Athanasius *l. 3. contra Arrianos*, cuius verba referunt Recentiores, & Ioannis 20. illis verbis : *Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrū.* Sed idem est, Deum esse, Deum nostrum, & esse Dominum nostrum : ergo Deus est Dominus Christi, vt hominis. Quem locum ad rem præsentem interpretatur Diuus Thomas *supra q. 20. art. 2.*

126 *Respondebis.*

Dices : hæc, & alia testimonia esse in metaphorico sensu accipienda, illaque sic Concilium Francofordiense accepisse. Sed contra primo : nam verba scripturæ sunt rigorosè accipienda, quando nullum sequitur inconueniens ; sed in præsenti, nullum sequitur inconueniens ex rigorosa acceptione : ergo sic accipi debent. Secundo nam Patres ex quibus est sensus scripturæ venandus, illa in rigore acceperunt: ergo non sunt ad metaphoricum sensum trahenda. De mente concilij Francofordiensis inferius constabit.

Contra 1. Secundo.

127 *Secundo probatur Athan.*

Secundo mouentur ex Patrum auctoritate, Christo, vt homini, veram, propriamque seruitutem attribuentium : ita exprese Athanasius *sermone 3. contra Arrianos*, vbi voces, *geniti, facti, conditi, serui, filij, & ancillæ*, referens, sic habet: *Omnes istius modi vocū larationē humanitatē, verè, & propriè competunt, illaque omnia non substantiam Verbi, sed hominem ipsū factum esse demonstrant.* Chrisostomus ad Philippenses 2. homilia 7 ad illa verba, *formā serui accipiens*, de Christo loquens, sic ait: *Sicut in forma Dei perfectus est Deus: ita in forma serui perfectus est seruus.* In eadem sunt sententia Cyrillus *lib. 2. thesauri cap. 14.* Hilarius *lib. 11. de trinitate*, Hieronymus, ad illa verba Isaiæ 42. *Ecce seruus meus suscipiam eum.* Ambrosius *Epist. 47. & lib. 4. de fide c. 6.* ac tandem Augustinus *Epist. 178. prope finem*, illis verbis: *In qua infirmitate humanitatis, non solum subditum, sed etiam seruum, euidentissimè confitemur ipse dicens: ergo seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.* At horum Patrum testimonia in sensu metaphorico accipi, non permittūt illa verba, *verè*, & *propriè*, quibus vtitur Athanasius, *perfectus seruus*, quibus vsus est Chrysostomus, & Verbum *euidentissimè*, quo vsus est Augustinus : nec enim propriè, nec perfectè conuenit, quod solum *metaphoricè* conuenit nec quod sic conuenit, *euidentissimè* solet dici conuenire : ergo iuxta Ecclesiæ Patres Christus quatenus homo, est seruus Dei, seruitute naturali propriè, & rigorosè accepta.

Chrisost. Cyrillus. Hilarius. Hieron. Ambros. August.

128 *Tertio probatur.*

Tandem mouentur hac efficaci ratione desumpta ex Diuo Thoma *supra quæst. 20. art 1.* & ad hanc formam redacta. Habenti aliquam naturam conueniunt ea, quæ sunt propria illi naturæ ; sed Christo verè, & propriè conuenit natura humana : est enim perfectus homo, & in ratione homini eiusdem speciei nobiscum : ergo conueniunt Christo ea, quæ sunt humanæ naturæ propria ; sed natura humana ex sui conditione habet triplicem subiectionem ad Deum, vnam secundum gradum bonitatis competentis Deo per essentiam, naturæ autem humanæ per participationem : aliam quantum ad Dei potestatem, prout scilicet, subiacet operationi diuinæ dispositionis : & tertiam quantum ad operationem, prout, scilicet illius mandatis obtemperat: ergo Christo, vt homini, hæc triplex subiectio competit; & consequenter vera, & propria seruitus, quæ in secunda subiectione consistit. Quam rationem explico, & in hunc modum confirmo:

Triplex seruitus naturarationalis ad Deum.

Confirmatur.

mo: seruitus naturalis ad Deum fundatur in dependentia creaturæ rationalis ab ipso in esse, fieri, & conseruari, & in ordinatione ad ipsum, tanquam ad vltimum finem; sed Christus quatenus homo, verè, & propriè est creatura rationalis dependens à Deo in esse, fieri, & conseruari, & ad ipsum ordinata tanquam ad vltimum finem: ergo est verè, & propriè seruus Dei, seruitute naturali.

129 *Respondebis primo.*

Respondebis primo ea doctrina Patris Vasquez, *vbi supra*, rationem creaturæ Deo subordinatæ, & a Deo dependentis, non esse fundamentum adæquatum seruitutis veræ, & propriæ, sed adiuncta negatione communicationis cum Deo in bonis, honore, & sede, quæ negatio humanitati Christi non conuenit, & ideo Christus, vt homo, seruus Dei cum proprietate non est. Vel secundo respondebis cum Petro Hurtado *vbi supra*, dependentiam creaturæ rationalis ad Deum in esse, fieri, & conseruari, non fundare veram, & propriam seruitutem, nisi adiungatur negatio physicæ coniunctionis ad Deum, & quia hæc negatio humanitati Christi non conuenit, ideo Christus, vt in illa subsistens, seruus Dei seruitute propria non est.

Respondebis secundo.

130 *Contra vtramque solutionem facit.*

Sed neutra solutio argumento facto satisfacit, & contra vtramque facit; quia per hoc solum quod creatura rationalis sit Dei, ita vt possit illa vti in quoscumque vsus, absque iniuria alterius, saluatur quidquid ad rationem seruitutis naturalis requiritur; at per hoc, quod dependeat à Deo in esse, fieri, & conseruari, Deoque subordinetur, & ad ipsum, vt finē ordinetur, saluatur taliter esse Dei, quod possit de illa facere, quidquid sibi placuerit absq; vlla iniuria creaturæ: ergo saluatur ex parte Dei ratio propria, & perfecta dominij, & ea parte creaturæ rationalis propria ratio seruitutis, siue cū Deo communicet in bonis, honore, & sede, siue sit ipsi physica coniunctione coniuncta. Minor cum consequentia tenet. Maior autem non minus nota videtur: nam seruitus vera, & propria saluatur in esse alterius, & quidquid supra hoc additur omnino voluntariè exigitur.

131 *Deinde prima solutio impugnatur.*

Deinde prima solutio impugnatur: nam licet ad rationem seruitutis ex communi conceptu petatur, non communicare ad æqualitatem cum Domino in bonis, honore, & sede; quod autem rationi seruitutis repugnet communicare cum Domino, licet in eisdem bonis, dum modo inferiori communicet, non est vnde possit probari; sed humanitas Christi, licet cum Deo in eisdem bonis communicet, non adæquatur cum Deo, sed multu inferiori modo participat bona, honorem, & sedem Dei: ergo non est vnde possit excludi a ratione vera, & propria seruitutis naturalis. Illatio probatione non indiget. Minor est certissima: nam bona illa Deo competunt per essentiam: humanitati autem Christi per gratiosam communicationem, quo circa semper remanet Deo in bonitate, & perfectione subiecta, qui est primus modus subiectionis à Diuo Thoma explicatus: ergo non communicat ad æqualitatem cum Deo in bonis, sede, & honore. Maior autem, in qua sola est posita difficultas, probatur: si namque negatio communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede ex aliquo principio infertur, maxime quia talis negatio requisita est ad seruitutem legalem à Phylosopho cognitam; sed ex hoc non bene infertur, peti ad rationem seruitutis in communi abstrahentis à naturali, & legali: ergo non est vnde probetur. Maior constat ex contrarij auctoris ratione.

132 *Minor prob. 1.*

Minor autem ostenditur primo: quia in bona Metaphysica, & Logica, ex eo quod aliquid requiratur ad inferius sub aliqua ratione superiori contentum, non licet inferre, id *positiuè* peti à ratione superiori, & communi, vt omnibus est manifestum: nam ad esse hominis necessaria est rationalitas, & ad esse equum requiritur hinnibilitas, quorum neutrum petit animal *positiuè*, sed ab vtroque abstrahit; at seruitus legalis est species quædam seruitutis vt sic, abstrahentis à legali, & naturali: ergo ex eo quod ad seruitutem legalem petatur negatio communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede, perperam infertur huiuscemodi negationem *positiuè* exigi ad rationem seruitutis vt sic.

133 *Secundo.*

Secundo probatur: nam seruitus legalis, & quæ ab Aristotele fuit diffinita, non solum petit negationem communicationis in eisdem bonis, in eadem sede, eodemque honore, sed omnem bonorum communicationem excludit, vt constat ex verbis Phylosophi à contrarijs adductis; & tamen ex hoc non infertur, seruitutem, vt sic, aut seruitutem naturalem ad Deum, omnem bonorum communicationem excludere: ergo ex eo quod seruitus à Philosopho cognita, petat negationem communicationis cum Domino in bonis, honore, & sede, male infertur prædictam negationem requiri ad rationem seruitutis vt sic.

134 *Tertio.*

Tertio: nam seruitus à Phylosopho diffinita, excludit amicitiam cum Domino, filiationem adoptiuam, & ius ad Domini hæreditatem, nihil enim istorum potest seruo seruitute legali competere; & tamen seruitus naturalis ad Deum, cum amicitia ad ipsum, cum filiatione adoptiua, iureque ad diuinam hæreditatem compatitur: ergo pariter quamuis seruitus legalis petat, negationem communicationis cum Domino in bonis, sede, & honore; seruitus tamen vt sic, huiuscemodi negationem non petit, sed prædictam communicationem seruitus naturalis admittit. Denique: nam cum seruitute legali a Phylosopho diffinita, certum est, quod non compatitur relatio maternitatis; mater enim esse nequit serua filii, seruitute legali; & tamen seruitus naturalis ad Deum, cum diuina maternitate compatitur; etenim Beatissima Virgo Mater est Christi, & simul illius serua, seruitute naturali, vt ipsa de se profitetur illis verbis: *Ecce Ancilla Domini*: ergo idem quod prius.

Quarto.

135 *Secunda solutio reiicitur 1.*

Et ex his secunda solutio reiicitur primo: nam licet negatio physicæ coniunctionis cum domino petatur ad seruitutem legalem à Phylosopho diffinitam: ex hoc tamen non infertur, peti ad omnem seruitutem. Tum; quia argumentamur ab exacto ab inferiori, ad exactum à superiori, qui est ineptus modus arguendi. Tum etiam; quia ex eo quod seruitus diffinita à Phylosopho petat negationem cuiusuis communicationis in bonis, amicitiæ ad Dominum, filiationis adoptiuæ, maternitatis, iurisque ad Domini hæreditatem, non infertur similem negationem ad omnē seruitutem requiri; & consequenter nec ex eo quod seruitus legalis à Phylosopho diffinita petat negationem physicæ coniunctionis cum Domino, licet inferre, negationem istam peti ad rationem seruitutis vt sic, & ad omnem speciem illius; sed aliud principium vnde inferatur non adest, nec à contrarijs adstruitur: ergo prædicta negatio falso, & sine fundamento ad omnem seruitutem exigitur.

136 *Secundo.*

Deinde: nam si rationem naturalem sequamur, quam solam Aristoteles potuit attendere in seruitutis diffinitione, non solum non inueniemus seruum *physicè* coniunctum cum Domino, sed nec etiam creaturam *physicè* cum creatore coniunctam, nec subditum *physicè* coniunctum cum suo legislatore; & tamen hoc non obstante altiori lumine instructi, fatemur, Christum in quantum hominem esse creaturam, Deoque, vt legislatori subiectum, licet *physicè* coniungatur cum illo: ergo pariter quamuis ratio naturalis, qua sola ducebatur Phylosophus, seruum *physicè* coniunctum cum domino non assequatur, altiori lumine ducti tenemur fateri, seruum vera seruitute, tali coniunctione gaudentem.

137 *Tertio.*

Denique: nam iustitia sumpta *phylosophicè* ex conceptu æqualitatis petit esse ad alterum, non solum alietate naturæ, sed etiam alietate suppositi, vt docet Diuus Thomas 2. 2. q. 58 *art. 2. in corpore*, illis verbis: *Iustitia ergo propriè dicta requirit diuersitatem suppositorum, & ideo non est, nisi vnius hominis ad alium*; & tamen hoc non obstante admittimus in Christo iustitiam, solum ratione diuersarum naturarum, cum vnitate suppositi, vel saltim ex hoc principio ab ipso non relegamus strictam, & rigorosam iustitiam, conditionem illam prout extenditur ad distinctionem suppositorum limitantes inter puras creaturas: ergo pariter quamuis seruitus *physicè* sumpta, *phylosophicèque* diffinita petat negationem coniunctionis physicæ inter seruum, & dominū possumus, & tenemur admittere veram seruitutem naturalē ad Deum, etsi prædicta negatio non adsit, Phylosophumq; interpretari de seruitute inter puras creaturas. Maneat ergo firmum, Christum, vt hominem, esse seruum Dei seruitute naturali propriè, & in rigore accepta.

138 *Pro solutione primi motiui notandum primo.*

Nec motiua in oppositum vrgent. Ad primum ex Adriano, & Concilio Francofordiensi sumptum, respondeo notando primo, præter seruitutem sumptam pro minoritate, de qua D. Thom. supra in primo subiectionis modo, & quam Christus de se ipso respectu patris, fatetur Ioannis 14. illis verbis: *Et pater maiorem est*, & sumptam pro subiectione obedientiæ superiori, vt præcipienti, quam nullus Theologorum à Christo, vt homine relegat, cum sit expressa in Scriptura, iuxta illud Pauli: *Factus obediens vsque ad mortem*, & illud: *Factum ex muliere, factum sub lege*: ac denique iuxta illud: *sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*; præter seruitutē in quam in his duabus acceptionibus, quæ large seruitus dicitur, dari aliam seruitutis strictā, rigorosamq; acceptionem, iuxta quam seruus dicitur, qui alterius est, illique quoad suas actiones subiicitur.

139 *Notandū secundo.*

Notando secundo; seruitutem sic acceptam diuidi in naturalem, & legalem. Prima est, quæ competit creaturæ ra-

rationali, ea vi conditionis suæ naturæ, & solum respectu Dei. nulla enim creatura rationalis, est alterius, nisi Dei, ex vi conditionis suæ naturæ, nec ad alium, quam ad Deum, vt ad finem ordinatur. Secunda est seruitus legalis, sic dicta, quia non a natura ipsa, sed per legem sit inducta, iuxta quam homo captus, manet sub dominio alterius morte, qua capiens poterat ipsum punire, commutata in perpetuam captiuitatem, libertatisque priuationem, quæ seruitus ex peccato traxit originem: si namq; peccatum non fuisset, nec fuissent lites, nec bella; ex bellis autem seruitus secuta est, iuxta illud Iustiniani § *Ius autem*, Instituta de iure naturali: *Bella orta sunt, & captiuitates secuta, & seruitutes*, quibus superaddi solet: alius modus seruitutis, quæ impropriè seruitus est, nempè, seruitus peccati, & Dæmonis, iuxta illud: *Qui facit peccatum, seruus est peccati.*

140 Tertio est aduertendum: hoc inter seruitutes istas versati discrimen, quod seruitus naturalis ad Deum, vilem conditionem non dicit: imo maximam perfectionem, & ingenuitatem importat, eo quod, quamuis Deo sit subiectus, iure libertatis gaudet, & suorum bonorum dominio, vt notauit D.Thomas *in 4. dist. 15 q. 1. art. 2. ad 1.* quod seruo seruitute legali non competit, vnde bona serui Dei, licet sint Dei *positiuè*, non sunt Dei *priuatiuè*, hoc est, excludendo peculiare creaturæ rationalis dominium. Seruitus autem legalis, vilis conditionis est, vnde vilia reputantur mancipia, nec Reipublicæ dignatum capacia. Seruitus etiam peccati vilissimæ est conditionis; cum creatura rationalis ex natura sua ad Deum, vt ad finem vltimum ordinata, finem vltimum in abiectissimis rebus peccando constituat, plurimisque pœnis maneat subiecta.

141 Denique aduertendum est, quod ex dictis *supra* colligitur, errorem Felicis, & Elipandi in eo positum fuisse, quod Christum seruum Dei esse asserebant seruitute pura, cum distinctione, & pluralitate suppositorum, sequentes Nestorij errorem; vnde illi seruitutem peccati attribuebant, asserentes, fuisse leprosum, quod cum non possit de lepra corporali intelligi, est de lepra peccati accipiendum. Nec mirum: nam si purum hominem esse asserebant, quid mirum, quod non solum ei potentiam peccandi attribuerent, sed etiam actuale, vel originale peccatum?

142 His positis, ad primum argumentum respondeo, Adrianum, & Concilium Francofordiense, cum à Christo, vt homine, relegant seruitutem, loqui de seruitute pura, multiplicante supposita, qualiter Elipandus, & Felix, seruitutem Christo attribuebant. Tùm etiam de seruitute peccati. Tùm denique de seruitute legali ad Angelos, vel ad homines. Primum probant ex vnitate personæ, qua Christus iuxta fidem gaudebat; at proinde incapax erat seruitutis puræ multiplicantis supposita. Secundum probat Concilium exemplo primi Parentis, qui in sui prima conditione seruus peccati non fuit, sed ingenuus, factus seruus per peccatum; vnde sic arguit Concilium: *Vnde Adam seruus factus est, nisi ex peccato?* Christus autem non fecit peccatum, ex quo benè infertur, peccati seruum non fuisse: Quod autem seruus hominis non fuerit, colligit ex illo Pauli: *Omnia subiecit sub pedibus eius. Quod si Dominus omnium* (infert Concilium) *non alicuius seruus*. Ac denique, quod Angelorum seruus non fuerit, probat ex illis verbis: *Et adorent eum omnes Angeli eius*. Quod si Angelis adorandus proponitur, non fuit Angelorum seruus, sed Dominus. Ex quibus omnibus constat relegari ex mente Concilij à Christo, quatenus homine, seruitutem puram ratione creati suppositi, seruitutem peccati, & seruitutem legalem; non autem seruitutem naturalem ad Deum ratione solius naturæ cum vnitate suppositi.

143 Cæterum contra hanc solutionem objiciunt Contrarij Auctores: etenim postquam Concilium excluserat à Christo, vt homine, seruitutem peccati, & seruitutem ad homines, & ad Angelos, hæc verba subiecit: *Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo, & in transfiguratione, quæ facta est in monte filium nominauit, non seruum?* Ergo iuxta Concilium, non sola peccati seruitus, & seruitus legalis ad homines, & Angelos, sed etiam seruitus ad Deum, Christo, vt homini, nõ conuenit; at seruitus ad Deũ est seruitus naturalis: ergo Christus, etiã vt homo, seruus Dei naturalis nõ est.

144 Respondeo primo, respectu Dei non solum dari seruitutem naturalem in creatione, & dependentia creaturarum ab ipso fundatam, sed etiam seruitutem ex peccatu contractam etenim ratione peccati homo nouo titulo Deo, vt iudici manet subiectus, Deusque ius nouum contra peccatorem acquirit, illum in peccati pœnam puniendi, imo & ipsum annihilandi; cum ipsa annihilatio creaturæ, peccati, vt est Dei offensa grauitatem non adæquet; cum ergo Concilium negat, Christo, vt homini, seruitutem ad Deum, non est intelligendum de seruitute naturali supra creationem fundata, sed de seruitute ad Deum titulo peccati contracta.

145 *Eiusdem obiectioni occurritur.* Nec obstat, rationem, qua excluditur a Christo seruitus respectu Dei, non sumi ex negatione peccati, sed quia Pater illum Filium nominauit, non seruum, cum tamen si de seruitute ex peccato esset sermo, potius ad negationem peccati, quam ad nomen Filij recurrendum esset. Non, inquam, obstat; nam cum esse Filium Dei, maxime filiatione propria, & naturali essentialiter cum peccato repugnet, vt probaret Concilium, non esse, nec esse posse seruum Dei, hoc genere seruitutis profundissimè recurrit ad filiationem naturalem Christi, & non ad carentiam peccati; cum stet peccato carere, & adesse ad peccatum potentiam.

146 *Respond. 2.* Vel secundo responderi potest, Concilium dum negat Christo, vt homini, seruitutem ad Deum, loqui de seruitute ratione suppositi incompatibili cum vnitate personæ in Christo, vt homine Deo; non autem de seruitute naturali, ratione solius naturæ, non multiplicante supposita; quod recte probat, ex eo quod Pater in Baptismo, & in Transfiguratione, illum Filium nominauit (intellige naturalem) quia cum hac filiatione, non stat seruitus ratione suppositi repugnans cum vnitate personæ.

147 *Contra vtramq; solutionẽ instabis 1.* Sed contra vtramque solutionem duplex restat difficultas. Prima est; si namque Concilium relegans seruitutem à Christo, explicamus, vel de seruitute ratione creati suppositi, vel de seruitute legali, aut peccati: ergo etiam cum relegat filiationem adoptiuam a Christo, poterit absque vllo inconuenienti explicari, vel de filiatione adoptiua per peccatum amissibili, vel de adoptione ratione creati suppositi personas in Christo multiplicante; at explicationem istã nõ permittimus contrarijs adstruentibus in Christo adoptionẽ: ergo nec nostra explicatio debet ab alijs sustineri. *Sequela prob. 1. à paritate.* Probatur sequela primo a paritate rationis. *Secundo.* Secundo: nam ideò nos vtimur prædicta interpretatione, quia Felix, & Elipandus, ad quos damnandos Concilium fuit congregatũ, cum attribuebant Christo seruitutem, non de naturali ad Deum ratione solius naturæ loquebantur, sed de seruitute peccati, & de naturali ratione suppositi multiplicante personas; sed etiã dũ adoptionem Christo attribuebant, non loquebantur de adoptione ratione solius naturæ, sed ratione creati suppositi, & de filiatione adoptiua per peccatum amissibili: ergo si licet nobis Concilium interpretari de seruitute legali, aut de seruitute peccati, vel de naturali multiplicante personas, licebit etiã adstruẽtibus adoptionem in Christo Concilium interpretari aliquo ex prædictis modis.

148 *Secundo.* Secunda difficultas est: nam si Christus, quamuis non sit seruus peccati, nec legali seruitute, nec naturali ratione personę creatę, est tamen seruus ratione naturę humanę aliqua specie seruitutis, quę propriè seruitus sit, ad explicanda testimonia Scripturæ seruitutem Christo attribuentia, necessarium non erat recurrere ad seruitutẽ impropriã, & allegoricã; at Conciliũ, quia Christo seruitutẽ negauerat omnia testimonia Scripturę seruitutẽ Christo attribuentia, ab Hęreticis obiecta, vt Christũ seruũ conuincerent, necessarium censuit recurrere ad seruitutẽ impropriam, & allegoricã illa interpretando in sensu allegorico, & improprio, sicuti cum *vermis* dicitur, aut *leo* appellatur, vel *lapis*: ergo quia existimauit, Christum, vt hominem, nullatenus esse seruum seruitute, quæ propriè seruitus sit.

149 *Ad 1. instantiam resp. Ad 2. probationẽ prima discriminis ratio.* Ad primam ex his obiectionibus, nego sequelam, & paritatem rationis: disparitas autem est duplex prima, quia pro seruitute naturali, & propria Christi, stant ferè omnes PP. Ecclesiæ illã adstruẽtes in Christo, vnde coarctare cogimur verba Cõcilij, vt nõ omnẽ seruitutẽ propriè talẽ negauerit; non enim est casus dabilis, quod legitimũ Cõciliũ aliquid definiat, cõtra vnanimẽ Patrũ sentẽtiã, & ideò verba Concilij, taliter accipi debent, vt nõ excludat a Christo omnem propriã seruitutẽ: filiationẽ verò adoptiuã, nullus ex Ecclesiæ Patribus adstruit in Christo, vt Cõciliũ ipsũ apertè fatetur in epistola ad Episcopos Hispaniæ, respondens hæreticis inquirentibus, cur timerent Patres Concilij, Christũ nũcupare Filiũ adoptiuũ, cui interrogationi respondẽt: *Quia nec Propheta, nec Apostoli, nec Doctores Ecclesiæ sic illũ appellauerũt*; & ideò nullũ est fundamẽtũ ad coarctãda verba Concilij ad aliquẽ peculiarẽ modũ filiationis adoptiuæ: ita vt nõ omnẽ à Christo, quatenus homine, excluserint.

150 *Secundo.* Secunda discriminis ratio est: quia dum loquitur Cõciliũ de filiatione adoptiua vtitur propositionibus omnem modũ adoptionis excludẽtibus asserẽs *Nullo modo esse Filiũ adoptiuũ, & adoptiuã nullã aliã significationẽ habere, nisi vt filius proprius &*

& naturalis non sit; quæ si in rigore accipiantur, omnem filiationem adoptiuam excludunt. Dum autem seruitutem a Christo, vt homine, renegat, modo illo loquendi non vtitur, sed propositionibus simplicibus negatiuis, quæ non ita vniuersaliter petunt accipi, vt omnem modum seruitutis excludant, vt *superius* ponderauimus.

151 *Ad 2. probationem sequela.*

Ad secundam probationem dicatur, dupliciter posse aliquid ab aliquo Concilio damnari, nempè, ex primaria intentione, vel per quandam extensionem, quia scilicet, existimatur cum principali errore connexum, mens Concilij quoad ea, quæ priori modo damnat, venanda est ex errore hæreticorum, ad quem anathematizandum est congregatum, quoad ea verò, quæ damnat secundo modo, non ex illo principio, sed ex alijs est accipienda: Ratio ergo cur ex primaria intentione seruitus ratione suppositi creati, seruitusque peccati, & legalis fuerint a Concilio damnatæ, & non seruitus naturalis ratione solius naturæ, est: quia hæretici, contra quos fuit congregatum in illis seruitutibus attribuendis errabant, non verò in seruitute naturali, ratione solius naturæ. Ratio verò, cur hic modus seruitutis, nec per extensionem fuerit a Concilio damnatus, non est, quia in illa adstruenda hæretici non errabant, sed illæ, quas nuper deduximus, quæ respectu adoptionis non militant.

152 *Ad 2. in sensu isto respond.*

Ad secundam obiectionem, distinguo maiorem. Ad explicanda prædicta testimonia absolutè, concedo maiorem: ad explicada illa cum restrictione ad eos modos seruitutis, quos hæretici adstruebant, & ea illis testimonijs probabant, nego maiorem. & sub eadem distinctione minoris, nego consequétiam: quia Concilium non ideò ad allegoricam seruitutẽ recurrit, quia censuerit absolutè necessarium prędicta testimonia sic accipi, sed solum illa explicando de seruitute, quam hæretici Christo attribuebant, nempè, vel de seruitute pura ratione suppositi creati, vel de seruitute legali, aut peccati. Sic autem prædicta testimonia accipiendo, non aliter possunt accipi, nisi in allegorico, & metaphorico sensu.

153 *Vrgebis.*

Sed dices: eo ipso, quod in Christo admittatur aliqua species seruitutis propriè talis, melius testimonia Scripturæ seruitutem Christi exprimentia, pro seruo illa seruitute accipiuntur, quam in metaphorico, & allegorico sensu: ergo vel dicendũ est, Conciliũ non ita bene illa testimonia explicuisse, ac potuit explicare, quod inconueniẽs videtur, vel nullum modũ seruitutis propriè conuenire Christo, vt homini.

154 *Respond.*

Respondeo: supposito, quod testimonia Scripturæ duplicẽ sensum admittant, nempè, allegoricum, & proprium, posse in vtroq; explicari, nec Concilium illa explicans in allegorico sensu excludere sensum proprium, & licet rei veritate attenta melius sit illa in proprio, quam in allegorico sensu accipere; aliqua tamen vtilitate consulta conuenientius esse potest, quod in metaphorico sensu, quam propriu, hunc tamen non excludendo, accipiantur: & hoc ita in re nostra contigisse, colligunt Recentiores, & benè, ex eo quod tunc temporis Hispanis, ad quos præcipuè Concilium dirigebatur nomen serui erat exosum, propter duram seruitutem, qua à Mauris opprimebantur; & ideò attenta illorum vtilitate, consultius censuit Concilium testimonia illa Scripturæ accipere in allegorico sensu, abstinendo à seruitute naturali Dei propria, quam propriè accepta referebant, quam in sensu proprio, & rigoroso, pro seruo, seruitute naturali, quia forsam ex ista acceptione terrerentur, aut scandalizarentur Hispani.

155 *Ad 2 arg. ex Patrũ auctoritate desumptum resp.*

Et ex his ad secundum argumentum desumptum ex Patrum auctoritate dicatur, loqui de seruitute peccati, vel de seruitute legali, vel de seruitute naturali ratione creati suppositi multiplicante in Christo personas. Et hoc modo esse accipiendos Cyrillum, & Damascenum, & primam Synodum Ephesinam congregata contra Nestorium, cui præfuit Sanctus Cyrillus, docet D.Thom. *supra quæstion. 2. art. 2. in corp.* & ad primum argumentum, his verbis: *Dicendum, quod Cyrillus, & Damascenus negant Christum esse Dominum sui ipsius secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum.*

S.TH.

156 *Ad 3. & quartum.*

Ad tertium, & quartum argumentum à ratione desumpta constat ex dictis inter nostram confirmandam sententiam, nempè, Philosophum in illis diffinitionibus, & conditionibus seruitutis locutum fuisse de seruo legali, vel de seruo inter puras creaturas, quia cum teneret Deum agere ex necessitate naturæ, forte non cognouit seruitutem naturalem ad Deum in libera creatione fundatam, & in subiectione ad ipsum, per dependentiam quoad esse, & non esse, vel si seruitutem istam cognouit, & seruientem in communi diffiniuit, egit de illa *Philosophicè*, & sub ea ratione, qua potest lumine naturali cognosci; quia autem lumen naturale non assequitur possibilitatem coniunctionis naturæ creatæ ad Deum in vnitate personæ: ideò asseruit seruum esse instrumentum separatum, quia nulla seruitus sine separatione a Domino reperitur, nisi interueniente vnione substantiali, & personali creaturæ rationalis ad Deum, quæ captu superat Philosophiæ naturalis.

157 *Cuidam obiectioni occurritur.*

Nec obstat, D.Tho. eadem diffinitione, qua Philosophus vsum fuisse, qui tamen huius vnionis possibilitatem optime cognoscebat. nam ibi morẽ Phylosopho gessit, & *Philosophice* seruitutem deffiniuit. seruitus autẽ sumpta *Philosophicè*, prout scilicet, ex principijs naturalibus est cognoscibilis, ad vnionẽ istã non peruenit, sicut *supra* arguentes, ex eodem D. Tho. notauimus de iustitia, quod scilicet *Philosophicè* sumpta est ad alterum alietate naturæ, & suppositi; cum tamen sumpta *Theologicè*, solum petat alietatem naturarum.

158 *Ad 1. & principale arg. positũ nu. 217. respond.*

Hac ergo præsupposita doctrina, ad primum illud argumentum factum contra principalem conclusionẽ respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiã. Ad primam illius probationem, nego maiorem. Christus enim, quatenus homo, & ratione humanitatis, est seruus Dei: ratione autem humanitatis nullo modo est Filius Dei, vt partim constat ex dictis, & plenius ex dicendis constabit; ac per consequens est seruus, & nullo modo est Filius adoptiuus Dei.

Ad 1. consequẽtia probationẽ

159 *Ad 2. respond. 1.*

Ad secundam probationem D.Th. 3. *ad Annibaldum dist. 10 q. vnic. art. 3. ad* 2 negat maiorẽ, & rationem discriminis reddit: quia seruitus non dicit implicationem ad aliquod attributum Filij Dei; benè tamen adoptiua filiatio: hæc enim essentialiter importat, quod sit filius, non natura, sed gratia, quod essentialiter repugnat Filio Dei naturali. Quã doctrinam clarius explicuit *in 3. dist. 10. q. 2. art. 2. quæstiunc. 5. ad 3.* illis verbis *Dicendũ, quod Christus tum dicitur seruus importat subiectionem tantum, vnde Christus secundũ quod homo; dicitur seruus, sicut minor Patre, non autem importat acquisitionem per gratiam eius, quod ei conuenit per naturã, sicut filius adoptiuus.* Quod sic accipiendum est, quod seruitus dicta de Christo, prout in humanitate subsistit, solum dicit dependentiam à Deo in esse, fieri, & conseruari, & subiectionem ad ipsum, quæ omnia Christo, vt homini, cõueniunt, non autem dicit negationem in supposito terminãte humanã naturam alicuius prędicati diuini; & ideò Verbo, vt in humanitate subsistenti, potest seruitus cõuenire: filiatio autẽ adoptiua dicit negationẽ filiationis naturalis in eodem supposito, quæ negatio supposito Christi repugnat.

S.TH.

160 *Respondetur 2.*

Secundo responderi potest, negando maiorem. Nam seruitus solum pugnat cum supremo dominio, vt formaliter conueniente supposito, vt terminanti naturam, non verò cum supremo dominio tali supposito materialiter conueniente. Adoptio autem incompatitur cum filiatione naturali supposito conuenıente, etsi solum materialiter. Et ratio differẽtiæ est: nam seruitus solum petit dependentiam Deo in esse, fieri & conseruari; hæc autem dependentia ab humanitate non tollitur per independentiam conuenientem supposito ipsam terminanti, prout in Deitate subsistit, & ideò seruitus non repugnat cum supremo dominio materialiter conueniẽte supposito. Adoptio autem petit negationem iuris ad hæreditatem conuenientis ab intrinseco, & quia filiatio naturalis Verbi, esto materialiter conueniat ipsi, vt terminanti humanitatem, præstat illi ius intrinsecum ad hæreditatem diuinam; fit consequens, quod adoptio repugnet cum filiatione naturali, etsi materialiter communicetur.

161 *Quarto respond.*

Denique responderi potest, distinguendo maiorem: seruata identitate cõparationis ad idẽ sub eadem ratione, concedo maiorem: non seruata, nego maiorem & concessa minori, nego consequentiam: quia seruitus, & dominium dicuntur de supposito ratione naturæ, vt docet D.Thom. *supra q. 20. art. 1 ad* 2. & quia in Christo cum vnitate personæ duplex reperitur natura, potest ratione vnius, esse Dominus supremus, & ratione alterius, seruus, sicut ratione vnius est creator & ratione alterius, creatura, ratione diuinæ, creditor, & ratione humanæ, debitor, & satisfactor; quia hæc omnia prędicata de supposito ratione naturæ dicũtur, filiatio autem nõ dicitur de naturę, nec de supposito ratione naturę sed immediate ad suppositũ comparatur, & quia in Christo vnũ tantũ est suppositũ, & vna tantum persona, & hæc persona extranea non est, sed intranea, atq; Filius naturalis, nõ potest esse Filius adoptiuus. Quæ solutio est D.Thom. *in præsenti q. 23. art. 4. ad 3.* Et ex his ad tertiam probationem constat solutio.

162 *Instabis.*

Sed dices: inde inferebamus *supra*, filiationem immediatè comparari ad personam, & non mediante natura, quia hæc non dicitur filia, sed nec etiam dicitur serua: non enim est maior ratio, cur serua dicatur, quam filia: ergo etiam seruitus

uitus immediatè comparatur ad personam,& non mediante natura. Respondeo, negando minorem. Naturam enim rationalem dici seruam, quamuis impropriè, docet D. Tho. *supra q. 20.art. 1 ad 2.* Et *in hac q.art.4.ad 3.* inter filiationem, & seruitutem statuit discrimen, quod seruitus, non solum respicit personam, sed etiam naturam, quod filiationi non conuenit: & constat primo: nam seruitus sumpta pro minoritate, non solum dicitur de persona, sed etiam de natura, & de supposito ratione illius; sumpta etiam pro subiectione ad Deum Legislatorem, de natura, & non solum de persona prædicatur, imo de persona ratione naturæ dicitur, vnde Christus minor Patre, & illius legibus subiectus est, nullo Theologorum in hoc dissentiente; est enim veritas fidei; quod tamen esse non posset, nisi minoritas, & subiectio ad Legislatorem ratione naturæ, & in illa conueniret supposito: ergo pariter seruitus in tertia, & stricta acceptione pro eo, quod est alicuius, naturæ immediatè competit, & illa mediante personæ.

Respōdet. S.TH. *Naturam dici seruā, non autem filiam, prob. 1.*

163 *Secundo.* Secundò: nam seruitus, de qua loquimur, sequitur conditionem creaturæ rationalis ab intrinseco, & cum denominatione creaturæ à Deo dependentis in esse, fieri, & conseruari, illique subordinatæ, & subiectæ in suis operationibus commensuratur: ratio autem creaturæ conuenit immediatè naturæ, & illa mediante supposito: vnde Christum, vt hominem, esse creaturam, salua fide negari non potest, dependentia à Deo in esse, fieri, & conseruari, atque etiam in operari, de natura prædicatur, & secundum illam, vel ratione illius de supposito dicitur: ergo seruitus de natura aliqua ratione enuntiatur, & secundum illam, vel ratione illius, prædicatur de supposito.

164 *Tertio.* *Dominiū dicitur de persona ratione naturæ.* Denique: nam dominium dicitur de persona ratione naturæ, vnde tres diuinæ personæ ratione vnius naturæ, vna gaudent ratione dominij, sicut etiam vna omnipotentia dicuntur omnipotentes: ergo etiam seruitus immediatè comparatur ad naturam, & illa mediante ad personam: ac proinde de natura prædicatur, naturaque serua dicitur, etsi non cum omni proprietate; vt docet Diuus Thomas, vbi *nuper* allegatus, filiatio autem, nec propriè, nec impropriè dicitur de natura, vnde supposito non conuenit ratione naturæ, sed ad ipsum ratione sui immediatè comparatur ob rationes *supra* assignatas, & insuper nam paternitas, & filiatio in diuinis personaliter dicuntur, & nullatenus de natura enuntiantur, sed de personis ratione sui immediatè, cuius oppositum in dominio contingere, vidimus: ergo etiam filiatio, & paternitas creatæ, immediatè de persona dicuntur, & non mediante natura, nec ratione illius.

165 *Oppones.* Sed dices: ideo per nos seruitus immediatè dicitur de natura, & secundum illam de supposito enuntiatur; quia dependentia creaturæ rationalis à Deo in esse, fieri, conseruari, & operari, supra quam fundatur seruitus, immediatè comparatur ad naturam, & illa mediante ad suppositum; sed etiam generatio passiua, supra quam fundatur filiatio, immediatè ad naturam refertur, & illa mediante ad suppositum: ergo pariter filiatio.

166 *Respōdet.* Respondeo, seruitutem sequi ad rationem dependentis à Deo in esse, fieri, conseruari, & operari, etiam secundum impropriam, & imperfectam denominationem dependentis, & operantis, & quia natura dicitur dependens à Deo, in esse, fieri, & conseruari, & etiam dicitur operans, quamuis non omninò propriè: fit consequens, quod seruitus non solum personæ competat, sed etiam conueniat naturæ, & de persona ratione naturæ dicatur, sicut ratio creaturæ, ratio dependentis à Deo, & ratio agentis, vel operantis, immediatè de natura dicuntur, & ratione naturæ de supposito prædicantur: filiatio autem in sui esse, & in suo denominare, non fundatur supra rationem geniti abstrahentem à perfecta, & imperfecta, vel à propria, & impropria, sed ad denominationem geniti propriam, & perfectam, quæ immediatè ad personam refertur, & non ad naturam; & ideò esse filium soli personæ conuenit. Si autem rationem huius discriminis petas, respondeo, eam esse: quia argumenta, quibus hoc de filiatione probauimus, de seruitute non militant. Ad vltimam probationem consequentiæ desumptam ex auctoritate Adriani, & Concilij Francofordiensis, constat ex dictis.

Ad vltimam probationem consequētiæ.

§. VIII.

Cætera argumenta diluuntur.

167 *Secundū arg. testimonijs Scripturæ.* SEcundo arguitur, ex duplici testimonio Ioannis cap. 14. *Ego, & Pater vnum sumus: Et Pater maior me est*; sed quia in primo ly *Ego* ponitur per correlationem ad Patrem, fit sensus: *Ego Filius, & Pater vnum sumus*, ex eo colligitur naturalis in Christo filiatio, secundum quam adæquetur cum Patre: ergo in secundo ly *me*, positum per correlationem ad Patrem, faciet istum sensum: *Pater est maior me Filio*; & consequenter dabitur filiatio in Christo, secundum quam non adæquetur cum Patre, sed sit minor illo; at secundum filiationem naturalem Christus non est minor Patre: ergo est in ipso constituenda filiatio adoptiua.

168 *Confirmatur 1.* Confirmatur primo ex Paulo ad Rom 8. illis verbis: *Si autem Filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi*: ergo Christus est cohæres noster; ac per consequens confrater; sed non est confrater noster secundum diuinam naturam: ergo secundum humanam ex quo vlterius sequitur esse Filium Dei secundum humanitatem: nam omnes confratres sunt eiusdem Patris Filij.

169 *Confirmatur 2.* *Glossa Ordin.* Confirmatur, & vrgetur secundo: nam in eodem capite vocatur Christus primogenitus in multis fratribus: ergo est primus inter filios adoptiuos; & consequenter Filius adoptiuus est. Patet consequentia: nam vt explicat Glos. Ordin. *Christus secundum quod vnigenitus, non habet fratres; secundum autem quod primogenitus fratres dignatus est vocare omnes, qui per eius prima tum in Dei gratia renascuntur*: ergo Christus per gratiam est genitus, & vt sic primogenitus dicitur; at genitus spiritualiter per gratiam, est Filius adoptiuus: ergo Christus ratione gratiæ habitualis est Filius adoptiuus Dei.

170 *Confirmatur 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio ex Paulo ad Hebræos 1. illis verbis: *Nouissimè diebus isti loquutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula*; sed Christum, vt Deum, qua ratione est Filius naturalis, non constituit Deus hæredem vniuersorum: nam constituere, est libero decreto statuere: hæreditas autem omnium Christo, vt Deo, ex libero decreto non competit: ergo Christum, vt hominem; & consequenter Christus, vt homo, vel secundum humanitatem, est Filius, vniuersorum hæres constitutus, cumque secundum humanitatem filius naturalis non sit, erit filius adoptiuus.

171 *Respond.* Respondeo, distinguendo consequens, fiet sensus: *Pater est maior me Filio*, reduplicatiuè, vt filio, nego consequentiam: materialiter, vt filio, & formaliter, atque *reduplicatiuè*, vt homine, concedo consequentiam. Ex quo non sequitur, dari in Christo filiationem ratione cuius à Patris perfectione deficiat; ac per consequens, nec filiatio adoptiua, sed tantum, quod naturalis Christi filiatio sit communicata, & vnita naturæ humanæ, ratione cuius deficiat à perfectione Patris, & sit minor illo. Quę explicatio est Concilij Francofordiensis, vbi obijcienti Elipando illa verba: *Et Pater maior me est*: ex quibus adoptionē colligebat in Christo, respondit non fuisse à Christo propter adoptionem dicta, sed propter humanitatem. Verba Concilij hęc sunt: *Nā Deus, & homo erat, qui secundum Deum dicebat ego, & Pater vnum sumus, & secundum hominem, Pater maior me est*. Et Augustini tract.78 in Ioannem, illis verbis: *Agnoscamus igitur geminam substantiam Christi, diuinam, scilicet, qua æqualis est Patri, & humanam, qua maior est Pater, vtraq; autē simul, non duo, sed vnus est Christus*. Et D Tho. me Ioannis 14.lect.8. illis verbis: *Sic ergo hoc, quod dicit Pater maior me est, non dicit in quantum Filius Dei, sed in quantum Filius hominis, secundum quod, non solum est minor Patre, & Spiritu Sancto, sed etiam ipsis Angelis.*

S. August. S.TH.

172 *Ad primā confirmationem.* *Quomodo Christus sit frater noster explicatur.* Ad primam confirmationem dicatur: Christum non solū esse Filium naturalem Dei, vt subsistit in diuina natura, sed etiam vt subsistit in humana, non reduplicata, vel specificata natura, sed specificato supposito. Primo modo est Filius naturalis per essentiam. Secundo modo, est Filius naturalis per gratiam vnionis; & quia hoc secundo modo, subsistit in natura nobis simili specificè, quod ad fraternitatem requiritur: fit, vt quatenus Filius naturalis per gratiam vnionis, sit Christus confrater noster, & nos ipsi cohæredes.

173 *Ad 2. confirmationē* Et ex his ad secundam confirmationem dicatur: Christum secundum generationem æternam, & filiationem naturalem, vt per essentiam ipsi conuenientem vnigeni-

tum esse, nec fratres habere, prout verò Filius Dei naturalis per gratiam vnionis factam humanitati, & Primogenitus, quatenus in humanitate subsistens voluit conformitatē suæ filiationis alijs communicari; vnde Primogenitus dicitur, vt explicat D. Thomas *ad allegata verba lect. 6.* secundum collationem gratiæ, per quam illam recipientes, filiationi Christi assimilantur, non similitudine specifica, sed analoga; quia Christus est Filius naturalis per gratiam substantialem vnionis, vt explicat D. Thomas *quæstione sequenti artic. tertio ad tertium.*

Qua ratione dicitur primogenitus.

174 *Ad 3. confirmationē.* Ex eisdem etiam ad tertiam confirmationem dicatur: Christum non solum esse Filium Dei naturalem secundum diuinam naturam, sed etiam secundum humanam, non abstractè, sed concretivè sumptam. *Sed secundum diuinam* (inquit D. Thomas ad Hebræos primo lectione 1. non procul à fine) *sicut non est constitutus filius; cum sit filius naturalis ab æterno: ita nec est constitutus hæres, secundum verò naturam humanam, sicut est factus Filius Dei, Romanorum primo, qui factus est ei ex semine David secundum carnem, ita & factus est hæres vniuersorum, & quantum ad hoc dicit, quem constituit hæredem, &c.* Hæc D. Thomas. Ex quibus apertè constat, Christum, vt hominem esse Filium naturalem, & sic constitutum hæredem vniuersorum; ac per consequens ex prædictis verbis Pauli, nullatenus colligi filiationem adoptiuam.

S. TH.

175 *Tertio arguitur ratione.* Tertio arguitur: cui conuenit forma adæquata, & vnica alicuius affectus, conuenit, & ipse effectus; sed Christo, vt homini, conuenit adæquata, & vnica causa formalis adoptiuæ filiationis: ergo & filiatio adoptiua. Minor constat; vt enim *Disp. præcedenti* docuimus, gratia habitualis est vnica, & adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ; sed Christo, vt homini conuenit gratia habitualis, vt *supra Quæst. 7. Disp. 21.* cum communi sententia docuimus: ergo Christo, vt homini, conuenit causa vnica adæquata, & formalis filiationis adoptiuæ. Maior autem probatur: nam effectus formalis alicuius formæ nihil aliud est, quam ipsa forma communicata subiecto: ergo implicat conuenire subiecto vnicam, & adæquatam causam formalem alicuius effectus, quin ipse effectus conueniat.

176 *Respondebis.* Si respondeatur; effectum formalem formæ esse ipsam formam communicatam, non cuiuis, sed subiecto talis effectus capaci: Christus autem, quatenus homo, non est subiectum capax filiationis adoptiuæ, & ideò quamuis illi gratia habitualis conueniat, filius adoptiuus non est. In contrarium arguunt Recentiores primo: vel capacitas subiecti, videlicet extraneitas personæ, est pars filiationis adoptiuæ, vel non, sed solum connotatum à gratia, quæ est adæquata forma: si primum, gratia non est adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ: si secundum, implicat gratiam conuenire subiecto, & non conuenire filiationem adoptiuam; cum effectus formalis sit adæquata illius forma subiecto communicata.

Contra opponunt quidā Recentiores. Primo.

177 *Secundo.* Secundo quia non stat capacitas in subiecto ad formam, cum incapacitate ad illius effectum formalem: ergo si gratia est adæquata forma filiationis adoptiuæ, non stat in Christo incapacitas adoptionis cum capacitate ad gratiam habitualem. Probatur antecedens: non stat in subiecto capacitas ad calorem, albedinem, vel quantitatem, cum incapacitate ad esse calidum, album, & quantum: quia calor est adæquata forma calidi, albedo albi, & quantitas quanti: vnde quia in Angelo est incapacitas ad prædictos effectus, non potest tales formas recipere: ergo in vniuersum est verum, non stare cum capacitate ad formam adæquatam alicuius effectus formalis, incapacitatem ad ipsum effectum formalem.

178 *Confirmatur.* Quod amplius vrgere possumus: nam esto demur, stare de potentia absoluta capacitatem ad formam sine capacitate ad illius effectum formalem, vt aliqui sentiunt de Angelo, nimirum, esse de potentia absoluta receptiuum accidentium materialium, non tamen effectuum illorum formalium; non tamen stat capacitas ad formam receptam connaturaliter sine capacitate ad illius effectum formalem: nam forma, vt connaturaliter in subiecto aliquo sit, petit, se in illo explicare in omnem suum effectum formalem; sed gratia habitualis non fuit in Christo inconnaturaliter, sed potius vt in suo connaturali subiecto: ergo si est adæquata causa formalis filiationis adoptiuæ, illam præbet Christo, vt homini; ac per consequens, Christus, vt homo, Filius adoptiuus est.

179 *Recentiorū solutio.* Quibus præfati Recentiores conuicti, ad argumentum respondent, concessa maiori, negando minorem: licet enim gratia habitualis sit forma filiationis Dei adoptiuæ non tamen est forma adæquata, sed hæc ex gratia habituali, & ex libero diuinæ voluntatis affectu coalescit: affectus autem adoptiuus, licet in hominem purum feratur, in hominem Deum non fertur; quia affectus adoptiuus, vt talis, essentialiter petit personam extraneam, qualis non est homo Deus: & ideò quamuis in Christo sit gratia habitualis, filius adoptiuus non est.

180 *Eorum solutio reijcitur.* Sed præter illa, quibus *Disp. præcedenti* ostendimus: gratiam habitualem se sola, & omni extrinseco actu diuinæ voluntatis secluso, Filium Dei adoptiuum constituere: obstat contra hanc solutionem eadem difficultate, qua nostra sententia premi. nam iuxta illam gratia, & affectus diuinus est adæquata filiationis adoptiuæ causa, quin ad illam persona extranea ingrediatur, vt forma; sed Christo, vt homini, cōueniunt gratia habitualis, & affectus voluntatis diuinæ conferendi hæreditatem: ergo conuenit adæquata forma filiationis adoptiuæ; & consequenter Christus, in quantum homo, filius adoptiuus est, vel non est necessarium, quod cui conuenit forma adæquata effectus, & effectus ipse conueniat.

181 *Respōdebis.* Dices: affectum coniunctum gratiæ, quo Dei voluntas fertur in humanitatem Christi, esse diuersum ab illo, quo fertur in purum hominem: non autem quilibet affectus Dei est partialis forma filiationis adoptiuæ; sed ille, quo in hominem purum fertur, & ideò non reperitur in Christo adæquata forma filiationis adoptiuæ. Sed contra: nam in sententia horum Auctorum, affectus liberi Dei non differunt penès rectum, sed penès connotatum in obliquo; at affectus voluntatis diuinæ erga Christum, & affectus eius erga purum hominem, vel Angelum, non differunt penès obiectum vt *quod* volitum, & concupitum: nam in omnibus terminatur ad gloriam: ergo solum differunt penès personas, quibus tale bonum diligitur, quarum aliæ sunt extraneæ, non autem persona Christi; at affectus erga purum hominem, vt distinctus ab affectu erga Christum, adoptiuus est, & filium adoptiuum constituit: ergo in ratione formæ adoptionis constituitur per extraneitatem personæ, & negationem coniunctionis substantialis ad Deum, quod renuunt præfacti Auctores concedere. Patet consequentia: est namque forma adoptionis, prout distinctus ab affectu erga Christum; sed in ratione distincti constituitur per extraneitatem personæ, & negationem coniunctionis substantialis ad Deum: ergo in ratione formæ filiationis adoptiuæ, per hoc ipsum constituitur.

Contra.

182 *Vera argumenti solutio.* Hac igitur solutione prætermissa, ad argumentum respondeo primo iuxta solutionem datam, distinguendo maiorem: si effectus primarius est, transeat maior: si secundarius, & connotatiuus sit, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Ad probationem maioris, quatenus solutioni traditæ obstare potest, dicatur: effectum connotatiuum dicere in recto entitatem formæ adæquatè, & aliud importare in obliquo, vt omninò necessarium, vt talis effectus, & denominatio præstetur, vnde connotato cessante, quamuis forma adæquata secundum totam suam entitatem existat, non consurgit denominatio, aut effectus.

Defectu connotati extrinseci, deficit effectus formæ adæquatè.

183 *Primum exemplum.* Quam doctrinam plurimis exemplis confirmare possemus; duo tamen breuitatis causa sufficiant: primum in speciebus Angelicis, concessis Angelis ab initio, quæ sunt adæquatæ formæ repræsentationis indiuidui existentis; & tamen quoadusque existat, de facto non repræsentat ea defectu connotati. Relatio etiam paternitatis, qua pater ad plures filios refertur, adæquata forma est omnes illos respiciendi; & tamen quamuis existat relatio, pater non refertur per illam ad filium non existentem, quia nempè, ad denominationem, & exercitium relati, extremum correlatiuè petitur de connotato. Ita in præsenti contingit, quamuis gratia habitualis adæquata forma sit filiationis adoptiuæ; effectus tamen, vel denominatio ista importat de connotato, quod persona extranea sit, aut negationem intraneitatis personæ; cumque hoc connotatum in persona Christi deficiat; fit, quod quamuis Christo gratia habitualis *entitatiuè* conueniat, non conueniat ipsi *denominatiuè* in ratione formæ adoptionis: ac per consequens, quod non constituat Christum filium adoptiuum Dei. Et ex his ad primam impugnationem constat solutio.

Secundū.

Ad 1. impugnationem.

184 *Ad secūdā. Stat in aliquo subiecto capacitas ad formā, cū incapacitate ad eius effectus secundariū.* Ad secundam, distinguo antecedens: cum incapacitate ad effectum formalem primarium, transeat antecedens: ad effectum secundarium, nego antecedens, & consequentiam. Nam effectus adoptionis non est primarius in gratia, sed effectus secundarius: tribuit namque humanitati suum effectum primarium; & tamen effectum, seu denominationem filij non tribuit; & cum alias iste effectus connotatiuus sit,

vt

vt iam explicuimus, potest forma existere sine illo, & in subiecto ad formam capacitas, cum incapacitate ad hunc effectum formalem; exempla autem in antecedentis probationem inducta de primario effectu conuincunt, si fortè conuincunt.

185 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem, distinguo maiorem: si effectus sit formæ adæquatus, cum illa conuertibilis, & ab illa in omni subiecto, & in omni statu exactus, prætermitto maiorem: si nec adæquatus sit, nec cum illa conuertibilis, nec in omni subiecto petitus, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam: quia effectus, aut denominatio filij, non conuertitur cum gratia, nec ab illa in omni subiecto petitur, sed gratia est de se indifferens ad esse in persona extranea, & in persona diuina, primæ tribuit denominationem filij: secus autem personæ non eatraneæ, sed intraneæ. Et quidem non minus est effectus habitualis gratiæ radicare supernaturales virtutes, imo, & ipsum lumen gloriæ, quã fundare filiationem adoptiuam; & tamen existit in nobis absque vlla inconnaturalitate, quin radicet iustitiam commutatiuam ad Deum, quam in anima Christi radicat, & in Christo, quin radicet fidem, & spem, quas tamen radicat in nobis, & similiter in hominibus viatoribus, quin radicet lumen gloriæ, & in statu beatitudinis, absque eo, quod radicet fidem, & spem. Quorum omnium ratio est; quia illa radicatio virtutum, non est effectus conuertibilis cum gratia, nec ab ea *adæquatè* in omni statu, & in omni subiecto petitus. Quam doctrinam aliquanto fusius prosecuti sumus *supra q. 7. disp. 21. num. 70. & 71. & disp. 22. num. 39.*

Illatur confirmatio

186 *Secundo respond. ad argum.*

Secundo ad argumentum responden, permissa maiori, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: gratia habitualis, vt habita per spiritualem generationem, concedo maiorem: vt spiritualem generationem non terminans, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim *disp. præcedenti* docuimus, gratiam habitualem esse formam adæquatam filiationis adoptiuæ, locuti sumus de illa, vt habita per spiritualem generationem, sicut natura non aliter, quam vt generationem terminans est forma pro fundamento filiationis naturalis, quo circa licet Spiritui Sancto natura diuina non minus, quam Verb conueniat, quia tamen Spiritui Sancto non conuenit ex vi processionis, quæ verè sit generatio, filiationem naturalem non fundat, nec Spiritum Sanctũ filium Dei naturalem pro fundamento filiationis constituit. Licet autem gratia habitualis humanitati Christi conueniat, infusio tamen illius, spiritualis generatio non est, quia licet ad naturam Dei participatam terminetur, non terminatur ad illam secundum modum naturæ, sed ad modum proprietatis consequentis gratiam vnionis, vel *physicè*, vel *moraliter*, & ad illam vt ad finem ordinatæ; cum tamen de ratione generationis sit ad naturam terminari sub conceptu naturæ, & ad modum naturæ primario in executione, & etiam in intentione, & ideò in Christo filiationem adoptiuam non fundat.

Gratia habitualis vt habita per spiritualẽ generationem constituit filium adoptiuum & non aliter.

187 *Opponet.*

Si dicas: gratia prima collata à Sacramento Eucharistiæ in aliquo casu per accidens, constituit subiectum, cui infunditur spiritualiter genitum, & tamen non intenditur per se, cum solum per accidens possit prima gratia conferri à Sacramentis viuorum: ergo vt gratia terminet spiritualem generationem, reddatque subiectum spiritualiter genitum, non exigitur, esse primo, & per se intentam; & consequenter, nec ad modum naturæ produci. Respondeo tripliciter: primo, distinguendo minorem: non intenditur per se, ex vi significationis Sacramenti, concedo minorem: ex vi eleuationis, quia hic, & nunc Sacramentum eleuatur, nego minorem, & consequentiam. Vel secundo, distinguo minorem: non intenditur per se à Sacramento, concedo minorem: à Deo gratiam infundente, nego minorem, & consequentiam. Vel tertio, distinguo minorem: non intenditur per se *positiuè*, transeat minor: *negatiuè*, nego minorẽ, & consequentiam: per se *negatiuè* intenditur, quia ad aliud non ordinatur: in Christo autem, nec *positiuè*, nec *negatiuè* intenditur per se primo; ordinatur enim ad gratiam substantialem vnionis, tanquam dispositio consequens, & exornans, vt docet D. Thomas *supra q. 6. art. 6. in corpore*.

Respond. 1 *Respõd. 2.* *Respõd. 3.*

188 *Oppones 2.*

Si opponas secundo: infusio gratiæ habitualis in anima Christi Domini, est eiusdem speciei cum infusione, qua infunditur in animabus iustorum; sed hæc est spiritualis generatio: ergo etiam illa, qua fuit in anima Christi infusa. Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequẽtiam: quia, quod actio causans gratiam in animabus iustorum sit spiritualis generatio, non habet ea sola specie, sed insuper, quia non est ad aliud in eodem subiecto, vt ad finem ordinata, nec ad illud consecuta, & quia istæ negationes infusioni gratiæ in anima Christi non competunt: fit, quod quamuis *specificè* cum infusione gratiæ in animabus iustorum conueniat, spiritualis generatio non sit.

Respond.

189 *Quarto arguitur.*

Quarto arguitur: ad rationem filij adoptiui sufficit extraneitas naturæ; sed Christus in quantum homo, est persona extraneæ naturę à Deo: ergo est capax filiationis adoptiuæ; & consequenter per gratiam habitualem constituitur filius adoptiuus Dei. Consequentia tenet. Minor constat; etenim natura humana Christi est eiusdem rationis cum nostra, & creata, & finita, & à Dei natura distincta, & ratione sui carens iure ad diuinam hæreditatem: ergo est extranea natura; & consequenter Christus in illa subsistens est persona extraneæ naturæ. Maior autem ostenditur primo: nam persona non solum subsistentiam importat, sed etiam naturam, est enim composita ex subsistentia, & natura: ergo vt persona sit capax filiationis adoptiuæ, sufficit, quod sit in natura extranea subsistens.

Maior probatur 1.

190 *Secundo.*

Secundo: quia namque persona ea subsistentia, & natura componitur; Christus est persona humana, quia subsistit, in illa: ergo vt persona extranea dicatur, sufficit, quod in natura extranea subsistat. Tertio: licet namque filiatio immediate comparetur ad suppositum, & non mediante natura possunt aliqua à filiatione petita, supposito ratione naturæ competere, vt patet in temporaneitate à filiatione temporali petita, quæ conuenit supposito Christi, non ratione sui, sed ratione humanæ naturæ; ergo extraneitas postulata à filiatione adoptiua sufficiet, quod personæ Christi conueniat ratione naturæ, quamuis filiatio immediate de supposito dicatur, & non mediante natura.

Tertio.

191 *Quarto.*

Quarto: nam eo modo requiritur extraneitas ad filiationem adoptiuam, quo intraneitas ad naturalem; sed ad filiationem naturalem sufficit intraneitas naturæ: ergo ad adoptiuam sufficit naturæ extraneitas. Maior cum consequẽtia tenet. Minor autem ostenditur primo: nam Christus, vt homo, est filius naturalis Beatissimæ Virginis, vt fides docet; & tamen non est cum illa intraneus ratione suppositi, sed tantum ratione naturæ: subsistentia enim Christi, cum subsistentia Beatissimæ Virginis solum *analogicè* conuenit: ergo ad filiationem naturalem sufficit intraneitas solius naturæ. Secundo: nam ius connaturale ad hæreditatem Dei, non conuenit Verbo ratione suæ subsistentia, sed ratione naturæ diuinæ; cum ratione illius radicet virtualiter, aut eminenter increatam intellectionem, in qua radicatione consistit prædictum ius; & tamen est filius naturalis æterni patris per essentiam: ergo sufficit intraneitas ratione solius naturæ ad filiationem naturalem.

Minor probatur 1. *Secundo.*

192 *Confirmatur.*

Quod amplius confirmare possumus. intraneitas namque naturæ sufficit ad excludendam filiationem adoptiuam: ergo extraneitas naturæ ad illam inducendam sufficiet. Patet consequentia à paritate rationis. Antecedens autem probatur: si per impossibile subsistentia creata, diuinam terminaret naturam, persona ex natura diuina, & subsistentia creata resultans, filius adoptiuus non esset; cum deberetur illi ex vi suæ constitutionis increata Dei hæreditas; & tamen intraneitas huius personæ non personalitatis, sed tantum naturæ esset: ergo intraneitas naturæ sufficit ad excludendam filiationem adoptiuam.

193 *Respond. 1*

Huic argumento responderi potest primo, prætermissa maiori, negando minorem. Extraneitas namque non solum dicit negationem identitatis cum Deo, sed etiam negationem coniunctionis substantialis ad ipsum, & licet humanitas Christi sit, & semper maneat realiter à Deo distincta, supposita tamen vnione ad Verbum, non manet cum negatione coniunctionis substantialis ad Deum, & ideo extranea non manet, quod requirebatur, vt Christus quatenus homo esset, & diceretur suppositum extraneæ naturæ, cum non componatur ex illa, nisi vt sibi substantialiter coniuncta; vnde Christus, quatenus homo, non solum non potest persona extranea dici, sed nec etiã suppositũ, vel persona in extranea subsistens natura, vel suppositum extraneæ naturæ.

Christus, vt homo, nec est persona extranea, nec dici potest persona in extranea natura subsistens.

194 *Replicabis prima.*

Sed oppones primo: Christus, vt homo, est persona subsistens in natura creata, & finita, & suppositum naturæ finitæ, & creatæ: ergo etiam est persona subsistens in natura extranea à Deo. Patet cõsequentia. Tùm à paritate rationis. Tum etiam: nam si esset persona finita, esset persona extranea: ergo si est persona subsistens in natura finita: est subsistẽs in natura extranea. Secundo natura humana ex se est natura extranea à Deo: ergo etiam Verbo coniuncta manet extranea natura; cum ea, quæ naturę humanę ex se competunt, in omni statu prędicentur de illa. Antecedens probatur natura humana ex se non est natura intranea Deo:

Consequẽtia probat. dupliciter. *Secundo replicabis.*

ergo ex se est non intranea ; & consequenter est natura extranea ex se.

195 *Replicabis tertiò.*

Tertiò: adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum, est subiectum capax gratiæ ; eum Christus, vt subsistens in humanitate, sit subiectum prædestinationis propriæ ; & consequenter terminus prædestinationis, gratia sit respectu illius, quatenus sic subsistentis : ac proinde respectu naturæ sit gratia ; at si hæc vnione supposita natura extranea non esset, capax gratiæ esse non posset : ergo adhuc supposita vnione humanitatis ad Verbum, manet extranea natura.

Replicabis quartò.

Denique : nam Diuus Thomas ex eo probat, Christum vt hominem non esse filium adoptiuum, quia filiatio non dicitur de natura, sed immediate ad personam comparatur, & hæc in Christo non est extranea ; at si humanitas diuino Verbo coniuncta, natura extranea non esset, non esset necessarium recurrere ad hoc quod filiatio non conueniat naturæ, sed immediate personæ : ergo sentit Diuus Thomas humanitatem adhuc vnione ad Verbum supposita manere extraneam naturam.

196 *Ad primã replicam respondetur.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ad primam probationem, nego paritatem rationis disparitas autem est : nam finitudo, & ratio creaturæ, non dicat negationem coniunctionis substantialis ad Deum, sed solum negationem identitatis cum ipso, & quia humanitas, & si coniuncta, manet non identificata cum Deo, manet natura creata, & finita.

Ad primã probationẽ cõsequẽtiæ.

Extraneitas autem naturæ non solum dicit negationem identitatis cum Deo ; sed etiam negationem coniunctionis substantialis ad ipsum, ex vnione autem ad Verbum tollitur negatio coniunctionis substantialis ad Deum, & ideo ex tali vnione tollitur extraneitas naturæ.

Ad secundam probationem.

Ad secundam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam : nam si esset persona finita, non esset Deo substantialiter coniuncta ; cum personalitati creatæ repugnet assumi a persona diuina, & diuinam terminare naturam, & ideo esset extranea persona. Humanitas autem, etsi sit natura finita, est tamen Deo substantialiter coniuncta, ex qua coniunctione tollitur extraneitas naturæ.

197 *Ad secũdam replicam.*

Ad secundam obiectionem, nego antecedens. Ad probationem, nego consequentiam : sicut ista consequentia non tenet : *Homo ex se non est albus : ergo homo ex se est non albus* : nam in antecedenti fit sensus, quod homini non est essentialis albedo, & in consequenti denotatur, quod negatio albedinis conuenit homini essentialiter : licet autem albedo essentialis non sit homini, non sequitur illam negationem esse homini essentialem, sed homo secundum suam essentiam, nec est albus, nec non albus ; si namque esset essentialiter albus negatio albedinis repugnaret illi essentialiter, et si esset essentialiter non albus, essentialiter illi repugnaret albedo. Idem in præsenti contingit : nam in antecedenti fit sensus, quod intraneitas cum Deo non conuenit essentialiter humanitati, quod verissimum est, & in consequenti fit sensus, quod negatio intraneitatis est humanitati essentialis, quod est falsum ; alias nunquam posset esse intranea, hoc est cum Deo substantialiter coniuncta.

Ad tertiã.

Ad tertiam, quid sit dicendum *ex dictis* constabat.

198 *Ad quartam.*

Ad quartam, concesse maiori, distinguo minorem : non esset necessarium *simpliciter*, concedo minorem : *secundum quid*, idest, ad melius esse, nego minorem, & consequentiam. Negatio enim extraneitatis, clarius in persona Christi, quam in illius natura elucescit, & quia in re ita verum est, & tale a Diuo Thoma censetur, quod filiatio non dicatur de natura, sed de persona immediate, ideò hac via vsus est D. Thom. non vt necessaria *simpliciter*, sed vt clariori, illo principio supposito.

199 *Secundo respon. ad principale argum.*

Secundo respondeo ad principale argumentum, negando maiorem, vt enim constat ex diffinitione adoptionis, ad illam petitur, quod persona extranea sit, hoc est, non filius naturalis, non coniuncta adoptanti substantialiter, & non habens ius de se ad hæreditatem adoptantis ; ex eo autem, quod natura extranea sit, idest, de se non filia naturalis Dei, non coniuncta substantialiter ipsi, nec habens ius ad diuinã hæreditatem, de persona Christi, vt composita ex subsistentia Verbi, & humana, atque diuina natura, non prædicantur huiusmodi negationes. licet enim, quæ affirmantur de partibus, aut extremis componentibus, etiam de toto composito ex illis dicantur, quæ tamen negantur de extremis, vel de partibus componentibus, non negantur de toto ex illis cõposito, si ratione alterius ex componentibus illis conueniant : nam de anima rationali negatur, quod sit corporea ; & tamen de homine non potest verè negari, quia ratione alterius partis corporeitas conuenit homini. Animali etiã conuenit, quod de se rationale non sit ; & tamen de homine, irrationalitas ; vel negatio rationalitatis annuntiari verè non potest. De qualibet etiam ex partibus componentibus potest compositio negari, & affirmari simplicitas, & tamen de toto, falso negatur compositio, & simplicitas affirmatur.

Ea, quæ de partibus affirmãtur dicuntur, etiã de toto ex illis cõposito, se cus ea quæ de partibus negantur.

200

Quamuis ergo de humanitate enuntietur negatio iuris ad hæreditatem Dei, negatio filiationis naturalis, & coniunctionis substantialis cum Deo, vt illi ab intrinseco conuenientis ; in quibus negationibus extraneitas ad adoptionem exacta consistit, non sequitur posse de persona Christi absolute negari : ac proinde ex eo quod sit persona extraneæ naturæ non ideò potest de illa affirmari absolutè, quod persona extranea sit, etiam ratione naturæ nam ad hoc requirebatur, quod natura in personam hoc prædicatum trãsferret ; ac per consequens ad hoc, quod Christus sit capax filiationis adoptiuæ non sufficit, quod vt homo sit suppositum extraneæ naturæ.

201 *Ad primã probationẽ maioris.*

Et ex his ad primam probationem constat solutio. Quod enim Christus, quatenus persona humana, sit ex subsistentia Verbi, & humanitate compositus, non sequitur, quod si humanitas est extranea, Christus ratione illius extranea persona sit, quod necessarium erat, vt esset capax filiationis adoptiuæ.

Ad secundam.

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam : quia esse personam humanam est prædicatum affirmatiuum ac proinde potest de toto ratione vnius extremi enuntiari : extraneitas autem in negatione consistit, & ideò ex eo quod de parte, aut extremo componente enuntietur, non sequitur enuntiari de composito, cui ratione alterius partis oppositum prædicatum conuenit.

202 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, concesso antecedenti, nego suppositum consequentis : quod nempè extraneitas conueniat personæ Christi ratione naturæ humanæ : nam licet personæ Christi conueniat, quod sit persona extraneæ naturæ, non tamen ratione naturæ ipsi conuenit, quod sit extranea persona, sicut licet personæ Christi conueniat, quod quatenus homo sit persona naturæ finitæ, non tamen conuenit ipsi, quod sit persona finita, nec vllus vnquam hoc dixit, nec esse eandem rationem de temporaneitate ad filiationem temporalem exacta, ac de extraneitate ad filiationem adoptiuam petita, constat ex dictis inter soluenda argumenta contra secundam rationem Angelici Præceptoris.

203 *Ad quartam.*

Ad quartam probationem maioris, nego maiorem : licet namque in hoc conuenientia sit, quod ad filiationem naturalem requiratur, quod persona intranea sit, & ad adoptiuam, quod persona sit extranea, est tamen inter ista prædicata hoc discrimen, quod cum extraneitas in negationibus explicatis consistat, vt de persona enuntietur, non sufficit, quod conueniat vni ex partibus, vel extremis componentibus, si alterum intraneum sit, sed requiritur ad hoc, quod nulla pars, vel extremum intraneum sit adoptanti. Intraneitas autem ; cum consistat in affirmatione iuris ad hæreditatem, vel conuenientia cum alio, eo ipso, quod vni parti conueniat, absolutè de composito affirmatur, atque adeò, vt Christus sit, & dicatur intraneus respectu Virginis, sufficit quod in natura intranea subsistat : ac proinde hoc etiã sufficit, vt sit filius naturalis illius. Cæterum, vt Christus dicatur persona extranea per comparationem ad Deum, non sufficit in natura extranea subsistere ; ac per consequens non sufficit, vt sit filius adoptiuus. Et ex his ad confirmationem constat solutio.

Ad confirmationem.

204 *Instabis.*

Sed dices, ex his tantum haberi, quod Christus ratione humanæ naturæ, non sit, nec dicatur persona extranea absolutè, non autem, quod non dicatur persona extranea cum addito, nempè, ratione naturæ ; sed vt sit quatenus homo capax filiationis adoptiuæ, non est cur non sufficiat extraneitas personæ cum illa limitatione ergo Christus, quatenus homo, est subiectum capax adoptionis. Probatur maior : extraneitas consistit in negatione coniunctionis substantialis ad Deum, filiationis naturalis, iurisque ad hæreditatẽ ; sed licet personæ Christi non conueniant absolutè negationes istæ, illi tamen ratione naturæ competunt ergo licet non sit persona extranea absolutè, est tamen persona extranea cum addito, nempe, ratione naturæ. Probatur minor : Christus ratione naturæ humanæ non est Deo substantialiter coniunctus, nec filius naturalis ipsius, nec ratione illius habet ius ad hæreditatem Dei ergo omnes negationes explicatæ non conueniant personæ Christi absolutè, conueniunt tamen illi cum addito diminuente, nempè, ratione humanæ naturæ.

205 *Respondetur primò.*

Respondeo primò permissa maiori, negando minorem. Cum enim in diffinitione adoptionis dicatur, quod *est personæ extraneæ ad hæreditatem assumptio*, debet intelligi

de

de propria extraneitate personæ: extraneitas autem cum illo addito diminuente, non est propriè extraneitas personæ, & ideo ad adoptionem non sufficit.

206 *Respond. 2.*

Secundo respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: sicut non sequitur: *Christus ratione humanæ naturæ non est persona infinita: ergo ratione naturæ humanæ est persona non infinita, vel finita*; nec similiter ista consequentia tenet: *Homo ratione materiæ non est rationalis: ergo ratione materiæ est irrationalis, vel non rationalis*: nec similiter ex eo quod homo ratione animalitatis non sit discursiuus, sequitur esse ratione animalitatis, non discursiuum. Et horum ratio est; quia vt Christus ratione humanitatis non sit infinitus, sufficit, quod ab illa infinitatem non habeat: vt autem ratione humanitatis diceretur non infinitus, vel finitus, necessarium erat, quod humanitas non solum non daret infinitatem, sed quod etiam impediret, vel aufferret infinitatem conuenientem ex alio principio; & idem de aliis exemplis.

207

Pariter ergo in præsenti, vt verificetur, Christum non esse Deo consubstantialiter coniunctum, filium Dei naturalem ratione humanæ naturæ, nec ratione illius ius ad hæreditatem habere, sufficit, quod humanitas illi non præbeat coniunctionem substantialem ad Deum, filiationem naturalem illius, nec ius ad diuinam hæreditatem: vt autem diceretur, non coniunctus substantialiter Deo, non filius naturalis, carens iure ad hæreditatem Dei ratione humanæ naturæ, necessarium erat quod non solum humanitas illos effectus non daret, sed quod illis repugnaret, vt habitis ex alio principio; hoc autem humanitati non conuenit, & ideo ex eo quod Christus non sit Deo coniunctus substantialiter ratione humanæ naturæ, non sequitur, esse non coniunctum ipsi ratione naturæ humanæ. Sicut ista consequentia non tenet: *Homo ratione sui, non est albus: ergo homo ratione sui est non albus*. Quia ad 1. sufficit, quod essentia hominis non præstet illi esse album; ad secundũ vero exigebatur, quod essentia hominis non solum non præberet effectum albedinis, sed etiam quod illi repugnaret conueniẽti ex aliis principiis.

208 *Quinto arguunt.*

Quinto arguit. licet Christus quatenus persona humana formaliter, non sit extraneus a Deo extraneitate entitatiua, est tamen extraneus à Deo extraneitate iuris ad hæreditatem creatam, ad quam vt homo ordinatur; sed sufficit extraneitas in negatione iuris ad hæreditatem consistens, vt filius adoptiuus dicatur, prout ordinatur ad hæreditatem creatam: ergo est filius adoptiuus, quatenus ad illam assumitur. *Maior quo ad 2. partẽ probatur 1.* Maior probatur: Christus, vt persona humana, non habet ius ad diuinam hæreditatem ratione humanitatis, vt constat, nec ratione personalitatis. Tum; quia personalitas non sanctificat humanitatem Christi; & consequenter non dat illius ad hæreditatem diuinam. Tum etiam, quia *Secundo.* non dat ius humanitati ad hæreditatem increatam, ad quã non est in humanitate capacitas, nec ad hæreditatem creatam: nam diuina personalitas non habet ius ad talem hæreditatem; & consequenter non potest tale ius alteri præstare: ergo nec ratione vtriusque ius habet; & consequenter quatenus persona humana, est extraneus, etsi non *entitatiuè*, bene tamen extraneitate, quæ in carentia iuris ad hæreditaté consistit. *Minor probatur.* Deinde minor argumenti suadetur: eo ipso quod Christus quatenus persona humana, careat iure ad hæreditatem creatam, ordinatio illius ad talem hæreditatem est gratuita, & libera is assumptio personæ extraneæ ad hæreditatem Dei sed adoptio eo hoc consistit, vt constat ex eius definitione: ergo eo ipso, quod prædicto iure careat est adoptatus in filium; & consequenter est filius adoptiuus.

209 *Respondetur 1.*

Respondeo primo, iuxta primam rationem Diui Thomæ negando maiorem. Ad illius probationem, nego antecedens pro secunda parte. *Ad primã probationẽ secũda partis maioris.* Ad cuius primam probationem, nego antecedens. Vt enim pluribus monstrauimus *supra quæst. 7. art. 1. disp. 21.* personalitas Verbi, etsi non sanctificet humanitatem Christi ratione illius, quod explicat, & addit ad essentiam diuinam, sanctificat tamen illam ratione naturæ inclusæ. *Ad secundam.* Ad secundam, nego antecedens pro secunda parte. Nam licet persona Verbi, quia in se ipsa non est capax hæreditatis creatæ, non habeat ius ad illam in se recipiendam, habet tamen ius ad hæreditatem creatam in natura terminata, quia in tali natura capacitas ad hæreditatem creatam inuenitur. Et quidem negare nequeunt Scotistæ, personam Verbi, terminando humanitatem, illam cõplere in ordine ad operationes humanitatis cum natura sine supposito, completum illarum principium non sit; & tamen naturam diuinam in ordine ad prædictas operationes non complet: ergo pariter potest humanitati præstare ius ad hæreditatem creatam, quamuis ius ad illam in se recipiendam non habeat. Cætera, quæ contra illam solutionem possunt opponi, soluta manent ex dictis *supra* inter defendendam Angelici Doctoris primam rationem.

210 *Respondetur 2.*

Quia tamen non est omnino improbabile, personam Verbi, nec ratione illius, quod explicat, nec ratione diuinitatis inclusæ humanitatem Christi sanctificare formaliter, & sententiam, quam in præsenti defendimus, quæ certa censetur communiter, & opposita improbabilis, sententiæ non ita certæ alligemus: potest responderi secundo prætermissa maiori, negando minorem. Cum enim ex definitione adoptionis habeatur duo ad illam desiderari, nempe, quod assumptio sit gratiosa, & insuper extraneitas personæ, & extraneitas iuris, in priori requisito, scilicet, liberali, & gratiose assumptione ad hæreditatem consistat: fit consequens, quod vlterior extraneitas ad illam desideretur, quæ in nullo alio consistere potest, quam in negatione filiationis naturalis ad Deum, & coniunctionis substantialis ad ipsum, cumque hæc duplex negatio personæ Christi repugnet; nam enim filius naturalis Dei, etiam prout in humanitate subsistit, ipsique substantialiter coniunctus: fit consequens, quod quamuis gratiose in humanitate assumpta ad hæreditatem creatam ordinetur, filius adoptiuus non sit.

211 *Replicabis 1.*

Sed oppones aduersus istam solutionem primo: datu, Christo, prout in humanitate subsistit, non deberi hæreditatem creatam, necessario est dicendum, esse hæredem adoptiuum illius; at hæres adoptiuus, & filius adoptiuus sunt idem: ergo illo admisso, est dicẽdum esse filium adoptiuum. Minor constat ex Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Quod si filij, & hæredes*. Quibus aperte indicatur, hæredem, & filiũ conuerti; & consequenter hæres adoptiuus, & filius adoptiuus, ad conuertentiam dicuntur. Maior autem probatur: nam persona Christi ex vi ordinationis ad hæreditatem creatam est hæres; sed si illi non debeatur non est hæres naturalis: ergo est hæres adoptiuus: non enim datur medium inter hæredem adoptiuum, & hæredem naturalem.

212 *Secundo.*

Secundo: nam illa doctrina admissa, Christus per gratiam habitualem constituitur filius Dei at non filius naturalis; cum gratia ad hoc vim non habeat: ergo filius adoptiuus. *Maior probatur 1.* Probatur maior primo: nam ideo iuxta D. Thom. *in præsenti q. 23. art. 4. ad 2.* gratia habitualis in Christo non facit de non filio, filium adoptiuum, quia est quadam effectus filiationis in anima Christi; sed si hæreditas creata non debeatur Christo, vt est persona humana in humanitate subsistens gratia habitualis non erit effectus in anima Christi consequens filiationem naturalem, cum *physicè* non sequatur ad illam, nec etiam sequatur *moraliter*, cum supponamus *moraliter* non deberi: ergo faciet Christum, vt hominem de non filio filium adoptiuum.

213 *Secundo.*

Secundo: nam illa doctrina admissa, Christus, vt homo, erit per gratiam habitualem spiritualiter genitus: cum illi, vt sic, infundatur vt natura, & per modum naturæ spiritualis, quod ad spiritualem generationem sufficit: ergo erit filius adoptiuus. *Tertio.* Tertio; quia illa doctrina admissa, primum ius ad hæreditatem creatam conuenit personæ Christi per gratiam habitualem; sed filiatio non saluatur sine iure ad patris hæreditatem, iuxta verba illa Pauli: *Quod si filij, & hæredes*. Ergo ante gratiam habitualem, Christus, vt subsistens in humanitate, non erit aliqua ratione filius; & consequenter filius per gratiam habitualem constituetur.

214 *Ad 1. replicã respond.*

Respondeo ad primam ex his obiectionibus, negando maiorem. Adoptio enim propriè solum cum filio coniungitur, iuxta communem Theologorum acceptionem: ac proinde cum hærede, qui prout sic, filius non est, non nisi impropriè constituitur. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem; sed illa sententia admissa, diceretur Christus, vt homo, hæres voluntarius hæreditatis creatæ, quia liberaliter assumeretur ad illam: *Inter hæredem naturalem, & adoptiuum datur medium.* vnde constituendum est medium inter hæredem naturalem, & adoptiuum, nempe, hæres voluntarius, id est, voluntariè, & liberaliter ad hæreditatem assumptus, & ordinatus, qui filius adoptiuus non est, quia non est persona extranea, hoc est, non filius naturalis Dei, nec ipsi substantialiter coniunctus. Vt enim multoties repetit Concilium Francofordiense: *Adoptionis nul am aliam significationem habet, nisi vt Christus filius naturalis non sit*. Nec sequitur esse filium voluntarium: non enim *Filius, & hæres, non conuertuntur inuicem.* conuertuntur esse filium, & esse hæredem nam Spiritus Sanctus est hæres naturalis hæreditatis diuinæ; & tamen filius naturalis non est. Consanguinei etiam, sibi inuicem sunt in defectu filiorum hæredes; & tamen filij ad inuicem non sunt, nec naturales, nec adoptiui. Et vnus homo potest alterum

rum sui hæredem instituere, quin ipsum constituat filium, si nimirum, tametsi hæredem constituat, hoc filiali affectu non faciat, ipsum loco filii naturalis habendo.

215 Ad secundam. Ad 1. probationem maioris.

Ad secundam, nego maiorem. Ad primam probationem, admissa vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, nego minorem. Nam etiam in sententia asserente, personalitatem Verbi non sanctificare humanitatem Christi gratia habitualis consequitur moraliter ad filiationem naturalem, quatenus ex quadam congruentia, & condecentia morali debetur, quod anima Verbo coniuncta, omni dono spirituali ditetur, quod tamen debitum morale non est in illorum Auctorum sententia ad humanitatem sanctificanda sufficiens: nam ad hoc requiritur, quod natura diuina vniatur per modum naturæ, & radicis physicæ vadendi, & amandi Deum, qualiter non vnitur cum humanitate Christi. Et ex his ad secundam probationem dicatur, non infundi gratiam, vt naturam, & ad modum naturæ sufficienti modo ad constituendum spiritualiter genitum, cum ea hoc debito infunditur, quia cum hoc debitum adest, supponitur persona aliam terminans generationem, & cum alia filiatione.

Ad 2. probationem.

216 Ad tertiā.

Ad tertiam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Nam licet Christo, vt subsistenti in humanitate, non conueniat ante gratiam habitualem ius ad hæreditatem creatam, conuenit illi etiam, vt sic subsistenti, ius ad hæreditatem increatam ratione filiationis naturalis, quia vt sic subsistens, filius naturalis est, & ratione istius filiationis, & iuris, etsi non reddatur incapax ad hæreditatem creatam, per quam beatificetur humanitas, redditur tamen incapax filiationis adoptiuæ, quia hæc dicit negationem filiationis naturalis in persona, quæ adoptatur, vt sæpè iam vidimus, & petit extraneitatem personæ consistentem in negatione filiationis naturalis Dei, & coniunctionis substantialis ad ipsum.

217 Instabit.

Sed dices: sequi ex ista solutione, casu in quo Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, fore filium Dei adoptiuum; consequens falsum videtur; cum omnes Auctores nostræ sententiæ eodem modo, quo de Christo quoad adoptionem loquuntur, de Spiritu Sancto discurrant, in casu quod humanitatem assumeret: ergo tradita solutio vera non est. *Sequela probatur 1.* Sequela probatur primo: Spiritus Sanctus in humanitate subsistens non esset filius naturalis Dei, nec vt terminans humanitatem haberet ius ad hæreditatem creatam, cuius capax est humanitas: ergo assumptio illius ad talem hæreditatem esset in omni rigore adoptio. *Secundo.* Secundo: nam gratia habitualis illum vt in humanitate subsistentem rederet spiritualiter genitum; cum non supponeretur ad infusionem gratiæ alia generatio suppositi terminantis humanitatem: ergo illum constitueret filium adoptiuum Dei.

218 Respond. Ad 1. probationem sequela.

Respondeo, negando sequelam. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam; quia adoptio non solum dicit negationem filiationis naturalis, sed etiam coniunctionis substantialis personæ cum adoptante: Spiritus autem Sanctus in suppositione facta, etsi filius naturalis non esset, gauderet tamen coniunctione substantiali cum Deo: ac proinde esset incapax adoptionis. *Ad secundam.* Ad secundam, nego antecedens. Nam licet infusio gratiæ non supponeret aliam generationem suppositi terminantis humanitatem, supponeret tamen vnionem substantialem humanitatis cum persona diuina, ratione cuius esset debita debito condecentiæ moralis, & ad quam ordinaretur, vt dispositio concomitans, & exornans, & ideo non causaretur, vt natura, & ad modum naturæ, quod necessarium erat, vt subiectum; cui infunderetur, redderet spiritualiter genitum.

219

Hæc dixerim, sententia illa præsupposita, consultius tamen iudico oppositæ sententiæ adhærere: consequenter enim ad illam melius saluatur negatio adoptionis in Christo. Obiter tamen aduerto inata illius sententiæ principia, quam proximè admittebamus, si per impossibile humanitas vnius hominis vniretur alteri in vnitate personæ, etsi non esset filius naturalis illius, esse incapacem filiationis adoptiuæ, quamuis assumeretur ad eius hæreditatem, eo quod non esset extranea persona ab ipso, & cum illo esset substantialiter coniunctus.

220 Denique arguitur.

Denique arguitur argumento Durandi: nam filius Dei non naturalis formaliter, per gratiam ordinatus ad diuinam hæreditatem, est verè, & propriè filius adoptiuus ipsius; sed Christus, vt homo, non est filius Dei naturalis formaliter; cum non sit filius Dei per naturam, nec per naturalem generationem, quod necessarium erat, vt esset filius naturalis Dei, & per gratiam ordinatur ad diuinam hæreditatem: ergo est filius adoptiuus.

221 Respōd. 1.

Huic argumento responderi potest primo, negando maiorem. Tum; quia filiationi adoptiuæ non solum opponitur filiatio naturalis prædicata formaliter; sed etiam identica; cum ratione illius competat ab intrinseco ius ad diuinam hæreditatem, quod filiatio adoptiua non patitur. Tum etiam: nam coniunctio substantialis, quamuis naturalem filiationem non præstet, dummodo ius ad hæreditatem diuinam præbeat, filiationem adoptiuam excludit, vt constat in Spiritu Sancto, casu in quo, naturam aliquam intellectualem assumeret; tunc enim filius naturalis non esset, vt ex dicendis, *disp. sequenti* constabit, & tamen non posset filius adoptiuus dici, vt communiter docetur a Theologis: Christo autem, vt homini ratione coniunctionis humanitatis ad Verbum, conuenire ius ab intrinseco ad hæreditatem diuinam, constat ex dictis. *Respōd. 2.* Secundo responderi potest, concessa maiori, negando minorem. Qualiter autem Christo, vt homini, conueniat esse filium naturalem Dei, *disput. seq.* constabit.

222 Humanitatem Christi non esse adoptatā, prob. 1.

Ex dictis sequitur primo: humanitatem Christi, etsi gratiosè assumpta fuerit ad esse personale Verbi; adoptiuam tamen, vel adoptatam non esse. Quod patet primo ex Concilio Francofordiensi in libro Sacrosyllabo, ibi: *De Beata Virgine inenarrabiliter assumpsit, non adoptauit carnem*: ergo caro, idest, humanitas, iuxta Concilium adoptiua, vel adoptata non fuit. *Secundo.* Secundo: nam idem est adoptari, & esse Filium adoptiuum; sed filiatio non denominat naturam, sed tantum personam, vt ex Diuo Thoma vidimus: ergo nec adoptio potest naturam denominare; & consequenter humanitas, adoptiua, vel adoptata non est. *Tertio.* Tertio: nam adoptio, non solum petit extraneitatem in subiecto adoptando, sed etiam conseruatam in illo; at quamuis humanitas ex se extranea sit à Deo, ex vi tamen assumptionis fuit ipsi substantialiter coniuncta; & consequenter non mansit extranea post assumptionem: ergo assumptio humanitatis à Verbo adoptionis rationem non habet; & consequenter humanitas ex vi illius adoptata non est. *Quarto.* Denique; quia adoptata non fuit per gratiam habitualem; cum hæc fuerit proprietas consequens gratiam substantialem vnionis, & ex vi illius debita, nec etiam per gratiam vnionis. Tum, quia per illam fuit Deo substantialiter coniuncta, quod gratiæ adoptionis repugnat. Tum etiam, quia ex vi gratiæ vnionis fuit humanitas vnita ad esse personale Filij naturalis Dei, quod nequit cum adoptione componi: ergo adoptata non fuit.

223 Oppones.

Sed dices: probabile est, humanitatem prius natura fuisse gratam per gratiam habitualem, quam à Diuino Verbo assumptam; sed ista sententia admissa, adoptata fuit a Deo per gratiam habitualem; cum gratia pro illo priori omninò expedita esset ad tribuendum adoptionis effectum: ergo consequenter ad illam asserendum est, humanitatem fuisse adoptatam.

224 Respond.

Respondeo, prætermissa maiori, negando minorem. Tum, quia iuxta primam rationem, humanitas capax non esset. Tùm etiam: nam esto admittamus esse adoptionis capacem, quia tamen cum prioritate naturæ habitualis gratiæ respectu gratiæ vnionis in genere causæ dispositiuæ, quæ in sententia data adstruitur, simul fuit posterior in alio genere causæ, iam supponebat substantialem coniunctionem humanitatis ad Verbum: ac per consequens non erat in humanitate capacitas filiationis adoptiuæ, quæ petit negationem substantialis coniunctionis pro omni priori naturæ.

Tertio: nam esto admittamus, gratiam habitualem non oriri a gratia vnionis, ordinaretur tamen ad illam, tanquam dispositio ad formam; & consequenter illius infusio non esset spiritualis generatio, vtpote non terminata ad naturam per modum naturæ; cum modus naturæ sit, esse finem generationis: ergo humanitas non esset genita spiritualiter, ac per consequens nec filia. Denique; nam gratia habitualis, esto vnionis gratiam *dispositiuè* præcederet, non ordinaret ad gloriam immediatè humanitatem, sed immediatè ad vnionem ad Verbum, vtpote ad illam disponens; sed interueniente hac vnione adstruitur debitum gloriæ; ac proinde impeditur adoptio: ergo etiam si *dispositiuè* præcederet gratiam substantialem vnionis, non constitueret humanitatem filiam adoptiuam Dei.

225 Quid de censura oppositæ sent. dicēdum?

Secundo colligitur, quod si contraria sententia adstruens adoptionem in Christo, non est hæretica, vel erronea, aut errori proxima, non est temeritate, nec improbabilitate notanda: quod patet: nam illa propositio est temeraria, quæ licet non opponatur *immediatè*, nec *mediatè* reuelationi, pugnat cum omnium Doctorum, vel ferè omnium sententia in re Theologica, & graui, & illa est improbabilis, quæ aucto-

ctoritate, & ratione prorsus est destituta; at sententia adstruens adoptionem in Christo, quatenus homo, huius conditionis non est; habet enim pro se graues aliquos Auctores, nititurque non leuibus argumentis: ergo si non est hæretica propter diffinitionem Concilij Francofordiensis, & Adriani Primi, vel erronea, quia apponitur conclusioni per bonam consequentiam deductæ, & altera lumine naturali euidente, vel errori proxima, quia pugnet cum conclusione per bonam consequentiam illata, ex vna de fide, & altera efficaci argumento monstrabili, non facilem solutionem habente, nec temeritate, nec improbabilitate est notãda An autem aliqua ex his censuris notari debeat? diffinire non audeo. Et hæc de ista Disput. applicanda litteræ Mag. *in 3. dist. 4. §. a* ad illa verba *Cum filius nullo modo sit Spiritus Sancti.* Et *dist. 10. §. 4 & 5.*

M. Sent.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

An Christus, in quantum homo, sit formaliter Filius naturalis Dei?

§. I.

Relatis sententijs prima reijcitur.

1 *De fide est Christum, vt hominem esse Filium Dei naturalē in sensu materiali, & identico.*

VIDIMVS *Disput. præcedenti*, Christum, etiam vt hominem, non esse Filium adoptiuum Dei, non tamen ex hoc colligitur esse vt hominem formaliter Filium Dei naturalem; stat enim vtriusque filiationis negatio, vt dicebamus soluentes argumentum Durandi, & ideo *in præsenti* examinamus, an Christus, in quantum homo, sit Filius Dei naturalis formaliter? Qua in re omnes Theologi conueniunt, & vnanimi consensu fatentur in sensu materiali, & identico, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, nec ab aliquo potest negari; est enim veritas fidei, & eadem certitudine tenenda, qua credimus Incarnationis Mysterium consistens in vnione duarum naturam in vna Christi persona, quæ est Filius Dei naturalis, etenim Christum, vt hominem, in sensu materiali, & identico esse Filium naturalem Dei, nihil aliud est, quam personam Verbi terminantem humanitatem, esse Filium naturalem Dei; sed de fide est, personam Verbi terminantem humanitatem esse Filium Dei naturalem, filiatione fundata in generatione æterna: ergo Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei in sensu materiali, & identico, est certa fide tenendum, constatque ex illo Ioannis cap. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis.*

Ioa. 1. 14.

2 *Prima sententia.*

Licet autem omnes Theologi in hac veritate conueniant, in eo grauiter dissentiunt, an scilicet, in sensu formali sit verum, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei? Et in plures diuiduntur sententias. Prima ex illis negat, Christum, vt hominem, siuè ly *vt*, vel *in quantum* determinante naturam siuè determinante *specificatiuè*, aut *reduplicatiuè* suppositum, vt in humanitate subsistit, esse in sensu formali Filium Dei naturalem Hanc tenet Franciscus del Castillo *in præsenti disputatione 17. quæstione prima part. 4.* pro illa referens omnes illos, qui in Christo, vt homine, retenta vnitate suppositi, filiationem adoptiuam admittunt.

Castillo.

Secunda.

Secunda sententia docet, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem, ly *vt* reduplicante naturam Verbo substantialiter coniunctam, vt fundamentum filiationis naturalis. Hanc tenet Petrus Hurtado *disputatione 88. sect. 5 subsect. 11.*

Pet. Hur.

Tertia.

Tertia docet, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem, ly *vt* non reduplicante naturã, vt fundamentum filiationis naturalis, sed specificante illam, vt subiectum sanctificationis moralis à persona Verbi vnita, ex qua sanctificatione consurgit naturalis filiatio. Ita Suarez *disput. 19. sect. 1.* Vazquez *disput. 89. cap. 14* Beccanus *cap. 18. quæstione 5.* & Gaspar Hurtado *de Incarnatione disp. 17 difficultate 3.*

Suar. Vazq. Beccan. Hurt.

Quarta.

Quarta sententia docet, Christum, vt hominem, non esse Filium naturalem Dei formaliter, nec specificato supposito, nec determinata natura; esse tamen Filium proprium filiatione fundata in vnione humanitatis ad Verbum. Hanc sine duce tenet Bernal *disputatione 66. sectione 3.*

Bernal.

3 *Quinta, & vera sent.*

Vltima, & vera sententia defendit, Christum, vt hominem, ly *vt* reduplicante, vel specificante naturam, non esse Filium Dei vllo modo: specificante tamen suppositum terminans humanitatem, esse Filium Dei naturalem filiatione fundata in generatione æterna, & per gratiam vnionis humanitati communicata. Hanc tenent Albertus, Bonauentura, Paludanus, Capreolus, & Hispalensis locis *Disputat. præcedenti* relatis, Caietanus *supra quæstion. 16. art. 12.* & *in præsenti quæstione 24 art. 2. §. In responsione ad 1.* Medina *in eadem quæstione art. 1. dubitatione 3.* Et expressius *solutione ad 1.* Lorca *disp. 84. membro 4* Aluarez *disputatione 75* Nazarius *in præsenti quæstione 23. art 4. controuersia prima* Curiel *lib. 1 controuersiarum, controuersia 2* Illustrissimus Arauxo *dubio 4.* Cabrera *art 1. disp 1.* & Basilius *1. p. variarum disputationum relect. 4.* Tenet etiam ex Discipulis Scoti Faber *in 3. disp. 23.* Et ex Patribus Societatis Ragusa *disput. 18. § 1.* Cardinalis Lugo *disputatione 31. sect. 2. & 3.* quos aliqui Recentiores ex eadem familia sequuntur. Pro cuius sententiæ explicatione sit.

Albert. Bonau. Palud. Capreol. Hispal. Caiet. Medin. Lorca. Aluar. Nazar. Curiel. Arauxo. Cabrera. Basil. Faber. Ragusa. Lugo.

4 *Prima conclusio. Prob. 1. ex D. Th.*

Prima Conclusio. *Christus in quantum homo, non est Filius Dei naturalis, ly* in quantum *reduplicante humanitatem, vt fundamentum filiationis.* Hæc conclusio communis est apud Theologos, nullo quem viderim dissentiente, præter Hurtadum, quem pro secunda sententia retulimus: & ostenditur primo ex D. Thom. *infra quæst. 32. art 3.* vbi docet, Christum, nec ratione creationis, nec ratione sanctificationis esse Filium Dei, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est Filius solius Patris: ergo sentit Diuus Thom. Christum non esse Filium Dei naturalem ratione humanitatis, vt terminantis creationem, nec actionem vnitiuam humanitatis ad Verbum. Patet consequentia primo: quia docet solum esse Filium Dei ratione generationis æternæ; creatio autem, & vnio humanitatis ad Verbum sunt actiones temporales. Tum etiam, quia docet esse Filium naturalem solius Patris Æterni: filiatio autem naturalis fundata in creatione, vel in vnione humanitatis ad Verbum, Christum, vt hominem, redderet Filium totius Trinitatis, vt Auctor contrariæ sententiæ fatetur, & ex dicendis constabit: ergo Christus, vt homo, non est Filius Dei naturalis, ly *vt* reduplicante humanitatem vnitam, vt fundamentum filiationis naturalis.

5 *Secundo prob.*

Secundo probatur: Christus, vt homo, nec est, nec dici potest Filius naturalis Trinitatis; at si esset Filius naturalis Dei, filiatione fundata in humanitate quatenus vnita Verbo, esset Filius naturalis Trinitatis: ergo hoc genere filiationis, Filius naturalis non est. Illatio est in forma. Maior

ex

ex dicendis constabit. Minor autem a contrario Auctore conceditur, & est per se manifesta, relatio enim super aliquam actionem fundata habet pro termino id ipsum, quod est talis actionis principium: vnde relatio creaturæ ad Deũ, quia super creationem fundatur, quæ Deum, vt Tribus personis communem, vt sui principium respicit, ad Deum vt sic communem refertur; sed actio vnitiua humanitatis ad Verbum, est a tota Trinitate efficienter: ergo naturalis filiatio super istam actionem fundata, ad totam Trinitatem refertur; & consequenter Christus, quatenus homo, hoc genere filiationis erit, non solius Patris Filius, sed totius Trinitatis.

6 *Tertio probatur.*

Tertio probatur: filiatio naturalis petit super naturalem actionem; non autem super liberam, & voluntariam fundari; sed actio productiua humanitatis, & actio vnitiua eiusdem humanitatis ad Verbum, non sunt Deo naturales, sed liberæ, & voluntariæ: ergo super illas nequit filiatio naturalis fundari; & consequenter Christus, vt homo, Filius naturalis non est, filiatione fundata in humanitate, quatenus Verbo vnita. Minor cum consequentia tenet. Maior autem est omnium Philosophorum, & Theologorum sententia omnes enim Theologi 1 *p q 27. art.* 4. docent, quod si Spiritus Sanctus à Patre, & Filio non naturali actione, sed libera, & voluntaria procederet, a ratione filij naturalis deficeret, quia de ratione Filij naturalis, est procedere a Patre, non per actionem liberam, & voluntariam, sed necessariam, & naturalem.

7 *Respondebis.*

Si dicas: veram esse maiorem de filiatione naturali stricta: secus autem de illa, quæ lata significatione, filiatio naturalis dicitur ea quo so um sequitur, Christum, vt hominem, non esse Filium naturalem Dei filiatione omnino stricta, non vero, quod non sit Filius filiatione naturali latiori.

Contra 1. In contrarium obstat primo: nam Auctor, quem impugnamus, ex eo relicta ex parte sententia, quam tertio loco retulimus, ad singularem modum istam dicendi confugit, quia deserenda non est communis ratio, quam Philosophi recognoscunt in Filio: tertia autem sententia rationem istam non saluat, eo quod adstruit Filium naturalem non procedentem à Patre in similitudinem naturæ, quod iuxta communem Philosophorum, & Theologorum sententiam, debet Filio naturali competere; at Philosophi, & Theologi, non minus communiter docent, debere Filium naturalem actione naturali produci, quam quod debeat assimulari producenti in natura, & a principio coniuncto procedere: ergo vt in Christo, vt homine, saluetur, esse Filium naturalem Dei, debet naturalitas actionis fundantis filiationem saluari, vel sine vlla necessitate tertiam sententiam relinquens, est singularem, & a nemine tritam aggressus.

8 *Contra 2.*

Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: quia Philosophi petunt ad rationem filij naturalis, quod per generationem a suo principio procedat, quæ est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*, censet Auctor sententiæ, quam impugnamus, non saluari filiationem naturalem in Christo, quatenus homine, per sanctificationem humanitatis à Verbo, quia ratione huius sanctificationis, non saluatur de Christo, quod procedat viuens à viuente coniuncto in similitudinem naturæ; sed Philosophi, & Theologi petunt ad rationem Filij naturalis, quod non liberè, & voluntariè, sed necessario, & naturaliter à Patre procedat, & nomine *originis* positæ in diffinitione generationis viuentium, actionem necessariam, & naturalem intelligunt, quod prædictus Auctor non saluat in Christo, vt homine: ergo non saluat filiationem naturalem in Christo.

9 *Vlt. probatur concl.*

Denique probatur conclusio: nam iuxta omnium Philosophorum, & Theologorum consensum, Filius naturalis est, qui à Patre per generationem naturalem procedit; sed Christus, quatenus homo ratione naturæ humanæ non procedit à Deo per naturalem generationem: ergo vt homo nõ est Filius naturalis Dei filiatione fundata in humanitate, quatenus Verbo vnita. Maior conceditur ab Auctore contrariæ sententiæ. Minor autem probatur: generatio, vt communiter docetur à Philosophis, & Theologis, est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*; sed Christus, quatenus homo, non procedit à Deo, vt viuens a viuente coniuncto in similitudinem naturæ: ergo vt homo, & ratione humanæ naturæ, per generationem non procedit à Deo.

10 *Respondebis.*

Respondebis ex contrario Auctore, negando minorem. Deus namque est coniunctus substantialiter Christo, vt homini, magis quam Pater creatus cum Filio à se procedente: iste namque solum coniungitur filio medio semine deciso, quod est de substantia ipsius, & proli communicatur. Deus autem coniungitur Christo, vt homini, media subsistentia Verbi, quæ substantialiter est identificata cum Deo. Deinde natura humana, etsi non sit similis naturæ diuinæ *specificè athome*, est tamen similis illi similitudine analoga, vel generica, & ad rationem generationis viuentium, sufficit, vel identitas naturæ, quæ reperitur in Verbo, quatenus Deo, vel conuenientia specifica athoma naturæ procedentis cum natura generantis, qualiter contingit in generatione creata vnius hominis ab alio, vel similitudo generica, vt constat in mulo genito ex congressu asinæ, & equi, vel ex congressu asini, & bellux, qui filius est naturalis, etsi natura muli non sit eadem numericè, nec similis specificè cum natura generantis, sed similitudine tantum generica, vnde omnes particulæ positæ in diffinitione generationis viuentium, conueniunt productioni Christi, vt hominis, à Deo.

11 *Reijcitur primo. Christus, vt homo, non est sufficienter Deo coniunctus vt sit filius eius naturalis.*

Hæc tamen solutio omninò insufficiens est, & in primis, quod Christus, quatenus homo, non sit à Deo, vt à principio coniuncto, coniunctione sufficiente ad rationem generationis naturalis, ostenditur primo: nam ad generationem naturalem requiritur, quod sit a principio coniuncto, coniunctione per se causante, vel communicante similitudinem in natura. Tùm, quia ita docet communis Doctorum sententia, a qua recedendum non est. Tùm etiam, quia generatio est *origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*. Et quia est origo à viuente, petitur, quod viuens causet, vel communicet similitudinem in natura: ergo quia est origo à viuente coniuncto, petitur quod coniunctio non per accidens se habeat, sed per se causet, vel det naturæ similitudinem; at personalitas Verbi, qua Christus, vt homo, coniungitur substantialiter Deo, non dat formaliter naturæ similitudinem, vt per se est manifestum, nec illam causat per se humanitas namque non efficitur per se à Deo, quatenus Trino, sed solum quatenus vno, sicut quilibet alius effectus creatus; & consequenter nec à persona Verbi per se efficienter causatur: ergo Christus, quatenus homo, non est à Deo, vt à principio coniuncto coniunctione sufficiente ad rationem generationis naturalis.

12 *Secundo.*

Secundo: nam ea coniunctio petitur in principio viuente cum termino à se producto, quæ sufficiat, vt dicatur, gigni, & esse de substantia illius; sed coniunctio Christi, vt hominis, cum Deo media subsistentia Verbi, non sufficit, vt dicatur Christum, vt hominem, esse de substantia Dei, vel de illa produci, aut gigni. ergo sufficiens non est, vt dicatur genitus à Deo naturali generatione. Maior expressè traditur à Damasceno relato à Diuo Thoma, *prima parte quæst.* 119. *articulo secundo in 1. argumento*, asserente, quod *generatio est opus naturæ ex substantia generantis producens, quod generatur*. Est etiam expressa Diui Thomæ *prima parte quæstion 41. articulo tertio*, vbi docet, Filium dici, quod est de substantia Patris, quia ab illo per generationem procedit: *Hæc autem differt* (inquit D. Thomas) *inter generationem verum, & factionem, quod faciens, facit aliquid de exteriori materia: homo autem generat Filium de se ipso.*

Damasc.

S. Thom.

13

Minor autem probatur; vt enim docet D. Tho. *art eodem ad 2.* esse vnum de substantia alterius, denotat consubstantialitatem, vnde non dicimus, quod domus sit de ædificatore, vel de substantia eius; quia ædificator non est causa consubstantialis respectu domus, at Christus quatenus homo, vel ratione humanitatis, non est Deo consubstantialis: ergo de substantia Dei nec generatur, nec est. Quam rationem dedit D. Th. 4. *Contra Gentes cap 47.* illis verbis: *Spiritus Sanctus non potest dici Pater Christi secundum generationem humanam, sicut Virgo dicitur Mater eius: Spiritus enim Sanctus non produxit humanam Christi naturam ex sua substantia.*

S. Thom.

14 *Tertio.*

Denique probatur: si namque coniunctio humanitatis ad Verbum sufficiens esset vt Christus, quatenus homo, diceretur naturaliter genitus, & filius; sequeretur, esse magis Filium naturalem sui, quam Patris, vel Spiritus Sancti, consequens absurda videtur; cum omnis effectio ad extra toti Trinitati, absque vlla inæqualitate attribuatur: ergo talis coniunctio non sufficit. Patet sequela humanitas est magis coniuncta Verbo quam Patri, aut Spiritui Sancto, vtpote cum ab illis personaliter distinguatur: Verbo autem sit in vnitate personæ coniuncta: ergo si ratione huius coniunctionis dicatur Christus, vt homo, genitus a Deo per naturalem generationem, & Filius naturalis ipsius, erit magis Filius Verbi, quam Patris, vel Spiritus Sancti.

Dein-

15 *Probatur non esse filium defectu similitudinis re-* Deinde, quod Christus, quatenus homo, non procedat à Deo cum illa similitudine, quæ ad generationem naturalem requiritur, probatur: generatio namque viuentium, est *Origo viuentis à viuente coniuncto in similitudinem naturæ*, saltim specificam; sed Christus, vt homo, non est eiusdem formæ, vel speciei cum Deo: ergo non habet illam similitudinem, quæ ad generationem viuentium requiritur. Maior, in qua sola dubitat Auctor contrarius, est expressa *Arist. S.Tho.* Aristotelis 8. *Ethic. c. 12. t. de generatione animalium cap. 1. & 2. 7 Metaphysicæ cap. 8* D Thom. *ibi lect. 7. 4 Contra Gen. text. 11. & 1. p. q. 27 art. 2.* Quem omnes expositores sequuntur, a quibus recedendum non est in rerum diffinitionibus. Et ostenditur primo: vermes namque generati ex humore

16 *Maior probatur 1.* putrido in homine, licet viuentes sint, & a principio viuente coniuncto vitali actione procedant, non dicuntur geniti generatione viuentium, nec similiter capilli dicuntur geniti naturali generatione; at non ob aliam causam, nisi quia non assimilantur *specifice athome* cum principio à quo procedunt. ergo similitudo specifica est de ratione generationis viuentium. Quæ ratio traditur à D. Thoma *infra qu. 32. art. 3. in corp. & solutione ad 1.* Secundo nam similitudo ge- *Secundo.* nerica, vel analoga explicatur in diffinitione generationis per primas illas particulas, *origo viuentis à viuente*; eo namque ipso, quod sit viuens, & viuens conueniunt *generice*, vel *analogicè*; ergo vel superfluè additur *in naturæ similitudinem*, quod dicendum non est, vel asserendum non sufficere analogicam, nec genericam similitudinem.

17 *Tertio.* Tertio; quia alias Spiritus Sanctus procederet a Patre, & Filio per veram, & naturalem generationem; consequens admittendum non est. ergo necessario est dicendum peti ad generationem naturalem, quod terminus per illam procedens, sit similis suo principio, similitudine specifica athoma. Probatur sequela: Spiritus Sanctus ea vi suæ processionis assimilatur suo principio similitudine, saltim analoga, cum omne agens, vel producens, aliquam similitudinem intendat in suo effectu, vel termino ergo si hæc similitudo sufficit ad generationem naturalem, processio Spiritus Sancti erit naturalis generatio.

18 *Quarto.* Quarto probatur, ex opposito fieret, quod non solum Christus, vt homo, sed etiam cæteri homines essent geniti a Deo generatione viuentium; & consequenter essent Filij Dei naturales, consequens absurdum est: ergo necessario est asserendum, non sufficere ad generationem viuentium analogicam similitudinem cum principio generante. Probatur sequela; non minus assimilantur cum Deo alij homines, quam Christus, vt homo, cum sit eiusdem speciei nobiscum: ergo si Christus, vt homo, ratione huius similitudinis generatur a Deo generatione viuentium, & est Filius naturalis Dei, id etiam alijs hominibus competet.

19 *Respond.* Dices: homines puros non ideò non esse genitos à Deo generatione viuentium, quia illi non assimilentur, sed quia non sunt ab ipso, vt a principio substantialiter coniuncto; Christus autem, vt homo, a Deo, vt a principio substantialiter coniuncto procedit. Sed contra primo; nam vel *Contra* ad generationem viuentium requiritur similitudo specifica, vel non petitus substantialis coniunctio termini cum generante; sed iuxta Auctorem contrarium, non requiritur similitudo specifica ergo nec physica; & substantialis coniunctio; & consequenter ex defectu illius relegandus non est purus homo a ratione geniti a Deo, & Filij naturalis illius. Probo maiorem: inde solum potest substantialis coniunctio termini cum principio requiri ad generationem viuentium; quia in eius diffinitione, vt à Philosophis explicata importatur; sed etiam importatur similitudo specifica, iuxta Philosophorum explicationem: ergo hæc desideratur, vel illa necessaria non est.

20 *Secundo.* Secundo: nam licet Deus non sit coniunctus cum puris hominibus coniunctione substantiali formali per aliquid, quod prius fuerit de substantia diuinitatis, est tamen illis coniunctus coniunctione virtuali, & eminentiali, quatenus forma illorum constitutiua, eminenter continetur in Deo; sed hac eminentialis coniunctio sufficiens erit ad generationem viuentium gratiosam, qualiter a prædicto Auctore appellatur generatio Christi a Deo: ergo erunt geniti ab ipso, & Filij naturales illius. Probo minorem: licet ad generationem naturalem viuentium requiratur similitudo specifica termini cum generante, ad generationem viuentium liberalem, & gratiosam talis conuenientia non patitur, sed sufficit analogica: ergo pariter licet ad generationem naturalem viuentium petatur coniunctio substantialis formalis; ad gratiosam tamen non exigetur, sed sufficit coniunctio virtualis, aut eminentialis principij cum termino: si namque quia non est naturalis, sed gratiosa generatio, contenta est cum similitudine analoga, quamuis similitudo specifica ad naturalem generationem sit necessaria; cur etiam ex eadem ratione, contenta non erit cum eminentiali coniunctione inter principium, & terminum, licet ad illã, quæ generatio naturalis est non sufficit, sed petatur coniunctio substantialis formalis,

21 *Quinto prob. maior principalis* Denique probatur maior si namque non requiritur similitudo specifica, sed sufficit analogica, sequitur, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, non solum ratione humanitatis, sed etiam ratione gratiæ habitualis; consequẽs est falsum: ergo falsum etiam est similitudinem specificam ad generationem naturalem viuentium non requiri. Probatur sequela; Christus ratione gratiæ habitualis procedit, vt viuens a Deo viuente coniuncto; cum gratia habitualis media humanitate sit *physicè* Verbo coniuncta; & alias ratione gratiæ assimulatur *analogicè* Deo in natura sub conceptu naturæ, nempè, radicis videndi, & amandi Deum: ergo si hec similitudo ad generationem viuentium sufficit, Christus ratione gratiæ habitualis erit genitus a Deo generatione viuentium & consequenter Filius naturalis Dei, quod nemo quem viderim docuit.

---

§. II.

Argumentum contrariæ sententiæ diluitur.

22 *Arguit Hurtado.* Ex his facile erit cuiuis fundamento contrarij Auctoris occurrere, quod in hunc modum proponit. Christus generatur à Deo generatione propria viuentium: ergo vt homo, est Filius naturalis Dei Antecedens probatur Christus, vt homo, humanitate reduplicata, procedit viuens à viuente, vt omnibus est manifestum, item a principio coniuncto: Deitas namque est magis Christo homini coniuncta, quam Pater creatus est coniunctus Filio per semen; cum hoc realiter a Patre differat; Verbum autem medio quo Deitas Christo coniungitur, sit realiter ab ipsa indistinctũ, procedit etiam in similitudinem naturæ: homo namque est similis Deo in natura intellectuali, vt constat ex illis verbis: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostrã.* *Gen. 1. c.* Quod iuxta Augustinum, & alios Ecclesiæ PP. accipiendum est de similitudine ad Deum, non solum ratione gratiæ, sed etiam ratione naturæ ergo processioni Christi, vt hominis à Deo, conuenit adæquata diffinitio generationis viuentium; & consequenter est genitus ab ipso viuentium generatione; ac proinde Filius naturalis Dei.

23 *Respõd. 1.* Huic argumento respondeo, negando antecedens. Ad cuius probationem triplex potest adhiberi solutio. Prima, distinguendo antecedens procedit per actionem naturalem, nego antecedens per actionem voluntariam, & gratiosam, concedo antecedens: & permissis alijs, quæ in antecedenti assumuntur, negando consequentiam: quia ad generationem viuentium fundantem filiationem naturalem, requiritur, quod si actio naturalis Secundo, distinguendo secundam, & *Secundo.* tertiam partem antecedentis coniũctione substantiali dante, vel per se causante termini similitudinem, nego antecedens: concomitantes se habente ad prædictam similitudinem, transeat antecedens, & nego consequentiam: quia ad generationem viuentium primus modus coniunctionis requiritur, vt constat ex dictis. Vel tertio responderi potest, *Tertio.* distinguendo quartam partem antecedentis in similitudinẽ specificam athomam, nego antecedens in similitudinẽ analogam cum Deo in ratione naturæ, transeat antecedens, & nego consequentiam: quia prima similitudo petitur ad generationem propriam viuentium fundantem filiationem naturalem, vt constat ex dictis.

24 *Opponit Hurtado.* Sed contra hanc solutionem arguit Hurtadus: mulus genitus ex congressu asini, & belluæ, fit generatione propria viuentium; & tamen non est similis generanti, similitudine specifica athoma; mulus enim genitus, & asinus generans, sunt diuersæ speciei in genere animalis: ergo generatio propria viuentium non petit similitudinem specificam athomam termini cum principio generante. Respon- *Respond.* deo ex Aristotele *7. Metaphisic. texto 8.* & ex D. Thom. *ibi lect. 7.* distinguendo maiorem: generatione propria connaturali

turali viuentium, nego maiorem: generatione monstruosa, & præternaturali, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo consequens: generatio connaturalis, nego consequentiam: generatio monstruosa, & præternaturalis, concedo consequentiam. Vt enim *ibi* ex Aristotele explicat D. Thomas, generatio ex se tendit ad similitudinem specificam athomam geniti cum generante, & semper ita contingit, nisi accidat aliquid præter naturam, qualiter in generatione muli ex equa, & asino contingit: semen namque asini ex se ad asinum generandum tendebat, cum quo conuenit *specificè athomè*, quia tamen equa recipiens, improportionata est ad asinum generandum, fit, quod ex congressu vtriusque impediatur asini generatio similis generanti *specificè athomè*, & nascatur mulus genere proximo cum asino generante, & cum bellua conueniens.

25 *Vrgebis.* Sed vrgebis generatio illa, esto non sit connaturalis, sed monstruosa, habet essentiam generationis propriæ viuentium; & tamen non terminatur ad similem *specificè athomè*, sed tantum *genericè*: ergo de essentia generationis propriæ viuentium non est terminari ad similem *specificè athomè*; & consequenter ex defectu huius similitudinis, malè colligitur Christum, vt hominem, non procedere à Deo per veram, & propriam viuentium generationem. *Respõdeo.* Respondeo, distinguendo maiorem: habet essentiam generationis connaturalis viuentium, nego maiorem: generationis abstrahentis à monstruosa, & naturali, concedo maiorem: & concessa minori, distinguo primum consequens distinctione maioris, & nego secundam consequentiam. Quia si Christus, vt homo, fieret à Deo generatione viuentium, non foret generatio illa monstruosa, sed connaturalis: nam monstruosa dicitur generatio, quia præter intentionem agentis particularis tendentis de se ad similitudinem specificam accidit, ex impedimento occurrente similitudo tantum generica, quod respectu Dei contingere nequit, præter cuius intentionem nihil accidere potest; & ideò deberet esse Deo similis similitudine specifica athoma.

26 *Instabis.* Sed instabis adhuc: licet Christus per generationem procedens, non terminet generationem monstruosam, terminat tamen generationem gratiosam; at iuxta nostram doctrinam licet de ratione generationis connaturalis sit similitudo specifica termini cum principio, id non petit generatio monstruosa, sed saluatur cum similitudine tantum generica: ergo pariter generatio viuentium gratiosa non exposcet similitudinem specificam termini cum generante, sed saluari poterit cum similitudine generica, vel analoga, quam Christus ratione humanitatis habet cum Deo.

27 *Respondetur.* Respondeo, generationem eo ipso, quod gratiosa sit, non esse propriè generationem viuentium nec sufficientem ad fundamdam filiationem naturalem, sed summum adoptiuam, qualis fundatur in generatione spirituali hominum à Deo per gratiam, vel filiationem impropriam, qualis est quæ fundatur in creatione naturæ rationalis à Deo; nec hucusque à Theologis est audita generatio gratiosa, quæ propriè generatio sit, & sufficiens fundamentum filiationis naturalis; alias, vt supra arguebamus, Angeli, & homines essent filij Dei naturales filiatione in creatione fundata, quod absurdum est concedere. *Generatio naturaliter monstruosa euadat.* Generatio autem naturalis monstruosa, non importat repugnantiam terminorum, estque à Philosophis concessa, & à Theologis admissa, per hoc, quod licet tendat de se ad similitudinem specificam athomam, ex impedimento occurrente, præter intentionem agentis particularis nascatur terminus similis generanti similitudine tantum generica, vnde ex vna ad aliam inefficax fit argumentum. Præterquamquod Christus vt homo, nec *genericè* conuenit cum Deo, sed tantum analoga conuenientia; vnde cum ad omnem generationem viuentium fundamentum filiationem naturalem hucusque à Theologis cognitam, requiratur similitudo specifica, vel generica termini cum principio generante, & hæc in Christo, vt homine, ad Deum non reperiatur; fit, quod nequeat dici Christum vt hominem à Deo procedere per generationem propriam viuentium fundantem filiationem naturalem, nisi omnino voluntariè, & absque vllo fundamento.

(*.*)

§. III.

Secunda sententia reijcitur.

28 *Secunda conclusio.* SEcunda Conclusio. *Christus, vt homo, non est filius naturalis Dei filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo, ly vt specificante humanitatem.* Hanc statuo contra Auctores tertiæ sententiæ, & illam probo primo ex D. Thom. *infra quæst. 32. art. 3. ad finem corporis*, illis verbis. *Probatur primo ex D. Thom.* *Christus autem est Filius Dei secundum perfectam rationem filiationis: vnde quamuis secundum humanam naturam sit creatus, & iustificatus: non tamen debet dici filius Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis, sed solum ratione generationis æternæ, secundum quam est filius patris solius*: Ergo iuxta D. Thom. in Christo respectu Dei nulla est filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo, sed solum filiatio fundata in generatione æterna; ac per consequens Christus, vt homo, non est filius Dei naturalis, ly *vt* determinante humanitatem in concreto, & reduplicante vnionem humanitatis ad Verbum, illiusque sanctificationem à Verbo, vt fundamentum filiationis. *Confirmatur 1.* Confirmatur primo: nam iuxta Diuum Thomam, Christus, vt homo, non est filius Dei ratione iustificationis; sed filiatio in vnione fundata conueniret Christo, vt homini, ratione iustificationis à Diuinitate vnita: ergo talis filiatio non datur in Christo, vt homine.

29 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo: Christus, vt homo, non est filius Dei ratione sanctificationis per gratiam habitualem, quia hæc est quædam imperfecta, & imitatiua filiatio, ac per consequens repugnans cum filiatione perfecta, quæ reperitur in Christo; at filiatio naturalis ratione sanctificationis à diuinitate vnita, est imperfectè filiatio, & per quamdam imitationem filiationis naturalis, vt illius Auctores fatentur: ergo persona Christi, qui est filius Dei secundum perfectam rationem, incapax est filiationis fundatæ in iustificatione humanitas diuinitate vnita. *Confirmatur 3.* Confirmatur, & vrgetur tertio: vt enim ex dictis *disp. præcedenti* constat, iuxta D. Thom. filiatio non comparatur ad suppositum mediante natura, sed *immediatè*; at persona Christi non est capax susceptiuum immediatum filiationis naturalis fundatæ in sanctificatione humanitatis à diuinitate vnita: ergo Christus in quantum homo non est filius hoc genere filiationis. Probo minorem, persona Christi non est capax immediatè sanctificationis moralis per diuinitatem humanitati vnitam; quia est sanctus sanctitate per essentiam à diuinitate illi conueniente essentialiter; sed etiam est filius naturalis Dei filiatione ipsi essentiali: ergo non est capax immediatè suscipiendi denominationem filiationis fundatæ in sanctificatione humanitatis à diuinitate substantialiter vnita.

30 *Secundo probatur conclusio.* Secundo probatur conclusio: nam forma fundans filiationem naturalem, debet esse naturalis, & non gratiosa filiationis subiecto; sed diuinitas sanctificans Christum vt hominem, non est Christo, vt homini naturalis, ly *vt* determinante naturam, sed per gratiam illi conuenit: ergo Christus, vt homo, ly *vt* specificante naturam, non est filius Dei naturalis, filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo. *Respõdebis Contra.* Si dicas; esse naturale coniuncto ex Verbo, & humanitate, licet non humanitati In contrarium obstat; etiam coniuncto ex natura, & gratia habituali est naturalis, vel connaturalis gratia; & tamen quia non est naturalis subiecto sanctificato per gratiam, filiatio in gratia fundata, non est naturalis, sed gratiosa, & adoptiua: ergo connaturalitas formæ fundantis filiationem ad conflatum ex ipsa, & subiecto, non est sufficiens ad rationem filiationis naturalis.

31 *Respondebis.* Si dicas: licet subiecto immediato non sit connaturalis diuinitas, scilicet, humanitati, mediato tamen, scilicet; Verbo in illa subsistenti, connaturaliter conuenire, & hoc ad naturalitatem filiationis sufficere. *Contra.* In contrarium obstat: nam filiatio non conuenit subiecto immediato ratione mediati, sed mediato ratione immediati: ergo connaturalitas formæ fundantis filiationem non est pensanda penes ordinem ad subiectum mediatum, sed penes respectum ad immediatum filiationis subiectum; & consequenter si subiecto immediato connaturalis non est, filiatio super illam fundata nequit esse naturalis.

32 Tertio probatur: nam filiatio naturalis petit pro fundamen-

Tertia probatur. damento naturalem generationem; sed Christus, vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem nō est genitus a Deo naturali generatione: ergo vt homo non est filius Dei naturalis filiatione fundata in vnione humanitatis ad Verbum, & illius sanctificatione à diuinitate vnita. Consequentia est bona. Maior constat diffinitione filij naturalis tradita à Phylosophis, & a Theologis admissa, nempe, filius naturalis, *est viuens procedens à principio viuente coniunctio in eam similitudinem*. Quæ diffinitio traditur pro fundamento, sicut communiter solent relationes diffiniri: ergo filiatio naturalis petit pro fundamento generationem propriam viuentium. Minor autem non minus constans videtur: nam humanitas non viuit per diuinitatem sibi *hypostaticè* vnitam, vt contrarij Auctores fatentur: ergo Christus, vt homo, ratione diuinitatis vnitæ non procedit viuens à viuente; & consequenter, vt homo non est genitus a Deo ratione diuinitatis naturali generatione viuentium.

33 *Respondet Suarez.* Respondet Suarez, & ea ipso cæteri suæ sententiæ defensores, filiationem, quæ strictè, & propriè est, & dicitur naturalis, petere pro fundamento naturalem generationem; secus autem filiationem naturalem non rigorosam, & strictam sed quæ talis dicitur per analogiam ad veram, & strictam filiationem naturalem, & illius imperfectam imitationem, ex quo tantum sequitur, Christum, vt hominem, ratione sanctificationis à diuinitate vnita, non esse filium Dei naturalem primo filiationis genere, non vero quod filius naturalis non sit filiatione naturali analoga, & imperfecta.

34 *Reijcitur primo.* Sed contra primo nam quia adoptiua filiatio est talis secundum imperfectam rationem, & analogam conuenientiam cum filiatione naturali, non potest personæ Christi competere, vt ea Diuo Thoma vidimus, & illius ratione probauimus: ergo si filiatio fundata in sanctificatione humanitatis à diuinitate vnita, *est imperfectè, analogicè & imitatiuè* naturalis, non potest de persona Christi, vt hominis, prædicari.

35 *Secundo.* Secundo: nam Adrianus primus, & Concilium Francofordiense dum attribuunt Christo vt homini filiationem naturalem, loquuntur de filiatione, quæ propriè est naturalis filiatio; sed filiatio, quam Theologi tuentur in Christo, vt homine, est illa, quam Adrianus, & Concilium statuerunt: ergo non est filiatio fundata in sanctificatione humanitatis a Verbo. Maior, in qua sola potest esse difficultas, probatur primo: nam loquuntur de filiatione, quæ absolute prædicatur de Christo, sed filiatio *imperfectè*, & *imitatiuè*, talis non potest absoluta de illo enuntiari, sed cum addito diminuente; ergo loquuntur de filiatione, quæ sit propriè naturalis. Secundo: nam loquuntur de filiatione naturali excludente adoptiuam filiationem; sed filiatio naturalis *impropriè*, & *imitatiuè* talis, non est cur adoptiuam filiationem excludat; cum hæc etiam sit imperfecta quædam imitatio filiationis naturalis: ergo loquuntur de filiationis naturali propria.

36 *Tertio.* Tertio reijcitur: nam ad disputandum, an Christo vt homini competat esse filium naturalem, supponi debet diffinitio filiationis naturalis communiter acceptata, & filiationi Christi adaptari, alias disputationi locus non datur, sicut quando de alijs rationibus similis quæstio mouetur, an scilicet reperiantur in Deo, vel in Christo, quatenus homine disputantes, an Christus satisfecerit de rigore iustitiæ, & an Deus ea rigore iustitiæ acceptauerit illius satisfactionem, supponunt diffinitiones, tum iustitiæ rigorosæ, tū etiam satisfactionis ex perfecta, & rigorosa iustitia, & inquirunt, an satisfactioni Christi, & Dei acceptationis conueniant, & similiter disputantes, an in Christo reperiantur fides, pœnitentia, & spes, istarum virtutum diffinitiones supponunt, illisque suppositis inquirunt, an repugnet, vel non repugnent subiecto: ergo pariter supponi debet diffinitio filiationis naturalis, & Christo, vt homini, accommodari ad saluandam in Christo, quatenus homine, naturalem Dei filiationem. At diffinitio filiationis naturalis à Theologis communiter acceptata, Christo, vt homini, non conuenit ratione sanctificationis humanitatis à Verbo: ergo dicendus non est filius Dei naturalis filiatione in hac sanctificatione fundata.

37 *Quarto reijcitur.* Quarto reijcitur: sequitur namque ex tradita solutione, Christum, vt hominem, posse dici filium Dei adoptiuum ratione sanctificationis humanitatis à Verbo; consequens non admittunt huius solutionis Auctores: ergo tenentur à solutione tradita recedere. Probo sequelam, ea eo iuxta allegatos Auctores, Christus, vt homo, est filius naturalis Dei ratione sanctificationis humanitatis à Verbo, quia licet illi non conueniat adæquata diffinitio filiationis naturalis; filiatio tamen in prædicta sanctificatione fundata imitatur naturalem in consubstantialitate formæ filiationem fundantis, & connaturalitate iuris ad patris hæreditatem, sed etiam quamuis integra diffinitio filiationis adoptiuæ non conueniat filiationi prædictæ, imitatur tamen adoptiuam filiationem in aliquo prædicato, nempè, in extraneitate naturæ, & in negatione connaturalitatis formæ filiationem fundantis ad subiectum immediatum, scilicet, humanitatem, quæ in istorum Auctorum sententia est subiectum immediatum huiusce modi filiationis: ergo si prædicta filiatio dicitur naturalis, quia imitatur naturalem in aliquo prædicato, etiam debet dici adoptiua ob imitationem filiationis adoptiuæ.

38 *Respondet Suarez.* Respondebis cum Patre Suarez *vbi supra in solutione ad primum*, filiationem istam fundatā in sanctificatione humanitat. à Verbo, medium locum tenere inter filiationem naturalem per essentiam, & filiationem adoptiuam; ac per consequens vtramque imitari in aliquo prædicato, debere tamen naturalem, & non adoptiuam dici, quia in filiatione magis attenditur ad formam, quæ est proximum filiationis fundamentum, & iuris ad hæreditatem, quam ad ius ipsum, & modum obtinendi hæreditatem. Quia ergo forma fundans ius hæreditarium in Christo quatenus homine, & filiationem illi, prout sic, conuenientem, est ipsa, & vna diuini Verbi filiatio per gratiam vnionis vnita, substantialiter humanitati; sit consequens, quod ista filiatio imitetur naturalem, in eo quod magis ad filiationem attenditur, nempe, in forma ius, & filiationem fundante, vnde quamuis adoptiuam magis imitetur in ipso iure, & in modo adeundi hæreditatem, quæ humanitati non competunt per naturam, sed per gratiam vnionis, merito dicenda est hæc filiatio naturalis, & nullo modo adoptiua.

39 *Contra 1.* Hæc tamen solutio argumentum factum in suo robore relinquit; primo: nam ex eo quod hæc filiatio magis imitetur naturalem, quam adoptiuam, non sequitur nullo modo esse adoptiuam, sed esse magis naturalem, quam adoptiuam dicendam: ergo solutione ista argumentum factum non soluitur. Probo antecedens primo: nam quod de aliquo subiecto *Antecedēs prob. 1.* dicitur *imitatiuè*, non petit, vt enuntietur, perfectissimam imitationem, sed aliqua imitatio est sufficiens: ergo ex eo quod hæc filiatio magis imitetur filiationem naturalem, quam adoptiuam, si tamen istam in aliquo prædicato imitatur, non sequitur, nullo modo debere dici adoptiuam, sed quod magis debeat dici naturalis.

40 *Secundo prob. antecedens.* Secundo: nam imitatio fundat enuntiationem prædicati imitati, & enuntiati: ergo maior vnius, quam alterius imitatio, si tamen imitationem alterius, quamuis minorem relinquat, infert quidem principaliorem illius, quam istius prædicationem, non autem omnino excludet, quin hoc secundum prædicatum de forma ipsum aliqua ratione imitante dicatur, licet minus principaliter. Denique probatur *Tertio probatur.* antecedens: nam licet demus, Christum magis imitari Leonem, quam vitem, quia tamen vtrumque imitatur, dicitur Leo, & Vitis *imitatiuè*: ergo si filiatio ista imitatur filiationem naturalem, filiationemque adoptiuam, quamuis magis naturalem, quam adoptiuam imitetur, dicetur naturalis, & adoptiua filiatio, licet magis naturalis, quam adoptiua dicatur.

41 *Secundo reijcitur solutio.* Secundo reijcitur: non enim assignare possunt prædicti Auctores rationem, cur ad rationem filiationis magis debeat attendi ad formam filiationem fundantem, quam ad modum iuris, & adeundi hæreditatem, maximè, cum in hoc iure esset constituta filiatio; at filiatio de qua loquimur non in alio à suis defensoribus constituitur, nec aliunde, quam ex hoc iure probatur: ergo si in iure, & modo adeundi hæreditatem magis imitatur filiationem adoptiuam, quam filiationem naturalem per essentiam, potius adoptiua est dicenda, quam naturalis filiatio.

42 *Si vero ponderetur. Contra.* Si forte dicatur: ideo non vocari adoptiuam, quia habet aliquod prædicatum pugnans cum filiatione adoptiua, nempe, fundari in coniunctione substantiali ad adoptantē, & in iure intrinseco ad eius hæreditatem. In contrarium ita obijcio; etiam habet prædicatum cum filiatione naturali, quæ propriè est naturalis filiatio pugnans, nempe, non fundari in generatione naturali, quæ est propria viuentium & tamen hoc non obstante dicitur à suis Auctoribus filiatio naturalis, non *propriè*, *sed imitatiuè* talis, quia in aliquo imitatur naturalem filiationē: ergo pariter quamuis habeat prædicatum pugnans cum filiatione adoptiua, quæ est cum proprietate talis, dicetur adoptiua filiatio, non cum omni proprietate, sed *impropriè*, & *imitatiuè*.

Denique principalis solutio reijcitur; sequitur namque ex illa, Spiritum Sanctum esse dicendum in vero, & catholico sensu, filium naturalem Dei: consequens absurdum est: ergo tradita solutio insufficiens. Probo sequelam: Christus, vt homo, est ratione diuinitatis filius Dei naturalis, licet non procedat à Deo per generationem viuentium, quia ratione deitatis habet ius connaturale, ad bona Dei, & illius hæreditatem; sed Spiritus Sanctus, licet non procedat per propriam generationem, habet ratione diuinitatis sibi essentialiter conuenientis ius connaturale ad hæreditatem Dei, scilicet, ad visionem diuinam ipsi essentialiter conuenientem ergo si hoc sufficit ad rationem filii naturalis, dicendus erit Spiritus Sanctus, qui est tertia Trinitatis persona filius naturalis Dei in aliquo sensu catholico.

43 Tertio reijcitur principalis solutio.

Respondebis ex Hurtado *vbi supra sect. 5. subsect. 9.* Spiritum Sanctum non posse dici filium naturalem Dei. Tum; quia non habet personam de dono, sicut habet humanitas Christi; donum enim est liberum beneficium. Tum etiam; quia non est hæres; hæreditas enim est de his, quæ dari, & auferri possunt, nec item habet ius, hoc enim præter conditionem personæ importat titulum ad rem, quæ potest liberè donari: visio autem beatifica, in qua Dei hæreditas cōsistit, non donatur Spiritui Sancto liberè, sed necessario, & naturaliter: ac proinde ex hoc quod Christus, vt homo, sit filius Dei naturalis, non sequitur, Spiritum Sanctum posse in aliquo vero sensu dici filium naturalem Dei.

44 Respondet Hurtado.

Hæc tamen solutio omnino insufficiens est, & reijcitur primò: nam haberi personam, ex dono, non iuuat, sed potius officit naturali filiationi, illamque habere non ex dono, sed naturaliter, non officit, sed potius iuuat ad rationem filij naturalis: ergo quod humanitati conueniat persona ex dono, non autem Spiritui Sancto, non infert, Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem, non vero Spiritum Sanctum, sed potius infert oppositum.

45 Reijcitur primo.

Secundo: nam licet Verbo non conueniat patris hæreditas liberè, sed naturaliter, non tollit quominus Verbum sit, & dicatur hæres Patris æterni; & consequenter ius habens ad illius hæreditatem: ergo de ratione hæredis, iurisque ad hæreditatem, non est, quod liberè conferatur hæreditas, darique possit, & auferri. Probo antecedens ex D. Thoma ad Hæbreos 1. lect. 1. vbi explicans verba illa Pauli: *Quem constituit hæredem vniuersorum, &c.* sic ait: *Secundum est autem, quod in Christo sunt duæ naturæ, diuina scilicet, & humana: sed secundum diuinam naturam, sicut non est cōstitutus filius; cum sit filius naturalis ab æterno, ita nec est constitutus hæres; sed ab æterno est hæres naturalis, secundum vero naturam humanam, sicut est factus filius Dei, Romanorum 1. qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem; ita & factus est hæres vniuersorum, & quantum ad hoc dicit, quem cōstituit hæredem, id est, Dominum vniuersorum.* Ergo iuxta Diuum Thomam, Verbum, prout in diuinitate subsistens, qua ratione est filius æternus Patris, est etiam hæres, non adoptiuus nec voluntarius, sed naturalis illius.

46 Secundo.

S. Thom.

Et augetur difficultas ex Paulo ad Roman. 8 illis verbis: *Si filij, & hæredes.* Quibus, ex filiatione colligit hæreditatem, cum ergo Verbum vt in diuinitate subsistens, sit filius naturalis Dei, est etiam hæres naturalis illius: ac proinde de ratione hæredis, iurisque ad hæreditatem, non est quod hæreditas possit conferri, & auferri.

47 Confirmatur.

Denique tradita solutio reijcitur: nam ius competens Christo, vt homini, ad hæreditatem Dei, ideo in contrariorum sententia constituit illum filium Dei naturalem, etsi filiatione non propria, quia eo ipso, quod habeat ius ab intrinseco, imitatur filiationem propriam naturalem; at quāuis concedamus tertiam Trinitatis personam non habere proprium ius ad hæreditatem Dei, nec propriè esse hæredem illius, eo quod hæreditas non donatur voluntariè, nec aliter quod possit dari, & auferri, magis tamen imitatur filiationem naturalem Verbi, quam Christus, vt homo, ratione humanitatis: ergo quamuis hoc admittamus, dicendus erit filius naturalis Dei potiori iure, & ratione, quam Christus, vt homo, ratione diuinitatis. Probo minorem ius competens Verbo, vt subsistit in diuinitate, ideo tuetur istum Auctorem non est propriè ius, quia non connotat liberam voluntatem in patre, scilicet potestatem auferendi, conferendique hæreditatem, sed illi ab intrinseco omnia bona patris per identitatem conueniunt; at huic iuri magis assimulatur ius competens Spiritui Sancto, quam ius competens humanitati, ratione diuinitatis; cum illud sit ius identicum ad bona Dei per identitatem ab intrinseco, & necessario conuenientia. hoc autem sit ius ad bona, & hæreditatem Dei conuenientia Christo, vt in humanitate subsistenti ex libera voluntate diuina: ergo ius Spiritus Sancto competens ad bona Dei, esto non sit propriè ius, magis imitatur ius competens Verbo Dei ratione filiationis naturalis, quam ius conueniens humanitati ratione diuinitatis: ac proinde si ob istā imitationem Christus, vt homo, ratione diuinitatis vnitæ est Filius Dei naturalis in aliquo sensu catholico, poterit etiā Spiritus Sanctus in sensu catholico dici filius naturalis Dei.

48 Tertio reijcitur.

Secundo, & melius potest ad tertium argumentum occurri, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem, distinguendo antecedens; non viuit *physicè* ratione diuinitatis, concedo antecedens: non viuit *moraliter*, nego antecedens: & sub eadem distinctione primi consequentis, distinguendo secundum: illudque concedendo de generatione naturali physica, negando autem de generatione naturali morali. Vt enim *supra disp.* at. § 9. cum communi sententia docuimus, humanitas Christi sanctificata est substantialiter à diuinitate vnita, cum autem sanctitas consistat in esse obiectum congruum diuinæ dilectionis amicabilis, vt commonicetur subiecto, debet illud constituere potens *physicè*, aut *moraliter* redamare; ac per consequens viuens radicaliter, *physicè*, vel *moraliter*, vnde vt diuinitas humanitatem Christi sanctificet, debet illam viuentem constituere, saltim radicaliter, *moraliter*. Ex quo vlterius fieret, quod humanitas ratione diuinitatis sanctificantis illam *moraliter*, procedat viuens *moraliter* à viuente sibi coniuncto, & cum alias illi communicetur natura diuina sub conceptu sanctitatis, qui est ipsissimus conceptus naturæ Dei, procedit in similitudinem naturæ, vel in naturæ vnitatem; ac per consequens talis processio est generatio naturalis, non physica, sed moralis, & supra illam fundari poterit filiatio naturalis moralis. Nec ex hoc sequitur Spiritum Sanctum esse filium Dei naturalem: nam illi ex vi processionis non communicatur natura sub conceptu naturæ, bene autem humanitati, vt constat ex dictis.

46 Respondebis 3. ad 3. arg.

Sed contra istam solutionem obstat primò; quod generatio naturalis, non physica, sed moralis inaudita est apud Theologos: non autem licet contra communem Theologorum consensum nouos terminos, & diffinitiones inducere. Secundo: nam communicatio Deitatis ad humanitatem, vt sanctificans illam moraliter, non est actio naturalis Deo, sed libera, & voluntaria: nihil autem repugnantius cum generat one naturali, quam esse actionem liberam, & voluntariam generanti. Tertio: nam filiatio ista moralis, non est naturalis *vniuocè* cum filiatione naturali physica, sed ad summum *analogicè*, quia illam aliqua ratione imitatur; sed etiam imitatur in aliquo filiationem adoptiuam, *vt supra* argumentabamur: ergo non erit, cur magis naturalis, quam adoptiua dicatur.

50 Contra 1.

Secundo.

Tertio.

Denique: nam hæc filiatio non potest immediatè denominare naturam, sed tantum personam Christi; sed hæc incapax est, vt ab illa denominatione filij suscipiat: ergo talis filiatio non est in Christo admittenda. Maior constat ex dictis præcedenti disputatione. Minor etiam ex dictis habetur: nam propterea filiatio adoptiua nequit personæ Christi competere, illamque denominare, quia est filiatio *secundum quid*, & *imitatiuè* talis: persona autem Christi est filius naturalis perfectè, & non stat aliquod prædicatum dici de eodem subiecto secundum perfectam, veramque rationem, & secundum imperfectam, & *imitatiuè* talem; at hæc ratio excludit etiam a persona Christi Domini filiationem naturalem moralem; cum etiam sit imperfecta filiatio, & talis *imitatiuè*: ergo Christus, vt homo, istius filiationis est incapax.

51 Quarto.

§. IV.

Obiectionibus in contrarium occurritur.

ET ex his facile erit argumentum contrariorum diluere. Ducuntur ad suam sententiam suadendum, eo quod Christus, vt homo, ratione diuinitatis sanctificantis humanitatem, est filius Dei, sed non adoptiuus: ergo est filius Dei naturalis. Maior probatur, ratione diuinitatis est hæres bonorum, & hæreditatis diuinæ, alias per illam non sanctificaretur humanitas; sed idem est esse hæredem, atque filium: ergo ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem est filius Dei. Minor ostēditur primo ex Paulo ad Rom. 8. illis verb: *Si filij, & hæredes, hæredes quidē Dei, cohæredes autem*

52 Argumenta opposita sententiæ Authoris.

Maior prob. 1.

autem Christi: ergo iuxta Paulum esse filium, & hæredem conuertuntur. ac proinde si Christus, vt homo, ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem est hæres bonorum Dei, ratione illius, vt sic, est aliqua ratione filius. Secundo hæres adoptiuus, & filius adoptiuus dicuntur ad conuertentiam: ergo pariter hæres naturalis, & filius naturalis se habent conuertibiliter; sed Christus, vt homo, ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem, est hæres naturalis hæreditatis diuinæ; cũ sit hæres, & non adoptiuus: ergo ratione illius est etiam filius naturalis Dei. Denique non enim alia ratione gratia habitualis sanctificans, præbeat filiationem Dei, nisi quia præstat ius ad diuinam hæreditatem, & hominem, quem sanctificat, constituit hæredem bonorum Dei: ergo omne constituens hæredem, constituit aliqua ratione filium; ac proinde hæreditas, & filiatio dicuntur ad conuertentiam.

Secundo. *Tertio.*

53 *Respond. Ad 1. probationem minoris. Omnis filius est hæres, sed non è conuerso.*

Respondeo, negando maiorem. Ad probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, concessis verbis Pauli, vt iacent, nego consequentiam. Nam ex illis non infertur omnem alicuius hæredem, esse etiam illius filium, sed tantum omnem filium esse hæredem, quod longe diuersum est. Et quidem Spiritus Sanctus est hæres naturalis hæreditatis diuinæ, & tamen filius naturalis non est. Omnes etiam consanguinei sibi inuicem sunt hæredes; & tamen non omnes sunt sibi inuicem filij. Nepos etiam est hæres naturalis aui; & tamen filius non est: non ergo ratio hæredis, & filiatio ad conuertentiam dicuntur: ac proinde ex eo quod Christo, vt homini, conueniat ratione diuinitatis ius ad Dei hæreditatem; non sequitur, esse filium ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem.

54 *Ad secundam.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: quia esse hæredem naturalem potest aliunde, quam ex filiatione competere, ratio autem hæredis adoptiui, non nisi ex adoptione potest consurgere. Si tamen non fiat vis in Verbo *adoptionis*, hæres voluntarius imitatur in hoc naturalem hæredem, quod sicut ius naturale adeundi hæreditatem, latius patet quam naturalis filiatio, ita ius voluntariũ ad hæreditatem alterius, non conuertitur cum filiatione adoptiua: nam si quis alteri hæreditatem promittat præbet illi voluntarie ius ad eius hæreditatem, & tamen filius adoptiuus non est.

55 *Ad tertiã.*

Ad vltimam probationem, nego causalem antecedentis. Non enim præcise, quia præbet ius, præstat filiationem adoptiuam; Christo namque præstat ius & tamen illum, vt hominem, non constituit filium adoptiuum Dei, sed ideo præsta filiationem adoptiuam, quia præstat ius fundatum in spiritnali generatione: homo namque per gratiam est spiritualiter genitus, terminans autem spiritualem generationem, filius adoptiuus est. Christus vero in quantum homo ratione diuinitatis, vt ipsum sanctificantis, non est spiritualiter genitus, & ideo etsi habeat ius ad diuinam hæreditatem, filius naturalis non est.

56 *Instabis.*

Sed dicet: ideo homo per gratiam habitualem est spiritualiter genitus, quia ratione illius participat Dei naturam; sed humanitati Christi ratione vnionis ad Verbũ cõmunicatur ipsa natura diuina sub conceptu naturæ; cum illa communicetur sub conceptu sanctitatis, qui pertinet ad conceptum naturæ: ergo ex vi vnionis ad Verbum, & Deitatis, vt sanctificantis humanitatem, Christus, vt homo, spiritualiter generatur. Et augetur difficultas nam ex eo quod deitatis participatio per gratiam habitualem sit sufficiens ad sanctificandam humanitatem, intulimus cum communi sententia *supra disp.* 21. à fortiori deitatem substantialiter vnitam posse ipsam sanctificare: ergo pariter ex eo quod formalis participatio naturæ diuinæ sub conceptu naturæ sufficiat ad constituendum spiritualiter genitum, consequens debet censeri substantialem vnionem, & communicationem naturæ diuinæ, spiritualiter genitum constituere.

Confirmatur.

57 *Respondetur 1.*

Respondeo primo, distinguendo maiorem: non supponendo in persona naturam communicatam per naturalem generationem, concedo maiorem: præcise ex ratione participationis naturæ, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia deitas, vt sanctificãs Christi humanitatem supponit in persona Christi naturam diuinam communicatam per generationem æternam: ac proinde filiationem naturalem simpliciter, & ideò non constituit Christum vt hominem, nec genitum, nec filium. Quod autem gratia habitualis, non ex eo solum, quod Dei naturam participet, constituat spiritualiter genitum, constat in Christo, quem vt hominem non reddit spiritualiter genitum, etsi illius humanitati præbeat, esse diuinæ naturæ participem.

58 *Respõd. 2.*

Respondeo secundo, distinguendo etiam maiorem: quia participat physica participatione, concedo maiorem: participatione tantum morali, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia Deitas sub conceptu naturæ non communicatur *physice*, sed tantum *moraliter* humanitati Christi, & ideo licet illam sanctificet, non constituit spiritualiter genitam. Ad confirmationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & ratio discriminis est: nam sanctificatio, ex communi Theologorum sententia, abstrahit à physica, & morali. ac proinde ex eo, quod gratia habitualis participans Dei naturam, sit ad sanctificandum sufficiens, recte infertur posse Deitatem se ipsa præstare sanctificationis effectum. Cæterum generatio naturalis tantum moralis, inconsueta est, & inaudita apud Theologos, sicut & filiatio naturalis moralis cumque si diuinitas, vt humanitatem sanctificans præstaret esse spiritualiter genitum, deberet esse genitum naturali generatione: fit quod quamuis gratia, quia Dei naturam participat, constituat spiritualiter genitum, non inferatur Deitatem substantialiter vnitam posse spiritualiter genitum constituere.

Ad confirmationem.

59 *Instabis 1.*

Sed instabis primo: ergo saltem poterit constituere spiritualiter genitum, generatione fundante filiationem adoptiuam. Patet consequentia. nam ideo non constituit genitum naturali generatione, quia hæc apud Theologos solum pro physica communicatione naturæ vsurpatur; at generatio fundans filiationem adoptiuam apud plures solum petit moralem naturæ communicationem; plures enim docent, gratiam habitualem non physicè, sed moraliter participare naturam diuinam, qui tamen negare nequeunt constituere subiectum, cui infunditur, filium adoptiuum Dei: ergo Deitas, vt sanctificans humanitatem, Christum, vt hominem, constituet, spiritualiter genitum generatione adoptiua. Secundo: non enim minus est de ratione obiecti amicabilis posse amantem redamare, quam de ratione geniti viuens à viuente procedere; sed communicatio solum moralis naturæ præstans posse radicaliter moraliter redamare, est sufficiens constituere obiectum dilectum amicabiliter: ergo communicatio moralis naturæ præstans esse viuens radicaliter moraliter, sufficiet ad constituendum viuens à viuente procedens; & consequenter sufficiet ad constituendum genitum.

Secundo.

60 *Ad 1. instantiam respond.*

Respondeo ad primam instantiam, negando sequelam. Ad illius probationem, concessa maiori, & prætermissa minori, negando consequentiam: quia quod diuinitas Christum, vt hominem, filium adoptiuum constituat, non componitur cum filiatione naturali, vel cum substantiali coniunctione cum Deo, quam necessario supponit, vt humanitatem sanctificet: physica namque coniunctio adoptati ad adoptantem, filiationi adoptiuæ repugnat: ac proinde forma, quæ vt sanctificet, physicam coniunctionem exposcit, nequit esse apta ad constituendum spiritualiter genitum, neque filium adoptiuum.

61 *Ad secundam.*

Ad secundam, nego maiorem. Licet enim in diffinitione amicitiæ ponatur, *potentia ad redamandum*, & in diffinitione filij naturalis, quod *viuens à viuente procedat in naturæ similitudinem*; aliter tamẽ, & aliter accepta est ratio viuentis in diffinitione filij naturalis, & potentia ad redamãdum in diffinitione amicitiæ: nã illud communi sapientum interpretatione, iuxta quam sunt diffinitiones rerum accipiendæ, explicatum est de viuente vita physica in physicam naturæ similitudinem potentia autem redamãdi in diffinitione amicitiæ pro physica, vel morali. Possumus etiam rationem aliam discriminis constituere, in qua hæc differentia acceptionis fundetur, nimirum, quod filiatio naturalis petit pro fundamento naturalem generationem amicitia autem, vt contrahatur actionem aliquam naturalem dantem potentiam ad redamandum non petit: generatio autem naturalis; cum actio physica sit, & nullatenus moralis, vitam physicam petit communicare: actio autem ex qua amicitia contrahitur, quia moralis actio est, potest sine physica potentia redamatiua saluari.

62 *Vrgebis.*

Sed vrgebis adhuc: nam sequitur ex his solutionibus diuinitatem, vt sanctificantẽ humanitatem, constituere Christum, vt hominem, Filium Dei, etsi non filiatione naturali, nec filiatione adoptiua; bene tamen filiatione alterius rationis, quam appellare possumus filiationem connaturalem; cõsequens non admittemus: ergo nec doctrinam traditam. Patet sequela: si daretur substantia supernaturalis creata foret Filia Dei, non filiatione adoptiua, nec naturali, benè tamen filiatione connaturali, vt diximus *Disp* 52. §. 2. *in solutione ad 2. argumentum*: quia illi ex vi suæ constitutionis

conueniret ab intrinseco ius ad Dei hæreditatem ; & tamen non fieret per actionem naturalem a Deo, sed per actionem liberam, & voluntariam : ergo filiationi non naturali , sed connaturali, non obstat super actionem voluntariam, & non naturalem fundari, dummodo per illam ius intrinsecum, & connaturale ad hæreditatem tribuatur. Ex quo vlterius sequitur, Deitatem sub conceptu naturæ vnitam humanitati , & illam sanctificantem, eique ius intrinsecum ad diuinam hæreditatem tribuentem, fundare posse in Christo , quatenus homine, filiationem non naturalem , sed connaturalem ad Deum. Patet consequentia; quia huic filiationi, nec repugnat, quod actio diuinitatem communicans, non sit naturalis, sed libera, nec est, cur illi obstet supra communicationē naturæ non physicam, sed moralem fundari : ergo ex nullo principio repugnat .

63 *Respond.* Respondeo, negando sequelam . Ad illius probationem, concessis maiori, & minori , & prima consequentia , nego secundam . Nam licet ex illis capitibus non repugnet fundare filiationem connaturalem, repugnat ex alio , quia nempè, hæc filiatio non est filiatio *simpliciter* , sed tantum *secundum quid*, & *analogicè* talis ; Christus autem cum ratione suppositi , secundum quod solum est capax susceptiuum filiationis, sit filius naturalis *simpliciter*, est incapax denominationis filii , filiatione *secundum quid* , & *analogicè* tali: vnde sicut hac ratione, non est filius ratione creationis , nec ratione iustificationis per gratiam habitualem , vt docet Diuus Thomas *infra quæstione 32. articulo tertio*: ita etiam incapax est denominationis filii, filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbi diuinitate.

64 *Replicabis adhuc 1.* Sed insistes adhuc primo : ergo saltim in sententia asserentium, filiationem non comparari immediatè cum persona, sed solum media natura Christus ratione diuinitatis , vt sanctificantis humanitatem erit Filius Dei filiatione connaturali; consequens autem est falsum; alias esset Filius Trinitatis, cuius falsitas ex dicendis constabit: ergo *Secundo.* Secundo: nam ad minus sequitur , quod si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret , esset Filius Dei hoc genere filiationis ; consequens videtur falsum ; omnes namque eodem modo censent discurrendum de Spiritu Sancto , casu in quo humanitatem assumeret, quantum ad rationem filii , sicut de Verbo incarnato: ergo & tradita solutio . Patet sequela : persona Spiritus Sancti, vt in diuinitate subsistens, non est Filius naturalis Dei ; ac per consequens non est filius filiatione tali *simpliciter* ; ac ratio adæquata , & vnica ob quam Christus, vt homo, non est filius, hoc filiationis genere, est, quia vt subsistit in Deitate est filius naturalis simpliciter: ergo Spiritus Sanctus tunc casus foret Filius Dei filiatione connaturali fundata in sanctificatione humanitatis a Deitate .

65 *Ad 1. replicam respond.* Respondeo ad primam instantiam, vel permittendo consequens, vel negando sequelam. Ratio autem illam negando esse potest : nam in prædicta sententia , immediatum susceptiuum filiationis non est persona , sed natura : ac proinde ad constituendum filiationem connaturalem requiritur, quod naturæ sit ab intrinseco debita , quod tamen saluari nequit: Deitas namque humanitatem sanctificans, non debetur naturæ ratione sui. Si verò consequens admittatur, dicendum est ad minorem id, quod infertur, inconueniens esse apud Nos : à contrariis autem Auctoribus inconueniens non censeri , quia tamen quod sit inconueniens ex *infra* dicendis constabit ; consequenter est afferendum , filiationem non ad naturam, sed ad personam *immediatè* comparari , & ex hoc inconueniente inter alia argumenta probandum .

66 *Ad secundam.* Ad secundam respondeo admittendo sequelam, & negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, Theologos eodem modo discurrere de Spiritu Sancto tunc casus, ac modo de Verbo incarnato, quoad rationem filii adoptiui , quia hæc cum vtriusque persona naturam assumente repugnat , quia petit negationem substantialis coniunctionis cū Deo , quæ negatio , tam Spiritui Sancto , quam Verbo subsistenti in natura creata repugnat. Filiatio autem connaturalis moralis extraneitatem per negationem coniunctionis substantialis non petit, sed solum per negationem filiationis naturalis, quæ Spiritui Sancto humanitatem assumenti competeret: non autem Verbo, vt naturam terminanti; & ideo quo ad hanc filiationem non est eadem ratio de Verbo subsistente in natura rationali, ac de Spiritu Sancto talem assumente naturam. Et quidem Spiritus Sanctus humanitatem assumens, foret Filius Dei filiatione fundata in creatione rationalis naturæ; cum a Christo, vt homine , ea sola ratione ab Angelico Præceptore excludatur , quia est filius filiatione tali *simpliciter*, quæ quidem de Spiritu Sancto non militat: ergo non est inconueniens quoad aliquem modum filiationis, aliter de Spiritu Sancto tunc casus , ac de Verbo Incarnato discurrere .

67 *Oppones.* Sed dices; non minus opponuntur ius morale, & ius physicum, & essentiale, quam filiatio physica, & filiatio moralis connaturalis ; sed licet in Spiritu Sancto non inueniatur naturalis, & physica filiatio, inuenitur tamen ius physicum essentiale ad hæreditatem Dei: ergo est incapax iuris moralis ; & consequenter est incapax filiationis moralis connaturalis ; vel si hoc non obstante potest ius morale suscipere ratione diuinitatis, vt sanctificantis humanitatem moraliter , poterit etiam Verbum suscipere, vt subsistens in humanitate denominationem filij filiatione morali connaturali.

Respond. Respondeo , negando maiorem . Nam immediatum susceptiuum iuris ad hæreditatem, non est persona , sed natura, cumque in Spiritu Sancto tunc casus duplex reperiretur natura, posset duplex ius habere, aliud essentiale ad hæreditatem increatam , & alterum morale ad creatam hæreditatem recipiendam in humanitate. Cæterum denominatio filii immediatè ad personam comparatur : ac proinde in persona , quæ est Filius naturalis *physicè* , non est capacitas ad filiationem connaturalem moralem , quæ est *secundum quid* filiatio .

68 *Vrgebis.* Sed vrgebis: nam sequitur ex hac solutione, non posse dici illud ius connaturale ; & consequenter nec filiatio supra , quam fundatur diceretur connaturalis; consequens est contra dicta: ergo tradita solutio non subsistit. Patet sequela, ex eo *supra* dicebamus in sententia admittente denominationem filij immediatè comparari cum natura , non posse in Christo dari filiationem connaturalem fundatam in sanctificatione humanitatis à Deitate , quia immediato susceptiuo non est connaturalis prædicta sanctificatio; sed nec etiā immediato suceptiuo iuris ad hæreditatem, est connaturale ius, scilicet, humanitati: ergo tale ius nequit dici connaturale .

Respond. Respondeo, negando sequelam . Ad illius probationem, concessa maiori, distinguo minorem : immediato susceptiuo *quod*, nego minorem , immediato susceptiuo *quo* iuris, concedo minorem , & nego consequentiam: cum enim ius prædictum sit filij, & in nostra sententia ratio Filij immediatè de persona dicatur, non de natura ; sit consequens, vt immediatum susceptiuum *quod*, talis iuris, non natura, sed persona sit: ac proinde, vt illud ius connaturale dicatur , sufficit, deberi personæ , & ratione illius naturæ: sententia autem à Nobis *n.* 31. impugnata statuit pro susceptiuo *quod* immediato Filiationis, non personam, sed naturam : ac proinde vt filiatio naturalis dicatur, est necessarium , vt sit debita ab intrinseco naturæ ratione sui .

§. V.

Tertia sententia refellitur.

69 *Tertia conclusio. Prob. 1. ex D.Th.* TERTIA Conclusio: *Christus, in quantum homo, non est Filius Dei proprius , ly in quantum reduplicante humanitatem Diuino Verbo coniunctam* . Hanc statuo contra tertiam sententiam, eisque expressam Angelici Præceptoris, constat primo, vt enim ex ipsis vidimus, nulla est in Christo filiatio respectu Dei , nisi quæ in æterna generatione fundatur: hæc autem filiatio propria à naturali, & adoptiua distincta non in æterna generatione , sed in temporali productione humanitatis, & illius vnione ad Verbum fundatur: ergo contra D.Th. in Christo, vt homine , adstruitur. Secundo : nam hæc filiatio prius denominat naturam, & ratione illius personam; at iuxta D.Th. filiatio non ad naturam, sed ad personam immediatè comparatur: ergo hæc filiatio illius menti repugnat. Tertio: nam iuxta D.Thom. *infra q.32. art.3* Christus, vt homo, non est Filius Dei ratione creationis, nec vllo modo est, aut dici potest filius Spiritus Sancti; at filiatio hæc propria supra creationem humanitatis fundatur, & ad totam Trinitatem refertur , vt illius Auctor fatetur , & ex dicendis constabit: ergo in Christo, vt homine, iuxta Diuum Thomam constituenda non est .

70 *Secundo prob. ratione.* Deinde suadetur conclusio : nam filius proprius, & filius naturalis , idem sunt ; sed Christus , vt homo ly reduplicante naturam , non est Filius naturalis Dei , vt Au-

ctor

Maior prob. 1.

ctor contrarius fatetur: ergo non est filius proprius. Maior probatur primo: nam omnes Theologi, tam Veteres, quam Recentes pro eodem semper tenuerunt filiationem propriã, & naturalem, nec vllus inter filiationes istas distinxit; at in re tam graui, & Theologica, non licet contra vnanimem Theologorum consensum, nouas rerum diffinitiones, & distinctiones statuere: ergo pro eodem accipi debent. Quod

Confirmatur.

amplius confirmare possumus; nam Auctor, quem impugnamus, inde contra secundam sententiam ducitur, ad relegandam filiationem naturalem a Christo supra sanctificationem humanitatis a Deitate fundatam, quia omnes Theologi, & Philosophi filiorum naturalem diffiniunt, quod sit, *Viuens procedens à viuente coniunctio in natura similitudinem*: non autem licet nouas rerum diffinitiones statuere; sed etiam omnes Theologi pro eadem, filiationem propriam, & filiationem naturalem vsurpant: ergo non licet inter vtramque distinguere.

71 *Secundo prob. maior*

Secundo probatur maior: tum quia de fide est, & ex Concilio Francofordiensi deducitur, Christum, vt hominem, in sensu materiali, & identico esse Filium naturalem Dei, vt contrarius Auctor fatetur; at nisi filiatio naturalis, & filiatio propria in Concilij sensu sint idem, non potest ex illo veritas prædicta deduci: ergo ex mente Concilij idem est filius naturalis, & proprius. Probatur minor; vt enim legenti epistolam Adriani Primi, librum Sacrosyllabum, & epistolam Concilij ad Episcopos Hispaniæ, euidenter constabit, nusquam Christus Filius naturalis, sed tantum proprius asseritur; at si filiatio propria sit a filiatione naturali distincta, ex assertione filiationis propriæ non infertur naturalis; ergo nisi iuxta Concilij mentem sint idem, inferri nequit ex illo, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei in sensu specificatiuo, identico, & materiali.

72 *Respondebis.*

Respondebis, colligi ex prædicto Concilio, Christum hominem, esse filium naturalem, non ex eo quod ipsum, proprium Dei Filium asserat, sed ex eo quod ipsum, verum Dei Filium constituat: verus autem filius, idem est, quod naturalis. Sed contra primo: nam filius proprius, non est filius

Contra 1.

adumbratus, vel fictus: ergo filius proprius non contraponitur vero, sed est verè verus filius, & consequenter si verus, idem est, quod naturalis, filius proprius, & naturalis sunt

Secundo.

idem. Contra secundo ex libro Sacrosyllabo, ibi: *Habes quomodo, de quo dixeras supra, quod sumtum ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius.* Quibus verbis ad idem referuntur in Christo, esse filium verum, & proprium; at si non sumerẽtur pro eodem, non possent referri ad idem: ergo pro eodem sumuntur. Probatur minor: nam si filiatio propria sit à vera filiatione distincta, sitque naturalis filiatio, non potest cadere supra Christi humanitatem, nec filiatio propria a naturali, & vera distincta potest dici de Christo, quatenus Deo: ergo non possunt ad Christum sub eadem ratione referri, si vera, & propria filiatio a Concilio distinguuntur.

73 *Respondebis. Primum motiuum solutionis*

Respondebis à Concilio in allegatis verbis, pro eodem vsurpari verum, & proprium filium, cæterum verum filium non sumi pro naturali, sed pro filio proprio ab adoptiuo distincto. Tum, quia mens Concilij non erat, Christum, vt hominem, diffinire filium naturalem Dei; si namque, hoc fuisset intentum Concilij, debuisset adhibere vocem ad significandũ aptissimam, & quæ omnem ambiguitatem excluderet, nempè, vocem *naturalis*; at hoc non fecit Concilium, vt constat ipsum legenti: ergo mens eius non erat Christus, vt hominem filium Dei naturalem diffinire, sed proprium, & non adoptiuum; ac proinde verum filium, non pro naturali accepit, sed pro filio proprio à filio adoptiuo distincto. Tũ etiam:

Secundum motiuum.

nam si nomine *veri Filij*, naturalem intelligeret, ineptè Cõcilium diceret, *vocabitur Filius Dei, non adoptiuus, sed verus, non alienus, sed proprius*: si namque verus idem est, ac naturalis, postquam dictus esset verus, idest, naturalis filius, decresceret oratio asserendo, *non alienus sed proprius*; cum naturalitas filiationis expressius adoptionem excludat, quã filiationis proprietas: ac proindè ineptè superadderet Concilium prædicta verba.

74 *Reijcitur solutio.*

Sed contra hanc solutionem obstat: nam si Concilium, nec nomine *veri*, nec nomine *Filij proprij* naturalem intellexit: ergo ex ipso non deducitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei, cuius contrarium Auctor, quem impugnamus supponit. Patet consequentia: nam nusquam vocauit Christum filium Dei naturalem, sed tantum verum, & proprium; at nec filiatio propria, nec vera, sunt idem quod naturalis filiatio: ergo ex ipso non deducitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei.

75 *Si respondeatur.*

Si dicas; hoc inconueniens non esse; non enim necessarium erat præcipuo intento Concilij, scilicet, vt contra Elipandum statueret, Christum, vt hominem, filium adoptiuum non esse, diffinire Christum, vt hominem sumptum *specificatiuè* esse naturalem filium Dei, sed sufficere diffinire Christum, vt hominem, *reduplicatiuè* esse filium Dei proprium. Obstat

In contrarium obstat.

contra hanc solutionem: sequi ex illa, nec ex Sacra Scriptura deduci, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei in sensu materiali, & identico; consequens absurdum est: ergo & tradita solutio. Probo sequelam in Scriptura nusquam asseritur Christus filius naturalis Dei, sed filius proprius, & verus 1. Ioan. 5. *Vt simus in vero Filio eius.* Romanorum 8.

1. Ioan. 5. Rom. 8.

Qui proprio Filio suo non pepercit, & alibi; at iuxta hanc solutionem, verus filius non est idem, quod naturalis: ergo ex Scriptura non colligitur, Christum hominem sumptum *specificatiuè* esse filium naturalem Dei.

76 *Respondebis.*

Dices: verum filium aliquando accipi pro naturali, aliquando non pro filio naturali, sed pro proprio contraposito adoptiuo, & in Scriptura pro naturali vsurpari: in Concilio autem non pro naturali, sed pro proprio. Sed contra primo:

Contra 1.

nam si vero filius vtramque acceptionem habet, voluntariè omninò asseritur vnam in Scriptura habere, & alteram in Cõcilio, maximè cum verba Conciliorum in suis diffinitionibus verba Scripturæ imitentur, imo & ex illis sumantur. Secundo: nam Concilium ad probandum Christum esse Fi-

Secundo;

lium verum, & proprium Dei, nõ autem adoptiuum, & alienum, vtitur testimonijs Scripturæ, nempè, illa Petri confessione. *Tu es Christus Filius Dei viui*, & illis, *quæ proximè* allegabamus; sed sumendo filiationem veram in diuersa acceptione ab ea, qua in Scriptura vsurpatur, ineptè prorsus ex Scripturæ testimoniis vera in Christo homine colligeretur filiatio: ergo Filius verus, & proprius in eodem sensu vsurpatur à Concilio, & Scriptura.

77 *Tertio.*

Tertio: quia non aliunde ex Scriptura filiatio naturalis infertur in Christo, vt hominem, nisi quia illis verba, quibus Christus verus, & proprius filius asseritur, communi sensu Doctorum pro filio naturali accipiuntur; at verba Cõcilij exprimentia veram, & propriam filiationem in Christo, quatenus homine, communi omnium Scholasticorum consensu pro naturali filiatione vsurpantur: ita vt nullus ante oppositum Auctorem aliter illa vsurpauerit: ergo sic sunt accipienda. Patet consequentia: nam sicut verba Scripturæ accipienda sunt iuxta communem Doct. expositionem, ita verba Conciliorum, iuxta communem intelligentiam Doct. qui post Concilium scripserunt; aliàs nihil firmum poterit ex illis deduci, si cuius pro suo cerebro liceat Conciliorũ verba explicare, & ad hunc, vel illum sensum extorquere.

78 *Ad 1. motiuum solutionis respond.*

Nec motiua, quibus solutio firmatur alicuius ponderis sunt. non primum; aliàs eadem reprehensione posset Scriptura vrgeri; cum nusquam Christum Filium Dei naturalem expresserit. Et quidem intentum Petri confitentis Christum hominem, esse Filium Dei viui, erat, Christum Filium Dei naturalem declarare; & tamen voce *naturalis*, non fuit vsus, & similiter mens Scripturæ in alijs locis erat eandem veritatem docere; & tamen voce *naturalis* non vtitur: ergo ex eo quod Concilium hac voce non fuerit vsum, non sequitur, non intendisse, Christum hominem diffinire Filium naturalem Dei, nec ex eo quod hoc intenderit, & voce *naturalis* non vtatur, est aliqua animaduersione dignum, nisi velimus, non solum Concilij stylum, sed etiam Scripturæ corrigere, quod intendere, nefas erit.

79 *Retorquetur arg.*

Imo potius ex doctrina istius Auctoris argumentum in ipsum retorqueo: Scriptura Sacra intendit, Christum, vt hominem, Filium Dei naturalem docere; & tamen voce *naturalis* non vtitur, sed voce *veri, & proprij Filij*: ergo quia sentit, veram, propriamque filiationem, idem esse ac naturalem, nec in hoc aliquam ambiguitatem esse. Patet consequentia; vt enim prædictus Auctor fatetur, absonum esset, Concilium intendens Christum diffinire Filium naturalem Dei, vti vocibus ambiguis: ergo idem in Scriptura absonum debet censeri; & consequenter, cum intendens diffinire Christum Filium naturalem Dei, non vtatur voce *naturalis* sed *veri, proprijque Filij*, necessario est asserendum, vocem *Filij veri, & proprij*, non esse ambiguam, sed propriam filiationis naturalis. Nec magis vrget secundum; cum enim in Fi-

Ad secundum.

lio naturali vtraque ratio inueniatur, nempè, veri, & proprii Filii, & per vtramque cum filiatione adoptiua opponatur, voluit Concilium ex vtraque filiationem adoptiua à Christo homine excludere absque vllo orationis decremento, nec rhetoricæ obseruationis detrimento.

80 *Tertio probatur concl.*

Tertio suadetur conclusio; vt enim prædictus Auctor fatetur, de fide est, Christum, vt hominem, esse Filium Dei

filiationem contraposita adoptiuæ, sed esse Christum, vt hominem, Filium Dei proprium filiatione propria naturali distincta, asserere de fide non potest: ergo filiatio ista propria a naturali, & adoptiua distincta, perperam ex Concilio colligitur, & illius auctoritate probatur. Probo minorem; vt aliquid sit de fide ex Concilij auctoritate, necessarium est, quod vel in ipso exprimatur, vel communis Auctorum consensus, sic Concilij verba accipiat; sed filiatio Dei propria contraposita adoptiuæ, & a naturali distincta, a Concilio non exprimitur, nec communis Doctorum consensus verba Concilij pro isto genere filiationis accipit, imo nullus præctorem contrarium, illius filiationis meminit: ergo Christum, in quantum hominem, esse Filium Dei filiatione propria contraposita adoptiuæ, & a naturali distincta, asseri de fide nequit.

81 *Quarto prob. concl.*

Quarto probatur conclusio: nam filiatio propria, vt à contrario Auctore explicatur, consistit in relatione supra creationem humanitatis fundata, & in coniunctione humanitatis ad Verbum, quorum primum cõmune est omni homini; secundum autem peculiare in humanitate Christi; sed Christus, vt homo, non est Filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis: ergo non est Filius Dei isto genere filiationis. Minor, in qua sola est posita difficultas, probatur primo ex D. Th. *infra q. 32. art. 3. in corp.* vbi expresse docet, Christum, vt hominem, non esse Filium Dei, nec ratione creationis, nec ratione iustificationis: ergo iuxta D. T. non est Filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

Minor probatur 1.

Secundo. Secundo probatur ratione D. Th. *loc. alleg.* quod enim de aliquo *simpliciter* dicitur, non potest de eodem dici secundum rationem imperfectam, & talẽ *secundum quid*; sed de Christo, vt homine, prædicatur filiatio talis *simpliciter*, nempè naturalis Dei filiatio; est enim Filius Dei, filiatione fundata in generatione æterna: ergo nequit dici Filius Dei secundum imperfectam rationem, & talem *secundum quid*, qualis est filiatio fundata in creatione humanitatis.

82 *Respondebis.*

Respondebis, D. Tho non negare, Christum, vt hominem, esse filium Dei, filiationem fundata in creatione humanitatis sed solũ quod absolutè dici debeat Filius Dei hoc genere filiationis, eo quod hæc filiatio est talis *secundum quid* ac proinde non potest de Christo, vt homine, *simpliciter* affirmari, quod sit Filius Dei ratione huius filiationis. Sed

Contra 1. contra primo: nam D. Th quia hoc genus filiationis est tale *secundum quid*, infert, non esse constituendam in Christo, de quo filiatio, quæ simpliciter, & perfectè talis est enuntiatur, sicut de quo prædicatur esse hominem verum, enuntiari nequit, quod sit homo pictus; eo quod pictura hominis non est *simpliciter* homo, sed *secundum quid*, & imperfectè; sed ille, qui est homo verus, nulla ratione esse potest, nec dici homo pictus: ergo iuxta D. Tho. Christus, qui est Filius Dei secundum perfectam rationem filiationis, nulla ratione est, vel dici potest Filius Dei filiatione ista *secundum quid*.

Secundo. Secundo: nam D. Thom. eodem modo loquitur de filiatione ratione creationis, ac de filiatione ratione iustificationis per gratiam habitualem; at filiationem supra iustificationem fundatam excludit a Christo, vt homine, non solum quoad enuntiari de Christo absolutè, sed etiam quoad esse in illo: Christus enim nullo modo est Filius Dei per gratiam habitualem: ergo pariter filiationem ratione creationis, non solum excludit, quoad enuntiari de Christo absolutè, sed etiam quoad esse in illo.

83 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas: si namque Christus, vt homo, esset Filius Dei proprius filiatione fundata in creatione humanitatis, & vnione illius ad Verbum; sequitur, esse Filium Dei proprium filiatione fundata in infusione gratiæ habitualis, & illius vnione mediata ad Verbum; consequens est falsum: ergo & tradita solutio. Falsitas consequentis constat. Tùm; quia hic Auctor filiationem fundatam in iustificatione per gratiam habitualem non recognoscit in Christo, sed potius illam excludit. Tùm etiam: nam gratia habitualis non potest aliam filiationem præter adoptiuam fundare, ad quam in Christo, vt homine, non inuenitur capacitas. Sequelam autẽ sic probo, ex eo in Christo, vt homine, filiatio propria statuitur, quia humanitas ratione sui fundat filiationem ad Deũ; & alias diuino Verbo coniungitur: vndè ex creatione humanitatis resultat, quod sit filiatio, & ex coniunctione ad Verbum, quod filiatio propria sit; sed etiam gratia habitualis fundat de se filiationem, & de facto ad illam sequitur in puris creaturis: ergo fundabit in Christo filiationem propriã; ita vt relatio fundata sit filiatio, quia consequitur ad gratiam ex conceptu communi Christo, & alijs puris hominibus, & quod sit filiatio propria ex ratione coniunctionis gratiæ habitualis ad Verbum.

84 *Respondebis.*

Dices: filiationem à gratia habituali præstandam, esse adoptiuam, huic autem repugnat coniunctio substantialis personæ adoptandæ cum adoptante; & ideò non habet locum Christo, qui est Deo substantialiter coniunctus. Filiatio autem fundata supra creationem naturæ rationalis ad Deum, negationem coniunctionis substantialis cum ipso non dicit ac proinde non repugnat conuenire humanitati substantialiter Diuino Verbo coniunctæ.

85 *Contra.*

Sed contra: nam productio creaturæ rationalis, inde habet fundare filiationem ad Deum, quia terminatur ad simile in natura cum ipso in gradu intellectualitatis, etsi non perfecta, sed analoga similitudine; sed etiam infusio gratiæ habitualis terminatur ad simile in natura cum Deo in gradu intellectualitatis, multo perfectiori modo; gratia namque habitualis participat naturam diuinam secundum conceptum radicis videndi, & amandi Deum: ergo habebit ex se fundare relationem filiationis, quæ si in persona extranea sit, erit filiatio adoptiua consecuta ex capite filiationis ad similitudinem in natura cum Deo, & ex capite adoptiuæ ad negationem coniunctionis substantialis ad ipsum: si autem in persona Deo substantialiter coniuncta inueniatur, fundabit relationem filiationis, cui competat filiationis conceptus, quia consequitur ad similitudinem in natura cum Deo, & conceptus proprietatis ex capite coniunctionis substantialis humanitatis cum ipso: ac proinde gratia habitualis ex se poterit vtramque filiationem fundare, nempè, adoptiuam, & propriam: primam, sibi, & suæ naturæ relicta: secundam, ratione coniunctionis immediatæ humanitatis, & mediatæ ipsius gratiæ cum aliqua ex diuinis personis.

86 *Quinto prob. concl.*

Quinto probatur conclusio: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, esse Filium proprium solius Diuini Verbi; consequens est in se falsum, & ex dicendis constabit, & a contrario Auctore negatur: ergo etiam sententia est falsa. Probatur sequela ratio proprietatis Filij, vt ab isto Auctore explicatur, consistit in coniunctione cum Patre; sed hæc coniunctio physica, iuxta prædicti Auctoris principia non conuenit humanitati, nisi tantum cum secũda persona: ergo Christus, vt homo, solum secundæ personæ est Filius proprius. Probo minorẽ ex doctrina istius Auctoris, qui *Disp. alleg. num. 110.* sententiam asserentem, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem totius Trinitatis, quia procedit a principio coniuncto in similitudinem naturæ, impugnat, ex eo quod Christus, vt homo, non est physicè toti Trinitati coniunctus, sed soli personæ Verbi, cum qua humanitas Christi vnam constituit personam: ergo iuxta illius principia, Christus, vt homo, non est toti Trinitati coniunctus; & consequenter si in hac coniunctione proprietas filiationis consistit, non est Filius proprius Patris, sed tantum secundæ personæ.

87 *Primo prob.*

Denique probatur conclusio: nam sequitur ex contraria sententia, Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis; cõsequens est falsum: ergo contraria sententia vera esse non potest. Sequela patet: nam filiatio super aliquam actionem fundata respicit pro termino principium actionis fundantis, vt omnibus est exploratum; sed filiatio Christo, vt homini, reduplicata humanitate conueniens, fundatur supra actionem toti Trinitati communem, nempè, supra actionem producentem humanitatem, & actionem, qua humanitas Verbo vnitur, quarum vtraque a tota Trinitate procedit; cum operationes ad extra indiuisæ sint, & tribus personis communes: ergo si Christus, vt homo, reduplicata humanitate, est Filius, erit Filius totius Trinitatis. Falsitas autem consequentis probatur ex Augustino *in Enchiridione cap. 38. & lib. 2. de Trinitate cap. 10.* vbi probat, vocem illam: *Tu es Filius meus dilectus*, etsi a tota Trinitate sit formata, solam Patris denotare personam, & rationem reddit *Nec enim Iesus, etiam Spiritus Sancti filius, aut et cũ suus Filius credi, aut intelligi potest* Ex quo Concilium Toletanum 11. in confessione fidei cap. 10. diffinitionem sumpsit & verba sic dicens: *Nam Christus Iesus nullo modo Spiritus Sancti Filius credi, aut intelligi potest* Et addit, *ne duos Patres Filij videamur concedere, quod nefas est dictu.* Id ipsum expresse docet Angelicus Doctor *4. Contra Gentes c. 47. & infra q. 32. art. 3.* ergo asserere Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis, Concilio Toletano, Augustino, & Angelico Præceptori aduersatur.

S. Aug.

88 *Prima sententia Patris Vazquez.*

Hoc argumentum, non solam tertiam sententiam impugnat, sed etiam contra primam, & 2. procedit, & variè à contrarijs Auctoribus soluitur: Vazq. *loco vbi supra c. 24. n. 88.* explicat de Christo ratione filiationis æternæ, secundum quam nullo modo credi, aut intelligi potest Filius, nisi tan-

Secunda Suarij. tantum Patris. Suarez *sect. 2. vers. Quæ propter addo*, respondet, ideo negari, Christum, in quantum hominem, esse Filium sui, aut Spiritus Sancti, non quia in re non ita sit, sed quia non est proferendum absolutè, quia in huiusmodi absoluta loquutione denotatur, Christum esse personam distinctam a Verbo, & esse Spiritus Sancti Filium secundum diuinitatem.

Tertia aliorum. Tertio alij respondent; Christum, in quantum hominem, negari ab Augustino, & Concilio Toletano esse Filium sui, aut Spiritus Sancti per seminum commixtionem generatum, non vero, quod Filius sit sui, & Spiritus Sancti alio filiationis genere. *Quarta solutio.* Tandem, Auctor tertiæ sententiæ respondet, ideo negari Christum, vt hominem, esse Filium Trinitatis, quia non est Filius illius filiatione naturali, quæ sola simpliciter est filiatio; & consequenter sola potest de Christo, vt homine, absolutè enuntiari.

89 *Prima solutio reijcitur 1.* Sed nulla ex his solutionibus argumento facto satisfacit: & contra primam facit primo: nam de eo quod Christo, vt homini, conuenit, falsum est nullo modo posse de Christo affirmari, sicut quia Christo, vt homini, conuenit, quod sit creatura, falsum est rationem creaturæ, nullo modo posse prædicari de Christo, quamuis illi repugnet, quatenus Deo; sed Augustinus, & Concilium Toletanum asserunt, Christum nullo modo posse credi, vel intelligi Filium sui, vel Spiritus Sancti: ergo Christo, quatenus homini, non conuenit esse Filium sui, vel Spiritus Sancti. *Secundo.* Secundo: nam si hæc explicatio sufficeret, etiam cum Concilium Francofordiense diffinit, Christum nullo modo esse Filium adoptiuum, posset eadem interpretatione explicari, nimirum, loqui de Christo, quatenus Deo, & ratione filiationis æternæ; at hoc non admittit Vazquez; cum doceat esse de fide certum ex allegato Concilio, Christum etiam, quatenus hominem, Filium adoptiuum non esse: ergo nec potest prædicta explicatio admitti.

90 *Secunda solutio impugnatur primo.* Deinde secunda solutio reijcitur; quod enim potest de Christo, cum reduplicatione humanitatis verè affirmari, falsum est nullo modo posse enuntiari de Christo; sed Concilium, & Augustinus docent, Christum nullo modo posse credi, vel intelligi Filium sui, vel Spiritus Sancti: ergo non solum excludunt absolutam loquutionem, sed etiam cum addito, & reduplicatione humanitatis assumptæ. *Secundo.* Secundo: nam si hæc explicatio admittatur, etiam cum Concilia, & Patres docent, Christum non esse Filium adoptiuum Dei, poterunt eadem interpretatione explicari, nimirum, tantum excludere adoptionem, vt absolutè enuntiatam: non autem in re ipsa Christo, vt homini, conuenientem, & de ipso prædicabilem cum addito, *in quantum homo*; sed hoc non admittit Suarez, cum doceat, esse ad minus improbabile, & temerarium, adoptionem Christo attribuere propter auctoritatem Conciliorum, & Patrum, Christo adoptionem negantium: ergo nec illius explicatio potest, vt sufficiens admitti.

91 *Tertia solutio refellitur.* Et ex his tertia solutio refellitur: si namque Concilium, & Augustinus solum relegassent à Christo filiationem Trinitatis ex seminum commixtione, non esset necessarium, vocem illam à tota Trinitate formatam: *Hic est Filius meus dilectus*, sic accipere, vt denotet solius Patris personam; cum posset verum, & catholicum sensum habere denotando Trinitatem; sed Augustinus prædictam acceptionem necessariam indicauit illis verbis: *Ibi enim cogimur, nonnisi Patris personam accipere, vbi dictum est, hic est Filius meus dilectus; nec enim etiam Spiritus Sancti Filius, aut etiam suus Filius credi, vel intelligi potest*: ergo censuit Augustinus, Christum, vt hominem, nullo genere filiationis posse Filium Trinitatis dici.

92 *Contra 4. solutionē facit 1.* Tandem vltima solutio reijcitur primo ad hominem; Auctor enim vltimæ solutionis, adductis testimonijs impugnat sententiam docentem, Christum, quatenus hominem, *reduplicatiuè* esse Filium naturalem Dei, quia nempè, ex hoc sequeretur, esse Filium naturalem Trinitatis, quod censet ab Augustino, à Concilio Toletano, & à D. Thom. negatum; at si illius solutio subsisteret, nulla efficacia hæc impugnatio gauderet: ergo cum traditis ab ipso cohærere non potest. Probo minorem: nam ideò hic Auctor existimat, filiationem propria non excludi à Christo, vt homine, etsi ab Augustino asseratur, nullo modo esse Spiritus Sancti Filium, quia hæc filiatio est filiatio *secundum quid*, & negatio solum excludit filiationem talem *simpliciter*; at etiam iuxta Auctores asserentes, Christum, vt hominem, esse Filium naturalem Dei, filiatio ista naturalis, non est filiatio *simpliciter*, sed tantū *secundum quid*: ergo poterunt non minus, quā ipse asserere, non excludi à Christo, vt homine, quamuis filiatio cum particula *nullo modo* remoueatur ab ipso.

93 *Secundo.* Secundo reijcitur: nam filiatio ista propria in Christo, vt homine, à contrario Auctore adstruitur propter testimonia Scripturæ, & conciliorum, in quibus Christus dicitur filius Dei secundum humanitatem; sed Scriptura, & Patres absolutè loquuntur, cum docent, Christum esse filium Dei: ergo est talis conditionis huiusmodi filiatio, quod absolutè enuntietur de Christo quatenus homine; & consequenter talis conditionis erit, vt falsò ab Augustino asseratur, Christum nullo modo posse credi, vel intelligi filium Spiritus Sancti. *Confirmatur.* Et augetur ad hominem difficultas: nam hic Auctor §. 6. num. 109 ex eo contrarios Auctores asserentes, Christum, vt hominem, esse filium Dei naturalem filiatione non *absolutè*, & *simpliciter*, sed *secundum quid*, & *analogicè* tali impugnat; quia incredibile videtur Adrianum Pontificem, & Concilium Francofordiense in eo laborasse, vt decernerent, aut ex professo docerent, Christum, vt hominem, *reduplicatiuè* esse filium naturalem *impropriè*, & *analogicè*, aut secundum imperfectam similitudinem; at non minus incredibile debet censeri, suum laborem impendisse in adstruenda, & diffinienda filiatione ista propria, quæ secundum quid est filiatio, & talis conditionis, vt non veniat sub nomine filiationis absolutè, & ideò non remoueatur à Christo, cum filiatio absolutè de ipso negatur: ergo vel debet fateri inefficaciter contra illos Auctores arguere, vel filiationem propriam, quam ipse recognoscit in Christo, eodem argumento impugnari.

94 *Tertio.* Denique reijcitur: nam istæ duæ propositiones: *Christus nullo modo est filius Spiritus Sancti*: *Christus aliquo modo est filius Spiritus Sancti*, pugnant contradictoriè inter se; ac proinde esse nequeunt simul veræ; at si Christus, quatenus homo, esset filius proprius Spiritus Sancti, hæc esset vera. *Christus aliquo modo est filius Spiritus Sancti*: ergo si est filius proprius Spiritus Sancti, propositio negatiua ab Augustino, & Concilio Toletano asserta esset falsa. Probo minorem: nam hæc consequentia est bona: *Esse filium proprium Spiritus Sancti, est esse aliquo modo Spiritus Sancti filium; sed Christus quatenus homo est filius proprius Spiritus Sancti; ergo Christus aliquo modo est Spiritus Sancti filius*; at præmissæ veræ sunt, maior ex terminis nota, & minor à contrario Auctore affirmata: ergo & consequens est verum: ac proinde sequitur ex contraria sententia contradictoriam propositionis Augustini, & Concilij Toletani esse veram. *Confirmatur.* Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum: nam homo habens solum dentes albos, non potest dici quod sit simpliciter albus, sed solum secundum quid, & tamen falsò de tali homine dicetur, quod nullo modo sit albus: ergo si Christus est filius Spiritus Sancti, etsi solum secundum quid, falsò dicetur de ipso, nullo modo esse, credi, vel intelligi posse, quod sit filius Spiritus Sancti.

---

§. VI.

Argumentis in contrarium occurritur.

95 *Arguitur primo.* CONTRA istam conclusionem arguitur primo: Christus, vt homo, in sacris litteris, & Concilijs appellatur filius proprius Dei; sed ita vocatur, vt homo, non solum *specificatiuè*, sed etiam *reduplicatiuè*: ergo Christus, vt homo, *reduplicatiuè* est filius proprius Dei. Maior constat ex cap. 21. Matthæi: *Verebuntur forte filium meum*. Ioannis 17. *Pater clarifica filium tuum*. Matthæi 3. *Hic est filius meus dilectus*. Romanorum 8. *Qui proprio filio suo non pepercit*; & alibi passim. *Matth. c. 21. Ioan. c. 17. Mat. 3. Rom. 8. Adrian.* Constat etiam ex Adriano in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, ibi: *Illum, nimirum, qui traditus est, idest, hominem ipsum Apostolus proprium Dei filium protestatur*. Et ibi: *Quia nihil vobis restat vt secundum diuinitatem tantummodo credatis, dixisse patrem, hic est filius meus, sed potius secundum humanitatem super quam Spiritus Sanctus dicitur, descendisse*. Id ipsum sæpè repetunt Adrianus, & Concilium Francofordiense in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, & in libro Sacrosyllabo: ergo Christus, vt homo, est filius Dei, cumque naturalis non sit, erit filius proprius filiatione à naturali distincta.

Minor probatur. Minor etiam ex eisdem testimonijs colligitur; in quibus Christus dicitur filius Dei secundum humanitatem, super quam Spiritus Sanctus descendit; sed esse secundum humanita-

nitatem filium, si precè, & rigorosè accipiatur, vt debet, significat esse filium proprium Dei *reduplicatiuè*, vt hominem: ergo Christus, vt homo, reduplicata humanitate, est proprius filius Dei.

96 *Confirmatur 1.* Quod amplius confirmatur primo: nam sub ea ratione dicitur filius, sub qua illi non pepercit Deus, vt constat ex illis verbis, *qui proprio filio suo non pepercit*; sed non illi non pepercit, vt Deo, nec illum, vt Deum tradidit morti, & passioni, sed *reduplicatiuè*, vt homini, non pepercit, mortique, & passioni tradidit: ergo est filius non solum vt Deus, sed etiam *reduplicatiuè*, vt homo.

97 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo ex illis verbis Pauli ad Hebræos 1. *Loquens Deus olim patribus in prophetis, nouissimè diebus istis loquutus est nobis in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula.* Quæ verba esse accipienda de Christo, vt homine, ly *vt* reduplicante humanitatem, constat primo: nam dicitur filius sub ea ratione, sub qua in illo loquutus est Deus: Deus autem loquutus est in tempore in Christo quatenus homine: ergo vt homo, & non solum vt Deus, dicitur filius. Secundo ex illis verbis: *Quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit, & sæcula*: ergo sub ea ratione Christus asseritur filius, sub qua est constitutus hæres vniuersorum; at non est constitus vniuersorum hæres, vt Deus; constitutio namque denotat decretum liberum; Verbum autem, vt Deus, non est hæres Dei ex voluntate libera constitutus, sed solum est constitutus, vt homo, hæres vniuersorum: ergo, vt homo, dicitur filius.

98 *Respõdet.* Respondeo, hoc argumentum non magis filiationem propriam à naturali distinctam, quam naturalem suadere, imo hanc solam suadet, si aliquid ex ipso efficaciter colligitur, cæterum nec vna, nec altera infertur in Christo quatenus homine, ly *in quantum* reduplicante, vel specificante humanitatem in recto, vt enim sæpè vidimus ex D. Thom. filiatio non conuenit media natura supposito, sed immediate ad illud comparatur. Vnde in forma, concessa maiori, nego minorem: vel claritatis gratia distinguo: vt homo, ly *vt* determinante naturam humanam, nego minorem: ly *vt* determinante suppositum, concedo minorem, & distinguo consequens: Christus, vt homo, ly *vt* reduplicante, vel specificante naturam, nego consequentiam: determinante suppositum Verbi in humanitate subsistens, concedo consequentiam.

99 *Ad probationem minoris.* Ad minoris probationem, distinguo, vel explico maiorem: secundum humanitatem in abstracto, nego maiorem: secundum humanitatem in concreto, subdistinguo maiorem: ly *secundum* determinante suppositum talis concreti, concedo maiorem: determinante naturam, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim *homo* in concreto, & suppositum, & naturam importet, ly *secundum* supra hoc concretum cadens, potest determinare naturam, & potest determinare suppositum: ac proinde ex eo, quod Christus, in quantum homo, filius naturalis Dei, vel proprius dicatur, non sequitur, filiationem illi ratione humanitatis competere.

100 Quod autem ly *secundum humanitatem*, prout asseritur ab Adriano, non cadat supra humanitatem in abstracto, sed supra concretum *homo*, constat euidenter ex verbis ab ipso relatis: ait enim, *secundum humanitatem, superquem Spiritus Sanctus dicitur, descendisse*; at si ly *secundum humanitatem* caderet supra humanitatem in abstracto, & non in concreto, non deberet dicere *superquem masculinè*, sed *superquam* in genere fœmenino, calebat enim optimè latinitatis regulas Adrianus: ergo ly *secundum* non cadit supra humanitatem in abstracto, sed in concreto; ita vt sensus Adriani sit: *Secundum hominem superquem Spiritus Sanctus dicitur descendisse*.

101 *Ad primã confirmationem.* Ad primam confirmationem, nego maiorem, nec colligitur ex verbis Apostoli: nam ly *parcere*, vel *non parcere*, non est terminus appellatiuus, nec reduplicatiuus: ergo ex eo quod dicat Apostolus Deum proprio filio non pepercisse, sed pro nobis tradidisse; non sequitur, fuisse traditum *reduplicatiuè*, vt filium, sed quod tradiderit illum, qui verè erat filius, etsi sub alia ratione ab ea, qua traditus fuit ad mortem. Quam doctrinam velit nolit, tenetur contrarius Auctor admittere: nam vt ipse fatetur, forma à qua Christus, vt homo, filius proprius constituitur, non est humanitas, sed illius ad Verbum coniunctio: hæc autem non fuit forma, vel ratio formalis ob quam fuit ad mortem traditus; sed humanitas, vt ratio formalis Christum constituit passibilem: ergo non est filius proprius Dei sub eadem ratione, sub qua fuit traditus Christus ad mortem. Id ipsum fateri tenentur, qui Christum vt hominem filium Dei naturalem constituunt filiatione fundata in sanctificatione humanitatis à Verbo; fuit enim vt homo traditus, ly *vt* reduplicante humanitatem, vt formam passibilitatis: non est autem filius ratione humanitatis, vt formæ, sed ratione deitatis, vt illam sanctificantis: omnes ergo tenentur, explicationem nostram amplecti.

102 *Ad secundam confirmationi.* Et ex his ad secundam confirmationem, nego antecedens, quod nempè, loquatur Paulus de Christo, quatenus homine, humanitate reduplicata. Ad primam probationem, nego antecedens ob rationem nuper traditam, quia nempè, Verbum *loqui* non reduplicat proprium conceptum, seu formale significatum termini super quem fertur: ac proinde ex eo quod Deus dicatur, loquutus in filio: non sequitur, loquutum in filio *reduplicatiuè*, vt filio, sed *specificatiuè*, vt filio, & *reduplicatiuè*, vt homine. Ad secundam probationem, nego maiorem. Nam vis relatiui, non est reduplicatiua, sed tantum specificatiua; vnde ex eo quod referat filium: non sequitur, ipsum referre *reduplicatiuè*, vt filium: ac proinde ex eo quod dicatur constitutus hæres, non colligitur *reduplicatiuè*, vt filium, esse hæredem constitutum, sed *specificatiuè*, vt filium, & vt hominem *reduplicatiuè*.

103 *Instabis.* Sed dices: sub ea ratione tribuit Adrianus Christo, vt homini, filiationem naturalem, vel propriam, sub qua ab illo filiationem adoptiuam excludit; sed excludit adoptiuam non solum à Christo, vt homine, ly *vt* determinante suppositum sed etiam à Christo, vt homine, ly *vt* determinante naturam: ergo tribuit Christo vt homini filiationem propriam, ly *vt* determinante naturam: Minor cum consequentia tenet. Maior autem probatur: excludit namque adoptionem à Christo, quia filius est naturalis, vel proprius, cum quo non stat, quod sit filius adoptiuus; sed filiatio propria, vel naturalis, non excludit adoptionem à Christo nisi sub ea ratione sub qua de Christo affirmatur: nam sub diuersis rationibus vtraque affirmari potest: ergo tribuit Adrianus filiationem propriam, vel naturalem Christo sub ea ratione sub qua ab illo remouet adoptiuam.

104 *Respõd. 1.* Respondeo primo, negando maiorem. Vt enim *disp. præcedenti* docuimus, filiatio naturalis, etsi solum materialiter Christo, vt homini conueniret, sufficienter adoptiuam excluderet; eo quod materialiter solum conueniens præbet ius ab intrinseco ad diuinam hæreditatem, cum quo adoptio non componitur. *Respõd. 2.* Respondeo secundo, concessa maiori, distinguendo minorem: excludit adoptiuam filiationem à Christo, vt homine, ly *vt* determinante naturam, quia cum tali determinatione non est in Christo ad adoptionem capacitas, concedo minorem: supposita capacitate filiationis cum illa determinatione, nego minorem, & consequentiam. Adrianus namque supponebat, filiationis essentiam, quæ non est apta conuenire naturæ, sed tantum supposito; ac proinde concessa Christo, vt homini, filiatione naturali, ly *vt* determinante suppositum, excluditur ab illo filiatio adoptiua ex parte suppositi, quia filius naturalis est, & ex parte naturæ, quia filiatio siue naturalis, siue adoptiua apta non est naturam denominare, vel naturæ conuenire, aut personæ ratione illius.

105 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur ex Hugone de Sancto Victore tom 3. in Apologia de Verbo incarnato cap. seu quæst. 2. illis verbis: *Filius tribus modis dicitur, adeptione, vt nos per fidem, scilicet, viuam, susceptione, vt mediator, scilicet, homo assumptus natura, vt Verbum, quod eadem natura est cum patre, non persona, & eadem persona cum mediatore, non substantia.* Ergo præter filiationem naturalem, & adoptiuam alia est admittenda filiatio, quæ media inter vtramque sit: ac proinde filiatio propria, quæ nec naturalis, nec adoptiua est, admitti debet in Christo quatenus homine.

106 *Respondetur.* Respondeo, negando consequentiam: Hugo namque non distinguit triplicem filiationem, sed duplicem, nempè, adoptiuam, & naturalem, huiusque duos conueniendi modos, scilicet, per æternam generationem qualiter conuenit Verbo prout in diuinitate subsistit, & per susceptionem humanitatis, & illius vnionem ad Verbum. Qua ratione conuenit Christo, vt subsistit in humanitate. Et quidem si propter verba allegata licuit Auctori contrario pro sua sententia Hugonem connumerare, posset etiam omnes Theologos in suum patrocinium adducere; cum omnes fateantur Christum vt hominem esse filium Dei per gratiam vnionis.

107 Quod autem Hugo non distinxerit tres filiationes, nec quod Christo aliam, quam naturalem adscripserit, manifestè

Hugo.

feste ipsum legenti constabit; ait enim: *Nam ex quo homo esse cœpit, non aliud esse cœpit, quam filius, & hic vnicus.* Loquitur ergo de filiatione, qua Christus est vnicus Dei filius: filiatio autem propria, quam contrarius Auctor in Christo, vt homine, statuit, non facit Christum vnicum filium Dei, sed filium filiatione nobis communi. Non ergo loquitur Hugo de huiuscemodi filiatione, sed de naturali, & æterna susceptione, vel vnione humanitati communicata, & ratione huius communicationis ait, Christum, vt hominem, esse filium susceptione, non quia susceptio sit fundamentum nouæ filiationis ad Deum, sed tantum conditio, applicatio, vel vnio filiationis ad humanitatem, ex qua factum est, quod filiatio, quæ ab æterno dicebatur de diuino Verbo in se ipso, in tempore enuntiaretur de Christo quatenus homine. Et in eodem sensu explicandus venit Albertus *loco vbi supra*, quem Auctores secundæ sententię in sui vocant patrocinium.

108
Tertio arguitur.

Tertio arguitur; Christus *reduplicatiuè*, vt homo, est filius Dei filiatione nobis communi, & eiusdem rationis cum illa qua omnes creaturæ rationales filiæ Dei specialiter prę alijs creaturis dicuntur, & alias humanitas est diuino Verbo coniuncta: ergo vt homo *reduplicatiuè* est filius proprius Dei. Consequentia patet: nam filiatio hæc propria a contrario Auctore constituitur in filiatione fundata supra humanitatem, quatenus a Deo creatam, & physicè Deo propriam, id est, physicè coniunctam. Minor est certa, & maior probatur: nam Christus quatenus homo habet patrem, Deum ea ratione, qua Deus, pater dicitur rationalium creaturarum; sed pater relatiuè dicitur ad filium: ergo Christus, quatenus homo, est filius Dei, filiatione omni creaturæ rationali communi.

109
Maior probatur auctoritate Hylarij.

Maior, in qua sola est posita difficultas, probatur ex Hylario libro 11. de Trinitate, vbi Christi diuinitatem contra hæreticos propugnans, illis objicientibus verba illa Christi Domini: *Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum*: ex quibus colligebant, Deum esse patrem Christi, non natiuitate in eadem patris natura, sed creatione, sicut aliarum creaturarum est pater: ac proinde Christum non esse eiusdem naturæ cum patre, nec Deum, sed puram creaturam: respondet Hylarius, Deum quidem esse patrem Christi, qua homo est, eadem ratione, qua est pater creaturarum rationabilium, nempè, creatione; ex quo non colligitur Christi, qua ratione est Deus, non esse patrem natiuitate, & origine: ac proinde non infertur, Christum non esse eiusdem naturæ cum patre: nã humanitas, quam assumpsit, non destruait illius diuinitatem. Verba Hylarij sunt hæc: *Pater igitur sibi ita vt hominibus pater est & Deus sibi, ita vt seruis Deus est. Et cum hæc omnia ad homines seruus homo in serui forma Iesus Christus loquatur, non ambigitur, quin pater sibi, vt cæteris sit ex ea parte, qua homo est, & Deus sibi, vt cunctis sit ex ea natura, qua seruus est.* Et post pauca: *Secundum id ergo est in multis fratribus primogenitus, secundum quod est primogenitus ex mortuis. Et cum Sacramentum mortis in corpore sit, Sacramentum quoque fraternitatis in carne est, fratres itaque ex carne sunt Deo, quia & Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Cæterum vnigenitus Deus in vnigeniti exceptione sine fratribus est: ipse autem vniuersitatis nostræ in se continens ex carnis assumptione naturam, erat quod nos sumus, neque amiserat esse, quod manserat, habens ex natiuitate, tunc patrem tantum ex constitutione, nunc Deum, quia ex patre Deo omnia. Omnibus enim Deus, pater est, dum ab eo, & in eo omnia sunt. Sed vnigenito Deo, quia Verbum caro factum est, non hinc tantum pater est. Pater enim est ad id, quod in principio apud Deum erat Deus Verbum. Sed cum Verbum caro factum est, manet, & in Verbi Dei natiuitate, & in carnis constitutione, quod pater est. Pater enim omnis carnis est Deus, sed non secundum quod Verbo Deo pater est. Verbum autem Deus, neque Verbum esse desijt, neque caro non fuit.* Hæc Hylarius *libro 11. de Trinitate folio 67. columna 3. & 4.* Ex quibus aperte constat, Deum duplici ratione esse patrem Christi hominis, natiuitate, nempe, Christi, vt Deus est, & constitutione, aut creatione Christi, qua ratione est homo, & istam paternitatem esse Christo cum cæteris creaturis rationalibus communem. ergo etiam duplex filiatio est in Christo constituenda, vna æterna in natiuitate fundata, alia temporalis fundata supra creationem.

110
Hoc argumentũ non probat filiationem propriam in Christo.

Respondeo, hoc argumentum si quid probat, ad summum conuincere, Christum, vt hominem, esse Filium Dei creatione, non autem filiationem propriam, quæ Christo peculiaris est. Quod patet. nam Hylarius loquitur de paternitate Christo, & alijs rationalibus creaturis communi; sed ea paternitate communi, non colligitur propria, & peculiaris, sed tantum communis filiatio: ergo ex Hylarij auctoritate non infertur in Christo, quatenus homine, peculiaris filiatio, sed tantum, quæ generalis sit ad Christum quatenus hominem, & ad cæteras rationales creaturas Probat etiam filiationem adoptiuam in Christo, quod patet: nam docet Hylarius, Deũ Christo, vt homini, esse patrem, sicut nobis; at nobis in gratia existentibus Deus est pater adoptiuus: ergo si verba Hylarij cum omni rigore accipiantur, colligitur ex illis, Deum esse patrem adoptiuum Christi, qua ratione est homo; ac per consequens Christum, vt hominem esse filium Dei adoptiuum.

Probat etiã filiationem adoptiuam in Christo.

111
Ad illud respondetur primo.

Deinde respondeo primo, Hylarium sumere *patrem* pro auctore & causa, cui correspondet effectus: non autem pro patre, cui in termino correspondet relatio filij à relatione effectus distincta, & quæ non naturam, sed personam immediate denominat. sic autem sumpta paternitate, vera sunt omnia, quæ docet Hylarius, nempe, Deum esse patrem, Christo, vt homini, sicut cæteris creaturis; Christo autem, vt Deo esse patrem, id est Auctorem peculiari ratione, scilicet natiuitate, esse patrem Christi natiuitate, & costitutione; ex hoc tamen non colligitur, Christum, vt hominem, esse filium Dei, loquendo de filiatione, a relatione effectus distincta, quæ sit ipsi cum cæteris creaturis rationalibus communis. Quod autem sic sumat Hilarius *patrem*, constat ex ipso pagina 67. illis verbis: *Quod autem non dispicitur in genere, dat quidem auctoris causam natiuitatis suæ, naturam tamen ex se non amisit Auctoris, quia natiuitas Dei neque aliunde, atque aliud est, quæ si aliunde esset, non natiuitas esset, si verò aliud est, non Deus est, cum autem ex Deo, Deus est, per id Deus pater, Dei filio, & natiuitatis eius Deus est, & naturæ pater, quia Dei natiuitas, & ex Deo est, & in eo genere natura, qua Deus est.* Vbi vt clarè constat pro eodem sumit Hylarius *patrem*, & *Auctorem*, vel *causam*.

112
Secundo respondetur.

Respondeo secundo, Hylarium verba allegata non ex propria mente protulisse, sed quasi per modum *transeat*, vt hæreticorum occurreret argumento, quasi ita responderet, etiam si Deus, pater Christi sit, eodem modo, quo alijs rationalibus creaturis: non sequitur esse patrem Christi solum per constitutionem, & non per natiuitatem: nam cum Christus, & Deus, & homo sit, quamuis Christo, vt homini, Deus sit pater creatione: non sequitur Christo, vt Deo, non esse patrem natiuitate, & generatione; ac proinde non colligitur, Christum non esse eiusdem cum patre naturæ.

113
Tertio respondetur.

Vel tertio responderi potest, loqui Hylarium de paternitate Dei supra generationem æternam fundata constitutione, aut creatione humanitatis, & illius vnione ad Verbum, non vt fundamento, sed vt conditione ingrediente, vt filiatio ad Deum patrem, quæ de Verbo vt Deus est, ab æterno dicebatur, de Christo quatenus homine in tempore prædicetur, & hæc paternitas Dei ad Christum, & filiatio Christi ad Deum dicuntur ab Hylario, Christo cum cæteris creaturis rationalibus communes, non communitate vniuoca, sed analogica tantum, nec ea parte fundamenti, sed ea parte conditionis, nempè, creationis humanitatis, quæ non fuit huius filiationis fundamentum, sed tantum conditio, vt filiatio ab æterno de diuino Verbo enuntiata, de Christo, vt homine, in tempore diceretur.

114
Solutio est ex mente D. Hylarij

Et quod hæc sit mens Hylarij, videtur constans ex his, quæ docet pag. 63. ibi: *Deus eius est, non idcirco, vt diuersi ab eo generis Deus sit, sed quia ex patre Deo natus est, & in dispensatione seruus est, habeat & patrem Deum, dum ex eo Deus est, & Deum suum Deum ex Virgine caro est, quod breui, atque absoluto sermone Apostolus consignat, dicens, commemorans in orationibus meis, vt Deus Domini nostri Iesu Christi, Pater claritatis det vobis Spiritum sapientiæ, & reuelationis; vbi enim Iesus Christus est, illi Deus eius est, vbi verò claritas est, ibi pater est, qui itaque Christo secundum claritatem est pater, idem Christo secundum Iesum Deus est.* Vbi claritatis nomine diuinitatem intelligit. Sentit ergo Hylarius, Deum non esse patrem Christi, nisi paternitate in deitatis communicatione per generationem fundata; & consequenter, Christum non esse eius filium filiatione fundata in creatione humanitatis, sed solum filiatione fundata in generatione æterna, cum asserat, *vbi claritas est, Deum illi patrem esse, vbi verò Iesus est*, idest, homo, vel relatione humanitatis *patrem illi esse verum Deum*: quando ergo verbis in con-

Quomodo Deus sit Pater naturalis Christi.

contrarium adductis docet, Deum esse Christo patrem constitutione, vel dispensatione humanitatis, non intelligitur de constitutione fundante, sed communicante, vel vniente filiat onem Verbi cum humanitate, ex qua factum est, quod Christus, vt homo, esset filius naturalis Dei: ac proinde Deus, pater Christi, vt homini diceretur.

115 *Instabis primo.*

Duo tamen contra interpretationem istam obstant. Primum est: nam Hylarius probat, Deum esse Christo patrem, qua ratione homo est, quia Deus omnibus pater est, Deum ex Deo, & in eo omnia sunt: ergo loquitur de paternitate respiciente filiationem sequutam ad dependentiam creaturæ rationalis à Deo: & consequenter de filiatione supra creationem naturæ rationalis fundata. *Secundo.* Secundum est: nam docet, Christum ea ratione habere Deum, patrem nobis communem, qua nos fratres eius sumus: nos autem non esse fratres Christi ea ratione, qua Deus est, sed ea ratione qua homo est: ergo loquitur de filiatione ipsi conuenientc ea parte, qua homo est; & consequenter de filiatione sequuta ad creationem humanitatis.

116 *Ad primã instantiã respondetur.*

Respondeo ad primam instantiam, Hylarium non assignare pro causa, vel fundamento paternitatis Dei per comparationem ad Christum communem rerum creationem, sed pro causa communi prædictæ paternitatis; vt enim paternitas sit Christo, & creaturis communis, requiritur, quod etiam creaturarum sit pater, & quia huius, quod est esse creaturarum patrem ratio, & fundamentum est dependentia creaturarum à Deo, hinc est, quod huiusmodi dependentia sit causa non paternitatis Dei ad Christum quatenus hominem, sed compaternitatis, & communitatis.

117 *Ad secundam.*

Ad secundam dicatur, duo ad fraternitatem requiri, nempe, filiationem communem, conuenientiamque in natura: quia ergo homines cum Verbo, vt Deo, non conueniunt in natura, non sunt illius fratres prout sic, bene tamen Christi, vt hominis, quia cum ipso in humanitate conueniunt: non est autem necessarium, quod filiatio Christo, vt homini, conueniat ratione humanitatis, in qua conuenit nobiscum, sed sufficit, quod Christus in illa, etsi non ratione illius, filius naturalis sit Dei, cuius nos sumus filij adoptiui; vnde cum docet Hylarius, ea ratione habere patrem communem, qua nos sumus fratres Christi, non intelligitur de ea ratione, vt fundamento filiationis Christi ad Deum, sed tanquam extremo, cui filiatio Verbi est vnita.

Homines sunt fratres Christi, vt homo est, nõ vero vt Deus est.

118 *Denique arguitur.*

Denique arguitur; Christus, vt homo, est filius Dei filiatione fundata in creatione, & dependentia naturę rationalis à Deo, & aliàs illius humanitas fundans filiationem prædictam, est Dei propria ratione coniunctionis ad Verbũ: ergo Christus *reduplicatiuè*, vt homo est filius proprius Dei. Minor cum consequentia tenet Maior autem ostenditur: homo purus, & Angelus sunt filij Dei filiatione fundata in creatione, quia cum sint naturæ intellectualis, assimilantur Deo in conceptu naturæ; sed etiam Christus, vt homo, est naturæ intellectualis: ergo est filius Dei filiatione fundata in creatione rationalis naturæ. *Secundo.* Secundo, quia vt docet D. Thom. *supra q. 20. art. 1.* quæ sunt propria alicuius naturæ, conueniunt omni, cui competit talis natura; sed filiatio ista est propria rationalis naturæ, vt docet D Thom. *infra q. 32. art. 3.* eo quod præ alijs habet imitari Deum in gradu intellectualis, in quo Dei natura consistit, & Christo vere, & propriè competit natura humana: ergo, vt homo, est filius Dei, filiatione fundata in creatione.

Maior probatur primo.

119 *Tertio.*

Tertio: quia namque seruitus consequitur dependentiam creaturæ rationalis a Deo in esse, fieri, & conseruari, & hęc dependentia in humanitate Christi inuenitur, diximus *disp. præcedenti*, Christum, vt hominem, esse vere, & propriè seruum Deum; sed filiatio ista consequitur ad creationem naturæ rationalis à Deo, & humanitas in Christo terminat istam actionem: ergo Christus, vt homo, est filius hoc genere filiationis. *Quarto.* Denique: nam Christus, vt homo, est factus ad imaginem, & similitudinem Dei: ergo est genitus à Deo, ea ratione, qua cæteri homines; sed ad istum modum generationis consequitur hæc filiatio: ergo reperitur in Christo.

120 *Respõdet.*

Respondeo, negando maiorem, cum D Thom. *infra quæst. 32. art. 3.* Ad cuius primam probationem distinguo maiorem ly *quia* dicente causam adæquatam, nego maiorem: partialem, vel inadæquatam, concedo maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam Angeli, & puri homines, non ideo solum sunt filij Dei hoc genere filiationis, quia Deo assimilantur in gradu intellectualitatis: sed insuper, quia non sunt filij naturales Dei, quæ filiatio est talis *simpliciter*, & idcirco sunt capaces huius generis filiationis, quæ *secundum quid* est filiatio. Christus autem, etiam vt homo, est filius naturalis Dei, & quia de quo prædicatur aliquid secundum perfectam rationem, non potest idem prædicari secundum rationem imperfectam, & analogam, ideo quamuis, vt homo, sit naturæ intellectualis, Deoque similis in gradu intellectualitatis, non est filius Dei filiatione sequuta ad creationem rationalis creaturæ, quæ est imperfecta filiatio, & talis *secundum quid*.

Ad 1. probationem maioris.

121 *Ad secundam.*

Ad secundam explico, & distinguo maiorem: quæ sunt propria alicuius naturæ absolutè, concedo maiorem: quæ sunt propria respectiuè ad hoc, vel illud suppositum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Cum enim natura humana sit apta de se ad existendum, non solum in supposito proprio, & creato, sed etiam in increato supposito, quod sit filius naturalis, & cum hac filiatione non componatur filiatio *secundum quid*, qualis est, quæ ad creationem consequitur: fit, quod huiusmodi filiatio non sit propria naturæ rationalis absolute, sed solum respectiue ad proprium, & connaturale suppositum, in quo nihil incompossibile cum hac filiatione inuenitur: ac proinde, quod non debeat, Christo, vt homini conuenire.

122 *Ad tertiã.*

Et ex his ad tertiam probationem, distinguo maiorem: quia sequitur dependentiam illam absolute, concedo maiorem: quia sequitur respectiuè, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Ratio autem cur seruitus sequitur ad dependentiam prædictam absolutè, & generaliter, est; quia prius naturæ conuenit, quam personæ, & huic competit ratione naturæ, & idcirco vbicumque talis natura inuenitur adest ad seruitutem capacitas: secus in filiatione, opposita de causa contingit. Ad vltimam, concesso antecedenti, & prima consequentia, distinguo minorem subsumptam: in subiecto istius filiationis capaci, concedo minorem: in subiecto incapaci, nego minorem: & consequentiam: quia in Christo non est ad istam filiationem capacitas ob rationem sæpè inculcatam.

Ad quartam.

---

§. VII.

Vera sententia explicatur.

123 *Quarta conclusio.*

QVarta Conclusio. *Christus, in quantum homo, per gratiam vnionis est Filius Dei naturalis formaliter, ly in quantum determinante in recto, non naturam, sed suppositum, vt in illa subsistens, non reduplicatiuè, sed specificatiuè.* Prima pars conclusionis ostenditur primo: nam Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis, vt multoties asseritur ab Adriano Primo *in epistola ad Episcopos Hispaniæ*, sub nomine proprij Filij; sed hoc verificari nõ potest in sensu materiali, & identico: ergo Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis formaliter. Probatur minor. Christum, in quantum hominem, esse Filium naturalem, aliquid addit ad hoc, quod est Christum hominem esse Filium naturalem, sine particula *in quantum*; sed hæc secunda propositio petit ad sui veritatem, Christum hominem esse Filium naturalem Dei, saltim in sensu materiali, & identico: ergo prima ad sui veritatem desiderat, esse Filium Dei naturalem in aliquo sensu formali. Secundo probatur: nam Christus, vt homo, est subiectum prædestinationis ad esse Filij naturalis Dei, vt *Disp. sequenti* ex D. Thoma ostendimus; sed terminus huius prædestinationis, est esse filium naturalem Dei formaliter, vt ex ibi dicendis constabit: ergo Christus in quantum homo, est filius Dei naturalis formaliter. Patet consequentia: nam subiecto prædestinationis debet conuenire prædestinationis terminus.

Prima pars prob. 1.

Secundo.

124 *Tertio.*

Tertio probatur: id conuenit Christo, vt homini, per gratiam vnionis formaliter, quod per se, & formaliter petitur ab vnione hypostatica humanitatis ad Verbum; sed per se, & formaliter petitur ab hac vnione, Verbum, vt est filius naturalis Dei: ergo Christus, vt homo, est filius Dei naturalis formaliter per gratiam vnionis. Minor ostenditur primo: nam vnio hæc humanitatis per se petit illam vnire Verbo Dei, vt subsistenti in natura diuina per generationẽ ipsi communicata; sed Verbum, vt sic subsistens, est filius Dei naturalis formaliter: ergo vnio humanitatis ad Verbum per se, & formaliter petit Verbum, vt est filius naturalis Dei. Secundo nam licet vnio non fuerit facta in natura, nec immediatè ad naturam, mediatè tamen ad illã fuit terminata; sed non ad naturam, vt tribus personis communem: ergo ad illam, vt in secunda persona; at natura, vt in secũda per-

Minor prob. 1.

Secundo.

persona per generationem habetur : ergo per se petitur ab vnione hypostatica, quod humanitas vniatur mediatè cum natura diuina, vt Verbo communicata per generationem; & consequenter per se petit vnio hypostatica Verbum, vt est Filius naturalis Dei.

125 *Tertio.*

Tertio: nam Christus est persona composita, non solum ex subsistentia Verbi, & humanitate, sed etiam ex Verbo, & humanitate, & ex natura diuina, & humana, vt cum Diuo Thoma ostendimus *supra Disp. 10. num. 36. & seqq.* at non est persona composita ex diuina natura, vt omnibus personis communi: ergo est composita ex illa, vt determinata ad Verbum; & consequenter ex illa, vt per generationem communicata, sed tota hæc compositio per se petitur ab vnione hypostatica: ergo per se ab illa petitur, quod humanitas vniatur Verbo, vt genito, & vt Filio naturali Dei. Denique probatur minor: nam vnio hypostatica id petit per se, & formaliter, quod per se intentum fuit ex vi Incarnationis, vel actionis vnitiuæ humanitatis ad Verbum; sed ex vi huius actionis, non solum fuit per se intentum, quod Verbum Dei esset homo, sed etiam quod hic homo esset Deus: ergo vnio hypostatica, hoc etiam petit per se; at non quod esset Deus tribus personis cōmunis: ergo quod esset Deus Deitate prout in Verbo per generationem habita; & consequenter per se petitur ab vnione hypostatica Verbum prout est Filius naturalis Dei.

Quarto.

126 *Secunda pars conclusionis prob.*

Deinde secunda pars conclusionis probatur: nam denominatio filij non conuenit in recto naturæ, sed personæ, vt sæpè ex D. Thoma monstrauimus: ergo Christus, in quantum homo, non est Filius Dei naturalis, ly *in quantum* determinante naturam in recto, sed ly *in quantum* determinante in recto suppositum, vt in humanitate subsistens, & in obliquo naturam. Quod autem non sit Filius Dei naturalis, vt subsistens in humanitate, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*, suadetur sic primo: nam Christum, vt in humanitate subsistentem esse *reduplicatiuè* Filium Dei naturalem, est, esse Filium Dei naturalem, quia in humanitate subsistit; at quamuis sit Filius naturalis Dei, hoc non habet, quia in humanitate subsistit, sed quia subsistit in Deitate, vt communicata Verbo per æternam generationem: ergo vt subsistens in humanitate, non est Filius Dei naturalis formaliter, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*. Secundo: nam quod Christus, vt subsistens in humanitate sit Filius Dei naturalis, habet ex vi prædestinationis, vt ex dicendis constabit; sed si vt sic subsistens, esset Filius Dei naturalis *reduplicatiuè*, non posset filiationem naturalem ex vi prædestinationis habere, vt ex *ibi* dicendis apparebit: ergo vt subsistens in humanitate non est Filius naturalis Dei, ly *vt* sumpto *reduplicatiuè*.

Tertia pars prob.

Secundo.

127 *Vltima pars conclusionis prob. Primo. Secundo.*

Tandem vltima pars conclusionis ostenditur primo: est enim Filius Dei naturalis formaliter, in quantum persona humana; sed non ly *in quantum* sumpto *reduplicatiuè*: ergo est Filius Dei naturalis formaliter, in quantum in humanitate subsistens, ly *in quantum* sumpto *specificatiuè*. Secundo: nam Christum, vt personam humanam, esse Filium Dei naturalem, ly *vt* sumpto *specificatiuè*, nihil aliud est, quam quod vt persona humana sit capax susceptiuum denominationis fili Dei naturalis formaliter, sicut Petrum, in quantum capillatum esse crispum in sensu specificatiuo, est, quod secundum capillos sit subiectum capax suscipiendi crispitudinem, vt docet Diuus Thomas in simili *quæstione 24. articulo secundo ad tertium*; sed Christus, vt subsistens in humanitate, est subiectum capax denominationis Filij Dei naturalis formaliter, vt ex argumentorum solutione constabit: ergo est Filius naturalis Dei in quantum in humanitate subsistens, ly *in quantum* sumpto *specificatiuè*.

§.VIII.

Obiectionibus contra istam conclusionem occurritur.

128 *Arg. 1. cōtra 1. partē conclusionis.*

CONTRA primam partem conclusionis arguitur primo: vt enim docet Diuus Thomas *supra q. 16. art. 11 & 12.* Christus, in quantum homo, non est Deus, nec persona diuina; sed in quantum Filius naturalis, est Deus, & persona diuina: ergo in quantum homo, non est Filius naturalis Dei.

Respond.

Respondeo, explicando maiorem: ly *in quantum* determinante, & reduplicante naturam, concedo maiorem: ly *in quantum homo* determinante *specificatiuè* suppositum Verbi, vt subsistens in humana natura, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris, & concedo consequentiam: si ly *in quantum* naturam reduplicet, nego autem consequentiam: si ly *in quantum*, non reduplicet naturam, sed determinet *specificatiuè* suppositum. Nam cum hac determinatione esse Deum, & personam diuinam, *ibidem* à Diuo Thoma affirmatur.

129 *Replicabis*

Sed dices: iuxta D. Thomam ibi, hæc propositio: *Christus, in quantum homo, est Deus*, magis est neganda, quam concedenda: ergo pariter hæc propositio: *Christus, in quantum homo, est Filius naturalis Dei*, magis erit neganda, quam concedenda; sed propositio in sensu formali vera, magis est concedenda, quam neganda: ergo Christus, *in quantum homo*, non est Filius Dei naturalis formaliter.

Respond.

Respondeo cum Caietano *quæstione 24. articulo secundo circa solutionem ad primum*, distinguendo, vel explicando antecedens: si nihil subintelligatur in illa propositione, concedo antecedens: subintellecto hoc addito, scilicet, *per gratiam vnionis*, nego antecedens: & sub eadem distinctione, concedo, & nego consequentiam. Nam sub intellecto hoc addito, scilicet, *per gratiam vnionis*, vtraque propositio est vera: eo quod sit iste sensus: Christus, *in quantum homo*, per gratiam vnionis factam humanitati ad esse personale Filij Dei, est Filius Dei naturalis, per quam super additionem trahitur particula *in quantum* ad determinandum suppositum, vt cui conuenit esse Filium naturalem, & Deum, quæ sine illa, non suppositum, sed naturam reduplicaret, ob rationem ibi ab Angelico Præceptore assignatam.

130 *Instabis.*

Sed instabis: Adrianus Primus, & Concilium Francofordiense absolutè concesserunt, Christum, vt hominem, esse Filium proprium Dei; sed iuxta hanc solutionem filiatio naturalis Dei Christo, vt homini, competens ratione suppositi, non potest absolutè de Christo, vt homine, prædicari: ergo loquuntur de alio genere filiationis Christo, vt homini, conueniente ratione humanæ naturæ.

Respond.

Respondeo, distinguendo maiorem: absolutè per exclusionem additionis explicitæ, concedo maiorem: per exclusionem additionis subintellectæ, & implicitæ, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet Adrianus non expresserit, Christum esse Filium Dei per gratiam vnionis, id subintelligebatur, loquendo de Christo, vt homine.

131 *Secundo arguitur.*

Secundo arguitur: filius naturalis est, qui à Patre procedit per generationem naturalem; sed Christus, vt homo, non procedit à Patre naturali generatione: ergo in quantum homo, Filius Dei naturalis non est. Maior est diffinitio filij naturalis. Minor autem probatur: nam Christus, in quantum homo, fit à Deo per actionem temporalem liberã, & toti Trinitati communem; sed naturalis generatio à Deo, æterna est, & necessaria, solique Patri conueniens: ergo Christus, vt homo, non procedit à Deo per naturalem generationem.

132 *Responditur.*

Respondeo, distinguendo, vel explicando maiorem: Filius naturalis, qui talis est naturaliter, concedo maiorem: Filius naturalis vnione, vel assumptione, aut gratiosa communicatione filiationis naturalis, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris. Nam licet filiatio naturalis petat, quod subiectum, quod filium naturalem naturaliter constituit, à Patre procedat per generationem naturalem; semel tamen iam producta, & in naturali generatione fundata, potest alterius naturæ vniri, & ex tali vnione Filius naturalis consurget, quin à Patre per generationem naturalem procedat. Quæ doctrina est Alberti Magni *in 3. dist. 10. art. 3.* Vbi tres modos filiationis distinguit, scilicet generatione, adoptione, & vnione ad illum, qui filius naturalis est naturaliter; & Hugonis de Sancto Victore *tom. 3. in Apologia de Verbo Incarnato quæst. 2.* ibi: *Filius tribus modis dicitur, adoptione, vt nos per fidem, scilicet, viuam: susceptione, vt mediator, natura vt Verbum, quod eadem natura est cum Patre, non persona, & eadem persona cum mediatore, non eadem substantia, id est, natura.* Quod etiam docuit D. Thomas *q. 24. art. 1. & 2. & infra q. 32. art. 3.* vbi ait: Christum, vt hominem, esse Filium Dei naturalem filiatione in æterna generatione fundata, & per gratiam vnionis in tempore humanitati vnita.

Tres filiationis modi explicantur.

133 *Replicabis*

Sed dices: non stat de aliquo subiecto prædicari diffinitum, quin etiam diffinitio verè de tali subiecto affirmetur: sed

sed de Christo, vt homine, non prædicatur verè diffinitio filiationis naturalis: ergo nec naturalis filiatio. Probatur minor: diffinitio filij naturalis est, *viuens procedens à viuente naturali generatione*; sed de Christo, vt homine, nō enuntiatur verè, quod sit viuens procedens à Deo naturali generatione: ergo diffinitio filiationis naturalis, non prædicatur verè de Christo, quatenus homine. Probatur minor: nam benè valet: *Christus, vt homo, est viuens procedens à Deo naturali generatione: ergo Christus, vt homo, à Deo per generationem naturalem procedit*; sed hæc propositio est falsa: ergo etiam illa ex qua sequitur.

134 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Nam eo modo, quo Christo, vt homini, conuenit esse filium naturalem Dei: ita ipsi conuenit diffinitio naturalis filiationis: sicut autem Christo, vt homini, non conuenit naturaliter esse filium naturalem, sed per gratiam vnionis trahentem humanitatem ad esse personale Filij Dei: ita conuenit ipsi, vt homini, esse viuens procedens à Deo naturali generatione, non naturaliter, sed per gratiam vnionis nectentis humanitatem cum persona Verbi à Deo per generationem naturalem procedente. Ad minoris probationem dicatur: quod licet Christus, vt homo, ly *vt* reduplicante naturam, non sit viuens à Deo procedens per naturalem generationem, determinante tamen suppositum Verbi, cui per gratiam humanitas est vnita, est viuens procedens à Deo naturali, & æterna generatione in tempore vnita humanitati; hoc enim nihil aliud est, quam Christum, vt in humanitate subsistentem, esse personam Verbi diuinam à Deo Patre Æternaliter procedentem.

135

Nec consequentia facta in minoris probationem est bona: nam in antecedenti fit sensus, Christus, vt homo, est suppositum Verbi viuens, & à Deo generatione æterna procedens, quod totum verissimum est: in consequenti autem processio non cadit immediatè supra suppositum Verbi de Christo homine enuntiatum, sed supra concretum hominis: licet autem Christus, vt homo, sit suppositum à Deo procedens naturali generatione; hoc tamen concretum homo ex humanitate, & subsistentia Verbi resultans, non fit à Deo per generationem naturalem; concretum enim ex duobus extremis resultans non fit actione, qua producuntur extrema, sed qua vniuntur inter se: ac proinde quamuis suppositum Christi, vt hominis, producatur naturali generatione, quia non per actionem naturalem vnitur humanitati, sed actione Deo libera non verificatur de concreto hominis Christi, quod à Deo per naturalem generationem procedat.

136 *Instabis,*

Sed instabis: hæc propositio: *Christus, vt homo, est viuens procedens à Deo naturali generatione*; solum est vera, ly *vt* determinante suppositum; sed cum hac determinatione, etiam ista propositio est vera: *Christus, vt homo, procedit à Deo naturali generatione*: ergo hæc ex prima colligitur; & consequenter, vel ista debet concedi, vel prima debet negari. Probatur minor: Christum, vt hominem, à Deo procedere naturali generatione, ly *vt* cadente supra suppositum, nihil aliud est, quam suppositum Christi hominis procedere à Deo per naturalem generationem; sed hoc verum est: ergo hæc propositio: *Christus, vt homo procedit à Deo naturali generatione*, vera est, ly *vt* determinante suppositum.

137 *Respond.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem: ad illius probationem, distinguo maiorem: suppositum Christi hominis, vt terminantis humanitatem, concedo maiorem: secundum se sumptum, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam licet suppositum Christi hominis, secundum se sumptum sit à Deo Patre per æternam generationem, prout tamen humanitatem terminans, non est à Deo per æternam generationem, sed per actionem, ipsi vnientem humanitatem; & ideò hæc propositio: *Christus, vt homo, est à Deo per naturalem generationem*, vera non est, ly *vt* determinante suppositum, quia facit hunc sensum, suppositum Christi hominis, habet terminare actu humanitatem ex vi generationis æternæ. Nec est eadem ratio de ista propositione: *Verbum, vt subsistens in humanitate, est persona diuina, à Deo Patre procedens per æternam generationem*; nam in hac, processio à Deo per æternam generationem, non cadit immediatè supra suppositum Verbi, vt humanitatem terminans, sed supra personam diuinam enuntiatam de supposito Verbi, vt terminante humanitatem. Sicut autem ista consequentia non valet: *Verbum, vt terminans humanitatem, est persona diuina, & æterna: ergo vt sic terminans, est æterna*: quia variatur appellatio: ita hæc consequentia non valet: *Verbum, vt terminans humanitatem, est persona procedens à Deo per æternam generationem: ergo Verbum, vt sic terminans, procedit per æternam generationem*; quia in prima, processio æterna cadit supra prædicatum: in secunda autem immediatè circa subiectum.

138 *Aliter respondori poterat.*

Vel secundo responderi potest argumento secundo, concessa maiori, distinguendo minorem: ly *vt* determinante suppositum Christi hominis, nego minorem: ly *vt* reduplicante naturam, concedo minorem: & sub eadem distinctione, concedo, & nego consequentiam. Ad minoris probationem, distinguo maiorem: Christus, vt homo, ly *vt* reduplicante naturam, & illius vnionem ad Verbum, concedo maiorem: ly *vt* determinante suppositum, nego maiorem: & concessa minori, distinguo consequens distinctione maioris; sicut namque Christus, vt homo, ly *vt* determinante suppositum, est in tempore Filius naturalis Dei per gratiam vnionis; ita per eandem gratiam est vnigenitus Dei; & consequenter est genitus à Deo; nam sicut prima propositio est vera, quia per gratiam vnionis est factum, quod humanitas traheretur ad vnitatem personæ cum Filio naturali Dei; cum etiam factum sit, quod humanitas trahatur ad vnitatem personalem cum Verbo, vt genito à Deo, etiam secunda propositio erit vera; eo autem ipso, quod Christus, in quantum homo, sit genitus à Deo, Christus, in quantum homo, procedit à Deo per naturalem generationem.

139 *Displicet isto solutio, & regetur.*

Sed non placet ista solutio: nam Christus, in quantum homo, nec procedit à Deo per generationem æternam in tempore, nec procedit ab æterno: ergo, vt homo, non procedit à Deo per æternam generationem. Antecedens quoad primam partem probatur: nam si in tempore procederet, in tempore generaretur; sed in tempore non generatur; aliàs generatio diceretur in tempore incipere: ergo non procedit, vt homo, à Deo per generationem æternam in tempore. Deinde: nam si in tempore generaretur, iste homo Christus in tempore inciperet esse Deus; sed secundum Diuum Thomam *supra quæst. 16. articulo septimo in corpore*, non potest dici, quod iste homo incœpit esse Deus, vel quod fiat Deus, eo quod factus sit Deus; ergo idem quod prius. Pro secunda etiam parte probatur: nam quod ab æterno procedit, ab æterno existit; sed Christus, vt homo, non existit ab æterno: ergo, vt homo, non procedit ab æterno per æternam generationem. Præterea; nam si Christus, vt homo, ab æterno à Deo procederet, esset Filius naturalis ab æterno; sed Christus, vt homo, non est Filius naturalis ab æterno, vt enim docet Diuus Thomas *quæst. sequenti articulo primo ad tertium*, in tempore incœpit esse, vt Verbum in humana existens natura, esset Filius Dei: ergo Christus, vt homo, non procedit à Deo per æternam generationem ab æterno.

140 *Tertio arguitur.*

Tertio arguitur: vt de Christo, in quantum homine, ly *in quantum* determinante suppositum, verificaretur esse Filium Dei naturalem formaliter, petitur, quod hypostasis Verbi sub conceptu filiationis formaliter vniatur humanitati; sed hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis: ergo Christus, vt homo, non est Filius Dei naturalis formaliter. Maior cum consequentia tenet. Minor autem ostenditur primo: filiatio, vt filiatio, est formaliter relatio; sed hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis; aliàs illam constitueret relatam: ergo non vnitur illi formaliter, vt filiatio.

Minor prob. 1.

Secundo: hypostasis Verbi, vt filiatio, non solum relationem importat, sed etiam de connotato naturam diuinam, vt per generationem communicatam; sed humanitati non fuit vnita diuina natura formaliter, nec hypostasis Verbi, quatenus subsistit in illa, sed solum sub conceptu subsistentis absolutè, & supplentis vices subsistentiæ creatæ: ergo non vnitur humanitati formaliter sub conceptu filiationis.

Secundo.

141 *Tertio.*

Tertio: nam sub ea ratione solum vnitur humanitati formaliter, sub qua ab humanitate petitur, vt existat, & subsistat; sed ab humanitate non petitur sub conceptu filiationis subsistentis in diuina natura, vt referentis Verbum ad Patrem sed solum sub munere terminantis naturam creatam, & vices subsistentiæ creatæ supplentis: ergo solum sub hoc munere, non autem sub munere filiationis vnitur humanitati formaliter.

Quarto.

Quarto: nam hypostasis Verbi, non solum est personalitas, & filiatio formaliter, sed etiam est formaliter relatio, qua Verbum refertur ad Patrem relatione Verbi ad dicentem; & tamen non vnitur humanitati formaliter sub munere constituentis Verbum in ratione Verbi: ergo

quam-

quamuis in hypostasi Verbi diuini, ratio personalitatis, & ratio filiationis formaliter reperiantur; solum vnitur humanitati formaliter sub conceptu, & munere personalitatis, non autem sub conceptu filiationis.

142 *Quinto.* Quinto: si Verbum naturam irrationalem assumeret, non vniretur illi sub ratione filij formaliter; alias vt in illa subsistens, esset formaliter Filius naturalis Dei, quod est falsum; cum prout sic, non esset persona: ac per consequens incapax filiationis naturalis diuinæ: ergo pariter assumens humanitatē, non vnitur illi sub ratione filij formaliter, sed solum *identicè, & materialiter*. *Sexto.* Sexto: si Pater humanitatem assumeret, non vniretur formaliter humanitati assumptæ sub conceptu Patris formaliter; aliàs, vt homo, esset Pater, quod est falsum; cum vt homo nullum filium generaret: ergo Verbum humanitatem assumens, non vnitur illi sub ratione filij formaliter.

143 *Denique pro. minor.* Denique: nam cui non vnitur fundamentum filiationis formaliter, nec formaliter vnitur relatio; sed fundamentum hypostasis Verbi sub conceptu relationis non vnitur humanitati formaliter: ergo hypostasis Verbi non vnitur humanitati formaliter sub conceptu relationis. *Minor prob.* Minor ostenditur primo: fundamentum filiationis Verbi Diuini est natura Dei, vt habita per generationem; sed natura diuina sub conceptu naturæ non vnitur humanitati formaliter; est enim prout sic vitalis, & non potest humanitati vniri sub conceptu vitę formaliter; aliàs constitueret illam viuentem vita Dei: ergo fundamentum filiationis diuinæ non vnitur humanitati formaliter.

Secundo. Secundo probatur: nam fundamentum proximum filiationis Verbi Diuini, est illius generatio; sed humanitati Christi non vnitur passiua Verbi generatio; aliàs illam genitam constitueret generatione diuina: ergo proximum fundamentum filiationis Verbi Diuini non vnitur humanitati Christi formaliter.

144 *Respond. Ad primā prob. minoris.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, concessa maiori, nego minorem: nec sequitur, quod constituat humanitatem relatam relatione filii ad Patrem; est enim humanitas incapax huius effectus, vel quasi effectus, sicut nec sequitur, quod filiatio Verbi constituat Deitatem relatam, quamuis illi vniatur formaliter sub conceptu relationis, quia huius effectus, vel quasi effectus Deitas capax non est. *Instabis.* Sed dices: vt vniatur humanitati filiatio sub conceptu filiationis, saltim est necessarium, quod Verbum, vt in humanitate subsistens, constituat relatum ad Patrem; sed hoc non præstat diuina Verbi filiatio: ergo non vnitur humanitati Christi sub conceptu filiationis formaliter. Probatur minor: relatio non minus petit determinatum subiectum, quam determinatum terminum; sed filiatio diuina non potest alium terminum, quam æternum Patrem respicere: ergo non potest nouum, & distinctum subiectum constituere relatum; & consequenter Verbum, vt in humanitate subsistens, per illam nequit referri.

145 *Respond.* Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem dicatur. Verbum, vt in humanitate subsistens, non esse diuersum subiectum secundum id, quod importat in recto à se ipso, vt est in se, sed est ipsum Verbum de nouo communicatum: vnde potest absque variatione subiecti per diuinam filiationem referri, solum per hoc, quod filiatio sub conceptu filiationis de nouo communicetur. Nec sequitur in relatione mutatio, sed solum in extremo, cui vnitur; sicut nec ex eo quod subsistentia Verbi, Christum, vt hominem, subsistentem, & personam constituat, sequitur variari subsistentiæ Verbi subiectum pro recto, nec sequitur in illa mutatio, sed solum in extremo, cui vnitur.

146 *Ad 2. probationem minoris.* Ad secundam probationem minoris, concessa maiori, distinguo minorem: formaliter *immediatè*, concedo minorem: formaliter *mediatè*, nego minorem, & distinguo consequens distinctione minoris. Nam licet vnio humanitatis ad Verbum *immediatè* solum fuerit ad ipsius subsistentiam, vt gerentem vices subsistentiæ creatæ, & constituentis Christum, vt hominem, in ratione humanæ personæ; *mediatè* tamen, etiam fuit terminata formaliter ad diuinam Verbi naturam, vt personæ Verbi propriam; & consequenter ad eandem subsistentiam, vt in diuinitate subsistentem *mediatè* formaliter terminatur.

147 *Ad tertiā.* Ad tertiam, nego maiorem. Non enim ex humanitatis dependentia sumendum est extremum formale vnionis ex parte Verbi, sed ex ipsa vnionis natura: vnio autem hypostatica humanitatis ad Verbum per se ab intrinseco petit, non solum vnire humanitatem cum Verbo, secundum exercitium terminandi naturam creatam *immediatè*, sed etiam illam cum natura, vt in Verbo existente, *mediatè* petit vnire in vnitatem personæ; eo quod per se ab intrinseco petit Christum, vt personam compositam ex subsistentia Verbi, & humanitate, ex Verbo, & humanitate, atque ex diuina, & humana natura, & ad id per se ordinabatur, vt non solum Deus esset homo, sed etiam homo esset Deus.

148 *Ad quartam.* Ad quartam, concessa maiori, nego minorem: Christus enim vt homo, est filius naturalis Dei formaliter, quia humanitas ex vi vnionis trahitur ad esse personale secundæ personæ, quod est filius Dei naturalis formaliter. Cum ergo secunda persone sit, etiam formaliter Verbum, non est cur de Christo, vt homine, non prædicetur formaliter, esse per gratiam vnionis Verbum, & imago Patris, nec in hoc aliquod inconueniens reperio.

149 *Ad 5. solet responderi primo.* Ad quintam responderi solet, concesso antecedenti, negando consequentiam. Ratio autem discriminis potest esse triplex. *Prima ratio discriminis.* Prima, quia ex natura irrationali, & persona Verbi assumente, non consurgeret persona: sola autem persona est capax denominationis filii, & ideò Verbum naturam irrationalem assumens, non vniretur illi sub ratione filii formaliter: ex humanitate vero, & Verbo illam assumente, consurgit persona humana; & ideo est in concreto resultante capacitas subiectiua ad denominationem formalē filij naturalis. *Secunda.* Secunda, quia subiectum denominabile *filius naturalis formaliter*, debet esse capax operandi honestè, iurisque ad hæreditatem: Verbum autem, vt subsistens in natura irrationali, non est capax operandi honestè, nec iuris ad diuinam hæreditatem; & ideò Verbum vt subsistēs in natura irrationali, etsi *identicè, & materialiter* esset filius naturalis Dei, *formaliter* tamen filius naturalis non esset, cuius oppositum in Verbo, vt subsistente in natura rationali, opposita de causa contingit. Tertia: quia duplex tantum est modus habendi filiationem naturalem *formaliter*, scilicet, aut per naturam, aut per gratiam vnionis: primo modo solum vt in diuinitate subsistens, est Verbum capax filiationis naturalis: secundo autem modo est in Verbo, vt in humanitate subsistente, quia humanitas capax est gratiæ: in Verbo autem, vt subsistente in natura irrationali, capacitas ad essendum filium naturalem Dei per gratiam vnionis non esset; cum natura irrationalis capax gratiæ suscipiendæ non sit.

150 *Tertia. Secundo respondēt alij.* Secundo respondetur ab alijs, negando antecedens. Rationamque cur de Christo, vt homine, ly *vt* determinante suppositum, prædicatur esse Filium naturalem Dei, est, quia humanitas ex vi vnionis trahitur ad esse Verbi in vnitatem personæ, quod est filius naturalis Dei, & quia Verbum; non solum in humanitate subsistit, sed etiam, vt subsistit in illa, subsistit in tempore in Deitate Verbo communicata per generationem æternam; sed casu, in quo Verbum equi naturam assumeret, & ex vi vnionis traheretur ad esse Verbi in vnitatem suppositi, quod suppositum est filius naturalis Dei, & vt in equi natura subsistens, etiam subsisteret in diuinitate, vt habita ab ipso Verbo per æternam generationem: ergo in illo casu Verbum, in quantum equus, ly *in quantum* determinate suppositum, esset filius naturalis Dei formaliter.

151 *Ad 1. improbationem.* Nec obstat prima ratio in contrarium: nam licet Verbum tunc casus, vt subsistens in natura equi, non esset persona per connotationem naturæ creatæ, esset tamen persona diuina prout in illa subsisteret; & consequenter filius naturalis Dei ratione personalitatis diuinæ *implicitè* inclusa in subsistentia Verbi, vt terminante naturam equi. *Ad secundam.* Nec secunda: nam licet Verbum, vt subsistens in natura equi, non esset capax operandi operationes honestas creatas, nec iuris ad creatam hæreditatem, operationes tamen increatas haberet, vt subsistens in diuinitate, & ius ad increatam hæreditatem, sicut de Christo homine, vt filio naturali Dei, docet D.Thom. *supra quæst. 7. ar. 1 ad 2.* illis verbis: *Dicendū, quod Christo, in quantum est naturalis Filius Dei, debetur hæreditas æterna, quæ est ipsa beatitudo increata per increatū actū cognitionis, & amoris Dei, eundem, scilicet, quo Pater cognoscit, & amat se ipsum, cuius actus anima capax non erat propter differentiam naturæ; vnde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creatum, qui quidem esse non potest, nisi per gratiam.* S.TH.

152 Vbi Diuus Thomas duplicem hæreditatem assignat debitam Christo, quia filio naturali Dei, nempè, increatam, prout in Deitate subsistit, & creatam, vt anima illius beatificaretur: non autem est filius naturalis propter debitum secundæ hæreditatis, sed primæ: cum ergo primā

Verbo assumenti irrationalem naturam deberetur; fit consequens, quod vt in illa subsistens, esset filius Dei naturalis. Nec denique tertia ratio conuincit: nam falsum est, esse tantum duplicem illum modum essendi filium naturalem Dei; restat enim alius, scilicet, per vnionem ad Verbum, quantumuis gratia non sit: natura autem irrationalis capax est vnionis ad Verbum, quamuis, non gratiosæ vnionis.

Ad tertiā.

153 *Pro resolutione difficultatis nota primo.*

Hæc tamen lis breuiter componi potest, notando primo: filiationem Dei naturalem dupliciter prædicari posse de Christo homine Primo absolute, dicendo: *Homo est Filius Dei naturalis*. Secundo cum particula *in quantum*, nempè, asserendo: *Christus in quantum homo, est Filius Dei naturalis*. Notando secundo ly *in quantum* determinare posse naturam, vel suppositum, & in primo sensu esse falsam, vt de hac propositione: *Christus in quantum homo, est Deus*, docuit D. Thom. *supra qu. 16. art. 11.* In secundo autem sensu esse veram, vt *ibid.* docuit D. Tho. Notando tertio ex D. Tho. *loco proximè allegato*, propositionem istam: *Christus, in quantum homo, est Deus*, idemq; iudicium est de hac: *Christus in quantum homo est Filius naturalis Dei*, magis esse falsam, quam veram, eo quod particula *in quantum* facit terminum, supra quem fertur, magis teneri pro natura, quam pro supposito, quod intelligendū est, nisi in illa aliud expresse, vel implicite subintelligatur: nam si addamus, *per gratiā vnionis*, asserendo: *Christus, in quantum homo, est Filius naturalis Dei per gratiam vnionis*, vera est ista propositio, quia addendo *per gratiam vnionis*, fit sensus: *Christus per gratiam vnionis humanitatis ad Verbum, est Filius Dei naturalis*, in quo iam denotatur filiationem conuenire Christo, vt homini, non ratione naturæ, sed ratione suppositi.

Secundo. *Tertio.*

154 *Quarto notandum est.*

Denique aduertendum est, propositionem istam: *Homo est Filius Dei naturalis*, solum esse veram per communicationem idiomatum; hanc autem: *Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis per gratiam vnionis*, esse verā per communicationē idiomatū partim, & partim in sensu formali specificante naturam primum, attenta filiatione in prędicato importata: secundum, attenta ratione gratiæ, quæ ex parte prædicati importatur. totum hoc viuca ratione probatur: nam iuxta Diuum Thomam *supra q. 16. art. 4. & 5.* quæ conueniunt supposito, in quo humanitas subsistit ratione solius diuinæ naturæ, vt esse omnipotentem, immortalem, Deum, &c. solum dicuntur de homine per communicationem idiomatum; sed filiatio diuina quoad esse, solum conuenit supposito Verbi, in quo subsistit humanitas ratione diuinitatis; quoad rationem tamen gratiæ, quæ importatur in gratia vnionis, non conuenit ratione diuinitatis, sed ratione humanitatis: ergo prædicatio ista: *Homo est Filius Dei naturalis*, solum est vera per communicationem idiomatum: hæc autem: *Christus, in quantum homo, est Filius Dei naturalis per gratiam vnionis*, partim per communicationem idiomatum, & partim in sensu specificatiuo humanitatis, vera est in sensu formali.

155 *Si Verbum natura equi vniretur, esset Filius Dei naturalis per communicationē idiomatū.*

His positis asserendum existimo, casu in quo Verbum naturæ equi vniretur, fore Filium Dei naturalem per communicationem idiomatum, eo modo, quo homo, Filius Dei naturalis dicitur per hanc communicationem: non tamen posse tunc casus dici, Christum in quantum equum, Filium Dei naturalem per gratiam vnionis. Primum, ratione facta pro secunda solutione conuincitur, nec ab aliquo potest negari. Secundum patet: nam natura equi non est capax suscipiendi gratiam, sicut nec gratiarum actionis, si verò adderetur, Christus, in quantum equus, per vnionem est filius naturalis Dei, etiam esset verum in sensu formali specificatiuo naturæ creatæ: nam licet capax gratiæ suscipiendæ non sit, est tamen capax vnionis.

156 *Ad sexta prob. minoris.*

Ad sextam minoris probationem, nego antecedens: esset enim in illo casu Pater, vt homo, Pater Æterni Verbi per gratiam vnionis, sicut modo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis filius Æterni Patris, & sicut Christus, vt homo, est genitus à Deo Patre per generationem æternam, in tempore humanitati vnitam, sicut statim explicabimus: ita in hypothesi admissa, Pater vt homo, esset generans filium per æternam generationem in tempore vnitam humanitati.

157 *Ad vltimam respondet Magister Curiel.*

Ad vltimam probationem Curiel *sentent. 2. art. 3. circa 3. sentē. & solut. ad 2. argum. ex factis pro prima sententia*, respondet, fundamentum filiationis naturalis Christi, vt hominis, non esse aliud, quam ipsam filiationem æternam vnitam humanitati, à qua Christus, vt homo, nedum formaliter, sed etiam fundamentaliter constituitur Filius Dei naturalis, non *relatiuè*, sed *terminatiuè*; sicut enim Filiatio Verbi vnitur humanitati, quin illam ad Patrem referat ita

a

Christum, vt hominem, constituit Filium naturalem Dei quin illum ad Patrem referat: dicitur autem a prædicta relatione constitui Christum vt hominem, fundamentaliter filium, non *positiuè*, quia fundet relationem aliquam dantem esse filium formaliter, sed *negatiuè*, quia nempe, vt illum in ratione filij naturalis constituat, nullum fundamentum supponit.

158 *Reijcitur primo.*

Hæc tamen doctrina non placet, & refellitur primo: nam iuxta Diuum Thomam *infra quæst. 32. art. 3.* Christus dicitur filius Dei non ratione creationis, nec ratione iustificationis, sed ratione generationis æternæ, secundum quam est filius Patris solius, sed non est filius per generationem æternam formaliter; est enim alia ratio geniti a ratione filij, saltem per nostros conceptus, & distinctione rationis: ergo est filius fundamentaliter ratione generationis æternæ; & consequenter non ratione filiationis. Secundo: nam cui conueniunt ratio geniti, & ratio filij, hæc supra illam fundatur, vt omnibus est in confesso; sed Christo, vt homini, conuenit ratio geniti a Patre, & etiam conuenit ratio filij: ergo non est a filiatione, sed a generatione filius Dei fundamentaliter.

Secundo.

159 *Minor prob. 1.*

Minor ostenditur primo ex Aug. *lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. in principio*, illis verbis: *Respondeant, quæso, ille homo, vt à Verbo patri coæterno in vnitatem personæ assumptus filius Dei vnigenitus esset: vnde hoc meruit? Quod eius bonum qualecumque præcessit?* Ergo ex mente Augustini de hoc homine Christo, vel de Christo quatenus homine, non solū prædicatur, esse filiū, sed etiam esse vnigenitum à patre; & consequenter Christus, vt homo, non solum est filius æterni patris, sed etiam, ab ipso genitus. Secundo probatur: nam Christus, vt homo, est filius, quia ex vi vnionis, humanitas est assumpta a Verbo in vnitatē personæ, quæ est filius naturalis Dei, sed etiam persona Verbi, in cuius vnitatem fuit humanitas assumpta, est a Deo Patre genita: ergo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis, non solum filius naturalis patris, sed etiam ab ipso genitus.

Secundo prob. minor.

160 *Tertio probatur minor.*

Tertio: non enim stat, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei per gratiam vnionis, quin ea vi eiusdē gratiæ de ipso verificetur diffinitio filij naturalis; sed non potest de Christo, vt homine, verificari diffinitio filii naturalis, nisi verum sit de ipso, esse genitum à Deo: ergo Christus, vt homo, est per gratiam vnionis genitus à Deo patre. Maior omnibus est nota: diffinitio namque, & diffinitum ad conuertentiam dicuntur: ac per consequens de quo prædicatur diffinitum essentialiter, etiam diffinitio debet essentialiter prædicari, & de quo accidentaliter, vel per gratiam prædicatur diffinitum, eodem modo prædicari debet diffinitio. Minor autem probatur: nam sicut pater est, qui genuit filium, ita filius naturalis est ille, qui genitus est à patre, naturali generatione ergo si de Christo, vt homine non prædicatur, quod sit a patre æterno genitus, non potest de illo verificari diffinitio filij naturalis Dei.

161 *Denique reijcitur solutio.*

Denique eadem doctrina reiicitur: non enim stat, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei, quin ad patrem referatur relatione filiationis: ergo falsum est, quod dictus Magister asserit, scilicet, Christum, vt hominem, esse filium naturalem Dei, quin referatur ad ipsum relatione filiationis. Antecedens ostenditur primo: sicut enim in patre æterno, alia est ratio patris, & ratio primæ personæ; siue distinctione rationis ratiocinatæ, siue distinctione rationis ratiocinantis, siue eminentiali, siue virtuali inadæquata distinctione, quo circa vt prima persona generationem præcedit, & vt pater intelligitur ad generationem subsequi: ita in forma constituente Verbum, alia est ratio hypostasis, & alia ratio filiationis, vel relationis; sed si Christus, vt homo, non referatur ad patrem, non conuenit ipsi formaliter sub conceptu relationis, sed solum sub conceptu, & munere formæ hypostaticæ Verbum constituentis personam: ergo nisi referatur, non erit formaliter filius, sed solum secunda persona.

Antecedēs probatur primo.

162 *Secundo.* *Tertio.*

Secundo, & explicatur magis hoc ipsum: filiatio non constituit filium formaliter, nisi sub munere referentis: ergo cui non conuenit sub munere referentis, non constituit filiū formaliter. Tertio: quia namque paternitas non conuenit primæ personæ pro priori ad generationem sub munere referentis, pro illo priori non intelligitur sub ratione patris formaliter: ergo si pro signo sequenti non conueniret sub munere referentis, nec pro vno, nec pro altero signo esset formaliter pater: ergo si filiatio Verbi non vnitur Christo, vt homini, sub munere referentis, Christus vt homo nō erit, nec dici poterit filius Dei naturalis formaliter. Ex quo vlterius etiam fieret, nec posse dici fundamentaliter filium

Dei

Dei naturalem. Quod patet: nam cui repugnat formalis denominatio relationis, etiam repugnat fundamentum relationis: vt tale: ergo si Christo quatenus homini repugnat esse filium Dei naturalem *relatiuè formaliter*, etiam repugnat esse filium Dei naturalem *fundamentaliter*.

Quare prætermissa hac solutione ad vltimam minoris probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius primam probationem, concessa maiori, distinguo minorem: non vnitur humanitati formaliter immediate, & tanquam subiecto per diuinitatem viuenti, concedo minorem: in eadem persona nego minorem, & consequentiam. Nec sequitur, quod diuinitas vnita constituat humanitatem radicaliter viuentem, sed sufficit, quod personam Verbi in cuius vnitate cum natura humana vnitur, & quæ in humanitate subsistit sit viuens vita diuina. Ad secundam concessa maiori, nego minorem: nec sequitur, quod generatio Verbi passiua constituat genitam humanitatem, sed solum, quod Verbum, vt personaliter vnitum humanitati, & in illa subsistens sit genitus à patre æterna generatione, sicut nec ex eo quod filiatio cum natura humana vniatur, sequitur, illam constituere relatam. Nec ex eo quod filiatio Verbi, vt passiue terminans generationem vniatur diuinitati: sequitur, illam genitam constituere.

163 Vera solutio vltimæ probationis minoris. Ad 1. probationem. Ad secundam.

Sed dices: vt passiua generatio vniatur humanitati formaliter, saltim necessarium est, quod Christus, vt subsistens in humanitate, sit à patre genitus æterna generatione; sed Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, nō est genitus à patre æterna generatione: ergo generatio Verbi passiua non vnitur humanitati formaliter. Maior constat ex dictis. Minor autem probatur; Christus, vt homo, non est genitus æterna generatione ab æterno, nec est genitus in tempore æterna generatione: ergo, vt homo, nullo modo potest dici in sensu formali genitus à Deo æterna generatione. Antecedens pro prima parte probatur: tum, quia Christus, vt homo, non est Deus ab æterno, sed in tēpore incœpit verificari Christum, vt hominem esse Deum, & filium naturalem Dei, vt docet Diuus Thomas *quæst. sequenti art. 1. ad* 3 ergo vt homo, non est genitus à Deo generatione æterna ab æterno. Tum etiam; quia quod ab æterno est genitum, ab æterno etiam existit; sed Christus, vt homo, nō existit ab æterno: ergo vt homo non est genitus à Deo æterna generatione. Deinde pro secunda parte probatur: nam si, vt homo, esset genitus in tempore æterna generatione, vt homo, incœpisset generari in tempore; sed non potest hoc concedi; aliàs Christus, vt homo, in tempore incœpisset, esse Deus, & in tempore Deus fieret, quod est falsum, & contra Diuum Thomam *supra q. 16. art. 9.* vbi docet, non posse de Christo dici, *hic homo incœpit esse*, & *art. 7* vbi negat, hanc propositionem, *hic homo*, demonstrato Christo, *factus est Deus*: ergo Christus in quantum homo non est genitus à Deo in tempore æterna generatione.

164 Instabis.

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad probationem distinguo primam partem antecedentis: non est vnigenitus in tempore, ly *in tempore* determinante generationem, concedo antecedens. ly *in tempore* cadente supra complexum ex humanitate, & Verbo, quod genitum est ab æterno, nego antecedens, & consequentiam. Nam sicut Christus, vt homo, in tempore subsistit per subsistentiam æternam, in tempore vnitam humanitati, & in tempore Christus; vt homo, est Deus, & filius Dei per deitatem, & filiationem æternam, humanitati in tempore vnitam; ita vt homo, in tempore est genitus per generationem æternam temporaliter vnitam: & sicut ad veritatem istius propositionis, *Christus, vt homo, in tempore, est filius naturalis Dei*, non requiritur, quod hæc propositio sit vera, *Christus, incœpit esse Deus*; sed quod Verbum, vt filius Dei naturalis fuerit in tempore vnitum humanitati, & quod factū sit quod Verbum, vt subsistens in humanitate sit Deus, & filius naturalis Dei: ita vt hæc propositio sit vera, *Christus, vt homo, est genitus in tempore à Deo* nō est necessarium, quod Christi generatio, in tempore incipiat existere, sed quod in tempore facta sit vnio humanitatis ad Verbum quatenus genitum, & quod vt in humanitate subsistens, sit genitum. Nec sequitur, quod vt homo in tempore incœperit generari: nam hoc denotat mutationem ex parte generationis æternæ, sicut ex eo quod hæc propositio, *homo est Deus*, incœperit esse vera: non sequitur, quod hic homo Christus in tempore incœperit esse Deus, nec quod sit factus Deus, sed solum, quod in tempore sit factum, vt hic homo esset Deus; nam primum, importat incœptionem, & mutationem ex parte diuinitatis: secundum autem solum inceptionem complexi ex Deo, & humanitate, atque istius mutationem.

165 Respondes.

§. Vltimus.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

Ex dictis in discursu huius, & præcedentis disputationis colligo primo, quod si Spiritus Sanctus humanitatem assumeret, non esset filius naturalis, nec filius adoptiuus Dei, bene tamen esset filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis. Prima pars huius corollarij probatur: nam Christus in quantum homo, ideo solum est filius naturalis Dei, quia humanitas ea vi vnionis trahitur ad vnitatem personæ cum Verbo, quod est filius naturalis, vt ex dictis in tota hac disput. constat; sed humanitas a Spiritu Sancto assumpta, non vniretur filio Dei naturali in vnitate personæ; cum Spiritus Sanctus filius Dei naturalis non sit: ergo Spiritus Sanctus tunc casus non esset, vt homo, filius naturalis Dei.

166 Si Spiritus Sanctus humanitatē assumeret non esset filius naturalis Dei.

Deinde secunda pars corollarij probatur: nam adoptio petit extraneam personam, hoc est non habētem ab intrinseco ius ad patris hæreditatem; sed Spiritus Sanctus, etiam vt homo, non esset extranea persona à Deo; cum non esset persona distincta ab ipso, vt in deitate subsistente, iusque intrinsecum haberet ad hæreditatem diuinam, non minus, quam Verbum vt in humanitate subsistens: ergo vt homo filius adoptiuus non esset.

167 Nec filius adoptiuus.

Denique tertia pars eiusdem corollarij probatur: nam iuxta D. Thomam *infra quæst. 32 art. 3.* ideo solum Christus, vt homo, non est filius Dei ratione creationis, quia est per se, & perfectè filius: id autem, quod dicitur tale secundum perfectam rationem, non potest dici ta e secundum rationē imperfectam, & analogam; sed hæc ratio in Spiritu Sancto non militat; cum non sit, nec esset in illo casu filius Dei naturalis: ergo si humanitatem assumeret, esset filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

168 Esset tamē filius Dei filiatione fundata in creatione humanitatis.

Oppones: iuxta Diuum Thomam *in 3 dist. 10. quæst. 2. art. 2. quæstiunc. 1. in corpore*, ideo creatura rationalis per gratiam adoptatur à Deo, quia ex vi creationis est similis Deo imperfectè, & filia iure creationis, & per gratiam illi datur ius ad Dei hæreditatem; sed Spiritui Sancto, vt homini conueniret per gratiam habitualem ius ad Dei hæreditatem: ergo si esset, vt homo, filius Dei ratione creationis, esset filius Dei adoptiuus per gratiam habitualem. Respondeo primo, rationem Diui Thomæ probare supposita, vt de facto supponitur in creatura rationali extraneitas, & quia in Spiritu Sancto ista extraneitas non datur; ideo non sequitur, fore, vt hominem, constituendum filium adoptiuum Dei per gratiam habitualem. Vel secundo respondetur, gratiam ideo rationali creaturæ adoptionem tribuere, quia dat illi primum ius: Spiritui autem Sancto, non conferret primum ius, sed ius illi à diuinitate præstitum supponeret, ad illudque sequeretur, & ideo Spiritum Sanctum vt hominem, non constitueret filium adoptiuum Dei.

169 Oppones. Respōd. 1. Respōd. 2.

Instabis: solum ius filij ab intrinseco conueniens obstat adoptioni in filium; sed quamuis Spiritus Sanctus non esset persona extranea per carentiam omnis iuris ab intrinseco, esset tamen extranea per carentiam iuris filij naturalis Dei; cum filius naturalis non esset: ergo ea vi gratiæ habitualis euaderet filius adoptiuus Dei. Maior probatur: in nepote datur ius intrinsecum ab intrinseco ipsi competens ad hæreditatem aui; & tamen quia ius nepotis, non est ius filij naturalis, potest ab auo adoptari, & ea vi adoptionis fieri filius adoptiuus illius: ergo non omne ius ab intrinseco conueniens, sed solum ius filij naturalis obstat adoptioni in filium. Respondeo, maiorem esse veram inter personas creatas in quibus nullum ius cōnaturale potest ius filij adæquare; & ideo nepos licet habeat ius ab intrinseco ad hæreditatem aui, potest adoptari in filium, quia ius nepotis est iure filiationis naturalis inferius. Ius autem Spiritui Sancto, vel in se ipso, vel in humanitate, quam assumere potest cōueniens, adæquat ius Verbi in se ipso, & in assumpta humanitate: ac per consequens si Verbum ratione prædictis iuris nequit adoptari in filium, nec etiam Spiritus Sanctus, casu, in quo humanitatem assumeret, capax esset adoptionis.

170 Instabis. Respond.

Secundo ex dictis infertur Christum, vt hominem non esse filium naturalem sui vel Spiritus Sancti, sed solius patris æterni. Quod patet primo: nam est filius naturalis Dei per filiationem æternam; sed hæc nequit alium terminum, quam æternum Patrem respicere: ergo solius Patris æterni filius naturalis est. Secundo: nam filiatio super ali-

171 Christū vt hominem non esse filium naturalem sui, aut Spiri-

tus Sancti, sed solius Patris aeterni, prob. 1.

quam actionem fundata, solum respicit pro termino, talis actionis principium; sed filiatio per quam Christus vt homo est filius naturalis Dei fundatur supra generationem aeternam, vt constat ex dictis, docuitque Angelicus Doctor *infra quaest. 32. art. 3.* haec autem est actio solius aeterni Patris: ergo Christus, quatenus homo, nec sui, nec Spiritus Sancti est filius, sed solius Patris aeterni.

172 *Oppones.* Sed dices: Christus, vt homo, est filius naturalis Dei per gratiam vnionis: ergo est filius naturalis ex vi actionis vnitiuae humanitatis ad Verbum; sed haec actio est toti Trinitati communis: ergo filiatio ex vi illius communicata totam respicit Trinitatem; & consequenter Christus est totius Trinitatis filius. *Respond.* Respondeo, distinguendo primum consequens: ex vi actionis vnitiuae, vt fundantis filiationem Christi, vt hominis, nego consequentiam: vt applicantis, vnientisque filiationem in aeterna generatione fundatam, concedo consequentiam: & concessa minori subsumpta, nego consequentiam. Nam filiatio non respicit pro termino principium actionis applicantis, vnientisque illam, sed principium actionis fundantis, & quia actio fundans filiationem, a qua Christus, vt homo, filius naturalis dicitur, non est toti Trinitati communis, sed solius Patris aeterni; fit consequens, quod quamuis actio illam vniens, & communicans, humanitati, a tota Trinitate procedat, Christus, vt homo, non totius Trinitatis sit filius, sed solius Patris aeterni.

173 *Relatio filiationis Christi ad B. Virginem, non est realis, sed rationis.* Denique ex dictis infertur, filiationem, qua Christus, vt homo, est filius Beatissimae Virginis, non realem, sed rationis esse, quod docuit Diuus Thomas *infra q. 35. art. 5. in 3. dist. 8. quaest. vnica ar. 5. ad Annibaldum in eadem dist. qu. vnica art. 4. quodlibeto 1. art. 2. & quodlibeto 9. quaest. 2. art. 3. & opusculo 2 cap. 212.* Et probatur, vt enim constat ex dictis, & citatis locis, docet Angelicus Doctor, filiatio etsi supra natiuitatem fundetur, non ad naturam, sed ad suppositum immediate comparatur, vt subiectum immediatum denominationis, & inhaesionis; sed suppositum Christi Domini; cum sit aliquid increatum, capax susceptiuum accidentis realis non est, siue absoluti, siue relatiui; alias realiter intrinsece mutaretur: ergo filiatio, qua filius Virginis dicitur, non realis, sed rationis est.

174 *Oppones primo.* Sed oppones primo: Christus, vt homo, est filius Virginis eiusdem rationis nobiscum; sed nos sumus filij per relationem realem filiationis: ergo Christus, vt homo, est filius B. Virginis per relationem realem. *Respond.* Respondeo, distinguendo maiorem: sumpto filio fundamentaliter, & absolute, concedo maiorem: sumpto filio formaliter relatiue, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Itaque dupliciter dicitur filius, vno modo fundamentaliter, scilicet, ratione naturae per generationem communicatae, alio modo formaliter relatiue: sumpto filio primo modo, Christus vniuoce conuenit nobiscum in ratione filij, quia natura Christi est eiusdem speciei cum nostra, & similiter passiua generatio Christi ex Virgine, & nostra generatio passiua prout ad matrem comparatur, sunt eiusdem speciei; sumpto vero filio relatiue, non est filius filiatione eiusdem speciei, & rationis cum illa, qua nos filij constituimur, quia filiatio nostra est realis, filiatio verò Christi est rationis ob rationem D. Thomae.

Christus est filius B. Virginis filiatione eiusdē rationis cum nostra sūpta fūdamētaliter, secus vero sumpta formaliter relatiue.

175 *Instabis primo.* Instabis primo: absolute est verum, Christum esse filium vniuoce cum alijs hominibus; sed si sumpto filio relatiue non conueniret vniuoce, falsum esset hoc absolute affirmare: ergo etiam relatiue sumpto filio, Christus conuenit vniuoce nobiscum in ratione filij. Maior constat. Tum; quia nullus id negauit. Tum; quia Beatissima Virgo absolute dicitur Mater Christi eiusdem rationis cum matribus aliorum hominum: ergo & Christus absolute est dicendus filius eiusdem rationis nobiscum. Minor autem probatur: nam absoluta rei denominatio sumitur ab eo quod est formale: ergo absoluta conuenientia, aut disconuenientia est pensanda inter extrema, secundum id per quod formaliter constituuntur; sed filius constituitur formaliter per relationem: ergo vt absolute enuntietur conuenientia vniuoca inter filios, requiritur vniuoca conuenientia inter illos in ratione relationis; & consequenter, vt Christus dicatur absolute vniuoce filius nobiscum, requiritur inter relationes vniuoca conuenientia.

176 *Secundo.* Secundo: Beatissima Virgo est Mater Christi, sumpta matre relatiue, eiusdem rationis vniuoce cum aliis foeminis, vt ad proprios filios comparatis: ergo Christus est filius relatiue eiusdem rationis nobiscum. Consequentia patet: nam relatio specificatur a termino non absoluto, sed relatiuo in sententia Thomistarum: ergo relatio maternitatis a relatione filiationis; sed non stat conuenientia specifica in relationibus, absque conuenientia specifica terminorum: ergo si relatio maternitatis B. Virginis est eiusdem speciei cum relationibus maternitatis aliarum mulierum, relatio filiationis in Christo est eiusdem speciei cum relatione filii cuiuslibet personae creatae; & consequenter est realis: nam inter relationem realem, & rationis specifica conuenientia dari non potest. Antecedens autem probatur: nam relatio maternitatis in B. Virgine est realis, & sequitur ad fundamentum eiusdem speciei cum illo, quod in aliis foeminis per se relationem matris fundat, scilicet, concursu passiuo, & ministrante materiam: ergo dicitur mater relatiue vniuoce cum aliis mulieribus.

177 *Ad 1. instantiā respondetur.* Respondeo ad primam replicam, concessa maiori, negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, verum esse antecedens in denominationibus absolutis: falsum autem in relatiuis, in quibus hoc peculiare inuenitur, quod quamuis relatio non existat, existente proximo fundamento, absoluta denominatio consurgat. Vnde quamuis signum in sententia probabili per relationem praedicamentalem constituatur, & haec in imagine, mortuo prototypo, non existat, nihilominus imago Imperatoris iam mortui absolute dicitur signum illius propter aptitudinem ad ipsum repraesentandum, quae est proximum fundamentum relationis. Et defunto patre Petri, dicitus Petrus absolute filius illius, quamuis relatio praedicamentalis filii mortuo patre non existat. Et vt D. Thomas *opusc. citato* notauit, Deus dicitur realiter Dominus creaturarum, propter reale fundamentum Dominii, quamuis relatio, qua Dominus relatiue constituitur, non realis sit, sed rationis, & Christus dicitur realiter filius B Virginis, quamuis relatio filii non sit realis, sed rationis in ipso, quia fundamentum proximum, & remotum filiationis est reale: cum ergo absoluta denominatio, non existente forma, ex solo fundamento in relatiuis consurgat: fit consequens, quod vt inter duo absoluta conuenientia asseratur, sufficiat in fundamento proximo relationis conuenire, quamuis in relationibus conuenientia vniuoca inter illa non detur.

Absoluta denominatio in relatiuis sumitur à fundamento.

178 *Ad 2. occurrit prima.* Ad secundam, si doctrina Caietani est vera, nempe, relationem rationis posse in ratione relationis cum relatione reali vniuoce conuenire, facilis esset solutio asserendo filiationem Christi terminantem relationem maternitatis B. Virginis, licet in ordine ad esse, & in genere entis differat specifice a filiatione reali, in ratione relationis vniuoce conuenire, & hoc sufficere, vt maternitas B. Virginis vniuoce, & specifice conueniat cum aliis maternitatibus. Quia tamen sententiam istam minus veram existimamus; enti namque reali, & rationis in nullo praedicato ad lineam entis spectante, potest dari aliquid commune vniuocum, & conceptus relationis ad genus entis spectat, & intra illud continetur: ideo aliter est factae obiectioni occurrendum.

Deseritur ista solutio.

179 *Poterat occurri secūdo.* Poterat responderi secundo: filiationem Christi, etsi in ratione referentis differat specifice, & generice a filiatione reali, qua pura cratura in ratione filii relatiue constituitur; in ratione tamen termini specificantis relationem matris ad Christum specifice cum relatione reali filiationis conuenire, & hoc sufficere, vt maternitas B. Virginis esset eiusdem speciei cum aliis maternitatibus: nam specifica ratio relationis sumitur a relatiuo sub ratione terminantis. Sed nec placet ista solutio; tum, quia in relatione terminare, & referre sunt duo inadaequati conceptus differentiales; sed non stat in vltima rei differentia conuenientia specifica, & specifica distinctio, vt omnibus est in confesso: ergo si filiatio Christi differt specifice, imo & generice ab aliis relationibus in ratione referendi, non potest cum illis in munere, & ratione terminandi specifice conuenire. Secundo: nam etiam munus terminandi est intra genus entis: sed non ob aliam rationem Caietani sententia statuens vniuocam conuenientiam inter relationem realem, & rationis quoad conceptum referendi, reiicitur, nisi quia hoc munus intra genus entis continetur: ergo debet ex eodem fundamento negari possibilis conuenientia specifica inter relationem realem, & rationis in ratione, & munere terminandi.

Displicet etiā ista solutio, & impugnat. primo.

Secundo.

180 *Vera secūda instātiæ solutio.* Quare his modis dicendi omissis, ad secundam instantiam respondeo, negando antecedens. Nam licet relatio maternitatis, quae attenta vi fundamenti resultaret in B. Virgine, foret eiusdem speciei cum aliis maternitatibus, quae tamen de facto resultat eiusdem speciei, non est propter differentiam relationis terminantis, quae illi in Christo correspondet, & a qua suam speciem desumit, & consequenter sumpta matre relatiue non est mater eiusdem speciei cū matre filii creati. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Nam realitas relationis sumitur

Maternitas B. Virg. sūpta relatiuè est diuersæ speciei ab aliis maternitatibus.

mitur à fundamento: species autem à termino, vnde quamuis conuenientia inter fundamenta detur, si non adest conuenientia inter terminos formales, non potest dari inter duas relationes specifica conuenientia.

181 *Secundo principaliter opponens*

Secundo principaliter objicies; posito reali fundamento, & reali termino, realis consurgit relatio; sed in Christo est reale fundamentum remotum, & proximum relationis, nempè, natura humana, quæ remotè fundat relationem filiationis, & passiua generatio, quæ proximè illam fundat, essèque realem in Christo, docet Diuus Thomas *infra q. 35. art. 2.* & alias terminus realis existit, nempè, B. Virgo: ergo consurgit in Christo realis filiationis relatio.

182 *Respondet ex D. Tho.*

Respondeo ex Diuo Thoma *infra quæst. 35. art. 5. ad 1.* distinguendo maiorem: in subiecto relationis realis capaci, concedo maiorem: si subiectum incapax sit, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam suppositum Christi, in quo recipi debet immediatè filiatio, cum increatum sit, est incapax accidentis realis; ac proinde quãuis natiuitas Christi de se sufficeret realem filiationem inducere, non causat illam ob subiecti incapacitatem.

183 *Replicabis.*

Sed dices: non stat in aliquo subiecto capacitas fundamenti relationis, cum incapacitate ad relationem fundatã: nam cui repugnat ab intrinseco actus, etiam repugnat potentia; fundamentum autem est potentia causatiua relationis; sed per nos datur in Christo capacitas realis ad realem generationem, quæ est proximum fundamentum relationis filiationis: ergo etiam ad filiationem realem est in illo capacitas admittenda.

184 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas; quia namque relegamus à Christo relationem filij adoptiui, etiam remouemus ab ipso fundamentum proximum talis relationis, scilicet, passiuam spiritualem generationem per gratiam habitualem, vt constat ex dictis: ergo si admittimus in Christo capacitatem ad esse genitum realiter à B. Virgine, quod est fundamentũ proximum filiationis realis ad Virginem, debemus in ipso admittere capacitatem realis relationis filij ad B. Virginem.

185 *Respõdet.*

Respondeo, distinguendo maiorem: capacitas fundamenti sub ratione fundamenti actu relationem realem fundantis, concedo maiorem fundamenti sumpti *entitatiuè*, vel quantum est de se fundatiui, nego minorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Quia nos non ponimus in Christo capacitatem ad realem generationem, vt actu relationem realem fundantem, vel vt fundatiuam in actu primo expedite, sed solum ad generationem realẽ quãtum est de se fundatiuam; ex quo non sequitur, quod actu inferat talem relationem in Christo, sicut nec ex eo quod in supposito Verbi admittatur capacitas susceptiua naturæ quantũ est de se fundantis potentiam expeditam peccandi; sequitur, quod talis natura præbeat supposito Verbi denominationem potentis expeditè peccare.

186 *Ad confirmationem.*

Ad confirmationem dicatur, ad esse genitum realiter, necessario consequi realem denominationem filij, & esse filium *relatiuè*, si terminus adsit relatione reali, aut rationis, quod verò realis relatio consurgat, non sumitur præcisè ex eo quod fundamentum sit reale, sed insuper est necessaria capacitas in subiecto; vnde si in subiecto aliquo nulla est capacitas ad realem denominationem filij, nec ad relationem filiationis, neque rationis, nec realem, non potest esse capacitas ad denominationem geniti: quia ergo in Christo non inuenitur capacitas ad denominationem *realem* filij adoptiui, nec ad relationem adoptionis, neque realem, neq; rationis, rectè ab ipso remouemus denominationem geniti generatione spirituali per gratiam habitualem. Oppositum in re præsenti opposita de causa contingit. Nam licet Christo negemus realem relationem filiationis; non tamen negamus illi; esse realiter filium B. Virginis, nec quod ad ipsam per relationem rationis tanquam filius referatur.

187 *Objicies tertio.*

Tertio principaliter objicies: nam iuxta Diuum Thomam *infra q. 35. art. 1.* non solum filiatio, sed etiam generatio passiua, & natiuitas, est propriè suppositorum, quorum, & non naturarum est propriè, esse, fieri, pati, & agere; sed non obstante, quod suppositum in Christo sit vnum, & sit aliquid increatum, est in illo realis natiuitas, & passiua generatio ex Virgine, vt docet Diuus Thomas *quæst. allegata art. 1.* ergo pariter non obstante, quod filiatio sit tantum suppositi, & hoc in Christo sit vnum, & increatum, erit in illo capacitas ad relationem realem filiationis.

188 *Respond.*

Respondeo, distinguendo secundam partem maioris: natiuitas est suppositi, vt subiecti denominationis perfectæ, cõcedo maiorem: vt subiecti denominationis adæquatæ, & immediatæ inhæsionis, nego maiorem: & concessa minori, nego consequentiam. Nam licet natiuitas, & filiatio in eo conueniant, quod vtraque ad suppositum comparetur, vt ad subiectum denominationis; differunt tamen in hoc, quod natiuitas, vel passiua generatio, non comparatur ad illud, vt ad subiectum inhæsionis immediatum, sed immediatè inhęret naturæ, & mediante hac inhæsione denominat suppositum genitum; in hoc enim pati, & agere æquiparantur: actio autem, etsi solum supposito tribuat denominationem agentis, non inhęret immediatè supposito, sed naturæ; & consequenter idem de passiua generatione, & natiuitate est dicendum; & hac ratione, quamuis suppositum Verbi sit vnum, & aliquid increatum, potest esse capax realis natiuitatis, & generationis ex B. Virgine; non enim est incapax denominationis realis; bene tamen realis immediatæ inhęsionis, quia ex hac, non ex illa sequeretur realis intrinseca mutatio. Filiatio verò non ita, sed immediatè comparatur ad suppositum, vt subiectum inhęsionis; suppositum autem Verbi non est capax immediatæ realis inhæsionis, sicut nec realis intrinsecæ mutationis, quæ sequitur ex reali inhæsione immediata, & ideò capax relationis realis filiationis non est.

Differentia inter natiuitatem, & filiationem respectu suppositi.

Actio denominat solum suppositum, inhæret verò naturæ.

189 *Replicabis primo.*

Sed replicabis primo; non ob aliam rationem filiatio cõpararetur immediatè ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, nisi quia illum respicit, vt subiectum denominationis; sed hæc ratio est nulla; cum generatio passiua ad illud comparetur, vt ad subiectum denominationis, non autem vt ad subiectum inhæsionis: ergo suppositum, vel persona non est subiectum immediatum filiationis inhæsiuè. Secundo: nam relatio fundata idem respicit subiectum, quod respicit fundamentum, ad quod sequitur: sed generatio passiua, ad quam sequitur filiatio, non respicit, vt subiectum inhæsionis immediatè suppositum, sed naturam: ergo nec relatio fundata. Tertio: nam esto immediatè comparetur ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, non est cur nequeat supposito Verbi realis relatio inhærere: ergo esto hoc admittatur, filiatio erit realis relatio. Probatur antecedens; potuit Verbum absque sui mutatione esse immediatum subiectum suscipiens humanitatem, quæ est forma concreti resultantis ex supposito, & natura: ergo etiam absque reali mutatione intrinseca sui per solam accidentis realem mutationem, poterit *immediatè* subesse accidenti reali relatiuo, & absoluto.

Secundo.

Tertio.

190 *Ad primã replicam respondet.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo maiorem: quia comparatur ad suppositum, vt subiectum denominationis adæquatæ, concedo maiorem: non adæquatæ, nego maiorem: & sic intellecta maiori, nego minorem. Nam licet generatio respiciat suppositum, vt subiectum denominationis geniti secundum perfectam, & completam rationem, & istam denominationem nequeat præstare naturæ, tribuit tamen illi aliquam geniti denominationem; denominat enim illam genitam *terminatiuè*, & *intrinsecè* transmutatam, & ideo potest immediatè inhærere naturę; vt enim docet D. Thomas *quodlib. 9. relato, & ad Annibaldum in 3. dist. 8. quæst. vnica art. 4. in corpore*, omnis forma immediatè inhærens naturæ, & mediante illa supposito, tribuit naturæ aliquam denominationem, vt constat in passione, & morte; non enim solum Christus dicitur mortuus denominatione sumpta à natura, sed etiam ipsa natura: quia ergo natiuitas aliquam tribuit denominationem naturæ: filiatio autem nullam tribuit, sed omnem præstat supposito; fit, quod natiuitas, non suppositum, sed naturam respiciat, vt subiectum immediatæ inhæsionis; filiatio autem comparetur ad ipsum, vt subiectum denominationis immediatum, & inhæsionis.

191 *Ad secundam.* *Relatio fũdata non respicit idem subiectum inhæsionis, quod respicit fundamentum:*

Ad secundam, nego maiorem, loquendo de subiecto inhæsionis: nam paternitas, non genito inhæret, sed Patri generanti; & tamen generatio actiua supra quam fundatur paternitas, non inest generanti, sed genito; cum sit actio transiens formaliter, quam non in agente, sed in passo recipi, probabilius *3. Physicorum* censuimus: sicut ergo paternitas inhæret, non genito, in quo intrinsecè recipitur generatio, sed generanti, cui præbet suam denominationem; ita quamuis generatio passiua inhæreat *immediatè* naturæ, filiatio non ipsi inhæret, de supposito, cui passiua generatio præbet denominationem geniti *perfectè, & completè*.

192 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, nego antecedens. Ad illius probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: disparitas autem est: nam humanitas non comparatur ad suppositum, vt subiectum inhæsionis, aut physicæ informationis, sed vt ad terminum terminantem, & complentem, vnde vt ex supposito Verbi, & humana natura resultet concretum *homo*, non requiritur, quod Verbum intrinsecè ab humanitate informetur, aut *passiuè* illam recipiat, sed solum, quod intrinsece terminet, & compleat humanitatem: ac per consequens,

Suppositũ Verbi absq; mutatio-

ut terminat huma. nitatem: si autem accidens reale reciperet, mutaretur.

sequens, nec petitur, quod intrinsecè mutetur: nam solum contingit in aliquo subiecto mutatio, cum nouam, realem, atque intrinsecam recipit denominationem, ratione potentiæ passiuæ, & receptiuæ: accidens autem comparatur ad subiectum, non vt terminabile ad terminum, sed vt forma, ad subiectum inhæsionis, & intrinsecæ receptionis, & ideo non potest accidens de nouo inhærere absque intrinseca mutatione subiecti, cumque supposito Verbi omnis intrinseca mutatio repugnet: fit consequens, quod non sit in illo capacitas immediatè susceptiua alicuius realis accidentis.

193 *Denique obijcies.*

Denique principaliter objicies: relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, tamquam effectus ad causam, est vera, & realis relatio; sed hæc relatio est filiatio: ergo datur in humanitate Christi filiatio realis ad Virginē; & consequenter ab illa Christus, vt homo, constituitur filius realiter *relatiuè*. Secunda consequentia ex prima euidenter colligitur; quæ namque *immediatè* inhæret, & denominant naturam, *mediatè* denominant suppositum in illa subsistens, vt constat in actione, & passione, quæ quia *immediatè* inhærent naturæ denominant *mediatè* suppositum: ergo si datur in humanitate Christi filiatio realis respectu B. Virginis, denominabit *mediatè* suppositum Christi Filiū. Prima ex præmissis infertur. Maior est certa: nam supra realem dependentiam realis fundatur relatio: vnde quia humanitas Christi realiter dependet à Deo, realiter ad ipsum refertur relatione effectus ad ipsum, relationeque seruitutis; sed humanitas Christi realem habuit dependentiam à B. Virgine in fieri: ergo refertur reali relatione ad ipsam.

194 *Minor prob. 1.*

Minor autem ostenditur primo: filiatio namque *est relatio viuentis à viuente procedentis naturali generatione*; sed relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est relatio humanitatis viuentis, ab ipsaque procedentis naturali generatione: ergo ista relatio est filiatio. *Secundo.* Secundo probatur: relatio effectus humanitatis ad Virginem, est distinctæ speciei à relatione effectus, non procedentis ab alio naturali generatione viuentium, sed per aliud genus actionis: ergo est verè, & propriè filiatio. *Tertio.* Tertio: relatio ista est eiusdem speciei cum relatione, qua humanitas Petri ad suā Matrem refertur; sed relatio ista est filiatio: ergo relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est vere, & propriè filiatio. Probatur maior: species relationis sumitur ex termino, & fundamento; sed fundamentum, & terminus relationis humanitatis ad Virginem sunt eiusdē speciei cum termino, & fundamento relationis, qua humanitas Petri ad suam matrem refertur: ergo etiam inter relationes specifica conuenientia inuenitur.

195 *Respond. Ad 1. probationem.*

Respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem, distinguo, & explico maiorem: est relatio viuentis completi, & perfecti, concedo maiorem: viuentis incompleti, & imperfecti, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam humanitas non est viuens perfectum, & completum ratione sui, sed imperfectum, & incompletum, & ideo relatio, qua refertur ad B. Virginem non est filiatio, sed relatio effectus ad causam, sicut ista consequentia non tenet: *Persona est rationalis naturæ indiuidua substantia; sed humanitas ratione sui est rationalis naturæ indiuidua substantia: ergo est persona, vel referri potest relatione persona.* Cuius ratio est; quia maior intelligenda est de indiuidua substantia completa, & minor solū est vera de substantia indiuidua incōpleta: ita in præsenti, quia filiatio petit, quod sit relatio viuentis, & geniti secundum completā viuentis, & geniti denominationem: relatio autem, qua humanitas refertur ad B. Virginem, non est viuentis, & geniti completi, & perfecti, non est relatio filiationis, sed effectus ad suam causam.

196 *Ad secundam.*

Ad secundam, concesso antecedenti, nego consequentiam: vt enim distinguatur hæc relatio ab alijs, quæ non fundatur in generatione naturali, sufficit fundamenti, & termini differentia, quæ in prædicta relatione inuenitur; hoc tamen solum ad rationem filiationis non sufficit; sed insuper est necessarium, quod viuens, quod *immediatè* denominat, sit *completè* viuens, & genitum, quod humanitati non conuenit. *Ad tertiā.* Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Nam in Petro respectu Matris duplex reperitur relatio. Alia *immediatè* inhærens naturæ: & alia *immediatè* inhærens supposito, & vtraque realis. Prima est eiusdem speciei cum illa, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, cæterum filiatio non est. Secunda est filiatio, sed non est eiusdem speciei cum illa, qua Christus, vt homo, relatione filii refertur; quia hæc in Christo est rationis, in Petro autem est realis.

197 *Instabis primo.*

Instabis primo; vt humanitas, & homo referantur, vna relatio est sufficiens: ergo superfluè in Christo, & alijs hominibus relationes distinguuntur, quarum vna referatur suppositum, & alia referatur natura. Antecedens probatur; vt humanitas, & homo patiantur, & agant, sufficiunt vna actio, & passio: ergo pariter, vt referantur vna relatio sufficiet.

198 *Secundo.*

Secundo: in Matre non datur duplex relatio, quarum vna referatur ad suppositum filij, vt terminans *immediatè*, & altera ad humanitatem; sed vna, eademque relatione ad vtrumque refertur: ergo in filio non datur duplex relatio, alia filii referens *immediatè* suppositum: & alia effectus *immediatè* referens humanitatem. Consequentia patet nam omni relationi existenti in effectu, correspondent in causa relatio pro termino: ergo vel multiplicandæ sunt relationes in Matre, vel non sunt in Filio multiplicandæ. Antecedens autem probatur; in Deo, vt prima causa, & Patre rationalis creaturæ, non datur duplex relatio, quarum vna referatur ad suppositum, rationale, vt terminans *immediatè*, & altera ad naturam rationalem, nec aliquis duas istas relationes constituit: ergo pariter in Patre, & Matre creatis, non est duplex constituenda relatio, quarum vna referatur ad suppositum, vt terminans *immediatè*, & altera ad humanitatem, vt immediatè terminantem.

199 *Tertio.*

Tertio: relatione illa, qua humanitas refertur ad Matrē, refertur etiam suppositum, vt in humanitate subsistens; sed huic relationi, quatenus per illam refertur Christus vt homo, conuenit diffinitio filiationis: ergo relatio, qua humanitas Christi refertur ad B. Virginem, est vera, & propria filiatio. Maior constat; nam prædicta relatio est effectus ad causam; sed eadem relatione, qua refertur humanitas ad suam causam creatam, refertur etiam ad illam Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, sicut eadem relatione effectus, & serui, qua humanitas refertur ad Deum; refertur etiam ad ipsum Christus, quatenus in humanitate subsistens: ergo eadem relatio, qua humanitas refertur immediatè ad Beatissimam Virginem relatione genitæ ab ipsa, refert mediatè suppositum Christi, prout in humanitate subsistit. Minor autem probatur; relatio hæc prout refert *mediatè* suppositum, est relatio viuentis completè, & geniti secundum perfectam, & completam rationē; sed vt *proximè* dicebamus, filiatio est relatio viuentis completè procedentis à viuente naturali generatione secundum perfectam denominationem geniti: ergo relationi huic vt referenti suppositum Christi, vt hominis, conuenit adæquata diffinitio filiationis.

200 *Quarto.*

Denique replicabis; relatio, qua refertur humanitas Petri ad Matrem relatione genitæ ab ipsa, est eiusdem speciei cum relatione, qua refertur suppositum Petri ad eandem; sed hæc relatio est filiatio: ergo & illa. Probatur maior: fundamentum, & terminus vtriusque relationis, specificè conueniunt; sed specifica vnitas, vel diuersitas relationis sumitur ex termino, & fundamento: ergo relatio referens humanitatem Petri est eiusdem speciei cum illa, quæ refert suppositum, aut personam Petri ad suum Patrem, vel Matrem.

201 *Ad 1. instantiam respond.*

Respondeo ad primam instantiam; distinguendo antecedens: vt referantur humanitas *immediatè*, & suppositum Petri *mediatè*, concedo antecedens: vtrumque *immediatè*, nego antecedens, & consequentiam. Ad antecedentis probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam. Et ratio discriminis est: nam suppositum non est capax susceptiuum immediatum actionis, neque passionis; vt autē *mediatè* agat, & patiatur, & natura *immediatè*, vna actio, & vna passio sufficiunt: in ordine autem ad referri non ita; potest namque suppositum *immediatè* referri, & etiam *mediatè* per relationem *immediatè* referentem naturam; & ideo vt *immediatè* referatur suppositum, petitur distincta relatio ab ea, qua immediatè refertur natura, & suppositum illa mediante, sicuti vt anima, & potentiæ efficiant, & agant, vnica actio est sufficiens; quia natura non immediatè, sed medijs potentijs agit, vt verò eleuentur ad agendum non sufficit vna qualitas, sed diuersæ constituuntur pro eleuandis potentijs, & anima, habitus nempè *proximè* operatiui in potentijs, & gratia habitualis in anima, quia tam anima, quam potentiæ sunt *immediatè* eleuabiles, licet non eleuetur anima ad agendum *immediatè*, sed *mediatè*.

Suppositū, & natura vna actione agunt diuersis vero relationibus referūtur.

202 *Ad secundam.*

Ad secundam, nego antecedens. Ad cuius probationem, nego etiam antecedens: nec mirum debet censeri; si namque relatio domini diuersa est à relatione primæ causæ, & creatoris; cum nullus neget Deum ad Christum, vt hominem, referri relatione causæ primæ, plures autē negāt refer-

Relatio dominij, & Patris in Deo, diuersa est à relatione 1. causa.

ri ad Christum, vt hominem, relatione dominij, quid mirum, quod noi distinguamus in Deo relationem causæ, qua ad omnes creaturas refertur, & ad naturam rationalem, illaque mediante ad suppositum à relatione, qua vt Pater ad suppositum rationalis creaturæ, *immediate* comparatur.

203 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, distinguo maiorem: est relatio viuentis, & geniti *complete immediatè*, nego maiorem: *mediatè*, concedo maiorem:& sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam filiatio non est relatio genit complete vtcumque, sed relatio *immediatè* afficiens genitum secundum perfectam geniti denominationem: relatio autem, qua *immediatè* refertur natura,& *mediatè* suppositum, non afficit, nec *immediatè* determinat genitum secundum perfectam geniti denominationem, sed *mediatè* tantum, & non conuenit illi filiationis diffinitio.

Ad vltimam, nego maiorem. Ad illius probationem, nego vtramque partem maioris. Fundamentum namque, filiationis est passiua generatio, vt denominans perfectè, & terminus est relatio fundata in generatione actiua, vt tribuente denominationem perfectam generantis; relatio verò qua refertur humanitas, fundatur immediatè in generatione passiua, vt dante denominationem geniti *imperfectè*, & *incompletè*, & idem est dicendum de relatione ipsam terminante: licet autem generatio, tam actiua, quam passiua, vt tribuentes perfectam,& completam denominationem geniti, & generantis, non distinguantur specificè à se ipsi in genere entitatiuo, vt tribuentibus imperfectas denominationes in ratione tamen fundantium, *specificè* distinguuntur, quod à posteriori colligitur, ex eo quo relationes fundatæ oppositas conditiones exposcunt, nempè, inhærere *immediatè* supposito,& non *immediatè* in hæredem Et hæc de *hac Disput.* applicanda litteræ Magistri *in 3. dist. 4. §. 3.* ad illa verba: *Cum Filius nullo modo sit Spiritus Sancti, distinctione 10. §. 4.* ad illa verba: *Si verò quæritur.*

M. Sent.

TRACTATVS
QVARTVSDECIMVS.
De Prædestinatione Christi.

Articulus primus.

DE quo D. Thomas in 3. dist. 10. q. 3. art. vnic. quæstiunculis tribus. Ad Annibaldum in eadem dist. quæst. vnica art. 4. ad Rom. 1. lect. 3. & in hac 3. p. q. 24. quam diuisit in quatuor Articulos. Docens in primo. *Conuenire Christo prædestinatum esse*, quod probat in argumento. *Sed contra, ex Paulo ad Roman. 1. vbi de Christo loquens, ait: qui prædestinatus est Filius Dei in virtute*: Deinde id ipsum probat in corpore art. *nam prædestinatio propriè accepta, est quadam diuina præordinatio ab æterno de his, quæ per gratiam Dei sunt fienda in tempore; sed hoc in tempore factum est per gratiam vnionis à Deo, vt homo esset Deus, & Deus esset homo; & consequenter est ab æterno præordinatum à Deo; aliàs diuinæ menti aliquid de nouo accideret: ergo ipsa vnio naturarum in persona Christi cadit sub æterna Dei prædestinatione, & ratione istius vnionis Christus dicitur esse prædestinatus.*

Articulus secundus.

In secundo Articulo docet: *Hanc propositionem esse veram, Christus, secundum quod homo, est prædestinatus esse Filius Dei*: quod probat primo *ex Augustino lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. vbi ait, ipsum dominum gloriæ, in quantum homo, factus est Dei Filius, prædestinatum esse dicimus*. Secundo id probat ratione. *Nam quæ sunt de ratione prædestinationis, nempè, antecessio, & terminatio ad donum gratuitum, conueniunt Christo ratione humanæ naturæ; non enim fuit semper Verbo Dei vnita; illique hoc per gratiam est collatum, vt Filio Dei in persona vniretur: ergo solum ratione humanæ naturæ prædestinatio competit Christo; & consequenter Christus, secundum quod homo, est prædestinatus esse Filius Dei.*

Articulus tertius.

In tertio Articulo præmissa duplici consideratione prædestinationis, nempè, secundum actum prædestinantis, & secundum terminum, ad quem aliquis prædestinatur, docet Angelicus Doctor, *prædestinationem Christi ex parte actus, non esse exemplar nostræ prædestinationis; vno enim, & eodem actu æterno prædestinauit Deus nos, & Christum*; & consequenter non potest inter prædestinationem Christi, & nostram ex parte actus causalitas intercedere. *Ex parte autem termini fuit exemplar nostræ prædestinationis; Christus enim prædestinatus est esse Filius Dei naturalis; nos autem prædestinamur ad filiationem adoptiuam, quæ est quædam participata similitudo filiationis naturalis.*

Articulus quartus.

Et eadem distinctione præmissa docet articulo quarto, *Considerata prædestinatione secundum ipsum prædestinationis actum, prædestinationem Christi non esse causam nostræ prædestinationis, quia est vnus, & idem actus; si autem consideretur prædestinatio secundum terminum prædestinationis, sic prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis; sic enim Deus præordinauit nostram salutem ab æterno prædestinando, vt per Iesum Christum compleretur; sub prædestinatione enim æterna, non solum cadit id, quod est fiendum in tempore, sed etiam modus, & ordo, secundum quem est complendum in tempore*. Quæ Doctrina accipienda est de causalitate meritoria, vt inferius explicabimus, probaturque à Diuo Thoma in argumento. Sed contra *ex Paulo ad Ephesios primo, illis verbis*: Prædestinauit in adoptionem filiorum per Iesum Christum.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

An Christus, vt homo, prædestinatus sit esse Filius naturalis Dei?

§. I.

Quibusdam præsuppositis, ratio dubitandi proponitur, & vera sententia eligitur.

1 *Multiplex prædestinationis acceptio.*

SVPPOSITIS, quæ de prædestinatione in commum 1.p.q.23. tractantur, vt ad difficultatis punctum veniamus, breuiter est advertendum, prædestinationem posse dupliciter accipi. Primo, pro ordinatione æterna rei in tempore exequendæ, siue ad ordinem naturæ, siue ad ordinem gratiæ pertineat, qua ratione omne, quod in tempore fit, sicut est de fide, esse à Deo ab æterno ordinatum, ita extra controuersiam est, esse ab æterno prædestinatum à Deo. Secúdo pro ordinatione æterna rei in tempore exequendæ, non ad ordinem naturæ, sed ad ordinem gratiæ expectantis, & sic non omne, quod in tempore fit, est à Deo prædestinatum, sed solum illa, quæ ordinem naturæ excedunt, & ordinem gratiæ attingunt, in illoque continentur.

2 *Prædestinatio alia absoluta, alia respectiua.*

Secundo est aduertendum: prædestinationem sic sumptam, adhuc dupliciter accipi. Primo, pro ordinatione rei, quoad eius constitutionem, quæ vocari solet prædestinatio absoluta. & an sit propriè prædestinatio, ex dicédis in Disputationis discursu constabit. Secundo, pro ordinatione rei iam constitutæ ad aliquem finem, vel terminum, quo dici solet prædestinatio respectiua, & in omnium sententia, est prædestinatio propriè.

3 *Quatuor conditiones prædestinationis propria.*

Tertio supponendum est, ad prædestinationem hoc vltimo modo acceptam requiri primo, quod obiectum, vel subiectum, quod prædestinari dicitur, sit prædestinante inferior, illique subordinatum. Secundo, quod aliqua ratione à termino distinguatur. Tertio, quod terminum aliqua ratione præcedat. Quarto, quod terminum ad quem dirigitur non includat; at denique quod terminus ex gratia illi competat, quæ conditiones qualiter sint accipiendæ, ex dicendis apparebit.

4 *De fide est Christum fuisse aliqua ratione prædestinat.*

His positis, omnes Theologi conueniunt, in eo quod Christus aliqua ratione fuerit prædestinatus, quod esse de fide constabit ex testimonio Pauli verbis *infra* referendis, & patet euidenti ratione, qua vsus est Diuus Thomas *in hac quæst. art. 1.* omne enim, quod in tempore fit, est à Deo præordinatum ab æterno; cum ordinatio diuina nequeat in tépore incipere iure immutabilitatis, sed in tempore per gratiam vnionis est factum, quod & Deus esset homo, & homo esset Deus, ad Filius Dei naturalis: ergo est à Deo ab æterno ordinatum; sed diuina præordinatio eorum, quæ in tempore fiunt per gratiam, dicitur prædestinatio ergo Christus, qui simul est Deus, & homo, Deique Filius naturalis, est aliqua ratione à Deo prædestinatus.

5 *Ratio dubitãdi proponitur.*

Quod ergo in examen in præsenti vocamus est, an Christus, quatenus homo, aut hic homo sit propriè prædestinatus ad esse Filium Dei naturalem. Ratio dubitandi, ad quam aliæ reducuntur, eaque satis efficax, & difficilis est; nam prædestinatio subiecti ad aliquem terminum, petit, quod terminus ad quem ex vi prædestinationis ordinatur, non contineatur intrinsecè in subiecto prædestinato; sed filiatio Dei naturalis intrinsecè continetur in Christo, quatenus homine: ergo Christus, quatenus homo, non po est propriè esse prædestinatus ad Filiationem Dei naturalem. Maior constat: nam subiectum ex vi prædestinationis ordinatum ad terminum, debet esse termino prius, illique ex gratia conuenit terminus, ad quem ordinatur, & ad ipsum peruenit ex vi prædestinationis; sed si includat in se terminum nequit terminum præcedere, nec illum ex vi prædestinationis habere, cum supponatur iam habitus, nec terminus potest tali subiecto per gratiam conuenire; cum ad eius constitutionem pertineat: ergo ad rationem prædestinationis exigitur, quod terminus illius in subiecto non includatur. Minor autem sic ostenditur, Christus, vt homo est compositus ex subsistentia Verbi, & humanitate; sed subsistentia Verbi est Filiatio: ergo est compositus ex natura humana, & filiatione diuina; & consequenter includit filiationem Dei naturalem.

6 Prima sententia. *Durandi.*

Hac ratione conuictus Durandus *in 3. dist. 7. q. 3. num. 9.* negauit, Christum, vt hominem, posse propriè dici prædestinatum, vt esset Filius Dei naturalis, imo addit, minus propriam esse istam propositionem: *Hic homo* (signato Christo) *prædestinatus est, esse Filius naturalis Dei*, quam istam, *Filius Dei prædestinatus est, esse homo*; eo quod ista secunda, licet deficiat à proprietate sermonis, quia esse hominem non conuenit Filio Dei per gratiam, potuis tamen humanitas Filio Dei non conuenire: huic tamen homini Christo non fit gratia in hoc, quod sit Filius Dei naturalis; nec potest non esse Filius naturalis Dei. Eidem sententiæ adhæsit Lorca *in præsenti disp 85. membro 3.* vbi docet, hanc propositionem: *Christus in quantum homo, est prædestinatus esse Filius Dei*, admittendam esse vt veram, non tamen vt propriam, pro qua refert Scotum *in 3. dist. 7. q. 3.* Bonauenturam *art. 2. quæst. 3.* Richardum *in eadem dist. q. & art.* Gabrielem *in 3. dist. 10. q. vnica art. 3.* Alensem *3. p. q. 3. membro 4.* Qui omnes eatenus docent, dictam propositionem esse veram, quatenus in ea sit sensus, scilicet, prædestinatum esse, vt hic homo, (signato Christo) esset Filius Dei naturalis in tempore per gratiam vnionis humanitatis ad Verbum. In illamque connantur Angelicum Doctorem adducere *in hac quæst. art. 1. & 2.* cuius veritatem inferius examinabimus.

Lorca. Scot. Bonau. Richar. Gabriel. Alens.

7 Secunda sententia.

Secunda, & probabilior sententia affirmat, propositionem istam: *Christus, in quantum homo, est prædestinatus Filius Dei naturalis*, non solum esse veram, sed proprium; ac per consequens Christum, in quantum hominé, propriè fuisse prædestinatum esse Filium Dei naturalem. Hanc tenet Angelicus Doctor *ad Rom. 1. lect. 3. in 1. dist. 40. q. 2. art. 2. ad 5. in 3. dist. 7. q. 3. art. 2. ad Annibaldum in eadem dist. q. vnica art. 4. & in præsenti q. 24. art. 1. & 2.* vbi Caietanus dicés, D. Thomam in hac proprietate asserenda, & defendenda magnam assumpsisse prouinciam, Medina *in commentario art. 2. q. 1.* Vincentius *de gratia Christi q. 7. dub. 2. & 2. pag. 933 & 949.* Aluarez *in præsenti disp 77.* Cabrera *art. 2. huius quæst. disp. 1. & art. 2. disp. vnica* Nazarius *controu. 2. 6 part. & controu. 2.* & Illustrissimus Araujo *art. 2. dub. vnico.* Tenent etiam ea PP. Societatis Suarez *in præsenti disp. 50. sect. 2.* Vazquez *disp. 91. cap. 2.* Granadus *controu. 2. de Incarnatione disp. 2.* Meracius *disp. 52. conclus. 2.* & probabile reputat Beccanus *cap. 19. q. 2.* Lugo *disp. 32. sect. 2.* & Cornelius *in 1. capite epistola ad Romanos.*

S. Tho. Caiet. Medina. Vincent. Aluar. Cabrera. Nazar. Araujo. Suarez. Vazq. Gran. Merat. Becan. Lugo. Cornel.

8 *Conclusio. Prob. 1. ex Paul.*

Quæ sententia à nobis pro conclusione statuitur, & ostenditur primo ex Paulo ad Romanos cap. 1. vbi de Christo loquens, sic ait: *Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute;*

S. Tho.

Super quæ verba Diuus Thomas ibi lect. 3. sic ait *Prædestinatio potest attribui personæ Christi secundum quod subsistit in humana natura, licet non attribuatur ei secundum quod subsistit in humana natura subsistit; vnde, & Apostolus prius Filium Dei incarnatum esse præmisserat, & postea ei prædestinationem attribuit, vt intelligatur prædestinatum esse, secundum quod factus est ex semine Dauid secundum carnem*: ergo ex verbis Pauli iuxta explicationem Angelici Præceptoris, Christus secundum quod homo (ideft, vt in natura humana subsistens) propriè est prædestinatus, esse Filius Dei naturalis.

9 *Respondebis.*

Respondebis, testimonium Pauli varias interpretationes habere ab ea, qua vtitur D Thomas: nam Patres Græci loco verbi *prædestinatus*, legunt *declaratus*, ita vt sensus fiat declaratus est Filius Dei in virtute hominibus. Ita Chrisostomus, Theophilatus, Eucherius, Origenes, Theodoretus apud Cornelium *in cap. 1. relatum num. 16.* Origenes iuxta D.Thomam *in præsenti art. 1 ad 3* pro *prædestinatus* vertit *destinatus*, ita vt nulla antecessio importetur, & sic verum est Christum destinatum esse, vt qui in se Filius Dei erat, Spiritus Sancti filiationem alij, concederet. Tertia expositio est Ambrosij, & aliorum, quos suppresso nomine refert D.Thomas *lect. 3. relata, & in præsenti art. 1. ad 3* admittentium cum Vulgata verbum *prædestinatum*, in rigore, cæterum pro termino assignant, non filiationem Dei naturalem, sed eius declarationem: ita vt Christus prædestinatus fuerit, non ad esse, sed ad manifestari Filium Dei naturalem hominibus. Alij autem, quos secutus est Caietanus super verba Pauli allegata, pro termino prædestinationis Christi constituunt non filiationem Dei naturalem, sed virtutem miraculorum: ita vt sensus sit, Christum fuisse prædestinatum ad virtutem miraculorum secundum spiritum sanctificationis: cum ergo interpretationes istæ probabiles sint ob Patrum auctoritatem, & iuxta illas Christus, vt homo, non sit propriè prædestinatus ad filiationem naturalem Dei: sit consequens, quod Pauli testimonio nostra conclusio non probetur.

10 *Reijcitur solutio.*

Sed contra nam esto negari nequeat ob Patrum auctoritatem interpretationis relatas esse probabiles, probabilior tamen est expositio Diui Thom. sed iuxta illam Christus, in quantum homo, propriè est prædestinatus Filius Dei naturalis: ergo licet ex Paulo non colligatur, vt fide nostra conclusio, vt tamen probabilior ex illius testimonio deducitur. Minor ex dicendis constabit. Maior autem ostenditur primo: expositio Diui Thomæ est conformior nostræ Vulgatæ lectioni, iuxta quam Christus non declaratus, nec destinatus, sed prædestinatus dicitur: verbum autem *prædestino* in vsu linguæ Latinæ, & omnium Scholasticorum, non declarationem, sed præordinationem, significat; sed post Concilium Tridentinum Vulgatæ lectioni stare debemus: ergo probabilior est Diui Thomæ expositio. Secundo probatur; quia nulla ex his interpretationibus saluat in proprietate sermonis verba Pauli; benè autem expositio Diui Thomæ; sed verba Scripturæ sunt in rigore accipienda, cum nullum absurdum sequitur, vt in præsenti contingere, ex argumentorum solutione constabit: ergo præferenda est expositio Diui Thomæ, vt omnibus probabilior.

11 *Prima, & 2. expositio non saluãt cum proprietate verba Apostoli.*

Maior probatur per singulas discurrendo: prima namque, & secunda interpretatio non saluant antecessionem, & rationem practicè ordinationis, sed verbum *prædestino* in proprietate sermonis linguæ Latinæ, & antecessionem, & practicam ordinationem rei in tempore exequendæ significat: ergo prima, & secunda interpretatio non saluant verba Pauli in proprietate sermonis. Nec ob hoc, vt benè notauit Lorca, reprobanda est Græcorum PP. expositio: nam cum ille locus Sacræ Scripturæ duos sensus possit admittere, quando vox illos habet, & contextui non repugnat, est in vtroque sensu accipiendus, & ita accipienda sunt verba Pauli, vt Christus declaratus dicatur, & prædestinatus Filius Dei naturalis. Primum, iuxta expositionem Græcorum. Secundum, iuxta lectionem Vulgatam.

12 *Nec tertia prob. c.*

Deinde; quod tertia expositio non saluet verba Pauli in rigore, probatur primo: quia rem fieri, vel esse, cum declaratur, est impropria, & si ita loquatio: ergo Christum prædestinari ad manifestationem filiationis naturalis, non est propriè prædestinari Filium Dei naturalem.

Secundo.

Secundo: nam prædestinatio propriè, & in rigore accepta, est in ordine ad terminum, qui gratia sit subiecto prædestinato, non alijs, sed manifestatio filiationis naturalis, non est gratia facta Christo, sed nobis; ergo Christus non potest propriè dici prædestinatus ad hanc manifestationem.

Tertio.

Tertio nam prædestinatio propriè sumpta dicitur per ordinem ad finem vltimo per illam intentum; sed manifestatio filiationis naturalis, non fuit finis vltimo intentus per ordinationem diuinam, qua ab æterno fuit statutum, vt Deus fieret homo, & homo fieret Deus; alias hoc ipsum sui manifestationem haberet pro fine: ergo Christus non dicitur ad su manifestationem prædestinatus in proprietate sermonis.

13 *Nec denique vlt. explicatio verborum Apostoli proprietatem saluat.*

Et ex his etiam probatur vltimam expositionem, verborum Pauli proprietatem non saluare Tum etiam, quia virtus miraculorum, cum sit gratia gratis data, non subiecti, cui datur, sed aliorum respicit vtilitatem, vt docet Diuus Thomas 1. 2. q. 111 art. 1. sed nullus propriè dicitur prædestinari ex ordinatione ad aliorum vtilitatem, sed ex ordine ad finem ipsum perficientem subiectum: ergo Christus non dicitur propriè prædestinatus ad virtutem miraculorum. Secundo nam licet hæc virtus Christo fuerit ab æterno præparata, non tamen ad illam fuit ordinatus, vt ad finem vltimo per Christi prædestinationem intentum; aliàs ipsa Verbi incarnatio fuisset ad hanc virtutem, vt ad finem ordinata: ergo ex ordinatione ad virtutem miraculorum, nõ potest Christus dici rigore prædestinatus. Denique maior probatur nam expositio D.Thom. est expressa Augustini locis infra referendis: ergo est alijs probabilior.

14 *Secundo Respondet Lorca.*

Respondebis secundo cum Lorca *disp. 85. memb. 1. num. 9.* expositionem D.Thom. & omnium Scolasticorum verbum *prædestinatus* accipientium in rigore, & pro termino filiationem naturalem quoad esse, & non quoad manifestari, & hominibus declarari, esse omnium probabilissimam, cæterum ex hoc non deduci, quod hæc propositio: *Christus, in quantum homo, vel hic homo Christus prædestinatus est Filius Dei naturalis*, sit propria; sed tantum quod vera sit; nam ad eius veritatem sufficit, quod prædestinatum sit ab æterno hunc hominem, signato Christo, esse Filium naturalem Dei. Ad proprietatem autẽ dictæ propositionis requiritur præter hoc, quod huic homini, Christo signato, vel quod Christo, in quantum homini, conueniat per gratiam ex vi prædestinationis filiatio Dei naturalis, & quia primum verum est; secundum autem est falsum, ideo admittenda est ex vi testimonij Pauli dicta propositio vt vera, non vero admitti debet vt propria.

15 *Impugnatur. 1.*

Sed contra primo: nam iuxta hanc solutionem tametsi saluetur veritas prædictæ propositionis, non tamen saluatur proprietas, sed D. Thomas non solum veritatem, sed e tiam proprietatem dictæ propositionis defendit: ergo tradita solutio menti D.Thom. quem pro sua sententia adducit Lorca, aduersatur.

Minor prob. 1.

Probo minorem, primo ex D.Thom *in præsenti art. 2 ad 3* illis verbis: *Magis propriè potest dici, quod Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei, & quam quod Christus secundum quod Filius Dei sit prædestinatus esse homo.* Vbi vel ly *magis* sumitur *aduersatiuè*, & sic prima propositio est propria; secunda verò non est: vel sumitur *comparatiuè*, & sic vtraque propositio est propria ergo D Th. in Pauli propositione, non solum veritatem; sed etiam proprietatem agnoscit.

16 *Secundo. S.Tho.*

Secundo ex eodem D.Thom. *art. 1 ad 2* illis verbis: *Quidam dixerunt, prædestinationem Christi intelligendam esse de natura, non de persona, quia, scilicet, humanæ naturæ, facta est hæc gratia, vt vniretur Filio Dei in vnitate personæ. Sed secundum hoc, locutio Apostoli esset impropria, propter duo, &c.* Sed si D Thomas in propositione Pauli veritatem, non autem proprietatem defenderet, ineptè argumentaretur contra Auctores allegatos, ex eo quod iuxta illorum intelligentiam non esset loquutio Apostoli propria; cum etiam in illius sententia, impropria esset Pauli loquutio ergo D.Tho. non solum veritatem, sed etiam proprietatem propositionis Pauli defendit.

17 *Secundo impugnatur. S.Tho.*

Secundo tradita solutio reijcitur ex eodem D. Thoma lect. 3. relata, illis verbis: *Quidam aly prædestinationem ad ipsam vnionem referentes, non attribuunt eam personæ, sed naturæ, vt sit sensus, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, id est, cuius natura prædestinata est, vt sit vnita, quæ est Filius Dei in virtute. Sed hæc etiam expositio impropria est, & extorta.* Quod repetit Angelicus Doctor in hac quæst. art. 1. ad 2. illis verbis: *Nisi forte quis velit exponere extorta expositione, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, id est, prædestinatum est, vt humana natura vniretur Filio Dei in persona.* Ex quibus habemus duo, Primum est, Angelicum Præceptorem, non solum veritatem loquutionis Pauli, sed etiam proprietatem illius propositionis tueri. Secundum est, expositionem Lorcæ esse à Diuo Thoma exclusam, vt impropriam, & extortam.

18

Quod probo primo nam idem est dicere, *prædestinatum est*

Expositio Lorcæ vt impropria, & extorta excluditur à D. Thoma. Prob. 1. Secundo.

est hunc hominem esse Deum, in quo solo sensu admittitur propositio Pauli à Lorca, ac dicere. *Prædestinatum est, vt natura humana vniretur Deo, vel Filio Dei*; sed hanc interpretationem reijcit D. Thomas, vt impropriam, & extortam: ergo primam, vt extortam, & impropriam exclusit. Secundo: nam expositionem illam ideò reijcit Diuus Thomas, quia prædestinationem, quam Paulus de Christo, vt homine, enuntiat, ad vnionem referebat; sed iuxta Lorcam, etiam ad vnionem solum refertur; cum vnione præsupposita locus prædestinationi Christi, vt hominis, non detur, sed adæquatè sistat in illius vnione humanitatis ad Verbum: ergo interpretatio Lorcæ est à Diu. Thoma exclusa.

19 *Tertio.* Tertio: nam ideo expositio illa excluditur ab Angelico Doctore; quia esse Filium Dei naturalem, ad quod Paulus, Christum, vt hominem, enuntiat prædestinatum, non conuenit humanæ naturæ, sed personæ Christi, vt in illa subsistenti; sed iuxta Lorcam prædestinatio, quam Paulus de Christo, vt homine, enuntiat, non verificatur de Christo posito ex parte subiecti in ordine ad filiationem ex parte prædicati se habentem, sed de toto hoc complexo; *Christus Filius naturalis*; tanquam de subiecto prædestinatum esse, enuntiatur: ergo eadem ratione, qua expositio illa à Diuo Thoma reijcitur, etiam expositio Lorcæ excluditur.

20 *Denique impugnatur.* Denique tradita solutio impugnatur; licet enim iuxta illam saluetur proprietas verbi *prædestinatus*, quo vtitur nostra Vulgata, non tamen saluatur proprietas propositionis, prout à Diuo Paulo statuitur; sed non minus inconueniens est, propositionem Pauli in sensu improprio explicare, quam in sensu improprio accipere verbum *prædestino*: ergo vtrumque est in sermonis proprietate accipiendum.

Confirmatur 1. Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum; etenim verba Scripturæ sunt in toto rigore accipienda, nisi ex illo aliquod inconueniens sequatur; sed ex eo quod propositio Apostoli in sensu rigoroso, & proprio accipiatur, nullum inconueniens sequitur, vt ex dicendis constabit: ergo est in rigore, & proprietate accipienda.

21 *Confirmatur 2.* Confirmatur, & vrgetur secundo; nisi propositio Pauli, non solum vt vera, sed etiam vt propria admittatur, non potest verbum *prædestino*, quo nostra Vulgata vtitur, rigorosam significationem habere; sed iuxta Lorcam, verbum illud *prædestinatus* est in rigore accipiendum: ergo Pauli propositio est, non solum vt vera, sed etiam vt propria accipienda. Probo maiorem; non stat propria prædestinatio sine termino, qui sit propriè gratia respectu subiecti, quod sit propriæ prædestinationis capax; sed eo ipso, quod detur terminus, qui propriè sit gratia respectu subiecti cum proprietate prædestinabilis, debet propositio Pauli esse propria: ergo non stat proprietas verbi *prædestino*, quo vtitur lectio Vulgata, sine proprietate propositionis Pauli. Maior constat: sicut enim non stat possibilitas prædestinationis sine possibilitate subiecti prædestinabilis, ita non stat possibilitas prædestinationis propriæ sine possibilitate subiecti propriè prædestinabilis: ac proinde nec sine possibilitate termini, qui cum proprietate sit gratia respectu subiecti prædestinabilis.

22 *Minor prob.* Minor autem probatur; eo ipso quod subiectum prædestinationis Christi sit Christus, quatenus homo, respectu filiationis naturalis Dei, propositio Pauli est non solum vera, sed propria; sed si subiectum dictæ propositionis non sit Christus, quatenus homo, non saluatur subiectum, quod sit propriè prædestinabile ad esse Filium Dei naturalem: ergo eo ipso, quod saluetur subiectum propriè prædestinabile respectu prædicti termini, est vera, & propria propositio Pauli. Maior est certa. Minor autem probatur; nisi Christus, vt homo, sit prædictæ prædestinationis subiectum, solum restat humanitas Christi, quæ illi subijcie possit; sed hæc non est subiectum propriè prædestinabile ad esse filium Dei naturalem; cum non possit terminus cum proprietate prædicari de illa: ergo nisi pro subiecto istius prædestinationis constituatur Christus, vt homo, non assignatur subiectum proprium ad illum terminum prædestinabile.

23 *Secundo prob. concl. ex D. Aug.* Secundo probatur conclusio ex August. *in Enchiridione cap. 4. & lib. de praedest. Sanctorum cap. 15.* illis verbis: *Ea gratia fit ab initio fidei suæ homo quicumque Christianus, qua gratia homo ille ab initio suo factus est Christus*: ergo sentit Augustinus conuenire ex Dei gratia huic homini esse Christum; & consequenter ex vi prædestinationis. Et paulò inferius, Pauli testimonio relato, sic infert: *Prædestinatus est ergo Iesus, vt qui futurus erat secundum carnem Filius David, esset tamen in virtute Filius Dei*. Sentit ergo Augustinus, Iesum, vt Filium Dauid, quod idem est ac Christum, vt hominem, fuisse prædestinatum, vt esset Filius naturalis Dei; & consequenter, Christum, vt hominem, ex vi prædestinationis propriæ obtinuisse filiationem Dei naturalem.

24 *Respondet Vazq. 1.* Respondet Vazquez, testimonijs Augustini non posse nostram confirmari sententiam; eo quod Augustinus sæpè concreta pro abstractis vsurpat, hominem pro humanitate accipiendo, vt cum docet, Verbum assumpsisse hominem, & hominem assumptum in Incarnatione à Verbo, quæ verificari nequeunt, nisi concretum vsurpetur pro abstracto, quæ est impropria loquutio. Quod autem *loco allegato ex lib. de prædestinatione Sanctorum*, concretum pro abstracto acceperit; cum docuit, Christum, vt hominem, fuisse prædestinatum, probat; nam capite illo 15. de Christo loquens, sic ait: *Qui vt hoc esset, nempè, Dei, quibus tandem suis, vel operum, vel fidei, præcedentibus meritis, humana natura, quæ in illo est comparauit? Respondeatur, quæso, ille homo, vt à Verbo in vnitate personæ assumptus Filius Dei Vnigenitus esset, vnde hoc meruit?* Vbi vt manifestè constat, hominem quem dicit sine meritis prædestinatum, vocat hominem assumptum; sed Verbum non assumpsit hominem in concreto, sed humanitatem in abstracto, vt cum D. Thoma *supra q. 4. art. 3.* docent vniformiter Theologi. ergo cum docet, hunc hominem, nempè Christum, fuisse prædestinatum, vt esset filius Dei naturalis, concretum pro abstracto vsurpat, hominem pro humanitate: ac proinde ex August. non potest efficaciter deduci hunc hominem in concreto, aut Christum, quatenus hominem, fuisse prædestinatum filium Dei naturalem.

Motiuum solutionis.

25 *Contra 1.* Sed contra primo: nam hæc propositio est falsa: *Humanitas facta est Christus*, sicut hæc ab omnibus debet negari; *Humanitas Christi est Christus*: ergo si homo pro humanitate sumatur, accipiendo concretum pro abstracto, falsa esset hæc propositio: *Homo factus est Christus*; sed Aug. prioribus verbis relatis docet: *Gratia, hominem factum Christum*: ergo non accipit concretum pro abstracto.

Secundo. Secundo: nam verbis vltimo adductis ex lib. de prædestinatione Sanctorum, non potest expositio tradita accommodari, quod probo: nam docet: *Iesum prædestinatum esse, vt qui futurus erat secundum carnem Filius Dauid esse in virtute Filius Dei*; sed his verbis non potest Augustinus vt concreto pro abstracto: ergo expositio huius Auctoris verbis Augustini non congruit. Probo minorem: si Augustinus vsurpasset concretum pro abstracto in propositione, hic sensus in illa fieret: *Prædestinatus est ergo Iesus, vt caro, quæ futura erat filia Dauid, esset in virtute Filia Dei*; sed in hoc sensu dicta propositio est falsa; falso enim de carne Christi enuntiatur, esse Filiam Dauid, & Filiam Dei ergo si Augustinus in illa propositione vsurpasset concretum pro abstracto, falsa esset Augustini propositio.

26 *Tertio.* Et ex his tertio contra solutionem datam, arguitur: tunc enim solum modus ille loquendi accipiendo concretum pro abstracto, attribuendus est Augustino, cum id, quod docet, non potest in alio sensu esse verum, sicut de illa propositione: *Verbum assumpsit hominem*, communiter docetur à Theologis, non posse verificari, nisi concretum pro abstracto, impropria loquutione accipiendo: non autem, quando si cõcretum pro abstracto accipiatur, propositio redditur falsa; sed si Augustinus *in testimonio allegato* concretum pro abstracto vsurpasset, falsa esset illius propositio; falsum enim est, humanitatem fuisse ex gratia factam Christum, & prædestinatam, vt esset Filia Dei naturalis: ergo malè, & falso ex ponitur in illa impropria, metaphoricaque loquutione, qua concretum solet pro abstracto accipi.

Ad motiuũ P. Vazq. respond. Nec obstat id, quod Vazquez in suæ interpretationis subsidium adducit: nam cum Augustinus vocat assumptum hominem, quem dicit prædestinatum, non sumit concretum pro abstracto; aliàs, vt diximus, istius propositio esset falsa, sed hominem sumptum in concreto, dicit assumptum, quia humanitas fuit assumpta, nomen causæ effectui attribuendo; homo namque in concreto est humanitatis effectus in genere causæ formalis; nomen autem causæ per synedochen attribui solet effectui; & ideo vocat Christum hominem assumptum *impropriè* loquendo.

27 *Secundo respondet Lorca. Duplex solutionis motiuum* Secundo respondet Lorca *vbi supra membro 3. num 28.* verum esse Augustinum propositionem illam concessisse, sed non curasse de loquutionis proprietate: quod probat nam indifferenter loquitur de prædestinatione humanæ naturæ, & huius hominis Christi: humanitas autẽ impropriè solum potest prædestinata dici: ergo cum Christo, vt homini, prædesti-

stinationem tribuit, nõ cogimur ipsum accipere in sermonis proprietate. Deinde: nam in tantum dicit prædestinatum, in quantum homo factus est Dei Filius; vnde non aliter sentit de hac propositione. *Hic homo prædestinatus est Filius Dei*; ac de ista: *Hic homo factus est Deus*: cum ergo hæc secũda propositio non sit vera in sermonis proprietate, pariter nec prima in proprietate sermonis ab Augustino conceditur.

28 *Reijcitur prima solutio.*

Sed contra hanc solutionem obstat, sic explicare Augustinum esse parum de illius auctoritate curare. Et quidem tunc solum Augustinus interpretandus est in improprietate sermonis; cum ex propria loquutione aliqua in illius dictis sequitur contradictio, vel aliquod inconueniens: in præsenti autem nihil istorum sequitur: ac proinde non est cur ipsum asseramus, impropriè fuisse loquutum. Nec obstant, quæ in sui fauorem adducit prædictus Magister: non primum: nam falsum est indifferenter natura, & concreto prædestinationẽ tribuere; *locis enim allegatis* determinatè loquitur de hoc homine in concreto. Quod si alicubi naturæ prædestinationem attribuit, interpretandus est de prædestinatione, quæ omnino propria non est: tùm, quia illum sic explicat D. Thomas, cuius interpretationi est standum, vt ipsi Augustini menti. Tum etiam, quia terminus prædestinationis, non potest propriè de natura prædicari. Et ex his secundæ coniecturæ occurritur: nam licet eisdem verbis de factione, & prædestinatione loquatur, non tamen eodem sensu diuersitas autem sensus in vtroque dicto, ex Diuo Thoma colligitur.

Admetina solutionis respond.

29 *Tertio prob. concl. ex D. Th.*

Tertio probatur conclusio ex Diuo Thoma *in hac q. 24. art. 2. in corpore, & solutione ad 3 & art. 1. solutione ad 2.* illis verbis: *Relinquitur ergo, quod prædestinatio attribuatur personæ Christi, non quidem secundum se, vel secundum quod subsistit in diuina natura, sed secundum quod subsistit in humana natura. Vnde cum prædixisset Apostolus, qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem, subiunxit, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, vt daret intelligere, quod secundum hoc, quod est factus ex semine Dauid secundum carnem, est prædestinatus Filius Dei in virtute. Quamuis enim sit naturale illi personæ secundum se consideratæ, quod sit Filius Dei in virtute, non tamen est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc sibi conuenit per gratiam vnionis.* Hæc D. Thom. quibus non solum nostram conclusionem expressit, sed etiam rationem dedit: quam doctrinam repetit *solutione ad 3. Ad Romanos 1. lectione 3.* & locis omnibus *supra* citatis.

30 *Respondet Lorca.*

Respondet Lorca, Diuum Thomam, fuisse de prædestinatione non *strictè*, sed *largè* sumpta loquutum, prout cadit non supra Christum vt hominem, positum ex parte subiecti in ordine ad filium enuntiatum vt prædicatum, sed supra totum complexum; ita vt fiat iste sensus, quasi modalis compositus *prædestinatum est, vt homo, esset Filius Dei in virtute*.

Impugnatur solutio 1.

Hæc tamen explicatio est omnino voluntaria, imo & violenta contextui; vt enim *supra* arguebamus D. Thom. totus fuit in exponenda loquutione Pauli vt propria; alias quorsum illos impugnaret, qui prædestinationem Christi humanæ naturæ attribuebant, ex capite improprietatis, & illos, qui pro termino assignabant, non filiationem naturalem, sed eius declarationem, ex eodem inconuenienti reijceret, si Angelicus Doctor in eodem damnatione maneret.

31 *Secundo.*

Deinde: nam D. Thomas *art. 1. in solut. ad 3.* discrimen statuit inter has propositiones: *Christus factus est Filius Dei, & Christus prædestinatus est Filius Dei*, & asserit secundam esse magis veram, quam primam, quod an comparatiuè, an aduersatiuè loquatur, inferius examinabimus; sed iuxta Lorcæ explicationem, nullum est inter prædictas propositiones discrimen; sicut enim ista propositio est vera: *Prædestinatum est Christum esse Filium Dei* ita etiam, & eadẽ proprietate, ista propositio est vera: *Factum est quod Christus sit filius Dei naturalis*, vt expressè fatetur Lorca *memb. 3. nu. 26.* & ab omnibus admittitur: ergo tradita solutio mẽti Angelici Præceptoris non congruit, sed est omninò voluntaria, imo & violenta contextui.

32 *Vlt. prob. concl. ratione D. Th.*

Denique probatur conclusio, ratione ex allegato testimonio Angelici Præceptoris desumpta, & ad hanc formam redacta: ad id, quod Christo, vt homini, conuenit in tempore ea gratia, prædestinatus est ab æterno; sed Christo, vt homini, conuenit per gratiam vnionis, esse in tempore Filium naturalem Dei: ergo Christus vt homo, vel vt subsistens in humana natura, prædestinatus est ab æterno, vt esset Filius Dei naturalis. Consequutio tenet ex forma. Maior constat: nam iuxta Augustinum, & communem Theologorum sententiam, prædestinatio *est præparatio gratiæ*; sed gratia, Christo vt homini, communicata in tempore, est illi præparata à Deo, prædispositaque ab æterno: ergo ad id quod Christo, vt homini, conuenit in tempore ex gratia, prædestinatus est ab æterno. Minor autem, præterquamquod ex argumentorum solutione constabit, probatur: nam licet personæ Christi, vt in diuina natura subsistenti, & secundum naturam diuinam, sit naturale, esse Filium naturalem Dei, non tamen est ei naturale, secundum naturam humanam, vel vt in humanitate subsistenti: ergo esse Filium Dei naturalem, vt in humanitate subsistentem, conuenit Christo, vt homini, per gratiam. & consequenter, vt homo, est propriè prædestinatus, esse Filius naturalis Dei.

---

§. II.

Quatuor solutiones rationis dubitandi excluduntur.

33 *Prima solutio Caietani ad rationem dubitandi.*

RATIO dubitandi in limine disputationis proposita, ob sui ingentem difficultatem, in varios modos dicendi Auctores nostræ sententiæ diuisit. Prima solutio, primusque modus dicendi, est Caietani *in præsenti art. 1. vers. Secunda conditio*, vbi Christum vt hominem docet meditari posse dupliciter. Primo, vt incarnatum abstrahendo à modo vero incarnationis per vnionem personalem, & à modo ab hæreticis confictò per vnionem accidentalem. Secundo, vt incarnatum per vnionem personalem, idest, humanitatis substantialiter vnitæ Verbo Dei in vnitate personæ; & quia inter Verbum, vt incarnatum abstrahendo a modo speciali Incarnationis, & idem Verbum, vt taliter incarnatum, scilicet, per vnionem substantialem personalem, intercedit distinctio rationis, vt inter commune, & proprium fit, quod Verbum a nobis conceptum vt incarnatum, dicamus prædestinari ad specialem modum Incarnationis per vnionem personalem. Iuxta quem modum dicendi, occurritur rationi dubitandi, negando minorem. Nam filiatio Dei naturalis, etsi includatur in Verbo, vt Incarnato per vnionem personalem, qualiter non est subiectum, sed terminus prædestinationis, non tamen includitur in Verbo, vt Incarnato sub illa communi ratione, qualiter est prædestinationis subiectum. Nam nisi contraheretur hæc communis ratio Incarnationis per illum specialem modum Incarnationis per vnionem personalem, Verbum vt Incarnatum filius Dei naturalis non esset.

34 *Reijcitur primo.*

Hæc tamen Caietani subtilitas displicet, non solum exteris, sed etiam nostris Thomistis. Primo, quia ratio communis non nisi nimis impropriè potest dici prædestinari, vt contrahatur per rationem differentialem. Tum, quia prædestinatio ex ratione prouidentiæ petit erga singularia, tam *subiectiuè*, quam *terminatiuè* versari. Tum etiam, quia ratio communis capax gratiæ propriè suscipiendæ non est: ergo adhuc illa distinctione admissa, non saluatur prædestinationis Christi proprietas, quam teste Caietano, D. Thomas defensandam suscepit.

35 *Secundo.*

Secundo; nam vt hæc propositio sit vera in proprietate sermonis: *Verbum vt Incarnatum, vel vt homo prædestinatus est Filius Dei naturalis*, non solum debet terminus prędestinationis propriè conuenire subiecto, sed etiam humanitas ex parte subiecti vnita media copula implicationis, propriè debet prædicari de Verbo, sed de Verbo vt Incarnato Incarnatione abstrahente ab vnione personali substantiali vera, & accidentali conficta, non prædicatur propriè esse hominem: ergo assignato pro subiecto Verbo vt Incarnato sub ea ratione communi, non saluatur proprietas propositionis Apostoli, Augustini, & D. Th. Minor est certa; tum, quia prædicatum, quod propriè de ratione superiori enuntiatur, propriè etiam dicitur de omni inferiori; at de Verbo vt Incarnato per vnionem solum accidentalem ab hæreticis confictam, non prædicatur cum proprietate esse hominem: ergo nec de Verbo Incarnato Incarnatione sumpta in illa communi ratione. Tum etiam; nam de Verbo non prædicatur esse propriè hominem, nisi media propria Incarnatione; at Incarnatio prout à Caietano sumitur, *propriè* Incarnatio non est, sed *æquiuocè*, vel ad summum *analogicè*, analogia omninò impropria, Incarnatio nuncupatur: ergo media Incarnatione sic sumpta non potest de Verbo enuntiari cũ proprietate esse hominem, nec in humanitate subsistens.

Maior

36 *Maior probatur.*

Maior autem probatur, & explicatur; vt enim hæc propositio sit vera *Homo vt albus disgregat visum*, requiritur, quod homini conueniat albedo, vereque ratione illius disgreget visum. Et ratio manifesta est; nam in hac propositione, & alijs eiusdem modi, duo de subiecto enuntiantur, scilicet, prædicatum, media principali copula affirmatum de subiecto, & id quod ex parte subiecti ponitur cum copula implicationis; vnde propositio illa: *Homo, vt albus, disgregat visum*, ita resoluitur; *Homo est albus, & homo disgregat visum*: ergo pariter, & eadem ratione, vt hæc propositio sit vera: *Christus, vt homo, vel vt in humanitate subsistens, est prædestinatus esse Filius Dei naturalis*, requiritur, quod vtrumque verè, & propriè Christo conueniat, nempe, esse hominem, aut subsistentem in humanitatem, & esse Filium naturalem Dei; secundum, quia principaliter de Christo in illa propositione enuntiatur; & primum, quia enuntiatur humanitas, & subsistentia in illa de Christo media copula implicationis.

37 *Secundo respondet Cornelius.*

Secundus modus dicendi est Cornelij *supra epistolam ad Romanos cap. 1.* vbi ait; subiectum prædest nationis Christi esse Christum, vt hominem, vel hunc hominem, signato Christo, vt concretum existentiæ, non verò vt concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate, per quam ex vi prædestinationis Filius Dei naturalis constituitur Iuxta quem modum dicendi occurritur rationi dubitandi initio disputationis propositæ, negando minorem. Nam Christus est prædestinationis subiectum, vt homo existens, non autem vt homo subsistens; licet autem in hominem, vt subsistente subsistentia Verbi, includatur filiatio Dei naturalis, non tamen includitur in hoc homine, vt existente.

38 *Impugnatur 1.*

Hic tamen modus dicendi, & à veritate est alienus, & à mente Diui Thomæ. Primo; quia humanitas non existit mediante propria existentia, sed per existentiam diuinam media hypostasi Verbi illi vnita, vt docet Diuus Thoma *supra q. 17. art. 2.* sed existentia naturæ diuinæ non communicatur humanitati Christi immediatè, sed mediante personalitate Verbi relatiua; alias fuisset immediatè vnita naturæ diuinæ secundum aliquod prædicatum absolutum, contra communem Theologorum sententiam *supra q. 2. art. 2. & 3.* ergo prius intelligitur, hic homo Christus subsistens, quam intelligatur existens: & consequenter vt concretum existentiæ, non fuit subiectum prædestination a ordinatum ad vnionem cum subsistentia Verbi sub ratione subsistentiæ.

39 *Secundo.*

Secundo; nam subiectum prædestinationis est Verbum, quatenus homo, aut hic homo: ergo est Verbum prout de illo humanitas enuntiatur; sed humanitas non enuntiatur de Verbo, nisi vt ipsi personaliter vnito ergo subiectum huius prædestinationis est Verbum, vt personaliter vnitum humanitati; sed Verbum vnitur humanitati, media propria subsistentia: ergo ex parte subiecti includitur, non solum existentia humanitatis, sed etiam personalis Verbi subsistentia.

40 *Tertio.*

Denique: nam dato humanitatem Christi propriam in ipso existentiam retinere, & illa mediante existere, vt extra Scholam Diui Thomæ communiter circumfertur, adhuc affirmari non pote subiectum prædestinationis Christi esse concretum ex humanitate, & existentia; sed necessario est dicendum esse concretum ex subsistentia Verbi, & humanitate: ergo adhuc præfata sententia admissa, secundus modus dicendi deficit a veritate Probo antecedens subiectum prædestinationis est hic homo, signato Christo, sed concretum ex humanitate, & propria existentia non est, nec potest dici hic homo ergo hoc concretum non est prædestinationis Christi subiectum.

41 *Minor prob. 1.*

Minor ostenditur primo: si namque humanitas existeret sine omni supposito, quod plures docent de potentia Dei absoluta factibile non posset dici hic homo, sicut nec persona humana; & tamen esset concretum ex humanitate, & existentia: ergo concretum hoc, non potest dici hic homo. *Secundo.* Secundo: nam in sententia supposita, Verbum assumpsit humanitatē propria existentia existentem: ergo assumpsit concretum ex humanitate, & existentia; & tamen non assumpsit hominem, & multo minus hunc hominem, vt communiter docetur a Theologis cum Diuo Thoma *supra q. 4. art. 3.* ergo concretum ex humanitate, & existentia, non potest dici hic homo.

42 *Tertio respondet Suarez.*

Tertius modus dicendi, & tertia rationis dubitandi solutio est Patris Suarez vbi *supra sectione secunda, vers. Quartæ verò, ac propriæ, &c.* vbi docet subiectum prædestinationis esse hunc hominem singularem, non tamen conflatum ex hac subsistentia determinate, & natura humana vnita, sed ex subsistentia hac, vel illa *vagè* sumpta, vt abstrahit ab humana, & diuina, & hac numero humanitate; vnde subiectum prædestinationis est subsistens *vagè* hac, vel illa subsistentia in hac numero humanitate, quod dicitur, & est hic homo, quia vt talis sit, & dicatur sufficit singularitas humanitatis. terminus autem est subsistens, hac determinata subsistentia Verbi, vnde terminus non includitur in subiecto, sed gratiosè, & accidentaliter illi conuenit ex vi prædestinationis. Per quod ad rationem dubitandi constat solutio.

43 *Reijcitur primo.*

Hic tamen modus dicendi principijs Diui Thomæ non consonat, & reijcitur primo: nam iuxta Diuum Thomam hic homo est prædestinationis subiectum, vt hæc humana persona; sed hæc humana persona dicit hanc numero subsistentiam personalem; ergo subiectum prædestinationis Christi non est hic homo, vt conflatus ex subsistentia vaga, & communi, singularique humanitate. Minor constat; nam significatum formale, & pro quo in recto supponit persona humana, est subsistentia personalis connotata humanitate: ergo hæc persona humana hanc singularem personalitatem importat, quo circa tres personæ diuinæ non possunt hæc persona, aut vna persona dici; quia licet in vna Deitate conueniant, gaudent subsistentiis personalibus distinctis. Maior autem sic probatur; subiectum prædestinationis Christi est hic homo, vt denominabilis Filius naturalis Dei; sed vt sæpè ex Diuo Thoma monstrauimus, sub ectum ad quod immediatè comparatur filiatio, non est natura, sed persona connotata in obliquo natura: ergo hic homo, vt a Diuo Thoma statuitur prædestinationis subiectum, est hæc humana persona.

44 *Secundo. S. Tho.*

Secundo reijcitur ex Diuo Thoma *quæstione 16. articulo vndecimo, ad tertium*, illis verbis: *Dicendum, quod cum dicitur iste homo pronomen demonstratiuum hoc, nomen homo trahit ad suppositum, & ideo magis est hæc vera, Christus secundum quod iste homo est Deus, quam ista, Christus secundum quod homo est Deus*; quod etiam docuit *in tertio distinctione 10. quæstione prima articulo primo quæstiuncula secunda in corpore*: ergo iuxta D Thomam, homo ex vi pronominis demonstratiui trahitur, vt stet pro subsistente subsistentia determinata: & consequenter hic homo, signato Christo, vt est prædestinationis Christum subiectum, non dicit solam singularem humanitatem, sed etiam singularem, determinatamque subsistentiam.

45 *Tertio.*

Tertio; vt enim docet hic Auctor *supra disputatione 1. sectione quinta dicto secundo*, Deus nihil aliud significat, quam subsistens in Deitate: ergo *homo* significat subsistens in humanitate, & consequenter *hic homo* non significabit subsistens hac, vel illa subsistentia in hac numero humanitate, sed hoc subsistens in hac humanitate. Prima consequentia ex antecedenti colligitur: secunda autem probatur; nam determinatio pronominis demonstratiui cadit supra significatum *hominis* ergo si *homo* significat subsistens in humanitate, *hic homo* significare debet hoc subsistens in hac humanitate.

46 *Quarto.*

Denique impugnatur; nam *hic homo*, vel significat subsistens in humanitate, vel pro illo supponit; sed subsistens per subsistentiam communem non potest propriè prædestinari ad subsistendum in illa hac subsistentia determinatē: ergo *hic homo*, vt à prædicto Auctore constituitur, nequit esse subiectum prædestinationis Christi habentis pro termino filiationem naturalem Dei. Probatur minor primo: subsistens in humanitate subsistentia diuina, non potest prædestinari ad subsistendum, hac determinata subsistentia diuina, Patris, scilicet, aut Filij: ergo subsistens in humanitate absolutè, non potest prædestinari ad subsistendum in humanitate subsistentia, quæ est filiatio. *Secundo.* Secundo: Verbum Incarnatum abstrahendo à modo Incarnationis substantiali, vel accidentali, non potest prædestinari ad modum Incarnationis per vnionem substantialem: ergo pariter subsistens *vagè* in hac humanitate prædestinari non potest ad subsistendum in hac numero subsistentia. *Tertio.* Tertio: nam prædestinatio, vtpotè pars prouidentiæ, non circa vniuersalia, sed circa singularia versatur, quo circa nec animal vt sit homo, nec homo, vt ad esse Petri contrahatur, potest propriè dici per naturalem p ouidentiam ordinari, nec homo gratus vt sic, ad habendam, vel illam gratitudinem habendam propriè prædestinari potest: ergo nec

nec subsistens *vagè* hac, vel illa subsistentia in hac numero humanitate, potest dici propriè prædestinari ad subsistendum in illa per subsistentiam determinatam Verbi, quæ filiatio est.

47 *Quarto respondet Vazq.*

Quartus modus dicendi cum præcedenti conuenit in eo quod ex parte subiecti prædestinationis Christi non importatur determinatè hæc numero subsistentia, sed solum subsistentia *vagè* in hac numero humanitate; disidet tamen ab illo, quod assignat pro subiecto prædestinationis Christi hunc hominem in concreto importata in recto natura, & connotata in obliquo subsisten ia, non *determinatè* accepta, sed *vagè*, in quo sic accepto, non includitur filiatio Dei naturalis, sed illi ea gratia coniungitur. Ita Vazquez *disputatione citata cap. tertio numero 21. & sequentibus*: quod probat ea his, quæ prædictus Auctor docuetat 1 *p. disput.* 157. & *in hac 2. part. disput.* 36. nempè, concreta substantiua naturam, v. g. *homo*, directè significare, & supponere pro natura: connotare autem suppositum indirectè, & consequenter: ex quo infert, etiam addito pronomine *hic*, vel *iste*, scilicet dicendo, *hic homo*, non trahi ad standum pro singulari supposito, sed pro singulari natura cum connotatione suppositi *vagè* sumpti. Ex quo vlterius infert, hunc hominem singularem fuisse prædestinationis subiectum, importando de connotato suppositum *vagè* acceptum non autem suppositum Filij Dei; ac proinde huic subiecto ex gratia, & per prædestinationem conuenire esse Filium Dei naturalem

Motiuum solutionis.

48 *Aliqueri impugnatio.*

Modum istum dicendi, improbabilem censet Illustrissimus Araujo *ubi supra vers. Sed hæc solutio*: illumque reijciunt aliqui: nam hic homo idem est, quod hæc persona; sed hæc persona, determinatam, & singularem subsistentiam importat: ergo hic homo determinatam, & singularem connotat subsistentiam. Probant maiorem. persona *est rationalis naturæ indiuidua substantia*; sed hic homo est indiuidua subsistentia rationalis naturæ: ergo hic homo idem est, quod hæc persona. Hæc tamen impugnatio non vrget. Primo: nam indiuidua substantia dupliciter sumitur: primo, pro substantia singulari: secundo, pro substantia incommunicabili. Primo modo importatur, per hic homo: secundo modo, in diffinitione personæ; vnde non sequitur, idem esse hic homo: atque hæc singularis persona.

Inefficax est 1.

Secundo.

Secundo: nam hic Deus non est idem, quod hæc persona diuina; alias cum hic Deus sit communis tribus personis diuinis, illis esset communis vna persona, quod est hæreticum ergo pariter hic homo, non est idem, quod hæc persona humana

49 *Respondebis.*

Respondebis, negando consequentiam. Nam in Deo datur subsistentia absoluta singularis, realiter communis tribus personis diuinis, quæ personalis non est, & hæc importatur ab hoc Deo singulari tribus personis communi, quin ab illo significetur personalitas diuina. Cæterum respectu humanitatis non datur hæc distincta subsistentia, non habens personalitatis rationem; & quia pronomen *hoc singulare* importat singularem subsistentiam; fit consequens, quod homini adiunctum designet singularem personam.

50 *Contra 1.*

Sed contra primo; nam de fide est, tres Diuinas Personas esse hunc numero Deum; & tamen non est de fide, dari subsistentiam absolutam realiter illis communem: ergo nomen commune determinatum pronomine singulari, non connotat subsistentiam determinatam in singulari. Secundo: nam de fide est, Patrem, & Filium esse vnum principium Spiritus Sancti, vt cum Diuo Thoma *prima parte quæstione 36. articulo quarto*, docent communiter Theologi ex Concilio Lugdunensi *in cap. fidelis sexto*: ergo sunt hoc principium Spiritus Sancti; & tamen non dari aliquid spirans vt *quod* singulare illis commune per realem communitatem, cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus *loco allegato*: ergo *hic Deus*, vel *hic homo*, non connotant ex vi terminorum singularem subsistentiam, vel singularem personalitatem.

Secundo.

51 *Tertio.*

Tertio reijcitur; nam casu, in quo tres diuinæ personæ eandem humanitatem assumerent, fore non tres homines, sed vnum hominem dicendas, docuit Diuus Thomas *supra quæstione tertia articulo sexto ad primum*, sed non dicerentur esse vnum hominem *vagè*. ergo dicerentur vnus singularis homo; & consequenter hic homo; & tamen non daretur aliqua singularis subsistentia communis tribus Diuinis Personis, vt humanitatem terminantibus. Tùm, quia probabile est non dari in Deo hanc communem subsistentiam absolutam. Tùm etiam; nam esto detur vt probabilius censuimus *Tractatu de Trinitate*; non tamen primo, & per se terminaret humanitatem possèt enim vnio fieri immediatè ad subsistentias personales trium diuinarum personarum; & sic fieri supponebat Diuus Thomas, quo in casu pro priori ad vnionem cum hac subsistentia communi, dicerentur vnus homo singularis: ergo ab hoc homine, non connotatur determinata, singularisque subsistentia, aut personalitas; & consequenter non sunt idem, hic homo, & hæc singularis persona.

52 *Secundo impugnatur ab alijs*

Secundo impugnari solet: nam esto *hic homo* in recto pro natura humana supponat, & in obliquo tantum, vel de connotato subsistentiam importet, nihilominus ex vi pronominis singularis demonstratiui, determinata, & singularis subsistentia importatur: ergo fundamentum Auctoris contrarij deficit. Antecedens probatur primo; potentia generatiua non nisi in obliquo, & de connotato relationem importat; & tamen denotat determinatam, singularemque relationem, scilicet paternitatem: ergo quamuis *hic homo* de connotato solum, & in obliquo importet suppositum, illud tamen non *vagè*, sed *determinatè*, & in singulari designat.

Antecedēs prob. 1.

Secundo.

Secundo: nam actus liber solum de connotato importat obiectum creatum; & tamen hoc liberum Dei decretum, quatenus ab alio distinctum, non potest intelligi sine hoc numero obiecto: ergo idem quod prius. Tertio, & redditur omnium ratio; nam quando aliquid importatur, non vt determinabile, sed vt determinans, esto in obliquo, & de connotato ingrediatur, non in confuso, sed determinatè, & in singulari connotatur; at subsistentia importatur per pronomen demonstratiuum *hic* additum illi termino *homo*, vt determinans: ergo est in obliquo, determinatè tamen ingreditur, & connotatur. Probant minorem, nam proprium munus subsistentiæ est terminare, & determinare naturam: ergo non vt determinabilis, sed vt determinans importatur.

Tertio.

53 *Non vrget hoc Arg.*

Sed non vrget hoc argumentum; nam instatur, sicut primum, & facili negotio poterit à contrario Auctore illi occurri, negando antecedens. Ad primam, & secundam probationem, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Aliud enim est, quod importari aliquid in obliquo *positiuè* inferat, petatque non importari determinatè; aliud verò, quod permittat: duæ antecedentis probationes, primum probant: non autem secundum; ex eo namque, quod ingrediens in obliquo aliquando determinatè importetur, solum probatur, determinationi non obstare, quod id, quod in obliquo importatur designetur determinatè, & singulariter, non verò, quod semper necessarium sit, ita importari: differentiam autem constituet; nam potentia generatiua talis conditionis est, quod non possit intelligi, nisi vt in Patre determinatè, & decretum hoc liberum; cum pro recto nullam ab alio distinctionem importet, vt distinctum intelligatur, petit distinctum obiectum: cæterum concretum substantiæ, quia vnitatem accipit à forma; fit, quod ad hoc, quod vnum, & singulare intelligatur, non requirat singulare suppositum.

Ad 1. & 2. probationes

54 *Ad tertiā.*

Et ex hoc ad tertiam probationem constat solutio. Nam suppositum non importatur per pronomen ecceitatis, vt determinans, dansque singularitatem, vel vnitatem concreto; cum illam a forma habeat, nec munus illius est determinare indiuiduationem concreti substantialis, sed determinare ad esse singularem personam: ex quo tantum sequitur, quod cum additur isti termino *persona*, dicendo scilicet; *Hæc persona*, singularem personalitatem designet: non autem quod cum additur huic termino *homo*, qui est concretum de formali dicens non personalitatem, sed naturam.

55 *Tertio impugnatur à Lorca.*

Tertio impugnatur à Lorca *membro secundo numero 19.* & ab alijs Recentioribus: nam esto *hic homo* non importet de connotato hanc determinatam subsistentiam ex vi significationis, sed hanc, vel illam *vagè*, & in confuso acceptam, in re tamen *hic homo*, signato Christo, determinatam subsistentiam importat; at terminus prædestinationis comparatur, vt ad subiectum, ad hunc hominem prout in re: ergo comparatur ad illum, vt hac determinata Verbi subsistentia terminatum; & consequenter hic homo, prout est sub ectum prædestinationis Christi, filiationem includit.

56 *Confirmāt primo.*

Confirmant primo; nam Christus non est subiectum prædestinationis, vt existit in nostro intellectu, sed prout in diuino existit; at licet prout obijcitur nostro intel-

tellectui, subsistentiam non determinatè, sed vagè, & in confuso importet, prout tamen obijcitur menti Dei, hanc confusionem non habet. Tùm, quia Deus omnia vt in re sunt, cognoscit. Tùm etiam, quia nihil potest confusè intelligere. Tùm denique: nam huiusmodi confusio non stat absque distinctione rationis inter subsistentiam *vagè*, & *determinatè* acceptam: Deus autem distinctionem rationis non facit: ergo hic homo connotata subsistentia in communi, non potest esse subiectum prædestinationis Christi.

57 *Confirmãt secundo.* Confirmant secundò: nam esto admitteremus *hunc hominem* posse habere suppositionem vagam respectu cognitionis speculatiuæ Dei, respectu tamen cognitionis practicæ, qualis est prædestinatio, non potest illam habere: ergo nequit esse vt *confusè*, aut *vagè* connotat subsistentiam, prædestinationis Christi subiectum. Consequentia patet. Antecedens autem probatur: nam cognitio practica, qualis est prædestinatio, disponit res, & earum executionem secundum realem existentiam: ergo attingit res, vt realiter existentes; sed hic homo vt existens realiter hanc determinatam subsistentiam importat: ergo vt obijcitur prædestinationi diuinæ, suppositionem vagam, & indeterminatam non habet.

58 *Nec hoc arg. conuincit, & instatur in sent. Lorcæ.* Hoc tamen argumentum non vrget, & instatur euidenter in sententia Lorcæ, & Nostrorum Thomistarum, qui hoc argumento vtuntur; Lorca namque *membro secundo numero* 14. fatetur, hanc propositionem esse veram: *Homo prædestinatus est Filius Dei*: termino supponente immobiliter, sicut supponit in hac propositione: *Homo est species*: quod etiam nostri Recentiores fatentur; sed homo, vt est istius prædestinationis subiectum, non distinguitur realiter ab hoc homine Christo, sed tantum ratione nostra ratiocinata: ergo distinctio rationis non à Deo, sed à nobis facta, sufficit ad esse obiectum prædestinationis diuinæ, quantumuis practica sit, & rem vt existentem respiciat, & distinctionem rationis non faciat. *Instatur in sent. Thomistarum, illo vtentium.* Præterea in sententia nostrorum Thomistarum instatur; ipsi namque fatentur Christum, vt subsistentem in natura humana esse prædestinationis subiectum: vt autem subsistentem in diuina, & Filium Dei naturalem, esse eiusdem prædestinationis terminum; se inter hoc subiectum *quod*, & terminum illum *qui* non interuenit, nisi distinctio solà rationis: ergo hæc distinctio, quamuis non à Deo, sed à nobis facta, sufficit ad saluandum subiectum prædestinationis Christi, quantumuis practica sit, tendens ad rem, vt est in se, & distinctionem rationis non formans.

59 *Confirmatur.* Et augeo difficultatem; terminus prædestinationis confertur subiecto prædestinato, non vt est in nostro intellectu, sed quatenus est in re: Christus autem vt in humanitate subsistens, non distinguitur in re à se ipso, vt subsistente in Deitate, Deique Filio naturalis; & tamen propter distinctionem rationis à nobis inter ipsum vt hominem, & ipsum vt Deum, vel vt in Deitate subsistentem formatam, constituitur ab ipsis pro subiecto Christus vt in humanitate subsistens; & pro termino idem Christus vt subsistens in Deitate: ergo quamuis terminus prædestinationis non conueniat subiecto, quatenus in nostro intellectu, sed quatenus in diuino, & quatenus est in re, vbi confusam suppositionem non habet, sufficiet suppositio confusa, quam hic homo habet in nostro intellectu, vt constituatur pro subiecto prædestinationis hic homo, vt subsistens *vagè* in hac numero humanitate, & pro termino subsistentia filij determinata.

60 *Instatur 3.* Deinde idem argumentum instatur: nam inter actualitatem, & deformitatem peccati non est realis, sed rationis distinctio, & tamen quamuis causalitas diuina non tendat ad actualitatem illam, prout in nostro intellectu, sed quatenus in diuino, & quatenus est in re, terminatur ad actualitatem, & non ad deformitatem, quin Deus distinctionem rationis efficiat: ergo pariter quamuis diuina prædestinatio fit de rebus prout in re, & prout in diuino intellectu, & inter subiectum prædestinationis; & terminum, realis distinctio non sit, sed solum distinctio rationis, poterit absque eo quod illam formet respicere Christum sub vna ratione vt subiectum, & sub altera, vt terminum sui. Et omnium ratio est; namquamuis Deus distinctionem rationis non formet, attingit tamen obiecta vt in se ipsis virtualiter distincta, & à nobis distinguibilia formaliter, & ideo vnum ab altero realiter indistinctum potest ad illud virtualiter ordinare, quæ ordinatio à nobis, vt formalis concipitur, quia distinctio illa, quæ in re virtualis est: fit in nostro intellectu formalis, & de obiectis, & diuina prædestinatione loquendo, prout à nobis concipiuntur, dicimus, hoc esse subiectum, & illud prædestinationis terminum.

Sola distinctio rationis à nostro intellectu facta sufficit, vt Deus vnũ ad alterũ virtualiter ordinet.

His igitur argumentis, vt parum efficacibus relictis, reijcitur modus ista dicendi primo: nam *hic homo* non supponit in recto pro natura connotato supposito, sed pro supposito connotata natura, id est, prout in natura singulari subsistit; sed sic supponendo non potest hic homo, signato Christo, vt *vagè* hac, vel illa subsistentia subsistens esse prædestinationis Christi subiectum in ordine ad filiationem Dei naturalem: ergo hic homo connotata *vagè* hac, vel illa subsistentia, subiectum prædestinationis Christi non est. Minor à contrario Auctore admittitur, & à nobis fuit probata contra tertiũ modum dicendi.

62 *Aliter impugnatur 4. modus dicendi 1.*

63 Maior autem est D. Thomæ *supra quæstione 16. articulo septimo, & octauo*, vbi negat, hanc propositionem: *Iste homo* (signato Christo) *incœpit esse*, quia terminus ex parte subiecti positus non tenetur formaliter pro natura, sed magis materialiter pro supposito: & in *eadem quæstione articulo quarto*, vbi probat eà quæ conueniunt filio hominis posse prædicari de Filio Dei, & è conuerso, & rationem reddit: *Quia cum sit eadem hypostasis vtriusque naturæ, eadem hypostasis supponitur nomine vtriusque naturæ*: ergo nomen *Deus*, & nomen *homo*, etsi de formali naturas significent, nõ tamen pro illis, sed pro habentibus tales naturas, in recto supponunt. Et ratio est; non enim est idem, quod nomen significat, & pro quo supponit; vnde album significat albedinem, & non supponit pro illa, sed pro subiecto albedinem in se habente: ergo quamuis homo humanitatem in recto significet, non pro humanitate in recto, sed pro subsistente in humanitate supponit: ergo *hic homo*, non supponit in recto pro humanitate, sed pro illo, quod in humanitate subsistit; alias sicut hæc est falsa: *Hic Deus est hæc humanitas*: ita etiam ista propositio esset falsa: *Hic Deus* (signato Christo) *est hic homo*.

Nomen cõcretum, naturam de formali, et in recto significat, supponit tamen pro supposito illam habente.

64 *Secundo reijcitur.* Secundo reijcitur: nam subiectum prædestinationis Christi, est, cui conuenit, & de quo prædicatur terminus prædestinationis; sed terminus prædestinationis non conuenit huic homini, vt importanti in recto naturam, & suppositum in obliquo: ergo hic homo sic acceptus, subiectum prædestinationis Christi, non est. *Minor prob. 1.* Minor ostenditur primo; terminus prædestinationis est filiatio naturalis Dei; sed filiatio non prædicatur de natura in recto, sed de persona connotata natura, vt ex Diuo Thoma vidimus, & sæpè in discursu huius Tractatus ostẽdimus: ergo terminus prædestinationis Christi non prædicatur de hoc homine, vt in recto importante naturam, & in obliquo suppositum, sed è conuerso, vt importat in recto suppositum, & naturam in obliquo. *Secundo.* Secundo: nam de hoc homine importata in recto natura, non prædicatur verè esse Deum, vel personam diuinam; sed esse Filium naturalem Dei, quod est terminus prædestinationis Christi, est esse Deum, & personam Diuinam: ergo terminus prædestinationis Christi, non conuenit huic homini, vt importanti in recto naturam.

65 *Respondebis.* Respondebis, ex doctrina contrarij Auctoris, *vbi supra cap. 3. num. 24* terminum prædestinationis Christi non esse proprietatem personalem Verbi, quæ est filiatio, & de hoc homine Christo prædicatur per communicationem idiomatum, sed ipsa humanitatis sanctificatio, quæ humanitati à Deitate præstatur, ratione cuius Christo vt homini, conuenit ius ad diuinam hæreditatem, & Christus vt homo Filius Dei naturalis constituitur: licet autem prima filiatio non conueniat huic homini in recto importata natura, secunda illi prout sic conueniat: ac proinde fuit ad illam prædestinatus.

66 *Contra 1.* Sed contra primo: nam huiuscemodi filiationem naturalem *Disputatione præcedenti* reiecimus: ergo non ad illam sed ad filiationem, quæ est proprietas personalis, & de Christo vt homine, prædicatur per communicationem idiomatum, fuit Christus vt homo, vel hic homo prædestinatus. *Secundo.* Secundo, quia vt ex D. Thoma vidimus *præcedenti Disput.* nulla est filiatio, quæ *immediatè* comparetur ad naturam, sed omnis filiatio *immediatè* prædicatur de supposito: ergo si datur huiuscemodi filiatio non conuenit huic homini, importata in recto natura, sed vt importat in recto suppositum.

67 *Tertio.* Tertio: nam iuxta hanc solutionem, ipsa humanitas posse dici prædestinata ad filiationem Dei naturalem; sed hoc non admittit Vazquez: ergo nec eius solutio debet admitti. Probo sequelam; idem est in doctrina traditæ solutionis, prædestinari hunc hominem ad filiationem Dei naturalem, ac prædestinari ad sanctificationem prouenientem à Deitate; sed ad hanc sanctificationem potest dici prædestinata

stinata humanitas in abstracto non minus quam ad gloriam & visionem beatificam, ad quæ propriè prædestinatam fuisse humanitatem prædictus Auctor admittit: ergo sic explicata filiatione naturali prædestinationem terminante, humanitas in abstracto poterit dici ad illam prædestinata.

Quarto. Denique reijcitur; nam iuxta Diuum Thomam *in hac q. art. 1.* non solum est verum dicere: *Hic homo prædestinatus est Filius Dei*, sed etiam *Christus prædestinatus est Filius Dei*; sed Christus non dicit suppositum *vagè* acceptum, creatum, vel increatum, sed determinatè suppositum increatum importat ergo inclusio suppositi increati ex parte subiecti, non obstat prædestinationi huius hominis in Filium Dei naturalem.

§. III.

Examinantur duo alij modi dicendi.

62 *Quintus modus dicendi.*

QVINTVS modus dicendi, & occurrendi rationi dubitandi, est quorumdam Recentiorum, qui distinguunt duos prædestinationis modos: alterum prædestinationis absolutæ, qua res aliqua per gratiam extra causas constituitur: & alterum prędestinationis respectiuæ, nempè, rem iam constitutam pręintellectam, ordinantem ad aliquem finem, qui gratiosus sit, & supra exigentiam subiecti. Qua distinctione posita docent, Christum esse prædestinatū filium Dei naturalem, non prædestinatione ordinatiua ad finem ex gratia ipsi conuenientem, sed prædestinatione absoluta, Christo præparante existentiam. Et ad rationem dubitandi respondent, veram esse maiorem de prædestinatione respectiua, & ordinatiua: falsam autem de prædestinatione absoluta disponente circa rei constitutionem; & concessa minori, distinguunt consequens, & concedunt consequentiam de primo prædestinationis genere. negant autem de secundo, ad quem non requiritur subiectum distinctum à termino, nec qui in illo non includatur, sed terminus, & subiectum sunt idem.

63 *Hic modus dicendi nō saluat proprietatem prædestinationis Christi. Prob. 1. ex D. Th.*

Hic tamen modus dicendi, proprietatem prædestinationis Christi non saluat: quod probo primo ex D. Thoma ad *Rom. 1. lect. 3.* illis verbis: *Secundum hoc igitur prædestinare, nihil aliud est, quam ante in corde disponere, quid sit de re aliqua faciendum; potest tamen aliquis de futura re, sic ... dispositione disponere: vno modo, quantum ad ipsam rei constitutionem; sicut artifex disponit, qualiter debeat facere domum. Secundo modo, quantum ad ipsum vsum, vel gubernationem rei sicut aliquis disponit, qualiter debeat vti sue equo, & ad hanc secundam prædispositionem pertinet prædestinatio, non ad primam: id enim, quo aliquis vtitur, refert in finem, quia vt Augustinus dicit in libro de Doctrina Christiana, vti est referre aliquid in finem, quo fruendū est; sed cum res in seipsa constituitur, non dirigitur ex hoc ipso in aliud, vnde prædispositio constitutionis rei propriè prædestinatio dici non potest.* Ex quibus verbis tale argumentum conficitur; vt enim in allegatis verbis docet D. Th. prædispositio constitutionis rei, propriè prędestinatio dici non potest: ergo prædispositio constitutionis Christi, non est prædestinatio. Sed præordinatio, quam adstruit modus iste dicendi nomine *prædestinationis absolutæ*, est prædispositio constitutionis Christi: ergo propriè prædestinatio non est; & consequenter iuxta hunc modum dicendi non saluatur, Christum fuisse propriè prædestinatum.

64 *Respondebis.*

Dices: loqui Diuum Thomam de prædestinatione constitutionis rei ad ordinem naturæ spectantis, & de hac verum est, prædestinationem propriam non esse, quia prædestinatio est præordinatio rei exequendæ per gratiam: non autem loqui de prædispositione constitutionis rei includentis summam gratiam, qualis est constitutio Christi, quæ fit per gratiam vnionis, quæ est suprema omnium gratiarum; & ideò prædispositio constitutionis Christi propriè potest prædestinatio dici.

Contra. Sed contra; nam ratio, qua Diuus Thomas probat, prædispositionem constitutionis rei, propriè prædestinationem non esse, est, quia prædestinatio consistit in ordinatione ad finem: rei autem constitutio non exprimit ordinationem ad finem; at hæc ratio pari efficacia militat in re constituta per gratiam, atque in re constituta spectante ad ordinem naturæ: ergo prædispositio constitutionis rei, quæ per gratiam fit, prædestinatio propriè non est.

65 *Respondebis.*

Dices. disparem esse rationem; nam constitutum naturale habet finem extra se, & ideo non potest dici propriè prædestinari ex sola ordinatione constitutionis illius: constitutum autem per gratiam vnionis, nequit ad aliquid extra se, vt ad finem ordinari; atque adcò licet non ordinetur ad aliud, tanquam ad finem ratione solius prædispositionis constitutionis sui, dicitur propriè prædestinatum.

Contra. Sed contra; nam quia prædestinatio est præparatio gratiæ, vt diffinit Augustinus, subiectum incapax gratiæ est incapax propriæ prædestinationis; sed prædestinatio, vt constat ex D. Th. est prædispositio ordinatiua ad finem; ergo subiectum incapax ordinationis ad finem, est incapax prædestinationis propriæ.

Confirmatur. Confirmatur: licet actus, quo Deus ab æterno disposuit gratiam producere in tempore, sit prædispositio gratiæ ordinans illam ad finem, quia tamen gratiæ in illius productione non fit propriè gratia; est enim incapax gratiam recipiendi, sicut & gratias agendi, prædispositio constitutiua illius propriè prædestinatio non est: ergo si Christus capax non est, in doctrina traditæ solutionis, vt ordinetur ad aliquid extra se tanquam ad finem, quamuis prædispositio constitutionis eius sit æterna gratiæ præparatio, propriè prædestinatio non est.

66 *Secundo prob. ratione.*

Et ex his probatur secundo ratione; nam prædestinatio est pars prouidentiæ; sed prouidentia consistit in ordinatione rerum in finem vniuersalem; ergo prædestinatio consistit in ordinatione rei ad finem gratiæ specialem; & consequenter non intellecta huiuscemodi ordinatione, non intelligitur ratio prædestinationis; sed prædispositio constitutionis Christi non explicat ex hoc præciso conceptu ordinationem in finem. ergo vt sic prædestinatio propriè non est.

Tertio probatur. Denique id ipsum ostenditur; nam prædestinatio propriè accepta est præparatio gratiæ, quæ propriè gratia sit subiecto prædestinato; sed idem respectu sui ipsius, absque distinctione reali formali, vel virtuali, aut distinctione rationis, nequit rationem gratiæ cum proprietate sortiri: ergo modus iste dicendi statuens prædestinationem Christi absolutam absque distinctione vlla inter subiectum, & terminum, prædestinationem Christi cum proprietate non saluat.

67 *Sextus modus dicendi.*

Sextus modus dicendi pro subiecto prædestinationis Christi constituit ipsum Christum vt possibilem, & pro termino Christum, vt existentem. Et quia existentia Christi, vt hominis non includitur in Christo possibili, nec est de ratione illius; sed per gratiam ipsi conuenit; ad rationem dubitandi respondet, concessa maiori, negando minorem; potuit enim Christus non existere; & consequenter Filius Dei naturalis non esse, ly *est* dicendo existentiam. Ita Medina, & Aluarez *locis vbi supra relatis*. Hic tamen modus dicendi, nec est conformis Augustino, nec D. Thomæ, nec verus.

Modus iste dicendi nō est Augustino, conformis.

Primum proho ex Augustino lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15. illis verbis: *Prædestinatus est Iesus, vt qui secundum carnem futurus erat Filius Dauid, esset in virtute filius Dei*; sed non est subiectum prædestinationis Iesus, & terminus esse filium Dauid, & filium Dei; alias prædestinatio Christi pro termino haberet esse hominem, & esse Deum, cuius contrarium docet D. Tho. *in præsenti art. 1. & 2.* ergo subiectum est Christus, vt futurus filius Dauid; & consequenter vt futurus homo, & terminus est filiatio naturalis Dei ergo subiectum prædestinationis, non est Christus vt possibilis.

68 *Nec D. Th. prob. 1.*

Secundum ostendo primo ex D. Th. in 3. dist. 7. q. 3. art. 1. ad 5. quod ita procedebat: *Prædestinatio etiam secundum nomen importat directionem in finem; sed non potest aliquid dirigi in finem, nisi ad minus 2. intellectum sit ante finem illum; cum igitur secundum secundam opinionem, etiam secundum intellectum, Christus non prius intelligatur homo, quam filius Dei, videtur, quod ille homo non possit dici prædestinatus esse filius Dei.* Cui argumento ita respondet: *Ad quintum dicendum, quod licet homo non præintelligatur ad filium Dei ratione suppositi, præintelligitur tamen ratione naturæ.* Hæc D. Th. ex quibus apertè constat inter subiectum, & terminum prædestinationis Christi, nec agnoscere realem præcedentiam, nec realem distinctionem, sed solum distinctionem rationis, & præcedentiam secundum intellectum; sed si subiectum esset Christus vt possibilis, & terminus Christus vt existens, esset inter subiectum, & terminum prædestinationis Christi realis præcedentia, & distinctio; cum iuxta D. Thom. existentia rei creatæ realiter distinguatur ab illa, & res vt possibilis, realiter præcedat

se

se ipsam vt existentem: res enim est realiter ab æterno possibilis, & in tempore incipit existentiam habere: ergo iuxta D. Tho. Christus vt possibilis non est subiectum prædestinationis sui. Secundo probatur; nam iuxta hunc modum dicendi, prędestinatio sumitur pro decreto productionis Christi, cuius subiectum assignatur Christus vt possibilis, & terminus Christus vt existens; sed vt vidimus contra quintum modum dicendi, prædestinatio propriè accepta, de qua in præsenti loquitur D. Thom. non est prædispositio constitutionis Christi, quæ idem est, ac decretum productionis illius: ergo prædestinationis, quam D. Thomas *in præsenti* attribuit Christo vt homini, Christus vt possibilis, subiectum non est.

Secundo.

74 *Tertio.*

Tertio probatur; nam Christus vt possibilis, si est subiectum prædestinationis, & terminus, Christus existens, dicetur prædestinatus, non solum vt existat Filius Dei, sed etiam vt existat homo; cum ad vtrumque fuerit ordinatus per æternum Dei decretum; sed iuxta D. Thom. prædestinatio Christi propriè accepta non est, vt Christus sit homo; sed vt in humanitate subsistens, sit Filius naturalis Dei: ergo iuxta illius mentem, Christus vt possibilis non est subiectum prædestinationis sui. Denique probatur; nam obiectum, quod vocamus subiectum prædestinationis, est subiectum receptiuum termini prædestinationis; sed iuxta D Thom. Christus vt possibilis, non est subiectum receptiuum existentiæ: ergo Christus vt possibilis non est obiectum prædestinationis, etiam vt sumitur pro prædispositione existentiæ. Probatur minor; nam iuxta D. Thomam existentia rei creatæ realiter *positiuè* ab essentia distinguitur, in illaque non vt intra causas, qualiter est vt possibilis, sed vt extra causas constituta recipitur: ergo Christus vt possibilis, esto sit in potentia obiectiua ad existendum, non tamen est in potentia subiectiua, & receptiua existentiæ.

Quarto.

75 *Quod sit falsus probatur ab aliquib. 1.*

Quod autem iste modus explicandi subiectum, & terminum prædestinationis Christi veritati non consentiat, ostenditur ab aliquibus primo iuxta D. Thom. Christus est exemplar nostræ prædestinationis; sed in nostra subiectum non est Petrus v.g. vt possibilis: ergo Christus vt possibilis subiectum propriæ prædestinationis non est. Secundo; nam gratia prædestinationis, iuxta eundem D. Thomam, est facta soli humanitati; sed gratia existentiæ facta est toti composito: ergo terminus non est existentia; & consequenter subiectum non est Christus vt possibilis. Tertio; humanitas vt possibilis, non constituit subiectum prædestinationis Christi: ergo Christus vt possibilis subiectum propriæ prædestinationis non est. Antecedens ostendunt primo; humanitas constituit subiectum prædestinationis, non vt omninò similis alijs humanitatibus; sed vt possibilis vniri Verbo, alijs est omninò similis; omnes enim humanitates sunt vnibiles possibiliter Verbo, ergo non constituit subiectum prædestinationis Christi vt possibilis. Secundo; nam humanitas Christi, vt constituit subiectum prædestinationis adoratur vt *quod* adoratione Latriæ, vt docet D. Thom. *infra q. 25. art. 2. in corpore*; sed humanitas Christi, vt possibilis vniri, hanc adorationem non terminat; alias omnes humanitates possent adorari Latria; cum omnes sint possibiliter vnibiles: ergo non constituit subiectum prædestinationis Christi vt possibilis. Quarto sic arguunt; nam subiecto prædestinationis Christi sunt debita gratia, & gloria; & ideo non prædestinatur ad illa; sed Christo vt possibili non debentur; vnde alijs Christis possibilibus absque vlla iniuria non dantur: ergo vt possibilis, non est subiectum propriæ prædestinationis.

Secundo.

Tertio.

Quarto.

76 *Hæc argumenta non vrgent: nō primum.*

Hæc tamen argumenta non vrgent: non primum, quia vt docet D. Thomas *in hac q. art. 3. ad 3.* non est necessarium, quod exemplatum exemplari quantum ad omnia conformetur, sed sufficit, quod exemplatum aliqualiter imitetur suũ exemplar; vnde sicut ob hanc causam possunt disconuenire in termino prædestinationis; nam in Christo est filiatio naturalis, & in nobis adoptiua, vt consumata per gloriam: ita etiam possunt discordare in prædestinationis subiecto; ac per consequens eo quod in nostra subiectum sit res intellectualis existens, non sequitur idem de Christo respectu propriè prædestinationis dicendum. Et ratio discriminis potest manifesta assignari: nam nostra prædestinatio est ad terminum, qui est accidens; & operatione consistit: accidens autem, & operatio substantiam constitutam supponunt, & in illa, vt sic subiectantur, & ideò subiectum nostræ prædestinationis debet esse Petrus v. g. vt apprehensus existens: terminus autem prædestinationis Christi est aliquid substantiale, & ideò non petens supponere rem constitutam, sed potius illam constituens: ac proinde Christus vt possibilis, potest esse obiectum, vel subiectum prædestinationis sui de hoc termino disponentis.

77 *Nec secundum.*

Nec magis vrget secundum, cuius minor falsa est; nam licet Verbo vt possibiliter terminanti humanitatem, non sit debita actualis terminatio, nec quod existat in illa, non tamen ex hoc deducitur, quod existere in humanitate sit gratia respectu Verbi; alias hæc propositio esset propria, *Verbum vel filius Dei prædestinatus est esse homo*, non minus, quam ista; *hic homo*, signato Christo, *prædestinatus est filius Dei*, cuius contrarium docet Diuus Thomas in præsenti art. 2. ad 3. *quia gratia non est facta filio Dei, vt esset homo*: & ratio est, nam ad rationem gratię non sufficit posse citra iniuriam negari, sed insuper est necessarium, quod subiectum, respectu cuius est gratia perficiatur per illam, & ipsi, non per propriã virtutem, sed ab extrinseco cõpetat: Christus autem, vt possibilis non perficitur per existentiam humanitatis ratione subsistentiæ, sed tantum ratione humanitatis: & insuper ex parte suppositi illam accipit a se, atque adeò existentia non est gratia huic composito secundum omnia, quæ importat, sed tantum secundum humanitatem.

Vt alicui subiecto fiat gratia debet per illã perfici.

78 *Nec tertiũ*

Nec tertium difficultatem auget, cuius antecedens potest facilè negari; quod non conuincit prima antecedentis probatio; humanitas namque eatenus constituit subiectum prædestinationis Christi, quatenus est capax gratiæ, & antecessionis, vt docet Diuus Thomas *in hac quæst. art. 1. & 2.* hoc autem habet prout conuenit cum alijs humanitatibus non prout ab illis distincta; distinguitur namque ab illis per suppositationem diuinam, ratione cuius non redditur capax gratiæ, sed potius illi sunt omnia debita. Nec magis vrget secunda antecedentis probatio; nam Diuo Thomas loco in argumento relato, nec Verbum habet, ex quo possit inferri, loqui de humanitate, vt constituit prædestinationis Christi subiectum. Ad quartum facilè potest occurri; prædicta dona non deberi Christo, vt est prædestinationis subiectum, sed quatenus est in termino, quia tamen prius debebat in termino hoc constitui, quam ad illa dona dirigi, ideò non fuit prædestinatus ad illa.

Nec deniq; 4. argum. conuincit.

79 *Denique modũ istũ dicẽdi, impugnant Recentiores ex Vincentio.*

Denique docti Recentiores cum Vincentio *vbi supra* ex eo impugnant modum istum dicendi, quia terminus *ad quem*, Christus, vt homo, prædestinatus fuit, est esse filium naturalem Dei; sed gratia, quæ potest fieri Christo, vt possibili, non est, esse filium Dei naturalem; quia hæc in illo etiam, vt possibili includitur, vtpote cum in illo, vt possibili includatur suppositum filij Dei, sed tantum, quod actu existat: ergo subiectum prædestinationis Christi non est Christus, vt possibilis. Sed nec vrget hoc argumentum; nam licet esse filium Dei naturalem, ly *esse* dicente essentiam, connexionemque essentialem includatur in Christo considerato, vt possibili, sicut in homine in statu possibilitatis, omnia illius prædicata essentialia includuntur, non tamẽ includitur in Christo, vt possibili esse filium Dei naturalem, ly *esse* dicente existentiam: vnde ad esse existentialiter filium Dei naturalem bene potuit prædestinari, imo sic prædestinatum fuisse, quidquid sit de prædestinationis subiecto ab omnibus est concedendum, cum enim prædestinatio, rei executionem, & existentiam respiciat, non terminatur ad filiationem Dei naturalem, vt enuntiatam de Christo, quatenus homine, mediante copula *est*, vt dicente connexionem essentialem, qualiter à tempore absoluitur, sed prout dicit existentiam, qualiter constituit propositionem contingentem, & accidentalem.

Nec hoc arg. vrget

80 *Falsitas sexti modi dicendi, prob. 1.*

Quare his argumentis relictis probatur assumptum primo; nam subiectum prædestinationis prout à termino distinctum, terminat amorem diuinum; cum Deus ei vellit prædestinationis terminum; sed Christus, vt purè possibilis non est capax terminandi amorem Dei, vt de omni creatura possibili ex D. Tho. cum frequentiori Thomistarum sententia docuimus 1. p. q. 19. art. 2. ergo Christus, vt possibilis, non est subiectum propriæ prædestinationis. Secundo nam subiectum prædestinationis, est cui Deus præparat gratiam; sed Christus, vt possibilis non est capax *proximè* gratiæ suscipiendæ: ergo nec est prædestinationis Christi subiectum. Maior cum consequentia probatione non indiget. Minor autem probatur: nam sicut incapax gratiarum actionis est incapax gratiæ suscipiendæ, ita incapax *proximè* actionis gratiarum, non est capax *proximè* gratiæ suscipiendæ; sed Christus, vt possibilis, non est capax *proximè* gratiarum actionis: ergo nec est susceptiuum proximum gratiæ.

Secundo.

81 *Tertio.*

Tertio probatur; nam subiectum prædestinationis, vt à termino distinctum, non potest per terminum destrui, sed

sed potius petit sub illo perseuerare; sed Christus, quatenus est possibilis, a se ipso vt existente distinctus, per terminum prædestinationis Christi destruitur: ergo vt sic possibilis, subiectum prædestinationis propriæ non est. Maior constat; nam subiectum prædestinationis prout à termino distinctum, a termino prædestinationis perficitur; sed nihil potest per id à quo perficitur, destrui. ergo subiectum prædestinationis non potest ab illius termino destrui; sed petit sub illo perseuerare. Minor autem probatur; Christus, vt possibilis, a se ipso vt existente distinguitur solum per esse intra causas; sed per existentiam destituitur iste status; cum per illam extra causas constituatur: ergo per terminum prædestinationis assignatum ab auctoribus huius sententiæ, destruitur Christus, quatenus in ratione possibilis, à se ipso, vt existente distinguitur.

82
Quarto.

Christus vt possibilis non est capax prædestinationis, aut reprobationis.

Denique probatur, subiectum omnino indifferens ad terminum prædestinationis, etiam est reprobationis capax; sed Christus, vt possibilis, est de se indifferens ad existentiam, & non est capax subiectum reprobationis, quæ propriè sit reprobatio: ergo nec est capax subiectum prædestinationis quæ propriè sit prædestinatio. Illatio est in forma. Maior videtur certa: nam id, quod affirmatum, & præparatum à Deo, est terminus prædestinationis, negatum per positiuum actum voluntatis diuinæ est terminus reprobationis, vt constat in gloria, quæ quia alicui præparata efficaciter, terminat prædestinationem, per actum positiuum negata terminat reprobationem; sed subiectum prædestinationis ex omni capite indifferens ad terminum, potest subesse negationi termini, vt per actum positiuum volitæ: ergo subiectum prædestinationis omnino indifferens ad eius terminum, est etiam capax reprobationis, quæ propriè sit reprobatio. Minor autem probatur; si Christus, vt possibilis, esset subiectum capax reprobationis, quæ propriè sit reprobatio, omnes Christi modo possibiles, quibus Deus decreuit actualem existentiam negare, dicerentur simpliciter reprobis, consequens est falsum, & apud Theologos inauditum: ergo Christus, vt possibilis, non est subiectum capax reprobationis, quæ simpliciter sit reprobatio.

83
Confirmatur.

Et augetur difficultas; idem est Christus possibilis, quod Verbum, vt possibiliter in humanitate subsistens; sed Verbum, vt possibiliter in humanitate subsistens, non est propriè prædestinatum filius Dei naturalis: ergo nec Christus possibilis. Probo minorem; pater, vt possibiliter in humanitate subsistẽs, non est propriè reprobatus; & tamen est illi vt homini, in esse possibili, & per actum positiuum volita negatio existentiæ: ergo ex volita existentia Verbo, vt homini possibili, Christus vt possibilis propriè prædestinatus non est.

84
Opponunt contraria.

Sed opponunt istius sententiæ Auctores; idem est subiectum, idemque terminus prædestinationis Christi, quod est subiectum, & terminus decreti productiui; sed subiectum decreti productiui Christi, est Christus possibilis, & terminus Christus existens: ergo subiectum prædestinationis Christi, est Christus possibilis, & terminus Christus existens. Minor constat nam id est subiectũ decreti productiui Christi, quod ad tale decretum in diuina mente supponitur, & ex vi decreti ad existendum dirigitur; sed Christo vt possibili conditiones istæ conueniunt; supponitur enim in mente diuina ad decretum productiuum, & ex vi illius ordinatur ad existendum: ergo Christus vt possibilis est subiectum decreti productiui sui. Maior autem probatur; vt enim dicitur in epistola quinque Episcoporum ad Innocentium: *Quod & non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati sumus*; quod etiam docent Hieronymus *dialogo contra Pelagianos propè initium*, & Augustinus *lib. de Spiritu, & littera cap. 33* vbi liberum arbitrium nostrum, Dei gratiam appellat; & consequenter decretum creandi præparatio gratiæ est; sed iuxta Augustinum, prædestinatio est gratiæ præparatio: ergo decretum producendi verè, & propriè est prædestinatio: ac per consequens subiectum, & terminus decreti producendi Christum, & illi dandi existentiam erunt subiectum, & terminus prædestinationis Christi.

85
Confirmat.

Et augent difficultatem; si namque esset possibilis substantia supernaturalis, decretum de illius productione vere, & propriè esset decretum prædestinatiuum, cuius subiectũ esset substantia supernaturalis possibilis, terminus autem eadem substantia, vt existens: ergo pariter in Christo est dicendum, quod decretum illi præparans existentiam, verè, & propriè prædestinatio sit, & quod illius subiectum est Christus possibilis, & terminus Christus existens.

86
Respondetur 1.

Respondeo primo, prætermissa minori, negando maiorem. Ad illius probationem dicatur, Patres loquutos fuisse de gratia non *strictè* sumpta, sed *largè*; vt autem decretum productiuum esset propriè prædestinatio, deberet pro termino habere gratiam *propriè*, vt gratia, quod autem non de gratia *strictè*, sed *largè* accepta loquantur, constat; tum ex modo illo loquendi, scilicet, *non improbanda quadam ratione*, quo satis indicatur, non improbari, quod donum creationis gratia dicatur, sed nec etiam omnino approbari; ac proinde non *strictè*, sed *latè* esse gratiam. Tum etiam: modus loquendi Augustini loco citato, vbi ait: *Confitebor posse per Dei gratiam, & liberum eius arbitrium, ipsum quoque liberum arbitrium ad Dei gratiam, hoc est, ad Dei dona pertinere non ambigens.* Quibus verbis satis explicuit liberum arbitrium esse gratiam prout omne donum à Deo liberaliter concessum gratia vocatur: gratia autem prout cum dono conuertitur non *strictè*, sed *largè* est gratia. Tum denique: nam loquuntur de dono creationis rerum ad ordinẽ naturæ spectantium: res autem ad naturæ ordinem pertinẽtes non possunt gratia *strictè* appellari, vt enim multoties repetit Augustinus, *alia est gratia Dei, qua creati sumus, & alia, qua sumus iustificati*, & hæc secunda est; quæ apud Patres gratia *strictè*, & *rigorosè* appellatur.

87
Ad confirmationem.

Iuxta quam solutionem ad confirmationem dicatur (illo impossibili admisso, decretum producendi substantiam supernaturalem, non fore propriè prædestinationem, imo nec essentiam prædestinationis habiturum; hæc namque dicitur ex ordinatione ad finem, non ex prædispositione constitutionis rei, vt ex Diuo Thoma vidimus: in illo autem casu decretum producendi substantiam supernaturalem non esset ordinatiuum rei constitutæ ad finem ipsi gratiosum, sed tantum dispositiuum de illius constitutione extra causas, & ideò prædestinatio non est. Imo nec talis substãtia foret prædestinabilis; esset enim illi debita visio beata: ac proinde quamuis ordinaretur ad illam non esset ex vi prædestinationis, & decretum illam sic ordinans, prædestinatio non foret; quia prædestinatio est transmissio, vel ordinatio ad finem excedentem naturam, quę ad illum dirigitur visio autem beatifica esset prædictæ substantiæ debita, ac per consequens ex directione ad visionem, non diceretur propriè esse prædestinatam. Quod si aliud impossibile admittatur, nempè, substantia supernaturalis, cuius beatifica visio non debeatur ab intrinseco, sed ad illius assecutionem, gratia adiuuante, vel eleuante indigeret, tunc talis substantia prædestinari esset capax, non tamen prædestinari diceretur ex vi decreti creatiui illi dantis existentiam; sed ex vi alterius decreti illam dirigentis ad obtinendam visionem.

Si daretur substantia supernaturalis creata, non esset prædestinabilis.

88
Instabis primo.

Sed oppones primo; prædestinatio *propriè* est præparatio gratiæ, quæ *propriè* est gratia; sed decretum producendi Christum est præparatio gratiæ *propriè* talis: ergo est propriè prædestinatio. Probatur minor; est præparatio gratiæ vnionis; sed hæc est *propriè* gratia, imo & omnium gratiarum excellentissima: ergo est præparatio gratiæ, quæ cum proprietate est gratia. Secundo; nam decretum productiuum Christi pertinet ad diuinam prouidentiam; sed non ad prouidentiam naturalem nec supernaturalem generalem, vt per se est manifestum: ergo ad specialem, imo ad specialissimam; & consequenter propriè est prædestinatio; nam hæc in nullo alio, quam in specialissima prouidentia consistit.

Secundo.

89
Ad primã instãtiam respond.

Respondeo ad primam instantiam, distinguendo maiorem: quæ propriè gratia est respectu subiecti prædestinati, concedo maiorem: respectu alterius quod prædestinationis subiectum non est, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam gratia vnionis Verbi ad humanitatem prout præc sè constituit Verbum personam humanam, est quidem gratia propriè humanitatis, quæ prædestinationis Christi subiectum non est: non autem respectu Christi, vt hominis, quem prout sic non supponit, sed constituit, & quia Christus, vt homo, est prædestinationis Christi subiectum; fit consequens, quod propriè gratia non sit respectu subiecti prædestinabilis: ac proinde quod prout sic propriam prædestinationem non terminet.

90
Eadem obiectioni occurritur.

Nec obstat contra hanc solutionem, quod saltim distinguitur à Christo, vt possibili, etsi non à Christo existente: ac proinde, quod respectu Christi vt possibilis rationem gratiæ cum proprietate sortitur. Nam Christus vt possibilis non est subiectum capax gratiæ, quæ propriè dicatur gratia vt ostendimus Christum autem, vt existentem, non supponit, quod vt esset propriè gratia requirebatur. Nec obstat

Alia obiectio soluitur.

stat secundo ; Christum pro gratia vnionis teneri reddere gratiarum actiones Deo: solum autem beneficium , & gratia est gratiarum actionis obiectum . Non inquam obstat . Tum ; quia gratiarum actio non solum respicit gratiam , quæ strictè sit gratia , sed quodlibet beneficium , quamuis strictè gratia non sit , vt constat in beneficio creationis pro quo gratias Deo debemus ; & tamen gratia strictè non est . Tum etiam ; quia sufficit , quod sit gratia humanitatis , quamuis gratia strictè respectu Christi non sit , vt Christus pro illa gratias agere teneatur .

91 *Ad 2. instantiam respondet.*

Ad secundam respondeo , decretum productionis Christi, si pro actu voluntatis sumatur , prouidentiam non esse . Nam prouidentia , vt docet Diuus Thomas *1.p. quæst. 22. art. 1. quæst. 23 art. etiam 1 quæst. 5 de veritate art. 1. & quæst. 6. art. 1.* actus est intellectus : si autem sumatur pro actu diuini intellectus regulante productionem Christi , sic non esse prouidentiam , sed artem , quia vt docet D. Thomas quæst. 5. de veritate art. 1. ad 9. *Prouidentia diuina differt ab arte , & dispositione , quia ars diuina dicitur respectu productionis rerum , sed dispositio respectu ordinis productorum: prouidentia autem dicit ordinem in finem artificiati.*

Prouidentia, ars, & dispositio differunt inter se.

Vnde decretum productionis Christi sumptum pro actu practico intellectus regulante , & disponente de illius constitutione , prouidentia non est ; ac per consequens nec prædestinatio , sed rationem prouidentiæ specialis , & prædestinationis sortitur , secundum quod Christum vt hominem , præintellectum , vt existentem ordinat ad proprium finem , nempè , ad esse filium naturalem Dei , & sic quamuis concedamus , Christum vt possibilem esse subiectum decreti productiui illius, & terminum huius decreti Christum, vt existentem , non sequitur terminum prædestinationis Christi esse Christum , vt existentem , & subiectum Christum , vt possibilem .

92 *Vrgebis.*

Sed dices : eo ipso quod Christus vt possibilis sit subiectum decreti productiui , & actus practici intellectus , hoc decretum regulantis , debet etiam pro subiecto prædestinationis propriæ constitui : ergo ruit nostra solutio. Probatur antecedens ; vt enim docet Diuus Thomas , loco nuper allegato : *Quia ex fine artificiati colligitur , quidquid est in artificiato : ordo autem ad finem est fini propinquior , quam ordo partium ad inuicem , & quodammodo causa eius , ideo prouidentia quodammodo est dispositionis causa , & propter hoc dispositionis actus frequenter prouidentiæ attribuitur .* Hæc Diuus Thomas: ex quibus apertè constat dispositionem, quæ respicit ordinem partium artificiati inter se , esse posteriorem prouidentia respiciente ordinem ad finem , & effectum illius : ergo ars diuina , quæ immediatè respicit rei productionem est prouidentia , posterior , & quodammodo effectus illius . Ex quo vlterius per euidentem consequentiam deducitur , decretum voluntatis diuinæ de Christo extra causas constituendo , esse à prouidentia prædestinatiua Christi imperatum , & quodammodo effectum illius . Qua doctrina præsupposita , probo antecedens ; ideò Christus vt possibilis est subiectum decreti productiui sui , quia ad tale decretum supponitur Christus possibilis : non autem Christus existens , sed etiam ad prouidentiam prædestinatiuam Christi supponitur Christus possibilis : non autem Christus existens ; cum Christum existere sit effectus propriæ prædestinationis : ergo eo ipso , quod admittatur , Christum vt possibilem esse subiectum decreti productiui , debet idem Christus , vt possibilis , subiectum decreti prædestinatiui constitui .

93 *Respond.*

Respondeo, negando antecedens . Ad illius probationem, admissa doctrina Angelici præceptoris , vt iacet , & admisso omni , quod ex illa infertur , concessa maiori , nego minorem . Nec obstat , existentiam Christi esse effectum propriæ prædestinationis , vt ad illam subiectiuè supponatur in genere causæ materialis ; vt enim ostendimus *1.p. quæst. 23. art. 2.* substantia prædestinati est effectus propriæ prædestinationis ; & tamen illam præcedit in genere causæ materialis : & ratio est ; quia mutua inter duo causalitas in diuerso genere causæ non repugnat : mutua autem causalitas, quam *in præsenti* concedimus , non est in eodem , sed in diuerso genere causæ , nempè , materialis ex parte existentiæ subiecti , & finalis ex parte prædestinationis , atque adeò non repugnat .

94 *Instabis adhuc.*

Sed instabis : nam sequitur ex hac solutione , Christum , vt existentem etiam præsupponi ad decretum productiuum sui ; & consequenter non Christum , vt possibilem , sed Christum vt existentem esse istius decreti subiectum ; sed hoc non potest admitti iuxta traditam doctrinam : ergo solutio est nulla . Probatur sequela ; quamuis decretum prædestinatiuum sit causa existentiæ Christi supponitur , vt admisimus, Christus vt existens ad illud : ergo pariter quamuis decretum productiuum Christi sit causa existentiæ ipsius poterit , vt existens , huic decreto præsupponi.

95 *Respond.*

Respondeo , negando sequelam . Ad illius probationem , concesso antecedenti , nego consequentiam . Ratio autem discriminis est ; nam ordo inter Dei decreta ex ordine obiectorum , vel terminorum est sumendus . Christus autem vt existens , qui est terminus decreti productiui non est prius se ipso vt existente : esse autem filium naturalem Dei , quod est terminus decreti prædestinatiui est posterius Christo vt homine existente veluti in genere causæ materialis, & subiectiuæ , & ideò decretum prædestinatiuum Christi ipsum vt existentem in humanitate supponit : decretum autem productiuum , in nullo genere causæ potest Christum vt existentem supponere .

96 *Secundo respondet principali argumēto.*

Secundo responderi potest ad principale argumentum , prætermissa maiori , negando minorem . Terminus enim decreti productiui Christi , non est existentia illius vt hominis , sed hunc hominem subsistentē in humanitate, subsistere in diuinitate , & esse filium naturalem Dei . Et ratio est ; quia eodem decreto fuit factum , vt Deus esset homo , & homo esset Deus : primo tamen intentum non fuit illud primum , sed hoc secundum , & ideò decretum productiuum Christi non terminatur per hoc quod est Deum existere hominem , sed per hoc , quod est hominem in diuinitate subsistere , & esse filium naturalem Dei , & quia immediatum susceptiuum huius denominationis, non est Christus vt possibilis , sed vt existens homo : fit consequens , quod subiectum decreti productiui Christi non sit Christus, vt possibilis , sed vt actu in humanitate subsistens . Per quod ad minoris probationem constat solutio , & in forma respondetur , distinguendo maiorem : subiectum decreti est , quod ad decretum supponitur , vt subiectum susceptiuum termini terminantis decretum , concedo maiorem : si subiectum susceptiuum non sit termini ad quem ordinatur , nego maiorem : & sub eadem distinctione minoris , nego consequentiam . Et quidem ad decretum productiuum supponitur humanitas, vt possibilis, & tamen humanitas non est subiectum *quod* decreti productiui Christi , quia non est susceptiua vt *quod* termini prædicti decreti .

97 *Instabis.*

Sed dices : per decretum productiuum Christi, non solum fuit factum , vt subsistens in humanitate esset Deus , sed etiam vt Deus in humanitate subsisteret , & existeret : ergo Deum in humanitate subsistere , fuit etiam terminus decreti productiui : sed subiectum istius decreti , vt terminati ad hunc terminum , est Christus vt possibilis : ergo tandem sistendum est in Christo, vt possibili , vt in subiecto decreti productiui , & consequenter decreti prædestinatiui ipsius .

98 *Respond.*

Respondeo , concesso antecedenti , & prima consequentia de termino non vltimo , sed immediato decreti productiui Christi , negando minorem , quod scilicet subiectum istius termini immediati fuerit Christus vt homo possibilis . Nam in sententia Thomistarum distinguentium realiter *positiuè* existentiam ab essentia, inter essentiam possibilem, & existentiam essentiæ datur medium , scilicet , essentia actualis , non actualitate existentiæ , sed actualitate essentiæ , in qua consideratione , nec vt omnino extra causas , nec omnino intra causas intelligitur ; sed *inchoatiuè* extra causas , & in via ad existendum , & hæc sub hac consideratione est subiectum immediatum receptiuum existentiæ , iuxta quam doctrinam est *in præsenti* dicendum , subiectum receptiuum subsistentiæ , & existentiæ non esse hunc hominem , Christo signato , vt possibilem , sed respectu subsistentiæ hic homo actualis actualitate essentiæ , & respectu existentiæ hic homo , vt subsistens , mediat enim subsistentia inter actualitatem essentiæ , & actualitatem existentiæ , & quia subiectum decreti est , quod in se suscipit terminum ad quem ordinatur decretum : fit , vt subiectum decreti, vt producentis hunc hominem existentem , sit hic homo subsistens , & subiectum decreti , vt producentis hunc hominem subsistentem, non sit hic homo possibilis, sed hic homo actualis actualitate essentiæ.

99 *Vrgebis.*

Sed instabis : actualitas essentiæ huius hominis , etiam fuit terminus decreti productiui Christi ; at respectu istius termini non est aliud assignabile subiectum , nisi hic homo possibilis : ergo tandem fateri tenemur , subiectum decreti productiui Christi esse hunc hominem , vt possibilem . Res-

Respond.

pondeo , actualitatem essentiæ , nullum habere subiectum ; essentia enim , vt possibilis non comparatur ad actualitatem essentiæ in potentia receptiua , sed tantum in potentia obiectiua , & solum quod est in potentia receptiua potest

voca-

vocari subiectum; cumque subiectum decreti debeat ad illius terminum comparari cum potentia receptiua formali, vel virtuali sit, quod prædicti decreti, vt terminantis actualitatem essentiæ, nullum assignetur subiectum. Et consequenter ad hanc secundam solutionem est confirmationi occurrendum, asserendo, admissa prædicta hypotesi subiectum decreti productiui substantiæ supernaturalis, non esse ipsam, vt possibilem, sed vt actualem actualitate essentiæ, & subsistentiæ sub qua est in potentia *proximè* receptiua existentiæ; non tamen esset dicendum, decretum illud prædestinatiuum ob rationem *supra* datam.

---

§. IV.

Explicatis subiecto, & termino prædestinationis Christi, ratio dubitandi diluitur.

100 *Verus modus dicendi & rationis dubitandi solutio.*

HIS igitur modis dicendi relictis, asserendum est, Christum, vt hominem, scilicet, vt subsistentem in humanitate, hac numero subsistentia, esse propriæ prædestinationis subiectum, fuisseque prædestinatum, vt in humanitate subsistens, etiam in deitate subsisteret, & vt sic subsistens, esset genitus a Deo patre, & filius naturalis illius. Quod non aliter melius probatur, quam impugnando cæteros modos dicendi, & obiectionibus in contrarium occurrendo. Deinde; quia est doctrina Diui Thomæ, vt ex dicendis constabit. At denique; nam inter Christum, vt hominem, & ipsum Christum vt Deum inuenitur sufficiens distinctio ad rationem satisfacientis, & creditoris; fuit enim, vt homo, pro hominibus satisfaciens, & vt Deus creditor, cui satisfecit, & ad rationem præmiantis, atque merentis; meruit enim quatenus homo, & quatenus Deus illius merita præmiauit: ergo etiam adest sufficiens distinctio inter Christum, quatenus hominem, & ipsum vt Deum, Deique Filium naturalem ad hoc, quod quatenus homo esset prædestinationis subiectum, & quatenus Deus, Deique Filius naturalis esset terminus huius prædestinationis. Hunc modum dicendi tenent Vincentius, Nazarius, Illustrissimus Araujo, & alij Discipuli Diui Thomæ, ab illoque non dissentiunt Medina, & Aluarez vbi *supra*.

101 *Pro solutione rationis dubitandi, nota primo.*

Vt autem rationi dubitandi occurramus, animaduertendum est primo; subiectum prædestinationis Christi esse duplex, videlicet, *quod*, & *quo*, subiectum *quod* est illud, de quo terminus in concreto prædicatur; subiectum *quo* est illud ratione cuius subiectum *quod* constituitur capax gratiæ, & antecessionis, quæ in prædestinatione importantur, & similiter prædestinationis terminus dupliciter sumitur, pro termino *qui*, & pro termino *quo*, terminus *qui* est concretum de subiecto prædicatum: terminus autem *quo* est forma talis concreti, vnde subiectum *quod* est hic homo, & subiectum *quo* est humanitas: terminus autem *qui* est Filius Dei naturalis; & terminus *quo* est filiatio naturalis.

102 *Secundo.*

Secundo aduerto, & colligitur ex dictis, terminum *quo* à subiecto *quo* realiter distingui: terminus autem *qui* non differt realiter à subiecto *quod* prædestinationis Christi: quod patet; nam filiatio Dei naturalis realiter ab humanitate distinguitur: filius autem naturalis Dei, vt de hoc homine prædicatur, non distinguitur realiter ab hoc homine; cum tam ex parte termini, quam ex parte subiecti eadem constituentia ingrediantur, nempè, humanitas, & Verbum: ergo inter subiectum *quo*, & terminum *quo* inuenitur realis distinctio: secus autem inter subiectum *quod*, & terminum *qui*.

103 *Tertio.*

Denique aduertendum est, inter subiectum *quod*, & terminum *qui* esse distinctionem virtualem, aut rationis: quod patet; nam subiectum *quod* est Christus, quatenus persona humana, & terminus *qui* idem Christus, quatenus persona diuina, & Dei Filius naturalis; sed Christus vt persona humana distinguitur, saltim ratione a se ipso, vt persona diuina; terminat enim vtramque naturam secundum aliam, & aliam rationem terminandi, vt docet Diuus Thomas *supra q. 2. art. 4. in corpore*: ergo inter subiectum *quod*, & terminum *qui* reperitur distinctio virtualis, aut rationis. Quod planius ex obiectionum solutione constabit.

104

His ita positis ad rationem dubitandi initio disputationis propositam, respondeo, distinguendo maiorem; terminus prædestinationis *quo* petit non includi in subiecto *quo* eiusdem prædestinationis, concedo maiorem: in subiecto *quod* subdistinguo: petit non includi realiter, nego maiorem: petit non includi formaliter, concedo maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam filiatio Dei naturalis, quæ est terminus *quo* prædestinationis Christi, non includitur realiter in humanitate, quæ est illius subiectum *quo*: in Christo autem homine, qui est subiectum *quod*, etsi realiter includatur, non includitur formaliter, quia licet in Christo, vt homine, includatur subsistentia Verbi, & hæc sit filiatio naturalis, non tamen clauditur in Christo, quatenus homine, prout est prædestinationis subiectum sub munere filiationis, nec sub munere personalitatis diuinæ, sed sub munere personalitatis humanæ: at proinde tametsi includatur realiter, non includitur formaliter in subiecto prædestinationis Christi terminus eiusdem prædestinationis.

Ad rationem dubitandi, respondetur in forma.

105 *Contra solutionem; arg. 1.*

Sed contra hanc resolutionem plura obstant; & quidem non leuia argumenta. Primo arguitur; Christus vt homo importat formaliter, non solum humanitatem, sed etiam subsistentiam, per quam subsistit humanitas, & hic homo constituitur in ratione personæ; sed subsistentia, per quam subsistit humanitas, est *formalissimè* Diuini Verbi filiatio: ergo Christus vt homo in concreto, qualiter solum est propriè prædestinationis subiectum, formaliter claudit filiationem naturalem Dei. Probatur minor; Christus vt homo subsistit per subsistentiam Verbi, non sub conceptu huic subsistentiæ, & personalitati Patris, & Spiritus Sancti communi, sed sub conceptu per quem ab illis distinguitur; alias non magis Verbum, quam Pater, & Spiritus Sanctus carnem sumpsisset; sed subsistentia Verbi distinguitur ab alijs subsistentijs relatiuis ex conceptu filiationis: ergo subsistit per subsistentiam Verbi, vt est formaliter filiatio; & consequenter hic homo in concreto sumptus, non *materialiter*, sed *formaliter* claudit filiationem diuinam.

106 *Respond.*

Respondeo, negando minorem. Ad probationem, concessa maiori, distinguo minorem: ex conceptu filiationis sub solo munere filiationis, nego minorem: sub quouis alio munere claudente, licet non explicante munus filiationis exercitum, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam sicut personalitas Patris triplici munere gaudet, nempè, personalitatis sub conceptu formæ hypostaticæ, qua ratione generationem supponitur, originis sub conceptu egressionis à principio, & relationis exercitè referentis, & Patrem in ratione Patris constituentis, qua ratione generationem supponit, & super illam fundatur, & hæc tria munera exercet, prout a filiatione distincta, quamuis sub primo, & secundo munere munus relationis, & paternitatis non exprimat, sed tantum implicet, & exigat: ita filiatio Diuini Verbi, prout à Paternitate distincta, ipsum genitum constituit sub munere passiuæ generationis in ratione secundæ personæ sub munere formæ hypostaticæ, & in ratione filij sub munere relationis, & expressè filiationis, ipsaque duo illa munia exercens à Paternitate distinguitur, non quia explicet filiationem sub conceptu, & munere filiationis, sed quia implicat, & exigit munus istud relationis, & filiationis.

Triplex munus personalitatis Patris.

Aliud triplex filiationis munus respectu Verbi in se ipso.

107 *Etiam in ordine ad Christum, vt hominem triplici munere gaudet.*

Et sicut filiatio in ordine ad Verbum in se, hoc triplici munere gaudet: ita in ordine ad Christum vt hominem, scilicet vt in humanitate subsistentem; nam primo illum constituit in ratione humanæ personæ, sub quo munere non explicat, sed tantum implicat exercitium filiationis; deinde humanitatem vnit cum natura diuina, prout in Verbo existit per generationem æternam; deinde cum eadem vt in Verbo sub conceptu secundæ personæ, & tandem prout existit in Verbo, vt relato relatione filiationis, & quamuis vt primum munus exercet, distinguatur à paternitate, & spiratione passiua, non tamen exercet formaliter pro illo signo munus filiationis diuinæ, sed illud claudit *implicitè*, & Christus vt homo constituitur per filiationem sub munere subsistentiæ humanæ esse subiectum prædestinatum ad esse genitum per generationem æternam, ad esse secundam Trinitatis personam, & Filium naturalem Dei. Quæ doctrina longiori discussione indigebat; in præsenti tamen non tam est examinanda, quam supponenda, ex his, quæ docentur 1. p. q. 40. vbi agitur de constitutiuo diuinarum personarum.

108 *Instabis primo.*

Sed instabis aduersus istam solutionem primo; estò in filiatione Verbi hæc munera distinguantur, prius tamen in illa intelligitur munus subsistentiæ diuinæ, prout terminat Dei naturam, quam munus subsistentiæ humanæ prout humanitatem terminat; sed munus filiationis naturalis exer-

exercet prout terminat Dei naturam per generationem habitam : ergo prius in personalitate Verbi intelligitur esse Filium naturalem, quam esse humanam personam ; & consequenter prout in humanitate subsistit, non potest prædestinari ad esse Filium Dei naturalem.

109 *Secundo.*

Secundo ; nam saltem prout terminat humanitatem, claudit, & petit ab intrinseco se ipsam sub munere pastiuæ generationis, personalitatis diuinæ, & filiationis ; sed quia paternitas sub munere formæ hypostaticæ se ipsam sub munere actiuæ generationis, & paternitatis petit, & implicitè claudit, non potest Pater in ratione primæ personæ ad rationem generantis, & Patris prædestinari : ergo pariter Christus, vt terminans humanam naturam, & vt subsistens in illa, prædestinari non potest ad esse genitum æterna generatione, ad esse secundam Trinitatis personam, & Filium naturalem Dei.

110 *Tertio.*

Denique : nam subsistentia Verbi vt terminans humanitatem, solum per rationem differt à se ipsa vt terminante diuinitatem, & Verbum constituente in ratione personæ diuinæ, & Filij naturalis Dei ; sed Deus vt prædestinans distinctionem rationis non facit : ergo respectu Dei, quatenus prædestinantis, non prius intelligitur sub munere terminantis naturam creatam, quam sub munere terminantis diuinam, Verbumque referentis vt filium : ac per consequens non poterit esse, vt terminans naturam humanam, prædestinationis subiectum, & vt terminans diuinam, terminus prædestinationis.

111 *Ad 1. instantiam respond.*

Ad primam ex his obiectionibus responden, concessa maiori, & minori, distinguendo consequens prius est Verbum in se ipso esse Filium naturalem Dei, quam esse humanam personam, concedo consequentiam : prius est esse filium naturalem in humanitate, quam esse humanam personam, nego consequentiam : ea quo tantum sequitur, non esse prædestinatum, vt esset Filius Dei naturalis in se : non autem quod prædestinatus non fuerit, vt quatenus in humanitate subsistens, esset persona diuina, & Filius naturalis Dei ; vt enim docet Diuus Thomas in præsenti quæst. 24. art. 1. ad 3. *Licet non conueniat personæ Christi absolutè, quod inceperit esse Filius Dei, conuenit autem ei secundum quod intelligitur, vel apprehenditur, vt in natura humana existens, quia scilicet, hoc aliquando incæpit esse, vt in natura humana existens, esset Filius Dei.* Et ratio est ; nam humanitas *immediatè* vnitur personalitati Verbi, & *mediatè* Deitati in vnitate personæ : ergo prius intelligitur personalitas Verbi terminans humanitatem, & illam sibi coniungens, quam intelligatur illam vniens Deitati, & sibi prout *exercitè* in Deitate subsistenti : cumque sub isto secundo muner rationem personæ diuinæ exercear, prius intelligitur personam humanam constituens, quam hæc eadem persona humana intelligatur diuina persona ; & consequenter prius quam intelligatur, vt subsistens in humanitate Filius Dei naturalis.

S.TH.

112 *Ad secundam.*

Ad secundam, concessa maiori, distinguo minorem : quia Paternitas, vt forma hypostatica se ipsam petit, tam ratione sui, quam ratione diuinitatis, quam terminat, & cum qua primam personam constituit, concedo minorem : præcisè ratione sui, nego minorem, & consequentiam. Nam licet personalitas Verbi vt humanitatem terminans, petat se ipsam vt terminantem Deitatem ratione sui ob summam identitatem, quæ inter vtrumque munus reperitur, non tamen id petit ratione humanitatis, quam terminat, & cum qua personam humanam constituit, & quia est subiectum prædestinationis ratione naturæ, quam terminat per modum subiecti *quo*, vt partim constat ex dictis, & plenius ex dicendis constabit : fit consequens, quod Verbum vt homo, & vt terminans humanitatem possit prædestinari ad se ipsum, vt terminans Deitatem, & Christum vt hominem Filium Dei naturalem constituit.

113 *Ad tertiã*

Ad tertiam, distinguo maiorem : ly *solum* excludente distinctionem realem formalem, concedo maiorem : distinctionem virtualem, aut eminentialem, nego maiorem : & concessa minori, distinguo consequens : non prius intelligitur prioritate reali formali, concedo consequentiam : prioritate virtuali, aut eminentiali, nego consequentiam. Itaque quamuis Deus non distinguat formaliter inter personalitatem Verbi, vt suppositantem humanitatem, & vt constituentem Christum vt hominem Filium Dei naturalem, quia tamen ex parte obiecti inuenitur distinctio, aut virtualis inadæquata, aut eminentialis munium, & sub vno munere se ipsam, vt aliud præstantem, virtualiter, aut eminentialiter præcedit ; Deus distinctionem istam, præcedentiamque cognoscit, & prius prioritate virtuali decernit subsistentiam, vt terminantem humanitatem, & posterius, vt constituentem Christum vt hominem Filium Dei naturalem : nosterque intellectus inter decretum diuinum sub vna, & alia terminatione, seu virtualitate distinguens, sub secunda terminatione illud concipit sub ratione ordinationis, & prædestinationis : sub prima autem sub ratione dispositionis, vel artis constituentis prædestinationis subiectum, sicut intellectus diuinus suam essentiam, & attributa vnico actu simplicissimo cognoscit, essentiam vt radicem virtualem attributorum, attributa, vt proprietates virtualiter radicatas, & sub terminatione ad essentiam vocatur, & est intellectus, & lumen principiorum, sub secunda verò scientia ; quin ex hoc inferatur, Deum inter essentiam, & attributa formare distinctionem rationis.

114 *Secundo arg. contra principalē solutionē.*

Secundo contra principalem solutionem arguitur ; eo ipso quod terminus includatur realiter in secundo subiecto, non potest illi conuenire ex gratia ; sed terminus prædestinationis debet conuenire ex gratia subiecto prædestinato : ergo si hic homo Christus claudit realiter filiationem Dei naturalem, hic homo Christus, vel Christus, quatenus homo, non poterit prædestinari Filius Dei naturalis. Minor cum consequentia tenet. Maior autem ostenditur primo ; quod necessario conuenit alicui subiecto, non conuenit illi ex gratia ; sed eo ipso, quod realiter in subiecto includatur, necessario conuenit subiecto : ergo eo ipso non conuenit illi ex gratia. Secundo ; si esset possibilis supernaturalis substantia, non esset ex gratia beatificabilis : quia visio beatifica ab intrinseco ad illam consequeretur ; sed terminus realiter identificatus cum subiecto, strictiori connexione, & necessitate ad tale subiectum consequitur : ergo nequit illi conuenire ex gratia.

Maior prob. 1.

Secundo.

115 *Tertio.*

Tertio ; id quod gratiosè, & liberaliter datur, vt debet donari, quod rationem gratiæ sortitur, taliter debet conferri, quod possit à largiente negari ; aliàs non liberè conferretur, ac proinde, nec gratiosè, & liberaliter ; cum actus liberalitatis, liber debeat esse operanti ; sed terminus inclusus realiter in subiecto, non est taliter conferibilis, quod possit à largiente non conferri : ergo non potest liberaliter, & gratiosè donari : ac proinde, nec rationem gratiæ sortiri.

116 *Quarto.*

Denique suadetur maior ex D. Tho. ad Romanos 1. lect. 3. illis verbis : *Quia omnia naturalia pertinent ad constitutionem rei ipsius, quia vel sunt principia, ex quibus res constituitur, vel ex huiusmodi principijs consequuntur : consequens est, quod naturalia propriè sub prædestinatione non cadunt* : ergo sentit Diuus Thomas, illa quæ consequuntur ab intrinseco rem constitutam, illi ex gratia non conuenire, nec posse sub prædestinatione comprehendi ; sed terminus realiter in subiecto aliquo inclusus, ab intrinseco consequitur illius constitutionem : ergo non potest illi per gratiam, & prædestionem competere ; & consequenter filiatio Dei naturalis realiter in Christo, quatenus homine inclusa, nequit rationem gratiæ sortiri respectu Christi prout hominis, nec esse terminus prædestinationis illius.

S.THO.

117 *Respond. ad 1. probationem maioris.*

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, distinguo maiorem : si necessario conueniat ratione omnis ingredientis subiecti constitutionem, concedo maiorem : si tantum ratione alicuius, nego maiorem : & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam Christus vt homo importat subsistentiam diuinam, & simul naturam humanam : licet autem filiatio naturalis necessario Christo vt homini conueniat ratione subsistentiæ diuinæ, non tamen illi necessario conuenit ratione naturæ humanæ ; vt enim docet Diuus Thomas in præsenti art. 1. ad 2. *Quamuis sit naturale personæ Christi secundum se considerata, quod sit Filius Dei in virtute, non tamen est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc conuenit per gratiam vnionis.* Sentit ergo D. Thom. quod vt aliquid gratia sit respectu alicuius subiecti, sufficit, quod illi naturale non sit secundum aliquam partem, licet secundum aliam illi necessario, & naturaliter conueniat, & quod filiatio naturalis conuenit Christo vt homini per gratiam, quia non necessario consequitur ratione humanæ naturæ, quamuis necessario, naturaliterque consequatur ratione subsistentiæ diuinæ. Et ex his ad secundam maioris probationem constat solutio : si namque esset dabilis supernaturalis substantia, non esset constituta ex duobus, ad quorum vnum necessario sequeretur beatitudo, & alteri conueniret ex gratia, sed ad illam ex omni capite necessario consequeretur, & ideò ad visionem Dei non posset prædestinari.

Ad secundam.

118 *Ad tertiã*

Ad tertiam, distinguo maiorem : quod liberaliter donatur subiecto adæquatè, & ex omni parte sumpto, concedo ma-

maiorem: quod liberaliter datur ex vno capite tantum nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam Nam filiatio naturalis Dei, non eſt gratia reſpectu huius hominis Chriſti ſecundum omne quod includit inſpecti; debetur enim ratione ſubſiſtentiæ increatæ, ſed tantum ſecundum humanitatem, ad quod ſufficit, quod attenta humanitate poſſit negari ſubiecto, etſi omnibus inſpectis, quæ ingrediuntur ſubiecti conſtitutionem, non poſſit à Deo negari. Sicut quod eſt poſſibile, potentia vndequaque expedita, & abſque vlla ſuppoſitionis neceſſitate, poteſt in actum reduci, abſque vllo inconuenienti, quod autem eſſet poſſibile potentia tantum antecedenti cum impoſſibilitate conſequenti orta ex aliqua ſuppoſitione, abſque inconuenienti maximo in actum reduci non poteſt, vt patet in negatione conſenſus à Deo præuiſi futuri, quæ quidem manet potentia antecedenti poſſibilis; & tamen ſi reduceretur ad actum, magnum eſſet inconueniens; cum hoc ipſo veritas diuinæ cognitionis deficeret. Ita dicimus *in præſenti*, quod id, quod gratioſè confertur ſubiecto adæquatè conſiderato, poteſt abſolutè negari, quod autem gratioſè datur, attenta vna parte ſubiecti cum neceſſitate orta ex altera eiuſdem ſubiecti parte, non poteſt tali ſubiecto abſolutè negari, ſed tantum illa parte inſpecta, ratione cuius eſt gratia, vt autem illius gratiæ largitio liberalis ſit, & terminet actum liberalitatis; ſufficit quod taliter ſit, quod potuerit non eſſe abſolutè, Deo ſcilicet, non vniente ſubſiſtentiam Verbi ad humanitatem, tametſi hac vnione præſuppoſita neceſſario conferatur.

119 *Ad vltimam.*

Ad vltimam probationem, admiſſis verbis D.Thom. vt iacent, diſtinguo conſequens: quæ ab intrinſeco conſequuntur rem conſtitutam, conſtitutione vndequaque naturali, concedo conſequentiam: conſtitutione ſupernaturali, nego conſequentiam: conſtitutio autem Chriſti per vnionem humanitatis ad Verbum, non naturalis, ſed ſupernaturalis eſt; & ideò, quæ ab intrinſeco ſequuntur illius conſtitutionem, poſſunt rationem gratiæ ſortiri.

120 *Inſtabis.*

Sed dices: quod ſubiecto ratione vnius patris debetur, eſto ſit ratione alterius indebitum, non eſt gratia ſpecialis, nec gratia abſolutè, & ſimpliciter; ſed vt in hac ſolutione defendimus, filiatio naturalis debetur huic homini Chriſto ratione ſubſiſtentiæ diuinæ: ergo quamuis non debeatur ratione naturæ humanæ gratia ſpecialis non eſt; & conſequenter prædeſtinationis terminus eſſe non poteſt, quæ cum ſit ſpecialis prouidentia, petit ſpecialem gratiam pro termino. Maior probatur; auxilium ad aliquando benè operandum non debetur Petro v.g. ratione gradus indiuidualis; & tamen quia debetur naturæ, ex qua, & gradu indiuiduali conflatur, ſpecialis gratia reſpectu Petri non eſt, ſed ad generalem prouidentiam ſpectat: ergo quod alicui ratione vnius partis debetur, etiam ſi ratione alterius partis non debeatur, ſpecialis gratia non eſt, ſed ad ſummum generalis.

121 *Reſpond.*

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: ſi extremorum, aut partium coniunctio, non ſupernaturalis, ſed naturalis ſit, & effectus generalis prouidentiæ, concedo maiorem: ſi ſit ſupernaturalis, & effectus prouidentiæ ſpecialis, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequentiam. Contra quam diſtinctionem non obſtat maioris probatio; nam contractio naturæ humanæ per gradus indiuiduales, indiuiduique ex his partibus conſtitutio, non ſupernaturalis eſt, ſed naturalis, & effectus prouidentiæ generalis Dei; atque adeò quod debetur, hac conſtitutione ſuppoſita, ſpecialis gratia eſſe nequit. Cæterum coniunctio humanitatis Chriſti cum Verbo eſt effectus maximè ſupernaturalis; atque adeò, quod illius ratione vni ex partibus, aut extremis debetur, ſupernaturale eſt, & gratia talis *ſimpliciter*, ſicut auxilium iuſto debitum ad aliquando benè operandum ſupernaturaliter, ſpecialis gratia eſt facta homini iuſtificato, licet non ſpecialitate relata ad gratiam iuſtificantem; benè tamen relata ad hominem gratum, quia licet debeatur ex ſuppoſitione iuſtificationis, & coniunctionis gratiæ cum homine, hæc iuſtificatio ſupernaturalis eſt, & gratia ſimpliciter.

122 *Vrgebis primo.*

Sed vrgebis adhuc primo; coniunctio humanitatis ad Verbum, ſolum eſt gratia reſpectu humanitatis, non autem reſpectu huius hominis, *Chriſto ſignato*: ergo filiatio, quæ hac coniunctione ſuppoſita debetur ratione ſubſiſtentiæ Verbi, erit gratia reſpectu humanitatis Chriſti: non autem erit propriè, & ſimpliciter gratia reſpectu huius hominis, aut reſpectu Verbi, vt in humanitate ſubſiſtentis. Antecedens eſt certum: nam ante coniunctionem humanitatis ad Verbum, non præintelligitur Chriſtus, vt ſubſiſtens in humanitate, ſed ſubiectum gratiæ debet ad illam præconcipi: ergo coniunctio iſta eſt gratia humanitati facta, non autem Chriſto vt homini. Conſequentia autem probatur: nam ideò filiatio eſt gratia, iuxta ſolutionem datam, quia quamuis neceſſario conueniat ex vna parte ſubiecti, coniunctio tamen vnius partis ad aliam eſt gratia ſupernaturalis ordinis: ergo ſolum erit filiatio ſimpliciter gratia, cui eſt gratia coniunctio, ex qua ſequitur.

123 *Secundo.*

Secundo; nam collatio termini prædeſtinationis debet eſſe noua gratia à conſtitutione ſubiecti; ſed filiatio naturalis non eſt noua gratia ſuppoſita vnione Verbi ad humanitatem, vt illam ſuppoſitantis; quandoquidem neceſſario conſequitur hac vnione præſuppoſita: ergo filiatio naturalis non poteſt ex vi prædeſtinationis Chriſto vt homini competere.

124 *Tertio.*

Tertio, quia eſſe filium adoptiuum neceſſario conſequitur ad eſſe hominem participem diuinæ naturæ ratione gratiæ habitualis, licet non conſequatur neceſſario ratione ſubiecti gratiæ, non poteſt dici homo gratus prædeſtinari, vt ſit Filius adoptiuus Dei, nec filiatio adoptiua noua gratia reſpectu talis ſubiecti; ſed ad hoc, quod eſt Verbum in humanitate ſubſiſtere, conſequitur neceſſario ratione ſubſiſtentiæ Verbi eſſe Filium Dei naturalem: ergo quamuis non ſequatur neceſſario ratione humanitatis filiatio naturalis Dei, non poteſt Chriſto vt homini ex vi prædeſtinationis conuenire.

125 *Quarto.*

Denique vt enim Chriſtus vt homo prædeſtinetur Filius Dei naturalis, petitur, quod filiatio naturalis ſit gratia ſimpliciter reſpectu Chriſti prout hominis; ſed eo ipſo, quod Chriſto, quatenus homini, neceſſario ex vna parte conueniat, quamuis vtriuſque extremi coniunctio ſupernaturalis ſit, non poteſt obtinere rationem gratiæ ſimpliciter: ergo nec poteſt ipſi ex vi prædeſtinationis conuenire. Probatur minor; gratia eſt donum liberale, & indebitum ſubiecto, cui gratia ſit: ergo gratia talis ſimpliciter eſt indebita ſimpliciter; ſed quod ex vno principio debetur, quamuis non debeatur ex alio, non poteſt dici indebitum ſimpliciter reſpectu talis ſubiecti: ergo nec gratia ſimpliciter. Probatur minor; eſſe indebitum ſubiecto, eſt ſubiectum carere iure; ſed quod ſubiectum careat iure ex vno capite, ſi tamen ex alio id habeat, non ſufficit, vt dicatur ſimpliciter carens iure, vt *ſupra* docuimus: ergo non deberi ſubiecto ex vno tantum principio, dum modo ex alio debeatur, non ſufficit vt reſpectu talis ſubiecti ſit indebitum ſimpliciter.

126 *Ad 1. reſpondetur.*

Reſpondeo ad primam ex his obiectionibus, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam. Nam coniunctio humanitatis ad Verbum, ideò ſolum reſpectu Chriſti, vt hominis, non eſt gratia, ſed tantum reſpectu humanitatis, quia ad illam non præſupponitur: filiatio autem naturalis Chriſto vt homini conueniens, eſt gratia ratione diſtincta à ſubſiſtentia Verbi, vt humanitatem terminante, etſi cum illa connexa; & aliàs Chriſtum vt hominem, virtualiter conſtitutum ſupponis; & ideò non ſolum comparatur vt gratia ad humanitatem, ſed etiam ad Chriſtum vt hominem.

127 *Ad ſecundam.*

Ad ſecundam, diſtinguo maiorem: nouitate diſtinctionis, concedo maiorem: nouitate excludente connexionem, nego maiorem: & ſub eadem diſtinctione minoris, nego conſequentiam. Nam quod naturalis filiatio neceſſario connectatur cum ſubſiſtentia Verbi, vt terminante humanitatem, ſolum probat, non eſſe nouam gratiam, nouitate connexionis: non autem, quod noua gratia non ſit nouitate diſtinctionis, & hoc ſufficit vt Chriſtus vt homo, vel vt in humanitate ſubſiſtens, prædeſtinetur ad illam.

128

Et quidem non magis petitur gratiæ nouitas ad terminum prædeſtinationis reſpectu conſtitutionis ſubiecti, quam requiratur in termino impetrationis nouitas gratiæ à conſtitutione principij actus impetrantis: non autem requiritur in termino impetrationis nouitas connexionem cum tali principio excludens; gratia enim ſub conceptu auxiliantis cum ſe, vt iuſtificante, neceſſario connectitur, & vt iuſtificans, terminat impetrationem, vt auxillians actum impetrantem principiat: ergo pariter nouitas connexionis, non requiretur in termino prædeſtinationis comparato cum ſubiecto, ſed ſufficiet nouitas diſtinctionis; & ſicut vt gratia ſub conceptu iuſtificantis ſit impetrationis terminus, & vt auxilians principium, ſufficit rationis, & virtualis inadæquata diſtinctio inter vnum, & alterum conceptum, vel vnum, & aliud munus: ita vt ſubſiſtentia Verbi ſub conceptu filiationis ſit terminus prædeſtinationis, ſufficiet ratione, & virtualiter diſtingui à ſe ipſa, vt humanitatem

ter-

terminante, & constituente subiectum prædestinationis.

129
Ad tertiã

Ad tertiam, nego causalem maioris, vt adæquatam, sed quia homo gratus non ordinatur ad esse filium Dei adoptiuum vt ad finem, sed ad gloriam, ideò non potest dici prædestinatus ad esse filium adoptiuum Dei: Verbum autem in humanitate subsistere, & Deum esse hominem, quod primo intelligitur in Incarnationis Mysterio, ordinatur ad hoc, quod homo sit Deus, & in Deitate subsistens filius naturalis Dei; & ideò hic homo, signato Christo, vel Christus, quatenus homo, prædestinatus est esse filium Dei naturalem.

130
Ad quartam.

Ad vltimam, distinguo maiorem: quod sit gratia simpliciter, prout *simpliciter* est idem, quod omnibus modis tale, nego maiorem: *simpliciter*, idest, non *secundum quid* gratia, concedo maiorem, & sub eadem distinctione minoris nego consequentiam. Nam licet, quod debetur conflato ex subsistentia Verbi, & humanitate, non sit gratia respectu talis conflati *simpliciter*, idest, omnibus modis, quia non est illi gratia, ratione subsistentiæ; est tamen gratia respectu talis conflati, vt hominis *simpliciter*, idest, non *secundum quid*: quia ad hoc sufficit, quod secundum humanitatem non necessario conueniat, nec naturaliter, sed liberaliter, & gratiosè, vt autem respectu huius concreti, videlicet Christi vt hominis, ly *vt* determinante humanitatem, filiatio naturalis sit gratia *simpliciter*, idest, non *secundum quid*; sufficit, quod sit indebita humanitati, & Christo ratione illius, & vt sic dicatur indebita, sufficit, quod Christus vt homo, non habeat ratione humanitatis ius ad filiationem naturalem Dei: non autem requiritur, quod ratione humanitatis hic homo Christus sit non habens ius, negatione infinitanter accepta, quod ad extraneitatem requiritur. Nec sequitur *ratione humanitatis hic homo non habet ius: ergo ratione illius est non habens ius.* Quia ad hoc erat necessarium, quod humanitas non solum ius non præstaret, sed insuper, quod ius ex alio principio conueniens impediret; vt autem antecedens sit verum, sufficit, quod ipsa humanitas non det Christo vt homini ius ad filiationem Dei.

131
Tertio arguitur.

Tertio principaliter arguitur; humanitas non est subiectum *quo* prædestinationis Christi: ergo filiationem Dei esse indebitam humanitati, & Verbo ratione illius, non sufficit vt Christus, quatenus homo, dicatur prædestinatus filius Dei naturalis. Consequentia est bona: nam terminus debet conuenire ex gratia subiecto *quo*, vel *quod* prædestinationis, vel subiecto *quod* ratione subiecti *quo*. Antecedens autem probatur, quod non est subiectum *quo* termini prædestinationis, non est subiectum *quo* prædestinationis, sicut quod non est subiectum *quod* termini, subiectum *quod* prædestinationis non est: quo circa vt docet Diuus Thomas *in præsenti art. 1. & locis supra citatis* humanitas subiectum *quod* prædestinationis Christi non est, quia non est, nec dicitur filia vt *quod*, & filiatio est terminus prædestinationis Christi; sed humanitas non est subiectum *quo* termini prædestinationis Christi: ergo nec est subiectum *quo* prædestinationis. Probatur minor; terminus prædestinationis Christi est filiatio naturalis; sed humanitas non est subiectum *quo* filiationis; vt enim *supra* ex Diuo Thoma monstrauimus, filiatio conuenit immediatè supposito per exclusionem naturæ mediantis etiam vt *quo*: ergo humanitas non est subiectum *quo* termini prædestinationis Christi.

132
Respond.

Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem. Ad cuius probationem, distinguo maiorem: terminus materialis, concedo maiorem: formalis, subdistinguo maiorem: est filiatio, vt in tempore conueniens per gratiam, concedo maiorem: vt ab æterno, & per naturam supposito Verbi conueniens, nego maiorem, & distinguo minorem: humanitas non est subiectum *quo* filiationis quoad esse, concedo minorem: vt in tempore conuenientis per gratiam, nego minorem, & consequentiam. Quæ solutio est Diui Thomæ in 3. dist. 10. q. 1. art. 1. ad 2. ibi: *Vel dicendum, quod quamuis gratia vnionis faciat hominem Deum: non tamen ad idem refertur gratia vnionis, & esse Deum, quia esse Deum conuenit huic homini ratione personæ: gratia autem fit ei ratione naturæ: vnde secundum quod homo habet gratiam vnionis, si fiat reduplicatio rationa humana natura; non autem secundum quod homo est Deus, sed secundum quod talis persona.* Hæc Diuus Thomas; ex quibus apertè constat, quod quamuis esse Deum non conueniat huic homini Christo ratione naturæ, sed ratione personæ, esse tamen Deum per gratiam vnionis, illi ratione naturæ conuenit; & consequenter idem est asserendum de hoc, quod est esse Filium naturalem Dei, quod scilicet, esse filium conueniat huic homini Christo, non ratione humanitatis, sed ratione personæ, esse tamen Filium Dei per gratiam vnionis in tempore, illi ratione humanitatis conueniat: cum autem prædestinatio habeat pro termino formali filiationem Dei, non vt absolutè conuenientem, sed vt conuenientem per gratiam vnionis in tempore: fit consequens, quod humanitas sit subiectum *quo* termini prædestinationis, non *entitatiuè* sumpti, sed *formaliter*, vt est terminus illius.

Solutionē esse D Th. probat. 1.

133
Prob. 2.

Quod expressius docuit Angelicus Doctor in 3. dist. 7. q. 3. art. 1. in corpore, & in præsenti q. 24 art. 2. in corpore, & in solutione ad 1. quod tale erat: *Hoc enim est vnusquisq; secundum aliquod tempus, quod est prædestinatus esse, eo quod prædestinatio Dei non fallitur: si ergo Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei, videtur sequi, quod sit Filius Dei secundum quod homo; hoc autem est falsum: ergo & primum.* Ecce nostrum argumentum in substantia, cui argumento ita respondet: *Ad primum dicendum, quod cum dicitur Christus secundum quod homo est prædestinatus esse Filius Dei; hæc determinatio, secundum quod homo potest referri ad actum significatum per participium dupliciter. Vno modo ex parte eius, quod materialiter cadit sub prædestinatione, & hoc modo est falsa; est enim sensus, quod prædestinatum sit vt Christus, secundum quod homo sit Filius Dei, & in hoc sensu procedit obiectio. Alio modo potest referri ad ipsam propriam rationem actus, prout scilicet, prædestinatio importat in sui ratione antecessionem, & effectum gratuitum, & hoc modo conuenit Christo ratione humanæ naturæ, vt dictum est in corpore articuli, & secundum hoc dicitur prædestinatus, secundum quod homo.* Hæc Diuus Thomas: ex quibus apertè constat, esse filium Dei *materialiter* à prædestinatione importari, idest, esse terminum materialem illius: esse autem filium Dei in tempore per gratiam vnionis, importari per prædestinationem *formaliter*; & consequenter filiationem naturalem Dei, vt per gratiam in tempore conuenientem, esse terminum prædestinationis *formaliter*, & quod humanitas est subiectum *quo* termini prædestinationis considerati *formaliter*, etsi non *materialiter* inspecti.

134
Replica bis primo.

Sed oppones aduersus istam solutionem primo, cui non conuenit aliqua perfectio, non potest conuenire gratia quæ in eius conuenientia fit; nam conuenire ex gratia, supponit conuenire absolutè, & addit modum specialem conueniendi: sed Christo non conuenit esse Filium Dei ratione naturę humanę, vt subiecti *quo* filiationis: ergo nec conuenit ipsi ratione naturæ humanæ gratia filiationis naturalis; & consequenter nec gratia prædestinationis: ac proinde vt homo non est prædestinatus esse filius Dei naturalis, ly *vt* reduplicante, aut specificante humanitatem, vt subiectum *quo* prædestinationis.

135
Secundo.

Secundo; nam sequitur ex hac solutione, humanitatem esse non solum prædestinatam vt *quo*, sed etiam vt *quod* ad filiationem Dei naturalem; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela; est prædestinata vt *quo*, licet non sit filia vt *quo*, quia est subiectum *quo* gratiæ, quæ in prædestinatione importatur; sed non solum est subiectum *quo*, sed etiam subiectum *quod* huius gratiæ: ergo quamuis non sit filia Dei naturalis vt *quod*, erit subiectum prædestinationis *quod*. Probatur minor: gratia, quæ importatur in prædestinatione Christi est gratia vnionis; sed hæc conuenit humanitati vt *quod*; est enim vt *quod* Verbo vnita in vnitate personæ: ergo gratia, quæ in prædestinatione Christi importatur, conuenit humanitati vt *quod*.

136
Tertio.

Tertio: nam ex eo *supra* cum Diuo Thoma monstrauimus, filiationem conuenire personæ immediatè, non autem ratione naturæ: quia, quæ conueniunt supposito ratione naturæ, prius naturam, quam suppositum denominant: filiatio autem non dat naturæ denominationem filiæ; sed prædestinatio non denominat naturam prædestinatam; aliàs hæc esset vera: *Humanitas Christi prædestinata: est esse filia naturalis Dei* quod negat Diuus Thomas *in præsenti art. 1. ad 2.* ergo non conuenit Christo esse prædestinatum ratione naturæ humanæ; & consequenter humanitas non est subiectum *quo* prædestinationis Christi.

137
Quarto.

Denique; nam sequitur ex hac solutione posse dici Christum vt hominem adoptatum ad gloriam; consequens non admittimus: ergo nec solutionem datam possumus sustinere. Probatur sequela; dicitur vt homo, prædestinatus in filium, quia licet filiatio ipsi non conueniat ratione naturæ humanæ: gratia tamen, quæ in communicatione tẽporali filiationis æternæ intercedit, Christo conuenit ratione

ne naturæ, etsi non ratione suppositi, sed quamuis gloria nō conueniat supposito Christi ex gratia ratione sui; illi tamen ex gratia conuenit ratione naturæ humanæ: ergo sicut dicitur prædestinatus vt homo in Filium Dei naturalem; ita potest dici, vt homo adoptatus ad hæreditatem gloriæ.

Confirmatur.

Et augetur difficultas; nam filiatio non conuenit Christo ratione naturæ humanæ, sed tantum gratia filiationis; at Christo ratione naturæ humanæ conuenit non solum gratia, quæ in Dei visione intercedit, sed etiam ipsa visio: ergo si dicitur prædestinatus vt homo in Filium Dei naturalem, poterit potiori iure dici vt homo adoptatus ad gloriam.

138
Ad 1. replicam respond.

Respondeo ad primam instantiam, concessis maiori, & minori, negando consequentiam. Nam licet eidem subiecto, cui aliqua forma conuenit, debeat etiam conuenire gratia, quæ in illius communicatione intercedit; non tamen est necessarium, quod ex parte talis subiecti, idem sit ratio conuenientiæ formæ, & ratio conuenientiæ ex gratia, vt constat in homine iusto, cui conuenit gloria, vt hæreditas ex gratia; & tamen ratio conuenientiæ gloriæ non est humanitas, sed habitualis gratia: & ratio cur ex gratia conueniat hæreditas gloriæ non est gratia; sed humanitas; nam ratione gratiæ non ex gratia, sed ex debito confertur. Constat etiam in homine iusto cui debetur gloria vt corona, & etiam ipsi confertur ex gratia, vt constat ex Tridentino sessione 6. cap. 16. ibi:

Cōc. Trid.

Atque ideò benè operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, & tanquam gratia Filijs Dei per Christum Iesum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda. Et tamen ratio cur gloria vt corona conueniat, sunt merita: ratio autem cur rationem gratiæ sortiatur, non sunt merita, sed natura subiecti, cui ratione sui gloria debita non est: pariter ergo in præsenti huic homini Christo conuenit naturalis filiatio per gratiam.

139
Solutio est D. Thom.

Quæ solutio est expressa D. Thom. supra q. 16. art. 11. ad 1. quod tale erat. *Christus est Deus per gratiam vnionis; sed Christus secundum quod homo, habet gratiam vnionis; ergo Christus secundum quod homo, est Deus.* Cui argumento in hunc modum respondet Angelicus Doctor: *Ad primum dicendum, quod non secundum idem conuenit alicui moueri ad aliquid, & esse illud; nam moueri conuenit alicui, ratione materiæ, vel subiecti: esse autem in actu ratione formæ, & similiter non secundum idem, conuenit Christo ordinari ad hoc quod sit Deus per gratiam vnionis, & esse Deum, sed primum conuenit sibi secundum humanam naturam: secundum verò secundum diuinam; & ideò hæc est vera: Christus secundum quod homo habet gratiam vnionis; non tamen ista: Christus secundum quod homo est Deus.* Quod etiam docuerat in 3. dist. 10. q. 1. art. 1. quæstiun. 3. in corpore, & solut. ad 2.

140
Ad secundam.

Ad secundam obiectionem, nego sequelam. Ad illius probationem, distinguo minorem: gratiæ vltimo terminantis prædestinationem Christi, nego minorem; gratiæ non vltimo terminantis, concedo minorem, & nego consequentiam. Nam vt esset prædestinata vt *quod* debebat esse subiectum *quod* gratiæ in qua vltimo sistit prædestinatio Christi: humanitas autem licet sit subiectum vnionis, per quam dicitur Verbo coniuncta, non est subiectum *quod* denominatum à filiatione verbi *gratiosè* communicata, & hæc in concreto sumpta, est ad quam vltimo prædestinatio Christi ordinatur: ad vnionem verò humanitatis ad Verbum, vt viam ad istam gratiam. Quæ doctrina est Diui Thomæ *in præsenti art. 1. ad* 2. vbi probat, humanam naturam non dici prædestinatam: *Quia esse Filium Dei non conuenit humanæ naturæ; hæc enim est falsa: humana natura est Filius Dei.*

141
Opponis.

Sed dices: licet filiatio non conueniat vt *quod* naturæ; ratio tamen gratiæ, quæ in hac filiatione inuenitur, illi cōuenit vt *quod*; sed ratio gratiæ est per quam filiatio Verbi formaliter constituitur in ratione termini prædestinationis: ergo formalis ratio termini prædestinationis conuenit humanæ naturæ vt *quod*; & consequenter vt *quod* dicetur prædestinata. Patet hæc consequentia; dicitur prædestinata vt *quo*, licet filiatio illi non vt *quo* conueniat, quia ratio gratiæ, quæ filiationem constituit formaliter terminum prædestinationis, illi conuenit vt *quo*: ergo si ista ratio gratiæ illi conuenit vt *quod*, quamuis filiatio illi hoc modo non conueniat, dicetur esse prædestinatam vt *quod*.

142
Respond.

Respondeo; gratiam vnionis dupliciter posse considerari: primo, vt præbens denominationem vniti: secundo, vt adiuncta filiationi præstat denominationem filij naturalis per gratiam. Primo modo vt *quod* conuenit naturæ; secus autem secundo modo, & non sub prima, sed sub secunda consideratione constituit terminum vltimum prædestinationis Christi: & ideò vt vltimo terminans, non conuenit humanitati vt *quod*, sed vt *quo*: supposito autem Verbi, vt in humanitate subsistenti conuenit vt *quod* ratione naturæ humanæ.

143
Ad tertiā.

Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: non denominat naturam prædestinatam ad esse Filium Dei naturalem, per quod vltimo prædestinatio Christi terminatur, concedo minorem: ad vnionem, & coniunctionem ad Verbum, quæ terminat prædestinationem Christi *vialiter* & non *vltimatè*, nego minorem, & consequentiam. Vt enim forma aliqua conueniat supposito ratione naturæ, non est necessarium, quod eodem modo tribuat denominationem vtrique, sed quod aliquam naturæ tribuat denominationem, etsi non eodem modo, vt constat in generatione passiua, quæ subiecta in materia, materiæ, naturæ, & supposito præstat denominationem, non tamen eandem, sed materiam denominat transmutatam, naturam productam, & *terminatiuè* vt *quo* genitam: suppositum autem genitum vt *quod* perfectè, non tamen semper productum, vt constat in supposito Verbi, quod non fuit per generationem temporalem productum. Licet ergo prædestinatio Christi non tribuat humanitati esse prædestinatam in filium Dei naturalem, quia tamen illi præbet prædestinatam, idest, præordinatam esse ab æterno ad gratiam vnionis, potest personæ Christi ratione humanitatis, etiam *immediatè* competere, esse prædestinatam in filium naturalem Dei: filiationem autem ideo ex Diuo Thoma asserimus conuenire *immediatè* supposito, & non mediante natura, etiam vt subiecto *quo*, quia nullam denominationem præstat naturæ, sed omnem præbet supposito, quod qualiter verum sit, ibi vidimus, & *supra Quæst. 7. art. 1.*

144
Ad quartum, & ad confirmationem.

Ad vltimam obiectionem, nego sequelam. Ad illius probationem, concessis maiori, & minori, nego consequentiam. Ad confirmationem, concessis etiam præmissis, nego consequentiam. Ratio autem discriminis est; nam adoptio, *est persona extraneæ ad hæreditatem, liberalis assumptio*: persona autem extranea non est ex negatione iuris ex vno tantum principio, sed petit negationem iuris ex omni parte constituente personam; & ideò vt aliquis ad gloriam adoptari dicatur, non sufficit, quod attento vno principio hæreditas non sit debita, sed requiritur, quod ex nullo debeatur: prædestinatio autem non petit terminum ex omni capite indebitum, sed tantum ex vno capite, & ideo vt Christus, quatenus homo, prædestinari dicatur in filium; sufficit, quod filiatio naturalis, non debeatur Christo, vt homini, ex capite humanitatis. Et quidem, si electio ad gloriam non præcederet, sed supponeret merita; non ideo non haberet rationem veræ prædestinationis, quamuis gloria meritis deberetur; quia subiecto ratione sui supernaturalis esset, & indebita; & tamen homo, qui proprijs meritis gloriam debitam fecisset, non diceretur per electionem ad gloriam adoptatus ad illam: sicut homo ab homine ad hæreditatem assumptus, quæ illi præsupponatur debita, non dicitur adoptari. dispar ergo inter adoptionem, & prædestinationem inuenitur ratio; nam adoptio petit negationem debiti in hæreditate ex omni principio subiecti: prædestinatio autem solum negationem debiti ex aliquo.

Differentia inter adoptionē & prædestinationē

145
Quarto arguitur.

Quarto arguitur: Verbum, vt in humanitate subsistens, est terminus prædestinationis Christi: ergo, vt sic, non est subiectum illius. Patet consequentia; nam subiectum, & terminus debent aliqua ratione distingui. Antecedens autem ostenditur primo; id est terminus prædestinationis, quod ab æterno est dispositum, vt per gratiam in tempore fiat; sed ab æterno est dispositum, vt per gratiam vnionis, in tēpore Verbum in humanitate subsistat: ergo Verbum in humanitate subsistere est terminus prædestinationis.

Antecedēs probat. 1.

Secundo.

Secundo; idem est esse terminum prædestinationis, & esse effectum illius; sed Verbum in humanitate subsistere, est effectus prædestinationis Christi: nam substantia cuiuslibet prædestinati est effectus prædestinationis propriæ, vt docuimus 1. p. q. 23. ar. 2. ergo Verbum in humanitate subsistere est terminus prædestinationis Christi.

Tertio.

Tertio; decretum producēdi Christum, est formalissimè idem, quod Christi prædestinatio; sed Verbum in humanitate subsistere, & esse hominem, est terminus decreti productiui Christi: ergo est terminus prædestinationis illius. Minor constans videtur; nam decretum productiuum ordinatur ad dandam existentiam effectui: ergo terminus decreti productiui Christi est Christus, vt homo existens, aut Verbum vt in humanitate subsistens.

Maior

146 *Maior prob. 1.*

Maior autem ostenditur primo; nam iuxta Augustinum, & communem Theologorum sententiam, *prædestinatio est gratiæ præparatio*; sed decretum producendi Christum, est præparatio gratiæ, videlicet gratiæ vnionis; cum Christus producatur per hoc, quod humanitas Verbo vniatur, quæ est gratia omnium gratiarum maxima, & vnionis gratia vocatur: ergo decretum producendi Christum, est formaliter prædestinatio. *Secundo.* Secundo; vt enim dicitur in epistola quinque Episcoporum ad Innocentium, *quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati sumus*: quod etiam docet Hieronymus *dialogo contra Pelagianos prope finem*, & Augustinus *lib. de Spiritu, & littera cap.* 35 & consequenter decretum creationis rerum, præparatio gratiæ est: ergo decretum productiuum Christi est præparatiuum gratiæ; & consequenter proprie prædestinatiuum. *Tertio.* Tertio probatur; si namque esset possibilis substantia supernaturalis decretum productiuum illius vere, & proprie esset prædestinatiuum, eo quod talis substantia supernaturalis esset, & illius existentia illi ex gratia conueniret; sed Christus est supernaturalis: ergo decretum productiuum illius est formaliter, & propriè prædestinatio. *Quarto.* Denique probatur; nam decretum productiuum Christi pertinet ad diuinam prouidentiam; sed non ad prouidentiam naturalem, nec supernaturalem generalem: ergo ad specialem, imo ad specialissimam; & consequenter proprie est prædestinatio, quæ in specialissima prouidentia consistit.

147 *Respond. Ad 1. probationem antecedentis.*

Respondeo, negando antecedens. Ad primam probationem, distinguo maiorem: per gratiam, quæ sit gratia subiecto prædestinato, concedo maiorem: si gratia subiecto prædestinato non sit, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam gratia vnionis non est gratia Verbo; cum Verbum capax gratiæ non sit, nec est gratia Christo, vt homini; nam ad gratiam subiectum præsupponitur: Christus autem, vt homo, non præintelligitur ad vnionem humanitatis ad Verbum; sed solum est gratia respectu humanitatis: hæc autem subiectũ prædestinationis propriè non est; & ideo, quamuis ab æterno præordinatum sit, vt Verbum in humanitate subsistens sit homo; & consequenter prædestinatum *largè* accepta prędestinatione, non tamen esse prædestinatum prædestinatione propria: ac proinde Verbum in humanitate subsistere, & hominem fieri, & esse prædestinationis propriæ terminus non est.

148 *Oppones.*

Si dicas, Diuus Thomas *in art. 1.* inde probat Christum esse prædestinatum, quia ab æterno est præordinatũ a Deo, vt per gratiam vnionis, homo esset Deus, & Deus esset homo: prædestinatio autem propriè accepta, est quædam diuina præordinatio de his quæ per Dei gratiam sunt in tempore fienda; at Diuus Thomas loquitur de prædestinatione, quæ propriè est prædestinatio: ergo quidquid est ab æterno a Deo ordinatum, vt per gratiam fiat in tempore, est propriè prædestinatum.

149 *Respond.*

Respondeo, distinguendo minorem: loquitur de prædestinatione propria respectu omnis termini de quo verificatur esse à Deo præordinatum, nego minorem: respectu alicuius termini subiectum præsupponentis cum quo comparetus vt gratia, concedo minorem, & nego consequentiam. Duo namque sunt, de quibus Angelicus Doctor docet esse à Deo præordinata, vt essent per gratiam vnionis in tempore, nempè, filium Dei esse hominem, & hominem esse filium Dei, & de vtroque docet præordinatum esse ab æterno, & prædestinatum, non tamen respectu vtriusque propriam prædestinationem constituit, nec sua ratione contendit, sed tantum respectu huius, quod est, hominem esse filium Dei naturalem, quod patet ex Diuo Thoma art. 2. ad 3. vbi docet. *Quod quia gratia non est facta filio Dei, vt esset homo sed potius humana natura vt filio Dei vniretur, magis propriè potest dici, quod Christus secundum quod homo est prædestinatus filius Dei esse, quam quod Christus secundum quod filius Dei sit prædestinatus esse homo.* Vbi ly *magis* sumitur *aduersatiuè*: nam vbi terminus non est respectu subiecti gratia, non saluatur prædestinationis proprietas: non ergo intendit Diuus Thomas omne, de quo verum est, esse in tempore, & ab æterno ordinatum, esse terminum propriè prędestinationis.

150 *Ad 2. probationem antecedentis.*

Ad secundam antecedentis probationem, nego maiorem, cuius falsitas colligitur ex probatione minoris. Nam substantiam cuiusuis prędestinati esse effectum propriæ prędestinationis, docet probabilior sententia; & tamen nemo vnquam dixit, esse prędestinationis terminum. Et ratio est; quia terminus prędestinationis est, qui vt finis per prædestinationem respicitur: non autem sic ad illam comparatur omnis prædestinationis effectus; & ideo non est idem, esse effectum prædestinationis, & esse illius terminum.

151 *Oppones.*

Sed dices; licèt non omnis effectus prædestinationis sit terminus vltimus illius, est saltem terminus intermedius: ergo si Christus, vt homo, est effectus prędestinationis Christi, erit terminus intermedius illius; sed eo ipso non potest esse subiectum: ergo Christus, quatenus homo, subiectum propriæ prędestinationis non est. Probatur minor; subiectum prędestinationis debet ad illam supponi: ergo terminus per illam effectus subiectum esse non potest.

152 *Respond. primo.*

Respondeo, concesso antecedenti, & prima consequentia, negando minorem. Ad illius probationem, distinguo antecedens; debet ad illam supponi, prout comparatam cum termino vltimo terminante, concedo antecedens; vt cũ omni termino comparatam, nego antecedens, & consequentiam. Nam cum terminus vltimus debeat esse proprie gratia subiecto prędestinato, & gratia proprie talis subiectum prȩsupponat cui fiat; prędestinatio, vt ad terminum vltimum comparata, debet subiectum prȩsupponere: terminus autem non vltimus, non petit esse propriè gratia subiecto prædestinato, vt patet in prędestinati substantia, quæ est effectus prędestinationis; & tamen proprie gratia non est; ac per consequens non petit subiectum à se distinctum supponere; cumque ordo in diuinis decretis ex ordine obiectorum sumatur: fit consequens, quod prędestinatio, vt comparata ad vltimum terminum supponere debeat subiectum, non tamen vt comparata cũ omni termino intermedio. *Respõd. 2.* Melius respondetur, subiectum præsupponi debere ad prædestinationẽ non in omni genere causæ, sed tantũ in aliquo, cum quo rectè componitur, esse terminum, & effectum illius.

153 *Ad 3 probationem antecedentis. Ad 1. probationem maioris.*

Ad vltimam antecedentis probationem, nego maiorem. Ad cuius primam probationem explico, & distinguo maiorem: præparatio gratiæ, quæ propriè talis sit subiecto prædestinato, concedo maiorem: quæ respectu subiecti prædestinati non sit gratia cum proprietate, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam. Nam vnio Verbi ad humanitatem non est propriè gratia, respectu Christi, vt hominis, sed tantum respectu humanitatis, quæ subiectum prædestinationis Christi non est. *Ad secundam.* Ad secundam dicatur, Patres loqui de gratia, quæ *largè* est gratia, quod satis indicat illorum modus loquendi; ex quo tantum sequitur decretum productiuum Christi, vt terminatur ad Verbum esse hominem, esse præparatiuum gratiæ, quæ largè sit gratia respectu Christi, vt hominis; cũ hac tamen differentia, quod donum creationis rerum deficit à ratione propriæ gratiæ; tum, quia naturale est. Tum etiam, quia subiectum non supponit: donum autem constitutionis Christi, solum defectu suppositionis subiecti.

154 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, nego maiorem. Nam licet illa substantia supernaturalis esset, propriè tamen non posset gratia respectu sui ipsius appellari, nec illius creatio rationem gratiæ cum proprietate sortiri: ac proinde decretum productiuum illius propriè prædestinatio non esset; vt enim vidimus ex D. Thoma prædispositio constitutionis rei propriè prædestinatio non est: imo talis substantia non esset prædestinabilia, quia non posset ordinari ad finem illi supernaturalem, nisi aliud impossibile admittamus, scilicet, substantiam supernaturalem, cui visio beatifica ex intraneis non debeatur: tunc enim talis substantia prædestinabilis erit, non ratione decreti productiui, sed ratione decreti ordinantis ad æternam beatitudinem.

155 *Ad 4. respond. primo.*

Ad vltimam probationem maioris dicatur, decretũ productionis Christi, si pro actu voluntatis sumatur, non esse partem prouidentiæ: nam prouidentia, vt docet D. Thomas *1. p. quæst. 22 ar. 1. quæst. 23. art. 1 quæst. 5. de veritate art. 1. & quæst 6. art. etiam 1. & passim alibi*, non est actus voluntatis, sed intellectus: si autem sumatur pro actu diuini intellectus practico regulante productionem Christi, non esse prouidentiam, sed artem, vt enim docet Diuus Thomas quæst. 5. de veritate art. 1 ad 9. *Prouidentia diuina differt ab arte, & dispositione; quia ars diuina dicitur respectu productionis rerũ, sed dispositio respectu ordinis productorũ, prouidentia autẽ dicit ordinem in finẽ artificiati.* Iuxta quam doctrinã decretũ productionis Christi sumptũ pro actu practico intellectus regulante illius constitutionẽ, & illã prædisponente, prouidentia non est: ac per consequens prædestinatio esse nequit, sed rationem prouidentiæ specialis, & prædestinationis sortitur secundũ quod Christum vt hominẽ præintellectum, vt subsistentẽ ordinat virtuali ordinatione ad esse filium naturalem Dei, vt ad finem, quia tamen vt *ibi* subijcit Diuus Thom. *Ordo ad finem est sicut propinquior,*

quam ordo partium ad inuicem, & quodam modo causa eius (& idem dicendum est de ordine ad rei productionem, quod nempè, sit ordine ad finem posterior in genere causæ finalis) sit consequens quod eadem Christi existentia sit effectus prædestinationis Christi: nam licet in ordine executionis prius quodam modo fuerit Verbum in humanitate subsistere, & hominem esse, quam quod vt homo sit filius Dei naturalis, esse tamen filium Dei naturalem, fuit prius in ordine intentioni, quam esse hominem, & ideò prædestinatio Christi, vt ordinans ad hunc finem, causa est prædispositionis de constitutione Christi, vt hominis, vel vt in humanitate subsistentis.

156 *Respondetur 2.* Secundo respondeti potest ad vltimam antecedentis probationem, prætermissa maiori, negando minorem. Nam ex vi eiusdem decreti factum est, Verbum esse hominem, & hominem esse Deum, ac Dei filium naturalem, ita vt illud in executione præcesserit; hoc autem in intentione, & cum primum in intentione sit vltimum in executione: sit consequens, quod decretum producendi Christum, non steterit in hoc, quod est Verbum in humanitate subsistere, & hominem esse, sed vltimo fuerit terminatum ad hoc quod Verbum vt homo fuerit filius naturalis. Iuxta quam doctrinam consequenter est asserendum Verbum vt subsistens in humanitate, esse terminum non vltimum prædestinationis Christi: vltimum autem esse filiationem Dei. Nec sequitur, non potuisse esse subiectum, vel obiectum prædestinationis Christi; quia cum prædestinatio sit actus practicus intellectus potest suum obiectum causare. Nec necessarium est, quod respectu omnis termini prædestinationis, distinctum supponatur subiectum, sed sufficit, quod respectu vltimi termini subiectum supponatur distinctum; eo quod non requiritur, quod omnis terminus rationem gratię *strictè* sumptæ sortiatur, sed sufficit, hoc conuenire termino vltimo in ordine ad quem diffinitur.

Prædestinatio potest suum obiectum causare.

157 *Vltimo arguitur.* Denique arguitur; licet factum sit quod hic homo esset filius naturalis Dei; hæc tamen propositio, *hic homo factus est Deus, vel Dei filius naturalis*, non est vera in rigore sermonis, vt docet D Tho. *supra quæst 16. art 7. & in hac q. art. 1 ad 3* ergo pariter quamuis sit prædestinatum, quod hic homo (signato Christo) esset filius naturalis Dei: hæc tamen propositio, *hic homo prædestinatus est esse filius naturalis Dei*, non potest in proprietate sermonis concedi. Patet consequentia primo; nam quidquid prædestinatum est etiam in tempore est factum: ergo si hic homo non est factus filius Dei naturalis, hic homo non est prædestinatus filius Dei naturalis. Secundo à paritate rationis; non enim apparet ratio, cur vna, & non alia verificari possit in sermonis proprietate. Tertio; nam prędestinatio est actus practicus intellectus diuini regulans *immediatè* vsum actiuum voluntatis, & mediatè executionem: ergo si inter constitutionem huius hominis (Christo signato) & filiationem Dei naturalem, non mediat vsus actiuus, nec exterior executio, non potest inter vtramq; mediare prædestinatio, sed eo ipso, quod intermedient vsus, & exterior executio, debet hęc propositio, vt vera, & propria concedi, *hic homo factus est Deus*: ergo eo ipso, quod hæc negetur, vt propria, debet etiā ista negari, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*.

Consequētia probatur primo.

Secundo.

Tertio.

158 *Prima solutio est P. Vazquez.* Huic argumento Vazquez *vbi supra cap. 3. num. 22.* respondet, concesso antecedenti, negando consequentiam: & rationem discriminis reddit; nam vt aliquid dicatur fieri tale, debet præcedere ordine naturæ, qui ordo realis est, formam per quam tale dicitur: vt autem dicatur prædestinari esse tale, non petit, quod ordine naturæ præcedat formam ad quā prędestinatur, sed sufficit, quod secundum rationem pręcedat illam formā. Cuius rationē assignat, quia quod fit, non cogitatione, sed re ipsa tale fit, & ideo nō tantum per rationem, sed re ipsa debet pręcedere formam, non tempore, aut duratione, sed pręcedentia naturæ: prædestinatio autem, cum opus rationis sit, non petit, quod id quod prædestinatur præcedat secundum rem; sed sufficit, quod cogitatione, aut secundum rationem præcedat formam ad quam subiectum prædestinatur: quia ergo hic homo cogitatione præcedit filiationem Dei naturalem: non autem secundum rem, nec tempore, nec natura: sit consequens, quod rectè affirmari possit, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*: non autem possit cum proprietate concedi, quod *hic homo factus sit filius naturalis Dei*.

159 *Reycitur primo.* Hæc tamen ratio discriminis omnino insufficiens est. Primo; nam inter subiectum, & terminum prædestinationis necessario debet intercedere realis causalitas: ergo & realis præcedentia, & posterioritas naturæ debent inter illa versari. Probo antecedens; terminus prædestinationis est finis subiecti prædestinati, vel saltim, vt verum subiectum ad terminum comparatur; sed inter finem, & ordinatum ad finem, inter subiectum, & formam, realis intercedit causalitas formalis, aut virtalis iuxta qualitatem finis, & ordinationis ad finem: ergo inter subiectum, & terminum prędestinationis debet realis causalitas intercedere. Secundo; nam prædestinatio est actus, non speculatiuus, sed practicus: ergo ex vi illius realiter conuenit subiecto terminus prædestinationis; sed nisi realis aliqua prioritas inter subiectum, & terminum intercedat, non potest terminus conuenire subiecto ex vi prædestinationis; ergo subiectum prædestinationis debet terminum antecedere reali aliqua antecedentia.

Secundo. Inter subiectum, & terminum prædestinationis, debent realis causalitas, & prioritas intercedere.

160 *Tertio.* Tertio: nam prędestinatio non fit humana cogitatione, sed cogitatione diuina; sed quod fit re ipsa tale debet re ipsa præcedere, vt fatetur iste Auctor: ergo quod fit tale cogitatione diuina, debet in diuina cogitatione præcedere formam per quam tale fit; sed quod præcedit cogitatione diuina, re ipsa debet pręcedere: ergo quod prædestinatur esse tale, debet re ipsa præcedere formam ad quam prædestinatione dirigitur. Probo minorem; præcedentia cogitata, & non existens re ipsa, est præcedentia conficta; sed Deus non potest confingere præcedentiam: ergo quod præcedit in cogitatione Dei, debet re ipsa præcedere.

161 *Quarto.* Denique; nam Diuus Thomas *supra quæst. 16. art. 7.* concedit hanc propositionem, vt veram, & aliquo modo propriam, *homo factus est Deus*, subiecto supponente *simpliciter*; sed inter hominem supponentem *simpliciter*, & Deum, vt de illo prædicatur, non est realis præcedentia, si inter hunc hominem, & Deum realis præcedentia non est; cum non realis, sed rationis inter illa versetur distinctio: ergo absque reali præcedentia saluabitur vera factio enunciata de subiecto in ordine ad prædicatum; & consequenter ex defectu præcedentiæ realis huius hominis ad esse filium Dei naturalem, non bene colligit Vazquez, non posse vere affirmari, *hic homo factus est Deus, aut Dei filius naturalis*.

162 *Secundo respondit Suarez duplicem rationem discriminis assignādo.* Et ex his insufficiens deprehenditur discrimen traditū à Patre Suarez *vbi sup. sect. 2. versu ex quo colligitur*. Vbi ait, ideo istam concedi non posse, *hic homo factus est Deus*, quia fieri dicit realem actionē transeuntem, re ipsa supponentem subiectum, quod dicitur fieri tale, saltim ordine naturæ, & quia hic homo (signato Christo) non potest re ipsa supponi, quin sit in determinato supposito filij, & consequenter sit Deus: sit, quod de hoc homine non possit verè affirmari, quod fiat Deus. Prędestinatio autē; cum sit actus mētis, potest præscindere ea quæ in re coniuncta inueniūtur, & cōcipere hunc hominem, non concipiendo hanc determinatā subsistentiā, & supra illū cadere prædestinatio ex vi cuius determinetur ad suppositum filij Dei. Supra autem *qu. 16 in commentario art. 7.* aliam rationem tradiderat falsitatis istius propositionis, *hic homo factus est Deus*; quia nimirum in illa significatur factionem terminari ad Deitatem. Sed neutra ratio est sufficiens: non prima; nam licet prædestinatio sit actus rationis, non tamen est actus rationis præscindentis, sed omnia prout in se sunt concipientis: Deus namq; non potest facere præcisiones abiectiuas; aliàs entia rationis confingeret: ergo non potest concipere hunc hominem, vt subsistentem *vagè* in hoc, vel illo supposito, sed necessario concipit illum, vt subsistentem in hoc determinato supposito.

Prima est. Secunda.

Prima discriminis ratio impugnatur.

163 *Contra secundam facit primo.* Deinde secunda ratio impugnatur primo; nam etiam prædestinatio; cum actus practicus sit, erga terminum causalitatem exercet; & tamen hæc propositio, *hic homo prædestinatus est filius Dei naturalis*, non significat prędestinationis causalitatē cadere supra filiationem Dei naturalem: ergo pariter in ista propositione, *hic homo factus est Deus*, nō significabitur factionem terminari ad Deitatem. Secundo; nam vt concretum aliquod fiat, non requiritur actionē terminari ad formam talis concreti, sed sufficit ad vnionem terminari; sed Deus, vt filius naturalis, in illa propositione enunciatur in concreto: ergo ad eius veritatem non petitur, quod actio terminetur ad Deitatem, vel ad filiationem naturalem Dei, sed sufficit terminari ad vnionem hominis cum deitate, & filiatione Dei naturali. Denique: nam hęc propositio est vera, *filius Dei factus est homo*; & tamen actio ex vi cuius fuit homo, non fecit humanitatem, sed illam per aliam actionem factam vniuit supposito Verbi: ergo pariter potest ista propositio esse vera, *hic homo factus est Deus*, quin actio terminetur ad Deitatem, per hoc solum, quod terminetur ad vnionem Deitatis cum humanitate.

Secundo. Vt concretū fiat sufficit vnionē partiū produci.

Tertio.

164 *Tertio respondet Lugo.* Cardinalis Lugo *vbi supra, & disp 23. sect. 3. num. 73.* ideo ait, istam propositionem *hic Homo factus est Deus* esse

se falsam, quia cum de aliquo subiecto affirmatur fieri tale, denotatur rigorosa mutatio intrinseca, vel extrinseca; ac per consequens requiritur, quod subiectum ante formam, per quam fit tale praecatiterit duratione, & quia hic homo (signato Christo) non praecessit tempore Deitatem: fit, vt nequeat affirmari de illo, quod fiat Deus, aut quod factus fuerit Deus: praedestinatio autem nihil horum praerequirit, & ideò verè affirmatur de hoc homine (signato Christo) quod sit praedestinatus filius Dei naturalis.

165 *Displicet non solutio primo.*

Sed nec placet haec ratio discriminis primo: quia praedestinatio verè est causa sui termini, & conuenientiae ad subiectum; & tamen vt subiectum dicatur praedestinatum esse tale, non petitur quod duratione praexistat ad formam, per quam fit tale: ergo non est ratio cur vt dicatur de hoc subiecto fieri tale, requiratur antecessio in duratione ad formã, per quam fit tale. *Secundo.* Deinde; nam de Adamo fuit verum dicere: *Hic homo fit gratus Deo*, & idem est dicendum de Angelis; & tamen non antecesserunt tẽpore gratiam, per quã fuerunt constituti grati: ergo huiusmodi antecessio subiecti ad formam non petitur, vt de subiecto cum proprietate enuncietur fieri tale per formam. *Tertio.* Denique; nam de essentia factionis non est, quod subiectum tempore formam praecedat: ergo vt verè, & cum proprietate enuncietur de subiecto quod fiat tale, non requiritur, quod duratione antecedat formam, per quam tale fit: ac proinde ex eo quod hic homo Christus non antecesserit Deitatem duratione, malè infertur, non posse de illo verè, & cum proprietate enunciari, quod factus sit Deus, & Dei filius naturalis.

166 *Vera vltimi argumenti solutio.*

Quare his modis dicendi omissis, ad argumentum respondeo, concesso antecedenti, negando consequentiam. *Ad 1. consequentiae probationẽ.* Ad primam consequentiae probationem, concesso etiam antecedenti, nego consequentiam. Quia licet sit necessarium vt omne praedestinatum, in tempore factum sit, non tamen requiritur, quod eodem modo de subiecto enuncietur fieri tale, quo enunciatur praedestinari, vt sit tale, ob rationem discriminis mox assignandam. *Ad 2. respond. D. Thom.* Ad secundam, nego paritatem rationis, disparitatem dedit D. Thom. in praesenti art. 1. ad 3. his verbis: *Et est considerandum, quod licet hoc participium praedestinatus importet antecessionem, sicut & hoc participium* factus, *aliter tamen, & aliter, nam fieri, pertinet ad ipsam rem secundum quod in se est: praedestinari autem pertinet ad aliquem secundum quod est in apprehensione alicuius praeordinantis; id autem, quod subest alicui formae, vel naturae secundũ rem, potest apprehendi, vel prout est sub forma illa, vel etiã absolutè, & quia absolutè non conuenit personae Christi, quod inceperit esse Filius Dei; conuenit autem ei secundum quod intelligitur, vel apprehenditur, vt in natura humana existens (quia scilicet, hoc aliquando incepit esse, quod in natura humana existens, esset Filius Dei) ideo magis est haec vera, Christus est praedestinatus Filius Dei, quam ista, Christus est factus Filius Dei.* Vbi ly magis non *comparatiuè*, sed *aduersatiuè* sumitur.

167 *Eius mens explicatur.*

Quam doctrinam sic intelligendam existimo: ideo istam non concedi, *hic homo factus est Filius Dei*: benè autẽ istã, *hic homo praedestinatus est Filius Dei*: quia in prima fit sensus, quod Christus ratione suppositi factus sit Filius Dei: in secunda autem non ita, sed quod ratione naturae praedestinatus est Filius Dei, & ratio istius diuersitatis est: nã terminus ea parte subiecti positus *materialiter* tenetur, videlicet pro supposito, quod de materiali importat, non *formaliter* pro natura, vt docuit D. Thom. *supra q. 16. art. 7. ad 4. & art. 9. in corpore*, quod intelligendum est, nisi praedicatum appellet supra formale significatum; nam quando praedicatũ habet appellandi vim, facit accipi subiectum, non pro eo quod de materiali importat ratione materialis, sed pro illo ratione formalis, vt ex Summulis suppono: est autem haec differentia inter participium *factus*, & participium *praedestinatus*: quod primum non habet vim appellandi: secundũ autem huiusmodi vi gaudet; vt enim docent Dialectici: *Nomina significantia actum animae interiorem appellant supra formale significatum subiecti*: secus autem illa, quae actiones exteriores significant. fieri autem significat exteriorẽ actionem, praedestinari interiorem, & ideò participium *praedestinatus* enunciatum de hoc homine facit stare pro supposito Verbi vt homine: participium autem *factus* non ita, sed enunciatur de illo supponente *materialiter*: & quia de supposito Verbi ratione sui non potest verificari, quod sit factus Filius Dei, de illo autem ratione humanae naturae verificari potest, quod inceperit esse Filius Dei, vt subsistens in illa: fit consequens, vt ista concedatur, *hic homo praedestinatus est Filius Dei*; ista verò non concedatur, *hic homo factus est Filius Dei*.

Terminus ex parte subiecti positus, tenetur materialiter pro supposito, nisi sit appellatio.

Differentia inter hoc participium factus, & praedestinatus.

168 *Ad 3. consequentiae probationẽ.*

Ad tertiam, concesso antecedenti, & prima consequentia, nego minorem. Nam licet inter hunc hominem, vt est praedestinationis subiectum, & Filium Dei naturalem mediet vsus actiuus, & executio non *adaequatè* distincta ab executione constitutiua subiecti, sed tantum *inadaequatè*, ratione cuiusdam extensionis, & terminationis actionis, per quam constituitur subiectum, non tamen potest ratione huius terminationis enunciari de hoc homine, quod factus sit Filius Dei; bene tamen, quod praedestinatus sit ob rationem discriminis constitutam. Obiter tamen aduerto, quod si ex parte subiecti addatur particula *in quantum*, dicendo: *Hic homo, in quantum homo, factus est Filius Dei per gratiam vnionis*, poterit propositio concedi. Quod satis indicat D. Thomas, cum docet: *Quod quamuis non conueniat personae absolutè, quod inceperit esse Filius Dei, conuenit tamen ei secundum quod intelligitur, vel apprehenditur, vt in natura humana existens*; sed vt docet D. Thomas supra q. 16. art. 6. *Vnumquodque dicitur esse factum illud, quod de nouo incipit praedicari de ipso*: ergo de hoc homine, in quantum in humanitate subsistit, verè praedicatur esse factum Filium Dei per gratiam vnionis; non ita vt filiatio illi ratione humanitatis conueniat; benè tamen filiatio vt rationem gratiae sortitus, vt *supra* de termino praedestinationis dicebamus.

---

§. Vltimus.

Corollaria praecedentis doctrinae.

169 *Haec propositio, Christus praedestinatus est filius Dei naturalis, etiam sine reduplicatione est vera. Probatur.*

EX dictis in discursu Disputationis, colligo primo, veram esse istam propositionem: *Christus praedestinatus est Filius Dei naturalis*, etiam si non addatur particula *in quantum homo*. Ita Medina, Vincentius, Aluarez, Nazarius, & alij Discipuli D. Thomae, cum Angelico Doctore *in praesenti art. 1.* vbi illam absolutè concedit. Et probatur; nã quando praedicatum habet vim appellandi, licet ex parte subiecti non exprimatur signum specificatiuum, facit subiectum stare non pro materiali absolutè, sed ratione significati formalis; sed participium *praedestinatus*, vtpotè rationis actum significans, habet appellandi vim: ergo quamuis particula *in quantum homo*, non addatur ex parte subiecti, potest haec propositio concedi: *Christus praedestinatus est Filius Dei naturalis*. Patet consequentia; nam ex vi praedicati, fit sensus: *Christus in quantum homo praedestinatus est Filius Dei naturalis*: in quo sensu vera est; & consequenter etiam absolutè est vera.

170 *Oppositio Vazquez.*

Contrarium huius doctrinae docuit Vazquez *disp. 91. cap. 2. num. 13.* Nam Christus, vel est nomen suppositi Filij Dei, vel duas naturas significat, diuinam, nempè, & humanam; sed supposito Filij Dei, vt in duabus naturis subsistenti, non potest conuenire ex gratia esse Filium Dei naturalem: ergo Christus absolutè non potest dici praedestinatus Filius Dei naturalis. *Respond.* Cui argumento respondetur ex dictis, quod licet supposito Filij Dei ratione sui, non possit conuenire ex gratia esse Filium Dei naturalem, vt tamen in humanitate subsistenti, potest conuenire ex gratia: ex vi autem praedicati, quod habet vim appellandi, supponitur nomen *Christus* pro supposito Verbi vt homine, & ideò absolutè potest concedi: *Christus est praedestinatus Filius Dei naturalis*.

171 *Instabis.*

Sed dices; formale significatum huius nominis *Christus* non est sola humana natura, sed etiam natura diuina; nam significat subsistens in diuina, & humana natura; at ratione Deitatis non potest illi conuenire ex gratia filiatio Dei naturalis: ergo nec absolutè potest de Christo enunciari, esse praedestinatum ad illam. *Respond.* Respondeo, praetermissa maiori (quam negat Vincentius *supra*, dicens, diuinitatem non nisi de materiali importari hoc nomine *Christus*) & concessa minori, negando consequentiam. Nam iuxta regulam Dialecticorum, *talia sunt subiecta, qualia permittuntur ab eorum praedicatis*: cum ergo participium *praedestinatus* habeat appellandi vim; & aliàs repugnet Christo ratione diuinitatis: fit, quod quamuis vtraque natura de formali ab hoc nomine *Christus* importetur ex vi tamen praedicati supponat non pro vtraque, sed tantum pro humanitate, idest, pro supposito ratione naturae humanae.

172

Secundo colligitur, hanc propositionem: *Filius Dei praedestinatus est esse homo*, non esse veram in rigore sermonis,

Hæc propositio: Filius Dei prædestinatus est esse homo, non est vera in rigore sermonis. Prob. Respōdet Nazar.

Ita Diuus Thomas *art 2 ad 3.* & ratio est; nam prædestinatio propriè dicit ordinationem subiecti ad terminum, illi ex gratia conuenientem; sed quamuis Filius Dei ab æterno præordinatus sit esse homo, non tamen conuenit illi ex gratia, quod homo sit. Tùm, quia ex humanitate nullum illi emolumentum accrescit. Tùm etiam, quia illi non ab extrinseco conuenit, sed ex propria virtute: ergo Filius Dei non fuit propriè prædestinatus esse homo. Oppositum insinuat Nazarius vbi *supra 3.p. controuersia*, & argumento facto respondet, vt Filius Dei prædestinatus sit esse homo, sufficere, quod fiat gratia humanitati in hoc, quod vniatur Filio Dei, & supposito ex vnione resultanti, nempè, supposito Verbi, vt homini ratione ipsius humanitatis. Sed contra; nam suppositum Verbi vt homo, qualiter ex vi vnionis resultat, non est subiectum, sed terminus diuinæ præordinationis, qua Filius Dei præordinatus est esse homo; sed gratia prædestinationis propriè debet fieri subiecto prædestinato: ergo gratiam fieri humanitati, aut homini constituto per illam, non sufficit vt propriè dicatur: *Filius Dei prædestinatus est, esse homo.*

Contra.

173 Tertiò infertur, concedendum non esse, quod Filius Dei prædestinatus sit ad gloriam sibi essentialem, nec ad beatitudinem creatam humanitatis. Primum patet: nam prædestinatio est actus liber prædestinantis: beatitudo autem essentialis non conuenit Filio Dei per actum liberum, sed omninò necessarium. ergo ad beatitudinem sibi essentialem non potest dici prædestinatus. Secundum probatur ex dictis: nam beatitudo humanitatis non est gratia Filio Dei; sed terminus prædestinationis debet esse gratia subiecto, quod prædestinari dicitur: ergo Filius Dei non potest dici prædestinatus propriè ad beatitudinem humanitatis.

174 *Hæc est falsa: Filius Dei prædestinatus est Filius Dei. Prob. 1. Secundo.*

Quartò colligitur, non esse concedendam istam propositionem: *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei.* Ita Diuus Thomas *in 3. dist 7 q 3. art. 2. quæstiunc. 2.* quod patet; nam prædestinatio importat antecessionem ad terminū prædestinationis; sed filiatio Dei conuenit Verbo ab æterno: ergo non potest concedi, quod *Filius Dei prædestinatus sit, esse Filius Dei.* Deinde: nam terminus prædestinationis conuenit ex gratia subiecto prædestinato; filiatio autem non cōuenit ex gratia Filio Dei: ergo non potest dici ad illam prædestinatus. Quia tamen, vt notat Angelicus Doctor *ibi*, in Scriptura aliqua dicuntur fieri quando innotescunt, potest dici *Filius Dei prædestinatus Filius Dei*, idest, ad filiationis manifestationem, non quidem prædestinatione propria, sed prædestinatione sumpta *largè* pro libera ordinatione. Quod patet: nam declaratio filiationis naturalis, non est gratia Verbo facta; cum incapax sit gratię suscipiendę: ergo licet possit dici Filius Dei ordinatus ad manifestationem filiationis naturalis, non potest dici propriè ad illam prædestinatus.

In aliquo sensu admitti debere: Prob.

175 *Oppones.* Si opponas, quæ de Filio Dei vt homine prædicantur, de Filio Dei absolutè dicuntur vt esse Passum, Crucifixum, & Mortuum; sed hęc est vera: *Filius Dei, in quantum homo, prædestinatus est Filius Dei naturalis:* ergo & ista debet concedi: *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei naturalis.* Respondebit ex doctrina Patris Vasquez *disp. 9a. c. 2.* concedēdo consequentiam: per communicationem idiomatum, per quā omnia, quæ de Filio Dei dicuntur prædicantur de filio hominis; & è contra, quæ de filio hominis enunciantur, possunt de Filio Dei prædicari, si absit periculum scandali, vt nempè, aliquis existimet, dici Filium Dei vt creaturā prædestinatum. Citat Altissiodorensem, ipsumque alij Recentiores sequuntur. Hæc tamen doctrina Nobis placere non potest, est enim expresè contra Angelicum Doctorem *in 3. dist 7. q. 3. art. 2 quæstiunc 2.* vbi argumento facto respondet: *Quod eorum, quæ dicuntur de homine, illa tantum dicuntur de Filio Dei, quæ non habent repugnantiam intellectuum ad Filium Dei: prædestinatio autem repugnantiam habet; quia Filius Dei est Aeternus: prædestinatio autem importat antecessionem, quæ non est respectu æterni.* Iuxta quam doctrinam, distinguenda est maior, & concessa minori, neganda est consequentia.

Respondet Vazquez.

Displicet eius solutio, & reijcitur, vrgumentoque resp. Quæ prædicata possunt, per cōmunicationem idiomatum, de Filio Dei prædicari.

176 *Dices.* Sed dices; etiam Passio, Mors, & temporalis natiuitas important aliquid Filio Dei in se, & ratione sui repugnans; & tamen quia dicuntur de Christo, quatenus homine, de Filio Dei absolutè enunciantur per communicationem idiomatum: ergo quamuis antecessio, quam prædestinatio importat, repugnet Filio Dei in se ipso, quia tamen de illo vt homine prædicatur, poterit de Filio Dei absolutè prædicari per communicationem idiomatum.

177 *Respond.* Respondeo, negando consequentiam. Disparitas autem est: nam Mors, Passio, & Natiuitas, vt absolutè enunciata de Verbo, aut de Filio Dei, non appellant supra proprium conceptum, & formale significatum: ita vt denotetur ipsi ratione sui illa prædicata competere; & ideò possunt de ipso absolutè prædicari. Prædestinatio autem; cum significet actum rationis, appellat supra proprium conceptum, & formale significatum termini, de quo enunciatur; & quia Filio Dei ratione sui repugnat antecessio, quam prędestinatio importat, ideò non est absolutè concedenda ista propositio: *Filius Dei prædestinatus est Filius Dei.* Nec valet ista consequentia: *Iste homo prædestinatus est Filius Dei; sed Verbum est iste homo: ergo Verbum prædestinatum est Filius Dei.* Nam variatur appellatio, & ideò consequentia non tenet, sicut Dialectici docent, consequentiam istam non valere: *Cognosco venientem; Petrus est veniens: ergo cognosco Petrum:* quia variatur appellatio.

178 *Humanitas Christi non potest dici propriè prædestinata ad gloriam.*

Quintò colligitur, humanitatem Christi non posse dici propriè prædestinatam ad gloriam, nec ad filiationem Dei naturalem. Vtrumque docet D. Thomas *in præsenti art. 1. ad 2.* quem sequuntur omnes Thomistæ, & frequentius alij Theologi contra Vazquez *disp. 90. cap. 4.* asserentem, humanitatem propriè dici prædestinatam ad visionem beatificam. Prima pars corollarij probatur ratione D. Thomę: nam prædestinari ad gloriam, solum conuenit propriè ei, de quo cum proprietate dicitur operari; sed operatio vt *quod* solū attribuitur propriè supposito, vt communiter docent Philosophi, ex illo communi axiomate asserente, quod *operari tantum est suppositorum:* ergo prædestinari ad gloriam, non potest cum proprietate de humanitate enunciari. Secunda pars, cui nullus Theologorum dissentit, probatur: nam id propriè prædestinari dicitur ad filiationem Dei naturalem, de quo filiatio cum proprietate enunciatur; sed de humanitate non dicitur, quod sit filia: ergo nec quod sit ad filiationem Dei naturalem prædestinata.

Nec ad filiationem Dei naturalem.

179 *An esse sit cū proprietate admittendū: Humanitas Christi prædestinata est ad vnionē hypostaticam? Prima sententia. Prob. 1. Secundo. Tertio.*

An autem hæc sit cum proprietate admittenda: *Humanitas Christi prædestinata est ad vnionem hypostaticam?* Quæstio est inter Theologos affirmant Vazquez *disp. 90. cap. 4.* & Suarez *disp. 50. sect. 4.* Quos alii Recentiores sequūtur; ducti primò auctoritate Augustini *lib. de Prædestinatione Sanctorum cap. 15.* vbi ait: *Prædestinata est ipsa humana natura tanta sub vectio vt quo attolleretur, altius non haberet.* Quibus verbis clarè asserere videtur, humanitatem prædestinatam fuisse ad vnionem. Secundo; quia humanitas ab æterno est ordinata ad vnionem hypostaticam, illi propriè conuenientem, & conuenientem ex gratia; sed prædestinatio propriè est præparatio gratiæ, quæ cum proprietate est gratia: ergo propriè dicitur prædestinata ad vnionem hypostaticam. Tertio nam hęc vnio prędestinata est ab æterno, vt docet Diuus Thomas *art. 1.* nec ab aliquo potest negari. ergo est aliquod subiectum propriè ad illam prædestinatum; sed non aliud, nisi humanitas; etenim de Christo vt homine, nequit cum proprietate enunciari esse subiectum vnionis, vel prædestinatum ad illam: ergo de humanitate verè, & propriè prædicatur esse prædestinatam ad vnionem hypostaticam.

180 *Quarto. S. TH.*

Denique: nam humanitatem Christi prædestinatam fuisse ad vnionem, docet D. Thom. in 3. distinct. 10. q. 3. art vnic. quæstiunc. 1. vbi ait: *Prædestinationem sumi dupliciter. Primo communiter pro præscientia, & præordinatione, & sic certum est, quod prædestinatio potest esse de natura. Secundo propriè, qualiter importat ordinationē ad gratiā: gratia autē creaturæ facit vnionem ad Deū, quæ duplex est, una per operationem, & alia in persona: & quia prima natura non cōuenit, sed supposito. vnio autem ad Deum in persona conuenit humanitati,* infert D. Thomas humanitatem Christi *posse dici prædestinatam ad vnionem personalem, non autem ad gratiam vnientem Deo per operationem coniungentem.*

181 *Secunda sententia. Prob. 1. Secundo.*

Oppositam docent Medina, Vincentius, Cabrera, & alii Thomistæ, quos refert, & sequitur Nazarius *art. 2. controuersia 1. in 2. controuersia parte,* asserentes, quod licet propriè dicatur humanitatem præordinatam esse ad vnionem, non tamen est affirmandum, propriè esse ad illam prædestinatam: ducti primo, quia D. Thomas *in præsenti art. 1.* expresè docet, humanitatem non posse propriè dici prædestinatam, nec esse subiectum *quod* prædestinationis Christi. Secundo: nam prædestinatio propriè, non dicitur nisi in ordine ad vltimum terminum: vnde homo ordinatus ad gratiam; exclusus tamen à gloria, non dicitur propriè prædestinatus, quia deficit à termino vltimo, etsi non ab intermedio: ergo solum propriè dicitur de subiecto, cui vltimus terminus conuenit; sed vltimus terminus prædestinationis Christi est filiatio naturalis Dei, ad quam vnio humanitatis ad Verbum, tanquam medium ordinatur: filiatio

autem

autem humanitati non conuenit: ergo quamuis vnio hypostatica de humanitate dicatur, vereque enuncietur esse ordinatam ad illam, non tamen potest dici propriè ad illam prædestinata.

182 *Respondebis.*

Dices; hac ratione solum probari, non posse humanitatem dici prædestinatam vt sit filia naturalis Dei: non autem quod propriè non sit prædestinata ad vnionem. Sed contra: nam prædestinatio Christi non est prædestinatio propriè ex terminatione ad vnionem, sed ex terminatione ad filiationem: ergo quamuis humanitas sit ordinata ad vnionem, non tamen potest dici propriè ad illam prædestinata. Antecedens probatur; etsi prædestinatio nostra ordinet ad gratiam, & gloriam, non tamen sortitur rationem prædestinationis propriæ ea terminatione ad gratiam, sed ex terminatione ad gloriam, quia hæc vltimo per illam intenditur, gratia vero est terminus intermedius; sed ex vi prædestinationis Christi, vltimo filiatio intenditur; vnio autem humanitatis tanquam via ad filiationem: ergo ex terminatione ad vnionem non sortitur rationem prædestinationis propriæ.

In contrarium argumet.

183 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas, quia namque generari est suppositi, non potest dici natura genita propriè vt *quod*; sed prædestinari est suppositi: ergo humanitas non potest dici propriè prædestinata. Probatur minor, ideò generari est suppositi, quia esse, ad quod generatio terminatur, soli supposito propriè conuenit vt *quod*; sed filiatio, ad quam vltimo terminatur prædestinatio hypostatica, non cōuenit humanitati vt *quod*, sed tantum supposito subsistenti in humanitate: ergo prædestinari prædestinatione hypostatica non potest propriè de humanitate enunciari; & consequenter quamuis humanitas propriè dicatur ad vnionem ordinata, non tamen poterit dici propriè ad illam prædestinata.

184 *Ad motiua t sententia respondetur.*

Nec motiua in oppositum vrgent: non primum; nam Augustinus solum docet, vnionem humanitatis ad Verbum esse a Deo prædestinatam, non tamen quod prædestinatio hypostatica, ex terminatione ad vnionem proprietatem prædestinationis sortiatur, quod necessarium erat vt humanitas, quæ est subiectum *quod* vnionis, diceretur ex ordinatione ad illam propriè ad vnionem prædestinata. Ad secundum respondetur, distinguendo, vel explicando minorem: gratiæ vltimo terminantis ordinationem agentis, concedo minorem: gratiæ non vltimo terminantis, nego minorem, & consequentiam.

185

Litigium hoc est de nomine: nam re ipsa omnes conueniunt, non fuisse humanitatem à Deo ordinatam ad esse Filiam Dei naturalem, fuisse tamen ordinatam ad vnionem hypostaticam, quę propriè vt *quod* de humanitate enunciatur. Et existimo, dicendum primo: *Humanitatem non posse dici prædestinatam absolutè, prædestinatione hypostatica.* Quod docuit D.Tho. *in præsenti art. 1. ad 2.* Et patet; nam id dicitur absolutè prædestinatum, quod non solum ad media, sed etiam ad finem vltimo intentum dirigitur, vt denominandum ab illo; vnde homo ordinatus ad gratiam, & non ad gloriam, non dicitur absolutè prædestinatus, sed cum addito scilicet, *prædestinatus ad gratiam*; sed terminus vltimo intentus per Christi prædestinationem, est filiatio naturalis Dei ad quam non fuit ordinata humanitas, vt denominanda ab illa: ergo non potest dici absolutè prædestinata prædestinatione hypostatica.

Prima conclusio.

Prob.

186 *Secunda conclusio. Prob. ex D.Thom.*

Censeo secundo: *Posse dici humanitatem prædestinatam prædestinatione hypostatica propriè inadequatè.* Quod probo ex D.Thoma *in 3. dist. 10. q. 3. art. vnic. quæstiunc. 1.* vbi distinguens inter prædestinationem ad gratiam Deo nos coniungentem per operationem, & prædestinationem ad gratiam Deo substantialiter coniungentem, docet, primam prædestinationem de natura non dici; vnde humanitas non dicitur ad gloriam prædestinata, quia operari non conuenit naturæ, sed supposito: prædestinationem verò ad gratiam vnionis esse, & dici de natura, quia hæc Deo vnitur substantialiter; at discrimen hoc non subsistit, nisi prædestinatio ad gratiam vnionis propriè de natura dicatur; cum impropriè etiam prædestinatio ad visionem de natura prędicetur: ergo sentit D.Thomas prædestinationem Christi dici propriè de natura; cumq; non adæquatè, nec absolutè, & simpliciter, asserendum est, dici prędestinationem Christi de illius humanitate propriè, inadequatè tamen.

187 *Secunda probatio.*

Et ratio est: nam prædestinatio propriè dicitur de illo, cui propriè illius terminus conuenit: ergo de illo, cui conuenit terminus inadęquatus, propriè *inadæquatè* enunciatur. Nec ex eo quod propriè dicatur prædestinata prędestinatione hypostatica, licet ex inde colligere debere dici *absolutè* prędestinatam: stat enim formam propriè conuenire, & tamen non denominare *absolutè*, vt constat in homine habente vnam solam partem albam, cui propriè conuenit albedo, & tamen non denominat ipsum album *absolutè*, & *simpliciter*, sed solum *secundum quid*, & cum addito: pariter ergo in pręsenti, quamuis humanitas Christi sit propriè prędestinata prędestinatione hypostatica, non licet inde colligere posse dici prędestinatam *simpliciter*, sed tantum *secundum quid*, & cum addito, scilicet *inadæquatè*, & specificando terminum, scilicet ad gratiam vnionis. Nec amplius conuincunt motiua ex vtraque parte adducta.

Non est idem, denominatio propria, atq; denominatio absoluta.

188 *Obijcies primo.*

Duo tamen contra istam resolutionem obstare videntur. Primum est, sequi ex illa, Christum vt hominem non posse dici *absolutè* prędestinatum prędestinatione hypostatica; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Patet sequela; ideò humanitas non dicitur *absolutè* prędestinata, sed cum addito *inadæquatè*, vel specificando terminū; quia illi solum conuenit terminus inadęquatus, scilicet, vnio hypostatica; sed etiam de Christo vt homine non prędicatur omnis terminus causatus per hanc prędestinationem; non enim potest dici vnitur hypostaticè Verbo: ergo nō est dicēdus prędestinatus *absolutè* prædestinatione hypostatica, sed addendo *inadæquatè*, vel specificando terminum.

189 *Secundo.*

Secundo obstat D. Thom. vbi *proximè* allegatus *ad 1.* quod tale erat: *Prædestinatio Christi est ad filiationem; sed filiatio non competit naturæ: ergo prædestinatio non est de natura.* Cui argumento ita respondet: *Ad primum dicendum, quod prædestinatio Christi primum effectum habet ipsam vnionem: vnde cum vnio sit naturæ, potest etiam dici prædestinata, quamuis sibi filiatio non conueniat, quia filiatio non est primus effectus prædestinationis, sed consequitur ad vnionem.*

190 *Confirmatur.*

Ex quibus verbis tale argumentum conficitur. Cui conuenit primus prędestinationis effectus *propriè*, conuenit prędestinatio *absolutè*, licet effectus per resultantiam sequutus illi subiecto non competat; sed vnio, quam docet D. Tho. esse primum effectum prædestinationis Christi, propriè conuenit humanitati: ergo licet filiatio, quam docet non esse primum effectum sed ad primum resultare, non dicatur de humanitate, dici debet *simpliciter absolutè* prædestinata prædestinatione hypostatica. Quod amplius vrgeri potest; vt enim prædestinatio Christi diceretur de humanitate cum addito diminuente, non erat necessarium asserere, vnionem esse primum effectum; filiationem autem effectum resultātem ad vnionē; at D. Thom. hoc cēsuit necessarium vt occurreret illi argumento, & saluaret prædestinationem Christi esse de humanitate vt subiecto: ergo quia existimauit prædestinationem Christi, non propriè cum addito diminuente, sed propriè, & *absolutè* de humanitate enunciari.

191 *Ad 1. obiectionem respond.*

Respondeo ad primam obiectionem, negando sequelam: ad cuius probationem dicatur: denominationem prædestinati absolutè, sumi ex ordinatione ad terminum principalem, & vltimum; Christus autem vt homo, ordinatus est ad filiationem Dei naturalem, quę est vltimus terminus prędestinationis hypostaticæ; & ideo dicitur *absolutè*, & *simpliciter* per illam prædestinatus; secus in humanitate opposita de causa contingit, non enim fuit ordinata ad terminum vltimum huius prædestinationis, sed ad vnionem, quæ fuit terminus intermedius illius. Ad secundam dicatur, vnionem hypostaticam dici a D Tho. primum effectum prędestinationis Christi, non in ordine intentionis sed in ordine executionis: nam in hoc ordine primus effectus est filiatio naturalis Dei; denominatio autem prædestinati *absolutè*, sumitur ex directione ad primum terminum in ordine intentionis. Ad confirmationem dicatur D.Thom. recurrisse ad primitalem istam vnionis in ordine executionis, non quia hoc necessarium simpliciter iudicauerit, sed quia in se ita est, quod primus effectus, quasi elicitus prædestinationis Christi, est vnio humanitatis ad Verbum.

Ad secundum.

Ad confirmationem.

192 *An Christus vt homo possit dici prædestinatus ad gloriā.*

Ex eisdem etiam consequitur resolutio alterius dubij, an scilicet, Christus vt homo possit dici prædestinatus ad gloriam, & cætera dona, quæ consequuntur vnionem. Qua in re Scotus *in 3. dist. 7. q. vnic.* relatus à Nazario *in præsenti controuersia 3.* docuit humanitatem Christi fuisse magis principaliter ordinatā ad beatitudinē, & minus principaliter ad vnionem hypostaticam; ac proinde absolutè, & simpliciter prædestinatam ad beatitudinem dici, vt ad finem principalem Durandus *in eadem distinctione quæst. 3. num. 6.* docet, Christum vt hominem absolutè dici prædestinatum ad gloriam. Quem modum dicendi sequuntur Suarez *disput. 50. sectione 3.* & Vazquez *disp. 92. cap. 2.* vbi

Prima sententia. *Durand.* *Suar.*

Secunda.

addit absolutè, & absque vllo additamento posse dici filium Dei prædestinatum ad gloriam humanitatis, & alia dona, quæ consequuntur vnionem. Alij per extremum docent, non posse Christum vt hominem dici propriè prædestinatum ad gloriam. Cuius sententiæ videtur esse Vincentius *de Gratia Christi q 7 dub.2.concl 2.pag.947.*

Vincent.

193 *Prima conclusio.* *Probatur.*

Breuiter tamen asserendum indico primo: essentialem animæ beatitudinem, non fuisse finem principaliter intentum per Christi prædestinationem. Quod docuit D. Thomas *in præsenti art.1.& 3.* Et patet, quia vt docet D. Thomas *supra quæst.4.art.2. ad 2.* vnio ad Deum secundum esse, quod præstatur ab vnione hypostatica, perfectior est vnione ad Deum secundum operationem, in qua essentialis beatitudo consistit; sed quod excellentius est, ad inferius vt finem non ordinatur, maximè in sententia Scoti: ergo humanitas non fuit ordinata ad vnionem substantialem vt medium, & ad beatitudinem, tanquam ad finem vnionis; sed è contra, beatitudo vnioni hypostaticæ subordinatur vt fini; & consequenter non fuit prædestinata ad beatitudinem, vt ad finem principalem.

194 *Oppones.* *Respond.*

Nec obstat commune axioma, quo asseritur, quæ sunt prima in intentione esse posteriora in ordine executionis; sed beatitudo est in executione posterior vnione hypostatica: ergo est prior in intentione. Non inquam obstat: nam illud commune axioma est intelligendum, si illud quod est prius in intentione, respectu posterioris tantum exerceat causalitatem finalem; secus autem, si præter illam, aliam etiam causalitatem exerceat, quæ antecessionem petat in ordine executionis; vnio autem hypostatica præter finalem causalitatem, efficientem etiam respectu gloriæ humanitatis exercet, vtpote complens naturam, illam vniens cum supposito, cuius est vt *quod* operari; & ideò quamuis præcedat in ordine intentionis ad gloriam, non subsequitur ad illam in ordine executionis. Et instatur argumentum in essentia, quæ est finis proprietatum, & tamen est prior illis, etiam in ordine executionis.

195 Secunda conclusio. *Prob. 1. ex D. Thom.*

Secundo asserendum est. *Christum vt hominem, non dici prædestinatum simpliciter, & absolutè ex ordine ad beatitudinem.* Ita Vincentius, Medina, Aluarez, Nazarius, & communiter Thomistæ. Colligiturque ex D. Thoma *in 3.dist 10.q.3.art.vnic.quæstiunc.1.* vbi docet, prædestinationem Christi esse de natura, vt subiecto; secus autem prędestinationem nostram, quia illa est ad vnionem personalem, hæc autem ad vnionem secundum operationem. Et *in hac quæst. art. 3. in corpore*, illis verbis: *Ipse enim* (scilicet Christus) *est prædestinatus ad hoc, quod esset Filius Dei naturalis; nos autem prædestinamur ad filiationem adoptionis, quæ est participata similitudo filiationis naturalis.* Quibus verbis satis indicat, prædestinationem Christi absolutè non esse ex ordine ad beatitudinem, sed ad filiationem naturalem Dei.

196 *Secundo prob. ratione.*

Et probatur: nam solum ex ordinatione ad terminum vltimo intentum ex vi prædestinationis, dicitur aliquis prædestinatus simpliciter; sed Christus non fuit ordinatus ad gloriã, tanquam ad vltimum terminũ, sed ad esse Filium naturalem Dei: ergo ex ordine ad beatitudinem non dicitur prædestinatus absolutè, & simpliciter. Minor habetur ex dictis. Maior autem probatur: quia namque homo non ordinatur ad gratiam, tanquam ad vltimum terminum, ex ordinatione ad illam, non dicitur prædestinatus absolutè, & simpliciter; alias præscitus aliquando existens in gratia, posset absolutè dici prædestinatus, quod inconsuetum est Theologis: ergo solum ex ordinatione ad terminum vltimo intentum ex vi prædestinationis consurgit denominatio prędestinati absolutè.

197 *Si obijcies.* *Respond.*

Si dicas: homo purus dicitur prædestinatus absolutè ex ordinatione ad gloriam: ergo etiam Christus, vt homo; cum prout sic sit eiusdem naturæ nobiscum. Concesso antecedenti, nego consequentiam: nam in puro homine terminus vltimo intentus est æterna beatitudo, & ideò ex ordinatione ad illam denominatur prædestinatus absolutè; secus in Christo vt homine opposita de causa contingit. Nec obstat, quod Christus vt homo eiusdem naturæ sit. Nam ex hoc tantum colligitur, quod in fine naturali conueniat cum alijs hominibus, non autem quod conueniat in fine præparato à Deo per gratiam: nam alij ordinantur ad vnionem accidentalem cum Deo per gratiam adoptionis, & per operationem; Christus autem vt homo ad vnionem substantialem in vnitate personæ: & quia hæc præstantior est, & finis vnionis accidentalis; fit consequens, quod Christus, quatenus homo, non conueniat cum alijs hominibus in fine præparato à Deo per gratiam.

198 *Oppones primo.*

Sed oppones primo: visio beatifica Christi non assumitur vt medium in ordine ad vnionem substantialem personalem; est enim illa posterior, medium autem prius est fine in ordine executionis: ergo attingitur vt finis; & consequenter ex ordinatione ad illam dicitur Christus vt homo prædestinatus simpliciter. Secundo: nam excessus perfectionis non obstat, quominus gratia vnionis substantialis ordinetur ad beatitudinem Christi, vt ad finem vltimo intentũ: ergo sic fuit ordinata. Consequentia tenet ex dictis. Antecedẽs autẽ probatur: gratia namq; habitualis est perfectior visione beata, in probabili multorũ sententia, & tamẽ ad illam, vt ad finem ordinatur. ergo excessus perfectionis huic ordinationi non obest. Et augetur difficultas, vt enim dicebamus *supra*, finis *quo*, non petit excedere ea, quæ ordinantur ad ipsum; sed beatitudo vltimo intendi ex vi prędestinationis est finis *quo*: ergo potest isto modo, vltimo intendi ex vi prędestinationis Christi, & ad illam isto modo ordinari gratia vnionis.

Secundo. *Confirmatur.*

199 *Tertio.*

Tertio; nam saltim de humanitate poterit dici, quod sit absolutè prędestinata ex ordine ad beatitudinem: ergo etiã Christus vt homo. Antecedens probatur: humanitas non est ordinata ad esse filium naturalem Dei; cum sit incapax huius denominationis: ergo nihil est quod obstet, vt fuerit ordinata ad æternam beatitudinem, tanquam ad vltimum terminum. Confirmatur: id vltimo fuit à Deo intentum humanitati, quod illi conuenientius est; sed comparatione facta solius vnionis substantialis ad Verbum cum fœlicitate æterna, hęc apparet conuenientior, & ab ipsa eligibilior: ergo ad hanc fœlicitatem fuit vltimo destinata. Denique: nam D.Thom. *in 3.dist.10.q.3 art.vnic. quæstiunc.1. ad 2.* ideò ait, prędestinationem Christi habere pro fine vltimo vnionem personalem ad Deum, nostram autem, æternam fœlicitatem: quia natura humana Christi beatificatur ex hoc, quod Deo vnitur in persona; sed falsum est, humanam Christi naturam beatificari per vnionem personalem, vt communis docet sententia: ergo etiam est falsum, quod Christi prędestinatio, illam pro fine vltimo respiciat.

Confirmatur. *Quarto.*

200 *Ad 1. replicam respondetur.*

Respondeo ad primam replicam, distinguendo antecedens; vt medium assecutiuum, concedo antecedens: vt medium perfectiuum, aut exornatiuum, nego antecedens, & consequentiam; vt enim non intendatur ratione sui, sed in ordine ad vnionem personalem, sufficit assumi vt medium exornatiuum illius, vt ante existentis, & præhabitæ, vt cõstat in proprietatibus, quæ finaliter ab essentia, à qua dimanant causantur, & ratione illius eliguntur, non quia tendant ad illius existentiam causandam; cum essentia in executione suas proprietates præcedat, sed quia existentiam præexistentem perficiunt. Sic autem in præsenti contingit: nam beatitudo animæ Christi, etsi in executione vnionem substantialem supponat; & consequenter non fuerit assumpta, vt medium assecutiuum illius: quia tamen intenta fuit ex vi prædestinationis, vt consequens vnionem personalem, & vt eius ornamentum, non fuit volita vt finis, sed electa tanquam medium.

201 *Ad secundam.*

Ad secundam nego antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, & minori, nego consequentiam: nam gratia habitualis, etsi *entitatiuè* superet visionem beatificam, *vnitiuè* tamen superetur ab illa, quia per visionem vnimur Deo vt obiecto actu, & *intuitiuè* cognito; per gratiam autem solum vt radicaliter viso, & excessus in ratione vnionis sufficit, vt gratia ordinetur ad visionem, non tanquam ad finem *qui* obiectiuum, sed tanquam ad finem *quo* assecutiuum. Vnio autem hypostatica excedit visionem beatificam, non solum *entitatiuè*, verum etiam *vnitiuè*; vt enim docet D Tho. *supra q.4.art.2 ad 2.* vnio hypostatica est vnio perfectissima omnium, quibus potest Deo vniri rationalis creatura; & ideò non fuit assumpta, vt medium in ordine ad visionem vt finem; sed è contra, visio fuit propter illam electa.

Gratia habitualis superat entitatiuè visionem beatificã; vnitiuè autem à visione exceditur. Vnio autẽ hypostatica, vtroque modo visionem excedit.

Et ex his ad confirmationem dicatur: finem *quo* exigere excessum supra illa, quæ ordinantur ad ipsum, etsi non entitatiuum, benè tamen in ratione vnionis: & quia sic excedit gratiam adoptionis, non autem gratiam vnionis; ideò intenditur vt finis gratiæ habitualis præstantis filiationem adoptiuam, non autem gratiæ vnionis substantialis dantis filiationem Dei naturalem.

Ad confirmationem.

202 *Vrgebis.*

Sed dices: tametsi visio beatifica non superet gratiam substantialem in ratione vnionis, illam tamen excedit in ratione assecutionis; sed excessus iste sufficit vt intendatur vt finis gratiæ vnionis substantialis: ergo sic intenta fuit. Minor probatur: vnio intellectus beati cum diuina essentia vt specie, non exciditur ab vnione, quam visio beata facit

cum

cum Deo vt obiecto in ratione vnionis, & tamen quia excedit in ratione assecutionis, ad illam ordinatur, vt ad finé *quo* formalem : ergo excedi in ratione assecutionis, sine excessu in ratione vnionis , sufficit vt excedens intendatur vt si is formalis *quo*.

203 *Respondetur.* Respondeo, negando minorem : ac illius probationem, concessis ; maiori; & minori , nego consequentiam : nam vnio intellectus cum diuina essentia vt specie ; cum sit vnio intentionalis ; non excedit vnionem cum Deo media visione beata, quæ quamuis, etiam intentionalis sit , est tamen actualior , & in illa linea vltimior · & super non solum est vnio, verum etiam assecutio; ac proinde prima ad secundam vt ad finem ordinatur : cæterum vnio hypostatica in diuersa linea existit, est enim vnio physica substantialis cum Deo , & penè infinitè excedens in ratione vnionis illam , quam præstat visio beata , & ideò ad illam nequit vt ad finem ordinari , quamuis visio præstat in ratione assecutionis.

204 *Ad tertiam replicam.* Ad tertiam, nego antecedens : ad probationem concesso antecedenti , nego consequentiam: nam licet humanitas non fuerit ordinata ad esse filiam Dei naturalem , fuit tamen ordinata ad esse coniunctam Deo substantialiter in vnitate personæ , quod quidem præstantius est , quam esse Deo per operationem beatificam vnitam ; & ideò non fuit ad hanc secundum vnionem , vt ad finem ordinata, sed ad primam Et ex his ad confirmationem , concessa maiori, nego minorem: nam facta comparatione inter esse vnitum substantialiter Deo in vnitate personæ , & esse ipsi vnitum per operationem beatificantem, prima vnio conueniétior, & vtilior est: ac proinde eligibilior a quocumque discretè, & rationabiliter eligente.

Ad confirmationem.

205 *Ad quartam.* Ad vltimam ob.ectum dicatur , D. Thomam non loqui de beatitudine *strictè* , cum docet , humanitatem Christi esse beatam per vnionem personalem ; cum nihil in doctrina D. Thomam sit manifestius, quam quod beatitudo , siuè nostra , siuè Christi, siuè Dei , in operatione sit posita ; sed de beatitudine *largè* pro maiori perfectione , & maiori fælicitate , quod intento sufficiebat : nam eo ipso , quod præstantior humanitatis perfectio , & maior illius fælicitas in vnione personali sit posita, hæc debuit vt finis vltimo intendi.

206 *Christus vt homo fuit propriè prædestinatus ad gloriam humanitatis.* Tertio est dicendum : Christum vt hominem fuisse propriè prædestinatum ad gloriam humanitatis . Quod ex dictis sic ostendo , quamuis homo ex ordinationem ad gratiam habitualem, non dicatur prædestinatus *simpliciter absolutè*; dicitur tamen prædestinatus prædestinatione propria , quia est ordinatus ad gratiam, & prædestinatio propria, est ad gratiam ordinatio, & illius præparatio: ergo pariter, quámuis Christus , in quantum homo , ex ordinatione ad gloriam non vltimo terminantem , non dicatur prædestinatus *absolutè*, dicetur tamen *propriè* prædestinatus ad illam. Patet cósequentia; non enim obstat proprietati prædestinationis , quod terminus ad *quem* quis dirigitur , non vltimo intendatur à Deo prædestinante, vt constat in exemplo prædestinationis ad gratiam ; & alias gloria , quamuis non sit gratia Christo vt homini ratione suppositi ; est gratia Christo vt homini ratione humanitatis , ergo ea ordinatione ad illam, dicitur Christus vt homo , cum propr.etate prædestinatus.

207 *Opponit Vincentius.* Et ex his occurritur argumento Vincentij vbi *supra* sic arguentis . Nam prædestinatio est gratiæ præparatio ; at Christus vt homo non fuit ex gratia ad beatitudinem ordinatus: nam debebatur illi beatitudo humanitatis ratione vnionis ad Verbum , & ex tali vnione beatitudo secuta fuit vt proprietas : ergo nequit dici propriè ad illam vt homo prædestinatus. Cuius argumenti solutio ex *proximè* dictis colligitur, negando minorem, quam non conuincit probatio: nam deberi humanitati ratione vnionis ad Verbum , non tollit rationem gratiæ sufficientem vt quatenus homo ad beatitudinem dicatur propriè prædestinatus , quia non facit quod Christo vt homini debita sit ratione ipsius humanitatis.

Respond.

208 Quod patet, tum, quia ipse admittit, Christum vt hominem propriè fuisse prædestinatum ad filiationem Dei naturalem, quia licet debeatur filiatio huic homini ratione subsistentiæ , non tamen debetur huic homini ratione humanitatis ergo pariter, quod Christo, quatenus homini , debeatur gloria ratione personæ Verbi , si tamen non debeatur Christo vt homini ratione humanitatis, non tollit, quin propriè dicatur vt homo ad illam prædestinatus. Tum etiam , quia si homo po est merita gloriæ eligeretur ad illam, propriè diceretur ad gloriam prædestinatus ; & tamen gloria est debita meritis : ergo ex vno principio deberi, dummodo ea alio donum indebitum sit, sufficit vt saluetur prædestinatio subiectà ad illud cum proprietate. Tum denique nam ad rationem propriæ prædestinationis sufficit indebitum in radice ex omni capite, & *proximè* solum ex vno, vt constat in exemplis adductis; sed totum hoc in Christo vt homine reperitur gloriæ saluatur. ergo vt homo potest dici propriè prædestinatus ad illam.

209 *Differentia inter prædestinationem, & adoptionem.* Nec sequitur posse dici propriè adoptatus ad gloriam , nam de ratione adoptionis est, quod hæreditas personæ, quæ dicitur adoptari , ex nullo principio debeatur , vt constat ex sæpe dictis , & in exemplo nuper adducto conspicitur ; homo namque , cui gloria deberetur ex meritis , non posset dici ex vi electionis ad gloriam , propriè adoptatus ad illam, eo quod supponitur debita ea meritis , quamuis non debeatur ratione naturæ humanæ. Christo autem vt homini debetur gloria ex vno principio , nempè , ex capite subsistentiæ personalis; atque adeò nequit dici per adoptionem assumptus ; benè tamen potest dici propriè ad gloriam prædestinatus . Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri *in* 3. *dist.* 7. § 1 ibi. *Vnde rectè dicitur Christus, in quantum homo , prædestinatus esse Filius Dei .* Et *dist.* 10. §. *vltimo* ibi : *Deinde si quæritur verum prædestinatio illa, &c.*

M. Sent.

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASEXTA.

An Christus nobis meruerit nostram prædestinationem?

§. I.

Relatis sententijs statuitur prima conclusio.

I *Triplex prædestinationis acceptio.* PRO tituli explicatione , & vt ad difficultatis punctum veniamus , præmittendum est primo , prædestinationem posse tripliciter sumi . Primo, pro actu increato secundum entitatem , & intrinsecam perfectionem . Secundo , pro eodem actu secundum terminationem liberam *actiuè* consideratam , Tertio , *terminatiuè passiuè* , idest, ex parte obiectorum . Primo modo inspectam , nec physicam efficientem causam habere , nec finalem , aut exemplarem ; ac denique , neque efficientem moralem , extra controuersiam est . Quod vt omnino certum præsupponit D. Thomas *in præsenti art.* 3. & 4. 1 *part. quæst.* 19 *art.* 5 & *quæst.* 23. *art.* 5. vbi ait: *Nullum ita insanæ mentis fuisse, vt asserueret dari ex parte nostra causam meritoriam prædestinationis diuinæ.* Et ratio est manifesta, nam prædestinatio sic sumpta,

ta, est entitas increata, & à se; ac proinde omnino independens in esse. Sumpta tertio modo, sicut effectus prædestinationis causantur, etiam prædestinatio causatur secundum terminationem passiuam In secunda autem consideratione dissidium est inter Theologos, an possit moralem causam habere. De quo in vltima conclusione dicemus.

2 *Prædestinatio Christi fuit causa finalis nostra prædestinationis.* *Probatur.*

Præmittendum est secundo. Prædestinationem Christi fuisse causam finalem prædestinationis nostræ. Quod patet: nam idem est prædestinationem Christi esse causam finalem nostræ prædestinationis, ac Christum prædestinatum esse causam finalem omnium effectuum nostræ prædestinationis; sed Christus fuit causa finalis omnium effectuum prædestinationis nostræ: ergo prædestinatio Christi causa extitit finalis nostræ prædestinationis. Minorē pluribus probauimus *supra q. 1. art. 3.* vbi ostendimus, Christum fuisse à Deo intentum vt finem, nedum prædestinationis, iustificationisque hominum, & Angelorum, sed etiam creationis illorum Et patet primo; nam Christum fuisse intentum vt finem omnium effectuum prædestinationis nostræ, est possibile, quod à nemine potest negari; & est valde consonum dignitati illius, & aliàs nullibi oppositum inuenitur reuelatum, nec ex reuelatis colligitur: ergo ita asserendum est contigisse. Deinde: nam rectus intendendi, & prouidendi ordo postulat, vt caput non sit propter membra, sed è contra, membra vt ad finem ordinentur ad caput; sed Christus prædestinatus est vt caput omnium prædestinatorum ergo iuxta rectum, & consonum modum prouidendi, & intendendi fuit intentus, vt finis omnium prædestinatorum.

Minor prob. 1.

Secundo.

3 *Prædestinatio Christi fuit nostra exemplar.*

Tertio supponendum est, prædestinationem Christi fuisse nostræ prædestinationis exemplar. Quod docet Diuus Thomas *in præsenti art. 3.* probatque ex Augustino *lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 15.* Deinde; nam Christus prædestinatus est filius Dei naturalis, nos autem filij adoptiui; sed filiatio naturalis est exemplar filiationis adoptiuæ: ergo prædestinatio Christi ex parte termini nostram prædestinationem exemplariter causauit Quod traditum videtur à Paulo ad Romanos 8. illis verbis: *Quos præsciuit, hos & prædestinauit conformes fieri imagini filij sui.*

4 *Fuit exemplar heterogeneum secundum terminum primarium.*

Notat autem D. Thomas *solut. ad 3.* non esse exemplar eiusdem rationis, & homogeneum, sed diuersæ, & æthereogeneum, eo quod filiatio naturalis diuersæ rationis est à filiatione adoptiua. Quod intelligendum est sumpta prædestinatione Christi secundum primarium terminum, qui est filiatio naturalis; nam si sumatur quoad terminum secundarium, est exemplar eiusdem rationis nam gratia habitualis, & gloria; ad quas secundario fuit Christus prædestinatus, eiusdem rationis sunt cum termino primario nostræ prædestinationis.

5 *Respectu gratiæ, & gloriæ, quæ sunt termini secundarij, fuit exemplar homogeneum.*

Præterea aduertendum est, prædestinationem (quam in actu practico intellectus electionem supponente, & antecedente visum, aliumque regulante consistere cum D. Thom. 1. p. q. 23 art. 1. docuimus) circa gratiam, & gloriam diuersa decreta importare; nam antecedenter connotat efficacem electionem ad gloriam, & gratiam, liberalem, & gratuitam spectantem ad ordinem intentionis: & consequenter decretum executiuum mediorum efficaciter conducentium ad gloriam.

6 *Intentio ef. ficax gloriæ decretumque efficax executiuum illius, dupliciter considoratur.*

Denique est considerandum efficacem gloriæ intentionem, & decretum efficax executiuum eiusdem, considerari posse dupliciter: primo, sub ratione dilectionis: secundo, sub ratione electionis comparatiuè, qua ratione importat quod istis conferatur gloria præ alijs, id est, aliis non electis, vel positiuè à gloria exclusis.

7 *Prima sententia.* *Adamus.* *Capreolus.* *Ferrara.* *Driedo.* *Vazq.*

His positis variæ sunt Theologorum sententiæ. Prima negat meruisse Christum nostram prædestinationem adæquatè, siue pro decreto intentiuo, siue executiuo sumatur. Hanc tenent Adamus in illud ad Ephesios 1. *Sicut elegit nos in ipso, &c.* Capreolus *in 3. dist. 18 q. vnic. art. 3. ad argumenta Scoti contra 4 concl.* Ferrara *4. contra gentes c. 55. § ad auct.* Driedo *de captiuitate, & redemptione generis humani tract. 2. cap 2. part 3. art. 3. ad 5 obiect.* & alij quos refert Vazquez *1. p. disp. 94. cap 1.*

8 *Secunda.* *Smising.* *Scotus.* *Maior.* *Almain.*

Secunda sententia docet, meruisse Christum nostram prædestinationem quoad decretum executiuum; secus autem quoad decretum efficax intentiuum, quod homines fuerunt electi, siue ad gratiam, siue ad gloriam. Hanc tenet Theodorus Smising *1. p. tract. 3. disp 6 quæst. 9* pro illa refertur Scotum *in 3. dist. 19. q. vnic. § in ista quæst.* Maiorem *in eadem dist. q. 1. in 3. arg.* Almainum *q. 1. post 4. conc.* & omnes Scoti discipulos.

9

Tertia per extremum affirmat, siue in ordine intentionis, siue executionis sumatur prædestinatio, esse meritis Christi Domini adscribendam *adæquatè*. Illam sequuntur Vincentius de gratia Christi *quæst. 7. dub. 3.* Medina *in hoc q. art. 4.* Cabrera *disp. vnic.* Illustrissimus Araujo *dub. 2.* Albelda *1. p. disp. 74* & frequenter alij Thomistæ. Tenent etiam ex PP. Societatis Suarez *in præsenti disp 41.* & principaliter *lib 2. de prædestinatione cap. 24.* Vazquez *1. p. disp. 94. cap. 2* & sequentibus Hærice *tract. 3. disp. 29. cap. 3* Alarcon *tract. 4 disp. 3. cap 3.* Non tamen omnes hi Auctores ordinem intentionis distinguunt ab ordine executionis in voluntate diuina, & licet omnes ita conueniant, dissident tamen in eo, an scilicet, electio prædestinatorum ad gloriam, etiam prout comparatiua, & a dilectione efficaci aliqua ratione distincta, meritis Christi adscribatur; Alijs affirmantibus, alijs negantibus, quos dabimus nostram proponentes sententiam. Proqua sit,

Tertia. *Vincent.* *Medina.* *Cabrera.* *Araujo.* *Albelda.* *Suar.* *Vazq.* *Harice.* *Alarcon.*

10 *Prima concl.* *Prima pars probat.*

Prima Conclusio. *Meruit Christus prædestinationem nostram sumptam pro decreto executiuo adæquatè; quod à nobis ita contigerit non est catholica veritas, sed tantum probabilior sententia.* Prima pars conclusionis suadetur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Qui prædestinauit nos in adoptionem filiorum Dei, per Iesum Christum in ipsum.* Vbi præpositio *in* denotat causam finalem, vel exemplarem, & præpositio *per* denotat causam efficientem moralem, iuxta communem PP. & Scholasticorum intellectum, sed non denotatur causalitas efficiens moralis in prædestinationem nostram sumptam *inadæquatè*: nam hoc modo etiam à nobis causatur, cum nostris meritis gloriam, & augmentum gratiæ obtineamus, & consequenter decretum executiuum sub terminatione ad illa; & vnus sanctus alijs suam prædestinationem inadæquatè sumptam mereatur, vt Stephanus Paulo, & Ambrosius Augustino; Paulus autem peculiariter Christo nostram prædestinationem adscribit: ergo meruit nostram prædestinationem sumptam pro decreto executiuo *adæquatè*.

11 *Respondet Adamus.*

Respondet Adamus apud Vazquez *cap. 2. cit. num. 12:* ly *per Christum* non in prædestinationem referri; sed in adoptionem, ita vt sensus fiat: *Prædestinauit nos in adoptionem filiorum obtinendam meritis Christi, & in ipsum vt in finem ordinatam, & ab ipso Christo filio naturali exemplatam.* Sic autem explicatis verbis Pauli, non deducitur à ipso causalitas meritorum Christi in nostram prædestinationem, sed tantum in iustificationem per gratiam, quæ est effectus temporalis. Cui solutioni, teste Vazquio, adstipulantur Hieronymus Eucumenius, & Chrysostomus, fauet etiam D. Thomas lect. 1. illis verbis: *Quia vero illud, quod fit per aliquem oportet fieri, quia nihil consequitur perfectionem alienius, nisi per id, quod est per naturam suam tale; ideo adoptionem filiorum oportet fieri per filium naturalem; & ideo addit Apostolus. per Iesum Christum.* Vbi vt, clare constat, causalitas per Christum, non in prædestinationem, sed in adoptionem refert.

12 *Secundo tollitur.*

Secundo responderi potest, loqui Paulum de prædestinatione sumpta pro electione ad gratiam, quod satis insinuare videntur illa verba, *in adoptionem filiorum*; filiatio namque adoptiua per habitualem gratiam præstatur Ex quo tantum sequitur prædestinationem ad gratiam habitualem esse meriti Christi adscribendam, non autem quod *adæquatè* sumpta sub meritis Christi cadat; nam gratia habitualis, non est terminus adæquatus, imo nec terminus principalis nostræ prædestinationis.

13 *Prima solutio reyjcitur 1.*

Sed neutra solutio satisfacit. Non prima, quia vt mox probabimus, causans moraliter effectus nostræ prædestinationis, prædestinationem ipsam secundum terminationem ad tales effectus aliqua ratione meretur: ergo si Christus meruit nobis, iuxta Paulum, nostræ prædestinationis effectus, meruit etiam prædestinationem sumptam pro decreto exequente secundum terminationem ad illos; ac proinde concesso ex verbis Pauli deduci meritum Christi omnium effectuum nostræ prædestinationis, per mediatam efficacem consequentiam deducitur meruisse nobis decretum executiuum æternum importatum in prædestinatione *adæquatè*. Quo argumento vsus est Vazquez contra Adami solutionem, cæterum inefficaciter; cum in eius doctrina non detur nisi decretum spectans ad ordinem intentionis Ex merito autem gratiæ in tempore nobis datæ, non colligi meritum electionis ad gratiam spectantis ad ordinem intentionis, constat clare; nos enim meremur gloriam, vt in executione confertur; & tamen non meremur electionem intentiuam ad illam, vt docuimus cum frequentiori Theologorum schola 1. p. q. 23. art. 4.

Hoc argumento vsus est Vazq. sed inefficaciter.

Scio, Vazquez hoc negare, non enim agnoscit electionem pro-

14

prædestinatorum ad gloriam ante merita illorum præuisa. Cæterum negare non potest Vazquez sententiæ oppositæ magnam probabilitatem; & consequenter ex eo quod Christus gratiam in executione mereatur, non bene infert, tanquam doctrinam catholicam, meruisse prædestinationem ad illam, sumptam pro decreto intentiuo. Loquendo autem de prædestinatione pro decreto executiuo, vt nos loquimur, facta consequentia tenet, nec vllam habet instantiam, nec Patribus in oppositum adducti aduersantur; nam licet meritum Christi referant in adoptionem, non tamen excludunt, quin prædestinationem etiam respiciant, & in eodem sensu loquutus est D. Thomas. Secundo tradita solutio impugnatur: nam ly *per Christum* relato non solum in temporalem gratiæ collationem, sed etiam in æternam præparationem ad illam, melius verba Pauli explicantur; at ex eo quod sic referatur, nullum inconueniens sequitur; ergo sic debet referri.

Respondebis Vazquez. Contra.

Secundo reijcitur prima solutio.

15 *Contra secundam solutionem arguitur.*

Deinde secunda solutio reijcitur ex D. Thom. *lect. 1. citat.* illis verbis: *Quod ergo dicit Apostolus, quod prædestinauit nos in adoptionem filiorum, potest referri ad imperfectam assimilationem filij Dei, quæ habetur in hac vita per gratiam; sed melius est, quod referatur ad perfectam Filij Dei assimilationem, quæ erit in patria, de qua adoptione dicitur Romanorum 8. ingemiscimus adoptionem filiorum Dei expectantes.* Loquitur ergo Paulus, iuxta D. Thomæ expositionem, de prædestinatione, non quatenus sistit in præparatione gratiæ habitualis dantis filiationem adoptiuam in via, sed vt vltimo terminatur ad perfectissimam adoptionẽ, quam præstat gratia consummata per gloriam. Et quod vera sit Angelici Præceptoris expositio, patet nam loquitur Paulus de prædestinatione secundum propositum, nempe efficax, & discretiuum prædestinatorum a reprobis, prædestinatio autem sumpta pro solius gratiæ præparatione, non discernit inter prædestinatos, & reprobos; cum plures reprobi fuerint electi ad gratiam. ergo loquitur de prædestinatione, prout non sistit in præparatione gratiæ, sed vt efficaciter ducit ad gloriam, per quam adoptio vltimam recipit perfectionem.

16 *Respondebis.*

Dices, esto ita sit, non tamen ex hoc colligitur, prædestinationem sumptam pro decreto executiuo *adæquatè*, esse meritis Christi attribuendam, sed solum *inadæquatè*, nempè secundum terminationem ad adoptionem perfectam, & consummatam per gloriam; nos enim nostris meritis gloriam in executione consequimur, & decretum executiuum gloriæ meremur, quin ex hoc colligatur prædestinationem sumptam pro decreto exequente *adæquatè*, nostris meritis adscribi.

17 *Contra primo.*

Sed contra: nam prædestinatio in gloriam, non solum dicit decretum exequens immediatum erga gloriam, sed etiam præparationem executiuam omnium mediorum efficaciter conducentium ad illam: ergo mereri prędestinationem ad gloriam, si propriè accipiatur, est non solum mereri decretum immediatum executiuum gloriæ, sed etiam decreta executiua mediorum quoad terminationem ad illa. Consequentia patet. Antecedens autem probatur primo, nam prædestinatio; cum pars prouidentiæ sit, non versatur erga finem *immediatè*, sed *immediatè* erga media, & *mediatè executiuè* erga finem: ergo prædestinatio in gloriam, non solum dicit decretum immediatum executiuum illius, sed etiam decretum exequens mediorum efficaciter conducentium ad gloriam.

Antecedens probat. 1

18 *Secundo.*

Secundo: nam prædestinati ad vltimerentur gloriam, vt in executione, & consequenter decretum executiuum illius, & tamen non merentur prædestinationem ad gloriam: ergo prædestinatio non solum dicit decretum exequens immediatè attingens gloriam in executione, sed etiam decreta executiua mediorum. Et ex his secundo reijcitur: nam meritum prædestinationis adscribitur Christo Domino vt specialis excellentia, & prærogatiua illius; sed mereri decretum executiuum *immediatè* attingens gloriam speciale Christo non est; cum adulti illud de condigno sibi mereantur, & vnus homo alteri de congruo sæpe meretur: ergo meritum, quod Paulus attribuit Christo, est decreti executiui nedum gloriæ, verum etiam omnium mediorum efficaciter conducentium ad illam, quæ sunt omnes prædestinationis effectus.

Contra secundo.

19 *Secundo probatur conclusio.*

Secundo principaliter efficacius suadetur conclusio. Non stat mereri omnes nostræ prædestinationis effectus, & non mereri prædestinationem sumptam pro decreto exequente secundum terminationem adæquatam; sed Christus meruit omnes nostræ prædestinationis effectus à primo, vsque ad vltimum: ergo meruit prædestinationem quoad decretum executiuum, secundum omnem terminationem; ac per consequens adæquatè. Consequentia euidens est, præmissæ autem indigent probatione. Maior constat ex differentia, quæ inter causam physicam, & moralem versatur, illa namque in effectum *immediatè* suam causalitatem exercet, hæc autem *immediatè* non erga effectum, sed erga affectum præmiantis, illum alliciendo, inclinando, & mouendo: ergo non stat meritum omnium effectuum nostræ prædestinationis, absque merito decreti diuini secundum terminationem ad illos, cumque non sit meritum decreti intentiui, erit meritum nostræ prædestinationis pro decreto executiuo.

Maior probatur primo.

20 *Secundo.*

Deinde: nam si Christus meruit omnes nostræ prædestinationis effectus illorum collatio exterior fuit actus iustitiæ erga Christum; sed non stat actum exteriorem esse actum iustitiæ absque actu interiori, honestate iustitiæ gaudente; ergo voluntas executiua illorum, etiam fuit actus iustitię; & consequenter merita Christi Domini pro motiuo respexit actus enim iustitię ius alterius respicit pro motiuo; eo autem ipso, quod actus voluntatis diuinæ pro motiuo merita inspiciat, sub eisdem meritis cadit: ergo de primo ad vltimum, non stat Christum nobis mereri omnes nostrę prędestinationis effectus, absque eo quod meruerit nostram prędestinationem sumptam pro decreto exequente secundum adęquatam terminationem.

21 *Minor probat. primo.*

Minor autem ostenditur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo:* idest, per Christum, vt ibi explicat D. Thom. sequutus Ambrosium, & communem Gręcorum PP. intelligentiam, qualiter prępositio *in* pro prępositione *per* denotante causam efficientem moralem, frequenter in scriptura vsurpatur, vt omnes intelligunt illud Pauli in eodem capitulo: *Gratificauit nos in dilecto filio suo:* idest, *per dilectum filium suum*, & illud: *in quo habemus redemptionem*, & infra: *in quo etiam nos sorte vocati sumus:* idest, *per quem*. Iuxta quam interpretationem, sensus verborum Pauli est, Christum nobis omnem spiritualem benedictionem meruisse; sed omnis nostrę prędestinationis effectus, est spiritualis benedictio: ergo Christus nobis meruit, omnem nostrę prędestinationis effectum.

22 *Secundo.*

Secundo probatur: meruit enim Christus nobis quidquid, Adamus sua culpa demeruit; aliàs non superabundasset gratia Dei Saluatoris, vbi abundauit delictum; sed Adamus nobis demeruit carentiam omnium nostrę prędestinationis effectuum: ergo Christus omnes prædestinationis effectus promeruit. Denique probatur: nam Christo attribuendum est quidquid excellentię, & dignitatis est, nisi vel in se repugnet, vel oppositum sit reuelatum. sed Christum suo merito omnes nostrę prædestinationis effectus efficienter moraliter causare, dignitatis est, in se non repugnat, nec oppositum est reuelatum: ergo asserendum est, omnes nostræ prędestinationis effectus meruisse.

Tertio.

23 *Vltimo probatur prima pars cōclusionis*

Et ex his vltimo suadetur prima pars conclusionis. Nam prędestinatio sumpta pro decreto exequente, est spiritualis nostra, & maxima benedictio; sed Christus meruit nobis omnem spiritualem benedictionem: ergo meruit prędestinationem sumptam pro decreto exequente secundum adęquatam terminationem. Prętereà; prędestinationem sic sumptam meruisse dignitatis est in Christo, in se non repugnat, nec oppositum est reuelatum; sed Christo concedi debet quidquid dignitatis est, si huius sit conditionis: ergo meruit nobis prędestinationem sumptam pro decreto executiuo secundum terminationem adæquatam ad omnes effectus.

24 *Secunda pars probatur 1.*

Quod autem veritas ista non sit catholica veritas, nec quod ad fidem pertineat *immediatè*, nec *mediatè*, sed tantù probabilior sententia, ostenditur primo; quod namque Incarnatio Christi non sit nostrę prędestinationis effectus, non est veritas catholica; similiter etiam quod Christi Domini merita nostræ prædestinationis effectus non sint, non est veritas spectans ad fidem; plures enim Theologi docent, Incarnationem Christi quoad substantiam fuisse nostræ prædestinationis effectum, & alij quamuis id negent de substantia Incarnationis, affirmant de Christi meritis; sed eo ipso quod Incarnatio, aut Christi merita sint nostræ prædestinationis effectus, non meruit nobis Christus prædestinationẽ *adæquatè*: ergo quod illam *adæquatè* meruerit non est veritas spectans ad fidẽ, sed tantù probabilior sententia. Patet minor: nam merens prædestinationem *adæquatè*, debet suis meritis causare omnes nostræ prædestinationis effectus; sed Christus Dominus non meruit substantiam Incarnationis,

stantiam esse effectum nostræ prædestinationis, alij Christi merita inter effectus nostræ prædestinationis recenseant; ac proinde quamuis Christus primam vocationem meruerit, & cæteros prædestinationis effectus, quia tamen non meruit suam Incarnationem, nec merita, non infertur nostram prædestinationem adæquatè meruisse. Tum etiam, quia ex merito omnium effectuum nostræ prædestinationis, non sequitur meritum decreti intentiui illorum, & quamuis inferatur meritum decreti executiui, hæc tamen illatio nō adeò explorata est, vt ex merito omnium effectuum inferatur, tanquam veritas fidei meritum talis decreti.

---

§. II.

Argumentis in contrarium occurritur.

36 *Arg. 1. contra 1. partē conclusionis.*

CONtra primam partem conclusionis arguit primo: Christus non meruit omnes effectus nostræ prædestinationis; ergo non meruit *adæquatè* nostram prædestinationem. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: applicatio Baptismi non est præmium meritorum Christi, sed hæc applicatio est effectus nostræ prædestinationis: ergo non meruit Christus omnes nostræ prædestinationis effectus. Maior probatur ex D Tho. *S.Tho.* supra quæst. 19. art 4. ad 3. quod tale erat: *Merces quam quis meretur, debetur secundum iustitiam, & non secundum gratiam: si ergo Christus meruit salutem nostram, sequitur, quod salus nostra non sit ex gratia Dei, sed ex iustitia, & quod iniustè agat cum eis, quos non saluat; cum meritum Christi ad omnes se extendat.* Cui argumento ita respondet: *Ad tertium dicendum, quod sicut peccatum Adæ non deriuatur ad alios, nisi per carnalem generationem: ita meritum Christi non deriuatur ad alios, nisi per generationem spiritualem, quæ fit in Baptismo, per quam homines Christo incorporantur, & hoc ipsum est gratia, quod homini conceditur regenerari in Christo, & sic salus hominis est ex gratia*: Ergo iuxta D. Thomam applicatio Baptismi, & hominem regenerari in ipso, præmium meritorum Christi non est.

37 *Consequētia prob. 1.*

Patet consequentia primo: nam D. Thom. eam rationem gratiæ concedit applicationi Baptismi, quam negat respectu nostræ salutis; sed hæc est gratia respectu nostri, & ex iustitia respectu Christi: ergo illa est gratia, etiam per comparationem ad Christum; & consequenter præmium, & effectus meritorum Christi non est. *Secundo.* Secundo: quia vt ex argumento constat, gratiam Dei contraponit mercedi respectu Christi, & iustitiæ per comparationem ad ipsum; sed in solutione argumenti docet, applicationem Baptismi, & regenerationem in ipso esse gratiæ Dei, & ex hac deducit salutem nostram esse ex eius gratia, & sine iniustitia negari, quibus negatur: ergo sentit taliter esse gratiæ Dei, vt non sit merces, præmiumque respectu Christi, nec ex iustitia in eius comparatione.

38 *Respond. Christus applicauit sua merita pro omnibus, quoad sufficiētiā, quoad efficaciam pro aliquibus.*

Respondeo, merita Christi fuisse ab ipso dupliciter applicata: primo quo ad sufficientiam pro omnibus: secundo quoad efficientiam pro aliquibus quoad libertatem à culpa, & pro alijs, etiam quoad vitam æternam: quando ergo docet D. Thomas, applicationem Baptismi esse gratiæ Dei per exclusionem iustitiæ respectu Christi, intelligitur comparatione facta cum Christo, vt sua merita applicante quoad sufficientiam pro omnibus: nam ex vi huius applicationis non fuit debita applicatio Baptismi, nec regeneratio in ipso; alias vel omnes fuissent regenerati in Baptismo, vel iniustitia facta fuisset Christo Domino, in eo quod non omnes renascerentur in ipso, sed tantum quod Baptismus omnibus in Ecclesia pateret, & omnibus esset expositus non autem negat, quod applicatio Baptismi, & regeneratio spiritualis in illa, sit præmium, & effectus meritorum Christi, vt specialiter sua merita applicantis pro illis, quibus fuit concessus Baptismus de facto. Per quod ad vtramque consequentiæ probationem constat solutio.

39 *Hanc esse mentem D.Tho. prob. 1.*

Et quod hæc fuerit mens Angelici Præceptoris, constat primo: nam intendebat saluare, quod sine vlla iniustitia aliqui non saluarētur, hoc est, à peccato liberarentur, quod subsistit solum per hoc, quod ex vi generalis applicationis meritorum Christi quoad sufficienriam pro omnibus, non debeatur ex iustitia, actualis liberatio à peccato, nec applicatio Baptismi, quamuis debita reddatur per specialem applicationem meritorum Christi quoad efficaciam pro aliquibus. nam illi, quibus fuerunt merita Christi efficaciter applicata, liberantur à peccato; illi autē quibus solum fuerunt applicata quoad sufficientiam, sine iniustitia non liberantur à culpa, quia ex vi illius applicationis, non debetur Christo ex iustitia, actualis à peccato libertas: ergo intentū D. Thomæ saluatur per hoc, quod applicatio Baptismi non sit debita Christo ex vi applicationis suorum meritorum quoad sufficientiam pro omnibus.

40 *Secundo. S.Tho.*

Secundo, & apertius colligitur ex doctrina D. Thom. q. 29. de Veritate art. 7. ad 8 quod ita procedebat: *Aut Christus sufficienter meruit nobis, aut insufficienter: si sufficienter, meritum nostrum non requiritur ad salutem: si insufficienter, insufficientis gratia fuit, quorum vtrumque est inconueniens: ergo Christus nobis non meruit*: Cui argumento ita respondet: *Ad Octauum dicendum, quod meritum Christi sufficienter operatur, vt quædam causa vniuersalis salutis humanæ, sed oportet hanc causam applicari singulis per Sacramenta, & per fidem formatam, quæ per dilectionem operatur: & ideò requiritur aliquid aliud ad salutem nostram præter meritum Christi, cuius tamen meritum Christi est causa*: Ergo sentit D. Thomas, omne illud, per quod merita Christi hominibus applicantur, esse effectum meritorum ipsius; & consequenter cum in præsenti applicationem Baptismi, & regenerationem in ipso, ait esse gratiæ Dei, non excludit iustitiam respectu Christi vt specialiter applicantis sua merita efficaciter pro illis, qui in Baptismo spiritualiter renascuntur, sed tantum respectu Christi, vt generaliter applicantis sua merita quoad sufficientiam pro omnibus, vt per hoc saluetur sine iniustitia Christo facta, aliquos in peccato relinqui, nec ab illo liberari.

41 *Instabis. S.Tho.*

Sed oppones, D. Thomam q. de Veritate alleg. art. 7. ad 4. ibi: *Dicendum, quod meritum Christi, quantum ad sufficientiam æqualiter se habet ad omnes, non autem quantum ad efficaciam, quod accidit partim ex libero arbitrio, partim ex diuina electione, per quam quibusdam misericorditer effectus meritorum Christi confertur, quibusdam verò iusto iudicio subtrahitur.* Ergo sentit D. Thom. efficacem applicationem meritorum Christi, prout à sufficienti distinguitur, adæquatè sumi: tum ex libero arbitrio, quatenus per Dei gratiam se ad iustificationem disponit: tum etiam ex diuina electione, quibusdam præ alijs effectus meritorum Christi misericorditer tribuente. Patet consequentia primo: quia *Consequētia prob. 1.* D. Thomas nullam ex parte Christi causam assignat efficacis applicationis; si autem ex parte illius differentia sumeretur, diminutè processisset. Secundo: nam si Christus specialiter his præ alijs sua merita applicuisset, Deus non ex misericordia effectus meritorum Christi his præ aliis applicaret, *Secundo.* sed ex iustitia erga Christum.

42 *Respond. ad 1. consequētiæ probationē. Ad secundam.*

Respondeo, negando consequentiam. Ad primam probationem, nego antecedens: nam licet *in solutione ad* 4. differentiam ex parte Christi, D. Thomas non expresserit, illam tamen non exclusit; cum *solut. ad* 8 omne per quod merita Christi applicanrur, Christi meritis attribuat, vt *proximè* vidimus. Ad secundam consequentiæ probationem dicatur. collationem effectuum meritorum Christi, & electionem ad illam, dupliciter posse sumi: primo in se ipsa formaliter: secundo in radice; primo modo est actus misericordiæ erga homines, & iustitiæ per comparationem ad Christum: secundo autem modo est actus misericordiæ erga homines, & nullatenus iustitiæ: nam actus voluntatis diuinæ, quo applicuit voluntate Christi vt his præ aliis sua merita applicaret, non est meritorum Christi præmium; cum sit illorum principium, & quia applicatio effectuum meritorum Christi his præ aliis ex hoc actu traxit originem; fit, vt huiuscemodi collatio sit actus misericordiæ in radice, & nullatenus iustitiæ.

43 *Secundo arguitur.*

Secundo principaliter arguitur: auxilia sufficientia reprobis, & prædestinatis communia, non sunt præmium meritorum Christi; & tamen sunt nostræ prædestinationis effectus: ergo Christus non meruit omnes nostræ prædestinationis effectus; & consequenter prædestinationem sumptam pro decreto executiuo Christus adæquatè non meruit. Consequentia est bona. Minorem supponimus ex his, quæ *Tract. de Prædestinatione*, cum communi sententia docuimus. Maior autem probatur: auxilia hæc sufficientia sunt effectus voluntatis antecedentis, qua Deus vult omnes homines saluos fieri; sed hæc voluntas, præmium meritorum Christi non fuit: ergo nec auxilia sufficientia reprobis, & prædestinatis communia sunt meritorum Christi præmium. Maior constat: nam ex vi illius voluntatis Deus ordinauit homines suffi-

cien-

tienter ad gloriam : ergo ex vi illius præparauit auxilia sufficientia ad eius consecutionem. Minor autem probatur: voluntas illa est prior decreto mittendi Christum, & est principium illius; sed principium meriti nequit sub merito cadere: ergo voluntas illa generalis, & communis, præmium meritorum Christi non fuit. Maior probatur: Christus decretatus fuit vt Redemptor ex intentione redimendi omnes homines, & illos perducendi ad salutem quoad sufficientiam: ergo intentio, aut voluntas omnes quoad sufficientiam saluandi, prior est decreto mittendi Christum, & est principium illius.

44 *Resp. 1. ad probationẽ maioris.*

Respondeo, negando maiorem. Ad illius probationem respondeo primo, concessa maiori, negando minorem nam primum decretum in mente diuina existens, fuit de Christo Redemptore, vtpote, cum fuerit finis omnium, quæ Deus fecit, siue ad ordinem naturæ, siue ad ordinem gratiæ spectantium, & in vi meritorum Christi vt præuisi, mediante hoc decreto, Deus habuit voluntatem generalem, & specialem; ac proinde omnis diuina voluntas fuit meritorum Christi præmium. Quod amplius conclusione sequenti explicabimus, vbi minoris probationi occurremus.

45 *Secundo respond.*

Secundo respondeo, distinguendo maiorem: sunt effectus illius voluntatis generalis intentiuæ *immediatè*, nego maiorem: *mediatè* ab illa causati, concedo maiorem & prætermissa minori, nego consequentiam; nam sicut circa gloriam vt efficaciter præparatam electis, duplex decretum distinguimus, vnum intentiuum, & aliud executiuum, & auxilia efficaciter conducentia ad gloriam sunt effectus decreti intentiui *mediatè*, & *immediatè* decreti executiui illorum: ita erga gloriam vt sufficienter omnibus præparatam, duplex est distinguendum decretum, nempè intentiuum inefficax, & executiuum, non circa gloriam, *immediatè*, sed circa auxilia sufficientia ad illam, inter quæ mediat Christus decretatus vt Redemptor, cuius decretum fuit ortum ex volũtate inefficaci intentiua salutis omnium hominum, & antecessit decretum executiuum prædictorum auxiliorum: cum ergo Christus vt merens præuisus fuerit in vi decreti intentiui illius præcedẽter ad decretum executiuum auxiliorum sufficientium; fit, vt quamuis decretum mittendi Christum voluntatem illam de omnium hominum salute supponat; auxilia tamen, quæ ex prædicta voluntate non *immediatè*, sed *mediatè* præparãtur, meritis Christi adscribantur; sicut quia decretum executiuum efficax gloriæ est post merita nostra præuisa, gloria vt in executione nostris meritis adscribitur, quamuis decretum efficax gloriæ intentiuum nostra merita præcesserit.

46 *Replicatio*

Sed dices, non solum voluntas intentiua inefficax gloriæ, sed etiam voluntas efficax executiua auxiliorum sufficientium ad gloriam, præcessit decretum de Christo vt Redemptor, & merente. ergo Christus vt Redemptor, & merens non præcessit decretum executiuum prædictorum auxiliorum; & consequenter hæc auxilia præmium meritorum Christi non sunt. Prima consequentia ex antecedenti colligitur: secunda euidenter infertur ex prima. Nam merens debet præcedere, saltim voluntatem executiuam præmij. Antecedens autem probatur nam gratia collata Adamo in statu innocentiæ fuit medium sufficiens ad gloriam ortum ex illa generali voluntate & similiter gratia habitualis, & cætera gratiæ dona data PP. Antiquis erant media sufficientia ad salutem ex eadem voluntate imperata; sed decretum prædictorum auxiliorum decretum de Christo vt Redemptore, & merente præcessit: ergo non solum voluntas intentiua inefficax gloriæ, sed etiam voluntas executiua efficax auxiliorum sufficientium ad gloriam præcessit decretum de Christo vt Redemptore, & merente. Minor probatur: ordo inter diuina decreta sumitur ex ordine inter obiecta; sed omnia illa gratiæ dona Christum præcesserunt in ordine executionis: ergo decretum efficax illorum præcessit decretum mittendi Christum.

47 *Respond.* *Obiectio ista contra conclusionem non procedit.*

Respondeo: obiectionem istam non militare contra id, quod in nostra conclusione defendimus, scilicet, Christum meruisse omnibus post legem gratiæ prædestinationem *adæquatè*; in his namque, falsum est, quod decretum executiuum auxiliorum sufficientium, decretum mittendi Christi, nedum intentiuum, verum nec executiuum præcesserit; cum namque Christus vt natus, & passus, omnia huiuscemodi auxilia in executione præcesserit, decretum etiam executiuum Christi, decretum executiuum huiuscemodi auxiliorum præcessit.

48 *Ad illam prout contra meritum Antiquorum PP. militat, resp.*

Prout autem contra meritum prædestinationis Antiquorum Patrum procedit, dicatur, quod vt Christus auxilia sufficientia illis efficienter meruerit, sufficit decretum intentiuum Christi vt merentis, antecedere decretum executiuum donorum, quæ illis concessa fuere; enim ad causandum meritoriè requiritur, quod decretum executiuum meriti, decretum executiuum præmij semper præcedat, sed quando præmiũ anticipata solutione tribuitur sufficit quod præuisio meriti antecedat decretum executiuum præmii; eo autem ipso, quod decretum intentiuum meriti præcedat decretum executiuum præmii, præuidetur meritum in vi decreti intentiui ante decretum executiuum præmij; & consequenter terminare potest meritoriam causalitatem. De quo plura *supra quæst. 2. art. 11.* vbi meritum Christi gratiæ Antiquorum Patrum, cum frequentiori sententia statuimus.

49 *Quid de gratia status innocentiæ dicendum?*

Si autem de gratia status innocentiæ præcedat, duplex circumfertur sententia. Prima asserens fuisse effectum prædestinationis Adami. Secunda negans effectum prædestinationis Adami fuisse. Et iuxta primam (quam probabiliorem *Tract. de Prædestinatione* censuimus) asserendum est, Christum præuisum, vt merentem in vi decreti intentiui, causasse meritoriè efficienter gratiam status innocentiæ, sicut nuper dicebamus de gratia Antiquorum Patrum. Si verò defendatur secunda, consequenter est asserendum, non fuisse effectum meritorum Christi, qui iuxta illam sententiam, ad gratiam status innocentiæ non supponitur præuisus.

50 *Instabis adhuc.*

Sed instabis adhuc, eo ipso, quod asseratur, Christum decretatum, & prædestinatum fuisse à Deo ex intentione nostræ salutis, decretum intentiuum Christi non est prius decreto executiuo auxiliorum, quibus homines disponuntur ad salutem, & gratiæ destruentis peccatum, & salutem conferentis: ergo eo ipso consequenter est asserendum præuisionem meritorum Christi non antecedere decretum executiuum gratiæ, & auxiliorum sufficientium, quæ fuerunt Antiquis PP. data. Consequentia tenet ex dictis; vt enim præuisio meriti antecedat decretum executiuum præmij, debet saltim decretum intentiuum meriti antecedere decretum executiuum præmij. Antecedens autem probatur; vt decretum intentiuum Christi vt merentis, antecedat decretum executiuum gratiæ, & donorum sufficientium, requiritur, decerni Christum vt finem huiuscemodi donorum; sed eo ipso, quod Christus decretus fuerit ex prædicta voluntate, non decernitur vt finis, sed potius vt medium respectu illorum donorum: ergo eo ipso decretum intentiuum Christi non est prius decreto executiuo gratiæ, auxiliorumque sufficientium. Maior constat: nam, quod in intentione præcedit, debet esse finis. Minor autem probatur: Christus decretatus ex intentione salutis, ordinatur ad salutem nostram vt medium ad finem: ergo vt finem etiam respicit gratiam à peccato liberantem, & formaliter conferentem salutem.

51 *Respond.*

Respondeo, negando antecedens: ad probationem, concessa maiori, nego minorem: ad illius probationem, nego antecedens: non enim Christus ex vi illius voluntatis ordinatur ad salutem nostram vt medium, sed vt causa ad finem, non *cuius gratia*, sed vt ad finem *effectum*; cum quo rectè compatitur, Christum, & illius merita esse finem *cuius gratia* salutis gratiæ, & auxiliorum disponentiũ ad illam; & consequenter, quod Christus in ordine intentionis vt finis præcedat. Quod si cum alijs dicatur, Christum, & illius merita fuisse ad dona gratiæ vt ad finem, *cuius gratia* ordinatum, non poterit meritum Christi respectu gratiæ Antiquorum Patrum defendi, vt argumentum conuincit.

52 *Vltimo arguitur.*

Denique arguitur, Incarnatio Christi fuit primus, & potissimus nostræ prædestinationis effectus; sed Christus suam Incarnationem non meruit; cum principium meriti sub merito, cuius est principium, non cadat in omnium Theologorum sententia de lege ordinaria, & in probabiliori sententia, nec de potentia absoluta: ergo non meruit omnes effectus nostræ prædestinationis; & consequenter nec prædestinationem sumptam pro decreto executiuo adæquatè. Maior probatur: omne quod cum effectu ad finem nostræ prædestinationis conducit, fuit à Deo ex intentione huius finis præparatum; & consequenter est prædestinationis effectus; sed Incarnatio Christi cum effectu ad finem prædestinationis nostræ maximè conducit: ergo fuit a Deo ex hoc fine præparata; & consequenter fuit prædestinationis effectus.

53 *Prima solutio.*

Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio est Medinæ asserentis, Christum meruisse omnia media nostræ salutis, præter ipsam Incarnationem, quam fatetur fuisse nostræ prædestinationis effectum; & consequenter meruit prædestinationem nostram

sub

sub terminatione ad omnes effectus, præter quam ad ipsam Incarnationem. Hæc tamen solutio reijcitur. Tum, quia conclusionem nostram non saluat. Tum etiam: quia de Incarnatione humiliter sentit, dum illam vt medium ad finem nostræ prædestinationis ordinatam fuisse fatetur. Tum denique: quia iuxta illam non potest meritum Christi, respectu electionis prædestinatorum ad gloriam defendi. Secundo alij respondent, quod licet Incarnatio Christi fuerit effectus prædestinationis nostræ, nihilominus meruit electionem efficacem ad gloriam; & consequenter prædestinationem nostram absolutè, quorum doctrinam *inferius* examinabimus, vbi & veram solutionem argumenti facti trademus.

Reijcitur 1. Secundo. Tertio.

Secundo alij respōdent.

Hæc solutio infra examinabitur.

§. III.

Christum electionem efficacem ad gloriam, prout est dilectio meruisse.

54 *Secunda conclusio. Prima pars conclusionis prob. 1.*

SEcunda Conclusio. *Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam sub ratione dilectionis, non aliquorum vagè, sed determinatè horum, qui prædestinati sunt.* Prima par conclusionis suadetur primo ex Paulo ad Ephesios primo, illis verbis: *Qui benedixit nos omni benedictione in cælestibus in Christo Iesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem.* Vbi ly *in Christo*, idem valere ac *per Christum*, docent PP. Græci communiter, & ex Latinis Ambrosius, & Angelicus Præceptor lectione prima, illis verbis: *Dicit ergo, ita benedixit nos, non nostris meritis, sed ex gratia Christi, sicut elegit nos, & gratis à massa perditionis separando, præordinauit nos in ipso, id est, per Christum.* Et constat: nam elegit nos in Christo, sicut benedixit, idest, bona gratiæ largitus est in ipso; dona autem gratiæ, per Christum nobis sunt data; & consequenter per Christum sumus electi; at per Christum eligi, si verba in rigore sumantur, vt debent, est Christum nobis æternam electionem meruisse: ergo meruit nobis Christus æternam electionem ad gloriam.

S. Tho.

55 *Confirmatur 1.*

Quod amplius explico, & confirmo in hunc modum. Nam Christum nobis dona gratiæ meruisse, non aliunde colligitur, nisi ex testimonio Pauli, asserentis: *Benedixit nos omni benedictione in cælestibus in Christo Iesu*; sed iuxta Paulum Deus nos elegit in Christo: ergo etiam meruit nobis æternam electionem ad gloriam. Confirmatur, & vrgetur secundo: nam Deus nos benedixit in Christo omni benedictione; sed præcipua hominum benedictio in electione ad gloriam consistit: ergo hac benedictione prædestinatos benedixit in Christo; sed Deum benedicere in Christo, est Christum nobis benedictionem mereri: ergo meruit nobis Christus æternam electionem ad gloriam. Confirmatur, & vrgetur tertio: nam prima, & potissima discretio prædestinatorum à reprobis, est meritis Christi adscribenda; sed hæc in electione efficaci ad gloriam consistit: ergo electio efficax prædestinatorum ad gloriam sub ratione dilectionis, fuit præmium meritorum Christi.

Confirmatur 2.

Confirmatur 3.

56 *Secundo prob.*

Secundo probatur: Christus præuisus fuit merens ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam; sed omne quod præuisionem meritorum Christi supponit, illis vt præmium adscribitur: ergo electio efficax prædestinatorum ad gloriam fuit meritorum Christi præmium. Minor à contrarijs conceditur, & constat primo: nam ideo decretum executiuum gloriæ, & omnium effectuum nostræ prædestinationis adscribitur meritis Christi, quia illorum præuisionem supponit: ergo si merita Christi ante electionem efficacem ad gloriam supponuntur præuisa, illis est huiuscemodi electio adscribenda. Secundo: nam omne, quod præuisionem meritorum Christi supponit potest esse illorum præmium; cum habeant vim meritoriam simpliciter infinitam: & consequenter ad omne præmium infiniti valoris; & aliàs, quod in illa referatur vt præmium, decet dignitatem Christi, & congruit muneri Redemptoris: ergo si Christus præuisus fuit merens ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam, fuit præmium meritorum Christi. Maior autem probatur: nam in sententia Scoti, & Discipulorum eius (contra quos nostra conclusio procedit) Christus fuit finis prædestinationis hominum, & electionis illorum ad gloriam: ergo fuit efficaciter intentus ante talem electionem; sed in hac efficaci intentione potuit Christus vt merens videri: ergo fuit præuisus merens ante efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam.

57 *Respondebis.*

Respondebis ex doctrina contrariorum, Christum considerari posse dupliciter: primo quod substantiam: secundo quoad circunstantiam carnis passibilis; & in priori consideratione fuisse finem prædestinationis omnium, & vt sic ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam præuisum: quia tamen Christus non meruit, nisi vt in carne passibili, & vt sic non fuit finis prædestinationis hominum; & consequenter nec ante electionem efficacem ad gloriam fuit præuisus vt passibilis; fit consequens, quod non fuerit præuisus ad illam vt merens; ac proinde nec quod illam meruerit.

58 *Reijcitur primo.*

Sed contra primo: nam ideò, in sententia Scoti, Christus fuit finis prædestinationis hominum, & omnium rerum, quas Deus ad extra produxit, quia est omnibus illis perfectior; id autem, quod perfectius est, non potest ad aliud, vt ad finem ordinari secundum rectum ordinem prouidendi, sed potius debet rationem finis sortiri; sed hæc ratio non solum militat de Christo vt homine quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis: ergo nedum quoad substantiam, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis fuit à Deo intentus, vt finis prædestinationis hominum, & omnium, quæ Deus fecit; & consequenter fuit à Deo præuisus, vt merens ante efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam. Maior est in doctrina Scoti certa. Minor autem probatur: Incarnatio quoad substantiam omnes creaturas excedit, non ratione carnis assumptæ, sed ratione coniunctionis ad Verbum; sed etiam caro Christi vt passibilis, fuit Diuino Verbo coniuncta: ergo quamuis non excedat cætera creata à Deo ratione passibilitatis, excedit illa ratione coniunctionis ad Verbum.

59 *Secundo.*

Contra secundo: nam ideò, in doctrina Scoti, Christus non fuit electus à Deo, vt medium ad hominum redemptionem, & salutem, sed vt finis redemptionis, & salutis omnium hominum, quia ordinatè volens, prius ordine intentionis vult, quæ proximiora sunt fini, primo, & principaliter intento: Christus autem vt homo, est inter omnia creata proximior Deo, qui est finis, quem Deus primo intendit in omnibus, quæ operatur ad extra; sed Christus, non solum quoad substantiam Incarnationis, sed etiã quoad circunstantiam carnis passibilis, est propinquior ipsi Deo omnibus alijs creaturis; cum caro Christi vt passibilis, sit Diuino Verbo *physicè* coniuncta, & vnita: ergo nedum quoad substantiam, sed etiam quoad circunstantiam passibilitatis carnis, fuit à Deo intentus vt finis omnium, quæ ad extra produxit.

60 *Tertio.*

Tertio: operationes Christi, quibus meruit nostram salutem, non fuerunt volitæ à Deo, vt medium ad beatitudinem nostram ordinatum vt ad finem, sed vt finis beatitudinis nostræ: ergo in ordine intentionis præcesserunt beatitudinem nostram; & consequenter fuerunt à Deo præuisæ ante electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam. Secunda consequentia ex prima colligitur: nam quod in ordine intentionis præcedit, potest in decreto intentiui efficaci præuideri. Prima verò ex antecedenti infertur. Antecedens autem probatur: ideò concretum resultans ex Verbo, & humanitate non fuit quoad substantiam electum à Deo vt medium nostræ salutis, sed potius vt finis illius, quia est perfectius, Deoque coniunctius, atque proximius, quam salus hominum; sed etiam concretum resultans ex Verbo vt humanitati vnito, & opere meritorio, excedit beatitudinem hominum, & est Deo proximius quam illa; cum operatio Christi meritoria, sit Deo *physicè* coniuncta *mediatè*, qua coniunctione beatitudo nostra non gaudet: ergo non fuit à Deo electum vt medium beatitudinis nostræ, sed vt causa, & finis illius.

61 *Confirmatur.*

Et augetur difficultas; quamuis humanitas Christi ratione propriæ entitatis non excedat naturam Angelicam, sed potius ab illa excedatur; quia tamen Verbum, cui est *hypostaticè* vnita, *infinitè* superat Angelus, Christus vt homo fuit à Deo intentus vt finis productionis Angelorum, in sententia Discipulorum Scoti; sed quamuis opus meritorium Christi, non excedat ratione suæ entitatis nostram beatitudinem, Verbum tamen, cui *mediatè physicè* vnitur, *infinitè* excedit illam. ergo Christus, quatenus merens, non fuit electus vt medium in ordine ad beatitudinem nostram,

ſtram, ſed potius vt finis illius; & conſequenter Chriſtus, nedum quoad ſubſtantiam, ſed etiam quatenus merens, fuit à Deo præuiſus ante electionem efficacem prædeſtinatorum ad gloriam.

62 *Secunda pars concl. prob. 1.*

Deinde ſecunda pars noſtræ concluſionis ſuadetur primo ex illo Ioannis 15. Chriſti ad Diſcipulo ſuos: *Non vos me elegiſtis, ſed Ego elegi vos*. Quæ verba de electione æterna ad gloriam pertinente ad ordinem intentionis explicat Angelicus Doctor *ad Epheſios 1. lectione 1.* per illa explicans ſententiam Pauli aſſerentis: *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem*; ſed in illis verbis importatur ſpecialis, & determinata dilectio prædeſtinatorum ad gloriam: ergo Chriſtus meruit prædeſtinatis dilectionem efficacem, non aliquorum *vagè*, ſed horum determinatè. Secundo. nam ſi Chriſtus ſolum meruiſſet electionem aliquorum, & non iſtorum determinatè, non eſſent iſti præ aliis ipſi ſpecialiter obligati quoad primam electionem ad gloriam, primamque prædeſtinatorum à reprobis diſcretionem; conſequens admittendũ non eſt: ergo nec eſt aſſerendum meruiſſe electionem *vagè*, & in confuſo acceptam, & non ſpecialem dilectionem iſtorum determinatè. Quod amplius ex dicendis *concluſione ſequenti* conſtabit.

Secundo.

---

§. IV.

Argumenta contrariorum diluuntur.

63 *Arg. 1.*

CONTRA iſtam concluſionem arguunt Auctores oppoſiti primo: nam in Scriptura diſtinguitur inter prædeſtinationem, electionem, & prædeſtinatio meritis Chriſti attribuitur; electio autem beneplacito, & propoſito diuinæ voluntatis; ſed diſtinctio iſta ſubſiſtere nequit, niſi prædeſtinatio in ordine executionis meritis Chriſti adſcribatur, in ordine autem intentionis Chriſti merita anteuertat: ergo prima electio prædeſtinatorum ad gloriam ſpectans ad ordinem intentionis, præmium meritorum Chriſti non fuit. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat ex Paulo ad Romanos *cap. 4. 8. & 9. 2. ad Timotheum 1. & 3. cap.* Et ad Epheſios primo, illis verbis: *Qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per Ieſum Chriſtum in ipſum ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ*. Vbi vt conſtat inter propoſitum Dei, & prædeſtinationem diſtinguitur, illudque pro cauſa, vel radice prædeſtinationis aſſignatur, & ſoli liberæ Dei voluntati attribuitur.

Ad Rom. c. 4. 8. & 9. 2. ad Timoth. 1. & 3. c.

64 *Confirmatur 1.*

Confirmant primo: nam ratio primi propoſiti ſaluandi electos, non alia in Scriptura aſſignatur, niſi beneplacitum voluntatis diuinæ, & oſtenſio bonitatis eius, & gratiæ, ſed ſi merita Chriſti præceſſiſſent primum illud propoſitum, ratio illius non fuiſſet ſolum Dei beneplacitum, & oſtenſio bonitatis; & gratiæ; ſed etiam merita Chriſti, & oſtenſio iuſtitiæ erga ipſum ergo primum propoſitum Dei, primaque prædeſtinatorum electio ſpectans ad ordinem intentionis, non fuit præmium meritorum Chriſti. Minor cum conſequentia tenet. Maior autem conſtat ex Paulo ad Epheſios 1. ibi: *Prædeſtinauit nos ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ in laudem gloriæ gratiæ ſuæ*. Et ad Romanos 9 ibi: *Volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam in vaſa iræ apta in interitũ, & diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam*. Vbi vt conſtat pro ratione electionis, & reprobationis, nihil aliud aſſignatur, niſi ſola Dei voluntas oſtendendi potentiam in vaſis iræ, & gratiam in vaſis miſericordiæ, & omnem aliam excludi, colligitur ab exemplo figuli, & luti, quo vtitur Paulus ad oſtendendam omnimodam libertatem diuinam in his eligendis, & aliis relinquendis, ſicut namque ex parte luti nulla eſt ratio aſſignabilis, vt ex illo formetur vas in honorem, ſed à ſolo figuli beneplacito pendet: ita ex parte hominum nulla eſt ratio, cur vnus aſſumatur, & cur alius relinquatur, ſed adæquatè dependet ex libero beneplacito Dei; at ſi Chriſtus meruiſſet primam prædeſtinatorum electionem, & primum propoſitum, alia eſſet ex parte hominum ratio, cur à Deo eligerentur, præter libertatem diuinam, videlicet merita Chriſti, quibus ius eſſet acquiſitum hominibus, vt à Deo eligerentur: ergo Chriſtus non meruit prædeſtinatis primam electionem ad gloriam.

Ad Eph. 1.
Ad Rom. 9

65 *Confirmatur 2.*

Confirmant ſecundo; nam Chriſtus fatetur prædeſtinatos ſibi eſſe datos à Patre; ſed hoc verificari non poteſt cum proprietate, niſi ſaltem prima prædeſtinatorum electio fuerit omnino liberalis, etiam per comparationem ad Chriſtum: ergo electionem iſtam non meruit. Maior conſtat ex Ioanne cap. 17. illis verbis: *Pater ſancte, ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi*. Quod paſſim alibi habetur. Minor autem probatur: quod enim propter merita retribuitur, non dicitur propriè donari: ergo niſi prima prædeſtinatorum electio effugiat merita Chriſti, non poteſt cum proprietate ſaluari prædeſtinatos eſſe Chriſto à Patre datos.

Ioan. c. 17.

66 *Reſpond.*

Ad hoc argumentum reſpondeo, negando maiorem: vt enim conſtat ex dictis, tam decretum executiuum, quam intentiuum à prædeſtinatione importata, libertati diuinæ, & meritis Chriſti adſcribuntur, Deo quidem vt eligenti, Chriſto autem vt merenti. Nec ex eo quod merita Chriſti vtrumque decretum attingant, tollitur libertas diuina. Nam ſicut Deus liberè exequitur omnes prædeſtinationis effectus, quamuis Chriſtus illos meruerit: ita etiam liberè eligere dicitur, quamuis electio meritis Chriſti reſpondeat. Et ratio eſt: nam neceſſitas exequendi, & eligendi, quę Deo conuenit ob merita Chriſti, oritur ex ſuppoſitione libera Deo; meruit enim Chriſtus, liberè applicatus ab ipſo ad merendum prædeſtinatis prædeſtinationis effectus, & electionem ad illos.

67 *Ad 1. confirmationẽ*

Ad primam confirmationem nego maiorem: nam licet locis relatis in argumento ſolum fiat mentio libertatis, & gratiæ diuinæ pro ratione propoſiti, quo Deus prædeſtinatos elegit; alibi tamen huiuſcemodi propoſitum meritis Chriſti attribuitur, vt conſtat ex dictis. Nec obſtat, quod gratioſũ, liberaleque dicatur vt meritis Chriſti reſpondeat: non enim dicitur gratioſum, & liberale per comparationem ad Chriſtum; ſed comparatione ad nos: quia nempè, nullis noſtris meritis præcedentibus, Deus nos ad gloriam elegit; ſicut gratis nos iuſtificari dicimur, quia nihil eorum, quæ iuſtificationem præcedunt, ſiue fides, ſiue opera iuſtificationis gratiam promerentur, vt aſſerit Tridentinum *ſeſ. 6. de iuſtificatione cap.* 8. quo non obſtante tota noſtra iuſtificatio meritis Chriſti attribuitur. Nec exemplum luti, & figuli, quo vtitur Paulus doctrinæ traditæ obſiſtit; Paulus enim ſolum intendebat docere, ex parte noſtra cauſam aut rationem prædeſtinationis, aut diuinæ electionis non dari, quod optimè prædicto exemplo declarat, non autem quod ex parte Chriſti ratio noſtræ prædeſtinationis, & electionis non detur.

68 *Ad ſecundam.*

Ad ſecundam, nego minorem; vt enim conſtat ex Paulo *ad Philippenſes* 2. Chriſto donatum dicitur à Deo nomẽ, quod eſt ſuper omne nomen; cum tamen Chriſtum nomen illud per humilitatem, & obedientiam meruiſſe, doceat ibidem Apoſtolus: non ergo obſtat, quod Chriſtus electionem prædeſtinatorum meruerit, quominus prædeſtinati dicantur à Patre dati.

69 *Dices.*

Sed dices, nominis celebritatem dici Chriſto à Patre, datam, quia licet meruerit illam in executione, non tamen meruit decretum efficax intentiuum illius: quod autem in radice eſt indebitum, poſſe rectè dici datum, quamuis *proximè* cauſetur ex meritis. Reſpondeo, etiam in noſtro caſu ſaluari rationem gratiæ per excluſionem omnis debiti in radice: nam voluntas Dei, qua inſpirauit Chriſto meritum noſtræ electionis, illumque vt mereretur applicuit, fuit omninò liberalis, & ad iſtam voluntatem, tanquam ad primam radicem meritum Chriſti reducitur; & conſequenter ſi quod in radice eſt indebitum, quamuis *proximè* debeatur, poteſt dici propriè donatum, poterit cum proprietate dici prædeſtinatos eſſe Chriſto à Patre datos, quamuis illorum prædeſtinationem, tam in executione, quam in prima intentione, vel electione meruerit.

Reſpond.

70 *Secundo arguitur.*

Secundo ſic arguunt Prædeſtinatio noſtra eſt tam gratuita, ac prædeſtinatio Chriſti; ſed hæc ita eſt gratuita, vt nec ex Chriſti, nec ex alterius meritis facta ſit, quoad decretum intentiuum; ergo noſtra, ſumpta pro prima electione ſpectãte ad ordinem intentionis, non fuit ex meritis Chriſti facta. Minor eſt Auguſtini *lib. de prædeſtinatione Sanctorum cap.* 15 & maior conſtat ex ipſo in *eodem loco*, vbi prædeſtinationem Chriſti, ait, fuiſſe exemplar noſtrę prædeſtinationis: vnde ſicut illa nulla merita ſupponit; ita noſtra ex nullis noſtris meritis proceſſit: ſentit ergo Auguſtinus, prædeſtinationem noſtram non eſſe minus gratuitam, quam prædeſtinatio Chriſti.

71 *Reſpond.*

Reſpondeo, diſtinguendo maiorem: per comparationem ad nos, concedo maiorem: per comparationem ad Chriſtum, nego maiorem: & conceſſa minori, nego conſequen-

quentiam Nec oppositum docuit Augustinus, qui solum intendebat probare, nos prædestinari a Deo, non ex nostris meritis, sed ex illius misericordia, & amore; idque deducit ab exemplo prædestinationis Christi, quam nulla Christi merita præcesserunt. Nec ex eo quod prædestinatio Christi sit nostræ prædestinationis exemplar, sequitur debere quoad omnia in ratione gratiæ, & exclusione debiti adæquari, vt enim docuit D.Thomas *in hac quæst. art. 3. ad. 3.* fuit exemplar diuersæ rationis: vnde sicut ob hanc causam prædestinatio Christi excedit nostram in termino: nam illa ordinatur ad filiationem Dei naturalem, nostra verò ad adoptiuã; ita ob eandem excedit illam in modo, & in ratione gratuitæ, & liberalis per hoc, quod Christi prædestinatio nulla sui merita condigna supponit, nostra verò ex meritis Christi condignis processit: & sicut hæc consequentia non tenet: *Prædestinatio nostra est exemplata à prædestinatione Christi; sed hæc in ordine executionis non cadit sub merito condigno alicuius: ergo nec nostra, alicuius meritum cõdignum in ordine executionis supponit*: ita consequentia facta quoad ordinem intentionis non valet.

72 *Tertio arguitur.* Tertio sic arguunt. Id Christus prædestinatis meruit, quod à Patre postulauit; sed vt constat ex oratione Christi Ioannis 17 non petijt vt Pater illos eligeret, sed vt electionẽ compleret, illos à malo seruando, & dando eis vitam æternam: ergo non meruit illis primam electionem ad ordinem intentionis spectantem, sed tantum complementum, & executionem illius.

Respond. Respondeo, veram esse maiorem, quoad res distinctas ab affectu præmiantis, falsam autem quo ad præmiantis affectum; iste namque non est necessarium, quod directè postuletur vt merito correspondeat. Et quidem Christus postulans salutem prædestinatis, non petijt decretum executiuum æternum, & tamen in contraria sententia illud meruit: ergo vt Christus decretum intentiuum meruerit, nõ est necessarium, quod illud prædestinatis petierit, sed sufficit illis postulasse salutem, & æternam saluationem, & quod actus, quo æternam salutem meruit, non processerit ex tali decreto; nam sicut oratio Christi pro æterna salute electorũ meruit decretum executiuum illius, quia hoc decretum non supponebat, nec procedebat ex illo, sed potius ad illud præuidebatur; ita quia, vt mox explicabimus, non processit ex decreto gloriæ intentiuo, sed fuit ad illud præuisus, meruit, non solum decretum executiuum, sed etiam electionem intentiuam ad illam.

73 Denique, & efficacius objiciunt. Meritum Christi fuit effectus electionis efficacis prædestinatorum ad gloriam pertinentis ad ordinem intentionis ergo huiuscemodi electio non fuit præmium meriti Christi. Consequentia tenet; tum, quia principium meriti non potest sub eodem merito cadere. Tum etiam, quia non ob aliam rationem iustorum merita non causant suam electionem intentiuam ad gloriam, nisi quia ex illa imperantur, & ab illa procedunt: ergo si merita Christi, quibus meruit prædestinatis salutẽ, processerunt ex electione efficaci illorum ad gloriam pertinente ad ordinem intentionis; hæc electio merita Christi antecedit, nec sub illis cadere potest.

74 Antecedens autem probatur: vt enim 1. *p. quæst.* 23. ex D. Thoma docuimus; voluntas efficax medij efficaciter conducentis ad finem, necessario præsupponit efficacem finis intentionem: ex quo principio *ibi* cum frequentiori sententia deduximus, electionem prædestinatorum ad gratiam, & merita, necessario præsupponere electionem efficacem ad gloriam, liberalem, & gratuitam; sed meritum Christi est medium efficaciter conducens ad æternam prædestinatorum salutem: ergo diuina voluntas, qua Deus voluit, vt Christus mereretur salutem prædestinatis, ex amore efficaci salutis processit; sed voluntas Christi Domini, qua sua merita pro electis applicuit, necessario præsupponit actum voluntatis in Deo, quo voluit, vt Christus mereretur pro illis: ergo meritum Christi, quo meruit prædestinatis salutem, necessario præsupponit efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam, pertinentem ad ordinem intentionis.

75 *Prima solutio.* Huic argumento variè occurritur ab Auctoribus nostræ sententiæ. Prima solutio est, medium amatum efficaciter in ordine ad finem ab actu voluntatis distinctum, necessario præsupponere efficacem finis intentionem; secus autem quando eligitur in ordine ad actum voluntatis, vt finem; & quia merita Christi à Deo eliguntur, vt media in ordine ad electionem prædestinatorum, vt finem; fit consequens, quod non debeant talem electionem supponere, sed potius illam causare.

76 Hæc tamen solutio non placet, & reijcitur primo: sequitur namque ex illa orationes vnius sancti posse de lege ordinaria mereri electionem efficacem alterius ad gloriam; consequens est contra frequentiorem Theologorum sententiam 1. *parte quæst.* 23. *art.* 8. quam etiam Auctores huius solutionis tuentur, docentem, orationes vnius sancti non posse esse causam electionis alterius, nec omnium effectuum prædestinationis illius: ergo prædicta solutio sustinenda non est. Probatur sequela: ea solum ratione communis illa sententia probatur, quia oratio vnius sancti, eo ipso quod cum effectu conducat ad finem prædestinationis alterius, debet efficacem electionem illius finis supponere, ex illaque procedere: ac per consequens nequit illam mereri; sed hoc argumentum nullam efficaciam habet, si tradita solutio admittatur: ergo ex illa sequitur orationes vnius sancti posse esse causam electionis, & prædestinationis alterius. Probo minorem: meritum electionis ad gloriam non petit, in doctrina traditæ solutionis, talem electionem supponere: ergo ex eo quod oratio vnius sancti efficaciter meritoriè conducat ad electionem, vel finem electionis alterius, non sequitur, quod talem electionem supponat nec quod ex illa nascatur, & consequenter poterit oratio vnius sancti efficaciter ad finem prædestinationis alterius conducere, quin ex efficaci amore talis finis præparetur, & sit effectus illius.

Hæc solutio displicet 1.

77 *Secundo.* Secundo reijcitur non minus requiritur, vt finis moueat ad appositionem mediorum, esse in intentione sui, quam in sui apprehensione; sed omnis finis, siue actus voluntatis sit, siue ab actu voluntatis distinctus, petit vt moueat ad appositionem mediorum, in apprehensione præcedere, quin quoad hoc aliqua differentia inter actum voluntatis, & finem ab illo distinctum intercedat: ergo omnis finis, etiam si actus voluntatis sit, petit vt moueat ad appositionem mediorum, in intentione præcedere; quin quoad hoc distinctio aliqua reperiatur inter actum voluntatis, & finem ab actu voluntatis distinctum.

78 *Secunda respondet alij.* Aliorum solutio est; illud solum efficacem electionem ad gloriam per modum intentionis supponere, & ex illa imperari, quod propriè est gratia respectu prædestinati, vt *vocatio, iustificatio, &c.* Secus autem id, quod quamuis ad finem prædestinationis concurrit, gratia non est respectu prædestinati; Incarnatio autem, & merita Christi Domini, non sunt propriè gratia respectu prædestinatorum; & ideò, quamuis cum effectu ad finem prædestinationis illorum conducant, necessarium non est, quod ex intentione beatitudinis illorum procedant. Hæc solutio colligitur ex doctrina Gabrielis Vazquez *vbi supra num.* 37.

79 *Reijcitur 1.* Est tamen omnino insufficiens. Primo: nam quod conducens ad finem prædestinationis, debeat illius intentionem supponere, & ex illa præparari, non oritur ex eo quod sit, vel non sit prædestinato principium bene operandi, in quo prædictus Auctor rationem gratiæ respectu prædestinati constituit, sed ex eo quod est medium ad talem finem conducens, & consequenter petens à prudenter intendente, ex talis finis intentione eligi: ergo quod merita Christi non sint prædestinato principium bene operandi, nec in isto sensu gratia, dum tamen ad finem prædestinationis efficaciter conducant; non probat, quod ex intentione huius finis non debeant procedere, nec illam supponere.

80 *Secundo.* Secundo: nam merita prædestinati non sunt ipsi bene operandi principium: ac proinde nec in isto sensu gratia; & tamen negari nequit; esse prædestinationis effectus ex illius fine imperatos: ergo quod merita Christi non sint prædestinato principium bene operandi, non tollit quominus ex intentione finis prædestinationis debeant præparari, & disponi, si ad illum finem conducunt. *Tertio.* Tertio: nam gratia prædestinati est idem ac beneficium illius; sed Christum prædestinatis mereri, est maximum beneficium: ergo est maxima prædestinati gratia; ac proinde ex isto capite non excluditur ab imperio intentionis efficacis finis prædestinationis, & illius suppositione.

81 *Tertia Recentiorũ solutio.* Tertio Recentiores quidam respondent, concesso antecedenti, negando consequentiam; possunt enim merita Christi esse effectus imperati ex electione efficaci prædestinatorum ad gloriam, & nihilominus illam meritoriè causare mutua intercedente causalitate in diuerso genere causæ inter illam intentionem, & merita Christi Domini. *Contra 1.* Sed nec placet ista solutio, & reijcitur primo: nam principium effectiuum meriti, non potest sub merito cadere, saltim de lege ordinaria; sed intentio finis imperans electionem mediorum comparatur ad illa in genere causæ efficientis: ergo si merita Christi ex intentione gloriæ prædestinatorum fuerunt imperata, non meruerunt talem intentionem de facto.

82 *Secundo.*

Secundo: quia non alia ratione Christus de facto suam prædestinationem non meruit, nisi quia ex illa processit: ergo si merita Christi ex intentione gloriæ prædestinatorum fuere imperata, non meruerunt talem intentionem. Denique, omnes enim Theologi, nullo discrepante, fatentur, quod si merita iustorum ex intentione efficaci gloriæ procedunt, talis intentio, meritorum præmium non est, sed omnino gratuita, & liberalis: ergo tenentur etiam fateri, quod si merita Christi fuerunt nostræ prædestinationis effectus ex efficaci intentione gloriæ præparati, & dispositi, talis intentio non fuit meritorum Christi præmium.

83 *Quarto respondet Suarez.*

Denique, vt alia omittamus, Suarez *lib. 2. de prædest. cap. 24. num. 32* argumento facto respondet distinguendo duplex genus actionum, summam scilicet Dei dilectionem, generalemque affectum ad gloriam Patris in omnibus rebus quærendam, & speciales aliquas actiones orandi pro hoc, vel illo, & offerendi aliquam actionem suam pro hoc beneficio, his potius, quam illis præstando. Qua distinctione posita docet, meritum fundatum in actionibus primi generis, non esse effectum electionis prædestinatorum ad gloriam, bene tamen meritum in alijs actionibus fundatum, ex quo solum sequitur, Christum non meruisse electionem prædestinatorum ad gloriam per actiones speciales; non verò quod illam per actus primi generis non meruerit.

84 *Huic solutioni adhæsit M. Albelda.*

Cui solutioni acquieuit noster Albelda *vbi supra*, tantú dissentiens quoad id, quod docet Suarez, nimirum, actiones specialiter applicatas electis, esse effectus electionis illorum ad gloriam: in quo, meo iudicio, minus consequenter procedit: nam eo ipso, quod actiones illæ non imperentur ex electione efficaci prædestinatorum ad gloriam, non est cur electionem illam non mereantur; cum enim merita Christi sint infiniti valoris, & ad omne præmium possibile sufficientia, non est cur electio prædestinatorum ad gloriam sub ratione specialis dilectionis, illis non respondeat in præmium, si semel non imperantur ab illa. Tum maximè, nam prædicta electio efficax non se habet omnino concomitáter ad actiones Christi specialiter applicatas electis: ergo comparantur cum illis *antecedenter*, vel *consequenter*: si primum, imperat illas: si secundum, ab illis moraliter causatur: ergo tenetur dictus Magist. fateri, vel quod sunt prædictæ electionis effectus, vel quod sunt merita illius.

---

§. V.

Reijcitur modus iste dicendi, & explicatur, quibus meritis Christus electionem prædestinatorum meruit.

85 *Tertia conclusio, & est præcedentis solutionis impugnatio. Illam probāt aliqui.*

TERTIA Conclusio. *Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam, per actiones non indifferenter oblatas, sed specialiter applicatas pro electis.* Conclusionem istam tuentur contra Suarez, & alios ipsum sequutos, Vazquez, Herice, Alarcon, & alij plures. Quam probant prædicti Auctores: nam Christus specialiter pro electis orauit, vt constat ex illo Lucæ 22. *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Et Ioan. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi.* Et additur: *Non rogo, vt tollas eos de mundo, sed vt serues eos à malo.* Vbi vt constat, Christus perseuerantiam postulauit pro electis, & consequenter æternam salutem; sed meritum alicuius doni, est etiam meritum æternæ electionis ad illud: ergo meruit Christus per actiones specialiter applicatas electis, illorum electionem æternam.

86 *Ratio ista non vrget.*

Hoc tamen argumentum non vrget; vt enim dicebamus *supra*, & multoties *Tract. de Prædestinatione* aduertimus; meritum doni creati, licet inferat meritum decreti executiui illius, non tamen infert meritum decreti intentiui: vnde iusti, quamuis de condigno mereantur gloriam, prout in executione confertur, & consequenter mereantur decretum executiuum gloriæ, non tamen merentur electionem efficacem ad gloriam spectantem ad ordinem intentionis; sed hanc fuisse omnino liberalem, & gratuitam, meritaque anteuertisse tanquam illorum principium, cum frequentiori, veriorique sententia *loco allegato* docuimus: ergo ex eo quod Christus specialiter pro electis orauerit, illisque postulauerit salutem, si nihil aliud addatur, non sequitur meruisse prædestinatis electionem efficacem intentiuam ad gloriam, sed tantum quod illis meruerat decretum gloriæ executiuum, quod contrarij Auctores non negant.

87 *Probatur 1. ex scrip.*

Aliter ergo suadenda est nostra conclusio, primo ex illis verbis Ioannis 15. Christi ad discipulos suos: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Quæ D. Tho. cum August. explicat de electione ad gratiam, & gloriam, & licet loco citato explicet de Christo, vt Deo, tamen *ad Ephesios 1. lect. 1.* explicat de Christo, vt homine, & de electione intentiua, de qua intellexerat illud Pauli: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*: ergo Christus suis meritis prædestinatos elegit, & consequenter hanc æternam electionem suis meritis causauit; sed si huiusmodi electio tantum responderet meritis à Christo pro his, aut illis indifferenter oblatis, & non meritis specialiter applicatis pro electis, impropriè diceretur de ipso, suis meritis prædestinatos elegisse: ergo meruit electionem prædestinatorum ad gloriam per actus specialiter applicatos pro illis. Minor probatur: legans testamento centum inter aliquos diuidenda, nullo in speciali designato, sed designatione hæredibus *adæquatè* commissa, non nisi nimis impropriè posset dici, hos determinatè elegisse, inter quos centum testamento legata, hæredum libera voluntate fuerunt diuisa: ergo si Christus sua merita indifferenter obtulit Patri, nullum in speciali sua voluntate designans, sed hoc adæquatè arbitrio Patris relinquens; non nisi omnino impropriè dici potest suis meritis Apostolos, aliosque prædestinatos elegisse.

88 *Secundo probatur.*

Secundo probatur: nam si electio prædestinatorum ad gloriam, non esset ex meritis Christi specialiter applicatis pro illis, sed pro omnibus indifferenter oblatis, sequeretur, prædestinatos non esse Christi affectui specialiter obligatos præ reprobis, consequens durum videtur: ergo asserendum est, processisse ex meritis Christi specialiter applicatis pro electis. Patet sequela, specialis obligatio non nisi speciali affectui respondet; sed Christus vt sua merita offerens cum indifferentia ad omnes, erga nullum in particulari specialem affectum haberet: ergo si electio prædestinatorum ad gloriam ex meritis isto modo oblatis processit, non sunt præ reprobis prædestinati affectui Christi obligati. Quod etiam apertè constat exemplo illius, qui testamento centum Virgines dotandas relinquit, nullam in speciali designando, cuius affectui illæ, quæ inter alias ad dotem mandatam eliguntur, specialiter obligatæ non sunt, eo quod omnes, quantum est de se, indifferenter respexit: ergo idem est de electis respectu Christi dicendum, si electionem prædestinatorum meruit per actus omnino indifferentes pro illis, & alijs oblatos.

89 *Respondebis 1.*

Dices, hoc inconueniens non sequi: nam licet electio intentiua prædestinatorum ad gratiam, & gloriam, ex meritis omnino indifferenter a Christo oblatis procedat; gratia tamen, & gloria vt in executione conferuntur à Deo, & decretum illarum executiuum, merita Christi specialiter pro electis applicata supponunt ex illisque procedunt: ac proinde, quamuis attento primo decreto intentiuo specialis obligatio prædestinatorum ad Christum præ reprobis non resultet, omnibus tamen inspectis, specialis obligatio in prædestinatis præ reprobis reperitur.

90 *Contra.*

Sed contra: nam decretum executiuum, ad intentiuum necessario consequitur, & in hoc principalissimè negotium prædestinationis consistit, & illorum a reprobis discretio; sed inconueniens maximum est, vt in eo quod primo distinguit prædestinatos a reprobis, & in quo potissimè prædestinationis negotium consistit, prædestinati non sint præ reprobis Christo obligati: ergo non solum decretum executiuum, sed etiam decretum intentiuum gratiæ, & gloriæ merita Christi specialiter applicata supposuit, & ex illis processit.

91 *Respondebis 1.*

Respondebis primo, hoc inconueniens non esse, quia non potuit aliter euenire, eo quod merita Christi vt specialiter applicata, necessario præsupponunt specialem efficacem prædestinatorum amorem, & illorum electionem efficacem ad gloriam spectantem ad ordinem intentionis, atque adeo non potuit illa supponere, nec illorum præmium esse.

Respondebis 2.

Vel secundo respondebis, hoc inconueniens fore, si alia maiora ex opposito non sequerentur, nempe voluntatem Christi humanam præcipuas vices in negotio nostræ prædestinationis gessisse, illamque voluntatem diuinam in hoc negotio expectasse; & prædestinatos præ reprobis Dei affectui obstrictos non fuisse, quæ ex opposita sententia sequuntur: vt ergo hæc inconuenientia vitentur, asserendum est, electionem intentiuam prædestinatorum ad gloriam, non sup-

suppofuisse merita Christi specialiter applicata pro electis, nec ex illis processisse.

Sed neutra ex his solutionibus argumento nostro satisfacit: non prima, non enim est necessarium, quod merita Christi Domini, vt specialiter applicata pro electis, electionem efficacem illorum ad gloriam supponant, nec quod ea illa procedant: ergo ea hac necessitate non vitatur inconueniens. Antecedens ostenditur primo. merita Christi Domini, vt applicata pro aliquibus *vagè*, non supponunt necessario electionem efficacem aliquorum *vagè* ad gloriam; alias prius Deus aliquos *vagè* efficaciter elegisset, deinde merita Christi succederent vt applicata communiter; ac tandem specialis istorum electio, qui de facto electi sunt, quod nullus, quẽ ego viderim, docuit: ergo pariter vt specialiter applicata pro electis determinate, non est necessarium, quod illorum electionem in speciali supponant. Patet consequentia a paritate rationis; si namque generalis meritorum Christi applicatio pro aliquibus *vagè* eligendis, non supponit electionem aliquorum *vagè*, non est cur specialis applicatio meritorum Christi pro istis determinate eligendis, electionem horum in speciali debeat supponere.

92 Prima solutio reijcitur. Antecedẽs prob. 1.

Secundo probatur antecedens à priori: licet non voluntas conducentis ad aliud per modum medij ad finem, illius amorem, intentionemque efficacem necessario debeat supponere; voluntas autem conducentis efficaciter, non per modum medij ad finem, sed per modum causæ ad effectum, non petit effectus amorem, vel intentionem supponere, nec ex hac intentione oriri. sed merita Christi Domini vt specialiter applicata pro electis, non conducunt ad illorum salutem, vt media respectu finis, sed per modum causæ ad effectum: ergo non petunt efficacem intentionem salutis electorum præsupponere, vt amentur efficaciter, nec ex tali intentione procedere. Illatio est in forma; maior constat: nam solum id, quod ratione alterius amatur, petit illius amorem intentionemque supponere, & ex tali amore procedere; solum autem id, quod vt medium assumitur, ratione alterius amatur: nam finis est ratio eligendi media, effectus autem ratio amandi causam, vt causam non est: ergo solum id, quod assumitur vt medium, petit vt efficaciter ametur, efficacem finis intentionem supponere.

93 Secundo prob. antecedens.

Minor autem probatur: nam id, quod perfectius est, vel nõ potest ad imperfectius vt medium ad finem ordinari, vel saltem iuxta communem prouidendi modum non assumitur vt medium; sed merita Christi Domini, siue in generali, siue in speciali applicata, infinite gloriam hominum excedunt: ergo vel non potuerunt à Deo ordinari vt media ad salutem nostram vt finem; vel vt sic ordinata non fuerunt vt cum de diuinis decretis loquendum sit iuxta communem, & connaturalem modum prouidentiæ, nisi oppositum sit reuelatum, quod in præsenti non contingit.

94

Deinde secunda solutio reijcitur: nam ex eo quod decretum executiuum gloriæ prædestinatorum merita vt specialiter applicata supponat, & ea illorum præuisione procedat, non sequitur in ordine ad illud voluntatem Christi humanam præcipuas vices præ diuina gessisse, nec quod prædestinati Christo vt homini merenti, magis quam Deo decernenti sint obligati: ergo nullum ex his inconuenientibus sequitur ex eo quod decretum gloriæ intentiuum merita Christi vt specialiter applicata supponat. Quod vero Deus in eligendo, merita Christi expectauerit, nullum inconueniens est, vt in eodem exemplo decreti executiui conspicitur, in quo Deus merita expectauit absque vllo inconuenienti.

95 Secunda solutio reijcitur.

Dices, esse disparem rationem nam decretum executiuum supponit intentiuum omnino liberale, & gratuitum, & ex illo originatur: vnde quamuis *formaliter* sit meritis Christi debitum; *originaliter* in beneplacitum diuinæ voluntatis adæquatè resoluitur, ac proinde nostræ prædestinationis negotium principaliter diuinæ voluntati attribuitur. Si tamen primum decretum intentiuum meritis Christi innitatur, Deusque præsupponatur ad illud obligatus, totum nostræ prædestinationis negotium in humanam Christi voluntatẽ reducitur; & consequenter magis Christo vt homini, quam Deo erunt electi obligati.

96 Respondebis.

Sed contra primo: ex eo quod decretum exequens, formaliter meritis Christi innitatur, non sequitur, quod in illo considerato formaliter, & in executione prædestinationis, sumpta formaliter, voluntas humana Christi præcipuas vices obtineat, nec quod electi sint magis Christo vt homini, quam Deo obligati in prædestinatione sumpta *executiuè*: ergo pariter quamuis prædestinatio, prout in ordine intentionis, innitatur meritis Christi, non sequitur prædestinatos esse magis Christo vt homini obligatos, quam Deo, nec quod Christus, vt homo, in ordine ad illam præcipuas vices obtineat.

97 Contra 1.

Contra secundo. Etiam si primum decretum electiuum prædestinatorum ad gloriam debeatur meritis Christi, vt specialiter applicatis, manet tamen in radice omnino liberale, & gratuitum, & adæquatè ex beneplacito diuinæ voluntatis dependens: ergo si ob istam rationem debitum decreti exequentis, non infert, voluntatem Christi humanam præcipuas gerere vices, etiam in ordine ad illud, nec maiorem prædestinatorum obligationem ad Christum vt hominem, quam ad Deum, ob eandem ex debito decreti intentiui respectu meritorum Christi, neutrum inconueniens sequetur. Probo antecedens, quod decretum intentiuum meritis Christi debeatur, oritur proximè ea voluntate humana Christi liberè applicantis sua merita pro electis; sed hæc voluntas necessario supponit voluntatem Dei, qua velit, Christum sua merita ad eligendos specialiter dirigere, omnino liberalem, & gratuitam, & adæquatè e a beneplacito diuinæ voluntatis pendentem: ergo etiam si primum decretum electiuum prædestinatorum ad gloriam meritis Christi debeatur, vt specialiter applicatis pro electis, manet tamen in radice, omnino liberale, & gratuitum, & adæquatè ex beneplacitu diuinæ voluntatis dependens.

98 Contra 2.

Denique suadetur conclusio. Vt electio prædestinatorum, sub ratione dilectionis, sit præmium meritorum Christi, debet necessario supponi applicatio meritorum specialiter pro illis; sed vt fatetur Suarez, electio sub ratione dilectionis fuit præmium meritorum Christi: ergo fateri tenetur præsupponi ad electionem applicationem specialem meritorum Christi pro electis. Consecutio est bona Minor constat ex solutione Suarez. Maior autem sic probatur: vt electio ad gloriam sit præmium, necessium est, quod meritis Christi debeatur; sed non debetur præmium aliquod meritis Christi, nisi ad illud promerendum merita ab ipso applicentur: ergo vt electio prædestinatorum ad gloriam sit præmium meritorum Christi, debet necessario supponi specialis applicatio meritorum pro electis. Probatur minor: etenim merita Christi fuerunt de se sufficientia ad Incarnationem Patris vt præmium, & ad gratiam, & gloriam Dæmonibus promerendam; & tamen de facto non fuerunt debita illis, eo quod ad illa promerenda non fuerunt merita Christi applicata: ergo vt electio prædestinatorum sit debita Christi meritis, debent præsupponi merita specialiter applicata pro electis.

99 Denique prob. concl.

Respondebis primo, electionem prædestinatorum considerari posse dupliciter, nempè, vt dilectio aliquorum *vagè*, & *indeterminatè*, & vt dilectio specialiter istorum. Primo modo est debita meritis Christi, secus autem secundo modo, sed vt sic *adæquatè* ea beneplacito diuinæ voluntatis dependet; ac proinde necessarium non est, quod ad illam supponatur applicatio meritorum Christi determinatè pro illis, qui electi sunt.

100 Respondebis.

Sed contra: nam si electio sub ratione dilectionis aliquorum hominum *vagè*, fuit debita Christi meritis: ergo ad illam supponuntur per voluntatem Christi applicata pro aliquibus *vagè*; & tamen applicatio meritorum pro aliquibus, non supposuit dilectionem efficacem aliquorum *indeterminatè*; alias illam non mererentur: ergo pariter applicatio eorundem meritorum pro electione istorum *determinatè*, non debet supponere determinatam, & specialem dilectionem illorum, nec ea illa petit procedere; & consequenter præcessit applicatio, non solum pro eligendis in confuso, sed pro his *determinatè* eligendis.

Contra.

Respondebis secundo: merita Christi non præsupponi applicata, nec pro his *determinatè*, nec pro aliquibus *vagè*, vt efficaciter eligendis ad gloriam, sed quoad sufficientiam pro omnibus, & intuitu meritorum Christi vt sic, Deus hos præ alijs elegit. Sed contra: ex vi meritorum Christi ratione applicationis quoad sufficientiam pro omnibus, nulli hominum debetur efficax electio ad gloriam siue efficax dilectio; sed vt dilectio efficax sit præmium meritorum Christi, petitur quod illis debeatur: ergo nequit esse præmium illorum, si tantum applicata pro omnibus quoad sufficientiam præcedant. Minor constat: nam de ratione præmij est, quod meritis debeatur: ergo vel dilectio efficax, præmium meritorum Christi non est, vel meritis Christi debetur. Maior autem probatur: nam id, quod potest sine alicuius iniuria negari, illius meritis non debetur; sed supposita tantum applicatione meritorum Christi quoad sufficientiam pro omnibus, posset absque iniuria Christi nul-

101 Respondebis 2.

Contra.

nullus efficaciter eligi: ergo ex vi applicationis meritorum Christi quoad sufficientiam pro omnibus, nulli hominum debetur efficax electio, aut dilectio.

§. VI.

Vera solutio vltimi argumenti traditur, & alijs argumentis occurritur.

102 *Vera vltimi arg. solutio.* HIS ergo solutionibus relictis, ad vltimum argumentum contra secundam conclusionem factum, respondeo, negando antecedens: ad illius probationem, concessa maiori, nego minorem: nam licet merita Christi efficaciter conducant ad æternam prædestinatorum salutem, non tamen conducunt vt media ea illius amore electa, sed vt causæ specialem electionem salutis æternæ inferentes, non autẽ omne efficaciter conducens ad aliud, debet illius amorem supponere, & ea illius intentione imperari, sed tantum, quod vt medium assumitur; cum enim medium ratione finis ametur, sicut conclusio ratione præmissarum cognoscitur, debet vt efficaciter eligatur, amorem efficacem finis supponere, & imperari ex illius intentione, sicut conclusio, quia ratione principiorum cognoscitur, vt certo cognoscatur, debet certam principiorum cognitionem supponere, & vt euidens sit conclusionis cognitio, debet euidens cognitio principiorum præsupponi: causa autem, etsi in ordine ad effectum ametur, non tamen amatur ratione effectus; & ideò illius amorem non supponit, sed infert. Contra quam solutionem aliqua obstat, quæ postea commodius diluentur.

103 *Contra 3. conclusionem arg. 1.* Deinde contra tertiam conclusionem arguitur primo: nam *Ioannis* 17 fatetur Christus prædestinatos esse sibi à Patre datos; sed si Christus speciali applicatione meritorum, illorum primam electionem meruisset, non possent dici dati: ergo non meruit speciali applicatione electionem prædestinatorum determinatè. Patet minor: nam quod ex iustitia confertur, taliter, quod nequeat negari, propriè dici datum non potest; sed si Christus sua merita specialiter applicuisset pro his determinatè eligendis, non posset Deus non eligere illos: ergo non possent propriè dici dati à Deo.

104 *Respond.* Respondeo, prædestinatos dici datos à Deo, & etiam electos a Christo, & vtrumque rectè componitur: nam licet, quod ea iustitia confertur, absque liberalitate, & gratia in radice, nequeat dici propriè datum; id tamen, quod *proximè* ea iustitia confertur, & *gratiosè radicaliter*, dici potest propriè datũ, vt de exaltatione nominis Christi *superius* ponderabamus: & quia ita in electione prædestinatorũ contingit, vt cõstat ea dictis, ideò quamuis merita vt specialiter applicata pro eligendis supponat, & ea vi illorum debeatur, possunt nihilominus electi dici Christo à Deo dati.

105 *Secundo arguitur.* Secundo arguitur: nam Christus non solum meruit prædestinationem hominibus futuris post ipsum, sed etiam Antiquis PP. sed his non meruit specialem dilectionem per actiones specialiter applicatas pro illis: ergo nec alijs electis. Probatur minor: nam specialis actio pro PP. Antiquis esset oratio, qua Christus illis postulasset gratiam, vel gratiarum actio pro gratia illis ante Christum collata; neutrum dici potest: ergo non meruit Antiquis PP. specialem dilectionem per actiones pro illis specialiter applicatas.

Minor pro 1. parte prob. Minor pro prima parte probatur: nam oratio est doni non dati, sed conferendi; sed gratia supponitur Antiquis PP. data: ergo Christus illam per orationem non meruit. *Pro secunda.* Pro secunda parte etiam probatur: nam actio essentialiter aliud supponens, non potest esse meritoria illius; sed gratiarum actio pro aliquo beneficio, beneficium factum essentialiter supponit: ergo nequit mereri beneficium, pro quo fit.

106 *Solutio P. Vazq.* Propter hoc argumentum Vazquez excipiendos censet PP. Antiquæ legis à merito Christi specialiter applicato pro illis, & doctrinam conclusionis nostræ limitandum existimat ad illos prædestinatos, qui post Christum successerunt.

Si illi opponatur. Quod si illi objiciatur, posse Christum præuideri, vt specialiter gratias agentem pro gratia Antiquis PP. data præ alijs, quibus data non fuit; sed intuitu istius actionis potuit Deus ab æterno illos eligere ad gratiam: ergo respectu Antiquorum PP. etiam specialis meritorum Christi applicatio præcessit. *Respond.* Respondet, negando maiorem: non quia gratiarum actio non possit esse meritum beneficij pro quo fit; sed quia ad hoc necessarium erat præuideri Christum gratias agentem pro gratia collata Iacob, & non agentem gratias pro eodem beneficio, si daretur Esau; hoc autem præuideri non potuit nam cum æqualis bonitas esset in collatione gratiæ Esau, quæ fuit in collatione gratiæ Iacob, non potuit Christus præuideri gratias agens pro beneficio facto Iacob, & non acturus easdem pro simili beneficio, si fieret Esau, & ideò per gratiarum actionem non potuit mereri electionem ad gratiam istorum determinatè.

107 *Rejicitur ex ipsius Auctoris principijs.* Hæc tamen ratio differentiæ, non potest in principiis istius Auctoris subsistere: nam collatio gratiæ Petro v. g. in futurum specialiter fuit grata voluntati Christi Domini siquidem specialiter orauit pro illo: ergo potuit præuideri vt specialiter grata voluntati humanæ Christi collatio gratiæ præterita facta Iacob. v. g. & ex tali specialiter moueri Dei voluntas ad gratiam Iacob conferendam præ Esau. Patet consequentia: si namque licet in collatione gratiæ futuræ, Petro v. g non sit aliqua specialis bonitas, quæ non foret in gratia conferenda Iudæ potuit Christo grata conferenda Petro esse specialiter grata, terminareque affectum Christi specialem, cur etiam, simili æqualitate non obstante in gratia huic collata, & alteri conferibili, non potuit specialis in voluntate Christi affectus præuideri.

108 *Secundo respondent quidam Recentiores.* Secundo aliqui Recentiores respondent, negando maiorem. Ad cuius probationem negant minorem pro prima parte: nam licet oratio nequeat fieri prudenter pro beneficio iam facto, si decretatum sit fieri independenter ab alterius oratione: si tamen præuidetur decretatum à Deo vt factum dependenter ab oratione post beneficium factum fundenda, prudenter potest pro tali beneficio, tametsi iam facto, orari; & quia Christus probè nouit decretum voluntatis diuinæ de gratia Antiquis PP. danda dependenter ab oratione Christi futura, etsi talis gratia iam collata supponeretur, potuit Christus Deum Patrem pro illo beneficio orare.

109 *Displicet primo.* Sed non placet hæc solutio, & reijcitur primo: nam oratio prout hic sumitur, idem est, quod postulatio; sed non potest postulari, quod est antecedenter collatum: ergo non potuit Deus decernere gratiam Antiquis PP. dare dependenter ab oratione Christi futura post gratiam PP. datam. Minor probatur: nam vel postulatio esset vt res iam collata detur, vel vt iam collata sit. Non primum: nam collata supponitur, nec est iterum conferenda. Nec secundum, tum, quia esset postulatio omninò impertinens; cum gratia supponatur iam collata: tum etiam, quia sic orare, *peto, vt collocatum sit beneficium, quod mihi, aut alij fecisti*, est modus inauditus orandi. Tum deniquè: nam oratio sumpta pro postulatione, est indigentis illius doni, quod petitur, vel in se, vel in illo, pro quo petit; & consequenter illo dono carentis; præsupposito autem dono vt exhibito in re, non datur talis doni carentia: ergo donum antecedenter collatum, non potest ab aliquo postulari.

110 *Secundo.* Secundo reijcitur & explicatur magis hoc ipsum: postulatio non minus est rei futuræ, quam desiderium boni futuri, & non habiti; sed implicat Deum decernere donum aliquod conferre dependenter à desiderio futuro post exhibitionem doni: ergo implicat Deum decernere donum aliquod conferre dependenter à postulatione futura post executionem doni; & consequenter non potuit Deus decernere, dare Antiquis PP. gratiam intuitu orationis Christi futuræ.

111 *Opponet.* Sed dices, homo petens gratiam à Deo, etiam petit vt gratiam conferre decernat; & tamen decretum Dei est æternũ, & oratio in tempore incipiens: ergo antecedenter existens potest esse postulationis objectum; & consequenter, quamuis gratia sit Antiquis PP data multo ante orationem Christi, potest postulari ab ipso.

112 *Respond.* Respondeo, negando maiorem: esset enim stulta petitio, sed postulatio, Deo ab hominibus facta, *directè* solum tendit ad bonum postulatum ab ipsis; Deus autem ab æterno præuidens hominum orationem futuram, intuitu illius decreuit bonum postulatum in tempore illis conferre. Et in isto argumentum in desiderio, quo desideramus bonum conferendum à Deo; & in actu, quo speramus aliquid à Deo obtinere: quamuis enim vt Deus tale bonum conferat, necessarium sit, quod illud conferre decernat; sperans autem, vel desiderans bonum sibi à Deo con-

conferri, non sperat, nec desiderat æternum Dei decretum, sed bonum obtinendum ab ipso; Deus autem ab æterno spem, aut desiderium præuidens, illud conferre decreuit propter spem, aut desiderium: ergo pariter, petens aliquod bonum à Deo non petit æternum Dei decretum.

113 *Vera secundi argum. solutio.*

Vnde, prætermissis his solutionibus, ad argumentum respondeo, concessa maiori, negando minorem: Ad illius probationem, nego maiorem; non enim est diuisio adæquate, sed potest meritum specialiter ad alterum dirigi per voluntatem illi donum aliquod merendi, volendi se dignum facere doni alij conferendi, vel collati, absque eo quod post talis doni exhibitionem gratias reddat pro illa: vnde Christus per actus charitatis, obedientiæ, & humilitatis, quos in hac vita exercuit, non solum meruit hominibus post ipsum futuris, sed etiam Antiquis Patribus, eo quod illos actus exercebat ex intentione pro illis omnibus merendi. Pro quo videantur, quæ *Tractatu de Merito Christi* docuimus.

114 *Instatur argument.*

Et quidem hoc argumentum habet manifestam instantiam in sententia Suarez: licet namque specialem meritorum Christi applicationem neget pro priori ad decretum intentiuum; non tamen illam negat ante executiuum prædestinationis decretum: ergo vel præcessit specialis meritorum Christi applicatio ante decretum executiuum gratiæ Antiquis Patribus datæ, vel non? Si primum, tenetur argumentum factum soluere, & explicare, per quem actum sua merita specialiter applicuit, an per orationem, vel per gratiarum actionem, & quidquid dixerit pro sui argumenti solutione, sufficiet in ordine ad decretum intentiuum. Si secundum: ergo ex eo quod Christus non obtinuerit decretum executiuum gratiæ Antiquis Patribus datæ per specialem meritorum applicationem pro illis non sequitur, idem esse dicendum de hominibus post Christum futuris; & consequenter, nec in ordine ad decretum intentiuum similis consequentia valebit.

115 *Tertio arguitur.*

Tertio arguitur: nam sequitur ex nostra sententia, in negotio prædestinationis, voluntatem diuinam expectasse voluntatem Christi humanam, & illi se conformasse; non è contra, voluntas humana, diuinæ; sed hoc inconueniens maximum est: ergo negare debemus, electionem intentiuam prędestinatorum ad gloriam supposuisse specialem meritorum Christi applicationem. Sequela patet: nam iuxta nostram sententiam, Deus illos elegit pro quibus Christus sua merita specialiter applicuit; non autem Christus sua merita specialiter applicuit pro illis, quo Deus elegit: ergo in negotio nostræ prædestinationis, voluntas diuina expectauit voluntatem Christi humanam, & illi se conformauit, non autem voluntas humana diuinæ.

116 *Respondetur.*

Respondeo, concedendo sequelam pro prima, & secunda parte, negando vero pro tertia, & negando minorem: nam licet inconueniens esset, quod Deus necessario expectasset voluntatem Christi humanam, & illi se conformasset, quoad decretum electiuum spectans ad ordinem intentionis; quod autem non necessario, sed liberè voluntas diuina expectauerit humanam, & illi se conformauerit in eligendis hominibus, nullum inconueniens est, imo maximè conueniens, vt Christo tot labores, & ærumnas pro hominibus passuro, optio daretur in illorum electione, non quoad negatiuum, quod in electione inuenitur, sed tantum quoad positiuum, & quoad hoc illius expectaretur voluntas. Et quidem Deum in decreto executiuo effectuum prædestinationis, necessario expectare voluntatem Christi humanam, & illi se conformare, inconueniens maximum esset: quod tamen, non necessario, sed liberè, & voluntariè in huiusmodi decreto, voluntatem Christi expectauerit, & illi se conformauerit, nullum inconueniens censetur: pariter ergo in præsenti.

Voluntas diuina in eligendi hominibus liberè expectauit voluntatē humanam Christi.

117 *Voluntas tamen Christi Dei voluntati se conformauit.*

Non tamen ex hoc colligitur, quod voluntas Christi humana non se conformauerit cum voluntate diuina: nam quod Christus pro his hominibus eligendis sua merita specialiter applicuerit, fuit præuolitum à voluntate diuina inspirante Christo huiusmodi specialem directionem, & ad illam eius voluntatem humanam applicante, & præmouente: ac proinde voluntas humana Christi in volendo pro his eligendis sua merita applicare, se conformauit diuinæ; & tandem totum nostræ prædestinationis negotium, in diuinam voluntatem omninò gratuitam, & liberalem, vt in primam radicem resoluitur.

118 *Quarto arg. & est plica contra datā solutionē.*

Sed contra istam solutionem obstat quartum argumentum: nam iuxta illam, ideò Christus sua merita pro his eligendis specialiter applicat, quia Deus vult meritorum Christi specialem applicationem; sed volitio diuina specialis applicationis meritorum Christi pro electis, supponit efficacem electionem illorum, & ex illa imperatur: ergo applicatio meritorum Christi pro his qui efficaciter fuerunt electi, illorum efficacem electionem supponit, & ex illa imperatur; ac proinde merita Christi vt specialiter applicata, electionem non merentur. Secunda consequentia ex prima euidenter infertur; prima ex præmissis: maior, est doctrina traditæ solutionis.

119 *Minor prob. 1.*

Minor autem, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo: volitio Dei, qua vult specialem meritorum Christi applicationem pro eligendis ad gloriam, est specialis amor Dei respectu illorum, qui ad gloriam sunt eligendi; sed non est primus amor specialis prædestinatorum; alias in illo prima prædestinatorum à reprobis discretio consisteret, cuius contrarium est communis Theologorum sententia asserentium primam discretionem, vel in electione ad gratiam, vel in electione ad gloriam consistere: ergo supponit alium specialem amorem, qui alius esse non potest, quam efficax prædestinatorum electio.

120 *Secundo.*

Secundo: nam volitio efficax medij efficaciter conducentis ad finem, supponit efficacem finis intentionem, & ex illa imperatur, vt omnes Thomistæ docent, quibus assentiunt Scotistæ, & frequentius alij Theologi; sed amor specialis applicationis meritorum Christi pro electis, est volitio efficax medij efficaciter conducentis ad illorum gloriam: ergo supponit efficacem electionem prædestinatorum ad gloriam, & ex illa imperatur.

121 *Tertio.*

Tertio: actus quo Deus vult iustum sibi gloriam mereri, supponit in Deo efficacem electionem intentiuam ad gloriam, & ex illa imperatur, quia est amor alicuius rei efficaciter conducentis ad gloriam illius; sed actus, quo Deus vult Christum sua merita specialiter applicare pro eligendis ad gloriam, est volitio rei efficaciter conducentis ad gloriam, & æternam prædestinatorum salutem: ergo supponit in Deo efficacem illorum electionem ad gloriam.

122 *Respond.*

Hoc est argumentum, cui potissimè contraria sententia fidit, & merito; est enim absque dubio difficile. Ad illud respondeo, concessa maiori, negando minorem.

Ad 1. probationem minoris.

Ad primam illius probationem, concessa maiori, nego minorem; est enim actus ille, quo Deus vult, vt Christus mereatur prædestinandis gloriam, amor specialis illorum, absque dubio; cum illis per talem actum velit Deus merita Christi, vt specialiter applicata in ordine ad æternam salutem, quod bonum non amat reprobis; sed non est amor specialis secundus, sed primus; non enim alium specialem amorem, ex quo imperetur supponit; & consequenter primo discernit *extrinsecè* prædestinatos à reprobis; cum autem Theologi dicunt, primum actum voluntatis diuinæ discernentem prædestinatos à reprobis, consistere in electione illorum, vel ad gratiam, vel ad gloriam, loquuntur de primo actu terminato ad obiectum intrinsecè inter illos discernens, & sic vera est Theologorum doctrina nam applicatio meritorum Christi volita per istum actum, non est bonum prædestinandis intrinsecum, sed extrinsecum; gratia autem, & gloria volitę à Deo prædestinatis, sunt bona prædestinatis intrinseca: vnde non obstante, quod actus, quo Deus vult prædestinandis applicationem meritorum Christi specialem, sit illorum amor specialis, & primus, saluatur communis illa Theologorum doctrina.

Cuidam obiectioni occurritur.

Nec sequitur, ex vi illius amoris specialis, esse iam à Deo prædestinatos *formaliter*, sed tantum *causaliter*, *virtualiter*, & in radice, eo quod in illo actu, vt in causa infallibili continetur prędestinandorum electio, per quam eliguntur *formaliter*, & *originaliter* per imperium transmittuntur ad gloriam, in qua imperij transmissione *formaliter* consistit prędestinatio.

123 *Ad secundam.*

Ad secundam minoris probationem respondeo ex dictis ad vltimum argumentum contra secundam conclusionem, concessa maiori, negando minorem: nam licet sit amor causæ efficaciter conducentis ad prædestinandorum salutem vt effectum; non tamen est amor medij efficaciter conducentis ad illam, vt ad finem *cuius gratia*; licet autem voluntas efficax medij efficaciter conducentis ad finem, supponat efficacem finis intentionem, amor efficax causæ efficaciter conducentis ad aliud vt effectum, illius intentionem efficacem non petat supponere, vt ex dictis habetur.

124 *Ad tertiā.*

Et ex his ad tertiam minoris probationem, distinguo causalem maioris: quia est amor rei conducentis ad gloriam

non vt finem qui, sed vt finem quo formalé.

per modum assecutionis finis *qui*, & obiectiui, non petit perfectione excedere ea, quæ ordinantur ad ipsum: nam gratia, in probabiliori sententia, *entitatiuè* superat visionem beatam, & tamen ordinatur ad ipsam vt ad finem *quo* formalem per modum assecutionis Dei, qui est finis *qui*, & obiectiuus vnde quamuis merita nostra adæquent gloriam in morali æstimatione, possunt congruentissimè ad illá vt ad finé ordinari, & ratione illius amari; gloria autem hominum si esset finis *cuius gratia*, comparata ad merita Christi, non esset finis *quo*: nam Christus illa mediante non assequitur finem obiectiuum *qui*, sed debet esse finis *qui*; & quia superius ad inferius sibi, vt ad finem *qui* ordinari, vel repugnat, vel saltem non est conueniens, fit consequens, vt non fuerint à Deo volita in ordine ad gloriam vt media in ordine ad finem, sed vt causæ in ordine ad effectum.

---

§. VII.

De electione sub conceptu electionis.

134 Quarta conclusio.

QVARTA Conclusio. *Meruit Christus electionem efficacem prædestinatorum ad gloriam sub conceptu electionis, idest, sub ratione dilectionis prædestinatorum præ reprobis: non tamen meruit reprobationem hominum negatiuam aut positiuam.* Secundam partem huius conclusionis tuentur communiter Theologi, vno, vel altero excepto. Primam docet Vazquez *disput.* 94. *cap.* 3. quem plures Recentiores sequuntur, & ostenditur primo ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem*, idest, per Christum prædestinatos elegit, vt frequenter explicant PP. ly *per* denotante meritoriam causalitatem: meruit ergo Christus electionem prædestinatorum ad gloriam; sed electio est vnius præ alio dilectio: ergo meruit electionem sub ratione electionis.

Prima pars conclusionis prob.ª 1. ex Paulo.

135 Respondebis.

Dices cum contrarijs Auctoribus Paulum loqui de electione sub conceptu dilectionis, non autem sub conceptu electionis comparatiuæ, vt a dilectione distinctæ. Sed contra: nam verba Pauli sunt in rigore accipienda; cum ex hoc nullum inconueniens sequatur; sed electio rigorosè sumpta, non solum dicit dilectionem vnius *absolutè*, sed vnius præ altero non dilecto, aut electo dilectionem: ergo meruit electionem, non solum vt est vnius dilectio absolutè, sed etiam vnius præ alio dilectio. Quod amplius confirmari potest: nam prædestinatus in hoc quod est à Deo dilectus præ reprobo, est ab ipso spiritualiter benedictus; sed Christus meruit omnem benedictionem spiritualem hominibus: ergo meruit prædestinatis, esse dilectos præ reprobis.

Contra.

Confirmatur.

136 Respondebis.

Dices, ex eo quod Christus electionem, vt electio est meruerit, sequi, quod meruerit non electionem reproborum ad gloriam, vel positiuam exclusionem ab illa, quod maximum est inconueniens; & ideò non possunt verba Pauli de electione comparatiua, vt est dilectio vnius præ alio rigorosè explicari. Sed contra istam solutionem arguitur, & ostenditur secundo prima pars conclusionis: vt Christus dicatur meruisse electionem comparatiuè sumptam, prout est vnius præ alio dilectio, non est necessarium meruisse alterius non electionem, vel positiuam exclusionem à gloria, sed sufficit, quod meruerit dilectionem prædestinatis, & illam reprobis non meruerit; sed totum hoc verum est, & absque inconuenienti conceditur: ergo ex merito electionis comparatiuæ, prout est vnius præ altero dilectio, nullum inconueniens sequitur.

Contra, & est 2ª probatio.

137 Maior prob. 1.

Maior, in qua sola est posita difficultas, ostenditur primo ad hominem contra Vincentium nobis in hac parte aduersarium; ipse namque, licet neget, meruisse Christum electionem vnius præ alio determinatè, fatetur tamen, meruisse electionem aliquorum *vagè*. Ex quo sic argumentor: meruit aliquos eligi *vagè* electione comparatiua; & tamen non meruit aliquos *vagè* reprobari *negatiuè*, aut *positiuè*: ergo ex merito electionis comparatiuæ, non sequitur meritum reprobationis extremi electo oppositi.

Secundo.

Secundo ad hominem contra Albeldam, qui licet remoueat à Christo meritum electionis comparatiuæ spectantis ad ordinem intentionis; concedit tamen meruisse decretum executiuum gloriæ, etiam sub conceptu electionis comparatiuæ; & tamen non meruit exclusionem reproborum a gloria, prout in ordine executionis: ergo ad meritum electionis, prout est vnius præ alio dilectio, non sequitur meritum derelictionis extremi non electi, aut dilecti.

138 Tertio probatur maior.

Denique probatur maior: vt Deus dicatur dilexisse prædestinatos præ reprobis ex iustitia erga Christum, non requiritur, quod ex eadem iustitia reprobos sine gloria reliquerit, sed sufficit quod intuitu meritorum Christi prædestinatos elegerit, & ex illis motus non fuerit ad reprobos eligendos: ergo vt Christus vere dicatur meruisse dilectionem sumptam *comparatiuè*, sufficit meruisse eligi prædestinatos, & non meruisse electionem reproborum. Consequentia probatione non indiget. Antecedens autem probatur: vt Deus ex misericordia erga electos dicatur illos dilexisse præ reprobis, non requiritur quod ex eadem misericordia motus fuerit ad diligendos prædestinatos, & ad reprobos non eligendos, sed sufficit, quod ex misericordia motus dilexerit prædestinatos, & ex illa non fuerit motus ad reprobos eligendos: ergo vt dicatur ex iustitia erga Christum dilexisse prædestinatos præ reprobis, non requiritur, quod ex meritis Christi motus fuerit ad non eligendos reprobos, sed sufficit, quod ex illa prædestinatos dilexerit, & ex illa non elegerit, vel dilexerit reprobos. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem probatur: nam de facto fuit actus misericordiæ diuinæ dilectio prædestinatorum præ reprobis; & tamen derelictio reproborum opus misericordiæ diuinæ non fuit, sed iustitiæ, vel alterius virtutis: ergo verum est antecedens.

139 Secunda pars conclusionis prob. 1. ex Paulo.

Deinde secunda pars conclusionis ostenditur primo ex Paulo ad Hebræos 12. illis verbis: *Et testamenti noui mediatorem Iesum, & sanguinis aspersionem melius loquentem, quam Abel.* Vbi D. Tho. sic ait: *Christi sanguis melius loquitur, quàm sanguis Abel, quia ille clamat vindictam, sed sanguis Christi clamat veniam.* Quam interpretationem communiter tradunt PP. at si Christus sua merita applicuisset, non solum pro salute electorum, & illorum electione, sed etiam pro non electione reproborum, & illorum exclusione à gloria, illius sanguis vindictam clamaret: ergo Christus non direxit sua merita pro reprobatione, aut non electione hominum; & consequenter non meruit illorum reprobationem negatiuam, aut positiuam.

140 Secundo prob. ex Patribus

Secundo probatur ex PP. ad illa verba Matthæi 11. cap. *Confiteor tibi Pater Domine Cœli, & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Vbi *confiteor* communi PP. consensu, idem est quod *gratias ago*. Ita Chrysostomus homil. 39. in Matthæum: *Non ergo, quia sapientes non cognouerunt, gaudet, sed quia paruuli cognouerunt, lætatur.* Cui interpretationi acquieuit Abulensis q. 57. in cap. Matth. relatum his verbis: *Christus gratias egit, non quidem quia ista, scilicet doctrina euangelica, aduentus Messiæ, & alia, abscondita fuerunt aliquibus hominibus, sed quia fuerunt aliquibus reuelata: nam Deo de beneficijs gratias agimus, quod autem se ipsum occultet aliquibus, beneficium nullum est.* Eandem explicationem sequuti sunt Maldonatus, & frequenter alij interpretes. Sentiunt ergo maximum inconueniens, asserere, quod Christus gratias egerit Patri pro gratiæ denegatione, & veritatis euangelicæ occultatione: ac per consequens inconueniens debet censeri, quod gratias egerit Deo pro hominum reprobatione; sed non minus inconueniens est petere reprobationem, & ad illá sua merita dirigere, quam pro illa gratias agere. ergo Christus reprobationem non meruit.

S. Chris.

Abulens.

141 Tertio probat. ratione.

Denique probatur ratione: nam Christus vt primo adueniens, & in hac vita mortali gessit munus fideiussoris, & mediatoris pro hominibus, illorum aduocati, & Redemptoris; sed huic muneri non congruit sua merita dirigere ad id promerendum, quod hominibus gratia, & beneficium non est; sed negatio gratiæ, & pœnæ, qualis est exclusio reproborum a gloria, & illorum non electio: ergo Christus ad hæc sua merita non ordinauit; & consequenter non meruit exclusionem reproborum à gloria, nec illorum non electionem.

§. VIII.

Opposita argumenta diluuntur.

142 *Cótra primã partẽ conclusionis argguit Suarez. primo.*

CONTRARIAM sententiam primæ partis conclusionis docuere Suarez, Vincentius, Albelda, & Illustrissimus Araujo locis vbi *supra* relatis proqua arguit primo Suarez: vt enim Christus meruisset delectionem prædestinatorum præ reprobis, necessarium erat, quod sua merita applicuisset determinatè pro electis, ante illorum electionem; sed Christus non applicuit sua merita specialiter pro electis pro priori ad illorum electionem: ergo non meruit illam pro vt est dilectio prædestinatorum præ reprobis.

143 *Respondetur instan. ds argumentũ in sententia P.Suarez.*

Respondeo, negando minorem: vt enim *conclusione tertia* docuimus, præcessit ex parte Christi specialis meritorum applicatio pro electis ante intentiuam electionem illorum. Et quidem hoc argumentum habet manifestam instantiam in sententia P.Suarez; vt enim docet *lib. 2. de prædest. cap. 24. num. 21.* merita Christi de se, & prout ab ipso applicata, non solum erant indifferentia ad electionem horum præ alijs, sed etiam ad ordinationem afficacem, & inefficacem ad gloriam, taliter, quod posset Deus absque vlla iniuria Christi neminem prædestinare, & ad gloriam efficaciter eligere; & tamen, vt ipse fatetur, meruit Christus efficacem dilectionem, vt à pure sufficienre, & in efficaci distinctam: ergo ex eo quod de se essent indifferentia merita Christi ad istos eligẽdos, vel alios, istis relictis, inconsequẽter ad propriam doctrinam infert horum præ alijs dilectionem efficacem, præmium meritorum Christi non fuisse.

144 *Secundo arguitur.*

Secundo arguitur: meritum electionis comparatiuæ, est meritum dilectionis vnius, & non dilectionis alterius; sed Christus non meruit non dilectionem, vel non electionem reproborum ad gloriam, vt *in secunda parte conclusionis* docuimus: ergo non meruit dilectionem horum præ alijs, aut electionem comparatiuam. Maior, in qua solum est posita difficultas, ostenditur primo: vnum diligi comparatiuè ad alium, aut præ alio, est vnum diligi, & non diligi alium: ergo mereri electionem comparatiuam, aut dilectionem vnius præ alio, est mereri istum diligi, & illum non diligi: nam sicut se habet decretum, quoad esse, ita se habet quoad hoc, quod est esse præmium meriti.

Maior prob. 1.

Secundo.

Secundo: dilectio comparatiua non solum dicit dilectionem vnius, sed etiam alterius non dilectionem: vnde, si omnes Angeli, & homines fuissent ad gloriam afficaciter ordinati, maneret dilectio sub conceptu dilectionis, non autem sub conceptu electionis comparatiuę: ergo non stat meritum electionis sub conceptu electionis absque merito dilectionis vnius, & non dilectionis alterius.

145 *Quorũdã Recentiorum solutio.*

Huic argumento respondent quidam Recentiores, non esse de essentia electionis comparatiuæ vnum eligi, & alium absolutè non eligi, sed non eligi ex vi decreti, quo alter eligitur: ac proinde ex eo quod Christus electionem comparatiuam meruerit, non sequitur, quod meruerit reproborum non electionem absolutè, sed tantum non electionem illorum ex vi decreti, quo fuerunt electi prædestinati. Hæc tamen solutio falsæ innititur doctrinæ: si namque ad rationem electionis comparatiuæ sufficeret, quod ea vi decreti, quo Petrus, v.g. ad gratiam, vel gloriam eligitur, Iudas non eligatur, sequeretur non solum fuisse electum comparatiuè præ Iuda, sed etiam præ Ioanne, & alijs prædestinatis; consequens est falsum, & à nullo Theologorum asseritũ: ergo de ratione electionis comparatiuæ non solum est, quod vnus eligatur, & alter ex vi eiusdem decreti non eligatur, sed etiam quod alter nullatenus eligatur. Probatur sequela: ex vi decreti, quo Petrus fuit electus ad gloriam, non fuit Ioannes ad gloriam electus sumpto decreto *terminatiuè* & prout vnum decretum ab alio eminenta- distinguitur: ergo si ad rationem electionis cõparatiuæ sufficeret, quod ex vi decreti, quo vnus eligitur, alter non eligeretur fuisset Petrus ad gloriam electus nõ solũ *comparatiuè* præ Iuda, sed etiam *comparatiuè* præ Ioanne, & alijs prædestinatis.

Reijcitur.

146 *Vera argumenti solutio.*

Vnde, prætermissa hac solutione, ad argumentum respondeo, negando maiorem: sicut enim vnum eligi comparatiuè ad alium, non est vnum eligi, & alium non eligi, non electione causata ex vi decreti eligentis, sed vnum eligi, & alium non eligi; ita mereri electionem vnius præ alio, non est mereri, vt vnus eligatur, & alter non eligatur, sed mereri electionem vnius, & non mereri electionem alterius. Instoque argumentum in misericordia diuina, ex qua motus Deus prædestinatos elegit *comparatiuè* præ reprobis; & tamen non licet inferre: ergo motus ex eadem misericordia dilexit prædestinatos, & reprobos non dilexit, sed tantum quod non fuerit ex illa inclinatus ad reprobos eligendos: ergo pariter ex eo quod Christus meruerit dilectionem electorum *comparatiuè* præ reprobis, non licet inde colligere meritum dilectionis, & non dilectionis, sed tantum meritum dilectionis electorum, & non meritum dilectionis reproborum.

Instatur argumentum.

147 *Ad 1. probationem maioris. Ad secundam.*

Ad primam maioris probationem, distinguo antecedens: vtroque ingrediente in recto, nego antecedens: dilectione in recto, & non dilectione in obliquo concedo antecedens, & nego consequentiam. Ad secundam, distinguo antecedens: dicit alterius non dilectionem in obliquo, concedo antecedens: in recto, nego antecedens, & consequentiam: vt enim dilectio vnius præ alio sit præmium meritorum Christi, sufficit positiuum in recto importatum, ex meritis Christi causati, & negatiuum ingrediens de connotato, non terminare illorum causalitatem, per quod *negatiuè* causatur.

148 *Replica. bis.*

Sed dices, non stat meritum decreti diuini absque merito obiecti, ad quod terminatur decretum, vt omnes fatentur; & tamen solum de connotato ingreditur obiectum ad decreti constitutionem: ergo quamuis non electio, solum de connotato importetur ab electione prout est dilectio comparatiua, non stabit meritum dilectionis comparatiuæ, absque merito non electionis.

149 *Respond.*

Respondeo, concessis maiori, & minori, negando consequentiam: ratio autem discriminis est: nam obiectum decreti de connotato importatur tanquam effectus illius, & ideò non stat meritum decreti absque merito obiecti decreti: negatio autem electionis non importatur à dilectione comparatiua in obliquo vt effectus illius, sed vt extremum comparationis; & ideò vt quis mereatur dilectionem comparatiuam, necessarium non est eius meritum per positiuam causalitatem ad non electionem extendi, sed sufficit extendi ad illam per negatiuam causalitatem: sicut quia obiectum decreti vt effectus cõnotatur, non stat Deũ ex misericordia decernere, quin ex illa obiectum decreti formaliter vt obiectum procedat; quia tamen negatio e ectionis nõ importatur vt effectus à dilectione comparatiua, potest electio comparatiua ex misericordia procedere, quin negatio electionis ex misericordia procedat.

150 *Instabis.*

Sed instabis, etiam si negatio electionis de connotato vt extremum comparationis à dilectione comparatiua importetur, per illam tamen à simplici dilectione distinguitur; sed non stat meritum decreti vt ab altero distincti, absque merito distinguentis inter vtrumque decretum: ergo non stat meritum electionis comparatiuæ, vt à simplici dilectione distinctæ, absque merito non electionis, seu reprobationis negatiuæ. Respondeo, distingui per illam, non *intrinsecè*, sed *extrinsecè*, per connotationem autem illius distinguitur dilectio comparatiua à dilectione absoluta, & vt quis mereatur decretum vt ab altero distinguitur, sufficit mereri intrinsecum distinctiuum: quod si obiectum decreti necessario terminat causalitatem meriti causantis decretũ, est, quia taliter distinguit extrinsecè, nempè, vt effectus decreti, vt *proximè* dicebamus.

Respond.

151 *Vrgebis.*

Sed vrgebis adhuc; nam sequitur ex hac solutione, meruisse Christum electionem prædestinatorum, non solum vt est dilectio illorum præ reprobis non electis, sed etiam vt est dilectio prædestinatorum prę reprobis, vt *positiuè* à gloria exclusis in pœnam præcedentium peccatorum; consequens videtur falsum, alias meruisset positiuam reprobationem: ergo prædicta solutio minime sustineri potest. Respondeo, concedendo sequelam, & negando minorem: nam sicut ex merito electionis comparatiuæ negatiuæ, non sequitur meritum negatiuæ electionis, ita ex merito dilectionis vt est dilectio prædestinatorum præ reprobis, vt *positiuè* à gloria exclusis non colligitur meritum positiuæ exclusionis. Et illustratur exemplo misericordiæ diuinæ, ex qua dilectio, vt *positiuè* comparatiua processit, quin ex illa fuerit positiua reproborum exclusio.

Respond.

152 *Contra secũdã partẽ conclusionis arguitur. Maior prob. 1.*

Deinde contra secundam partem nostræ conclusionis arguitur: Christus namque postulauit à Patre exclusionem reproborum à gratia, & gloria in pœnam delictorum suorum; sed oratio Christi viatoris meritoria erat rei ab ipso postulatæ: ergo meruit *positiuè* nedum negatiuã, verũ & positiuam reprobationem. Consequutio, & minor probatione non indigent. Maior autem ostenditur primo: nam sancti postulauerunt à Deo vindictam delictorum in homines peccatores, vt constat Apocalypsis 6. illis verbis: *Vidi*

sub

Apoc. c.6. *sub altari Dei animas interfectorum, & clamabant, vindica sanguinem nostrum Deus noster.* Genesis 4. illis verbis: *Vox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra.* *Genes.4.* Ieremiæ 18. *Ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum eorum à facie tua non deleatur, fiant corruentes in conspectu tuo.* *Ierem. 18.* Et alibi passim imprecationes sanctorum aduersus peccatores reperiuntur: ergo etiam Christus voluntate humana postulauit à Deo, in pœnam præcedentium delictorum, homines excludi à gratia, & etiam excludi à gloria.

153
Secundo probatur.

Secundo ex Ioanne cap.17. illis verbis: *Manifestaui nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi; nunc autem pro eis rogo, non pro mundo.* Ex quibus constat, Christum pro prædestinatis petijsse gratiam, nedum sufficientem, verum etiam efficacem ad gloriæ consequutionem; pro mundo autem, id est pro non electis, & reprobis, etsi rogauerit quoad gratiam sufficientem, non tamen quoad efficacem pro gloriæ consequutione, sed potius exclusionem ab illa *positiuè* postulasse. *Tertio.* Tertio: vt enim docet D Thomas 2.2 *quæst.*108. *art.* 1. vindicatio ex motiuo honesto potest licite postulari, & amari, nempè, ad punitionem delictorum, aliorum emendationem, & quietem, ad iustitiæ conseruationem, & ad diuinum honorem: ergo Christus postulauit à Patre, vt vindictam sumeret de peccatis hominum, illos ab efficaci gratia, & à gloria excludendo.

154
Respond.
Ad primā probatione maioris.

Respondeo, negando maiorem. Ad primam probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: ratio autem discriminis habetur ex dictis, quia nempè Christus in primo aduentu, adæquatè gessit munus aduocati, fideiussoris, & Redemptoris, cui muneri congruum non est petere delictorum vindictam, sed tantum misericordiam, & gratiam; quæ ratio in sanctis non militat, & idcirco sanguis Christi melius loquens, quam sanguis Abel in Scriptura proponitur, vt *superius* ponderauimus. *Ad secundam.* Ad secundam, nego ex illis verbis colligi positiuam orationem Christi pro exclusione reproborum à gratia efficaci, & à gloria, sed tantum non orasse pro illis vt efficaciter ad gratiam efficacem, & gloriam eligerentur, quod longe diuersum est. *Ad tertiā.* Ad tertiam, concedo antecedens, & nego consequentiam: nam etsi vindicatio ex illis motiuis licita sit, & consequenter etiā postulatio illius, non tamen congruit muneri Redemptoris, aduocati, & fideiussoris hominum, quod Christus in hac vita mortali gessit.

155
Replicabis 1.
Ioan. c.5.

Sed oppones primo, Christus non solum venit vt aduocatus, fideiussor, & Redemptor, sed etiam venit vt Iudex, vt constat ex illo Ioannis cap.5. *Nec enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est.* Ergo Christus, non solum aduocati, & Redemptoris, sed etiam iudicis munus gerebat; ac proinde congruenter ad hoc munus postulare potuit, & de facto postulauit exclusionem reproborum à gratia efficaci, & à gloria in vindictam delictorum. *Secundo.* Secundo: nam Christus in hac vita exercuit omnes actus omnium virtutum; sed iustitia vindicatiua est virtus, & ad illam pertinet negatio gratiæ, & gloriæ in pœnam præcedentium delictorum: ergo Christus huius virtutis actum elicuit, petendo à Patre exclusionem reproborum, à gratia, & à gloria in pœnam peccatorum suorum.

156
Tertio.

Tertio: nam Christus rectè nouerat voluntatem Dei efficacem reprobos excludendi à gratia efficaci, & à gloria; sed se isti voluntati conformari, illius petendo executionem, perfectionis est ergo Christus illam petiuit. *Quarto.* Denique, quia Deus mittens Christum in Redemptorem hominum, non minus ardenter desiderat illorum æternam salutem, quam Christus vt illorum Redemptor; sed cum hac voluntate componitur, vt Deus conferens auxilia sufficientia ad salutem, velit illis efficacia ad eam consequendam negare: ergo pariter cum vehementi desiderio Christi Redemptoris ergo æternam omnium hominum salutem, componitur, vt petēs, & merens auxilia sufficientia pro omnibus petat, & mereatur negationem gratiæ efficacis ad salutis æternæ assequutionem pro reprobis.

157
Ad 1. replicam respondet.

Respondeo ad primam replicam, Christum venisse vt Iudicem, non iudicio in hac vita exercendo quoad æternam hominum damnationem, sed in extremo iudicio, & tunc iudiciariam potestatem quoad hoc exercebit; non autem illam exercuit in hac vita postulando æternam hominum damnationem. Ita communiter PP. *Ad secundam.* Ad secundam, nego antecedens, sed tantum exercuit illos, qui Christo non repugnabant, vel illius muneri congruebant vnde ob repugnantiam non exercuit actus fidei, nec spei, ob indecentiam actum exteriorem magnificentiæ non exercuit, vt docet D. Thomas *supra quæst* 7. *art.* 2. Nec similiter iudiciariam potestatem exercuit quantum ad res temporales, vt docet D. Tho. *infra quæst.* 59. *art* 4. *ad* 1. Pariter etiam actum iustitiæ vindicatiuæ quoad æternam hominum damnationem in hac vita mortali non exercuit, sed in futuro exercebit, vt docet idem D. Thomas *art cit. ad* 2. his verbis: *Nondum tamē sunt omnia ei subiecta quantum ad executionem suæ potestatis, quod quidem erit in futuro, quando de omnibus voluntatē suam adimplebit, quosdam quidem saluando, quosdam autem puniendo.* Cum quo tamen stat, vt aliquando actus iustitiæ vindicatiuæ exercuerit, vt fecit, vapulando, & eijciendo de templo vendentes, & ementes in illo.

158
Ad tertiā

Ad tertiam, concessa maiori, distinguo minorem: est perfectionis necessariæ, ita vt illius oppositum sit priuatiua imperfectio, nego minorem: est perfectionis non necessariæ, concedo minorem, & nego consequentiam. Itaque Christum se conformare *negatiuè* prædictæ voluntati diuinæ, hoc est, illi *positiuè* efficaciter non resistere, est necessaria perfectio, taliter, quod eius oppositum, scilicet resistentia efficax positiua, maxima imperfectio foret, & ideò à Christo relegari debet: ac per consequens asserendum est, Christum voluntati diuinæ excludendi reprobos à gloria, & à gratia se conformasse *negatiuè*; insuper conformitas cum prædicta voluntate Christo manifesta, cum gaudio de paterna dispositione, etiam est in voluntate humana Christi statuenda, & in hoc sensu explicuit D. Thomas illa verba Matth. 11. cap. *Confiteor tibi, Pater Domine cœli, & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus, &c.* *Matth. cap 11.* vbi Diuus Thomas hæc habet: *Sed quid est, quod gratias reddit, quod absconditi? Dico, quod hoc non facit vt gaudeat de cæcitate eorum, sed de iudicio Dei, qui ista sapienter ordinat.* *S.TH.* Christus ergo iuxta D. Thom. se conformauit per gaudium cum voluntate Dei disponentis cæcitatem reproborum; se autem conformare cum voluntate diuina, petendo, & merendo illius executionem, licet sit perfectio possibilis absolutè, non tamen congruit cum munere Redemptoris, quod Christus in vita mortali exercuit, & ideò talis conformitas in ipso constituenda non est.

159
Ad quartam.

Ad vltimam, concessis maiori, & minori, nego consequentiam: nam in Deo illa duplex voluntas statuitur: prima, qua omnibus exoptat salutem ex motiuo propriæ bonitatis; secunda, ex motiuo, aut vindicandi delicta, aut ostendendi suæ prouidentiæ suauitatem, ad quam, quia est Auctoris vniuersalis, pertinet vt natura defectibilis in aliquibus à fine, ad quem ordinatur deficiat; & quia istos fines attendere munus Redemptoris, quod Christus gerebat, nō erat, sed omnium saluti consulere, ideò in Christo ponimus voluntatem, & meritum salutis omnium quoad sufficientiam, & negamus postulationem, & meritum exclusionis ab æterna salute, & defectionis à gratia.

160
Instabis.

Vna tamen contra hæc omnia superest difficultas ex frequentiori Theologorum doctrina 1 *p. quæst.* 23 *art.* 1 asserentium, non solam permissionem peccati in electis, sed etiam permissionem peccati in reprobis esse effectum prædestinationis illorum; & consequenter meritorum Christi, qui meruit omnes nostræ prædestinationis effectus; sed permissio peccati reproborum consistit in negatione gratiæ efficacis, qua posita, vitaretur peccatum. ergo meruit Christus huius gratiæ negationem, illam postulauit, ad illamque sua merita direxit, quo admisso, nullum erit inconueniens, id etiam de exclusione à gloria concedere, maximè quia hæc, consequenter ad illam doctrinam, etiam fuit prædestinationis electorum effectus: Deus namque reprobos à gloria exclusit, vt magis illius misericordia erga electos elucesceret.

161
Respond.

Respondeo, obiectionem istam traditæ doctrinæ non obstare: etenim negatio gratiæ, in qua consistit permissio peccati, considerari potest dupliciter; primo, vt conducit ad finem prædestinationis electorum, qualiter est effectus prædestinationis illorum. Secundo, vt conducit ad finem reprobationis, nempè, exclusionem reproborum à gloria: primo modo non negamus fuisse meritorum Christi præmium, sed tantum secundo modo; & consequenter concedimus, Christum negationem gratiæ reprobis factam postulasse, & pro illa sub prima consideratione sua merita applicuisse; secus autem sub secunda. Quod si exclusio reproborum à gloria fuit etiam effectus prædestinationis electorum; id ipsum de illa, ac de negatione gratiæ respectu meritorum Christi admittemus.

162
Vrgebis.

Sed dices: ergo pariter potuit Christus postulare, & postulauit de facto negationem gratiæ, & exclusionem à gloria, vt conducunt ad iustitiam Dei punitiuam seruandam,

& sua-

Secundo. Dei vt liberè volentis; consequens est absurdum: ergo decretum Dei liberum non est partim intrinsecum, & partim extrinsecum Deo sed adæquatè illi intrinsecum. Sequela probatur. causa physica formæ adæquatæ, vel partialis, physicè causat illius effectum formalem; sed si decretum Dei liberum constaret ex entitate intrinseca Deo, & ex entitate creata, vel actionis, vel effectus, forma inadæquata decreti liberi Dei haberet causam efficientem creatam, vt constat: ergo daretur causa physica efficiens creata huius, quod est Deum liberè velle creaturas. *Tertio.* Denique: nam adæquata forma debet existere, vt existat effectus formalis; sed Deum liberè velle, ab æterno existit: ergo ab æterno existit adæquata illius forma; sed nihil Deo extrinsecum existit de facto ab æterno: ergo nihil Deo extrinsecum est forma, etiam inadæquata decreti liberi Dei.

173 *Vltima solutio reijcitur primo.* Tandem vltima solutio reijcitur primo; nam à causa morali, & meritoria verè dependet, quod illius intuitu datur; sed veram dependentiam enti increato tribuere ab aliqua entitate creata, maximum est inconueniens: ergo quod Christi merita formali influxu meritorio decretum liberum quoad actiuam terminationem causauerint, maximum est inconueniens. *Secundo.* Secundo: nam causalitas obiectiua specificans, vera est causalitas, ab illaque verè specificatum dependet; sed eo ipso, quod Christi merita causauerint meritoriè formaliter decretum liberum Dei sub conceptu terminationis actiuæ, ab illis, etiam specificari debet in prædicta consideratione: ergo eo ipso verè vt sic à meritis Christi dependebit, quod asserere maximum est inconueniens. *Tertio.* Tertio: non enim minor imperfectio apparet in dependentia à merito vt causante meritoriè formaliter, quam in dependentia à fine; sed omni formalitati intrinsecæ Dei repugnat ab entitate creata, vt à fine formali influxu finalizante causari, vt docet D.Thom 1.p.q.19. art. 2. ad 2. & multis ostendimus *Tract. de Charitate art.* 1. ergo etiam repugnat illi terminare meritorium influxum formaliter.

174 *Secunda pars conclusionis prob. 1.* Deinde secunda pars nostræ conclusionis ostenditur primo: causans enim virtualiter aliud, dicitur & est ratio illius: vnde bonitas diuina dicitur ratio finalis actus diuinæ voluntatis, quia est causa virtualis illius; sed vt ex D.Thoma vidimus, nihil præter Deum est illi ratio volendi: ergo nihil à Deo distinctum sumptum in suo esse formali, est causa virtualis, siuè physica, siuè moralis decreti, vt Deum liberè volentem constituit. *Secundo.* Secundo; tunc enim vnum virtualiter ab alio causatur, quando ita inter se comparantur, vt si inter illa adesset realis, vel formalis distinctio, intercederet formalis vnius in aliud influxus; sed non sic comparatur decretum Dei liberum cum meritis Christi Domini sumptis vt in se formaliter: ergo ab illis prout sic sumptis non causatur meritoriè virtualiter. *Causalitas, & dependentia virtualis, in quo consistat, explicatur, & probatur.* Minor constat: nam de facto realiter distinguitur decretum liberum Dei à meritis Christi Domini; & tamen de facto non causatur ab illis formaliter meritoriè: ergo non sic comparantur, quod si realiter inter se distinguerentur, terminaret decretum liberum Dei illorum influxum meritorium formaliter. Minor cum consequentia tenet.

175 *Maior proba. secundo.* Maior autem ostenditur primo: quia ita communiter explicatur dependentia virtualis, scilicet, per formalem, sub conditione realis, vel formalis distinctionis. Secundo: nam ideò communiter dicitur naturam diuinam virtualiter radicare attributa, bonitatem Dei illius voluntatem specificare virtualiter, & ens virtualiter causare proprietates transcendentes, quia taliter inter se comparantur, quod si natura diuina esset actu realiter ab attributis distincta, actu realiter radicaret illa per influxum formalem, & bonitas Dei si à voluntate ipsius realiter distingueretur, realiter illam finalizaret: ac deniq; si ens à proprietatibus suis realiter distingueretur, realiter in illas influeret influxu radicatiuo: ergo in conditionali explicata virtualis dependentia consistit.

176 *Tertia pars conclusionis probat.* Tandem vltima pars nostræ conclusionis ostenditur primo: nam merita Christi Domini aliqua ratione mouent voluntatem diuinam, vt ex dictis constat; sed non meritoriè *formaliter*, nec meritoriè *virtualiter*, vt in suo esse formali: ergo mouent illam *virtualiter*, vt eminenter in Dei bonitate contenta. *Secundo.* Secundo: vt enim ostendimus *Tract. de Charitate art* 1. bonitas gratiæ habitualis constituentis iustos obiectum amabiliter dilectum à Deo, etsi in suo esse formali, non moueat voluntatem diuinam, nec sit illi ratio diligendi iustos amore amicitiæ, prout tamen eminenter in diuina essentia contenta, mouet voluntatem diuinam ad illorum amicabilem amorem: ergo pariter merita Christi, quamuis in se ipsis formaliter non moueant, etiam virtualiter voluntatem diuinam ad largienda hominibus dona, quæ illorum sunt præmia, mouent tamen illam virtualiter prout contenta in diuina bonitate, prout est ratio remunerandi.

177 *Tertio.* Tertio: nam aliena miseria, etsi in suo esse formali non moueat voluntatem diuinam, illam tamen mouet, vt contenta eminenter in diuina bonitate, prout est ratio miserendi: ergo idem quod prius. *Quarto.* Denique: nam nisi saltim isto modo voluntatem Dei moueri à meritis Christi, asseramus, non potest defendi in Deo actus iustitiæ erga Christum; at istum actum defendere debemus in Deo: ergo & affirmare, merita Christi vt eminenter in diuina bonitate, vt est ratio remunerandi contenta, mouere voluntatem diuinam.

§. Vltimus.

Argumentis in contrarium occurritur.

178 *Contraria sententia cum suis Auctoribus proponitur.* CONTRARIAM nostræ conclusionis sententiam tenet Suarez *lib. 2. de prædest. cap. 26 & cap. 24.* pro qua etiam referuntur Lesius *disp. de præd. sect.* 1. Gasp. Hurt. *tractat. de prædest. disp. 4. difficul.* 1. Aliique Recentiores. Eidem adhæsit Vazquez *14. disp. 94. cap. 4.* qui ab alijs immeritò pro nostra sententia refertur: nam licet *cap. relat.* num 51. contra Castellum docuerit, nihil creatum posse esse causam nostræ prædestinationis ex parte actus increati loquitur de actu increato Dei sub conceptu entitatis, qua ratione necessariò existit in Deo: vnde *num. 34. vers. Nihilominus*, loquendo de actu libero Dei secundum respectum rationis, per quem, in illius sententia, decretum liberum constituitur, expressè fatetur, dari ex parte nostra causam.

179 *In eius fauorem arg. 1.* Quidquid tamen sit de hoc in fauorem huius sententiæ, & contra nostram conclusionem, arguitur primo: actum aliquem sub merito cadere, est à merito moueri; sed decretum Dei prædestinantis, ex meritis Christi fuit motum: ergo cecidit sub illis; & consequenter merita Christi sunt causa decreti liberi Dei sub conceptu terminationis actiuæ. Minor probatur, decretum Dei homines prædestinantis, est actus iustitiæ remuneratiuæ erga Christum; sed iustitia remuneratiua specificatur à meritis, & ab illis mouetur ad præmiandum, & remunerandum: ergo decretum Dei homines prædestinantis mouetur à meritis Christi. *Respond.* Respondeo ex dictis, merita posse considerari dupliciter, primo in se, secundo vt in diuina bonitate eminenter contenta; non autem primo, sed secundo modo sumpta, mouent voluntatem diuinam, motione non formali, sed virtuali ad prædestinandos homines, & hoc sufficit vt Deus ex iustitia remuneratiua erga Christum homines prædestinauerit, vt constat in exemplis adductis misericordiæ, & amicitiæ diuinæ.

180 *Replicabis 1.* Sed oppones aduersus istam solutionem primo, melius saluatur in Deo iustitia remuneratiua erga Christum, si in electione hominum ad gloriam moueatur à meritis Christi vt in se, & ratione sui, quam si moueatur ab illis, vt in Dei bonitate contentis; & aliàs in hac motione morali nulla imperfectio inuenitur: ergo asserendum est, ab illis vt in se, & ratione sui moueri. *Minor prob. 1.* Minor probatur primo: hæc motio non importat dependentiam electionis Dei rigorosam à meritis Christi, sed tantum, quod sint quædam præsupposita conditio ad prædestinandos homines; sed in hoc, quod est merita Christi, vt conditionem ad prædestinandum supponere, nulla imperfectio importatur: ergo in morali motione Dei à meritis Christi in se ipsis, nulla imperfectio inuenitur. *Secundo.* Secundo; nam iustitia respicit alienum ius, vt conseruandum alienum; sed ius meritorium Christi, vt in Dei bonitate contentum, non est alienum à Deo: ergo per motionem ab illis vt in Dei bonitate eminenter contentis, non saluatur iustitia remuneratiua in Deo erga Christum.

181 *Tertio.* Tertio: nam merita Christi, vt in Dei bonitate contenta, non sunt verè, & propriè merita; vt enim ex Augustino communiter circumfertur, creaturæ vt in Deo non sunt creaturæ, sed creatrix essentia; sed merita Christi, prout merita, mouent voluntatem diuinam: ergo mouent illam vt in se, & ratione sui, & non solum vt eminenter in diuina bonitate contenta. *Quarto.* Denique: nam sequitur ex hac solutione, merita Christi vt in suo esse formali, non causare meri-

meritoriè gloriam, & alia dona intuitu meritorum Christi concessa; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela: merita non causant præmium per immediatum influxum in ipsum, sed immediatè alliciendo, & mouendo affectum, voluntatemque præmiantis: ergo si merita Christi, prout in se, & ratione sui non mouent, nec alliciunt voluntatem diuinam, sed tantum vt in diuina bonitate eminenter contenta, prout in se, & ratione sui non causent meritoriè gloriam, & cætera dona à Deo concessa hominibus.

182 *Ad 1. replicam respondet.*

Respondeo ad primam replicam, prætermissa maiori; loquendo de iustitia, abstrahendo à tali subiecto, negando minorem. Ad illius probationem, nego maiorem; non enim solum causa efficiens physica; sed etiam causa efficiens moralis; & causa physica obiectiua, propriè rationem causæ sortiuntur; ac per consequens, non solum dependentia à causa efficiente physica, sed etiam dependentia à causa efficiente morali, & dependentia à causa obiectiua physica propriè dependentiæ sunt, & ideò relegandæ ab electione diuina sub conceptu terminationis actiuæ.

183 *Ad secundam.*

Ad secundam, distinguo maiorem: ex parte effectus, concedo maiorem: ex parte affectus, subdistinguo maiorem: in esse formali, vel in esse eminentiali, concedo maiorem: in esse formali semper, nego maiorem; & distinguo minorem: non est alienum à Deo eminenter, nego minorem: formaliter, concedo minorem, & nego consequentiam: nam vt in Deo saluetur iustitia remuneratiua erga Christum, sufficit, quod præmium conferendum, ius Christi, vt in suo esse formali respiciat, & affectus diuinus ergà Dei bonitatem, vt est ratio remunerandi merita Christi versetur, quod est ius meritorum Christi respicere, vt in esse eminentiali, idest, vt in Dei bonitate eminenter contentum, & quamuis vt sic, non sit ius à Deo alienum formaliter, est tamen eminenter alienum, quia Dei bonitas eminenter continet ius Christi, quod alienum est. Et ex his ad tertiam obiectionem, distinguo maiorem: formaliter, concedo maiorem: eminenter, nego maiorem: & sub eadem distinctione minoris, nego consequentiam.

Ad tertiã.

184 *Ad quartam.*

Ad vltimam, nego sequelam. Ad probationem, concesso antecedenti, nego consequentiam: & instò in bonitate creata, quæ non vt in se, sed vt contenta in bonitate Dei, mouet ad actum, quo Deus eligit media ad ipsam ordinata, & tamen vt in se, & in suo esse formali est causa finalis illorum: pariter ergo in præsenti, licet merita Christi non causent actu præmium, nisi alliciendo voluntatem diuinam, possunt illam, non vt in esse formali, sed vt in Dei bonitate contenta ad remunerandum mouere; & tamen præmium in se sub esse formali causare; & ratio est; quia licet mediet voluntatis allicientis, vt præmium causent efficienter, aliter ad præmium, atque ad effectum præmiantis comparantur: nam affectum alliciunt, non præmium, sed illud debitum faciunt; & insuper in præmio est capacitas dependentiæ à meritis Christi, vt in suo esse formali; in affectu autem præmiantis hæc capacitas non est; & ideò etsi diuinus affectus non moueatur à meritis Christi, nisi vt in Dei bonitate contentis, præmium tamen intuitu illorum collatum, dependet à Christi meritis vt in suo esse formali.

185 *Instantia prima.*

Tres tamen obiectiones contra hucusque dicta supersunt; Prima; quia non minoris imperfectionis est possibilitas deficiendi, quam ab altero dependere; sed absque vlla imperfectione Deo repugnante, conceditur decretum diuinum potuisse ab ipso deficere, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu terminationis actiuæ, vt *Tractatu de Voluntate Dei articulo 5.* diximus: ergo pariter, quod decretum diuinum à meritis Christi dependeat, non sub conceptu entitatis, sed sub conceptu actiuæ terminationis, nulla erit imperfectio.

186 *Secunda.*

Secunda: nam in Deo non solum datur iustitia remuneratiua, sed etiam iustitia punitiua; sed hæc mouetur à demeritis formaliter, non solum ex parte effectus, sed etiam ex parte affectus: ergo illa mouebitur à meritis sub esse formali, non solum ex parte effectus, sed etiam ex parte affectus diuini sumpti *terminatiuè actiuè*. Probatur minor: demerita mouent aliqua ratione affectum voluntatis diuinæ; aliàs non saluabitur in Deo conceptus iustitiæ punitiuæ formaliter; sed non mouent vt eminenter in Dei bonitate contenta; cum demerita non sint effectus Dei; & consequenter in illo non contineantur: ergo mouent diuinum affectum, vt stant sub esse formali.

187 *Tertia.*

Tertia est: nam sequitur ex resolutione tradita, non dari in Deo respectu Christi affectum iustitiæ formaliter, sed tantum eminenter; consequens est falsum: ergo & illud ex quo sequitur. Probatur sequela: affectus iustitiæ respicit merita pro motiuo: ergo affectus iustitiæ talis formaliter, respicit pro motiuo merita, vt formaliter merita; sed iuxta doctrinam traditam actus voluntatis diuinæ sub terminatione actiua, qua ratione Deum volentem constituit, non habet pro motiuo merita Christi, vt sunt formaliter merita, sed tantum vt eminenter in diuina bonitate contenta: ergo non est affectus iustitiæ formaliter, sed tantum eminenter.

188 *Ad 1. instantiam respond.*

Respondeo ad primam instantiam, concessis maiori, & minori, negando suppositum consequentis, quod nempè, stare possit dependentia decreti liberi à meritis sub conceptu terminationis actiuæ, & non sub conceptu entitatis: nam cum dependentia effectus à causa, sit fieri dependentis ab illa, & fieri ordinetur ad esse, non stat dependentia decreti à meritis Christi Domini, quin ab illis dependeat quoad esse, in quo maxima imperfectio importatur; defectibilitas autem potest esse sub conceptu terminationis sumpte *denominatiuè, & terminatiuè*, absque defectibilitate sub conceptu entitatis; & ideò in decreto Dei libero istam defectibilitatem absque vlla imperfectione admisimus *loco allegato*.

189 *Ad secundam.*

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Ad illius probationem, nego etiam minorem: licet namque demerita non contineantur in diuina bonitate eminenter *causatiuè*, continentur tamen eminenter *motiuè abiectiuè*, quod nihil aliud est, quam diuinam bonitatem attingi vt actu voluntatis diuinæ, prout est ratio puniendi; esse autem Dei bonitatem Deo rationem puniendi, nullam dicit imperfectionem.

190 *Ad tertiã.*

Ad tertiam, nego sequelam. Ad cuius probationem; distinguo antecedens: iustitia respicit pro motiuo merita sub esse formali, vel eminentiali, concedo antecedens: sub esse formali tantum, nego antecedens, & consequentiam; sicut ista consequentia non tenet: *Natura consistit in radice proprietatum: ergo natura talis formaliter est radice radicante formaliter*: in Deo namque saluatur ratio naturæ formaliter, cum sola virtuali attributorum radicatione. Et ratio est, quia non licet argumentatio illa à diffinitione ad diffinitum cum eodem addito, quando in diffinitione intelligitur illud diminutè: nam diffinitio non datur de aliquo eminenter tali, sed formaliter; vnde idem est diffinire iustitiam, & diffinire naturam, ac diffinire iustitiam formaliter talem, & naturam, quæ formaliter sit natura: ac per consequens diffinitio ex parte motiui, scilicet à meritis sumptis formaliter, vel eminenter intelligitur in ordine ad iustitiam formaliter talem, qua ratione diffinitur. Et hæc de ista Disputatione applicanda litteræ Magistri in 1. dist. 41. §. 1. ad illa verba: *Misericordia autẽ meritũ non inuenimus.* *M. Sent.*

DISPVTATIO QVINQVAGESIMASEPTIMA.

An Christus meruerit prædestinationem Angelorum sub terminatione ad gratiam, & gloriam?

§. I.

Quibusdam præsuppositis referuntur sententiæ.

Nu. 1. *De fide est Christum non meruisse Angelis damnatis gloriam.*

CHRISTVM Angelis damnatis non meruisse beatitudinem, exploratum est apud Theologos, cuius oppositum docuisse Origenem *hom. 1. in Leuiticum, hom. 24. in Numeros, & hom. 1. in Ioannem*, referunt Commentatores. Illius tamen sententia, vt erronea reijcitur: sequitur namque ex illa damnatorum pœnam aliquando finiendam; cõsequens est hæreticum: ergo antecedens erroneum. Sequela patet; quod enim Christus meruit, aliquando est obtinendum: ergo si meruit Angelis damnatis beatitudinem, illam obtenturi sunt; ac per consequens illorum damnatio finietur. Minor autem constat ex Apocalypsi c. 20 illis verbis: *Cruciabuntur die, ac nocte in sæcula sæculorum.* Et Matth. 15. ibi: *Ite maledicti in ignẽ æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.* Quibus locis, & passim alibi exprimitur pœnæ damnatorum æterna duratio. Nec obstat Hieronymum ad Ephesios 1. in illa verba: *Omnia subiecit sub pedibus eius.* Et cap. 2. in illud: *Veniens euangelizabit*, docuisse, *Christum aliquando Angelos Apostatas liberaturum à pœnis inferni*. Non enim id ex propria, sed ex aliorum docet sententia.

Probatur. Apoc. c. 20. Matt. 15. D. Hier. oppositum nõ tenuit. Ad Ephes. 1.

2 *Christus bonos Angelos non redemit. S. TH. Rupert.*

Secundo exploratum est apud Theologos, Christum bonos Angelos non redemisse. Quod expresè docuerunt Augustinus *in Enchiridione c. 61* Bernardus *feria 4. Hebdomadæ sanctæ* D. Th. *ad Ephesios 1. lect. 3.* ad illa verba. *Instaurare omnia in Christo, & quæ in cœlis, & quæ in terra, idest, Angelos* (inquit D. Thom.) *non quia pro Angelis mortuus sit Christus, sed quia redimendo hominem reintegratur Angelorum ruina.* Et Rupertus in illud Apocalypsis 5. *Cum aperuisset librum.* Et probatur: nã redemptio, si propriè accipiatur, supponit captiuitatem peccati, vel actu contracti, vel saltim debiti contrahi; sed Angeli boni, nec de facto contraxerunt peccatum, nec fuerunt in debito contrahendi; cum in Adamo non peccauerint, nec in alio capite, ex quo oritur debitum contrahendi peccatum: ergo non fuerunt propriè à Christo redempti. Vnde si Patres alicubi dixisse inueniantur, Christum Angelos redemisse, locuti sunt de redemptione *largè* pro merito gratiæ, qua vitauerunt peccatum.

3 *Nec pro illis mortuus fuit, prob. 1.*

Tandem communis Theologorũ sententia fatetur; Christum pro Angelis mortuum non fuisse. Ita Augustinus, Bernardus, D. Th. & Rupertus *locis nupèr relatis*, & constat primo ex Paulo 2. ad Corint 5. illis verbis: *Si vnus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sũt.* Morte scilicet peccati in Adam, aut moriendo veteri vitæ peccati, vt *lect. 3.* explicat D. Tho. sed Angeli mortui non sunt, nec morte peccati in Adam, nec veteri vitæ peccati; nunquam enim peccauerunt: ergo Christus mortuus non fuit pro illis. Secundo probatur; nam Christum mortuum fuisse pro Angelis denotat præcipuum finem mortis Christi fuisse Angelos iustificari; sed præcipuus finis mortis, & passionis Christi, non fuit iustificatio, aut glorificatio. Angelorum: ergo non fuit mortuus pro illis. Maior ex dicendis constabit. Minor autem ostenditur primo: nam præcipuus finis mortis, & passionis Christi colligitur ex testimonijs Scripturę: sed in illa nusquã dicitur fuisse pro Angelis mortuum: ergo Angelorum iustificatio, non fuit præcipuus Incarnationis finis. Secũdo: nam id saltim argumenta *infra* soluenda contra Nostram sententiã conuincunt, vt constabit ex dicendis. Ac denique: nam id docuit D. Th. *q. 29. de Verit. art 4 ad 5* verbis infra subiiciendis.

Secundo. Minor prob. 1. Secundo. Tertio.

4 Prima sententia.

His breuiter præsuppositis, quod in examen vertimus, est, an meruerit Angelis beatis gratiam, gloriamq; essentialem? Qua in re duplex è regione opposita versatur sententia. Prima negans est, quam præter Antiquiores, quos refert, & sequitur Vazquez *supra disp. 49. cap. 2.* Tuentur ex Discipulis D. Th. Medina *supra q. 8. art. 4. q. 2. circa solutionem ad 4. arg.* Vincentius *de Gratia Christi q. 6. dub. 3. pag 842.* Aluarez *supra q. 8. art 4. disp. 40.* Lorca *disp. 76.* Nazarius *controu. 2.* Tenent etiam ex Discipulis Scoti, Theodorus Smising. *1. p. tract. 3. disp 6. quæstione decima*; & communiter alij Scotistæ: estque apud Recentiores frequentior.

Vazquez. Medina. Vincent. Aluar. Lorca. Nazar. Theodor.

5 Secunda sententia.

Secunda per oppositum docet, Christum Angelis beatis meruisse gratiam, essentialemque beatitudinem. Hanc tenent ex nostris Albertus *in 3. dist. 13. art. 2.* Caietanus *supra q. 7. art. 11 vers. Nota hic* Et Zippullus *supra q. 19. artic. 4. dub 2.* Tenent etiam ex Discipulis Scoti, Petigianus *in 3. dist. 19. q vnica art. 5 circa 2. conclus.* vers. *Contra ait* Et ex Patribus Societatis Valentia *in hac 3. p q 8 punct. 3* Suarez *disp 42.* Granadus *controu. 1. de Incarnatione tract. 14. disp. 3.* Petrus Hurtado *disp 63.* & Amicus *disp. 26 sect. 13.* eidem ex parte adhæsit Cardinalis Lugo *disp. 27. sect. 3.* concedens meruisse Angelis gradum aliquem gratiæ, & gloriæ, tametsi, nec primam gratiam, nec gloriam ipsi correspondentem meruerit: quorum sententiam pro conclusione statuimus.

Alber. Caiet. Zippul. Petig. Valent. Suar. Gran. Hurt. Amic. Lugo.

§. II.

Prædicta sententia pro conclusione statuitur, & probatur.

6 *Secunda sententia pro cõclusione statuitur. Probatur. Ad Col. 2.*

ILLAM probat Suarez pluribus Scripturæ testimonijs, quę licet non omninò conuincant, probabiliter tamen Nostram sententiam suadent. Deinde probatur; Christus namque, non solum hominum, sed etiam Angelorum fuit caput, vt docet Diuus Thomas *supra q. 8. art 4* & cum illo maior, & melior pars Theologorum, de cuius veritate nemini dubitare licere, docet Vazquez *supra disp. 48 cap. 5.* constatque ex Paulo *ad Collossenses 2.* illis verbis: *Quia in ipso* (scilicet Christo) *inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus, & potestatis.* Quæ verba de Christo, non solum vt Deo, sed etiam vt homine accipienda esse, docet Diuus Thomas *supra q. 8. art. 4. in argumento Sed contra*; at de ratione capitis est influere vitam in membris, corporalem, si caput sit corporale, & spiritualem, si caput spirituale sit, qualiter Christus Angelorum, & hominum caput asseritur: ergo Christus vitam spiritualem influxit in Angelis illis promerendo gratiam, quæ est radix vitæ supernaturalis.

S. TH.

7 *Respondebis 1. Respondebis 2.*

Respondebis primo; vt Christus sit Angelorum caput, sufficere, quod in genere causæ finalis, in illis gratiam influxerit: ac proinde ex ratione capitis non colligitur meritorius influxus. Vel secundo respondebis; sufficere, quod illis meruerit illuminationes, & gaudia quædam accidentalia; ac per consequens, ex eo quod Christus vt homo sit caput Angelorum, non sequitur, quod illis, meruerit gratiam, & gloriam.

Vtraq; solutio reijcitur 1.

Sed contra vtramque solutionem facit primo: nam Diuus Thom *supra q. 8. art 4. ad 1.* & *quæst. 9. de Veritate ar. 4. ad 5.* docens, Christum etiam vt hominem, esse caput hominum, & Angelorum, duo tantum discrimina inter Angelos, & homines per comparationem ad Christum constituit; primum: quia homines conueniunt cum Christo vt homine in natura speciei, Angeli verò solum in natura ge-

debemus meruisse Angelis gratiam, & gloriam.

17 *Respondebis 1.*

Respondebis primo, falsam esse minorem: nam quod Christus gratiam iustificantem in Angelos meritorie non influxerit, colligitur efficaciter ex illis testimonijs Scripturæ, in quibus pro motiuo mortis, & aduentus Christi libertas a peccato assignatur: ex quibus rectè colligitur, non venisse propter Angelos, nec pro illis mortuum fuisse; ac per consequens infertur, quod illis gratiam iustificantem non meruerit.

18 *Contra 1.*

Sed contra primo: nam utentes hac solutione fatentur, Christum meruisse Angelis illuminationes, & gaudia quædam accidentalia; & tamen ea hoc non sequitur, quod venerit, mortuusque fuerit pro illis illuminandis, & gaudijs illis dotandis: ergo pariter ex eo quod Angelis beatis meruerit gratiam iustificantem, & gloriam, non colligitur venisse, mortuumque fuisse pro Angelis iustificandis, nec è contra, ex eo quod in Scriptura non asseratur propter Angelos venisse, sequitur, quod illorum iustificationem non meruerit. *Secundo.* Secundo: nam Christus non venit, nec mortuus est propter gloriam sui corporis, nominisque exaltationem; cum in Scriptura non tradatur hoc motiuum aduentus, & mortis Christi, & tamen sibi meruit gloriam corporis, nominisque exaltationem: ergo pariter ex eo quod Christus non venerit propter Angelos, nec pro illis mortuus fuerit, non sequitur illis non meruisse gratiam iustificantem, & gloriam.

19 *Respondebis 2.*

Respondebis secundo, id colligi ex testimonijs Scripturæ, in quibus Christus asseritur, venisse vt hominum Redemptor, ex quibus per immediatam consequentiam infertur gratiam a Christo pro meritam, esse gratiam redemptiuam: Angeli autem huius gratiæ recipiendæ capacitatem non habent; cum nullum peccatum habuerint: ac proinde gratiam Angelos iustificantem ex meritis Christi non fuisse ex Scripturæ testimonijs efficaci illatione colligitur.

Contra 1. Hæc tamen solutio ex eisdem exemplis reijcitur primo: nam illuminationes, & gaudia accidentalia, sunt gratiæ Angelis concessæ intuitu meritorum Christi Redemptoris; & tamen gratiæ redemptiuæ non sunt: ergo non omnis gratia ex meritis Christi Redemptoris causata, oportet quod sit redemptiua. *Secundo.* Secundo: nam Christus per merita sui vt Redemptoris, meruit sibi gloriam corporis; & tamen se non redemit, ergo pariter per merita Redemptoris potuit Angelis mereri gloriam, & gratiam iustificantem, quin Angelos redemisse dicatur. *Tertio.* Tertio: nam gratia Angelis collata, fuit effectus Christi Redemptoris in genere causæ finalis; & tamen redemptiua non fuit: ergo pariter quamuis gratia redemptiua non fuerit, potuit esse effectus Christi Redemptoris in genere causæ efficientis moralis.

20 *Respondebis 3.*

Respondebis tertio, quod licet mereri Angelis præfata dona, sit dignitas Christo possibilis secundum aliam rerum constitutionem, non tamen est possibilis secundum ordinem decretorum, quę de facto sunt in Deo, quibus decretatus fuit Christus propter redimendum hominem a peccato; ac proinde decretum mittendi Christum, supposuit præuisum peccatum, vt absolutè futurum; peccatum autem Adami supposuit peccatum Angelorum, & hoc illorum substantiam, & gratiam constitutam præsupposuit; ac per consequens, iuxta ordinem decretorum, quæ de facto in Deo existunt, non potuit Christus mereri Angelis gratiam iustificantem: ex quo vlterius sequitur, nec illis meruisse gloriam.

21 *Contra 1.*

Sed contra primo; nam ex ordine decretorum explicato, tantum sequitur prioritas in aliquo genere causæ in gratia Angelorum mediata respectu Christi venturi; sed cum prioritate in vno genere causæ stat dependentia in alio, vt suppono ex communi philosophia, potestque multis exemplis monstrari: ergo tota illa doctrina admissa circa ordinem decretorum, quæ de facto sunt in Deo, non sequitur gratiam Angelorum non fuisse ex meritis Christi præuisis. *Secundo.* Secundo; substantia cuiuscumque prædestinati aliquomodo præcedit prædestinationem propriam, & Christi, & tamen est effectus propriæ prædestinationis, & Christi, vt docuimus *Tract. de Prædestinatione 1. p. q. 23. art. 2.* & tenent plures Nobis in hac parte oppositi: ergo pariter tametsi gratia Angelorum iuxta ordinem decretorum, quæ de facto sunt in Deo præcedat Christum venturum, esse poterit effectus prædestinationis, & meritorum Christi. *Tertio.* Tertio peccatum originale vt quid immediatius præcedit Christum venturum; cum venerit in remedium illius; & tamen permissio illius est effectus prædestinationis Adami; & consequenter præmium meritorum Christi, vt *loco supra allegato* docuimus, & admittunt plures Nobis in præsenti aduersaris: ergo idem quod prius.

22 *Quarto.*

Denique; nam Christus est primus prædestinatorum, finisque omnium rerum, non solum ad ordinem naturæ, sed etiam ad ordinem gratiæ attinentium, vt cum veriori sententia docuimus *supra Disp. 8.* tenentque plures contrariæ sententiæ Auctores, & omnes Discipuli Scoti: ergo fuit intentus efficaciter a Deo prius quam omnes creaturæ, & ad omnes illas præuisus; at præuisione ista admissa, non est cur negetur ex meritis Christi in illo priori præuisis, fuisse Angelis præparatam gratiam habitualem, & gloriam: ergo asserendum est, ita de facto euenisse.

23 *Responderi solet.*

Huic obiectioni triplex adhiberi solet solutio, primo respondent Discipuli Scoti, Christum quoad substantiam Incarnationis *præcisiuè* à circunstantia carnis passibilis, vel impassibilis, fuisse finem omnium rerum, & vt sic priorem in genere causæ finalis, & anteuertenter ad omnes creaturas præuisum, cæterum consideratum, vt venturum in carne passibili, non fuisse ante omnes creaturas præuisum, & quia nunquam fuit præuisus merens, nisi vt in carne passibili: fit consequens, quod merita Christi non fuerint ante gratiam Angelorum præuisa, ac proinde, quod illorum præmium non fuerit. *Secundo.* Secunda solutio est: præcedentiam in genere causæ finalis non sufficere ad rationem meriti, quod causat in genere causæ efficientis; atque adeò, ex eo quod Christus vt Redemptor in genere causæ finalis præcesserit gratiam Angelorum, non sequitur illam meruisse. *Tertio.* Tertio alij respondent, verum esse Christi merita præcessisse in præuisione Dei Angelorum gratiam; & gloriam, non tamen illa meritoriè causasse, quia nec Christus ea applicuit, nec Deus ex illis fuit motus ad gratiam Angelis conferendam, quod inquiunt, colligi ex Scriptura, in qua pro hominibus Christus traditur venisse, & mortuum fuisse, nulla facta de Angelis mentione.

24 *Prima solutio reijcitur.*

Nulla tamen ex his solutionibus obiectioni satisfacit: non prima; nam ratio, qua Scotus conuincitur ad asserendum, Christum fuisse à Deo intentum, vt finem omnis creaturæ, est; quia Deo est proximior, & omni creatura perfectior: Deus autem, quæ perfectiora sunt; atque Deo proximiora, vt aliorum finem intendit at hæc ratio non solum probat de Christo quoad substantiam Incarnationis, sed etiam quoad circunstantiam carnis passibilis, vt sic enim etiam superat omnem creaturam ratione coniunctionis ad Verbum: ergo tenetur fateri, etiam secundum hanc circunstantiam, fuisse à Deo intentum, vt finem omnis creaturæ.

25 *Secunda solutio impugnatur.*

Deinde secunda solutio reijcitur: meritum enim, vt causet, non petit *physicè* ad effectum præexistere, sed solum in præuisione præmiantis, vt communiter docetur à Theologis *supra quæst. 2. articulo 11.* vbi docent, Christum Antiquis Patribus auxilia gratiæ meruisse, quamuis *physicè* ante hæc dona non præextiterit per solam præexistentiam in præuisione diuina; sed eo ipso quod Christus, vt in carne mortali, & passibili, & vt actu merens, fuerit a Deo præintentus in genere causæ finalis, illius merita præcedunt in præuisione diuina ad decretum gratiæ, & gloriæ, quas Deus Angelis concessit: ergo eo ipso illas meritoriè causauit.

26 *Contra tertiam facit primo.*

Denique tertia solutio reijcitur primo: nam supposita prioritate meritorum Christi in diuina præuisione, non est negandus influxus, nisi in scriptura sit reuelatus expressè, vel ex reuelatis efficaciter colligatur; at Christum non meruisse Angelis gratiam, & gloriam in scriptura reuelatum non est, nec ex reuelatis efficaciter colligitur: ergo admissa præcedentia, sine fundamento negatur influxus. *Secundo.* Secundo: nam licet in scriptura non exprimatur influxus meritorius Christi in Angelorum gratiam, & gloriam, ex illa tamen habetur, quod fuerit caput Angelorum, etiam secundum humanitatem, iuxta frequentiorem Theologorum sententiam; at ratio ista capitis melius saluatur, concesso Christo vt homini, influxu meritorio in gratiam Angelorum, & gloriam, quam illo negato: ergo cum alias concedatur præcedentia meritorum Christi in diuina præuisione; concedi etiam debet in illa dona meritorius influxus.

(.·.)

§. III.

Argumentis ab Auctoritate occurritur.

27 *Argumnt primo auctoritate scriptura Primum testimonium est.*

ET ea his soluta manent contrariorum fundamenta. Primo objiciunt duo scripturæ testimonia. Primum habetur Matthæi 18. *& Luca* 15. vbi Dominus in parabolam adducit Pastorem, qui relictis nonaginta nouem ouibus in deserto abijt, vt quæreret vnam solam, quæ perierat. Quam parabolam Ambrosius *lib. 7. in Lucam cap. de oue centesima.* Gregorius *homilia 39. in Euangelia.* Beda, Anselmus, & Theophylatus, sic explicant, vt per pastorem intelligatur Christus, per oues relictas, Angeli, per ouem quæsitam homo, qui in Paradiso peccauerat; sed si Christus meruisset Angelis gratiam iustificantem, non posset propriè saluari Angelos in cælo reliquisse, vt ouem perditam quæreret; cum etiam propter Angelos iustificandos venisset: ergo non meruit Angelis gratiam iustificantem, nec gloriam.

28 *Secundum testimonium.*

Secundum habetur ad Hebræos cap. 2. ibi: *Qui sanctificat, & qui sanctificantur ex vno omnes, propter quam causam non confunditur fratres eos vocare, dicens: nuntiabo nomen tuum fratribus meis.* Et paulò infra: *Quia ergo pueri communicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem.* Ex quo testimonio tale argumentum conficiunt: omnes sanctificati per Christum descendunt ex vno capite Adamo; sed Angeli non descendunt ex Adamo: ergo non sunt sanctificati per Christum. Vel aliter idem argumentum proponitur: omnes sanctificati per Christum, pueri, & fratres Christi appellantur à Paulo; sed Angeli, nec pueri nec fratres Christi appellantur: ergo per Christum sanctificati non sunt. Maior constat ex testimonio allegato. Minor etiam ex illo clarè colligitur: nā Paulus, illos pueros, & fratres Christi appellat, qui cum ipso carni, & sanguini cōmunicauerunt; sed Angeli non communicant carni, & sanguini: ergo fratres Christi non appellantur.

29 *Ad 1. testimonium respond.*

Respondeo ad primum testimonium ex dictis, admissa illa explicatione (quæ litteralis non est, sed mystica, vt cōtrarij Auctores fatentur) negando minorem. Nam Christus idcirco dicitur Angelos reliquisse in deserto, vt ouem perditam quæreret, quia primaria intentione non venit ad iustificandos Angelos, sed ad redimendum hominem, cum quo sicut compatitur meritum illuminationis, & gaudiorum accidentalium, ita & meritum iustificationis Angelicæ. Et quidem, vt rectè animaduertit Suarez, potius ex allegato testimonio nostra sententia, quam opposita colligitur; cum in illo Christus, non solum hominis, sed etiam Angelorum Pastor; proponatur: ac proinde omnibus merens: nam licet Vazquez, Christum secundum diuinitatem solum Angelorum Pastorem accipiat; hanc tamen intelligentiam non fundat, nec est cur ita accipiatur: alias cum caput Angelorum describitur, posset eadem interpretatione explicari: ac proinde ex testimonijs scripturæ nulla ratione inferretur, Christum secundum humanitatem caput Angelorum esse.

30 *Ad secundum.*

Ad secundum respondetur, loqui Paulum de omnibus sanctificatis, non omni sanctificationis modo, sed sanctificatione redemptiua, & sanatiua. sic autem omnes per Christum ex vno descendunt capite, & fratres Christi, atque pueri appellantur; ex quo tantum sequitur, Angelos nō fuisse sanctificatos per Christum sanctificatione redemptiua, & sanatiua. Nec obstat, quod Vazquez aduersus hanc interpretationem opponit, quod si præter homines, qui sunt fratres Christi, illius sanguini, & carni communicantes, Angeli etiam fuissent in Christo, & per Christum sanctificari, licet alio sanctificationis modo, illos Paulus non omisisset; at Paulus in testimonio allegato, Angelos omisit: ergo quia sentit, nullum præter hominem communicantem carni, & sanguini Christi, fuisse per illum sanctificatum.

Opponit Vazquez.

Respond.

Non inquā obstat; est enim peruia solutio, ideò Paulum Angelis non memoratis solius hominis mentionem fecisse: tum, quia motiuum primarium aduentus, & mortis Christi fuit sanctificatio hominum, non Angelorum. Tùm etiam, quia Paulus totus erat in commendanda Dei. & Christi charitate erga homines, ad quod parum, aut nihil Angelorum sanctificatio conducebat. Et quidem eodem argumento probaret, non fuisse Angelos sanctificatos in Christo in genere causæ finalis, quod plures ex contrarijs Auctoribus docent; cum Paulus huius causalitatis in testimonio allegato non meminerit.

31 *Secundo opponunt testimonia Diui Thomæ. Primū est.*

Secundo objiciunt plura Angelici Præceptoris testimonia. Primum habetur *in 3. dist. 13. quæst. 2. art. 1. quæstiuncula 1. in corpore*, vbi docet, Christum secundum quod homo, esse caput Angelorum, non tamen ita propriè, nec eodem modo sicut hominum, propter duas conditiones: primo *propter naturæ conformitatem: secunda quantum ad influentiam, quia non influxit Angelis remouendo prohibens, aut merendo gratiam, aut orando pro eis, quia iam beati sunt, sed in his, quæ ad actus Hyerarchicos pertinent, secundum quod vnus Angelus illuminat alium, purgat, & perficit.* Quod etiam docuit *q. 29. de veritate art. 7. ad 5.* illis verbis: *Dicendum, quod sicut mereri, est viatoris, ita non nisi pro viatore aliquis mereri potest, quia oportet, vt ei pro quo, quis meretur, aliquid desit eorum, quæ sub merito cadunt. Angeli autem non sunt viatores quantum ad præmium essentiale, & ideò quantum ad hoc nihil eis meruit: sunt autem aliquomodo viatores respectu præmij accidentalis in quantum nobis ministrant, ad quod valet eis meritum Christi.* Sentit ergo D. Thomas, Christum non meruisse Angelis gratiam iustificantem, nec gloriam.

32 *Secundū.*

Secundum habetur *in 1. dist. 9. q. 1. art. 8. ad 2.* vbi docet, meritum hominis esse efficacius, quam meritum Angeli, propter tres causas, quarum tertiam assignat his verbis: *Tum etiam in quantum merita nostra efficaciam habent ex merito Christi, cuius gratia est quodammodo infinita.* At si gratia fuisset Angelis ex meritis Christi concessa, non esset meritum hominis efficacius merito Angeli propter assignatam rationem; cum etiam meritum Angeli efficaciam ex merito Christi haberet, vtpote profectum ex gratia ob merita Christi obtenta: ergo iuxta D. Thomam gratia non fuit Angelis collata intuitu meritorum Christi.

33 *Tertium.*

Tertium habetur *in hac 3. p. infra quæst. 59. art. 6. in corpore*, vbi docet, ad Christum inquantum hominem pertinere in extremo iudicio, Angelos iudicare quoad gaudium accidentale bonorum, & pœnas malorum accidentales: quoad præmium autem essentiale bonorum, & essentialem pœnam malorum pertinere iudicare ad Christum, non secundum humanitatem, sed secundum diuinitatem; sed si Christus Angelis bonis meruisset essentialem beatitudinem, ad Christum etiam, vt hominem, pertineret iudicare de illa; siquidem iudicium Angelorum quoad gaudiū accidentale conceditur Christo, vt homini; quia sub illius meritis cadit: ergo iuxta Diuum Thomam, Christus non meruit Angelis essentialem beatitudinem.

34 *Quartum.*

Vltimum testimonium habetur *in hac 3. p. supra quæst. 7. art. 3. in corpore*, illis verbis: *Et sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur, quia scilicet habet quidquid potest pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei secundum certam mensuram id quod ad rationem gratiæ pertinet; eo quod secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura.* Ergo sentit D. Thomas causalitatem Christi meritoriam limitari ad gratificationem humanam, & non extendi ad gratificationem, vel iustificationem Angelicam.

35 *Ad 1. testimonium respond.*

Respondeo ad primum testimonium, meritum dupliciter posse causare. Primo, in genere causæ efficientis quantum ad substantiam, & modum, cum scilicet, præmium confertur post meritum, vt in re exhibitum antecedenter ad præmium. Secundo, in genere causæ efficientis moralis quoad substantiam, non quoad modum, sed induēdo modum causæ finalis, cum, scilicet, præmium *anticipatè* confertur ad meritum, vt exhibitum in re, non tamen ante præuisionem illius; tunc enim quamuis causet efficienter moraliter quoad substantiam, non tamen causat efficienter quoad modum, sed potius sortitur modum causæ finalis, quia imitatur illam in hoc, quod non præcedit suum effectum in re, sed tantum in præmiantis præuisione. Qua præmissa distinctione respondeo, Diuum Thomam solum negasse, quod Christus Angelis gratiam, & gloriam meruerit merito efficienter causante quantum ad substantiam & modum causæ efficientis, scilicet, cum præcedentia merita ad præmium in re: non autem quod hæc dona meruerit merito causante moraliter efficienter quoad substantiam cum modo causæ finalis, per præcedentiam solum in apprehensione præmiantis præmio *anticipatè* soluto.

36 *Explicatio nem essoda mento D. Th. prob. 1.*

Et quod hæc sit mens Diui Thomæ, constat primo; nam ratio, qua vtitur est, quia iam Angeli sint beati, & in termino quantum ad beatitudinem essentialem, & idcirco illam non possunt ex meritis Christi habere; at hæc ratio solum pro-

probat, Christum non meruisse Angelis gloriam per merita ... , non autem per præcedentia illam quatenus in ... præuisione diuina: ergo Diuus Thomas ... negat Christo præmium modum meriti respectu gloriæ Angelorum. Probatur minor; nam Patres Antiquæ legis fuerunt sanctificati antequam Christus existeret; & tamen ex hoc non colligitur, quod illorum sanctificatio non fuerit præmium meritorum Christi *anticipatè* solutum intuitu illorum, vt præcedentium in diuina præuisione, sed tantum quod non fuerit præmium illorum, vt præcedentium in re: ergo pariter ex eo quod antecedenter ad Christum, vt existentem, fuerint Angeli glorificati, solum probatur non meruisse illis gloriam merito, vt in re antecedente, non autē quod non meruit illam merito antecedente in præuisione diuina. Secundò, nam D.Tho. *quæst. de verita. te allegata ad 9.* non minus expressè negat, Christum meruisse Antiquis Patribus gratiam, quam, in citato testimonio id negat respectu gloriæ Angelorum; sed cum id negat respectu Antiquorum Patrum, intelligitur de merito causante cum antecedentia ad præmium in re, non autem de merito causante cum antecedentia solum in diuina præuisione: ergo eodem modo accipiendus est, cum negat Christo meritum gloriæ Angelorum.

Secundò.

37 *Secundum testimonium explicatur.*

Et ex his ad secundum testimonium respondeo negando minorem. Ad cuius probationem dicatur, meritum hominis in statu gratiæ habuisse efficaciam ex meritis Christi, vt actu iam existentibus: meritum autem Angeli ex merito Christi, vt in præuisione diuina, & quia meritum Christi, vt actu existens, efficacius fuit merito Christi, vt futuro, ideo tenet discrimen a D. Tho. statutum. Quæ doctrina est D.Tho. *q. 29 de verit. art. 4. ad* to. quod tale erat: *Christus secundum quod est caput Ecclesiæ gratiam membris Ecclesiæ infundit: si ergo ad rationem capitis sufficit, quod Christus sit in fide credentium, videtur, quod æqualis copia gratiæ fuerit in veteri testamento, sicut in nouo, quod est falsum.* Cui argumento ita respondet, *dicendum, quod quia nondum erat meritum Christi in actu, nec satisfactio ante Incarnationem, ideo non erat tanta gratiæ plenitudo, sicut & post.* Sicut ergo ob differentiam existendi in actu, vel in apprehensione tantum, docet Diuus Thomas non fuisse in veteri testamento tantum gratiæ plenitudinem, ac in nouo, quia gratiam illius status causarunt merita Christi, vt futura; istius vero merita, vt exhibita in re; ita ob eandem differentiam respectu Angelorum, & hominum, quamuis gratiam initiantem meritum Angelorum, & meritum hominū merita Christi causauerint, efficacius fuit meritum hominis merito Angeli, quia illud erat ex merito Christi, vt in actu; istud vero ex merito Christi vt in re.

Explicatio est D. Tho. conformis.

38 *Instabis.*

Sed dices; meritum Christi æquè infinitum est in ordine ad præmium *anticipatè* solutum, atque in ordine ad præmium futurum post ipsum; & alias ad causandum meritorie non petit existere *physicè* neque *physicè* existit: ergo si vt futurum influit in Angelis gratiam, æqualem efficaciam habebit meritum Angeli ex merito Christi, atque habet meritum hominis; & consequenter non subsistit discrimen à Diuo Thoma statutum. Respondeo, obiectionem istam, etiam contra doctrinam expressam D. Thomæ nuper memoratam procedere, qui vt vidimus, abundantiorem gratiam in noua lege hominibus impertitam, quam hominibus legis Antiquæ ad antecessionem meritorum, & passionis Christi reduxit: stat ergo in hoc discrimen, non quia quantum ad sufficientiam, non possent Christi merita æqualem gratiam in vtroque statu mereri, sed quia quantum ad efficaciam non meruit gratiam æqualem, Deo, sic disponente, & taxante, sumpta aliquali cōgruentia ex parte meritorum Christi; cum enim meritum *anticipatè* causare præternaturale sit, & influere in præmium tempore subsecutum ad meritum sit connaturalis modus causandi, congruum fuit, quod Deus abundantiorem gratiam statueret in præmium meriti, & passionis Christi, vt iam in re præexistentis, quam in præmium meriti Christi, vt futuri.

Respond.

39 *Ad tertiū testimoniū.*

Ad tertium testimonium, admissa, vt iacet, Angelici Præceptoris doctrina, nego minorem. Nec ratio cur ad Christum, vt hominē spectat iudicare Angelos quoad gaudia illa accidentalia, est, quia sub illius merito cadunt, sed quia iudicium quoad illa, non est ab initio consummatum, sed reseruatum vsque ad iudicium finale, eo quod gaudia illa eueniunt Angelis bonis ex ministerio, quo in hac vita hominibus assistunt: iudicium vero Angelorum, quoad illorum essentialem beatitudinem ab initio fuit *adæquatè* consummatum, & ideo non ad Christum, vt hominem, sed vt Deum spectauit.

40 *Ad vltimum testimonium respondet Caietan.*

Ad vltimum testimonium duplex explicatio adhibetur. Prima est Caietani asserentis, ly *in humana natura* determinare subiectum necessitatis, non extensionis, hoc est, humanæ necessitatis fuisse, quod Christus esset vniuersale gratificationis Principium; nam causa necessitatis habendi Christum, vt principium, & largitorem gratiæ, humana natura fuit, sumpta tamen occasione ex necessitate humana, non solum ad homines, sed etiam ad Angelos gratificandos extenditur.

41 *Opponet.*

Sed dices: eo ipso, quod Deus statuerit gratiam Angelis largiri per Christum, & propter ipsum, eodem modo fuit necessitatis Angelicæ, atque humanæ, quod Christus esset gratificationis principium: ergo explicatio Caietani non subsistit. Probatur antecedens; sicut homines indigebant gratia, vt à peccato resurgerent, ita & Angeli vt vitam æternam mererentur; & alias, quod hæc gratia hominibus daretur per Christum, non fuit absolutè necessarium, sed tantum ex suppositione decreti liberi statuentis, illam non nisi per Christum dare; at si gratificatio Angelorum sit præmium meritorum Christi, Christus illis necessarius extitisset ex libero decreto Dei: ergo nullum erit inter Angelos, & homines quoad necessitatem discrimen. Respondeo, negando antecedens. Ad illius probationem dicatur, Christum primo, & principaliter fuisse decretatum à Deo, vt Redemptorem, & largitorem gratiæ redemptiuæ, & sanatiuæ, cuius gratiæ in Angelo nulla indigentia præcessit, bene autem in homine, & de Christo, vt primo, & principaliter decretato intelligitur Caietani doctrina, quod nempe illius, prout sic, erat indigentia in homine: non autem in Angelica natura.

Respond.

42 *Secundo explicatur.*

Secunda explicatio est, ly *in natura humana*, non designare subiectum gratificationis per Christum, sed principium huius gratificationis, quod fuit humana natura; Christus enim meruit nostram salutem, vt homo, ly *vt* determinante humanitatem, vt principium elicitiuum actuum, quibus nos redemit, & meruit gratiam, tam hominibus, quam Angelis. Iuxta quam explicationem nihil contra nostram conclusionem infertur.

43 *Opponunt Recentiores.*

Sed contra hanc explicationem opponunt quidam Recentiores; nam D.Thomas loquitur de anima Christi, cum dicit, esse principium gratificationis in humana natura, vt constat ex eius verbis, ibi: *Gratia confertur animæ Christi, vt cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura;* sed de anima Christi non potest propriè verificari, quod sit principium gratificationis secundum humanam naturam. Tùm, quia ipsa non est propriè natura humana. Tum etiam, quia ad proprietatem illorum verborum petitur, quod subiectum de quo dicitur, esse principium gratificationis, non solum secundum diuinam, sed etiam secundū humanam naturam, duplici natura gaudeat, diuina nempe, & humana, quod de anima verum non est. ergo explicatio ista menti D.Th. non congruit.

44 *Respond.*

Hæc tamen obiectio non vrget; nam D.Tho. loquitur de anima Christi, vt corpori humano vnita, quatenus ex illa, & corpore humanitas constituitur, & non de humanitate in abstracto, sed in concreto, quod est Christus, & ex duplici natura componitur, diuina nempe, & humana, sic autem de humanitate loquendo, hoc est de Christo ex vtraque natura composito cum omni proprietate affirmatur, esse principium omnis gratificationis in humana natura, id est, non solum secundum diuinam naturam, sed etiam secundum humanam, secundum illam *dignificatiuè*, secundum istam autem *elicitiuè*. Et quod hæc sit mens D.Th. constat; nam gratiam esse animæ Christi collatam, vt cuidam vniuersali principio gratificationis, probat ex Paulo ad Ephesios 1. illis verbis: *Gratificauit nos in dilecto filio suo.* Quæ verba de Christo sunt accipienda: cum ergo docet animæ Christi fuisse collatam gratiam, vt cuidam vniuersali gratificationis principio, loquitur de anima Christi in concreto.

---

§. Vltimus.

Cætera argumenta diluuntur.

45 *Tertio arguitur.*

TErtio obijciunt; si Angeli accepissent gratiam iustificantem ex meritis Christi sanctificati fuissent illius sanguine, & passione; sed sanguine, & passione Christi sancti-

Minor prob. 1. Bernard.

ctificati non sunt; ergo gratiam iustificantem non habuerunt ex meritis Christi. Maiorem supponunt, & minorem probant primo ex Bernardo sermone feriæ 4. Hebdomadæ sanctæ post medium, vbi sic ait. *Sicut passio Domini data est, quia alteri dari non potuit, numquid Angelo? Sed ille non eguit, numquid Diabolo? Sed ille non resurgit. Denique non in similitudinem Angelorum, sed in similitudinem hominum.* Vbi vt clare constat docet Bernardus bonos Angelos passionis Christi indigentiam non habuisse; sed si fuissent per illius passionem, & mortem iustificati, indiguissent passione Christi; homines namque non alia ratione passione Christi indiguerunt, nisi quia Deus statuit non nisi per Christi passionem homines iustificare, quod etiam Angelis contigisset: ergo Angeli sanguine, & passione Christi iustificati non sunt.

46

Secundo. August.

Secundo probant minorem ex parente Augustino in Enchiridione cap. 61 vbi differentiam statuens inter Ecclesiam, quæ est in sanctis Angelis, & quæ est in hominibus, sic ait: *Hæc*, scilicet Ecclesia hominum, *sanguine mediatoris nullum habentis peccatum redempta est à peccatis, eiusque vox est, si Deus pro nobis, qui contra nos? Qui filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; non enim pro Angelis mortuus est Christus.* Ex quibus verbis probant minorem secundo; nam iuxta Augustinum vox ista, *si Deus pro nobis, qui contra nos?* est, non Angelorum, sed hominũ; at si Angeli essent sanctificati per Christum, eadem voce vti possent: ergo per Christum sanctificati non sunt.

Tertio.

Tertio probant minorem ex verbis *proximè* adductis: nam secũdum Augustinum Christus non est mortuus pro Angelis; sed si illius morte sanctificati fuissent, Christus esset mortuus pro illis; ideo namque mortuus dicitur pro hominibus, quia merito suæ passionis, & mortis sanctificati sunt ergo Angeli non fuerunt sanctificati sanguine, & passione Christi.

47

Respondet Suarez. Reijcitur primo.

Huic argumento Suarez vbi *supra* respondet, negando maiorem. Christus enim non solum meruit moriendo, sed etiam per actus charitatis, & aliarum virtutum: ac proinde potuit per prædictos actus Angelis mereri gratiam, quin illam sua passione, & morte meruerit. Hæc tamen solutio non placet, & reijcitur primo; nam ideo meruit Angelis gratiã merito fundato in actibus aliarum virtutum, quia fuit præuisus merens per prædictos actus, præuisione fundata in decreto Christi intentiuo; sed etiam fuit ante decretum largiendi Angelis gratiam præuisus merens per passionem, & mortem: ergo meruit Angelis gratiam merito in passione, & morte fundato. Probatur minor; ideò præuisus fuit merens per actus aliarum virtutum, quia Christus, vt sic operans, fuit decretatus, vt finis omnium rerum vniuersi; sed etiam vt moriens, & operans in carne passibili, fuit à Deo decretatus, vt finis omnium, quæ à Deo fuerunt producta, vt *supra* contra Scotum ostendimus: ergo fuit præuisus merens per passionem, & mortem ante decretum de gratia, & gloria Angelorum.

48

Secundo.

Secundo; vt enim docet Paulus ad Hebræos cap. 10 *Christus vna oblatione consummauit sanctificatos*, id est, oblatione suæ mortis: ergo si Angeli sunt sanctificati per Christum, illorum sanctificatio oblatione mortis Christi fuit consummata.

Tertio.

Tertio; nam Christus non solum dicitur mortuum pro hominibus fuisse, sed etiam propter illos venisse: ergo non solum negari debet fuisse pro Angelis mortuum, sed etiam, quod propter Angelos venerit; & tamen suo aduentu Angelis profuit, illis gratiam, & gloriam merendo: ergo etiam quamuis sit negandum, Christum pro Angelis mortuum fuisse, poterit affirmari, & concedi, illis sua morte profuisse, gratiamque, & gloriam meruisse.

Quarto.

Denique nam ex eo quod negetur, fuisse pro Angelis mortuum, non sequitur, esse negandum, quod per mortem gratiam Angelorum meruerit; sed nullum aliud fundamentum est ad negandum meritum gratiæ Angelorum in passione, & morte fundatum: ergo id concedendum est.

49

Vera solutio. Ad 1. probationem minoris.

Vnde prætermissa hac solutione respondeo, concessa maiori, negando minorem. Ad primam probationem dicatur, Bernardum loqui de Christo quatenus Redemptore, & gratiam redemptiuam, & sanatiuam merente, qua ratione fuit primo prædiffinitus, & sic verissimum est Angelos non indiguisse Christo, cum quo rectè compatitur, quod Angeli ex decreto Dei libero indiguerint Christo, vt gratiam non sanatiuam, sed gratificatiuam merente.

Ad secundam.

Et ea has ad secundam probationem ex verbis Augustini desumptam dicatur, vocem illam, *si Deus pro nobis, qui contra nos?* loquendo de Deo, vt per gratiam redemptiuam iuuante, esse tantum Ecclesiæ prout est in hominibus, & hoc voluisse Augustinum: si autem de Deo loquamur, vt largiente per Christum gratiam non sanatiuam, sed præcisè gratificatiuam, Ecclesiæ prout est in Angelis poss[...]

50

Ad tertiã.

Ad tertiam, concessa maiori, nego mi[norem]: nam ratio quare dicitur mortuus pro hominibus, non est tan[tum, quia] illis per mortem meruit, sed quia primum mortis Christi motiuum fuit homines à peccatis redimere, & Christum mori pro aliquo denotat præcipuum mortis motiuum: licet autem sua morte Angelis meruerit gratiam, præcipuum tamen motiuum moriendi, non fuit Angelos iustificare, & ideo non est asserendum, Christum pro Angelis, aut propter Angelos mortuum fuisse.

Non debet absolutè dici Christũ pro Angelis mortuũ fuisse.

51

Et quidem per passionem, & mortem meruit nobis, vt essemus; siquidem nostra substantia, vt *Tract. de prædestinatione* docuimus, fuit prædestinationis nostræ effectus; & consequenter fuit præmium meriti passionis, & mortis Christi. Meruit etiam per suam passionem, & mortem Angelis illuminationes, & gaudia accidentalia, sibique gloriam corporis, & nominis exaltationem; & tamen non dicitur mortuus pro nobis, vt essemus, sed vt iustificaremur, nec dicitur mortuus pro se, nec pro Angelis illuminandis, & gaudio accidentali ditandis: ergo pariter ex eo quod Angelis per passionem, & mortem gratiam iustificantem meruerit, non sequitur, mortuum fuisse pro Angelis iustificandis. Quod si non renuatur concedere, pro se Christum mortuum fuisse, nullum inconueniens censebimus, id etiam fateri de Angelis, & Patres contrarium docentes facili negotio explicabimus, quod scilicet, negent, Christum mortuum fuisse pro Angelis redimendis, qualiter fuit mortuus pro hominibus, vel quod non fuit mortuus principaliter pro Angelis, quod etiam verissimum est: non autem, quod nullatenus fuerit pro illis mortuus.

52

Instabis 1.

Sed contra hanc solutionem obijciunt contrarij Auctores primo: Christum pro Angelis mori, nihil aliud est, quam pro Angelis sua morte mereri; sed si meruit Angelis gratiam merito in morte fundato, meruit sua morte pro Angelis; nam mereri sua morte pro Angelis, idem est, quod morte Angelis mereri: ergo si meruit Angelis gratiam per suam passionem, & mortem, asserendum est pro Angelis mortuum fuisse.

Secundo.

Secundo; nam Christus *verè, propriè, & absolutè* dicitur mortuus pro liberandis hominibus à peccatis personalibus; & tamen principale, & primarium passionis Christi motiuum, non fuit illos à peccatis personalibus redimere, sed à peccato originali, quod solum præuisum supponitur ad decretum mortis Christi: ergo Christum mori pro aliquo, non denotat primum motiuum mortis: ac proinde ex eo quod iustificatio Angelorum non fuerit illius principale motiuũ, si tamen illis meruit per mortem, *absolutè* est affirmandum pro Angelis mortuum fuisse.

53

Ad 1. instantiam respond.

Respondeo ad primam instantiam, negando maiorem; sed Christum pro Angelis mori, est ad merendum pro Angelis fuisse ex primaria intentione suam mortem destinatam, vt explicatum, & probatum relinquimus: licet autem sua morte Angelis, vel pro Angelis meruerit, non tamen ad hoc ex primaria intentione fuit mors Christi ordinata; & ideò licet dicatur per suam mortem Angelis meruisse, non est absolutè affirmandum pro Angelis mortuum fuisse: Et inseo, vt *superius* instabam; nam sua morte pro se meruit; & tamen pro se non dicitur Christus mortuus, sed propter nos homines, & propter nostram salutem.

Ad secundam.

Ad secundam, concessa maiori, nego minorem. Nam primarium Incarnationis, & mortis Christi motiuum non fuit solum libertas à peccato originali, sed etiam ab actualibus, vel, vt *absolutè* futuris, vel saltem sub conditione quod essent, vt docuimus *supra disputatione 8. § 11.*

54

Vltimo arguitur.

Denique obijciunt; decretum mittendi Christum, fuit posterius peccato primi Parentis, illiusque præuisionem supposuit, vt absolutè futuri; sed peccatum primi Parentis supposuit Angelorum peccatum, & hoc, Angelorum gratiam: ergo decretum mittendi Christum fuit posterius decreto gratiæ Angelos iustificantis: & consequenter gratia non fuit Angelis collata intuitu meritorum Christi.

Respondet aliquis.

Propter hoc argumentum quidam, quos sine nomine refert Vincentius sequiturque Zippullus vbi *supra conclusione* 2. duplex distinguũt decretum circa gratiam Angelorum, vnum prius decreto de Christo merente, omnino liberale, & gratuitum, alterum supponens merita Christi præuisa, quod fuit ex iustitia erga Christum; vnde gratia fuit Angelis collata à Deo liberaliter ex primo decreto, & ex iustitia ratione secundi.

55

Displicet ista solutio.

Hæc tamen solutio non placet; nam vel decretum illud prius liberale omnino, & gratuitum pertinet ad ordinem intentionis, vel ad ordinem executionis; neutrum horum

dici

dici potest: ergo nec duplex hoc decretum circa Angelorum gratiam constitui. Minor pro prima parte probatur; nam prioritas decreti intentiui sumitur ea causalitate finali; sed gratia Angelorum non fuit finis Christi venturi, imo è contra, Christus fuit à Deo decretatus, vt gratiæ Angelorum finis. ergo decretum intentiuum gratiæ Angelos iustificantis, non fuit prius decreto mittendi Christum; Deinde pro secunda parte suadetur; nam decretum executiuum omnino commensuratur cum obiecto, vt exequendo, non solum ex parte rei, sed etiam ex parte motiui; sed gratia, vt in executione, fuit collata Angelis ex motiuo iustitiæ erga Christũ: ergo decretum omne executiuum gratiæ Angelos iustificantis, fuit ex iustitia erga Christum; & consequenter non datur decretum executiuum illius omnino liberale, & gratuitum.

56 *Respondebis.*

Dices; gratiam in executione fuisse Angelis collatam ex duobus motiuis, nempè, ex motiuo iustitiæ, & ex motiuo liberalitatis: ac proinde duplex decretum executiuum terminauit, vnum liberale anteuertens merita Christi, & alterum ex iustitia, illius meritis innitens. Sed contra; nam licet idem possit in executione tribui *proximè* ex motiuo iustitiæ, & liberaliter in radice, *proximè* tamen ex vtroque motiuo, atque virtute non potest; sed gratia Angelorum fuit data in executione *proximè, & formaliter* ex motiuo iustitiæ erga Christum: ergo non fuit *proximè, & formaliter* ex motiuo liberalitatis; & consequenter nullum circa illa datur decretum executiuum, quod liberale sit, & gratuitum *formaliter*.

Contra.

Maior prob. 1.

Maior ostenditur primo: quia namque gloria in executione est corona nostrorum meritorũ, cum *gratia* vocatur à Paulo, dicente: *gratia Dei vita æterna*, omnes Theologi dictum Pauli interpretantur de gratia prout in radice: ergo quia sentiunt non posse idem ex gratia, & ex iustitia conferri *formaliter proximè*.

57 *Secundo.*

Secundo, nam ex opposito fieret, vt non obstante, quod gratia nostra iustificans, gratis conferri nobis dicatur à Concilio Tridentino, adhuc possit sustineri nobis ex iustitia ex vi alterius decreti conferri; consequens à nullo admittetur: ergo quia non potest idem *formaliter proximè*, ex motiuo liberali, & ex iustitiæ motiuo conferri. Denique; nam dari gratis, dicit meriti negationem, vt constat ex Trident. *sess. 6. de iustificatione cap. 7.* asserente: *ideò nos dici gratis iustificari, quia nihil eorum, quæ iustificationem præcedunt, iustificationis gratiam merentur* ergo non stat, idem respectu eiusdem gratiæ, & ex iustitia conferri.

Tertio.

58 *Vera solutio.*

Vnde prætermissa hac solutione. Ad argumentum, respondeo duplex erga Christum distinguendum esse decretum, vnum intentiuum, & alterum executiuum: primum præuisionem peccati originalis non supposuit, vt omnino independentem, sed illius permissionem tanquam effectum respexit in genere causæ finalis. Secundum fuit posterius præuisione peccati Adami, vt absolutè futuri; & consequenter, licet hoc decretum sit posterius peccato Angelorum, & gratia illos iustificante; decretum tamen primum non est posterius, sed prius, & in vi illius præuisus fuit Christus in carne passibili veniens, moriens, & merens; intuituque meritorum Christi præuisi ex vi huius decreti fuit Angelis data gratia.

59 *Cuidam obiectioni occurritur.*

Nec sequitur, Christum venturum in vi illius decreti intentiui, Adamo non peccante. Tum, quia licet sit prius permissione peccati originalis, in genere causæ finalis; illud tamen præsupponit in alio genere causę, nempe, in genere causę materialis, vt *supra disp* 8. docuimus Tum etiam, quia licet in nullo genere causæ præsupponeret originale peccatũ; fuit tamen cum illius futuritione connexum. Sicuti ex eo quod decretum intentiuum gloriæ, vt coronæ, meritorum præuisionem præcedat: non sequitur, futuram gloriam in vi prædicti decreti, meritis non existentibus, quia licet decretum illud à meritis non causetur, nec illorum præuisionem supponat; illa tamen, vt effectus infallibiliter infert. Quæ contra doctrinam istam opponi possunt, fusè diluimus *supra disputatione* 8

60 *Meruit Christus Angelis auxilia actualia. Et prædestinat. sumptam etiã pro decreto intentiue gratiæ, & gloriæ. Meruit.*

Ex dictis in discursu disputationis colligo primo, Christum Angelis meruisse, non solum gratiam habitualem, sed etiam auxilia actualia quod patet; nam est eadem ratio de illis, ac de gratia habituali; sed hanc meruit: ergo etiam illa. Colligo secundo, meruisse Christum Angelis prædestinationem sumptam, non solum pro decreto executiuo, sed etiam pro decreto intentiuo gloriæ, & gratiæ iustificantis: quod patet; nam præcessit in diuina præuisione Christus merens ad vtrumque decretum cum vt meritoria illius, & alias vtrumque meruisse, dignitatem Christi decet, nec reuelatio in oppositum extat: ergo meruit prædestinationem Angelorum in vtroque ordine sumptam. Et hæc de ista disputatione applicanda litteræ Magistri in 3. *dist.* 13. §. 2. ad illa verba: *Quia ille est caput, in quo est omnis sensus, &c.* Et *dist.* 18. §. . ad illa verba: *Meruit quidem membris redemptionem à Diabolo, &c.*

Hæc etiam de Tertio Tomo Nostri Operis dicta sufficiant, Ecclesiæ correctioni subiecta, in laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, Virginis Matris, Petri Apostolorum Principis, Petri Oxomensis Nostræ Ecclesiæ Reparatoris Egregij, Parentum Augustini, & Dominici, & Thomæ Doctoris Angelici, cui si quid dissonum inueniatur assertum, libenti animo retractamus, & omnia à Nobis dicta Sapientium emendationi subijcimus.

FINIS.

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM NOTABILIVM,

Quæ in hoc Tertio Tomo de Incarnatione Diuini Verbi continentur.

D. *vel* Disp. *Disputationem.* N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat.*

A

BEATI.

CHRISTI MERITVM.

FORMA.

FVTVRVM CONDITIONATVM.

G

GENERATIO.

GLORIA.

GRATIA HABITVALIS.

GRATIA VNIONIS.

Vide *Vnio hypostatica.*

gia.

Disput.

Miracvlvm Miracvla.

Mors.

N

Natvra.

Natvra Divina.

Vide *Deus*.

Natvra Irrationalis.

Natvra Sensitiva.

Necessitas.

Vide *Libertas*

Nepos.

Nomen. Nomina.

O

Obedientia.

Obiectvm.

Obligatio.

Occvltatio Veritatis.

Offensvs.

Omnipotans. Omnipotentia.

Licet

Q

Quadratura Circuli.

Qualitas.

R

Reatus.

Relatio.

Religio Christiana.

Religiosus.

Remissio Peccati.

Reprobus.

S

Sacerdos.

Sacramenta.

Sacra Scriptura.

Sancti.

Sanctitas.

Sapiens.

Scientia.

Sensus Compositus, et Divisus.

Tar-

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,

Quæ in hoc Tertio Tomo de Incarnatione Diuini Verbi explicantur.

D. *vel* Disp. *Disputationem.* N. *vel* Num. *Numerum marginalem denotat.*

Ibi-

F I N I S.

Series Chartarum huius Tomi Tertij.

a b c A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm.

Omnes sunt Terniones præter a, & Mm Duerniones, & b, c, quæ sunt Quaterniones.
Et habet Fol. 114.